

JUSTUS VERMEER

de
Leer der
Waarheid

A T E C H I S M U S
verwijzinge in de Christelyke Leere, die in de
Leit, ende Scholen, der Nederlandische Ge-
formeerde Kerken geleert wordt.
I. SONDAG.
Eik is uwen enigsten
de in 't leven ende sief
Dat ik met lof ende
in 't leven en sief
maher

Alle vragen

INLEIDING

Zondag 1

- 1 Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?
- 2 Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zaliglijk leven en sterven moogt?

ELLEENDE

DES MENSEN ELLENDE

Zondag 2

- 3 Waaruit kent gij uw ellende?
- 4 Wat eist de wet Gods van ons?
- 5 Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Zondag 3

- 6 Heeft dan God den mens alzo boos en verkeerd geschapen?
- 7 Vanwaar komt dan zulke verdorven aard des mensen?
- 8 Maar zijn wij alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?

Zondag 4

- 9 Doet dan God den mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist wat hij niet doen kan?
-
- 10 Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?
-
- 11 Is dan God ook niet barmhartig?
-

VERLOSSING

DES MENSEN VERLOSSING

Zondag 5

- 12 Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?
-
- 13 Maar kunnen wij door onszelf betalen?
-
- 14 Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?
-
- 15 Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?
-

Zondag 6

- 16 Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?
-
- 17 Waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn?
-
- 18 Maar wie is deze Middelaar, Die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is?
-
- 19 Waaruit weet gij dat?
-

Zondag 7

20 Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn veroordeeld geworden?

21 Wat is een waar geloof?

22 Wat is dan een Christen nodig te geloven?

23 Hoe luiden die Artikelen?

Zondag 8

24 Hoe worden deze Artikelen gedeeld?

25 Aangezien er maar één enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij den Vader, den Zoon en den Heilige Geest?

GOD DE VADER EN ONZE SCHEPPING

Zondag 9

26 Wat gelooft gij met deze woorden: 'Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?'

Zondag 10

27 Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?

28 Waartoe dient ons dat wij weten dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt?

GOD DE ZOON EN ONZE VERLOSSING

Zondag 11

29 Waarom wordt de Zoon Gods 'Jezus', dat is Zaligmaker, genoemd?

30 Geloven dan die ook aan den enigen Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelf, of ergens elders zoeken?

Zondag 12

31 Waarom is Hij Christus, dat is een Gezalvde, genaamd?

32 Maar waarom wordt gij een Christen genaamd?

Zondag 13

33 Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genaamd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?

34 Waarom noemt gij Hem onzen Heere?

Zondag 14

35 Wat is dat gezegd: Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria?

36 Wat nuttigheid verkrijgt gij door de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?

Zondag 15

37 Wat verstaat gij door het wordeken: 'geleden'?

38 Waarom heeft Hij 'onder den rechter Pontius Pilatus' geleden?

39 Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met een anderen dood gestorven ware?

Zondag 16

40 Waarom heeft Christus Zich tot 'in den dood' moeten vernederen?

41 Waarom is Hij begraven geworden?

42 Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het dat wij ook moeten sterven?

43 Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en den dood van Christus aan het kruis?

44 Waarom volgt daar: 'Nedergedaald ter helle'?

Zondag 17

45 Wat nut ons de opstanding van Christus?

Zondag 18

46 Wat verstaat gij daarmee: 'Opgevaren ten hemel'?

47 Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?

48 Maar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?

49 Wat nut ons de hemelvaart van Christus?

Zondag 19

50 Waarom wordt daarbij gezet: 'Zittende ter rechterhand Gods'?

51 Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?

52 Wat troost u de 'wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden'?

GOD DE HEILIGE GEEST EN ONZE HEILIGMAKING

Zondag 20

53 Wat gelooft gij van den Heiligen Geest?

Zondag 21

54 Wat gelooft gij van de heilige algemene Christelijk Kerk?

55 Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?

56 Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?

Zondag 22

- 57 Wat troost geeft u de opstanding des vleses?
-
- 58 Wat troost scheidt u uit het artikel van het eeuwige leven?

DE RECHTVAARDIGMAKING

Zondag 23

- 59 Maar wat baat het u nu dat gij dit alles gelooft?
-
- 60 Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?
-
- 61 Waarom zegt gij dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Zondag 24

- 62 Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een stuk daarvan zijn?
-
- 63 Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomstige leven wil belonen?
-
- 64 Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?

DE SACRAMENTEN

Zondag 25

- 65 Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof?
-
- 66 Wat zijn sacramenten?
-
- 67 Zijn dan beide, het Woord en de Sacramenten, daarheen gericht, of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op den enigen grond onzer zaligheid, wijzen?
-

- 68 Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingezet?

DE HEILIGE DOOP

Zondag 26

- 69 Hoe wordt gij in den Heiligen Doop vermaand en verzekerd dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?

- 70 Wat is dat, met het bloed en den Geest van Christus gewassen te zijn?

- 71 Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden?

Zondag 27

- 72 Is dan het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelf?

- 73 Waarom noemt dan de Heilige Geest den Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?

- 74 Zal men ook de jonge kinderen dopen?

HET HEILIG AVONDMAAL ONZES HEEREN

Zondag 28

- 75 Hoe wordt gij in het Heilig Avondmaal vermaand en verzekerd dat gij aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebt?

- 76 Wat is dat te zeggen, het gekruisigd lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken?

- 77 Waar heeft Christus beloofd dat Hij de gelovigen zo zekerlijk alzo met Zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van dezen drinkbeker drinken?

Zondag 29

- Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?

-
- 79 Waarom noemt dan Christus het brood Zijn lichaam en den drinkbeker Zijn bloed, of het Nieuwe Testament in Zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus?

Zondag 30

- 80 Wat onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heeren en de paapse Mis?

- 81 Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?

- 82 Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?

DE SLEUTELN DES HEMELRIJKS

Zondag 31

- 83 Wat zijn de sleutelen des hemelrijks?

- 84 Hoe wordt het hemelrijk door de prediking des heiligen evangelies ontsloten en toegesloten?

- 85 Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door den christelijken ban?

DANKBAARHEID

DE DANKBAARHEID VOOR DE VERLOSSING

Zondag 32

- 86 Aangezien wij uit onze ellendigheid, zonder enige verdienste onzerzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?

- 87 Kunnen dan die niet zalig worden, die, in hun goddeloos ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren?

Zondag 33

88 In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen?

89 Wat is de afsterving des ouden mensen?

90 Wat is de opstanding des nieuwen mensen?

91 Maar wat zijn goede werken?

DE WET

Zondag 34

92 Hoe luidt de wet des Heeren?

93 Hoe worden deze tien geboden gedeeld?

94 Wat gebiedt God in het eerste gebod?

95 Wat is afgoderij?

Zondag 35

96 Wat eist God in het tweede gebod?

97 Mag men dan ganselijk geen beelden maken?

98 Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden?

Zondag 36

99 Wat wil het derde gebod?

100 Is het dan zo grote zonde, Gods Naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God Zich ook over diegenen vertoort, die, zoveel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?

Zondag 37

101 Maar mag men ook godzaliglijk bij den Naam Gods een eed zweren?

102 Mag men ook bij de heiligen, of bij enige andere schepselen, een eed zweren?

Zondag 38

103 Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Zondag 39

104 Wat wil God in het vijfde gebod?

Zondag 40

105 Wat eist God in het zesde gebod?

106 Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?

107 Maar is het genoeg, dat wij onzen naaste, zoals tevoren gezegd is, niet doden?

Zondag 41

108 Wat leert ons het zevende gebod?

109 Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en dergelijke schandelikheden?

Zondag 42

110 Wat verbiedt God in het achtste gebod?

111 Maar wat gebiedt u God in dit gebod?

Zondag 43

112 Wat wil het negende gebod?

Zondag 44

113 Wat eist van ons het tiende gebod?

114 Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?

- 115 Waarom laat ons dan God alzo scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?

HET GEBED

Zondag 45

- 116 Waarom is het gebed den christenen van node?

- 117 Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?

- 118 Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?

- 119 Hoe luidt dat gebed?

Zondag 46

- 120 Waarom heeft ons Christus geboden God alzo aan te spreken: 'Onze Vader'?

- 121 Waarom wordt hier bijgevoegd: 'Die in de hemelen zijt'?

Zondag 47

- 122 Wat is de eerste bede?

Zondag 48

- 123 Welke is de tweede bede?

Zondag 49

- 124 Welke is de derde bede?

Zondag 50

- 125 Welke is de vierde bede?

Zondag 51

126 Welke is de vijfde bede?

Zondag 52

127 Welke is de zesde bede?

128 Hoe besluit gij uw gebed?

129 Wat beduidt het wordeken: Amen?

© 2022 - Belijdenis.nu

CATECHISMUSVERKLARING

JUSTUS VERMEER

*tekstverwijzingen en voetnoten achterwege gelaten

ZONDAG 1

vraag 1 en 2

Vraag 1:

Welke is uw enige troost, beide in het leven en sterven?

Antwoord:

Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, Die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft; en also bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet; waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest des eeuwigen levens verzekert en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.

Vraag 2:

Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zaliglijk leven en sterven moogt?

Antwoord:

Drie stukken. Ten eerste, hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ten andere, hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost wordt. En ten derde, hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

DE TROOSTGRONDEN DER GELOVIGEN

A. Deze Catechismus is opgesteld door Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus, zeer beroemde Godgeleerden en hoogleraren aan de hogeschool te Heidelberg. En wel op last van de Paltsgraaf Frederik de Derde, toegenaamd de Godvruchtige, met het doel - tegen allerlei soorten van dwalingen en ketterijen, bijzonder die des pausdoms, en wegens de toen bekend wordende dwalingen der Ubiquitisten, die onder de Luthers en de alomtegenwoordigheid van Christus' lichaam leerden - in de kerk te gelden tot een formulier van enigheid. Het is voor het eerst gedrukt in Heidelberg in het jaar 1563, daarna in onze taal vertaald en op de Synode te Emden aangenomen in het jaar 1571, vervolgens ook door de Synode te Dordrecht in het jaar 1578, en tenslotte op de Synode te Dordrecht in de jaren 1618-1619 overzien, goedgekeurd en onder de formulieren van enigheid in de Nederlandse gereformeerde kerken aangenomen.

B. In deze catechismus dient aangemerkt te worden, dat de vraagsteller een leraar is, die van een zeer geoeftend en bevestigd christen een volledige belijdenis afneemt van de hervormde christelijke religie, en rekenschap afeist van de hoop, die deswege in hem is, volgens: "Zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die van u rekenschap afeist van de hoop, die in u is, met zachtmoedigheid en vreeze." Welke leraar zijn vragen voorstelt naar de weg, die God gewoonlijk houdt in zondaren tot Zijn gemeenschap over te brengen; en naar de opstand of tegenwerpingen, die er in des zondaars steile natuur tegen God en Zijn weg zijn. Hij behandelt dus de voornaamste dwalingen en ketterijen van partijen tegen de christelijke leer, als alle uit die verdorven natuur voortvloeiende. En welke zeer geoeftende belijder of antwoorder uit zijn hoge bevindingen en kennis, tegen allerlei dwalingen en ketterijen, bijzonder tegen het pausdom en zijn ingewikkeld geloof enz., gereformeerde taal spreekt, en wel in de hoogste top. Daarmede geeft hij te kennen aan de tegensprekers van de bevinding dier dingen, hoe het zijn kan en wezen moet wanneer het werk Gods, zo wat betreft het welwezen als het wezen der zaak (volmaakt in de delen) plaats heeft in de ziel. Zulk vragen en belijden, of antwoorden was zeer nodig in een tijd van algemene dwalingen, als waarin deze Catechismus werd opgesteld, bijzonder onder de troosteloze leer van het pausdom. Maar ook vloeiden zulke vragen en antwoorden vanzelf, dewijl het een tijd van vervolging was, in welke velen zeer gemoedigd alles verlieten en de dood ingingen.

Is het te verwonderen, dat velen over hun eigen gewaande troostgronden achterdochtig werden? Want die zullen afvallen als er verdrukkingen komen, en dus vroegen zij wel eens: Wat is toch de troost van die mensen? Wat is het toch, waar die mensen zo gemoedigd alles op verlaten? Ja wat is dat voor een grond, die over de dood niet zal begeven?

In hier voege is ook toenmaals - het bloed der martelaren het zaad van de kerk geweest zijnde - deze Catechismus terecht op tijd opgesteld.

C. Deze dierbare Catechismus is dan een volledig symbolisch boek, bevattend de ganse geloofsleer en overeenkomende in haar handelwijze met de bevindingen der Godzaligen en de weg, die God houdt in mensen uit de staat der natuur in de staat der genade over te brengen. Zij verdeelt zich vanzelf in twee hoofddelen:

- Ten eerste bevat zij de troost die enig, eeuwig, onveranderlijk is en zelfs tot over, de dood volstandig is, volgens zondag 1.
- Ten tweede is zij tegelijk een wegwijzer voor alle verlegenen om tot dat onwaardeerbaar geluk te komen, begrepen in zondag 2 tot 52.

Betreffende de eerste zondag, daarin merken wij twee hoofdzaken aan:

- I. Waarin des mensen gelukzaligheid bestaat, of de grond waarop een mens de eeuwige zaligheid mag inwachten (vraag 1).
- II. In het kort als een somma 2 van de volgende 51 zondagen, welke de weg is of de middelen zijn om daartoe te komen (vraag 2).

I.

Aangaande het eerste, daarin slaan wij gade:

- A. Het onderwerp of de troost, waarvan gesproken wordt.
- B. Waarin deze troost beslaat.
- C. Wat deze troost vermeedert en volkomen maakt.

A. In het onderwerp wordt gesproken van troost.

1. Troost wordt beschreven te zijn: een gerustheid des gemoeds, uit overlegging van het verstand, waar door men tegenover drukkend of dreigend kwaad een gepast goed stelt, waardoor zulk een kwaad geheel weggenomen of verminderd wordt.

2. Troost veronderstelt ellende, pijn, droefheid enz., en naarmate zulks groot en zwaar is, moet het tegenovergestelde goed ook groter zijn.

3. Hier wordt gezocht naar een goede troost, tegenover het diepste en hoogste kwaad, de diepe afval van God, en het eigendom van de duivel te zijn, die macht en recht over de mens heeft gekregen. De zonde, daar de mens walgelijk en hatelijk in de ogen Gods gevallen ligt, en de daaruit voortvloeiende gevolgen van de geestelijke dood, de vloek der wet, en zelfs de eeuwige dood, alle mensen de verdoemenis onderworpen zijnde. Generlei goed kan hiertegenover gesteld worden om een geneesmiddel te zijn tegen dit hoogste kwaad, dan alleen het opperste en hoogste goed, de vereniging en gemeenschap met God in Christus.

4. Wat dit hoogste goed is, of deze ware troost tegenover des mensen ellende, dat ontdekt het licht der natuur niet. Geen heiden weet dit, omdat hij het nooit gehoord heeft. Ja ook onder het evangelielicht levende, kan geen natuurlijk mens daar achter komen, omdat hij blind en dood is. Hij begrijpt toch niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, zij zijn hem een dwaasheid, hij kan ze niet verstaan, waarom hij ook genoemd wordt "een natuurlijk mens, de Geest niet hebbende". En dat blijkt omdat de mens tot zijn verkwikking en vertroosting in ongelegenheden niets anders aanmerkt dan de dingen die men ziet, zich ten hoogste vermaakt in het genot en voorts in de ingebeelde genietingen van de dingen van de tijd en in het verhogen van zijn eigen naam en roem. En dit alles daaruit voortvloeiende, dat hij de Onzienlijke niet kent, zodat de natuurlijke mens het eens is met de heiden. Hij zoekt ook zijn hoogste goed en stilt zijn begeerten met troost te zoeken bij rijkdom, staat, eer, wellust en in al wat het eigen ik en de hoogmoed voeden kan, welke alle de mens nooit geven dat zij beloven en dat dit mens zoekt. En bijzonder wel in de ure des doods, wanneer rechte gronden van troost van pas komen, verlaten deze de mens.

5. Derhalve is om de ware troost te kennen ten enenmale noodzakelijk de bovennatuurlijke openbaring, die aan de mens ontdekt welke de fontein is van alle menselijke ellende, en welke de weg is van verlossing door Christus van zonde en dood, om daaruit te geraken, en van verzoening en vrede met God. Dit zal in het antwoord nader blijken.

Beide in leven en sterven is er troost nodig, dewijl gewoonlijk het leven van een mens, van dat hij in de wereld komt, allerlei pijnen, rampen en droefenissen is onderworpen; waarom de mens terecht genoemd wordt te zijn kort van dagen en zat van onrust.

1. Een onbekeerde heeft beide in leven en sterven dit volstrekt nodig met betrekking tot zijn geestelijke en lichamelijke stand, al ziet hij zulks niet vanwege zijn aangeboren blindheid. Want in zijn natuur heeft hij oneindige begeerten, die zich uitstrekken naar het oneindige, en vandaar is het dat hij nooit voldaan is met hetgeen hij van nature zoekt. Hij werkt van het één op het ander, zodat hij in hetgeen hij van zijn begeerten in het tijdelijke bekomt, in zijn hart alweer prikkeling gevoelt naar meer, en dus heeft hij in zijn lachen altoos durende smarten. Ziet dit bewezen met het voorbeeld van Alexander de Grote, die, de ganse wereld in zijn macht gekregen hebbende, echter onvoldaan bleef in zijn hart en vroeg of er niet nog een wereld was. De mens, zodra hij het leven heeft ontvangen, verkeert aanstonds in gevaar van te sterven, wegens de bezoldiging der zonde, en niets in de wereld is in staat om zijn ziel dan troost en gerustheid bij te zetten als dat moment van sterven daar is. Integendeel, hoe groter hij in de wereld is geweest, hoe zwaarder hel hij alsdan in zijn geweten voelt, en in die ure verlaat hem alles waar hij tevoren zoveel gewicht in zag: vrienden, vrijheid, rijkdom, -staat. Alles zinkt dan weg en zo moet hij alleen naar een donkere eeuwigheid. Heeft zo één dan niet ten uiterste nodig troost of een hoogste goed tegen zijn hel in zijn binnenste, en tegen de tweede en eeuwige dood en de verdoemenis, die voor de deur staan?

2. En een Godzalige is wel verlost van de geestelijke en eeuwige dood en verdoemenis, maar vele zijn de tegenspoeden der rechtvaardigen hier in dit leven, en hij moet, en dat is zijn weg, door vele verdrukkingen ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Jezus heeft het de gelovigen ook voorzeggd: "In de wereld zult gij verdrukking hebben." Een gelovige is vele listige kwellingen en aanvallen des duivels onderworpen, bijzonder ook de verleidingen en onderdrukkingen van zijn eigen boos hart, dat lichaam der zonde, en daaruit volgt de verberging Gods, zodat God wel eens bittere dingen tegen hem schrijft en hem voor Zijn vijand houdt. En daarbij komt ook nog dat hij aan de vervolgingen, versmadingen en kruisen der wereld onderworpen: "Allen, die Godzaliglijk willen leven, zullen vervolgd worden." Dus heeft een vrome zijn ganse leven door ten hoogste troost van node. Maar ook bijzonder wel in zijn sterven, wanneer zijn vijand zijn laatste kracht toont, en als het naar de vrijheid van de soevereine wil van God en de bedeling over Zijn volk - voor hen wel eens het donkerst wordt eer hun daglicht komt en eer de heerlijkheid des Heeren in volle kracht over hen opgaat, de Heere Jezus navolgende, Die ook op het laatst Zijn zwaarste en donkerste weg had, toen Hij zeide: "Dit is uw ure en de macht der duisternis", en aan het kruis: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt u Mij verlaten?". O, hoe bang en benauwd moet dat zijn. Geheel anders dan bij één, die nooit licht gehad heeft en geen gevaar ziet. Die gaat menigmaal gerust voort totdat hij de ogen sluit, om dan wakker te vallen in het helse vuur. Maar Gods volk beseft dit, daarom, hoe heeft dit troost van node, en naar 's Heeren beloften zullen zij die ook genieten in hun sterven. Eén enige moet deze troost zijn, dewijl bevindelijk, gegrond op het heilig Woord, gekend wordt dat in alles buiten God het niet te vinden is. Derhalve moet zulks zijn dat ene ding, dat nodig, hetwelk alleen het holle gemoed, uitgestrekt naar het oneindige, kan vergenoegen en voldoen. Dus wordt het genoemd een sterke vertroosting. Het is ook waar dat al het samengestelde buiten God niet de minste troost in uiterste ongelegenheden verschaffen kan. Als het er op aan komt, is alleen een eenvoudig Wezen, een Drie-enig God, in staat en machtig en algenoegzaam tot troost, en Hij alleen moet het zijn. Dus is het dan terecht genoemd één enige troost. Maar de onderwijzer komt wat naderen vraagt naar úw troost, met toe-eigening, omdat elke rechtvaardige door zijn geloof moet leven. En dewijl niemand er voordeel van hebben kan dat hij weet welke troostgronden een ander heeft, als hij ze zelf mist, zo ligt hierin ook een klaar onderscheid tussen een mens in de gevaarlijke natuurstaat, en één, die licht en belang ontvangen heeft in de zaken van een eeuwig gewicht. Een oprechte, horende wat er tot de zaligheid vereist wordt, is dit niet vreemd, maar hij is integendeel genegen aanstonds naar binnen te keren en in zich te onderzoeken wat hij van die dingen heeft, of wat hij er van mist.

Daar echter integendeel een ander meestal onverschillig alles hoort en zich gelijk Gallio zich geen ding aantrekt, en zich ook weinig er over bekommert hoe de dingen te bekomen, die hij mist.

Daarom is het voor zulk één vreemd als hem gevraagd wordt: welke is uw grond van troost? Wat betreft de manier van voorstellen van de onderwijzer, deze is vragender wijze, direct aan een ander: Welke is uw enige troost, beide in het leven en sterven? Tegen deze manier van handelen druist niemand meer in dan een onherboren mens, die verre is van het genot van deze troost. Zulk één spreekt liever de taal van Kaïn: "Ben ik mijns broeders hoeder?".

1. Echter is het geoorloofd en op het heilig Woord gegrond (tijd en wijze kennende) aan een ander te vragen naar de grond van zijn staat. Dit ligt opgesloten in het bevel van de apostel Paulus: "Leert en vermaant elkander, sticht de één de ander", en in de onderscheiden raad van Judas in zijn brief, hoe men zich over enigen heeft te ontfermen, onderscheid makende, en anderen door vrees te behouden en uit het vuur te grijpen. Ook blijkt zulks in het vragen van de dochteren van Jeruzalem aan de bruid: "Wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, o gij schoonste onder de vrouwen? Wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, dat gij ons zo bezworen hebt? Mijn Liefste is blank en rood; Hij draagt de banier boven tienduizend. Zijn hoofd is van het fijnste goud, van het dichtste goud; Zijn haarlokken zijn gekruld, zwart als een raaf. Zijn ogen zijn als der duiven bij de waterstromen, met melk gewassen, staande als in kasjes der ringen. Zijn wangen zijn als een bed van specerijen, als welriekende torentjes; zijn lippen zijn als leliën, druppende van vleiende mirre. Zijn handen zijn als gouden ringen, gevuld met turkoois; Zijn buik is als blinkend elpenbeen, overtoegen met saffieren. Zijn schenkelen zijn als marmeren pilaren, gegrond op voeten van het dichtste goud; Zijn gestalte is als de Libanon, uitverkoren als de cederen. Zijn gehemelte is enkel zoetheit, en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk Eén is mijn Liefste, ja zulk Eén is mijn Vriend, gij. dochters van Jeruzalem!" En: "Waar is uw Liefste heengegaan, o gij schoonste onder de vrouwen? Waarheen heeft uw Liefste het aangezicht gewend, opdat wij Hem met u zoeken? Mijn Liefste is afgegaan in Zijn hof, tot de specerijbedden, om te weiden in de hoven, en om de leliën te verzamelen." Ja één voor alle zij ons genoeg: "Zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die u rekenschap afeist van de hoop, die in u is, met zachtaardigheid en vreeze."

2. Zo is het de aard van het genadeleven in de ziel, begerig te zijn dat anderen dat ook krijgen mogen.

(1) Want die genade bezitten, die hebben de wet der liefde Gods, en des naasten in hun hart geschreven, naar de belofte van het genadeverbond. Staan zij dan in de liefde des naasten, het kan niet anders of zij zoeken huns naasten behoudenis. Zij zien het gevaar voor hun evennaaste, omdat God hun licht in hun eigen gevaar gegeven heeft; en bijzonder weegt hun dat een mens zulk een bedrieglijk hart heeft en dit niet recht gelooft, dat hij genegen is aan bedrog vast te houden. Zij weten dat elk mens een hoop en verwachting heeft, en somtijds een allersterkste hoop, die vergaan zal. Is het dan niet billijk en uit de liefde vloeiende, dat de één de ander bij gelegenheid eens naar zijn grond vraagt, waar hij het op wagen zal naar een eeuwigheid? Te meer daar zulks in tijdelijke dingen niet kwalijk genomen wordt, dat men iemand vraagt en waarschuwt dat in de één of andere tijdelijke zaak zijn grond van hoop niet vast is, is het dan ook niet alleen geoorloofd, maar zelfs ten uiterste noodzakelijk in een zaak van eeuwig gewicht.

(2) Doet hierbij, dat die genade hebben ontvangen, uit hun zorgeloze doodsslaap of dodelijke werkeloosheid zijn opgewekt en levend gemaakt, en overgezet in Gods huis en binnen zijn muren, daar een plaats hebben gekregen. En waartoe anders dan om in dat huis elk naar zijn stand te werken, hun naaste aan te spreken, bekeerd zijnde hun broeder te sterken? En zo zijn ze er zeer op gezet dat Jezus' Koninkrijk moge worden uitgebreid, en bidden daarom dat God de genademiddelen wil vruchtbaar maken, en zij bieden in het bijzonder zichzelf met hun geringe talentjes ook aan de Heere aan. En omdat zij weten dat God dikwijls de geringste en eenvoudigste middelen voor het oog der wereld gebruikt, opdat de uitnemendheid der kracht Godes zou zijn, leggen zij ook hun geringe pogingen aan en spannen somtijds een boog in hun eenvoudigheid, en de Heere zegent het. Waaruit men kan zien dat het geoorloofd, ja noodzakelijk is aan elkander te vragen: Welke is uw troost?

B. Zien wij verder waarin deze troost bestaat.

Daarin beschouwen wij enige zaken vooraf, namelijk:

- De antwoorder neemt het niet kwalijk dat naar zijn staat gevraagd wordt. Hij zegt niet (gelijk doorgaans vele genadeloze mensen doen, al zijn zij zeer burgerlijk en godsdienstig): Daar ligt u niets aan gelegen; meent gij dat ik bij u biechten zal? Of: Elk zal zijn eigen pak dragen. Gij hebt met mij niet van doen; laat mij maar in mijn rust, mijn hart is goed, enz. Hij wordt ook niet toornig op die vraag en breekt dus niet in scheldwoorden uit, alsof de vraagsteller zich stelde in de plaats van God. Ook is de antwoorder niet onwillig, uit vrees dat het onklaar bij hem zou uitkomen, of dat zijn grond niet goed is. O nee, hij wil wel tot het licht komen, opdat zijn werken openbaar worden dat zij in God gedaan zijn.

• Hij is bereid tot verantwoording van de hoop, die in hem is, dewijl het hem te doen is om waarheid in het binnenste en hij vreest voor zijn bedrieglijk en ondoorgrondelijk hart. Hij wil het wel openleggen voor God en mensen, die licht hebben, omdat hij lust heeft hier in de tijd te mogen worden ontdekt als het niet recht is, of om te worden bevestigd indien hij genade gevonden heeft in Gods ogen. En aangezien hij in het tijdelijke zeer voorzichtig zoekt te handelen, besluit hij terecht, dat aan zijn onsterfelijke ziel, voor een eindeloze eeuwigheid geschapen, ondenkbaar meer gelegen is. Daarom wil hij in zijn gezondheid en op een ziek- of sterfbed wel naar zijn gronden van troost gevraagd zijn en daarop openhartig antwoorden. Beschouwen wij ook het antwoord zelf, dat hij geeft.

1. Dit geeft hij ontkenner wijze, namelijk: dat ik met lichaam en ziel, beide in leven en sterven, niet mijzelf eigen ben. In het kort dient hier vooraf aangemerkt, dat de mens, zoals hij uit de handen van zijn Maker kwam, de Heere met lichaam en ziel niet alleen toebehoorde, maar ook dadelijk van de Heere was, zodat hij uit, door en tot God leefde en in alle opzichten in God eindigde. Dat wil zeggen: met geheel zijn leven van de Heere af te hangen, niets voor zichzelf, maar alles voor God te zoeken. Maar in de diepe val heeft de heerlijke mens een andere gesteldheid gekregen. De aard des duivels is de zijne geworden en heeft hem omgekeerd. Zo is hij gevallen uit de hoogte van Gods gemeenschap en eigendom van zichzelf geworden. Hij behoort de duivel als zijn heer, koning en eigenaar toe, waarom satan de naam van een rechtvaardige draagt. Dit nu is de staat van alle mensen van nature, zoals zij in de wereld komen: zichzelf eigen te zijn, kinderen des duivels (Joh. 8: 44). Zij hebben over zich tot een koning de engel des afgronds. Zij zijn in satans macht gevangen naar zijn wil. Zij zeggen met woorden of daden: "Onze lippen zijn onze; wie is heer over ons?". "Wij zijn heren, wij zullen niet tot U komen". En zo leeft die arme mens als een onbandige koe en stelt zijn hart als Gods hart en heeft niets voor God over, maar zoekt met al zijn geld, goed en vermogens enkel zichzelf. Dus wandelt hij naar de wil des vleses en der gedachten, en ligt de mens van nature onder een zeer zwaar oordeel Gods. Hij woelt en werkt tot hij door de dood verrast wordt en zijn ogen met de rijke man in de vlammen open doet, of tot God hem bekeert en hem tot zijn gemeenschap in Christus overbrengt.

2. Het antwoord stellerwijze gevende, zegt hij: Dat is mijn troost, dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, het eigendom ben van mijn getrouwe Zaligmaker Jezus Christus.

Daarin zien wij vooraf enige zaken, namelijk:

• Dat na die diepe val van de mens tot zichzelf en de vorst der duisternis de weg tot de boom des levens afgesloten is, een engel met een vlammend lemmer eens zwaards dezelve bewarende. Zo is de wet door het vlees krachteloos geworden en niemand kan door eigen toedoen, plichten en gehoorzaamheid uit die diepte gered en wedergebracht worden.

• Echter is bij God een hoge en voor engelen en mensen onnaspeurlijke weg van alle eeuwigheid uitgevonden, door het overgeven van Zijn eigen, geliefde Zoon in de plaats van sommigen van het gevallen mensdom. Door Hem daar te stellen tot een Middelaar tussen God en de zondaar. Deze Middelaar heeft Zich ook vrijwillig aangeboden en het op Zich genomen om aan de Goddelijke gerechtigheid te voldoen, het recht der wet te vervullen en zo het leven te verwerven. Deze Heere Jezus heeft Zich als het ware voor de ontdekte en van zichzelf afgebrachte zondaar gelegd tot een brug naar de hemel, en Zich gesteld tot een deur en poort om er door in te gaan tot het Voorwerp des geloofs. Want zo velen - en geen anderen - Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven.

(1) Het eigendom van Jezus Christus te zijn, daardoor wordt verstaan: met Hem verenigd te zijn en één geest met Hem geworden te zijn. Ook van Hem geëigend te zijn: "Als Ik nu bij u voorbijging, zo zag Ik u, en zie, uw tijd was de tijd der minne; zo breidde Ik Mijn vleugel over u uit en dekde uw naaktheid; ja Ik zwoer u en kwam met u in een verbond, spreekt de Heere HEERE, en gij werd Mijne. En: "Alzo spreekt de Heere, uw Schepper, o Jakob, en uw Formeerder, o Israël: Vrees niet, want Ik heb u verlost. Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijne." Ook door overgave aan Christus: "Deze zal zeggen: ik ben des Heeren; en die zal zich noemen met de naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren; en zich toenoemen met de naam van Israël." Ook: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer. Ik heb gezworen bij Mijzelf; er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond gegaan en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren." En deze overgave is wederzijds: "Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijn. Dus door huwelijksvereniging: "Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheid en in barmhartigheden. En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof, en gij zult de Heere kennen."

En zie de heerlijkheid van deze echtverbintenis: "Zo dan, mijn broeders, gij zijt ook de wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens Anderen, namelijk Desgenen, Die van de doden opgewekt is, opdat wij Gode vruchten dragen zouden." En zo zegt de apostel: "Doch gij zijt van Christus."

(2) En dit met lichaam en ziel. Jezus heeft Zijn hand van eigendom ook op het lichaam gelegd: "En weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is des Heiligen Geestes, Die in u is, Die gij van God hebt, en dat gij uws zelfs niet zijt? Want gij zijt duur gekocht; zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn."

(3) En dit ook in leven en sterven. Hierin ligt opgesloten, dat niemand aan Christus in zijn sterven toebehoort, als hij in zijn leven Hem niet gekozen heeft. Want Bileam wilde wel de dood der oprechten sterven, maar hij wilde niet met hen leven. Ook ligt hierin, dat de gemeenschap aan Christus in de dood niet alleen niet verbroken wordt, zoals alle andere bezittingen, maar integendeel te vaster gemaakt wordt: "Want niemand van ons leeft zichzelf, en niemand sterft zichzelf. Want hetzij dat wij leven, wij leven de Heere; hetzij dat wij sterven, wij sterven de Heere; hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren. Want daartoe is Christus ook gestorven en opgestaan en weder levend geworden, opdat Hij beide over doden en levenden heersen zou." En: "Die voor ons gestorven is, opdat wij, hetzij dat wij waken, hetzij dat wij slapen, tezamen met Hem leven zouden!"

(4) Ziet derhalve hoe hij Jezus noemt "mijn getrouwe Zaligmaker." Hierin ligt de roem van Christus opgesloten, gelijk ook Thomas zeide: "Mijn Heere en mijn God", als zijn Zaligmaker. Ook de roem vanwege Zijn getrouwheid, zo in het verkrijgen van de zaligheid als in het toepassen van dezelve door Zijn kracht: "Waarom Hij in alles de broederen moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en een getrouw Hogepriester zou zijn in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden Zijns volks te verzoenen." En: "Ik ben de goede Herder. De goede Herder stelt Zijn leven voor de schapen." Ook: "Mijn schapen horen Mijn stem en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij; en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal hen uit Mijn hand rukken." En: "Hij roept Zijn schapen bij name, en leidt ze uit."

(5) Ook ligt hierin een gelovig vertrouwen, als hij zegt: "Dat ik mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben." Het is alsof hij zegt: Ik ben het eigendom van mijn Zaligmaker, Die getrouw blijft, al ben ik ontrouw, en Die lust heeft Zijn beloften aan de alleronwaardigste ziel te vervullen en vrije genade te verheerlijken in het zalig maken van de mens. En dat langs zeer hoge wegen en tegen alle verwachtingen van de mens in. Zo ligt er een opbeuring der ziel in met betrekking tot Christus' werk en getrouwheid. Ziet nu de wijze, waarop Christus hem tot Zijn eigendom gemaakt heeft. Vóór de val was hij des Heeren, maar na de val moet Christus Zijn hand daaraan leggen: "Zij waren Uwe, maar Gij hebt Mij dezelve gegeven." Er zijn wel verschillende gronden van eigendom, maar de Catechismus noemt er slechts twee, namelijk die op welke Christus de gegebenen des Vaders aan Hem tot Zijn eigendom verkregen en gemaakt heeft.

- Door koping bekomt men het recht en eigendom aan een zaak. Zo placht het ook te zijn bij personen als Abraham, die onder zijn lijfeigenen gekochten had met geld. Zo ook de gevallen mens. Die heeft zich strafschuldig gemaakt door zonden en overtredingen, en is deswege als een schuldige gevangene onder de wet in bewaring gesteld om gestraft te worden wanneer de Rechter het eist, en onder de macht des satans gevangen gehouden wordende naar zijn wil, als onder een cipier. Dus kan hij nooit daaruit komen, tenzij de laatste kwadrantpenning betaald is. Als hij dus gekocht en gelost is geworden, is het omdat de Heere Jezus als een de gehele schuld overnemende Borg met Zijn genoegzaam en voldoende lijden en gehoorzaamheid de prijs en het rantsoen heeft opgebracht: "Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien." De Heere Jezus bracht de prijs van Zijn eigen bloed: "Hij heeft Zijn gemeente verkregen met Zijn eigen bloed." En: "In Welke wij hebben de verlossing door Zijn bloed." Dit bloed was genoegzaam vanwege de dierbaarheid van de Persoon, zijnde de Zoon van God: "Het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, reinigt ons van alle zonden." Daarom wordt het een dierbaar bloed genoemd: "Wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandeling, die u van de vaders overgeleverd is; maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam." En dat volkomen, want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden.

- Christus heeft hem ook Zich ten eigendom gemaakt door het recht van overwinning: En mij uit alle geweld des duivels verlost heeft.

In een wettige oorlog krijgt men recht van eigendom op de overwonnen zaak en placht men overwonnen personen tot lijfeigenen te maken. Deze oorlog en vijandschap is al gezet in het paradijs. Zo is ook de ellendige mens gebonden in satans macht, die de sterkgewapende is, welke macht over en recht op de mens in de val gekregen heeft, naar het rechtvaardig oordeel van God: "Zou ook een machtige de vang ontnomen worden? Of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen? Doch also zegt de Heere: Ja, de gevangenen des machtigen zullen hem ontnomen worden, en de vang des tirans zal ontkomen." Hiertoe nu is de mens onmachtig. Daarom staat er: "Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zou." Jezus moet hen trekken uit de macht der duisternisen zo vrij maken: "Indien dan de Zoon u zal vrij gemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn." Ja, hiertoe is de mens onwillig. Hij kent de dienst van satan niet voor slavernij, en daarom is het Jezus' werk hem met kracht los te maken en te behouden, hem te overreden als Jeremia en te sterk te worden. Er staat in Psalm 68: "Gij zijt opgevaren in de hoogte en hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd. Gij hebt gaven genomen om uit te delen, onder de mensen; ja, ook de wederhorigen om bij U te wonen, o Heere God." Deze verlossing uit het geweld des satans en uit het koninkrijk der afkerigheid van God heeft Jezus in Zijn dood aan het kruis teweeggebracht, hebbende daar overwonnen opdat Hij in zielen zou overwinnen. Zo heeft Hij door Zijn dood tenietgedaan die het geweld des doods had, en verlost die met vreze des doods al hun leven de dienstbaarheid onderworpen waren.

(6) De vastheid en onwandelbaarheid van deze genadestaat blijkt voorts daarin, dat ze in deze staat bewaard worden. En also bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan. In dit opzicht is de staat van de herstelden in Gods gunst heerlijker dan de staat van Adam vóór de val; zij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof, tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd. En deze bewaring is zeer nauw. Want niets is er dat hun kwaad kan toebrengen; de Heere slaat hen gade. Zijn nauw oog is op hen, en wel zo teder, dat die hen aanraakt, Zijn oogappel aanraakt. Zelfs de haren van hun hoofd worden door Hem gadesgeslagen. Daarbij, in al hun benauwdheden is Hij benauwd. Ja, zelfs als er tussen God en hen een muur van scheiding is door de zonde, dan staat Hij nog achter de muur om hen gade te slaan en hen niet los te laten. De belofte is: "Mijn oog zal op u zijn", en: "Als gij door vuur en water zult gaan, zal Ik bij u zijn." Zodat terecht zonder de wil des hemelsen Vaders geen haar van hun hoofd vallen kan.

(7) Integendeel, alles moet hen goed doen. "Ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet.": "Wij weten dat voor degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede; namelijk degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn."

- Zelfs allerlei soorten van kruisen in de wereld, verdrukkingen, kastijdingen en vervolgingen, zijn voor hen bewaarmiddelen, om zich te laten tuchtigen opdat Gods ziel van hen niet afgetrokken worde.
- En zo zijn de roeden in de wereld bewaarmiddelen, dat zij met de wereld niet verloren gaan en menigmaal voor het algemeen verderf, dat in de wereld is, worden bewaard.
- Ja zelfs de zonden werken hen ten goede, dewijl zij langs zondige wegen - door de vrije en soevereine toelating Gods - meer kennis krijgen van zichzelf, van de boosheid van hun hart, van hun bedenken des vleses, van hun onmacht en afkerigheid van nature. In die weg wordt Christus hun dierbaarder, zodat het hun noodzakelijker wordt zich dagelijks Hem aan te bieden, om door Hem als Profeet te worden geleerd. Zo leren zij zien hoe ze met hun zonden tot Hem als Priester moeten komen en hoe ze met hun zonden dagelijks nodig hebben om Hem aan te raken tot rechtvaardigmaking en van Hem gebruik te maken als die geopende Fontein tegen de zonden en tegen de onreinheid.
- Ja, in Gods gunstige toelating zijn de zonden wel eens bewaarmiddelen tegen zorgeloosheid. De zonden blijven in de ogen van een heilig God walgelijk en verdoemlijk, maar omdat deze zulk een boezemzonde, en een ander weer een andere heeft, buigen zij soms deswege hun knieën en drijft het hen naar God toe. Door zorgeloosheid zou de ziel naar God niet vragen.

(8) Deze nauwe bewaring in de staat der genade is gegrond:

- Op de onveranderlijkheid van Gods liefde: "Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid."
- Op de onveranderlijkheid van Gods eeuwig besluit der verkiezing: "Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende deze zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn; en: Een iegelijk, die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid."

- Op de onveranderlijkheid van het verbond der genade: "Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid, zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer.": "En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren." En: "Hoewel mijn huis alzo niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is; voorzeker is daarin al mijn heil en alle lust, hoewel Hij het nog niet doet uitspruiten."
- Op de onverbreekelijke vereniging met Christus, rustende op de getrouwheid Gods: "God is getrouw, door Welke gij geroepen zijt tot de gemeenschap van Zijn Zoon Jezus Christus, onze Heere."
- Op de eeuwige voorbeding van Christus: Hij leeft altijd om voor hen te bidden. Deze nauwe bewaring in de staat der genade is ook gegrond op de eeuwige inwoning des Geestes: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster zenden, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, namelijk de Geest der waarheid."
- Op de onveranderlijkheid van het werk der genade in de ziel: "Het zaad Gods blijft in hem en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren", en: "De zalving, die gij van Hem ontvangen hebt, blijft in u." Uit alle deze genoemde zaken blijkt dat de genadegiften en roepingen Gods onberouwelijk zijn.

C. Ziet nu wat deze troost vermeerderd en volkomen maakt.

Namelijk de verzekering des Heiligen Geestes, welke ook Zijn merk draagt: lust en liefde om voor God te leven. De Catechismus zegt: Waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt. Vooraf dient hier onderscheid gemaakt te worden tussen de verzegeling des Geestes en tussen de verzekering van zijn aandeel aan God en van de zekerheid van zijn hoop op een eeuwig leven.

1. De verzegeling des Geestes, of het merkteken van de Heilige Geest krijgen alle gelovigen. Paulus zegt tot alle gelovigen zonder onderscheid: "Nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte." Dit vergelijken met: "En ik hoorde het getal dergenen, die verzegeld waren, honderd vieren veertig duizend waren verzegeld uit al de geslachten Israëls." Ook vergeleken met: "Tekent een teken aan de voorhoofden der lieden, die zuchten en uitroepen over al die gruwelen, die in het midden derzelve gedaan worden." Bij welke laatste plaats onze geleerde kanttekenaars aanmerken, dat dit teken aan de voorhoofden (bij zinspeling) iets is, dat alle ware gelovigen van ongelovigen en hypocrieten onderscheidt. Dus worden allen, die ware genade krijgen, onderscheiden van de wereld: "Ga uit het midden van hen, scheidt u af." Zo worden allen door de Heere voor de Zijnen gemerkt, zoals een zegel op enig ding een bewijs van eigendom is. En dus worden allen door dit zegel bewaard, verzegeld, toegelaten of verborgen voor de wereld: "Gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God", gelijk zegels ook daartoe dienen, en voor de duivel, die hen niet meer in zijn macht kan krijgen. Zó worden alle gelovigen ook Godsbeeld deelachtig. Zo wordt dat in hun hart door dit zegel overgedrukt, vernieuwd naar Gods beeld, en de Goddelijke natuur deelachtig. En dit hebben alle gelovigen zonder onderscheid, al weten zij het niet door de kracht des ongeloofs en de bestrijding van de boze. Maar anderen, die licht hebben en zien kunnen, kennen hen als een zaad, dat de Heere gezegend heeft.

2. Maar de verzekering is die tweede genadige weldaad van God, welke niet behoort tot het wezen van de genadestaat van de gelovige, doch tot het wèlwezen van dezelve, waardoor God een gelovige doet weten de dingen die hem van God geschonken zijn. Ja, hem doet kennen en geloven dat zijn werk uit God is. Dit kan een mens missen en evenwel behouden worden. Onder het wezen van de genadestaat moeten wij de aanwezigheid van genade verstaan. Het wèlwezen betekent het wèl, of goed bewust zijn ervan. Dit had Jakob: "Op uw zaligheid wacht ik, o Heere." En Job: "Ik weet mijn Verlosser leeft." Ook Paulus: "Ik weet in Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag." En dit vermaant Petrus aan alle gelovigen, dat zij zich zullen benaarstigen om hun roeping en verkiezing vast te maken. Op verschillende wijzen verzekert de Heilige Geest sommige gelovigen.

a. Soms gebeurt het dat de Heilige Geest de ziel op het krachtigst overreedt en bevestigt: "Maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: Abba, Vader. Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn." Dan spreekt de Geest tot de ziel: "Ik ben uw heil"; of : "Zoon, of dochter, zijt welgemoed, de zonden zijn u vergeven"; en: "Ik ken u bij name en gij hebt genade gevonden in Mijn ogen." Dit geschiedt ook wel door het uitstorten van de liefde Gods in het hart op een krachtige wijze, zodat zulk één met verwondering geloven moet.

En de Bijbel leert ons, dat degenen, die tevoren de aller gruwelijksten zijn geweest en het aller slechtst hebben geleefd, de grootste vijanden van God en Zijn volk, hiervan wel eens met rijke mate genieten, gelijk gij ziet in de verloren zoon. En ook in Zacheüs, van wie gezegd wordt dat hij een zoon van Abraham is. Zo ook Paulus. En dat terwijl anderen soms jaren sukkelen, geen bokje krijgen, zoals de oudste zoon, of als Heman: "Van de jeugd aan ben ik bedrukt en doodbrakende; ik draag Uw vervaarnissen en ben twijfelmoedig." Zo ook Asaf: "Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar." Wat gaat dat hoog! Zo staat er ook in, dat Jezus gekomen is om te verlossen degenen, die met vreeze des doods door al hun leven de dienstbaarheid onderworpen waren.

b. Soms gebeurt het dat de Heilige Geest licht geeft en doet zien dat de gestalte in de Bijbel, waaraan de beloften geschieden, die huns harten is. Dat is zijn naam te vinden en te lezen in de beloften, als bijv.: "Wij weten dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben." De ziel ,in zich vindende een afdalende liefde in de ziel van Zijn volk, spruitende uit de liefde tot God en tot Zijn werk, zo getuigt de Geest door het Woord met de geest des mensen, dat hij een kind van God is: Dus getuigt de Geest Gods in de ziel, dat de Geest, Die in het Woord spreekt, de waarheid is.

c. Soms gebeurt het dat de Heilige Geest aanhoudende worstelingen werkt om genade, begeerten en verlangens naar Christus. En daaronder kan een zoete stilte en kalmte in het gemoed komen, zodat een stil vertrouwen in de ziel daalt, dat de Heere, Die het werk begon, het ook zal voleinden. Dat is ook te horen de stem Gods in het hart: "Ik zal horen wat de Heere spreken zal; want Hij zal tot Zijn volk en gunstgenoten van vrede spreken."

d. Soms gebeurt het ook dat de Heilige Geest een bedaarde gestalte werkt, zodat de ziel bij overreding ziet, en zulks niet kan of durft ontkennen, dat zij haar zonden betreurt en Jezus kiest, ja het de ziel om Zijn gemeenschap is te doen, en dat al haar lust is om voor God te leven. En daaruit ontspruit een hoop, die niet zal beschamen, omdat de liefde Gods in het hart is uitgestort. Echter deinzen zij terug als zij zo de sluitrede zouden opmaken.

Tenslotte blijkt uit de antwoorden van de Catechismus, dat de gemeenschap aan Christus door het met Hem verenigend, rechtvaardigmakend geloof, en alle genadegiften - tot het wezen, en ook tot het welwezen behorende - wezenlijke vruchten en gevolgen, merktekenen en bewijzen met zich brengen. Daaraan kan de waarheid en oprechtheid van het werk der genade in de ziel gekend worden, alleen dan als het geestelijk licht op dat nieuwe leven schijnt. Want zijn staat op te maken uit de heiligmaking, zonder het getuigenis en licht des Geestes, is gevaarlijk en niet anders dan een spreken van vrede tot zichzelf. En menigeen zou hierin tot zijn eeuwig verderf mis kunnen gaan, dewijl de blinde mens dingen in zich zou kunnen vinden, die hij voor heiligmaking houdt, maar die dat niet zijn. De Catechismus zegt: dat de Heilige Geest het hart gewillig en bereid maakt om voortaan voor God te leven. Deze lust en liefde om voor de Heere te leven houdt in, het ganse werk der verloochening en is een wezenlijk gevolg van achter Christus te zijn gekomen. Zichzelf en al wat men is en heeft voor de Heere over te hebben, dat is het recht van zichzelf afgebracht te zijn, niet meer zichzelf eigen te zijn. Dit gaat in de ziel van degene, die dit heeft, gepaard met veel strijd tegen de zonde en zichzelf. Jus wordt uit deze oprechte strijd het genadewerk in de ziel openbaar, want ten diepste is en blijft dit zaad Gods. Dit werk Gods in de ziel is van dezelfde natuur als plaats zal hebben in de heerlijkheid. Het is slechts onderscheiden in trap, want het wordt hier ondergehouden door een lichaam der zonde. Evenwel noemt het heilig Woord de gelovigen het zeer gewillige volk op de dag van Gods heirkraft, in heilige sieradiën. Er is en blijft een volvaardigheid des gemoeds, en zo is er een jagen naar de volmaaktheid. Dit noemt de Catechismus in zondag 22 het beginsel der eeuwige vreugde in het hart, waarop de ziel volkomen zaligheid genieten zal, als een deel van het geheel, als eerstelingen van de volle oogst. Daarom mag genade hier met recht genoemd worden begonnen heerlijkheid, en de heerlijkheid voltooid genade, als onafscheidelijk aan de andere vast. Dus is het doel, dat de onderwijzer hier in deze eerste zondag voorstelt, ter uitlokking opdat elk daarnaar lopen moge: de zaligheid der ziel en de kroon der heerlijkheid.

II.

Het tweede, welke de weg is en welke de middelen zijn om tot dat geluk te komen, vinden wij in deze zondag als een somma van de volgende 51 zondagen. Daarin zien wij:

1. Van welke kennis hier niet wordt gesproken.
2. En ook welke soort kennis hier wel bedoeld wordt.
3. Tenslotte hoe de kennis van deze drie stukken als de weg tot troost ten hoogste nodig is en tevens op de Bijbel is gegrond.

1. De weg om tot deze ware troost te komen is niet dat men een letterkennis van de waarheden heeft, zodat men op de vraag van de onderwijzer verstandig en met bewijs uit het Woord weet te antwoorden. Wanneer dus gezegd wordt dat om tot deze ware troost te komen nodig is kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid, dan bedbelt dit niet een bloot weten, een begrijpen of verstaan uit de Bijbel van deze zaken en ze dus met de mond te belijden. Hoe hoog zulk een kennis ook gaan moge, Paulus zegt dat de kennis zonder de liefde opgeblazen maakt. Want dan raakt die mens op die wetenschap en die kennis zo vast, de zaligheid daarop verwachende, en helaas, hij wordt hoe langer hoe onbekeerlijker. Hij is en blijft een vreemdeling van zijn eigen hart en wordt hoe langer hoe afkeriger van Gods zaak en volk. Hier wordt dus uitgesloten al die kennis, waarmee de mens dezelfde blijft zoals hij van nature is, en welke hem dus niet verandert.

2. De onderwijzer bedoelt hier een kennis, welke men van nature niet heeft. Het hart staat er van nature vijandig tegenover. De onderwijzer bedoelt de verlichtende kennis des Geestes door middel van het Woord, waarbij men zijn zonde en vijandschap ziet. Deze ontdekt de mens zijn ellenden en de gevaren waarin hij verkeert, ja doet hem zien zijn diepe onwilligheid en onmacht. Dit maakt hem rusteloos buiten Christus. De Catechismus zegt:

- Ten eerste, hoe groot mijn zonden en ellenden zijn.
- Wat betreft de kennis van de weg der verlossing bedoelt de onderwijzer zulk een kennis van Christus en openbaring van Hem, welke Hij aan de wereld niet geeft. Deze kennis is een deel van het geloof: "Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt." Zij gaat gepaard met een komen tot Jezus, en zulken worden door de Zoon vrijgemaakt.
- En wat betreft de kennis der dankbaarheid, dan bedoelt de onderwijzer deze door bevindelijke kennis van de werking des Geestes uit de vereniging met Christus. Daardoor wordt het gemoed vernieuwd, zodat een nieuw en ander leven des harten zich vertoont, dat haat en bestrijdt hetgeen het tevoren liefhad. Dat nieuwe leven trekt naar de Heere en naar de gehoorzaamheid aan Hem: "Die in Christus is, is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden." Bijzonder bestaat deze dankbaarheid in een prijzen van de Drie-enige God over de uitvinding en de openbaring aan de ziel van die hoge weg der verlossing. En daartoe zijn ze ook geroepen, opdat zij de deugden zouden verkondigen van Hem, Die hen uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht.

3. Derhalve is deze soort van kennis der ellende nodig, anders is de mens te trots om tot Christus te komen. Ook deze kennis der verlossing, anders krijgt hij geen nieuw hart om voor God te leven en ware dankbaarheid te betonen. Dat dit nodig is, blijkt uit het heilig Woord, en ook uit het ganse betoog van de brief van de apostel Paulus aan de Romeinen.

Toepassing

Zie vrienden, hoe geschikt deze Catechismus is om een elk tot zichzelf te doen inkeren. Opdat een ieder zichzelf afvraagt: Wat is toch mijn grond, waarop ik de zaligheid inwacht? Hoe gepast is deze stof bij de aanvang van deze verklaring, dat ik mijzelf en u allen deze grote vraag doe: Welke is toch uw enige troost in leven en sterven, en waar rust gij toch op? Waar troost gij u mee, als gij soms eens bekommerd wordt? Hier in dit leven gaan sommigen maar rustig voort, omdat zij zichzelf niet nauw bezien of ook willen bezien. Maar vrienden, de tijd der genadeverkondiging zal eens een einde hebben.

O, als de dood komt en het stervensuur daar is, waar zult gij dan op rusten? Als alle valse gronden u ontvallen, waarop zult gij dan een lange en donkere eeuwigheid instappen? Wat zal de grond van uw troost zijn? Wat hebt ge nu, dat over de dood stand zal houden en u niet zal begeven?

(1) Is dat uw bijzondere grond en meent ge daar een eeuwigheid op te kunnen inwachten, dat God barmhartig is? Vrienden, maar dat weten de duivelen ook.

Het is waar, gij ondervindt iets van de oneindige lankmoedigheid, maar Paulus zegt, dat het uitstel van bekering is toorn vergaderen als een schat. God kan Zijn bijzondere barmhartigheid niet oefenen dan alleen in de Zoon van Zijn welbehagen. Daarom, allen die niet het eigendom van Christus zijn, wacht in het einde verderf en ondergang, omdat God rechtvaardig is, ofschoon zij hier met Gods volk staande blijven, waarom ook de wereld staande blijft.

(2) Of hebt u een kleine hoop vanwege de vele tegenspoeden, ziekten en gevaren, welke gij gehad hebt, als armoede en verdrukking in de wereld? En hoopt gij daarom daarna op beter? Is dat de grond, dat zo menigeen zegt, dat een mens maar eens zal lijden?

O vrienden, geloof het, als gij niet bekeerd zijt, het zijn de beginselen der smarten. Het zijn de eerstelingen en een onderpand van hetgeen eeuwig uw deel zal zijn.

(3) Of is het dat gij veel voorspoed in de wereld geniet, dat alles u toevloeit? Wat gij begeert, krijgt ge, en meent ge dat ge daarom in de gunst van God staat? Of dewijl ge uit vele ongelegenheden en gevaren gered zijt, hoopt ge daar op? Leest eens Psalm 73, dat de kracht der goddelozen menigmaal fris is, zij hebben rust in de wereld en geen banden tot hun dood, hun ogen puilen uit van vet, zij zijn niet in moeite en worden met andere mensen niet geplaagd. Doch toen Asaf in Gods heiligdom inging en op hun einde merkte, zei hij: "Immers zet Gij ze op gladde plaatsen; zij worden in een ogenblik verwoest en nemen een einde, en worden teniet door verschrikking." O vrienden, dat zijn brokken zonder gunst.

(4) Of is het dat gij gedoopt zijt en belijdenis hebt gedaan, en dat dit u wat nader doet komen? Dat gij veel letterkennis hebt en verstand van waarheden. Dat gij zo klaar kunt zeggen wat de weg is om tot de ware troost te komen, en daarbij veel bevattingen hebt van het genadewerk, en ook gaven omdat anderen mede te delen.

En daarbij zijt gij dan ook eerlijk in uw handel en wandel; gij zijt godsdienstig en de openbare prediking verzuimt gij niet; in uw huis leest en bidt ge op tijd. Vrienden, het is waar, duizenden doen dat niet en blijven daarom onbekeerlijk, en gij gaat nog dagelijks onder die middelen, waar gij bekeerd kunt worden. Op zichzelf is deze zaak prijzelijk en houdt u daar maar bij, en zucht en roept, eer gij u tot deze middelen begeeft, of het God behagen moge uw hart te raken en ook u licht te geven. Maar geloof het toch, als gij niet bekeerd wordt en tot Jezus komt met uw zonden, gij zult met dat alles verloren gaan. Simon de tovenaer was ook gedoopt. En ziet eens welke gaven Judas had, welk verstand de schriftgeleerden en Farizeeën hadden, van wat al gaven en talen der engelen Paulus spreekt.

(5) Of is het uw bijzondere grond, waarop gij zijt vast geraakt, dat gij vóór deze of in uw jeugd overtuiging hebt gehad en wel eens helse benauwdheden in uw consciëntie hebt ervaren? En is dat toen overgegaan en leeft gij nu gerust en zorgeloos, menende dat gij nu de zaak hebt? O, het zou kunnen zijn dat gij die overtuiging nooit weer krijgt. Menigeen laat zijn dag, zijn bijzondere vindenstijd voorbijgaan, en al wordt hij honderd jaar, toen is het zijn tijd geweest, dat zal in de eeuwigheid duidelijk zijn, indien God het niet hier tot zijn vernedering reeds doet zien. O, indien gij dat eens los mocht laten, dan was er nog verwachting. Bij God zijn alle dingen mogelijk, aan die zijde is nog mogelijkheid, de Heere Jezus kan u daar nog af brengen. Roept er toch om met uw ganse hart, want de tijd gaat snel voorbij en de nacht komt, als het te laat zal zijn en men niet zal kunnen werken.

(6) Eindelijk, of bouwt u daarop, dat gij het in uw stervensuur, als al uw gronden, die gij nu hebt, u zullen ontvallen, het nog zult kunnen doen? Dat u dan zult roepen: "Wees mij arme zondaar genadig?" Arme mens, dan is de tijd voorbij. Lees eens: "Dewijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte; en gij al Mijn raad verworpen en Mijn bestraffing niet gewild hebt; zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen; Ik zal spotten wanneer uw vrees komt. Wanneer uw vrees komt gelijk een verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benauwdheid en angst overkomt; dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden; zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zullen Mij niet vinden." Zal er dan een nietige vertrooster bij u komen en u toeroepen, dat gij aan Jezus vast moet houden? Wat zult gij daarvan maken? Zult gij vasthouden hetgeen gij niet hebt? Meent ge dat gemeenschap en vereniging met Christus een ingebeeld en onbewust werk is?

O, het is een dadelijk en waarachtig werk, dat niet zonder bewustheid toegaat. En geloof het toch, dat in de dood niemand Jezus als zijn Borg zal vinden en in het oordeel met Hem zal opstaan, dan alleen degenen, die Hem hier in de tijd in hun even hebben gevonden of Hem hebben gezocht. Met één, woord moet ik het u maar zeggen: Wat hebt u er toch aan, dat gij uw kostelijke ziel bedriegt, en dat gij uw huis op het zand bouwt? Was het voor honderdduizend jaar, gij mocht het wagen.

Maar de engel heeft het gezworen over de zee en de aarde, dat na deze tijd geen tijd meer zijn zal. En nu wordt u het eeuwig Evangelie nog verkondigd. O, dat gij het horen mocht en loslaten al waar gij op rust, ja op vrije genade drijvende mocht worden gemaakt! Dat gij dat woord in uw hart eens recht horen mocht: "Laat los, en gij zult losgelaten worden". Zoekenden en begerigen, die enige ontdekking hebt, ja somtijds met enige klaarheid ziet dat uw weg niet goed is, mocht gij ervoor bewaard worden om onderweg ergens op vast te raken, en dat toch niet Jezus is, als de grond van ware troost. O vrienden, dat kan wel gebeuren en menigeen heeft daar schipbreuk geleden.

Om iets te noemen van valse troostgronden.

- Een werkeloze hoop of grond, dat men het nog eens krijgen zal, is zeer gevaarlijk. Een hoop aan de zijde Gods, omdat het is in de hand van God en van Christus, is goed. Maar waar deze aanwezig is, daar is ernst en werkzaamheid en zelfs de geringste hoop in zichzelf ontvalt daar.

- Ook is het zeer gevaarlijk in zulk een stand op een tekst of belofte, die men krijgt, te gaan zitten en rusten. Christus moet de grond worden, niet een enkel woord of een belofte. Het is ook tegen de aard van de oprechten, die bevreesd zijn dat hun hart hen bedriegen zal met zo schielijk een tekst aan te grijpen. Het is wel hun aard om daarmee te werken, om zo de zaken, welke zulk een tekst of belofte inhoudt, deelachtig te worden. Teksten zoals: "Zoon (of dochter) wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven", en: "Ik ken u bij name, en gij hebt genade gevonden in Mijn ogen." Volgens de verklaring van het antwoord van de onderwijzer kan ieder hier zelf de toepassing wel maken. De besturing hoe tot het geluk te komen, geeft de onderwijzer in de tweede vraag. Namelijk te kennen de grootheid van de zonden en ellenden. Daar moet de Geest bij leiden. Een mens kan jaren lang wel indrukken van zijn zonden hebben, en dat hij toch niet onder de leidende hand van Christus komt, Die beloofd heeft te voeren met smeking en geweent. Het is ook het werk van Gods Heilige Geest de mens uit te voeren uit zichzelf met al zijn zonden naar Christus als Priester, Die dan Zijn Geest uitstort. Die Geest leidt de ziel en leert haar alle dingen. Die Geest leert de ziel de redenen onderzoeken waarom zij zo blijft staan buiten die enige troost, of daartoe mogelijk ook bijzondere oorzaken zijn: Vrienden, wat houdt u toch terug? Er moet iets zijn, want geen mens ter wereld kan zonder grond zijn, of deze nu waar is, of vals. Als een mens maar iets van Gods heiligheid zag en zijn grond hem ontviel, één van beide: óf hij zou als een stoppel voor het vuur verteren en aanstonds in wanhoop sterven, óf hij zou geen ogenblik van Christus kunnen afblijven.

Ter opwekking en aanmoediging moge nog het volgende dienen.

- U kunt niet te goddeloos of te ellendig tot de Heere Jezus komen. Waar de zonden veel zijn, daar wordt de genade wel eens overvloediger. De grootheid uwer zonden mocht u te meer naar Christus drijven.

- Zoekt het toch niet in uzelf, dat uw hart eerst beter moet worden en gij zo geschikter, eer gij tot Christus komt. Jezus heeft de prijs volkomen opgebracht en de Geest verworven om in uw hart te overwinnen. Hij heeft overwonnen aan het kruis, en zo is Hij de gepaste weg.

- De Heere geve u licht in de welgeordineerdheid van het verbond der genade. Alles komt daar van één kant. Uit kracht van dat verbond wil God alles geven wat Hij eist. Mocht gij maar geloof krijgen om het te ontvangen.

Des Heeren volk heeft nodig:

- Licht om hun troostgronden te zien.

- Het heeft genade nodig om deze aan de Heere Jezus in bewaring te geven.

- En ze hebben hulp en licht nodig om al datgene weg te doen, wat hun troostgronden verduistert.

- Zij hebben er naar te staan om hun roeping en verkiezing vast te maken. De apostel vermaant dit zo zeer en dus is het te verkrijgen.

- Ook heeft des Heeren volk meer te staan naar oprechtheid en heiligheid, dan naar troost. Het heeft te staan naar levendigheid des harten, om met verloochening van zichzelf voor de Heere te leven en daartoe de Heilige Geest in te roepen. Daartoe kruis en verdrukking op te nemen, want het is hier toch maar voor een korte tijd. Kruisen zijn geen kruisen meer als men er maar recht onder gesteld mag zijn. Alles moet toch voor Gods volk medewerken ten goede.

- Eindelijk, tot hun verkwikking heeft Gods volk nodig te staan naar klaarheid in hun verwachting op een eeuwig leven: "En onze Heere Jezus Christus Zelf, en onze God en Vader, Die ons heeft liefgehad, vertrooste uw harten en versterke u in alle goed woord en werk." Paulus noemt de heerlijkheid van het einde: "En alzo zullen wij altijd bij de Heere wezen. Zo dan, vertroost elkander met deze woorden."

Amen.

ZONDAG 2 vraag 3-5

Vraag 3:

Waaruit kent gij uw ellendigheid?

Antwoord:

Uit de wet Gods.

Vraag 4:

Wat eist de wet Gods van ons?

Antwoord: Dat leert ons Christus in een somma: "Gij zult liefhebben de Heere, uw God, met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten."

Vraag 5:

Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Antwoord:

Neen ik, want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.

DE KENNIS VAN DES MENSEN ELLENDE UIT DE WET VAN GOD

Het tweede hoofddeel van de Catechismus bevat de wegen en middelen om tot dit onwaardeerbaar geluk, de waarachtige en tot over de dood volstandige troost te komen. De zekere gronden, waarop een mens veilig een zalige eeuwigheid mag en kan inwachten.

Tegelijk bevat dit tweede hoofddeel de ganse christelijke hervormde leer, beginnende met deze zondagafdeling tot en met zondag 52. Daarin staat ons nu, naar de orde van de onderwijzer in de voorafgaande tweede vraag, te letten op drie hoofdstukken.

- Ten eerste, op de leer van des mensen ellende, zondag 2 tot en met zondag 4.
- Ten tweede, op de leer van de verlossing des mensen door Christus, zondag 5 tot en met zondag 31.
- Ten derde, op de leer van de ware dankbaarheid aan God, of de leer der goede werken, als bewijzen en vruchten des geloofs, voortvloeiende uit de vernieuwde natuur in Christus, van zondag 32 tot en met zondag 52.

Wat betreft de leer van des mensen ellende, als het eerste stuk, daarin toont de onderwijzer dat deze bestaat:

- In de zonde, zo erf- als dadelijk, zondag 2 en 3, tot en met vraag 7.
- In de onmacht om zich te kunnen redden of verlossen, zondag 3, vraag 8, en zondag 4, vraag 9.
- In de straffen van de zonde, zondag 4, vraag 10 en 11.

Aangaande het eerste, dat des mensen ellende bestaat in de zonde, zo erf- als dadelijke, dit behandelt de onderwijzer in dier voege, dat hij de leer van des mensen ellende, bestaande in de zonde, zowel erf- als dadelijk, verklaart in zondag 2; en dat hij de oorsprong der zonde naspeurt en ontdekt in zondag 3, tot en met vraag 7.

Het eerste, namelijk de leer van des mensen ellende, bestaande in de zonde, zowel erf- als dadelijke, in deze zondagsafdeling, daarin merken wij drie hoofdzaken aan:

- I. Hoe het ten uiterste nodig is, om tot de ware troost te komen, dat een mens zijn ellende recht kent.
- II. Waaruit hij deze kan en moet leren kennen, namelijk uit de wet van God (vraag 3).
- III. De wijze waarop een mens daartoe komt (vraag 4 en 5).

I.

Hoe het ten uiterste nodig is om tot de ware troost te komen, dat een mens zijn ellende recht kent, bezien wij daarin:

- A. Hoe noodzakelijk deze rechte kennis der ellende is om tot de ware troost te komen, beide in leven en in sterven.
- B. Wat door des mensen ellenden is te verstaan;
- C. Welke de rechte kennis is, die hier wordt bedoeld.

A. Het woord ellende is van groter uitgebreidheid dan het woord zonde.

Het houdt in allerlei soorten van rampen, waardoor men in een staat van ellende geraakt, welke hier tezamen ellende wordt genoemd: "Aanzie mijn ellende." Hier valt op te merken, dat hier niet gesproken wordt van de ellende der gevallen engelen, die duivelen zijn geworden, en die vervloekt liggen onder de eeuwige toorn van God. Dit is waarlijk een wanhopige ellendestaat, maar naar de soevereine vrijheid Gods ontfermt Hij Zich over hen niet en geeft hen zo ook geen rechte en verootmoedigende kennis van hun ellende, omdat de Heere de engelen niet aanneemt. Zo staat er ook: "God heeft de engelen, die gezondigd hebben, niet gespaard, maar die in de hel geworpen hebbende, heeft Hij ze overgegeven aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden. Ook wordt hier niet gesproken van de ellenden van de ganse schepping, waarin deze door de val des mensen en om de gevallen mens ligt. Want er staat, dat het ganse schepsel zucht en aan de ijdelheid is onderworpen en de dienstbaarheid der verderfenis, en zo als in barensnood is. Maar hier wordt gesproken van de ellende des mensen, welke is de aller ellendigste staat des mensen na de val.

- Deze is veroorzaakt door de zonde, waardoor de mens geheel boos en van God afgekeerd is geworden.
- Ze bestaat in de straffen en eeuwige vervloeking, die hij om der zonden wil is onderworpen en welke boven zijn hoofd hangen.
- In de diepe onmacht, waarin hij in zijn hoogmoed verzonken ligt.
- En ook in zijn dodelijke en ongeneeslijke blindheid in alle deze. Daardoor ziet hij zijn ellendestaat niet voor een ellendestaat aan, ja, daardoor weet een mens dit niet: "Want gij zegt: ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geen dings gebrek; en gij weet niet dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind en naakt." En Jezus zegt: "Indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben, maar nu gij zegt: Wij zien, zo blijft dan uw zonde."

B. Zien wij nu welke de rechte kennis dezer ellende is, die hier bedoeld wordt.

Om deze een weinig te onderscheiden, zullen wij enige zaken aanwijzen.

- De kennis van ellende, die hier verstaan moet worden, en welke de weg is om tot ware troost te komen, is niet veel verstand en kennis te hebben van de waarheden van Gods Woord, zodat men zijn belijdenis ook in dit stuk kan verdedigen. De Farizeeën en schriftgeleerden hadden veel van deze kennis, doch Jezus zegt, toen zij vroegen: Zijn wij dan ook bind?: "Och, dat gij wist dat gij blind waart."
 - Het is ook niet dat men soms benauwdheden er over heeft of men zalig zal worden, of dat de één of andere grove zonde wel eens zwaar blijft drukken, zodat men die benauwdheid niet spoedig genoeg kwijt kan raken. Zie dit maar in Judas.
 - Het is ook niet dat men enige algemene overtuigingen heeft en daarbij vele zonden ziet, die men tevoren niet zag. Zo kan men een toestemmer worden van hetgeen men tevoren tegensprak. De algemene werking van Gods Geest kan men deelachtig zijn, en toch deze rechte kennis der ellende missen.
 - Tenslotte wordt hier ook al die kennis uitgesloten, welke een mens innerlijk dezelfde laat en hem niet verandert, ja, die hem hoog en trots maakt, hem stijft in zijn vijandschap tegen Gods volk. Zulke kennis, welke de mens in zijn ziel rust geeft, zodat hij verwacht daarom zalig te worden.
1. De kennis van ellende, waarvan de onderwijzer hier spreekt, is een kennis, welke van nature niemand heeft. Hoe geleerd de mens ook ooit geweest moge zijn in de theologische waarheden, deze kennis van ellende bezat hij niet. Het is een kennis, waar de mens een vijand van is, dat deze zou zijn in hemzelf of in anderen. Hij is er met kracht tegen, en als hij kon, hij zou in zichzelf en in anderen dit werk Gods wel uitblussen.

En waarom? Omdat het een kennis is, gewerkt door de Heilige Geest door het heilig Woord, waarbij een mens zichzelf gaat zien, gelijk de verloren zoon. En daarvan is hij zo afkerig.

Door het heilig Woord ziet hij dan zijn vijandschap tegen God, zijn zonden in hun ware aard en natuur; zijn gevaarlijke staat wordt hem dan bij ogenblikken ontdekt. Het is dus een bevindelijke kennis, waardoor hij de waarheden in het Woord betreffende des mensen diepe ellende, ook waarheid vindt in zijn hart.

2. Deze rechte kennis gaat gepaard met vernedering en verootmoediging voor God, met smart en droefheid daarover naar God. Gelijk bij David: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten."

3. Deze kennis gaat gepaard met verlangen naar al meer en meer ontdekking. Het is niet zoals de wereld zegt, dat het zo naar is om daarbij gebracht te worden. De ziel verlangt dan naar de leiding van de Geest van Christus om zo van zonde te worden overtuigd: "Zij zullen komen met gewezen, en met smekingen zal Ik hen voeren." En in die droefheid is meer blijdschap dan wanneer der goddelozen koren en most vermenigvuldigd worden.

4. Ja, deze kennis gaat gepaard met rusteloosheid, want geen mens, die rechte kennis van ellende heeft, kan rusten zonder door diezelfde Geest tot Christus gebracht te zijn.

C. Ziet verder hoe noodzakelijk deze kennis van ellende is om tot de ware troost te komen:

1. De Bijbel leert dat dit het eerste nodige voor een mens is: "Alleen ken uw ongerechtigheid, dat gij tegen de Heere, uw God, hebt overtreden, en uw wegen verstrooid hebt tot de vreemden, onder alle groene boom, maar zijt Mijn stem niet gehoorzaam geweest, spreekt de Heere." En ook dat dit het eerste werk des Geestes in de ziel is, de wereld te overtuigen van zonde. Dit bleek ook in de drieduizend, welke riepen: "Mannen broeders, wat zullen wij doen? En zij werden verslagen in hun harten." En in Paulus: "Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? En de Heere zeide tot hem: Sta op en ga in de stad, en u zal aldaar gezegd worden wat gij doen moet'. En in de stokbewaarder: "Lieve heren, wat moet ik doen opdat ik zalig worde?"

2. Zij is noodzakelijk, omdat zonder deze ware kennis door de Geest, door de wet, geen mens van zijn zonden ooit zal scheiden. Hij zal nooit tot de wortel, zijn verdorven natuur, gebracht worden en over dat alles recht treurig worden en met dat alles tot Christus komen, zo hij deze kennis mist. Daarom zegt de Messias: "De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren, en de dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten."

3. Ziet dan hoe terecht, gepast en hoog nodig de onderwijzer hier een begerige invoert, die van de ware troost gehoord heeft, en ook iets van de wegen en middelen hoe daartoe te komen (in zondag 1), als hij vraagt: Waaruit kent gij uw ellendigheid?

II.

Zien wij nu dat deze rechte kennis van ellende alleen te verkrijgen is uit de wet van God (vraag 3).

Daarin slaan wij gade:

A. Wat door de wet van God hier is te verstaan;

B. In welk opzicht het verkrijgen der kennis van ellende uit die wet wel en niet verstaan moet worden.

A. Gods wet kan beschreven worden te zijn: een openbaring van de wil Gods aan de mens, waarin verklaard wordt wat recht en wat niet recht, wat Gode behagelijk en wat Hem niet behaaglijk is, de mens tot in- en uitwendige gehoorzaamheid verplichtende. Deze openbaring is aan de gelovigen van het Oude Testament tot Mozes' tijd, toen de Heere de wet Zelf in stenen tafelen geschreven heeft, mondeling geschied en voortgeplant bij overlevering van de ouders aan de kinderen. Als onbeschreven wet hebben de heidenen (die zonder evangelielicht leven) deze enigszins in hun harten ingeschreven. Dit is de wet der natuur, waaruit zij ook enigszins hun ellende kunnen kennen, maar niet ten rechte of volkomen om daardoor tot Christus te worden gebracht.

Want het geringe overgeblevene van het kennelijke Gods en van Zijn wet is zo verdonkerd in de val en ook door allerlei fabelen verduisterd, dat zij slechts weten dat de aller gruwelijkste zonden de dood waardig zijn: "Dewelke, daar zij het recht Gods weten, (namelijk, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn) niet alleen dezelve doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen, die ze doen." Zij weten niet dat de minste zonde de eeuwige dood verdient.

Om te zien welke wet hier bedoeld wordt, zullen wij eens nagaan hoe velerlei wetten God gegeven heeft en door Mozes laten beschrijven, en welke wet hier voornamelijk wordt bedoeld en waarom. De wetten, die God door Mozes heeft laten beschrijven - daarom worden ze de wet van Mozes genoemd - zijn drieërlei, namelijk de burgerlijke wet, de ceremoniële wet, en de morele of zedelijke wet.

1. De burgerlijke wet is de wet, waarnaar Israëls burgerstaat moest bestuurd worden. Hiervan sprak Nicodémus: "Oordeelt ook onze wet de mens, eer zij van hem gehoord heeft en verstaat wat hij doet?" Deze wet ontdekt ook enigszins de ellende, want moest zulk een klein volk - in vergelijking met die der ganse aardbodem - onder rechters staan en zou zonder burgerlijk bestuur alles in het wild lopen? Daaruit konden zij wel besluiten dat het niet wel met hen gesteld was. En zij konden er ook uit opmaken, dat er een Opperbestuurder over de ganse aardbodem zijn moest. Ja, straffen die rechters de uitwendige gruweldaden, en wel zeer zwaar, dan kon Gods volk er uit opmaken dat de Rechter der ganse aarde recht zou doen over de zonden van de ziel.

2. De ceremoniële wet is de wet, waardoor God bekend maakte op welke wijze Hij wilde dat de uitwendige godsdienst onder Israëls burgerstaat en deze bedeling van het genadeverbond door Israël zou worden geoeffend. Deze wet noemt Paulus de wet der geboden, in inzettingen bestaande. Uit deze wet kon het volk van Israël ook hun ellende enigszins leren kennen. Aangezien zij schuldig zijnde, hun hand op een offerdier moesten leggen, hetwelk dan terstond geslacht en geofferd werd. En daarbij dan de velerlei wassingen en reinigingen, waaruit zij enigszins konden leren hun vuile doodschuldigheid voor God. En dat te meer omdat zij een lerende priester bij zich hadden, die hen van al die zaken onderwees en hun toonde, dat zij geen heil te verwachten hadden, dan alleen door de enige en volmaakte offerande van de komende Messias: "Want de wet, hebbende een schaduw der toekomstige goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde offeranden, die zij alle jaren geduriglijk opofferen, nimmermeer heiligen degenen, die daar toegaan. Anderszins zouden zij opgehouden hebben geofferd te worden, omdat degenen, die de dienst pleegden, geen geweten meer zouden hebben van de zonden, eenmaal gereinigd zijnde; maar nu geschiedt in dezelve alle jaren weder gedachtenis der zonden. Want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneemt. Daarom, komende in de wereld, zegt Hij: Slachtofferen offerande hebt u niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid; brandofferen en offer voor de zonden hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie, Ik kom, (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uw wil te doen, o God. Als Hij tevoren gezegd had: Slachtoffer en offerande en brandoffers en offer voor de zonde hebt u niet gewild, noch hebben U behaagd (dewelke naar de wet geofferd worden); toen sprak Hij: Zie, Ik kom, om Uw wil te doen, o God. Hij neemt het eerste weg om het tweede te stellen. In welke wil wij geheiligd zijn, door de offerande des lichaams van Jezus Christus, eenmaal geschied."

3. Maar voornamelijk de morele wet of wet der zeden, waarin God heeft bekend gemaakt welke deugden Hij van de mens eist, en welke zonden of ondeugden Hij verbiedt. Deze wet is met Gods vinger geschreven in twee stenen tafelen, kort weergegeven in de tien geboden. Deze wet gold niet alleen voor Israël, maar voor alle nakomelingen van Adam, van het begin der wereld tot aan het einde derzelve. Zij beschuldigt, zegt Paulus beiden Joden en Grieken, dat zij allen onder de zonden zijn. Zij stopt allen de mond en verklaart de ganse wereld voor God verdoemelijk. Deze wet is een afdruksel van Gods heilig en onveranderlijk beeld, en is daarom niet het werkverbond, noch ook het genadeverbond. Het is dezelfde wet, die in Adams tijd de eis was van het werkverbond, waarom deze ook na de verbreking van het werkverbond blijft. God behoudt Zijn eis, al is het een eeuwige waarheid dat uit de werken der wet geen vlees zal gerechtvaardigd worden voor God. Het is ook dezelfde wet, die in het binnenste van het ingewand van de Borg was, naar welk beeld van Christus de gelovigen veranderd worden, en dus dezelfde, welke de gelovigen strekt tot een regel der heiligmaking. Ja, ook dezelfde wet, die het beeld Gods volmaakt in heerlijkheid zal uitmaken. Uit dit alles blijkt, dat de hier bedoelde wet, waaruit een mens alleen recht zijn ellende kan leren kennen, uitsluitend de wet der zeden is. Zien wij nog eens in welke betrekking deze zedelijke wet hier in de tweede zondagsafdeling van de Catechismus voorkomt, en in welke betrekking deze van de 34e tot de 44e zondagsafdeling wordt behandeld.

(1) Men moet dan weten, dat deze wet door de onderwijzer in de 34e en de volgende afdelingen wordt aangemerkt:

- In haar betrekking tot het genadeverbond, en zo mag ze terecht genoemd worden de wet of de woorden des verbonds, te weten, waarnaar de gelovigen uit kracht van het genadeverbond vernieuwd zijn, gelijk ook Paulus dit aanwijst.

- En als de leer der dankbaarheid of de vruchten des geloofs, voortvloeiende uit het genadeverbond en de- vereniging met de Verbondsmiddelaar. Dus kan het niet anders wezen of iemand, die in Christus is, moet vruchten der dankbaarheid door een vanzelfsprekendheid ten goede voortbrengen.
- Maar deze wet is ook tegelijk als een regel, welke Gods volk voor ogen te houden heeft, om daarnaar meer en meer vernieuwd te mogen worden; als een regel om langs dezelve naar volmaaktheid te streven.

(2) Maar men moet weten dat deze zelfde zedelijke wet hier in de tweede zondagsafdeling voorkomt in zijn betrekking met het verbond der werken, als deszelfs eis of voorwaarde, waarin God Zijn recht op de mens toont te behouden om van hem gehoorzaamheid te vorderen zelfs ná de verbreking van het verbond der werken. Deze wet onderwijst de mens van Gods heilige natuur: "Alzo is dan de wet heilig, en het gebod is heilig en rechtvaardig en goed." En van zijn plicht: "Hij heeft u bekend gemaakt, o mens, wat goed is; en wat eist de Heere van u dan recht te doen en weldadigheid lief te hebben, en ootmoediglijk te wandelen met uw God?" Deze wet onderwijst de mens van 's mensen onmacht en zondige natuur, zodat het tot verootmoediging kan dienen: "Gelijk geschreven is: Er is niemand rechtvaardig, ook niet één; er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn ze onnut geworden; er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot één toe. Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvenijs is onder hun lippen; welker mond vol is van vervloeking en bitterheid; hun voeten zijn snel om bloed te vergieten; vernielingen ellendigheid is in hun wegen; en de weg des vredes hebben zij niet gekend. Er is geen vreze Gods voor hun ogen. Wij weten nu dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij." En: "Ik kende de zonde niet dan door de wet. Want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren." Zij wekt ook op om Gods toorn te ontvlieden: "De rechtvaardigen is de wet niet gezet, maar de onrechtvaardigen en de halsstarrigen, de goddelozen en de zondaren, de onheiligen en de ongoddelijke, de vadermoorders en de moedermoorders, de doodslagers, de hoereerders, die, die bij mannen liggen, de mensendieven, de leugenaars, de meinedigen, en zo er iets anders tegen de gezonde leer is." Ook dient zij voor hen, die volharden in de staat der zonde, om hen te tonen dat zij zich niet kunnen verontschuldigen en hen onder de vloek te laten: "Want Zijn onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn." En: "Want zovelen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder de vloek; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." Uit welke plaatsen alle blijkt dat alleen door deze wet der zeden, en wel in de betrekking als genoemd, de ellende gekend kan worden, dat door de wet is de kennis der zonden, alwaar de wet in het verband van Rom. 3 ook in dier voege voorkomt.

B. Bezien wij nu in welk opzicht het verkrijgen van kennis der ellende uit de wet wèl en niet opgevat moet worden.

(1) Het moet niet zo opgevat worden, alsof de wet de rechte kennis van ellende op zichzelf geven kan. Paulus zegt, dat de wet door het vlees krachteloos is geworden. Ze ontdekt de zonde, verklaart de mens schuldig, besluit hem onder Gods toorn en verdoemt hem tenslotte. Dus spreekt Paulus van de wet, dat ze na de val toorn werkt, de vloek over de mens brengt en een bediening des doods en der verdoemenis is. Dus brengt zij geen zegen of genade toe; deze moeten van een andere kant komen.

(2) Echter moet de wet hier verstaan worden te zijn het aller geschikste en dienstigste middel in de hand des Geestes om mensen tot kennis van hun ellendestaat te brengen. Daarom staat er, dat de Geest de wereld zal overtuigen van zonde, dat is door middel van de wet. Deze Geest werkt als een noordenwind en wordt om Zijn werking door de wet genoemd een Geest des oordeels en der uitbranding. Zo wordt die Geest voor allen, waar Hij Zijn hand op een zaligmakende wijze aan legt, gewoonlijk eerst een Geest der dienstbaarheid tot vreze, eer Hij voor de ziel wordt een Geest der aanneming tot kinderen.

III.

De wijze, waarop een mens aan de kennis van zijn ellende uit de wet komt, vinden wij beschreven in de vragen en antwoorden 4 en 5.

Daarin zien wij:

A. Hoe de mens door de Geest geleid wordt in de eis der wet (vraag 4);

B. Door dezelfde Geest in zijn onvermogen (vraag 5).

A. Wij zien in Matthéüs, dat de eis der wet tweeledig is.

1. Ten eerste eist de wet volmaakte liefde tot God.

• Vooreerst. Deze liefde tot God houdt in God recht en onmiddellijk te kennen. Want Hem te kennen door een Middelaar veronderstelt zonde en scheiding. God echter te kennen zoals Hij is, de Drie-enige God. Op een andere wijze kon Adam zijn Schepper niet liefhebben, want God was nooit anders. Alzo Hem te kennen in Zijn hoogheid en in Zijn heerlijkheid.

• Deze liefde bestaat ook in de Heere hoog te achten als de alles alleen waardige God, zodat alles wat buiten God is, bij God al zijn waardigheid, zijn glans en heerlijkheid verliest: " Uw, o Heere, is de grootheid en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit, want alles wat in de hemel en wat op de aarde is, is Uwe. Uw, o Heere, is het Koninkrijk, en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles ."

• Ook bestaat deze liefde in zich in God voldaan en vergenoegd te vinden, dus zich in God te verheugen en te verblijden: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelikheden zijn in Uw rechterhand eeuwiglijk."

• Ook houdt deze in, in God met al wat men is, heeft en doet, alleen te eindigen, zodat de ziel in niets zichzelf beoogt, maar alles over heeft voor God. Gods eer alleen zal dan zijn des mensen doel.

• Het bestaat ook in op het innigst gemeenschap met God te oefenen, want waar een mens zijn leven in vindt, daar leeft hij eerst recht.

• En tenslotte houdt de liefde tot God ook in volmaakte gehoorzaamheid omtrent alles wat God gebiedt, en dan wel zonder zonde. Ten tweede breidt de genoemde tekst nader uit hoe deze liefde moet worden geoefend.

• Met geheel uw hart, dat is, uit het hart voortkomende en niet alleen met de mond: "Dit volk genaakt Mij met de mond en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij." Ook met geheel uw hart : "Zij spreken valsheid, een ieder met zijn naaste, met vleiende lippen; zij spreken met een dubbel hart." Het is in oprechtheid en getrouwelijk: "En nu, vreest de Heere en dient Hem in oprechtheid en waarheid."

• Met geheel de ziel, met geheel uw verstand of van gansen gemoede. Dat drukt uit dat de liefde volmaakt of volkomen moet zijn, dat er niets aan ontbreekt. Want het verstand sluit in de volmaakte kennis, en de wil is één van de voornaamste vermogens der ziel. Dat met de ziel geschiedt en van gansen gemoede, dat geschiedt met de wil, en wel met de gehele wil; dat is dus volmaakt.

• En met al uw krachten, voegt Lukas er nog bij (Luk. 10: 27). Dat wil zeggen alle krachten van lichaam en ziel, inwendig en uitwendig, met alle genegenheden en uitgangen, ook met alle leden des lichaams, met mond, tong, ogen, oren, handen en voeten. Met al uw krachten, drukt dus uit dat al de leden des lichaams de Heere ten dienste staan.

Ten derde, dit noemt de tekst het éérste gebod, omdat dit het eerste is in orde en omdat God boven alles eerst moet geliefd worden. De liefde tot de naaste moet een afdalende liefde zijn, voortvloeiende en afdalende uit de liefde tot God: "Laat ons elkander liefhebben, want de liefde is uit God." Ook omdat de liefde tot de naaste moet wijken voor de liefde tot God. Als het er op aan komt, moet men Gode meer gehoorzamen dan de mensen. En: "Die vader of moeder liefheeft boven Mij, en zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig." En ook een voorbeeld in Levi, die de Urim en Tummin droeg: "Die tot zijn vader en tot zijn moeder zeide: Ik zie hem niet; en die zijn broederen niet kende en zijn zonen niet achtte; want zij onderhielden Uw Woord en bewaarden Uw verbond." Dit noemt de tekst ook het grote gebod. Het tweede wordt het eerste gelijk en dus ook groot genoemd. Daarom moet groot hier voor grootste genomen worden, omdat God het grootste en heerlijkste Voorwerp van alle liefde is, en omdat er geen liefde groter zijn mag dan deze.

2. In de tweede plaats eist de wet ook volmaakte liefde tot de naaste.

Door de naasten hebben wij te verstaan alle mensen, die uit enen bloede zijn gemaakt. Daarom wordt de één de broeder van de ander en zijn vlees genaamd. Ja zelfs onze vijanden, alwaar de Egyptenaren der Israëlieten naasten genoemd worden.

Hoewel het ook bijbels is dat men op de één meer geestelijke en natuurlijke betrekking heeft dan op de ander, zoals ouders, onze geestelijke vaders. Die zijn ons nader dan anderen en hierin zijn verschillende graden, doch omtrent allen wordt volmaakte liefde geboden.

De volmaakte liefde tot de naaste zal hierin bestaan:

- Dat wij onze naaste, als het waardigste schepsel op aarde, hoogachten, zonder er nochtans in te eindigen.

- In hem tedere genegenheid toe te dragen, echter zonder afgoderij.

- In hem wel te willen, en dat met daden te tonen in alle werken der liefde: "En laat ons niet liefhebben met het woord en met de tong, maar met de daad en waarheid."

- Ook in hetgeen men bezit dit ook voor de naaste te zoeken, zowel in het geestelijke als in het natuurlijke: "Een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie ook op hetgeen der anderen is."

3. Zie nu op welke wijze of naar welk voorbeeld men zijn naaste moet liefhebben. De tekst zegt: als uzelf. Dit wil niet zeggen dat de liefde tot zichzelf de regel voor de liefde tot de naaste zijn moet. Neen, indien men zichzelf op een rechte wijze en volmaakt liefhad, dan wordt deze liefde tot zichzelf maar tot een voorbeeld gesteld. De wet van God blijft de regel. Maar het geeft te kennen dat men zijn naaste als zichzelf oprecht, van harte, vurig, volstandig en onvermoeid lief zal hebben volgens de regel: "Hetgeen gij wilt dat u de mensen doen, doet gij hun desgelijks, want dat is de wet en de profeten."

4. Hoe groot deze liefde tot de naaste zijn moet en hoe ver deze al of niet gaan mag, blijkt verder omdat dit gebod genoemd wordt het tweede gebod. Om te kennen te geven dat de liefde tot God hoger moet gaan en de liefde tot de naaste voor de liefde tot God moet wijken. Ook omdat de liefde tot de naaste moet zijn in en om de Heere. Maar dit wordt genoemd het eerste gebod gelijk, omdat God er de Wetgever van is, aan Wie men in dit gebod dezelfde verplichting heeft als in het eerste, en omdat het eerste gebod zonder dit geenszins kan gehouden worden. Want in zijn naaste lief te hebben, gehoorzaamt men God: "Indien iemand zegt: Ik heb God lief, en haat zijn broeder, die is een leugenaar. Want die zijn broeder niet liefheeft, die hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben, Die hij niet gezien heeft? En dit gebod hebben wij van Hem, namelijk dat die God liefheeft, ook zijn broeder liefhebbe."

5. Het blijkt uit de tekst van welk gewicht deze twee geboden zijn, want aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten. Door de wet en de profeten is hier te verstaan de ganse Bijbel, de Schriften des Ouden en des Nieuwen Testaments. Zo antwoordde Abraham in die gelijkenis: "Zij hebben Mozes en de profeten, dat zij die horen." En: "En Jezus, begonnen hebbende van Mozes en de profeten, legde Hij hun uit in al de Schriften hetgeen van Hem geschreven was." Want tot de profeten behoren ook de bevestigde en vervulde Schriften des Nieuwen Testaments. Al deze Schriften zijn van zo groot gewicht, omdat in al wat er geschreven en beschreven is, het einddoel Gods is een mens op te wekken om God en zijn naasten op de rechte wijze lief te hebben: "Maar het einde des gebods is liefde uit een rein hart en uit een goede consciëntie, en uit een ongeveinsd geloof." En: "De liefde is de vervulling der wet."

B. Laat ons nu verder nog eens zien hoe het toegaat, als een mens, onder vergelijking van zichzelf bij de volmaakte eis der wet, door de Geest wordt overtuigd van zijn onvermogen. De grote vraag is: Kunt gij dit alles volkomenlijk houden? Dit gaat er van uit, dat zal iemand door de werken der wet ten leven geraken, hij volmaakt moet zijn. Zo zegt Jezus tot de jongeling: "Wilt gij ten leven ingaan, onderhoudt de geboden." Dat wil zeggen: hij moet zonder erf- en dadelijke schuld zijn. En dan moest na de val zijn volmaakt doen nog overwicht hebben. Want als hij nu heilig kon leven, dan deed hij niet meer dan hetgeen hij schuldig was te doen en was maar een onnutte dienstknecht. "Daarom zal uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden voor God". Want de wet is door het vlees krachteloos geworden. Dus is het antwoord van de onderwijzer zeer terecht als hij zegt: Neen ik, want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten. Vooraf moeten wij in het kort er op wijzen wat de mens van zichzelf ziet als God zijn ogen opent. Wat een monster is hij dan in eigen oog. Wat een bereidheid des harten is er bij zulk één om voor God en mensen hartelijk belijdenis te doen en te zeggen: zo en zo is het met mij gesteld. Ik ben in mijn hart een vijand van God. En bij de vromen, het verachte volk van God op aarde, als God met Zijn genadige tegenwoordigheid bij hen is, kan mijn natuur het niet harden, zo verdorven ben ik. Ziet, zulk een mens, waar God Zijn hand aan legt, wordt niet toornig als zijn kwaal wordt aangewezen. Hij buigt daar zo diep onder. Ook verbloemt zulk één de schuld niet. Dat doet de dwaas, zegt Salomo, maar bij de oprechte is goedwilligheid. Ziet vrienden, welk een onderscheid er is tussen een vriend of een vijand Gods. Als de één gezegd wordt dat hij daar en daar aan schuldig is, verbloemt hij het en probeert zich beter voor te doen dan hij is.

Maar de oprechte in de juiste gesteldheid en dicht bij de Heere en zijn hart levende, zegt: Gij kunt mij zo erg niet beschrijven, of ik ben nog duizend maal erger.

Wat betreft dit antwoord van de onderwijzer:

1. Door de natuur is te verstaan dat boze beginsel, die gesteldheid en duivelse aard, welke de mens in de val gekregen heeft, zodat elk mens met dat beginsel - als zijn natuur geworden - ter wereld komt. Dus wordt hij terecht genoemd en: "Een natuurlijk mens, de Geest niet hebbende." En een kind des toorns van nature ten aanzien van het verdorven deel in de gelovigen.

2. Deze verdorven natuur is geneigd God en zijn naasten te haten. Dit is niet slechts te verstaan van profane goddelozen, maar van alle mensen hoofd voor hoofd van nature: "Uw hand zal al Uw vijanden vinden; Uw rechterhand zal Uw haters vinden." "God zal opstaan, Zijn vijanden zullen verstrooid worden, en Zijn haters zullen van Zijn aangezicht vlieden." : "Zou ik niet haten, Heere, die U haten?" : "Haters Gods." En wordt de mens niet alleen vijandig, maar enkel vijandschap tegen zijn God genoemd. En zo is hij ook een hater van zijn naasten: "Hatelijk zijnde en elkander hatende." En in Romeinen staat, dat hij is zonder natuurlijke liefde.

3. Ziet verder dat deze woorden over de verdorven natuur des mensen niet te hard gesproken zijn, zoals de verdorven en met zichzelf niet bekend gemaakte mens meent en ook de pelagianen dit leren.

- O vrienden, als elk het maar nagaan en weten wil, hij zal het wel bevinden dat het zo is. Er komt niet één mens op de wereld, of zodra hij enig verstand naar buiten kan vertonen, laat hij het zien dat hij in zijn hart afkerig van God is en met zijn hart ook van het schepsel. En komt hij tot de jaren van onderscheid, onbekeerd blijvende, wordt die mens dan niet, hoe ouder hij wordt, hoe langer hoe vijandiger tegen God en Zijn zaak, Zijn volken Zijn waarheid? Het is wel waar dat hij meent God lief te hebben en Gode een dienst te doen met zijn eerlijk, burgerlijk en godsdienstig leven en gedrag. Maar hoe eerlijk en godsdienstig hij ook is, echter weet hij wel dat hij een vijand is van Gods volk. Als God zijn beste vriend, daar hij al zijn dagen mee heeft omgegaan, een nieuw hart geeft en hem bekeert, dan weet hij wel dat hij hem haat en er een tegenzin is in zijn hart - die men geen naam kan geven - en er een scheiding komt. De grondoorzaak hiervan is te zoeken in het Paradijs. Daar is vijandschap gezet en derhalve haat hij het werk Gods in zijn broeder. En hoe kan hij dan God liefhebben? Die dat zegt, is een leugenaar, zegt Johannes .

- Blijkt deze haat tegen God niet ook daarin, dat een mens het niet buiten de wereld en de zonde kan stellen? Hij weet wel waar hij met zijn hart het liefste is: óf bij wereldse mensen, óf daar waar hij winst kan doen en tijdelijke goederen verzamelen; óf onder de aanbidding van genade in de openbare godsdienstoefening; óf in zulke gezelschappen, waar van het werk Gods en de noodzakelijkheid van zulk een hart in ieder mens gesproken wordt. Daarbij komt dat het zondigen als het ware zijn natuur geworden is. Zie wat Salomo zegt: "Die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan; allen die Mij haten, hebben de dood lief." Daarom plachten de ouden de zonde een Gods-moord te noemen, want de haat is toch de wortel van de doodslag. Ja elke zonde is zulks tegen God, want deze staat God naar kroon en heerschappij. Zo staat er in Ezechiël, dat hij zijn hart stelt als Gods hart.

- En hoe duidelijk blijkt in elk mens van nature deze haat tegen zijn naaste. Hij heeft hem niet lief, want dan zou hij zijns naasten geestelijk en tijdelijk heil zoeken. Wat zou hij dan over het gevaar, waarin zijn naaste verkeert, bekommerd en aangedaan zijn. Maar integendeel, hij heeft een Kaïns hart omtrent zijn naasten, zeggende met zijn daden: "Ben ik mijns broeders hoeder?". Ja, hij kan soms de welvaart van zijn naaste niet dulden en is dan vervuld met nijdigheid. In Matthéüs lezen wij dat zij de Heere Jezus uit nijdigheid hadden overgeleverd. En in Handelingen dat de hogepriester en Sadduceeën nijdig werden over de weldaden, welke geschiedden aan ellendigen en bezetenen. Ja, zelfs blijkt de haat des mensen jegens degenen, die zijn welzijn zoeken. Gelijk in Achab, de koning van Israël. Deze koning zeide tot Josafat: "Daar is nog een man, om door hem de Heere te vragen; maar ik haat hem, omdat hij over mij niets goeds profeteert." En zo staat er ook in Amos 5: 10: "Hij haat in de poort degene, die hem bestraft, en hij heeft een gruwel van die oprechtelijk spreekt."

4. Vergelijken wij nu ten laatste nog des mensen vijandige toestand van nature met die volmaakte eis der wet, dan zullen wij zien dat deze natuur daaraan precies tegenovergesteld is.

- Dan zien wij dat wij een zaad van boosdoeners zijn, verdervende kinderen. Een boos en overspelig geslacht. Een verkeerd en verdraaid geslacht. En dat wij van nature allen onder de vloek en toorn van God liggen.

• Dan zien wij dat de wet van God in de hand des Heiligen Geestes alleen het middel kan zijn ter overtuiging van zonden, waardoor een zondaar zijn ellende ziet en gevoelt, en bitterlijk aan het kernen en wenen kan geraken. Dit blijkt in die drieduizend en in de stokbewaarder.

(1) Ja, deze zedelijke wet is voor elke ziel, waar de Geest van Christus zaligmakend Zijn hand aan legt, als een spiegel, waarin de ziel haar vuilheid en onreinheid kan zien. In Jakobus wordt zij bij zulk een spiegel vergeleken.

(2) Dan is deze wet als een rechte regelmaat, waarbij zulk één zijn kromheid en afkerigheid en dubbelhartigheid ziet. Dat de weg, waarin hij gewandeld heeft, en welke hem recht scheen, niet recht is .

(3) Dan is deze wet als een schuldboek. Iemand die al zijn schulden gaarne recht weet, slaat zijn boek daartoe maar eens open. Ziet dit overtuigend in de Samaritaanse vrouw. Jezus had maar één zonde genoemd, namelijk dat de man, die zij nu had, de hare niet was. En bij dit licht, waarbij zij deze ene zonde zag, gaf Christus haar ook het boek der wet. Dit blijkt uit: "Komt, ziet een mens, Die mij gezegd heeft alles wat is gedaan heb. Is Deze niet de Christus?"

(4) Dan is deze wet als een mondstopper. O, al heeft een mens nog zo lang tegen God, zijn Maker, met twisting geantwoord en de Almachtige geen recht toegewezen, de wet overreed hem en zegt: "Wie zijt gij, o mens, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot degene, die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt u mij alzo gemaakt?" Dan valt hij onder de Almachtige en legt zijn wapenen tegen God neer. De apostel Paulus zegt, dat de wet spreekt opdat alle mond gestopt worde.

(5) Eindelijk is de wet voor zulk één als een bewaarder totdat het geloof in Christus komt en dus de staatsverandering. Dan wordt de wet op des Heeren tijd in de hand des Geestes een tuchtmeester tot Christus: "Doch eer het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld, en zijn besloten geweest tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden. Zo dan, de wet is onze dichtmeester geweest tot Christus."

(6) Hoe schrikkelijk en onder vreselijke tekenen deze wet ook op Sinai is gegeven, zij is en blijft alzo - in de hand des Geestes omtrent vroom en onvroom gebruikt wordende - tot een licht en lamp, welke een onder de macht des satans gevangen mens kan doen zien waar hij zit, zodat hij aan het roepen raakt. En het is derhalve zeer nodig, dat deze scherpelijk gepredikt wordt. Dat is evangelisch handelen. Zie maar wat voor soort mensen het zijn, die zich tegen de prediking der wet verzetten, en die met de letter van het Evangelie de mensen onder de wet gerust stellen. Paulus spreekt anders: "Doen wij dan de wet teniet door het geloof? Dat zij verre, maar wij bevestigen de wet."

Toepassing

Ziet vrienden, welke de staat van alle mensen van nature is: verre van de ware troost, en gezonken in diepe ellende en blindheid. Wij hebben nu nog maar een gedeelte of stukje der zaak van verre gezien. In het vervolg zal nog daarbij komen de dodelijke en ongeneeslijke onmacht en opstand van de natuur tegen Gods weg om verlost te worden. Daarna nog welke eeuwige ellenden boven het hoofd hangen.

A. Laat ons nu eens zien wie zichzelf mag en moet houden voor zulk één, die nog midden in de dood ligt.

1. Die mensen liggen nog midden in de dood en zijn in een uiterst gevaar, die zó blind zijn dat zij hun gevaar noch zien, noch beseffen. Die, wat Gods knechten hun ook toeroepen, niet horen kunnen en zich niets van het gevaar aantrekken. Dezulken, zegt Salomo, slapen in het opperste van een mast, in het midden van een woedende zee. Zulken worden dikwijls nooit wakker, totdat zij wakker storten in het verderf. O mens, wat is de geestelijke dood toch groot! Als uw huis eens boven uw hoofd in brand stond en het u toegeroepen werd, al was het maar door een kind, zou u het niet aanstonds geloven? Zou u wel zorgeloos kunnen blijven liggen slapen? Wat is dat naar, zonder God, zonder Christus, zonder hoop, en dus zonder ware troost in de wereld, en zijn ziel in de brand en daar toch gerust bij. Ik zeg: wat is die dood groot!

2. Die liggen nog midden in de dood, die hun eigen opvattingen hebben van de staat der ellende, en die menen, omdat zij er zo klaar van spreken kunnen en deze waarheid verdedigen, dat zij daarom de rechte kennis van hun ellende hebben. O mensen, dat zal u bedriegen, al gaan de opvattingen nog zo hoog, als men nooit bij het licht des Geestes ziet: Ik ben die man! En daarmee werk in de eenzaamheid krijgt. Dezulken kunnen menigmaal zeer luchtig en zonder veel aandoening spreken over die allerdiepste ellenden, omdat zij zichzelf niet zien.

Ziet dat maar eens als iemand in een berooide boedel zit en hij recht gelooft hoe het daarmede staat, wat zal hij er bevende en met aandoening van spreken, bijzonder wel als de rechter voor de deur staat. Het zien van de zonden door zulken kan men vergelijken met wanneer iemand een geschilderde wrede leeuw aan de wand ziet. Daar staat hij vrolijk en wel tevreden bij. Maar ziet hij eens een levende, en dat zonder banden, op hem aankomen om hem te verslinden, de gesteldheid zijns harten is geheel anders. Dan is hij zo luchtig niet. Vrienden, zo zijn de zonden als zij waarlijk gezien worden; zij zullen de mens verderven.

3. Ook zulken liggen in de dood, die weinig of niet naar de kerk gaan, want daar ontvangt men dat licht in de ziel. God heeft Zich aan Zijn openbare instellingen voornamelijk gebonden om daar Zijn Geest tot verlichting onder te zenden. Ziet ook Handelingen, de Geest viel op allen die het Woord hoorden! En gij krijgt het nimmer zo gij het niet krijgt in Gods weg. O mens, wat waagt gij toch veel. Die nu in de verdoemenis zijn, wie weet hoe zij schreeuwen: Hadden wij nog maar één sabbat! En dat in de hoop dat ze het dan nog krijgen mochten. Want die arme mensen, nu in de verdoemenis zijnde, zagen toen zij in de tijd waren het licht ook niet. Maar nu zien zij het, zoals wij zien in de rijke man. Och, zegt hij, waarschuw toch mijn broeders en vrienden op de aarde. Maar het antwoord was: Zij hebben Mozes en de profeten. En al stond er iemand op uit de doden, zij zouden het zich echter niet laten zeggen.

4. Weer anderen gaan veel ter kerk, maar zij rusten daarop en zij gaan er heen om gerust te worden. Blevens er uit, zij zouden er geen vrede mee hebben. Wanneer zij naar de kerk geweest zijn, is het hun of zij veel reiner zijn en of er een pak van hun hart gevallen is. En vrienden, wanneer gij met zegen ging, gij zoudt er een pak bij gekregen hebben. Hoe onrustiger een mens, in de natuurstaat zijnde, in de kerk wordt, hoe meer zegen hij heeft, al kan hij zulks niet voor een zegen houden. Maar zulken, die wij hier noemden, worden onder de prediking der wet nooit met de verloren zoon tot zichzelf gebracht. Dat is de zaak: een mens is zó ver van ware zelfkennis, dat de roepstem hem niet bereiken kan. En toch zal hij tot zichzelf moeten komen, zal hij ooit terechtkomen.

5. En ten laatste, ook die liggen midden in de ellende, ja de dood kijkt hun de ogen uit, die tegen het werk Gods in anderen ingaan. Die het niet verdragen kunnen dat anderen met ontroering spreken over wat zij van hun ellende en gevaren zien, ja die daar als vuur en vlam tegen zijn. Die hun huis liever in vrede houden dan dat God onder hun kinderen of vrienden komt werken. Maar vrienden, Jezus zegt dat Hij niet gekomen is om vrede te brengen, maar het zwaard, zodat de vader en de moeder opstaan zullen tegen de kinderen, en wederom de kinderen tegen de ouders, en dat des mensen huisgenoten zijn vijanden zullen worden. Mensen, die tegen dat werk Gods zo vijandig zijt, hebt u nog meer bewijs nodig om te geloven dat u zonder genade bent? De vijandschap, in het Paradijs al tussen het zaad der vrouw en het zaad der slang gezet kunt gij in uzelf klaar zien, en zo ook wiens zaad gij zijt. Want indien u maar de minste rechte kennis van uw eigen ellende en gevaar had, o, hoe verblijd zoudt ge zijn als God het uw kinderen en vrienden ook deed zien. Wat zou u God danken en moeten zeggen dat het de grootste weldaad was, die God aan uw huis kon doen. Wat zoudt gij daarbij alles schade en drek achten.

B. Maar er zullen er ook zijn, die zichzelf in velerlei ellende zien. Die in hun leven veel benauwdheden in hun consciëntie hebben gehad, of die vele jaren geleden wat van zichzelf gezien hebben. Of die veel wederwaardigheden in dit leven hebben: veel tegenspoeden, veel armoede, veel ellenden in hun kinderen en goederen. Of ook die tegenwoordig soms wel enige aandoeningen hebben. Maar vrienden, weet toch dat er in de Bijbel veel soorten van droefheid gevonden worden. Judas had berouw en daarbij gaf hij terug hetgeen hij gestolen had. Ezau zocht bij zijn vader met tranen een plaats des berouws. De goddeloze Achab vernederde zich. Saul werd een andere man. Simon de tovenaarsbekende zijn schuld én zocht vergeving voor die misdaad. En Felix werd zeer bevreesd toen Paulus met hem sprak over de matigheid en over het laatste oordeel. Hij sprak: "Ga heen, en ter gelegener tijd zal ik u wel weer roepen". Agrippa werd bijna bewogen een christen te worden. Laat ons enige dingen ter onderscheiding van de ware droefheid naar God over zijn zonden voorstellen, of ook iemand zichzelf daarbij mocht zien.

1. Vrienden, de droefheid naar God over zijn zonde is wel te onderkennen en zij is zeer eenvoudig te beschrijven. Want het is een innige smart in het hart daarover, dat men tegen zulk een goedgevoelend en lankmoedig God gezondigd en misdaan heeft. Tegen zoveel weldaden, zoveel bewaringen, tegen zoveel genademiddelen, welke de Heere zo goed was te geven. Ik zeg, het is over de zonden, en niet zo zeer over de gevolgen van de zonde, over allerlei gevolgen van straffen, die hij te wachten heeft, of ook drukkende tegenheden, armoede, kommer in het tijdelijke, of mishandelingen in de wereld.

Paulus had een welgevallen in smaadheden. Al die dingen worden daar licht, waar de zonden gezien worden. De zonden drukken dan zwaarder en het is: "Wat klaagt dan een levend mens? Een ieder klage vanwege zijn zonden." Of zoals David: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in Uw ogen. Opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein in Uw richten." Heel anders is het met de droefheid naar de wereld, die de dood werkt. Daar drukkén de straffen meer, en naarmate die minder worden, wordt de droefheid ook minder; en daar wordt een mens steeds meer verhard onder, gelijk wij zien bij Farao.

2. In de droefheid naar God komt een mens tot waarachtige vernedering over zijn zonden, met belijdenis daarvan voor Goden mensen. O, die wil het voor de mensen ook wel weten dat het zo gruwelijk met hem gesteld is, gelijk de Catechismus zegt: Ik ben een vijand van God en van mijn naasten. En zoals David: "Ik heb zottelijk gehandeld." Ziet eens wat Paulus zegt: "Ik, die een vijand, een vervolger was, aan mij, de grootste der zondaren, is genade bewezen opdat Jezus Christus al Zijn lankmoedigheid aan mij betonen zou, tot een voorbeeld dergenen, die in Hem geloven zullen ten eeuwig leven". Vrienden, Salomo zegt: "De dwaas verbloemt de schuld, maar bij de oprechten is goedwilligheid." De oprechte verzwart de schuld; zijn harten mond zijn er vol van. Zulk één erkent dat God rechtvaardig is. Die zegt met zijn ganse hart: Heere, Gij zijt rechtvaardig; en zo valt hij zijn Rechter toe. Hij zegt: "Heere, doe met mij wat goed is in Uw ogen, want ik ben genade onwaardig." Zulk één zit met Aaron stil en zwijgt Gode, en zegt met Elia: "Hij is de Heere." Ook met de kerk: "Ik zal des Heeren gramschap dragen." Ja vrienden, zulk één nadert als een onwaardige op vrije genade.

3. In de droefheid naar God komt er een scheiding tussen de ziel en tussen de zonde. Salomo zegt dat door de droefheid des aangezichts het hart gebeterd wordt. Maar zo is het ook hier. Daar komt een afscheid voor God van alle zonden als zonden. Zulk één wordt aller zonden vijand, hij scheidt van zijn afgoden in zijn hart, in zijn kleding, in zijn huissieraden. Hij verfoeit zichzelf, dat hij er zijn hart zo aan heeft gegeven. En zo raakt het hart los van hetgene, waar het altijd aan vast zit. Want een mens wil niet dat men daar aankomt, het doet hem zeer en daarom zegt hij: Ik heb geen afgoden. Maar als God hem licht geeft, ziet hij het. En een ander, die enig licht heeft, ziet het ook wel. De Heere zegt: "Zo gij u bekeren zult, Israëel, bekeer u tot Mij; en zo gij uw verfoeiselen van Mijn aangezicht zult wegdoen, zo zwerf niet om." In die grote reformatie moesten eigen vrouw en kinderen worden uitgedreven, en dat was toch nog heel wat meer dan dat men vast zit aan vodden en zijn ziel daardoor gevangen houdt. Eén zonde, als een lekkere bete onder de tong gehouden, is genoeg om ons eeuwig ongelukkig te doen blijven.

4. In de droefheid naar God krijgt men medelijden met anderen en drukt ook het gevaar, waarin anderen verkeren, zodat men hen uit ontferming waarschuwen moet. En het gaat gepaard met begeerten naar al meer en meer ontdekking in zichzelf en anderen. Zulk één is niet bekommerd daarover, dat hij ontdekt zal worden.

5. En daar waar ware droefheid naar God over de zonden is, kan een mens het niet stellen buiten het enige nodige. Hij kan niet op zijn doen, noch op het volbrengen van enige plichten rusten, want die worden voor hem wegwerpelijk. Ook niet op een tekst of belofte, om daarmee tot zichzelf van vrede te spreken. Zulk één is er over bekommerd, dat hij ook maar ergens op zou gaan zitten. O vrienden, dat elk onzer zich daarbij mocht zien en hier niet overheen lopen. Het is het eerst nodige en er is geen andere weg als de hier in de Catechismus genoemde, welke op de Bijbel is gegrond. Ten eerste, dat ik weet hoe groot mijn zonden en ellenden zijn. Jezus zegt dat die hier overheen stapt, de man gelijk is, die zijn huis op het zand bouwt, en niet graaft, noch verdiept.

(1) Zoekt toch uw leven niet in de wet, want die weg is voor eeuwig gesloten. Maar mocht gij veel de wet als een spiegel en schuldboek inzien. Dat gij uzelf vuil mocht zien, tienduizend talenten schuldig en geen penning hebbende om te betalen.

(2) Zucht om de Geest der verlichting langs de wet, opdat dus de wet u drijven mocht naar Christus. Wat is een mens toch blind! Dagelijks wordt het hem toegeroepen, ja zodra hij ter wereld komt, wordt hij in de kerk gebracht en is er terstond water om hem uitwendig te reinigen. En nochtans staat hij niet stil bij de vuilheid van zijn ziel. Wat is hij ook een vreemdeling van zichzelf en van geestelijke dingen.

(3) Zoekt er tegen te waken dat gij moedeloos zoudt denken dat er aan Gods zijde geen raad is, en tegen de bestrijdingen van satan dat er voor u geen loop is, of dat er van uw werk toch niets zal worden en het alles op niets zal uitlopen. Want dat is zo nadelig. Maar moed op de mogelijkheid aan Gods zijde en zo alle eigen gronden kwijt te raken, dat is voordelig.

(4) Om u tot spoed aan te zetten, zoekt toch te geloven dat u een kostelijke ziel hebt en voor een eeuwigheid geschapen zijt. Vrienden, als de tijd voorbij is, dan is het gedaan, en daarom, de indrukken van de korthed des tijds en het grote werk, dat nog aan de ziel geschieden moet, moesten u sterk doen roepen. Want na deze tijd zal er geen tijd meer zijn in een ogenblik kan Gods lankmoedigheid een einde nemen en er een afgesneden zaak geschieden.

C. Deze stof is ook zeer geschikt voor Gods volk, want de behandeling der leer in de Catechismus stemt overeen met de weg van 's Heeren volk. Hun leven is toch een gedurige cirkel. Grote zaken in het oog, gevoel en smart over de zonden, en zo naar Christus te raken, Hem gedurig aan te grijpen. Daaruit vloeien lust en liefde voort om voor God te leven, en hun gebrek daarin wordt wederom hun ellende.

1. Des Heeren kinderen hebben nodig steeds bij hun ellende te worden geleid door de Geest van Christus. Want anders wennen zij af van die zalige en heiligende weg: het dagelijks gebruik maken van Christus tot rechtvaardigmaking. Paulus zegt: "Gelijk gij dan Jezus Christus, de Heere, aangenomen hebt, wandelt alzo in Hem." Dit wandelen in Hem kan immers niet plaats hebben vóór het gelovig gebruik maken van Hem. En niemand kan ooit gelovig gebruik van Christus maken, tenzij hij als een arme ellendige tot Jezus komt. Want dit is een wandelen zoals de ziel Hem aangenomen heeft, en in het aannemen ging het toch zo toe als wij hier aanwezen.

2. Ook heeft Gods volk nodig dat zij niet vergeten wie zij geweest zijn, ja veel hun vorige schulden na te gaan en hun morenhuid te beschouwen. Dat zou dienen kunnen tot verwondering over de vrije genade, en de bevinding van die grote verlossing zou wederom hoop kunnen werken in het voortgaan. Ook zou het Gods volk meer in staat stellen om nuttiger omtrent anderen te zijn, die nog midden in hun ellendestaat liggen. Dan zou het hart niet zo hard zijn omtrent de zonden van anderen, maar liefde en medelijden zouden dan overheersen.

3. Ook heeft des Heeren volk deze kennis van ellende gestaltelijk nodig, om zo in vreze te wandelen temidden van de verzoeken van binnen en van buiten. O vrienden, het is genade als men bewaard wordt. De zaden van alle boosheid zijn in het hart. Het is waar, God is getrouw, Die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt. Maar het is ook waar dat er maar één zonde is, waarvoor gij voor eeuwig veilig zijt, namelijk de zonde tot de dood. Maar anders staat gij in het strijdperk tegen het boos bedenken en daarin is veel werk te doen. Tenslotte dient het ook ter opwekkingen bemoediging van Gods volk, dat zij een Borg hebben, en derhalve is de wet hen niet gezet om te betalen. Uw Borg heeft u verlost. Hij heeft de vloek der wet gedragen en de wet volkomen gehoorzaamd. Uw ellenden hebben Hem gedrukt. En zo is Zijn liefdeoog van eeuwigheid op u met name geweest, en in de tijd, toen gij daar lag, vertreden in uw bloed, walgelijk op de vlakke des velds. Toen ging Hij u voorbij en sloeg u aan, zeggende: Leef, ja leef! O vrienden, mocht gij het zien en geloven kunnen, en God er de eer van geven! Maria zegt en dat is toch ook voor u waar: "Grote dingen heeft aan mij gedaan Hij, Die machtig is, en heilig is Zijn Naam."

Amen.

ZONDAG 3
vraag 6-8

Vraag 6:

Heeft dan God de mens alzo boos en verkeerd geschapen?

Antwoord:

Neen Hij; maar God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is, in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God, Zijn schepper, recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.

Vraag 7:

Vanwaar komt dan zulk een verdorven aard des mensen?

Antwoord:

Uit de val en ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders, Adam en Eva, in het Paradijs, waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.

Vraag 8:

Maar zijn wij alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed, en geneigd tot alle kwaad?

Antwoord:

Ja wij, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.

**DE OORSPRONG DER ZONDE EN DE ONVRIJHEID VAN
DES MENSEN WIL TEN GOEDE, OF DE ONMACHT**

Wij hebben de vorige maal aan de hand van zondag 2 gehandeld over des mensen ellende, bestaande in de zonde, zijn onmacht en de algemene straffen. Ook zagen wij hoe de rechte kennis hiervan alleen verkregen kan worden door de verlichting des Heiligen Geestes bij de zedelijke wet van God. Alsmede hebben wij met de onderwijzer het besluit opgemaakt - ná vergelijking van de jammerlijke gesteldheid van ons hart en onze daden jegens God en onze naasten bij de volmaakte eis der wet - dat wij en alle mensen van nature geneigd zijn God en onze naasten te haten. Nu gaan wij met de onderwijzer in deze derde zondagsafdeling er toe over om de mond te stoppen van meest alle dwaalgeesten. Want dezen lasteren onze leer in deze, alsof daaruit zou voortvloeien - daar wij, onze natuur toch van God hebben - dat God een Oorzaak van de zonde zou zijn. Maar ook opdat wij bij de behandeling daarvan meerder en klaarder ontdekking aan onszelf bekomen en nóg rechter kennis bekomen van onze zonde.

Wij zullen dit aanwijzen aan de hand van twee hoofdzaken:

- I. De oorsprong der zonde, als grondoorzaak van de onmacht en straffen (vraag 6 en 7).
- II. De grootheid van deze verdorvenheid, en inzonderheid van 's mensen onmacht (vraag 8).

I.

Wat de eerste hoofdzaak betreft, daarin zien wij:

- A. Vanwaar de zonde niet is (vraag 6) en B.
- B. Vanwaar dezelve wél is voortgekomen (vraag 7).

A. Wat betreft vanwaar de zonde niet is, daarin komt ons hier voor:

(1) Een brute vraag van de trotse en aan de Almachtige onrecht toeschrijvende mens, welke de onderwijzer hier sprekende invoert. En dit om ons te tonen welk een hart wij van nature hebben zelfs ten opzichte van de goede God, het hoogste Goed Zelf. Want de mens meent dat het te hard gesproken is als gezegd wordt dat hij van nature geneigd is God en zijn naasten te haten. Aanstonds rijst dan in zijn hart het bewijs van zijn haat tegen God, als hij met de dwaalgeesten, die hun valse leerstellingen hebben geput uit de verdorven natuur, durft vragen: Heeft dan God de mens alzo boos en verkeerd geschapen?

(2) Maar zien wij dan ook het volkomen en nadrukkelijke antwoord, en dat is ten volle: Neen Hij. Alsof de onderwijzer zeggen wil: God is niet alleen geen oorzaak van de zonde, maar Hij kan het ook niet wezen.

Het is onmogelijk, de wezenlijke Goedheid Zelf, het Licht, de Allerheiligste, de Allervolmaaktste kan geen kwaad, geen duisternis, geen onheiligheid of iets onvolmaakts voortbrengen. En evenmin kan God Zichzelf verzaken en verloochenen: "Indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw; Hij kan Zichzelf niet verloochenen." Ja, nimmer kan er enig kwaad van dat Opperwezen voortkomen, gelijk ook de Schrift uitdrukkelijk leert: "Gij zijt geen God, Die lust hebt aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren; de onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid. Gij zult de leugenspreker verdoen, en van de man des bloeds en bedrogs heeft de Heere een gruwel." Ja nadrukkelijk zegt Paulus, dat onze ongerechtigheid Gods gerechtigheid bevestigt en dat Gods waarheid overvloediger wordt door onze leugens. God haat en straft het kwaad, ja heeft er zelfs een middel tegen uitgevonden om het uit te roeien: de dood Zijns Zoons. Maar de onderwijzer geeft nog andere redenen om de ongerijmdheid en gruwelijkheid van de schuld op God te leggen aan te tonen. En deze bestaan hierin, dat de Heere naar buiten geen reden of oorzaak heeft gegeven, dat men zo van Hem zou denken.

1. Een eerste reden om deze ongerijmdheid en gruwelijkheid aan te wijzen neemt hij uit de schepping van de mens: Maar God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is, in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God, zijn Schepper, recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen. Over deze schepping zal in de negende zondagsafdeling gehandeld worden, zoals dezelve is beschreven in Gen. 1; hier willen wij alleen opmerken, dat God de mens goed geschapen heeft.

- Goed, dat is niet verdorven, noch met enige kwade hoedanigheid of begeerlijkheid tegen zijn geest besmet. Het is ook een oorspronkelijke gerechtigheid te bezitten, of een zedelijke en deugdelijke goedheid, want een staat tussen goed en kwaad is er niet en was er ook niet. Dat dus de mens goed geschapen is en derhalve God geen oorzaak is van de zonde, al is God een oorzaak van de natuur, blijkt uit Genesis: "Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is; want al Zijn wegen zijn gericht. God is waarheid en is geen onrecht; rechtvaardig en recht is Hij." En: "Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden, dat God de mens recht gemaakt heeft."

- God schiep de mens naar Zijn evenbeeld, dat is in ware gerechtigheid en heiligheid. Sommige papisten, het eens zijnde met de pelagianen, willen de woorden beeld en gelijkenis onderscheiden hebben, omdat zij menen dat de gelijkenis Gods in de eerste mens niet is ingeschapen, maar deze door hem verkregen moest worden. Doch deze woorden zijn hier duidelijk samengevoegd, om uit te drukken een gelijkend beeld. Daarom worden deze spreekwijzen veel verwisseld: "Laat Ons mensen maken naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis. En God schiep de mens naar Zijn beeld, naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze." En: "Ten dage als God de mens schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis van God." Bijzonder spreekt ook Paulus van naar God geschapen te zijn. Door dit beeld moet men geen wezenlijk en volkomen beeld verstaan. Dat is de eeuwige Zoon van God alleen: "Het beeld des onzienlijken Gods." En: "Het uitgedrukte beeld van des Vaders zelfstandigheid." Het grote onderscheid ligt hier, dat de Zoon het Beeld des Vaders is, en de mens geschapen is naar het beeld van de Drie-enige God. Ja, de Zoon is zo zeer het Beeld des Vaders, dat er in staat: "Dij Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien." Men moet door het beeld, waarnaar God de mens schiep, verstaan sommige uitdrukken van enige mededeelbare eigenschappen Gods, en dan wel zo, dat het voorbeeld en het afgebeelde oneindig verschillen. Dit beeld wordt gevonden in redelijke schepselen; zoals in de engelen, waarom zij goden genaamd worden, waarin God klaarheid heeft gesteld; en in mensen, zowel de vrouw als de man. Sommigen zeggen wel dat dit laatste strijdt met: "De man moet het hoofd niet dekken, overmits hij het beeld en de heerlijkheid Gods is, maar de vrouw is de heerlijkheid des mans." Maar in deze plaats wordt maar van de meerdere waardigheid des mans boven de vrouw gesproken, die daarom het hoofd moet dekken. Zien wij nu waarin dit beeld in enige ruimte (welke wij niet kunnen afscheiden) naar de Heilige Schrift bestond.

1. Het bestond in het geestelijke en onsterfelijke wezen der ziel, gepaard met haar geestelijke vermogens. Dit zien wij overtuigend in Genesis: "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden; want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt." Dat wil zeggen dat de mens enige gelijkheid naar God heeft in het bestaan van zijn ziel, maar niet in de deugdelijke goedheid, want deze heeft hij gans verloren.

Vergelijkt dit met wat de apostel zegt van de heidenen: "Wij dan zijnde Gods geslacht, moeten niet menen dat de Godheid goud of zilver of steen gelijk zou zijn, welke door mensenkunst en bedenking gesneden zijn", hetwelk aanduidt dat God een Geest is, Die niet kan worden afgebeeld. Met veel nadruk lezen wij: "Door de tong loven wij God en vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis Gods gemaakt zijn." Dus zien wij dat 's mensen geestelijke en onsterfelijke ziel daarin gelijkt naar God, Die een Geest is. Maar het is er zó ver van af dat men de mens dan een Goddelijk wezen zou kunnen toeschrijven, als men de overdruksels van enige eigenschappen Gods in die mens Goddelijke eigenschappen zou kunnen noemen. Er kan slechts gesproken worden van enige gelijkenis. Dan kan men de ziel in de staat der rechtheid wel een afschildering noemen, maar dit gaat ten aanzien van het gehele beeld niet op, want dan is een zinspeling op een gesneden beeld juister. Het geschilderd gesneden beeld geeft meer gelijkenis dan een schilderij. Derhalve besluiten wij dat de ziel in zijn geestelijk en altijd durend wezen mede behoort tot het beeld.

2. Dit beeld bestond aller voornaamst in de zedelijke en deugdelijke goedheid: "En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed." Ook Prediker: "Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden, dat God de mens recht gemaakt heeft." Dit waren de volmaaktheid en de oorspronkelijke gerechtigheid, die zich vertoonden in de wijsheid des verstands en in de heiligheid van de wil, volkomen overeenkomende met de wil van God: "Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is." In Efeze, waar de volmaaktheid in wijsheid en heiligheid het beeld van God genoemd wordt, wordt van de mens gezegd dat hij verduisterd is in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hem is, en door de verharding zijns harten: "Opdat gij door dezelve de Goddelijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat gij ontvloeden zijt aan het verderf, dat in de wereld is door de begeerlijkheden." En voornamelijk: "Wij allen met ongedekt aangezicht de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest." Uitdrukkelijk zegt de apostel: "En aangedaan hebbende de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft." Ook: "En de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid." Welke plaatsen alle, door de woorden vernieuwd of nieuwe mens, duidelijk zien op de oorspronkelijke staat van Adam.

3. Ook behoort verder tot het beeld de heerschappij van de eerste mens over andere schepselen. Dit blijkt uit Genesis: "En dat hij heerschappij hebbe over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de gehele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt." En: "En onderwerpt ze, en hebt heerschappij over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat over de aarde kruipt." Hieruit volgt, dat de mens direct recht had vlees van redeloze dieren te eten. Dit houden wij staande tegen de papisten, die zich beroepen op Genesis, maar deze woorden zijn slechts een herhaling van het oude recht, dat de mens had vóór de val. Deze heerschappij kan men wel een gevolg van het voornaamste deel van het beeld noemen, maar ten aanzien van het ganse beeld is het er een wezenlijk deel van. De overheden worden om hun heerschappij goden en kinderen des Allerhoogsten genoemd. Zo ook de man om zijn heerschappij over de vrouw het beeld en de heerlijkheid Gods. Ook is in de heerschappij een gelijkheid tussen God en de volmaakte mens. De waarheid hiervan blijkt ook daaruit, dat de mens in de vernieuwing naar dat beeld zijn verloren recht en heerschappij in Christus terugkrijgt, hetwelk blijkt in Job: "Met de stenen des velds zal uw verbond zijn, en het gedierte des velds zal met u bevredigd zijn." En ook omdat in de heerlijkheid de heerschappij over de schepselen volmaakt plaats zal hebben. Paulus zegt dat het ganse schepsel daarnaar zucht. Dit bevestigt de onderwijzer in de twaalfde zondagsafdeling, zeggende: En dat ik hierna maals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere.

4. Eindelijk behoort ook tot het beeld in de eerste mensen de onsterfelijkheid. Daarin was hij het onsterfelijk Opperwezen gelijk. Dit leert Paulus uitdrukkelijk: De eerste mens is uit de aarde aards, de tweede Mens is de Heere uit de hemel. Hoedanig de aardse is, zodanige zijn ook de aardse; en hoedanig de hemelse is, zodanige zijn ook de hemelse; en gelijkerwijs wij het beeld des aardse gedragen hebben, also zullen wij ook het beeld des hemelse dragen." Dit bewijzen al die plaatsen, die van de dood als vaneen straf der zonde spreken: "Gelijk door één mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood; en alzo de dood tot alle mensen doorgedaan is, in welke allen gezondigd hebben. Opdat, gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alzo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere." Ook het op de zonde gedreigde doodvonnis: "Want ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven."

Ook had Adam beloften van te zullen leven als hij niet gezondigd had, maar door de zonde is die gelijkenis verbroken. Zo ook wordt de gelovige mens tot de onsterfelijkheid weder hersteld, uit kracht van de overwinning over de dood in Christus: "Want dit onverderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen. En wanneer dit verderfelijke zal onverderfelijkheid aangedaan hebben, en dit sterfelijke zal onsterfelijkheid aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden dat geschreven is: De dood is verslonden tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning? De prikkel nu des doods is de zonde; en de kracht der zonde is de wet. Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus." En: "Want dewijl de dood door één mens in de wereld gekomen is en tot alle mensen is doorgedaan, alzo is de opstanding der doden door één Mens. Want gelijk zij allen in Adam sterven, alzo zullen zij ook in Christus allen levend gemaakt worden." En dus aan het heerlijk beeld van Christus gelijkvormig. Dit beeld dan heeft tot zijn voorname zetel de ziel, doch zo, dat het lichaam er mede deel aan had, voor zo ver het in staat en bekwaam was om de redelijke werkingen der geestelijke ziel uit te voeren, en voor zo ver ook de heerschappij en de onsterfelijkheid mede tot het lichaam behoorden. Dit beeld bezat de mens natuurlijk, en niet op een bovenzinnelijke wijze. Dit laatste leren de Jezuiten, omdat zij wel willen erkennen dat de mens die bovenzinnelijke gave, waarmede naar hun zeggen het vlees in toom gehouden werd, kwijt is, maar zij niet willen erkennen dat wij zo verdorven zijn, dat wij gans onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Volgens hen is de natuur des mensen niet zo kwaad. Uit Genesis blijkt echter, dat dit beeld mét de natuur de mens is ingeschapen. En ook blijkt het uit de flauwe overblijfselen in de heidenen: "Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen, die der wet zijn, dezen, de wet niet hebbende, zijn zichzelf een wet; als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten, hun geweten mede getuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende, of ook ontschuldigende." Welke flauwe trekken en overblijfselen van dit beeld in de mens na de val gevonden worden, zullen wij zien in de volgende zondagsafdeling.

2. De tweede reden, die de onderwijzer geeft om aan te wijzen dat God geen oorzaak van het kwaad is, is het doel waartoe God de mens geschapen heeft. God schiep de mens opdat hij God, zijn Schepper, recht kennen zou. Te weten zoals Hij is: Vader, Zoon en Heilige Geest. Want zijn Schepper was niet anders dan Drie-enig. Of Adam heeft zijn Schepper niet gekend, óf hij heeft Hem wel gekend, en wel in zijn heerlijke volmaakteden. Hieruit moest dan volgen dat hij Hem van harte zou liefhebben. De wet der liefde was in zijn hart en met het beeld Gods hem ingeschapen. En door dat beeld onderhield Adam de wet der liefde volmaakt. De innigste bewegingen en al de vermogens van zijn ziel waren vervuld met liefde tot God. Al wat hij was en al wat hij had, gaf hij uit liefde aan God weder, en zo eindigde hij in God als de alles alleen waardige in alle opzichten. Hieruit zou gevolgd hebben dat hij onmiddellijk met God in de eeuwige zaligheid geleefd zou hebben. Dit was Gods doel. Daarom was de boom des levens voor Adam hiervan een sacrament. Doch door tussenkomst van de val bereikt God ditzelfde doel langs een andere en heerlijker weg. Het uiterste en hoogste doel van alles is om God te loven en te prijzen, om eeuwig Gods deugden op het hoogste te verheffen op de aller volmaaktste wijze. De Heere heeft toch alles gewrocht om Zijns Zelfs wil.

B. Bezien wij nu vanwaar de zonde toch wél is en haar oorsprong heeft. Wij moeten hier vooraf opmerken, dat de onderwijzer wederom een begerige ziel vragende invoert.

- Vragende uit zijn verdorven opstand, om daarmede aan te wijzen welke boosheid en verkeerdheid er in de natuur des mensen, zelfs van een aanvankelijk overtuigde, omgaat. Indien het van God niet is, vanwaar is dan het kwaad? Om zo tegelijk aan te tonen hoe ver een mens verwijderd is van tot zichzelf te komen.

- En vragend uit een goed beginsel, om de oorsprong van de zonde na te speuren, opdat de ziel tot haar oorspronkelijke zonde mocht worden geleid. Dan is er een groot bewijs voor de oprechtheid van de overtuiging in de vraag: Vanwaar komt dan zulk een verdorven aard des mensen? Om het leerstuk van de oorsprong der zonde, namelijk uit de val en ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, recht te behandelen, merken wij allereerst op: Dat Adam als het hoofd van het ganse menselijke geslacht gestaan heeft in een verbond met God. Het Verbond der Werken - één van de twee bekende verbonden uit de Heilige Schrift kan aldus beschreven worden te zijn: Een gunstige onderhandeling van God met de mens in de staat der rechtheid, in zijn positie als de stamwortel of het hoofd van het ganse menselijke geslacht, dat door de wet van het huwelijk uit hem zou voortkomen.

Waarin Godbelofde bevestiging en de aller volmaaktste gelukzaligheid des hemels, op voorwaarde van volmaakte gehoorzaamheid aan de Goddelijke wet, zo zedelijk als willekeurig.

Maar waarin God daarentegen bedreigde met de tijdelijke en eeuwige straffen des doods in geval van ongehoorzaamheid.

Wij zullen bewijzen dat God zulk een Verbond der Werken met Adam als het hoofd van het mensdom heeft opgericht.

1. Dit leert de Bijbel uitdrukkelijk: "Zij hebben het verbond overtreden als Adam." De zwaarte der overtreding van Israëls bondsbreuk wordt daar vergeleken bij die van Adam. Hierbij kan ook terecht genoemd worden: "Zo ik, gelijk Adam, mijn overtreding bedekt heb." In die plaats wordt de overtreding van Gods verbond met Adam aangewezen en vastgesteld. Het is ook duidelijk dat het woord Adam in die teksten een eigennaam aanduidt, dewijl anders de zin van deze plaatsen krachteloos is.

2. Het blijkt ook uit het willekeurig proefgebod, hetwelk God aan Adam gegeven heeft: "Maar van de boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten; want ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." Daar is sprake van een gebod Gods met een bedreiging en met een belofte van het goede, uit Gods goedheid en rechtvaardigheid voortvloeiende, alwaar de toestemming van Adam genoegzaam begrepen kan worden uit de afhankelijkheid van zijn staat.

3. Het blijkt ook uit het tegenover elkander stellen van het Verbond der Werken en het Verbond der Genade, gelijk ook beider wetten tegenover elkander worden gesteld. Jezus stelt het werkverbond aan de jongeling voor: "Wilt gij ten leven ingaan? Onderhoud de geboden." Zo ook aan de wetgeleerde: "Gij hebt recht geantwoord; doe dat en gij zult leven." Vergelijk dit met Leviticus en Galaten welke woorden eens hun kracht moeten hebben gehad, anders zou dit strijden met Gods rechtvaardigheid en met des mensen onmacht. Ook worden de verbonden tegenover elkander gesteld (Gal. 4: 24): "Deze zijn de twee verbonden; het ene van de berg Sinäi, tot dienstbaarheid barend, hetwelk is Agar." Het andere het Verbond der Genade, of uit Sara, de vrije, door de belofte. Ook worden de wetten des verbonds tegenover elkaar gesteld: "Door wat wet? Der werken? Neen, maar door de wet des geloofs. Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet."

4. Het is waar, dat Mozes niet met uitdrukkelijke woorden het verbond der werken noemt, echter veronderstelt hij zulks wel, als uit de genoemde plaatsen blijkt. Mozes is in alle opzichten kort in hetgeen hij beschrijft te zijn geschied vóór de val, omdat zijn voorname oogmerk schijnt te zijn het Verbond der Genade te beschrijven en de bedeling daarvan vóór en na de zondvloed. In Genesis wordt ook niet uitdrukkelijk gesproken van het genadeverbond, en toch is er goede grond om te besluiten dat God Adam bij de openbaring van de eerste belofte daarin heeft gebracht. Het woord "verbond" komt de eerste maal voor in Genesis: "Met u zal Ik Mijn verbond oprichten", hetwelk de Heere daar spreekt tot Noach, en echter zal toch elk geloven dat tevoren het genadeverbond er was.

5. Zeer duidelijk blijkt het werkverbond ook uit de tegenstelling, die de Heilige Schrift maakt tussen Adam en Christus, elk als verbondshoofd tegenover elkander plaatsende. Zie 1 Korinthe: "Gelijk ze allen in Adam sterven, alzo zullen ze ook in Christus allen levend gemaakt worden. De eerste mens is uit de aarde aards, de tweede Mens is de Heere uit de hemel." En Romeinen: "Indien door de misdaad van één velen gestorven zijn, zo is veel meer de genade Gods, en de gave door die genade, die daar is van één mens, Jezus Christus, overvloedig geweest over velen."

6. Tenslotte blijkt het zeer overtuigend uit de toerekening van Adams zonde aan al zijn nakomelingen: "Daarom, gelijk door één mens de zonde in de wereld gekomen is, en door de zonde de dood; en alzo de dood tot alle mensen doorgedaan is, in welke allen gezondigd hebben." En uit de straffen vanwege het verbreken van het verbond, die zich uitstrekken tot alle mensen: "Tot de vrouw zeide Hij: Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk uwer dracht; met smart zult gij kinderen baren; en tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal over u heerschappij hebben. En tot Adam zeide Hij: Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van die boom gegeten, waarvan Ik u gebod, zeggende: Gij zult daarvan niet eten; zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens."

7. Ja, dit ene bewijs moge ons allen genoeg zijn, het sterven van jonge kinderen, die geen zonde gedaan hebben in eigen persoon: "De dood heeft geheerst van Adam tot Mozes toe, ook over degenen, die niet gezondigd hebben in de gelijkheid der overtreding van Adam."

Uit al deze plaatsen besluiten wij dan dat God dit verbond met Adam en Eva gemaakt heeft, en in Adam met al zijn nakomelingen. En dit te meer daar terstond daarbij de huwelijkswet als een

aanhangsel van dit verbond aan de mens werd gegeven. Zo is er ook weer een nieuwe huwelijkswet gegeven uit kracht van het genadeverbond, welke wij beter een belofte kunnen noemen: "Ik zal u Mij ondertrouwen." Hierop ziet Paulus: "Want wij zijn leden van Zijn lichaam, van Zijn vlees en van Zijn benen. Daarom zal een mens zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen; en die twee zullen tot één vlees wezen. Deze verborgenheid is groot, doch ik zeg dit, ziende op Christus en op de gemeente." Dus niet slechts een voorbeeld, maar Paulus zag hier werkelijk op. Het is zeer noodzakelijk dat deze waarheid, dat God met Adam als het algemene hoofd een werkverbond heeft opgericht, wordt geloofd. En het is zeer gevaarlijk dit niet te geloven. Want dan kan de toerekening van Adams zonde niet recht worden verstaan, maar integendeel, deze hoofdwaarheid der Schrift vervalt dan.

- Waar dit ontkend wordt, daar moet het ook haperen aan het geloof in de voldoening van Christus als Borg, want én de lijdelijke én de dadelijke gehoorzaamheid van Christus moet de onze worden door toerekening.
- Dan kan de natuur van dat wonderlijke verbond der genade en de gepastheid daarvan ook niet recht worden verstaan, noch gezien: "Waar is dan de roem? Hij is uitgesloten. Door wat wet? Der werken? Neen, maar door de wet des geloofs."
- Ook kan de rechtvaardigheid der wet en des Evangelies in het stuk der rechtvaardigmaking dan niet wel onderscheiden worden, wanneer men het werkverbond loochent: "Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, spreekt aldus: Zeg niet in uw hart: Wie zal in de hemel opklimmen? Hetzelve is Christus van boven afbrengen. Want de Schrift zegt: Een iegelijk, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden."
- En ten laatste, niemand zal voor zijn eigen ziel roepen, dat God hem van onder die banden van het verbroken verbond, en dus ook van de vloek deswege, verlosse, wanneer men het Verbond der werken loochent. Ook zal zulk één Christus daartoe niet benodigen. En zo is het een bewijs dat er een deksel op hem ligt, dat weggenomen zal moeten worden, zal hij ooit bekeerd worden. Zulk één is een vreemdeling in zijn eigen hart, want als God licht geeft, doet Hij deze waarheid aan een mens bevindelijk zien en hem deze, ook waarlijk geloven.

1. Zien wij nu hoe Adam en Eva, onze eerste voorouders, in het Paradijs gevallen zijn. God had het eerste paar mensen in de staat der rechtheid in de Hof van Eden gezet, het Paradijs genaamd, waarin zij zich in de Heere en in Zijn werken verlustigden. Daar gingen zij gemeenzaam met God om. Daar heeft God hun ook de sabbat gegeven, de laatste van de zeven dagen. Op die dag gaf God de mens vrijheid om rustend van zijn beroep, alleen met God, als in de hemel, te leven. Om Hem vanwege Zijn wondere werken te prijzen en de Drie-enige God eer te geven wegens al Zijn geopenbaarde deugden en volmaaktheden. Adam en Eva ontvingen direct al in de Hof van Eden het beginsel van de eeuwige sabbat. God had hun alles tot spijs gegeven, een volheid van alle dingen. Onder alles had God echter twee bomen in die hof gesteld. De ene, genaamd de boom des levens, welke hun was tot een sacrament dat zij eens eeuwig met God zouden leven, op voorwaarde van volmaakte gehoorzaamheid. En de andere boom, genaamd de boom der kennis des goeds en des kwaads, tot een proefteken. Daarbij werd gegeven een willekeurig gebod, en wel dat zij daarvan niet mochten eten. En zulks onder zware bedreiging dat zij te dien dage de dood zouden sterven. Aan dit gebod, hun ter beproeving van God gegeven, waren zij gehoorzaamheid verschuldigd, zowel als aan de zedelijke geboden. En dat uit kracht van de wet van het Werkverbond, inhoudende volmaakte liefde tot God en de naasten, derhalve ook allerlei soorten van gehoorzaamheid. Deze mensen bezaten Gods heilig beeld en de wet van het Werkverbond was in hun hart geschreven, de minste genegenheid tot afwijking niet hebbende. Dus waren zij in staat om door hun werken een bevestigde zaligheid te verkrijgen en staande te blijven. Dit werd verzegeld door de boom des levens.

2. Deze mensen in de staat der rechtheid, welker wil geheel vrij was, hebben door de verzoeking des duivels tot zonde en de daarop volgende ingeving van hem, Gods gebod overtreden. Zij hebben gegeten van de verboden vrucht, en daardoor vervielen zij van de staat der rechtheid, waarin zij waren geschapen. Deze val is beschreven in Geneisi en Prediker. En Paulus noemt het, dat zij door de arglistigheid van de slang bedrogen zijn en dus bedorven zijn geworden.

Zien wij nu hoe deze val is toegegaan.

- A. Deze geschiedde door de listige, aanradende verleiding des duivels.
- B. En door de mens zelf.

(1) Het was zijn eerste list, dat hij zijn eigen gedaante, die van een boze of gevallen geest, verborg. Mogelijk is dit de mens toen nog niet bekend geweest, want na de val zegt God, dat de mens geworden is, kennende het goed en het kwaad. Uit dit woord blijkt, dat de mens op geen verleiding bedacht zal zijn geweest. Daarenboven gebruikte de duivel een listig beest, een werkelijke slang van hem bezeten en door hem sprekende. Dat het een werkelijke slang was, door de duivel bezeten, blijkt overtuigend: "Die was een mensenmoorder van den beginne en is in de waarheid niet staande gebleven." Vergeleken met: "Gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft." Daarom wordt hij genaamd de grote draak, de oude slang. Hij kwam dus in de gedaante van een engel des lichts. Men mocht echter vragen: Waarom vlood Eva niet, zoals de Egyptenaren deden voor de staf van Mozes, die in een slang veranderde? Doch het antwoord is: Omdat er vóór de val geen vijandschap was tussen mensen en beesten, want het gedierte der aarde was met hen bevredigd.

(2) Dit was ook zijn list, dat hij de vrouw aansprak, en wel toen zij alleen was, en mogelijk ook staande bij de boom der kennis des goeds en des kwaads. De vrouw had het gebod niet onmiddellijk van God ontvangen, maar middellijk door haar man. Ook spreekt hij de vrouw niet inwendig aan, met inwerping van kwade bedenkingen tegen God. Want dat zou zij terstond gevoeld en de duivel daarin gekend hebben. Maar hij komt uitwendig, werkende op de zintuigen, zoekende daar zijn tijd waar te nemen, om zo de natuur des mensen en zijn begeerte door ogen en oren in het hart te bereiken en op te wekken.

(3) Verder is het des duivels grote list, dat hij met de mens niet handelde over enig gebod van de zedelijke wet, de wet der liefde, die in hun hart was ingeschreven. Want dan zou hij zijn haat tegen God en zijn ware aard terstond aan de mens ontdekt hebben. Maar hij handelde over het proefgebod en probeerde dat te verdraaien, dewijl hij wel wist dat de mens de zedelijke wet zou overtreden als hij het proefgebod overtrad. Want God vorderde uit kracht van de wet der liefde allerlei soort van gehoorzaamheid. En dat te meer daar de zaak op zichzelf van niet zo groot belang was, het eten of niet eten van zo'n vrucht; daarom maakte hij er alleen zijn werk van op ongemerkte wijze het proefgebod te verdraaien.

(4) Dan zien wij ook hoe de duivel op zulk een listige manier met de mens handelde om hem tot de val te brengen.

- Zijn boosheid blijkt wel hierin, dat hij het gebod van God in twijfel trekt en aan de vrouw vraagt: Is dat wel zo? Zijt gij daar wel zo zeker van? Heeft God het wel gezegd? Ja, als een onkundige, die nergens van wist, zwijgt hij over de boom der kennis des goeds en des kwaads, en spreekt hij over alle bomen van de hof, dat zij daarvan niet mocht eten. En in plaats van naar God te vluchten in zulk een verzoeking, treedt de vrouw in een gesprek en licht de zaak toe zoals God deze geboden had.

- Dan neemt de duivel het dreigement weg en zegt: "Gij zult de dood niet sterven." Hij bedriegt haar en brengt zo die ketterij in de wereld, dat er vergefelijke zonden zijn. Mogelijk wilde hij de mens de indruk geven dat de proeftijd reeds voorbij was en dat hij een gezant van de hemel was om zulks aan haar bekend te maken.

- Hierop laat de duivel direct een belofte volgen, het gebod precies omdraaiende, zeggende: "Ten dage als gij daarvan eet, zullen uw ogen geopend worden en gij zult als God zijn." De mens wist wel, dat hem een hoger trap van volmaaktheid te wachten stond. En nu maakt de duivel hier als het ware gebruik van om een kortere weg aan te wijzen waardoor de mens terstond tot die hoogste trap kon komen. Hier leert de duivel aan de mens hetgeen hij zelf had gepoogd - als God te zijn - waardoor hij was gevallen, en waardoor hij ook de mens tot de val bracht. Want de mens is in het oordeel des duivels gevallen. Hieruit kan men dus besluiten dat die geesten door hoogmoed zijn gevallen, en dat zij ook de mens tot dezelve hebben zoeken te verleiden.

- Al hetgeen de duivel heeft gezegd, bevestigt hij met een eed. Hij roept God aan tot getuige, zeggende: "God weet het." Deze formule bij de eed is gebruikelijk. In Jozua zeggen de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam van Manasse: "De God der goden, de Heere weet het. En Paulus zegt: "Is het omdat ik u niet liefheb? God weet het." Wij zien hier waar de eerste valse eed gedaan is en hoe goddeloos en vervloekt de duivel handelde.

B. Dus beschouwen wij nu verder de val zelf aan de zijde des mensen. De duivel is schuldig aan de aanradende verleiding, maar de mens is schuldig aan de val.

(1) Het was de schuld van Eva, dat zij niet tot God vlood in deze verzoeking, maar daarentegen haar oor leende aan de duivel. Dat zij aan het twijfelen raakte, zonder dat zij behoefde te twijfelen.

En dat te meer omdat zij in staat was om van de Heere af te hangen en de mond des Heeren om raad te vragen. Onder deze twijfel raakte zij de vrees voor de bedreigde dood kwijt, hetgeen al een beginsel van atheïsterij was. Zij kreeg de verkeerde lust om aan God gelijk te zijn, en zo een onvoldaanheid over haar eigen staat. Alles werd haar zo verward dat zij alle oog voor Gods gebod verloor en toegaf aan haar verkeerde lust: "En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijs, en dat hij een lust was voor de ogen, ja een boom, die begeerlijk was om verstandig te maken; en zij nam van zijn vrucht en at."

(2) Eva gevallen zijnde, en mogelijk door de duivel opgewekt om haar man te verleiden met dezelfde listige redenen van de slang, verleidde ook haar man Adam, en hij at. Ziet daar, vrienden, waar de zonde vandaan komt. Wat betreft de tijd van deze val, is het duidelijk dat dit niet is geweest op de zesde dag, noch op de zevende dag. Want Mozes beschrijft deze in Gen. 3 na de schepping en ná de rust van God. Duidelijk staat er in Exodus, dat de Heere in zes dagen de hemel en de aarde heeft gemaakt, en op de zevende dag Zich verkwikt en gerust heeft.

- Terwijl er integendeel staat in Genesis, als God de zonde zag, zo berouwde het de Heere dat Hij de mens op aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan Zijn hart.
- Verder blijkt het ook daaruit, omdat de mens op het einde van de zesde dag is geschapen en er toen een diepe slaap op hem viel, de vrouw door God uit hem is geformeerd, het Werkverbond is opgericht en de huwelijkswet is gegeven.
- Tenslotte blijkt het ook daaruit, dat Adam en Eva enige tijd in de staat der rechtheid geweest zijn, aangezien zij al de dieren op de ganse aardbodem, in de zee en in de lucht, namen naar hun aard hebben gegeven.
- Ook moeten zij er aan gewend geweest zijn aan de wind des daags Gods stem te horen, want als zij deze na de val hoorden, zo verschrikten zij. Doch hoe lang de mens is blijven staan, is voor ons verborgen gehouden.

3. Deze zonde der voorouderen was een grote zonde. Hoe geringer het gebod scheen, zo veel te groter was de zonde. Het was ook een ongedwongen zonde. Er was geen noodzaak bij de mens; hij was in een vol Paradijs. Het wordt daarom terecht op een oneigenlijke wijze een val genoemd, omdat daardoor de mens viel uit zijn rechte staat, maar eigenlijk was het een ongerechtigheid of een afwijking van de regel der wet, zonde, overtreding, een misdaad, een ongehoorzaamheid. Ziet dan van welke natuur en hoe schrikkelijk deze ongehoorzaamheid in de Catechismus wordt uitgedrukt.

- Omdat het insluit ongelooft aan God en geloof geven aan de duivel.
- Hovaardij, welke God aan de mens verwijt: "Ziet, de mens is geworden als Onzer één, kennende het goed en het kwaad."
- Een verachting van de Heere en van het sacrament van de boom des levens, en het willens en wetens moedwillig schenden van Gods gebod.
- Het sluit in afgoderij. De duivel werd hun God; die wees hun de weg om God gelijk te worden.
- Ook dieverij en gierigheid. Zij mochten er niet van eten en zij hadden genoeg.
- En ondankbaarheid aan de Heere voor al die heerlijke weldaden, in de schepping aan hun ziel en lichaam bewezen. Het sluit in liefdeloosheid en verachting, of wreedheid en doodslag jegens hun nakomelingen, want zij wisten wel dat hun naomelingen in hen gerekend waren.
- En tenslotte, het sluit in een gehele afval van God naar de duivel, die Gods grootste vijand is. Zij werden het met de duivel eens en vielen zo toe al wat God haat, namelijk de zonde, daarin de wereld, de ganse schepping, ja ook zichzelf meeslepemde.

4. De gevolgen van deze zonde waren:

(1) Dat zij zich gingen verbergen voor God. Zij werden dus meteen atheïsten, want zij loochenden Gods alwetendheid en overal tegenwoordigheid. Ook dat zij beschaamd waren en vreesden voor God, omdat zij zagen dat zij naakt waren: "Ik hoorde Uw stem in de hof, en ik vreesde, want ik ben naakt, daarom verborg ik mij." Daar deed zich overtuiging des Geestes voor, want zij zagen het met beschaamdheid en zij vlochten vijgenbladeren en maakten daarvan klederen voor zich. Ziet hoe de klederen zijn om der zonde wil. Het was daar als: "Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar."

(2) Een gevolg was ook dat zij tegen God opstonden en de schuld op God legden. Adam legt de schuld op de vrouw en zegt: "De vrouw, die Gij mij gegeven hebt, die heeft mij van die boom gegeven, en ik heb gegeten." En de vrouw legt de schuld op de slang: "Die heeft mij bedrogen", zegt zij. En zo doet de mens nog, want hij zegt: God heeft mij zo gemaakt. Daarop komt de Allerhoogste.

Die spant de vierschaar en spreekt het vonnis uit.

(1) Over de man. God zegt: "Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van die boom gegeten, waarvan Ik u gebod, zeggende: Gij zult daarvan niet eten; zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen, en gij zult het kruid des velds eten. In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt; want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren."

(2) Over de vrouw zegt Exodus: "Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk van uw dracht, met smart zult gij kinderen baren; en tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal over u heerschappij hebben."

(3) En tot de slang zeide God: "Dewijl gij dit gedaan hebt, zo zijt gij vervloekt boven al het vee, en boven al het gedierte des velds; op uw buik zult gij gaan en stof zult gij eten, al de dagen uws levens." Adam en Eva nu over de zonde verlegen zijnde, zo komt de Heere hen verkwikken met de eerste moederbelofte, zeggende tegen de slang: "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen."

Ten laatste verdrijft God de mens uit het Paradijs en weert hem dus van de boom des levens: "Toen zeide de Heere God: Ziet, de mens is geworden als Onzer één, kennende het goed en het kwaad! Nu dan, dat hij zijn hand niet uitsteke, en neme ook van de boom des levens, en ete, en leve in eeuwigheid. Zo verzond hem de Heere God uit de Hof van Eden, om de aardbodem te bebouwen, waaruit hij genomen was. En Hij dreef de mens uit; en stelde cherubim tegen het oosten des hofs van Eden, en een vlammig lemmer eens zwaards, dat zich omkeerde, om te bewaren de weg van de boom des levens." Een bewijs dat uit de werken der wet geen vlees ooit meer gerechtvaardigd zal worden voor God, en dat de weg, om door doen en plichten zalig te worden, voor eeuwig gesloten is, dewijl de wet door het vlees krachteloos is geworden.

5. Maar zien wij nu hoe de mens in de staat der rechtheid heeft kunnen vallen en waarom de Heere zulks heeft toegelaten, en hoe de voorzienigheid Gods omtrent de val heeft verkeerd. De mens, recht en volmaakt of goed geschapen zijnde, geheel ten goede geneigd, doch veranderlijk, had een vrije en ongedwongen wil, aan welker bepaling God hem overliet. In het boek Ecclesiasticus of Jezus Sirach staat: "Hij heeft van den beginne de mens gemaakt, en hem gelaten in de hand zijns raads." Dat is, hem werd de keus gegeven, zodat hij ten aanzien van zijn vrije wil kon blijven staan en ook kon vallen. Noch uit Gods natuur, noch uit Gods verbond vloeide voort dat God de vrije wil van de mens bepalen moest, zodat hij niet kon vallen. Want zulks zou een onvrijheid in God en dus een soort van afhankelijkheid van God inhouden, hetwelk strijdt tegen de onafhankelijke en onbepaalde vrije soevereiniteit van God.

- De vrije wil van de mens kan wel vergeleken worden bij een weegschaal in evenwicht, die herwaarts en derwaarts overslaan kan, zonder dat men dit verder kan of mag of moet uitstrekken. En dat de mens zulk een vrije wil had: "Zij hebben vele vonden gezocht"; en: "Zij hebben het verbond overtreden als Adam."

- De vrijheid van de wil des mensen blijkt ook hieruit, dat de satan hem verleid heeft. Hij had geen macht op het hart des mensen om dat over te buigen, gelijk ook nu nog niet, dan alleen aanradender en aanporrender wijze. Hoewel er nu ná de val in het hart voedsel is voor satan en dus een eensgezindheid met hem.

- Ook blijkt de vrijheid der wil van de eerste mens uit het strenge verbod Gods . Derhalve besluiten wij dat de mens heeft kunnen vallen, en dat de oorzaak van de val alleen geweest is des mensen eigen bepaling van zijn vrije wil, zonder dat ooit de Heere God enige oorzaak kan zijn of ook genoemd worden, want: "Toen berouwde het de Heere, dat Hij de mens op de aardbodem gemaakt had, en het smartte Hem aan Zijn hart."

7. Deze val des mensen was van eeuwigheid bij God besloten. "Want Gode toch zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend". En zonder Zijn wil valt geen musje op de aarde en geen haar van ons hoofd. Dit besluit ik ook hieruit, omdat God van alle eeuwigheid sommigen van die gevallen mensen heeft uitverkoren in Christus, Die Hij tot zaligen van zondaren van eeuwigheid heeft verordeneerd. Wat ligt hier nu in? De val is besloten bij God. Bijgevolg is God de Auteur van het kwaad? Dit te zeggen is gruwelijk! De wil van Gods besluit is de regel, waarnaar God alles werkt of toelaat hetgeen geschieden zal; en de wil van Gods gebod is de regel, waarnaar de mens werken moet.

Hieruit besluiten wij, dat de mens ten aanzien van Gods besluit ook noodzakelijk vallen moest, niet uit noodzaak van dwang, want hij zondigde vrijwillig, maar uit noodzaak van gevolg. Omtrent deze val verkeerde de Goddelijke voorzienigheid zó, dat God de val heeft toegelaten, de duivel heeft losgelaten, en de mens heeft laten vallen, dit niet verhinderende. Ook naar Zijn eeuwige vrijheid en onafhankelijkheid heeft God de mens geen nieuwe genade toegediend om hem van die val te weerhouden. God is toch vrij en Hij kan Zijn genade onthouden, anders zou de Heere afhankelijk zijn van de mens. De Heere behoefde de val niet te verhinderen, en ook wilde Hij het niet doen, omdat Zijn majesteit wat anders voor had.

Zien wij hier de reden waarom God dit heeft toegelaten.

- Dit is de eerste reden en het allereerste doel van God: om Zijns Zelfs wil. Om Zijn deugden en volmaaktheden naar buiten te verheerlijken, zowel Zijn rechtvaardigheid en macht in het straffen van de goddelozen, als Zijn oneindige barmhartigheid en genade in het zaligmaken van de uitverkorenen. Zie dit in: "Want God heeft ze allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat Hij ze allen zoude barmhartig zijn." En: "Gods willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht bekend maken, , met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toebereid; en opdat Hij zou bekend maken de rijkdom Zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid."

- Om ook Zijn oneindige lankmoedigheid en verdraagzaamheid te verheerlijken in niet haastig het oordeel te brengen over elke boze daad. Dus was het voornemen des Heeren, in het toelaten van de val, Zijn volk langs een hoger en heerlijker weg tot heerlijkheid en volmaakte zaligheid te brengen. De weg namelijk van de verlossing en de verzoening, waarin al Gods deugden zouden uitblinken. Nu vragen wij: Is God dan niet verre van onrecht? Oordeelt toch verstandig. Alle goddelozen en rationalisten en socinianen enz. blijven hier onvoldaan, en alle mensen, in hun natuurlijke staat dit stuk beziende, kunnen met hun hart aan de Almachtige geen recht toewijzen. En dit omdat zij geen genade hebben, omdat zij God niet kennen, omdat zij geen belang hebben in de verheerlijking van Zijn deugden, en omdat zij vervuld zijn met liefde tot zichzelf boven liefde tot God. Als God een mens genade geeft en zijn vleselijk verstand onder de hemel valt, dan zegt hij: O, wat is er aan zulk een aardworm, minder dan een druppel aan een emmer en dan een stofje aan een weegschaal, gelegen? Dan zegt hij: God is soeverein en rechtvaardig! Dan smart het hem aan zijn hart, dat een aardworm tegen God antwoordt, en dat het leem twist met zijn Maker. Dan is het: "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen. Want wie heeft de zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden? Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen." Ja, er blijft iets onbevattelijks over ten opzichte van het uiterste, en hoe dit te begrijpen en te doorgronden. Maar kunnen wij de val der engelen dan wel begrijpen? En geloven wij ze daarom niet? Mochten wij van onszelf maar recht zien dat wij gevallen zijn en ons niet langer ophouden met allerlei vragen, maar haast maken om door Gods Zoon uit die diepte te worden verlost. Ja maar, hoe komt het dat zulk een gewichtig stuk niet duidelijker beschreven staat, hoe dit alles juist toeging, zodat men daarover geen twijfel behoeft te hebben? Daarom opdat de vrije genade te zichtbaarder zou uitblinken in het redden van mensen uit zulke diepten, waar zij van nature met hun vleselijk vernuft in gevallen en gevangen liggen. En ook omdat het Woord dienen moet als een reuk des doods ten dode. Daarom moeten er door des mensen val ook mensen ten verderve vallen.

Het 2e gedeelte van het antwoord op de 7^e vraag: In Adams val is onze natuur alzo verloren geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.

Hierin zien wij, dat door onze verdorven natuur verstaan moet worden de hoedanigheden van het menselijke wezen, zowel der ziel als van het lichaam, aangezien het wezen van de mens bestaat uit ziel en lichaam en blijven zal ook dan, wanneer het lichaam der zonde tenietgedaan zal zijn.

(1) Wij zien hier dat onze natuur in Adams val verdorven is geworden door de toegerekende schuld van Adams daad. Dus niet zo dat Adam onrijpe druiven heeft gegeten en onze tanden daardoor stomp zijn geworden: Maar in Adam hebben wij onrijpe druiven gegeten. Dit blijkt uit: "Daarom, gelijk door één mens de zonde in de wereld gekomen is, en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen doorgedaan is, in welke allen gezondigd hebben." Ja, wij zondigden in Adams lendenen, gelijk ook het verbond werd gemaakt met degenen, die er toen nog niet waren, waar van Levi gezegd wordt dat hij aan Melchizédek tienden gegeven heeft, zijnde in de lendenen Abrahams, als hij er dus nog niet was.

Zo ook: "Gelijk ze allen in Adam sterven, alzo zullen ze ook allen in Christus levend gemaakt worden." Ja, dat Adams zonde, die daad in het Paradijs, onze daad is, blijkt uit de kinderen, die sterven zodra zij geboren worden. Hadden zij geen zonde, de dood zou over hen niet heersen. Ook blijkt de toegerekende schuld van Adam uit de verdorvenheid zelf, waarmee de mens gestraft wordt. Welke genoemd wordt de toegerekende schuld of de erfschuld.

(2) Maar daarenboven is er nog een aangeboren erfzonde, en dat is die verdorven aard en natuur, waardoor wij onbekwaam zijn tot enig goed, en geneigd tot alle kwaad. Dat is het kwaad zelve, waarmee wij in de wereld komen, hetwelk wederom een wortel is van kwade gedachten, woorden en werken. Dat wij zo zijn, blijkt uit Genesis: "Het gedichtsel van des mensen hart is boos van zijn jeugd aan." Van de buik aan is hij een overtreder. "Al wat uit het vlees geboren is, dat is vlees". En duidelijk wordt de mens als verdorven beschreven in Romeinen: "Gelijk geschreven is, er is niemand rechtvaardig, ook niet één. Er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden; er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot één toe."

(3) Ook zien wij hier hoe het er op aan zal komen op welke wijze de zonde voortgezet wordt. O vrienden, hoe teelt een slang zijn vergif voort? Van Adam staat geschreven, dat hij een zoon gewon naar zijn beeld en gelijkenis. In Job: "Wie zal een reine geven uit de onreine? Niet één!" David zegt: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonden heeft mij mijn moeder ontvangen." Laat ons trachten dit wat nader te bezien.

a. God is de Formeerder van ziel en lichaam, en wel van de ziel onmiddellijk: "Die des mensen geest in zijn binnenste formeert." ; "De geest keert weder tot God, Die hem gegeven heeft." Daarom wordt de Heere genoemd de Vader der geesten; en: "De God der geesten van alle vlees." God formeert het lichaam middellijk, door tweede oorzaken. David zegt: "Ik loof U, omdat ik op een geheel vreselijke wijze wonderlijk gemaakt ben" Ook lezen wij: "Hebt u mij niet als melk gegoten, en mij als een kaas doen runnen? Met vel en vlees hebt u mij bekleed; en met benen ook en zenuwen hebt u mij tezamen gevlochten."

b. God nu, als een rechtvaardig Rechter, straft de ziel met het weigeren van Zijn beeld, en geeft die ziel over aan de heerschappij der zonde en des satans. Dus straft God de zonde van Adam door zijn nakomelingen tot slaven van de zonde en de satan te veroordelen. Dit zien wij: "Mijn volk heeft raar Mijn stem niet gehoord; en Israël heeft Mijner niet gewild. Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat zij wandelden in hun raadslagen." Zo komt die ziel met het beeld van de duivel voor de dag, en gelijkt dus in zijn aard naar zijn vader de duivel.

c. Onze lichamen hebben wij middellijk door onze ouders, die ons uit de huwelijkswet in het verbroken werkverbond voortbrengen. En zo hebben wij door de voortteling niet alleen een natuurlijke betrekking, maar ook een zedelijke betrekking tot Adam, als tot ons zedelijke hoofd in het werkverbond. Zoals ook, wanneer Adam was staande gebleven, Gods beeld op ons, zijn nakomelingen door de geboorte zou zijn overgegaan. Maar Adam, het beeld Gods verloren hebbende en des duivels beeld daarvoor in de plaats hebbende, worden ook wij met dat zondige beeld ontvangen en geboren. Dus dienen onze ouders als werktuigen van Gods rechtvaardigheid om ons allen onder Adams ongehoorzaamheid te besluiten.

d. Nu, God verenigt die gestraft geschapen ziel met dat zondige en verdorven lichaam, en dat steekt elkaar aan en dan komt die ellendige mens door zijn daden openbaar en vertoont welke natuur hij heeft. Daardoor komt het dat de Godzaligste ouders soms de meest goddeloze kinderen hebben, omdat niet de genade - na de val - maar de zonde en de straffen worden overgeërfd. De genade is alleen erfelijk in een ander en beter verbond, waarin allen, die in Christus zijn, Abrahams zaad zijn, en naar de belofte is erfgename.

II.

Staan wij nu stil bij de grootheid van deze verdorvenheid, of des mensen onmacht en onwilligheid door de zonde.

Zien wij daarin:

- A. Wat de vraag te kennen geeft, en
- B. Wat het antwoord insluit (vraag 8).

A. Gevraagd wordt: Zijn wij dan alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed, en geneigd tot alle kwaad? Deze vraag laat ons zien hoe zwaar het voor een mens is om waarlijk te geloven dat hij zo zeer ellendig is.

Hoe hem dit ook duidelijk gemaakt wordt en bewezen vanwaar zijn natuur zo zondig en verdorven is geworden, toch zoekt hij naar kracht in zichzelf om het te boven te komen. Het is alsof hij vraagt: Wel, kunnen wij dan niets voortbrengen? Is daar dan geen oplossing voor? Zijn wij dan alzo verdorven, dat wij gans onbekwaam zijn?

B. Dit beantwoordt de onderwijzer in dier voege, dat hij die waarheid bevestigt, zeggende: Ja, alzo verdorven zijn wij, dat wij gans onbekwaam zijn tot enig goed, en geneigd tot alle kwaad. Als grondslag stellen wij in deze, dat niemand een volstrekt vrije wil heeft, onafhankelijk zijnde, dan God alleen. De Heere alleen is vrij, aan niemand verplicht of verbonden, niemands slaaf of dienstknecht. En nu is er geen mens op de aarde, of hij is een slaaf van de duivel, en wel vrijwillig, óf hij is een vrijwillige dienstknecht van Christus. In die opzichten is de wil van ieder aan de wil van zijn koning gebonden. Derhalve, wij met alle mensen in Adam van God af- en de duivel toegevallen zijnde, zijn vijanden en haters van God, en zo gewillige slaven van de duivel. Ook zijn wij dienstknechten van de zonde, en dus worden wij terecht beschreven alzo verdorven te zijn, dat wij gans onbekwaam zijn tot enig goed.

- Hier wordt niet gesproken van natuurlijk goed, als eten, drinken, slapen en werken.
- Noch ook van burgerlijk goed, als eerlijk en rechtvaardig zijn in de samenleving met de mensen.
- Ook niet van kerkelijk goed, als lezen, bidden, horen, kerkgaan en aalmoes geven. Wij zien uit Gods Woord, dat een mens daarin zowel als in uitwendige deugdzaamheid al ver kan komen; gelijk die jongeling. Die zei: "Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af." En ook in Herodes. Hij hield Johannes in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen. En in die farizeeër die bad bij zichzelf: "O God, ik dank U, dat ik niet ben gelijk, de andere mensen: rovers, onrechtvaardigen, overspelers; of ook gelijk deze tollenaar. Ik vast tweemaal per week; ik geef tienden van alles wat ik bezit." En Paulus getuigt van zichzelf dat hij vóór zijn bekering onberispelijk was naar de wet.
- Derhalve wordt hier gesproken van geestelijk goed, zaligmakend goed, de betere dingen, die met de zaligheid zijn gevoegd. Hier wordt gesproken van het wederbaren, veranderen van zichzelf, van God te dienen, het bekeren tot God, het geloven in de Heere Jezus, God en Christus lief te hebben, en voor God te leven. In dit geestelijk goed is de wil van de natuurlijke mens niet vrij. Hij kan dat niet doen, hij wil dat niet doen; ja hij wil niet kunnen, en hij kan niet willen: "Zal ook een Moorman zijn huid veranderen, of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen." Zie ook: "Een kwade boom kan geen goede vruchten voortbrengen." ; "Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage."; "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben."; "Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God, want het onderwerpt zich aan de wet Gods niet, want het kan ook niet. En die in het vlees zijn, kunnen Gode niet behagen." En nadrukkelijk ook: "Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven. Want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen."

En geneigd tot alle kwaad.

(1) Zó wordt de mens beschreven: "Dood in zonden en misdaden.", zijnde uit de vader de duivel, willende zijn begeerten doen. En als wandelende naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, die krachtig werkt. Daarom wordt hij ook addergebroedsel genoemd. Die hebben vergif en delen vergif mee. De profeet zegt: "Het hart is arglistig, meer dan enig ding, ja dodelijk."; "Uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen." En de Schrift noemt daarvan ook de uitwerking: "Hun keel is een geopend graf; met hun tong plegen zij bedrog; slangenvenijs is onder hun lippen; welker mond is vol van vervloeking en bitterheid; hun voeten zijn snel om bloed te vergieten; vernieling en ellendigheid is in hun wegen." En: "Doende de wil des vleses en der gedachten."

(2) Deze diepe onmacht en onwilligheid van de mens ten goede en zijn geneigdheid tot alle kwaad, blijkt ook hierin, dat niet minder dan Gods arm, des Heeren vrije en onweerstandelijke genadekracht nodig is om een mens te veranderen. De arm des Heeren moet aan een mens geopenbaard worden. Het wordt genoemd een wegnemen van het stenen hart; een geven van een nieuw hart; een trekking Gods, een nieuw schepsel, en een levendmaking. Ja, een levendmaking door diezelfde kracht, welke Jezus uit de doden heeft opgewekt. En omdat een mens in het stuk van zijn verandering niets kan toebrengen van zichzelf, wordt het een wedergeboorte genoemd.

Tenslotte gaat de onderwijzer - nadat hij de leer van des mensen dodelijke onmacht heeft verklaard - er toe over om van verre een weg aan te wijzen, naar het heilig Woord, welke de natuur niet leert.

En in die weg ligt heil voor zulk een arm schepsel. Hij zegt: Zo ellendig en onmachtig zijn wij, tenzij of totdat wij door Gods Geest wedergeboren worden. Het is of hij een deur van verre opent, als in het dal van Achor, een deur der hoop aan Gods zijde, in zulk een vervloekt hart. Deze wedergeboorte is een weldaad en werk van Gods Geest, voortvloeiende uit een ander en beter verbond, waarvan Christus Borg is. Daardoor worden de uitverkorenen om der wille van de verdiensten van Christus, met tussenkomst van de bediening van het Woord als het zaad, levend gemaakt, zodat zij door een nieuw Goddelijk licht en leven krachtig en gewillig worden om tegen de zonde te strijden, en nieuwe vermogens en hebbelijkheden krijgen tot alle goed.

Deze wedergeboorte is voor elk mens ten hoogste en ten uiterste noodzakelijk.

- Dit leert ons de Bijbel uitdrukkelijk. In Johannes zegt Jezus tegen Nicodemus: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien." En die man, een leraar in Israël, kende dit niet. En: "Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan." En in Johannes zegt Jezus: "Verwonder u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden."

- Dit is noodzakelijk omdat de mens Gods beeld kwijt is en het beeld van satan draagt, waardoor hij een vijand van God is Hij stelt zich als een doorn en distel in oorlog tegen God. En dit beeld moet hersteld worden, zal hij ooit in de hemel komen. En zulks kan niet zonder wedergeboorte. Dat beeld kwijt zijnde, haat hij de vromen en ook is hij in zijn hart afkerig van dat beeld. Dat is een kenteken van tot het slangenzaad te behoren: "Indien iemand zegt: Ik heb God lief en haat mijn broeder, die is een leugenaar; want die zijn broeder niet liefheeft, die hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben, Die hij niet gezien heeft?"

- Wedergeboorte is ten hoogste noodzakelijk omdat de mens is doodgevallen in Adam. En hij is daarom zorgeloos, ziet noch gevoelt enig gevaar, en kan het derhalve ook niet ontvlieden, tenzij hij wedergeboren en levend gemaakt wordt.

- Tenslotte, het is noodzakelijk omdat hij ligt in een vijandige natuurstaat. Hij betwist Gods waarheden, hij zal de Almachtige met zijn ganse hart, geen recht toewijzen in het stuk van de val, noch in de toerekening van Adams zonde, tenzij hij wedergeboren wordt. Ziet vrienden, hoe noodzakelijk de wedergeboorte is, zal men niet verloren gaan en door de val niet ten verderve vallen.

Toepassing

Uit de verhandelde stof dienen wij te leren beschouwen de soevereine goedheid Gods, en onszelf daarin te verliezen, in de heerlijkheid van dat soevereine Opperwezen, Wiens gerechtigheid door des mensen ongerechtigheid bevestigd wordt, en Wiens waarheid door des mensen leugen overvloediger wordt. Ook de rechtvaardigheid van God, waardoor Hij Adam en al Zijn nakomelingen om hun zonde van alle kracht berooft. Wij dienen er tot onze vernedering ook de staat in te zien, waarin wij allen van nature door onze schuld gekomen zijn. Vrienden, hetzij wij het weten of niet weten, wij zijn in Adams val allen dood gevallen, dood in de zonden en misdaden. Wat maakt men een misbaar als één onzer dood valt, en wat spreekt men daar met veel aandoening over. Maar hoe groot moet dan wel die dood zijn, dat men met die grote val geen werkzaamheden heeft. Ja, even onmachtig gevallen als een dode, die zich tot in eeuwigheid niet redden of oprichten kan!

Ziet eens de staat van onmacht, waar wij allen van nature in gevallen liggen.

(1) Het is een onmacht, die zich uitstrekt over de ganse mens, over al de delen en leden van ziel en lichaam. Daardoor komt het dat hij ook niet gered wil worden. Al wat in hem is, is gekant tegen bekeerd worden en wedergeboren worden. God Zelf moet Zijn hand er aan leggen.

(2) Deze onmacht maakt de staat des mensen te verdoemelijker. O, al had een mens anders geen zonde dan zijn onmacht, daarom is hij waardig verdoemd te worden. Hij is een hater van God, een addergebroedsel, die niet ontvlieden kan aan de toekomstige toorn. Ziet daar, dan eens waar een mens eigenlijk op rust als hij daar achter schuilt, dat hij zichzelf niet veranderen kan.

(3) Het is een onoverkomelijke onmacht. Een mens zal ze door doen en plichten nooit te boven komen. In eeuwigheid zal hij zich niet kunnen redden of verlossen. De wet is door iet vlees krachteloos geworden. Hij zal zich zo min kunnen redden als de duivelen, die schrandere geesten, die ook in hun onmacht besloten liggen.

(4) Ja, het is een onmacht, die vermeerderd. Hoe ouder een mens wordt, hoe erger het met hem wordt. Hij wordt hoe langer hoe onwilliger en daarom ook onmachtiger door het zondigen tegen natuurlijk licht, tegen de overreding van zijn consciëntie, tegen waarschuwingen en vermaningen, zodat God die mens rechtvaardig datgene ontnemt, wat hij tevoren nog had.

Daardoor komt het dat een jong mens menigmaal vatbaarder is voor bekering dan een oude, want de vijandschap groeit aan en daarin bestaat de onmacht.

(5) En eindelijk, het is een staat waarin de mens evenwel trots en hoogmoedig ligt. Hij kan noch wil op zijn onmacht het doodvonnis schrijven. Hij wil zichzelf niet als een gans verdoemelijke aan zijn Rechter overgeven, om op vrije genade te wachten. Liever zou hij zijn graf met zijn nagels in een steenrots krabben, dan dat hij om niet redding zou zoeken en met zijn hart zou scheiden van al zijn eigen werken. Ook zal een mens het niet opgeven, tenzij de Heere inkomt met Zijn zalig en ontdekkend licht.

Vrienden, dat is de ellendestaat nu in de tijd, maar wat elk natuurlijk mens nog boven het hoofd hangt, dat zal in de nu volgende vierde zondagsafdeling blijken. Zie nu hier wie zichzelf - naar uitwijzing van de Bijbel - moet houden voor nog te liggen in die ellende. Och, dat elk zich hier bij neerleggen mocht.

(1) Zij, die zo gerust zijn in die staat, waarin zij zijn geboren, die nooit van hart en staat veranderd zijn, en die daar geen werk mee hebben. "Wee de gerusten te Sion".

(2) Bij wie hun val in Adam of hun afgescheiden staat van God, nooit meer gewicht op hun hart gehad heeft dan alle tijdelijke verliezen. Die meer droefheid, kommer en naweeën hebben over hun ouders, die de oorzaak zijn dat zij in armoede leven, of over het verlies van goederen, dan over het verlies van Gods beeld en over de armoede, waarin de mens in Adam gevallen is.

(3) Die menen, zeggen of denken, dat als zij in Adams plaats gestaan hadden, zij het beter zouden doen. O, indien Adam zo in de zonde viel, die verdorven mens zo veel te meer. Het is een bewijs dat de mens blind is, dat hij vertrouwt op zijn ver stand en hart. Het is het grootste bewijs van middenin de dood te liggen. Ook wanneer men een ander ziet zondigen, en dan meent dat men het zelf beter zou maken en er dies zo hard over valt.

(4) Zij, die de dienst van God vermoeidheid achten, en de staat van Gods volk of van een zoekende ziel een staat van dienstbaarheid noemen. Ja, een melancholiek leven, en die geen groter vrijheid kennen dan in hun eigen natuurstaat te leven en daarin alles te verkrijgen wat zij wensen.

(5) Die met de Almachtige twisten over de val en de toerekening van Adams schuld, en die daar nooit droefheid naar God over hebben: "Wie zijt gij, o mens, die tegen God antwoordt?" En die nooit met hun hart bidden dat God hun verstand onder Hem moge doen vallen. O vrienden, daar zijn er ook, die gezet zijn om zich te stoten.

(6) Ten laatste, zij, allen, die op hun onmacht rusten en in benauwdheid verlichting verkrijgen doordat zij weten dat zij onmachtig zijn. Deze staat van onmacht staat recht tegenover de wedergeboorte, derhalve zijn dezulken niet wedergeboren, maar liggen in de val.

Het volgende dient tot enige besturing van overrede en overtuigde zielen.

(1) Zoekt toch licht en klaarheid, om recht te geloven dat het verderf uit u is. Om recht bij de wortel te komen en te gedenken uit welk een heerlijke staat gij uitgevallen zijt. O, het is niet genoeg te beschreien en te beklagen, uit zulk een hoogte te zijn gevallen in zulk een diepte.

(2) Staat er toch naar, dat gij uw boosheid en verkeerdheid recht moogt zien, en ook uw onmacht als uw schuld. Niemand komt ooit tot Gods gemeenschap, tenzij hij dit recht ziet en gevoelt. En niemand kan het recht zien en gevoelen, tenzij dan dat hij het van de Vader hoort en leert. Een mens kan veel inzicht in de waarheid hebben, en voor eigen ziel toch als een pelagiaan te werk gaan.

(3) En vrienden, is des mensen natuur, aard en grond zo boos en verdorven, en zijn er zo veel hoogten en diepten in de natuur, welke onder de hemel niet willen vallen, daaruit kunt gij weten dat niemand in de hemel zal of kan komen, tenzij hij wedergeboren wordt. Tenzij hij van grond en staat veranderd is en de Heilige Geest zijn hand aan het hart legt. Nicodemus, een leraar, ook wel enig licht hebbende, wist of kende deze zaak niet (Joh. 3). Jezus moest hem er van onderrichten en deze zaken hem bevindelijk doen verstaan. O, in de wedergeboorte krijgt een ziel het beeld Gods terug en krijgt hij kennis van God. Hij ziet God in het aangezicht van Zijn Zoon, dat neemt zijn hart in en de liefde van God en van Christus wordt in zijn hart uitgestort. Dan leeft hij en is zeer begerig naar de redelijke en onvervalste melk (1 Petrus 2:2). Vrienden, dit laat niemand ledig.

(4) Tenslotte, legt u daar nu toch eens bij zo als gij zijt. Legt u zo arm, jammerlijk, blind en naakt veel voor God neder. Roept sterk om licht, om rechte droefheid. Volgt in deze Adam na zijn val. Hij riep: Heere, ik ben naakt! En wat volgde? In zijn verlegenheid verkwikte God hem met de moederbelofte.

Voor Gods volk is zo bijzonder veel uit de diepe val des mensen te leren.

(1) Overdenk toch veel de grote dood, waaruit gij zijt verlost. Dat een almachtige hand, die een ander voorbijging, u losmaakte van het oude verbond, u aan uw eerste man deed sterven. God heeft dat huwelijk verbroken en u zo onder een ander verbond en Hoofd gebracht. O vrienden, wat houdt dat al in, en hoe gelukkig is de ziel, die dit heeft! Een bedelaar, zijnde in dat beter verbond, is gelukkiger dan een monarch over de ganse aarde, die in het oude verbond zit en onder de vloek van de verbreking daarvan ligt.

(2) Zoekt ook veel werkzaamheden te hebben en medelijden te oefenen met arme gevallen mensen, maar die dat niet weten. En wat behoorden vrome ouders veel werkzaam te zijn met hun kinderen en nabestaanden, opdat het God beliefd ook hen op te richten. Zoekt dezelfde weg in te slaan voor hen, waarin gij het zelf ook verkregen hebt. Dus door veel uit die verbeurde toestand te roepen. God mocht het hun ook nog geven.

(3) Ja vrienden, zoekt de diepte van de vrije genade in de val des mensen te aanbidden. Gij waart het, die van eeuwigheid waart gekend om opgericht te worden, een vat ter eer. Mocht God u er wat van doen gevoelen, o wat zou u wegzinken in verwondering! En gij waart ook degene, die vóór uw bekering met de Almachtige over die val twistte. O, wat werd u veel vergeven en wat moest u toch veel liefhebben!

(4) Eindelijk, zoekt toch in vreze te wandelen en dicht bij Jezus, uw Verbondshoofd, te blijven. Om zo van Hem af te hangen, opdat u bewaard mocht worden in en tegen de verzoeking, opdat gij daardoor niet wordt verleid. Vrienden, is Adam verleid geworden, op wie de duivel geen vat had, in welk een gedurig gevaar is dan Gods volk toch. Paulus waarschuwt de gelovigen: "Doch ik vrees, dat niet enigszins, gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft, alzo uw zinnen bedorven worden, om af te wijzen van de eenvoudigheid, die in Christus is." Kent ook de wegen, welke de duivel gebruikt om mensen te verleiden. De waarheden Gods in twijfel te doentrekken, dat is het werk des duivels.

Wij eindigen met het uitdrukkelijk woord: "Wie is wijs? die versta deze dingen. Wie is verstandig? die bekenne ze. Want des Heeren wegen zijn recht, en de rechtvaardigen zullen daarin wandelen, maar de overtreders zullen daarin vallen."

Amen

ZONDAG 4
vraag 9-11

Vraag 9:

Doet dan God de mens geen onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist wat hij niet doen kan?

Antwoord:

Neen Hij; want God heeft de mens alzo geschapen, dat hij dat kon doen; maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen, door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid, van deze gaven beroofd.

Vraag 10:

Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?

Antwoord:

Neen Hij, maar Hij vertoort Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen; gelijk Hij gesproken heeft: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.

Vraag 11:

Is dan God ook niet barmhartig?

Antwoord:

God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig. Daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf, aan lichaam en ziel gestraft worde.

DE STRAFFEN, DOOR DE ZONDE VERDIEND

De vorige keer hebben wij aan de hand van de derde zondagsafdeling gehandeld van de oorspronkelijke zonde en de aangeboren algehele verdorvenheid, zowel als van de grootheid en uitgestrektheid van dezelve, als de grond van des mensen onmacht ten goede.

Aan de hand van de vierde zondagsafdeling gaan wij nu verder met:

- I. Het oplossen van een tegenwerping van de verdorven natuur tegen het recht van God, eisende van de doodgevallenen onmachtige mens volmaakte gehoorzaamheid (vraag 9).
- II. Het verklaren en bewijzen van het derde deel van des mensen ellende, namelijk de leer van de straf der zonde. (vraag 10 en 11).

I. Aangaande het eerste, daarin staat ons te letten op:

- A. De tegenwerping, en
- B. Het overtuigend en verdedigend antwoord van de onderwijzer.

A. De onderwijzer toont hier, met het invoeren van deze tegenwerping, hoe het verdorven hart van de mens oprijst tegen zulke eeuwige waarheden, als in de vorige zondagsafdeling verklaard, namelijk dat de mens de wet van God niet kan onderhouden. Want hij is van nature geneigd God en zijn naasten te haten (vraag 5). Ook dat hij alzo verdorven is, dat hij gans onbekwaam is tot enig goed, en geneigd tot alle kwaad, tenzij dat hij door de Geest Gods wedergeboren wordt (vraag 8). De mens toch is van nature een vijand van zo arm en ontbloot in zijn schuld en onmacht te worden gesteld. Daarmede toont de onderwijzer ook hoe genegen het verdorven hart van de mens is om zulke vragen op te werpen: Ben ik zo dodelijk ellendig en onmachtig? Kan ik totaal niets ten goede doen, en is al hetgeen ik nog meen te doen dan enkel zonde? En verzwaar ik dus mijn oordeel met alles wat ik ter hand neem? En eist God toch evenwel van mij volmaakte gehoorzaamheid aan Zijn wet? Dan wil ik het liever laten zitten. Ik trek er mijn handen van terug. En dan gaat hij er liever toe over om de schuld op God te werpen. Want de arme en hovaardige mens kent geen kracht dan alleen de zijne, en wanneer het buiten het vermogen van zijn hand is, dan is hij radeloos en moedeloos. Het is er verre van, dat hij enige bevindelijke kennis heeft van de aard van zijn onmacht ten goede, want dan zou hij zien dat zijn onmacht uit zijn onwilligheid ten goede voortkomt, daar zijn geneigdheid ten kwade hem krachten ten kwade bijzet. Ook is hij er niet recht aan ontdekt dat zijn onmacht zijn schuld verzwaart.

Daardoor komt het dat hij zo in zijn onmacht kan rusten, ja er een soort van troost uit bekomt tegen de beroeringen van zijn consciëntie, terwijl hij toch zien en gevoelen moest dat deze onmacht hem des te hatelijker en verdoemelijker voor God maakt. Want dat zou hem er mede werkzaam maken om zijn ellende voor de Heere te gaan betreuren. Maar door gebrek aan dit licht en deze ontdekking zegt de mens met gedachten, woorden en daden, dat des Heeren wegen niet recht zijn. Zo vraagt hij met de voorstanders van de menselijke krachten ten goede: Doet dan God de mens geen onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist hetgeen hij niet kan doen?

B. Deze tegenwerping beantwoordt de onderwijzer op een overtuigende wijze. Hij verdedigt het recht van God in van de mens te kunnen eisen hetgeen hij niet kan doen. De onderwijzer spreekt hier niet van een onmogelijkheid, die te allen tijde absoluut en volstrekt voor de mens onmogelijk is geweest en welke voor hem ook altoos onmogelijk zal blijven. Zoals bijvoorbeeld: in alles God evangelijk te zijn, met zijn hand de hemel te kunnen bereiken, met zijn vuist de wateren te kunnen meten. Dan zouden de voorstanders van de menselijke vermogens, de bestrijders van het licht, enige grond hebben om de Heere van onrecht te kunnen beschuldigen.

(1) Maar hetgeen God van de onmachtige mens eist, is gegrond op Gods volstreckte en onafhankelijke soevereiniteit: "Omdat niemand U gelijk is, o Heere, zo zijt Gij groot, en groot is Uw Naam in mogendheid. Wie zou U niet vrezen, Gij, Koning der heidenen? Want het komt U toe." Derhalve is dit recht van God niet gegrond op de vermogens van de mens, maar op het betamelijke van de betrekking van het schepsel ten opzichte van de Heere.

(2) Deze eis is gegrond op het recht van God, hetwelk God op de mens behoudt ook nadat hij door zijn eigen toedoen onmachtig is geworden. God had de mens krachten gegeven; en de mens deze doorbrengende, behoudt God Zijn recht. Als God zulke onmogelijke dingen eist, dan doet dus God daarin de mens geen onrecht. Op een schuldenaar, die door zijn eigen toedoen in armoede komt, verliest een schuldeiser zijn recht niet. Een heer verliest zijn recht niet om van zijn knecht dienst te eisen, ook dan wanneer deze door dronkenschap zichzelf onbekwaam heeft gemaakt. Hieronder valt zelfs het gebod om in Christus te geloven. God kan dit met recht zelfs van een verworpen eisen.

* Sommigen brengen zeer spitsvondig hier tegenin: dat God geen recht heeft van de mens iets te eisen, dan alleen hetgeen hij in de staat der rechtheid heeft gehad en dus verloren heeft. Adam heeft het gebod om in Christus te geloven niet gehad, dus kan van de verworpenen niet geëist worden in Christus te geloven tot zaligheid. Hierop moet ik antwoorden, dat Adam de krachten gehad heeft om alles, wat God van Zichzelf en van de weg tot een bevestigde zaligheid aan hem openbaarde, te geloven. Alzo heeft Adam ook in de Zoon van God geloofd, want Die was zijn Schepper en hij kende Hem. De Zoon van God als de Christus was niet noodzakelijk voor de staat van Adam vóór de val, derhalve had hij niet van node alzo in Hem te geloven. Was dit de brug geweest, Adam zou er wel over hebben kunnen gaan. Hij, die wel over een zee en een grote rivier kon, om zo te zeggen, kon over deze stroom niet, omdat deze er niet was.

* Ook brengt men dan nog wel bij, dat zulks dan toch een vergeefse eis is, en zo zou het in strijd zijn met Gods wijsheid en betamelijkheid. Maar vrienden, die eis is niet tevergeefs, er is een Opperste Wijsheid en betamelijkheid in. Vele duizenden mensen uit het gehele menselijke geslacht zijn door deze eis uitgedreven en zijn van hun zonden overtuigd geworden, en zijn zo door de wet als een tuchtmeester tot Christus gebracht. Zo hebben zij geleerd niet in de wet, maar in Christus hun leven buiten zichzelf te zoeken. O, daartoe dienen die woorden: "Ontwaakt, gij die slaapt, en staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten." En: "Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?"; "Onderhoud de geboden." ; "Doe dat en gij zult leven." In Johannes ziet u de uitwerking van het roepen van de Heere Jezus tot Lazarus: "Lazarus, kom uit!" Dit was niet tevergeefs. De Heere gebruikt dat en paart dat met Zijn levendmakende genade. Ja, het is zelfs ter inbinding van verworpenen nodig, en om elk mens schuldig te stellen in de grote dag des gericht. Zo toont nu de onderwijzer met de bewijzen, dat het volbrengen van deze eis voor de mens niet te allen tijde onmogelijk is geweest, maar dat dit door de zonde en de moedwillige afval van God voor hem onmogelijk is geworden. De onderwijzer zegt zonder meer: Neen, God doet de mens geen onrecht. Dit blijkt duidelijk uit Matthéüs, waar het Koninkrijk der hemelen wordt vergeleken bij een zeker koning, die rekening met zijn dienstknechten wilde houden en die billijk van zijn dienstknecht de tienduizend talenten eiste, hoewel hij niets had om te betalen. En ook inde gelijkenis van de rentmeester, die zijn goederen had doorgebracht. "Zijn heer zeide: Hoor ik dit van u? Geef rekenschap van uw rentmeesterschap, want gij zult niet meer kunnen rentmeester zijn."

Dit wijst de onderwijzer in de volgende stukken aan.

(1) God heeft de mens alsoo geschapen, dat hij het kon doen. God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen en dus ten volle in staat en machtig om Gods wet volkomen te gehoorzamen. En dat zowel voor zichzelf, alsook in betrekking tot al zijn nakomelingen, als de wortel en stam van het mensdom, en bijzonder wel als hoofd van het Verbond der werken. Dit is ons gebleken uit de voorgaande derde zondagsafdeling.

(2) Maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid van deze gaven beroofd. Hierin hebben wij erop te letten, dat de mens door zijn eigen schuld zichzelf en al zijn nakomelingen, die in zijn lendenen waren, van dat heerlijk beeld, en dus van die krachten om Gods wet, volmaakt te kunnen gehoorzamen, beroofd heeft, hetgeen ons is gebleken uit de vorige zondagsafdeling (vraag 7). Wij moeten hier opmerken hoe van de mens gezegd kan worden zichzelf van dat beeld te beroven, terwijl God hem met de beroving van dat beeld gestraft heeft. Men moet weten dat de mens door zijn eigen zonde zich die straf waardig heeft gemaakt, want de mens is een schuldenaar aan God, óf van gehoorzaamheid, óf van straf bij overtreding. Dus de mens een oorzaak van de zonde zijnde, is terecht ook een oorzaak van zijn straf, want God straft ook menigmaal zonde. Maar ook is het een volstreekte waarheid, dat de mens zichzelf en al zijn nakomelingen in hem, van die gaven beroofd heeft, aangezien hij door het ingeven des duivels en daarop door moedwillige ongehoorzaamheid het beeld Gods werkelijk in zichzelf verwoest en vernietigd heeft.

(3) Ook moeten wij opmerken, dat de onderwijzer zegt dat dit is geschied door het ingeven van de duivel. Over de wijze van deze listige verleiding van de duivel is ook in den brede gehandeld in de vorige derde zondagsafdeling (vraag 7). De onderwijzer noemt deze verleiding des duivels hier terecht een ingeven van de duivel. Dit kan men nog zien in de dagelijkse verleiding van mensen, hoe de duivel het kwaad ingeeft of daartoe aanzet, naar zijn aard en manier. Ja, hoe de kinderen des duivels de één de ander tot al meer en ander soort van kwaad aan- en opzetten. Vrienden, zulke dingen kan men weten. Men kan weten of men erger in het kwaad en aan weer andere soorten van zonde schuldig is geworden nadat men bij die en die, of in die kroegen of herbergen verkeerd heeft. Want zo wordt het kwaad ingegeven. Maar bij Adam en Eva was geen voedsel. De duivel kon hen slechts aanraden en ingeven. Hij kon het hen niet doen aannemen, maar de mens heeft het gevat en aangenomen.

(4) Dit wordt terecht uitgedrukt als een moedwillige ongehoorzaamheid. Dat dit niet te hard gesproken is, zoals de remonstranten en velen, die in zichzelf roemen, willen, is genoegzaam gebleken in de vorige zondagsafdeling (vraag 7). Paulus noemt het ongehoorzaamheid: "Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die ene mens velen tot zondaars zijn gesteld geworden." En mag het met recht geen moedwillige ongehoorzaamheid genoemd worden? De mens was toch toegerust om staande te kunnen blijven. En er was gewilligheid bij God om hem een tweede genade te geven, en hij had de kracht om God te zoeken. Daartoe had hij slechts tot Hem op te zien. Ja, er waren geen verkeerde neigingen of enige kwade bewegingen in hem, terwijl er in die volle hof niet de minste noodzaak was om Gods gebod te overtreden. Is het dan niet moedwillig, dat de mens nalatig was van God afhankelijk te zijn, en naar wat anders luisterde? Terwijl hij in vriendschap met God stond en de duivel slechts door wijze van aanraden met hem kon handelen, en die mens niettegenstaande dit meer naar de stem van de duivel dan naar de stem van God luisterde, is dat dan niet moedwillig? Het is gelijk Salomo zegt, "dat die recht gemaakte mens vele vonden heeft gezocht."

(5) Derhalve vloeit hieruit vanzelf voort, dat alle onrecht verre van de Almachtige is. En dat integendeel God het volstreekte recht heeft om van alle nakomelingen van Adam in Zijn wet volmaakte gehoorzaamheid te eisen, hoewel zij deze door de tussengekomen aangeboren of oorspronkelijke en werkelijke zonden, en de daaruit voortvloeiende onmacht, niet meer kunnen volbrengen.

II. Zo hebben wij dan tot hiertoe de leer van de zonden en onmacht voorgesteld en verdedigd. Wat betreft ons tweede punt, namelijk het derde deel van des mensen ellende, de leer van de straffen der zonden, daarin hebben wij te letten:

- A. Op de leer van de straffen, door de zonde verdiend (vraag 10), en
- B. Op een tegenwerping van des mensen verdorven hart tegen deze leer, welke de onderwijzer oplost en zo deze leer beschermt (vraag 11).

A. In de leer van de straffen der zonde zien wij allereerst de vraag: Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten? Dat de mens door ongehoorzaamheid van God is afgefallen, is ook bewezen in de derde zondagsafdeling (vraag 7) en ook in deze zondag in de negende vraag, waar deze ongehoorzaamheid terecht een moedwillige ongehoorzaamheid en afval genoemd wordt. Maar hier doet zich nu voor dat er gevraagd wordt of God zulks ongestraft wil laten? Ook zulke vragen komen voort uit het hart van de blinde en God niet kennende mens, en daarmee toont hij alweer direkt dat hij ook die trek van de satan heeft, welke hem is ingegeven. Want de duivel nam ook het dreigement van de straf weg. En zo maakt hij de mens nog dagelijks wijs dat de straf hem niet zal aangrijpen; en daardoor is het over het algemeen genomen zo'n grote zorgeloosheid. Omdat de mens God in Zijn heilige natuur en rechtvaardigheid niet kent, meent hij zulks: "Gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen en het ordentelijk voor uw ogen stellen." En daarom besluit de mens, dat het straffen van de zonden alleen voortvloeit uit Gods wil, zodat God dus zou kunnen straffen en niet straffen, gelijk het Hem behaagt. En dat dit straffen dus niet zo zeer voortvloeit uit Gods heilige natuur en rechtvaardigheid. Maar dat het voortvloeit uit Gods natuur en heilige wil, zal nader blijken in de volgende zondagsafdeling.

Wij zien hier ook het antwoord van de onderwijzer, dat eenvoudig luidt: Neen Hij, geenszins. God wil de ongehoorzaamheid en afval van Hem niet ongestraft laten.

1. Aan de hand van dit antwoord zullen wij zien dat de straf der zonde kan worden beschreven te zijn een kwaad of pijniging, of een rechtvaardige vergelding, de mens om zijn zonde van God als een rechtvaardig Rechter toekomende. En deze straf komt in de plaats van 's mensen plicht en gehoorzaamheid omtrent Gods wet, welke hij verschuldigd was, en dit alles tot roem van Gods heerlijkheid.

2. Ook dat verdienende oorzaak van de straffen de zonden zijn. Dit blijkt uit de volgende teksten: "De bezoldiging van de zonde is de dood." ; "Uw boosheid zal u kastijden, en uw afkeringen zullen u straffen. Weet dan en ziet dat het kwaad en bitter is, dat gij de Heere, uw God, verlaat, en Mijn vreze niet bij u is, spreekt de Heere, de Heere der heirscharen." Ja iedere zonde verdient de eeuwige verdoemenis, gelijk blijkt uit: "Want wie in één zal struikelen, is schuldig geworden aan alle." Zo is het duidelijk, dat de dwaling van het pausdom hier weg moet vallen, welke onderscheid maakt tussen vergefelijke zonden, die de dood niet verdienen, en onvergefelijke zonden of zonden tot de dood, die om hun gruwelijkheid wel de dood verdienen. De reden, waarom de minste zonde de eeuwige dood verdient, zal nader blijken uit het volgende antwoord (vraag 11). Het is wel waar, dat Johannes spreekt van een zonde tot de dood, en van een zonde niet tot de dood: "Indien iemand zijn broeder ziet zondigen, een zonde niet tot de dood, die zal God bidden, en Hij zal hem het leven geven: degenen, zeg ik, die zondigen niet tot de dood. Daar is een zonde tot de dood, voor dezelve zonde zeg ik niet dat hij zal bidden. Alle ongerechtigheid is zonde, en daar is zonde niet tot de dood." Hierdoor moet men niet verstaan dat er zonden zijn, die door hun eigen natuur de dood niet verdienen, maar zonden, die God in allen niet met de dood in de eigen persoon straft. Er zijn zonden, die God aan velen om der wille van Christus' bloedige verdienste vergeeft; maar van deze vergeving is alleen uitgesloten de zonde tot de dood, waarvan Johannes spreekt. Om die vergeving mag ook niet gebeden worden. Deze zonde wordt genoemd een zonde tegen de Heilige Geest: "Daarom zeg Ik u: Alle zonde en lastering zal de mensen vergeven worden; maar de lastering tegen de Heilige Geest zal de mensen niet vergeven worden. En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen de Heilige Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomstige." Deze zonde tegen de Heilige Geest is een zonde, waardoor men het Evangelie der genade, der waarheid en der Godzaligheid boosaardig verwerpt. En dat terwijl men door innerlijk licht en overtuiging van de Heilige Geest er van verzekerd is en meer dan slechts een algemene overtuiging heeft, dat het Gods zaak en Gods volk betreft. Want men zoekt dan niettegenstaande deze kennis de zaak Gods tegen te gaan, en Zijn volk te haten, te vervolgen en zo mogelijk uit te roeien, en wel uit haat tegen de Heere. En dit alles ofschoon er in het geheel geen sterke verzoeking aanleiding toe is, noch ook dreigend levensgevaar of andere zware dreigementen, of ook enige vleiende belofte van enig goed.

- Deze zonde wordt niet vergeven, omdat het een onberouwelijke zonde is. Het is een zonde waar geen berouw over gegeven wordt en waar de ziel ook geen berouw over hebben wil.

- Want het is een volstandige zonde, zondigende tot de dood, een zonde zonder einde.

- Ja, het is een hardnekkige, zielverhardende en God bespottende zonde, en wel tegen het laatste en uiterste middel der bekering, tegen de Heilige Geest en tegen Zijn zaligmakende werkingen, en dus in die hoogte ook tegen allen, waar God Zijn werk in werkt. Paulus zegt: "Want het is onmogelijk degenen, die eens verlicht geweest zijn, en de hemelse gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede woord Gods, en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig geworden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering." Voor deze zonde worden al Gods kinderen bewaard: "Wij weten dat een iegelijk, die uit God geboren is, niet zondigt", te weten, de zonde tot de dood, zoals uit de voorafgaande verzen blijkt.

De onderwijzer noemt ook de oorzaken van de Goddelijke straffen.

(1) Allereerst de aangeboren zonden, waar de mens mede in de wereld komt. God wil die straffen, zoals overtuigend blijkt uit de ziekten, ongemakken en de dood der jonge kinderen: "De dood heeft geheerst van Adam tot Mozes toe, ook over degenen, die niet gezondigd hadden in de gelijkheid der overtreding van Adam, welke een voorbeeld is Desgenen, Die komen zou." Daarom worden allen van nature kinderen der toorns genoemd.

(2) En ten tweede de werkelijke of dadelijke zonden, met gedachten, lusten, woorden en werken, hetzij direct ten opzichte van God, hetzij ten opzichte van onszelf, hetzij ten opzichte van onze naaste, welke laatste toch alle ook voornamelijk tegen God zijn. Deze zonden, de minste zowel als de meeste, wil God straffen: "Daarom is de toorn des Heeren ontstoken tegen Zijn volk, en Hij heeft tegen hetzelfde Zijn hand uitgestrekt - te weten om de tevoren door Jesaja genoemde zonden - en Hij heeft het geslagen, zodat de bergen hebben gebeefd, en hun dode lichamen zijn geworden als drek in het midden der straten. Om dit alles keert zich Zijn toorn niet af; maar Zijn hand is nog uitgestrekt." En: "Daarna, de begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde, en de zonde voleindigd zijnde, baart de dood."

Aan de hand van het antwoord van de onderwijzer zien wij ook dat God de werkende oorzaak van de straf is. God vertoort Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden.

(1) Hierin valt op te merken dat de toorn geen onheilige of onbetamelijke beweging in de heilige God is, en deze niet afgeleid mag worden van hetgeen wij mensen daarvan hebben, namelijk die ontroering en ontsteltenis van het gemoed. Maar het geeft te kennen die heilige haat en afkeer, welke God van de zonde heeft: "Want Gij zijt geen God, Die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren. De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid." God de zonde ziende: "Toen berouwde het de Heere, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan Zijn hart." Dit alles vloeit voort uit Gods heilige natuur.

(2) Ook valt op te merken dat het vaste voornemen en de wil in God om de zonden te straffen voortvloeit uit Gods rechtvaardigheid: "Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel." Zo zien wij Gods toorn aangewezen: "Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." En: "Want de toorn van God wordt geopenbaard van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen."

(3) En God voert deze toorn ook metterdaad uit, uit kracht van Zijn waarheid, omdat God Zichzelf niet kan verloochenen. Daarom wordt door Gods toorn menigmaal de straf zelf verstaan, die God door of in Zijn toorn toezendt: Gij addereengebrouedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomstige toorn?" En: "Is God onrechtvaardig als Hij toorn over ons brengt?"

(4) Deze toorn over de zonde brengt God soms onmiddellijk, zodat God van de hemel de zonde dadelijk straft, de mens onmiddellijk doodt en zo een haastig verderf over iemand brengt en hem met één slag wegstoort. Dit wordt bedreigd in Spreuken: "Een man, die dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt, zal schielijk verbroken worden." O vrienden, wij zien het niet hoe menigmaal het nog geschiedt - omdat wij zo blind zijn - dat God een goddeloze vloeker, een sabbatschender en een verachter van de godsdienst, ja menige boze vijand van Gods zaak en volk, als in een ogenblik wegrukt. Dat het is alsof de Heere tegen de overgeblevenen zegt: "Zwijgt, want dezen waren niet om Mijn Naam te verheerlijken."

(5) Maar God zendt Zijn toorn ook wel middellijk, als God mensen daartoe gebruikt, of engelen, de duivelen, het ongedierte, regen en droogte, donder en bliksem, de winden, de wateren der zee, zon, maan en sterren enz.

In het antwoord van de onderwijzer zien wij ook, dat God deze straffen tijdelijk en eeuwig uitvoeren wil.

1. God voert die tijdelijk uit in de ziel.

(1) Dat is de geestelijke dood, zijnde de voornaamste straf op de zonde, dat de mens nu zo blind en verduisterd van verstand op de wereld komt. Jezus zegt: "Gij weet niet dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en blind, en naakt." Daardoor is hij geslagen met onwijsheid en onzinnigheid in het geestelijke: "Want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde en elkander hatende." Het is de grootste plaag een onwillig, afkerig en stenen hart te hebben. Dit is een straf: "Omdat zij God kennende, Hem als God niet hebben verheerlijkt of gedankt, maar zijn verijdeld geworden in hun overleggingen, en hun onverstandig hart is verduisterd geworden." Wat God nu ook aan een mens doet, welke genademiddelen, zegeningen of oordelen God aan hem ten koste moge leggen, alles is tevergeefs. Waarlijk, op zichzelf genomen kan niets hier iets doen, want de arm des Heeren moet daartoe geopenbaard worden. Het is een straf als God de mens wel eens overgeeft aan zichzelf: "Mijn volk heeft naar Mijn stem niet gehoord en Israël heeft Mijner niet gewild. Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat zij wandelden in hun raadslagen." Ook Is Hij de mens overgeeft aan allerlei onreinheid: "Daarom heeft God hen ook overgegeven in de begeerlijkheid hunner harten tot onreinheid." Of ook overgeeft aan dwalingen, om hun dartel en verkeerd verstand te straffen: "Daarvoor dat zij de liefde der waarheid nietaangenomen hebben om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen geloven zouden."

(2) God straft de zonde ook wel door overgeven aan verharding. Tevoren kon die mens nog wel eens week worden, maar dan is het (Jes. 6: 9-10): "Zeg tot het volk: Horende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar merkt niet. Maak het hart dezès volks vet, en maak hun oren zwaar, en sluit hun ogen, opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta, noch zich bekere, en Hij het geneze."

(3) Ja ook geeft de Heere een mens wel eens over aan de kwellung van de duivel en van een boos hart: "In dewelke de god dezer eeuw de zinnen verblind heeft, namelijk der ongelovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het Evangelie der heerlijkheid van Christus, Die het Beeld Gods is." Die drijft die mens in de zonde: "In welke gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, van de geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid; onder dewelke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende de wil des vleses en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen." Dit wordt de strik des duivels genoemd, onder welke die ziel gevangen is tot zijn wil.

(4) Ja, het gebeurt wel eens, dat God de mens gelijk Saul verschrikten gelijk bij Judas een hel in zijn binnenste doet gevoelen, een verwijt, dat de mens niet kwijt kan raken, en waar al heel wat afleiding toe nodig is om het voor een tijd van hem wat te doen wijken. Sommigen die dit lezen, weten wel wat dit is. Vooral als daar dan nog innerlijk die stem bij komt: het is voor u te laat, toen en toen was het uw dag! O vrienden, als de afleidingen dan zullen ophouden en uw consciëntie alles in uw herinnering terugbrengt: "Ik zal u straffen, en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen", wat zult ge dan toch doen? Ja, dan troost zoeken bij de dood, maar deze niet vinden. Och, mocht elk ontwaken eer die tijd komt!

(5) Daarbij komen ook allerlei straffen naar het lichaam, allerlei soorten van smarten, in zijn lichaam, in zijn kinderen, in zijn goederen, oorlog, pest, hongersnood, dure tijden, ziekten, bijzondere kwalen, armoede, of de vloek zichtbaar in zijn goederen, de vloek onder zijn kinderen, en ook verterende verdrukkingen, die door mensen worden aangedaan. Ziet in dit alles dat God dit dreigt, en somtijds brengt of brengen zal. En menigeen verwacht, hieronder zuchtende, hiernamaals beter, en hij weet niet dat, als hij met God vóór zijn dood niet verzoend wordt, het maar beginselen der smarten zijn. Vrienden, leest eens wat geschreven staat in Job: "Zijn vertrouwen zal uit zijn tent uitgerukt worden; zulks zal hem doen treden tot de koning der verschrikking." En zulken worden dan gestoten van het licht in de duisternis, en zo grijpt de dood hen aan als een schuldeiser. O, dan is voor zulk een mens zijn dag, dan is zijn genadetijd ten einde. En dan komt ten volle zijn nacht en Gods dag, de dag der wraak en der vergelding, een dag der duisternis en der verwoesting. Daar gaat die mens dan naar zijn eeuwig huis, en gaan de rouwklagers in de straten om. Dan wordt hij met de handbomen in het graf - die donkere kerker en gevangenis voor een goddeloze - neergelegd, en de overgeblevenen blijven dikwijls blind, en zij roepen alweer: Vrede, vrede zonder gevaar! Tot ook hun dag komt. En daarop volgen dan de eeuwige straffen.

Uit het antwoord van de onderwijzer blijkt dat de eeuwige straffen niet bestaan in de vernietiging van ziel en lichaam, zoals de socinianen dit willen en gelijk ook de epicureëen dit beweerden, zeggende: "Laat ons eten en drinken, want morgen zullen wij sterven." Integendeel, daarin dat ziel en lichaam eeuwig in wezen zullen blijven om gepijnigd te worden tot in alle eeuwigheid.

- Dit blijkt uit Handelingen: "Dat er een opstanding der doden wezen zal, beide der rechtvaardigen en der onrechtvaardigen." En: "En die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis." In de samenhang van dit hoofdstuk en de opstanding der goddelozen, die geen deel hadden aan de geestelijke opstanding.

- Het blijkt ook uit de natuur van de ziel, die onsterfelijk is, alsmede dat het lichaam voor de eeuwigheid geschapen is: "En vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel." Want immers wanneer de ziel vernietigd werd, dan zou de mens de ziel ook kunnen doden. Maar de mens heeft God te vrezen, Die de ziel en het lichaam - te weten na de vereniging van die beide ten jongsten dage - kan verderven in de hel, hetwelk het eeuwig verderf genoemd wordt: "Dewelke zullen tot straf lijden het eeuwig verderf."

- Het blijkt ook uit het geval met Judas. Jezus zegt: "Het ware die mens goed nooit geboren te zijn." Als hij vernietigd werd, waarom was het dan beter voor hem nooit geboren te zijn? Maar Jezus had het oog op de schrikkelijke en ondragelijke ellenden, die hij na de dood te wachten had.

- Ook blijkt het uit tal van plaatsen in het Goddelijk Woord: "Gaaf weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur", en: "Dezen zullen gaan in de eeuwige pijn." Ook: "In Dewelke Hij ook heengegaan zijnde, de geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft." Dit ziet op de goddelozen van de eerste wereld, die nu in de hel zijn, zoals ook op de inwoners van Sodom, dat zij reeds dragen de straf des eeuwigen vuurs. Het recht is bij God verdrukking te vergelden degenen, die verdrukken. En anders zou dit niet waar zijn, want dit geschiedt niet altijd in dit leven.

Maar laat ons nu zien waarin de eeuwige straffen zullen bestaan.

(1) De eeuwige straf zal bestaan in God, als het hoogste goed, eeuwig te missen en afgescheiden te zijn van Hem: "Dewelken zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid Zijner sterkte." Niemand weet nu wat de hel is, omdat men niet weet wat het is God te genieten, maar toen Jezus de verbergung van het aangezicht Zijns Vaders gevoelde en de macht der hel op Hem aankwam, zweette Hij grote druppels bloed en schreeuwde het uit: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe." En aan het kruis: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt u Mij verlaten?"

(2) Het zal ook bestaan in het gevoelen van de eeuwige en ondragelijke toorn van God, deze te dragen, maar nooit te voldragen. Mozes zegt: "Wie kent de sterkte Uws toorns en Uw vervolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?" En in Jesaja staat, dat God op de mens zal aanvallen, niet als een mens, maar "hem zal doen drinken van de grimmigheid des Almachtigen."

(3) Het zal ook bestaan in een herdenken van zijn weg in de tijd, hoe men die toorn heeft kunnen ontvlieden, maar dat men niet heeft gewild. Dat God lankmoedig is geweest en jaar en dag gewacht heeft, alle middelen tot zaligheid heeft aangewend, dan oordelen en dan zegeningen heeft geschonken; maar hoe men het bloed des Nieuwen Testaments onrein heeft geacht. O vrienden, daarvan te hebben een volmaakt geheugen, dat niet weg te krijgen zal zijn, dat alles te binnen zal brengen; en daarbij ook een allerlevendigste consciëntie, die zonder onderbreking in het aangezicht zal vliegen, en over dit alles een eeuwig geschreeuw en gehuil, zoals hier nog niet gekend wordt. Van Israël staat geschreven, dat zij vloden van het geschrei en gehuil toen Korach en de zijnen levend ter helle voeren. Ja een weedom des harten vanwege een naar naberouw, en nu de tijd voor eeuwig weg en daar eeuwige knaging over. Dit zal verschrikkelijk zijn. Dit wordt genoemd een worm, die niet sterft. Sommigen kennen hier wel reeds iets, wat het is een pijnigend of knagend verwijt te hebben, maar dat gaat hier wel weer eens over!

(4) Ja, het zal ook daarin bestaan, dat men tot zijn eeuwige spijt de Godzaligen verheerlijkt zal zien. Dat volk, dat men hier verachtte, bespote of vervolgte, waar men hier een afkeer van had. Zodra God hun genade gaf, kwam het hart er tegen op, ja deed er zich iets vijandigs en onverzoenlijks in het hart op. Al was het ook zijn beste vriend, daarna wilde men er niet meer mede van doen hebben. Die zo tegen Gods volk zijn, die mogen zelf wel vaststellen - en sommigen weten het ook wel als zij de Bijbel lezen - dat als Christus weer op aarde zou komen, zij Hem geen haar minder zouden vervolgen dan de Joden hebben gedaan. En dan dat arme en ellendige volk verheerlijkt te zien, en zij buiten geworpen, dat zal tot spijt en smart zijn, gelijk nadrukkelijk is te lezen in het Boek der Wijsheid.

(5) Hetgeen dit alles nog verzwaren zal, zal zijn dat men naar ziel en lichaam met een verschrikkelijk gezelschap eeuwig in de hel zal zijn. Het lichaam zal opstaan tot een eeuwige afgrijzing. Het lichaam zal eeuwig wenen en de tanden knersen. De tanden zullen de tong kauwen. Het gezelschap zal bestaan uit de allergruwelijksten, daar nu de zedige en uitwendig godsdienstige mensen niet mede om kunnen gaan, hoewel zij diep in hun hart meer voor hen dan voor Gods verheerlijkte volk gevoelen. Wie daar zullen zijn, lezen wij: "Alle vreesachtigen en ongelovigen, en gruwelijken, en doodslagers, en hoereerders, en tovenaars, en afgodendienaars, en al de leugenaars, is hun deel in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer, hetwelk is de tweede dood." Daar zullen zijn alle huichelaars en geveinsden, ja de duivels als beulen en pijnigers. Dit gezelschap zal tezamen eeuwig zondigen door God te lasteren, door elkander te verwijten, de ouders tegen de kinderen, de kinderen tegen de ouders, de vrienden en bekenden tegen elkander, en ook leraars en gemeenten tegen elkander! Het is uw schuld dat wij hier zijn, en dat ik hier ben! En de duivel zal er zich met een helse benauwdheid over vermaken, ziende hetgeen hij heeft uitgewerkt na zijn val, in de mens ook daartoe te brengen.

(6) En ook zal de straf eeuwig zijn. O vrienden, duurde het duizenden, ja miljoenen jaren, het zou eens eindigen. Maar hetgeen des mensen wanhoop alleruiterst maken zal, is dat het eeuwig zal zijn. Miljoenen jaren zullen daar niet één minuut zijn, want het vuur zal eeuwig zijn. De mens moge daar de dood zoeken, maar hij zal hem niet vinden.

(7) En ten laatste, hetgeen de plaats ook zeer zal verzwaren, is dat het een poel zal zijn, die daar brandt van vuur en sulfer, een buitenste duisternis, de afgrond genaamd. Een gevangenis en het wordt de hel genoemd: "En vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel." In Lukas wordt het genoemd de helse verdoemenis, zo ook: "Gij slangen, gij adderengebreesels, hoe zoudt gij de helse verdoemenis ontvlieden?" Het woord, waar het woord hel mede wordt uitgedrukt, is afkomstig van de benaming van het dal der kinderen Hinnoms. Dit was een vervloekte plaats, waar de Israëlieten hun kinderen aan de Moloch opofferden. Deze plaats maakte de koning Josia tot een afschuwelijk dal, door allerlei onreinheden daarheen te laten brengen, opdat het om die zonden tot een afgrijzing zijn zou. Doch waar de hel is, heeft God niet geopenbaard. De Bijbel leert ons alleen, dat zij niet meer gemaakt behoeft te worden, maar dat zij er reeds is, want de duivelen zijn er in gebannen, hoewel zij wel eens voor een tijd er uitgelaten worden. De inwoners van Sodom dragen reeds de straf van het eeuwige vuur. De eerste wereld was reeds in de gevangenis. En de zielen der goddelozen worden, zodra zij uit het lichaam scheiden, daarheen gezonden.

Ziet hieruit hoe terecht de onderwijzer de toorn Gods en de uitvoering van de straffen, door de zonden verdiend, schrikkelijk noemt. Daarom wordt die toorn van God vergeleken bij het brullen van een leeuw bij een verterend vuur en bij een eeuwige gloed, hetgeen de goddelozen hier al eens uitroepen: "Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan?" Ja, bij een vuur, dat brandt tot in de onderste hel. Hiertoe behoort ook de verschrikkelijke manier, waarop God Zijn wet op de Sinaï gaf. O, de minste straf zal zijn de ondragelijke toorn van God. De minste zal voor God wezen als een stoppel voor het vuur, en toch niet verteerd te worden, want de dood zal niet gevonden worden. Want dat er zowel trappen in de verdoemenis als in de heerlijkheid zullen zijn, leert ons de Bijbel overvloedig: "Doch Ik zeg u: Het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn dan u. Het zal den lande van Sodom verdragelijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden." Ja, de koningin vaïr liet zuiden zal opstaan tegen dit geslacht. Dus staat er geschreven, dat het vreselijk zijn zal te vallen in de handen van de levende God. Deze straffen, of de uitvoering van Gods toorn, zullen zijn naar het rechtvaardig oordeel van God. De Heere zal straffen als een rechtvaardig Rechter. God zal een rechtvaardig vonnis uitspreken, en God zal de straffen ook rechtvaardig uitvoeren, zodat er een gelijkheid zal zijn tussen de straffen en de grootheid van de misdaad: "Zou de Richter der ganse aarde geen recht doen?" ; "Voor het aangezicht des Heeren, want Hij komt, Hij komt om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten met gerechtigheid, en de volkeren met Zijn waarheid." Ook blijkt tenslotte de zekerheid van deze straffen nog uit de waarheid Gods. De onderwijzer zegt: God heeft het gesproken: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." ; "Vervloekt zij die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve; en al het volk zal zeggen: Amen." Alle soorten vloeken zijn daaronder te rekenen, tijdelijke zowel als eeuwige: "Velen van die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, dezen ten eeuwigen leven, en genen tot versmaadheden en tot eeuwige afgrijzing." Zo ook: "Gaaf weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is."

En in al die opzichten wordt Gods bedreiging, door God als een God der waarheid gedaan: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven", vervuld en bewaarheid.

B. Letten wij nu op de tegenwerping, Vraag 11: "Is God dan niet barmhartig?"

Wij zullen hierin in het kort bezien, dat zulk vragen voortvloeit uiteen hart, dat niet ontroerd wil worden. Het hoort niet gaarne van de schrikkelijke toorn van God, en dus zoekt het rust door zich voor te houden dat God voor hem barmhartig is. Vrienden, dit is de staat van de meeste mensen. Dit is hun laatste en uiterste toevlucht, zelfs op het sterfbed, als de consciëntie levend begint te worden: de barmhartigheid van God! En dat dan zonder bekering en zonder vereniging met Christus. In dit opzicht is de mens van nature het alweer eens met goddeloze dwaalgeesten als de socinianen, die ook Gods barmhartigheid stellen tegenover zijn strafvoefenende rechtvaardigheid, alsof het één het ander zou teniet doen of althans temperen. Deze vraag spruit ook voort uit een verkeerde bevatting van de barmhartigheid van God, en dus uit een bedrieglijk hart. Evenwel is en blijft er dan toch de vraag: Is God dan niet barmhartig? Deze vraag beantwoordt de onderwijzer met scherpe onderscheiding, aanwijzende dat barmhartigheid en rechtvaardigheid twee onderscheiden deugden in God zijn. Het zijn volmaaktheden, die niet vermengd mogen, en ook niet kunnen worden, in dier voege, dat de ene eigenschap de andere temperen zou. Want Mozes riep de deugden Gods als Gods Naam onderscheidenlijk uit: "Als nu de Heere voor Zijn aangezicht voorbijging, zo riep Hij: Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft; Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen, en aan de kinds kinderen, in het derde en vierde lid." Er zijn in God geen eigenschappen, die tegen elkaar strijden, waardoor de ene deugd de andere zou verduisteren. Gods rechtvaardigheid eist dat de zondaar gestraft wordt, en Gods barmhartigheid neemt Zijn wrekende gerechtigheid niet weg. Want de deugden Gods zetten elkaar luister bij. De deugden tezamen maken Gods roem uit, en dus kan God geen van Zijn deugden verloochenen. Want barmhartigheid heeft alleen plaats in het Verbond der genade; en rechtvaardigheid, ten aanzien van de strafvoefening in de eigen persoon, in het Verbond der werken. De wet werkt toch toorn. Derhalve besluiten wij uit het heilig Woord, dat deze twee eigenschappen van God onderscheiden zijn, en dat elk derhalve zijn bijzondere voorwerpen heeft.

1. Want de barmhartigheid is een deugd, welke God Zelf is. Het is die wezenlijke eigenschap, waardoor God genegen is om een ellendig schepsel - na de val, in Zijn Zoon - te hulp te komen.

- Deze deugd strekt zich uit tot de uitverkorenen in Christus, die tot het Verbond der genade behoren: "Maar God, Die rijk is in barmhartigheid, door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus." Tengevolge van die deugd wordt Gods volk wedergeboren: "Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren", en over hen heeft de Heere innerlijke bewegingen van barmhartigheid.

- Deze deugd van God strekt zich enigszins, als van ter zijde, ook over de onbekeerden uit. Die genieten om der wille van Gods volk ook iets van de uitwendige voorrechten en van de toevoegingen bij het Koninkrijk. Zo is de Heere barmhartig over al Zijn werken. De Heere Jezus ontfermde Zich over allerlei ellendigen. Dit wordt genaamd goedertierenheid, lankmoedigheid en verdraagzaamheid: "Of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt? Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart, vergadert gij uzelf toorn als een schat, in de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods." God kan niet barmhartig zijn over degenen, die buiten Zijn Zoon in zichzelf staan, omdat hun ellende geen Goddelijk medelijden waardig is, gelijk bij Lo-Ruchama, maar een hatelijke en walgelijke ellende, en daardoor afschuwelijk. De mens van nature is in Gods ogen als de onreinheid van een afgezonderde vrouw, als een gruwel, als een kind, in zijn bloed vertreden liggende, als een afschuwelijke pad in Gods ogen, en een adderengebroedsel, dat men zo spoedig mogelijk wegdoet.

2. De rechtvaardigheid of de wrekende gerechtigheid is die deugd, waardoor de zonde te straffen ten hoogste overeenstemt met Gods natuur. Dit weet zelfs een heiden bij het natuurlijk licht: "Dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn." Zie ook: "Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is, want al Zijn wegen zijn gericht. God is waarheid en is geen onrecht; rechtvaardig en recht is Hij."

- Deze deugd strekt zich uit over de goddelozen, die onder het verbroken verbond der werken liggen, en dan is het rechtvaardigheid Gods als Hij zondaren verdoemt: "In de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods, Welke een iegelijk vergelden zal naar zijn werken."; "Heere, Gij zijt rechtvaardig, en elk Uwer oordelen is recht."
- Zij strekt zich uit over Christus, als de Borg der uitverkorenen, Die geen zonde had, maar tot zonde werd. God heeft Hem voorgesteld tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid. De toorn van de Almachtige is daarop Hem aangevallen, brandende tegen de zonde, waaruit men kan zien hoe Gode natuurlijk deze deugd is: "Een wreker is de Heere, en zeer grimmig; een wreker is de Heere aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt de toorn aan Zijn vijanden. Hij houdt de schuldigen geenszins onschuldig." Maar door de betoning van Gods rechtvaardigheid over Christus is het een rechtvaardigheid in God als Hij Zijn barmhartigheid over Zijn volk uitstrekt: "Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten; namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus." Is het nu zo, dat barmhartigheid en rechtvaardigheid onderscheiden deugden in God zijn, en ook onderscheiden voorwerpen hebben, dan vervalt daarmee de tegenwerping van de zondige natuur en de dwaalleer van de socinianen. Want daaruit volgt duidelijk, dat de gerechtigheid Gods eist dat de zonden, die begaan zijn tegen de allerhoogste Majesteit, tegen een eeuwig, oneindig en heilig Wezen, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straffen aan lichaam en ziel gestraft worden: "Wanneer een mens tegen een mens zondigt, zo zullen de goden hem oordelen; maar wanneer een mens tegen de Heere zondigt, wie zal voor hem bidden?" Dus zijn de zonden des te groter naarmate de persoon groot is, tegen wie men dezelve begaat. Zo ziet u dan hier de oorzaak waarom de minste zonde de eeuwige dood verdient en deze ook naar lichaam en ziel gestraft zal worden.
- En wel omdat zij begaan is tegen de eeuwig levende en goedertieren God.
- Ook omdat het eeuwig Evangelie, dat aangeboden wordt, dat God terstond na de val heeft bekend gemaakt, verworpen is. Daarom is het recht bij God eeuwig te straffen.
- Omdat ziel en lichaam des mensen voor de eeuwigheid geschapen zijn, zoals blijkt uit die begeerte naar het oneindige, ja elk naar een hoogste goed, en ook daaruit dat elk mens vrees heeft voor een hoogst en eeuwig kwaad, welke zaken hem ingeschapen zijn. Derhalve de mens eeuwig zullende leven en eeuwig zullende blijven zondigen, vanwege zijn eeuwig aanklevende gruwelijkheid tegen de eeuwige en eeuwig levende God, zo zal hij ook met eeuwige straffen aan lichaam en ziel gestraft worden. Zo blijkt dan uit al dit verhandelde, dat de mens verre is, ja geheel verstoken van alle ware troost in leven en in sterven. Hij is integendeel door de zonden dodelijk ellendig geworden, en zó onmachtig, dat zo min als een moorman zijn huid kan veranderen, of een luipaard zijn vlekken, hij zo min iets kan toebrengen om zichzelf te veranderen en te wederbaren. En daarom is het voor hem onvermijdelijk, dat hij eeuwig sterven moet vanwege zijn zonde, omdat God GóD is. Er is alleen een weg van ontkoming bij die Held, bij Wie hulp besteld is, de tweede Adam, Die geworden is tot een levendmakende Geest. Daarom vrienden, dat een elk toch toezie, dat hij daar deel aan krijgt. Dan zegt de Vader: "Grimmigheid is bij Mij niet; wie zou Mij als een doorn en distel in oorlog stellen, dat Ik tegen hem zou aanvallen en hem tegelijk verbranden zou? Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen, hij zal vrede met Mij maken; vrede zal hij met Mij maken." Daarvan zullen wij in een volgende zondagsafdeling verder handelen.

Toepassing

Ziedaar, vrienden, de ellende zonder einde. Het begin is menigmaal met vreugde, maar Salomo zegt, dat de zonde op het laatst bijt als een adder. Het einde is toch smart van rondom. Het laatste van de weg, die hier iemand recht schijnt, zijn altijd wegen des doods. En gelijk geen oog gezien heeft, en geen oor gehoord wat Gods volk te wachten staat, zo geldt het ook hier: "Wie kent de sterkte Uws toorns en Uwer verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?"

Wij hebben zo aan de hand van de voorgaande zondagsafdelingen nu stamelende iets gezegd over de delen van des mensen ellende, van de erfzonde en de dadelijke zonde, zoals deze in Adams val hun oorsprong hebben. Ook van de onmacht des mensen dat niemand zichzelf kan wederbaren, want dat daar toe Eén komen moet, Die sterker is dan hij. En in deze zondagsafdeling hebben wij gehandeld van de straffen, die over de zonde komen zullen. Vrienden, hoe kan een mens dan nog zo gerust blijven zitten! Als deze zaken slechts zijn lichaam raakten, of zijn kinderen of goederen, hij zou sidderen en beven. En nu zo gerust. Wat is de goddeloosheid des harten toch groot! Dat toch deze of gene, die God nog mist en zo nog onder het oordeel Gods ligt, eens zien mocht wie hij is.

Want dat is de weg tot de zaligheid. Daarom zullen wij op bijbelse gronden nog eens aantonen wie zichzelf voor zulk een ellendige tot hiertoe moet houden.

1. Voor elk mens, hoe zedig hij ook is, hoe uitwendig godsdienstig, hoe rechtvaardig ook in zijn handel, ja hoe ver hij ook komt in verstand en algemene gaven des Geestes, die niet is wedergeboren, die Jezus niet anders dan bij geruchte kent en die dus door Hem als de deur en de poort naar de hemel niet is ingegaan, geldt het woord, dat de toorn Gods op hem blijft, zo lang hij niet in Christus gelooft en met Hem niet verenigd is.

2. Het geldt voor alle geruste en zorgeloze mensen, die zich de zaken van zulk een groot gewicht niet eens aantrekken. Voor allen, bij wie dit niet meer weegt dan enig tijdelijk ongemak. Voor allen, die menen dat zij een goed hart hebben, en wel beter dan een ander, die over hen bekommerd is, zulks weet. Die soms wel spreken van een krank vermogen, of die ook wel bij hun onmacht troost zoeken. Soms zouden zij wel eens wat onrustig worden, maar dan rusten zij daarin dat zij het zichzelf toch niet kunnen geven. O, als God u bekeerd had, dan zoudt gij uw onmacht zo gezien hebben, dat dit u uit uzelf gedreven had en dat gij een andere sterkte aangegrepen had. Dit zijn allemaal zaken gelijk wij reeds behandelden, welke bewijzen dat zulken blind zijn en dood in de zonden en misdaden. De Heere Jezus zegt: "Gij weet het niet."

3. Zulken liggen nog onder het oordeel des doods, die op hun doen en plichten, op lezen, bidden en kerkgaan rusten. Naardat zij dit veel of weinig doen, naar die mate zijn zij gerust of ongerust. Dit is een bewijs dat men van onder het verbroken werkverbond nog niet is verlost. Dit moest u onrustig maken en u van uw oude gronden afbrengen.

4. Zulken ook, die het leven hunner ziel gevonden hebben in het dienen van de zonde en de wereld. Wier hart bij de wereldse gezelschappen is, en dat uit afkeer tegen God en Zijn volk. Dat zulken nogonder het oordeel Gods liggen is duidelijk, want de Bijbel zegt: "Gaat uit het midden van hen en scheidt u af, zegt de Heere, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen." En Ruth tegen Naomi: "Uw volk is mijn volk, en uw God mijn God."

5. En ten laatste, alle mensen, wie ze ook zijn, die Gods volk haten, zijn nog onder het oordeel Gods. Het is waar, Gods volk is een arm en ellendig volk, en zij staan menigmaal als de hogepriester Jozua in hun vuile klederen, en de satan aan hun rechterhand om hen te beschuldigen. Zij hebben veel te doen met een lichaam der zonde, en zo zijn ze in hun eigen ogen de ellendigsten van alle mensen, en zeggen sommigen in hun hart: Mij, de allergrootste der zondaren, is genade bewezen. Waarom toch aan mij, daar anderen veel meer geschikt er toe waren? Maar vrienden, dat volk te haten, iets afkerigs, ja onverzoenlijks in zijn hart er tegen te hebben, omdat God Zijn werk in hen begonnen is, dat is het beste bewijs dat men tot het slangenzaad behoort. Mocht des Heeren Geest hier elk de toepassing doen maken!

Zie mensen, die nog leeft gelijk u geboren bent, wat u te wachten hebt.

(1) In deze tijd moogt gij zo veel als gij begeert u toegeworpen zien, maar daarin mist gij de Heere. Gods Vaderlijke goedertierenheid is er niet in en daarom dient het alles om een mens verder van God en Zijn dienst af te brengen, ja hem vetter te maken voor de dag der slachting. Hoe meer grootheid, rijkdom, eer, aanzien en achting hier iemand krijgt, dan is het menigmaal zo dat daarmee ook des te groter verdriet en smart gepaard gaan. Dan is er in het lachen smart. En als zulk één voorgoed de ogen sluit, dan zinkt hij des te dieper weg. O mens, hier moogt gij nog verschoond worden, voorspoed genieten in alles waar gij uw handen aan slaat, maar evenwel komt uw dag, een dag der beroering en der donkerheid, een dag der verwoesting en der dikke duisternis, een dag der wraak en der vergelding. Voorzeker, de wraak van God zal de mens vinden.

(2) Hier in de tijd hebt u allerlei soorten van oordelen te wachten, over uw persoon, uw kinderen en uw goederen. De Heere heeft het gesproken. En als die oordelen niet komen en een strafwaardig mens ongestraft daarhenen gaat, is dat de allergrootste straf, want dit noemt Paulus toorn vergaderen als een schat.

(3) Ja, hier in de tijd hebt u een worm te wachten - en menigeen weet wel wat dat is - een gedurige kwelling van binnen, een consciëntie, die soms wel in het aangezicht vliegt en waartoe dan geen afleiding baat. Menigeen heeft nu al geen vrede als hij eens een dag met zichzelf alleen is. Zal zulk één innerlijk vrede hebben, hij moet kunnen drinken, spelen en dobbelen. Want zo lang deze vreugde er is, kan hij het wel stellen. Daarom staat er zo nadrukkelijk in Spreuken: "De goddelozen slapen niet zo zij geen kwaad gedaan hebben." En: "Zij zijn als een voortgedreven zee, want die kan niet rusten, en haar wateren werpen slijk en modder op."

Bij Belsazar in al zijn vreugde kwam maar een hand tegen de wand. Naar alle waarschijnlijkheid is Belsazar wel een sterke geest geweest, maar toen stieten zijn knieën tegen elkander.

(4) Op uw doodbed hebt u te wachten, als benauwdheid en angst u overkomen, dat God zal lachen in uw verderf en spotten als uw vrees komt. Als u dan roepen zult, zal de Heere tot u zeggen: "Laat die, die van u vergaderd zijn, u redden. Doch de wind zal ze alle wegvoeren". Dan zal de Almachtige u verschrikken. Jeremia kon alles doorstaan, maar voor de verschrikking Gods was hij zo benauwd. Moest Asaf zeggen: "Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar", wat zal dan een goddeloze wel te wachten hebben? En zo hebt u te wachten dat gij met verschrikking uw adem uit zult blazen, en als gij de ogen hier op aarde sluit, zult wegzinken in eeuwige duisternis. Vrienden, niemand, dan alleen die dit ondervindt, weet wat dat is. Tot de laatste minuut toe te hopen op de zaligheid, en het dan anders gewaar te worden...! Deze zaligheid dan te missen, dat veroorzaakt gekners der tanden en gekauw van de tong.

(5) Op de jongste dag zult gij opstaan in uw lot, en dat zal zijn gelijk Daniël zegt: tot eeuwige afgrijzing. Daar zal alles openbaar worden voor engelen en mensen, wat in het verborgen is geschied. De wet zal daar tegen u opstaan en haar vloeken in uw consciëntie doen horen. Het Evangelie zal daar tegen u opstaan, dat gij hebt verworpen en versmaad. En de Rechter der ganse aarde zal daar recht doen. O, hoe vreselijk zal dat zijn, als de zon verduisterd zal worden, de maan haar schijnsel niet zal geven, en de sterren van de hemel zullen vallen, de krachten der hemelen zullen bewogen worden, en dan de toekomst van de Zoon des mensen als een bliksem zal komen op de wolken des hemels. Dan zullen alle ogen Hem zien en alle geslachten der aarde zullen wenen. Wie zal dan bestaan voor de toorn des Lams, als de grote dag Zijns toorns is gekomen?

(6) En dan zal ten laatste volgen een eeuwig blijven liggen onder de verschrikkelijke toorn van God. Dan zal het zijn een eeuwig missen van God, een eeuwig wenen. En dat niet met tranen, want dat zou nog verlichting geven, maar het zal zijn een verhard en benauwd huilen. Het was maar een klein stukje van de zaak toen gans Israël vlood van het gehuil van Korach en zijn volk. En daar eeuwig bij te zijn, een eeuwig knersen der tanden en kauwen van de tong van spijt en naberouw. Neen, geen droefheid daarover, maar een hels en boos berouw. Daar zal men eeuwig een allerlevendigste consciëntie hebben, eeuwig zijn zonden als in het licht van Gods aangezicht zien, en daar eeuwig de toorn van God over gevoelen. Daar zullen de pijlen van de Almachtige zonder verpozing de mens treffen en men zijn onder een eeuwige uitgieting van al de fiolen van Gods gramschap. En dan onder die eeuwige wanhoop dat er nooit gelegenheid zal zijn om het over te doen. De tijd weg, en de middelen om zalig te worden ook weg. Vrienden, ware het zo lang als er getallen in cijfers op de aardbodem kunnen worden gezet, er zou toch een einde aan komen, maar de worm zal niet sterven en het vuur zal niet worden uitgeblust.

Och, denk toch niet: Dat moge die en die treffen, maar ik heb zegeningen van de hemel. God is mij gunstig in het tijdelijke en ik heb nog vrede, en ook ga ik soms met de vromen om! Wat hebt u eraan, dat ge uzelf bedriegt en straks op de weg vergaat? Wat zal het vreselijk zijn zo te vallen in de handen van de levende God.

(1) Sommigen zijn zeer voorspoedig in tijdelijke zaken, maar de rijke man had hier ook een rijke tafel, en daar heeft hij geen druppel water ter verkoeling van zijn tong.

(2) Hier hebt u de aangename zon, maan en sterren, en regen op zijn tijd. Hier hebt u de aangename hemel en allerlei vermaak van schepselen. Maar daar is geen verzet, geen verpozing van straffen in de hel. Ziet dit in de Heere Jezus. Hij bad dat er enige verpozing zijn mocht; als het zijn kon. "Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker voorbijgaan". Maar Hij moest deze uitdrinken.

(3) Hier hebt u de genademiddelen. Hier hebt u Gods knechten en Zijn volk, en gelegenheid om met hen over uzelf te spreken. Maar daar zal de kloof te groot zijn tussen u en de Godzaligen. De rijke man bad ook, dat iemand gezonden mocht worden tot zijn broeders op de aarde, maar hij kreeg ten antwoord: "Zij hebben Mozes en de profeten, dat zij die horen. En al stond er één uit de doden op, zij zouden zich niet laten gezegen".

(4) Hier hebt u nog een valse vrede, een rust en een zeer sterke hoop, die u nu niet wilt verliezen. Maar in de eeuwigheid zal niets stand houden, dan alleen de vereniging met de Zoon van Gods welbehagen. Vrienden, als die aller sterkste hoop vergaat, als een huis der spinnenkoppen dat zal wat te zeggen zijn. Jakobus zei eens bij een andere gelegenheid: "O gij rijken, weent en huilt over de ellenden, die over u komen zullen". Maar dit raakt niet alleen de rijken der wereld, maar ook de armen. Want die zitten menigmaal ook zo hoog en zijn zo rijk in hun verwachting dat het na deze beter zal zijn.

Maar ik heb het reeds gezegd: Als een mens vóór zijn dood niet met God verzoend is, dan zijn zijn ellenden en armoede hier maar beginselen van zijn eeuwige smarten.

Indien er nu iemand zijn mocht, die enige indruk van zijn gevaarvolle toestand heeft, en die vragen mocht: Hoe ontvlied ik toch die toekomstige toorn? Dan antwoord ik:

(1) Vraag dat eenvoudig aan de Heere. Leg u op uw knieën voor God in het verborgen neer, en klaag zo goed als gij kunt over uw zonden, over uw blindheid en uw afgescheiden staat van God. Want God moet het u aanwijzen hoe gij de toekomstige toorn ontvlieden zult.

(2) Ga veel naar de kerk en verzuim op Gods dag nooit de middelen. Er kunnen redenen zijn, bijvoorbeeld dat gij zeer jonge kinderen hebt, enz. Maar staak toch uw dagelijks beroep op Gods dag. De toorn van God ontsteekt over een huis, waar men deze dag gelijk stelt met andere dagen. Wie weet wat de Heere u onder de middelen zou geven indien u in deze trouw uw plicht waarnam. De Heere is zo vrij.

(3) Als gij u een gevangen man of vrouw ziet, o vrienden, het past een gevangene te roepen tot één, die sterker is dan hij. Geloof het toch: Het ontbreekt bij God niet. God wil de duisternis tot licht en het kromme recht maken. God is toch een God van wonderen. Uit het gevoel van uw onmacht moet gij toch aan het werk raken.

(4) En ten laatste, och, mocht de Heere u helpen om aan die deur der genade te blijven wachten en aanhouden. O, wie weet nog wat God doen zal! Van ouds is het niet gehoord wat God doen wil aan die op Hem wachten. Van de weg der verlossing hopen wij in het vervolg te spreken.

Dat toch Gods volk uit al het verhandelde indruk mocht krijgen:

- Van de grootheid van de dood, waar Jezus hen van heeft verlost. God heeft gezworen dat Hij op u niet meer toornen, noch u schelden zal. Er is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.

- Mocht u zo een indruk hebben van de gruwelijkheid en de aard der zonden. Die kan uit de gevolgen ook te meer gekend worden, en ook welk een heilige en rechtvaardige Vader gij hebt.

- Indrukken van Jezus' liefde, lijden en dood, om het te dierbaarder te schatten. Hij heeft de eeuwige toorn van God gedragen en voldragen, en Hij is er uit opgestaan, omdat Hij de Godmens was. En nu triomfeert Hij u ten goede aan des Vaders rechterhand. Och, dat gij meer in Zijn liefde werd ingeleid, om eens ten volle te begrijpen welke de hoogte, diepte, lengte en breedte van deze liefde is.

- Indrukken van uw verplichting om uit wederliefde tot Christus alles, ziel en lichaam en al het uwe voor Hem over te hebben. Om zo innerlijk welgesteld te worden omtrent de Heere en Zijn zaak. Paulus zegt: "De liefde van Christus dringt ons, als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is.

- Eindelijk, indrukken ook van het gevaar voor mensen, die aan die toorn nog niet ontvloden zijn, en die van geen gevaar weten en geen medelijden hebben met hun arme ziel. O, grijpt ze uit het vuur. Hebt toch medelijden, zoekt ze op uw hart voor God te brengen. Zoekt ze met gevoel van tranen aan te spreken, en onder het spreken meer met de hemel dan met uw eigen woorden te werken.

Eén woordje kan het doen, als de Heere er in meekomt.

- O vrienden, de beloften en de bedreigingen, al de woorden Gods zullen vervuld worden, bijzonder wel over Gods volk en hun zaad. Zij en hun zaad zullen eens voor des Heeren aangezicht staan. Zij zullen waardig geacht worden om te staan voor de Zoon des mensen. Wat is dat onderscheid toch groot: te staan, of te schrikken en te bezwijken en verpletterd te worden! Maar daarentegen geldt voor allen, die tegen God in de overtreding hebben volhard, dat hun worm niet zal sterven, en hun vuur niet zal worden uitgeblust, en dat zij voor alle vlees tot een afgrijzing zullen zijn.

Amen.

**ZONDAG 5
vraag 12-15**

Vraag 12:

Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf ontgaan mochten en wederom tot genade komen?

Antwoord:

God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij aan dezelve óf door onszelf, óf door een ander, volkomenlijk betalen.

Vraag 13:

Maar kunnen wij door onszelf betalen?

Antwoord:

In generlei wijze; maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.

Vraag 14:

Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?

Antwoord:

Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mens gemaakt heeft; ten andere, zo kan ook geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.

Vraag 15:

Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?

Antwoord:

Zulk één, die een waarachtig en rechtvaardig mens is, en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, die ook waarachtig God is.

**DE NOODZAKELIJKHEID VAN DE VOLDOENING
AAN GODS WREKENDE GERECHTIGHEID**

Over de leer van de verlossing des mensen door Christus, zijnde het tweede stuk, dat nodig is om tot de ware troost te komen, beide in leven en in sterven, wordt van de vijfde tot en met de eenendertigste zondagsafdeling gehandeld.

- Allereerst aangaande de ware Middelaar, Die alle gepaste en vereiste hoedanigheden heeft om aan Gods wrekende gerechtigheid te voldoen, in de vijfde en de zesde zondagsafdeling.
- Dan hoe en door welk middel - namelijk door het geloof - een ellendig, verlegen, radeloos zondaar aan deze Middelaar deel krijgt. Welke de natuur van het geloof is, alsook de hoofdpunten of artikelen van hetzelfde.
- Verder door Wie en hoe dit geloof in het hart van een uitverkoren zondaar gewerkt en hoe hetzelfde verzegeld en versterkt wordt, van zondag 7 tot en met zondag 31.

Wat betreft de ware Middelaar, handelt de onderwijzer in dier voege, dat hij aanwijst dat in des mensen verlossing vóór alles voldoening aan Gods gerechtigheid door een Middelaar tussen God en de zondaar wordt vereist. Een Middelaar, Die de gepaste vereisten en hoedanigheden heeft (zondag 5). Dan de redenen, waarom zulke hoedanigheden in een Middelaar vereist worden (zondag 6, vraag 16 en 17). En ook dat al deze hoedanigheden alleen in Jezus, als de Christus, gevonden worden. Welke blijkt de ware Middelaar te zijn, in het Evangelie beloofd en gekomen in de volheid des tijds (zondag 6, vraag 18 en 19).

Betreffende het eerste, namelijk dat in des mensen verlossing uit zijn ellende vóór alles vereist wordt voldoening aan Gods wrekende gerechtigheid door een Middelaar, Die alle gepaste en vereiste hoedanigheden heeft, hier in zondag 5, merken wij drie hoofdzaken op:

- I. Dat in des mensen verlossing vóór alles vereist wordt voldoening aan Gods wrekende gerechtigheid, door onszelf óf door een ander. (vraag 12)
- II. Dat wij zelf, en alle andere schepselen buiten ons, onbekwaam zijn daartoe (vraag 13 en 14).
- III. Welke vereisten er dan moeten zijn in een gepaste Middelaar (vraag 15).

I.

Het eerste stuk aangaande, daarin zien wij:

- A. Het onderwerp, waarvan gesproken wordt, namelijk van des mensen verlossing.
- B. Dat daarin vóór alles vereist wordt voldoening aan de Goddelijke gerechtigheid door de mens zelf, óf door een ander.

A. Het onderwerp. In het opschrift van dit deel van de Catechismus wordt gesproken van des mensen verlossing, gelijk ook blijkt uit de vraag, waarin een verlegen ziel, zijnde een gevallen kind van Adam, sprekende wordt ingevoerd. Hieruit blijkt ook het hoge en onnaspeurlijke van Gods weg, dat de onderwerpen van dit grote werk der verlossing niet zijn de gevallen engelen, die duivelen zijn geworden. Dit tegen Origenes en anderen, die zulks wel beweerden. Want de gevallen engelen worden met eeuwige banden onder de duisternis bewaard tot het oordeel van de grote dag. Dit weten zij ook, en daarom zoeken zij ook nooit genade, gelijk wij zien in Matthéüs, waar zij zeggen: "Gij Zoon van God, wat hebben wij met U te doen? Zijt Gij hier gekomen om ons te pijnigen vóór de tijd?" Ook is er geen verkiezing van gevallen engelen. Het helse vuur is hen bereid. Daarom staat er dat Christus de engelen niet aanneemt, maar alleen het zaad van Abraham. De reden, waarom de Heere gedachten des vredes over mensen en niet over engelen gehad heeft.

- Dit is alleen Gods onafhankelijke vrijmacht, soevereiniteit en opperheerschappij over Zijn schepselen. Gelijk een pottenbakker over het leem. God had toch de gevallen mens ook eeuwig kunnen en mogen laten liggen.
- Soms wordt stamelende nog wel deze reden gegeven, dat de engelen nog heerlijker schepselen waren dan de mens, waarom gezegd wordt, dat de mens een weinig minder gemaakt is dan de engelen. Zij wordengoden genaamd, vanwege de voortreffelijkheid van hun natuur boven al het geschapene.
- Ook hebben zij gezondigd, zonder daartoe van buiten aangezocht en verleid te zijn. Daarom staat van hun val in de Schrift slechts dit aangetekend, dat zij hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigen woonstede verlaten hebben. In Johannes staat, dat hij in de waarheid niet is staande gebleven. En dat satan door hoogmoed is gevallen. Paulus schrijft dat geen nieuweling opziener zijn mag, opdat hij niet opgeblazen worde en in het oordeel des duivels valle.
- Het is dus mogelijk dat zij tegen een grotere trap van volmaaktheid gezondigd hebben en nog meer onmiddellijk met God omgingen. Welk een stof van verwondering is het voor het gevallen mensdom, dat zij in de staat der herstelling in Christus wederom met eer en heerlijkheid gekroond worden, boven de gevallen engelen. De Heere had ook geen gedachten des vredes over verdoemden of onbekeerd gestorvenen. Dit houden wij staande tegenover het gevoelen van het pausdom.
- Want de ziel gaat direct na de dood naar haar eeuwig huis. Jezus zeide tot de moordenaar: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn." En in Handelingen staat, dat Judas de verrader terstond naar zijn plaats ging. Waar de mens (die boom) valt, daar zal hij wezen".
- Ook is de kloof te groot tussen de verdoemenis en de heerlijkheid, de één kan daar tot de ander niet overgaan.
- Ook is de zaligheid vastgemaakt aan het heden. En aan de tijd. Dit zwoer de engel, waarom elk mens of volk in het bijzonder hun dag hebben om zalig te kunnen worden. De dag voor elk mens is zijn leeftijd, maar in het bijzonder wel als het Woord nabij is, het klare licht op de kandelaar is. Als de Geest door overtuigingen aan het hart klopt, zijn dit bijzondere vindenstijden, en het is gevaarlijk als die voorbijgaan en een mens dezelfde blijft.
- Ook zijn de onderwerpen van het werk der verlossing geen mensen buiten het licht van het Evangelie, hetgeen wij staande houden tegenover de socinianen. Paulus zegt: "Hoe zullen zij in Hem geloven, van Welke zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden zijn? Gelijk geschreven is: Hoe liefelijk zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, dergenen, die het goede verkondigen! Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods." Hier hangt naar Gods vrije welbehagen middellijk de ganse zaak des geloofs van af, en van de zending der leraren. Dus staat er dat Christus alleen wandelt tussen de zeven gouden kandelaren, en niet daarbuiten.
- In nauwere zin genomen, zijn ook zij geen onderwerpen van dit grote werk der verlossing, die levende onder het Evangelielicht, de natuurlijke mens enig zaligmakend licht toekennen. Dit tegen de Hattemisten, Deurhofisten, Hebreeën en voorts allen die de natuur verheffen, zo lang zij daar in volharden.

De mens is enkel duisternis, hij begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, want zij zijn hem dwaasheid. Er is zo'n groot onderscheid tussen de mening van hen, die zeggen dat vóór de wedergeboorte reeds iets in de mens is, dat slechts opgewekt en aangeblazen dient te worden, en het zeggen van Augustinus - geheel op de Bijbel gegrond - dat al wat de natuur verheft, strijdende is tegen de genade.

- En ten laatste, in nauwere zin genomen, zijn ook die mensen geen onderwerpen van deze verlossing, die onder het Evangelielicht levende, verhard heengaan in de weg van hun hart, de raad Gods of van Zijn knechten tegen zichzelf verwerpende. Of die ook menen dat hun staat goed is, dat is, die rijk en verrijkt zijn en geen dings gebrek hebben. En dit zolang dezulken zo blijven, en door de Geest van God door middel van het heilig Woord niet van hun zonden overtuigd zijn. Dit zal uit het vervolg duidelijk blijken. Maar dit is het wondere en hoge van de vrije liefde en genade Gods, dat God over sommigen van het menselijk geslacht gedachten des vredes heeft gehad. Dit ligt duidelijk in de vraag opgesloten: Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf ontgaan mochten en wederom tot genade komen?

1. God heeft gedachten des vredes over dezulken, die geloven dat zij onder een verbroken verbond der werken liggen. Die zichzelf schuldig en verdoemelijk voor God zien vanwege hun erf- en dadelijke zonden. En die alle wapenen van opstand en rebellie tegen God neerleggen. Dezulken leggen de schuld daarvan, dat zij zo boos en verkeerd zijn, niet meer op de Heere.

2. Dezulken noemen de Almachtige rechtvaardig in de toerekening van Adams zonde. Zij kennen de Heere ook recht toe in Zijn eisen van de onmachtige mens hetgeen hij niet doen kan. De onmacht van zulk één verzwaart zijn schuld en maakt hem te verdoemelijker.

3. Dezulken zien dat God van Zijn recht niet af kan staan, al is het waar dat Hij barmhartig is. O, zij vinden geen rust meer bij de algemene barmhartigheid Gods. Daar willen zij zich ook niet langer mee bedriegen, want zij zien dat het verderf uit hen is.

4. Dezulken, die zo hartelijk bedroefd zijn over hun zondestaat, gelijk de kerk: "O wee mij, dat ik zo gezondigd heb." En met Efraïm: "Ik heb op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb."

5. Zulken, die de Heere van ganser harte rechtvaardigen indien het Hem behaagde het doodvonnis over hen uit te voeren. En deze droefheid is het hartelijkst als zij zo ruim en met hun ganse hart de sluitrede kunnen opmaken en het met David kunnen getuigen: "Heere, Gij zijt rechtvaardigen elk Uwer oordelen is recht." En met Nehemia: "Gij zijt rechtvaardig in alles wat ons is overkomen." Of met Eli: "Doe wat goed is in Uw ogen." En ook zoals hier met de onderwijzer: "Aangezien, omdat wij naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben."

6. Over dezulken, die hoewel zeer verlegen en radeloos zijnde, evenwel uitroepen: "Is er geen balsem in Gilead?" O, rechte verlegenheid doet roepen om en zoeken naar ontkoming, om het naar verderf te ontvliesen. Denkt eens aan de verlegenheid van de eerste wereld. Toen Noach met zijn acht zielen en al die dieren binnen in de ark waren, en God de deur toesloot, wat klommen zij in de bomen en op de toppen der bergen. Wat moet daar een gejammer en verlegenheid geweest zijn bij degenen, die buiten de ark waren. En zo is het niet minder bij de mens, die aan zijn desolate en gevaarlijke staat buiten Christus ontdekt is. Daar is ook zulk een vragen en sterk roepen: "Is er nog enig middel, waardoor wij deze straffen mochten ontgaan en wederom tot genade komen?"

Uit deze uitroep blijkt wel zeer duidelijk de oprechtheid van de overtuiging.

- Daaruit blijkt dat het een droefheid naar God is. Het is niet alleen om de straffen te ontgaan, maar ook om weder in Gods gunst en genade te mogen geraken.

- Daaruit blijkt dat die zo blinde ziel nu zichzelf ziet. Anders meent een elk de weg wel te weten. Maar deze is zalig blind en erkent met die uitroep dat hij de weg van ontkoming niet weet. Hij kan zich niet redden, noch zijn morenhuid veranderen, of zich van zijn bloed reinigen. De weg van vrije genade moet hem worden ontdekt.

- Ook blijkt in deze ernstige en werkzame uitroep, in dat vragen en uitzien naar de Heere, dat de Heere een verborgen, ondersteunende hand daarin heeft, welke de ziel in het donker aan het werk houdt.

- En ten laatste, zulk een ziel toont dat het haar om waarheid te doen is en om het rechte werk. Zulk één kan het niet langer houden bij zichzelf, hij gaat met zijn pak en legt zich open voor een geoefende Godzalige.

B. Zien wij nu hetgeen vóór alles vereist wordt in de verlossing des mensen, namelijk voldoening aan de Goddelijke gerechtigheid door de zondaar zelf, óf door een ander. Wij merken hierbij vooraf op, dat de onderwijzer in zijn antwoord niet doet gelijk de wereld en gelijk de vijanden van het werk Gods, die het dweperij, geestdrijverij of maar zwaarhoofdigheid noemen dat u zich bekommert over uw eeuwige staat.

- Hij zegt ook niet, gelijk zo velen die met loze kalk pleisteren: u zult wel zalig worden, omdat u reeds zo benauwd en verlegen bent.

- Hij leidt de verlegen vraagsteller ook niet uitsluitend op een alleen verstandige manier - zoals men dat wel noemt - tot Christus, om hem zo met de letter van het Evangelie op de been te helpen. Opdat die mens dan op een verstandelijke beschouwing van Christus en van de goederen des heils zijn staat zou gronden, waardoor zulk één, de schaduw voor het lichaam, de vreemde voor de man aangrijpende, al te laat zou bevinden dat zijn ankergrond het begaf en zijn hoop in Christus niet zou houden.

- En ook stelt de onderwijzer aan een verlegen ziel terstond Christus niet voor. Maar de onderwijzer bestuurt een verlegen ziel op een geestelijke, verstandige wijze. Hij weet dat elk mens iets meer moet hebben dan verlegenheid, radeloosheid en begeerten naar genade. En wel dat hij zo veel meer moet hebben, dat hij uit zichzelf raakt. Hij moet nog een stap verder komen dan dit vragen. Daarom volgt de onderwijzer het werk des Geestes in zulk één en wijst er op dat hij wel reden tot bekommering heeft, want aan Gods gerechtigheid moet volkomen voldaan worden, en wie zal dat doen? Ook geeft de onderwijzer in deze zijn besturing enige moed aan een verlegene, daar hij toch spreekt van een Ander, en hem zo, als van verre, iets van het Evangelie doet zien, dat alleen die Ander ontdekt.

1. Dit stuk wordt door de onderwijzer in zijn antwoord behandeld, namelijk, hij spreekt van Gods gerechtigheid, en dat daaraan genoeg zal moeten geschieden, of wel volkomen zal moeten worden betaald. Door Gods gerechtigheid moeten wij verstaan Gods natuurlijk recht over Zijn schepsel (de mens) om volkomen gehoorzaamheid te vorderen. Daartoe is en blijft de mens, in zijn verhouding als schepsel tegenover zijn Schepper, en als een dienstknecht tegenover zijn Heere, in elk opzicht gebonden: "Mijn rechten zult gij doen, en Mijn inzettingen zult gij houden, om in die te wandelen; Ik ben de Heere, uw God. Ja, Mijn inzettingen en Mijn rechten zult gij houden; welk mens dezelve zal doen, die zal door dezelve leven; Ik ben de Heere." Ook het recht om de ongehoorzamen te straffen: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven"; en: "Vervloekt zij die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve; en al het volk zal zeggen: Amen." Nu wordt na de val door het Goddelijk recht zowel de gehoorzaamheid op de allervolmaaktste wijze, zonder de minste afwijking, met daden, woorden en gedachten, van de mens gevorderd, als het dragen van de straf. Want de Heere kan Zijn recht om gehoorzaamheid te eisen door en vanwege de schuld des mensen niet verliezen.

- Dit recht is in Gods wet uitgedrukt. Daarom wordt het genoemd het recht der wet, en de rechtvaardigheid der wet, welke Mozes al beschrijft.

- Dit recht van God over de mens weet de mens enigszins door natuurlijk licht, zoals dit blijkt uit de heidenen: "Dewelken, daar zij het recht Gods weten, namelijk dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn." In zijn antwoord zegt de onderwijzer dat aan deze gerechtigheid genoeg moet geschieden, of wel volkomen betaald worden. Het is waar, dat het woord genoegdoening of genoeg geschieden in het heilig Woord niet wordt gevonden. Maar dit neemt niet weg, al vinden wij dat Hollandse woord in onze overzetting niet, dat er wel gelijklopende woorden in staan, als betalen, rantsoen, verzoening teweeg brengen, vervullen van het recht der wet.

Dus moet aan deze gerechtigheid genoeg geschieden, namelijk:

- Door het dragen, doordragen en voldragen van de straffen. Hier hoort de gelijkenis van Jezus: "Voorwaar, Ik zeg u: gij zult daar geenszins uitkomen - namelijk uit de gevangenis - totdat gij de laatste penning zult betaald hebben", want: "Het is recht bij God verdrukkingen te vergelden degenen, die u verdrukken."

- En ook door volmaakte gehoorzaamheid ten aanzien van alle geboden en verboden van de Goddelijke wet, en dat wel in de hoogste graad. Dit haalt Paulus aan, zeggende: "De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven." De reden hiervan is deze, dat de mens na het voldragen der straffen ook dan nog niet anders dan door volmaakt doen, door het verdienen van de hemel, naar de eis der wet, kan zalig worden. Dit is nu nog de weg, al zijn het nu dan ook de verdiensten van een Ander.

2. In zijn antwoord zegt de onderwijzer nu, dat God wil, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschieden zal. Hoewel het ons niet past, ten opzichte van onze verplichting tegenover de Heere onderscheid te maken, of ook daarnaar te vragen, of dit en dit wel voortvloeit uit Gods natuur, dan wel uit de soevereine en onveranderlijke wil van God. Want wij zijn zowel tot het één als tot het ander gebonden. Evenwel is het duidelijk en onweersprekelijk, dat de noodzakelijkheid van de voldoening aan Gods gerechtigheid niet alleen voortvloeit uit Gods eeuwig besluit en Zijn geopenbaarde heilige wil, maar dat dit alles voortvloeit uit de heilige natuur en de rechtvaardigheid van God.

- Dit ontkennen de socinianen, stellende dat God van Zijn recht kan afstaan, en ook heeft afgestaan toen Hij de wet van Mozes heeft afgeschaft en door Christus (als een nieuwe Wetgever) een betere heeft ingesteld.

- Dit ontkennen ook de remonstranten, die wel erkennen een voldoening ter verlossing van de mens, maar zij ontkennen een volkomen voldoening aan Gods gerechtigheid. En wel zo, dat zij menen het slechts nodig te zijn dat aan Gods wil genoeg gedaan wordt, daar God niet alles zou eisen hetgeen de mens schuldig zou zijn, maar het weinige voor volkomen zou schatten en genadiglijk zou rekenen. Wij zullen dit lage denken en spreken over de heilige God wederleggen door aan te tonen, dat de voldoening aan de gerechtigheid van God voortvloeit uit de heilige natuur van God. Derhalve is deze noodzakelijk.

1. In de natuur van elk mens, zelfs van die der heidenen, is de wetenschap ingeschapen, dat er een God is, Die Rechter is en straffen eist: "Dewelke, daar zij het recht Gods weten, namelijk dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn, niet alleen dezelve doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen, die ze doen." En: "Als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten." Nu is de wet, waarvan nog een duister spoor in het hart na de val overgebleven is, een afdruksel van Gods beeld en heiligheid. Daarom staat er, dat het gebod heilig is, rechtvaardig en goed. Dus spraken ook die van Miléte, toen zij een adder zagen hangen aan Paulus' hand: "Deze mens is gewisselijk een doodslager, welke de wraak niet laat leven, daar hij uit de zee ontkomen is." Ook geven de offeranden van mensen en beesten onder de heidenen zulks te kennen, alsmede verscheidene heidense spreekwijzen, als onder andere deze, dat de toorn van God alleen door mensenbloed kan worden gestild, enz.

2. Het eisen van de genoegdoening vloeit uit Gods natuur, wat ook blijkt uit de Goddelijke eigenschappen, welke God Zelf zijn, en God kan Zich niet verloochenen.

a. Het blijkt uit Gods rechtvaardigheid. Dit wist Abraham wel, toen hij zeide: "Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen?" En ook David: "Heere, Gij zijt rechtvaardig, en elkeen Uwer oordelen is recht." Sommigen zeggen wel dat dit Gode niet natuurlijk is, aangezien God niet altijd de zonden terstond straft: "Omdat niet haastelijk het oordeel over de boze daad geschiedt, daarom is het hart van de kinderen der mensen vol om kwaad te doen." Maar men moet onderzoeken of de straf wel achterwege blijft, en of het ongestraft kunnen doorgaan over het algemeen niet de grootste straf is, naar Rom. 2: 5, een toorn vergaderen als een schat. En behalve dat, de tussenkommende deugd van lankmoedigheid en verdraagzaamheid is ook een volmaaktheid in God en niet strijdende tegen Gods rechtvaardigheid, maar deze integendeel luister toebrengeende, zoals uit de aangehaalde plaats blijkt.

b. Het blijkt ook uit Gods heiligheid. Want daarom haat God de zonde: "Gij zijt te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zoudt aanschouwen." ; "Gij zijt geen God, Die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren. De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid. Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel." Wanneer Israël God wilde dienen, zei Jozua: "Gij zult de Heere uw God niet kunnen dienen, want Hij is een heilig God." Daarom bemint God in Zijn schepselen de overgedrukte heiligheid, omdat zij het beeld is van Zijn natuur.

c. Het blijkt ook uit Gods barmhartigheid, die Gode natuurlijk is. Zo riep de Heere Zijn Naam voor Mozes uit: "Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid." Indien nu de rechtvaardigheid van God toeliet, dat de zondaar ongestraft bleef, dan zou niet één ooit worden gestraft, dewijl dit zou strijden met de deugd van barmhartigheid. Want elke deugd in God is de hoogste volmaaktheid van God Zelf.

d. En ten laatste, de zonde niet te straffen zou ook strijden met Gods waarheid. God had het bedreigd: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." ; "Vervloekt zij die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve. En al het volk zal zeggen: Amen." Gods Naam is: "Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen en aan de kindskinderen, in het derde en vierde lid."

En: "Een ijverig God en een Wreker is de Heere, een Wreker is de Heere, en zeer grimmig; een Wreker is de Heere aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt de toorn Zijner vijanden. De Heere is lankmoedig, doch van grote kracht, en Hij houdt de schuldige geenszins onschuldig." Nu kan God niet liegen, en daarom moeten zowel de woorden van Zijn bedreiging, als de woorden van Zijn beloften vervuld worden. Dus is de voldoening noodzakelijk.

3. Dat het uit Gods natuur vloeit, blijkt ook uit de borgtocht van de Heere Jezus en de uitvoering daarvan.

a. Want de borgtocht van Christus is gegrond in Gods betamelijkheid: "Het betaamde Hem, om Welke alle dingen zijn en door Welke alle dingen zijn, dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid lijdende, de overste Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen."

b. Ook is de borgtocht gegrond in Gods liefde, oneindig en onbegrijpelijk door het geven van Zijn lieve Zoon, Welke Hij van alle eeuwigheid met een volmaakte liefde heeft liefgehad: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft." Indien nu de eis van voldoening aan Gods gerechtigheid niet voortvloeide uit de natuur van God, zodat God zonder voldoening de zonden vergeven kon, dan zou God Zijn eeuwig geliefde Zoon daartoe toch zeker niet hebben gegeven.

c. De borgtocht van Christus is gegrond in Gods eeuwige wijsheid. Zulk een hoge, verheven, en voor alle mensen en engelen onnaspeurlijke en onbevattelijke weg was alleen bij God, om vijanden van Hem met Hem te verzoenen. Daar roept Paulus van uit: "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen! Want wie heeft de zin des Heeren gekend, of wie is Zijn raadsman geweest?" Paulus noemt het de enige en niet uit te denken weg: "Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening, door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods: tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is." Want deze kwetsing van Gods majesteit kan niet anders worden hersteld dan door voldoening aan Gods gerechtigheid in zulk een hoge en verheven weg, namelijk het heiligen, zenden en overgeven van Zijn van eeuwigheid geliefde Zoon. Dus moet God aan God voldoen, en daarom kan het niet anders zijn of de noodzakelijkheid van zulk een voldoening moet voortvloeien uit de heilige natuur van God.

d. Eindelijk beeldt ook de ganse schaduwdienst ons af, dat er zonder voldoening, zonder bloedstorting, geen vergeving is. Paulus zegt nadrukkelijk: "Want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonde wegneme. Daarom, komende in de wereld, zegt Hij: Slachtoffer en offerande hebt u niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid; brandofferen en offer voor de zonde hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie, Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uw wil te doen, o God. Als Hij tevoren gezegd had: Slachtoffer en offerande en brandoffers voor de zonde hebt u niet gewild, noch hebben U behaagd (dewelke naar de wet geofferd worden); toen sprak Hij: Zie, Ik kom, om Uw wil te doen, o God! Hij neemt het eerste weg om het tweede te stellen." Namelijk om aan te tonen de noodzakelijkheid van een oneindige en Goddelijke voldoening aan Gods gerechtigheid. Zie dan uit dit alles hoe God van Zijn recht niet kan afstaan en dat zulks voortvloeit uit Zijn natuur. Ook al zeggen de socinianen en anderen, dat van zijn recht afstaan in een mens voor een deugd wordt gerekend, en dus is dit veel meer in God. Maar dan moeten wij bedenken, dat elk mens onder een wet staat, doch God niet. Dat een mens wel van zijn recht moet afstaan en in die opzichten niet al te rechtvaardig moet zijn, maar dat hij nooit moet afstaan van gerechtigheid. En ook bedenken dat een rechter de grootste ongerechtigheid pleegt wanneer hij van de gerechtigheid afstaat. Doch genoeg hiervan.

3. Uit dit stuk maakt de onderwijzer gevolgelijk op, dat wij daarom óf door onszelf, óf door een ander, volkomen moeten betalen.

- De onderwijzer spreekt van door onszelf te betalen. Dit is naar de eis der wet en de bedreiging van God: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." ; "De ziel, die zondigt, die zal sterven." ; "Voorwaar zeg Ik u: gij zult daar geenszins uitkomen totdat gij de laatste penning betaald zult hebben."

- Ook spreekt de onderwijzer van door een ander te betalen. Dit wordt alleen ontdekt door het Evangelie, en het strijdt niet tegen Gods gerechtigheid dat een schuldeloze voor een schuldige betaalt. Want aan die gerechtigheid wordt genoeg gedaan, alhoewel alsdan een onschuldige gestraft wordt in de plaats van een schuldige: "Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig, voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen.

Die wel gedood is in het vlees, maar levend gemaakt door de Geest." Echter is zulks niet onrechtvaardig, indien maar de voorwaarden in zulk een borg zijn, welke in het vervolg zullen blijken. Zie hier dan ook hoe de wet en het Evangelie in deze niet met elkaar in strijd zijn. De wet eist wel voldoening door onszelf, maar zij weigert geen voldoening door een ander. Integendeel, zij wordt voldaan door die Ander, Die door het Evangelie wordt ontdekt en aangewezen. Ziet daartoe nu alleen maar: "Want hetgeen de wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees. Opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest."

- Te allen tijde is gebleken dat deze vervanging geoorloofd is bij geldschulden.

- Ook bij het nemen van wederzijdse gijzelaars in oorlogstijd.

- Maar ook bleek zulks uit al de offeranden van mensen en beesten, die zelfs de heidenen pleegden, om zo buiten zichzelf te voldoen, hetzij zij dit deden door natuurlicht, of het in enig opzicht van Noach hadden overgenomen. Zij offerden hun kinderen om te voldoen: "Waarmede zal ik de Heere tegenkomen, en mij bukken voor de hoge God? Zal ik Hem tegenkomen met brandofferen? met eenjarige kalveren? Zou de Heere een welgevallen hebben aan duizenden van rammen? aan tienduizenden van oliebekken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding? de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel?"

- Hier zou men ook kunnen noemen de knechten van Benhadad, de koning van Assyrië. Zij kwamen tot Achab en zeiden gehoord te hebben dat de koningen van Israël goedertieren koningen waren. Dan zegt Achab: "Hij is mijn broeder", welk woord zij aanvatten en zo om der wille van een ander behouden worden.

- Paulus ziet ook op het ondergaan van de straf des doods in de plaats van een ander: "Want nauwelijks zal iemand voor een rechtvaardige sterven; want voor de goede zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven."

- Deze zaak wordt geheel duidelijk en alle bezwaren worden uit de weg geruimd, en zo ook het tegenspreken van socinianen weerlegd, wanneer wij in zulk één aantreffen:

1. dezelfde natuur als waarin de schuld gemaakt is;
2. macht om te kunnen betalen, zodat hij uit de schuld weer opkomt;
3. ten aanzien van de schuld des doods dat hij heer is over zijn eigen leven;
4. in staat om door zijn onschuldige dood en het leven van de schuldingen aan de maatschappij voordeel toe te brengen (in plaats van nadeel).

Om al deze redenen kunnen wij dit in alle opzichten niet afleiden van de rechtspraak onder de mensen, daar dit geheel anders van aard is. Naar de wet moet de eigen persoon voor voldoening zorgen, maar boven de wet zal een ander kunnen voldoen.

II.

Zien wij nu nader hoe wij zelf, en alle schepselen buiten ons, onbekwaam zijn om aan Gods gerechtigheid te voldoen.

Daarin slaan wij gade:

- A. Dat wij door onszelf niet betalen kunnen (vraag 13),
- B. Dat alle blote schepselen buiten ons ook onbekwaam zijn om aan Gods gerechtigheid te voldoen (vraag 14).

A. Wij kunnen zelf niet betalen. In deze vraag spreekt de hoogmoedige mens uit de grond van eigen werk voortkomend, waarin wij toch allen van nature gebonden liggen. Het is: Kunnen wij door onszelf niet betalen? De mens zoekt het toch in doen en plichten, en hij kent van nature geen andere kracht dan de zijne. Al is hij er in zijn oordeel ook van overreed dat hij het nooit kan, nochtans zolang hij door Christus niet van de banden van het verbroken werkverbond is verlost, zo lang hij niet aan zichzelf is gestorven, alsook aan de eerste man, blijft zijn staat en gestalte niet anders dan door eigen werk behouden worden. Wij zien dit in die jongeling. Hij was wel bekommerd, maar hij zocht alles in zijn doen en plichten. Het ligt ook nog opgesloten inde uitroep van de stokbewaarder: "Lieve heren, wat moet ik doen?" Daarop bouwt de arme mens zijn huis, en meent dan dat het zal blijven staan. Maar dit snijdt de onderwijzer met zijn antwoord af en werpt het zeer ver weg. Hij antwoordt: In generlei wijze. De onderwijzer antwoordt niet tot zulk een ziel: dat is nog al wat, dat gij zo veel doet! Hij toont hiermede hoe allen, die tot Christus komen, uit hun plichten worden geslagen.

Mocht elk onzer zich er toch bij neerleggen, of het zo wel met hem is gegaan. De onderwijzer geeft ook de redenen, waarom wij zelf niet kunnen betalen.

1. Omdat wij niet heilig zijn. Wij maken de schuld dagelijks meerder. Het zondigen houdt niet op; en wie niet ophoudt met God te vertoornen, die kan zich ook niet met een vertoornde God verzoenen. Jezus leert om dagelijks te bidden om vergeving van zonden, deze bede door het woordje "en" aan de vorige bede verbindende. Want er is geen mens op aarde, die niet zondigt, en wij struikelen allen in vele.

2. Omdat wij, al konden wij van dit ogenblik af heilig leven zonder ooit nog te zondigen, dan nog niet meer deden dan hetgeen wij schuldig zijn te doen. Derhalve zouden wij daarmee niet kunnen betalen de voorgaande erf- en dadelijke schulden, die open staan.

3. Omdat de som van de schuld te groot is en omdat wij arm zijn. Tien duizend talenten schuldig, en niet één penning om te betalen. De straf, door de zonde verdiend, is de allerhoogste, een oneindige straf, en deze kan geen mens opbrengen. Want óf de straf is oneindig naar de tijd, óf de straf is oneindig naar de waardigheid van de persoon, die ze draagt.

a. De straf, oneindig naar de tijd, zullende goddelozen wel eeuwig dragen, maar deze nooit kunnen voldragen. Zij zullen in alle eeuwigheid aan Gods gerechtigheid voldoen, zonder dat die ooit voldaan zal zijn: "Wat zal een mens geven tot lossing voor zijn ziel?" En: "Hij zal daar geenszins uitkomen, tot hij de laatste kwadrantpenning zal betaald hebben." En dat zal nooit zijn. Nooit zal hij uit dat lijden opkomen. Daarom staat er geschreven: "Dezen zullen gaan in de eeuwige pijn."

b. De straf, die oneindig is naar de waardigheid van de persoon, die ze draagt, kunnen wij ook niet betalen. Wij zijn geen waardige personen, waarom ons tijdelijk lijden zou kunnen worden geacht als eeuwig. Wij zijn blote schepselen, en dus hebben wij die kracht niet om een straf te dragen, die vanwege de zwaarte bij een eeuwig zou kunnen worden vergeleken: "Gij, vreselijk zijt gij, en wie zal voor Uw aangezicht bestaan, van de tijd Uws toorns af?" Dus vrienden, het is hier niet bij de mens, dat hij zijn gang richte.

Hiermede is beantwoord en verworpen de God en de voldoening van Christus ontorende leer van het pausdom inzake de voldoening voor de zonde door de mens.

B. Het antwoord van de onderwijzer wijst ook duidelijk aan, dat alle blote schepselen buiten ons onbekwaam zijn om voor ons te betalen. In vraag 14 zien wij wederom hoezeer de mens genegen is, als hij het in zijn doen en plichten niet meer vinden kan, het overal elders te zoeken, eerder dan zich als een doodarme tot Jezus te wenden. Als hij innerlijk ontrust is, loopt hij van het één naar het ander. Daar is de vraag: Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale? Kunnen wij hierin niet duidelijk zien, dat alle dwalingen in ons hart liggen? En zo ook deze, gelijk oudtijds bij de Israëlieten, die het in de offeranden en in hun werken zochten. Van hen staat geschreven: "Zij hebben het niet verkregen." En dat het pausdom het wederom ten dele bij de heiligen, ten dele bij hun werken en ten dele bij Christus zoekt, ligt dat alles niet in ons hart? Hoe menig een hecht een al te groot gewicht aan het gebed der vromen, zonder dat hij zelf veel de knieën buigt. Hoe duidelijk zien we het ook in het verkiezen van leraren. Dan zoekt menig een het bij een leraar, terwijl hij het Woord van God zien en bedoelen moest, en de Heere bidden, Die Zijn knecht zendt, of Hij deze voor hem wil gebruiken. Want menig een zoekt het wel terdege bij de heiligen op aarde. In zijn antwoord wijst de onderwijzer de mens af en zegt: Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mens gemaakt heeft; ten andere, zo kan ook geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen. Hij wijst de redenen daarvan duidelijk aan.

1. Bij geen engel zelfs, want die is ook maar een bloot schepsel, en die bezit de menselijke natuur niet. En God wil aan geen ander schepsel de zonde straffen, die de mens gemaakt heeft. Gods rechtvaardigheid laat niet toe dat het ene schepsel zou gezondigd hebben, en dat het andere zou gestraft worden. Genesis is bedreigd aan de menselijke natuur: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." En: "De ziel die zondigt, die zal sterven." Hieruit bewijst men ook dat geen schepsel - uitgenomen de mens - heeft mogen voldoen voor de mens. Ook worden in een engel alle vereisten, nodig om waarlijk middelaar te zijn, gemist, zoals ook nog verder blijken zal.

2. Geen voldoening zal een mens ook vinden bij enig onredelijk dier: "Het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonde wegneemt." In Psalm 50 zegt de Heere: "Zou Ik stierenvlees eten, of bokkenbloed drinken?" Deze dingen stelden onder de oude bedeling slechts voor en waren een afschaduwing van het voldoende lijden en de dood van de Borg Christus.

Zo had de wet: "Een schaduw der toekomstige goederen, en niet het beeld der zaken zelf." Evenwel rustten de vleeselijke Joden in dat doen, menende door dat doen zalig te worden, gelijk ook zo menigeen rust in zijn bidden, zijn kerkgaan en avondmaalgaan. Maar vrienden, het is er niet in te vinden.

3. Bij des mensen naaste is het ook niet te vinden, want alle kinderen van Adam liggen onder de zonde en de schuld besloten en zijn elk voor zichzelf strafwaardig. Daarom, elke rechtvaardige zal door zijn eigen geloof leven.

a. Geen mens is heer over zijn eigen leven en dood, derhalve heeft hij geen recht om zichzelf ten borg voor een ander aan te bieden.

b. Ook heeft geen bloot mens die kracht, om de last van de eeuwige toorn van God te dragen: "Zo Gij, Heere, de ongerechtigheid gadeslaat; Heere, wie zal bestaan?" En: "Want hetgeen de wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zedende in de gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees." Ook: "Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij een eeuwige gloed wonen kan?" De mens zou er onder bezwijken.

c. Geen bloot mens is in staat om andere schepselen van de eeuwige toorn te verlossen. Het ontbreekt hem aan macht en aan waardigheid: "Niemand van hen zal zijn broeder immermeer kunnen verlossen; hij zal Gode Zijn rantsoen niet kunnen geven. Want de verlossing hunner ziel is te kostelijk en zal in eeuwigheid ophouden."

- Hij kan nooit de eeuwige toorn door- en voldragen, zodat hij er uit opkomt en anderen deelgenoten van zijn verworven heilgoederen maakt.

- Ook kan hij niet teweegbrengen dat anderen daarna niet meer zondigen.

- En tenslotte kan ook geen bloot mens om al deze dingen zijn een voorwerp van aanbidding, van geloof, liefde, hoop en vreze. Want aan de mens mag en kan geen Goddelijke eer bewezen worden.

III.

Zien wij dan nu in de derde plaats welke hoedanigheden er in een gepaste Middelaar moeten zijn. Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken? Zulk Eén, die een waarachtig en rechtvaardig mens is (vraag 15).

Hier leren wij:

A. Wat door een Middelaar verstaan moet worden.

B. Welke zaken of hoedanigheden in een gepaste Middelaar vereist worden.

A. Hier wordt voor het eerst die Ander, waarvan als van verre in de twaalfde vraag gesproken is, een Middelaar genoemd. Wat is een middelaar en wat is daardoor te verstaan?

1. Het woord "middelaar" komt zeer veel in de Bijbel voor. Het heeft daar dan wel eens de betekenis van een bode of getuige, die tussen twee treedt en van de één aan de ander wat overdraagt of verkondigt. Dit is slechts een middelaar van voor- of tussenspraak, zoals Mozes was: "Ik stond te dier tijd tussen de Heere en tussen u, om u des Heeren Woord aan te zeggen." Dit is te vergelijken met: "En zij - te weten de wet - is door de engelen besteld in de hand van de middelaar."

2. Maar het woord "Middelaar", zoals het hier voorkomt, betekent een Vereniger van twee partijen, die in onenigheid en vijandschap met elkander staan. Dus een Middelaar van verzoening; een Persoon, Die een vertoornd God met een schuldig en de eeuwige dood verdiend hebbend mens door voldoening verzoent. Door voorbidding, door wederbaring en vernieuwing, en door verhoring van het zuchten dier mensen, die tot Hem komen en Hem aanroepen. Dus ook een Vredemaker, Die tussen God en de ver van God af zijnde mens tussen treedt en werkt. Van zulk een Middelaar wordt gesproken: "Er is één God; er is ook één Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus; Die Zichzelf gegeven heeft tot een rantsoen voor allen, zijnde de getuigenis te zijner tijd." ; "Daarom is Hij de Middelaar des Nieuwen Testaments, opdat de dood daartussen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste testament waren, degenen, die geroepen zijn, de belofenis der eeuwige erve ontvangen zouden." Zulk een Middelaar is voor een rampzalig zondaar nodig. Want het is nu duidelijk, dat wij door onszelf nooit voldoen kunnen, of onszelf met God kunnen bevredigen. Daarom moeten wij een Ander in onze plaats hebben, Die onze Middelaar is.

• En zulks wel omdat God Zich nooit met ons zal verzoenen zonder dat wij weder in Zijn vriendschap worden opgenomen en hersteld. Hiertoe hebben wij een Tussenspreker en Vredemaker nodig.

- God zal Zich ook niet laten verzoenen zonder voorbede. Derhalve hebben wij een Voorbidder nodig.
- God zal Zich nooit laten verzoenen zonder voldoening. Zo hebben wij een Voldoener en Borg nodig.
- God zal Zich nooit met ons verzoenen als de vijandschap in ons hart niet gebroken wordt, zonder dat die voldoening ons toegeëigend wordt en zonder dat wij van de zonden gereinigd worden. Derhalve hebben wij een Toepasser van node, een Middelaar en Verlosser genoemd, Die al deze dingen kan en wil doen : "Daar zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor degenen, die zich bekeren van de overtreding in Jakob, spreekt de Heere." ; "En alzo zal geheel Israël zalig worden; gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Sion komen, en Hij zal de goddeloosheden afwenden van Jakob."

B. Zien wij nu nog kort welke zaken en hoedanigheden in een gepaste Middelaar worden vereist. Wij kunnen deze enigszins afleiden uit de aard der straffen, die voor zo vele miljoenen mensen door één persoon doordragen moeten worden, en wel zó, dat hij er uit opkomt. De onderwijzer noemt eerst de hoedanigheden in zulk een Middelaar.

1. Hij moet zijn waarachtig mens. Mens uit de mensen, hebbende ziel en lichaam, om in die menselijke delen te kunnen lijden.

2. Hij moet zijn rechtvaardig mens. Een mens, die onder de wet der liefde tot God en tot de naasten staande, heilig is, zonder erf- of dadelijke zonden. Derhalve moet zulk een Middelaar geen kind van Adam zijn, maar bovennatuurlijk - niet uit de gewone huwelijkswet - zijn geboren. Want zelf schulden hebbende, kan hij voor anderen geen borg zijn.

3. Die Middelaar moet ook zijn waarachtig God. Geen God slechts in naam, maar van nature God. God uit God, en dus sterker dan alle creaturen. God kan niet anders worden voldaan dan door God.

4. En ten laatste, deze Middelaar moet zijn God en mens in één persoon. In enigheid van het bestaan, waarom de Catechismus zegt: en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, die ook waarachtig God is. Gods rechtvaardigheid eist, dat er maar één Middelaar zijn moet, één persoon, aangezien ook de mens alleen voor al zijn zonden eeuwig zou hebben moeten lijden. Daarom worden deze twee naturen in één Persoon vereist. Deze zaken zullen nog wel uitgebreider en met redenen en bewijzen versterkt worden behandeld in de volgende zondagsafdeling (vraag 16 en 17), reden waarom wij er nu niet meer van zeggen. Dit is dan het antwoord van de onderwijzer op de vraag van een verlegen zondaar. Hij wijst hem er in zijn radeloosheid opdat hij zulk een Borg met al zulke hoedanigheden zal moeten hebben, zal hij ooit tot de ware troost komen beide in leven en in sterven. Dan alleen zal hij ook zo gelukkig zijn de onvermijdelijke straffen te ontgaan en wederom tot genade te komen. De onderwijzer maakt een verlegen ziel des te meer bekommerd en vermeerderd zijn benauwdheid door zó veel zaken en hoedanigheden te noemen, opdat deze het leven zijner hand verliezende, recht ziek moge worden. Opdat zulk één zal uitroepen: "Wie is Hij, Heere, opdat ik in Hem geloven mag?" Zoals in de volgende zondagsafdeling. Dan zal hij na zijn zoeken eens bij bevinding weten wat het zeggen wil Hem te vinden.

Toepassing

Zie daar, vrienden, hier hebben wij u een mens afgebeeld, die begint te geloven hetgeen de Bijbel van hem getuigt. Zulks gaat maar niet ongemerkt toe. Nee, het maakt hem recht verlegen, radeloos. Zulk één kan het niet langer bij zichzelf stellen. Hij zoekt raad, hij gaat uit op de voetstappen der schapen, en legert zich bij de woningen der herders.

Mensen, kent gij wat van deze dingen, die volgens de Bijbel en volgens de Catechismus in uw ziel moeten omgaan? Och, legt er uzelf toch eens bij neer, ge mocht er nog profijt van hebben.

1. Hebt u ooit in Gods licht te zien gekregen dat gij die man of vrouw zijt, die in Adam God verlaten hebt, en van de Heere, het hoogste Goed, zo schandelijk is afgevallen? Dat gij onder een verbroken Verbond der werken ligt en dat gij als een verbondsbreker tijdelijke en eeuwige straffen hebt verdiend? Dan hebt gij u met Gods algemene barmhartigheid niet langer kunnen troosten of gerust stellen. Hebt u gezien, dat God heilig en rechtvaardig is, en dat het uw eigen schuld is dat u zó bent? O vrienden, wat zegt uw hart hier op voor de Heere?

2. Hebt u ooit met gewicht op uw hart en met indruk gezien dat aan de wrekende gerechtigheid van God voldaan moet worden, zo gij ooit de straffen zult ontgaan en wederom tot genade komen? En weet gij daar raad en een weg toe? Gij zult mogelijk zeggen: ter kerk gaan, lezen, bidden enz. zijn immers goede dingen? Maar de onderwijzer leert in het vervolg, dat er niets goeds is, dan alleen wat uit een nieuw beginsel voortkomt. Met plichten kunt gij niets betalen, maar wel uw schuld vermeederen.

Men moet wel ernstig worden in de plichten, en bij Gods licht moeten zij worden als een wegwerpelijk kleed en als vuile vodden. Menigeen zal zeggen: ik rust er niet op. Dat is een bewijs dat u er juist op rust, dat gij zo blind zijt. Vindt u na het bidden, lezen, ter kerk gaan enz. niet enige rust? Geeft het niet enige gerustheid? Dat kan een mens immers weten. Vrienden, het is met een christen anders gesteld. Gods dag of zijn plichten ten einde gebracht hebbende, is zijn hart dikwijls het meest beroerd. Had hij dan geen Borg om er in te schuilen, het zou er slecht voor hem uitzien. En dat terwijl een ander zijn stem maar luid doet horen en zo vergenoeging vindt in zijn doen. Die farizeeër vastte tweemaal per week en gaf het tiende deel van zijn goed aan de armen, en toch kwam hij er niet met al zijn doen.

3. Heeft de Geest van overtuiging, onder of na de prediking of het lezen des Woords, u ooit in de engte gebracht, zoals hier de mens in de Catechismus voorkomt? O mens, gij weet misschien van veel benauwdheden en slapeloze nachten over natuurlijke zaken, en gij kunt daar over spreken. Maar hebt u ooit een zieke nacht over uw zonden gehad, dat gij gezien hebt God en Christus te missen, en gij niet wist hoe Hem alsnog te krijgen? Heeft zulks u ooit in verlegenheid roepend gemaakt, ja u hartelijk doen uitroepen: Aangezien ik naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend heb, is er nog een middel? Zo riepen die drieduizend en de stokbewaarder. Is dat werk nooit aan u geschied?

4. Bent u nog een vreemdeling van uw eigen hart, en leeft gij zo gerust, niet bezorgd zijnde omtrent uw einde? Och, gelooft het toch en laat het u niet ontnemen: gij zijt die man of vrouw, die naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf te wachten hebt! O mensen, schreit gij nu geen tranen van boetvaardigheid over uw ellenden, zonden en gevaren? Bergen van ellenden, tranen van wanhoop staan er voor de deur. Ja, al zou het kunnen bestaan dat gij zoveel tranen schreide als er water in de zee is, u zou nog niet genoeg kunnen bewenen de ellenden, die u boven het hoofd hangen, en gij zult daarmee aan God in eeuwigheid niet kunnen voldoen.

O, laat mij u nog enige raad geven.

(1) Zoals hier in de Catechismus is aangewezen, dit is de weg naar Christus heen. Hij alleen is een Held, bij Wie hulp is besteld. Hij is de enige Naam, waardoor de ellendigste kan zalig worden. Hij doet dat werk meer, dat hij voor doornen en distelen dennenbomen en mirtenbomen doet opgaan. Dat Hij de Libanon en de woningen der draken tot een vruchtbaar veld maakt. Hij roept zelfs: "Bij Mij van de Libanon af, van de woningen der leeuwinnen, van de bergen der luipaarden." O, Hij is een gaarne vergevend God; Hij wacht opdat Hij genadig zij. Hij wil het Zich tot een vrolijke Naam maken, dat Hij een zondaar zijn zonden vergeeft. Het dal van Achor wil hij stellen tot een deur der hoop. O, het is Zijn werk; Zijn profetisch ambt brengt het mede: blinden te leiden door wegen, die zij niet geweten hebben. Het zaldus uw eigen schuld zijn als gij geen genade bij Christus zoekt en gij zo verloren gaat.

(2) O mensen, verzuimt toch de middelen der genade niet. Onder de één of andere predikatie kon het uw tijd zijn. Neemt ze toch naarstig waar en zoekt er Jezus, zoals Maria deed. In deze verhandelde stof ligt wel in het bijzonder onderwijns voor verlegen zielen, tot hun ontdekking, besturing en bemoediging. Zie het volgende hieruit:

1. Dat niets een mens behouden kan, dan alleen de gemeenschap aan de ware Middelaar. Wat hij ook hebben moge buiten dat, het zal hem niet helpen. Een mens moet meer hebben dan verlegenheid en begeerten. Hij moet nog een stapje verder zijn: uit zichzelf en in Christus.

2. Zie ook eens waar men al gewicht op kan leggen, in zichzelf of in een ander. Onze natuur wil zelf betalen, en de trotsheid van het hart des mensen is zó groot, dat hij het niet als een goddeloze bij Jezus zal zoeken, zo lang hij het ergens elders meent te vinden en daar gewicht aan hecht. Weliswaar dan niet bij engelen, maar wel bij de offerdieren - te weten de genademiddelen - en wel bij de vromen. En vrienden, die mogen u op hart en handen dragen, maar zij kunnen het u niet geven. Zij mogen u als die geraakte tot Jezus brengen, maar Jezus moet Zijn hand aan u leggen.

3. U ziet derhalve uit dit alles, dat het wegje hier nauw wordt, en de poort eng; en ook dat men vóór de poort kan sterven. Een mens daar in verlegenheid staande, is in het uiterste gevaar van een verkeerde stap in een verkeerd spoor te doen, zodat zijn wegen eindigen in wegen des doods. Zo bijvoorbeeld: door tot zichzelf op een voor de aandacht komende tekst van vrede te spreken, of door de schaduw voor het lichaam en zo een valse Christus aan te grijpen.

Daarom, vrienden, moge dit tot uw besturing dienen.

1. Dat u toch op geen woord of verschijning rusten zult. God Zelf moet Zijn werk in de ziel opklaren, en daar is de oprechte op gezet. Alle beloften, die hij krijgt, hij is er tegelijk weer bang voor om ze aan te grijpen. God moet hem op Zijn woord doen hopen.

Doch zij mogen het ook niet verwerpen, maar er mede werken voor de Heere. En het is zeker waar, dat de satan verschijnen kan als een engel des lichts, en dat hij zo menigeen naar de hel heeft gevoerd.

2. De wijze, waarop gij aan te houden hebt, is duidelijk inde stof onzer overdenking aangewezen. Er is geen andere weg dan het dagelijks zichzelf schuldig zien en verklaren voor God. Dat rechtvaardigen van God, zo Hij het doodvonnis zou willen uitvoeren. Dat komen, zo ellendig en onmachtig, zo blind in dit alles. Hoe hartelijker men voor God de sluitrede mag betuigen: Aangezien ik naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend heb, is er nog een middel, waardoor ik deze straf ontgaan mocht en wederom tot genade komen? Hoe beter! En daarbij tegelijk zuchtende dat God u toch bewaren mocht voor het aangrijpen van een valse Christus, en Hij u leiden mocht tot het rechte middel ter verlossing.

3. Vrienden, zegt niet in uw hart wat de Joden zeiden: "Dewijl wij in onze ongerechtigheden versmacht, hoe zouden wij dan leven?" O nee, daar is hoop dezen aangaande. De onderwijzer zegt, dat er een Ander is, en Die noemt hij een Middelaar en een Verlosser. De Verlosser zou tot Sion komen. O, wie weet hoe spoedig Hij tot u komt, als u maar getrouw aanhoudt. Het is beter wat lang aan het fundament te werken, dan dat het huis daarna instort.

4. Erkent toch dat het God is, Die in die stand u nog aan het werk houdt. O, was er geen verborgen hand, u zou allang zijn teruggekeerd. Zegt het toch veel tot de Heere, dat het Zijn hand is, en dat gij dat ook onwaardig zijt. Roept toch veel, dat Christus Zichzelf aan u openbare. Dat gij het van de Vader horen en leren mocht om te komen tot Hem.

5. Ten laatste, gelooft dat het Gods gewone weg is de ziel dan te helpen, als het bij deze hopeloos wordt. Het is Gods weg hem dán te helpen.

En helpen hem, die is verlaten,

Uit zijn ellendigheid.

(Psalm 72:5, Datheen)

De Heere helpt de nooddruftige, die daar roept, mitsgaders de ellendige en die geen helper heeft. Als geen oog meer medelijden heeft, dan wendt Hij Zich tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is, en versmaadt hun gebed niet.

Ook is in het verhandelde stof tot besturing, opwekking en versterking voor des Heeren volk, zijnde de stad, die niet verlaten is; die verlost zijn door de Heere, hun God, Die hun Sterkte is.

1. Mocht u uit de handelwijze van de onderwijzer leren hoe u met verlegen zielen behoort te handelen, die u in Gods voorzienigheid ontmoeten. En wel dit, dat u de Geest in Zijn werking niet vooruit zult lopen. En dat u daarom op het voornaamste zult letten: te zien waarin en waarheen de Geest langs het Woord een ziel leidt, en dat pad te volgen. In deze zondagafdeling komt een verlegen ziel voor, en dan is het geen harde behandeling van de onderwijzer als hij tot die verlegenheid nog meer bijdraagt. Dit doet hij in de hoop, dat God de ziel zo wat verder zal willen brengen. Hij spreekt als uit de verte iets over een Ander, hopende dat God de ziel daar zal willen brengen. Mocht elk dit overnemen en mochten de zielen bij elk zó wegen.

2. Mocht Gods volk er ook voor zichzelf iets uit meenemen, en mocht het hun bijblijven welke grote dingen God aan hen heeft gedaan. Bijzonder mocht ook wel het opschrift van dit deel van de Catechismus: "Van des mensen verlossing", die gestalte in hun hart verwekken en bewaren, welke Paulus had. Als hij spreekt van dat grote werk der verlossing van mensen, en inblijkt in die oneindige vinding Gods, roept hij uit: "O diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen. Want wie heeft de zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest? Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid.

Amen.

**ZONDAG 6
vraag 16-19**

Vraag 16:

Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?

Antwoord:

Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf een zondaar zijnde, niet voor anderen kon betalen.

Vraag 17:

Waarom moet Hij tezamen waarachtig God zijn?

Antwoord:

Opdat Hij, uit kracht Zijner Godheid, de last van de toorn Gods aan Zijn mensheid dragen, en ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht.

Vraag 18:

Maar wie is deze Middelaar, Die tezamen waarachtig God en een waarachtig, rechtvaardig mens is?

Antwoord:

Onze Heere Jezus Christus, Die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en tot een volkomen verlossing geschonken is.

Vraag 19:

Waaruit weet gij dat?

Antwoord:

Uit het heilig Evangelie, hetwelk God Zelf eerstelijk in het paradijs geopenbaard heeft, en namaals door de heilige patriarchen en profeten laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremoniën der wet laten voorbeelden, en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld.

JEZUS CHRISTUS, DE WARE MIDDELAAR

Betreffende de leer van de ware Middelaar hebben wij in de vorige keer gehandeld over hetgeen tot des mensen verlossing vóór alles wordt vereist, namelijk voldoening aan Gods wrekende gerechtigheid. En zulks door een Middelaar, Die alle gepaste vereisten en hoedanigheden heeft. Nu staat ons nu het overige van deze leer te behandelen, waarin wij acht geven op twee hoofdzaken:

- I. Op de redenen, waarom zulke hoge hoedanigheden in een waar Middelaar worden vereist (vraag 16 en 17).
- II. Dat al deze hoedanigheden in Jezus van Nazareth, als de Christus, de beloofde Messias, alleen gevonden worden, hetgeen bevestigd wordt zowel uit het Evangelie der belofte als dat der vervulling (vraag 18 en 19).

I.

Ten aanzien van de eerste hoofdzaak, de redenen waarom zulke hoge hoedanigheden in een waar Middelaar vereist worden, hetwelk wij zien in de vragen 16 en 17, daarin volgen wij:

- A. De twee vragen van de onderwijzer naar deze redenen, en
- B. De twee antwoorden, waarin deze redenen worden verklaard.

A. De twee vragen luiden: Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn? En: Waarom moet Hij tezamen waarachtig God zijn? Deze vragen doen ons de gestalte zien van een recht overtuigde, welke hier door de onderwijzer vragende wordt ingevoerd.

(1) Namelijk hoe een begerige ziel, welke het om God en Christus te doen is, niet tevreden is met die kennis, die hij reeds heeft, al is deze ook aanvankelijk geheiligd. De gestalte van zulk één is zoeken, graven en verdiepen. Hij vraagt naar de redenen waarom.

(2) Het drukt de ernst en liefde van zulk één uit, ja het belang dat hij in die Middelaar heeft, waaruit wij zien dat zijn hart bij deze dingen is. Het hart van anderen is bij iets anders wanneer van deze dingen gesproken wordt.

(3) Ook ligt er in deze vragen opgesloten, dat zulk één lust heeft tot waarheid in het binnenste. Hij wil op geen valse Christus rusten. Hij wil een goede grond leggen, terwijl anderen - in de grond niet ontdekt zijnde - niet bekommerd zijn over bedrog, maar zeer licht voldaan zijn en rusten op hetgeen zij horen. Zulk vragen heeft zijn grond in Gods Woord en daar is zegen op beloofd: "Zo gij de verstandigheid zoekt als zilver, en naspeurt als verborgen schatten, dan zult gij de vreze des Heeren verstaan, en zult de kennis Gods vinden." En het wordt in dat Woord aanbevolen: "Onderzoek de Schriften, want die zijn het, die van Mij getuigen."

B. Deze twee vragen nu beantwoordt de onderwijzer, de redenen aangevend:

Allereerst, waarom de Middelaar een waarachtig mens moest zijn. Dit vorderde de rechtvaardigheid van God, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde.

1. Gods rechtvaardigheid eiste dat de zonde in die natuur gestraft werd, in welke dezelve was begaan. God had dit gedreigd : "Die zal Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt." En: "De ziel, die zondigt, die zal sterven." Dus moest Hij ziel en lichaam hebben om daarin te kunnen lijden, want Hij moest met Zijn hart borg worden, opdat ellendigen weer tot God zouden kunnen genaken. Zulken, die in ziel en lichaam met hun hart gezondigd en God verlaten hadden. Paulus leert dit nadrukkelijk: Om het recht der wet of de zulks vorderende rechtvaardigheid moest de Middelaar komen in de gelijkheid des zondigen vleses, opdat de zonde veroordeeld zou worden in het vlees.

2. Volgens de wet der lossing moest de middelaar of lossers zijns naasten bloedvriend zijn. Anders kon geen Israëliet, wiens goederen verkocht waren en hij zelf tot slaaf geworden, gelost worden, de schuld worden opgebracht en hij zo weer vrij man zijn. Daarom zegt Job: "Ik weet, mijn Verlosser leeft", alwaar het woord Goël, Lossers, in de grondtekst staat. Zal dus de Middelaar de nabestaande zijn, zo moet Hij waarachtig mens zijn, naar het woord: "En Hij, Die heiligt, én zij, die geheiligt worden, zijn allen uit één, waarom Hij Zich niet schaamt hen broeders te noemen."

3. Hij moest waarachtig mens zijn volgens de wet der priesters. Zoals de priesters uit de mensen genomen werden, zo moest ook de tegenbeeldige Hogepriester uit Zijn broeders zijn, en derhalve waarachtig mens: "Waarom Hij in alles de broeders moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou zijn in de dingen, die bij God te doen waren."

4. Hij moest ook waarachtig mens zijn om medelijden te kunnen hebben met de mensen. Paulus zegt dit nadrukkelijk in: "Die behoorlijk medelijden kan hebben met de onwetenden en dwalenden, overmits Hij ook Zelf met zwakheden omvangen is."

Als reden, waarom de Middelaar ook rechtvaardig mens zijn moet, antwoordt de onderwijzer: Dewijl de mens, zelf een zondaar zijnde, niet voor anderen kon betalen.

1. Dus omdat zulk een middelaar, zelf schulden hebbende, niet kon voor anderen betalen, maar zulk één zelf een Middelaar benodigde. Daarom moest de Middelaar zijn afgescheiden van de zondaren, dus een heilig mens.

2. Ook omdat Hij met God moet onderhandelen over de verzoening van de zondaar, en dus tot een heilig God moet naderen, moest Hij een heilig mens zijn. Want de boze kan bij God niet verkeren.

3. Ook, omdat de wet, het afdrukkel van Gods heiligheid, moet volmaakt gehouden worden. Dat kon geen zondaar doen, en daarom moest dat Heilige, dat heilig Kind Jezus, onder de wet staande, door Zijn gehoorzaamheid degenen verlossen, die onder de wet lagen. Hij moest kunnen zeggen: "Wie van u overtuigt Mij van zonde?"

4. Ook omdat Hij Hogepriester zijn moest. Wij weten dat oudtijds de priesters niet verontreinigd mochten zijn als zij tot God naderden. Want er staat in, dat God geheiligt wilde zijn in degenen, die tot Hem naderden. Anders wilde God Zichzelf heiligen in gerechtigheid en hen verteren met vuur van de hemel. Zo moest ook de tegenbeeldige Hogepriester die Heerlijke en dat Heilige zijn, om tot God te naderen in de dingen, die bij God te doen waren: "En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen; en Ik zal Hem doen naderen." "Waarom Hij in alles de broeders moest gelijk wezen, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou zijn in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen." Hij moest steeds als de Voorbidder voor dat uitverkoren volk met het reukwerk Zijner gebeden tot God naderen. En wij weten immers dat God de zondaars niet hoort. Geen rechtvaardigen heilig mens zijnde, dus erfzonde hebbende, zou de Middelaar geen Verbondshoofd, geen tweede Adam kunnen zijn om Adams kinderen uit het verbroken werkverbond te verlossen.

Dit wijst Paulus aan: "Want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hoger dan de hemelen geworden; Die het niet alle dag nodig was, gelijk de hogepriesters, eerst voor zijn eigen zonden slachtofferen op te offeren, daarna voor de zonden des volks."

5. Tenslotte moest Hij een heilig mens wezen, omdat de heilige God niet wonen kon in een zondige tent of tabernakel, en Die zou Zich toch met de menselijke natuur verenigen. Nu weten wij dat de gerechtigheid geen mededeel heeft met de duisternis. Het Heilige, Dat uit Maria zou geboren worden, zou Gods Zoon genaamd worden.

De onderwijzer beantwoordt ook de vraag (17) waarom de Middelaar waarachtig God moest zijn.

1. En wel omdat Hij als de onafhankelijke Heere en God Zich met Zijn eigen aan te nemen mensheid tot een Borg zou kunnen aanbieden voor anderen. Hij moest kunnen zeggen: "Ik heb macht Mijn leven af te leggen, en heb macht hetzelfde wederom aan te nemen." Want wie zou het anders kunnen zijn die met zijn hart borg kon worden om tot Mij te genaken? Spreekt de Heere.

2. Hij moest ook waarachtig God zijn, opdat Hij de last van de toorn Gods tegen de zonde in Zijn mensheid zou kunnen dragen.

a. Want de last van de eeuwige, schrikkelijke toorn van God moest gedragen worden, welke vergeleken wordt bij een leeuw, bij een verterend vuur en bij een eeuwige gloed. Bij een vuur, dat brandt tot in het onderste van de hel. En dat zou geen mens kunnen doen, al ware hij heilig.

b. En de eeuwigheid van die schrikkelijke toorn moest gedragen worden. Want Hij moest niet minder dragen dan hetgeen de uitverkorenen eeuwig zouden moeten, en de goddelozen eeuwig zullen moeten dragen. Dit wordt bedoeld in die gelijkenis: "Voorwaar Ik zeg u: gij zult daar geenszins uitkomen, tenzij gij de laatste penning betaald zult hebben." Daarom wordt het genoemd een eeuwig vuur en eeuwige pijnen.

c. Het was de eeuwige en schrikkelijke toorn tegen het ganse menselijke geslacht, welke gedragen moest worden. Hij moest doorstaan kunnen het branden van de toorn Gods niet tegen tien, honderd of duizend, maar tegen de zonden van een schare, die niemand tellen kan. Hetgeen zo vele miljoenen maal miljoenen uitverkorenen, van het begin der wereld tot aan het einde derzelve, tezamen eeuwig zouden moeten hebben dragen, moest de Middelaar en Borg in Zijn Persoon alleen lijden. Het zwaard van de eeuwige toorn van God zou tegen Hem ontwaken, en Hij zou daarmee geslagen worden. Al de ongerechtigheden moesten op Hem aanlopen, en als dezelve geëist werden, moest Hij onderdrukt worden. Derhalve moest Hij God zijn, Die Zijn mensheid te hulp kwam, opdat Hij de pers alleen tredende, niet zou bezwijken.

d. Want die eeuwige, schrikkelijke toorn van God, tegen die allen ontstoken, moest niet alleen gedragen, maar ook in een kortstondig lijden voldragen worden. De Middelaar moest uit dit lijden weer opkomen. Hiertoe werd een Goddelijke kracht vereist. Hij moest waarlijk God zijn, Die aan God voldoen zou in eigen kracht. De banden des doods mochten Hem niet kunnen houden. Hij moest de zonden wegdragen, zoals oudtijds afgeschaduwd werd door die weggaande bok en zoals voorzeggd was. Dit verklaart Johannes de Doper: "Ziet het Lam Gods, Dat de zonden der wereld wegneemt."

3. Die Middelaar moest zijn waarachtig God, opdat Hij de gerechtigheid en het leven zou kunnen verwerven. Hiertoe behoorde de oneindige waardigheid van de Persoon, dat Hij een eeuwige gerechtigheid aanbracht en de ongerechtigheid des lands op één dag wegnam. Zonder deze eeuwige waardij kon een kortstondig lijden van de eeuwige toorn van God niet in aanmerking komen, dewijl de menselijke verdienstelijkheid tot in eeuwigheid zou moeten duren. Door Zijn striemen moest ons genezing worden en daarom wordt Hij genoemd: de Heere onze Gerechtigheid. Dus moest de Middelaar waarachtig God zijn om een eeuwig heil aan te brengen, bestaande in verlossing van de dood en in verwerving van het leven, opdat Hij op Zijn eigen verdiensten eisen kon: "Vader, Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt."

4. En tenslotte moet die Middelaar ook waarachtig God zijn om dit verworven heil en leven aan Zijn volk weder te geven: om hetzelfde dadelijk toe te passen en mede te delen. Want de mens, die verlost moest worden, lag onder de macht van de sterkgewapende, en ook was hij onwillig om verlost te worden. Gebonden liggende in de hoogmoed, was hij een vijand van zulk een weg, om door een ander geholpen te worden. Jezus zegt: "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven mocht hebben."

- Hier moest die Middelaar Zijn Goddelijke hand aan kunnen leggen.

- Hij moest de sterkgewapende binden om hem zijn vaten te ontroven, en de duivel zijn macht en recht op de mens te ontzeggen.

- De mens was vrolijk en weltevreden in zijn gevangenis. Daarom moest deze Middelaar de gevangenis gevangen nemen en gaven nemen, om zelfs wederhorigen bij Hem te doen wonen.
- Dus moest die afkerige mens omgewend worden, de vijandschap in zijn ziel gebroken en hij bekeerd worden, gelijk Efraïm. Zo moest die Middelaar de mens terechtbrengen door hem te wederbaren, te herscheppen, te bekeren, gelovig in Hem te maken en hem te heiligen. Hij moest kunnen verhoren het gekerm der gevangenen, door te behouden de kinderen des doods naar de grootheid Zijns arms. En dat door Zijn gerechtigheden en verdiensten op hun rekening te doen komen. En hieruit blijkt dat aan die Middelaar Goddelijke eer moest kunnen worden bewezen. Hij moest het Voorwerp van aanbidding, van geloof, van dankbaarheid en van eeuwige lof en verwondering kunnen zijn. Om al deze redenen moest Hij waarachtig God zijn.

Ten laatste beantwoordt de onderwijzer nog de vraag, (18) waarom de Middelaar God en mens in één Persoon moest zijn, of zoals het in de vraag staat uitgedrukt: tezamen waarachtig God en een waarachtig en rechtvaardig mens.

1. Dit was noodzakelijk, omdat er maar één Middelaar moest zijn. Dit vorderde Gods gerechtigheid, zoals ook voorzeggd was: "Daarom zal de Heere Zelf ulieden een teken geven: Ziet, een maagd zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren, en gij zult zijn naam Immanuël heten." ; "En buiten alle twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot: God is geopenbaard In het vlees." Want waren er twee personen, er zouden ook twee Middelaars zijn. En het moest één Persoon zijn, omdat elk der uitverkorenen eeuwig en alleen Gods toorn zou moeten dragen.

2. Hij moest God en mens zijn in één Persoon, opdat hetgeen in een natuur geleden of gedaan werd, aan de gehele Persoon zou kunnen worden toegeschreven. Want de Godheid kon niet lijden, en de mensheid alleen kon de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonden van zovelen niet dragen en voldragen, en dat in zulk een kortstondig lijden. Derhalve moest die mensheid worden ondersteund en gesterkt. Ook moest de Godheid oneindige waardij aan de lijdelijke en de dadelijke gehoorzaamheid van de Middelaar toebrengen. Dus moest het God zijn, Die Zijn gemeente zou kopen met Zijn eigen bloed. Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, moest van alle zonden reinigen. En de Joden moesten de Heere der heerlijkheid kruisigen.

3. Die Middelaar moest God en mens zijn in één Persoon, omdat dezelfde Persoon verheerlijkt moest worden, Welke geleden had: "Die nedergedaald is, is Dezelfde Die opgevaren is ver boven alle hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou." ; "Moest niet de Christus deze dingen lijden, en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan?" En: "Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond, Die een weinig minder dan de engelen geworden was, vanwege het lijden des doods."

4. Ten laatste, Hij moest God en mens zijn in één Persoon, dewijl anders de voorbedding van de verheerlijkte Middelaar aan Zijns Vaders rechterhand van geen kracht zou zijn. Want deze bestaat in het vertonen van Zijn, door het storten van Zijn bloed, teweeggebracht rantsoen, en in een eisen uit kracht daarvan. Dus zien wij dat alle weldaden, de roeping tot de gemeenschap Gods, de wederbaring, heiliging, bewaring en de opneming tot Hem in heerlijkheid, alleen afhangen van de verheerlijkte Middelaar, Die God en Mens is in één Persoon. Daarom moest Hij in Zijn Persoon Goden de mens even na zijn, staande tussen God en de zondaar, om de mens tot God te brengen. En om in de bedeling van de volheid der tijden wederom alles tot één te vergaderen in Hem, beide dat in de hemel en dat op de aarde is.

Betreffende het tweede stuk, daarin zien wij:

- A. Dat al deze hoedanigheden in Jezus van Nazareth, als de Christus, de beloofde Messias, alleen gevonden worden (vraag 18); en
- B. Hoe zulks zijn zekerheid heeft in het Evangelie der belofte en der vervulling (vraag 19).

A. De vraag is: Maar wie is deze Middelaar, Die tezamen waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens is? Mogelijk zal iemand het bedenkelijk vinden, dat zulk een vraag uit een gereformeerde mond komt. Zou die daar onkundig van zijn? Toch heeft deze vraag zijn oorzaak.

1. Want de opstellers van de Catechismus geven er mede te kennen dat de mens blind is en het niet weet. Zo lang een mens in die blinde natuurstaat leeft, meent hij dat Jezus zijn Zaligmaker is en dat hij Hem kent. Maar zodra hij licht ontvangt, ziet hij zijn blindheid. En hoeveel hij ook bij geruchte moge gehoord hebben dat er een Jezus is, hij is hier toch zo onbekend mede en hij heeft zo zeer nodig de ontdekking en openbaring van Christus aan zijn ziel. En hij erkent ook hartelijk deze blindheid.

Jezus vroeg eens aan die blindgeborene: "Geloof je in de Zoon van God?" En deze vroeg wederom: "Wie is Hij, Heere, opdat ik in Hem mag geloven?"

2. Zij geven met dit vragen te kennen hoe het toegaat als een mens recht overtuigd wordt. Zulk één vraagt naar de Persoon, Deze zoekt hij. Hij blijft niet hangen in deze of gene goederen of rijkdommen. Die huwelijken zijn niet goed, waar het alleen om het goed gaat. Men moet met de persoon verenigd zijn, zal men recht en gemeenschap aan zijn goederen hebben. En zo is het een recht overtuigde ziel om Jezus te doen. Hij kan zich niet langer met zijn letterkennis en verstandsbeschouwing behelpen of daarop rusten. Want het komt wat nader en het begint hem te benauwen. Hij moet gemeenschap met Christus hebben, of hij is verloren. Zulk één zegt: Geef mij Jezus, of ik sterf. De gestalte van zulk één is dat hij roept en verlangt te weten: Wie is Hij toch? O, dat ik Hem kenne, opdat ik in Hem moge geloven! Het is als wanneer iemand, ter dood veroordeeld zijnde, een middel ter verlossing wordt aangeboden. Zal deze niet vragen: Wie is Hij?

3. Ook geven de opstellers met dit vragen te kennen waar het met elk mens, zal hij ooit zalig worden, toe komen moet. Hij moge zoeken waar hij wil, zo lang hij niet tot Christus is gekomen en de Middelaar dus niet gevonden heeft, gaat hij verloren. Doorgaans zoekt de mens het overal, totdat hij arm wordt, zijn geld op is, zijn trotsheid gebroken, en totdat hij gewillig wordt gerechtvaardigd te worden om niet. In de vijfde zondag komt deze mens ook al zeer verlegen voor, maar hij moest nog meer verlegen worden, zodat hier thans gehoord wordt het roepen van een vermoeide en belaste ziel, welke rust zoekt. Hij is aan het doel der wet gekomen en dus vatbaar voor Evangelische openbaring. En dit is voor zulk één als koud water op zijn vermoeide ziel.

4. Nóg geven de opstellers met dit vragen te kennen, dat het kennen van de Persoon des Middelaars een hoogte en een verborgenheid is voor de natuur. Aan alle zonder Evangelielicht levende volkeren is Hij zelfs naar de letter

onbekend, maar ook is Hij onbekend voor alle onder het Evangelie levenden, wanneer de zaligmakende verlichting des Heiligen Geestes ontbreekt. Paulus zegt dat het Evangelie bedekt is in degenen, die verloren gaan. Ja, blijkt het ook daaruit niet, hoe duister voor die weg een oprechte ziel wel kan zijn?: "Ga ik voorwaarts, zo is Hij daar niet; of achterwaarts, zo verneem ik Hem niet." En zoals de bruid klaagt: "Mijn Liefste was geweken." Ja, hoe duidelijk ligt in deze vraag dat een mens uit zichzelf aan deze kennis niet komen kan. Elk mens moet het van de Vader horen en leren wie de ware Middelaar is Anders kan hij zijn ganse leven door uitwendig horen en leren wie Hij is, en daarmee toch voor eeuwig omkomen.

5. En tenslotte geven de opstellers van de Catechismus met dit vragen te kennen dat het niet alleen geoorloofd, maar dat het zelfs noodzakelijk is, te spreken met geoefende leraars en Godzaligen aangaande de duisterheden en zwarigheden, welke men heeft omtrent zijn staat. Want zowel de handelwijze van de Catechismus als de dogmatische leerstukken, die er in worden verhandeld, zijn gegrond op de Bijbel. En dit tegen te spreken is een schande. Het is een bewijs van enkel vijandschap, en dat niet alleen aangaande de eigen ziel, maar deze vijandschap wordt ook over anderen uitgestrekt. Zoals de farizeeërs deden ten tijde van Christus, die zelf niet willende ingaan, ook anderen het ingaan verhinderden. Hoe geheel anders was het met de apostelen en discipelen in deze gesteld. Toen de Grieken begerig waren om Jezus te zien, zei Filippus dit tegen Andréas, en beiden zeiden het tegen Jezus. Men kan hieruit zien, dat men het Evangelie voor niemand verbergen moet, zoals ook de onderwijzer het hier niet doet, en hij sprak in de twaalfde vraag al van een Ander, Die gezocht moet worden. Maar hier opent de onderwijzer in zijn antwoord een deur der hoop voor een verlegen ziel, voor wie deze deur tot hertoe is gesloten geweest. Want nu zegt hij Wie deze Middelaar is en stelt hij de Persoon voor: onze Heere Jezus Christus. Dat deze Persoon de enige en ware Middelaar is, leert de Bijbel overvloedig: "Daar is één God, daar is ook één Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus." En: "De zaligheid is in geen ander, want er is ook onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welke wij moeten zalig worden." En ook: "Deze (namelijk Jezus) geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk, die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam."

1. Met deze benaming "onze Heere Jezus Christus" drukt de onderwijzer al de hoedanigheden uit, welke in een Middelaar vereist zijn en in Jezus van Nazareth, Die buiten Jeruzalem gekruisigd is, gevonden worden. Want het leert ons, dat Hij is de Zaligmaker der wereld. Dat Hij is de Gezalfde des Vaders tot al zulke ambten, door welke Hij Zijn volk tot heerlijkheid kan brengen. De onderwijzer noemt hem in volle nadruk Heere, Die uit kracht van Zijn Goddelijk Zoonschap is de Erfgenaam van alles en aan Wie de heerschappij alleen toekomt.

Alsmede geeft hij met de woorden onze Heere Jezus Christus te kennen, dat Hij de algemene Zaligmaker is van alle uitverkorenen, het lichaam, alwaar al de arenden vergaderd worden. Van deze zaken zal elk in het bijzonder gehandeld worden in de geloofsartikelen.

2. En dan beschrijft de onderwijzer de heerlijke goederen van deze Persoon, welke de zondaar zo zeer van node heeft, namelijk: wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing. Deze goederen worden genoemd: "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking en verlossing."

(1) De onderwijzer spreekt van wijsheid, dewijl de mens in diepe en dodelijke blindheid en onkunde ligt gevallen. Hij weet van geen gevaar, waarin hij verkeert; ja, hij weet ook de weg niet om naar de stad te gaan, welke de verstandige naar boven leidt. Hij is verduisterd in het verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hem is, en door de verharding zijns harten. Hiertegen nu is de Heere Jezus de Wijsheid Gods. Alle schatten van wijsheid zijn in Hem verborgen; en ook van kennis. Als die grote Profeet en Leraar met macht verklaart Hij de Vader. Hij wordt daarom genoemd de opperste en zelfstandige Wijsheid. Hij belooft de blinden te zullen leiden door wegen en paden, welke zij niet geweten en niet bewandeld hadden. Zij zouden Hem allen kennen, van hun kleinsten af tot hun grootsten toe. En in Jesaja staat, dat de aarde vol zou zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken.

(2) Dan spreekt de onderwijzer van rechtvaardigheid of rechtvaardigmaking. De zondaar ligt in zijn schulden gevallen en onder de verdoemenis besloten. De zondaar is tienduizend talenten schuldig, en hij is arm, hij heeft niets om te betalen. En hij zal niet uit de gevangenis komen voordat hij de laatste penning zal hebben betaald. En vrienden, dat zal nooit zijn. Maar hiertegen nu is Jezus van Nazareth rechtvaardigheid. De Heere onze Gerechtigheid, Die een eeuwige gerechtigheid heeft aangebracht. De ongerechtigheid des lands heeft Hij op één dag weggenomen. Niemand is zalig, dan die, aan welke God de rechtvaardigheid Zijns Zoons toerekent, zonder de werken der wet. Christus is tot rechtvaardigheid, als die enige Hogepriester: "Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem." Dit was ook beloofd: Ik zal hun ongerechtigheden genadig zijn, en hun zonden en hun overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken."

(3) Ook spreekt de onderwijzer van heiligmaking, daar de zondaar geheel zondig en onrein is, ja zijn oorspronkelijke gerechtigheid en heilige gesteldheid heeft verloren. Hij is toch walgelijk in de ogen van een heilig God, als een addergebroedsel, waar de Heere een afgrijzen van heeft. Hij heeft een morenhuid en ligt als vertreden in zijn bloed op het vlakke des velds, en geen oog heeft medelijden met hem. Hiertegen is Jezus van Nazareth tot heiligmaking. Hij heeft verworven dat zij door Zijn Geest bij trappen geheel en al vernieuwd worden, zo, dat zij in Hem volmaakt heilig worden gerekend. Hij heeft verworven dat in hen onverliesbare genade en heiligheid van Hem wordt ingestort. Daarom zegt Jezus: "Ik heilig Mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd zouden worden in waarheid." En Paulus zegt: "Gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft, en Zichzelf voor haar heeft overgegeven. Opdat Hij ze heiligen zoude, haar gereinigt hebbende met het bad des waters door het Woord." Dit was ook beloofd: "Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven, en in hun harten zal Ik die inschrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn."

(4) En tenslotte spreekt de onderwijzer van een volkomen verlossing. En deze is noodzakelijk, dewijl de zondaar een gevallene en gevangene in de macht en onder het geweld des satans is. Hij is onder de banden van de onwilligheid van zijn natuur gebonden, een slaaf en dienstknecht der zonden, en zelfs ná zijn bekering is hij aan grote strijd en verdrukkingen, ja aan de dood zelf onderworpen. Zo is de Heere Jezus hiertegen een verlossing, of de Verlosser, Die de verlossing niet alleen verworven heeft, maar dezelve ook dadelijk schenkt: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Ik dank God door Jezus Christus, onze Heere." ; "In Welke wij hebben de verlossing door Zijn bloed." En: "Door Zijn eigen bloed een eeuwige verlossing teweeggebracht hebbende." Paulus zegt: "De Heere zal mij verlossen van alle boos werk, en bewaren tot Zijn hemels Koninkrijk." Daarom, zal iemand waarlijk vrij zijn, dan zal de Zoon van God hem vrijgemaakt moeten hebben. Dit was ook beloofd: "De Verlosser zal uit Sion komen." En: "Ziet, ulieder God zal ter wrake komen met de vergelding Gods; Hij zal komen en ulieden verlossen." En de Heere Jezus voorzegt wel veel verdrukkingen, maar Hij geeft er moed bij: "In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen."

3. In zijn antwoord wijst de onderwijzer aan op welke manier Jezus van Nazareth aan dat Middelaarsambt is gekomen, opdat ellendige zondaren vrijmoedigheid zouden hebben om tot Hem te komen en gebruik van Hem te maken . Hij is het tot al die doeleinden van God geworden, of zoals de Catechismus spreekt: Hij is ons van God tot al die doeleinden geschonken als een grote Gift. Hier wordt de grote zwaarigheid weggenomen, of de Vader met deze Middelaar wel voldaan is, en er een welgevallen in heeft om in Hem en om Hem zondaren aan te zien.

1. Zie hoe Christus niet alleen van Zichzelf, maar ook van de Vader tot Middelaar is geworden: "Christus heeft Zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te zijn, maar Die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd." En Jezus zegt: "Ik ben van Mijzelf niet gekomen, maar Hij (te weten de Vader) heeft Mij gezonden." De Vader zegt het: "Ik, de Heere, heb U geroepen in gerechtigheid, en Ik zal U bij Uw hand grijpen, en Ik zal U behoeden, en Ik zal u geven tot een Verbond des volks en tot een Licht der heidenen. Om te openen der blinden ogen, om de gebondenen uit te voeren uit de gevangenis, en uit het gevangenhuis degenen, die in de duisternis zitten." En: "Ik heb U ook gegeven tot een Licht der heidenen, om Mijn Heil te zijn tot aan het einde der aarde."

2. Ziet verder hoe Christus niet door de natuur van Zijn Wezen, maar door de gunstige bestelling van God, Zijn Vader, geworden is een Middelaar Gods en der mensen, tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing. Hij is het van God geworden in de eeuwige vrede raad of het verbond der verlossing tussen de Vader en de Zoon over de zaligheid van gevallen en uitverkoren zondaren.

a. Die konden zonder voldoening aan Gods gerechtigheid niet verlost worden. Daarom heeft God van eeuwigheid een verbond over hen gemaakt met Zijn Zoon, en Hij eist van Hem voldoening aan Zijn gerechtigheid door het doordragen van de straf der uitverkorenen en door volmaakte gehoorzaamheid aan de wet. Want onder deze wet stond de zondaar in Gods eeuwig bestek. En deze voldoening aan Gods gerechtigheid en volbrenging van de eis der wet moest zo overvloedig zijn, dat de ellendige mens geheel van de straf ontslagen zou worden en het volle recht ten leven weder genieten zou. De Vader heeft Hem toegezegd dat Hij Hem een lichaam zou toebereiden en Zijn Geest in Hem zou geven: "Ziet Mijn Knecht, Die Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Dewelke Mijn ziel een welbehagen heeft. Ik heb Mijn Geest op Hem gegeven, Hij zal het recht de heidenen voortbrengen." De Vader zegde Hem toe, ter ondersteuning in het lijden, dat Hij dan zaad zou zien en uitermate zou verhoogd worden: "Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien."

b. Dit verbond willigt de Zoon in. Hij zegt: "Gij hebt Mij de oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt u niet geëist. Toen zeide Ik: Zie, Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen; en Uw wet is in het midden mijns ingewands." Dus heeft de Vader Zijn uitverkorenen van eeuwigheid aan de Zoon overgegeven, en zo zijn dezen, als het ware, uit het levensboek des besluits der eeuwige verkiezing overgezet in het boek des levens des Lams. Daarom zegt Jezus ook: "Zij waren Uwe, maar Gij hebt Mij dezelve gegeven." Dit verbond is door het woord der eedzwering bevestigd en stelt de Zoon, Die in der eeuwigheid geheiligd is.

c. Christus is ook geworden tot wijsheid van God enz. door het Verbond der genade, dat God met een uitverkoren zondaar in de tijd opricht, waarin de heilige God aan de verdoemelijke mens belooft dat Hij zijn God zal zijn. God biedt Zichzelf en dat heil aan; Hij lokt en trekt de zondaar tot Hem over. Dit willigt de zondaar met zijn ganse hart op des Heeren kosten in. Hij neemt dat grote goed aan en hij geeft zich over, en hij schrijft met zijn hand: Ik ben des Heeren.

d. Dit verbond nu kon God met de zondaar niet oprichten, tenzij de Vader op Zijn Zoon, en de zondaar op Christus zag als de Borg van dat betere verbond. In dat verbond is het werk van de Borg, voor de schuld van de zondaar bij God in te staan: "Hij zal hem genadig zijn en zeggen: verlos hem, dat hij in het verderf niet nederdale; Ik heb verzoening gevonden." En zo staat de Borg ook voor God bij de zondaar in, vanwege de getrouwheid van God in Zijn beloften: "Want zo vele beloften als er zijn, die zijn in Christus ja en amen, Gode tot heerlijkheid." En alzo worden al Gods gunstgenoten verzameld, die instemmen met Gods verbond over de offerande van Gods Zoon.

e. En ten laatste, de Vader heeft Zijn Zoon geschonken, en de Zoon is geworden in de tijd tot wijsheid enz. ter uitvoering van het verbond der verlossing en tot het volkomen maken van het verbond der genade, waardoor de zondaar herstelden volmaakt zou worden.

(1) Deze schenking geschiedde toen God Zijn Zoon in de wereld heeft gezonden om te lijden en te sterven enz.: "Want hetgeen de wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zedende in de gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees. Opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest."

(2) Deze schenking des Vaders geschiedde ook toen God Hem verhoogd heeft door het opnemen in de hemel en het zetten aan Zijn rechterhand, om te zijn tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden.

(3) Deze schenking geschiedt als God Zijn Zoon in al Zijn volheid door het Evangelie aan de wereld laat bekend maken, zodat het geluid van die stem doorgaat over de gehele aarde en tot aan het einde der wereld.

(4) Maar deze schenking heeft wel zeer bijzonder plaats als de Vader in de Zoon de zondaar aanziet en hem licht, leven en de genade des geloofs door de verworven Geest van Christus schenkt. En als de ziel Jezus als de Borg tot wijsheid, gerechtigheid enz. vindt en Hem aanneemt: "Zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." Ziet daar, de grootste gift, een oneindig geschenk van de Vader. Zien wij nu nog voor wie Christus dit geworden is. De onderwijzer zegt: die ons van God geworden is, of geschonken is. Versta hieronder niet alle mensen, hoofd voor hoofd, die in Adam gevallen liggen, want Jezus zegt Zelf: "Vader, Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn Uwe." En: "Niet vele wijzen naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen." Maar verstaat hierdoor alleen de uitverkoren geroepenen.

B. Letten wij nu nog op de zekerheid en vastheid, dat al deze hoedanigheden alleen in Jezus van Nazareth, als de Christus, de beloofde Messias, gevonden worden, hetwelk bevestigd wordt uit het Evangelie der belofte en der vervulling (vraag 19).

1. De vraag van een begerige ziel naar Christus en naar zekerheid: Waaruit weet gij dat? Sluit de gestalte van zulk een ziel in. Deze kan toch nergens in rusten. Al wordt het haar nog zo duidelijk gemaakt, deze ziel rust niet vóór zij door het geloof in Christus mag rusten.

2. In deze vraag ligt ook de noodzakelijkheid opgesloten, dat alle bevindingen en openbaringen van Christus hun grondslag moeten hebben in de Bijbel. En dat dus niemand zich op enig woord of verschijning buiten het Woord neerzetten mag, opdat hij zijn ziel niet bedriege voor de eeuwigheid. Het is dus nodig, zoals ook Johannes vermaant, de geesten te beproeven, of zij uit God zijn. En dat bij het licht der Heilige Schrift, want zo staat: "Tot de wet en tot de getuigenis."

3. Deze vraag sluit ook in en is er tevens een bewijs van, dat het licht der natuur van deze zaken niets openbaart.

- Dat licht ontdekt niets van de Middelaar en hoe een zondaar door Hem behouden wordt. Al is het dat heidenen als Plato, Seneca, enz. uit de verdraagzaamheid, goedheid en barmhartigheid van God gegist hebben dat God een middel ter redding had, toch moesten zij zeggen: Wij weten er niets van.

- In deze vraag ligt een gissing, waarom God de wereld niet onmiddellijk na het plegen van de zonde heeft verdelgd. Daaruit zou een groot voornemen Gods besloten kunnen worden. Ook ligt er wel iets in, dat God de straffen over de engelen terstond tot uitvoering bracht, doch de zondige mens nog een tijd geeft. Zo ook daarin, dat het mensdom niet geslagen werd met een gesloten baarmoeder, maar het integendeel voortteelde. Uit dit alles zou men wel iets kunnen vermoeden, maar met zekerheid kan hier niemand weten, en nog veel minder wie dan die Middelaar is. Daarom zegt Jezus tegen Petrus: "Vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard."

- Tenslotte ligt in de vraag: Waaruit weet gij dat? Ook opgesloten dat een ziel, die Jezus zoekt, is onderworpen aan bestrijding en aan slingeren in zijn hart, of dit wel zo is. En dit temeer daar socinianen en anderen deze eeuwige waarheid ontkennen, hetwelk de duivel tot zijn voordeel aangrijpt om zoekende zielen aan te vechten en zo in twijfel omtrent dit leerstuk te brengen. Het antwoord van de onderwijzer luidt: Uit het heilig Evangelie. Dit is tweeledig.

1. Allereerst wijst hij een heilbegerige ziel naar het Evangelie, daarmee te kennen gevende dat alleen het Evangelie, in tegenstelling met de leer der wet, zulks openbaart. Het woord Evangelion is een Grieks woorden betekent een blijde boodschap. En alzo is het in het Woord des Heeren de blijde boodschap, dat er verlossing door Christus is teweeggebracht. Soms bedoelt het in het bijzonder de leer van Christus, dat Hij in het vlees gekomen is. Dit wordt wel genoemd een heilig Evangelie of het Evangelie van God of van Christus.

En deze leer van het Evangelie is van de leer der wet ten enenmale onderscheiden:

(1) In de tijd en wijze van openbaring. De wet vloeide voort uit Gods heiligheid en rechtvaardigheid vóór de val en is van nature ingeschreven en verder door Mozes aan Israël onder donder en bliksem gegeven. Maar het Evangelie vloeit voort uit Gods barmhartigheid en Zijn oneindige ingewanden van ontferming. Het is kort na de val geopenbaard en in de volheid destijds door Christus vervuld in genade en waarheid.

(2) De leer des Evangelies is van de leer der wet ook onderscheiden in haar inhoud. De wet bestaat uit geboden van deugden en verboden van zonde. Zij belooft de gehoorzamen het leven en bedreigt ongehoorzamen met de dood. Maar het Evangelie behelst beloften van genade en verzoening, gerechtigheid en zaligheid door Jezus Christus. Het belooft het leven aan gelovigen en dreigt met verdoemenis aan ongelovigen: "Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft, is alrede veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in de Naam des eniggeboren Zoons van God. Die inde Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem."

(3) Zij verschillen ook in hun oogmerken. De wet is vóór de val gegeven om te doen, en na de val in de staat der natuur tot overtuiging van zonden en uitdrijving naar Christus; en verder tot een regel des levens en een patroon van volmaaktheid in de staat der genade. Maar het oogmerk van het Evangelie is om ellendige, gewonde, doodzieke zielen, die hartelijk erkennen de dood verdiend te hebben, uit te lokken tot geloof, hen te troosten, en ook om het werk der genade in hen te verzegelen: "De Geest des Heeren HEEREN op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis." Jezus zegt tegen de discipelen van Johannes: "De blinden worden ziende, de kreupelen wandelen, de melaatsen worden gereinigd, en de doven horen, de doden worden opgewekt, en de armen wordt het Evangelie verkondigd." En: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven."

(4) Ten laatste verschillen wet en Evangelie in hun kracht en vrucht. De wet is door het vlees krachteloos om de mens te rechtvaardigen, te heiligen en te zaligen. Zij werkt integendeel eerder de bewegingen der zonden en werkt dus toorn en verdoemenis. Het Evangelie daarentegen is een kracht Gods tot zaligheid voor een iegelijk, die gelooft; het is een levendmakende geest, een bediening der rechtvaardigheid. Dit Evangelie is door alle tijden in de wereld één. Er is slechts onderscheid in de wijze en mate van de bedeling van hetzelve. De dienst der ceremoniën was een zware lantaarn om te dragen, maar er was licht in. Het was een heerlijk Evangelie voor die geloofden en zij hadden bij alles gedurig een lerende priester. Daarom zeggen wij met Petrus, dat de gelovigen des Ouden Testaments op dezelfde wijze zijn zalig geworden als wij nu. Daarom staat er, dat Jezus Christus gisteren en heden Dezelfde is, en in der eeuwigheid. Naar dit Evangelie wijst de onderwijzer een zoekende ziel heen. Maar vrienden, welk blind schepsel kan Christus zien, ook al ligt het Evangelie geopend voor hem? Hier gaat hij er van uit, als hij hem naar dat Evangelie verwijst, dat zijn ogen geopend zullen moeten worden. En anderzijds dat de zegelen van dat voor het natuurlijk oog gesloten boek mede opengebroken zullen moeten worden, zal hij ooit Christus zien. En daartoe zal hij ten zeerste nodig hebben het geloof in Christus, waarvan ons in de volgende afdeling staat te handelen.

2. In zijn antwoord, toont de onderwijzer verder aan waar en hoe God dit Evangelie het eerst heeft geopenbaard, namelijk onder de beloften. God Zelf heeft het Evangelie voor de eerste maal geopenbaard in het Paradijs.

(1) Paulus zegt, dat God voortijds vele malen en op velerlei wijze tot de vaders gesproken heeft. En zo openbaarde de Heere Zelf het eerst het Evangelie in de moederbelofte in het Paradijs. God zeide tot de slang - wij hebben reden om te veronderstellen dat deze in tegenwoordigheid van Adam en Eva aanwezig was: "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen." Hier wordt beloofd een Zaad der vrouw, dat is een waarachtig mens. Die mens zou in vijandschap staan met de duivel en zijn zaad, dat is dus een heilig mens. Die mens zou de duivel de kop vermorzelen, dat houdt in, dat Hij sterker is dan alle schepselen, te weten waarachtig God. Ja, dit Vrouwenzaad zou zulks doen, daarin ziet men de vereniging van de twee naturen in de Middelaar. Ook lezen wij hier dat deze Middelaar, dit Zaad der vrouw, door de duivel in de verzenen gestoken zou worden, zodat Hij viel in het stof des doods, dat wil zeggen dat Hij lijden zou. Maar ook ligt opgesloten in het vermorzelen van de kop van het slangenzaad dat Hij het weder te boven zou komen.

(2) Dit heeft God daarna door de heilige patriarchen laten verkondigen. De patriarchen waren de eerste vaders vóór de zondvloed, van Adam tot op Noach en van Noach tot op de twaalf zonen van Jakob. Dezen worden patriarchen genaamd: "En Jakob gewon de twaalf patriarchen." En omdat naar de belofte en de vrije beschikking de Messias uit Davids geslacht zou voortkomen, die uit de stam van Juda was, en de verandering der kerk van daar zou beginnen, wordt ook David een patriarch genoemd. In Handelingen zegt Petrus: "Gij mannen broeders, het is mij geoorloofd vrijuit tot u te spreken van de patriarch David." Deze patriarchen zetten het Evangelie in hun geslachten voort. Dus gaf Abel al getuigenis. Ten tijde van Enos begon men al in het openbaar de Naam des Heeren aan te roepen. Zo heeft ook Enoch al geprofeteerd van de komst van Christus ten oordeel. En Noach was al een prediker van de gerechtigheid van de Borg. Maar op veel duidelijker wijze geschiedde deze verkondiging in de tijd van Abraham en van zijn zonen en hun huizen, toen God duidelijk het verbond der genade met Abraham en zijn zaad heeft opgericht. Dit Evangelie der genade hebben zij geloofd, de Middelaar aangenomen en de toerekening van Zijn gerechtigheid verkregen. En hierbij behoren ook zeer grote mannen van die tijd, die echter niet tot de heilige linie behoorden. Zoals Melchizédek, en Job, die ook al van zijn Losser sprak.

(3) Ook heeft de Heere dit Evangelie door de heilige profeten laten verkondigen en voorzeggen. Om hier dan maar enige weinige profetieën te noemen aangaande de Messias:

- Jakob voorzegde dat de Messias, of de Silo, komen zou als de scepter of de koninklijke macht onder Israëel nog niet geheel zou geweken zijn, noch ook de wetgever van tussen zijn voeten. Als dus hun ordeningen nog bestonden. En alzo is Jezus ook gekomen ten tijde van Herodes, een Askalonier van geboorte, een Idumeër van opvoeding, als deze de scepter over Juda zwaaide, maar echter in de grote raad de wetgever nog werd gezien. Het gezag van deze wetgever werd daarna vernietigd door de wapenen van Titus Vespasianus, toen deze stad en tempel heeft verwoest.

- De Messias moest komen als het koninklijk geslacht van David in een zeer geringe staat zou zijn: "Daar zal een rijtje voortkomen uit de afgehouden tronk van Isai, en een scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen." En: "Ik zal die kroon omgekeerd, omgekeerd, omgekeerd stellen, ja zij zal niet zijn, totdat Hij komt, Die daartoe recht geeft en Wie Ik dat geven zal." Het welk in Jezus van Nazareth is vervuld, Die geboren is toen de nakomelingen van David timmerlieden waren: "Is deze niet de Zoon des timmermans?" En in Lukas staat, dat voor hen geen plaats was in de herberg.

- De Messias moest komen toen de tweede tempel nog stond, waarom dit laatste huis heerlijker zou zijn dan het eerste, namelijk door de inkomst van de Messias, zoals dit ook is vervuld in Jezus van Nazareth. Hij zou komen na zeventig jaarweken, gelijk aan Daniël geopenbaard. Dit is in Jezus van Nazareth vervuld, of reën deze berekening ook doet eindigen in Jezus' geboorte, Zijn doop of Zijn dood.

- De Messias moest geboren worden te Bethlehem, uit een maagd. En in een arme en verachte staat, zijnde een arm Koning, rijdende op het veulen van een ezelin. En dit alles is in Jezus van Nazareth vervuld, gelijk overvloedig uit de Evangeliën blijkt.

- En wat de Messias zou overkomen, is ook voorzegd, zo duidelijk, alsof David en Jesaja bij het kruis hebben gestaan, namelijk Zijn zwaar lijden en Zijn dood, en de daarop volgende heerlijkheid.

- En de gevolgen van de komst van de Messias waren ook voorzegd. De verwoesting van stad en tempel. Het offer zou ophouden. Ook zouden dan de heidenen nabij gebracht en bekeerd worden, naar de profetie in Genesis. Elk die zijn ogen maar opslaat, kan dit zien vervuld. De gehele verandering van de huishouding Gods in Zijn kerk is er een bewijs van. Wij lezen in Jesaja: "Zoekt in het boek des Heeren, en leest: niet één van deze zal er feilen, het één noch het ander zal men missen; want Mijn mond Zelf heeft het geboden." Uit de Evangeliën blijkt het alles overvloedig, dat ook hier niets gefeild of gemist heeft.

4. In het antwoord van de Catechismus wordt er ook op gewezen, dat God dit Evangelie door de offeranden en ceremoniën der wet heeft laten voorbeelden. Deze voorbeelden, behorende tot de aan Israëel gegeven kerkelijke wetten, waren in die tijd zeer vele. Daar waren persoonlijke voorbeelden, als profeten, priesters, richters, koningen, bijzonder wel de hogepriester. Of zakelijke voorbeelden, als de offeranden en andere ceremoniën, het Paaslam, de wassingen en reinigingen, de feestdagen en de schaduwachtige sabbatten: "Dat u dan niemand oordele in spijs of in drank, of in het stuk des feestdags, of der nieuwe maan, of der sabbatten; welke zijn een schaduw der toekomstige dingen, maar het lichaam is van Christus." Dit was een zeer kostelijke en voor het vleselijke Israëel een zeer lastige dienst. In Handelingen wordt deze zwaar genoemd: "Welke wij noch onze vaders hebben kunnen dragen."

Toch evenwel heeft God deze wetten aan Israël niet in Zijn toorn gegeven, om de zonde van het gouden kalf, maar in Zijn gunst, als een scheidsmuur tussen Israël en de andere volkeren. Daarom wordt in Efeze van een middelmuur des afscheidseles gesproken. Dit blijkt ook hieruit wel, dat God reeds van deze wetten gegeven had vóór de zonde van het gouden kalf, en juist vanwege deze zonde ophield deze wetten te geven totdat Mozes verzoening voor het volk bij God gevonden had. Toen eerst ging de Heere weer verder met Zijn wetten aan Zijn volk te geven. En dit alles diende om de kinderen Israëls van hun onreinheid en strafschild te overtuigen, opdat zij hun heil buiten zichzelf in de toekomstige Messias zouden zoeken. Daartoe was deze wet nu een schaduw en een voorbeeld, zoals Paulus spreekt. De wet heeft wel de schaduw der toekomstige goederen, maar niet de zaken, welke er in worden afgebeeld.

5. Het antwoord van de Catechismus eindigt dan met de woorden, dat God dit Evangelie ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon heeft vervuld. God heeft ons dit in de Schriften geopenbaard, waarin wij dit zullen kunnen zien als God ons ogen geeft en Hij de zegelen van dat Boek opent. Dan zullen wij daarin zien dat de Heere Jezus Christus, ten aanzien van zijn Godheid de eniggeboren Zoon des Vaders zijnde, God uit God, Zijn menselijke natuur uit de maagd Maria, in enigheid van Zijn bestaan, heeft aangenomen op de rechte tijd en plaats. Dat Hij die Leraar met macht is, die hoogste Profeet, die volmaakte Hogepriester, Die Zichzelf heeft opgeofferd tot een rantsoen voor velen. Die de grote Voorspraak is en die grote Koning, Die een ijzeren scepter heeft om de vijanden van Zijn kerk te verdelgen en ook om de harten voor Hem in te nemen en te overwinnen, daartoe alle strikken des duivels verbrekende.

Ziedaar vrienden, Christus aan elk onzer aangeboden. Maar wat is dan toch de reden, dat een mens, die iets van zijn ellende en gevaar gevoelt, en die ziet dat Hij een gepaste Borg en Middelaar is, wat is toch de reden, zeg ik, dat hij niet naar Hem grijpt, Hem omhelst en aanneemt? O, dat zal er ontbreken, waarvan in de volgende zondagsafdeling moet worden gehandeld, namelijk het waarachtig geloof.

Toepassing

Ziedaar vrienden, in de verhandelde stof Christus u aangeboden, zoals Hij bekend wordt gemaakt in het Evangelie. Kon u Hem nu toch zien! Maar om Hem te zien, hebben wij ogen nodig, en het is Gods werk die te geven. De Bijbel leert ons dat de mens blind is, en het Evangelie van nature voor hem gesloten. Het is als een boek in de hand van één, die niet lezen kan. Of die zou kunnen lezen, maar het is verzegeld.

A.

Zien wij eerst voor wie dit Evangelie gesloten is, en wie Christus daarin nog niet kunnen zien.

1. Het is gesloten voor degenen, die nog zo jammerlijk blind zijn en die toch hun blindheid niet zien of gevoelen. Wat heerlijkheid zoudt gij toch in Christus als de Wijsheid zien? O mensen, Hij heeft als die grote Leraar die betekenis voor u niet, want anders zoudt gij Hem dierbaar achten en alles voor Hem opzij zetten. Het Evangelie is gesloten voor mensen, die hun zonden niet zien of gevoelen, maar die daarin leven. Voor mensen, die hun hele hart bij de wereld hebben en zich verheugen in het kwaad en in de verkeerdheden van het kwaad; dezulken hebben de duisternis liever dan het licht. Dezulken hebben Jezus tot rechtvaardigmaking en heiligmaking niet van node. Hij kan voor hen niet dierbaar zijn, die menen dat hun staat en weg goed is, en die dat stuk niet uit hun hand willen laten vallen. Mensen, meent u dat u zo gerust zou blijven als u uzelf zag?

2. Het is gesloten voor mensen, die hun boosheid, haat en vijandschap tegen God, tegen Christus en Zijn volk niet kennen, en, die daar geen handenvol werk mee hebben. O, als de woedende zonden en de kracht des vijands, de verzoeken van de wereld en de ganse verkeerdheid des harten onder al Gods wegen niet drukken, hoe kan Jezus voor zulk één dierbaar worden tot een volkomen verlossing? Christus is geen dienaar van de zonden. Zou de verlossing van een zondaar Hem zó veel gekost hebben, en meent gij zorgeloos naar de hemel te gaan?

3. Ook is het Evangelie gesloten voor degenen, die Jezus niet liefhebben. Als men iemand liefheeft, daar weet men wel iets van. Al waren het maar tranen van vrees dat men hem niet liefheeft. En die niet gaarne van Jezus horen en van Zijn dierbaar werk in de ziel, niet van de wedergeboorte en bekering spreken en willen horen spreken, ja die met hun hart bij andere dingen zijn als er van de dingen van Gods Koninkrijk gesproken wordt, of die ook het werk der genade van Christus in de ziel tegenspreken, dat zijn vijanden van het kruis van Christus.

O mensen, meent u zó zalig te worden? Och, legt u daar eens bij neer. Is het waar, dat de engelen - waar Christus die betrekking niet op heeft - begerig zijn om in te zien in die hoge weg van verlossing van zondaren door Christus? En is het waar, dat Gods kinderen zeggen - op de Bijbel gegrond - wanneer zij maar een stukje van de zaken zien, dat er een eeuwigheid toe zal nodig zijn om een Drie-enig God te prijzen, om het Lam te verheerlijken en om eeuwig weg te zinken in verwondering? En meent u toch nog zó zorgeloos, zó gerust, zó ongemerkt, genade en deel aan Christus te hebben? Mensen, ontwaakt toch nog eer het besluit zal baren, want als kaf gaat uw dag voorbij.

O, wat zullen uw oordeel en uw hel zwaar zijn, zó lang geleefd te hebben onder de aanbidding van Christus, en Hem verworpen te hebben en versmaad. Een vijand ook van dat volk gebleven te zijn, dat het zo goed met uw ziel meende. Wat zal het zijn, als gij zult beginnen buiten te staan en dan zult roepen, maar uw dag voorbij zal zijn! Als gij zult begeren één van de dagen van de Zoon des mensen te zien, maar gij die niet zult zien.

Och, geloof die waarheid eens en laat ze u niet ontnemen, dat Christus - indien gij niet bekeerd wordt - voor u zal zijn een steen om te verpletteren waar hij op valt, en dat gij niet bestaan zult voor de toorn van het Lam. Nu stoot gij u dagelijks aan Hem en aan Zijn volk; Hij is u een aanstoot. Maar Paulus spreekt een dubbele vervloeking uit over degene, die Jezus Christus niet lief heeft. Geloof ook, zo gij het kunt, en bidt er anders God om dat Hij het u wil doen geloven, dat gij in eeuwigheid Gods Koninkrijk niet zult zien. Integendeel, dat gij een schrikkelijke verwachting zult hebben, tenzij de Heere Jezus u aanslaat, Zijn hand aan uw hart legt en u geheel omwendt. Er zal toch heel wat toe nodig zijn eer gij een vriend wordt van hetgeen gij nu haat, en een vijand van hetgeen gij nu liefhebt. Er zal nog heel wat moeten gebeuren eer gij uw tienduizend talenten schuld op Christus overgedragen hebt. En mensen, dat zal moeten geschieden in deze korte tijd. Mocht het u aan het werk helpen, dat u geloven kon dat Jezus de aller ellendigste en de allergrootste zondaren helpen wil. Dat Hij wacht om genadig te zijn, al is uw hart nog zo tegen het werk van God gekant. O mensen, geloof toch dat alle dingen mogelijk zijn bij God, en dat de oorzaak niet aan de zijde Gods ligt, maar dat het uw eigen schuld zal zijn als gij het niet krijgt.

B.

1. Mochten ook degenen, die wat beginnen om te zien en te vragen welke de goede weg is om te bewandelen, uit de verhandelde stof zien wat het einde van hun zoeken moet zijn, namelijk het vinden van Christus. O, dat u dan daarbuiten geen rust moge vinden! Jezus brengt Zijn getuigenis en merk mee als Hij woningen komt maken. Dat gij dan veel roepen mocht, dat Jezus u make tot voorwerpen, waaraan Hij Zich als die gepaste Middelaar kan openbaren. Is Jezus van de Vader geworden tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en volkomen verlossing, dan ziet u daarin hoe u Hem behoort te zoeken, en ook in welke orde. Eerst tot licht en wijsheid, dat Hij u de ogen opene en u lere hoe gij met uw zonden tot Hem als Priester te komen hebt. Dat is de zaak, welke tot een christen maakt, en daar vloeien de heiligmaking en de verlossing uit voort.

2. Zoekt toch veel het Evangelie te gebruiken en onder de verkondiging daarvan op te gaan. Gij hebt met het gehoor der oren het gerucht gehoord dat Christus er is. O, legt u dan veel op de knieën voor Hem neer en vraagt Hem dat Hij uw ogen opene, gelijk Hagar, om de Fontein te zien. Dat Hij ook het boek des Evangelies voor u opene. Vrienden, niemand dan Christus alleen, als dat Lam Gods, is waardig of komt het toe de zegelen van dat boek te verbreken.

3. Zucht ondertussen veel tot Hem, dat gij er toch voor bewaard moge worden van terug te keren. Bewaard ook voor het aangrijpen van een valse Christus, zoals in het laatst der dagen door velen zal worden gedaan. En vrienden, die waarlijk zoekt, die heeft beloften dat hij zal vinden. Och, de Heere helpe u aanhouden, en mocht zo uw tijd, dag en uur eens aanbreken, dat gij al het uwe eens loslaten mocht en in Christus worden overgezet.

C.

1. Tot hun bemoediging en besturing kan Gods volk uit de verhandelde stof leren de nauwe betrekking, die zij op Jezus hebben. Jezus is uw Goël, uw Nabestaande. Alle in de tijd gesloten huwelijken eindigen ook in de tijd: "De vrouw is aan de man verbonden zo lang de man leeft." Maar dit huwelijk is in de eeuwigheid begonnen, en zo is het ook tot in eeuwigheid: uw Man en Hoofd zal eeuwig leven. Zo blijft Zijn verbintenis aan u, en de uwe aan Hem, eeuwig, want Jezus Christus is gisteren en heden en tot in eeuwigheid Dezelfde. Al schijnt het soms dat Hij Zich verbergt, gelooft dan toch de Bijbel. Zijn liefde is een eeuwige liefde. Deze is in Zijn zware lijden nog sterker geworden, en in Zijn uitnemende verhoging niet verminderd. Paulus zegt: "Zodanig een Hogepriester betaamde ons, Die hoger dan de hemelen is geworden om medelijden met ons te hebben".

Vrienden, het is om de arbeid Zijner ziel, dat Hij, u aanziet en dat Hij u bij Zich voor de troon zal zien. O, doet Hem dan de eer, dat gij u Hem toebetrouwt.

2. Tot uw opwekking moge nog het volgende dienen.

a. Denkt toch niet dat u te zondig bent en dat Hij u daarom niet liefheeft. Want Zijn liefde is op uw persoon gevallen. Hij haat alleen uw zonden, en die zal Hij blijven haten, en Hij zal niet rusten vóór Hij u van uw zonden heeft vrijgemaakt. Och, dat uw haat daartegen ook toenemen moge en dat u oprechter worden moogt in de strijd tegen de zonden en de menigvuldige verzoeken.

b. Is Jezus u van de Vader geworden tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en volkomen verlossing, ziet dan hoe gepast Hij is in al uw ellenden, veroorzaakt door al die blindheid, onkunde en onbedrevenheid in de strijd. Dat zijn de zonden en onheiligheden van het hart en van uw daden; het zijn de pakken en lasten, waar u onder gebukt gaat. En Hij zal uw volkomen Verlossing ook zijn tegen de vreze des doods.

c. Eindelijk vrienden, wat u hier in de wereld ook overkomen moge, welke donkere en zware wegen gij hier ook doorgeleid worden moogt, waarin gij geen sporen of voetstappen kunt zien, dat 's Heeren weg is als in de zee en Zijn pad in grote wateren, dan is het tot uw bemoediging dat u weet waar u een Vriend hebt. Welke verdrukkingen u hier ook te wachten hebt - want Jezus zegt: Zij hebben het Mij gedaan, zij zullen het ook u doen - dat u mag weten Wie uw Nabestaande is, Wiens naturen en ambten alleen zijn om u er door te helpen; en Wiens belang dat ook is, want gij zijt ook het loon van Jezus' arbeid. Ja, ondervindt u tegenkanting van de zijde uwer vrienden, nabestaanden of anderen in of buiten uw huis, komt het zaad der slang op omdat u Jezus en Zijn kinderen liefhebt, och, dan hebt u uw Hoofd aan uws Vaders rechterhand. Hij is getroffen door hetgeen u drukt, ja, zij vervolgen Hem. Jezus zal eens komen. Hij zal het moede worden Zijn vijanden nog langer te verdragen. Hij zal ze verpletteren als pottenbakkersvaten en op Zijn eigen tijd zal Hij voor u verantwoording doen, zodat uw recht zal opklaren als de middag.

Amen.

**ZONDAG 7
vraag 20-23**

Vraag 20:

Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn veroordeeld geworden?

Antwoord:

Neen zij, maar alleen degenen, die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.

Vraag 21:

Wat is een oprecht geloof?

Antwoord:

Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis, waardoor ik het al voor waarachtig houdt dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, alleen om de verdiensten van Christus' wil.

Vraag 22:

Wat is dan een christen nodig te geloven?

Antwoord:

Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof in een somma leren.

Vraag 23:

Hoe luiden die artikelen?

Antwoord:

1. Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere.
3. Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria.
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle.
5. Ten derden dage wederom opgestaan van de doden.
6. Opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders.
7. Vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof één heilige, algemene christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen.
10. Vergeving der zonden.
11. Wederopstanding des vleses.
12. En een eeuwig leven.

HET ZALIGMAKEND GELOOF EN WAAROMTRENT DIT WERKZAAM IS

Het eerste stuk van de leer der verlossing des mensen door Christus, als de ware Middelaar, afgehandeld hebbend in de voorgaande zondagsafdeling, gaan wij nu over tot het tweede deel, namelijk hoe en door welk middel - te weten het geloof - een ellendig, verlegen en radeloos zondaar deel aan de Heere Jezus krijgt. Dit wordt behandeld van de 7^e tot de 31ste zondagsafdeling.

- En dan behandelt de onderwijzer dit zó, dat hij eerst in den brede aanwijst wat het ware zaligmakende geloof is, wie dat bezit, alsook de leerstukken der zaligheid, waaromtrent dit geloof werkzaam is, van zondag 7 tot en met zondag 21.
- Dan wijst hij aan welke de vruchten en gevolgen van het ware zaligmakende geloof zijn, namelijk de rechtvaardigmaking des zondaars voor God en de daaruit voortvloeiende heiligmaking - van welke laatste in het derde deel van de Catechismus in den brede wordt gehandeld - in de zondagen 23 en 24.
- En dan wijst de onderwijzer nog aan dat alleen de Heilige Geest de werkende en versterkende Oorzaak van het geloof is, door het Woord en de sacramenten, van zondag 25 tot en met zondag 31.

Wat betreft het waar zalmakende geloof, daarin behandelt de onderwijzer eerst de natuur van het zalmakende geloof, in zondag 7, de vragen 20-23, en daarna uitvoerig de leerstukken of artikelen, waaromtrent het zalmakende geloof werkzaam is, van zondag 8 tot en met zondag 22.

In de nu te behandelen stof, de natuur van het zalmakend geloof, in deze zevende zondagsafdeling, toont ons de onderwijzer de volgende hoofdzaken:

- I. Hoe niemand ooit zalig wordt zonder dit geloof (vraag 20).
- II. Wat het waar zalmakend geloof is (vraag 21).
- III. Hoe dit geloof werkzaam is omtrent de belofte Gods en omtrent de leerstukken der zaligheid, kort omschreven in de twaalf artikelen des geloofs (vraag 22 en 23).

I.

In het eerste stuk, namelijk hoe niemand ooit zalig wordt zonder dit zalmakende geloof, moeten wij, aan de hand van hetgeen de onderwijzer ons voorhoudt (vraag 20) er op letten:

- A. Wie de onderwerpen niet zijn, die zalig zullen worden; en
- B. Wie waarlijk en alleen de onderwerpen daarvan zijn.

A. De onderwerpen, die door Christus zalig worden, zijn niet alle mensen hoofd voor hoofd, zoals zij door Adam zijn verdoemd geworden. Het was de mening van de onderwijzer, dat de vraag: Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn verdoemd geworden? nodig is.

- Nodig omdat in het voorgaande 18e antwoord geleerd werd dat onze Heere Jezus Christus de enige Middelaar en Verlosser is. Wij wezen er daarbij op, dat de apostel daarmede te kennen gaf de eenheid van de Middelaar, en dat Jezus Christus de algemene Zalmaker van alle uitverkorenen is, van het begin der wereld tot aan het einde. En hij ook wees op de vereniging der gelovigen met elkander, uit kracht van de gemeenschap aan dat ene en algemene Hoofd.

- Het is nodig, omdat de natuur des mensen daartoe redenen geeft, gelijk men zien kan uit de praktijk van alle zorgeloze mensen en hoe algemeen men spreekt van Christus als zijn Zalmaker. Al is men ook nooit vernieuwd geworden en al weet men er niet van door de Geest vernieuwd en wedergeboren te zijn, van tot Christus gebracht te zijn en Hem in het hart ontvangen te hebben als een eeuwige Inwoner.

- En het is nodig omdat uit deze verdorven natuur des mensen zulk een dwaalleer voortspruit, gelijk daar zijnde universalisten of de drijvers van de algemene genade of verzoening. De onderwijzer beantwoordt deze vraag dan ook volmondig met: neen. Neen zij, alle mensen, die door Adam zijn verdoemd geworden, worden niet wederom door Christus zalig.

1. De Bijbel leert ons overal, dat niet allen zalig worden: "Gaet in door de enge poort; want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan; want de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die dezelve vinden." Jezus noemt het in Lukas een klein kuddeke, waaraan de Vader naar Zijn welbehagen het Koninkrijk wil geven. Jezus dankt Zijn Vader dat Hij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen heeft, en deze de kinderkens heeft geopenbaard, zeggende: "Ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U." En vanwege de geringheid van het getal, in tegenstelling tot de grote hoop, staat in geschreven van één uit een stad en twee uit een geslacht, die te Sion zullen komen. Dit is te allen tijde zo geweest, als blijkt uit de voorbeelden van de eerste wereld Alle vlees had zijn weg verdorven. Hoe weinigen zijn er aangetekend in de heilige linie. En ten tijde van Noach kwamen er maar acht zielen in de ark. En in Sodom waren er geen tien rechtvaardigen. En wie weet of er behalve Lot wel één was? Eén Melchizédek in Kanaän. Abrahams huisgezin in Ur der Chaldeeën schijnt daar ook het enige te zijn geweest, en weinige Godzaligen waren er met Job in Syrië.

2. De Bijbel leert ons dat geen anderen zalig worden dan alleen de uitverkorenen: "Die Hij uitverkoren heeft, deze heeft Hij ook geroepen." ; "Er geloofden er zo velen, als er verordineerd waren tot het eeuwige leven." Ook leert de Bijbel ons, dat dit getal klein is: "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren." Dat zijn alleen de gegegebenen des Vaders aan de Zoon in het verbond der verlossing, waar Jezus voor bidt: "Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn Uwe." Die alleen worden - om nu zo te spreken - overgebracht uit het boek des levens, der eeuwige verkiezing, in het boek des levens des Lams. Het zijn niet anders dan Jezus' schapen, Zijn volk, Zijn gemeente, waarvoor Hij Zijn leven stelt.

B. Ziet nu wie het waarlijk en alleen zijn, die zalig worden. De onderwijzer zegt: Alleen degenen, die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.

In dit antwoord ligt het verklaard, wie alleen zalig worden. Alleen die Christus werden ingelijfd en die al Zijn weldaden aannemen. Hierdoor moeten wij verstaan:

1. Dezulken, die een drukkend gevoel hebben van de last hunner erf- en dadelijke zonden, van hun blindheid en onmacht.

2. Zulken, voor wie de zonden en verdorvenheden, de zondige bewegingen en begeerlijkheden, de zonden van hun hart zo zwaar worden, en wie het zo smart dat zij tegen zulk een goedgevoelend God zondigen.

3. Zij, die zich in Adam zien gevallen in een kuil zonder water, een kuil van ongelof; en die zichzelf niet helpen kunnen, en evenwel toch gaarne zouden geholpen worden.

4. Hierdoor moeten wij verstaan zulken, die aan veel bestrijding van de vijand zijn onderworpen en daarom veel smaad en verachting ondergaan. In hun hart wordt hun wel wijsgemaakt dat hun zonden te groot zijn, of dat het met hen te ver gekomen is, of dat zij Jezus nooit krijgen zullen, dat hun genadetijd voorbij is. Of ook wel dat zij niet uitverkoren zijn, en dan ook weer dat er geen God is, of dat de Schrift Gods Woord niet is. Nu eens werkt de vijand krachtig op hun natuur- of huneurzonden, dan weer eens met inwerpingen van ijdele en lasterlijke gedachten. Uit zulken worden er wel zalig.

5. Ook zulken, die vermoeid zijn van hun lopen in de wet en van al hun eigen werken aan hun zaligheid. Aan wie de hoop en moed ontvallen, welke zij tevoren op iets in zichzelf hadden. Dezen zijn als afgewerkt en zijn aan het einde der wet gekomen, die er treurend bij neerzitten. O, het einde der wet is Christus. En deze roept Hij: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven." Die als amechtig zijn en zich als het ware buiten adem gelopen hebben naar de vrijstad Christus, en die gaarne binnen zouden zijn. Die zo veel dierbaarheid in Christus en zo veel gepastheid in al Zijn weldaden en goederen zien, ja voor wie al wat aan Hem is, gans begeerlijk is. Maar zij zien en geloven ook, dat Jezus Zich eerst over hen moet ontfermen, hen eerst moet opzoeken en hen halen waar zij staan. Zij geloven dat de hand des geloofs hun moet worden toegereikt, zullen zij in Hem worden ingelijfd of met Hem verenigd, en zullen zij al Zijn weldaden voor zichzelf aannemen. Zij geloven metterdaad: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, Hem trekke; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage. Want is geschreven in de profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij. En Hij zeide: Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij dat het hem gegeven zij van Mijn Vader." Het middel, waardoor dezen alleen zalig worden, is zoals de onderwijzer zegt, een oprecht geloof. Dáárdoor worden zij Christus ingelijfd en nemen zij al Zijn weldaden aan.

1. Dat de zaligheid alleen verbonden is aan het in Christus ingelijfd zijn, of het met Hem verenigd zijn, leert ons het heilig Woord, dat spreekt van de ranken in de wijnstok; "Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel." ; "Die de Heere aanhangt, is één geest met Hem." En dus ook aan het aannemen van al Zijn weldaden: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." ; "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk." ; Indien door de misdaad van één de dood geheerst heeft door die ene, veel meer zullen degenen, die de overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen, in het leven heersen door die Ene, namelijk Jezus Christus."

2. Dat dit inlijven in Christus en het aannemen van Zijn weldaden alleen door middel van het geloof geschiedt: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden: "Opdat Christus door het geloof in uw harten wone.", "Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven." In Handelingen zeiden Paulus en Silas tot de stokbewaarder: "Geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden." Want er staat: "Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen."

II

Bezien wij nu in de tweede hoofdgedachte wat het waar zaligmakend geloof is (vraag 21).

Daarin moeten wij letten:

A. Op de vraag: Wat is een oprecht geloof?

B. Op het antwoord van de onderwijzer, inhoudende waarin dit bestaat.

A. De vraag is naar een oprecht geloof, dat zaligmakend is. Het wordt een ongeveinsd geloof genoemd. Het geloof der werking Gods. Het geloof der uitverkorenen Gods.

De onderwijzer heeft tot deze vraag wel gewichtige redenen, omdat er in de Bijbel verschillende soorten van geloof voorkomen, welke evenwel niet met de zaligheid zijn gevoegd.

En ook omdat elk mens van nature een hart vol bedrog heeft, en elk een weg heeft, die hem recht schijnt, en welke laatste zijn wegen des doods. Elk heeft en houdt wat voor het zaligmakend geloof, dat het niet is. Daarom is het noodzakelijk dat wij met ons hart onderzoeken welke soorten van geloof er in de Bijbel al voorkomen, die met de zaligheid niet zijn gevoegd.

1. De Heilige Schrift leert ons namelijk, dat er een historisch geloof is. Dat is een geloof, waardoor men de zaken, welke in de Bijbel zijn geopenbaard, zelfs die aangaande des mensen ellendige staat en de weg van verlossing door Christus, zonder meer kent en toestemt als waarheden. Maar dan zonder dat de mens daardoor gedrongen wordt tot zichzelf in te keren, hoe deze zaken wel tussen God en zijn ziel staan, wat hij er van heeft of mist in zijn ziel. Dus is het een geloof zonder toepassing op zichzelf en zonder veel aandoening des harten. Hiervan wordt gesproken: "Geloof gij, o koning Agrippa, de profeten? Ik weet dat gij ze gelooft." En: "Gij gelooft dat God een enig God is; gij doet wel. De duivelen geloven het ook en zij sidderen."

2. De Heilige Schrift leert ons ook, dat er een geloof der wonderen is. Dat is een gestaltelijke vaststelling of versterking in de onbepaalde macht van God, om een zaak boven de loop der natuur, aan zichzelf of aan anderen door Gods hulp te doen geschieden. Dit geloof kan geschieden geheel buiten de gemeenschap aan Christus en zonder deel te hebben aan de door Christus verworven Geest. Dit geschiedde veel ten tijde van Christus' omwandeling op de aarde en vervolgens bij de voortplanting van het Evangelie. Van dit geloof wordt gesproken: "Zo gij een geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze berg zeggen: Ga heen van hier derwaarts! En hij zal heengaan en niets zal u onmogelijk zijn." Ook in Handelingen, waar wij lezen dat de kreupele Paulus hoorde spreken, welke de ogen op hem houdende en ziende dat hij geloof had om gezond te worden, tot hem zeide: Sta recht op uw voeten; en hij sprong op en wandelde. En Paulus zegt: "Al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo ware ik niets." Dat dit geloof niet zalig maakt, blijkt uit: "Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Heere, Heere, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam duivelen uitgeworpen, en in Uw Naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij, die de ongerechtigheid werkt!"

3. De Heilige Schrift leert ons ook, dat er een tijdgeloof is. Dat is een geloof waardoor een mens buiten Christus, de zaken in Gods woord vervat, in het algemeen die kent en toestemt, die zichzelf verkeerd toepast en met vreugde ontvangt. Die hij ook met veel vrolijkheid belijden kan, die ook veel bewegingen in zijn hart en daden veroorzaakt en hem tot hoge verrukking in zijn fantasie kan geven. Maar dit is voor een tijd; en als verdrukking of vervolging komt, om des Woords wil, zo wordt hij terstond geërgerd." Ook: "Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn, en de hemelse gaven gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede Woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig worden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelf de Zoon van God wederom kruisigen en openlijk te schande maken." En ook: "Want indien zij, nadat zij door de kennis van de Heere en Zaligmaker Jezus Christus, de besmetting der wereld ontvloden zijn, en in dezelve wederom ingewikkeld zijnde, van dezelve overwonnen worden, zo is hun het laatste erger geworden dan het eerste." Dit geloof gelijkt het meest op het zaligmakend geloof, hoewel het echter een dood geloof is. Vrienden, omdat dit het enige nodige raakt, omdat het een zaak van het uiterste gewicht is, laten wij ons toch hierbij neerleggen en nader onderzoeken wat een mens al hebben en doen kan, wat hij dan voor geloof houdt en wat het toch niet is.

B. In het antwoord toont de onderwijzer aan wat het ware geloof is. Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis, waardoor ik het al voor waarachtig houdt dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Wij zien daarin waarin het wezen van het waar zaligmakend geloof bestaat, in al zijn omstandigheden. Dus zowel in hetgeen er onafscheidelijk aan voorafgaat, als in hetgeen altijd volgt. En ook wijst de onderwijzer aan wat somtijds daarop volgt, het welwezen des geloofs, of wat de troost van een christen volkomen maakt. Maar ook een zeker vertrouwen, enz. Zie hoe het zaligmakend geloof in Gods Woord al genaamd wordt en hoe het beschreven kan worden. Het woord geloof, in de Bijbel voorkomende met betrekking tot de daad der ziel omtrent Christus, wordt veel met andere uitdrukkingen aangeduid.

1. Bijvoorbeeld door ogen, te zien op Jezus: "De ogen dergenen, die zien, zullen niet terug zien; en de oren dergenen, die horen, zullen opmerken." ; "Zij hebben op Hem gezien, ja Hem als een waterstroom aangelopen, en hun aangezichten zijn niet schaamrood geworden."

Evenals in Numeri de door de vurige slangen gebeten en zagen op de verhoogde koperen slang, en zij werden door dat zien genezen. Ook door voeten, waarmee men gaat en loopt tot Hem: "Wendt u naar Mij toe en wordt behouden." ; "Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten", in welke tekst de woorden geloven en komen verwisseld worden als hetzelfde aanduidende. Het wordt ook genoemd de toevlucht te nemen: "Welgelukzalig zijn allen, die op Hem betrouwen" ; "Hoe dierbaar is Uw goedertierenheid, o God! Dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen toevlucht nemen." Dus is het een vlieden naar Hem, om zijns levens wil, gelijk als men liep naar de vrijstad.

2. En door handen, waarmee men Jezus aanneemt: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." En aangrijpen: "Grimmigheid is bij Mij niet; wie zou Mij als een doorn en distel in oorlog stellen, dat Ik tegen hem zou aanvallen, en hem tegelijk verbranden zou? Of Hij moest Mijn sterkte aangrijpen."

3. En ook wordt het geloof uitgedrukt door zich overgeven aan Christus: "Zij gaven zich aan de Heere." In 2 Kronieken staat van Amasia, die zich vrijwillig had overgegeven. Dit wordt wel eens een wentelen of overwentelen genoemd: "Wentel uw weg op de Heere." Dit gaat dus gepaard met een verlaten, wagen of toebetrouwen: "Mijn Schild, op Wie ik mij betrouw", dat wil zeggen: verlaat.

4. Maar nadrukkelijk wordt het in Jeseja genoemd een zich werpen op Hem, om van Hem gedragen te worden: "Gij zult op de zijde gedragen worden, en op de knieën zeer vriendelijk getroeteld worden", gelijk een voedstervader zijn zuigeling draagt, die zich in zijn armen werpt. Dit geloof kunnen wij als volgt omschrijven: Het is het hartelijk toestemmen van het getuigenis van God, met betrekking tot de eigen verloren ziel, dat naar Gods Woord en beloften in Zijn Zoon alleen het Leven is. En dat men op die grond om zijns levens wil naar Christus vlucht om Hem aan te nemen en zich op Hem te verlaten. Dus dat men zijn staat voor de tijd en voor de eeuwigheid op Hem doet aankomen. Hierin liggen alle delen van het geloof, waarvan de Catechismus spreekt.

Zien wij dan nu waarin volgens de onderwijzer het geloof bestaat of wat er toe vereist wordt.

1. Het bestaat in kennis. Men zal niet tot iemand gaan en hem aannemen, om zich er op te verlaten, indien men hem niet kent. De Catechismus noemt het een zeker weten of kennis. En hierdoor moeten wij niet slechts een letterkennis verstaan, of opvattingen van al de zaken, die ter zaligheid nodig zijn. De Bijbel is er vol van, dat menig een met zulk een kennis, bevattende en gaven verloren gaat, hoe hoog zij ook gaan. Om maar één schriftplaats te noemen: "Al ware het dat ik de talen der mensen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden. En al ware het dat ik de gave der profetie had, en wist al de verborgenheden, en al de wetenschap; en al ware het dat ik het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo ware ik niets." Maar een zeker weten of kennis, dat wil zeggen een kennis, die een deel is van het geloof. Een kennis, door de verlichting van de Geest bij het Woord, waardoor het hart wordt ingenomen en losgemaakt van alles waar het aan vast zat. Aan deze kennis is de rechtvaardigmaking verbonden: "Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken." Het eeuwige leven is er aan gehecht: "Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige en waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt." Een kennis van Christus door openbaring van Hem aan en in de ziel: "Ik zal Mijzelf aan hem openbaren, of woning bij hem maken." Gelijk ook Paulus zegt: "Wanneer het God behaagd heeft Zijn Zoon in mij te openbaren." Paulus zal tevoren een grote mate van letterkennis aan de voeten van Gamaliël gekregen hebben, maar aan en in zijn hart kende hij Christus niet tegen zijn zonden, dan alleen na die openbaring des Geestes bij de letter. Dit noemt de onderwijzer een zeker weten of kennis, dat is een kennis door overtuiging des Geestes. Dat is een zekere kennis, op welke een martelaar de dood wil ondergaan. Er is geen onvaster mens, dan die alleen maar letterkennis bezit.

2. Deze ware kennis heeft tot haar voorwerp: de Heere God, en hetgeen Hij tot zaligheid van des mensen ziel in Zijn Woord heeft geopenbaard.

(1) Zien wij nu waarvan zulk één dan kennis hebben moet en heeft. Hij moet in de grond, bij Gods licht, van zijn verlorenheid in zichzelf van nature ontdekt zijn; zijn vervreemdheid van de heilige en algenoegzame God door de zonde zien: "Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods."

En dat bij het licht van Gods heiligheid en rechtvaardigheid, gelijk Job zeide: "Met het gehoor der oren heb ik van U gehoord, maar nu ziet U mijn oog; (en dan is het gevolg:) daarom verfoei ik mij en ik heb berouw in stof en as." Toen Jesaja God zag in Zijn heiligheid en heerlijkheid moest hij uitroepen: "Wee mij, want ik verga! Dewijl ik een man van onreine lippen ben, en ik woon in het midden eens volks, dat onrein van lippen is; want mijn ogen hebben de Koning, de Heere der heerscharen gezien."

(2) Daarbij ook kennis van zijn dodelijke onmacht om zich ooit te kunnen redden. Want hij heeft een morenhuid, die hij niet kan veranderen. Hij kent zich zoals hij in zijn bloed vertreden ligt op de vlaktedes velds en sterven moet, indien er bij God geen, weg zou zijn en die aan zijn ziel niet ware ontdekt. Zulk één heeft ook kennis van zijn strafwaardigheid, wat hij te wachten heeft als hij zo blijft. Zulk één gelooft de verschrikkelijke toorn van God, waarvan hij tevoren zo geen indruk had: "Alleenlijk kent uw ongerechtigheid, dat gij tegen de Heere, uw God, hebt overtreden."

(3) Hij moet de Heere Jezus kennen in Zijn dierbaarheid en heerlijkheid, zoals Hij is de Schoonste aller mensenkinderen en er genade is uitgestort op Zijn lippen. Hoe Hij tegenover al hun diepe ellenden vol is van genade en waarheid. En als die enige Naam, onder de hemel gegeven, waardoor een doemeling zalig kan worden. Dat de zaligheid in geen ander is. Ja ook Christus' stem, die hem toeroept: "Mijn zoon, geef Mij uw hart". En hoe Hij ook alleen het hart waardig is: "Ja gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus, mijn Heere; om Wiens wil ik alle dingen schade gerekend heb, en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen." Daarbij moet hij ook kennen welk een vaste Borg Hij is, hoe niemand kan verloren gaan, die Hem heeft: "Die Man zal zijn als een verberging tegen de wind, en een schuilplaats tegen de vloed; als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land." Als een zeer vast slot en huis om te behouden. Ook dat de Vader een welgevallen heeft en voldaan is in die Zoon, als men Hem maar heeft. Hoe dom en onwetend de mens ook is, als God hem door Zijn Geest overtuigt, ziet hij al deze dingen bij Goddelijk licht. En in dit licht ziet hij ook al die waarheden, hoe de Vader de Zoon heeft aangesteld tot Middelaar en in de tijd Hem heeft gezonden om te lijden en te voldoen. En hoe God Hem verhoogd heeft tot een Vorst en Zaligmaker, om te geven bekering en vergeving van zonden. En daarin is dan ook ingesloten de kennis van de Persoon, ambten, staten en weldaden van Jezus Christus, zodat al wat aan Hem is, gans begeerlijk is.

(4) Hij moet kennen zijn vijandig en onwillig hart, dat door Christus niet behouden wil worden, dat afkerig is van de weg van vrije genade. De kracht van dat woord: "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven zoudt hebben", en dat uit gezicht en gevoel van getrouwd te zijn met de eerste man, die grond van eigen werken van het verbroken werkverbond. En daarbij moet hij ook kennen de noodzakelijkheid van tot Christus te moeten worden gebracht. Dat het genadeverbond in de openbaring van Christus aan hem wordt ontdekt en hij onder die band wordt gebracht en hij zo met Christus één plant moet worden, met Hem worden verenigd en één geest moet worden. Deze kennis is geen beschouwende of bespiegelende, maar een hartinnemende en ziel-overhalende kennis.

2. Derhalve behoort tot het geloof ook toestemming. Men zal zich toch op niemand verlaten of zich aan toevertrouwen, tenzij men hem en zijn woord voor waarachtig houdt. De Catechismus noemt het: voor waarachtig houden al wat ons God in Zijn Woord heeft geopenbaard. Verstaat hierdoor geen toestemming, die alleen in het verstand is, een voor waarachtig houden zonder meer. Zoals men wel leest en hoort van Christus, en de mens dan Christus maar op zichzelf toepast en zegt: Hij is mijn Zaligmaker. Want al hoort of leest de mens de waarheden omtrent de Middelaar, en al heeft hij nog zulk een klare en heldere bevatting daarvan, ja al stemt hij alle zaken toe en al acht hij al deze zaken voor waarachtig en zeker, al ziet hij er zelfs beminnelijkheid in, dit is nochtans die toestemming niet, welke een deel is van het geloof.

(1) Het in het geloof bedoelde toestemmen en voor waarachtig houden is gegrond op de zekere kennis, door de overtuigende verlichting des Heiligen Geestes, en is een toestemming met overbuiging van het ganse hart. Neemt het maar in het stuk van de aanbieding van Christus. Dat welgevallen hebben in Hem, van Wie de Vader van de hemel en op de berg getuigd heeft: "Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Welke Ik een welbehagen heb, hoort Hem". O, dat eens worden met de Vader, dat zien van de betamelijkheid Gods in die weg, dat het de Vader betaamde, om Welke alle dingen zijn en door Welke alle dingen zijn, dat Hij vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, de overste Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen! En zo dat de hand leggen op Hem en op al hetgeen God in Zijn Woord tot zaligheid van zijn eigen ziel geopenbaard heeft. Van deze toestemming leest men in Johannes: "Die Zijn getuigenis aangenomen heeft (namelijk het getuigenis dat God getuigt van Zijn Zoon dat in Hem het leven is, die heeft verzegeld dat God waarachtig is."

(2) In dit voor waarachtig houden is een verzekerdheid van de waarheid, dat die dingen alzo zijn, door het licht Gods in de ziel, welke doet aanbidden.

En wanneer God een ziel zo in Zijn waarheid leidt, en de ziel met toepassing op zichzelf daarmede werkzaam is, is zulk een ziel meer verzekerd van de waarachtigheid dezer zaak, dan de grootste geleerde, die met grote letterkennis, echter zonder deze verlichting, de zaken beschouwt en ook wel beschermen kan. En al kan zulk één die zo niet met woorden beschermen, zijn gemoed is er ten volle van overreed, hij ziet de betamelijkheid Gods er in. En zulke laatsten kunnen getrouw aan God blijven en martelaar worden, waar die grote geleerden afvallen als een blad. O, zij hebben het al te duidelijk uit Gods mond gehoord. Daar zeggen dezulken: Ik ben geen kunstig verdichte fabelen nagevolgd toen ik geloofd heb de kracht en de toekomst van onze Heere Jezus Christus, maar in de geest ben ik geweest een aanschouwer van Zijn majesteit, en Zijn stem heb ik van de hemel gehoord. Van deze toestemming leest men ook: "Indien wij de getuigenis der mensen aannemen, de getuigenis van God is meerder; want dit is de getuigenis van God, hetwelk Hij van Zijn Zoon getuigd heeft. Die in de Zoon van God gelooft, heeft het getuigenis in zichzelf; die God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd heeft de getuigenis, die God getuigd heeft van Zijn Zoon." Ook: "Dit is een getrouw woord, en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld is gekomen om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben." Deze toestemming en het voor waarachtig houden omdat men de zaken der woorden gezien heeft, gaat dus gepaard met een overbuiging des harten en is dus een deel van het geloof.

3. Het zaligmakend geloof bestaat ook in vertrouwen. Zonder een vertrouwen op Christus zal toch niemand zalig worden. Ook is er geen geloof, hoe klein of zwak het ook moge zijn, of er is toepassing en vertrouwen in, als men het maar goed onderscheidt. De Catechismus noemt het: een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit loutere genade, alleen om de verdienste van Christus' wil. Aangezien de onderwijzer tegen papisten en anderen staande houdt dat een mens verzekerd kan zijn van zijn genadestaat, en de hervormde leer zulks ook medebrengt, spreekt hij hier van het geloof zoals het is in zijn welwezen, en zoals elke gelovige er naar te staan heeft om recht getroost te leven en te sterven. En daarin is dan opgesloten het wezen des geloofs, hetwelk niemand kan missen, daar zonder dit men zijn ziel verliest en voor eeuwig omkomt. Derhalve merken wij naar het Woord van God en volgens de onderwijzer hier aan een toevluchtnemend vertrouwen, zijnde het wezen der zaak. Daarin bestaat het eigenlijke geloof, hetwelk Christus tot zijn voorwerp heeft en niet in Christus eindigt, maar door Christus tot de Vader gaat. Daarom staat er: "Hij kan volkomen zalig maken degenen. Die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden." En wat betreft de beloften en weldaden van Christus, waarvan de 22e en 23e vraag handelen, dat de Heilige Geest door het heilig Evangelie dit geloof of vertrouwen in het hart werkt uit loutere genade, alleen om de verdienste van Christus' wil, daarvan zal nader worden geleerd in de 25^e zondagsafdeling. Van dit vertrouwen wordt gesproken: "Welgelukzalig zijn allen, die op Hem betrouwen" (of tot Hem de toevlucht nemen), vergeleken met: "Hoe dierbaar is Uw goedertierenheid, o God! Dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen toevlucht nemen." Dit toevlucht nemend vertrouwen des geloofs kan beschreven worden te zijn "dat werk van de Geest van Christus in de ziel, waardoor deze uitgaat uit zichzelf en het naar Hem wendt met al zijn schulden en zonden en onwilligheid. En dat uit een gezicht en gevoel van zijn verlorenheid in zichzelf door de zonden, en van de nietigheid van al het schepsel en waar hij het ook ooit gezocht heeft, en uit de ontdekking dat Christus de enige en vaste Borg is, en dat die in Hem is, niet verloren kan gaan. Zulk één wendt zich naar Hem met zijn vijandig en afkerig, ongelovig en tot eigen werk genegen hart en draagt zich aan de Heere Jezus op en geeft zich aan Hem over." Om maar onder Zijn hand en leiding te zijn, om maar onder Zijn banier te strijden en om in eeuwigheid onder Zijn bewarende hand de strijd tegen zonden en wereld niet meer op te geven. In dit toevlucht nemen is een toepassing, aangezien er geen zien op Jezus is dan verbonden met het zien op zichzelf en zijn zonden, welke zeer onderscheiden is van de verzekering. Ook is er een vertrouwen in en mag dit zo worden uitgedrukt, omdat wanneer de ziel tot Christus vlucht, deze een vastigheid in Hem ziet, en een vertrouwen heeft van door Hem behouden te worden. Gelijk degenen, die naar de vrijstad vluchtten, een vertrouwen hadden dat het daar veilig was. Dit zien wij in Jesaja: "In de Heere zijn gerechtigheden en sterkte, tot Hem zal men komen." En: "Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen." ; "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer."

"En die Man zal zijn als een verberging tegen de wind, en een schuilplaats tegen de vloed, als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land." Vrienden, dit is een zaak, die elk moet hebben, daar hangt het leven van af. Laat ons nu nog in het kort zien welke daden hierin liggen opgesloten.

(1) Allereerst de hongerende en dorstende daad des geloofs, zijnde een werkzame begeerte, die niet te verzadigen is dan alleen met de genieting van Christus: "Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden." Dit is geen rusten in het begeren, maar een rusteloosheid buiten spijs en drank, evengelisch een hongerige en een dorstige. Al bood gij die de wereld vol goud aan, och, dat kan hen niet helpen. Zij moeten spijs of drank hebben. Ziet Johannes alwaar Jezus uitriep: "Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke! Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien."

(2) Ook de aannemende daad des geloofs. Dit is de wezenlijkste daad des geloofs, namelijk: God biedt Zijn Zoon, en Christus biedt Zichzelf in al Zijn gepaste volheden en heerlijkheden aan een zeer ellendige, vuile, zondige en verloren ziel in zichzelf aan, en dat enkel uit vrije genade, om niet. ; "Ik ben gevonden van degenen, die naar Mij niet zochten; tot het volk, dat naar Mijn Naam niet was genoemd, heb Ik gezegd: Ziet, hier ben Ik." En de ziel zich nu bewust zijnde van haar deerlijke staat, kan het niet anders zijn of zij moet met liefde en blijdschap, zeer begerig naar de gemeenschap van Christus, door die gegeven hand dat grote goed aanvatten, aannemen, en door het geloof tot het hare maken: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." ; "Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen." Het is dan een 'mijnen voor zichzelf', een de hand er op leggen, gelijk de bruid: "Mijn Liefste is mijn." Dit is een verenigen, zodat Christus door dat geloof in haar hart komt wonen. En dan wordt die ziel gerekend alles zelf gedaan en geleden te hebben, hetwelk haar Borg in haar plaats gedaan en geleden heeft. Zo is het gemakkelijk te verstaan hoe een gelovige door het geloof in Christus gerechtvaardigd wordt.

(3) Het is ook een overgeevende daad des geloofs. Overgeven wil zeggen los worden van al wat het hart heeft, alle eigen- en zelfliefde. Los van alle eigen heerschappij en van alle vreemde heren. En zo ziet het geloof in het overgeven Christus niet alleen aan als Zaligmaker, maar ook als Heere: "Gelijk gij dan Jezus Christus, de Heere, hebt aangenomen, wandelt alzo in Hem." De gehele Christus is zulk één dierbaar, en dus geeft die ziel zich dadelijk en vrijwillig, en met al de liefde en genegenheid van haar hart over. Zij verkiest Christus en verwerpt al wat buiten Hem is, gelijk in Korinthe "Zij gaven zich eerst aan de Heere." Amazia had zich vrijwillig overgegeven, en de Gibeonieten ook.

- Dit is een lijdelijk overgaan, zoals de overgave van een belegerde stad; die krijgt ook een andere heer en koning, andere wetten enz.

- Ook is dit een wederzijds overgeven. De ziel geeft zich aan Christus, en zij ontvangt Hem ook in haar hart, gelijk als in een huwelijksvereniging. Daarom lezen wij in Hooglied: "Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijn." ; "Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren; en die zal zich noemen met de naam van Jakob. En gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren; en zich toenoemen met de naam van Israël."

- In dit overgeven is ook een leunen en een steunen in stilheid: "Wie is er onder ulieden, die de Heere vreest, die naar de stem Zijns knechts hoort? Als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op de Naam des Heeren en steune op zijn God."

- Ook een toebetrouwen, een verlaten op Jezus, een laten aankomen op Hem is hierin te vinden. Ziet hoe dit niet vreemd is hier, dat het de ziel lichter wordt en deze een stilte en een kalmte ontvangt, gelijk een kind wanneer het zich vol vertrouwen in de armen van vader of moeder werpt. Het is een zich in de armen werpen om gedragen te worden, gelijk een vader zijn kind draagt.

- En zo is het een overgeven om gezaligd te worden, om veranderd te worden, om onder Jezus' liefelijke heerschappij te komen. Derhalve is het geloof ook een zich toevertrouwen.

- In dit geloof is zelfs een volle verzekerdheid. Als men het maar wel verstaat. Het geloof is aan geen twijfeling onderworpen, maar wel de mens, de gelovige, die uit twee delen bestaat. Als men door de volle verzekerdheid verstaat die volvaardige genegenheid van het gemoed, door de Heilige Geest voortgedreven, om aan het Voorwerp des geloofs zijn hart en toestemming te geven, dan is er een volle verzekerdheid des verstands, een volle verzekerdheid der hoop en een volle verzekerdheid des geloofs: "Zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs."

Dit alles geeft te kennen de vastigheid van het verstand, van de hoop en van het geloof in Christus, als dingen die volkomen zekerheid hebben. En alzo is het geloof: "een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken die men niet ziet."

- Hieruit blijkt dat het Goddelijk geloof vast is in zijn toestemming en geen onwaarheden kan aannemen, al is het dat een gelovige vanwege zijn verdorven en ongelovig hart daar wel aan onderworpen kan zijn.

(4) Tenslotte volgt nog de wederkerende of wederomstuitende daad des geloofs, waardoor verstaan moet worden de goedkeuring van God over Zijn werk, niet alleen wegens het aannemen van Christus, maar ook vanwege het aangenomen te worden in de Goddelijke familie, onder de medeburgers der heiligen en onder de huisgenoten van God. En dit is het waar een oprechte op gezet is, die aan de bedrieglijkheid van zijn hart is ontdekt. Die rust niet vóór God het stempel er op zet. Die zegt met David: "Zeg Gij tot mijn ziel: Ik ben uw heil." Zo lang het werk van een oprechte ziel een werk aan haar zijde blijft, en zo lang het haar donker schijnt aan Gods zijde, kan zij niet tevreden wezen: "Alzo zegt de Heere, uw Schepper, o Jakob, en uw Formeerder, o Israë! vrees niet, want Ik heb u verlost; Ik heb u bij uw naam geroepen; gij zijt Mijne. Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn; en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken." ; "Ik ben mijns Liefsten, en Zijn genegenheid is tot mij." ; "Die oren heeft om te horen, die hore wat de Geest tot de gemeente zegt! Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het manna, dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witte keursteen." Waar het recht is, is dit in een meerdere of mindere mate aanwezig, maar wel wordt het veeltijds zeer bestreden, waardoor de oprechte ziel duister is en blijft, en zonder veel troost. Ja, de ziel is wel eens al haar dagen met vreze des doods aan de dienstbaarheid onderworpen, gelijk ook Heman was.

(5) Dan spreekt de onderwijzer nog van een verzekerd vertrouwen, zeggend: Hetwelk de HeiligeGeest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, alleen om de verdienste van Christus wil. Dit behoort tot het welwezen van de genadestaat van een christen en maakt zijn troost groot, en daar heeft elke gelovige - verstaat hier niet elk mens - naar te staan, om zijn roeping en verkiezing vast te maken. Maar elk mens, hoofd voor hoofd, heeft te staan naar het wezen der zaken, anders komt hij niet in de hemel. Maar naar het welwezen te staan, zoals zo veel geschiedt, zonder het wezen te hebben, is vruchteloos en ten vure gearbeid. Door dit verzekerd vertrouwen moet men beslist niet verstaan dat een mens een vertrouwen heeft, dat hij al zijn dagen heeft gehad, of nog steeds vaster tot zijn bolwerk maakt, dat Jezus zijn Zaligmaker is en dat hem al zijn zonden vergeven zijn. Dat is het geloof niet. Het geloof is een werkzame daad der ziel omtrent God in Christus, waarvan de vergeving der zonden een vruchtgevolg is: "Aan Deze geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk, die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam." Maar dat is een vertrouwen, dat voortvloeit uit de blindheid van een mens. Zodra zijn ogen opengaan, hier zalig, of hierna rampzalig, ziet de mens dat zijn vertrouwen is als een huis der spinnenkoppen. Door het verzekerd vertrouwen moet u dit verstaan, wanneer Gods licht schijnt op de bewuste onderhandelingen, welke tussen God en de ziel zijn, en daarbij de Heere van de hemel onmiddellijk met Zijn Woord tot de ziel spreekt: "Zoon (of dochter) wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven". Of als tot Noach: "Gij hebt genade gevonden in Mijn ogen." Hiervan spreekt Job: "Want ik weet: Mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan. En als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; Dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot." En ook Paulus: "Ik weet in Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag": "Wij weten, dat zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen." En: "Wij hebben ontvangen de Geest, Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn: "Deze Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn." Het is dus het doel van de onderwijzer om de gelovigen, die waarlijk tot Jezus zijn gekomen, op te leiden tot die hoogte. En dit blijkt omdat hij in het vervolg van de Catechismus van de weg spreekt, hoe Woord en sacramenten in de hand des Heiligen Geestes daar middelen toe zijn, om hen te brengen tot deze volle verzekerdheid.

III.

Wat het derde punt betreft, zien wij nu nog in het kort hoe dit geloof werkzaam is omtrent de belofte Gods en omtrent de leerstukken der zaligheid, kort omschreven in de twaalf artikelen des geloofs (vraag 22 en 23).

Daarin merken wij aan:

- A. Dat het zaligmakend geloof niet anders werkzaam is, en ook niet werkzaam kan zijn, dan met de beloften Gods in Zijn Woord, en met de leerstukken der zaligheid, daarin geopenbaard (vraag 22).
- B. Hoe de somma of het kort begrip daarvan vervat is in de twaalf artikelen des geloofs (vraag 23).

A. Ziet nu hoe het zaligmakend geloof niet anders werkzaam zijn kan omtrent de belofte Gods en omtrent zuivere waarheden of de leerstukken der zaligheid, in Gods Woord geopenbaard (vraag 22). Wat is dan een christen nodig te geloven? Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof in een somma leren. Dit is omdat het zaligmakend geloof van die aard is, dat het niets opneemt, noch ergens vastigheid in heeft, dan in de beloften Gods en in waarheden, die eeuwige waarheden zijn en van God zijn geopenbaard. Daarom noemt Paulus het geloof een vaste grond der dingen, die men hoopt - zijn oog hebbende op al hetgeen beloofd is - en een bewijs der zaken (of verborgenheden) die men niet ziet. Want omtrent alles wat een mens naar ziel en lichaam ten aanzien van geestelijke en lichamelijke noden van node heeft, heeft God in Zijn Woord beloften gedaan. En met zulke beloften alleen kan het geloof werkzaam zijn. En daar al deze beloften nu in Christus Jezus ja en amen zijn, krijgt de ziel, door de gemeenschap aan Christus, ook deel aan al die beloften. En dus mag de ziel, als een recht op Christus gekregen hebbende, ook de hand leggen op de beloften als voor haar zijnde, als haar eigen goed.

- Dat het geloof niet werkzaam kan zijn met zaken, die niet zijn beloofd, daarvoor zijn verscheidene bewijzen. Bijvoorbeeld de bekering van de antichrist. Deze is niet beloofd, en daarom kan het geloof daarmee ook niet werkzaam zijn. Maar wel aangaande zijn ondergang, dat hij als een molensteen zal zinken in het hart van de zee.
- En zo zijn er geen beloften dat God Zijn volk altijd er voor zal bewaren verzocht te worden. Maar wel, dat als zij vallen, zij niet zullen worden weggeworpen, doch dat zij ondersteund zullen worden en dat zij weer opgericht zullen worden.
- Aldus is het ook gelegen ten aanzien van de leerstukken der zaligheid. Het geloof kan niet werkzaam zijn met leugenleringen. Maar het verdorven deel van de gelovige en zijn dartzel verstand kan onder de heilige toelating van God daar wel nadeel mee doen. Dat het zaligmakend geloof alleen werkzaam is met de beloften Gods en de zuivere leerstukken der waarheid, is ook omdat er zulk een aanbiddelijke samenhang is tussen de eeuwige raad en de beloften enerzijds, en het geloof en het gebed anderzijds. Het ene is aan het andere vastgehecht. De Heere brengt over elk dat Hij bescheiden heeft. Daarom is er zulk een grote dierbaarheid in het leven des geloofs op de beloften, dat wonderlijk tot sterkte van Gods volk kan zijn. Ziet hierover Brakel in zijn Redelijke Godsdienst (deel 1).

B. In vraag 23 zien wij hoe het kort begrip van deze geloofswaarheden is vervat in de twaalf artikelen van het christelijk geloof. Deze artikelen worden apostolisch, algemeen, ongetwijfeld en christelijk genoemd. Niet omdat de apostelen, en wel elk van hen één, deze artikelen hebben opgesteld, maar omdat zij hun grondslag hebben in de onfeilbare geschriften der apostelen. Er is geen ouder geloofsformulier bekend dan dat van de leer der Drieëenheid, bij de instelling van de Doop. Nu, al die andere artikelen in onze geloofsbelijdenis, van tijd tot tijd daarbij gevoegd zijnde vanwege de opkomende dwalingen en ketterijen, vinden hun grondslag in de geschriften der apostelen, en mogen daarom terecht de naam van algemeen, ongetwijfeld en christelijk dragen. Hoewel dit geloofsformulier een menselijk geschrift is, hetwelk op zichzelf niet kan verplichten tot geloof, zo heeft het echter toch gezag, daar het in alle delen en opzichten gegrond is op Gods heilig Woord. Ten aanzien van de stof kan het dus wel Goddelijk en authentiek genoemd worden.

Tenslotte moge dit nog dienen voor de onwetenden, die zo blind zijn als de papisten zelf, om toch wel te onderscheiden, opdat men dit formulier niet houde voor een gebed, zoals de papisten en vele blinde gereformeerden in naam, zulks hun kinderen leren. Zij zeggen: Bid uw geloof. Maar dat zijn woorden zonder zin. Want er zijn drie bekende formulieren: de tien geboden, het gebed des Heeren en het geloofsformulier. In de geboden spreekt God tot de mens, in het gebed spreekt de mens tot God, en in de geloofsbelijdenis spreekt de mens tot de mens, tegelijk handelende met de Heere. Derhalve is dit formulier zeer onderscheiden van het gebed. Vele andere zaken gaan wij nu voorbij.

Toepassing

Zie daar dan iets gezegd van het wezen des waren geloofs, een zaak, waaraan de zaligheid is verbonden, zowel als aan het missen daarvan de verdoemenis: "Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." Vrienden, is het voor een ieder niet hoog tijd, dat hij eens bedaard zich neerzet om te onderzoeken wat hij er van heeft, of wat hij er van mist, om toch zo zorgeloos en zo ongemerkt niet naar het verderf te gaan?

A. Ter beproeving zullen wij nog eens in het kort enige dingen noemen, opdat een ieder zich daaraan toetsen moge. Noemen wij dan eerst wat het zaligmakend geloof niet is.

1. Het is niet dat men voor waarheid houdt dat er een Jezus is. De duivelen hebben nog meer, want die sidderen nog.

2. Ook niet dat men zichzelf sterk opdringt en wijs maakt: Christus is mijn Zaligmaker. Een geloof, dat u van nature altijd hebt, zonder bewuste werkzaamheden en onderhandelingen, is het ware niet. Daaraan vast te houden, is aan een leugen vast te houden.

3. Ook niet dat men de geboden onderhoudt, een goed leven leidt en recht is in zijn handel en wandel. De Farizeeën hadden meer, en Jezus zeide dat de gerechtigheid overvloediger moest zijn dan de hunne.

4. Ook niet dat men kennis van de waarheden des Evangelies heeft, dat men begrijpt wat men tot zaligheid nodig heeft en dat men overreed is in zijn oordeel van de noodzakelijkheid van hetzelfde. Dat alles kan men hebben en toch het ware geloof missen.

5. En ook niet dat men het Woord met vreugde ontvangt. Dat men er zo een soort van bevindingen van heeft en ook gaven des Geestes, of wel eens hoge verrukkingen en optrekking buiten het Woord. Dit alles is geen geloof, en zulks kan een mens hebben en toch nooit geloven en dus heengaan ten verderve.

Maar ziet daar nu tegenover wat het wel is, hoe het toegaat, of waaraan men zou kunnen weten of men de genade des geloofs deelachtig is.

1. Zulk één heeft meer of minder gevoeld de schuld en last van zijn zonden. Zulk één is uit zijn kracht, werk en plichten geslagen, zodat hij ten einde raad was en des doods waardig voor God stond.

2. Aan zulk een ziel is dat wonderwerk geschied, hetwelk Paulus noemt een werk naar de sterkte Zijner macht. Aan die ziel is de Middelaar geopenbaard en is het van de Vader geleerd tot Hem te komen. Daar valt weg alles wat te voren het hart bezet hield, bij de uitnemendheid van de kennis van Christus. O, dat is voor zulk een ziel een uitnemende kennis, God in Christus en de uitgevonden weg van verzoening te kennen.

3. Zulk één heeft Jezus aangenomen op die openbaringen van Hem aan de ziel. Hij is geholpen en gesterkt geworden om zich op Zijn aanbidding aan Hem over te geven en zich zo te werpen in de handen van een almachtige Middelaar.

4. Zulk een ziel neemt Jezus geheel aan, zowel tot Koning en Profeet, als tot verzoening. Hij neemt Jezus aan met al de gevolgen van die, alle kruis en verdrukkingen. Zulk één kan verlaten zijn volk en zijns vaders huis. Zoals Mattheus; toen Jezus slechts zeide: "Volg Mij!" Verliet hij aanstonds zijn tolhuis.

5. Zulk één kan ook niet geloven als hij maar wil. God moet hem doen geloven.

6. En tenslotte, zulk één is gezet op gemeenschap met Christus. Als hij deze niet heeft, dan treurt hij. Vrienden, legt u hier nu eens bij neer. Mist u dit? Dan mag u hebben wat u hebt, zelfs een aller sterkste hoop, maar zij zal vergaan en gij gaat er mede verloren. Hoewel, dat is ook een eeuwige waarheid, God moet het u uit de hand rukken en Hij moet u wat anders, namelijk dit geloof, er voor in de plaats geven, en dan wordt u een ander mens.

B. Mensen, die daar enige indruk van hebt, en die meer of minder werkzaam zijt met de dingen, uw zaligheid betreffende, voor u het volgende ter ontdekking, besturing en opwekking in deze stof.

1.

a. Ter ontdekking van hen, die er bij neerzitten en vastgeraakt zijn, en nu uit die hoogte werkzaam zijn. Mochten zij bedenken dat er zijn, die enige overredingen en overtuigingen krijgen, heel wat werkzaamheden in den beginne, en daar blijft het dan bij staan. Vrienden, indien u geloofde, dan zou het doorwerken, en gij zoudt tot Christus komen en doordringen tot Gods gemeenschap, waar wij van nature van zijn afgescheiden. Ziet toch waar gij zit. God mocht het u doen zien.

b. Anderen zijn vastgeraakt, hebbende door eigenliefde het één of ander woord aangegrepen en hebben zo enige verheugingen gehad en zij houden dat voor hun eerste tijd. Vrienden, gij, die nu dikwijls niet verdragen kunt dat een recht ontdekkende predikatie tot u gedaan wordt, hoe zult gij bestaan als Hij, Wiens ogen zijn als vuurvlammen, verschijnt? Zult gij uw huis op dat zand zo wagen? Ja vrienden, Bileam met zijn grote gezichten, Judas met zijn grote gaven, Herodes met zijn doen van vele dingen, de Farizeeën met al hun plichten, zij mochten u in deze ten bewijs dienen. En ook de dwaze maagden. Zij hadden zowel als de wijze maagden lampen en olie, zij ontwaakten mede op de stem te middernacht: "Staat op, gaat uit, de bruidegom tegemoet!" Zij riepen mede: "Heere, Heere, doe ons open!" Wat was toch het onderscheid? Wel, zij hadden geen met olie gevulde vaten. Zij misten de fontein. En toen het te laat was om te zoeken, gingen hun lampen uit en de deur werd gesloten.

2.

Tot besturing voor hen, die lust hebben om te ontwaken, moge het volgende dienen.

a. O, zoekt toch licht bij de Heere, opdat gij zien moogt waar gij op rust en waar uw werkeloosheid uit voortvloeit. Indien u daarvan wat te zien kreeg, zou u zin en lust krijgen om te zien dat het allereerst nodig is recht te worden ontdekt. En derhalve ook te staan naar rechte ontdekking in de grond, op de bodem van uw hart.

b. Wees toch waakzaam tegen al wat u aftrekt van binnen en van buiten, om u daarvan af te brengen. Stil te blijven staan bij uw staat, zoals deze van nature is, hoe men het tegen God verdorven heeft, en hoe de Heere veel heeft gedaan en Zijn lankmoedigheid heeft uitgestrekt, daar moet uw heil beginnen. En kunt u daar niet blijven staan, dan is het bij u te hoog gesteld. Dan zal het hart door slagen vernederd moeten worden, opdat gij in die plaats dierbaarheid zult zien.

2. Het volgende ter opwekking van dezulken, die nog zoekende worden bewaard en die lust hebben om te zien wie zij zijn voor God.

a. Vrienden, de ingewanden van ontferming van de Heere Jezus rommelen. Het is aan de Zoon door de Vader overgegeven om het geloof mede te delen. En dat wil Hij op Zijn tijd doen. Ziet derhalve uit naar Jezus om geloof. William Guthry in zijn boek "Des christens groot interest" heeft hierover zo nadrukkelijk geschreven.

b. Zoekt toch veel het aangezicht des Heeren, dat gij er voor bewaard mocht worden die plaats te verlaten. De sleutel des geloofs moet God u geven, waarmede de gevangenis zal worden geopend. Het is geen verstandig gevangene, die overal zelf zoekt uit te breken. Maar die is verstandig, die een advocaat aanstelt om zijn zaak te bepleiten, opdat hij vrijgelaten worde. Een ander woelt meer in eigen kracht.

c. Vrienden, hebt u daar reeds lang en soms jaren gezeten, en zijt gij nog bewaard? O, wat zou het een wonder zijn, en wat zou er een eeuwigheid toe nodig zijn om God te aanbidden en te prijzen, als u het koord des geloofs eens in de hand kreeg en zo'n greep mocht doen, waardoor u opgehaald werd uit de kuil der zonde. Nu, de Heere wil u helpen op Zijn tijd, als het jaar, de dag en het uur Zijner verlosting daar is, dan zult ook gij uitgaan.

C. Des Heeren volk moet aanbidden de vrijheid van de genade, dat het hen uit genade gegeven is te geloven. Het is toch enkel de vrije en onderscheidende genade. En dit wel bijzonder, dat het voor de wijzen en verstandigen verborgen blijft, en dat het aan zulke slechten is geopenbaard.

(1) Staat er dan toch ook naar om door het geloof te wandelen. Vrienden, wat is hier toch een groot gemis in. Wat heeft het weinig gewicht op het hart, dat wij de zonden moeten doden, of deze zullen onze ziel doden, en om alles in die betrekking op God in Christus te doen en te laten. Om in alle voorkomende gevallen van dat zalig en verborgen onderwijs af te hangen, en zo meer met de hemel door het geloof, dan met zijn verstand en redenering te werken. Dat zal oorzaak zijn om uit de laagte werkzaam te zijn. En Jezus is voor niemand zo dierbaar dan voor wie nabij de grond werkt en daar veel zijn oog op zijn kwaad gericht houdt. En op het hem zo licht omringende kwaad; op dat, waar hij het zwakst is, op al zijn verkeerdheid.

(2) Mochten de duisterten en bekommerden onder des Heeren volk ook nog iets meenemen. Een duistere weg is dikwijls zo'n nuttige weg. Hoewel men er zich spoedig stoot. Men valt allicht, en op zulk een weg is ook zoveel ongedierte. Maar een klein straaltje licht is soms heerlijker voor zulk een ziel. Dan zien zij soms iets van dat ver gelegen land, doch het is zó weer weg. O vrienden, blijft in Zijn weg maar bij de Heere. God is goed, zonder troost zullen zij niet sterven. O, wat zal het voor u een wonder zijn als gij in het licht zult komen, in die eeuwige klaarheid, waar God een Licht zal zijn, en het Lam de kaars, en gij alles af zult leggen.

(3) Want dat is bij hen, die in het aller donkerst verkeren, toch een waarheid: hetgeen zij hebben, hoe bestreden ook, willen zij voor de hele wereld niet ruilen. Vrienden, het zal zulken gaan als Ruth, toen zij onder de vleugelen van Boaz de toevlucht had genomen. Gij zijt ook onder de vleugelen van de geestelijke Boaz gebracht, en uw loon zal volkomen zijn van de God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt. Die zalige en u gegeven daad zal God u vergelden.

Amen.

ZONDAG 8
vraag 24 en 25

Vraag 24:

Hoe worden deze artikelen verdeeld?

Antwoord:

In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere van God de Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.

Vraag 25:

Aangezien er maar één enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?

Antwoord:

Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.

DE LEER VAN DE GODDELIJKE DRIEËENHEID

(als de grond van verdeling in de artikelen van het christelijk geloof)

In de leer des geloofs hebben wij behandeld de natuur van het zaligmakend geloof, alsmede in het kort genoemd de beloften van God en de fundamentele leerstukken der zaligheid, waarmede het geloof werkzaam is. Gaan wij nu over tot de beloften en leerstukken zelf, om in het voetspoor van de onderwijzer deze in den brede te behandelen aan de hand van de twaalf artikelen van het christelijke geloof. De onderwijzer doet dit zó, dat hij de twaalf artikelen in de 8e zondag onderverdeelt, en deze onderdelen breedvoerig behandelt van zondag 9 tot en met zondag 22.

Nu in deze achtste zondagsafdeling staan wij dus stil bij de onderverdeling van de artikelen, en dan worden wij bepaald bij:

- I. De leer van de Goddelijke Drie-eenheid
- II. Wat het is te geloven in de Drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

I. Eerst worden wij dus bepaald bij de leer van de Goddelijke Drie-eenheid. Op deze onderscheiding van bestaan der drie Goddelijke Personen is het onderscheid in de huishoudelijke werken van God gegrond, en aan de hand hiervan zijn de artikelen onderverdeeld. Deze leer wordt in deze achtste zondag krachtig beschermd tegen de hoogmoed van de arme redeneringen der mensen. Bij de behandeling van deze leer willen wij stilstaan bij:

- A. De eeuwige waarheid van de Goddelijke Drie-eenheid, zoals deze hier wordt beschermd tegen de verheffers van de arme menselijke rede; en
- B. Dat de verdeling van de artikelen op deze leer is gegrond.

A. Aangaande deze leer willen wij eerst enige noodzakelijke zaken vooraf bezien, namelijk dat het gewichtige leerstuk, waarvan wij nu zullen spreken, het fundament van alle fundamentele leerstukken is. Want de bovennatuurlijke betrekking, die er is tussen de Goddelijke Personen onderling in het ene Goddelijke Wezen, is de grond van de Drie-eenheid. Neemt men deze betrekking weg, dan moet men vervallen tot de dwaling van Sabellius, dat men maar één Persoon en drie benamingen voor deze stelt. Of tot de dwaling van het Tritheïsme, welke deze betrekking wegnemende, en de Godheid van ieder bewezen achtende, als vanzelf vervalt tot drie Wezens, dus een Driegodendom.

1. Dit leerstuk is het fundament van alle fundamentele leerstukken, omdat het bestaan van de drie Goddelijke Personen de grond en de hoeksteen is van het genadewerk, waar alles op rust. Deze ondermijnd wordende, zal alles waggelen en vallen. De huishouding van het verbond der genade heeft zijn vastheid en is gegrond op dit bestaan. Het is dus beslist niet zo, dat het bestaan der Goddelijke Personen gegrond is op deze huishouding. Ziet daartoe Joh. 3:16: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebben." En: "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen."

2. En hoe krachtig blijkt zulks uit het werk der genade in het hart. Bestond er geen Drie-enige God, alles zou zonder grond zijn. Indien er geen Zoon was, Hij kon niet gezonden worden om te voldoen als Borg. Indien er geen Heilige Geest was, Hij kon niet gezonden worden in het hart van de uitverkoren zondaar, om daar te verlichten, te heiligen en de mens tot God te brengen. Ziet dan van welk een gewicht dit leerstuk is, en hoe gevaarlijk het is om daarvan af te wijken.

3. Ook moeten wij er op wijzen dat dit leerstuk een verborgenheid is, boven alle eindig begrip, hetwelk ook onnaspeurlijk is. Maar tevens dat het een geopenbaarde verborgenheid is, die wij wel vast moeten houden. Want men zou zulk een onbegrijpelijke betrekking niet mogen geloven, indien zij als geloofsstuk in het heilig Woord niet werd gevonden. En wij hebben hierbij geen groter vijand dan ons eigen verdorven verstand en onze arme rede, dewijl men hiervan geen denkbeelden kan formeren zonder afgoderij te bedrijven, aangezien het personele eigenschappen en inblijvende daden in het Wezen Gods zijn, zoals Jezus Zelf getuigt: "Geloof gij niet, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken."

4. Wij moeten er op wijzen dat de spreekwijzen, die het heilig Woord ons opgeeft om de onderlinge betrekkingen der Goddelijke Personen uit te drukken, zoals genereren, geboren worden, uitgaan, verstaan moeten worden op een eigenlijke, natuurlijke, Gode betamelijke manier, overeenkomende met de onbegrijpelijke Goddelijke natuur. Ook dat wij van deze wijze van bestaan der Goddelijke Personen afscheiden moeten alle natuurlijke gedachten en begrippen van onvolmaaktheid. Zoals van vervolg van tijd, van afhankelijkheid, van eerder of later, van meerder of minder, van worden hetgeen zij niet zijn, en derhalve van alle verandering en verdeling. Dit is alles menselijk en begrijpelijk, en moet hier verre zijn en, alsook de gedachte van vermenigvuldiging van wezens, van deze onderlinge betrekkingen worden afgewezen.

5. Tenslotte wijzen wij er nog op dat wij, om dit grote stuk enigszins eerbiedig te behandelen, indruk van onze blindheid en geringheid van node hebben. Indruk van onze diepe onwetendheid van God, en hoe zeer wij gelijk zijn met de inwoners van Athene, bij welchen Paulus een altaar vond, waarop stond: "Aan de onbekende God", dewelke zij dienden. En ook gelijk zijn aan de Samaritanen, die aanbaden hetgeen zij niet wisten. Dat ook vreze en indrukken van die hoge en onbekende Majesteit Gods op ons hart mocht vallen, als wij van dat geduchte Wezen aller wezens spreken, opdat wij eerbiedig zouden mogen zoeken wijs te zijn met matigheid. Beschouwen wij nu het leerstuk zelf, waarin wij zien aangewezen dat er een God is, vraag 24.

[1.] Dit is een waarheid, die niet bewezen behoeft te worden. Mozes zelf bewijst het niet, maar gaat er van uit: "In den beginne schiep God." Hij zegt niet: Er is een God, Die in den beginne schiep. Want deze waarheid weten alle mensen. Ja, niemand heeft daar meer werk mee dan één, die er tegenin gaat om het kennelijke Gods in zijn ziel te verdoven; die dus gaarne atheïst zou zijn, als hij maar kon. Het is wel waar, dat er zijn die hierin al heel ver kwamen in hun leven, maar die op hun sterfbed, als zij iets daarvan gevoelden dat er een heilig God is, een stuk van hun tong beten en als in een ogenblik de nagels van hun vingers haalden. Maar omdat er zulken zijn, is het betamelijk dat bewezen wordt dat er een God is. Deze waarheid wordt gekend door natuurlijk licht, wij spreken van een ingeschapen kennis en van een verkregen kennis.

1. Een ingeschapen kennis en indruk van een Opperwezen. Alle spreken om deze geduchte waarheid te bewijzen zou van geen kracht zijn, ja een atheïst zou door daarvan te spreken niet overtuigd worden, ware het niet dat de Heere iets van Zichzelf aan de mens geopenbaard had. Maar de mens heeft van binnen iets, wat hij niet kwijt kan worden, en wat zich ook in de atheïst somtijds tot zijn smart vertoont. Elk zal deze waarheid kunnen toestemmen, als hij maar tot zichzelf in zijn boezem inkeert. Wat zegt de consciëntie? Wat zeggen de gedachten bij tijden? Wat zegt het schrikken en beven als men op een ziek- of sterfbed ligt, en als men denkt aan sterven en aan het ingaan in een donkere eeuwigheid? Waarom beeft zo menig een voor hetgeen hij niet belijden wil? Wat zegt het gemoed als de God des hemels dondert en verwoestingen op de aarde aanricht; als men Zijn hand niet kan ontvlieden? Vrienden, durft men het dan ontkennen? O nee, maar dat dezulken het dan geloven moeten, benauwt hen dodelijk, en dan is de consciëntie het getrouwst. Zulke goddelozen willen het niet geloven vóór zij het gevoelen, gelijk er een oude filosoof was, die loochende dat het vuur brandde. Zij staken zijn hand er in, en toen gevoelde hij het. Dus deze eeuwige waarheid, dat er een God is, bevindt elk van ons waar te zijn: "Als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten." En is dus een werk der wet in het hart van een heiden van nature ingeschreven, dan weet hij immers dat er een God is, Die Wetgever is.

En daarvandaan komen dan ook die verschrikkingen: "Een worm, die niet sterft." ; "De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede." ; "De zondaren te Sion zijn geschrokken; beving heeft hen aangegrepen. Zij zeggen: Wie is eronder ons, die bijeen eeuwige gloed wonen kan?" Ja, dat er een rechtvaardig God is, wisten de barbaren wel.

2. Maar er is ook een verkregen kennis, namelijk uit de schepselen of de werken van God. Wanneer een mens zijn ogen maar opslaat en zichzelf beziet, hebbende een redelijke en verstandige ziel, en zijn lichaam zo wonderbaar gemaakt zijnde, dan weet hij wel dat hij niet vanzelf bestaat. Moet hij dan niet besluiten: "Zou Hij, Die het oor plant, niet horen? Zou Hij, Die het oog formeert, niet aanschouwen?" En het oog slaande op de voortzetting van het menselijk geslacht; dat moet een begin gehad hebben, en dus een Beginner. Slaat iemand het oog op alles buiten zich, hemel en aarde, de heerlijkheid van dat gebouw, moet hij er dan niet voor stil staan en vragen naar de bouwmeester? Waarom minder daarnaar gevraagd dan wanneer men voor een huis staat en dit beziet, en dat men zich over het beleid van die bouwer verwondert? Maar, omdat het hart vervuld is met atheïsterij en blindheid, ziet de mens God er niet in, en ook is de mens daarvan afkerig. En neemt nu ook eens de ordeningen en loop des hemels, de zon, maan en sterren in hun beweging en orde. Moet deze ordelijke beweging in al die lichamen niet een eerste Beweger gehad hebben en één, die dit nog onderhoudt? Ja, ziet het nog eens hieruit, dat niemand doen kan wat hij wil, en de mens onvoldaan is in al wat hij heeft. Alexander de Grote bereikte dat de toen bekende wereld onder zijn macht was, maar zijn onvoldaanheid bleek daaruit, dat hij vroeg of er niet meer werelden waren. En zulks niet zijnde, was dit een hel in zijn binnenste. Waar komt dit toch vandaan? Wel, hiervan, dat de mens dat zalig en zielverzadigend Wezen mist. Zie het ook hierin, dat zo vele zaken geheel anders uitvallen dan bedoeld werd door de tweede oorzaken, enz. Dit alles leert Paulus ons zo duidelijk: "Overmits hetgeen van God kennelijk is, in hen openbaar is; want God heeft het hun geopenbaard. Want Zijn onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn." Maar voornamelijk en duidelijk wordt deze waarheid gekend bij het licht der Heilige Schrift, welke ons leert dat er maar één God is: "Hoor, Israël, de Heere onze God is een enig Heere." En: "Er is één God, er is ook één Middelaar Gods." ; "Eén Heere, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, Die daar is boven allen en door allen en in u allen." Ook kan de Allerhoogste, de Allerheerlijkste en de Alleropperste maar één zijn. In het licht der Heilige Schrift zien wij ook, dat dit Opperwezen onderscheiden is van alle andere goden en afgoden, daar Hij van nature God is. Paulus zegt: "Maar toen, als gij God niet kende, diende gij degenen, die van nature geen goden zijn." Deze onderscheiding is wel bijzonder ook in Zijn Wezen, werken en onvergelykelijkheid. Dit Schriftuurlijk licht geeft te kennen wie de waarachtige God is, namelijk Die de hemel en de aarde gemaakt heeft: "Mijn hulp is van de Heere, Die hemel en aarde gemaakt heeft." Opmerkelijk is ook het enige vers, dat bij de profeet Jeremia in de Chaldeeuwse taal is geschreven: "Aldus zult gij tot hen zeggen: de goden, die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder de hemel." Zo legt de Heere deze woorden in hun mond om tot de heidenen te spreken. En Jer. 10:6-7: "Omdat niemand U gelijk is, o Heere, zo zijt Gij groot, en groot is Uw Naam in mogendheid. Wie zou U niet vrezen, Gij, Koning der heidenen? want het komt U toe; omdat toch onder alle wijzen der heidenen en in hun ganse koninkrijk niemand U gelijk is."

[2.] Laat ons nu nader overwegen wát God is. Dit is een zware vraag, die wij niet beantwoorden kunnen, omdat wij arme, blinde, naakte aardwormen zijn. De Heere bewoond een ontoegankelijk licht, Welke geen mens ooit gezien heeft of zien kan en leven. Wat zal toch een blinde zeggen over of raden naar een kleur, die hij nooit gezien heeft? Geen taal van mensen of engelen kan dat uitspreken wát God is, noch ook zelfs dat eeuwig Wezen enigszins naar behoren beschrijven. Opmerkelijk is in deze de historie van Simonides. Toen hem door de koning hierop gevraagd werd wat God was, vroeg hij een dag tijd om zich daarop te beraden. Daarna hetzelfde gevraagd zijnde, vroeg hij nog twee dagen, en daarna nog drie dagen. Toen de koning hem eindelijk vroeg wat toch wel de oorzaak was van al dat uitstellen, antwoordde hij: "Hoe langer ik er over denk wat God toch moge zijn, hoe minder ik er van versta." En waarlijk, het is zo, het valt veel lichter te zeggen wat God niet is, dan wat God wel is. Wat God eigenlijk is, kan niemand recht begrijpen. Nadrukkelijk is in deze het zeggen van een oude: Dan begrijpen wij eerst wat God is, als wij begrijpen dat Hij onbegrijpelijk is. Dit getuigt Job: "Zult gij de onderzoeking Gods vinden? Zult gij tot de volmaaktheid toe de Almachtige vinden? Zij is als de hoogten der hemelen; wat kunt gij doen? Dieper dan de hel; wat kunt gij weten? Langer dan de aarde is haar maat, en breder dan de zee." Wie kan het verstaan?

Dit alleen kunnen wij zeggen met woorden, welke toch weer niet de inhoud kunnen bevatten, dat God is een aller volmaaktst, heilig, eenvoudig, eeuwig, oneindig, onafhankelijk, overalometgenwoordig, alwetend, alwijs, vrij, goed, barmhartig, rechtvaardig, almachtig, getrouw, volzalig in Zichzelf, geestelijk, onafmetelijk en onbegrijpelijk Wezen. De Heere Zelf is zo goed geweest iets van Zichzelf aan ons mensen in Zijn Woord te openbaren door bekendmaking van Zijn Namen en eigen schappen. De Heere maakt Zichzelf bekend door Zijn Namen, daardoor iets van Zijn Wezen, bestaan en deugden uitdrukken. Anders heeft de Heere geen namen nodig om Zich te onderscheiden, daar Hij toch alleen God is, de alleen zalige en machtige Heere. Jakob vroeg naar Gods Naam, en de Heere zeide: "Waarom is het, dat gij naar Mijn Naam vraagt?" En de Engel zeide tot Manoach: "Waarom vraagt gij dus naar Mijn naam? Die is toch Wonderlijk." ; "Men noemt Zijn Naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vrededorst." ; "Hoe is Zijn Naam, en hoe is de Naam Zijns Zoons, zo gij het weet?" De ouden plegen te zeggen: De Heere heeft vele namen, en nochtans heeft Hij geen naam, omdat Hij alles is in allen, en nochtans geen van allen. Omdat wij mensen eindig zijn en het niet bevatten kunnen, kan God Zich aan ons niet zodanig openbaren, dat wij Hem begrijpen zouden. Daarom drukt de Heere in verschillende namen iets van Zichzelf uit, opdat het één na het ander iets nalaten mocht.

1. Wij vinden in de Heilige Schrift de naam JEHOVAH, Gods gedenknaam, vertaald met HEERE, in grote letters. Deze naam drukt iets van het Wezen Gods uit. In Exodus vroeg Mozes: "Wanneer zij tot mij zeggen: hoe is Zijn naam? Wat zal ik hun zeggen." En God zeide tot Mozes: "IK ZAL ZIJN DIE IK ZIJN ZAL. Ook zeide Hij: Alzo zult gij tot de kinderen Israëls zeggen: IK ZAL ZIJN heeft mij tot ulieden gezonden.", of: Ik ben Die Ik ben. En zei God tot Mozes "Ik ben de JEHOVAH. En Ik ben aan Abraham, Izak en Jakob verschenen als God de Almachtige, doch met Mijn Naam JEHOVAH ben Ik hun niet bekend geweest." Niet dat de gelovigen vóór Mozes' tijd de Heere niet met de Naam Jehovah noemden, want Eva zei al: "Ik heb een man van Jehovah verkregen." Maar God heeft in deze Naam Zichzelf als de zelfwezige niet zo heerlijk doen zien als aan Mozes in het uitleiden van Israël uit Egypte. Ook staat: "Ik ben JEHOVAH, dat is Mijn Naam Mijn eer zal Ik aan geen ander geven, noch Mijn lof aan de gesneden beelden." Deze naam vertaalt Johannes met: "Die is, Die was en Die komen, of zijn zal."

2. Ook vinden wij de naam JAH. Deze naam drukt uit Gods betamelijkheid en schoonheid in al Zijn wegen en werken, en wordt ook overgezet door Heere, en wordt veel in de psalmen en lofzettingen gebruikt als Hallelu-Jah.

3. Ook de naam ELOHIM,. Deze Naam geeft te kennen de meerderheid der Goddelijke Personen in dat Wezen. Deze Naam vinden wij in Genesis: "Elohim zeide: Laat Ons mensen maken, naar Ons Beeld en naar Onze gelijkenis" enz. Vergelijk dit met: "Gedenk aan uw Scheppers", omdat de Drie-enige God de Schepper is. En: "Uw Makers zijn uw Mannen, Heere der heerscharen is Zijn Naam." Deze Naam beduidt ook de God des eeds en des verbonds. Deze Naam komt dikwijls tegelijk in de Bijbel voor met de Naam Jehovah: Jehova Elohim. Door het samenvoegen van deze namen wordt de Drie-enige Verbondsgod van Zijn volk aangewezen.

4. Ook de naam ADONAI. Deze naam drukt uit de zuilen grondsteen van al het geschapene, dus des Heeren oppermacht, als Die alle dingen door Zijn hand en voorzienigheid onderhoudt. Dit woord is in het Nieuwe Testament ook door Heere overgezet.

5. Dan de Naam EL. Deze naam betekent de Sterke God. Als deze naam in het Nieuwe Testament wordt gebruikt, is dit om hiermede te doen verstaan zulke deugden Gods, Is door de namen Adonaï en El worden aangewezen.

6. Tenslotte nog de naam EL-SCHADDAÏ, vertaald met God de Almachtige, of de Algenoegzame. Deze Naam wordt in het Nieuwe Testament mede door het woord God vertaald, ziende op de deugd van almachtigheid en algenoegzaamheid.

Maar bijzonder maakt de Heere Zich in Zijn Woord aan de mens bekend door Zijn eigenschappen, volmaaktheden genaamd, en deugden Gods. Wij moeten vanwege de hoogste eenvoudigheid, onafhankelijkheid en onveranderlijkheid Gods deze eigenschappen niet onderscheiden van het Wezen Gods. En zakelijk deze ook niet van elkaar scheiden, alsof deze hoedanigheden in God zouden zijn, zoals deze in schepselen wel plaats heeft. De eigenschappen van God zijn alleen te onderscheiden ten aanzien van hun voorwerpen, ten aanzien van de uitwerking en dus voor onze lage manier van denken en bevatten. Want anders zijn zij alle begrepen onder de oneindigheid of onder de hoogste volmaaktheid van God.

Deze eigenschappen van God kunnen het beste en betamelijkste door ons mensen worden verdeeld in onmededeelbare en mededeelbare eigenschappen. En dan moet en mag men het niet zó verstaan, alsof er Goddelijke eigenschappen zouden zijn, die in zichzelf of in hun soort aan het scheepsel zouden of kunnen worden medegeedeeld. Dit leren de Luthersers in het stuk van de vereniging van de twee naturen in Christus. Maar dit strijdt met de oneindigheid der Goddelijke eigenschappen, en met de eindigheid der scheepselen, die niet vatbaar zijn voor iets oneindigs. Maar men moet hiermede verstaan een mededeling bij enige gelijkenis, zo van naam als van opvattingen van enige zaken, die in God en in scheepselen gevonden worden. Dit leert ons Gods Woord, dat er duidelijk van spreekt, dat de mens niet alleen naar Gods beeld, maar ook naar Gods gelijkenis is geschapen. En ook, dat de gelovigen de Goddelijke natuur deelachtig zijn. Dat dit onderscheiden is van de eigenschappen van God is zeer duidelijk, aangezien er enige gelijkheid met de mededeelbare eigenschappen in de mens gevonden wordt, terwijl van de onmededeelbare eigenschappen het tegendeel in de mens is. De mededeelbare eigenschappen Gods worden door Gods bevel ook ter navolging voorgesteld, maar de onmededeelbare geenszins, want de onmededeelbare eigenschappen behoren uitsluitend tot het Wezen Gods.

A. De onmededeelbare eigenschappen Gods zijn voornamelijk de onafhankelijkheid, eenvoudigheid, onveranderlijkheid en de oneindigheid Gods.

1. Gods onafhankelijkheid is die volmaaktheid in God, waardoor God - de Zelfbestaande en Algenoegzame in en van Zichzelf zijnde - tegelijk ook de opperste Oorzaak is van alles buiten Zich: "Gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf." ; "Ik ben God, de Algenoegzame." En: "Alzo Hij Zelf allen het leven, de adem en alle dingen geeft."

2. Gods éénvoudigheid is die volmaaktheid in God, die de eenheid van Gods Wezen en eigenschappen uitdrukt, waardoor in God niet is enige tegenstelling van delen, maar waardoor alles wat in God is God Zelf is.

- Hieruit volgt ook, dat de eigenschappen geen hoedanigheden in het Opperwezen zijn.

- Ook dat de ene eigenschap in God niet wat anders is dan de andere, maar alles de onsamengestelde of eenvoudige God Zelf. Dit blijkt uit Deuteronomium waar de Heere zegt: "Ik leef in eeuwigheid." Dat is een eed bij Gods leven. En: "De Heere HEERE heeft gezworen bij Zichzelf."

- Uit deze deugd van God volgt dat de Heere een Geest is, een onstoffelijk en onsamengesteld Wezen: "God is een Geest." Ook dat er maar één God is: "Hoor Israëel, de Heere onze God is een enig Heere", en derhalve dat Hij onzichtbaar en onvergelykbaar is: "Die een ontoegankelijk licht bewoont, Dewelke geen mens gezien heeft, noch zien kan." En: "Bij wie dan zult gij God vergelijken, of wat gelijkenis zult gij op Hem toepassen?"

3. De onveranderlijkheid Gods is die aller volmaaktste zelfstandigheid van God, door welke de Heere verre is van alle dadelijke en mogelijke verandering: "Ik, de Heere, word niet veranderd; daarom zijt gij, o kinderen Jakobs, niet verteerd." ; "Bij Welke geen verandering is, of schaduw van omkering." Dit heeft plaats zowel in Gods woorden van beloften en bedreigingen, als in Gods Wezen en bestaan "Gij hebt voormaals de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen. Die zullen vergaan, maar Gij zult staande blijven; zij allen zullen als een kleed verouden; Gij zult ze veranderen als een gewaad en zij zullen veranderd zijn. Maar Gij zijt Dezelfde, en Uw jaren zullen niet geëindigd worden." In die onveranderlijkheid van God is de troost voor Gods volk gegrond, die het zo menigmaal verderven tegenover de Heere, want God heeft aan de erfgenamen der beloftenis overvloediglijk bewezen de onveranderlijkheid van Zijn raad. Daarom staat er ook, dat Hij, Die de Overwinning Israëls is, niet liegt, en het Hem niet berouwt, want Hij is geen mens, geen veranderlijke dat Hem iets berouwen zou.

4. De oneindigheid van God is die eigenschap, waardoor God alle bepaalde volmaakheden oneindig te boven gaat. Dit kan men onderscheiden ten aanzien van Gods Wezen, of ook van de tijd, of van de plaats, of ook van ons begrip en onze opvattingen. De oneindigheid Gods ten opzichte van Zijn Wezen, dan wordt bedoeld de allerhoogste en oneindige volmaaktheid Gods, waar niets aan af- of toegedaan kan worden: "Zult gij de onderzoeking Gods vinden? Zult gij tot de volmaaktheid toe de Almachtige vinden? Zij is als de hoogte der hemelen, wat kunt gij doen? Dieper dan de hel, wat kunt gij weten? Langer dan de aarde is haar maat, en breder dan de zee. Psalm 145: "De Heere is groot en zeer te prijzen, en Zijn grootheid is ondoorgrondelijk."

(1) De oneindigheid Gods ten opzichte van de tijd, of van zijn duurzaamheid, wordt genaamd Gods eeuwigheid. Het is die volmaaktheid Gods, waardoor alle begin, einde en voortgang verre van God is.

Wij eindige schepselen kunnen er niet meer van zeggen. Wij kunnen geen eeuwigheid tot onze opvattingen brengen, want wij zijn van gisteren en heden: "Eer de bergen geboren waren en Gij de aarde en de wereld voortgebracht had, ja van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt gij God." ; "Daar is geen doorzoeking van het getal Zijner jaren." Daarom wordt God genaamd de Onverderfelijke, en Die onsterfelijkheid heeft.

(2) De oneindigheid Gods ten opzichte van plaats, of Zijn wijduitgestrektheid, wordt genaamd Gods onafmetelijkheid of overalomtegenwoordigheid. Deze is niet zo zeer te onderscheiden dan alleen daarin, dat de overalomtegenwoordigheid meer genoemd wordt ten opzichte van al het geschapene. Het is die volmaaktheid in God, waardoor de Heere in geen plaats kan in- of uitgesloten worden, waardoor Hij bij alle schepselen tegenwoordig is en met Zijn Wezen Zich uitstrekt buiten alle palen en maten der schepselen. Ziet daartoe: "Maar waarlijk, zou God op de aarde wonen? Ziet, de hemelen, ja de hemel der hemelen zouden U niet begrijpen, hoeveel te min dit huis, dat ik gebouwd heb." En: "Waar zou ik heengaan voor Uw Geest, en waar zou ik heenvlieden voor Uw aangezicht? Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel, zie, Gij zijt daar. Nam ik vleugelen des dageraads, woonde ik aan het uiterste der zee, ook daar zou Uw rechterhand mij geleiden." Ook: "Ben Ik een God van nabij, en niet een God van verre? Zou zich iemand in verborgen plaatsen kunnen verbergen, dat Ik hem niet zou kunnen zien? spreekt de Heere." En: "Opdat zij de Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mochten; hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons."

(3) En tenslotte, de oneindigheid Gods ten opzichte van ons begrip en onze bevattingen wordt genoemd de onbegrijpelijkheid en onnaspeurlijkheid. Het is die volmaaktheid Gods, waardoor Hij van geen schepsel begrepen of nagespeurd kan worden. Dit blijkt uit de tevoren reeds aangehaalde plaats: "Zult gij de onderzoeking Gods vinden? Zult gij tot de volmaaktheid toe" enz. En: "De Heere is groot en zeer te prijzen. en Zijn grootheid is ondoorgrondelijk."

B. De mededeelbare eigenschappen Gods kan men tot deze hoofddeugden terugbrengen en zijn voornamelijk Gods wijsheid, wetenschap, goedheid of goeddadigheid, en rechtvaardigheid.

1. De wijsheid en wetenschap Gods is die deugd in God, waardoor Hij met een eeuwige daad in Zichzelf op de allervolmaaktste wijze alles kent. Dit wordt Gods kennis, Gods verstand, of wel Zijn wetenschap genaamd. Wij lezen in Psalm 147: "De Heere is groot en van veel kracht; Zijns verstands is geen getal." ; "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen." En: "Want daar is geen schepsel onzichtbaar voor Hem, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, met Welke wij te doen hebben."

2. Dan Gods goedheid of goeddadigheid, waardoor God wel wil en wèl doet op een oneindige wijze. Hizkia bad: "De Heere, Die goed is, make verzoening voor die." ; "Immers is God Israël goed, degenen, die rein van hart zijn." ; "De Heere is aan allen goed, en Zijn barmhartigheden zijn over al Zijn werken." Daarom zegt Jezus: "Niemand is goed, dan Eén, namelijk God."

- Hiertoe behoren ook Gods genade en barmhartigheid, waarvan in de beschrijving weinig onderscheid kan worden gegeven, dan alleen dit, dat de barmhartigheid zich meer richt tot een ellendig voorwerp. Het is die volmaaktheid in God, waardoor Hij de fontein is, waaruit alle weldaden voortvloeien. En om deze barmhartigheid te beschrijven: de Heere is daardoor genegen ellendigen te hulp te komen: "En worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade." ; "Een overblijfsel naar de verkiezing der genade." ; "U is het uit genade gegeven, in de zaak van Christus niet alleen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden." Aldus riep de Heere Zijn Naam voor Mozes uit: "Barmhartig en genadig." Daarom worden de uitverkorenen vaten der barmhartigheid genoemd. "Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren". Zie ook: "Door de innerlijke bewegingen der barmhartigheid onzes Gods, met welke ons bezocht heeft de Opgang uit de hoogte."

- Ook behoren hier onder de goedheid Gods, Zijn lankmoedigheid en verdraagzaamheid, zijnde die wezenlijke eigenschap Gods, waardoor God Zijn toorn niet direct en geheel over de zondaar uitstort, maar het straffen uitstelt en hem intussen met weldadigheden voorkomt: "Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid." ; "Of veracht gij derijckdom Zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?" Daarom zegt de Heere tot Zijn volk: "En Ik zal hen verschonen, gelijk als een man zijn zoon verschoont, die hem dient." Deze deugd in God strijdt niet tegen des Heeren rechtvaardigheid, maar integendeel brengt zij aan dezelve luister toe.

3. Dan de rechtvaardigheid van God, welke ten opzichte van God in drie opzichten kan worden onderscheiden, namelijk als God, als Heerser, als Rechter.

- Eerst de rechtvaardigheid, die God toekomt als God, zijnde niet anders dan Gods natuurlijke heiligheid, waardoor de Heere zeer ver van alle zondige besmettingen, Zichzelf en het welbehagen van Zijn wil volmaakt bemint: "Opdat gij heilig zijt, dewijl Ik heilig ben." ; "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heerscharen." ; "Gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gij zelf heilig in al uw wandel." Ook drukt dit de glans van al Gods deugden uit, in welk opzicht God genoemd wordt een licht: "in hetwelk gans geen duisternis is." De Heere Jezus verwisselt deze spreekwijze ook: Heilige Vader, en rechtvaardige Vader.

- Ten tweede de rechtvaardigheid, welke God toekomt als Heerser. Deze is Zijn heiligheid in het bestier van alles door woord en daad. Daarom wordt de Heere genoemd de God Amen of de God der waarheid, Die getrouw en rechtvaardig is, dat Hij Zijn volk de zonden vergeeft. Daarom wordt de Heere genoemd: "De Rotssteen, Wiens werk volkomen is, want al Zijn wegen zijn gericht. God is waarheid en is geen onrecht; rechtvaardig en recht is Hij."

- En ten derde en voornamelijk de rechtvaardigheid, welke God als Rechter toekomt, zijnde die volmaaktheid van God, waardoor God het goede beloont en het kwade straft, vergeldende een iegelijk naar zijn werken. In Genesis zegt Abraham tegen de Heere: "Het zij verre van U zulk een ding te doen: te doden de rechtvaardige en de goddeloze, verre zij het van U. Zou de Richter der ganse aarde geen recht doen?" God beloont uit kracht van Zijn rechtvaardigheid de goeden. Paulus spreekt van een kroon der rechtvaardigheid, welke hem de Heere, de rechtvaardige Richter, zal geven in die dag. En zegt hij: "En u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van de Heere Jezus van de hemel met de engelen Zijner kracht." Ook straft God uit kracht van Zijn rechtvaardigheid de kwaden. Dit wordt genaamd Gods wrekende gerechtigheid: "Een ijverig God en een Wreker is de Heere; een Wreker is de Heere, en zeer grimmig. Een Wreker is de Heere aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt de toorn Zijner vijanden: "Hij zal op de goddelozen regenen strikken, vuur en zwavel; en een geweldige stormwind zal het deel huns bekens zijn. Want de Heere is rechtvaardig, Hij heeft gerechtigheden lief." ; "En zij zongen het gezang van Mozes, de dienstknecht Gods, en het gezang des Lams, zeggende: Groot en wonderlijk zijn Uw werken, Heere, Gij almachtige God, rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij Koning der heiligen." En ten bewijze hiervan heeft God Zijn Zoon voorgesteld "tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is".

Zie nu hoe al deze volmaaktheden Gods tezamen genomen, en vergeleken bij de eindigheid en onvolmaaktheid van het schepsel, ons leren de uitmuntende verhevenheid van God boven alles. En ook hoe daaruit volgt dat aan God alle recht, macht en heerschappij toekomt: "Omdat niemand U gelijk is, o Heere, zo zijt Gij groot, en groot is Uw Naam in mogendheid." ; "Ziet, gelijk leem is in de hand des pottenbakkers, also zijt gijlieden in Mijn hand, o huis Israëls.: "Hij doet naar Zijn wil met het heir des hemels en de inwoners der aarde, en er is niemand die Zijn hand kan afslaan, of tot Hem zeggen kan: Wat doet Gij?" Jesaja: "Wee die, die met zijn Formeerder twist, gelijk een potscherf met aarden potscherven. Zal ook het leem tot zijn formeerde zeggen: Wat maakt gij?" Zo is dan in dit alles God de zalige God, de zalige en alleen machtige Heere, de Algenoegzame, de Fontein van alle leven en goed, en de alles alleen waardige en heerlijke God. Mozes zei: "Toon mij nu Uw heerlijkheid. Doch Hij zeide: Ik zal Mijn goedigheid voorbij uw aangezicht laten gaan en zal de Naam des Heeren uitroepen voor uw aangezicht" vergeleken met: "Als nu de Heere voor zijn aangezicht voorbijging, zo riep Hij: Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft; Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaders aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en vierde lid."

Zie hieruit hoe waardig de Heere is om gediend te worden: "Staat op, looft de Heere, uw God, van eeuwigheid tot in eeuwigheid; en men love de Naam Uwer heerlijkheid, die verhoogd is boven alle lof en prijs! Gij zijt die Heere alleen, Gij hebt gemaakt de hemel, de hemel der hemelen en al hun heir, de aarde en al wat daarop is."

[3.] Laat ons nu nog nagaan Wie God is. Dit is een verborgenheid, die ons eindig begrip het aller verst te boven gaat. Want is het een verborgenheid, die groot is, dat God geopenbaard is in het vlees. Wie die God is, is nog groter verborgenheid. Deze verborgenheid kende Adam bij zijn ingeschapen natuurlicht, want anders zou zijn kennis onvolmaakt geweest zijn. Maar de mens is in zijn val zó verduisterd geworden, dat geen natuurlicht hem meer openbaart wie God is. Dit leert God alleen in Zijn Woord.

1. Uit dit Woord blijkt ons dat God één is in Wezen. Het smaakt naar verborgen ketterij, dat men niet uit durft te komen voor hetgeen in zijn hart is, als men schijnbaar zo bevreesd is om het woord Wezen te gebruiken. God verklaart Zich en Zich en Zijn Wezen zo aan Mozes: "IK ZAL ZIJN DIE IK ZIJN ZAL." En: "IK ZAL ZIJN, of Ik ben, dat is het Goddelijk Wezen heeft mij tot u gezonden." Dit wordt wel genoemd de natuur Gods, de Godheid, de Goddelijkheid. Dit alles drukt het Wezen uit: "Raad en het Wezen zijn Mijne", te kennen gevend dat de Opperste Wijsheid hetzelfde Wezen heeft met de Vader. Door dit Wezen Gods moeten wij verstaan die oneindige volmaakte natuur van God, welke aan de drie Personen toebehoort. waarom deze drie Personen de waarachtige God zijn.

2. Dat in dat ene Goddelijke Wezen drie Personen zijn, is ook naar de Bijbel. In Hebreeën wordt de Zoon het uitgedrukte Beeld van 's Vaders zelfstandigheid genoemd, dat hetzelfde is als de Persoon. Dit wordt de Drie-eenheid genoemd. Door welk woord Persoon men hier heeft te verstaan een verstandige zelfstandigheid, die op een bijzondere wijze bestaat in het ene Goddelijke Wezen. Dus niet enkel een ontkenning van vereniging met iets anders, want dan was een persoon niets en werd ook het onderscheid tussen de personen weggenomen. Ook zou Jezus dan door Zijn menswording van Zijn eeuwig Persoonschap beroofd worden, en zo verviel dan de eeuwige waarheid van de generatie des Zoons en de uitgang van de Heilige Geest, aangezien eenvoudige ontkenningen geen beginsel van stellige en personele daden zijn kunnen. Wij gaan dan bewijzen dat er in het ene Goddelijke Wezen drie Personen zijn, namelijk Vader, Zoon en Heilige Geest.

(1) Wij bewijzen dit uit die plaatsen, het meerder getal spreekt, waarin God van Zichzelf: "En God de Elohim zeide: Laat Ons mensen maken, naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis; en dat zij heerschappij hebben over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de gehele aarde, en over al het kruipende gedierte, dat op de aarde kruipt." ; "Toen zeide de Heere God: Ziet, de mens is geworden als Onzer één, kennende het goeden het kwaad." ; "Kom aan, laat Ons nedervaren, en laat ons hun spraak aldaar verwarren." ; "Gedenk aan uw Scheppers in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve." ; "Uw Makers is uw Man."

(2) Ook uit de onderscheidene optellingen van meer dan één Persoon: "Toen deed de Heere vuur en zwavel regenen van de Heere uit de hemel." ; "Daarom heeft U, o God, Uw God gezalft met vreugdeolie boven Uw medegenoten." ; "De Heere heeft gesproken tot mijn Heere: Zit aan Mijn rechterhand."

(3) Ook uit die teksten, waarin drie onderscheiden Personen worden uitgedrukt: "Door het Woord des Heeren zijnde hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir." ; "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen." ; "Toen zeide Hij: ga henen, en zeg tot dit volk: Horende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar merkt niet" enz. Dat hier niet van één Persoon gesproken wordt: "Wie zal Ik zenden, en wie zal voor Ons henengaan?" Dit woord past Johannes in toe op de Zoon, en het wordt ook op de Heilige Geest toegepast: "Doch nu, wees sterk, gij Zerubbabel! spreekt de Heere; en wees sterk, gij Josua, wees sterk, al gij volk des lands, spreekt de Heere; en werkt, want Ik ben met u, spreekt de Heere der heirscharen. Met het Woord, in hetwelk Ik met ulieden een verbond gemaakt heb, als gij uit Egypte uittrokt, en Mijn Geest, staande in het midden van u; vreest niet." ; "In al hun benauwdheden was Hij benauwd; en de engel Zijns aangezichts heeft hen behouden; door Zijn liefde en door Zijn genade heeft Hij hen verlost; en Hij nam hen op en Hij droeg hen al de dagen van ouds. Maar zij zijn wederspanning geworden en zij hebben Zijn Heilige Geest shun in een vijand verkeerd, Hij Zelf heeft tegen hen gestreden." Zo ook uit het Nieuwe Testament, bij de doop van Jezus. En: "De genade van de Heere Jezus Christus, de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen. Amen." ; "Genade zij u en vrede van Hem, Die is, en Die was, en Die komen. zal; en van de zeven Geesten, Die voor Zijn troon zijn; en van Jezus Christus, Die de getrouwe Getuige is." Ook in de instelling van de Doop: "Hen dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes." Dit getuigt ook Johannes duidelijk: "Want drie zijn er, Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest, en deze drie zijn één."

3. De Heere leert ons in Zijn Woord dat deze drie Personen evenwel van elkander onderscheiden zijn, waarom Dezelve genoemd worden een Ander: "Daar is een Ander, Die van Mij getuigt", zegt Jezus. En: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven."

(1) Zij zijn onderscheiden in Namen, als Vader, Zoon en Heilige Geest, welke alle maar geen Namen zijn zonder meer, maar Namen zijn met betrekking tot de Persoon en met opzicht op de Personen gezamenlijk.

(2) Zij zijn onderscheiden in orde, zoals deze het meest voorkomt in het Woord: De Vader de Eerste, de Zoon de Tweede, de Heilige Geest de Derde. Deze orde vloeit voort uit de wijze van bestaan.

Hoewel op enige weinige plaatsen er verandering in deze orde is, vanwege het doel en de gelegenheid, zoals daar in de samenhang dan is te zien, en ook wel om de gelijkwaardigheid aan te wijzen, dat er geen meerder of minder, geen eerder of later is.

(3) Zij zijn onderscheiden in de manier van werken. De Vader werkt van Zichzelf door de Zoon en door de Heilige Geest: "Alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt." De Zoon werkt voor de Vader, door de Heilige Geest: "Voorwaar zeg Ik u: De Zoon kan niets van Zichzelf doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen, want zo wat Die doet, hetzelfde doet ook de Zoon desgelijks." De Heilige Geest werkt van de Vader en de Zoon: "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen." Dit alles rust ook op de wijze van bestaan der Goddelijke Personen in de werken naar buiten.

(4) Die zijn wel ten aanzien van het werkend Wezen aan de drie Personen eigen, want hetgeen de één doet, dat doet ook de ander. Maar ten aanzien van de schikking en bedeling der huishouding wordt aan elk Persoon onderscheiden Zijn werk in de Heilige Schrift toegeschreven. Zoals de schepping aan de Vader: "Nochtans hebben wij maar één God en Vader, uit Welke alle dingen zijn." De verlossing wordt toegeschreven aan de Zoon: "Om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn bloed." En de heiligmaking aan de Heilige Geest: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd door de Geest onzes Gods." Deze onderscheiden toeschrijving der werken rust ook op de onderscheiden manier van bestaan der Goddelijke Personen.

(5) Ten laatste en ook voornamelijk zijn Zij onderscheiden in Hun Personele eigenschappen, welke behoren tot de manier van bestaan der Goddelijke Personen. Dit zijn de werken in het Goddelijke Wezen naar binnen, dus in het Wezen inblijvende daden, en deze worden derhalve nooit begrepen. Wel mag de engel tegen Manoach zeggen "Mijn Naam is toch Wonderlijk." Door deze manieren van bestaan heeft elk der Personen de oneindige volmaaktheid van het ene Goddelijke Wezen.

- Dit alles echter met dit grote onderscheid, dat het het onafhankelijk, eeuwig en Goddelijk bestaan des Vaders is, dat Hij door geen ander, maar door Zichzelf is, alsook de Zoon en de Heilige Geest doet zijn: "Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in Zichzelf." En: "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen." In dit Schriftwoord wordt de wijze van bestaan des Heiligen Geestes duidelijk onderscheiden van de huishoudelijke zending.

- Het onafhankelijk, eeuwig en Goddelijk bestaan van de Zoon is: van eeuwigheid te zijn door de Vader, door generatie op een eigenlijke, onbegrijpelijke en onnaspeurlijke wijze, alsook nevens de Vader de Heilige Geest te doen zijn. Duidelijk is te zien het onderscheid tussen de wijze van bestaan van de Zoon en Zijn huishoudelijke zending.

- Het onafhankelijk, eeuwig en Goddelijk bestaan van de Heilige Geest is: uit te gaan van de Vader en van de Zoon. Dit wordt geleerd tegen het gevoelen van en de geschillen met de Griekse en Oosterse kerk, welke leert: de Heilige Geest bestaat door Zichzelf. Jezus zegt: "Namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat." De Zoon zegt tevoren: "Die Ik u zenden zal." Dus gaat de Heilige Geest óók uit van de Zoon, want de wijzen van bestaan zijn de grondslag voor de wijze van zending. Deze uitgang van de Heilige Geest is op de manier van geblaas. Dit ligt ook begrepen in de benaming Geest of wind. Daarom wordt Hij genoemd de Geest Zijns monds, de Adem des Almachtigen. Ook blies Christus op Zijn discipelen, zeggende: "Ontvangt de Heilige Geest." Daarom wordt de Heilige Geest genoemd de Geest des Zoons, en de Geest van Christus. Al wordt het dan verder niet zo uitdrukkelijk genoemd, zo is dit toch genoeg en overtuigende om deze eeuwige waarheid vast te houden, en is er geen genoegzame reden om zulks te loochenen. Want de uitgang van de Vader sluit de uitgang van de Zoon in.

- Tenslotte blijkt uit Gods Woord, dat deze drie Goddelijke Personen geen drie Goden, maar één God zijn, zonder verdeling van het ene Goddelijk Wezen. Volgens de belijdenis van Athanasius is de éénheid in de drieheid, en de drieheid in de éénheid te eren en te aanbidden. Dit zal zo aanstonds blijken. Dit leerstuk van de Drie-eenheid beschermt de onderwijzer nu tegen de arme en verdorven rede des mensen, vraag 25. Wij zien daar eerst de vraag van de arme mens naar dat Godsgeheim: Aangezien er maar één enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest?

Deze vraag is zeer noodzakelijk, omdat:

1. Er zo vele vermetele tegensprekers zijn, die, omdat zij niet begrijpen kunnen hoe één in drie en drie in één kan zijn, daarom deze eeuwige en zalige waarheid loochenen. En ook omdat des mensen hart genegen is uit nieuwsgierigheid te onderzoeken datgene, wat hem te hoog en te wonderbaar is.

Ja, hoe onmogelijker het voor de mens is, hoe meer het zijn verdorven hart ontsteekt. Wordt het hem verboden en gelast niet in te zien in dingen, die hem te hoog en te wonderbaar zijn, dat is als olie op het vuur en het drijft de mens nog des te sterker aan. O, wat is die arme hoogmoed toch groot! Daar is dan het Drie-enig bestaan van dat aller volmaaktste eeuwige Wezen, de allergrootste en aller noodzakelijkste verborgenheid, waarvan de Heere in het donkere iets ontdekt heeft, en waarvan God het onderscheidende en heldere verstaan alleen voor Zichzelf heeft gehouden, en dat wil een aardworm bevatten, anders wil hij het niet geloven. En hij kan zijn eigen lichaam niet begrijpen, zo min als de werking van zijn ziel op zijn lichaam. De ark was bedekt om mensen er van te weerhouden dat zij er in zouden zien, en dat ontsteekt de verdorvenheid en deze verdorvenheid wekt de geest vande mens op. Toont de Heere Zijn heerlijkheid op de berg en mag het volk niet naderen, dan moet God de berg bepalen, of zij zullen toch naderbij komen. Want zo verkeerd zijn wij, maar hetgeen waar God ons toe roept en op het aller ernstigst toe aanzet om het te onderzoeken, zaken, ons ter zaligheid nodig, daar zijn wij van nature verre van en daar wil ons hart niet aan.

2. Ook is dit vragen nodig, opdat wij mogen weten hoe wij ons te gedragen hebben omtrent zulke verborgenheden. De mens viel van God af, bedoelende te komen tot een hogere wijsheid, en de Heere wil hem weer oprichten door een weg van geloof, meer dan door kennis en door disputeren over zulke stukken. Alle in het Woord geopenbaarde verborgenheden - en geen andere - moeten als verborgenheden in nederigheid tot zaligheid geloofd worden. En wil men deze niet geloven, men zal dwalen en omkomen.

Laat ons daarom nu nog in het kort zien uit het antwoord van de onderwijzer, dat de leer der Drie-eenheid een in het heilig Woord geopenbaarde verborgenheid is. Hij antwoordt: Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen de enige en waarachtige God zijn.

- Wij hebben dus vast te houden dat in het ene Goddelijke Wezen drie waarachtige Personen of Zelfstandigheden zijn, die ten aanzien van Hun zelfstandigheid onmededeelbare manieren zijn in het bestaan van het ene Goddelijke Wezen.

- Wij hebben vast te houden dat deze drie Personen overeenkomen met elkander in één enig Wezen, in tegenstelling van gelijk-aanwezig, anders-aanwezig, mede-aanwezig, alléén-aanwezig en zelfaanwezig. Ook dat Zij overeenkomen in evangelische waardigheid en eer; alsook in één zijn en blijven in Elkander, zodat de Goddelijke Personen geen uitvloeiselen zijn - dit leren wij tegen dat ze ook geen krachten zijn, maar Zij zijn de ene eeuwige en waarachtige God. Deze dingen heeft God alleen in Zijn Woord geopenbaard en zijn boven het bereik van alle rede, en zijn daarom te aanbidden.

* Zie dit in Johannes: "Ik en de Vader zijn één." En: "Maar indien Ik ze doe, en zo gij Mij niet gelooft, zo gelooft de werken, opdat gij moogt bekennen en geloven, dat de Vader in Mij is, en Ik in Hem." ; "Geloof gij niet dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot ulieden spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken." En: "Opdat zij allen één zijn, gelijkewijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn." Deze plaatsen zijn ook zeer krachtig tegen de lochenaars van de Godheid van de Zoon.

* Ziet ook dat de Heere onze God een enig Heere is: "Drie zijn er Die getuigen inde hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest, en deze drie zijn één." Let wel, er staat niet zijn tot één, zoals gezegd wordt van de getuigen op aarde, maar zijn één. In deze tekst is een getuigenis van de drie Goddelijke Personen in de heilige eenheid van het Goddelijke Wezen. Johannes bedoelde hier dit fundamentele stuk te bewijzen, dat Jezus de Zoon van God is, en de Zaligmaker der wereld, aan Wie men zijn ziel mag toevertrouwen.

En dit bewijst hij met een tweërlei getuigenis: één uit de hemel zelf, en één op de aarde.

- Dat de Vader dit getuigt, bleek bij de Doop van Christus: "Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Welke Ik Mijn welbehagen heb." En het werd bevestigd in de verandering van Christus' gedaante op de berg: "Deze heeft God de Vader verzegeld"
- Dit getuigde de Zoon van Zichzelf toen Hij zeide: "Ik ben het Licht en het Leven der mensen". En die in Hem gelooft, zal het eeuwige leven hebben. Ook als Hij zegt: "Ik was geboren als de afgronden nog niet waren; als nog geen fonteinen waren, zwaar van water."
- Dit heeft de Heilige Geest getuigd toen Hij bij de Doop op Christus nederdaalde als een duif, en op Hem bleef. Ook als Hij Hem opwekte uit de doden, toen Hij krachtig heeft bewezen te zijn de Zoon van God. Ook de drie getuigen op de aarde getuigen dit in de harten, namelijk deze eeuwige waarheid, waarop het ganse werk der genade als op een fundament rust.

En die verwekken in de harten die vrede, die blijdschap, dat God zo is als Hij is, en dat rusten in de Heere. En deze Drie zijn tot één, ter verzegeling van één en dezelfde zaak. Dus is het geloof een vaste grond om deze waarheid, die niet doorgrond, noch ten volle begrepen kan worden, te omhelzen. Alzo is dus de éénheid in de Drieheid, en de Drieheid in de éénheid te eren en te aanbidden.

B. Zien wij nog in het kort hoe gepast de twaalf artikelen des geloofs verdeeld worden, en hoe die verdeling gegrond is op het onderscheiden bestaan der drie Goddelijke Personen. De artikelen worden verdeeld, zo verklaart de onderwijzer, in drie delen, waarvan het eerste handelt van God de Vader en de schepping, het tweede van God de Zoon en de verlossing, het derde van God de Heilige Geest en de heiligmaking. Deze verdeling is zeer goed, daar de oudste geloofsformule alleen een belijdenis van de Drie-eenheid inhield, en onze geloofsartikelen uit deze zelfde formule zijn opgebouwd, van tijd tot tijd met bijvoeging van verschillende artikelen, welke tot de drie Personen van de Godheid kunnen worden betrokken. Dus is het fundament gebleven en zijn de fundamentele waarheden daarop gebouwd. Wij moeten er echter wel om denken, wanneer wij aan elk der drie Personen onderscheiden werk toekennen, dat wij dit niet zo opvatten, alsof de kracht of de werking der Personen onder Deze verdeeld zou zijn. En ook niet dat de ene Persoon meer onmiddellijk zou werken, en de Andere meer middellijk. Want God is één, en zo zijn Zijn kracht en werking ook één en onverdeeld. En elke Persoon is de volkomen en onmiddellijke oorzaak van het gehele werk door dezelfde kracht en door dezelfde daad. Hebben Vader, Zoon en Heilige Geest de wereld geschapen, de werken, welke de Godmens heeft verricht, zijn alleen de Zoon eigen, echter dan zo, dat hetgeen de Godheid toegebracht heeft, de ganse Drie-eenheid toekomt "Geloofst gij niet, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot ulieden spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken." ; "Door de Geest werp Ik de duivelen uit." Wat betreft de menswording en dergelijke, dit eindigt alleen in de Zoon, maar ten aanzien van de uitwerking ervan behoort het tot de ganse Drie-eenheid. De onderscheiding der werken is dus naar de orde van bestaan der drie Goddelijke Personen. Want al de huishoudelijke werken en de wijze van werken van elke Persoon moeten worden aangemerkt als voort te vloeien uit de wijze van Zijn bestaan.

1. De Vader dan de eerste Persoon zijnde, en de schepping het eerste uiterlijke huishoudelijke werk zijnde, wordt het werk der schepping terecht aan de Vader toegekend. In wordt Hij gen Mattheüs oemd de Heere des hemels en der aarde, doch niet met uitsluiting van de Zoon: "Maar tot de Zoon zegt Hij: Gij, Heere, hebt in den beginne de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen." En ook niet met uitsluiting van de Heilige Geest: "De Geest Gods zweefde op de wateren."

2. Aan de Zoon wordt het werk der verlossing toegekend, omdat Hem alleen de menselijke natuur is toebereid, en deze werking dus in de Zoon eindigt, hoewel de uitvoering der werken door de menselijke natuur naar buiten aan de drie Personen eigen is. In Mattheüs staat: "Gij zult Zijn naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zaligmaken van hun zonden." Doch dit wordt ook de Vader toegekend, Die gezegd wordt de wereld met Zichzelf verzoend te hebben, en vrede gemaakt te hebben door het bloed des kruises. En ook aan de Heilige Geest: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods."

3. En ten laatste, aan de Heilige Geest wordt de heiligmaking toegeschreven, omdat de heiligmaking volgt op de genade en de verdiensten van Christus, en de Heilige Geest volgt in orde op de Zoon. Daarom wordt Hij ook de Geest des Zoons genoemd. Dus is de Heilige Geest aan de Zoon het naaste en wordt van Hem uitgezonden; zo ook geeft Hij datgene, hetwelk Hij neemt uit hetgeen van de Zoon is. Doch niet met uitsluiting van de Vader, want Jezus bidt: "Heilige Vader, heilig ze in Uw waarheid." Dit geldt ook het werk der wedergeboorte: "Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren." Maar ook niet met uitsluiting van de Zoon: "Ik heilig Mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid."

II.

Staan wij nu nog kort stil bij de tweede hoofdgedachte, wat het is te geloven in de Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Daarin zien wij:

- A. Wat het geloof insluit, en
- B. Waarom in de artikelen beleden wordt: Ik geloof, en niet: Wij geloven.

A. Het geloof in de Drie-enige God sluit in:

1. Dat men kennis heeft van deze grote verborgenheid. Geen mens, tot jaren van onderscheid gekomen zijnde, kan zonder deze kennis zalig worden.

- Doch men moet in deze wel onderscheid maken in de trap of mate van deze kennis, meer of minder onderscheiden en helder.

- Ook onderscheid naar de tijd in welke men leeft. Het licht der waarheid staat niet altijd even helder op de kandelaar.

- Onderscheid ook naar het verstand der mensen, want de één kan het onderwijs beter volgen dan de ander. Waarbij men echter wel moet bedenken, dat iemand meer inwendige en bevindelijke kennis in zijn hart kan hebben dan hij met de mond soms verklaren kan.

- En tenslotte moet men ook onderscheiden naar de verscheidenheid van bediening, onder welke men leeft. De één heeft daar meer gelegenheid en opwekking toe dan de ander, maar iemand die er gans onkundig van blijft, kan niet zalig worden. Dit blijkt uit de heidenen, die wel wisten dat er een God was, maar die de Drie-enige God niet kenden. Daarom zegt Paulus, dat zij zonder God in de wereld waren, en zegt hij, dat in de verborgenheid Gods en des Vaders en van Christus alle schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn.

2. Het geloof in de Drie-enige God sluit ook in dat men die waarheid met zijn hart erkent, toestemt, bevestigt en God de eer geeft, dat Hij zo en niet anders bestaat, en dat men dat ook tot zaligheid met de mond belijdt. Met volle ruimte mag men wel zeggen, dat degenen, die de leer der heilige Drie-eenheid bestrijden, geen genade hebben: "Een iegelijk, die de Zoon loochent, heeft ook de Vader niet." En zulk één loochent ook de Heilige Geest, want: "Niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest." Met zulken mag men geen gemeenschap houden. Johannes zegt: "Indien iemand tot ulieden komt, en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis, en zegt tot hem niet: zijt gegroet."

3. Maar voornamelijk sluit het geloof in, een zich toevertrouwen aan de Drie-enige God, een steunen op Hem, de ziel met blijdschap op Hem aan latende komen, omdat God Zich aan die ziel ontdekt heeft zoals Hij is. Daarom is het ook een zich verlustigen in de Heere.

a. En welgesteld zijnde, erkent de ziel dat de Vader God is, met een zich aanbevelen en toevertrouwen naar ziel en lichaam, in alle tijdelijke en geestelijke noden en omstandigheden, aan Zijn almacht, wijsheid en goedheid, en aan al de rijkdommen van algenoegzaamheid, die in Hem zijn.

b. De gelovige ziel erkent ook dat de Zoon God is, met een min of meer rusten van zijn ziel op Zijn voldoening, zoals Hij is de Schoonste van alle mensenkinderen, op Wiens lippen genade is uitgestort. Zulk één zegt met het hart: "Gewisselijk, in de Heere zijn gerechtigheden en sterkte, tot Hem zal men komen. In de Heere zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen het ganse zaad van Israël."

a. En de gelovige ziel erkent ook dat de Heilige Geest God is, en zij geeft zich zo veilig aan Zijn wijze leiding over. Zo'n ziel ondervindt soms de kracht van deze waarheid aan het hart, dat er een Drie-enig God is. Al heeft zulk een al zijn dagen deze waarheid naar de letter gekend, deze bijzondere kennis vloeit voort uit openbaring aan het hart, uit de getuigen in de hemel aangaande het waarachtige genadewerk in zijn ziel. Dit werk der genade heeft zijn grondslag in die eenvoudige Eénheid en in die aanbiddelijke, onvermengde en ongedeelde Drieheid, welke de ziel zo tevoren niet heeft gekend.

B. Zien wij nu nog waarom in deze artikelen beleden wordt: Ik geloof, en niet: Wij geloven.

- Dit wordt beleden om daarmee uit te drukken dat niemand voor een ander tot zaligheid kan geloven. Neen, de ene mens kan, mag en moet wel voor de andere bidden, en de andere te hulp komen, maar voor hen geloven, dat kan hij niet. Elke gelovige zal door zijn geloof leven: "Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken." En: "Ik weet in Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag."

- En dit wordt ook beleden om daarmee er uitdrukking aan te geven, hoe het een oprechte eigen is om met zaken en waarheden, die hij hoort, naar binnen te keren en onder inroepen van het licht des Heeren, daar te zien wat hij er van heeft, of ook wat hij er van mist. Vindt nu zo'n ziel wat van God en kan zij geloof oefenen, zij wil dan ook spreken en met blijdschap belijden: Ik geloof. En vindt zulk één integendeel in zich een boos en ongelovig hart, dan roept hij uit: Mijn ongeloof! Het is daarom niet te verwonderen, dat mensen, die niet weten wat het is tot zichzelf in te keren en uit de grond van hun hart te spreken, tegenstanders zijn van anderen, die dat wel kennen. Zij belijden menigmaal de zuivere waarheid en beschermen deze krachtig en hebben handen vol werk met degenen die buiten zijn. En evenwel zijn ze vreemdelingen van hun eigen ziel en aan hun staat niet twijfelende, bedriegen zij hun ziel met valse overleggingen en gaan zo gerust ten verderve.

Toepassing

Ziet vrienden, zo goed is God, dat Hij deze zuivere waarheid aan ons heeft geopenbaard. Wij mogen deze nog dagelijks horen, terwijl duizenden en miljoenen mensen dit moeten missen. Hoe goed is God ook, dat Hij deze waarheid temidden van zovele dartele verstanden nog heeft bewaard. Want God zal voor Zijn waarheid zorgen, al gaat het hoe ons begrip te boven. Och, mocht elk onzer de kracht van die eeuwige waarheid aan zijn ziel gewaar worden, opdat hij zo niet vatbaar zij voor zielverwoestende leringen. Deze leer der waarheid is naar de godzaligheid, in de hoop des eeuwigen levens. En buiten deze is er geen zaligheid. Het ganse werk der genade rust op dit fundament, en wanneer men de grond wegneemt, moet het gebouw vallen.

1. Nu, om temidden van winden van vreemde leringen bij deze waarheid te worden bewaard, zeggen wij vooraf, dat daartoe nodig is kleinheid des harten, een wandelen in vreze. Want wij liggen voor die vreemde leringen zowel open als anderen. Men moet van het eigen afraken, want men meent dikwijls dat men zo vast staat, zo veel kennis heeft, en dan is menigmaal de val nabij. Zie het maar in Petrus. Als hij zegt: "Ik zal U niet verloochenen", dan valt hij.

2. Tot die bewaring is ook nodig dat wij deze waarheid, waar men veel of weinig kennis van heeft, nog eens van de hemel leren. Dan wordt de Heere geëerd in Zijn bestaan. Anders zegt Paulus: "Gij zijt verijdeld geworden in uw overleggingen, en uw onwijs verstand is verduisterd, omdat gij, God kennende, Hem als God niet verheerlijkt." Vrienden, al had u nog zoveel kennis, en al meent u nog zo vast te staan voor de zuivere waarheid, het zal u niet zalig maken.

3. En ook staat het zeer hachelijk met u, als u de vrijmakende kracht van de waarheid aan uw hart niet hebt ondervonden, want u kunt morgen een atheïst zijn. Daarom, staat toch naar die kennis van een Drie-enig God, welke u in de hemel kan brengen en waar het eeuwige leven aan vast is, en dat is alleen in Gods hand.

4. Tot bewaring bij deze waarheid is ook nodig eel te bidden, en in alle gevaren, die de ziel omringen, zich voor de Heere Jezus open te leggen, opdat men zo steeds meer en meer licht krijgje in de bedrieglijkheid van zijn hart en vleselijk verstand. En dit opdat Jezus de ziel leren mocht van Hem, als de zelfstandige Waarheid, gebruik te maken als de ziel in gevaar is. Want dicht bij Hem te blijven, dat is het veiligste. Mensen, die hier geen kennis van hebt en evenwel denkt zalig en bewaard te worden, wat staat gij gevaarlijk! En het wonderlijke is, dat niemand minder van dit gevaar weet, dan die het aller gevaarlijkste staat. Mochten uw ogen er eens voor open gaan!

5. Tot bewaring bij deze waarheid is ook zeer nodig de gelegenheden te mijden, waardoor men, in gevaar is om van de Heere en van Zijn waarheid te worden afgetrokken. O, de duivel gaat overal om en hij is ook in al die wind van leer, en hij gebruikt onder Gods toelating de dwaalgeesten in zijn hand, schijnbaar naar de letter der waarheid. Daarom moeten wij geen onnodige omgang met zulke dwaalgeesten hebben, en geen nauwe gemeenschap. Maar integendeel veel bij zulken zoeken te verkeren, die God en Zijn waarheid en Zijn volk liefhebben. Maar wat is er toch een grote massa mensen, die onkundig er zorgeloos naar het verderf gaan! Mensen, die nu niets weet van deze eeuwige waarheid, Wie deze ware God is, denkt u nooit eens aan dat woord, dat God met vlamvend vuur over zulke wraak wil doen? Leefde u onder het heidendom, uw oordeel zou minder zijn. Maar twintig, dertig veertig, vijftig of zestig jaren geleefd te hebben onder het licht van het Evangelie, en toch geen kennis van die God te hebben gezocht, Die u heeft gemaakt en aan u welgedaan, o, het zal Tyrus en Sidon, Sodom en Gomorra verdraaglijker zijn! De koningin van het zuiden zal opstaan, de mannen van Ninevé zullen allen tegen u opstaan in die grote dag. Vrienden, dat zal komen.

(1) Hoe oud u ook bent en hoe slecht u het er hebt afgebracht; och mocht u nog opstaan. Het is nog tijd, en dat blijkt daaruit, dat God u nog laat leven. Mocht gij daarmede eens aan het werk raken, dat de Heere nog geen lust heeft in uw dood. Vrienden, u wordt zo menigmaal gewaarschuwd, en u blijft maar dezelfde, jaar uit, jaar in; tot u wakker wordt en valt in de eeuwig donkerheid, en daar is het gejammer dan voor eeuwig. O, denkt u nooit aan dat woord: "Een man, die dikwijls bestraft zijnde, zijn nek verhardt, zal schielijk verbroken worden"?

(2) Mocht de dierbaarheid, die er is in de dienst van God, u uitlokken. Hij is een aller heerlijkst God, een aller goedgunstigst, een allerheiligst God, Die al uw jaren u verschoonde en Zijn lankmoedigheid over u betoond heeft. In Wiens éne Naam zóveel ligt, dat wie er deel aan heeft, dit voor geen duizend werelden ruilen wil. Zijn heerlijke volmaaktheden zou Hij voor u ten goede hebben, als u maar lust hebt om over te komen in Zijn gemeenschap. Vraagt het allen, die in waarheid de Heere tot hun deel hebben; of iemand er ooit berouw van heeft gehad, dan alleen daarvan. dat zij de Heere zo laat gezocht hebben. O, al uw dagen die u geleefd hebt, met alle vreugde daarin bijeengenomen, ze zijn niet te vergelijken bij één ogenblikje in des Heeren dienst.

Ja, in één traan over de zonden is meer vreugde dan in al wat de wereld beloven of geven kan. Hebt gij er lust toe, vrienden? Zie, er is een Jezus, Die het alles in Zijn hand heeft, ook om uw ogen te openen. Legt u toch voor Hem neer, en zegt dat gij met het gerucht der oren gehoord hebt dat Hij er is. Dat het Zijn werk is blinde ogen te openen, en mensen die verloren gaan, te behouden. Zegt Hem dat u Hem niet kent, en dat gij uzelf niet kent, noch de gevaren, waarin u verkeert. En bidt Hem dat Hij u uw zonden op het hart wil brengen, opdat u ze voor Hem met uw hart belijden mocht en er van mocht scheiden. O, Hij is zo goedertieren, Hij mocht het ook u nog doen. Het is van ouds niet gehoord wat Hij doen wil die, die op Hem wacht.

Dat des Heeren volk, - welker staat op de Drie-enige God gegrond is, wie het van de Vader gegeven en geleerd is zich toe te vertrouwen aan de Heere Jezus, in Wie de volheid der Godheid woont, - door deze stof mocht worden opgewekt. Zij hebben hun ziel en lichaam, hun lichamelijke en geestelijke stand, hun noden en wederwaardigheden in dit leven, ja die alle tegelijk soms wel eens op de Heere mogen werpen, en ze zo aan een Drie-enig, onveranderlijk en getrouw God, Wiens Naam Jehovah is, mogen toevertrouwen. Aan die God, Die ook betamelijk en heerlijk is in al de wegen, Die Hij met hen houdt.

Nu, ik zeg, mochten zij dan door deze stof opgewekt worden om toch te waken:

1. Tegen verleiders, want die leggen het er op toe om de uitverkorenen te verleiden. Gij hebt de kracht van die eeuwige waarheid gesmaakt. Maar vrienden, dat Gods volk ook voor de verleiding open ligt, blijkt uit het schrijven van de apostel Paulus aan Timotheüs: "Maar blijft gij in hetgeen gij geleerd hebt, en waarvan u verzekering gedaan is, wetende van wie gij het geleerd hebt." "Hetgeen gijlieden dan van den beginne gehoord hebt, dat blijve in u. Indien in u blijft wat gij van den beginne gehoord hebt, zo zult gij ook in de Zoon en in de Vader blijven".

2. Dat des Heeren volk in het verborgen veel werk mocht krijgen, ook met de kerk in het algemeen, om Sion in haar weën te gedenken, en om hen die onder verdrukkingen en vervolgingen zijn, te hulp te komen met gebeden. O vrienden, zij roepen ook, al hoort u het niet. "Gaat het ulieden niet aan, gij allen, die over de weg gaat? Schouwt het aan en ziet of er een smart is gelijk mijn smart, die mij aangedaan is". Gedenkt de gevangenen alsof gij mede gevangen waart. En dat God onze kerk nog bewaren mocht, dat de dwalingen verdwijnen mochten, de dwaalgeesten mochten worden bekeerd of ingebonden, en dat de waarheid onder ons de zuil van de staat moge blijven.

3. Moge de voorbidding van de Heere Jezus hiertoe Gods volk tot sterkte zijn: "Heilig ze in Uw waarheid; Uw woord is de waarheid. En Ik heb hun Uw Naam bekend gemaakt, en zal Hem bekendmaken; opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn."

Amen.

**ZONDAG 9
vraag 26**

Vraag 26:

Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?

Antwoord:

Dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus Die hemel en aarde, met al wat er in is, uit niet geschapen heeft, Die ook dezelve nog door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert, om Zijns Zoons Christus' wil, mijn God en mijn Vader zij; op Welke ik alzo vertrouwd, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams en der ziel verzorgen, en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren; want Hij zulks doen kan als een almachtig God, en ook doen wil als een getrouw Vader.

**HET GELOOF IN GOD DE VADER, DE ALMACHTIGE,
SCHEPPER DES HEMELS EN DER AARDE**

In de voorafgaande zondagsafdeling zijn de artikelen des geloofs onderverdeeld in drie delen, naar de onderscheiden orde en wijzen van bestaan der drie Goddelijke Personen.

Nu gaan wij vervolgens de artikelen of leerstukken in den brede behandelen, van zondag 9 tot en met zondag 22.

- Hierin handelt de onderwijzer van de bestaanswijze en het huishoudelijk werk van God de Vader, in de zondagen 9 en 10.
- Van de bestaanswijze en het huishoudelijke werk van God de Zoon, in de zondagen 11 tot en met 19.
- Van de bestaanswijze en het huishoudelijke werk van God de Heilige Geest, in de zondagen 20 tot en met 22.

In het eerste deel, betreffende de bestaanswijze en het huishoudelijke werk van God de Vader, handelt de onderwijzer:

- Allereerst van het geloof in God de Vader, zijnde de Almachtige, de Schepper des hemels en der aarde, in zondag 9, vraag 26.
- Daarna behandelt hij in het bijzonder in den brede de leer van Gods voorzienigheid, in zondag 10, vraag 27.
- Tenslotte wijst hij de nuttigheid van deze geloofskennis aan, waardoor een gelovige recht weet dat God alles geschapen heeft, en alles nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt, in zondag 10, vraag 28.

Van het eerste deel, namelijk van het geloof in God de Vader, zijnde de Almachtige, de Schepper des hemels en der aarde, staat ons in deze 9^e zondagsafdeling te handelen.

Daarin vinden wij twee hoofdzaken:

- I. Het Voorwerp des geloofs.
- II. Het geloof zelf.

Wat betreft het voorwerp van het geloof, dit is hier:

- A. God de Vader.
- B. Welke nader omschreven wordt in verband met Zijn huishoudelijk werk, zijnde de Almachtige, de Schepper des hemels en der aarde.

A.

1. Wat het eerste aangaat, daarin merken wij op dat het woord God hier van het Wezen verstaan moet worden, welk Goddelijk Wezen aan de drie Personen Eigen is. Daarom is er altijd op gewezen, dat in het lezen van de artikelen des geloofs de zinsbouw zó moet worden gezien, dat achter het woord God niet alleen de Vader volgt, maar ook Zijn eniggeboren Zoon en de Heilige Geest, dewijl het woord God hier staat in betrekking tot de drie Personen in dat aanbeddelyk Wezen.

2. Ook merken we op, dat het woord Vader hier eigenlijk van Zijn Persoon moet worden verstaan, alleen met betrekking tot de Goddelijke natuur van de Persoon van de Zoon Gods.

Het is wel waar, dat de eerste Persoon de Vader is van de Heere Jezus ten aanzien van Zijn menselijke natuur, maar dat is dan oneigenlijk, en wel uit oorzaak van de toebereiding van Zijn lichaam, de vereniging van de menselijke natuur met de Goddelijke in éénheid van Persoon, en uit oorzaak van de Vaderlijke gezindheid en liefde tot de Persoon van Christus. Doch hierin ligt de eigenlijke grondslag van het Goddelijk Vaderschap ten opzichte van de Goddelijke natuur van de Heere Jezus niet; waarvan zal gesproken worden in zondag 14.

3. De onderwijzer noemt hier de reden: de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus. In de verdeling der artikelen is gebleken dat de benamingen Vader, Zoon en Heilige Geest namen zijn, eigen aan de Personen in de betrekking tot de Persoonlijke eigenschappen van bestaan. Deze drukken dus de werken Gods naar binnen uit of wel, de wijze van bestaan in het Wezen. En aangezien de onderwijzer in deze zondagsafdeling de onderverdeelde artikelen begint uit te breiden naar de wijze van bestaan der drie Goddelijke Personen, is het dus noodzakelijk dat de Naam van elk der Goddelijke Personen in diezelfde betrekking wordt gehouden. Zie dan de enige en gewichtige reden, waarom de eerste Persoon de Vader is en genoemd wordt van de tweede Persoon.

1. Omdat de Vader van Zichzelf de onafhankelijke God zijnde, aan de Zoon hetzelfde onafhankelijke, Goddelijke Wezen van eeuwigheid tot eeuwigheid medegedeeld heeft door een eeuwige, bovennatuurlijke, eigenlijke en Gode betamelijke of Goddelijke generatie. Daarom noemde Jezus God Zijn eigen Vader: "De Joden zochten Hem te doden, niet alleen omdat Hij de sabbat brak, maar ook omdat Hij zei, dat God Zijn eigen Vader was, Zichzelf Gode evengelijk makende."

2. Een arme, eindige, onvatbare, verdorven aardworm zal hier vragen of de Vader dan niet eerder en meerder is dan de Zoon? En hij zal vragen naar het hoe. En sommigen zullen het ook niet willen geloven omdat zij het niet begrijpen kunnen. Vrienden, het is ons genoeg dat God deze waarheid ontdekt heeft in het heilig Woord als een verborgenheid des geloofs. Ja, ook enigszins het hoe ervan, want er staat, dat de Vader het onafhankelijke, Goddelijke leven heeft in Zichzelf, en dat ook de Zoon het onafhankelijke, Goddelijke leven in Zichzelf heeft. De onderscheiden wijze van bestaan is alleen daarin gelegen, dat de Vader dit aan de Zoon gegeven heeft. Ook moet men hierbij wel in acht nemen, dat wij hierdoor geen voorbijgaande daad van de Vader verstaan. Want het Wezen Gods is van eeuwigheid tot eeuwigheid niet anders dan zo bestaande. Dit is en blijft eeuwig waarheid en onbegrijpelijk.

B.

Nu wordt dan de eerste Persoon van het ene Goddelijke Wezen, de Vader, nader omschreven vanwege Zijn huishoudelijk Goddelijk werk. De Almachtige, de Schepper des hemels en der aarde. Dit huishoudelijk werk onderscheidt de onderwijzer:

- ten eerste in het werk der schepping,
- ten tweede in de onderhouding en regering van al het geschapene,
- en ten derde nog in de grondslag daarvan, de eeuwige raad en voorzienigheid Gods.

1. In het werk der eerste schepping: "Die hemel en aarde, en al wat erin is, uit niet geschapen heeft", zullen wij zien dat God alles geschapen heeft en waaruit dit eerste iets voortkomt. En ook dat God de Formeerder is van alles, en dat het werk der schepping aan God de Vader wordt toegekend.

(1) Want Mozes leidt ons tot de Oorzaak: "In den beginne schiep God." De Schepper staat in het meervoud, Elohim, de Goden. Vergelijk dit met: "Gedenk aan uw Scheppers", en: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir", waarin de meerderheid of Drieheid der Goddelijke Personen wordt uitgedrukt. Van het werk spreekt Mozes in het enkelvoud. Hij schiep. En dit om hiermede uit te drukken de eenheid van het Goddelijke Wezen. Dit zijn de gedachten van verscheidene geleerde mannen, zoals Luther en anderen, die het zo willen zien, dat Mozes in dit eerste vers daarop het oog had. Dus is de eeuwige God, de Schepper: "Weet gij het niet, en hebt gij het niet gehoord, dat de eeuwige God, de Schepper van de einden der aarde, noch moede, noch mat wordt?" Zo is God ook terecht de enige God, door het werk der schepping onderscheiden van alle afgoden: "Ik ben de Heere, Die alles doe; Die de hemel uitbreid; Ik alleen, en Die de aarde uitspan door Mijzelf." En: "Want al de goden der volkeren zijn afgoden, maar de Heere heeft de hemelen gemaakt." En zeer nadrukkelijk legt God het Juda in de mond, opdat het, uit Babel gekomen zijnde, getuigenis zou kunnen geven Wie de ware God was en wie de afgoden waren: "Aldus zult gij lieden tot hen zeggen: de goden, die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder de hemel." En alleen deze tekst in Jeremia staat in de Chaldeeuwse taal, opdat het daar verstaan zou kunnen worden.

(2) Dit werk der schepping wordt hier nu aan de Vader toegekend, Die daarom wordt genoemd, de Heere des hemels en der aarde. En: "Nochtans hebben wij maar één God, de Vader, uit Welke alle dingen zijn, en wij tot Hem."

- Doch dit moet men niet verstaan met uitsluiting van de Zoon en de Heilige Geest, want de werken Gods naar buiten zijn de drie Goddelijke Personen eigen. Daarom lezen wij van de Zoon, dat alle dingen door het Woord, dat bij God en God was, gemaakt zijn, en dat zonder ditzelve Woord geen ding gemaakt is dat gemaakt is. En: "Wij hebben maar één Heere Jezus Christus, door Welke alle dingen zijn, en wij door Hem." En: "Maar tot de Zoon zegt Hij: Gij Heere, hebt in den beginne de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen." En van de Heilige Geest lezen wij, dat de Geest Gods, in de eerste schepping zweefde op de wateren. En: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir."

- Ook moet men het niet zo opvatten, als men de Vader het werk der schepping toekent, dat de kracht of de werking van de Goddelijke Personen onder Dezen onderling zou zijn verdeeld.

- En ook niet zo, dat de Vader in het werk der schepping meer onmiddellijk, en de andere Personen meer middellijk zouden werken. Want vrienden, God is één, en dus is Zijn kracht en werking ook één en onverdeeld, en elke Persoon is de volkomen en onmiddellijke Oorzaak van het gehele werk. Door dezelfde kracht en door dezelfde daad hebben Vader, Zoon en Heilige Geest de wereld geschapen: "Geloof gij niet, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot ulieden spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken." Want hetzelfde wat de Vader doet, dat doet ook de Zoon. En Jezus zegt, dat Hij door de Geest Gods de duivelen uitwierp.

- Maar het huishoudelijk werk der schepping wordt hier enkel en alleen aan de Vader toegekend naar de orde en wijze van bestaan. Gelijk wij de Vader de Eerste in orde en wijze van bestaan in het Goddelijke Wezen noemen, en het werk der schepping het eerste huishoudelijke werk is, zo volgt vanzelf dat aan de Vader het eerste werk toegekend moet worden, aangezien de orde van werken gegrond is op de orde van bestaan in dat eeuwig Wezen.

(3) Derhalve wordt de Vader terecht genoemd de almachtige, de Schepper. Almachtig, dat is een eigenschap Gods, behorende tot de omschrijving van het Goddelijke Wezen, waarvan in de vorige zondagsafdeling in den brede is gehandeld. Daarom gaan wij dit hier voorbij. Wij noemen hier maar alleen dat het werk der schepping een werk van Goddelijke almacht is, dewijl God als de Almachtige alles doen kan wat Hij wil. Ja zelfs datgene, dat Hij niet wil, indien het met Zijn natuur niet strijdt. Zo had Hij Christus van de dood kunnen behouden, maar Hij heeft dat niet gewild. En zo verstoort God ook en maakt teniet al wat God niet heeft gewild of besloten heeft dat zou geschieden. Daarom is het onmogelijk dat zulks zou kunnen geschieden: "Er is niemand, die uit Mijn hand redden kan. Ik zal werken, en wie zal het keren?" Alzo, een onafhankelijke, Goddelijke almacht behoort tot het werk der schepping. In de beschrijving van het werk der schepping blijkt ons, dat het schepsel of al het geschapene hier voorkomt onder de benaming van hemel en aarde. Zoals ook de onderwijzer zegt: Al wat daarin is, uit niet geschapen heeft: "In den beginne schiep God de hemel en de aarde." Dit eerste vers is de inhoud van het gehele eerste hoofdstuk van Genesis, en het kan met recht de sleutel van geheel de natuur genoemd worden.

Wij zullen hier nagaan wat onder hemel en aarde moet worden verstaan.

1. En wel het heelal, zijnde een chaos, waaruit God in zes dagen alles met orde heeft voortgebracht. Dit is het eenvoudigste te vatten, alsof er zou staan: In den beginne schiep God alles. Dat dit zo is, blijkt ons omdat de eigenlijke woorden van Mozes zijn: God schiep deze hemel en deze aarde. Het blijkt ook hieruit, dat Mozes aan het einde van de beschrijving van deze historie wederom dezelfde spreekwijze gebruikt als aan het begin: "Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde, en al hun heir. Dit zijn de geboorten des hemels en der aarde, als zij geschapen werden; ten dage als de Heere God de hemel en de aarde maakte."

2. Hier moet ook door hemel en aarde de gehele wereld worden verstaan. Ook omdat gewoonlijk de wereld wordt onderscheiden in hemel en aarde. Aangezien de hemel het hoogste is, en de aarde het laagste, zo omvangt dit dan alles. Want de hoogste hemel of de hemel der hemelen is als het ware de buitenste linie, cirkel en omtrek der wereld. Tussen deze beide zijn de firmamenten of de zienlijke hemelen met alle andere elementen. De aarde vormt daarentegen rondom het centrum of middelpunt van de ronde wereld, zodat ze is als het onderste gedeelte van alles. Dit is het eerst geschapene. Ziet derhalve hoe dit eerste versje van Genesis, door Mozes beschreven, ons meer leert dan al het natuurlicht, dat de heidenen samen hebben.

Geen heidenen, hoe wijs en geleerd ook, hebben ooit zoveel ontdekt als Mozes in Genesis toont, waarin hij terstond aantoonde Wie de Schepper is, wat het schepsel is, en welke de tijd van de schepping is. De heidense magiërs, sofisten en filosofisten hebben wel ongelofelijke moeite en kosten gedaan om onderzoek te doen naar de beginselen en geheimen van de natuur, maar zij zijn altijd in verwarring gebleven.

- Enigen van hen wilden, dat de wereld van eeuwigheid was en in eeuwigheid zal blijven, zoals Aristoteles, Xenophon, Cicero, enz.
- Anderen wilden dat de wereld wel een begin gehad zou hebben maar nooit een einde zal hebben, zoals Plato.
- Verder is er onder deze allen niemand geweest, die geloofde dat de wereld een begin gehad heeft, en die van gedachten was dat dezelve uit niet geschapen was.
- Velen meenden dat zij zou voortgekomen zijn uit het water waarom zij zeiden: Aqua a qua omnia. Dat is: Uit het water zijn alle dingen voortgekomen.
- Vele anderen meenden uit lucht anderen weer uit vuur, en ook velen meenden uit de vier elementen samen.
- Tenslotte waren er ook velen, die meenden dat zij zou zijn voortgebracht uit vijandschap en vriendschap. Ziet hier, vrienden, derhalve een chaos van verwarring, en ook welk een zware blindheid er op het verstand des mensen van nature ligt, vóór hij door Woord en Geest wordt verlicht. Wij zullen hier alleen maar bewijzen uit het heilig Woord, dat de wereld niet van eeuwigheid is geweest, noch kan zijn, en ook hoe zulks tegen de rede strijdt.

1. Het heilig Woord leert ons dit uitdrukkelijk: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir." ; "De hemel is Uwe, ook is de aarde Uwe; de wereld en haar volheid, die hebt Gij gegrond." ; "Alle dingen zijn door hetzelfde Woord gemaakt, en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is." ; "Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen. En Hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen door Hem." En: "Aanbid Hem, Die de hemel en de aarde, en de zee en de fonteinen der wateren gemaakt heeft."

2. De rede leert ons ook, dat de wereld niet van eeuwigheid kan zijn. Want niets kan er zijn zonder oorzaak, dan alleen God Zelf. Ja, het strijdt tegen de natuur, te geloven dat de wereld van eeuwigheid is geweest, aangezien niets natuurlijker is, wanneer men een groot en heerlijker werk of gebouw ziet, dat men aanstonds vraagt naar de auteur of maker ervan, en dat men zich verwondert over het oordeel, het bestek en de uitvoering van zijn werk. Moest nu elk, in het aanschouwen van hemel en aarde, in deze het natuurlijke redeneren niet navolgen, in plaats van maar bezig te zijn om dit uit te doven? En dit te meer daar zelfs het geringste schepseltje op zijn wijze getuigt dat het een allerwijst en machtigst Werkmeester heeft gehad. Job zegt: "En waarlijk, vraag toch de beesten, en elkeen van die zal het u leren; en het gevogelte des hemels, dat zal het u te kennen geven. Of spreek tot de aarde, en zij zal het u leren; ook zullen het u de vissen der zee vertellen. Wie weet niet uit alle deze, dat de hand des Heeren dit doet?"

3. Daarbij komt nog, in alle dingen, die er in de wereld zijn, is een successie, of opvolging door voorttelling, of van beweging, of van tijdstippen, of van tellingen, vanwege derzelve zijn en bestaan. Waar dit nu alles is, daar is een begin geweest en kan het dus niet van eeuwigheid zijn, naar deze algemene en vaste regel: Er wordt in de optelling der oorzaken geen voortgang gegeven tot in het oneindige. Al wat voortteelt, moet opklimmen tot een Wezen aller wezens. Al wat zich beweegt, moet een eerste beweging gehad hebben en ook een begin van bewegen. Neemt daartoe eens de zon, welke haar loop heeft. Deze moet ergens voor het eerst geplaatst zijn geweest, in het oosten, westen, zuiden of noorden. Want de zon is niet alomtegenwoordig, zij is derhalve eindig en heeft een begin gehad.

4. En behalve dit, indien de wereld van eeuwigheid zou zijn, zo zouden er twee eeuwige en verschillende wezens zijn, en dientengevolge twee Goden. Uit dit alles blijkt wel overtuigend, dat de hemel en de aarde, het eerste iets, niet van eeuwigheid zijn geweest. De onderwijzer leert ons in zijn antwoord ook waaruit dit eerste iets geschapen is, en hoe het alles gesteld was toen het eerst uit de handen Gods voortkwam. Hij zegt: Die hemel en aarde, met al dat er in is, uit niet geschapen heeft.

a. Een geschapen iets uit niets, uit welk onbekwaam iets vervolgens alles geschapen is. De stof is uit het niets. Dus God roept het niets, en terstond is het iets. Dit is het eigenlijke scheppen: "Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er." ; "Hij roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren.

" En: "Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het Woord Gods is toebereid, alzo dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden." Ziet derhalve dat het een Goddelijk werk is, waartegen niets kan worden ingebracht met een eindig en beperkt vernuft.

b. Ziet hoe het begin der werken Gods was, zoals het in den beginne uit de handen Gods voortkwam. Dit beschrijft Mozes ons: "De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op de afgrond, en de Geest Gods zweefde op de wateren." Verder wijzen zij er op dat het was morsig, mistig en onaanzienlijk, waar de woorden in deze zin worden gebruikt.

c. En tenslotte: de Geest Gods zweefde over de wateren. Dat is over de schepselen, gelijk een arend over zijn jongen, of gelijk een kloekhen over haar kiekens haar vederen uitbreidt, deze dekt en broedt, om het geschapene tot zijn volkomenheid te brengen. Dus het schepsel onderhoudende en koesterende, opdat het niet weer vervallen zou, maar integendeel alles daaruit zou voortkomen en tot orde geraken.

d. Nadrukkelijk staat er in het Boek der Wijsheid: "De almachtige hand des Heeren heeft de wereld geschapen uit een stof, die geen gedaante had." Dit stemt overeen met hetgeen Augustinus zegt: "Gij, Heere, hebt de wereld gemaakt van een materie zonder vorm, welke materie Gij maakte van niets, en gemaakt zijnde, was zij weinig anders dan niets."

e. Dit eerst geschapen iets wordt in de Bijbel dan eens aarde, dan eens water, dan eens een afgrond genaamd, dat is een diepe kolk. In Spreuken wordt gesproken van afgronden. Salomo noemt het de aanvang van de stoffens der wereld. Jezus en Paulus noemen het de grondbeginselen der wereld.

f. Wat nu deze materie was, daaromtrent zegt Augustinus: Door niet te weten kent men het, en door het te kennen, weet men het niet. Men kan er dit van zeggen, dat zij is het allerlaatste, waartoe die dingen worden, die vergaan. En dat zij is het allereerste, waaruit de dingen werden, die bestaan.

g. De grote Kunstenaar en Bouwmeester, God, heeft uit een enkel niet geschapen een chaos van aarde, water enz., waarin alles was, maar ongeordend en verward. De hemel was niet uitgespannen, en met lichten versierd. De aarde was van het water niet gescheiden, noch ook met gewassen versierd. Ook de zee was er niet, noch de lucht, waarin de mensen, de dieren, de vissen en de vogelen. Maar het was alleen het materiaal van alles. Zoals een zaadje een wortel in zich heeft, een stam, bladen, bloesem, vruchten en voorttelende zaden, doch alles er nog in is verborgen, zo was in die eerste zienlijke stoffen, voortgebracht uit een onzienlijk niet, ook alles begrepen, als zijnde in de moederschoot.

h. De reden waarom God uit zulk een onaanzienlijke stof zulk een heerlijk schepsel en in die orde heeft voortgebracht, zou kunnen zijn, opdat de mens van het schepsel in het vervolg zijn afgod niet zou maken, dat hij de mensen en dingen in de tijd niet al te hoog eren en schatten zou, en hij niet te veel op zou hebben met de dingen van de tijd en met de natuur der schepselen. Maar dat hij zich meer zou verlustigen in de deugden Gods, Die uit Zijn goedheid alles zijn orde, nuttigheid en gebruik gegeven heeft, enz. Ook kan een reden zijn: opdat er een nakomelingschap op de wereld onder de schepselen zou kunnen plaats hebben, was nodig dat zijn een zelfde natuur hadden, en dus afkomstig waren van één Vader, God, en van één moeder, deze chaos. Gaan wij er nu toe over om te zien hoe, in welke orde en tot welk doel God alles heeft voortgebracht uit deze chaos. Wij zullen hierin zien hoe God uit zulk een onbekwame stof alles in orde heeft voortgebracht.

(1) Hij deed dit als een almachtig God: "Ach Heere, Heere, zie, Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt, door Uw grote kracht en door Uw uitgestrekte arm." Hij deed het door het spreken van een enkel woord: "God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen." ; "Hij spreekt en het is er."

(2) God deed dit als vrijmachtig, uit vrije wil, niet uit bedwang of volstreckte noodzakelijkheid. God kon de wereld scheppen, en zulks ook nalaten, ook vroeger of later scheppen, of ook meer werelden geschapen hebben, indien dit Hem had behaagd: "Gij, Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht, want Gij hebt alle dingen geschapen, en door Uw wil zijn zij en zijn ze geschapen."

(3) God deed het als volmaakt wijs, want Gods oneindige wijsheid blinkt in het minste schepseltje zelfs uit. Davids uitroep is: "Hoe groot zijn Uw werken, o Heere! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uw goederen."

(4) God deed het als volmaakt goed. Want de goedheid van het Opperwezen blinkt daar zonderling in uit, dat Hij alles zonder enig gebrek of mismaaktheid, zonder enig kwaad der zonden of der straffen geschapen heeft, en ook dat God daarbij aan nietige aardwormen Zijn deugden heeft willen bekend maken buiten Zichzelf: "God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed." God deed het zonder arbeid of vermoeid te worden: "Weet gij het niet?"

Hebt gij het niet gehoord, dat de eeuwige God, de Heere, de Schepper van de einden der aarde noch moede noch mat wordt?" Deze orde, dat de Heere alles in zes dagen heeft voortgebracht, leert Mozes ons in Genesis. Doch hierbij moet men wel weten, dat Mozes daarbij alle onzienlijke dingen voorbijgaat, zoals de hemel der hemelen met zijn heir, de engelen, welke nochtans allen schepselen van God zijn. Mozes beschrijft alleen het gebouw van de zichtbare wereld, omdat hij zijn beschrijving heeft willen voegen naar het begrip der Joden, die zeer vleeselijk en aardsgesind waren, om hen zo tot de Onzienlijke op te leiden langs Zijn zienlijke werken, opdat zij niet aan het schepsel zouden blijven hangen.

(5) Tenslotte, God deed het niet in een ogenblik, maar in zes dagen: "Als nu God op de zevende dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op de zevende dag van al Zijnwerk, dat Hij gemaakt had." Als het God behaagd had, had de Heere in één ogenblik alles kunnen scheppen, maar de Heere heeft het in zes dagen willen doen.

1. De Heere God heeft op de eerste dag naast deze chaos, waaruit in de volgende dagen alles is voortgekomen, ook het licht geschapen. "Want er was duisternis op de afgrond, en God zeide: daar zij licht! en daar werd licht." Wat dit licht wel was in zijn natuur en vorm, is niet goed te zeggen, maar des te beter in zijn uitwerking, zoals Paulus zegt: "Al wat openbaar maakt, is licht." Dit licht heeft God niet alleen uit de duisternis getrokken, maar het ook van de duisternis afgescheiden. "De duisternis noemde God nacht, en het licht dag." Dus ziet men dat de nacht gaat vóór de dag, ook volgens: "God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen." Ook dat God de ordening en voortdurende verandering van nacht en dag beide heeft ingesteld ten goede van de mens. Want de nacht tempert de hitte van de dag en verzoet ook de last van de dagelijkse arbeid. En de daarop volgende dag komt met vrolijkheid alle schepselen verkwikken zodat ze juichen, elk op hun wijze. Dat God de hoogste hemel, met zijn geschapen inwoners, de engelen, welke Mozes hier voorbij gaat, ook geschapen heeft op deze eerste dag, en wel in den beginne, is genoegzaam duidelijk: "Beërft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van vóór de grondlegging der wereld." En God zegt: "Waar waart gij, toen Ik de aarde grondde? geef het te kennen, indien gij kloek van verstand zijt. Wie heeft haar maten gezet? want gij weet het; of wie heeft over haar een richtsnoer getrokken? Waarop zijn haar grondvesten nedergezonken? of wie heeft haar hoeksteen gelegd? Toen de morgensterren tezamen vrolijk zongen, en al de kinderen Gods juichten." God schiep de hoogste hemel: "Wij verwachten de stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is." En: "Wij weten dat zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen." Van de schepping der engelen lezen wij: "Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen."

2. Op de tweede dag schiep God het uitspannel, namelijk die gehele ruimte, welke er is tussen de aardkloot en de hoogste hemel, de lucht genaamd.

- De natuurkundigen merken hierbij aan, dat de mensen en alle schepselen leven in het onderste deel daarvan, waar de temperatuur gematigd warm en koel is, en waarin ook de vogels zich ophouden.

- Verder dat in het middelste deel daarvan de wolken of bovenste wateren drijven, hetwelk geheel koud is; en dat in het bovenste deel van deze lucht het element des vuurs is, hetwelk dus zeer heet is.

- Nog heeft de Heere daar rondom het firmament voortgebracht, als een blauwe zolder en boog, zó groot en uitgestrekt, dat de ganse aardbol daarbij maar een stipje schijnt te wezen. Alzo heeft de Heere een scheiding gemaakt tussen de wateren onder en boven het uitspannel, en God noemde dit uitspannel, deze uitbreiding, hemel.

3. Op de derde dag schiep God een scheiding tussen water en aarde. Het droge, dat voortkwam, noemde God aarde, en de bijeen vergaderde wateren noemde God zeeën. Welk een wonder is hierin - indien men het zou kunnen zien - dat water en aarde, hoewel onvermengd, evenwel toch zo wonderlijk dooreen gevlochten en aan elkaar gehecht zijn, dat zij samen een ronde bol vormen. En dat deze bol overal begaan en bevaren wordt, zodat recht onder ons mensen met hun voeten tegen de onze gaan en schepen met de bodem tegenover elkaar even gemakkelijk varen kunnen.

- Hoe wonderlijk is het ook, dat aan deze zeeën een perk is gezet, waar deze hoger zijn dan de aarde, en zij deze evenwel niet overstromen. En welk een goedheid Gods is deze, dat de zeeën over de ganse aardbol zijn verspreid, niet alleen tot bevochtiging, maar ook tot gemak van de mens, om allerlei vruchten van land tot land en van koninkrijk tot koninkrijk te kunnen vervoeren.

- Ook ziet men in de verhoudingen van de aarde wel wonderen, te weten zulke juiste verhoudingen, aan alle hoeken ongeveer evenveel gewicht hebbende vanaf het centrum of middelpunt.

David zegt: "De aarde is des Heeren, mitsgaders haar volheid; de wereld en die daarin wonen. Want Hij heeft ze gegrond op de zeeën, en heeft ze gevestigd op de rivieren."

- Deze aarde heeft de Heere verrijkt en versierd met allerlei gras, zaadzaaiend kruid en boomgewassen, vruchtdragend naar hun aard, door een machtig woord. God zeide: "Dat de aarde voortbreng", en dan staat er: "De aarde bracht voort" enz. Alzo heeft de Heere deze dode aarde gemaakt tot een vruchtbare baarmoeder.

- Ziet nu verder hoe God, als deze hemelen aarde geschapen zijn, als het ware een tweede hand daaraan legt in de drie volgende dagen, door dezelve op te sieren en te verrijken met allerlei schepselen.

4. Op de vierde dag schiep God uit het losse en ongebonden licht van de eerste dag de zon, de maan en de sterren. De eerste tot een licht des daags, en de andere tot lichten des nachts. En God stelde die lichten in hun orde en omloop in het firmament. Het doel waartoe zij zijn gegeven is om de aarde te beschijnen en vruchtbaar te maken, om de dagen van de nachten te onderscheiden. Ook om de tijden, dagen en jaren te onderscheiden, en om de jaren weer in kwartalen te verdelen, in lente, zomer, herfst en winter, om dus "het jaar te kronen met Zijn goedheid, zodat Zijn voetstappen zouden druipen van vettigheid." De hemel, dat heerlijk gewelf, nu versierd zijnde, heeft de Heere een laatste hand aan de aarde gelegd door deze te vervullen met nog een ander soort van schepselen, welke leven en gevoel hebben.

5. Op de vijfde dag schiep God in de wateren allerlei soort vissen, met name noemt Mozes de grote walvissen, en in de lucht allerlei soort vogels. De vissen zijn uit de wateren geschapen, de vogels misschien uit de aarde, en sommige, die zich in het water en op de aarde ophouden, mogelijk uit water en aarde. God heeft dit geschapene op een bijzondere wijze gezegend, opdat het in de zee en op de aarde zeer zou voorttellen en vermenigvuldigen. En dit alles ten goede voor het heerlijke laatste schepsel.

6. Eindelijk, op de zesde dag, schiep God op de aarde allerlei soorten vee, ook alle kruipende, viervoetige en wilde gedierte en gewormte, in al hun bijzondere gestalten en naturen. De dieren der aarde zijn begaafd met vijf zintuigen; al is het dat zij geen redelijke bewustheid hebben, zo gevoelen zij echter wel en hebben sommige iets, wat wij niet begrijpen kunnen, dat zweemt naar kennis en overleg. Ten laatste heeft God op het einde van de zesde dag de eerste twee mensen geschapen, en wel als het ware na een raadhouding tussen de Goddelijke Personen: "En God zeide: Laat Ons mensen maken, naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis; en dat zij heerschappij hebben over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de gehele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt. En God schiep de mens naar Zijn beeld; naar het beeld Gods schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze." De man uit de aarde, en de vrouw uit een rib van de man. En God gaf haar aan de man ter vrouw. God stelde toen het huwelijk in, zeggende: "Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde, en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt. En God zegende ze". Deze mensen had God de adem des levens in hun neusgaten ingeblazen, zodat zij werden tot levende zielen. Alzo heeft de Heere de geest of ziel des mensen in zijn binnenste geformeerd. Daarom noemt Mozes de Heere een God der geesten, een Vader der geesten. Dit mensenaar zette God in deze vervulde wereld, waarin de Heere voor een volheid had gezorgd. En in het bijzonder plaatste Hij hen in de hof van Eden, het Paradijs, dat God Zelf geplant had.

7. Op de zevende dag heeft de Heere God gerust van Zijn werk, dat Hij gemaakt had. Dit geeft geen vermoeidheid in God te kennen, maar wel dat God alles volbracht had. De Heere schiep geen nieuwe schepselen meer. De Heere overzag Zijn werk en verlustigde Zichzelf in Zijn eigen deugden en werken, Zich daarin verkwikkende. En nadat de Heere zes dagen gewerkt had en de zevende dag aan Zichzelf en in Zichzelf verheerlijkt had, Zich verlustigende in Zijn werken, heeft God deze zevende dag niet alleen door Zijn voorbeeld, maar ook door Zijn uitdrukkelijk bevel en inzetting na zes werkdagen tot een sabbat of rustdag ingesteld. Opdat de mens, naar het beeld en de gelijkenis van God geschapen zijnde, deze gelijkenis ook daarin zou uitdrukken, zes dagen werkende, en rustende op de zevende dag. Dat hij zich dan in Gods werken zou verlustigen en God verheerlijken, met staking van zijn tijdelijk beroep, om alzo iets van de eeuwige sabbat, welke in de hemel volmaakt zal zijn, in dit leven in beginsel reeds aan te vangen.

Zie dan hier de bedoelingen Gods met de schepping der wereld, en waarom Hij dit deed in zes dagen.

(1) De Heere God heeft de wereld geschapen tot Zijn eigen eer en heerlijkheid: "Looft de Heere, al Zijn werken." ; "De Heere heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil." ; "Want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen."

Dus blinken in het werk der schepping wel bijzonder Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid uit, want "de hemelen vertellen Gods eer, en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk"

(2) De Heere schiep de wereld om Zijn eigen deugden aan mensen bekend te maken en te verheerlijken. En dit zowel in het laten liggen van gevallen zondaren als vaten des toorns, tot verheerlijking van Zijn rechtvaardigheid, als in uit het gevallen mensdom een eeuwige gemeente Zich te vergaderen, en deze te stellen tot vaten der barmhartigheid, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade.

(3) God schiep de wereld ook om Zijn volmaaktheden op de aller luisterrijkste wijze te vertonen in deze wijze van behoudenis van zondaren langs onnaspeurlijke wegen, waar het verstand van mensen en engelen bij tekort schiet. In die weg, door Zijn Schootzoon van de hemel op aarde over te geven, om een zoenoffer te worden voor de zonden van Zijn vijanden. Ja, om uit enkel mensenliefde die Zoon als het ware te leggen tot een brug en te stellen tot een deur, om er over en door te gaan, ja tot een Middelaar tussen God en .de mens, anders twee onverzoenlijke partijen. En dat alles opdat vijanden van God voor eeuwig in Gods gunst zouden worden hersteld. Paulus roept hierover uit: "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorgrondelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen."

(4) Maar ook heeft de Heere Zijn bedoelingen gehad in het scheppen der wereld in zes dagen.

a. God heeft gewild dat de schepping van de eerste stof bekend zou worden, opdat men de dingen van de tijd in hun aard en nietigheid zou kunnen bezien. Opdat Hij Zijn onbepaalde macht zou tonen, in zaken voort te brengen zonder natuurlijke oorzaken. Zoals dit bleek toen de Heere de aarde vruchtbaar maakte en uit deed sprouiten voordat de zon en de maan geschapen waren.

b. Gods bedoeling was dat Hij Zijn goede voorzorg en voorzienigheid over Zijn schepselen, de mens, ja zelfs over het gedierte wilde tonen, daarin dat Hij hen niet eerder voortbracht dan nadat de aarde met een volheid van alle dingen was voorzien, hetgeen achteraf tot sterkte dient tegen het ongeloof bij tijdelijke ongelegenheden.

c. Ook omdat God in Zijn werken met die volmaakte orde ons een voorbeeld heeft willen geven, hoe wij onze werken ook met orde hebben te verrichten.

d. Ook was Gods bedoeling dat Hij met Zijn zes dagen werken en Zijn rust en verlustiging in Zijn deugden en werken op de zevende dag, ons een voorbeeld zou geven, dat wij ook zes dagen moeten werken, en ons op de zevende dag, met onderbreking van ons tijdelijk beroep, moeten verlustigen in Gods deugden en werken. Opdat wij op de zevende dag Gods werken in die orde zouden kunnen nagaan en Hem deswege verheerlijken zouden, tot welk zalig werk God de sabbat gezegend en geheiligd heeft.

Zien wij nu nog in het kort, voor zover wij dit weten, de tijd wanneer God de wereld geschapen heeft, en of men ook overwegen mag of kan wanneer het einde zal zijn.

1. De wereld is geschapen in den beginne, Gen. 1. Dit woord "begin" verklaart de Heere Jezus Zelf: "het begin der schepselen, die God geschapen heeft", met en in de tijd.

2. Over het algemeen kan men zeggen, naar de berekening van de allervoornaamste Godgeleerden en tijdrekenkundigen, dat de wereld weinig meer of minder dan 3950 jaren vóór Christus' geboorte is

3. Of de wereld in de herfst, of in de lente, in de zomer of in de winter zou zijn geschapen, daarover behoeven wij ons niet te bekommeren, omdat de Heilige Schrift ons niets duidelikers daarvan leert. Meent iemand van in de herfst, omdat de mens in een volheid werd gesteld en alle vruchten rijp waren, want Adam had vrijheid om te eten van alle bomen des hofs, dan vragen wij of het in de lente zo ook niet was, en of de bomen mogelijk niet tweemaal per jaar vruchten droegen, gelijk men in de zuidelijke landen dan ook rijpe vruchten heeft. En dit te meer daar de Schrift ons leert dat bij de Joden omtrent het Paasfeest de oogst al begon. Op de vraag, of men ook onderzoek mag of kan doen wanneer het einde der wereld zal zijn, moeten wij alleen antwoorden met de woorden van de Heere Jezus: "Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft." En: Doch van die dag en ure weet niemand, ook niet de engelen, dan mijn Vader alleen." Derhalve past het hier elk te zwijgen en niet in te dringen in hetgeen God verborgen heeft willen houden. Laat ons derhalve onze ogen aftrekken van het einde van de tijd.

Gaan wij nu over tot het tweede deel van het huishoudelijke werk des Vaders, namelijk de onderhouding en regering Gods van dit geschapen al. De onderwijzer zegt: Die ook dezelve nog onderhoudt en regeert. In het kort zullen wij hiervan nog handelen.

1. Wij bewijzen dit uit het heilig Woord. Job zegt: "Och, dat Hij Zijn hand losliet en een einde met mij maakte." En Jezus zegt: "Uw hemelse Vader voedt de vogelen des hemels; God bekleedt het gras des velds." En: "Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook."

En Paulus zegt: "Die alle dingen draagt door het Woord Zijner kracht."

2. Wij bewijzen het ook uit gegronde redenen, naar aanleiding van de werken Gods. Deze zijn alle in die orde gesteld, waarbij zij van ogenblik tot ogenblik bewaard moeten worden, of zij zouden weer vervallen tot hun eerste niet, waaruit zij zijn geschapen.

3. Tot bewijs vinden wij ook grond in deze reden, dat er zulk een wonderlijke besturing van zaken is, ook wel tegen de bedoelingen van de tweede oorzaken in, zó, dat het menselijk oog kan zien dat Gods hand er in is. Doch van deze dingen zal ons meer blijken in de volgende zondagsafdeling, handelende over de leer der Goddelijke voorzienigheid.

Zien wij dan tenslotte nog welke de grond van het werk der schepping en der onderhouding is, namelijk de eeuwige raad en voorzienigheid Gods. De onderwijzer zegt: Die alles uit niet geschapen heeft, Die alles onderhoudt en regeert door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid. Dit ganse werk der schepping en der onderhouding is gegrond in Gods eeuwig raadsbesluit. De raad Gods is het eeuwig en onveranderlijk voornemen of besluit Gods. Dit is zo eeuwig als God eeuwig is: "Gode zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend." Want er is geen verandering in God: "Ik, de Heere, word niet veranderd: daarom zijt gij, o kinderen Jakobs, niet verteerd." Bij God is toch geen verandering of schaduw van omkering In deze raad heeft God besloten al wat geschieden zal; zowel het goede Zelf te werken, door of zonder middelen, en dit tot zekere doeleinden te besturen, alsook de kwade zaken toe te laten en deze ook tot Zijn heilige doeleinden te besturen. Nu werkt God alles naar de raad van Zijn wil. Hieruit volgt dus dat het werk der schepping en der onderhouding gegrond is op Gods eeuwig raadsbesluit. En zo voert God al Zijn werken, zowel der schepping als der onderhouding, naar Zijn raad ook uit, en wel door Zijn hand en dadelijke voorzienigheid. Maar hiervan zullen wij in de volgende zondagsafdeling in den brede handelen.

II.

Bezien wij nu nog in onze tweede hoofdgedachte het geloof zelf. Het geloof in God de Vader, de almachtige Schepper des hemels en der aarde.

Daarin zien wij:

- A. Wat de onderwijzer vraagt, en
- B. Wat een volleerd gelovig belijder antwoordt.

A. De onderwijzer vraagt: Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God de Vader, de almachtige Schepper des hemels en der aarde?

1. Daarmede wil de onderwijzer benadrukken, dat het heel wat anders is die woorden te gebruiken, dan de zaken dezer woorden te hebben in zijn hart. De uitnemende grootheid van Gods kracht is daartoe noodzakelijk, zal een ziel dit geloven. Anders bedriegt een mens zichzelf met valse overleggingen.

2. De onderwijzer geeft met dit vragen ook te kennen, dat de grote massa uiterlijke belijders dit waarachtig geloof mist, en dat dezen maar blijven hangen in de belijdenis en in de woorden des geloofs. Het is alsof hij zegt: O mens, u gebruikt de woorden wel, maar wat hebt u van de zaak? De woorden zullen u geen wezenlijke troost in leven en sterven kunnen bijzetten. Dat kan alleen het genadewerk: de zaak van die woorden in uw hart. En hebt u daar nu wat van, dan zult u wel enige rekenschap kunnen geven van de hoop, die in u is. Vrienden, al is een mens nog zo onwetend en ongeleerd, als God hem met licht bestraalt, zal hij wel weten wat erbij hem in zijn hart van het werk Gods omgaat, ook al is het onder bekommering of het wel oprecht is. Zulk één zal van dat werk geen vijand blijven.

3. De onderwijzer geeft verder met dit vragen te kennen, dat het geoorloofd is dat de één de ander vraagt naar zijn staat. En als iemand de woorden al gebruikt, dat hem gevraagd mag worden of hij de zaken der woorden ook kent bij bevinding.

4. Tenslotte vraagt de onderwijzer in de tweede persoon: Wat gelooft gij? Opdat het antwoord in de eerste persoon zal zijn. Hiermede benadrukt de onderwijzer hoe het ten alleruiterste voor elk mens noodzakelijk is, hoofd voor hoofd, dat hij gelooft. Dat de mens het geloof der werking Gods, het geloof der uitverkorenen Gods moet hebben, zal hij in de hemel komen en zal hij daartoe ware troostgronden hebben. Want vrienden, men mag wel voor elkaar zuchten, ja sterk tot de Heere roepen, maar men kan voor elkaar geen geloof oefenen. Elk rechtvaardige zal door zijn geloof leven.

B. Deze vraag wordt hier beantwoord door een volleerd gelovig belijder, welke aanwijst de zaken die hij gelooft.

1. Hij stelt de grond der zaken voor, die hij gelooft, namelijk: Dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus, Die alles uit niet geschapen heeft en nog onderhoudt, om Zijns Zoons Christus' wil mijn God en mijn Vader is. Dit is de zaak, die elk moet hebben. God, van Wie wij door de zonde zijn afgescheiden, Wiens vijanden wij allen van nature zijn, ja waarmede wij in oorlog staan, en van Wie wij derhalve niet anders dan de uitgieting van de fiolen Zijner gramschap te wachten hebben, die God zal voor elk onzer ónze God en Vader in Christus moeten worden. Dat is de enige grond, waar alle troost uit voortvloeien moet: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." ; "En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!" Dus in de gunst van God hersteld te worden, dat God onze God en onze Vader in gemeenschap met Christus geworden is, is de zaak. Dat te hebben of niet te hebben, daar hangt leven of dood van af. God kan een mens anders in Zijn gunst niet zegenen, noch hem voorspoed geven. Dit blijkt in Israël. God zeide: "Hoe zal Ik u onder de kinderen zetten en u geven het gewenste land?" En dan zegt de Heere verder: Zo zal Ik dat doen, dat is de enige weg: "gij zult tot Mij roepen: mijn Vader!" Dat is toch de grond.

2. Daarna stelt hij het gevolg van die grondslag voor. Het gevolg van het aandeel aan God en Christus met betrekking tot het Vaderlijk gedrag van God.

(1) Ten eerste in het nodige naar ziel en lichaam te geven. Hij zal mij met alle nooddrift naar lichaam en ziel verzorgen. O, wie God tot zijn Vader heeft, die ligt onder de beloften. Die heeft een rijke Vader, Wie alles toebehoort, en rijke beloften voor het geestelijke en voor het tijdelijke. David zegt: "Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien de rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood." En: "Wacht op de Heere en houd Zijn weg, en Hij zal u verhogen om de aarde erfelijk te bezitten; gij zult zien dat de goddelozen worden uitgeroeid." "Want de Heere heeft het recht lief, Hij zal Zijn gunstgenoten niet verlaten; in eeuwigheid worden zij bewaard". Toen David God als zijn Vader kon aanzien, zei hij: "De Heere is mijn Herder; mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtken aan zeer stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid, om Zijns Naams wil. Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; Uw stoken Uw staf, die vertroosten mij." Hij vertrouwde het God toe, Die het meerdere geschonken had, dat Hij het mindere hem niet onthouden zou. Daarom zegt hij: "Werpt uw zorg op de Heere, en Hij zal u onderhouden. Hij zal in eeuwigheid niet toelaten dat de rechtvaardigen wankelen." En Petrus zegt: "Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u." En het is zeer tot sterkte, in tijdelijke ongelegenheden zowel als met noden der ziel onder die eeuwige en onveranderlijke Vaderlijke zorg zich te begeven.

(2) Het tweede gevolg is dat God het kwade zal afwenden of ten goede zal besturen. En ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, zal Hij mij ten beste keren. Gods gewone weg over Zijn kinderen is, dat Hij het kwade van hen afwendt. Zij worden wel eens in de binnenkameren geleid als er gramschap nederdaalt. En Gods volk heeft de belofte van in een woonplaats des vredes te wonen, dan als het zal hagelen. Of het zijn kastijdingen over hen, opdat zij er heiliger en beter door worden: "Hij kastijdt ons tot ons nut, opdat wij Zijner heiligheid zouden deelachtig worden." En: "Als wij geoordeeld worden, zo worden wij van de Heere getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden." David zegt: "Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik Uw inzettingen leerde." Daarom: "degenen, die God liefhebben, werken alle dingen mede ten goede"

(3) Voorts wijst hij aan welke de gestalte zijns geloofs is, of de werkzaamheid van zijn ziel. De Catechismus zegt: Op Welke ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams en der ziel verzorgen, en ook alle kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren; want Hij zulks doen kan als een almachtig God, en ook doen wil als een getrouw Vader.

Hier hebben wij het wezen van het welwezen des geloofs te onderscheiden.

- Het wezen des geloofs in God de Vader is en gaat uit van de gemeenschap aan Christus, als de deur, waardoor de ziel ingaat als in een vrijstad, waarin de ziel verborgen wordt. Dus toevlucht te hebben tot de Borg Christus, uit bevindelijke kennis en gevoel van zijn algehele ellenden en verlorenheid in zichzelf, door de schuld en kracht van de zonde en door de vermoelijkheid van de onmacht: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." En dit geloof eindigt niet alleen in Christus, maar het dringt door Hem tot de gemeenschap des Vaders door: "Niemand kent de Vader, dan die het de Zoon zal openbaren." "Want door Hem hebben wij de toegang door één Geest tot de Vader". Dit geloof in de Vader wordt derhalve door een christen geoefend.

- Dit wezen des geloofs sluit dan in, of daartoe behoort een bevindelijke kennis van de kracht des Vaders in het brengen van zulk een onmachtige ziel tot Christus. Want Jezus zegt: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij het hem gegeven zij van Mijn Vader."
- Ook een bevindelijke kennis van de eeuwige liefde des Vaders, Die van eeuwigheid zulke gedachten des vredes gedacht heeft: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde." En Die dat nu in de tijd heeft ontdekt: "Ziet, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden. Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent." En Jezus zegt: "Die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden." Ja: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."
- Een bevindelijke kennis ook van des Vaders almacht en getrouwheid, zo zichtbaar betoond in het werk van schepping en onderhouding. Dat werk is een werk van enkel wonderen, en het is tot sterkte voor allen die aan deze machtige en getrouwe God deel hebben: "Jakobs deel is niet gelijk die, want Hij is de Formeerder van alles, en Israël is de roede Zijner erfenis; Heere der heerscharen is Zijn Naam."
- Tot het wezen des geloofs behoort ook dat men zijn eeuwige en tijdelijke stand, en wel in alle gevallen, in de hand van zijn Vader zal stellen. Een toevertrouwen, een zich verlaten, een aan laten komen op zijn Vader, al is het voor de ziel zelf donker of het wel oprecht is, want zij weet wel dat zij zichzelf die gestalte niet kan geven: "Wentel uw weg op de Heere, en vertrouw op Hem; Hij zal het maken." Het bestaat, in een met liefde zich aan zijn Vader, als zijn getrouwe Schepper, aan te bevelen met weldoen.

Dit nu is onderscheiden van het welwezen van het geloof, zoals de onderwijzer dit uitdrukt: Op Welke ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddruft des lichaams en der ziel verzorgen, enz. De onderwijzer houdt de gehele Catechismus door tegen de papisten en alle tegensprekers van deze gereformeerde gronden staande, dat een mens verzekerd kan zijn van zijn genadestaat, en dat elke gelovige daarnaar heeft te staan. Daartoe zoekt hij elke gelovige op te leiden, en zo ook hier. Want de wezenlijke daden des geloofs liggen hierin begrepen, omdat men die hoge uitdrukkingen, van "alzo te vertrouwen, dat men niet twijfelt", ook verstaan kan als te behoren tot het wezen des geloofs, in dier voege zoals er een vastigheid tot toe-eigening in het aller zwakste geloof is. Want het geloof kan zonder acht te geven op zichzelf, zijn zonden en ellenden, niet worden geoefend, en het geloof zelf is aan geen twijfeling onderworpen, maar wel de gelovige ziel.

En tenslotte wijst de onderwijzer de grond des geloofs aan, namelijk de almacht van de Heere God, en Gods Vaderlijke goedheid: Want Hij zulks doen kan als een almachtig God, en ook doen wil als een getrouw Vader.

1. Zie hier dat de almacht Gods een grond is voor het geloof en toevertrouwen aan de Heere. Dit blijkt uit Romeinen, waar gezegd wordt dat Abraham aan de belofte Gods niet door ongeloof heeft getwijfeld, maar dat hij gesterkt geweest is door het geloof, gevende God de eer, en ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen. Dit bevestigen ook al die plaatsen, waarin de gelovigen God hun kracht, sterkte, Rotssteen, enz. noemen. Jeremia werd bemoedigd door de almacht Gods, in de schepping betoond: "Ach Heere Heere, zie, Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt, door Uw grote kracht en door Uw uitgestrekte arm - en daar scheidt hij moed uit - geen ding is U te wonderlijk", enz.

2. Dat de Vaderlijke goedheid en gewilligheid een grond zijn voor het geloof en toevertrouwen aan de Heere, blijkt uit: "Gelijk zich een vader ontfermt over zijn kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen, die Hem vrezen." ; "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de vrucht haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zou Ik toch u niet vergeten. Zie, Ik heb u in beide de handpalmen gegraveerd." ; "Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal uw Vader, Die in de hemel is, goede gaven geven degenen, die ze van Hem bidden."

3. Hieruit maken wij dan tenslotte het besluit op, dat zo duidelijk blijkt, dat al wat God is, Hij dat is op de aller volmaaktste wijze, en dat Hij dat voor Zijn volk is. Bijzonder zien wij dat hier van Zijn ganse almacht en Vaderlijke liefde en goedheid. Want door Zijn almacht kan hij én in het geestelijke, én in het tijdelijke aan Zijn volk geven hetgeen Hij in Zijn Vaderlijke liefde en goedheid geven wil en hetgeen Hij in Zijn wijsheid goed vindt. Dus opent het Vaderlijk hart door de kinderlijke gestalte en betrekking de bron, waaruit des Heeren volk alles kan ontvangen.

De Heere zegt: "Ik zeide wel: Hoe zal Ik u onder de kinderen zetten, en u geven het gewenste land, de sierlijke erfenis van de heirscharen der heidenen? Maar ik zeide: Gij zult tot Mij roepen: Mijn Vader, en gij zult van achter Mij niet afkeren." Ziedaar, zo zou de Heere doen. Van zo'n kracht zou het woord Vader zijn in die kinderlijke gestalte en betrekking. En ziet derhalve hieruit ook het onbetamelijke van het twijfelen met betrekking tot de zijde des Heeren!

Toepassing.

Ziet daar, vrienden, het geloof in God de Vader, de almachtige Schepper des hemels en der aarde, u voorgesteld. Kunt u nu niet zien, dat het volk welgelukzalig is, welks God de Heere is, het volk, dat Hij Zich ten erve uitverkoren heeft? Mensen, die nog onverzoend bent, die in blindheid en onwetendheid verkeert, - hoewel u niet onwetend bent in de letter, - welke echter tevens inhoudt de vijandschap tegen God en Zijn volk en tegen het werk Gods in uw ziel, laat ik u eens enige zaken tegenover elkaar aantonen, waarbij gij u zou kunnen neerleggen. En mocht u er dan toe verwaardigd worden dat God u deed zien, dat u het geloof in God de Vader mist.

1. Waar is uw hart de ganse dag en nacht? Waar is het onder de godsdienstoefeningen? Waar onder uw bidden, dat u soms op uw wijze doet? Is het in het schepsel of boven het schepsel? Nu is het hart waar het geloof is. Kunt u zeggen: "Ik geloof in God de Vader", en met uw hart in de aarde zijn? Als u genade gevonden had in Gods ogen, dan zouden de geschapen dingen van de tijd niet zo volstrekt uw afgod zijn. Maar dan zou u doordringen tot God en dan zou het rechte leven van uw geest boven het schepsel zijn, zelfs in uw tijdelijk beroep. Het zou dan smartelijk voor u zijn de wereld in uw hart te hebben, en er zou niets heerlijkers voor u zijn dan dat de Heere Jezus Zijn hand aan dat uit de aarde aardsgezinde hart wilde leggen.

2. Wat jaagt u na, of wat zoekt u? Of, waar staat u naar? Hebt u meer smart en werk over uw eeuwig ongelukkige staat, indien u zo blijft, en over wat er nog van u zal worden, dan over het gemis van tijdelijke en ook wel van nodige dingen? Of weegt de wereld het zwaarste? Hunkert u naar vermeerdering van goederen, van eer en achting? En zou u er genoeg aan hebben, indien u deze had? Of hebt u zóveel te doen met uw broodwinning, dat u geen tijd hebt om te denken aan en te staan naar die dingen, die u in een eindeloze eeuwigheid niet zult kunnen missen? O mensen, woog de eeuwig staat van uw ziel u het zwaarst, al was u nóg zo arm, uw armoede zou u lichter vallen en het zou u in het tijdelijke ook beter gaan. Zie dat maar in mensen, die arm en heidens waren. Als God hen bekeert, komt daar ook verandering in.

3. Waar is uw vermaak? Waar leeft uw hart, als gij recht rekenen moogt in uw schik te zijn? Als u dát krijgt wat uw werelds hart oplevert, bent u dan voldaan? Ja, dat meende u tevoren wel, maar zodra u het hebt, prikkelt het van binnen alweer naar meer en naar wat anders, en dat prikkelen wordt bij sommigen als een hel van binnen. Indien u genade had, zou het werelds vermaak u niet zo vergenoegen, maar u in benauwdheid brengen. Dan zou uw hart alleen in de genieting van de Schepper der wereld voldaan zijn, en dan zou de wereld vanwege haar zondige vermaken wel eens een jammerdal in uw ogen worden. Vrienden, die uitgangen van uw hart kunt u immers weten, of hetin God zijn vermaak zoekt, dan wel in het schepsel. U kunt weten of u roept: "Wie zal ons het goede doen zien?" Of dat u roept tot God: "Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns." Wij weten of wij een uitgebreid en wijs begrip des harten hebben omtrent wereldse zaken, dat die ons hart innemen, dan wel of de gemeenschap en de dienst van God daarin overwicht hebben. U weet wel wat u kiest. Als God u de wereld en al wat u daarin begeert, gaf en wilde laten, en dat met een volkomen gezondheid en eeuwig, of gij dan aan de Heere de hemel wel zou willen laten. Ziedaar, o mens, oordeel zelf. God ziet uw binnenste gedachten en bewegingen, en er is een gedenkboek voor Zijn aangezicht.

O mensen, die de wereld tot uw afgod hebt, u hebt evenals de Joden Barabbas uitverkoren, en Jezus er aan gegeven. U kunt dan ook niet anders verwachten dan dat u met de wereld zult omkomen. Gij, die nu lacht en spot, uw dag komt. O, die tijd van eeuwig wenen en huilen! Mensen, die naar de wereld arm zijt en die veel werk hebt om er met uw kinderen doorheen te komen, wat zal het u zwaar vallen in de hel, als uw ogen open zullen zijn en u zien zult dat u onder de aanbidding van genade hebt geleefd, en dat u God niet hebt gezocht Dat u door de armoede niet naar God gedreven werd. Wat zullen uw voorwendsels, die u nu hebt, en waarom u niet naar de kerk kunt gaan, als bijvoorbeeld dat u geen goede kleren hebt, o wat zullen die dingen u in de eeuwigheid zwaar vallen. Nu kan men niet bidden of lezen, want men heeft het niet geleerd. Daarom meent u, die zo weinig weet, dat u ook weinig zult hebben te verantwoorden. En ook wel: hier arm, hierna beter! Alsof God een mens zou zijn.

Maar als u onbekeerd sterft, dan zult u zien dat uw zwaardrukkende armoe voortvloeide uit de vloek, waaronder u lag, en dat uw hart onveranderd was. De wereld woog u zwaar, en God woog u licht. Het zal wat te zeggen zijn, zo in het eeuwig verderf weg te zinken, en wie weet hoe dicht het voor de deur staat. Ja, dat zal wat te zeggen zijn, uit aardse paleizen, uit grote achting, uit grootheid en aanzien in de wereld, uit grote heerschappijen weg te zinken in het eeuwige verderf, in een donkere kerker en eeuwige gevangenis voor eeuwig een slaaf van de duivel te zijn. O, hoe groot en diep zal dat zinken zijn! Hoe groter hier in de wereld, hoe rijker, hoe aanzienlijker, en dan onbekeerd, hoe zwaarder de neerstorting zal zijn!

Arme mens, dat hebt gij te wachten. Dat hangt u boven uw hoofd, ondanks dat u al roept: Ik geloof in God de Vader! Mensen, dat deden de Joden ook. Maar Jezus zeide, dat zij uit de vader de duivel waren. De satan ziet het zo gaarne, dat een mens op die uiterlijke woorden rust. Hij zal er wel zorg voor dragen dat hij u van het waarachtig geloof afhoudt als hij zulks kan, tenzij dat hij gebonden wordt. Daardoor komt het, dat menigeen niet eens tot zichzelf komt. De duivel en zijn verdorven hart wiegen hem in slaap, en zo gaat de mens, in zulk een groot gevaar verkerende, gerust naar de hel. Mochten sommigen onzer, die wat ontwaakt zijn, er toch naar staan, om de gunst van God en Zijn gemeenschap in het oog te krijgen.

- Mochten zij er naar staan om hun banden bij Goddelijk licht eens te zien. Vrienden, men zal moeten zien dat men in het schepsel overal aan vast zit, zal men werkelijk ooit zijn berooide toestand recht gewaar worden en aan het roepen raken.

- Mochten zij er naar staan om de wereld in haar ware aard te zien, en ook de goederen van de tijd slechts als middelen om de reis te volbrengen, opdat deze aldus van de Heere mochten worden verwacht onder een matig gebruik der middelen. Om zo er toch voor bewaard te worden met Demas de tegenwoordige wereld lief te krijgen. De hand aan de ploeg geslagen te hebben en achterom te zien, zulk één is niet bekwaam tot het Koninkrijk. Hoe nadrukkelijk is dat afgebroken woord: "Gedenkt aan de vrouw van Lot." Mocht in deze ook de kwaal der harten bij het volk des Heeren eens genezen worden. Kinderen van God, u weet wel wat ik zeggen wil. Gedenkt toch, dat u in de grond der zaak kostelijke kinderen Sions zijt. Als er smart in de hemel zou kunnen zijn, hoe groot zou deze hierover zijn! De Heere brenge u tot belijdenis en kome u hierin voor.

Laat ik u nog iets ter bemoediging en besturing toedienen.

1. Kon u het eens zien, dat gij zulk een rijke Vader hebt, en zulke rijke beloften. Al heeft een kind geen geld of goed, als het een rijke vader heeft, dan verblijdt het zich daarin. Zoals ook een arme bruid, die met een zoon trouwt, die erfgenaam is van een rijke vader. Vrienden, is het zo niet? Is de Zoon des Vaders niet de Erfgenaam van alles? U mag tot uw bestwil hier wat minder hebben dan anderen die brok op brok toegeworpen worden, totdat ze met hun geld wegzinken. Maar het testament is u vermaakt. De rechtvaardigen zullen de aarde erfelijk bezitten; gij zult zien dat de goddelozen zullen worden uitgeroeid.

2. Vertrouwt het uw Vader toe. Hij zal wel zorg dragen. Hij heeft eeuwig voor u gezorgd; zou Hij dan voor uw reisgeld niet zorgen? Hebt u soms bekommering over het tijdelijke? Toon Hem maar uw gedaante, Hij weet wat u nodig hebt. Maar toon Hem ook uw onwaardigheid en uw onverloochendheid. Want over die gedaante te klagen, is zo goed! Zijn beloften zijn over u ten goede. En zo ook Zijn almacht, gewilligheid, getrouwheid en Zijn Vaderlijke liefde, deze alle zijn over u ten goede.

3. Misgun toch de goddelozen hun voorspoed niet, en benijd hen niet. Als zij onbekeerd blijven, is het alles wat zij hebben zullen. Als zij tot hun hoogte gekomen zijn, gelijk David zegt, als een groene inlandse boom, "ziet, hij ging door en was er niet meer. Ik zocht hem maar hij werd niet gevonden." Bij Asaf waren zijn voeten bijna uitgeweken, ziende de voorspoed der goddelozen. Totdat hij in het heiligdom inging en op hun einde merkte. Toen zei hij: "Immers zet Gij ze op gladde plaatsen."

4. En eindelijk, volk van God, uw deel is niet in dit leven, maar ná deze. Dan zult gij ook het aardrijk beërven.

Gij zult het aardrijk bezitten hiernaar;

En gebruiken met vreugde, vrij van pijnen.

(Datheen Ps. 37:2)

En dan zonder zonden. Dan zal God er in gezien en er volmaakt in verheerlijkt worden, want: "het schepsel, als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods."

Amen.

ZONDAG 10
vraag 27 en 28

Vraag 27:

Vraag 27:

Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?

Antwoord:

De almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij de hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand ons toekomen.

Vraag 28:

Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt?

Antwoord:

Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen, en in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toevorzicht hebben op onze getrouwe God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen alzo in Zijn hand zijn, dat zij tegen Zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.

DE LEER VAN DE GODDELIJKE VOORZIENIGHEID

Het leerstuk aangaande de wijze van bestaan en het huishoudelijk werk van God de Vader hebben wij afgehandeld wat betreft het eerste deel, het geloof in God de Vader, zijnde de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde, in de vorige 9^e zondagsafdeling. Gaan wij er nu toe over de laatste twee delen hiervan te behandelen, aan de hand van zondag 10.

In deze stof vinden wij de volgende hoofdzaken:

- I. Breidt de onderwijzer uit over het voornamelijk stuk van de leer der voorzienigheid, vraag 27.
- II. Wijst de onderwijzer in het vervolg de nuttigheid van deze geloofskennis aan, of de gevolgen van het rechte weten dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt, vraag 28.

Betreffend de leer der Goddelijke voorzienigheid, daarin merken wij op:

- A. Wat deze leer behelst, en
- B. Welke bezwaren het verdorven vleselijk verstand daartegen inbrengt.

Als wij stil staan bij hetgeen de leer der Goddelijke voorzienigheid behelst, dan zullen wij daarbij zien wat het woord voorzienigheid betekent en hoe dit omschreven kan worden. Het woord voorzienigheid heeft hier niet de betekenis:

- Van de voorwetenschap Gods, zijnde die kennis van God, waardoor God van eeuwigheid weet wat Hij Zelf zal doen of zal toelaten te geschieden.
- De voorzienigheid is ook onderscheiden van de voorbeschikking Gods, welke zich voornamelijk uitstrekt over de redelijke schepselen, engelen en mensen, waarin Hij elk schepsel van eeuwigheid tot een zeker einde geschikt heeft.
- Zij betekent hier ook niet de eeuwige raad of het besluit van God, op zichzelf genomen, waarin God alles heeft voorzien en geordineerd wat geschieden zal. Deze wordt de raad van God genoemd. Van deze raad en voorkennis Gods is gesproken in de vorige zondagsafdeling. Maar het woord voorzienigheid betekent hier de uitvoering van de eeuwige raad, waarnaar God alle dingen werkt. In deze zin vinden wij het woord in Genesis: "En Abraham zeide: God zal Zichzelf een lam ten brandoffervoorzien, mijn zoon. En Abraham noemde de naam van die plaats: De Heere zal het voorzien. Waarom heden ten dage gezegd wordt: Op de berg des Heeren zal het voorzien worden." Dit wordt op andere plaatsen in de Bijbel wel genoemd:
 - Gods weg: "Uw weg is in het heiligdom; Uw weg was in de zee."
 - Ook wel Gods regering: "De Heere regeert; Hij is met hoogheid bekleed."
 - Gods ordinantie: "Naar Uw ordinantie blijven zij nog heden staan; want zij allen zijn Uw knechten."
 - Gods hand.

- Gods werkingen: "Mijn Vader werkt tot en Ik werk ook."
- Ook wel Gods daad: wonderlijk van raad, Hij is groot van daad."
- Gods voorzorg: "Werp al uw bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor u."
- Gods dragen: "Dewelke alle dingen draagt door het woord Zijner kracht."

De voorzienigheid Gods kan niet duidelijker omschreven worden dan de onderwijzer dit doet. Hij noemt het: een almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt en regeert.

1. Dus is deze voorzienigheid een kracht Gods, niet alleen omdat God de Uitvoerder er van is, maar ook ten opzichte van de uitwerking van die kracht naar buiten: "Jezus, bekennende de kracht, die van Hem uitgegaan was."

2. Het is een almachtige kracht, want om alle schepselen in wezen of soort te onderhouden, is een gedurige schepping, is een alvermogende kracht nodig: "Groot van raad en machtig van daad; want Uw ogen zijn open over alle wegen der mensenkinderen, om een iegelijk te geven naar zijn wegen, en naar de vrucht zijner handelingen." Daarom staat er ook: "Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen."

3. Het is een alomtegenwoordige kracht, niet alleen ten opzichte van het alomtegenwoordige Wezen, maar ook ten opzichte van de uitgaande werkingen en de kracht Gods in de schepselen. Wij zouden deze alomtegenwoordige kracht zien als wij ogen hadden: "Heere, Gij doorgrondt en kent mij. Gij weet mijn zitten en mijn opstaan; Gij verstaat van verre mijn gedachten. Gij omringt mijn gaan en mijn liggen; en Gij zift al mijn wegen gewend. Als er nog geen woord op mijn tong is, zie, Heere, Gij weet het alles. Gij bezet mij van achteren en van voren, en Gij zet Uw hand op mij." En: "Nam ik vleugelen des dageraads, woonde ik aan het uiterste der zee; ook daar zou Uw hand mij geleiden, en Uw rechterhand zou mij houden." ; "Opdat zij de Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mochten; hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons. Want in Hem leven wij, en bewegen wij ons, en zijn wij; gelijk ook enigen van uw poëten gezegd hebben: Want wij zijn ook Zijn geslacht."

Stilstaande bij de leer der Goddelijke voorzienigheid, zien wij nu ook dat er een voorzienigheid Gods is en hoe deze aan de Vader wordt toegekend. Dit blijkt ons uit Gods Woord: "Hij Zelf geeft allen het leven, de adem en alle dingen." ; "Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil." Dit werk wordt aan God de Vader toegekend, omdat Deze de eerste Persoon is in de orde van bestaan van het ene Goddelijke Wezen. En omdat het werk der voorzienigheid als een gedurige schepping behoort tot het werk der schepping, en dus het eerste huishoudelijke werk is, zo volgt daaruit dat het werk der schepping aan de Vader moet worden toegeschreven, aangezien de orde van werken gegrond is op en voortvloeiende uit de orde, of wijze van bestaan der Goddelijke Personen. Daarom wordt het aan de Vader toegeschreven: "Wie is ten hemel opgeklommen en nedergedaald? Wie heeft de wind in Zijn vuisten verzameld? Wie heeft de wateren in een kleed gebonden? Wie heeft al de einden der aarde gesteld? Hoe is Zijn Naam, en hoe is de Naam Zijns Zoons, zo gij het weet?" En Jezus schrijft het Zelf aan de Vader toe: "Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren. En uw hemelse Vader voedt nochtans dezelve. En gaat gij dezelve niet zeer veel te boven?" Doch dit moet niet verstaan worden met uitsluiting van de Zoon en de Heilige Geest. Want het is een werk Gods naar buiten, en dus is het de drie Personen eigen, en de Vader werkt door de Zoon en de Heilige Geest. Zo ook in de voorzienigheid. Daarom wordt het ook aan de Zoon toegeschreven: "Jezus zeide: Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook." En: "Alle dingen bestaan tezamen door Hem." En ook aan de Heilige Geest: "Zend Gij Uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks." En: "Waar zou ik heengaan voor Uw Geest, en waar zou ik heenvlieden voor Uw aangezicht?" enz.

Dat er een voorzienigheid over al het geschapene zijn moet, leert het volgende:

1. Neemt daartoe het aanzijn van het Opperwezen. Is er een God, dan is er ook een voorzienigheid. Want te ontkennen dat God de wereld onderhoudt en regeert, is te ontkennen dat God GóD is, en wil ook zeggen het schepsel god of onafhankelijk te maken.

(1) Het vloeit uit Gods almachtigheid en onafhankelijkheid voort, dat er niets geschiedt dan alleen wat God wil; en hetgeen Hij niet wil, dat geschiedt ook niet. Wanneer het schepsel in zijn wezen en bestaan niet afhankelijk is, dan kan men niet zeggen dat God onafhankelijk is.

(2) Het vloeit ook voort uit Gods hoogste wijsheid. Want het komt een wijze regeerder toe, dat hij niets laat geschieden dan door zijn bestuur en naar zijn raad en tot zijn doel. De Heere heeft alles tot Zijn doeleinden geordineerd, daarom moet naar die bepalingen ook alles dadelijk door Hem tot dat doel worden geleid.

(3) Ook uit Gods goedheid en rechtvaardigheid, die zo duidelijk op de aarde blijken. Hoe menigmaal ziet men het dat de goeden worden beloond en de kwaden gestraft, waarin de hand des Heeren is op te merken.

2. Het blijkt ook uit het wegvallen van zaken met een zeker doel, tegen de wil en de grote macht van de tweede oorzaken. Hoe menigmaal gebruikt iemand dezelfde middelen, die een ander ook gebruikte, en denkt zulk één zijn doeleinden zo wel te bereiken als de ander, en toch gelukt het hem niet. Vrienden, is daar de hand Gods niet in?

3. Blijkt het ook niet uit de natuur der schepselen en de natuurlijke orde en beweging, waarin zij zijn en blijven gesteld? De elementen, zo tegenstrijdig met elkaar, zouden zo vriendschappelijk en zo dienstbaar aan elkaar niet zijn en blijven, indien er geen bewarende en regerende hand over was. Dit is zelfs op te merken ten tijde van zware onweders, hoe alles weer tot zijn orde komt. Job wijst ons op de redeloze en de levenloze schepselen, om het daarvan te leren: "En waarlijk, vraag toch de beesten, en elkeen van die zal het u leren; en het gevogelte des hemels, dat zal het u te kennen geven. Of spreek tot de aarde, en zij zal het u leren; ook zullen het u de vissen der zee vertellen. Wie weet niet uit alle deze, dat de hand des Heeren dit doet?" En behalve dit alles, het blijkt ook duidelijk uit de regering onder het mensdom. Ieder mens wordt door zijn geest en verstand geregeerd. De één staat onder de ander, alzo dat er niemand zonder enige regering op de aarde is. Hieruit kan en moet men opmaken dat de ganse aarde tezamen genomen en alle regeringen tezamen door een onafhankelijk God geregeerd worden, daar in de regering van dat alles, zelfs in de bovenhemelse dingen, een onafmetelijke wijsheid nodig is.

4. En vrienden, weet dit elk niet van binnen, dat er een wet in zijn hart is ingeschreven? Slaan zijn hart en consciëntie somtijds niet als hij kwaad gedaan heeft? Worden de goddelozen niet door verschrikkingen en bevingen aangegrepen? Is dat niet een bewijs, dat God niet verre is van een iegelijk van ons met Zijn dadelijke voorzienigheid, en dat Hij de mens gadeslaat als Hij Zijn toorn van de hemel openbaart? En hoeveel klaarder blijkt het nog aan Gods volk! Het blijkt in hun onverwachte uitreddingen, in de verhoring van hun gebeden en in de wonderbare en onwaarschijnlijke wegen, waardoor in de natuur en in de genade deze en gene zaken worden uitgevoerd. O, dit is tot sterkte voor Gods volk in de tijden van benauwdheid!

Zien wij nu welke de daden der voorzienigheid zijn. De onderwijzer zegt, dat God door Zijn almachtige en alomtegenwoordige kracht gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt en regeert.

1. De eerste daad is de onderhouding, welke kan beschreven worden te zijn "een krachtige daad Gods, waardoor de Heere in Zijn schepselen invloeit om hen te doen bestaan", ; "Gij maakt die alle levend." ; "Heere, Gij behoud mensen en beesten." ; "Naar Uw verordening blijven zij nog heden staan." ; "En Hij heeft bevestigd voor altoos in eeuwigheid; Hij heeft hun een orde g geven, die geen van hen zal overtreden." En: "Al dingen bestaan tezamen door Hem." Hieruit blijkt, dat de onderhouding niet daarin bestaat, dat het geschapene niet wordt vernietigd. Want het vernietigen en het dadelijk onderhouden wordt tegenover elkaar gesteld: "Dat het God liefdede, dat Hij mij verbrijzelde, Zijn hand losliet en een einde met mij maakte." En: "Neemt Gij hun adem weg, zij sterven, en zij keren weder tot hun stof. Zendt Gij Uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks." Deze onderhouding geschiedt op verschillende manieren.

- Sommige dingen onderhoudt God op zichzelf, zodat ze dezelfde zij en blijven zoals ze geschapen zijn. Zoals de hemel en de engelen, het uitspansel, de lucht, de zon, maan en sterren, in hun loop; voorts het onderscheidt tussen dag en nacht zomer en winter, ook de aarde en de zee.

- Andere dingen onderhoudt God naar hun aard, zodat zij niet dezelfde blijven, maar in zich een zaad hebben om voort te planten, zoals kruiden, bomen, vogels, vissen, allerlei gedierte der aarde en ook mensen.

• In deze laatste schepselen, die door voortplanting bestaan gaat de onderhoudende voorzienigheid over hun begin, zodat God een iegelijk mens, gedierte, boom en kruid naar zijn aard eerst schept en aan deze het begin van zijn wezen en leven geeft, ook dan wanneer Hij wil. Dit lezen wij in Handelingen: "Alzo God allen het leven en de adem en alle dingt geeft." En, dat God de mens in het lichaam zijner moeder formeert. In Psalm 22 wordt aangewezen dat God de oorzaak van de geboorte is en van het leggen aan de borsten der moeder. Daarom zegt Salomo, dat er een tijd is - en dat is Gods tijd en bepaling omtrent de mens - om geboren te worden, en een tijd om te sterven; een tijd om te planten, en een tijd om het geplante uit te roeien. En dit is ook zo ten opzichte van de redeloze en levenloze schepselen: "Gezegend zij de vrucht uws buiks, en de vrucht uws lands, en de vrucht uwer beesten, de voortzetting uwer koeien en de kudde van klein vee."

- Deze onderhoudende voorzienigheid gaat ook over het bestaan der schepselen, zo lang deze er zijn. Dus God bewaart mensen en beesten bij hun leven en krachten, en Hij geeft de bomen en kruiden hun wasdom: "Aller ogen wachten op U; en Gij geeft hun spijs te zijner tijd. Gij doet Uw hand open en verzadigt al wat leeft, naar Uw welbehagen."

- Zij gaat ook over het einde en de ondergang van alle schepselen, en ook over de wijze van het einde van elk, en met name over de tijdelijke dood, zoals blijkt uit: "Dewijl zijn dagen bestemd zijn, het getal zijner maanden bij U is, en Gij zijn bepalingen gemaakt hebt, die hij niet overgaan zal." En alzo ook wanneer het Gods tijd is en Hij het wil: "Daar is een tijd om te sterven." En ten opzichte van het redeloze en levenloze.

2. De tweede daad is de medewerking, welke men gevoelig kan onderscheiden van de regering.

(1) Om de medewerking te beschrijven, moeten wij vooraf weten, dat wij er niet door moeten verstaan uitsluitend een bewaring van die krachten, die in het begin aan de schepselen zijn medegedeeld. Want dit behoort tot de onderhouding.

(2) Ook niet dat de medewerking zou zijn een algemene en onverschillige invloed ten opzichte van alle schepselen, zoals de zon een algemene invloed heeft op de aarde, en dat de beslissing, hoe met die invloed te werken, dan vrij aan het schepsel zou staan. Dit willen de socinianen en de drijvers van de vrije wil.

(3) Noch ook dat deze medewerking zou zijn een soort van samenwerking. Het schepsel zou dan werken met zijn eerst ontvangen krachten, en de Heere zou aan Zijn zijde werken, en zo zouden dus Schepper en schepsel alles tezamen verrichten, en wel zo, dat de bepaling wanneer, waar en hoe te werken, aan de vrije wil van het schepsel zou staan. Dit alles is een goddeloos gevoelen, daartoe strekkende om God afhankelijk en het schepsel onafhankelijk te maken. Door de medewerking Gods in de schepselen moeten wij derhalve verstaan, dat God niet alleen door Zijn almachtige en alomtegenwoordige kracht alles in zijn wezen of aard of bekwaamheden bewaart, maar dat dezelve voornamelijk is "een onmiddellijke, krachtdadige invloeden van God in het schepsel, waardoor God het schepsel aanraakt, tot de eerste natuurlijke beweging bekwaam maakt en hem daarin gaande maakt, hem ook in die beweging onderhoudt, tot in de kleinste bijzonderheden toe, en in zijn bewegingen doorwerkt, ter bekoming van Zijn doel." Dit ontkennen de socinianen, remonstranten, papisten enz. Daarom moeten wij nu zien dat er zulk een medewerking is.

1. Dit blijkt ons duidelijk uit Gods Woord: "Des konings hart is in de hand des Heeren als waterbeken; Hij neigt het tot al wat Hij wil." En: "In Hem leven wij, en bewegen wij ons en zijn wij." In deze teksten wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen het aanzijn van het schepsel en zijn beweging. Ook: "Wee de Assyriër, die de roede Mijns toorns is, en Mijn grimmigheid is een stok in hun hand! Zal een bijl zich beroemen tegen die, die daarmede houwt? Zal een zaag pochen tegen die, die ze trekt? Alsof een staf bewoog degenen, die hem opheffen? Als men een stok opheft, is het geen hout?" ; "De Heere doet Zijn zon opgaan." God streed met de sterren tegen Sisera. Dit wordt ook krachtig bevestigd met: "Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen."

2. Het blijkt ook uit de rede. Want dat het schepsel in zijn wezen en aanzijn van God afhangt, is duidelijk. Nu moet daaruit wel volgen, dat hij in zijn bewegen en werken ook afhankelijk zijn moet, aangezien de wijze van zijn bewegen en werken volgt op de wijze en manier van zijn aanzijn. Of men moet een goddeloze atheïst zijn, dat men stelt dat het schepsel in zijn bestaan ten enenmale onafhankelijk is. Dan zou de onafhankelijkheid in zijn bewegen en werken daaruit ook volgen. Maar dat kan een heiden wel weerleggen en zij zullen zulke goddelozen in de grote dag dan ook beschaamd maken. Maar meer scherpzinnige mensen, die de Bijbel verdraaien en daarmede hun goddeloos gevoelen voortplanten, stellen nog wel dat het schepsel niet van eeuwigheid bestaat, en dat derhalve God er zijn wezen aan geeft. Maar zij stellen dan wel dat dit schepsel vrij en onafhankelijk is in zijn bewegen en werken. Dit is een tegenstrijdigheid: schepsel zijn, en niet van zijn Schepper afhangen. Nu, het is duidelijk, hangt het schepsel van God af, dan hangt het van God af in ieder werk en in iedere beweging. Want anders zou het in die zaak onafhankelijk zijn. En kan het in één zaak onafhankelijk zijn, dan kan het zulks in meer zaken zijn, ja in alles wat strijdende is tegen de natuur van een schepsel, welks eigenschap is afhankelijk te zijn. Was er zulk een medewerking niet, dan was God een dienaar van het schepsel, en geen Heere. Dan zou het zijn gelijk de zon, welke elk gebruikt, dan en daartoe zoals hij wil. Dan zou de mens niet kunnen zeggen: "Ik zal dat en dat doen, zo de Heere wil." Want dan zou hij moeten zeggen: Als ik wil. Daarbij komt ook nog, indien God niet invloed in de beweging van elk schepsel, dan behoeft men niet te bidden: "Scheep mij een rein hart." En: "Uw goede Geest geleide mij in een effen land."

Tot geen zaken was dan het gebed nodig, en men behoefde ook niet te danken als men een zegen verkreeg naar ziel en lichaam. Want dan was zulks niet van God. Alzo bevestigt zelfs de rede deze waarheid.

3. De derde daad is de regering Gods. Deze kan beschreven worden te zijn "die kracht Gods, waardoor God alles bestuurt tot het door Hem vastgestelde einde." Dat er zulk een regering is, blijkt ons uit Psalm 93: "De Heere regeert, Hij is met hoogheid bekleed; de Heere is bekleed met sterkte, Hij heeft Zich omgord. Ook is de wereld bevestigd, zij zal niet wankelen." ; "De Heere heeft Zijn troon in de hemelen bevestigd, en Zijn Koninkrijk heerst over alles." ; "Hij doet naar Zijn wil met het heir des hemels en met de inwoners der aarde, en daar is niemand, die Zijn hand afslaan of tot Hem zeggen kan: Wat doet Gij?" En: "De Heere zal in eeuwigheid regeren."

Laat ons nu, aan de hand van de onderwijzer, wat nader inzien waarover deze voorzienigheid van God zich al uitstrekt. De onderwijzer zegt dat deze in het algemeen gaat over hemel en aarde, en ook over alle schepselen, zoals blijkt uit: "Gij zijt die Heere alleen, Gij hebt gemaakt de hemel, de hemel der hemelen, en al hun heir, de aarde en al wat daarop is, de zeeën en al wat daarin is, en Gij maakt die alle levend; en het heir der hemelen aanbidt U." ; "Hij draagt alle dingen door het woord Zijner kracht." De Bijbel is hier vol van. Maar in het bijzonder noemt de onderwijzer: loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid.

a. De voorzienigheid strekt zich dus uit over loof en gras, zijnde hetgeen uit de aarde voortkomt: "Hij doet het gras uitspruiten voor de beesten, en het kruid tot de dienst des mensen, doende het brood uit de aarde voortkomen. En de wijn, die het hart des mensen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie; en het brood, dat het hart des mensen sterkt. De bomen des Heeren worden verzadigd, de cederbomen van Libanon, die Hij geplant heeft."

b. Over regen en droogte, zijnde hetgeen uit de lucht voortkomt: "Zijn er onder de ijdelheden der heidenen, die doen regenen, of kan de hemel druppelen geven? Zijt Gij die niet, o Heere, onze God? Daarom zullen wij op U wachten, want Gij doet al die dingen."

c. Over vruchtbare en onvruchtbare jaren. De Heere zegt: "Zo zal Ik u regens geven op hun tijd; en het land zal zijn inkomst geven, en het geboomte des velds zal zijn vrucht geven. En de dorstijd zal u reiken tot de wijnoogst, en de wijnoogst zal reiken tot de zaaitijd; en gij zult uw brood eten tot verzadiging toe, en gij zult zeker in uw land wonen." En: "Ik zal uw hemel als ijzer maken, en uw aarde als koper. En uw macht zal ijdelijk verdaan worden, en uw land zal zijn inkomst niet geven, en het geboomte des lands zal zijn vrucht niet geven."

d. Over spijs en drank: "Aller ogen wachten op U, en Gij geeft hen hun spijze te zijner tijd." ; "Hij heeft Zichzelf niet onbetuigd gelaten, goed doende van de hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze harten met spijs en vrolijkheid."

e. Over gezondheid en krankheid: "Is het dat gij met ernst naar de stem des Heeren uws Gods horen zult, en doen wat recht is in Zijn ogen, en uw oren neigt tot Zijn geboden, en houdt al Zijn inzettingen; zo zal Ik geen van de krankheden op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb; want Ik ben de Heere, uw Heelmeester." En: "De Heere zal u de pestilentie doen aankleven, totdat Hij u verdoe van het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven. De Heere zal u slaan met tering en met koorts, met vurigheid, en met hitte, en met droogte, en met brandkoren, en met honingdauw, die u vervolgen zullen totdat gij omkomt."

f. Over rijkdom en armoede: "De Heere maakt arm en maakt rijk; Hij vernedert, ook verhoogt Hij." ; "Rijken en armen ontmoeten elkander; de Heere heeft hen allen gemaakt."

g. Tenslotte noemt de onderwijzer in het algemeen, en wel zonder enige uitzondering, alle dingen, waarover de voorzienigheid Gods zich uitstrekt.

(1) Als Heere en Eigenaar strekt de voorzienigheid van God zich uit over alle zaken in het natuurlijke leven. Dus over de vastgestelde dingen, welke gebonden zijn aan een wet of orde in de natuur, zoals daar is de loop van zon, maan en sterren, verduisteringen van dezelve, eb en vloed, dat b.v. vuur naar boven en ijzer naar onder wil. Dit alles blijkt uit: "Naar Uw verordeningen blijven zij nog heden staan, want zij alle zijn Uw knechten." Doch de Heere toont somtijds dat Zijn almachtige voorzienigheid onbegrensd is. Ten bewijze dat God ook daar Zijn hand in houdt, liet God op het gebed van Jozua de zon en de maan stil staan. En op het gebed van Hizkia liet God de zon tien graden teruggaan op de zonnewijzer van Achaz.. De Heere deed het ijzer drijven Ook bewaarde God de drie jongelingen midden in de vurige oven, en Daniël in de leeuwenkuil. Zo is er ook een vastigheid in de profetieën, die God gesproken heeft en deze worden alzo door deze hand en voorzienigheid vervuld.

(2) Ook over toevallige dingen, welke voor het oog des mensen schijnen bij geval te geschieden, doch aan de zijde Gods geschiedt niets bij geval. Want de raad van God bestaat en Hij zal al Zijn welbehagen doen. Al deze dingen regeert God, zoals blijkt in de onverwachtse doodslag.

Dan staat er: "God doet zulk één zijn hand ontmoeten. Ten aanzien van de tweede oorzaken is niets toevalliger dan het lot, en toch bestuurt God dit en doet Hij het naar Zijn wil uitvallen: "Het lot wordt in de schoot geworpen, maar het gehele beleid daarvan is van de Heere." Zou men niet zeggen dat een haar van het hoofd en een musje op de aarde valt zonder dat iemand daarop acht geeft? En toch regeert God dit. De Heere zegt, dat de sprinkhanen, de kever, de kruidworm en de rups Zijn groot heir zijn, dat God onder een volk zendt. De wormen aten Herodes op. Overtuigend blijkt zulks ook in de plagen van Egypte.

(3) Dus gaat deze voorzienigheid ook over de oorlogen en de doeleinden daarvan. De sterksten, de verstandigsten en de dappersten overwinnen niet altijd. Als Gods gunstige voorzienigheid met een volk is, dan jaagt één enige duizend, en twee doen tienduizend vluchten. "Een koning wordt niet behouden door een groot heir, een held wordt niet gered door grote kracht. Het paard feilt ter overwinning, des strijds; maar de overwinning is des Heeren." Dus is de opgang en de ondergang van koninkrijken in de hand van God; het wordt de één afgenomen, en de ander gegeven.

(4) Ook over de huwelijken. Aan God, Die de Maker van de schepselen is, komt ook alleen toe te zijn de Samenvoeger van twee tot één. God gaf Eva aan Adam. Dit alles geschiedt door Zijnvoorzienigheid, in welke vreemde wegen, die zo wonderlijk en onnaspeurlijk zijn, Gods hand is te zien. Hoewel zulks over de één geschiedt in Zijn toorn, en over de ander in Zijn gunst en liefde. De knecht van Abraham zeide: "Heere, God van mijn heer Abraham, doe ze mij toch heden ontmoeten, die Gij aan Uw knecht Izak hebt toegewezen" ; "Een verstandige vrouw is van de Heere."

(5) Er is tenslotte niets, wat er ook opkomen moge in het hart of de gedachten, of de voorzienigheid Gods gaat er over. Ja ook over de gedachten, woorden en daden van anderen omtrent ons "Hij formeert hun aller harten." ; "Het antwoord der tong is van de Heere." ; "God neigt het hart des konings." De Heere had tegen Simeï gezegd: Vloek David. En Bileam moest zegenen.

(1) Als Rechter, Wetgever en Koning, strekt God Zijn zedelijke voorzienigheid uit over de geestelijke staat des mensen. En wel over het goede, zowel algemeen als zaligmakend. Want: "Alle goede gaven en alle volmaakte giften zijn van boven, van de Vader der lichten afdalende." Dit heeft de Heere getoond in de oprichting van het werkverbond, en nu van het genadeverbond, in mensen door Zijn hand daaronder te brengen: "Ik zal ulieden onder de roede doen doorgaan, en Ik zal u brengen onder de band des verbonds." En: "Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid; ja Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid" enz. O, wanneer iemand ook maar de minste achterdocht krijgt omtrent zijn verloren staat, de minste overtuiging krijgt of een werk in waarheid, het is alles door deze hand en bijzondere voorzienigheid.

(2) Ook over het kwaad der straf. Dat zendt en bestuurt God óf als een rechtvaardig Rechter, óf als een liefhebbend Vader: "Gaat niet uit de mond des Allerhoogsten het kwade en het goede?" En: "Is er een kwaad in de stad, dat de Heere niet doet?" Dit betoont God ook in het loslaten van de duivel, die ook in Gods hand is: "Toen ging een geest uit en stond voor het aangezicht .des Heeren, en zeide: Ik zal hem overreden. En de Heere zeide tot hem: Waarmede? En hij zeide: Ik zal uitgaan en een leugengeest zijn in de mond van al zijn profeten. En Hij zeide: Gij zult overreden en zult het ookvermogen; ga uit en doe also." Een boze geest verschrikte Saul, en Paulus zegt, dat de Heere hem gegeven had een engel des satans, die hem met vuisten in het straffen van zonden met zonden: "Maar Mijn volk heeft Mijn stem niet gehoord; en Israël heeft Mijner niet gewild. Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat zij wandelden in hun raadslagen." God sloeg het hart van Farao met verstoktheid en verharding: "Daarom heeft hen God ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinigheid, om hun lichamen onder elkander te onteren" enz.

(3) Ook over het kwaad van de zonde. Dit stuk moeten wij wel goed onderscheiden. In elke zonde zijn drieërlei zaken aan te merken:

- ten eerste een natuurlijke beweging,
- ten tweede een besturing tot het doeleinde des Heeren,
- en ten derde een onbetamelijkheid in die beweging.

1. Er is ten eerste een natuurlijke beweging in. Deze is door de algemene invloed Gods, gelijk er geen schepsel is, of het leeft en beweegt zich in God door Zijn algemene invloed. Want houdt God de adem in, dan sterven zij. Deze invloed op zichzelf aangemerkt is van God, zoals gebleken is in de tweede daad van de voorzienigheid, namelijk de medewerking.

2. Er is ook een besturing van God in Zijn doeleinden. Ook door de zonde verkrijgt God Zijn doel, óf ter betoning van Zijn rechtvaardigheid, óf om de zonde voor Zijn volk te doen medewerken ten goede. Jozef zeide tot zijn broeders: "Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht; opdat Hij deed gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden."

"Wee de Assyriër, die de roede Mijns toorns is, en Mijn grimmigheid is een stok in hun hand! Ik zal hem zenden tegen een huichelachtig volk, en Ik zal hem bevel geven tegen het volk Mijner verbolgenheid; opdat hij de roof rove, en plundere de plundering, en steile het ter vertreding, gelijk het slijk der straten. Hoewel hij het zo niet meent en zijn hart also niet denkt, maar hij zal in zijn hart hebben te verdelgen, en uit te roeien niet weinige volken. Dan zal Ik te huis zoeken de vrucht van de grootsheid des harten van de koning van Assyrië, en de pracht van de hoogheid zijner ogen." En Paulus zegt: "Maar mij is barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij, die de voornaamste der zondaren ben, al Zijn lankmoedigheid zou betonen." Hierin is de besturing van God, om dat doel naar Zijn raad te bereiken.

3. Maar de onbetamelijkheid in die beweging, die afwijking van de regel, dit tegen de wet zijn, is niet van God. De zondige mens verricht door zijn diepe verdorvenheid zijn daad niet met de rechtheid, welke hij verschuldigd is, onder de algemene invloed van God, waarvan hij in zijn bewegingen afhangt. En dus is de zonde niet van God, maar van de mens zelf. Dit blijkt uit Jakobus: "Niemand als hij verzocht wordt, zegge: Ik word van God verzocht. Want God kan niet verzocht worden met het kwade, en Hij Zelf verzoekt niemand. Maar een iegelijk wordt verzocht als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verleid wordt." God is toch een heilig God: "Te rein van ogen dan dat Hij het kwade kan aanschouwen." God waarschuwt en vermaant tegen de zonde. God heeft een aangezicht vanwege de zonde, en de zonden maken scheiding tussen God en de ziel. Ja, God straft de zonden met tijdelijke en eeuwige straffen naar ziel en lichaam. Daarom willen wij met Elihu zeggen: "Verre zij God van goddeloosheid, en de Almachtige van onrecht. Ook waarlijk God handelt niet goddelooslijk, en de Almachtige verkeert het recht niet." Echter moeten wij hierbij wel vasthouden, dat de voorzienigheid Gods ook gaat over deze onbetamelijkheid van beweging, welke in de zonde is. Dus dat God de zonde toelaat, doch niet dat God vrijheid geeft om te zondigen. Maar dat Hij in 's mensen poging tot zondigen Zichzelf aan deze mens onttrekt met Zijn wederhouding, doch hem wel de natuurlijke krachten laat. God belet het deze mens dus niet. De Heere zei tegen Abimélech: "Ik heb u ook belet van tegen Mij te zondigen." In Genesisstaat, dat God Laban niet toegelaten heeft om aan Jakob kwaad te doen. Maar ook leest men in Psalm 81 "Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat zij wandelden in hun raadslagen." En in Handelingenstaat, dat God de heidenen heeft laten wandelen in hun wegen. Daarbij is het ook zo, dat God de zonde grenzen stelt en deze beperkt, zeggende: Tot hiertoe en niet verder!

O vrienden, niemand kan zo lang zondigen als hij wil. Hij kan alle kwaad niet door en door uitvoeren gelijk hij dat verkiest. God zorgt voor Zijn volk, en daarom kunnen de goddelozen aan dat volk niet doen wat zij willen, en zij kunnen het niet uitroeien. Ook als de maat der zonde vol is, dan zinken de goddelozen weg en gaan naar de plaats waar zij eeuwig straf zullen lijden. Ook gebeurt het wel dat anderen, wier zonden ook tot zulk een grote hoogte komen, met een hemelse roeping worden geroepen en bekeerd. Maar mogelijk zal iemand denken: Wel, waarom verhindert de Heere de zonde niet? Zulk één moet ik antwoord geven met een wedervraag: Zondigt u niet vrijwillig en ongedwongen, zoals u leeft in uw natuurstaat? Is God gehouden uw wil ten goede te neigen? En is er dan een blind mens, die nog zegt: Ja, dat moest God doen! Wel vrienden, dan zou God geen vrij en onafhankelijk God zijn. Zo min als God vanwege Zijn natuur of door enige wet verbonden was de vrije wil van de mens in de staat der rechtheid te dwingen, zo min is God verplicht om uw wil over te buigen of het kwade te verhinderen. Het vloeide uit Gods onafhankelijkheid voort, dat Hij het aan Adam overliet zelf zijn vrije wil te bepalen. En zo vloeit het ook uit Gods onafhankelijkheid voort dat Hij de zondige mens aan zijn slaafse en duivelse wil overlaat. Hier blijkt nu ook de Goddelijke vrijheid om sommigen van dezulken op te zoeken, opdat Zijn genade en rechtvaardigheid in hen zouden worden verheerlijkt. Zie eindelijk nog hoe en hoe nauw deze voorzienigheid Gods over alles gaat. De onderwijzer zegt: Alzo, dat er niets bij geval, maar alles van Zijn vaderlijke hand ons toekomt. Dat er aan de zijde van God niets bij geval geschiedt, is genoegzaam gebleken. Daarom is het hier tot sterkte van Gods volk en gegrond op Zijn Vaderlijk liefdehart, dat Hij hen zal gadeslaan door Zijn voorzienigheid.

- Het is Gods gewone weg Zijn volk middellijk te verzorgen: "Ik zal de hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren. En de aarde zal het korenverhoren, mitsgaders de most en de olie, en die zullen Jizreël verhoren." Toch heeft God het ook wel onmiddellijk gedaan, tegen alle onmogelijkheid in. God hangt niet van de middelen af, en indien deze al ontbreken mogen, dan feilt nog Zijn getrouwheid niet. Dit is gebleken bij Mozes, bij Elia, en bij de Heere Jezus God onderhield Elia en de weduwe te Sarfath en haar zoon met een weinig meel en olie, en voedde die vijf duizend met vijf broden en twee vissen.

- Ziet dan welk een vastigheid hier is in Gods voorzienigheid voor het geloof van Gods volk, in het Vaderlijke hart Gods over hen. God is toch een Behouder van alle mensen, maar allermeeest van de gelovigen. Hij heeft het meerdere voor Zijn volk beschikt, het mindere zal Hij hun niet onthouden, dewijl zij in de grond kinderen en erfgenamen zijn. In de minste gave geeft de Vader Zichzelf en Zijn Zoon aan Zijn volk, en zo doet Hij aan anderen niet.

B. Komende nu tot de zwaarigheden of het zondige tegenspreken van het verdorven hart tegen deze leer der voorzienigheid, zullen wij dit slechts met enige weinige zaken beantwoorden. Indien de medewerkende en regerende voorzienigheid over de zonde gaat, is God dan geen oorzaak van de zonde? Deze brute en goddeloze gedachte hebben wij in de behandeling reeds genoegzaam weerlegd, daarom gaan wij er hier nu aan voorbij. Alleen dit zullen wij met één woord zeggen, dat wij hier wel moeten onderscheiden, als wij spreken van de medewerkende voorzienigheid ten aanzien van de zonde, dat wij dit dan niet zo moeten verstaan dat God meewerkt in en met de zonde. God werkt mede inde daden des mensen, die uit de mens zondig zijn vanwege zijn val en het oordeel Gods, waaronder hij ligt. Maar sommigen brengen uit de hoogmoed van hun hart en uit de verheffing van hun rede boven en buiten het Woord dit er nog tegen in, dat aangezien er een medewerkende voorzienigheid is, hieruit volgt, dat er maar één oorzaak van alle bewegingen en uitwerkingen is. Dus dat de Heere alles en alleen doet, en de mens geheel lijdelijk is. Dit is een godslasterlijk gevoelen, en dit vloeit bij deze arme mensen voort uit blindheid en onkunde van God en van Zijn macht en wijsheid. Dezulken wagen hun arme ziel naar een eeuwigheid alleen op hun gedachten en ontwerpen, zonder dat zij ook maar in iets het Woord aan hun zijde hebben. Ja, zij achten de Bijbel zelfs niet meer van waarde te zijn, zulks zelfs zwart op wit verklarende, daarbij zeggende dat zij de Bijbel in zich hebben. Dat is het goddeloos gevoelen van Spinoza, Deurhof, Van Hattem, Leenhof, Brill enz. De één moge het dan wat bedekter en beschaafder zeggen dan de ander. Wij antwoorden hierop alleen dit, dat een heiden weet dat hij een wet in zich heeft en dat er een Opperwezen is, Dat recht doet en straf oefent. Kan God hem nu een wet voorschrijven en hem straffen terwijl die mens geen oorzaak van zijn daden is? Want God kan aan Zichzelf geen wet stellen, noch Zichzelf straffen, en afgezien ook daarvan dat God de mens niet zou kunnen straffen als deze geheel lijdelijk zou zijn in zijn doen. Want dan had de mens geen kwaad gedaan en dan was God onrechtvaardig. Gods heilig Woord leert ons duidelijk, dat de mens zelf de oorzaak van zijn daden is, zoals de mens gaat, staat, ziet, hoort, eet, drinkt, bidt, gelooft, zondigt. Dit zegt Paulus: "Wij zijn Gods medewerkers." En: "Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven. Want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen." Indien er nu geen tweede oorzaken zouden zijn, dan zou men moeten zeggen dat het bidden, geloven, eten, drinken, lezen, ja zondigen niet door de mens gedaan wordt, maar dat God dit Zelf doet. En dan zou er dus maar één oorzaak zijn, en wij de zonde vindende, moeten daaruit dan opmaken, dat God de oorzaak van de zonde zou zijn. Wij besluiten dit met er op te wijzen dat God in Zijn heiligheid en rechtvaardigheid een kracht der dwaling heeft gezonden om leugenen te geloven. Sommigen menen weer dat het te gering zou zijn voor God, dat Hij alles, tot zelfs de geringste dingen toe, met zoveel moeite en zorg zou gadeslaan. Dit zou strijden met de hoogste waardigheid van God. Maar wie is toch de mens, die tegen God antwoordt? Zal een aardworm God in Zijn doen beoordelen, en zal deze niet meer eerbied hebben? Dat hij toch zijn mond in het stof steke. Als Gods, voorzienigheid zich niet uitstreckte zelfs over de allergeeringste schepselen, zoals luizen, kikkers, sprinkhanen enz., zij aten mogelijk zulk één wel op. Maar God weerhoudt Zijn groot heil door Zijn voorzienigheid. Ziet dit in de plagen in Egypte, welke grote dingen God door die geringe dingen heeft gedaan. Daarom is er niets gering, als wij maar ogen hebben om het te zien.

II.

Nu de tweede hoofdgedachte, de nuttigheid van deze geloofskennis, of de gevolgen van het rechte weten dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt. Zien wij hierin:

- welke soort van wetenschap of kennis in dit vragen bedoeld wordt.
- De vruchten en gevolgen, welke deze rechte kennis meebrengt, waaraan iemand ook weten kan of hij iets van deze kennis heeft, zijnde de inhoud van het antwoord.

A. Eerst dus welke soort van wetenschap of kennis hier wordt bedoeld, als de onderwijzer vraagt: Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt? Dit is geen weten of kennen zonder meer van deze waarheid aangaande de schepping en voorzienigheid.

Vrienden, hoe schrander en verstandig iemand in deze kennis ook moge zijn, dat hij deze waarheden zelfs kan in bescherming nemen, ja hoe geestdriftig hij daar in moge worden, hoe onverschrokken hij ook in leven of dood is, omdat hij erop rust dat er een Voorzienigheid is, evenwel is dit de zalmakende kennis van de voorzienigheid niet. Want de onderwijzer spreekt van een weten en kennen, dat een deel is van het geloof en met het geloof is gemengd. Een kennis door de verlichting van de Geest van Christus, waarbij een ziel, daarin geleid wordende, recht laag en klein wordt in zichzelf, ja beschaamd dat zulk een groot God hem wil gadeslaan. Het is een kennis, welke de ziel lust geeft om er toe verwaardigd te worden te mogen berusten in die eeuwige voorzienigheid, en om zich met verzaking van zichzelf aan die leidende voorzienigheid te mogen overgeven. Het stuur zelf uit handen te mogen geven, dat rekent zulk een ziel zalig te zijn. Dat dit hier bedoeld wordt, blijkt uit de vraag: Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt? De onderwijzer vraagt niet of hij het weet dat er een voorzienigheid is, maar hij vraagt naar de vruchten en gevolgen, welke onafscheidelijk zijn van de rechte kennis, ja waartoe deze dient. Vrienden, gij ziet het hier wederom, dat de onderwijzer niet veel op heeft met letterkennis zonder meer, maar dat hij alle waarheden in de ziel wil hebben, overgedrukt door de Geest, en dus in hun werking en praktijk.

B. Dit beantwoordt de Catechismus nu, de gevolgen en vruchten aanwijzende, welke het rechte weten en kennen heeft.

(1) De gevolgen en vruchten ten opzichte van de wegen Gods voor het heden. De onderwijzer zegt in geval van tegenspoed, dat dit rechte weten dit gevolg heeft, dat wij daarin geduldig zijn. Al Gods volk staat daarnaar, en het smart hun zo dat zij het niet verder kunnen brengen. En daar is reden voor. Want hoe onrechtvaardig ook anderen hun deze tegenspoeden mogen aandoen, het is evenwel de hand huns Vaders, welke over hen is. David zeide toen hij gevloekt werd: "De Heere heeft gezegd: Vloek David. En ook omdat zij onder de beloften zijn, dat alle dingen hun zullen medewerken ten goede. Ziet dit in Job: "Naakt ben ik uit mijner moeders buik uitgekomen, en naakt zal ik daarhenen wederkeren. De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen; de Naam des Heeren zij geloofd." En: "Zouden wij het goede van God ontvangen, en het kwade niet ontvangen?" Jezus zeide: "De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zou Ik die niet drinken?" Dit is de grondoorzaak van het geduld, dewijl God in het midden van de tegenspoeden regeert: "Vrees niet, wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn" enz. Ja ziet het eens in Psalm 77, waar de man Gods had gezegd: "Dit krenkt mij." Maar de rechterhand des Allerhoogsten bracht verandering.

(2) Ten aanzien van wegen van voorspoed zegt de onderwijzer, dat wij daarin dankbaar zijn mogen. Daar toch alle voorspoed van de Heere komt, is niets betamelijker dan daarmede in God te eindigen. En niets is er waarin God meer getergd wordt dan de ontvangen weldaden te gebruiken om God ermee te beoorlogen en de hoogmoed er mede te voeden. Klein te worden, ootmoediger voor God te worden in de voorspoed is thans een vreemde zaak, en daarom is niet te veel voorspoed wel het beste. Dit beveelt Paulus: "Dankt God in alles, want dit is de wil van God in Christus Jezus over u." ; "Als gij dan zult gegeten hebben en verzadigd zijn, zo zult gij de Heere uw God loven over dit goede land, dat Hij u zal hebben gegeven."

(3) Ook de vruchten en gevolgen van dit rechte weten en kennen ten aanzien van Gods wegen in toekomstige tijden. De onderwijzer zegt: Dat wij in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toevorst hebben op onze getrouwe God en Vader. Wat kunnen vooruitlopende gedachten en zorgen Gods volk menigmaal drukken en bezwaren. En men doet er God toch zulk een eer mee aan, wanneer men alles Hem toevertrouwt en in Zijn handen geeft. Ziet maar eens: "Wentel uw weg op de Heere en vertrouw op Hem, Hij zal het maken." ; "Werp uw zorg op de Heere en Hij zal u onderhouden; Hij zal in eeuwigheid niet toelaten dat de rechtvaardige wankelt." En: "Werp al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u." En wat is daartoe al grond in de Bijbel te vinden, om het uit eigen handen te mogen geven. Want Hij is die getrouwe God en Vader, Wiens liefde en getrouwheid over Zijn volk onveranderlijk blijven zullen. Uit kracht van het eeuwig verbond heeft de Heere Zich verbonden om Zijn volk naar ziel en lichaam te verzorgen. En dat verbond is veel vaster dan dat van dag en nacht, en dan de bergen, die toch zullen wijken, en dan de heuvelen, welke zullen wankelen. "Maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer". Jezus zegt: "Uw hemelse Vader weet dat gij deze dingen behoeft." En Paulus: "De Heere is getrouw, Die u zal versterken en bewaren van de boze." Want geen schepsel zal Gods volk van Zijn liefde scheiden. Dit is een eeuwige waarheid, want God heeft dat volk in Zijn beide handpalmen gegraveerd. Al kunnen zij het niet geloven, evenwel doet hun ongeloof Gods geloof en getrouwheid niet teniet: "Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?"

Verdrukking of benauwdheid of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere." Ook geeft de onderwijzer de reden van dit alles, welke tevens ook dient tot vastigheid in dit vertrouwen: Aangezien alle schepselen alzo in Zijn hand zijn, dat zij tegen Zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen. Ziet hier de onbegrensde almacht van God tot sterkte van Zijn volk: "Zo God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? Het is tevoren bewezen hoe alle schepselen, levende en levenloze, redelijke en redeloze, niets uitgezonderd, in Gods hand zijn. Dit bevestigt David, waar hij zegt: "Zij alle - te weten hemel en aarde - zijn Uw knechten."

Toepassing

Vrienden, wij hebben nu gesproken van Gods voorzienigheid. Weet ge nu en hebt u er nu een indruk van wat het is? Het wil zeggen God wezenlijk en werkelijk in al onze zaken en bij elk onzer tegenwoordig te hebben. O, wat zijn de meesten dan toch blind! Mocht deze of gene zijn blindheid eens zien. Maar vrienden, dat zal ook niet buiten de voorzienigheid zijn. Ziet nu eens wie zij zijn, die de voorzienigheid Gods niet recht geloven.

1. Dat zijn dezulken, die geen God kennen in hun wegen. Vrienden, van uw geboorte af heeft God u als op arendsvleugelen gedragen, en wat zijn Zijn goede voorzienigheden somtijds er geweest, welke Hij naar ziel en lichaam overeen mens uitstrekt. Wat zijn daar ook een ongemerkte voorzienigheden in de mens staande te houden in het tijdelijke en hem ook te brengen onder de genademiddelen. Hoe menigeen is er, die tevoren nooit van de weg naar de hemel hoorde, en die door die hand onder zulke middelen is gebracht.

2. Dat zijn dezulken, die zo ijverig bezig zijn om zelf hun eigen zaken te besturen. De rijke Abraham met al zijn vee zou er maar slecht aan toe geweest zijn als hij deze weg niet had gekend, te werken met God en met Zijn voorzienigheid. Wat is daar een groot onderscheid in: zelf zijn eigenzaken te besturen en het gewicht er van te dragen, óf dat de zaak lichter wordt door deze aan het hemels bestuur over te geven en dan zelf maar achteraan te besturen door de middelen te gebruiken.

3. Dat zijn dezulken, die zo morren en knorren tegen Gods wegen, Die altijd zo onvergenoegd zijn in hun stand. Judas noemt hen klagers over hun staat, vers 16. Voor wie armoede en verdrukkingen zo zwaar vallen. Die altijd maar zien op de tweede oorzaken. Deze en gene heeft het bij hen gedaan. Altijd bijten zij als een hond op de steen, en nooit zien zij recht op Hem Die ze werpt. Als hun ongelijk wordt aangedaan, dan zien zij altijd op die man of vrouw, die het doet, en houden zij een wrok en wraakzucht in hun hart en voeden dezelve ook Dat is toch heel anders dan bij David, waar hij zegt: "Laat Simeï vloeken, want de Heere heeft gezegd Vloek David."

4. Dat zijn dezulken, die onder alle wegen Gods maar moedeloos neerzitten. Het is een bewijs dat zij de voorzienigheid niet recht geloven. Want dan zou u altemet¹² in de Heere uw hoofd omhoog heffen en zeggen: Is er dan geen God in Israël? Zoals David, of zijn dag nu begon met voor- of met tegenspoed, hij was gewend te zeggen: Ik zal de Heere loven. Komt, zegt hij, maakt de Heere met mij groot! En: "De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen; de Naam des Heeren zij geloofd!

5. Tenslotte zijn het ook dezulken, die geen eerbied hebben voor Gods voorzienigheid. Vrienden, zou u denken dat wie eerbied voor de alomtegenwoordige kracht en voorzienigheid van God heeft, ijdel en dartzel met deze voorzienigheid zal kunnen spelen? En dat geschiedt toch met kaarten en dobbelstenen, op allerlei manier. Menigeen leert het de kinderen en ziet er dan geen kwaad in. Of, ook ouders laten hun kinderen toe met geld te dobbelen enz. Het moge u dan een geringe zaak toeschijnen, het is toch niet minder dan dobbelen, het is een spelen met Gods voorzienigheid en een beproeven van de hemel, al weten zij het niet. Gods Woord zegt dat het lot nergens anders toe mag worden gebruikt dan om een eind te maken aan geschillen, waarvoor geen andere oplossing is te vinden, en dan met aanroeping van Gods Naam.

O mensen, die dit nu niet inziet, al straft God nu uw zonden nog niet direct na het bedrijven, God zal het zien en zoeken: "Wordt de goddeloze genade bewezen, hij leert evenwel geen gerechtigheid, hij drijft onrecht in een gans richtig land, en hij ziet de hoogheid des Heeren niet aan. Heere, is Uw hand verhoogd, zij zien het niet; maar zij zullen het zien en beschaamd worden." Vrienden, wie wijs is, die kome tot zichzelf, hij neme deze dingen waar. En wie verstandig is, die bekenne ze tot zijn eigen zaligheid. Mochten die mensen, welke wat ontwaakt zijn, de voorzienigheid Gods over zich opmerken.

• Om dan daarmede te beginnen, dat de Heere door Zijn voorzienigheid hun dat heeft doen zien wat zij nu zien. O, de minste achterdocht en bekommring over een eeuwigheid is van de Heere en door Zijn hand. Mocht gij derhalve daarmede aanhouden.

- Het is in de hand van Christus om u levend te maken. Het is Zijn werk, dus roept tot Hem dat Hij Zijn werk in u werke met kracht. Ja, de tijd van verandering is in Gods hand. "Mijn tijden zijn in Uw hand; daar is een tijd des welbehagens voor Uw aangezicht", zegt David, en zo ook de kerk. Waakt dan toch tegen voorzienigheden ter beproeving, welke u van die weg en dat volk zouden afvoeren.

- En tenslotte, verzuimt Gods inzettingen niet. Want dan verzoekt gij God; als gij op Hem niet wacht in de weg der inzettingen. Dat des Heeren volk uit deze stof lere veel Gods wegen met hen en met anderen na te gaan, om er de Heere in te zien en in staat te kunnen zijn om Gods wegen te keuren. O vrienden, tegenspoeden zijn meestal het beste. Hier veel van de aarde te bezitten, zoudt gij nu niet kunnen dragen. Hiernamaals zult gij ze erfelijk bezitten, als het u geen nadeel meer zal toebrengen. Om dat te leren is nodig:

1. de dingen van de tijd in hun rechte waarde te beschouwen. Wij kunnen de wereld niet bezien zoals zij werkelijk is, tenzij ons hart erboven is. Van een toren kan men een stad het beste zien, want dan is deze in de laagte.

2. Nodig daartoe is ook veel het voordeel van de tegenspoeden te bezien, of ook ons gemoed daarvan voordeel heeft. Dan werkt de Heere het meest aan het hart, als de ziel onder die wegen welgesteld is: "Wij weten dat degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede; namelijk degenen, die naar Zijn voornemen zijn geroepen."

3. Ook is daartoe nodig dat men zich veel zal aanbieden, om zuiverder en onbepaalder zich aan de Heere Jezus te kunnen overgeven, en dus ook blindelings aan Zijn leiding. Het eind uit handen te mogen geven, dat gaat het beste. Het is in de grond der zaak de eigenliefde, welke hier zo hindert, en daarom moet u er naar staan aan de wortel genezen te worden.

4. Daartoe is nodig dat Jezus u leert werken met de voorzienigheid. O, verheft uw ziel in de wegen des Heeren. God zal u niet begeven en Hij zal Zijn hand niet aftrekken. Zijn eed en verbond, Zijn getrouwheid, Zijn Vaderlijke liefde, ja Zijn Zoon en Zijn bloed zijn tussen Hem en u. God zal niet rusten voordat Hij u door zulke donkere wegen zal hebben heengevoerd in het licht, niet vóór Hij u zal hebben doen triomferen en vóór u daar zijn zult, waar u God eeuwig in en vanwege Zijn wegen eeuwig prijzen en grootmaken zult. Daar zullen de dagen van treuren een einde hebben.

Amen.

ZONDAG 11
vraag 29 en 30

Vraag 29:

Waarom wordt de Zoon Gods Jezus, dat is Zaligmaker, genoemd?

Antwoord:

Omdat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost; daarbenevens, dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is.

Vraag 30:

Geloven dan die ook aan de enige Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders zoeken?

Antwoord:

Neen zij, maar zij verloochenen metterdaad de enige Zaligmaker Jezus, ofschoon zij Hem met de mond roemen; want van tweeën één, of Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, óf die deze Zaligmaker met waar geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben, wat tot hun zaligheid van node is.

DE NAAM JEZUS, EN WIE IN HEM NIET RECHT GELOVEN

In de verklaring van de artikelen des geloofs of de leerstukken der zaligheid het eerste deel, aangaande God de Vader en onze schepping, afgehandeld hebbende, gaan wij nu over tot het tweede deel, de bestaanswijze en het huishoudelijke werk van God de Zoon. Hierin handelt de onderwijzer van de Persoon des Middelaars en Zijn onderscheiden benamingen, van zondag 11 tot en met zondag 14. En vervolgens van Zijn huishoudelijk werk, hetwelk Hij tot verlossing van Zijn volk in Zijn Persoon heeft uitgevoerd, van zondag 15 tot en met zondag 19.

Bij de behandeling van de onderscheiden benamingen van de Persoon des Middelaars spreekt de onderwijzer:

- eerst van die benamingen, welke zien op de ambten van de Middelaar, of op de verwerving en de dadelijke toe-eigening van de zaligheid, de Namen Jezus Christus, in zondag 11 en 12.
- En vervolgens van die benamingen, welke zien op de Goddelijke en de menselijke natuur van de Middelaar en op de grond waarom Hem deze kunnen worden gegeven, als daar zijn: Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere, Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de Maagd Maria, in zondag 13 en 14.

Wat betreft het eerste, de benamingen, welke zien op de ambten van de Middelaar, of op de verkrijging of toepassing van de zaligheid, daarin behandelt de onderwijzer eerst de Eigen- of Voornaam van de Middelaar, Jezus, zoals deze Naam Zijn ganse werk uitdrukt in zondag 11. En daarna Zijn toenaam of ambtsnaam, Christus, zoals deze Naam de ambten van de Middelaar aanwijst, in zondag 12. Aangaande het eerste, namelijk de Eigennaam of Voornaam, Jezus, in deze 11^e afdeling, wij zien daarin twee hoofdzaken:

- I. wordt de Naam Jezus in zijn kracht en gronden voorgesteld (vraag 29);
- II. wordt ontdekt wie niet recht in Jezus geloven (vraag 30).

I.

De eerste hoofdzaak besprekende, beschouwen wij:

- A. Dat de naam Jezus in de vraag aan de Zoon van God gegeven wordt.
- B. Welke de reden of gronden van deze benaming zijn, in het antwoord.

A. Wat betreft dat de naam Jezus in de vraag aan de Zoon van God gegeven wordt, daarin zullen wij zien wat voor woord de Naam van de Heere Jezus is, en wat dit woord betekent. Het woord Jezus is een Hebreeuws woord. Want het woord Jezus komt van het Hebreeuwse woord Jeschang, hetwelk zaligheid, hulp, verlossing, behoudenis betekent. Voor welke naam de Griekse overzetters het woord Jezus hebben gesteld. Deze naam Jezus betekent dus Zaligmaker, Heiland, Behouder, en wel in de aller volste kracht en nadruk ten aanzien van de Persoon, van Wie wij thans spreken.

Hij zegt: "Ik, Ik ben de Heere, en er is geen Heiland behalve Mij." Hij getuigt zelfs: "Raad en het Wezen zijn Mijne." Het wezen en de kracht van al deze benamingen, welke Hij draagt, de daad van de Naam. Want ook een buitengewoon groot heil, zaligheid en verlossing, ligt in die Naam verklaard, waarvoor het verstand en de krachten van engelen en mensen moeten blijven staan: "Want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden". Toch, hoe heerlijk deze Naam ook is, men mag omtrent deze niet bijgelovig werkzaam zijn, zodat men de letters of het woord Jezus zonder meer met meer bewijzen van eerbied hoort of leest, of ook kracht er aan toeschrijft, dan aan het woord God of Christus. Of, dat men op het horen of lezen van dat woord de hoed afneemt of een buiging maakt of ook de knieën buigt, zoals de papisten op afgodische wijze doen en ook door de Luthersens wel verkeerd begrepen wordt. In het geheel geen aanleiding geeft daartoe, dat "in de naam van Jezus zich alle knie moet buigen die in de hemel, die op de aarde en die onder de aarde zijn." Want door de Naam Jezus moet in deze tekst en ook op alle andere plaatsen de Persoon Zelf verstaan worden, in Wie de zaak der woorden krachtig woont. Genoemde woorden kunt gij vergelijken met: "Ik heb gezworen bij Mijzelf, er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond uitgegaan, en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong zal Mij zweren". Zulke dwalingen zijn een gevolg van het wijken van de Geest van Christus, want dan gaan de zaken der woorden verloren, namelijk het geestelijk buigen voor Christus, Hem te eerbiedigen met gehoorzaamheid en met liefde, in alle gevallen van Hem af te hangen of Hem te kennen in al zijn wegen. Wanneer dan echter de woorden behouden blijven, dan moet men daar wel wat van maken, en hoe is dat hier? O, het is alles uiterlijk, men buigt het lichaam voor de klank der naam, en daarmee meent men dan God te behagen; zo dodelijk is de blindheid.

De onderwijzer zegt nu, dat deze Naam Jezus aan de Zoon van God gegeven wordt. Van de tweede Getuige in de hemel, namelijk de Zoon van God, is gesproken in de voorgaande achtste zondagsafdeling, bij de leer van de Goddelijke Drie-eenheid, en zal ook nog in het bijzonder gehandeld worden in de volgende zondagsafdeling. De onderwijzer toont hier nu alleen aan dat het dezelfde Persoon is, Die hier Jezus wordt genaamd: "Dewijl wij dan een grote Hogepriester hebben, Die door de hemelen doorgegaan is, namelijk Jezus, de Zoon van God." En: "Zo wie zal beleden hebben dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in Hem en hij in God". Het is waar, dat de Persoon van de Zoon van God velerlei Namen heeft, "Immanuël" ; "Men noemt Zijn Naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vrededorst." En in Openbaring wordt Hij genoemd Getrouw en Waarachtig, Zijn Naam wordt genoemd het Woord Gods. "En Hij heeft op Zijn kleed en op Zijn dij deze naam geschreven: Koning der koningen en Heere der heren."

- Doch al deze Namen zijn geen eigennamen, maar Namen om te kennen te geven Wie Hij metterdaad is of worden zou, en waarvoor Hij in de tijd erkend en beleden zou worden en als zodanig verkondigd.

- Of ook om Zijn Goddelijke natuur te beschrijven, Zijn Persoon, eigenschappen en weldaden. Van deze namen wordt hier niet gesproken, maar hier en in de volgende zondagsafdeling wordt gesproken van de twee ambtsnamen, welke te kennen geven dat de Zoon van God de enige en krachtige Uitwerker van de zaligheid is.

- Er wordt wel op gewezen dat de naam Jezus een Hebreeuwse, en de naam Christus een Griekse naam zou zijn, omdat de Zoon van God zowel aan de Hebreëen als aan de Grieken tot een Heiland is gegeven: "Een licht tot verlichting der heidenen, en tot heerlijkheid van Uw volk Israël." Sommigen zijn ook van mening dat de eerste naam een, Hebreeuwse is omdat de zaligheid uit de Joden is en aan dezen het eerst verkondigd: "Eerst de Jood, en ook de Griek".

1. Deze Naam Jezus heeft de Zoon van God dan nodig om Hem van anderen te kunnen onderscheiden. Dit had Hij naar Zijn, Goddelijke natuur niet nodig, maar mens geworden zijnde, de broeders in alles gelijk, uitgenomen de zonde, had Hij deze naam nodig. En dat opdat men Zijn Persoon recht uit Zijn Naam zou leren kennen en van anderen onderscheiden, hetwelk ten uiterste noodzakelijk is, zal men in Hem tot zaligheid geloven: "Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige en waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt".

2. Hij heeft deze Naam nodig om te kennen te geven welk werk op Zijn hand is gelegd. De Zoon van God had met andere heerlijke namen genoemd kunnen zijn, maar God de Vader heeft gewild dat Zijn Zoon Jezus zou genaamd worden, aangezien deze naam het aller duidelijkst en aller krachtigst het werk verklaart, waartoe Hij in de wereld was gezonden, zoals blijkt uit: "Gij zult Zijn Naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden."

3. Deze Naam Jezus heeft God de Vader aan Zijn Zoon gegeven, aan Wie deze ook alleen toekomt: "Hoe is de naam Zijns Zoons, zo gij het weet?"

Hierin liggen ook gronden van troost voor de gelovige, dat de Zoon van God niet op gezag van een grote der aarde, of door de raad van een godzalige moeder alleen, maar door het bevel van God, Zijn Vader, deze naam gekregen heeft.

4. Deze Naam heeft God de Vader door een engel aan Maria aangekondigd voordat zij bevrucht was: "En zie, gij zult bevrucht worden, en een Zoon baren, en zult Zijn naam heten Jezus." Ook tijdens haar zwanger zijn verscheen een engel in de droom aan Jozef, zeggende dat hetgeen in Maria ontvangen was, uit de Heilige Geest was, en "zij zal een Zoon baren, en gij zult Zijn Naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden".

5. Deze Naam is ook plechtig aan de Zoon van God gegeven bij de besnijdenis: "En als acht dagenvervuld waren, dat men het Kindeke besnijden zou, zo werd Zijn naam genaamd Jezus, welke genaamd was van de engel, eer Hij in het lichaam ontvangen was." Hier in de besnijdenis begon Jezus Zijn werk als Zaligmaker al. Want door dit teken betuigde Hij Zijn onderwerping aan de wet en werd Hij een schuldenaar om de wet te doen: "Ik betuig een iegelijk mens, die zich laat besnijden, dat hij een schuldenaar is de gehele wet te doen".

6. Hier toonde Jezus dat Hij uit de vaderen was en dat Hij dat uitnemende zaad van Abraham was. Ja hier offerde Hij de eerstelingen van Zijn dierbaar bloed, en hier verbond Jezus Zichzelf om al die dingen op Zich te nemen, welke gedaan en geleden moesten worden om de goederen van het verbond met Abraham te kunnen doen toekomen aan de erfgenamen der beloftenissen.

7. Deze Naam Jezus heeft de Zoon van God zijn gehele leven door gedragen. Hij heeft deze gedragen in Zijn kindsheid: "Het Kind Jezus", en dat "Jezus toenam in wijsheid en in grootte en in genade bij God en de mensen".

8. Deze Naam heeft Hij gedragen toen Hij tot de mannelijke leeftijd gekomen was, zoals bij alle evangelisten blijkt, en welke Naam Hem door vroom en onvroom, ja zelfs door de duivel werd gegeven. Pilatus schreef deze naam in zijn opschrift aan het kruis.

9. De Zoon van God droeg deze Naam na Zijn hemelvaart. De engelen noemden Hem zo, en de apostelen, die Hem verkondigden, en zo ook alle gelovigen, zoals Stefanus, en de Kamerling tegen Filippus.

10. Ook heeft de Zoon van God Zichzelf zo genoemd. Zo noemde Hij Zich hier op de aarde. Zo noemde Hij Zich uit de hemel tegen Saulus en tegen Johannes: "Ik, Jezus, heb Mijn engel gezonden, om ulieden deze dingen te getuigen inde gemeente. Ik ben de Wortel en het Geslacht Davids, de blinkende Morgenster".

Zien wij nu nog wat het vragen van de onderwijzer insluit als hij vraagt: Waarom wordt de Zoon van God Jezus, dat is Zaligmaker, genaamd?

1. De reden daarvan is deze, dat er ook anderen zijn, die de naam Jezus gedragen hebben. Zoals Jozua, de zoon van Nun, de vorst, die Israël in Kanaän heeft ingeleid. Ook de hogepriester Jozua, die de Joden uit de Babylonische gevangenschap heeft wedergebracht. Wij treffen ook in het Nieuwe Testament een gelovige aan, een medewerker van Paulus, Jezus, gezegd Justus.

- Maar het onderscheid ligt hierin, dat al die anderen deze naam van mensen hebben ontvangen, maar de Zoon van God daarentegen is Jezus genoemd door God, Zijn Vader, Zelf.
- Al die anderen hebben deze naam ontvangen zonder enige kracht, zoals Jezus, gezegd Justus; of alleen als voorbeelden, zoals Jozua, de zoon van Nun en Jozua de hogepriester. Maar de Zoon van God draagt deze naam met de grootste kracht, als het tegenbeeld er van, ja als de zaligheid zelf, gelijk nog nader zal blijken.

2. De onderwijzer doet deze vraag ook omdat wij mensen het zo zeer van node hebben de reden van deze Naam te weten, dewijl wij bij deze naam en bij de kracht er van zo veel belang hebben, in aanmerking nemende onze ellendige en gevaarlijke staat van nature.

3. Ook opdat wij daaruit zouden leren dat het niet genoeg is als men het oppervlakkig weet. Men moet een diep begrip des harten van dit gewichtig stuk hebben, opdat de zaken, door deze naam uitgedrukt, in het hart met liefde tot Jezus worden overgedrukt. De onderwijzer zegt niet zoals velen wel doen, dat wie weinig weet, ook weinig te verantwoorden zal hebben. Maar integendeel, dat het van zulk een groot gewicht is; want kent men deze waarheid niet, of kent men deze niet recht, men zal verloren gaan, wie men ook is.

B. In zijn antwoord geeft de onderwijzer nu de reden van deze benaming.

Ten eerste. De Zoon van God wordt Jezus genaamd vanwege Zijn werk. De onderwijzer zegt: Omdat Hij ons zalig maakt en van onze zonden verlost. De verlossing van de zonde is één van de voornaamste delen van de zaligheid, en ook het eerste werk.

Om dit zaligmaken met enige onderscheiding te behandelen, moeten wij er daarbij op letten wat door de zaligheid verstaan moet worden, namelijk een vrijmaking van alle kwaad, en een toebrenging van alle goed. Zo vinden wij dit bijeen in: "En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden; opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe".

(1) Dat de zonde het hoogste en grootste kwaad is, en de oorsprong van alle kwaden, en welke de mens tot het aller ellendigste en verdoemelijkste schepsel maakt, leert ons de engel als deze de Naam Jezus verklaart: "Want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden." Hiervan moet de ellendige mens worden vrij gemaakt. Want de zonde scheidt de mens geheel van de heilige God af: Gij zijt geen God, Die lust hebt aan goddeloosheid, de boze zal bij U niet verkeren; de onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid" enz. Dus reinigt het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, van alle zonden En: "Hij zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden". Dat de zonde een mens zo zeer ellendig maakt, en de zaligheid van de mens bestaat in de verlossing van dezelve, zal te duidelijker blijken als wij de natuur van de zonde wat nader bezien.

1. In de zonde is een besmettende vuilheid, waardoor het binnenste van des mensen ziel is bevlekt: "Daarom afgelegd hebbende alle vuiligheid en overloed van boosheid, ontvangt met zachtmoedigheid het Woord, dat in u geplant wordt, hetwelk uw zielen kan zaligmaken." En deze staat recht tegenover de heiligheid van God, het sieraad van al Gods deugden, waarin God wordt gezegd te zijn: "Verheerlijkt in heiligheid." De zonde gaat ook regelrecht in tegen de zuiverste schoonheid van het Goddelijk beeld, waaruit volgt, dat God de zonde of de zondige mens haat en van deze een walgelijke afkeer heeft, waarom de zondige mens bij een adderengebrouwsel of pad, het walgelijkste schepsel vergeleken wordt, waar men geen medelijden mee heeft, maar dat men integendeel van kant maakt. Is het dan geen zaligheid wanneer men hiervan wordt bevrijd? David riep daarom: Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn; was mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw".

2. In de zonde is ook een geweld drijvende heerschappij, en wel op een tirannieke wijze, zoals wij lezen: "Want zij, zeer opgeblazen ijdelheid sprekende, verlokken door de begeerlijkheden des vleses en door ontuchtigheden degenen, die waarlijk ontvloten waren van degenen, die in dwaling wandelen; belovende hun vrijheid, daar zij zelf dienstknechten zijn der verdorvenheid; want van wie iemand overwonnen is, die is hij ook tot een dienstknecht gemaakt".

3. Ja, in elke zonde is iets, dat de halzen van het aanvankelijk vrijgemaakte volk onder een vervaarlijk juk doet buigen en hen neerdrukt. Iets onverzadigbaars, dat met de dochter van de bloedzuiger altijd weer roept: "Geef, geef!" Ja hoger nog, de heerschappij van de zonde gaat zó ver, dat elke zonde God naar de kroon staat en op Zijn troon wil gaan zitten. Daarom pleegden de ouden de zonde een Godsmoord te noemen, dewijl de haat de wortel is van de doodslag. Vrienden, is dat nu geen zaligheid, van die heerschappij voerende kracht der zonden vrijgemaakt en Gode dienstbaar gemaakt te zijn? ; "Dat dan de zonde niet heerse in uw sterfelijk lichaam" enz. Uit dit alles kan men zien welk een zware schuld de zonde op de mens laadt, en onder welk een verplichting zij de mens legt om tijdelijke en eeuwige straffen naar ziel en lichaam te moeten ondergaan. Hier kan men niet spreken van zonden, niet tot de dood. Want ook de minst zondigende mens heeft een schrikkelijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs, hetwelk de tegenstanders zal verslinden. Paulus zegt: "Dewelken, daar zij het recht Gods weten, namelijk, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn." En: "Verdrukking en benauwdheid over alle ziel, die het kwade werkt." Vrienden, is dat nu geen zaligheid, van de zonden en straffen verlost te zijn? En is het ook geen bewijs, dat de zonde het hoogste en oorspronkelijke kwaad is? Daarom: "Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is".

(2) Maar voornamelijk bestaat de zaligheid in een tegenovergestelde bezitting van alle goed. Want zoals de duisternis niet verdreven kan worden dan door het licht, de naaktheid niet kan worden weggenomen dan door klederen, en armoede alleen door goederen en rijkdommen, alzo kunnen ook de vuiligheid, de heerschappij en de daaruit volgende schuld der zonden en de vloek niet worden weggenomen dan door een tegenovergestelde heiligmaking des Geestes. Door wedergeboorte en door zulk een gerechtigheid, welke door het voldragen van de straf en de vloek bevrijdt, en welke wederom opnieuw recht geeft op de bezitting van het eeuwige leven. Ziet dan nu waarin deze zaligheid bestaat.

1. Deze bestaat in een aandeel aan Christus' gerechtigheid tot rechtvaardigmaking des levens. Aan die heiligheid der waarheid, waarin de schoonheid van Gods beeld zich vertoont: "En de nieuwe mens aandoen, die ,naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid."

Deze heiligheid is het sieraad van Godshuis en de inwendige heerlijkheid van des Konings dochter.

2. Deze zaligheid bestaat in de verkrijging van gemeenschap aan de zalige en algenoegzame God in genade: "De Heere is het deel mijner erve en mijns bekers; Gij onderhoudt mijn lot." En: "De Heere is mijn deel, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen." En dit houdt in aan recht en een macht om tot God te mogen en te kunnen naderen, als kinderen tot hun Vader: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden." David zegt: "Voorwaar, ik heb U in het heiligdom aanschouwd, ziende Uw sterkheid en Uw eer." En dat wel om met vrijmoedigheid al zijn noden, al de lasten en drukkingen van zijn gemoed uit te storten in de schoot des Heeren, en in het opzenden van begeerten, met vertrouwen van verhooring, naar Gods beloften: "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade".

3. Dit sluit ook in de nederlating en uitlating van Gods gunst en liefde: "Mijn Vader zal hem liefhebben, en Wij zullen komen en woning bij hem maken." ; "Daarom, ziet, Ik zal haar lokken, en zal haar voeren in de woestijn; en Ik zal naar haar hart spreken. En Ik zal haar geven haar wijngaarden van daar af, en het dal Achor tot een deur der hoop; en aldaar zal zij zingen als in de dagen harer jeugd, en als ten dage toen zij optoog uit Egypteland". Dus wordt de ziel door des Heeren kracht bewaard, door Zijn wijsheid bestuurd, door Zijn goedheid verkwikt en door Zijn volheid verzadigd, elk naar de mate der gaven van Christus: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid. Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen; ik zet mijn betrouwen op de HEERE Heere, om al Uw werken te vertellen".

4. Een gevolg daarvan is ook die vrede des gemoeds, welke alle verstand te boven gaat; die vrede in de consciëntie, dat zalig rusten in God, waaruit voortvloeit de zalige vrolijkheid in de ziel: "Dewelke gij niet gezien hebt en nochtans liefhebt; in Dewelke gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde".

5. Nog een ander gevolg daarvan zal zijn de aller volmaaktste genieting van God in heerlijkheid, eerst naar de ziel, als deze van het lichaam zal gescheiden zijn: "Want wij weten dat zo ons aardse huisdezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen." ; "Hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste." En daarna naar ziel en lichaam beide, wanneer ook het lichaam verheerlijkt en hemels zal zijn: "Maar ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, en zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken." En: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uw rechterhand eeuwiglijk." Dus zullen zij verkrijgen het einde des geloofs, namelijk de zaligheid der ziel. En in die hoop zijn wij zalig.

Zien wij nu hoe Jezus Zijn volk deelgenoten van die zaligheid maakt.

1. Het is de Zoon van God in Wiens handen de Vader het zaligen van zondaren gegeven heeft, zoals er staat: omdat Hij ons zalig maakt. Dit is wel bijzonder tot troost voor Gods volk en tot bemoediging voor heilbegerige zielen. God de Vader heeft Zijn Zoon tot een Zaligmaker verordineerd en Hem voorgerekend vóór de grondlegging der wereld, om door Zijn bloed de zaligheid te kopen. Hem beloofd: "Ik heb U gesteld tot een Licht der heidenen, om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde." ; "Zegt de dochter Sions, zie, uw heil komt." En: "Ziet, uw Koning zal u komen, rechtvaardig, en Hij is een Heiland." Alzo hebben de gelovigen van het Oude Testament deze beloofde zaligheid verwacht en in het geloof berust als in een volbrachte zaak, aangezien Hij, Die het beloofd had, getrouw en onfeilbaar was. Zie dit bij Jakob. En bij de kerk: "God is mijn heil, ik zal vertrouwen en niet vrezén; want de Heere is mijn sterkte en psalm, en Hij is mij tot heil geworden." En: "Ziet, deze is onze God, wij hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken."

2. God de Vader heeft Zijn Zoon ook gezonden. Dit getuigt Zacharias: "God heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht, in het huis van Zijn knecht David." En Simeon: "Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord, want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien, die Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken." ; "God heeft Zijn Zoon niet in de wereld gezonden opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden."

3. God de Vader heeft Zijn Zoon ook tot een Zaligmaker ten volle bekwaam gemaakt, daar Hij Hem een lichaam heeft toebereid, zodat Hij twee naturen had in enigheid van Zijn bestaan, zoals wij zagen in zondag 6 en zoals ook blijken zal in zondag 14. God de Vader maakte Hem bekwaam, Hem gevende drie heerlijke ambten, en dat alles om zalig te maken, zoals blijken zal in zondag 12. Deze drie ambten heeft Hij uitgevoerd in de tweeeërlei staten, namelijk van vernedering en van verhoging, om alzo te kunnen zijn een Overste Leidsman der zaligheid en om volkomenlijk zalig te maken al degenen, die door Hem tot God gaan, waarvan gehandeld zal worden in zondag 15 tot zondag 19.

Mag Jezus dan Zelf niet zeggen: "Alle dingen zijn Mij overgegeven van Mijn Vader; en niemand kent de Zoon dan de Vader, noch kent iemand de Vader dan de Zoon, en wie het de Zoon wil openbaren. Komt (derhalve) herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven." Maar de onderwijzer noemt ook de personen, die Hij zalig maakt: omdat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost. Hierdoor moet men niet alle mensen hoofd voor hoofd verstaan. Want als de apostel Paulus zegt: "Die ons heeft zalig gemaakt en geroepen", dan bedoelt hij daarmee zichzelf en Timótheüs en alle geroepenen en gelovigen. Wie nu dezulken zijn, dat wijst de engel aan: "Hij zal Zijn volk zalig maken." Die hebben dus recht om Jezus hun Zaligmaker te noemen.

- Het is waar, Petrus noemt Jezus een Vorst en Zaligmaker van Israël, maar daardoor moeten wij verstaan dat Hij eerst gezonden werd om de verloren schapen van het huis van Israël te zoeken. En ook dat Zijn zaligheid alleen komen zou over het Israël Gods, zoals allen, die van Christus zijn, Abrahams zaad worden genoemd, en naar de belofte erfgenamen.

- Maar Jezus wordt ook genoemd de Zaligmaker der wereld, doch zulks geeft alleen dit te kennen, dat Hij niet alleen de Zaligmaker der Joden, maar ook der heidenen zou zijn, dus Gods heil tot aan de einden der aarde. Een zaligheid voor alle volken, zoals Simeon. Dat hier niet gesproken wordt van alle mensen hoofd voor hoofd: "En Petrus zeide tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in de naam van de Heere Jezus Christus, tot vergeving der zonden; en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen, die daar verre zijn, zo velen als er de Heere, onze God, toe roepen zal." Dus alleen de uitverkorenen en de gegevenen van de Vader aan de Zoon, waarvoor Jezus bidt, die geroepen worden, die geloven, die zó veel van hun zonden en gevaren zien en gevoelen, dat zij schreeuwen om zalig gemaakt te worden. Vrienden, dat zijn er niet zo veel, maar weinigen onder de vele geroepenen. Die grote zaligheid nu, waar wij van gesproken hebben, verwerft of verkrijgt de Heere Jezus voor Zijn volk, en Hij past deze ten krachtigste aan hen toe. Deze verkrijging brengt de ziel het recht tot de zaligheid toe. Dit heeft Jezus in de staat der vernedering voleindigd, maar de toepassing stelt Gods volk eerst in de bezitting en genieting van deze verworven zaligheid, en daarin is Jezus nu werkzaam de ganse staat van Zijn verhoging door, tot aan de voleinding der eeuwen.

A. Deze zaligheid heeft Jezus voor Zijn volk verworven door de schuld van de zonden der uitverkorenen op Zich te nemen, en ook de daardoor verdiende straffen: "Hij heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons." ; "Die, hoewel Hij de Zoon van God was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden; en geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden." ; "Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen." Deze zaligheid heeft Jezus voor Zijn volk verworven door alle gehoorzaamheid, in de aller volmaaktste heiligheid van Zijn natuur en daden, naar de Goddelijke wet voor Zijn volk te vervullen. Alzo heeft Hij het recht tot de volmaakte gelukzaligheid voor Zijn volk verkregen. Want de weg is en blijft altijd, dat wij door doen zalig worden: "De mens, die deze dingen doet zal door dezelve leven" Echter met dit ene grote onderscheid: vóór de val door ons eigen doen, en na de val alleen door het doen van een Ander. Want het recht der wet moet vervuld worden. Dus is er alleen in Christus die rechtvaardigheid, welke over alle mensen komt tot rechtvaardigheid des levens: "Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die ene mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Eén velen tot rechtvaardigen gesteld worden. Opdat gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alzo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere."

B. Deze zaligheid past Jezus krachtdadig toe, en wel alleen aan Zijn volk, voor wie Hij dezelve heeft verworven, voor welker personen Hij Borg werd en welker zonden Hij op Zich genomen heeft. Daarom kan men zeggen dat het Voorwerp van de verkrijging der zaligheid en de voorwerpen van de toepassing derzelve zich even ver uitstrekken. Want die verlost zijn van de vloek, blijven daar niet onder, doch tot die komen de zegeningen van Abraham. Zouden degenen kunnen leven in de zonden, voor wier zonden Jezus een offer is geworden? O neen, daar Hij Zichzelf voor heeft overgegeven, die verlost Hij van de zonden, van alle ongerechtigheid, en die reinigt Hij tot een eigen volk voor Zichzelf, dat ijverig is in goede werken.

1. Deze zaligheid past Jezus aan Zijn volk toe hier in dit leven.

- Als Hij de mens stuit in de loop zijner zonden en hem arresteert op zijn weg. Dan roept God hem van zijn oude zondeweg af: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God, en niemand meer." Dan gelooft een mens van zichzelf hetgeen de Bijbel van hem getuigt.

Dan krijgt hij een droefheid over zijn zonden en over zijn vorige weg, en wel dat Hij tegen God gezondigd heeft: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in Uw ogen, opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken en rein zijt in Uw richten."

- O, als hij zo teder begint te worden om niet tegen God te zondigen en zich niet meer toe te geven in zonden, waarover hij eens licht kreeg en van overtuigd werd.
- Als hij zo rusteloos wordt buiten Jezus en de pakken der zonden hem al zwaarder worden. Zulk een wordt door God wedergeboren en alles in die ziel omgewend.
- En daarna breekt deze door tot het licht der levenden door onder de leiding van de Heilige Geest gebracht te worden tot de gemeenschap van de Zoon van God. Dan leert Jezus door Zijn verworven Geest hem tot Zich te komen. Hij trekt de zielen deze loopt Hem na. Zij nemen Hem aan en geven zich over.
- Ja, in Christus gevonden wordende, worden zij gerechtvaardigd en vrijgesproken. Hun Borg heeft de prijs en het rantsoen opgebracht en betaald: "En die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt."
- En zij krijgen daarvan de verzekering wel eens in hun gemoed door hun gelovig schuilen achter het kleed van Christus. Daar vloeit die vrede, blijdschap, rust en stilte in de Heere uit voort: "Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus."
- Hij schenkt hen de Geest der aanneming tot kinderen; en zo krijgen zij een kinderrecht en worden erfgenamen van heerlijke erfenissen, hun bij een onveranderlijk testament gelegateerd: "Gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: Abba, Vader. Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Zo zijn wij dan erfgenamen; erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus" enz.
- Jezus heiligt hen aanvankelijk en bij trappen worden zij verheerlijkt: Zij worden verzegeld en vertroost door de Heilige Geest, Die is als een Onderpand van hun erfenissen. En zij worden in de kracht Gods bewaard tot de zaligheid.
- Ja, sommigen smaken soms hier reeds iets van hetgeen waarmede zij hierna verzadigd zullen worden, als zij zullen opwaken. Dus kan terecht van de gelovigen worden gezegd, dat zij in hope zalig zijn.

2. Deze zaligheid past Jezus ook aan Zijn volk toe ná dit leven.

- Als de ziel van de gelovige van het lichaam scheidt, wordt deze terstond opgenomen in die heerlijke vreugde en in die woningen, zoals wij zien bij Lazarus en bij de bekeerde moordenaar. Ook: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen." O, wat een wonderlijke verandering voor Gods volk, zodra zij hun lichamelijke ogen sluiten! En bijzonder wel voor duistere zielen, die al hun leven door met vreze des doods aan de dienstbaarheid waren onderworpen, als die - menende in de hel aan te landen - hun ogen in het eeuwig licht in heerlijkheid mogen opslaan.
- Maar ten jongsten dage, als het einde aller dingen daar zal zijn, en als al die dingen zullen voleindigd zijn, welke tot de volheid der kerk hier op aarde behoren, dan zal Jezus Zelf op de wolken verschijnen op een aller heerlijkste wijze, om te oordelen. Dan zal Hij, Die het lichaam van Zijn kerk zowel als hun ziel gekocht heeft, hun ziel en lichaam weer verenigen en hen in het bezit stellen van een eeuwige zaligheid en heerlijkheid, welke geen oog ooit heeft gezien, noch ook een oor gehoord, en welke nooit in het hart van enig mens is opgeklommen.

Ten tweede. De onderwijzer geeft nog een reden aan waarom de Zoon van God Jezus, dat is Zaligmaker, wordt genoemd. Namelijk: omdat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is. Een reden dus ten aanzien daarvan, dat Jezus enig en alleen de Zaligmaker is. Dat Jezus enig en alleen Zaligmaker is, leert ons Gods Woord: "Daar is één God, daar is ook één Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus." ; "Ik, Ik ben de Heere, en daar is geen Heiland behalve Mij. Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg om Mijnentwil, en Ik gedenk uw zonden niet." ; "Niemand komt tot de Vader dan door Mij." En: "En de zaligheid is in geen anderen. Want er is ook onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welke wij moeten zalig worden". Hoewel het ook waar is, dat aan God de Vader en aan God de Heilige Geest het zalig maken ook wordt toegekend. Zo ver het toepassen der zaligheid een werk van God naar buiten is, is het toch aan de drie Personen eigen. Dit lezen wij in: "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hebben, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en de vernieuwing des Heiligen Geestes; Dewelke Hij over ons rijkelijk heeft uitgoten door Jezus Christus, onze Zaligmaker."

Maar dit moeten wij wel onderscheiden: de Vader maakt zalig door de Zoon, als de Fontein der zaligheid; en de Heilige Geest maakt zalig door het werk van het geloof en de wedergeboorte in het hart. Maar de Zoon alleen maakt zalig als de Middelaar en Uitvoerder van de zaligheid, Die in Zijn Persoon alleen het rantsoen heeft betaald en opgebracht. Ook worden, als hier gezegd wordt dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is, niet zo zeer de Goddelijke Personen bedoeld. Maar hier wordt de Zoon gesteld tegenover alle schepselen en afgoden, en die alle worden van het werk der zaligheid uitgesloten. Wij lezen weliswaar in de Bijbel, dat het Evangelie zalig maakt, dat dit een kracht Gods tot zaligheid is voor een iegelijk, die gelooft; en dat de Doop behoudt, ja, dat deleraren behouden: "Heb acht op uzelf en op de leer, volhard in deze. Want dat doende, zult gij én uzelf behouden, én die u horen." Maar dat wil dan niet zeggen dat die en dat alles oorzaken van de zaligheid zijn. Want Woord, sacramenten en dienaren maken zalig alleen als instrumenten, waardoor de door Christus verkregen zaligheid door Hem wordt toegebracht en bevestigd, gelijk ook blijkt uit Paulus' eigen woorden: "Wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus de Heere; en onszelf, dat wij uw dienaren zijn om Jezus' wil. Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij Gode, en niet uit ons." Dus is Jezus alleen de enige en ook de volkomen Zaligmaker, Die volkomen zalig maakt allen, die door Hem tot God gaan: "Die met één offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden ". Merkt dan op, of de redenen en gronden, welke de onderwijzer hier geeft, niet genoegzaam zijn om de Zoon van God Jezus, dat is Zaligmaker, te noemen.

II

De tweede hoofdgedachte is, dat de onderwijzer ontdekt wie degenen zijn, die in Jezus niet recht geloven (Vraag 30). Beschouwen wij daarin:

- A. verschillende personen en toestanden, in de vraag genoemd.
- B. Het getuigenis van de onderwijzer over dezulken in zijn antwoord.

A. De onderwijzer noemt in zijn vraag verschillende personen of toestanden waarvan hij zegt, dat zij de zaligheid en welvaart zoeken

- bij de heiligen,
- bij zichzelf of ergens elders.

Wat bedoelt de onderwijzer, als hij vraagt: Geloven ook die aan de enige Zaligmaker Jezus, Die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders zoeken?

- Wel dit, dat het de natuur van een onbekeerd mens eigen is, ook al zoekt hij de zaligheid bij zichzelf of ergens elders, evenwel toch te besluiten dat hij het geloof in Jezus heeft. De mens is gewoon met de klank der woorden van zijn religie weg te lopen, en dat is zeer gevaarlijk.

- Ook bedoelt de onderwijzer daarmee de gruwelijkheid van de leer van het pausdom aan te wijzen, alsook de rampzaligheid daarvan.

B. Wat betreft het getuigenis van de onderwijzer aangaande dezulken, hetwelk hij in zijn antwoord geeft, daarin zien wij dat dit ten eerste ontkennender wijze is. Hij zegt: Neen zij, dezulken, die hun zaligheid en welvaart zoeken bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders, geloven niet in de enige Zaligmaker, ofschoon zij Hem met de mond roemen.

1. Zie dan dat het wat anders is met de mond te belijden, of met het hart te geloven. De Schrift noemt zulks liefkozing met de mond, met mond en lippen te naderen, en het hart ver van de Heere te doen.

2. De onderwijzer is in zijn antwoord stellenderwijze. Integendeel, zij verloochenen Hem metterdaad. De onderwijzer geeft hier een krachtig en wel beredeneerd bewijs om zijn getuigenis te bevestigen. Hij zegt: Want van tweeën één, of Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, óf die deze Zaligmaker met een waar geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben wat tot hun zaligheid van node is. Hierin ligt opgesloten, dat die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders zoeken, ten diepste hetzij dan in de theorie of in de praktijk, moeten stellen dat Jezus geen volkomen Zaligmaker is. En hierin zijn alle onbekeerden één met het pausdom. Alsook dat Jezus een volkomen Zaligmaker is, zodat in Hem alles is wat tot zaligheid noodzakelijk is, daarom kan het niet anders of men moet zijn zaligheid en welvaart alleen bij en in Hem zoeken, en niet bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders. Derhalve is het een waarachtig getuigenis, dat dezulken hem metterdaad verloochenen en het geloof in Jezus missen. Zulken kennen zichzelf niet recht, en ook niet de Heere Jezus als die geopende Fontein tegen hun zonden. Zij schatten Hem niet al hun liefde waardig, zij geven hun hart aan Hem niet, vertrouwen zich niet aan Hem toe. En dus zijn zij rampzalig.

Toepassing

Ziet daar iets van Jezus, de Hoop der zaligheid en der heerlijkheid, gesproken. Hij, Die zóveel geleden en gedaan heeft om zulk een heil aan te brengen, en dat voor rampzalige hellewichten. Die om zondaren, vijanden van Hem, in de dagen Zijns vleses gebeden en smekingen opgezonden heeft, tot Degene, Die Hem uit de dood kon verlossen, en dat met sterke roepingen en tranen.

1. O mensen, die zo zorgeloos zijt, wordt u nu niet achterdochtig, of u Jezus soms mist? Want u hebt geen werk met Hem, omdat u de noodzaak niet ziet om het naar Hem te wenden. Want die zijn zonde moede is, die heeft Hem nodig om van de zonde te worden verlost. Maar een ander, die de zonde als een lekkere bete tussen zijn tanden houdt, kan Jezus wel missen.

2. Men zou wel zeggen: bij de verhandeling van dit stuk zou een mens toch tot zichzelf moeten komen en zich moeten afvragen: Zijn de zonden Jezus zo duur te staan gekomen? Is de Heere der heerlijkheid om een bepaald getal van zondaren uit de hemel gekomen en heeft Hij de vervloekte kruisdood en de eeuwige toorn van Zijn Vader ondergaan? Ja, waren hemel en aarde in beweging toen deze Jezus als Borg de geest gaf, en ben ik zo gerust en zorgeloos? Drukt enig tijdelijk verlies mij meer dan dat ik Christus missen moet? Heb ik geen smart over mijn zonden? Men zou zeggen: Dit moet een mens toch te eniger tijd wel aangrijpen en hem doen denken: Ik heb geen deel aan deze Zaligmaker. Laten wij het eens met het volgende vergelijken. Neemt nu eens dat u in een berooide boedel zat en het gevaar bestond dat alles zou worden verkocht. En nu was het u bekend dat er een machtig en goed persoon was, die zulken, die in zulke omstandigheden zijn geraakt, uit liefde helpen wil en daarvoor dan zich borg stelt. Zou die wetenschap alleen u gerust en zonder zorgen doen zijn? Och neen, want u zoudt denken: die persoon moge al een ander helpen, maar als hij mij niet helpt, wat zal het dan wezen? En u zou geen rust of vrede hebben voordat u met deze persoon in onderhandeling waart gekomen en met hem tot overeenstemming waart gekomen, dat hij uw zaak tot de zijne had gemaakt. En dan zou u daarmee rust hebben en tevreden zijn naar die mate als deze persoon u geloofwaardig voorkomt.

3. Mensen, die daar zegt of denkt dat Jezus uw Zaligmaker is, hoe weet u dat Jezus uw Zaligmaker is? Hoe weet u dat Hij uw Borg is, dat Hij uw persoon representeerde in Zijn bitter lijden en sterven? Hoe weet u dat Hij uw zonden op het hout gedragen heeft? Heeft Hij die zaligheid aan! u toegepast en u van uw zonden verlost? Heeft Hij u wat doen voelen van de bitterheid van de zonden, waaruit u enigszins kon verstaan hoe bitter de zonden Hem moeten gevallen zijn? Hebt u met Jezus over uw staat en zonden onderhandeld? Hebt u Hem hartelijk tot uw Borg begeerd? Bent u met Jezus overeengekomen en heeft Hij u, en hebt u Hem als Borg aangenomen? En wat waren daarvan de gevolgen? Is er scheiding gekomen tussen uw ziel en de zonde? Is uw hart met liefde tot Jezus en tot Zijn dienst vervuld? Zijn de vijanden van Jezus uw vijanden, en is Zijn volk nu uw volk? Wilt u nu voortaan met Jezus alleen en met Zijn arme volk zinken en drijven, het ga dan met de wereld zoals het ga? Is de keuze van Mozes uw keus?

Zie toch eens wie reden hebben om van zichzelf te denken dat zij niet in Jezus geloven.

A. De onderwijzer zegt: die hun zaligheid bij de heiligen, bij zichzelf of ergens elders zoeken.

1. Vrienden, daar behoeft men nog niet rooms voor te zijn. Want zulken zoeken ook hun zaligheid bij de heiligen, die naar de kerk gaan om daarmee hun consciëntie gerust te stellen, en die daar dan op rusten. Mensen, wij moeten wel naar de kerk gaan, maar het zijn maar middelen, en het is niet om daar op te rusten, doch om er door tot de Zaligmaker Jezus gebracht te worden en dan op Hem te rusten. En is het anders geen zoeken bij de heiligen?

2. Ook die op een ziek- of sterfbed, als hun consciëntie alarm slaat, dan een predikant er bij halen. Mensen, zal die man het u kunnen geven? Dat moest u in uw gezonde dagen doen en met de dienaar Gods spreken over uw staat en hoe u tot Christus komen zult. Maar wanneer men zulks niet doet in zijn gezonde dagen, en dan meent op het sterfbed door middel van een predikant het heil nog te verkrijgen, dat is ook het zoeken van de zaligheid bij de heiligen.

3. En zulken ook, die zo groot gewicht hechten aan de gebeden der vromen, zonder dat zij zelf werkzaam zijn. O, het is een zegen als de vromen voor u bidden, maar als u daarop steunt, dat is uw zaligheid bij de heiligen te zoeken. Zie dit in Simon de tovenaer: Hij zegt tot de apostelen: "Bidt gij voor mij, dat God mij deze misdaad vergeve." En hij was een samenknoping van ongerechtigheid.

B. Ook zegt de onderwijzer, dat het zulken zijn, die de zaligheid zoeken bij zichzelf of ergens elders.

1. Dat doen zij, die op hun plichten en hun doen zo kunnen rusten. Die menen dat het nu met hen wel zal gaan, omdat zij niet zo goddeloos leven als anderen wel doen, of zoals ook zij misschien tevoren geleefd hebben. Die nu veel beschaafder zijn, nu bidden, lezen, ter kerk gaan, en in deze hun rust niet willen worden gestoord en aan zichzelf niet willen worden ontdekt.

2. Ook zij, die enigszins zijn werkzaam geweest en nu zo moedeloos neerzitten omdat zij zo veel zonden hebben. Vrienden, dat is ook de zaligheid in zichzelf te zoeken. Want dat houdt in, dat indien u zo veel zonden niet had, er was voor u meer hoop. Maar integendeel, indien u van uzelf waart afgebracht, hoe meer zonden u dan zou hebben en zien, hoe noodzakelijker en dierbaarder de Heere Jezus u zou zijn. O vrienden, wij behoeven niet rooms te zijn en het bij Maria en andere heiligen in de bedevaarten en met crucifixen niet te zoeken. De paapse gronden liggen in de ziel van elk mens, het is een religie van onze natuur. Indien onze kerk deze dingen leerde, zou u het er ook niet in zoeken? Als Maria nog op de aarde was en u kwam in benauwdheid, u zou het ook bij haar zoeken, zo goed als gij het nu bij de vromen doet. Indien het de leer onzer kerk was, u zou het zowel in de kruisen, bedevaarten en aflaten zoeken, als gij het nu doet in uw plichten. Derhalve geloven al dezulken niet in de enige Zaligmaker, ofschoon zij Hem al roemen met de mond.

3. En al roemt gij dan en rust er op dat Jezus uw Zaligmaker is, de onderwijzer zegt dat gij Hem metterdaad verloochent. U meent het met Christus niet. Och, zag u dat u het geloof in Christus nog niet hebt, dan was er nog hoop.

4. En denkt gij, o mens, het geloof in Jezus te hebben, die met uw hart in de zonden en in de wereld zijt, en die aan Jezus maar eens denkt als iets bijkomstigs, alleen als uw consciëntie u benauwt? Denkt u het geloof in Jezus te hebben, die van uw zonden niet bent gescheiden en niet zijt verlost? Zij, die door Jezus gezaligd worden, worden andere mensen en worden van de zonden verlost. Kunt gij uzelf niet recht zien, o zucht er toch om dat God het u doe zien. Mocht u het eens zien dat gij geen gelovigen zijt. Want indien u een gelovige was, daarbij zijnde zoals u nu echter zijt, dan zegt de Catechismus dat Jezus geen volkomen Zaligmaker zou zijn. Want dan ontbrak er veel aan Zijn werk. Dan had Hij de zaligheid aan u niet toegepast. Integendeel, indien gij een waar gelovige waart, dan zou u alles in Hem vinden wat tot uw zaligheid nodig is. Dan zou u Hem hartelijk dienen, liefhebben en beminnen. Dan zou u veel aan Hem denken en van Hem spreken. Uw hart zou veel naar Hem uitgaan en u zou Hem in uw hart heiligen en prijzen, omdat Hij zoveel voor u gedaan had. O, dan zou u met uw zonden zo werkzaam zijn, en ze voor Hem brengen, opdat Hij dezelve dode en ten onder brenge.

Vrienden, kent gij daar wat van? Indien gij daar niets van hebt, en evenwel gerust neerzit, o mens, dan slaapt u in het opperste van een mast. Wat zult ge dan toch onzacht wakker worden als u sterft. En gij mensen, die wat ziet en zoekt, en bijzonder u die toch zo niet begeert te sterven, ziet hier ook dat u zo niet hoeft te sterven. Waarom zoudt gij sterven? Er is een Jezus, een Zaligmaker, en in Hem is een eeuwige gewilligheid om Zijn zaligheid toe te passen. Hij staat als met uitgebreide armen en roept: "Wendt u naar Mij toe en wordt behouden, alle gij einden der aarde." En nu zegt ge misschien: Ja, maar het is voor mij niet. Wel, behoort gij niet onder de einden der aarde? Wordt u alleen daarvan uitgesloten? Jezus zegt dat Zijn hand machtig is om u zalig te maken: "Alle dingen zijn Mij overgegeven", en daarom roept Hij: "Komt herwaarts tot Mij".

Ziet toch welke gronden u hebt om tot Jezus te komen.

- Dat gij ellendig zijt en daar wat van ziet. Wel, dat doet Jezus aan niemand zien, of Hij wil hem meer geven, ja Hij wil hem Zichzelf geven.

- En het is ook een grond om tot Hem te komen, dat Hij geen Zaligmaker is, Die Zichzelf daartoe opwierp en het nu niet uitvoeren kan. O nee, want Hij is van de Vader tot dat werk gesteld en gezonden, en Hij is er bekwaam toe. Bij Hem is zaligheid te zoeken en te vinden. Daarom, die zoeken, die zullen vinden. Zo u het maar van Jezus leren moogt om Hem recht te zoeken, uw hart zal in eeuwigheid leven.

Moge het volgende tot uw besturing en waarschuwing dienen.

- Zucht toch dat Jezus u er voor beware, dat gij nergens buiten Hem u op neer zoudt zetten.

- Bidt toch veel om ontdekking. Dat is het eerst nodige, en waar Hij Zijn hand op een zaligmakende wijze aan legt, daar werkt Hij deze ontdekking. U kunt dat wel begrijpen, want die met kostelijke klederen bekleed zal worden, moet eerst zijn oude voddën afleggen. Het is zo'n grote zaak, van al die voddën van eigengerechtigheid te worden afgebracht. En als u ze niet kwijt raken kunt, o loopt dan naar Hem, dat Hij ze uittrekke, dat gij van uw liefde tot die voddën mocht worden verlost. Het zijn toch deksels, die te smal zijn, en een bed dat te kort is. In eeuwigheid zullen zij u niet dekken en gij zult u er niet op kunnen uitstrekken.

- En eindelijk, vrienden, o grijpt naar het eeuwige leven. Al grijpt u duizendmaal mis, u mocht het eens vatten. Als u bij ogenblikken wel eens iets ziet van Jezus' gewilligheid, gaat dan toch naar Hem toe. Dan moet u niet terugdeinzen en zeggen: Ik ben te slecht, ik heb geen indruk genoeg; indien ik waarlijk overtuigd was, dan zou het wel anders zijn. O nee, grijpt maar toe. Vat Jezus maar op Zijn woord. Want dit heeft Hij zo gaarne.

Zo deed ook de Kananese vrouw: "Ja Heere, ook de hondkens eten van de kruimkens". Voor Godsvolk dient deze stof om hun onder het oog te brengen dat Jezus de toepassing van hun zaligheid uitvoert in de staat van Zijn verhoging, tot aan de voleinding der eeuwen. En dus kunt u besluiten, kinderen van God, dat het werk niet klaar is als iemand genade van God ontvangen heeft. Het is daar maar naar gesteld, waar men gronden heeft voor zijn aandeel aan Christus, en dat men weinig werk heeft met zichzelf, en met zijn zonde, en dat men ook weinig ontdekking krijgt. Want zonder deze kan er geen toenemen zijn.

1. Daarom, volk van God, zoek toch in u werk te krijgen voor de verheerlijkte Jezus. Hij zit daartoe aan de rechterhand Zijns Vaders, en het verblijdt Hem als u werk voor Hem hebt en als Hij de vrucht van Zijn verwerving van de zaligheid in u ziet uitspruiten.

2. Want hoe moet Jezus dat wel aanzien, als Hij een ziel, waar Hij Zijn bloed voor gestort heeft en waarvoor Hij uit de hemel is gekomen, zo ongedood ziet daarhenen gaan. Als die ziel zo weinig werk van Hem maakt om de zonden gedood te krijgen door Zijn kracht en Geest, en door Zijn dood door het geloof te brengen aan de ziel en aan de zonde.

3. Zoekt ook veel werkzaam te zijn met de zaligheid van anderen. En dit door voor hen te bidden, hen in getrouwheid aan te spreken. Ook door tot hen, die in de zonden en de vervreemding van Christus voortleven, te zeggen dat zij geen deel aan de zaligheid hebben. Want één woordje kan het doen als de Heere er in mee komt en dat gebruiken wil.

4. Zoekt ook veel indruk in uw hart te hebben dat het maar een klein gedeelte der zaken is, welke u bij bevinding van de zaligheid kent, en dat er tot dat doel nog wat anders is bereid. Want dit mocht dienen opdat de wereld, ja de ganse aarde in waarde dalen mocht, ja geen betekenis meer voor u hebben mocht. Als men een stad of een landschap goed wil zien, moet men op een toren staan en het zo van bovenaf zien. Dan zal de wereld in de laagte liggen.

5. Ik eindig met de vermaning van Johannes: "Ziet, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden. Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent. Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien gelijk Hij is. En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is."

Amen.

ZONDAG 12 vraag 31

Vraag 31:

Waarom is Hij Christus, dat is Gezalfde, genaamd?

Antwoord:

Omdat Hij van God de Vader verordineerd is, en met de Heilige Geest gezalfd, tot onze hoogste Profeet en Leraar, Die ons de verborgen raad en wil van God van onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft; en tot onze enige Hogepriester, Die ons met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft, en ons met Zijn voorbeding steeds voortreedt bij de Vader; en tot onze eeuwige Koning, Die ons met Zijn Woord en Geest regeert en ons bij de verworven verlossing beschut en behoudt.

Vraag 32:

Maar waarom wordt gij een Christen genaamd?

Antwoord:

Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo Zijner zalving deelachtig ben, opdat ik Zijn Naam belijde, en mijzelf tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en den duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere.

DE NAAM CHRISTUS

In de vorige zondagsafdeling hebben wij bij de bespreking van de ambtsnamen van de Zoon van God stilstaan bij de Eigennaam of Voornaam Jezus. Staan wij nu in deze 12e afdeling stil bij de toenaam Christus, de laatste ambtsnaam van de Middelaar.

Daarin zien wij, de onderwijzer navolgend, twee hoofdzaken:

- I. Om welke reden de Zoon van God Christus, dat is Gezalfde, genaamd wordt (vraag 31).
- II. Waarom de gelovigen christenen genaamd worden (vraag 32).

I.

Wat de eerste hoofdzaak betreft, daarin zien wij dat:

- A. In de vraag aan de Zoon van God de naam Christus, dat is Gezalfde, gegeven wordt; en
- B. Dat in het antwoord de reden van deze benaming wordt aangewezen.

A. Stilstaande bij de inhoud van de vraag, willen wij allereerst zien wat voor woord de naam Christus is, en wat dit betekent. Het woord Christos is een Grieks woord, overeenkomende met het in het Oude Testament gebruikt wordende woord Maschiach, of wel Messias, hetgeen beide Gezalfde betekent. Deze uitlegging vinden wij in het heilig Woord in Johannes. Wij lezen daar dat Andréas zijn broeder Simon vond, en hij zeide: "Wij hebben gevonden de Messias, hetwelk is, overgezet zijnde, de Christus." En in Johannes, alwaar de Samaritaanse vrouw tot Jezus zegt: "Ik weet dat de Messias komt, Die genaamd wordt de Christus". Deze naam wordt aan de Zoon van God gegeven als de van God aangestelde Zaligmaker, Die volgens de beloften des Ouden Testaments uit het geslacht van David in de wereld zou komen om Zijn volk te verlossen en te zaligen. En zo wordt de Zoon van God de Christus genoemd in Matthéüs: "Simon Petrus zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." En in Matthéüs zei de hogepriester tegen Jezus: "Ik bezweer U, dat Gij ons zegt of Gij zijt de Christus, de Zoon van God." En Jezus antwoordde: "Gij hebt het gezegd." Ook wordt Hij de Zoon van David genoemd, tegelijk zijn Heere: "Als nu de Farizeeën samen vergaderd waren, vroeg Jezus aan hen en zeide: Wat dunkt u van de Christus? Wiens Zoon is Hij? Zij zeiden tot Hem: Davids Zoon. Hij zeide tot hen: Hoe noemt Hem dan David in de Geest zijn Heere? zeggende: De Heere heeft gezegd tot mijn Heere: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten. Indien Hem dan David noemt zijn Heere, hoe is Hij zijn Zoon?" Hij wordt in de Bijbel genoemd dezelfde Persoon te zijn, Die als de Christus in de wereld zou komen: "Martha zeide tot Jezus: Ja Heere, ik heb geloofd dat Gij zijt de Christus, de Zoon van God, Die in de wereld komen zou." Daarbij ook als de Christus, de Koning der Joden en de Koning Israëls: "De Christus, de Koning Israëls, kome nu af van het kruis, opdat wij het zien en geloven mogen".

Ja, deze naam wordt aan de Zoon van God gegeven als Die de Zaligmaker der wereld zou zijn. In Johannes zeiden de Samaritanen tegen de vrouw: "Wij geloven niet meer om uws zeggens wil; want wij zelf hebben Hem gehoord, en weten dat Deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld." Ziet dus dat het dezelfde Persoon, de Zoon van God is, Die in het Nieuwe Testament als de Christus wordt beleden en erkend, en in het Oude Testament de naam van Gezalfde of Messias heeft gedragen: "De Heere zal de hoorn Zijns Gezalfden verhogen." ; "De koningen en vorsten beraadslagen tegen de Heere en tegen Zijn Gezalfde."

En: "Na die twee en zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden". Zien wij nu de reden, waarom de onderwijzer deze vraag doet: Waarom wordt de Zoon van God Christus, dat is Gezalfde, genaamd?

1. Men kan er dit van zeggen, dat dit geschiedt omdat er anderen zijn geweest, die de naam van gezalfde ook gedragen hebben. En om ons alzo een indruk er van te geven, dat de Zoon van God bij uitnemendheid de Christus, de Gezalfde is, welk

onderscheid nog nader zal blijken.

2. Ook omdat Jezus voorzegt heeft, dat er in de laatste dagen valse christussen zouden opstaan, die er velen zouden verleiden. Of ook die zich zouden voorgeven de Christus te zijn, zoals gebleken is in Handelingen, of die als valse profeten valselijk in de naam van Christus zouden komen. En alzo zouden zij er velen verleiden, dat velen de schaduw voor het lichaam en de vreemde voor de man zouden aangrijpen.

3. En ook omdat in het kennen van de rechte Christus en in het geloven in Hem het ware onderscheid is gelegen tussen Joden, Turken en heidenen en de christenen. En zo ook tussen waarachtige christenen en naamchristenen. Want de Joden geloven wel dat er een Jezus van Nazareth geweest is, maar geenszins dat deze Jezus de Christus was. Derhalve zijn dezulken leugenaars, die loochenen dat Jezus is de Christus. En daartegenover, zij die de Christus door het zaligmakend geloof omhelzen, zijn uit God geboren .

4. En tenslotte is dit vragen nodig omdat wij zulke belangen hebben in de Christus, en omdat het graven en verdiepen naar de gronden van Zijn Naam voor ons zo nodig is. Want waarlijk, met enkele bevattingen van de waarheid en met het uitwendig weten zullen velen verloren gaan. Wij moeten licht van God ontvangen door de verworven Geest van Christus in onze dodelijke blindheid, in onze schuld en verdoemelijkheid, in onze onmacht, onwilligheid en afkerigheid. Tegenover die hooggaande en onoverkomelijke ellenden moeten de daad en de kracht van de naam van Christus betekenis krijgen.

B. Wat betreft het tweede, welke reden in het antwoord worden genoemd, waarom de Zoon van God Christus, dat is Gezalfde, wordt genoemd, daarin zien wij allereerst wat door deze zalving is te verstaan. De onderwijzer zegt: Omdat Hij van God de Vader is verordineerd en met de Heilige Geest gezalfd. Vooraf willen wij enige opmerkingen maken. Het is de Zoon van God, Die gezalfd is. Dit betuigt Hij Zelf: "Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest." En: "Daarom heeft U, o God, Uw God gezalfd." ; "Belangende Jezus van Nazareth, hoe Hem God gezalfd heeft." En wel naar Zijn beide naturen. Want aangezien de Middelaar naar Zijn beide naturen Zijn ambten volbrengt, zo is Hij ook naar Zijn beide naturen daartoe gezalfd, doch wel met onderscheid, zoals uit deze zalving zelf zal blijken. Wij merken ook op dat dit zalven wordt toegekend aan de Vader. Dit getuigt de Vader Zelf: "Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid." ; "De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft. Zijn verordineerd, zending, heiliging enz, worden dus aan de Vader toegeschreven: "Alzo ook Christus heeft Zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar Die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb ik U gegeneerd". Dat God de Vader Zijn Zoon gezalfd heeft, daarvan worden wij door drie onfeilbare getuigenissen verzekerd.

- Ten eerste uit het getuigenis van de God des hemels Zelf, hetwelk Zijn engel gaf bij de geboorte van de Zaligmaker: "De engel zeide tot hen: Vreest niet, want ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal; namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, Welke is Christus de Heere, in de stad Davids ".

- Ten tweede uit het getuigenis van Jezus Zelf: "De Joden dan omringden Hem en zeiden tot Hem: Hoe lang houdt Gij onze ziel op? Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons vrijuit. Jezus antwoordde hun: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in de Naam Mijns Vaders, die getuigen van Mij. Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijn schapen".

- En ten derde uit het getuigenis van de heilige apostelen en de eerste leraars van het Nieuwe Testament, die zulks krachtiglijk hebben bewezen uit de Schriften, en hun geschriften met de waarheid van deze zaak hebben gevuld, en welke tot dat doel hun geschriften ons hebben nagelaten, zoals wij zien in Johannes: "Maar deze zijn geschreven opdat gij geloven moogt dat Jezus is de Christus, de Zoon van God; en opdat gij, gelovende, het leven hebt in Zijn Naam".

• Tenslotte merken wij nog op, dat het zo noodzakelijk is dat wij nauwkeurig letten op al hetgeen van de Persoon van de Messias, Zijn ambten, staten, leer, werken, lijden, dood, opstanding en verdere uitermate verheerlijking is voorgezegd in het Oude Testament. Dat wij nagaan hoe zulks alles geheel en in al zijn delen, ja zelfs in al zijn omstandigheden in het Nieuwe Testament is vervuld en volbracht in Jezus van Nazareth. Want dit dient zeer om ons te verzekeren dat Jezus van Nazareth de Christus, de ware Messias is, Die komen zou, voor onszelf tegen de kracht des ongeloofs, en ook om anderen te overtuigen.

Nu wat betreft deze Goddelijke zalving zelf. Deze zalving geeft twee zaken te kennen: de verordening tot het Middelaarsambt, en de bekwaammaking tot hetzelfde, in welke beide delen men bijzondere tijden en trappen kan onderscheiden.

Het eerste. Onder de verordening behoort:

(1) De voorkennis of voorbeschikking Gods van Zijn Zoon tot Middelaar van alle eeuwigheid: "Dewelke wel voorgekend is geweest vóór de grondlegging der wereld, maar geopenbaard is in deze laatste tijden om uwentwil." En dus is Christus van eeuwigheid, in dat besluit der verkiezing, zo eeuwig als God eeuwig is, uitverkoren. En de gelovigen met Hem en in Hem: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld" ; "Ziet Mijn Knecht, Dewelke Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Welke Mijn ziel een welbehagen heeft." Dewijl dan de verkiezing geschied is in Christus, is het noodzakelijk dat Hij van eeuwigheid tot Middelaar is verordineerd.

(2) Tot de verordening behoren ook de roeping en zending in de wereld. Aldus lezen wij in Johannes: "Die de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft." vergeleken met Jesaja: "Ik, de Heere, heb U geroepen in gerechtigheid, en Ik zal U bij Uw hand grijpen, en Ik zal u behoeden, en Ik zal U geven tot een Verbond des volks, tot een Licht der heidenen." Deze roeping en zending waren zodanig, dat Hij bij Zijn komst in de wereld door hen, die de Vertrouwing van Israël verwachtten, terstond als de Christus werd erkend: Zulke merktekenen bracht Hij met Zich mede: "Want Deze heeft God de Vader verzegeld." Vergelijk dit ook met Zacheria, waar wij lezen dat zodra de Spruite zou komen, Hij die ene Steen zou zijn, op Welke zeven ogen zouden zijn. De Heere der heirscharen zou Hem een merkteken geven, ja Zijn graveersel graveren.

(3) Tot deze verordening behoort ook Zijn plechtige inhuldiging in Zijn Middelaarsambt. Deze is op plechtige wijze door God uit de hemel geschied in de Doop bij de Jordaan: "En ziet, een stem uit de hemel, zeggende: Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Dewelke Ik Mijn welbehagen heb." En ook op de heilige berg: "Terwijl hij nog sprak, ziet, een luchtige wolk heeft hen overschaduwde; en ziet, een stem uit de wolk, zeggende: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Dewelke Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem!" Alsook wanneer Hij tevoren de ure van Zijn lijden gevoelde: "Jezus zeide: Nu is Mijn ziel ontroerd; en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure! Maar hierom ben Ik in deze ure gekomen. Vader, verheerlijk Uw Naam. En er kwam dan een stem uit de hemel, zeggende: En Ik heb Hem verheerlijkt, en Ik zal Hem wederom verheerlijken." Al deze zaken behoren tot de zalving en zijn verklaringen van de voorverordening, welke uitdrukkelijk een zalving wordt genoemd: "Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest".

Tot het tweede deel van de zalving, namelijk de bekwaammaking tot het Middelaarsambt, behoort:

(1) De vereniging van de Goddelijke met de menselijke natuur, zodat Hij de Immanuël, God met ons, was, vergeleken met: "God is geopenbaard in het vlees." ; "Want het is het welbehagen des Vaders, dat in Hem al de volheid wonen zou." En: "In Hem woont al de volheid der Godheid lichamenlijk." Door deze inwoning van de Godheid in het aangenomen vlees is aan de menselijke natuur van Christus een volheid des Geestes medegedeeld van Zijn geboorte af aan, welke tot verbazing van ieder reeds bleek toen Hij nog maar twaalf jaren oud was: "Allen die Hem hoorden, ontzetten zich over Zijn verstand en antwoorden. En zij Hem ziende, werden verslagen. En Jezus nam toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de mensen." Alzo rustte op Hem "de Geest des Heeren, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennis en der vreze des Heeren".

(2) Ook de uitstorting met de Heilige Geest zonder mate, op een plechtige wijze, welke geschiedde toen Hij door Johannes gedoopt werd. De hemelen werden Hem geopend, en Hij zag de Geest Gods nederdalen, gelijk een duif, en op Hem komen. Hierdoor zou Jezus in de openbare bediening van Zijn ambt bewijzen geven dat Hij de ware en beloofde Messias was, de Heiland bij uitnemendheid, waarvan al de anderen maar schaduwen waren.

(3) En tenslotte behoort tot deze bekwaammaking ook de allerhoogste heerlijkheid aan de rechterhand van Zijn Vader, en de macht om de verworven gaven Zijns Geestes op Zijn volk. En wel op een zichtbare wijze, aller rijkelijkst, en tot buitengewone troost en bevestiging van hun geestelijk kinschap. Hij zou toch met de Heilige Geest en met vuur dopen:

"Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien. En dit zeide Hij van de Geest, Dewelken ontvangen zouden die in Hem geloven. Want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was." Hij zou over hen uitstorten de Geest der aanneming tot kinderen, waardoor zij zouden roepen: Abba, Vader! Om zo de treurigen Sions te beschikken, dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwde geest. Deze heerlijkheid zou Hij na Zijn opstanding en hemelvaart ontvangen als een loon op Zijn grote arbeid.

Daarheen leiden ons toch de woorden uit Psalm: "Gij hebt gerechtigheid liefgehad en goddeloosheid gehaat - Gij hebt al de delen van het U opgedragen ambt volmaakt vervuld - daarom (dus ter beloning van Uw verdiensten) heeft U, o God, Uw God gezalfd met vreugdeolie boven Uw medegenoten" - versiert met uitnemende heerlijkheid en vreugde. Door deze zalving worden in de Christus de drie ambten bij uitnemendheid gevonden, waartoe eertijds mensen als bedienaars derzelve met olie werden gezalfd, namelijk het ambt van profeet, hogepriester en koning.

- Dat onder het Oude Testament soms profeten gezalfd werden: "Eliza, de zoon van Safat, vanAbelmehola, zult gij tot profeet zalven in uw plaats." Daarom staat: "Tast Mijn gezalfd niet aan en doet Mijn profeten geen kwaad."

- Zo ook gewoonlijk de priesters, en op Gods bevel bijzonder wel degenen onder hen, die het volk tot de strijd moesten aanmoedigen. Dezen werden daarom genaamd de gezalfd tot de krijg. En vooral dan de hogepriester, die gezalfd moest worden met een bijzondere olie, gemaakt naar Goddelijkvoorschrift: "Gij zult ook Aäron en zijn zonen zalven en gij zult hen heiligen om Mij het priesterambt te bedienen." En: "Daarna goot hij van de zalf op Aärons hoofd, en hij zalfde hem om hem te heiligen."

- Ook werden vanouds de koningen gezalfd met deze heilige olie van het priesterdom. Aldus zegt God van David: "Met Mijn heilige olie heb Ik hem gezalfd." En dan werden vooral die koningen gezalfd, die de eersten in hun geslacht tot het koninkrijk kwamen, en ook degenen, wier recht op de kroon betwist werd. Daarom is Saul gezalfd: "Toen nam Samuël een oliekruid en goot deze uit op zijn hoofd, en kuste hem, en zeide: Is het niet alzo, dat de Heere u tot een voorganger over Zijn erfdeel gezalfd heeft?" Ook David en Jehu. Ook Salomo is gezalfd, en wel door de priester Zadok. Daarom werden koningen ook wel gezalfd des Heeren genaamd . Naar deze drieërlei orde van gezalfd is ook de bediening van Christus' ambt drieërlei geweest. Alzo is Christus, gelijk de onderwijzer zegt, gezalfd tot onze hoogste Profeet en Leraar, Die ons de verborgen raad en wil van God van onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft. Christus is gezalfd tot Profeet. Profeten waren in oude tijden heilige mannen, welke de Heere op een extra-ordinaire wijze uit al de geslachten van Israël riep om de verborgenheden der zaligheid en ook nog wel andere zaken aan Zijn volk te verklaren. Ook wel om toekomstige dingen te verkondigen, mede opdat daardoor hun prediking versterkt en bevestigd zou worden. Alzo is ook Christus een waarachtig Profeet: "Een Profeet uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken; naar Hem zult gij horen. Een Profeet zal Ik hun verwekken uit het midden hunner broederen, als u; en Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven, en Hij zal tot hen spreken alles wat Ik Hem gebied en zal." Petrus haalt dit aan en hij voegt er nog aan toe: "En het zal geschieden dat alle ziel, die deze Profeet niet zal gehoord hebben, uitgeroemd zal worden uit den volke." Ja een Profeet, meerder dan Mozes, Die de woorden Gods zou spreken: "Die God gezonden heeft, Die spreekt de woorden Gods, want God geeft Hem de Geest niet met mate". Toen Paulus opgetrokken was in de derde hemel, hoorde hij onuitsprekelijke woorden, welke een mens niet geoorloofd zijn uit te spreken. En die woorden zou Christus spreken. Daarom wordt Hij terecht genoemd de Apostel onzer belijdenis, Die veel meer heerlijkheid waardig geacht is dan Mozes, zoals degene die het huis gebouwd heeft, meer eer heeft dan het huis. Dat de onderwijzer Christus onze hoogste Profeet noemt, zal nog duidelijker blijken terecht gedaan te zijn als wij iets van de uitnemendheid van Zijn werk als Profeet zien. De delen van Zijn profetische bediening drukt de onderwijzer aldus uit: Die ons de verborgen raad en wil van God van onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft. Als Profeet heeft Hij de weg der zaligheid, de verborgenheid van het Koninkrijk der hemelen en de raad Gods aangaande de zaligheid ontdekt en geopenbaard, en Hij onderwijst de zielen daarin. O, die zalige weg om tot Gods gemeenschap gebracht te worden, welke van eeuwigheid bij God was, deze wonderlijke weg was voor de mens verborgen en zou voor hem bedekt gebleven zijn! Deze raad nu tot verlossing van zondaren wist of kende niemand dan de Zoon. Ook was niemand in staat, bij machte of ook gerechtigd om deze te openbaren en te verklaren, dan alleen de Zoon, Die in de schoot des Vaders was: "Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard." In dier voege sprak ook de Samaritaanse vrouw:

"Ik weet dat de Messias komt (Die genaamd wordt Christus); wanneer Die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen." Dit sprak Jezus ook Zelf: "Ik heet u niet meer dienstknechten, want een dienstknecht weet niet wat zijn heer doet; maar Ik heb u vrienden genoemd; want al wat Ik van Mijn Vader gehoord heb, dat heb Ik u bekend gemaakt." En in Zijn Hogepriesterlijk gebed zeide Hij tot Zijn Vader: "Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven; en zij hebben Uw woord bewaard. Nu hebben zij bekend, dat alles, wat Gij Mij gegeven hebt, van U is.

Want de woorden, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, en zij hebben ze ontvangen, en zij hebben waarlijk bekend dat Ik van U uitgegaan ben, en hebben geloofd dat Gij Mij gezonden hebt." In deze weg der zaligheid nu onderwijst Jezus als Profeet de zielen der mensen. Dit onderwijs hebben allen, die leven onder het licht des Evangelies, uitwendig door het woord des Evangelies. Daardoor brengt Jezus het leven en de onverderfelijkheid aan het licht. Maar de arme mens, blind, doof en dood geboren, hoort die klanken der woorden wel, omdat hij lichamelijk leeft, maar hij verstaat niets van de dingen des Geestes. "Zij zijn hem dwaasheid, hij kan ze niet verstaan, omdat ze geestelijk onderscheiden worden". Daarom ziet de mens ook geen heerlijkheid in deze ontdekte verborgenheden der genade, en dat blijkt dagelijks voor elks ogen, want hij leeft onder die uitwendige aanbidding en hij blijft dezelfde. Op zichzelf genomen is deze niet machtig om hem van één zonde te doen scheiden. En zo sterven de meesten onder deze aanbidding weg zonder verandering.

O vrienden, wat zal dat te zeggen zijn! Waarlijk, het zou beter zijn nooit geboren te zijn, of geboren zijnde, als een verborgen misdracht weggeworpen te zijn, of onder het heidendom geleefd te hebben. Daarom is het nu het werk van Jezus als Profeet, Zijn volk bij dat uitwendige ook een inwendig onderwijs te geven, als die Leraar met macht. Jezus zendt Zijn levendmakende Geest bij dat Woord. En als zulk een ziel levend wordt, dan ziet deze eerst dat zij eerst dood was: "De ure komt en is nu, wanneer doden zullen horen de stem des Zoons van God; en die ze gehoord hebben, zullen leven." Dan ziet de ziel dat zij in zulk een gevaar geslapen heeft. Hij opent de ogen der blinden: "Ik de Heere heb U geroepen in gerechtigheid, en Ik zal U bij Uw hand grijpen, en U geven tot een Verbond des volks, tot een Licht der heidenen, om te openen de blinde ogen."

- Als die ogen open gaan, dan ziet een mens zichzelf eerst recht, en God in Zijn heiligheid en rechtvaardigheid. Dan ziet hij Christus als die enige Naam, onder de hemel gegeven, waardoor men zalig moet worden, als de Fontein, geopend tegen de zonde. Ja als de Weg tot de gemeenschap met een Drie-enig God.

- Daarbij opent Hij het verstand om de Schriften te verstaan. Tevoren is de Bijbel als een gesloten boek, of als een boek in de hand van één, die niet lezen kan. Maar als deze zegelen geopend zijn door Hem, Die de macht heeft en zijn ogen geopend zijn, aan zulk één wordt de zaligheid toegezegd: "Zalig is hij, die leest, en zijn zij, die horen de woorden dezer profetie, en die bewaren hetgeen in dezelve geschreven is; want de tijd is nabij." Hij opent ook de oren: "Te dien dage zullen de doven horen de woorden des boeks." Dat is de stem van God in Zijn Woord, dat men deze door Zijn knechten in het hart hoort. Dan wordt als bij Lydia het hart geopend, om daarop acht te geven. Dit wordt welgenoemd een tweemaal horen: "God heeft één ding gesproken, en ik heb dit tweemaal gehoord: dat de sterkte Godes is." Een machtig woord bij het Woord, en een stem van God in de stem van de gezanten moet het toch doen.

- Ja, dit inwendig onderwijs is met macht. Jezus neigt het hart hemelwaarts, van alles af waaraan het vast is. Deze overbuigende kracht van Christus in de ziel bij het Woord moet het doen: "Leer mij, Heere, Uw welbehagen doen." En daarom belooft Hij ook: "Ik zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben; Ik zal hen doen treden door paden, die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken, en het kromme recht."

- Dit onderwijs doet Jezus door Zijn Geest bij het Woord en door de bedienaars der kerk: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege." Alzo heeft de Heere gegeven "sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars. Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van het lichaam van Christus". "En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmaking, behulpzels - dat zijn degenen, die aan de hand van Gods knechten in afhankelijkheid van Christus wensen mede te werken - regeringen en menigerlei talen".

En dit onderwijs heeft de Heere als Profeet reeds gegeven van het begin der wereld af.

- Jezus heeft door Noach, de prediker der gerechtigheid, in de Geest gepredikt tot de geesten, die ten tijde van Petrus reeds in de gevangenis der hel waren. En daarna heeft Hij gepredikt tot de patriarchen.

Als Profeet is Jezus toen reeds in een zichtbare gedaante zelfs verschenen, als een heenwijzing naar Zijn menswording. Zo verscheen de Heere als een vriend aan Abraham, verscheidene malen hem onderwijzende gelijk ook aan anderen. Hiertoe behoort ook hetgeen de Messias van Zichzelf getuigt, dat Hij van den beginne af niet in het verborgen gesproken heeft.

- Als Profeet heeft de Christus toekomstige dingen voorspeld, gelijk dit ook het werk van profeten was. Zo heeft Christus van den beginne aan door Zijn Geest in de profeten voorspeld al wat Hem overkomen zou, waar Mozes en de profeten vol van zijn. Vol van Zijn ontvangenis, geboorte, leven, lijden, kruisdood, begraving, opstanding, hemelvaart en allerhoogste verheerlijking.

Vol ook van al de omstandigheden daarbij en zelfs een zuivere berekening van de tijd van Zijn komst, zoals in het bijzonder bij Jesaja en Daniël, enz. Dit getuigt Petrus: "Van welke zaligheid ondervraagd hebben de profeten, die geprofeteerd hebben van de genade, aan u geschied; onderzoekende op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, Die in hen was, beduidde en tevoren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende."

- Daarbij heeft Hij ook Zelf tijdens Zijn omwandeling menigmaal deze dingen aangaande Zijn Persoon voorspeld, en voornamelijk ook wat de kerk des Nieuwen Testaments van het begin tot aan het einde overkomen zal. Gelijk Hij dit ook aan Johannes heeft geopenbaard, namelijk de voornaamste gevallen, welke de kerk des Nieuwen Testaments zal ontmoeten. Daar begint de Heere aan Johannes te tonen hetgeen na deze geschieden moest. Tevoren kreeg hij last om te schrijven hetgeen Hij gezien had en hetgeen reeds was. En aldus is Christus terecht de Leeuw uit de stam van Juda, Die overwonnen heeft om het boek te openen en zijn zeven zegelen te verbreken.

- En tenslotte heeft Hij als Profeet Zijn bediening bevestigd en krachtig gemaakt door het voorbeeld van een onbesmet en heilig leven: "Dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat gij Zijn voetstappen zoudt navolgen; Die geen zonde gedaan heeft, en er is geen bedrog in Zijn mond gevonden. Die als Hij gescholden werd, niet weder schold, en als Hij leed, niet dreigde; maar gaf het over aan Die, Die rechtvaardiglijk oordeelt".

- Hij heeft deze bevestigd door Zijn wonderwerken, waaruit elk, daarover verbaasd staande, moest opmaken dat Hij de Christus was. Nicodemus zei tot Jezus: "Rabbi, wij weten dat Gij zijt een Leraar, van God gezonden, want niemand kan deze tekenen doen, die Gij doet, zo God niet met hem is." Enin wij lezen dat Johannes twee van Zijn discipelen tot Jezus zond, die Hem vroegen: "Zijt Gij Degene, Die komen zou, of verwachten wij een ander?" Daarop antwoordde Jezus: "De blinden worden ziende, en de kreupelen wandelen; de melaatsen worden gereinigd, en de doven horen; de doden worden opgewekt, en de armen wordt het Evangelie verkondigd", enz. Hoe duidelijk zien wij dit in hetgeen wij lezen in Lukas, als Jezus in de stad Nain komende, de eniggeboren zoon van een moeder opwekt: "En Hij ging toe, raakte de baar aan; (de dragers nu stonden stil) en Hij zeide: Jongeling, Ik zeg u, sta op! En de dode zat overeind, en begon te spreken. En Hij gaf hem aan zijn moeder." En dan staat er: "En vrees beving hen allen, en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot Profeet is onder ons opgestaan, en God heeft Zijn volk bezocht." En zo werd Jezus terecht erkend als een Profeet, krachtig in werken en in woorden voor God en al het volk. En vrienden, zo is het nog. Niets bevestigt ons het krachtiger dan het wonderwerk van de Geest van Christus in de ziel.

- Ook bevestigde Jezus op een buitengewone wijze Zijn bediening door Zijn voorbeeldige en heilige dood, waardoor Hij Zijn leer heeft bevestigd. Hij heeft onder Pontius Pilatus de goede belijdenis betuigd. Daarom wordt Hij ook in Openbaring nadrukkelijk genoemd de getrouwe Getuige, de Eerstgeborene uit de doden".

- Wel moeten wij er hierbij op wijzen, dat de heiligheid van Christus' leven, Zijn wonderwerken en Zijn dood slechts in zeker opzicht tot Zijn Profetisch ambt behoren. Slechts in zo verre als Hij door dat alles met Zijn daden onderwees en Zijn leer bevestigde, en wel bijzonder dat gedeelte daarvan, dat Hij de Zoon van God, de beloofde Messias, de Zaligmaker der wereld was. Want anders behoren de heiligheid van Christus in Zijn leven en dood, en ook Zijn wonderwerken tot Zijn Priesterschap, omdat Hij een heilig Hogepriester moest zijn. De genezing van ziekten en andere wonderwerken voor de Zijnen moesten door Hem worden verdiend als Priester. En ook behoren deze zo mede tot Zijn Koninklijk ambt, hetwelk toch niet kon worden bediend zonder heiligheid en gerechtigheid. Daarom staat er in Psalm 45: "Uw troon, o God, is eeuwiglijk en altoos; de scepter Uws Koninkrijks is een scepter der rechtmatigheid. Gij hebt gerechtigheid lief, en haat goddeloosheid; daarom heeft U, o God, Uw God gezalfd met vreugdeolie, boven Uw medegenoten." En aangaande de wonderwerken, waar Hij over ziekten, dood, winden, zee, ja over de duivelen heerste, deze behoren ook tot Zijn Koninklijk ambt. Ons blijft nu nog over dat wij uit dit alles zien dat de onderwijzer Christus terecht onze hoogste Profeet noemt, daar Hij toch verborgenheden heeft uitgestort van ouds her. Hij heeft zulke verborgenheden geopenbaard, die verzwegen zijn geweest van de tijden der eeuwen.

Verborgenheden, welke Hem niet, zoals zulks bij de andere profeten wel het geval was, behoefden te worden geopenbaard. Want Hij heeft deze gezien als de Zoon van Gods schoot. Ja, Hij drukt Zijn leer en onderwijzing in het hart, en daar is toch niet één ander profeet of leraar, ja zijn zelfs allen samen niet machtig toe. Hij spreekt maar het machtige woord: Effata, word ziende, word geopend, en het is er. Hij roept de dingen die niet zijn in het hart, alsof ze er waren. Ja, in Zijn eigen kracht heeft Hij de wonderwerken gedaan, want de volheid der Godheid woont in Hem. Er zijn wel profeten en leraars geweest, die ook martelaren werden en in het midden der smarten hemels gesteld mochten zijn.

Doch daarvan was Christus de oorzaak; Hij heeft de prikkel van de dood ondergaan en de smarten van de eeuwige en tweede dood doordragen en voldragen. Ziet hoe Hij nu verder en terecht genoemd wordt de hoogste Profeet. Christus is ook gezalfd, zoals de onderwijzer zegt, tot onze enige Hogepriester. Zien wij dan eerst dat Hij tot Priester is gezalfd. Wie de priesters waren, beschrijft Paulus ons, die "uit de mensen genomen, werden gesteld voor de mensen in de zaken, die bij God te doen zijn, opdat zij offeren gaven en slachtofferen voor de zonden." Hun werk bestond in het offeren, het bidden en het volk te zegenen. En alzo was ook Christus, "een barmhartig en getrouw Hogepriester in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen."; "Die Zichzelf niet heeft verheerlijkt om Hogepriester te zijn, maar Die tot Hem gezegd heeft: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd". Wat betreft de delen van Zijn priesterlijke bediening, zegt de onderwijzer het aldus: Die ons met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft, en ons met Zijn voorbeding steeds voortreedt bij de Vader.

1. Als Priester heeft Hij Zichzelf door de eeuwige Geest, Gode onstraffelijk opgeofferd, opdat Hij door Zijn bloed de consciëntie reinigen zou van dode werken, en met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden.

(1) Wij zullen hier eerst Zijn offerande bezien. Deze bestaat in Zijn lijden en dood. Daarin kan men gevoelig drie tijden aanmerken. Gelijk de offeranden eerst levend gebracht werden tot de deur van de tent der samenkomst, zo heeft ook Christus Zich levend, jong en gezond, vrijwillig aangeboden. Wij lezen in Lukas, dat daar Zijn aangezicht reeds was als reizende naar Jeruzalem. En in Lukas zegt Hij: "Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbracht worden aan de Zoon des mensen, dat geschreven is door de profeten." En in Zijn hogepriesterlijk gebed, toen Zijn dood zo nabij was, zeide Hij: "Ik heilig Mijzelf voor hen." Ik bied Mijzelf voor hen aan God tot een slachtoffer aan. En gelijk vervolgens de offeranden geslacht werden en op het altaar gelegd om door vuur verteerd te worden, zo is Christus buiten Jeruzalem geleid, gelijk de offeranden eertijds buiten de legerplaats en buiten de stad moesten verbrand worden. Christus heeft geleden en is daar gedood en verteerd door de vlammen van de brandende toorn van God tegen de zonden. Verbrand ook door de vlammen van ijver voor Gods eer, en door de vlammen van liefde tot Zijn volk, welke Hij behield ook in Zijn bitter lijden. Ja gelijk het bloed van sommige slachtofferanden gedragen werd in het binnenste heiligdom, 'zo is ook Christus met Zijn bloed eenmaal ingegaan in het heiligdom, om Zich Zijn Vader voor te stellen. Want Christus is in de hemel en niet alleen als Hogepriester, maar ook als het Lam, Dat geslacht is.

(2) De Priester was Christus hier Zelf, als God en mens, doch meest naar Zijn Goddelijke natuur en de kracht des onvergankelijken levens. Christus was ook het Offer Zelf, het meest naar Zijn menselijke natuur, waarmede de Goddelijke natuur was en bleef verenigd en alzo waardig aan dat lijden toebracht. Want God moest Zijn gemeente kopen met Zijn bloed. Sommigen zeggen dat de Godheid van Christus het altaar was; anderen zeggen dat dit het kruis was. Beide kan waar zijn, aangezien het een oud gebruik der altaren was, dat zij de offeranden droegen en heiligden. Het kruis heeft Christus gedragen. Hij werd daaraan verhoogd: "Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout." En Zijn Goddelijke natuur heeft Zijn offeranden geheiligd. "Want door Zijn eeuwige Geest heeft Hij Zichzelf aan Zijn Vader onstraffelijk opgeofferd". Aldus kunnen de Nederlandse kanttekenaren, die op sommige plaatsen zeggen dat het kruis, en op andere plaatsen dat de Godheid het altaar was, met elkaar in overeenstemming worden gebracht.

(3) En zie nu nog het doel van Zijn offerande, of het gevolg. En dat is de volledige verzoening en uitdelging van de zonden van alle uitverkorenen, van het begin der wereld tot aan het einde: "En Hij is een verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden van de gehele wereld." Deze volle verzoening en uitdelging hebben de gelovigen onder het Oude Testament op hun geloofsoefeningen in de toekomstige Borg ook krachtig genoten, en het is zeer menselijk en oneerbiedig gesproken, als men zegt dat zij bekommerd waren en bevreesd dat de Borg mogelijk zou feilen, alsof hun staat dat meebracht! Het blijkt toch wel anders in de heiligen,, welk een sterk vooruitziend geloof zij hadden. En het kan ook nu nog wel plaats hebben onder ongelooft en bestrijding, dat men twijfelt of de Messias wel gekomen is, en of zij Hem wel hebben. Zo gaan er ook heden ten dage nog wel velen al hun dagen heen in de vreeze des doods.

2. Als Priester is Hij ook de Voorspraak van Zijn volk. Daarom wordt gezegd dat Hij voor hen, dat is in hun plaats, hun ten goede verschijnt en dat Hij voor hen bidt. Hij neemt hun zaken waar bij God, als een Voorspraak in het Goddelijk gericht in- en tussentredend. Zij zondigen en bederven het dagelijks en kunnen voor de Heere niet bestaan en op duizend vragen niet één antwoorden. Hun consciëntie klaagt hen aan dat zij al de geboden overtreden en steeds tot alle boosheid geneigd zijn. Hun tegenpartijder, de aanklager (de duivel) staat tegenover hen, hen beschuldigende en hen hun oprechtheid betwistend. Hij wijst op hun vuile klederen.

Hier tegenover verschijnt nu de Heere Jezus als Voorspraak, Hij neemt als Borg hun zaak op voor de troon van God om de kwade consciëntie te stillen en de duivel te doen zwijgen. Om voor hen te verwerven vergeving van de veelvuldige zonden van hun hart, mond en daden, en voor hen te verkrijgen al wat ze op de weg en in de strijd nodig hebben.

(1) Alzo bestaat deze voorbedding van Christus in die genadige en standvastige wil en eis bij de Vader dat hun personen en hun offeranden om Zijn verdiensten in gunst worden aangenomen en hun gebeden verhoord.

(2) Deze voorbedding begon direct na de val. Hij was de enige getrouwe Getuige in den hoge van toen af en al de tijd onder het Oude Testament. En dit verrichtte Hij tijdens Zijn omwandeling in het vlees op de aarde in veel ootmoedige tranen en gebeden.

(3) En dit doet Hij nog gedurig in de hemel, nu verheerlijkt zittende aan des Vaders rechterhand. Daar draagt Hij, gelijk eertijds de hogepriester, Zijn volk met al hun noden op Zijn hart. Daar staat Hij met Zijn zoenbloed en leeft Hij om voor hen te bidden. Dit alles werd door de hogepriester afgebeeld als deze op de Verzoendag zich in het heilige der heiligen stelde.

(4) Zie daaruit de kracht van deze voorbedding. Zij heeft tot een grond de eeuwige wil of het welbehagen van de Vader. Zij is krachtig door de dood en de voldoening van de Zoon, Welke alles daardoor heeft verworven. Het is Gods eniggeboren en geliefde Zoon, in Wie des Vaders welbehagen is, Die alle dingen vermag en aan Wie alle dingen overgegeven zijn. Wie zou dan gegronde beschuldigingen kunnen inbrengen tegen Gods volk? Zijn voorbedding is met macht, zij is volmaakt, zij is onveranderlijk. Hij leeft daartoe altijd en Zijn voorbedding houdt niet op vóór zij eeuwig behouden bij Hem zijn gebracht.

(5) Tot deze voorbedding behoort het zegenen, hetwelk oudtijds ook het werk van de priesters was. Melchizédék een type van Christus, zegende Abraham. Christus is toch dat Zaad, waarin de volkeren gezegend worden, en op aarde zijnde, zegende Hij de kinderen Zijns volks en Zijn discipelen toen Hij van hen scheidde.

(6) Dit zegenen van Christus als Hogepriester en Zoon van God geschiedt met macht. Het geschiedt uit kracht van Zijn verdienste, Zelf die zegen gevende, deze uitstortende onder de zegenwensen van Zijn knechten. In en door Hem wordt toch Zijn volk gezegend met alle geestelijke - en ook lichamelijke - zegeningen, welke daarin bestaan, dat Hij hen met God verzoent. Dat Hij hun Zijn Geest geeft tot bekering, dat zij in en door Hem gerechtvaardigd, tot kinderen Gods in Gods huis op - en aangenomen, en door Zijn kracht bewaard en gezaligd worden. En zo heeft Hij ook naar het lichaam voor hen de zegen van Abraham verworven en geeft Hij hun ook al wat zij nodig hebben op de weg, hun toewerpande eer, somtijds rijkdommen, zegen over hun beroep, redding uit nood en zwarigheden, zegen over hun kinderen.

En tenslotte is Christus ook gezalfd tot een eeuwige Koning over Zijn volk, gelijk de onderwijzer zegt. Dit blijkt uit de voorzeggingen dienaangaande onder het Oude Testament, als de Silo, de Vrededorst, de Koning over Sion. Ook uit de voorbeelden in die tijd, zoals Melchizédék, David en Salomo. Het blijkt ook uit de namen, welke Hij in het Nieuwe Testament draagt, zoals Koning der koningen en Heere der heren, Richter en Wetgever, Overste Leidsman, Vorst des levens, enz. Hij beleed dit, hier op aarde zijnde, voor Pilatus en in Zijn uiterste versmading stond dit aan het kruis boven Zijn hoofd geschreven: Koning der Joden. En Hij werd er voor erkend door de bekeerde moordenaar, waar Hij Zijn Koninklijke macht aan hem betoonde in hem met Zich in het Paradijs op te nemen.

(1) Dit Koninklijk ambt bestaat in de genadige en almachtige regering en besturing van Zijn volk en het strekt zich uit over alle dingen in hemel en op aarde, alles aan Hem onderworpen zijnde. Hij heerst zelfs in het midden van Zijn vijanden. In het bijzonder heerst Hij als Koning over Zijn volk, hen vergaderende, hen besturende en hen beschermende tegen al hun vijanden.

(2) Als zulk een Koning betoonde Hij Zich in Zijn geboorte, door getuigenis van de wijzen uit het oosten en de engelenzang, en werd Hij door een stem uit de hemel uitgeroepen bij Zijn Doop. Als zulk een Koning gebod Hij over wateren winden, bedwong en verbrak Hij satans macht, en werd Hij in Zijn hemelvaart verhoogd, ontving Hij een scepter en een kroon, en werd met eer, en heerlijkheid gekroond.

Als zulk een Koning geeft Hij Zijn wetten en oefent Hij Zijn macht in hemel en op aarde, Zijn gezanten uitzendende, dezen door Zijn Geest besturend. Ook beschikt Hij over wapenen om neder te werpen al wat Zich tegen Hem verheft.

(3) Als zulk een Koning betoont Hij Zich in de besturing van Zijn volk. Hij geeft herders en leraars onder hen, door Zijn Geest bekwaamd, want Hij is met hen al de dagen. Hij verordent Zijn dienst in de prediking des Woords en de bediening van Doop en Avondmaal, in de openbare gebeden en het psalmgezang, en stelde daartoe een dag in, de dag des Heeren om Hem dan bijzonder eer te geven.

(4) Als zulk een Koning zal Hij Zich ook betonen in Zijn wederkomst ten oordeel, als Hij verschijnt op de troon Zijner heerlijkheid op de wolken. Als Hij allen zal doen komen voor Zijn rechterstoel en het oordeel over allen zal uitspreken. Als Hij een nieuwe hemel en een nieuwe aarde scheppen zal, waarin gerechtigheid woont, en Hij zo het Koninkrijk aan de Vader zal overgeven. Uit dit alles blijkt dat de Heere Jezus is een eeuwig Koning, en dit was Hij ook onder het Oude Testament, Dat Hij algemeen heerst over alles, engelen, duivelen, mensen en alle schepselen. Maar bijzonder alles regeert en bestuurt tot Zijn eer en ten welzijn van Zijn kerk. Ook dat Zijn Koninkrijk niet van deze wereld is, en dat het niet komt met uiterlijk gelaat. Het strekt zich voornamelijk uit over de zielen en consciënties der mensen, want Hem alleen komt de heerschappij daar over toe, naar Wiens Woord en Koninklijke wet alles moet worden verricht.

(5) Want ten laatste, Hij is de Koning der ere, de Heere der heerlijkheid. Voor Hem zal zich buigen alle knie in. de hemel en op de aarde, enz. En Hem komt het toe dat men Hem vreest.

Toepassing

Ziedaar, vrienden, Christus u voorgesteld zoals Hij de Toevlucht is voor een in en bij zichzelf verloren ziel. Hij wordt u voorgesteld als een Man, bij Wie verberging is tegen de wind van Gods toorn en oordelen, en tegen de vloed, als de schaduw van een zware rotssteen in het midden van een dorstig land. Zie de Waterfontein voor vermoeide en amechtige zielen, de Grondsteun van het gelovige volk, waar al de ogen dergenen, die licht in hun ellende hebben en die nood hebben, op zien. U voorgesteld als die Steen, waarop zeven ogen zijn, Welke de Heere der heirscharen heeft gemerkt en Welke God de Vader heeft verzegeld.

A. Vrienden, wat is het toch hoog en wonderbaar groot voor die zulks zien mogen, nog te leven onder de aanbidding van Christus. En wat is het toch onverantwoordelijk indien men daarmee niet werkzaam is, en men geen heerlijkheid ziet in Christus met betrekking tot zijn arme, verloren ziel. Ja, wat is het toch onverantwoordelijk om in het midden van al dat licht verloren te gaan, zijn ziel en lichaam te verliezen en met een leugen in zijn rechterhand te staan. Te menen dat men gemeenschap heeft aan Hem, en toch wel te weten - indien men maar naar binnen ziet - dat men meer heerlijkheid in de aarde, in de genieting der zonden, ja in het doen van zijn godsdienstplichten ziet, dan in Christus. En dan toch nog vast te houden aan zijn inbeelding, toch nog hoop te hebben, bij het sterven in de hemel aan te landen. En bij velen is dat zelfs nog een aller sterkste hoop. Maar voor zulk een ziel zal het zo verschrikkelijk zijn als zij vergaat. O vrienden, wat is het toch een zwaar werk om een mens te doen geloven dat hij Christus mist!

1. Mensen, die uw eigen blindheid nooit gezien of gevoeld hebt, kunt gij niet zien, dat gij geen deel aan Christus hebt? Gij, die met de Farizeeën niet geloven kunt dat gij zo blind zijt, waar Jezus hun zegt: "Och, dat gij wist dat gij blind waart." Gij gaat gerust en zorgeloos naar de hel, zonder ooit een zieke nacht over uw zonden te hebben gehad, of over de vraag waar gij nog ooit eens belanden zult. Een ander ziet het en schrikt voor uw einde, en gij ziet er niets van, en evenwel gelooft gij niet dat gij blind zijt. O mensen, de ogen te openen in het verderf, dat zal verschrikkelijk zijn. Och, roept toch sterk tot God, dat Hij deze dood van u weg neme en dat gij aan deze zijde van het graf nog ontwaken mocht.

2. Gij moest toch wel besluiten dat gij Christus mist, omdat gij nooit uw dwaasheid hebt gezien. En niemand zal ooit tot Christus komen als Profeet, tenzij hij dwaas is in zichzelf en dus Hem nodig heeft, ja tenzij hij zijn dwaasheid ziet in het zoeken en achten van de dingen van de tijd boven Christus. Of zo hij al wat godsdienstiger is, die de dwaasheid van zijn eigen bouwen en werken aan zijn zaligheid inziet. O, als God hem licht geeft, dan ziet hij pas dat hij met al dat werken zijn verderf verhaast. Hebt u die dwaasheid van uw rusten op uw kerkgaan, bidden, eerlijkheid enz. nog nooit gezien? Dan zijt gij nog nooit tot deze Leraar gekomen Want wat zou u ook met Hem doen? Gij kunt het nog zo goed stellen buiten Hem.

3. Mocht gij hieruit zien dat gij Christus mist, dat gij nog nooit iets van uw zonden hebt gezien. De woorden zijn wel in uw mond bestorven dat gij zondige mensen zijt, en naar de letter kunt gij er wel veel van spreken, maar gij hebt nooit iets gezien van het atheïstische en goddeloze wat in elke zonde is, of het God ontterende en onbetamelijke er van. Nooit iets gezien van de zielverslindende kracht, welke is in de schuld en in de heerschappij van elke zonde. Hoe elke zonde het er op toelegt om uw ziel te verderven en om u te verdoemen. En dan zijt gij niet recht bang voor uw zonden, evenmin als voor een wrede leeuw, die slechts op de muur is geschilderd. Mensen, wat zoudt gij dan met Christus als Priester doen? Niemand wordt van de schuld en de verdoemende kracht van de zonden door Christus vrijgemaakt, of hij heeft een hartelijke lust om van de macht en heerschappij der zonden en van zijn liefde tot dezelve te worden vrij gemaakt.

Denkt er eens bedaard over na, zou Christus wel voor zulken zijn, die wel zin in Hem hebben als zij sterven, om door Hem van de verdoemenis te worden bevrijd, maar die er hier evenwel geen zin in hebben om met en voor Hem te leven? Wel, de Heere doe het u toch zien!

4. En eindelijk, mocht God u ook hieruit doen zien dat gij Christus mist, daar gij nooit van Heere en Koning zijt veranderd. Immers is een wandelen naar de wil der gedachten en des vleses daarvan aan bewijs. Paulus noemt het ook een wandelen naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, welke krachtig werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid. En een dienen van de wereld, alzo te leven dat men gevoelen kan dat het niet is naar Zijn wet, kan immers niet samengaan met Christus als Koning te erkennen. En als Jezus uw Koning was. dan zou ook dat een klaar bewijs er van zijn, dat gij Zijn onderdanen lief hebt en ten aller nauwste met hen verenigd zijt. Hebt gij lust om de toorn des Lams te ontvliden? Want waarlijk, Hij is een Rotssteen der verberging voor Zijn volk, maar Hij is ook een Steen, Die zal verpletteren waar Hij op valt.

- O, gaat in uw eenzaamheid voor Hem op uw knieën, Die gij niet kent. Belijdt Hem uw blindheid, uw indrukkeloosheid. Erkent aan Hem dat gij van zonden hoort, en ze evenwel niet ziet, en dat gij het licht verbeurd hebt. Houdt in die weg aan, het mocht Zijn tijd eens worden om u in deze weg te onderwijzen.

- Verzoekt Hem, dat Hij als Profeet, van Wie gij hebt gehoord, Zijn hand toch aan u legge. O, mocht gij maar onder die hand en leiding komen, want dan zal Hij u wel verder brengen.

- Weest toch getrouw aan het licht dat u hebt. Dat u toch niet doet datgene, waarvan u weet dat het zonde is of waaraan u twijfelt. Gaat toch veel in de eenzaamheid, en legt u voor Hem neer, zo hard van hart en zo ellendig als gij zijt.

- Waakt er toch voor, als zondaars u aanlokken, dat gij daarin niet bewilligt. En als zij de vromen lasteren, doet daaraan toch niet mee.

- En tenslotte zucht toch, dat Jezus uw onmacht aan u ontdekke. Want dat is Gods werk. En dat gij Hem in het oog krijgen mocht, de Schoonste van alle mensenkinderen. Genade is op Zijn lippen uitgestort en Hij wil het ook doen. Och, dat u het eens mocht zien en overnemen.

B. En vrienden, die enigszins ontwaakt zijt of enige overreding of overtuigingen hebt, ziet toch Wie Hij is, waar gij wezen moet en waar gij gebracht moet worden. Zucht toch, dat gij niet rusten moogt voordat Christus u tot Zich gebracht heeft. Want buiten dit gaat gij met hoeveel werkzaamheden ook toch verloren. Roept toch sterk om rechte ontdekking of om vermeerdering daarvan. Want zonder deze zult u geen recht werk krijgen om onder de hand van die Leraar te komen. Zucht toch veel dat gij voor bedrog bewaard moogt blijven Want dat bedrieglijk en ondoorgrondelijk hart drukt Gods volk zo menigmaal. Zij weten dat een mens zo ver kan komen en toch genade missen.

Tot moedgeving van de oprechte zoekers moge nog het volgende dienen.

- Christus is door Zijn Vader tot deze drie ambten aangesteld om zulken te helpen; waarom zou Hij het dan niet doen? Hij roept daarom: "Wie is slecht? Hij kere en zich herwaarts! En tot de verstandelozen zegt Hij: Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb."

- Hij is oneindig gewilliger om Zijn werk aan de aller ellendigste te doen, méér dan u ooit zijn kan, als u al gewillig zijt geworden. Als Hij niet gewillig was om u te helpen, waarom zou Hij u op de wereld Zijns aardrijks laten leven, en u in gezondheid onder de middelen der genade doen verkeren? Och, stelt Hem uw onverbreekbare banden, welke gij ziet en welke gij niet ziet, voor, en verzoekt uit uw onwaardigheid, zo gij maar kunt, dat Hij een straaltje van Zijn licht en liefde zende in uw harten. Want dat alleen zal uw banden kunnen breken en uw hart oprecht maken voor Hem, ja het doen smelten in liefde tot Hem vanwege uw zonden.

- En eindelijk, houdt u in Zijn weg. Houdt in deze lage weg van klagen en belijden uit uw toestand aan. Zoekt de gestalte van de Kanaänese vrouw. Vrienden, het is van ouds niet gehoord wat Hij doen wil aan degene, die zo op Hem wacht.

C. Volk van God, och dat u uit dit verhandelde mocht zien tot welk een heerlijke staat God u heeft verheven.

1. Al dit werk van eeuwigheid en in de tijd, in de uitvinding, beraming en uitvoering van die hoge weg, ja in de zending van dienaren om dit alles aan u te verkondigen, was om uwentwil.

2. Ja, wat heeft de Heere Jezus al aan u gedaan? Menigmaal de allerslechtste, de ongeschiktste, onkundigste, goddelooste in uw woonplaats, geslacht of huis, en daar is de eeuwige vrije genade op gevallen.

3. Aan zulk een volk heeft Christus de verborgenheden van Zijn Koninkrijk geopenbaard. Zulken heeft Hij geleerd hoe zij met hun zonden tot Hem als Priester moeten komen, en hoe zij de gehele Christus zouden aannemen, zo ellendig als zij waren, zich met al wat zij hadden aan Hem weer zouden overgeven. En terwijl anderen onderweg omkomen, heeft God u voor bedrog bewaard.

Dat gij dan, volk van God, tot uzelf ook mocht inkeren en zien waar gij nu zijt. Vrienden, ik zal daar niet veel van zeggen, maar mocht u onder weinige woorden, die u wel kunt verstaan, gegeven worden veel te zien.

(1) Vroeger de wereld de rug toegekeerd en onvatbaar voor alle schijnschoon vanwege het zien van de heerlijkheid van Christus en door de bezetting van de liefde tot Hem. En hoe menigmaal deze eerste liefde verlaten, het één uit het oog, en het ander in oog en hart weer terug kregen.

(2) Vroeger nergens banger voor dan voor de zonde, en dat uit liefde tot Jezus. Dat was door de gemeenschapsoefening met Hem, waar licht van afdaalde. En hoe staat het nu in het stuk van door het verenigd geloof tot rechtvaardigmaking dagelijks in Hem te blijven tot verzoening en uitzuivering? Is de zonde nog wel zulk een verschrikkelijk ding?

(3) Vroeger de gehele Christus met Zijn kruis en alle wegen, niet één uitgezonderd, op Zijn kosten gekozen. En nu beroerd door de minste tegenheid en menigmaal ver verwijderd van het kruis op te nemen en achter Christus te dragen. O, wat een dodelijke verzwakking.

(4) Vroeger nooit verlegen op zware posten, want de toegang tot Christus was open als Raadgever in die gevallen. Het afhangen van Hem bij ogenblikken waren de ademhalingen der ziel, en nu als onder de doden, ja als die in de e1-aven liggen. Dat men nou zeggen: Er is geen hoop meer, zo lang al in het graf! O nee, Hij wil Zijn volk en Hij zal hen uit de graven ophalen. Hij zal wederbrengen uit Basan en uit de diepte der zee.

En eindelijk, volk van God, die de arbeid in Jezus' ziel hebt veroorzaakt, nog het volgende tot uw bestiering.

- Denkt veel daaraan, dat gij van alle eeuwigheid, zo eeuwig als God eeuwig is, uitverkoren zijt, en dat tot de eeuwige heerlijkheid. Ziet dan wat u in dit korte proeftijdje op aarde past en betaamt. Zo gij hier op uw doorreis met andere dingen u laat ophouden, als gij straks in de hemel komt en daar droefheid zou kunnen zijn, dan zoudt gij tot die droefheid ook een eeuwigheid nodig hebben. Maar God zal daar alle tranen afwissen. Zoekt toch opnieuw langs de weg van vernedering in Christus overgezet te worden. Opdat Hij weer als Profeet uw verstand bezitte, als Priester uw consciëntie besprengt en reinigt, en als Koning u wil innemen. Denkt aan het gebed des Heeren.

- En ten laatste, dat die nog bewaard gebleven zijn en nog iets hebben van het inblijven in Christus, wakende en biddende gemaakt en bewaard mogen worden tegen de verzoeking van binnen en van buiten. O, zij hebben de beloften, zij zullen overwinnen en eens met Hem heersen als Koning op Zijn troon.

Amen.

DE CHRISTENNAAM

In de reden waarom de gelovigen christenen genaamd worden zien wij:

- A. Dat in de vraag aan de gelovigen de naam christenen gegeven wordt, en
- B. In het antwoord welke de redenen zijn van deze benaming.

A. Wat de naam christenen betreft, het woord christen is afgeleid van het woord Christus, het Hoofd, de Heere, Meester en Bruidegom van Zijn kerk. Het is een Griekse naam, welke ook in het Hollands wordt gebruikt, en het betekent één, die aan Christus, de Gezalfde, toebehoort. Wij vinden deze naam driemaal in de Bijbel vermeld. In Handelingen in Antiochië, in Handelingen door Agrippa, en: "Maar indien iemand lijdt als een christen, die schame zich niet".

- Van oude tijden af was het algemeen de gewoonte dat discipelen naar hun meester werden genoemd. In het Oosten werden de namen en merktekenen van hun heren op de voorhoofden der dienstknechten gebrand. Daarop wordt in de Openbaring meermalen gezinspeeld. In Openbaring zegt de engel: "Beschadigt de aarde niet, tot zij de dienstknechten onzes Gods zullen verzegeld hebben aan hun voorhoofden." Zo spreekt ook Jezus Zelf: "Die overwint, Ik zal op hem schrijven de naam Mijns Gods, en de naam der stad Mijns Gods, dat is het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel van Mijn God afdaald, en ook Mijn nieuwe Naam."

- Ook is er niets algemener dan dat een vrouw naar haar man wordt genoemd. Zo was het al van den beginne: "Men zal haar manninne heten, omdat zij uit de man genomen is." En ook is de vereniging van een hoofd met zijn leden zo nauw, dat zij één naam moeten dragen.

Daarom wordt de vergadering der gelovigen niet slechts christelijk, maar zelfs Christus genoemd: "Want gelijk het lichaam één is, en vele leden heeft, en al de leden van dit ene lichaam, velen zijnde, maar één lichaam zijn, alzo ook Christus." Ziet dus, dat naar het zeggen van Paulus uit Hem alle geslachten in de hemelen en op de aarde genaamd worden.

- Deze naam, christenen, wordt nu aan de discipelen van de Heere Jezus gegeven: "En het is geschied, dat zij een heel jaar tezamen vergaderden in de gemeente, en een grote schare leerden, en dat de discipelen te Antiochië eerst christenen genaamd werden." Welke naam christen, afgeleid van Christus, aan de gelovigen toekomt, en niet de naam jezuiet, afgeleid van Jezus. Want zij zijn met Jezus geen zaligmakers, maar wel met Christus gezalfden, naar hun mate. Tevoren werden zij discipelen genoemd, of discipelen des Heeren, of gelovigen, of broeders, of kinderen Gods, enz. Maar toen hun aantal vermeerderde en bijzonder onder de heidenen, werden Joden en heidenen, die discipelen van de Heere Jezus geworden waren, met één naam christenen genoemd.

- Deze benaming is het allereerst geschied te Antiochië, zijnde op die tijd de grootste en machtigste stad van geheel Azië, de hoofdstad van Syrië, de voornaamste woonplaats van de kerkmoorder Antiochus, die de antichrist van de oude tijd was. Van deze stad, waar de troon des satans was, heeft Jezus de naam van Zijn volk en Koninkrijk doen uitgaan, want de nieuwe naam van Zijn volk kon nooit roemruchtiger en in korte tijd door de gehele wereld verspreid worden dan door zulk een aanzienlijke en machtige stad.

- En opmerkelijk is hierbij, dat de naam van christenen hier het eerst gegeven werd aan de heidenen, of althans aan een gemeente, welke voor een gering deel uit Joden, en merendeels uit heidenen bestond. En dan wel te Antiochië, een heidense stad. Zo zou het openbaar worden dat God geen aannemer van de persoon is, maar dat in elk volk een ieder, die Hem vreest en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam is. En dat in Christus Jezus noch besnijdenis enige kracht heeft, noch de voorhuid, maar alleen het nieuwe schepsel.

Dan staat ons nog te onderzoeken welke redenen de onderwijzer heeft om zo persoonlijk te vragen: Waarom wordt gij een christen genaamd?

1. Dit doet de onderwijzer omdat toch elk mens wat heeft dat hij ervoor houdt velen bedriegen zichzelf met valse overleggingen, op hun wijze menende en zoekende in te gaan, en die het niet zullen kunnen. Salomo zegt: "Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods." Zoals de Joden zich er op beroemden dat zij Abrahams zaad waren, menende door dat uitwendige voorrecht tot de zaligheid gerechtigd te zijn. Zij wisten niet dat alleen het geestelijke zaad de Heere aangenaam was, en dat alleen die in Christus zijn, Abrahams geestelijk zaad zijn, en dat die alleen naar de belofenis erfgenamen zijn. Zo is het nu nog. Menigeen noemt zichzelf een christen en beroemt zich met en in die naam, omdat hij onder de christelijke religie geboren is, in Christus naam is gedoopt, belijdenis van de christelijke leer heeft gedaan, ten Avondmaal gaat, en een onbesproken wandel heeft. Vrienden, menigeen gaat met zulk een aller sterkste hoop en verwachting verloren. De Heere Jezus zegt: "Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere, Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet de wil Mijns Vaders, Die in de hemelen is".

2. Ook vraagt de onderwijzer dit om aan te tonen hoe weinigen het wel zijn, die waarachtig christenen zijn; dat er wel velen geroepen zijn, maar weinigen uitverkoren. Dat het maar een klein kuddeke is, waaraan de Vader naar Zijn welbehagen het Koninkrijk wil geven. Want indien zulke zaken, als in het antwoord worden opgegeven, vereist zijn om een waar christen te zijn, hoe velen missen deze en hoe weinigen hebben het. Is het zo, dat een iegelijk, die de naam van Christus noemt, dus zich een christen noemt, zich afscheidt van de zonde, hoe weinigen zullen er dan zijn!

3. En ook geeft de onderwijzer met deze manier van vragen het geoorloofde te kennen, ja de noodzakelijkheid en hoe zulks op de Bijbel is gegrond, dat de ene mens aan de andere vraagt naar de gronden van hetgeen hij voorgeeft te zijn. En voornamelijk wel in zulk een zaak van eeuwig belang brengt de liefde tot de naaste zulks mede. Daarom geeft deze man in Christus dan ook geen antwoord zoals wel de taal der goddelozen is: Mijn staat raakt u niet, enz. Integendeel, hij is bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die hem rekenschap van de grond zijner hoop afvordert, zoals nu uit het antwoord blijkt.

B. Zien wij dan de redenen van deze benaming, waarom de gelovigen christenen worden genoemd, welke de onderwijzer hier in zijn antwoord noemt. Als eerste grond wordt dan genoemd de betrekking, welke de gelovigen hebben op de Persoon van de Middelaar. De onderwijzer zegt: Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus ben.

Eerst moeten wij dus bezien wat door deze betrekking van een gelovige op Christus moet worden verstaan.

(1) Dit wil zeggen in Christus te zijn, of wel overgezet te zijn in Hem: "Zo dan indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbij gegaan, ziet, het is alles nieuw geworden." ; "In Welke - te weten Christus - ook gij zijt, nadat gij het Woord der waarheid, namelijk het Evangelie uwer zaligheid gehoord hebt; in Welke gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte." En: "Maar nu in Christus Jezus zijt gij, die eertijds verre waart, nabij geworden door het bloed van Christus." Het wil zeggen met Christus verenigd te zijn, tot Hem te komen, in Hem te geloven, gelijk deze woorden wel verwisseld worden: "Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren; die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten." Het wil zeggen één geest met Christus geworden te zijn: "Maar die de Heere aanhangt, is één geest met Hem." En : "Opdat Christus door het geloof in uw harten wone".

(2) Om nu de nauwheid van deze vereniging uit te drukken, kan men zeggen dat het is een eigenlijke, geestelijke, waarachtige en aller nauwste vereniging, welke wordt vergeleken:

- bij een wijnstok met zijn ranken;
- bij een boom met zijn enten;
- bij het hoofd en zijn leden;
- bij de spijs met het lichaam;
- bij een kleeft en het lichaam en: "Want zo velen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan."
- Ook bij een huis met zijn fundament : "Zo wordt gij ook Zelf als levende stenen gebouwd tot een geestelijk huis."
- Bij een huwelijksvereniging : "En Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid; ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en gij zult de Heere kennen." Hierdoor staan de schulden van de één op de rekening van de ander, en de rijkdommen, goederen en gerechtigheden van de één staan op de rekening van de ander. Alzo noemt de kerk de Heere Jezus: "De Heere onze Gerechtigheid."
- Ja, de Heere Jezus drukt deze nauwe verbinding uit: "Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn".

4. Deze band van vereniging is in de eeuwigheid begonnen: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem vóór de grondlegging der wereld." Alzo waren Christus' vermaken van eeuwigheid met de mensenkinderen. En deze band van vereniging wordt hier in de tijd gewerkt en gelegd: "Ik zwoer u en kwam met u in een verbond, en gij werd Mijne." ; "Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren; en die zal zich noemen met de naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren; en zich toenoemen met de naam van Israël." En deze band wordt in de eeuwigheid voltrokken: "Opdat Hij haar Zichzelf heerlijk zou voorstellen, een gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks".

Zien wij nu nog in het kort, hoe het toegaat als een ziel met Christus wordt verenigd.

Hiervan moeten wij iets zeggen, opdat elk zich bij deze zaken zou kunnen neerleggen en zou kunnen zien of hij deze betrekking op Christus heeft, of hij door het geloof een lidmaat van Christus geworden is, of dat hij deze grote zaak mist.

1. De Heilige Geest werkt in allen, die ooit lidmaten van Christus geworden zijn, vroeg of laat overtuiging van zonden en van hun verloren staat. Hij doet hun zien en geloven dat zij het van nature niet zijn, maar dat zij vreemdelingen van de verbonden der belofte zijn, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld. Ja, de Geest overtuigt zulk een ziel van haar diepe onmacht, voortspruitende uit diepe onwilligheid en hooggaande vijandschap. Dat ziet en gelooft zulk één met kracht: "Gij wilt tot Mij niet komen opdat gij het leven zoudt hebben."

2. En bijzonder overtuigt de Geest hem van zijn afkerig hart van de weg van vrije genade. Dit alles brengt deze mens aan het bidden en worstelen. Dan staat er van Paulus geschreven: "Zie, hij bidt." En als dan God daarbij Zichzelf in Zijn heiligheid en rechtvaardigheid of ook maar iets daarvan ontdekt, terwijl de weg van ontkoming voor zulk één verborgen is, wel vrienden, dan komt het er op aan. Is het een wonder, dat dan troost gezocht wordt bij de dood, wanneer het hemels Evangelie voor zulk een ziel bedekt en verborgen blijft? Doch waar God op zaligmakende wijze Zijn hand aanlegt, zulken bewaart Hij en aan zulken ontdekt Hij op Zijn tijd, wijze en mate dat wonderlijke Evangelie.

3. Zulke zielen houdt God aan het werk en die leert Hij roepen om bewaring voor bedrog en voor bet aangrijpen van valse christussen, die leert Hij roepen om de openbaring van Christus bij Zijn eigen licht. Daar is zulk een rusteloosheid bij als bij de kerk in: "Mijn oog vliet en houdt niet op, omdat er geen rust is; totdat de Heere uit de hemel mijn ellende aanschouwe en die zie."

En zoals bij David in andere omstandigheden, die zichzelf geen slaap en zijn oogleden geen sluipering wilde geven totdat hij een plaats voor de Heere had gevonden. Zo zuchten zulken ook om een plaats voor God en Christus in hun hart.

4. Aan zulk een ziel, die een waar lidmaat van Christus wordt, wordt op Gods tijd Christus geopenbaard, gelijk er geschreven staat: "Die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden; en Ik zal Hem liefhebben en Ik zal Mijzelf aan hem openbaren." En in Galaten zegt Paulus, dat het God behaagd heeft Zijn Zoon in hem te openbaren. Dit wordt een openbaring genoemd, zoals Jezus niet aan de wereld doet. Nu weten wij dat de wereld, of althans allen die onder het Evangelielicht leven, de uitwendige openbaring door het Woord genieten. Derhalve is dit een geheel andere openbaring. Tevoren heeft zulk een ziel ook wel geweten door onderwijs, horen en lezen, dat er een Jezus was. Maar de openbaring van Christus door de verlichting van de Geest van Christus aan en in zijn ziel, heeft zulk één tevoren niet gekend. Daarom zegt Job: "Met het gehoor der oren heb ik tevoren van U gehoord, maar nu ziet u mijn oog." Deze openbaring gaat gepaard met een rechte ontdekking van de wettische gestalte en de verkeerdheid, welke woont in het hart, en bijzonder ook van de onmacht.

5. Zulk een ziel ziet dan de hoge noodzakelijkheid om tot Christus te komen, zo ellendig als zij is, en echter toch van rondom gebonden zijnde, kan zij niet. Ja zulk één ziet zijn onwilligheid in al haar kracht. Tevoren meende hij dat Christus onwillig en hij gewillig was, maar nu ziet hij het heel anders. Daarom is het het werk des Geestes, zulk een ellendige, onmachtige, onder onwilligheid gebundene te leren om tot Christus te komen zoals hij is. Hem aan te nemen en zichzelf aan Hem over te geven met al zijn zonden en banden, zonder iets over te houden. O, dat kiezen van een arme, naakte en gekruiste Christus; alle wereldse en zondige vergenoegingen en gemakelijkheden op Golgotha bij Hem te verliezen, en dat op Zijn aanbieding, dat Hij zulk één, zo zondig, zo ellendig, zo gruwelijk, zo afkerig als hij is, wel hebben wil. En de ziel, waaraan dit gegeven wordt, wacht dan niet en stelt niet uit, maar zegt met Jeremia: "Zie, hier zijn wij, wij komen tot U", maak Gij mij maar alles, wat Gij weet dat ik wezen moet. Verbreek maar en bouw maar op, doe maar alles wat aan zulk een vuil en onwaardig iemand moet geschieden. Hebt Gij lust Uw schepseltje met vrije goedheid te beschamen, o God der liefde, Halleluja! Amen. Die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, komt zo tot Christus, en niemand anders kan tot Hem komen, tenzij de Vader hem trekt: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." Bijzonder spreekt in deze hetgeen Boaz tot Ruth zei nadat zij haar volk en haar vaders huis verlaten had en tot hem gekomen was: "De Heere vergelde u uw daad; en uw loon zij volkomen van de Heere, de God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen." De Heere geeft eerst uit vrije genade de daad, en dan hangt Hij er nog zulk een loon aan.

6. En eindelijk, gelijk de ziel zich van haar kant, met ál wat zij is en heeft, aan Christus overgeeft om de Zijne te worden, ontvangt zij ook de Persoon van Christus als

Profeet, Priester en Koning, met al wat Hij is en heeft, tot een eeuwige Inwoner in de ziel. Deze vereniging dus is wederzijds: "Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijne", en: "Ik ben mijns Liefsten, en Zijn genegenheid is tot mij." Door deze wederzijdse vereniging komen hun schulden op Christus' rekening, en krijgen de gelovigen gemeenschap aan de rijkdom en goederen van Christus. Wat moet hier een arme, naakte, vuile, mismaakte bruid, die van rondom in schulden zit, wel verbaasd staan! Al wat Christus is, dat is Hij voor haar. Tegen haar schulden ontvangt zij Zijn eeuwige gerechtigheid, welke door toerekening de hare wordt. Tegen haar onheiligheid en haar ongelijkvormigheid en onvolmaakte daden ontvangt zij Zijn Geest, Zijn heiligheid en volwichtige gehoorzaamheid. Tegen haar blindheid en dwaasheid ontvangt zij Christus tot licht en wijsheid in allerlei gevallen.

7. Ja, Christus wordt voor zulk een onmachtige tot sterkte, om in Hem vruchten te dragen: "Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen, zo zij niet in de wijnstok blijft; also ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Ik ben de Wijnstok, en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen". Alzo wordt Christus aan zulk een gelovige ziel bekend in al Zijn dierbaarheden. En de Heilige Geest leert haar met al haar noden, ellenden en behoeften in Hem te schuilen en in alle gevallen van Hem af te hangen om licht en kracht. Ja, Christus wordt voor zulk één al hetgeen Hij van de Vader geworden is: "Tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing".

Ziet nu verder hoe alleen door deze betrekking de gelovigen gemeenschap hebben aan de Goddelijke zalving van Christus. Wij zullen daarbij er op letten wat door de zalving van de gelovige moet worden verstaan. De onderwijzer zegt: En dat ik Zijn zalving deelachtig ben.

(1) Dit wil zeggen, dat de gelovigen mede deel en gemeenschap hebben aan die Geest, waarmede Christus zonder mate is gezalfd: "Maar Die ons met u bevestigt in Christus, en Die ons gezalfd heeft, is God; Die ons ook heeft verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven.

" Want de gelovigen zijn tevoren verordineerd om het beeld van de Zoon van God gelijkvormig te worden, en volgens Psalm 68 heeft Christus bij Zijn hemelvaart gaven genomen, om deze uit te delen onder de mensen. Dus lezen wij ook: "Doch gij hebt de zalving van de Heilige", en "En de zalving, die gijlieden van Hem ontvangen hebt, blijft in u." Dit kan ook niet anders. Een lidmaat van het Hoofd Christus moet Zijn zalving deelachtig zijn, want een hoofd kan niet zo rijkelijk en wel zonder mate worden gezalfd, zonder dat ook de leden van die zalving iets ondervinden: "Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op de baard, de baard van Aäron; die neder daalt tot op de zoom van zijn klederen. Het is gelijk de dauw van Hermon, en die nederdaalt op de bergen van Sion." Daarom staat er in Hooglied, dat de Naam van Christus is als een olie, welke wordt uitgestort.

(2) Deze zalving der gelovigen maakt hen in- en uitwendig bekwaam tot al hetgeen waartoe God hen roept. Het veroorzaakt in hen een geestelijk hart, het maakt hen krachtig in de Heere. Zij worden aangedaan met kracht uit de hoogte. En dit geeft hun goede moed en richt hen op: "Het is God, Die mij met kracht omgordt; en Hij heeft mijn weg volkomen gemaakt. Hij maakt mijn voeten gelijk als der hinden, en Hij stelt mij op mijn hoogten." Ook vloeit daaruit die geestelijke blijdschap, waar Jezus zegt: "De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren, en de dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten; om de treurigen Sions te beschikken, dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwde geest; opdat zij genaamd worden eikenbomen der gerechtigheid, een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde." Daarom zegt David ook, dit ervarende: "Gij zalft mijn hoofd met olie." Ja ook verspreidt die zalving een wonderlijke geur en reuk van de gelovigen naar buiten, zij maakt hen liefelijk en aangenaam. Wij lezen in Johannes dat het huis vervuld werd van de reuk der zalf. En: "Al uw klederen zijn mirre en aloë en kassie, uit de elpenbenen paleizen, vanwaar zij u verblijden." En door die liefelijke reuk zullen ook anderen getrokken worden naar waar zij het ook krijgen kunnen. Wel mag er daarom staan: "Uw oliën zijn goed tot reuk, daarom hebben U de maagden lief".

(3) Door deze zalving nu worden in de gelovigen ook drie ambten gevonden, waartoe zij bekwaam worden gemaakt. Dus naar hun wijze zijn zij ook profeten, priesters en koningen, doch hun ambten zijn van een ander soorten oneindig onderscheiden van de ambten van Christus, welke zo min aan hen kunnen worden medegedeeld als het Middelaarsambt. De ambten der gelovigen hebben zo veel overeenkomst met de ambten van Christus, en meer niet, als zij tot zaligheid nodig hebben, in zoverre die ambten hen vatbaar maken voor hemels onderwijs en bekwaam om zich aan de Heere op te offeren en om gesterkt in de strijd te mogen staan. Laat ons deze ambten eens elk in het bijzonder nagaan.

1. De gelovigen zijn profeten, echter niet door een buitengewoon ambt of ongemene profetische openbaring. Maar zij zijn het ten aanzien van hun genadestaat, door de gewone evangelische openbaring. Dit laatste zal nooit ophouden in de kerk, zo lang de Heere Zijn volk vergadert uit de gemene hoop des volks. Sommigen brengen tot bewijs voor dit algemeen profetisch ambt der gelovigen bij Psalm 105: "Tast Mijn gezalften niet aan en doet Mijn profeten geen kwaad." Duidelijk is in deze ook Joël, vergeleken met Handelingen: "Maar dit is het wat gesproken is door de profeet Joël: En het zal zijn in het laatst der dagen (zegt God), Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochteren zullen profeteren, en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen dromen dromen.

En ook op Mijn dienstknechten en op Mijn dienstmaagden zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten, en zij zullen profeteren." Dit past Petrus toe op al de gelovigen, zeggende: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zo velen als er de Heere onze God toe roepen zal".

Zien wij nu wat hun werk als profeten is.

(1) De onderwijzer zegt: Opdat ik Zijn Naam bekenne. Dit houdt in dat alle christenen Godgeleerden zijn: "Al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn."

- Want hun werk is, van God te ontvangen openbaringen van Zijn zalige verborgenheden: "Opdat de God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis; namelijk verlichte ogen uwe verstande." Dus krijgen zij een geheel ander inzicht in de geopenbaarde verborgenheden des geloofs dan zij ooit tevoren gehad hebben. Het wonderlijke en gepaste, dat er een Drie-enig God is, en wel zo bestaande als Hij bestaat, zien ze dan bij Goddelijk licht.

- En met betrekking tot de besluiten Gods, dat die zo eeuwig zijn als God eeuwig is. En wel bijzonder de voorverordining ten leven en ten verderve; zij wijzen de Almachtige daarin recht toe.

Dan wandelen zij in de rechte wegen des Heeren, waar anderen in vallen.

- Dan zien zij hoe God, Drie-enig zijnde, de God van een zondaar kan worden zonder de krenking van Zijn deugden.

- Dan ontvangen zij evangelische openbaringen van Christus aan en in hun ziel, waartoe zij wel eens in de binnenkamers worden geleid.

- Ja, zij worden wel eens krachtig ingeleid in hetgeen de goddelozen boven het hoofd hangt. Dan zien zij wel eens op de huizen van de goddelozen, en als Gods oordelen daarop wederkeren tot gerechtigheid, keuren zij die goed.

- Ook ontvangen zij er wel eens licht in - en dus zijn zij profeten - ten aanzien van de aanstaande dingen, hoe het hun en de goddelozen vergaan zal als zij de ogen sluiten.

- De zekerheid van die verwachting weegt bij hen zo zwaar, ook ten aanzien van de opstanding der doden en het laatste oordeel. Zaken, waaromtrent zij tevoren zulke atheïstische gedachten hadden.

- Ook worden hun wel eens getoond de dingen die achter het voorhangsel zijn, te weten iets van de heerlijkheid des hemels en van de zalige vreugde van het toekomstige leven.

- Ook wel van de schrikkelijkheid der hel en de eeuwige smarten, welke de goddelozen daar eeuwig wachten. Zij geven dus acht "op het profetisch Woord, hetwelk zeer vast is, als op een licht, schijnende ineen duistere plaats." En dit wordt profeteren genoemd: "Wij kennen ten dele en wij profeteren ten dele." Vrienden, is het dan niet waar wat de apostel zegt, dat de gelovigen de zalving van de Heilige hebben en alle dingen weten?

- En wel voornamelijk welke de weg naar de hemel is, die anderen onbekend is. Hoe zij met de Heere te werken hebben in duistere tijden, hoe zij in Christus toegang hebben tot de troon der genade, enz. Ziet dan hoe de gelovigen van God geleerd zijn.

(2) Het is voorts ook hun werk, profeten zijnde, hetgeen aan hen ontdekt is ook aan anderen te openbaren. Zij zijn geroepen: "opdat zij zouden verkondigen de deugden Desgenen, Die hen uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht." Daarom zegt de Heere: "Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen Mijn lof vertellen".

• Dit openbaren en leren zij aan anderen met woorden. En wel door het bekennen of belijden van de naam van Christus, ondanks de vijandschap van anderen: "Een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is: "Dewijl wij nu dezelfde Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken; zo geloven wij ook, en daarom spreken wij ook." En dus gelovende met het hart, belijden zij met de mond ter zaligheid.

• Ook door godvruchtige samensprekingen met hun huisgenoten en bekenden, ja met iedereen: "En gij vaders, verwekt uw kinderen niet tot toorn, maar voedt hen op in de lering en vermaning des Heeren." En in onderlinge bijeenkomsten, die zij ook niet mogen nalaten, gelijk Paulus zegt in Hebreeën. Want dit zal toch bijzonder de bedoeling van deze tekst zijn, daar toch de Hebreeën wel wisten dat zij de openbare godsdienstoefeningen, deze eerste instellingen, niet mochten nalaten. Paulus wekt er alle gelovigen zelfs toe op: "IJvert om de geestelijke gaven, maar meest dat gij moogt profeteren." En dan zegt hij er bij wat dit profeteren is: "Die profeteert, spreekt de mensen stichting en vermaning en vertroosting." En: "Geen vuile rede ga uit uw mond, maar zo daar enige goede rede is tot nuttige stichting, opdat zij genade geve die, welke dezelve horen." Dit wordt gelast: "Vermaant elkander, sticht de één de ander, en wel zo lang als het heden genaamd wordt."

Bijzonder past hier wel: "Opdat gij moogt onberispelijk en oprecht zijn, kinderen Gods zijnde, onstraffelijk in het midden van een krom en verdraaid geslacht, onder welke gij schijnt als lichten in de wereld; voorhoudende het Woord des levens, mij tot een roem tegen de dag van Christus." Paulus toont daar aan, dat hij hier niet tegen was. En waarlijk, dit is de aard van het genadeleven: anderen te grijpen uit het vuur, ondanks tegenstand en vervolging of zelfs levensgevaar, want de wet der liefde Gods, en des naasten is in hun hart geschreven. En God heeft over dat eenvoudige werk menigmaal, ja te allen tijde, Zijn zegen gegeven.

- Ook door het zingen van psalmen en geestelijke liederen: "Sprekende onder elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liedekens, zingende de Heere in uw harten." En: "Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid; leert en vermaant elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zingende de Heere met aangenaamheid in uw hart".

- Ook leren de gelovigen als profeten anderen door hun levenswandel. Dit leren door de wandel noemt Petrus "Zonder woord anderen te winnen." En: "Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken." Dit is het krachtigste middel om mensen te trekken: de wandel bij het woord. Dat raakt het gemoed het meest, zelfs van de vijandigste mens.

Het overreed hen opdat ogenblikken kan ook een middel zijn tot hun bekering. Ziet gij wel, vrienden, dat het geen geveinsden zijn, zoals de goddelozen hen noemen, die uit een vernieuwd beginsel, uit liefde tot God en tot hun naasten, hun licht laten schijnen! De Bijbel noemt hen geestelijke profeten.

- Ook leren zij door hun wandel bij hun sterven. Dan voleindigen zij hun profetie, dan bevestigen zij deze nog en houden zich bij hetgeen zij in hun leven hebben gesproken. Dat doet de wereld niet. Hetgeen de wereldling gesproken en gedaan heeft, kan hem alleen benauwen, maar dan gaan de gelovigen menigmaal bemoedigd door het dal van de schaduw des doods, een zalige hoop hebbende, en een verwachting die niet zal worden afgesneden.

- Bijzonder leren wel dezulken, die tot het martelaarschap geroepen worden. Het bloed en de dood der martelaren is toch te allen tijde het zaad der kerk geweest. Als de goddelozen het krachtigst tegen het werk van God gekant zijn en dit vervolgen, ja menen het te overwinnen, als zij de kerk menen uit te roeien, dan heerst Christus: "Wees getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens." En: "Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader en moeder, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn." Hoewel alle gelovigen tot dit uiterste niet worden geroepen, evenwel haat de wereld hen, omdat zij van de wereld niet zijn. Jezus heeft hun voorzegd, dat zij door vele verdrukkingen zullen ingaan in het Koninkrijk der hemelen, en dat allen, die in Christus godzalig willen leven, vervolgd zullen worden.

2. De gelovigen zijn door deze Goddelijke zalving priesters: "Gijlieden zult priesters des Heeren heten." Hun priesterschap bestaat echter niet hierin, dat zij redeloze dieren offeren. Ook niet in het doen van onbloedige offeranden, door Christus Zelf onder de gedaante van brood en wijn telkens tot verzoening te offeren. Want Christus is eenmaal inde voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonden teniet te doen door Zijns zelfs offerande . En Christus heeft met één offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden. Maar hun gehele priesterschap is geestelijk, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus. Het werk van de gelovigen als geestelijke priesters omschrijft de onderwijzer als volgt: Opdat ik mijzelf als een levend dankoffer Hem offere.

(1) Dit houdt in dat zij staan voor het aangezicht des Heeren, en wel in heilige klederen, en alzo vrijheid en soms ook vrijmoedigheid hebbende om op een gemeenzame wijze tot God te naderen en met Hem te verkeren. Ja, in de klederen van Christus staan zij volmaakt, want door de rechtvaardigmaking zijn zij volmaakt in Christus. Zij zijn bekleed met een rein blinkend fijn lijnwaad welke zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen. Het zijn de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid. Daarom staat er geschreven in Psalm, dat haar kleding is van gouden borduursel. In gestikte klederen zou de bruid tot de Koning worden geleid. En daarom zegt Christus tot Zijn bruid: "Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u." Ook hebben zij een volmaakt heidin delen: "Die in Christus is, is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden." En alzo hebben zij in die klederen vrijheid om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, welke Hij voor ons heeft ingewijd door het voorhangsel, dat is door Zijn vlees.

(2) Het offeren is hun voornaamste werk als priesters.

- Zij offeren hun oude mens op door het doden van de leden, die op de aarde zijn. Het reukwerk van hun gebeden gaat op als een offerande voor God, van de hand van de ongeschapen Engel.

- Zij offeren een gebroken geest en een verslagen hart - waar zij geen weg mee weten - aan God op: "De offeranden Gods zijn een gebroken geest. Een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten."

- Zij offeren het lofoffer der dankzegging op: "De offerande des lofs, dat is de vrucht der lippen, die Zijn Naam belijden."

- Zij offeren hun aalmoezen aan de Heeren heiligen die gaven aan Hem: "En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zodanige offeranden heeft God een welbehagen."

- Zij offeren hun lichaam en ziel en al wat zij hebben aan God op tot een levende, heilige en Gode wèlbehagelijke offerande. Het is het leven van hun geest wanneer zij hun naam, hun achting, hun goed, hun geestelijk en tijdelijk werk, de regering over zichzelf en het bestuur over hun zaken aan de Heere mogen opofferen.

- Als de Heere hen daartoe roept en genade schenkt, zijn zij dan ook bereid, en zien zij er zelfs een kroon in, om zich aan de Heere in de marteldood tot een drankoffer op te offeren. Paulus zegt: "Ja, indien ik ook tot een drankoffer geofferd worde over de offerande en bediening uws geloofs, zo verblijd ik mij, en verblijd mij met u allen." En: "Want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd mijner ontbinding is nabij".

(3) En als geestelijke priesters treden zij ook tussen. Zij treden tussen de Heere en het volk en staan dus tussen de voorhof en het altaar: "wenende en roepende: o Heere, spaar toch Uw volk." Daarom zijn de gelovigen het heilige zaad en de steunsels van een land, van een stad, van een familie en van een huis. Zij zijn als most, die er is in een bos druiven. Ja, zo dragen zij elkanders lasten en zijn aldus als de haageiken, zelfs na het afvallen van de bladeren, elkander tot steun. Want waar slechts twee of drie op aarde in de Naam van Christus samenstemmen over enige zaak, die zal hun geschieden. En in Johannes staat: "Zo wat gij wilt, zult gij begeren, en het zal u geschieden." Ziet vrienden, welk een nuttig volk Gods volk op aarde is. Zij zijn als geestelijke priesters ook bezig in de dingen, die bij God te doen zijn.

3. En tenslotte zijn de gelovigen door deze Goddelijke zalving ook koningen: "Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijn Vader": "Een koninklijk priesterdom." Dit was voorzeggd): "Gij zult een sierlijke kroon zijn in de hand des Heeren een koninklijke hoed in de hand uws Gods". Deze gesteldheid en het werk van de gelovigen als geestelijke koningen omschrijft de onderwijzer aldus: En opdat ik met een vrije consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere. Hier wordt verklaard de verheven staat van de gelovigen. Zij hebben toch in de grond een koninklijke geest, voortreffelijker dan hun naasten. Er was een voortreffelijke geest in Daniël en zijn metgezellen. Deze wordt ook genoemd een vrijmoedige geest . Zij hebben ook een edelmoedige geest, want zij achten eigen gerechtigheden en krachten, wereld en grootheden, staat, eer, rijkdommen, vermakelijkheden - waar de blinde wereld zo veel mee op heeft - voor schade en drek. Deze geest was ook in Mozes: "Door het geloof heeft Mozes, nu groot geworden zijnde, geweigerd een zoon van Farao's dochter genaamd te worden; verkiezende liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben; achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom te zijn dan de schatten in Egypte; want hij zag op de vergelding des loons. Door het geloof heeft hij Egypte verlaten, niet vrezende de toorn des konings; want hij hield zich vast, als ziende de Onzienlijke". Daarom worden zij vergeleken bij de paarden en de wagens van Farao. En ook bij het paard van de Goddelijke Majesteit in de strijd. Het antwoord van de onderwijzer wijst er ook op, dat in hun ziel een gelukzalig Koninkrijk der gerechtigheid en des vredes is opgericht. En daaruit ontstaat die buitengewone gerustheid en blijdschap des gemoeds: "En het werk der gerechtigheid zal vrede zijn; en de werking der gerechtigheid zal zijn gerustheid en zekerheid tot in eeuwigheid. En Mijn volk zal in een woonplaats des vredes wonen, en in stille, geruste plaatsen." Paulus noemt dit: "Het Koninkrijk Gods is gerechtigheid, en vrede en blijdschap door de Heilige Geest".

Maar wat is nu wel het Koninkrijk van deze geestelijke koningen?

(1) Zij hebben allen een zeer groot gebied. Zij strijden en overwinnen en heersen als helden, die hetslijk der straten treden, en die beschamen degenen, die op paarden rijden.

- En dit doen zij over de zonden, lusten en begeerlijkheden des vleses. Al doen deze groot geweld op hun ziel, zodat zij wel schijnen onder te liggen, zij scheppen soms moed en beginnen de strijd opnieuw op hun knieën: "De zonde zal over u niet heersen", en: "Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, Die ons liefgehad heeft."

- Ook over de wereld en de verouderde en kwade gewoonten van dezelve. Waar de grootsten der aarde en de wijsten in natuurlijk oordeel en verstand als zotten en slaven onder gebonden liggen, daarover heerst deze arme gelovige: "Al wat uit God geboren is, overwint de wereld." En zegt Paulus: "Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal mij onder geen macht laten brengen".

- En tenslotte gaat hun koninkrijk ook over de satan en zijn werkingen. En dat waar alle natuurlijke mensen, die menen vrij te zijn, als arme slaven onder satan moeten zuchten. Dezen moeten wandelen naar de wil van de overste van de macht der lucht, die krachtig in hen werkt en die hen gevangen houdt naar zijn wil, zodat zij niet anders kunnen willen dan hem dienen, enz. Maar deze weerstaan deze geestelijke koningen, als vast zijnde in het geloof. De God des vredes vertreedt hem onder hun voeten. En alzo overwinnen zij hem ook als de verklager der broederen. En het is de nadrukkelijke belofte: "En degenen, die geloofd zullen hebben, zullen deze tekenen volgen: in Mijn Naam zullen zij duivelen uitwerpen; met nieuwe tongen zullen zij spreken".

(2) Als geestelijke koningen bezitten zij koninklijke goederen en rijkdommen, hoewel hier aan deze zijde van de eeuwigheid niet altijd aardse. Want het zijn hier niet vele rijken, niet vele edelen, niet vele machtigen. Maar alles wat zij hier in het tijdelijke hebben, daarop heeft Christus door Zijn bloed het recht voor hen verworven. En behalve dit, de wereld, de tegenwoordige en de toekomstige dingen zijn van hen, omdat zij van Christus zijn. Al de anderen zijn maar gebruikers, doch geen bezitters of eigenaars.

(3) Ook staat de gelovigen nog veel te wachten. Zij zullen op de jongste dag het aardrijk beërven, als zij geen verdorven hart meer zullen hebben om er mede bij God vandaan te lopen. Zij zullen hierna het aardrijk bezitten, en dan zal God op een volmaakte wijze Zijn eer daarvan ontvangen. Nu hebben zij reeds het recht er op, maar tot hun bestwil onthoudt de Heere het nu nog aan hen. Maar nu bezitten zij reeds hemelse en geestelijke rijkdommen: "Want de armen dezer wereld heeft God uitverkoren om rijk te zijn in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks." Schatten van rijke en zekere beloften, waarvan zij op des Heeren tijd, en als zij het nodig hebben, de vervulling van genieten, en dan gewaar worden dat al de beloften in Christus Jezus ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid. Schatten van wijsheid, van licht en genade, en langheid der dagen in hun rechterhand, in hun linkerhand rijkdom en eer. En wat hebben zij te verwachten? Boven hun hoofd hangt hetgeen David op deze wijze omschrijft: "O hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen." En Paulus noemt het een zaligheid, die geen oog heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklimmen, en welke God bereid heeft voor die, die Hem liefhebben. Het geringste vonkje licht hiervan in het hart willen zij voor niets ter wereld ruilen. Ja komt dit tegenover werelden in de weegschaal, dat heerlijke in hun hart doet deze aanstonds naar dat koninkrijk overslaan.

(4) En tenslotte, al hetgeen wij noemden maakt hen als geestelijke koningen heerlijk en majestueus, zelfs in de ogen der wereld: "Wie is zij, die er uitziet als de dageraad, schoon gelijk de maan, zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren?" Daarom noemt de Schrift de gelovigen de heiligen en heerlijken, die op de aarde zijn. En: "Heiligen van hoge plaatsen." In Handelingen staat, dat het volk hen wel eens in grote achting houdt, ja God Zelf spreekt alzo van Zijn volk tot volken en koningen. "Ook bestrafte Hij koningen om hunnentwil, zeggende: Tast Mijn gezalfden niet aan en doet Mijn profeten geen kwaad." Als God met hen is; dat doet hen voor de wereld ontzaggelijk zijn. Ja, hier in de tijd wacht hun de overwinning, dat aan hen nog enigen gegeven zullen worden, die tot de synagoge des satans behoorden; tot degenen, die, zeggen dat zij Joden zijn en zij zijn het niet, maar liegen. Jezus zegt: "Ziet, Ik zal maken dat zij zullen komen en aanbidden voor uw voeten, en bekennen dat Ik u liefheb." En ook wacht hun na de tijd, dat zij met Christus als koningen zullen zitten in Zijn troon, zoals Hij overwonnen heeft en met Zijn vader is gezeten in Zijn troon. Om dan als koningen over alle schepselen te regeren.

Toepassing

A. Och vrienden; wat is het een heerlijk geluk, een christen, een waar lidmaat te zijn, en wat zijn er toch velen, die dit menen, het zich verbeelden en het zichzelf maar opdringen, en die het toch niet zijn. Die rusten op een inwendige hoop en verwachting, zonder enige grond. Als u met uw verstand de zaken maar recht hebt nagegaan, dan zoudt gij daarin hebben kunnen vernemen dat u geen lidmaat van Christus zijt. Mocht u het geluk hebben dat God u dit deed zien! Want daar zou uw heil mee kunnen beginnen. Wij zullen tot dat doel enige dingen noemen, waaruit iemand tot zijn ontdekking kan weten, dat hij geen lidmaat van Christus is, ook al heeft hij voor zijn leraar belijdenis gedaan en al gaat hij ten Avondmaal.

1. Die is geen christen, die op zijn geboorte uit christelijke ouders, of op zijn Doop, zijn belijdenis, zijn openbare en bijzondere godsdienstplichten, zijn burgerlijke wandel of eerlijkheid rust. Het rusten daarop zonder hart veranderende genade is het duidelijkste bewijs daarvan. Simon de tovenaer was ook gedoopt. De jongeling had van zijn jonkheid aan al de geboden onderhouden en zag toch dat hem wat ontbrak. De farizeeër vastte tweemaal per week en gaf tienden van al zijn goed aan de armen. En toch waren dezen allen geen waar lidmaat van Christus. In Openbaring lezen wij, dat er waren die zeiden dat zij Joden waren, en zij waren het niet, maar logen. Mensen, zult gij u aan deze verbeelding vasthouden tot uw dood? Wat zult gij dan in een eeuwige verbaasdheid uw ogen open doen, en wat zal de ontzetting in uw ziel groot zijn als gij uw ogen sluit. Och, gelooft het toch niet langer; dat gij het toch mocht loslaten. Zucht, dat God u de ogen opene aan deze zijde van de eeuwigheid!

2. Die is geen christen, die in zijn hart een vijand van het werk van God in de ziel van anderen is. Die het niet verdragen kan, dat deze of gene van zonden wordt overtuigd en bekommerd over zaken van eeuwig belang. Dat kunt gij weten aan die inwendige afkeer van Gods volk, en aan de gesteldheid van uw hart als in uw huis, onder uw kinderen, vrienden of bekenden, eens iemand in zijn hart geraakt wordt, die uitroept: "Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?" Mensen, springt uw hart dan van blijdschap op, of zegt ge dat men het zo nauw niet moet nemen? Het is een bewijs, dat ge een andere heer en koning hebt dan Christus, namelijk de engel des afgronds. En het is uw naam, welke Jezus tot de Farizeeën sprak: "Gij zijt uit de vader de duivel".

3. Die is geen christen, die een gedeeld hart heeft. Die met zijn hart in de zonde, in de wereld of in iets buiten Christus leeft, en die evenwel om zijn consciëntie te stillen alle openbare godsdienstplichten waarneemt, ja in zijn eenzaamheid zelfs bijzondere, en die het houdt met godsdienstige mensen. Die zeggen wel eens dat zij daar voor zijn, dat zij alles doen wat zij kunnen om zalig te worden, dat de mens naar de eeuwigheid gaat en hoe ongelukkig die en die grote zondaars of ongodsdienstigen wel zijn. En als dezulken eens aangesproken worden over die zonden of afgoden, waar zij aan vast zitten, dan kunnen zij dat niet verdragen en zeggen dan: Zou het nu juist daar op aan komen? Dat zijn maar inbeeldingen en dat is zwaarhoofdigheid, enz. En onder die zijn er wel eens enkelen, die ontwakening in hun consciëntie hebben en dan overreed zijn dat zij de zaken missen. Maar op het aller verst zijt gij dan als Agrippa een bijna-christen, en gij komt niet zo ver als de jongeling in Matthéüs. Die kwam nog tot de verachte schare, waar Jezus was, en dat voor zulk een groot man, die veel goederen had.

- O mensen, die niet meer hebt, ik kan u uit Gods Woord verzekeren, - en zie maar of het niet zo is, - u hebt nooit uw verloren staat buiten Christus recht gezien. En ook niet het gevaar, waarin u verkeert.

- U hebt nooit uw zonden, bedreven tegen zulk een goeddoend God, gezien, en u hebt nooit recht berouw gehad dat gij God vertoornd hebt, Die u zo heeft wèl gedaan.

- U hebt nooit recht gezien waarop u rust en u bent nooit van uw natuurgrond afgeraakt. Gij zijt nooit in waarachtige onderhandeling met Christus geweest over uw staat. Gij hebt op de grond van uw hart nog nooit liefde gehad voor Gods volk, en gij zijt nooit waarlijk ontdekt aan de bedrieglijkheid van uw hart.

- U hebt nooit recht onder ogen gezien hoe ver een mens bij algemeen licht kan komen en toch genadeloos blijven. O mens, al bracht gij het nog verder op uw eigen grond, ja al kwam u met de dwaze maagden tot aan de poort van de hemel, indien gij hier niet wordt ontdekt, dan zult gij, hoe nabij gij ook zijn moogt, voor de deur sterven. Hoeren en tollenaars gaan dezulken menigmaal voor. Wat moet er toch een groot werk aan u geschieden! Ja, niet minder dan dat een Goddelijke hand u van hoog laag maakt, en u brengt bij uw natuurstaat, bij de scheiding, welke er is tussen God en uw ziel. En komt gij daar niet, dan zult u sterven. Wèl mag u uzelf afvragen: wat zal er nog van mij worden? Ja, wat zal er van u worden! Valt op uw knieën en vraagt dat aan de Heere. U mocht er nog iets van krijgen. Het is nog tijd, maar wij weten niet hoe lang nog. Weest daarmede werkzaam en haast u.

B. Dat toch Gods volk hun zalving tot hun heiliging mocht zien, en al wat aan hen is gedaan. Maar sommigen gaan er zo bekommerd en donker heen en kunnen zichzelf niet onderscheiden. Zucht toch om licht en legt u er bij neer, dan zullen wij u nog eens enkele zaken noemen, waaraan u zou kunnen weten dat gij een christen zijt.

1. Christenen hebben Christus lief. Hoe ellendig zij ook mogen zijn, zij zien naar boven waar Christus is. Zij klagen hartelijk over hun liefdeloos hart, en zij zijn blijde als er een plaatsje voor Christus in hun hart gevonden wordt.

2. Christenen houden het met christenen. Levenden houden het niet met de doden, want die stinken en brengen hun nadeel toe. Aan de liefde onder elkander plegen zij gekend te worden.

3. Christenen hebben lust in het werk van een christen. Hun ziel leeft als zij zich zo eens geheel kunnen overgeven, als zij iets van de geestelijke strijd in zich gewaar worden. Zij hebben niets liever dan dat Christus Zijn hand aan hun zonden legt en de wortel van hun kwaad raakt. Dat zou hun hemel zijn.

4. Christenen zijn edelmoedigen. Wilt gij daar eens iets van zien? Wel, al boodt u aan de vromen, - al verkeren zij nog zo veel in het duister voor zichzelf, - een wereld vol goud aan, onder voorwaarde dat zij God verlieten, zij zouden het niet eens in overweging nemen. Het ligt in hun hart, dat zij liever aan de voeten van Jezus sterven, dan dat zij terugkeren zouden. Ja, is het niet edelmoedig, zijn zielen eeuwige staat te wagen en toe te vertrouwen aan een arme, bebloede, naakte Christus, hangende aan een kruishout tussen twee moordenaars, Die buiten Jeruzalem is gestorven? Vrienden, menigeen ziet dit niet aan voor edelmoedigheid, omdat hij niet weet wat het is ontdekt te zijn, zich verloren te zien en zekerheid te zoeken. Maar deze edelmoedigheid ligt alleen in het geloof.

5. Christenen zijn kruisdragers: Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op, en volge Mij." De wereld haat hen, omdat zij van de wereld niet zijn. Als zij maar eens iets geloven dat God met hen is, dan kunnen zij wel een kroon en heerlijkheid zien in de verdrukking. Doorgaans hebben zij wel iets in- of uitwendig, of ook wel veel, dat hen drukt. Het is tot hun heiliging, een doorn in hun vlees, maar de Heere Jezus zal er hen met eer doorheen helpen.

Dat woord is waar: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, dat gij zult schreien en klagelijk wenen, maar de wereld zal zich verblijden; en gij zult bedroefd zijn, maar uw droefheid zal tot blijdschap worden".

6. En tenslotte, christenen verlangen te zijn waar hun Hoofd Christus is. Ja vrienden, dat ligt op de bodem van hun hart, zij willen hier niet blijven. En dat blijkt uit hun zuchten over de zonden, over de onvernederdheid, over de hardigheid en liefdeloosheid van hun hart, over dat zij het maar niet te boven kunnen komen. En het blijkt ook uit het leven van hun hart als er eens enige verandering komt. Vrienden, u zult het nog eens ondervinden dat dit waar is.

Moge het volgende tot uw besturing dienen.

- Houdt u hier op de reis niet meer op met de dingen en mensen van de tijd, dan u maar even nodig hebt. Dat zou groot en voordelig voor u kunnen zijn.

- Zoekt hier op de plaats waar gij zijt gesteld te werken tot uitbreiding van Gods Koninkrijk. Om in en buiten uw huis volk te werven in de dienst van Christus. Want dat is toch een werk, dat in de hemel niet meer kan plaats hebben.

- Bidt veel voor uw leraren, dat God hen terzijde moge staan en in hen werken, en dat Hij het voor hen opneme tegen hun vijanden.

- En zoekt door de Geest recht uw onmacht tot enig werk te zien. Want uit die diepte mocht gij geholpen worden om in de sterkte van Christus te staan en te werken.

Tot uw opwekking en bemoediging in de strijd moge nog het volgende dienen.

- Uw Hoofd is door de weg van vernedering zo uitermate verhoogd. En gij, duistere ziel, wilt immers geen andere weg, dan ook door strijd en verdrukking te mogen ingaan. En hoe donkerder uw weg nu ook wordt, hoe meer eer Christus van u krijgen en hoe heerlijker uw verlossing zijn zal.

- De tijd is kort. Spoedig zult u daar zijn waar uw Hoofd is. Hij is reeds heengegaan om u plaats te bereiden. Dat zal een verandering zijn, als u met engelen, met de vier dieren en ouderlingen op het aangezicht zult vallen en God aanbidden. Wij lezen in Openbaring, dat één uit de ouderlingen vroeg: "Wie zijn dezen en vanwaar zijn zij gekomen?" En het antwoord was: "Zij komen uit de grote verdrukking en zij hebben hun lange klederen gewassen en wit gemaakt in het bloed des Lams." Dat was de reden waarom zij daar kwamen. Daarom zijn zij voor de troon.

Amen.

ZONDAG 13
vraag 33 en 34

Vraag 33:

Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genaamd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?

Antwoord:

Daarom, dat Christus alleen de eeuwige natuurlijke Zoon van God is, maar wij zijn om Zijntwil uit genade tot kinderen Gods aangenomen.

Vraag 34:

Waarom noemt gij Hem onze Heere?

Antwoord:

Omdat Hij ons met lichaam en ziel van al onze zonden, niet met goud of met zilver, maar met Zijn dierbaar bloed gekocht en van alle geweld des duivels verlost, en ons alzo Zich tot een eigendom gemaakt heeft.

HET GODDELIJK ZOONSCHAP EN DE
DAARUIT VLOEIENDE HEERLIJKHEID VAN CHRISTUS

Bij de behandeling van de onderscheidene benamingen van de Middelaar, hebben wij nu die Namen besproken, welke zien op de ambten van de Middelaar, Jezus Christus, zoals deze betrekking hebben zowel op de verwerving als op de dadelijke toe-eigening van de zaligheid. Gaan wij nu over tot de bespreking van die namen, welke zien op de naturen van de Middelaar, en waarop deze beide naturen zijn gegrond, in de zondagen 13 en 14.

Daarin behandelt de onderwijzer de Goddelijke natuur van de Middelaar, in de artikelen des geloofs beschreven:

- Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere, in zondag 13.
- En de menselijke natuur van de Middelaar, welke in de artikelen des geloofs wordt aangewezen met de woorden: Die ontvangen is uit de maagd Maria, in zondag 14.

Onze stof voor nu is dan de Goddelijke natuur van de Middelaar, welke de onderwijzer zeer duidelijk en onderscheiden en gegrond behandelt in deze 13^e zondagsafdeling.

Letten wij daarbij met de onderwijzer op twee hoofdzaken:

- I. Het eeuwig en natuurlijk Zoonschap, als de grondslag van de Godheid van de Middelaar, hetwelk ten aanzien van Zijn Goddelijke Persoon wordt aangeduid met: Zijn eniggeboren Zoon (vraag 33).
- II. Hoe en op welke wijze de Zoon van God, uit kracht van Zijn eeuwig Zoonschap de heerschappij hebbende, ook als Middelaar de Heere en Eigenaar van Zijn volk wordt, in de artikelen uitgedrukt als: onze Heere (vraag 34).

Wat betreft het eerste, letten wij daarin:

- A. In het kort op de vraag van de onderwijzer.
- B. Op de redenen en gronden, welke de onderwijzer in zijn antwoord opgeeft, waarom de tweede Getuige in de hemel de eniggeboren Zoon van God is, in tegenstelling met de gelovigen.

A. De onderwijzer gaat er in zijn vraag van uit, dat Christus de Zoon van God genoemd wordt. Hiervan is de Bijbel vol en dit zal nog nader in het vervolg blijken. Hij gaat er ook van uit, dat de gelovigen Gods kinderen zijn. Hierbij hebben wij te bezien wie er zoal zonen en kinderen van God genoemd worden, en ook hoe en uit kracht waarvan zij zulks zijn. In het bijzonder ten aanzien van het geestelijk kindschap der gelovigen zullen wij de redenen daarvan aanwijzen bij de behandeling van het tweede deel van het antwoord. Dan zal vanzelf wel blijken het grote onderscheid tussen het kindschap der gelovigen en het Zoonschap van de tweede Getuige in de hemel.

In oneigenlijke zin worden kinderen Gods genoemd:

1. De Heere Jezus ten aanzien van Zijn menselijke natuur, zoals de Vader Hem het lichaam heeft toebereid. Omdat de Goddelijke natuur met de menselijke natuur is verenigd: "De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen.

Daarom ook dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden." En uit oorzaak van de Vaderlijke gezindheid en liefde tot de Persoon van de Middelaar: "Want Hij heeft van God de Vader eer en heerlijkheid ontvangen, als zodanig een stem uit de hoogwaardige heerlijkheid tot Hem gebracht werd: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Welke Ik Mijn welbehagen heb." Doch hiervan zal in de

volgende zondagsafdeling wel worden gesproken.

2. In oneigenlijke zin zijn ook de engelen kinderen Gods: "Er was dan een dag als de kinderen Gods kwamen." In de grondtekst staat: zonen Gods. Zij worden zo genoemd uit kracht van hun voortreffelijke geestelijke natuur en de bevestiging in hun geluksstaat en hun hoge ambtsbedieningen. Daarom worden zij ook wel goden genoemd.

3. In oneigenlijke zin zijn het ook de mensen, en wel op verschillende manier.

- In de eerste plaats Adam, en in hem het ganse mensdom: "De zoon van Enos, de zoon van Seth, de zoon van Adam, de zoon van God", uit kracht van schepping, en wel naar het beeld van God.

- Ook de overheden: "Ik heb wel gezegd: gij zijt goden, en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten. Nochtans zult gij sterven als een mens, en als één van de vorsten zult gij vallen." Zij zijn dit uit kracht van hun hoge en rechterlijke ambtsbediening op aarde, in de plaats van God.

- Ook uitwendige belijders of leden van de uiterlijke openbaring der kerk, uit kracht dus van een uitwendige gemeenschap en een daarvan afgeleid recht. In Genesis worden zulken zonen van God genoemd, die zich vermengden met de dochteren der mensen.

- Maar tenslotte en voornamelijk, op een bijzondere wijze, worden de geloven kinderen Gods genoemd. Want de engelen worden tot hun dienst uitgezonden. Christus noemt hen Zijn broeders. Zij zijn niet alleen kinderen, maar ook erfgenamen. "Erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus. Zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden".

De reden van het zoonschap of kindschap van de gelovigen zullen wij uit het tweede deel van het antwoord van de onderwijzer hier invoegen. Hij zegt: Wij zijn om Christus' wil uit genade tot kinderen Gods aangenomen.

- Het kindschap der gelovigen is derhalve uit kracht van geboorte uit God: "Welke niet uit den bloede, noch uit de wil des vleses, noch uit de wil des mans, maar uit God geboren zijn."

- Uit kracht van de aanneming tot kinderen: "Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil." En: "Ziet hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden."

- Wij zijn kinderen door het geloof: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." En er staat in Galaten, dat dezulken kinderen Gods zijn door het geloof. En wel zoals de onderwijzer zegt: Om Christus' wil. Dat is, omwille van Zijn waardige Persoon, waarmede de gelovigen ondertrouwd zijn. Ook omwille van het door Hem verdiende rantsoen en gerechtigheid, en door de kracht van de Geest van Christus. God heeft Zijn Zoon gezonden, opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden. En: "Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus. Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen." Ook vloeit hieruit voort de Vaderlijke gezindheid tot Zijn volk, waardoor Hij Zich als een Vader gedraagt: "Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige." Deze allen nu zijn zonen en dochteren in oneigenlijke zin. Zie derhalve hoe gepast het is als de onderwijzer deze vraag doet: Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genaamd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?

1. Want de onderwijzer geeft met dit vragen gelegenheid om de wonderlijke en onbegrijpelijke geboorte van de tweede Getuige in de hemel na te speuren. Waarom Hij de Zoon is en de Eniggeborene kan en mag genaamd worden, gelijk de Vader tot niemand anders ooit gezegd heeft: "Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd".

2. En dit vragen is zeer nodig en noodzakelijk voor een ziel, welke nu door het geloof een lidmaat van Christus geworden is, om deze te leiden in de heerlijkheid en grootheid van die Persoon, met Wie zij zo nauw verenigd is. Opdat de ziel gravende, verdiepende en dus naspeurende zou vinden dat Hij ten aanzien van Zijn Goddelijke natuur de eigen en eniggeboren Zoon van God is. En opdat dit het geluk van dezulken, hun gemeenschap aan zulk een Middelaar, Die tegelijk de Zoon van de hemel is, langs die weg in hun eigen ogen nog heerlijker zal maken.

B. Nu gaan wij over tot bespreking van de oneindig voortreffelijke, verheven, heerlijke en onbegrijpelijke redenen en gronden, welke de onderwijzer opgeeft, waarom de tweede Getuige in de hemel de eniggeboren Zoon van God is, in tegenstelling tot de gelovigen, hetwelk wij in zijn antwoord zien.

Mochten wij de genade ontvangen om van dit aller gewichtigste leerstuk, van deze hoge verborgenheid, aan het recht geloven of niet geloven waarvan de zaligheid of de rampzaligheid is verbonden, met eerbied, indruk en betamelijkheid te denken en te spreken.

Zien wij hierbij vooraf enige nodige zaken.

1. Allereerst dat het gewichtige leerstuk, waarvan wij nu te spreken hebben, het fundament van alle fundamentele leerstukken is. Want de leer van de Goddelijke Drie-eenheid is hierop gegrond. Indien wij de natuurlijke betrekking, die er is tussen de Vader en de Zoon, in zover Gods Woord ons deze openbaart, loochenen en niet recht kennen en geloven, vervalt deze leer voor ons geheel en belanden wij - al zeggen wij dat niet met woorden - bij de leer van Sabellius, dat wij maar één Persoon en drie slechts uiterlijke benamingen stellen. Of bij de leer van het tritheïsme, want de onderlinge betrekking der drie Goddelijke Personen weggenomen zijnde, en evenwel de Godheid van iedere Persoon bewezen zijnde, moet men als vanzelf vervallen tot het stellen van drie Wezens, dus een driegodendom.

2. Deze eeuwige waarheid is de grond- en hoeksteen van het huishoudelijk¹⁶ werk der genade. Als deze waarheid ondermijnd wordt, valt en waggelt alles, aangezien de huishouding is gegrond op het bestaan van de Goddelijke Personen, en niet het bestaan of de wijze van bestaan van de Goddelijke Personen op deze huishouding. Dit belijdt Petrus: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." En Jezus zegt: "Op deze petra - deze eeuwige waarheid - zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen." Tast men nu deze eeuwige waarheid aan, dan neemt men de kracht en de waardij uit de voldoening van Christus weg, ja, men doet tekort aan dat onbegrijpelijke wonder van de eeuwige liefde des Vaders tot de mensen in de uitvinding van zulk een hoge weg, dat Hij Zijn eeuwig geliefde Zoon, Die Hij met een eeuwige volmaakte liefde heeft liefgehad, voor mensen, ja voor Zijn vijanden overgaf; of men neemt dit wonder geheel weg. O, dan vervalt dit wonder en is het zulk een wonder niet, wat er staat in Johannes: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven Nebbe." ; "Hierin is de liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door Hem." God was het, Die Zijn gemeente kopen moest met Zijn bloed; ja Hij moest de Zoon van God zijn. Hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij nochtans gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden. En was Hij dus niet de Zoon, dan kon Hij ook niet gezonden worden om te voldoen aan Gods gerechtigheid en om de mens tot God te brengen.

3. Bovendien, aan het recht geloven of niet recht geloven van dit leerstuk van de eeuwige geboorte van de Zoon is de zaligheid of de rampzaligheid verbonden, want er staat geschreven: "Deze dingen zijn geschreven, opdat gij gelooft dat Jezus is de Christus, de Zoon van God; en opdat gij, gelovende, het leven hebt in Zijn Naam." Hoort eens wat er staat: "Zo wie beleden zal hebben dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in Hem, en hij in God." Maar daarentegen: "Wie de Zoon loochent, heeft ook de Vader niet." Ja er staat nadrukkelijk geschreven: "Wie is het die de wereld overwint, dan die gelooft dat Jezus is de Zoon van God?" Hieruit blijkt wel dat deze aller nauwste en verborgen betrekking van de Vader en de Zoon op elkaar de grond is van de gemeenschap van de gelovige met de Vader en de Zoon. Zo zegt Jezus: "Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien, en indien gij Mij gekend had, zo zoudt gij ook Mijn Vader gekend hebben. En van nu aan kent gij Hem en hebt Hem gezien. Ik en de Vader zijn één." En: "Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn".

4. Ook moeten wij vooraf opmerken, dat dit leerstuk een verborgenheid is, boven alle eindig begrip. Het is ook ondoorzoekelijk en onnaspeurlijk. Het is evenwel een geopenbaarde verborgenheid en wij moeten daaraan wel vasthouden, want een mens zou zulk een onbegrijpelijke betrekking niet kunnen of mogen geloven, zo deze alzo niet in Gods heilig Woord ware ontdekt. Wij mogen er daarom niet meer en niet minder van zeggen dan hetgeen God in Zijn Woord heeft gewild dat wij er van zouden weten. Ja hetgeen wij uit het Woord er van weten, is boven alle begrip en redeneerkracht, aangezien de generatie van de Zoon een personele eigenschap, een inblijvende daad in het Wezen Gods is, zoals Jezus Zelf getuigt: "Geloofst gij niet dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken." En dewijl het dus een werk Gods naar binnen is, en de onbegrijpelijkheid een onmededeelbare eigenschap van het Gods Wezen en bestaan is, wat zullen wij arme, blinde, eindige, in geestelijke trotsheid gevallen aardwormen daarvan willen begrijpen of niet willen geloven? Duizenderlei zaken, die eindig zijn, kunnen wij zelfs niet begrijpen, als bijvoorbeeld ons eigen gestel, de voortbrenging in het lichamelijke, de werking van geesten op lichamen. Mochten wij genade hebben om onszelf te zien en ons voor God te schamen vanwege de trotsheid en de armoede, waarin wij zijn gevallen!

- En dan zullen wij de spreekwijzen, welke het heilig Woord ons voorhoudt om het bestaan van de Zoon van de Vader uit te drukken, als genereren, geboren worden, uitgaan, niet alleen behouden, maar deze ook eigenlijk verstaan, natuurlijk, Gode betamelijk, overeenkomende met de onbegrijpelijke Goddelijke natuur.

- En dan zullen wij daarvan tegelijk afscheiden alle natuurlijke gedachten en menselijke begrippen, als van onvolmaaktheid, van tijdvervolg, van afhankelijkheid, van eerder of later, van meerder of minder, van worden hetgeen Hij niet is, en derhalve van alle verandering en verdeling, en ook van vermenigvuldiging van wezens. Dit alles is menselijk en naar het eindig en verdorven begrip geredeneerd, en dit moet bij het spreken van de bestaanswijze van de Zoon van God van Zijn Vader verre van ons zijn.

5. Ook moeten wij vooraf opmerken, dat de waarheid van dit leerstuk, het Zoonschap, de kroon is op het hoofd van Christus. De Joden zagen, toen zij Hem ter dood brachten, deze heerlijkheid niet. Zij was verborgen achter het voorhangsel van Zijn vlees. Al zei Jezus het Zelf tot hen, zij bestreden evenwel Zijn kroon, Zijn Zoonschap, ja zij rusten niet voordat Hij dood was. Ziet hoe de vijanden van deze waarheid het met de Joden eens zijn en welke gevolgen dit heeft.

6. En tenslotte zullen wij dit aller gewichtigste leerstuk eerbiedig en naar de Bijbel behandelen, dan hebben wij tevoren een indruk nodig van onze blindheid, laagheid en onkunde van God: "Hoe is toch Zijn Naam, en hoe is de Naam Zijns Zoons, zo gij het weet?" Ja van ons geldt hetgeen de Samaritaanse vrouw tot Jezus sprak: "Gij hebt niet om mede te putten, en de put is diep." Ja vrienden, deze put is zonder grond. Mochten toch de vreze Gods en de indrukken van die hoge en ongekende Majesteit op ons hart vallen.

Nu gaan wij er toe over om te zien waarin het Goddelijk Zoonschap naar de Heilige Schrift bestaat, en hoe zulks van alle tijden reeds is bestreden.

1. Hier moeten wij de eeuwige waarheid vasthouden en tot een grond leggen, waarvan wij in den brede hebben gehandeld in de 8e zondagsafdeling, namelijk de hooggeprezen Drie-eenheid Dat er drie zijn, Die getuigen in de hemel, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, en dat deze drie niet zijn tot één, zoals van de getuigen op de aarde wordt gezegd, maar deze drie zijn één. Dat wil zeggen, dat in het ene Goddelijke Wezen drie waarachtige Personen of zelfstandigheden zijn, welke ten aanzien van hun zelfstandigheid onmededeelbare wijzen van bestaan zijn van het ene Goddelijke Wezen.

2. Wij moeten vasthouden dat deze drie Goddelijke Personen Eén zijn. Eénwezig, in tegenstelling met gelijkwezig, anderwezig of medewezig, alleenwezig en zelfwezig. Ook dat Zij van gelijke waardigheid en eer zijn, alsmede dat Zij zijn en blijven in Elkanderen. De Goddelijke Personen zijn dus geen uitvloeisels en ook geen krachten, maar Zij zijn de eeuwige, enige en waarachtige God. Dit bevestigt Jezus: "Geloof mij, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is; en indien niet, zo gelooft Mij om de werken zelf. De woorden, die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken." En: "Opdat zij allen één zijn, gelijkertwijls Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn. Opdat de wereld gelove dat Gij Mij gezonden hebt." Deze waarheid van het in zijn der Personen in Elkanderen moeten wij zeer noodzakelijk vasthouden tegen de loochenaars van de Godheid van de Zoon.

3. En tenslotte dat deze drie Goddelijke Personen van elkander waarachtig onderscheiden zijn. Daarom worden zij genoemd een Ander, een Ander en een Ander. En wel:

- Onderscheiden in namen met betrekking tot elkander: Vader, Zoon en Heilige Geest.

- Onderscheiden in orde, zoals deze het meest voorkomt: de Vader de Eerste, de Zoon de Tweede, en de Heilige Geest de Derde. Deze orde vloeit voort uit de wijze van bestaan, echter komt in enkele plaatsen wel verandering in deze orde voor, vanwege het doel en de gelegenheid, zoals dan in de samenhang wel is te zien. En ook wel om daarmee uitdrukking te geven aan de evenwaardigheid, dat er in het Goddelijk Wezen geen eerder of later, geen meerder of minder is.

- Onderscheiden in wijzen van werken. De Vader werkt van Zichzelf door de Zoon en de Heilige Geest. De Zoon werkt van de Vader door de Heilige Geest. En de Heilige Geest werkt van de Vader en de Zoon door Zichzelf. Deze manieren van werken rusten ook op de wijzen van bestaan der Goddelijke Personen.

- Zij zijn onderscheiden in werken naar buiten het Wezen, welke evenwel ten aanzien van het werkende Wezen aan de drie Personen eigen zijn. Want hetgeen de Eén doet, dat doet ook de Ander, maar ten aanzien van de schikking en bedeling in het Goddelijke Wezen wordt aan elke Persoon in de Heilige Schrift onderscheiden Zijn werk toegekend. Zoals aan de Vader de Schepping, aan de Zoon de verlossing en aan de Heilige Geest de heiligmaking. Deze onderscheiden toeschrijving van werken rust ook op de onderscheiden wijzen van bestaan van de Goddelijke Personen.

- En ten laatste, en wel voornamelijk, als de grond van al het gezegde, Zij zijn onderscheiden in Personele eigenschappen, welke behoren tot de wijzen van bestaan der Goddelijke Personen in het ene Goddelijke Wezen, en welke werken naar binnen zijn, of in het Wezen inblijvende daden, en dus nooit begrepen kunnen worden. Door deze wijzen van bestaan heeft elke Persoon de oneindige volmaaktheid van hetzelfde ene Goddelijke Wezen. Alles echter met dit grote onderscheid:

- dat het de Personele eigenschap van de Vader is, dat Hij is van Zichzelf, en niet door een Ander en dat Hij de Zoon en de Heilige Geest doet zijn.
- Dat het de Personele eigenschap van de Zoon is van eeuwigheid van de Vader te zijn door generatie, dus naast de Vader en de Heilige Geest te zijn.
- En dat het de Personele eigenschap van de Heilige Geest is, van eeuwigheid van de Vader en de Zoon uit te gaan: "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen". Dit tot een grond gelegd zijnde, gaan wij nu over tot de Personele eigenschap en wijze van bestaan van de Zoon in het bijzonder, en dus tot de enige reden van Zijn Zoonschap. De onderwijzer geeft ten antwoord: Hij wordt Gods eniggeboren Zoon genaamd, omdat Hij de eeuwige en natuurlijke Zoon van God is. De kerk der Reformatie heeft naar het Heilig Woord altijd geleerd en tegen alle bestrijders het vastgehouden, dat Jezus Christus, - van Wie de onderwijzer tot dusver heeft gehandeld, - alleen naar Zijn Goddelijke natuur de Zoon van God de Vader is. En zulks omdat de Vader Hem van eeuwigheid heeft gegenereerd, namelijk dat de Vader, naar de Heilige Schrift, door deze eeuwige teling op een onbegrijpelijke wijze hetzelfde onafhankelijke Goddelijke Wezen aan de Zoon van eeuwigheid heeft medegedeeld, en dat dit - gelijk God éénvoudig is - de éénvoudige en onsamengestelde enige grond van het Zoonschap is. Waarmee - naar datzelfde heilige Woord - verworpen wordt de minste samenstelling, of ook het stellen of zoeken van de grond ervan in de huishouding der genade. Want deze huishouding is juist gegrond op het eeuwige, vrije welbehagen, dat van eeuwigheid was bij deze ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest. En deze huishouding brengt niets toe aan de wijze van bestaan van de drie Goddelijke Personen, aangezien het heilig Woord overal onderscheid maakt tussen het bestaan van de drie Goddelijke Personen en tussen Hun huishoudelijke zending. Want de Drie-enige God is zoals Hij is, en bestaat zo onbegrijpelijk in Zichzelf als Hij bestaat. Daarom heeft Hij van eeuwigheid een weg van verlossing kunnen uitvinden en een voornemen kunnen hebben om buiten Zichzelf aan een gevallen mensdom vrije genade te verheerlijken. De kerk der Reformatie hield dus vast, dat de wijze van bestaan niet gegrond is in de huishouding, maar dat de huishouding is gegrond op de wijze van bestaan, en dat niet is tegen te spreken dat de kerk met deze leer staat of valt. Deze eeuwige waarheid bevestigt Gods Woord zeer duidelijk en onderscheiden, en wel in al haar bijzonderheden.

1. Namelijk dat de tweede Getuige in de hemel, de Zoon van God de Vader is alleen door eeuwige generatie of teling. Dit bewijst Psalm 2, alwaar de Zoon spreekt: "Ik zal van het besluit verhalen: De Heere heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd". In deze tekst is een openbaar verhaal of verklaring, dat de Vader Zijn Zoon gegenereerd heeft. En dit wordt uitgedrukt in de voltooid tegenwoordige tijd: Ik heb U gegenereerd; niet om daarmee uit te drukken dat het een voorbijgaande daad van de Vader is. Want het bestaan van de Zoon van eeuwigheid tot eeuwigheid is door generatie van de Vader te zijn. Maar het wordt hier zo gezegd om uitdrukking te geven aan de volmaaktheid van de generatie, en dat het geen onvoltooid daad kan zijn. Het woord "heden" kan hier niet op de tijd zien, omdat dit de woorden van God zijn, Die niet in de tijd, maar in de eeuwigheid woont. En dit is een verhaal van een besluit, dat zo eeuwig is als God eeuwig is, ja de besluitende God Zelf. Maar "heden" wil hier zeggen dat het een eeuwige en volmaakte generatie is, waarvan alle vervolg van tijd moet worden afgescheiden Want bij God is er toch een onveranderlijk heden. Dit bewijst derhalve dat Christus alleen naar Zijn Goddelijke natuur de eeuwige en onveranderlijke Zoon van God de Vader is, alleen door een eeuwige teling.

2. Ook wordt deze generatie ons nader verklaard als te zijn onafhankelijk, zowel ten aanzien van de Zoon als van de Vader. Door deze generatie is de Vader niet eerder of meerder dan de Zoon, en de Zoon wordt daardoor niet hetgeen Hij niet is: "Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in Zichzelf."

Dat deze plaats niet ziet op de huishouding, noch op het leven als Middelaar, blijkt overtuigend, want: (1) In het voorafgaande schriftgedeelte wordt aangewezen dat de Zoon hetzelfde doet als de Vader doet, en zulks opdat zij allen de Zoon zullen eren gelijk zij allen de Vader eren. Dit wordt nader bevestigd en aangedrongen in de met de bevestiging: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: de ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem van de Zoon van God, en die ze gehoord hebben, zullen leven".

Hier wordt gezegd, dat de Zoon zowel als de Vader de Fontein van alle leven is, dus ook voor een geestelijk dode zondaar. De Zoon van God had gezegd dat God Zijn eigen Vader is, waartegen de Joden zeer opkwamen, en welke waarheid al bevestigd is door Zijn Goddelijke werken. Hoe dit nu mogelijk is, dat Hij al deze Goddelijke werken kan doen en zelfs levend kan maken, namelijk dat de Zoon een bijzondere betrekking heeft op de Vader, welke wijze van bestaan van de Zoon de grond van Zijn onafhankelijke Godheid is, en wordt uitgedrukt door deze onbegrijpelijke woorden, dat "de Vader aan de Zoon gegeven heeft het leven te hebben in Zichzelf, gelijk de Vader het heeft in Zichzelf." Dus is Hij de waarachtige Zoon van God, eenswezens met de Vader. Hieruit worden de tevoren gestelde waarheden bewezen, te weten dat God Zijn eigen Vader was. En dat hetgeen de Vader doet, de Zoon zulks ook doet. En wel bijzonder om de mond der Joden te stoppen, die Hem niet als de Zoon van God erkenden. Daar Hij het leven had in Zichzelf, dus waarachtig God was, kon Hij doen hetgeen Hij had gezegd, namelijk dode zondaren geestelijk levend maken. Dit wijst Jezus in het vervolg daar verder aan en onderscheidt zo Zijn huishoudelijke zending als des mensen Zoon, als des Vaders knecht, van Zijn natuurlijk bestaan als des Vaders Zoon zeggende: "En heeft Hem macht gegeven ook gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is." Derhalve moesten de Joden zich niet ongelovig verwonderen, dat Hij geestelijk doden levend maakte, want zelfs de algemene opstanding zou door Zijn kracht geschieden, volgens de verzen 28 en 29: "Want de ure komt, in dewelke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen; en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis." Ziet hier dan in deze samenhang een krachtig bewijs, dat vers 26 in het geheel niet ziet op het huishoudelijke werk des Zoons.

(2) Zo ontkennen wij ook, dat de Zoon het leven heeft in Zichzelf omdat Hij Middelaar is. Want de tekst zegt, dat de Zoon also het leven in Zichzelf heeft, gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf. Want dan moest daaruit volgen dat de Vader ook Middelaar was. Maar de Vader heeft het leven in Zichzelf niet als Middelaar, om door lijden en sterven het leven aan arme zondaren mede te delen, en dus heeft de Zoon het leven in Zichzelf ook niet als Middelaar, want Hij heeft het leven zoals de Vader het heeft. En zoals de Vader het leven niet heeft, zo heeft de Zoon het ook niet. Daarom moeten wij door dit leven verstaan het onafhankelijke, algenoegzame, volmaakte en gelukzalige leven, dat in Godis. De algenoegzame werkzaamheid, de enige daadwerkelijke kracht, waarom er wordt gezegd: "Bij U is de fontein des levens", en waarom God genoemd wordt de levende God. Dit leven heeft de Vader in Zichzelf, en dit leven heeft de Zoon in Zichzelf, alleen met dit onderscheid in de wijze van bestaan des Vaders en die des Zoons, dat de Vader het leven heeft door Zichzelf, en de Zoon heeft het door de Vader, Welke het Hem heeft gegeven. Het leven moet hier dus worden aangemerkt als behorende tot het Goddelijke Wezen, anders zou God geen onafhankelijke oorzaak van leven in een ander kunnen zijn. Derhalve blijkt in deze woorden de hoedanigheid van Hem, Die de oorzaak kan zijn van alle leven in een ander: Hij heeft het leven in zichzelf.. En de onderscheiden wijze van bestaan van de Zoon: het leven te hebben in Zichzelf heeft Hij van de Vader ontvangen. Ziet hier dan een bewijs voor het onafhankelijk Zoonschap.

3. Deze geboorte van de Zoon van de Vader en de volstreckte eeuwigheid daarvan wordt voorts bewezen uit:

- Spreuken: "De Heere bezat Mij in het beginsel Zijns wegs, vóór Zijn werken, van toen aan." Door bezitten wordt te kennen gegeven het hebben van eigendom, en de taalkundigen nemen dit woord ook voor allerlei soort van voortbrengen, ook door geboorte. Wanneer wij dit woord nu vergelijken met hetzelfde woord dat wordt gevonden en overgezet, als Eva bij de geboorte van Kaïn zegt: "Ik heb een man van de Heere verkregen", dan is dit voor ons voldoende bewijs.
- En dit te meer omdat de Opperste Wijsheid dit bezitten Zelf verklaart door geboren te zijn: "Ik was geboren als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar van water. Aleer de bergen ingeest waren, vóór de heuvelen was Ik geboren. Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de stofjes der wereld. Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik daar, toen Hij een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef; toen Hij de opperwolken van boven vestigde, toen Hij de fonteinen des afgronds vastmaakte; toen Hij de zee haar perk zette, opdat de wateren Zijn bevel niet zouden overtreden; toen Hij de grondvesten der aarde stelde." Dit bewijst dat de geboorte van de Zoon van eeuwigheid is, en dat Hij dus de Zoon van God zijnde, ook was het werkend Begin van de schepping Gods.
- Verder blijkt dit Goddelijk Zoonschap uit: "Toen was Ik een Voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijn vermaken, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende." Want het woord voedsterling betekent een zoon, die in de schoot wordt gedragen, waar Mozes zegt: "Heb ik dan al dit volk ontvangen?"

Heb ik het gebaard, dat Gij tot mij zoudt zeggen: Draag het in uw schoot, gelijk als een voedstervader de zuigeling draagt, tot dat land, hetwelk Gij hun vaderen gezworen hebt?" Daarom wordt Hij genoemd de eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is. Dit alles bewijst duidelijk, dat de tweede Getuige in de hemel de eeuwige Zoon van God is door een Goddelijke geboorte.

4. Dat de tweede Persoon de eigen en natuurlijke Zoon van God is, bewijzen wij uit: "Die ook Zijneigen Zoon niet gespaard heeft." En: "Daarom zochten de Joden Hem te meer te doden, omdat Hij niet alleen de sabbat brak, maar ook zeide dat God Zijn eigen Vader was, Zichzelf Gode evengelijk makende." En wat wil een natuurlijke zoon anders zeggen dan dat daarin het beeld van de vader is overgedrukt en er van afstralende, ten bewijs van hetzelfde? Dit wordt bevestigd ten aanzien van de Zoon van God op een Gode betamelijke wijze: Dewelke, alzo Hij is het afschijnsel Zijner (des Vaders) heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld van Zijn zelfstandigheid." Daarom wordt zeer uitdrukkelijk van Hem gezegd: "Die het Beeld Gods is" ; "Dewelke is het Beeld des onzienlijken Gods." Hierdoor is de Zoon van God, Die Zelf het Beeld van God is door uitdrukking of door generatie, onderscheiden van alle afgoden, die van nature geen goden zijn. Men kan hieruit ook zien, dat het woord "natuurlijk" geen onbetamelijk of onschriftmatig woord is. Want wij verstaan daardoor hetgeen met de onbegrijpelijke Goddelijke natuur overeenkomt. Van de gelovigen, die naar het voorbeeld van Christus veranderd worden, wordt gezegd dat zij enigszins de Goddelijke natuur deelachtig worden. In welke volle kracht en nadruk moet dan Christus naar Zijn Goddelijke natuur, Die het beeld van God niet draagt, maar het Zelf is, dan wel zijn de natuurlijke Zoon van God. En dit te meer nog, daar het bestaan van de Zoon door de Vader in Gods natuur is, en behoort tot de volmaaktheid van het Wezen en van de Personen, zodat het Goddelijk Wezen niet anders is dan zo bestaande. Dit alles bewijst ons dan dat het Goddelijk Zoonschap van Christus een eigenlijk en natuurlijk Zoonschap is.

5. Verder bewijzen wij nog, dat deze geboorte van de Zoon niet een lijdelijke geboorte is: "En gij, Bethlehem Efratha, zijt gij klein om te zijn onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen, Die een Heerser zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid." Hier wordt gesproken van tweeërlei uitgang van de Heere Jezus. Van een uitgang uit Bethlehem, door Maria, naar Zijn mensheid; en van Zijn Goddelijke uitgang door geboorte uit de Vader. Dat deze laatstgenoemde uitgang in het meervoudig getal door uitgangen wordt uitgedrukt, is naar het taaleigen der Hebreëen om de verhevenheid en uitnemendheid van deze Goddelijke geboorte te kennen te geven. Ook kan het zijn om die valse begrippen bij ons weg te nemen, alsof de generatie en uitgang van de Zoon een voorbijgaande daad zou zijn en de Zoon ophield van gegeneerd te worden. Want deze generatie en uitgang is eeuwig, de Zoon bestaat zo, het is een onveranderlijke volmaaktheid in het Goddelijke Wezen. En hiermede is niet in strijd dat in Psalm 2 staat: "Heden heb Ik U gegeneerd", en in Spreuken: "Ik was geboren." Want daardoor wordt slechts te kennen gegeven dat het geen onvoltooide, maar een van eeuwigheid volmaakte generatie is. In Johannes vinden wij deze uitgang van de Zoon door geboorte eveneens zo omschreven: "Jezus dan zeide tot hen: Indien God uw Vader ware, zo zoudt gij Mij liefhebben; want Ik ben van God uitgegaan (namelijk door geboorte) en kom van Hem (namelijk als een Gezant of des Vaders Knecht). Want Ik ben ook van Mijzelf niet gekomen, maar Hij heeft Mij gezonden." Ziet hier dan een bewijs, dat de geboorte van de Zoon niet een lijdelijke geboorte is.

6. Derhalve is Hij de eniggeboren Zoon: "En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van deVader) vol van genade en waarheid." En: "Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard".

7. Ook is Hij de geliefde Zoon des Vaders: "En dat er een stem geschiedde uit de hemel, zeggende: Gij zijt Mijn geliefde Zoon, in U heb Ik Mijn welbehagen." De liefde is dus niet de grond van het Zoonschap, maar het Zoonschap is de grond van de liefde: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld." Deze onbegrijpelijke liefde van de Vader in het geven van Zijn Zoon, Welke Hij, omdat Hij de Zoon was, met een eeuwige en volmaakte liefde liefhad, en dat voor Zijn vijanden, wordt grotelijks krachteloos gemaakt door de sociniaanse beweringen aangaande dit Zoonschap.

8. In volle kracht is dan de Zoon van God de Eerstgeborene: "De Eerstgeborene aller creaturen." Hij is geboren vóór het geschapene, dat is van eeuwigheid. Met recht derhalve de Eerstgeborene genoemd, Die daaruit recht op en heerschappij over al het geschapene heeft. Zulks vinden wij ook: "En als Hij (namelijk God) wederom de Eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt Hij: En dat alle engelen Gods Hem aanbidden." Aldus ligt de kracht voor Gods volk in deze eerstgeboorte en in dit weder inbrengen in de wereld, dat zo de Zoon hun Heere kan zijn, en zij Hem alzo kunnen aannemen.

9. Met recht dan is Hij het Begin van de schepping Gods: "Dit zegt de Amen, de trouwe en waarachtige Getuige, het Begin der schepping Gods." En dit is Hij niet lijdelijk, want dan zou Hij een schepsel zijn, maar dadelijk, een werkend Begin. Dit blijkt omdat Hij ook genoemd wordt de Amen, de trouwe en waarachtige Getuige.

10. Gods Woord bevestigt deze eeuwige waarheid door als bewijs al zulke benamingen te geven, welke de Zoon van God uit kracht van Zijn Zoonschap draagt.

- De naam Spruite: "Ziet een Man, Wiens Naam is Spruite, Die zal uit Zijn plaats spruiten." Aldaar wordt Hij Spruite genaamd eer Hij uit de aarde was voortgesproten.

- De naam Wijsheid: "Roept de Wijsheid niet?" en: "Ik Wijsheid woon bij de kloekzinnigheid, en vind de kennis van alle bedachtzaamheid." Hier wordt door verstaan de zelfstandige Wijsheid, welke blijkens dit hoofdstuk van eeuwigheid was geboren, de Voedsterling des Vaders en Zijn vermaken. Met andere woorden: De eeuwige Zoon van de Vader door generatie, in Welke de Vader Zijn welbehagen heeft.

- De naam Woord: "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God." En: "Het Woord is vlees geworden." En: "Drie zijn er, Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest."

Uit deze plaatsen blijkt duidelijk, dat de Zoon van God het zelfstandige Woord is en alzo wordt genoemd vanwege Zijn eeuwige generatie.

- Want een woord komt niet uit zichzelf voort, maar uit het gemoed desgenen, die spreekt. Hij is dan de Zoon des Vaders, want het Woord geeft het onzienlijk gemoed weer en is daarmee in volle overeenstemming en komt er uit voort, en Hij is een duidelijk beeld van de onzienlijke God, één zijnde met de Vader, want wie Hem gezien heeft, die heeft de Vader gezien.

- Ook wordt de Zoon van God het Woord genoemd vanwege Zijn werk, aangezien alle dingen door Hem geschapen zijn. Zo is Hij de krachtig werkende en sprekende God, Die in volle kracht Gods woorden spreekt, welke Hij Zelf heeft gezien en gehoord: "Daarom zal Mijn volk, daarom zal het Mijn Naam in die dag kennen, dat Ik het Zelf ben, Die spreekt: Zie, hier ben Ik".

11. Ook wijst de Schrift ons duidelijk aan, dat het Goddelijk Zoonschap de reden is geweest, waarom de Joden Christus gedood hebben. Paulus zegt in zijn verantwoording: "En geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd dat Hij zou gedood worden."

- Dit vergeleken met: "Wederom vraagde Hem de hogepriester en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, de Zoon des gezegenden Gods? En Jezus zeide: Ik ben het. En de hogepriester, verscheurende zijn klederen, zeide: Wat hebben wij nog getuigen van node? Gij hebt de godslastering gehoord, wat dunkt ulieden? En zij allen oordeelden Hem des doods schuldig te zijn." En daarna werd Hij in de raad wederom ondervraagd: "En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon van God? En Hij zeide tot hen: Gij zegt dat Ik het ben. En zij zeiden: Wat hebben wij nog getuigenis van node? Want wij zelf hebben het uit Zijn mond gehoord." Daarna vroeg de rechter flatus nog eens aan Jezus of Hij de Koning der Joden was. En Jezus deed ronduit deze belijdenis: "Hiertoe ben Ik geboren, en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik de waarheid getuigenis geven zou. Een iegelijk die uit de waarheid is hoort Mijn stem." Pilatus zeide tot Hem: Wat is waarheid? verder tot de Joden zeggende: "Ik vind geen schuld in Hem."

- Dat Zijn Zoonschap de reden is geweest en door de Joden genomen om Hem ter dood te brengen, blijkt ook bijzonder bij het kruis: "Indien Gij de Zoon van God zijt, zo kom af van het kruis." En: "Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil. Want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon."

- En tenslotte blijkt dit nadat Jezus de geest gegeven had, toen het voorhangsel van de tempel scheurde en er een aardbeving kwam, zodat de rotsstenen scheurden en de graven geopend werden. Ook dat de hoofdman over honderd en die met hem Jezus bewaarden, ziende de aardbeving, en de dingen die geschied waren, zeer bevreesd werden, zeggende: "Waarlijk, Deze was Gods Zoon." Derhalve in het niet geloven dat Jezus de Zoon van God, de Heere der heerlijkheid is, valt men degenen toe, die Jezus mishandelden, en men rechtvaardigt hen. Ziet dan van welk een gewicht dit leerstuk is.

Deze eeuwige fundamentele waarheden tot een grond gelegd en vastgehouden hebbende, gaan wij nu over tot de bespreking van de Personele eigenschap en wijze van bestaan van de Zoon. Wij zien hierin:

1. Hoe dit fundamentele leerstuk van alle tijden is bestreden.
2. Wat de kerk der Reformatie daar te allen tijde, aan de hand van de Heilige Schrift, van heeft geleerd.

1. Dit Goddelijk Zoonschap, door de christelijke kerk geleerd, is te allen tijde bestreden.

(1) Reeds in de vroegste tijden zelfs. De duivel durfde tot Jezus Zelf zeggen: "Indien Gij de Zoon van God zijt, zo werp Uzelf nederwaarts" enz. Ook door de Joden, die Hem ten bloede toe bestreden hebben. Want zij hebben niet gerust voordat Jezus was gedood, zoals wij hier reeds zagen.

(2) In de Christelijke kerk kwamen de arianen, die beweerden dat de Zoon uit niet geschapen was, vóór de schepping der wereld, waartoe Hij dan tot een werktuig zou zijn gebruikt. Zij voeren daartoe aan: "De Heere bezat Mij." In de Griekse taal staat hier: "De Heere schiep Mij", doch dit bewijst niets, aangezien de Opperste Wijsheid Zelf verklaart, dat dit was door geboorte. En het woord "scheppen" komt hier voor in een bredere zin, zoals de taalkundigen zeggen, dat het genomen wordt voor allerlei manier van voortbrengen, ook door geboorte. Verder voeren de arianen nog aan: "De Eerstgeborene aller creaturen", en: "Het Begin der schepping Gods." Maar hierin is ook geen bewijs. Want volgens de eerste plaats is Hij door geboorte onderscheiden van de creaturen en vóór die geschapen werden geboren, dus wordt Hij op deze plaats genoemd als Heere en Gebieder: "Ook zal Ik Hem ten eerstgeboren Zoon stellen, ten hoogste over de koningen der aarde." En wat betreft de tweede tekst, daar moet men wel onderscheid maken tussen een werkend en een lijdelijk begin. De Zoon is het werkend Begin, en dus een Heere van alles.

(3) Ook kwamen de socinianen, die spotten met een eigenlijke teling, en die in andere dingen het Zoonschap zoeken.

a. Bijvoorbeeld in de eeuwige voorverordining tot het Middelaarsambt, waarvan zij de uitvoering in de tijd een grond van het Zoonschap noemen. Zou dit waar zijn, dan was op zijn uiterst Christus nog Zoon, maar niet eeuwig. Want het eeuwig besluit Gods, dat zich niet alleen over Christus, maar over alle schepselen en over al wat er in de tijd geschieden zou, uitstrekt, maakt door de uitvoering noch ons, noch iemand anders eeuwig.

b. Dan zoeken zij het weer in de wonderlijke ontvangenis van Christus en Zijn geboorte uit een maagd, daartoe bijbrengende: "De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen. Daarom ook dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden." Dit bewijst niets, want er staat niet: Daarom zal dat Heilige Gods Zoon zijn; maar Hij zal zo genaamd worden, dat is, Hij zal Zich zo vertonen en worden erkend.

c. Verder zoeken zij zulks in de heiliging tot het Middelaarsambt, bijbrengende: "Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd, gij zijt goden? Indiende wet die goden genaamd heeft, tot welken het woord Gods geschied is, en de Schrift niet kan gebroken worden; zegt gijlieden tot Mij, Die de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: Gij lastert God! omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon?" Maar hierin is ook al geen bewijs, want Christus geeft door te zeggen dat Hij van de Vader geheiligd was, te kennen dat Hij meerder was dan al de goden, die in de wet aangesproken worden. Jezus spreekt hier zo zeer niet van Zijn heiliging, dan wel van Zichzelf, Die geheiligd was en gezegd had: "Ik ben Gods Zoon".

d. En zij zoeken het Goddelijk Zoonschap van Jezus voornamelijk in de opwekking uit de doden, daartoe bijbrengende: "Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden." Hier staat niet: Die geworden is de Zoon van God; maar: Die bewezen is te zijn de Zoon van God. Ook brengen zij nog bij: "En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaders geschied is, dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hun kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft. Gelijk ook in de tweede psalm geschreven staat: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd." Doch dit bewijst mede niets, want door de verwekking wordt hier niet de opstanding van Christus verstaan. Daarvan spreekt Paulus: "En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt." Maar de verwekking ziet hier óf op Zijn geboorte uit Maria, óf op Zijn openbaring in de tijd als Middelaar, óf op Zijn verhoging, waarbij de Vader als door openbare verklaring Zijn gegeneerde Zoon bekend maakt, gelijk in Psalm 2.

e. En tenslotte zoeken zij het Zoonschap in de verhoging van Christus aan de rechterhand des Vaders, daartoe bijbrengende: "En is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen; zo veel treffelijker geworden dan de engelen, als Hij uitnemender naam boven hen geërfd heeft. Want tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd?" En: "Christus heeft Zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar Die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd." In deze tekstplaatsen ligt echter geen enkel bewijs, dat Christus de Zoon van God is omdat Hij verhoogd is. Want Paulus onderscheidt hier de Persoon van Christus, twee naturen hebbende, van Zijn verheerlijking tot Hogepriester. Paulus toont hier aan, dat Christus in beide naturen niet door Zichzelf is, maar dat Hij, gelijk Hij naar Zijn Goddelijke natuur de Zoon is, door de Vader gegeneerd, alzo ook de Middelaar is, door de Vader tot Middelaar verordineerd en tot Hogepriester verheerlijkt.

Behalve dit is het ook een waarheid, dat Christus als de gegeneerde Zoon in de staat van Zijn verhoging het meest als zodanig is geopenbaard. Want Paulus ziet hier op de Naam en openbaring van de Zoon, en niet op het Zoonschap. Al wat de socinianiërs aanvoeren als gronden voor het Zoonschap zijn niet anders dan de gevolgen, blijken en bewijzen er van, en die alle moeten tot een grond hebben het eeuwig Zoonschap van de Vader door generatie.

(4) Ook is dit Zoonschap bestreden door een bekend en geleerd man, die, omdat hij niet bevatten kon het onbegrijpelijke bestaan van zijn oneindige Schepper, de grond van het Zoonschap gesteld heeft in een oneigenlijke teling, zonder nader te verklaren wat hij daardoor verstaat. Hij heeft zich later verklaard, dat hij daardoor verstaat een enkel eeuwig medezijn met de Vader. Doch dit is geen genoegzame grond, aangezien de eenswezensheid ook toebehoort aan de Heilige Geest, welke betrekking uitsluitend door mede-zijn beter door de benaming van Broeders zou kunnen worden uitgedrukt dan door de benaming Vader en Zoon, hetwelk toch een andere betrekking doet geloven. Ook is er in deze verklaring geen reden te vinden, waarom de Vader geen Zoon, en de Zoon geen Vader, of Beiden geen Geest, en de Geest geen Vader of Zoon genaamd worden. Dit alzo bevindende, heeft deze persoon tenslotte tot verklaring van het eeuwig mede-zijn met de Vader de sociniaanse redenen voor het Zoonschap aangevoerd, zoals deze door ons zijn vermeld, met een volkomen uitsluiting van een eeuwige teling, welke hij naar zijn oordeel in de Schrift niet kan vinden. Doch hierin blijft hij van de socinianiërs onderscheiden, dat hij belijdt de Godheid van Christus te geloven, welke de socinianiërs loochenen. Doch uit de onafscheidelijke en onweersprekelijke gevolgen van dit wangevoelen blijkt duidelijk het gevaar daarvan.

- Want de Godheid der drie Getuigen in de hemel bewijzende, en de betrekking wegnemende en ontkennende, moet men vervallen tot het stellen van drie Wezens, het tritheïsme, of tot het gevoelen van Sabellius: één God en één Persoon, Die, naar dat de omstandigheden dit vereisen, dan eens voorkomt onder de naam Vader, dan eens als Zoon, en dan eens onder de naam van de Heilige Geest. Doch de Heilige Schrift maakt overal onderscheid tussen het Goddelijke bestaan van de Zoon door de Vader door generatie, en tussen Zijn zending als Middelaar. Vanwege het eerste wordt Hij genaamd de Zoon, doch vanwege het tweede Knecht en Gezant, enz.

- Dit onderscheid is in de tweede Psalm in zijn samenhang te zien, en: "Maar Ik ken Hem, want Ik ben van Hem (dat is door geboorte) en Hij heeft Mij gezonden." ; "Die, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden." En: "Christus heeft Zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar Die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd." Ook: "Alle dingen zijn Mij overgegeven van Mijn Vader." En nog veel plaatsen meer.

(5) Het eeuwig Zoonschap is ook bestreden door de adoptianen, met wie veel remonstranten het eens zijn. Zij willen dat Christus de Zoon van God zou zijn door de eeuwige generatie, en tevens door de zo-even genoemde sociniaanse redenen. Maar deze vermenging deugt niet en vloeit bij deze mensen hieruit voort, dat zij al de plaatsen in de Heilige Schrift, welke de eeuwige generatie bewijzen en verklaren, op de huishouding toepassen. Daarom hebben zij geen gronden voor het Zoonschap, dewijl zij er van uitgaan, dat de eeuwige betrekking van de Zoon op de Vader door generatie van de Vader in al die teksten slechts ziet op de huishouding. Maar de vraag is dan: Hoe durft iemand dan zulk een betrekking door generatie te stellen, als het heilig Woord daartoe geen aanleiding geeft? Al is en blijft deze generatie voor ons een verborgenheid, ik mag ze toch niet geloven als ze niet in de Heilige Schrift is geopenbaard om te geloven. Daartoe heb ik mijn redelijk verstand, opdat ik zulk een ongegrond geloof in mijzelf en anderen zal bestrijden. En moet ik dan dit redelijk verstand, in deze mijn vriend zijnde, omdat het eindig en verdorven is, in het stuk van de geopenbaarde waarheden voor mijn grootste vijand houden? Men mocht wel vragen: Waarom voeren zij bij de sociniaanse gronden voor het Zoonschap ook dit aan, de eeuwige teling, als zij daarvoor geen bewijs hebben? Wel hierom, opdat zij ondanks hun onrechtzinnige gevoelens toch maar in de Gereformeerde Kerk kunnen blijven. Dit Zoonschap is de grond van de Godheid van de Zoon, welke Godheid in het kort wordt bewezen tegen de socinianiërs.

Ten eerste uit Zijn Goddelijke namen.

- Hij wordt God genoemd: "Het Woord was God." Waarachtig God: "Deze is de waarachtige God en het eeuwige leven".
- Grote God: "Verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker Jezus Christus".
- Jehovah: "De Heere onze Gerechtigheid." En waar de Israëliëten de Heere verzochten, hetwelk Paulus op Christus toepast.

Ten tweede uit Zijn Goddelijke eigenschappen.

- Zijn eeuwigheid: "Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest. En: "Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid".
- Zijn algenoegzaamheid: "Gelijk de Vader het leven (algenoegzame werkzaamheid) heeft in Zichzelf, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in Zichzelf."
- Zijn onafhankelijkheid. Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde." En: "Ik ben de Eerste en de Laatste".
- Zijn alwetendheid: "Want Hij Zelf wist wat in de mensen was".
- Zijn almacht: "Ik ben de Almachtige".
- Zijn overalometgeenwoordigheid: "En niemand is opgevaren, dan Die uit de hemel neergekomen is, namelijk de Zoon des mensen, Die in de hemel is".
- Zijn onveranderlijkheid: "Dezelve zullen vergaan, maar Gij blijft altijd, en zij zullen alle als een kleed verouden. Maar Gij blijft Dezelfde, en Uw jaren zullen niet ophouden".

Ten derde uit Zijn Goddelijke werken. Zijn Goddelijke werken in de natuur:

- De schepping: "Alle dingen zijn door Hetzelve (namelijk door het personele Woord) gemaakt." En: "Alle dingen zijn door Hem geschapen".
- De onderhouding: "Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook". Zijn Goddelijke werken boven de natuur:
- Zijn wonderen: "De blinden worden ziende, en de doden opgewekt". Zijn Goddelijke werken in de genade:
- De genade zelf: "Door Zijn liefde en Zijn genade heeft Hij ze verlost".
- Verlossing: "Om de gemeente Gods te weiden, die Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed".
- Roeping: "Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen; en zij zullen Mijn stem horen".

Ten vierde ook uit Zijn Goddelijke eer.

- Zoals daar is de eer van aanbidding, welke uitdrukkelijk wordt bevolen: "En dat alle engelen Gods Hem aanbidden."
- De eer van in Hem te geloven: "Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij."
- Van liefde: "Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking. Maranatha!" Van gehoorzaamheid: "Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne".
- En van in Zijn Naam gedoopt te worden.

II.

Onze tweede hoofdgedachte is, hoe nu de Zoon van God, uit kracht van Zijn Zoonschap de heerschappij hebbende, ook als Middelaar de Heere en Eigenaar van Zijn volk wordt (vraag 34). Wij zullen hierin de redenen nagaan, welke de onderwijzer geeft op zijn vraag: Waarom noemt gij Hem onze Heere?

(1) Omdat Hij als Heere de Eerstgeborene en de Erfgenaam van alles is. En omdat als Zoon door Hem alle dingen zijn en gemaakt zijn. Dus heeft Hij een recht en macht over alles, waarom Hij ook een Heerser wordt genoemd wordt en een Heere der heren.

(2) Omdat Hij ook door de Vader tot een Heere gemaakt of aangesteld is, en de heerschappij op Zijn schouders gelegd (Hand. 2:36 en Jes. 9:5), tot een Hoofd boven en over allen. En Hij heeft een naam ontvangen boven alle naam. Alle macht is Hem gegeven in hemel en op aarde.

- Zo is Hij aller engelen Heere. Die staan rondom Zijn troon en aanbidden Hem en staan Hem ten dienste.
- Zo is Hij ook de Heerser en Rechter van de duivelen. Die allen moeten ook aan Hem onderworpen zijn, want Hij heeft hen overwonnen, Hij heeft de kop van de oude slang vermorzeld en aldus deze overheden en machten uitgetogen. Hij heerst in het midden van die vijanden.
- Zo is Hij ook Heerser en Rechter over de wereld der goddelozen. "Alle dingen zijn aan Zijn voeten onderworpen. Door Hem regeren de koningen en heersen de heersers en prinses, al de rechters der aarde. Alle overheden, hoge en lage, staan onder Zijn heerschappij. Hij bedwingt die woeden willen, Hij stelt hun perk of straft en verbreekt hen gelijk een pottenbakker zijn vaten. En zo heerst Hij over de watervloed der vervolgingen en stilt het rumoer der volkeren.
- Ja alle dingen, zon, maan, sterren, winden en wateren zijn Hem gehoorzaam. Hij bestuurt en gebruikt ze tot Zijn eer en ten beste voor Zijn volk.

(3) En voornamelijk wordt Hij een Heere genoemd omdat Hij aan de gemeente Gods tot een Hoofd en Heere is gegeven. Hij is Heere over dat huis. Het is het Zijne.

Zij zijn Zijn eigen volk, waarover Hij als Heere gebiedt door Woord en Geest. Hij stelt onder hen de dienst van God vast, zoals eerst onder het Oude Testament, en nu onder het Nieuwe Testament, gevende inzettingen en bevelen hoe men in Gods huis zal verkeren, een dag tot Zijn gedachtenis instellende, de eerste dag der week. Hij onderwerpt Koningen en vorsten aan Zich, zodat zij Hem dienen en allen die Zijn Naam belijden en aanroepen. Hij bestuurt en gebruikt hen ten dienste van Zijn volk.

(4) Hij wordt ook Heere genoemd omdat Hij de Heere des huizes, de grote Herder, Opziener en Overste is, de Bestuurder van de schapen. Hij stelt onderherders aan, welke Hij daartoe roept en met gaven voorziet en met hen alle dagen is. Dezen gebruikt Hij tot vergadering en opbouw; sommigen als huurlingen en knechten, ook van Hem gekocht, hoewel velen Hem verloochenen en niet in Zijn huis blijven. Van dezen stelt Hij aan als zonen in het huis om de kinderen het bescheiden deel van het geestelijk voedsel te geven, als wachters over Zijn huis, welke Hij een macht en sleutelen geeft om te openen en te sluiten.

(5) En ook omdat Hij als een Heere het verlorene zoekt. Omdat Hij degenen, die Hem toebehoren, in hun vervreemde staat bewaart en op Zijn tijd deze verstrooide kinderen bijeen vergadert. De één in de morgenstond der jeugd, anderen op de middag of in de avond van hun leven. Hij brengt hen door Zijn hand daar waar zij toegebracht moeten worden, Hij opent onder het Woord hun harten en neigt deze, dat zij zich voor Hem, als hun Heere, neerbuigen en Hem dienen.

(6) En aller bijzonderst wordt Hij de Heere genoemd van degenen, die Hem aanhangen en één geest met Hem zijn. Die noemen Hem met recht onze Heere. En wel omdat zij van de Vader aan Hem gegeven zijn. Hij heeft als Zoon en Erfgenaam van alles op hen een bijzonder recht, en zij zijn dus de Zijnen boven alle anderen. Omdat Hij hen zo duur gekocht heeft en het rantsoen, de prijs Zijns bloeds, voor hen heeft betaald. En omdat Hij hun vijanden overwonnen en hen verlost heeft en voor Zich geëigend uit de hand van al hun vijanden.

- Omdat Hij hen tot Zich trekt uit de macht der duisternis.

- Omdat zij, door Zijn Geest gewillig gemaakt zijnde, zich vrijwillig aan Hem als hun Heere overgeven en met hun hand schrijven: "Ik ben des Heeren".

- Omdat zij Zijn Naam dragen, naar Hem genoemd worden en het zegel Zijns Vaders aan hun voorhoofden hebben.

- Omdat Hij hen als een Heere beschermt en bewaart, hen goedertieren verschoont, alle nodige gaven en genade tot Zijn werk hun verleent; en omdat Hij hen, nadat zij hier Zijn raad hebben uitgediend, tot Zich neemt in de heerlijkheid. Dus wel terecht is hun belijden en zeggen, als zij Hem noemen: onze Heere.

Toepassing

A. Ziedaar, vrienden, de aller heerlijkste Persoon in hemel en op aarde u voorgehouden. De aller heerlijkste waarheid, welke de kroon van Christus is, u voorgesteld in Zijn Zoonschap. Dat is de heerlijkheid, welke achter Zijn vlees verborgen was, en welke de Joden niet zagen toen zij Hem kruisigden. Ja niemand ziet deze, anders zal al hetgeen van Hem doet wegblijven verdwijnen bij deze heerlijkheid, welke het hart zal overhalen.

1. Wat blijkt de Goddelijkheid van deze voortreffelijke waarheid hier toch zichtbaar uit, dat ze tot hiertoe is bewaard gebleven, en dat temidden van zovele ketterijen, die van ouds af de kerk hebben overstroomd. De Joden hebben de Zoon des Konings gedood en hebben Hem daarmee niet kunnen uitroeien. Ja ook het woelen van de duivel ging zo hoog, dat de kerk met arianerij werd overstroomd, dat men niet wist wat het worden moest, en toch heeft hij deze waarheid niet uit de kerk kunnen krijgen. Ja ook alle dartele verstanden in de gereformeerde kerk, met al hun sociniaanse gronden, en met al hun verfijnd en listig overleg, naar de aard van hun vader, hebben niets kunnen uitwerken. God heeft deze waarheid bewaard, en dat langs eenvoudige wegen, geringe middelen daartoe gebruikende. En zo werkt deze bevinding hoop, dat de Heere voor Zijn waarheid en eer zal zorgen, al gaat dit boven ons begrip.

2. Wat blijkt ook het ongeluk van die arme zielen, die zo hoog en trots zijn, dat zij de onderlinge natuurlijke betrekking tussen de Vader en de Zoon, omdat zij deze niet begrijpen kunnen, loochenen, en daartoe samengestelde gronden zoeken in de huishouding. Zij zijn vijanden van de heerlijkheid van Christus. En vrienden, wat moet hieruit worden opgemaakt? Zorgt God zo voor Zijn waarheid en is zulks te allen tijde gebleken? Dan moet Hij ook in toorn neerzien op degenen, welke hun hand naar deze kroon uitsteken om ze Jezus af te nemen, indien zij maar konden, en er is een gedenkboek voor Zijn aangezicht.

Het is naar Gods Woord, dat een mens de woorden der zuivere waarheid wel kan belijden en krachtig voorstaan, en ook menen kan daarop te zullen zalig worden, dat deze toch de Zoon mist als inwonende in zijn ziel. Maar het kan niet samengaan, dat iemand de Zoon zou hebben in zijn hart, en evenwel uit rationalistische of de rede verheffende gronden boven het Woord Hem niet zou belijden en Hem deze kroon alzo zou betwisten. Want al wat natuur verheft, strijdt tegen genade. En daarbij komt nog, welk een zware oordelen halen zulke zielen over zichzelf en over de hunnen. Christus Zelf zal een steen zijn, Welke verpletteren zal degenen, waarop Hij valt. Spoedig is de tijd daar, dat zij Hem in Zijn Goddelijke heerlijkheid zullen moeten zien op de wolken des hemels. Het is opmerkelijk, dat Jezus zeide tot de Joden, die Zijn Zoonschap loochenden, dat zij "van nu aan de Zoon des mensen zouden zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid". Ziet welk een redenen er zijn om ons allen op te wekken om bij deze eeuwige waarheid te blijven.

1. Want het is de leer der waarheid, die naar de Godzaligheid is, in de hoop van een eeuwig leven. Daarom, buiten deze waarheid is er geen zaligheid, het ganse werk der genade rust er op als op een fundament en hoeksteen, en zo ge deze pilaar der waarheid wegneemt, dan moet het gebouw vallen.

2. Zonder deze waarheid te geloven en te belijden zal niemand de kracht van deze eeuwige waarheid tot vrijmaking aan zijn ziel gewaar worden. Want alleen degene, die door de Zoon is vrijgemaakt, zal waarlijk vrij zijn. Anders zal ook niemand gesterkt kunnen zijn tegen alle zielverwoestende leringen, maar integendeel in gedurige slingering en gevaar blijven.

3. Want deze waarheid van Christus' Goddelijk Zoonschap brengt de kracht en de waardij toe aan Zijn bloedig lijden. Ware Hij niet Gods Zoon, dan behoefde niemand tot Hem te komen en zich aan Hem over te geven om door Hem gezaligd te worden. Want dan is Hij waarlijk niet meer dan gezien werd toen Hij op Golgotha tussen twee moordenaars aan het kruishout hing. Ja, dan heeft Hij niets van dat alles overklimmend heerlijke, dat het hart en oog van alles aftrekt en naar Hem toe trekt. En dan moogt gij er staat op maken, dat niemand ooit zalig wordt.

4. Het Zoonschap is de kroon van Christus. O, iemand, die Hem liefheeft, wat gunt zulk één Hem Zijn heerlijkheid. Wat is zulk één blijde dat Hij zo groot is, en wat smart het zulk één aan zijn ziel als een ander Hem benadeelt. Want daarin blijkt bijzonder de liefde van het volk van God dat zij zo blij zijn dat hun Borg, Die zo laag gebukt heeft tot in de dood, ja tot in de dood des kruises, zo uitermate is verhoogd en dat Hij die heerlijkheid bij de Vader weer bezit, welke Hij had eer de wereld was. Och vrienden, laat ons het de Heere Jezus toch gunnen dat Hij Gods eigen en natuurlijke Zoon is, en laat ons strijden voor deze waarheid en dit geloof, dat eenmaal de heiligen is overgegeven. Al noemen de goddelozen en al degenen, die Jezus naar de kroon staan, dat dan partijdigheid, mochten wij evenwel staan, onze leden omgord hebbende met de waarheid.

Tot besturing voor degenen, die lust hebben om bij deze waarheid bewaard te worden, temidden van een stroom en wind van vreemde leringen, moge het volgende dienen.

1. Vrienden, dan is kleinheid en laagheid des harten zeer nodig, ziende de trotsheid van ons hart en hoe het open ligt en vatbaar is voor allerlei dwalingen. Want dan zal men in vreeze wandelen en loslaten te steunen op eigen wijsheid. Men meent dikwijls dat men zo vast staat, zo veel kennis heeft. Men heeft menigmaal zulk een persoonlijke haat tegen de dwaalgeesten; en dan roept men maar: zo en zo spreekt dat volk, en dat en dat zeggen zij. Maar mensen, die zo spreekt, ik zou het aan uw zijde niet gaarne houden, want gij zijt nader aan de dwaling toe en verder van uzelf af dan gij wel denkt. Ziet het maar in Petrus. Als hij zegt: "Heere, ik zal u niet verloochenen", dan valt hij. Men moet wel de dwalingen haten, maar de personen met medelijden behandelen.

2. Het is ter bewaring bij de waarheid nodig, dat wij deze waarheid, waarvan men veel of wel weinig kennis heeft, eens recht van de hemel horen en leren, want dan wordt de Zoon eerst recht geëerd in Zijn bestaan. Anders zegt Paulus: "Gij zijt verijdeld geworden in uw overleggingen, en uw onverstandig hart is verduisterd geworden, dewijl gij, God kennende, Hem als God niet hebt verheerlijkt." O vrienden, al zoudt ge nog al zo veel letterkennis hebben van de zuivere waarheid, dat gij meent daarvoor pal te staan, het zal u niet zalig maken indien gij de vrijmakende kracht er niet van ondervindt. En ook is het met uw staan voor de waarheid een zeer hachelijke zaak, want vandaag spreekt gij wel zo, maar morgen kunt gij een atheïst worden. Daarom, staat naar die kennis van de Zoon van God, waaraan het eeuwige leven is verbonden, en deze kan alleen God u leren.

3. Het is zeer nodig de gelegenheden te vermijden, waardoor men in gevaar verkeert van de Heere en van Zijn waarheid te worden afgevoerd. Zoekt daarom toch geen niet noodzakelijke omgang met dwaalgeesten, noch nauwe gemeenschap met hen. Maar zoekt integendeel dezulken, die Goden Zijn volk en Zijn waarheid liefhebben.

4. Het is ook zo nodig veel te bidden, en de gevaren voor zijn ziel te zien en deze open te leggen voor de Heere Jezus, en dat in een weg van klagen en belijden. Opdat men Jezus moge zien als de zelfstandige Waarheid, en door Zijn Geest moge leren zo vin Hem ook gebruik te maken. Want dicht bij Jezus blijven is het veiligste.

B. Mensen, die daar zo onkundig en zo zorgeloos naar het verderf gaat, hoe zult u dat moeten verantwoorden in die grote dag, dat gij al uw dagen onder het licht des Evangelies hebt geleefd, en daar gewoond hebt waar Christus onder geen deksel is gepredikt, en toch gelijk het heidendom onwetend en zonder genade gebleven zijt? Zal het voor het heidendom, voor Tyrus en Sidon, voor Sodom en Gomorra niet verdragelijker zijn? Zullen de mannen van Ninevé en de koningin van het zuiden niet tegen u opstaan? Ja, dit zal geschieden, want de Heere Jezus zegt het. Och mensen, of u het gelooft of niet gelooft, u kent de Zoon niet. Al hebt u nog zo veel verstand van de waarheid, en al strijdt u ervoor, u hebt niet meer dan u er bij geruchte van hebt horen zeggen.

- Vraagt toch uw ziel eens af welke heerlijkheid u wel in Christus ziet. Heeft Hij met Zijn heerlijke openbaring aan en in uw ziel uw hart overgehaald, en haalt Hij het hart nog dagelijks over tot Hem om achter Hem te komen? Als deze naakte en arme Christus nu op aarde was en zulk een getuigenis van Zichzelf gaf, dat God Zijn eigen Vader was, waarom zou u Hem dan minder vervolgen, ja Hem minder ter dood brengen dan de Joden hebben gedaan? Meent u dat het nu beter met Jezus zou gaan dan toen Hij zoveel mensen achter zich aan trok en toch zo weinig Hem waarlijk volgden? Och vrienden, alle mensen, die Hem niet kenden, zouden niet rusten vóór Hij gedood was.

- Vraagt toch uw ziel eens af welke heerlijkheid u ziet in Zijn volk en kinderen. Die zijn door huwelijksvereniging met Hem vermaagschaft aan de hemel, en hun heerlijk en geestelijk kinschap is ook achter het voorhangsel van hun laagheid, geringheid en zondigheid verborgen. Om Zijn volk te kennen, dan zult u ogen moeten hebben om Christus te zien. En alleen die hen zo zien, kennen hen als een zaad, dat de Heere heeft gezegend. Jezus zegt in Johannes, dat de wereld dat volk niet kent, omdat zij Hem niet kennen.

- Mensen, hoe oud van jaren, hoe onwetend gij zijt, ja hoe slecht gij het er in al uw dagen ook hebt afgebracht voor de Heere, mochten uw ogen nog eens open gaan. Het is nog tijd en aan Gods zijde zou er nog hoop zijn indien gij uzelf maar zaagt, het moge dan zo rampzalig met u gesteld zijn als het is. Mocht de heerlijkheid van de Persoon van Christus en van Zijn zalige dienst uw ziel uitlokken, en mocht gij zo sterk aan het roepen raken, dan zou de Heere deze dood haastelijk wegnemen. Gods Zoon is ook gezalfd tot Profeet, en Hij is daartoe gesteld om de ogen der blinden te openen. O, Hij is zo goedertieren, Hij mocht het ook u doen. Van ouds is het niet gehoord wat Hij doen zal aan hem, die op Hem wacht. Wat zoudt gij staan te kijken en u verwonderen. Maar wat zal ik zeggen? De wind blaast ook waarheen hij wil. God is vrij, en alleen die krijgt het, die het hebben wil.

C. Volk van God, ziet uit dit verhandelde iets van de grootheid en heerlijkheid van uw staat.

1. Is het reeds wat groots en uitmuntends, en schat men zulk één gelukkig, als een gewoon en gering mens met een groot heer, ja met een koningszoon in het huwelijk wordt verenigd? O vrienden, wat is het dan voor u groot, en wat ziet u er nog weinig van dat de God van hemel en aarde Zijn eniggeboren Zoon, de Erfgenaam van alles, aan u wil schenken. Dat die Zoon, Die de heerlijkheid van de hemel zelf is, op u heeft neergezien, Zijn oog in liefde van vereniging op u heeft willen laten vallen. En dat zo vrij, op zulke slechten, die het zó tegen Hem er hebben afgebracht, zoveel jaren Hem moeite gemaakt hebben met hun ongerechtigheden. En dat in voorbijgaan van zoveel mensen, die al hun dagen blijven gelijk zij geboren zijn.

2. Ja wat is het groot, dat Hij, Die de Heere en Erfgenaam van alles is, dat deze Zoon van God u opzocht. Gij had u aan Zijn heerschappij onttrokken en u begeben onder de heerschappij van de vorst der duisternis. Maar Hij zocht u op om weder uw Heere te worden. Hij kocht u door zulk een dure prijs en verloste u uit satans macht. O, wat is dat groot! Dewijl Hij uw Heere is, zo buigt u voor Hem neder.

3. O, wat moet gij het toch veel zien en erkennen, dat de Heere dit pand der waarheid nog heeft bewaard, en nog zo ongeschonden. Want hadden de ketters en dwaalgeesten, die naar de kroon van Jezus grijpen om ze Hem te ontnemen indien zij maar konden, het gewonnen, dan verkeerden wij allen inde duisternis en waren wij in de duistere natuurstaat gebleven. Of wel hadden wij onder een vervolging van de jezuiten moeten zuchten. Wat is de Heere toch goed over dit land, over deze stad, en wel bijzonder over u, volk des Heeren!

4. Ten laatste, dat toch uw Hoofd Christus hoe langer hoe hoger, en gij hoe langer hoe lager mocht worden. Johannes de Doper zegt het: "Hij moet wassen, en ik minder worden." Dat gij toch zo veel van Zijn heerlijkheid te zien moogt krijgen als gij van node hebt om van alles los te worden en om vast aan Hem verbonden te worden. Om u zo aan Hem te kunnen overgeven en om ook het bestuur over uzelf en over uw tijdelijke zaken in Zijn hand op te dragen. En om ook gesterkt te worden in de waarheid, welke wij nu behandelden. Nadrukkelijk is de opwekkende vermaning van Paulus aan Timotheüs: "Maar blijf gij in hetgeen gij geleerd hebt, en waarvan u verzekering is gedaan, wetende van wie gij het geleerd hebt." En ook van Johannes: "Hetgeen gijlieden van den beginne gehoord hebt, dat blijve in u. Indien in u blijft wat gij van den beginne gehoord hebt, zo zult gij ook in de Zoon en in de Vader blijven."

Amen.

ZONDAG 14
vraag 35 en 36

Vraag 35:

Wat is dat gezegd: Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria?

Antwoord:

Dat de eeuwige Zoon van God, Die waarachtig God is en blijft, ware menselijke natuur, uit het vlees en bloed der maagd Maria, door de werking des Heiligen Geestes heeft aangenomen, opdat Hij ook het ware Zaad Davids zij, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.

Vraag 36:

Wat nuttigheid bekomt gij door de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?

Antwoord:

Dat Hij onze Middelaar is, en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonden, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt.

DE MENSWORDING VAN CHRISTUS

Wij hebben over de benamingen van de Middelaar, welke zien op Zijn twee naturen, en waarop deze naturen zijn gegrond, reeds gehandeld en daarbij gesproken over de Naam van de eniggeboren Zoon ten aanzien van Zijn Goddelijke natuur. In deze 14^e zondagsafdeling blijft ons nu nog over te handelen van die benaming, welke ziet op de menselijke natuur van de Middelaar, hetwelk in de artikelen des geloofs als volgt wordt uitgedrukt: Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria. Wij zullen hierin met de onderwijzer bij twee hoofdzaken stilstaan.

- I. De natuur van de menswording van Christus (vraag 35).
- II. De nuttigheid of het borgtochtelijke daarvan (vraag 36).

I.

Wat betreft het eerste, daarin zien wij:

- A. De heerlijke Persoon, Die mens is geworden.
- B. Deze menswording zelf.

A. De onderwijzer beschrijft ons allereerst Zijn Persoon, zeggende: de eeuwige Zoon van God.

Wij moeten daarom hier vasthouden, dat het niet de Vader, noch ook de Heilige Geest is, Die mens geworden is. Hoewel het wezen en de werking van de drie Personen in de Godheid wel één en dezelfde is. Maar het Goddelijke Wezen heeft het vlees niet aangenomen: "Indien gij Mij gekend had, zo zoudt gij ook Mijn Vader gekend hebben; en van nu kent gij Hem en hebt Hem gezien. Filippus zeide tot Hem: Toon ons de Vader, en het is ons genoeg. Jezus zeide tot hem: Ben Ik zo lange tijd met ulieden, en hebt gij Mij niet gekend, Filippus? Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien; en hoe zegt gij: Toon ons de Vader? Geloof gij niet, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot ulieden spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken." Deze plaats en veel andere meer, bewijzen wel dat de Vader in de Zoon is, Die mens is geworden; maar zij bewijzen niet dat de Vader naast de Zoon ook de menselijke natuur heeft aangenomen. Het is waar, door dezelfde wil van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest is dat lichaam toebereid, hetwelk een woonstede zou worden voor de Godheid. Maar door deze zelfde wil, waardoor de Vader en de Heilige Geest hebben gewild dat dit lichaam ou zijn het lichaam van de Zoon, heeft ook de Zoon gewild dat het Zijn lichaam zou zijn. Het blijkt dus duidelijk, dat de Persoon van de Zoon van God het is, Die mens is geworden. Dit zegt Gods Woord: "Het Woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond; en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader, vol van genade en waarheid." En: "Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon gezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet."

Van deze Persoon des Zoons is in de voorgaande 13^e zondagsafdeling in den brede gesproken. Zie hier nog enige redenen, waarom juist de Zoon van God mens is geworden.

Hoewel er geen zekere reden anders is te geven dan alleen dat het het vrije welbehagen van de soevereine en wijze God van eeuwigheid is geweest, dat de Persoon des Zoons de menselijke natuur aan zou nemen, en niet de Vader, noch de Heilige Geest. Hierin ziet een gelovige ziel een Goddelijke betamelijkheid, en een overeenkomst met Gods deugden. Het betaamde namelijk, zo:

1. Ten opzichte van God
2. En ten opzichte van het volk.

1. Ten opzichte van God.

(1) Omdat de orde van werken voortvloeien moest uit de orde van het bestaan van de Zoon. God had ook door de Zoon alles geschapen. God wilde ook door deze Zoon de Zijnen herscheppen en vernieuwen.

(2) Ook vanwege de vereisten ter verlossing, welke inde Middelaar nodig zouden zijn. Want Hij moest van God gezonden worden, Hij moest Gods Woord spreken, Hij moest aan God voldoen en de verzoening teweeg brengen, en Hij zou aan Zijn volk de Heilige Geest schenken. Is hier nu geen betamelijkheid, dat deze Persoon gezonden wordt door Hem, door Wie Hij is? Daarom zegt Jezus: "Ik ben van Hem en Hij heeft Mij gezonden." En: "Ik ben van Hem uitgegaan en kom van Hem." Hij, Die het zelfstandige Woord is spreekt de woorden Gods.

(3) Ja was het niet aller bekwaamst, dat het de Zoon was, Die aan de Vader (als de Goddelijke en rechterlijke Majesteit vertegenwoordigende) het rantsoen betaalde, en Die tevens ook Zijn Geest, Die ook van Hem uitgaat, zou kunnen uitzenden in de harten van Zijn volk?

2. Ten opzichte van het volk.

(1) Gods volk kon nooit helderder overreed worden van de oneindige liefde van God de Vader, dan door het overgeven en zenden van Zijn eniggeboren en geliefde Zoon in de wereld. Want: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

(2) Het beeld van God moest in hen hersteld en opgericht worden. Niemand was hiertoe meer bekwaam dan Hij, Die het natuurlijk Beeld van de Vader Zelf is en het uitgedrukte Beeld van des Vaders zelfstandigheid.

(3) Ook moest Gods volk zo kinderen en erfgenamen Gods gemaakt worden. Was daartoe nu een andere weg dan door gemeenschap, door huwelijksvereniging met de eigen en natuurlijke, de eniggeboren Zoon van de hemel? Ja, Die uitkracht van eerstgeboorte de heerschappij heeft en de Erfgenaam van alles is, opdat dat volk om Zijntwil tot kinderen Gods aangenomen wordende, tegelijk erfgenamen zouden kunnen worden van alles. Want alles is van hen, omdat zij van Christus zijn.

Nu gaat de onderwijzer deze Persoon nader beschrijven vanwege Zijn heerlijkheid of Goddelijke natuur. De Godheid van de Zoon is in de vorige afdeling bewezen.

1. Nu staat er ons hier alleen op te letten, dat de Zoon van God God is geweest toen Hij mens is geworden. Dit zegt ons Gods Woord: "God is geopenbaard in het vlees." En: "Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode gelijk te zijn, maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden. En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises".

2. Eveneens dat de Zoon van God, als Hij mens is geworden, ook God is gebleven. Wij zullen nu niet bewijzen hoe aan de Persoon des Zoons ook na Zijn menswording Goddelijke namen, eigenschappen werken en eer toegeschreven worden in de enigheid van Zijn bestaan, en dus hoe Hij God is gebleven. Slechts wijzen wij er op hoe Paulus dit duidelijk aanwijst: "Welker zijn de vaders, en uit welke Christus is, zo veel het vlees aangaat, Dewelke is God boven alles te prijzen in der eeuwigheid. Amen".

B. Ten aanzien van de natuur van de menswording, bezien wij allereerst de waarheid daarvan. Letten wij er dan op wat wij moeten verstaan door de ware menselijke natuur, zoals de onderwijzer deze hier noemt.

1. Door de ware menselijke natuur moeten wij verstaan geen andere natuur dan die der mensen: "Want waarlijk, Hij neemt de engelen niet aan, maar Hij neemt het zaad Abrahams aan." Daarom wordt Hij genaamd de Mens Christus Jezus. Geen menselijke natuur in schijn, maar in waarheid: "Overmits dan de kinderen des vleses en bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks dezelve deelachtig geworden, opdat Hij door de dood teniet zou doen degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel."

Hiermede is niet in strijd hetgeen Paulus van Hem, dat Hij gezonden is in de gelijkheid des zondigen vleses. En ook niet Filippenzen, dat Hij de mens is gelijk geworden en in gedaante gevonden als een mens. Deze plaatsen doen ons duidelijk zien dat Hij een waarachtig mens is, doch zonder zonde, in tegenstelling van in schijn en zondig.

2. Door de ware menselijke natuur verstaan wij ook alle delen van een mens.

- Dus dat Hij een ziel had, met haar vermogens, een eindig en bepaald verstand: "Jezus nam toe in wijsheid." En: "Maar van die dag en ure weet niemand, noch de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader."

- En ook een menselijke wil, van de Goddelijke onderscheiden: "Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt."

- Ook menselijke bewegingen van vreugde: "Te dier ure verheugde Zich Jezus in de geest." En van droefheid: "Hij begon droevig en zeer beangst te worden, en Hij zeide tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe." Ook van barmhartigheid, want Jezus zegt: "Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare, want zij zijn nu drie dagen bij Mij gebleven, en hebben niet, wat zij eten zouden". Ook van toorn: "En als Hij hen met toorn rondom aangezien had, meteen bedroefd zijnde over de verharding van hun hart." En ook innerlijke ontroering: "Nu is Mijn ziel ontroerd; en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure! Maar hierom ben Ik in deze ure gekomen".

3. Maar door de ware menselijke natuur verstaan wij ook, dat de Zoon van God een waarachtig menselijk lichaam had: "Neemt, eet, dit is Mijn lichaam." En wel in tegenstelling van een spooksel: "En de discipelen, ziende Hem op de zee wandelen, werden ontroerd, zeggende: Het is een spooksel! en zij schreeuwden van vrees. Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende: Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vreest niet". Met menselijke eigenschappen:

- Zijnde zichtbaar en tastbaar: "Ziet Mijn handen en Mijn voeten, want Ik ben het Zelf. Tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet dat Ik heb".

- Zijnde ook maar op één plaats tegelijk tegenwoordig, zelfs na Zijn opstanding: "Maar de engel zeide tot haar: Zijt niet verbaasd; gij zoekt Jezus de Nazarener, Die gekruist was; Hij is opgestaan; Hij is hier niet; ziet de plaats waar zij Hem gelegd hadden." En: "En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen, en een wolk nam Hem weg van hun ogen. En alzo zij hun ogen naar de hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, ziet, twee mannen stonden bij hen in witte kleding; welke ook zeiden: Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heenvaren".

- Moetende ook van klein groot worden: "En het Kindeke wies op en werd gesterkt in de geest, en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem. En Jezus nam toe in grootte".

- Ook was Hij aan de menselijke zwakheden onderworpen, zoals honger, dorst, slaap, vermoeidheid, droefheid, dezelve met tranen vertonende, lichaamslijden, ja de dood zelf. Gaan wij nu over tot de wijze waarop de Zoon van God mens geworden is. De onderwijzer zegt: Hij heeft de ware menselijke natuur aangenomen. Om dit wat duidelijker aan te tonen, zullen wij eerst bezien hoe deze menswording van Christus niet is geschied.

1. Deze menswording is niet geschied door een schepping van de menselijke natuur uit niets. Ook niet doordat de menselijke natuur uit de hemel zou zijn neergedaald. Men brengt daartoe wel bij Johannes, waar Paulus Hem noemt de Heere uit de hemel. Maar indien dit waar was, dan was Christus wel een mens, maar geen Zoon des mensen, noch ook der mensen naasten, noch uit de broederen. En dit moest Hij toch zijn. Maar behalve dit, de genoemde plaatsen zien niet op de menselijke natuur, maar op de Persoon van de Zoon van God, Die de menselijke natuur aannam om Zich op aarde te openbaren in het vlees: "God is geopenbaard in het vlees".

2. Ook niet door verandering van de Godheid in de mensheid. Want Christus is in Zijn menswording waarachtig God gebleven: "Hij is uit de vaderen, zo veel het vlees aangaat, Dewelke is God bovenal te prijzen in der eeuwigheid." Hij zegt: "Ik de Heere, word niet veranderd." En: "Hij is de Vader der lichten, bij Wie geen verandering is, noch schaduw van omkering".

3. Deze menswording geschiedde niet door een verschijning voor een korte tijd, zodat Hij Zich maar in de gedaante van een mens vertoond zou hebben, waartoe men zich beroept op Romeinen: "In de gelijkheid des zondigen vleses", en: "dat Hij de mens gelijk was geworden en in gedaante gevonden als een mens." Niet alleen drukken deze plaatsen, gelijk wij tevoren reeds aantoonde, de ware menselijke natuur van Christus uit, als zijnde zonder zonde, maar vele oude leraren der kerk hebben niet zonder reden geloofd dat ook de Vader en de Heilige Geest verschenen zijn zonder dat zij met lichamen personeel verenigd waren.

4. Verder is deze vereniging der twee naturen in Christus niet ziende op het Wezen, niet ten aanzien van de natuur en ook niet bestaande in een betrekking.

- Niet ziende op het Wezen, zoals de drie Goddelijke Personen wezenlijk met elkander verenigd zijn. Want dan zou er in Christus maar één wezen of natuur, en twee Personen zijn, terwijl wij daarentegen in Hem twee naturen en maar één Persoon vinden: "Daar is één God, daar is ook één Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus."

- Niet ten aanzien van de natuur, gelijk ziel en lichaam natuurlijk verenigd zijnde, één persoon uitmaken. Want de Zoon van God was een waarachtig Persoon vóór Zijn menswording.

- En ook is het niet een vereniging, welke voortvloeit uit een betrekking, door liefde van de Godheid tot de mensheid, om ze te helpen en te begunstigen, zoals de man met de vrouw, en Christus met Zijn gemeente verenigd is. Want dan waren er zowel twee personen als twee naturen in de Middelaar, hetwelk is tegen de genoemde plaats 1 Timothéüs Dit is het gevoelen geweest van Nestorius, de bisschop van Constantinopel, doch in de grote kerkvergadering veroordeeld zijnde, is tegenover zijn gevoelen gesteld, dat de vereniging van de twee naturen in de Middelaar ondeelbaar en onafscheidelijk was, dat dus de twee naturen in de Middelaar waren in enigheid van Zijn bestaan.

5. En tenslotte is deze vereniging van de twee naturen in Christus ook niet door vermenging, als zouden de eigenschappen van de Goddelijke natuur aan de menselijke natuur zijn medegedeeld. Dan zou Christus na deze vereniging geen mens meer zijn geweest gelijk wij en zou Hij maar één natuur hebben gehad. Maar hiertegen zeggen wij dat Gods Woord overal de naturen in Christus en de eigenschappen van elke natuur van de andere onderscheidt, zoals wij duidelijk zien in Romeinen: "Van Zijn Zoon (Die geworden is uit het zaad van David, naar het vlees; Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden), namelijk Jezus Christus, onze Heere." En: "En buiten alle twijfel, de verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is opgenomen in heerlijkheid". Dit is het gevoelen geweest van Eutyches, abt van Konstantinopel. Doch op de algemene kerkvergadering van Chalcedon veroordeeld zijnde, is tegen zijn gevoelen en ter opheldering van de aard van deze vereniging gesteld, dat deze vereniging van de twee naturen in de Middelaar is onvermengd en onveranderlijk. Met deze uitdrukking wezen zij duidelijk aan, dat de Heere Jezus Christus in Zijn menswording gebleven is wat Hij was, namelijk God, en geworden is wat Hij niet was, namelijk mens.

Zien wij dan nu hoe de menswording van Christus wèl is geschied.

1. Deze vereniging is geschied door de aanneming van de menselijke natuur in de onverdeelde enigheid des Goddelijken Persoons. Dat wil zeggen, dat de Goddelijke Persoon des Zoons de menselijke natuur in de enigheid van Zijn bestaan heeft aangenomen. Zo, dat deze menselijke natuur geen persoon is en niet zelfstandig bestaat, maar dat deze menselijke natuur bestaat in het Persoonschap van de Zoon van God. Dit bewijst ons Gods Woord.

- "Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn; maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden."

- En bijzonder ook: "Gelijk dan de kinderen des vleses en bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks dezelve deelachtig geworden." Hetzelfde vlees en bloed, dat de kinderen hebben, heeft ook Christus, doch op een andere wijze. Kinderen hebben allen samen dezelfde natuur, en zonder die geen andere. Maar Christus is dat vlees en bloed deelachtig geworden bij die andere natuur, die Hij van eeuwigheid had. Op deze wijze heeft Hij met de kinderen vlees en bloed aangenomen.

- Daarop wijst ook: "God is geopenbaard in het vlees." Hetgeen wil zeggen: Hij, Die God is en niet kan ophouden te zijn hetgeen Hij is, is gezien, gehoord, met handen getast in het vlees, in een menselijk lichaam, door een redelijke ziel bewogen. Athanasius zegt het aldus, dat Hij dat (als een werktuig met Zich verenigd) Zichzelf heeft eigen gemaakt, door de ogen waarvan Hij zou zien, door welks oren Hij zou horen, met welks handen Hij zou werken en met welks voeten Hij zou gaan, waarin Hij zou lijden, sterven, weer levend en verheerlijkt worden, en wel zó nauw, dat op het aanschouwen van deze Mens moet uitgeroepen worden: "Ziet, Deze is onze God, wij hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken. Deze is de Heere, wij hebben Hem verwacht, wij zullen ons verheugen en verblijden in Zijn zaligheid."

- En: "Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd; een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader) vol van genade en waarheid." Namelijk dat Woord, Dat van den beginne was, bij God was, en dat vlees geworden is. Hij is gebleven wat Hij was, en is geworden wat Hij niet was.

2. In de menswording zijn de twee naturen in de ene Persoon van de Zoon van God op het aller nauwst verenigd. Uit de bewijzen, welke wij hier zullen laten volgen, wordt ons dit bevestigd.

- Het moet zo zijn, omdat er maar één Heere en Middelaar zijn kan: "Want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus." Had Christus nu niet de twee naturen in enigheid van Zijn bestaan, dan waren er twee Personen en dus twee Middelaars.
- Het moet zo zijn omdat Zijn Naam Immanuël, dat is: God met ons.
- Omdat dezelfde Persoon, dezelfde Heere Jezus, dán eens God en dán eens mens genoemd wordt. Dan eens Gods Zoon, en dan eens de Zoon des mensen.
- En dat Hem dan eens Goddelijke, en dan weer eens menselijke eigenschappen worden toegeschreven. En omdat in dezelfde Persoon van Christus de twee naturen menigmaal worden onderscheiden: "Welker zijn de vaders, en uit welke Christus is, zo veel het vlees aangaat, Dewelke is God, bovenal te prijzen in der eeuwigheid."
- Ook is nog een krachtig bewijs, dat aan deze Persoon, naar één natuur genoemd wordende, dan dingen worden toegeëigend, welke aan de andere natuur toebehoren. Zo wordt Hij God en Zoon van God genoemd, en Hem evenwel bloed, dat in de mensheid is, toegeschreven. En daarentegen werd Hij toen Hij op de aarde was, de Zoon des mensen, Die in de hemel is, genoemd, en dat was naar Zijn Godheid.

Gaan wij er nu toe over de oorzaken van de menswording van Christus te bezien. De artikelen leren ons: dat Hij is ontvangen van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria. En de onderwijzer zegt het aldus: dat de Zoon van God de ware menselijke natuur heeft aangenomen door de werking van de Heilige Geest, uit het vlees en bloed van de maagd Maria.

De eerste oorzaak is dus de Heilige Geest. Wij hebben hier acht op het volgend te geven:

1. Dat God in het gemeen de voorname Oorzaak of Werkmeester van deze wonderbare zaak is: "De Heere heeft wat nieuws op de aarde geschapen: de vrouw zal de man omvangen." Hier moeten wij verstaan een mannelijke Zoon. Zo komt dit woord voor in Openbaring: "En zij baarde een mannelijke zoon." En dat wel zonder toedoen des mans. God scheidt dat nieuws op aarde. Zo werd er ook in het voorgaande gesproken: "En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser zal uit het midden van hem voortkomen".

2. Ook is de ganse heilige Drie-eenheid werkzaam geweest in dit werk. Het wordt toegeschreven aan de Vader: "Gij hebt Mij het lichaam toebereid." Aan de Zoon: "Hij, Die geen roef behoefde te achten Gode evengelijk te zijn, heeft de gestaltenis van een dienstknecht aangenomen." En in het bijzonder aan de Heilige Geest: "De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwten. Daarom ook dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden." En: "Zij werd zwanger bevonden uit de Heilige Geest." En: "Want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit de Heilige Geest." Deze woorden kan men eenvoudiger toepassen op de derde Persoon dan op de Goddelijke natuur van de Zoon.

3. Het is het werk van de Heilige Geest geweest Maria vruchtbaar te maken en de vrucht van haar buik te heiligen. Doch hier moeten wij er wel op letten, dat deze ontvangenis de Heilige Geest niet maakt tot de Vader van Christus. De Heilige Geest heeft de menselijke natuur van Christus geformeerd uit een stof van elders, hetgeen grotelijks is onderscheiden van genereren uit de eigenzelfstandigheid. Nergens noemt de Bijbel de Heilige Geest de Vader van Christus, en wij mogen het daarom ook niet doen.

4. En tenslotte, deze dingen zijn geschied naar het verdrag, dat tussen de Vader en de Zoon was gemaakt. Naar de raad des vredes, welke was tussen de Heere der heirscharen, de Vader, en de Man, Wiens Naam is Spruite. De Zoon, uit God voortgesproten, Die mens zou worden; die Spruite zou uit Zijn plaats spruiten, te weten van Zichzelf, uit geen zaad of kracht des mans, en Hij zal de tempel des Heeren bouwen, ja de tempel des Heeren zal Hij bouwen. Sommigen verstaan daardoor de tempel van Zijn natuurlijk lichaam, dat Hij eerst gebouwd heeft toen Hij naar Zijn wil mens werd, en daarna toen Hij opstond uit de doden. En dan ook de tempel van Zijn verborgen geestelijk lichaam, Zijn gemeente.

5. Doch zo is ook Maria onder de oorzaken te tellen. De onderwijzer zegt: Uit het vlees en bloed van de maagd Maria. En de artikelen zeggen: Geboren uit de maagd Maria.

(1) Hier hebben wij acht te geven op de afkomst van Maria. Zij was uit Abrahams zaad, uit de kinderen Israëls, en wel uit de stam van Juda, ook uit het huis van David, zoals hierna zal blijken. Dus moest Christus het gezegende en zegenende Zaad van Abraham zijn. Uit de Israëlieten. Uit de stam van Juda: "Want het is openbaar, dat onze Heere uit Juda gesproten is." Ook uit het huis en de lendenen van David.

(2) Dan moeten wij acht geven op haar staat of conditie. Zij was een zuivere maagd, die nooit een man bekend had: "En Maria zeide: hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man beken?"

Dit moest zo zijn, omdat de Messias alleen van God en op een wonderlijke wijze zou gegeven worden, en omdat Hij zonder vader en zonder zonden moest zijn. Ja, een ondertrouwde maagd moest Maria zijn, om deze grote zaak voor de wereld te verbergen. Wonderlijk blijkt de Goddelijkheid hierin, dat de ganse wereld van de kuisheid van Maria moet overreed zijn geweest, zodat zij in hun bitterste scheldwoorden tegen de Heere Jezus Hem toch nooit verweten hebben dat hij uit een oneerlijk bed was voortgekomen.

(3) Ook moeten wij er op letten hoe deze maagd Maria de moeder van de Heere Jezus is geweest. Zij wordt Jezus' moeder genoemd. En in Lukas zei Elisabeth "Vanwaar komt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt?" Ook: "Er was een bruiloft en de moeder van Jezus was aldaar." De reden is omdat Christus Zijn menselijke natuur uit haar zaad, of uit haar vlees en bloed had aangenomen. Daarom wordt Hij genoemd het Zaad der vrouw en de Vrucht des buiks van Maria. En Jezus noemt Zichzelf dikwijls de Zoon des mensen.

Letten wij nu nog op de noodzakelijkheid, waarom de Zoon van God door de werking des Heiligen Geestes uit het vlees en bloed van de maagd Maria de ware menselijke natuur heeft aangenomen. De onderwijzer noemt drie zaken.

Ten eerste: Opdat Hij ook het ware zaad van David zij. Dat wil zeggen, opdat Hij de ware en beloofde Messias zou zijn, Welke beloofd was te zullen voortkomen uit het zaad van David. Het was beloofd dat de Messias het Zaad van David zou zijn.

1. Dit was aan het huis van David bijzonder toegezegd: "Wanneer uw dagen zullen vervuld zijn, en gij met uw vaderen zult ontslapen zijn, zo zal Ik uw Zaad na u doen opstaan, dat uit uw lijf voortkomen zal, en Ik zal Zijn Koninkrijk bevestigen. Doch uw huis zal bestendig zijn, en uw koninkrijk tot in eeuwigheid, voor uw aangezicht; uw stoel zal vast zijn tot in eeuwigheid." Hierom wordt Jezus ook de Zoon van David genoemd.

2. En verder onderscheidt de onderwijzer hier de beloofde Messias van anderen, die ook uit David zijn voortgekomen, door Hem het ware Zaad van David te noemen. En dit omdat in de menswording van Christus al de omstandigheden van de beloofde Messias zijn vervuld.

- Zo bijvoorbeeld de omstandigheden van Zijn geboorte: Er was voorzien: "De scepter zal van Judaniet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt; en Dezelve zullen de volken gehoorzaam zijn." Dus is Hij geboren toen de koninklijke macht onder Israël nog niet geheel verdwenen was. Het was in de tijd toen Herodes de scepter over Juda zwaaide, doch toen in de grote raad de wetgever nog gezien werd. Daarna is dit gezegd door Titus Vespasianus vernietigd.

- Ook de omstandigheid van Davids huis. Er was voorzien: "Er zal een Rijsje voortkomen uit de afgehouden tronk van Isai, en een scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen." In die vervallen tijd, toen het huis van David niet meer in aanzien was, toen er niet meer van over was dan een afgehouden tronk, zonder groei en bloei, is de Vorst des levens geboren. Ja, toen Jezus reeds een werkmans, een timmerman was. En het blijkt ook dat Maria weinig geacht werd, want voor haar was geen plaats in de herberg.

- Ook ten aanzien van Zijn geboorteplaats. Deze was voorzien: "En gij, Bethlehem Efratha, zijt gij klein om te zijn onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen Die een Heerser zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid." En aldus is de Christus ook geboren in Bethlehem, in de stad van David.

- En ten aanzien van Zijn moeder, dat deze een maagd zou zijn, gelijk uit de evangelisten blijkt.

- Ook ten aanzien van Zijn wonderlijke en heerlijke Persoon. Hij zou tegelijk Davids Zoon en Davids Heere zijn: "De Heere heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten".

- En tenslotte ook ten aanzien van Zijn ambt. Het Koninkrijk van David was Hem beloofd en het is ook aan Hem gegeven: "Deze zal groot zijn en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden; en God de Heere zal Hem de troon van Zijn vader David geven. En Hij zal over het huis van Jakob Koning zijn in der eeuwigheid, en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn".

Ten tweede: De onderwijzer zegt voorts: Opdat Hij de broederen in alles gelijk zou zijn. Al de hogepriesters moesten uit de mensen genomen worden en dus aan de broederen gelijk zijn. Om uit kracht van verwantschap en het nabestaande zijn de Goël en Losser te kunnen zijn. En dus betaamde het Hem, dat "Hij, Die heiligt, en zij, die geheiligt worden, allen uit één zijn. Om welke oorzaak Hij Zich niet schaamt hen broeders te noemen. Waarom Hij in alles de broederen moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou zijn in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen".

En ten derde zegt de onderwijzer, dat het noodzakelijk was, dat Christus uit de maagd Maria, door de werking van de Heilige Geest, geboren werd, opdat Hij zonder zonde zou kunnen zijn.

Want indien Christus geboren was naar de gewone wet van het huwelijk, dan was Hij een kind van Adam en had erfzonde. Maar nu is Hij van de Heilige Geest ontvangen, uit een maagd geboren, bovennatuurlijk, uit het genadeverbond, als de tweede Adam, Die geworden is tot een levendmakende Geest. En Hij is zonder zonde: "Die in alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest, doch zonder zonde." En: "Gij weet dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonden weg zou nemen; en geen zonde is in Hem".

II.

Wat betreft onze tweede hoofdgedachte, de nuttigheid of borgtochtelijkheid van de menswording van Christus, daarin letten wij:

- A. op de zaak in het algemeen, en
- B. dan nauwkeuriger op de bijzondere gepastheden daarvan.

A. Wij zien hier hoe de Zoon van God nu de Middelaar is tussen God en de oneindig ver zijnde zondaar.

- De Middelaar moest zijn tezamen waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens, in enigheid van Zijn bestaan, en deze vereisten werden in Jezus van Nazareth als de Christus gevonden. Wij hebben daarvan in den brede gehandeld in het laatste gedeelte van de 5^e zondagsafdeling en bijzonder in de 6^e zondagsafdeling.

- Dat Hij niet alleen Middelaar van Voor- of tussenspraak moest zijn, maar in het bijzonder van verzoening, hebben wij ook gezien in de 5^e en de 6^e zondag. De nuttigheid van hetgeen wij nu verhandeld hebben, is dat wij beschouwen de getrouwheid van God, en van Christus in het volbrengen van hetgeen Hij heeft beloofd. Ziet, daar is Hij nu: God geopenbaard in het vlees. "Geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, om te verlossen degenen, die onder de wet zijn". Ziet daar de Middelaar Gods en der mensen. Dit is hetgeen David met betrekking tot Christus sprak, en met welk een zekerheid: "Gij hebt Mij de oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt Gij niet geëist. Toen zeide Ik: Zie, Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen; en Uw wet is in het midden mijns ingewands." Dit past Paulus toe op de toebereiding van Zijn lichaam. Ziedaar een bekwaam Middelaar om arme zondaren met God te verzoenen. De Immanuël, de God met ons, God met onze natuur, opdat wij vrijmoedigheid zouden hebben om tot Hem te komen en met Hem te spreken en te handelen over onze eeuwige staat.

B. Maar letten wij nu ook nog op de nuttigheid van deze Middelaar in Zijn bijzondere gepastheden. De onderwijzer zegt: Die met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonden, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt. Hier moeten wij tot een grond deze eeuwige waarheid leggen, dat de dadelijke zowel als de lijdelijke gehoorzaamheid van Christus borgtochtelijk is en dus op rekening komt van Zijn volk. Want de geboden kunnen net zo min door ons gehouden worden als dat wij de straf kunnen dragen. En door doen moet de mens toch zalig worden. Het zij dan door onszelf, welke weg voor eeuwig is afgesloten, of door een ander, te weten deze Middelaar: "Want hetgeen de wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vlees, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees. Opdat het recht der wet vervuld zou worden".

Ziet daarom hier welk een nuttigheid deze heilige ontvangenis en geboorte van Christus aan Zijn volk toebrengen.

1. Deze staan recht tegenover onze onheilige ontvangenis en geboorte. Ja tegenover onze aangeboren zonden en tegenover ons onheilig inkomen in de wereld, hetwelk onze schuld is en ons voor God verdoemelijk maakt, en hetwelk alles staat in het licht van Gods heilig aangezicht. Wij hebben hierover in de 3^e en 4^e zondag in den brede gesproken.

2. Deze heilige ontvangenis en geboorte van Christus, Zijn onschuld en volkomen heiligheid bedekken dat alles voor Gods aangezicht, omdat zij borgtochtelijk zijn. En dat heerlijk voordeel genieten allen, maar ook niemand anders, die deze heerlijke Persoon kennen en de gelovige toevlucht tot Hem nemen: "Welzalig is hij, wiens overtreding vergeven, en wiens zonde bedekt is." Zo is Hij bij die zielen van de Vader ook geworden tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing. Daarom doen de gelovigen Christus ook aan als een kleed van dadelijke gehoorzaamheid: "Want zovelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan." En: "Doet aan de Heere Jezus Christus." En in Hem gerekend, zijn zij volmaakt en zonder enig gebrek: "Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u".

3. En tenslotte, wij moeten er wel acht op slaan, dat elk deel van de borgtocht van Christus als zeer gepast kan worden gezien tegenover de ellenden, waarin een ziel zich ziet en gevoelt. Wat kan Christus voor zulk een ziel bijzonder dierbaar zijn. Want van de ganse borgtocht, dus van alle delen van de lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, tot in en na Zijn dood toe, kan door een gelovige ziel niets gemist worden. En het is dus niet zo, alsof hier de heilige ontvangenis en geboorte, afzonderlijk van de andere delen van de gehoorzaamheid en gerechtigheid, genoeg zouden zijn om de onreinheid van onze verdorven natuur te bedekken. O vrienden, er is niemand, die door de vereniging met de Persoon van de Middelaar waarachtige gemeenschap heeft aan één deel van de gehoorzaamheid van Christus, of hij heeft gemeenschap aan alle delen. Niemand kan iets van Christus missen. Ook heeft Jezus niets overtolligs of tevergeefs teweeggebracht. Maar dit neemt niet weg, dat wij deze heilige ontvangenis en geboorte mogen zien als het eerste deel van de ganse heiligheid van Christus, en als wijde delen van de heiligheid van Christus stellen tegenover de delen van onze ellenden, dan zullen de heilige ontvangenis en geboorte van Christus toch bijzonder gesteld worden tegenover de aangeboren zonden van de gelovigen, hun onheilige inkomst in de wereld, en om te vervullen het verlies van en gebrek aan de oorspronkelijke gerechtigheid.

Toepassing

Ziet hier weer een onbegrijpelijk wonder Gods u voorgehouden. Waar God ongenaakbaar was, de kloof tussen Hem en de zondaar te groot, de hemel van de aarde te ver verwijderd, daar bukt God zo laag en nadert tot de mens, en Hij plaatst Zijn tabernakel onder hen. En God zegt daarmee als het ware: Ziedaar, mens, gij kunt in eeuwigheid met Mij niet handelen over uw rampzalige staat, maar hier is nu Mijn eigen en natuurlijke Zoon, en dat met uw menselijke natuur, opdat u tot Hem zou kunnen genaken. Hij is God en Mens. Zijn mensheid moet u vrijmoedig maken om met Hem te handelen, en als God zal Hij uw zaken bij Mij behandelen. Het is alsof de Heere zegt: O mens, zie toch naar Hem uit, dat u met Hem verenigd wordt, dat u Hem krijgt, want zo velen Hem aannemen, krijgen macht en recht om kinderen Gods te worden.

Vrienden, is dit geen oneindig wonder, dat God zo goed is geweest om van alle eeuwigheid zulke gedachten te denken, zulk een wonderlijke weg uit te vinden om de hemel met de aarde te verzoenen door zulk een Persoon? Door zulk een Persoon, in Wie die beide naturen, die door de diepe zondeval zo oneindig ver van elkaar verwijderd zijn, ja zo onverzoenlijk met elkaar, worden gevonden, en Welke de Vader op de aarde stelt? Wie was hij toch, die met zijn hart borg zou kunnen worden om tot God te genaken?

Maar mensen, de zaak is nu wel zo, dat er een Borg is. Maar gij weet ook, dat wanneer men in tijdelijke ongelegenheden verkeert, het niet genoeg is om erop te rusten dat er een gewillige, machtige en bekwame borg is. Men denkt dan veeleer: Wat kan mij dat helpen, al heeft zulk een borg er duizenden geholpen? En wanneer wordt u gerust dat hij u helpen zal? Immers eerst dan, als u met hem onderhandeld hebt en overeengekomen zijt. Als u hem, en hij u en uw zaken op- en aangenomen heeft. En als hij dan een geloofwaardig iemand is, die zijn woord zal houden, eerst dan bent u gerust. En vrienden, is de zaak van eeuwig belang minder? Zal men daar lossen in te werk gaan? Wat hebt gij toch, waarop gij uw mening grondt dat Jezus uw Borg is? Genade is geen erfgoed. Vrome ouders kunnen kinderen hebben, die deze Borg blijven missen. Twee broers kunnen er zijn, de één wordt aangenomen en de ander verlaten. Wat is toch de grond van rust en vrede in uw gemoed? Is het soms die geestelijke dood en zorgeloosheid, waarin gij verzonken ligt? Of heeft de god dezer eeuw uw zinnen verblind, zodat gij onvatbaar wordt om uw eeuwige staat en uw gevaar te bevatten? Zou het uw bedrogen hart zijn, dat gij niet kent en waardoor gij wordt verleid? Of zouden het vooroordelen zijn, dat u denkt: als ik er aan zou beginnen te twijfelen of Jezus wel mijn Borg is, dan zal ik benauwd en bekommerd worden, dat zou een kwelling zijn, waar ik niet doorheen zou kunnen zien? Is het dan beter om de pot maar toe te dekken? Och vrienden, hetgeen wij hier noemden, is bij velen de oorzaak van hun rust. Dat zegt God ook in Zijn Woord. O, was u zo gelukkig, dat gij eens recht aan het twijfelen raakte, dan zou uw behoud dichterbij komen. Dan zoudt gij dicht bij de zaligheid zijn dan nu. Waar gij nu staat, zult gij sterven, of u zou nog moeten zien dat Jezus uw Borg niet is. Hoe hopelozet het aan uw zijde wordt, des te waarschijnlijker wordt het dat uw vindenstijd zou kunnen aanbreken.

Och, wilt toch enige dingen, welke wij u in het kort zullen voorhouden, bezien, waaraan u zou kunnen weten of Jezus al of niet uw Borg is, opdat u toch zucht of de Heere het u wil doen zien.

1. Niemand heeft gemeenschap aan de heilige ontvangenis en geboorte van Christus, of Christus is ook door de Heilige Geest in de ziel ontvangen. Vrienden, wat hebt u vanbinnen, wat voelt u, als gij van zulk een eeuwige waarheid hoort, welke geen engelen, maar alleen mensen raakt?

En toch hebben de engelen er zo veel mee op, dat zij begerig zijn om er in te zien, om de veelvuldige wijsheid van God er in te beschouwen. Dit vertonen ons de Cherubim, die met uitgestrekte vleugelen en gebogen hoofden over de ark des verbonds gedurig keken naar de genadestoel of het verzoendeksel. Gevoelt u dan ook een werk Gods in u, dat van boven komt en dat dan ook naar boven wil? Roept u dan ook sterken als het hijgend hert, aan de jacht ontkomen, dat vers water begeert? Dorst uw ziel dan zo naar Christus? Wij lezen in Lukas van de bevruchte Elizabeth, toen Maria tot haar kwam, die ook bevrucht was, en zij haar groetenis hoorde, dat het kindeke in haar buik opsprong. Mensen, hoe is het innerlijk bij u gesteld als u van deze heerlijke dingen hoort, die in de stad Gods gesproken worden? Springen uw hart en het genadeleven, ja het nieuwe schepsel in uw ziel op? Of zijt gij er een vijand van en dienaangaande onverschillig?

2. Nog eens, waar Christus in de ziel ontvangen is, daar wordt Hij ook op des Heeren tijd in het hart geboren. Jezus komt daar te voorschijn. Elk krijgt daar zulk een openbaring van, zoals Jezus dit niet doet aan de wereld. Zulk een ziel breekt door tot de onberouwelijke bekering. Doch er is in de mate en trap een groot onderscheid, en aan menigeen wordt zijn vinden van de Heere Jezus zeer bestreden en dus verduisterd.

3. Nog eens, waar Christus in de ziel geboren is, daar krijgt die ziel op Gods tijd, wijze en mate ook wel eens een aankondiging van, zoals de engel het aan Maria aankondigde. Een engel onderwees Jozef in de droom. Een engel boodschapte dit heil aan de herders in de landstreek van Bethlehem. Jatoen dit werk voltrokken was, was er een menigte van hemelse heirlegers, welke God prezen. Zo gaat er ook wel wat om in zulk een ziel. Gods gezanten, de getrouwe wachters, vinden haar en spreken wel eens naar haar hart. En nadat dezen een weinig weggegaan zijn, vindt zij Hem wel eens, Die haar ziel liefheeft. En dan vindt deze ziel een werk van God, dat volkomen is in zijn delen, en het getuigenis van God daarover in haar hart. Zulken roepen wel eens engelen en mensen te hulp om samen God te prijzen en te verheerlijken vanwege dit grote wonder.

4. En tenslotte, waar Christus geboren is en een gestalte gekregen heeft in het hart, daar is een eeuwige voldoening in de ziel. Voor zulk één verliest alles zijn waarde tegenover Jezus. Toen Simeon het Kindeke in zijn armen had, zei hij: "Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord; want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien, die Gij bereid hebt voor het aangezicht van al de volken. Een licht tot verlichting der heidenen, en tot heerlijkheid van Uw volk Israël." O, zij kiezen dit heilig Kind Jezus en nemen Hem onvoorwaardelijk aan met al wat Hem boven het hoofd hangt, zoet en zuur, met alle versmaadheden. Zij willen Hem volgen zowel op Golgotha als op Tabor, enz., en zij willen met Hem zinken en drijven. Mensen, voor wie Jezus nog geen Borg geworden is, wat baat het u dat er zulk een Borg is? De onderwijzer vraagt welk nut gij daarvan hebt, namelijk uit deze heilige ontvangenis en geboorte van Christus. Blijft gij tot uw dood toe van Hem ontbloot, dan zult u er in die grote dag niet alleen geen voordeel van hebben, voor eigen rekening staande, als gij uw eigen verantwoordelijkheid zult moeten zijn, maar het zal u ook tot eeuwig nadeel zijn. Het zal een hel in de hel zijn, Deze, Die van de hemelen is, verworpen te hebben. Gewoond te hebben onder deze heerlijke aanbidding, en op zo grote zaligheid geen acht te hebben genomen.

O mens, mocht u toch ontwaken vóór het te laat is. Mocht de liefde des Vaders, tot u gekomen terwijl gij vijanden zijt, en de liefde van Christus, Die zo gewillig neerkwam, uw ziel uitlokken. Of mocht het eeuwig naberouw, dat eeuwige gejammer, dat anders in de hel uw werk zal zijn, uw ziel bewegen om het naar Hem te wenden. Maar vrienden, wij lezen in Lukas, dat Abraham tot de rijke man zeide: "Al stond er één van de doden op, zij zouden het zich niet laten gezeggen. Zij hebben Mozes en de profeten." Die hebt gij ook nog, onbekeerde mens, en wie weet hoe lang nog, als God u straks van de middelen, of de middelen van u gaat scheiden. Och dat gij nog in deze uw dag bekende wat tot uw vrede dient!

En vrienden, die wat ziet van uw onreine geboorte en uw verloren staat, gij, die geen lust of rust hebt in iets buiten Christus, en die naar deze zalige openbaring van Christus hijgt en verlangt, Christus wil in Zijn menswording voor uw zinkende ziel de Vertrouwing van Israël zijn. De Wens der heidenen, de Wortel van Jesse, waarnaar de heidenen zouden vragen. Ja Eén voor allen: "Dit is een getrouw woord, en aller aanneming waardig, dat Jezus Christus is in de wereld gekomen om zondaren zalig te maken". Volk van God, zie hier de Hoorn uwer zaligheid, opgericht in het huis van David. Uw heilig dekkleed, het heilig geboren Kind Jezus. Ziet Zijn oneindige liefde, Die geen roef behoefde te achten Gode evengelijk te zijn. Dat die eeuwige heerlijke Zoon van de hemel de stralen van Zijn majesteit als voor een tijd verbergt, en dat Hij een schepsel wordt. Geen heerlijke cherubijn of serafijn, maar een mens, minder dan de engelen. En onder de mensen geen groot monarch of koning, maar een knecht dergenen, die heersen. En van de tijden der eeuwen was dit verzwegen, maar het is aan u ontdekt.

Dat dit alles uw zielen uitlokken en aansporen mocht tot het volgende:

1. Om u toch dagelijks en hoe langer hoe nauwer met de Heere Jezus te verenigen. Hoe vuiler en zondiger gij uzelf ziet, hoe dierbaarder Christus voor uw ziel zal worden.
2. Mocht het u ook aansporen om in Zijn nederigheid Zijn navolger of discipel meer te worden. Wat wordt er dikwijls een drukte gemaakt, welke een hoogmoedigheid is er vaak als er een doemwaardig schepsel ter wereld zal komen, alsof er een koning zal geboren worden. De nederige Jezus heeft door Zijn arme en nederige geboorte het nodige, ja het overvloedige voor Zijn volk verworven. Maar wat wordt dat dikwijls misbruikt. Jezus heeft de trotsheid niet verworven. Deze heeft Hem het leven gekost. Is dat dan er aan beantwoorden, o mens? Zult gij dit de Heere vergelden, gij dwaas en onwijs volk?
3. Ook om uw onreine geboorte veel te overwegen. Als onrein uit onreinen, en in aanklevende smetten van de erfzonde gebonden liggende. Zie hier, gelovige, uw geboorte geheiligd door de heilige ontvangenis en geboorte van de Zoon van God uit Maria. In Hem zijt ge andermaal geboren en staat gij rein. Ja, daarmee bedekt Jezus al die zonden, zelfs van voorouders, in zo verre die u anders zouden verderven. Het is opmerkelijk, dat Hij zelfs in Zijn heilig geslacht uit onheilige en bloedschandige huwelijken is voortgekomen, van Juda bij Thamar, uit Rachab de hoer, uit Bathséba, enz. Wat is dat aanbiddelijk! Ziet gij niet, vrienden, dat Christus alles is? Kenden wij Hem maar recht in Zijn gepastheden, wat zouden wij dan een gelovig gebruik van Hem maken! Vergeet men 's morgens wel zijn kleed aan te trekken? Immers zó noodzakelijk is Christus voor een gelovige ziel. Ziedaar Christus, uw Kleed, in Zijn volwichtige gehoorzaamheid. Doet aan de Heere Jezus Christus!
4. En mocht het u uitlokken en aansporen om bij de Heere toch zo veel duidelijkheid in uw aandeel te zoeken, dat gij uw geluk zult kunnen zien, opdat gij u zult mogen verwonderen. Het zal uw ziel klein maken, als gij er inzicht in krijgt dat deze zelfde Jezus voor velen tot een val is gezet, en tot een teken, dat wedersproken zal worden. En vrienden, waarom bent u die man of vrouw niet, die over Hem ten verderve valt? Aanbidt toch de vrije en soevereine genade. Volk van God, mocht deze vermaning u opwekken dit Kindeke veel te zoeken waar het is te vinden. Wij lezen van de wijzen uit het oosten, die Zijn ster gezien hadden, dat zij zelfs langs gevaarlijke wegen Hem zochten, al vragende: Waar is de geboren Koning der Joden? O volk van God, gij hebt Zijn ster ook wel gezien.
 - En zo heeft de Geest u geleerd waar gij Hem zoeken moet, en hoe. In de laagte, in Bethlehem, in Davids stad is hij te vinden, waar niet veel aanzien is.
 - En Hij is te vinden onder de middelen der genade en de bediening van de sacramenten. Daar openbaart Hij Zich als door vensteren en traliën.
 - Hij is te vinden in de eenzaamheid. Dikwijls onder het beschouwen van zijn ellenden, zijn verdoemelijke onheiligheid, in de weg van belijdenis van zonden en onder het gezicht van onwaardigheid.
 - Ook in de gezelschappen van Gods volk. Dan is Hij in het midden van twee of drie, die in Zijn Naam vergaderd zijn. En ook wel bijzonder met de ,herders naar Bethlehem. Ik bedoel de nederige hutten, waar die grote Koning dan zo zichtbaar woont. Dat worden dan wel eens paleizen. Daar komt de hemel wel eens in het hart en krijgt de ziel wel eens een voorsmaakje van de heerlijkheid.O gelovigen, met dit Kind in de armen zal het een gemakkelijk leven en sterven zijn. In alles wat u hier in de tijd met dit Kindeke boven het hoofd hangt, zal Hij de zwaarste last dragen. En aan het einde van uw lijden en verdrukkingen zal het zijn met de woorden van Simeon: "Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord; want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien." Och dat wij dat genieten mochten, ook op ons sterfbed. Wij eindigen met de uitroep van de menigte der hemelse heirlegers, die God prezen en mochten onze harten er in mee kunnen gaan: "Ere zij God in de hoogste hemelen; en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen."

Amen.

ZONDAG 15
vraag 37-39

Vraag 37:

Wat verstaat gij door het woordeke: geleden?

Antwoord:

Dat Hij aan lichaam en ziel, de ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn van God tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht gedragen heeft, opdat Hij met Zijn lijden, als met het enig zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost, en ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierven.

Vraag 38:

Waarom heeft Hij onder Pontius Pilatus geleden?

Antwoord:

Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijde.

Vraag 39:

Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij een andere dood gestorven ware?

Antwoord:

Ja het; want daardoor ben Ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft; want de dood des kruises van God vervloekt was.

HET LIJDEN EN DE KRUISIGING VAN CHRISTUS ONDER PONTIUS PILATUS

In het tweede gedeelte van de behandeling van de artikelen des geloofs hebben wij tot hiertoe de Persoon van de Middelaar beschreven in Zijn onderscheiden benamingen ten opzichte van de ambten en naturen van de Middelaar. Nu gaan wij over tot het huishoudelijke werk van de Middelaar, hetwelk Hij in Zijn Persoon tot verlossing van Zijn volk heeft uitgevoerd, van de 15^e tot en met de 19^e zondagsafdeling. Hierin behandelt de onderwijzer de twee staten van de Middelaar, waarin Hij de zaligheid heeft verdiend en dezelve toepast.

- De onderwijzer spreekt van de staat van Zijn vernedering, waarin Hij de zaligheid voor Zijn volk heeft verkregen (zondag 15 en 16).
- En van de staat van Zijn verhoging, waarin Hij de verworven zaligheid Zijn volk toeëigent (zondag 17 tot en met 19).

Wat betreft het eerste, namelijk de staat van Zijn vernedering, daarin onderscheidt de onderwijzer vier bijzondere trappen, langs welke de Borg vernederd is.

- Ten eerste Zijn lijden, in zondag 15.
- Ten tweede Zijn sterven, in zondag 16, vraag 40 en 42.
- Ten derde Zijn begravenis, in zondag 16, vraag 41 en 43.
- Ten vierde Zijn zielslijden of nederdaling ter hel, in zondag 16, vraag 44.

Eer wij nu overgaan tot de behandeling van deze eerste trap van vernedering, moeten wij vooraf opmerken, dat het niet voegzaam is, dat sommigen de menswording van Christus op zichzelf rekenen tot de trappen der vernedering. Want dit behoort tot de bekwaammaking van de Middelaar, om een dienstknecht te kunnen zijn. En de Zoon van God behoudt deze menselijke natuur in de staat van Zijn verhoging tot in eeuwigheid. Wij beginnen derhalve te spreken als eerste trap van de dienstknechtelijke staat van Christus, namelijk Zijn lijden, in deze 15^e zondagsafdeling, zoals het in de artikelen wordt uitgedrukt: Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist. De onderwijzer behandelt hier twee hoofdzaken:

- I. Het lijden van Christus in zijn geheel (vraag 37).
- II. De reden van enige bijzonderheden, namelijk waarom Christus onder de rechter Pontius Pilatus geleden heeft, en wel de kruisstraf (vraag 38 en 39).

I.

Wat de eerste hoofdzaak betreft, letten wij daarin:

- A. op de natuur van Christus' lijden, en
- B. op het borgtochtelijke er van.

A. Sprekende over de natuur van Christus' lijden, zien wij:

1. Op de heerlijke Persoon, Die geleden heeft. Het is de Zoon van God. Dit blijkt uit: "Die, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden." Die de Goddelijke natuur bezittende, de waarachtige God en het eeuwige leven zijnde, eenswezens met de Vader en de Heilige Geest, echter in Zijn enig Goddelijk Persoonschap de menselijke natuur heeft aangenomen, zoals in de vorige zondagsafdeling is gebleken. Het is dus de Christus, de Middelaar, de Persoon Die God en Mens was, Die Zijn voldoende lijden heeft volbracht, en wel zó, dat elke natuur daartoe heeft bijgebracht wat aan die natuur eigen was.

2. Hierbij moet men er wel acht op geven, dat de Godheid van de Middelaar niet heeft geleden.

- Maar wel heeft de Godheid aan het lijdende vlees krachten toegediend. Want een mens zonder meer kon het gewicht van de eeuwige toorn van God, en wel tegen de zonden van miljoenen uitverkorenen ontstoken, niet dragen. En nog veel minder vol- en doordragen, zodat Hij uit dit lijden weder opkwam en het zelfs te bovenkwam. Want: "Wie kent de sterkte Uws toorns, en Uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?" Daarom moest het de Sterke God zijn, Die hand aan hand strijden moest met God, met de macht der hel; ja Die al worstelende en de zonden vervolgende deze moest uitroeien.

- En ook heeft de Godheid aan het lijden van de menselijke natuur oneindige waardij toegebracht. Want anders kon het kortstondige lijden van Christus tegen het eeuwig lijdenvan zo vele uitverkoren doemwaardigen van het begin der wereld tot aan het einde niet opwegen. Hiertoe werd niet vereist dat de Godheid leed, want het was genoeg dat de Persoon leed, Die God was. Daarom behoren ook alle daden en al het lijden tot deze heerlijke Persoon: God heeft Zijn gemeente verkregen met Zijn eigen bloed: "Zij hebben de Heere der heerlijkheid gekruist." En in 1 Johannes staat, dat het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, ons reinigt van alle zonden.

- Dus eigenlijk heeft alleen de menselijke natuur geleden, en wel de gehele mens: Christus is gedood in het vlees. En er staat, dat Christus voor ons heeft geleden in het vlees, dat is in Zijn menselijke natuur. De onderwijzer zegt: aan lichaam en ziel, daar toch de gehele mens, naar ziel en lichaam aan God gehoorzaamheid verschuldigd was, zo heeft hij ook naar ziel en lichaam gezondigd en was dus schuldig de eeuwige straffen te dragen in beide delen.

• Christus heeft in Zijn lichaam geleden. Dit blijkt overvloedig uit de historie van het Evangelie. En Petrus zegt: "Die Zelf onze zonde in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout." Hiervan zal aanstonds meer blijken.

• Christus heeft ook geleden in Zijn ziel. Dit blijkt uit Matthéüs: Hij begon droevig en zeer beangst te worden, zeggende: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe." Een uitwendig bewijs daarvan was, dat Zijn zweet gelijk grote druppels bloed op de aarde afliep. Men moet niet denken dat Christus' ziel alleen maar geleden zou hebben door medelijden. Zij is het eigenlijke onderwerp geweest van het lijden van Christus Zelf. Want het lichaamslijden maakt verreweg het minste deel uit van de straffen, die Jezus als de Borg moest ondergaan. O, de zonde der ziel van de uitverkorenen was zo zwaar. Lichaamsdaden kunnen van buiten nog wat worden gestremd. Maar zielsafwijkingen gaan hun gang, want het hart is toch als een opengebroken stad zonder muur. Daar gaat al in en uit wat maar wil. Ziet dan hoe noodzakelijk de Borg moest lijden in Zijn ziel.

3. Bezien wij nu het lijden zelf. Dan moeten wij opmerken hetgeen Hij heeft geleden. De onderwijzer zegt: Hij heeft gedragen de toorn Gods tegen het ganse menselijke

geslacht. De toorn Gods, daardoor moet geen onordentelijke beweging in de heilige God worden verstaan, maar deze is de allerheiligste haat van God tegen de zonde, gepaard met een rechtvaardige wraak, en de ijver Gods over de zonde om deze te straffen, voortvloeiende uit Gods heilige natuur, waardoor dit niet anders zijn kan. Daarom worden het rechtvaardig oordeel van God en Zijn toorn samengevoegd, want het kan niet anders zijn of deze toorn van God moet te eniger tijd ontbranden. Vroeg of laat, aan de zondaar zélf of aan zijn Borg: "De toorn van God wordt van de hemel geopenbaard tegen alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen".

(1) Omdat God heilig is, haat Hij de zonden en de zondaar: "Want Gij zijt geen God, Die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren. De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid." En: "Gij zijt te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zoudt zien, en de kwelling kunt Gij niet aanschouwen ."

(2) Omdat God rechtvaardig is, moet Hij de zonden wreken. Daarom wordt bij dit haten gevoegd: "Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel." En alzo riep de Heere Zijn Naam voor Mozes uit: "Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft; Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en in het vierde lid."

(3) Ook omdat God een ijverig God is, een IJveraar voor Zijn eer, moet Hij door de openbaring van Zijn toorn de zonden straffen. Elke zonde is toch een moedwillige kwetsing en als het ware een vermindering van Gods majesteit en heerlijkheid. Want de ziel gedraagt zich in elke, ja ook in de minste zonde, als een atheïst, een godloochenaar, alsof er geen God zou zijn, Welke hij heeft te ontzien. Er staat van de goddeloze geschreven: "Al zijn gedachten zijn dat er geen God is." En: "De dwaas zegt in zijn hart: er is geen God. Zij verderven het, zij maken het gruwelijk met hun werk; daar is niemand, die goed doet." Ja in elke zonde maakt de mens zichzelf tot een God, alsof hij boven de wet zou staan en het hoogste gezag over zijn daden had, om deze naar zijn goeddunken in te richten: "Onze lippen zijn onze, wie is heer over ons?"

(4) Welnu, zo is God een jaloers God over Zijn eer, welke Hem zo lief en zo waard is, en daarom is Hij een ijverig God om Zijn eer te zoeken in het straffen van de zondaar: "Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen en zal het u ordentelijk voor ogen stellen." ; "Hij is een heilig God; Hij is een ijverig God; Hij zal uw overtredingen en uw zonden niet vergeven." ; "Een ijverig God en een Wreker is de Heere; een Wreker is de Heere, en zeer grimmig. Een Wreker is de Heere aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt de toorn aan Zijn vijanden." Het woord "ijver" is hier zo nadrukkelijk, omdat het ontleend is aan de jaloersheid vaneen eerlijk echtgenoot, die bij de minste schending van zijn huwelijksbed in brand raakt: "Jaloersheid is de grimmigheid des mans."

(5) Ook moeten wij hierbij nog opmerken, dat deze allerheiligste toorn van God tegen de zonden nooit heerlijker en doorluchtiger heeft uitgeblonken dan toen God, de zonden der uitverkorenen vergevende, deze in Zijn lieve Zoon zo streng heeft gestraft: "Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods; tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is." ; "Want het betaamde Hem, om Welke alle dingen zijn en door Welke alle dingen zijn, dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, de overste Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen." Deze toorn van God nu was de oorzaak van dit lijden, dat over de Borg kwam. Ja, deze toorn van God was onder al het lijden van de Heere Jezus het allerzwaarste, hetwelk breder zal blijken bij de behandeling van het artikel over de nederdaling ter hel. De onderwijzer noemt deze toorn de toorn van God tegen de zonden van het ganse menselijke geslacht. Hier moeten wij goed onderscheiden. Wij moeten dit niet zó verstaan, dat Christus voor elk mens in de wereld, hoofd voor hoofd, geleden heeft, en dat het nu aan de vrije wil van de mens staat om zich dit heil deelachtig te maken. De arminianen lasteren onze Catechismus vanwege deze uitdrukking. Maar dit kan niet zijn. Want dan zou het lijden van de Heere Jezus vruchteloos hebben kunnen zijn ook zeker zijn geweest. Want de wil van de mens is slaafs verbonden aan de duivel en aan de zonde, en de mens is ten enenmale afkerig om op zijn eigen doen en plichten het doodvonnis te schrijven; en ook daarvan, dat hij door een Ander, namelijk Christus, behouden zou worden. Daarom zou dit een leer zonder troost zijn. Dan was de misdaad van Adam krachtiger in het doden van allen, die in het verbond begrepen waren, dan de gehoorzaamheid van Christus is als deze aan de Zijnen het leven niet zou toebrengen. En dit kan ook niet zo zijn, want de Bijbel leert ons overal duidelijk dat niet allen zalig worden. Daarom is deze bewering lasterlijk tegen God. Want daardoor wordt God van onrechtvaardigheid beschuldigd, dewijl de zonden dan tweemaal gestraft worden, én in de Borg, én in allen die verloren gaan. Ook leert de Bijbel ons, dat Christus geleden heeft voor een bepaald getal.

(1) Daarom moeten wij hier door deze woorden "tegen de zonden van het ganse menselijke geslacht" verstaan, dat Christus niet zonder oorzaken geleden heeft, maar om der zonden wil: "Hij is om onze overtredingen verwond; om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen; wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; doch de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen." Wij moeten hierdoor verstaan dat Christus niet geleden heeft voor Zijn eigen zonden, want die had Hij niet.

En ook niet voor de zonden van de engelen, want Hij neemt de engelen niet aan. Maar Hij heeft geleden voor de zonden van mensen. Paulus zegt: "Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem."

(2) En ook zien wij hieruit dat Christus niet alleen voor de zonden van de Joden heeft geleden, maar voor de zonden van de gehele wereld, ook der heidenen. Zo lezen wij: "Hij is een verzoening voor onze zonden. En niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld." Dat door de woorden "de gehele wereld" in de Bijbel dit wordt verstaan, niet alleen de Joden, maar ook de heidenen, en wel alle geslachten daaruit, alle talen, volkeren en natiën. Door de gehele wereld worden hier dus verstaan de vaders, de gelovigen van het Oude Testament, zowel als die nu tegenwoordig leven en die nog leven zullen tot aan het einde der wereld: "Daarom is Hij de Middelaar des Nieuwen Testaments, opdat, de dood daartussen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste testament waren, degenen, die geroepen zijn, de belofte der eeuwige erve ontvangen zouden." En zeer nadrukkelijk is daarbij: "Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af, maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande."

(3) Ziet hierin dan met nadruk, dat het voldoende lijden van Jezus evenzeer van terugwerkende kracht was als het krachtig was voor het toekomstige. De gelovigen van het oude verbond konden daar zo zeker op aan, omdat Hij zulk een onfeilbare Borg was. Ja, velen hadden toen meerde kracht van het vertrouwend geloof dan dat velen nu roemen in deze betere dagen. Paulus zegt: "dat wij op dezelfde wijze zalig zijn geworden als ook zij."

(4) Maar ook kan door deze uitdrukking worden verstaan, dewijl op de zonde direct de dood bedreigd was: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven", dat nu Jezus door Zijn lijden verworven heeft dat de ganse wereld, dus ook de verworpenen, blijft staan om der uitverkorenen wil. Want zodra de mens in de wereld komt, ligt hij onder de vloek en is waardig om verstoten en aanstonds van de wereld weggezonden te worden naar de buitenste duisternis. De verworpenen leven onder de lankmoedigheid van God, ja elk mens is een zekere tijd op aarde en heeft een proeftijd. Vrienden, indien Jezus niet geleden had, niemand zou dit hebben gehad.

(5) Ja ook dat velen onder het Evangelie leven en Gods boodschappers hebben, heeft Jezus door Zijn bloed verkregen. Daarom lezen wij dat er zulken zijn, "die het bloed des Nieuwen Testaments vertreden, waardoor zij geheiligd waren." En van zulke dienstknechten, die de Heere verloochenen, Die hen gekocht heeft." Dit kopen ziet niet op de zaligheid van deze personen, maar op hun werk, om als dienstknechten en huurlingen te dienen in Gods huis en om anderen de poort naar de hemel te wijzen. Ziet dan eens hoe een mens zondigt als hij zegt: Die leraar is onbekeerd en daarom wil ik hem niet horen. Want hij is tot zijn werk gekocht en wie weet wat de Heere nog met hem voor heeft. Mocht gij er toch liever voor bidden dan zo te spreken.

(6) En tenslotte blijkt het overal uit Gods Woord dat het een bepaald getal is uit het ganse menselijke geslacht, waarvoor Jezus heeft geleden om hen te behouden, en wier zielen en lichamen door Jezus zijn gekocht. Het zijn alleen de uitverkorenen die van eeuwigheid door de Vader aan de Zoon gegeven zijn: "Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en zij hebben Uw Woord bewaard." De zulken geloven op Gods tijd en zij gehoorzamen Hem. Het zijn Zijn schapen. Zijn gemeente. Zijn eigen volk. Daarom wordt er ook gezegd: "Niet vele wijzen naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het wijze beschamen zou". En Jezus dankt Zijn vader, dat Hij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen had, en dezelve aan de kinderkens geopenbaard. En dan zegt Hij: "Ja Vader, alzo is geweest het welbehagen voor U." Ook wijst Jezus er op, dat het een klein kuddeke is, waaraan de Vader het Koninkrijk zal geven.

De onderwijzer zegt, dat Jezus deze toorn gedragen heeft.

- Dit sluit in de oneindige gewilligheid en vrijwilligheid van Jezus. Hij is er niet toe gedwongen, o nee, maar Hij heeft ze opgenomen en gedragen: "Zie Ik kom; Ik heb lust, o God, om Uw welbehagen te doen" enz. Daarom zegt Hij ook: "Ik leg Mijn leven af, en Ik neem het wederom aan."

- Dit sluit ook in de gehoorzaamheid van Jezus aan Zijn Vader. De Vader eiste Hem op, en Jezus zeide: "Zie, hier ben Ik" ; "Hij heeft Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot in de dood, ja de dood des kruises". En: "Die, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden." Daarom wordt het de gehoorzaamheid van Christus genoemd.

- Ook sluit het in de oneindige mensenliefde van Jezus. Liefde doet dragen; daarom zegt Paulus: "De liefde van Christus dringt ons." En deze liefde bestond in Zijn sterven voor al Zijn volk.

- Ook sluit het dragen van de toorn van God Zijn doordragen en voldragen daarvan in, zodat Hij weer uit het lijden opkwam en Zijn hoofd weer omhoog hief. Daarom zegt Hij aan het kruis: "Het is volbracht."

En: "Hij heeft met één offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden." Ziende op dit lijden van de Middelaar, moeten wij ook letten op de tijd wanneer Hij heeft geleden. De onderwijzer zegt: De ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens. De mens was waardig vanwege zijn zonden ten allen tijde het gruwzame van zijn misdaad en de drukkende straffen te ondervinden. Dit was ook bedreigd inde vloek: "Het aardrijk zij om uwentwil vervloekt, en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens." Ook daarom was het nodig dat Jezus de eeuwige toorn de ganse tijd Zijns levens op de aarde droeg. Dit lijden kunnen wij dan onderscheiden als zijnde in het begin van Zijn leven. En dit kunnen wij weer onderscheiden en daarbij noemen:

- Zijn vernietiging door de aanneming van de gestalte van een dienstknecht.
- Ook Zijn geboorte in armoede.
- En Zijn besnijdenis op de achtste dag. En daarbij komt niet alleen het pijnlijke van het sacrament in aanmerking, maar wel voornamelijk Zijn verbintenis om daardoor de ganse eis van de wet te vervullen. Dit sacrament diende voor Jezus ter verzegeling en ter aanwijzing dat Hij ook eens zou worden uitgeroeid uit het land der levenden, en dat tot het behoud van Zijn volk.
- En voorts Zijn vlucht naar Egypte, om aan de vervolging van de kindermoordenaar Herodes te ontkomen.
- Ook in het bijzondere leven van Jezus, hetwelk met Zijn ouders zeer gering is geweest, want Hij werd voor een timmerman en de zoon van een timmerman gehouden.
- En zo ook in het openbare leven van Jezus na Zijn dertigste jaar. Toen Hij werd vervolgd, in het bijzonder door de schriftgeleerden, farizeeën en de oversten des volks, die uit nijdigheid en kwaadaardigheid gedurig met scheldwoorden en lasteringen op Hem aanvielen en Hem overal lagen legden en Hem zochten te verstrikken. De evangeliën zijn daar vol van. En dan zegt de onderwijzer: Maar inzonderheid aan het einde van Zijn leven.

Dit lijden kunnen wij wederom onderscheiden, als zijnde:

- Ten eerste direct na het laatste Pascha en na het eerste Avondmaal, toen de duivel in Judas voer. Toen Hij in de hof van Gethsémané een verschrikkelijk voorsmaak kreeg van het zware lijden, dat Hem nu zou treffen. Daar ziet gij Jezus door Judas verkocht en verraden, die een apostel was. Gevangen genomen zijnde door Zijn vijanden. En daar verlaten Zijn discipelen Hem. Zij lieten Hem gans alleen.
- Ten tweede voor de vierschaar der Joden, waar Jezus vals beschuldigd wordt. En op allerlei wijze bespot. En in Zijn tegenwoordigheid wordt Hij door Zijn lieve discipel Petrus, die met Hem de dood wilde ingaan, driemaal verloochend met een vervloeking dat hij Jezus niet kent.
- Ten derde in de huizen van Pilatus en Herodes. Jezus werd toen van de ene vierschaar naar de andere gesleept, en valselyk van oproer en godslastering beschuldigd. Daar hebben zij Jezus bespot, bespogen, gezeseld en Hem een blinkend kleed aangedaan en een kroon van doornen op Zijn hoofd gezet, alsof Hij maar een gewaand Koning was. En dus hebben zij met Zijn Zoonschap en met Zijn Koningschap de spot gedreven. Daar hebben zij Barabbas verkoren om losgelaten te worden en Jezus tot de kruisdood veroordeeld.
- En ten vierde op de weg naar Golgotha. Daar hebben zij Zijn kruis op Hem gelegd. En zij hebben vervolgens op Golgotha Hem aan het kruishout doornageld en zo op de smartelijkste en smadelijkste wijze omgebracht. En dat onder de bespottung, dat Hij, Die gezegd had Gods Zoon te zijn, Zichzelf nu maar moest verlossen. Daar hebben zij Hem met gal gemengde edik te drinken gegeven. Ja, daar weigerde Hij de gemirrede wijn, welke gewoonlyk aan de gekruisigden gegeven werd om hen te bedwelmen, opdat zij hun pijn wat minder zouden voelen. En dit alleen omdat Hij Zich bekwaam wilde houden om uit liefde tot Zijn volk het lijden en de zwaarte daarvan te gevoelen en te doordragen.
- En tenslotte onder dit alles en onder Zijn vorig lijden waren Zijn zielsangsten en benauwdheden nog het aller zwaarste. De ure en de macht der duisternis bleef Hem bij, de bedroefdheid van Zijn ziel tot de dood toe bleef Hem bij, zodat Hij aan het kruis moest uitroepen: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" Doch van dit laatste zal breder worden gehandeld in de volgende zondagsafdeling.

B. Gaan wij er nu toe over om met de onderwijzer te letten op het borgtochtelijke van Jezus' lijden. Daarin zien wij:

(1) Gods rechtvaardigheid. Het kan vanwege deze niet anders of het lijden van Jezus was borgtochtelijk. Want alle lijden, in vroom en onvroom, is gevolg van de zonden. Waren er geen zonden, daar waren ook geen plagen. God doet niemand lijden aan, tenzij dat hij schuldig is.

Alle kinderen van Adam, hoe onschuldig zij ook aan des mensen zijde kunnen zijn, staan schuldig voor God. En dat zien zij ook als God hun licht geeft. Vergelijk nu hiermede eens de handelingen Gods met Zijn Eigen Zoon.

(2) Jezus was voor God en mensen onschuldig. Hij was geen kind van Adam, en Hij was zonder erf- en dadelijke zonden: "Die geen zonde gekend heeft." Hij kon tegen Zijn vijanden zeggen: "Wie van u overtuigt Mij van zonde?" En evenwel heeft Jezus de zware last van de eeuwige toorn van God zo schrikkelijker gedragen.

(3) Daarom moet ge er nu eens op letten, dat dit niet in overeenstemming kan worden gebracht met Gods rechtvaardigheid, tenzij het onschuldig lijden van Jezus borgtochtelijk is geweest. Hij moet door overgenomen zonden voor God schuldig gestaan hebben. Want anders, het zij met eerbied gezegd, zou de Heere niet rechtvaardig zijn. Deze waarheid betreffende het borgtochtelijke lijden van Christus bevestigt Gods

heilig Woord, hetwelk aanwijst:

- Dat het lijden of de verwonding van Christus en de genezing van de gelovigen door Hem aan elkaar verbonden zijn: "Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen; doch wij achtten Hem dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was. Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg, doch de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Als dezelve geëist werd, toen werd Hij verdrukt; doch Hij deed Zijn mond niet open. Als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzo deed Hij Zijn mond niet open."
- Romeinen: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven. Hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?"
- 2 Korinthe: "Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekende; en heeft het woord der verzoening in ons gelegd." "Want Die, Die geen zonden gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem." Daarom wordt Jezus Zelf een verzoening genoemd.
- Galaten: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons."
- 1 Petrus: "Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout."
- En tenslotte: "Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen." Zien wij dan nu op het doel van Jezus' lijden. Dit is borgtochtelijk, want de onderwijzer zegt: Opdat Hij met Zijn lijden, als met het enig zoenoffer, ons lichaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlost. Dat lichaam en ziel door Christus gekocht en door Zijn bloed gelost zijn, is gebleken in de 1^e zondagsafdeling. Hier zien wij, dat er geen verdoemenis is voor degenen, die in Christus Jezus zijn. En: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt." En dan zegt de onderwijzer: Opdat Hij ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierven. Wij hebben wat betreft de noodzakelijkheid van deze voldoening reeds uitvoerig gesproken in de 5^e zondagsafdeling.
- Nu staat ons er nog op te wijzen dat Jezus door Zijn zoenoffer voor Zijn volk genade heeft verworven. Hij heeft het recht voor hen verkregen, waardoor zij genade kunnen vinden in Gods ogen, en van vijanden vrienden van God kunnen worden en in Gods gunst en liefde weer worden hersteld.
- Jezus verwierf voor Zijn volk ook gerechtigheid. Dat is de genadige rechtvaardigmaking, zodat de zonden der gelovigen vergeven en zij in Christus voor God rechtvaardig gerekend worden: "God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, haar zonden haar niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Want Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem."
- En ook het eeuwige leven. Want al was de straf gedragen, evenwel moest nog het eeuwige leven in heerlijkheid verdiend en verworven worden: "Opdat gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alzo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Christus Jezus onze Heere." En dan wil rechtvaardigheid hier zeggen dadelijke rechtvaardigheid of gehoorzaamheid, genaamd het vervullen van het recht der wet.

Tenslotte letten wij nog op de noodzakelijkheid, dat Christus ter voldoening voor de zonden der uitverkorenen lijden moest. Want Gods hand en raad hadden dit van eeuwigheid bepaald, dat het zo geschieden moest. De grond hiervan was de eeuwige vrede raad of het verbond der verlossing, waarin de Zoon Zich aan Zijn Vader verbonden heeft om voor de uitverkorenen te lijden.

Hierop ziet Jezus als Hij tot Petrus zegt: "De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken?" Ja, hierop zagen de voorzeggingen en voorbeelden, die ook vervuld moesten worden. Want dit lijden was voorzien. En dat zeer duidelijk en zelfs in bijzonderheden, waarom wij ook lezen dat dit alles is geschied opdat de schriften der profeten zouden vervuld worden. Dit lijden was ook tevoren afgebeeld. En wel door al de schuld- zond-, zoen- en slachtofferanden in oude tijden, welke alle schaduwen waren, waarvan Christus het lichaam was. Daarom lezen wij in Efeze, dat Christus Zichzelf heeft overgegeven tot een slachtoffer, Gode tot een welriekende reuk', namelijk als het lichaam der schaduwen.

II.

Onze tweede hoofdgedachte is, dat wij enige redenen zullen zien, welke de onderwijzer geeft van enige bijzonderheden in het lijden van Christus.

Daarin hebben wij dan te letten:

- A. Op de reden, waarom Jezus onder de rechter Pontius Pilatus geleden heeft (vraag 38), en
- B. Op de reden, waarom Hij juist de kruisdood geleden heeft, (vraag 39).

A. Wat het eerste betreft, letten wij eerst op de persoon van Pontius Pilatus. Wij kunnen ten aanzien van hem alleen opmerken, dat hij een heiden was, een Romein, die tevens rechter was. Hij was door de keizer Tiberius tot stadhouder over het Joodse land aangesteld. Wij moeten weten, dat de opstellers van de artikelen des geloofs de naam van deze man in de heilige historie niet noemen omdat zij van mening waren dat het lijden van Christus alleen borgtochtelijk zou zijn na het gevelde vonnis van Pilatus. Dat is ongerijmd. Wij hebben in de vorige zondagsafdeling aangetoond hoe de heilige ontvangenis en geboorte borgtochtelijk zijn, en zo ook Zijn leven en lijden van Zijn krib tot Zijn kruis. Maar de reden waarom Pilatus hier genoemd wordt, is opdat het gemakkelijker zou zijn om de tijd van het lijden van Christus te bewaren en deze met het profetisch woord te kunnen vergelijken. Want hierin is de profetie van Jakob vervuld, dewijl de scepter bijna geheel van Juda geweken was. De Joden zelf getuigen toch: "Het is ons niet geoorloofd iemand te doden." Tiberius had Pilatus reeds tot stadhouder over Judea aangesteld, en dus waren de Joden reeds onder de Romeinse macht. Aldus handelt Lukas ook. Want als hij de tijd van de geboorte van Christus aanwijst, verhaalt hij daarbij ook van de beschrijving onder de keizer Augustus, en wel toen Cyrenius over Syrië stadhouder was.

Letten wij dan nu op de reden, welke de onderwijzer in zijn antwoord geeft, waarom Christus onder de rechter Pontius Pilatus geleden heeft. Dan zegt de onderwijzer dat zulks was, omdat Pontius Pilatus een rechter was. Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmee van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijde.

1. Dit houdt in dat Jezus niet in het hemelijke mocht worden omgebracht, maar dat Hij in een wereldlijke vierschaar, welke het gericht van God hier op aarde moet houden, veroordeeld moest worden. Daarom lezen wij: "Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen."

2. Ook moest zulks geschieden opdat de onschuld van Jezus te duidelijker zou blijken, en evenwel Zijn veroordeling rechterlijk zou zijn. Want Pilatus heeft tot vijfmaal toe Jezus onschuldig verklaard, en zelfs bij het veroordelen in het openbaar zijn handen gewassen, zeggende: "Ik ben onschuldig van het bloed van deze Rechtvaardige, gijlieden moogt toezien."

3. En ook opdat Zijn onrechtvaardige veroordeling door de hoogste rechter van het land zou kunnen strekken tot bevrijding van Zijn volk van het rechtvaardig oordeel Gods, dat boven hun hoofd hing. Zeer nadrukkelijk is hier het woord van Paulus: "En geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd dat Hij zou gedood worden." Pilatus heeft Jezus onrechtvaardig veroordeeld, maar God heeft op die rechterstoel gezeten en gezegd: "Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen de Man, Die Mijn Metgezel is, spreekt de Heere der heerscharen. Sla die Herder, en de schapen zullen verstrooid worden. Maar Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden". En alzo was de straf, welke de gelovigen de vrede aanbrengt, op Hem.

4. En tenslotte, Jezus heeft ook onder Pontius Pilatus moeten lijden omdat deze een heiden, een Romein was. Want Jezus was de Verlosser en Borg van allen, zowel van heidenen als van Joden, en daarom moest Hij ook van de heidenen lijden: "Want in der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welke Gij gezalft hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls." En omdat Jezus de aller vervloekste straf moest ondergaan, namelijk de kruisdood. En de Joden mochten naar hun wet niemand kruisigen. Dit is duidelijk te zien in Johannes: "De Joden dan zeiden tot Pilatus: Het is ons niet geoorloofd iemand te doden." En let dan wel: "Opdat het woord van Jezus vervuld zou worden, dat Hij gezegd had, betekende hoedanige dood Hij sterven zou."

B. Nu nog wat het tweede betreft, de reden waarom Jezus de kruisdood geleden heeft. Heeft het iets meer in dat Jezus gekruist is, dan wanneer Hij een andere dood gestorven zou zijn. (vraag 39). Letten wij daarin nog in het kort op de vraag van de onderwijzer, waarin wij zien wat de kruisdood was. Het was een heidense straf, welke de Romeinen gewoonlijk aan de allergrootste booswichten voltrokken. De kruisdood bestond hierin, dat de misdadiger aan een rechte paal werd opgehangen, met de armen aaneen dwarsbalk uitgerekt. Het onderlichaam rustte op een klein uitsteeksel als de handen aan de dwarsbalk door de handpalmen, of even boven de hand door de arm, werden doornageld, en ook de voeten, hetzij tezamen met één, of elk afzonderlijk met twee nagelen onderaan het kruis werden vastgemaakt. Dit geschiedde meestal voordat het kruishout werd opgericht.

- Ziet dan hieruit dat dit een zeer smartelijke en pijnlijke dood was, daar toch de nagelen door de pezen en zenuwen heen geslagen werden. En ook moesten de kruiselingen daar doorgaans lang aan hangen, totdat zij van de honger stierven of wel door het wild gedierte werden verslonden.

- En zie ook dat dit een allersmadelijkste dood was. Want het was geen Joodse, maar een heidense straf, die aan geen burger, maar aan de meest goddeloze slaven voltrokken werd. Want zij moesten naakt, tot een schouwspel voor engelen en mensen, tussen hemel en aarde hangen, als zijnde noch de hemel, noch de aarde waardig.

- En wij zien hieruit ook dat het een vervloekte dood was. God Zelf had deze vervloekt, want zo staat er: "De opgehangene is Gode een vloek." Zie ook Galaten, waar Paulus zegt, daarop ziende: "Want er is geschreven: vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt." En een vloek of vervloekt te zijn, wil zeggen verbannen te zijn tot het verderf en daaraan te zijn overgegeven.

Wij moeten er ook op letten waarom de onderwijzer hier in het bijzonder naar deze kruisstraf vraagt. En wel omdat het kruis van Christus de voornaamste pilaar en grondslag is van het ganse christendom en van alle wijsheid, waarbij alle andere wijsheden maar dwaasheid zijn. Daarom zegt Paulus: "Wij prediken Christus, de Gekruiste, de Joden wel een ergernis en de Grieken een dwaasheid". En hij wil daar alleen in roemen. Daarom wordt het Evangelie het woord des kruises genoemd. Ja, Christus is als de Gekruiste de wijsheid en de kracht, Gods.

Bezien wij nu nog in het kort het antwoord van de onderwijzer, waarin hij de reden geeft waarom het meer inhoudt dat Jezus gekruist is, dan wanneer Hij een andere dood gestorven zou zijn.

(1) En dan zien wij de gepastheid van deze dood tegenover de vervloekte en verdoemelijke stand der uitverkorenen. Want de uitverkorenen lagen onder de eeuwige vloek, als bannelingen ten verderve, en de dood des kruises was van God vervloekt. De heilige Jezus, dat gezegende en zegenende Zaad van Abraham, onschuldig voor God en mensen, werd daaraan gehecht en is daaraan gestorven.

(2) En zulks opdat zij, die Hem aangripen en lust hebben om met hun zonden tot Hem aan het kruis te komen, daardoor verzekerd zouden kunnen worden dat hun vervloeking op Hem was geladen, aangezien Hij daar als hun Borg hing: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt."

(3) En tenslotte omdat deze kruisdood van eeuwigheid bepaald was en geschieden moest. Daarop wezen de voorzeggingen en voorbeelden in het profetische Woord, welke alle hun vervulling moesten krijgen. Want deze kruisdood was voorzegd. En deze kruisdood was afgebeeld door de hef-offeren en brand-offeren, waarbij het Paaslam een duidelijk voorbeeld was. Deze kruisdood was in het bijzonder ook afgeschaduwd door het verhogen van de koperen slang in de woestijn, hetwelk Jezus op Zichzelf toepast. En uit dit alles blijkt duidelijk, dat Jezus de Christus was, de ware en beloofde Messias, Die komen moest en lijden zou.

Toepassing

A. Vrienden, zullen wij een recht gebruik van dit lijden maken, dan moeten wij daarin als in een spiegel de rechtvaardigheid van God zien, ontstoken tegen Zijn eeuwig geliefde en onschuldige Zoon, als de Borg der uitverkorenen.

1. Ziet hierin, onbekeerde en zorgeloze mensen, gerusten te Sion en zekeren op de berg van Samaria, de heiligheid en rechtvaardigheid van God, en de schrikkelijkheid en gruwelijkheid van de zonden in Gods heilige ogen, en wat gij daarom eeuwig zult moeten ondergaan als gij zonder Borg zult sterven. Is de eeuwige toorn van God op Zijn Zoon neergedaald? Heeft de Vader zulk zwaar lijden Zijn Zoon aangedaan om de zonden Zijner uitverkorenen? Heeft Hij Hem zo schrikkelijk in Zijn toorn aangegrepen, uitroepende: "Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen de Man, Die Mijn Metgezel is, spreekt de Heere der heirscharen. Sla die Herder" enz.? Ja, is dit geschied aan het groene hout en handelde God zo met Zijn Zoon? O mensen, die voor eigen rekening staat en zo sterft, wat zal er dan aan het dorre geschieden? Wat zal God met u doen?

Hier ziet u duidelijk dat God de zonden niet ongestraft kan laten, en dat Hij de schuldigen geenszins onschuldig kan houden. Mensen, verwacht u dat God, Die Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, ik vraag u, verwacht u dat Hij u zal sparen? O, dan zou God geen God zijn! Mocht gij hier ziende worden en eens in kracht geloven dat de verschrikkelijke toorn van God, indien gij niet bekeerd wordt, op u aan zal vallen, en dat de duivelen u zullen aandoen hetgeen de vijanden aan Jezus hebben gedaan. Dan zult gij het voorwerp van eeuwige versmaadheid en afgrijzing zijn.

2. Leert ook uit dit zware lijden van de Heere Jezus uw onmacht kennen. O mensen, indien gij toch machtig waart om door doen en plichten uw vorige schulden te betalen en het recht op de hemel te verkrijgen, dan zou God immers Zijn Zoon niet hebben voorgesteld tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid. Dan was er geen Jezus, geen Zaligmaker van node. Och, mocht gij toch worden ontdekt, hoe gij het zoekt in uzelf, in uw godsdienstplichten, in uw eerlijkheid en natuurlijke oprechtheid. God moet u dat doen zien. Het heeft Jezus de arbeid van Zijn ziel gekost. Paulus zegt, dat waar de wet door het vlees krachteloos geworden was, God Zijn Zoon gezonden heeft. Die heeft alle gehoorzaamheid en gerechtigheid volbracht, opdat het recht der wet vervuld zou worden, en tot verzegeling van die eeuwige waarheid, dat de mens daartoe onmachtig is en dat zijn doen en plichten niets zijn.

3. Daarom, o mensen, er is geen andere naam onder de hemel gegeven, waardoor gij kunt zalig worden. Dit is het enige middel, de enige raad en weg. Dat gij toch aanhoudt bij de troon, opdat God u toch recht doe zien dat gij zo ellendig en doemwaardig voor God zijt, en welke ellenden u boven het hoofd hangen, namelijk de brandende toorn van God als een vuur, dat niemand zal kunnen blussen. En dan naar Jezus heen. Hij is alleen die Held, bij Wie hulp is besteld. Hij roept ook: Bij Mij, mensen, van al uw hoogten en sterkten af. Bij Mij van de Libanon af, van de woningen der leeuwinnen en van de bergen der luipaarden! Het is Gods werk, uw banden los te maken en u tot Hem te brengen. Zie ook in dit lijden de oneindige en onbegrijpelijke liefde van de Vader en van Christus: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Hierin is de liefde van God geopenbaard, dat Hij Zijn Zoon gezonden heeft, opdat wij zouden leven door Hem. En wat blijkt hierin toch wel de liefde en de bereidwilligheid van Jezus! "Als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzo deed Hij Zijn mond niet open". Paulus zegt dat voor een goede nauwelijks iemand zal bestaan te sterven. Wat moet dit dan wel een liefde zijn, dat Jezus al dit schrikkelijke lijden voor Zijn vijanden, die van Hem en Zijn Vader afkerig zijn, ondergaat! Dit moest wel bijzonder dienen tot uitlokking van mensen, die aan Jezus nog nooit de hand gegeven hebben. Bijzonder aan degenen, die daar iets van zien en dus enige ontdekking hebben. O vrienden, heeft Jezus zo bitter en met zulk een oneindige liefde geleden voor mensen, waarin niets anders was dan haat, afkeer en vijandschap? Ja, die liever wilden sterven eer zij om het leven tot Jezus wilden komen? Die vol stinkende wonden, striemen en etterbuilen zijn en die het beeld van satan dragen, ja die het met de duivel eens zijn tegen God? Vrienden, wat is het groot om onder de aankondiging van zulk een heil te mogen leven. Dagelijks de stem van Gods gezanten te mogen horen, die zulks verkondigen! Zit er toch eens bedaard bij neer en overlegt deze boodschap eens. Gij zoudt misschien uw hart er aan verliezen vóór gij het wist of dacht. Wat zou dat een geluk zijn en wat zou dat in uw hart een verandering geven! Wie is de grootste der zondaren in zijn eigen ogen? Wel, die wordt hier geroepen.

B. Maar het is ook niet minder noodzakelijk, nuttig en voordelig voor Gods volk, dat zij mogen zien de oneindige en onbegrijpelijke liefde van God en van Christus tot mensen. Kinderen van God, zucht er toch om dat gij er moogt worden ingeleid. In het overwegen van dit lijden ligt de grond voor Godsvolk om klein voor de Heere te

worden. Om in verwondering weg te zinken vanwege zulk een onbegrijpelijke liefdeweg, en dat tegenover uw eigen niet- en onwaardigheid. Want u kunt er de grote dood en toorn in zien, waarvan u verlost bent. Vrienden van God, de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Als dezelve geëist werd, toen werd Hij verdrukt.

1. U kunt er in zien welk een monster de zonde in Gods ogen is. En bijzonder de gesteldheid des Vaders en van Christus ten opzichte van de zonde. De Vader kon niet één uwer zonden vergeven, tenzij Hij Zijn eeuwige toorn aan Zijn eniggeliefde Zoon, Uw Borg, deed ondervinden. Jezus kon u niet verlossen, tenzij Hij, om uw zonden weg te doen, Zichzelf overgaf in zulk een weg.

2. Om u er iets van onder het oog te brengen: U was het natuurlijk licht onwaardig toen gij in de wereld kwam. Gij had alle voedsel en deksel verbeurd vanwege uw onreine natuur, die in hoogmoed is gevallen, en dus waardig direct voor eeuwig te worden verstoten.

En zie nu Jezus in armoede geboren. Ofschoon de vossen holen hadden en de vogelen des hemels nesten, de Zoon des mensen had nog geen steen in eigendom om het hoofd op neer te leggen. En zulks alles om u rijk te maken en van al het nodige te verzorgen. U was het minste kruimpje brood niet waardig, en nu is deze honger op Hem aangekomen. Hij heeft veertig dagen gevast en Hem hongerde. Hem dorstte aan het kruis. En daarmee heeft Hij al het goed en vette van de aarde voor u verworven. Ook heeft Hij door Zijn volmaakt heilig vasten uw ellendig vasten in de tijd geheiligd. Schuilt toch bij Hem!

3. U was het waardig, zodra u op de wereld kwam, vervolgd en van de aarde verjaagd te worden. Ziet Zijn vluchten met Zijn ouders voor Herodes naar Egypte, nog een Kind zijnde. En dat was om u te beschermen. Dit is de enige reden, volk van God, dat u in rust en vrede moogt wonen in uw land, dat u niet moet vluchten als veldhoenderen op de bergen. En ook dat de prikkel uit uw vervolgingen is weggenomen.

4. U was een prooi van satan; het voorwerp van zijn verzoeken en verslinding. Maar hiertegenover is Jezus Zelf van de duivel verzocht geworden in de woestijn, op de tinne des tempels, en bijzonder wel aan het einde van Zijn leven, toen Hij, in zware strijd zijnde, zo ernstig bad en riep. In de volgende zondagsafdeling zal daarvan nog meer in den brede worden gesproken. En zulks alles alleen opdat u niet zou worden verslonden, maar opdat u zou kunnen overwinnen door dicht bij Jezus te blijven.

5. Ja, u bent die man of vrouw, die vóór uw bekering met zondige daden, woorden of gedachten menigmaal de Heere hebt veracht en Hem getergd met uw zonden. Of Goden Zijn volk bespot en gesmaad, of wel belasterd, het houdende voor uitvaagsel en wegwerpsel. En ziet, zo is Jezus behandeld door de Joden. Uw zonden en deze zonden lagen op Hem. Zij durfden tot Hem te zeggen dat Hij de duivel had, en dat Hij door Beëlzebub de duivelen uitwierp. Zij hebben ook gespot met het Goddelijk Zoonschap van Jezus. Zij deden Hem een purperen en daarna weer een blinkend kleed aan, en zij zetten een kroon van doornen op Zijn hoofd. Alzo hebben zij Hem gesmaad als iemand, die slechts zich verbeeldde een Koning te zijn en was Hij het voorwerp van spot en scherts. Gij hebt mogelijk God en Zijn volk, en de Heere in Zijn volk veracht. Maar ziet hier deze heerlijke Zoon van God. Zij hebben in Zijn aangezicht gespogen, als ware Hij het meest verachtelijke op de wereld. En zulks omdat Hij u bevrijden wilde van de eeuwige bespottingen, versmadingsen en verachtningen, welke gij eeuwig had te wachten van duivelen en verdoemden.

6. Gij waart overtreders van de wet der liefde tot de naasten. U had vader en moeder licht geacht. U was uw overheden en leraars ongehoorzaam geweest. Ja, u was een hater van uw naasten en dus een doodslager voor God. Gij waart ontuchtigen, onreinen van hart in woorden en daden, de vleselijke lusten en begeerlijkheden dienende. Gij waart dieven van tijd en goederen. Hoe menigeen bezit datgene, wat hem naar Goddelijk recht niet toekomt. Gij waart achterklappers, en kwaadsprekers van uw naasten, bijzonder wel van de vromen, en lasteraars, vervuld met wortelen van alle boosheid, vol begeerlijkheden zijnde. Dit alles had naar Gods rechtvaardig oordeellichamelijke straffen, ja de straf des doods verdiend. En ziet nu Jezus hier als uw Borg gezeseld en naar de wet gedood, en wel op zulk een aller smartelijkste wijze, als een vader- of moedermoordenaar, als één der grootste booswichten behandeld, en zulks alles om u van de schuld en van de macht van deze zonden vrij te maken.

7. En tenslotte, u lag onder de eeuwige vloek. Die vloek was om der zonden wil in al uw bezittingen en in alles wat u ter hand nam. En zie hier, om voor Zijn volk de vloek van de aarde weg te nemen is het vervloekte kruishout op Jezus gelegd. Dat heeft Hij gedragen en de zwaarte er van gevoeld, en ten laatste is Hij Zelf als een vloek er aan genageld. Zo heeft Hij Zijn leven geëindigd en alles volbracht en doordragen. En dat alles alleen om u van de tijdelijke en van de eeuwige vloek te bevrijden, en om de prikkel en de vloek uit uw kruisen weg te nemen. Opdat gij uw kruisen achter Hem zou dragen en het zwaarste op Zijn schouders zoudt kunnen en mogen leggen tot uw verlichting. En dit alles opdat gij de zegeningen van Abraham, de zegeningen van het verbond der genade, zowel tijdelijke als geestelijke, zoudt genieten. Ziedaar vrienden, is daarin nu niet een oneindige en onbegrijpelijke liefde van God en Christus te zien? Maar wat moest nu deze liefde Gods volk wel aansporen tot wederliefde: "Want de liefde van Christus dringt ons; als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is."

1. Dit hebt gij, gelovigen, te betonen in die heilige toeleg om de zonden te doden door de kracht en de Geest van Christus. O, ze zijn Jezus zo duur te staan gekomen. Zij hebben uw Zielevriend, uw Bloedbruidegom doorstoken.

Uit deze liefde van Christus vloeit de rechte gesteldheid des harten omtrent de zonden, en het rechte staan in de strijd. Daarom geen overgave aan of bevrediging van de zonden, maar met de zonden, zelfs met de liefste boezemzonden gedaan zoals de vijanden met Jezus hebben gedaan: hen vangen, binden en heenleiden naar het kruis, want daar moeten zij hun kracht verliezen. Het past de kinderen van Jezus niet zich te laten binden met banden van zonden en van de wereld. Laat dan de kinderen der wereld, wier deel in dit leven is, met hun gouden en zilveren ketenen rammelen, maar gij zijt van een voortreffelijker geest.

2. Ook hebt gij uw wederliefde daarin te betonen, dat gij het hemelse werk hier aanvangt. Namelijk dat gij God prijst met hart, met woorden en daden, vanwege de uitvinding van eeuwigheid van zulk een weg, en vanwege de liefde van God daarin tot u. En zulks opdat gij iets begrijpen mocht van de hoogte, diepte, lengte en breedte van de liefde van God, welke alle kennis te boven gaat. En opdat gij zo hier het lied des Lams mocht aanvangen: "Hem, Die ons heeft liefgehad, en van de aarde gekocht met Zijn bloed uit alle geslachten, talen, volken en natiën, Hem zij de heerlijkheid, en de wijsheid, en de roem, en de kracht, en de dankzegging tot in eeuwigheid".

En wat behoorde deze oneindige liefde van Christus Gods volk wel op te wekken!

1. Om Jezus in Zijn lijden na te volgen: "Christus heeft voor ons geleden, ons een voorbeeld nalatende, opdat wij Zijn voetstappen zouden navolgen." Jezus is langs een weg van lijden verhoogd, en Hij heeft ook voorzegd van degenen, die Hem zullen volgen, dat zij door vele verdrukkingen zullen ingaan in het Koninkrijk Gods. Kinderen van God, houdt u dan niet vreemd over de hitte der verdrukking, alsof u iets vreemds hierin overkwam. Het is de Heere Jezus overkomen, en een discipel is toch niet meer dan zijn Meester. Gij zijt niet beter, en daarom zal het in de wereld altijd zijn vangen, binden, wegleiden, kruisigen enz., al is het dan niet in de trap en maat van Christus. Omdat gij van de wereld niet zijt, daarom haat u de wereld. De boosheid ten tijde van de apostelen was zelfs zo groot, dat niet alleen de gewone mensen vervolgd, maar zelfs de ouderlingen en de schriftgeleerden deden het.

2. Deze liefde van Christus mocht u ook opwekken, dat u zou zoeken u onder het lijden recht te gedragen. Want dit behoort tot het vervullen van de overblijfselen van het lijden van Christus. Door Jezus is de prikkel uit uw lijden weggenomen. Laat dan maar werken wat werken wil, het moet u ten goede werken. Jezus zegt: "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen." Dan zou u veel kunnen verdragen en er wel eens een kroon in zien, dat gij u recht mocht gedragen onder lijden en verdrukkingen. En wel bijzonder dan als men er de hand des Vaders in kan zien, zoals deze ook in het lijden van Jezus te zien was. Vrienden, zou u daar niet naar staan? De tijd is immers voorts kort. Het is een lichte verdrukking, enz., en de Rechter staat voor de deur. Hij zal haast opstaan om uw vijanden te verstrooien, en ter wraak komen met de vergelding Gods over uw tegenpartijders. En dan zal Hij u ook uitermate verhogen. Moge dit tenslotte, volk van God, tot uw besturing dienen om tot deze dingen te komen.

- Mocht gij daartoe veel uw zonden zien bij het liefdelijden van Jezus. Veel zuchten om ze daarbij te gevoelen, en daartoe de liefde van Jezus duidelijk met het hart te zien. Daaruit spruit eerst recht het zien van eigen onwaardigheid en geringheid en rechte droefheid over de zonde en ook het scheiden daarvan, alsook de volkomenheid des harten voor de Heere en Zijn dienst.

- Daartoe is ook dienstig dat men zoekt door genade een hebbelijkheid te krijgen, in de afhankelijkheid van de Geest van Christus, dat men veel leeft met het ene oog op het smartelijke van zijn kwaad, en tevens met het andere oog op de volheid en gepastheid van Jezus. Want dit is het krachtigste middel om stenen en diamanten harten te verbreken en om de kracht van de zondige bewegingen uit te doven.

- En ten laatste, het is ook voor een gelovige ziel ten zeerste noodzakelijk, dat tot dit alles de onmacht en dwaasheid recht wordt gevoeld. O, die hartelijke uitroep: Heere, ik ben zo onmachtig en zo onwijs. Ik weet de weg niet om er toe te komen. Och, leer Gij mij om mijn sterkte in U te zoeken. Voor zulke arme, ledige en ontblote zielen is hier mogelijkheid. Want aan de armen wordt het Evangelie verkondigd.

De Heere geve genade en Hij geve ons het onze zaligheid te rekenen dat wij een lijdende Jezus ook op Golgotha navolgen. Dat wij zo ook met Hem mogen leren sterven, waarvan wij in de volgende afdeling zullen spreken, want dan zullen wij ook in eeuwigheid met Hem leven.

Amen.

**ZONDAG 16
vraag 40-44**

Vraag 40:

Waarom heeft Christus Zich tot in de dood moeten vernederen?

Antwoord:

Daarom, dat vanwege de gerechtigheden waarheid Gods, niet anders voor onze zonden kon betaald worden dan door de dood van de Zoon van God.

Vraag 41:

Waarom is Hij begraven geworden?

Antwoord:

Om daarmee te betuigen, dat Hij waarachtiglijk gestorven was.

Vraag 42:

Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het dat wij ook moeten sterven?

Antwoord:

Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven.

Vraag 43:

Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?

Antwoord:

Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.

Vraag 44:

Waarom volgt daar: Nedergedaald ter hel?

Antwoord:

Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smart, verschrikking en helse kwaal, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

CHRISTUS' DOOD, BEGRAFENIS EN NEDERDALING TER HEL

In onze verklaring van de Catechismus behandelen wij nu het huishoudelijke werk van de Middelaar, of wel Zijn staten. Sprekende van de staat van Zijn vernedering, hebben wij in de vorige zondagsafdeling de eerste trap daarvan afgehandeld, namelijk Zijn lijden. Gaan wij dan nu met de onderwijzer er toe over in deze afdeling de drie overige trappen te behandelen, waarlangs de Borg is vernederd. Hierbij worden wij door de onderwijzer langs drie hoofdzaken geleid, welke onze geloofsartikelen achtereenvolgens aanwijzen. Gestorven, begraven en nedergedaald ter hel. Wij hebben dus te bezien:

- I. De dood van Christus (vragen 40 en 42);
- II. Zijn begrafenis (vragen 41 en 43);
- III. Zijn nederdaling ter hel (vraag 44).

I.

In de eerste hoofdzaak letten wij:

- A. Op de natuur van Christus' dood (vraag 40 en 42), en
- B. Op het borgtochtelijke van dezelve, in het antwoord op de vragen 40 en 42.

A. Wij zien hier de waarheid van de dood van Christus. De onderwijzer zegt zulks aldus: Dat Christus Zich tot in de dood vernederd heeft. Door de dood van Christus moeten wij verstaan de scheiding van ziel en lichaam, en wel zo, dat de Godheid geenszins van de mensheid van Christus is gescheiden, maar dat deze met de beide gescheiden delen van Zijn mensheid is verenigd gebleven.

- Dit blijkt uit de woorden van Paulus, dat de Joden de Heere der heerlijkheid gekruist hebben.

- En ook uit Zijn opstanding in eigen kracht.
 - De waarheid van deze dood bewijzen wij uit uitdrukkelijke plaatsen in het heilig Woord. In Johannes zeide Jezus: "Ik stel Mijn leven voor Mijn schapen." En in Lukas zegt Jezus aan het kruis: "Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest. En als Hij dat gezegd had, gaf Hij de geest." En: "En Jezus wederom met een grote stem roepende, gaf den geest."
 - En deze waarheid wordt nader bevestigd uit het doorsteken van Jezus' zijde met een speer, zodat er terstond bloed en water uitkwam. Dit tekent Johannes uitdrukkelijk aan: "Eén der krijgsknechten doorstak Zijn zijde met een speer, en terstond kwam er bloed en water uit. En die het gezien heeft, die heeft het getuigd, en zijn getuigenis is waarachtig; en hij weet dat hij zegt hetgeen waar is, opdat gij ook geloven moogt."
 - Ook wordt deze waarheid bevestigd uit het nauwkeurig onderzoek van Pilatus: "En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alrede gestorven was; en de hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroeg hij hem of Hij reeds lang gestorven was. En als hij het van de hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam."
 - En tenslotte ook uit de daarop volgende begrafenis, welke alleen aan doden geschiedt. Dit betuigt ook Paulus: "Want ik heb ulieden ten eerste overgegeven hetgeen ik ook ontvangen heb: dat Christus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften; en dat Hij is begraven."
- Ook zien wij hier de hoedanigheden van deze dood.

1. Het was een dood door het uiterste geweld. Het was geen natuurlijke dood, aangezien Christus naar Zijn mensheid geen kind van Adam was, en dus niet geboren was onder de vloek. Derhalve was er niets verderflijks of sterflijks in Zijn lichaam. Zijn leven is Hem ontnomen door het uiterste geweld. Daarom staat er ook geschreven: "Gij legt Mij in het stof des doods." En daarom wordt er ook gezegd: "Want hij is afgesneden uit het land der levenden."

2. Het was echter ook een gewillige dood, in tegenstelling met de voorbeelden, die met geweld getrokken en met touwen gebonden moesten worden: "Toen zeide Ik; Zie, Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het midden mijns ingewands." Zo zegt Jezus ook: "Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van Mijzelf af. Ik heb macht hetzelve af te leggen, en heb macht hetzelve wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van Mijn Vader ontvangen." Ook ontweek Jezus de dood niet, maar Hij zei tot Zijn vijanden, die Hem zochten: "Ik ben het; indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen heengaan." Bijzonder bleek deze gewilligheid van Christus op Golgotha aan het kruis, toen Jezus uit liefde tot lijden voor Zijn volk de gemirrede wijn weigerde. Deze gewilligheid was ook afgebeeld door de zachtmoedigheid der offerdieren en lammeren.

3. Het was ook een bijzonder gepaste dood, ten aanzien van de tijd wanneer en de plaats waar Jezus gedood is.

- Ten aanzien van de tijd, het was in het voorjaar, omtrent het Paasfeest, toen Israëel uit Egypte werd verlost, en het was ook omtrent de ure van het avondoffer.

- En ten aanzien van de plaats, het was buiten de poort van Jeruzalem. En daarvan waren de offerdieren de voorbeelden, die buiten de legerplaatsen werden verbrand. Dat hier verborgenheden in liggen, toont ons Paulus: "Want welcher dieren bloed voor de zonde gedragen werd in het heiligdom door de hogepriester, derzelve lichamen werden verbrand buiten de legerplaats. Daarom heeft ook Jezus, opdat Hij door Zijn eigen bloed het volk zou heiligen, buiten de poort geleden. Zo laat ons dan tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, Zijn smaadheid dragende."

4. En het was ook een onschuldige dood. Jezus kende geen zonde, Hij had geen onrecht gedaan, ook was er in Zijn mond geen bedrog gevonden. Dit getuigde de verrader Judas: "Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed." En Pilatus verklaarde in vijf of zes verschillende zittingen Jezus openlijk onschuldig. Ja zelfs zo, dat hij water nam en zijn handen openlijk voor het volk waste. Ook de vrouw van Pilatus getuigde het. Zij liet aan haar man zeggen: "Heb toch niet te doen met die Rechtvaardige, want ik heb heden veel geleden in mijn droom om Zijnentwil." Ook de hoofdman over honderd, welke bij het kruis stond, getuigde het toen Jezus gestorven was: "Waarlijk, deze Mens was rechtvaardig."

B. Aangaande het borgtochtelijke van deze dood, of de reden waarom Christus Zich tot in de dood heeft moeten vernederen, de onderwijzer spreekt hiervan in de antwoorden op de vragen 40 en 42. In het antwoord op vraag 40 zien wij het borgtochtelijke zelf aangewezen, namelijk hoe alleen de dood van de Zoon van God het rantsoen, het betaalgeld kon zijn voor de zonden van de uitverkorenen. De onderwijzer zegt: Omdat voor onze zonden niet anders kon betaald worden dan door de dood van de Zoon van God.

Wij zullen hier nu niet spreken van de noodzakelijkheid van de voldoening of betaling aan Gods gerechtigheid door zulk een Borg, Die alle gepaste hoedanigheden heeft. Dit is reeds in den brede besproken in de 5^e zondagsafdeling. En in de 6^e en de 13^eafdeling hebben wij overtuigend gezien dat al deze hoedanigheden, namelijk van waarachtig en heilig mens, en tegelijk waarachtig God, in Jezus van Nazareth als de Christus zijn gevonden. Hij was naar Zijn Goddelijke natuur de Zoon van God. Hier zullen wij dan alleen maar met een enkel woord bewijzen, dat de Heere Jezus, als mens gestorven zijnde, evenwel ook in Zijn dood de Zoon van God was. Dit staat geschreven in Romeinen: "Indien wij vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons." En: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft." De reden waarom de onderwijzer hier de woorden bij voegt: Niet anders dan door de dood van de Zoon van God, is deze, dat hij daarmee wil aanwijzen dat het alleen de Zoon van God Zelf kon zijn, Die Borg werd. Hij alleen, Die de menselijke natuur had aangenomen, had als de Zoon het recht om te naasten en te lossen, als Losser en nabestaande Broeder. Want alleen Hij was onschuldig en heilig, en in alles waardig en dierbaar. Hij had de wil en het vermogen om door Zijn dood de dood en de duivel te overwinnen, uit de dood weer op te staan en Zijn volk vrij te stellen.

Zien wij nu hoe deze waarheid naar het woord van de onderwijzer is gegrond op Gods gerechtigheid en waarheid.

1. Gods gerechtigheid eiste de dood van de zondaar zelf, naar de bedreiging in Genesis. Of de dood van Zijn Zoon, als de schuld overnemende Borg in de plaats van de uitverkoren zondaar: "Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijnrechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods." De dood van de Borg geschied zijnde, moest hieruit volgen uit kracht van de rechtvaardigheid Gods, dat God de zondaar zijn zonden vergaf: "Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonde vergeve en ons reinige van alle ongerechtigheid." Hieruit volgt dus dat deze dood borgtochtelijk zijn moest.

2. Gods waarheid vorderde dit ook.

- Want de dood was aan de zondaar maar eenmaal bedreigd, en deze gestraft zijnde in de Zoon, moest deze de uitverkorenen worden kwijtgescholden. Gods waarheid en rechtvaardigheid worden des wege veel samengevoegd: "God is waarheid en is geen onrecht." Uit dit alles blijkt wederom dat de dood van Christus borgtochtelijk is.

- Deze borgtochtelijke dood was van eeuwigheid bepaald en vastgesteld bij God, Die de waarheid Zelf is: "Deze door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood." Hierop was het verbond der verlossing tussen de Vader en de Zoon gegrond, waarin de Vader van Zijn Zoon genoegdoening door Zijn dood vorderde, met de belofte van een zaad. En ook de Zoon verbond Zich daarin om voor de Zijnen de dood te ondergaan: "Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof delen, omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood."

- Uit de aard van dit testament vloeide, wilde het van kracht zijn, dat Jezus sterven moest. Zo moest het testament der genade worden bevestigd. Paulus zegt dit: "En daarom is Hij de Middelaar des Nieuwen Testaments, opdat de dood daartussen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste testament waren, degenen, die geroepen zijn, de belofenis der eeuwige erve verkrijgen zouden. Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tussenkome; want een testament is vast inde doden, dewijl het nog geen kracht heeft wanneer de testamentmaker leeft."

- Ja, ook uit de aard van het priesterambt van Christus vloeide dat Hij sterven moest. Het bloed van stieren en bokken kon de zonden niet wegnemen, daarom moest Christus, Die geen andere offerande had dan Zichzelf, een offer voor de zonden worden, want zonder bloedstorting geschiedt er geen vergeving.

- Op deze van eeuwigheid bepaalde raad en dit verbond der verlossing, naar het eeuwige en vrije welbehagen van deze God der waarheid, rustten al de voorzeggingen en voorbeelden, welke uit kracht van Gods waarheid hun vervulling moesten hebben.

- Deze dood van Christus was voorzegd: "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen."

"Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel, zal Hij het zien en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof delen, omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood, en met de overtredders is geteld geweest, en Hij veler zonden gedragen heeft en voor de overtredders gebeden heeft." ; "Gij legt Mij in het stof des doods." ; "En na die twee-en-zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn." En: "Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen de Man, Die Mijn Metgezel is, spreekt de Heere der heerscharen. Sla die Herder, en de schapen zullen verstrooid worden, maar Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden."

- Deze dood van Christus was onder de oude dag ook afgebeeld door het slachten en met vuur verteren van de offerdieren: "En alle dingen worden bijna door bloed gereinigd door de wet, en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving. Zo was het dan noodzaak, dat wel de voorbeeldingen der dingen, die in de hemelen zijn, door deze dingen gereinigd werden, maar de hemelse dingen zelf door betere offeranden dan deze." In het bijzonder door de rode vaars, die geslacht en door het vuur verteerd moest worden. Alsmede door het Paaslam. Hierop ziet Paulus: "Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus." Ten aanzien van Izak en Simson denken velen dat ook deze hierin voorbeelden zijn geweest. Ook hebben wij er nu nog een afbeelding van in het Heilig Avondmaal. Wij besluiten derhalve ten rechte dat deze dood van Christus een borgtochtelijke dood was, tot voldoening aan Gods gerechtigheid voor de zonden der uitverkorenen. Kunt gij dit borgtochtelijke niet zien in de wonderlijke woorden: "En geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd dat Hij zou gedood worden"?

- Wel, was er geen oorzaak en is Hij toch gedood? En laat Gods rechtvaardigheid niet toe dat iemand voor God en mensen onschuldig wordt gedood? Dan moet hieruit wel volgen dat deze dood borgtochtelijk is en dat de overgenomen zonden der uitverkorenen de oorzaak des doods waren, hoewel de Joden dit niet wisten. Zo was de profetie van Kájafas toch waarachtig, hetgeen hij onwetend profeteerde, zeggende tot de ganse raad der overpriesters en der Farizeeën: "Gij verstaat niets; en gij overlegt niet, dat het ons nut is, dat één mens sterve voor het volk, en het gehele volk niet verloren ga. En dit zeide hij niet uit zichzelf; maar zijnde hogepriester deszelven jaars, profeteerde hij dat Jezus sterven zou voor het volk. En niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen. Van die dag dan af raadslaagden zij tezamen, dat zij Hem doden zouden." Alzo: "De Zoon des mensen is gekomen om Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen."

Slaan wij nu nog kort gade de algenoegzaamheid van deze borgtocht. En dit tegen de vijanden van het kruis van Christus, die het met de papisten daarin eens zijn, dat ook de dood van de gelovigen als een straf op de zonde moet worden gezien (vraag 42). Wij zullen hier de tegenwerping van de vijanden eens bezien. Zij zeggen: Indien de dood van Christus volkomen borgtochtelijk zou zijn geweest, dan zouden de gelovigen niet meer behoeven te sterven. Maar hierop antwoorden wij, afgezien van de krachtige bewijzen voor de volkomen borgtochtelijke dood van Christus, welke wij uit Gods Woord hebben aangetoond en die wij daarom nu niet weer herhalen, dat dit niet tot gevolg heeft dat de gelovigen niet zouden behoeven te sterven. De onderwijzer antwoordt terecht: De dood der gelovigen is geen betaling voor hun zonden.

1. En op dit stuk komt het aan: of zij door hun dood betalen of niet betalen. En wat zouden zij toch betalen? "Niemand van hen zal zijn broeder immermeer kunnen verlossen; hij zal Gode zijn rantsoen niet kunnen geven (want de verlossing hunner ziel is te kostelijk en zal in eeuwigheid ophouden)". De prikkel des doods was de zonde, en die is door Christus weggenomen. Daarom kunnen de gelovigen zeggen: "De dood is verslonden tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning? De prikkel nu des doods is de zonde, en de kracht der zonde is de wet. Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus." Ziet hier de dood bij de hel gevoegd.

2. Hier vraag ik dan aan de vijanden van de volkomenheid van de enige genoegdoenende dood van Christus, of zij dan ook geloven dat Gods volk nog enige tijd in de hel zal komen en zij dus zelf zowel de dood als de hel zullen moeten overwinnen? Ja, ofschoon de dood in zijn uiterlijke openbaring blijft en de gelovigen deze ook gewoon ondergaan, zo is deze nochtans voor hen geen straf, aangezien er niets meer in is wat tot de straf behoort. In hun dood is niets meer te vinden van de toorn van God, van de wrekende gerechtigheid, van de verdienste vanwege hun zonden voor hun persoon, of van hun aanstaand verderf. Paulus zegt, dat zij met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons, en dat zij, gerechtvaardigd zijnde, vrede hebben met God door Jezus Christus.

3. Het tegendeel toont de onderwijzer aan, namelijk dat hun dood is een afsterving aan de zonde. Paulus zegt, dat de geesten der rechtvaardigen dan eerst volmaakt zijn, en Johannes zegt dat zij dan eerst recht zalig zijn: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen." En hun dood is een doorgang tot het eeuwige leven, als een weg om ten leven te geraken: "Want wij weten, dat zo ons aardse huis dezès tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen." ; "Het sterven is mij gewin." En: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn." Alzo is de dood voor hen slechts de weg, zoals ook alle andere verdrukkingen voor hen een weg zijn, daarin ook Christus navolgende, waardoor zij langs trappen van vernedering verhoogd worden. Christus heeft deze heiliging en verheerlijking door Zijn lijden en sterven voor hen verdiend. Toch werpen de vijanden nog tegen: Wel, waarom moeten dan de gelovigen zo algemeen de dood ondergaan? Is God dan niet machtig en heeft de dood van Christus dan niet genoeg gedaan? Ons antwoord is, dat de dood van de gelovigen niet voortvloeit uit onmacht van God, alsof de Heere hen langs geen andere weg ten hemel zou 'kunnen voeren. Het tegendeel blijkt wel in Enoch en Elia. De dood was wel bedreigd, maar Christus voor hen gestorven en opgewekt zijnde, behoeven zij niet meer te sterven om daarmee te voldoen. De reden van hun sterven ligt in Gods soevereine opperheerschappij en in Zijn onbeperkte wil en wijsheid.

(1) Want de Heere wil de gelovigen in een weg van uitwendige tegenheden, van ziekten en smarten, welke de goddelozen rampzalig maken, heiligen, en hen zo bij trappen doen sterven aan de zonden: "Die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde." Uit de samenhang blijkt dat deze tekst ziet op het geestelijk sterven aan zichzelf en aan de zonde. En tenslotte door de lichamelijke dood.

(2) De Heere wil het kwaad, dat er in de zonden is, hun langs deze weg meer doen kennen uit de bittere gevolgen, opdat Zijn volk meer de zonde zal haten en Hem meer vrezen zal. En ook opdat zij daardoor de vreselijkheid en verschrikkelijkheid van de straffen meer zouden zien, om zo hun heerlijkheid des te heerlijker te maken. En bijzonder wel omdat zij uit deze dood het vreselijke van de tweede dood kunnen opmaken, aangezien de scheiding van ziel en lichaam hier in de tijd het aller vreselijkste is, en de grootste verwoesting, vernieling en vloek daarin worden afgebeeld.

(3) De Heere wil hen hierdoor hoe langer hoe meer inleiden in de onbegrijpelijke liefde van Christus; dat niemand meer liefde heeft dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden. En ook hen zo meer aan het beeld van de Zoon van God gelijk maken, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen.

(4) De Heere wil langs deze weg hun meer leren en in die waarheid bevestigen, dat er zulk een heerlijke vernieuwing der lichamen ten jongsten dage zal zijn. Het is als wanneer men iemand een oud en bouwvallig huis ziet slopen en men daardoor overtuigd wordt dat er een nieuw huis voor in de plaats staat gebouwd te worden: "Het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht."

(5) En ook wil de Heere de openbare vertoning van de overwinning over de dood bewaren voor de laatste oordeelsdag, tot heerlijkheid van Christus. Ziet dan nu hoe ongerijmd het wel is als men de dood der gelovigen enigszins wil zien als betaling. Dan ontbreekt er iets aan de voldoening van Jezus; dan zou Jezus niet alléén en geen volkomen Zaligmaker zijn. Dan komt ook aan Christus alleen de eer niet toe. Dan zou de rechtvaardigmaking geen Goddelijke daad zijn, welke maar eens geschiedt en over de persoon gaat. En tenslotte, hoe onzalig en troosteloos zou dit voor Gods volk zijn in de ure des doods. En naar de vrijheid van Gods bedeling omtrent sommigen in deze, leert de bevinding het tegendeel, namelijk dat God zo goed is in het uur van de dood. En het zou ook strijden: "Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn"

II.

Ten aanzien van de tweede hoofdzaak, de begrafenis van Christus, letten wij:

- A. op de aard van de begrafenis van Christus (vraag 41), en
- B. op de nuttigheid of de vrucht tot heiligmaking, welke de dood en de begrafenis van Christus hebben voor het hart van een gelovige (vraag 43).

A. Wat betreft het eerste zien wij allereerst de waarheid van de geschiedenis. Wij vinden deze duidelijk beschreven in de vier Evangeliën, en Paulus beschrijft deze ook: "Ik heb u ten eerste overgegeven hetgeen ik ontvangen heb, dat Christus ook is begraven." Laat ons dan hier eens nagaan hoe deze begrafenis is toegegaan.

- De verzorgers van deze begrafenis waren Jozef van Arimathéa, een eerlijk raadsheer te Jeruzalem, en Nicodémus, een overste der Joden en een leraar in Israël. Dit moet de gedachten van elk opleiden tot de voorzegging, dat Hij bij de rijken in Zijn dood is geweest.
 - De voorbereidingen voor deze begrafenis waren het winden van Christus' lichaam in fijn lijnwaad en de zalving met zeer kostelijke zalf, en ook de overvloedige mirre en aloë, hetzij alleen ter zalving, of ook om welriekend te maken. En dit alles diende als blijken van de hoogachting voor Hem bij Zijn volk.
 - Wat betreft de wijze van Zijn begrafenis vermeldt de heilige historie, dat het lichaam van Jezus in het graf werd gelegd, en wel in een nieuw graf, waarin nog nimmer iemand gelegen had. En zulks om de gedachte weg te nemen, alsof Jezus door de kracht van een ander zou zijn opgestaan, zoals de Moabitische soldaat in het graf, waarin de beenderen van Elisa lagen, door de aanraking daarmede weer levend werd.
 - Dit graf was gelegen in een hof. Dus werd de zonde in een hof begraven, gelijk zij ook het eerst in een hof was begaan. Dit graf was nabij Golgotha, waar het strijdperk was, om daar ook het eerste teken van overwinning op te richten.
 - En het was het graf van een ander, behorende aan Jozef van Arimathéa. Dit leert ons de armoede van Christus.
 - Ook was het een in een rotssteen uitgehouwen graf, en kon er dus geen ondergraving plaats hebben om zo het lichaam weg te nemen. Sommigen willen hierbij ook nog stellen, dat Christus Zich zo als de ware steenrots wilde vertonen.
 - De tijd wanneer Christus is begraven is ook opmerkelijk. Het is geweest tegen de avond van de sabbat, waarop men rusten moest, alsook wanneer het manna niet op de aarde werd gezien. En dit alles geschiedde terwijl hier ook de vrouwen bij tegenwoordig waren, die met Jezus uit Galiléa waren gekomen. Zij bezagen het graf en hoe het lichaam van Jezus daarin werd gelegd.
 - Gaan wij nu nog na hetgeen op deze begrafenis volgde, namelijk de verzegeling van het graf en de bezetting met Romeinse soldaten op bevel van Pilatus, naar hetgeen de overpriesters en Farizeeën van hem begeerden: "En Pilatus zeide tot hen: Gij hebt een wacht, gaat henen, verzekert het gij het verstaat. En zij heengaande, verzekerden het graf met een wacht, de steen verzegeld hebbende." Hiermede heeft de Heere zorg willen dragen voor de ontwijfelbare zekerheid van de opstanding van Christus.
 - Bezien wij tenslotte nog hoelang Christus in het graf gebleven is. Namelijk drie dagen, naar het voorbeeld van Jona en de voorzegging van Christus.
 - (1) Zien wij hier wat wij door deze drie dagen niet moeten verstaan. Namelijk niet drie dagen en drie nachten, ten volle begonnen en geëindigd zijnde, gelijk sommigen zulks willen, die daarom beginnen te rekenen van de drie-urige duisternis en deze duisternis voor een nacht willen rekenen. Of die zelfs beginnen met de zware strijd in Gethsémané, toen Jezus op de aarde viel. En die dan deze drie dagen laten eindigen met de verschijning van Jezus aan de apostelen op de avond van de eerste dag der week.
 - (2) Maar het is gepaster en het komt ook meer overeen met de Heilige Schrift wanneer wij deze drie dagen en nachten zo verstaan, dat wij rekenen dat Christus van de avond van de uitgaande zesde dag tot de morgen van de eerste dag der week in het graf is geweest. De Romeinse rekening was van middernacht tot middernacht, en de Joodse rekening was van de avond tot de avond. Hoe wij het nu ook nemen, zo vinden wij in de tijd, welke Christus in het graf verbleef, gedeelten van drie samengevoegde dagen en nachten, welke men niet van elkaar moet scheiden. In dier voege hebben wij de bovengenoemde plaats te verstaan.
- Letten wij nu nog op de noodzakelijkheid van deze begrafenis. Waarom is Hij begraven geworden?
En daarbij achtereenvolgens op de voorzeggingen en voorbeelden, rustende op de van eeuwigheid bepaalde raad.
- (1) Dan merken wij hierin op dat zulks noodzakelijk was ten aanzien van de eeuwige raad van God, Die zulks van eeuwigheid had bepaald.
 - (2) En ook dat zulks noodzakelijk was ten aanzien van Jezus' voldoening.
 - (3) Het was noodzakelijk ter bevestiging van de waarheid van de dood van Christus, zoals de onderwijzer zegt: Om daarmede te betuigen dat Hij waarlijk gestorven was. Want alleen doden worden begraven, zoals ook bleek uit hun zorg of Hij wel dood was eer zij Hem van het kruis afnamen.
 - (4) Het was ook noodzakelijk om een teken van Zijn voldoening te geven. De opgehangene was Gode een vloek, en zolang als Hij daar hing, was dit een bewijs dat de vloek nog niet van de aarde was weggenomen.

De begrafenis van Christus was dus een teken dat alles was volbracht en de vloek over de aarde was vernietigd. Daarom werd Jezus dan ook van het kruishout afgenomen en in het graf ter ruste gelegd.

(5) Deze begrafenis was ook noodzakelijk ten aanzien van de bewaring van het lichaam van Jezus tegen mishandeling door mensen of dieren, daar toch het lichaam van Jezus generlei verderving mocht ondergaan.

(6) En tenslotte ook ten aanzien van de voorzeggingen en voorbeelden, rustende op de eeuwige raad van God, die hun vervulling moesten hebben. Daarom zegt Paulus "dat Christus begraven is naar de Schriften." Deze begrafenis van Christus was voorzegd.

- Psalm 16: "Ook zal Mijn vlees zeker wonen. Want Gij zult Mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten dat Uw Heilige de verderving zie." Dit past Petrus op Christus toe.

- Ook vinden wij Hos. 6:2: "Hij zal ons na twee dagen levend maken, en op de derde dag zal Hij ons doen verrijzen en wij zullen voor Zijn aangezicht leven." Daarvan zou de opstanding van Christus na drie dagen liggen in het graf de grondoorzaak zijn. Sommigen brengen hier nog bij: "Gij legt Mij in het stof des doods", maar dit ziet meer op de dood van Christus, aangezien Zijn lichaam nimmer tot het stof is weergekeerd.

- En: "Men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest; omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in Zijn mond geweest is." Dit wordt toegepast op de boze toeleg der Joden om het lichaam van Christus na Zijn kruisiging bij de misdadigers in een kuil te werpen. Maar zij konden niet doen wat zij wilden, want de Heere droeg zorg dat Hij in Zijn dood bij de rijken zou zijn.

Deze begrafenis was ook tevoren afgebeeld:

- Door de profeet Jona: "Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was inde buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten zijn in het hart der aarde."
- Ook willen sommigen hier nog als een voorbeeld zien dat de as der offerande buiten het leger in een reine plaats gebracht werd.
- En zo ook de slaap van Adam, uit wiens zijde toen Eva geformeerd werd. Maar dan moeten wij toch opmerken dat dit plaats vond in de staat der rechtheid en wij er dus geen voorbeeld van mogen maken, tenzij de Heere het heeft ingezet om een voorbeeld te zijn.

B. Bezien wij nu de nuttigheid van Christus' dood en de vrucht tot heiligmaking, welke de dood en de begrafenis van Christus op het hart van de gelovige hebben (vraag 43). Wij letten daarin op de nuttigheid van de dood en de begrafenis van Christus. Deze verschaffen een bijzondere en machtige troost voor een gelovige in leven en in sterven.

- Want alzo is de ongerechtigheid des lands op één dag van de aarde weggenomen.
- Ook is hierdoor weggenomen de vloek, welke er gelegen is in het tot stof wederkeren, welke over de zondaar is uitgesproken.
- Hierdoor zijn de graven der gelovigen - op zichzelf anders verschrikkelijk en onder de vloek - geheiligd en gemaakt tot aangename rust- en slaappleatsen.
- Christus heeft hier de dood vernietigd in zijn eigen hol. Want het was onmogelijk, dat Hij door de dood kon gehouden worden.
- Ook heeft Christus al de schaduwen, welke in Zijn dood werden vervuld en alzo krachteloos gemaakt, weggenomen van de aarde, én dus deze oude huishouding des verbonds afgeschaft.

Letten wij er ook nog op welke vrucht tot heiligmaking de dood en de begrafenis van Christus op het hart van de gelovige hebben (vraag 43). Dan zegt de onderwijzer dat hij nog deze nuttigheid ontvangt uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis: Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruist, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.

Zien wij hier eerst wat moet worden verstaan door de oude mens.

- Namelijk de natuurlijke verdorvenheid, welke zich over de ganse mens heeft uitgestrekt van zijn eerste aanzijn af. Dit wordt de oude mens, het lichaam der zonde genoemd.
- Deze oude mens is de verdorven grond en wortel, waaruit al het kwaad voortkomt. Daarom schrijft de onderwijzer daaraan boze lusten toe. Dit wordt genoemd vlees, bewegingen en begeerlijkheden. Uit dit hart komen boze bedenkingen enz. voort.
- Dit is de staat van alle kinderen van Adam zoals zij worden geboren en onveranderd voortleven, en dit is ook het overgebleven deel in de gelovigen. De onderwijzer zegt: onze oude mens. Hier moeten wij niet alle mensen hoofd voor hoofd verstaan, maar zoals uit de vraag blijkt: wij, die nog meer nuttigheid ontvangen uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis.

- Het geldt dus alleen voor dezulken, die een nieuwe mens hebben, en wel de zodanige, die uit kracht van vermoedheid onder de last der zonden tot Christus gebracht en gekomen zijn, wier heil dus alleen in Christus is en die met Hem verenigd zijn. Dit is het wezen der zaak.

- Maar het zijn ook dezulken, die genade hebbende, uit het recht, dat zij op de Persoon van Christus hebben gekregen, nu ook gelovig gebruik leren maken van de goederen van deze Persoon als hun eigen goed. Dit is een nog betere stand en voordeliger in de genade. Dit is recht nederig evangelisch werken en het is niet hoog-, maar veeleer kleinmakende. Ten opzichte nu van deze oude mens in de gelovigen, ten opzichte van deze verdorvenheden en boze lusten is nu niets meer vruchtbaar en doet niets meer kracht dan alleen de dood en de begrafenis van Christus, door het geloof tot de ziel gebracht. Deze liefde van Christus in Zijn dood doodt de zonde en daaruit vloeit het Gode leven: "Want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God." Dit noemt de onderwijzer de kracht van Zijn dood. Door deze kracht wordt de oude mens gekruisigd. Want het is het leven van de gelovigen om met hun zonden, ja met het ganse handschrift, dat tegen hen is, in de geest tot het kruis te komen, opdat zij dit pak bij de gekruiste Christus kwijt mogen raken en het handschrift aan het kruis moge worden gehecht: "Die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden." En: "Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonden zouden dienen."

(1) Door de kracht van de dood van Christus wordt ook de oude mens aan het kruis gedood. Zo moet deze zijn kracht verliezen en langzamerhand sterven, en tenslotte geheel. Alleen de dood van Christus is de dood voor de zonden: "Opdat Hij door de dood teniet doen zou degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel." En zulks omdat de dood, welke meende Christus te verslinden, toen door Hem verslonden is. Vóór Zijn dood was Hij een wormen geen man, maar nu is Hij een vaste rots, waarop de dood geen vat meer heeft: "De dood is verslonden tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?"

(2) Door de kracht van Christus' dood wordt ook de oude mens begraven. Hierin zou de geest van Gods volk leven, dat zij het lichaam der zonde van de aarde zouden wegdoen, zodat het eens met Christus zo begraven werd, dat het nooit meer op zou staan, en in hen gedood bleef, al kunnen zij het in deze niet zo ver brengen.

De onderwijzer noemt twee heerlijke doeleinden van dit met Christus gekruist, gedood en begraven te zijn.

(1) En dan wel ten aanzien van de kracht tot heiligmaking daarin, met betrekking tot de inklevende en alles overheersende kracht van verdorvenheid. Hij zegt dan: Opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren. Hierdoor moet verstaan worden: dat zij niet meer zo heersen en regeren als tevoren, maar dat de kracht van de kruisdood van Christus en Zijn begrafenis daar een slag aan toebrengen en er wat tegenin geven, waar de echte strijd uit ontstaat, namelijk het leven der genade en een nieuw schepsel: "Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen", en: "Want de zonde zal over u niet heersen."

(2) En ook ten opzichte van het genadeleven in de ziel, hetwelk naar voren komt na de demping van de ten onder houdende kracht der verdorvenheid door de dood van Christus. De onderwijzer zegt hiervan: Maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen. Dit is aan het leven der genade eigen, als het niet onderdrukt wordt, dat het naar boven trekt. Het komt van boven en het wil naar boven om God te prijzen met daden, woorden en gedachten. Zulk een ziel wil niets minder aan de Heere wedergeven dan zichzelf, en dal geheel en volkomen.

III.

Letten wij nu nog op de derde hoofdzaak, Christus' nederdaling ter hel (vraag 44).

Wij zien hierin:

- A. De aard van Christus' nederdaling ter hel (in de vraag), en
- B. Het borgtochtelijke en de vrucht tot heiligmaking daarin voor een gelovige ziel (in het antwoord).

A. Sprekende over het eerste, willen wij eerst iets opmerken over dit artikel des geloofs en over de betekenis van deze woorden: nedergedaald ter hel. Dit artikel wordt niet gevonden in de oudste geloofsbelijdenis van de Oosterse en Westerse Kerken, en ook niet in de verklaring daarvan van sommige oudvaders. Men is van oordeel dat eerst op het einde van de 4^e eeuw dit artikel bij de andere artikelen is gevoegd, hoewel toen met weglating van de begrafenis van Jezus.

Het schijnt dus, zoals ook uit vele oude afschriften van deze artikelen is te zien, dat de eerste opstellers van onze geloofsbelijdenis door deze nederdaling ter hel de begrafenis hebben verstaan. Want vóór de 4e eeuw worden deze twee geloofsartikelen niet tezamen in een belijdenisafschrift gevonden. In de geloofs belijdenis van Nicéa (325) staat alleen: dat Hij is begraven. En in die van Athanasius (333) staat alleen, dat Hij is nedergedaald ter hel. Het is van weinig nut ons er veel over te bekommeren welke de mening van de opstellers is geweest, en of deze woorden dus zien op het begraven, hetwelk zij naar de Heilige Schrift gevoegelijk kunnen bedoelen. Veel meer staat het aan ons te onderzoeken, aangezien wij in onze belijdenis deze beide woorden vinden, hetgeen tot een volledige korte geloofsbelijdenis behoort. Dit zal ons toch liever doen denken, dat de opstellers niet bedoeld hebben dezelfde zaak tweemaal te zeggen, en dus dat zij door de nederdaling ter hel iets anders wilden aanwijzen dan de begrafenis van Christus. En dit vooral omdat het woord nederdalen ter hel in de Heilige Schrift verschillende betekenissen heeft.

- Ten eerste een nederdalen in de plaats der verdoemden, zoals Korach, Dathan en Abiram levend ter hel voeren, en ook de rijke man.
- Ten tweede, begraven worden. Zo sprak Jakob: "Zo hem een verderf ontmoette op de weg, die gij zult gaan, zo zoudt gij mijn grauwe haren met droefenis ten grave doen nederdalen."
- Ten derde een allerdiepste vernedering: "En gij, Kapèrnaüm, die tot de hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden. Want zo in Sodom die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op de huidige dag gebleven zijn."
- Ten vierde een komen in de staat des doods: "Ik ben gerekend met degenen, die in de kuil nederdalen; ik ben geworden als een man, die krachteloos is; afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen, die in het graf liggen."
- En ten vijfde het uitstaan van helse angsten en benauwdheden: "De Heere doodt en maakt levend; Hij doet ter helle nederdalen, en Hij doet weder opkomen." ; "Banden der hel omringden mij, strikken des doods bejegenden mij." En:"Angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis."

Zien wij dan nu in welke zin dit artikel niet, en in welke zin het wel moet genomen worden.

1. Men kan er niet door verstaan een nederdaling van Christus in de plaats der verdoemden. Dit willende papisten en sommige Lutherse. Want Christus is er gedurende Zijn dood niet geweest, aangezien Zijn lichaam tot de derde dag toe in het graf lag en Hij Zijn ziel bevolen had in de handen van Zijn Vader. Hij sprak tot de moordenaar: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn." En Christus had in de hel ook niets te doen.

- De papisten en oude kettters hebben wel beweerd dat Christus ook in de hel nog lijden moest, maar het eigen woord van Jezus aan het kruis zij voor ons genoeg: "Het is volbracht."

- Ook beweren zij dat Christus daar wezen moest om de gelovige voorvaderen uit een voorburg te verlossen. Maar de voorbeelden van Henoch en Elia leren ons heel wat anders. En zo ook Jakob: "Op Uw zaligheid wacht ik, Heere." Hij wachtte op geen voorburg, maar hij maakte staat op de toekomstige Messias, als op zijn Borg, en hij gaf God de eer in Zijn belofte van die Borg, welke belofte niet kon feilen.

- Ook zeggen zij dat Christus daar wezen moest om aan de verdoemden het Evangelie te verkondigen, daartoe aanvoerende: "In Dewelke Hij ook, henengegaan zijnde, de geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft."

Maar deze woorden zeggen ons alleen, dat Noach de Geest van Christus had, en dat Christus door Noach tot die ongehoorzamen gepredikt heeft, die ten tijde van Petrus in de gevangenis der hel waren.

- Ook nog dat Christus daar moest zijn om over de satan te zegevieren. Maar dit is reeds aan het kruis geschied en ten dele ook in Zijn opstanding: "De overheden en machten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar ten toon gesteld, en heeft door hetzelfde over hen getriomfeerd." Door de nederdaling van Christus ter hel moet worden verstaan het dragen, het doordragen en voldragen van de geestelijke en eeuwige dood, met zijn prikkel, en dat in de plaats van al Zijn volk. En deze helse angsten en benauwdheden heeft Jezus ondergaan Zijn ganse lijden door, en bijzonder aan het kruis.

- Dit lezen wij reeds: "Nu is Mijn ziel ontroerd, en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure. Maar hierom ben Ik in deze ure gekomen."

- En in Gethsémané: "Hij begon droevig en zeer beangst te worden, en zeide: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. En in zware strijd zijnde, was, zijn zweet gelijk grote druppelen bloeds, die op de aarde afliepen." En zegt Jezus tot Zijn vijanden: "Nu is het uw ure en de macht der duisternis."

- En ook aan het kruis, toen Jezus riep met een grote stem: "Eli, Eli Lama Sabachthani. Dat is: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"

Laat ons nu bezien waarin deze verlating Gods, als de werkende oorzaak van het zielslijden van Jezus, heeft bestaan.

(1) Het bestond ten eerste hierin, dat de Vader Zijn gunstig aangezicht, het gevoel van Zijn liefde voor die tijd aan Jezus heeft onttrokken. En dit is het zwaarste van al het lijden geweest, al weet een blind mens dit niet. Er is toch niemand die met recht gevoel weet wat gemis is, tenzij dat hij weet wat het genieten er van is. En wel naar de mate dat het genot groter was, is het gemis smartelijker. En is dat nu zo voor Gods beste volk, dat er somtijds iets en als van verre bij bevinding van verstaat wat het is God te genieten, dat het een hel voor hen is en het zwaarste wat hun kan overkomen als God Zijn aangezicht voor hen verbergt? Ja, is er voor Gods volk, die dat kleine stukske van deze zaak, en dat nog maar soms en voor een ogenblikje, ten dele mag genieten, niets verschrikkelijker dan God te missen, dan kan men hieruit toch enigszins, - doch nog niet ten volle - afleiden wat deze verlating een onbegrijpelijke en onbevattelijke, ja eeuwige smart in de ziel van Jezus heeft veroorzaakt. Jezus kende, beminde, genoot Zijn Vader volmaakt. Niemand kende de Vader, dan de Zoon. Jezus en Zijn Vader waren Eén, en nu werd Hij hier geheel verlaten. Jezus droeg niet alleen al het gewicht van de verlating Gods, welke al de uitverkorenen van het begin, tot aan het einde der wereld eeuwig zouden hebben moeten ondervinden, zodat zij er nooit uit zouden zijn opgekomen, maar Hij voldroeg deze eeuwige verlating in die korte tijd, zodat Hij Zijn hoofd weer omhoog heffen kon.

(2) Voegt hier in de tweede plaats nog bij, dat het heeft bestaan in een tegenovergesteld gevoel van de drukkende last van de eeuwige toorn en ongunst van God, welke tegen de zonden van het ganse uitverkoren menselijk geslacht was ontstoken, en de prikkel daarvan. De heilige en rechtvaardige God was tegen Zijn onschuldige en geliefde Zoon, hier echter beladen met al de zonden van Zijn volk, als een brullende leeuw, als een verterend vuur en als een eeuwige gloed, ja als een vuur dat brandt tot in het onderste van de hel. En daarbij viel al wat God is, in al Zijn eigenschappen en in al Zijn volmaaktheden, op Hem aan met de wraak, met de grimmigheid en met de vergelding Gods. O vrienden, wie kent de sterkte van Gods toorn en Zijn verbolgenheid, naardat God te vrezen is?

(3) Ten derde ook het ondervinden van het schrikkelijk geweld en de macht der duisternis en der hel, welke op Hem was losgelaten, zodat Jezus uitriep: "Nu is het uw ure en de macht der duisternis." Nu was Jezus onder allerlei soorten van kwellingen en bestrijdingen, en wel bijzonder aangaande Zijn borgtocht, om Hem mistrouwend, moedeloos en ongeduldig te maken, en om Hem te doen terugschrikken voor zulk een eeuwig; gewicht van lijden.

(4) Ten vierde moet hierbij nog gevoegd worden, dat bij deze verlatingen en verdrukkingen nog kwam het gevoel van al de zonden der uitverkorenen, als de verdienende oorzaken van al dit zware en schrikkelijke lijden. En dat wel in al hun zwaarte en verschrikkelijkheid. Jezus gevoelde het, dat deze zonden atheïsme betekenden, verloochening van God en Zijn deugden. Dat de zonden inhielden verheffing van zichzelf boven God, boven de wet, aldus zichzelf als God stellende. Het was een verachten van God, een opstand tegen God en een staan naar de kroon van God. Ja Hij, Die geen zonde gekend heeft, gevoelde dat de zonde vijandschap is tegen God en met een onverzoenlijke haat en afkeer tegenover God staat. Ziet hier welke zonden het waren, die Jezus zo bitter vielen. Het waren de erf- en dadelijke zonden tegen God als het hoogste Goed, ja tegen de vriendelijke en goedertieren woorden en wegen van God in begaan. Dit waren de zonden van ontrouw aan Zijn licht, van bedroefing van de Heilige Geest in Zijn overtuigingen, zo menigmaal tegengegaan. O, hoe menigmaal heeft Gods volk de Geest bedroefd, en dit bedroefde hier Jezus. Dit waren de zonden van aardwormen, die zich schaamden voor God en Zijn zaak. Dit waren de zonden van afgoderij, van hoogmoed, vleselijkheid, wereldgezindheid, eigenliefde, zelfbedoeling en liefdeloosheid. Ja hier drukten Jezus de zonden der gedachten van Zijn volk, die ijdelheid in de overleggingen des harten en in woorden, al hun bekende en onbekende zonden. In één woord, Jezus gevoelde al de zonden, zowel tegen de letter als tegen de geestelijkheid van de wet. En wie kan de zonden noemen? Zij zijn meerder dan het zand aan de oever der zee en dan de haren van het hoofd.

(5) En ten vijfde, hier was Jezus nu bezig om de uitverkorenen met God te verzoenen, opdat zij weer tot God zouden kunnen genaken. Om Zijn Geest te verwerven voor dat volk, waarvoor Hij leed, en om hen weer tot Zijn vrienden te maken. Zij waren vijanden van Hem en van Zijn Vader, en zij wilden geen vrienden meer zijn. Maar Hij wilde hen uit enkel liefde weer vrienden maken en behield deze liefde tot hen ook in Zijn zwaarste lijden. Daarom staat er in Lukas, dat Hij in zware strijd zijnde, te ernstiger bad. Hij wilde Zijn volk er toch door helpen.

B. Letten wij nu op het borgtochtelijke van deze nederdaling ter hel en de vrucht tot heiligmaking daarvan voor een gelovige ziel, genoemd in het antwoord op vraag 44.

(1) Wij zien in dit antwoord het borgtochtelijke van dit zielslijden, aangezien de gelovigen daarin voorkomen als verdiend hebbende alle helse benauwdheid de pijn, en daaraan ook onderworpen te zijn, terwijl de heilige Jezus, Die voor God en mensen onschuldig was, hier is gezonken geweest in onuitsprekelijke benauwdheden, smarten, verschrikkingen en helse kwalen, Zijn ganse leven door en wel inzonderheid aan het kruis.

(2) Wij besluiten hieruit dan ook ten rechte, dat Jezus hier als Borg geleden heeft. En dit op grond van Gods rechtvaardigheid, Die nooit iemand kan straffen, die voor God en mensen onschuldig is. En daarom vloeit het hier uit de rechtvaardigheid van God voort, zegt Johannes, dat God de zonden aan de uitverkorenen vergeeft. Ziet dit duidelijk bewezen: "Die in de dagen Zijns vleses, gebeden en smekingen tot Degene, Die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. En geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden."

(3) En tenslotte, dit borgtochtelijke zielslijden zien wij gegrond in Gods eeuwige raaden door de profeten voorzeggd: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten, verre zijnde van Mijn verlossing, van de woorden Mijns brullens?" Psalm 116: "Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien." Hij moest Zijn ziel tot een schuldoffer stellen. Nadrukkelijk wordt dit ook aangewezen in Hoséa.

Letten wij nu nog in het kort op de vrucht en kracht tot heiligmaking, welke dit zielslijden heeft op het hart van een gelovige.

(1) Het is zeer geschikt om Gods volk in te leiden in de liefde van de Vader en van Christus, en dat voor zulken, opdat zij door wederliefde gedrongen mogen worden om niet meer zichzelf te leven.

(2) Deze liefde van Christus in dit zielslijden is voor het hart het krachtigste middel om door de Geest de zonden te treffen en te doden. O, zonden kunnen niet anders gedood worden dan door de Geest en in de gemeenschap aan het lijden van Christus. Dan ziet de ziel wat de zonden aan Jezus een arbeid in Zijn ziel gekost: hebben. Bij dit zielslijden kan de zonde eerst recht gezien en hartelijk gehaat en betreurd worden, en kan men er ook eerst recht van scheiden. Ja, dit verbreekt stenen en diamanten harten.

(3) Dit zielslijden is ook zeer krachtig tot bemoediging voor Gods volk in al hun zware strijd, aanvechtingen en de verbergingen Gods, en onder geestelijke verlatingen. Want Jezus heeft de angel en prikkel er van weggedragen en wil het gewicht van hun kruisen op Zijn schouders nemen. Ziet Jesaja: "In al hun benauwdheden is Hij benauwd" enz. Daarom dient het tot opwekking om toch gewillig het kruis dagelijks op zich te nemen, gelijk Lukas zegt, en Jezus te volgen, om ook hierin enigszins aan Jezus gelijkvormig te worden.

(4) En tenslotte kan dit zielslijden voor de gelovigen dienen, zoals ook de onderwijzer zegt, dat zij in hun hoogste aanvechtingen verzekerd mogen zijn en zich daarmee ganselijk mogen troosten, dat Jezus hun Borg is, Die hen van de helse benauwdheden en pijnen heeft verlost. En dat ook zij welhaast over alle zonden, vijanden en kwellingen, ja over alles wat hen hier terneder drukt, zullen triomferen. Kunnen zij dan hier nog niet als met arendsvleugelen opvaren, straks zullen zij meer dan overwinnaars bevonden worden te zijn door Hem, Die hen heeft liefgehad, en. Wie met de Vader en de Heilige Geest eeuwig de eer, de roem en de dankzegging toekomt voor het uitvinden van zulk een hoge Weg, en ook voor de uitvoering en toepassing daarvan.

Toepassing

A. Volk van God, gij die een recht op Jezus hebt, moge het volgende dienen tot uw besturing en opwekking.

1. Zoekt er toch een hebbelijkheid van te krijgen, dat gij met al uw zondige daden niet alleen, maar ook met de wortel van al uw kwaad en met uw hart dagelijks komt tot het kruis. Of het er toch eens aan vast mocht raken en of gij zo dagelijks bij bevinding mocht leren wat het is met Christus aan het kruis te sterven. Want daar alleen kunt gij de dood van uw zonden verwachten door deze dood van Christus. En dit is toch geen bittere dood. Ja, dan zou de zonde meer de dood worden in uw ziel. Paulus zeg: "Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre; de zonde is mij de dood geworden." De dood van Christus is immers de enige oorzaak, dat gij in het midden van uw zondige dodigheid nog blijft die gij zijt; dat uw hart soms nog waakt terwijl gij slaapt.

2. Zijt gij zo ver afgeweken en zo diep gevallen, dat gij als in het graf ligt en het niet meer kunt bezien hoe gij ooit op de rechte plaats zult komen om terug te krijgen wat gij in deze weg zijt kwijtgeraakt? Ja is er in deze van u net zo veel verwachting als van één, die reeds lang in het graf ligt? Ziet hier dan dat Jezus is begraven. Hij is de oorzaak van uw opkomst als uit het graf, en Hij zal het op Zijn tijd ook doen.

O, wat zal de omwending dan heerlijk zijn. Ja, dan zult gij het beter verstaan, wat het zeggen wil met uw lichaam der zonde met Christus ten grave te dalen. Want gij zoudt toch wel willen dat gij van de zonde waart verlost, dat zij mede van de aarde werd weggedaan, dat gij ze niet meer mocht zien.

3. Tenslotte, drukken de wegen en kruisen van God u zwaar, en zijn daarin het zwaarste de verbergingen en verlating van uw Vader, en gaat dat wel gepaard met gevoel van zonden, met veroordeling des harten, met bestrijdingen en kwellingen van de boze? O vrienden, ziet dan Christus in Zijn zielsangsten. Wat u nu drukt, heeft aan Jezus de arbeid Zijner ziel gekost, opdat gij er nu niet onder zoudt bezwijken. Ja om de angel er uit weg te nemen, zodat het nu voor u een Vaderlijke weg is, en ook om u op Zijn tijd, als gij er heiliger en beter door geworden zijt, daaruit te verlossen. Zoudt gij nu met dat alles tot Hem en tot Zijn angsten kunnen komen, een recht op Zijn angsten hebbende als op uw eigen goed, om zo gebruik van Hem te maken? Gij hebt daartoe geloof en vermeerdering van hetzelfde van node.

Ik moet u hiertoe nog raad geven, en wel in het bijzonder in tijden als het Heilig Avondmaal staat te worden bediend.

a. Zoekt dan in die weg, zo zeer ellendig als gij ook zijt, u neer te zetten, zuchtende om de ontdekking van het kwaad, opdat gij hetgeen dat scheiding tussen God en uw ziel veroorzaakt, recht moogt zien. De Heere moet u dat ontdekken, en dat wil Hij ook aan die ronde tafel doen. Zoekt daartoe dan maar nederig te zijn.

b. Wie weet wat daar voor u is weggelegd. Gij mocht uw pakken daar eens brengen en ze er kunnen laten, en een vrije man of vrouw worden, om alzo in de staat van vrijheid der heerlijkheid van Gods kinderen te mogen wandelen. Dan mocht gij ook nog eens recht nuttig worden in en buiten uw huis en uw geslacht, door het verkondigen van de dood des Heeren totdat Hij komt. De Heere geve u daartoe Zijn genade.

B. Maar nu ook nog een kort woord tot u, o ongelukkig mens, die geen deel hebt aan deze Borg, en die het alles u maar ongegrond toeëigent. Vrienden, als men een borg heeft, dan weet men er, wel iets van hoe men er aan gekomen is en waarop men rust.

Wilt gij eens weten of gij deze Borg mist?

1. Dezulken missen Jezus, die nog dood in de zonden en misdaden liggen. Degenen, waaraan de dood van Jezus wordt toegepast, wonden door de kracht van Zijn dood levend gemaakt. Daarom o mens, die zo dood, ongevoelig, verhard zijt en blijft, die nergens minder bekommring over hebt dan over uw eeuwige staat en over de dood, waarin gij ligt, die aan de wet nog niet gedood zijt door het lichaam van Christus, ja voor wie de zonde de dood nog niet is geworden, gij zijt dood.

2. Dezulken missen Jezus, die zichzelf nog niet zien als liggende in het graf. Vraagt gij wat dat is? Ja vrienden, zó hopeloos wordt het met een mens aan zijn zijde als hij deel aan deze Borg krijgt, gelijk het hopeloos is dat een reeds lang begraven dode nog leven heeft. Zulk een ziel denkt en zegt menigmaal: och, er is voor mij geen hoop, het is met mij te ver gekomen. Was ik nog maar als die en die, maar zo'n ongevoelig en verhard schepsel als ik, och, daar is het mee gedaan. En zulks duurt totdat God toont dat bij Hem alle dingen mogelijk zijn, dat er een Held is, bij Wie hulp is besteld. Dat er een eeuwigheid is in Hem en in Zijn deugden en in de verdiensten van Zijn Zoon. Dan krijgt zulk één hoop aan de zijde van God, en wordt daardoor een gebodene, die daar hoopt.

Vrienden, kent gij daar niets van? Dan ligt gij nog in het graf der zonde. Ja zulken missen Jezus nog, die niet weten wat het is van God verlaten te worden, een bedroefde ziel te hebben, zieke nachten over de zonden. Die de heilige toorn van God, ontstoken tegen de zonde, niet kennen, en die dus niet weten welk een eeuwig wee hun boven het hoofd hangt. Die in hun hart ook geen strijd tegen de zonde hebben, tegen de wereld, de satan en zijn verzoeking. Hoe kan voor zulk een mens Jezus in Zijn zielsangsten nu toch dierbaar zijn? Ik moet tot uw ontdekking zeggen dat uw ogen hier aan deze zijde van de eeuwigheid open zullen moeten gaan, en anders zult u in de eindeloze eeuwigheid met verschrikking ontwaken. En dat zult u toch zodra gij hier uw ogen toesluit. Welk een naar gezicht en ontwaken dat zal zijn, ziet dat hier in de spiegel van het lijden en de dood van Christus.

O zucht toch, dat uw ogen open gaan, dat God het aan u doe zien. Kon de drinkbeker aan Jezus niet voorbijgaan, tenzij dat Hij deze dronk, en heeft de Vader Zijn eigen en eeuwig geliefde Zoon zó verschrikkelijk aangetast, o mens, wat zal er van u worden en waar zal het met u belanden? De Heere geve u genade en licht, en Hij wijze u de weg om te ontvlieden aan de toekomstige toorn, de eeuwige wanhoop, het eeuwig geschreeuw en gehuil vanwege de weedom des harten en van verbreking des geestes. Och, dat u liefde mocht krijgen voor uw ziel, en dat het u bij blijve en niet loslate, totdat u bij bevinding weet deel en gemeenschap te hebben aan Jezus' dood, begrafenis en nederdaling ter hel.

Amen.

ZONDAG 17
vraag 45

Vraag 45:

Wat nut ons de opstanding van Christus?

Antwoord:

Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken. Ten andere worden ook wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven. Ten derde is ons de opstanding van Christus een zeker pand voor onze zalige opstanding.

DE OPSTANDING VAN CHRISTUS

Sprekende van het huishoudelijke werk of de staten van de Middelaar, hebben wij nu gezien de staat van Zijn vernedering, waarin Hij voor Zijn volk de zaligheid heeft verdiend.

Wij maken nu een aanvang met de behandeling van de staat van Zijn verhoging, waarin Hij de verworven zaligheid Zijn volk toeëigent (zondag 17 tot en met 19). Hierin onderscheidt de onderwijzer, in navolging van de artikelen des geloofs, wederom vier trappen, langs welke de Borg is verhoogd.

- Ten eerste Zijn opstanding (zondag 17).
- Ten tweede Zijn hemelvaart (zondag 18).
- Ten derde Zijn zitting ter rechterhand Gods (zondag 19, vraag 50 en 51).
- Ten vierde Zijn wederkomst ten oordeel (zondag 19, vraag 52).

Wat betreft de eerste trap van de staat van de verhoging van Christus, welke onze tegenwoordige stof is, deze wordt in onze geloofsbelijdenis als volgt omschreven: Ten derden dage wederom opgestaan uit de doden. Letten wij met de onderwijzer in deze 17^e zondagsafdeling op twee hoofdzaken:

- I. Op de aard van de opstanding van Christus (in de vraag).
- II. Op de nuttigheid, of de vrucht en kracht tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en verheerlijking, welke de opstanding van Christus heeft voor het hart van een gelovige (in het antwoord).

I.

Sprekende van deze eerste hoofdzaak, is het nodig dat wij:

- A. Vooraf enige opmerkingen maken ten aanzien van de verhoging van Christus.
- B. De waarheid van Christus' opstanding bezien; en
- C. Ook de noodzakelijkheid van dezelve.

A. Vooraf dus enige opmerkingen. Wij moeten er wel acht op geven, dat het de Christus is, en wel één en dezelfde Persoon, Die vernederd is, en Die ook is verhoogd. Zulks tegen sommige Joden van later tijden, die twee Messiassen hebben verzonnen. De één een zoon van Jozef uit Efraïm, zijnde Jezus van Nazareth, Die was begonnen het werk der verlossing uit te voeren, maar wiens ongelukkig levenslot het was dat Hij dit met een bloedige dood moest beëindigen. En de ander zal een voorspoediger Messias zijn, een zoon van David, aan wie de eerste Messias het werk der verlossing heeft overgegeven. Deze laatste zal al de vijanden rondom ten onder brengen en deze zal ook Israël weer in zijn vaderland en erfenis terugbrengen. Deze laatste is degene, welke de Joden tot op de dag van vandaag toe op hun manier nog steeds verwachten, doch tevergeefs.

1. Wij merken hiertegen op, dat Gods Woord ons leert dat er maar één Middelaar is, gelijk er ook maar één God is: "Er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der mensen." En het is ook dezelfde Persoon, Die vernederd is en ook verhoogd. Dit is vanouds geprofeteerd, zegt Petrus: "Onderzoekende op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, Die in hen was, beduidde en te voren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende." En ook vinden wij dit alles vervuld in Jezus Christus, de Gekruiste: "Maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden; en in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd." En dit alles vloeit voort uit de rechtvaardigheid en waarheid van God.

2. Ook moeten wij er op letten, dat Christus naar Zijn beide naturen is verhoogd. Doch dan moeten wij daarbij wel onderscheiden.

- In eigenlijke zin is Hij alleen verhoogd naar Zijn mensheid, die in het stof des doods was gevallen langs alle trappen van vernedering: "Maar wij zien Jezus met eer en heerlijkheid gekroond, Die een weinig minder geworden was dan de engelen, vanwege het lijden des doods." Zie ook de bovengenoemde plaats.
- Doch in oneigenlijke zin ook naar Zijn Goddelijke natuur. Niet dat deze nieuwe hoogheid en heerlijkheid ontvangen heeft, maar in zover Zijn eeuwige hoogheid en heerlijkheid, welke achter het voorhangsel van Zijn lage menselijke natuur verborgen was geweest, wederom in hun kracht werden geopenbaard: "En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." ; "Die krachtelijk is bewezen te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden."

B. Nu wat betreft de waarheid van de opstanding van Christus. Wij moeten daarbij bezien:

1. Wat door deze opstanding moet worden verstaan
2. en hoe deze heeft plaats gehad.

1. Door de opstanding van Christus moet worden verstaan dat het dode lichaam van Christus weer met Zijn ziel verenigd en levend is geworden. Gelijk Paulus zegt, dat Hij is opgestaan en weder levend geworden. En daarbij ook, dat Hij niet in het graf is gebleven, maar er uit is gegaan. Aldus zeiden de engelen tot de vrouwen, welke Jezus in het graf zochten: "Wat zoekt gij de Levende bij de doden? Hij is hier niet, maar Hij is opgestaan." En zulks wel met hetzelfde lichaam, dat gevallen was in het stof des doods. Dit blijkt ook uit de littekenen van de nagelen in handen en voeten, en van de speer in Zijn zijde. Dit zegt Jezus Zelf tot Thomas, die ook ongelovig was: "Zie Mijn handen en Mijn voeten, want Ik ben het Zelf. Tast Mij aan." En: "Breng uw vinger hier, en zie Mijn handen; en breng uw hand, en steek ze in Mijn zijde."

Maar ook moeten wij er daarbij opletten, dat dit lichaam evenwel met andere hoedanigheden is opgestaan.

- Hierdoor moeten wij geen vergoddelijkte hoedanigheden verstaan, zodat Christus' lichaam alomtegenwoordig zou zijn geworden, zoals de papisten en de Luthersen zulks drijven, om daarmee hun transsubstantiatie en consubstantiatie staande te houden. Want het lichaam van Jezus behield de natuur van een mens, en dus ook alle menselijke hoedanigheden, zoals zienlijk, tastbaar, plaatselijk enz., gelijk de genoemde tekst zegt.
- Doch hierdoor moet worden verstaan andere hoedanigheden, namelijk dat Christus met een verheerlijkt lichaam in eeuwige onsterfelijkheid is opgestaan, alle menselijke zwakheden en vernederingen afgelegd hebbende. Zo lezen wij: "Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam." En: "Ik leef, en Ik ben dood geweest; en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen."

Bezien wij ook nog hoe deze opstanding is toegegaan.

(1) Namelijk met een zware aardbeving. Bij de dood van Christus beefde de aarde ook, en het voorhangsel in de tempel en de steenrotsen scheurden, en de graven werden geopend. Bij de opstanding is er wederom een grote aardbeving, tot een bewijs van de toorn van God, ontstoken tegen de Joden en tegen hun land, hetwelk welhaast verwoest en verlaten zou worden en welks inwoners welhaast jammerlijk zouden omkomen en hun dienst van God zouden verliezen, welke tot de heidenen zou worden overgebracht. Alsook tot een bewijs dat nu alle bewegelijke dingen, de oude dienst van God, de ceremoniën, een einde hadden en dat een onveranderlijke en onbewegelijke dienst van God er voor in de plaats stond te komen.

(2) En deze opstanding van Christus is verheerlijkt geworden door de dienst der engelen. Wij lezen in Matthëüs, dat een engel uit de hemel nederdaalde, wiens gedaante was gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw, en dat hij de steen van de deur des grafes afwentelde, zodat de wachters zeer verschrikt en als doden werden. Doch de vrouwen kregen een goed woord: "Vreest gijlieden niet, want ik weet dat gij zoekt Jezus." En ook lezen wij nog in Johannes van twee engelen, welke in witte klederen zaten, één aan het hoofd en één aan de voeten bij de plaats, waar het lichaam van Jezus gelegen had. En wel in het wit, niet alleen om daarmee uitdrukking te geven aan hun heiligheid, maar voornamelijk vanwege hun blijdschap en triomf vanwege de opstanding van Christus. Alzo lezen wij: "En als Hij wederom de Eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt Hij: En dat alle engelen Gods Hem aanbidden."

(3) Ook is Christus met bedaardheid en wijs beleid opgestaan, alsof Hij ontwaakte uit een zoete slaap. Zijn vlees rustte toch in hoop, namelijk van verenigd te zullen worden met Zijn ziel. En die vereniging nu daar weer zijnde, legde Hij Zijn nachtgoed af, Hij liet het doodskleed in het graf, en de zweetdoek, welke op Zijn aangezicht gelegen had, was in het bijzonder in een andere plaats samengerold.

Letten wij nu verder op de

- A. Oorzaak en
- B. de tijd van de opstanding van Christus.

A. Wat betreft de oorzaak.

(1) Wij lezen dan dat allereerst God de Oorzaak is van deze opstanding, volgens: "Welke God opgewekt heeft." In het bijzonder wordt het somtijds aan de Vader toegekend: "Opdat de God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis; naar de werking der sterkte Zijner macht, Die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt." Het is de bedoeling daarbij de voldoening des Vaders en het genoegen nemen in de opstanding van Christus uit te drukken. Maar zoals de Vader en de Zoon en de Heilige Geest de enige en waarachtige God is, zo is ook de kracht van God één en dezelfde: "Want zo wat de Vader doet, hetzelfde doet ook de Zoon desgelijks."

(2) En in deze laatste zin is dit opwekken ook het werk des Geestes, aangezien het een werk naar buiten is, hetwelk ten aanzien van het werkende Wezen aan de drie Goddelijke Personen eigen is. En dit te meer daar door de Heilige Geest van het begin der wereld af alles is volmaakt en Hij uitdrukkelijk de Geest des levens wordt genoemd. Ook wordt gezegd, dat het levend maken van de sterfelijke lichamen door de Heilige Geest zal geschieden.

(3) Maar in eigenlijke zin is de Goddelijke natuur van Christus de oorzaak van de opstanding van Zijn eigen menselijke natuur, want Christus is door Zijn eigen kracht en daad opgestaan. Dit zegt Jezus Zelf: "Breekt deze tempel af, en in drie dagen zal Ik dezelve weder oprichten." En: "Overmits Ik Mijn leven afleg, opdat Ik hetzelfde wederom neme. Niemand neemt hetzelfde van Mij, maar Ik leg het van Mijzelf af. Ik heb macht hetzelfde af te leggen, en heb macht hetzelfde wederom te nemen." En Paulus zegt: "Die krachtelijk is bewezen te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden." Ja, Jezus moest ook Zichzelf opwekken, omdat Hij als de Borg alles Zelf te boven komen moest. Had een ander Hem opgewekt, dan had Hij niet Zelf de dood overwonnen, noch ook Zichzelf verlost, en dan zou Hij ook anderen niet kunnen verlossen.

B. Wat betreft de tijd van Christus' opstanding.

(1) Het is het zeer opmerkelijk, dat deze is geschied in de lentetijd van het jaar, op het Paasfeest, namelijk in de maand Abib, welke haar naam ontleent aan de nieuwe aren, hetwelk de eerste maand is van het heilige jaar. Daarom moeten wij het onder ons gevierde Paasfeest niet bijgelovig zien, aangezien het Paasfeest in die oude tijd een schaduwachtig feest was, en Paulus zegt ons dat ons Pascha, namelijk ons tegenbeeldig Paaslam, voor ons geslacht is. Welnu, is ons Pascha geslacht? Dan vervalt het Paasfeest op zichzelf genomen en hebben wij geen Pascha meer. Na de opstanding van Christus is een nieuw genadejaar aangevangen, en wel ná een lange wintertijd. Een jaar, waarin de bergen den volke vrede dragen zullen, ook de heuvelen met gerechtigheid. Zó zelfs, dat wanneer er ook maar een handvol koren zal zijn in het land, op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruisen als de Libanon. En die van de stad zijn, zullen bloeien als het kruid der aarde.

(2) Deze opstanding is geschied op de derde dag ná Zijn dood en begrafenis, hetwelk ook meermalen door Jezus was voorspeld, hetwelk de apostelen ons berichten. Als reden waarom Christus niet korter in het graf is geweest, wordt wel genoemd dat het moest zijn tot een getuigenis van Jezus' dood, en als reden waarom niet langer, dat naar de raad van God het lichaam van Christus moest worden bewaard voor het verderf. Op welke manier wij deze drie dagen hebben te berekenen, hebben wij reeds aangewezen in de vorige zondagsafdeling, handelende over de tijd van het verblijf van Christus in het graf.

(3) Ook is de opstanding geschied op de eerste dag der week. Het was de eerste dag, op welke de schepping der wereld en van het licht begon, en zo was het hier ook de eerste dag, dat de Heere door Zijn uitgang uit het graf een nieuwe wereld wilde doen aanvangen. Een nieuwe huishouding der genade in de kerk, een gezegende eeuw. En deze dag, vanwege de heerlijkheid van de opkomst van Christus uit het voldoende verlossingswerk, wordt door de apostel Johannes met nadruk de dag des Heeren genoemd. En de apostelen, en in navolging van hen de eerste christelijke kerk, hebben deze altijd als hun sabbat gevierd. Dus is deze opstanding van Christus op de eerste dag der week de voorname reden van de verandering van de dag des sabbats. Wij moeten hiervan nog iets meer zeggen.

1. Wij moeten dan eerst tot grondslag van ons betoog in deze stellen, dat de Heere God in Zijn goedheid en menselijkheid van het begin der wereld tot aan het einde derzelve aan de kerk de sabbat heeft gegeven. Wij moeten hierdoor verstaan elke zevende dag na zes werkdagen, welke recht gevierd zijnde, een gedeelte zou zijn van het geheel, hetwelk in de hemel volmaakt zal plaats vinden. En deze viering bestaat in God te prijzen en te verheerlijken vanwege het werk der schepping, en ook vanwege het nog grotere werk der herschepping. En zulks met staking van elk tijdelijk of aards beroep. Is dit werk nu, alleen tot de heiligmaking behorende, slechts schaduwachtig? Wij stemmen dit toe, in zoverre het een schaduwbeeld is van de hemel. Maar wij ontkennen dat de sabbat slechts een schaduw zou zijn van de dag des Nieuwen Testaments, en dat daarom in de dag van het Nieuwe Testament wel terdege het waarnemen van het tijdelijke beroep zou mogen plaats hebben. Ook ontkennen wij dat de sabbat zou zijn een schaduwbeeld van de rust van Christus in het graf. Jezus heeft in het graf nog niet gerust. Jezus rustte daar slechts in de hoop op Zijn algehele opkomst en uitermate verhoging. Want rusten in het graf behoorde nog tot en was een aanhangsel van de volbrenging. Christus ving de rust eerst aan met Zijn opstanding. Maar de tijd, of welke zevende dag de Heere na zes werkdagen wilde gevierd hebben, het aanwijzen daarvan heeft de Heere voor Zichzelf behouden, om dit naar Zijn welbehagen te geven. En wij kunnen nu achteraf zien dat de Heere dit gegeven heeft naar de verscheidenheid van Zijn huishouding in Zijn kerk.

2. De Heere God heeft naar de orde van Zijn rust van het werk der schepping aan de Joden willen aanwijzen welke hun zevende dag zou zijn, op welke zij de sabbat moesten vieren. Bij deze zevende of laatste dag der week, naar de orde van de rust van God van het scheppingswerk, heeft de Heere God veel plechtigheden gevoegd van de wet van Mozes, welke er weer moesten afvallen toen het lichaam der schaduwen was gekomen. Deze aangewezen zevende dag, en ook de bijvoegselen uit de wet van Mozes, die samen de Joodse sabbat uitmaakten, heeft de Heere Jezus met Zijn verblijf in het graf vernietigd en begraven.

3. De Heere Jezus heeft nu door Zijn opstanding en opkomst uit Zijn werk, of door Zijn rust van dit grotere verlossingswerk, en wel op de eerste dag der week, aan de christenen onder de nieuwe huishouding der genade willen aanwijzen welke hun zevende dag zou zijn. En deze dag hebbende christenen aangenomen om te vieren tot aan het einde der wereld, gelijk de Joden hun dag, uit kracht van het vierde gebod, hetwelk is gegrond op de rust van God, Zijn zegening en heiliging, waarbij echter alles verviel wat de Joodse sabbat uitmaakte. Het tweede gebod - de wijze van de dienst van God betreffende - is en blijft een moreel gebod, al is het dat aan de christenen de Doop en het Avondmaal gegeven zijn in de plaats van de Besnijdenis en het Pascha aan Israël. Uit kracht van dit tweede gebod waren onder het eerste verbond de Joden en zijn nu de christenen verplicht deze sacramenten te onderhouden. Dit is ook het geval met de drangreden uit het vijfde gebod. Niet minder dus met het vierde gebod, hetwelk niettegenstaande de verandering van de dag, in zijn wezen evenwel moreel is en altoos verbindend blijft.

(4) Voorts wat betreft de tijd van de opstanding van Christus, deze is geschied in de vroege morgenstond van die eerste dag der week, als het begon te lichten, als dus de zon zou opgaan. Jezus is met het aanbreken van de dag weer levend geworden, als de Hinde des dageraads. Welke, zodra de nacht is voorbijgegaan en met het eerste aanbreken van de dag Zich van Zijn banden heeft ontslagen. Ja, also is Hij verschenen als de blinkende Morgenster en als de Zon der gerechtigheid, de Opgang uit de hoogte. Ook als het Licht der wereld, een Licht tot verlichting der heidenen. En zulks om te verlichten degenen, die gezeten zijn in de duisternis en in de schaduw van de dood, om hun voeten op de weg des vredes te richten.

En tenslotte moeten wij ook nog letten op de zekerheid en de onfeilbare waarheid van deze opstanding, aangezien dit een hoofdpunt van onze religie is, aan het geloof waarvan de zaligheid is vastgemaakt: "Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven dat Hem God uit de doden heeft opgewekt, zo zult gij zalig worden." En: "Indien Christus niet opgewekt is, zo is dan onze prediking ijdel, en ijdel is ook uw geloof."

1. Daarom bewijzen wij deze opstanding uit het duidelijk en omstandig verhaal der zaken, hetwelk de evangelisten hebben beschreven. En wel zo, dat deze dingen in geen hoek geschied zijn, maar in een stad, die meer dan alle andere steden in het Joodse land vol volk was, bijzonder op het Paasfeest. Daarom, indien deze dingen niet waarachtig waren, dan zou niemand deze dingen in zulk een hachelijke tijd hebben durven verzinnen of verbreiden. En dat wel bijzonder niet terwijl zo velen machtigen en in groot aanzien zijnd en leefden, die zich daaraan veel lieten gelegen liggen.

2. Wij bewijzen de zekerheid en waarheid van deze opstanding uit verscheidene getuigenissen.

- Uit het getuigenis van de engelen.

- Zelfs uit het getuigenis van de vijanden, de Romeinse soldaten, die het graf bewaarden. Hoewel het waar is, dat de Heere Zich van die tijd af begon te verbergen voor het Joodse volk in het algemeen, het woord waarachtig makende: "Ik zeg ulieden: Gij zult Mij van nu aan niet zien, totdat gij zeggen zult: Gezegend is Hij, Die komt in de Naam des Heeren."
 - En uit het getuigenis van de apostelen. Petrus zegt: "Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn." En in Handelingen staat, dat de apostelen met grote kracht getuigenis gaven van de opstanding van de Heere Jezus." En ook Paulus getuigt, Timótheüs vermanende: "Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt."
 - Ook uit het getuigenis van de velerlei verschijningen van Christus Zelf aan de gelovigen na Zijn opstanding. Petrus getuigt: "Deze heeft God opgewekt ten derden dage, en gegeven dat Hij openbaar zou worden; niet al den volke, maar de getuigen, die van God tevoren verkoren waren, ons namelijk, die met Hem gegeten en gedronken hebben nadat Hij uit de doden opgestaan was."
 - Jezus is dan verschenen aan Maria Magdaléna, toen zij alleen bij het graf was.
 - Aan de vrouwen, die wederkeerden van het graf.
 - Aan de twee discipelen, Cleópas en een andere, die naar Emmaüs gingen.
 - Aan Simon Petrus alleen: "De Heere is waarlijk opgestaan en Hij is van Simon gezien."
 - Aan de elf apostelen, terwijl Thomas afwezig was.
 - Acht dagen daarna aan al de discipelen tegelijk.
 - Aan zeven discipelen, die visten in de Zee van Tiberias.
 - Aan de elf discipelen op een zekere berg in Galiléa, waar de Heere hun bescheiden had.
 - Aan meer dan vijfhonderd broederen tegelijk.
 - In het bijzonder aan Jakobus.
 - Aan al de apostelen tegelijk op de dag van Zijn hemelvaart, op de Olijfberg.
 - En ook ná Zijn hemelvaart. Dan is Jezus van Stéfanus gezien.
 - En van Paulus, waar Paulus zegt: "En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geborene, gezien."
 - En nog menigmaal ook door Johannes, waarnaar het boek der Openbaring van Jezus Christus de naam draagt, hoewel zulks wel meer in verrukking van zinnen zinnebeeldig, dan lichamelijk geweest zal zijn.
3. Ook bewijzen wij de zekerheid van de opstanding van Christus uit de verschijning van de heiligen, die ontslapen waren, en die na de opstanding van Christus uit hun graven zijn uitgegaan, in de heilige stad zijn gekomen en aan velen zijn verschenen. Hierin ligt een groot bewijs voor de opstanding van Christus, aangezien deze heiligen ongetwijfeld getuigd hebben van de opstanding van Christus, en wel als de oorzaak van hun opstanding. En ook uit het feit, dat de Heere hen had opgewekt, was te besluiten dat de Heere veel meer nog Zichzelf had opgewekt.
4. En ter bevestiging kan ook nog bijzonder dienen dat de aard dezer zaak zo was, dat zij onmogelijk kon worden verduidelijkt door de apostelen en de andere discipelen.
- Want dat waren maar ongeleerde en eenvoudige mannen die niet in staat waren om een zaak als deze te verzinnen en als waarheid door te drijven. En dit te meer waar zij geen vrienden, geen geld en geen hulp in deze hadden.
 - Het waren godzalige, waarheidlievende mannen, die een gruwel hadden van alle leugens, gelijk in hun Evangeliën en brieven blijkt. Daarom getuigden zij hetgeen zij hadden gehoord, gezien en getast, zoals zij tezamen veertig wagen lang met Jezus hadden gegeten en gedronken.
 - De zaak, welke zij beleden, was van zulk een aard, dat al wat in hen was er tegen gekant was om het zelf te geloven. Zij konden het niet geloven voordat het hen door de tastbaarste bewijzen werd verzekerd dat het Jezus Zelf was, en dat het geen schim was. Daarom noemt de Heere Jezus hen onverstandigen en tragen van hart om te geloven. En in Markus verweet de Heere Jezus aan de elf apostelen hun ongelovigheid en hardigheid des harten, omdat zij degenen niet geloofd hadden, die Hem hadden gezien nadat Hij was opgestaan.
 - Ook hebben zij van deze waarheid niet getuigd ergens in een vreemd land, noch ook eerst vele jaren nadat zulk een wondere zaak zou zijn geschied. Maar zij getuigden het te Jeruzalem, waar het geschied was, en wel waar die vijandige Joodse raad en de Romeinse bezetting waren, en in dezelfde tijd dat het was geschied. Indien het geen waarheid geweest zou zijn, dan zouden deze vijanden hen wel hebben uitgeroeid.
 - En ook was het voor hen geen zaak om er voordeel van te behalen. Integendeel, alle oneer, smaad, schimp, ja vervolging zelfs tot de dood toe. Dit alles volgde op zulk een belijdenis, ja zelfs de aller wreedste doden, zoals naderhand wel gebleken is.

Daarom zegt Johannes nadrukkelijk: Wij weten dat vast en waarachtig is het getuigenis dergenen, die van deze dingen getuigd en dezelve geschreven hebben.

5. De waarheid van de opstanding van Christus blijkt ook duidelijk uit de wonderbare gevolgen ervan.

- De zichtbare uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag, de gaven der talen en der wonderwerken, welke de apostelen daarna hebben gedaan.

- Ook uit de krachtige en onweerstandelijke voortgang van het Evangelie, voortgeplant door deze eenvoudige vissers.

- En ook uit de krachtige werking van de Heilige Geest, gebruikende dat Woord tot bekering in de harten der uitverkorenen, zodat volken onder Christus gevallen zijn. Dit Woord is naar Psalm 110 de scepter van Zijn sterkte, welke uit Sion is uitgezonden.

- En tenslotte is ook een bewijs de ten onderbrenging van de afgodendienst, en de verwoesting van stad en tempel en de ganse Joodse burgerstaat.

- Daarbij dan nog genomen de wonderlijke bewaring en bescherming van de gelovigen in dit alles, en de verschrikkelijke wraak van God, welke werd uitgestort over de vijanden van de kerk. Dit alles zijn voor ons krachtige bewijzen dat Jezus leeft.

C. Nu wat betreft de noodzakelijkheid van de opstanding van Christus.

Wij moeten daarbij letten op de voorzeggingen en voorbeelden, welke waren naar de eeuwige raad van God en welke dus hun vervulling verkrijgen moesten: "Moest niet de Christus deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit in al de Schriften hetgeen van Hem geschreven was." Alsook: "En dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften."

A. De opstanding van Christus was voorzegd:

- In Psalm 16: "Gij zult Mijnziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie."

- In Handelingen past Petrus deze tekst toe op de opstanding van Christus, zeggende: "Zo heeft hij, dit voorziende, gesproken van de opstanding van Christus, dat Zijn ziel niet is verlaten in de hel, noch Zijn vlees verderving heeft gezien." En: "Hij, is uit de angst en uit het gericht weggenomen, en wie zal Zijn leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land der levenden; om de overtreding Mijns volks is de plaag op Hem geweest. En men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest; omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in Zijn mond geweest is. Doch het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen; Hij heeft Hem krank gemaakt; als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken; want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof delen." Ziet hierbij Handelingen, waaruit blijkt dat deze woorden zien op Christus.

- Ook, alwaar de Messias zegt, nadat verhaald is van Zijn gebeden in Zijn lijden: "Ik zal Uw Naam Mijn broederen vertellen, in het midden der gemeente zal Ik U prijzen." En vergelijkt dan dit woord, alwaar Jezus na Zijn opstanding zegt: "Gaat henen, boodschapt Mijn broederen, dat zij hengaan naar Galiléa, en aldaar zullen zij Mij zien."

- Ook: "Neigt uw oor en komt tot Mij, hoort, en Uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond maken, en u geven de gewisse weldadigheden van David." En vergelijkt hiermede dan de woorden van Paulus: "En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, alzo dat Hij niet meer zal tot verderving keren, heeft Hij aldus gezegd: Ik zal ulieden de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn."

- En noemen wij tenslotte nog: "Hij zal ons na twee dagen levend maken; op de derde dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven." Het is wel waar, dat deze voorzegging toebehoort aan de gemeente van Christus, Zijn verborgen lichaam, doch dan toch niet buiten haar Hoofd gerekend. En zulks te meer daar de opstanding van Christus de grond en wortel is van de geestelijke en verborgen opstanding der gelovigen tot een gelukzaliger staat. Daarom spreekt ook Paulus: "En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus."

B. De opstanding van Christus was ook afgebeeld. Verschillende zinnebeelden kan men noemen, waarin men enige overeenkomst kan vinden en welke dus kunnen dienen tot opleiding in deze waarheid. Maar wij mogen er geen voorbeelden van maken indien wij niet in Gods Woord vinden dat God dezelve tot voorbeelden in Zijn kerk had ingezet. Hiertoe kan men dan de volgende noemen:

- Izak, waarvan Paulus zegt dat Hij bij gelijkenis aan Abraham uit de doden wedergegeven is.

- Jozef, die uit de kuil en daarna uit de gevangenis verlost en zeer verhoogd werd.

- Simson, die de poorten van Gaza wegdroeg en aldus zichzelf verlost uit de hand van zijn vijanden.
- Daniël en zijn metgezellen, die uit de vurige oven en uit de leeuwenkuil verlost werden en er onbeschadigd uitkwamen.
- Hiskia, die ook op de derde dag, na het doodvonnis, in de tempel is opgegaan.
- Ook vinden wij nog in de wet van Mozes die twee vogels, waarvan de ene boven levend water werd gedood en in welks bloed de andere werd gedoopt en dan levend werd losgelaten. En eveneens de weggaande bok Azazel, die levend werd uitgelaten naar de woestijn.

Maar de duidelijkste voorbeelden waren:

- De staf van Aäron. Deze werd dor en dood in de tent der getuigenis weggelegd, buiten het oog van mensen, en dan staat er: "Aärons staf voor het huis van Levi bloeide; want hij bracht bloesem voort, en bloesemde bloesem en droeg amandelen. "Het is buiten tegenspraak, dat Aäron en het Levitische priesterschap een voorbeeld waren van de Hogepriester Jezus. Jezus is ook als Hogepriester gestorven en dood in de aarde gelegd.

- En ook de profeet Jona. Jezus past dit op zichzelf toe, namelijk dat het zijn van Jona in de buik van de vis afbeeldde het liggen van Christus in het graf. Eveneens de tijd van Zijn verblijf in het graf. Waarbij dan ook komt de terugkomst van Jona op het land, op het droge, hetwelk afbeeldde dat Christus ten derden dage weer zou opstaan.

2. Sprekende van de noodzakelijkheid van de opstanding van Christus, moeten wij er ook op letten, dat de heerlijkheid van de Vader en van de Zoon deze opstanding noodzakelijk en van zulk een groot aanbelang maakte.

(1) Want de heerlijkheid van God de Vader vorderde deze. De betamelijkheid en het recht van God konden niet verdonkerd blijven. De Zoon van God was door de Joden onrechtvaardig veroordeeld en moest geréchtvaardigd worden na de volbrachte eis van het verbond der verlossing, en dit tot heerlijkheid van de Vader: "Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des, Vaders", of door de heerlijkheid des Vaders, als de oorzaak en het doel van deze heerlijke opstanding. Daarom dringt Jezus Zelf hierop aan: "Vader, Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was."

(2) En het blijkt vanzelf dat ook de eer van de Zoon er aan hing. Na het grote wonder, dat Hij de dood, welke toch een koning is die allen overwint, in zijn eigen hol had overwonnen, kon Hij van de dood niet gehouden worden, maar moest Hij te voorschijn komen als de waarachtige God en het eeuwige Leven, Die de kracht van het onvergankelijke leven in Zich had en alzo openbaar komen. Ja, zou Hij voor anderen de Vader der eeuwigheid zijn, dan moest Hij het eerst zijn voor Zichzelf. Daarom wordt Hij in Openbaring genoemd de Eerstgeborene uit de doden en de Overste van de koningen der aarde, en zegt Hij: "Ik ben het, Die leeft, en Ik ben dood geweest; en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods."

II.

Zien wij dan nu de tweede hoofdzaak, de nuttigheid of de vrucht en kracht tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en verheerlijking, welke de opstanding van Christus heeft voor het hart van een gelovige (in het antwoord). Daarbij letten we:

- A. op de grondgenade, namelijk de rechtvaardigmaking, welke de opstanding van Christus veroorzaakt; en
- B. op alle andere daaruit vanzelf voortvloeiende genaden, namelijk die van heiligmaking en verheerlijking.

A. Wat het eerste betreft, dan zegt de onderwijzer: Hij heeft door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, Die Hij door Zijn dood voor ons verworven had, kon deelachtig maken. Zien wij dan hoe Christus in Zijn opstanding, deze als een kwitantie van Zijn Vader gekregen hebbende, de vrijspraak van Zijn volk in de vierschaar van God veroorzaakt heeft. Daarom lezen wij, dat Christus door Zijn opwekking is gerechtvaardigd in de Geest.

En dewijl nu Christus door de Vader is vrijgelaten uit de banden en de kerker van de dood, moet dit geacht worden een kwitantie te zijn, waarmede de Vader heeft verklaard, dat nu tot de laatste kwadrantpenning aan Zijn gerechtigheid was betaald.

En letten wij dan ook nog op de zekerheid van deze nuttigheid tot rechtvaardigmaking.

- Deze is voor een gelovige ziel gegrond in de borgtocht van Christus. Want Christus is zowel opgestaan als Borg, als dat Hij als Borg heeft geleden en is gestorven; en daarom is dat alles ten goede en ten nutte voor Zijn volk.

Wij lezen daarom in Romeinen: "Maar ook om onzentwil, welke het zal toegerekend worden, namelijk degenen, die geloven in Hem, Die Jezus, onze Heere, uit de doden opgewekt heeft. Welke overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking." En: "En Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid uws vleses, mede levend gemaakt met Hem, al uw misdaden u vergevende."

• Ook is deze nuttigheid gegrond in Gods rechtvaardigheid en waarheid. Daarom kan een gelovige ziel hieruit besluiten, door de hulp van de door Christus verworven Geest, tot haar nuttigheid en verzegeling: "Heeft Christus als Heere en Verbondshoofd, als het voornaamste lid van dat verborgen lichaam, waartoe ik door genade behoer, voor al mijn zonden aan de Goddelijke gerechtigheid voldaan? Is Hij uit Zijn voldoende lijden opgekomen, zodat Hij de dood, welke mij eeuwig in zijn macht zou hebben gehouden, heeft verslonden tot overwinning? Ja, is Jezus als mijn Hoofd door de Vader gerechtvaardigd, zodat het handschrift van al mijn zonden, dat tegen mijn Borg was, is verscheurd, en heeft Jezus dus de volledige kwitantie? Dan volgt als vanzelf hieruit deze nuttigheid voor mij, dat mijn persoon in Christus, en met Hem verenigd zijnde, omdat God de rechtvaardigheid en de waarheid Zelf is, ook in de Goddelijke vierschaar gerechtvaardigd is, en dat God mij mijn zonden uit kracht van Zijn rechtvaardigheid zal vergeven." En alzo is er geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.

B. En wat betreft het tweede, dat alle andere genaden van heiligmaking en verheerlijking voortvloeien uit deze grote grondgenade van de rechtvaardigmaking, letten wij dan op de heiligmaking. Deze vrucht wordt door de onderwijzer als volgt omschreven: Ten andere worden wij ook door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven. De heiligmaking is verbonden aan de opstanding van Christus. Hoewel het een geheel van de rechtvaardigmaking onderscheiden weldaad is, vloeit zij echter onafscheidelijk uit het met Christus verenigend geloof tot rechtvaardigmaking voort. Daarom, die gerechtvaardigd is, die is ook geheiligd. Dit toont Paulus ons duidelijk aan: "Wij zijn dan met Hem begraven door de Doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding." ; "Als die dit oordelen, dat indien Eén voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is." En: "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods; bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn." Ook zegt de onderwijzer, dat deze opwekking tot een nieuw leven geschiedt door de kracht van Christus. Zie hier de oorzaak van de vernieuwing en de wedergeboorte, welke elk mens moet deelachtig worden. Het is de gemeenschap aan de opstanding van Christus. Daarin alleen is kracht: "Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden." En dit noemt Paulus de kracht van Zijn opstanding: "Opdat ik Hem kenne, en de kracht van Zijn opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende." De grond van dit alles is hierin gelegen, dat de gelovigen leden zijn van het lichaam van Christus. En dat dezelfde Geest der heiligmaking, welke in Christus is, ook in hen woont. Zij zijn dus met Christus één geest. En vanzelfsprekend kan het Hoofd niet heilig zijn, en de leden onheilig. Want zoals in het natuurlijke de geest vanuit de hersenen leeft in het gehele lichaam en zelfs aan de uiterste ledematen bewegingen mededeelt, alzo veroorzaakt de Geest des levens, Welke in Christus als het Hoofd en de Fontein is, een nieuw geestelijk leven, een Gode gericht wandelen en heilig leven in het hart van een gelovige. Daarom wordt Christus, als de tweede Adam, gezegd te zijn tot een levendmakende Geest. Zien wij nu nog in het kort de verheerlijking.

Deze drukt de onderwijzer aldus uit: Ten derde is de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding.

(1) Dat de verheerlijking of de zalige opstanding ten leven van de gelovigen verbonden is aan de opstanding van Christus, blijkt ons duidelijk: "Indien nu Christus gepredikt wordt, dat Hij uit de doden opgewekt is, hoe zeggen dan sommigen onder u dat er geen opstanding der doden is?

En indien er geen opstanding der doden is, zo is Christus ook niet opgewekt." En ook zeer nadrukkelijk: "Indien wij geloven dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal ook God degenen, die in Jezus ontslapen zijn, wederbrengen met Hem."

(2) Deze verheerlijking, of deze voltooide heiligheid of opstanding ten eeuwigen leven hebben de gelovigen te wachten uit kracht van de opstanding van Christus, welke voor hen een zeker pand daarvan is, gelijk de onderwijzer zegt. Grond hiervoor is dat dezelfde Geest, Die in Christus is en Hem uit de doden heeft opgewekt, in de gelovigen woont. Die Geest heeft Christus van het verderf bewaard en Hem het pad des levens bekend gemaakt.

En door die Geest zal Christus hen ook van alle zonden en van de verderving vrijmaken, en hen volmaakt stellen in die verzadiging van vreugde en in die liefelijkheden, die er zijn aan Gods rechterhand, eeuwiglijk en altoos. Want Christus is het Hoofd van de gelovigen en dus het voornaamste Lid van het verborgen lichaam: "Want gelijk zij allen in Adam sterven, zo zullen zij ook allen in Christus levend gemaakt worden." En waarlijk, wij zouden niet oordelen dat Jezus geheel leefde, indien de gelovigen niet met Hem zouden leven. Daarom getuigde Job reeds: "Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; Dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot." Ja, deze gevolgtrekking legde Jezus Zelf in de mond van Zijn volk: "Want Ik leef, en gij zult leven."

(3) En tenslotte is het ook een grond, dat Christus de eerstgeborene Broeder van de gelovigen is. Derhalve zijn de gelovigen Zijn broeders en mede-erfgenamen uit kracht van vereniging en het geestelijk kinschap: "Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen; erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden." Is nu Jezus de Eerstgeborene uit de doden en onder vele broederen, opdat Hij in alles de eerste zou zijn? Dan moet uit kracht van Zijn opstanding en verheerlijking volgen, dat de gelovigen ook moeten opstaan tot de zalige onsterfelijkheid, en ook moeten verheerlijkt worden: "Maar een iegelijk in zijn orde: de Eersteling Christus, daarna die van Christus zijn, in Zijn toekomst."

Toepassing

Ziedaar vrienden, een wel zeer uitlokkende stof, de opkomst van de vernederde Christus uit al Zijn diepten u voorgesteld. O, Hij is het te boven gekomen. Deze opstanding maakt het ganse werk der voldoening volkomen; dit is de kwitantie voor het door Hem opgebrachte rantsoen, niets mankeert er meer aan. Nu is het: "De opperste Wijsheid heeft Haar huis gebouwd; Zij heeft Haar zeven pilaren gehouwen. Zij heeft Haar slachtvee geslacht; Zij heeft Haarwijn gemengd; ook heeft Zij Haar tafel toegericht. Zij heeft Haar dienstmaagden uitgezonden; Zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad: Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Tot de verstandeloze zegt Zij: Komt, eet van Mijnbrood, en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb."

Vrienden, dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft om uit alle zondige aardse vergenoeging en blijdschap uit te gaan en om ons daarin te verheugen, aangezien de door de bouwlieden verworpen Steen geworden is tot een hoofd des hoeks. Och, dat het wonderlijk werd in onze ogen. Het gebouw is thans volkomen. Jezus is in Zijn opstanding de Grondsteen van het christendom. Hij is de Hoeksteen, Die het gebouw tezamen verenigt en vast maakt. Hij is het kapiteel, dat het sieraad van het gebouw is. Daarom: niemand dan Christus. Christus is alles en in allen. Ja, ziet hier de Leeuw uit de stam van Juda, Welke heeft overwonnen.

A. Mensen, die nog zonder genade zijt, ik moet het u zeggen dat het uw eigen schuld zal zijn als gij blijft die gij nu zijt. Want dat hoeft toch niet.

1. Dat hoeft niet, al zijn uw ellenden nog zo groot, en zijt ge nog zo onkundig en onwetend, ja al zijt ge zeer oud van jaren, en verhard geworden in het zondigen.
2. Dat hoeft niet, al zijt gij nog zo vijandig in uw hart tegen God geweest tot nu toe, tegen Zijn zaak, tegen Zijn volk, tegen bekeerd te worden. Al hebt u het werk der bekering en der wedergeboorte tot nu ook in anderen, binnen en buiten uw huis, tegengestaan.
3. O, het hoeft niet, al is uw hart nog zo afkerig en gruwelijk gesteld. Ja mens, zo gij dan iets van uzelf ziet, al hebt u nu veel tegengestaan, veel licht en veel overtuigingen weg gezondigd; ja, al hebt u veel de Geest bedroefd, en al schijnt uw werk nu met uzelf achteruit te gaan, al hebt u met Demas de wereld weer lief gekregen en al bent u ook nu nog zo verward, dat alles er zo donker bij u uit ziet, toch, hier kunt u geen ellenden noemen, of er is aan de zijde van Jezus mogelijkheid om er van te worden verlost. Want Hij is opgestaan. Hing het van u af, dan werd er nooit iemand bekeerd.
4. Daarom, vrienden, niemand van u allen behoeft hier in zijn ellenden te blijven liggen. Niemand uwer behoeft erin te sterven, hoe nabij de dood gij ook mocht zijn.

Ja, niemand van u behoeft de tweede dood te ondergaan en ter helle te dalen, en dus een verschrikkelijke en ontzaggelijke eeuwige duisternis in te wachten. Want er is een opgestane Jezus, Die Zichzelf ten leven aanbiedt.

B. Ik moet hier ook vragen:

1. Wie is nu maar de man of vrouw, die lust heeft ten leven; die dagen liefheeft om het goede te zien? Waar is de mens, die nu maar wil? Die nu maar vast besloten is om van nu af aan het voor eeuwig om

te wenden? De mens, die het leven van zijn ziel zoekt in de gemeenschap met de levende Jezus, Die dood is geweest en weder levend is geworden, en in Wie de kracht van het onvergankelijk leven is? De mens, die het leven slechts uit Zijn hand wil hebben?

2. Vrienden, is hier nu niemand, die met Maria Jezus zoekt? Die de dood, waarin hij zo lang gelegen heeft, moede is? Ja, die het graf moede is, waarin hij zo lang gelegen heeft, gebonden met gouden en zilveren banden, ketenen en windselen? Heeft niemand uwer zin om gerechtvaardigd te worden en een vrij man voor God te worden? Ziet daar, de onderwijzer zegt dat Jezus dit heeft verworven door Zijn dood, en dat Hij het u in Zijn opstanding kan en wil deelachtig maken.

3. Is hier nu niemand, die het leven zoekt? En dan zal mogelijk iemand denken of zeggen: Wel, dat zoeken wij allemaal. Wie zou de dood zoeken? Jawel vrienden, maar u weet dat het een zwaar werk is om een dood mens te doen begrijpen wat leven is. Ik bedoel die leven zoekt, het léven van het leven, dat eerst in volle kracht leven genoemd mag worden. O, het is een vergenoegd leven, een vrolijk leven, een gemoedigd leven, een gerust en onbekommerd leven, in het geestelijke en in het tijdelijke, een zalig leven in God en in een gegronde hoop van eeuwig te zullen leven. Ziedaar vrienden, de opgestane Jezus. De onderwijzer zegt, dat dit nieuwe leven, en ook de kracht om ellendigen daartoe op te wekken, in Zijn hand is.

4. Nog eens, is hier nu niemand, die begerig is om zalig op te staan in de grote dag van de algemene opstanding? Die gaarne wil opstaan tot het eeuwige leven, en niet gaarne tot versmaadheid en tot eeuwige afgrijzing en ter verdoemenis? Ziedaar de opgestane Jezus. Hij biedt Zichzelf aan. Maar één stapje uit uzelf in Hem, zou uw ziel met Hem verenigen. En u zou uit kracht van deze vereniging de zalige opstanding niet missen. De onderwijzer zegt, dat deze vereniging er een zeker pand van zou zijn.

Ik geef het nu aan uw eigen oordeel en verantwoording over, of gij zelf niet denkt dat het onverantwoordelijk zal zijn dat u blijft die gij zijt. Zijt ge dan niet in gevaar om van de tweede dood beschadigd te worden? En mensen, dat te meer waar gij al zo vele jaren onder deze aanbidding hebt geleefd, en toch dezelfde zijt gebleven, zonder enige verandering. Ja, menigeen is er oud, zelfs stokoud onder geworden, en wat wordt het dan toch een hachelijke zaak. Wat is het dan toch hoog tijd om te ontwaken! Om u te doen wakker worden, is niet minder nodig dan de uitnemende grootheid van Gods kracht, naar de werking van de sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft toen Hij Jezus uit de doden heeft opgewekt. Wat moest gij daar toch wel sterk om roepen! In Jezus' handen zijn toch de sleutelen van de hel en van de dood. En vrienden, dit zeg ik te meer dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is, dat wij nu (en zonder uitstel) uit de slaap opwaken. Ontwaakt toch, gij die slaapt, en staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten.

C. Maar volk des Heeren, aan wie Christus, Die het Leven is, geopenbaard is, gij zult ook met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid. Jezus zegt: "Ik leef, en gij zult leven." Zalig zijt gij, die deel hebt aan de eerste opstanding; de tweede dood zal over u geen macht hebben. Maar toch, hoe donker ziet het er soms nog uit! Met menigeen is het niet minder gesteld dan dat hij als in een graf ligt. En dat door zo vele donkere wegen, welke God met u houdt. Gij ligt vanwege de tegenheden wel eens als in de graven, als onder de baren, als in een Basan. Dan is het door het ongeloof als bij de vrouwen: Wie zal ons de steen afwentelen? Ja, menigeen wordt ondergehouden door al die zondige en aardse windselen en banden, die hem in het graf binden, zodat hij zijn hoofd niet kan opheffen. Ja, al die dingen doen het hem. En voor menigeen is daarbij alles donker ten aanzien van zijn staat en aandeel. Dan denkt men menigmaal: O, zou ik wel genade hebben?

Wij zullen hier eens aantonen wat Gods volk in deze duistere staat toch nog heeft boven degenen, die zich wel onder de in het duister verkerenden rekenen, maar die geen genade hebben.

1. Gods volk is in de grond der zaak opgewaakt uit hun geruste en zorgeloze natuurstaat. Tevoren waren zij blind, doof, dood, stom en ongevoelig, en zij hadden nergens reuk of smaak in. Maar bij het minste licht dat zij van de hemel krijgen, staan zij nu weer op hun voeten en zien zij ook het dodelijk gevaar voor anderen. Hun banden en windselen zijn voor hen op de grond van hun hart tot een last. Zij zuchten er onder, en wel bijzonder over de onverenigdheid van hun hart onder alle wegen Gods. Zij zien soms wel eens waar het hun scheelt; dat hun hart zo hoog is en niet laag wil worden. Daar zuchten zij onder. En ook zijn zij gebonden, die daar hopen.

2. Zij kunnen het bij de doden niet stellen. Hun hart is bij de goddelozen en bij burgerlijke naamchristenen, hoe godsdienstig dan ook, zeer beklemd. Zij zijn veranderd van volk. Zij hebben hun volk en huns vaders huis verlaten. Gelijk Ruth tot Naomi zeide, zeggen ook zij tot de Godzaligen: "Uw volk is mijn volk, en uw God mijn God." De stank der doden verveelt hun. Het is: Gaat uit het midden van hen, scheidt u af en raakt niet aan wat onrein is: "In wiens ogen de verworpene veracht is, maar hij eert degenen, die de Heere vrezen." Dezulken hebben hun werk onder de levenden.

3. Het gevaar voor anderen in en buiten hun huis drukt hen wel eens, zodat zij deswege in een huis niet worden verdragen. Zij spreken hun nabestaanden en ook anderen wel eens aan, en dan heeft menigeen een Nabal in huis, die geen aanspraak verdragen kan; een man, die dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt. Salomo zegt van zulken, dat zij schielijk zullen verbroken worden.

4. En tenslotte, uit de grond van hun hart zoeken zij Jezus. Al hun onvoldaanheid en onvergenoegdheid gaat over het gemis van Hem. Daarom springt hun hart op als zij van een ander horen dat deze Jezus gevonden heeft. Als zij horen dat iemand bij name genoemd wordt, gelijk Maria. O, zij hebben zulk een lust om onder Jezus op hun aangezicht te vallen en Hem Rabbouni te mogen noemen. Zoals er ook van de Emmaüsgangers geschreven staat, dat Jezus Zich openbaarde en hun ogen opende, dat zij Hem kenden onder de breking des broods. Daarnaar hijgt Gods volk. Daarom gaan zij ten Avondmaal. Is het niet waar, volk van God? Zie vrienden, wat verschilt dit veel met een mens, die zonder genade is, en die zichzelf om zich gerust te stellen maar stelt onder de zwakken en de in het duister verkerenden. Kinderen van God, tot uw onderrichting moet ik u het volgende aanraden.

Geloof toch niet dat dit het land der rust zal zijn en dat gij hier groot licht op uw weg zult hebben. Het licht is wel voor u gezaaid, eveneens de vrolijkheid, maar het zaad komt zo vlug niet op. Het past u wel te wachten. Hier op deze afgrond, aan deze zijde van de eeuwigheid, zal altijd duisternis zijn. Ziet dit maar in Maria. "Jezus zeide: Maria! Zij zeide: Rabbouni!" En dan volgt er aanstonds op: "Raak Mij niet aan." En ziet het ook in de Emmaüsgangers. Jezus openbaarde Zichzelf en opende hun ogen, dat zij Hem kenden en hun hart brandde in hen. Maar wat volgde er aanstonds weer op? Jezus kwam weg uit hun gezicht. Het licht zonder afwisseling wordt voor de hemel bewaard. Maar vrienden, dan kan dit toch tot uw bemoediging dienen. Het zal niet lang duren. Het zal ook maar twee dagen duren, een korte tijd, dat Hij u zal levend maken. Op de derde dag, op Zijn tijd, zult ook gij verrijzen. O, de rechterhand des Allerhoogsten zal welhaast veranderen: "Zalig zijn zij, die niet zullen gezien, en nochtans zullen geloofd hebben."

En tenslotte, volk van God, moge dit nog tot uw besturing en opwekking dienen, dat gij er door mocht geholpen worden om Jezus te volgen in Zijn opstanding. Er moet dan wel enig licht bij komen, maar het is toch de weg om zo op de Heere te wachten.

1. Jezus verliet het graf. Dit is voor u ondoenlijk. Maar zie daar de beloften. Hij zal ze uit de graven oen opkomen, Hij zal ze wederbrengen uit Basan en uit de diepten der zee. Hij zal ze verlossen uit de kuil, waarin geen water is, en hun dubbel wedergeven.

2. Jezus liet al Zijn doodsklederen in het graf. O kinderen van God, mocht gij zo ook al uw banden onder al uw duisternis eens zalig kwijt worden. Mocht dit graf daar eens toe dienen, dat dezondige en wereldse banden en windselen daar eens werden losgemaakt, opdat gij met Jezus eensvrij kon uitgaan en al uw banden daar mocht laten.

3. Jezus stond in de vroegte op, toen het nog duister was. Ziet u dan wel, dat u niet moet zeggen dat het voor u nog te vroeg is of nog geen tijd is dat het er te donker uitziet? Wie weet hoe spoedig Hij als de hinde des dageraads zal komen. Dat gij toch in het duister kon hopen.

4. Jezus stond op de eerste dag der week op. O vrienden, dat is voor menigeen de dag van zijn opstanding geweest. Het zou ook de uwe kunnen worden. Veel te gedenken aan de opstanding van Christus is zeer voordelig, en bijzonder op deze dag. Daarom begroetten de eerste christenen elkander met deze woorden: De Heere is opgestaan! Daarom zegt Paulus ook tot Timótheüs: "Houd in gedachtenis dat Jezus uit de doden is opgewekt."

5. Jezus vertoonde Zich levend. Denkt er ook aan, al zijt ge nog zo ellendig en onbekwaam, en al hebt gij maar één talentje, dat gij uw licht laat schijnen. Dat Gods volk naar buiten hun heerlijke staat vertonen mocht.

6. Ten laatste, Jezus verkeerde na Zijn opstanding wel onder de mensen, maar niet lang. Hij wilde hier niet tabernakelen. Maar Hij vertoefde hier ook niet korter, want Hij wilde Zijn werk afdoen. Het waren maar veertig dagen. De Heere Jezus had het oog op Zijn hemelvaart gericht. Mochten wij hier ook wat uit leren. Dan hebt gij te wachten, kinderen van God, dat het u zal gaan zoals die Man, met linnen bekleed, sprak tot Daniël: "Maar gij, ga henen tot het einde, want gij zult rusten en zult opstaan in uw lot in het einde der dagen."

Amen.

ZONDAG 18
vraag 46-49

Vraag 46:

Wat verstaat gij daarmede: Opgevaren ten hemel?

Antwoord:

Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.

Vraag 47:

Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?

Antwoord:

Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op de aarde; maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.

Vraag 48:

Maar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?

Antwoord:

Ganselijk niet; want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overalteenwoordig is, zo moet volgen dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft.

Vraag 49:

Wat nut ons de hemelvaart van Christus?

Antwoord:

Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons Zijn lidmaten ook tot Zich zal nemen. Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken dat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.

DE HEMELVAART VAN CHRISTUS

Sprekende van het huishoudelijke werk of de staten van de Middelaar, en nu in het bijzonder van de staat van Zijn verhoging, hebben wij in de voorgaande 17^e zondagsafdeling behandeld de eerste trap daarvan, namelijk Zijn opstanding. Nu gaan wij met de onderwijzer in deze 18^e zondagsafdeling over tot de behandeling van de tweede trap, waarlangs de Borg is verhoogd, welke in de artikelen des geloofs als volgt omschreven wordt: Opgevaren ten hemel.

Wij staan daarin stil bij twee hoofdzaken:

- I. De aard van de hemelvaart van Christus (vraag 46 tot 48);
- II. De nuttigheid of de vrucht en kracht, welke de hemelvaart van Christus heeft voor het hart van de gelovige, tot zijn vertroosting en heiligmaking (vraag 49).

I.

Wat de eerste hoofdzaak betreft, bezien wij:

- A. De waarheid van de hemelvaart van Christus, en
- B. De noodzakelijkheid van dezelve.

A. Bezien wij dan eerst de waarheid ervan (vraag 46). Wat moet door de hemelvaart van Christus worden verstaan en hoe is dezelve toegegaan? Door de hemelvaart van Christus moeten wij verstaan:

1. Dat de Persoon van Christus op de veertigste dag na Zijn opstanding Zijn eigen lichaam, nu verheerlijkt zijnde, van deze aarde - en in het bijzonder van de Olijfberg, en wel het gedeelte dat naar Bethanië strekt, - door de lucht en het firmament, of door de zienlijke hemelen heen, voor de ogen van Zijn discipelen, in de hoogste hemel of de hemel der hemelen heeft ingevoerd. In welke heerlijkheid Hij zal blijven tot de jongste dag.
2. Hier hebben wij wel te onderscheiden, dat de Persoon van Christus, de God-Mens, naar Zijn Goddelijke natuur niet anders kan gezegd worden ten hemel te zijn opgevaren dan oneigenlijk. Want de Goddelijke natuur is alomteenwoordig.

Doch slechts zoals ook gezegd wordt dat Jezus naar Zijn Goddelijke natuur is nedergedaald op de aarde: "Ik ben het Brood, dat uit de hemel nedergedaald is." Zo kan ook van Jezus gezegd worden, dat Hij ten hemel is opgevaren, voor zover Hij iets van Zijn Goddelijke heerlijkheid hierop aarde in Zijn aangenomen mensheid niet meer vertoonde. En ook wel voornamelijk voor zoveel Hij de glans van Zijn Goddelijke heerlijkheid - die achter het voorhangsel van Zijn vlees zo lang verborgen was geweest - in Zijn hemelvaart op een oneindige en luisterrijke manier van Zijn vlees deed afstralen: "Nu dit, Hij is opgevaren; wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste delen der aarde? Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is verre boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou." En Jezus zegt: "Gijlieden zijt van beneden, Ik ben van boven." En dit is de eigenschap van de Middelaar boven Mozes, die eerst opklom op de berg, eer hij afklom, ja boven allen: "Die van boven komt, is boven allen." Daarom kan van de Persoon van Christus, de Godmens, in eigenlijke zin alleen naar Zijn menselijke natuur gezegd worden dat Hij is opgevaren ten hemel door een waarachtige verplaatsing of overbrenging van dezelfde opgewekte mensheid van Christus van deze benedenste aarde naar de bovenste hemel. Dit zullen wij in het vervolg bewezen zien.

Letten wij er dan nu op hoe deze hemelvaart is toegegaan. Dit omschrijft de onderwijzer in zijn antwoord: Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden. Wij zien hierin dat Christus zichtbaar ten hemel is opgeheven. De onderwijzer zegt: voor de ogen Zijner jongeren. Dus in de tegenwoordigheid van de elf apostelen. Zo lezen wij in Handelingen: "En Hij werd opgenomen daar zij het zagen." Ook zien wij hierin dat Christus plaatselijk, of met verwisseling van plaats, ten hemel is gevaren. De onderwijzer zegt: van de aarde naar de hemel.

(1) Zien wij daarom de plaats, vanwaar Christus is opgevaren. In algemene zin kunnen wij zeggen: van de aarde: "Wederom verlaat Ik de wereld." En in het bijzonder van de Olijfberg: "Toen keerden zij wederom van de berg, genaamd de Olijfberg, welke is nabij Jeruzalem, liggende van daar een sabbatsreize." Doch geheel in het bijzonder van dat gedeelte van deze berg, dat onder Bethanië behoort: "En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanië." De schijnbare tegenstrijdigheid, welke er is tussen Handelingen, alwaar van een sabbatsreize gesproken wordt (zijnde naar sommiger gedachten omtrent vijf of zeven en een halve stadiën en Lukas, waar Bethanië wordt genoemd, hetwelk volgens Johannes vijftien stadiën van Jeruzalem verwijderd lag, kan als volgt worden opgelost. Of dat de Olijfberg gezegd wordt vijf of zeven stadiën van Jeruzalem af te liggen ten aanzien van de eerst merkbare hoogte derzelve, dus een sabbatsreize, en dat de top van de berg weer verder weg was; óf ook dat men de plaats Bethanië onderscheidt van de landstreek van die naam, welke er niet zo ver vandaan was. En behalve dit alles is het toch ook niet noodzakelijk om te stellen dat Jezus niet zou kunnen zijn terug gegaan. Dit is wel duidelijk, dat de Heere een gedeelte van deze berg, alwaar Hij menigmaal gebeden had, ja waar Hij zielsangsten doorstaan had, verkoren heeft om met Zijn discipelen daarheen te gaan en hen daar getuigen van Zijn hemelvaart te maken.

(2) Ziet nu ook de plaats, waardoor Christus is heengevaren. Dit zegt ons Paulus, namelijk door de zichtbare hemelen, door de lucht en het firmament. Hij zegt: "Die door de hemelen doorgedaan is." Hieruit blijkt dat de hemelvaart van Christus niet is geschied bij gelijkenis, als een verdwijning of onzichtbaar wording van Zijn lichaam, en dat Hij zo lichamelijk overalteenwoordig is geworden. Dan zou het meer een verandering van staat zijn dan een verandering van plaats. Maar dit zij verre. Christus is door de hemelen doorgedaan, en Hij is dus in eigenlijke zin van plaats veranderd.

(3) Zien wij dan nu nog de plaats, waarheen Christus is opgevaren. Deze is de hoogste hemel. Hierdoor moeten wij niet God Zelf verstaan, noch ook een hemelse wandel of heerlijkheid of gelukzaligheid, maar een plaats. En dat wel de derde hemel, genaamd de hemel der hemelen. Het huis des Vaders, waar vele woningen zijn. De plaats Zijner woning. Het is de verblijfplaats van de heilige engelen en de zalige zielen, welke daar voor eeuwig God genieten, ook wel genaamd het Paradijs Gods. Ver boven alle zienlijke hemelen. Hierheen is Jezus opgenomen in de hemel. Hij is opgevaren ten hemel. Dus is Hij hoger dan de hemelen geworden. Daarheen is Jezus opgevaren ten nutte van Zijn volk: "Het is u nut, dat Ik wegga" enz. En dat wel om hun plaats te bereiden, hetwelk nog nader zal blijken. De onderwijzer zegt, dat Jezus daar zal blijven ten goede van Zijn volk, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden. En dit lezen wij ook in Handelingen: "Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen."

Wij zien hier ook dat Christus al sprekende en zegenende van Zijn volk ten hemel is opgevaren.

(1) Jezus sprak met hen over de vraag van de discipelen, of Hij in deze tijd aan Israël het koninkrijk weder zou oprichten. En Hij antwoordde, dat het hun niet toekwam te weten de tijden en gelegenheden, welke de Vader in Zijn eigen macht gesteld had. En verder vermaande Hij hen om toch te Jeruzalem te blijven om daar de Heilige Geest te ontvangen.

En dan staat er: "Als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen daar zij het zagen." Zo heeft de Heere van Zijn kindsheid af, nauwelijks twaalf jaren oud zijnde, en dat tot aan Zijn kruis, ja zelfs na Zijn opstanding, tot Zijn laatste ure toe, hen onderwezen in de dingen van Zijn Koninkrijk.

(2) En het allerlaatste wat Jezus verrichtte, was dat Hij hen zegende. Wij lezen: "En Hij leidde henbuiten tot aan Bethanië, en Zijn handen opheffende, zegende Hij hen. En het geschiedde als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde en werd opgenomen in de hemel." Jezus had nu als Profeet verricht wat op Zijn hand gezet was. En als Priester had Hij Zichzelf voor de Zijnen opgeofferd. En nu, als die goedertieren Hogepriester, Wiens hart over Zijn volk is uitgebreid, zegent Hij hen met kracht, en betoont Zich alsoo waarlijk te zijn het gezegende en zegenende Zaad van Abraham. Want de zegening rustte ook terstond in kracht op hen, gelijk wij lezen, dat zij terstond met grote blijdschap naar Jeruzalem wederkeerden.

(3) Wij zien hier ook dat Christus door middel van een wolk, die tussen hen kwam en Hem van hun ogen wegnam, ten hemel is gevaren. In Handelingen staat: "En een wolk nam Hem weg van hun ogen." Wij moeten hierdoor niet verstaan, dat deze wolk als een wagen Jezus regelrecht de hemel indroeg. Zulks had het vlugge en verheerlijkte lichaam van Christus niet van node. Maar de apostelen, nog lage stervelingen zijnde, konden de glans, de heerlijkheid en het hemelse van het lichaam van Christus nog niet verdragen. Evenwel staarden zij Jezus na, maar hun werd door een wolk, welke kwam tussen de opvarende Jezus en de starogende discipelen, verhinderd om verder te zien. Een wolk nam Hem weg uit hun gezicht. Het was als toen Elia en Elisa tezamen gingen en met elkander spraken. Toen kwam er schielijk een vurige wagen met vurige paarden tussen hen beiden en maakte de scheiding. En het was zeer noodzakelijk voor de apostelen, dat zij er iets van zagen waar Jezus bleef, en dit tegen hun ongeloof. Maar het was ook weer zeer nodig dat zij niet meer zagen, opdat hun geloof zijn oefening zou behouden. Hun werkzaamheden zouden meer bestaan in verwondering over, dan in het willen doorzien van de hemelse geheimen, en wel bijzonder van zulke, waar duidelijk een gordijn voor geschoven werd.

En tenslotte zien we nog dat Christus heerlijk en triomferende ten hemel is gevaren.

Gods Woord leert ons dat het was in het gezelschap van heilige engelen en opgewekte heiligen. Dit zien wij in Psalm 47: "God vaart op met gejuich; de Heere met het geklank der bazuin." En dit vergeleken met: "Van nu aan zult gij de hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen." En waarschijnlijk ook in het gezelschap van de mensen, waarvan wij lezen die bij de dood van Christus zijn opgewekt, en die na Zijn opstanding uit hun graven zijn uitgegaan en in de heilige stad aan velen zijn verschenen. Zie, zo heerlijk en triomferende over dood, duivel en hel is Jezus opgevaren naar de hemel.

Bezien wij nu de oorzaak van de hemelvaart, alsook de tijd op welke Jezus ten hemel is gevaren.

(1) De oorzaak van deze hemelvaart is de kracht des Vaders. Dit laten ons de woorden zien, welke van de hemelvaart in een lijdelijke vorm spreken, zoals: "Hij is opgenomen in de hemel." ; "Als de dagen Zijner opneming vervuld werden." ; "Deze Jezus, Die van u opgenomen is in de hemel." ; "Hij is door de rechterhand Gods verhoogd." En : "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd." En dat de Vader de Zoon opgenomen heeft, geeft hier niet alleen te kennen dat de Vader en de Zoon één zijn, ook in werkkraft. Maar het doet ons hier voornamelijk zien, dat Christus Zichzelf deze eer niet heeft aangematigd, om als het ware vóór de bepaalde tijd in te breken in het hemelse heiligdom. Maar Hij heeft gewacht tot Hij door de Vader opgenomen werd. En zoals de Vader door Hem op te wekken Hem kwitantie heeft gegeven, dus nadat Hij alle delen van Zijn zending had volbracht, zo roept de Vader Hem nu van al Zijn omreizen weder in Zijn Vaderland, in het hof des hemels thuis.

(2) Maar ook is de oorzaak van deze hemelvaart de kracht des Zoons. Dit leren ons de woorden, welke van deze hemelvaart in een dadelijke zin spreken, zoals: "Ik vaar op tot Mijn Vader en tot uw Vader." En: "Daarom zegt Hij, als Hij opgevaren is in de hoogte." ; "Ik ga heen om u plaats te bereiden. En zo wanneer Ik henen zal gegaan zijn", enz. ; "Het is u nut, dat Ik wegga." ; "Daar de Voorloper voor ons is ingegaan." Dat Christus in eigen kracht is opgevaren, geeft ons te kennen het recht, dat Christus op de hemel heeft verkregen, alsook op het gebruik van de weg naar de hemel, die Hij nu Zelf gevonden heeft, zodat nu niets Hem uit de hemel kan weren. In Zijn recht en in Zijn kracht is Hij met grote blijdschap naar de Vader heengegaan, de poorten des hemels gingen vanzelf open, en Hij nam de troon der heerlijkheid in, welke Hem toekwam. De tijd van deze hemelvaart van Christus was op de veertigste dag na Zijn opstanding. Alzo lezen wij: "Aan welken Hij ook, nadat Hij geleden had, Zichzelf levend vertoond heeft, met vele gewisse kentekenen veertig dagen lang, zijnde van hen gezien en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan." Zoals Mozes veertig dagen was op de berg en Elia veertig dagen vastte in de woestijn tot hij aan de berg Horeb kwam.

En zoals het Kindeke Jezus op de veertigste dag in de tempel werd gebracht en aan de Heere voorgesteld, gelijk ook Jezus na veertig dagen vasten in de woestijn Zijn openbare bediening begon. Alzo voer Jezus ten hemel na veertig dagen met Zijn discipelen na Zijn opstanding te zijn omgegaan. En wel op de tijd toen Hij met hen sprak en hen zegende. De reden, waarom de Heere niet eerder is opgevaren, kan zijn omdat Jezus hen nog veel had te onderrichten aangaande de gelegenheden van Zijn Koninkrijk en aangaande dingen, die zij tevoren niet hadden kunnen dragen. Alsook ter bevestiging van Zijn opstanding tegenover het ongeloof van Zijn volk. En de reden, waarom de Heere niet later is opgevaren, is opdat de discipelen niet al te vast zouden raken aan de lichamelijke tegenwoordigheid van Christus, en ook om hen van hun inbeelding, dat Jezus nu het koninkrijk onder Israël zou oprichten, te genezen.

Letten wij nu op de zekerheid en de onfeilbare waarheid van de hemelvaart van Christus.

(1) Deze wordt ons bevestigd door de aantekening van de evangelisten en de apostelen, en zoals Lukas verhaalt: "En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen - namelijk de elf apostelen gezamenlijk - en een wolk nam Hem weg van hun ogen."

(2) Ook wordt deze ons bevestigd door het getuigenis van twee engelen, die terstond nederkwam en in witte klederen, en welke de waarachtigheid van de hemelvaart van Christus verkondigden, zeggende: "Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in de hemel, zal also komen, gelijkewijs gij Hem naar de hemel hebt zien henenvaren."

(3) Deze wordt ons ook bevestigd door Stefanus, die vol zijnde des Heiligen Geestes en de ogen naar de hemel houdende, de heerlijkheid van God zag, en Jezus staande aan de rechterhand van God. En die zo nabij de dood zijnde, dit met een vrolijk gelaat aan de vijanden verkondigde. Dit zal iets geweest zijn met de ogen des lichaams, zoals de profeten dikwijls in de gezichten des geestes gezien hebben, en zoals Johannes heeft gezien, namelijk een troon, en Degene, Die daar op zat, en het Lam als geslacht. Ja, hij zag de hemelen geopend.

(4) Dit geeft toch op zijn minst te kennen een wegruiming van beletselen en een versterking van zijn gezicht. Ook Paulus bevestigt ons deze hemelvaart: "Ben ik niet een apostel? Heb ik niet Jezus, de Heere gezien?" En: "En ten laatste van allen is Hij ook van mij als van een ontijdig geborene gezien." Alsmede toen hij werd opgenomen in het Paradijs. Toen heeft hij Christus ook in de hemelen gezien, en onuitsprekelijke woorden gehoord, welke een mens niet zijn geoorloofd uit te spreken. Derhalve moest Degene, Die deze woorden in de hemel sprak, meer zijn dan een mens zonder meer, en daarom de Christus.

(5) Voorts wordt het ons nog bevestigd door Johannes: "Er werd een groot teken gezien in de hemel, namelijk een vrouw, bekleed met de zon, en de maan was onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren. En zij was zwanger, en riep, barensnood hebbende en zijnde in pijnen om te baren. En zij baarde een mannelijke zoon, die al de heidenen zou hoeden met een ijzeren roede; en haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon." Te weten na een heftige strijd met de draak is Hij uit de dood en hel of graf door de kracht Zijns Vaders weggerukt tot Hem. En dus opgewekt zijnde uit de dood, is Hij opgevaren ten hemel.

(6) Ook wordt de hemelvaart van Christus ons bevestigd door de uitstorting van de Heilige Geest, welke Jezus beloofd had te zullen zenden als Hij daar was: "Hij dan door de rechterhand Godsverhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort." Want anders kon de Geest niet komen.

(7) En tenslotte wordt deze ons ook bevestigd door de grote wonderdaden, welke na de hemelvaart zijn geschied. En dat in de voortzetting van het Koninkrijk Gods, toen het bleek dat Christus op Zijn Evangelie als op een triomfwagen voorspoedig reed in de vlakke velden des harten. Alsook in de wraakoefening over de vijanden van de kerk. Deze beide zaken vinden wij in de voorzegging van Jezus: "Doch Ik zeg ulieden: van nu aan zult gij de Zoon des mensen zien, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels." En dit is heel duidelijk gezien in de verwoesting van de Joden met hun land, in de omkering van stad en tempel en hun ganse burgerstaat. In deze vorm wordt komen op de wolken des hemels of nederdalen in een wolk soms voor de oefening van toorn en wraak genomen, zoals in Jesaja en in meer andere plaatsen.

Bezien wij nu nog in het kort de tegenwerpingen, bijzonder wel van de Luthersen of de ubiquitousisten, tegen deze waarheid (vraag 47 en 48). In de eerste plaats letten wij dan op de tegenwerping, welke wij zien in vraag 47. Daar wordt gevraagd, of dan Christus niet bij Zijn volk is tot aan het einde van de wereld, gelijk Hij hun beloofd heeft. Deze tegenwerping hebben de Luthersen opgeworpen uit de belofte van Christus: "Ziet, Ik ben met ulieden, al de dagen, tot aan de voleinding der wereld." En zij besluiten dan hieruit dat het lichaam van Christus niet van de aarde is weggenomen, maar tot aan het einde van de wereld bij Zijn volk overal tegenwoordig blijft.

Maar zien wij dan ook de oplossing van deze tegenwerping in het antwoord van de onderwijzer. De onderwijzer legt dan tot een grond, dat men wel moet begrijpen, dat er twee naturen in de Persoon van Christus zijn, zeggende: Christus is waarachtig Mens en waarachtig God.

- Hiermede wil de onderwijzer zeggen dat er zeer verschillende hoedanigheden en eigenschappen in de Persoon van Christus zijn, welke elke natuur in Hem waarachtig maken. En wel zo, dat de eigenschappen van de ene natuur nooit aan de andere I kunnen worden medegedeeld. Want indien de ene natuur de eigenschappen van de andere zou bezitten, zou deze daardoor worden belet om waarachtig te zijn die zij is. Daarom is Christus waarachtig Mens en waarachtig God.

- Ook verklaart de onderwijzer ons hiermede, dat deze twee naturen zó aller nauwst in de ene Persoon van de Zoon van God zijn verenigd, dat Hij naar beide naturen de ene Christus is. Hetgeen door de ene natuur wordt volbracht, wordt derhalve aan de gehele Persoon toegeschreven. En dit heeft in het geheel niet tot gevolg, dat hetgeen van de gehele Persoon gezegd wordt, direct van de beide naturen moet worden verstaan. Doch slechts van die natuur, van welke het volgens de bijzondere eigenschappen derzelve mag en kan worden verstaan. Het is hier zoals men zegt van iemand, die zalig is afgestorven, dat hij dood is en dat hij in de hemel is. Zulk één bestaat uit ziel en lichaam, en het is toch wel duidelijk, dat het ene moet verstaan worden van het lichaam, en het andere van de ziel.

Hieruit besluit nu de onderwijzer, dat de belofte in Matthéüs niet moet worden verstaan naar de menselijke natuur, zeggende: Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op de aarde. Hiervoor zijn de volgende redenen op te geven.

(1) Het is in strijd met de natuurlijke eigenschappen van een lichaam, dat het overalteenwoordig zou zijn, ofwel zou zijn bij allen, aan wie deze belofte is geschied. Jezus, de Mond der waarheid, zegt het zelfs met nadruk, dat Hij naar Zijn mensheid niet altijd op de aarde zal zijn: "Wederom verlaat Ik de wereld en ga henen."

(2) Wij hebben reeds gezien dat de engelen en de apostelen het getuigd hebben, dat Christus naar Zijn menselijke natuur in de hemel is en blijven moet tot Hij wederkomt in de dag van het algemeen oordeel.

(3) Ook getuigt Paulus tot ons, dat indien Christus naar Zijn menselijke natuur op de aarde was, Hij dan geen priester zou kunnen zijn. Daarom maakt de onderwijzer hieruit terecht het besluit op, dat de belofte in Matthéüs moet worden verstaan naar Zijn Goddelijke natuur, zeggende: Maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.

(1) Begrijpt dus wel, dat Jezus hier beloften doet om overal met Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest bij Zijn volk altijd te zullen blijven. Daar is de Bijbel vol van, zoals wij zien in Jesaja: "In een kleine toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." En dit vloeit ook voort uit het verbond der genade: "En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achterhen niet zal afkeren, opdat Ik hun wel doe." En: "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond uws zaads, noch van de mond des zaads uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid."

(2) Dat Jezus dit niet anders kan verstaan, blijkt wel omdat Hij deze beloften al gedaan heeft eer Hij eenlichaam had: "Aan alle plaatsen, waar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen en zal u zegenen."

(3) En ook omdat Jezus met het ene te beloven, het andere ontkent. Dit blijkt uit: "Indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden." Hier ontkent Jezus duidelijk Zijn lichamelijke tegenwoordigheid en stelt het andere tot troost van Zijn volk er tegenover. En op deze wijze moet ook de belofte in Matthéüs worden verstaan.

Letten wij nu in het kort nog op een tweede tegenwerping, welke mede uit de eerste voortkomt (vraag 48). Indien dan de mensheid niet overal is waarde Godheid is, zijn dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden? Deze tegenwerping werpen de Luthersens op, zich beroepende op de nauwe vereniging van de twee naturen in de ene Persoon van de Zoon van God, en zij besluiten daaruit dan dat de éne natuur overal moet zijn waar de andere is. En indien men zulks niet stelt, dan scheidt men dezelve volgens hen van elkaar. Maar zien wij dan de oplossing van deze tegenwerping in het antwoord van de onderwijzer. Hij antwoordt eerst in algemene zin, zeggende: Ganselijk niet. Hij wil daarmede zeggen: de twee naturen, zo nauw verenigd zijnde, zijn en blijven echter zulke naturen, die elk hun bijzondere eigenschappen hebben en behouden. Daarom verbreekt de onmededeelbaarheid van de natuurlijke eigenschappen van de ene aan de andere in het geheel niet de aller nauwste vereniging in het ene Persoonschap van de Zoon van God.

De onderwijzer geeft in zijn antwoord ook de reden van deze eeuwige waarheid aan, zeggende: Want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overaltegenwoordig is, zo moet volgen dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft. De Godheid is onbegrijpelijk, onbevattelijk en alomtegenwoordig. De mensheid is eindig, bevattelijk en bepaald. Deze Godheid heeft in Zijn Persoonschap de eindige menselijke natuur aangenomen. En hieruit volgt dat overal waar deze menselijke natuur is, ook de Godheid is en persoonlijk er mede verenigd blijft. Maar hieruit volgt ganselijk niet, dat overal waar de Godheid is ook de menselijke natuur zou zijn. Dan had Christus geen ware menselijke natuur. Bijvoorbeeld: Ons land ligt aan de Noordzee. Maar dit wil nog niet zeggen dat overal waar de Noordzee langs stroomt, ook ons land is. Dat zij verre. Het zij ons dan genoeg dat de menselijke natuur van Christus nergens is zonder Zijn Goddelijke natuur.

B. Bezien wij nu verder de noodzakelijkheid van deze hemelvaart. Dit getuigt Jezus Zelf: "Moest de Christus niet deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, leidde Hij hun uit in al de Schriften hetgeen van Hem geschreven was." De hemelvaart van Christus was derhalve noodzakelijk ten aanzien van de voorzeggingen en voorbeelden, naar de eeuwige raad van God, die alzo hun vervulling moesten bekomen.

1. De hemelvaart van Christus was voorzegd:

- "Heft uw hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga! Wie is de Koning der ere? De Heere, sterk en geweldig, de Heere, geweldig in de strijd. Heft uw hoofden op, gij poorten, ja

heft op, gij eeuwige deuren! opdat de Koning der ere inga!"

- En: "God vaart op met gejuich; de Heere met geklank der bazuin!" Velen menen dat in deze plaats voorbeeldelijk gezien wordt op het opvoeren van de ark.

- Ook: "Gij zijt opgevaren in de hoogte; gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen; ja ook de wederhorigen om bij U te wonen, o Heere God!" Paulus toont aan dat deze plaats ziet op de hemelvaart van Christus: "Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is inde hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft de mensen gaven gegeven. Nu dit: Hij is opgevaren; wat is het dan dat Hij ook is nedergedaald in de nederste delen der aarde? Die nedergedaald is, is Dezelfde ook Die opgevaren is ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou." Hieruit blijkt wel, dat dit een aller bijzonderst opvaren, ja een opvaren met de hoogste nadruk is, en dus ver verheven boven het opvaren van mensen zonder meer. Het is het opvaren van Eén, Die nederdaalde uit de hemel.

- Men zou hier ook nog aan toe kunnen voegen: "Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen."

- En ook Openbaring waar die mannelijke Zoon werd weggerukt tot God en Zijn troon, of opgenomen. Dat ook in deze plaats een opnemen in de hemelse heerlijkheid wordt aangeduid, is naar het oordeel der taalkundigen, en het blijkt uit de overeenkomst met de woorden in Genesis, waar van Henoch geschreven staat: "Hij was niet meer, want God nam hem weg."

- En met de woorden van de leerlingen der profeten, die tot Elisa zeiden: "Weet gij niet dat de Heere heden uw heer van uw hoofd wegnemen zal?"

- Ook was deze hemelvaart door Jezus Zelf voorzegd.

2. De hemelvaart van Christus was ook afgebeeld.

- Deze was afgebeeld door de persoon van de hogepriester, die eenmaal per jaar op de Grote Verzoendag - op de tiende dag van de zevende maand, zijnde de eerste maand van het burgerlijke jaar - inging in het heilige der heiligen, binnen het voor hangsel, met het uitgestorte bloed van hetslachtoffer, om voor het volk te bidden.

- Ook door de personen van Henoch en Elia, die beiden met ziel en lichaam in de hoogste hemel zijn opgenomen, hoewel zij in alle delen niet aan Christus gelijk waren, en wel met name hierin niet, dat zij de dood, welke Christus ondergaan had, niet hebben gesmaakt. En er zijn nog wel meer verschillen.

- De hemelvaart van Christus werd ook duidelijk tevoren afgebeeld door het manna in de gouden kruik, de ark of de kist des verbonds en het verzoendeksel, hetwelk alles voor het aangezicht des Heeren in het binnenste heiligdom werd gevonden en daar werd bewaard.

3. Deze hemelvaart van Christus was ook noodzakelijk ten aanzien van de heerlijkheid des Vaders en des Zoons, voor Wie hieraan alles was gelegen.

- Want de heerlijkheid van de gerechtigheid en de waarheid van God de Vader vorderde dit. En uit kracht van het verdrag des vredes van eeuwigheid moest de Vader de Zoon tot loon op Zijn arbeid tot Zich opnemen en Hem daar het beloofde betalen.

Het was betamelijk, dat de Vader Zijn eeuwig geliefde Zoon thuis haalde en weder ontving in het hof des hemels, Die nu zo lang als een balling op de aarde had geleefd. Dat de Vader Hem ontving als die Gezant, Die alle eer waardig was vanwege de nauwkeurige uitvoering van Zijn zending, en ook opdat Hij rekenschap van Zijn zending zou geven.

- Vanzelfsprekend was de eer van de Zoon aan de hemelvaart verbonden. Jezus had het recht op de hemel verdiend. Hij had al Zijn vijanden gelukkiglijk overwonnen en allen neergeveld, tot de dood en het graf toe. Daarom kwam de triomfwagen Hem toe, om ten spijt van de duivelen en onder de toejuichingen van de engelen, onder het verbaasd staan van de goddelozen en onder de blijde hallels en de lofzangen van de reien der gelovigen, in eeuwige vrolijkheid in te trekken in Zijns Vaders huis. In het hemels Jeruzalem, de tempel zonder handen gemaakt, om aldaar nu van Zijn grote arbeiden Zijn aller nuttigste werk zoetelijk te rusten. Daarom zegt Hij ook: "Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon."

- En daarbij komt ook nog, dat Jezus wel al de delen van Zijn drie ambten had volbracht, die Hij in de staat der vernedering moest vervullen. Maar er waren in elk van die ambten nog enige dingen overig, welke niet anders dan in de hemel konden worden volbracht en afgedaan.

II.

Staan wij dan nu nog stil bij de tweede hoofdzaak, namelijk de nuttigheid of de vrucht en kracht, welke de hemelvaart van Christus heeft voor het hart van de gelovige tot zijn vertroosting en heiligmaking (vraag 49).

Wij bezien:

- A. De vertroostende vrucht, welke hierin ligt, en dan
- B. De heiligende vrucht.

A. Wat betreft het eerste, daarin moeten wij letten op het doeleinde van de hemelvaart van Christus. De onderwijzer zegt: Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is.

1. Wij zien hier dat de grond van blijdschap en vertroosting voor Gods volk hierin is gelegen, dat Christus in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders is. Uit de liefde, die er in het hart van Gods volk is, vloeit voort dat zij hartelijk blijde zijn dat de Heere Jezus, Die om hunnentwil oneindig veel heeft moeten doorstaan, dit alles nu te boven is gekomen. Dat Hij, Die Zelf de dood en de hel verslagen heeft, nu blinkende in een nieuwe glans van een geestelijk lichaam alles onder Zijn voeten treedt, en onder het toejuichen van de engelen en de geesten der volmaakt rechtvaardigen de troon Zijns Vaders inneemt. Wat was Israël verblijd toen David de ark ophaalde uit het huis van Obed-Edom en deze bracht tot de berg Sion. Gans Israël was blijde en David, vervuld met de Heilige Geest, ging huppelende voor de ark des Heeren. Ja, de monden en tongen kwamen los en zij riepen uit gelijk in Psalm 68: "O God, zij hebben Uw gangen gezien, de gangen mijns Gods, mijns Konings, in het heiligdom. De zangers gingen voor, de speellieden achter, in het midden de trommelende maagden. Looft God inde gemeenten, de Heere, gij, die zijt uit de springader van Israël!" En hoe groot was ook de blijdschap toen Salomo tot koning werd gezalft. Het handengeklap en het vreugdegeluid was zo sterk, dat de aarde van dit geluid spleet. En derhalve, hoeveel heerlijker is dan de ingang van de tegenbeeldige Salomo in Zijn Koninkrijk. Wij lezen in Psalm 97: "De Heere regeert, de aarde verheuge zich; dat vele eilanden zich verblijden." En in Psalm 99: "De Heere regeert, dat de volkeren beven; Hij zit tussen de cherubim, de aarde bewege zich. De Heere is groot in Sion, en Hij is hoog boven alle volken." Ja, met welk een blijdschap hebben de verheerlijkte zielen Hem aanschouwd, en met welk een genoegen heeft de Vader Hem ontvangen. Daarom past dit lied in de mond der Godzaligen: "Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en de rijkdom, en de wijsheid, en de sterkte, en de eer, en de heerlijkheid, en de dankzegging."

2. Ook is het geen mindere grond van troost als wij zien waartoe Jezus in de hemel is.

(1) De onderwijzer zegt, dat Hij daar onze Voorspreker is. Hij is er dus om voor Zijn volk te bidden: "En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige." O, wat is dat groot! Gods volk heeft dikwijls geen vrijmoedigheid, of de hemel schijnt hun zo ver en gesloten. Zij worden hier menigmaal met een wolk bedekt, dat er geen gebed door kan. En zij hebben hier veel zaken, die hen ten onder houden, dat zij niet als met vleugelen der arenden, dus op de vleugelen van hun gebeden, kunnen opvaren. En daar hebben zij nu een Voorspraak in de hemel, Die hun zaken tot in de grond kent, Die voor hen instaat en Die altijd wordt verhoord.

Daarom: "Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, welke Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door Zijn vlees; en dewijl wij hebben een grote Priester over het huis Gods, zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs."

(2) Jezus is daar om voor de gelovigen plaats te bereiden: "Ik ga heen om u plaats te bereiden." Hij is namelijk als de Voorloper ingegaan in het binnenste van het voorhangsel, en daarom staat er, dat zij mede gezet zijn in de hemel in Christus Jezus.

(3) Jezus is daar om vandaar de gaven Zijns Geestes over Zijn volk te doen komen. Jezus zeide: "Indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen. Maar indien Ik henega, zo zal Ik Hem tot u zenden." En: "Want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was." Wij moeten hier dit zo verstaan, dat de Heilige Geest er niet was in die overvloedige mate en zo duidelijk zichtbaar, en ook niet zo algemeen. Maar dat de gelovigen van het Oude Testament de Heilige Geest gehad hebben, blijkt uit 1 Petrus 1, waar Petrus zegt, dat de Geest van Christus in hen was; en ook in David.

(4) En tenslotte is Jezus daar om Zijn volk op Zijn tijd tot Zich op te nemen: "En zo wanneer Ik u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben." Daarom is ook de voorbedding van Jezus: "Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt, want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld." Van deze heerlijke staat spreekt Paulus: "Daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet in de lucht; en alzo zullen wij altijd met de Heere wezen. Zo dan, vertroost elkander met deze woorden."

Dan staat ons nu nog te letten op de zekerheid, dat de gelovigen ook in de hemel zullen komen.

a. Dit is ook een voorname grond van troost, dat Christus hun Pand is, waarmede de hemel als het ware is beleend. Dit zegt de onderwijzer aldus: Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen.

- Jezus is toch hun eigen vlees (Ef. 5:30) "Want wij zijn leden van Zijn lichaam, van Zijn vlees en van Zijn benen." Dus hebben zij hun eigen vlees in de hemel, hun Man en Bruidegom, met Wie zij door een huwelijksvereniging op het nauwst verenigd zijn. Derhalve kan het niet anders zijn, of zij moeten als delen van Hem, als de vrouw en bruid van Christus, ook komen waar Hij is.

- Jezus is ook hun Hoofd. In Efeze staat, dat Hij is het Hoofd der gemeente: "Opdat wij zouden opwassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus." En nu kan het hoofd, uit kracht van de nauwe vereniging, niet gescheiden zijn van het lichaam of van de leden. En derhalve is Hij hun pand in de hemel, hun schut en kapitaal. En zo is hun rente van Hem; op U staat mijn rente gegrondet, Heere. En hebben de gelovigen zeker de hemel te wachten. Wij lezen in Efeze dat zij reeds mede gezet zijn in de hemel in Christus Jezus. Jezus, als de Voorloper, is vooraf ingegaan om er bezit van te nemen en om hun plaats te bereiden.

b. Het is mede een voorname grond van troost voor de gelovigen, dat zij in hun hart een pand terug ontvangen ter verzegeling. De onderwijzer zegt: Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een Tegenpand zendt. Deze zending des Geestes is een vrucht van de hemelvaart van Christus, en ook de inwoning van die Geest in de harten: "Indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik henega, zo zal Ik Hem tot u zenden." Dit was voorzeggd in Psalm en vervuld in Handelingen. En dit is waar voor elke gelovige persoonlijk, want deze Geest woont in hun harten en verandert hen naar het beeld van Jezus van heerlijkheid tot heerlijkheid.

- Deze Geest verzegelt en bewaart hen als het eigendom van Jezus voor de hemel: "En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welke gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing."

- Deze Geest verzekert hen soms ook van hun aandeel in de hemelse erfenis: "Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God, en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden."

- Deze Geest leidt hen: "Uw goede Geest geleide mij in een effen land." En: "Zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods."

- Die Geest leert hun bidden en onderwijst hen in al de weg, die zij hebben te verkiezen. Derhalve is deze Geest hun zo tot een Tegenpand. Waar zij de lichamelijke tegenwoordigheid van Christus missen, hebben zij daarvoor Zijn Geest tot een Pand in de plaats: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, namelijk de Geest der waarheid." De Geest wordt ook zulk een Pand genoemd: "Die ons ook heeft verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven."

En: "In Welke gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte, Die het onderpand is van onze erfenis." De hemel kan de gelovigen dus niet ontgaan.

B. Wat betreft de heiligende vrucht, welke voor een gelovige ligt opgesloten in de hemelvaart van Christus, deze beschrijft de onderwijzer als volgt: Door Wiens kracht wij zoeken de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is. Want dit kan niet anders zijn, of die Geest, Welke de ziel met Christus verenigt en Welke in de gelovigen woont als de Geest der heiligmaking, werkt deze heiligmaking ook krachtdadig, en bestuurt en leidt hen daarin: "Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God; Uw goede Geest geleide mij in een effen land."

(1) Want die Geest doet hen door het oog des geloofs op Christus zien, als Die het stof en slijk van deze benedenwereld verlaten hebbende, en uit alle verdrukkingen en moeilijkheden uitgestapt zijnde, is opgevaren naar de hemel. En door dat geloof staren zij Hem na als de overste Leidsman en Voleinder van hun geloof, Die voor de vreugde, welke Hem was voorgesteld, het kruis heeft verdragen en de schande veracht, en nu is gezeten aan de rechterhand van de troon van God. En om dan alzo door dat zien op Hem van gedaante veranderd te worden, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest.

(2) Die Geest trekt het hart van de gelovigen daarheen, waar hun schat is. Zij leven daar eerst recht, waar hun liefde is, en dit doet hen uitroepen: "Trek mij, wij zullen U nalopen." O, een bewijs daarvan is dat zij soms zo hartelijk bidden, naar Jezus verlangen, om Hem zuchten, Hem mogen nastaren. Bij dat licht zien zij de dierbaarheid en de betamelijkheid van de heiligheid, en het onbetamelijke van de onheiligheid. Want welk een wanstaltig en monsterachtig lichaam zou het zijn, als het hoofd heilig en de leden onheilig waren, evenals het beeld van Nebukadnézar, waarvan het hoofd van goud was, maar de voeten ten dele ijzer, en ten dele modderig leem. Ja, de Geest heiligt hen bij de aanvang ook metterdaad, zodat het hét leven is voor hun ziel en de hemel in hun hart als zij de aard en alle aardse dingen recht laag mogen schatten, en daarentegen God en Christus, de gemeenschap aan Hem en de dingen van dat Koninkrijk recht hoog mogen schatten en als alleen hun hart waardig: "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods. Bedenk de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn." Zie ook: "Maar één ding doe ik: vergetende hetgeen dat achter is, en strekkende mij tot hetgeen dat voor is, jaag ik naar het wit tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus."

(3) En alzo krijgen zij wel eens een wandel in de hemel, waaruit zij ook Jezus, hun Zaligmaker, verwachten. Want deze Geest verwekt soms in hen ook dat verlangen naar Jezus in de hemel, om gelijkvormig te worden aan het verheerlijkte lichaam van Christus. Om ontbonden te worden van zonden en van aardse banden, en om met Christus te zijn. En in die trek naar Jezus krijgen zij wel eens enig geloof, zodat zij zulks met David gelovig verwachende, uitroepen: "Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen; ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken." En met Asaf: "Ik zal dan gedurig bij U zijn; Gij hebt mijn rechterhand gevat. Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen. Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde." U kunt dan tenslotte uit dit alles zien welk een grote troost en welk een grote kracht tot heiligmaking en verheerlijking er is in de hemelvaart van Christus. En hoe de gelovigen als gevolg daarvan en uit kracht daarvan op zekere gronden de stad kunnen verwachten, welke fundamenten heeft. Ja, zij kunnen hierdoor weten, dat wanneer het aardse huis van deze tabernakel gebroken wordt, zij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. En dat een onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis voor hen in de hemelen wordt bewaard, welke hun niet kan ontgaan.

Toepassing

Ziet vrienden, alweer een heerlijke en opwekkende stof behandeld: Jezus, Die in de plaats van Zijn uitverkoren volk zo diep vernederd was, u voorgesteld als nu zeer hoog verheven.

A. Mensen, die zonder genade zijt, hetzij dat gij het weet en gelooft, of dat gij het niet weet en niet gelooft, kan de dierbaarheid van Jezus in Zijn vernedering u niet uitlokken, mocht dan Zijn verhoging het nog doen. Maar ach, hoe zal toch de hemelse Jezus vat hebben op aardse harten? Wat weet een doodgevallene mens van dood of leven, van vernedering of verhoging, van hellevaart of hemelvaart? Hij is en blijft dood. Hoewel, het is waar en dit moet ik u ook zeggen, dat al Gods kinderen vóór hun bekering ook dood en ongevoelig waren. Maar Jezus zulks wetende, is opgevaren en heeft gaven genomen om ze over zulken uit te storten. Hij wil vandaar ook van Zijn Geest aan u zenden om u te veranderen. O mensen, daartoe biedt Jezus Zich nu van de hemel aan u aan. Wilde u nu ook maar veranderd zijn.

O, mocht Jezus dit ook aan u doen. Zucht er dan toch om, dat Hij Zijn werk in u werke; of de Geest des Heeren er eens in mee kwam en gij iets van uzelf mocht zien. Wij zullen daartoe dan eens enige zaken noemen, waaraan u kunt weten dat u geen gemeenschap aan de hemelvaart van Jezus hebt. Legt uw hart er toch eens bij neer. Want het eerste goede werk in u moet daarmee beginnen, dat u recht ziet, gevoelt en gelooft dat u het mist.

1. Die mensen hebben geen deel aan de hemelvaart van Christus, die uit de aarde aards zijn en niet anders doen dan aardse dingen bedenken. Die altijd als mollen in de aarde wroeten en dat eerst en meest zoeken. Mensen, gij kunt het van uzelf weten, waar leeft uw hart? Waarin is uw voldoening? Waar zijn uw gedachten des morgens, als gij ontwaakt? Oordeelt zelf! O, kende u iets er van wat het is met Christus te zijn gestorven en opgewekt, en deel te hebben aan de eerste opstanding, u zou er ook iets van weten wat het is van de aarde los te raken en omgewend te worden naar Sion.

2. Die mensen hebben geen deel aan de hemelvaart van Christus, die hun aardsgezinde hart nooit moede geworden zijn, nooit begerig zijn geworden om het eens kwijt te mogen raken, dat God liet hun eens zou ontnemen. Die het in de staat, waarin zij zijn geboren, zo goed kunnen stellen. O, hoe menigeen is wel tevreden, terwijl Gods volk zucht vanwege hun hart. Ja, dat volk heeft wel eens zieke nachten vanwege hun hart, hetgeen wel blijkt uit hun och en ach! hetwelk hun hart menigmaal uitroept. Het is wel waar, dat menigeen met zijn aardsgezinde hart ook nog wel eens zucht, omdat hij voor zijn ogen ziet dat anderen sterven, en hij weet dat hij ook eens sterven moet. Hij zal alles los moeten laten als de dood komt; en menigeen weet wel dat hij dan geen grond heeft. En op zijn best zal hij dan wel zien waar het na de dood met hem belanden zal, en dat doet hem wel eens zuchten, ja wel eens benauwd zuchten. Maar als hij het eerlijk zou zeggen, dan zou hij verklaren dat als het hem op de aarde naar zijn genoegen maar eeuwig wel mocht gaan, dan zou hij de hemel wel aan Jezus willen overlaten. Zijn zuchten komt niet daaruit voort, dat hij ziet dat de gemeenschap aan Christus in de hemel oneindig heerlijker is dan het genot van alles hier beneden, of uit het gezicht dat hij zo ongelijkvormig is aan en zo ver af van dat heerlijke. Wanneer een natuurlijk mens het eens recht uitsprak, dan zou hij moeten zeggen, dat de hemel en de hel voor hem twee kwaden zijn, en als hij zucht, dan zucht hij maar om de hemel, dewijl hij hoort dat deze nog het beste is. Maar als hij eeuwig wel en vrolijk op aarde kan leven, dan ligt dat boven. Mensen, denkt gij zo zalig te worden? Wat zal het droevig met u misgaan als gij zo blijft!

3. Daarom gij, die hier zo gaarne wilt blijven, indien de Geest van Jezus in u was, dan zou dit niet het geval zijn. Want het hart van een mens is toch daar, waar zijn schat is; het hart leeft waar het leeft. Kunt gij nu in uw hart een trek naar Jezus vinden en is uw hart ooit boven? Ik vraag niet of het nooit wordt ondergehouden als gij poogt als met vleugelen op te varen, maar of het wel ooit naar boven wil. O mensen, bedriegt u toch niet, handelt toch getrouw met uw ziel. Er hangt zoveel van af en u leeft maar eens in de tijd der genade. De engel zwoer dat er na deze tijd geen tijd meer zal zijn.

4. Die heeft geen deel aan de hemelvaart van Christus, die het met de wereld en met de wereldse mensen houdt, en in wiens ogen Gods volk een veracht volk is. Dit zegt Jezus: "Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; maar omdat gij van de wereld niet zijt, daarom haat u de wereld." En wat is de grond van deze haat? Jezus zegt: "Zij hebben Mij en Mijn Vader gehaat." En dat zijt gij, o mens, of gij het gelooft of niet, die het met de wereld houdt. O, het is nu samen een deel, samen vrolijk zijn, en wie weet hoe kort nog, en dan zult gij gezamenlijk zinken in eeuwige weeën, eeuwig zijn in het tandengeknars en tonggekauw. Dan zult gij eeuwig wenen zonder tranen, en huilen van verbreking des geestes. Nee vrienden, ik houd het maar met dat volk, dat nu schreit en weent vanwege hun zonden, want de droefheid van hen zal tot blijdschap worden.

5. En tenslotte hebben ook zij geen deel aan de hemelvaart van Christus, die het werk van de Geest van Christus in anderen tegenstaan, hetzij binnen of buiten hun huis. Die, als Jezus Zijn Geest van de hemel uitzendt tot overtuiging en bekering, dit niet kunnen verdragen. En mensen, dit weet gij ook hoe het in deze bij u vanbinnen is gesteld, of gij er blijde of bedroefd over zijt. Menigeen bindt zich in en bedekt zijn vijandschap, maar hij is er toch niet mede verenigd. En weer anderen gaan er ruw tegenin op allerlei manieren. Maar deze laatsten staat een schielijke verbreking te wachten, en daarom; zie wel toe wat u doet. Kunt gij dan niets zien van hetgeen gij mist? Blijft u zo blind in uzelf en zult u dan zó sterven, mensen? O, wat zal het naar zijn, Jezus te kunnen krijgen en Hem te hebben verworpen! Mensen, dan zal de hemelvaart van Christus u tot nadeel zijn, want Hij zal met een ijzeren scepter de goddelozen in stukken slaan als pottenbakkersvaten, en van de hemel wraak oefenen. Ja, Jezus zal Zelf eens op de wolken des hemels komen, in grote kracht en heerlijkheid, en alle ogen zullen Hem zien, ook wij allen, die nu nog hier zijn. Dan zullen alle goddelozen van alle geslachten der aarde wenen! O, hoe gelukkig zijn zij, die dan een nauwe betrekking op Hem hebben, en hoe rampzalig degenen, die dan zullen verschrikken, want beving zal dan de huichelaren aangrijpen.

Och mensen, roept tot Jezus, van Welke gij gehoord hebt dat Hij in de hemel is, dat Hij toch door Zijn Geest u aanwijzen mocht hoe gij de toekomstige toorn zult kunnen ontvliesen, en bijzonder wel de toorn des Lams.

B. Ook dient deze stof tot uitlokking voor mensen, die van verre wat zien van hetgeen hun ontbreekt. Die zich zien gebonden liggen en begeren los te mogen worden. En wel voornamelijk dient deze stof om hun te doen zien waar zij wezen moeten, zullen zij ooit behouden worden.

- Is Jezus opgevaren en heeft Hij de wereld verlaten, ziet vrienden dat het dan daarheen ook met u zal moeten komen. De sterke banden van zonden en wereld zullen moeten verbroken worden, zodat elk van zijn bijzondere en liefste kwaden wordt losgemaakt. Dit is de gewone weg: eerst sterven en dan leven. Eerst los worden en dan aan Christus vastgemaakt worden. Eerst vrijgemaakt van de aarde en aardse banden, en dan naar de hemel. Houdt dit toch in het oog. Is het bij u hopeloos; dat is goed. Och, dat gij maar meer alle eigen hoop verliezen mocht, en zalig aan het zinken en opgeven mocht geraken.

- Weet ook, dat Jezus door getrouwe zoekers wil gevonden worden. Dat zijn dezulken, die ontdekt zijn en nergens op kunnen of willen rusten. Die maar zuchten om ervoor bewaard te worden dat zij zouden rusten vóór zij Gods vredestem in hun hart horen. Voor zulken is Hij ook opgevaren in de hoogte en daarvoor heeft Hij gaven genomen. Hij is een sterke Koning, wederhorigen, zoals gij uzelf ziet en gevoelt, en zich als zulke ellendigen gedraagt, die wil Hij bij Zich doen wonen.

Voor Gods volk is deze stof ook gepast tot ontdekking waar zij zijn, en hoe ver zij menigmaal van de Heere zijn en hoe vast hier beneden. Vrienden, zou men soms wel van u kunnen zeggen dat uw schat, en dientengevolge ook uw hart in de hemel is? Wat scheelt er dikwijls veel aan dat los worden en dat vrij opvaren op de vleugels van gelovige gebeden, ja aan die galerijen, waarvan men leest in Hooglied, die hemelse bedenkingen, waarop de Koning gebonden was. Wat krijgt het eertijds uitgeworpene menigmaal weer vat op het hart. En wat raakt Gods volk menigmaal in een duistere weg door toegeven in aardse zaken en door ontrouw te zijn aan het weinige licht. Wat raken zij dan dieper in het kwaad en zij voelen er dan hoe langer hoe minder van. O, mocht Gods volk deze ongesteldheid des harten toch zien.

Tot besturing voor degenen van Gods volk, die hier iets van zien en die lust hebben om dit te boven te komen en die daar naar staan, moge het volgende dienen.

Dat gij toch in de weg van klagen over uw ontrouwheid mocht worden voortgeholpen, opdat Jezus van de hemel Zijn Geest weer in uw hart zende, tot uw vernedering en om u met uw zonden en banden gelovig tot Hem te brengen, opdat Hij u geneze en doe opkomen voor Zijn Naam en zaak. Ja, mocht u veel de middelen gebruiken tot dat doel, dat uw opkomen het grote oogmerk werd en u daarmee veel op de eerste dag der week onder de voornaamste instellingen van Jezus mocht komen. Jezus kwam daar, al waren de deuren zelfs gesloten. O, al is uw hart nog zo gesloten, Hij kan er wel in, Hij weet er wel raad toe, Hij heeft de sleutel. Jezus zegt: Waar maar twee of drie in Mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden! Daar wordt aan een ongelovige vrome wel eens te zien gegeven Wie hij doorstoken heeft. Daar mag hij zijn handen wel eens steken in het teken der nagelen, en gelovig worden.

Het volgende dient nog tot opwekking en ter navolging van Jezus in Zijn hemelvaart.

1. Is Jezus in de hemel, vrienden, dan moeten wij onze laagheid wel beklagen, maar ook Hem Zijn grootheid gunnen en daarover verblijd zijn. Het brenge dit teweeg, dat onze harten hemelwaarts getrokken worden.

2. Is Jezus daar om uw Voorspraak te zijn, dan moet u toch wel veel zuchten om de Geest des gebeds, om veel gebruik van Zijn voorbeding te maken en te mogen weten dat gij daarin zijt ingesloten.

3. En is Hij daar om u plaatste bereiden, dan hoort u hier niet. Dan is uw vaderland boven. Dan moet gij hier de banden niet vast, maar veel meer los maken. De patriarchen woonden in tenten, en zij konden deze heel wat gemakkelijker achterlaten dan nu menigeen zijn paleis.

4. En is Jezus daar u ten goede, dan mocht ge toch geen harde gedachten tegen Hem voeden, maar integendeel al uw wegen, hoe donker ook, aan Hem toevertrouwen. Hij is de opperste Wijsheid en een getrouwe Leidsman. Het zijn Zijn wegen, en Zijn leidingen zijn wijze leidingen. O, als Gods volk dit eens recht kon zien, wat zou dat hun tot bemoediging en sterkte zijn.

5. En zal Jezus eens wederkomen om te oordelen op de jongste dag, wel, dan zal uw gerechtigheid geopenbaard worden, en uw recht als de middag. Al uw duisterheden en de onderdrukkingen door de goddelozen en de bestrijdingen van de boze zullen dan en einde hebben. Jezus zal ál uw zaken richten, en Hij zal u als een die recht op de hemel heeft omdat u daar zulk een duur pand en schat hebt, daar ook inbrengen, en tevens wraak oefenen over uw vijanden.

6. En tenslotte, vrienden, Jezus had, nog op de aarde zijnde, ja zelfs in Zijn dood, als Zijn vlees in hoop rustte, hoop op de hemel en de aanstaande heerlijkheid. Ja, zelfs in Zijn vernedering onder Zijn lijden had Hij de hemel reeds in het oog, gelijk wij. O volk van God, dat dit in het midden van uw tegenheden u tot bemoediging zij! Was het Zijn weg tot heerlijkheid, het zal ook de uwe zijn. Hebt maar hoop op God, want uw verwachting zal niet worden afgesneden. De Heere zal met uw hoop wezen. Gij hebt het Tegenpand des Geestes reeds, en dit hangt niet van uw geloof of ongeloof af. Als Zijn tijd maar daar is, als die dag komt, dan zullen de schaduwen vlieden. Hij is reeds vóór u heengegaan naar de mirreberg en de wierookheuvel, naar de hemel, om daar uw gebeden als een liefelijk reukwerk te veraangenamen. Geen wolk zal er dan meer komen tussen de Heere en u, die scheiding zou maken. Paulus zegt dit tot uw vertroosting, dat gij zult opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet gevoerd in de lucht, en alzo zult gij altijd bij de Heere wezen, zonder ooit meer te scheiden. Zo dan, vertroost elkander met deze woorden.

Amen.

ZONDAG 19
vraag 50 en 51

Vraag 50:

Waarom wordt daartoe gezet: Zittende ter rechterhand Gods?

Antwoord:

Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd van Zijn christelijke kerk, door Hetwelk de Vader alle ding regeert.

Vraag 51:

Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?

Antwoord:

Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet; daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.

Vraag 52:

Wat troost u de 'wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden'?

Antwoord:

Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde even Denzelfde, Die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al den vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit den hemel verwachtte, Die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.

HET ZITTEN VAN CHRISTUS TER RECHTERHAND GODS

Bij de behandeling van het huishoudelijke werk of de staten van de Middelaar zijn wij nog steeds bezig met de bespreking van de staat van Zijn verhoging. In de voorgaande 18^e zondagsafdeling hebben wij de tweede trap daarvan, namelijk Zijn hemelvaart, afgehandeld. Nu in deze 19^e zondagsafdeling gaan wij verder met de behandeling van de twee nog overige trappen, waarlangs de Borg is verhoogd. In de artikelen des geloofs worden deze als volgt omschreven: Zittende ter rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden. Sprekende van deze twee artikelen, aan de hand van de behandeling daarvan door de onderwijzer, worden wij als vanzelf geleid tot twee hoofdzaken:

- I. Het zitten van Christus ter rechterhand Gods (vraag 50 en 51).
- II. De wederkomst van Christus ten oordeel (vraag 52).

I.

Wat dan de eerste hoofdzaak betreft, zien wij daarin:

- A. De aard van het zitten van Christus aan Gods rechterhand (vraag 50); en
- B. De nuttigheid, welke in dit artikel voor een gelovige ligt opgesloten tot zijn vertroosting en bewaring (vraag 51).

A. Sprekend van de aard van het zitten van Christus aan de rechterhand Gods, moeten wij eerst acht geven op de waarheid daarvan. En dan zien wij wat daardoor moet worden verstaan, namelijk: het doel van Zijn hemelvaart, zoals de onderwijzer zegt: Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd van Zijn Christelijke kerk, door Hetwelk de Vader alle ding regeert. En daarom zullen wij eerst bezien wat door het zitten ter rechterhand Gods niet, en wat daardoor wel verstaan moet worden.

(1) Wij moeten er geen dadelijke mededeling van de Goddelijke macht en overalteenwoordigheid aan de menselijke natuur van Christus door verstaan. Dit willen de Luthersen, om daarmee hun consubstantiatie te bevestigen. Doch dit is onmogelijk, daar aan de menselijke natuur, een eindig wezen zijnde, geen Goddelijke eigenschappen kunnen worden medegedeeld. En behalve dit, in het heilig Woord wordt het zitten aan Gods rechterhand nergens in het bijzonder aan de menselijke natuur toegeschreven, maar overal aan de Persoon van Christus, bestaande in twee naturen.

(2) Wij moeten er niet door verstaan de genieting van Gods gunst en de hemelse heerlijkheid voor Christus Zelf.

Dit willen de socinianen, en zij brengen daartoe bij Psalm 16: "Ik stel de Heere geduriglijk voor Mij; omdat Hij aan Mijn rechterhand is, zal Ik niet wankelen." Psalm 110: "De Heere is aan Uw rechterhand."; "Hij zal de schapen zetten aan Zijn rechterhand." Doch dit houdt geen stand, aangezien de gelovigen de genieting van Gods gunst en de hemelse heerlijkheid met Christus gemeen hebben, en Christus deze in Zijn vernedering hier op de aarde reeds heeft genoten.

(3) Ook is er een wonderlijk groot verschil tussen de wijze van spreken in de voornoemde teksten, namelijk van God te hebben aan zijn rechterhand, of van te zitten aan Gods rechterhand. En hier is ook van geen gewicht, dat de gelovigen door de Goddelijke gunst ter rechterhand zullen worden geplaatst en mede op tronen zullen zitten en oordelen. Want dit verschilt oneindig van Christus, Die deze heerlijkheid voor Zichzelf eiste als loon op Zijn arbeid.

(4) Ook moeten wij er niet door verstaan dat het een meerdere dan de Goddelijke heerlijkheid zou zijn, ook vanwege de waardigheid van de rechterhand boven de linkerhand. Dit willen doorgaans de socinianen en ook enige papisten, daartoe bijbrengende: "Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel aan de Zoon overgegeven." En: "En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon Zelf onderworpen worden Die, Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen." Hierop moet ik antwoorden dat men een meerdere dan de Goddelijke heerlijkheid niet anders kan noemen dan woorden zonder zin. En het plaatsen ter rechterhand doet hier niet toe. Want dat ziet op de gewoonte van koningen, die op hun tronen verheven bleven, hoewel er aan hun rechterhand stonden en zaten. En dit is ook te zien in de koning Salomo en zijn moeder. En vanwege het overgeven van het oordeel aan de Zoon is de Vader niet minder. Dit woord vergeleken met Handelingen, dan zien wij dat de Vader aldus het oordeel uitvoert door een Man, Die Hij daartoe heeft besteld.

(5) En ook moeten wij door het zitten aan Gods rechterhand niet verstaan een bezit van een gelijke heerlijkheid door Christus met de Vader. Dit willen sommige geleerde mannen, maar zo kan het toch niet zijn, aangezien Christus deze heerlijkheid altijd heeft gehad. En ook de derde Persoon bezit deze heerlijkheid zowel als de Zoon, aan Welke nochtans het zitten aan Gods rechterhand niet eigen is. En behalve hetgeen wij reeds zeiden, is het zeer verkeerd wat sommigen zich inbeelden, om deze gedachten gestand te doen: twee op één troon zittende, en de één de scepter of rijksstaf tussen beiden in houdende, als gevolg waarvan de scepter aan beiden even na en tussen hen verdeeld zou zijn. Maar dit is een verdichtsel en tegen Gods Woord, hetwelk zegt, dat Christus de scepter in de hand heeft. Door het zitten van Christus aan de rechterhand van God moeten wij verstaan: De hoogste majesteit van Christus, in de hemel als de Godmens vertoond, bestaande in de heerlijke staat van Zijn Persoon en in Zijn opperste macht, ter besturing van Zijn ver uitgebreide heerschappij. Dit zullen wij in het vervolg bewezen zien. En deze heerlijkheid moet niet beperkt worden tot de menselijke natuur van Christus alleen, noch alleen tot de Goddelijke natuur, maar toegeschreven worden aan de Persoon van de Middelaar, hebbende twee naturen in enigheid van Zijn bestaan. Maar dan nochtans zo, dat het zulks in oneigenlijke zin te kennen geeft ten aanzien van Zijn Goddelijke natuur, namelijk de krachtige openbaring van Zijn Goddelijke heerlijkheid, welke in Zijn vernedering achter het vlees verborgen was gebleven: "En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." Christus is in Zijn verhoging krachtiglijk bewezen te zijn Die Hij van eeuwigheid was, namelijk de Zoon van God. En in eigenlijke zin ten aanzien van Zijn menselijke natuur geeft het te kennen die uitermate verhoging, als een loon op Zijn arbeid. En dan wordt daardoor verstaan dat de mensheid van Christus, door overvloedige gaven in ziel en lichaam, zo veel deel heeft in de uitvoering van deze Middelaarsheerschappij als deszelfs eindigheid kan toelaten: "En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, jade dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een naam gegeven, welke boven alle naam is."

Door het woord rechterhand moet hier worden verstaan die luisterrijkste heerlijkheid van God, welke God in de hemel vertoont. En dus de vertoning van deze heerlijkheid niet overal tegenwoordig zijnde, moet hieruit volgen dat Christus deze in de hemel plaatselijk geniet, dat Hij is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen. En: "Dat wij hebben zodanige Hoge priester, Die gezeten is aan de rechterhand van de troon der Majesteit in de hemelen." Hieruit volgt ook niet, in het geval dat God alomtegenwoordig Zijn majesteit zou vertonen, dat daarom de mensheid van Christus alomtegenwoordig zou zijn. Net zo min als dat men zeggen kan dat een gebouw, in een straat of aan een weg staande, overal is waar die weg is of die straat heenloopt. De mensheid van Christus blijft dus bepaald en eindig, want anders zou het geen waarachtige mensheid zijn. Maar wij moeten het aldus verstaan, dat deze heerlijkheid alleen aan de Persoon van de Middelaar toekomt, en dat deze is onderscheiden van Zijn hemelvaart.

Christus is dus ten hemel gevaren tot dit doel, opdat Hij deze heerlijkheid zou in bezit nemen. Christus is eens ten hemel gevaren, en is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand van God. Ja, de engelen en de gelovigen varen ook ten hemel, maar alleen Christus zit ter rechterhand Gods: "Want tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan Mijn rechterhand totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten?"

En tenslotte wordt deze uitermate verheerlijking van Christus ons in het heilig Woord op zeer verscheiden wijze beschreven. Bijvoorbeeld:

- Door een zijn ter rechterhand Gods: "Die ook ter rechterhand Gods is." Om de duurzaamheid van deze heerlijkheid uit te drukken.

- Ook door een staan ter rechterhand Gods. Stéfanus zag Jezus staande ter rechterhand Gods, en dit doet ons zien de vaardigheid van Jezus tot hulp van Zijn volk en Zijn tegenwoordigheid in genade. Bijzonder is het ook een teken van Zijn werk van voorbidding als Priester, zoals dit afbeeldend oudtijds de priesters in het heilige stonden.

- En ook door een zitten ter rechterhand Gods: "Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen zittende ter rechterhand der kracht Gods." Dit drukt dan uit de dadelijke oefening van de Koninklijke en Richterlijke bediening van Jezus. Ook Zijn rust na Zijn voorgaande moeilijke arbeid: "Die ingegaan is in zijn rust, heeft zelf ook van zijn werken gerust, gelijk God van de Zijne." Ook wil dit ons te kennen geven de bestendigheid van Zijn Koninkrijk, dat dit in eeuwigheid zal bestaan.

- Dan wordt het eens gezegd in een lijdelijke zin: Door Zijn Vader verhoogd, gezet of geplaatst te zijn aan Zijn rechterhand: "Deze door de rechterhand Gods verhoogd zijnde." ; "Deze heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst." ; "Als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, en heeft Hem gezet tot Zijn rechterhand in de hemel." En: "Gij hebt Hem met eer en heerlijkheid gekroond, en hebt Hem gesteld over de werken Uwer handen."

- En dan wil het zeggen dat de Vader voldaan zijnde, nu ook uit kracht van Zijn rechtvaardigheid, volgens het verbond der verlossing, de beloofde heerlijkheid aan Zijn Zoon weder gaf: "Eis van Mij, en Ik zal U geven de heidenen tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting." En: "Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen - of onder velen - en Hij zal de machtigen als een roof delen, omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood." En ook: "Gij hebt gerechtigheid lief en haat goddeloosheid - Gij hebt al de delen van Uw bediening getrouw uitgevoerd Daarom heeft U, o God, Uw God gezalft met vreugdeolie, boven Uw medegenoten."

- En tenslotte wordt deze heerlijkheid in het heilig Woord ook aangeduid in een dadelijke zin, dat Christus is gezeten of is gaan zitten aan de rechterhand des Vaders: "De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel en is gezeten - of is gaan zitten - aan de rechterhand Gods." Alsook: "Dewelke, alzo Hij is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf teweeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen." En dan is dit om de Goddelijke macht en het recht van Christus uit te drukken, dat Hij uit kracht van Zijn verdiensten tot en op deze heerlijkheid heeft. Volgens Zacharia zou Hij het sieraad dragen. Velen menen hierdoor te moeten verstaan het aannemen van de Majesteit.

Sprekend van de aard van het zitten van Christus ter rechterhand Gods, bezien wij nu nader het begin en de duurzaamheid daarvan.

a. Wat betreft het begin, wanneer Christus is gaan zitten aan de rechterhand van Zijn Vader, dan moeten wij dit niet afleiden van de eeuwigheid, zoals de papisten dit willen naar aanleiding van Johannes: "En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." Want Christus spreekt in deze tekst alleen van Zijn Goddelijke heerlijkheid, welke voor een tijd zich in de vernederde menselijke natuur niet zo naar buiten vertoonde, en welke Hij nu in de betrekking als de Godmens van de Vader eiste.

b. Ook moeten wij het niet met de Luthersen afleiden van het begin van de menswording van Christus, waar de wijzen uit het oosten kwamen, vragende: "Waar is de geboren Koning der Joden? Want wij hebben gezien Zijn ster in het oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden". Want al heeft Christus toen de Goddelijke majesteit en het Koninkrijk gehad, evenwel was dit alles zeer bedekt en was Zijn heerlijkheid zeer verborgen achter Zijn nederheid, geringheid en dienstknechtelijke gestalte, gelijk achter een voorhangsel. Dit begin moeten wij echter eenvoudig afleiden van de hemelvaart van Christus, zoals deze als het begin van het verdiende loon op Christus' diepe vernedering in het heilig Woord voorkomt: "Moest de Christus niet deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan?"

En wat betreft de duurzaamheid van deze heerlijkheid, deze zal zijn tot in alle eeuwigheid. Dit blijkt uit de volgende teksten:

- "Die dit - te weten priester - niet naar de wet des vleselijken gebods is geworden, maar naar de kracht des onvergankelijken levens." En: "Maar Deze een slachtoffer voor de zonden geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand Gods."

- "Doch in de dagen van die koningen zal de God des hemels een Koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat Koninkrijk zal aan geen ander volk overgelaten worden. Het zal al die koninkrijken vermalen en teniet doen, maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan."

- Deze kracht ligt ook in het woord zitten, daar dit de bestendigheid van deze heerlijkheid uitdrukt. Dit blijkt ook uit Jesaja: "Want er zal een troon bevestigd worden in goedertierenheid, en op dezelve zal bestendig één zitten in de tent van David, één die oordeelt en het recht zoekt, en vaardig is ter gerechtigheid."

- Doch tegen deze eeuwigdurendheid wordt wel ingebracht: "Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten". Maar dit belet de eeuwigheid van de heerlijkheid van Christus niet, aangezien de vijanden eeuwig onder Zijn voeten zullen liggen. Ook geeft deze plaats meer te kennen dat er na de ten onderbrenging van de vijanden geen gevaar meer is om van de troon te worden afgestoten, hetwelk toch anders altijd de toeleg is van de vijanden en van de zonden. Tegen deze eeuwigdurendheid heeft ook het woord in 1 Korinthe geen kracht, dat als Christus zal teniet gedaan hebben alle heerschappijen, alle macht en kracht, Hij alsdan het Koninkrijk aan God en de Vader zal overgeven. En wanneer dan alle dingen Hem zullen onderworpen zijn, ook de Zoon Zelf onderworpen zal worden aan Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen. Doch wij antwoorden, dat Christus eeuwig ter rechterhand van God in Zijn heerlijkheid zal blijven, en als Koning zal heersen, doch niet op zulk een wijze als nu. Want nu heerst Hij alzo, dat Hij Zijn volk vergadert, bewaart, regeert, wetten beeft, en wraak oefent over Zijn en hun vijanden hier op de aarde. Maar alsdan zal Hij hen ten volle aan Zijn Vader in de hemel overleveren, gereinigd in Zijn bloed en volmaakt in Hem, als een gemeente zonder vlek en rimpel of iets dergelijks. En dat wel uit kracht van de eis des Vaders en Zijn belofte, gedaan in het verbond der verlossing. Christus heeft Zijn ambtsbediening op de aarde volbracht ten aanzien van het verdienen van de zaligheid, en voor deze voldoening heeft hij een volkomen kwitantie van Zijn Vader ontvangen. Nu is Hij aan de rechterhand van God om door Zijn ambten het werk van de toepassing der zaligheid te volvoeren. Maar als ook dit werk verricht en volvoerd zal zijn, zal Hij als het ware al de stukken overgeven, aangezien het werk zal zijn afgedaan. En dan zal Hij eeuwig, als het verheerlijkte Hoofd van Zijn volk, het Voorwerp van eeuwige prijs en verwondering zijn en blijven.

Zien wij nu nog hoe deze waarheid ons als zeker en onfeilbaar wordt bevestigd.

- Dit blijkt uit hetgeen wordt aangetekend door de evangelisten en de apostelen. En dit zegt ook Petrus: "Zo wete dan zekerlijk het ganse huis van Israël, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, Die gij gekruist hebt." En Paulus: "Dat Christus, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf teweeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit inde hoogste hemelen."

- Het blijkt ook uit de getuigenissen dergenen, die Jezus hebben gezien. Zoals Stefanus met lichamelijke ogen, die, vol zijnde des Heiligen Geestes, en de ogen naar de hemel houdende, de heerlijkheid Gods zag, en Jezus staande ter rechterhand Gods. En hij zeide: Ziet, ik zie de hemelen geopend, en de Zoon des mensen staande ter rechterhand Gods."

- En ook met de ogen des geloofs, zoals Paulus en zijn medegelovigen door deze verrekijker des geloofs Zijn heerlijkheid zagen en zien: "Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond." Gelijk ook in Hooglied de dochteren Sions vermaand worden om uit te gaan en om te aanschouwen de koning Salomo met de kroon. En het zien van deze heerlijkheid doet de gelovigen de dingen zoeken, welke boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods.

- Ook wordt de waarheid van het zitten van Christus aan de rechterhand Gods bevestigd door de gevolgen, welke deze heerlijkheid gehad heeft en nog hebben zal.

- Daar is dan de buitengewone uitstorting van de Heilige Geest, Welke Christus beloofd had: "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort. Zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft."

- Ook door de wonderbare voortzetting van het Evangelie en de uitbreiding van het Koninkrijk van Christus hier op de aarde, en dat wel door zulke geringe werktuigen: "En zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede en bevestigde het Woord door tekenen, die daarop volgden."

- Ook door de oefening van wraak over de vijanden van de kerk, na de hemelvaart van Christus.

- Over de Joden, in de verwoesting van hun stad, tempel en burgerstaat: "En na die twee-en-zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn; en een volk des vorsten, hetwelk komen zal, zal de stad en het heiligdom verderven, en zijn einde zal zijn met een overstromende vloed, en tot het einde toe zal er krijg zijn en vastelijk besloten verwoestingen. En Hij zal velen het verbond versterken één week; en in de helft der week zal Hij het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden, en over de gruwelijke vleugel zal een verwoester zijn, ook tot de voleinding toe, die vastelijk besloten zijnde, zal uitgestort worden over de verwoeste."
- En ook over de heidenen, die door onderlinge oorlogen zijn verwoest geworden, owel de Romeinen als de Grieken.
- Ook over de antichrist, in zijn eerste val, en welke achtervolgd zal worden met zijn laatste zinken als een molensteen in het hart der zee.
- Ook wordt de waarheid van deze heerlijkheid bevestigd door de wonderbare vergadering, regering en bewaring van de kerk in het midden van zo vele vijanden. En door de voortzetting van het werk Gods in de harten van Zijn volk, tegen de kracht van alle vijandschap en tegenstand in.
- En tenslotte zal het krachtig als een wezenlijk gevolg blijken op de jongste dag, als alle ogen, ook dergenen die Hem doorstoken hebben, Jezus zullen zien op de wolken des hemels, in de heerlijkheid Zijns Vaders, als Hij nederkomt. Wanneer Hij een iegelijk zal vergelden naar zijn doen, waarom ook Jezus Zelf bij Zijn zitten aan de rechterhand des Vaders Zijn komst op de wolken des hemels voegt. Aldus de waarheid van deze heerlijkheid van Christus gezien hebbend, staat ons nu nog te letten op de noodzakelijkheid van dezelve. Deze heerlijkheid was noodzakelijk ten aanzien van de voorzeggingen en voorbeelden, naar de eeuwige raad van God, die hun vervulling moesten bekomen.
- Want dit was voorzeggd: "De Heere heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank voeten." En deze woorden past Petrus toe op Christus). Ook in: "Want er zal een troon bevestigd worden in goedertierenheid, en op dezelve zal bestendig Eén zitten in de tent van David, Eén, Die oordeelt en het recht zoekt, en vaardig is ter gerechtigheid."
- Ook Jezus Zelf heeft het voorzeggd: "Ik zeg ulieden: Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods, en komende op de wolken des hemels." Dit was afgebeeld.
- Naar wij menen het duidelijkste door de koning Salomo in zijn heerlijkheid. Toen de koningin van het zuiden deze zag, was er geen geest meer in haar. Hierop wordt gezinspeeld in Hooglied: "Gaat uit en aanschouwt, gij dochteren Sions, de koning Salomo, met de kroon waarmede hem zijn moeder kroonde op de dag zijner bruiloft, en op de dag der vreugde zijns harten."
- Ook door Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester. De Heere beval aan Zacharia: "Neem zilver en goud, en maal, kronen, en zet ze op het hoofd van Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester." Deze Jozua was een hogepriester, ook een voorbeeld van Christus. Maar behalve de gouden plaat, die hij tot een kroon der heiligheid aan zijn voorhoofd had, met alle andere hogepriesters, wordt hier gelast nog een andere kroon te maken en deze op zijn hoofd te zetten, en wel met deze woorden: "Ziet, een Man, Wiens naam is Spruite, Die zal uit Zijn plaats spruiten, en Hij zal des Heeren tempel bouwen. En Hij zal het sieraad dragen, en Hij zal zitten en heersen op Zijn troon." Jozua wordt hier tot een voorbeeld gesteld, namelijk in zijn bijzondere kroning, met de uitlegging erbij. En ook nog daarin, dat hij priester en koning tegelijk was, hetwelk in niet één persoon in Israël tezamen werd aangetroffen, maar waarvan wij alleen het doorluchte voorbeeld vinden in Melchizédek, die koning van Salem was en tegelijk ook priester van de allerhoogste God.
- Ook was deze heerlijkheid afgebeeld in het nachtgezicht, dat aan Daniël werd getoond: "Verder zag ik in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Eén met de wolken des hemels, als eens mensen Zoon, en Hij kwam tot de Oude van dagen, en zij deden Hem voor Dezelve naderen. En Hem werd gegeven heerschappij en eer, en het koninkrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden." Ook in het gezicht van de profeet Jesaja: "In het jaar toen de koning Uzzia stierf, zo zag ik de Heere, zittende op een hoge en verheven troon, en Zijn zomen vervullende de tempel." Dit wordt op Christus toegepast: "Dit zeide Jesaja toen hij Zijn heerlijkheid zag en van Hem sprak."

Deze allerhoogste verheerlijking van Christus was noodzakelijk ten aanzien van de heerlijkheid en de eer van God de Vader en van God de Zoon.

1. De heerlijkheid van de gerechtigheid van God de Vader vorderde deze. Uit kracht van Zijn rechtvaardigheid en waarheid moest de Vader Zijn eeuwig geliefde Zoon, Welke de menselijke natuur had aangenomen en daarin ten volle had voldaan, de in het verbond der verlossing beloofde heerlijkheid geven.

De Vader had dit loon aan de Zoon beloofd: "Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien." Dit nu volbracht zijnde, kon het niet anders zijn of de Vader moest Zijn Zoon op het allerhoogst verheerlijken, Die zo lang als een verachte en niet geachte op de aarde had omgezworven, en al de delen van Zijn zending getrouw had uitgevoerd en volbracht, zowel aan de zijde des Vaders als aan de zijde van de zondaar. Daarom eist de Zoon deze ook, omdat de heerlijkheid van de Vader er van afhangt: "Opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt worde." En: "Opdat ook Uw Zoon U verheerlijke."

2. De heerlijkheid en de eer van Christus vorderen deze. Zijn allerdiepste vernedering vorderde zulk een allerhoogste en uitermate verhoging. Deze moest hierop volgen: "Moest niet de Christus deze dingen lijden en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan?" Ja, als een loon op Zijn arbeid kon deze heerlijkheid Hem niet ontgaan: "Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn; maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden. En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd - namelijk als loon op Zijn arbeid - en heeft Hem een naam gegeven, welke boven alle naam is." Dus hing er de eer van Christus aan, dat Hij voor het oog van al Zijn vijanden triomfeerde, en hen ten spijt de troon Zijns Vaders beklom. Daarom eiste Hij zulks in Zijn hogepriesterlijk gebed: "Vader, de ure is gekomen, verheerlijk Uw Zoon, opdat ook Uw Zoon U verheerlijke. Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. En nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was." Ja, uit die heerlijkheid moest Christus door Zijn ambten Zijn werk volvoeren in de kerk en in de harten van Zijn volk.

B. Zien wij dan nu nog de nuttigheid, welke in dit artikel voor een gelovige tot zijn vertroosting en bewaring ligt opgesloten (vraag 51). Dan moeten wij daarin letten op de vertroostende vrucht, gelijk de onderwijzer het uitdrukt: Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet.

1. Hier moeten wij er opletten, hoe deze uitstorting van de hemelse gaven door de Heilige Geest een vrucht is van het zitten van Christus aan de rechterhand Zijns Vaders. In de voorgaande zondagsafdeling is er over gesproken hoe de gelovigen de Heilige Geest deelachtig zijn tot een Tegenpand na het weggaan van Christus naar de hemel. Maar hier wordt aangewezen welke gaven des Heiligen Geestes zij hier uit kracht van Zijn zitten aan de rechterhand Zijns Vaders ontvangen. Dit waren extra-ordinaire gaven in het begin van het Nieuwe Testament, zoals profetie en de uitlegging daarvan, wonderwerken, allerlei talen: "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort." En dit was nodig tot voortplanting van het christendom.

2. Maar dit waren en zijn ook nu nog dagelijks de gewone gaven, die de Heere uitstort over Zijn knechten om in de kerk te dienen: "Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou. En Dezelfde heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars; tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van liet lichaam van Christus."

3. Ook de gewone gaven, die de Heere uitstort over elke gelovige, en welke behoren tot de vruchten des Heiligen Geestes, welke worden genoemd in Galaten: "Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid." Deze gaven hebben de gelovigen van het Nieuwe Testament in meerdere mate te wachten. Daarom spreekt de onderwijzer van een uitgieten, volgens de beloften: "Want Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen. En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken."

Zien wij nu, tot vertroosting van Zijn kerk en volk, hoe en op welke wijze Christus Zijn drie ambten van de hemel aan Zijn uitverkorenen toepast en bedient.

Ten eerste.

(1) Hij zendt als Profeet nog Zijn Geest tot verlichting. Hij opent nog de ogen van menigeen, dat deze zijn gevaarlijke staat van nature ziet. Hij onderwijst inwendig en houdt als die grote Leraar met macht Zijn oog op blinden, om hen te leiden in wegen, die zij niet geweten hebben. Dan ontdekt Hij aan Zijn volk de verborgenheden van het Evangelie, om op Zijn tijd de Vader aan hun ziel te verklaren, dat zij de weg van vrije genade, de Weg der verzoening en des verbonds vinden, en daarin door Hem worden geleid. Dat ook nu nog deze of gene tot God gebracht wordt, vindt zijn enige reden daarin, dat Christus aan de rechterhand van Zijn Vader is.

(2) Ja, nog geeft Hij aan Zijn knechten en volk alle wijsheid, licht, gaven en de leiding van Zijn hand en Geest, om daarmee in Zijn kerk te dienen.

(3) Hij leert hun ook wel eens als geestelijke profeten, dat zij de tekenen der tijden onderscheiden. Dat zij zien wat aan een volk in het algemeen te wachten staat, of ook een mens in het bijzonder.

(4) Dan leren zij wel eens te letten op de oordelen Gods over een land of over de goddelozen persoonlijk, en deze lessen na te volgen.

(5) Ja, Hij bevestigt nog wel eens hun woord met wonderwerken in genade. Want waarlijk, er is geen groter wonder dan dat een mens bekeerd wordt. En daar kan dan nog wel eens zo veelbij zijn, dat de goddelozen beven. Dat zij hun vijandschap niet uit durven laten, en nog wel eens, na heftige uitbarstingen tegen het werk van God en Zijn volk, schielijk verbroken worden: "En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden."

Ten tweede.

1. Hij is daar de grote Hoge priester over het huis Gods.

- Jezus, de grote Voorbidder, staat voor de troon ten goede van Zijn volk met Zijn verdiensten. En Hij eist op grond daarvan alles wat Zijn volk nodig heeft, en Hij wordt altijd verhoord. Hij zegt: "Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt." Hij bidt voor Zijn volk, opdat onder hun bestrijdingen en door hun ontrouw aan hun licht en aan de Heere hun geloof niet zal ophouden: "Simon, Simon, de satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe. Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. En gij, als gij eens bekeerd zult zijn, zo versterk uw broeders." Hij bidt, dat zij toch niet uit de staat der genade zullen vallen. En dat zulks niet kan zijn, vindt zijn oorzaak alleen in de voorbedding van Christus.

- Jezus denkt aan Zijn volk, ook als zij door geestelijke of lichamelijke tegenheden onderdrukt worden en daarbij te worstelen hebben met verbergingen van Gods aangezicht. Als hun geest door zwarigheden terneder gedrukt is, dat gaat Hem ook aan, in al hun benauwdheden is Hij benauwd.

- Ja, ook bidt Hij voor hen, dat zij voor zware zonden toch bewaard worden, waardoor zij een blaam zouden kunnen brengen over de zaak van God en zo ontrouw zouden zijn aan het geslacht van Gods volk. Ook dat zij niet te diep in zonden zullen vallen, en indien zij al diep gevallen zijn, dat zij er weder uit mogen opkomen. Dat zij de weg van verzoening en van vrije genade weder in het oog mogen krijgen, en dat zij als uit woestijnen en als uit de graven, ook dan als het aan hun zijde zo wanhopig is, weder mogen opkomen: "Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt." ; "Alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden." En: "Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, namelijk Jezus Christus, de Rechtvaardige." Ziet vrienden, de enige grond en oorzaak van dit alles is de voorbedding van Christus aan de rechterhand Zijns Vaders.

2. Maar als de grote Hoge priester zegent Hij ook Zijn uitverkoren volk.

- Hij is waarlijk het gezegende en zegenende Zaad van Abraham. Hij zegent Zijn volk met inwendige en uitwendige vrede, dat Zijn volk wel eens in een woonplaats des vredes woont, in wel verzekerde woningen, in stille, geruste plaatsen, ook dan als het daar buiten hagelt over de goddelozen.

- Hij gebiedt de zegen onder de middelen der genade, gevende dat daar metterdaad geschiedt hetgeen Hij wil. Daar spreekt Hij maar één woord, of Hij brengt het door de leraar gesprokene aan het hart van een onbekeerde. Dan is het: Leef, ja leef! Effatha, word geopend! Word ziende! Ik wil, word gereinigd! Lazarus, kom uit! O, de grootste vijand, dat machtige woord aan zijn hart krijgende, daar staat niets voor. Zulk één wordt bekeerd en omgewend, want op zulk een woord is er alles. Dan doet Hij wederhorigen bij Hem wonen. Ziet hier, vrienden, waar gij de bekering te zoeken hebt. En onder de middelen zijnde, tot Wie gij hebt op te zien en waarom gij hebt te zuchten.

3. En ten derde, als die verheerlijkte Koning zit Hij ver boven alle overheid, en macht en kracht en heerschappij. Daar is Hij tot blijdschap van Zijn volk boven het bereik van al Zijn vijanden.

- En Hij oefent Zijn heerschappij uit over de harten van Zijn volk, en maakt Zichzelf daarin Koning. Hij doet hen zichzelf aan Hem onderwerpen. Hij schrijft Zijn wet in hun hart. Hij bewaart hen in Zijn kracht, en Hij regeert hen en doet hun alles ten beste keren. Op Zijn tijd verlost Hij hen uit alle ongelegenheden. Ja, Jezus legt wel eens iets van Zijn heerlijkheid op Zijn volk, zodat zij op die tijd in de ogen der wereld schrikkelijk zijn, als slagorden met banieren.

- Daar leert Jezus als Profeet Zijn volk hoe zij met hun schulden, zonden en banden tot Hem als Hoge priester moeten komen, en ook hoe zij zich aan Hem als hun Koning moeten overgeven en onderwerpen.

- Hij leert hun onder Zijn banier de strijd aan te binden tegen hun vijanden. Hij leert hun vingers ten strijde, en hun handen ten oorlog in Jezus' naam en kracht.

Ja, ook oefent Hij als Koning wraak over Zijn en hun vijanden. Hoe menige vijand van Christus wordt ook nu nog door Zijn ijzeren scepter verpletterd. Zij worden verbroken als pottenbakkersvaten.

- Ook is Christus in bijzondere zin aan de rechterhand Zijns Vaders de enige Koning over en ten goede van Zijn kerk hier beneden: "Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, den berg Mijner heiligheid." Hij geeft aan Zijn knechten alleen een bedienende macht, het bestuur over Zijn kerk Zelf in handen houdende, niet willende dat vreemde heren over Zijn erfdeel heersen.

- Ja, als die verheerlijkte Koning geeft Hij ook overheden, met wereldlijke macht, om Zijn kerk te beschermen tegen de aanvallen van buiten. Aldus breidt Jezus Zijn Koninkrijk uit van de zee tot de zee, en van de rivieren tot aan de einden der aarde, en vergadert steeds meer tot degenen, die reeds vergaderd zijn.

- En tenslotte zal Hij Zijn rijk heerlijk uitbreiden in de laatste val van de antichrist en in de bekering van Joden en heidenen, wanneer de profetie vervuld wordt: "De aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken."

Sprekende van de nuttigheid, welke in dit artikel ligt opgesloten, zien wij ten laatste nog welk een bewarende kracht er voor de kerk in het algemeen, en voor elk gelovige in het bijzonder, voortvloeit uit het zitten van Christus aan de rechterhand Zijns Vaders. De onderwijzer zegt: Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart. Al zijn de vijanden van de kerk en van elk gelovige bijzonder dan veel en listig, en al hebben zij nog zulk een boze toeleg, zij zijn door Christus overwonnen: Zij zijn in Zijn macht en Hij bewaart Zijn kerk, zodat de poorten der hel haar niet overweldigen. Integendeel, Hij belooft aan Zijn volk en kerk een tijd, uit kracht van Zijn heerlijkheid, waarin hun vrede zal zijn als een rivier, en hun gerechtigheid als de golven der zee. En Psalm 72, dat de bergen de volken vrede zullen dragen, de heuvelen met gerechtigheid, en dat Hij nederdalen zal als een regen op het nagras, en als de druppelen die de aarde bevochtigen.. Ja nadrukkelijk wordt beloofd, dat de rechtvaardigen die tijd zal bloeien, en er zal een veelheid van vrede zijn totdat de maan niet meer zijn zal.

Toepassing

Daarom vrienden, ziet een troon bevestigd in goedertierenheid, waarop er Eén zit, en er bestendig op zit, Die vaardig is tot gerechtigheid. O, gingen de ogen van een ieder eens open en kwam men zo eens in het licht. Opdat gij mocht uitgaan en de Koning Salomo aanschouwen met de kroon, waarmede Zijn moeder Hem kroonde op de dag van Zijn bruiloft, op de dag van de vreugde Zijns harten. Gij, die overwint, hebt de kroon ook te wachten. U zal gegeven worden met Christus te zitten op Zijn troon, gelijk als Hij overwonnen heeft en gezeten is met Zijn Vader op Zijn troon! Zie, vrienden, Christus u voorgesteld zoals Hij de Toevlucht is voor een in en bij zichzelf verloren ziel. Hij wordt u voorgesteld als een Man, bij Wie verberging is tegen de wind van Gods toorn en oordelen, en tegen de vloed, als de schaduw van een zware rotssteen in het midden van een dorstig land. Zie de Waterfontein voor vermoeide en amechtige zielen, de Grondsteun van het gelovige volk, waar al de ogen dergenen, die licht in hun ellende hebben en die nood hebben, op zien. U voorgesteld als die Steen, waarop zeven ogen zijn, Welke de Heere der heirscharen heeft gemerkt en Welke God de Vader heeft verzegeld.

A. Vrienden, wat is het toch hoog en wonderbaar groot voor die zulks zien mogen, nog te leven onder de aanbidding van Christus. En wat is het toch onverantwoordelijk indien men daarmede niet werkzaam is, en men geen heerlijkheid ziet in Christus met betrekking tot zijn arme, verloren ziel. Ja, wat is het toch onverantwoordelijk om in het midden van al dat licht verloren te gaan, zijn ziel en lichaam te verliezen en met een leugen in zijn rechterhand te staan. Te menen dat men gemeenschap heeft aan Hem, en toch wel te weten - indien men maar naar binnen ziet - dat men meer heerlijkheid in de aarde, in de genieting der zonden, ja in het doen van zijn godsdienstplichten ziet, dan in Christus. En dan toch nog vast te houden aan zijn inbeelding, toch nog hoop te hebben, bij het sterven in de hemel aan te landen. En bij velen is dat zelfs nog een aller sterkste hoop. Maar voor zulk een ziel zal het zo verschrikkelijk zijn als zij vergaat. O vrienden, wat is het toch een zwaar werk om een mens te doen geloven dat hij Christus mist!

1. Mensen, die uw eigen blindheid nooit gezien of gevoeld hebt, kunt gij niet zien, dat gij geen deel aan Christus hebt? Gij, die met de Farizeeën niet geloven kunt dat gij zo blind zijt, waar Jezus hun zegt: "Och, dat gij wist dat gij blind waart." Gij gaat gerust en zorgeloos naar de hel, zonder ooit een zieke nacht over uw zonden te hebben gehad, of over de vraag waar gij nog ooit eens belanden zult. Een ander ziet het en schrikt voor uw einde, en gij ziet er niets van, en evenwel gelooft gij niet dat gij blind zijt.

O mensen, de ogen te openen in het verderf, dat zal verschrikkelijk zijn. Och, roept toch sterk tot God, dat Hij deze dood van u weg neme en dat gij aan deze zijde van het graf nog ontwaken mocht. dood van u weg neme en dat gij aan deze zijde van het graf nog ontwaken mocht.

2. Gij moest toch wel besluiten dat gij Christus mist, omdat gij nooit uw dwaasheid hebt gezien. En niemand zal ooit tot Christus komen dan Profeet, tenzij hij dwaas is in zichzelf en dus Hem nodig heeft, ja tenzij hij zijn dwaasheid ziet in het zoeken en achten van de dingen van de tijd boven Christus. Of zo hij al wat godsdienstiger is, die de dwaasheid van zijn eigen bouwen en werken aan zijn zaligheid inziet. O, als God hem licht geeft, dan ziet hij pas dat hij met al dat werken zijn verderf verhaast. Hebt u die dwaasheid van uw rusten op uw kerkgaan, bidden, eerlijkheid enz. nog nooit gezien? Dan zijt gij nog nooit tot deze Leraar gekomen Want wat zou u ook met Hem doen? Gij kunt het nog zo goed stellen buiten Hem.

3. Mocht gij hieruit zien dat gij Christus mist, dat gij nog nooit iets van uw zonden hebt gezien. De woorden zijn wel in uw mond bestorven dat gij zondige mensen zijt, en naar de letter kunt gij er wel veel van spreken, maar gij hebt nooit iets gezien van het atheïstische en goddeloze wat in elke zonde is, of het God ontterende en onbetamelijke er van. Nooit iets gezien van de zielverslindende kracht, welke is in de schuld en in de heerschappij van elke zonde. Hoe elke zonde het er op toelegt om uwziel te verderven en om u te verdoemen. En dan zijt gij niet recht bang voor uw zonden, evenmin als voor een wrede leeuw, die slechts op de muur is geschilderd. Mensen, wat zoudt gij dan met Christus als Priester doen? Niemand wordt van de schuld en de verdoemende kracht van de zonden door Christus vrijgemaakt, of hij heeft een hartelijke lust om van de macht en heerschappij der zonden en van zijn liefde tot dezelve te worden vrij gemaakt. Denkt er eens bedaard over na, zou Christus wel voor zulken zijn, die wel zin in Hem hebben als zij sterven, om door Hem van de verdoemenis te worden bevrijd, maar die er hier evenwel geen zin in hebben om met en voor Hem te leven? Wel, de Heere doe het u toch zien!

4. En eindelijk, mocht God u ook hieruit doen zien dat gij Christus mist, daar gij nooit van Heere en Koning zijt veranderd. Immers is een wandelen naar de wil der gedachten en des vleses daarvan aan bewijs. Paulus noemt het ook een wandelen naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, welke krachtig werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid. En een dienen van de wereld, alzo te leven dat men gevoelen kan dat het niet is naar Zijn wet, kan immers niet samengaan met Christus als Koning te erkennen. En als Jezus uw Koning was. dan zou ook dat een klaar bewijs er van zijn, dat gij Zijn onderdanen lief hebt en ten aller nauwste met hen verenigd zijt. Hebt gij lust om de toorn des Lams te ontvlieden? Want waarlijk, Hij is een Rotssteen der verberging voor Zijn volk, maar Hij is ook een Steen, Die zal verpletteren waar Hij op valt.

- O, gaat in uw eenzaamheid voor Hem op uw knieën, Die gij niet kent. Belijdt Hem uw blindheid, uw indrukkeloosheid. Erkent aan Hem dat gij van zonden hoort, en ze evenwel niet ziet, en dat gij het licht verbeurd hebt. Houdt in die weg aan, het mocht Zijn tijd eens worden om u in deze weg te onderwijzen.

- Verzoekt Hem, dat Hij als Profeet, van Wie gij hebt gehoord, Zijn hand toch aan u legge. O, mocht gij maar onder die hand en leiding komen, want dan zal Hij u wel verder brengen.

- Weest toch getrouw aan het licht dat u hebt. Dat u toch niet doet datgene, waarvan u weet dat het zonde is of waaraan u twijfelt. Gaat toch veel in de eenzaamheid, en legt u voor Hem neer, zo hard van hart en zo ellendig als gij zijt.

- Waakt er toch voor, als zondaars u aanlokken, dat gij daarin niet bewilligt. En als zij de vromen lasteren, doet daaraan toch niet mee.

- En tenslotte zucht toch, dat Jezus uw onmacht aan u ontdekke. Want dat is Gods werk. En dat gij Hem in het oog krijgen mocht, de Schoonste van alle mensenkinderen. Genade is op Zijn lippen uitgestort en Hij wil het ook doen. Och, dat u het eens mocht zien en overnemen.

B. En vrienden, die enigszins ontwaakt zijt of enige overreding of overtuigingen hebt, ziet toch Wie Hij is, waar gij wezen moet en waar gij gebracht moet worden. Zucht toch, dat gij niet rusten moogt voordat Christus u tot Zich gebracht heeft. Want buiten dit gaat gij met hoeveel werkzaamheden ook toch verloren. Roept toch sterk om rechte ontdekking of om vermeerdering daarvan. Want zonder deze zult u geen recht werk krijgen om onder de hand van die Leraar te komen. Zucht toch veel dat gij voor bedrog bewaard moogt blijven Want dat bedrieglijk en ondoorgrondelijk hart drukt Gods volk zo menigmaal. Zij weten dat een mens zo ver kan komen en toch genade missen.

Tot moedgeving van de oprechte zoekers moge nog het volgende dienen.

• Christus is door Zijn Vader tot deze drie ambten aangesteld om zulken te helpen; waarom zou Hij het dan niet doen?

Hij roept daarom: "Wie is slecht? Hij kere en zich herwaarts! En tot de verstandelozen zegt Hij: Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb."

- Hij is oneindig gewilliger om Zijn werk aan de aller ellendigste te doen, méér dan u ooit zijn kan, als u al gewillig zijt geworden. Als Hij niet gewillig was om u te helpen, waarom zou Hij u op de wereld Zijns aardrijks laten leven, en u in gezondheid onder de middelen der genade doen verkeren?

- Och, stelt Hem uw onverbreekbare banden, welke gij ziet en welke gij niet ziet, voor, en verzoekt uit uw onwaardigheid, zo gij maar kunt, dat Hij een straaltje van Zijn licht en liefde zende in uw harten. Want dat alleen zal uw banden kunnen breken en uw hart oprecht maken voor Hem, ja het doen smelten in liefde tot Hem vanwege uw zonden.

- En eindelijk, houdt u in Zijn weg. Houdt in deze lage weg van klagen en belijden uit uw toestand aan. Zoekt de gestalte van de Kanaänese vrouw. Vrienden, het is van ouds niet gehoord wat Hij doen wil aan degene, die zo op Hem wacht.

C. Volk van God, och dat u uit dit verhandelde mocht zien tot welk een heerlijke staat God u heeft verheven.

1. Al dit werk van eeuwigheid en in de tijd, in de uitvinding, beraming en uitvoering van die hoge weg, ja in de zending van dienaren om dit alles aan u te verkondigen, was om uwentwil.

2. Ja, wat heeft de Heere Jezus al aan u gedaan? Menigmaal de allerslechtste, de ongeschiktste, onkundigste, goddelooste in uw woonplaats, geslacht of huis, en daar is de eeuwige vrije genade op gevallen.

3. Aan zulk een volk heeft Christus de verborgenheden van Zijn Koninkrijk geopenbaard. Zulken heeft Hij geleerd hoe zij met hun zonden tot Hem als Priester moeten komen, en hoe zij de gehele Christus zouden aannemen, zo ellendig als zij waren, zich met al wat zij hadden aan Hem weer zouden overgeven. En terwijl anderen onderweg omkomen, heeft God u voor bedrog bewaard. Dat gij dan, volk van God, tot uzelf ook mocht inkeren en zien waar gij nu zijt. Vrienden, ik zal daar niet veel van zeggen, maar mocht u onder weinige woorden, die u wel kunt verstaan, gegeven worden veel te zien.

(1) Vroeger de wereld de rug toegekeerd en onvatbaar voor alle schijnschoon vanwege het zien van de heerlijkheid van Christus en door de bezetting van de liefde tot Hem. En hoe menigmaal deze eerste liefde verlaten, het één uit het oog, en het ander in oog en hart weer terug kregen.

(2) Vroeger nergens banger voor dan voor de zonde, en dat uit liefde tot Jezus. Dat was door de gemeenschapsoefening met Hem, waar licht van afdaalde. En hoe staat het nu in het stuk van door het verenigd geloof tot rechtvaardigmaking dagelijks in Hem te blijven tot verzoening en uitzuivering? Is de zonde nog wel zulk een verschrikkelijk ding?

(3) Vroeger de gehele Christus met Zijn kruis en alle wegen, niet één uitgezonderd, op Zijn kosten gekozen. En nu beroerd door de minste tegenheid en menigmaal ver verwijderd van het kruis op te nemen en achter Christus te dragen. O, wat een dodelijke verzwakking.

(4) Vroeger nooit verlegen op zware posten, want de toegang tot Christus was open als Raadgever in die gevallen. Het afhangen van Hem bij ogenblikken waren de ademhalingen der ziel, en nu als onder de doden, ja als die in de e1-aven liggen. Dat men nou zeggen: Er is geen hoop meer, zo lang al in het graf! O nee, Hij wil Zijn volk en Hij zal hen uit de graven ophalen. Hij zal wederbrengen uit Basan en uit de diepte der zee.

En eindelijk, volk van God, die de arbeid in Jezus' ziel hebt veroorzaakt, nog het volgende tot uw bestiering.

- Denkt veel daaraan, dat gij van alle eeuwigheid, zo eeuwig als God eeuwig is, uitverkoren zijt, en dat tot de eeuwige heerlijkheid. Ziet dan wat u in dit korte proeftijdje op aarde past en betaamt. Zo gij hier op uw doorreis met andere dingen u laat ophouden, als gij straks in de hemel komt en daar droefheid zou kunnen zijn, dan zoudt gij tot die droefheid ook een eeuwigheid nodig hebben. Maar God zal daar alle tranen afwissen. Zoekt toch opnieuw langs de weg van vernedering in Christus overgezet te worden. Opdat Hij weer als Profeet uw verstand bezitte, als Priester uw consciëntie besprengende en reinige, en als Koning u wil innemen. Denkt aan het gebed des Heeren.

- En ten laatste, dat die nog bewaard gebleven zijn en nog iets hebben van het inblijven in Christus, wakende en biddende gemaakt en bewaard mogen worden tegen de verzoeking van binnen en van buiten. O, zij hebben de beloften, zij zullen overwinnen en eens met Hem heersen als Koning op Zijn troon.

Amen.

DE WEDERKOMST VAN CHRISTUS TEN OORDEEL

II.

Letten wij nu nog op de vierde of laatste trap van de verhoging van Christus, namelijk Zijn wederkomst ten oordeel, welke in de artikelen des geloofs aldus omschreven wordt: Vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden (vraag 52).

Bezien wij hierin:

- A. Het karakter van de wederkomst van Christus ten oordeel, waarvan de vraag uitgaat; en
- B. De troost, welke in dit artikel voor de gelovige ligt opgesloten, zoals uit het antwoord blijkt.

A. Wat betreft het eerste letten wij dan weer op de waarheid derzelve, en wat door deze wederkomst van Christus ten oordeel niet en wat er wel door moet worden verstaan.

(1) Wij moeten er niet door verstaan het oordeel bij de dood des mensen. Dus wanneer deze sterft, dat hij dan zijn vonnis krijgende, verwezen wordt naar de hemel of naar de hel: "Het is de mens gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel."

(2) En ook niet uitsluitend en alleen het oordeel der verdoemenis, of de op de dood volgende straffen, hetwelk in het bijzonder het eeuwig oordeel genoemd wordt.

Wij moeten door de wederkomst van Christus ten oordeel verstaan het algemeen gericht, dat de verhoogde Middelaar Christus zal houden in Zijn tweede of laatste komst op de wolken des hemels, als Rechter over en voor het aanzien van de ganse aarde op de jongste dag.

Dit oordeel draagt verscheidene benamingen:

- zoals het toekomst oordeel;
- het oordeel van de grote dag;
- het oordeel: "De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelfde veroordelen. Want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona, en ziet: meer dan Jona is hier."

Hieruit ziet men dus dat dit oordeel staat tegenover alle tijdelijke, geestelijke en lichamelijke oordelen, die reeds voorbij zijn. Het zal een algemeen gericht zijn, terwijl hier op aarde de bijzondere gerichten Gods waren. Daarom moeten wij door deze wederkomst van Christus ten oordeel ook verstaan, dat deze behoort tot de staat van Zijn verhoging en een heerlijke trap van Zijn openbaring in heerlijkheid is. Dit blijkt ons uit de voorzegging van Jezus, waar de Heere Jezus Zijn heerlijke wederkomst samen noemt met Zijn zitten aan de rechterhand Zijns Vaders, zeggende: "Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods en komende op de wolken des hemels."

Zien wij nu nader hoe deze komst van Christus ten oordeel zal toegaan, aan de hand van Gods Woord.

1. Dan moeten wij daarbij acht geven op de Rechter, Welke daarin zeer heerlijk zal verschijnen. Algemeen gesproken zal dit zijn de Drie-enige God, niet één Persoon daarbij uitgesloten, Wiens wetenschap, wil, macht, vonnis enz. één is: "De Rechter der ganse aarde." Prediker: "Verblijd u, o jongeling, in uw jeugd, en laat uw hart u vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten en in de aanschouwing uwer ogen; maar weet dat God u om al deze dingen zal doen komen voor het gericht." ; "Want God zal ieders werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad." ; "Gij vergadert uzelf toorn als een schat, in de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods." ; "God, de Rechter over allen." En: "De rechtvaardige Rechter."

2. Maar in het bijzonder zal dit oordeel zichtbaar worden uitgevoerd door de Heere Jezus, als de Godmens, zodat Zijn beide naturen hierin op een heerlijke wijze zullen samenwerken: "De Vader oordeelt niemand (dat wil zeggen: niet zonder de Zoon en ook niet op zulk een zichtbare wijze), maar heeft al het oordeel aan de Zoon gegeven." ; "Daarom, dat Hij een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardiglijk oordelen zal door een Man, Die Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden heeft opgewekt." En: "Wanneer God de verborgen dingen zal oordelen door Jezus Christus." En hiermede is niet in strijd Johannes, waar Jezus zegt, dat Hij niet is gezonden en ook niet is gekomen om de wereld te oordelen of te veroordelen, maar om te behouden en zalig te maken, en gelijk Hij ook tot de zondares sprak. Want daar spreekt Jezus van Zijn eerste komst, namelijk in het vlees, en niet van Zijn tweede komst ten oordeel. Ook spreekt Christus daar van een oordelen in de tegenwoordige tijd en van een oordeel, dit leven betreffende. Christus zal zeer heerlijk verschijnen. Zeer heerlijk, ontzaggelijk en groot is Zijn verschijning op de berg Sinai geweest, toen Hij de wet gaf. Maar oneindig heerlijker en groter en ontzaggelijker zal Zijn verschijning zijn als Hij naar deze gegeven wet zal richten en oordelen.

1. Het spannen van deze vierschaar zal beginnen met een verschrikkelijke ontsteltenis in de hemel en op de aarde: "Wiens stem toen de aarde bewoog, maar nu heeft Hij verkondigd, zeggende: Noch eenmaal zal Ik bewegen niet alleen de aarde, maar ook de hemel."

2. Zijn heerlijkheid zal bestaan in de afstraling van Zijn Goddelijke, majestueuze luister in Zijn menselijke natuur, zodat de ganse aarde Zijn heerlijkheid zal zien. Dit wordt genoemd een komen in Zijn heerlijkheid en in de heerlijkheid Zijns Vaders. Ja, zo zal de Zoon des mensen komen in Zijn heerlijkheid, en dan zal Hij zitten op de troon Zijner heerlijkheid. Aller ogen zullen dit zien: "Gij zult zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods en komende op de wolken des hemels."

3. Dit heerlijk verschijnen van Christus wordt ons bevestigd: "De zon zal verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen, en dan zullen al de geslachten der aarde wenen, en zullen de Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid", enz.

4. Deze zal ook bestaan in de daarbij komende hoge en ontzaggelijke stem en bazuin Gods, welke deze toekomst zal vergezellen: "De Heere Zelf zal nederdalen van de hemel met een geroep, met de stem des archangels ." Hierdoor moeten wij verstaan de krachtdadigheid van Zijn bevel, waardoor de levenden zullen opmerken om te verschijnen, en waardoor Christus, als de ongeschapen Engel, als het Hoofd en de Prins der engelen, Zich zal vertonen, Wie alle engelen Gods moeten aanbidden. Voorts staat er: "En met de bazuin Gods." Hierdoor moeten wij verstaan de kracht van Christus, waardoor Hij de doden uit hun graven zal doen opkomen: "De ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen en zullen uitgaan." De woorden van deze bazuin zullen zijn: "Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet". Bij de verkondiging van de wet werd een sterk donderend geluid van een bazuin gehoord, waardoor de mensen sidderden en beefden. Bij de uitroeiing van Jericho klonken ook de bazuinen. Oudtijds werd het volk door bazuinen samengeroepen tot de feesten. Waarom zouden wij dan hier van de letter afwijken? Waarom zal er dan geen bazuin worden gehoord als er naar deze wet zal worden geoordeeld en als het Jericho van de ganse wereld ineen zal storten, en als alle inwoners der wereld tot het grote feest van blijdschap en droefheid zullen worden geroepen? Ziet dan hoe heerlijk dit zal zijn.

5. Zijn heerlijkheid zal ook bestaan in die heerlijke stoet van heilige engelen, die met Christus zullen nederkomen van de hemel: "Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden." En Paulus spreekt van de openbaring van de Heere Jezus van de hemel met de engelen Zijner kracht. O, hoe heerlijk zal dit zijn, als de Heere, Wie duizendmaal duizenden dienen en voor Wie tienduizend maal tienduizenden staan, van het hemels hof zal nederdalen, omringd door hemelse trawanten. Want het is waarheid wat Jezus zeide toen Hij in de hof was en Hij gevangen werd: "Meent gij, dat Ik Mijn Vader niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten?"

6. Ook zal deze bestaan in de heerlijkheid van de troon, die in de wolken zal worden gezet en waarop Christus als Rechter zal gaan zitten om te oordelen. Dit werd aan Daniël in een gezicht getoond: "Zijn troon was vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur, en het gericht zette zich." Hiervan zegt de Heere Jezus: "Dan zal Hij zitten op de troon Zijner heerlijkheid."

7. Hier moet nog worden opgemerkt hoe de heiligen en apostelen in deze heerlijkheid mede zullen zitten en mede zullen oordelen, naar Matthéüs alwaar de Heere Jezus zegt: "Voorwaar Ik zeg u, dat gij, die Mij gevolgd zijt in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon Zijner heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls." En: "En weet gij niet dat de heiligen de wereld oordelen zullen?" Doch dit oordelen zal niet zijn met macht en autoriteit, maar alleen als leden van Christus, die mede delen in de heerlijkheid en het werk van hun Hoofd. Zij keuren het oordeel van Christus goed, zoals blijkt uit Openbaring: "En ik hoorde een andere van het altaar zeggen: Ja Heere, Gij almachtige God! Uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig." En buiten dit alles worden de goddelozen reeds veroordeeld door het openbaar komen van de godzalige daden der rechtvaardigen en door hun godzalige tegenwoordigheid, zoals ook Noach de eerste wereld al veroordeeld heeft. Ziet dan vrienden, zo ontzaggelijk, aller heerlijkst en majestueus zal dit komen van deze grote Rechter zijn.

Maar geven wij nu acht op degenen, die voor dit oordeel gedagvaard zullen worden.

1. Daar zullen alle redelijke schepselen verschijnen. Daar zullen de gevallen engelen verschijnen: "Welken God in de hel geworpen hebbende, heeft overgegeven aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden." ; "God heeft ze tot het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder de duisternis bewaard." En Paulus zegt: "Weet gij niet dat wij de engelen oordelen zullen?" Door deze ketenen moeten wij verstaan de kracht van de vertoornde God, waardoor zij gekluisterd zijn, opdat zij de eeuwige straffen niet zullen kunnen ontgaan.

Alsmede de rampzalige noodzakelijkheid om kwaad te doen, die sterke liefde tot de leugen en de ongerechtigheid, en el uit een haat tegen God en de mensen. Dit weten deze boze geesten en daarom zijn zij in hun beschouwing net zo min atheïsten als de mensen dit kunnen zijn. Zij geloven ook dat er een God is, en zij sidderen. Deze schrik zit in hun consciëntie bij de minste openbaring van de toorn van God van de hemel. Hierdoor is hun klacht: "Jezus, Gij Zoon van God, wat hebben wij met U te doen? Zijt Gij hier gekomen om ons te pijnigen vóór de tijd?" Dat de goede engelen ook geoordeeld zullen worden, leert ons Gods Woord nergens. Want zij zijn reeds geoordeeld en in hun volmaakte en gelukzalige staat bevestigd. Zij worden in het heilig Woord alleen genoemd als de metgezellen en trawanten van de grote Rechter Christus. Daarom weten wij dit niet.

2. Daar zullen ook alle mensen verschijnen. Godzaligen en goddelozen, groten en kleinen, jongen en ouden, rijken en armen, een koning en een bedelaar, niemand uitgezonderd. Die een mens is, die zal geoordeeld worden. Dit blijkt uit: "Wij zullen allen voor de rechterstoel van Christus gesteld worden. Want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heere, voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal God belijden. Zo dan, een iegelijk van ons zal voor zichzelf Gode rekenschap geven." ; "Wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." ; "God zal de rechtvaardigen en de goddelozen oordelen." ; "En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God, en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken." En tenslotte blijkt het daaruit, dat de Heere wordt genoemd de Rechter der ganse aarde. O vrienden, al zullen zij in dat gericht niet bestaan, evenwel zullen de goddelozen daar verschijnen. De Godzaligen, al komen zij niet in de verdoemenis, zij zullen evenwel toch in dit oordeel verschijnen. Maar waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen?

Ten laatste hebben wij nu nog acht te geven op de daden van dit Goddelijk gericht.

(1) Hierin komt ons voor een dagvaarding voor de vierschaar van Christus, door de stem des Archangels en van de bazuin Gods, waartoe de dienst der engelen zal worden gebruikt. Dit blijkt uit: "Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het ene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve." Daarom wordt bij de toekomst van onze Heere Jezus Christus gevoegd: "en onze toevergadering tot Hem." ; "Wij moeten allen geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." De inhoud van dit geroep en groot geluid en van de stem Gods door de dienst der engelen zal zijn: "Staat op, gij doden, en komt ten oordeel! Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet!" Dan zullen alle geslachten der aarde aankomen en daar gesteld worden. Niemand zal enige uitvlucht kunnen maken of zich kunnen verschuilen, of ook dit oordeel Gods kunnen ontvluchten. De alwetende en almachtige God zal ons allen en alle inwoners der aarde doen verschijnen, en de engelen zullen hen voor de troon vergaderen: "Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des archangels, en met de bazuin Gods, nederdalen van de hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan; daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet, in de lucht; en alzo zullen wij altijd bij de Heere wezen." En: "De zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken."

(2) Daarop zal volgen een vaneen scheiding der verzamelden, een afscheiding voor eeuwig. Jezus zal de goeden voor eeuwig scheiden van de kwaden. Hij zal de schapen aan Zijn rechterhand, en de bokken aan Zijn linkerhand zetten: "Hij zal hen van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. En Hij zal de schapen tot Zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot Zijn linkerhand." En uit Matthéüs blijkt dat dit ook door de engelen zal geschieden: "De engelen zullen uitgaan, en de bozen uit het midden der rechtvaardigen afscheiden. Alzo zal het in de voleinding der eeuwen wezen." Vrienden, hier scheiden de goddelozen zichzelf van Gods volk, en zij willen met dat volk niet te doen hebben: "Dezen zijn het, die zichzelf afscheiden, natuurlijke mensen, de Geest niet hebbende." Maar daar, als het geween zal aanvangen, zal God hen voor eeuwig afscheiden! Daar zullen zij dat volk niet meer zien.

(3) Verder zal daar volgen het onderzoek der zaken, dat zeer nauwkeurig zal geschieden. Alle zonden van een ieder zullen daar openbaar worden gemaakt en in het licht gesteld. Daartoe zullen de boeken worden geopend. Dat er zulke boeken zijn: "Een vurige rivier vloeide en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tienduizend maal tienduizenden stonden voor Hem; het gericht zette zich, en de boeken werden geopend."

Vergeleken met Openbaring: "En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God, en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken." Wij kunnen deze boeken, naar het heilig Woord, tot vier bepalen.

- Ten eerste het boek van de eeuwige voorverordening ten leven, het boek des levens genaamd. Dat is het boek der verkiezing, en genaamd het boek des levens des Lams. Dat is het boek van het eeuwige vredesverdrag, door de Vader en de Zoon van eeuwigheid gemaakt, waarin als het ware de namen der uitverkorenen zijn opgetekend. Daarom zegt Jezus: "Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven."

- Ten tweede het boek van de wet en van het Evangelie. Dat wil zeggen het boek van de ingeschreven wet der natuur, het kennelijke Gods in het hart. Dus het boek der beschreven wet, hetwelk blijkt uit: "Zo velen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zo velen als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden." Alsmede het boek van het Evangelie. Paulus zegt: "God zal de verborgen dingen der mensen oordelen door Jezus Christus, naar mijn Evangelie." Deze laatsten zullen zwaarder oordeel hebben, omdat zij de wil des Heeren geweten hebben. Ja, het Evangelie zal zijn tot verzwaring van de zonden der onbekeerden, en tot verzwaring van hun verdoemenis: "Want het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden."

- Ten derde het boek van Gods voorzienigheid of alwetendheid, hetwelk zich tot de minste en meest verborgen zaken der mensen uitstrekt: "Uw oren hebben mijn ongevormde klomp gezien, en alle dingen waren in Uw boek geschreven; ten dage als ze geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was." ; "Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen, en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen." En: "Gij hebt mijn omzwerven geteld; gij legt mijn tranen in Uw fles; zijn ze niet in Uw register?" ; "Daar is een gedenboek voor Zijn aangezicht geschreven." En ten vierde ook het boek van des mensen eigen consciëntie, hetwelk met het boek van Gods voorzienigheid en alwetendheid zal overeenstemmen: "Als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten, hun consciëntie mede getuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende, of ook ontschuldigende." Daarom zegt Johannes: "Want indien ons hart ons veroordeelt, God is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen. Geliefden, indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid met God." Denkt eens in, vrienden, welke een verschrikkelijk boek dit zal zijn voor iemand, die onbekeerd sterft. Leidt dat hier nu eens uit af. Nu slaapt het geweten meest en de consciëntie is nu veeltijds verdoofd. Nu wordt het hart met andere dingen en vermaken bezet, en ook worden nu de zondige werken vergeten, omdat de memorie onvolmaakt en lek is. Maar alsdan zal er een volmaakt geheugen zijn, dat tegen de wil des mensen in alles weer zal te binnen brengen, en daarbij een aller levendigste en volkomen ontwaakte consciëntie, welke in het aangezicht vliegt en van binnen een veroordelend rechter is. O, deze zal de goddelozen al naar de hel verwijzen vóór het vonnis plechtig is uitgesproken. Ja, krijgt een goddeloos mens hiervan somtijds aan deze zijde van de eeuwigheid al iets, zodat hij troost zoekt in de dood, wat zal het dan daar wel te zeggen zijn?

Uit deze boeken zullen al de zonden der mensen openbaar in het oordeel Gods komen en in het licht worden gesteld.

(1) Namelijk de erfzonde, zowel de toegerekende schuld van Adam, als de vuile voortzetting van alle kwaad in de voortteling, waardoor kinderen menigmaal in dezelfde soort van zondige daden als hun vaders hebben gewandeld, waarover de Heere bezoeking wil doen tot in het derde en vierde lid.

(2) De zonden van nalatigheid, zoals daar zijn: in zijn tijd God niet gezocht te hebben, zijn knieën niet te hebben gebogen voor Hem, noch gebeden te hebben om Zijn Geest, om licht in zijn bedrieglijk hart, om bekeerd te worden en om ontdekking van de weg der verzoening. Dat men van het tijdelijk beroep geen tijd heeft afgenomen ter afzondering, dat de zaken van eeuwig belang niet het zwaarst hebben gewogen. Dat men onder het voorwendsel van geen tijd dat groot gewicht verzuimd heeft, terwijl men tijd gehad heeft om ziek te zijn en om te sterven. O, dan zal een mens zien dat het niet aan de tijd, maar aan de wil ontbroken heeft, zoals Jezus zegt: "Gij wilt tot Mij niet komen opdat gij het leven zoudt hebben."

- En daarbij dan het verzuim van de middelen der genade. O vrienden, elke predikatie en catechisatie, ja elk luiden van de klokken, waardoor men geroepen werd, en dat men in de wind geslagen en verwaarloosd of niet wel gebruikt heeft, het zal alles in het oordeel Gods tegen de mens opstaan en hem veroordelen. O, hoe zwaar zal dat vallen, te gedenken dat de opening van Gods woorden door Gods knechten licht had kunnen geven en de slechten verstandig gemaakt. Dan te zien de waarheid en de kracht van het woord van Jezus: "Ik heb u willen en zoeken te vergaderen, maar gij hebt niet gewild."

- En doet hier dan nog eens bij dat men de dierbare waarheden, welke God aan de mens gegeven heeft, niet heeft onderzocht, of dit slechts heeft gedaan als iets bijkomstigs. Dat men de Bijbel weinig of niet gelezen heeft, of niet wel gelezen, waardoor men wijs had kunnen worden tot zaligheid.

- Nog eens, de onttrekking van het hart aan Christus. O, dat is een nalatigheid, want hoe menigmaal hebben Gods knechten en God in Zijn Woord het hart voor Christus opgeëist, en dat men het niet wilde geven. Men wilde andere dingen liever vast houden. En dan zal daar geen verschoning kunnen zijn vanwege de onmacht, want de Heere zal zeggen: Wel, was er dan bij Mij geen macht te krijgen?

- En doet hier dan nog die nalatigheid bij, welke Jezus noemt: "Want ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt, en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht."

(3) Ook al de zonden van bedrijf, niet één uitgezonderd. Alle zondige daden, woorden en gedachten. Alle zonden tegen God en tegen onszelf, tegen onze naasten. Alle zonden tegen inwendig licht, tegen inwendige afrading van de consciëntie, tegen de kloppingen en overtuigingen van de Geest. Ja alle verborgen zonden, die niemand weet dan God en des mensen eigen hart. O vrienden, die alle zullen staan in het licht van Gods aangezicht.

Van elk nu maar een enkel woord.

- Daar zijn al de zondige daden en werken, waarbij wij de grovere tegen de letter van de wet, als hoererij, dronkenschap enz. maar niet zullen noemen.

- Neemt maar het gebruik van de schone vermogens van de kostelijke ziel, en van al de leden van het lichaam. Wat met ieder lid van hetzelfde is gedaan, dus wat men deed met zijn ogen, oren, tong, handen, voeten enz. Hoe men aan zijn goed gekomen is en wat men er mede gedaan heeft. Of men daarmee in huissieraden, kleding en lekker leven God getergd heeft: "Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, hetzij kwaad." En: "Welke een iegelijk vergelden zal naar Zijn werken."

- Daar zijn al de zondige woorden. Jezus zegt: "Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelfde zullen rekenschap geven in de dag des oordeels. Want uit uw woorden zult gij geoordeeld worden." O, wat brengt de tong al voort! Jakobus noemt de tong "een vuur, een wereld van ongerechtigheid, dat het rad onzer geboorte ontsteekt en ontstoken wordt van de hel. Een onbedwingelijk kwaad, vol van dodelijk venijn. Door haar loven wij God en de Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn. Uit dezelfde mond komt voort zegening en vervloeking. Dit moet, broeders, alzo niet geschieden." Daarom schrijft de apostel Judas met nadruk dat de Heere komen zal: "Om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben."

- Daar zijn al de zondige gedachten, boze lusten, bewegingen der zonden en begeerlijkheden. O, wat gaat er al om in het hart! Wat zijn daar een inwendige daden, welk een vermaak in ijdele en onreine gedachten. Paulus zegt: "In de dag, wanneer God de verborgen dingen der mensen zal oordelen door Jezus Christus, naar mijn Evangelie." ; "Zo dan, oordeelt niets vóór de tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, Welke ook in het licht zal brengen hetgeen in het duister verborgen is, en openbaren de raadslagen des harten; en alsdan zal een iegelijk lof hebben voor God."

- En dan is daar ook de tijd. Hoe lang men onder Gods lankmoedigheid heeft geleefd; wat men ieder jaar, iedere maand, iedere week, iedere dag, ieder uur, ja ieder ogenblik gedaan heeft. En dan wel bijzonder het verachten van Gods lankmoedigheid en het door zijn daden verwerpen van Christus en het vertreden van het Evangelie des vredes: "En denkt gij dit, o mens, die oordeelt degenen, die zulke dingen doen, en dezelve doet, dat gij liet oordeel Gods zult ontvlieden? Of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt? Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart vergadert gij uzelf toorn als een schat, in de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods."

Ook moeten wij nog zien of de zonden der godzaligen in het oordeel openbaar zullen worden.

Wij zeggen alleen: ze zullen niet geopenbaard worden als onverzoend, en dus zal het tot vergroting van hun verheerlijking kunnen dienen, dat zij, zó zondig, goddeloos en onrein in zichzelf, in hun Borg daar zullen staan en door Hem aan Zijn Vader voorgesteld zullen worden, heilig en onberispelijk, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks. Dat in Matthéüs geen gewag gemaakt wordt van de boze werken der Godzaligen, zal hieruit voortkomen dat daar alleen schijnen genoemd te worden die werken, waarop het vonnis volgt. En ten opzichte van de Godzaligen zijn dit uitsluitend de vruchten van hun geloof, en in Christus gerekend, hebben hun goede daden gewicht en hebben zij dus het recht om in te gaan in het Koninkrijk der hemelen.

Hierop zal dan volgen de rechterlijke uitspraak van het vonnis. Dit zal een vrijsprekend vonnis zijn voor de Godzaligen, en een verdoemend vonnis voor de goddelozen.

- Het vrijsprekend vonnis over de Godzaligen zal eerst worden uitgesproken, en wel naar de hoedanigheden en de mate van hun genaden en werken. Hieruit blijkt ons ook, dat er trappen in de heerlijkheid zullen zijn. En dit vonnis zal alleen genadig zijn omdat het wordt uitgesproken naar het Evangelie. De woorden van dit vonnis vinden wij in: "Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechterhand zijn: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld." En dat eerst dit vonnis over de Godzaligen zal worden uitgesproken, zal zeer tot smart en kwelling voor de goddelozen zijn.

- En daarna zal het verdoemende vonnis over de goddelozen worden uitgesproken, ook mede naar de maat van hun ongerechtigheden, of naar de nauwkeurige eis van de gerechtigheid der wet: "Want zo velen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zo velen als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden." Waaruit ons mede blijkt, dat er trappen in de verdoemenis zijn zullen. Dit vonnis zal zeer gestreng zijn en voortkomen uit de volmaaktheid van Gods rechtvaardigheid, want in de verheerlijking van deze deugden zal de Koning zeggen tot degenen, die aan Zijn linkerhand zijn: "Gaaf weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is."

En tenslotte zal op deze gerechtelijke uitspraak ook terstond de uitvoering van het vonnis volgen.

- En deze zal beginnen bij de goddelozen: "En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven." Dit onderscheid zal oneindig zijn. Voor eeuwig zullen de goddelozen van voor Gods aangezicht worden weggestornd naar de hel, in het eeuwige vuur bij de duivelen, waar zij dag en nacht zullen worden gepijnigd en waar de rook van hun pijniging zal opgaan tot in alle eeuwigheid.

- Maar de rechtvaardige zal zich verblijden als hij de wraak aanschouwt, en deze zal ingaan in de storeloze vrede en onuitsprekelijke vreugde, in het volmaakt kennen, beminnen en genieten van het Drie-enig volzalige Wezen. Ja, en dit zal beide eeuwig duren, de één zonder hoop op de minste verademing, verpozing op verzachting, en de ander zonder de minste vrees ooit iets van deze heerlijke genieting te zullen verliezen: "Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven de Naam Mijns Gods, en de naam der stad Mijns Gods." Ja, er zal voor Gods gunstgenoten verzadiging der vreugde zijn bij Gods aangezicht, en liefelikheden aan Zijn rechterhand, eeuwiglijk en altoos.

Bezien wij nu nog in het kort:

1. Enige omstandigheden van plaats, waar dit oordeel zal worden gehouden;
2. van tijd, wanneer die dag zal komen en hoe lang deze zal duren;
3. van de hoedanigheden van deze heerlijke dag;
4. en ook van gevolg, en zulks dan ten opzichte van deze aarde.

1. Wat betreft de plaats, deze zal niet zijn het dal van Josafat, zoals sommige papisten durven beweren, daartoe bijbrengende: "Dan zal Ik alle heidenen vergaderen en zal ze afvoeren in het dal van Josafat; en Ik zal met hen aldaar richten. De heidenen zullen zich opmaken en optrekken naar het dal van Josafat; maar aldaar zal Ik zitten om te richten alle heidenen van rondom." Doch in dit hoofdstuk wordt niet gesproken van het algemeen oordeel, maar van een bijzonder oordeel over de heidenen, in de vorm van een oorlog. De Bijbel leert ons dat dit oordeel in de lucht zal worden gehouden, op de wolken. Doch dat het gehouden zal worden op enige plaats ter aarde, leert Gods Woord ons nergens. Wij lezen: "Wij zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet gevoerd in de lucht." En: "Zij zullen de Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels." En zulks opdat de gehele wereld Hem zal kunnen zien: "Hij komt met de wolken, en alle oog zal Hem zien." De wolken zijn meermalen in de Schrift een zinnebeeld van de Koninklijke troon en van Gods wagen: "Die van de wolken Zijn wagen maakt, Die op de vleugelen des winds wandelt." De Zoon van God is meerdere malen neergekomen op een wolk. Namelijk ook toen Hij de wet verkondigde. Hij is ook met een wolk opgevaren naar de hemel, en toen is door de twee engelen voorzegd, dat Hij alzo, dus met de wolken, zou wederkomen.

2. Wat betreft de tijd, wanneer deze dag komen zal en hoe lang deze zal duren, het volgende. Wanneer deze dag zal komen, zulks heeft de Heere verborgen. Ook heeft Hij niet gewild, dat dit zou worden onderzocht: "Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, welke de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft." ; "Maar van die dag en die ure weet niemand, noch de engelen, die in de hemelen zijn, noch de Zoon, dan de Vader."

"Gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op de ganse aardbodem gezeten zijn." Daarom vermaant de Heere Jezus: "Zo waakt, want gij weet de dag niet, noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal." Gods Woord leert ons echter wel, dat er een zekere tijd is: "God heeft een dag gesteld, op welke Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen." Deze wordt met nadruk genoemd de dag des toorns en de laatste dag. Preciezer nog zegt Petrus het: "Het einde aller dingen is nabij." Er zijn dus tekenen, die er aan moeten voorafgaan, en zaken, die moeten zijn vervuld. Dit leert de Bijbel ons: "En er zullen tekenen zijn in de zon en maan en sterren, en op de aarde benauwdheid der volken met twijfelmoedigheid, als de zee en watergolven groot geluid zullen geven; en de mensen het hart zal bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En alsdan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid." Paulus zegt: "Die dag komt niet, tenzij eerst de afval zal gekomen zijn, en dat zal geopenbaard zijn de mens der zonde, de zoon des verderfs." En daarbij komt ook nog de uitroeiing van de antichrist in zijn tweede en laatste val, als de hoer van Babel neergeworpen zal worden en zinken zal als een molensteen in het hart der zee. Ook zal aan die dag voorafgaan de bekering van Joden en heidenen, alwaar een heerlijke staat voor de kerk uit zal voortkomen. En waarop dan zal volgen een opstand tegen de kerk van verschrikkelijke vijanden, welke de Bijbel noemt onder de naam van Gog en Magog. En tenslotte leert ons het Woord, dat het, als Christus zal komen, een zeer zorgeloze tijd zal zijn, evenals ten tijde van de eerste wereld: "Zij gaven en namen ten huwelijk, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam, alzo zal het zijn in de toekomst van de Zoon des mensen." Daarom staat er: "Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?"

Maar hoe lang deze dag zal duren, is onbekend. Echter is uit alles wel af te leiden dat het niet slechts enkele uren zijn zullen, of een dag zoals sommigen zich verbeelden. Want er zal geen haast zijn, het zal op geen duizend jaren aankomen, of die dag wat langer of korter zal duren. Ook zal Gods volk dan reeds in de blijde heerlijkheid zijn, en eeuwige en ondragelijke smarten, benauwdheden en verschrikkingen zullen de goddelozen telkens aangrijpen, zodat zij zullen wensen verstoken te mogen zijn van de tegenwoordigheid van Christus: "Dan zullen zij zeggen tot de bergen en tot de steenrotsen: valt op ons, en verbergt ons van het aangezicht Desgenen, Die op de hoon zit, en van de toorn des Lams. Want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?"

3. En wat betreft de hoedanigheden van deze dag, uit dit alles kan wel worden afgeleid, dat het een ontzaggelijke, vreselijke en verschrikkelijke dag van oordeel zijn zal voor de goddelozen, als zij onverwacht het voor hen verschrikkelijke teken van de Zoon des mensen zullen zien, en dat alle geslachten der aarde zullen huilen, zonder tranen, met een hels gehuil en over Hem rouw bedrijven. En dat te meer dewijl er geen herroeping van het vonnis zal plaats hebben. Doch het zal een heerlijke en blijde, aangename morgenstond zijn voor de

Godzaligen. Dan breekt hun dageraad, ja hun volle dag aan. Nadrukkelijk is dit onderscheid te zien: "Want ziet, die dag komt, brandende als een oven; dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heere der heirscharen, Die hun noch wortel, noch tak laten zal. Ulieden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen; en gij zult uitgaan en toenemen als mestkalveren."

4. En ten laatste, wat betreft het gevolg ten opzichte van de voleinding der wereld, deze zal vergaan. Dit lezen wij: "Gij hebt voormaals de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen. Die zullen vergaan, maar gij zult staande blijven, en zij allen zullen als een kleed verouden. Gij zult ze veranderen als een gewaad, en zij zullen veranderd zijn." Ja, zij zullen door vuur vergaan: "Zij worden ten vure bewaard tegen de dag des oordeels en der verderving der goddeloze mensen. In welke de hemelen met een gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden. In welke dag de hemelen, door vuur ontstoken zijnde, zullen vergaan, en de elementen brandende zullen versmelten." Doch het Woord is er vol van, dat hierdoor geen vernietiging moet verstaan worden, maar een zuiverende verandering. Want alle vergaan is nog geen vernietiging, zoals blijkt uit het vergaan van de eerste wereld. En waar ook van een mens gezegd wordt dat hij vergaat als hij omkomt, al wordt zijn lichaam niet vernietigd, dan is er grond voldoende dat de genoemde tekst niet bedoelt, dat de aarde zal worden vernietigd. En daarbij komt nog: "Welke de hemelen moeten ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen." ; "Want het schepsel als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods. Want het schepsel is de ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het de ijdelheid onderworpen heeft; op hoop, dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.

Want wij weten dat het ganse schepsel tezamen zucht, en tezamen als in barensood is tot nu toe. En niet alleen dit, maar ook wij zelf, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelf, zeg ik, zuchten in onszelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams".

Bezien wij nu tenslotte nog in het kort de zekerheid van deze waarheid, dat er zulk een oordeel aanstaande is.

- Uit Gods Woord hebben wij het reeds overtuigend bewezen.
- En ook uit de rede is het wel enigszins op te maken, hoewel het daaruit niet zo recht geweten kan worden als uit de Heilige Schrift. In de consciëntie van elk mens zijn echter beschuldigende of ontschuldigende gedachten. In de consciëntie is een indruk, dat er een God is, Die een rechtvaardig Rechter is, zoals zelfs de barbaren zeiden.
- Het is enigszins in de natuur uitgedrukt, dat het de goeden wel, en de kwaden kwalijk gaan zal. Waaruit ook enigszins de waarheid blijkt dat het dan zo zal zijn, dat er eens een rechtvaardig gericht zal plaats hebben, aangezien dit in het leven niet altijd geschiedt, maar de vromen daarin wel eens de meeste verdrukkingen hebben. Dit getuigt de consciëntie, welke reeds de vierschaar is van binnen. Nu staat ons nog in het kort te bezien de noodzakelijkheid van deze komst van Christus ten oordeel.
 - Deze is noodzakelijk ten opzichte van de voorzegging door Henoeh, welke door de apostel Judas wordt aangehaald: "Van deze heeft ook Henoeh, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen; om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben."
 - Het gezicht van Daniël heeft het ook voorspeld. Ja, er zijn onderscheidene voorzeggingen, welke aan Christus het richten en oordelen toekennen.
 - Ook wordt beloofd, dat Hij zal komen, Die daartoe het recht heeft en aan Wie het oordeel toekomt.
 - Ook is het aan Johannes in een gezicht geopenbaard: "Ziet, Hij komt met de wolken, en alle oog zal Hem zien, ook degenen, die Hem doorstoken hebben." En: "Ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend. En een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken."
 - De komst van Christus ten oordeel is noodzakelijk ten opzichte van Gods rechtvaardigheid en waarheid. Het is het loon op Zijn arbeid, dat Hij Zelf zal Rechter zijn en oordelen. Daarom lezen wij: "En heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is." Want omdat Hij Zichzelf vernietigd heeft, en in Zijn menselijke natuur gehoorzaam is geweest tot de dood des kruises, om de arbeid Zijner ziel, en omdat Hij Zijn ziel heeft uitgestort in de dood, moet het welbehagen des Heeren door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan, en zal Hij de machtigen als een roof delen.

B. Wat betreft de troost, welke in dit artikel voor een gelovige ligt opgesloten. Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden? Welke in het antwoord wordt genoemd: Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde... Wij moeten nog in het kort letten op deze grote troost, welke voor de gelovigen is te verkrijgen uit dit artikel, temidden van al hun droefenissen, vervolgingen en wederwaardigheden. Als Gods volk recht gesteld is, kan het deze heerlijke dag als een dag van verkoeling aanmerken, als een dag van verlossing en als een dag van kroning. Zij hebben grond om zich te verblijden, dat zij dan boven het bereik van zonden, verzoeking en vijanden zullen zijn. Het is nu wel de dag der goddelozen, maar het zal dan hun dag worden. O kinderen van God, verblijdt u reeds in de hoop, zijt geduldig in de verdrukkingen, en volhardt in de gebeden. Het is waar, vele zijn de tegenspoeden, de droefenissen en de verdrukkingen, maar hoort eens wat de Heere Jezus Zelf zegt: "Als nu al deze dingen, - namelijk de tekenen der tijden:

- beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is." Het past Gods volk naar die dag te verlangen en te haasten. Het is toch alles heerlijkheid en winst, wat hun boven het hoofd hangt: "Dewijl dan deze dingen voorbijgaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heilige wandel en godzaligheid, verwachtende en haastende tot de toekomst van de dag Gods."

Letten wij nu nog op de redenen, en welke gronden de Catechismus tot hun bemoediging en troost opgeeft. Deze zijn drieërlei

- Ten eerste ten aanzien van de Persoon, Die ten oordeel zal komen. De onderwijzer zegt: Even Dezelfde, Die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, dat ik Die tot een Rechter uit de hemel verwacht. Dit is een grote troostgrond, dat hun Rechter, Welke zij verwachten, tevens hun Verlosser, hun Hoofd, hun Heere, hun Man en hun Bloedbruidegom is, met Wie zij op het aller nauwst verenigd zijn.

Welke zij liefhebben, ja wiens verschijning zij in hun ziel en in alle bijzondere oordelen en ook in het algemeen oordeel liefhebben en verwachten. Dit bevestigt Paulus: "Verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van de grote God en Zaligmaker, Jezus Christus; Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken."

- Ten tweede ten aanzien van de verdelging van hun en Zijn vijanden. De onderwijzer zegt: Die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen zal. Dit is hier voor de Godzaligen een buitengewone troostgrond, doch het is er verre vandaan, dat zij de eeuwige ondergang van hun onderdrukkers zouden zoeken of begeren. Maar als er geen bekeren aan is, daar toch God zeker in de onderdrukking van Zijn volk gelasterd wordt, en als deze hun dag der wraak, der vergelding en der verwoesting daar zal zijn, welke komen moet en zal tot heerlijkheid van Gods rechtvaardigheid, dan is dit hun troost, dat zij er van verlost zullen worden. Het is: "recht bij God verdrukkingen te vergelden degenen, die u verdrukken." Ziel derhalve tot uw troost het recht des Heeren. Uw vijanden zult gij dan in der eeuwigheid niet meer zien, noch de verdrukkers, noch duivel, noch dood, noch hel. Al wat hier voor u is als de dood en de hel, zal geworpen worden in de poel des vuurs, daarom kan de rechtvaardige zich in beginsel reeds verblijden.

- Ten derde ten opzichte van uzelf en de heerlijke kroon, welke gij tot uw eeuwige vertroosting te wachten hebt. De onderwijzer zegt: Maar die Mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal. Dit is de grootste troost en zaligheid voor Gods volk temidden van hun droefenissen en wederwaardigheden. Jezus heeft het hun beloofd: "En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben." Is het hier reeds heerlijk en verkwikkend, temidden van de tegenheden een straaltje van Jezus' gunstig oog in het hart te gevoelen, wat zal het dan wel zijn, als zij van het lichaam der zonde ontkleed zullen worden? Ja, als zij met ziel en lichaam opgewekt tot de zalige onsterfelijkheid, opgenomen zullen worden tot hun Hoofd Christus in de heerlijkheid, om Hem eeuwig zonder zonden lief te hebben en te dienen, en Hem eeuwig prijs en heerlijkheid toe te brengen: "Daarna zullen wij tezamen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet gevoerd in de lucht, en alzo zullen wij altijd bij de Heere wezen." Zie, welk een troostgrond! De apostel zegt: "Zo dan, vertroost elkander met deze woorden."

Toepassing

Ziedaar, vrienden, gesproken van die grote en doorluchte dag, waar wij allen, en alle inwoners der aarde belang bij hebben, en welke niemand onzer zal ontvlieden. O, wij zullen allen voor deze rechterstoel van Christus geopenbaard worden. Ja vrienden, de Heere zal snellijk komen, schielijk, onverwachts en onvoorziens, als een dief in de nacht. Er kwam te middernacht, als een mens het diepst slaapt en het meest zorgeloos terneder ligt, een geroep: "Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet."

A. Mensen, die nu zo gerust terneer zit, staat mij toe dat ik u eens iets vraag.

1. Is het niet hoog tijd, ja meer dan tijd, dat gij uw ogen open doet, om de zaken van eeuwig belang naar waarde te schatten, om recht te geloven dat gij met een heilig en rechtvaardig God te doen zult hebben, Wiens oordeel naar waarheid zijn zal, opdat gij bekommerd wordt en aan het roepen geraakt?
2. Is het niet beter om hier deze Rechter toe te vallen, neergeworpen in de schuld, dan in die dag troost te zullen zoeken bij de dood, en de bergen en steenrotsen te hulp te roepen om verpletterd te mogen worden, en dit niet te zullen vinden? Vrienden, oordeelt hierin toch met een rechtmatig oordeel.
3. Zijn de meesten onzer mogelijk niet reeds ver over de helft van hun leeftijd, en nadert dus de dag des Heeren niet met rasse schreden? Petrus zegt: "De dag des Heeren is nabij." Vrienden, gelooft gij wel dat dit waar is? En zegt daarop nu geen ja tot uzelf, voordat u het innerlijk eens hebt gezien of het wel waar is dat u het gelooft. Dit nauwkeurig beziende, zult u moeten zeggen dat u het niet gelooft.
4. En tenslotte, mensen, die zo veel uitgestrekte begeerten hebt om de toekomstige dingen te weten, en die meent het goed voor te hebben en zorgvuldig te zijn voor de oude dag, en met het vergaderen van schatten voor uw kinderen, als het waar is dat u gelooft dat deze algemene en ontzettende dag des oordeels aanstaande is, waarom zorgt u dan ook niet een stapje verder dan totdat gij de adem uitblaast? Waarom zorgt gij dan ook niet voor uw eigen ziel, en voor de ziel van uw arme kinderen, vrienden en bekenden? Gij weet immers dat het de taal van Kaïn is, die zei: "Ben ik mijns broeders hoeder?" Mensen, de duivelen zijn, om het zo eens uit te drukken, nog niet zulke grote atheïsten als gij zijt, maar u weet het niet. Jakobus zegt dat de duivelen geloven, en dat zij sidderen, en menigeen van u siddert niet eens.

Felix werd er nog door getroffen toen Paulus met hem over het laatste oordeel handelde, hij werd bevreesd en kon het niet meer dragen, en menigeen uwer zit er zorgeloos en onverschillig onder. Och, oordeelt dan zelf wat een teken, ja wat een zwart merk het is voor een mens, als hij in zijn zonden leeft. Als hij God dagelijks vertoornt en als hij de dag des kwaads verre stelt, of ook met daden zegt: Waar is de God des oordeels?

Laat mij toe dat ik nog eens iets vraag.

- a. Mensen, die nog onverzoend met God zijt, hoe denkt u het te zullen maken? Waar zult u heenvlieden in de dag, welke de Heere maken zal? Waar zult u heenvlieden, mensen, die in uw zonden leeft, hetzij in grove zonden, tot ergernis naar buiten, hetzij dat gij met uw hart de zonden, de wereld en de afgoden aankleeft en daarvan niet scheiden kunt of wilt? Ja, die maar bezig zijt en leeft in het verachten en smaden van God en Zijn zaak en Zijn kinderen en Zijn waarheid, of die maar bezig zijt met spotten en schertsen, waar zult gij heenvlieden? De dag des oordeels zal u niet gemakkelijk vallen. Zulke mensen hebben dikwijls al een hel in hun binnenste eer zij sterven, en zijn dan aan de meest nare verschrikkingen onderworpen.
- b. Waar zult u heenvlieden, mensen, die hier in uw tijd zo menigmaal de middelen der genade hebt verzuimd? Dat zal in de dag des oordeels gerekend worden te zijn een verwerpen van Christus en een verachten van Zijn genadige aanbidding. Ja, hoe menigeen is er, die als de klok begon te luiden, welke hem naar de kerk riep, dan evenwel de herberg koos of enig ander plezier op Gods dag. Die zo onwetend is en hier nooit werk er van heeft gemaakt om de dierbare waarheden, welke de Heere gegeven heeft, te kennen tot zaligheid. O mensen, waar zult u blijven in die dag van afrekening, als God met vlammend vuur wraak zal doen over degenen, die Hem niet kennen, en die het Evangelie ongehoorzaam zijn?
- c. Waar zult u heenvlieden mensen, die hier in de tijd meer beschaafde vijanden van het volk van Christus zijt geweest, en al durfde u het niet zo met woorden naar buiten, evenwel met uw hart het werk Gods in de zielen van anderen zijt tegengegaan? Gij kunt uw smarten en uw hel niet overzien. Bergen van weeën zonder tranen hangen boven uw hoofd. Dan zal een eeuwige knaging en spot en vervloeking van uzelf aanvragen en nooit meer eindigen.
- d. En tenslotte, waar zult u blijven mensen, die in uw leven wel overtuigingen hebt gehad, en wel eens in beweging gekomen zijt, maar waar het tot stilstaan gekomen is, die aan de wereld en de zonde weer vastgeraakt zijt en die daarna nog meer verhard en goddeloos zijt geworden in het zondigen? Of die in deze overtuigingen iets hebt aangegrepen, dat niet met de zaligheid gevoegd is, en waaraan gij nu niet wilt worden ontdekt? Of die hier al uw dagen een geopende consciëntie gehad hebt, hetwelk evenwel niet heeft doorgewerkt? Of die hier in de tijd zijt overreed geweest dat uw staat niet goed was en dat u geen Borg had, waarmee u in het oordeel zoudt kunnen bestaan, en die evenwel de banden der wereld niet los wilde laten, en hier of daar een lekkere bete onder de tong hield? U die, wel bezien, Christus en Zijn gemeenschap er liever voor overgeeft dan dat gij scheidt van de zonden en van de wereld. Denkt gij niet dat gij het eenmaal u zult beklagen? Vrienden, waar zult gij heenvlieden in die dag, welke de Heere maken zal? In die dag der verwoesting, der donkerheid en der dikke duisternis? Ik vraag het u, en beziet en overweegt het toch eens!

Wilt gij eens weten wat u boven het hoofd hangt?

- Met een veroordelend hart en een hel in uw binnenste zult gij in de opstanding der doden voor uw ogen zien de voor u verschrikkelijke verandering en de vreemde tekenen der natuur. Met groter schrik dan eenmaal Bésazar had, omdat gij gewogen en te licht bevonden zijt, zult gij voorgebracht worden verschijnen voor de Rechter van hemel en aarde, en zult gij moeten zien het teken van de Zoon des mensen, als uw vertoornde Rechter, het toornig Lam, op de wolken des hemels. Dan zal Hij een Steen zijn, Die verplettert degene, op wie Hij valt.
- Het ene wee zal nog niet zijn weggegaan, of het andere zal reeds daar zijn. Daar zult gij uw zonden ordentelijk voor ogen zien gesteld, in het licht van Gods aangezicht. Ja, uw geheugen zal daar volmaakt zijn en zal tegen uw wil u alles te binnen brengen en de zonden u in het aangezicht doen vliegen. En daar zal rekenschap van u worden afgevorderd, wat gij met uw tijd, met de genademiddelen, met de vermogens uwer ziel, met al de leden uws lichaams, met uw geld en goed gedaan hebt. Of gij God gezocht en gediend hebt, dan wel gezocht hebt de wereld en de duivel te behagen. Waar gij uw kinderen voor hebt grootgebracht. Ja, van uw manier van godsdienst, van uw verbonden in Doop en Avondmaal, en op biddagen, van uw beloften in dagen van ziekte, en wat er van dit alles is gekomen. O vrienden, zal er iets anders op kunnen volgen dan dit woord: "En hij verstomde"?

- En als dit heldere geheugen al uw daden u in herinnering brengt, dan zal uw consciëntie niet slapen. O, die rechter van binnen zal dan wat te zeggen zijn. Heeft menigeen hier een valse vrede en gerustheid, daar zijn geheugen het kwaad hem niet in herinnering brengt en zijn consciëntie slaapt of is dichtgeschroeid, en hij andere afleiding heeft, wat zal het dan toch te zeggen zijn als alles levendig zal zijn, zonder enige afleiding! God doet er soms hier iets van zien, hoe dan aan deze zijde van de eeuwigheid troost gezocht wordt bij de dood. God stelt er soms hier of daar één ten voorbeeld, opdat een ander mocht zien wat hem boven het hoofd hangt, of opdat zulk een ziel toch die vreselijke toorn mocht ontvlieden.

- En tenslotte, in zulk een helse toestand zult gij uw vonnis en de uitvoering daarvan ontvangen, en door de grote Rechter worden verwezen naar de eeuwige duisternis, naar het eeuwig gewezen en geschreeuw van weedom des harten en gehuil van verbreking des geestes. Naar het eeuwig gekauw der tong en het gekners der tanden, om eeuwig dag en nacht te worden gepijnigd door de duivel en zijn engelen, en de rook dier pijniging zal opgaan in alle eeuwigheid. En dat alles terwijl de Godzaligen dit zullen zien, welke gij zo zeer hebt veracht en gesmaad, maar die dan ten hoogste verheerlijkt zullen zijn. Mensen, wat dunkt u, hebt u dan geen zware tijden te wachten, en hebt u geen redenen om met de dochteren van Jeruzalem te wenen over uzelf en over uw kinderen? En daarom vrienden, hebt toch medelijden met uw arme ziel.

- Roept toch, dat God u licht geve en Hij het u doe geloven en u door Zijn Geest aan uzelf bekend make. Opdat u zo uw zonden en uw bedrieglijk hart mag leren kennen, dat u Jezus mag leren zoeken en hoe u met uw zonden en met uw hart zalig tot Hem te komen hebt. Hoe u vrede met God zult maken en de weg der verzoening zult vinden. O, u zult dezelve nooit vinden, indien Jezus Zelf door Zijn Geest u deze niet aanwijst. En dat u toch roepen mocht om voor bedrog te worden bewaard. God moet u er voor bewaren, want uw hart is er maar al te zeer toe genegen.

- Bidt toch veel, dat gij waardig mocht worden geacht om al deze dingen te ontvlieden. Johannes de Doper vroeg dit aan de Farizeeën: "Gij adderengebroidsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomende toorn?" En daarmede leert hij tevens dat niemand van nature deze weg weet. Het is nodig dat deze aangewezen wordt. O, dat u toch recht uw onmacht mocht zien engevoelen, en mocht Jezus uw Borg worden, opdat gij nog eens bevonden mocht worden te staan voor de Zoon des mensen.

- O vrienden, zoekt toch haast te maken. De Heere is nabij en de Rechter staat voor de deur, en nog wacht de Heere opdat Hij u genadig zij. Het zijn nu nog de aangename dagen van de Zoon des mensen. O, de tijd kon welhaast daar zijn, dat gij zoudt begeren één van deze dagen te zien, en dat gij ze niet meer zien zult. Dat gij zult zoeken in te gaan, en dat gij niet zult kunnen.

B. Volk des Heeren, gij zijt de gezochten en opgezochten, de stad, die niet verlaten is. Gij waart als dwalende schapen, maar gij zijt bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen, Die u nu zal leiden en u niet zal verlaten. Deze dag van kroning hebt gij te wachten, de dag van volle vreugde. Dan zal tot u worden gezegd: "Ga in, in de vreugde uws Heeren" O, wat een blijde dageraad, welk een heerlijke morgenstond zal er dan voor u aanbreken. Uit al uw druk dan in enkel geluk, en een eeuwig vieren van het volmaakte feest der loofhutten. Daar zult gij met ziel en lichaam de eeuwige rust ingaan, ja, uw God zal over u vrolijk zijn.

Moge het volgende nog dienen tot uw besturing.

- Deze heerlijke verwachting moge hier in de tijd u ter bemoediging zijn, dat u toch zult staan naar het juiste gedrag onder al uw in- en uitwendige verdrukkingen. U kunt wel zien dat het alles dubbel vergolden zal worden. Dat u veel naar Jezus mocht zuchten en uitzien om Zijn Geest, opdat deze zalige hoop uw hart losmake van de aarde, de zonden en de afgoden. Oordeelt toch zelf, of het u betaamt om met de kinderen dezer eeuw - wier deel in dit leven is en welke dat eeuwig alarm te wachten staat - hier dat deel ook zo naarstig te zoeken en gierig na te jagen. Vrienden, kon er droefheid zijn in de hemel, wat zou er dan een eeuwigheid toe nodig zijn om dat te beschrijven. Maar God zal daar alle tranen van uw ogen afwissen.

- En tenslotte, staat toch veel naar een rechte gestalte voor de grote oordeelsdag. Ik bedoel, dat u er zich veel aan zult gewennen uw rekening op te maken, zich veel zult gewennen aan uw Borg, om met Hem te handelen. U er ook veel aan zult gewennen om dagelijks van Hem gebruik te maken tot verzoening en tot vrede, en om langs deze weg uw vordering in de heiligmaking voor ogen te houden.

Tot uw opwekking en bemoediging diene nog, dat al kunt u dan de Heere Jezus nu eer geven, o, de eeuwigheid staat voor de deur. Nu zijn de vromen menigmaal duister, bekommerd, bevreesd voor bedrog en worden zij veeltijds ondergehouden door de kracht van ongerechte dingen, door zonden, welke de oorzaak zijn dat zij niet omhoog kunnen zien.

Wonderlijk, als het op sterven aankomt, hebben zij dikwijls niet veel te doen met het schrikkelijke van de oordeelsdag, maar veel meer met hun hart en hoe maar de banden aan Christus al vaster zullen worden gemaakt. Maar vrienden, dan zult gij u eeuwig verliezen in het hoe gij gekend zijt, in de eeuwige verkiezing, in die overschrijving - als het ware - uit het boek des levens in het boek des Lams. Jezus zegt: "Vader, zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en Ik heb hen verlost en bewaard." O vrienden, zalig is hij, die verwacht. De dag des Heeren is nabij: "Hij zal komen als een dief in de nacht, in welke de hemelen met een gedruis zullen voorbij gaan en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde, en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden. Dewijl dan - o gelovigen - deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoortet gij te zijn in heilige wandel en godzaligheid. Verwachtende en haastende tot de toekomst van de dag Gods."

Amen.

ZONDAG 20
vraag 53

Vraag 53:

Wat gelooft gij van de Heilige Geest?

Antwoord:

Eerstelijk dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwiglijk blijve.

VAN GOD DE HEILIGE GEEST

Nu gaan wij over tot het derde of laatste deel, de leer aangaande God de Heilige Geest en het werk der heiligmaking, of tot de bestaanswijze en het huishoudelijke werk van God de Heilige Geest.

De onderwijzer behandelt hierbij:

- Eerst de Persoon en de wijze van bestaan van God de Heilige Geest, in zondag 20.
- En daarna Zijn huishoudelijk werk, behorende tot de heiligmaking, in de zondagsafdelingen 21 en 22.

Onze tegenwoordige stof in de 20^e zondagsafdeling is dus de Persoon des Heiligen Geestes, hetwelk in de artikelen des geloofs aldus wordt gezegd: Ik geloof inde Heilige Geest. Wij vinden daarin twee hoofdzaken:

- I. Wat een christen heeft te geloven van de Heilige Geest (vraag en antwoord 53).
- II. Wat, het te zeggen is: Ik geloof in de Heilige Geest.

I.

Sprekende van deze eerste hoofdzaak, beschouwen wij:

- A. De Persoon des heiligen Geestes, en
- B. De nauwe betrekking van een gelovige op deze Heilige Geest.

A. Allereerst zullen wij nagaan wat wij door het woord Heilige Geest moeten verstaan.

- Het Woord Geest, ten opzichte van God, moet men hier niet zo verstaan, dat dit hier ziet op het gehele Goddelijke Wezen, met betrekking tot al de Personen, Die aan dit Wezen gemeenschap hebben, zoals geschreven staat: "God is een Geest."

- Ook moet het niet persoonlijk worden verstaan ten aanzien van de tweede Persoon: "Die krachtelijk is bewezen te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking." ; "De verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest." En: "In de Geest henengegaan zijnde, heeft Hij de geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt."

- Ook moet het woord niet oneigenlijk verstaan worden, alsof het slechts de gaven of uitwerkingen beduidt, als in Johannes: "De Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was ."

(1) Maar het woord Geest moet hier Persoonlijk worden verstaan, alleen ten opzichte van de Derde Persoon. Zo komt het voor in Matthéüs: "Gaaf dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopen in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes." En: "Drie zijn er, Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord, en de Heilige Geest." De reden van deze benaming is alleen maar om te kennen te geven de wijze van bestaan van de Derde Persoon in de aanbiddelijke Drieëenheid, namelijk bij wijze van uitgaan. Deze eeuwige uitgang des Heiligen Geestes van de Vader en van of door de Zoon, bij wijze van geblaas, vindt niet zijn grond in de huishouding der genade en ziet daar zelfs niet op. Integendeel, de huishouding der genade is gegrond op dit Goddelijk bestaan, waarvan wij in het vervolg moeten spreken.

(2) Het woord Heilig moet hier:

- niet worden verstaan met uitsluiting van de Vader en de Zoon. Want het wordt ook aan de Vader toegekend: "Heilige Vader." En aan de Zoon: "Dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden."

- Het moet ook niet worden verstaan als ziende op enige uitnemendheid in heiligheid boven de Vader en de Zoon.

Want het woord Heilig wordt aan alle drie de Goddelijke Personen op even gelijke wijze toegekend: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen." Ook laat de Goddelijke heiligheid, welke oneindig is, niet toe dat er trappen van vergelijking in zouden worden gevonden.

- Ook kan ik niet zien dat men dit woord Heilig zou moeten doen zien op het werk der heiligmaking, al is het een eeuwige waarheid dat de heiligmaking het huishoudelijke werk van de Heilige Geest is. Want zo goed als men het woord heilig kan gebruiken ten aanzien van de huishouding, kan men ook het woord Geest gebruiken ten aanzien van de geestelijke werkingen inde natuur en ui de genade, tot het bewegen, verkwikken, levend maken enz. Ja, tot het maken dat de gelovigen ook geest worden: "Hetgeen uit de Geest geboren is, dat is geest." Zulks zou men ook van de Zoon kunnen zeggen. Hij is het Licht, omdat Hij verlicht. Het Leven, omdat Hij levend maakt. En dat terwijl Hij toch om die reden het Licht en het Leven niet is, maar integendeel, omdat Hij het zelfstandige Licht en Leven is, kan Hij verlichten en levend maken. Dus ook omdat de derde Getuige de Heilige Geest is, kan Hij ook heilig en geestelijk maken. Daarom ben ik van mening, dat de woorden Heilige Geest tezamen uitdrukken de onbegrijpelijke en heilige wijze van bestaan van de derde Getuige in de hemel, Welke bij wijze van geblaas van de Vader en van of door de Zoon van eeuwigheid uitgaat. Dit is een Personeel werk van God naar binnen, hetwelk in het heilig Wezen is inblijvende. Wij vinden Deze tezamen genoemd: "Drie zijn er Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest." En: "Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes." Hij is dus de Heilige Geest bij uitnemendheid, aangezien engelen en anderen ook heilige geesten zijn, doch dan kan slechts worden gesproken van een heilige geest, maar niet van de Heilige Geest, zoals Hij er maar één is, namelijk de zelfstandige Heiligheid Zelf. Aldus sprak de engel tot Maria: "De Heilige Geest zal over u komen." En hier is niet mee in strijd dat men op sommige plaatsen alleen het woord Geest vindt, zonder Heilige daarbij gevoegd. Want in de genoemde en nog vele andere plaatsen meer staat het telkens anders, en dan moet Schrift met Schrift worden vergeleken. En ook zijn wij hierdoor des te meer bekwaam om anderen in hun vermengde en samengestelde gronden voor het Goddelijk bestaan van de Heilige Geest tegen te kunnen spreken. Wij hebben dan nu na te gaan hoe de Heilige Geest is een waarachtig en Goddelijk Persoon, onderscheiden van de Vader en de Zoon. De onderwijzer drukt dit als volgt uit: Eerstelijk, dat Hij tezamen met de Vaderende Zoon waarachtig en eeuwige God is. Hier moeten wij dus bezien dat de Heilige Geest een waarachtig en Goddelijk Persoon is.

1. Hij is een waarachtig Persoon, zoals blijkt uit Zijn Persoonlijke benamingen, aangezien Hij onder de Personen in gelijke plaats en rang wordt gevoegd. In Matthéüs wordt gelast te dopen zowel in Zijn Naam als in die van de Vader en van de Zoon. Hiermede is niet in strijd, zoals de socinianen beweren, dat het geen Persoon kan zijn, waarmede men wordt gedoopt. Want dit zou men ook kunnen zeggen van de Vader en van de Zoon; en ook van Christus, als te eten het ware Brood, en Hem aan te doen als een kleed. Dit geldt ook voor het gedoopt worden in Zijn Naam. Het wil niet anders zeggen dan in de Naam van Zijn Persoon begunstigd te worden met Zijn genaden en gaven. Het blijkt ook uit de woorden, welke in het Grieks met het woord Geest worden samengevoegd, en welke alleen aan personen eigen zijn, zoals: die Geest, Dewelke; en niet slechts dat of hetwelk.

2. Het blijkt ook uit Zijn Personele volmaaktheden, welke alleen personen hebben en alleen aan personen worden toegeschreven. Zoals verstand: "De Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Want wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods." De apostel bedoelt hiermede te zeggen, dat het gelegen is met de Geest van God ten opzichte van de geheimen Gods, gelijk het is met de geest van de mens ten aanzien van des mensen gedachten. En wil: "Doch deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest, delende een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil." Hier ziet men duidelijk dat de Persoon des Geestes wordt onderscheiden van Zijn gaven.

3. Het blijkt ook uit Zijn Persoonlijke verschijningen. Gelijk een duif: "En Hij zag de Geest Gods nederdalen gelijk een duif, en op Hem komen." En: "De Heilige Geest daalde op Hem neder in lichamelijke gedaante gelijk een duif." Wij lezen nergens in de gehele Bijbel dat enige geestelijke hoedanigheid in lichamelijke gedaante van de hemel is nedergedaald, maar wel van personen, als engelen enz. Ook als vurige tongen: "En van hen werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een iegelijk van hen. En zij werden allen vervuld met de Heilige Geest, en begonnen te spreken met andere talen, zoals de Geest hen gaf uit te spreken." Hieruit blijkt ons wederom, dat door de vurige tongen in de eerste plaats niet verstaan moet worden de onmiddellijke gaven der talen, maar duidelijk de Persoon van de Heilige Geest als de werkende Oorzaak daarvan, zoals ook blijkt uit deze woorden: De Geest gaf het hun uit te spreken.

4. En tenslotte uit Zijn Persoonlijke werkingen.

- Hij leert de gelovigen: "Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welke de Vader zal zenden in Mijn Naam, Die zal u alles leren en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb."
- Hij openbaart de verborgenheden aan Zijn volk: "Hij zal van Zichzelf niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken, en de toekomstige dingen zal Hij u verkondigen." En: "Doch God heeft het ons geopenbaard door Zijn Geest."
- Hij leidt de gelovigen: "Want zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." En Hij leidt hen in al de waarheid.
- Hij troost de gelovigen, en daarom wordt Hij de Trooster genaamd: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welke de Vader zenden zal in Mijn Naam, Die zal u alles leren en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb."
- Hij werkt het gebed in de gelovigen: "En desgelijks komt de Geest ook onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen."
- Hij zendt leraars: "En als zij de Heere dienden, en vastten, zeide de Heilige Geest: Zondert Mij af beiden Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb." Ja, zo neemt de Heilige Geest de leraars ook weer weg: "En toen zij uit het water waren opgekomen, nam de Geest des Heeren Filippus weg, en de kamerling zag hem niet meer." Het blijkt ook uit Zijn uitwendige werken, enz. En de bestrijding der socinianen heeft hier geen kracht, welke willen dat de Geest niet anders zou zijn dan een vermogen of kracht van God, afgeleid van Lukas: "De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen." Zij zeggen dat het woord Heilige Geest in deze plaats nader wordt verklaard door kracht. Maar daartegen zeggen wij, dat de Heilige Geest zowel een persoonlijke Kracht is, als de Zoon de persoonlijke Wijsheid en het Woord is. En behalve dit, deze plaats leert ons zeer duidelijk dat de Geest de allerhoogste God is, en aan Deze wordt een kracht toegekend, en geenszins wordt Hij daar Zelf tot een kracht gemaakt. Ook wordt de Heilige Geest in de Schrift duidelijk onderscheiden van Zijn kracht: "Maar gij zult ontvangende kracht des Heiligen Geestes, die over u komen zal." Dit is ook het geval met de benaming van gave, of dat Hij medegedeeld wordt. Het neemt in het geheel niet weg dat Hij een Persoon is. Net zo min als wanneer Jezus Zichzelf een gave noemt, dat Hij daarmee dan Zijn Persoon benadeelde.

5. Ook is de Heilige Geest een Goddelijk Persoon. Dit blijkt onweerlegbaar uit Zijn Goddelijke Namen.

(1) Daar is eerst de gedenknaam Jehovah of HEERE. De Jehovah is alleen de Leidsman van Israël door de woestijn geweest: "De HEERE leidde hem alleen, en er was geen vreemd God met hem." En deze Heere verbitterden zij aldaar door wederspanning: "Zij verzochten de HEERE, zeggende: Is de HEERE in het midden van ons of niet?" En deze teksten past Jesaja toe op de Heilige Geest: "Maar zij zijn wederspanning geweest en zij hebben Zijn Heilige Geest smarten aangedaan. Daarom is Hij hun in een vijand verkeerd: Hij Zelf heeft tegen hen gestreden." En: "Gelijk een beest, dat afgaat in de valleien, heeft de Geest des HEEREN hun rust gegeven." De Jehovah komt voor als werkzaam in de profeten: "Zo er een profeet onder u is, Ik de HEERE zal door een gezicht Mij aan hem bekend maken, door een droom zal Ik met hem spreken." En dit past Petrus toe op de Heilige Geest: "Want de profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken." ; "De Heere nu is de Geest, en waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid. En wij allen met ongedekten aangezichte de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest." Dat is: als van of door de Heere, de Geest. Dit zien wij ook op andere plaatsen.

(2) Hij wordt genoemd de God Israëls: "De Geest des HEEREN heeft door mij gesproken, en Zijn rede is op mijn tong geweest. De God Israëls heeft gezegd, de Rotssteen Israëls heeft tot mij gesproken" enz. En Hij wordt ook God genoemd: "Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?" ; "En Petrus zeide: Ananias, waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt, en onttrekken van de prijs des lands? Zo het gebleven ware, bleef het niet uwe, en verkocht zijnde, was het niet in uw macht? Wat is het dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt de mensen niet gelogen, maar Gode." En Petrus zeide tot de vrouw van Ananias: "Wat is het, dat gij onder u hebt overeengestemd te verzoeken de Geest des Heeren?"

6. Dat de Heilige Geest een Goddelijk Persoon is, blijkt ook uit Zijn Goddelijke eigenschappen.

- Namelijk Zijn eeuwigheid. Hij is niet geschapen, maar was al in den beginne: "In den beginne schiep Elohim de hemel en de aarde."

De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op de afgrond, en de Geest Gods zweefde op de wateren." Namelijk om het werk der eerste schepping te vervolmaken of uit te broeden, hetgeen het woord zweven inhoudt. Zijn overalteenwoordigheid: "Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is, Die gij van God hebt, en dat gij uws zelfs niet zijt?" En: "Waar zou ik henen gaan voor Uw Geest? En waar zou ik henen vlieden voor Uw aangezicht?"

- Zijn alwetendheid: "De Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Want wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods."
- Zijn onafhankelijkheid en vrijheid: "Doch deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder gelijkerwijs Hij wil."
- Zijn éénvoudigheid of eenheid: "En er is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest." En: "Deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest." Ook: "Eén lichaam is het, en één Geest." De Geest komt altijd in het enkelvoudig getal voor, behalve in Openbaring, waar de zegen wordt afgebeden van de zeven Geesten, Die voor de troon zijn. De reden hiervan is om daar de verscheidenheid en de genoegzaamheid van de gaven des Geestes ten opzichte van de zeven gemeenten in Azië te doen zien. Ook ziet dit op de zevenvoudig voorgestelde zinnebeelden, waar onder de Heilige Geest aan Johannes is vertoond geworden.
- Zijn heiligheid: "Maar zij zijn wederspanning geworden, en zij hebben Zijn Heilige Geest smarten aangedaan."
- En tenslotte, Zijn Goddelijke wijsheid, wetenschap, kracht, enz.: "En op Hem zal de Geest des Heeren rusten, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raids en der sterkte, en de Geest der kennis en der vreze des Heeren."

7. Het blijkt ook uit Zijn Goddelijke werken.

- Zijn werken in de natuur, namelijk de schepping: "Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir." Ook de onderhouding: "Zend Gij uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks." En de wonderwerken, waar nadrukkelijk allerlei soorten van gaven, ook het doen van wonderen, worden toegeschreven aan de Heilige Geest, als de Werkmeester van dezelve.
- Het blijkt ook uit Zijn werken in de genade.
 - De zalving van Christus: "De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de Heere Mij gezalft heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren, en de dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten."
 - De zending van leraars: "Zo hebt dan acht op uzelf en op de gehele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft."
 - De wedergeboorte: "Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan het Koninkrijk Gods niet ingaan. Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees; en hetgeen uit de Geest geboren is, dat is geest" enz.
 - Ook rechtvaardigmaking en heiligmaking: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods." ; "En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u." En: "In de heiligmaking des Geestes."
 - En tenslotte ook alle genadige weldaden van leiding, vertroosting en verzegeling Zijns volks.

8. Het blijkt ook uit Zijn Goddelijke eer, welke Hem toekomt en Hem toegebracht moet worden.

- En wel gedoopt te worden in Zijn Naam.
- Hem te aanbidden en Openbaring: "Johannes aan de zeven gemeenten die in Klein-Azië zijn: Genade zij u en vrede van Hem, Die is, en Die was, en Die komen zal; en van de zeven Geesten, Die voor Zijn troon zijn." ; "Bidt de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote": "De Heilige Geest zeide: Zonder Mij af beiden Barnabas en Saulus, tot het werk waartoe Ik hen geroepen heb".
- Hem te gehoorzamen: "En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welke gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing"; "Maar zij zijn wederspanning geworden en zij hebben Zijn Heilige Geest smarten aangedaan; daarom is Hij hen in een vijand verkeerd, Hij Zelf heeft tegen hen gestreden." ; "Maar zo wie tegen de Heilige Geest gesproken zal hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomstende." ; "Die oren heeft, die hore wal de Geest tot de gemeente zegt".
- En tenslotte ook in Hem te geloven: "Door het geloof zijn zij de Rode Zee doorgedaan als door het droge; hetwelk de Egyptenaars, ook verzoekende, zijn verdrongen." Nu weet men dat Jehovah, de Geest, hun Leidsman was.

Na de optelling van de drie Goddelijke Personen wordt er gezegd: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden." De reden, waarom de Heilige Geest in de Heilige Schrift niet zo dikwijls voorkomt als het Voorwerp des geloofs, is niet deze, dat er een drieërlei bedeling is, waarvan de laatste dan nog is te wachten onder de Heilige Geest. De werkelijke reden is, dat in de Goddelijke huishouding de Heilige Geest wordt aangemerkt als de werkende Oorzaak van het geloof en van het gebed: "Zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!"

Ook hebben wij er hier nog op te letten, dat de Heilige Geest een Goddelijk Persoon is, onderscheiden van de Vader en de Zoon.

(1) Dit onderscheid blijkt uit Zijn Naam. Dezelve is Heilige Geest, en is onderscheiden van Vader en Zoon: "Ik ben met u, spreekt de Heere der heerscharen. Met het Woord, in hetwelk Ik met u lieden een verbond gemaakt heb, als gij uit Egypte uittrokt, en Mijn Geest, staande in het midden van u; vreest niet." ; "De genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen."

(2) Het blijkt ook uit de onderscheiden optelling van drie: "Drie zijn er, Die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn één."

(3) Het blijkt ook uit een nadrukkelijk woord van onderscheiding: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. Namelijk de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat."

(4) Het blijkt ook uit de wijze van bestaan van de Heilige Geest, in onderscheiding van de Vader en de Zoon. De Vader bestaat van Zichzelf, de Zoon door de Vader, en de Heilige Geest door de Vader en de Zoon, door een eeuwige uitgang. En deze uitgang van de Heilige Geest is onderscheiden van de uitgang of teling van de Zoon.

(5) Dit onderscheid blijkt in de Naam. Want nimmer wordt aan de Heilige Geest een geboorte of teling toegekend; maar wel een uitgang aan de Zoon, welke uitgang in andere plaatsen verklaard wordt door geboorte.

(6) Dit onderscheid blijkt ook in afkomst. De uitgang of teling van de Zoon komt alleen van de Vader af. Maar de uitgang van de Heilige Geest komt af van de Vader én van de Zoon.

(7) Dit onderscheid blijkt ook in de hoedanigheden. In de uitgang door teling van de Zoon ontvangt Deze benevens het Wezen ook de macht van verdere mededeling, of om de Geest te doen zijn. Maar dit heeft geenszins plaats in de uitgang van de Heilige Geest." En tenslotte hebben wij nog te bezien welke de wijze van bestaan van de Heilige Geest is, of waarom de derde Getuige in de hemel Heilige Geest wordt genoemd. De kerk der Reformatie heeft naar Gods Woord altijd geleerd, dat de derde Getuige in de hemel, de derde Persoon in het aanbiddelijke Goddelijke Wezen, de Heilige Geest is. En dat Hij zo wordt genoemd omdat Hij van eeuwigheid tot eeuwigheid op een voor ons onbegrijpelijke wijze van de Vader en van of door de Zoon uitgaat, bij wijze van een blazing. En dat dit de enige en eenvoudige grond van bestaan van God de Heilige Geest is, terwijl niet de minste grond, of ook enige samenstelling daarvan te zoeken is in de huishouding of in het geestelijk en heiligmakend werk der genade. Want de Goddelijke huishouding is gegrond op het eeuwige vrije welbehagen, dat van eeuwigheid was bij deze ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest, Welke niet anders dan zo bestaat. Daaruit blijkt ons dat de Heilige Geest, juist omdat Hij in het ene Goddelijke Wezen zo onbegrijpelijk bestaat, de Heiligmaker van Zijn volk kan zijn. En ook volgt hieruit, hetgeen niet tegen te spreken is, dat met het belijden of loochenen van deze geopenbaarde, onbegrijpelijke verborgenheid de kerk moet staan of vallen. Gods heilig Woord bevestigt deze eeuwige waarheid zeer duidelijk. Overal wordt onderscheid gemaakt tussen het eeuwig bestaan van de Heilige Geest en tussen Zijn huishoudelijke uitgang of zending. Omdat dit laatste is gegrond op deze eeuwige wijze van Zijn bestaan van de Vader en van of door de Zoon. Wij vinden dit in Johannes: "Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, namelijk de Geest der waarheid, die van de Vader uitgaat."

Ziet hier het duidelijke onderscheid tussen het eeuwig bestaan of het personele werk van God naar binnen, inblijvende in het aanbiddelijke Wezen, en tussen de huishoudelijke zending en komst van de Heilige Geest als de Trooster. Ziet hier ook een duidelijk bewijs, dat de Heilige Geest zowel van de Zoon als van de Vader uitgaat, aangezien Christus zegt: "Die Ik u zenden zal." En dit wordt hier wel gezegd van de huishoudelijke zending, maar deze wijze van zending kan er niet zijn, tenzij zij is gegrond op de wijze van bestaan. Dus kan de Geest van de Zoon niet uitgezonden worden, tenzij Hij van de Zoon uitgaat. Hierom wordt Hij de Geest Zijns Zoons genoemd en de Geest van Christus. Over deze uitgang van de Heilige Geest van de Vader en de Zoon is sinds de zevende eeuw hevig getwist tussen de Oosterse of Griekse Kerk en de Westerse of Latijnse kerk.

In de algemene geloofsbelijdenis van Constantinopel stond, dat de Heilige Geest uitgaat van de Vader, en hierbij voegde de Westerse kerk "en van de Zoon", naar de zo even genoemde bewijzen. Doch de Oosterse kerk nam dit zeer kwalijk, dat de Westerse kerk dit op eigen autoriteit er bij voegde, en zij wilde dat er zou staan "door de Zoon." De Westerse kerk deed hier zeer verkeerd dat zij zó sterk bleef staan op haar omschrijving "van de Zoon", aangezien de orde van werken voortvloeit uit de orde van bestaan, en de Vader ook werkt door de Zoon en de Heilige Geest, en dus de Geest ook door de Zoon doet uitgaan.

En tenslotte is deze uitgang bij wijze van blazing.

Dit blijkt ons duidelijk uit de betekenis van het Hebreeuwse woord in Genesis en het Griekse woord in Johannes, hetwelk beide wordt vertaald door wind. Ook wordt dit woord van de Heere Jezus gezegd: "Hij blies op hen en zeide: Ontvangt de Heilige Geest." Daarom wordt de Heilige Geest de Geest van Gods mond genoemd, en Job zegt: "De Geest van God heeft mij gemaakt, en de adem des Almachtigen heeft mij levend gemaakt." Hieruit blijkt dus het onderscheid tussen de uitgang van de Geesten Zijn huishoudelijk werk, en ook dat even noodzakelijk als de adem is voor een levend mens, zo noodzakelijk ook de derde Persoon tot het Goddelijke Wezen is behorende. Daarom wordt de Heilige Geest genoemd de Geest, Die uit God is.

B. Bezien wij nu de nauwe betrekking van een gelovige op de Persoon van de Heilige Geest.

Dan moeten wij hier nagaan, dat deze Persoon van de Heilige Geest aan de gelovigen gegeven wordt. De onderwijzer zegt: 'en ten andere, dat Hij ook mij gegeven is.'

1. Dit blijkt ons op overtuigende wijze uit Gods Woord, dat ons uitdrukkelijk leert, dat de Persoon van de Heilige Geest, wel onderscheiden, maar niet afgescheiden van Zijn zaligmakende werkingen, woont in de harten der gelovigen. Dit lezen wij in Romeinen: "En indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont." En dat deze inwonende Heilige Geest is onderscheiden van Zijn gaven, hoewel niet daarvan afgescheiden: "En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest, Die ons is gegeven." Daar wordt de Persoon onderscheiden van de liefde, welke Hij werkt. Dit is alleen het zalige geluk van Gods volk, dat zij deze Heilige Geest in hun ziel tot een eeuwige Inwoner ontvangen: "Wij hebben niet ontvangen de geest der wereld, maar de Geest, Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn." Deze Persoon des Geestes, zoals Hij tot zaligheid werkt in het hart van een gelovige, heeft Jezus door Zijn verdiensten voor hen verworven en aan hen beloofd, dus moeten zij Hem ook ontvangen. Hierbij behoort ook: "Of weet gij niet dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is, Die gij van God hebt?" In dit woord wordt gezinspeeld op de inwoning van de Heilige Geest in oude tijden in de tabernakel en de tempel, al waar maar niet een kracht van God tegenwoordig was, maar waar God genadig wilde inwonen. Deze inwoning van de Persoon van de Heilige Geest in de harten der gelovigen moet men geloven, al kan men dit dan niet begrijpen. Het volgende zouden wij nog kunnen zeggen tot hen, die nuchter van verstand zijn in deze, of wel die de rechte maat hier weten en begerig zijn hier eigen dwaasheid te zien, en in het bijzonder in diepe verborgenheden begeren God te prijzen. Ja, tot hen, die er hun eer in stellen hun geringe gedachten gevangen te leggen onder de gehoorzaamheid van het geopenbaarde Woord van God. Namelijk dat gelijk de Drie-enige God overalteenwoordig is en nergens in- of uitgesloten kan worden, en evenwel gezegd wordt dat Hij op een bijzondere manier tegenwoordig is alwaar Hij Zich in Zijn genade openbaart; zo ook de Heilige Geest wel overalteenwoordig is in het Goddelijke Wezen en de Goddelijke werken, maar toch aller bijzonderst gezegd kan worden daar te wonen, alwaar Hij is en blijft in gunst en in genade, namelijk in Zijn volk.

2. Deze persoonlijke inwoning van de Heilige Geest in de harten van de gelovigen blijkt ons ook uit Zijn Personele werk in hun harten, deswege moet Hij er wonen.

- Want Hij onderhoudt het leven der genade. Jezus zegt: "De Geest is het, Die levend maakt; het vlees is niet nut."

- Hij leidt hen in een effen land. En: "Want zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods ."

- Hij werkt het gebed in hen: "En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtigen." Deze laatste woorden zijn zeer krachtig en nadrukkelijk in de grondtekst. Er staat zo veel alsof de Heilige Geest de woorden en zaken voor spelt aan de gelovigen, welke zij dus maar hebben na te zeggen en na te volgen, zoals kinderen hun leermeester navolgen.

O, hoe gelukkig is hij, die zulk onderwijs geniet! Er staat, dat zij door die Geest, Die eerst roept: "Abba, Vader", ook mede roepen: "Abba, Vader!" Zeer krachtig vinden wij dit ook in Galaten: "En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!" Ja, deze verworven Geest van Christus, Welke inwoont in de harten der gelovigen, zal hen ook ten uitersten dage opwekken uit de doden. Welk een onderscheiden opwekking zal dat zijn van onbekeerden en bekeerden! De één zal door een verschrikkelijke stem worden opgeroepen en moeten verschijnen. En de ander zal door een liefelijke stem en omhelzing in gunst opstaan, in navolging van de opwekking van Christus: "En indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont."

3. En tenslotte is deze inwoning van de Persoon des Geestes in de harten der gelovigen zo algemeen, dat dit in Gods Woord tot een kenteken van genade wordt gesteld. Niemand kan genade bezitten, zonder dat hij deze inwoning des Heiligen Geestes in zijn hart heeft. En ook kan niemand weten genade te hebben, dan alleen uit deze inwoning van de Heilige Geest. Duidelijk zien wij dit in Romeinen: "Doch gijlieden zijt niet in het vlees, maar in de Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe." En: "Wint zo velen ais er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." Ook: "Hieruit kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft." Daarom vroeg Paulus aan de Efeziërs, toen hij in deze nieuwe gemeente kwam: "Hebt gij de Heilige Geest ontvangen, als gij geloofd hebt?" De inwoning en de werken van de Heilige Geest tot zaligheid worden daar niet uitgesloten. De reden hiervan is deze, dat de gelovigen alleen door deze inwoning des Geestes gemeenschap krijgen en oefenen met een Drie-enig God. God de Vader woont bij hen, en Jezus in hen, en dit alles in de gemeenschap van de Heilige Geest. En wanneer wij dit stuk niet vasthouden, als zouden de gelovigen dus slechts de gaven ontvangen, dan beroven wij ons van krachtigste argumenten, waarmede wij de Persoon des Heiligen Geestes bewijzen tegenover de socinianen en anderen, die dit tegenspreken. Van de nauwe betrekking van een gelovige op de Persoon des Heiligen Geestes sprekende, moeten wij nu de kentekenen van deze zalige inwoning van de Heilige Geest nagaan. Deze worden verkregen door nauwkeurig te letten op de werkingen van deze inwonende Geest in het hart, waardoor deze Geest Zich als de Geest der genade en de Geest van Christus aan de consciëntie ontdekt en bekend maakt. De onderwijzer beschrijft dit in het vervolg van zijn antwoord aldus: Dat Hij mij door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, mij troost, en eeuwiglijk bij mij blijft. Maar omdat in dit stuk menigeen zichzelf bedriegt met valse overleggingen, en dus zijn huis op het zand bouwt, zal het zeer noodzakelijk zijn de algemene werkingen van de Geest, welke ook de goddelozen ontvangen, te onderscheiden van de zaligmakende werkingen van de door Christus verworven Geest in het hart van de gelovigen. En zulks opdat elk onzer zich daarbij zal kunnen neerleggen.

(1) Gods Woord leert ons op overtuigende wijze, dat een mens in het algemeen de Geest en Zijn gewone, doch ook wel hooggaande werkingen kan ontvangen, terwijl hij evenwel de genadige inwoning van de Persoon des Heiligen Geestes in zijn hart mist en dus toch voor eeuwig verloren kan gaan.

(2) Er zijn allerlei kunstgaven, gelijk Bezaliël en Aholiab hadden. Dezen ontvingen de Geest. Zij werden vervuld, zo staat er, met de Geest, met wijsheid, met verstand, met wetenschap in alle handwerk. En hieruit kunt ge zien waar aan degenen, welke deze schone kunstgaven bezitten, soms al gewicht hechten.

(3) Er zijn ook ambtelijke gaven en heldengaven, of gaven van dapperheid. Van deze laatste ontving Saul veel, alsmede de bekwaamheden om zich in zijn regering koninklijk te gedragen. Er staat, dat toen Saul zijn schouder keerde om van Samuël te gaan, God hem het hart veranderde in een ander. En dat ging zo hoog, dat de profetische Geest over hem vaardig werd. Hij profeteerde in het midden van het volk, en evenwel staat er dat God hem verworpen had.

(4) Ook zijner de gaven van menigerlei talen, ja de talen der engelen, der profetieën en van grote gezichten. Ook het wondergeloof, zoals in het begin van het Nieuwe Testament dikwijls plaats had. Dit alles wordt bij elkaar genoemd: "Al ware het dat ik de talen der mensen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zo ware ik een klinkend metaal of luidende schel gelijk geworden. En al ware het dat ik de gave der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap; en al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzetten, en de liefde niet had, zo ware ik niets." Hiervan heeft de verrader Judas in zijn beste tijd ongetwijfeld veel gehad. En ook bij Bileam ging dit zeer hoog. Hij noemt zich een hoorder van de redenen Gods. De God van Israël, de Rotssteen van Israël had tot hem gesproken. Hij profeteerde van de Christus, de Ster, Welke uit Jakob zou voortgaan.

En er zou een scepter uit Israël opkomen, welke de palen der Moabieten zou verslaan. Maar deze ellendige man zegt ook: "Ik zal hem zien, maar nu niet; ik zal hem aanschouwen, maar niet van nabij." En toch ging dit zo hoog, dat deze goddeloze man, die Israël zo gaarne had willen vloeken, vanwege zijn slaafse vrees voor God zeide: "Wanneer mij Balak zijn huis volzilver en goud gave, zo kan ik het bevel des Heeren niet overtreden, doende goed of kwaad uit mijn eigen hart; wat de Heere spreken zal, dat zal ik spreken."

(5) En tenslotte kan een natuurlijk mens ook een algemene overreding hebben, dat zijn weg niet goed is. Er kunnen veel ontwakingsen zijn in de consciëntie, welke hem sterk naar de plichten drijft. Ja, veel gewone werkingen des Geestes, uitvrees en schrik voor hel en verdoemenis, welke hem wonderlijk aan het werk kunnen zetten. Er kunnen grote verlichtingen zijn en blijdschap in Gods verborgenheden, en dat men ver komt in een verstandelijke bevatting van de letter van het Evangelie. Ja zelfs dat men een soort van verstandelijk geloof oefent, zoals ons geleerd wordt in de gelijkenis van het zaad, dat viel in een steenachtige aarde. Zulk een kan dan wel stappen en zelfs schielijke stappen doen, en vrienden, het is toch buiten de vereniging met Christus en zonder de genadige inwoning van de Heilige Geest. Daarom staat er dat het wel schielijk opging, maar dat het verdort als de zon der verdrukking opgaat, want het heeft geen wortel. Ja, zulk één kan met de dwaze maagden begeerten hebben naar de olie der wijze, en daarom tot de verkopers uitgaan, en dat hij toch de deur gesloten vindt. Ziet eens hoe hoog dit kan gaan: "En al ware het dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde, en al ware het dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven."

Hier leren wij dat een mens hiertoe kan komen zonder de liefde van God en van Christus door de Geest, uit een bijzondere ijver voor de religie en ook om zijn eigen behoudenis zelf uit te werken. En wat kan een mens dan al hebben en toch weer afvallen. Dit wordt ons genoemd: "Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn en de hemelse gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede Woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig worden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelf de Zoon van God wederom kruisigen en openlijk te schande maken."

O vrienden, u zult mogelijk vragen: Wel, wat ontbreekt hier dan? Kan een mens met dat alles verloren gaan, hoe zal het dan wel met mij gaan? Ik kom zelfs zo ver niet eens! Ja mensen, duizenden gaan verloren met verlichtingen, verrukkingen, met soorten van overtuigingen en hevige werkzaamheden. Menigeen gaat verloren door vast te raken op woorden uit de Bijbel zonder meer, of op blote verschijningen buiten Gods Woord om.

- Maar vrienden, hier ontbreekt dat men geestelijk licht heeft om te zien zijn schulden en zonden tegen een heilig en goeddoend God. Dat men licht heeft in zijn doemwaardigheid en in de rechtvaardigheid en heiligheid van God. Dat men licht heeft in zijn onmacht en in die van alle schepselen, zodat men van eigen gerechtigheid en kracht wordt afgedreven.

- Hier ontbreekt dat men licht heeft om te zien dat alles ijdelheid en nietigheid is buiten God. Dat men licht heeft om te zien het gevaar waarin men verkeert zo lang als men zo blijft. Dat men licht heeft in de noodzakelijkheid en dierbare gepastheid van Christus tegen de zonden, zodat men waarachtig overtuigd is te moeten en te zullen sterven als men Jezus niet vindt. Ja al heeft zulk één al hoge beschouwingen en uitdrukkingen van de weg der verlossing, hem ontbreekt toch de leiding des Geestes daarin, en dus ziet hij er niets van en ontbreekt hem datgene wat Gods volk geniet als het iets ziet van deze hoge weg van verlossing, namelijk het zalig niets worden en het wegsmelten in hun onwaardigheid en doemwaardigheid.

- En ook ontbreekt zulk één de lust der ziel om toch teer voor God te leven. Wij zullen aan de hand van hetgeen de onderwijzer ons leert er nog iets van zeggen.

De onderwijzer spreekt hier van de zaligmakende werkingen van de inwonende Geest in het hart van de gelovige, welke alle gelovigen deelachtig worden, en waaruit zij kunnen weten dat zij de Geest van Christus hebben en dus aan Christus toekomen. De onderwijzer spreekt van de heiligende werkingen van de Heilige Geest, namelijk: dat Hij mij Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt. Wij zien hier de grondgenade, waaruit de gemeenschap aan de goederen en weldaden van Christus voortvloeit, namelijk het door een oprecht geloof Christus deelachtig zijn. Het is evenals in een huwelijk; daarin krijgt men gemeenschap aan de goederen van een ander door voorafgaande gemeenschap aan de persoon. Zie dan hier welke weg de Heilige Geest gewoonlijk houdt in de vereniging van de ziel met Christus.

- De Heilige Geest wordt voor zulk een ziel een Geest der overtuiging van zonde: "En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde."

- En een Geest des levens: "De Geest des levens in Jezus Christus." En: "De Geest is het, Die levend maakt."
- Een Geest der genade en der gebeden: "Doch over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden; en zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben. En zij zullen over Hem rouwklagen, als met de rouwklage over een enige zoon; en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene."
- Een Geest des geloofs: "Dewijl wij nu dezelfde Geest des geloofs hebben." Een Geest der vereniging met Christus: "Opdat Hij u geve, naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht te worden versterkt door Zijn Geest in de inwendige mens. Opdat Christus door het geloof in uw harten wone en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt."
- Ook nog een Geest der vernieuwing in Christus: "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes." En: "En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen en zal u een vlesen hart geven. En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u."

Nu werkt die Geest in het harten stort daarin een nieuw geestelijk en Goddelijk leven in. De Geest ontsteekt een nieuw licht in zulk een ziel: "Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene, Die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus." Bij dit licht doet de Heilige Geest een zondaar zien zijn algehele verlorenheid in zichzelf door de zonden en afval van God, en zijn oneindig gevaar buiten Christus, ja ook de ijdelheid en nietigheid van alles wat buiten God is. Ook zijn dodelijke onmacht, welke zijn schuld zo zeer verzwaart. En ook de dierbaarheid en beminnelijkheid van de dienst van God. De Geest openbaart Christus in zulk een ziel, als de Fontein, geopend tegen de zonde. Als oneindig schoon en vol van genade, als bereidwillig en algenoegzaam. En dat verwekt liefde tot Christus, honger en dorst naar Hem, een hartelijk zoeken van Hem, ook een herhaalde en bedaarde overrekening van de kosten. Dan brengt de Geest dat en dat wel eens onder het oog, of het de ziel wel aan zou staan zulk een dure prijs voor hem te betalen als het uitsteken van het rechtersoog en het afkappen van de rechterhand, als vlees en begeerlijkheden voor Hem gekruist moeten worden. Als vader en moeder verlaten moeten worden, ja ook zijn volk, zijn tijdelijke goederen, ja als het er op aan komt ook zijn leven, en dit alles staat tegenover Christus. De Geest ontdekt aan zulk een ziel dan wel de kracht van zijn onwillig, vijandig en afkerig, ondoorgroendelijk en ondoorzoekelijk, arglistig en onoprecht hart. Dan ziet zulk één dat het voornamelijk mankeert aan zijn wil, en dat deze de grond van zijn onmacht is. Dat Jezus gewillig en dat hij onwillig is, en dat hij er nooit toe komen kan of zal, tenzij de Heere Jezus hem krachtig overreedt, trekt en tot Hem over haalt, ja zijn onoprechte hart oprecht maakt.

En tenslotte scheidt de Heilige Geest op des Heeren tijd evangelisch licht en geeft de hand des geloofs. Dan leidt Hij de ziel in zichzelf, en zo ook met haar zonden, banden, haar ganse onoprechte hart, zonder iets achter te houden, uit zichzelf, en leert haar aan Christus hart en hand voor tijd en eeuwigheid te geven. Als Hij Zichzelf maar wil verheerlijken in alles, in en aan haar te doen wat er aan moet worden gedaan. Daartoe geeft een ziel zich dan over, en is het ook de begeerte der ziel Christus met al Zijn wegen te kiezen naar Zijn zin en wil, met verwerping en verloochening van al het eigene. Zie nu verder de nauwheid en de natuur van deze vereniging.

Deze is zo nauw en van zulk een aard als de vereniging van en lichaam met het hoofd, een huis met het fundament, een rank met de wijnstok. Het wordt genoemd één geest met Christus en in Christus te zijn: "Eén plant met Hem te zijn geworden in de gelijkmaking Zijns doods", enz. En deze vereniging is wederzijds: "Ik ben mijns Liefsten, en mijn Liefste is mijn." En: "Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijn." Ja, deze onbegrijpelijke nauwheid, waarachtigheid en geestelijkheid wordt ons geleerd in Johannes: "Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn."

Bezien wij nu wat uit deze grondgenade of uit de vereniging met de Persoon van Christus voortvloeit, namelijk dat men door dat zelfde oprechte geloof ook deelachtig is de goederen en weldaden van Christus. Dit bevestigt ons Gods Woord: "Kind, gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is uwe." En Jezus zegt ook: "De Geest zal het uit het mijne nemen en zal het u verkondigen." En: "Alles is uwe. Hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe. Doch gij zijt van Christus; en Christus is Gods." Al Zijn goederen, gerechtigheden en weldaden zijn toch voor Zijn volk, zoals daar zijn:

- De rechtvaardigmaking en de heiligmaking. Deze maakt de Heilige Geest aan de gelovige deelachtig: "Dit waart gij sommigen, maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods."

En in 2 Korinthe staat, dat zij veranderd worden van gedaante en heerlijkheid, van des Heeren Geest. Deze werkt dus zo het geloof.

- De Geest scheidt vrede der consciëntie in zulk een ziel, en daarbij blijdschap in God en in het werk van God: "Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede met God door onze Heere Jezus Christus." ; "Het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest."

- Ja, de Heilige Geest leert zulk één de hand te leggen op al Gods beloften, zowel het lichamelijke als het geestelijke betreffende, zodat zulken zich in al de beloofde weldaden verblijden. Wanneer zij maar enig geloof hebben, zijn al de beloften van God voor hen in Christus Jezus ja en amen. Aldus neemt de Heilige Geest alles uit hetgeen van Christus is en geeft dat aan de gelovigen, en Jezus geeft het hun alles van Zijn Vader door Zijn Geest.

Maar de onderwijzer spreekt ook van de vertroostende werkingen van de Heilige Geest. Hij zegt: dat Hij mij troost en bij mij eeuwiglijk blijft. Wij zien hier dat de Heilige Geest de gelovige troost. Hij wordt daarom de Trooster genoemd. En in Handelingen staat, dat de vertroosting van de Heilige Geest werden vermenigvuldigd. Doch dit doet de Heilige Geest niet immer op één en dezelfde wijze.

(1) Want sommigen verzekert de Heilige Geest van hun aandeel aan God in Christus. Alle gelovigen zonder onderscheid, worden volgens Efeze wel verzegeld, en zij krijgen het onderpand des Geestes wel in hun harten, maar allen hebben daar niet evenveel troost van. Het wordt in sommigen zeer bestreden, of ook zeer verdonkerd, zodat zij het niet kunnen zien, noch ook durven denken dat dit het zegel des Geestes is. Maar als de Heilige Geest op dit Zijn verzegelend werk schijnt met Zijn licht, dan doet de Heilige Geest hen weten en met onderscheiding zien de dingen, die hen van God geschonken zijn. En dan getuigt de Geest met hun geest, dat zij kinderen Gods zijn. Dan kunnen zij zien dat zij de eerstelingen des Geestes hebben. Daarom staat er ook nadrukkelijk: "Die ons met u bevestigt in Christus, en Die ons gezalfd heeft, is God; Die ons ook heeft verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven." Alle gelovigen zijn wel verzegeld en getekend aan hun voorhoofden, waarom zij niet beschadigd zullen worden, dewijl zij het teken en zegel der afzondering dragen, maar daarmee zijn zij allen nog geen verzekerden. De zwakste en kleinste, welke maar dat zegel heeft, zal ook niet beschadigd worden.

(2) Sommigen vat de Heilige Geest wel eens bij de hand en leidt hen in de binnenkamers, waar de liefde de banier over hen wordt. Dan worden zij wel eens ingeleid in de eeuwige en onbegrijpelijke liefde en gedachten des vredes over hen, in het wonderlijke vinden van zulk een hoge weg van verzoening door de Zoon van God. Zij proeven en smaken er dan iets van welk een eeuwig gewicht der heerlijkheid dit zal uitmaken. Dit wordt uitgedrukt door het verborgen manna, als iets wat geen mens van nature ooit kan kennen of ontvangen, tenzij dat hij het krijgt te kennen en ontvangen mag.

(3) Aan sommigen doet de Heilige Geest iets zien van de gestalten in de Bijbel, waaraan de beloften zijn vastgemaakt, en dat zij zulken zijn. Dan laat de Heilige Geest enig licht op hun treurige, arme, hongerige en dorstige toestand schijnen, waarbij zij zoveel overreding krijgen, dat zij het op die tijd niet durven tegenspreken. Zij durven dan uit hun onwaardigheid te pleiten, en ook te manen op de beloften, zeggende: Is dat dan niet Uw woord? Hebt Ge dat dan niet aan mij gedaan? En in dat vragen geloven zij reeds en betrouwen zij zich aan Jezus toe. Daar krijgen zij wel eens ruimte in Zijn getrouwheid, en ook daarop, dat door hun geloof en ontrouw de getrouwheid van God niet zal worden tenietgedaan.

(4) En sommigen houdt de Heilige Geest staande door verborgen ondersteuning in het hart. Dan mag menigeen in het midden van al zijn druk en ongelovigheden soms zijn hart wel eens onverwacht uitstorten voor het aangezicht des Heeren. En dan is zulk één blijde dat God een alwetend God is, Die hem en zijn noden kent. Uit dat werk en uit deze leidingen in hem maakt zulk één dan voor die tijd op dat God in deze met Hem is. Dan getuigt hij wel eens: "De Heere is een Rotssteen, Wiens werk volkomen is. O, Hij zal het met mij ook nog wel maken." En dan is daar opnieuw het kiezen en omhelzen van de Heere Jezus met al Zijn wegen tot hun dood toe, hetgeen hier wel eens op volgt. O, dit zijn merkbare ondersteuning en oprichtingen van gebogenen en deze behoren mede tot de vertroosting van de Heilige Geest. De dag der kleine dingen moet niet worden veracht. Ook zegt de onderwijzer dat de Heilige Geest eeuwiglijk bij hen blijft. Dit vergroot hun troost oneindig, dat zij nooit verlaten zullen worden. Jezus zegt: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." En in Efeze staat, dat zij door de Heilige Geest verzegeld zijn tot de dag der verlossing. En waarom ook zou de Heilige Geest de gelovigen verlaten? Hij kan immers noch door de geest der wereld, noch door de geest der hel verdreven worden of overmocht. Want Hij is de Geest Gods. Ook wist Hij van alle eeuwigheid hoe Zijn volk het tegen Hem zou maken.

Zo goed als de personen der gelovigen met name in het verbond der verlossing werden genoemd, zo werden ook hun zonden genoemd en hun bedroevingen van deze Geest. Maar daarom staat er evenwel: "De zalving, die gij van Hem ontvangen hebt, blijft in u." En de verzegeling is toch tot de dag der verlossing. Het is waar, de Heilige Geest wijkt wel eens met Zijn vertroostende genaden van Zijn volk, en ook wel met Zijn verlevendigende invloeden. En zulks naar Zijn soevereine vrijheid, of tot hun vernedering vanwege hun zonden, opdat hun hart weer wat lager zal buigen en zij bij het kwade worden bepaald. Maar het is een eeuwige waarheid, de Heilige Geest blijft in hun ziel de band der vereniging met Christus. En Jezus ziet op Zijn volk, al is er ook een muur van scheiding tussen hen. Dan staat Hij nog achter hun muur en slaat hen gade. Want het is een eeuwige waarheid, dat die eens in waarheid gedronken zal hebben van het water, dat Jezus hem zal geven, die zal in eeuwigheid niet dorsten; want dat water zal in hem worden tot een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven.

En moeten wij tenslotte nog zeggen, dat alle gelovigen te allen tijde deze troostgronden hebben? Het moge al zijn dat zij deze troost soms niet gevoelen, evenwel is het licht voor de rechtvaardigen gezaaid, en de vrolijkheid voor de oprechten van hart. De werkingen van de Heilige Geest in de harten der gelovigen zijn zowel in het Oude Testament als nu onder het Nieuwe Testament van dezelfde natuur. De gelovigen van de oude dag zijn toch op dezelfde wijze zalig geworden als ook nu, en Jezus Christus is toch gisteren en heden Dezelfde. Ziet dit in David: "Neem Uw Heilige Geest niet van mij. Geef mij weder de vreugde Uws heils, en de vrijmoedige geest ondersteune mij."

II.

Staan wij nu nog nader stil bij de tweede hoofdzaak, wat het wil zeggen: Ik geloof in de Heilige Geest. Wij moeten daarbij in het kort nog letten op:

- A. Het schriftmatige van dit geloven in de Heilige Geest tegenover degenen, die tegenstaan; en
- B. Op wat het geloof in de Heilige Geest insluit.

A. Wat betreft het eerste, dan zien wij de gevoelens van de socinianen en sommige remonstranten en anderen, die zich van de gehele leer der Drie-eenheid niets aantrekken. Zij zeggen dat het geen uitdrukkelijk bevel in Gods Woord is, dat wij moeten geloven in de Heilige Geest. Wij antwoorden hierop alleen, dat als wij bewijzen kunnen dat de Heilige Geestwaarachtig God is, dan moet men ook in Hem geloven. Dit ziet men duidelijk in Mattheüs 28 en Markus 16, waar de Drie-eenheid wordt voorgesteld als het Voorwerp van de Doop en van het geloof.

B. Wat het tweede betreft, wat het geloof in de Heilige Geest wel insluit, nog het volgende.

- Het wil zeggen te geloven het getuigenis van die Geest, en dus het ganse Woord, dat door ingeving des Geestes is gesproken, voor waarachtig te houden. En dan getuigt de Geest, dat de Geest de waarheid is.
- Het wil zeggen dat men die Geest in en door Christus, op Zijn aanbieding, aanneemt. Jezus roept het elke zondaar toe: "Die in Mij gelooft, gelijkwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien. En dit zeide Hij van de Geest, Dewelke ontvangen zouden die in Hem geloven."
- In die Geest te geloven, wil ook zeggen dit vertrouwen te hebben, dat die Geest in Zijn werkingen ook aan mij gegeven is. En dat wel volgens het getuigenis van die Geest: "De Geest, Die uit God is, doet ons weten de dingen, die ons van God geschonken zijn." Een christen gelooft niet op eigen inbeelding of op het zeggen van mensen, maar op het eigen getuigenis van God.

Toepassing

Ziedaar dit zeer verheven en noodzakelijk stuk des geloofs, zowel ten aanzien van de Persoon en de wijze van bestaan van de Heilige Geest, als ten aanzien van Zijn genadige inwoning in een land, stad of plaats, huis of familie, en ook in ieders hart in het bijzonder. Dat is die heerlijkheid, welke oudtijds week tot op de dorpel van het huis, en welke in de weg van vernedering moet worden verkregen en behouden. Vrienden, dit is ook in ons land geweest, maar er staat ergens geschreven: "Wee hen als Ik van hen zal geweken zijn."

A. Maar mensen, gij die leeft in uw natuurstaat en niet kunt begrijpen de dingen, die des Geestes Gods zijn, terwijl er toch mogelijk onder u zijn, die iets hebben, dat zij voor het geloof in Christus houden, en die zich dus verbeelden dat Christus hun Zaligmaker is, laat ik u ook eens een vraag doen, zoals Paulus deze stelde aan de Efeziërs. Mensen, hebt gij de Heilige Geest ontvangen als gij gelooft hebt?

1. Verscheidenen zullen dan mogelijk met de Efeziërs moeten antwoorden: "Wij hebben zelfs niet gehoord dat er een Heilige Geest is."

Die zo onkundig en zo zorgeloos heengaan in de weg van hun hart, kunnen wel bemerken dat zij een geest van de aarde en van de wereld hebben, omdat zij nergens meer oren voor hebben dan voor aardse dingen. Zij zijn uit de -aarde aards en zoeken de aardse dingen het eerst en het meest, en denken evenwel dat het Koninkrijk hun zal worden toegeworpen. En dat terwijl er geschreven staat: "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u worden toegeworpen."

2. Anderen worden beheerst door een boze geest, welke krachtig werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, en die hen gevangen houdt en verblindt, zodat de verlichting des Geestes hen niet bestraalt, en daardoor verdrijven zij al wat zij innerlijk nog krijgen. Door die geest gaan zij de kloppingen en overtuigingen tegen en vermaken zich in de zonden. Zij leven dus zorgeloos door tot zij de laatste adem uitblazen.

3. Weer anderen schijnende Heilige Geest te ontvangen. Zij krijgen overtuigingen en beroeringen, zij raken aan het werken worden wel eens verlegen en vragende: Wat moet ik doen? En zij lopen de Geest in Zijn werkingen vooruit, doordat zij zich te vroeg inbeelden dat zij reeds tot Jezus gekomen zijn. Maar omdat het geen wortel heeft, verdort het, en hun laatste wordt erger. Zij beginnen wel met de Geest, maar zij eindigen met het vlees.

4. En tenslotte, vrienden, velen zijn met de algemene werkingen van de Heilige Geest tevreden. Zij zijn aanmerkelijk veranderd. Zij zijn van goddeloos godsdienstig, van een oneerlijke en dronkaard een eerlijke en wellevende man of vrouw geworden, of zij hebben naar hun oordeel heel wat licht ontvangen. Ja, naar hun oordeel hebben zij van alle soorten werkzaamheden, welke de vromen hebben. Zij hebben een soort van overtuiging gehad, en enig licht in hun staat van nature. En wetende en horende dat Christus de Zaligmaker is, zo hebben zij ook een soort geloof, hetwelk zij oefenen. En ook bij zichtbare struikelingen pleisteren zij zichzelf met de letter van het Evangelie en weten zich op Christus te beroepen. Maar zo goed als hun overtuigingen niet diep gaan, deugen ook al de daarop volgende werkzaamheden niet. Dezulken zijn zeer bezwaarlijk te ontdekken, want zij zitten vast met hoog water. God moet daar een wonder boven een wonder doen, zullen zij dit ooit loslaten en terechtkomen.

O mensen, u verkeert in zulk een ongelukkige staat, al ziet u het niet. Omdat u de Geest mist, komt gij aan Jezus niet toe. Gij hebt ook geen deel aan de goederen en weldaden van Christus. En in plaats van te behouden hetgeen gij in uw oordeel en bij algemeen licht nog hebt, kunt gij verwachten dat ook dat van u zal worden weggenomen. Ja, al bezat u alles, zonder gemeenschap met Christus zult gij alles en ook uw ziel verliezen. Ja, gij moogt nu een soort van olie hebben, de tijd zal komen dat gij ook tot de wijzen om olie zult roepen, omdat uw lampen uitgaan. Maar mensen, dan zal het te laat zijn. Dan staat er: "De deur werd gesloten."

B. Maar vrienden, aan wie de Geest des Heeren de hand op een zaligmakende wijze heeft gelegd, en die het evenwel niet kunt of durft te geloven. O, dat is de oprechten eigen. Zij kunnen of durven zulk een grote zaak niet te geloven. De allerhoogste God moet hen Zelf bevestigen. Hoe zeer de vromen ook tot hen spreken van vrede, zij worden er dikwijls nog benauwder onder. Zij zijn bekommerd vanwege bedrog en zij vrezen dat zij met al hetgeen zij hebben nog eenmaal zullen omkomen.

Maar ziehier, vrienden, dan enige zaken om u er eens bij neer te leggen en deze aldus te onderscheiden. Mocht de één daaruit zien dat hij de Heilige Geest deelachtig is, en de ander er zalig door worden ontdekt dat hij Hem nog mist.

1. Wie deze Geest in zijn hart heeft ontvangen, is van zijn zonden overtuigd geworden. Het smart hem, dat hij zulk een goede God, Die hem heeft gemaakt en wel heeft gedaan, zo heeft vertoornd. Daarover is zulk één vernederd en verootmoedigd. Daarover rouwklagt hij. Maar in de nabijchristenen is dit werk maar oppervlakkig.

2. Zulk één is een bidder geworden. Daarvan wordt gezegd: "Zie, hij bidt." En dat niet maar om zijn consciëntie te stillen. Nee, de biddende Geest woont in hem, en uit die grond is het bidden hem zo eigen als in het natuurlijke het ademhalen.

3. Zulk één is met Jezus verenigd. Hij is één geest met Christus geworden en heeft Jezus overal toe nodig. Maar de tijdgelovige blijft in zichzelf en in zijn plichten hangen.

4. Zo één is ook aanvankelijk geheiligd. Hij is een nieuw schepsel. Welk een lust heeft hij in heiligheid en om door de Geest de werkingen des vleeses te doden. Dan verblijden zulken zich eerst, wanneer zij daartoe kracht ontvangen. Zulk één is zeer begerig naar de gemeenschap met God. Hij dorst wel eens naar de werkingen des Geestes in zijn hart. O, de Geest der liefde woont in hem en in de grond van zijn hart is het zijn lust om door die Geest te wandelen, al kan hij het niet volbrengen.

Met zulk één gaat het als in de berijmde Psalm 97:7

"Den vromen zal voortaan
't Licht des troestes opgaan,
Blijdschap komt na veel smarten.
Allen oprechten harten"

5. De Geest werkt in deze ziel langs het Woord na de droefheid ook blijdschap. Doch met de nabijchristenen is het anders. Dewijl die niet in de grond ontdekt zijn aan de wortel van het kwaad, kunnen zij zich licht pleisteren en dus weer ophelpen en verblijden.

6. En tenslotte, zulk één heeft lust om in de grond van zijn hart ontdekt te worden, en daartoe neemt hij ook veel de middelen waar. Maar met een nabij-christen is dat anders. Die schuwt de ontdekking, en hij is daarvoor bekommerd en benauwd.

O mensen, die deze inwoning des Geestes mist en er nu wat van ziet, moge het volgende nog tot uw besturing dienen. Bidt toch veel om de Geest. In Lukasstaat, dat de hemelse Vader de Geest geeft aan die Hem daarom bidden. Zet u veel onder de middelen der genade. In Handelingen staat, dat de Geest viel op die het Woord hoorden. Komt veel bij zulken, die daarvan het meest hebben. Waakt er toch voor dat u die Geest bedroeven zoudt door het tegengaan van inwendige kloppingen en overtuigingen, dat gij die in uzelf of in anderen zoudt doven. Of ook door u toe te geven in de zonde tegen uw licht in. En geloof ook dat uw tijd kort is, en dat de Geest alleen in Jezus' hand is. Jezus heeft Hem verworven, en zult gij Hem krijgen, dan zal Hij Hem u moeten geven. Maar hierom wil Hij van den huize Jakobs worden verzocht.

C. Volk van God, kunt u uit deze verhandelde stof niet zien welk een heerlijke zaak de inwoning des Geestes is in een land, een stad of plaats, in een huis of familie of ook in het bijzonder in de ziel? Vrienden, dat te bezitten, is de grond voor alle genadeweldaden. Want dan is de bekering van deze en die, ja dan zijn alle geestelijke en tijdelijke zegeningen maar gevolgen van deze genadige inwoning. Terwijl anders ook nog wel mensen bekeerd worden, omdat zij bekeerd moeten worden naar de raad der verkiezing, en anders ook wel weldaden in Gods lankmoedigheid worden geschonken, maar dan is de gunst van God over een geheel volk er uit. Dan zijn ook de roeden niet tot zegen.

O vrienden, mocht gij het zien hoe ver het van deze genadige inwoning des Geestes af is in het algemeen en in de huizen, en in het bijzonder ook in de harten van Gods volk. Hoe merkkelijk is de Heere geweken. Welk een tere zaak is het toch, welke licht kan worden verloren. Er kan zo spoedig wat komen tussen de Heere en een volk of een mens, hetwelk alleen langs zware wegen weer terecht kan komen.

Daarom dient het volgende nog tot uw besturing.

- Staat toch naar licht, om in de grond te kunnen zien hoe het is gesteld tussen de Heere en uw ziel. Zoekt aan het werk te raken met de scheiding, die gij opmerkt, en met uw onoprechtheid omtrent het kwaad, dat het u doet. O, al schijnt het nog zo onwaarschijnlijk, God heeft er lust in om Zijn volk te herstellen. Om hen uit een Basan, en uit de diepte der zee weder te brengen, ja uit de graven te doen opkomen.
- Roept toch sterk om die Geest. O, het is niet in uw hand, want het moet door die Geest geschieden. De Geest moet aankomen van de vier winden. De noordenwind en de zuidenwind zullen moeten waaien, zult gij er in worden voortgeholpen.
- En tenslotte, gij weet, dat de Geest alleen in de hand van Jezus is. En er staat geschreven dat Hij de Geest wil geven aan degenen, die Hem daarom bidden. Waakt dan aan de posten van Jezus' deuren en zoekt daar te wachten tot uw licht opgaat.

Amen.

ZONDAG 21
vraag 54-56

Vraag 54:

Wat gelooft gij van de heilige, algemene christelijke kerk?

Antwoord:

Dat de Zoon van God uit het ganse menselijke geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Woord en Geest, in enigheid des waren geloofs, van het begin der wereld tot aan het einde vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.

Vraag 55:

Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?

Antwoord:

Eerstelijk, dat de gelovigen, allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. Ten andere, dat elk zich moet schuldig kennen, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te leggen.

Vraag 56:

Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?

Antwoord:

Dat God, om het genoegdoen van Christus' wil, al mijn zonden, ook mijn zondigé aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.

VAN DE KERK EN DE WELDADEN IN DIT LEVEN

In het derde deel van de uitbreiding der artikelen des geloofs hebben wij in de voorgaande 20^e zondagsafdeling gehandeld over de Persoon en de wijze van bestaan van de Heilige Geest. Nu gaan wij over tot de behandeling van het huishoudelijke werk van de Heilige Geest, hetwelk behoort tot de heiligmaking (zondag 21 en 22). Hierin handelt de onderwijzer van de onderwerpen, waaraan de Heilige Geest Zijn weldaden schenkt, namelijk de kerk (zondag 21, vraag 54). En dan van de weldaden zelf, namelijk in dit leven (zondag 21, vraag 55, 56), en na dit leven (zondag 22). Onze tegenwoordige stof in deze 21e zondagsafdeling betreft dan de kerk en de twee weldaden, welke in dit leven haar geschonken worden. In de artikelen des geloofs als volgt omschreven: Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen; de vergeving der zonden.

Wij letten hierin op twee hoofddelen:

- I. De onderwerpen, waaraan deze weldaden bewezen worden, als één lichaam genoemd, de kerk (vraag 54).
- II. De weldaden, in dit leven aan deze onderwerpen bewezen, namelijk de gemeenschap der heiligen en de vergeving der zonden (vraag 55 en 56).

I.

Wat het eerste hoofddeel betreft, bezien wij:

- A. Wat een christen heeft te geloven van die kerk; en
- B. Wat het wil zeggen: Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk.

A. Wij hebben dan eerst te spreken over de natuur of aard van de ware kerk, en willen bezien wat wij door de kerk moeten verstaan.

1. Eerst iets over het woord "kerk" en wat dit woord betekent. Het woord "kerk" staat niet in de Bijbel. Toch is het niet onschrijftuurlijk, aangezien het Griekse woord kuriakee zo veel wil zeggen als "hetgeen de Heere toebehoort." Dit woord vinden wij in Openbaring van de dag des Heeren, en in 1 Korinthe van het Avondmaal des Heeren. Van dit griekse woord kuriakee is ons Hollandse woord kerk afgeleid.

2. Wij vinden in de Bijbel wel het woord ecclesia, de gemeente, hetwelk te kennen geeft een saamgeroepen menigte, eerst niet uit Gods gemeenschap, maar uit de gemeenschap van de duivel en van de wereld, in zoverre deze tezamen komt om te handelen over de dingen van Gods Koninkrijk.

3. Ook vinden wij het woord kahal, hetwelk roeping betekent: "Gij ziet uw roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het wijze beschamen zou; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen." Hiervan komt het woord gemeente, en het wordt daarnaar genoemd als een samengeroepen menigte.

4. Ook vinden wij nog het woord paneguris, hetwelk beduidt algemene vergadering, en dan geeft het zo veel te kennen als tezamen genodigd om heerlijke dingen te beschouwen, welke voor de gelovigen de deugden Gods zijn, afstralende van de Christus, enz. Dit woord vinden wij in: "Gij zijt gekomen tot de algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn."

5. En ook vinden wij nog het woord synagoge, hetwelk beduidt vergaderplaats: "Hij heeft zelf onze synagoge gebouwd." Ook betekent dit woord wel de verzameling van de gelovigen zelf, daar het een toevergadering genoemd wordt; en een vergadering: "Want zo in uw vergadering kwam een man met een gouden ring aan de vinger, in een sierlijke kleding, en er kwam ook een arm man in met een slechte kleding", waar door dit woord zowel de plaats van vergadering als de vergadering zelf kan worden verstaan.

Sprekende van het woord kerk en de betekenis daarvan, zien wij dat dit woord in de Bijbel soms betekent:

- De voorgangers der gemeente: "Zegt het der gemeente."
- Ook betekent het wel eens enige in het bijzonder bij elkaar genoemde gemeenten: "Hetgeen gij ziet, schrijft dat in een boek en zend het aan de zeven gemeenten, die in Azië zijn."
- Ook wel de vergaderplaats: "Hij heeft ons volk lief en heeft zelf onze synagoge gebouwd"; en: "Want zo in uw vergadering kwam een man met een gouden ring aan de vinger", enz.
- Maar uit het vervolg zal nog wel blijken, dat wij hier het woord kerk of gemeente moeten nemen in de aller nauwste zin of betekenis van het woord, namelijk alleen ten opzichte van de gelovigen, zoals zij tezamen in Christus zijn verenigd. Het woord kerk of gemeente wordt hier dus gebruikt met betrekking tot de inwendige staat van de gelovigen, zoals zij zijn verlost van de macht van satan en nu Christus toebehoren: "Zo hebt dan acht op uzelf en op de gehele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed." Ook wordt het gebruikt met betrekking tot de samen roeping van deze gelovigen door Woord en Geest: "Doch Ik zeg u ook: Gij zijt Petrus, en op deze petra zal Ik mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen." Eveneens wordt dit woord gebruikt met betrekking tot de algemene kerk over de ganse aardbodem, van het begin tot aan het einde der wereld, dus alle gemeenten samen, zoals deze alle één kerk uitmaken: "God heeft Hem aan de gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; Welke Zijn lichaam is, en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult." Ook moeten wij nog letten op de beschrijving van de kerk, alsook hoe deze met haar Hoofd Christus één lichaam uitmaakt. Zij kan dan beschreven worden te zijn een uit het ganse gevallen menselijk geslacht door Woord en Geest geroepen menigte van mensen tot de heilige gemeenschap van de Christus, als het Hoofd van het genadeverbond, en dat in enigheid des geloofs. In het vervolg zal wel blijken dat deze beschrijving op de Bijbel gegrond is. Allereerst blijkt ons duidelijk uit deze beschrijving, zijnde geheel naar Gods Woord, dat de kerk een lichaam is, waarvan Christus het Hoofd is. Dit lichaam bestaat uit een geroepen menigte van mensen, en wel gelovigen, zoals de onderwijzer zegt, dat de leden zijn uitverkoren uit het ganse menselijke geslacht.

(1) Uit deze woorden blijkt dus dat de engelen niet tot deze vergadering behoren, al is het ook waar, dat de gelovigen zijn gekomen tot de vele duizenden van engelen, en dat de engelen hun mede-dienstknachten zijn. Ook zijn de engelen kinderen Gods van hetzelfde huisgezin, en zij hebben gemeenschap met God, waarin ook de gelukzaligheid van de mens bestaat. In Job staat, dat er een dag was, "waarop de Morgensterren vrolijk zongen en de kinderen Gods juichten." Engelen zijn dit alles echter op een andere wijze en uit anderen hoofde dan de gelovigen. Want de engelen zijn niet door Christus verlost, zij zijn door het Evangelie niet geroepen, zij zijn niet door de Geest wedergeboren en zij zijn geen deelgenoten van het genadeverbond, hetwelk alle merktekenen zijn van de gemeente.

(2) Tot deze vergadering behoren ook niet de verworpenen onder de mensen, die evenwel uitwendig in de kerk kunnen zijn. Johannes de Doper zei, dat dezen niet als koren in de schuur der kerk waren, maar als kaf. Dezen worden kwade en wegwerpelijke vissen genoemd, en vaten ter oneer.

(3) In een strikte zin genomen behoren ook de uitverkoren onbekeerde mensen nog niet tot deze vergadering. Zij zijn wel van eeuwigheid uitverkoren, maar zij zijn in de tijd nog niet geroepen en vergaderd. Jezus noemt hen wel Zijn schapen, waar Hij Zijn leven voor geeft, maar Hij zegt. ook dat zij van deze stal nog niet zijn. Hij moet ze dus nog toebrengen.

Dus blijkt ons uit Gods Woord, dat tot deze vergadering of kerk alleen mensen behoren: "Want waarlijk, Hij neemt de engelen niet aan, maar Hij neemt het zaad Abrahams aan."

- En wel gelovige mensen: "Die dan zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt; en er werden op die dag tot hen toegedaan omtrent drie duizend zielen." Daarom zegt Paulus tot zijn medegelovigen: "Wiens huis wij zijn, indien wij maar de vrijmoedigheid en de roem der hoop tot het einde toe vasthouden."

- En ook wel een menigte van gelovige mensen: "Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam", en: "Want ook het lichaam is niet één lid, maar vele leden." Deze geroepen menigte gelovige mensen zijn leden van dat lichaam, waarvan Christus het Hoofd is. De onderwijzer omschrijft dit aldus: Dat de Zoon van God uit het ganse menselijke geslacht Zich deze gemeente hééft uitverkoren. Dat Christus, de Zoon van God, naar het woord van de onderwijzer het Hoofd der kerk is, blijkt ons zeer krachtig uit: "Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde; in Dewelke wij de verlossing hebben door Zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden. Dewelke het Beeld is des onzienlijken Gods, de Eerstgeborene aller creaturen. Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen; en Hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen door Hem. En Hij is het Hoofd des lichaams, namelijk der gemeente." Hieruit ziet men, dat indien Christus niet was de Zoon van God, Hij ook niet zou kunnen zijn het Hoofd der gemeente. Want om alle dingen als een huishoudelijk Hoofd aan Zich te kunnen onderwerpen, moest Hij het almachtige, Goddelijke leven onderwerpelijk in Zichzelf hebben, dus zijn de waarachtige God en de Zoon van God. Ook uit Efeze, blijkt in de samenhang, dat het Hoofd van de kerk te zijn samengaat met het zitten aan Gods rechterhand, ver boven alle overheid en macht en kracht. Daarmede vervalt vanzelfsprekend de godslasterlijke en anti-christelijke leer van het pausdom, welke wij geheel verwerpen, namelijk dat de paus van Rome het hoofd van de kerk zou zijn. Dit kan niet zijn en is dus een leugen, omdat de paus van Rome de antichrist is. Dat is één, die zich aan Christus gelijk en als vóór Christus stelt, en intussen geen Christus is, maar een verrader van Hem, zoals nadrukkelijk blijkt uit de omschrijving van Paulus. Hij spreekt daar van de mens der zonde, de zoon des verderfs, die zich zou verheffen boven al wat God genaamd wordt, en dat hij in de tempel van God, dat is de kerk, als een God zou zitten. En dat toen de verborgenheid der ongerechtigheid door hem reeds, als in het verborgen werd gewrocht, en dat hij op zijn eigen tijd geopenbaard zou worden; en dat zijn toekomst zou zijn naar de werking van de satan, in alle kracht en tekenen en wonderen der leugenen. Ook dat de Heere hem allengskens verdoen zou door de Geest Zijnsmonds, en hem tenslotte teniet zou maken door de verschijning van Zijn toekomst, namelijk ten jongsten dage, zoals velen denken. En vergelijken wij hiermede Openbaring, dan vinden wij daar zijn merktekenen, en het getal van zijn naam, zes honderd zes en zestig, welke laatste hoofdstukken zelfs de roomsen niet kunnen ontkennen dat hier Rome wordt bedoeld. En uit Openbaring blijkt dat hij met geweld zal worden geworpen, zoals die sterke engel een molensteen inde zee wierp. Het beest en allen die het aanbidden, zullen zinken in de poel des vuurs. Wat een kerk moet dat welzijn, waarvan zulk een wangedrocht het hoofd is! Wij zeggen dus dat alleen Christus het zalig Hoofd is van Zijn kerk, Wiens heerschappij een eeuwige heerschappij is. Hij kent de inwendige mens des harten van Zijn volken vloeit daarin. Van Zijn zalig leven, van Zijn licht, kracht en wijsheid hangt elk lid van deze kerk af. Ook maakt de vereniging en de nauwe gemeenschap van al deze leden met dit zalige Hoofd, tezamen tot één lichaam, de kerk uit. Doch hiervan zal in het vervolg, en wel bijzonder aanstonds bij de behandeling van de gemeenschap der heiligen in vraag 55, worden gesproken.

Sprekende over de natuur van de ware kerk, zullen wij nu nog bezien de wijze, waarop de Zoon van God Zich uit het ganse menselijke geslacht een gemeente of kerk vergadert. Wij moeten daarbij letten op de grond of het fundament, welke is de eeuwige en vrije verkiezing of voorverordining ten leven in Christus. De onderwijzer zegt, dat de Zoon van God Zich een gemeente uitverkoren heeft tot het eeuwige leven, en wel om in de tijd vergaderd te worden tot de kerk. Dit is dan het vaste fundament, dat staat, hebbende deze zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn. Wij lezen hiervan: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde. Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil."

Ja, deze verkiezing is met name, deze en die persoon, zoals ons duidelijk blijkt uit Romeinen: "Jakob heb Ik liefgehad, en Ezaü heb Ik gehaat. Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Dat zij verre. Want Hij zegt tot Mozes: Ik zal Mij ontfermen, diens Ik Mij ontferm, en Ik zal barmhartig zijn die Ik barmhartig ben. Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods." En: "Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en verhardt die Hij wil." En als een arm schepsel hierover tot God zou antwoorden en zeggen: Waarom hebt Gij mij alzo gemaakt? dan zegt Paulus wat hierop het antwoord moet zijn: "Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp te maken het ene vat ter ere, en het andere ter onere?" Ja, de apostel toont ook verder duidelijk aan dat niemand anders verdoemd wordt dan om eigen schuld. Want God heeft de vaten des toorns, welke zijn toebereid tot het verderf, met veel lankmoedigheid verdragen. Deze uitverkorenen zijn van de Vader van eeuwigheid aan de Zoon gegeven in het Verbond der verlossing, opdat Hij hen zou vergaderen en hun de naam des Vaders zou verklaren. Dus zijn dezen als het ware opgetekend in het boek des levens, in het boek des levens des Lams: "Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en zij hebben Uw Woord bewaard." Deze uitverkorenen zijn zelfs het minste getal van de geroepenen: "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren." En volgens Lukas is het een klein kuddeke, waaraan de Vader naar Zijn welbehagen het Koninkrijk zal geven.

Dientengevolge is ook wel duidelijk, dat deze verkiezing niet is uit aanmerking van enige voorgeziena goede werken of geloof. Dit willen de Jezuïeten en de remonstranten, maar de verkiezing is tot het geloof en goede werken, om dus de mens daartoe te brengen: "Die ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde." En: "Er geloofden er zo velen als er verordineerd waren tot het eeuwige leven." Letten wij nu op het onafscheidelijk gevolg van deze eeuwige verkiezing, namelijk hoe en op welke wijze de Zoon van God deze uitverkorenen maakt tot Zijn kerk, en wat Hij daartoe aan hen doet. Hij vergadert dezelve in de enigheid des waren geloofs, zoals de onderwijzer zegt. Hij vergadert hen, die van nature zo onuitsprekelijk veraf zijn en verstrooid in de staat van nature. Dit was voorzeggd in Jesaja: "De Heere HEERE, Die de verdrevenen van Israëel vergadert, spreekt: Ik zal tot hem nog meer vergaderen, nevens hen, die tot hem vergaderd zijn. Al gij gedierte des velds, komt om te eten, ja al gij gedierte in het woud." Dit profeteerde Kájafas, dat het nut was, dat Jezus van Nazareth stierf. En niet alleen voor dat volk, maar ook opdat Hij de kinderen van God, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen. Ook lezen wij in Handelingen: "Hij heeft de heidenen bezocht, om uit hen een volk aan te nemen voor Zijn Naam." En in Handelingen: "De Heere deed dagelijks toe tot de gemeente, die zalig werden." Deze vergadering tot Christus en tot Zijn leden wordt de inwendige roeping genoemd, en is aan de verkiezing verbonden, zoals blijkt uit de keten der zaligheid: "Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." Daarom wordt God de Roepende genoemd. Deze vergadering of roeping tot de kerk geschiedt in de enigheid des waren geloofs. Het is met de mens alzo gesteld, éér hij vergaderd of geroepen wordt, dat hij naar de letter is onderwezen omtrent al de werken der genade van de Heilige Geest in het hart, volgens onze religie, en dus op de Bijbel gegrond. Hij verstaat dit dus ook naar de letter en maakt er zijn eigen begrippen en bevattingen van, en zo ook van het geloof. De één verstaat er vóór zijn bekering de religie en de belijdenis door, en is van mening dat als hij daar maar in blijft, hij dan wel vast staat en wel zalig zal worden. Weer een ander verstaat er de verzekering door, namelijk de sterke indruk of verbeelding dat Christus zijn Zaligmaker is. En weer een ander heeft wel eens een ontwaakte consciëntie en wordt voor die tijd wel enigszins bekommerd, maar weet zich dan wonderlijk te helpen met de letter, dat Jezus in de wereld is gekomen om zondaren zalig te maken. Dit houdt hij dan voor het geloof en voor het oefenen van geloof, zonder dat hij er van weet wat het is de zonden te zien in hun ware aard en door de Geest te worden geleerd wat het is met zijn zonden tot Jezus te komen. Nog een ander heeft een soort van beweging en gevoeligheid in zijn temperament, en meent dat zijn weg recht is, terwijl Salomo met nadruk zegt: "Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die weg zijn (of loopt uit op) wegen des doods."

Maar vrienden, als God een mens vergadert in de enigheid des waren geloofs, krijgt deze het geloof der werking Gods, het geloof der uitverkorenen Gods. Dus is maar één geloof' in al de uitverkoren gelovigen: "Een Heere, één geloof, één Doop." Het is ook een onderling geloof. Zij krijgen dan enerlei hart en enerlei weg om God te vrezen, en worden aldus één kudde onder één Herder. Zij worden in deze enigheid des geloofs tot één vergaderd.

En doordat zij enerlei zin, namelijk de zin van Christus van al de werken der genade krijgen en hebben, kennen zij ook elkander en verenigen zij zich met elkander, waaruit dan de gemeenschap der heiligen voortvloeit. De onderwijzer zegt voorts, dat de Zoon van God deze vergaderden ook beschermt en onderhoudt. Hij beschermt en bewaart de vergaderden. Want zodra God een mens bekeerd en tot de kerk gebracht heeft, is toch de macht der hel op de been om, zo het mogelijk ware, de gemeente en elk lid daarvan in het bijzonder uit te roeien, of althans schade aan hun zaligheid toe te brengen. Maar in die kerk zijn zij veilig. God is een vurige muur rondom hen, en die hen aanraakt, raakt Gods oogappel aan: "God is in het midden van haar, zij zal niet wankelen."

- En dit alles rust op het eeuwige, onveranderlijke en vaste voornemen Gods, dat naar de verkiezing is. Het rust op de volle genoegdoening van de Zoon, welke niet tevergeefs kan zijn: "God heeft Zijn Zoon voorgesteld tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is."

- Het rust op de eeuwige inwoning van de Geest: "Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." De Geest is in hun harten het Onderpand van hun erfenis tot de verkregen verlossing.

- Het rust op het onveranderlijke en onbewegelijke zoutverbond: "In een kleine toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen; maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser. Want dat zal Mij zijn als wateren van Noach, toen Ik zwoer dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer."

- Het rust op de eeuwige en onveranderlijke liefde van Jezus: "Jezus wetende, dat Zijn ure gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot de Vader, also Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij ze liefgehad tot het einde toe." Ja, het rust ook op Zijn eeuwige en krachtige voorbeding, zodat Hij altijd verhoord wordt: "Hij leeft altijd om voor hen te bidden." Vrienden, indien Jezus niet voor Petrus gebeden had, dan zou zijn geloof zijn opgehouden. En ziet ook hoe het verhoord wordt. De Heere zegt Zelf bij de opwekking van Lazarus: "Ik dank U, Vader, dat Gij Mij gehoord hebt. Doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort." Temidden van zulk een stroom, ja een woedende zee van verdorvenheden en van verraad van binnen, en onder zulk een macht van verzoeken van buiten zouden zij van zichzelf uit de staat der genade vallen, indien Jezus Zijn hand niet aan hen hield en het leven der genade in hun hart niet onderhield, ook indien Hij hen niet van het nodige voedsel en onderhoud voorzag. Daarom wordt Hij de Behouder des lichaams genaamd, als het Hoofd der gemeente. En zulks wordt niet weggenomen door het feit, dat vele schone en heerlijke gemeenten in Judea en Azië zijn te gronde gegaan. Want de kerk is slechts één over de gehele aardbodem, en dan wordt het Koninkrijk maar verplaatst. Dan wordt het van het ene volk weggenomen en aan het andere gegeven, dat zijn vruchten voortbrengt. Daarom lezen wij ook dat Zijn rijk en gemeente duren zal van geslacht tot geslacht: "Doch in de dagen van die Koning zal de God des hemels een Koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden." ; "En Hij zal over het huis Jakobs Koning zijn, en Zijn Koninkrijk zal geen einde hebben." Dus zullen de poorten der hel deze kerk niet overweldigen, want zij worden in de kracht Gods bewaard, door het geloof tot de zaligheid.

Ziet nu welke middelen de Zoon van God tot deze vergadering, bewaring en onderhouding gebruikt.

De onderwijzer zegt, dat Hij dit doet door Zijn Woord en Geest.

A. De apostel Paulus zegt dat de letter doodt, en dat de Geest levend maakt. En waarlijk, voor menigeen is het Woord een dode letter, en hij sterft omdat hij op een dode letter rust. Maar daarom heeft de Heere beloofd dat Zijn Geest Zich zal paren aan het Woord: "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe." Hieruit blijkt ons dus dat alle Woord krachteloos is zonder de Geest, en ook dat alle geesten moeten worden getoetst aan het Woord, of zij uit God zijn. De Geest langs het Woord moet het toch alleen doen. Er staat geschreven, dat de Geest viel op allen, die het Woord hoorden", en dat de gelovigen door één Geest tot één lichaam worden gedoopt. Alsook: "Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heirscharen."

B. Hiertoe heeft God een bediening des Woords ingesteld, om dat Woord te verkondigen aan de oren van dode mensen, of de Geest op hen vallen mocht en in hen mocht komen tot levendmaking.

Dit werd in een gezicht aan Ezechiël vertoond. En hiervan lezen wij: "God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen." Onder deze prediking wil de Heere de Zijnen vergaderen: "En zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden." En daaronder, ja op dat Woord wil de grote Koning Jezus als op Zijn wagen komen rijden in het hart van Zijn van Hem afkerige vijanden: "Gord Uw zwaard aan de heup, o Held, Uw majesteit en Uw heerlijkheid. En rijd voorspoediglijk in Uw heerlijkheid, op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid; en Uw rechterhand zal U vreselijke dingen leren. Uw pijlen zijn scherp; volken zullen onder U vallen; zij treffen in het hart van des Konings vijanden." En dan worden zij "een zeer gewillig volk op de dag van Gods heirkraft, in heilig sieraad; uit de baarmoeder des dageraads zal U de dauw Uwer jeugd zijn." Ja, zelfs vreemden en die zich alzo maar tot de Heere voegen, hebben ook de beloften dat de Heere hun een plaats en een naam in Zijn huis en in Zijn kerk zal geven, en dat Hij hen zal verheugen in Zijn bedehuis. De Heere zendt Zijn Geest wel onder zegeningen en voorspoeden, deze dienstbaar makende om te brengen onder de prediking des Woords, opdat men zo tot de gemeente door de Geest vergaderd worde, maar meestal en gewoonlijk gebruikt de Heere oordelen en roeden om een mens tot God te brengen en tot Zijn kerk en volk. Wij lezen: "De straten en de grachten zullen wederom gebouwd worden, doch in benauwdheid der tijden."

En tenslotte toont de onderwijzer nog aan, dat deze weg van vergadering in enigheid des geloofs, van beschermingen onderhouding door Zijn Geest en Woord, door alle tijden heen dezelfde is geweest, zeggende dat de Zoon van God dit doet van het begin tot aan het einde der wereld. De Heere heeft van het begin der wereld aan tot nu toe een kerk vergaderd, bewaard en onderhouden door Woord en Geest.

- God heeft vóór de tijd van Mozes Zijn kerk eerst opgericht en in meer vrijheid gehouden in de huisgezinnen van de aartsvaders.
 - Daarna onder en ook na Mozes heeft Hij op velerlei wijze de bedeling van het woord der roeping gegeven, evenwel toch gebonden en begrensd.
 - Maar in het bijzonder in de dagen van het Nieuwe Testament, direct na de komst van Christus in het vlees, gaf Hij aan Zijn kerk een algemene uitgebreidheid onder alle volken, talen, natiën en tongen.
 - Ook is dit duidelijk gebleken, toen het Beest, de Antichrist, zijn eerste val maakte in de dagen van de Reformatie. Reeds ten tijde van keizer Constantijn was dit begonnen zich met de kerk te vermengen en deszelfs krachten waren steeds groter geworden.
 - En sinds de dagen der Reformatie heeft God Zijn kerk bewaard in velerlei wisselvallige wegen door geestelijke zomertijden en gure wintertijden heen tot op deze dag.
 - Ook zal God Zich een kerk vergaderen en deze bewaren en onderhouden tot aan het einde van de wereld toe.
- Daarom verwachten wij, naar de onfeilbare beloften Gods, de laatste val van de Antichrist, als een molensteen in het hart van de zee.
- Ook de bekering der Joden en heidenen, wanneer volgens Romeinen de volheid der heidenen zal ingaan en gans Israël zal zalig worden.
- Welker bekering voor de kerk niet anders zal zijn dan een leven uit de doden, en dus zal de staat der kerk heerlijk worden. Wij lezen in Psalm 107: "De oprechten zien het en zijn verblijd; maar alle ongerechtigheid stopt haar mond. Wie is wijs? die neme deze dingen waar; en dat zij verstandelijk letten op de goedertierenheden des Heeren." En dit zijn deze dingen, waarin volgens Efeze "nu door de gemeente bekend gemaakt worde aan de overheden en de machten in de hemel de veelvuldige wijsheid Gods, naar het eeuwig voornemen, dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus, onze Heere." Dit nu kan niet anders zijn, aangezien Christus te allen tijde de grond der gemeente is geweest en dit zal blijven: "Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde, en in der eeuwigheid." Zijn bloedige offeranden zijn van het begin tot aan het einde der wereld de prijs der gemeente: "Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af, maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard om de zonde teniet te doen door Zijns zelfs offerande." De prediking van het Woord, gepaard met de Heilige Geest, is het middel ter vergadering door alle tijden heen. Dit ziet men al in de moederbelofte, de verkondiging waarvan, gepaard met de Heilige Geest, aan Adam en Eva het leven gaf: "En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen."

En: "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe."

En tenslotte, de inwendige gedaante van de kerk is te allen tijde geweest het ware geloof, zoals blijkt uit Abel en Henoch, en zo zijn te allen tijde de ware gelovigen de leden van de kerk geweest. En dientengevolge is Christus, als de Heere, het Hoofd en de Bruidegom van Zijn kerk, nooit zonder leden en onderdanen geweest, en ook kan noch zal Hij ooit zonder dezelve zijn. Daarom is het ook zeer ongerijmd om te stellen dat de kerk van het Oude Testament dienstbaar is geweest aan ouderlingen, priesters, profeten en andere heren, als zijnde medegenoten van Christus. En ook aan aardse goden, die als zo vele hoofden over haar waren, en dit tegen de ware natuur der kerk in, waarvan Christus alleen het Hoofd is. Zijn knechten hebben te allen tijde maar een bedienende macht onder Christus gehad, en daarom zegt de kerk: "De Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning, Hij zal ons behouden."

Sprekende van hetgeen de christen heeft te geloven van de kerk, moeten wij nu nog behandelen de eigenschappen en kentekenen van de ware kerk. Wij zullen daarbij zien welke eigenschappen of namen van deze kerk in de artikelen des geloofs worden genoemd. Allereerst wordt dan gezegd dat deze kerk één is. Ja, er is over de ganse aardbodem maar één kerk, hoewel zij is als de maan, toe- en afnemende op sommige tijden en op verscheidene plaatsen. Dit leert ons Gods Woord: "Eén enige is Mijn duive, Mijn volmaakte, de enige van haar moeder." ; "En het zal worden één kudde, en één Herder." ; "Eén lichaam is het, en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt tot één hoop uwer beroeping. Eén Heere, één geloof, één Doop. Eén God en Vader van allen, Die daar is boven allen, en door allen, en in u allen." En: "Wij worden door één Geest tot één lichaam gedoopt." Deze eenheid vertoont zich in de openbare samenkomsten en in het gebruik der heilige sacramenten. Zij zijn de vele graankorrels, die tot één meel gemalen en tot één brood gebakken worden; zo zijn zij velen één lichaam. En zij zijn ook één in het afscheiden van valse leraars en kerken, en in het verwerpen van alles, wat strijdig is met de gezonde leer: "Indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis, en zegt tot hem niet: wees gegroet." Evenwel kan men deze kerk, ten opzichte van haar verschillende staat, gestalten en gedaanten wel onderscheiden. Dan kan men haar onderscheiden in een triomferende kerk en in een strijdende kerk.

- De triomferende kerk is boven in de hemel overgebracht uit de strijd, en deze is boven alle bereik van de vijanden en tot een pilaar in het bovenhuis. Hiervan lezen wij: "Na deze zag ik, en ziet, een grote schare, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten en volken en talen, staande voor de troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen, en palmtakken (tot een teken van hun triomf) waren in hun handen."

- Van deze kerk spreken wij hier niet, maar alleen van de nog strijdende kerk, welke is als een voorportaal van de hemel. En deze kan weer onderscheiden worden in onzichtbaar en zichtbaar voor het oog der wereld.

- Onzichtbaar is zij met betrekking tot het verborgen werk der genade in het hart, dus met betrekking tot de verborgen mens des harten, welke niemand kent dan de Heere alleen, de Kenner der harten: "De Heere kent degenen, die Zijnen zijn" (namelijk aan het hart). De ene mens kan de andere niet kennen, dan alleen uit zijn werken en daden.

- En deze zijn in de gelovige zichtbaar in zo verre het werk van genade en heiligheid naar buiten uitstraalt. In Matthéüs worden zij genoemd een licht der wereld, een stad op een berg, die niet verborgen kan zijn. Daaruit vloeit de gemeenschap en vereniging der gelovigen op aarde voort. Daaraan zullen allen, die hen zien, hen kennen, dat zij het zaad zijn, dat de Heere gezegend heeft. Zo kennen de goddelozen hen wel eens en die kunnen het wel voelen aan hun vijandig hart. Ja wat zeg ik, de duivel wist wie de vromen waren. En deze zichtbare kerk kan wederom onderscheiden worden in tijden, dat zij meer verborgen, en in tijden dat zij meer openbaar is.

- De kerk is verborgen wanneer zij verkeert onder dwalingen, ketterijen, zwaar verval van zeden, of wanneer zij onder zware vervolgingen moet zuchten. Dan is het haar als de vrouw in Openbaring, welke moest vluchten in de woestijn. Of als de profeet Elia, in wiens dagen de kerk zó verborgen was, dat hij meende alleen overgebleven te zijn. Maar het Goddelijk antwoord was, dat er nog zeventuizend waren, die hun knieën voor de Baäl niet gebogen hadden.

- Maar meer openbaar is de zichtbare kerk als zij grote luister en voorspoed en veel vrede geniet. Dus wanneer koningen haar voedsterheren en vorstinnen haar zoogvrouwen zijn. Want dan is het een eer om God te vrezen.

• En tenslotte heeft deze openbare kerk een tweërlei uitwendige gedaante. En dit wel ten opzichte van de ware gelovigen, die hun daden naar buiten geestelijk zoeken te verrichten, en ten opzichte van de uitwendige belijders, die zich bij de kerk voegen.

- Men kan hier onderscheiden een verkiezing tot zaligheid, welke alleen over de uitverkorenen gaat.

- En een verkiezing van verworpenen, om hen boven andere volken daar te doen wonen, waar God Zijn volk vergadert. Deze laatsten genieten verschillende voorrechten van de kerk. Want de Heere maakte"aan Jakob Zijn woorden bekend, aan Israël Zijn inzettingen en Zijn rechten. Alzo heeft Hij aan geen volken gedaan."

Hieruit vloeit voort een tweërlei roeping.

* Een inwendige roeping, welke alleen aan de uitverkorenen eigen is: "Die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd" enz. En dat zijn alleen "de heilige broeders, die de hemelse roeping deelachtig zijn." Dit wordt genoemd een roeping tot de gemeenschap van Gods Zoon.

* En een uitwendige roeping: "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren."

Hieruit vloeit ook voort een tweërlei geloof.

* Het ene wordt genoemd een waar zalmakend geloof: Het geloof der werking Gods. Of het geloof der uitverkorenen Gods, het ongeveinsd geloof, en het geloof, dat door de liefde werkt.

* Het andere wordt genoemd een algemeen, schijn- of tijdgeloof, hetwelk de verworpenen, levende onder het licht des Evangelies, krijgen. Dit wordt aangewezen in Matthéüs, het zaad in de steenachtige aarde. En in Handelingen: "Simon de tovenaer geloofde ook zelf."

Hieruit vloeit ook voort een tweërlei heiligheid.

* De ene is inwendig en in engere zin genomen volstrekt: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd." Dat is in Christus, door de Geest. En Psalm 93: "deze heiligheid is den huize Gods sierlijk."

* De andere is alleen een heiligheid ten aanzien van het uitwendige, een heiligheid des verbonds. Paulus zegt: "Indien de eerstelingen heilig zijn, zo is ook het deeg heilig; en indien de wortel heilig is, zo zijn ook de takken heilig." Dat wil zeggen: indien de vaders afgezonderden en bondgenoten zijn geweest, dan moet dit ook worden geoordeeld ten aanzien van de nakomelingen. En in 1 Korinthe wordt gezegd dat de ongelovige man is geheiligd in zijn gelovige vrouw, ook de ongelovige vrouw in de gelovige man, zodat zelfs de kinderen, uit zulk een huwelijk voortgesproten, heilig zijn. Vandaar het woord, waar geschreven staat dat "zij het bloed des Nieuwen Testaments onrein achtten, waardoor zij geheiligd waren."

En hieruit vloeit ook nog voort een tweërlei gemeenschap van het genadeverbond.

* De één wordt waarachtig onder de band des verbonds gebracht, gelijk geschreven staat: "Ik zal ulieden onder de roede doen doorgaan, en Ik zal u brengen onder de band des verbonds." Zulken genieten dus de geestelijke en heerlijke weldaden van het verbond, gemeenschap met God in Christus oefenende, de vergeving der zonden verkrijgende, terwijl Gods wet in hun hart wordt ingeschreven:"Want dit is het verbond, dat Ik met het huis Israëls maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven, en in hun harten zal Ik die inschrijven: en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen niet leren een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder, zeggende: Ken de Heere; want zij zullen Mij allen kennen van de kleine onder hen tot de grote onder hen. Want Ik zal hun ongerechtigheden genadig zijn, en hun zonden en hun overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken." Hiertoe behoort ook de onderscheiding van een Jood in het verborgen en in het openbaar.

* En de andere geeft zich uitwendig en niet in waarheid onder het verbond der genade. Wij zien dit in Exodus, waar al het volk op de voorstelling van het verbond riep: "Amen, al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen." En aan het merendeel van hen had God geen welgevallen. Dus worden volwassen mensen op hun manier bondgenoten door uitwendige belijdenis, en wanneer dit gepaard gaat met een onergerlijk gedrag, kunnen zij dan ook niet van de sacramenten des verbonds worden geweerd. Ziet dit in Handelingen: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen" enz. Daardoor worden de kinderen weer als bondgenoten geboren: "Anders waren uw kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig." Dezen genieten ook veel uitwendige voorrechten, welke bij het Koninkrijk worden toegeworpen. Dikwijls veel uiterlijke vrede, voorspoed en welvaren, welke God uit kracht van Zijn verbond aan Zijn volk schenkt. Daar genieten zulken van terzijde ook van, en daarom is het voor een onbekeerde goed om daar te wonen, waar de Heere Zijn volk vergadert. En zulks nog te meer omdat zij daar leven in de mogelijkheid van ook te kunnen worden vergaderd in Gods huis en binnen Zijn muren. Zulken staan als in een voorhof en kunnen haast binnengelaten worden wanneer de deur van het heilige maar open gaat. Maar indien niet, dan zijn zij maar ranken, welke op hun wijze zijn ingeënt, zonder vrucht te dragen in Christus, en deze worden op Gods tijd weggenomen.

En van dezen vallen er velen af, in het bijzonder wel als er vervolgingen komen. Maar in engere zin genomen, dan staat er: "Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn; maar dit is geschied opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn." De artikelen des geloofs zeggen ook, dat deze kerk heilig is. En zulks omdat zij is geheiligd door het bloed en de Geest van Christus, en afgezonderd van alle volkeren buiten deze kerk. Al heeft ze ook nog haar zonden en gebreken, evenwel is ze aanvankelijk geheiligd: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd." En: "Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." Daarom wordt haar ook opgedragen zich af te scheiden: "Gaaf uit het midden van haar." Ook wordt de kerk in deze artikelen algemeen of katholiek genoemd. Dit lezen wij: "Gaaf dan henen, onderwijst alle volkeren" enz. En: "Want er is geen onderscheid, noch van Jood, noch van Griek. Want eenzelfde is Heere van allen, rijk zijnde over allen, die Hem aanroepen." Dit kan men opvatten in tweeërlei zin.

* Ten eerste is de kerk algemeen of katholiek ten opzichte van het verleden, het tegenwoordige en het toekomstige. Dus ten opzichte van de bijzondere plaatsen en tijden en de rang van personen en staten in de gehele wereld. Van Ignatius wordt gezegd, dat hij het volgende schreef in een brief aan de gemeente van Smyrna: "Overal waar Christus Jezus is, aldaar is de algemene kerk." Hieruit volgt dus dat in de kerk de gouden ring aan de vinger van een man niet in aanmerking komt. De kerk wordt alleen geschat naar de maat en het gewicht van de genade, en kan een arm mens hier groter zijn dan een koning, al heeft deze ook de wortel der zaak in zich. En ten tweede ten opzichte van de kerk van het Nieuwe Testament, in tegenstelling met die van het Oude Testament. En zulks omdat de kerk van het Nieuwe Testament aan geen plaats of volk meer is vastgemaakt. De middelmuur des afscheidels weggenomen zijnde, is de kerk nu over de gehele wijde wereld verspreid en is dus een algemene moeder, om overal kinderen voort te brengen. En tenslotte vermelden de artikelen des geloofs dat deze kerk christelijk is. Zulks omdat zij op het aller nauwst met Christus is verenigd, zelfs zo, dat de gemeente zelf Christus genoemd wordt. Omdat Jezus haar Hoofd, en zij het lichaam en de volheid van Christus is: "En heeft Hem de gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; welke Zijn lichaam is." Omdat Christus haar Bruidegom en zij Zijn bruid is. Ook omdat Christus haar Leraar is en zij Zijn leerling.

Sprekende van de natuur der ware kerk, zullen wij nu nog in het kort bezien welke de kentekenen daarvan niet zijn en welke deze wel zijn.

(1) Dat zijn geen kentekenen, welke het pausdom wil, namelijk dat zij katholiek is in naam. De oude novatianen, donatisten, arianen en andere ketters, zoals nu ook het pausdom, hebben zichzelf deze naam gegeven, maar daarom is deze naam nog geen kenteken. Want wij lezen in Openbaring dat er te Filadelfia waren, die zeiden dat zij Joden waren, en zij waren liet niet, maar logen. Zij waren een synagoge des satans.

(2) Het pausdom beroept zich ook op de oudheid. Maar oudheid zonder waarheid is niets. De oudste religie sedert de val van Adam is het rijk van de duivel.

(3) De bestendigheid en duurzaamheid kan ook al geen kenteken zijn, aangezien het rijk des duivels ook een bestendig rijk is. De bestendigheid heeft alleen waarde ten opzichte van de waarheid der leer.

(4) En wat betreft de veelheid van belijders, als dat een kenteken is, dan heeft mogelijk de religie der Turken de meeste belijders. En in Openbaring staat, dat de gehele aarde het beest na zou volgen. En daartegenover wordt de ware kerk een klein kuddeke genoemd. De weg naar de hemel is smal en wordt door weinigen betreden.

(5) Ook noemt het pausdom het geschieden van wonderen. Maar deze zijn voor de gelovigen niet nodig en dit is ook geen kenteken, want die kunnen onder de heilige en wijze toelating Gods geschieden door de hulp des duivels. En het roemen hierop is het kenteken van de anti-christelijke kerk: "Wiens toekomst is naar de werking des satans, in alle kracht, en tekenen, en wonderen der leugenen."

(6) En ook de uitwendige voorspoed is geen kenteken. Daarvoor is geen bewijs te vinden in de gehele Bijbel. Maar wel dat de kerk aan haar wisselvalligheden, aan toe- en afnemen onderworpen is, gelijk de maan, zoals blijkt in de dagen van Elia en in Openbaring, waar de kerk moet vluchten voor de antichrist. Ja, waar behoudt de antichristelijke kerk haar voorspoed mede? Immers niet anders dan met leugenen en bedriegerijen en allerlei goddeloosheden. Maar haar dag zal komen, dat zij zal zinken in de poel des verderfs, gelijk een molensteen in het hart der zee. Dat zal haar laatste val zijn.

Maar de echte kentekenen van de ware kerk zijn:

1. Ten eerste de zuiverheid van de leer, overeenkomend met Gods heilig Woord. En daarbij dan de omzichtigheid om dat toevertrouwde pand te bewaren: "Dit is wel het eerste, dat hun de woorden Gods zijn toebetrouwd." ; "Welke is de gemeente des levenden Gods, een pilaar en vastigheid der waarheid." En dit Woord, en alsook de zuivere leer langs dit Woord, ontdekt de valse religies. Onder dat Woord komt Christus wonen en ook wel krachtig werken, zodat de Goddelijkheid van de religie blijkt uit de kracht derzelve op de zielen der mensen: "Waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen." 2 Kor. 6:16: "Ik zal in hen wonen en onder hen wandelen." Daarom staat er in Handelingen, dat zij volhardende waren in de leer der apostelen.
2. Ten tweede de heiligheid in de wandel. Dus waar de onzuiverheid van hart en daden recht wordt ontdekt. En deze heiligheid vloeit voort uit en langs het heilig Woord en uit de geloofsvereniging met Christus tot rechtvaardigmaking. Deze heiligheid bestaat in het eens Anderen zijn, dat men namelijk zichzelf verloochent en de wil met Gods wil is verenigd. Het is een aanvankelijk herstel van Gods beeld, en dus een overeenstemming met Gods wet. Ja, zulk één zoekt niet zichzelf, maar de eer van een ander, namelijk de eer van God. Deze heiligheid heeft Gods volk op het oog en daarnaar zuchten `zij in de grond van hun hart, al kunnen zij het er ook niet toe brengen. En deze heiligheid is alleen in de ware kerk te vinden voor degenen, die haar kennen. Deze nederigheid en geringheid voor de hoge Godheid, dat klagen over hun onheiligheid, het zuchten onder een lichaam der zonde, de kracht der verdorvenheden en het ongelooft.
3. Ten derde ook het recht gebruik der sacramenten en de oefening van de sleutelmacht. Elke vergadering meent wel de sacramenten onder zich te hebben, maar het komt aan op het rechte gebruik daarvan. De één heeft ze alleen tot een teken of tot een gedachtenis zonder meer, of men houdt de uitwendige tekenen voor Christus Zelf en schrijft daaraan alle kracht toe. En dit daar zij toch als zegelen van het verbond der genade door de gelovigen moeten worden gebruikt op een sacramentele wijze. Daarom heeft Jezus aan Zijn knechten ook sleutelen gegeven om deze zegelen te bewaren, dat zij niet worden geschonden. Dus hoeft men niet te vragen hoe het komt, dat in deze of gene kerk in het bijzonder het zo slecht toegaat, dewijl de sleutelen in de ene kerk beter worden gehanteerd dan in de andere. Al is dit dan zo, het is nochtans waar, dat het rechte gebruik van de sleutelen alleen gevonden wordt in de ware kerk, en dus is het ook een kenteken van de ware kerk.

B. Bezien wij nu wat het wil zeggen: Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk.

Wij willen daarbij eerst wijzen op de herhaling in de artikelen des geloofs van de woorden "ik geloof."

- Dit is om ons te doen zien dat er nieuwe zaken, zeer verschillend van de tevoren genoemde, worden aangewezen.

- En ook geschiedt dit om de onduidelijkheden weg te nemen, welke er anders in zouden worden gevonden. Want neemt nu eens dat er niet bij stond "ik geloof een." Dan is er in het vorige artikel gezegd: "Ik geloof in de Heilige Geest" en zou daar zonder deze woorden direkt op volgen "een heilige, algemene, christelijke kerk. Men zou het dan toch niet mogen samenvoegen, ook al geschiedt het zonder opzet: Ik geloof in de Heilige Geest en ik geloof in de heilige kerk, want dit is in strijd met Jeremia.

- Deze herhaling der woorden is dus om aan de gelovigen te tonen dat hun geloof op een andere wijze moet werkzaam zijn ten opzichte van de Drieëenheid Gods, dan ten opzichte van de kerk. Nu willen wij er op wijzen wat deze spreekwijze insluit: Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk.

• Het houdt in dat men voor waar en zeker houdt dat er zulk een kerk is, er te allen tijde is geweest en er ook te allen tijde wezen zal. Dat het niet anders kan zijn, daarvan zijn in het voorgaande de bewijsredenen reeds gegeven.

• Het sluit ook in, dat men zich niet alleen bij die kerk houdt omdat men van zulke ouders is geboren, maar dat men op grond van de Bijbel overreed is dat de kerk der Reformatie, dus gezuiverd van alle dwalingen en ketterijen, de ware kerk is, waar God Zijn volk vergadert en bewaart. Daarom waren die van Beréa edeler dan die van Thessalonica, omdat zij dagelijks de Schriften onderzochten, of deze dingen alzo waren. Dit was het geloof van Paulus, waar hij zeide: "Wij zijn de besnijdenis, wij, die God in de Geest dienen en in Christus Jezus roemen, en niet in het vlees betrouwen.

• Het houdt ook in, dat men op goede gronden, naar Gods Woord, door de Geest vereniging des harten vindt met deze kerk, en dus met Christus en met Zijn volk. En dit strekt zich nog verder uit als men met enige ruimte mag getuigen dat men daarvan een levend lidmaat is en eeuwig zal blijven. Dit geloofde David: "Ik zal in het huis des Heeren blijven in lengte van dagen." Dat is toch het beste geloof, waartoe men in het hart grond vinden kan.

- En dan wil het ook zeggen dat men door de dood niet van deze kerk zal worden gescheiden. Maar als het volmaakte zal gekomen zijn, zal slechts hetgeen nu ten dele was, tenietgedaan worden, en worden verwisseld in een staat van triomf in de hemel, om daar eeuwig een verheerlijkt lid van deze kerk te blijven.
- En tenslotte houdt deze spreekwijze ook in, dat men uit vereniging met deze kerk een rechte begeerte heeft naar dezelve. Dus dat men zich nooit aan haar onttrekt om enigerlei reden, zo lang de letter zuiver wordt bewaard, aangezien de kerk ook haar gure wintertijden heeft. Dus dat er ook dan de hand aan moet worden gehouden, dewijl zij de moeder is, waaruit men is geboren; en wanneer deze ziek of ongesteld is, zal men haar dan verlaten? Dat is geen bewijs van liefde, noch van vereniging, maar wel het tegendeel. Bij degenen, die zulks wel doen, is het geen bewijs van meer Geesten leven, maar wel van trotsheid en meedogenloosheid. Het houdt integendeel in, dat men zich te allen tijde bij de kerk voegt, met de bruid niet vragende hoe de kerk mij aanstaat, maar: "Zeg mij aan, Gij, Die mijn ziel liefheeft, waar Gij weidt, waar Gij de kudde legert in de middag; want waarom zou ik zijn als één, die zich bedekt bij de kudden Uwer metgezellen?" Dit heeft Jezus getoond door Zijn eigen voorbeeld, toen Hij op aarde was in zulk een vervallen staat der kerk. Hij voegde zich bij de kerk. En dit is eerst liefde en vereniging des harten, als men met Jezus en met de kerk wil zinken en drijven, zonder dezelve te verlaten. En dan zinkt men ook met de kerk als de staat derzelve in verval is, en zal men met haar roepen.

II.

Wij hebben dan de onderwerpen gezien, waaraan de weldaden worden bewezen, welke in de vragen en antwoorden 55 en 56 werden genoemd. Gaan wij nu over tot het tweede hoofddeel, om de weldaden zelf te bezien, voor zover zij in dit leven worden genoten.

De Catechismus noemt er ons twee, namelijk:

- A. De gemeenschap der heiligen (vraag 55), en
- B. De vergeving der zonden (vraag 56).

A. De gemeenschap der heiligen houdt in hun gemeenschap aan Christus, en de gemeenschap der gelovigen onder elkaar. De onderwijzer gaat er op grond van de Heilige Schrift van uit, dat alle gelovigen, hetzij groten of kleinen, door alle tijdenheen, gelijk ook de kerk in het algemeen, heiligen zijn, de heerlijken in den lande. En dat zij dit zijn en zo genoemd worden vanwege de volmaakte heiligheid van de Heere Jezus, welke hun wordt toegerekend. En ook vanwege de afzonderende en de inwendig heilige inwoning van de Heilige Geest, waardoor zij de heiligmaking najagen, totdat zij de volkomene grijpen. Ook zegt de onderwijzer dat deze gemeenschap van elke en iedere gelovige is zoals die van het hoofd met het lichaam. Jezus wordt doorgaans het Hoofd en zij Zijn leden genoemd, en zij zijn waarlijk en metterdaad op de aller nauwste wijze met Hem verenigd en aan Hem verbonden. Hij in hen, en zij in Hem. Tezamen maken zij alzo het verborgen lichaam, de kerk, uit. De Heere Jezus, als het Hoofd, heeft gemeenschap aan en met hen, en dit is de grond en oorsprong van hun deelgenootschap aan Hem.

- Want Hij heeft gemeenschap aan ieder van hen door een eeuwige, vrijwillige gift van de Vader. Hij is de Erfgenaam van alles en zij zijn Zijn erfdeel.
- Hij neemt als Middelaar en Borg deel aan hun schulden. Hoe groot en veel zij ook zijn, Hij neemt de straf en de betaling er van op Zich, dragende hun zonden.
- Daartoe neemt Hij hun natuur aan. Hij wordt Zelf vlees en bloed met hen deelachtig. Hij, Die heiligt, en zij, die geheiligt worden, zijn alzo één.
- Hij neemt deel aan hun lijden en verdrukkingen, in al hun benauwdheden benauwd zijnde. Het hoofd voelt het als men op de voet treedt. Christus is bewogen en aangedaan met hun zwakheden en komt hen in hun noden te hulp.
- Hij komt woning bij hen maken. Hij komt Avondmaal met hen houden en komt in Zijn hof en eet en drinkt de edele vruchten van Zijn Geest. Als zij samenkomen, is Hij in het midden van hen. Zijn hart wordt ingenomen door hun ogen, het zien op Hem doet Hem geweld aan. Hij hoort gaarne hun stem, en dat zij Hem hun gedaante tonen, is Hem liefelijk.
- En als zij de verdrukten of gevangenen om Zijnentwil bezoeken, spijzigen of te drinken geven, rekent Hij dit aan Hem te zijn geschied.
- De Heere oefent met hen een vertrouwelijke gemeenschap en openbaart hun wel Zijn voornemens. Hij geeft hun onderricht en raad in allerlei gevallen, geeft getuigenis op hun gaven en een goed antwoord op hun bidden. Hij wist de tranen wel eens af en kust hen.

- De Heere bezoekt hen en ziet op hun wegen, ook als zij ziek zijn naar de ziel. Hij verbindt hun wonden, daarin gietende olie en wijn. Hij zoekt als een herder het verlorene en weggedrevene op. En als zij gelijk Petrus in de zeef van satan zijn ziet Hij ze aan en bidt voor hen, enz.
- De Heere neemt ook deel aan en oefent gemeenschap met hen in het werk, waartoe Hij hen roept. Hij geeft het hun in hart en mond en wil met hun mond zijn. Hij neemt hun gaven en heiligt die tot Zijn dienst. Ook hun schatten en goederen, welke Hij voor hen verworven heeft, neemt Hij en geeft hun hulp om er Hem mede te dienen in het verzorgen van Zijn noodlijdende en naakte leden. Uit deze gemeenschap van Christus met de Zijnen volgt die der gelovigen met Hem. De Heere Jezus is het Hoofd, zij zijn de leden. Hij is de Wijnstok en Olijfboom, zij zijn de ranken en ingeënte takken. Is Hij de uiterste Hoeksteen, zij zijn allen stenen, met Hem verenigd en op Hem gebouwd. Is Hij hun Maker en hun Man, zij zijn Zijn ondertrouwden door het geloof. Is Hij het Brood des levens, zij zijn levende in en door Hem.

De Schrift leert ons dienaangaande voornamelijk het volgende.

1. Dat, zoals met het huwelijk, deze gemeenschap in de hemel is besloten. Zij zijn uitverkoren in Hem, en de Zoon is hun gegeven tot een Heere en Hoofd.
 2. Hoe ver zij ook van Jezus af zijn, zij worden van de Vader getrokken en tot Hem gebracht door Zijn Geest en Woord, en de Zoon openbaart Zich aan hen. Hij lokt hen en spreekt naar hun hart, en zo worden zij naar Hem getrokken en komen met Hem in een verbond. Zij geven zich aan Hem over en worden dus de Zijnen. Daardoor zijn zij één geest met Hem en de Goddelijke natuur en Zijn zalving deelachtig. Dezelfde Geest woont ook in hen, en zij hebben de zin van Christus en hetzelfde gevoelen.
 3. Zij hebben ook gemeenschap aan Zijn ambten. Zij zijn met Hem gezalfd tot koningen en priesters Gode.
 4. En ook aan Zijn staten, aan Zijn lijden, wordende met Hem verdrukt in de wereld, en daarna met Hem verhoogd en met Hem gezet in de hemel.
 5. Ook zijn zij vertrouwelijk met Hem. Zij eten en drinken aan Zijn tafel, zij vertellen Hem hun noden en wegen en geven hun lasten en moeiten in Zijn hand. Zij wentelen hun weg op Hem en blijven op Hem zien en wachten. En alles wat zij hebben, dragen zij aan Hem op, opdat Hij met hen en met hun goed (als zijnde het Zijne) zal doen wat Hem behaagt. Zij geven het blijmoedig tot dienst van Hem en van Zijn kerk over.
 6. Zij gevoelen het en trekken het zich aan als Christus' zaak en volk onderdrukt worden. Zij stellen er zich voor in de bres en wagen alles met hun Heere en Hoofd, zich overgevend voor Zijn Naam, ja zelfs hun leven - als zij daartoe zouden worden geroepen - niet te dierbaar achtende. Ook verheugen zij zich als Zijn werk voorspoedig is en het Sion welgaat. Door gelovige zuchtigen trekken en zuigen zij uit Hem alle licht en kracht tot alle goed werk. Zij kleven Hem aan om bewaring, opdat zij als in een rotssteen geduriglijk bij Hem zijn, opdat Hij in hen wonen en werken mocht hetgeen Hem behaagt. Aldus hebben en oefenen zij gemeenschap aan Zijn Persoon als God en mens, en ook aan al Zijn schatten en gaven. Aan Zijn wijsheid, macht en goedheid, aan alles wat Hij voor hen heeft verworven, aan rechtvaardigmaking en heiligmaking. En hieruit volgt nu de gemeenschap der gelovigen onder elkander. Zij zijn toch leden van één lichaam, broeders en zusters, kinderen van één Vader, die enerlei geest en enerlei hart hebben. Zoals de onderwijzer zegt: Ten andere, dat elk zich moet schuldig kennen, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te leggen.
- (1) Dit houdt dan in dat zij door deze vereniging en betrekking met en onder elkander de één de ander kennen (voor zoveel dit mogelijk is), en een morele verzekering en bewustheid daarvan over en weer krijgen, gelijk kinderen, welke in één huis zijn geboren en opgevoed. Zij hebben en gevoelen iets voor elkaar, hetgeen zo bij hen niet is omtrent de dienstknechten of vreemdelingen, welke onder hen verkeren.
- (2) Het houdt ook in dat zij geen nauwe of geestelijke gemeenschap hebben of oefenen kunnen met natuurlijke mensen, welke de Geest niet hebben. Zij hebben er wel medelijden mede en doen wel een gebed hun ten goede, maar zij zijn niet met hen verenigd als met de kinderen des huizes. Zij houden uiterlijk wel gemeenschap met hen, doch zij zijn met hen niet zo vertrouwelijk als met hun broeders. Ook hebben zij geen gemeenschap met hen, die van de waarheid afwijken, of met de openbare geveinsden. En ook niet met broeders, die ergernis geven door hun ongeregelde wandel. Zij onttrekken zich aan hen, hoewel zij hen vermanen.
- (3) En dit betekent ook dat zij deze gemeenschap oefenen met alle heiligen, waar die ook zijn. Ook met die, welke hun naar het aangezicht niet bekend zijn. Zij wenen met degenen, die verdrukt worden, en zij verblijden zich als het hun weer welgaat.

Deze gemeenschap strekt zich ook uit tot degenen, welke de Heere nog zal roepen en vergaderen tot Zijn kerk, gelovig voor dezen biddende dat ook zij als dwalende schapen mogen worden gebracht tot hun enige Herder.

(4) In het bijzonder oefenen zij wel geestelijke gemeenschap met degenen, met wie zij als broeders samenwonen in de openbare en in de bijzondere samenkomsten. Daar roepen zij met één hart hun aller Heere aan. De één gaat voor, en de anderen stemmen samen in. Aan één tafel ontvangen zij ieder hun bescheiden deel van de geestelijke spijze, en in het Avondmaal oefenen zij gemeenschap met Christus en met elkander.

(5) Het betekent ook dat zij in ziekten of noden elkander bezoeken, met raad en gebeden de één de ander ondersteunende. Zij waken over elkander, dat zij toch niet mogen worden verleid, afgetrokken en verhard. En als hun broeders in verlating, in diepe en duistere wegen geraken en zij het bange hebben, zenden zij een gedurig gebed voor hen op en bieden hun de hand, of zij toch mochten worden gered en hersteld.

(6) Ook delen zij elkander mede hetgeen de Heere aan hun ziel heeft gedaan. Zij vertellen elkander de weg, langs welke zij tot de Heere gebracht zijn. Wat zij zo al hebben ontmoet, wat al kwaad en benauwdheden, strijden en worstelingen zij hebben gehad, en hoe zij zijn gered en bewaard. Zij roemen samen de trouw en weldadigheid van hun God en Vader, de één de ander opwekkende om met een voornemen des harten bij de Heere te blijven.

(7) Het betekent ook dat zij als broeders elkander de misdaden vergeven. Zij waken tegen nijd en twistgierigheid, en als deze opkomen, raden zij tot vrede. En door zachtmoedigheid trachten zij degenen terecht te brengen, die door enige misdaad zijn overvallen.

(8) Het betekent ook dat zij gemeenschap van goederen voor de Heere, wel ieder het zijne bezittende, als kinderen van één Vader. Hetwelk de één heeft, dat is ook des anderen. Zij zijn maar rentmeester en bestuurder er over. Ziet zulk één zijn broeder in nood, en heeft de Vader hem iets meer goed gegeven, dan deelt hij blijmoedig aan deze nooddriftige mede van Zijns Vaders goed.

(9) En tenslotte, oefenen zij in beginsel ook reeds gemeenschap met degenen, die boven zijn. Met de engelen en gezaligde zielen, door met hen samen, hoewel zij nog in het benedenhuis wonen, eer te geven aan Goden aan het Lam vanwege de verworven en nog toekomstende volle zaligheid.

B. Nu zou ons nog te spreken staan van de tweede weldaad der gelovigen in dit leven, namelijk de vergeving der zonden (vraag en antwoord 56). Daar hiervan in het vervolg van de Catechismus bij de behandeling van de vijfde bede nog in den brede zal worden gesproken, gaan wij hieraan nu voorbij.

Toepassing

"Zeer heerlijke dingen worden van u gesproken, o stad Gods". Kinderen van God, is dat niet waar? Is de kerk met al haar weldaden niet een heerlijke stad, waaraan de Heere grote en heerlijke voorrechten en vrijheden heeft geschonken?

- Zij is immers een stad, welke zeer schoon gelegen is; de berg Sion is een vreugde voor de ganse aarde, zelfs aan de zijde van het noorden, de stad des groten Konings.

- God en Christus wonen er in. De Heere is onder hen een Sinai in heiligheid. Jezus zegt: "Ik zal in het midden van hen wonen en onder hen wandelen".

- De inwoners of medeburgers van deze stad zijn de heiligen van hoge plaatsen. En alleen daar zijn zij veilig. Sion heeft rondom haar torens, vestingen en paleizen. God stelt heil tot muren en voorschans. Ja, God is in hun paleizen en Hij is er bekend voor een Hoog Vertrek.

- Rondom dit Jeruzalem zijn ook bergen van bevrijding. De vijanden mogen haar wel aanvallen, maar zij zullen haar nooit overwinnen. Ja, kinderen van God, gij kent er iets van bij bevinding, wat er omgaat in deze stad. O, wat is de vereniging met de Zoon van God toch nauw en wonderbaar. Jezus zegt: "Opdat zij allen één zijn, Gij in Mij, en Ik in U, en zij in Ons." Wat is er een heerlijke en nauwe vereniging van deze heiligen onder elkander, zodat het ene lid het gevoelt wanneer het andere benadeeld wordt; ja zelfs het Hoofd in de hemel gevoelt het. Wat zijn daar een tijdelijke zegeningen en veel uitwendige vrede. Deze dingen worden daar ook toegeworpen: "De Heere gebiedt aldaar de zegen en het leven in eeuwigheid." Ja, wat worden onder deze verenigde heiligen al heerlijke dingen besproken.

Laat ons dit eens iets nader bezien.

1. Daar wordt er over gesproken welke wegen God houdt met de ziel. Wegen van duisternis en van licht, van geloof en van ongeloof. Wegen van strijd, en ook dat zij in de strijd zijn gevallen en onder liggen, en dan weer in de sterkte van de Koning het hoofd mogen opbeuren en overwinnen.

2. Daar wordt gesproken van de leidingen Gods langs donkere wegen voor het lichamelijke. En van de doeleinden, van de heilige oogmerken, welke God er in had uit liefde tot Zijn volk, om hen bekwaam te maken voor de hemel. Wel klagen zij dan ook onder elkander van hun ellendig hart onder dat alles.

3. Daar wordt ook gesproken over anderen, die langs wonderbare wegen aan de kerk zijn toegevoegd. Hoe God hen heeft overgebracht, waar zij wel aan vast zaten voordat zij werden losgemaakt en aan de duivel ontrukkt. Ook hoe velen weer teruggaan, maar ook van anderen, die hen als bij de slippen grijpen en zeggen: "Wij willen met u gaan, omdat wij zien dat de Heere met u is".

4. Daar wordt gesproken van die metgezellen, die nog achter zijn, welke ook tot de Koning moeten worden geleid.

5. Daar wordt gesproken van de genietingen van de Koning en van Zijn bezoeken in het hart van Zijn volk. Hoe Hij kwam aan de ronde tafel en hoe daar de nardus zijn reuk gaf. En ook wederom van het gemis van Hem, Die hun ziel liefheeft, zodat deze wel eens krank wordt van de ontbering van liefde, zoals de bruid in Hooglied.

6. Ook wordt daar gesproken over de sterke bewaring van God, over dat vaste bolwerk en hoe de poorten der hel dit niet zullen overweldigen. Gesproken wordt er over de vrije ontdekkingen van God, welke Hij geeft aan sommigen van Zijn volk, hoe Hij hun Zijn deugden en getrouwheden openbaart.

7. En soms ook wel over Gods voornemen ten aanzien van de aarde, over de oordelen, welke er naar Gods Woord staan te wachten.

8. Daar verblijden zij zich tezamen en daar wenen zij tezamen, en dragen zij elkanders lasten op hart en hand, en alzo vervullen zij de wet van Christus en doen zij samen het gelovig gebed. Ook zuchten zij er onder als zij iets zien van de onzuiverheid en de afgezakte staat van sommige vromen, als deze het naar andere dingen wenden. Als zij zien hoe het toegaat in Gods huis, hoe de kracht van de verdorvenheid en van de vijand, en ook die van het ongedode vlees zo sterk is in henzelf en in anderen.

9. Dan stemmen zij er wel eens in samen, dat zij gezamenlijk vanwege enerlei ellende hun harten uitstorten voor het aangezicht des Heeren. En zulks is hun dierbaar. De Heere Jezus zegt: "Alwaar twee of drie samenstemmen in Mijn Naam, het zal hun geschieden". Ja wat zij dan willen, zullen zij begeren, en het gelovig biddende, verkrijgen zij de bede, welke zij gebeden hebben. Wij lezen dat het wel gebeurde, dat men in Engeland meer bevreesd was voor het gebed van John Knox, dan voor een leger van honderduizend man. Ook lezen wij dat in vorige tijden de vijanden van Nederland bevreesd waren voor Nederlands biddagen.

10. En tenslotte wordt er daar over gesproken wanneer er één in Sion is geboren, welke de Heere bevestigd en gerekend heeft in het opschrijven der volkeren; en dan verblijden zij zich in de Heere. Daar wordt vernomen het sterven van de Godzalige, die een stut was van kerk en land, een gelovige werker in het huis des Heeren, een bidder of bidster voor het volk, een drager of draagster van de lasten van anderen. En zulk een ziel gaat heerlijk over, wordende van een stut hier beneden, nu een pilaar in het bovenhuis. Daar staren de anderen zulk een ziel na, zo ver zij kunnen. Maar dan reikt de verrekijker van het geloof wel niet zo ver en ook beeft hun hand, het raakt weg en zij verliezen het uit het oog. Of ook wordt hun verwachting wel verlevendigd dat zij zullen volgen en krijgen sommigen enige voorsmaak, welke ook verlangen naar de rust. En weer anderen zitten bekommerd neer, vrezende dat zij niet behoren onder de broeders, die binnen zijn, en zulks vanwege hun blindheid en ongeloof, waarbij nog komt de kracht der verdorvenheid en zo weinig strijd daartegen. Aldus is de één in die kerk de stut voor de ander.

Ziet vrienden, dat is de kerk en het oefenen van de gemeenschap der heiligen. Deze dingen, welke wij noemden, en ook andere, welke wij nu niet kunnen nagaan, hebben daar plaats en daarover wordt onder de verenigde heiligen gesproken.

A. Mensen, gij die nog buiten deze kerk zijt en nog omdoelt in het woeste, hebt u geen zin in dat volk en in deze hemelse benedenstad? Krijgt u geen begeerte om ook daarin te worden gebracht? Maar vrienden, ik denk niet dat ik het mis heb, wanneer ik zeg dat velen denken dat zij reeds tot deze kerk behoren omdat zij gedoopt zijn, belijdenis doen, en ten Avondmaal gaan. Dat zij heel wat hebben tegen het pausdom en andere religies, en ook dat zij een onergerlijke levenswandel hebben, enz. Och mensen, dit is een eeuwige waarheid, dat een mens er niet in wordt geboren. Maar hij wordt wel geboren in de uitwendige gemeenschap, en daarom wordt hij ook als een lidmaat gedoopt. En meent u nu op goede gronden dat God u er in heeft overgebracht en dat Jezus de Inwoner in uw hart is? Dan zou u toch wel enige kennis hebben aan de dingen, welke wij zojuist hebben genoemd, hoe het toegaat als een ziel daarin komt, hoe deze dan wordt losgemaakt uit de synagoge des satans en wat er al omgaat in dat huis. Wilt u eens zien wie niet tot de kerk behoren? Och, dat de Heere u licht geve!

1. Zij behoren niet tot de kerk, die nog niet hebben gezien of zien dat zij een synagoge van satan waren of zijn. O, hoe weinigen zijn er, die er wezenlijk zorg en kommer over hebben of zij in de jaren hun levens wel tot de kerk zijn gebracht, namelijk tot de gemeenschap van God en van Zijn volk. Die er nog nooit een gegronde en werkzame bekommering over hebben gehad dat zij niet tot deze kerk behoren.
2. Ook zij behoren niet tot deze kerk, die leven in de wereldse wellusten. Die op hun tijd uitbreken in aardse vermaken en ijdelheden en zo hun dagen eindigen. En als zij het dan wel eens wat al te bont hebben gemaakt, weten zij een pleister op de wonde te leggen door de eerste de beste kerkdienst of godsdiensttoefening weer eens waar te nemen. Vrienden, er staat geschreven: "Hoelang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na; en indien Baäl het is, volgt hem na."
3. Ook die behoren niet tot de kerk, die op zijn tijd wel uitwendig godsdienstig zijn, maar die zichzelf dan ook weer voldaan vinden in de wereld en in de synagoge des satans. Die zo wonderwel met verenigde harten kunnen omgaan met mond- en nabijchristenen, of ook wel met uitwendig burgerlijke en godsdienstige mensen. En dat terwijl Gods volk, als zij er bij moeten zijn, dikwijls benauwd onder hen is als onder onwetende en goddeloze mensen.
4. Ook die allen behoren niet tot de kerk, die buiten Jezus zijn en blijven en niet innig en op het aller nauwst in één geest met Gods volk zijn verenigd, als hebbende enerlei belangen. O mensen, hoe ver u ook mag komen, u behoort niet tot de kerk. Ik zwijg nu maar van dezulken, die in haat en smaad tegen dat volk uitbreken. Maar als u de Koning van de kerk niet hebt gevonden, hoe bent u er dan ingekomen?
5. Die behoren niet tot de kerk, die vast zitten en rusten op algemene overtuigingen en op grote verstandsbeschouwingen. O mensen, dit gebeurt in de synagoge des satans: "Die zeggen dat zij Joden zijn, en zij zijn het niet, maar liegen." Er is geen grote kenner der letter dan de duivel zelf. Hij weet de Bijbel te verdraaien en het dan in iemands hand te stoppen. Dit probeerde hij zelfs bij Jezus te doen, maar hij had aan Hem niets.
6. En tenslotte behoren ook die niet tot de kerk, die menen dat zij met Gods volk en zaak verenigd zijn, maar die niet ter toets durven komen, uit vrees dat zij zullen worden ontdekt. En sommigen van hen weten ook wel dat er wat aan mankeert en dat hun gemeenschap der heiligen maar zo-zo is. Zij weten wel te vertellen dat er aan de vromen nog wel wat hapert. O ja mensen, er hapert veel aan dat volk, en daar weten zij zelf meer van dan gij aan hen ziet. Maar het moest u niet haperen aan hun werk van vereniging met Christus en hun nauw oog, waarmee zij zien hoe veel een mens kan hebben en toch zichzelf bedriegen. Is daar de haper bij u? Dan mist u dit artikel, namelijk de gemeenschap der heiligen, en dan is uw geloof niet volkomen. Er moet vereniging zijn met de teerste vromen, gelijk ook hun hart tot u. Dit leert Gods Woord ons, dat men het getuigenis van de waarheid zelf en van allen moet hebben. En dus is uw werk niet oprecht en behoort gij niet tot de kerk. Mensen, waar u nu zit bent u niet veilig. U ligt voor alles open en u bent nog een prooi van de vijanden. Al de vromen samen kunnen u niet helpen. Mocht u toch aan het bidden geraken en ook de gebeden der vromen met u krijgen, opdat gij zo als uit het vuur gedragen werd aan de voeten van Jezus. Anders zult gij voor eeuwig buiten moeten blijven, omdat gij de leugen in uw rechterhand liefhebt. Openbaring: "Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad. Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft en doet."

B. Maar zielen, welke het er om te doen schijnt om binnen te geraken, en die u met niets anders wilt laten tevreden stellen, ook tot u nog een woord.

1. Roept toch sterk om licht, om uw bedrieglijk hart te mogen kennen, en dat God u beware, dat gij niet ergens op vast zoudt raken buiten Jezus. Dat de Heere u zoekende houde in de laagte tot Zijn tijd.
2. En wat betreft de gevangenis of de synagoge des satans, waarin gij u gevoelt te zijn, och, breekt er niet zelf uit en helpt niet uzelf. Een verstandige gevangene laat zijn zaak buiten de gevangenis bepleiten. Ziet toch dat gij de Voorspraak Jezus verkrijgt, maar werkt niet om er zo maar uit te breken. In Johannes staat, dat die niet inkomt door de rechte deur, een dief en een moordenaar is.
3. En tenslotte, wacht in deze lage weg van het belijden van uw zonden en uw doemwaardigheid, en in het heiligen en rechtvaardigen van God in uw hart. Wacht daar op de Heere! O, als de rechterhand des Allerhoogsten verandert, zult u God toevallen en moeten zeggen: Heere, doe Gij met mij zoals het goed is in Uw ogen. O, dan zal Zich wel een weg openen en zult gij door een spleetje in de muur van die stad heerlijke dingen zien. O draagt daarvoor zorg, dat als de deur van het heilige open gaat, u uit de voorhof moogt binnen geraken. Dat zal u een rust zijn. Zucht dan toch om geloof.

C. En ten aanzien van Gods volk is het mijn wens, dat de Heere u veel inlichtingen en inleidingen van Zijn Geest schenke in uw wegen ten aanzien van de Heere, in de ontrouwheid aan uw licht, in het bedroeven van de Heilige Geest door zonden en gelijkvormigheden aan de wereld. God geve u naar uw nood een recht gemaakt hart onder al Gods wegen, al naar uw weg en staat in het geestelijke en in het lichamelijke vereist. Dat het afgewekene weder opgehaald en teruggebracht mocht worden, en zoals er staat geschreven in Jesaja, wederom nederwaarts wortelen moge schieten, en meer licht van genade en van geloof moge krijgen. Opdat zij nuttiger mogen worden in de kerk, en meer de lasten van eigen ziel, van eigen huis, van de kerk in het algemeen, van de eigen kerk, van stad en land, gelovig kunnen dragen, om met al deze zaken voor de Heere te mogen komen. O, draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus. Zoveel zaken van vroeger tijd zijn te erkennen en voor het toekomende te begeren, maar als onwaardigen. Wij hebben zoveel nodig. Mocht de Heere dan nog toe willen doen aan al hetgeen Zijn Majesteit reeds heeft gedaan. Volk des Heeren, mocht u uzelf dan ook maar veel de Heere aanbieden. De beloften zijn: "De Heere zal Zijn volk sterkte geven; de Heere zal Zijn volk zegenen met vrede". Dan zult gij iets van de heerlijkheid van dat Koninkrijk vermelden, en ook iets van Zijn mogendheden kunnen spreken.

Amen.

ZONDAG 22
vraag 57

Vraag 57:

Wat troost geeft u de opstanding des vleses?

Antwoord:

Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.

Vraag 58:

Wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven?

Antwoord:

Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, en in geens mensens hart opgeklommen is, en dat, om God daarin eeuwiglijk te prijzen.

DE EERSTE WELDAAD NA DIT LEVEN

Nog zijn wij bezig met het huishoudelijke werk van de Heilige Geest, en wij hebben daarin nu afgehandeld wie de onderwerpen zijn, namelijk de kerk, genoemd als een lichaam, alsook de weldaden, welke in dit leven aan deze kerk worden geschonken (zondag 21).

Maken wij in deze 22e zondagsafdeling er dan nu een begin mede om de weldaden na dit leven te behandelen, welke in de artikelen des geloofs als volgt worden omschreven: De opstanding des vleses, en een eeuwig leven. Wij worden daarin geleid tot twee hoofddelen:

- I. De opstanding des vleses (vraag 57).
- II. Het eeuwige leven (vraag 58).

I.

Ten aanzien van het eerste hoofddeel, genoemd in vraag 57, zullen wij:

A. Het artikel van de opstanding des vleses verklaren, en

B. Aanwijzen hoe een christen deze eeuwige waarheid tot zijn wezenlijke troost geloofd.

A. Sprekende van het eerste hoofddeel, bezien wij de natuur van de opstanding des vleses, en wij merken daarin op, dat er iets aan de opstanding des vleses zal voorafgaan. De onderwijzer zegt het aldus: Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden. Wij hebben hier dan na te gaan de scheiding van ziel en lichaam, hoe het de mens gezet is eenmaal te sterven en daarna het oordeel. O, al wat adem heeft de adem geeft! Deze twee vrienden, zo nauw aan elkaar verbonden, moeten scheiden. In deze band der natuur komt bij elk mens, hij zij groot of klein, een verbreking. Daarom vermaant Salomo: "Gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve. Eer dan de zon en het licht en de maan verduisterd worden." En: "Eer dan het zilveren koord ontketend wordt, en de gulden schaal in stukken gestoten wordt, en de kruik aan de springader gebroken wordt, en het rad aan de bornput in stukken gestoten wordt; en dat het stof wederom tot de aarde keert, als het geweest is; en de geest weder tot God keert, Die hem gegeven heeft." O vrienden, de dood klopt zowel aan de paleizen der koningen, als aan de hutten der armen. En dan zal het er voornamelijk op aan komen waar het beste en voornaamste deel, namelijk de ziel, blijft. Zodra de ziel van het lichaam scheidt, gaat deze naar haar plaats, aldus het oordeel ontvangende. De onderwijzer zegt: van stonde aan.

Wij moeten dus op grond van Gods Woord geloven, dat de zielen overblijven en niet sterven, maar werkzaam blijven en gevoel behouden: "Het stof keert wederom tot de aarde, gelijk het geweest is, en de geest keert weder tot God, Die hem gegeven heeft." ; "Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel." In Hebreëen worden de zielen de geesten der volmaakt rechtvaardigen genoemd. Ja, dat de zielen werkzaam blijven en gevoel behouden, zien wij ook in Lukas: "Nu wordt hij vertroost en gij lijdt smart."

En deze zielen gaan terstond naar hun plaats, om daar te blijven tot de vereniging met het lichaam op de jongste dag. De zielen der gelovigen gaan van stonde aan tot Christus, hun Hoofd. Jezus zegt tot de bekeerde moordenaar: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn."

En is het de verwachting van Paulus en de gelovigen: "Want wij weten, dat zo ons aardse huis dezès tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. Maar wij hebben goede moed, en hebben meer behagen om uit het lichaam uit te wonen en bij de Heere in te wonen." Paulus had "begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn." Dit is een spreekwijze, welke is ontleend aan het losmaken van de zeilen wanneer men in de haven komt. Zo gaat ook aanstonds de ziel van een gelovige naar boven. Maar zo is het met de zielen der goddelozen niet. Het onderscheid is groot, want die gaan terstond naar de hel, naar hun gevangenis, naar de buitenste duisternis, de afgrond, naar de poel, die brandt van vuur en sulfer. Deze waarheid wordt bevestigd in Judas, waar wij lezen dat Sodom en Gomorra en de steden rondom dragen de straf des eeuwigen vuurs. En in Lukas staat, dat de rijke man, toen hij zijn ogen opsloeg, in de hel en in de vlam was. O vrienden, dat is een verschrikkelijk sterven. De arme Lazarus ging naar boven, en de rijke man had hem in de tijd slechts van terzijde aangezien en hem veracht. En waarlijk, één van deze beide zal ook ons einde zijn.

Wij zien dan hieruit, dat naar uitwijzen van deze leer alle fabelen in deze vervallen.

(1) Gelijk daar is de fabel van het slapen der zielen. De vijanden der waarheid voeren daartoe aan: "Lazarus, onze vriend, slaapt. Toen zeide dan Jezus tot hen vrij uit: Lazarus is gestorven." En: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen." Maar in deze eerste tekst blijkt ons duidelijk, dat Jezus sprak van de dood van Lazarus ten opzichte van zijn lichaam, en van de gerustheid van de ziel van Lazarus. De ziel van anderen is toch na de dood zo gerust niet met het oog op de toekomstige opstanding, terwijl de ziel van een gelovige intussen in die slaap zoet, geestelijk en hemels werkzaam is. Deze fabel van de zielslaap is derhalve een leugen en het is de taal der spotters, die naar hun eigen begeerlijkheden begeren te wandelen.

(2) Ook vervalt hiermede die fabel van het bestaan van een voorburg der hel, waarin de gelovige vaders vóór de dood van Christus zouden hebben verbleven, intussen verstoken zijnde van Gods zalige gemeenschap. Dit willen de papisten, in navolging van enkele oude ketters, welke daartoe aanvoeren het zeggen van Petrus, dat Christus de geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft, die daar waren als in een kuil zonder water.

(3) En de papisten stellen dan midden tussen deze voorburg en de hel nog een plaats voor ongedoopte kinderen. Doch tegenover al deze verdichtselen zij ons genoeg, dat Jezus Christus en de kracht van Zijn bloed gisteren en heden en tot in eeuwigheid Dezelfde is. Hij had als de overste Leidsman reeds vele kinderen tot de heerlijkheid gebracht, en niet in de voorburg. Dit leert ons ook Hebréeën duidelijk: "Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af, maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde teniet te doen door Zijns Zelfs offerande." En ziet dit ook duidelijk in Handelingen: "Wij geloven door de genade van de Heere Jezus Christus zalig te worden op zulk een wijze als ook zij." Wij zien dit ook in Jakob en in Asaf. En verwachtten zij geen voorburg, maar de stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. En staat er: "die zulke dingen zeggen, betonen klaarlijk dat zij een vaderland zoeken." Zo lezen wij ook dat Mozes en Elia uit de hemel kwamen vóór de dood van Christus, op de berg, en niet dat zij kwamen uit de voorburg. Wij lezen ook in Lukas van Abraham, en Lazarus in zijn schoot, en dus weer niet van een voorburg der hel, enz.

(4) Ook vervalt hiermede der papisten fabel omtrent het vagevuur, direct naast de hel der verdoemden, waarin dan, naar zij stellen, de zielen der gelovigen zouden verblijven, welke van hun vergefelijke zonden en hun strafschuld nog niet volkomen zijn gereinigd. Zij zouden daar dan jarenlang gepijnigd worden door een werkelijk vuur, totdat zij aan Gods gerechtigheid volkomen zouden hebben voldaan. Zij brengen daartoe: "Indien iemand op dit fundament bouwt, goud, zilver, kostelijke stenen, hout, hooi, stoppelen; eens iegelijks werk zal openbaar worden; want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt; en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven." Maar in deze tekst wordt toch niet gesproken van een vuur, dat personen zuivert, doch van zulks, dat werken beproeft. En uit de samenhang in deze schriftplaats blijkt dat er gesproken wordt van de ellenden en benauwdheden van dit leven, namelijk de verdrukkingen enz. Ook voeren zij tot staving van hun dwaalleer nog aan: "Anders, wat zullen zij doen, die voor de doden gedoopt worden, indien de doden ganselijk niet opgewekt worden? Waarom worden zij voor de doden ook gedoopt?" Wij willen hierop alleen antwoorden, dat men in de tijd van de apostel Paulus niet van een vagevuur wist, zo min als van het bidden voor de zielen, die daarin zouden verkeren, en evenmin van een doop der boete voor de

afgestorvenen. Uit de samenhang in dit schriftgedeelte blijkt, dat het een tijd van verdrukking was, waarin de belijders van de naam en de zaak van Christus, die zich dus in die naam lieten dopen, werden omgebracht. Dat waren dus bloedgetuigen.

Ook toen bleek dat het bloed van deze mensen het zaad der kerk was. Want zeer velen werden door hun voorbeeld opgewekt om zich naar dezelfde leer, welke was beleden door de omgebrachten, te laten dopen, daarmede getuigende dat zij ook hoop hadden op een zalige opstanding. En de vervolging aanhoudende, werden ook zij bloedgetuigen. Nu wil de apostel in dit schriftwoord slechts vragen: Wat zouden deze mensen daar nu toch aan hebben? Welk voordeel hebben zij daarvan wanneer de doden in het geheel niet worden opgewekt? Het blijkt dus wel dat het vagevuur slechts een verzinsel is om geld te ontvreemden. In Openbaring staat: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan." En in Romeinen: "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn." En: "Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde." De moordenaar ging terstond naar de hemel, naar de rust, welke er over blijft voor Gods volk.

(5) En ook vervalt met deze leer de oudwijfse fabel, dat de zielen der afgestorvenen terugkomen en op aarde verschijnen. Dit is genoegzaam weerlegd met de

bewijzen aangaande het verblijf der zielen in de hemel of in de hel tot aan de jongste dag. En nu vraagt ge misschien: Wel, is dit dan toch niet mogelijk? Wij lezen toch, dat de toveres te Endor Samuël deed opkomen? Maar vrienden, dit was toch Samuël niet! Het was de duivel, die de gedaante van Samuël aannam. Dit kan de Heere in Zijn rechtvaardigheid nu nog wel toelaten, deze en gene daarmede dodende, zoals dit een oordeel was over Saul, van wie de Heere was geweken.

Sprekende van de natuur van de opstanding des vleses, moeten wij nu bezien wat wij door deze opstanding hebben te verstaan. De onderwijzer zegt: Maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden!

(1) Wij verstaan hierdoor dus geen geestelijke opstanding, vernieuwing of wederbaring door de Geest: "De ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons van God, en die ze gehoord hebben, zullen leven." En: "Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus." Dit is het deel hebben aan de eerste opstanding. Er is dus een geestelijke opstanding te wachten voor de kerk, als een leven uit de doden, gelijk ook Jesaja reeds heeft geleerd.

(2) Ook verstaan wij hier niet een burgerlijke opstanding, waarmede wij bedoelen een verlossing uit grote onheilen en gevaren: "Gij hebt mij genezen, Heere, Gij hebt mijn ziel uit het graf opgevoerd; Gij hebt mij bij het leven behouden, dat ik in de kuil niet ben nedergedaald." ; "God, Die de doden verwekt; Die ons uit zo grote dood verlost heeft, en nog verlost; op Welke wij hopen dat Hij ons nog verlossen zal." En zulks wordt ook wel gezegd ten opzichte van een geheel volk of natie: "Hij heeft verscheurd, en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen, en Hij zal ons verbinden. Hij zal ons na twee dagen levend maken; op de derde dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven."

1. Door de opstanding des vleses in dit geloofsartikel moeten wij echter verstaan: De algehele herstelling van het menselijk leven in dezelfde lichamen op de jongste dag, door de kracht van Christus. Dit zal alleen voor de gelovigen een weldaad zijn, uit kracht van het genadeverbond en van hun vereniging met de opgestane Christus. Dit stuk is de grote verborgenheid van het christendom, zonder hetwelk het Evangelie ijdel is en het geloof en de hoop van Gods volk tevergeefs zijn. Ja zonder hetwelk de troost dergenen, die vele en hevige verdrukkingen om Jezus' wil hebben ondergaan, geheel wordt weggenomen, of in elk geval zeer gering wordt. Dit blijkt uit: "En indien er geen opstanding der doden is, zo is Christus ook niet opgewekt. En indien Christus niet opgewekt is, zo is dan onze prediking ijdel, en ijdel is ook uw geloof, en zo worden wij ook bevonden valse getuigen Gods. Want wij hebben van God getuigd, dat Hij Christus opgewekt heeft, Die Hij niet heeft opgewekt, zo namelijk de doden niet opgewekt worden. Want indien de doden niet opgewekt worden, zo is ook Christus niet opgewekt. En indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof tevergeefs, zo zijt gij nog in uw zonden; zo zijn dan ook verloren die in Christus ontslapen zijn. Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigsten van alle mensen."

2. Uit onze omschrijving blijkt dus dat deze opstanding des vleses algemeen zal zijn. Goddelozen zowel als rechtvaardigen, groot en klein, een koning en een bedelaar, alle mensen, niet één uitgezonderd, zullen opstaan, uitgezonderd dan alleen zij, die de dood niet hebben gemaakt, zoals Henoch en Elia, en ook zij, die bij de dood van Jezus zijn opgewekt en na Zijn opstanding uit de graven zijn uitgegaan en die met Jezus ten hemel zijn gevaren; die behoeven niet meer op te staan. Ook zegt de apostel dat er op de jongste dag nog mensen zullen leven, die niet zullen sterven en dus ook niet opstaan: "Ziet, ik zeg u een verborgenheid: wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden;

in een punt des tijds, in een ogenblik, met de laatste bazuin; want de bazuin zal slaan, en de doden zullen onverderfelijk opgewekt worden, en wij zullen veranderd worden."

Dat alle gestorvenen zonder onderscheid zullen opstaan, blijkt ons ook uit:

- Johannes: "Verwondert u daar niet over, want de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen. En zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis." Er was gesproken van de geestelijke opstanding, ten bewijze van de Godheid van Christus; en ten bewijze daarvan zou Hij ook Rechter zijn en daartoe de lichamen van allen opwekken.

- Ook blijkt het uit Daniël: "En velen van die, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken; dezen ten eeuwigen leven, en genen tot versmaadheden en tot eeuwige afprijzing." Dat hier van de opstanding der lichamen op de jongste dag wordt gesproken, blijkt duidelijk uit de samenhang. Eerst wordt gesproken van Michaël, die grote vorst, welke zal opstaan voor de kinderen van het volk van Daniël, dus voor de Joden, om hen te verlossen uit die tijd der benauwdheid, zoals er nog nooit geweest was en ook nooit meer zijn zou, namelijk ten tijde van de verwoesting van stad en tempel. Alzo zouden zij allen en hun zaad, die in het boek des levens waren opgeschreven, worden verlost. Doch deze genadige verlossing zou zich niet slechts uitstrekken tot de dan levenden. Michaël, de grote vorst, zal ook op de jongste dag de doden opwekken, zelfs die, die nu Gods volk verdrukken. En dat zal dan een volle verlossing zijn voor het volk van God, als zij hun verdrukkers zullen zien ontwaken tot eeuwige afgrijzing. En dit blijkt ook duidelijk, omdat gesproken wordt van de heerlijkheid, waarin de leraars zullen blinken, waaraan zekerlijk de opstanding zal voorafgaan. En dat in dit woord gesproken wordt van de opstanding van velen, in plaats van allen, is ook niet bezwaarlijk, daar in de Schrift wel meer het woord velen voor allen genomen wordt: "Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die ene mens velen tot zondaars zijn gesteld geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Eén velen tot rechtvaardigen gesteld worden." Ook kan het woord velen hier niet slechts tot de rechtvaardigen begrensd worden, aangezien het slechts weinigen zijn in vergelijking met de grote hoop. En ook volgt er op deze woorden direct "en genen tot versmaadheden en eeuwige afprijzing." Het woord velen ziet hier op de zeer grote menigte doden, die allen in het stof der aarde slapen, en dat de Heere dezen zal verdelen in twee partijen, zodat er buiten deze twee hopen niets overblijft. Hieruit blijkt ook dat niet allen zullen opstaan ten eeuwigen leven, en ook niet allen tot versmaadheden en eeuwige afgrijzing.

- Ook blijkt dit ons zeer krachtig en onomstotelijk uit Handelingen: "Hebbende hoop op God, Welke dezen ook zelf verwachten, dat er een opstanding der doden wezen zal, beide der rechtvaardigen en der onrechtvaardigen."

- Ook 2 Korinthe gaat duidelijk van deze algemene opstanding uit: "Want wij moeten allen geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad."

3. Uit de beschrijving van dit artikel blijkt ook, dat deze opstanding geschieden zal in dezelfde lichamen, hoewel begaafd met andere hoedanigheden. De onderwijzer zegt: Maar dat ook dit mijn vlees aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden. Dat dezelfde lichamen, in wezen zoals wij die nu hebben, zullen opstaan, blijkt ons uit het woord opstanding, wederopstanding, wederlevend wording, uitgaan uit de graven, enz. Dit alles geeft genoegzaam te kennen dat het dezelfde lichamen zullen zijn, aangezien het zo veel zegt als een tweede staan of een weer opstaan van hetgeen gevallen is. Ook ziet het woord opstaan niet op de ziel, want deze is niet gevallen. In eigenlijke zin ziet het ook niet op de gehele mens, zoals deze bestaat uit ziel en lichaam. Uit dit alles blijkt dus dat het alleen op het lichaam ziet, dat nu sterfelijk is en dat alleen valt. Daarom staat er in Romeinen: "Hij zal ook uw sterfelijke lichamen levend maken."

- Dat dezelfde lichamen zullen. opstaan, leren ons de duidelijke schriftplaatsen: "Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan. En als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; Dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot."

- Ook: "Want dit verderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen. En wanneer dit verderfelijke onverderfelijkheid zal aangedaan hebben, en dit sterfelijke zal onsterfelijkheid aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden, dat geschreven is: De dood is verslonden tot overwinning."

- En: "Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelve gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking waardoor Hij ook alle dingen Zichzelf kan onderwerpen."

- Het blijkt ook uit het voorbeeld van Christus, Die met Zijn eigen lichaam, dat gestorven was, uit het graf is uitgegaan. De tekenen en wonden waren er nog in te zien.

- Het blijkt ook uit de vele heiligen, welke zijn opgewekt en opgestaan: "Vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt."

En wat zouden deze dingen anders zijn dan de eerste beginselen van de dingen, die straks algemeen zullen geschieden? Ja, in dit opzicht zullen de gelovigen, zoals zij het beeld des aardse gedragen hebben, ook het beeld des hemels dragen. Zij zullen dus ook daarin aan de opstanding van Christus gelijkvormig zijn. Want toch niemand twijfelt er aan dat de opstanding van Christus een voorbeeld is van de opstanding der gelovigen.

- En tenslotte blijkt dit ook uit Gods rechtvaardigheid, welke hetzelfde lichaam vordert, om daarin te vergelden hetgeen daarin is geschied. Er staat, dat men die God te vrezen heeft, Die beide ziel en lichaam kan verderven, en dus niet degenen, die slechts het lichaam kunnen doden. En: "Wij moeten allen geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." En of hier nu een rationalist of een sociniaan of iemand anders komt, die het niet geloven wil omdat hij het niet begrijpen kan, die toont daarmee zijn grote dwaasheid en zijn ongeloof. Zulk één kent God niet en hem kan slechts geantwoord worden met het woord, dat Jezus tot de Sadduceeën sprak: "Gij dwaalt, niet wetende de Schriften, noch de kracht Gods." Heeft de Heere niet Zijn onbegrensde almacht getoond door de schepping uit een enkel niet? En is het voor een gering schepsel niet onmogelijk om iets dat her en der verspreid is, door naarstigheid weer bijeen te brengen? Waarom zou dit dan voor God onmogelijk zijn? Mocht het hart, dat in zijn dwaasheid zo trots tegenover God staat, eens voor God vallen en klein worden.

Doch deze zelfde lichamen zullen wel met andere hoedanigheden zijn begaafd. Dit blijkt uit:

- 1 Korinthe, waar Paulus zegt, dat de spijzen zijn voor de buik, en de buik is voor de spijzen, maar dat God beide deze en die teniet zal doen in de opstanding. Dit zal dan ophouden, zodat er dan geen spijze zal zijn voor de buik, noch ook de buik nog zal zijn om spijze te ontvangen.

- En in 1 Korinthe zegt Paulus, dat vlees en bloed het Koninkrijk Gods niet zullen beërven. En hier worden dan niet alleen de zondige verdorvenheden van de menselijke natuur verstaan, maar voornamelijk juist het lichaam met zijn natuurlijke zwakheden, waaraan het hier is onderworpen. Hier op aarde komt uit droefheid vermoeidheid voort, uit vermoeidheid slaap, uit de slaap verkwikking. Al te grote pijn breekt het gevoel en veroorzaakt flauwte. En wanneer men al te heftig bezig is, kan dit niet lang worden volgehouden, want dan eindigt het in de dood. Men ziet in dit alles, dat er een grote verandering zal zijn in de hoedanigheden der lichamen, zodat de lichamen der goddelozen bekwaam en in staat zullen zijn om de aller zwaarste pijnningen te doorstaan, en zij dus de eeuwige smarten zonder enige verpozing of verlichting van gevoel zullen uitstaan. Zij zullen in de vlammen van de Goddelijke gramschap eeuwig branden, zonder ooit verteerd te worden. Dit bedoelt de uitdrukking "verderven in de hel", waarvan Jezus spreekt. O vrienden, wie kent de sterkte van Gods toorn en van Zijn verbolgenheid, naardat Hij te vrezen is?

- Maar de lichamen der gelovigen zullen hoedanigheden ontvangen, waardoor zij in staat zullen zijn tot het dragen van een eeuwig gewicht der heerlijkheid. Dit wijst Paulus duidelijk aan: "Alzo zal ook de opstanding der doden zijn. Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkeid, het wordt opgewekt in onverderfelijkeid; het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht. Een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid, een geestelijk lichaam wordt opgewekt." Hierdoor moet worden verstaan dat het een lichaam zal zijn zonder enige gebreken. Geen ouderdom, blindheid, kreupelheid of mismaaktheid zal daar plaats hebben, ja ook geen vatbaarheid voor enige kwaal. Maar een heerlijke en beminlijke schoonheid, waardigheid en luister zal daar op hen liggen. Ook zal het in staat zijn om de onmiddellijke en heerlijke openbaring van het zalig Opperwezen te kunnen verdragen. Het zal een vlug en vaardig lichaam zijn, zoals Elia had, die er mee naar de hemel opvoer. Daarom staat er, dat het aan het heerlijk lichaam van Christus zal gelijkvormig zijn. Ja, het is zeer te denken dat de kinderen daar als kinderen voor de troon zullen zijn, maar dan zonder enig gebrek of ongeschiktheid vanwege hun lichamen, waardoor zij voor de heerlijkheid onvatbaar zouden zijn of ook niet tot heerlijkheid van God zouden zijn. Wij lezen althans in Openbaring, dat Johannes zegt: "En ik zag de doden, klein en groot, staande voor de troon."

Uit de Catechismus blijkt, dat deze opstanding zal geschieden door middel van de kracht van Christus, zoals de onderwijzer zegt. Hij zal als de grote Archangel Zijn stem zal doen uitgaan: "Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des archangels, en met de bazuin Gods, nederdalen van de hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan." Daarna zullen al de mensen, die dan leven, in een punt des tijds worden veranderd, van sterfelijke, verderfelijke, natuurlijk enz., in onsterfelijke,

onverderfelijk, geestelijk enz. Zo lezen wij ook in Romeinen: "Indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont." Ja: "Gelijk de Vader de doden opwekt en levendmaakt, alzo maakt ook de Zoon levend die Hij wil."

De Drie-enige God wekt dus de doden op, maar het is het huishoudelijk werk van Christus door Zijn Geest. Zo riep Jezus Lazarus met een grote stem: "Lazarus, kom uit".

In de omschrijving van deze opstanding noemden wij ook de tijd en plaats, wanneer en waar deze opstanding zal geschieden.

1. Ten aanzien van de tijd, het zal één en dezelfde tijd zijn, waarop allen, die reeds gestorven zijn en nog sterven zullen, en ook die levend zullen overblijven, zullen opstaan of worden veranderd. Doch een iegelijk in zijn orde, zoals Paulus ons leert, de eersteling Christus, daarna wij, die van Christus zijn, doch allen op die tijd, namelijk in Zijn toekomst. Hiermee vervalt ook die ongegronde stelling, dat namelijk de martelaren aan al de andere gelovigen in de opstanding zullen voorgaan. Vergeefs brengt men daartoe wel bij Openbaring: "En ik zag tronen, en zij zaten op dezelve. En ik zag de zielen dergenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en zij leefden en heersten als koningen met Christus, duizend jaren. Maar de overigen der doden werden niet wederlevend, totdat de duizend jaren geëindigd waren. Deze is de eerste opstanding." Hieruit maakt men dan tevergeefs op, dat de martelaren vóór de jongste dag zullen opstaan om met Christus lichamelijk uit de hemel te komen en 1000 jaren op aarde te heersen. Wij mogen deze zinnebeeldige en profetische woorden niet tot een grond leggen voor zulk een ongewoon en bijzonder gevoelen. En dit te meer omdat de Bijbel vol is in andere teksten te spreken van de opstanding zonder hiervan iets te melden. Ja het tegendeel bewijst, dat de tijd van de opstanding één punt des tijds zal zijn. En behalve dit alles lezen wij dit ook uitdrukkelijk van Paulus, die één der voornaamste gelovigen en tevens een martelaar is geweest. Hij zegt: "Want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd mijner ontbinding is aanstaande. Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben." Hier spreekt Paulus én van zijn martelaarschap, én van de kroon der rechtvaardigheid. En dat hij die tegelijk zal ontvangen met allen, die de verschijning van Jezus hebben liefgehad. Dus niet zoals de drijvers van het duizendjarig rijk zeggen, maar "in die dag." Het zal ook een zeer korte tijd zijn, naar Gods eenvoudig bevel, zonder enige tegenstand, zoals blijkt uit de reeds aangehaalde plaats: "In een punt des tijds, in een ogenblik, met de laatste bazuin. Want de bazuin zal slaan, en de doden zullen onverderfelijk opgewekt worden." Het zal ook de laatste tijd zijn, wanneer de voleinding van de eeuwen en van de wereld zal zijn gekomen. Het wordt genoemd ten uitersten dage. Doch van die dag en die ure, zoals deze tijd wel wordt genoemd, weet niemand.

2. En betreffende de plaats, waar deze opstanding zal geschieden, antwoorden wij dat dit overal zal zijn. De ganse aardbodem, al de wateren, de lucht enz., die alle zullen de dode lichamen, welke zij bevatten, uitleveren: "En de zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken." Doch niemand weet waar de plaats van hereniging zal zijn van de zielen met hun lichamen. Wij lezen: "En Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het ene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve." Daarom behoeft Gods volk in dit opzicht geen vrees of zorg te hebben waar hun stof blijft. Of het nu door de zee, door de beesten of door het vuur verslonden wordt, dan wel of het in een kerk of op een kerkhof wordt neergelegd. Want de Heere zorgt er voor. Daarom moet men in deze zaak niet bijgelovig zijn, hoewel het naar Gods Woord waarheid is en blijft, dat het een zegen is voor ieder, wanneer men naar zijn rang en staat een nederige maar eerlijke begraving krijgt.

Sprekende van het artikel van de opstanding des vleses, willen wij nu letten op de onfeilbare waarheid van deze opstanding.

En dit tegen de meeste heidenen en Sadduceeën en oude ketters in vroeger tijden, maar ook tegen de menigte van vrijgeesten en Epicureïsche godloochenaars van onze tijd. De één wil onder de opstanding der doden een overgang van de zielen in andere lichamen verstaan. Een ander verstaat er het leven in de nakomelingen onder. En een derde ziet er de 'geestelijke' opstanding in, of de vernieuwing van zondaars. Vrienden, wij mogen in deze zaak niet te rade gaan met vlees en bloed, alleen zeilend op het kompas van de natuurlijke rede. Want dit is een bovennatuurlijk werk van God, hetwelk God in Zijn Woord heeft geopenbaard, dus is het wel boven, maar niet tegen de rede. Zien wij dan wat Gods heilig

en onfeilbaar Woord in deze getuigt. En dan zullen wij hier slechts enige weinige, krachtige en niet tegen te spreken schriftwoorden noemen voor zulken, die eerbied hebben voor God en Zijn Woord. Want in de verhandeling hebben wij tot dusver al vele bewijsredenen bijgebracht.

Uit het Oude Testament noemen wij dan:

1. Matthéüs. Daar zegt Jezus tegen de Sadduceeën "En wat aangaat de opstanding der doden, hebt gij niet gelezen hetgeen van God tot ulieden gesproken is, Die daar zegt: Ik ben de God Abrahams, de God Izaks en de God Jakobs? God is niet een God der doden, maar der levenden." Deze woorden haalt de Heere Jezus aan als door God gesproken, nadat de patriarchen reeds lang gestorven waren. En hier uit bewijst men met grond, dat niet alleen hun zielen leefden, maar dat ook hun lichamen met hun zielen weer verenigd eens eeuwig met God zullen leven. Want het leven, hetwelk in het verbond der genade wordt beloofd, strekt zich uit over de gehele persoon, bestaande uit ziel en lichaam. En zo spreekt Jezus Zelf: "God is niet een God der doden, maar der levenden." Daarom heeft de Heere ook gewild dat de gehele persoon het teken des verbonds, de besnijdenis, in zijn lichaam zou omdragen. En door deze woorden werd de mond der Sadduceeën gestopt.

2. Job: "Och, of nu mijn woorden toch opgeschreven werden! Och, of zij in een boek ook werden ingetekend! Dat zij met een ijzeren griffie en lood voor eeuwig in een rots gehouwen werden! Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan. En als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; Dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot." Dat Job hier slechts bedoelt zijn wederopstanding ten jongsten dage, blijkt wel heel duidelijk in het gehele boek, waarin hij zijn wanhoop toont aangaande zijn herstelling van zijn vorige tijdelijke staat.

3. En tenslotte Jesaja: "Uw doden zullen leven, ook mijn dood lichaam; zij zullen opstaan. Waakt op en juicht, gij, die in het stof woont, want uw dauw zal zijn als de dauw der moeskruiden, en het land zal de overledenen uitwerpen." In deze tekst, welke een belofte inhoudt ten aanzien van de wederopstanding van de gelovigen ten jongsten dage, ligt voor de kerk een krachtige vertroosting tegen al het kwaad, waarvan in dit schriftgedeelte tevoren is gesproken.

4. Het Nieuwe Testament is vol met bewijzen van deze waarheid. Behalve de reeds genoemde plaats getuigen de evangelisten en apostelen hiervan overal.

5. Wij bewijzen de opstanding ook uit voorbeelden die in het heilig Woord worden genoemd, welke reeds zijn opgewekt.

- Zoals door de profeten in het Oude Testament. De zoon van de weduwe te Sarepta. De zoon van de Sunamitische vrouw. En een Moabiet. - En in het Nieuwe Testament de opwekkingen door Jezus en Zijn apostelen. Door Jezus Zelf: De dochter van Jairus. De zoon van de weduwe te Naïn. Lazarus. En de vele heiligen, welke opstonden bij de dood van Christus. Door de apostelen: Tabitha of Dorkas.

6. Ja, wanneer wij spreken vanuit de Bijbel, dan zal deze waarheid ons ook blijken ten aanzien van de deugden en volmaaktheden van God.

- Is God hiertoe niet machtig? Hierop wijst Jezus tegenover de Sadduceeën zeggende: "Gij dwaalt, niet wetende de Schriften, noch de kracht Gods." En ook Paulus wijst hierop als hij zegt: "Wat? Wordt het bij ulieden ongelofelijk geoordeeld, dat God de doden opwekt?"

- Kunnen de wijsheid, goedheid en rechtvaardigheid van God het toelaten, dat de ziel eeuwig buiten het lichaam zal blijven, waarin zij goed of kwaad heeft gedaan? Dat Hij geen vergelding zou doen in deze beide delen, waarin het goed of kwaad gedaan is? Paulus leert ons: "Wij moeten allen geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad."

7. Deze waarheid zal ons ook blijken ten aanzien van Christus. Is Christus de Overwinnaar van de dood, en heeft Hij deze in Zijn Persoon voor Zijn volk borgtochtelijk teniet gedaan, zodat noch Hij, noch zij in de dood kunnen blijven? En zouden dan wel hun lichamen, die Hij zowel als hun zielen van de dood gekocht heeft, in de dood blijven? Paulus zegt: "Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben. De laatste vijand, die teniet gedaan wordt, is de dood." Juist naar aanleiding daarvan noemt Paulus in dit hoofdstuk Jezus de Eersteling dergenen, die ontslapen zijn. En Jezus belooft dit Zelf als de grond van hun opstanding: "Ik leef, en gij zult leven." Kan Christus, het Hoofd van het verbond der genade, minder doen en teweeg brengen voor de Zijnen dan Adam, het hoofd van het verbond der werken, zou hebben aangebracht voor de zijnen, zo hij al was staande gebleven, of zoals hij nu teweeg gebracht heeft? De zonde van Adam is de oorzaak van de eeuwige dood naar ziel en lichaam; waarom zou de gerechtigheid van Christus minder de oorzaak van een eeuwig leven naar ziel en lichaam zijn? Zo spreekt ook Paulus: "Want indien door de misdaad van één de dood geheerst heeft door die ene, veel meer zullen degenen, die de overvloed der genade

en der gave ontvangen, in het leven heersen door die Ene, namelijk Jezus Christus." En: "Want dewijl de dood door één mens is, zo is ook de opstanding der doden door één mens. Want gelijk zij allen in Adam sterven, also zullen zij ook in Christus allen levend gemaakt worden."

8. Sprekende vanuit de Heilige Schrift, zal deze waarheid ook blijken ten aanzien van de Heilige Geest. Zal de Heilige Geest de gelovigen naar ziel en lichaam heiligen tot Zijn tempel, en zulks om hun lichamen te doen blijven in de dood? Waarom zou de Heilige Geest voor deze Zijn tempel minder zorg dragen, als deze ter aarde valt en verstrooid wordt, dan Hij zorg gedragen heeft voor het eerste heiligdom, na de verstering waarvan een veel heerlijker huis is opgericht. Is er dan geen oorzaak en kracht in de inwoning des Geestes in de gelovigen? Vanuit dit punt spreekt Paulus en dus moeten ook wij zo spreken: "Indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont." En tenslotte vinden wij ten aanzien van dit leerstuk ook enige bewijzen in de natuur. En deze tonen aan dat het niet tegen de natuur is, maar wel boven dezelve.

9. Wij zien tenslotte enige bewijzen in de gedurige opvolging van zaden, planten, bomen enz., dewelke als zij verouderd en verstorven zijn, weer voortbrengen naar hun eigen aard. Ook zien wij het in bomen, welke na een wintertijd door de Goddelijke almacht weer herleven. Ook zij ons genoeg hetgeen waar Paulus ons op wijst, namelijk het koren, dat in de aarde wordt gezaaid en daar sterft en verderft. Het schijnt dan ten enenmale verloren te zijn. Maar toch barst het daarna weer uit de aarde en groeit en bloeit, en het wordt met grote winst vergaderd in de schuren. Ziet dit met nadruk: "Gij dwaas, hetgeen gij zaait, wordt niet levend, tenzij dat het gestorven is; en hetgeen gij zaait, daarvan zaait gij het lichaam niet, dat worden zal, maar een bloot graan, naar het voorvalt, van tarwe of van enig andere der granen. Maar God geeft hetzelfde een lichaam gelijk Hij wil, en aan een iegelijk zaad zijn eigen lichaam." En: "Alzo zal ook de opstanding der doden zijn."

B. Slaan wij dan nu gade hoe een christen deze eeuwige waarheid tot zijn wezenlijke troost gelooft. Eerst willen wij er op wijzen wat dit geloof, dat deze zalige troost verschaft, niet is.

- Want een mens kan op een historische wijze ten aanzien van deze waarheid verkeren, zodat hij gelooft dat er een opstanding der doden zal zijn. Zulks kan toch ook het geval zijn met andere historien, welke hij leest. Hij gelooft dus de opstanding der doden, maar heeft er geen zalig belang bij voor zichzelf. Koning Agrippa geloofde de Schriften.

- Ook kan een mens daar bij tijden nog wel iets meer van hebben, in de vorm van een tijdgeloof, zodat hij het dan met aandoening en zekerheid gelooft, dat hij zelf en alle mensen eens zullen opstaan. En hij gelooft dan ook wat daarop volgen zal. Zie dit in Felix. En dan wel eens zo, dat hij het niet kwijt kan worden. Het beneemt hem al zijn genoegens op de aarde en het achtervolgt hem overal. Ook bij anderen komt dit wel voor, maar in hun blindheid verbeelden zij zich dat Jezus de hunne is. En hiermede bedriegen zij dan zichzelf en dit doet hen rusten op hun daden en plichten. Zij beloven zichzelf vrede, en als gevolg daarvan is het voor hen geen angstvallige zaak meer. Maar vrienden, bij zulken komt het er nog niet op aan. Maar als alles eens uit handen valt, en het eeuwigheid wordt, dan zullen er goede gronden moeten zijn, anders zal het er naar uitzien. Het geloof, dat wij hier noemen, geeft geen troost, maar het verschrikt het gemoed, zoals wij zien in Felix. En bij zulk een geloof - wanneer een mens zo buitengewoon verhard niet is en ook niet vast zit op eigen gronden of inbeeldingen - kan hij wel wensen dat hij maar dood en in het graf blijven mocht. Wij lezen zo met nadruk in Openbaring: "En de koningen der aarde, en de groten, en de rijken, en de oversten over duizend, en de machtigen, en alle dienstknechten, en alle vrijen, verborgen zichzelf in de spelonken en in de steenrotsen der bergen; en zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons en verbergt ons van het aangezicht Desgenen, Die op de troon zit, en van de toorn des Lams. Want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?"

Zien wij ten tweede welk dit troostrijke geloof wel is. Dan moeten wij nagaan de aard en de werking van dit troostgevend geloof. Het zaligmakend geloof blijft niet onverschillig ten aanzien van deze waarheid. Het is een met Christus verenigend geloof. Daaruit komt het tot deze en die waarheden, en geniet de ziel troost daaruit. Dit geloof is werkzaam vanuit de ellende. Zulk een ziel gaat er onder gebogen dat zij hier in de tijd God niet volmaakt dienen en verheerlijken kan, hetwelk toch haar lust geworden is. Het drukt het hart terneer, dat men zo vol van zonden, ongelooft en verkeerdheden is. Zulk één ziet wel dat het de meesten der goddelozen hier voorspoedig gaat, en dat Gods volk zich dikwijls hier moet verbergen. Ja, zelfs de gebreken en zwakheden van het lichaam kunnen hier de ziel hinderen. En dan is het voor zulk één tot uitzonderlijke vertroosting, wanneer hij gelovig met Jezus mag werkzaam zijn ten opzichte van deze waarheid. Dat geloof zal al zijn verdrukkingen en ellenden

verzwelgen en het veroorzaakt blijdschap. Daardoor komt het dat sommigen naar die tijd gaan verlangen, dat zij boven het bereik van zonden, verzoeken, vijanden, wereldse mensen en gebreken van het lichaam zullen geraken. Daarom wordt deze tijd de tijd van de wederoprichting aller dingen genoemd.

Maar ook moeten wij er dan allen wel op letten, dat deze geloofsoefening en dit troost scheppen uit dit geloofsartikel een zekere grond heeft, en dat dientengevolge ook de troostrijke verwachting gegrond is. Op de vraag: Wat troost geeft u de opstanding des vleses? antwoordt de onderwijzer: Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.

- Hieruit blijkt dat alle grond voor de troostrijke verwachting van de gelovigen op een zalige opstanding alleen deze is, dat Jezus hun Hoofd is, met Wie zij, zoals een lid met zijn hoofd, op het aller nauwste verenigd zijn. En dat om deze reden al Zijn kracht in hun opwekking aan hen ten goede zal komen, uit hoofde van deze nauwe vereniging. Hun Hoofd is hun Borg, en dit Hoofd verheerlijkt zijnde, kan het niet anders of zij moeten ook verheerlijkt worden.

- Hieruit blijkt ook, dat de inhoud van deze troostrijke verwachting ten opzichte van hun ziel is, dat deze van stonde aan, zodra zij van het lichaam scheidt, zal worden opgenomen tot hun Hoofd Christus. Dit zien wij in de moordenaar aan het kruis. En Stéfanus riep onder het stenigen: " Heere Jezus, ontvang mijngeest." Ook Paulus: "Hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn."

- En de inhoud van deze verwachting ten aanzien van hun lichaam is deze, dat ditzelfde lichaam door de kracht van Christus, op 's Heeren tijd, eens liefelijk zal worden opgewekt en als uit een zoete slaap zal opwaken. En dat dit lichaam weer met de ziel verenigd, aan het heerlijk lichaam van Christus zal gelijkvormig worden. Het zal dan niet alleen zonder gebreken zijn, zodat een dove weer zal horen, Mefiboseth niet meer kreupel zal zijn, een blinde weer zeer ver zal kunnen zien en er geen mismaaktheid meer zal zijn; maar het voornaamste is dat het met zulke heerlijke hoedanigheden zal begaafd worden als die, welke aan het verheerlijkt lichaam van Christus eigen zijn. Zij zullen dus eeuwig als leden van dat lichaam aan hun gelijkvormigheid met Jezus te kennen zijn. Daarom is de gegronde taal van een gelovige tot hun wezenlijke troost: "Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij ook alle dingen aan Zichzelf kan onderwerpen."

Toepassing

Ziedaar, vrienden, de zekerheid van deze eeuwige waarheden, dat elk mens, ja elk onzer sterven zal. Dat elke ziel, zodra zij van het lichaam scheidt, naar haar plaats zal gaan, en dat er een tijd der wederlevend wording van de lichamen aanstaande is, en hoe oneindig groot onderscheid daarbij zal zijn voor de één of de ander.

A. Mensen, gij die hiervan geen indrukken hebt in uw harten, hebt ge aan de klank der letters niet kunnen horen wie in deze alleen gronden van troost hebben? Maar gij weet er niet van dit te horen met uw hart. Laat ons hier nog eens in het kort nagaan wat er zijn moet, zal een mens hoop hebben op een zalige opstanding.

1. Mensen, het zal niet beslissend zijn of men in zijn dagen onderscheiden is geweest van openbare goddeloze mensen, welke in alle gruwelen leefden. Of men rechtvaardig in zijn wandel, beroep en handel is geweest, en het geweten niet toeliet dat men zijn naasten benadeelde. Het zal niet beslissend zijn of men al zijn dagen zeer zedig en uitwendig godsdienstig heeft geleefd, of men tot een hoogte van letterkennis en verstandsbeschouwing der waarheden is gekomen, dat men mogelijk meer geweten heeft dan zelfs leraren en anderen.

2. Het zal niet beslissend zijn of men in zijn dagen overtuigingen heeft gehad, of nog heeft, en dus een soort van werk met zichzelf. Ja, dat er wel eens zware benauwdheden der consciëntie uit vrees voor straf zijn geweest, zodat mende hel als het ware wel eens voor zich geopend heeft gezien. En dat men toen in al zijn plichten zichzelf wakker heeft geweerd om zichzelf te behelpen. Of ook dat men de begeerte vaneen luiaard naar Christus heeft gehad, om met Hem te worden verenigd, en dat men dezelfde is gebleven. Of dat men grote vreugde heeft gehad in de beschouwing en bespiegeling van de hemelse waarheden, ja van de dingen der toekomstige eeuw, en dit zonder daadwerkelijke daaraan voorafgaande vereniging met de Persoon van Christus.

3. En tenslotte, het zal ook niet beslissend zijn of Gods volk iemand voor vroom heeft gehouden. Ja, al zouden dit er zeer velen zijn geweest, al deze dingen zullen te licht bevonden worden. Maar het zal hier op aan komen, of de grond van uw hoop en troost alleen deze is, dat Jezus hier in de tijd uw

Hoofd is geworden. Want vrienden, zo worden wij niet geboren. Dat moet hier in het leven des mensen gebeuren. Het zal er op aan komen of God Zijn hand zaligmakend aan u heeft geslagen, zodat gij zijt afgekeerd van de zonden, de wereld en van uzelf, van het vasthouden aan uw eigen leven, en of de band tussen u en uw oude verbondshoofd Adam is losgemaakt.

Of gij door de Geest met al uw zonden tot Jezus zijt gebracht, op het aller nauwst met Hem verenigd zijt geworden en ook met al Zijn kinderen. Dus verenigd met dat lichaam, waarvan Jezus het Hoofd is. O mensen, het is een naar teken, wanneer een mens direct gereed is om met één of andere kenteken weg te lopen. Gods volk werkt anders. Die grijpen maar niet licht het één of andere woord aan om daarop maar tot zichzelf van vrede te spreken. Die begeren met Christus geestelijk te sterven en op te staan en alzo deel aan Hem en aan de eerste opstanding te hebben.

Laat ik u nog eens een vraag doen. Mensen, weet gij daar dan niets van, als gij hoort van dat oneindig grote onderscheid, dat er zal zijn in de opstanding der doden tussen u en het volk van God? Vrienden, er staat geschreven: "Dan zult gijlieden wederom zien het onderscheid tussen de rechtvaardige en de goddeloze; tussen die, die God dient, en die, die Hem niet dient." En: "Want ziet, die dag komt, brandende als een oven; dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heere der heerscharen, Die hun noch wortel, noch tak laten zal. Ulieden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, ener zal genezing zijn onder Zijn vleugelen; en gij zult uitgaan en toenemen als mestkalveren." En: "En velen van die, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken; dezen ten eeuwig en genen tot versmaadheden en tot eeuwige afgrijzing." Ik wil u nog iets van dit onderscheid zeggen. Och, zucht en roept toch tot de Heere, dat Hij het u doe zien.

(1) Het zal bij het sterven van de ene mens zo zijn, dat zijn ziel dan terstond naar boven gaat, naar haar Hoofd Jezus. Zodra hij de lichamelijke ogen sluit, ziet hij zich omringd met heilige engelen, hem ten dienste, om zijn ziel over te brengen. Hoe dichter zulk een bij het einde komt, hoe meer de dageraad van de volle dag aanbreekt. Maar bij het sterven van de andere mens wordt het al donkerder en donkerder, tot hij zijn ogen sluit in verschrikking en zwarte duisternis, en ze open doet om zich omringd te zien door helse geesten. De één ervaart dit reeds op zijn sterfbed, en de ander zodra hij de lichamelijke ogen sluit. En uit deze weinige bewijzen, dat het somwijlen reeds in de tijd wordt ondervonden, kunt ge de zekerheid er van wel verstaan. Want voor zulk een ziel is het onderscheid niet zo groot, of zij het een uur eerder of later ondervindt. Maar God doet dit wel eens zien, opdat de omstanders zouden zien wat zij te wachten hebben, en zullen zoeken de toekomstige toorn te ontvlieden. O, zulk een ziel ziet dan eerst waar zij is. De helse geesten voeren deze ziel dan naar haar plaats, naar de buitenste duisternis. Ziet dit onderscheid bij het uiteinde van de rijke man en bij Lazarus. En vrienden, het zal zijn zoals de Heere Jezus het heeft voorgezegt: "Alsdan zullen er twee op de akker zijn, de één zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden. Er zullen twee vrouwen malen in de molen, de één zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden."

(2) In de opstanding zal ook een groot onderscheid zijn. De één zal door de kracht van Christus, met Wie hij is verenigd, zoetelijk door deze Vriend worden opgewekt en wakker gemaakt, en hij zal zijn ogen open doen in een aangename morgenstond van het eeuwige licht, in een staat van overwinning en in eeuwige rust. Geen zonden of vijanden zullen hem daar meer kwellen, want hij zal boven het bereik van die alle zijn. Hij zal van rondom rust hebben en zich bevinden in de aanstaande volle genieting van een Drie-enig sterk en zalig God.

Maar de ander zal door de voor hem verschrikkelijke stem van de grote archangel, door een bazuin van groot geluid worden wakker gemaakt op een verschrikkelijke manier. Door het grote geroep: "Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit!" En: "Vergadert u tot het avondmaal des groten Gods." Op deze plaats geeft het avondmaal te kennen een tijd van slachting der goddelozen en der vijanden van de kerk. Zulk één zal zijn ogen open doen in een nare nacht van een eeuwige onrust temidden van de duivelen, inde verdoemenis en in een staat van afgrijzing.

(3) En tenslotte, de één zal de Bruidegom tegemoet gaan met eeuwige vrede in zijn hart en met grote blijdschap en vreugde, om Hem volmaakt te genieten en om met Hem op het aller nauwst eeuwig gemeenschap te oefenen. Maar de ander zal zonder tranen wenen bij het zien van het vertoornde Lam. Hij zal huilen van weedom des geestes. Het ene wee zal nog niet voorbij zijn, of het andere zal hem aangrijpen. Hij zal de dood zoeken, zonder die te vinden. Hij zal het volk, dat hij hier heeft veracht, daar zien verheerlijkt en in vriendschap met die God, voor Wie hij beeft en siddert. En dit zal in hem eeuwige spijt en een helse toestand, overeenkomende met de staat der duivelen, in hem veroorzaken. Ook een eeuwig verwijt van de één aan de ander, van kinderen aan de ouders, van ouders tot hun kinderen, van hoofden in kerkelijke en wereldlijke regeringen aan hun onderdanen, en wederom van dezen tot hen: Het is uw schuld, dat ik en wij hier zijn. En temidden van dit gejammer zullen zij staan

in het licht van Gods heilig aangezicht, uitroepende: "Bergen, valt op ons, en heuvelen, verbergt ons van het aangezicht Desgenen, Die op de troon zit, en van de toorn des Lams. Want ziet, de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?" Dit onderscheid kunt gij ook duidelijk zien in de gelijkenis van de vijf wijze en vijf dwaze maagden.

Vrienden, dan zal de ware olie, ja, dan zullen de vaten en de fontein niet te vinden zijn, welke nu nog wel te vinden zijn. Daarom, ziet toch wat gij verwaarloost, die hier niet tot uzelf komt. Mensen, kunt gij aan uw indrukkenloosheid niet merken, dat er heel wat aan u ontbreekt, en dat gij niet zijt in de staat, waarin gij wezen moet? Ik weet wel, dat het hard is om van zichzelf te moeten geloven dat men in zijn hart een vijand van God is, maar laten wij dit dan nog eens bezien. De Bijbel is vol van de drie waarheden, waar wij in deze zondagsafdeling van hebben gesproken, namelijk van de zekerheid des doods, van het voortbestaan der zielen na de dood, en van de algemene opstanding in de grote dag.

En nu vraag ik u alleen eens aangaande die eerste waarheid, dat een ieder zal sterven: Geloof gij deze waarheid wel? Wie is er onder alle natuurlijke mensen, die de dag des kwaads niet ver weg stelt en deze dag heimelijk zo lang weg schuift, totdat hij door de dood als een schuldeiser wordt overvallen? En is het in het hart des mensen aangaande deze waarheid reeds zo atheïstisch gesteld, welke toch alle dagen voor zijn ogen bevestigd wordt, wat zal hij dan geloven van de onderscheiden staat der zielen na de dood, en van een dag van algemene opstanding van de doden? Och mensen, mocht God het u eens tonen, dat gij tot op dit ogenblik toe hebt geleefd als een godloochenaar ten aanzien van God en Zijn eeuwige waarheid. Met dit te geloven zou uw heil kunnen beginnen.

Want vrienden, indien u deze waarheid geloofde, u zou het geen ogenblik buiten een verzoende staat met God' kunnen stellen. U zou niet kunnen rusten vóór Jezus voor Zich een plaats gemaakt had in uw hart, vóór Hij u en gij Hem vast had, ja vóór Hij uw Hoofd geworden was. O, wat zoudt gij dan uitroepen: Mannen broeders, wat zullen wij doen? En met de stokbewaarder: "Wat moet ik doen opdat ik zalig worde?" O, hoe zal ik toch de toekomstige toorn ontvlieden? Hoe krijg ik Jezus toch? Hoe kom ik daar nog toe, in zulk een verschrikkelijke toestand en dan zo dicht bij de dood? Eén slag, één klop, en dan ben ik weg.

En tenslotte, mensen, staat mij toe dat ik het u nog eens vraag: Zult u zoveel jaren in de tijd zijn geweest en onder zulke genademiddelen als wij hier onder ons mogen hebben, en dat alles met alleen dit gevolg, dat gij uw ziel zult uitblazen zonder enige gegronde hoop te hebben gekregen op een zalige opstanding? Zal dat dan het alles, of liever het niets zijn, dat gij in al uw dagen hebt opgedaan? Oude mensen, die nabij de verdwijning zijt, en toch nog onbekeerd! Uw huis waggelt al om in de dood te vallen, ja om door de tweede dood beschadigd te worden, en is het voor het u dan niet de uiterste tijd? Wij lezen wel van ter elfder ure, maar vrienden, het is wel zeer opmerkelijk, dat wij niet lezen van ter twaalfder ure, en dat waar Jezus toch zegt dat er twaalf uren in de dag zijn. Zou het bij u ook reeds na elf uur zijn en te laat worden om nog aan uw ziel te denken, waar deze aanstonds heen zal gaan, en hoe het met uw lichaam zal zijn gesteld op de dag als gij het zult terug krijgen, en hetwelk u nu spoedig zal ontvallen? Elk is in het natuurlijke toch bezorgd over een oud huis en wil er gaarne een beter voor in de plaats hebben.

O vrienden; gelooft het toch, de Heere geve het u te geloven, waar gij nu valt, hetzij naar het noorden, of naar het zuiden, er zal geen verandering meer in komen. Daarom, zet toch uw hart op uw wegen. Dit is hetgeen wij u raden: Legt u neer voor een vrijmachtig God, Die omdat Hij vrij is en Zich ontfemt over wie Hij wil, u nog helpen kan. God mocht u eens geven met uw hart te zeggen: Zie Heere, hier ben ik. Ik heb alle genade verbeurd en de eeuwige dood verdiend! De weg van vrije genade mocht u eens dierbaar en gij eens behouden worden. En indien gij deze raad verwerpt, het zal voor uw rekening komen, maar wees er van verzekerd dat u het eens eeuwig zult beklagen. En zegt u: ik kan het mijzelf niet geven! O, dat is uw ongeluk, dat u geen andere kracht kent dan die van uzelf. Is er dan geen God in Israël? O zucht toch, dat God u dat doe zien. Want indien u daar oog voor had, en ook voor uw verdoemelijkheid en onmacht, u zou terstond werkzaam worden in Jezus' sterkte en in een andere staat. O mensen, u zou het aan de weet komen, dat het in al uw jaren aan u gemankeerd heeft, en niet aan de Heere. En God wil het nu nog doen. Daartoe wacht Hij nog en snijdt uw levensdraad nog niet af.

B. Kinderen van God, was het niet troostrijk voor de goede, oude vader Jakob, dat de Heere tot hem zeide: "Ik ben die God, uws vaders God; vrees niet van af te trekken naar Egypte. En Ik zal u doen weder optrekken, mede optrekkende." Hoe grote troost zal dit voor u zijn als u gaat sterven en aftrekt naar het graf, dat de Heere dan met u zal trekken! Uw naaste vrienden mogen u geleiden tot aan het graf, maar verder niet. God alleen gaat mede in het graf, en Hij zal u ook uit het graf wederbrengen, overal mede optrekkende. David troostte zich daarmee toen hij in gevaar des doods was: "De goddelozen liggen als schapen in het graf; de dood zal hen afweiden, en de oprechten zullen over hen

heersen in die morgenstond; en het graf zal hun gedaante verslijten, elk uit hun woning. Maar God zal mijn ziel van het geweld des grafes verlossen, want Hij zal mij opnemen." Of er zou ook kunnen staan: Hij heeft mij opgenomen. En Paulus vermaant de gelovigen, nadat hij van de zalige opstanding had gesproken: "Zo dan, vertroost elkander met deze woorden.

"Dit volk alleen heeft de troost van deze waarheid toch zo nodig. Het is een arme en ellendige overgebleven hoop, die op de Naam des Heeren vertrouwen zouden. Hun deel is toch niet in dit leven. Zij gaan menigmaal zeer donker en duister voor zichzelf daarheen, en zij kunnen of willen zichzelf niet helpen. Nabij-christenen kunnen dat wel. Die zalven zichzelf en spreken op het lichtst tot zichzelf van vrede. Maar dit arme volk kan dit niet. Indien zij alleen in dit leven op Christus waren hopen, dan waren zij de ellendigsten van alle schepselen. Een ieder stoot hier op aarde de voet aan dit volk, daarom hebben zij alleen de troost recht van node.

Moge daarom het volgende, volk des Heeren, dienen tot uw besturing.

1. Staat toch veel naar duidelijkheid in uw troostgronden. Dat er toch geen scheiding blijve tussen uw ziel en uw Hoofd Jezus. Staat er toch naar om te mogen worden gebracht bij de wortel van het kwaad, dat uw duisternis veroorzaakt en u doet kwijnen. Zoekt eens te werken tot vernedering, opdat gij eens op mocht komen. Menigeen ligt als in het graf, maar gij weet, wanneer gij maar oprecht wordt, dat dan de beloften voor u zijn.

2. Zoekt dan uw zalige opstanding veel in het oog te hebben. Zo deed Jezus. Hij zag op de heerlijkheid, welke Hem was voorgesteld, en daardoor heeft Hij het kruis verdragen en de schande veracht. O, dat zou u met Mozes de smaadheid van Christus, de tegenheden en de verdrukkingen meerder rijkdom doen achten dan al de schatten van Egypte. Het zou u als helden doen treden in het slijk der straten, en hen beschamen, die op paarden rijden. U zou zijn als het paard van Gods majesteit in de strijd, gemoedigd als de paarden voor de wagens van Farao.

3. En tenslotte, misgunt de goddelozen hun tijdelijke welvaart niet. Zoekt hen te zien in het heiligdom, gelijk Asaf, en met David: "Vrees niet wanneer een man rijk wordt, wanneer de eer van zijn huis groot wordt; want hij zal in zijn sterven niet met al medenemen; zijn eer zal hem niet nadalen. Hoewel hij zijn ziel in zijn leven zegent, en zij u loven, omdat gij uzelf goed doet, zo zal zij toch komen tot het geslacht harer vaders; tot in eeuwigheid zullen zij het licht niet zien."

Tot uw opwekking en vertroosting moge het volgende nog dienen.

1. Op uw ziekbed zal de Heere, uw Hoofd, u ondersteunen, door u te doen zien wat u af zult leggen, en wat u aan zult doen. Wie geeft niet gaarne een oud kleed voor een nieuw en voor een beter? ; "Want dit verderfelijke moet onverderfelijke aandoen" enz. Valt het wat bitter voor de ziel, deze aardse tabernakel te moeten afleggen, en voor het lichaam te moeten scheiden van de geest, ook daarin hebt gij de getrouwheid van uw Hoofd te wachten. Zijn linkerhand zal onder uw hoofd zijn, en met Zijn rechterhand zal Hij u omhelzen. Er zal dan een straaltje van Zijn licht zijn in uw ziel, dat het ook Jezus' weg is geweest, door lijden en verdrukkingen in te gaan, en dat het een gepaste weg tot heerlijkheid is. Gij zijt niet meerder dan uw Heere.

2. En dat na een lange scheiding deze twee vrienden, ziel en lichaam, in een nieuwe en heerlijke staat weder verenigd zijnde, deze nieuwe samenvoeging uw vreugde zal verdubbelen. O, dat zal u sterkte geven, zo zal uw ziel terstond overgaan tot Christus. Welk een verwisseling en verandering. Uw lichaam zal rusten op een geheiligde slaapstede, in de hoop op een zalige opstanding.

3. En daarom vrienden, ten laatste, uw opstanding zal heerlijk en ten leven zijn. Gelijk de linnen doeken ten tijde van de opstanding van Jezus in het graf bleven liggen, zullen in uw opstanding ook alle onvolmaaktheden van ziel en lichaam, zonden, zwakheden en gebreken, achterblijven. Met volmaakte vreugde en eeuwige blijdschap op uw hoofd zult gij uw ogen openen in de rust, in de eeuwige klaarheid, in die onbegrijpelijke morgenstond, waarop geen avond meer zal volgen. U zult met Daniël rusten en opstaan in uw zalig lot in het einde der dagen, en dan eeuwig geleid worden met alle blijdschap en verheuging, als des Konings dochter, die geheel inwendig is verheerlijkt, de Koning tegemoet. Zo zult gij ingaan in des Konings paleis.

Van deze heerlijkheid zullen wij in het vervolg moeten spreken.

Amen.

DE TWEDE WELDAAD NA DIT LEVEN

II.

Aangaande het artikel van het eeuwige leven (vraag 58), zullen wij:

- A. Verklaren wat een christen van het eeuwige leven gelooft, en
- B. Ook verklaren welke de gronden van zijn geloof en van zijn hoop op een eeuwig zalig leven zijn, tot zijn waarachtige vertroosting.

A. Aangaande het eerste, bezien wij dan de aard van dit eeuwige leven.

En dan moeten wij eerst nog opmerken wat aan dit eeuwige leven na de opstanding zal voorafgaan, namelijk het laatste en algemene oordeel. En ook de uitvoering van dit oordeel; eerst over de goddelozen, en daarna over de Godzaligen. Doch van dit laatste oordeel hebben wij reeds gesproken aan de hand van de 19e zondagsafdeling, (vraag 52), en van de staat der goddelozen na het oordeel, of van de aard der verdoemenis spraken wij reeds aan de hand van de 4^e zondagsafdeling (vraag 10, 11). Daarom zullen wij nu ons er bij bepalen wat dit eeuwige leven is en waarin dit zal bestaan.

Geen sterveling kan dit uit de aard der zaak recht bevatten, laat staan het verklaren.

Want het is een zaak, die nog niet is geopenbaard en welke nooit is opgeklommen in een mensenhart. Wanneer de profeet Jesaja deze gelukzaligheid aan de Israëlieten zal voorstellen, dan bekent hij meteen dat er zowel over zijn als over hun ogen en oren een deksel hangt: "Ja, vanouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God, wat Hij doen zal die, die op Hem wacht". Dit blijkt ook in Paulus als hij opgetrokken was in de derde hemel en er meer van genoten had dan alle heiligen daarvan gewoonlijk genieten. Hij zegt dan niets anders dan dat hij daar onuitsprekelijke woorden gehoord heeft, welke een mens niet geoorloofds is uit te spreken. En als David hiervan door liet geloof iets ziet, dan zegt hij alleen: "O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U betrouwen, in de tegenwoordigheid der mensenkinderen." Ook Johannes zegt: "Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk zijn, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is." Evenwel geeft God aan Zijn volk, als enige voorsmaken of beginseltjes, gepaard met de zin van Christus, daarvan bij aanvang reeds iets te genieten. Daarom mogen wij toch ook niet ten enenmale stilzwijgen, maar mogen, kunnen en moeten er iets van zeggen, naar hetgeen Gods Woord hiervan vermeldt, hoewel het waar blijft dat het meer gevoelig ondervonden wordt dan het in zijn kracht met woorden kan worden uitgedrukt. Daarom zullen wij, al is het dan maar met letterklanken, er ook stamelende iets van zeggen. Mochten wij daaronder voor onszelf en anderen iets meer er van gevoelen.

Bezien wij dan wat dit eeuwige leven is en letten wij er allereerst op wat deze woorden "eeuwig leven" hier beduiden, en onder welke heerlijke benamingen dit in Gods Woord voorkomt. Door het woord leven moeten wij hier niet verstaan een zonder meer in wezen zijn en blijven der levenden. Want in zoverre zullen ook de goddelozen leven en eeuwig leven, al heeft de heilige en rechtvaardige God hen toegewezen aan de eeuwige of tweede dood. Dit hun leven zal dus meer een eeuwige dood zijn, zoals het ook dikwijls de dood en een tweede dood wordt genoemd: "Maar de vreesachtigen en ongelovigen en gruwelijken en doodslagers en hoereerders en tovenaars en afgodendienaars, en al de leugenaars, is hun deel in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood." Er zal ook een leven toe nodig zijn voor de goddelozen, als wij lezen in Lukas, dat zij Abraham, Izak en Jakob in het Koninkrijk der hemelen zullen zien, en zij zelf buitengeworpen. Dit zal een naar leven zijn. Maar door leven wordt hier inzonderheid verstaan het leven van het leven. De aller gelukzaligste staat desgenen, die leeft. Een leven, dat bestaat in wel te varen, en zo komt het ons voor in Psalm 69: "De zachtmoedigen dit gezien hebbende, zullen zich verblijden, en gij, die God zoekt, ulieder hart zal leven." Het woord eeuwig komt hier voor in tegenstelling met het natuurlijke leven, dat door de dood kon worden afgesneden, en dat na de zondeval ook noodzakelijk afgesneden moest worden. In deze zin onderscheidt de apostel het tegenwoordige van het toekomstige leven. Dit eeuwige leven zal zonder einde zijn en is beloofd: "De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden; zij zullen de Heere prijzen, die Hem zoeken, ulieder hart zal in eeuwigheid leven." ; "Alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

Zoals het volmaakte leven onbevattelijk is, is en blijft ook de eeuwigheid van dit zalige leven voor Gods volk onbegrijpelijk.

En dit eeuwige leven wordt ons in Gods Woord onder heerlijke benamingen aangewezen.

1. Het wordt heerlijkheid genoemd: "Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen." De heerlijkheid Gods: "En roemen in de hoop der heerlijkheid Gods." De heerlijkheid der kinderen Gods: "Op hoop dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods." Ook de eeuwige heerlijkheid: "Daarom verdraag ik alles om de uitverkorenen, opdat ook zij de zaligheid zouden verkrijgen, die in Christus Jezus is met eeuwige heerlijkheid." Ja, het wordt genoemd een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid. Het wordt iets genoemd, dat nooit in enig hart des mensen is opgeklommen. Een zien van God, een genieten van God, de vrede, de vreugde des Heeren, een rust, die overblijft voor het volk van God, en zaligheid.

2. Ook wordt het aangewezen door verschillende meer oneigenlijke benamingen, zoals:

- het Koninkrijk,
- het Koninkrijk Gods (Markus,
- het Koninkrijk der hemelen,
- de kroon des levens,
- de kroon der rechtvaardigheid,
- de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid.
- Ook wel een onverderfelijke en een onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard wordt, de derde hemel, het paradijs.

Ja, Johannes geeft er ons in een visioen met nadruk iets van te zien in Openbaring.

Zien wij dan nu hoe dit eeuwige leven volgens Gods Woord nader kan worden omschreven. Het kan beschreven worden te zijn de volzalige staat van Gods uitverkoren volk, naar ziel en lichaam in de hemel, waarin zij, op een nu voor ons onbegrijpelijke wijze, volmaakt, onmiddellijk en eeuwig God ongehinderd zien en genieten, en Hem zonder zonde dienen zullen. En zulks naar het eeuwig voornemen Gods in Christus over hen, en om de lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid van Christus, aangenomen door het waarachtig geloof, en dit alles tot eeuwige lof en prijs van de Drie-enige God.

1. Uit deze beschrijving blijkt ons dus, dat de onderwerpen van dit eeuwige leven alleen zullen zijn de uitverkorenen, de geroepenen, de gelovigen: "Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." En vrienden, de Bijbel zegt ons, dat deze uitverkorenen weinigen zijn: "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren." ; "Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan; want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die dezelve vinden." Er staat geschreven, dat het een klein kuddeke is. De geschiedenis vermeldt van de Godzalige Chrysostomus, dat hij in de grote stad Antiochië op de preekstoel stond en in zijn predikatie tot het volk zeide: "Hoeveel meent gij, dat er in onze stad zijn, die zalig zullen worden? Het is wel hatelijk om het te zeggen, evenwel zal ik het zeggen. Van zo vele duizenden kunnen er geen honderd gevonden worden, die zalig zullen worden. Ja, ook bij dezen zijn er, waar ik aan twijfel." En in Jeremia staat: "Eén uit een stad en twee uit een geslacht." O, God is vrij. Dit moest elk gaande maken om in bekommring de vraag aan zichzelf te doen, hoe bekrompen het hart daaromtrent ook is: Ben ik ook één van die? Aan Jezus werd eens gevraagd: "Heere, zullen er ook weinigen zalig worden?" Maar Jezus stijfde hen niet in hun zorgeloosheid, en Hij gaf ook geen aanleiding tot moedeloosheid. Maar Hij wees hen naar de openbaring van Gods wil, zeggende: "Strijdt om in te gaan door de enge poort, want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen."

2. Uit de beschrijving, welke wij gaven, blijkt ook dat God Zelf de enige Oorzaak van dit eeuwige leven is, door Zijn genade en naar Zijn eeuwig voornemen: "Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft het Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld." En dat wel in Zijn Zoon, uit oorzaak van Zijn lijdelijke en dadelijk voldoende gehoorzaamheid, welke is aangenomen door het geloof: "Want de bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere."

3. En tenslotte blijkt uit deze beschrijving ook dat het doel en oogmerk van God in de beschikking van zulk een eeuwig leven is Zijn eer en heerlijkheid, de luister van Zijn eigen deugden en de prijs en eeuwige lof van Zijn Naam: "Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil. Tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door Welke Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde." En: "Wanneer Hij zal gekomen zijn om verheerlijkt te worden in Zijn heiligen, en wonderbaar te worden in allen, die geloven, in die dag."

Bezien wij nu waarin dit eeuwige leven zal bestaan.

En dan letten wij op de zaken, waarin het zal gelegen zijn. Het zal gelegen zijn:

1. In de bevrijding en verlossing van alles wat Gods volk hier kan drukken, kwellen of hinderen. De dingen, die hen hier drukken, zijn de zonden en de boze lusten des vleses, welke Gods volk hier menigmaal uit hun gestalte doen uitvallen. De kracht van het ongeloof, van hun wettische ongestalten en alles wat van hen is, ook van hun eigenliefde. De verberging van Gods aangezicht, de bestrijdingen en kwellingen des satans, en de verleidingen, verdrukkingen en vervolgingen van de wereld. Dit alles drukt hierin de tijd Gods volk menigmaal terneder.

2. Het zal ook bestaan in de verlossing van de dingen, welke de goddelozen hier kwellen, en die het aller genoeglijkste leven hier ongenoeglijk maken. Dit leven is aan de onsterfelijke ziel eigen, en alleen ongeoorloofd omdat de ziel zich uitstrekt tot zonden en zondige vermaken en schijnschoonheden.

3. Gods volk zal dan bevrijd zijn van de onrust, die verbonden is aan alle bezit. Van de moeite, welke verbonden is aan het behoud van wat men heeft. Ook van de onvoldaanheid, welke hier in het hart komt wanneer men al verkrijgt hetgeen men zoekt, en hetwelk voortspruit uit de begeerte van het hart, dat zich uitstrekt naar het oneindige. Want zelfs in het bezit van de gehele wereld kan een begeerte in het hart naar meer wederom een hel in de ziel worden en al het genoegzame wegnemen, zoals bleek in Alexander de Grote. Grote rijkdommen, hoge staten en waardigheden, dat men zich hier kan koesteren in de zon van duizend vreugden, al deze zo heerlijk schijnende appels hebben van binnen hun bittere, knagende en verterende wormen. Van de gelukkige keizer Augustus staat aangetekend, dat hij altoos wenste een vergeten burger te zijn. En van koning Antigonos, dat hij zuchtte toen hem de kroon werd aangeboden, en zeide: Niemand zou een rijkskroon willen oprapen, al vond hij dezelve op een mesthoop, indien hij wist hoeveel bekommernissen, zorg, vrees en kwellingen in dezelve steken. En daarbij dan de kwelling der ziel dat het genoeg niet altijd zal duren. Al heeft een goddeloze ook alles in deze wereld, en al kan hij zich voor het ogenblik in allerlei weelde baden, wanneer hij er aan denkt dat hij dit alles zal moeten verlaten, dan neemt dit alle vermaak weg en wordt het een hel in zijn binnenste. Als hij er een indruk van krijgt, dat zijn dagen maar zijn als een schaduw, zeventig of tachtig jaren, al naardat hij sterk is, ja als een handbreed, en dat elk mens, hoe vast hij ook staat, enkel ijdelheid is, ja minder dan niet.

4. Ja, een Godzalige moge hier al eens veel van de Heere genieten, de tussenpozen die er zijn, hinderen dit heerlijke genoeg. Daar zagen de discipelen Jezus met hemelingen op de berg, en het was hun daar zo goed, dat zij er wel wilden blijven. En nauwelijks spraken zij van tabernakelen, of er kwam een wolk, die alles bedekte. Zij vielen op hun aangezicht, en hun ogen weer openende, zagen zij niemand. En tenslotte zal Gods volk dan ook bevrijd zijn van de dingen, die hen hier hinderen ten aanzien van hun lichaam, als daar zijn alle schadelijke, schandelijke en smartelijke kwalen, die hun hier overkomen en dikwijls zeer kunnen hinderen. Alle kommervolle armoede, alle verachting en smaad, allerlei lichamelijke zwakheden, mismaaktheden, pijnen, ziekten en dood. Zie vrienden, dat de heerlijkheid of het eeuwig zalig leven zal bestaan in de bevrijding van dit alles, blijkt ons duidelijk: "Zij zullen niet meer hongeren en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte. En God zal alle tranen van hun ogen afwissen." En: "Geen rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan." Ja, in Openbaring staat, dat de dood en de hel geworpen zullen worden in de poel des vuurs, namelijk alles wat hier voor de gelovige als een dood en als een hel is.

5. Dit eeuwige leven zal gelegen zijn in een tegenovergesteld volmaakt genieten van een eeuwig goed, hetwelk aan Gods volk hun gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid zal bijzetten. En dit zal bestaan in een volmaakt en onmiddellijk kennen, zien en aanschouwen van God, het nu zo gebrekkig gekende Wezen. En zulks zonder Woord, geloof en sacramenten, waar hier zo veel strijd omtrent, zo veel worstelingen mede en zo veel duisternis in is. Paulus zegt: "Want wij kennen ten dele, en wij profeteren ten dele; doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten dele is, teniet gedaan worden." En: "Want wij zien nu door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht; nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben." En: "Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien." In dit kennen, zien en aanschouwen van God zal een eeuwig zalig verliezen van zichzelf plaats hebben. Zij, die er nu iets, al is het maar in het verschiep, door het geloof van kennen, hoe spoedig het menigmaal weer weg is, zinken hier zalig weg in hun eigen nietigheid. In verwondering roepen zij uit over het ongekende Gods. Paulus zegt: "Wij wandelen door geloof, en niet door aanschouwen." Wat zal het aanschouwen wel zijn?

6. Het zal bestaan in volmaakte kennis van de Heere Jezus en in het voltrokken zijn van het huwelijk met Hem. Het is hier de tijd van ondertrouw met Christus, maar daar zal het avondmaal zijn van de bruiloft des Lams.

Daar zullen de gelovigen als een reine maagd aan haar Man Christus worden voorgesteld en toebereid zijn als een bruid, die voor haar man versierd is. Ja een eeuwige wederzijdse liefde zal daar worden geoefend, waarvan het Hooglied vol is: "O liefde in wellusten." Daar zal Jezus volmaakt gekend en geliefd worden als het Lam, Dat hen van de aarde gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed, en als de enige Oorzaak dat zij daar zijn. In deze peilloze afgrond van eeuwige liefde van Christus zullende zalige zielen nooit het einde kunnen vinden, en dus zal Jezus de hemel van de Hemel zijn. Is het een wonder, vrienden, als Gods volk hier een klein druifrosje of een druifje van dat volle land te genieten krijgt, wat menigmaal maar kort duurt en zeldzaam is in al hun levensdagen, dat zij klein voor God worden? Is het een wonder, dat zij hier wel eens verlangen: Wanneer komt die dag, dat ik toch bij U zal wezen? Het zeil bestaan in een volmaakte kennis en genieting van God de Heilige Geest, in een volheid des Geestes, zodat niemand van al de hemelingen, al de vaten, grote en kleine, iets zal missen. Allen zullen vol zijn. Jezus zal hun Leidsman zijn aan levende fonteynen der wateren. Ja, aan de zuivere rivier van het water des levens, die voortkomt uit de troon van God en van het Lam.

7. Het zal bestaan in een volmaakte kennis van al de werken van de Drie-enige God, in de natuur zowel als in de genade. De deugden Gods, welke afstralen in de werken der natuur, zullen gekend worden met een volmaakt licht, ook in de regering Gods, hoe alles uit, door en tot Hem is. In alle schepselen zal God gezien en verheerlijkt worden. Daarom besluiten wij met grond, dat de schepselen in wezen zullen blijven, aangezien God hier Zijn eer niet op de rechte wijze krijgt, zelfs niet van Zijn volk. En in het doel, waartoe Hij alles schiep, kan God toch niet worden verijdeld. Paulus zegt het ons met nadruk: dat het ganse schepsel zucht en als met opgestoken hoofde verwacht en verlangt naar de openbaring der heerlijkheid der kinderen Gods. Ja, de deugden Gods, welke afstralen in de werken der genade, zullen ook volmaakt gekend worden. O, die onbegrijpelijke vond, dat er van alle eeuwigheid zulk een hoge weg bij God was om doemschuldige zondaren te brengen tot Zijn gemeenschap, Gods oneindige volmaaktheden zullen daarin dan eerst recht gekend worden: "Groot en wonderlijk zijn Uw werken, Heere, Gij almachtig God, rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij Koning der heiligen."

8. Daar zal de Bijbel eerst recht verstaan worden, en vele dingen in de Openbaring zullen daar eerst geopenbaard worden, zoals het oudtijds ook was met de profetieën. In de tijd van hun vervulling werden zij eerst recht verstaan. In de hemel zullen die dingen in de Bijbel, welke voorzegden van de hemel, ook eerst recht begrepen en genoten worden. Daar zal de uitvoering van de eeuwige raad, zowel boven als beneden, volmaakt worden gekend, hetwelk hier een duister boek is. Maar daar zullen de zegelen opengeboren worden door de Leeuw uit de stam van Juda, de wortel Davids, Die alleen overwonnen en Die macht heeft.

9. En verder, daar zullen de heiligen in hun inwendig genadeleven elkander eerst recht kennen en in de Heere volmaakt liefhebben. Daar zullen de gelovigen ook de engelen, die hemelse geesten, en hun dienst eerst recht kennen, wat nu zo onbekend, hoewel zeker is. O, dan zal de heerlijkheid Gods eerst recht gekend worden, welke in haar volle kracht afstraalt van deze hemelse geesten en van de Godzaligen.

10. Het zal bestaan in volmaakte heiligheid en gelijkvormigheid aan Gods beeld. En dit door een volle en verzadigende genieting van de Drie-enige God, waaruit een volmaakte, volle vreugde en eeuwige blijdschap zal voortvloeien. De wil van ieder zal daar verslonden zijn in Gods wil. O, daar is geen andere heiligheid dan eenswillendheid met God, zonder onreinheid; en daar is geen andere heerlijkheid dan deze volmaakte of voltooide heiligheid: "Er zal niet inkomen iets dat onrein is." Daar zal het in volle kracht zijn: "Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, en zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken." Paulus zegt: "dat Hij de gelovigen Zichzelf heerlijk zal voorstellen, een gemeente, die geen vlek of rimpel of iets dergelijks heeft, maar dat zij zullen heiligen onberispelijk zijn." En Johannes zegt: "Het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen, maar wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen zijn, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is." En dat daaruit een volle vreugde zal voortvloeien, toont David aan: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uw rechterhand eeuwiglijk." En: "Eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen", en de dagen der treuring zullen een einde nemen.

11. Het zal bestaan in een volmaakt prijzen, verheerlijken en verhogen van Gods lof, en in een volmaakt uitroepen en uitgalmen van eeuwige Hallelujahs over al Gods wegen, welke Zijn Majesteit met een ieder in de tijd heeft gehouden. O vrienden, daar zal God verhoogd, verheerlijkt en geprezen worden op een volmaakte wijze vanwege de vrijheid en soevereiniteit van Zijn genade. Geen schepselliefde, van ouders tot hun kinderen, of van kinderen tot hun ouders, die verloren zijn gegaan, zal daar plaats hebben, maar een eeuwig prijzen van de onbegrijpelijke en eeuwige liefde en barmhartigheid in Christus, in hen te verkiezen en anderen te verwerpen in Zijn rechtvaardigheid. De vrije soevereiniteit van God zal daarin eerst recht worden genoemd door weg te zinken in verwondering.

Eerst daar zal God de eer krijgen en volmaakt verhoogd worden over al die wegen in het geestelijke en in het tijdelijke, welke Zijn Majesteit op aarde met Zijn volk heeft gehouden. In al die donkere en duistere wegen, welke zo zwaar waren voor het vlees, zullen dan de doeleinden van God eerst recht worden gezien, en dus zullen het gepaste wegen bevonden worden te zijn om hen tot de heerlijkheid te leiden. Ja een eeuwigheid zal er toe nodig zijn om deze wegen Gods goed te kennen, te aanbidden en God er de eer van te geven. En dat zal daar eindigen in een nu ongekend lied, namelijk in het volmaakte gezang van het lied des Lams, in een neervallen met de dieren en de ouderlingen voor het Lam, Dat van dit alles de oorzaak is. Elk met citers en gouden fiolen, zijnde vol reukwerk, uitroepende: "Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie; en Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters; en wij zullen als koningen heersen op de aarde." Ja, het ene zalige geluid zal niet ophouden, of het andere zal gehoord worden. Want er zullen terstond rond de troon tienduizend maal tienduizenden engelen zijn, als deelnemende in de heerlijkheid van de zalige wegen Gods met mensen op aarde, gelijk al bleek in de velden van Bethlehem toen Jezus was geboren. Een menigte van hemelse heirlegers prees God en gaf Hem eer over het wonder. Het was met verwondering, als met afgebroken woorden, alsof zij verbaasd stonden: O, wat is dat, in de mensen een welbehagen? Alzo zal dan ook de taal der engelen zijn: "Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging."

12. Ja, nog zal het niet ophouden, want dan zal elk schepsel in de hemel en op de aarde, en onder de aarde, en in de zee, elk op zijn wijze mede uitgalmen: "Hem, Die op de troon zit, en het Lam zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid." Hierop zullen wederom de dieren en de ouderlingen niet zwijgen. De vier dieren zullen daarop uitroepen: Amen! En de ouderlingen zullen, nedervallende, Degene aanbidden, Die leeft in alle eeuwigheid. En ook zal dit nooit ophouden, nooit eindigen, nooit oud of smakeloos worden, maar eeuwig beginnen zonder te eindigen. Als het einde daar is, zal het begin er ook weer zijn, zoals Jezus zegt, dat het een altijd vers of nieuw drinken genoemd wordt in het Koninkrijk. Zie dit alles nadrukkelijk beschreven in Openbaring.

13. Het zal ook bestaan in de onverderfelijkheid, onvermoeidheid, vaardigheid, kracht, heerlijkheid en geestelijkheid der lichamen en hun werkingen. Zo vlug en vaardig als Elia, die alleen ten hemel inging, dan in de hemel, en dan weer op de gezuiverde aarde. Zij zullen het aardrijk beërven, en hiernamaals hetzelfde bezitten, dewijl de bezitting daarvan dan aan hun ziel geen schade meer zal kunnen toebrengen. Zij zullen de engelen gelijk zijn, ja gelijkvormig aan het vlug en vaardig lichaam van Christus, blinkende als de zon: "Dan zullen de rechtvaardigen blinken als de zon in het Koninkrijk Mijns Vaders." En er staat, dat het aangezicht van Jezus op de berg blonk gelijk de zon. Vergelijk dit met hetgeen van Mozes staat geschreven, dat het vel van het aangezicht van Mozes glinsterde, zodat hij voor het volk, dat zulks niet kon verdragen, een deksel op zijn aangezicht moest leggen.

14. En tenslotte zal het bestaan in een eeuwig verwonderen dat zij daar zijn, en dat langs zulke hoge en diepe wegen. Zij, in zichzelf slechten, die het in de tijd gruwelijk er af hebben gebracht tegen de Heere. Zij, die maar geringe verstanden, maar lage geesten waren, de geringsten uit hun stad, uit hun geslacht en uit huns vaders huis. O, door al de verdrukkingen heengekomen en nu daar voor de troon. In Openbaring vraagt één uit de ouderlingen: "Wie zijn toch dezen, met de lange witte klederen bekleed? Wie zijn zij en vanwaar zijn zij gekomen?" En er werd geantwoord: "Heere, gij weet het." En hij zeide: "Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen, en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams. Daarom zijn zij voor de troon - dat is dus de oorzaak dat zij hier zijn - en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwen. Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte. Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren." Ziedaar, vrienden, welke een grote heerlijkheid. Jezus zegt: "Die oren heeft om te horen, die hore ."

Bezien wij dan nu nog eens de zaken, welke deze heerlijkheid zullen vergroten.

(1) Deze heerlijkheid zal eeuwigdurend zijn. Vrienden, het zal een dag zijn zonder nacht. Hier zijn tussenpozen in het genieten van het goede, en hier eindigt het genot. Ook zou het lichaam de grootste vreugde niet altijd kunnen doorstaan. Maar daar zal het altijd sabbat zijn, altijd nieuwe maan, altijd heilige dag, zonder vermoeidheid. David zegt: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; lieflijkheden zijn in Uw rechterhand eeuwiglijk." En Paulus zegt: "Dan zullen wij altijd bij de Heere wezen." En dat wel om het allergrootste vreugdeleest eeuwig te vieren, het volmaaktste feest der loofhutten, van jaar tot jaar, in het hemelse Jeruzalem, zonder einde, en om de Koning, de Heere der heirscharen, te aanbidden.

(2) Het zal ook vergroot worden door de plaats. Dit zal zijn waar God Zijn troon heeft. Het wordt een stad genoemd, die fundamenten heeft, en welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. Ja, een stad, die geen bekrompen kerken of tempels meer heeft, en waar geen zon of maan of ster ten licht nodig is. Johannes beschrijft deze stad zo heerlijk. Ja, de Heere, de almachtige God, is haar tempel, en het Lam, en de heerlijkheid Gods heeft ze verlicht, en het Lam is haar kaars.

(3) En ten laatste, deze heerlijkheid zal nog meer vergroot worden door het heerlijk gezelschap, dat daar zal zijn.

- Ziet, welk een heerlijk gezelschap! God Zelf zal bij hen zijn en hun God zijn. "Het Lam zal in het midden des troons zijn, en zal hun een gedurige Leidsman zijn aan levende fonteinen der wateren".

- Tienduizend maal tienduizenden heilige engelen zullen daar zijn. Al de patriarchen zullen daar zijn: "Doch Ik zeg u, dat velen zullen komen van oosten en westen, en zullen met Abraham, Izak en Jakob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen."

- En ook alle heilige profeten, priesters, koningen, apostelen, evangelisten, leraars en alle andere grote en kleine heiligen zullen daar zijn. Dit werd beloofd aan Jozua de hogepriester: "Ik zal u wandelingen geven onder dezen die hier staan."

- Uit het feit, dat deze en gene met name worden genoemd, is af te leiden dat de heilige hemelingen elkander zullen kennen, hetzij dat de Heere hun deze kennis geeft, of dat zij zich aan elkander zullen bekend maken. Wij lezen althans dat de apostelen op de berg Mozes en Elia kenden. En dat de zalige voorgangers gekend zullen worden als uitblinkende en uitmuntende in de heerlijkheid boven anderen. En in Lukas staat, dat de armen hun weldoeners in de eeuwige tabernakelen zullen ontvangen. Dus er zal kennis moeten zijn. Ja, met grond moet men hier besluiten, dat er een kennis zal zijn tussen ouders, kinderen, vrienden en bekenden onder elkaar, echter zonder ook maar de minste natuurlijke relatie. Mij dunkt dat dit wel duidelijk is, en dan wel bijzonder tussen hen, die hier in de tijd elkanders lasten hebben gedragen, of werk met elkanders zielstoestand hebben gehad. Dit blijkt ons ook hieruit, dat er nu in de hemel blijdschap is bij de geesten der volmaakt rechtvaardigen over de bekering van een ziel op aarde. Wat is dat anders dan dat de Heere in de hemel bekend maakt dat de gelovige verzuchtingen, welke de hemelse zielen op de aarde hebben opgezonden om de bekering van deze en die, zijn uitgesproten en hun vervulling hebben gekregen? Deze gelovige gebeden waren vóór hun scheiden van deze aarde nog niet vervuld, en dientengevolge hebben zij daarover op de aarde nooit de rechte blijdschap gehad, noch verheerlijking van God daarover in hun harten. Als des Heeren beloften dan hun vervulling hebben gekregen, is daarover in de hemel hun volmaakte blijdschap, want alle werkzaamheden, welke gewrocht worden in de harten der gelovigen, zijn van en door God, en dus kan het niet anders of zij moeten ook weer, hetzij hier op aarde of in de hemel, door prijzen en danken in de Heere eindigen. Want het werk des Geestes is een werk, dat altoos zijn volkomenheid verkrijgt. Waar de Geest het gebed werkt, daar spruit op des Heeren tijd, vroeg of laat, hier of hierna, het danken uit. En hieruit volgt dat zij dit in de hemel moeten weten en elkander kennen. En daar komt nog bij, dat Gods volk hier de Heere niet volmaakt kon verheerlijken over de verhoring van hun gebeden omtrent zaken van deze en gene, welke zij op hun hart gedragen hebben en waarin zij samen stemden, en waarin God hun gebed heeft aangenomen. Dus moeten zij daar elkander kennen om dat samen in de hemel volmaakt te doen. Ja, waarom zouden de zielen onder het altaar nu meer weten en kennen welke verdrukkingen de kerk op aarde bejegenen, dan dat zij in de hemel van elkaar en van Gods wegen zouden kennen? En waarom zouden Adam en Eva, de aartsvaders, de profeten, priesters, koningen, apostelen, evangelisten, leraars, en alle grote en kleine heiligen elkander niet kennen en met elkander spreken tot grootheid van God, van de oneindige wegen Gods, van de val en van de oprichting, en van Gods deugden, welke daarin uitblinken? Niet alleen dat ik daar de minste ongerijmdheid niet in zie, maar het is toch ook duidelijk, dat onkunde onvolmaaktheid is.

En ten laatste leert ons Gods Woord duidelijk, dat er trappen van heerlijkheid zullen zijn.

Alle vaten zullen wel geheel vol zijn, maar het ene vat zal groter zijn en meer kunnen bevatten dan het andere. Dit leert ons Gods Woord: "De leraars nu zullen blinken als de glans des uitspansels, en die er velen rechtvaardigen gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk." ; "Een andere is de heerlijkheid der zon, en een andere is de heerlijkheid der maan, en een andere is de heerlijkheid der sterren; want de ene ster verschilt in heerlijkheid van de andere ster. Alzo zal ook de opstanding der doden zijn." Ja, waarom zouden er minder trappen zijn in de heerlijkheid, dan er trappen zijn in de zonden en in de heiligmaking, ja in de verdoemenis? Ook zou het in de heerlijkheid niet vreemd zijn dat de kinderen daar niet volwassen, maar klein zijn zullen, maar zonder de minste onvatbaarheid voor de werking van hun geest, en zonder de minste ongeschiktheid van hun lichamen. Het kan althans tot heerlijkheid van Gods soevereine vrijmacht zijn. Wij lezen dat Johannes zegt: "Ik zag de doden, klein en groot, staande voor de troon."

Zie toch, volk van God, welk een leven u te wachten hebt, en hoe zeer u in hart en mond het versje van Lodensteijn past:

't Leven zonder einde heerlijk,
na dit leven krijgelyk,
is mijn ziel alleen begeerlyk,
en beweent onzichtbaarlyk.

Maar dan ook:

Ei, sluit maar uw vleselyk oog,
sluit maar, sluit maar, sluit maar;
want dit heerlijk leven, leven, leven,
sluit maar, uw vleselyk oog
want dit leven is omhoog.

Bezien wij dan nu nog in het kort de onfeilbare waarheid, dat deze onuitsprekelijke heerlijkheid na dit leven voor Gods volk is te wachten.

(1) En dan letten wij eerst op de bewijzen, welke er zijn in Gods Boek. God heeft het namelijk in Zijn Woord beloofd:

- als het einde des geloofs: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelyk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." En: "Die inde Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op Hem." Ook: "Verkrijgende het einde uws geloofs, de zaligheid der zielen."

- God heeft het in Zijn Woord beloofd, als het doel van de rechtvaardigmaking: "Opdat wij gerechtvaardigd zijnde door Zijn genade, erfgenamen zouden worden naar de hoop des eeuwigen levens."

- En als het doel van de kennis der waarheid, die naar de Godzaligheid is: "En de kennis der waarheid, die naar de Godzaligheid is. In de hoop des eeuwigen levens."

- Als het doel van het zoeken van God: "De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden; zij zullen de Heere prijzen, die Hem zoeken; ulieder hart zal in eeuwigheid leven."

- Als het doel van de opstanding des levens: "En zij zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens."

- God heeft het in Zijn Woord beloofd als het doel van Jezus' voorbidding: "Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt, want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld." En Jezus zegt: "Waar Ik ben, aldaar zal ook Mijn dienaar zijn." Daarom zegt Jezus: "Want Ik leef, en gij zult leven." Ziet hiervan reeds het bewijs bij Mozes en Elia op de heilige berg, die met Christus waren overschaduwde of overtoegen met een kleed van heerlijkheid.

- God heeft het in Zijn Woord beloofd als iets, dat hun uit kracht van Gods rechtvaardigheid niet kan ontgaan en dat voor hen is weggelegd: "Welke een iegelyk vergelden zal naar zijn werken; degenen wel, die met volharding in goetdoen heerlijkheid en eer en onverderfelijkheid zoeken, het eeuwige leven." Daarom noemt Paulus het: "de kroon, voor hem weggelegd, welke de rechtvaardige Rechter hem geven zou" enz.

Ja tenslotte, wij zien David in zijn tijd daarover al in verwondering uitroepen: "O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U betrouwen, in de tegenwoordigheid der mensenkinderen!"

(2) Nu zouden wij hier ook nog enige bewijsredenen uit de natuurlijke rede mogen aanwijzen, afgeleid uit de onsterfelijkheid der zielen. De heidenen besloten daaruit dat er een toekomstend leven is, en stelden zelfs op hun vleselijke manier vast dat er heerlijke dingen zouden zijn voor degenen, die goed deden. Aan deze heerlijke staat gaven zij de naam van 'Elizese velden'. Maar wij gaan hieraan voorbij en gaan over tot ons tweede stuk.

B. Ons staat dan nog nader te bezien welke de gronden zijn voor het geloof en de hoop van een christen, tot zijn waarachtige vertroosting, op dit eeuwig zalig leven. Op de vraag: Wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven? antwoordt de onderwijzer, dat zijn ziel deze troost daaruit scheidt, dat hij die volkomen zaligheid te verwachten heeft en bezitten zal, welke geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, noch ook in eens menschen hart ooit is opgeklommen, en dat om God daarin eeuwiglijk te prijzen. En dat dit geen vermetelheid bij hem is, toont hij aan als hij de grond voor dit alles noemt: Omdat, of nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel.

Daarom kan het hem niet misgaan. Dus vrienden, Gods verlost volk, hetwelk in Christus gelovig gemaakt is, verwacht deze heerlijkheid op goede en zekere gronden.

Bezien wij dan eerst wat wij moeten verstaan door deze woorden: het beginsel der eeuwige vreugde in het hart te gevoelen. En vrienden, och dat wij tot de Heere mochten zuchten, opdat wij ons daar eens recht bij mochten neerleggen.

1. Is het waar, zoals is aangetoond, dat de hemel zal bestaan in God te zien? Dan moet daaruit volgen, dat wanneer iemand het beginsel der eeuwige vreugde in zijn hart gevoelt, hij hier God gezien moet hebben. Job zegt: "Met het gehoor des oors heb ik U gehoord; maar nu ziet U mijn oog. Daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en as." En Paulus: "Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene, Die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus." Daarom staat er in Jesaja, dat de ogen dergenen, die (recht) zien, niet terug zullen zien. Van nature kent een mens God niet in enige van Zijn deugden, daarom, zal hij hiervan een beginsel hebben, dan moeten zijn ogen geopend worden en hij geroepen zijn uit de duisternis tot dat wonderbare licht.

2. Zal de hemel bestaan in het voltrokken geestelijke huwelijk met Christus, in Hem volmaakt te kennen als de Man, als het Hoofd van het lichaam, als het Lam Gods, en in het volmaakt genieten van Zijn liefde, dan volgt hieruit dat de mens hier met Jezus moet ondertrouwd zijn, wil hij het beginsel van de eeuwige vreugde in zijn hart gevoelen. Want is hij dan niet de bruid van Christus? Niemand heeft de Bruidegom, dan de bruid. O, die nauwe band van vereniging met het geslachte Lam. Dat veroorzaakt hemelse vreugde en iets van eeuwige verwondering in het hart. Daarom vrienden, buiten deze waarachtige vereniging met Christus zal de ziel verloren gaan. Al heeft zulk één ook de hoogste werkzaamheden, en al ontvangt hij het woord met vreugde. Ja zelfs al is er een smaken van de hemelse gaven en de krachten van de toekomstige eeuw. Al zijn er hoge optrekkingen en verrukkingen, zoals er van Bileam staat geschreven. Het gaat hier niet over de grote mate van vreugde, maar over de hoedanigheid van deze vreugde, of zij de ziel klein maakt en in eigen nietigheid doet wegzinken, waar zij de ziel brengt en welke verandering zij in deze mens veroorzaakt. Het gaat er hier ook niet over hoe ver men het in de plichten brengt, ja welke ambten zelfs men in de kerk bekleedt. Het gaat alleen over de waarachtige gemeenschap met Jezus.

3. De hemel zal bestaan in de volmaakte en volle genieting van God de Heilige Geest, en dus zal het beginsel en de grond van deze eeuwige vreugde in het hart moeten zijn. Men zal de eerstelingen van de door Christus verworven Geest in het hart moeten hebben ontvangen. Ja, zulk één zal bij bevinding het werk des Geestes in het hart moeten kennen. Het werk van overtuiging van en droefheid over de zonden naar God, met op een Evangelische wijze de liefde van God in het hart, het werk des geloofs in Christus, met zijn zonden tot Hem te komen, een hartelijke lust en liefde om voor God te leven. Zulk één jaagt naar de prijs der roeping, die van boven is. En zulk één strekt zich uit naar de volmaaktheid, al kan hij het er niet toe brengen. En daarvan is het zuchten over een lichaam der zonden, zelfs in de aller donkerste ziel, het bewijs. Wij verstaan hier niet door dat allen en een iegelijk der gelovigen de ring aan de hand krijgt, en het gemeste kalf. O nee, er gaan er ook het eeuwige leven in, bij wie het voor zichzelf er zo donker uitziet, die met vreze des doods door al hun leven aan de dienstbaarheid onderworpen zijn. Maar vrienden, dit is en blijft toch ook waar voor de aller duisterste ziel, en voor elke gelovige: hij schat Gods gemeenschap en het genadewerk in het hart boven alles. Hij is in de grond omgewend van de wereld en de zonde af, en is een vijand geworden van zijn boze hart. En hij heeft wel eens ogenblikken dat de gedachte van nog eens tot de rust te geraken hem dierbaar is.

4. Ook zal de hemel bestaan in een volmaakt prijzen, verheerlijken en verhogen van de Drie-enige God, vanwege al Zijn wegen in de tijd. En dus zal het beginsel van deze eeuwige vreugde in het hart moeten worden gevoeld, dat dit werk hier reeds in beginsel aanvangt. Als zulken Jezus vinden, en God de weg van verzoening aan hen openbaart, zo slecht en zo ellendig als zij zijn, dat God de Heere aan hen toont dat Hij van eeuwigheid op hen heeft neergezien en hen in liefde heeft gekend, en dat in deze onnaspeurlijke weg in Zijn eigen Schootszoon, o vrienden, dan gaat er in het hart wat om! Wat wordt uit hun mond op zulk een tijd al wel gehoord! Dan beginnen zij reeds te leren het zingen van het lied des Lams, dat niemand anders kan leren.

5. De hemel zal ook bestaan in het oefenen van volmaakte liefde tot God en Christussen tot de gezaligden, in volmaakte heiligheid, en daaruit zal vreugde en eeuwige blijdschap voortvloeien. Dan kan het niet anders zijn of deze vreugde moet hier in beginsel zijn, die hartelijke liefde tot God en Zijn volk, een lust tot heiligheid op de bodem van het hart. In het zuchten over de inwonende zonde, en in de droefheid naar God over al hetgeen hen hindert, is groter vreugde en blijdschap en zijn meer zielverzadigende vergenoegingen dan de gehele wereld kan beloven en geven.

Vrienden, het ligt op de bodem van het hart van Gods volk, dat zij met Jezus en Zijn zaak, zijn waarheid en Zijn volk, willen zinken en drijven. Dat is het besluit van hun hart, laat dan vallen wat vallen wil, zij wagen het met Jezus en houden het met Zijn volk. Zij hebben hun leven overgegeven en kunnen het niet hebben dat de zaak van God en van Zijn volk wordt benadeeld. En indien gij de vromen hier in uw hart haat, al weet gij u ook in te binden, dewijl de wetten des lands hen beschermen en het hier dus niet openbaar komt, dat gij hier uw haat verbergt, indien gij zo blijft, zult gij nooit bij hen komen. Er staat: "Gij zult de vromen zien in het Koninkrijk der hemelen, en ulieden buiten geworpen."

6. En tenslotte, de hemel zal ook bestaan in een eeuwige verwondering daarover, dat de hoge God langs zulke hogen wegen zulken, als zij zijn, en door vele verdrukkingen heen, heeft gebracht voor de troon. Dan zal het beginsel zijn, dat men hier in het hart daar iets van kent, dat men daarvan gesteltelijk iets ondervindt. Gods volk geniet hier min of meer iets van als zij er iets van gewaar worden dat de Heere op hen heeft gezien en dat Hij Zijn hand aan hen houdt, dat zij iets hebben hetwelk God niet aan de wereld doet, maar alleen aan Zijn volk. Al wordt hun dit dikwijls bestreden, of ook al worden zij aangegrepen door de kracht van de inwonende zonden, waardoor de blijdschap en verwondering in hun ziel menigmaal in treuren en droefheid verandert. Ja, er kan wel terstond weer duisternis over hun ganse weg op volgen, dat zij er hartelijk over bekommerd worden of hun staat wel waarheid en oprechtheid is, en dan vrezen zij dikwijls dat al het voorgaande werk, dat zij hebben gehad, maar algemeen werk of slechts verbeelding geweest is.

Vrienden, hier is Gods volk hemelsbreed te onderscheiden van allen, die zichzelf bedriegen. Zij zijn een arm en ellendig volk, en zij kunnen zichzelf niet helpen, en onder dit alles zijn zij bekommerd over valse gronden, ja zij zijn bekommerd ten aanzien van de grond, en daarom staan zij meer naar waarheid dan naar troost, terwijl een ander zich op het lichtst pleistert met de duisternissen, waarin Gods volk wel kan verkeren, en die niet weet dat hij nog midden in de dood ligt. En krijgt Gods volk dan weer eens iets van Gods gunst in Christus te ervaren in het hart, o, dan zinken zij daarbij weg en zij worden er zo klein onder voor God. Dan breiden zij hun geringheid, hun onwaardigheid en laagheid uit voor God en zeggen: O, wie ben ik en wat is mijns vaders huis? En dat terwijl bij anderen het hart in de hoogte rijst. O, zagen dezen dat eens recht.

Zien wij nu nog hoe onafscheidelijk het gevoel van dit beginsel der eeuwige vreugde in het hart is verbonden aan de volle vreugde en zaligheid hiernamaals.

- Dit blijkt hieruit, omdat zulke zielen de liefde van God in hun hart hebben, welke, wanneer geloof en hoop buiten de hemel zullen blijven, alleen in zal gaan. Dit zegt Paulus: "En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in het hart uitgestort is door de Heilige Geest."

- Dit blijkt ook hieruit, omdat deze beginselen hun geschonken zijn als eerstelingen van de volle oogst. Deze geven hun als het ware een recht op de oogst der heerlijkheid: "En niet alleenlijk dit, maar ook wij zelf, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelf (zeg ik) zuchten in onszelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams, want wij zijn in hope zalig." Dit worden de betere dingen genoemd, welke met de zaligheid zijn gevoegd. Het is waar, er wordt ook gesproken van een deelachtig worden des Geestes, van een smaken van het goede woord en van de krachten der toekomstige eeuw, en dat men nochtans afvallig wordt. Maar vrienden, in deze plaats wordt gesproken van de algemene gaven des Geestes, en niet van de eerstelingen van de verworven Geest van Christus. En hier wordt niet gesproken van een gevoel des harten, maar van een smaken als met de uiterste lippen gesproken, zonder dat het hart er door wordt gevoed, dus gelijk wij lezen van het zaad, dat in een steenachtige aarde gevallen was. Dezulken ontvangen het Woord ook met vreugde en geloven voor een tijd, omdat het geen wortel heeft, enz. Dat onderscheid is er ook in: de blijdschap van zulken komt niet na veel smarten. Het spruit niet daaruit voort, dat zij hebben gezien dat zij Jezus nodig hebben als de Fontein, welke is geopend tegen de zonden. Het heiligt of verandert ook hun hart niet, want zulken blijven dezelfde die zij zijn. Hun werk neemt allengskens af, terwijl de wateren der Godzaligen wassen, en wel bijzonder als er verdrukkingen komen.

- Het blijkt ook daaruit, dat deze eerstelingen of beginselen de gelovigen tot panden en zegelen strekken van hetgeen zij eeuwig zullen genieten. De Heilige Geest woont tot zulk een pand in hun hart: "In Welke gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte; Die het Onderpand is van onze erfenis, tot de verkregen verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid."

- En ten laatste blijkt het ook hieruit, omdat deze beginselen aan de gelovigen geschonken zijn door een onveranderlijk getrouw God, Wiens verbond een eeuwig verbond en een zoutverbond is: "Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer."

En: "Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan. Alzo heb Ik gezworen dat Ik niet meer op U toornen, noch u schelden zal." Ja, omdat God een Rotssteen is, Wiens werk volkomen is, en Die niet laat varen de werken Zijner handen. Integendeel, Hij is die God, Die doet als in de eerste schepping, Hij brengt namelijk alles voort om het te volmaken.

Toepassing

Vrienden, laat mij toe dat ik u eens wat afvraag. Wie is er onder u, wie is nu de man of vrouw, die lust heeft ten leven, die dagen liefheeft om het goede te zien? Is er wel iets aangener en begeerlijker dan leven? Deze waarheid sprak de duivel, die toch anders een leugenaar is van den beginne: "Huid voor huid en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven." Ja, kan er wel iets dierbaarder worden uitgedacht dan zulk een leven, dat in zijn kracht waarlijk leven kan worden genoemd en dat het leven van alle leven is? En dat niet alleen voor de tijd, maar voor eeuwig.

En vrienden, dit heerlijke en eeuwige leven wordt in zijn beginselen en in zijn volkomenheid beloofd in het verbond, en het wordt om niet aangeboden aan allen, die onder het licht van het Evangelie leven. Daartoe zendt God Zijn knechten, die het leven en de dood, de zegen en de vloek aan het volk voorstellen. Zij hebben in hun hart een indruk van de gevaarlijke staat des mensen van nature en wat hun nog boven het hoofd hangt, en roepen uit de keel en houden niet in: "Kiest dan het leven, opdat gij leeft".

Kunt gij niet zien, vrienden, dat het een onverantwoordelijke zaak zijn zal, deze aanbieding te verwerpen en dus de dood te kiezen? Dat men daarin blijft en een verschrikkelijk eeuwig leven zal vinden? Mensen, gij hebt allen een onsterfelijke ziel, die eeuwig overblijven zal en die in zich iets heeft dat zich naar het oneindige uitstrekt. En ik moet u zeggen, en och mocht gij het geloven, dat vanwege de zondeval deze uitgestrekte begeerten zich vertonen in het onverzadigbaar najagen van de dingen, die men ziet. Gij allen hebt deze bevinding, als gij het maar zien wilt, dat uw hart nog nooit ten volle is voldaan geweest, zodat gij niet meer kon begeren, al had gij ook alles gekregen wat gij ooit had gezocht. En vrienden, ik verzeker u dat gij nooit iets zult vinden, al vond gij ook de ganse wereld, dat uw oneindige begeerten zal vervullen. Zult gij nu tot uw dood, totdat gij de geest geeft, goud, zilver, staat, eer, wellust, ja drek en schade - en hiermede bedoel ik uw eigen gerechtigheid - zoeken?

En zal dan uw ziel, uw kostelijke ziel, dat dierbare wezen, ontbloot blijven? Durft u dat wagen, dat al de schatkamers van dat dierbare deel na uw dood zullen worden vervuld met de vlammen van Gods onuitblusselijk brandende toorn? En dit omdat gij in uw tijd dat zielsvoldoende Wezen niet hebt gezocht? Waarom wordt gij niet eens achterdochtig? Ja vrienden, gij ligt onder een grote dood, onder de macht des doods en des satans, dat hij u, en dat gij uzelf wijsmaakt dat gij leeft. Indien gij uw dood maar gevoelde, u zou leven ontvangen. Och, dat gij God nog eens zoeken mocht. Dat gij mocht geroepen worden tot de zielsvoldoende en ten volle verzadigende gemeenschap met Hem. O mensen, wat heeft God u toch gedaan, dat gij zo afkerig en schuw van Hem wegloopt? Welk onrecht hebben wij of onze vaders in de Heere gevonden? Heeft God het zo met u gemaakt, dat gij Hem de rug toekeert en dat gij de wereld en de zonden kiest? En Jezus roept u: "Ik raad u, dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte klederen, opdat gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zelf uw ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt."

Moge het volgende tot uw ontdekking dienen.

1. U moet weten dat gij nooit het eeuwige leven verwachten kunt, wat gij u nu ook moogt inbeelden, tenzij dat u de beginselen daarvan in uw hart verkrijgt.
2. Ook moet u weten dat een mens enigmatische God kan zien, en daarmede nog niet gelukkiger kan zijn. Zo verscheen God aan een goddeloze Abimelech, Laban en Bileam, om hun te beletten dat zij zouden zondigen. En ook aan Saul en anderen. Ja, welk een gezichten Gods zag Bileam! . O vrienden, indien u het beginsel van de eeuwige vreugde in uw hart zult gevoelen, dan moet u God zaligzien. Paulus noemt dat een zien van God in het aangezicht van Zijn Zoon. Zoals Jesaja, toen hij Gods heerlijkheid zag. O, dat doet eerst zalig bukken en in ootmoed neervallen voor Gods hoogheid en heiligheid. Dit zien laat wat meer na, en dat moet gij hebben.
3. Ja verder, dit hartinnemend gezicht van Gods liefde in Christus gaat gepaard met het zingen van de beginselen van het lied des Lams, en vrienden, dit moet gij hebben. Ja tenslotte, dit zalige zien dat God alleen alles waardig is, maakt dat men niet langer in zichzelf kan blijven, maar dat men met David zichzelf voor eeuwig aan God weggeeft en zegt: "Heere, ik ben Uw knecht, ja, ik ben Uw knecht." O, hoe laag maakte dit hem: "Wat zal David meer bij U daartoe voegen, vanwege de eer aan Uw knecht? Doch gij kent Uw knecht wel."

Ziet vrienden, deze dingen moet gij hebben.

4. En mensen, u moet ook weten dat Gij in de eeuwigheid ook God zult zien. Maar o, dat zal niet te dragen zijn. Dan zal men roepen tot de bergen en tot de heuvelen: "Valt op ons, en verbergt ons van voor het aangezicht Desgenen, Die op de troon zit, en van de toorn des Lams ." Ja, dan kunt gij op een sterfbed daar wel eens wat van hebben. Als men dan eens bij u komt en het er zo wanhopig uitziet, en u heen zult moeten gaan, of gij wilt of niet. Als die ure dan daar is en het voor u rondom gesloten zal zijn. Hier hebt ge geen lust in Gods wegen. Hier hebt ge weinig werk van de middelen der genade gemaakt; ge hebt althans geen wezenlijke vrucht voor uw ziel er mede gedaan. Maar dan zal het een benauwd roepen zijn, als het op een einde loopt. En dan is het doorgaans: "Dewijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt" enz. O, wat was dit bang voor Farao, Nebukadnézar, Bélsazar, enz., als zij hier reeds daarvan iets hadden. En dit is nu het lot van de verlaters des Heeren. Daarom, vrienden, moge het volgende nog dienen tot uw uitlokking.

- U hebt niets meer van node, dan een omwending van uw hart. U kunt deze uzelf niet geven, maar God wil u deze geven. Jezus roept maar: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer." ; "Neigt uw oor en kom tot Mij, hoort, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond maken en u geven de gewisse weldadigheden van David." O, wat moest u toch dat hart, dat overal vast zit, veel voor God brengen, waar het veranderd kan worden. Het is ons in natuurlijke zaken eigen, dat als wij iets niet kunnen doen, wij dan hulp zoeken. Maar in het geestelijke geschiedt dit niet voordat God een mens uit zijn kracht zet, hem recht ontdekt en van het eigen doet afdrijven. En dan zit er niet anders meer op dan sterk te roepen. O mensen, zucht toch, dat God u voorkome en uw ziel achter Zich trekke.

- Vrienden, ik moet u raden, grijpt toch naar het eeuwige leven eer het te laat is.

Grijpt niet naar doen en naar plichten, om daar ver in te komen en dan uzelf daarop vrede en leven te beloven. Maar grijpt naar het eeuwige leven, naar de hoornen van het Altaar. Grijpt naar Christus. Jezus zegt: "Die Mij vindt, vindt het leven." O, dat u daaraan eens vast greep, dan zou u eeuwig leven. Mensen, het is beter honderd maal toe te tasten en mis te tasten, dan al dat dralen en zich te laten ophouden. En daarom, tast toch toe, mensen, gij die u daartoe soms opgewekt gevoelt. O, geeft u toch dagelijks, zo ellendig als gij zijt, aan Jezus over. Kunt u Hem niet grijpen? Steekt dan uw hand uit, och, dat Hij u greep, opdat gij grijpen mocht en waartoe gij dan gegrepen zoudt zijn.

- En vrienden, uw zonden, uw hart en uzelf, dat u niet kwijt kunt raken, al die dingen moeten Jezus dierbaar maken voor uw ziel, anders is het niet recht. En daarom, zoekt toch de Heere terwijl Hij te vinden is, en roept Hem aan terwijl Hij nabij is. "De goddeloze verlate zijn weg, en de ongerechte man zijn gedachten; en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich zijner ontfermen, en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk. De engel heeft gezworen, dat er na deze tijd geen tijd meer zal zijn. Jezus zegt: "Strijdt om in te gaan door de enge poort, want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen." Volk des Heeren, welgelukzalig zijt gij, die de Heere van eeuwigheid heeft uitverkoren, en welke Hij in de tijd uit de grote hoop heeft geroepen, om u te doen naderen, opdat gij eeuwig bij de Heere zoudt wonen.

Ik zal maar in het kort iets zeggen tot uw bemoediging temidden van allerlei wederwaardigheden.

1. De Heere heeft u reeds verwaardigd, dat Hij de beginselen van het eeuwige leven legde in uw hart, het zaad van alle licht en vrolijkheid. En God heeft beloofd u in Zijn kracht te zullen bewaren en u te onderwijzen in de strijd tegen de zonden, de wereld en de duivel. Want de strijd is Godes, en dus hangt de eer van Jezus er van af om u er door te helpen. U kunt niet omkomen, omdat u de van de aarde tot zulk een heerlijkheid gekochten zijt.

2. Wat behoorde dit in het hart van Gods volk toch drangredenen tot wederliefde te veroorzaken, om hier gemoedigd te ondergaan alle verachting van een blinde wereld, die in het boze ligt. Hoe gemoedigd beleden de gelovigen dat zij hier gasten en vreemdelingen waren, en dat zij een toekomende stad verwachtten. Welk een drangreden om er alles aan te wagen en op het spel te zetten. Wagen mensen alles en zetten zij alles op het spel voor het behalen van een tijdelijke overwinning, waarmede zij op zijn hoogst een grote naam maken en tijdelijke roem verwerven? O, welk een zegepralende overwinning zult gij dan behalen, welke gij niet zult missen! Ach, dat gij dan ook alles op het spel mocht zetten voor die eeuwige roem, welke gij hebt te wachten. Dat gij de wereld er aan mocht geven en om losmaking mocht zuchten en staan naar een vaste geest, om toch niet licht te worden weggevoerd. O vrienden, het is te verkrijgen, als het er ons maar recht om te doen is.

3. Ja, deze zaak is op zichzelf hier reeds een kroon voor de ziel, namelijk het los raken van alles buiten God, en het staan in een rechte weg met de Heere. O, zulk één zou met God kunnen verkeren. Geen zaken zouden hem te zwaar zijn, en hij zou meer indruk maken in de ogen der wereld, want in alle voorkomende gevallen wil de Heere de verantwoording van Zijn volk zijn.

Ja, hij zou het hart van de verstandigste Godzaligen met zich hebben en door dezen geacht worden vanwege de kracht der genade, en dus zou de Heere er de eer van krijgen. O vrienden, nauwe gemeenschap met God en met de beste vromen in den lande, dat is de grootste kroon, welke er in de tijd is. Het is een kroon, welke geen nadeel aanbrengt. Aardse kronen verderven menige ziel, want het is een eeuwige waarheid, hoe verder het afraakt van de wereld, zonden, en eigenliefde, hoe heerlijker en edelmoediger de staat van een kind van God wordt. En wat past en betaamt het een volk, dat zulk een hoge verwachting heeft.

Moge het volgende nog tot uw opwekking dienen.

Heerlijke en onuitsprekelijke dingen hangen boven uw hoofd, namelijk een oneindig heerlijk erfdeel: "Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien gelijk Hij is. En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is. Een iegelijk, die de zonde doet, die doet ook de ongerechtigheid; want de zonde is ongerechtigheid." Welhaast zult gij God kennen, zien en aanschouwen, en dat onmiddellijk. Zonder rimpel en vlek, als een reine maagd rolt gij aan uw Man Christus worden voorgesteld. Met Abraham, Izak en Jakob zult gij aanzitten aan het avondmaal van de bruiloft des Lams in het Koninkrijk der hemelen. O welk een wonderbare verandering en verwisseling zal dit uitgalmen zijn: "Laat ons blijde zijn en vreugde bedrijven, en Hem heerlijkheid geven, want de bruiloft des Lams is gekomen en Zijn vrouw heeft zichzelf bereid. En haar is gegeven, dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad; want dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen. En hij zeide tot mij: Schrijf, zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: Deze zijn de waarachtige woorden Gods."

O, wij hadden de eeuwige dood verdiend,

En krijgen het eeuwig leven.

Laat ons dan vrolijk zijn,

Laat ons vrolijk zijn.

En tenslotte, het eindeloze zal het heerlijk maken, het volmaakte zingen van eeuwige en heerlijke halleluja's tot roem van de eeuwig Levende. Hier wordt maar wat gestameld. De zaken, welke in de woorden worden uitgedrukt, zijn voor ons donker, omdat wij blind en onvatbaar zijn. Maar daar zal als in een ogenblik alles geopend zijn en zullen veel geheimen Gods worden gezien. O, welk een heerlijkheid zal er zijn in dat Immanuëlsland!

Dat zal een rusten wezen in Zijn kracht: "En de Geest en de bruid zeggen: Kom!" Ach vrienden, dat die het horen ook zeggen: Kom! En dat die dorst hebben, komen, en dat degenen, die maar willen, het water des levens nemen om niet. "Want die deze dingen getuigt, zegt: Ja, ik kom haastelijk!" O, dat in onze harten het Amen gelegd werd. Amen, ja kom, Heere Jezus.

Amen.

ZONDAG 23
vraag 59-61

Vraag 59:

Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?

Antwoord:

Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam des eeuwigen levens.

Vraag 60:

Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?

Antwoord:

Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus; alzo, dat al is het dat mij mijn consciëntie beklaagt, dat ik tegen alle de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige mijner verdienste, uit loutere genade, mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan, ja als had ik ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft; zover ik zulk een weldaad met een gelovig hart aanneem.

Vraag 61:

Waarom zegt gij dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Antwoord:

Niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik dezelve niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toe-eigenen kan.

DE RECHTVAARDIGMAKING DES ZONDAARS VOOR GOD

Spreekende van de leer der verlossing des mensen door Christus, zijn wij nog steeds bezig met het tweede deel, hetwelk handelt over het middel (namelijk het geloof), waardoor een ellendig, verlegen, radeloos zondaar deel krijgt aan de Middelaar Christus. En daarin hebben wij nu in den brede gezien wat het waar zaligmakend geloof is, wie de onderwerpen zijn, die het bezitten, en welke de leerstukken der zaligheid zijn, waaromtrent dit geloof werkzaam is, van zondag 7 tot en met zondag 22. Wij gaan er dan nu toe over om te zien welke de vruchten en gevolgen van dit ware zaligmakende geloof zijn, namelijk de rechtvaardigmaking des zondaars voor God en de daaruit voortvloeiende heiligmaking. Van dit laatste stuk wordt in den brede gehandeld in het derde deel van de Catechismus. Van deze rechtvaardigmaking, als de grondgenade, waar alle andere uit voortvloeien en aan verbonden zijn, handelt de onderwijzer in de zondagen 23 en 24, aldus, dat hij in zondag 23 de leer der rechtvaardigmaking in den brede verklaart, en in zondag 24 deze leer tegen de tegenstanders daarvan verdedigt. Ten aanzien van het eerste, namelijk de verklaring van de onderwijzer van de leer van de rechtvaardigmaking in deze 23^e zondagsafdeling, handelen wij daarover aan de hand van twee hoofdedachten:

- I. In het algemeen van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God als een wezenlijke vrucht en gevolg van het geloof (vraag 59);
- II. In het bijzonder hoe God de zondaar door het geloof rechtvaardigt (vraag 60 en 61).

I.

Aangaande het eerste dan hebben wij acht te geven:

- A. Op de onderzoekende vraag van de onderwijzer naar de baat en de vrucht en het gevolg van het geloof, als een kenteken van de waarachtigheid des geloofs, en zonder hetwelk iemands geloof geen waar geloof is; en
- B. Op het antwoord, hetwelk de vrucht zelf noemt, namelijk de rechtvaardigmaking in het algemeen.

A. Onderzoeken wij dan eerst waarvan de onderwijzer in deze vraag uitgaat.

(1) De onderwijzer gaat er van uit dat een mens dit alles, namelijk al die eeuwige waarheden, welke in de artikelen des geloofs begrepen zijn, op zijn manier kan geloven, met zijn begrippen en met een soort van geloof daaromtrent kan verkeren, en daardoor toch niet gelukkiger zijn, ja daarvan geen baat of vrucht tot zaligheid kan hebben.

(2) Hij gaat er ook van uit, dat menigeen met een letterkennis zonder meer, en met een historisch of tijdgehoof al deze eeuwige Goddelijke waarheden met ijver kan beschermen en voorstaan en menen het ware geloof te bezitten, en nochtans zichzelf jammerlijk kan bedriegen, gelijk Simon de tovenaer. Want van deze staat geschreven: "Hij geloofde ook zelf."

(3) De onderwijzer gaat er in zijn vragen van uit, dat het waarachtig geloof een wezenlijke baat en vrucht tot zijn kenteken heeft en nalaat. En wel dit, dat het de mens niet dezelfde laat blijven die hij was. Het maakt hem gelukkig, het verandert hem in Christus, hij verandert van hart en staat. Dit is hetgeen waarop Paulus in zijn brief aan de Romeinen en ook Jakobus in zijn brief zo sterk aandringen. Daarom vloeit hieruit de rechtmatige vraag van de onderwijzer voort: Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft? Ja, hij vraagt dit terecht, want al deze eeuwige waarheden zullen in de ziel van vrijmakende, levendmakende en hartveranderende kracht moeten zijn, willen zij in het hart van een ellendig mens dit zalig doeleinde bereiken, dat zij hem brengen tot de enige troost in leven en in sterven. Dit geeft de onderwijzer te kennen met zijn vragen: Wat is toch het kenteken, dat uw geloof het waarachtig zaligmakend geloof is? Welke vrucht en welk voordeel hebt gij van uw geloof? Waar heeft het u toch toe gebracht? Ja, wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft? De onderwijzer wil daarmede zeggen: Het is geen dode zaak, die maar ongemerkt toegaat, als iemand baat heeft van zijn geloof. Indien gij er enige baat en vrucht van gehad hebt, dan zult gij daar ook wel iets van weten. Want het verenigend geloof in Christus laat altijd een aller wezenlijkst gevolg na, en daarom: Hoe staat gij met uw aangeboren en werkelijke schulden? Waar zijt gij met dit alles gebleven? Bent u langs deze weg een ander mens geworden? Een recht ontdekte, een gevangene, een schuldige ziel is toch met niets anders tevreden dan daarmede, dat hij een vrij man wordt, dat hem geleerd wordt met zijn schulden tot Christus te komen en deze daar te laten. Want dan wordt hij gerechtvaardigd en dan gelooft hij dat zijn geloof oprecht is.

B. Zien wij dan nu het antwoord, hetwelk de vrucht zelf noemt, namelijk de rechtvaardigmaking des zondaars voor God in het algemeen, als de wezenlijke baat en vrucht van het geloof. De onderwijzer omschrijft zulks aldus: Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam des eeuwigen levens. Wij moeten dan eerst onderzoeken wat het woord rechtvaardigen of rechtvaardigmaken hier betekent.

- Het geeft hier geen zelfverontschuldiging te kennen, zoals bijvoorbeeld in Genessis, waar Juda tot Jozef zegt: "Wat zullen wij tot mijn heer zeggen? Wat zullen wij spreken en wat zullen wij ons rechtvaardigen?"

- Het geeft hier ook niet te kennen een bewegen tot het rechtvaardigmakend geloof: "De leraars nu zullen blinken als de glans des uitspanzels, en die er velen rechtvaardigen, gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk." Want het werk van een leraar is een moeilijk werk, en het doel er van is niet alleen om een mens tot het geloof te brengen, opdat mensen in Gods vierschaar van schulden zullen worden vrijgesproken. Maar het is hun voornaamste doel en hun medearbeid, dat deze mens geheiligd en beter gemaakt mocht worden. Wij lezen ook dat zij de zonden vergeven. Maar hier wordt alleen gesproken van hun bedienende macht. Zij bieden het pardon of de verzoening met God aan en bidden van Christus' wege: Laat u met God verzoenen. Zij prediken in de naam van Christus de bekering en vergeving der zonden.

- Het geeft ook niet te kennen een vrij verklaring of rechtvaardig verklaring in zichzelf. Alleen God kan in Zichzelf rechtvaardig worden genoemd: Al het volk en de tollenaars rechtvaardigden God. En dit geschiedt niet buiten Christus. Jezus zegt: "Doch de wijsheid is gerechtvaardigd van haar kinderen." En er staat, dat Jezus gerechtvaardigd is in de Geest. Maar bij de mens heeft na de val geen rechtvaardigheid der wet meer plaats.

- Het geeft ook geen vrijmaking te kennen, want deze kan niet anders zijn dan een gevolg van de vrijspreking: "Die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonden."

- Het geeft ook geen betermaking te kennen, of het maken dat iemand rechtvaardig is. Want zulks kan niet zijn, dewijl dit tot de heiligmaking behoort. En komt het voor heiligmaking in de Bijbel voor: "Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken." Het is wel waar dat Christus tot een Rechter is gesteld en dat Hij macht heeft om Zijn volk vrij te spreken, maar in deze tekst komt Hij niet voor als een rechter, die een slotvonnis uitspreekt, maar als een knecht en als een oorzaak, Die door verdiensten en kracht de gerechtigheid aanbrengt en aan de Zijnen mededeelt. Zie hiertoe. Door de rechtvaardigheid van Christus komt de genade over alle mensen tot rechtvaardigmaking des levens. In deze zin lezen wij ook voor heiligmaking: "Die de rechtvaardigheid doet, die is rechtvaardig, gelijk Hij rechtvaardig is." In deze betekenis kan het woord rechtvaardigen of rechtvaardig maken hier niet worden genomen.

Want rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn onderscheiden weldaden, zoals blijkt uit Romeinen: "Die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." ; "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing." En: "Dit waart gij sommigen, maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de naam des Heeren Jezus en door de Geest onzes Gods."

- Ook niet omdat de rechtvaardigmaking een rechterlijke daad in de Goddelijke vierschaar is, buiten de mens, welke maar eens en geheel en volkomen geschiedt, en welke de mens niet beter maakt, maar hem laat zoals hij is. Dit moet men leren vatten: de vrijspraak in de Goddelijke vierschaar maakt de mens niet heilig en beter, maar zij maakt hem wel gelukkig. Ja, zij geschiedt over zulk een persoon maar eens en ten volle. Daarom zei Luther eens, dat hij zo rechtvaardig was als de maagd Maria. Hij vergeleek zich niet bij haar heiligheid, maar bij haar rechtvaardiging. Want de heiligmaking geschiedt in de mens, welke hem verandert, en dit heiligend werk wordt in trappen voltooid, zoals ons uit de genoemde plaatsen duidelijk wordt bevestigd. De heiligmaking aller gevoeligst tot de heerlijkmaking, waartoe de gelovigen langs trappen van heiligmaking worden bevorderd. De heerlijkmaking is niet anders dan voltooide heiligheid.

- En tenslotte wordt hier tevergeefs tegengeworpen dat de heiligmaking en de rechtvaardigmaking hetzelfde zouden beduiden: "Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde; en die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde; en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde." Uit deze plaats blijkt dat gerechtvaardigd en geheiligd te zijn twee onderscheiden weldaden, maar niet van elkander af te scheiden weldaden zijn. En dat hier gesproken wordt van nog gerechtvaardigd worden, terwijl de rechtvaardigmaking in Gods vierschaar maar eens geschiedt, zegt alleen dat een gerechtvaardigde door het geloof in Christus dagelijks moet staan naar een effen rekening tussen de Heere en zijn ziel. En dan ziet het gerechtvaardigd worden meer op de zondige daden en geeft het te kennen dat een in Gods vierschaar gerechtvaardigde, voor wie er geen verdoemenis is, dagelijks naar vergeving van zijn zonden heeft te staan, opdat zijn rechtvaardiging in de Goddelijke vierschaar voor hemzelf en voor anderen meer openbaar moge worden. Ook geeft het te kennen dat het dagelijks toenemen in de heiligmaking alleen moet voortvloeien uit het verenigend geloof in Christus tot rechtvaardiging of vergeving van zonden. De Heere Jezus leert hierom dagelijks te bidden.

- Het geeft ook niet een vrijspraak in het gemoed te kennen, want dit is alleen maar eenbekendmaking in de ziel van hetgeen in de Goddelijke vierschaar is geschied. Dit blijkt in David: "Nathan zeide tot David: De Heere heeft ook uw zonde weggenomen, gij zult niet sterven." En: "Zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven."

- En tenslotte is het ook geen vertoning naar buiten dat men een in Gods vierschaar gerechtvaardigde is. Zoals van Abraham staat geschreven, dat hij gerechtvaardigd is uit zijn werken, toen hij zijn zoon Izak heeft geofferd op het altaar. Ziet gij dan nu, zegt Jakobus, dat een mens uit de werken gerechtvaardigd wordt, en niet alleen uit het geloof? Het doel van Jakobus is om aan te wijzen dat er geen verenigend geloof in Christus tot rechtvaardigmaking is, zonder dat het wezenlijke gevolgen van heiligmaking heeft. En hij wil, dat ieder zie op de gevolgen en op zijn werken, opdat hij voor zichzelf en voor anderen in zijn staat worde bevestigd. Want Jakobus handelt in zijn brief over de rechtvaardigmaking aldus, dat de grondslag daarvan een inklevende rechtvaardigheid is. Maar zien wij dan nu wat dit woord rechtvaardigen of rechtvaardigmaken wel te kennen geeft. Dit woord moet en kan geen andere betekenis hebben dan die, welke in de gerechtshoven gebruikelijk is. Het rechtvaardigen of rechtvaardigmaken van de zondaar is dus een rechterlijke daad Gods, een vrijspreking in Zijn vierschaar. En wel zulk een rechtvaardigen, dat staat tegenover verdoemen: "Wanneer er tussen lieden twist zal zijn, en zij tot het gerecht zullen toetreden, dat zij hen richten, zo zullen zij de rechtvaardige rechtvaardig spreken, en de onrechtvaardige verdoemen." Desgelijks staat in Spreuken: "Wie de goddeloze rechtvaardigt, en de rechtvaardige verdoemt, zijn de Heere een gruwel, ja die beiden." En op deze wijze ziet ge het zelfs van Christus gezegd ten aanzien van Zijn Vader, na de volbrenging van Zijn gehoorzaamheid: "Hij is nabij, Die Mij rechtvaardigt, wie zal met Mij twisten?"

Dat dit de betekenis van het woord rechtvaardigen moet zijn, blijkt ons duidelijk in Gods Woord.

1. Het blijkt uit de tegenstelling van de woorden beschuldiging en verdoemenis, alsmede van verdoemenis en rechtvaardigmaking: "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest." En: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt?"

Christus is het, Die gestorven is; ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt."

2. Het blijkt ook uit zulke andere woorden, die hetzelfde als rechtvaardigmaking uitdrukken. Als in Romeinen: "Doch degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid. Gelijk ook David de mens zalig spreekt, welke God de rechtvaardigheid toerekent zonder werken, zeggende: Zalig zijn ze, welker ongerechtigheden vergeven zijn, en welker zonden bedekt zijn; zalig is de man, welke de Heere de zonden niet toerekent." In Romeinen wordt het genoemd "tot rechtvaardigen gesteld te worden." En: "rechtvaardigheid Gods in Hem" te worden. En: "Hebbende de rechtvaardigheid, die uit God is."

Onderzoeken wij nu verder wat wij door de rechtvaardiging of rechtvaardigmaking des zondaars voor God hebben te verstaan. Dit kan als volgt worden omschreven: Het is een rechterlijke en tegelijk een genadige daad van God in Zijn vierschaar, geheel buiten de mens, of zonder aanmerking van iets in de mens, waardoor God een zondaar gelovig maakt in Christus, van de doemschuld van al zijn zonden vrijspreekt en hem een volkomen recht ten eeuwigen leven schenkt. En dit alles vloeit voort uit het verbond der genade, op grond van de eeuwige en vrije, genadige verkiezing in Christus, alleen om wille van de volle en voldoende gerechtigheid van Christus, door de zondaar gelovig omhelsd en aangenomen, tot eeuwige roem en prijs van Zijn vrije genade.

Uit deze beschrijving zullen wij nu slechts enige zaken aanwijzen, daar vele daarin genoemde zaken behandeld moeten worden bij de bespreking van de volgende vraag.

1. Allereerst wijzen wij er dan op dat de rechtvaardigmaking zo wel als de roeping het werk is van de Drie-enige God, en in het bijzonder is dit het huishoudelijk werk van God de Vader: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt." ; "En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus, en door de Geest onzes Gods." Tegen God alleen is gezondigd. En de Heere alleen is die Wetgever, Die behouden en verderven kan. Hieruit volgt dat het godslasterlijk is het vergeven der zonden aan mensen toe te schrijven, wat de Roomsgezinden elkander ook wijs mogen maken. Velen van hen weten zelf wel beter en dat het slechts om hun beurs te doen is en dus slechts een weg om geld te ontvreemden. Ons is het genoeg dat Gods Woord dit duidelijk tegenspreekt: "Wat spreekt deze aldus godslastering? Wie kan de zonden vergeven dan alleen God?"

2. Voorts wijzen wij er op dat alleen de uitverkorenen de onderwerpen van deze genadige rechtvaardigmaking zijn: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?" Zo zijn de verkiezing, roeping, rechtvaardiging, heiliging en verheerlijking aan elkander verbonden in de keten der zaligheid: "Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." En dit zijn er maar weinigen, in tegenstelling tot de grote hoop, zelfs van de geroepenen, want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. ,Dezen worden genoemd een klein kuddeke, en ook wel velen: "Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken." Dit vergeleken met: "Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die ene mens velen tot zondaars zijn gesteld geworden, alzo zullen ook door de ongehoorzaamheid van Eén velen tot rechtvaardigen gesteld worden." Derhalve velen, in tegenstelling tot de ene Christus, en ook om de volle bevassing van al de uitverkorenen zonder enig onderscheid te kennen te geven. Ja, dan worden het ook wel allen genoemd: "Zo dan, gelijk door één misdaad de schuld gekomen is over alle mensen tot verdoemenis, alzo ook door één rechtvaardigheid komt de genade over alle mensen tot rechtvaardigmaking des levens." Het woord allen wordt hier gebruikt in die zin, dat het al de onderhorigen onder hun verbondshoofd aanwijst. En ook toont dit woord aan dat er in de dag van het Nieuwe Testament geen talen, natiën, volken en geslachten zijn uitgesloten. Ook neemt het alle onderscheid en uitzondering tussen de gelovigen van het Oude en van het Nieuwe Testament weg. Al de uitverkoren gelovigen worden deze weldaad dus deelachtig. Dat al de uitverkorenen van alle tijden deze weldaad ook deelachtig zijn geworden, blijkt ons uit Romeinen: "De rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen, die geloven; want er is geen onderscheid." Hoewel de socinianen en ook andere dwaalgeesten, welke in deze hun voetspoor volgen, dit tegenspreken, hebben wij hiertoe genoegzaam bewijs. Behoorden de gelovige vaders van het Oude Testament onder het verbond der genade, of niet? Indien zij er niet onder behoorden, dan zijn zij allen voor eeuwig verloren gegaan. Maar de beloften van het verbond der genade zijn zowel aan hen gedaan als nu. En dit sluit de rechtvaardigmaking in.

Daarom lezen wij: "Hij schouwt niet aan de ongerechtigheid in Jakob, en de boosheid in Israël." ; "Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol." Ziet het zelfs in de voorbeelden van de gerechtvaardigden, die er in het Oude Testament zijn geweest, als Abraham, Rachab, David, Hiskia: "Gij hebt al Mijn zonden achter Uw rug geworpen." Want indien de gelovige vaders door Christus zalig zijn geworden, dan zijn zij gerechtvaardigd. En sommigen zijn naar de vrije bedeling Gods, zoals ook nu, ook van hun rechtvaardigmaking verzekerd geworden: "Want ook ons is het Evangelie verkondigd, gelijk als hun; maar het woord der prediking deed hun geen nut, dewijl het met het geloof niet gemengd was in degenen, die het gehoord hebben." Daarom spreekt Petrus van de dode vaders, aan wie in hun tijd het Evangelie was verkondigd. Zie ook Lukas: "Opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vaders, en gedachtig ware aan Zijn heilig verbond, en aan de eed, die Hij aan Abraham, onze vader, gezworen heeft." En daarom zegt de apostel Paulus zeer nadrukkelijk, dat het verbond, dat tevoren van God bevestigd is op Christus, niet krachteloos gemaakt wordt door de wet. Daarom wordt Christus het Lam Gods genoemd, Dat geslacht is van de grondlegging der wereld. Uit dit alles blijkt wel, dat het maar oude ketterse spottereien en fabelen zijn geweest, welke zo haast zijn verworpen als zij zijn gezegd, namelijk dat de gelovige vaders tot op de komst van Christus hebben vertoefd in een voorburch der hel, als in een kuil zonder water.

3. En tenslotte wijzen wij er hier op, dat de twee daden van de Goddelijke rechtvaardigmaking zijn: vrijspreking van de schuld, straf en verdoemelijkheid, waaraan de personen der uitverkorenen waren onderworpen, en tegelijk de toewijzing van de zaligheid. Deze beide daden zijn op het aller nauwst met elkaar verbonden en mogen daarom niet van elkaar worden gescheiden. Dit blijkt uit Romeinen: "Zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn, en welker zonden bedekt zijn."

- Wel dienen deze daden onderscheiden te worden. Want de vrijspreking of vergeving, alleen en op zichzelf aangemerkt, zou niet genoegzaam zijn tot de volle zaligheid. Want deze kan de mens ten hoogste maar brengen in de staat van Adam, en Adam kon de hemel slechts bereiken door gehoorzaamheid der wet. Daarom moet een uitverkoren zondaar niet alleen de lijdelijke, maar ook de dadelijke gehoorzaamheid van Christus hebben, en op grond daarvan de toewijzing van het recht hebben op de zaligheid, zal hij ooit in de hemel komen.

- Deze onderscheiding moet er ook zijn, omdat Gods Woord uitdrukkelijk spreekt van een toebrenging en toerekening van een gerechtigheid, als staande tegenover de zonden en doemwaardigheid van de persoon, welke vergeven zijn en weggenomen is: "Om de overtreding te sluiten en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen." En: "Opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Mij ." Onderzoeken wij tenslotte nog wat het antwoord van de onderwijzer inhoudt, als hem gevraagd wordt naar zijn staat en naar de vrucht van zijn geloof. Het doet ons zien de vrijmoedigheid des geloofs, welke er soms in zulk een ziel is, en hoe gulhartig en nederig zulk één wel eens uitkomt. Houdende wat hij heeft, opdat niemand zijn kroon neme, is dan het antwoord van zulk één: O ja, die baat en die vrucht van mijn geloof heb ik tot mijn zalige troost in mijn ziel, dat ik nu een vrije man of vrouw ben. Ik ben in Christus rechtvaardig voor God, en ook nog daarenboven een erfgenaam des eeuwigen levens.

II.

In onze tweede hoofdgedachte zien wij in het bijzonder hoe God de zondaar door het geloof rechtvaardigt. Geven wij daarin acht:

- A. Op de wijze, hoe God de zondaar door het geloof rechtvaardigt (vraag 60), en
- B. Op de wijze, waarop naar de reden gevraagd wordt, waarom de onderwijzer hier zo stellig spreekt van een rechtvaardiging door het geloof alleen. Want waar hij alle werken uitsluit, hoe komt dan het geloof in het stuk van de rechtvaardiging des zondaars voor God in aanmerking? (vraag 61).

A. Eerst hebben wij dan te onderzoeken de wijze, hoe God de zondaar rechtvaardigt.

Zien wij dan hoe de zondaar voorkomt in het stuk van de rechtvaardiging in de Goddelijke vierschaar ten opzichte van zijn staat voor God. De onderwijzer omschrijft deze aldus: dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben.

1. De ongelukkig staat van de zondaar is dus gelegen in zijn openstaande schuld, waarin hij ligt voor God. Hij heeft namelijk tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd: "Wij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods."

En dus stelt God Zijn eer in het rechtvaardigen van een goddeloze: "Doch degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt." En hij heeft geen derzelve gehouden. Jakobus zegt,, dat die in één struikelt, schuldig is aan alle. Daarom lezen wij, dat de farizeeër zich verontschuldigde, zeggende: "O God, ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar." Hij meende, dewijl hij aan deze en gene grove zonden niet schuldig was, dat hij daarom onschuldig zou zijn. En daar tegenover stond de tollenaar van verre en durfde zijn ogen niet opslaan. Hij riep snaar uit: "O God, wees mij zondaar genadig." Die man zag de geestelijkheid van de wet in en zag zich overal schuldig. En deze laatste ging gerechtvaardigd naar zijn huis.

2. De ongelukkige staat van de zondaar is ook gelegen in zijn diepe onmacht, vijandschap en verdorvenheid des harten, en in de wetenschap dat hij dientengevolge het in liet vervolg niet beter zal maken. De onderwijzer wijst dit als volgt aan: Era nog steeds tot alle boosheid geneigd ben. Dit bewijst Paulus ons: "Zo dan, ik zelf dien wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde." En: "Want het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze twee staan tegenover elkander, also dat gij niet doet hetgeen gij wildet."

3. Ook komt de zondaar in het stuk van de rechtvaardiging in de Goddelijke vierschaar voor ten aanzien van zijn gestalte of bewustheid van zijn desolate gesteldheid voor God. En wel vanwege de aanklachten van binnen en van buiten. De onderwijzer omschrijft dit aldus, dat namelijk de consciëntie van zulk één hem voor God aanklaagt.

- O vrienden, zulk één staat in de Goddelijke vierschaar met een levendige consciëntie, welke hem in het licht van Gods heilig aangezicht beschuldigt. Met een levendige consciëntie en een alwetend God te doen te hebben, zulks veroorzaakt het verfoeien en beklagen met Ezra: "Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God; want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel." En met Daniël "Wij hebben gezondigd en hebben onrecht gedaan en goddelooslijk gehandeld en gerebelleerd, met af te wijken van Uw geboden en van Uw rechten. En wij hebben niet gehoord naar Uw dienstknechten, de profeten, die in Uw Naam spraken tot onze koningen, onze vorsten en onze vaders, en tot al het volk des lands ." David roept uit: "Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten."

- Zulk één staat in de Goddelijke vierschaar met de aanklachten en beschuldigingen van de wet. Jezus zegt: "Die u verklaagt, is Mozes, op welke gij gehoopt hebt." De wet zegt: "De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven." Ook zegt de wet dat hij het niet gedaan heeft, dat uit de werken der wet geen vlees zal gerechtvaardigd worden. En dat hij onder de vloek ligt. En aldus stopt de wet hem de mond en verklaart hem voor God verdoemelijk.

- Ook staat zulk één in de Goddelijke vierschaar met de satan aan zijn rechterhand, om hem alles te verwijten. Dit zien wij in de hogepriester Jozua. Deze stond voor het aangezicht van de Engel des Heeren met de satan aan zijn rechterhand om hem te wederstaan. Ja, hij zoekt de zondaar bij de Rechter zelfs te beschuldigen als zijnde een huichelaar. En tenslotte, vrienden, zien wij uit dit alles en merken terecht op de betamelijke gesteldheid van de zondaar, welke het voorwerp van de genadige rechtvaardigmaking zal zijn.

* Hier is een recht gezicht en gevoel van schulden en zonden, en van de zwaarheid van dezelve, als zijnde tegen God en tegen al Gods geboden. Een recht gezicht van de geneigdheden des harten ten kwade, van de boosheid en vijandschap van het hart tegen God en tegen Zijn volk, Zijn zaak en waarheid. Zij willen niet anders dan als goddelozen, als vijanden gerechtvaardigd worden: "Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons." Hier is geen bedekking van zijn zonden, noch enige schatting van zijn doen en plichten. Maar integendeel een ronde en hartelijke, volle belijdenis voor God en mensen. Ook een goedwilligheid des harten daartoe, en dus geldt hier deze plaats: "Die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn." En David zeide: "Ik zal belijdenis doen", en dan volgt daarop terstond: "En Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonden. Sela." Ziet dit in de Samaritaanse vrouw. Deze verliet het watervat en ging heen naar de stad en zei tot de lieden: "Komt, ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb. Is Deze niet de Christus?" O vrienden, zulk één wil het wel weten dat het zo desolaat met hem is gesteld. Hij schaamt zich niet het te zeggen, ja het wel eens uit te roepen, dat hij tegen al de geboden Gods zwaarlijk heeft gezondigd. Ja, hij schat al zijn doen, zijn plichten en zijn godsdienst oefeningen zo, dat hij met zijn hart zegt, dat hij geen van Gods geboden heeft gehouden. Hij schrijft het doodvonnis op zijn allerbeste verrichtingen en roept met David uit: "Mijn ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?" En Psalm 143: "Ga niet in het gericht met Uw knecht, want niemand, die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn."

Hij vraagt hier: Handel in Uw gericht toch niet naar Uw rechtvaardigheid. Ja, hij ziet zich als de grootste der zondaren, zoals Paulus zegt: "Mij, de allergrootste der zondaren, is genade bewezen, opdat Jezus Christus in mij al Zijn lankmoedigheid zou betonen, tot een voorbeeld voor degenen, die in Hem geloven zullen ten eeuwigen leven." Zo blijkt het tot Gods heerlijkheid te zijn, dat God zulk een goddeloze rechtvaardigt.

* En ook is zulk een mens bij zichzelf radeloos. En dit door gezicht en gevoel van zijn onmacht en de boze vijandschap van zijn hart. En hij is krachtig aan de weet gekomen dat hij altijd tot alle boosheid geneigd is. Hij weet dus dat hij het in vervolg van tijd niet beter zal kunnen maken, en deswege roept hij uit: Ach, wat zal er nog van mij worden? Het mankeert aan mijn wil. Ik ben tot alle boosheid geneigd. Ziet vrienden, zo desolaat, ellendig, rampzalig en goddeloos staat deze gedaagde zondaar in de Goddelijke vierschaar. Er is niets geheels aan hem. Hij is vol wonden, striemen en stinkende etterbuilen, die niet uitgedrukt zijn, en geen van die is met olie verzacht. Hij is onrein van de hoofdschedel af tot aan de voetzolen toe. Maar met de tollenaar zich op de borst slaande, roept hij uit: "O God, wees mij zondaar genadig!"

Bezien wij dan nu nog hoe en op welke wijze God deze hatelijke, ellendige en doemschuldige mens rechtvaardigt. De onderwijzer wijst daarbij de verdienende oorzaak aan.

a. Hij doet dit eerst ontkennender wijze. Geen verdienste of enige bewegende oorzaak aan de zijde van de zondaar. De onderwijzer zegt: Zonder enige mijner verdienste. Paulus zegt dit uitdrukkelijk: "Wij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods. En worden om niet gerechtvaardigd." Al wat de zondaar heeft, zijn schulden en ellenden, is toch hatelijk, zodat God een afkeer van hem moet hebben. God ziet de zonden en de zondaar met oneindig meer afschuw aan dan wij een adder of een pad, die reeds gewond is. Wij oefenen geen medelijden met zulk een dier, om het te verbinden, maar wij verdoen het met afgrijzen. Hierom wordt de zondaar een addereengebodselsel genoemd. Ja, hij heeft vóór zijn bekering niet één goed werk, wat hij zichzelf ook wijs maken moge. Want al zijn beste daden zijn blinkende zonden.

b. Maar de onderwijzer doet het ook stellender wijze. Ten aanzien van God, de bewegende Oorzaak, is het enkel Gods vrije welbehagen. Daarom zegt hij: Uit loutere genade. Dit lezen wij in Romeinen: "En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade." En dit blijkt zowel uit de daden der rechtvaardigmaking en de vruchten daarvan, als uit de oorzaak, dat alles genade is. Daarom spreekt Paulus van de overvloed der genade en gawe der rechtvaardigheid.

c. En ten aanzien van Christus is de verdienende oorzaak alleen de verdiensten en gerechtigheden van Christus, zoals de onderwijzer zegt: Alleen de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus. Dit lezen wij: "En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is; Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening, door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods; tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is." Uit deze plaats ziet men dat de rechtvaardiging des zondaars voor God een werk is, dat behoort tot het genadeverbond, waarin dit wordt beloofd, en dat het alleen en geheel steunt op de gerechtigheid van de Middelaar. Aan de zijde van de zondaar blijft het dus van alle kanten genade.

d. Dan toont de onderwijzer de wijze aan, waarop God om Christus' wil, uit loutere genade, de zondaar rechtvaardig maakt. Hetgeen zich als volgt toedraagt. God schenkt op een vrije en soevereine wijze de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid aan de zondaar en rekent deze hem toe, deze zettende op des zondaars rekening. Des zondaars schulden en zijn verbeurd hebben van de hemel daarentegen worden aan Christus toegerekend. De onderwijzer zegt dit als volgt: Nochtans God, zonder enige mijner verdienste, uit loutere genade, mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent. Dit is een vrije en soevereine schenking van God, uitsluitend een toerekening, hoezeer ook de tegenstanders van deze leer, een toerekening van de gerechtigheid van Christus loochenen, zoals zij dit ook de toerekening van Adams zonde doen. Maar de Bijbel spreekt hiervan toch duidelijk: "Gelijk David de mens zalig spreekt, aan welke God de rechtvaardigheid toerekent zonder de werken der wet." En er staat dat Abrahams geloof hem tot rechtvaardigheid is gerekend. Hierin is zo min ongerijmdheid als er is in de toerekening van Adams zonde aan ons, als zijnde het hoofd van het menselijk geslacht en van het verbond der werken, en ook zo min als er is in de toerekening van de zonden der uitverkorenen aan Christus. Dit bewijst Paulus in Romeinen. Duidelijk noemt de profeet Christus: "De Heere onze Gerechtigheid" En Paulus zegt, dat Hij ons van God geworden is tot rechtvaardigheid.

e. En daaruit vloeien nu voort de daden van de rechtvaardiging van de zondaar, welke staat in Christus.

- Want God spreekt deze zondaar vrij van alle schulden en de daardoor verdiende straffen: "Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mens, die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent." Dit vergeleken met: "Zalig zijn zij, welke ongerechtigheden vergeven zijn en welke zonden bedekt zijn. Zalig is de man, welke de Heere de zonden niet toerekent." Dus is er voor de in Christus' gerechtigheid gerekende zondaar geen verdoemenis. En dit is zo volkomen, gelijk de onderwijzer zegt: Evenals had hij nooit zonde gehad, noch gedaan. Want de zonden zijn in de Borg gestraft geworden, en zij moeten aan de zondaar, welke in Christus staat, vergeven worden.

- En God wijst dan aan die zondaar tegelijk ook het recht tot het eeuwige leven toe. Hij geeft hem dus een recht op de goederen van het genadeverbond, welke aan de hemel zijn verbonden. De zondaar had tot zaligheid meer nodig dan vrij te zijn van straf en verdoemenis. Hij moest ook in de hemel zijn, en deze moest verkregen worden door volmaakte gehoorzaamheid aan de wet, hetwelk de zondaar niet kon doen. Christus is hem daarom ook van God geworden tot heiligmaking en verlossing. De Borg heeft het recht der wet vervuld. En dit is wederom volkomen, gelijk de onderwijzer zegt: Evenals had ik nooit zonde gehad, noch gedaan. Aldus verkrijgen de gelovigen in Christus de verbeurde hemel, dat erfdeel onder de geheiligden. Gerechvaardigd zijnde, worden zij erfgenamen, naar de hoop des eeuwigen levens.

- En dan stopt God ook nog de mond van al de beschuldigers van de zondaar. Hij krijgt vrede in zijn gemoed en consciëntie, ja de vraag ener goede consciëntie. Het bloed van Jezus wordt op de consciëntie gesprengd, hij wordt bevredigd met de alwetende God. Het recht der wet is vervuld, en hij is aan de wet gedood door het lichaam van Christus. Aan de satan wordt en zijn macht en zijn recht ontzegd, en hij wordt gescholden. Ja, zo volkomen is deze rechtvaardigmaking, dat niets in de hemel of in de hel iets meer heeft te eisen van deze gerechvaardigde mens, terwijl de mens anders met het gedierte en met de stenen des velds in oorlog staat. Ziet gij wel vrienden, welk een gelukkig volk de in de Goddelijke vierschaar gerechvaardigden zijn? Romeinen: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt; wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt."

f. Sprekende over de wijze, hoe God de zondaar door het geloof rechtvaardigt, moeten wij nu onderzoeken hoe het geloof het enige middel is waardoor God de zondaar rechtvaardigt. De onderwijzer wijst de hoedanigheid van zulk een geloof aan, hetwelk alleen de ziel met Jezus verenigt: Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus. Het is dus geen ingebeeld, geveinsd of dood geloof in zijn hersenen, waarmede een mens geboren wordt en dat hij kwijt moet raken als hij het oprechte en zaligmakende geloof krijgt. Een geloof namelijk, waardoor een mens zich roekeloos en zonder enige grond de verdiensten van Jezus maar toeëigent en dat terwijl men onderwijl in de werelden bij de wereld en bij andere dingen met het hart leeft. Ach mensen, met zulk een ingebeeld geloof zult gij bedrogen uitkomen. In Handelingen lezen wij, dat zelfs Simon de tovenaars geloofde. En in Mattheüs van een geloof voor een tijd, maar dat geen stand kan houden. Die hier vast zit, o, hoe naar zal het zijn als gij dit geloof nietkwijt raakt en het rechte geloof er niet voor in de plaats krijgt. Als gij ontwaakt - en och, ware het hier een zalig ontwaken - zal het u gaan als één, die geslapen heeft en droomde dat hij at en dronk, en dan zal uw ziel hongerig en dorstig zijn. Maar vrienden, dit is een oprecht geloof in Jezus Christus, namelijk een zaligend, heilvallend en met Christus verenigend geloof. De God des hemels schenkt dat aan zulk een ellendige, schuldige en doemwaardige zondaar, welke staat in Zijn vierschaar, in het licht van Zijn heilig aangezicht, met vuile klederen en met de satan en zijn beschuldigers aan zijn rechterhand. Op deze tijd en in deze verlegenheid schenkt God dit uit kracht van het verbond der genade aan deze mens, welke Hij van eeuwigheid kende. Het is dus een geloof, dat niet groeit op de akker des mensen of in zijn hart, maar het is het geloof der werking Gods. Het is het geloof der uitverkorenen alleen, hetwelk niet aller is. Ja, dat zijn zalig merk meebrengt en dat aanstonds in zijn werking wordt gekend.

g. En dan wijst de onderwijzer tenslotte op de werking van dit geloof. Hij zegt: Zo ver ik zulk een weldaad met een gelovig hart aanneem. Het is een geloof, door de Heilige Geest gewerkt in het hart, een levend en werkzaam geloof. Het is werkzaam in uitgaan, om zijn leven buiten zichzelf in Christus te zoeken, en dan heeft de ziel een oog op zichzelf, wie zij voor God is, en tegelijk op Jezus en Zijn heerlijke goederen en verdiensten. Ja, zij ziet dat waar vandaan zij ook ooit redding moge verwacht hebben, deze zal alleen van Jezus moeten komen. En het is ook een vrijmoedig geloof, dat werkelijk toetast. Het deinst niet terug vanwege de grootheid der zaak, en dat zij het niet durft te omhelzen omdat het zo groot is, dat de hoge God zulk een grote weldaad wil schenken aan zulk een allerlaagst en aller walgelijkst schepsel, geheel onverdiend en om niet.

Maar vrienden, het is een geloof, dat wel eens over de onwaardigheid heenstapt. Want deze grote Koning wil aan de aller onwaardigste niet doen en geven naar verdiensten en niet naar zijn kwaliteit, want dan moest hij naar de hel. Maar Hij wil geven naar Zijn grootheid en naar het vermogen des Konings, en naar Zijn soeverein welbehagen, tot Zijn eigen heerlijkheid. En dan doet de ziel deze stap en legt haar hand op dat grote goed, op Jezus en Zijn aangebrachte gerechtigheden, zulk een weldaad dus met een gelovig hart aannemende. Ja, dan laat de ziel zichzelf maar beschamen met vrije liefde en genade en zij roept maar uit: Hebt Gij daar lust toe, o God der liefde? Hallelujah! Amen! Vrienden, hiervan is de Bijbel vol. Ziet alleen maar hetgeen Paulus hiervan zegt: "Doch wetende dat de mens niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, maar door het geloof van Jezus Christus, zo hebben wij ook in Christus Jezus geloofd, opdat wij zouden gerechtvaardigd worden uit het geloof van Christus, en niet uit de werken der wet." En: "Wij besluiten dan dat de mens gerechtvaardigd wordt zonder de werken der wet."

B. Wij zien hier dan in de tweede plaats een zeker vragen naar de reden, namelijk in welk opzicht de onderwijzer zo stellig spreekt van een rechtvaardigmaking alleen door het geloof, terwijl hij nochtans alle werken uitsluit. De vraag is hoe in het stuk van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God het geloof alleen moet worden aangemerkt. Dit behandelt de onderwijzer in vraag en antwoord 61.

Wij moeten hier eerst nader onderzoeken wat de reden is van deze vraag.

(1) Deze reden is, omdat de papisten stellen, dat een zondaar vanwege de waardigheid van zijn geloof bij God aangenaam is. Zij merken het geloof aan als een wortel- of moederdeugd, welke andere deugden voortbrengt. Maar deze stelling werpt de onderwijzer omver, zeggende: Niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is. Het is wel waar, dat het geloof zeer waardig en dierbaar is, maar het is een gegeven goed. Ook doet het tot de rechtvaardiging niets toe. Het is alleen nodig om de rechtvaardiging zich toe te eigenen, en op zichzelf ligt er in het geloof geen gewicht. Gij hebt het niet langer dan gij het nodig hebt, het blijft buiten de hemel. Gods Woord leert ons duidelijk, dat het geloof zoekt in een ander, dat het al zijn waardigheid in de gerechtigheid van Christus zoekt, en dat het alle eigen werken en waardigheid geheel verzaakt: "Ja gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus, mijn Heere; om Wiens wil ik al die dingen schade gerekend heb, en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen. En in Hem gevonden worde, niet hebbende mijnrechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof in Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof."

(2) Ook is de reden, dat de remonstranten stellen dat het geloof door God genadiglijk geacht en geschat wordt als een volmaakte onderhouding van de wet. Deze stelling werpt de onderwijzer met het reeds genoemde antwoord krachtig omver: Niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs, enz. Want dan zou de gerechtigheid van de gelovige zondaar niet in Christus zijn, maar in zijn geloof. En dit is niet in strijd met Romeinen: "Doch degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid." En ook niet met Galaten: "Eer het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld en zijn besloten geweest tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden. Maar als het geloof gekomen is, zo zijn wij niet meer onder de tuchtmeester." Want de rechtvaardigmaking is een weldaad, welke onafscheidelijk vast is aan het geloof, en zonder dit geloof kan deze weldaad niet verkregen worden. En daarom draagt het geloof wel eens de naam van de weldaad, terwijl het geloof in Gods Woord dikwijls voorkomt als benaming van het voorwerp en onderwerp des geloofs. Wij moeten hier dan nu ook onderzoeken hoe het geloof wel moet worden aangemerkt. Dit doet de onderwijzer als volgt: Dat ik dezelve niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toe-eigenen kan.

Het geloof kan in het stuk van de rechtvaardiging des zondaars voor God dus niet anders worden aangemerkt dan:

- als slechts een hand, als het enige werktuig, zonder hetwelk ik dat grote goed niet kan grijpen, niet kan vatten en mij niet kan toe-eigenen: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven."
- Het is als de voet der ziel, waarmede zij zich naar Jezus wendt, gaat en loopt, als tot haar Advocaat Borg en Middelaar: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God, en niemand meer." En: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven."
- Het geloof is als het oog, om daardoor op Hem te zien opdat de ziel genezen worde, zoals oudtijds Israël zag op de koperen slang: "Want gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, also moet de Zoon des mensen verhoogd worden. Opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

- Ja, het is als de armen der ziel, waarmede zij zich op Jezus, werpt, op Hem leunt en steunt en zich zo overgeeft om door Hem geleid en gedragen te worden: "Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn en daar liefelijk leunt op haar Liefste? Onder de appelboom heb Ik u opgewekt, daar heeft u uw moeder met smart voortgebracht; daar heeft ze u met smart voortgebracht, die u geboord heeft." ; "Wentel uw weg op de Heere." Om het namelijk aan Hem toe te betrouwen en om door Hem op de schouders gedragen te worden. En daarin is zulk een zoete rust, zulk een aanbetrooven, met of ook zonder verzekerdheid, enz. Vrienden, ziet dan welke waardigheid er is in de hand van een ter dood gegrepene in de gevangenis, wanneer hij buiten de gevangenis vrij is gesproken en wanneer hij dan de pardonbrief aanneemt. Welke waardigheid is er toch in de hand van een vuile bedelaar, die daarmede een rijke aalmoes aanneemt?
 - Ja, hier kan men ook zeggen dat het geloof het middel is - en niet de hoop of de liefde - omdat het de allereerste wezenlijkste werking is van het geestelijke leven. Omdat God daardoor alleen de eer van al Zijn werken krijgt en dat het alle eigen werk verzaakt. Het is altijd uitgaande om zijn gerechtigheid buiten zichzelf in Christus te zoeken. En omdat dit dus het doel en oogmerk van God is inde huishouding der genade, dat God het al, en het schepsel niets zal zijn.
- Tenslotte moeten wij nu nog in het kort enige omstandigheden onderzoeken, betreffende deze rechtvaardigmaking des zondaars voor God. Wij moeten dan zien in welk opzicht men deze rechtvaardigmaking moet onderscheiden. Namelijk zo ver de rechtvaardiging een daad van God is als Rechter in Zijn vierschaar, geheel buiten de mens om; en dan voor zo ver deze een lijdelijk werk is in het gemoed van een door het geloof gerechtvaardigde. Dit laatste is een bekendmaking in het gemoed van een gelovige, dat hij rechterlijk in de vierschaar van God is gerechtvaardigd. En deze schenkt de Heere op verschillende wijze en tijden aan Zijn volk naar Zijn soevereine vrijmacht.
- God doet dit hier in de tijd door de verkondiging van Zijn Woord. Daarin geven al de profeten getuigenis, dat een iegelijk, die in Hem, namelijk in Christus, gelooft, vergeving der zonden zal ontvangen door Zijn Naam. En God zegt tot Zijn knechten: "Troost, troost Mijn volk. Spreekt naar het hart van Jeruzalem en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden."
 - God doet dit door de sacramenten. Abraham heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs. En zo verzegelen ook de Doop en het Avondmaal.
 - Ja, bovendien is God er nog als met een eed tussen gekomen en Hij heeft gezworen dat Hij niet meer op hen toornen, noch hen schelden zal.
 - God doet dit door de werking van Zijn Geest langs het Woord. Door Zijn stem bij de stem van het Woord aan het hart te brengen met dat ontzag en die autoriteit, dat de Geest, sprekende in het Woord, de waarheid is. Dan moet de ziel met David zeggen: "De Heere heeft eens gesproken, en ik heb dit tweemaal gehoord, dat de sterkte Godes is." Zo ook bij Noach, Mozes, David, Paulus.
 - God doet het ook door het veroorzaken van inwendige vrede en stilte. Wanneer hemel en aarde als verzoend zijn: "Het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest."
 - En God doet het ook wel door het zegel krachtig op zulk een ziel te zetten, zulk één ter bevestiging verzekerende: "Ik God ben uw God." ; "De Heere heeft uw zonden weggenomen." ; "Zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven." ; "Gij hebt genade gevonden in Mijn ogen." En: "Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u."
 - God doet dit ook verder in de dood, dus wanneer de gelovige het lichaam der zonden en alle ongeloof aflegt: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen." God doet dit als Hij hen voor de engelen en zalige geesten rechtvaardig verklaart, en zo raken zij onder het getal van de volmaakt gerechtvaardigden.
 - En God doet dit ook na de dood, op de jongste dag, in het algemeen oordeel, wanneer zij openlijk zullen worden vrijgesproken. Dit was de verwachting van David: "Maar ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen; ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken." En tenslotte moeten wij u nog zeggen, dat dit leerstuk één van de aller gewichtigste leerstukken tot zaligheid is, hetwelk elk onzer zeer diende te onderzoeken, aangezien leven of dood er van afhangt, gerechtvaardigd of niet gerechtvaardigd te zijn. "Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft". Ja, het is een stuk, waar alle tegenstanders in dwalen, al hebben wij maar vier of vijf van de voornaamste dwaalgeesten genoemd. Onder al degenen, die buiten de gereformeerde kerk zijn, zijn hier alleen de rechte Luthers en rechtzinnig, die van de leer van Luther en van de Augsburgse Confessie niet zijn afgeweken.

De grote Luther zag het in zijn tijd reeds duidelijk, en mochten wij het gewicht er ook van zien, dat dit een leerstuk is, waarmede de kerk staat of valt.

Ziedaar vrienden, de oneindig grote bate en de eeuwige vrucht van het geloof.

Toepassing

Uit deze aller gewichtigste stof blijkt ons waarin het enige nodige bestaat, dat elk hebben moet. Ja hoe ver ook iemand komt in overtuiging en hooggaande werkzaamheden, indien hij langs deze aller nodigste eerste trap, waar het veel zoekers aan hapert, niet is opgeklommen, of indien hij daarop niet wordt gezet, namelijk de rechtvaardigmaking, de verzoening met God in Christus, een vrij man te worden, o vrienden, hij gaat verloren. Want eerst in deze weg wordt de scheiding weggenomen, die er is tussen God en de ziel. En buiten deze weg wil de Heere geen genade schenken. Het is ook het enige nodige voor Gods volk. En het is de enige weg om, wanneer men is afgeweken, wederom ineen rechte weg en betamelijke gestalte omtrent de Heere te geraken en bewaard te worden. Alleen zo zal de ziel, in een weg van gedurige geloofsoefening in Christus tot wegneming van de scheiding, welke dagelijks door de zonde wordt veroorzaakt, het aller zuiverst toenemen in de heiligmaking.

A. Mensen, gij die deze weg van verzoening, om als een goddeloze gerechtvaardigd te worden, mist.

1. Zie hier eens uit waar u zit. Waar u op rust en gewicht aan hecht. Ja, welk een onderscheid er is tussen u en de oprechten. Zal dat de bate en de vrucht van uw gewaand geloof zijn, dat gij op allerlei werken en plichten rust? Dat gij een eigen gerechtigheid zoekt en opricht? Er staat in Romeinen van de Joden geschreven, dat zij het ook daarin zochten, maar zij hebben het niet verkregen. En al schijnt het dat gij menigmaal meer spoed in deze en gene dingen kunt maken dan de oprechten, aan wie deze weg door de Geest moet worden geleerd, en zulks niet zonder strijd, gij rust op uw blindheid, zodat gij uw grond van eigenwerk niet kent.

2. Mensen, kunt gij niet zien dat u het verenigend geloof in Christus tot rechtvaardigmaking niet hebt? Volgt uw Catechismus maar en zucht dat God u licht geve. Ziet u het wel recht en in zijn volle gewicht, en drukt en weegt u dat, dat gij tegen God gezondigd hebt en wel zo zwaar? Of verkleint gij uw zondige daden en vergelijkt gij die bij grotere zonden van anderen? O, dan zijn ze zo zwaar niet!

3. Bent u wel ooit grondig overtuigd geweest, dat gij nooit één gebod van Gods gehouden hebt? En integendeel, dat al wat u ooit gedaan hebt, zonde is geweest? En hebt u derhalve wel ooit eens kunnen lezen, dat op al uw beste verrichtingen, uw bidden, ter kerk en ten Avondmaal gaan, het doodvonnis staat geschreven? Och, handelt toch getrouw met uw arme, onsterfelijke zielen. U bedriegt niemand meer dan uzelf.

4. Gelooft gij het in waarheid, dat uw hart steeds tot alle boosheid is geneigd? Ziet u de zaden van alle boosheid daarin, en dat u onder deze kwade gesteldheid dodelijk onmachtig ligt, en zó onwillig, dat gij nooit tot enig goed een rechte begeerte gehad hebt? Of meent u dat uw hart goed is, of niet zo erg als dat van een ander? O, welk een dodelijke blindheid!

5. Mensen, wegen al deze zaken zo zwaar op uw hart, dat uw consciëntie u daarover steeds aanklaagt? Ziet u dit bij Gods heiligheid, bij Gods goedheid en bij Gods alwetendheid? Staat u met beschaamdheid en verfoeiing met uw zonden in het licht van Gods aangezicht? Weegt en drukt u dat als u neerligt, als u opstaat, en op de dag in uw beroep? Gaat u ermede in de kerk, zuchtende of God Zijn hand nog eens aan u leggen wilde? Ziet u dat de wet uw doodvonnis uitspreekt en kunt u met uw hart God rechtvaardigen, zo de Heere de laatste slag aan de boom zal geven? De hogepriester Jozua stond voor God in zijn vuile klederen, en de satan stond aan zijn rechterhand. Of weet u daar niets van?

6. En tenslotte, mensen, kent u die gesteldheid van een ziel, die over zijn staat wordt aangesproken? Is die goedwilligheid bij u om dan voor God en mensen belijdenis te doen? Ja, als gij over uw zonden wordt aangesproken, om ze dan te verzwaren in plaats van ze te verkleinen? Zegt u dan wel tegen zulk één: O, gij ziet het nog niet recht; ik ben nog veel gruwelijker gesteld. Ik heb tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden. Ja, ik voel dat ik niets anders wil. Ik ben steeds tot alle boosheid geneigd. Wat zal er nog van mij worden? Indien u ooit genade zult vinden in Gods ogen, dan zal het daar met u moeten komen. En anders vindt gij de weg van vrije genade, de weg van verzoening en vrede met God nooit.

Daarom dient het volgende ter uitlokking van hen die enige lust hebben om daar niet te sterven.

(1) Vrienden, kan er een gepaster weg tot zaligheid beducht worden voor zulk een mens, waarmede het zo gesteld is, dan een weg van rechtvaardigmaking in Christus, en dat om niet? Die hier met geld en prijs in de hand komen, met doen en plichten, worden weggezonden. En zij, wier geld allemaal op is, die het hebben doorgebracht en daarover recht gevoelig en arm gemaakt zijn, dat zijn hier de voorwerpen.

Is er groter geluk mogelijk voor een helwaardige, die in de gevangenis der zonde wordt bewaard tot de uitvoering van het oordeel der hel en des verderfs, dan dat aan zulk één dit zalige pardon, deze vrij spraak wordt aangeboden? En vrienden, dit pardon verkondigen Gods knechten, dat het alleen in Christus is. O zal er dan de eeuwigheid niet toe nodig zijn om het te beklagen dat men deze aanbidding in de tijd heeft verworpen en men van zich heeft geweerd Die van de hemelen is? En vrienden, God meent het zo met de mens. Wat maakt de Heere niet een drukte op de aardbodem door overal Zijn gezanten te zenden, die bidden van Christus' wege: laat u met God verzoenen.

(2) Kunt u niet zien, dat het dwaze gevangenen zijn, die met de dood voor ogen gevangen zittende, evenwel verwerpen vrijstelling te bekomen door een advocaat buiten hen, welke hen vrijpleit? Maar die het integendeel er maar op toeleggen om zelf hier of daar uit te breken. Zou u denken dat zulk een uitgebroke vrij was? Afgezien nog daarvan dat hij er nooit uit zal komen door eigen werken, door doen en plichten, tenzij hij de laatste kwadrantpenning zal hebben betaald. En dat zal nooit zijn. Een verstandige gevangene begrijpt zijn gevaar en zoekt een voorspraak. Die zucht meer tot God dan dat hij werkt, en die geeft de grote zaak in de hand van de Voorspraak.

(3) O vrienden, mocht gij het eens zien, dat u vrijwillige gevangenen bent, die niet losgemaakt wilt worden. Een mens komt dan een stapje nader, als hij dit begint te zien, dat het verraad van binnen woont. Er is een grote menigte mensen, die in hun gevangenis vrolijk zingen. Zij zijn er in geboren en weten niet anders of het hoort zo. Anderen zitten er wat meer bedrukt in, en wederom anderen arbeiden zelfs sterk om er uit te komen. Maar vrienden, weinigen zoeken de rechte deur Christus. En daarom vrienden, die ontwaakt en overreed zijt, of indien er ook zijn die enige overtuiging of ontdekking hebben, houdt toch het oog op deze waarheid gevestigd. Namelijk wat gij moet hebben, om niet met al wat gij hebt verloren te gaan. Gij moet een vrij man worden. Gij moet de weg vinden der verzoening met God in Christus. En deze weg moet Jezus openen en u er door Zijn Geest inleiden. Een algemene zoeker grijpt hier maar alles aan en zoekt meer naar troost dan naar waarheid in het binnenste, waaraan hij dan ook duidelijk is te kennen. Maar een recht zoekende ziel kan zichzelf niet pleisteren met één of andere tekst, welke hem voor de geest komt en welke hij dan met vreugde ontvangt. Ook niet met enig kenteken buiten de zaak om. O, de grote zaak wordt voor zulk één zijn kenteken van zalig worden. Zijn oog is er namelijk op gevestigd om Jezus als de Weg van verzoening met God te vinden, en om met al zijn zonden, banden en vijandschap, met de binnenste bewegingen van liefde tot Christus te komen, en om door Hem de toegang te verkrijgen tot de Vader. Het is zulk één er om te doen, dat God hem over de achterdochtigheid van zijn hart en werk en over zijn gegronde vrees voor bedrog heen helpt door het stempel en de goedkeuring van Zijn Geest op hem te zetten.

Zoekende zielen, hebt u lust om met uw toestand voor de Heere recht te handelen? Dan raad ik u, dat ge niet zo zeer naar uw eigen oordeel met uzelf zult werkzaam zijn in uw bidden of ook anderszins. Zoals het oordeel en het verstand ook wel beminlijkheid kan zien in de dingen, waar de vromen van spreken. Al wil uw hart er niet aan, daarom is het toch de weg: houdt aan in met uw natuurstaat voor God te werken, en wel zo lang gij over uzelf bekommerd blijft. Er is geen voordeliger werkend dan met de staat en met de scheiding, welke er van nature is tussen God en de ziel door de zondeval. Het is waar, vrienden, het hart wil daar zo niet aan en men wordt en blijft daar wel eens wat dorder onder, en de vijand zoekt u van die weg af te drijven. Maar gelooft het, dat het juist daarom de voordeligste weg is om daarin aan te houden. O, als dan de Heere met Zijn Geest daarin eens mee komt, dan raakt gij wel met volle zeilen binnen. Het aanklagen van zichzelf en het staan naar gezicht, gevoel en indruk van zijn onwaardigheid, en het zien van de krachtige gerechtigheid Gods is beter dan het opzenden van veel begeerten in eigen schatting, want dat is meestal vruchteloos en ten vure gearbeid. Wacht dan maar op de Heere en houdt deze Zijn weg. En vrienden, krijgt gij enige voorkoming van de Heere Jezus, deinst dan toch niet terug omdat de zaak zo groot is. O neen, steekt uw hand uit en geeft u maar over zoals het is, geheel zoals het er bij staat, en zo ook uzelf opdat de Heere Jezus u formere en gij u nog eens recht over zult kunnen geven. Er moet ook een uitzien zijn naar Hem om geloof, want het geloof moet toch dit alles omvatten.

B. Volk van God, dit is een aller nuttigste waarheid voor u om er gestaltelijk mee te werken. U weet dat het ver afleven van de Heere en het vreemd zijn in het eigen hart voortkomt uit ongestalten. En de oorzaak van de ongestalten is weer het niet dagelijks gebruik maken van de Heere Jezus tot rechtvaardigmaking. Het staat zo duidelijk in: "Die in Mij blijft - door een gedurig geloof oefenen tot rechtvaardigmaking en heiligmaking - die draagt veel vrucht." Die blijft daardoor in deze alleen heiligende weg. De welstand van de gelovige hangt er dus in het bijzonder van af, dat deze weg zijn praktisch is, om zich dagelijks te dekken met de gerechtigheid van Christus.

U weet ook, dat dit een dierbare en zo zeer begerenswaardige weg is, want daar buigt het kind van God het diepst voor de Heere. Het is een weg, waardoor hij het dichtst bij eigen hart, bij eigen zonden en bij eigen ongestalten blijft bepaald. Een weg, waarin de ziel zich gedurig openzet voor de ontdekkingen des Geestes. Het is een weg, waarin de ziel zo bij zichzelf. en bij eigen onwaardigheid wordt gebracht, dat verdrukkingen en tegenheden gemakkelijker te dragen zijn. Het is een weg, waarin de ziel gedurig ledig en arm wordt. Maar zo wordt deze vatbaar om in alle nood van de Heere Jezus licht, kracht en wijsheid te ontvangen, en raad in radeloosheid en verlegenheid. En om in de diepste nood krachtig te worden in de Heere en in de sterkte Zijner macht. Om in alle nood de kracht van dat woord te ervaren (halm 32:8): "Ik zal u onderwijzen, en leren van de weg, die gij gaan zult. Ik zal raad geven, Mijn oog zal op u zijn." En het is tenslotte een weg, ja de enige weg om in vreze te wandelen en wakende te blijven tegen de zonde en tegen de verzoeking.

Daarom, kinderen van God, hebt gij geen zin in zulk een aller dierbaarste en aller voordeligste weg? Wat is de natuur toch tegen deze weg gekant. Al degenen, die nog enig licht hebben, moeten het immers zeggen: Al wat in en aan mij is, is tegen deze weg gekant. En vrienden, welk voordeel heeft nu toch een ziel van dat anders wandelen, van die andere weg van hoge beschouwing en blote werken, met en naar eigenverstand en oordeel? Het laat de ziel immers ledig. Zulken liggen in hun nood krachteloos terneer en zijn dikwijls ontrouw aan hun licht. En hoeveel verstand en letterkennis zij ook verkrijgen, zij blijven kinderen in het geestelijk verstand, kinderen in de genade en in de sterkte van het christendom. Indien al de wortel der zaak bij enigen van hen aanwezig is, het blijven mismaakte kinderen. En hun ongeluk is, dat zij de kleinen wel eens ergeren en verachten, welker kracht in hun kleinheid, welker rijkdom in hun armoede, en welker sterkte in hun zwakheid bestaat.

En daarom, volk van God, oefent u veel in deze waarheid van de rechtvaardigmaking door het geloof om niet, om deze met uw verstand en oordeel recht te verstaan en te begrijpen. Gij verstaat er iets van wat het is, onderzoekt het daarom voornamelijk met het doel om deze tot uw dagelijkse praktijk te krijgen. De Heere heeft lust in goedertierenheid, en wel bijzonder daarin om Zijn volk terecht te brengen. Want dit moet ik zeggen: Het mankeert niet aan God! Die het werkelijk wil hebben, die kan het krijgen. Vrienden, dit is de weg tot vastheid en volgroeiing in de genade, waarvan Paulus zegt: "Ik wijs u een weg, die nog uitnemender is." En waarvan de profeet zegt dat het een verheven baan is, een weg, die de heilige genaamd wordt. Wat ook anderen er van zeggen, hier is onbekend ook onbemind. Deze weg is alleen voor degenen, die er op wandelen. Ja, de dwaze zal er zelfs niet op dwalen. Daarom eindig ik met de woorden van Paulus: "Gelijk gij dan Jezus Christus, de Heere, hebt aangenomen, wandelt alzo in Hem, geworteld en opgebouwd in Hem, en bevestigd in het geloof." Waar Paulus op laat volgen: "Ziet toe, dat niemand u als een roof vervoere."

Amen.

ZONDAG 24
vraag 62-64

Vraag 62:

Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God, of een stuk derzelve zijn?

Antwoord:

Daarom, dat de gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan, gans volkomen en de wet Gods in alle stukken gelijkmatig zijn moet, en dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonden bevekt zijn.

Vraag 63:

Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomstige leven wil belonen?

Antwoord:

Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.

Vraag 64:

Haar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?

Antwoord: Neen zij; want het is onmogelijk, dat zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

DE BESCHERMING VAN DE LEER DER
RECHTVAARDIGMAKING DES ZONDAARS OM NIET

Handelende van de vruchten of gevolgen van het ware, zaligmakend geloof, hebben wij in den brede bezien de leer van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God als de grondgenade, waar al de andere uit voortvloeien en aan verbonden zijn (zondag 23).

Nu gaan wij er toe over om deze aller gewichtigste leer te verdedigen tegen de opwellingen van de verdorven natuur des mensen en tegen de daaruit voortkomende dwalingen van degenen, die buiten ons zijn, in deze 24e zondagsafdeling.

En daarin zullen wij, zoals de onderwijzer ons voorhoudt, twee hoofddelen behandelen.

- I. Zullen wij een verdorven opwelling van de zondige natuur van alle mensen uit de weg ruimen, alsook de daaruit voortvloeiende dwaalleer van de tegenstanders der leer van de vrije rechtvaardigmaking des zondaars om niet uit enkel genade (vraag 62 en 63).
- II. Zullen wij de gezonde leer van de rechtvaardigmaking om niet, uit enkel genade, zuiveren van een boze lastering van de dwaalgeesten (vraag 64).

Ten aanzien van het eerste hoofddeel willen wij er op letten:

- A. Welke deze dwaalleer is, die hier vraaggewijze wordt voorgesteld (vraag 62), en
- B. Hoe de onderwijzer deze uit de weg ruimt (antwoord 62 en vraag 63).

A. Bezien wij dan de dwaalleer van de tegenstanders dezer leer, welke naar het woord van de onderwijzer inhoudt dat de goede werken der mensen hun gerechtigheid voor God zouden kunnen zijn, of althans een deel derzelve. Bezien wij dan de voornaamste onder deze tegenstanders.

(1) En wel eerst degenen, welke stellen dat de goede werken des mensen in het geheel hun gerechtigheid voor God zijn. Dat zijn niet alleen de heidenen, de mohammedanen en de hedendaagse Joden, maar zelfs ook zij, die zich nog tot de christenen willen rekenen, namelijk de pelagianen, socinianen en al degenen, die met hun kalf ploegen. Aangezien al de genoemde dwaalgeesten hun dwaalleer voortbrengen uit één bronader, namelijk die van de trotse, verdorven en eigen werkheilige natuur, zo zullen wij hier alleen maar spreken van het gevoelen en de dwaalleer der socinianen.

(2) De socinianen loochenen plat en ronduit dat de gerechtigheid van Christus aan de gelovigen wordt toegerekend. Zij durven dat een verdichtsel van de duivel te noemen, om zo de heiligheid des levens uit te bannen en te vernietigen. En zij stellen dat God zonder enige voldoening aan Zijn gerechtigheid de zonden vergeeft, en dat de Heere het recht ten leven schenkt op de gehoorzaamheid aan de evangelische geboden. En het eerste van deze geboden is, dat men zal geloven dat men het heil eeuwig door Christus zal genieten, als een beloning wanneer men Zijn geboden gehoorzaamt.

Ook stellen zij, dat wanneer iemand uit deze zijn gehoorzaamheid valt, hij dan zijn gerechtigheid verliest, maar dat hij deze door boetvaardigheid en bekering weer deelachtig wordt. Ziedaar de verdorven natuur van de gevallen mens, die op de troon zit.

(3) Maar bezien wij nu ook de tegenstanders, welke stellen dat de goede werken des mensen een gedeelte van hun gerechtigheid voor God zijn. Dat zijn de remonstranten, welke loochenen dat de verdiensten van Christus aan de gelovigen worden toegerekend tot gerechtigheid. Zij stellen dat Christus de verdienende oorzaak is, waarom hun eigen goede werken genadiglijk geschat worden volkomen te zijn, en waarom deze naast het geloof aan de gelovigen worden toegerekend tot gerechtigheid. Bij dezen voegen zich de meeste mennonieten, hoewel velen van hen het thans eens zijn met de socinianen.

(4) En dat zijn ook de papisten, met wie ook geen klein geschil in deze bestaat, en dat niet tot een woordenstrijd zonder meer kan worden teruggebracht, zoals zij beweren. Want zij loochenen de toerekening van de gerechtigheid van Christus, en als gevolg daarvan de rechtvaardigmaking door het geloof. Hun gevoelen is, dat de vrijspraak van schuld en straf ten dele steunt op de voldoening van Christus, en ook ten dele op de eigen werken van de mens, welke zij mede een voldoende karakter toeschrijven. Of zelfs steunt op de voldoende werken van andere heiligen, want zij stellen dat de één overtollige goede werken kan hebben om er de ander mee te helpen. Ook is hun gevoelen dat het recht ten eeuwigden leven aan de mens wordt geschonken om de verdiensten van zijn eigen werk. En deze werken van de mens onderscheiden zij dan alzo, dat deze werken vóór de wedergeboorte de rechtvaardigmaking van de goddeloze verdienen. Want zij merken deze werken aan als voortkomende uit de krachten van de vrije wil. Deze verdienstelijkheid noemen zij ex congruo, dat wil zeggen, naar een zekere welgepaste betamelijkheid, welke daarin ligt, dat God de bekering of rechtvaardigmaking van een goddeloze wat voorhelpt. De werken ná de wedergeboorte, geholpen door de vrije wil, zouden dan geschieden door het geloof en door de genade, en deze verdienen de rechtvaardigmaking van de Godzaligen. Deze verdienstelijkheid noemen zij ex condigno, dat wil zeggen, naar een eigen waardigheid, of naar een verwaardigheid van de werken met het loon. Men ziet hier een mengelmoes van dwalingen. Zij verstaan de rechtvaardigmaking zo, dat deze is een instorting van heiligheid, door welke heiligheid zij dan hun vrijspraak van schuld en straf en het recht ten eeuwigden leven verdienen. Zij spreken wel van de verdiensten van Christus, maar niet anders dan dat deze verdient de verdienstelijkheid van hun eigen werken. Zij spreken wel van door het geloof gerechtvaardigd te worden, maar zij verstaan door het geloof de gehoorzaamheid, en noemen deze de worteldeugd, waar andere deugden uit voortkomen, en deze nog weer gepaard met andere deugden brengen in zichzelf zoveel waardigheid mede, dat zij de rechtvaardigmaking verdienen. Ziehier de verdienstelijkheid van de werken ten top gedreven en dus de arme, gevallen mens op zijn gewaande hoogte.

Maar bezien wij dan nu de rechtmatigheid van de vraag, welke de onderwijzer doet ten aanzien van de verdienstelijkheid van de goede werken. Hij vraagt: Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God, of een stuk derzelve zijn?

1. De reden, waarom de onderwijzer deze vraag stelt, is omdat er zulk een nauwe overeenkomst is tussen de gevoelens van de pelagianen, socinianen, arminianen en papisten, en tussen de verdorven grondbeginselen van de natuur van alle gevallen mensen, welke deze dwalingen vanzelf oplevert. Bij alle mensen toch liggen deze grondbeginselen in het hart, zolang zij in hun natuurstaat zijn en dus niet wedergeboren. Zelf werken, zelf arbeiden, om door doen en plichten de zaligheid te bekomen, ja om met dat doen God te bewegen. En wordt hij al eens enigszins overreed dat zijn staat en weg niet goed is, dan is het eerste wat in zijn hart opkomt: verbetering, zijn wandel anders te schikken, enz.

2. De reden, dat de onderwijzer deze vraag doet, is ook omdat het de aller oudste religie is, het verkrijgen der zaligheid te zoeken door de werken. En elk mens na de val zal hiervan moeten worden afgebracht zal hij ooit zalig worden. Doch een Godzalige leraar zei eens: Hoe bezwaarlijk is het om van religie te veranderen, en voornamelijk wel van zulk een religie, waar men inwendig zo is op ingesteld. Een religie waar ouders en voorouders in zijn geboren en velen in zijn gestorven. Ja een religie, waar alle mensen innerlijk als vuur en vlam tegen gekant zijn om ze te verlaten. En wordt er hier of daar eens een enkele tot het licht gebracht, die zijn gevaar daarin ziet en welke God er van afbrengt, dan komt erin de harten van de anderen tegen zulk één iets onverzoenlijks. Zulk één wordt een uitvaagsel en afschrapsel. Ziet vrienden, dit is het verbroken werkverbond, waar elk mens van nature in gevallen ligt. De mens zoekt zijn eigen gerechtigheid op te richten, en zo is het vanouds, van de val van Adam af al geweest. Adam, het beeld van God verliezende, was aanstonds met deze trotsheid bezet. En ook Kaïn niet minder. Dit hadden ook de vleselijke Joden: "Hoewel zij Mij dagelijks zoeken en een lust hebben aan de kennis Mijner wegen, als een volk, dat gerechtigheid doet en het recht zijns Gods niet verlaat, vragen zij Mij naar de rechten der gerechtigheid; zij hebben een lust tot God te naderen, zeggende: Waarom vasten wij, en Gij ziet het niet aan?"

Waarom kwellen wij onze ziel, en Gij weet het niet? Ziet, ten dage wanneer gijlieden vast, zo vindt gij uw lust, en gij eist strengelijk al uw arbeid." En Paulus zegt dat Israëel, dat de wet der rechtvaardigheid zocht, daartoe niet is gekomen. Zij hebben het niet verkregen. Waarom? Omdat zij die niet zochten uit het geloof, maar als uit de werken der wet. En: "Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij de rechtvaardigheid Gods niet onderworpen." Dit hadden de Farizeeën ten tijde van Christus. Eén hunner zeide: "O God, ik dank u dat ik niet ben als de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar. Ik vast tweemaal per week, ik geef tienden van al wat ik bezit." Ja, Paulus heeft ook tegen dezulken, die hun rechtvaardigheid uit de werken zochten, zijn brieven aan de Romeinen en de Galaten geschreven. Ziet dan hoe nodig het is dat ook de onderwijzer daarnaar vraagt.

En tenslotte is deze vraag van de onderwijzer ook zo nodig, omdat deze natuurdwaling God van Zijn eer berooft. Omdat ze de volmaaktheid van de volle voldoening van Jezus verzaakt. Omdat ze de wet verkracht, waar toch Paulus zegt dat de wet door het vlees krachteloos is geworden en daaruit zal geen vlees meer gerechtvaardigd worden. Want de mens is uit zijn kracht en in de hoogmoed gevallen, zodat hij evenwel zijn gerechtigheid in de wet zoekt, van nature geen andere kracht kennende dan de zijne. En deze hoogmoed stijft de mens in zijn trotsheid. En de onderwijzer wist ook dat dit zulk een zielverdervende dwaling is, welke duizenden doet zinken in het verderf en in een eeuwige ondergang. Zie vrienden, hoe noodzakelijk het dan is en welke de redenen zijn waarom de onderwijzer zulk een vraag doet.

B. Wat betreft het tweede, hoe de onderwijzer deze dwaalleer uit de weg ruimt (antwoord 62 en vraag 63), letten wij er op hoe hij deze dwaalleer weerlegt. Wij moeten hier het gevoel van de gereformeerde kerk aangaande de werken bezien, dat naar het Woord van God is en begrepen is in het antwoord van de onderwijzer. De onderwijzer zegt dan, dat zulk een werk, dat voor Gods gericht bestaan kan, gans volkomen en aan de wet Gods in alle stukken gelijkmatig zijn moet. Gans volkomen. Verstaat daardoor ten aanzien van des mensen gehoorzaamheid, dat deze volmaakt moet zijn, en zowel met gedachten als met woorden en werken moet worden betoond. Van ganser harte, of uit een liefde voortspruitende met geheel het hart, met geheel de ziel en met geheel het verstand. En aan de wet Gods in alle stukken gelijkmatig. Verstaat daardoor: ten aanzien van de algemeenheid van de geboden en verboden. Dus zo, dat de mens noch in het meeste, noch in het minste enige nalatigheid of ongehoorzaamheid betoont. Want er staat geschreven: "Wie de gehele wet zal houden, en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle." ; "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is" enz. En hiertoe hoort ook de volständigkeit dezer gehoorzaamheid, dat ze nooit ophoudt: "Want een rechtvaardige, afkerende van zijn gerechtigheid en onrecht doende, die zal in zijn zonden en onrecht sterven." Verder toont de onderwijzer nu hoe het is gelegen met zelfs de beste werken, namelijk: dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonden bevekt zijn. De werken zijn alle onvolkomen. Dit blijkt uit Job: "Waarlijk, ik weet het, dat het zo is; want hoe zou de mens rechtvaardig zijn bij God? Zo Hij lust heeft om met hem te twisten, niet één uit duizend zal hij Hem antwoorden." ; "Er is geen mens op aarde, die niet zondigt." ; "Wie kan zeggen: Ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijn zonde?" En dit blijkt ook uit de belijdenis van de allerheiligsten. Zoals van David: "Wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen." Psalm 130: "Zo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?" Psalm 143: "En ga niet in het gericht met Uw knecht; want niemand, die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn." En Paulus klaagde over zijn onvolmaaktheid: "Niet dat ik het alrede gekregen heb, of alrede volmaakt ben; maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben." En de werken zijn alle met zonden bevekt. Dit blijkt in de kerk, waartoe de profeet ook zichzelf rekent: "Wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleeft." En in de klacht van Paulus: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?" Dientengevolge vloeit hieruit voort dat het onmogelijk is, dat enige verdienste is in de werken en dat deze de gerechtigheid van de zondaar voor God, geheel of ten dele, ja ook zelfs een stuk er van niet kunnen zijn. Dit zal ons uit Gods Woord nog nader blijken.

Zien wij dan nu de redenen, waarom de werken niet kunnen verdienen.

1. De Bijbel sluit de werken overal uit. En wel in het geheel, zeggende dat de mens geen goede werken heeft en dat zij er niet zijn vóór de rechtvaardigmaking. Hieruit blijkt dat deze dan ook niet kunnen verdienen. Zij zijn er niet vóór de mens in Christus is: "Zo, dan indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel." En: "Opdat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden." Er is geen geneigdheid ten goede vóór de rechtvaardigmaking: "Allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden; er is niemand die goed doet, er is er ook niet tot één toe".

2. De Bijbel spreekt integendeel overal van een rechtvaardigmaking om niet, zonder de werken, en uit enkel genade: "En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is." En: "Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet." Nadrukkelijk spreekt de Schrift hiervan in de gehele samenhang: "Gelijk ook David de mens zalig spreekt, welke God de rechtvaardigheid toerekent zonder werken."

3. Ook ten dele worden alle werken uitgesloten. Met ten dele wordt bedoeld, dat de zondaar evenwel zo veel moet doen als hij maar kan, en waar hij dan in tekort schiet, dat zal Christus vervullen. Maar dit is een modderwerk, dat niet deugt. Jezus is een volkomen Zaligmaker, en een mens wordt alleen zalig door het geloof in Hem, of hij wordt niet zalig. Nadrukkelijk staat geschreven: "Doch wetende dat de mens niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, maar door het geloof van Jezus Christus, zo hebben wij ook in Christus Jezus geloofd, opdat wij zouden gerechtvaardigd worden uit het geloof van Christus, en niet uit de werken der wet; daarom dat uit de werken der wet geen vlees zal gerechtvaardigd worden." En: "En indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer. En indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer; anderszins is het werk geen werk meer." Ziet gij wel dat genade en werken tegenover elkander staan, en dat het dodelijk is om deze samen te voegen in het stuk van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God?

4. Ook wordt de waarheid van de onverdienstelijkheid der werken, in het geheel zowel als in alle delen, ons uit vele bijbelse voorbeelden bevestigd. Daar zijn de voorbeelden van dezulken, die gerechtvaardigd zijn geworden zonder de werken der wet. Er is een volk van getuigen van zulken, die zonder werken gerechtvaardigd zijn, en die al hun werken hebben verricht uit het verenigend geloof in Christus tot rechtvaardigmaking. Dit kan men duidelijk zien in Abel, Henoch, Noach, Abraham, Jakob, Mozes, David enz. Ziet het in het bijzonder in Abraham en David en ook in de tollenaar, als die man van verre stond en zijn ogen niet op durfde heffen naar de hemel en zo op zijn borst sloeg. Welke werken had deze man toch, toen hij uitriep: "O God, wees mij zondaar genadig"? En deze man werd gerechtvaardigd, terwijl die farizeeër met al zijn plichten verloren ging. Ook geeft de Bijbel ons de voorbeelden van dezulken, die de rechtvaardigmaking uit hun werken hebben gezocht, en die zijn afgewezen. Zo was er in den beginne al een Kain. Die kende toen al geen werken of gerechtigheid dan alleen die, welke in zijn eigen waan bestonden. Eveneens het vleselijke Jodendom. Dezen beschouwden het door God met hen vernieuwde verbond alsof het een werkverbond was. Hiervan zegt Paulus nadrukkelijk: "Maar Israëel, die de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen. Waarom? Omdat zij die zochten niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet; want zij hebben zich gestoten aan de steen des aanstoots." Ziet vrienden, deze steen ligt er nog. Menigeen zoekt zijn rechtvaardigheid uit zijn werken, en hij verkrijgt deze niet maar wordt verhard en hij stoot zich aan deze steen en hij valt over Christus ten verderve.

5. De Bijbel leert ons ook, dat de zalige zielen in de hemel met nadruk spreken van de onverdienstelijkheid van hun werken. Zij erkennen daar volmaakt dat niet hun werken, maar dat alleen het bloed van Jezus de oorzaak is van hun rechtvaardiging en verheerlijking. Dat dit de theologie vande hemel is. Deze is de inhoud van het nieuwe lied: "Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie; en Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters; en wij zullen als koningen heersen op de aarde." En: "Een uit de ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij: Dezen, die bekleed zijn met lange witte klederen, wie zijn zij en vanwaar zijn zij gekomen? En ik sprak tot hem: Heere, gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen." Doch hun werken of de geleden verdrukkingen waren de oorzaak niet, want daardoor waren zij slechts voor de hemel bekwaam gemaakt in het bloed des Lams. Dat was de reden en oorzaak, en daarom zijn zij voor de troon van God en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel.

6. Het is ook onmogelijk, dat de werken zouden kunnen verdienen, omdat tussen de onafhankelijke God en het schepsel van God in eigenlijke zin geen verdienstelijkheid kan plaats hebben. Want het vloeit uit de natuur van het schepsel als schepsel voort, dat dit aan God altoos alle volmaakte gehoorzaamheid verschuldigd is, uit kracht van Gods aller volmaaktste eerste begin en opperheerschappij. Dit blijkt ons uit Lukas: "Dankt hij ook dezelve dienstknecht omdat hij gedaan heeft hetgeen hem bevolen was? Ik meen, neen. Alzo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen." Want anders zou God een schuldenaar zijn en niet het vrijmachtige Wezen.

7. Ook kan het schepsel niets doen dan alleen door de door God geschonken kracht. De mens heeft er geen kracht toe, het zijn alleen de gaven des Heiligen Geestes in hem. En hieruit volgt dat hij niet kan roemen: "Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij alsof gij het niet ontvangen had?"

"Niet dat wij van onszelf bekwaam zijn iets te denken als uit onszelf; maar onze bekwaamheid is uit God." En: "Werkt uws zelfs zaligheid met vrezen en beven. Want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen." Want het schepsel brengt met zijn doen Gode geen voordeel toe: "Zal ook een man Gode profijtelijk zijn? Maar voor zichzelf zal de verstandige profijtelijk zijn. Is het voor de Almachtige nuttigheid, dat gij rechtvaardig zijt; of gewin, dat gij uw wegen volmaakt?" Dit vergeleken met: "Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden? Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen."

8. Ook is het onmogelijk dat de werken zouden kunnen verdienen, omdat er een oneindig onderscheid is en blijft en er in het geheel geen evenredigheid is tussen het werk des mensen en een eeuwig gewicht der heerlijkheid. Van het lijden dezès tegenwoordigen tijds, waarin de papisten hun voornaamste verdienstelijkheid stellen, zegt Paulus: "Ik houd het daarvoor, dat het lijden dezès tegenwoordigen tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden." En: "Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid."

9. De verdienstelijkheid der werken is ook onmogelijk, omdat zulks dan zou moeten plaats hebben uit kracht van enig verbond, waarin God aan de goede werken een verdiend loon vast gemaakt had. En dit verbond zou dan moeten zijn een verbond der werken. Maar dit kan niet zijn, aangezien Adam, en wij in hem, dit verbond door de zonde hebben verbroken en vernietigd. En dus is deze deur voor eeuwig gesloten, de weg tot de boom des levens is voor eeuwig afgesneden: "Daarom dat uit de werken geen vlees zal gerechtvaardigd worden." Want Paulus zegt, dat dit voor de wet onmogelijk is, dewijl zij door het vlees krachteloos is geworden. Afgezien dan nog daarvan dat de mens geen werken heeft, en veel minder nog volmaakte, en geen andere toch kunnen voor Gods gericht bestaan, gelijk de onderwijzer zegt. Of het zou een verbond der genade moeten zijn. En dit kan ook niet, want de gegeven eis van dat verbond is voornamelijk het geloof. En de natuur van het geloof is van alle eigen werken en gerechtigheid af te zien, deze te verzaken en zijn heil alleen te zoeken in de gerechtigheid en gehoorzaamheid van een ander, namelijk van Christus: "Hetgeen mij gewin was, dat heb ik om Christus' wil schade geacht. Ja gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus." Ziet dit ook nadrukkelijk aangewezen in Jesaja: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden." En: "Men zal van Mij zeggen: Gewisselijk, in de Heere zijn gerechtigheden en sterkte." Dit vergeleken met Romeinen: "Nu degene, die werkt, wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld. Doch degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid." De werken komen in het verbond der genade niet anders in aanmerking dan als blijken van de oprechtheid des geloofs, en als vruchten en gevolgen van de gerechtigheid van Christus. Want zouden de werken anders worden aangemerkt, namelijk als verdienende oorzaken, dan zou Christus tevergeefs zijn gestorven, en dan wordt het fundament van onze heerlijke religie omver geworpen. Bezien wij nog de wegruiming van een uitvlucht, welke de papisten maken naar aanleiding van het loon, dat toch op de werken wordt beloofd (vraag 63). Letten wij daarbij op de kracht van het argument der tegenstanders, dat zij hebben tegen de onverdienstelijkheid der werken, hetwelk wij vinden in de vraag van de onderwijzer: Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomstige leven wil belonen? Hun argument is namelijk: Waar loon gegeven wordt, daar heeft verdienstelijkheid plaats. De goede werken worden door God beloond, en dus, de goede werken verdienen het loon. In het vervolg zal blijken dat de eerste stelling, en dientengevolge ook de conclusie onwaar is. Hoe de onderwijzer dit argument oplost en dus deze uitvlucht uit de weg ruimt, zien wij in zijn antwoord, hetwelk luidt: Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.

Letten wij er hier dan op wat de onderwijzer ontkent.

1. Hij ontkent niet dat de goede werken beloond worden. Integendeel, hij bevestigt zulks ten volle, omdat de Bijbel dikwijls spreekt van een loon der Godzaligheid en der goede werken in en na dit leven. God is toch een Beloner van degenen, die Hem zoeken.

- Het loon is beloofd in dit leven. Daar zegt Azaria tegen de koning Asa: "Wees sterk en laat uw handen niet verslappen, want er is loon naar uw werk." En in Psalm 19 lezen wij, dat in het houden van Gods geboden groot loon is. En: "Het loon der nederigheid, met de vreze des Heeren, is rijkdom, en eer, en leven." En: "Zo zegt de Heere: Bedwing uw stem van geweën en uw ogen van tranen, want er is loon voor uw arbeid."

- Ook is het loon beloofd na dit leven: "Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen." ; "En die maait, ontvangt loon en vergadert vrucht ten eeuwigen leven." ; "En die plant en die nat maakt, zijn één, maar een iegelijk zal zijn loon ontvangen naar zijn arbeid."

En in Openbaring zeggen de vier-en-twintig ouderlingen: "Wij danken U, Heere, dat de tijd is gekomen om het loon te geven aan Uw dienstknechten en profeten, en aan de heiligen, en aan degenen, die Uw Naam vrezen, de kleinen en de groten." Uit dit alles blijkt ons dus dat een mens zelfs uit aanmerking van het loon mag aangespoord worden tot de betrachtning van Godzaligheid en van goede werken.

2. Dit blijkt ons wel in het bijzonder uit de beloften aan het eind van de brieven in de Openbaring. Ook uit de voorbeelden der heiligen, die op het loon hebben gezien. Zoals Mozes: "Hij zag op de vergelding des loons." En Paulus zag op de prijs, die aan het einde van de loopbaan der Godzaligheid is opgehangen.

3. En tenslotte, de op de Bijbel gegronde bevinding leert ons, dat de gebeden, de aalmoezen en de weldadigheden van vromen opklimmen, zoals ons staat geschreven van Cornelius, van Mozes en van David in onderscheidene psalmen, enz. Ook zelfs de daden van onbekeerden, die zij doen aan het huis des Heeren, aan de kerk en aan Gods volk. Wij zien dit in verschillende koningen van Israël, hoe God op hun getrouwheid aan licht, zowel in het wegdoen van de afgoden en hoogten, als in hun weldadigheden aan de kerk, hen heeft begunstigd met vele tijdelijke zegeningen en met vrede. Maar de onderwijzer ontkent wel de eerste stelling van de tegenstanders, namelijk dat waar loon gegeven wordt, sprake is van verdienste. En dientengevolge evenzeer het besluit, dat zij daaruit trokken, dat namelijk de goede werken loon verdienen. Dit alles ontkent de onderwijzer naar het Woord van God, zoals in het vervolg zal blijken. Zien wij nu ter opheldering van het gezegde wat de onderwijzer stelt, leert en bevestigt: Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade. De onderwijzer wijst aan dat er een tweërlei beloning wordt onderscheiden in Gods Woord, één naar schuld, en één naar genade. Dit blijkt uit Romeinen: "Nu degene, die werkt, wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld. Doch degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid." De onderwijzer leert dat God deze beloning niet doet uit verdiensten. Want na de val hebben geen verdiensten, en ook geen eigenlijk gezegd werkloon, meer plaats gehad, dan alleen ten aanzien van Christus. Hij alleen kon zeggen: "Gewisselijk, Mijn recht is bij de Heere, en Mijn werkloon is bij Mijn God." Ja, de spreekwijzen in de Bijbel leren het ons ook anders, welke spreken van het loon als een vergelding der erfenis, een schenking, een genadegift, Gods gave. Hieruit volgt wel de vraag: Hoe kan nu gesproken worden van de verdienstelijkheid der werken bij een doodgevalen zondaar, die in zichzelf onbekwaam en onmachtig is, waar toch de Bijbel ons het tegendeel duidelijk leert? Daarom, God doet deze beloning niet uit verdiensten, maar uit genade. Dit leert Paulus ons: "Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave ."

Wij zullen eens zien hoe het is gelegen met deze beloning uit genade, waarbij zal blijken dat het enkel en van rondom genade is.

1. God maakt een zondaar, welke in zijn bloed is weggeworpen op het veld, zonder zijn toedoen of zonder aanmerking van iets in het schepsel, door het geloof in Christus tot Zijn kind: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven." Nu een kind zijnde, ontvangt hij op zijn tijd al die zeer heerlijke erfgoederen, en wel naar het vermogen zijns Vaders, als een gevolg van en verbonden zijnde aan deze vrije en gunstige aanneming tot een kind: "En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden." Al is het nu dat de Heere als Vader Zijn kind aanzet, en het kind zich laat bewegen tot alle plichten van gehoorzaamheid door het voorstellen van de heerlijke erfgoederen, die hij te wachten heeft van zijn Vader, dit kan dan toch niet zo worden aangemerkt, dat dit kind door zijn gehoorzaamheid de erfenis verdient.

2. Ja, zo kan God als Vader ook wel eens bijzondere beloningen beloven op deze of gene bijzondere daden van Zijn kind, zonder dat er de minste verdienstelijkheid in is. Beloningen, die verdiend worden, moeten in verhouding staan tot het werk. Bijvoorbeeld: een vader heeft een knecht en een zoon in zijn dienst. Aan de huurling geeft hij een evenredig verdiend loon, maar aan zijn zoon zal hij op de allerminste daad van gehoorzaamheid een groot geschenk geven. En waarom toch? Omdat hij zulks verdient? Och neen, maar daarom omdat het zijn kind is en omdat het des vaders liefde en vrije gunst gelieft zulke grote dingen te doen en daardoor zijn kind tot gehoorzaamheid op te wekken. En dit te meer omdat alles wat van de vader is toch eenmaal van het kind zal worden.

3. En dan moeten wij nog zien waarom al deze heerlijke goederen en genadegiften dan wel een loon worden genoemd. De Heere wil daarmee tonen hoe aangenaam de goede werken Hem zijn. Want hetgeen iemand beloont, dat is hem aangenaam: "De Heere heeft lust aan waarheid in het binnenste."

"Die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat en Mij kent, dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op de aarde; want in die dingen heb Ik lust, spreekt de Heere." En: "Hij heeft lust aan goedertierenheid." De Heere doet daarmede zien dat niemand dat grote goed te wachten heeft, dan die goede werken doet, want zonder heiligmaking zal niemand God zien. En dat niemand het volle genot van een zalig goed te wachten heeft, dan na het gedane werk. Paulus zegt: "Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefgehad hebben." Ook wil de Heere daarmede doen zien dat dit grote goed wis en zeker volgen zal op de werken, zoals men een arbeider zijn loon niet kan onthouden: "Ik weet in Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag."

4. En tenslotte wil de Heere met deze spreekwijze van loon ook zeggen, dat waar de gelovigen gerekend zijn in de gerechtigheid en heiligheid van Christus, als hun Borg, het verdiende arbeidsloon van Christus ook op hun rekening staat. Ja, als hadden zij het zelf verdiend. En dat dus het geloof en de Godzaligheid van Zijn gunstgenoten met deze heerlijke genadegoederen beloond en gekroond worden. Alzo in Christus gevonden wordende, hebben de gelovigen, net als een arbeider een recht heeft op zijn loon, ook een recht op het grote goed, dat weggelegd is voor degenen, die God vrezen. Ter opheldering van hetgeen de onderwijzer stelde, willen wij nu de gereformeerde leer nog bevestigen tegenover enige door de tegenstanders aangevoerde schriftplaatsen, waarvan zij tot staving van hun dwalingen de zin veranderen.

1. Zij werpen ten eerste zulke plaatsens tegen, waarin van degenen, die goede werken betrachten, gezegd wordt dat zij het eeuwige leven waardig zijn. Als Lukas: "Die waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden." ; "Opdat gij waardig geacht wordt het Koninkrijk Gods, voor hetwelk gij ook lijdt." En: "Doch gij hebt enige weinige namen ook te Sardis, die hun klederen niet bevlekt hebben, en zij zullen met Mij wandelen in witte klederen, overmits zij het waardig zijn."

* Hierop antwoorden wij dat de waardigheid niet aan de werken, maar aan de personen wordt toegekend. Dit blijkt uit Openbaring. Daar moesten de werken of klederen gewassen en wit gemaakt zijn in het bloed des Lams. Ook wijzen wij er op dat van geen andere waardigheid bij de personen kan worden gesproken, dan die welke voortvloeit uit hun gevonden en gerekend worden in Christus door het geloof. En dit geloof is van die aard, dat het alle eigen werk en waardigheid verzaakt, en rust in en op de persoon en het werk van een Ander, namelijk Christus, waarvan de waarheid blijkt uit de vruchten: zij hadden hun klederen niet bevlekt. De spreekwijze van het eeuwige leven waardig te zijn, wil alleen zeggen dat zulk een persoon, die het eeuwige leven te wachten zal hebben, zo gesteld is als hij moet zijn, namelijk een waar gelovige, die een geloof heeft dat zijn vruchten vertoont.

2. Ook werpen zij tegen dat Abraham uit de werken is gerechtvaardigd toen hij zijn zoon Izak op het altaar heeft geofferd.

* Hiertegen antwoorden wij, dat Jakobus in zijn brief bedoelt te spreken van een geloof, waarvan de oprechtheid blijkt uit de werken. En dus spreekt hij van Abrahams bewijzen van zijn rechtvaardiging uit die werken. Want Abraham was al gerechtvaardigd door het geloof voordat hij zijn zoon offerde, zoals blijkt uit: "Abraham geloofde de Heere, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid." Doch toen hij zijn zoon geofferd had, zeide de Heere: "Nu weet ik dat gij godvrezende zijt, en uw zoon, uw enige van Mij niet hebt onthouden." En ook Paulus leert ons uitdrukkelijk, dat Abraham niet uit de werken gerechtvaardigd is, maar dat zijn werken uit het geloof voortkwamen.

3. Ten derde werpen zij nog tegen, dat gelijk de zonden de eeuwige dood verdienen, dan ook de goede werken het eeuwige leven moeten verdienen. Dit uit Romeinen: "De bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere."

* Hierop antwoorden wij, dat deze gevolgtrekking niet juist is. Want de zonden hebben zulk een gewicht van kwaad in zich, dat zij de eeuwige dood verdienen. Maar de goede werken, waar zij al zijn, hebben die rechtheid en dat gewicht niet, dat zij het eeuwige leven kunnen verdienen. Wanneer de werken verdienstelijk waren, dan zou er in Romeinen gezegd moeten worden: De bezoldiging van de zonde is de dood, maar de bezoldiging van de goede werken is het eeuwige leven. Maar integendeel staat in deze plaats de genadegift tegenover de bezoldiging: "Maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere."

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, waarin wij de gezonde leer van de rechtvaardigmaking om niet, uit enkel genade, zullen zuiveren van een boze en goddeloze lastering der dwaalgeesten (vraag 64).

Wij letten daarin in het kort:

- A. Op de lastering der dwaalgeesten, welke wordt voorgesteld in de vraag; en
- B. Op de wederlegging en wegruiming door de onderwijzer in zijn antwoord.

A. Bezien wij dan eerst de staat van het geschil, waarover de vijanden onze leer lasteren. Het geschil is niet dit, dat deze leer van vrije genade niet zou kunnen misgevat en misbruikt worden tot ontuchtigheid, zorgeloosheid en goddeloosheid. Och ja, dat stemmen wij toe. Wij bevestigen het dat goddelozen deze leer misbruiken tot hun eigen verderf. Wij lezen zelfs dat Christus voor velen is tot een val en tot een steen des aanstoots, waarover vele mensen ten verderve vallen. En waarom dan niet over de leer van Christus? Paulus zegt ons: "Wij zijn Gode een goede reuk van Christus in degenen, die zalig worden, en in degenen, die verloren gaan. Dezen wel een reuk des doods ten dode." En Petrus zegt dat sommigen de Schriften verdraaien tot hun eigen verderf. En Judas, dat velen de genade Gods veranderen in ontuchtigheid. Ja, waarom zou de leer niet misbruikt kunnen worden, zowel als de goede dingen in het natuurlijke, als spijs, drank, vuur, wapens enz., misbruikt worden? Wij bevestigen het zelfs en stemmen het toe dat ook vromen goddeloze daden kunnen doen, zoals de voorbeelden van velen ons ter waarschuwing en tot een baken in de Bijbel staan aangetekend. Dit zien wij in verschillende koningen in Israël, als David, Salomo, Asa, en ook in andere grote heiligen. Doch het is er verre van dat dit zou voortkomen uit de aard en de natuur van de leer. Daarom gaat het verschil hierover, zoals ook de onderwijzer het vraagt: of deze leer dan zorgeloze en goddeloze mensen maakt. Het gaat hier over de leer van de onverdienstelijkheid der werken, en de vraag is of deze leer van de rechtvaardigmaking om niet, uit enkel genade door het geloof in Christus, vanwege haar aard en natuur zorgeloze en goddeloze mensen maakt. En hieruit vloeit dan vanzelf de vraag voort, of door deze leer de noodzakelijkheid van de goede werken minder wordt aangedrongen dan de papisten dit doen door hun voorstaan van de verdienstelijkheid hunner werken. Maar bezien wij nu ook nog de lastering zelf, als de vijanden vragen: Maar maakt deze leer geen zorgeloze en goddeloze mensen? In deze vraag straalt wel in het bijzonder de trotsheid en zelfverheffing van de dwaalgeesten uit, en ook hun geveinsdheid komt hier sterk naar voren. Even alsof het hun zo zeer te doen zou zijn om heiligheid en om niet zorgeloos te zijn, om niet te zondigen. Ja, alsof zij in de grond van hun hart er zo over bekommerd zijn, dat hun naasten zorgeloos mochten worden. Hierin kunt ge het merkteken van het beest en de hoer van Babel zien.

B. Nu dan het tweede gedeelte, hoe de onderwijzer deze lastertaal tegenspreekt en de gereformeerde leer tot heerlijkheid van God daarvan zuivert in zijn antwoord. Bezien wij daarin eerst de uit de weg ruiming van deze lastertaal. De onderwijzer ontkent het ten stelligste, zeggende dat zulks in generlei wijze mogelijk is.

Dit is gegrond op de Bijbel, want onze leer is een leer der waarheid, die naar de Godzaligheid is (of leidende is), in de hoop des eeuwigen levens. En dus spoort deze veel krachtiger aan tot goede werken dan de leer van de verdienstelijkheid der werken. Want zonder goede werken, voortkomende uit de rechte grond, kan niemand hoop op het eeuwige leven hebben, dewijl daar niet inkomt dat onrein is. Wij moeten vasthouden dat de gronden van gehoorzaamheid in een zoon anders zijn dan in een huurling. Omdat de huurling zoveel en niet meer ontvangt dan hij verdient, zal men daarom zeggen dat de gehoorzaamheid van een zoon niet noodzakelijk is, welke voortkomt uit de grond der liefde? Wij zeggen: juist te meer noodzakelijk, aangezien niemand zonder dit een rechtgeaarde zoon kan zijn. En dus in generlei wijze, want zelfs deze lastering is een bewijs voor onze Goddelijke en tegen de verdorven natuur strijdende leer. Want zij stemt overeen met de leer van Paulus, waartegen in zijn tijd uiteraard dezelfde vijanden, die hun gerechtigheid zochten uit de werken, met lastertaal opkwamen. Heeft ooit iemand krachtig aangetoond dat het verenigend geloof in Christus de grond zijn moet, waaruit de goede werken moeten voortkomen, dan is Paulus het geweest in zijn brieven, en wel bijzonder in die aan de Romeinen. En evenwel lasterden zij zijn leer, zeggende: "Wij zullen dan in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde".

Bezien wij ook de reden van deze ontkenning, welke de onderwijzer verder in zijn antwoord geeft. Hij zegt: Want het is onmogelijk, dat zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

1. De onderwijzer toont hier de onmogelijkheid aan, dat op de rechtvaardigmaking in de vereniging met Christus niet de goede werken zouden volgen. Want de heiligmaking is onafscheidelijk aan de rechtvaardigmaking verbonden. En het is een zeker bewijs, dat degene, die niet geheiligd is, ook niet gerechtvaardigd is: "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking." En: "Maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd."

2. Want de heiligmaking of het voortbrengen der dankbaarheid is het doel en zeker gevolg van de genadige verkiezing van eeuwigheid: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde." Zo ook: "Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." ; "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een Koninklijk priesterdom, een heilig volk."

3. De heiligmaking is ook het doel en zeker gevolg van de verdiensten en de dood van Christus: "Want de wet des Geestes des levens in Christus Jezus heeft mij vrij gemaakt van de wet der zonde en des doods." ; "Die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden, opdat Hij ons trekken zou uit deze tegenwoordige boze wereld." ; "Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken."

4. De heiligmaking is ook het doel en zeker gevolg van de inwendige roeping. Dus zijn zij geroepen tot heerlijkheid en deugd: "Maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gij zelf heilig in al uw wandel." Daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig."

5. Dus is de heiligheid en het betrachten van de goede werken het doel en zeker gevolg van de uitstorting van de liefde van Christus in hun harten door de Heilige Geest, Welke in hen woont als een Geest der heiligmaking: "Want de liefde van Christus dringt ons; als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is." De liefde van Christus, door de Geest in hen uitgestort, is dus een fontein in hun binnenste, welke een vanzelfsheid ten goede opwelt. En hieruit volgt dat het onmogelijk is, dat zij niet zouden voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

Maar bezien wij hierin nu ook nog in het kort de kracht van het besluit, hetwelk in de wederlegging van de onderwijzer ligt opgesloten. waarmede hij de leer der gereformeerde kerk bevestigt en de leer der vijanden aantast. Dit besluit is dan, dat de gereformeerde kerk de noodzakelijkheid van de goede werken ten krachtigste leert. Want zij erkent geen geloof dan alleen dat, hetwelk zijn vruchten voortbrengt en door de liefde is werkende. Gelijk er geen zon is zonder licht, geen vuur zonder warmte, is er ook geen geloof zonder liefde en goede werken: "Wat nuttigheid is het, mijn broeders, indien iemand zegt dat hij het geloof heeft, en hij heeft de werken niet? Kan dat geloof hem zalig maken?" ; "Alzo ook het geloof, indien het de werken niet heeft, is bij zichzelf dood." En: "Want gelijk het lichaam zonder de geest dood is, alzo is ook het geloof zonder de werken dood." Niemand kan toch in Christus zijn ingeplant, of hij ontvangt geest en leven uit Hem, en hij sterft en leeft met en in Christus: "Ik ben de Wijnstok, en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen." En: "Wij zijn dan met Hem begraven, door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding." Het blijkt ook hieruit, dat de gereformeerde kerk geen Godzaligheid of enig goed werk erkent, dan alleen uit kracht van deze leer. Zij leert naar het Woord van God. dat het zonder geloof onmogelijk is om God te behagen. Integendeel, alle werken, hoe schoon zij ook schijnen, welke niet voortkomen uit het grondbeginsel van geloof in Christus, zijn blinkende zonden, en niet anders dan eigengerechtigheid en een stank in Gods neusgaten. En dat hieruit volgt, dat de goede werken ten uiterste noodzakelijk zijn, niet als oorzaken, maar als bewijzen en gevolgen van de rechtvaardigmaking.

En tenslotte ligt in de wederlegging door de onderwijzer ten aanzien van de dwaalgeesten deze leer opgesloten, dat juist de bewering dat men door de werken gerechtvaardigd wordt, zorgeloze en goddeloze mensen maakt.

- Want hun leer is dat het geloof van de werken kan afgescheiden worden.
- Dat de één zoveel extra kan werken, dat hij met zijn overtollige werken anderen kan helpen.
- Dat uitwendig verrichte plichten reeds goede werken zijn, welke verdienen.
- Dat men aflaat van zonden voor geld verkrijgen kan.
- Ja ook nog, dat men na zijn dood zeer snel uit het vagevuur in de hemel kan komen door geld voor zielenmissen te geven. En hieruit vloeit vanzelf voort dat dit een zorgeloos en goddeloos makende leer is, want iemand die geld genoeg heeft, kan dan zondigen zo veel hij wil. Het is aan ingewijden niet onbekend, dat juist onder de zogenaamde geestelijken en wereldlijken in het pausdom de grootste gruwelen plaats vinden. Dit brengt hun leer mede en dus kan het ook niet anders zijn. Want hun leer doet rusten buiten Christus, en voor welk een kwaad ligt iemand dan niet open?

- Hun leer doet de genade en Christus klein achten. En daar genade al de verdiensten des mensen uitsluit, en alleen de verdiensten van Christus insluit, maakt de leer der genade alleen de mens nederig en teder voor God.
- En ten laatste, in hun leer aangaande de verdienstelijkheid der werken ligt een verwerpen van Christus en een onrein achten van het bloed des Nieuwen Testaments. En wat heeft zulk één toch anders te wachten dan dat God hier in de tijd de zonden met zware zonden zal straffen? Dit is voor ieders ogen te zien in die ongoddelijke religie. Ziet derhalve vrienden, hoe het pausdom onze zuivere, gereformeerde leer, welke strekt tot de diepste vernedering van de mens en tot de hoogste eer van God, lastert vanwege datgene, waaraan zij ten enenmale zijn verkocht.

Toepassing

Vrienden, gij hebt gehoord hoe naar het is gesteld met de dwaalgeesten, en welke gevolgen hun gevoelens in de praktijk hebben, hoe zulks zorgeloze en goddeloze mensen maakt.

A. Mensen, gij die nog in uw natuurstaat zijt en leeft, die uw heil en rechtvaardigmaking uit uw eigen doen en plichten zoekt, och, gij zijt met die van het pausdom in dezelfde staat. Het enige onderscheid tussen u en de dwaalgeesten is dit, dat gij de woorden der zuivere waarheid hebt, en dat gij in groter mogelijkheid verkeert om zalig te worden dan de dwaalgeesten. Maar gij zijt met alle mensen in uw natuurlijke staat in uw hart paaps en arminiaans, en dat betoont elk mens van nature in de praktijk. Hebt u begeerte daar eens iets van te zien? Och, mocht God het u doen zien.

1. U kunt het weten aan dat rusten in zulk een desolate en gevaarlijke staat. En waar rust u toch op? Immers op niets anders dan op doen en plichten. Uw woorden na uw belijdenis zullen wel zijn: Ik rust op Christus. Maar o mens, wat is dat, op Christus te rusten? In het natuurlijke weet gij wel dat het een verwaandheid en zotte inbeelding zou zijn, wanneer iemands bezit geruïneerd zou zijn, dat deze dan zou rusten in het vertrouwen op een groot, aanzienlijk, rijk, machtig en goed man, met wie hij nooit had onderhandeld en wie hij dus nooit tot zijn borg had gekregen. Wat is de mens dan toch dodelijk blind en dwaas in het geestelijke. Hij rust op Christus, en hij kent Jezus niet. Hij weet niet wat het is, voor God tienduizend talenten schuldig te zijn en niet een penning te hebben om te betalen. Ja, hij weet niet wat het is, veroordeeld te zijn in zijn gemoed, zich voor God des doods waardig te zien, en in zulk een toestand met Christus werkzaam te zijn en met Hem te komen en te pleiten voor de troon der genade, en met Hem het eens te worden. En zonder dit alles rust hij zorgeloos op Christus. Och mensen, waar het zo mee staat, Christus kent u niet voor de Zijnen. Gij moet in uw tijd tot Hem komen, of gij zult met al uw inbeeldingen omkomen en verloren gaan. Ik zeg: mensen, beziet het toch zelf eens of dit niet waar is, dat gij uw eigen gerechtigheid opricht, en rust op uw bidden of lezen, of eens of tweemaal naar de kerk gaan, en menigeen ook op Doop en Avondmaal. En dit is een bewijs, dat gij niet ontdekt zijt aan uw nare staat van nature. Want gij zijt in gevaar van elk ogenblik in de hel te kunnen storten, en gij kent Christus niet zoals Hij gekend moet worden tot zaligheid. En evenwel zijt gij wel tevreden. Moet gij dan niet ergens op rusten buiten Christus? In een tijdelijk gevaar zoudt gij uw oogleden geen slaap gunnen voordat gij een weg van zekere redding gevonden had. Rust gij dan niet op uw plichten en op uw doen, en op de algemene barmhartigheden Gods? Blijkt dit niet hieruit, dat als gij de genademiddelen maar uitwendig hebt waargenomen, dit dan vrede en stilte in uw gemoed veroorzaakt? Wat is dit dan anders dan bij de papisten en als bij die farizeeër? Die zei: "O God, ik dank U dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar. Ik vast tweemaal per week" enz.

2. Mocht God het u doen zien, dat gij in uw hart paaps zijt, zoals Luther het uitdrukte, en gij een eigen gerechtigheid opricht. Dat kunt gij ook hieruit weten, dat gij meent dat uw staat in de grond beter is voor God dan die van een ander goddeloos mens. En zulks daarom omdat gij u wacht voor alle grove zonden, waar die ander in leeft. Wat is dit anders dan zijn zaligheid te verwachten van en dus te rusten op dit, dat men niet zo goddeloos is? En zulks terwijl toch de grootste zondaar en de meest zedige, burgerlijke, eerlijke, uitwendig godsdienstige naamchristen in de grond in één en dezelfde staat van nature zijn, zo lang zij beiden niet bekeerd zijn.

3. U kunt het weten aan dat roemen op een goed hart. Och vrienden, wat is dat? Uw woorden der waarheid leren u anders. Maar zo ver zijt gij van uw belijdenis af. Wat verwacht gij toch van uw ondoorgrondelijk, ondoorzoekelijk, arglistig, vijandig en ongekend hart? Verwacht gij de vrijspraak in de Goddelijke vierschaar op uw blindheid, dat gij uw hart voor goed houdt? O mensen, dat zal verkeerd uitkomen. God rechtvaardigt de goddeloze en niet die goed is in eigen ogen.

4. U kunt het weten aan uw verwardheid in de leer van de onmacht. Dan meent de natuurlijke mens eens dat hij zich bekeren kan als hij wil. En daarom stelt hij het weer uit. Dan en dan, als hij wat ouder is, als hij eenmaal getrouwd is, als hij die en die betrekking heeft, als hij daar woont.

De arme mens denkt dat de bekering alleen bestaat in verandering van levenskoers, en dat hij dat zelf in handen heeft. En dan rust de natuurlijke mens weer op zijn onmacht, daarop dat hij het zichzelf niet geven kan. Wat is dat paaps en verward, en het is een duidelijk bewijs dat zulk één geen andere gerechtigheid of kracht kent dan alleen de zijne.

5. U kunt het weten aan uw avondmaal gaan. Menigeen is zo gerust als hij daar is geweest. Hij is dan een pak van benauwdheid der consciëntie kwijt. Het is hem of zijn zonden vergeven zijn. Is dat ook niet paaps? En hoe menigeen is er, die zich op de tijd van het Avondmaal wat ingetogener van leven houdt en wat meer leest en uit zijn avondmaalboekje bidt. En dan rust op dat gedane werk! En wat is dit anders dan zoals de roomsen hun mis waarnemen en wanneer zij hun getijden lezen?

6. U kunt het ook weten aan uw hoog schatten van de vermeende deugden en goede werken in anderen, zonder dat zij bekeerd en met Jezus en Zijn volk en zaak verenigd zijn. Wanneer zulk één sterft, dan roept men uit: die mens is gewis wel in de hemel! En menigmaal is zulk één met al zijn soorten van deugd een vijand van het werk Gods in eigen hart en dat van anderen, en dus ook een vijand van Gods volk geweest. O vrienden, als het gordijn is toegeschoven, dan mag men wel zwijgen, maar iemand zalig te spreken op grond van de uitwendige werken, dat is paaps en een vals getuigenis.

7. En tenslotte, mensen, u kunt het weten, dat gij in uw hart paaps zijt en een eigen gerechtigheid opricht, aan de diepe onkunde van Christus in uw hart, Welke Gods volk nodig heeft om voor God te kunnen bestaan. En ook aan de liefdeloosheid ten opzichte van dat arme en ellendige volk, die grondig van hun eigen gerechtigheid zijn afgebracht. Het kwade geld, waarmede zij tevoren in hun hand stonden, is hun ontnomen en zij zijn nu arm en in die staat gebracht van kopen zonder geld en zonder prijs. Vrienden, dezulken zijn nooit aan hun eigen gerechtigheid ontdekt, want anders zouden zij het houden met dat arme volk, dat alleen op Jezus' kosten moet leven. Uw hart zou dan bij dat volk zijn. En vrienden, ik beroep mij op uw geweten, of het niet waar is als gij eerlijk zult spreken, dat gij met uw hart dichter zijt bij een zedige papist, dan bij een mens waarin God het werk der vernieuwing en der wedergeboorte door Zijn Geest begint en welke de Heere van zijn eigen gerechtigheid afbrengt. Want zo ver gaat de vijandschap tegen het werk Gods.

En daarom, mensen, wat zal ik zeggen? Blijft gij in die staat, o, wat zal het einde zijn? En wat zal uw verantwoordelijkheid groot zijn, onder het Evangelie te hebben geleefd, de weg u aangewezen, en zonder enige verandering dezelfde te zijn gebleven. Mocht gij toch uzelf eens zien. O zucht, dat God uw ogen opene en u licht geve. Dat Hij Zijn hand aan u mocht leggen, want door Zijn Geest zal het moeten geschieden.

B. Zijn er onder de onbekeerden, die enige overreding hebben dat hun staat niet goed is, en die niet gaarne willen sterven in die staat? Die nu toestemmen dat zij met hun eigen doen en plichten verloren zullen gaan wanneer zij niet iets anders krijgen? O vrienden, ik raad u, zucht veel tot de Heere, dat God u doe zien uw gebondenheid onder de wet, en dat gij daarmede getrouwd zijt. Die eerste man zal moeten sterven, zult gij ooit eens Anderen worden. Eerst zult gij los moeten worden van de eerste, voordat gij verenigd zult worden met de tweede Man Christus, anders zoudt gij een overspeelster zijn, zoals Paulus zegt.

Ziet eens waar uw gebondenheid onder het verbroken werkverbond al uit blijkt:

(1) Als men eerst wat beter gesteld wil zijn eer men durft te gaan bidden. Dan zegt men: Och, ik kan niet bidden, ik ben te ellendig. En dan laat men dikwijls het bidden maar na. Vrienden, dat is wettisch, want u moet als een aller ellendigste komen. En dat niet als een goddeloze te willen komen, houdt menigeen buiten de hemel.

(2) Het blijkt ook als men op zijn hartelijk bidden rust, of op de gebeden en werkzaamheden van vromen, welke zij voor de bekering van zulk één hebben, of op hun bevindingen enz. Och vrienden, we mogen dat wel erkennen, maar we mogen er geen gewicht aan hechten. De Heere ziet wel eens zulk één aan, met welke geen oog medelijden heeft. Hij helpt dezulken wel eens;

En helpen hem, die is verlaten

Uit zijn ellendigheid.

(Psalm 72:6, Datheen)

(3) Ook blijkt het daaruit, dat men geen heerlijkheid ziet in de weg van vrije genade. En dat men, hoe dodelijk ellendig men zichzelf ook ziet en hoe hopeloos het aan zijn kant ook is, toch geen voorrecht daarin ziet, dat er evenwel een troon van soevereine, vrije genade is. Vrienden, wanneer men daar niets mee op heeft, zulks is een bewijs dat men in de wet zit. En daarom vrienden, ik raad u, legt u toch, zo ellendig en met uw eigen gerechtigheid vervuld als gij zijt, voor de Heere neer. Houdt toch aan in het klagen en in het tonen van uw gedaante aan God.

In het klagen over uw hoge en trotse hart, over uw onwilligheid om losgemaakt te worden. Over uw afkerig en vijandig hart van de weg van vrije genade, ja over uw blindheid, waardoor gij geen indruk van dat alles hebt in uw hart. O, wie weet wat de Heere aan u zou doen als u maar bleef klagen aan de posten Zijner deuren, uzelf alle genade en licht onwaardig ziende. Daarom, zoekt er toch voor bewaard te worden dat u ergens op zou rusten buiten Christus. Het is oneindig beter om bekommerd en werkzaam te blijven en in de genoemde weg maar licht te zoeken, dan dat gij uw ziel zoudt neerzetten op iets, dat niet met de zaligheid is gevoegd. En wanneer u ergens op vast raakt, hoe komt u er weer af? Mocht de Heere het u doen zien.

Volk van God, u bent in beginsel ontdekt aan de nietigheid en verwerpelijkheid van uw eigen gewaande gerechtigheid. U weet van de dierbaarheid van de weg van vrije en soevereine genade en van de gerechtigheid van Christus, en u bent aanvankelijk daarop tot rust gebracht met betrekking tot uw staat. Maar vrienden, wat is er nog een zuurdesem, een kracht van wettische verkeerdheden en zoeken in zichzelf in u overgebleven, hetwelk de ziel ten onder houdt, en waaronder u meer of minder al uw dagen zult moeten vechten en worstelen. Laat mij u eens iets tonen wat zo al dat wettisch werken is, of u het eens zien mocht en dus aan dat kwaad mocht worden ontdekt.

1. Als de zonden onvrijmoedig maken om tot Jezus te gaan, of als men vanwege de grootheid van zijn zonden bij Jezus vandaan blijft, o, dat is wettischheid en daarin is iets van het zeggen van Kain: "Mijn zonden zijn groter dan dat zij vergeven kunnen worden." En ook van het zeggen der Joden: "Dewijl wij in onze ongerechtigheden versmachten, hoe zouden wij dan leven?" David deed anders. De grootheid van zijn zonden dreef hem des te meer uit: "Om Uws Naams wil, Heere, vergeef Mijn ongerechtigheid, want die is groot." Dat is evangelisch.

2. Het is ook wettisch werken als men niet geloven wil tenzij men gevoelt, en als men vanwege zijn ongelovigheid bij Jezus vandaan blijft. Jezus bestraft dit in de Emmaüsgangers, zeggende: "O onverstandigen en tragen van hart om te geloven." Maar het is evangelisch wanneer men met zijn banden van ongelof aan de voeten van Jezus komt, Welke zegt: "Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof." Daarom zegt Jezus: "Zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben."

3. En onder dat wettische behoort ook dat men niet ten Avondmaal durft te gaan of zegen te verwachten dan alleen op een zekere maat van voorbereiding.

4. Het is ook wettisch als men geen vergeving van zijn zonden wil geloven, tenzij men zulk een inspraak des Geestes of zulk een mate van licht en gevoel geniet. Maar het is evangelisch wanneer men God eer aandoet in voor Hem zijn zonden te belijden, dat alles over te geven en te laten in de handen van Jezus. Dat men dus werkt vanuit het verbond als een rechthebbende op de Persoon van Jezus, en als gevolg daarvan ook op Zijn goederen, dus ook op de weldaad van de genadige vergeving der zonden: "Ik zeide: Ik zal belijdenis doen van mijn overtredingen voor de Heere; en Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde. Sela. hierom zal U ieder heilige aanbidden in vindenstijd." Het is nederig en evangelisch wanneer men de hand legt op al de beloften, omdat men een genadig recht op de Persoon van de Middelaar heeft gekregen.

5. Het is alleen maar wettisch wanneer men zijn gering talent niet aanlegt omdat het in eigen ogen zo gering is. Wat betekent het anders dan dat men gewicht zou leggen op het grote talent, indien met het maar had? Maar dat men aanlegt het weinige dat men heeft, wetende dat het voor de Heere hetzelfde is, Zijn werk te werken met grote of kleine talenten van Zijn volk, aangezien het toch alleen Zijn werk is, dat is evangelisch. Dus dat men zijn geringe werken naar buiten in Zijn handen geeft en daarin van Hem afhangt. Paulus zegt dat een gelovige bij God aangenaam is naar hetgeen hij heeft, en niet naar hetgeen hij niet heeft. 6. Het is wettisch wanneer men in zware posten of proefwegen, of onder zware kruisen of bestrijdingen meent dat men van God verlaten is, of dat men dit oordeel velst over anderen, die in zulke wegen zijn. Dus dachten de vrienden van Job verkeerd. Maar het is evangelisch wanneer men met en onder de wegen Gods er mede werkzaam is en dat men zucht om het doel Gods met die roede, namelijk om in die smeltkroes gezuiverd en geheiligd te worden. Ja dat men zucht dat die roede niet eerder mocht worden opgeheven voordat de Heere Zijn werk er mede heeft gedaan. Paulus zegt: "Hij kastijdt ons tot ons nut, opdat wij Zijn heiligheid zouden deelachtig worden." Jezus staat toch achter deze muur en slaat die ziel gade.

7. Het is verkeerd en wettisch wanneer men God wil bewegen om een zegen. Want daar ligt in opgesloten alsof wij wel willen en het aan onze zijde niet mankeert. Maar het is een evangelisch gezicht als wij een eeuwigheid zien in de deugden Gods en Zijn oneindige en onbegrijpelijke gewilligheid in Christus en daarbij zien dat het alles aan onze zijde scheelt, dat ons hart niet deugt en niet wil: "Zie, Gij waart verbolgen omdat wij gezondigd hebben; in dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden."

8. En tenslotte, het is alles zeer wettisch als men uit de hoogte en als uit eigen waardigheid met zijn verstand het op de heiligmaking en de vordering daarin toelegt en dus werkzaam is. Als men zich krachtig kan voorhelpen met de letter en dat men meent dat een deel der heiligmaking in de letterkennis bestaat. Als men niet in dit en in alle opzichten voor God werkt vanuit de laagte, uit de diepte, uit zijn schuld en onwaardigheid voor God. Maar het is evangelisch als men in de weg van het verenigend geloof in Christus, tot rechtvaardiging en tot wegruiming van alles wat scheiding veroorzaakt tussen de Heere en de ziel, zijn heiligmaking zoekt te bevorderen. Als men als een onwaardige en alles verbeurd hebbende opziet naar en gedurig afhankelijk van de verlichtende en leidende Geest van Jezus. Ziet dit in de hoofdman. Hij zegt: "Heere, ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen." En de Heere zeide: "Ik heb zo groot geloof in Israël niet gevonden." Deze laatsten zijn de grootste christenen. Anderen, die uit de hoogte werken, zijn als mismaakte en ongezonde kinderen, groot van hoofd en klein van kracht en voeten, en in alle voorkomende gevallen missen zij meestal licht en kracht.

Het volgende moge nog dienen tot uw opwekkingen besturing.

Kinderen van God, het zielvertroostende licht des Evangelies is te krijgen. Waarom zou u toch gebrek hebben, terwijl er overvloed is in uws Vaders huis? Zou u het dan niet zoeken? Er is immers geen meer heiligende weg dan de Evangelie weg. O, indien Gods volk maar heiliger was en de natuurlijke mensen soms niet zo uitbrekend goddeloos, dan zou onze leer meer luister hebben en niet zo door de vijanden worden gelasterd. Ja, er is loon naar uw werk. Mozes zag op de vergelding des loons, en dit deed hem de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom achten dan al de schatten van Egypte. Ziet dan ook op het grote loon. Uw loon zal volkomen zijn van de God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen.

En ten laatste, om hierin bevorderlijk te zijn diene de raad van de Heere Jezus tot uw bestiering: "Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft; alsoo ook gij niet zo gij in Mij niet blijft. Ik ben de Wijnstok en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen." En Jezus zegt ter aanmoediging: "Indien gij in Mij blijft, en Mijn woorden in u blijven, zo wat gij wilt, zult gij begeren, en het zal u geschieden."

Amen.

ZONDAG 25
vraag 65-68

Vraag 65:

Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof?

Antwoord:

Van de Heilige Geest, Die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangelies, en datzelve sterkt door het gebruik van de sacramenten.

Vraag 66:

Wat zijn sacramenten?

Antwoord:

De sacramenten zijn heilige, zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik derzelve de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele, namelijk dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.

Vraag 67:

Zijn dan beide, het Woord en de sacramenten, daarhene gericht of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op de enige grond onzer zaligheid wijzen?

Antwoord:

Ja zij toch; want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is.

Vraag 68:

Hoeveel sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingesteld?

Antwoord:

Twee, namelijk de Heilige Doop en het Heilige Avondmaal.

VAN DE SACRAMENTEN

of hoe het geloof, waardoor een uitverkoren zondaar het verbond der genade inwilligt en deel krijgt aan al de weldaden van dat verbond, waarvan in het voorgaande is gesproken, door de Heilige Geest wordt gewerkt en versterkt door Woord en sacramenten.

Bij de bespreking van de leer der verlossing des mensen door Christus zijn wij nog bezig aan het tweede deel, hetwelk er over handelt hoe en door welk middel, namelijk het geloof, een ellendig, verlegen, radeloos zondaar deel krijgt aan de Middelaar Christus. Wij hebben daarin afgehandeld wat het ware zaligmakende geloof is, en wie de onderwerpen zijn, welke dit bezitten. Ook hebben wij gezien omtrent welke leerstukken der zaligheid het werkzaam is (zondag 7 tot en met 22). Wij hebben ook gezien welke de vruchten en gevolgen van het zaligmakend geloof zijn, namelijk de rechtvaardigmaking des zondaars voor God en de daaruit voortvloeiende heiligmaking (zondag 23 en 24). Wij gaan er dan nu tenslotte toe over om er naar te vragen Wie alleen de werkende en versterkende Oorzaak is van het geloof, dat wordt gewerkt en versterkt door Woord en sacramenten (zondag 25 tot en met 31). De onderwijzer behandelt dit aldus, dat hij eerst aanwijst dat het de Heilige Geest is, Die door middel van Woord en sacramenten het geloof in het hart van de uitverkoren zondaar werkt en versterkt (zondag 25, vraag 65).

Daarna gaat de onderwijzer de leer van de sacramenten nader behandelen (zondag 25, vraag 66 tot en met zondag 31). En wel op deze wijze, dat hij eerst van deze sacramenten spreekt (zondag 25 vraag 65 tot zondag 30 vraag 82) en daarna de beschermiddelen aanwijst, welke God heeft ingesteld tegen degenen, die de sacramenten ontheiligen (zondag 31, vraag 83-85).

De onderwijzer behandelt de leer der sacramenten aldus, dat hij eerst in het algemeen spreekt van de leer der sacramenten en hun aantal (zondag 25, vraag 66-68), en dat hij daarna elk sacrament van het Nieuwe Testament in den brede behandelt en verdedigt (zondag 25 tot en met 30).

Ten aanzien van onze stof voor dit ogenblik in de behandeling van de 25^e zondagsafdeling, willen wij op twee hoofdzaken letten:

- I. Op hetgeen waar de onderwijzer van uitgaat, namelijk wat de fontein, oorsprong of springbron is, waaruit zulke grote en aanzienlijke weldaden, die in het voorgaande zijn genoemd, voortvloeien, te weten het verbond der genade;
- II. Hoe en op welke wijze de mens aan dat geloof komt, waardoor hij dat zalige verbond inwilligt, dus Wie de werkende en versterkende Oorzaak van het geloof is, dat gewerkt en versterkt wordt door Woord en sacramenten.

Wat betreft het verbond der genade, wij hebben in een afzonderlijke oefening, welke is opgenomen in onze "Verzameling van Oefeningen", in de brede gehandeld over het verbond der genade, de natuur daarvan en hoe het wordt gemaakt en ingewilligd.

Daarom gaan wij nu direct over tot de bespreking van het tweede hoofddeel.

Zien wij dan nu hoe en op welke wijze de mens aan dat geloof komt, waardoor hij dat zalige verbond inwilligt, dus Wie de werkende en versterkende Oorzaak van het geloof is, dat gewerkt en versterkt wordt door Woorden sacramenten. Wij staan er dan bij stil:

- A. Wie de werkende en versterkende Oorzaak van het geloof is, Welke daartoe Woord en sacramenten gebruikt (vraag 65), en
- B. Welke de natuur en het aantal van deze sacramenten is (vraag 66-68).

A. Ten aanzien van het eerste wijst de onderwijzer er direct op, dat God de Heilige Geest huishoudelijk de enige werkende en versterkende Oorzaak van het geloof is. Och vrienden, het is een gewaand geloof, waarmede iemand denkt geboren te zijn, dat hij al zijn dagen heeft gehad, of dat hij in zijn tijd zelf heeft gesponnen en uit zijn verstand voortgebracht. Menigeen rust daar zorgeloos op, menende zo het zaligmakend geloof te bezitten. Er staat met nadruk in Johannes: "niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader hem trekke" enz. En Jezus zegt dat het een werk Gods is dat iemand gelooft: "Uit genade zift gij zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave." En in Handelingen staat van Simon de tovenaer geschreven dat hij ook zelf geloofde. En evenwel staat er, dat hij een gans bittere gal en een samenknoping der ongerechtigheid was. Ja vrienden, zal iemand het zaligmakend geloof hebben, dan zal de Heilige Geest er de werkende en ook de versterkende Oorzaak van moeten zijn. Hij zal die Geest in zijn ziel moeten ontvangen hebben als een Geest des geloofs. Dat de Heilige Geest de werkende, versterkende en bewarende Oorzaak van het geloof is, leert ons Gods Woord.

1. De Heilige Geest is de werkende Oorzaak, aangezien Hij het, volgens de huishouding der Goddelijke Personen, in de eeuwige vrede raad op Zich heeft genomen alles in de uitverkorenen te werken, waardoor zij met Christus worden verenigd en de goederen van Christus de hunne zullen worden. En het enige middel daartoe is het geloof: "Dezen wordt gegeven het geloof, door dezelfde Geest." In Galaten wordt het geloof de vrucht des Geestes genoemd, en in 1 Korinthe staat, dat niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest.

2. De Heilige Geest is ook de versterkende Oorzaak van het geloof, door Zijn eigen wegen en middelen. Ziet dit in Efeze: "Opdat Hij u geve, naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in de inwendige mens; opdat Christus door het geloof in uw harten wone." En de Heilige Geest is de bewarende Oorzaak van het geloof: "Die in de kracht Gods bewaard wordt, door het geloof, tot de zaligheid".

3. Doch uit Gods Woord blijkt, dat de Heilige Geest niet de Oorzaak van dit alles is met uitsluiting van de Vader en de Zoon, want het werken van het geloof is een werk Gods naar buiten.

- Het wordt door Jezus Zelf aan de Vader toegekend: "Zalig zift gij, Simon Bar Jona, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader." En: "Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij het hem gegeven is van Mijn Vader."

- Het wordt ook aan de Zoon toegekend: "Niemand kent de Zoon, dan de Vader, noch iemand kent de Vader, dan de Zoon, en die het de Zoon wil openbaren." En in Hebreëen wordt de Zoon de overste Leidsman en Voleinder des geloofs genoemd, of de Auteur en Oorzaak van het geloof. Daarom mag een mens naar Christus uitzien om geloof, zoals de vader van dat kind: "Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp." En zoals de discipelen deden: "Heere, vermeerder ons het geloof."

Zien wij dan nu hoe en op welke wijze en door welke middelen de Heilige Geest het geloof in het hart van de uitverkoren zondaar werkt en versterkt.

Ten eerste dus hoe en op welke wijze en door welke middelen de Heilige Geest het geloof in het hart werkt. En zien wij daarin dan wat het onderwerp is, waarin de Heilige Geest het geloof werkt, en welke middelen Hij daartoe in Zijn hand gebruikt. De onderwijzer zegt dus, dat het onderwerp het hart is. Door het hart moeten wij verstaan al de vermogens en de innerlijkste bewegingen van de geest. Het verstand, de wil en zijn neigingen en al de hartstochten behoren daartoe: "Met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid." Zo zei Filippus tot de kamerling: "Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd gedoopt te worden." Daarom eist God in alle godsdienst het hart: "Mijn zoon, geef Mij uw hart." En het middel, dat de Heilige Geest in Zijn hand gebruikt, is zoals de onderwijzer zegt, de verkondiging van het heilig Evangelie. Wij zullen hier nu niet spreken van de velerlei wegen en middelen, welke de Heilige Geest gebruikt om een mens tot zichzelf te brengen, en door welke het Woord zijn kracht doet op het hart. Wij wijzen er slechts op dat in eigenlijke zin alleen het Woord het middel is, bijzonder het Woord des Evangelies, en wel gewoonlijk de verkondiging daarvan door de gezanten des Heeren. Het is wel waar, dat God vrij is in Zijn werkingen, en niet afhankelijk is van het geloof op deze of die wijze te moeten werken. En hieruit volgt dus, dat indien de Heere dit zou willen, Hij het geloof ook onmiddellijk in het hart zou kunnen werken, zonder het beschreven Woord. Want geen ding toch zal bij God onmogelijk zijn. En: "Wie heeft toch - als God iets wilde - Zijn wil wederstaan?" Iets zien wij hiervan in die kinderen, die van hunner moeders lichaam af geheiligd zijn. In het hart van dezulken wordt het werk Gods, namelijk het geloof, gelegd, en tegelijk mede de hebbelijkheid om op des Heeren tijd en als zij daartoe vatbaar zijn, de daden des geloofs te oefenen. Waarom zou God hen niet zonder Zijn beschreven Woord kunnen doen opwassen in het geloof, indien Hij dit wilde? Ja, waarom zou God aan de heidenen, welke buiten de verkondiging van het Evangelie leven, Zijn Zoon niet kunnen openbaren in Zijn gepastheid en volheid, tegenover hun verlorenheid en doemwaardigheid? En waarom zou de Heere deze zielen zo niet door Zijn Geest tot Christus kunnen trekken en overbrengen, indien Hij dit had gewild. Doch vrienden, hier moeten wij zwijgen. Dit is de wil van God niet geweest. In Handelingen staat, dat God de heidenen in hun wegen laat wandelen. En dus moet van de heidenen worden gezegd, dat zij verre zijn, "zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, vreemdelingen van de verbonden der beloften, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld."

Maar ziet nu wat Gods wil is geweest. God heeft op een onfeilbare wijze door Zijn Geest willen invloeien in heilige mannen, welke Gods wil beschreven hebben en volmaakt ons hebben nagelaten. En God heeft nergens anders dan daar, waar Hij naar Zijn soevereine bedeling dit Woord gezonden heeft, en door geen ander middel dan alleen door en langs dat Woord en de verkondiging daarvan, het dierbare geloof willen werken in het hart van Zijn uitverkoren volk.

a. Dit wordt ons bevestigd uit zulke schriftplaatsen, welke dit met nadruk zeggen: "Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken."

- En: "Hoe zullen zij in Hem geloven, van Welke zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt?"
- En: "Zo is dan het geloof uit het gehoor; en het gehoor door het Woord Gods."
- Markus: "Gaat henen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Die gelooft zal hebben, zal zalig worden."
- En 1 Korinthe: "Want nademaal in de wijsheid Gods de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zo heeft het God behaagd door de dwaasheid der prediking zalig te maken die geloven."

b. Het wordt ons ook bevestigd uit de kracht, welke aan dat Woord wordt toegekend tot verlichting, wederbaring en vernieuwing. En zulks niet dit Woord op zichzelf alleen. O neen, Paulus zegt zelf: "Ik heb geplant, Apollos heeft nat gemaakt, maar God heeft de wasdom gegeven. Zo is dan noch hij, die plant, iets, noch hij die nat maakt, maar God, Die de wasdom geeft." En: "Het woord der prediking deed hun geen nut, dewijl het met het geloof niet gemengd was in degenen, die het gehoord hebben." Maar dit Woord is alleen krachtig in de hand des Geestes. Dan is het "een kracht Gods tot zaligheid." En: "Het Woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan een tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeling der ziel en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs" ; "Is Mijn Woord niet also als een vuur, spreekt de Heere, en als een hamer, die een steenrots te morzel slaat?" Hierom wordt dat Woord genoemd: "de scepter van Gods sterkte", waardoor een mens wedergeboren wordt: "Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levend en eeuwig blijvend Woord Gods." Daarom heeft de Heere beloofd dat Zijn Geest met Zijn Woord gepaard zou gaan. Vrienden, ziet hieruit hoe nodig het is dat elk dit Woord veel leest en zich onder de verkondiging daarvan nederzet, zuchtende om de Geest. En ziet hieruit ook hoe zwaar het zulken zal vallen, die zich onttrekken en dit Woord versmaden. Er staat in Handelingen, dat de Geest viel op die het Woord hoorden.

Zien wij nu nog hoe en op welke wijze de Heilige Geest door middel van het Woord het geloof in het hart werkt.

De Heilige Geest werkt inwendig en krachtig, ja onweerstaanbaar, inwendig. Dit heeft de Heere beloofd: "Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal u een nieuw hart geven, en een nieuwe geest geven in het binnenste van u." En krachtdadig. In deze schriftplaats wordt het genoemd "de uitnemende grootheid van Gods kracht", welke aan een ziel ten koste moet worden gelegd om hem te doen geloven, "naar de werking der sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt." Ja, de Heilige Geest werkt onweerstaanbaar. Anders kwam een mens er nooit: "De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid; maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij heengaat. Alzo is een iegelijk, die uit de Geest geboren is."

De Heilige Geest werkt dan het geloof op de volgende wijze.

1. De Heilige Geest maakt het lezen, maar wel in het bijzonder de verkondiging van het Woord krachtig. En wel tot verlichting, tot overtuiging en tot vernedering. Ziet dit in Nehemia, hoe al het volk op het lezen van Ezra zich neigde en de Heere aanbad met het aangezicht naar de aarde. O vrienden, Paulus zegt ons dat dit Gods werk is, ook in de particuliere samenkomsten. Dus dat er onder het profeteren een ongelovige of een ongeleerde in zulk een vergadering kan komen, en deze overtuigd kan worden en hem de verborgen dingen zijns harten daar geopenbaard kunnen worden, hetwelk hij tevoren nooit gezien heeft. En wel zo, dat hij op zijn aangezicht zal vallen en God aanbidden, Die zijn voet daarheen heeft gericht, en zal verkondigen dat God waarlijk in die vergadering tegenwoordig is. O mensen, ging het u ook eens aldus!

2. Ja, de Heilige Geest maakt het Woord wel eens krachtig om een ziel uit zichzelf naar Christus te drijven, dat zij zich aan Hem zal onderwerpen. Ziet dit in die drieduizend. En ziet het ook zeer nadrukkelijk in die Moorman, hoe hij onder het lezen op de wagen en onder de verkondiging van Filippus, welke zich bij de wagen voegde, tot Jezus werd gebracht. Hij reisde zijn weg met blijdschap. Dan legt een ziel de wapens neer, en de hoogten en sterkten van zulk één worden nedergeworpen.

3. De Heilige Geest gebruikt het Woord ook om te sterken tegen verzoeken, aftrekkingen en verlokkingen, en om de ziel te doen wassen in de genade. Jezus verwees de duivel naar het Woord, toen deze op Hem afkwam: "Daar staat geschreven" enz. Daarom lezen wij in Efeze van "het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord." Toen Paulus te Miléte was, zeide hij tot de ouderlingen, welke hij uit Efeze ontboden had: "En nu broeders, ik beveel u Gode en den Woorden Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen." En de Heilige Geest gebruikt het Woord ook ter bevestiging, ter volmaking en ter vertroosting. Paulus zegt: "Hem nu, Die machtig is u te bevestigen naar Mijn Evangelie en de prediking van Jezus Christus." Tot al deze doeleinden gebruikt de Geest Zijn Woord en de verkondiging daarvan. Het is dus het werk des Geestes ook door middel van Zijn Woord het hart te openen, hetgeen alles inhoudt. Zoals er van Lydia geschreven staat: "Welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd." Ziet dan hoe dit geschiedt.

- De Heilige Geest opent de ogen en verlicht het verstand. Aan zulk een ziel wordt daardoor gegeven God te zien in Zijn heiligheid en rechtvaardigheid, zichzelf in zijn verlorenheid, zondigheid en vervreemding van God en Christus, ja ook zijn vloek- en helwaardigheid, zijn rampzalige onmachtigheid en onwilligheid, en de dodelijke vijandschap van zijn hart. Daarbij doet de Heilige Geest aan zulk één Christus zien in Zijn gepaste en volle algenoegzaamheid, als de Fontein, Welke is geopend tegen de zonden. En ook de heerlijkheid, dierbaarheid en welgeordineerdheid van het zalige verbond der genade. Ja, de Heilige Geest verandert de neigingen van de wil, deze overbuigende en dus het hart omwendende. Het hart wordt dan afgekeerd van hetgeen waar het tevoren naar toegekeerd was. Het wordt afgekeerd van wereld, satan, zonde en zichzelf, en hemelwaarts en naar Sion gekeerd. Zulk één wordt hartelijk begerig naar verlossing uit de boze wereld en uit het verderf, dat daarin is, ja naar verlossing van het zondige eigen ik en uit de macht des satans. Ja, zulk één wordt hartelijk begerig naar Christus.

- De Heilige Geest veroorzaakt ook dat vluchten naar Christus en Zijn gerechtigheid, zo ellendig als de ziel is. Dan houdt de ziel geen grond om op te leunen, te steunen of te vertrouwen meer buiten Hem over. Vrienden, welk een zalige, hoge en heerlijke toegang wordt aan zulk een onwaardige gegeven. Dat werk doet tevens het hart zich volkomen verheffen boven alles wat de ziel nog ten onder zou willen houden. Daar spruit die smeltende liefde uit voort, die droefheid naar God over de zonden en een waarachtig scheiden van de zonden. En ook een waarachtig strijden tegen de zonden, en aldus wordt door dit geloof de genegenheid tot het kwade, ja dat overhellen tot het kwade verbroken, en wordt de ziel al oprechter voor God in het vijand zijn van alle zonden, en in het getrouw te houden aan de zijde Gods. Dit is hetgeen Petrus bedoelt, dat het geloof het hart reinigt.

Nu hebben wij ook nog te letten hoe en op welke wijze de Heilige Geest het geloof in het hart, waarin Hij het werkte, versterkt door Woord en sacramenten. Wij slechts met een enkel woord zien, dat dit dierbare geloof aan zijn zwakheden is onderworpen. Een gelovige heeft menigmaal zeer veel werk om te houden wat hij heeft, en hij kan zeer geslingerd en twijfelmoedig worden. Niet dat de aard van het geloof zulks meebrengt. O nee, het allerkleinste geloof is in zijn wezen aan geen twijfeling onderworpen. Maar de gelovige wel. De mens, die gelooft, is aan zeer veel twijfeling onderworpen, omdat hij uit twee delen bestaat en zijn verdorven deel nog heeft. En wanneer de zwarte zijde van zijn hart boven is en hij niets dan zwartheid en donkerheid ziet, als hij daarbij dan weinig ziet van het genadeleven in zijn hart, ja niet kan zien dat het juist het licht is, hetgeen zijn boze hart ontdekt en dit aan hem openbaart, och, dan kunnen heftige bekommelingen hem aangrijpen en hem in veel vreze des doods doen voortgaan. Maar dan moeten wij hier zien hoe de Heilige Geest tegen de zwakheden en duisterheden in de gelovigen deze middelen ter versterking gebruikt.

(1) De Heilige Geest gebruikt daartoe Zijn Evangeliewoord en de verkondiging daarvan, de voorstelling van de beloften Gods, welke daarin zijn, en van de getrouwheid en onveranderlijkheid Gods. Daarom wordt het Woord de redelijke en onvervalste melk genoemd, waardoor nieuwgeboren kinderen ook opwassen. En in Hebreëën wordt het genoemd een vaste spijs voor de volmaakten. Vaste spijs wil zeggen dat men de beloften Gods, arm zijnde bij zichzelf, in afhankelijkheid van de Geest van Jezus met een nederig gemoed recht gebruikt. Maar het is niet dit, dat men het hoofd vol letterkennis heeft, en de arme en ellendige zielen, die zichzelf niet kunnen helpen, maar voor lage geesten en kleine kinderen houdt, die nog de melk van node hebben. Och vrienden, zulke armen en ellendigen zijn in de nood menigmaal de sterken, en zij kunnen dan wel heel wat beter gebruik maken van Gods beloften dan menigeen, die voorgeeft dat hij wat is en dat hij het voorwerp voor de vaste spijs is. Het is zelfs te vrezen dat er onder die 'groten' wel zijn, die in de grond geheel en al mis zijn.

(2) En de sacramenten, of wel het gebruik van dezelve, zijn, zoals de onderwijzer zegt, het middel in de hand des Heiligen Geestes tot versterking en vertroosting. De onderwijzer zegt, dat de Heilige Geest dit geloof sterkt door het gebruik der sacramenten. Hoe en op welke wijze dit geschiedt, zal in het vervolg nog nader blijken.

B. Daarom gaan wij er nu toe over om te zien welke de natuur en het aantal der sacramenten is (vraag 66-68). De rechte aard en natuur der sacramenten wordt ons aangewezen in de vragen 66 en 67. Eerst willen wij dan zien wat sacramenten zijn (vraag 66). Wat moeten wij dus door sacramenten verstaan? Het woord sacramenten is eigenlijk niet schriftmatig. Hetgeen door dit woord wordt bedoeld, wordt in de Bijbel weergegeven als bondszegel, of als tekenen en zegelen van Gods verbond: "Gij zult het vlees uwer voorhuid besnijden, dat zal u een teken des verbonds zijn." Dit vergeleken met Romeinen: "Abraham heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuid was toegerekend; opdat hij zou zijn een vader van allen, die' geloven, in de voorhuid zijnde, teneinde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend worde." Evenwel mag men dit woord hier wel behouden, want het drukt de zaak niet ongepast uit. Bij de Romeinen gaf dit woord sacramentum zo veel te kennen als een krijgseed, waardoor een soldaat zich aan zijn krijgsoverste verbindt. En dus is dit hier niet ongevoelig, dewijl een gelovige zich aan Koning Jezus als met ede verbindt om Hem te willen dienen en onder Zijn banier te willen strijden. Maar er is nog iets naders, waarom de Latijnen de bondszegelen sacramenta hebben genoemd, daar dit woord ook betekent wat in het Grieks wordt uitgedrukt door mysterion, verborgenheden, met welk woord de Grieken de bondszegelen ook hebben aangeduid: "Alzo houde ons een ieder mens als dienaars van Christus, en uitdelers der verborgenheden Gods." Dat de sacramenten terecht verborgenheden mogen worden genoemd, is voor ieder duidelijk, aangezien zij verborgen zaken betekenen en verzegelen, en ook dewijl een gelovige menigmaal aangaande geen stuk van de religie meer in het duister verkeert dan juist ten aanzien van de leer en het sacramentele gebruik der sacramenten. Hij heeft er telkens het licht en de leiding des Geestes bij van node. Ja, zelfs een onbekeerde, die zeer in de waarheden is geoefend, is dikwijls voor niets wat de letter betreft, meer onvatbaar dan voor de leer der sacramenten. Want om deze te verstaan is geestelijk licht nodig. Sommigen maken hier wel het bezwaar, dat men door het geven van deze betekenis aan het woord aanleiding geeft aan de roomsen om meer sacramenten in te stellen, zoals de roomse kerk het huwelijk een sacrament noemt, enz., hetwelk Paulus een verborgenheid noemt. Maar elk, die in deze enige kennis heeft, weet wel dat een eigenschap geen sacrament maakt, want er zijn wel honderd zaken, die verborgenheden zijn. Alleen de Goddelijke instelling maakt het sacrament. Daarom blijven wij dit woord gebruiken, aangezien het op een gepaste wijze deze heilige tekenen en zegelen van andere zaken onderscheidt.

Bezien wij nu echter de natuur en de hoedanigheden van de sacramenten.

De onderwijzer beschrijft ons wat de sacramenten zijn, namelijk heilige, zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet. Het zijn tekenen en zegelen. En verstaat hier dan door tekenen niet alleen dit, dat zij natuurlijker wijze in zichzelf iets geschikts hebben om de onzichtbare genade af te kunnen beelden. Maar verstaat hierdoor voornamelijk dit, dat zij dit doen naar de wil en goedkeuring van God. Want anders, als onze dwaze eigenwijsheid op de troon zit, kunnen wij wonderlijk veel overeenkomsten in natuurlijke dingen vinden en dus zouden wij zeer veel tekenen en voorbeelden noemen. En door het woord zegelen moeten wij niet hetzelfde verstaan als door tekenen. Want alle tekenen zijn nog geen zegelen. Door zegelen moeten wij zulke tekenen verstaan, welke de afgebeelde onzichtbare genade tegelijk ook verzegelen. En in een ruwe schets dan zulk soort zegelen, als welke gebruikt worden voor eigendomsbrieven of koopbrieven, of ook voor die plakaten van de overheid, welke over grote privilegiën handelen, en waaraan dan zegelen worden opgehangen ter bevestiging. En deze zegelen hebben dan voor niemand anders hun waarde en kracht dan voor de eigenaar van het huis of land enz., of wel voor die, welke vallen onder het voorgeschreven privilegie. Zulk één krijgt door overnemen van dat zegel een opdracht en bevestiging van de zaak zelf, daar hij de eigenaar is. En dus heeft een ander, die geen eigenaar is, aan dat zegel niets.

In zijn antwoord noemt de onderwijzer ook de eigenschappen van deze tekenen en zegelen, namelijk dat ze heilig en zichtbaar zijn.

a. Het zijn heilige tekenen en zegelen. En zulks niet omdat zij uitwendig enige heiligheid hebben in zichzelf, maar omdat zij door de heilige God zijn afgezonderd en daartoe ingezet. En ook omdat zij heilige dingen afbeelden en verzegelen. En tenslotte ook omdat zij alleen door gelovigen, dus bij aanvang geheiligden, als alleen daartoe recht hebbende, mogen en moeten worden gebruikt.

b. Het worden ook zichtbare tekenen en zegelen genoemd. En zulks om het onderscheid aan te wijzen met het Woord, dat een hoorbaar teken is. Ook omdat zij uiterlijk zijn, zodat zeen ze met het lichamenlijk oog kan zien en dus zienlijke tekenen en zegelen zijn van de heerlijke genaden, welke worden betekend en verzegeld, en welke geen ogen gezien hebben. Zij worden ook zichtbaar genoemd om aan de gelovigen te leren dat zij hun ogen open moeten hebben als zij deze gebruiken. Vrienden, zal God zichtbare tekenen geven om door de uiterlijke zinnen bevestiging te geven, en zal ik dan mijn ogen sluiten en doen en handelen als wanneer ik in het eenzame ben? Dat is zeer verkeerd. De onderwijzer toont tenslotte nog aan wat deze heilige tekenen nu tot sacramenten maakt, namelijk de instelling tot dat doel, dat zij in de kerk sacramenten zouden zijn. Hij zegt: zij zijn van God ingezet. Dat zij door God moeten zijn ingesteld om tot sacramenten te dienen in de kerk en dat daaruit volgt dat de instelling van alle sacramenten op het Woord gegrond moet zijn, zal in het vervolg nog blijken bij de behandeling van vraag 68. Maar hier moeten wij naar de reden vragen, waarom zij door God, en niet door de kerk mogen en moeten worden ingesteld? De reden is deze, dat niemand dan God alleen daartoe recht of macht heeft. Het komt alleen aan de soevereine en onafhankelijke God toe om Zijn wil en wijze van de godsdienst aan Zijn schepsel voor te schrijven. De instelling van de sacramenten is alleen gegrond in het tweede gebod en komt daarom aan geen mens en ook niet aan de kerk toe. Ook zouden het geen tekenen en zegelen van Gods genade kunnen zijn, dan alleen uit kracht van Gods instelling. Want God alleen is machtig de zaak in het hart te geven, welke door de bondszegelen betekend en verzegeld wordt. Gelijk een koning, die privilegiën uitdeelt, alleen de macht heeft om zijn zegelen daaraan te hangen, zo ook hier. Ook noemt de onderwijzer het doel en oogmerk, waartoe God de bondszegelen heeft ingezet, namelijk opdat Hij ons door het gebruik derzelve de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele, namelijk, dat Hij ons, vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt. Het doel en oogmerk Gods bij de instelling er van maakt het bondszegel in eigenlijke en volstreekte zin tot een bondszegel. Daarom niet alleen het teken, en ook niet de overeenkomsten met de betekende zaak, al zouden deze er zelfs vele zijn. En ook niet alleen de instelling, want dan zou het huwelijk ook een sacrament zijn, want dat is ook ingesteld. Maar alleen het doel Gods in de instelling van een zichtbaar teken, en wel om in de kerk te dienen tot een zegel van de onzichtbare genade. Zo is het ook oudtijds met de voorbeelden gelegen geweest. Die mocht men niet maar verzinnen omdat zij overeen kwamen, want dan waren er wel duizenden. Maar zouden deze innerlijk voor de ziel dienen tot enige bevestigingen sterkte, dan was het nodig dat God deze tot voorbeelden had ingesteld. Anders is dit maar iets eigenwilligs en meestal maar losse en laffe gewaande wijsheid van de mens. Wij moeten niet wijzer zijn dan God. De onderwijzer spreekt hier van de beloften des Evangelies, welke hij nader uitbreidt als hierin bestaande: namelijk dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.

Hierdoor moeten wij niet alleen al de algemene beloften verstaan, welke al Gods kinderen gemeen hebben. Namelijk de beloften van al wat uit het genadeverbond tot hun rechtvaardiging, heiliging en verheerlijking voortvloeit, en zulks alles om niet. Maar hierbij zijn ook ingesloten deze en gene particulier toegepaste woorden uit die beloften, welke God in het bijzonder heeft gesproken tot deze en die van Zijn kinderen. God sprak deze in het bijzonder ten opzichte van hun geestelijke en tijdelijke stand, of tot raad en moedgeving in hun ongevallen, of ook omtrent zaken, welke zij op het hart dragen. En het Avondmaal kan in deze voor Gods volk in het bijzonder tot sterkte zijn. Wij zullen de beloften hier nu niet noemen, want wij hebben bij de behandeling van 'Het Genadeverbond' in den brede van de velerlei en gepaste beloften gesproken.

Tenslotte spreekt de onderwijzer nu nog van het doel van de instelling of van de werking der sacramenten omtrent deze beloften Gods. Hij spreekt er eerst van waartoe zij dienen? Namelijk, om de beloften des Evangelies des te beter te verstaan te geven en te verzegelen. Door de woorden des te beter te verstaan te geven moeten wij niet verstaan, alsof de sacramenten buiten Gods Woord of beter dan Gods Woord zouden onderwijzen. Maar het wil dit zeggen, dat zij met en naast het Woord, tot beter verstaan of tegen de blindheid en het ongeloof in, aan de uitwendige zinnen de zaken vertonen, welke de ziel heeft ondervonden en waarvan innerlijke bevindingen en bevattingen zijn in het gemoed. Veel blindheid in en misvattingen van de dingen, die des Geestes Gods zijn, zijn in de gelovige overgebleven. En daarom komen deze uitwendige, zichtbare tekenen te hulp en wijzen de eenvoudige, Goddelijke zin van het Evangelie aan. Zij geven de gepastheid en welverordeneerdheid van het genadeverbond en de eenvoudige, doch evenwel bovennatuurlijke handeling der ziel omtrent de aangeboden genaden te beter te verstaan. En daarom kunnen zij aan de ene zijde de waarachtigheid en getrouwheid van God en Zijn beloften verzegelen, en aan de andere zijde de gemeenschap der ziel aan Christus en aan al Zijn beloften en goederen. Want de beloften liggen algemeen voor de gelovigen. Dan is het: "Die in de Zoon gelooft, Die heeft het eeuwige leven." Maar de sacramenten eigen in het bijzonder die en die belofte aan elke gelovige op zichzelf toe, en dus dienen zij krachtig ter verzegeling. En wel dan als zij de getrouwe God aanmerken, Die niet liegen of veranderen kan en Die Zijn Woord en beloften geeft. Ja, nog verder, dat God deze Zijn beloften door eedzwering bevestigt. De sacramenten geven dit aller zekerst te verstaan, dat God boven dit alles nog zichtbare en tastbare tekenen ten onderpand geeft. Zoals een koning zijn zegel aan uitwendige voorrechten hangt om zijn onderdanen van zijn getrouwheid te vergewissen. En zoals een eigenaar een gezegeld bewijs van eigendom ontvangt bij de overdracht of bij het ontvangen van het zegel, waardoor hij in zijn hart de verzekering ontvangt van zijn eigendomsrecht.

En de sacramenten hebben deze uitwerking door de werking van de Heilige Geest in de harten van de rechte gebruikers van de bondszegelen. En wel zoals de onderwijzer zegt: opdat Hij ons dit doe door het gebruik derzelve. Zij geven dus de beloften van het Evangelie te beter te verstaan en zij verzegelen deze ook door het gebruik. En dit geschiedt wanneer deze bondszegelen onvervalst, naar de zuivere instelling van Christus, worden bediend door gezonden voorgangers in de dienst des Woords. Want dit wordt samengevoegd: "Gaaf dan henen, onderwijst alle volkeren, dezelve dopende." En Johannes de Doper zegt dat hij gezonden was om te dopen. En Paulus spreekt daarvan tot de vervalsers, als dezen bijeenkwamen om het Avondmaal te houden op hun eigenwillige manier, dat zulks niet was het eten van het Avondmaal des Heeren. Dit vervalsen is het merkteken van de valse kerk. Daarom zegt onze Nederlandse Geloofsbelijdenis dat het de valse kerk is, die de sacramenten niet bedient zoals Christus in Zijn woord verordend heeft.

Ook geven de sacramenten de beloften van het Evangelie te beter te verstaan en verzegelen deze als zij door ware gelovigen worden gebruikt. Dit bedoelt de onderwijzer duidelijk als hij zegt: opdat Hij ons door het gebruik derzelve, enz. Ons, met nadruk, in wier hart de Heilige Geest het geloof werkt. Dit is in overeenstemming met Romeinen: "Want de besnijdenis is wel nut, indien gij de wet doet; maar indien gij een overtreder der wet zijt, zo is uw besnijdenis voorhuid geworden." En ook: "En zij werden door hem gedoopt in de Jordaan, belijdende hun zonden." Filippus zeide tot de kamerling: "Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd. En hij antwoordende, zeide: Ik geloof dat Jezus Christus de Zoon van God is." En: "Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet of de drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en het bloed des Heeren. En nu zijn ál de sacramenten van het Verbond der genade van één natuur, en dientengevolge mag geen ongelovige, geen onbekeerde dezelve gebruiken. Want aan wie God in Zijn Woord niets belooft, aan zulken verzegelen de sacramenten ook niets. Een zegel wordt niet gehangen aan een lege brief. Onze Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt nadrukkelijk (art. 35): "Voorts, hoewel de sacramenten met de betekende zaken tezamen gevoegd zijn, zo worden zij nochtans met deze twee zaken door allen niet ontvangen.

De goddeloze ontvangt wel het sacrament tot zijn verdoemenis, maar hij ontvangt niet de waarheid van het sacrament; gelijk als Judas en Simon de tovenaars beiden wel het sacrament ontvingen, maar niet Christus", enz. O vrienden, hoe naar is toch het woord voor dezulken: "Met hun schapen en met hun runderen zullen zij dan gaan om de Heere te zoeken, maar niet vinden; Hij heeft Zich van hen onttrokken." Dit beter te verstaan geven en verzegelen geschiedt ook wanneer de bondszegelen worden gebruikt op een sacramentele wijze. Dit wil zeggen, dat naar Gods instelling, op grond waarvan zij gelovig worden gebruikt, het uitwendig of zichtbaar teken wordt verenigd met de geestelijke, onzichtbare genade. En dus wordt verzegeld dat God GóD is, dat Zijn woorden en beloften onveranderlijk zijn, en dat zij zó waarachtig de betekende en verzegelde genade hebben ontvangen, als zij de uitwendige tekenen gebruiken. Hierdoor komt het dat het teken vaak de naam van de betekende zaak draagt, dit vloeit dus voort uit deze nauwe sacramentele vereniging, zoals in Titus en ook op andere plaatsen.

Nu moeten wij nog bezien waarin de sacramenten met het Woord overeenkomen, en waarin zij van dit Woord verschillen (vraag 67).

(1) Eerst zien wij dan waarin zij met Gods Woord overeenkomen. De sacramenten zowel als het Woord zijn tot hun doel even krachteloos zonder de werking van de Heilige Geest. Dit zien wij in Simon de tovenaars. Hij geloofde ook zelf en hij werd gedoopt, en hij, bleef gedurig bij Filippus en hij ontzette zich als hij de tekenen én grote krachten zag, die er geschiedden. En wat was de, uitwerking? Er staat, dat hij een gans bittere gal was en een samenknoping van ongerechtigheid. Daarom zegt Petrus: "Waarvan het tegenbeeld, de Doop, ons nu ook behoudt, niet die een aflegging is der vuiligheid des lichaams, maar die een vraag is van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus". En van de besnijdenis wordt gezegddat zij op zichzelf niet nut is. Paulus zegt: "Ik heb gepland, Apollos heeft nat gemaakt; maar God heeft de wasdom gegeven. Zo is dan noch hij, die plant, iets, noch hij, die nat maakt."

(2) De sacramenten en het Woord hebben beide ook als enig doel het aanwijzen van de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als de enige grond van zaligheid. Zij zijn dus, zoals de onderwijzer zegt, beide daarheen gericht en verordend, dat zij het geloof daarop wijzen. Het blijkt ons uit Gods Woord duidelijk dat alle sacramenten, vanaf de val, op Christus wijzen, als de enige Oorzaak van de vergeving van zonden en als de enige grond der zaligheid, in overeenstemming met het Woord.

- Dit zien wij in de besnijdenis. Paulus leert ons in Romeinen, dat Abraham het teken der besnijdenis ontvangen heeft tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuid was toegerekend, enz. En: "In welke gij ook besneden zijt met de besnijdenis, die zonder handen geschiedt", enz.

- En ook in het Pascha: "Ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus." ,

- Dit zien wij ook in de extra-ordinaire sacramenten.

- Voorts zien wij het in de Heilige Doop: "Of weet gij niet, dat zovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood" enz.

- En tenslotte zien wij het ook in het Heilig Avondmaal: "Zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt."

En bezien wij nu ten tweede waarin de sacramenten met het Woord verschillen.

De onderwijzer zegt namelijk, dat de Heilige Geest ons leert door het Evangelie en ons verzekert door de sacramenten.

1. Het Woord des Evangelies is in de hand des Heiligen Geestes het gewone middel om tot de zaligheid te brengen, om het geloof te doen uitspruiten en om de ziel over te brengen in Christus. Maar de sacramenten zijn in de hand des Heiligen Geestes niet de gewone middelen om tot de zaligheid te brengen. Bij de sacramenten wordt er van uitgegaan, dat de bijzondere genade er is. En dan dienen zij tot verzegeling en tot versterking van het geloof.

2. Zij verschillen ook daarin, dat het Woord alleen nuttig is voor degenen, die een onderscheidend begrip en verstandelijke vermogens hebben. Maar sommige sacramenten waren of zijn naar hun wijze van instelling ook nuttig voor kinderen, zoals de Besnijdenis en de Doop.

3. Ook daarin is verschil, dat het Woord tot zaligheid volstrekt nodig is, zodat een mens zonder dat Woord verloren gaat; maar ook zonder de sacramenten kan iemand zalig worden. Nadrukkelijk is hier het zeggen van Augustinus en Bernardus, dat niet het ontberen, maar het verachten van het sacrament verdoemt. Het Woord kan krachtig zijn zonder het sacrament, maar de sacramenten kunnen niet zijn, noch kracht hebben zonder het Woord. Zie, zo verschillen zij en zo komen zij overeen. Met nadruk wijzen wij er hier op, dat Augustinus een sacrament een zichtbaar Woord noemde, en dit om de overeenkomst met het Woord en ook het onderscheid van het Woord tegelijk aan te wijzen.

Verder vraagt de onderwijzer: Hoeveel sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingezet? (Vraag 68). Hier moeten wij bezien welke sacramenten er oudtijds zijn ingesteld geweest. Toen waren er de gewone sacramenten, namelijk de besnijdenis en het Pascha.

(1) De besnijdenis is door God ingesteld toen Hij het verbond met Abraham had opgericht: "Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is, u besneden worde. En gij zult het vlees uwer voorhuid besnijden; en dat zal tot een teken zijn van het verbond tussen Mij en tussen u. Een zoontje dan van acht dagen zal u besneden worden" enz. Dit vergeleken met Handelingen: "En Hij gaf hem het verbond der besnijdenis." Abraham is hieraan gehoorzaam geweest, zoals blijkt uit Genesis. Daarom lezen wij in Romeinen, dat Abraham het teken der besnijdenis ontvangen heeft tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs.

(2) Het Pascha of het paaslam is ingesteld in Exodus 12. Daar beveelt de Heere bij het uitleiden van Israël uit Egypte het Paaslam te slachten en te eten, en zulks voor die en volgende tijden. Toen waren er ook buitengewone sacramenten, welke God maar voor een korte tijd gebruikt heeft tot onderrichting en versterking van Zijn volk.

- Ten eerste was daar toen de behoudenis van Noach met zijn achten in de ark, ten tijde van de zondvloed: "Die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte, in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd; waarin weinige (dat is acht) zielen behouden werden door het water. Waarvan het tegenbeeld, de Doop, ons nu ook behoudt."

- Ten tweede was er toen de wolven het gaan door de Rode Zee, hetwelk nog nader zal blijken.

- Ten derde was er ook het manna, het water uit de rotssteen: "En ik wil niet, broeders, dat gij onwetende zijt, dat onze vaders allen onder de wolk waren en allen door de zee doorgedaan zijn; en allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee; en allen dezelfde geestelijke spijs gegeten hebben; en allen dezelfde geestelijke drank gedronken hebben; want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; en de steenrots was Christus." En dat Christus de betekende zaak van het manna was.

En wij moeten ook bezien hoeveel sacramenten Christus in het Nieuwe Testament heeft ingesteld.

Namelijk alleen deze twee: de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal.

1. Christus heeft de Heilige Doop ingesteld: "Gaaf dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, lerende hun onderhouden al wat Ik u geboden heb." Zoals ook de doop van Johannes door God was ingesteld, waar hij zegt dat God hem had gezonden om te dopen.

2. En het Heilig Avondmaal. De instelling daarvan vinden wij duidelijk aangehaald door Paulus: "Want ik heb van den Heere ontvangen, hetgeen ik u ook overgegeven heb, dat de Heere Jezus in de nacht, in welke Hij verraden werd, het brood nam. En als Hij gedankt had" enz.

De instelling van het pausdom vervalt dus, dat bij deze twee sacramenten nog vijf andere voegt.

- Eerst het vormsel of de confirmatie, welke de papisten opmaken uit de oplegging der handen, welke in de eerste kerk een teken is geweest van de wonderbare schenking van de Heilige Geest. Doch het was geen sacrament. Zij maken er echter een sacrament van, hetwelk zij bedienen aan gedoopten als dezen enig verstandelijk begrip beginnen te krijgen, tot versterking en vorming. En zij doen dit op deze wijze. Een zogenaamde bisschop of priester tekent met zogenaamde heilige zalf en olie een kruis aan het voorhoofd, onder het spreken van de woorden: Ik teken u met het teken des kruises, en ik vorm u met de zalf der zaligheid, inde Naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. En dan geven zij hierbij een kinnebakslag, om te leren dat zij moeten lijden en verdragen, enz.

- Ten tweede de oorbiecht en boetedoening, dat is dat men in het heimelijke aan een zogenaamde priester belijdenis doet van zijn zonden, welke men na zijn doop heeft bedreven, en waarvoor men van hem vergeving ontvangt, onder voorwaarde dat aan enige opgelegde boete of boetedoening wordt voldaan.

- Ten derde het laatste oliesel. Dit is nooit een eigenlijk sacrament geweest, en de betekende zaak, namelijk een gezondmaking van het lichaam door een wonder, is al spoedig in de kerk opgehouden. Dit is in de roomse kerk een zalven of bestrijken met zalfolie over de ogen, oren, neusgaten, mond en handen van een stervende, onder zekere gebeden, welke zalving naar hun mening behulpzaam is om wel te sterven. Ook zou het de vergeving der zonden voleindigen.

- Ten vierde is er de ordening van de dienaren. Dat wil zeggen dat iemand in enige zogenaamde geestelijke ordening of bediening wordt geïnstalleerd door zekere ceremoniën, in het bijzonder door het scheren van de kruin van het hoofd, de oplegging der handen en door heilige zalving.

- En tenslotte het huwelijk, hetwelk zij opmaken uit Efeze, alwaar zij menen dat Paulus het huwelijk een verborgenheid noemt, terwijl Paulus met het woord verborgenheid slechts wijst op de geestelijke vereniging van Christus met Zijn kerk. Indien het huwelijk een sacrament zou zijn, omdat het een verborgenheid wordt genoemd, dan zou Gods wil ook een sacrament zijn.

En zo ook de roeping der heidenen. En ook de Godzaligheid. En omdat de latijnse overzetter het Griekse woord mysterion, verborgenheid, vertaald hebben met het Latijnse woord sacramentum, houden de roomsen zich aan dit woord en erkennen het natuurlijk huwelijk als een sacrament, dat genade geeft aan degenen die trouwen om in die staat christelijk te leven en om hun kinderen voor God op te brengen. Ten aanzien van deze vijf verzonnen sacramenten zeggen wij slechts dat sommige, zoals het vormsel en het oliesel, geen instelling hebben, dat de biecht geen teken heeft, en dat de ordening van het priesterschap en het huwelijk niet aan alle gelovigen gemeen is. En behalve dit, ontkennen wij op grond van Gods Woord, dat een sacrament alleen door instelling tot een sacrament gemaakt wordt, ook al is het dat men daarbij enig bevel, teken en betekende zaak vindt. Dan zou men het huwelijk - indien het in het Oude Testament niet had plaats gehad - nog in die richting kunnen wenden. Maar hetgeen een sacrament tot een sacrament en een voorbeeld tot een voorbeeld maakt, is dat het van God is ingesteld tot dat doel, dat het de kerk tot een sacrament en voorbeeld moet dienen. En dan vinden wij voor niet één van de genoemde vijf enige grond in de Bijbel. En dus moeten zij, die ook maar enigszins de nederigheid zoeken en eerbied hebben voor God en Zijn Woord, dit alles als iets eigenwilligs verwerpen.

Dan moeten wij nog zien in welke opzichten de genoemde sacramenten van het Oude en van het Nieuwe Testament overeenkomen en waarin zij verschillen.

- Zij komen hierin overeen, dat zij beide door God zijn ingesteld, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament, zoals wij bewezen hebben.
- Ook daarin, dat zij alle zien op Christus en op Zijn dood, en de gelovige gebruikers wijzen zij daarop.
- Ook daarin, dat zij alle tekenen en zegelen zijn van het verbond der genade; zij werken de genade niet, maar verzegelen deze alleen.
- En ook daarin, dat te allen tijde alleen de ware gelovigen er het rechte vruchtgebruik van konden en kunnen genieten. De sacramenten van het Oude en van het Nieuwe Testament verschillen in de uitwendige tekenen, welke nu geheel anders zijn dan die onder de oude dag. Deze verandering strekt ook ten bewijs dat het Oude Testament ophield.
- Zij waren onder het Oude Testament meerder in getal en ook zwaarder en moeilijker te bedienen. Nu onder het Nieuwe Testament zijn zij minder in getal en lichter te bedienen.
- Het verschil is ook, dat de sacramenten onder het Oude Testament het voldoende lijden en sterven van Christus verzegelden als zekerlijk zullende geschieden. En nu in de dag van het Nieuwe Testament als geschied zijnde.
- En tenslotte verschillen zij in het bijzonder ook in de omstandigheden, namelijk van tijd, plaats en personen, wanneer en tot hoe lang, waar en aan wie zij alleen moeten worden bediend. En ook nog daarin, dat het oudtijds zegelen waren van het verbond der genade, dat toen op een meer wettische wijze is bediend geworden.

Toepassing

Vrienden, mochten wij uit deze verhandelde stof in het algemeen dit zien en leren, welke een oneindig gelukkige ziel het is, waarin de Heilige Geest door middel van de verkondiging van het heilig Evangelie het geloof der werking Gods heeft gewerkt. O vrienden, het zijn er niet velen, aan wie het gegeven wordt hun natuurlijk, gewaand geloof, dat eigen spinsel los te laten. Dat zij het uit hun handen laten breken en er wat anders, dat zij tevoren niet kenden, voor in de plaats krijgen. Och vrienden, aan wie het ooit ontnomen is, dat is niet uw schuld, want gij hield het net zo vast als anderen, die er nog mee zitten en het niet los willen laten. Gij waart tevoren ook een dwalend schaap, maar gij zijt bekeerd tot de overste Herder en Opziener van uw ziel, en Die heeft het u ontnomen.

1. Ja, kinderen van God, mocht gij uit het verhandelde ook dit leren, welke een wonder het is, dat God Zijn sacramenten gaf. Gods Woord en beloften waren toch genoeg om uw ziel te vergewissen van de getrouwheid van een onveranderlijk God en dus om uw geloof te sterken. Ja, daar was ten overvloede de eed van God, Die gezworen heeft bij Zijn heiligheid: "Zo Ik aan David zou liegen". Hij heeft aan de erfgenamen van de beloftenissen te overvloediger de onveranderlijkheid van Zijn raad willen bewijzen. Moest dit niet genoeg zijn tegen alle bestrijdingen en ongeloof, hetwelk opkomt tegen het werk Gods? Daarom zeg ik: Welk een wonder, dat de hoge God evenwel en boven dit alles zo laag komt neder te buigen, dat Hij dat geloof wil sterken door zichtbare en tastbare tekenen en zegelen. O vrienden, mocht dit lage nederdalen van de hoge God voor uw zielen hoog en wonderbaar worden, dat de Heere Zich schikt naar de gang van het werk, en dat God Zijn volk als het ware in hun ongeloof tegemoet en te hulp wil komen.

En waarlijk, zo is het toch gesteld met een gelovige. In het hart van menigeen leven dezelfde zaken, welke Thomas onder woorden brengt als de discipelen zeggen dat zij Jezus hebben gezien: "Indien ik in Zijn handen niet zie het teken der nagelen, en mijn vinger niet steek in het teken der nagelen, en steek mijn hand niet in Zijn zijde, ik zal geenszins geloven." Daar komt God nu en zegt: Ziet, hier is nu tegenover uw ongelof iets zichtbaars en iets tastbaars. O, wat moet dit toch wel klein voor God maken, dat de Heere zulk een werk maakt van de nietige mens, van Zijn ongelovig volk, dat het zo verderft. Ja, dat Hij zulk een werk maakt van onverstandigen en dragen van hart om te geloven.

2. Ja, kinderen van God, mocht gij weten wat het zeggen wil schaamrood voor God te worden daarover, dat God zes getuigen stelt, terwijl Hij in Zijn Woord heeft gezegd, dat door twee of drie getuigen alle waarheid zal worden bevestigd. Maar God stelt zes getuigen, die allen deze eeuwige waarheid getuigen en bevestigen aan des doods waardigen, die niets te eisen hebben, namelijk dat in Christus, als de Zoon van God, alleen het leven is. En dat die in Hem is, niet verloren kan, noch zal gaan. En dat aan de zijde Gods de beloften onveranderlijk zijn, voortvloeiende uit het onveranderlijk zoutverbond, waarvan de onveranderlijke God in Zijn onveranderlijke namen en eigenschappen de grond is. Dit zien wij duidelijk in 1 Johannes. Daar worden eerst de drie hemelse Getuigen genoemd, Welke één zijn, en dan de drie getuigen op de aarde, de Geest, het water en het bloed. De Heilige Geest verzegelt de beloften Gods in het hart door Zijn werkingen te paren aan het Woord. En het water en het bloed, de twee sacramenten van het Nieuwe Testament, verzegelen in de hand des Geestes in de weg der uitwendige zintuigen. En deze drie zijn tot één. Namelijk om één en dezelfde zaak en waarheid te getuigen, te bevestigen en te verzegelen. Zulk een werk maakt God om het geloof van Zijn volk te versterken.

3. Maar vrienden, wij hebben nu een andere zaak in het bijzonder op het oog, om deze wat uit te breiden, en welke waarheid deze Catechismusstof oplevert. Namelijk dat er in de kerk zwak- en sterkgelovigen zijn, en waaraan men deze kan kennen. Wij zullen hier nu niet zo zeer nagaan wat wel een waarachtig geloof is en wat een mens al kan hebben en doen zonder dat. En ook niet hoe een gelovige aan zulk een geloof komt. Dit hebben wij al meermalen gedaan en het dunkt ons ook dat dit meer behoort tot de zevende zondagsafdeling. Dat er zwak- en sterkgelovigen in de kerk zijn, bewijst ons Gods heilig Woord. Dat Woord leert ons:

- dat er kinderen, jongelingen, mannen en vaders in Christus zijn.
- dat er eikenbomen der gerechtigheid en cederen zijn.
- zulken, die groeien als wilgen aan de waterbeken. En dat er gekrookte rieten zijn, tedere spruitjes en plantjes.
- Dat er zogenden en lammetjes zijn.
- En daaruit volgt dat er zijn die boven de anderen uitmunten, zoals een man uitmunt boven een kind, en een stevige boom boven een klein plantje. Zo zijn er dus gelovigen die uitmunten boven anderen.
- En ook leert Gods Woord ons dat het grote en sterk geloof niet een weldaad is, welke alleen maar aan de dag van het Nieuwe Testament verbonden is. Integendeel, het blijkt dat er ook oudtijds grote en sterke gelovigen zijn geweest.
- Gods Woord leert ons ook, dat dezulken, die van hun jeugd af aan geheiligd worden, gewoonlijk grote mannen in de kerk worden. Dit zien wij in Mozes, David, Josia, Jeremia, Johannes de Doper.
- Ja, het is de diepte van de wijsheid Gods, om zulken, die de meest goddeloze tegenstanders en vijanden van God en Zijn zaak en Zijn volk zijn geweest, soms te maken tot de nuttigste instrumenten in Zijn kerk. Ziet dit in de goddeloze Manasse, en in Paulus, die in zijn onwetendheid de gemeente Gods met moord en dreiging had vervolgd en tegengestaan. Ook leert ons Gods Woord dat er gronden zijn, waarop iemand voor een sterkgelovige, dan wel een zwakgelovige is te houden. En dat het juist niet allen zijn, die zulks schijnen te zijn.

1. Want men moet - althans in Gods gewone weg - de eerstbeginnende christenen in hun eerste tijd niet voor sterkgelovigen houden. Als zij in de dagen van hun geestelijke ondertrouw met Jezus en in hun eerste liefde zijn, als veel onbedachtzaamheden en driften zich vermengen met het goede, en als de zonden en verzoekingingen als onderliggen. En wanneer dezulken nog geen vijanden, noch ook de wintertijd gekend hebben. Zulken kunnen en durven dan wel veel doen, maar daarna mag mende staat van zulken niet oordelen, als zou deze gewichtiger en sterker zijn dan van andere gelovigen.

2. Ook moet men zulke christenen niet voor sterkgelovigen houden, die voor een tijd en tot enig werk sterke genaden kunnen krijgen, en evenwel wat betreft hun staat kleingelovigen blijven. Dus gelijk een kind, dat door de hand van een ander het één of andere mannelijke werk kan verrichten en ook kan voortzetten, en evenwel maar een kind blijft, dat niet anders dan kinderwerk kan doen als het die ongewone hulp mist. Ziet dit in Petrus. Jezus wilde op zijn belijdenis Zijngemeente bouwen, en een weinig daarna raadde hij aan Jezus Zijn lijden af, zo dat Jezus moest zeggen: "Ga achter Mij, satanas".

Eerst wilde hij met Jezus de dood ingaan, en kort daarna verloochende hij Jezus voor een geringe dienstmaagd.

3. Ook moet men die voor geen zwakgelovigen houden altijd weer naar de algemene regel - die in het duister verkeren ten aanzien van hun staat, en die met sterke verdorvenheden te kampen hebben en die daar steeds over klagen. En ook niet die aan zware aanvallen van de duivel zijn onderworpen, waar zware en krachtige verdorvenheden in woelen. Want dat is geen bewijs van zwakgelovigen te zijn. Ziet dit in Paulus. En ook duisterheden en bestrijdingen zijn daarvan geen bewijs. Welk een groot man was Heman. Deze was doodbrakende van zijn jeugd af, hij droeg Gods vervaarnissen en hij was twijfelmoedig. En Asaf zegt: "Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar" enz. En Jozua de hogepriester. Deze stond in vuile klederen voor het aangezicht des Heeren, met de satan aan Zijn rechterhand.

4. En ook zulken niet, die voor een tijd in ergerlijke zonden vallen. Dit staat ons aangetekend om ons in vreze te doen wandelen, en om ons te tonen dat de zaden van alle boosheid zijn ook in Gods beste volk. Het doet ons zien dat zij alleen door het geloof staan, om toch niet hoog gevoelende te zijn. Ziet dit in David, Salomo, Petrus, enz. Het is hier gelijk een sterk man, die schielijk kan vallen. Maar nadat hij is opgericht geworden en zijn gewone kracht weer heeft, is hij wederom een man en geen kind.

5. Ook zulken moet men voor geen zwakgelovigen houden, die weinig of geen zegen op hun dienst of werk hebben tot toebrengring van mensen. Dat is wel zeer aangenaam en verkwikkend, en ook wel tot sterkte, maar het is niet altijd een tijd om te oogsten. Het blijkt dan een groter werk te zijn, dat iemand voor de Heere verricht, wanneer hij even ijverig en ernstig ook wil dienen tot een reuk des doods ten dode. En wel bijzonder als hij meer gebruikt wordt tot opleiding, tot sterkte en tot onderscheidende verlichting van Gods volk, dat in die weg bekwamer wordt om op 's Heeren tijd het Koninkrijk Gods met kracht voort te zetten. Zien wij dan nu wie sterkgelovigen zijn, waaraan zij zijn te kennen en waarin zij met de zwakgelovigen overeen komen.

1. Sterkgelovigen zijn dezulken, die van klein groot worden. Dit is Gods gewone weg, dat een gelovige groot wordt, zoals een kind een man wordt. Zij hebben hun kindsheid, hun angsten, hun bekommelingen en vrezen, hun vallen, opstaan en strijden. O vrienden, hoe menigeen is over de eerste en onderste trede van het christendom heengestapt en zit nu in de hoogte, en die toch de rechte deur niet kent, waardoor men ingaat.

2. Sterkgelovigen zijn langs trappen in de wegen des Heeren en in de Goddelijke waarheden geoefend. Namelijk in het genieten van de kracht daarvan, zodat zij, naar het licht dat zij ontvangen, meer in hun gemoed worden veranderd.

En wie zij zijn en hoe sterk hun geloof is, komt het meest openbaar in zware tijden van verdrukkingen en tegenheden in het algemeen of over hun huis, achting, naam, kinderen en goederen. Of als er een zwaar werk te doen is, zoals een man zijn kracht eerst recht toont als hij dat doen mag. Dit zien wij in Abraham, toen hij op de proef werd gesteld. Toen toonde hij een man te zijn, maar anders kan men zich in deze deerlijk vergissen.

3. Sterkgelovigen zijn veel gestorven aan eigen gerechtigheid en kracht. Zij rusten niet op doen en plichten of op gevoelige werkzaamheden. Zij worden hoe ouder hoe armer en ellendiger in zichzelf, en zij zijn er maar verbaasd over dat God hen nog bewaart, daar zij zulk een ellendig hart gewaar worden. En daarom zijn zulken meer gezet op heiligende dan op vertroostende genade. En door heiligheid verstaan zij dan de verbreking van zichzelf, van hun wil en alle eigenliefde enz. Want dat alles zien zij overal in en daardoor worden zij zo moede van zichzelf.

4. Zulken houden zich dicht bij Jezus en vertrouwen zelfs in de dood. Hoe donker het in Gods wegen, zowel lichamelijk als geestelijk, ook voor hen wordt, zij worden er aan gewend dat Hij hun zaken redt, en dat Hij, als het heel duister wordt, dan uit de duisternis het licht voortbrengt. Dus geven zij het in Zijn hand. En het gebeurt ook wel eens, dat hoe donkerder het wordt, hoe gemoediger zij zijn in de Heere. Wat Jobs vrienden ook zeiden en ook zijn vrouw, hij hield toch aan zijn oprechtheid vast. Zulken leven dicht bij hun onwaardigheid en dat is hun sterkte, zoals ouderen wat meer ervaren zijn en gewend aan het donker, terwijl kinderen dan meer bevreesd en verschrikt zijn.

5. Sterkgelovigen doen ook het werk van sterken, dus mannenwerk. Kinderen praten meer dan zij doen. Maar sterkgelovigen zijn geen voorpraters, maar voorgangers. Dit zien wij daarin, dat zij in tijden van dwalingen staande blijven, terwijl kinderen zich laten omvoeren door allerlei wind van leer. Wij zien het ook daarin, dat zij ook staande blijven tegen het verderf, dat er is in de wereld door de velerlei aardse verlokkingen en verzoeking. Zulken laten zich niet zo licht door het schijnschoon der wereld aftrekken, want zij hebben meer geestelijke weerstand. Ook zijn zij niet zo zeer bekommerd wegens tijdelijk gebrek, want de heilige redenering is bij hen, dat het leven meer is dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding. En tot hun sterkte aanschouwen zij de leliën van het veld, die niet arbeiden en evenwel heerlijk worden bekleed.

Ja, zij kunnen het mindere zowel als het meerder aan de Heere toevertrouwen, terwijl Jezus zegt dat het juist de kinderen en kleingelovigen zijn, die bezorgd zijn over wat zij zullen eten of drinken, en waarmede zij zich zullen kleden.

6. Het blijkt ook daaruit, dat zij voorzichtiger en vreedzamer zijn dan kinderen, want de bedachtzaamheid der heiligen behoort tot de voorzichtigheid der rechtvaardigen. De bedachtzaamheid houdt over hen de wacht en zij zijn niet te snel met hun mond. Ook straalt de vreedzaamheid er meer in door, terwijl kinderen dikwijls elkander stoten en maar weinig inschikkelijkheid kennen.

7. Het blijkt ook daarin, dat zij onder de kastijdingen en roeden zich verstandiger gedragen dan kinderen. Zij weten de reden en oorzaak, waarom de Heere met hen twist. En weten zij deze niet, dan zoeken zij daarnaar en worden zij er recht onder gesteld en onderwerpen zich. Ja, zij hebben er wel eens een welgevallen in. Zij hebben het oog op het nut en de uitwerking daarvan ten opzichte van de zonde, en daarom klagen zij meer over de zonden dan over de roeden, zoals uit vele heiligen blijkt, als David, Hiskia, enz.

8. En tenslotte hebben zulke sterkgelovigen de zwakken en kleinen ook hartelijk lief. Het is geen sterkgelovige, die de kleine veracht of met de schouder verdringt. Het zou te bezien zijn of hij wel in het huis hoorde. Want in één huis hebben grote kinderen de kleine zusjes en broertjes hartelijk lief. Daarom, die groot willen zijn, maar niet verenigd zijn met de kleinen onder Gods volk, die zijn te licht. Deze sterkgelovigen komen ook met de zwakken overeen.

1. En wel hierin, dat zij één geloof hebben. Hetzij dan groot of klein, alleen het

Voorwerp des geloofs behoudt. Daarom hebben zij één zin van al de genadewerken, namelijk de zin van Christus. Zij hebben enerlei hart en enerlei weg om God te vrezen. Zij hebben van sommige gestalten enerlei kennis. En dit betreft het met smart en liefdestranen bedroefd zijn naar God over de zonden, het komen tot Christus als Priester met de zonden, en het aannemen en onbepaald kiezen van Hem, enz.

2. En ook hierin komen zij overeen, dat een man en een kind beiden de gewone invloed even nodig hebben om te bestaan. Zij zijn dus beiden even afhankelijk. Zonder deze gewone invloed kan een man met zijn grote hebbelijkheden evenmin iets uitrichten als een kind met zijn kleine hebbelijkheid. Dus is door een gewone invloed de man een man, en het kind een kind. En daarenboven kan buitengewone invloed veroorzaken dat een kind voor een tijd mannenwerk doet, en de buitengewone onttrekkingen Gods maken een man als een kind.

3. En ten laatste, als een sterke man gevallen is of ziek, dan is hij even zwak, krachteloos en onbekwaam als een kind, dat ook in die staat is. Hieruit kan men zien dat een sterke zich niet moet beroemen in zijn sterkheid, aangezien hij met niet één hebbelijkheid iets kan uitvoeren zonder de Heere. Zoals in het natuurlijke wel eens een kind met bijzondere gaven geboren wordt, zo brengt de ene christen in zijn eerste overgang iets mede boven een andere. Hetzij een ingewortelde nederigheid, of dat men immer krachtig zijn onwaardigheid ziet bij al wat men geniet, ja zelfs bij het minste kruimpje brood. Of ook dat men het niet bij de zonden en zonder het gebruik maken van Jezus tot verzoening en kracht daartegen kan stellen. Deze zaken noem ik hebbelijke genaden, welke anderen wel eens ontvangen in het gestaltelijke leven, maar zij zijn hun in de hebbelijkheid niet zo eigen. En met dit alles kan een christen, als God zijn gewone invloed inhoudt, of als hij gevallen ligt en ziek is, evenmin wat doen als een ziek kind wat doen kan.

Dan nog een woord ter waarschuwing en besturing.

Onbekeerde mens, zie toch toe en wacht u dat gij uzelf niet houdt voor een zwakgelovige, en dat gij niet meent op zulk een losse en bedriegelijke veronderstelling recht te hebben tot de bondszegelen. Mocht gij het toch geloven, dat gij een hart hebt, dat genegen is om aan bedrog en aan deze leugen vast te houden, en om u te pleisteren met deze loze kalk, dat gij u onder de zwakken rekent. O, hoe menigeen zal het zichzelf al hebben opgedrongen, dat hij of zij een zwakgelovige is, om maar weer gerust te worden. Genadeloze mens, ik moet u zeggen dat de zwakgelovigen in de hemel zullen komen, maar gij niet, zolang gij u zoekt te pleisteren met deze en andere dingen, met het doen van plichten, met verstandelijke bevattingen en beschouwingen. U kent Jezus niet, en ook geen werkzaamheden omtrent Hem. U kent uw bedrieglijk hart niet. U weet niet wat het is met dat arglistig hart veel te doen te hebben en het dagelijks aan de voeten van Jezus neer te leggen, smekende om licht en dat Jezus Zelf de hand aan dat hart zal leggen. Dat is het dagelijkse werk en voorrecht van de zwakgelovigen. En toch houdt gij er aan vast dat gij een zwakgelovige zijt. Nu, het is u gezegd en gij zijt gewaarschuwd.

Indien gij er weer overheen loopt of het weer verwerpt, dewijl gij de leugen liefhebt het zal op aan komen. Wij lezen met nadruk in Spreuken, dat een man, die dikwijls bestraft zijnde, zijn nek verhardt, schielijk zal worden verbroken, dat er geen genezing meer aan zij.

Ziet hier ook wie men niet voor gelovigen en dus ook niet voor sterkgelovigen houden moet.

1. Geen ouden van jaren, die uitwendig deftig, godsdienstig, verstandig, eerlijk en oprecht in hun bedrijf zijn geweest, die lange tijd in- en uitgingen in de gemeente, maar die nooit recht zijn verenigd geworden met Jezus en met Zijn zaak en volk. Dat zijn geen oude broeders en zusters. O vrienden, een onbekeerde oude zondaar, zelfs honderd jaren oud zijnde, zal vervloekt worden.

2. Ook geen sterke geesten, zoals men die wel noemt, die de droefheid over de zonden afkeuren, en ook het werk van de vernieuwing en de wedergeboorte van de zondaar. Die alle tegenheden in de wereld zeer gemakkelijk met redeneren kunnen oplossen en die voor de oordelen van God zelfs geen slaafse vrees meer hebben. Ja, die deze maar aan de natuur toeschrijven en ze dus voor Gods oordelen niet meer erkennen. Dat zijn sterke dienstknechten van de duivel, welke al flink gehard zijn, maar die toch nog heel wat meer gehard zullen moeten worden om eeuwig in de hel te kunnen verblijven.

3. Geen sterkgelovigen zijn ook alle verstandigen in de letter der waarheid, en de bijzonder begaafde lieden, hoe hoog hun beschouwingen en algemene verlichtingen ook mogen gaan. Ja, al gaat dit gepaard met een grote ijver als bij Jehu, en met een drift voor de waarheid, dat zij hun lichaam zouden overgeven om verbrand te worden. Een sterkgelovige, ja een gelovige te zijn is heel iets anders. Dat gaat over de bijzondere betrekking, welke God op de ziel, en welke die ziel door Christus op God heeft. Al die andere dingen kunnen er zijn zonder bevindelijke kennis en zonder de vrijmakende kracht der waarheid aan de ziel te ondervinden.

4. Ook dat zijn geen sterkgelovigen, die tevoren overtuigingen en nare ontwakingen hebben gehad, maar die daaraan nu zijn ontworsteld en later op hun plichten of andere gronden zijn neergezakt, en daar nu veel geruster op zijn dan ooit tevoren. Onder dezulken zijn er ook, die aan de ontdekkende prediking zó gewend en onder de predikatiën zó hard geworden zijn, dat zij zijn als de smidshond, die ligt te slapen temidden van de vonken. Zij zullen eerder branden dan wakker worden. Vrienden, welk een gevaarlijke staat is dit. Het is zo waar, dat het laatste van zulk één erger geworden is dan zijn eerste. Kinderen van God, die door genade nog enige kracht des geloofs geniet, ziet toch hoe nodig het is dat u bij het nederig gevoelen van uzelf moet worden bewaard. Hoogmoed komt vóór de val en vóór de verbreking. Maar nederigheid gaat vóór de eer. Och, dat dit uw sterkte blijve, want waar ligt Gods volk anders al niet voor bloot. Waakt en bidt, dat gij niet in verzoeking komt. Hebt toch veel liefde voor en medelijden met de zwakken en kleinen in de genade. Jezus zegt dat Hij Zijn hand tot de kleinen zal wenden. Houdt uw hand er dan ook aan door hen bij de hand te vatten, hen te leiden en te bestieren, en hen op te richten als zij vallen. Zo gaat het in een huisgezin ook: als de kleinen vallen, worden zij door de groten weer opgericht. Zoekt gij dus mede het zwakke te sterken en het kranke te helen. En volk van God, u die uzelf zo ver verwijderd ziet van enige kracht des geloofs. Ja vrienden, dat zullen de meesten wel zijn, die uit hun kracht zijn uitgevallen en die nu in de strijd krachteloos liggen. Die met geen zaken van het gemeen of van anderen, of ook wel met hun bijzondere eigen zaken meer werkzaam kunnen zijn voor de Heere.

Moge het volgende nog dienen tot uw besturing en opwekking.

- Geloof toch dat uw oprichting in de hand van de Heere Jezus is: "De Heere richt de neergebogenen op", en dat Hij het aan u zowel wil geven als aan anderen.
- Geloof ook dat de Heere Zijn eigen tijd heeft. Vrienden, als de Heere weer in genade in ons land en in onze stad zal komen wonen, en de bekering van mensen een gevolg van deze genadige inwoning zal zijn, dan zullen de vijanden worden verstrooid en Gods volk zal tevens worden opgericht. Ziet dit in Jesaja: "De dag der wraak was in Mijn hart, en het jaar Mijner verlossen was gekomen."
- Geloof ook dat de oorzaken van uw neervallen en van uw onbruikbaarheid bij uzelf liggen. O, daar zal wel wat te vinden zijn. Het verlaten van de eerste liefde, het toegeven in de zonden, de wereld, het zoeken van zichzelf en eigenliefde, en het zo kunnen uithouden in die staat, enz.
- Daarom, laat de raad van Jezus u behagen: "Zijt wakende en versterkt het overige, dat sterven zou." Staat toch naar een evangelische volkomenheid omtrent uw zonden, banden en verrichtingen. Naar aanleiding hiervan neemt Jezus Zijn drangreden. Hij zegt: "Want Ik heb uw werken niet vol gevonden voor God." Hij zal op Zijn eigen tijd tot de onbedachtzamen van hart zeggen: "Weest sterk", en Hij zal de slappe handen sterken -en de struikelende knieën vast stellen. Hoe de Heere daartoe Zijn bondszegelen gebruikt, zal in het vervolg blijken. Maar het is een eeuwige waarheid, dat de hinkende op de voet des geloofs in de hemel zal komen. "Hij zal haar, die hinkende was, vergaderen"

Amen.

ZONDAG 26
vraag 69-71

Vraag 69:

Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?

Antwoord:

Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des vleses tracht weg te nemen, gewassen ben.

Vraag 70:

Wat is dat, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn?

Antwoord:

Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om het bloed van Christus' wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn, opdat wij hoe langer hoe meer de zonden afsterven en in een Godzalig, onstraffelijk leven wandelen.

Vraag 71:

Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest wassen wij als wij met het doopwater gewassen worden?

Antwoord:

In de inzetting des Doops, welke alzo luidt: " Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes". En: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden". Deze belofte wordt ook herhaald waar de Schrift de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt.

HET SACRAMENT VAN DE HEILIGE DOOP

In de nadere uitbreiding van de onderwijzer over de leer der sacramenten hebben wij het eerste deel afgehandeld, waarin wij zagen de natuur en het getal der sacramenten in het algemeen (zondag 25, vraag 66-68). Nu gaan wij er met de onderwijzer toe over om ieder sacrament van het Nieuwe Testament in het bijzonder in den brede te bezien en te verdedigen (zondag 26 tot en met 30). Dit doet de onderwijzer op deze wijze, dat hij eerst de leer van de Heilige Doop in den brede verklaart en verdedigt, (zondag 26 en 27), en dan de leer van het Heilig Avondmaal (zondag 28-30). En wat betreft de leer van de Heilige Doop, deze verklaart de onderwijzer in zondag 26, en hij verdedigt deze tegen de tegenstanders in zondag 27.

Onze tegenwoordige stof is dan de verklaring van de leer des Heiligen Doops door de onderwijzer in zondag 26. Bezien wij daarbij twee hoofddelen:

- I. Wat wij te verstaan hebben door de Heilige Doop.
- II. Welke de natuur van het sacrament is.

Wat betreft het eerste hoofddeel, bezien wij:

- A. De betekenis van het woord Heilige Doop, en
- B. De afkomst en beschrijving er van.

A. Sprekende van de betekenis van het woord Heilige Doop, zien wij:

- dat het woord Doop in de Bijbel wel voorkomt en dan in oneigenlijke zin de leer der waarheid betekent, waartoe ook de leer van de Doop behoort. Jezus vroeg: "De doop van Johannes, vanwaar was die, uit de hemel, of uit de mensen?" Dit vergeleken met: "Deze (Apollos) was in de weg des Heeren onderwezen, wetende alleenlijk de doop van Johannes." Dit wordt wel genoemd de doop des lichts.
- In oneigenlijke zin wordt het woord doop ook wel gebruikt voor zwaar lijden of een overstelping van verdrukkingen, in het bijzonder om Christus' wil en Zijn waarheid: "Maar Jezus antwoordde en zeide:

Gijlieden weet niet wat gij begeert; kunt gij de drinkbeker drinken, die Ik drinken zal, en met de doop gedoopt worden, waarmede Ik gedoopt worde? Zij zeiden tot Hem: Wij kunnen. En Hij zeide tot hen: Mijn drinkbeker zult gij wel drinken, en met de doop, waarmede Ik gedoopt worde, zult gij gedoopt worden" enz. Dit is de doop des bloeds.

- Tenslotte wordt het woord doop in oneigenlijke zin ook gebruikt voor een overvloedige uitstorting van de gaven van de Heilige Geest: "Daarna zal het geschieden dat Ik Mijn Geest zal uitgieten over alle vlees" enz. Dit vergeleken met: "Want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden, niet lang na deze dagen." Dit is de Geestdoop, of de vuurdoop. De Griekse woorden baptisimos, baptizoo, betekenen inde Bijbel in eigenlijke zin indopen en dompelen in water, en omdat dit geschiedt in wassingen en reinigmakingen, wil het eigenlijk zeggen wassen, reinigen. Dit woord wordt terecht gebruikt voor de verschillende ceremoniële wassingen of dopingen oudtijds. En ook voor de waterdoop der christenen, het eerste sacrament van het Nieuwe Testament dat wel het meest in de Bijbel voorkomt en hier wordt bedoeld.

Zien wij nu ook nog dat de Doop in deze laatste betekenis terecht heilig wordt genoemd.

- Want de heilige God heeft deze ingesteld, ofwel het teken afgezonderd.
- Ook vanwege het heilig doel en oogmerk Gods, zowel tot verzegeling van heilige betekende dingen, als tot vordering in de heiligmaking.
- En ook omdat in de meest rechte zin van het woord geheiligden in het bloed van Christus de voorwerpen van de doop moeten zijn.

B. Wat betreft het tweede, de afkomst en beschrijving van deze Heilige Doop, bezien wij daarbij eerst de afkomst van dezelve. Vanouds is het dopen, wassen en reinigen al bekend geweest. Maar behalve de reinigingen en ceremoniële wassingen, baden en reinigmaking van het vlees was er onder de Joden ná de wederkering uit Babel boven dit alles ook nog een doop van Jodengenoten bekend, ook wel genoemd de proselietendoop, de doop der aankomelingen, die uit het heidendom overkwamen. Ziet hier met een enkel woord hoe het toeging wanneer een heiden een Jodengenoot werd. Nadat een heiden, die de wens te kennen gegeven had om over te gaan, was onderzocht naar de redenen en bedoelingen van zijn overgang, en nadat deze redenen recht en zuiver bevonden waren, werd hij toegelaten tot het onderwijs in de voornaamste gronden van de Joodse godsdienst, waarvan hij dan ter bestemder tijd belijdenis deed. Een manspersoon werd dan besneden, en van die smarten genezen zijnde, werd hij gedoopt. Dat wil zeggen, geheel in het water ingedompeld, ten overstaan van ten minste drie getuigen. Ook de vrouwen deden, na onderwezen te zijn, belijdenis en werden gedoopt. De gedoopten waren dan een zoon of dochter van het verbond. Deze doop der Jodengenoten achtten de Joden afkomstig te zijn uit de tijd van Jakob, toen Jakob naar Bethel optrok om voor de Heere, Die hem daar was verschenen, een altaar op te richten. Jakob zei toen tot zijn huisgezin: "Doet weg de vreemde goden, die in het midden van u zijn, en reinigt u en verandert uw klederen." En ook van Mozes, toen Israël op het punt stond om over te gaan in het nationale verbond der genade. De Heere zeide toen tot Mozes: "Ga tot het volk en heilig ze heden en morgen, en dat zij hun klederen wassen." Dit wassen wilde zeggen baden of dopen met water. En dat nu een heiden gedoopt moest worden, vond hierin zijn reden, dat hij niet tot het verbond der genade behoorde, en dus kon hij ook niet gerekend worden in de doop der vaders, waarin de kinderen der Israëlieten wel gerekend werden, die de doop dan ook niet nodig hadden. Zie uit dit alles dat de instelling van de waterdoop onder de christenen geen onbekende, en dus ook geen vreemde zaak is geweest. Hoe bijzonder straalt de wijsheid van de Heere Jezus hierin uit, dat Hij zulk een sacrament instelde, dat niet aan de tegenspraak der Joden onderworpen was en waarom zij dus van het christendom niet afkerig behoefden te worden. Want het lag in de harten der mensen dat de Messias, Welke zij verwachtten, dopende zou komen. Daarom vroegen de Joden aan Johannes de Doper: "Waarom doopt Gij, zo Gij de Christus niet zijt?"

Letten wij er nu nog op wat deze Heilige Doop is en waarom de onderwijzer hiervan in de eerste plaats spreekt.

De Heilige Doop kan dan als volgt omschreven worden te zijn: Het eerste bondszegel van het Nieuwe Testament, waarin door het wassen van mensen met water, in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, de inenting of inlijving in Christus wordt betekend en verzegeld, het mede deel hebben aan al de weldaden van het verbond der genade. En alzo verplicht en verbindt dit bondszegel de mensen ten hoogste om geheel en al des Heeren te zijn.

De reden, waarom de onderwijzer eerst van deze Heilige Doop spreekt, is deze:

- Dat de Doop gekomen is in de plaats van de besnijdenis, welke was ingesteld vóór het Pascha en ook eerst werd ondergaan.

Alzo is de Doop ook vóór het Heilig Avondmaal ingesteld en wordt ook eerst ondergaan of bediend.

- En ook om deze reden, dat de Heilige Doop de inlijving in Christus en in Zijn kerk verzegelt, de vernieuwing, de wedergeboorte, waardoor iemand een nieuw schepsel wordt. En dit alles moet toch voorafgaan, zal een mens ooit voeding en versterking om op te wassen nodig hebben. En van dit laatste is het Heilig Avondmaal het bondszegel.

II.

Als tweede hoofddeel willen wij nu bezien welke de natuur van dit sacrament is. Hierin staan wij stil bij: A. Wat tot het sacrament van de Heilige Doop behoort, en een christen ten opzichte van dit sacrament zich tot zijn sterkte moet gedragen en werkzaam zijn al de dagen zijns levens, onder alle omstandigheden en tot allerlei doeleinden.

A. Wat het eerste betreft, dit breidt de onderwijzer uit in deze 26^e zondagsafdeling.

Bezien wij dan wat de sacramentele vereisten zijn, welke dit sacrament van de Doop heeft. Dit wijst de onderwijzer ons bij de stukken aan in de vragen 69 en 70. Hij toont daarin aan een instelling van Christus van een uiterlijk teken, hetwelk water is, om daarmede mensen door indompelen of besprengen te wassen. De onderwijzer zegt dat Christus dit uitwendig waterbad heeft ingezet, ja zulk een waterbad, hetwelk de onzuiverheid des vleses pleegt weg te nemen. Over deze instelling zullen wij spreken bij de behandeling van vraag 71. Hier willen wij alleen opmerken, dat dit wassen met water alleen daarom niet een teken in dit sacrament kan worden genoemd omdat het een bijzondere geschiktheid heeft om dit te kunnen betekenen, maar omdat het Gods goedkeuring wegdraagt dat dit tot een teken zal zijn. De Heere heeft het bevolen en ingezet, dat deze eenvoudige handeling in de kerk een teken van heerlijke en onzienlijke dingen zou zijn. Zie daarom dat dit uiterlijke teken is en moet zijn rein water, dat voorhanden is, zonder enig onderscheid, als het maar bekwaam is om het lichaam te reinigen.

- Dit wordt ons duidelijk uit: "Zij werden door hem gedoopt in de Jordaan." En: "Ik doop u wel met water tot bekering" enz. En: "En Jezus van hem gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water."

- Daarom zegt Johannes de Doper: "Die mij gezonden heeft om te dopen met water." En: "Johannes doopte ook in Enon bij Salim, dewijl aldaar vele wateren waren."

- En zo doopten ook de apostelen: "En alzo zij over weg reisden, kwamen zij aan een zeker water; en de kamerling zeide: Ziedaar water, wat verhindert mij gedoopt te worden?" En: "En hij gebood de wagen stil te houden; en zij daalden beiden af in het water." Daarom wordt de Doop het bad des waters genoemd.

Hieruit volgt dat alle vonden van mensen hiermede in strijd zijn en dus vervallen. Dus ook de leer en de praktijk van het pausdom, waarbij vele dwaze bezweringen omtrent het doopwater gebruikelijk zijn. Ook vermengen zij dit wel met zout, olie, kaarsvet of speeksel. Ook staat het pausdom toe, wanneer men geen water bij de hand heeft, dat men dan doopt met melk, met vleesjus, met speeksel of zelfs met iets nog meer onrein. Door al deze dwaze plechtigheden verbasteren zij het teken, waarin toch moet zijn een aflegging van de vuiligheid des lichaams, hetwelk de Heere ook nam om een gepast zinnebeeld te zijn. Het teken van het pausdom is dus meer een teken dat zij in hun vuiligheid willen blijven, dan dat zij gewassen moeten worden. En hierdoor doen zij ook toe aan Gods gebod, waarover een eeuwig wee wordt uitgesproken.

Zien wij nu nog hoe dit teken moet worden bediend. Daarbij letten wij er op door wie en aan wie dit teken moet worden bediend.

1. De Doop moet worden bediend door wettig gezonden dienaren des Woords.

- Dit blijkt hieruit, dat de Heere Jezus het leren en dopen aan elkaar heeft verbonden en het zo aan Zijn discipelen beveelt: "Gaat henen, leert alle volken, dezelve dopende."

- En in de plaats der apostelen zijn de gewone herders en leraars gekomen: "En Dezelve heeftgegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars."

- En dit blijkt ook daaruit, dat het in de Naam en op het bevel van Christus moet worden gedaan. Dit nu kan niemand doen dan alleen hij, die een last heeft. Daarom worden de leraars ook uitdelers van de verborgenheden Gods genoemd. En ook omdat het bedienaren en ambtsdragers moeten zijn, waaraan de panden en zegelen worden toevertrouwd, zoals dat ook in een koninkrijk geschiedt. Hoe zalmen de panden en zegelen ongeschonden bewaren als zij in ieders handen zijn?

En hiertegen kan niet worden ingebracht dat Filippus de moorman heeft gedoopt, want Filippus was niet alleen diaken, maar ook evangelist. En ook niet dat Ananias Paulus heeft gedoopt, want deze had daartoe een uitdrukkelijk bevel en zending.

Ook kan hier niet tegengeworpen worden dat Zippora, nog wel in de tegenwoordigheid van Mozes, haar zoon heeft besneden en dat daardoor de toorn van God werd gestild. Gods toorn werd niet gestild omdat Zippora dit gedaan had, maar omdat het kind besneden was. Zoals ook de Egyptische vroedvrouwen werden gezegend omdat zij de Israëlitische kinderen in het leven hielden, doch niet om hun leugenen. Ja, dan zou hieruit moeten volgen, dat de vrouwen mogen dopen in tegenwoordigheid van de leraren, aangezien Mozes hier toch zelf tegenwoordig was. De voorname reden, waarom het pausdom toestaat dat gewone leken en zelfs vrouwen dopen wanneer er gevaar bestaat dat het kind zal sterven, is alleen deze, dat zij de zaligheid verbinden aan de uitwendige doop.

2. Deze Doop moet alleen aan ware gelovigen worden bediend. Die dus belijdenis van hun geloof hebben gedaan en in het verbond der genade zijn ingegaan. Dit blijkt wel hieruit, dat het een zegel van het verbond der genade is. Ook lezen wij met nadruk: "Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd." En: "Kan ook iemand het water weren, dat dezen niet gedoopt zouden worden, welke de Heilige Geest ontvangen hebben gelijk als ook wij?" Hieruit volgt welk een dwaasheid het is dat de papisten zelfs klokken enz. dopen.

Bezien wij nu nader de wijze, waarop deze Doop moet worden bediend.

Namelijk door indompeling in het water. Deze wijze van bediening wordt in de Griekse katholieke kerk nog onderhouden door indalen in het water. En dit is eertijds ook in warme landen meestal in gebruik geweest. Zo is ook Christus en zijn ook vele anderen door Johannes gedoopt. Zo is ook de kamerling door Filippus gedoopt. Op deze manier van dopen heeft Paulus gezien: "Wij zijn dan met Hem begraven door de Doop in de dood." Ook kan de Doop worden bediend door begieting of besprenging.

1. Dat het bedienen van de Doop door besprengen niet tegen de instelling er van is, blijkt ons hieruit, dat het woord dopen ook wel door besprengen of wassen wordt overgezet: "Hier is Elisa, de zoon van Safat, die water op Elia's handen goot." En: "En van de markt komende, eten zij niet, tenzij zij eerst gewassen (of gedoopt) zijn." Want de betekende zaak wordt ook door besprengen uitgedrukt: "Hij zal vele heidenen besprengen." ; "Ik zal rein water op u sprengen." ; "Gij zijt gekomen tot het bloed der besprenging." En: "De besprenging des bloeds van Christus." Daarnaast wezen ook de besprengingen van het Oude Testament: "Want indien het bloed der stieren en bokken, en de as der jonge koe, besprengende de onreine - of het sprengwater van de as der jonge koe, besprengende de onreine - hen heiligt tot de reinigheid des vleses; hoe veel te meer zal het bloed van Christus uw geweten reinigen."

2. Dat dit besprengen niet tegen de instelling van de Doop is, blijkt ook hieruit, dat wij zeer wel kunnen besluiten dat de apostelen dit teken door besprenging hebben bediend aan de drieduizend en vijfduizend op één dag. Zo ook als zij in de huizen doopten, als bij Cornelius, Lydia en de stokbewaarder. En ook als zij de zieken op hun bed doopten, of als zij in tijden van vervolging in het verborgene doopten, enz. Dit besprengen is vóór deze geschied óf in de Naam van Jezus eenmaal, of in de Naam van de Drie-enige God driemaal. En zulks om te betuigen de eenheid van het Goddelijke Wezen of de Drieheid van de Goddelijke Personen. En hierin is geen verschil voor een kerkstaat, waar de leer van de Drie-eenheid geen bestrijders heeft. Want anders zou Christus ook niet recht gedoopt zijn, aangezien Johannes in de Naam van Christus doopte, in Wie de Drie-enige God Zich vertoont. Maar het is wel zeer gepas en naar de duidelijke instelling dat de besprenging driemaal geschiedt met de uitdrukkelijke woorden: "Ik doop u in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes", zoals Jezus het beveelt in Matthéüs. En zulks ook omdat God niet anders is dan Drie-enig aan Wie de dopeling wordt opgedragen, en op welke elk Goddelijk Persoon een bijzonder opzicht heeft. En ook nog omdat op deze wijze de leer van de heilige Drie-eenheid en daar benevens het huishoudelijke werk van elke Persoon, in de kerk uitdrukkelijk en gedurig wordt beleden.

Ziende hoe dit teken moet worden bediend, willen wij ook nog letten op enige omstandigheden, namelijk hoe dikwijls, waar en wanneer deze Doop moet worden bediend.

(1) Hoe dikwijls dit geschieden moet, blijkt ons uit de betekende zaak. De inenting of inlijving in Christus, en de rechtvaardigmaking van de persoon omwille van de verdiensten van Christus, uit vrije genade, en de wedergeboorte - zoals ook de geboorte - geschieden alle maar eenmaal. Dus wanneer zulk één eens in waarheid tot Jezus is gekomen, die zal nooit meer worden uitgeworpen. Welnu, hieruit volgt dat de Heilige Doop, zijnde het sacrament van de wedergeboorte, maar eenmaal mag worden bediend, zoals ook de besnijdenis, welke van dezelfde natuur is als de Doop, maar eens geschiedde. En hieruit blijkt dat men wel wat achterdochtig mag zijn ten aanzien van de oorsprong van de dwaling der wederdopers. Want krijgt de ziel, welke daartoe is verordineerd, eens ware genade en wordt deze voor altoos in Christus overgeplant, en is zijn staat dan een volstandige staat, hoe kan men er dan aan denken om te herdopen? Of het moet aan het eerste haperen, enz.

(2) Waar of op welke plaats moet worden gedoopt, is door geen Goddelijk bevel bepaald. Sommigen hebben het willen bedienen op of boven de doden, maar dit smaakt naar bijgeloof. Maar wanneer de geruste staat van de kerk dit toelaat, dan is het dopen het meest gepast in de openbare samenkomsten der gelovigen. Want de dopeling wordt in het geestelijke lichaam ingelijfd, en in die samenkomsten worden dan veel getuigen daarvan gevonden. Ook worden daar Gods woord en beloften verkondigd, waarvan de Doop een bevestigend zegel is, en zonder het Woord heeft de Doop geen kracht. Ook heeft de dopeling dan het voorrecht, dat hij deelt in het algemene gebed van de gelovigen.

(3) Bezien wij nu nog wanneer of op welke tijd in het leven van de mens de Doop moet worden bediend. Sommigen, zoals onder anderen keizer Constantijn de Grote, hebben hun Doop uitgesteld tot aan het laatste ogenblik van hun leven. Dit vloeiende voort uit de verkeerde opvatting, dat dan door deze Doop al hun vorige zonden werden verzoend. Maar de Doop verzegelt aan een gelovige zelfs de vergeving van al zijn zonden ook in de toekomst ten aanzien van de verdoemende kracht er van. Anderen weer hebben de tijd van dopen gesteld op het Paas- of Pinksterfeest, en naar aanleiding daarvan dopen sommigen de volwassenen vóór het Avondmaal. Maar de juiste tijd om volwassenen te dopen is niet anders dan wanneer zij in Christus geloven en met Hem en al Zijn kinderen zijn verenigd. Dit houdt de inlijving in de kerk in, waarvan de Doop een zegel is. En de tijd om de kinderen der bondgenoten te dopen is de eerste geschikte gelegenheid. En uit bevreesdheid behoeft men in deze niet zeer te haasten, maar men mag in deze ook niet verzuimen. Zo toont de onderwijzer ook aan dat bij de instelling van dit uitwendig teken een belofte wordt gevonden, welke het doel inhoudt, waartoe dit teken is ingesteld. Deze belofte wijst op de vereniging van het uiterlijke teken met de onzienlijke genade, welke wordt betekend. Het teken is dus ingesteld om op een sacramentele wijze te verzegelen.

Wij zullen hier dus eens de inhoud van de belofte nagaan, of welke onzienlijke genade hier betekend wordt. Dit lezen wij in vraag 70, alwaar de onderwijzer zegt dat deze inhoud is vergeving der zonden van God uit genade te hebben. Dit is de genadige rechtvaardiging in de Goddelijke vierschaar, welke gaat over de persoon van een gelovige, welke staat in vereniging met Christus. Zodat al zijn erf- en dadelijke, verleden en tegenwoordige zonden hem worden vergeven, en wat betreft zijn zonden in het toekomstige, deze worden hem daar ook vergeven wat betreft de verdoemende daarvan. Er is dus "geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn."

Want wij moeten altijd onderscheid maken tussen de rechtvaardigmaking, welke in de Goddelijke vierschaar over de persoon gaat, en tussen de daaruit voortvloeiende vergeving der zonden, welke over de zondige daden gaat. Deze kunnen niet vergeven worden, tenzij dat zij zijn gedaan, en tenzij de ziel de vereiste gestalte van droefheid naar God over de zonden heeft ontvangen. Dus dat deze gestaltelijk een voorwerp is voor de belofte, wanneer hem gegeven en geleerd wordt met de zonden tot Jezus als Priester te komen en Hem aan te raken. Dan worden de zonden hem vergeven. Dit zien wij in David, welke bad: "Was mij wel van mijn ongerechtigheid en reinig mij van mijn zonden. Want ik ken mijn overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij. Tegen U, U alleen heb ik gezondigd." Hier ziet gij de betamelijke gestalten, waaraan de vergeving wordt vastgemaakt; en daarom bidt hij: "Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn." En: "Verberg Uw aangezicht van mijn zonden, en delg uit al mijn ongerechtigheden."

Verder toont de onderwijzer aan, dat de betekende, onzienlijke genade voorts hierin is gelegen: daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn. Dit daarna moeten wij goed opmerken; dus niet vóór de rechtvaardiging. En dan toont hij aan dat de bekering uit deze vernieuwing voortvloeit: opdat wij hoe langer hoe meer de zonden afsterven en in een Godzalig, onstraffelijk leven wandelen. Dit is de genadige wedergeboorte of de aanvankelijke heiligmaking, welke voortvloeit uit het verenigend geloof in Christus tot rechtvaardigmaking. De onderwijzer toont aan, dat deze heiligmaking of vanzelfsheid ten goede door de verworven Geest van Christus in de geloofsvereniging met Christus wordt gewerkt, zodat het dus niet anders kan, of, degene, die gerechtvaardigd is, die is ook geheiligd: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt gerechtvaardigd." En deze vernieuwing geldt voor beide delen van de heiligmaking, waarin de waarachtige bekering bestaat, namelijk de afsterving aan de zonden en het leven voor God. Hiervan zullen wij meer in den brede handelen bij de verklaring van zondag 33. En aldus vernieuwd zijnde, kan het niet anders zijn of zulk één staat door de Geest ook in de gemeenschap der heiligen, waarvan Christus het Hoofd is. Hij wordt in het Goddelijk huisgezin aangenomen, ja hij krijgt: "Een plaats in Gods huis en binnen Gods muren, en een naam, beter dan der zonen en der dochteren", onder de broederen, die binnen zijn. Dit alles houdt de heiligmaking tot lidmaten van Christus in, gelijk de onderwijzer zegt.

Zo hebben deze twee genadige weldaden van rechtvaardigmaking en heiligmaking hun grondslag, naar het woord van de onderwijzer, in het bloed van Christus, dat Hij uitgestort heeft in de offerande aan het kruis. Zie dit in: "Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonden." En: "Die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed." O, vrienden, de menslievende God heeft van eeuwigheid Zichzelf willen verheerlijken in het zaligen van de gevallen en van Hem diep vervallen mens. En omdat Hij zonder voldoening aan, en dientengevolge ook zonder krenking van Zijn gerechtigheid dit niet doen kon, heeft God de wereld zo liefgehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat Deze zou betalen wat Hij niet had geroofd. Opdat Deze in de plaats van de uitverkoren zondaren door lijden en gehoorzaamheid, door dragen en voldragen van de eeuwige en ondragelijke toorn van God, aan het einde daarvan er weer uit zou opkomen en het hoofd omhoog heffen. Alzo heeft de Heere Jezus Zichzelf door de eeuwige Geest aan God, Zijn Vader, onstraffelijk opgeofferd in de dood des kruises. En op grond nu van deze verdiensten heeft de Heere een verbond der genade opgericht, hetwelk in alles wel is geordineerd. Daarin komt alles van één kant, en al de eisen worden daarin door de volheid van de beloften vervangen. Uit dat verbond wordt aan een vanwege zijn zonden dood- en helwaardig, afkerig, vijandig en walgelijk zondaar het geloof geschonken, waardoor aan zulk één ook al gegeven wordt dit zalige verbond in te willigen, en dus wordt hij gebracht onder deze band des verbonds. En ook onder al de verbondsbeloften, welke in Christus alle ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid.

Wij zullen de gepaste beloften tegenover alle bijzonder noden en ongestalten van Gods volk hier nu niet noemen, daar wij dit hebben gedaan toen wij onlangs spraken over "De natuur van het Verbond der genade". Wij zullen hier nu alleen zulke beloften aanwijzen, welke betrekking hebben op de rechtvaardiging en heiligmaking van Gods volk. Dit is toch in het bijzonder de zaak, welke in de Heilige Doop wordt betekend en verzegeld.

- Jeremia: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de Heere, want Ik zal hun ongerechtigheden vergeven en hun zonden niet meer gedenken."

- En: "En Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, met dewelke zij tegen Mij gezondigd hebben; en Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, met dewelke zij tegen Mij gezondigd en met dewelke zij tegen Mij overtreden hebben. En het zal Mij zijn tot een vrolijke Naam, tot een roem en tot een sieraad", zegt God.

- En: "Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinigheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen. En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen en zal u een vleses hart geven. En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u; en Ik zal maken dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen, en Mijn rechten zult bewaren en doen." En: "Dan zult gij gedenken aan uw boze wegen en uw handelingen, die niet goed waren; en gij zult een walging van uzelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen."

- Ja, in dat verbond belooft de Vader aan een bondeling dat Hij zijn Vader zal zijn en dat hij in deze tedere betrekking zal staan: "Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige."

- In dat verbond betuigt God de Zoon dat Hij zijn Verlosser, zijn Uithelper, zijn Leidsman en Ontfermer zal zijn. O, "hun Ontfermer zal hen leiden".

- En God de Heilige Geest betuigt er in dat Hij hun Trooster zal zijn en blijven tot het einde toe, Die hun de kracht van de beloften zal doen smaken, en Die hen zal leren en leiden in het bidden, in het werken, enz.

- Op dit alles nu ziet de inhoud der beloften, welke Christus bij de instelling van het teken voegt, of de betekende, onzienlijke genade. Daarom zullen wij nu de belofte zelf nog eens bezien, zoals de Heere Jezus deze tot verzegeling voegt bij de instelling van het teken. Dit toont de onderwijzer ons aan in het tweede gedeelte van het antwoord op vraag 69, dat Christus bij de instelling van het teken heeft toegezegd, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel dat is, van al mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des vleses pleegt weg te nemen, gewassen ben. Deze belofte houdt een zeer nauwe sacramentele vereniging met het uitwendige teken in, of een samenvoeging door de werking van de Heilige Geest met de bovengenoemde onzienlijke genade. En zulks tot verzegeling en bevestiging van de getrouwheid en onveranderlijkheid van God in Zijn beloften, welke voortvloeien uit het verbond der genade. Evenzo van het aandeel der ziel aan het door Christus aan het kruis gestorte bloed en aan Zijn verworven Geest.

Het teken van de Heilige Doop is bijzonder hiertoe ingericht, om met en naast het Woord aan de uitwendige zinnen die dingen te vertonen, waarvan een gelovige ziel innerlijke bevindingen heeft in het gemoed, en dit tot beter verstaan, of tegen de blindheid en het ongelooft. Want er is nog veel blindheid, er zijn nog veel misvattingen en vasthouden aan eigen werken in de gelovige overgebleven tegenover de dingen, die des Geestes Gods zijn, in het bijzonder ten aanzien van de weg van evangelische rechtvaardigheid en heiligheid.

Hierin komt nu dit teken van de Doop grotelijks te hulp. Het doet door middel van de uiterlijke zinnen aan het gemoed van de gelovige de eenvoudige Goddelijke zin van het Evangelie, van de gepastheid en welgeordineerdheid van het verbond der genade en van de eenvoudige, hoewel bovennatuurlijke handeling der ziel ten aanzien van de aangeboden genaden, door de werking van de Heilige Geest duidelijk verstaan. En wel op de volgende wijze.

1. Dat het water in de Doop het bloed en de Geest van Christus betekent, welke hier beide onder het zinnebeeld van water voorkomen: "Te dien dage zal er een fontein geopend worden." ; "Ik zal rein water op u sprengen." En: "Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten." De reden, waarom het bloed en de Geest van Christus bij water worden vergeleken, vloeit voortuit de wonderbare gepastheid en overeenkomst ten aanzien van de uitwerking. Water doodt en verstikt, ook wordt de oude mens door de kracht van Christus' bloed en Geest hoe langer hoe meer gedood. Water dient om de dorst te lessen. Dit doen het bloed en de Geest van Christus ook aan hen, die waarlijk dorsten: "Zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten." En ook: "Ik zal de dorstigen geven uit de fontein van het water des levens om niet." Water dient tot verkwikking en verkoeling in grote hitte en vermoeidheid. Zo zijn de bloedige verdiensten en de Geest van Christus als koud water op een vermoeide ziel: "Hij voert mij zachtkens aan zeer stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel." En: "Zij zullen niet hongeren, noch dorsten, en de hitte en de zon zal hen niet steken; want hun Ontfermer zal ze leiden, en Hij zal ze aan de springaders der wateren zachtjes leiden." Water dient ook ter vruchtbaarmaking. Zo is het bloed en de Geest van Jezus het beginsel van alle geestelijk leven en van de groei en wasdom daarin: "Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest." En: "Ik zal stromen gieten op het droge. En zij zullen uitspruiten tussen het gras, als de wilgen aan de waterbeken." Water dient ook ter reiniging. Dit doet ook het bloed van Christus: "Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde." Ook de Geest van Christus: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods."

Zie nu nog hoe gepast deze sacramentele samenvoeging door de Heilige Geest is. Gij komt in de kerk en gij ziet daar water. U zou zeggen: wat doet dat daar? O, dit leert mij dat mijn ziel vuil is. Wat moet water daar doen als alles schoon is? Ja, het leert mij bij wijze van vertoning aan mijn lichamenlijk oog, dat er een weg is, dat er een fontein geopend is. Ik vraag alweer: Waarom zou daar anders water zijn? Dit te zien in het rechte licht doet ons met David uitroepen: "Was mij wel, o God, van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonde. Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn."

2. De bediening van dit water door de dienaren van Christus aan de gelovige dopeling betekent het lijden, de dood, de begraafing en de opstanding van Christus. Dit alles was voorspeld. Hij zou op de weg uit de beek drinken, daarom zou Hij het hoofd omhoog heffen. Ook betekent het de gemeenschap van de gelovige dopeling aan de vernedering en de verhoging van Christus, hetwelk wij nog bij de stukken zien zullen.

3. De bediening van de Doop door de dienaar aan de dopeling wijst ons heen naar het werk van Jezus aan degenen, die Hem van de Vader zijn gegeven en welke tot Hem komen. Dat Hij hen waarlijk van hun zonden wast en reinigt, zó zeker als zij met uitwendig water gewassen worden.

4. Het besprengen, of het indalen in en het blijven onder water, betekent het deelgenootschap aan het lijden en de dood van Christus tot rechtvaardigmaking, tot doding en begraafing van de zonde. Ook is het tot bevestiging, waar Christus is verhoogd in een weg van lijden, dat ook Zijn kerk, als gemeenschap aan Hem hebbende, door vele verdrukkingen zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Hierop doelt Paulus: "Of weet gij niet, dat zo velen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven, door de doop in de dood", enz.

5. Het opkomen uit het water of het ophouden met besprengen betekent de nauwe vereniging van de gelovige dopeling met de verheerlijkte Christus, als Overwinnaar over al hetgeen Hem hier neerdrukte vanwege de zonden Zijns volks. En dat zij eveneens boven het bereik van zonden, verzoeken en vijanden zullen raken, en dus eens met Hem zullen triomferen: "Opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding.

6. Ook het aanroepen van de Naam van de Drie-enige God bij de bediening van de waterdoop heeft betekenis.

- Het betekent enerzijds dat de Drie-enige getrouwe en onveranderlijke Verbondsgod, Vader, Zoon en Heilige Geest, op Wiens bevel en in Wiens Naam deze Doop wordt bediend, al wat Hij in de kracht van Zijn Namen en deugden is, onveranderlijk zal zijn en blijven ten opzichte van de gelovige dopeling.
- En anderzijds, zoals in alle verbonden twee delen of partijen zijn, dat ook de dopeling zich hierdoor opnieuw aan de Drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, opdraagt en verbindt. Zulks kan alleen door het bloed des verbonds, waaruit zijn getrouwheid moet voortkomen. Ja, de dopeling verbindt zich om voor God alleen te leven, de wereld te verzoeken, zijn oude natuur te doden en in een nieuw Godzalig leven te wandelen. En zulks alles door de dood van Christus, door geloof en door de Geest aan de ziel en aan de zonde toegepast. Dat dus de dopeling het zal toeleggen op de reiniging van alle besmettingen des vleses en des geestes, en op het voleindigen van de heiligmaking in de vreze Gods". In de eerste christenkerk was het de gewoonte dat de bisschop of leraar bij de Doop aan de volwassen dopelingen vroeg: Verzoekt gij de duivel en al zijn werken, en al zijn wezen en al zijn dienst? Hierop antwoordde de dopeling dan: Ja, ik verzoek hem. Daarna vroeg de leraar: Verzoekt gij de wereld en al haar begeerlijkheid? Waarop de dopeling weer antwoordde: Ja, ik verzoek haar. En zo waren er nog al vragen meer.

Zien wij nu nog hoe deze belofte, welke zulk een nauwe sacramentele vereniging van de tekenen met de betekende zaak inhoudt, kan dienen tot verzegeling.

(1) Alzo dat dit sacrament die en die beloften aan elke gelovige dopeling in het bijzonder toeëigent, waar zij er anders alle in het algemeen liggen, kan dit krachtig dienen ter verzegeling.

(2) Ook wanneer de gelovige dopeling er op let, dat de getrouwe God, Die niet liegen kan, Zijn Woord en beloften geeft. Ja, nog meer, dat God door eedzwering deze Zijn beloften heeft bevestigd.

(3) En tenslotte, dat boven dit alles God zo laag wil afdalen, dat Hij een zichtbaar en tastbaar teken geeft ter verzegeling en tot onderpand van Zijn getrouwheid en van het aandeel der ziel aan dat grote goed. Zoals een koning aan een proclamatie, waarin de privilegiën worden uitgesproken, zijn zegel hangt ter verzekering van zijn getrouwheid in deze. En zoals een eigenaar, welke een gezegeld bewijs van eigendom ontvangt, door dit ter hand stellen of door dit ontvangen van het zegel iets gevoelt in zijn hart tot verzekering van zijn eigendom daaraan. En dit terwijl een ander, die, hoewel geen eigenaar zijnde, evenwel het stuk ter hand neemt, er niets aan heeft en maar een rover is van hetgeen hem niet toekomt.

Maar letten wij er nu nog op, sprekende van wat tot het sacrament van de Heilige Doop behoort, wat de grond en het fundament is waar dit alles op rust.

1. Wat de grond is, waarop wij terecht mogen besluiten dat deze Heilige Doop en deze eenvoudige handeling daarin een sacrament en zegel in de kerk is. Wat dit alles alleen tot een sacrament maakt toont de onderwijzer in vraag 71 aan. Namelijk de instelling van Christus tot zulk een doel om een sacrament en zegel in de kerk te zijn. De Heilige Doop is dus een sacrament op grond van de instelling van Christus. Dit bewijst de onderwijzer uit Matthéüs.

(1) Wij zien hier dus dat de Doop een Goddelijke instelling is. Gelijk Johannes werd gezonden om te dopen, waarom hij de Doper genoemd werd: "Ik kende Hem niet, maar opdat Hij aan Israël zou geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen, dependende met het water." En: "Die mij gezonden heeft om te dopen met water." Jezus noemt de doop van Johannes dan ook de raad Gods, welke de Farizeeën en wetgeleerden tegen zichzelf verworpen hadden, door hem niet gedoopt zijnde. Jezus hield ook tegen de Joden staande, dat de doop van Johannes uit de hemel was. Deze doop was om de Joden toe te bereiden tot de aanneming van Christus.

(2) Dat de Doop een Goddelijke instelling is, blijkt ook daaruit, dat Jezus de Doop bediend heeft door Zijn discipelen, of ook wel Zelf: "Na deze kwam Jezus, en Zijn discipelen, in het land van Judéa en onthield Zich aldaar met hen en doopte." En: "Als dan de Heere verstond, dat de Farizeeën gehoord hadden dat Jezus meer discipelen maakte dan Johannes (hoewel Jezus Zelf niet doopte, maar Zijn discipelen)."

(3) Maar nog meer en in volle kracht en uitgebreidheid blijkt het dat de Doop een Goddelijke instelling is als Jezus na Zijn opstanding en vóór Zijn hemelvaart het sacrament van de Doop heeft ingesteld om dit te bedienen onder alle volkeren zonder onderscheid. Dit zien wij in: "Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dependende" enz. Dat de socinianen zeggen, dat hier niet van water wordt gewag gemaakt, is zonder enige grond, want de Doop met water was toen reeds lang in gebruik. Tussen de Doop van Johannes en die van Christus waren enige verschillen, maar er was ook overeenkomst.

Er was geen wezenlijk verschil, zoals de socinianen, Mennisten en papisten beweren, dan alleen in enige omstandigheden. Johannes doopte als de voorloper van Jezus. En hij verzegelde daarmee de vergeving der zonden door Christus, Die gekomen was en bezig was het rantsoen voor Zijn volk te betalen. Maar de Doop van Christus verzegelt de volbrachte voldoening van Christus. Dit is in wezen één, aangezien toch voor de Heere alles één tegenwoordig heden is.

- Maar de Doop van Johannes was met minder licht en niet met zulk een rijke mate des Geestes vergezeld als de Doop van Christus, daar toch vóór de dood en de begravenis van Christus de besnijdenis nog niet was afgeschaft. Jezus zou met de Heilige Geest dopen.

- En de Doop van Johannes was ook alleen beperkt tot het Joodse land. Maar de Doop van Christus strekt zich uit tot alle heidenen en volkeren zonder onderscheid, zie Matth. 28:19. "Gaaf dan henen, onderwijst alle volkeren." En: "Gaaf henen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden."

Maar er was ook overeenkomst tussen beide.

- Beide hadden één Auteur of Insteller, en ook enerlei teken en betekende zaak.

- Ook hadden zij beide één doel, namelijk de verzegeling van de vergeving der zonden.

- Ook moet men ze hierin één zien, dat zij beiden behoorden tot de nieuwe huishouding Gods. Dit blijkt ons uit Matthéüs, waar geschreven staat dat al de profeten en de wet tot Johannes toe geprofeteerd hebben. Daarom heeft Jezus Zich door Johannes laten dopen, om alle gerechtigheid te vervullen en door die Doop in de gemeenschap van de nieuwe huishouding te worden opgenomen, zoals Hij Zich tevoren had doen opnemen in de gemeenschap der gelovigen van de oude huishouding door de besnijdenis. Hiertegen kan niet worden ingebracht dat de Doop van Johannes met water geschiedde, en de Doop van Christus met de Heilige Geest. Want dit is nu nog zo. De leraars van het Nieuwe Testament kunnen ook niet meer dan met water dopen.

Bezien wij dan nu nog de reden, waarom Christus dit eenvoudige teken van het water en deze op zichzelf eenvoudige handeling bij de bediening heeft ingesteld tot een sacrament voor de dag van het Nieuwe Testament.

- De Heere heeft hierdoor allereerst willen te kennen geven dat de bloedige besnijdenis was afgeschaft, dus dat Hij door Zijn bloedstorting een einde aan alle ceremoniële bloedstortingen heeft willen maken.

- Dan is er ook een bijzondere gepastheid in dit teken ter afbeelding van de betekende genade, en ook van de ruimere bedeling van dezelve.

- Ook zou dit teken niet vreemd zijn aan het einde van de Mozaïsche godsdienst, daar toch het dopen reeds in gebruik was om heidenen tot Jodengenoten te maken.

- En tenslotte omdat het reeds lag in het hart van degenen, die de Messias verwachtten, dat als Hij kwam, Hij dopende zou komen.

Beschouwen wij ook nog de grond, waarop de Heilige Doop een sacrament is. Dit is niet alleen de reeds genoemde instelling er van, maar wel voornamelijk dat de Doop met zulk een doel, namelijk om in de kerk te dienen tot verzegeling, is ingesteld. Dit is de grond voor het gelovig gebruiken voor de sacramentele verzegeling. Dit woord der belofte bij de instelling haalt de onderwijzer uit Markus: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden."

- Deze belofte doet ons zien, dat het doel van Christus in de instelling van de Heilige Doop niet is geweest dat dit alleen maar een teken van onderscheid zou zijn tussen een Jood en een christen, zoals de socinianen beweren. Dezen loochenen de heilige Drie-eenheid en de voldoening van Christus, en daarom loochenen zij ook alle sacramentele verzegelingen en noemde Doop maar een gewone belijdenis en slechts een livrei van het Christendom. Het is natuurlijk wel waar, dat de gelovigen door de inlijving in Christus van de ongelovigen worden onderscheiden.

- Het doel van Christus was ook niet dat de Doop slechts een instelling zou zijn voor de eerste tijden der apostelen, opdat Joden en heidenen tot het christendom zouden overgaan. Dit kan niet zo zijn, want Jezus heeft bij de instelling beloofd: "Ziet, Ik ben met ulieden - ook tot dat werk van leren en dopen - al de dagen, tot de voleinding der wereld." En Jezus voegt geloof en doop bij elkaar: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn" enz. En: "Eén Heere, één geloof, één doop." En hieruit volgt dat zoals de betekende zaak altijd ten hoogste noodzakelijk is, ook het zegel altijd noodzakelijk is.

Tenslotte, de besnijdenis heeft geduurd tot het einde van de Oud-testamentische bedeling. Dus moet ook de doop duren tot het einde van de Nieuw-Testamentische bedeling.

(1) Het doel van Christus is geweest om de gelovige dopeling te verzegelen van zijn overgang in het verbond der genade en van zijn aandeel aan de lijdelijke en de dadelijke gehoorzaamheid van Christus:

"Abraham heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel van de rechtvaardigheid des geloofs." En was dit het geval met de besnijdenis, de gelovigen van het Nieuwe Testament hebben geen minder voorrecht: "In Welke gij ook besneden zijt met een besnijdenis, die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het lichaam der zonden en des vleses, door de besnijdenis van Christus; zijnde met Hem begraven in de Doop."

(2) Het doel van Christus was ook de dopeling van zijn wedergeboorte te verzegelen.

(3) Ook om te verzegelen dat al wat God aan Zijn zijde is, Hij dat eeuwig en onveranderlijk voor de dopeling zal blijven. Dit zien wij in het doopsformulier, wat Vader, Zoon en Heilige Geest daar beloven.

(4) Ook om voor de dopeling de getrouwheid Gods te verzegelen, dat Hij hem bij deze verbintenis zal bewaren. Dus zoals het doopsformulier dit leert, dat God 'hem zal zetten tegen het rijk des satans, om de wereld te verlaten, zijn oude natuur te doden, en om hem in een nieuw en Godzalig leven te doen wandelen.

(5) En tenslotte was het ook het doel van Christus om de dopeling te verzegelen van zijn inenting in Christus en de vereniging met al Zijn kinderen. Het sacrament verzegelt dus de inlijving in de kerk en de scheiding van de wereld, waar men het van nature mee eens is. En hieruit vloeit de gemeenschap der heiligen voort, de hartelijke liefde tot het volk van God: "Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt." Dat de Heilige Doop tot een zegel in de kerk is ingesteld, bevestigt de onderwijzer ons tenslotte nog met andere spreekwijzen uit de Heilige Schrift, als hij zegt: Deze belofte wordt ook herhaald, waar de Schrift de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt. De Doop wordt het bad der wedergeboorte genoemd. En de afwassing der zonden. Doch hierover zal verder worden gehandeld in de verklaring van zondag 27.

B. Bezien wij nu nog het tweede hoofddeel, hoe een christen ten opzichte van dit sacrament zich tot zijn sterkte moet gedragen en werkzaam zijn al de dagen zijns levens, onder alle omstandigheden en tot allerlei doeleinden.

Letten wij ten eerste op de tijd, wanneer een gelovige deze noodzakelijke en zeer verzuimde plicht, om met zijn Doop te werken, heeft te oefenen.

1. In algemene zin genomen, is deze tijd zijn leven lang, zo lang het vuil der zonde hem aankleeft, zo lang heeft hij reiniging en vernieuwing nodig. En dat zal zijn tot aan zijn dood toe. Ja zelfs in de ure des doods, als hij naar het graf gaat, zal het voor een oprechte tot zijn sterke en bevestiging nodig en dierbaar zijn dat hij aan zijn Doop denkt. Dat God het aldus heeft beschikt, dat hij bij zijn komst in de wereld aan God is opgedragen, en dat de Heere in al zijn levensdagen Zijn getrouwheid in Zijn verbond, dat Hij in de doop aan hem heeft verzegeld, heeft betoond, en dat de Heere het nu voor hem voleinden zal. Dit zal hij dan aan de Heere overgeven en zichzelf aan Hem toevertrouwen, gelovende dat door de dood van Christus de prikkel uit zijn dood is weggenomen, en dat hij zekerlijk een zalige onsterfelijkheid en opstanding ten leven heeft te wachten, als hij dan van de zonden geheel ontslagen zal worden. En het zal voor hem groot en wonderbaar zijn, dat God dit reeds aan zijn ziel heeft verzegeld door de Doop toen hij in de wereld kwam, zodat hij in Christus' dood door de doop begraven zijnde, nu ook spoedig met Christus staat opgewekt te worden tot heerlijkheid des Vaders, om eeuwig met Hem te zijn en te leven.

2. Een bijzondere tijd om met de Doop werkzaam te zijn is ook tijdens de godsdienstoefening, wanneer een gelovige dit sacrament aan anderen ziet bedienen. Vrienden, is het zo, gelijk het doopsformulier naar de Bijbel zegt, dat de Doop een heilige ordening Gods is, tot Zijn eer, tot onze troost en tot stichting van de gemeente? Moeten, als deze bediend wordt, anderen daarbij God verheerlijken en er door getroost en gesticht worden? Wat is het verval dan in deze groot en algemeen. Paulus wijst er met nadruk op, dat het dan een tijd is om tot zichzelf in te keren en aan zijn eigen doopte denken, als hij zegt: "In Welke gij ook besneden zijt" enz. En om het dan daarvoor te houden, dat men wel de zonden dood is, maar Gode levende in Christus Jezus.

3. En ook in het bijzonder in tijden van verzoeking, van verdrukking en tegenheden, om dan aan zijn Doop te denken. Om dan door de hulp des Geestes zijn gemeenschap aan het lijden, de dood en de opstanding van Christus op te maken. Jezus vroeg eens aan Zijn discipelen: "Kunt gij met de doop gedoopt worden, waarmede Ik gedoopt word? En zij zeiden: Wij kunnen." Ja, het zou ook hun lot zijn, want een discipel is niet meer dan zijn Meester. Jezus zegt: "Zij hebben het Mij gedaan en de profeten vervolgd, die vóór Mij geweest zijn, en zij zullen u ook vervolgen." Om dan onder tegenheden naar ziel of lichaam te denken aan de onzondige Christus onder al Zijn lijden, en langs die weg in Zijn kracht te waken tegen murmuringen, twistingen en tegenkantingen tegen Gods weg.

4. Om door dagelijks zijn kruis op te nemen bekwaam te worden om iets van de overblijfselen van het lijden van Jezus te vervullen. Dan kan het opkomen van Christus uit al Zijn lijden zeer tot sterkte zijn, en hieruit volgen dat het met hem ook niet eeuwig zal duren. Want Jezus is het te boven gekomen, en met Hem is de gelovige ook in Zijn opstanding verenigd: "Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding." Met nadruk zegt de apostel Petrus hiervan: "Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende."

Letten wij nu nog op hetgeen tot deze rechte oefening behoort.

1. Hiertoe behoort gezicht en gevoel van het grote verzuim van deze nodige en nuttige plicht. Vrienden, wie onzer zal hier zijn hand in zijn boezem steken en deze niet geheel melaats bevinden? Men zal dan staan naar waarachtige vernedering des harten vanwege zijn indrukloosheid onder de bediening des Doops. En uit liefde tot God naar innige droefheid en smart over deze zonde van verachting, en ook naar recht gevoel van zijn onmacht, dat men het in het vervolg niet beter zal maken en dat het niet bij een man is, dat hij ook hier zijn gangen richt. Dit recht te zien en te gevoelen, zou eerst recht werkzaam maken.

2. Tot deze rechte oefening behoort ook, dat men door de leiding van de Heilige Geest met de zonden, en met name met deze zonden, zal komen tot dat reine water, tot Christus als Priester, zoals Hij de Fontein is, ook tegen deze zonde geopend en de enige weg van verzoening. O vrienden, de weg van verzoening moet gevonden worden, anders blijft er om deze zonde scheiding tussen God en de ziel, en anders blijft het hart verrot en dan is er ook geen verandering, noch kracht tegen deze zonde te wachten.

3. En wanneer de ziel hiertoe verwaardigd wordt, dan behoort tot deze rechte oefening ook dat men door geloof afhangt van de sterkte, het licht en de leiding van Jezus. En zulks als een dwaze, als een blinde, een machteloze en een zondige, die het duizendste deel van zijn hart nog niet kent, en die het daarom dicht bij Jezus houdt, en die door het geloof uit de volheid van Jezus de verworven Geest naar zich trekt. Zulk een recht arme van geest, die zich in de laagte houdt, zou door Jezus door Zijn Geest worden geleerd.

4. De gelovige behoort, terwijl het sacrament aan anderen wordt bediend, werkzaam te zijn met zijn Doop, welke in zijn jeugd aan hem bediend werd, en dit tot sterkte in zijn ongelegenheden. Door in zijn noden op Jezus te zien, als de overste Leidsman en de getrouwe Voleinder des geloofs, zal genezing voortkomen. Ja, dan heeft de gelovige onder de bediening aan anderen ook nieuwe verzegeling van zijn doop te wachten. Dan zou de Heere hem haastelijk, schielijk en onverwacht onder het oog kunnen brengen dat hij die Doop deelachtig is, welke behoudt, namelijk die een vraag is van een goede consciëntie tot God door de opstanding van Christus.

5. De gelovige behoort met dit sacrament te werken tot doding en begraving van ongedode zonden en de kracht van bij het hart liggende begeerlijkheden, en tot het rechte leven voor God. O vrienden, de dood van Christus, door het geloof en door de Geest aan de ziel en aan de zonden gebracht, kan het toch alleen doen en kan alleen de rechte doding veroorzaken. Dit bedoelt Paulus als hij zegt: "Wij zijn dan met Hem begraven door de Doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden." En daartoe is niet minder nodig dan de bedekking met Christus als met een kleed. En dit wordt in de Doop verzegeld en is te bekomen: "Want zo velen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan."

6. De gelovige behoort met dit sacrament werkzaam te zijn tot bevordering van de heiligmaking en tot het dragen van vrucht. Dat deze heiligmaking, alsook de vordering daarin en het dragen van vrucht, moet voortvloeien uit het verenigend geloof in Christus, tot wegneming van de scheiding, welke er is door de zonde tussen God en de ziel, leert Paulus ons: "Maar nu van de zonde vrijgemaakt zijnde en Gode dienstbaar gemaakt zijnde " Dit gaat altijd voor en het is altijd de weg, en daaruit volgt dan: "hebt gij uw vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven." En dat deze wijze van handelen door de Doop wordt verzegeld, leert ons Petrus: "Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in de naam van Jezus Christus, tot vergeving van zonden." En dan volgt: "En gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen." En waarlijk, anders zijn er geen vruchten. Er is geen heiligmaking, noch vordering daarin van iets anders te wachten, dan alleen van de oefening van het verenigend geloof tot rechtvaardigmaking, hetwelk de Doop zelfs aan de uitwendige zinnen vertoont. Elk moet daar gewassen worden. Zij, die anders spreken, zijn blinde christenen in de weg van het Evangelie, hoe hoge bevattingen van die Evangelieweg zij ook menen te hebben. Met al die bevattingen is de wet hun bolwerk. En het komt hieruit voort, dat deze hoek hun te nauw is. Zij willen niet bij de vuile scheiding tussen God en hun ziel komen, want dan zouden zij in deze en gene dingen zo ruim niet kunnen leven.

Zij willen het niet loslaten voor God en zich niet openstellen voor de ontdekkingen des Geestes. Zij beminnen te veel de gewaande vrede van binnen, en daarom stappen zij met sommige anderen deze hoek fier voorbij. Zij gaan met hun verstand en bevattingen, en met hun handen en voeten een geheel andere koers. En zij zien andere sukkelaars voor lage geesten aan, die tot het mannelijke christendom nog niet zijn opgeleid. En toch blijven zulke sukkelaars in tijden van verzoeking wel staan terwijl zij vallen. Want deze sukkelaars betonen zelfverloochening onder moeilijke omstandigheden, terwijl zulken het minste ongelijkje niet kunnen verdragen. En dus werken zij zonder vrucht en blijven even blind, tot schamens toe dat zij zo blind en klein zijn gebleven, terwijl zij dikwijls lang in de grond een worteltje van genade hadden. Hoewel het ook te vrezen is dat velen de weg geheel mis zijn.

7. Ten laatste, de recht arme van geest zou door Jezus door Zijn Geest worden geleerd om met dit sacrament te werken tot een nauwere vereniging en gemeenschap met al de broederen, die in Christus zijn. Vrienden, is het waar dat de gelovigen allen door één Geest tot één lichaam gedoopt zijn. Waar komt de tweedracht dan anders vandaan dan dat elk ver van eigen hart af is en van het zien van die nauwe betrekking in Christus tot elkaar? Waar vandaan anders, dan dat er enig onkruid in het hart opkomt en aangroeit, waardoor het leven sterft? O, het zou zo voordelig zijn wanneer men opzag tot de Geest om Zijn leiding, om in dit gewichtige stuk met zijn Doop door te werken, opdat elk wederom in de liefde mocht worden gezet en daarin bewaard. Opdat er toch geen tweedracht zij in het lichaam, maar de leden voor elkander gelijke zorg zouden dragen, om elkanders lasten te dragen en om met elkander zich te verblijden, als die allen in Christus één zijn.

Toepassing

A. Mensen, gij die onbekeerd zijt en neerzit in uw vuile, zondige natuurstaat, gij mist de betekende genade van de Doop. En wilt gij eens zien waaraan u dit weten kunt?

1. U kunt het weten aan uw blindheid, dat u geen vuil ziet. U bent, zoals gij uw gehele leven geweest bent, en daarom gerust, omdat u blind bent. Wat is dat gevaar groot: blind te staan op de rand van een rampzalige eeuwigheid. Hebt u ooit van ganser harte geloofd, zoals dit wordt gevraagd in Handelingen? Dan is uw Doop geoorloofd geweest. Wat zou het water voor uw ogen in de kerk doen, en waarom zou deze handeling van de leraar daar plaats hebben, dat hij het op een mens sprengt tot afwas van de vuilheid des lichaams, indien deze zaak geen hogere betekenis had, als u geen vuile ziel had? En dit teken doet God u nu dagelijks voor uw ogen zien bij Zijn Woord, en toch blijft gij blind. Als er eens een onderwezen heiden in onze kerk kwam, welke lust kreeg in de kennis van Gods wegen, wie weet of hij het niet uit zou schreeuwen dat alles ons toeroept dat wij vuil zijn. En zult u dan blind blijven?

2. Dat u de betekende genade van de Doop mist, kunt u ook daaraan weten, dat gij rust op uw Doop. O, hoe menigeen is in deze rooms, en hij weet het niet. Mensen, hebt u wel ooit enige rechte en u bijblijvende bekommerning in uw ziel gehad, vanwege het missen van de door de Doop betekende zaak? En u hebt het toch evenwel geleerd dat er een betekende zaak is. Zijt ge wel eens een uur gaan zitten om dit zuchtende te onderzoeken onder het oog van een alziend God, Die ogen als vuurvlammen heeft? Menigeen zal dit ook al hopen. Maar mens, is deze uw hoop een andere hoop dan dat gij bijvoorbeeld hoopt morgen honderdduizend gulden te zullen ontvangen? Het zal blijken dat uw hoop op dezelfde grond van inbeelding rust. Een mens van nature in zijn doodstaat droomt in zijn slaap ook wel dat hij eet en drinkt, maar als hij ontwaakt, bevindt hij zich hongerig en dorstig. Denkt gij dat de weg van verzoening en vrede met God, de vernieuwing van het gehele hart en de gehele staat van de mens in de wedergeboorte, maar is als een raadsel? Dat het onverstaanbare dingen zijn, en dat zij maar bestaan in enige woorden, plichten en uitwendigheden? O mens, bedrieg u toch niet! Deze zaken zullen waarachtig in uw ziel moeten omgaan, anders gaat gij verloren.

3. Dat u de betekende genade van de Doop mist, kunt u ook weten aan uw blijven in de wereld en in de dienst der zonde; aan het blijven met uw hart bij de wereldse mensen, en aan uw afkeer van de Godzaligen en van een nauw, Godzalig leven. O mens, hebt u nog meer bewijs van node? Hoe kunt gij uzelf toch met het één of ander pleisteren. Wanneer men tot u zou zeggen: U hebt de vromen niet lief en u hebt God niet lief, en u evenwel antwoordt dat u God wel liefhebt, dan zegt Johannes dat gij een leugenaar zijt. Och, dat gij uzelf toch zo eens zag! Gij zijt in de Doop aan de Heere toegewijd, maar zodra u kwam tot de jaren van enig onderscheid, is het uw werk geweest om een keuze te doen, welke regelrecht tegen uw Doop inging, in plaats van de wereld te verlaten, uw oude natuur te doden en in een nieuw en Godzalig leven te wandelen. Dus is een ieder, hoofd voor hoofd, een verbondsbreker. Men keert terug en men werpt alle verbintenissen en banden van zich, men verscheurt ze en houdt het met de wereld, en men is afkerig van de vromen.

De Heere mag wel zeggen: "Gij hadt een verbond gemaakt voor Mijn aangezicht in het huis, dat naar Mijn Naam genoemd is. Maar gij zijt weder omgekeerd en hebt Mijn Naam ontheiligd."

4. U kunt het tenslotte ook weten aan het zitten op uw plichten. Arme mens, u weet van niets anders dan alleen van uw arme daden. En u meent dat zulks is het uitwerken van uw zaligheid. En u weet niet eens dat u vuil zijt en dat u gewassen moet worden, en dat gij uzelf niet wassen kunt. U ziet dat een leraar zijn hand aan een mens legt en hem met uitwendig water wast. En evenwel wordt gij niet eens achterdochtig of Jezus wel ooit Zijn hand aan uw ziel heeft gelegd. Mensen, zult u dan zo blind sterven? O, in welk een ongeluk ligt ge toch! Op de rand van de hel, en toch blind. Jezus zegt: "Och dat gij wist dat gij blind zijt." Maar dit is het oordeel, dat degenen, wie deze dingen eigenlijk raken, zich er het minst van aantrekken. Want het is een waar woord, dat de vrijmachtige God Zich ontfermt over wie Hij Zich ontfermt. Wat is de vrijheid van de genade toch hoog, diep, lang en breed. Twee liggen er op een bed, de één wordt aangenomen, en de andere wordt verlaten. De één wordt onder het Woord levend, wakker en week, en de ander naast hem wordt verhard. Och, dat het er u eens recht om te doen werd. Het zou nog te krijgen zijn. Zo lang gij hier zijt en zo lang gij water ziet, is het een bewijs dat het ook voor u nog is te krijgen. Och, valt dan nog op uw knieën voor de Heere en zegt het aan de Heere, dat gij van een ander hoort dat het er zo gevaarlijk met u bij staat, en dat gij ziende moet worden. Bidt toch tot God dat hij het u doe zien.

B. Maar indien er ook zulken zijn, die iets zien van hun schuld en vuile smetten, die enigszins wakker zijn geworden uit die zorgeloze en geruste slaap des doods. Bij wie het al hopelozener wordt, hoe meer zij zien van hun vuile hart, en die nu weinig verwachting hebben van nog eens gewassen te worden, dewijl het van binnen dagelijks erger met hen wordt. Vrienden, ik moet het volgende zeggen tot uw uitlokking en bemoediging.

(1) Waartoe is daar in de kerk voor uw ogen water, en waartoe wordt daar dagelijks in aller tegenwoordigheid reiniging vertoont? Waarom zou dit alles gebeuren, indien elk uwer daaruit niet op de Bijbel gegrond mocht opmaken dat niemand te vuil kan zijn om gewassen te worden? Als men zijn onreinheid maar recht ziet! O vrienden, dat water roept u toe, dat er een fontein geopend is tegen de zonde. En Jezus roept daarbij: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, o alle gij einden der aarde."

(2) En waartoe anders zou het water daar gereed staan voor allen, die er komen, indien het aan u en anderen niet leerde en te verstaan gaf de bereidwilligheid van de Heere Jezus ten aanzien van allen die tot Hem komen om zich te wassen met Zijn bloed en zich te vernieuwen door Zijn Geest? Dus dat het aan de zijde van de Heere Jezus niet mankeert. Ziet gij wel, vrienden, dat het eigen schuld is als gij niet komt? Och mijn vrienden, nu blijft gij bij Jezus vandaan, óf omdat gij geen zonden genoeg ziet, óf omdat het dagelijks erger en vuiler met u wordt. Maar mocht het eens andersom worden, dat gij door de grootheid van uw zonden en door uw blindheid eens gedrongen werd naar Hem te gaan.

Het volgende moge nog dienen tot uw bestiering.

- Zoekt toch voor ogen te houden dat de Heere u moet bewaren voor de verleiding van uw hart, waarvan gij de diepten niet kent; en ook bewaren moet daarvoor, dat gij ergens zoudt rusten buiten Jezus. En dat Jezus Zijn hand aan u moet leggen, dat Hij u wassen en door Zijn Geest vernieuwen moet. Jezus Zelf zal het u als Profeet moeten leren hoe gij met uw zonden en met uw vuile ziel tot Hem moet komen als Priester. Dit waarlijk van de Vader te horen en te leren, zal alleen behouden.
- Tracht dan ook eens neer te zitten en uw Doop te overdenken, zo ellendig als gij zijt, of gij er eens mede werkzaam worden mocht. Overweeg eens in uw eenzaamheid waartoe de Drie-enige God Zich heeft verbonden, en wat gij hebt beloofd. En mocht gij dan uw trouweloosheid en uw verlaten van de Heere zien met vernedering en schaamte. Vrienden, u zult hier met uw boedel failliet moeten gaan, en gij zult dan geholpen moeten worden om daarmede tot Jezus te komen.
- En zegt dat dan maar eenvoudig tegen de Heere, dat gij nu door Zijn goedheid wat anders ziet van uw gevaar dan voorheen, en vraagt Hem of Hij het daar nu bij zal laten, of Hij Zijn hand nu zal aftrekken. En erkent dan maar dat gij het wel aftrekt, maar dat Hij u veel meer een tollenaars- en een hoofdmangestalte geven mocht. O, wie weet wat God u doen zal. Vanouds is het niet gehoord wat God doen wil aan diegenen, die in zulk een weg op Hem wachten.
- En tenslotte, kinderen van God, mocht gij tot uw beschaming en vernedering eens zien dat weinig denken aan en werkzaam zijn met uw Doop. Dat u zo menigmaal zonder indrukken neerzit bij de bediening van dit sacrament. Wat laat het toch weinig na, terwijl het toch van dezelfde natuur is als het Heilig Avondmaal. Och, dat u de weg van verzoening mocht zoeken en vinden.
- Dat u toch langs die weg weer mocht opkomen en het hoge en wonderlijke van Gods weg weer in het oog krijgen. Dat de hoge God zo laag neer wil bukken om als het ware aan het ongeloof van Zijn volk tegemoet te komen, daar gij menigmaal als Thomas zijt, en een onverstandige en trage van hart om te geloven.

O, wat moest dit u toch klein maken.

- Houdt u daartoe dan toch bij hetgeen wij zeiden, hoe gij met uw Doop moet werkzaam zijn. O vrienden, u hebt uzelf in uw Doop verbonden om te strijden onder de banier van Jezus, als een getrouw krijgsknecht. En de Heere heeft Zich verbonden om u kracht te geven. God zal u er met eer doorheen helpen. Jezus staat voor de uitslag in, want Zijn verbond is een eeuwig en onveranderlijk verbond. En daarom, vertrouwt het aan Hem toe, opschortende de lendenen uwe verstande en nuchter zijnde: "Hoopt volkomen op de genade, die u toegebracht wordt in de openbaring van Jezus Christus."

Amen.

ZONDAG 27
vraag 72-74

Vraag 72:

Is dan het uiterlijke waterbad de afwassing der zonden zelf?

Antwoord:

Nee niet; want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt ons van alle zonden.

Vraag 73:

Waarom noemt dan de Heilige Geest de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?

Antwoord: God spreekt alzo niet zonder grote oorzaak, namelijk niet alleen om ons daarmee te leren, dat gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzo ook onze zonden door het bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden; maar veel meer dat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden inwendig gewassen zijn, als wij uitwendig met water gewassen worden.

Vraag 74:

Zal men ook de jonge kinderen dopen?

Antwoord:

Ja; want mitsdien zij alzo wel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt, niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt, zo moeten zij ook door de Doop, als door het teken des verbonds, in de christelijke kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden; gelijk in het Oude Verbond of Testament door de besnijdenis geschied is, voor hetwelk in het Nieuwe Verbond de Doop ingezet is.

**DE VERDEDIGING VAN DE LEER VAN DE HEILIGE DOOP IN HET
ALGEMEEN, EN DIE VAN DE KINDERDOOP IN HET BIJZONDER**

Wij zijn nog bezig met het bespreken van de leer der sacramenten van het Nieuwe Testament, en wel bijzonder het eerste sacrament, namelijk de Heilige Doop. De leer hiervan hebben wij in de vorige zondagsafdeling uiteengezet.

Nu gaan wij er toe over om met de onderwijzer deze leer te verdedigen tegen de ketterijen, aan de hand van deze zondagsafdeling (zondag 27).

Letten wij daarbij dan op twee hoofddelen:

- I. Op wijze de onderwijzer de roomse dwaalleer aangaande de kracht van de uitwendige waterdoop weerlegt, welke Rome met allerlei schijnredenen uit Gods Woord ontleent aan de aard van het sacrament (vraag 72 en 73).
- II. Op welke wijze de onderwijzer afrekenet met de arglistigheid des harten, waarmede de baptisten de kinderdoop bestrijden en lasteren (vraag 74).

Wat het eerste betreft, bezien wij

- A. Een wederlegging van de aan de aard van het sacrament ontleende valse gronden, waaruit de papisten hun dwaalleer putten wat betreft de kracht van de uitwendige waterdoop (vraag 72);
- B. De wegneming van een schijnrede, door onwetendheid aan Gods Woord ontleend, waarmede de papisten menen hun dwaalleer te kunnen bevestigen (vraag 73).

A. Eerst moeten wij de leerstukken bezien, welke de tegenstanders der waarheid, en bijzonder wel de papisten, ontleenen aan de aard van het sacrament, deze door hun verderfelijke dwalingen aantastende om de kracht van de uitwendige Doop te sta ven, en welke ons worden aangewezen in vraag 72. Is dan het uiterlijke waterbad de afwassing der zonden zelf?

a. Het gevoelen van de papisten, en in het bijzonder dat van de Dominicanen, is dat God aan het uitwendig doopwater zulk een kracht mededeelt, dat het iets hebbelijks goeds of een goede gesteldheid overdrukt op de dopeling. Deze zou daardoor voor God gerechtvaardigd worden, en al zijn zonden, zowel erf- als dadelijke, welke vóór zijn Doop bedreven zijn, vergeven. En daaruit zou dan weer volgen dat de eerste aanritselingen of bewegingen tot de zonde geen zonden meer zijn.

Uit dit alles vloeit voort, dat zij de Doop, welke zij leren absoluut tot de zaligheid noodzakelijk te zijn, in geval van nood door iedereen laten bedienen. En wat betreft de zonden, welke na de Doop begaan worden, daartegen stelden zij de oorbiecht of boetedoening in.

b. Onder de Luthers en er ook, die zeer dicht bij het gevoelen van de Franciscanen onder de papisten komen. Zij menen niet dat er enige kracht ligt in het uitwendig doopwater, maar wel dat de Heilige Geest Zijn werkingen tot vergeving van al de door de dopeling tevoren bedreven zonden onafscheidelijk aan het uitwendig doopwater vastmaakt en daarmee doet samengaan. De dopeling wordt dus op dat moment daarvan gereinigd, tot wederbaring en inenting in Christus. Hieruit volgt dat allen die gedoopt worden, op dat ogenblik met het ware geloof worden begiftigd en dus genade ontvangen. En aangezien het Woord van God duidelijk zegt dat niet allen zalig worden, is hun enige toevlucht dat zij daarbij geloven in een afval der heiligen.

Maar nu moeten wij er ook acht op slaan hoe de onderwijzer deze dwaalleer weerlegt. De onderwijzer doet dit eerst ontkennenderwijze. Hij zegt in zijn antwoord: Neen het; het uiterlijk waterbad is de afwassing der zonden zelf niet.

(1) De reden dat zulks niet kan wezen is deze, dat het de aard en de natuur van de sacramenten is, dat zij niet de betekende genade zelf zijn, noch deze werken. Zij betekenen en verzegelen deze slechts. Daarom wordt er in Gods Woord onderscheid gemaakt tussen de doop des Geestes en die met het uitwendige water: "Ik doop u wel met water tot bekering, maar Die na mij komt, is sterker dan ik, Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen; Die zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen." En hierom maakt Jezus ook Zelf onderscheid tussen geloven en dopen, zeggende, dat alleen hij, die niet geloofd zal hebben, verdoemd zal worden.

(2) De reden van zijn ontkennend antwoord is ook dat wij in de Bijbel lezen van gedoopten, die evenwel verloren zijn gegaan, en van ongedoopten, die zalig zijn geworden. Velen gaan met hun Doop naar de hel, zoals Judas en Simon de tovenaer. En waarom zou hun Doop niet tot verzwaring van hun oordeel strekken, evenals het sacrament van het Heilig Avondmaal, dewijl het toch van dezelfde natuur is ten opzichte van het verbond der genade? En zonder doop of besnijdenis zijn sommigen ook naar de hemel gegaan. Wij lezen in Lukas van de moordenaar, welke ongedoopt van het kruis naar de hemel ging. En waar bleven de kinderen der beloften, die vóór hun besnijdenis stierven? Ja, is het ons niet juist een bewijs van de krachteloosheid van de uiterlijke doop en van de besnijdenis, dat God wilde dat daarmee acht dagen zou worden gewacht?

(3) De onderwijzer antwoordt ook ontkennend, omdat Gods Geest viel op allen die het Woord hoorden. Het geloof is dus uit het gehoor niet uit het sacrament van de Doop. Daarom lezen wij van verscheidenen, die genade hadden vóór hun Doop. Zoals de kamerling, Paulus, en ook Cornelius.

(4) En ook zou er de gruwelijkste ongerijmdheid in liggen, dat de aller goddelooste genade en vergeving zou kunnen krijgen, als hij zich maar liet dopen. Dan zou de Heere van het schepsel en van diens wil afhankelijk zijn.

(5) En tenslotte antwoordt de onderwijzer ook ontkennend, omdat wij in Efeze lezen, dat aan de zaligheid van een mens niet minder ten koste moet worden gelegd dan de uitnemende grootheid van Gods kracht, naar de werking van de sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt. O vrienden, de macht van niet enig schepsel in het bedienen van het uitwendig sacrament reikt zó ver. Het is een almachtig scheppend werk, dat alleen die God kan doen, Die de hemel en de aarde heeft geschapen. Daarom staat er uitdrukkelijk in Jesaja, dat die God, Die de hemel uitbreidt door Zichzelf, ook de overtreding uitdelgt door Zichzelf. Daarom riep David tot de Heere, dat de Heere Zelf hem een rein hart zou scheppen en een nieuwe geest. Maar de onderwijzer weerlegt deze dwaalleer van de tegenstanders der waarheid ook bevestigender wijze, als hij zegt, dat alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest ons van alle zonden reinigt.

1. Gods Woord leert ons, dat het bloed van Jezus Christus de zonden Zijns volks wegneemt en hen daarvan reinigt. Het schijnt dat de onderwijzer zijn antwoord heeft ontleend aan: "Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde." En: "Die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed." Dat bloed is de fontein, die geopend is voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinigheid. Daar bidt David om: "Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn; was mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw." Ja, daardoor wordt de consciëntie gereinigd van dode werken, om de levende God te dienen.

2. Gods Woord leert ons ook dat de Heilige Geest reinigt tot vernieuwing en heiligmaking: "Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus, en door de Geest onzes Gods." Dat is dat reine water, hetwelk beloofd is: "Ik zal rein water op u sprengen, en gij zult rein zijn." Dus worden het bloed en de Geest van Christus bijeen bedoeld, hetwelk in het vervolg nog nader zal blijken.

3. Tenslotte zegt de onderwijzer dat dit alleen de oorzaak van de vergeving en de heiligmaking is: het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest. Het is geheel naar Gods Woord, dat het bloed en de Geest van Christus alleen de oorzaak daarvan zijn, met uitsluiting zelfs van de uiterlijke waterdoop. In 1 Petrus ons duidelijk verklaard, dat de doop, die behoudt, niet deze is, welke een aflegging is van de vuiligheid des lichaams. Dat is de uiterlijke doop met het water. Maar dat het een vraag is van een goede consciëntie tot God, door de opstanding van Jezus Christus. Dat wil zeggen, een vrijmoedige vraag of begeerte tot God om de beloofde gerechtigheid en zaligheid, en dit op grond daarvan dat Jezus Zijn bloed aan de consciëntie heeft gesprengd en dat de opstanding van Christus hem ten goede is, waarvan de Doop een zegel is. Hoe nu deze reiniging door het bloedende Geest van Christus wordt gewerkt en toegepast, hebben wij meermalen en ook in de voorgaande zondagsafdeling nog aangetoond. En zo zien wij dus dat het ontberen van het sacrament niet verdoemt, dewijl de zaligheid daaraan niet absoluut noodzakelijk verbonden is, maar alleen de verachting en versmading ervan, daar toch God Zelf het heeft verordend.

B. Nu dan wat betreft de wegneming van een schijnrede, door onwetendheid aan Gods Woord ontleend, waarmede de papisten menen hun dwaalleer te kunnen bevestigen.

Dit vinden wij in vraag 73.

Wij moeten er daarbij op letten dat de tegenstanders deze schijnrede aan de Bijbel ontleen en hier in het geding brengen. Zij ontleen deze aan zekere benamingen, welke zij menen dat de Doop draagt, en aan zekere uitwerkingen, welke zij menen dat aan de uiterlijke Doop worden toegeschreven. Dit vinden wij terug in de vraag van de onderwijzer: Waarom noemt dan de Heilige Geest de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?

(1) De roomsen brengen hiertoe bij hetgeen Paulus zegt: "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes." De papisten zeggen dat uit deze plaats blijkt dat de Doop het bad der wedergeboorte wordt genoemd, of het bad van de afwassing van de smet der zonden. Zij vergelijken daarmede: "Opdat Hij hen heiligen zou, hen gereinigd hebbende met het bad des waters door het Woord." In ons antwoord hierop ontkennen wij dat in die tekst het bad der wedergeboorte de uitwendige Doop aanwijst. Wij houden staande dat door het bad der wedergeboorte alleen de verdienste of de gehoorzaamheid van de Heere Jezus moet worden verstaan, daar deze alleen machtig is van de zonden te reinigen. Vergelijk dit: "Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden" enz. Maar indien wij al toestaan dat door het bad der wedergeboorte de Doop bedoeld zou worden, dan draagt naar de aard der sacramenten het teken hier alleen maar de naam van de betekende zaak. En hieruit volgt dan dat het teken de zaak zelf niet is. En bovendien is het een zegel, en kan het dus nog veel minder de zaak zelf zijn.

(2) Ook brengen de roomsen daartoe nog het woord uit Handelingen bij, waar Ananias tot Paulus zegt: "En nu, wat vertoeft gij? Sta op en laat u dopen en uw zonden afwassen, aanroepende de Naam des Heeren." En dit vergeleken met Handelingen, waar Petrus zegt: "Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden." De papisten zeggen dat uit deze plaats blijkt dat aan de uitwendige doop zekere werkingen tot afwassing en vergeving der zonden, namelijk van de schuld derzelve, worden toegeëigend. In ons antwoord hierop ontkennen wij wederom, dat de afwassing en vergeving van de schuld der zonden in deze schriftplaatsen inderdaad aan de uitwendige waterdoop worden toegeschreven. Wij staan het wederom toe in oneigenlijke zin, naar de aard en natuur der sacramenten, in zoverre de Doop een teken en zegel van de afwassing en vergeving der schuld is. Maar dan is en blijft de uitwendige waterdoop op zichzelf daarmede toch niet meer dan een afwassing van de vuilheid des lichaams. Eén zaak bevreedt ons zeer, deze namelijk, waarom het pausdom maar niet brutaal en onbeschaamd stelt, dat er ook in het doopwater een transsubstantiatie plaats heeft, zoals dat wel in het Avondmaal zou zijn. Dus dat het doopwater wezenlijk in het bloed van Christus verandert. Als dat waar zou zijn, dan zou het van de zonden kunnen reinigen. Maar dit laten zij waarschijnlijk omdat dan iedereen zou kunnen zien dat het één met het ander een leugen is.

a. Ook moeten wij er op letten hoe de onderwijzer deze schijnrede wegneemt. De onderwijzer zegt in zijn antwoord eerst in het algemeen, dat God alzo niet zonder grote oorzaak spreekt. De oorzaken, waarom de Heilige Geest de Doop het bad der wedergeboorte noemt, zijn de volgende.

1. Het is allereerst vanwege de aller nauwste sacramentele vereniging tussen de uiterlijke Doop en de vergeving of afwassing der zonden, die de gelovige ontvangt, welke hier te kennen wordt gegeven. Daarom draagt het teken de naam van de betekende zaak.

2. Een andere oorzaak is, dat uit dit alles volgt dat een gelovige deze beide zaken, namelijk het teken en de betekende genade, waarlijk tegelijk ontvangt. Men moet het hier samenvatten. Het één is de zaak, welke zijn ziel behoudt, en het ander is het zegel, waarmede op een sacramentele wijze de betekende genade der wedergeboorte en der afwassing der zonden aanhem wordt overgedragen tot zijn bevestiging. Deswege draagt het teken terecht de naam van de betekende zaak.

3. En in de derde plaats is dit de oorzaak, dat de Doop in de hand van de Heilige Geest kan worden aangemerkt als het middel, waardoor Deze werkt. Dus waardoor een gelovige dopeling naar de soevereine wil van God de gerechtelijke aanzegging of aankondiging ontvangt van de vergeving zijner zonden in de Goddelijke vierschaar, door de gelovige omhelzing van Christus in de kracht van Zijn verdiensten. Ik zeg dus, dat zulk een ziel daardoor deze vrijspraak of vergeving ook in zijn gemoed of in de vierschaar van zijn consciëntie deelachtig wordt. Wij moeten hier wel vatten en onderscheiden, dat de rechtvaardigmaking over de persoon, welke in Christus gevonden wordt, maar eens geschiedt, en zulks buiten hem, in de Goddelijke vierschaar. Maar in het gemoed van de gelovige geschiedt de vergeving over zijn daden door de werking van de Heilige Geest meermalen, want Deze is de toepassende oorzaak van de verdiensten van Christus. Dit nu doet de Heilige Geest wel eens inwendig in het gemoed van een gelovige door het paren van de kracht van Zijn genade en licht aan het Woord. En ook wel eens uitwendig, waartoe dan in de hand des Geestes de sacramenten gebruikt worden. En dit doet de Heilige Geest als een ongedoopte gelovige wordt gedoopt, of ook wel aan een gedoopte gelovige onder de bediening van de Doop aan anderen. Wij mogen het sacrament van de Doop niet verder trekken, want wij moeten er aan vasthouden dat de Doop op zichzelf de genade der wedergeboorte en de afwassing der zonden niet werkt.

b. En dan verklaart de onderwijzer in zijn antwoord nog meer in het bijzonder het doel van de Heilige Geest, als Deze de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt. Dit doel is dan tweeledig.

1. Ten eerste zegt de onderwijzer: Om ons daarmede te leren, dat gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, also ook onze zonden door het bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden. Hier leert dus de Doop de afwassing der zonden en de wedergeboorte, door deze uitwendig te verstaan te geven. Ja, de Doop doet of leert dit als een tot dat doel ingesteld teken, waarvan de werking in het natuurlijke grote gelijkenis vertoont met de geestelijke werking van het bloed en de Geest van Christus. Zoals de onzuiverheid van het lichaam wordt weggenomen door het water, wordt ook de ziel door het bloed en de Geest van Jezus gereinigd van haar vuile zonden, welke worden vergeleken bij het eerste vuile bloed, bij drek, bij allerlei onreinheid en bij vuile klederen. Dat de Doop nu hierop wijst en dit leert, wordt ons duidelijk bevestigd in 1 Petrus: "Waarvan het tegenbeeld, de doop, ons nu ook behoudt, niet die een aflegging is der vuiligheid des lichaams, maar die een vraag is van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus."

2. En dan noemt de onderwijzer in de tweede plaats nog een oogmerk van de Heilige Geest, namelijk om de afwassing der zonden en de wedergeboorte te verzegelen. Hij zegt: maar veel meer, dat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzeke ren, dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden inwendig gewassen zijn, als wij uitwendig met water gewassen worden. Uit kracht en op grond van het woord der belofte, bij de instelling toegezegd, verzegelt de Doop hier de afwassing der zonde en de wedergeboorte. En op dit punt heeft de Doop wederom een grote gelijkenis met de verzegeling van natuurlijke voorrechten.

- Het is gelijk als wanneer een koning zijn zegel hangt aan de door hem uitgeschreven privilegiën, waardoor hij zijn bevoorrechte onderdanen van zijn getrouwheid verzekert.
- En ook als bij een eigenaar, die door het ontvangen van een gezegelde overdracht iets ter verzekering in zijn hart krijgt. Zelfs al zou een ander dat zegel roven, die ander zou toch dat gevoel niet krijgen. De gelovigen worden dus door dit Goddelijk pand en waarteken verzekerd, dat zij zo waarachtig van hun zonden geestelijk gewassen zijn, als zij uitwendig met water gewassen worden.

3. En dat is tenslotte het doel van de Heilige Geest, waarom Hij de Doop ook wel de naam van de betekende zaak geeft, namelijk deze verzegeling. Dit wordt ons bevestigd in Romeinen, waar staat dat Abraham het teken der besnijdenis ontvangen heeft tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs. En wij worden hiervan ook zeer krachtig overreed uit de reeds genoemde plaatsen: "Hij heeft ons zalig gemaakt door het bad der wedergeboorte", en: "Sta op en laat u dopen en uw zonden afwassen."

Ziet dan vrienden, om wat grote oorzaken de Heilige Geest aan de uitwendige Doop de naam en de werking van de betekende en verzegelde genade toeschrijft.

II.

Nu dan wat het tweede hoofddeel betreft, op welke wijze de onderwijzer afrekent met de arglistigheid des harten, waarmede de baptisten de kinderdoop bestrijden en belasteren (vraag 74). Letten wij er dan nu op:

- A. Wat uit het arglistig hart al voortkomt tegen de doop der kinderen, op grond waarvan de baptisten de kinderdoop niet alleen bestrijden, maar deze zelfs lasteren (zie de vraag); en
- B. Op welke wijze de onderwijzer de Kinderdoop hiertegen verdedigt (zie het antwoord).

A. Van het eerste sprekende, moeten wij daarbij er wel op letten van welke kinderen de onderwijzer hier spreekt, welke mogen en moeten gedoopt worden, als hij vraagt: Mag, of zal men ook de jonge kinderen dopen? In de vorige zondagsafdeling is in den brede aangetoond dat het alleen gelovige bondelingen zijn, aan wie de doop toekomt. Dezen, in het genadeverbond zijnde, hebben gemeenschap aan Christus en aan al Zijn goederen. Ook hebben wij er daarbij in het kort op gewezen, dat het alleen de kinderen van dezulken zijn, die niet alleen mogen, maar ook moeten gedoopt worden. Dit moeten wij nu nog met wat meer onderscheiding bezien, aangezien toch hier de voorname grond voor de kinderdoop ligt. Wij mogen hier niet stellen, dat kinderen, aan welke de Heilige Doop zal toekomen, in de eerste graad tot het verbond der genade zullen moeten behoren, dus dat hun onmiddellijke ouders, of althans één derzelve, nu juist ware gelovigen zouden moeten zijn. Want zulks is niet waar, aangezien naar Gods soevereine vrijheid de belofte van de betekende genade zich onbegrensd uitstrekt tot in de geslachten: "Het zaad zal Hem dienen; het zal de Heere aangeschreven worden tot in geslachten." En: "Hij gedenkt aan Zijn verbond tot in der eeuwigheid, aan het woord, dat Hij ingesteld heeft, tot in duizend geslachten; aan het verbond, dat Hij met Abraham heeft gemaakt." En hieruit volgt dus dat de insetting en de geoorloofdheid van de Kinderdoop niet aan het verbond mag worden vastgemaakt in de onmiddellijke ouders, maar dat dit moet geschieden aan het verbond in vorige geslachten, hoe ver of onnarekenbaar dit ook is. Maar ook mogen en moeten wij het aldus naar Gods Woord begrenzen. Wij moeten namelijk de kinderen, die binnen de gemeente geboren worden, dus uit ouders die in waarheid in het verbond zijn, of in schijn, welke door hun Doop en door hun uitwendig blijven bij de belijdenis der kerk zulks betonen, voor kinderen des verbonds en der beloften houden. Want naar de vrijheid Gods behoren zij óf in waarheid óf van verre daaronder. Daarom moeten zij allen, aangezien geen van zulke jonge kinderen bewijzen van hun staat der genade kan geven, worden gedoopt. Ik zeide daar zojuist, dat hoe ver en onnarekenbaar zulks ook zijn mocht, evenwel de kinderen in duizend geslachten in de voorouders werden gerekend. Om dit wel te vatten, zullen wij wel enige opheldering moeten geven. Wij zijn van nature allen zondaren uit de heidenen. En wel Jafethieten, afstammelingen van Jafeth, de jongste zoon van Noach. Daarom zeg ik, dat wij, zodra wij in de wereld komen, begrepen zijn in de belofte, welke aan Jafeth is gedaan, dat God Jafethh zou uitbreiden en dat hij zou wonen in de tenten van Sem. Ja, zelfs de nakomelingen van Cham, die onder de vloek lagen, zijn hier niet uitgesloten. Namelijk zo velen als de Heere naar Zijn welbehagen in de kerk zal inenten.

- Dit blijkt ons uit de uitgebreide en onbegrensde roeping onder de nieuwtestamentische huishouding: it alle geslachten, talen, tongen, volken en natiën.

- Ook blijkt dit uit Psalm 72, waar voorzeggd is dat de tegenbeeldige Salomo zou heersen van de zee tot aan de zee, en van de rivieren tot aan de einden der aarde." Ja: "De koningen van Tharsis en de eilanden zullen geschenken aanbrenge; de koningen van Scheba en Seba zullen vereringen toevoeren. Ja, alle koningen zullen zich voor Hem nederbuigen; alle heidenen zullen Hem dienen." En: "Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen, die Mij kennen"; en van de Filistijn, de Tyriër en de Moor zou gezegd worden: "Deze is aldaar geboren." Die zouden door wedergeboorte in de kerk van God worden ingelijfd.

- Daarom zegt ook Petrus: "Ik verneem in der waarheid, dat God geen aannemer des persoons is; maar in allen volke, die Hem vreest en gerechtigheid werkt, is Hem aangenaam." Brengt nu deze geroepenen uit al de vreemde volkeren van de wijde wereld eerst terug tot de Joodse kerk, waarin zij als vreemde takken tegen nature ingeënt zijn. Dan zal Petrus zeggen: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen." En die niet alleen, maar ook allen die verre zijn, "zo velen als er de Heere onze God toe roepen zal." Dit laatste moeten wij altijd voor ogen houden. En brengt die allen daarna, na de verwerping der Joden, eens tot die ene christelijke kerk, dan zal Paulus ons zeggen, dat zij allen gerekend moeten worden, hetzij in waarheid of in schijn, onder Abrahams zaad, dus onder het verbond der genade, dat God met Abraham en zijn zaad heeft opgericht. Daarom lezen wij, dat Abraham een vader zou zijn van allen, die geloven, in de voorhuid zijnde. En zegt Paulus: "Zo verstaat gij dan, dat degenen, die uit het geloof zijn, Abrahams kinderen zijn."

En dat die in Christus zijn, Abrahams zaad zijn, en naar de belofenis erfgenamen. En wel zo uitgestrekt, dat in zijn zaad nu alle geslachten des aardbodems zouden gezegend worden, of wel dat er uit alle geslachten des aardbodems zouden gezegend worden. En hieruit volgt dus dat wij mogen en moeten zeggen, dat alle kinderen der gemeente, wier ouders of voorouders in de kerk zijn ingeënt, uit kracht van Gods belofte, aan Abraham gedaan, gerekend worden te zijn dezulken, op welke Christus een andere en een nadere betrekking heeft dan op andere kinderen, die buiten het verbond zijn. Zoals het ook is met een natuurlijk verbond van vrede tussen een koning en een volk. Daardoor komen de kinderen van zulk een volk mede in een vriendelijke betrekking tot die koning, en genieten dus ook uit kracht van dat vredesverdrag met hun ouders verschillende weldaden en voorrechten, en dit boven anderen, die tot zulk een volk niet behoren. Om al deze redenen mogen en moeten de zegelen van het verbond aan geen van die kinderen worden onthouden, welker onmiddellijke naaste ouders bondgenoten zijn, in waarheid of slechts uitwendig, hetzij één of beiden. Ja, zelfs al waren zij uit hoerij geboren, of al waren de beide ouders onder censuur. Zij mogen en moeten gedoopt, zo lang beiden niet door de christelijke ban van de gemeente zijn afgesneden, aangezien in deze de zoon de ongerechtigheid des vaders niet zal dragen. Ziet dan hier, vrienden, hoe wijd uitgestrekt de zegelen van het verbond aan kinderen mogen en moeten worden bediend.

- Maar hieruit volgt dan ook als vanzelfsprekend, dat alle kinderen van Joden, Turken, heidenen, socinianen en andere ketters van de Heilige Doop moeten worden uitgesloten. Ja, zelfs al zouden er bondgenoten zijn, die deze tot hun kinderen aannamen. Het dopen daarvan is op de Synoden afgekeurd, aangezien zulken niet als bondgenoten zijn geboren. Dezulken moeten dus eerst belijdenis doen.

- En voorts moeten ook uitgesloten zijn alle vondelingen. Vooral in een plaats of landstreek waar veel Joden, Turken, heidenen en socinianen (deze laatsten worden door een zeker schrijver terecht geacht nader tot de Turken dan tot de christenen te behoren) of andere ketters wonen. Want deze vondelingen kunnen zowel van dezulken als van bondgenoten zijn voortgekomen, en daarom moeten ook dezen eerst belijdenis doen.

- Uitgesloten zijn ook alle kinderen van ouders, die beiden door de christelijke ban zijn afgesneden, welke na de excommunicatie zijn geboren. Jezus zegt, dat die voor heidenen gehouden moeten worden, en dientengevolge moeten zij eerst belijdenis doen.

- En tenslotte zijn ook die kinderen uitgesloten, die nog niet of maar ten dele geboren zijn. Of die als wangedrochten niet voor kinderen zijn te houden. Dit laatste is natuurlijk wel te onderscheiden van zulke wangeschapenen, die evenwel de voornaamste delen van een menselijk lichaam hebben. Letten wij er nu op welke schijnredenen het arglistig hart al oplevert, waarmede de Mennonieten, socinianen en Brownisten de Kinderdoop niet alleen bestrijden, maar zelfs lasteren. Ziet dan hoe dit bestreden wordt. Want reeds in het begin van de Reformatie was het, dat er zulke eigenwijze mensen en verheffers van de rede opstonden, die dachten en zeiden: Waartoe moet toch de Doop der kinderen dienen? Uit diezelfde grond van hoogmoed en wijzer dan God te willen zijn, komt het voort, dat menige eenvoudige ziel, welke anders in alle delen van de religie rechtzinnig is, althans voor zover hij deze kan bevatten, ten opzichte van dit stuk een valse voorzichtigheid en terughoudendheid heeft. En waarlijk, dit spruit meestal voort uit onverstand ten opzichte van de gronden van de religie. Men moet zich wel eens schamen als men er bij is en die ongezoute redeneringen aanhoort. Dan kan men vaak duidelijk merken dat de grootste en brutoeste bestrijders van de Kinderdoop door hun spreken niet zelden hun schande en onkunde openbaren. Het blijken dan meestal de aller domsten te zijn ten aanzien van de gronden van de religie.

Uit dit trots, eigenwijs en arglistig grondbeginsel van de verdorven natuur hebben de bovengenoemde tegenpartijen leerstukken geformeerd, om daarmede de Kinderdoop te bestrijden.

1. Als redenen waarom kinderen niet gedoopt mogen worden, noemen zij allereerst deze, dat de kinderen de Doop niet kunnen verstaan, en dat daaruit volgt dat zij er geen nuttigheid van kunnen hebben.

2. En ook dit, dat de Doop een zegel is van het verbond der genade. Daarom moet men dus eerst weten of de te dopen persoon een bondgenoot is, en moet hij dus eerst worden onderwezen.

3. Ook zou het in de Bijbel nergens uitdrukkelijk zijn bevolen: Doopt kinderen.

4. En dan is er tenslotte in de Bijbel geen enkel voorbeeld voor de Kinderdoop, maar het tegendeel. Zoals Jezus Zelf, Die Zich op Zijn dertigste jaar heeft laten dopen. Dit alles samen zijn de schijnredenen van de ketters, welke wij vervolgens zullen wederleggen. Maar eerst willen wij u nog laten zien hoe deze tegenpartijen, en in het bijzonder de Mennonieten onder hen, dit stuk niet alleen op geen zedige wijze behandelen, maar zelfs brute verachters, lasteraars en verwerpers zijn van de raad Gods jegens hun ziel, zoals toch de Doop genoemd wordt.

Zij durven al lasterende te zeggen dat de Kinderdoop afgodisch is, een instelling van satan, een anti-christelijke plechtigheid, waarvan geen tittel of jota te vinden is in de Heilige Schrift. Ja, dit zijn de eigen lasterlijke woorden van hun leider Menno Simons, die tevoren een rooms priester was te Witmarsum, bij Franeker in Friesland gelegen. Deze verliet het pausdom en volgde toen de voorgaande dwaalgeesten om de Kinderdoop te bestrijden. Deze sprak de volgende lasterlijke taal: De Kinderdoop verschilt niet van de doop der klokken in het pausdom. Zij is een omkering van de Goddelijke orde, een misbruik van Zijn heilige Naam en een verfoeilijke afgod. Het ware beginsel, waardoor zij innerlijk zozeer worden aangezet om dit stuk heftig te bestrijden, en waaruit deze boze lasteringen voortkomen, is uitsluitend het pelagianisme. Want zij menen een onbedorven natuur te hebben, en de natuurlijke krachten van de vrije wil, enz.

B. Maar zien wij dan nu nog op welke wijze de onderwijzer in zijn antwoord tegen dit alles de Kinderdoop verdedigt. Wij moeten daarin letten op de wezenlijke gronden, welke hij opgeeft tot bevestiging van de Kinderdoop, en daarbij ook de voornaamste bestrijdingen er van. Zien wij eerst welke gronden de onderwijzer voor de Kinderdoop aanwijst.

a. De onderwijzer zegt, dat zij zowel als de volwassenen in het verbond Gods begrepen zijn.

1. Dit is duidelijk te zien in de oprichting van het verbond met Abraham, als God tot Abraham, in zijn betrekking als de vader van alle gelovigen, zegt: "Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God, en uw zaad na u." Daarom noemt de Heere hen "Mijn kinderen". Nu kunnen en mogen aan degenen, die tot het verbond behoren, de voorrechten en zegelen van het verbond niet worden onthouden.

2. Dit toont Petrus zeer overtuigend aan, dermate zelfs, dat de dwaalgeesten zich zouden moeten schamen als zij weer zeggen dat het dopen van kinderen in de Bijbel niet wordt bevolen. In Handelingen zegt Petrus tot de Joden: "Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam van Jezus Christus, tot vergeving der zonden. Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zo velen als er de Heere onze God toe roepen zal." Ziet welk een kracht hierin ligt. Het zaad van Abraham werd besneden, omdat het tot het genadeverbond behoorde, dat met Abraham was opgericht. En nu wil Petrus dat in deze nieuwe huishouding een iegelijk gedoopt zal worden op deze zelfde grond, omdat zij en hun kinderen behoren onder de beloften, welke aan Abraham zijn gedaan.

b. De onderwijzer zegt, dat de kinderen in de gemeente Gods begrepen zijn.

- Dat kinderen zowel als oude mensen behoren tot de gemeente, welke Jezus met Zijn bloed gekocht heeft, blijkt ons uit Matthéüs, waar Jezus ook aan hen het Koninkrijk der hemelen toekent. En buiten de gemeente is er geen zaligheid.

- Ook blijkt het daaruit, toen de Heere gelastte de gemeente bijeen te roepen: "Vergadert het volk, de mannen en de vrouwen en de kindertrens." En: "Verzamelt het volk, heiligt de gemeente", vergadert de oudsten, verzamelt de kindertrens en die de borsten zuigen." En wij lezen in 2 Kronieken, dat gans Juda stond voor het aangezicht des Heeren; ook hun kinderen, hun vrouwen en hun zonen. Behoren dus de kinderen tot de gemeente? Dan mag het sacrament van de inlijving in die gemeente hun niet worden onthouden en moeten zij tot dat ene lichaam gedoopt worden.

c. De onderwijzer zegt ook, dat aan de kinderen de verlossing of vergeving der zonden door Christus' bloed en de Heilige Geest, Welke dat geloof werkt, niet minder dan aan de volwassenen toegezegd wordt. Wat betreft de toezegging van de vergeving der zonden door het bloed van Christus aan de kinderen, dit lezen wij duidelijk in Handelingen: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen." En wat betreft de toezegging van de Heilige Geest, Welke het geloof werkt, aan kinderen, niet minder dan aan de volwassenen, dit blijkt ons uit Jesaja: "Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen." En komen kinderen aan Christus toe dan moeten zij ook de Geest van Christus hebben. Want in Romeinenstaat, dat die de Geest van Christus niet heeft, aan Christus niet toekomt. Deze Geest heiligt hen en werkt het geloof in hen, zoals de onderwijzer zegt. Wij moeten dit goed verstaan. Geheilgde kinderen hebben geen vermogen om geloof te oefenen, dat komt eerst met de jaren van onderscheid. En gelijk zulken dan eerst hun vermogens beginnen te oefenen, doen zij dan ook blijken dat zij een zaad zijn, hetwelk de Heere gezegend heeft, en dan beginnen zij ook het geloof te oefenen. Maar de Heilige Geest heiligt hen en werkt het geloof in hen. En dit moet worden aangemerkt als het werk van God, het eerste beginsel van het geestelijke leven, de wortel van alle genaden, de hebbelijkheid om het geloof te oefenen. Zoals ook in het natuurlijke de kleine kinderkens de hebbelijkheid hebben om te gaan, te staan, te werken enz., maar zij kunnen dit nog niet in de praktijk brengen. Zijn dus ook kinderen onder de beloften, hebben zij vergeving der zonden, ontvangen zij de Heilige Geest als een Geest des geloofs en der heiligmaking?

Dan moeten wij met Petrus zeggen: "Kan ook iemand het water weren, dat dezen niet gedoopt zouden worden, welke de Heilige Geest ontvangen hebben gelijk ook wij?"

d. De onderwijzer zegt, dat hieruit volgt dat de kinderen door de Doop, als door dit teken van het verbond, van de kinderen der ongelovigen onderscheiden moeten worden. De grond hiervoor ligt in het algemeen gebod van Christus: "Gaat henen, leert alle volkeren, dezelve dopende." Deze woorden willen in de grondtaal, het Grieks, zoveel zeggen als: Gaat dan henen, maakt alle volkeren tot discipelen van Christus, zowel door dopen als door onderwijzen. Dat dit gebod zich ook tot de kinderen uitstrekt, blijkt hieruit, dat Christus de doop der Jodengenoten en hun kinderen niet heeft tegengesproken of afgeschaft. En deze was toenmaals toch algemeen gebruikelijk. Hierin ligt dus zelfs de noodzakelijkheid en de betamelijkheid, dat de kinderen van het verbond door het teken des Doops worden onderscheiden van de kinderen der ongelovigen.

e. En tenslotte noemt de onderwijzer, als de voorname grond voor de Kinderdoop, de bediening vanouds van het sacrament der besnijdenis. En in de plaats daarvan is in het Nieuwe Testament het sacrament van de Heilige Doop ingesteld. Dat het sacrament van de besnijdenis een sacrament van het verbond der genade is geweest, blijkt ons uit Genesis. En dat het een teken en zegel was van de besnijdenis des harten of de wedergeboorte, blijkt ons uit Romeinen. En dat nu het sacrament van de Heilige Doop van dezelfde natuur is en in de plaats van de besnijdenis gekomen, blijkt ons duidelijk: "In Welke gij ook besneden zijt met een besnijdenis, die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het lichaam der zonden des vleses, door de besnijdenis van Christus; zijnde met Hem begraven in de Doop, in welke gij ook met Hem opgewekt zijt, door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft." De bewijsredenen, dat de Doop is ingesteld in de plaats van de besnijdenis, zullen wij hier noemen: De besnijdenis en de Doop zijn beide tekenen en zegelen van dezelfde betekende onzienlijke genade. De besnijdenis is afgeschaft. En elk weet dat deze is opgehouden en dat sedert die tijd de Doop onder het christendom in gebruik is gekomen, welke toen reeds bekend was onder de Jodengenoten en hun kinderen. En tenslotte heeft Christus Zelf de Doop ingesteld en ingevoerd, en Hij heeft nergens verboden kinderen te dopen. Wat wil dit nu anders zeggen dan dat de Doop in de plaats van de besnijdenis is gekomen, en dus ook de Kinderdoop? Want dit volgt er toch uit, dat waar oudtijds de besnijdenis aan de kinderen werd bediend, nu de Doop ook aan de kinderen toekomt. Het Nieuwe Testament heeft toch geen minder voorrechten dan het Oude? Ook is de bediening van de Doop minder begrensd dan die van de besnijdenis.

Zien wij dan nu nog welke tegenredenen de bestrijders hier naar voren brengen, welke wij ter beveiliging van deze leer zullen zoeken te beantwoorden.

(1) Zij zeggen dan dat de kinderen geen nut van de Doop kunnen hebben, want zij kunnen deze niet verstaan. Wij antwoorden: Bij de besnijdenis misten zij ook het gebruik van hun verstand. Het is hier toch evenwel anders mee gelegen dan met levenloze klokken enz. De nuttigheid van hun Doop zal hun tot hun troost volgen. Nu hebben hun opvoeders en vrienden er reeds troost en nuttigheid van, en zij worden opgewekt het grote voorrecht te erkennen en om hun kind voor die God, waaraan het is opgedragen, op te voeden.

(2) Ook zeggen zij, dat de Doop een zegel is van het verbond der genade, en daarom moet men eerst weten of de dopeling een gelovige bondgenoot is. Hij moet eerst onderwezen worden om gelovig te zijn, en dan mag hij gedoopt worden. Wij antwoorden: Wie sluit zijn ogen nu toch zó dicht en wie is toch zó stekeblind, dat hij niet kan zien dat al de schriftplaatsen, waar dit wordt gezegd, zien op het dopen van volwassenen?

(3) Dan zeggen zij weer: Het is in de Bijbel nergens uitdrukkelijk bevolen om kinderen te dopen. Wij antwoorden: Dit is ingesloten in het algemeen gebod "alle volkeren." Gelijk daar de vrouwen bij inbegrepen zijn, zo ook de kinderen. Wij lezen toch ook niet met name een bevel, dat vrouwen ten Avondmaal moeten gaan. Maar de Schrift is gegeven aan met rede begaafde mensen, die weten dat bondgenoten uit mannen, vrouwen en kinderen voortkomen. En behalve dit alles, de doop van de kinderen der Jodengenoten was toen algemeen gebruikelijk. En boven dit alles staat het wel terdege geschreven: "En een iegelijk van u worde gedoopt. Want u komt de belofte toe, en uw kinderen."

(4) En tenslotte zeggen zij nog dat er in de gehele Bijbel geen duidelijk voorbeeld is, dat een kind is gedoopt. Maar wel het tegendeel in Jezus Zelf, Die dertig jaren oud was toen Hij gedoopt werd. En dit is het voorbeeld ter navolging. Wij antwoorden: Wij lezen duidelijk dat de apostelen gehele huisgezinnen hebben gedoopt en dus tot discipelen hebben gemaakt. En dat men niet leest dat Jezus kinderen heeft gedoopt, terwijl Hij hun wel de handen oplegde, komt omdat Christus Zelf niet doopte, maar Zijn discipelen. En dat de kinderen met name worden genoemd was niet nodig, want dit was een zeer algemene zaak.

En dat Christus Zelf dertig jaar oud was toen Hij gedoopt werd, is geen voorbeeld ter navolging, aangezien Christus niet vóór de instelling van de Doop gedoopt kon worden, en ook was Hij in Zijn jonkheid besneden. En als dit werkelijk een voorbeeld ter navolging zou zijn, dan zouden de Mennonieten in deze wel ver van de letter afwijken. Dan moesten zij ook eerst op het dertigste jaar dopen. Laten wij tenslotte nog op enige zaken in acht nemen, welke naar voren kunnen worden gebracht met betrekking tot het Formulier voor de Doop der jonge kinderen.

1. En dan wel de vraag, wanneer de uitverkoren kinderen van de bondgenoten de betekende genade van de Doop deelachtig worden. Er zijn heel wat Godzalige mannen, die van oordeel zijn dat alle uitverkoren kinderen der bondgenoten de wortel der zaak, het beginsel van het geestelijke leven deelachtig worden vóór hun Doop. Hun Doop is dan het zegel op deze ontvangen genade. Zij stellen dat dit beginsel verborgen blijft liggen onder de natuurlijke verdorvenheid, tot op des Heeren tijd, wanneer zij door een dadelijke bekering en geloofsoefening door de Heilige Geest tot de gemeenschap van Christus worden gebracht. Als bewijs brengen zij daartoe dan bij het zeggen van Paulus, dat God hem van zijner moeders lijf had afgezonderd en geroepen door Zijn genade. Zij zijn van mening dat de vraag in het doopsformulier ziet op de heiliging van de uitverkoren kinderen der bondgenoten vóór hun Doop, en welke dan ook tot dezen is beperkt. En als reden daartoe geven zij aan, dat de uitverkoren kinderen der bondgenoten anders geen voorrechten zouden hebben boven anderen.

(1) Wij moeten hierop allereerst antwoorden, dat de door hen genoemde schriftplaatsen van geen kracht zijn om te bewijzen dat al de uitverkoren kinderen der bondgenoten het zaad der wedergeboorte vóór hun Doop ontvangen. Wat betreft 1 Korinthe, dit kan niet zien op de besliste heiliging in Christus, want dan zou de ongelovige vrouw of de ongelovige man uit kracht van de ander ook volstrekt geheiligd worden, en deze soort van heiligheid zou dan ook aan al de kinderen uit zulk een huwelijk moeten worden toegekend. Deze tekst moet dus wel zien op het verbond, waartoe al die geslachten behoren en waaruit de Heere de Zijnen kent en roept. En wat Galaten aangaat, ook dit kan niet zien op het zaad der genade, dat Paulus vanaf zijn jonkheid zou hebben gehad. Want dan zou hij de zonde tegen de Heilige Geest hebben gedaan toen hij de gemeente Gods vervolgte en het geloof verwoestte. En dit is met een inwendig beginsel van genade in strijd. Hij getuigt zelf dat hij het alles in onwetendheid heeft gedaan, ja, dat hem het algemeen licht van overreding ontbrak. Hij meende toch Gode een dienst te doen. De afzondering, welke Paulus hier bedoelt, ziet óf op zijn verkiezing tot zaligheid, óf op het verborgen oog Gods over hem van zijner moeders lijf af in hem te bewaren tot het zalig worden; óf het ziet op zijn afzondering tot het apostelschap, zoals hij was een uitverkoren vat om Gods naam te dragen. En daarom zegt hij niet dat hij van zijner moeders lijf geroepen was, dat zij verre. Maar hij was afgezonderd van zijner moeders lijf, en nu was hij geroepen door Gods genade. Dit was het werk der genade, dat hij na een lang omzwerven in de natuurstaat door Gods genade geroepen werd tot de gemeenschap van Gods Zoon, Die hij ook in zijn ziel ontvangen had. De Vader had Zijn Zoon in hem geopenbaard, dit eerst maakte zijn genadestaat uit.

(2) En in de tweede plaats moeten wij er acht op slaan, dat er in de Bijbel niet één bewijs is dat allen, die zalig worden, het beginsel der genade vóór hun Doop deelachtig worden. Gods vrije en soevereine verkiezing is van eeuwigheid gegaan over personen, wie al en wie niet tot het leven zullen worden gebracht. En daarom lezen wij in de Bijbel wel dat zo ook de soevereine en vrije verkiezing, afzondering of roeping over dezen gaat in de tijd, en wel dan als het naar de Goddelijke vrijheid Gods tijd is om te roepen. Het is betamelijk aldus te denken van de wegen Gods, en dit te meer omdat Gods Woord ons leert dat allen, die wedergeboren worden, van nature kinderen des toorns zijn: "gelijk al de anderen." Zij behoren tot de grote hoop, tot de gehele verdoemelijke wereld, waaruit zij getrokken moeten worden. Ook omdat elke uitverkorene zijn tijd heeft van geroepen te worden. Het zij dan van zijner moeders lijf af, of in de kindse dagen, of in de dagen der jongelingschap, in de mannelijke leeftijd, of in de ouderdom. Ja, God heeft Zijn bijzondere wegen, waardoor Hij Zich aan zulk één bekend maakt en hem naar Zich toe trekt, zoals veel voor- of tegenspoed daartoe kan dienstbaar zijn, gelijk wij zien in het Oude zowel als het Nieuwe Testament. Ook leert Gods Woord ons dat God zulk één, in welke tijd des levens hij ook wordt toegebracht, vindt, liggende in zijn bloed op de vlakke des velds, walgelijk zijnde. Er is dus niets goeds in, en God getuigt daarbij, dat elke uitverkorene vóór die tijd der minne niet slechts duister is, maar enkel duisternis. Hij is dus niet met dodigheid bezet, maar dood in zonden en misdaden. a. Hieruit volgt dus duidelijk, dat alle uitverkoren kinderen vóór hun Doop het beginsel der wedergeboorte niet ontvangen. Al is het wel waar, dat er onder de kinderen der bondgenoten zijn, die van moeders lijf af geheiligd worden, zoals Johannes de Doper. Juist hierom komt aan al deze kinderen het sacrament des Doops toe, omdat onder die zulken zijn.

Want het sacrament is zowel een zegel van de bewarende genade en het werk Gods, dat op des Heeren tijd geschieden zal, dat dus van de zijde Gods verzegeld wordt, als dat het een zegel is van de genade, die er reeds is. En in die opzichten zijn de uitverkoren kinderen der bondgenoten wel terdege onderscheiden en hebben zij wel bij hun Doop bijzondere voorrechten boven anderen.

b. Hieruit wordt duidelijk, dat de ouders op de vraag bevestigend kunnen antwoorden, dat de kinderen in Christus geheiligd zijn, zoals wij in het doopsformulier zien. Want dat het doopsformulier in alle delen gezond en naar de Bijbel is, is overtuigend en duidelijk. Met een enkel woord willen wij daar nog op wijzen.

1. Het doopsformulier houdt de hoofdsom van de leer of de natuur van de Doop voor, om de Doop te doen verstaan, namelijk waartoe God en de dopeling aan weerskanten zich verplichten. Ook wat de grond van de Kinderdoop is, alsmede waartoe de ouders gehouden zijn, die kinderen ten Doop brengen.

2. Dan wordt de gemeente der gelovigen er in aangesproken en wordt deze opgewekt tot de verheerlijking van God in de bediening van dit sacrament. Om er voor zichzelf naar te staan dat zij getroost en gesticht mogen worden en dus bij hun eigen Doop worden bepaald. Ook worden zij opgewekt om voor het kind, dat ten Doop gehouden wordt, zichzelf aan de Heere in den gebede aan te bieden.

3. Daarop volgt de toespraak, niet tot de ouders en getuigen, maar tot de gemeente der gelovigen, die geliefden in de Heere Christus worden genoemd: Gij hebt gehoord, dat de Doop een ordening Gods is, enz. En dan eerst richt de aanspraak zich tot de ouders en getuigen met deze woorden: Opdat het dan openbaar worde, dat gij also gezind zijt, enz.

(1) En dan wordt gevraagd of zij van onze kinderen, dus niet alleen van hun kind, maar van al de verbondskinderen, erkennen dat zij zo ellendig in de wereld komen, en dat zij in Christus geheiligd zijn. Dat zij dus lidmaten der gemeente zijn, aan welke de Doop toekomt.

- De vraag is: Of gij bekent dat al de in de gemeente geboren kinderen behoren tot die geslachten, welke onder het verbond met Abraham gerekend worden, waaruit God de Zijnen kent en roept?

- Of wilt gij het nemen tot de strikte heiliging in Christus, dan is de vraag: Of gij bekent dat al de kinderen der gemeente als de andere lidmaten der gemeente gedoopt moeten worden?

- En zulks omdat er onder hen zijn die in Christus zijn geheiligd. En wanneer men wil zien op de tijd van de opstelling van het formulier, dan is de vraag tegen hêt pausdom gericht, hetwelk de kracht aan het doopwater toeschrijft, en dan luidt deze: Bekent gij dat de kinderen niet in het doopwater, maar in Christus geheiligd zijn, namelijk die geheiligd worden?

- Deze vraag is ook gericht tegen de Baptisten, die de kinderdoop afkeuren, en dan houdt zij in: Bekent gij niet, dat kinderen zowel als oudere mensen behoren tot de gemeente, en dat daarom zowel aan hen als aan oudere mensen de Doop toekomt?

(2) Verder wordt in het formulier nog gevraagd of gij niet bekent dat de leer dezer kerk de waarachtige leer der zaligheid is?

(3) En tenslotte, of gij belooft of voorneemt om uw kind in die leer te onderwijzen, enz.

(4) En vervolgens is er een dankzegging in het formulier, hetwelk wederom de gemeente der gelovigen en de verbondskinderen betreft. Dit doopsformulier is door de vaders naar de Bijbel opgesteld en bij de algemene liturgie der gemeente gevoegd, zoals er veel formulieren van gebeden, formulieren voor de bediening van Gods ordinantiën, van Woord en sacramenten, en formulieren van troost voor zieke gelovigen tot de liturgie behoren. Maar deze liturgie behoort niet tot de formulieren van Enigheid, behalve in zoverre zij de geloofsstukken raken; en de geloofsstukken daarin stemmen overeen met de Catechismus en onze Nederlandse Geloofsbelijdenis, die wel tot de Formulieren van Enigheid behoren. Maar deze liturgie is door de Nationale Synode, - welke te Dordrecht is gehouden - aangenomen achter de Formulieren van Enigheid, tot onderwijzing gevende geschriften in de kerk, waarnaar elk zich heeft te richten in de bediening van Woord en sacramenten. En hieruit volgt dus, dat die niet rechtzinnig is in het leerstuk van de Kinderdoop, maar rooms of Baptistisch is, moet worden behandeld vanwege zijn leer. Zulk één zal moeten worden onderzocht en zich rechtzinnig moeten verklaren aangaande de grondslag van de Kinderdoop, dewijl hij de Formulieren van Enigheid heeft ondertekend, en niet slechts het onderwijzing gevend geschrift, dat de bediening van de Kinderdoop betreft.

Toepassing

Ziedaar vrienden, wat het hart zoal opgeeft. Wat is het toch waar, dat uit het hart boze en zielverdervende bedenkingen voortkomen, alsof in de uiterlijke Doop kracht zou zijn tot zaligheid.

A. Mensen, gij die nog omzwerft in uw staat van nature, is het niet waar, dat het in uw hart ligt alsof de Doop de afwassing der zonden zelf is?

1. Blijkt het niet daaruit, dat als uw kind eens om gewichtige redenen, van ziekte enz., enige tijd ongedoopt moet blijven, daarover grote bekommring ontstaat? Wat wordt dat arme wichtje dan beklaagd! Wat is er een gemurmel over dat kindje, dat het zijn doopsel niet heeft ontvangen. En vrienden, wat mist dit wichtje toch als God het in genade heeft aangezien? En wederom aan de andere zijde, wat is er een zorgeloze blijdschap en rust als de Doop aan het kind is bediend. Wat is dit nu anders dan dat men in zijn hart paaps is? Men gaat maar op die Doop zitten rusten en verwaarloost eigen zaligheid en die van zijn kinderen. En dit in plaats van dat het werk dan eerst begint, om met de staat van nature van zulk een kindje voor God werkzaam te zijn, om hartelijke zorg te hebben dat het in het bloed van Jezus gewassen wordt, en om hartelijk te smeken om de betekende genade der wedergeboorte. De onderwijzer zegt, dat het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelf niet is.

2. Ja, blijkt het niet in uzelf, o mens, als gij eens benauwd wordt door de woelingen van de consciëntie, of door vrees voor sterven, of als u eens wordt aangesproken over uw gevaarlijke, geruste staat? Wat is u dan menigmaal meer eigen dan dat u denkt of u er op beroept dat gij geen Jood, heiden of Turk zijt, maar een gedoopte? En daaruit scheidt u dan troost. O mens, wat is dat anders dan gewicht te leggen op uw Doop? Wat hebt u dan toch in uw hart ontvangen? Het niet te kunnen verdragen dat men aangesproken wordt over zijn staat, en dan te zeggen: Wie meent ge wel dat ik ben? Gij kent toch mijn hart niet? Dat is de gewone taal. O mens, zie dan toch hoe gevaarlijk het is voor uw ziel om te rusten op uw Doop.

3. Ja vrienden, het blijkt niet zelden op de sterfbedden, welk een grond van rust op de uitwendige Doop de duivel de mens dan in de hand stopt. En komt daar nog bij dat men ook Avondmaalganger geweest is, dat helpt ook al. En dan komen ook nog verschillende goede dingen en werken daarbij, welke de mens in zijn handel en wandel in de tijd heeft gedaan, zulks helpt ook nog. En daar komen nog de onderscheidene godsdienstplichten bij. Och, wat wordt dat al tezamen aan een vast bolwerk, waarop duizenden naar de hel gaan.

O mens, zal dat uw grond blijven, zult gij dat niet kwijt raken, om daar uw zaligheid op te wagen? Het zal u door de hand boren. De Joden riepen ook dat zij Abrahams zaad en besneden waren. En Paulus zegt dat de besnijdenis geen nuttigheid heeft als men de wet niet doet. Judas en Simon de tovenaars waren ook gedoopt. En daarom, vrienden, als gij oprecht zult spreken, zult gij moeten zeggen dat het er met uw staat zeer bekommerlijk bijstaat en dat gij zorgeloos zijt. En dat gij maar veel waagt. En dit terwijl gij wel weet dat gij in geen tijdelijke zaak het zo los zoudt durven wagen, of u zou al uw verwachtingen daarbij verliezen. Ik moet het u zeggen: Denkt niet dat u niet zou kunnen weten of u de betekende genade van de Doop deelachtig zijt, ja of nee. Vrienden, dat is in onze religie geen raadsel. Het is een bevindelijk en waarachtig werk. Een mens is een redelijk schepsel, dat met bewustheid werkzaam is. Een roomse zal zeggen: Men kan niet weten waar men varen zal.

Let dan nu eens op waaraan gij het zoudt kunnen weten.

(1) Indien gij ooit genade gevonden hebt in Gods ogen en dus behoort tot de weinigen, die God en Christus hartelijk liefhebben en die zalig worden, dan zult gij weten wat het inhoudt, de betekende zaak des Doops deelachtig te zijn. Wat het zeggen wil, met zijn zonden en vuile hart aan Jezus' voeten te komen, zich zo vuil neer te leggen voor de troon van vrije genade, opdat Hij Zijn hand er aan legt en Zijn dierbaar bloed tot afwassing van de zonden er aan wil ten koste leggen. Och vrienden, dit is wel zeer onderscheiden van de verzekering, dat men bewustheid heeft dat deze en die dingen tussen de Heere en de ziel zijn omgegaan. Want kent gij deze zaken niet, dan mist gij ze. De vraag is dus niet of gij erover bekommerd zijt of het wel Gods werk is. De oprechtste zelfs is hieromtrent menigmaal met de meeste zorg vervuld. Maar de vraag is of gij deze dingen kent, als zijnde omgegaan in uw ziel.

(2) Meent gij, omdat u van deze dingen niet afweet, dat u het daarom reeds van uw jeugd af, of al vóór uw Doop gehad hebt, of het tijdens uw Doop gekregen hebt? Wel vrienden, dit kunt u ook weten. En wel daaraan, dat u dan het werk van de Heilige Geest in uw ziel zult kennen, en dat u uit dat beginsel met al de vromen in Christus hartelijk zult verenigd zijn. Want dat zalige werk van God gaat nooit over. Hebt gij dan zulk een hartelijke liefde tot God en Christus, en zulk een liefdebetrekking tot al Zijn kinderen, dat u met uw hart kunt zeggen: Dat is mijn volk, daar wil ik het mee houden in zoet en zuur?

(3) Ja mensen, behoeft u nog meer bewijs dat gij genade mist, dan dat u gedoopt zijnde, in de zonde en in de wereld leeft, en het houdt met de vijanden van God en Zijn kinderen? "Al wat uit God geboren is, overwint de wereld". O mens, uw Doop mocht u eens tot verschrikking zijn.

Indien u hier niet tot uzelf komt, en wanneer gij ooit enige overreding gehad hebt, en deze hebt tegengestaan, o lees eens wat u dan te wachten staat: "Hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, die de Zoon van God vertreden heeft, en het bloed des testaments onrein geacht heeft, waardoor hij geheiligd was, en de Geest der genade smaadheid heeft aangedaan?" Mochten uw ogen toch eens open gaan en u verwaardigd worden om los te laten.

Om uzelf eens doodschuldig voor God te zien en te verklaren. Dat u de weg der verzoening mocht vinden en uw Doop u nog eens tot een zegel mocht worden.

B. In deze stof liggen dan ook vele zaken tot waarschuwing, besturing en opwekking.

(1) En wel voor kinderen, die gedoopt zijn. Al ben je dan nog zeer jong, het wordt ook je plicht al om er aan te denken dat uw ouders u aan de Heere hebben overgegeven. Het wondt uw plicht om u op uw knieënvoor God neer te leggen, en te bidden dat God u toch bekere, dat gij uzelf aan de Heere Jezus mocht verbinden. O, wat zal het anders slecht met u uitkomen als gij voor God verschijnen zult en u de belofte van uw ouders zult hebben verbroken. En ik moet daarbij zeggen: Indien uw ouders u niet aanspreken en zij geen zorg hebben over uw ziel, wat zal het toch naar zijn als u in het oordeel tegen uw ouders dan zult opstaan. O mens, wat zal het verwijt van kinderen aan hun ouders toch naar zijn in de hel, en dat voor eeuwig. Kinderen, al spreken uw ouders u niet aan, al drukt het gevaar uwer ziel hen niet, och, bidt toch veel tot de Heere, dat God u licht geven moge. Gij mocht uw ziel nog eens als een buit wegdragen. Gedenkt toch aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap. Ja, als gij door zondaren aangelokt wordt, bewilligt dan niet, als zij zeggen: "Ga met ons". Het zal uw ouders zo zwaar vallen. Salomo zegt met nadruk: "Verblijde, o jongeling, in uw jeugd, en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten en in de aanschouwing uwer ogen; maar weet, dat God om al deze dingen u zal doen komen voor het gericht."

(2) En kinderen die Godzalige ouders of een Godzalige vader of moeder hebt of gehad hebt, wat is dat een voorrecht. Gij zijt als het ware zoveel nader dan anderen. Gij zijt kinderen van ouders, die vrede met God hebben, die toegang hebben om met God over u te spreken. O, smeekt toch dat God u genade geve, en laat er geen stilzwijgen bij u zijn. Zucht toch dat de Heere Jezus u trekke. Het gaat menigeen goed in de tijd omdat hij een vrome vader of moeder heeft. Maar wat zou u ongelukkig zijn, indien gij al vrome ouders had gehad, en evenwel verloren ging. Genade erft niet over. Het staat menigmaal in hele geslachten stil. Ziet dit maar in het Joodse volk, enz.

Maar in deze stof liggen ook vele zaken ter waarschuwing, besturing en opwekking voor u, ouders, die uw kinderen aan de Heere hebt aangeboden in de Doop.

(1) Voor u, die er nooit mede werkzaam zijt geweest, die uw eigen ziel en die van uw lieve kinderen hebt verwaarloosd: Gij hebt ze aan God beloofd, en gij geeft ze aan de wereld. En als zij een hart krijgen om God te zoeken, dan staat gij ze tegen. O welk een zwaar onheil, welk een zware hel hebben zulke ouders toch te wachten. Is dat uw liefde voor uw arme kinderen, waarvoor gij gezorgd hebt, dat gij hun ziel niet draagt? Zult gij de panden uwer liefde zo voor eeuwig wagen? Ja, menigeen gaat naar de hel omdat zijn ouders hem nooit hebben aangesproken over die dingen, welke zij voor de kansel hebben beloofd.

(2) Maar ook voor u, Godzalige ouders, moge het volgende tot besturing dienen.

- Biedt u toch veel aan de Heere aan, en doet dat ook voor uw kinderen, daar zij het zelf nog niet doen kunnen, in het belijden voor God van hun onreinheid en schuld van nature. Ook in het rechtvaardigenen vrijverklaren van de Heere, indien Hij er geen genade aan zou geven. O, als gij ze aan de Heere kwijt worden kunt, dan zult ge ze wel weer terug krijgen. In het zuchten om de leiding des Geestes om met hun toestand verder te worden gebracht. In uit te zien naar en te roepen om de openbaring van Christus in hen. Ja ook in het geloof te oefenen voor uw kleine kinderen en in hun naam de sterkte van Jezus aan te grijpen. Opdat de Heere ualdus lere de hand op de beloften te leggen, welke de Drie-enige God in de Doop heeft gedaan.

- Zoekt ook, als de tijd daartoe gekomen is, dus als zij jaren van onderscheid gekregen hebben, hen aan te spreken over hun staat, en de zaken, welke gij bij hun Doop beloofd hebt, aan hen over te dragen. Voor menigeen is dit het gezegende middel tot zijn bekering geweest, reeds van de eerste christenkerk af. O, erkent toch veel de oneindige goedheid van God, dat Hij Zijn belofte wil uitstrekken tot uw zaad. Dat het u klein make, dat God de God van uw zaad wil zijn tót in geslachten, en dat de Heere Zich ook aan u heeft willen verbinden om u te leren voor uw zaad met de beloften door te werken.

- En hebt gij vóór, onder of na de Doop wat gekregen voor het één of andere kind, en wordt het nu hoe langer hoe erger, zodat het schijnt dat er van uw hoop niets zal worden? O, ziet op Abraham, de vader aller gelovigen. Hij geloofde op hoop tegen hoop. Zoekt uw geloof vermeerderd te krijgen en laat toch niet los.

Houdt vast met tranen in de ogen, ziende op Jezus, Die het geloof spoedig kan doen wassen, zelfs tegen de onwaarschijnlijkheden in. Denkt dan eens: Als het op het hoogste is, dan is het Gods tijd. Zijn wegen zijn toch een diepe afgrond, en Hij laat niet varen de werken Zijner handen. God maakt alle dingen schoon op Zijn tijd.

Amen.

ZONDAG 28
vraag 75-77

Vraag 75:

Hoe wordt gij in het Heilig Avondmaal vermaand en verzekerd, dat gij aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebt?

Antwoord:

Alzo, dat Christus mij en alle gelovigen tot Zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van deze drinkbeker te drinken bevolen heeft, en daartoe ook beloofd heeft, eerstelijk, dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken, en Zijn bloed voor Mij vergoten is, als ik met mijn ogen zie dat het brood des Heeren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt; en ten andere, dat Hij Zelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo zekerlijk tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en de drinkbeker des Heeren (als zekere waartekenen des lichaams en bloeds van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met de mond geniet.

Vraag 76:

Wat is dat te zeggen, het gekruisigde lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken?

Antwoord:

Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen, en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door de Heilige Geest, Die tezamen in Christus en in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij; al is het dat Christus in de hemel is en wij op de aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees, en been van Zijn benen zijn, en dat wij van één Geest (als de leden eens lichaams van één ziel) eeuwiglijk leven en geregeerd worden.

Vraag 77:

Waar heeft Christus beloofd, dat Hij de gelovigen zo zekerlijk alzo met Zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van deze drinkbeker drinken?

Antwoord:

In de insetting des Avondmaals, welke aldus luidt: De Heere Jezus in de nacht, in welke Hij verraden werd, nam het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker, na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt.

HET SACRAMENT VAN HET HEILIG AVONDMAAL

Deze toezegging wordt ook herhaald door de apostel Paulus, waar hij spreekt: De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus? Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn. De onderwijzer verklaart en verdedigt elk sacrament van het Nieuwe Testament in het bijzonder. Aan de hand daarvan hebben wij in den brede gehandeld over het eerste sacrament, namelijk de leer van de Heilige Doop (zondag 26 en 27).

Wij gaan er nu met de onderwijzer toe over om het tweede sacrament van het Nieuwe Testament, namelijk de leer van het Heilig Avondmaal, in den brede te behandelen (zondag 28 tot en met 30).

De onderwijzer doet dit aldus, dat hij:

- eerst in den brede de leer van het Heilig Avondmaal verklaart (zondag 28),
- en dan verdedigt hij deze leer tegen de ketterijen (zondag 29 en 30).

De verklaring, welke de onderwijzer geeft van de leer van het Heilig Avondmaal, is dus onze tegenwoordige stof. Letten wij daarin dan op twee hoofddelen:

- I. Wat wij hebben te verstaan door het Avondmaal des Heeren.
- II. Welke de natuur van dit sacrament is.

Sprekende van het eerste, bezien wij:

A. De betekenis van het woord: het Heilig Avondmaal des Heeren;

B. De afkomst en beschrijving ervan.

A. Wat betreft de betekenis van het woord, merken wij op dat het woord avondmaal in eigenlijke en in oneigenlijke zin in Gods Woord voorkomt.

1. In oneigenlijke zin betekent het:

- De genieting van Jezus in de ziel. Dus de openbaring van Hem in het hart, hier bij aanvang in genade: "Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij."

- En ook wel de grote heerlijkheid, die voor Gods volk aanstaande is, zoals deze aan de staat der genade is verbonden: "Ik zeg ulieden, dat niemand van die mannen, die genood waren, Mijn avondmaal smaken zal." Zo wordt de heerlijkheid er door aangeduid, waar het genoemd wordt de bruiloft des Lams. En een stem uit de troon zeide tot Johannes: "Schrijf: zalig die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams."

- En het wordt ook oneigenlijk gebruikt voor het grote oordeel, dat zo wordt genoemd omdat Christus dan in het bijzonder al de vijanden van Zijn kerk bijeen zal vergaderen om ten volle wraak te oefenen. Dus lezen wij: "En ik zag een engel, staande in de zon; en hij riep met een grote stem, zeggende tot al de vogelen, die in het midden des hemels vlogen: Komt herwaarts en vergadert u tot het avondmaal des groten Gods."

2. Maar doorgaans en in eigenlijke zin betekent het woord Avondmaal in Gods Woord het tweede sacramenten van het Nieuwe Testament, dat uitwendig waar tegen en zegel van Gods zalige gemeenschap, hier in genade en hiernamaals in heerlijkheid. En dit komt dan in Gods Woord ook onder verschillende benamingen voor, namelijk:

1. Het Avondmaal des Heeren.

2. De tafel des Heeren.

3. De breking des broods.

4. De drinkbeker der dankzegging, en het brood, dat wij breken.

5. Het bloed.

6. De drenking.

7. De geestelijke spijs en drank.

8. Sommigen rekenen hiertoe ook de liefdemaaltijden, waarvan wij lezen in Judas. Doch dit ziet meer op het verder bijeen blijven na het bondszegel.

Letten wij er nu nog op waarom het Avondmaal in deze laatste betekenis terecht des Heeren Heilig Avondmaal wordt genoemd.

a. Het wordt een Avondmaal of Nachتماال genoemd:

- omdat het in de avond of in het begin van de nacht, ook op de avond van Jezus' leven en in Zijn laatste nacht door Hem is ingesteld.

- Ook om de voortreffelijkheid van dit maal uit te drukken, aangezien het woord avondmaal in de grondtekst ziet op een zeer rijkelijk gastmaal.

- Eveneens om de noodzakelijkheid van de onderhouding van de geestelijke en lichamelijke gemeenschapsoefening van Gods volk met de Heere Jezus en met elkander aan te wijzen.

b. En dit wordt het Avondmaal des Heeren genoemd:

- omdat de Heere Jezus het heeft ingesteld, zoals Hij alleen de wijze van Zijn dienst heeft te bepalen. Dit komt Hem alleen toe, gelijk het tweede gebod ons leert.

- Ook omdat de Heere Jezus als Gastheer Zijn volk daar aan die maaltijd ontvangt.

- En omdat het de spijze van de Heere Jezus is, welke daar wordt genoten; het is Zijn vlees en Zijn bloed.

- En ook nog omdat het doel van Christus in deze instelling is, de gedachtenis van Hem en van Zijn bitter en heilzaam lijden en dood.

c. En tenslotte wordt het een Heilig Avondmaal genoemd:

- Omdat de Heilige Geest Zelf de tekenen tot een heilig gebruik heeft afgezonderd.

- Ook vanwege het heilig doel en oogmerk van God in de instelling er van, namelijk zowel tot verzegeling van heilige dingen, als tot meerdere vordering van Zijn volk in de heiligmaking.

- En ook omdat de rechte gebruikers er van alleen zijn de aanvankelijk geheiligden in het bloed en door de Geest van Christus.

B. Wat betreft de afkomst en de beschrijving van dit Heilig Avondmaal, bezien wij dan eerst de afkomst ervan.

- Van oude tijden af is het al bekend geweest, dat er bij het maken van verbonden verbondsmaaltijden gehouden werden. Dit blijkt ook uit verscheidene voorbeelden, als bij het verbond tussen Izak en Abimelech en tussen David en Abner enz.

- En ook in het bijzonder het eten bij de dankofferanden.

- De Schrift leert ons ook, dat duidelijk dezelfde verrichtingen ten aanzien van het brood en de drinkbeker plaats hadden bij de huisvaders onder Israël ten tijde van het eten van het Paaslam. Want ten aanzien van het brood, placht de huisvader dit in zijn hand te nemen en het te zegenen met deze woorden: Gezegend of geloofd zijt Gij, Heere onze God, Koning der wereld, Die het brood uit de aarde voortbrengt. Hij placht het ook te breken, aangezien het een ronde platte koek was. Ook was hij gewoon het dan rond te delen met de woorden: Dit is het brood der verdrukking, hetwelk onze vaders in Egypte gegeten hebben. En ten aanzien van de drinkbeker, het was bij de Joden gebruikelijk vier drinkbekers te hebben en daartoe elkander te nodigen. De laatste drinkbeker werd genoemd de drinkbeker der dankzegging. Deze werd met de volgende woorden gezegend: Gezegend zijt Gij, Heere onze God, en Koning der wereld, Die de vrucht des wijnstoks schept. En dan moesten allen, die daar tegenwoordig waren, zonder onderscheid, mannen en vrouwen, daaruit een dronk doen.

• Wij zien dan uit dit alles dat de instelling van brood en wijn, alsook de verrichtingen daaromtrent, geen vreemde zaak is geweest, maar alleen een heiliging van een zaak, welke reeds plaats had, om dus te zijn een sacrament van het Nieuwe Testament.

• Ook zien wij dat hierin - juist zoals bij de Doop - in het bijzonder de wijsheid van de Heere Jezus weer doorstraalt, in het instellen van zulke bekende en lichte tekenen en verrichtingen tot een sacrament van het Nieuwe Testament. Want dit zou niet zo zeer aan de tegenspraak der Joden onderworpen zijn, en als gevolg daarvan behoeften zij van het christendom niet afkerig te zijn, aangezien reeds van oude tijden de toonbroden uitgestald lagen, waarin de Christus heerlijk werd afgebeeld voor allen, die maar geestelijke honger hadden.

• Ook werd vanouds de wijn uitgestort. De betekende genade was de gelovige Joden ook dierbaar onder zulke spreekwijzen van brood en wijn, enz., gelijk wij zien in Jesaja, en ook wel zeer nadrukkelijk: "En de Heere der heirscharen zal op deze berg alle volken een vette maaltijd maken, een maaltijd van reine wijn, van vet vol mergs, van reine wijnen, die gezuiverd zijn." En: "Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts; tot de verstandeloze zegt Zij: Kom, eet van Mijn brood en drink van de wijn, die Ik gemengd heb." Door zulk een eenvoudig sacrament in te stellen, kon de Heere Jezus ook des te gemakkelijker het Pascha afschaffen, en in het Avondmaal een schilderij geven van het vervulde Evangelie en van de lichtere en gemakkelijker huishouding en bediening van het verbond der genade, welke nu aanving. Want het Pascha of Paaslam, Christus, geslacht zijnde, moest het Paasfeest ophouden en zou er voortaan een eenvoudiger bediening plaats hebben, zonder de pracht en al die afbeeldingen, aangezien de erfgenaam geen kind meer was.

Bezien wij ook nog de omschrijving van dit Heilig Avondmaal, alsook de reden, waarom de onderwijzer van dit sacrament spreekt na eerst van de Heilige Doop gesproken te hebben. Wat betreft de omschrijving. Het Heilig Avondmaal kan als volgt omschreven worden: Het is het tweede bondszegel van het Nieuwe Testament, waarin door het geven en ontvangen van gebroken brood en vergoten wijn, naar de instelling van Christus, de borgtochtelijke dood van Christus wordt vertoond. De geestelijke voeding, groei en wasdom van een gelovige in de genade, alleen door de waarachtige en geestelijke vereniging met het gebroken lichaam en het vergoten bloed van Christus aan het kruis, wordt er door betekend en verzegeld. Ook wordt een gelovige daarin ten hoogste verbonden en verplicht tot het bewijzen van ware dankbaarheid aan God door geheel en al voor de Heere te zijn, en tot de aller nauwste liefdesvereniging en oefening daarvan met alle gelovigen in Christus. Bij de stukken zal blijken dat dit alles op de Bijbel is gegrond. De reden waarom de onderwijzer van het Avondmaal in de tweede plaats spreekt, is omdat het Heilig Avondmaal is ingesteld en ook gebruikt moet worden ná de Heilige Doop, zoals ook het Pascha na de besnijdenis, in de plaats waarvan het Avondmaal is ingesteld. En dit ook omdat het Heilig Avondmaal de voeding, versterking en opwassing in het geestelijke leven betekent en verzegelt. En dit kan toch eerst plaatshebben als iemand geestelijk geboren is en dus geestelijk leven heeft. En van deze wedergeboorte is de Heilige Doop het sacrament. In het natuurlijke leven moet een mens toch ook eerst geboren zijn, zal hij kunnen eten en drinken tot versterking en opwassing, enz.

Staan wij vervolgens stil bij het tweede hoofddeel, welke de natuur van dit sacrament is.

Daarin bezien wij:

- A. Wat tot het sacrament van het Heilig Avondmaal behoort, en
- B. Hoe een christen al de dagen zijns levens tot zijn versterking moet verkeren en werkzaam zijn omtrent dit sacrament, onder alle omstandigheden en tot allerlei doeleinden.

A. Wat tot het sacrament van het Heilig Avondmaal behoort, wordt door de onderwijzer aangewezen in deze 28e zondagsafdeling. Dan zien wij eerst welke de sacramentele vereisten zijn, welke dit sacrament van het Avondmaal heeft. Dit wijst de onderwijzer ons bij de stukken aan in de vragen 75 en 76. Daarin wordt ons geleerd dat het twee uitwendige tekenen heeft, alsook de verrichtingen daarbij en het gebruik er van. De onderwijzer zegt in het eerste deel van vraag 75, dat Christus van dit gebroken brood te eten en van deze drinkbeker te drinken bevolen heeft, omdat zij, uit de hand des dienaars ontvangen en met de mond genoten, zekere waartekenen zijn van het lichaam en bloed van Christus. Wat het bevel of de instelling van Christus aangaat, daarvan zullen wij spreken aan de hand van de 77e vraag. Hier merken wij alleen maar op, dat deze tekenen van brood en wijn, alsook de verrichtingen daaromtrent, geen waartekenen van het lichaam en het bloed van Christus in dit sacrament zouden kunnen worden genoemd, alleen omdat zij in zichzelf iets bijzonder geschikts hebben om dit te kunnen betekenen. Maar uitsluitend omdat deze tekenen en de eenvoudige handelingen daarmede tot tekenen en zegelen van heerlijke en onzienlijke dingen door Christus zijn bevolen en ingezet.

Wij zullen deze uiterlijke tekenen of elementen nagaan.

(1) Het eerste teken is het brood. Wij zien daarbij dat de Heere Jezus geen bepaling heeft gemaakt wat voor soort brood het zijn moet, of hoe het bereid moet worden. Jezus heeft dat brood genomen, dat bij het Pascha voorhanden was. En hieruit volgt dus dat het precies hetzelfde blijft uit welk koren dit brood bereid is, en ook of het met of zonder zuurdeeg bereid is. Alleen moet alles zonder bijgelovigheid gedaan of gelaten worden, en het moet dus slechts eenvoudig voedzaam en versterkend brood zijn, dat gebroken kan worden. Wij zien hieruit dat het zeer bijgelovig is, als men in de Griekse kerk beslist gedeseemd brood gebruikt, om daarmede de afschaffing van de wet der ongehevelde broden te kunnen aanduiden. Alsook van degenen in de westerse kerken, die met het pausdom strijden voor ongedeseemd brood, dewijl Christus dit gebruikte toen Hij het instelde, en om daarmede te kunnen aanduiden de onthouding van alle zuurdesem van kwaadheid en boosheid. Ook om aan te kunnen duiden het geestelijk feesthouden in de ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid. Ook de handeling van de roomsen en de meeste Luthers en is zeer in strijd met de instelling, als zij kleine ronde hosties of ouwels maken. Deze verdienen de naam van brood nauwelijks en zij worden meer gebruikt om ergens op te leggen of iets mee in te nemen, dan dat zij tot voeding kunnen strekken. En omdat zij klein zijn, kunnen zij ook niet worden gebroken en rondgedeeld. Afgezien nog daarvan dat het maken van ouwels op een bijgelovige wijze is afgeleid van de zilveren penningen, waarvoor Jezus is verraden, en van de penning van de dagloner in de gelijkenis uit het Evangelie. Ziet toch hoe zij met hun dwaze mensenvonden aan het gebod Gods toe- of afdoen, en dit tot hun eigen oordeel.

(2) Het tweede teken is de wijn, vermeld in Mattheüs. En daarbij zien wij weer, dat de Heere Jezus ook ingesteld heeft welke soort wijn of van welke kleur het moet zijn. Of dat zij, al te krachtig zijnde, met water moet worden vermengd, of onvermengd. Alle bijgelovigheid moet hier wegvallen. De Heere Zelf sprak van de vrucht des wijnstoks en nam de voorhanden zijnde wijn bij het Paasfeest, welke waarschijnlijk rode wijn geweest is, welke in Kanaän de uitnemendste was, zoals blijkt uit Genesis. Het blijkt hier uit, dat het twee bijzondere tekenen zijn, om elk in het bijzonder te worden gebruikt. En deze tekenen maken tezamen, zonder ze te scheiden, niet twee, maar slechts één sacrament uit. Daarom handelen de papisten in deze tegen de instelling van Christus als zij de drinkbeker aan de gewone leken onthouden. Want Jezus heeft zowel het drinken als het eten bevolen. Eten en drinken is nodig tot voeding en verkwikking, en beide behoren tot een gastmaal, waaraan niets wezenlijks mag ontbreken. Ja, ook zijn beide nodig om het bitter lijden van Jezus te kunnen afbeelden, alsook zijn bloedige dood, en de volheden van zaligheid, welke daardoor zijn verworven.

Nu zullen wij nagaan welke handelingen de Heere Jezus aangaande deze tekenen heeft bevolen.

1. Eerst willen wij daarbij nagaan door wie dit brood en wijn mag worden bediend en genoten.

- Deze tekenen moeten bediend worden door wettig gezonden dienaren des Woords. Dit blijkt daaruit, dat herders en leraars in de plaats van de apostelen zijn gekomen tot het werk der bediening, waarvan de bediening der sacramenten geen klein deel is. En al is het waar dat ouderlingen en ook diakenen hun werk daaromtrent van ouds ook hebben gehad, en in de samenvoeging van de liefdemaaltijden met het Avondmaal mede bezig zijn geweest, het voornaamste werk daarbij is toch aan de leraren opgedragen, zoals ook het dopen aan hen bevolen is.

- Dit blijkt ook daaruit, dat deze tekenen in de Naam en op het bevel van Christus moeten worden bediend. Nu, dit kan of mag niemand doen, dan alleen hij, die lastheeft. Daarom worden de leraars ook dienaars van Christus en uitdelers van de verborgenheden Gods genoemd.

- Ook nog omdat het bedienaars en ambtsdragers moeten zijn, waaraan panden en zegelen zullen worden toevertrouwd. Zoals dat ook in koninkrijken geschiedt.

Ja, hoe zouden zij deze ongeschonden kunnen bewaren wanneer deze in ieders handen waren? Daarom zijn hun ook de sleutelen in handen gegeven, om de macht van Christus op aarde te bedienen.

2. En wat nu betreft degenen, aan wie deze tekenen moeten worden bediend of door wie zij moeten worden genoten.

- Dan merken wij op dat deze niet aan doden moeten worden bediend. Die zijn reeds naar hun eeuwig huis. En ook niet aan stervenden, want die missen het vermogen om er mede werkzaam te zijn.
- Ook niet aan ongedoopten, want iemand moet geboren zijn, zal hij naar voedsel begerig zijn.
- Evenmin aan gedoopte kinderen, want die zijn niet bekwaam om zichzelf te beproeven, en zij hebben niet het vermogen om op een sacramentele wijze werkzaam te zijn en het lichaam van Christus te onderscheiden door de gewone invloed van de Heilige Geest.
- Evenmin aan degenen, die onwetend of niet rechtzinnig zijn in de leer.
- En tenslotte ook niet aan mensen die ergernis geven, hetzij door een goddeloze levenswandel, of door hun vijandschap tegen het werk der genade, tegen de zaak van God, tegen het volk van God en tegen Zijn waarheid.

3. Dus hieruit volgt dan, dat deze tekenen alleen bediend moeten worden aan ware gelovigen. Die alleen toch zijn door de Geest wedergeboren en zijn nieuwe schepselen; die alleen hebben leven ontvangen. Want doden kunnen niet eten. En dan aan zulke gelovigen, die tot jaren gekomen en gedoopt zijn, en die op die tijd er ook toe gerechtigd zijn vanwege een uitwendig onergerlijk leven en een inwendige oprechtheid tegen de zonden, dat wil zeggen, dat zij oprecht begeren te strijden tegen al de onoprechtheden van een boos, goddeloos en bij zichzelf veroordeeld hart. Doch hier moet men dan wel onderscheiden, dat niemand het recht heeft om het bondszegel te gebruiken, tenzij hij een waar gelovige is: "Onderzoekt uzelf, of gij in het geloof zijt; beproeft uzelf." Er zal bevindelijke kennis moeten zijn van het werk der vernedering over de zonden, en van het werk des geloofs. Bewustheid ervan, dat die en die dingen in de mens omgaan of omgegaan zijn. Dit is wel ten eerste onderscheiden van de verzekering. Iemands zwakheid, duisterheid en vrees voor onoprechtheid maakt hem hier niet onwaardig. Maar aan de zijde van de bedienaar geldt het in het gehele Woord, dat hij het bondszegel geven mag aan een belijder van het christendom, die onergerlijk is in zijn wandel, de zaak of het werk Gods in de ziel niet tegenspreekt en die niet vijandig is tegen de vromen. Er staat in 1 Korinthe niet dat de leraars de mensen moeten beproeven, maar: "De mens beproeve zichzelf en ete alzo." Zulk een al te nauw onderzoek zou menigmaal zeer nadelig zijn voor duistere en onbegaafde ware gelovigen. Dit blijkt ook uit Matthéüs, waar Jezus gelast dat zij het onkruid moeten laten staan, opdat er toch geen tarwe uitgetrokken zou worden. Een vergelijking van de Evangeliën schijnt er op te wijzen dat Jezus het Avondmaal ook aan Judas gegeven heeft.

4. Dus gezien hebbende wie dit sacrament moeten bedienen en aan wie het bediend moet worden, nu willen wij de verrichtingen ten aanzien van deze tekenen zelf bezien, namelijk wat het werk van de dienaar is omtrent het brood.

a. In navolging van de Heere Jezus moet de dienaar een gedeelte van het gewone brood in de hand nemen. Dan moet hij het zegenen, dat wil zeggen, door zegening- of dankzegging het afzonderen van het natuurlijke gebruik en het dus heiligen tot het sacrament van het lichaam en bloed van Christus. Dan moet hij het breken, om een teken te kunnen zijn. Dit lezen wij in 1 Korinthe: "Het brood, dat wij breken." Daarom wordt het Avondmaal een breking des broods genoemd. Daarna moet de dienaar het aan de communicanten geven en ook aan zichzelf. In Matthéüs, dat Jezus het aan Zijn discipelen gaf en het ook Zelf genoot. Wat betreft de woorden, welke de dienaar van de Heere heeft ontvangen om daarbij te gebruiken, hij kan deze niet alle in de eerste persoon bezigen, maar zal de derde persoon moeten gebruiken. De gebiedende woorden daarbij zijn: Neemt, eet. Ook zei de Heere Jezus daarbij: "Doet dat tot Mijn gedachtenis." Dit bedoelt hetzelfde als: "Onderhoudt dan deze zaak tot een inzetting voor u en voor uw kinderen tot in eeuwigheid." In die tekst wordt bedoeld de gedachtenis aan de wonderbare verlossing uit Egypte. Hier dus de gedachtenis van de verbreking van het lichaam van Christus aan het kruis tot de verlossing van Zijn volk. Daarom komen er de verklarende woorden bij: "Want dit is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt", zoals wij lezen in Lukas: "Dat voor u gebroken wordt." Dat dit een sacramentele spreekwijze is, en alleen ziet op een teken, een waarteken of een teken ter gedachtenis van het verbroken lichaam des Heeren aan het kruis, blijkt uit de vele voorbeelden, waarin in het Hebreeuws voor het woord "betekent" het woord "is, zijn" gebruikt wordt. Het blijkt ook uit de handelwijze der Joden, die het gebraden Paaslam, dat bij het Paasmaal werd opgedist, het lichaam van het Pascha noemden. En daardoor verstond niemand iets anders, en kon ook niemand iets anders verstaan dan dat dit lam een waar- of gedachtenisteken van Christus was. En voegt hierbij ook nog dat dit op een krachtige wijze de aard en de natuur van de zeer nauwe sacramentele vereniging uitdrukt.

b. Nu wat betreft de verrichtingen omtrent de wijn, welke het werk van de dienaar zijn, in navolging van de Heere Jezus. Het werk van de dienaar is de drinkbeker in de hand te nemen en deze te zegenen, dus ook deze tot het sacrament af te zonderen. Het was geen vreemde zaak, dat de Heere de drinkbeker in het bijzonder zegende, ofschoon Hij tevoren het brood reeds gezegend had. Want dit was bij de Joden de gewoonte. De Hebreëen noemden daarom hun laatste drinkbeker de drinkbeker der zegening des tafels, of de drinkbeker der dankzegging, waarmede het gastmaal besloten werd. Wij lezen dat ook Christus de drinkbeker genomen heeft na het eten des Avondmaals, waarom Paulus deze noemt: "De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen." Dan moet de dienaar deze drinkbeker aan al de communicanten geven om er uit te drinken. Het is zeer waarschijnlijk, dat Christus eerst uit de beker gedronken heeft en deze daarna rondgedeeld heeft. Maar hier schijnt nu een zwaarigheid te zijn. Men leest niet van het vergieten van de wijn in de beker. De beker stond ingeschonken en Jezus nam die. Maar van het brood staat er dat Jezus het brak. Men moet hier dan weten dat het gebruikelijk was in die tijd dat de vader van het huisgezin de beker door een dienaar liet inschenken. Daarom is het ook waarschijnlijk dat in deze toegeruste eetzaal of bevel des Heeren een apostel of een dienaar van deze maaltijd de beker heeft ingeschonken. En hiermede is dus ook in overeenstemming dat er nu behalve een leraar ook bedienaars van de tafels zijn. Bij zijn verrichtingen omtrent de wijn heeft de dienaar ook woorden van de Heere ontvangen, welke hij niet alle in de eerste persoon kan gebruiken. Dit zijn dan eerst gebiedende woorden: "Drinkt allen daaruit". Dus zonder onderscheid van man of vrouw, leraar of leerling, enz. Ook zei de Heere Jezus daarbij: "Doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot Mijn gedachtenis". En hierbij komen dan deze verklarende woorden: "Want dit is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden". Dit is wederom een sacramentele spreekwijze en duidt ook, zoals bij het brood, een waarteken of gedachtenisteken aan. En dan is het geen bloed, dat tevoren afbeeldend heenwijst, zoals van het Paaslam. Maar Jezus zegt van de wijn, dat het een waarteken en gedachtenisteken is van Zijn bloed, dat ware vergeving schenkt, en dat niet alleen aan enige Israëlieten, maar aan zeer veel volkeren uit de gehele wereld: "Hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden." Wederom doet deze spreekwijze ons met kracht zien de zeer nauwe sacramentele vereniging van het uitwendige teken met de onzienlijke, betekende genade.

5. Nu zullen wij zien welke de handeling van de gelovige ten aanzien van deze tekenen is.

- De eerste daad van de disgenoten is dat zij het brood en de drinkbeker nemen. Doch beide afzonderlijk, naar het voorbeeld van Christus, opdat de onderscheiden spijs en drank, welke aan een voornaam gastmaal vereist worden, des te beter kunnen afschaduwen al die geestelijke volheden tot versterking en verkwikking, welke de gelovigen door het geloof uit Christus Zelf genieten. Hiermede is het doen der roomsen wel zeer in strijd, die het zich in de mond laten steken, omdat hun handen onreiner zijn dan die van de priester.
- De tweede daad van de disgenoten is het brood te eten. Dit is toch het eerste doel van het nemen, dat men er zich lichamelijk mede verenigt. En hiermede is weer de bijgelovige handelwijze der papisten in strijd, die het sacrament eerst omdragen.
- En dan is de derde daad van de disgenoten dat zij de wijn uit de drinkbeker drinken. Jezus had gezegd: "Drinkt allen daaruit." En: "Neemt deze en deelt hem onder ulieden." En wij lezen: "En zij dronken allen uit dezelve." Hiermede is weer in strijd het doen van het pausdom, dat de drinkbeker aan de disgenoten onthoudt.

6. Bezien wij dan nu tenslotte nog enige omstandigheden, hoe dikwijls, waar en wanneer dit sacrament moet bedienden genoten worden. Allereerst hoe dikwijls het geschieden moet. Het blijkt ons wel uit de aard van dit sacrament, dat het niet maar eens, zoals de Doop, en dat het ook niet eenmaal per jaar, zoals de papisten het misoffer gebruiken, noch ook dat het maar zelden bediend en genoten moet worden. Want het is een sacrament ter voeding en opwassing, en wij weten dat een nieuw geboren kind gedurig voedsel nodig heeft om op te wassen. Hieruit kwam het voort, dat in de oude kerk, toen er veel vuur en ijver was, zoals ook Augustinus ons verhaalt, alle dagen Avondmaal werd gehouden. Want het was het leven van Gods volk om de banden van vereniging met Christus dagelijks al vaster te maken. Om dus dagelijks te ondervinden de kracht van Zijn dood, tot doding van de zonde en om tegen de zonde te strijden. Toen de ijver naderhand verminderde, werd het bediend en genoten op elke dag des Heeren. De ijver verslaptte zodanig, dat op de synoden werd besloten, dat degenen, die tenslotte niet om de drie zondagen communiceerden, van de gemeente zouden worden afgescheiden. Uiteindelijk is het verval zo groot geworden, dat het Avondmaal nauwelijks meer gehouden werd dan alleen op de vastgestelde feestdagen, in het bijzonder dan wel op het Paasfeest. Maar hoe dikwijls het moet bediend en genoten worden, is niet zo eenvoudig te bepalen of tot een regel te maken.

In de beste tijd van de kerk in Schotland stond dit aan de opzieners der gemeente, wanneer zij oordeelden dit nodig te zijn. Ook zijn er nog wel kerken, waar elke week het Avondmaal wordt bediend. Dit komt overeen met de kerk uit de tijd der apostelen, waarvan wij lezen dat zij volhardende waren in de leer der apostelen, in de breking des broods en in de gebeden. Paulus bepaalt ook niet hoe dikwijls, als hij zegt: "Zo dikwijls als gij" enz. Uit dit alles volgt dat wij acht hebben te geven op het grote verval der kerk en op de grote verdorvenheid der zeden, waardoor een mens open ligt voor het ene of het andere uiterste. En daaruit moeten wij besluiten dat het betamelijk is om het niet te weinig te doen bedienen, opdat het niet in versloffing gerake; maar dat het ook niet te menigvuldig moet worden bediend, opdat het niet te gewoon geacht of zelfs veracht worde.

7. Wat betreft waar of op welke plaats dit Avondmaal mag worden bediend, merken wij op dat dit van geen belang is. Naardat de staat der kerk is, vrij of onder de vervolging, mag het overal worden bediend waar godsdienst oefeningen worden gehouden en waar de gemeente maar samenkomt. Naar zulke omstandigheden mag het ook in de huizen geschieden. Maar in een vrije kerkstaat is het gevoegelijkst dat het geschiedt in de gewone vergaderplaats der gelovigen, aangezien het een algemeen brood is. Hiermede schijnt wel enigszins in strijd dat sommige christenen onder elkaar het Avondmaal genieten, want Jezus Zelf heeft aan een algemene tafel aangezeten.

8. En wat betreft wanneer en op welke tijd het 't beste bediend en genoten kan worden, zien wij dat dit ook niet is bepaald. Het past het beste op de dag des Heeren, volgens Handelingen. En wel op die tijd van de dag als de behoefte aan voedsel er gewoonlijk is. Men behoeft het dus niet na te volgen om het sacrament in de avond of in de nacht te bedienen. Want Jezus had geen tijd meer over en wilde het zo min aan die tijd des nachts als aan Jeruzalem vinden. Daarom zijn de eerste christenkerken al vroeg van dit voorbeeld van Christus afgeweken. Ook is het niet betamelijk, maar wel bijgelovig, dat het pausdom en de Luthers en het Avondmaal op de ziekbedden aan zieltogende mensen geven. Want dan gaat men er van uit dat men een al te groot gewicht aan het lichamelijk gebruik er van hecht. Want zal men er onder de werking des Geestes een sacramenteel gebruik van maken, dan is daartoe toch nodig een gezonde ziel in een gezond lichaam. Daarna toont de onderwijzer aan, dat bij de instelling van deze uitwendige tekenen een belofte wordt gevonden, welke het doel inhoudt, waartoe deze tekenen zijn ingesteld. Namelijk tot vereniging van de uiterlijke tekenen met de betekende onzienlijke genaden, en dus tot verzegeling op een sacramentele wijze. Wij zullen hier dan eens nagaan de inhoud van deze belofte, of welke de in het Avondmaal betekende onzienlijke genade is. Dit wordt ons aangewezen in het antwoord op de 76e vraag van de onderwijzer: Wat is dat te zeggen: het gekruiste lichaam van Christus te eten en Zijn vergoten bloed te drinken? De opstellers van de Catechismus hebben deze vraag er terecht bijgevoegd, om het volk voor vleselijke gedachten te bewaren, en ook dewijl de papisten ons beschuldigen dat wij de geest en de kracht uit het Avondmaal wegnemen. Ook gebruikt de onderwijzer deze bijbelse woorden om ze ons te beter te doen verstaan. Want wij weten allen wel wat eten en drinken is, maar het is ook waar dat weinigen bij bevinding weten wat het is het lichaam van Christus te eten en Zijn bloed te drinken.

Doch eer wij het antwoord van de onderwijzer nader bezien, moeten wij vooraf enige dingen weten.

- Namelijk wat het hoge en algemene doel van God van eeuwigheid is geweest in alle instellingen, en dus ook in deze. Dit doel was om de uitverkoren, zo diep van God afgevalen mens, die zich door de zondeval aan Gods genadige heerschappij had ontrouwen, weder te vergaderen tot het Koninkrijk van Christus en tot zijns Vaders gunstrijke heerschappij.

- En ook dat de Heere God tot het bereiken van dit hoge doel een buitengewone, diepe en onnaspeurlijke weg heeft uitgevonden en daargesteld.

- Dat namelijk de eeuwige en natuurlijke Zoon van God, Die in de schoot des Vaders was, als de verordeneerde Christus, de beloofde Messias, door een wonderlijke geboorte uit Maria in de wereld is gekomen. Die in Zijn dagen hier op aarde Zichzelf voor Zijn volk onder de wet heeft begeven, onder welke vloek zij lagen. Hij heeft door een lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, tot de aller diepste vernedering, ja zelfs tot het ondergaan van de vervloekte dood des kruises, de vrij spraak Zijns volks van al hun schulden en straffen veroorzaakt, alsmede de genadige aanneming tot kinderen, waaraan de hemel is verbonden, ja het recht op de hemel zelf.

- Verder heeft de heerlijke Christus Zijn Geest, Welke van Hem als de Zoon uitgaat, verworven om dit zalig heil aan Zijn volk toe te passen. Door deze Geest roept Hij de zondaar tot deze bovengenoemde zalige staat, hem wederbarende en in Hem gelovig makende. Ja, door deze Geest gebiedt Christus met macht de onderwerping van zulk één onder Zijn heerschappij en die des Vaders, en door deze Geest komt Hij Zelf in de ziel wonen: "Opdat Christus door het geloof in uw harten wone." En zulks om daar te heersen over gedachten, de innerlijkste bewegingen, wil en begeerten, en om die ziel Hem te doen gehoorzaam zijn.

En dit niet door zijn wil te dwingen, maar hem gewillig makende, zoals het vrijwillige volk op de dag van Gods heikracht. Want tot dit Koninkrijk behoort de vrijwilligheid. Deze is beloofd: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven." En: "Ik zal Mijn vreze in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken." En: "En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u; en Ik zal maken dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen." Christus is dus, dood geweest en weder levend geworden zijnde, door Zijn opstanding uit die dood Zelf geworden tot een Tweede Adam, een levendmakende Geest, om door die wet des Geestes des levens, Die in Hem is, Zijn volk te kunnen vrijmaken van de wet der zonde en des doods. Ziet vrienden, zo is Jezus wezenlijk de dadelijke, verenigende oorzaak van en ellendige slaaf des duivels met Zijn Vader en met de Heilige Geest: "Opdat zij allen één zijn." En: "En weet gij niet dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?" Hij wordt dus hun leven in hen, om voor Hem te leven: "Opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is." Zo wordt Hij hun Man, opdat zij voor Hem alleen en geheel zijn. Aldus Spreekt Salomo: "Laat zij de uwe alleen zijn, en van geen vreemden met u." Hij wordt hun Hoofd, van Wie zij alleen afhangen en door Wie zij alleen bestuurd worden. En hun Koning, Wiens onderdanen zij zijn en van Wiens regering zij afhangen. Hij wordt hun Wijnstok, waarin zij goede vruchten dragen, indien zij in Hem blijven, en zullen zij niet meer vrucht dragen voor zichzelf, zoals van de uitgeledigde wijnstok van Israël wordt getuigd. Ja, alzo wordt Hij de waarachtige spijs hunner zielen, waardoor zij leven en gevoed worden. Dit tevoren gezien hebbende, gaan wij dan nu over tot de zaak zelf, wat dit eten van het lichaam van Christus en het drinken van Zijn bloed in het Avondmaal wil zeggen, naar het antwoord van de onderwijzer op vraag 76. De onderwijzer noemt twee hoofdzaken, waarin dit bestaat. Hij zegt: Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen, en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen. Dit deel van de betekende genade houdt dus in de rechtvaardigmaking des zondaars door het geloof in Christus, welke gaat over de persoon van de gelovigen, alsook de daaruit voortvloeiende vergeving, welke gaat over de zondige daden. Door het lichaam en het bloed van Christus moeten wij verstaan het ganse lijden en de dood van Christus. In dit opzicht is Christus' vlees waarlijk spijs, en Zijn bloed waarlijk drank. Door het eten van Christus' lichaam en het drinken van Zijn bloed moet niet anders worden verstaan dan de toeëigening van het lijden en de dood van Christus aan de ziel Tot al die heerlijke doeleinden, waartoe Hij is geworden. Of wel een zich eigen maken door het geloof, hetwelk de onderwijzer een aannemen noemt. Namelijk om het te houden en er gebruik van te maken, zodat de kracht van het lijden en de dood van Christus overgaat in de ziel tot doding van de zonden en te doen leven voor Christus. Dat dit geloven is, blijkt uit Johannes, waar Jezus zegt: "Ik ben het Brood des levens; die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten." Jezus had in gezegd: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven." En verwisselt Hij deze spreekwijze, zeggende: "Die Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven." Dat de vrucht hiervan is het verkrijgen van vergeving der zonden en de aanneming tot kinderen, waaraan het eeuwige leven verbonden is. Dit is een uitvloeisel uit het verbond der genade. En, dus is er voor dezulken geen verdoemenis. En dan vervolgt de onderwijzer: maar ook daarbenevens door de Heilige Geest, Die tezamen in Christus en in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij; al is het dat Christus in de hemel is, en wij op de aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees, en been van Zijn benen zijn, en dat wij van één Geest (als de leden eens lichaams van één ziel) eeuwiglijk leven en geregeerd worden. Dit deel van de betekende onzienlijke genade houdt dus de heiligmaking in, welke het eigenlijke doel van de verkiezing, roeping en rechtvaardigmaking is en met dezelve onafscheidelijk gepaard gaande. De Heere heeft daarin lust en ook Zijn volk heeft lust daarin. Deze heiliging in Christus geschiedt in trappen, gelijk de onderwijzer zegt: Door vereniging, hoe langer hoe meer, met het heilig lichaam van Christus. En hier moeten wij dan ook Zijn ziel onder verstaan, in welke Hij geleden heeft en welke Hij zowel als Zijn lichaam tot een schuldoffer heeft gesteld om zaad te zien. Men moet dit hier goed begrijpen, namelijk dat een christen niet alleen de weldaden van Christus deelachtig wordt, maar dat hij het lichaam van Christus zelf eet en Zijn bloed drinkt: "Die Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, die blijft in Mij en Ik in hem."

Nadrukkelijk is hier de taal van onze Geloofsbelijdenis in artikel 35: "Daarentussen, zo feilen wij niet als wij zeggen, dat hetgeen door ons gegeten en gedronken wordt, het eigen en natuurlijk lichaam en het eigen bloed van Christus is; maar de wijze, waarop wij dit nuttigen, is niet de mond, maar de geest door het geloof." Daarom bidden wij vóór het houden van het Avondmaal: "Dat wij met Zijn waarachtig lichaam en bloed, ja met Hem, waarachtig God en mens, dat enige hemelse Brood, gespijsd en gelaafd worden." Dit alles houdt het sacramentele eten in. De nauwheid van deze vereniging omschrijft de onderwijzer verder, zodat de gelovigen worden aangemerkt te zijn vlees van Zijn vlees, en been van Zijn benen. Alzo lezen wij: "Want wij zijn leden van Zijn lichaam, van Zijn vlees en van Zijn benen."

En: "Weet gij niet, dat uw lichamen leden van Christus zijn?" Dit wil hier niet zeggen, dat wij allen met Christus één menselijke natuur hebben. Zo zijn wij niet van Christus, maar zo is Christus van ons. Hij heeft ons vlees en bloed aangenomen. Dan zouden alle mensen met Christus verenigd zijn. Maar deze woorden moeten worden toegepast op de woorden van Adam, het hoofd van het verbond der werken, welke hij sprak ten opzichte van zijn vrouw Eva: "Toen zeide Adam: Deze is ditmaal been van mijn benen, en vlees van mijn vlees. Men zal ze maninne heten, omdat zij uit de man genomen is. Daarom zal de man zijn vaderen moeder verlaten en zijn vrouw aankleven; en zij zullen tot één vlees zijn." Ziet hier welk een gepast Hoofd van het verbond der genade Christus is, als een tweede Adam geworden zijnde tot een levendmakende Geest. Hij heeft onze natuur aangenomen en daarin geleden en voldaan, om ook daarin Borg voor Zijn volk te kunnen worden en om hen, die in zichzelf onheiligen zijn, te dekken met zijn heilige vlees en benen. Zo zijn zij in Hem en Hij is in hen, zonder ooit te worden gescheiden. Met grote nadruk noemt Paulus hierom het ganse lichaam der gelovigen, met Christus verenigd. Deze band van vereniging geschiedt, zoals de onderwijzer zegt, door de Heilige Geest, Die tezamen in Christus en in de gelovigen woont. Dit zien wij in 1 Johannes: "Hieraan kennen wij, dat Hij in ons blijft, namelijk uit de Geest, Die Hij ons gegeven heeft." En: "Hieraan kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft." Van deze inwoning nu van deze ene en dezelfde Geest in Christus en de gelovigen spreekt de onderwijzer bij gelijkenis, zoals de leden van één lichaam door één ziel leven en geregeerd worden. Deze vereniging nu veroorzaakt die zalige ontbinding, losmaking en uitrukking uit de staat van nature, uit de macht der duisternis, en die zalige krachtige overbrenging in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde. Die zalige dienstbaarheid aan het Hoofd Christus, evenals de leden van één lichaam door één ziel leven en geregeerd worden, maar hier dan op een oneindig heerlijker wijze. Want door diezelfde ene Geest, Welke in Christus en in de gelovigen woont, worden hun als leden van Christus' lichaam gedurig levenssappen uit dat Hoofd toegediend. Zij worden door die Geest beheerst en geregeerd, en dat maakt eigenlijk de zaligheid van het schepsel uit. Ziet dit met nadruk in Johannes: "Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leef door de Vader, alzo die Mij eet, die zal leven door Mij." Ook Romeinen: "Doch gijlieden zijt niet in het vlees, maar in de Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe." En: "En indien de Geest, Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken, door Zijn Geest, Die in u woont."

En ziet dan tenslotte ook hoe het uit deze inwoning des Geestes voortvloeit, dat het veraf zijn van het lichaam van Christus de gelovige niet kan schaden of hinderen, want het is een aller nauwste vereniging, zoals de onderwijzer zegt: "dat al is het dat Christus in de hemel is en wij op de aarde zijn, nochtans" enz. Want zoals door het van elkander verwijderd zijn van man en vrouw voor een tijd de band des huwelijks niet verbroken wordt, alzo ook hier niet. Hoewel de vergelijking hier maar flauw is en er geen gelijkenissen zijn om deze diepe geestelijke verborgenheid op te helderen. Ziet daarom hier uit, hoe Jezus Zijn discipelen terecht leerde dat Zijn lichamelijke tegenwoordigheid hun niet nut was. Hij zeide: "Het vlees is niet nut." Ja, Hij zegt: "Het is u nut dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; want indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden."

Uit dit alles ziet u dat de betekende onzienlijke genade van het sacrament des Avondmaals niet alleen is het waarachtig geloven in Christus tot rechtvaardigmaking en tot heiligmaking. Maar dat het daarbenevens ook inhoudt zó met Christus verenigd te worden, dat de gelovige het leven van Christus in de ziel deelachtig wordt en hij door die Geest, Die in Christus en in de gelovigen woont en daar enerlei dingen werkt, hoe langer hoe meer aan Christus gelijkvormig wordt. Dit alles omvat de inhoud van de belofte, welke Christus bij de instelling van de tekenen voegt. Daarom zullen wij dan nu deze belofte zelf eens nagaan, zoals de Heere Jezus die bij de instelling van de tekenen ter verzegeling voegt. Dit toont de onderwijzer aan in het tweede gedeelte van vraag 75, als hij er op wijst, dat Christus bij de instelling van deze tekenen heeft beloofd: Eerstelijk, dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken, en Zijn bloed voor mij vergoten is, als ik met ogen zie, dat het brood des Heeren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt.

En ten andere, dat Hij Zelf mijnziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo zekerlijk tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en de drinkbeker des Heeren (als zekere waartekenen van het lichaam en het bloed van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met de mond geniet. Deze belofte houdt in een zeer nauwe sacramentele vereniging van de uiterlijke tekenen, of een samenvoeging door de werking des Geestes met de bovengenoemde betekende onzienlijke genade, en wel op deze wijze als de onderwijzer in zijn antwoord zegt.

1. Wij zullen dan eerst eens nagaan wat de elementen betekenen.

Het brood in het Avondmaal betekent het waarachtige lichaam van Christus, of Zijn gehele mensheid, waarin Hij, verenigd met de Persoon des Zoons van God, aan Zijn Vader gehoorzaam is geweest in de plaats van de uitverkoren zondaar: "Ik ben dat levende Brood, Dat uit de hemel nedergedaald is; zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. En het Brood, dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld.

De redenen, waarom Christus' lichaam bij brood vergeleken wordt, zijn de volgende.

- Zoals het brood uit de aarde voortkomt, is ook Christus naar Zijn menselijke natuure Vrucht der aarde. Christus is als de Overste Leidsman der zaligheid door veel lijden volmaakt en gebraden aan het vuur van de toorn van een tegen de zonden verbolgen God, en in de vlammen van Zijn liefde tot Zijn volk. En wij weten dat koren, om brood te worden, moet worden gedorst, gemalen, gekneed en bij het vuur gaar gebakken.

- Brood stilt de honger, en zo stilt Jezus de begeerten van de ziel Zijns volks: "Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren." En: "Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld." Zoals brood zeer voedzaam en versterkend is, is ook Christus de levenskracht Zijns volks.

- Brood is een smakelijke spijs, ja de hoofdspijze, welke alle spijzen smakelijk maakt, en welke niemand, die gezond is, ooit moede wordt. Alzo ook Christus: "Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet." Ja, Hij is volstrekt noodzakelijk: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Tenzij dat gij het vlees des Zoons des mensen eet en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelf." Dit is het ene ding, dat nodig is, namelijk de vereniging met Christus.

- En tenslotte, brood is een algemene spijs voor al wat leeft, voor oud en jong, voor bedelaars en voor koningen. Het is nooit ongezond voor wie het maar kan gebruiken en die niet ziek is. Alzo is Christus de ware Spijs der ziel voor zwak- en sterkgelovigen, voor kinderen, voor mannen, voor vaders, niemand uitgezonderd: "Christus is alles en in allen."

2. De wijn in het Avondmaal betekent het bloed van Christus, hetwelk Hij uitgestort heeft voor Zijn volk, ofwel Zijn lijdende gehoorzaamheid. Deze zou wel gerekend kunnen worden bij de gehele gehoorzaamheid, welke het brood afbeeldt, maar Christus heeft deze wijn afzonderlijk willen instellen, daar toch het lijden van Jezus het voornaamste stuk van Zijn gehoorzaamheid was. Onder dit zinbeeld nodigt Jezus tot Zichzelf: "Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb."

De redenen, waarom het bloed van Christus bij wijn wordt vergeleken, zijn de volgende.

- Wijn komt voort uit de wijnstok, waarbij Christus Zichzelf vergelijkt.

- Wijn wordt uit de druiven uitgedrukt, die inde pers worden getreden. Zo is ook Christus zwaarlijk gedrukt door de toorn van God tegen de zonden Zijns volks. Christus is gedrukt door het zwaard, dat ontwaakte, ja door de macht der hel, zodat Zijn zweet in de hof werd als grote druppelen bloeds. Daarom riep Hij uit: "Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan! Doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt." En: "Hoe word Ik geperst totdat het volbracht zij."

- Wijn stilt de dorst. Zo stilt ook de door het bloed van Christus verworven genade de zielsdorst van Zijn volk, en zulks tot dronken worden toe: "Zij worden dronken van de vettigheid Uws huizes; en Gij drenkt hen uit de beek Uwer wellusten." En: "Ik heb Mijn wijn gedronken. Eet, vrienden, drinkt, en wordt dronken, o liefsten!"

- De wijn maakt iemand sprekende. Alzo ook Christus: "Hoe groot zal zijn goed wezen! en hoe groot zal zijn schoonheid wezen! Het koren zal de jongelingen, en de most zal de jonkvrouwen sprekende maken." Hij doet de tong der stommen juichen.

- Wijn veroorzaakt vreugde in het hart. Alzo ook de genaden van Christus. Die veroorzaken meer vreugde in het hart dan ter tijd als het koren en de most van anderen vermenigvuldigd zijn. Die maken de ziel welsprekend tot eeuwige roem van God en Christus. Daarom vergelijkt de Heere de genieting van Zijn genadebij een vette maaltijd, een maaltijd van reine wijn, van vet vol mergs, van reine wijnen, die gezuiverd zijn.

- En tenslotte, wijn dient tot genezing voor zieken en is ook tot versterking, ja, zij maakt zelfs sterk in de strijd.

Alzo ook de door het bloed van Christus verworven genaden. Die zetten kracht bij en maken geestelijk, en ook wel eens lichamelijk, gezond en krachtig om voor God en Zijn zaak uit te komen en moedig te zijn in de strijd: "Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij. Ondersteunt gijlieden mij met de flessen, versterkt mij met de appelen, want ik ben krank van liefde."

Nu zullen wij eens nagaan wat de verrichtingen omtrent die elementen van brood en wijn betekenen. En wel eerst aan de zijde van de bedienaar.

- Als de dienaar het brood en de drinkbeker in zijn hand neemt, betekent dit dat Christus alzo van Zijn Vader is afgezonderd en aangesteld tot het Middelaarsambt:

"Hij is ons geworden wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing." En: "En niemand neemt zichzelf die eer aan, maar die van God geroepen wordt, gelijkerwijs als Aäron. Alzo heeft ook Christus Zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar Die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik u gegeneerd."

- De zegening of de dankzegging over het brood en de wijn betekent, dat Christus het gezegende en zegenende Zaad van Abraham is, waarin alle geslachten des aardbodems, welke Hem toebehoren, gezegend zouden worden met alle geestelijke en hemelse zegeningen. Tevens betekent het ook de dankbare erkenning des harten over die wonderbare uitgevonden weg van verzoening: "Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus." Dit danken en zegenen is ook de weg om ingeleid te worden in het grote werk der verlossing.

- Het breken van het brood en het vergieten van de wijn door de dienaar betekent in het algemeen, dat het lichaam van Christus aan het kruis verbroken en Zijn bloed vergoten is, namelijk door de aller verschrikkelijkste dood. Maar dit alles zou nog maar een beeld zijn van Zijn uitwendig lijden. Want zal dit waarlijk de gestalte van een offerande hebben, dan moet het vergeleken worden bij het in stukken breken van het offervees, en bij het vergieten van het offerbloed. Dan duidt het voornamelijk aan, dat de ziel van de Heere Jezus door de benauwende pijlen van de schrikkelijke toorn van God zó is doorboord, en door de aller heftigste verzoeken, ja door de ganse macht der hel zó is verbrijzeld, en door de helse engten en aller benauwdste zuchten en gebeden als was voor het vuur zó is versmolten, dat Hij aan het einde Zijn ziel heeft uitgestort in de dood. En daardoor heeft Hij een ruimere mate van de uitgieting des Heiligen Geestes veroorzaakt.

- En dat de dienaar deze heilige panden geeft, wijst niet alleen op de genadige, volle aanbidding van Christus met al Zijn zalige volheden, maar ook op de dadelijke toereiking, als het ware de uitverkoren biddende dat zij het tot hun eeuwige zaligheid aannemen. Deze aanbidding is heel wat meer particulier nog dan in de prediking van het Evangelie. Want hier biedt Jezus Zichzelf aan die en die in het bijzonder aan.

De verrichtingen van de communicanten omtrent deze elementen van brood en wijn zijn de volgende.

- Het aannemen van het brood en de wijn door de communicanten duidt aan hen dadelijk en gretig aannemen van de gehele Christus Zelf, en dat zij het zonder die toeëigenende genade niet kunnen stellen: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven."

- Het eten en drinken van de communicanten duidt evenals het nemen op de geloofsvereniging met Christus. Maar deze is hier in een hogere trap, namelijk een genieten van de sterkte en zoetheit tot al nauwer vereniging met Hem. Ja, zoals het gegeten brood één wordt met het menselijk lichaam wordt ook hier gesproken van een één worden met hetzelfde lichaam. Van een aanhangen aan Christus, zodat men één geest met Hem wordt. Ja, ook een zien en smaken dat de Heere goed is. Daarop wijst ook Johannes: "Tenzij dat gij het vlees van de Zoon des mensen eet" enz.

- Dat de communicanten allen eens brood en één wijn deelachtig zijn, duidt de nauwe en vriendelijke eenheid in Christus aan, waarmede zij als huisgenoten van één huisvader en als disgenoten van één maaltijd aan elkander verbonden zijn: "Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn." Dit bedoelt het artikel van de gemeenschap der heiligen.

Zien wij nu nog hoe deze belofte, welke zulk een nauwe sacramentele vereniging of samenvoeging van de tekenen met de betekende zaak inhoudt, kan dienen tot verzegeling, en ook welke verplichtingen deze op de gelovige legt. Eerst zullen wij dan zien hoe en wat het verzegelt.

Sprekende hoe het verzegelt, zien wij dat het sacrament al de beloften, welke anders in het algemeen in het Evangelie liggen, en ook wel deze en gene particulier ontvangen belofte, aan elke gelovige communicant in het bijzonder toeëigent. Daarbij vertonen deze uitwendige tekenen, met en benevens het Woord, aan de uiterlijke zinnen de gehele Christus, op Wie de gelovige zijn eeuwige staat grondt, en al de dingen, waarvan hij innerlijke bevindingen heeft in zijn gemoed.

Zoals daar zijn al die onderhandelingen der ziel met Hem, zowel van Zijn als van haar zijde. En dit tegen de blindheid en het ongeloof in. Er zijn veel misvattingen en blindheid omtrent de dingen, die des Geestes Gods zijn, en in het bijzonder omtrent de weg tot evangelische rechtvaardigheid en heiligheid, en ook veel kleven aan eigen werken is er in de gelovigen overgebleven. En hier komen nu deze tekenen grotelijks te hulp. Zij wijzen de eenvoudige Goddelijke zin van het Evangelie aan, en van de gepastheid en welgeordeneerdheid van het verbond der genade, en van de eenvoudige, doch evenwel bovennatuurlijke handeling der ziel omtrent die aangeboden genaden. Aldus doen zij langs de uiterlijke zinnen door de werking van de Heilige Geest dit alles duidelijk verstaan in het verenigen van de zienlijke tekenen met de betekende onzienlijke genade.

Alzo is dit sacrament van het Avondmaal een zegel, wanneer wordt aangemerkt dat de getrouwe God, Die niet liegen kan, Zijn Woord en beloften geeft, ja nog verder, dat God deze Zijn beloften door eedzwering heeft bevestigd. Ja boven dit alles, dat God Zich als het ware schikt naar de gang van het werk en zo laag neer wil bukken naar de diepte van het ongelooft van Zijn volk, dat Hij tastbare en zichtbare tekenen geeft tot verzegeling en ten onderpand van Zijn getrouwheid in Zijn verbond. En ook van het aandeel van de gelovige aan dat grote goed. De ongelovige mens wil toch zien, tasten en voelen, en anders zegt hij in zijn hart dat hij het niet zal geloven. Welnu, zegt God, zie daar nu wat! Zie, tast en voel nu, en wees niet meer ongelovig, maar gelovig. Dus verzegelt dan dit sacrament, evenals een zichtbare trouwpenning bij wie deze ontvangt een onzichtbare verzegeling en bevestiging veroorzaakt. En evenals een zichtbaar eigendomsbewijs, dat een onzichtbare bevestiging en verzegeling veroorzaakt in het gemoed van een eigenaar, die tot de koop overging. Hetzelfde is hier het geval. De Heere geve er ons allen licht in en leide ons door Zijn Geest.

Zien wij dan nu wat dit sacrament verzegelt.

1. Het verzegelt van Gods zijde Zijn eeuwigen onveranderlijk verbond der genade, Zijn ganse Woord en al de beloften, welke daarin zijn vervat ten goede voor Zijn volk. Ja, zelfs de woorden, welke de Heere in het bijzonder tot Zijn volk ooit sprak ten opzichte van hen zelf of deze of gene zaak of persoon: "Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer."

2. Het verzegelt het zijn van de gelovigen in Christus, hun geestelijk kinschap door hun toestemming van het verbond der genade of de aanneming van Christus op Zijn persoonlijke aanbidding: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden" enz. En het verzegelt ook hun waarachtige en zeer nauwe geestelijke vereniging in Christus met al Zijn kinderen: "Wij zijn allen tot één Geest gedrenkt."

3. Het verzegelt de getrouwheid van God, dat Hij de gelovige zijn verbintenis zal doen houden, zodat zij van achter de Heere niet zullen of kunnen afwijken. Dat Hij hem op een wonderlijke wijze bij het geestelijke leven zal bewaren onder het vreselijke vuur van wereld, zonden en bestrijdingen van de boze. Dat Hij hem zal voeden, versterken en doen opwassen. Ja dat de Heere hem op Zijn tijd uit diepe ongestalten zal doen opkomen, zodat hij, al lijkt het nog zo onwaarschijnlijk, weder nederwaarts wortelen zal schieten en opwaarts vruchten dragen.

4. Ja, het verzegelt de volle heerlijkheid, die de gelovigen bereid is en hun niet kan ontgaan. De volle, verzadigende eeuwige genieting van volle vreugde aan Gods rechterhand. Dat zij, als zij zullen opwaken, Gods aangezicht in gerechtigheid zullen aanschouwen en met Zijn beeld verzadigd zullen worden.

Nu zullen wij nog in het kort bezien welke banden van verplichting dit alles op het gemoed van de gelovige brengt.

1. En wel ten eerste ten opzichte van de Heere Jezus. O vrienden, wat moet dit wel in het bijzonder de meest innerlijke bewegingen van de geest en al de liefde uitgangen in het hart opwekken en gaande maken. Ja, het moest geen rust geven vóór men zichzelf aan Hem was kwijt geworden. Indien er iets is, vrienden, dat het hart achter Christus kan trekken en van alle banden losmaken, dan is het Zijn afdalende liefde. En waar blinkt deze liefde meer in uit dan in die laatste nacht, toen Hij zo veel met Zichzelf, met het doordragen van de toorn van God en met de ganse macht der duisternis te doen had? Onder dat alles dacht Hij aan Zijn volk, dat zo na op Zijn hart lag, en stelde Hij nog tot hun versterking, ondersteuning en opwassing dit sacrament in. Wat dunkt u, kinderen van God, mag de gekruiste Christus u dan wel niet zijn als een bundelke mirre, dat tussen uw borsten vernacht? O, wat moest er als bij de bruid toch een roepen zijn om de zuiverende en vruchtbaar makende Geest: "Ontwaak, noordenwind, en kom, Gij zuidenwind, doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. O, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame, en ate zijn edele vruchten!" En zulks opdat de ziel Hem weder mocht kunnen nodigen om in te komen en de vruchten van haar hof te eten, en zij Hem specerijenwijn te drinken kon geven en van het sap van haar granaatappelen.

2. Maar het brengt in de tweede plaats ook banden van verplichting ten opzichte van de Godzalige broeders, welken tezamen tot één Geest zijn gedrenkt. Zij zijn toch in hun Hoofd Christus zo nauw met elkander verenigd als één lichaam. Nu zijn er wel vele leden, maar er is maar één lichaam. Dus moet deze nauwe gemeenschapsoefening in het sacrament van het Heilig Avondmaal vlammen van liefde tot de medegelovigen ontsteken, ja begeerten verwekken tot een nauwere oefening van de gemeenschap der heiligen. Om meer elkanders noden te gevoelen en te dragen, zodat de één de ander is dan een haageik tot een stut. O, hoe liefelijk, hoe goed is het voor elke ziel, die dit geniet, en ook voor anderen, die het zien, dat broeders ook samenwonen. Dan zullen de natuurlijke mensen van de vromen zeggen: "Ziet, hoe lief zij elkander hebben."

Daar zouden zij dan aan worden gekend, en hoe schrikkelijk zouden zij dan somtijds voor de goddelozen worden, als zij verenigd zouden staan als slagorden met banieren. Ja, de Heere zou het voor hen opnemen wanneer de goddelozen hen aanraken. Het Hoofd in de hemel zou tonen dat Hij het voelt dat op Zijn voet, dat op Zijn volk op aarde getreden wordt. In Handelingen riep Jezus: "Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?"

Maar letten wij dan nu nog op de grond en het fundament, waarop dit alles rust en waarop wij terecht mogen besluiten dat dit Avondmaal een sacrament is in de kerk tot aan het einde van de wereld. Dit toont de onderwijzer ons aan in vraag en antwoord 77.

De onderwijzer doet ons daarin zien dat dit sacrament is gegrond op de instelling, welke hij aanwijst uit de woorden van Paulus: "De Heere Jezus in de nacht, in welke Hij verraden werd, nam het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het en zeide: Neemt, eet, doet dat, enz. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker, na het eten des Avondmaals, en zeide: Doet dat, enz..." Paulus toont daar duidelijk aan, dat hij dit niet deed op eigen autoriteit, maar dat dit alles zijn grond had in de instelling door Christus. En dan moeten wij hier opmerken, dat Jezus dit sacrament heeft ingesteld in Zijn laatste nacht, toen Hij verraden werd, hetwelk de zaak nog buitengewoon vergroot. Want hierin zien wij de oneindige liefde van Christus voor Zijn volk. En wel in die tijd, toen Hij zo veel met Zichzelf en voor Zijn volk te doen had.

- In de laatste nacht, en wel weinige uren vóór Zijn dood, opdat er geen Paasfeest meer tussen zou komen. Want Jezus, het tegenbeeldige Paaslam, stond binnen weinige uren geslacht te worden. Dus opdat het sacrament voortaan zou kunnen betekenen dat Jezus geslacht was en dat het Oude Testament ophield. Daarom heeft Hij het genoemd het Nieuwe Testament in Zijn bloed.

- Ja, Jezus deed het in de laatste nacht, in de laatste ure Zijns levens. En zulks opdat dit sacrament altijd, tot aan de voleinding der eeuwen, in elks hart diepe ernst, aandacht, gehoorzaamheid en liefde tot Christus zou verwekken. Want toch in een ure des doods worden de aller gewichtigste en aller noodzakelijkste zaken besproken, en deze worden dan ook overgenomen, bewaard en nagekomen. Zo is het hier ook. Paulus zegt van hetgeen hij schrijft dat hij het van de Heere Jezus heeft ontvangen. Hij geeft het dus niet op eigen autoriteit door, maar op die van Jezus. Paulus had het van de Heere Jezus ontvangen in zijn zending tot het apostelschap. De Heere Jezus had hem geroepen en bekeerd op de weg naar Damascus. En de Heere had tot hem gezegd, dat hij niet alleen een uitverkoren vat was, maar dat hij de Naam van de Heere Jezus zou uitdragen onder de heidenen. Daarom zegt Paulus in Romeinen, dat hij genade en het apostelschap had ontvangen. Twee van elkaar onderscheiden zaken. Daarom noemt hij zichzelf en zijn mede-apostelen en leraars: "Dienaars van Christus en uitdelers der menigerlei verborgenheden Gods." Dit sacrament heeft dus zijn grond in een belofte van Christus, welke met de instelling gepaard ging, opdat het een sacrament van het Nieuwe Testament zal zijn en in de kerk zal blijven tot aan het einde van de wereld. Dit bewijst de onderwijzer mede uit de woorden van Paulus in 1 Korinthe en is dus gegrond op de instelling van Christus.

Wij zullen dan hier het woord van de belofte nagaan, welke het sacrament heiligen moet.

Ten opzichte van het brood is deze belofte vervat in de woorden: "Dit is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt." En ten opzichte van de drinkbeker: "Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, hetwelk voor u vergoten of gegeven wordt." En dan gaan wij hier ook nog na het doel van de instelling en belofte, hetwelk de volkomenheid van de grond voor dit sacrament uitmaakt. Want een instelling met een algemene belofte maakt nog geen sacrament. Dan zou het huwelijk ook een sacrament kunnen zijn. Maar moet hier gevraagd worden: Is het huwelijk ingesteld om een sacrament in de kerk te zijn? Maar die instelling juist ontbreekt en deze vinden wij wel bij het Avondmaal, hetwelk blijkt uit de woorden van de onderwijzer, welke deze aanhaalt uit de woorden van Paulus in 1 Korinthe. De onderwijzer zegt dan dat het doel ten opzichte van het brood is: "Doet dat tot Mijn gedachtenis." En ten opzichte van de drinkbeker: "Doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot vergeving der zonden en tot Mijn gedachtenis." Ja, er wordt zelfs gesproken van de duurzaamheid, zodat het een sacrament in de kerk zal blijven tot aan de oordeelsdag toe, zonder enige verandering:

"Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren totdat Hij komt." En dan wijst de onderwijzer op de nauwe gemeenschapsoefening van Gods volk met Christus en met elkaar, welke één van de voornaamste doeleinden van dit sacrament is. Want dit ligt in de woorden opgesloten, welke hij van Paulus aanhaalt: "De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus? Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn."

B. Nu komen wij tot het tweede stuk, hoe een christen al de dagen zijns levens tot zijn versterking moet verkeren en werkzaam zijn omtrent dit sacrament, en dit onder alle omstandigheden en tot allerlei doeleinden.

Slaan wij ook de werkzaamheden gade van een gelovige vóór, onder en na de bediening van dit sacrament.

1. Vóór de bediening van het sacrament moet een gelovige werkzaam zijn in zich te beproeven en voor te bereiden, om alzo te eten, enz., naar het woord van Paulus: "Maar de mens beproeve zichzelf, en ete alzo" enz.

(1) Om zich te beproeven is het noodzakelijk dat de gelovigen zullen staan naar licht, opdat zij zichzelf kunnen onderscheiden ten opzichte van hun staat, doch wel met onderwerping aan de vrije bedeling des Heeren.

(2) Zij hebben ook nodig dat zij zichzelf onderzoeken ten opzichte van hun gestalte, of zij in het geloof zijn, wat betreft het blijven in Christus, en het wandelen in Hem, gelijk zij Hem hebben aangenomen. Dit is zeer nodig om met zichzelf bekend gemaakt te worden, om te weten hoe het staat tussen de Heere en de ziel; welke scheiding er mogelijk is en welke verberging van Gods aangezicht er gevonden wordt. Ook hoe het hart daar onder is gesteld, of zij dit wel kunnen dragen of niet.

(3) Ook is de gelovigen van node dat zij de gesteldheid huns harten ten opzichte van hun zonden nagaan. Of er banden van ongerechte dingen zijn en daaruit voortvloeiende ongestalten, en waar het hart al aan vast zit. Want dan wordt de ziel werkzaam met de wortel van dit alles en het zou een weg tot genezing kunnen zijn, wanneer de onoprechtheid werd ontdekt. O, dan zou de druk der ongerechtigheden de gelovige in het Avondmaal tot Christus kunnen doen komen, en dat zou veel gevolg hebben. Het is een eeuwige waarheid, dat een onoprechtheid des harten in enige zaak, zodat men het daarin niet houdt aan de zijde Gods, duizendmaal meer nadelig is voor de ziel dan het gebonden liggen onder sterke verdorvenheden, waarmede men evenwel tot Christus tracht te komen en het niet kan. Vrienden, het is hier niet de zaak, of iemand gebonden ligt onder een overmacht van zonden, uit welke diepten hij bij tijden zucht, maar of hij oprecht geworden is tegen al de onoprechtheden en verkleefdheden van zijn hart aan de zonden, en dit somtijds ook openbaart.

(4) Bij het beproeven van zichzelf is het ook nodig dat de gelovigen hun uitwendig gedrag naar buiten nagaan. Of men geen openbare ergernis gegeven heeft, hetzij door zijn wandel, hetzij door een val in de zonde. Dan kan het zijn, al heeft men verzoening en vrede gevonden in Gods ogen, dat men evenwel niet met stichting ten Avondmaal zou kunnen gaan. Evenzo wanneer men door eigen schuld onverzoend blijft met zijn broeder. Dan zegt Jezus dat men er af moet blijven: "Zo gij dan uw gavenzult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt dat uw broeder iets tegen u heeft; laat daar uw gave vóór het altaar en gaat heen, verzoent u eerst met uw broeder, en komt dan en offert uw gave."

2. Tenslotte hebben de gelovige zielen tot hun voorbereiding ook nodig:

(1) Dat zij staan naar licht over en indruk van de grootheid en het bovennatuurlijke van hetgeen in het Avondmaal geschiedt. Want de Heere Jezus Zelf is opeen waarachtige, geestelijke wijze daar tegenwoordig en wordt daar ook waarachtig genoten wordt. De Koning is aan Zijn ronde tafel en Hij is er Zelf de spijs.

(2) Ook zullen zij moeten staan naar opgewekte begeerten naar gemeenschap met Jezus, dat Hij eens verschijnen mocht over al hun bergen van scheiding heen. Dit bad de bruid: "Keer om, mijn Liefste, word Gij gelijk een ree, of een welp der herten op de bergen van Bether." En dat zij dus met al hun ellenden tot Hem komen en bij Hem schuilen, zoals er staat geschreven: "Doet aan de Heere Jezus Christus", dat is het ware bruiloftskleed.

(3) Zij hebben er naar te staan dat zij enige indruk in hun hart verkrijgen mogen van die hoge weg van verlossing en verzoening, welke van eeuwigheid was bij God. Dat zij bij het communiceren er iets van mochten zien en recht klein en gering daaronder worden.

(4) En uit dit alles volgt wel dat hun nederigheid en geringheid past: "Zijt met ootmoedigheid bekleed; want God wederstaat de hovaardigen, maar de nederigen geeft Hij genade." Hier worden de armen en de hongerigen met goederen verzadigd, en de rijken ledig weggezonden. In Jesajastaat geschreven: "Want alzo zegt de Hoge en Verhevene, Die in de eeuwigheid woont en Wiens Naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij die, die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat Ik levend make de geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden." Vrienden, rechte nederigen zijn met een kruimpje genade tevreden; dat is hun al zo groot. Het gevoel van hun onwaardigheid doet hen bij de minste weldaad met de hoofdman uitroepen: "Heere, ik ben het niet waardig." En met Jakob: "Ik ben geringer dan al deze weldadigheden en trouw, die Gij aan Uw knecht bewezen hebt", enz.

En met David: "Wie ben ik, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?" Ja, rechte nederigen prijzen en heiligen God zelfs in hun hart als zij niets krijgen. En dat is zelfs genade, want zij hebben in deze een welgevallen in de straffen hunner ongerechtigheid, en dan is daar de belofte dat de Heere gedenken wil aan Zijn verbond met Jakob.

Onder de bediening van het sacrament heeft Gods volk zeer van node:

(1) het licht en de leiding van Jezus' Geest, en indruk en gevoel van deze eeuwige waarheid: "Zonder Mij kunt gij niets, doen." Om nu alles eens daar te brengen zoals het is, zonder ook maar iets achter te houden.

(2) Ja te komen op een evangelische wijze met de grootheid en veelheid der zonden en verzoeken, ook wel met de duisterheden omtrent sommige waarheden. Dit alles moet hier drijven, en om dan daar tegenover de gepaste volheid en sterkte van de Heere Jezus aan te grijpen.

(3) Ook is het onder de bediening voor Gods volk nodig dat zij staan naar nederigheid des harten. Dat zij geen hoge, gevoelige en verrukkende werkzaamheden daar verwachten, maar tevreden willen zijn met een sacramentele verzekering. Wanneer het de Heere niet behaagt op een duidelijke en gevoelige wijze het aandeel aan de Heere Jezus en aan de goederen van Zijn verbond te verzegelen, o, laat God het doen en wacht op Hem. Laat God aan Zijn kant Zijn getrouwheid, Zijn verbond, Zijn Woord en al Zijn beloften verzegelen. Dat Hij Zijn Zoon gezonden heeft en dat Hij gekomen is om het verlorene te zoeken, en om zalig te maken dat verloren is. Al komt de Heere de ziel aan het Avondmaal dan niet zo te verkwikken, of ook van haar aandeel aan Hem zo niet te verzegelen, Hij zal het evenwel doen. Hij zal die waarheid verzegelen, dat Hij het verlorene zoekt. Ja, ook in het bijzonder dat Hij de ziel gevonden heeft, en daarbij dat Hij het werk Zijner handen niet zal laten varen; en dat Hij niet zal rusten voordat Hij die ziel langs Zijn wegen in de heerlijkheid zal hebben ingevoerd. En vrienden, tot dat zalig doel men aan de tafel nooit zijn ogen sluiten, maar juist goed open doen, om de tekenen en de handelingen dienaangaande goed te zien, want hier heeft een verzegeling plaats door middel van de uiterlijke zintuigen.

(4) En tenslotte is het hier ook nodig om met Habakuk op zijn wacht te staan en zich op de sterkte te stellen en met David te horen wat God de Heere spreken zal.

Na de bediening van het sacrament heeft Gods volk ten eerste bewaring van node, om het niet te verderven en daardoor hun banden niet vaster te maken.

(1) Die bewaring hebben zij van node als zij aan de tafel des Heeren iets genoten hebben. Wanneer Gods volk daar iets heeft gezien van de volheid der genade en der liefde, die in Christus is. Of als de Koning aan iemand in Zijn heerlijkheid is voorbijgegaan, zodat zulk één werd ontdekt aan en licht kreeg in zijn wettische en verkeerde gestalte tot hier toe, en dat dit leidde tot enige beschaamdheid en vernedering der ziel. Maar dat dit licht weer wegging en de Heere dus geen woning maakte in de ziel. Of als iemand daar aan de tafel een begeerte heeft gebracht of gevonden om de zijde Gods te kiezen en het daar te houden, zoekende meer kracht dan wel troost uit deze ingestelde ordinantie Gods tegen alles wat van binnen en van buiten daar tegen opkomt. Of als iemand daar zijn blindheid en duisterheid ten aanzien van sommige eeuwige waarheden van Gods Woord heeft gebracht, met nederige begeerten naar licht daarover, om de mening en de zin van Christus te verstaan. Want in zulk een geval kan het Avondmaal ook in het bijzonder tot licht en verzegeling dienen, want dan verzegelt het ook Gods Woord en de zin daarvan. Of ook als iemand daar gewaar is geworden dat zijn hart daar door de Heere Jezus is opgeëist zoals het was, en dat hij het zo ook aan Hem in waarheid gaf. En dat hij op de bijzondere aanbidding van Christus, zoals Hij is, met alle kruisen, welke daaraan verbonden zijn, Hem ook dadelijk heeft gekozen en aangenomen, zonder iets in Hem uit te zonderen en Hem ook in de ziel heeft ontvangen.

(2) Met betrekking tot dit alles dient ter besturingen waarschuwing, dat een ziel dan in het bijzonder van node heeft er oog voor te blijven houden hoe het haar daar onder de breking des broods is gegaan. Dus voor wat de gelovige daar heeft gebracht en gelaten, en ook wat hij daar heeft gekregen en vandaar meegenomen heeft, opdat men door achteloosheid of door luiheid in het bemediteren van hetzelfde dit niet zal verliezen, maar met deze zaken naderhand doorwerkt.

(3) Men moet dan trachten te zien welk licht men daar middellijk of onmiddellijk ontving over zijn staat voor God, of over zijn gestalten of ongestalten, waarmede men zich tot de Heere in Zijn instelling heeft gewend. Of ook over zijn verkeerdheden, of over de oorzaken, waarom God de ziel rechtvaardig in het duister laat en onder een gevoel van zwakheid in voorkomende omstandigheden, of wel van verberging van Gods aangezicht, zodat de ziel de toegang, het licht en de kracht, welke Gods aangezicht meebrengt, mist. Ik zeg: Dit goede licht, daarna verkregen, en wel op de aanbidding in het Avondmaal, moet zeer worden erkend met dankzegging, zijn onwaardigheid erkennende.

Het moet worden gekoesterd en aangekweekt, zoals ook wanneer men soms daarna met meer duidelijkheid de eenvoudige Goddelijke zin van sommige waarheden mag zien, met terneerwerping van alle kracht van het verstand en het redeneren voor het eenvoudige, hartinnemende Goddelijke licht. O, hier zal men toch zeer op letten en het zoeken aan te kweken. Men zal toch zuchten om bij deze wijze van ontdekking te worden bewaard, en het doen volgen door gedurige gebeden, om hoe langer hoe meer bevestigd te worden en meer te krijgen, opdat de blijdschap der ziel in die weg volkomen mocht worden.

(4) En tot dit alles zal niet minder nodig zijn dat men deze eeuwige waarheid krachtig gevoelt: "Zonder Mij kunt gij niets doen." En daarbij gevoel en indruk er van heeft dat het bij de mens niet is om zijn weg wel aan te stellen. Ja, het is aller noodzakelijkst dat men daarbij ziet op de verdorvenheid des harten, op zijn bijzondere zonden en op de onoverwinnelijke kracht van de velerlei verzoekers, die het op de val toeleggen nadat men iets goeds gekregen heeft. Zoals de zorgeloosheid van de bruid volgde nadat zij in het wijnhuis was geweest. En gelijk in Petrus is te zien nadat hij aan het Avondmaal was geweest. In diezelfde nacht kwam hij tot de val. En dit bleek ook in de slaap van de discipelen, zodat Jezus zeide: "Kunt gij dan niet één ure met Mij waken?" Daarom voegde Hij het waken bij het bidden, zeggende: "Waakt en bidt, opdat gij in geen verzoeking valt." Maar ook zij hebben bewaking van node, die naar hun gedachten niets aan de tafel des Heeren genoten hebben. Zulken namelijk, wanneer zij een hart aan de tafel hebben gebracht, dat hard, ongevoelig, duister, verward, onvernederd en atheïstisch is. Of een hart, dat zo zeer gebonden en gekluisterd is onder een overmacht van zondige bewegingen en verdorvenheden. Of ook zulk een liefdeloos hart omtrent de Heere Jezus, en die dit gaarne bewenen en hét aan de voeten van de Heere Jezus brengen. Of zulken, die bloot liggen voor de aanvallen en bestrijdingen van de satan. Onder dezulken zijn er, die in de voorbereiding dikwijls opgewekt waren, dat zij dit aan het Avondmaal eens wilden bezien, en die wilden gaan neerzitten en wachten op de Heere, misschien zal Hij komen. En dit met begeerten naar ware begeerten, naar een hemels werk in het hart, naar waarheid in het binnenste. En voor wie nu uit de bediening van het sacrament niets opmerkelijks is overgebleven.

Met betrekking tot dit alles moge het volgende dienen ter waarschuwing, bemoediging en besturing.

- Zulken hebben wel in het bijzonder nodig dat zij zuchten om toe te mogen zien, dat zij door moedeloosheid en wanhoop omtrent de genade niet zorgelozer en daardoor losser worden. Want dit kan zeer licht het gevolg zijn. En heeft men niets ontvangen, dan is het toch duizendmaal beter om dagelijks, zo ellendig als het is, uit te zien naar de Geest, Die verbeurd is. Opdat men door die Geest bij zichzelf en bij de oorzaken gebracht wordt, en dus tot ware vernedering voor God, en in die weg zal blijven aanhouden. O het is hier goed, dat wij zien dat wij niets waardig zijn, en dat wij van de Heere niets te eisen hebben.

- Zulken moeten ook weten dat de Heere vrij is en hen daarom zo droef gesteld ten Avondmaal kan laten gaan, dewijl zij tot die laagte nog niet zijn gebracht dat zij God met hun hart vrij verklaren. Ook kan het lang daarna nog blijken, onder deze of die omstandigheden of verzoeken, waarin men komt, dat zulk een Avondmaal toch niet ongezegend is geweest, hoe ellendig het ook scheen. Als het de ziel maar waarlijk is en blijft te doen om ware vernedering, om liefde, en om smarten droefheid over de zonde. Dan kan het achteraf nog wel blijken dat er integendeel toch kracht van is uitgegaan. Dan zouden dezulken God daarover nog eer moeten geven, dat de Heere Zijn eigen tijd, wijze en mate heeft.

Letten wij er nu nog op wanneer het voor een christen voornamelijk nodig is dat hij dit sacrament gebruikt.

A. Wij zullen dan eerst eens zien hoe het in deze dikwijls met een christen is gesteld.

- Het is dan dikwijls aldus gesteld, dat als hij het Avondmaal het allermeeft nodig heeft, hij er dan meestal door zijn ongelovig harten door de vijand het meest van wordt afgeschrikt.

Terwijl als hij evangelisch werkzaam zou zijn, juist dezelfde zaken, waarom hij wil afblijven, hem in het Avondmaal naar de Heere zouden uitdrijven. Men moet immers zowel achterdochtig zijn over zijn hart en over de stemmen vanbinnen om af te blijven, als dat men achterdochtig zijn moet dat men er toch niet ongerechtigd aan zal gaan.

- En dan kan het ook wel met een kind van God gesteld zijn, en niet zelden is zulks het geval als hij naar zijn gedachten weinig aan het Avondmaal geniet, dat hij daardoor er voor terugschrikt. En dit alles komt meest voort uit hoogheid des harten, uit hoge gedachten en verwachtingen, dat men zijn onwaardigheid niet recht kent en niet tevreden is met een sacramentele verzegeling. Of ook dat men geen rechte bevatting heeft wat een sacramentele verzegeling wel is. Dat men dus andere, bijzondere ontmoetingen van de Heere en werkzaamheden er onder verstaat.

Zij, die meer gezet zijn daarop, dat zij in allerlei omstandigheden achteraf kracht uit het Avondmaal ondervinden, dan wel op troostelijke ontmoetingen aan het Avondmaal zelf, waarmede niet veel kracht gepaard gaat, kunnen soms lang daarna nog wel een zegen genieten en gewaar worden dat er kracht van uitgaat.

B. Wij zullen dan nu nog eens zien wanneer een christen, of hij het gelooft of niet, dit sacrament op het hoogste nodig heeft, opdat hij in die weg op de Heere en op Zijn licht zal wachten.

1. In algemene zin mag men dan wel zeggen, dat een christen het nooit moet kunnen missen. Want wanneer men brood kan missen, of geen trek er in heeft, of een walg ervan, is een teken van grote ongezondheid.

2. In tijden van geestelijke of lichamelijke voorspoed heeft hij het zeer nodig om bewaard te worden voor het vallen in verzoeking en in de strik. Om er voor bewaard te worden, met de bruid en met Petrus in het wijnhuis geweest zijnde, daarna niet zorgeloos te worden. O, als het de ziel wel gaat, dan legt de vijand het op de val toe. Dan is de gelovige het minst veilig en ligt hij wel eens het eerst open voor de kracht der verzoeking.

3. Hij heeft het ook zeer nodig in tijden van geestelijke of lichamelijke tegenspoeden. Onder duisterheden, bestrijdingen van de satan en soms ook zware verzoeking. Of ook onder lichamelijke tegenheden en verdrukkingen in het vlees, in zijn kinderen of nabestaanden, of in zijn goederen. Opdat hij onder dat alles toch niet van God af rake.

4. En dan mogen wij daarbij ook nog wel opmerken, als een algemene regel voor Gods volk, dat niets hen van het Avondmaal mag doen af blijven, dan alleen het geven van zware ergernis naar buiten, of een bijzondere ongesteldheid innerlijk, zodat de wil is verstrikt onder de onoprechtheid ten aanzien van de zonde en de wereld. Zulk één is als een levend dode, en hij behoort dan af te blijven, met het doel dat hij vernederd worden moge, dus hij moet er naar uitzien met zegen van verre te mogen staan.

5. Maar in het bijzonder mag men wel zeggen dat een christen het sacrament ten hoogste nodig heeft als zijn licht in zijn genadestaat minder wordt. Als hij hoe langer hoe meer bekommerd wordt over de oprechtheid van zijn hart en het dus donkerder voor hem wordt. Het sacrament is juist in het bijzonder ingesteld tegen de duisternis, waarin een kind des lichts verkeert.

6. En ook wanneer een christen hoe langer hoe meer licht krijgt in zijn zondige hart, als het van binnen al erger met hem wordt. Als hij met Ezechiël in het hol van de wand wordt ingeleid en nog groter gruwelen hem worden getoond dan hij ooit gezien heeft. Zo één moet niet denken dat hij meer zondigt omdat hij meer gruwelen in zich ziet dan ooit tevoren. Want het is een zegen als hij bij Gods licht ziet de diepe onkunde van God en Christus, welke in hem is. Hij gevoelt dan grote indrukkeloosheid ten aanzien van de overalteenwoordigheid en de alleswaardigheid van dat geduchte Wezen. O, dan schijnt het hem toe dat hij niet meer is dan een atheïst. En ook als hij grote liefdeloosheid aangaande de Heere Jezus in zijn hart vindt. Dan denkt men wel: Zou Jezus zó veel geleden en gedaan hebben voor zulk één als ik ben, en van eeuwigheid op mij gezien en mij liefgehad hebben? Zijn bloed voor mij gestort hebben? En zou ik Hem dan niet meer liefhebben? Het schijnt voor hen dan onmogelijk, dat dit kan samen gaan. Als zulk één ziet die ongevoeligheid over de zondige gesteldheid van zijn hart en over het gemis van de Heere. Het daaronder te kunnen uithouden, schijnt hem een zwart teken te zijn. Ja, dat men er zóver van af is om in tijden van lichamelijke ongelegenheden zijn weg op de Heere te wentelen. Dan denkt hij: Wel, zou ik zo veel heerlijkheid, krachten vastigheid gezien hebben in Jezus van Nazareth, die buiten Jeruzalem tussen moordenaars is gekruisigd, dat ik mijn ziel en mijn eeuwig staat in waarheid aan Hem in eeuwigheid heb toevertrouwd? En zou ik dan nog zwaar tegen tijdelijke dingen blijven opzien? O, dat kan met geen genade bestaan. Ja, het is een zegen als de mens dit alles bij Gods licht ziet, en ook zijn onverloochendheid. Dat hij de Heere in al Zijn wegen wel paal en perk wil stellen; dat twisten, murmureren, of die onvergenoegdheid en onverenigdheid des harten ten opzichte van Gods wegen. Al die dingen schijnen hem bewijzen te zijn dat hij God mist en het in zijn binnenste nooit waarheid bij hem is geweest. Zulk één denkt dat als hij God lief had en zich in waarheid en onvoorwaardelijk aan Jezus had overgegeven, hij geen eigen wil meer zou hebben enz.

Och vrienden, wanneer u niets van die gruwelijke gesteldheid zou zien, dan zou u nooit kunnen geloven dat u zulk een ellendige bent en dat u Jezus zó nodig hebt. Maar daartoe houdt de Heere met u juist deze weg, en hieraan is dit alles dus toe te schrijven.

7. De christen heeft het sacrament ook ten hoogste nodig wanneer hij gevoelt dat de kracht der verdorvenheid sterker wordt. Dan is het geen tijd om af te blijven. Dan is het de tijd om met dat hart, waarin de zonde woont, tot Jezus te komen in Zijn ordinantiën, begerende van Hem licht, kracht, bewaring en leiding. Om tot Hem te komen met een hart, waarin wel alles soms verwoest is en in welke aanvankelijk geheiligde plaats een zondige vleugel der verwoesting is, welke daar niet behoort te zijn.

8. Ook heeft hij het sacrament nodig als hij verkeert onder de bestrijding van de boze. Ja onder allerlei soorten van verzoeken, of lasterlijke gedachten, of onder de aanringselingen van satan tot de zonden. Als er sterk wordt gewerkt op de verdorvenheden van zijn natuur, zijn humeur en zijn temperament. O, dan is het tijd dat de grond van zijn oprechtheid aan Gods zijde voor de dag komt, en dat hij op een bedaarde wijze bij de Heere kracht uit Zijn eigen instelling haalt. Indien zulk één af blijft, dan heeft de vijand veel terrein gewonnen.

9. Wanneer hij onder velerlei verzoeken komt en veel in gevaar is dat hij er in zal vallen. Als hij uit oorzaak van zijn beroep of anderszins veel onder wereldse mensen moet verkeren, of als wordt gedrukt onder de goddelozen, hetzij binnen of buiten zijn huis. Ja, als zij het hem soms zo bang maken, dat zelfs een wijze wel eens dol zou worden, en dat hij door onbedachtzaamheid zich daaronder wel eens minder goed gedraagt. Och vrienden, dan is het tijd om tot de instelling te komen, met belijdenis van zijn ellendig hart, dat onder zulke wegen niet wil buigen, ja met eigen wil en zin, en met zijn onmacht, dat men het niet beter maken kan voor God. En anders wordt het doorgaan nog erger.

10. Ook heeft de christen het ten hoogste nodig wanneer hij met zaken beladen is, die hem soms neerdrukken, of als hij op zware posten zal komen te staan, welke hij reeds aan ziet komen en waarin hij bijzonder van node heeft dat de Heere met hem is. Of ook wanneer hij eens beloften heeft gehad, die evenwel nog niet zijn vervuld. Abraham zal menigmaal wat tot zijn ondersteuning nodig hebben gehad toen de belofte zolang werd uitgesteld. En God moest David menigmaal doen hopen op Zijn Woord. Ziet eens welke zaken er al kunnen zijn, ten aanzien waarvan Gods volk beloften kan hebben, en dat het nog niet uitspruit.

- Een christen kan beloften hebben ten aanzien van het opkomen uit een diepe en donkere weg, uit een toestand, welke verwoest is door zonden, door de wereld, door het zoeken van zichzelf en door eigenliefde. Een donkere weg is niet zelden een zondige weg, en dan kan de redding zo ver weg schijnen.

- Hij kan ook beloften hebben betreffende de bekering van nabestaanden of anderen. Men heeft daarvoor wel eens iets van de Heere gehad, doch het blijft maar achterwege.

- Er kunnen beloften zijn in zware tijdelijke ongelegenheden. En dan kan de Heere wel eens goede woorden tot de ziel hebben gesproken, en er iets van hebben doen zien dat er op Zijn tijd redding en hulp zal zijn bij Hem, maar dat er toch nog geen verandering komt. Hier is het Avondmaal nodig om gesterkt te worden in het geloof en om niet te haasten.

- Een christen kan ook beloften hebben in tijden van zware oordelen over het gehele land of over een plaats. Als het oordeel zich daarheen wentelt als wateren, welke niet te stuiten zijn. En als God van de hemel aldus toont een twist te hebben met de inwoners, en niettegenstaande dit alles Gods volk toch nog iets goeds verwacht, maar het al donkerder wordt. O, dan is het tijd om in zulke instellingen licht te zoeken in Gods weg, en om bevestigde gedachten te krijgen omtrent de goede woorden des Heeren, en tevens ook om het oordeel Gods te mogen navolgen als het zal wederkeren tot gerechtigheid.

- Een christen kan ook beloften hebben ten aanzien van zware geestelijke oordelen over de kerk in het algemeen, of ook in het bijzonder ter plaatse waar men woont. Als de wijze maagden met de dwaze maagden samen slapen. Als de goddelozen hoe langer hoe bruter worden, en onbekeerlijker en meer atheïstisch tegen al de oordelen Gods in. Als ter plaatse waar men woont hun boosheid des harten tegen het werk Gods al heviger wordt en zij Gods volk pogen uit te roeien, daartoe ontstoken door de hel. Of ook als de beste vromen worden thuis geroepen. Als God de Godvruchtigste leraren als met arendsvleugelen wegneemt. Zulken, die Hij in Zijn hand in het bijzonder gebruikte tot besturing van de vromen, ook om de mensen te bewaren voor het rusten op valse gronden, en tot bescherming en voortzetting van de zuivere waarheid. Als God deze leraren wegneemt, welke Hij had gesteld als een kaars op een kandelaar in het midden eens volks, omdat Hij ziet dat bij dat licht niet werd gewerkt.

O vrienden, dit zegt Hij, Die de zeven sterren in Zijn rechterhand heeft en Die in het midden van de zeven gouden kandelaars wandelt: "Ik weet uw werken, dat gij de naam hebt dat gij leeft, en gij zijt dood." Als zulke leraars of sterren aan het fundament der kerk verschieten of weg raken, dan blijft dit over, dat men de naam heeft van te leven, maar men evenwel dood is. Dan blijft er maar een raden naar de geestelijke dingen. De vastigheid in de Bijbel, om de zielen getrouw te behandelen, verdwijnt dan uit de kerk. En als iemand dan vast raakt op enige grond, daar blijft hij zitten. God zal hem er in een onmiddellijke weg af moeten brengen. Als zulk één nog eens recht behandeld wordt, dan is dat als bij toeval of bij geluk. Maar de vastigheid in Gods Woord is er dan niet meer. En het naaste van alles is dan wel, dat over dit laatste huis of over deze laatste toestand het gejuich van de blinde hoop groot is. O vrienden, dan is het niet alleen tijd dat elk mens zich voor God aanklaagt, vernedert en belijdenis doet. Dat men de oorzaken niet daar en daar, maar alleen bij zichzelf zoekt en zelf de schuld op zich neemt.

Dat men dus tot verootmoediging komt en God rechtvaardigt en billijkt en heiligt in zijn hart, wanneer het God behagen mocht alle profetieën weg te nemen en een volk geheel te ontbloten. Maar dan is het ook tijd voor Gods volk om met de goede woorden, welke de Heere wel eens tot hen gesproken heeft in een Avondmaal, of ook in de eenzaamheid, toen zij al dit kwaad al in de verte zagen en vreesden, onder deze instelling weer op te komen. Om met Habakuk op de Heere en op Zijn bevestigend licht te wachten: "Ik stond op mijn wacht om te zien wat Hij in mij spreken zou, en wat ik antwoorden zou op mijn bestraffing." Maar God antwoordde en zeide: "Schrijf het gezicht en stel het duidelijk op tafelen, opdat daarin leze die voorbij loopt. Want het gezicht zal nog tot een bestemde tijd zijn" enz.

Och vrienden, mocht het gezicht van die grote breuk in onze kerk, het wijken van Gods Geest, door elk die voorbij loopt ook worden gelezen, verstaan en begrepen, en dit tot behoud voor eigen ziel en voor de kerk. Maar o, welke een aller naarst en aller dodelijkst bewijs is in het algemeen toch die ongevoeligheid onder dit alles. God slaat, maar evenwel gevoelt men geen pijn. Mochten dan toch dezulken, - die uitzien naar de Heere, - naar toegang staan om de lasten van onze kerk aan de Heere voor te dragen. En om naar vrijheid bij de Heere te staan om grote zaken van Hem te begeren, hoewel het onwaardig zijnde. Jezus is toch een groot Koning, Hij doet naar Zijn vermogen, en dus geen kleine dingen. Hij is gewoon de onwaarschijnlijkste zaken te doen, en wel dan als het er het meest donker uitziet. Volk van God, gij die er nu het meeste werk mee hebt gehad, het ga hoe het ga met de kerk en met het land, maar u hebt evenwel de zegen te verwachten voor uw ziel. Gods goede woorden zullen aan uw ziel vervuld en bewaarheid worden, bijzonder ook het nadrukkelijke en wonderlijke Woord Gods tot Jeremia: "Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de Heere. Gedachten des vredes, en niet des kwaads; dat Ik u geve het einde en de verwachting." Vrienden, God zal Zijn volk het einde en de verwachting geven, doch op Zijn tijd en wijze. Maar let er wel op hoe dat volk dan gesteld zal zijn, als God dit doen zal. Dit zien wij in het vervolg bij Jeremia: "Dan zult gij Mij aanroepen, en heengaan en tot Mij bidden; en Ik zal naar u horen. En gij zult Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart. En Ik zal van ulieden gevonden worden."

Toepassing

Ziedaar vrienden, het sacrament van het Avondmaal u verklaard, en tevens u ook ontvouwd welke de bijzondere tijden zijn, wanneer Gods volk dit sacrament ten hoogste nodig heeft, en dan evenwel menigmaal het meest verkeerd handelt.

A. Nu zou het mij niet verwonderen als er onder ons zijn, die met al de zaken, welke Gods volk raken en tot hen gesproken zijn, nu weggaan en zichzelf uit de hoogte daarmede pleisteren, en dus menen dat zij die zijn, die als duistere zielen ten Avondmaal gaan. Maar vrienden, deze arme man of vrouw heeft Jezus niet en mist ware genade. Duizenden gaan daarmede naar de hel, die zich dit in de hand laten stoppen. Wij hebben het reeds dikwijls gezegd, dat een vrome, die in de duisternis verkeert, zich niet kan helpen, zich ook niet kan pleisteren met de duisternis van de vromen. Zij schrikken er voor als zij denken dat zij daarop zouden gaan zitten. O mens, wie zal u uw valse gronden ontnemen? Och, roep daartoe toch tot de Heere.

1. Wij zullen nu ook niet spreken van de grote hoop, die zorgeloos en gerust aan het Avondmaal hun verdoemenis verzwaren. Wij hebben dezulken reeds aangesproken, alsmede aangewezen wie de rechte voorwerpen zijn om daar te mogen en te moeten komen. Nu alleen maar een woord tot dezulken, die in de aller gevaarlijkste toestand verkeren. Namelijk tot dezulken, die burgerlijk, uitwendig zeer godsdienstig en zeer eerlijk en oprecht in hun wandel zijn. Die bij dat alles de zuivere waarheid met woorden belijden en er voor strijden, en dit evenwel weten dat zij in de grond vijanden zijn van het werk Gods in de ziel. Zij willen er voor zichzelf niet van horen dat zij eerst wederom geboren moeten worden, en zij houden niet van dat wedergeboren volk.

Hun hart is verenigd met het slag mensen zoals zij zijn. Nu vrienden, dit slag mensen verloochent de waarheid tot hun eigen verderf, en zij hebben zich verschanst op de gronden van hun eigen oude natuur. O mensen, indien u hier niet ontdekt en bekeerd wordt, wat zult u toch ongelukkig zijn, ook al schijnt u nu naar buiten in de godsdienst nog zo groot. Uw avondmaal gaan zal tot een zegel voor uw verdoemenis dienen, welke gij daardoor nog te zwaarder maken zult. Laten die kerkse mensen, die evenwel vijanden zijn van het werk Gods, artikel 35 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis eens lezen. Daar staat: "De goddeloze ontvangt wel het sacrament tot zijn verdoemenis, maar hij ontvangt niet de waarheid van het sacrament. Zoals Judas en Simon de tovenaars beiden wel het sacrament ontvingen, maar niet Christus, Die door hetzelfde wordt betekend, Welke de gelovigen alleen medegedeeld wordt." Maar nu zult ge zeggen; dat past niet op ons! Och vrienden, als er één geweest is, die de schijn had van vroom te zijn, dan is het Judas geweest; en toch ontving hij Christus niet. Daarom, o mens, zult gij het dan blijven wagen om met zulk een hart daar te verschijnen? Is dat dan geen geveinsdheid? O mens,

God en de engelen zien u daar zitten aan de tafel. Ja Jezus, Wiens ogen vuurvlammen zijn, ziet u daar zitten als die man of vrouw, die God en de wereld wil dienen en Christus en Belial wil samenvoegen. Die de drinkbeker des Heeren wil drinken, en ook de drinkbeker der duivelen. Die de tafel des Heeren deelachtig wil zijn, en tegelijk ook de tafel van de duivel. O mens, indien één, dan zit gij als een geveinsde man of vrouw aan die liefdemaaltijd, die het daar metterdaad vertoont dat gij de wereld verlaat en het houdt met Christus en met Zijn arme volk, en ondertussen wordt dat volk door u voor een pest geacht. Zo wordt deze tafel u tot een strik. Dus eet gij u een oordeel. Want u wordt nog groter vijand en nog meer in de vijandschap verhard, zoals u voor uw ogen ziet in Judas. Toen hij de bete genomen had, voer de duivel in hem. O, mocht God u het eens doen zien, dat u die man bent zonder bruiloftskleed. Leest toch eens wat daarvan staat geschreven in Matthéüs. Bij dit te zien zal uw heil moeten beginnen. En blijven uw ogen hiervoor gesloten, och, wat zal het dan eenmaal een naar ontwaken zijn!

B. Maar ten laatste, kinderen van God, moge het volgende nog tot uw ontdekking dienen.

Ziet toch uw blindheid in het stuk van het Avondmaal. En bijzonder ook de hoogmoed van het hart, waardoor u steeds verhinderd wordt tevreden te zijn met des Heeren wijze van verzegelen. U wilt maar veel genieten, en wat zulks nu eigenlijk is in het nederig genieten van het sacrament, dat houdt u er niet voor. Daarom krijgt u rechtvaardig helemaal niets. Ja vrienden, ziet u dit niet aan de uitwerking, welke het Avondmaal bij u heeft? Hoe komt het toch dat u zo mager blijft? Men zou toch zeggen: Die het vlees van Jezus zo dikwijls eet en Zijn bloed drinkt, hetwelk waarlijk spijs en drank is, wat zou die moeten groeien in gerechtigheid en moeten toenemen als mestkalveren! En hoe menigeen uwer kan het in die weg nog wel stellen. Hij zit in zijn verkeerdheden en hij mist de Heere, en evenwel drukt het hem niet. Als u eens aan de maaltijd van een voornaam iemand aangezeten had, en zijn aangezicht stond ten aanzien van u niet als gisteren en eergisteren, zou u geen onderzoek doen naar de oorzaak daarvan? En waarom hier dan niet? U zoekt toch genezing onder Jezus' vleugelen, en de Heere wil Zijn volk immers verlossen en terechtbrengen? U ziet het voor uw ogen dat de armste en onwaardigste met de buit heengaat.

Moge het volgende nog tot uw opwekking dienen.

Dat Jezus u toch eens recht gebruik van deze instelling leerde maken, zowel in de duisternis als in het licht. Voor duistere zielen zijn het de vensters en de traliën, waardoor de Koning als van ver iets van Zichzelf geeft te zien. En daarom, zoekt onder het breken, het geven en nemen van de tekenen, nederig te wachten daarop, dat de Heere Jezus tot en in uw ziel komt. O dat gij daar eens een degelijke greep mocht doen.

En ontvangt u nu of dan onder deze instelling een zegen? O, verkondigt dan wat de Heere heeft gedaan. Maakt dagelijks gebruik van de dood van Jezus, door die door het geloof te brengen aan uw ziel en aan uw zonden, en zulks tot sterven aan de zonden en tot levendmaking voor uw ziel. En verkondigt zo de dood des Heeren totdat Hij komt. Ja vrienden, staat toch in die verwachting, wat u eens eeuwig zult doen. Zoekt met uw hart bij de Heere te blijven, wakende en biddende, opdat u in geen verzoeking valt. O, u zult eens worden als een boom, geplant aan waterbeken. En God zal u overal doorheen helpen en u eenmaal Boven brengen, en u daar doen aanzitten met Abraham, Izak en Jakob, aan het Avondmaal van de bruiloft des Lams in het Koninkrijk der hemelen.

Amen.

ZONDAG 29
vraag 78 en 79

Vraag 78:

Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?

Antwoord:

Neen; maar gelijkerwijs het water in de Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de afwassing der zonden zelf is - waarvan het alleen een Goddelijk waarteken en verzekering is alzo wordt ook het brood in het Avondmaal niet het lichaam van Christus Zelf, hoewel het, naar de aard en de eigenschap der sacramenten, het lichaam van Christus Jezus genaamd wordt.

Vraag 79:

Waarom noemt dan Christus het brood Zijn lichaam, en de drinkbeker Zijn bloed, of het Nieuwe Verbond door Zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des Lichaams en bloeds van Christus?

Antwoord:

Christus spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk niet alleen om ons daarmede te leren, dat gelijk als brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzo ook Zijn gekruisigd lichaam en Zijn vergoten bloed is de waarachtige spijs en drank, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; maar veel meer om ons door deze zichtbare tekenen en panden te verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk Zijns waren lichaams en bloeds door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen, en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk ons eigen is, als hadden wij zelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.

**DE VERDEDIGING VAN DE LEER VAN HET HEILIG AVONDMAAL,
VOORNAMELIJK TEGEN DE ROOMSE TRANSSUBSTANTIATIE**

In het bijzonder sprekende van de leer der sacramenten van het Nieuwe Testament, zijn wij nog steeds bezig met de verhandeling van het tweede sacrament, het Heilig Avondmaal. In de voorgaande 28^e zondagsafdeling hebben wij dit leerstuk verklaard. Nu gaan wij er dan met de onderwijzer toe over om deze leer te verdedigen tegen degenen, die dezelve tegenstaan (zondag 29 en 30).

De onderwijzer doet dit in dier voege, dat hij:

- eerst een gruwelijk wangevoelen, voornamelijk van het pausdom, weerlegt in deze 29^e afdeling.
- Dat hij een afgrijselijk monster uit de baarmoeder van dit wangevoelen voortgebracht, ons in al zijn vervloektheid doet zien in de 30^e afdeling.

Wat het eerste betreft, de wederlegging door de onderwijzer van een gruwelijk wangevoelen, voornamelijk van het pausdom, in deze 29^e zondagsafdeling, wij zullen daarin twee hoofddelen bezien:

- I. De wederlegging door de onderwijzer van dat wanstaltig gevoelen ten aanzien van het lichamelijke eten van Christus in het Avondmaal, namelijk de transsubstantiatie (vraag 78).
- II. De oplossing, welke de onderwijzer geeft ten aanzien van een bedenking of schijnredenering, uit blindheid voortvloeiende, welke wordt afgeleid uit de woorden der instelling, en waarmede de papisten dit hun gruwelijk wangevoelen menen te kunnen staven (vraag 79).

Bezien wij dan:

- A. Eerst wat dit gruwelijk wangevoelen, in het bijzonder van het pausdom, wel is (in de vraag), en
- B. Op welke wijze de onderwijzer dit weerlegt (in het antwoord).

A. Wat het eerste betreft, dan moeten wij er goed op letten waarover het geschil hier niet gaat, en waarover wel. Het geschil gaat niet daarover of Christus in het Avondmaal waarachtig tegenwoordig is, en of Zijn eigen en natuurlijk lichaam en bloed daar gegeten en gedronken wordt.

(1) De waarheid, zoals deze in Christus is, is deze: Christus is daar niet alleen waarachtig tegenwoordig als God, zoals Hij de Alomtegenwoordige is, maar op een bijzondere wijze in deze ordinantie.

(2) Christus is daar ook niet alleen werkelijk tegenwoordig met Zijn verdiende Geest, zoals Hij dat wel bij al Zijn kinderen is, maar op een bijzondere wijze, als Hij hun Zijn eigen en natuurlijk lichaam en bloed geestelijk en ceremonieel doet eten en drinken.

(3) Maar vooral, Christus is daar in het bijzonder tegenwoordig als de Godmens, zoals Hij, verenigd met de Persoon des Zoons van God, aan Zijn Vader gehoorzaam is geweest. En zulks tot de allerdiepste vernedering en de vervloekte kruisdood, alles ten goede en tot sterkte voor Zijn uitverkoren volk. En aldus wordt daar dan op een waarachtige en sacramentele wijze Zijn eigen en natuurlijk lichaam en bloed door Zijn volk gegeten en gedronken.

(4) Het geschil gaat ook niet daarover, of brood en wijn enige verandering ondergaan. Want dit is ook een eeuwige waarheid, en het kan door enige vergelijkingen wel worden verstaan. Het is als met een stuk was, dat voor een zegel wordt gebruikt. Het blijft wel wat het is, namelijk was, maar het wordt evenwel ook wat het niet was, namelijk een zegel. Of ook als met een trouwpenning. Dat is en blijft wel een penning, maar toch wordt het wat het niet was, namelijk een zegel. Zulk een soort verandering heeft in het sacrament ook plaats. Maar vraagt gij nu: hoe en op welke wijze kunt gij het duidelijk maken dat Christus in het Avondmaal tegenwoordig is en zo genoten wordt? Dan antwoorden wij alleen dit. De waarheid dezer zaak is genoegzaam bewezen in de voorgaande 28^e zondagsafdeling, maar verder de wijze hoe, deze is ons te hoog. Maar wij antwoorden ook, dat een geestelijk mens er als in een spiegel bij gelijkenis wel iets van ziet en vat.

- Het is namelijk als bij een gezant van een koning, die in de naam zijns konings een trouwpenning overgeeft aan de bruid des konings. Zulk een gezant geeft daarmede ook de koning zelf over.

- Ook is het gelijk de zon, welke aan het firmament is, als wij de kracht daarvan evenwel gewaar worden, zelfs in de binnenkamer. Zo is de Zon der gerechtigheid in de hemel, maar ook de kracht daarvan in het bijzonder bij deze instelling in die binnenkamers. Maar het geschil gaat wel over de manier, hoe het vlees en bloed van Christus in het Avondmaal tegenwoordig zijn en genoten worden. Dus zoals de onderwijzer het aan de orde stelt inde vraag: Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam van Christus? Eerst noemen wij hier dan het wangevoelen van de Lutherse. Hun gevoelen is, dat er wel geen verandering van brood en wijn in het eigenlijk lichaam en bloed van Christus lichamelijk plaats heeft, maar echter wel dat het lichaam van Christus in het Avondmaal waarlijk of wezenlijk tegenwoordig is. Alsmede dat het lichaam zelf op deze wijze in, met en onder het brood door de communicanten genoten wordt. Dit laatste noemt men dan de consubstantiatie, omdat men van mening is dat de substantie van het lichaam van Christus gepaard gaat met de substantie van brood en wijn. Hoewel er veel Lutherse zijn, die dit gevoelen aankleven, willen zij evenwel het woord consubstantiatie niet op hun rekening geschreven zien, aangezien dit woord een vermenging van twee substanties schijnt te kennen te geven, welke zij zeggen niet te geloven. Maar zij zeggen wel een tegenwoordigheid van twee zelfstandigheden te geloven, waarvan de ene in, met en onder de andere tegenwoordig is.

Dit hun gevoelen komt voort uit hun misvatting aangaande de alomtegenwoordigheid van de menselijke natuur van Christus, welke het gevoelen der ubiquitisten is. Ook tegen dit gevoelen is de Catechismus mede opgesteld, en hieruit volgt ook dat het gevoelen van de consubstantiatie inderdaad veel ouder is dan dat van de transsubstantiatie. Het is de moeder, waaruit de transsubstantiatie is geboren. De opstellers gewagen niet uitdrukkelijk van de consubstantiatie. Zij deden zulks niet, of om de Lutherse broeders niet te zeer te verbitteren, óf omdat zij hoopten dat de Lutherse in deze wel zouden genezen, óf ook omdat wanneer zij de transsubstantiatie grondig weerlegden, dan ook de consubstantiatie als vanzelf wel vervallen moest.

Derhalve zullen wij dit gevoelen in het bijzonder ook niet weerleggen, dewijl wij het stuk van de lichamelijke alomtegenwoordigheid van Christus, waaruit dit wangevoelen voortspruit, reeds hebben weerlegd in de verklaring van zondag 18. En eveneens omdat het bij het tegenspreken van de transsubstantiatie nog genoeg weerlegd zal worden. Wij zullen hier dan voornamelijk het wangevoelen van de papisten noemen. Hun gevoelen is, dat het lichaam van Christus op een lichamelijke wijze gegeten en dat tot dit doel het wezen van het brood en de wijn veranderd wordt in het wezen van het lichaam van Christus, op en door het spreken van een wettig en oprecht mispriester over dit brood, namelijk door het spreken van deze laatste vijf Latijnse woorden: hoc enim est corpus ureum, dat wil zeggen: want dit is Mijn lichaam. En wel zó, dat het brood en de wijn niet meer brood en wijn zijn, maar het lichaam en het bloed van Christus. Dit noemen zij een transsubstantiatie, omdat zij menen dat het wezen van het brood en de wijn veranderd wordt in het wezen van het lichaam en bloed van Christus op een lichamelijke manier. Daaruit vloeit ook hun gevoelen voort, dat het Heilig Avondmaal in eigenlijke zin een zoenofferande is, waarin Christus dagelijks door de handen van de mispriesters opgeofferd wordt voor de zonden van levenden en doden. Dit noemen zij de mis. Dit wordt door de onderwijzer in zondag 30 weerlegd.

Dan moeten wij er nog opletten waar dit gruwelijk wangevoelen van de transsubstantiatie zijn oorsprong heeft.

1. Wij zullen eerst het grondbeginsel en de aanleidingen noemen, waaruit dit gruwelijk wangevoelen is voortgekomen. Het allereerste grondbeginsel is toch geweest de verdorven menselijke natuur. Deze hebben al Adams kinderen gemeen en die zit bij alle onherborenen op de troon. Daardoor begrijpt de natuurlijke mens niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, en zij zijn hem een dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden moeten worden. De mens verheft zijn natuurlijke rede en wil door zijn filosofie en door zijn natuurlijk redeneren alles begrijpen en doorzien, zelfs de verborgenheden des geloofs en de dingen, die des Geestes Gods zijn. En dan maakt hij van alle geestelijke zaken en zelfs van de genaden alles wat hij maar kan, omdat hij vleselijk is en de Geest mist. Maar ja, de woorden staan in de Bijbel, en daaruit volgt dan dat hij er wat van moet maken.

2. Om nu maar bij het pausdom te blijven, neemt dan als voorbeeld eens de eerste Christenkerk. Toen er veel vuur des Geestes was, was het een dagelijks werk voor de christenen om in hun ongelegenheden in de geest naar hun sterkte te vluchten, namelijk de gekruiste Christus. In alle zaken werkten zij afhankelijk van Zijn licht, van Zijn raad. Zij hadden over zich en over al het hunne Zijn gedurige bewaring nodig. Daarom gebruikten zij Jezus dagelijks tot die doeleinden.

* Maar de Geest de kerk verlatende en het dus nacht wordende, en evenwel de woorden des Geestes daar zijnde, zo maken de papisten stoffelijke, houten, stenen, koperen, zilveren en gouden kruisen en vluchten daar nu heen. Zij verven deze op hun goederen, zij maken deze over zichzelf en over hun spijsje en goederen. En dus doen zij vleselijk datgene, dat door en in de geest van een christen geschieden moet.

3. Nog eens, onder, de eerste christenen was dat dagelijks zich volkomen opdragen aan en ten dienste van de Heere Jezus niet vreemd. Dat kiezen van Hem en al Zijn wegen, die Hij als de soevereine Heere en Koning met hen wilde houden. Hun zaligheid bestond in onder Hem te vallen, hun zin en wil in Hem te verliezen. En dewijl Hij hun Heere was, zo bogen zij zich voor Hem neder.

* Maar nu de Geest wijkende en de woorden der waarheid blijvende, doen de papisten deze oefening lichamelijk, en als zij de Naam Jezus maar horen noemen, buigen zij hun lichaam.

4. Dit geldt eveneens het geestelijk belijden van de misdaden aan elkander. Dat is een gezegend werk geweest en heeft veel vrucht gedragen, en het was dienstbaar om rechte droefheid naar God te krijgen; ook om de aankondiging van de vergeving der zonden door middel van de leraren in het gemoed te ontvangen. Ook konden de leraren daardoor meer gepast naar de toestanden prediken en bidden.

* En daarvan is nu de uitwendige biecht overgebleven, en dat meer om de beurs der mensen dan om hun zielen te behouden. De papen jagen nu de zielen der mensen naar de afgrond, door hen te zeggen dat hun zonden vergeven zijn.

5. Zo is het nu ook hier gelegen met het Avondmaal. De Bijbel leert dat Christus waarachtig daar tegenwoordig is, en op een geestelijke en sacramentele wijze Zijn lichaam daar gegeten en Zijn bloed daar gedronken wordt, tot wezenlijke versterking en voeding van het geestelijke leven van de christen. Maar nu moeten die geesteloze papisten hier walt van maken.

* En dan kunnen zij naar hun gedachte niet beter doen dan dat zij de lichamelijke genieting stellen in de plaats van de geestelijke. En dus zijn zij het eens met de inwoners van Kapernaüm: "Hoe kan ons Deze Zijn vlees te eten geven?"

Maar de dwaalgeesten hebben tot dit wangevoelen ook verscheidene aanleidingen genomen.

1. Allereerst uit Gods Woord zelf, dat soms aan het teken de naam geeft van de betekende genade zelf. En dit vanwege de kracht van verzegeling, welke het teken heeft in de hand des Geestes.

2. Ook uit de spreekwijzen van sommige rechtzinnige oudvaders. Als dezen spraken van de overbrenging van brood en wijn van een gewoon tot een bijzonder gebruik door de zegening en de heiliging, dan hebben zij wel eens van een verandering gesproken. Daaromtrent hebben zij wel eens onschriftuurlijke uitdrukkingen gedaan, welke manier van spreken de papisten naderhand hebben misbruikt tegen het oogmerk van die oudvaders in.

3. En tenslotte ook uit de algemene veronderstelling, dat er iets wonderlijks en iets heerlijks in de sacramenten plaats moet hebben. En dit wonderlijke verzinnen de papisten nu en zij misbruiken daartoe het woord "verborgenheden", met welke naam de sacramenten vanouds ook werden genoemd. Zij willen toch iets verborgens en onbegrijpelijks in de uitwendige tekenen zoeken.

Eindelijk zullen wij nu nog aantonen hoe dit gruwelijk wangevoelen van de transsubstantiatie, dat in de eerste zeven eeuwen in de kerk niet bekend geweest is, van tijd tot tijd in- en doorgebroken is.

a. Om dit gruwelijk wangevoelen voort te brengen zijn verschillende werkzaam geweest.

1. Dan noemen wij eerst Johannes Damascenus, die een wezenlijke verandering heeft gesteld, hoewel niet in al de delen zoals de roomsen nu stellen. Deze is gestorven in of omtrent het jaar 750.

2. Daarna Theophylactus, in de tiende eeuw. Deze stelde een transformering van brood en wijn, hoewel het woord transsubstantiatie toen nog niet bekend was.

3. In de twaalfde eeuw was er Petrus Lombardus. Deze heeft zich zeer beijverd voor de leer van de transsubstantiatie en daartoe de scholastieke filosofie, en ook sommige spreekwijzen uit de geschriften van de rechtzinnige oudvaders misbruikt. Maar toen konden zij het niet eens worden of de verandering in het Avondmaal een formele (vormelijke), een substantiële (zelfstandige) of een accidentele (toevallige) verandering was.

4. Tenslotte is de leer van de transsubstantiatie in de dertiende eeuw vastgesteld, namelijk in 1215 in het concilie van Lateranen. Daar is besloten dat iedereen moet geloven dat de verandering in het sacrament een transsubstantiatie is. En in het anti-christelijke concilie van Trente, in de zestiende eeuw, in of even vóór het jaar 1550, is op deze leer het anathema gelegd. Toen zijn de dienaren van de antichrist het eens geworden, welke tot hiertoe over dit stuk hadden gedisputeerd, en zij hebben de vloek uitgesproken over al degenen, die dit gruwelijk leerstuk van de transsubstantiatie niet zouden willen geloven en belijden.

b. Men moet wel bedenken, dat onder al deze arbeiders voor de leer der transsubstantiatie in het Avondmaal de duivel, die aartsvijand van de kerk, onder de Goddelijke toelating zijn hand daar duidelijk in heeft gehad. De duivel heeft van tijd tot tijd wel gezien dat het rechte gebruik van het Avondmaal de doodsteek was voor zijn rijk en voor het rijk der zonde in Gods volk. Daarom heeft hij de tijd waargenomen, namelijk een donkere en duistere nacht, welke over de kerk was, waarin hij krachtig heeft gewerkt om deze dwaling voort te brengen. En wonderlijk, hij veroorzaakte in het hart van velen zeer lage gedachten omtrent het Avondmaal, en al dezulken, die daar zo gering van spraken, waren tegelijk voorstanders van de beeldendienst in de kerk. Terwijl de anderen geen beelden wilden hebben, zeggende: Wij hebben een beeld van Christus, namelijk in het Avondmaal. Maar dezen, niet wetende wat het is, een geestelijk schilderij of beeld van Christus, noch wat het is om Christus geestelijk te eten en te drinken, stelden het toen maar zo grof als zij konden, namelijk lichamelijk. De duivel verspreidde dus dit gevoel der inwoners van Kapernaam. Totdat de dag der Reformatie aanbrak. Toen begon men weer te zien en kwam vanzelf het geestelijk genieten, eten en drinken van Christus, tot voeding en versterking van het geestelijke leven, weer voor de dag. Doch toen ontvlamde tenslotte weer die hevige broedertwist, waar de aartsvijand weer zijn hand in had, namelijk tussen Luther en Calvijn enz. Zij behoorden het eens te zijn, zoals in den beginne is gezegd.

B. Bezien wij dan nu op welke wijze de onderwijzer dit gruwelijk wangevoelen in zijn antwoord weerlegt. Wij moeten daarin letten op wat de onderwijzer ter wederlegging eerst in het algemeen zegt. Hij zegt in zijn antwoord volmondig: Neen. Alsof hij zeggen wil: Dat uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus worden zou, dat kan niet zijn.

a. Zie de redenen, waarom de verandering van het ene wezen in het andere wezen in het sacrament van het Avondmaal geen plaats kan hebben.

1. Het gevoelen van de transsubstantiatie strijdt tegen de Bijbel. Want Gods Woord leert ons overal dat het lichaam van Christus in de hemel is en daar blijven zal tot Zijn wederkomst ten jongsten dage. Daartoe verwijzen wij slechts naar:

- Jezus zegt Zelf, dat Zijn lichamelijke tegenwoordigheid van geen nut was: "Het vlees is niet nut. De woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en leven." Ja, Hij zegt integendeel: "Het is u nut dat Ik wegga. Want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik henen ga, zo zal Ik Hem tot u zenden."

2. Jezus waarschuwt Zelf tegen dergelijke dwalingen: "Zo iemand tot ulieden zal zeggen: Ziet, hier is de Christus, of daar; gelooft het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan, en zullen grote tekenen en wonderheden doen, also dat zij (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen zouden verleiden. Ziet, Ik heb het u voorgezegd. Zo zij dan tot u zullen zeggen: Ziet, hij is in de woestijn; gaat niet uit. Ziet, hij is in de binnenkameren; gelooft het niet." Sommigen menen dat door binnenkameren de ciboriën of sacramentshuisjes moeten worden verstaan; daar gaan wij niet op in.

3. En zegt Jezus: "Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten en schijnt tot het westen, also zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen." Met dit alles wil Jezus zeggen, dat er geen andere toekomst van de Zoon des mensen te wachten is dan in de Geest, in de voortzetting van het evangelie op een zeer krachtige, heerlijke en schielijke wijze, zoals de bliksem de wereld verlicht. En vooral ook op de jongste dag, wanneer zeer plotseling het teken van de Zoon des mensen in de hemel op de wolken zal verschijnen als een bliksem van het oosten naar het westen. Dan zullen alle ogen Hem zien. Daarom wil Jezus hier zeggen: Die anders spreken, gelooft hen niet!

4. Want dan zou uit dit wangevoelen ook deze ongerijmdheid voortvloeien, welke ook tegen de Bijbel is, dat namelijk de goddelozen met Christus gemeenschap zouden hebben en het eeuwige leven ontvangen. En dit terwijl Paulus het tegendeel zegt. Want Jezus zegt: "Die Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven." Niet alleen goddelozen, maar zelfs allerlei ongedierten zouden dit kunnen eten.

b. Dat deze leer niet uit God is, blijkt uit de historie van de instelling van het Heilig Avondmaal.

1. Want indien het brood in het Heilig Avondmaal in het verbroken lichaam van Christus veranderd zou worden, dan moet dit reeds zijn gebeurd in de laatste nacht van de Heere Jezus, toen Hij het instelde. Toen zei Jezus reeds: "Dit is Mijn lichaam, dat voor u verbroken wordt." Hoe kon nu het brood veranderd worden in iets dat in rerum natura nog niet was? Want het lichaam van Christus was nog niet verbroken. En Jezus zou ook gezegd moeten hebben: Dit brood worde Mijn lichaam. Want toen Jezus het zegende, was het nog brood. En dan zegt men wel dat het woordje "dit" hier betrekking heeft op het lichaam van Christus, en niet op het brood, maar welke zin ligt er dan in het zeggen van Jezus: Want dit Mijn lichaam is Mijn lichaam? En in geval er toch zulk een verandering in het brood plaats had, dan mag men door de drinkbeker niet de wijn verstaan, die daar in is. Want dat staat er niet.

2. Ook moet het wezen van de drinkbeker dan veranderen in het wezen van het Nieuwe Testament, als Jezus zegt: "Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed." En wat is dat? Antwoordt men evenwel: Het lichaam van Christus is weinige uren daarna verbroken, en daarom zou Jezus het kunnen hebben ingesteld als een profetie van een verandering, die na zijn verbreking plaats zou hebben. Dan antwoorden wij daarop, dat na de opstanding van Christus Zijn verbroken lichaam ook niet meer te vinden of in wezen is, noch in de hemel, noch op de aarde, maar wel Zijn verheerlijkt lichaam. Want Hij kon van de dood niet gehouden worden. En Paulus zegt: "Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde eenmaal gestorven; en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode."

3. Ook wordt in de instelling, en in de beschrijving daarvan in niets van zulk een verandering gewaagd. Zelfs de papisten erkennen, dat het niet in de Bijbel staat. En alle verborgenheden moeten toch (zullen zij geloofd worden) daarin gegrond zijn. Daarom is er onder de papisten tot in het midden van de zestiende eeuw altijd over gedisputeerd. Integendeel, Gods Woord leert ons dat brood en wijn ook na de zegening brood en wijn blijven, als Jezus getuigt: "Ik zal van nu aan niet meer drinken van de vrucht des wijnstoks." En er staat zo met nadruk: "De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?" Dit nu is de zegening, en dat het daarna brood en wijn blijft, blijkt wel uit het volgende vers: "Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn."

4. De Heere heeft het ingesteld tot Zijn gedachtenis en, naar het zeggen van Paulus, om de dood van de Heere Jezus te verkondigen totdat Hij komt. Nu weet toch ieder wel, dat men geen gedachtenis houdt van dingen of personen, die tegenwoordig zijn, maar van die afwezig zijn. En nu moet men de dood des Heeren verkondigen totdat Hij komt. Dan is Hij er nu niet, en dus is dit alles hiermede wel zeer in strijd.

5. En tenslotte staat er in de beschrijving van de instelling, welke Paulus geeft in 1 Korinthe, dat de drinkbeker der dankzegging is de gemeenschap des bloeds van Christus, en dat het gebroken brood is de gemeenschap des lichaams van Christus. Hier spreekt de apostel niet van een lichamelijke gemeenschap, noch van een verandering van het wezen van het brood in het wezen van het lichaam van Christus, maar van een geestelijke, afbeeldende en sacramentele gemeenschap. Dit blijkt ook uit het tegenovergestelde, waarvan de apostel spreekt in, namelijk dat die het afgodenoffer eten, gemeenschap hebben aan de duivelen. En dit wil toch niet zeggen dat het afgodenoffer verandert in een substantie van de duivelen zelf. Ook blijkt het uit het zeggen van Paulus in 1 Korinthe, dat zij "allen dezelfde geestelijke spijs gegeten hebben; en allen dezelfde geestelijke drank gedronken hebben. Want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; en de steenrots was Christus." Zo hebben dan de gelovigen nu dezelfde gemeenschap aan Christus als de gelovige vaders in de woestijn, die het manna aten en uit de steenrots dronken. En het is duidelijk dat hun gemeenschap een geestelijke gemeenschap is, zoals ook de gemeenschap van de gelovige vaders geestelijk was, hetwelk uit de hier genoemde plaats blijkt.

Het gevoelen van de transsubstantiatie stoot bijna al de artikelen des geloofs omver.

(1) Want het neemt de waarheid van de menselijke natuur van Christus weg. Christus heeft dan een lichaam, dat onzichtbaar kan zijn, dat overal tegelijk kan zijn, en dat in een klein stukje brood kan zijn. En hieruit volgt dan dat Hij niet vlees en bloed deelachtig is zoals de kinderen der mensen, en Hij dus de broederen niet in alles is gelijk geworden.

(2) Het neemt ook de waarheid van de hemelvaart weg. Want indien Christus dagelijks op duizenden plaatsen tegelijk met Zijn lichaam tegenwoordig is, hoe kan het dan waar zijn wat wij lezen in Handelingen, dat de hemel Hem moet ontvangen tot de tijd der wederoprichting aller dingen?

(3) En tenslotte neemt het ook de waarheid van de verdere verheerlijking en uitermate verhoging van Christus weg. Want daar toch het gedode lichaam van Christus nog dagelijks wordt behandeld door zondige mensen, hoe kan het dan waar zijn dat Hij van de dood niet kon gehouden worden? En hoe kan het dan waar zijn dat Hij der zonden eenmaal gestorven is, en dat Hij nu Gode leeft en uitermate is verhoogd? Want uit deze aangehaalde teksten volgt dat de vernederde en gedode Christus nergens meer is te vinden. Hoe kan deze transsubstantiatie dan plaats hebben?

(4) Dit gevoelen van de transsubstantiatie is ook in strijd met alle natuurlijke, uitwendige zinnen van een mens. Want God doet wel eens wonderen boven onze rede, waar wij niet bij kunnen. Maar nooit tegen de rede. En wanneer ik nu zulk een gevoelen zal geloven, dan moet ik eerst al mijn eigen uitwendige zinnen verzaken en verloochenen, en dus mijzelf geweld aan doen. En dit terwijl Jezus het tegendeel aan Thomas leert en hem toont dat hij zijn zinnen mag vertrouwen: "Ziet Mijn handen en Mijn voeten, want Ik ben het Zelf; tast Mij aan, en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet dat Ik heb." En uit dit alles volgt dat het onzinnigheid is om brood en wijn te zien, te voelen, te rieken en te proeven, en dan toch te moeten geloven dat het geen brood en wijn is, maar het eigenlijke lichaam van Christus, dat ik lichamelijk geniet.

(4) Maar een papist zal hier zeggen:

(1) Ik geloof dit op autoriteit van de kerk, omdat dit gevoelen is vastgesteld op het concilie van Trente. Dan antwoord ik hem met deze vraag: Waar heeft hij meer zekerheid en overreding van in zijn gemoed als hij zonder vooroordeel en naar waarheid oordeelt? Van de onfeilbaarheid van de kerk en van het concilie van Trente, of van hetgeen hij en alle mensen voor hun ogen zien, voelen, rieken en smaken? Wil hij in deze spreken naar hetgeen zijn eigen gemoed hem zegt, dan zal hij moeten erkennen dat hij van het laatste meer zekerheid heeft.

(2) En is er dan nog een papist, die zegt: Ik geloof het omdat Christus gezegd heeft: Dit is Mijn lichaam. Dan antwoord ik hem wederom met deze vraag: Wat oordeelt hij billijker en redelijker te zijn? Te geloven dat al zijn zinnen, ja al de zinnen van alle communicanten tegelijk zich bedriegen, of te geloven dat het wordeke "is" hier een oneigenlijke betekenis moet hebben? Van zulk een oneigenlijke betekenis is toch in alle sacramenten in de Bijbel sprake, en het wordeke "is" behoeft dus geen andere en meer bijzondere betekenis te hebben dan het heeft in al de andere sacramenten. En indien het eens zijn zou, dat al zijn zinnen hem bedrogen, hoe zal hij dan van één ding op de wereld verzekerd kunnen zijn? Ja, hoe kan hij er dan vast staat op maken dat deze woorden "Dit is Mijn lichaam" in de Bijbel staan? Hij weet dit maar door twee zinnen, het gezicht en het gehoor, en dat gelooft hij. Waarom gelooft hij nu niet zo veel te meer hetgeen vier zinnen hem verzekeren? Ziet toch op welk een zandgrond dit gebouw steunt.

(5) Wij zien dus dat dit gevoelen in niet geringe mate in strijd is met de gezonde rede. Ja in strijd met verscheidene vaste regels. Want een bepaald lichaam kan niet meer dan op één plaats, welke het beslaat, tegelijk tegenwoordig zijn. Twee lichamen kunnen op één en dezelfde tijd niet op dezelfde plaats aanwezig zijn. Welnu, brood en het lichaam van Christus zijn twee wezens, twee lichamen. Dus is het onmogelijk, wat de papisten zeggen, dat op dezelfde tijd en plaats het lichaam van Christus is, dat gezien, gevoeld en geproefd wordt brood te zijn. Een lichaam kan niet minder plaats beslaan dan de omvang, die het heeft. Dus is het onmogelijk dat het lichaam van Christus, zo groot als het aan het kruis gehangen heeft, kan begrepen worden in een klein stukje brood of in een ouweltje. Ja, er kunnen geen eigenschappen of hoedanigheden zijn, zonder een voorwerp waarin zij zijn. Ook kan er geen voorwerp of substantie zijn, zonder dat het eigenschappen of hoedanigheden heeft. Maar bij de transsubstantiatie is in alles het tegendeel het geval. De eigenschappen en hoedanigheden van brood en wijn zouden er zijn, zoals de vorm, de kleur, de reuk en de smaak, en ook de substantie, en toch zouden de voorwerpen geen brood en wijn zijn. En aan de andere zijde weer: In het voorwerp zou niet één eigenschap of hoedanigheid van het lichaam van Christus zijn, en evenwel zou het toch het waarachtig lichaam van Christus zijn. Hoe kan dat mogelijk zijn? Het wangevoelen van de transsubstantiatie vernietigt en verijdelt het gehele sacrament van het Heilig Avondmaal. Want als het teken van brood en wijn is weggenomen, dan is het geen sacrament meer. Bezien wij nu nog het zeer krachtig argument, waarmede de onderwijzer dit wangevoelen zo volmondig tegenspreekt. Letten wij dan eerst op de kracht van dit argument van de onderwijzer, hetwelk hij ontleent aan de gelijkheid van het sacrament van de Doop met het sacrament van het Avondmaal. De onderwijzer zegt, dat het water in de Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch ook de afwassing der zonde zelf is, maar dat het alleen een Goddelijk waartekenen en verzekering daarvan is.

Deze waarheid stemt een papist toe in het stuk van de Doop, en zij is ook door ons bewezen bij de behandeling van zondag 26 (vraag 69), en van zondag 27 (vraag 72 en 73). Hieruit besluit de onderwijzer nu, en dit met grond, dat alzo het brood in het Avondmaal niet wordt het lichaam van Christus zelf, hoewel het, naar de aard en de eigenschap der sacramenten, het lichaam van Christus Jezus wordt genoemd. De kracht van het betoog van de onderwijzer ligt hier in de gelijkheid van het sacrament van het Heilig Avondmaal met dat van de Heilige Doop, ja met alle sacramenten.

Bezieet ge de gelijkheid van het sacrament van het Heilig Avondmaal met het sacrament van de Heilige Doop, dan blijkt dat deze gelijkheid in het volgende bestaat.

- Het zijn beide sacramenten van het Nieuwe Testament en van dezelfde natuur.
- Het water in de Doop betekent zowel het bloed van Christus, als het brood en de wijn in het Avondmaal het vlees en bloed van Christus betekenen.
- Het ene teken zowel als het andere wordt gezegend en geheiligd of geconsacreerd.
- Het bloed van Christus is in de Doop op dezelfde wijze tegenwoordig, als het vlees en het bloed in het Avondmaal tegenwoordig zijn.
- Een gelovige wordt in de Doop zo gewassen met het bloed van Christus, als hij in het Avondmaal met Zijn vlees en bloed gespijsd en gelaafd wordt.
- En tenslotte, een gelovige wordt in de Doop waarachtig van zijn zonden gewassen, zonder dat het water wezenlijk in het bloed van Christus verandert. Zo ook eet en drinkt hij waarachtig het vlees en bloed van Christus in het Heilig Avondmaal, zonder dat het brood en de wijn in het wezenlijke lichaam en bloed van Christus veranderd worden. Zie uit deze gelijkheid de kracht van het argument van de onderwijzer. En uit deze gelijkheid volgt ook, dat een papist de transsubstantiatie niet kan of mag stellen in het Avondmaal, of hij moet deze ook stellen en geloven in de Heilige Doop.

Maar bezien wij nu ook nog de overeenstemming in al de sacramenten, die er ooit zijn geweest. Het is toch naar de aard en de eigenschap van alle sacramenten, dat het teken niet de betekende genade is, noch ooit wordt. En dat het evenwel de naam van de betekende genade draagt vanwege de zeer nauwe sacramentele vereniging. Een rechte communicant ontvangt dus het teken niet zonder de betekende zaak. Zie toch de waarheid hiervan in al de sacramenten.

- In de besnijdenis. God zegt: "Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is, u besneden worde." Hier noemt God de besnijdenis het verbond, en zegt de Heere: "Dat zal u tot een teken zijn van het verbond tussen Mij en tussen u."
- In het Paaslam. God zegt: "Gij zult het met haast eten; het is des Heeren Pascha" (dat is voorbijgang). Het was dus een zeker teken dat de slaande engel zou voorbijgaan.
- In de Doop: "Laat u dopen en uw zonden afwassen." En: "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes." Dat wil zeggen, dat de Doop het teken of het sacrament van de wedergeboorte en van de afwassing der zonden is.
- En dus ook in het Avondmaal, want het is een sacrament van het verbond der genade en van dezelfde natuur.

Waarop beroepen zich evenwel de papisten?

(1) Zij beroepen zich allereerst op Gods almacht, die boven en tegen de natuur kan werken.

- Maar hierop antwoorden wij, dat men geen wonderwerken mag verzinnen, en zulks temeer niet omdat God daar in Zijn Woord nergens grond toe geeft en zelfs nergens getuigt dat Hij dit doen wil. Afgezien van dit alles hebben in geen van de sacramenten, die er ooit geweest zijn, wonderen plaats gehad, dus ook in het Avondmaal niet.

- God doet wel dingen boven, maar nooit tegen de rede. God maakt nooit dat dingen, die er zijn, er tegelijkertijd niet zijn, of ook dingen die er niet zijn, er tevens wel zijn. Zo ook hier: als het Christus' lichaam wordt, is het geen brood meer; en als het brood blijft, wordt het het lichaam van Christus niet.

- En tenslotte antwoorden wij nog: nooit zijn er wonderen geweest, of zij werden ook als zodanig gezien en erkend. En daarbij gebeurden die dingen niet dagelijks. Maar hier wordt er niets van gezien. Brood en wijn blijven na de zegening onveranderd brood en wijn. Hoe toch kan iemand een ingestelde orde verzinnen van dagelijkse wonderen op duizend plaatsen tegelijk? Dan verliest elk werk het karakter van het wonder en wordt het een gewoon werk.

(2) En dan beroepen de papisten zich ook nog op het gebeuren in Johannes, waar wij lezen dat Christus te Kana in Galiléa op een bruiloft water in wijn veranderde. En waarom dan ook niet in het Avondmaal?

- Maar ons antwoord hierop luidt: Christus veranderde het wezen van het daar aanwezige water in het wezen van wijn, dat er vóór de verandering niet was. Hieruit volgt dat dit wel zeer verschillend is van de transsubstantiatie in het Avondmaal, aangezien het lichaam van Christus er reeds lang is voor de verandering van het brood.

- En daarbij komt dat na de verandering in het wezen van wijn het water geen water meer was. Het had toen al de eigenschappen en hoedanigheden van wijn. Maar in die gewaande transsubstantiatie blijft brood, brood en wijn, wijn, ook na de zegening en de gewaande verandering.

Bezien wij nu het tweede hoofddeel, de oplossing, welke de onderwijzer geeft ten aanzien van een bedenking of schijnredenering, uit blindheid voortvloeiende, welke wordt afgeleid uit de woorden der instelling, en waarmede de papisten dit hun gruwelijk wangevoelen menen te kunnen staven (vraag 79).
Letten wij daarbij:

- A. Op de bedenking of schijnredenering, welke de papisten voor hun wangevoelen aanvoeren, en
- B. Op de wijze, waarop de onderwijzer deze schijnredenering oplost in het antwoord.

A. Eerst dan de schijnredenering van de papisten, zoals de onderwijzer deze in zijn vraag voorstelt, dat Christus het brood Zijn lichaam, en de drinkbeker Zijn bloed of het Nieuwe Verbond noemt, gelijk ook Paulus spreekt van het gebroken brood en de drinkbeker als de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus. Dat deze wijze van spreken Bijbels is. In veel plaatsen noemt Christus het brood in het Avondmaal Zijn lichaam. In deze plaatsen noemt Christus de drinkbeker Zijn bloed of het Nieuwe Verbond. Paulus noemt het gebroken brood en de drinkbeker de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus. Wij nemen nog in acht hoe de papisten deze teksten opvatten. Wegens gebrek aan geest en leven en bevinding van de waarachtige geestelijke gemeenschap en vereniging met Christus, verstaan deze arme geesteloze mensen deze woorden van Christus en van Paulus alleen maar vleselijk. Daarom maken zij uit al deze tekstplaatsen de schijnredenering op, om hun transsubstantiatie te bewijzen, dus de wezensverandering van brood en wijn.

B. Maar zien wij nu hoe de onderwijzer deze schijnredenering oplost. Dit vinden wij in het antwoord. Dan zegt de onderwijzer eerst in het algemeen, dat Christus alzo niet zonder grote oorzaak spreekt. De oorzaken, waarom de Heere het brood Zijn lichaam, en de drinkbeker het Nieuwe Testament noemt, en waarom Paulus het de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus noemt, zijn de volgende.

1. Allereerst om de allernauwste sacramentele vereniging tussen het brood en de wijn en tussen het verbroken lichaam en het gestorte bloed, of de gehoorzaamheid van Christus ten goede voor Zijn volk, te kennen te geven. Daarom draagt het teken de naam van de betekende genade.

2. En hieruit volgt ook dat een gelovige communicant de beide zaken, dus het teken én de betekende genade, waarlijk tegelijk ontvangt. Hij geniet het ene niet zonder het andere. Het ene is de zaak, die zijn ziel behoudt, en het andere is het zegel van God, waarmede op een sacramentele wijze de betekende genade van de gemeenschap aan de gekruiste Christus tot zijn bevestiging aan hem overgebracht en overgedragen wordt. En ook hierom weder draagt het teken terecht de naam van de betekende genade.

3. Ook spreken de Heere en Paulus aldus, omdat het Heilig Avondmaal in de hand des Heiligen Geestes kan worden aangemerkt als het werkende middel, waardoor een gelovige de aankondiging van de vergeving zijner zonden en de zalige vrede met God in zijn gemoed deelachtig wordt. En dit naar de soevereine vrijheid Gods, door de werking des Heiligen Geestes, om der wille van de gekruiste Christus en de kracht van Zijn verdiensten.

4. De Heilige Geest gebruikt dus dit sacrament wel eens als middel om de verdiensten van Christus toe te passen. En verder mogen wij de sacramenten niet trekken. Wij moeten dit vasthouden, dat het Avondmaal de gemeenschap met Christus niet geeft waar deze niet is. Alleen waar deze gemeenschap is, versterkt en verzegelt het sacrament. Ziet dan uit dit alles welke grote oorzaken er zijn, waarom de Heere Jezus de tekenen zo noemt.

Tenslotte laat de onderwijzer zich wat breder uit over het doel, waarom de Heere Jezus aan het brood en aan de drinkbeker de naam van de betekende genade geeft. Volgens zijn antwoord is dit doel tweeledig.

Eerst zegt de onderwijzer dat de Heere Jezus ten doel heeft: Niet alleen om ons daarmede te leren, dat gelijk als brood en wijn dit tijdelijke leven onderhouden, alzo ook Zijn gekruisigd lichaam en Zijn vergoten bloed is de waarachtige spijs en drank, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden. Hier leert het Avondmaal met deze tekenen aan een gelovige de aanneming van de gekruiste Christus op Zijn aanbidding, en de onderhouding en versterking in het geestelijke leven. En zulks door de overeenkomst der tekenen met de betekende onzienlijke genade, op grond van het woord der instelling en belofte van Christus.

Dit geeft het sacrament aan de uiterlijke zinnen van een gelovige te verstaan, als een daartoe ingesteld teken, waarvan de natuurlijke werking een grote gelijkheid heeft met de wijze van werking van de gekruiste Christus door Zijn Geest op een geestelijke wijze, zoals wij dit in de verklaring van de vorige zondagsafdeling in den brede hebben aangewezen. En dan zegt de onderwijzer ten laatste nog dat het doel van de Heere Jezus veel meer is om de gemeenschap aan de gekruiste Christus te verzegelen, en ook wijst hij op de zekerheid en vastheid daarvan. De onderwijzer zegt dan: Maar veel meer, om ons door deze zekere zichtbare tekenen en panden te verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk Zijns waren lichaams en bloeds deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen.

(1) Uit kracht en op grond van het woord der belofte, bij de instelling toegezegd, verzegelt het Avondmaal hier de gemeenschap aan de gekruiste Christus, de gemeenschap aan Zijn lijden en dood, de onderhouding en de versterking bij en in het geestelijke leven, en de getrouwheid van de Heere Jezus. Hoe en op welke wijze dit geschiedt, hebben wij in de verhandeling over de vorige zondagsafdeling in den brede aangewezen.

(2) Maar hoe in dit stuk van het Avondmaal er wederom een grote overeenstemming is met de verzegeling van natuurlijke banden, zien wij in de volgende vergelijkingen.

- Het is als wanneer een koning door zijn gezant aan zijn bruid een trouwpenning overhandigt. Deze gezant geeft daarmede de koning zelf over en dus verzegelt het.

- Evenzo wanneer een eigenaar van een huis of land in de koop toestemde, en aan hem daarvoor een gezegelde brief of overdracht gegeven wordt. Zulk één ontvangt met die verzegeling het huis of land als het ware andermaal, en wel tot zijn verzegeling.

- Dit is ook in het Avondmaal het geval. De gelovigen krijgen Christus en de gemeenschap aan Zijn lijden en dood met de tekenen, en wel tot hun verzegeling. Dus zoals de onderwijzer zegt: Zij worden verzegeld door deze zichtbare tekenen en panden, dat zij zo waarachtiglijk Zijns waren lichaams en bloeds door de werking des Heiligen Geestes deelachtig zijn, als zij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen. Eindelijk en ten laatste zegt de onderwijzer nogdat het het doel van Jezus is om uitdrukking te geven aan de kracht, vastheid en zekerheid van deze verzegelde gemeenschap aan Christus en aan Zijn lijden en borgtochtelijke dood. Zulks zegt de onderwijzer met deze woorden: En dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk ons eigen is, als hadden wij zelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan. Heeft de onschuldige Christus als Borg en Hoofd van dat lichaam, waarvan de gelovigen de leden zijn, alles geleden en Gode dus voor en in hun plaats genoeg gedaan, dan kan het niet anders zijn, of hun vrijspraak en vrede met God moeten daaruit voortvloeien. Dit nu verzegelt het Avondmaal.

Zie vrienden, welke grote oorzaken Christus heeft om aan de uitwendige tekenen in het Avondmaal de naam en het vermogen van de betekende en verzegelde genade te geven.

Toepassing

A. Uit hetgeen wij verhandeld hebben, kunnen wij leren welk een wijde kloof ertussen ons en het pausdom is gevestigd. En tevens ook welke grote oorzaken onze voorvaderen hebben gehad om uit het anti-christelijke Babel uit te gaan. Daarbij ook nog welk gevaar er te wachten is als God met Zijn Geest van ons wijkt, en als dan de natuurlijke rede of filosofie op de troon gezet wordt, waar dit wangevoelen vandaan is gekomen. O, als God met Zijn Geest wijkt, dan vallen wij vanzelf weer tot het pausdom terug. Daarom vrienden, moeten wij het maar veel erkennen, dat de Heere ons uit dit anti-christelijke Babel heeft verlost, en dat God het licht op de kandelaar heeft gezet en ons daaronder doen geboren worden. God heeft ons zulke ouders gegeven, die onder de waarheid verkeerden, en daarom zijn wij er ook onder. Daarom kunnen wij wel met de Samaritanen getuigen, dat wij niet meer geloven vanwege het zeggen van ouders of leraren, maar omdat wij Christus zelf hebben gehoord en gezien. Welk een stof tot dankbaarheid!

B. Maar dan hebben wij ook wel toe te zien, dat wij terwijl wij nog licht en dag hebben, daarvan een recht gebruik zoeken te maken. Dat wij zoeken geestelijk te worden eer God het duister maakt en elk zijn voet zou stoten aan schemerende bergen. Wij kunnen hieruit leren hoe het met alle mensen van nature gesteld is, aangezien deze gruwelijke dwaling voortvloeit uit de verdorven en vleselijke natuur. Elke onbekeerde mens kan hieruit voor zichzelf weten dat hij het inde grond met het pausdom eens is. Al stelt hij dan geen transsubstantiatie, hij heeft evenwel de wortel in zich, waaruit deze leer voortvloeit. Dat de grond voor dit gevoelen heerst in de onbekeerde, blijkt wel uit het volgende:

1. Het rusten op het ten Avondmaal gaan. En wat is dat anders dan veel toe te schrijven aan het sacrament, zoals de roomsen doen?

Wat gevoelt menigeen, naar hij meent althans, dat hij een pak van zijn consciëntiebeschuldigingen kwijt is, ja hij is weer geheel schoon als hij aan het Avondmaal geweest is.

2. Het blijkt ook uit het gewicht, dat men op het Avondmaal legt, alsof het de genade zou toebrengen. En wederom, wat is dit anders dan hetgeen de roomsen doen? Die zeggen: Daar eten wij lichamelijk het eigenlijke lichaam van Christus. En mensen, is het niet duidelijk, dat bij u dezelfde grondslag gevonden wordt?

3. Het blijkt ook uit de nalatigheid van velen om ter kerk te gaan en zich te voegen onder het Woord, hetwelk God verordend heeft om de genade te werken. Eveneens uit de grote vrees om niet ten Avondmaal te gaan. Ja, menigeen denkt dat hij zondigen zou als hij van het Avondmaal weg zou blijven, al gaat hij dan niet ter kerk. En daarom vliegt hij daarheen, zoals de roomsen naar hun mis. Om ter kerk te gaan, heeft men te veel te doen. Dan zegt men: God zal van ons zo veel niet eisen. Maar om ten Avondmaal te gaan breekt men overal uit. Alles kan men dan laten staan en men is mede de eerste om zich daar te vertonen. Is het niet waar, vrienden?

4. Het blijkt ook uit het niet onderscheiden van het lichaam des Heeren, als gij daar zit. Wat is dit anders dan rooms? Die onderscheiden het lichaam van Jezus ook niet. O, en daar zitten dan menigmaal zorgeloos openbare goddelozen, die zelden of nooit onder de genademiddelen komen. En er zitten ook wel kerkse mensen mede zorgeloos, er op rustende dat zij niet zijn als die goddelozen. Ja, daar zitten zeer zorgeloos zeer verstandige, uitwendig godsdienstige mensen, die zulks zijn zowel in hun huis als daar buiten, in hun handel zeer eerlijke en oprechte lieden. En niemand van die allen weet wat het is, Christus te eten en Zijn bloed te drinken, en dus het lichaam des Heeren te onderscheiden. En die man of vrouw eet daar een stuk brood en drinkt er een dronk wijn, sommigen bidden van het begin tot het eind, zij hebben een boekje, dat zij elk kwartaal uitlezen, en dan is het gedaan. Trouwens, wat zou de zogenaamde gereformeerde daar eten en drinken? Haalt hij er iets anders? Paulus zegt ons dat het zijn oordeel is. En onze Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt in art. 35 dat hij er een zegel tot zijn verdoemenis haalt.

5. En tenslotte blijkt het ook in allerlei ongelegenheden, als men eens benauwd wordt onder de woelingen der consciëntie, of als men eens wordt aangesproken door één, die liefde en medelijden heeft met zijn arme ziel, of ook als men op het sterfbed ligt en het einde nadert, en men zal verschijnen voor de Rechter der ganse aarde. Dan blijkt het daarin, dat men er op rust dat men geen Jood, geen heiden, geen sociniaan, geen onrechtzinnige in de leer, geen onoprechte in zijn handel met zijn evenmens, geen openbare goddeloze en geen ongodsdienstige is geweest. Dan rust men er op dat men een eerlijke man of vrouw was, één die gegeten en gedronken heeft aan de tafel des Heeren, ja die dit nooit heeft verzuimd. En wat is dat nu anders dan paaps? Als de ziel aanstonds van het lichaam zal scheiden, dan steken die papen het sacrament in zijn mond, en daar gaat zo'n man dan gerust mee naar de eeuwigheid en gevoelt zich direkt geheel anders. Ja, de goddeloze farizeeër zoals er zo veel geveinsden aan de tafel des Heeren zitten, die vijanden zijn van het kruis van Christus en Van Zijn volk, dankte God ook dat hij niet was als die arme, zondige tollenaar. O mens, waart gij toch zo gelukkig en zaagt gij uzelf zoals de tollenaar zichzelf zag. En daarom, o onbekeerde mens, u waagt veel. Uw staat is zeer riskant en gevaarlijk. Gij mocht er wel een zwaar hoofd en een zieke nacht over krijgen. Judas heeft ook het Avondmaal gebruikt, er staat, dat velen te dien dage zullen zeggen: "Hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd (gepredikt)." En ook: "Hebben wij niet in Uw Naam gegeten en gedronken en 'Avondmaal gehouden, en vele krachten en wonderen gedaan?" En Jezus zal zeggen: "Ik heb u nooit gekend", dat wil zeggen, als de Mijnen. O mens, hetgeen gij te wachten hebt, is een zwaar oordeel, een hitte des vuurs, hetwelk de tegenstanders zal verslinden: "Hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, die de Zoon van God vertreden heeft, en het bloed des testaments onrein geacht heeft, waardoor hij geheilgd was, en de Geest der genade smaadheid heeft aangedaan?"

C. Gods volk moet uit dit alles leren geestelijk te verrichten wat de papisten vleselijk doen. O, wat behoorde de dienst van God in geest en waarheid in u, als staande geheel tegenover al dat vleselijke, een glans van zich te verspreiden. En wat behoorden de lichamelijke oefeningen van het pausdom door Gods volk op een geestelijke wijze en in waarheid te geschieden. Wat behoort het hun eigen te zijn, dat in de geest dagelijks vluchten tot het kruis van Christus, dat dagelijks onder Hem als Koning vallen en dat buigen voor Hem in de geest. Eveneens dat waarachtig geestelijk en sacramenteel eten en drinken van Christus in het Avondmaal tot voeding en versterking van het geestelijke leven. O, wat zou dat Gods volk sterk en sierlijk maken.

(1) De weg om hiertoe te komen, is veel te staan naar licht en ontdekking, om de geesteloosheid van de kerk in het algemeen, en die van onszelf in het bijzonder te zien. Of wij er indruk en gevoel van krijgen mochten en dus aan het belijden van onze zonden en aan het treuren raakten.

Of wij bij Gods rechtvaardigheid en bij onze onwaardigheid komen mochten en langs die weg de sterkte van Christus mochten leren aangrijpen.

(2) De weg om daartoe te komen, is ook in vreze te wandelen, om de Geest niet te bedroeven, waardoor Hij al verder wijken zou en waardoor onze val zou komen en verhaast worden. Maar om integendeel de kloppingen te volgen, te koesteren en aan te kweken, ons daartoe veel aan die Geest en aan Zijn leiding over te geven en Hem tot ons onderwijs in te roepen. Dat is toch een eeuwige waarheid, dat Jezus heeft beloofd Zijn Geest te zullen zenden als Hij weggegaan was.

(3) En ook om er naar te staan veel medelijden te oefenen met onbekeerden en paapsgezinden. Om niet hard van hart te zijn als men hen het brood der kinderen ziet roven. En ook niet tegen het pausdom. Die arme mensen zijner ongelukkig genoeg aan toe. God heeft hen vast overgegeven aan een kracht der dwaling, om de leugen te geloven. En menigeen onder de zogenaamde gereformeerden heeft die leugen ook in zijn rechterhand en gaat daarmede ten Avondmaal. Hij is als die hoer, die in plaats van haar man de vreemde aanneemt. Mocht er uit zulken hier of daar nog één tot de gemeenschap van Jezus worden gebracht.

(4) Ook is de weg om daartoe te komen tenslotte ook veel te zuchten om de verbreking van de antichrist. Dat zijn zinken mocht worden verhaast. En dat in die weg van zijn laatste val die belofte vervuld mocht worden, dat de Heere één en Zijn Naam één worden zouden over de ganse aarde.

Amen.

ZONDAG 30
vraag 80-82

Vraag 80:

Wat onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heeren en de paapse mis?

Antwoord:

Het Avondmaal des Heeren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hij Zelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft, en dat wij door de Heilige Geest Christus worden ingelijfd, Die nu naar Zijn menselijke natuur niet op aarde, maar in de hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en daar van ons wil aanbeden zijn. Maar de mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de mispriesters geofferd worde, en dat Christus lichamelijk onder de gestalte van brood en wijn zij; en daarom ook daarin moet aanbeden worden; en alzo is de mis in de grond anders niet dan een verloochening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.

Vraag 81:

Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?

Antwoord:

Voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen, en nochtans vertrouwen dat dezelve hen om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; begerende ook hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren. Maar de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel.

Vraag 82:

Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun bekentenis en leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?

Antwoord:

Neen; want alzo wordt het verbond Gods ontheiligd en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Daarom is de christelijke kerk schuldig, naar de ordening van Christus en Zijn apostelen, zulken, totdat zij betering hans levens bewijzen, door de sleutelen des hemelrijks uit te sluiten.

**HET ONDERSCHIED TUSSEN HET AVONDMAAL DES HEEREN EN HET PAAPSE MISOFFER,
ALSMEDE TUSSEN WAARDIGE EN ONWAARDIGE COMMUNICANTEN**

Nog zijn wij bezig met de verdediging van de leer van het Heilig Avondmaal. Reeds weerlegden wij in de voorgaande zondagsafdeling het gruwelijk wangevoelen van de transsubstantiatie, zoals zich dat voornamelijk bij het pausdom openbaart. Gaan wij er dan nu toe over om met de onderwijzer een gruwelijk monster, dat uit de baarmoeder van deze transsubstantiatie voortkomt, namelijk het paapse misoffer, in al zijn vervloektheid aan de dag te brengen. En om bij de gelegenheid van het spreken over zulk een hooggaande schending van het heilig sacrament tegelijk ook in het bijzonder aan te wijzen welke personen tot het gebruik van dit sacrament gerechtigd zijn, en hoe men met de niet gerechtigden moet handelen, in deze 30^e zondagsafdeling.

Twee hoofddelen dan zullen wij daarin behandelen.

- I. Wij zullen het onderscheid tussen het Avondmaal des Heeren en het paapse misoffer aanwijzen, om op deze wijze dit misoffer in al zijn vervloektheid in het daglicht te stellen (vraag 80).
- II. Dan zullen wij, bij gelegenheid van deze hooggaande schending van het heilig sacrament, met de onderwijzer ook het onderscheid aanwijzen tussen waardige en onwaardige disgenoten bij het Avondmaal (vraag 80 en 81).

Wat het eerste betreft, willen wij:

- A. iets over het woord 'mis' zeggen, en wat men door de paapse mis moet verstaan, en
- B. iets over de natuur en vervloektheid van deze paapse mis.

A. Bezien wij eerst vanwaar het woord "mis" afkomstig is. Het is niet afkomstig van het hebreeuwse woord mischap, hetwelk door schatting of opbrengst wordt vertaald. Dit woord vinden wij in: "Daarna zult gij de Heere uw God het feest der weken houden; het zal een vrijwillige schatting uwer hand zijn, dat gij geven zult, naardat u de Heere, uw God, zal gezegend hebben."

Veel Roomsgezinden beweren wel dat het woord hiervan afgeleid is, al zou het om geen andere reden zijn dan omdat in de voornoemde tekst van schatting en opbrengst van geld gesproken wordt, daar toch het geld en de geldzucht bij de mispapien de ziel van hun ganse godsdienst en dus ook van hun mis is. Maar wij zeggen dat deze afleiding niet deugt, daar er in het Avondmaal niets plaats heeft, dat behoort tot een schatting of opbrengst. Een gelovige brengt daar niets toe, maar ontvangt alles van de Heere. Het woord 'mis' is afkomstig van het latijnse woord missa, hetwelk een wegzending of laten gaan betekent. Dat is een gebruik geweest in de oude christelijke kerk. Als het Avondmaal zou bediend worden, kwam er een diaken, die gebood dat allen, die geen communicanten waren, de kerk uit zouden gaan. Dat gold dus de catechumenen, welken eerst in de eerste beginselen van de christelijke religie onderwezen werden, maar nog niet gedoopt waren, alsook allen, die door de ban van de gemeente waren afgesneden. Daartoe gebruikte deze diaken dan de woorden: *Ite, missa est*. Dat is: Gaat heen, de predikatie is uit, of: de vergadering wordt gescheiden of weggezonden. Hierop volgde dan de bediening van het Avondmaal, hetwelk vanaf die tijd de benaming van mis verkreeg. Dit gebruik had reeds voor het jaar 300 plaats, doch had niets te maken met deze paapse bijgelovigheden, waarvan wij bij de verklaring van de voorgaande zondagsafdeling gezien hebben, dat deze nog lang zo oud niet zijn. De ware betekenis van dit woord 'mis' doet ons dus zien dat het er ver vandaan is dat door de mis een offerande moet worden verstaan, waartoe een engel uit de hemel zou zijn neergezonden, om daar bij de zegening van een mispaap te veroorzaken dat het wezen van het brood en de wijn veranderd werd in het wezen van het lichaam en bloed van Christus, opdat de mispaap deze wederom offeren zou. Letten wij er dan nu nog op wat wij door de paapse mis moeten verstaan. De paapse mis kan als volgt omschreven worden.

Het is in eigenlijke zin een gewaand zoenoffer, waarin het eigen lichaam en bloed van Christus, voorkomende in de vorm van brood en wijn, door een mispaap aan God de Vader wordt opgeofferd voor de zonden van levenden en doden. En dat om verzoening of ook wel weldaden te verkrijgen, of ook om onheilen af te weren. En dit brood en wijn, als het ware lichaam van Christus, is, blijft en moet ook zijn het ware voorwerp van aanbidding. Ook moeten wij weten dat deze 80^e vraag met het antwoord reeds gevonden is in de allereerste druk van de Heidelberger Catechismus. De Godvruchtige keurvorst van de Paltz, Frederik III, is in Gods hand gebruikt om er voor te zorgen dat deze vraag met het antwoord aanstonds in de Catechismus is ingevoegd, met het doel om de protestanten, door het aantonen van het afgrijselijke van dit gevoelen, te meer afkerig te maken van het pausdom. Alsook opdat dit als een merkteken zou dienen ter onderscheiding van de gereformeerden van de papisten. Zoals wij ook aan de zorgen van deze prins, als middel in Gods hand, onze dierbare Catechismus te danken hebben.

B. Sprekende van de natuur van de paapse mis en van haar vloekwaardigheid, willen wij letten op de wijze, waarop de onderwijzer dit afgrijselijke en monsterachtige gevoelen in al zijn vervloektheid in het licht stelt. De onderwijzer doet dit bij wijze van onderscheiding. Dus door de paapse mis tegenover het Avondmaal des Heeren te stellen. Hij schrijft het als het ware op twee tafelen, opdat een ieder, die hier voorbij loopt, met één oogopslag het grote onderscheid zal kunnen zien en lezen, zoals wij lezen in Habakuk. Dit is te zien in de vraag en in een gedeelte van het antwoord. De onderwijzer toont dan aan het grote onderscheid in de namen, die elk in het bijzonder draagt, zoals wij zien in de vraag: Wat onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heeren en de paapse mis?

De zeer onderscheiden namen van beiden blijkt hieruit duidelijk.

(1) Het brood en de wijn, door een herder of leraar gezegend zijnde in een bekende taal en aan de gelovigen, welke aan de tafel zitten, gegeven en door hen aangenomen, gegeten en gedronken, wordt in de Bijbel het Avondmaal of Nachتماال genoemd, of ook wel de breking des broods. Maar het ouweltje van de papisten, gezegend zijnde in een onbekende taal door een zogenaamd werkelijke priester, en daarna geofferd wordende op een wezenlijk altaar en in de mond der communicanten gestoken, terwijl de drinkbeker hun onthouden wordt, wordt in het goddeloze concilie van Trente de mis of het misoffer genoemd. Waarbij wij er direct op wijzen, dat de Schriften van het Nieuwe Testament zulk een priester niet erkennen.

(2) En tenslotte blijkt ook uit de vraag van de onderwijzer dat er een zeer groot onderscheid is tussen de oorsprong van beide. Dit Avondmaal wordt genoemd het Avondmaal des Heeren, daar toch de Heere Jezus het Zelf heeft ingesteld als de soevereine Heere over Zijn kerk, aan Wie volgens het tweede gebod alleen toekomt de wijze van de godsdienstvoor te schrijven. En sinds die instelling is het aldus reeds sinds de eerste christelijke kerk bediend en genoten.

* Maar de mis wordt paaps genoemd, dewijl deze zijn oorsprong heeft van het goddeloze concilie van Trente, dat het anathema er aan heeft verbonden.

En ook door onderscheiden pausen, welke net zo min als de concilies enige macht hebben om enigerlei wijze van godsdienst voor te schrijven, dan alleen naar de instelling van Christus. Deze mis, zoals deze nu wordt geleerd en bediend, heeft niet van het begin af in de kerk plaats gehad. Deze is eerst na vele eeuwen in de kerk ingeslopen en ingedrongen door een zich aanmatigend wereldlijk gezag van onderscheidene goddeloze pausen.

(3) En dan toont de onderwijzer het grote onderscheid in de zaak zelf tussen het Avondmaal des Heeren en de paapse mis, zoals blijkt in een gedeelte van het antwoord. Hij vat hier twee voornamelijk grondstukken op, welke hij in het Avondmaal en in de mis onderscheidt, en welke hij zo tegenover elkaar stelt. Het eerste stuk heeft betrekking op de zoenofferanden, welke naar het zeggen van de papisten in eigenlijke zin in hun mis zouden plaats hebben. De onderwijzer wijst dan de waarheid aan, zoals deze in Christus is: Het Avondmaal des Heeren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hij Zelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft.

U ziet hieruit dus, dat het Avondmaal een zegel is, naar het woord der instelling en der belofte van Christus tot zulk een doel. Het geeft dus aan een gelovige te kennen de volkomen vergeving van zijn zonden door de enige offerande van Christus, eenmaal aan het kruis volbracht, en verzekert hem daarvan ook. Deze waarheid is in de voorgaande 29^e zondagsafdeling genoegzaam gebleken en zal nog verder blijken. En hieruit volgt duidelijk, dat het Avondmaal geen offerande is, en nog veel minder een zoenofferande. Het wijst alleen op Christus en op Zijn enig en eenmalig zoenoffer. Het trekt de harten der gelovigen bij de bediening naar boven, om Zijn bittere kruisdood daarbij te gedenken. Ook dit is in het voorgaande reeds bewezen en zal nog verder blijken. Dan noemt de onderwijzer de valse leringen van het pausdom, welke hier tegenover staan: Maar de mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de mispriesters geofferd wordt. Ziet welke gruwelen in de leer van de mis liggen opgesloten.

1. De mis leert dat de heerlijke en verheerlijkte Christus nog dagelijks door de handen van de mispriesters tot verzoening moet worden opgeofferd. En dit terwijl Hij boven het bereik van dood en hel, en dus ook boven het bereik van de mishandelingen van het pausdom is. Nadat Hij op Zijn weg uit de beek gedronken heeft, is Hij zo uitermate verhoogd. Wij zullen van dit stuk straks nog verder spreken.

2. De mis leert ook, dat dit niet alleen geschiedt voor de zonden der levenden, maar ook voor doden. Maar het is tegen Gods Woord, dat ons ten aanzien van de levenden leert, dat dezen geen vergeving van zonden verkrijgen dan door het bloed van Christus, gelovig aangenomen en door de Heilige Geest toegepast: "Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonden." En door de voorbedding van Christus: "En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige. En Hij is een Verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld." En ten aanzien van de doden leert Gods Woord ons, dat die naar hun eeuwig huis zijn. Dat de roepens-, zoekens- en vindenstijd, ja de dag der zaligheid voor hen ten einde is. Dat waar de boom gevallen is, hetzij naar het zuiden, hetzij naar het noorden, hij daar eeuwig blijft liggen. Een Godzalige gaat, zodra hij zijn lichamelijke ogen sluit, naar de hemel en is dan in het eeuwig licht, zoals wij dit zien in de moordenaar. En : "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten." En hieruit volgt dat zij geen zonden meer hebben. Maar integendeel gaat een goddeloze naar de hel, zodra hij de adem uitblaast. Dit zien wij in de rijke man, en geen miljoenen missen zullen hem daar uit verlossen.

3. En daarbij leert de mis nog zo grof en scherp, dat bij nalatigheid van deze dagelijks zoenofferande niemand ooit vergeving van zonden verkrijgt. Maar dit is wéderom regelrecht tegen de Bijbel, welke ons uitdrukkelijk leert, dat tot vergeving der zonden geen offerande wordt vereist dan alleen het enige zoenoffer van Christus, eenmaal geschied. Dit blijkt krachtig uit de gehele brief aan de Hebreëen, waaruit wij daartoe alleen deze plaats noemen: "Alzo ook Christus, eenmaal geofferd zijnde om veler zonden weg te nemen, zal ten anderen male zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid. Met uitdrukkelijke woorden wordt gezegd: "Waar nu vergeving derzelve is, daar is geen offerande meer voor de zonde." Uit dit alles vloeit voort, dat wij nu zullen moeten aantonen, dat er geen werkelijk offer voor de zonden der mensen in de paapse mis kan plaats hebben, en nog veel minder een zoenoffer. En hieruit volgt dus dat de mis dit valselijk leert.

1. Gods Woord leert ons uitdrukkelijk, dat er in het Nieuwe Testament, en dus ook in dit sacrament van het Nieuwe Testament, geen wezenlijke offerande of zoenofferande kan plaats hebben.

Dit blijkt ons uit de woorden van Paulus, de gehele brief aan de Hebreëen door, waarin hij krachtig aanwijst dat de zwakheid van de offeranden oudtijds ook daarin uitkwam, dat zij gedurig moesten

worden herhaald. Maar ook, dat de volkomenheid en het gewicht van de offerande van Christus daaruit blijkt, dat deze niet kan, niet mag en niet moet herhaald worden. Daartoe noemen wij slechts: "Maar Christus, de Hogepriester der toekomstige goederen, gekomen zijnde, is door de meerdere en volmaakte tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van dit maaksel, noch door het bloed der bokken en kalveren, maar door Zijn eigen bloed, eenmaal ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweeggebracht hebbende." En wel met bijzondere nadruk zegt hij: "Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons. Noch ook opdat Hij Zichzelf dikwijls zou opofferen, gelijk de hogepriester alle jaar in het heiligdom ingaat met vreemd bloed; (anders had Hij dikwerf moeten lijden van de grondlegging der wereld af) maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande." Daarom lezen wij ook: "Toen Jezus dan de edik genomen had, zeide Hij: Het is volbracht! En het hoofd buigende, gaf de geest." Ook lezen wij, dat alle offeranden schaduwen van Christus waren, en hieruit volgt dat zij moeten ophouden nu Christus, het beeld zelf der zaken, is gekomen. En met nadruk: "Als Hij (Christus) tevoren gezegd had: Slachtoffer en offerande en brandoffers, en offer voor de zonde hebt Gij niet gewild, noch hebben U behaagd (dewelke naar de wet geofferd worden); toen sprak Hij: Zie, Ik kom om Uw wil te doen, o God." En let dan eens op wat er volgt: "Hij neemt het eerste weg, om het tweede te stellen." Dan zegt Paulus: "In welke wil wij geheiligd zijn, door de offerande des lichaams van Jezus Christus, eenmaal geschied." En: "Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden." Ja, dit is ook te zien in de hogepriester, als die oudtijds in het heilige der heiligen was en daar zijn werk deed. Op die tijd stonden alle offeranden stil. En zulks wijst ons op Christus. Dat als Christus ten hemel zou zijn ingegaan, alsdan geen offeranden meer zouden plaats hebben. Als dus in de dag van het Nieuwe Testament van offeranden wordt gesproken, moet men daardoor geestelijke offeranden verstaan. Dit blijkt ons uit 1 Petrus: "Zo wordt gij ook zelf, als levende stenen, gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus." Uit dit alles besluiten wij dus zeer terecht, dat het tegen Gods Woord strijdt als het pausdom beweert dat in de paapse mis een wezenlijke offerande plaats heeft.

2. En dit nog afgezien daarvan, dat een werkelijke offerande in dit sacrament niet kan plaats hebben, want dit gaat tegen de natuur van het sacrament in. De gelovige ontvangt van de Heere een sacrament tot zijn verzekering, maar een offerande is iets, dat door mensen aan God wordt toegebracht en opgedragen. En daarbij komt nog, dat Christus Zichzelf aan het kruis heeft opgeofferd, en niet aan de tafel. Maar aan de tafel heeft Hij de tekenen van Zijn offerande aan Zijn volk gegeven, en Hij heeft gewild dat zij dit ook zouden doen tot Zijn gedachtenis, dewijl Hij naar het lichaam afwezig zou zijn.

3. Het blijkt ook, dat de paapse mis geen werkelijk offer is, daar er niets in is dat enige gelijkheid met een offer heeft. Waar is de uitwendig zichtbare zaak of persoon, die vernietigd en verteerd wordt, en dus aan de Heere wordt opgedragen? Waar is een terdoodbrenging en de bloedstorting, welke toch in een zoenoffer moet plaats hebben? Want Paulus zegt, dat er zonder bloedstorting geen vergeving geschiedt. En is het brood veranderd in het wezen van het lichaam van Christus, waar is dan de zichtbare zaak in de offerande? Ja ook, waar zijn de priesters, die het recht hebben om te offeren? En waar is het altaar, dat de gaven heiligt?

(1) Ten aanzien van de priesters: Naar welke orde zult gij die nu rekenen? Naar de ordening van Melchizédek? Dat is Christus alleen, en Hij heeft geen medegenoten, omdat Hij het werk der verzoening alleen volbracht heeft, en wel ten volle, zodat Hij geen navolgers kan hebben. En Hij behoeft er ook geen, omdat Hij altijd leeft om voor Zijn volk te bidden. Of zult gij ze rekenen naar de ordening van Aäron? Maar deze is tenietgedaan en afgeschaft. Derhalve blijft er niets anders over dade ordening van Baäl, omdat de afgodendienaars altijd leven. En als gij hen met de Baälpriesters vergelijkt, dan lijken die gewaande paapse priesters daar wel bijzonder op. Als dus in het Nieuwe Testament van priesters wordt gesproken, moet het in al die plaatsen geestelijk worden verstaan, zoals Jesaja ons leert: "Doch gijlieden zult priesters des Heeren heten."

(2) En wat betreft het altaar, dat de gaven heiligen moet, zulk een werkelijk altaar is er niet meer. Ook al brengen de papisten daartoe bij hetgeen wij lezen: "Wij hebben een altaar, van hetwelk geen macht hebben te eten die de tabernakel dienen." Hier op antwoorden wij, dat wij hier lezen van één altaar, en niet van vele, zoals het pausdom maakt, daarin het afgodische Efraïm navolgende. En dit altaar is Christus.

En hieruit volgt dat dit altaar geestelijk is, waarvan wij lezen: "En er kwam een andere engel, en stond aan het altaar, hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerks gegeven, opdat hij het met de gebeden aller heiligen zou leggen op het gouden altaar, dat vóór de troon is. En de rook des reukwerks, met de gebeden der heiligen, ging op van de hand des engels voor God."

Nu komen wij nog tot het tweede stuk, waarmede de onderwijzer het Avondmaal des Heeren van de paapse mis onderscheidt, en wel met betrekking tot de aanbedding van het lichaam van Christus in de ouwel, hetgeen de papisten voorstaan.

De waarheid, zoals deze in Christus is, zullen wij wederom eerst bezien aan de hand van hetgeen de onderwijzer zegt, dat het Avondmaal des Heeren de gelovigen betuigt, dat zij door de Heilige Geest Christus werden ingelijfd, Die nu naar Zijn menselijke natuur niet op de aarde, maar in de hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en daar van Zijn volk wil aangebeden zijn.

(1) U ziet hieruit dus, dat het verschil tussen het pausdom en ons niet daarover gaat, of men de Persoon van Christus met godsdienstige eer moet aanbidden. Zulks komt Hem als de Godmens toe: "Opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn. En alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders."

(2) En ook niet daarover of men Christus niet zou mogen aanbidden, indien Christus Zichzelf ergens zou openbaren en men daarvan verzekerd zou zijn. Het zou dan zeker mogen geschieden, gelijk Thomas deed toen de Heere hem verscheen, dat men dan zou mogen uitroepen: "Mijn Heere en mijn God."

(3) Ook niet daarover of men in en onder het Avondmaal Christus op een geestelijke wijze moet aanbidden, want dit is nodig en betamelijk.

(4) En tenslotte ook niet daarover, of men aan het Avondmaal neerzittend, niet in alle opzichten eerbiedig moet zijn en dit ook vertonen. Want dit behoort mede tot het waardiglijk eten en drinken. Maar de staat van het geschil is deze. Mag men aan het brood en de hostie een wezenlijke godsdienstige eer en aanbedding opdragen, en zulks uit oorzaak dat men gelooft dat het lichaam van Christus daar tegenwoordig is? En mag men dat ook doen als de ouwel na de bediening omhoog wordt geheven, of in een processie of op andere wijze wordt omgedragen en vertoond?

Wij zullen wederom aanwijzen welke de waarheid naar Gods Woord is.

1. De gelovigen worden in het Avondmaal door de Geest Christus ingelijfd en op het aller nauwst met Hem daar verenigd, zodat zij Zijn eigenlijk en natuurlijk lichaam eten en drinken, niet op een lichamelijke, maar op een geestelijke en sacramentele wijze, zoals wij zagen in zondag 28, en hetwelk ook blijkt uit: "Die Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven. Want Mijn vlees is waarlijk spijs, en Mijn bloed is waarlijk drank." Daarom noemt Jezus Zichzelf het ware brood, dat uit de hemel is nedergedaald. En hieruit volg dat dit de waarheid is, dat Christus naar het lichaam in de hemel zijnde, in vereniging tot de Persoon des Zoons van God, aldaar van Zijn volk moet worden aangebeden.

2. Aan het Avondmaal geldt het woord: Het is hier niet, maar sursum corda, de harten naar boven. Dit blijkt uit de woorden, welke Jezus sprak tot de Samaritaanse vrouw. Ook blijkt het duidelijk in Stefanus. Daarom lezen wij: "Indien gij dan met Christus zijt opgewekt, zo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is zittende ter rechterhand Gods." Om zo gezegend te worden: "met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus." Tegenover deze waarheid staat de valse leer van het pausdom, welke de onderwijzer aldus omschrijft: Maar de mis leert, dat Christus lichamenlijk onder de gestalte des broods en wijns is, en daarom ook daarin moet aangebeden worden.

Ziet dan welk een gruwelen er in de leer van de mis liggen opgesloten.

1. De mis leert dat het wezen van het brood in het Avondmaal veranderd wordt in het wezen van het lichaam van Christus. Dat Christus daar dus lichamenlijk tegenwoordig is. Dit hebben wij in de voorgaande zondagsafdeling weerlegd.

2. En in deze weg voortgaande, leert de mis dat het lichaam van Christus, geheel tegen de aard van het Avondmaal in, aldaar moet worden aangebeden. Daarom staat boven de ouwels dikwijls geschreven: Hic Deum adora. Dat is: Bid hier God aan. Dat deze leer vals is, blijkt ons wel hier uit, dat het in strijd is met Gods Woord, wanneer men een vreemde god aanbidt. Want wij lezen: "Gij zult u voor geen vreemde god nederbuigen."

En Jezus zegt: "De Heere uw God zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen." Deze hostie is een vreemde god, want Christus is in de hemel, zoals wij reeds aantoonen.

3. Ja, al zou de wezenlijke verandering waar zijn, dan mocht evenwel het lichaam van Christus nog niet aangebeden worden, omdat dit niet het voorwerp van aanbedding is, en ook niet zijn mag.

En of men daartoe nu al bijbrengt dat de mensheid van Christus met de Persoon van de Zoon van God verenigd is, Die het Voorwerp van aanbidding is, en dat hieruit zou volgen dat het wel geoorloofd is, dan dient daarop ons antwoord te zijn: Niettegenstaande deze vereniging kan de menselijke natuur als zodanig geen deelgenoot van de Goddelijke eer worden. En zulks ook al daarom niet, dewijl deze menselijke natuur eindig is en niet overal tegenwoordig kan zijn waar de Goddelijke natuur is.

4. Ja, dat deze leer van de mis vals is, blijkt ook nog hieruit, dat van al de papisten niemand verzekerd en in zijn hart overreed kan zijn dat het waarlijk het lichaam van Christus is. Want in alles wordt men het tegenovergestelde gewaar, en daarom kan hij nooit verzekerd zijn, dat hij door deze aanbidding geen afgoderij bedrijft.

5. En daarbij komt nog dat niemand van die en die hostie in het bijzonder verzekerd kan zijn dat de transsubstantiatie heeft plaats gehad. Want men is er niet verzekerd van dat de priester wettig is. Zo hij eens niet behoorlijk en met een juiste bedoeling door degene, die hem doopte, gedoopt is, wat dan? Ja, hoe kan iemand van de bedoeling van de priester verzekerd zijn? Als hij zo twaalf ouwels heeft geconsacreerd, en bij één daarvan de juiste bedoeling niet aanwezig was, en ik krijg deze, wat dan? Ziet toch op welke losse schroeven het alles in het pausdom staat. De onderwijzer brengt dit gruwelijke gevoelen in al zijn vervloektheid aan de dag, en trekt uit al de aangewezen verschillen en tegenstellingen deze conclusie: en alzo is de mis in de grond niet anders dan een verloochening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij (het laatste gedeelte van antwoord 80). Dat deze paapse mis in de grond niet anders dan een verloochening van de enige offerande en het lijden van Jezus Christus is, blijkt ons uit hetgeen Daniël schrijft, vergeleken met Hebreëen waaruit blijkt dat de Messias, de Christus, alleen Zelf door Zijn bloed een eeuwige gerechtigheid en verlossing aanbrengt. Want Hij heeft met één offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden. En Hij is eenmaal in het heiligdom ingegaan, zoals wij zagen in de reeds genoemde plaats. Ja, heeft Christus niet gezegd: "Het is volbracht"? En is het bloed, dat Hij gestort heeft, niet het eigen bloed van de Zoon van God? Welk een verloochening ligt er dan toch wel in dat dagelijks offeren! Het blijkt ook duidelijk dat dit een verloochening van Christus is, daar Paulus zegt: "Ik doe de genade Gods niet teniet; want indien de rechtvaardigheid door de wet is, zo is dan Christus tevergeefs gestorven." En: "Christus is u ijdel geworden, die door de wet gerechtvaardigd wilt worden; gij zijt van de genade vervallen." De onderwijzer zegt dan, dat uit dit alles volgt dat de paapse mis in de grond niet anders is dan een vervloekte afgoderij. Want de aanbidding van het lichaam van Christus in de paapse ouwel is afgoderij. De papisten aanbidden brood, en zulks is tegen hetgeen wij lezen: "De Heere uw God zult gij aanbidden en Hem alleen dienen." Christus Zelf heeft betuigd dat Hij alleen als God moet worden aangebeden: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God, en niemand meer. Ik heb gezworen bij Mijzelf, er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond uitgegaan, en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren." En het pausdom bidt Hem als mens in de ouwel aan, hetwelk afgoderij is. Want Christus is in de hemel uitermate verhoogd, en dus is Hij daar het Voorwerp van aanbidding. "Opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn. Dit vergeleken met Lukas: "En Hij werd opgenomen in de hemel. En zij aanbaden Hem." Niemand is dus in zijn gemoed van de ware wezensverandering van het brood in het lichaam van Christus verzekerd, noch van de vereniging van al die miljoenen door de papen geschapen lichamen met de Persoon van de Zoon van God. En dus aanbidt men ten hoogste met de Samaritanen hetgeen men niet weet. Maar daaruit volgt dat het afgoderij is en tegen de wet: "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." Men bidt daar niet anders dan een broodgod aan. De onderwijzer geeft aan deze gruwel de rechte naam, als hij zegt dat de mis alzo in de grond niet anders is dan een vervloekte afgoderij.

(1) Deze taal is niet te hard en ook niet buiten Gods Woord. Want men kan toch geen afgoderij noemen, of de vloek is er over uitgesproken. Ja, dit geldt zelfs voor alle vertrouwen op iets, dat geen God is. Wij lezen: "Vervloekt is de man, die op een mens vertrouwt, die vlees tot zijn arm stelt en wiens hart van de Heere afwijkt." Daarom lezen wij ook dat nooit zwaarder oordelen en vloeken over Israël zijn uitgesproken en gekomen, dan vanwege de zonden van afgoderij.

Ziet hiertoe maar de zonde van Jerobeam in het oprichten van de kalveren te Dan en te Bethel, waarmede hij Israël deed zondigen. Welk een vloek vanwege die zonden zelfs over al de nageslachten is gekomen. Om die zonden dronken al de koningen Israëls, die daarna volgden, uit de beker van de toorn Gods, zoals wij dit lezen in de boeken der Koningen en der Kronieken.

(2) Deze taal is niet te hard, dewijl Paulus het uitdrukkelijk zegt, dat die een afgod eten, dat zij de duivelen offeren, en dus gemeenschap hebben met deze vervloekte geesten. Is dit dan niet inderdaad en ten rechte een vervloekte afgoderij te noemen?

(3) En hierbij komt nog, dat deze afgoderij vervloekter is dan enige andere, welke er ooit geweest is. Want onder de grofste heidense afgodendienaars, zoals ook de Egyptenaren, zijn er geweest die ossen, katten, apen en dergelijke beesten meer hebben aanbeden, ja zelfs uien, knoflook en andere landgewassen. Maar nadat zij deze aanbeden hadden, hebben zij ze nimmer opgegeten. Dat doen de papisten, die het afgodenoffer, ja hun afgod opeten. En dus is de afgoderij der papisten een nooit gehoorde, een vervloekte afgoderij. Ja, het is tenslotte ook nog een meer vervloekte afgoderij dan alle andere, dewijl dit een afgoderij is, welke onder en tegen het Evangelie wordt gepleegd. De papisten zal dus een zwaarder oordeel treffen, omdat zij de Bijbel hebben. Want dat het aan het gewone volk verboden wordt deze te lezen, en dat zij dit verbod gehoorzamen, zal hun oordeel in de doorluchte dag des gericht's zwaarder maken dan dat van Tyrus en Sidon, van Sodom en Gomorra. Meent gij dat de aarde zulk een dwaas mens zal dragen, die opeet hetgeen hij voor zijn God houdt? O, wat staat dan toch deze arme paapsgezinden te wachten!

Wij willen dan nu nog in het kort zien wat de papisten hiertegen nog durven inbrengen, en hoe schandelijk zij in deze Gods Woord misbruiken. Hun tegenreden en uitvluchten zijn de volgende.

1. Allereerst zeggen zij dat de Bijbel in deze aan hun zijde is. Want Gods Woord zegt dat er in de kerk te allen tijde offeranden zullen plaats hebben: "Maar van de opgang der zon tot haar ondergang zal Mijn Naam groot zijn onder de heidenen; en aan alle plaats zal Mijn Naam reukwerk toegebracht worden, en een rein spijsoffer."

* Maar hierop antwoorden wij, dat al de profeten, die profeteerden van offeranden in de dag des Nieuwen Testaments, daardoor geestelijke en dankofferanden hebben verstaan. Dit blijkt ons uit: "Zo wordt gij ook zelf, als levende stenen, gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus." En: "Laat ons dan door Hem altijd Gode opofferen een offerande des lofs, dat is de vrucht der lippen, die Zijn Naam belijden." Ook getuigde Daniël, dat de Messias het spijsoffer zou doen ophouden. De tweede tegenwerping van de papisten is, dat Jezus Zelf zegt: "Doet dat." Dit vergeleken met Handelingen, alwaar wij lezen, dat zij de Heere dienden en vastten. Maar dan vraag ik wederom: zijn dan alle daden offeren? Jezus gaf hen te eten en te drinken, en zeide daarbij: Doet dat tot Mijn gedachtenis. En wil "de Heere dienen", dan zeggen de mis te dienen? Dat is toch waarlijk wel een wonderlijke en misselijke uitlegging. Hoewel de papisten zo atheïstisch met Gods Woord durven omgaan, dat zij in de Franse overzetting van de Bijbel hebben verdraaid. Daar hebben zij vertaald: "Als zij de mis dienden en vastten", in plaats van "als zij de Heere", enz.

(2) Verder werpen de papisten tegen dat onderscheidene oude kerkvaders aan het Avondmaal de naam van een offerande hebben gegeven.

* Maar de papisten leiden hier meer uit af dan deze ouden ooit hebben bedoeld. Want ten tijde van deze oudvaders was er nog geen sprake van de transsubstantiatie, en evenmin van het misoffer. De consubstantiatie van de Luthersers is nog veel ouder dan de transsubstantiatie. En ook al ware het nu dat de oudvaders hierin volkomen waren mis geweest, zou men daarom hen hierin moeten volgen? Buiten dit, geen hunner sprak ooit van een zoenoffer, maar altijd van een dankoffer. En dan bedoelden zij nimmer een werkelijk, maar een geestelijk offer. Ook spraken zij mogelijk zo omdat het een gedachtenis aan het enige zoenoffer is, of ook omdat na de bediening van het Avondmaal in den regel door de rijken giften aan de armen werden gegeven.

(3) Nog werpen de papisten tegen, dat zij erkennen, dat door de mis de vergeving der zonden, welke de offerande van Jezus aan het kruis heeft teweeggebracht, wordt toegepast.

* Hierop antwoorden wij, dat alle herhaling, en wel bijzonder een tweede zoenoffer, veeleer de kracht van de voorgaande offers vernietigt en verloochent. En ook, dat de toepassing van het zoenoffer van Christus alleen door de Geest geschiedt, Welke het geloof in Christus werkt in het hart, waardoor Christus in het hart woont. Ook vindt men de kracht van de offerande van Jezus toegepast in de Heilige Doop, zowel als in het Avondmaal. Waarom noemt men dan ook de Heilige Doop geen zoenofferande?

(4) Voorts werpen de papisten tegen, dat er een algemeen bevel is, dat Christus moet worden aanbeden. En dus overal waar Hij is. Dus ook in het Avondmaal.

* Hierop zeggen wij alleen, dat Christus dan zou moeten worden aanbeden in alles wat men voor ogen ziet. Want Hij is als God overal tegenwoordig.

Maar de eigenschap van Zijn waarachtige mensheid is, dat deze op dezelfde tijd slechts op één plaats is, en nu is zij in de hemel. Daarom moet onze aanbidding niet geregeld zijn naar onze mening en verbeelding, maar naar de wet en het getuigenis.

(5) Tenslotte werpen de Roomsgezinden dan nog tegen: Maar neemt nu eens dat wij door onze zinnen in de transsubstantiatie al bedrogen werden. Dan doen wij evenwel nog geen afgoderij, dewijl wij de verandering geloven, en dus dat het sacrament God is.

* Hierop antwoorden wij: Zo doen de heidenen ook. Die bidden de zon, maan, sterren, het vuur enz. aan, omdat zij geloven dat dit goden zijn. Maar verschoont zulks hen van afgoderij? Dan zou zelfs de aller grofste afgoderij verschoond kunnen worden. De roomse schrijvers geven zelf toe, in geval er in het Avondmaal niet meer dan brood zou zijn, dat de aanbidding daarvan dan afgoderij zou zijn. Uit dit alles behoren wij de gruwel van deze leer van het pausdom in te zien. Ook hebben wij er naar te staan dat de Heere ons er een indruk van geeft, opdat wij het merk en teken van de antichrist daarin opmerken. Deze schijnt beschreven te worden: "En hij zal de god Maüzzim in zijn standplaats eren; namelijk de god, welke zijn vaders niet gekend hebben, zal hij eren met goud, en met zilver, en met kostelijk gesteente, en met gewenste dingen. En hij zal de vastigheden der sterkten maken met de vreemde god; degenen, die hij kennen zal, zal hij de eer vermenigvuldigen, en hij zal ze doen heersen over velen, en hij zal het land uitdelen om prijs", enz. Daarom behoren wij deze gruwel te verafschuwen en geen gemeenschap te oefenen met deze afgodendienaars, opdat wij geen deel hebben aan hun zonden.

Tot onze waarschuwing willen wij dit met Gods Woord besluiten: "Ziet, gijlieden zijt minder dan een niet, en ulieder werk is erger dan een adder; hij is een gruwel, die ulieden verkiest."

II.

Wij zullen dan nu, bij gelegenheid van deze hooggaande schending van het heilig sacrament, met de onderwijzer ook het onderscheid aanwijzen tussen waardige en onwaardige disgenoten bij het Avondmaal (vraag 81 en 82).

Letten wij er daarbij op:

- A. Welke personen op hun eigen beproeving wel, en welke niet tot het Avondmaal zijn gerechtigd (vraag 81), en
- B. Welke personen na beproeving door de opzieners niet mogen worden toegelaten, maar van het sacrament moeten worden geweerd (vraag 82)

A. Eerst zullen wij dan zien wie op hun eigen beproeving gerechtigd zijn om tot het Avondmaal te komen. Daarbij zullen wij er eerst op wijzen welke de staat is, die bij een rechte Avondmaalganger vereist wordt. Dit wordt door de onderwijzer onderstellenderwijze gevraagd: Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?

a. In het algemeen moeten wij hier weten:

1. Dat een mens daartoe een christen moet zijn, dat wil zeggen een ware gelovige, die geestelijk leven, en dientengevolge ook behoefte aan voedsel en wasdom in de genade heeft. Dus die met Jezusen al Zijn volk ten nauwste verenigd is. Want doden kunnen niet eten, en dus kunnen ook geestelijk doden deze geestelijke spijs en drank niet eten of drinken, welke, zoals het Avondmaalsformulier zegt, Christus alleen voor zijn gelovigen verordineerd heeft. Elke gerechtigde moet dus een wedergeboren mens zijn, die door het geloof in Christus gerechtvaardigd is en door de Geest aanvankelijk geheiligd. Die dus bekeerd is van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God. Dit alles zijn vruchten uit die eeuwige fontein, het verbond der genade. Want indien iemand de vruchten van het verbond mist, en ook de Geest van Christus, Christus komt hem niet toe. Zulk één is buiten het verbond, dus komt het bondszegel hem niet toe. Ziet vrienden, waarom dit in een Avondmaalganger wordt vereist.

2. Het is een sacrament van dezelfde natuur als de Doop. En voor de Doop van een volwassene wordt vereist dat hij het waar zaligmakend geloof heeft: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden." En: "En de kamerling zeide: Ziedaar water, wat verhindert mij gedoopt te worden? En Filippus zeide: Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd."

Afgezien nog daarvan, dat het de aard van zegelen is, dat zij niet van kracht zijn als zij aan lege brieven hangen, ook dienen zij niemand tot verzegeling dan alleen de eigenaar.

4. Ook is het het brood der kinderen. Daarom moeten zij, die het nemen, ook kinderen zijn. Dus gelovigen, die macht en recht hebben om Gods kinderen te zijn, die uit God geboren zijn. Want onbekeerden zijn vreemden, die geen recht op deze geestelijke spijs hebben. Ja, de Bijbel noemt hen honden: "Geeft het heilige de honden niet, en werpt uw parels niet voor de zwijnen."

5. Het Avondmaal is een vriendenmaaltijd, en wel van de allerliefste en op het aller nauwst verenigde vrienden. Want het is een onderpand van de hemelse bruiloft des Lams, dus moet de Avondmaalganger op het aller nauwst verenigd zijn met Jezus en met Zijn verachte hoop op aarde. Ja, met die verachte fakkels, met dat volk, dat niet wordt geteld, met dat arme en ellendige overblijfsel in den lande. Dat volk moeten zij in en met het hart liefhebben, welke geestelijke liefde, in Christus geoefend, alle natuurlijke liefdebanden te boven gaat. Want zij zijn toch één lichaam. Daarom wordt de gemeente Christus genoemd en: "Eén brood is het, zo zijn wij velen één lichaam". Maar hiertegenover is een onbekeerd mens, hoe zedig, kerks en eerlijk hij ook moge zijn, een vijand van dat volk. En als hij dat bij zichzelf eens onderzoekt, aan weet hij het wel dat het innerlijk zo omtrent dat volk bij hem is gesteld. Hij geeft het wel een andere naam, maar altijd mankeert er wat aan dat volk. Soms heeft hij hier of daar een geveinsde ontdekt, die zich bij dat volk voegde, en daar houdt hij nu de gehele hoop voor. Ziet eens wat hij dus vertoont in zijn hart te zijn! Hij zou immers zo niet oordelen over een gezelschap van eerlijke mannen of vrouwen, omdat er één oneerlijke onder was. Ziet eens welk een bitterheid uit het paradijs er in zijn hart tegen Gods volk is. Daarom, de rechte Avondmaalganger moet eerst genade hebben.

6. En zulks ook, omdat hij zich aan het Avondmaal aan God als met ede verbindt om te strijden tegen het rijk der zonde en der wereld, daartoe God tot getuige over zijn ziel aanroepende en zeggende: Daartoe helpe mij de almachtige God en Vader van onze Heere Jezus Christus, door Zijn Heilige Geest. Amen. Daarom, vrienden, zulk één moet van de wereld, van zijn oude grond, waar hij op zit, en van zijn oude gezelschap afgebracht en tot Sion omgewend zijn. Anders heeft hij te wachten dat hij als een breker van verbond en eed zal worden behandeld. Ziet eens wat Jakobus zegt: "Weet gij niet dat de vriendschap der wereld een vijandschap Gods is? Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld." En Paulus zegt: "Wat samenstemming heeft Christus met Belial? Of wat deel heeft de gelovige met de ongelovige? Of wat samenvoeging heeft de tempel Gods met de afgoden?"

b. Ook moeten wij in het bijzonder weten, dat wel de waarheid van de zaak, maar niet de verzekering daarvan in de rechte Avondmaalganger vereist wordt. De dingen, welke wij daar juist naar Gods Woord hebben gezegd, behoren tot de waarheid der zaak in de mens, die zalig zal worden en recht heeft op het Avondmaal. En daaruit volgt dus dat hij er bewustheid van hebben moet dat deze dingen tussen God en zijn ziel omgaan. En dit is zeer onderscheiden van de verzekering en gaat zeer veel gepaard met grote bekommering over de oprechtheid van zijn hart en werk. Maar wel zeg ik: Hij moet er bewustheid van hebben, of met andere woorden, van het bevindelijke werk niet onkundig zijn. Want een mens is een redelijk schepsel, dat met bewustheid werkzaam is. Daarin is hij onderscheiden van een beest, dat onbewust werkt. Immers is hij zich bewust wat hij doet, wat hij liefheeft, wat hij haat. Dit zegt Paulus ons: "De geest des mensen, die in hem is, weet hetgeen des mensen is."

En daarom, vrienden, een mens, die getrouw en naar waarheid met zichzelf wil handelen, weet of hij die gestelde zaken kent of niet.

- Hij weet of hij het niet buiten genade stellen kan; of zijn binnenkamer het kan getuigen dat het hem er om te doen is recht te worden ontdekt, en om in een rechte weg als een goddeloze tot Jezus te worden gebracht. Dan wel of hij altijd onverschillig is, ja zelfs bevreesd dat hij zou worden als dat verachte volk.
- Hij weet of dit hem het zwaarste weegt in zijn kinderen of nabestaanden, dat zij onbekeerd zijn en dat er zulk een groot gevaar boven hun hoofd hangt, dan wel of hij daarvan geen indruk heeft en zichzelf het beste maar belooft.
- Hij weet of hij de vromen hartelijk liefheeft, dan wel of hij hen in zijn hart haat.
- Hij weet dus waar zijn hart naar uitgaat. Hij weet of hij in zijn hart meer heeft voor de dienst van Christus dan voor de dienst van de wereld en de zonden, en of zijn zonden hem ooit drukken of niet.
- Hij weet of de onoprechtheden, die hij in zijn hart ontdekt ten aanzien van zonden, wereld, boze lusten en begeerlijkheden, hem tot een last zijn, dan wel of hij daarmee tevreden is.

Ja vrienden, hij weet of Jezus hem het aller dierbaarst zou zijn zo Hij eens kwamen zijn banden brak, dan wel of hij met vol genoegen zijn banden en gevangenis voor vrijheid houdt. Maar zie eens hoe onderscheiden dit alles van de verzekering is. Want een in het duister verkerende gelovige heeft de zaken en heeft er ook bewustheid van, maar hij is onverzekerd. Daarom blijft hij in de grond over zijn oprechtheid bekommerd en is hij uitzien naar de Heere. Daarom merken wij hier nog op, dat het Avondmaal in het bijzonder voor dezulken is ingesteld. Dus duistere, bekommerde, bestreden zielen zijn daartoe zowel gerechtigd als verzekerden.

Zij hebben de waarheid der zaak in het binnenste en hebben het sacrament ten zeerste van node om verzekerd te worden, en dit naar de soevereine vrijheid van God. Ook willen wij nog letten op de wijze, welke de onderwijzer voorschrijft, waarop men achter zijn staat komt, of waardoor men met zichzelf bekend wordt. Namelijk in de weg van zelfbeproeving, naar het voorschrift van de apostel: "Maar de mens beproeve zichzelf, en ete also van het brood en drinke van de drinkbeker."

Ziet dan de noodzakelijkheid van deze zelfbeproeving.

1. Deze blijkt hieruit, dat de heerlijke majesteit, heiligheid en alwetendheid van God deze ten hoogste vordert, voor Wiens aangezicht de mens in het Avondmaal op een bijzondere wijze verschijnt. God toch wil geheiligd zijn in degenen, die tot Hem naderen. En anders heiligt de Heere Zichzelf door de oefening van gerechtigheid en wraak. Dan zegt God: "Gij brengt op Mijn altaar verontreinigd brood, en zegt: Waarmede verontreinigen wij u? Daarmede, dat gij zegt: De tafel des Heeren is verachtelijk. Want als gij wat blinds aanbrengt om te offeren, het is bij u niet kwaad; en als gij wat kreupels of wat kranks aanbrengt, het is niet kwaad. Brengt dat toch uw vorst; zal hij een welgevallen aan u hebben? Of zal hij uw aangezicht opnemen? zegt de Heere der heirscharen."

2. Deze noodzakelijkheid der zelfbeproeving wordt ook gevorderd door het groot gewicht der zaak. Men geeft zich daar toch uit voor één, die met God in een verbond staat en die alle andere verbonden en contracten heeft verbroken en vernietigd. Voor één, die Jezus en Zijn volk op aarde hartelijk liefheeft en die het daarmede houdt. Ja, voor één, die daar betuigt voor God en de engelen en al de vromen, ja voor alle mensen, dat hij God wil dienen, en dat zulks de keuze der ziel is, met afzien en verzaking van alles. Wel vrienden, als dit dan een leugen is, wat dan? Wat haalt zulk één over zich? Wat zondigt deze tegen zijn ziel? Er staat geschreven in 1 Korinthe, dat hij zich schuldig maakt aan het lichaam en bloed van de Heere Jezus. O, het is de allergrootste geveinsdheid welke bestaat.

3. Ja, wat haalt zulk één hier al in de tijd een verschrikkelijk oordeel over zijn ziel: "Maar die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren." Hij haalt de vloek van het derde gebod over zijn ziel: "Gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken. Want de Heere zal niet onschuldig houden die Zijn Naam ijdellijk gebruikt." Ja, hij haalt het oordeel over zich, dat wordt uitgesproken over de vriend zonder bruiloftskleed.

4. En ook haalt hij soms schielijke straffen over zich. Zulken worden wel eens schielijk verbroken na dikwijls bestraft te zijn geweest. Ziet dit in de vergadering van Korach, in de inwoners van Beth-Semes, in Nadab en Abihu, en in het bijzonder ook in Uza. Toen deze maar onbedacht zijn hand aan de ark sloeg, hoe werd hij als in een ogenblik verbroken. Daarom is deze zelfbeproeving wel terdege nodig.

Zien wij dan nu nog wat er te beproeven is en waarnaar elk zich te onderzoeken heeft.

De onderwijzer geeft daartoe in zijn antwoord de middelen aan de hand, drie kenmerken aanwijzende. Het eerste kenmerk, dat de onderwijzer noemt, heeft betrekking op de gesteldheid der ziel ten aanzien van de zonden en ellende van de mens. Hij zegt, dat dit Avondmaal is ingesteld voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen.

1. Daardoor moeten wij zulken verstaan, die een gezicht van hun zonden hebben, die dus geestelijk licht hebben. Anders mag men wat vatten en besluiten, maar men ziet de aard der zonden niet. Dit te zien bij Gods heiligheid, doet ons met Jesaja uitroepen: "Wee mij, ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben." Het is zulk een groot onderscheid of wij dromen van een geschilderde leeuw, of dat wij een levende op ons zien afkomen.

2. Het zijn zulken, die uit liefde tot God daarover smart en droefheid hebben. Het smart hen zo dat zij God hebben vertoornd, en dit tegen zoveel goedheid in. Daardoor komt het dat zij leven in het belijden van hun zonden en het met David gedurig uitroepen: Het is tegen U, U alleen, dat ik gezondigd en kwaad gedaan heb." Zij worden met smeking en geweent geleid. En in die weg worden het armen, verbrijzelden, nederigen van geest, waarop de Heere ziet: "Want also zegt de Hoge en de Verhevene, Die in de eeuwigheid woont, en Wiens Naam heilig is" enz. Hier worden het treurigen en vermoelden onder de pakken van zonden en banden.

En hieruit volgt dat het ook zulken zijn, die de zonden haten. Zij hebben daarvan een hartelijke afkeer, omdat God deze haat. Zij krijgen in de zonde iets te zien van hetgeen God in de zonde ziet. Dit wordt een droefheid over de zonde genoemd, welke naar God is. Daaruit ontstaat dat walgen van zichzelf vanwege zijn zondigheid, welke een belofte van het verbond is. Eerst zegt God: "Ik zal rein water op u sprengen, en gij zult rein worden. Van al uw onreinigheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen." En daarna volgt: "Dan zult gij gedenken aan uw boze wegen, en uw handelingen die niet goed waren; en gij zult een walging van uzelf hebben, over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen."

Het tweede kenmerk heeft betrekking op de weg der verzoening door het geloof in Christus. De onderwijzer zegt, dat het Avondmaal is ingesteld voor die nochtans vertrouwen, dat de zonden hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is. Hierdoor verstaat de onderwijzer niet alleen verzekerden of sterkgelovigen. Het tegendeel blijkt wel uit de natuur van het Avondmaal, daar het tegen al de zwakheden van het geloof is ingesteld. Dit tegendeel blijkt ook uit de eigen woorden van de onderwijzer, daar hij toch spreekt van de overblijvende zwakheid. Ook geeft de onderwijzer hiermede niet te kennen, alsof het wezen van het geloof zou bestaan daarin, dat men verzekerd is dat al zijn zonden om Christus' wil vergeven zijn. Want hij spreekt van een vertrouwen, en dat kan groot of sterk, maar ook klein of zwak zijn. Niemand toch kan zonder vertrouwen zalig worden. En benevens dit alles is de Bijbel er vol van dat deze verzekering behoort tot het welwezen van een christen. Maar de onderwijzer verstaat door deze wijze van spreken in zijn antwoord hetzelfde wat in het Avondmaalsformulier wordt gezegd, namelijk: "Ten andere, onderzoek een iegelijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte Gods gelooft, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn, en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigene toegerekend en geschonken is; ja zo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had." Dit moeten wij goed verstaan. Gij leest niet in het formulier: Of gij gewisselijk gelooft dat al uw zonden vergeven zijn. Maar: Of gij de gewisse belofte van God gelooft. En deze belofte behelst al die hoge, heerlijke en vaste zaken, welke hier genoemd worden. En hieruit volgt dus dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen de beloften Gods, welke alle grote dingen inhouden, en tussen het geloof, waarmede die zekere en gewisse beloften worden aangenomen en toegeëigend. En er staat niet dat dit een verzekerd geloof moet zijn. Deze grote en gewisse beloften van God houden in de volle rechtvaardiging en vergeving van al de zonden van een gelovige, alleen om der wille van het lijden en sterven van Jezus Christus. Ja, zij houden niet minder in dan de volle toerekening van Christus' volkomen gerechtigheid en gehoorzaamheid. Zij houden dit zo volkomen in, alsof de gelovigen zelf in eigen persoon voor al hun zonden betaald en alle gerechtigheid vervuld hadden. Dit nu is de grote zaak, die elk van node heeft. Niemand kan deze gewisse belofte van God missen, of hij gaat verloren. En naar deze grote zaak strekken toch zelfs de kleinst gelovigen zich uit. Het komt dus aan op het geloof, waarmede de gewisse beloften Gods, welke zulke grote zaken inhouden, worden aangenomen. Want dit kan geschieden met een sterk geloof, maar ook met een zwak geloof; met veel verzekerdheid, maar ook met veel twijfelmoedigheid; met een groot geloof, maar ook met een klein geloof. Het komt er maar op aan dat het een waar geloof is, gewrocht door de Geest van Christus. Dus dat iemand het met al zijn zonden, zo ellendig als hij is, niet kan stellen buiten Jezus. Dat hij naar Hem uitgaat, zo goddeloos als hij is, ziende en betuigende dat hij zekerlijk zou moeten verloren gaan indien Jezus er niet was. Dat hij zijn leven dus buiten zichzelf in Christus zoekt en deze noodzakelijkheid in Christus beslist ziet, en dat Jezus zo tegen al zijn zonden aan zijn ziel dierbaar geworden is: "U dan, die gelooft, is Hij dierbaar." En wel als Priester, als die geopende Fontein. En tenslotte heeft het derde kenmerk betrekking op het gevolg en de uitwerking of de vrucht van het geloof. De onderwijzer zegt dan, dat het Avondmaal is ingesteld voor die ook begeren hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren. Dit is de proeve of het bewijs van de echtheid van het werk der overtuiging en van het geloof, en zulks is ook een wezenlijk gevolg. Want wie dit mist - en dan gaat het over de waarheid, niet over de maat of trap der zaak - die heeft de tevoren genoemde kentekenen ook niet in waarheid.

- Want waar genade is, daar is leven. En dientengevolge ook behoefte aan groei, wasdom en versterking. Zo wordt het aan die in het huis des Heeren zijn geplant, gegeven te groeien. En volgens 1 Petrus 2 is het de aard van de nieuwgeboren kinderkens, dat zij zeer begerig zijn naar de redelijke en onvervalste melk, om daardoor op te wassen. Aldus dient ook dit sacrament voor dezulken tot versterking, of tegen de zwakheden van hun geloof.

- Waar genade in het hart is, daar is een nieuwe natuur, een vanzelfsheid ten goede. Daar zijn opwellingen en lusten om van zonden ontslagen te worden en God te dienen, zoals de onderwijzer zegt: om zijn leven te beteren. Dus om in nieuwigheid des geestes en des levens te wandelen. "Opdat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden in heiligheid en gerechtigheid, al de dagen onzes levens".

Sprekende van het onderscheid tussen waardige en onwaardige disgenoten, letten wij er nu nog op wie degenen zijn, die op hun eigen beproeving niet tot het Avondmaal gerechtigd zijn.

De onderwijzer zegt dat het Avondmaal niet is ingesteld voor hypocrieten, en ook niet voor die zich niet met een waar hart bekeren. En dat als dezen evenwel indringen, zij zichzelf een oordeel eten en drinken. Maar de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel.

Bezien wij dan nu wie de personen zijn, die, al hebben zij een kerkelijk recht, evenwel geen Goddelijk recht hebben. De onderwijzer noemt hen hypocrieten.

- Hierdoor moeten wij geveinsden verstaan, die als geslepen huichelaars zijn en het zelf wel weten dat zij geveinsden zijn. En die zich evenwel bij Gods oprechte volk voegen, om aanzien, achting en tijdelijke voorrechten onder en van hen te genieten. Die in hun hart en daden goddelozen zijn, doch met verberging van die gruwel voor anderen. Bij Gods volk doen zij een masker voor, leren mee te praten en ook al de harten door schoonspreken achter zich te trekken. Dezulken hebben, indien zij zo blijven, een zwaar oordeel te wachten, zoals blijkt uit Matthéüs, waar het deel der goddelozen in al zijn zwaarte wordt beschreven. Zij zullen namelijk bij de geveinsden zijn, waar weinig is en knersing der tanden.

- Men zou door hypocrieten ook wel alle openbare goddelozen kunnen verstaan, maar het kan hier toch gevoegelijk onderscheiden worden, daar zulken na de beproeving door de opzieners van het Avondmaal moeten worden geweerd (vraag 82).

- De onderwijzer noemt ook nog dezulken, die zich niet met waren harte tot God bekeren. Hierdoor moeten wij alle onoprechten van hart voor de Heere verstaan. Allen, die ware genade missen, zijn voor God geveinsden. Daarom moeten wij hieronder ook die rekenen, die menen dat zij in hun hart oprecht zijn, die menen dat zij op een weg wandelen, welke hun recht schijnt, maar die op het laatst evenwel bedrogen uitkomen. Daarom moeten zij zich op hun eigen beproeving van het Avondmaal onthouden, als die de Geest van Christus, de Geest der overtuiging van zonden, de Geest des geloofs en der heiligmaking, missen. Want er staat geschreven: "Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe."

- Ook alle uitwendig eerlijke, godsdienstige en burgerlijke mensen, die uitwendig de zuivere waarheid belijden en op dat alles rusten. Zulken maken een Christus van hun plichten. Och vrienden, de Heere Jezus zegt: "Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zal zijn dan der schriftgeleerden en der Farizeeën, dat gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan."

- En tenslotte ook alle gedeelden van hart, die een hart en een hart hebben, of wel dubbelhartig zijn. Die het dienen van God en de wereld willen samenvoegen uit vrees voor hel en verdoemenis. Het dan eens aan Gods zijde houden, en dan weer met hun hart in de wereld zijn, ja die vrienden van de wereld zijn: "Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld." Nadrukkelijk zegt de profeet: "Hoelang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na; en zo het Baäl is, volgt hem na." En Jezus zegt tot die van Laodicéa: "Och dat gij koud waart, of heet. Zo dan, omdat gij lauw zijt, en noch koud, noch heet, Ik zal u uit Mijn mond spuwen." De onderwijzer getuigt van dezulken, als zij toch indringen, niet oprecht voor God zijnde, dat zij zichzelf een oordeel eten en drinken. Dit is naar het woord van Paulus: "Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren." Dit wil zeggen, dat zulk één op dat ogenblik een oordeel van de ongunst van God over zich haalt. En dit komt openbaar in de verblinding en verharding, die hij meer en meer over zich te verwachten heeft. Hij haalt over zich dat God hem loslaat, zodat hij hoe langer hoe afkeriger van en vijandiger tegen Gods zaak en ware volk wordt. Hij haalt de vloek van het derde gebod over zich, ja het eeuwig oordeel: hij verzwaart zijn verdoemenis. Ja, zulk één bouwt de hel als hij tot de tafel des Heeren nadert. O, welk een nare toestand, want hij bouwt ook de hel als hij er af blijft. Al wat hij doet of laat, strekt hem tot zonde. Maar dit is evenwel waar, dat hij niet zo grote zonde doet als hij uit enige overreding van zijn onwaardigheid eraf blijft. Hieruit volgt dat het voor zulk een arme ziel het allerbeste is om weloverwogen zichzelf te onderzoeken, de natuurstaat te verlaten en zich tot God te bekeren, dus van koning en volk te veranderen.

B. Nog steeds sprekende van de onwaardige avondmaalgangers, letten wij er nu nog op welke personen na beproeving door de opzieners niet mogen worden toegelaten, maar van het sacrament geweerd moeten worden (vraag 82). Deze personen worden aangewezen in de vraag van de onderwijzer: Die zich met hun bekentenis en leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen.

1. Dit geldt dus alle onwetende mensen, die de eenvoudige en tot zaligheid noodzakelijke waarheden niet verstaan. Want daaruit volgt dat zij zich niet kunnen beproeven en ook geen bevassing hebben wat het sacrament des Avondmaals is. Dezulken mogen niet toegelaten worden. God zal er met vlamvend vuur wraak over doen. En zulken gaan verloren omdat zij geen kennis hebben.

Ja, dezen behoren ook inderdaad hier onder de dwaalgeesten te worden gerekend, omdat zij de wortel der dwaling in zich hebben, namelijk de onwetendheid. Dus komt het sacrament hun niet toe.

2. Dit geldt voorts ook alle dwaalgeesten in leer of belijdenis. Dus alle atheïsten, alle volgelingen van Spinoza, Van Hattem en Deurhof, alle vrijgeesten of libertijnen, alle tegensprekers van de verborgenheden des geloofs, alle rationalisten, en alle openlijke tegensprekers van het werk van de Geest van Christus in het hart van Zijn volk.

3. Ook geldt dit voor allen, die zich met hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen. Die dus grove overtreders zijn van de Goddelijke wet, die vanwege hun leven in allerlei openbare zonden en goddeloosheden ergernis geven. Zulken worden in Openbaring honden genoemd, die buiten zijn, en aan wie het heilige niet mag worden gegeven. Na door de opzieners te zijn beproefd, mogen zulken niet worden toegelaten, maar moeten van het sacrament worden geweerd. Op de vraag of zulken mogen worden toegelaten tot het Avondmaal, antwoordt de onderwijzer: Neen. Ook geeft hij daarbij de redenen aan, waarom zijn antwoord zo luidt. Als eerste reden noemt hij de ontheiliging van Gods verbond. Want alzo wordt Gods verbond ontheiligd. Dit geschiedt omdat God en Zijn Woord door zulken toe te laten wordt verloochend en veracht. De Heere zegt, dat Zijn ogen naar waarheid zien. En Paulus zegt, dat zonder heiligmaking niemand de Heere zien zal. Als nu aan zulken de bondsteken en zegelen, dus de gemeenschap aan Christus toegeëigend wordt, wat is dit anders dan een verloochening en verachting van God en Zijn Woord? Want hierdoor wordt toch verdedigd dat God wel gemeenschap wil oefenen met een zondaar. Ja, dat God hem gelijk is, dat Christus een dienaar van de zonde is, en dat God hier zowel door leugenen als door waarheid kan worden verheerlijkt. Maar dit is tegen hetgeen wij lezen in: "Maar tot de goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzetten te vertellen, en neemt Mijn verbond in uw mond?" En: "Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent, dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen. Verstaat dit toch, gij godvergetenden!" Er wordt een zwaar wee uitgesproken over diegenen, die een gehele vergadering heilig spreken, zoals Korach deed. Die dus geen onderscheid maken tussen het reine en het onreine.

Als tweede reden noemt de onderwijzer de toorn en de ongunst van God, welke hierdoor over de gehele gemeente wordt verwekt: Want alzo wordt Gods toorn over de ganse gemeente verwekt. Dat God in deze heilig is, zullen wij door enkele voorbeelden aantonen.

- Ziet het in Achan, die van het verbannene genomen heeft : "Heeft niet Achan, de zoon van Serah, overtreding begaan met het verbannene? En kwam daardoor niet een verbolgenheid over de ganse vergadering van Israël?" En niet alleen die man sterftin zijn ongerechtigheid, maar ook zijn gehele huisgezin.

- Ziet ook het voorbeeld van Gods toorn over de Korinthiërs vanwege het onheilig ten Avondmaal gaan: "Daarom zijn onder u vele zwakken en zieken; en velen slapen. Want indien wij onszelf oordeelden, zo zouden wij niet geoordeeld worden."

Tenslotte zegt de onderwijzer: Daarom is de christelijke kerk schuldig, naar de ordening van Christus en van Zijn apostelen, zulken, totdat zij betering hans levens bewijzen, door de sleutelen des hemelrijks uit te sluiten. Hoe dit moet geschieden door de kerkelijke macht, door de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen, naar de ordening van Christus en van Zijn apostelen - welke gebruikt worden tot de tijd van hun bekering - alsook van welke kracht deze sleutelen zijn wanneer zij recht gebruikt worden, dit alles zullen wij in den brede bezien in de verklaring van de nu volgende 31^e zondagsafdeling.

Toepassing

A. Och vrienden, mochten wij allen, zonder onderscheid, uit deze verhandelde stof over de paapse mis die hooggaande schending door het pausdom leren zien, opdat zo aan ons gemoed dit zwarte merk van de antichrist openbaar worde.

- En zulks opdat elk onzer van deze antichrist, van deze tegenpartijder van de Heere Jezus, een gruwel krijgen moge.

- Opdat wij ook recht mochten leren erkennen dat God ons daaruit heeft verlost, en dat Hij ons heeft gebracht onder het zaligend licht van het Evangelie, om die oneindige goedheid nog eens recht te leren beantwoorden.

- Ook opdat wij meer het gevaar mochten zien, dat gelegen is in de omgang met deze afgodendienaars. Bovenal opdat elk onzer er voor bewaard moge worden van ooit op enigerlei wijze zich aan zulken te verzageren. Want daarmede haalt men de toorn Gods over zichzelf, over zijn goederen en over zijn nageslacht. Mochten wij er ook uit leren om recht medelijden met deze afgedwaalde pausgezinden te hebben, die zo zeer van God verlaten zijn en overgegeven aan een kracht der dwaling, om de leugen te

geloven. O, wat hebben zij, daarin gebonden, nog te wachten. Och vrienden, als wij er maar enig licht over krijgen en bedenken: Waarom verkeer ik niet onder die religie, en zij onder de mijne? Het is toch niet anders dan de vrije beschikking van God! Maar mochten wij uit de verhandelde stof ook de gruwel van het pausdom in onszelf leren zien, en hoe deze plompe en goddeloze dwaling van de mis voortvloeit uit de grondslag van onze staat van nature, waarin elk onzer van nature ligt en welke over de onbekeerde heerst. Onbekeerde mens, wilt gij er eens iets van zien? Mocht u erdoor overtuigd worden dat

gij ook mis gaat in al uw godsdienstplichten.

1. U gaat mis als u in uw godsdienstplichten, en wel in het bijzonder in uw ten Avondmaal gaan, niet alleen rust, maar als het ware heimelijk bij uzelf overlegt dat gij Gode daarmee iets toebrengt; dat gij wat afdoet van uw schuld. Wat is dat anders dan van uw werken een zoenoffer maken?

2. U gaat mis als u Jezus niet kent en met Hem en Zijn enig en eenmalig zoenoffer niet werkzaam zijt aan de troon der genade. Ook als u Jezus niet van node hebt in het ter kerk en ten Avondmaal gaan, noch ook Zijn voorbeding. En och, hoe menigeen denkt dan niet eens aan Jezus. Hoe menigeen spreekt nooit van Hem op de weg. Men is maar bezig in de plichten, en dat is dan de verzoening en de vrede in het gemoed. Aldus stilt men dan de consciëntie en dit doet hopen op de hemel. O arme zielen, gij zijt zo paaps van nature, zulke misdienaars en afgodendienaars, door van de godsdienst uw Christus te maken. Door zelfs in die grote dag te zeggen: "Hebben wij niet in Uw Naam gegeten en gedronken?", en: "Wanneer hebben wij U zo gezien?". Wat is dit anders dan hetgeen de Joden zeiden: "Waarom vasten wij, en Gij ziet het niet aan?" Ik zeg: Wat is dit anders dan de profeten van Baäl deden? Die sprongen tegen hun altaar en sneden zichzelf met messen en priemen. Is het niet waar, vrienden, zoudt gij om zalig te worden niet arm willen worden? Zoudt ge niet veel willen lijden, en zoudt gij niet met uw nagels uw graf daartoe in een rotssteen willen krabben? Ja zoudt ge daarvoor niet op uw blote knieën kruipen naar een ver gelegen land? En evenwel zijt gij nergens meer tegen dan tegen het loslaten van uw gronden en eens waarlijk te geloven het grote gevaar, waarin ge verkeert, van in de hel te kunnen neerstorten. Gij zijt nergens meer tegen dan dit, dat gij door een Ander, namelijk door Christus, zoudt gezaligd worden in een weg van wedergeboorte en algehele vernieuwing.

B. Maar ook voor u, kinderen van God, liggen lessen in deze verhandelde stof. Tot uw opwekking, welk gebruik u maken moet van het enig, eenmalig en volmaakt zoenoffer van Jezus. En hoe uw offeranden dus als van geestelijke priesters geestelijk moeten zijn, namelijk de offeranden van een verbroken hart. Dat ge uzelf de Heere ten dankoffer zult offeren. Dat al uw offeranden als een liefelijk reukwerk van het ware Altaar, Christus, en door Hemzelf als de enige ware Priester, van de hand des engels moeten opgaan. Hoe bent u verplicht een rechte hoogachting te hebben voor deze instelling van Christus, het Heilig Avondmaal! Het is toch het heiligdom van het Nieuwe Testament, en na de algehele afschaffing van de schaduwen en de dienst der ceremoniën is het met de Heilige Doop de enige ceremonie in de nieuwtestamentische dag, waarin op een geestelijke wijze een recht beeld van Christus is te zien. En dus is het ook voornamelijk uw plicht om er tot uw versterking en opwassing in de genade een recht gebruik van te maken.

Tot uw besturing wijzen wij er nog op, dat gij in Jezus' kracht en bij Zijn licht hebt te staan naar een recht gedrag vóór, onder en na de bediening van het Heilig Avondmaal, om er met vrucht aan te gaan.

Vóór de bediening van het sacrament hebt u nodig uzelf recht te beproeven. Wij zullen nu niet spreken van het beproeven of men genade heeft. Dit hebben wij in de verhandeling over vraag 81 gedaan. Wij wijzen er nu alleen op wat Gods volk, genade hebbende, te beproeven heeft. Namelijk, of u met betrekking tot uw gestalte in het geloof zijt. Hierover hebben wij in de voorgaande zondagsafdeling 28 gesproken. Ja, u hebt nodig recht voorbereid te worden, waarvan wij ook reeds in de zojuist genoemde zondagsafdeling hebben gesproken.

C. Verder zijn in deze stof ook lessen voor een hypocriet en voor degene, die zich niet met een waar hart tot God bekeert. O, dat u toch bedachtzaam zult zijn in het ten Avondmaal gaan. O, zie toch wat u doet! Ook deze berg brandt voor de goddelozen en er staan ook palen om, zowel als om de Sinaï. En het sacrament is voor u niet minder dan de berg Sinaï. O, God is heilig, en daarom, o mens, probeer het toch niet tegen de Heere uit te houden.

• Want u haalt een vloek over uzelf door de ontheiliging van Gods verbond, daar gij u toch geveinsd aanstelt, alsof gij God en Christus en Zijn volk liefhad, en dus een vijand der wereld waart: "Tot de goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in uw mond?" En: "Verstaat dit toch, gij Godvergetenden, opdat Ik niet verscheure en niemand redde."

Het oordeel Gods, dat op uw onheilig ten Avondmaal gaan volgen zal, rust reeds op menige goddeloze Avondmaalganger. Dan is het wel eens te zien dat hij blinder, verharder en vijandiger wordt tegen Gods zaak en volk. En welk een eeuwig oordeel hangt u toch boven het hoofd!

- Ook verwekt gij Gods toorn over Zijn gemeente. Dit was het geval in de gemeente van Korinthe. En evenwel zijt gij blind en ziet gij niets van de toorn Gods, noch van Zijn verbolgenheid. O mens, word toch eens wakker en ziende. Dat ge toch eens, uw blindheid en uw gevaar gewaar wordende, tot de hemel mocht schreeuwen. Maar het is een Goddelijk werk.

Tenslotte, denk niet, als gij uzelf censureert, of als God of de kerkelijke macht u censureert, dat het dan genoeg is. Alle censuur is bestemd om u tot uzelf te brengen. Meen dan niet dat het genoeg is om van het Avondmaal af te blijven. Indien u niet bekeerd wordt, wat zal er van u worden? Menigeen zondigt geruster omdat hij niet ten Avondmaal gaat. Maar o mens, denk toch aan dit woord: "Wie heeft zich tegen de Almachtige verhard en vrede gehad?" Verbeeld uzelf toch niet dat u het zult kunnen uithouden in te strijden tegen het Lam. In Openbaring staat, dat het Lam u zal overwinnen: "Want Het is een Heere der heren, en een Koning der koningen." En dus zullen ook overwinnen die met Hem zijn, de geroepenen, de uitverkorenen en gelovigen.

Amen.

ZONDAG 31
vraag 83-85

Vraag 83:

Wat zijn de sleutelen des hemelrijks?

Antwoord:

De verkondiging van het heilig Evangelie en de christelijke ban of uitsluiting uit de christelijke gemeente; door welke twee stukken het hemelrijk voor de gelovigen opengedaan en voor de ongelovigen toegesloten wordt.

Vraag 84:

Hoe wordt het hemelrijk door de prediking van het heilig Evangelie ontsloten en toegesloten?

Antwoord:

Alzo, als achtereenvolgens het bevel van Christus allen en een iegelijk gelovige verkondigden openlijk betuigd wordt, dat hun, zo dikwijls als zij de belofenis van het Evangelie met waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God om de verdiensten van Christus' wil vergeven zijn; daarentegen alle ongelovigen en die zich niet van harte bekeren, verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zo lang zij zich niet bekeren; naar welk getuigenis des Evangelies God beide in dit en in het toekomstige leven oordelen wil.

Vraag 85:

Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door de christelijke ban?

Antwoord:

Alzo, als achtereenvolgens het bevel van Christus degenen, die onder de christelijke naam onchristelijke leer of leven voeren, nadat zij, menigmaal broederlijk vermaand zijnde, van hun dwalingen en schandelijk leven niet willen afstaan, de gemeente, of degenen, die van de gemeente daartoe verordineerd zijn, aangebracht worden, en, zo zij naar de vermaning niet vragen, van henlieden door het verbieden der sacramenten, uit de christelijke gemeente, en van God Zelf uit het rijk van Christus gesloten worden; en wederom als lidmaten van Christus en van Zijn gemeente aangenomen, zo wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen.

**DE BESCHERMIDDELEN VAN DE SACRAMENTEN,
OF DE SLEUTELN VAN HET KONINKRIJK DER HEMELN**

In de nadere uitbreiding van de onderwijzer over de leer der sacramenten hebben wij nu de sacramenten elk in het bijzonder gezien (zondag 25 tot en met zondag 30). Gaan wij nu in de afdeling ertoe over om met de onderwijzer stil te staan bij de beschermiddelen van de sacramenten, of de sleutelen van het hemelrijk.

Bezien wij daarin twee hoofddelen:

- I. De natuur van de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen (vraag 83).
- II. Het bijzonder gebruik van deze sleutels (vraag 84 en 85).

Sprekend van het eerste hoofddeel, bezien wij:

- A. Wat de wijze van spreken in de vraag van de onderwijzer inhoudt: de sleutelen des hemelrijks;
- B. Wat wij door de zaak, welke in deze wijze van spreken ligt opgesloten, moeten verstaan, zoals uit het antwoord blijkt.

A. Letten wij er dan eerst op in welke zin het Koninkrijk der hemelen hier moet genomen worden.

(1) Wij moeten dit hier niet zo verstaan, als zou deze benaming alleen gelden voor de kerk van het Nieuwe Testament, in tegenstelling tot die van het Oude Testament. Want dit is een Koninkrijk, dat al is opgericht in het paradijs, terstond na de val, in de bekendmaking van het Zaad der vrouw als in oorlog staande tegen de slang en zijn zaad, en deze overwinnende. Deze leer van het Koninkrijk is zowel in het Oude Testament als in het Nieuwe Testament bekend geweest onder de benaming van het Evangelie.

Degenen, die dit tegenspreken, wijzen wij alleen snaar op de nadrukkelijke woorden van de Bijbel: "En de Schrift, tevoren ziende dat God de heidenen uit het geloof zou rechtvaardigen, heeft tevoren aan Abraham het Evangelie verkondigd." En ditzelfde Evangelie des Koninkrijks is aan het zaad van Abraham bekend gemaakt onder heerlijke voorbeelden en zinnebeelden, ja door de gehele dienst der schaduwen. Op dit Koninkrijk, zoals het in volle kracht en heerlijkheid zal zijn, was Jakob reeds wachtende: "Op Uw zaligheid wacht ik, Heere." En Mozes verwachtte de stad, die fundamenten heeft.

(2) Maar ook moeten wij door dit Koninkrijk de staat der genade verstaan, en wel zoals deze een vast gegrondveste staat is, verbonden aan de staat der heerlijkheid. Aldus komt het voor in Matthéüs "Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen." En: "Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen." Op zinnebeeldige wijze wordt dit Koninkrijk ons voorgesteld door een stad.

- Een stad Gods.

- En: "Is er een hand vol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruisen als de Libanon; en die van de stad zullen bloeien als het kruid der aarde."

- De heilige stad, en de geliefde stad. Ook wordt het voorgesteld door een huis.

- "Maar zo ik vertoef, opdat gij moogt weten hoe men in het huis Gods moet verkeren, hetwelk is de gemeente des levenden Gods."

- En: "Maar Christus als de Zoon over Zijn eigen huis; Wiens huis wij zijn." En ook wel door een schatkamer of Binnenkamer: "De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkamer." Daarom wordt het vergeleken bij een schat, verborgen in de akker. Meer zinnebeeldige spreekwijzen zullen wij hier niet noemen, daar deze alle tot dit oogmerk kunnen dienen.

Zie dan nu de redenen, waarom het een Koninkrijk der hemelen wordt genoemd.

1. Omdat het een maatschappij is, onder Christus als Koning. En omdat het alzo onder een hemels Hoofd staande, geregeerd wordt naar hemelse wetten, zijn bijzondere hemelse privilegiën en voorrechten hebbende.

2. En ook omdat de kerk in de dag van het Nieuwe Testament in haar geheel zo veel dichter bij de heerlijkheid is, en ook veel duidelijker door haar Hoofd en Koning geleid en geregeerd wordt vanwege een rijkere en meer algemene uitstorting van de Heilige Geest. Nog van het eerste hoofddeel sprekende, letten wij er nu op in welke zin aan dit Koninkrijk sleutelen worden toegekend, en om welke redenen.

Ziet dan wat wij door de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen hebben te verstaan. Gods Woord leert ons, dat sleutelen in het algemeen macht, gezag en heerschappij beduiden.

(1) De macht om de burgerstaat te regeren wordt door sleutelen aangeduid. Zoals in Jesaja, waar de Heere zegt, toen Hij dreigde Sebna van zijn staat af te stoten en Eljakim tot hofmeester en schatmeester in zijn plaats aan te stellen: "En Ik zal hem met uw rok bekleden;- en Ik zal hem met uw gordel sterken, en uw heerschappij zal Ik in zijn hand geven; en hij zal de inwoners te Jeruzalem en den huize van Juda tot een vader zijn. En Ik zal de sleutel van het huis van David op zijn schouder leggen; en hij zal open doen, en niemand zal sluiten; en hij zal sluiten, en niemand zal open doen."

(2) Ook de macht om de kerk van God te regeren, wordt door sleutelen aangeduid, en wel als sleutelen van het Koninkrijk der hemelen. En dit omdat zij van de heersende politieke macht op aarde in alle opzichten onderscheiden is. Christus leert ons dit uitdrukkelijk: "Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen." Ook Paulus wijst deze macht uitdrukkelijk aan: "Indien ik ook iets overvloediger zou roemen van onze macht, welke de Heere ons gegeven heeft tot stichting, en niet tot uw nederwerping, zo zal ik niet beschaamd worden." En wij lezen dat het toen ook zo was: Amasia de hogepriester was de voorganger in al de zaken des Heeren, maar Zebadja in alle zaken des konings. Uit dit alles volgt dat wij door de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen hier moeten verstaan: de soevereine en alleen heersende oppermacht van Christus, waardoor Hij onafhankelijk heerst en Zijn kerk regeert, en waardoor Hij in Zijn rijk inlaat en uitsluit wie Hij wil. Ja de macht, waardoor Hij, maar één woord sprekende, boeien en banden ontsluit, en dus ontbindt: "De heerschappij is op Zijn schouders." Hij is de Heilige en de Waarachtige, Die de sleutel Davids heeft; Die opent, en niemand sluit; en Die sluit, en niemand opent". Ook heeft Hij de sleutelen van de hel en van de dood. Ja, Hij heeft de sleutel van de put des afgronds, hebbende een grote keten in Zijn hand. Ook moet men deze soevereine macht van Christus wel zó verstaan, dat Christus deze op aarde in handen van Zijn gezanten geeft om deze te bedienen, hoewel zonder heerschappij. Dit lezen wij met nadruk, toen Simon Petrus die heerlijke belijdenis gedaan had: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Dan antwoordt Jezus: "Zalig zijt gij, Simon, Bar-Jona, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is.

En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen. En Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn."

Bezien wij nu nog de redenen, waarom deze kerkelijke macht onder de soevereine Heere wordt aangeduid door het zinnebeeld van sleutels.

1. Zulks geschiedt omdat deze gegeven macht het middel is om het Koninkrijk Gods te openen of toe te sluiten, gelijk wij nog nader zullen zien. Dus zoals een sleutel een middel is om een stad, of een huis, een binnenkamer of een schatkamer voor de ene mens te openen en voor de andere te sluiten, zo is het ook hier.

2. Het geschiedt ook omdat deze gegeven macht om ze te bedienen een zinnebeeld is van het doen van koningen en vorsten, die de sleutels van hun hof, stad, binnenkamer of schatkamer zelf niet dragen, maar deze overgeven aan hun dienaars, hetzij van hoger of lager rang. En dit opdat deze dienaren deze gebruiken, in afhankelijkheid van hun soeverein. We zien dit duidelijk in het hiervoor reeds aangehaalde geval van Sebna en Eljakim.

3. Het geschiedt ook omdat het bij de Joden gewoonte was, als iemand tot leermeester aangesteld werd, hem dan niet alleen een schrift ter hand te stellen, opdat hij zou aantekenen wat nuttig en nodig was, maar ook een sleutel. En dit laatste geschiedde om hem onder het oog te brengen dat het zijn werk zou zijn om de wet van Mozes en de overige Schriften te verklaren. Hij moest deze dus openen als met een sleutel. Deze uitdrukking vinden wij ook terug bij de Emmaüsgangers: "Was ons hart niet brandende in ons, als Hij tot ons sprak op de weg, en als Hij ons de Schriften opende?" Ook de Heere Jezus Zelf gebruikt deze uitdrukking: "Wee u, gij wetgeleerden, want gij hebt de sleutel der kennis weggenomen; gij zelf zijt niet ingegaan, en die ingingen, hebt gij verhinderd." Dit vergeleken met: "Gij sluit het Koninkrijk der hemelen voor de mensen, overmits gij daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan."

Vraag: Maar dan schijnt hier op het eerste gezicht toch een moeilijkheid te liggen. Want in Matthéüs wordt gesproken van binden en ontbinden, en hoe komt daarbij nu het zinnebeeld van sleutelen bij te pas? Wij antwoorden hierop: Een mens is van nature niet alleen buiten het Koninkrijk van Gods genade, en dus buiten de hemelen, maar hij ligt daarbuiten ook gebonden. Er zijn niet alleen ijzeren deuren en koperen grendelen voor zijn gevangenis, maar de mens ligt ook in die gevangenis gebonden, in boeien vastgehouden wordende met banden der ellende. Nu is het niet zelden gebruikelijk, dat banden, boeien en ketenen met een sleutel worden gesloten en ontsloten. Daarom zegt David: "Och Heere, zekerlijk, ik ben Uw knecht, een zoon uwer dienstmaagd; Gij hebt mijn banden losgemaakt." Ook lezen wij: "De Heere maakt de gevangenen los." Jezus is gekomen om de gebondenen uit te voeren uit de gevangenis. Het bloed des verbonds, Jezus Zelf, moet de geestelijke Sionieten uitlaten, die gebonden zijn in de kuil, waarin geen water is. En daartoe gebruikt Hij de bedienaren als middelen in Zijn hand.

B. Bezien wij dan nu wat wij door de zaak, welke in deze wijze van spreken ligt opgesloten, moeten verstaan, zoals dit uit het antwoord van de onderwijzer blijkt. Daartoe letten wij vooraf op enige waarheden, welke wij in herinnering brengen, om dus tot het rechte verstaan van de zaak te komen.

a. Er is tweeeërlei Koninkrijk Gods. Het Koninkrijk van de natuur of van Gods macht, waarin God als Schepper, Onderhouder en Richter heerst en regeert over de ganse aarde. En het Koninkrijk der genade, in de Christus opgericht, waaraan de heerlijkheid is vastgemaakt.

b. Zo is er ook een tweeeërlei door God ingestelde macht op aarde.

(1) En wel een heersende of heerschappijvoerende en dwingende macht, welke tijdelijk van aard is en zich uitstrekt over het gehele burgerbestaan, niets daarvan uitgezonderd. Deze wereldlijke macht stelt God in handen van mensen, die de Heere tot dit gezag verkiest en roept, om dit onder Hem en naar Zijn Woord uit te voeren. Dit zien wij in de aanstelling van Saul door Samuël. Vanwege deze hoge ambtsbediening wordt de overheid Gods dienares genoemd, aangezien zulken in hun ambten de majesteit van God afbeelden. Deze wereldlijke macht is altijd in de wereld geweest als een door God verordineerde en ingestelde macht. Daarom lezen wij: "Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig, om des Heeren wil; hetzij de koning, als de opperste macht hebbende; hetzij de stadhouderen, als die van hem gezonden worden, tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen, die goed doen. Want alzo is het de wil van God" enz. En: "Alle ziel zij de machten, over haar gesteld, onderworpen; want er is geen macht dan van God, en de machten die er zijn, zijn van God geordineerd."

Alzo dat die zich tegen de macht stelt, de ordinantie Gods wederstaat; en die ze wederstaan, zullen over zichzelf een oordeel halen" enz. Het wordt hier dus wel zeer met nadruk aangewezen. En niet minder, dat de Allerhoogste over de koninkrijken der mensen heerschappij heeft, en dat Hij ze geeft aan wie Hij wil. De goddeloze koning Nebukadnézar had daar ondervinding van.

(2) Maar er is op aarde ook een bedienende kerkelijke macht, welke geestelijk is en zich uitstrekt over het geestelijke bestaan van alle mensen. Deze geestelijke macht heeft de Heere van het begin des tijds af op de aarde besteld, en uit het midden des volks immer mensen genomen, van gelijke beweging als al de anderen, en dezen verkoren en afgezonderd. Dezen heeft Hij door Zijn Woord en Geest inwendig geroepen. Hij heeft hen gemaakt tot goede onderdanen en vrienden van dat rijk, en van het volk, dat tot dat rijk behoort, de vijandschap in hen verbroken hebbende. Ook maakt Hij hen verstandig in de aangelegenheden van Zijn rijk, zodat zij geschikt worden om goede gezanten te kunnen zijn. En in de hand van dezen stelt Christus op aarde zo een macht, om deze niet onder de overheid, maar onder Christus te bedienen. Vóór deze waren deze kerkelijke bedienaars de profeten, apostelen en evangelisten, maar daarna, zoals ook nu nog, zijn het de herders en leraars: "En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen."

Vanwege deze bedienende macht onder Christus worden zulken:

- ouderlingen of opzieners der gemeente genoemd.
- Ook wel herders,
- huisverzorgers ,
- gezanten,
- dienaars van Christus, en
- knechten des Heeren, die in het huis des Heeren waken.

Ja, de zending tot deze macht, welke zij onder Christus hebben te oefenen, vinden wij duidelijk in: "Mij is gegeven alle macht in hemelen op aarde. Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld." Ook in: "En Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn." Nu moet men uit deze schriftplaats niet opmaken dat deze macht door Jezus alleen aan Petrus als een hoofd van de kerk is gegeven. Dit is een valse leer van het pausdom. Want de opperste soevereine macht komt alleen aan Christus toe. Dit zien wij: "Ik toch heb Mijn Koning gezalft over Sion, de berg Mijner heiligheid." Ook: "De Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning." En Jezus zegt het Zelf: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde." Ook kan niemand anders dan Christus Hoofd en Koning der kerk zijn. Want uit de samenhang blijkt, dat Zoon van God te zijnen Hoofd der gemeente te zijn, samen moet gaan. En uit de samenhang van Efeze blijkt dat het zitten aan Gods rechterhand, ver boven alle overheid, macht en kracht, enz., en het Hoofd van de gemeente of van de kerk zijn, ook samen moet gaan. Daarom zegt Petrus, Christus alleen als Hoofd en Overste van de kerk erkennende: "En als de overste Herder verschenen zal zijn" enz. De genoemde Schriftplaats houdt dus niet in dat Petrus het hoofd der kerk zou zijn. Want er staat in deze tekst niet: "Ik geef u de sleutelen", maar: "Ik zal u geven de sleutelen", en het blijkt uit het metterdaad geven van deze sleutelen, dat dit niet geschiedde met uitsluiting, maar met insluiting van de andere apostelen. Dit zien wij in: "Gaat dan henen, onderwijst al de volken" enz. Ja, Petrus zelf noemt zich een mede-ouderling en toont een vijand te zijn van het heerschappij voeren: "De ouderlingen, die onder u zijn, vermaan ik, die een mede-ouderling en getuige des lijdens van Christus ben, en deelachtig de heerlijkheid, die geopenbaard zal worden: Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover, niet uit bedwang, maar gewilliglijk; noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed; noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde." Want Paulus en Christus Zelf spreken een geheel andere taal dan dat Petrus het hoofd van de kerk zou zijn. Paulus zegt, dat die zich boven Christus over de kerk verheft, de antichrist is. En dat is de paus van Rome, die mens der zonde, die zoon des verderfs, wiens toekomst is naar de werking des satans, in kracht en wonderen der leugenen; welke God verdoen zal door de Geest Zijnsmonds, en teniet maken zal door de verschijning van Zijn toekomst. En Jezus Zelf geeft andere lessen dan met heerschappij te gebieden. Hij zegt: "Gij weet dat de oversten der volken heerschappij voeren over hen, en de groten gebruiken macht over hen."

Doch alzo zal het onder u niet zijn; maar zo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar; en zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht." En: "Noch zult gij meesters genoemd worden; want Eén is uw Meester, namelijk Christus. Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn." Hieruit volgt dat wij deze gehele instelling zo moeten verstaan. En opdat het niet in het minst zal smaken naar het voeren van heerschappij, heeft de Heere gewild, dat van de eerste tijd af deze bedienende macht niet zou berusten bij één persoon alleen, maar dat deze zou worden bediend door meerdere daartoe geroepen personen. En dezen samen maken dan een raad of kerkenraad uit. En om zelfs een kerkenraad voor heerszucht te bewaren, heeft de Heere in Zijn wijsheid hogere vergaderingen onder hen ingesteld, waaraan de kerkenraden wederom onderworpen moeten zijn. Dit noemen wij de classes. Ja nog hoger, namelijk de provinciale synoden, waaraan de classes samen in elke provincie weer moeten onderworpen zijn. En ten bewijs dat deze bedienende macht nooit onder een wereldlijke macht vallen kan, kan een nationale of algemene synode worden belegd, samengesteld uit al de synoden der landschappen, en waaraan dan al de particuliere synoden weer onderworpen zijn. Alzo is Christus de Koning Zelf, de Opperbestuurder van alle kerkvergaderingen. Ook is Hij de Hoogste, tot Wie men de toevlucht nemen kan om te protesteren en zich op te beroepen.

- Wij zien deze zaak ook als een instelling van God en van Christus bevestigd uit de huishouding Gods onder het Oude Testament. Toen was er een grote raad, waaraan mindere vergaderingen onderworpen waren, zoals blijkt uit: "Wie tot zijn broeder zegt: Raka, die zal strafbaar zijn voor de grote raad." En Christus erkent daar Zelf deze grote raad.

- Het blijkt ook uit de huishouding Gods met Zijn kerk onder het Nieuwe Testament. Wij lezen in Handelingen, dat er te Jeruzalem een synode gehouden werd. Want er waren te Antiochië veel twistingen en verschil van mening over de onderhouding van de wet van Mozes. Velen wilden daar dat ieder zich liet besnijden, dewijl men anders niet zalig kon worden. Uit deze kerk werden toen Barnabas en Paulus en enige anderen gecommiteerd of gezonden tot de apostelen en ouderlingen te Jeruzalem, opdat deze zaak door deze hogere vergadering zou worden beslist. De uitspraak van deze vergadering vinden wij geboekt in hetzelfde hoofdstuk.

- Ook wordt ons op een bijzondere wijze bevestigd, dat geen kerkelijke of geestelijke bedienende macht als zodanig ooit onderhorig is aan een politieke macht. Paulus zegt : "En dat twee of drie profeten spreken, en dat de anderen oordelen." En: "En de geesten der profeten zijn de profeten onderworpen. Want God is geen God van verwarring, maar van vrede, gelijk in al de gemeenten der heiligen." Ja, welk een gezegende vruchten zijn er van gezien, zoals ten tijde van de synode of algemene kerkvergadering te Nicéa, welke tegen Arius gehouden werd. Nu zullen wij nog aanwijzen waarin deze kerkelijke bedienaars, welke hier onder de ene naam van ouderlingen of opzieners werden genoemd, evenwel vanwege hun arbeid zijn onderscheiden en waarin zij overeenkomen.

- Er zijn ouderlingen, die alleen prediken. Dat worden de leerouderlingen genoemd, en dezen zijn hierin onderscheiden van de anderen of regeerouderlingen, terwijl verder hun werk mét de andere ouderlingen overeenkomt. Van dezen leest men dan ook naast de regeer-ouderlingen: "Dat de ouderlingen, die wel regeren, dubbele eer waardig geacht worden; voornamelijk die arbeiden in het Woord en de leer."

- Er zijn ook ouderlingen, die gaven ontvangen om de kerk te regeren, dezen worden regeringen genoemd. Dezen komen in al het andere werk met de leerouderlingen overeen, namelijk in het weiden van de gemeente Gods. Dit zien wij in Handelingen, waar de ouderlingen zonder onderscheid worden genoemd. En daartoe behoort het bezoeken van de huisgezinnen en de zieken, het catechiseren, en ook om in afhankelijkheid van de Heere des oogstes nieuwe arbeiders in de oogst aan te stellen, alsmede het oefenen van de kerkelijke tucht. Jezus heeft hun de macht der sleutelen te bedienen gegeven. Daarom worden zij als één lichaam genoemd met het woord ouderlingschap. Wij moeten echter ook verstaan, dat deze tweeërlei macht op de aarde wel zeer onderscheiden van elkaar is, gelijk wij reeds zagen, maar dat evenwel de ene niet strijdig is met de andere. Integendeel, zij komen zeer betamelijk overeen, elk op eigen terrein. Dit blijkt ons uit de natuur van elk afzonderlijk.

1. Het ene is een rijk des machts, of een heerschappij voerende macht, een op aarde bedwingende macht. Deze wordt met aardse rang en grootheid geoefend en strekt zich uit over de uitwendige burgerstaat van de gehele wereld, en aan hen is ook de gehele geestelijke macht ondergeschikt, in zoverre zij mensen en burgers zijn. Ook Paulus erkende deze macht en onderwierp zich: "Ik sta voor de rechterstoel des keizers, daar ik geoordeeld moet worden." Ook Jezus onderwierp Zich en betaalde de didrachmen, de schatting aan de overheid.

Hij had geen geld, daarom gelastte hij Petrus de angel in zee uit te werpen, met de voorzegging dat hij in de bek van de eerste vis, die zou worden opgehaald, een stater zou vinden, opdat hij deze stater voor henzelf en voor Jezus geven zou. Ook zegt Jezus: "Geef de keizer dat des keizers is." Daarom zegt Paulus: "Alle ziel zij de machten, over haar gesteld, onderworpen. Want er is geen macht dan van God; en de machten, die er zijn, die zijn van God geordineerd." En wel "om der consciëntie wil." Maar het andere is een rijk der genade, een geestelijk Koninkrijk. En hieruit volgt dat het een geestelijke bedienende macht is, niet onder de overheid, maar onder Christus. Ook dat deze zonder de minste rang en aardse grootheid moet worden uitgeoefend. En deze strekt zich uit over de inwendige geestelijke staat van alle mensen. Onder deze is de grootste monarch en de armste bedelaar in gelijke graad ondergeschikt. De schatting is daarin niet naar de gouden ring, welke de één boven de ander heeft, maar naar de nederigheid en het gewicht der genade, welk gewicht bij de één zwaarder is dan bij de ander. Ziet hieruit hoe onderscheiden deze machten zijn, en hoe zij echter ook overeenkomen door onderlinge ondergeschiktheid.

2. Het koninkrijk der macht is er vanwege het grote koninkrijk der genade. En hieruit volgt dat alle gegeven heerschappij voerende machten op aarde er zijn om dienstbaar te zijn voor de kerk. Al is het een eeuwige waarheid, dat het aan de overheden verboden is hun heerschappij voerende macht uit te oefenen in de kerk. Dit blijkt uit de volgende schriftplaatsen.

- "Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid."

- "De Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning, Hij zal ons behouden."

- En: "Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn."

- Het blijkt ook uit de bestraffingen, zoals Samuël Saul bestrafte toen hij zelf offerde: "Toen zeide Samuël tot Saul: Gij hebt zottelijk gedaan."

- Eveneens bij Uzzi, toen hij op het reukaltaar wilde roken en toornig werd op de priesters, die hem wederstonden. Hij werd met melaatsheid geslagen.

- De gezanten van Christus worden daarom genoemd gezanten van Christus' wege. Maar al is dit een waarheid, evenwel heeft de kerk de heerschappijvoerende macht van de overheden ten zeerste nodig om de uitwendige dingen der kerk te beschikken en te beschermen.

- Opdat deze zal zorgen dat de openbare godsdienst zonder overlast kan worden geoefend.

- Ook opdat misdaden zullen worden gestraft, zoals Mozes een godslasteraar liet stenigen en een valse profeet liet doden.

- Het houdt dus ook in dat een christelijke overheid mag zorgen dat de kerk bewaard blijft bij de zuiverheid der leer. Dat dus alle ketterijen en vijandelijkheden tegen het werk van God worden geweerd. Vele Godzalige koningen zijn hierin ten voorbeeld geweest, als David, Salomo, Asa, Josafat, Joas, Hiskia en Josia. En dit blijkt ook hieruit, omdat aan de overheden de zorg wordt opgedragen over beide tafelen van de wet. De overheden, die de kerk goed doen en zorgen dat deze door hun macht wordt uitgebreid en door hun vleselijke wapenen wordt beschermd, worden daarom voedsterheren genaamd: "En koningen zullen uw voedsterheren zijn, en hun vorstinnen uw zoogvrouwen."

Wij besluiten dan uit dit alles, dat het God behaagd heeft hemel en aarde, en al wat er op en in is, uit niet voort te brengen, naar Zijn eeuwig bestek, en dit alles alleen tot dit hoge doel, dat Hij een kerk zou vergaderen, om een rijk op te richten in Zijn Zoon Christus. En daaraan zijn alle aardse machten dienstbaar. Ja zelfs vijandige machten, wier toelag is de kerk uit te roeien. Zelfs met hun vervolgingen moeten zij dienen om het rijk van Christus voort te zetten. En dat dus de aardse macht er is vanwege het rijk van Christus, blijkt ook daaruit, dat wanneer de laatste binnen dit Koninkrijk zal zijn ingebracht, er geen aards rijk meer zijn zal. O vrienden, al die dingen zullen vergaan en als een kleed worden opgerold. Dus zijn het de gelukkigste geestelijken, die de koning in de Heere eren, en het zijn de gelukkigste groten, ja koningen der aarde, die er hun grootste heerlijkheid in zien en stellen in God en Zijn kerkte dienen. Die dus met al hun heerlijkheid en aardse glorie niet in zichzelf eindigen, maar in God, de Fontein van alle genoegzaamheid. Wat zou toch anders de betekenis zijn van de woorden: "en de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer in dezelve"?

(1) Tot slot ligt er voor een opmerkelijke in dit alles zelfs een bewijs in de gekantheid van de verdorven natuur des mensen tegen dit alles. Want de mens is van nature te trots en er tegen gekant om de Goddelijke instellingen te zien. Deze macht van de overheid is dus nodig, omdat de mens heel wat vanbinnen heeft, dat door bedwang ten onder moet worden gehouden.

Elk mens toch zoekt heerschappij en rang, en het is een schande, dat kerkelijke personen, die geen aardse rang hebben, deze somtijds evenwel aannemen van degenen, die wel in hoogheid zijn. Ja, die er soms zo spoedig bij zijn om vanwege hun geestelijk ambt uitwendig geëerd te worden. Jezus zegt het anders: "Die onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienaar." O vrienden, alleen die genade heeft, kan de koning recht in de Heere eren. En hiertoe wekt Paulus op: "Alle ziel zij de machten, over haar gesteld, onderworpen."

(2) De verdorvenheid des mensen blijkt voornamelijk wel ten aanzien van de macht der kerk. De mens van nature is daar afkerig van, en dit kwaad groeit aan naardat hij groter in de wereld wordt. De mens heeft dus de genade der nederigheid van node, en onderwerping onder de goede bestellingen des Heeren. En dit uit liefde en vreze voor God en Christus. Dan zal hij er met een gewillig hart onder buigen en zal hij de kerkelijke macht recht erkennen. Ja, zal de kerkelijke tucht de mens beter maken, dan zal hij God moeten vrezen. Anders breekt hij de touwen en banden maar stuk. Hij verscheurt deze en werpt ze van zich, uitroepende: "Wie is Heere over ons?" En met de goddelozen: "Wij willen niet dat Deze Koning over ons zal zijn." Een schoon voorbeeld vinden wij hier in de keizer Theodosius, die door Ambrosius onder de censuur gesteld werd en daardoor genezen werd. Wat is dit een vrije genade! Maar bezien wij nu de zaak zelf, welke deze sleutelen van het Koninkrijk der hemelen zijn. Dit legt de onderwijzer ons in zijn antwoord op Vraag 83 uit.

1. In dat antwoord vinden we de eerste sleutel, waarmede het Koninkrijk der hemelen wordt ontsloten en toegesloten, namelijk de verkondiging van het heilig Evangelie. En deze strekt zich uit tot alle mensen, zonder enig onderscheid, al zijn het ook heidenen, Joden of Turken, wanneer zij onder de bediening van het Woord neerzitten. Dat dit een sleutel genaamd wordt, blijkt ons uit "En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen. En Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen." Dit vergeleken met Matthéüs, waar Jezus deze sleutel of macht geeft, en zegt: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Gaat dan henen, onderwijst al de volken." Dat met deze sleutel het Koninkrijk der hemelen voor de gelovigen wordt opengedaan en voor de ongelovigen wordt toegesloten, blijkt ons uit: "En zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn." Dit vergeleken met: "Zo gij iemands zonden vergeeft, die worden zij vergeven; zo gij iemands zonden houdt, die zijn zij gehouden."

2. De onderwijzer wijst ons in zijn antwoord ook de tweede sleutel aan, waarmee het Koninkrijk Gods eerst wordt toegesloten en daarna ook ontsloten. En wel de christelijke ban of de uitsluiting uit de christelijke gemeente. Deze sleutel strekt zich uit tot alle lidmaten der kerk, dus zowel tot degenen die alleen in hun kindsheid gedoopt zijn, als tot degenen die van hun geloof belijdenis hebben gedaan. Dat ook dit een sleutel wordt genoemd, blijkt ons uit: "En Ik zal u geven de sleutelen." Daar wordt gesproken in het meervoudig getal. Uit de reeds genoemde plaatsen blijkt ons ook, dat met deze sleutel het Koninkrijk der hemelen eerst wordt toegesloten voor de ongelovigen, en daarna voor de gelovigen wordt open gedaan, waar het uitbannen en het weder aannemen beide worden aangewezen.

Staan wij dan nu stil bij het bijzonder gebruik van deze sleutels (vraag 84 en 85).

Wij bezien daarbij:

- A. Het gebruik van de eerste sleutel (vraag 84) en
- B. Het gebruik van de tweede sleutel (vraag 85).

A. Van het gebruik van de eerste sleutel sprekende, letten wij op de wijze, waarop deze sleutel moet worden gebruikt. Daarnaar vraagt ook de onderwijzer: Hoe wordt het hemelrijk door de prediking van het Evangelie ontsloten en toegesloten? In zijn antwoord wijst de onderwijzer ons dan eerst aan hoe het hemelrijk wordt ontsloten.

1. Daarin zien wij dat de personen, voor wie het Koninkrijk der hemelen moet ontsloten worden, alleen de waarachtige gelovigen zijn. En dan wel zoals de onderwijzer zegt: allen en een iegelijk gelovige. Want alleen voor zulken is door Christus de hemel geopend, en dus ook al de schatkamers van de volheid van Christus. En hieruit volgt dat de ontsluiting van dit Koninkrijk door de verkondiging van het Evangelie alleen op het gemoed van dezulken maar vat hebben kan: "Die geloofd zal hebben, zal zalig worden." ; "Opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verdere, maar het eeuwige leven hebbe" enz. En: "Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven."

2. Bezien wij nu nog de ontsluiting zelf. De onderwijzer verklaart deze, als hij aanwijst welke de gestalte is, waarop deze ontsluiting past en volgt: Zo dikwijls als zij de belofte van het Evangelie met waar geloof aannemen. En hier wordt het eerste komen van een ziel tot Christus met al zijn zonden, en ook het eerste aannemen van Hem niet uitgesloten, maar wel degelijk ingesloten. De onderwijzer spreekt evenwel ook van het dikwijls geloof oefenen en aannemen van Christus met al de beloften van het Evangelie. Het geloof is hier dus als de sleutel, waardoor al de schatkamers van de volheid van Jezus, ja het gehele Koninkrijk der hemelen, dat tevoren voor zulken gesloten was, worden geopend. Het is als een zwaard, waardoor de ijzeren grendelen, sloten en boeien als zijden draden in stukken worden gehouwen. Daarom zegt Filippus tot de kamerling: "Indien gij van ganser harte gelooft." En: "Dat door Deze u vergeving der zonden verkondigd wordt: een iegelijk die gelooft." Vandaar ook de waarschuwing: "Indien gijlieden niet gelooft, gij zult niet bevestigd worden." En: "Geloof aan Zijn profeten, en gij zult voorspoedig zijn." Daarom lezen wij, dat het Woord der prediking onder het oude Joodse volk geen nut deed, omdat het met het geloof niet gemengd was. De onderwijzer wijst dan aan wat wij door de ontsluiting zelf moeten verstaan. En wel dat dezulken verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat waarachtiglijk al hun zonden van God om de verdiensten van Christus' wil vergeven zijn. Aan de hand van dit antwoord kunnen wij deze ontsluiting als volgt omschrijven. Deze ontsluiting houdt in een aankondiging van de vrijlating en ook van de opening van dit Koninkrijk der genade, hetwelk aan het Koninkrijk der heerlijkheid is vastgemaakt, voor de ziel, welke deze inwendige ontsluiting gewaar wordt. En deze aankondiging wordt gedaan door Gods knechten, uit Naam en op last des Heeren, op grond van Gods onveranderlijkheid en de vastheid van Zijn Woord en beloften.

(1) Deze omschrijving is geheel op de Bijbel gegrond, zoals wij zien in Jesaja, waar de profeet gelast wordt: "Zegt de rechtvaardige, dat het hem wel zal gaan; dat zij de vrucht hunner werken zullen eten." En: "Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen: Spreekt naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden."

(2) En dat dit geen vergeving is van een mens, maar van God alleen, zien wij in: "Ik, Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg, om Mijnentwil, en Ik gedenk uw zonden niet." En: "Wie kan de zonden vergeven dan God alleen?" ; "Wie is een God gelijk Gij? Die de ongerechtigheid vergeeft, en de overtreding van het overblijfsel Zijner erfenis voorbijgaat?"

(3) En deze vergeving geschiedt niet om enige eigen verdienste, maar alleen om wille van de verdienste van Christus: "En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is." ; In Welke - namelijk Christus - wij hebben de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar de rijkdom Zijner genade." Op grond van dit alles wordt gezegd, dat de gelovigen reeds met Christus gezet zijn in de hemel.

3. Deze ontsluiting heeft plaats ten opzichte van de onbekeerden. En wel dan wanneer bij zulk één het hart geopend wordt, als bij Lydia, en de deur der genade van des Heeren zijde voor zulk één opengaat en de ziel ingelaten wordt. Onder het één of ander middel krijgt die ziel dan met de hand te schrijven: "Ik ben des Heeren". Zie vrienden, welk een onwaardeerbaar voorrecht het is, neder te zitten onder de bediening des Woords. Misschien, wie weet, God mocht Zich wenden, en Jezus mocht Zijn sleutel eens gebruiken. O, daar kan men de deur geopend krijgen, daarom, hoe begerig moest elk daar wel zitten, of het Gods tijd eens was en Jezus eens kwam en de banden brak. Dat Hij de deur eens ontsloot en de ziel binnenhaalde. De Heere wil het doen. Hij wil zelfs de vreemde, die zich maar tot de Heere voegt, in Zijn huis en binnen Zijn muren brengen, en deze daar een plaats en een naam geven, enz.

4. Deze ontsluiting heeft ook ten opzichte van de gelovigen plaats, wanneer een gelovige ontrouw was aan zijn licht, en wegens het toegeven in zonden in een duistere weg geraakt is, en dus om der zonden wil onder de verberging van Gods aangezicht. Dan zit zulk één wel eens gebonden onder verdrukkingen en ijzer. Dan krijgt deze gelovige onder de verkondiging des Woords weder licht tot vernedering en belijdenis, dat hij langs die weg weder los komt en er een deur der hoop aan Gods zijde zich opent in het dal van Achor. O vrienden, dat kan zeer haast geschieden. Wij lezen: "Doch roepende tot de Heere in de benauwdheid, die zij hadden, verlost Hij hen uit hun angsten. Hij voerde hen uit de duisternis en de schaduw des doods, en Hij brak hun banden."

Zien wij dan nu nog uit het antwoord van de onderwijzer hoe het hemelrijk daarna wordt toegesloten. De onderwijzer zegt dat het Koninkrijk der hemelen zonder onderscheid moet worden toegesloten voor alle ongelovigen. Daardoor moeten wij verstaan alle goddeloze mensen, die buiten God zijn en het geloof der werking en der uitverkorenen Gods missen.

Die dus onder de verkondiging van het Woord neerzitten als waren zij Joden, heidenen, Turken of ketters, enz. Want daar dezulken in de hemel gebonden zijn, kan de verkondiging hun niet tot opening dienen, maar moet deze hun tot toesluiting zijn. En zelfs deze uitspraak kan op hen nog geen vat hebben. Wij lezen in Markus, dat die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden. En: "Die niet gelooft, is alrede veroordeeld", enz. Dan zegt de onderwijzer nog in het bijzonder: en die zich niet van harte bekeren. En ook hierdoor moeten wij weer alle mensen verstaan, zo lang zij niet binnen het Koninkrijk gebracht zijn en van zichzelf tot de Heere bekeerd zijn: "Zo gij u bekeren zult, o Israël, bekeert u tot Mij", enz. Ja, hoe ver de mensen ook komen in uitwendige godsdienstplichten, en hoe zeer zij ook bekeerd mogen zijn van openbare goddeloosheid, van ongodsdienstigheid en van vijandelijk gekant te zijn tegen Gods zaak en volk. Bekeerd tot de plichten, tot de vromen en tot het voorspreken van de goede zaak, ja hoe nabij het Koninkrijk Gods zij ook schijnen te zijn. Evenwel zij zijn en staan er buiten, en de verkondiging des Woords dient om dit te bevestigen.

Bezien wij nu nog de toesluiting zelf. Dan moeten wij weer nagaan wat wij hierdoor moeten verstaan. De onderwijzer zegt het aldus: Dat dezulken verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt. Wij hebben hierdoor dus te verstaan een aankondiging van de gebondenheid in de hemel onder de zonden en satans macht, en van het gesloten zijn van de schatkamers van de volheid van Jezus, en dus van het Koninkrijk der genade, waaraan de eeuwige uitsluiting vastgemaakt is. En zulks wordt door Gods gezanten, uit Naam en op last des Heeren, en op grond van Gods onveranderlijkheid en de vastheid van Gods woorden van bedreiging, gedaan aan ongelovigen, welke geen inwendige ontsluiting gewaar kunnen zijn. Dat dit naar de Bijbel is, blijkt uit Jesaja: "Wee de goddeloze, het zal hem kwalijk gaan; want de vergelding zijner handen zal hem geschieden." En Jezus zegt: "Voorwaar zeg Ik u: Het zal den lande van Sodom en Gomorra verdragelijker zijn in de dag des oordeels." Zo handelde Petrus met Simon de tovenaer: "Gij hebt geen deel, noch lot in dit woord; want uw hart is niet recht voor God. Bekeer u dan van uw boosheid", enz.

- Deze toesluiting heeft plaats ten aanzien van alle goddelozen, zonder onderscheid. Zulk een ziel ondervindt daar soms iets van, wanneer zijn consciëntie tegen zijn wil wat wakker wordt en deze stehouderes hem van binnen veroordeelt. Wanneer hij een inwendige overreding krijgt, dat hij dat niet heeft wat God aan Zijn volk doet, maar zijn hoge hart wil er niet aan om deze waarheid vast te houden. En wanneer dan onder de verkondiging des Woords dit aan hem bevestigd wordt, dat hij buiten staat, hoe ver hij ook schijnt in eigen, ja zelfs in anderer ogen, dan wordt zulk één óf bekeerd, óf bozer.

- Deze toesluiting heeft ook dan plaats, wanneer zulk één onder het oog wordt gebracht welk een eeuwige toesluiting hem boven het hoofd hangt, en wat hij, zo blijvende, zeker te verwachten heeft. Dat hij namelijk een gesloten deur zal vinden in die grote dag. O, hoe naar zal dat roepen met de dwaze maagden zijn: "Heere, Heere, doe ons open!" En dan afgewezen te worden. En het is een eeuwige waarheid, dat al wat dus naar de Bijbel gebonden wordt, in de hemel gebonden zal zijn, omdat Gods oordeel naar waarheid en dus naar de Bijbel is. En ten opzichte van de gelovigen heeft deze toesluiting plaats als hun hart hen veroordeelt, dat zij door hun zonden en nalatigheden ver van zichzelf af geraakt zijn en van de waarachtige kleinheid des harten. Dat zij ver van de Heere zijn, de toegang hun gesloten is, en zij het kunnen stellen onder de eerberging van Gods aangezicht. En wanneer dit alles onder de verkondiging des Woords aan hen bevestigd wordt. Ja, dan kan het zijn dat wat zij ook lezen en wat zij ook horen, de ganse Bijbel schijnt tegen hen en verklaart hun stand en wat zij te wachten hebben, zo buiten God omzwerende, en zij blijven dezelfde. Ja doet daarbij nog dat zij dagelijks een harde taal horen en zelfs tegen afval gewaarschuwd worden. Al staat hun staat dan wat de grondslag betreft voor eeuwig vast, dan is het toch waar dat God evenwel gelast daartegen te waarschuwen en dit middel te gebruiken. Ook gaan wij nu nog na hoe lang deze toesluiting moet duren, of wat het doel en oogmerk van Gods gezanten in het toesluiten moet zijn. De onderwijzer zegt: Zo lang zij zich niet bekeren!

Vrienden, als de ware bekering van een vrome of van een tevoren ongelovige daar is, als het licht van binnen opgaat of opgegaan is, dan kan het niet anders zijn of dezulken horen met andere oren een geheel andere taal. Als het van binnen licht wordt en de bekering daar is, dan moeten de leraars immers volgen. Ja, al zouden die anders willen, dan zouden zij evenwel dezulken vrede moeten verkondigen. Dan lezen zij overal in de Bijbel de opkomst van dezulken. Ziet eens dat dit het doel van Gods gezanten moet zijn de toesluiting dan ook niet langer duren moet. Dit blijkt uit Gods eigen lust in de bekering en het leven van de zondaar. En hieruit volgt toch dat dan ook Gods knechten daarin lust moeten hebben.

Bezien wij nu nog de Goddelijke autoriteit en kracht van deze sleutel.

De onderwijzer beschrijft de autoriteit van deze sleutel als hij zegt dat deze sleutel gebruikt moet worden achtereenvolgens het bevel van Christus. Hierdoor moeten wij verstaan, dat het een gezant zijn moet, die deze bedient: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade; wij bidden u van Christus' wege: Laat u met God verzoenen." En zulk een gezant moet deze sleutel niet als een meester bedienen, of naar zijn believen en op eigen autoriteit. Dit doet het pausdom, maar hij moet het bedienen onder Christus, met een oog op Hem en Zijn Geest daarbij, en dus vanwege Zijn last, op Zijn bevel en in Zijn Naam. Alzo moet in de Naam van Christus gepredikt worden bekering en vergeving der zonden onder al de volken, enz. Dat de apostelen zo naar Christus' bevel deze sleutel hebben gebruikt, in wier plaats nu de gewone herders en leraars zijn gekomen, zien wij in Handelingen. Daar verkondigde Petrus bekering en vergeving der zonden aan de gehele menigte, die geloofde. En Filippus aan de kamerling, en Paulus en Silas aan de stokbewaarder, enz. Maar hier komt een vraag naar voren. Mag een particulier gelovige dan niet spreken van wat gelovigen en ongelovigen te wachten hebben?

* Wij antwoorden hierop, dat de Bijbel dit uitdrukkelijk leert. En dat de wet der liefde tot de naaste, welke in het hart van een gelovige is ingeschreven, meebrengt dat hij zijn naaste waarschuwt en hem waarschuwt zo lang het heden is. Ja, Paulus vermaant zelfs met nadruk, dat een gelovige te ijveren heeft naar de beste gaven, maar meest om te mogen profeteren. En wat hij door dit profeteren verstaat, verklaart hij, zeggende: "Maar die profeteert, spreekt de mensen stichting, en vermaning en vertroosting." Ook is hier de vraag, of men een particulier gelovige, als hij spreekt naar Gods Woord, mag geloven, en of zulks ook van kracht is.

* In algemene zin antwoorden wij hierop: Ja, die naar Gods Woord spreken, moet men geloven. Maar toch is hier nog een groot onderscheid. De één, een christen en gelovige zijnde, spreekt, afgezien van zijn geestelijke plicht, uit een particulier bevel en last van God, dus als gezant, zoals Jezus aan Petrus een bijzondere zending gaf, nadat Hij hem meer dan eenmaal gevraagd had of hij Hem liefhad. Maar de ander, een gelovige zijnde, spreekt niet anders dan hetgeen Gods gezanten in Gods Naam aankondigen. Dit delen zij aan anderen mede uit die geestelijke verplichting en liefdedrang in hun gemoed tot het behoud van de medemens. Het is hier zoals er ook onderscheid is tussen de aankondiging van een overheidsplakkaat door een stadsbode, een gezant met het wapen op zijn borst, of wanneer particuliere onderdanen de zaken, waarover het plakkaat gaat, uit liefde en tot opwekking of waarschuwing aan elkaar mededelen. Ja, zo is het hier ook in het geestelijke. Het één zowel als het ander is nuttig, als elk op zijn plaats maar nederig wordt gemaakt en bewaard.

Tenslotte beschrijft de onderwijzer ook de kracht van deze sleutelen, als hij zegt: naar welk getuigenis des Evangelies God beide in dit en in het toekomstige leven oordelen wil. Wanneer deze sleutel dus recht naar het Woord en onder Christus gebruikt wordt, is hij van zulk een kracht, dat in navolging van deze handeling, waarin de Geest van hun grote Koning hen bestuurd en geleid heeft, God het vonnis van vrijspreking of van verdoeming hier in dit leven, en bijzonder ook in het toekomstige leven wil uitspreken. Dus geldt het woord hier reeds: de één tot een reuk des doods ten dode, en de ander tot een reuk des levens ten leven. Paulus zegt: "In de dag, wanneer God de verborgen dingen der mensen zal oordelen door Jezus Christus, naar mijn Evangelie." Ziet hiervan: "Zo gij iemands zonden vergeeft, die worden zij vergeven; zo gij iemands zonden houdt, die zijn zij gehouden."

B. Staan wij nu nog stil bij het gebruik van de tweede sleutel, waarnaar de onderwijzer vraagt in vraag 85: Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door de christelijke ban? Wij zullen daarbij er op letten op welke wijze deze sleutel moet worden gebruikt, aan de hand van het antwoord van de onderwijzer.

Eerst dus hoe het hemelrijk wordt toegesloten. En daarbij wijst de onderwijzer de personen aan, voor wie het Koninkrijk der hemelen door de christelijke ban moet worden toegesloten. Namelijk: degenen, die onder de christelijke naam een onchristelijke leer of leven voeren, en nadat zij; menigmaal broederlijk vermaand zijnde, van hun dwalingen of onchristelijk leven niet willen afstaan.

• Dat dit op Gods Woord gegrond is ten opzichte van degenen, die onder de christelijke naam een onchristelijke leer voeren, lezen wij: "Gelijk wij tevoren gezegd hebben, zo zeg ik ook nu wederom: Indien u iemand een Evangelie verkondigt, buiten hetgeen gij ontvangen hebt, die zij vervloekt." ; "Verwerp een ketters mens na de eerste en tweede vermaning, wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zichzelf veroordeeld." En: Indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis, en zegt tot hem niet: Zijt gegroet! Want die tot hem zegt: Zijt gegroet! die heeft gemeenschap aan zijn boze werken."

• Eveneens ten opzichte van degenen, die onder de christelijke naam een onchristelijk leven voeren, lezen wij: "Maar nu heb ik u geschreven, dat gij u niet zult vermengen, namelijk indien iemand, een broeder genaamd zijnde, een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een rover; dat gij met zodanig één ook niet zult eten." Uit dit alles blijkt, dat hier geen mensenbuiten het christendom of ongedoopten worden bedoeld, maar alleen zij, die de naam hebben van lidmaten van de kerk te zijn. En dan betreft het zowel degenen, die alleen gedoopt zijn, als degenen, die gedoopt zijn en belijdenis hebben gedaan. Want gedoopten zijn ook lidmaten. Zij zijn het sacrament der inlijving deelachtig geworden, en daaruit volgt dat dan ook de uitsluiting plaats moet hebben. Hoe zal men anders iemand tot een heiden stellen, indien men hem niet aanmerkt als een gedoopte? Wij lezen dit in 1 Korinthe en in het Doopsformulier, dat de kinderen als lidmaten der gemeente behoren gedoopt te worden. Dus is dan deze sleutel zowel ter bescherming voor en als maatregel tegen dezulken als de andere sleutel, en deze zal alleen op gedoopten kunnen worden toegepast.

Bezien wij nu nog wat de toesluiting of uitsluiting door de ban inhoudt, dus wat wij hebben te verstaan door deze christelijke ban of uitsluiting (toesluiting) van het Koninkrijk der hemelen. De onderwijzer zegt, dat dezulken door het verbieden der sacramenten uit de christelijke gemeente gesloten worden. Dit moeten wij zo verstaan, dat dezulken niet alleen geweerd worden van de voorrechten der kerk, maar dat zij worden afgesneden, van hun lidmaatschap beroofd en dientengevolge met de heidenen gelijk gesteld. De kinderen van dezulken, welke geboren worden na deze afsnijding, kunnen dan ook niet meer tot lidmaten of bondelingen gerekend worden. Daarom mag het sacrament van de Doop aan deze kinderen niet worden bediend vóór en aler hun ouders wederom zijn aangenomen, of eerst nadat zij zelf, groot geworden zijnde, belijdenis hebben gedaan. In Gods Woord vinden wij vele bewijzen, dat deze ban of uitsluiting gegrond is in Gods Woord.

• In het Oude Testament vinden wij deze macht gebruikt overal waar wij sacramenten vinden. Zelfs bij het sacrament of de sacramenten van het werkverbond vinden wij deze sleutel gebruikt. God dreef de gevallen mens door een engel met een vlammend lemmer eens zwaards uit het paradijs, om te bewaren de weg van - het sacrament - de boom des levens. En het zou niet vreemd zijn wanneer men hier stelde, dat het voorrecht van de sabbat hem om der zonden wil ook ontnomen is in de vloek, dat hij met smarten in het zweet zijns aanschijns zijn brood zou eten, al de dagen zijns levens. Deze zou dan in de oprichting van het genadeverbond in het Zaad der vrouw weer zijn hersteld, zoals wij daarna lezen van het offeren van Kaïn en Abel: "Ten einde van enige dagen", enz.

• Na de val vinden wij deze ban toegepast op Kaïn, in het verdrijven en doen uitgaan van hem voor het aangezicht des Heeren.

• Verder zien wij dan nog dat de priesters naar des Heeren bevel deze ban oefenen, in de uitsluiting van de tabernakel van de onreinen en die melaats waren. In het uitroeien der zielen uit hun volken. Ook in de uitwerping van sommigen uit de synagoge.

• Deze ban vinden wij ook in het Nieuwe Testament ingesteld. En ook gebruikt door de apostolische kerk. Paulus had besloten, als de gemeente vergaderen zou: "dezulken aan de satan over te geven, tot verderf des vleses, opdat de geest behouden moge worden in de dag van de Heere Jezus." En: "Onder welken is Hymeneus en Alexander, die ik de satan overgegeven heb, opdat zij zouden leren niet meer te lasteren."

• Ook vinden wij dat deze ban zonder aanzien des persoons in de eerste christelijke kerk werd toegepast, zoals Christus daarover de gemeente van Efeze prijst, dat zij de kwaden niet kon verdragen. De kerkvader Ambrosius deed de keizer Theodosius in de ban, welke daarna langs vier trappen van boetvaardigheid en berouw weder is aangenomen en in de gemeenschap der kerk hersteld.

Voor deze christelijke ban bestaan verscheidene redenen.

1. Het vloeit uit de natuur vaneen maatschappij of lichaam voort. Alle vergaderingen hebben het recht en de macht om verderfelijke leden uit te werpen.

2. Ook het nut, dat zij afwerpt, is een reden voor de ban. Want daardoor wordt de lastering van Gods Naam voorkomen. Anders lezen wij: "De Naam Gods wordt om uwentwil gelasterd onder de heidenen." En wel alsof God een God was, Die lust had aan goddeloosheid, en Die met de boze kon verkeren, zulks.

3. Daardoor wordt ook de besmetting van anderen voorkomen, want: "Een weinig zuurdesem maakt het hele deeg zuur." Paulus zegt daarom: "Hun woord zal voorteten als de kanker."

4. Daardoor worden zondaren tot beschaamdheid, tot vernedering en dus terechtgebracht, want de ban is ingesteld tot behoudenis voor de ziel. Daarom zegt de apostel Judas: "Behoudt anderen door vrees."

En Paulus zegt, opdat de vrede en de rust der kerk bewaard bleven, dat hij wenste dat diegenen afgesneden werden, die haar onrustig maakten.

5. Een reden voor de christelijke ban vinden wij zelfs in de gewoonte der heidenen, dewelken diegenen van hun offeranden uitsloten, die het bevel der druïden niet gehoorzaamden. Dan werden dezen vervolgens ook uit de gemeenschap der mensen verstoten, dewijl men de samenspreking met hen schuwde, opdat men niet besmet werd.

Bezien wij nu op welke wijze en langs welke trappen de kerkelijke macht tot deze uitbanning komt. De onderwijzer spreekt van drie trappen.

Als eerste trap noemt hij: nadat dezulken verscheidene malen broederlijk vermaand zijn. Hierdoor moeten wij eerst de vermaningen en waarschuwingen in het hemelijke onder vier ogen verstaan. En daarna, wanneer zo iemand niet hoort, de vermaningen en waarschuwingen in de tegenwoordigheid van nog één of twee anderen.

De tweede trap is, dat dezulken, nadat zij menigmaal broederlijk vermaand zijn, en van hun dwalingen en schandelijk leven niet willen afstaan vervolgens aan de gemeente of degenen, die van de gemeente daartoe verordineerd zijn, de kerkenraad, worden aangebracht. De taak van de kerkenraad is dan met vermaningen en waarschuwingen aan dezulken de sacramenten te verbieden, hen ook bedreigende met de uitsluiting uit de christelijke gemeente, en dus door God Zelf uit het rijk van Christus.

De derde trap volgt dan, wanneer dezulken, naar het woord van de onderwijzer, naar alle vermaningen niet vragen, - of naar het verbod van het Avondmaal, hetwelk gepaard ging met gedurige vermaningen tot bekering, of God hun toch te eniger tijd bekering geven mocht, - niet langer willen horen. Wanneer zij niettegenstaande dit alles, en tegen de censuur en schorsing in nog bozer en verharder worden en in het zondigen blijven voortgaan, en naar geen bestraffingen meer willen luisteren. Dan is het gedaan; dan geven dezulken bewijzen dat de Heere Zelf Zijn hand van hen aftrekt, en dat het Woord hun tot een reuk des doods ten dode is. Dan wordt iets gezien van hetgeen wij lezen: "Waartoe zij ook gezet zijn." Zulk één is in de gestalte van zijn gemoed erger dan een heiden, en daarom moeten Gods knechten, al is het ook nog zo'n harde zaak voor hen, naar des Heeren last hem metterdaad afsnijden en uitsluiten uit de gemeente en hem also stellen als een heiden, gelijk ook de onderwijzer zegt.

De wijze, waarop deze afsnijding geschiedt, kunnen wij vinden in het formulier om de christelijke ban te bedienen, hetwelk achterin ons kerkboek staat. Dat de ban bij trappen moet worden uitgevoerd, vinden wij bevestigd in Gods Woord. De Heere Jezus gelast dit aldus te doen: "Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en straf hem tussen u en hem alleen; indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen. Maar indien hij u niet hoort, zo neem nog één of twee met u; opdat in de mond van twee of drie getuigen alle woord besta. En indien hij dezelve geen gehoor geeft, zo zegt het de gemeente; en indien hij ook de gemeente geen gehoor geeft, zo zij hij u als de heiden en de tollenaar." Dat is ook hetgeen wij lezen: "Doet gij deze bozen uit ulieden weg." Bij de Joden waren eveneens drie onderscheiden trappen van uitbanning in gebruik.

- De eerste trap was bij hen uitsluiting uit alle gemeenschap van de kerk gedurende dertig dagen. En dit werd verdubbeld, al naar gelang van de grootte van de ergernis of het uitblijven van bekering, tot zestig of negentig dagen.

- De tweede trap was een uitsluiting van alle soorten van gemeenschap met de mensen, en dit onder vele vervloekingen, welke over zulk één werden uitgesproken.

- De derde trap was, naar het zeggen van de Joden, de aller zwaarste en verschrikkelijkste verbanning. Wanneer iemand namelijk zeer zwaar tegen de wet van Mozes had gezondigd, zodat hij de Goddelijke wraak werd waardig geacht en daaraan geheel werd overgegeven. De Joden noemden deze ban het schammatha. Velen menen dat dit woord overeenkomt met het woord maranatha, hetwelk wij lezen: "Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking. Maranatha." In het vervolg van het antwoord van de onderwijzer zien wij hoe lang deze uitsluiting moet duren, en wanneer en hoe het hemelrijk daarna weer moet worden ontsloten. De personen, voor wie het Koninkrijk der hemelen ontsloten moet worden, zijn, naar het woord van de onderwijzer, dezelfde, die uitgesloten zijn geweest. En dan wel diegenen voornamelijk en in het bijzonder, wanneer zij van hun dwalingen en schandelijk leven afstand doen, dus recht gehoor geven. En hierdoor moeten wij niet slechts een gewone overreding of benauwdheid der consciëntie verstaan, welke voortvloeit uit de schandelijkheid van het kwaad in het oog der mensen, of uit de schadelijkheid voor het lichaam, of slechts uit vrees voor de hel en de verdoemenis. Maar hierdoor moeten wij zulken verstaan, die hun zonden waarlijk als zonden zien bij het licht van Jezus.

Dus die uit liefde tot God daarover droefheid en smart ontvangen hebben, en wier droefheid eindigt in een onberouwlijke bekering. Dezen worden met hun zonden tot de Fontein Christus geleid, tot dat Lam, Dat de zonden der tot Hem komende wereld draagt. Want alleen in deze ware liefdesdroefheid wordt een waarachtige en rechte scheiding tussen de ziel en de zonde geboren. Deze ontsluiting van het hemelrijk geschiedt dus wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen. Niet wanneer zij, dat beloven in eigen kracht, maar wanneer zij door de Geest van Christus overtuigd zijn, en dus hun onmacht zien en gevoelen. Dat zij het niet beter kunnen of zullen maken in hun eigen kracht, maar het beloven, afziende van al het hunne, onder het inroepen van het licht, de leiding en de kracht van Jezus, zichzelf op Jezus en Zijn toezeggingen werpende. En dan als zij zulks bewijzen. Dat wil zeggen, als er blijken zijn van de oprechtheid van hun overtuiging en bekering. Daarom mag de kerkelijke macht hier niet te schielijk zijn in het weder aannemen, maar moet zij wel terdege een tijd van beproeving stellen. Bezien wij dan nu nog de wederaanneming of ontsluiting van het hemelrijk zelf. De onderwijzer zegt dit aldus: en wederom als lidmaten van Christus en van Zijn gemeente aangenomen worden. Dit moeten wij niet zo verstaan, alsof dan zulk één weer opnieuw zou moeten worden gedoopt en dus de kerk ingelijfd. Want de ceremonie van de Doop eens verricht zijnde, mag deze niet herhaald worden en het behoeft ook niet. Maar hierdoor moeten wij verstaan, dat zulken tot de gemeenschap der kerk en dus tot het gebruik der sacramenten weder toegelaten moeten worden. Dus dat de Doop, die voor hen niet meer van kracht was, nu voor hen weer van kracht wordt en zij deze weder gebruiken kunnen tot verzegeling van hun inlijving in de kerk. En ook de sacramentele verzegeling van het Avondmaal van hun gemeenschap met Christus en al Zijn volk wordt hun weer aangeboden. Hoe en op welke wijze deze wederaanneming geschiedt, kan men zien, gelijk ook hiervoor reeds gezegd is, in het formulier daarvoor achter in ons kerkboek.

Letten wij ook nog op de Goddelijke autoriteit en kracht van deze sleutel.

De Goddelijke autoriteit wijst de onderwijzer aan als hij zegt: achtereenvolgens het bevel van Christus. En hierdoor moeten wij verstaan dat deze sleutel door niemand anders mag worden bediend dan door wettige, daartoe gezonden dienstknechten Gods. Anders heeft de uitsluiting of wederaanneming geen kracht of enige waarde. En deze sleutel mag alleen maar gebruikt worden om gewichtige redenen naar de Bijbel. En wel met een betamelijke gestalte en meteen heilig oogmerk. Dus niet uit enige bitterheid, maar uit innige liefde tot het behoud van de ziel. Dat men dus zijn vlees wil verderven en zulk een ziel aan de satan wil overgeven, en daarmee het behoud voor zijn geest zoekt. Dus alleen met medelijden en met droefheid mag deze sleutel worden gebruikt, en ook met zuchtingen en smekingen tot de Heere, dat Hij Zijn eigen instellingen wil zegenen. En dus ook met verlangen om deze ziel, bekeerd zijnde, weder met liefde aan te nemen. De kracht van deze sleutel wijst de onderwijzer aan als hij zegt: dat zulken van God Zelf uit het Rijk van Christus gesloten worden. Wanneer deze sleutel recht en naar het woord en bevel van Christus gebruikt wordt, is zij van die kracht, dat deze de uitsluiting van God Zelf uit het Rijk van Christus verzegelt. En de wederaanneming door deze sleutel, na de bekering, wordt ook verzegeld. De oorzaak van deze kracht ligt hierin, dat het God Zelf is, Die toesluit en opent. Dus gaat Gods werk vóór, en Gods knechten hebben dit maar te volgen. Daarom kan het niet anders zijn of degenen, welke Gods knechten op een rechte wijze op de aarde binden, zullen ook in de hemel gebonden zijn; en degenen, welke zij op de aarde ontbinden, zullen ook in de hemel ontbonden zijn.

Toepassing

Zie vrienden, wat elk onzer uit het hier verhandelde moet opmerken.

A. Allereerst ten opzichte van de onbekeerden, en dan wel in het bijzonder diegenen onder hen, die gerust en zorgeloos in hun natuurstaat leven. Mensen, ziet toch welk een nare staat dit is, een geslotene, een gebundene in zijn natuurstaat te zijn. De hemel en al de schatkamers van Jezus zijn voor u toegesloten. U moet en zult van gebrek vergaan temidden van een aangeboden volheid. Wat is dat toch te zeggen, inde hemel gebonden te zijn en daar zelfs geen indruk van te hebben! Wat zal het u baten, vrienden, u toch te verbeelden, en dit niet kwijt te kunnen raken, dat gij straks een geopende hemel vinden zult? En als het er dan op aan komt, o, dan is de deur in het slot. Dan zult gij met de dwaze maagden moeten roepen: "Heere, Heere, doe ons open." Maar dan zult gij afgewezen worden met de woorden: Het is nu te laat!

Daarom, als deze deur eens toe gaat, dan blijft zij in het slot, al schreeuwt gij nog zo hard en nog zo lang. En vrienden, of u het gelooft of niet, u bent een gebundene in de hemel. En u mag doen. wat u doet, u kunt uw banden daar zelf nooit losmaken. En komt uw ontbinding dus niet uit de hemel, wat zal er dan van u worden?

Als God een mens in de hemel losmaakt, dan leest hij in de Bijbel ook zijn vrijmaking. Gods knechten verkondigen dit dan. Wat is dit een groot onderscheid: uit de Bijbel wat aan te grijpen en een gebondene in de hemel te blijven; óf een losgemaakte ziel en een geopend Koninkrijk te krijgen, en dan de Bijbel in zijn hart waarheid te bevinden. En mensen, indien u zo blijft, welke ban zal daarop volgen? Het zal nog wat anders te zeggen zijn dan hier van het Avondmaal gecensureerd of door de ban uit de gemeenschap der kerk geworpen te worden. O, die eeuwige ban! Wij weten het niet, ja geen oog heeft het gezien en niemand is ooit terug gekomen, die het ondervonden heeft wat het zal te zeggen zijn, menen in te gaan en dan een gesloten hemel te vinden, voor eeuwig verbannen te worden. O, dat onzalig verwezen te worden van het aangezicht des Heeren naar de poel des afgronds, alwaar de engel des afgronds, wiens naam is Abaddon of Apollion, heer en koning is. O mens, u hebt het te wachten en het hangt u boven het hoofd, vervloekt te worden. Mocht het u toch op het hart vallen. Och, bedenk toch deze dingen en mocht u eens geloven dat het hier uw proeftijd is.

B. Ter opwekking en besturing willen wij ook nog spreken tot degenen, die enige ontwakingen en overredingen hebben, en die van verre hun gebondenheid zien.

1. Zie hieruit welke de weg is van redding voor uw ziel. Want de ontbinding en ontsluiting moet eerst in de hemel geschieden; namelijk de vrijspraak in de Goddelijke vierschaar, zal ooit iemand ooit dadelijk vrijgemaakt worden. En weet dat Jezus alleen de sleutel heeft, en ook de macht om de sterkgewapende te binden. Ja, Hij heeft zelfs de sleutels van de hel en van de dood.

2. Daarom, ziet hoe verkeerd het dan is om zelf de hand aan zijn banden te leggen. Zelf de deur te willen openen, zijn losmaking in zijn plichten en in zijn tranen te zoeken. Dan maakt men zijn banden vaster. Er moet een deur der hoop als het ware vanzelf opengaan en van elders geopend worden. Dit verwacht men waarlijk tevergeefs van de heuvelen en van de menigte der bergen.

3. En daarom, vrienden, kan er wel een rechter en gereeder weg zijn voor een gebonden ziel in satans macht om ontsloten te worden van alle banden en om de deur van het Koninkrijk geopend te krijgen, dan wanneer men met zijn banden naar boven gaat? O vrienden, laat daar uw kluisters aan handen en voeten zien. Wat is God over u toch goed, dat Hij de sleutels van de verkondiging des Woords geeft. Mocht u er dan onder neerzitten en op de Heere wachten. Vrienden, als u naar de kerk gaat onder de bediening van deze sleutel, wat moesten oog en hart dan naar binnen en naar boven uitgestrekt zijn om die Goddelijke hand, dat Jezus Zelf neerkomen mocht en u zegenen.

4. Och dat God u er voor beware, en zucht daar toch veel om, dat gij niet afgedreven wordt van waar u nu staat. Kon gij uw gevaar eens zien, hoe spoedig u wederom zou kunnen keren en verkeerd van Gods zaak en volk zou kunnen spreken. Sommigen kunnen zich in een ogenblik op de minste verzoeking afwenden. Anderen hebben zoveel indrukken dat zij niet zo spoedig kwalijk kunnen spreken. Maar mensen, gij kunt evenwel terugkeren. Zo lang u niet binnen bent gebracht door de machtige hand van de grote Koning, zo lang zijt gij niet veilig. U mist het zout, dat eeuwige bewaarmiddel, ware genade.

5. Het is waar, aan menigeen is een soort van ontsluiting geschied. Maar vrienden, zijt gij in de voorhof ingelaten? Bedenkt dan toch dat het voorhof het heilige niet is. Geloof toch dat nadrukkelijke woord, dat het voorhof aan de heidenen gegeven is. Daarom, blijft daar niet staan, maar zoekt binnen het heilige te komen. Past op de deur, als er zich een reetje van opent, want waar gij nu staat, staat gij niet veilig.

Vrienden, tot uw waarschuwing en opwekking diene nog het volgende. Och, neemt dit toch mee en zoekt veiligheid, niet aan de deur, maar binnen de deur. O, al was u maar een dorpelwachter, als u maar niet buiten, maar binnen de poort van het Koninkrijk der hemelen wacht. Mocht u eens zo veel van uw onwaardigheid te zien krijgen, en van de grootheid der zaak, dat u met één kruimeltje genade tevreden zou zijn, en dat u die man of vrouw bent, die dit waarlijk heeft verbeurd. Vrienden, die het menigmaal zo zeer benauwd hebt vanwege de menigvuldige verschrikkingen, aanvallen en bedriegerijen van de boze, weet dit tot uw bemoediging, dat als de duivel grote toorn krijgt en zijn felste aanvallen doet, dan doorgaans zijn tijd klein is en zijn heerschappij wel eens spoedig ten einde loopt. Ik moet u zeggen dat het van ouds niet is gehoord wat God doen wil aan die onder u, die op Hem wachten.

C. Ook voor Gods volk is uit het verhandelde op te merken. Kinderen van God, zie hier uw wonderlijke staat.

1. U was een verbannene, een afgedrevene door een engel met een zwaard uit het paradijs, en dus in Adam van de boom des levens. Gij hebt de geopende deur van dit Koninkrijk nooit eerst gezocht. Maar God heeft u opgezocht en heeft u een geopende deur gegeven, die niemand kan sluiten. U hebt Jezus niet eerst liefgehad. U was wel tevreden en zong in uw boeien en gevangenschap, al waren de ijzeren deuren en de koperen grendelen en al uw boeien aan handen en voeten gesloten.

Maar het is God, Die u uw gevaar en ellenden deed zien, en Die u in uw banden deed roepen. Die u uitgelaten heeft en in vrijheid gesteld door het bloed des verbonds. Vrienden, het was immers geen minder, maar een veel groter wonder dan aan Paulus en Silas geschiedde.

2. Wat ligt er toch een oneindige verplichting op u. Zonder uw toedoen zo gelukkig! Jesaja: "Dankt de Heere; roept Zijn Naam aan; maakt Zijn daden bekend onder de volken! vermeldt dat Zijn Naam verhoogd is. Psalmzingt de Heere, want Hij heeft heerlijke dingen gedaan; zulks zij bekend op de ganse aardbodem." Ja, hoe betaamt het een volk, verlost door de Heere hun God, het Schild uwer hulp en uwer hoogheid, een geopende deur te bewaren door gedurig gebruik van Jezus als de Deur te maken en het dicht bij die Deur te houden. En daartoe wakende en biddende te blijven tegen de menigerlei verzoeken van binnen en van buiten, om er toch niet in te vallen. En dus ook in vreze te wandelen. En als de Heere rechtvaardig om der zonden wil Zijn aangezicht verbergt en Zich als met een wolk bedekt, zodat er geen gebed door kan, om het dan onder een gesloten hemel niet te kunnen stellen. Maar om dan rusteloos te zijn in het zoeken naar de oorzaken. En dit in vernedering en belijdenis, in het billijken en heiligen van God in het hart. Ja rusteloos te zijn buiten Jezus en buiten het aanraken van Hem met die zonden.

Vrienden, nog moet ik iets zeggen, daar wij weer aan het einde van dit jaar gekomen zijn.

1. En dan wil ik in het algemeen zeggen: o, mocht met het eindigen en sluiten van dit jaar in het hart van elk onzer die deur eens worden gesloten, waaruit die dingen voortkomen, welke de ziel van God afhouden. De deur voor de wereld en voor de strikken derzelve; de deur voor de krachtige werking van de vorst der duisternis, voor de zonde en het ongeloof, voor de begeerlijkheden in het hart. Er staat: "Want het is ons genoeg, dat wij de voorgaande tijd des levens der heidenen wil volbracht hebben, en gewandeld hebben", enz. Zij scheidden daarvan af. O mens, mocht het u ook zo eens gaan, dat er scheiding kwam tussen uw ziel en de zonde. En mocht het Woord des Evangelie zijn loop weer eens krijgen en verheerlijkt worden. Dat voor ons land onder hetzelfde eens een krachtige deur mocht worden geopend, zodat velen ingingen. Menigeen draait wat om de deur heen, hij tast naar de wand als een blinde, en de deur, het Evangelie en Jezus blijft voor hem bedekt en verborgen, en de Bijbel is hem gesloten. Och, vrienden, het Evangelie is een licht, het geloof is een sleutel, waar dat in het hart komt, daar opent het het gehele hart. Daar opent het de schatkamers van Jezus' zalige en gepaste volheden. Daar opent het de hemel, en daar sluit het de hel en de dood.

2. En daarom nog in het bijzonder wil ik iets zeggen tot u, mensen, die nog gebonden en gesloten zijt, hetzij gij het weet of niet. Och, biedt u toch aan de Heere aan, op het horen van anderen dat gij blind zijt. Of God u toch eens mocht doen zien wie gij zijt en hoe het er bij staat. Zoekt toch de Heere. Indien u Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar blijft gij Hem verlaten, Hij zal u in eeuwigheid verstoten. Gij zult eens een jaar beginnen, dat gij niet zult eindigen. En is het jaar voorbij, dan is er ook zo veel van uw genadetijd voorbij. Hoe schreeuwen de verdoemden in de hel wel om een ogenblikje genadetijd. Maar daar is het gedaan. Mocht gij in het jaar, dat nu aanstaande is, veel roepen dat het eens een jaar van het welbehagen des Heeren over u zijn mocht. Stelt het toch niet uit. Mocht gij heden Gods stem horen, eer het te laat is, en uw hart toch niet verharden. De engel heeft gezworen over de zee en over de aarde, dat er na deze tijd geen tijd meer zijn zal.

3. Tenslotte, mocht het jaar van de verlost des Heeren eens aanbreken. Dat het volk Gods uit hun diepten en ongesteldheden eens mocht opkomen, zowel voor henzelf als tot hulp voor het algemeen. Om zo als een enig man land en kerk op het hart, en ook elkanders lasten te dragen voor de Heere. En dat God onder ons eens heerlijk, en de Heere Zelf ons Sieraad en ons Schild worden mocht. Mocht dat heil, namelijk God in het midden van ons, eens nabij zijn om te komen (Jes. 56:1). Maar vrienden, wie heeft hier enig geloof? Doch God is een wonderlijk God. Daarom, kinderen van God, ik eindig met: "Schud u uit het stof, maak u op, zit neder, o Jeruzalem! maak u los van de banden van uw hals, gij gevangen dochter van Sion. Want zo zegt de Heere: Gijlieden zijt om niet verkocht, gij zult ook zonder geld gelost worden." Uw Goël leeft! Het zij zo.

Amen.

ZONDAG 32
vraag 86 en 87

Vraag 86:

Aangezien dat wij uit onze ellendigheid, zonder enige onzer verdienste, alleen uit genade door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?

Antwoord:

Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij met ons ganse leven Gode dankbaarheid voor Zijn weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen worde. Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onze Godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden.

Vraag 87:

Kunnen dan die niet zalig worden, die, in hun goddeloos en ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren?

Antwoord:

In generlei wijze; want de Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierige, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch diergelijke, het Koninkrijk Gods beërven zal.

VAN DE DANKBAARHEID OF DE NOODZAKELIJKHEID DER GOEDE WERKEN

Wij zijn nu toegekomen aan de leer van de ware dankbaarheid des mensen aan God voor de verkregen en toegepaste verlossing door Christus, als het derde stuk, dat nodig is om tot de ware troost beide in leven en in sterven te komen (zondag 32 tot en met 52).

Daarin handelt de onderwijzer:

- Eerst van de dankbaarheid in het algemeen, als een vrucht van het geloof en een bewijs van de verlossing (zondag 32 tot en met 44).
- Daarna spreekt hij van het voornaamste stuk derzelve, namelijk in het bijzonder van het gebed.

Tevens kunnen wij daaruit zien hoe gebrek in de dankbaarheid weer ellende wordt en het gebed vereist, en aldus zal ons blijken het leven van een christen aan deze zijde van de eeuwigheid onvolmaakt en als een cirkel te zijn, want waar het ene eindigt, daar begint het andere (zondag 45 tot en met 52). Wat betreft het eerste, de ware dankbaarheid in het algemeen, zullen wij met de onderwijzer de noodzakelijkheid en de oprechtheid daarvan zien (zondag 32 tot en met vraag 113 van zondag 44). Als ook de onvolkomenheid daarvan in dit leven (zondag 44)

En van de waarheid en oprechtheid van de ware dankbaarheid handelt de onderwijzer in dier voege:

- Dat hij eerst doet zien de noodzakelijkheid van de ware dankbaarheid voor een door Christus verlorene ziel. En dat deze zulks naar binnen en naar buiten door goede werken moet vertonen (zondag 32).
- Daarna doet hij ons zien wat de dankbaarheid of de werken goed en oprecht maakt, dus welke de grond en de regel zijn, waaruit en langs welke deze moeten worden verricht, zullen zij de naam van goed verdienen (zondag 33 tot en met vraag 113 van zondag 44).

Spreekende van de noodzakelijkheid der ware dankbaarheid voor een door Christus verlorene ziel, in het vertonen van goede werken naar binnen en naar buiten, in de 32^e zondagsafdeling, welke wij nu behandelen, letten wij op twee hoofddelen:

- I. Wat het onderwerp is, waarvan in het opschrift, boven dit deel van de Catechismus gesproken wordt, namelijk de dankbaarheid.
- II. Wat deze voor een door Christus verlorene ziel noodzakelijk maakt.

Ten aanzien van het eerste hoofddeel bezien wij:

- A. de natuur van de ware dankbaarheid aan God voor de toegepaste verlossing door Christus, en
- B. Waarom de leer der Godzaligheid of der goede werken in het opschrift boven dit deel van de Catechismus de naam draagt van dankbaarheid.

A. Wat het eerste betreft, de natuur van de ware dankbaarheid, daarvan hebben wij de laatste keer breed en uitvoerig gesproken 6en daar meteen aangewezen wat deze ware dankbaarheid in een ziel aanwezig acht, waarin deze bestaat en welke gestalten er mede gepaard gaan, dus welke de bewijzen van de waarheid derzelve zijn. Daarom gaan wij hieraan nu voorbij. Wij zullen hier slechts in het kort nu beschouwen hoe deze ware dankbaarheid omschreven kan worden, ofwel wat deze is. De ware dankbaarheid is een opwelling, een opklimming of verheffing van een verlostte ziel tot God door Christus, veroorzaakt door de Heilige Geest, Welke in zulk één woont, waardoor zulk één deze oneindig grote weldaad, ontstoken door de liefde Gods, tot God wederbrengt. We zouden het ook kunnen noemen: een vanzelfsheid ten goede om God te prijzen, eer te geven en groot te maken door geheel voor Hem te willen leven. Paulus noemt dit van zichzelf een dankoffer te maken, hetwelk vanzelf in het hart van zulk één opwelt en uitspruit. En dit vloeit dan voort uit een gevoel van eigen onwaardigheid, van de oneindige grootheid van de verlossing uit zulke gevaren, en dit langs zulk een hoge weg, en ook van het oneindig toppunt van geluk, waartoe zulk een slechte in zichzelf reeds verheven is en nog zal worden. Zo verlost zijnde uit de hand der vijanden, kan het niet anders of daaruit spruit voort de dienst van God en de lust tot heiligheid en gerechtigheid al de dagen des levens.

Bezien wij nu nog wat wij door deze leer der dankbaarheid hier te verstaan hebben, zoals het hier in dit derde deel van de middelen tot de ware troost voorkomt. Wij moeten er door verstaan:

1. De leer van de Godzaligheid, de leer van de heiligmaking, welke aan de rechtvaardigmaking is vastgemaakt, ofwel de leer van de goede werken, en dan niet als verdienende oorzaken, maar als vruchten en bewijzen van de waarheid en oprechtheid des geloofs. Zo is Abraham uit de werken gerechtvaardigd toen hij zijn zoon Izak op het altaar heeft geofferd. En er staat, dat zonder heiligmaking niemand God zal zien. Jakobus zegt, dat het geloof zonder de werken een dood geloof is.

2. Wij moeten hier ook verstaan, dat de betrachtting van de Godzaligheid en een heilige wandel naar Gods Woord, menigmaal uit hoofde van dankbaarheid wordt aangedrongen. Dit blijkt ons uit de vermanende woorden van Paulus: "Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst." Dat hier van geen zoenoffer, maar van een dankoffer gesproken wordt, is wel duidelijk, omdat Christus alleen het zoenoffer heeft teweeggebracht: "Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden." Hier wordt dus een dankofferande bedoeld, aangezien het noodzakelijk is en betaamt, dat het gehele leven van een gelovige een gedurig dankoffer is vanwege het zoenoffer van Christus. Hierbij nog gevoegd: "Opdat gij moogt wandelen waardiglijk de Heere, tot alle behagelijkheid, in alle goede werken vrucht dragende, en wassende in de kennis van God." En: "Dankende de Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht." En: "En al wat gij doet, met woorden of met werken, doet het alles in de Naam van de Heere Jezus, 'dankende God en de Vader door Hem." En tenslotte blijkt zulks ook hieruit, dat de gehele godsdienst uit dankofferen bestaat: "Offert Gode dank en betaalt de Allerhoogste uw geloften." En: "Wie dankoffert, zal Mij eren."

B. Bezien wij nu de redenen, waarom de leer der Godzaligheid of der goede werken in het opschrift boven dit deel van de Catechismus de naam draagt van de dankbaarheid.

1. Zulks is omdat hier niet zo zeer gesproken wordt van die plichten, welke elk mens als schepsel Gods, aan God als zijn soevereine Schepper verschuldigd is, maar voornamelijk van die plichten, welke een verlostte zondaar uit wederliefde moet toebrengen aan de Drie-enige God, als Zijn Verlosser, Heilig- en Heerlijkmaker in Christus door de Geest. Dit wil dit danken hier eigenlijk zeggen, en is zo zeer verre van de verdienstelijkheid der goede werken.

2. Zulks ook omdat de onderwijzer van geen andere dankbaarheid spreekt dan van deze dankbaarheid, welke alleen en ten volle een dankbaarheid is en genoemd mag worden. Dit blijkt:

a. Omdat de onderwijzer hier spreekt van een dankbaarheid, welke volgt op een verlossing door de verdienste van Christus, alleen door de vrije genade. De onderwijzer toont hiermede dus aan, dat hij alle goede werken als verdienende oorzaken in het stuk van de rechtvaardiging des zondaars geheel uitsluit, en zulks naar de Bijbel, maar dat hij de werken ten hoogste voorstaat als onafscheidelijke vruchten en bewijzen van de ware verlossing door Christus uit al zijn ellenden.

b. Het blijkt ook dat het ten volle een dankbaarheid is, want de grootste dankbaarheid is men toch verschuldigd voor een vrij geschenk, dat men zonder enige verdiensten ontvangt. Wanneer iemand loon verdient heeft en dit ontvangt, dan moge zulk één al bij het ontvangen met de mond bedanken, maar hij weet wel dat het hem toekomt. Doch hier is dit anders. Het, is vrije genade waardoor een walgelijk zondaar uit de allerhoogste en allerdiepste ellenden en eeuwige gevaren is verlost. Nu is er geen groter ellende en gevaar dan de vervreemding van God door de afval en de zonde, en dan de blindheid voor al wat de mens boven het hoofd hangt. En er is geen grotere weldaad dan Christus te vinden, die zalige Weg van verzoening en vrede met God, die rust voor een vermoeide en amechtige ziel. Geen grotere weldaden dan op goede gronden in plaats van de hel de hemel te mogen verwachten. En hieruit volgt dat er ook geen groter dankbaarheid is dan deze. Een dankbaarheid of dankbare gestalte, welke veroorzaakt wordt door de Heilige Geest, uit het gevoel van de grootheid van al deze dingen en ook van eigen onwaardigheid.

c. De reden, waarom hier van dankbaarheid gesproken wordt, is ook omdat deze zaak iets is, dat meer of minder uitspruit in de harten van alle verlostten. Dus het is een allervoornaamst bewijs van deoprechtheid van iemands staat voor God, en van de volkomenheid in de delen van het werk Gods in het hart. Zo is het danken het einde van het gebed, en is het een opwelling van het nieuwe leven om God te verhogen en voor Hem in nederigheid te leven. Uit dit alles kunnen wij zien op welk een gepaste wijze onze dierbare Catechismus is opgesteld, geheel naar de weg, welke God houdt in mensen tot Zijn gemeenschap over te brengen. Alzo is de Catechismus ook in deze geheel naar de bevindingen van Gods volk en op de Bijbel gegrond.

Betreffende het tweede hoofddeel, wat deze dankbaarheid voor een door Christus verlostte ziel noodzakelijk maakt, bezien wij:

- A. Welke de redenen zijn, waarom de onderwijzer dit stuk begint met te vragen naar de noodzakelijkheid der goede werken; en
- B. Welke de ware redenen zijn; waarom een mens, welke door Christus uit zijn ellendigheid is verlost zonder enige verdienste zijnerzijds, dus alleen uit genade, goede werken moet betrachten (vraag 86 en 87).

A. Staan wij dan eerst stil bij de redenen, waarom de onderwijzer dit stuk der dankbaarheid hier begint met te vragen naar de noodzakelijkheid der goede werken, zeggende: Aangezien wij uit onze ellendigheid, zonder enige onzer verdienste, alleen uit genade door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?

1. Als eerste reden kunnen wij dan noemen, dat de onderwijzer daarmee wil aantonen de ongegrondheid van de tegengeworpen lastering van de tegenstanders van de leer der algehele genade. Die dus voorgeven, dat wanneer men de verdienstelijkheid der werken ten enenmale ontkent en uitsluit, er alsdan geen genoegzame gronden zijn om de goede werken aan te dringen en de mens daartoe te verplichten.

2. Tevens wil de onderwijzer daarmee aanwijzen, dat wij alleen genoegzame, ja andere gronden hebben om de noodzakelijkheid der goede werken aan te dringen, aangezien onze aandrang van en door de liefde is. Ik zeg: door de liefde, die sterker is dan de dood, harder dan het graf, als vurige kolen en vlammen des Heeren, dewelke vele wateren niet kunnen uitblussen. En Paulus zegt: "De liefde van Christus dringt ons, - en ziet eens welke werken daaruit voortkomen - als die dit oordelen, dat indien Eén voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is." En: "Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbij gegaan, ziet, het is alles nieuw geworden."

3. Ook is het een reden, waarom de onderwijzer op deze wijze dit stuk behandelt, dat Gods volk een verdorven deel in zich behoudt, een boos hart, geneigd om af te wijken en de Heere te verlaten. Namelijk die neigingen tot zorgeloosheid, op ontvangen genade. Niet dat deze uitwerking voortkomt uit de aard van de genade, maar juist vanwege de verdorvenheid. De kinderen des Heeren zijn juist dan in gevaar om in slaap te raken met de bruid, en met de discipelen, en wel bijzonder met Petrus. Daarom voegt Jezus het bidden met het waken samen.

4. Aldus wil de onderwijzer hiermede aantonen, dat het niet genoeg is eens genade te hebben en dan te rusten. Want het werk van een gelovige ziel, welke door Christus is verlost, begint dan eerst recht.

Het leven van een christen, van het begin dat hij leven ontving tot aan zijn dood toe, moet zijn en betaamt te zijn een gedurig en waarachtig danken van God. Ja, een verhogen en verheerlijken van God, vanwege die uitgevonden hoge weg van verzoening in Zijn Schootzoon, dat het de Vader behaagd heeft deze Zijn Zoon te openbaren in de kracht van Zijn verdiensten aan en in zulk een zondige en onwaardige in zichzelf. En om zulks naar buiten te vertonen door een gedurige bekering tot God; ja dat de wet Gods in het hart geschreven is. Daartoe zal de ziel dagelijks biddend gebruik van Christus maken tot gedurige rechtvaardiging en heiligmaking. Dit alles is de ganse inhoud van het leven van een verlostte ziel, en daarom ook de inhoud van dit derde deel van de middelen tot ware troost, opdat zulk een ziel hoe langer hoe meer tot de heerlijkheid bekwaam gemaakt worde. Want dit danken is en zal zijn het volmaakte werk der hemelingen in de heerlijkheid. Daar zegt Johannes: "En ik zag, en ik hoorde een stem veler engelen rondom de troon, en de dieren, en de ouderlingen; en hun getal was tien duizendmaal tien duizenden, en duizendmaal duizenden; zeggende met een grote stem: Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging. En al het schepsel, dat in de hemel is en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem, Die op de troon zit, en het Lam, zij de dankzegging en de eer en de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. En de vier dieren zeiden: Amen. En de vier en twintig ouderlingen vielen neder en aanbaden Degene, Die leeft in alle eeuwigheid." U ziet dus dat ook het neervallen op het aangezicht en het aanbidden behoort tot het danken.

B. Nu dan wat betreft het tweede, welke de ware redenen zijn, waarom een mens, welke door Christus uit zijn ellendigheid is verlost zonder enige verdienste zijnerzijds, dus alleen uit genade, nog goede werken moet betrachten. Hier zullen wij zien hoe de leer van de onverdienstelijkheid der werken, dus de leer van de verlossing uit vrije genade door Christus, ten krachtigste tot heiligheid leidt. Dit is de inhoud van het antwoord op de vragen 86 en 87. De eerste hoofdredenen, welke de goede werken noodzakelijk maken, geeft de onderwijzer in het antwoord op vraag 86. Daarbij moeten wij er op letten, dat de eerste reden, welke de onderwijzer noemt, door hem genomen wordt uit de grond en oorsprong, waaruit de goede werken moeten voortkomen. Dit verklaart hij als volgt: Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt.

Hierin ligt opgesloten, dat de heiligmaking, welke bestaat in het oefenen der Godzaligheid en der goede werken, noodzakelijk gepaard moet gaan met de rechtvaardiging uit genade. Dit bewijzen wij:

1. Daaruit, dat deze zaken in Gods Woord steeds aan elkaar verbonden zijn.

- Gods Woord leert ons, dat alle genadige weldaden als een keten aan elkaar verbonden zijn, zó, dat die gerechtvaardigd en verlost is, ook geheiligd en vernieuwd is. En ook andersom, die niet vernieuwd en geheiligd is, deze ontbreekt ook de verlossing: "Die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij. ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." Door deze verheerlijking moeten wij zowel de aanvankelijke als de voltooide heiligmaking verstaan. Christus is van de Vader geworden tot wijsheid, tot rechtvaardigheid en tot heiligmaking. Het nieuwe hart beloofd bij de reiniging van de ongerechtigheden.

- Gods Woord leert ons ook, dat Christus geen volkomen Zaligmaker zou zijn indien Hij niet volmaakt van alle kwaad verlostte. En tot het kwaad der zonde behoort zowel de smet als de schuld daarvan. En daarom is de Heere Jezus een Zaligmaker, Die volkomen zalig maakt al degenen, die door Hem tot God gaan. Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is.

2. Dit noodzakelijk gepaard gaan van de heiligmaking met de rechtvaardigmaking bewijzen wij ook uit het doel en oogmerk van Christus in het ganse werk der verlossing.

- In de staat van Zijn vernedering is dit het doel en oogmerk van Christus geweest om voor de verlostte zondaren de Heilige Geest te verwerven tot vernieuwing en heiligmaking. "Christus heeft Zichzelf voor Zijn gemeente overgegeven, opdat Hij haar heiligen zou", enz. "Opdat Hij haar Zichzelf heerlijk zou voorstellen een gemeente, die geen vlek of rimpel heeft", enz. Ook: "Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken."

- Dit is ook het doel en oogmerk van Christus geweest in de staat van Zijn verhoging. Want de Heere Jezus is tot geen ander doel opgestaan dan om de heiligmaking van Zijn volk te bevorderen.

Dit lezen wij in Romeinen: "Gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des. Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden." En: "Want daartoe is Christus ook gestorven en opgestaan, en weder levend geworden, opdat Hij beide over doden en levenden heersen zou."

- Doet daar dan nog bij, dat de Heere Jezus tot geen ander doel is ten hemel gevaren en zo uitermate verhoogd aan de rechterhand Zijns Vaders tot Koning over Zijn volk, dan tot hun heiliging. Dit lezen wij in Filippezen: "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven alle naam is; opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn. En alle tong zou belijden dat Jezus Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders."

3. Daaruit volgt dat hier ook in ligt opgesloten, dat er een noodzakelijk verband en samenvoeging zijn moet tussen de goede werken en de eeuwige zaligheid, zodat zonder goede werken niemand zalig worden zal.

- En dit blijkt hieruit, dat de goede werken alleen de weg tot de zaligheid zijn. Hoe zou men zalig kunnen worden, indien men niet op de weg is? Gods Woord leert ons dit: "Zo velen als er naar deze regel zullen wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid, en over het Israël Gods." ;"Zonder heiligmaking zal niemand God zien."

- Ja, het vloeit ook voort uit de natuur van God Zelf. Anders zou de Heere een God zijn, Die lust had in goddeloosheid en Die met de boze kon verkeren. Maar dit is tegen hetgeen wij lezen: "Gij zijt te rein van ogen dan dat Gij het kwade zoudt zien en de kwellung kunt Gij niet aanschouwen. Waarom zoudt gij aanschouwen die trouwelooslijk handelen? Waarom zoudt gij zwijgen als de goddeloze die verslindt, die rechtvaardiger is dan hij?"

- Bovendien, een onvernieuwd schepsel zou het toch ook in de hemel niet kunnen harden. Hij kan het hier niet verdragen als er maar van de hemel gesproken wordt. Het is hem een vermoedheid God te dienen en Zijn wacht waar te nemen. Daarom, wat zou hij er ook doen?

- En tenslotte, dewijl de Godzaligheid of de dankbaarheid aan God, welke wordt bewezen door goede werken, het beginsel en zelfs een gedeelte, ja een eersteling is van de volle zaligheid. Daaruit volgt dat niemand tot de volle zaligheid zal komen, tenzij hij de eerstelingen daarvan als een onderpand heeft in zijn ziel. Nu is het buiten tegenspraak, dat de volle zaligheid zal bestaan in de verzadiging met Gods beeld, dat wil zeggen in volmaakte heiligheid. Dus kan het niet anders zijn of de vernieuwing naar dat beeld is er iets van. En dus mag men terecht stellen, dat Gods volk hier iets krijgt van al die zalige werkzaamheden, die in de hemel volmaakt en zonder zonde worden geoefend, hoewel hier zeer gebrekkig en menigmaal onder veel duisterheid en bestrijding en ook met ongeloof vermengd. En dit is ook hetgeen in de harten van alle oprechten gevonden wordt, hoe duister het er ook uitziet. Dit blijkt uit die zucht naar heiligheid, ja zelfs naar volmaaktheid, al kunnen zij het zo ver niet brengen. En het komt ook in hen openbaar door die hartelijke onvergenoegdheid onder de kracht van de zonde en de onvolmaaktheid. De onderwijzer heeft dat wonderwel aangetoond in zondag 22, vraag 58: Dat nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, noch ook in eens mensen hart is opgeklommen, en dat om God daarin eeuwiglijk te prijzen. Paulus zelf moest zeggen dat hij het niet gegrepen had - namelijk de volmaakte heiligheid en het dienen van God zonder zonde. "Maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben".

Nu moeten wij ook nog letten op de tweede reden, welke de onderwijzer neemt uit het oogmerk of doel van God in het eisen van de goede werken door de verlorene zielen. En zulks ten opzichte van God, Die het alles alleen waardige Voorwerp der verheerlijking is, de Bronader van alle zaligheden. Dit verklaart de onderwijzer als volgt: Opdat wij met ons ganse leven Gode dankbaarheid voor Zijn weldaden bewijzen en Hij door ons geprezen worde. Hierin vinden wij de betamelijke en de oneindige verplichting, welke er rust op een uit enkel genade door Christus verlorene ziel, dat deze met zijn ganse leven Gode voor Zijn weldaden dankbaarheid bewijst.

1. Bezien wij hier de betamelijke verplichting om Gode voor al Zijn weldaden dankbaarheid te bewijzen. O vrienden, de weldaden Gods zijn zo groot. Zij bestaan in de tegenwoordige verlossing uit zulk een rampzalige ellendestaat, en in zekere beloften van nog grotere weldaden na dit leven, en zulks alles uit loutere genade. Paulus leert ons: "Die ons uit zo grote dood verlost heeft en nog verlost; op Welke wij hopen dat Hij ons ook nog verlossen zal." Is het niet groot? Jezus Zelf roept er van uit: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Ja, David roept daarvan in verwondering uit: "O, hoe groot is het goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen."

Daarom kan het niet anders zijn of deze weldaden Gods moeten de verlorene zielen verplichten tot dankbaarheid. Dat zij met David zullen uitroepen: "Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden, aan mij bewezen?" En: "Ik zal U offeren een offerande van dankzegging, en de Naam des Heeren aanroepen." En: "Loof de Heere, mijn ziel, en al wat binnen in mij is Zijn heilige Naam. Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden." Hierom zegt Paulus: "Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus."

2. Ziet hier dan ook dat deze dankbaarheid aan de Heere moet bewezen worden met heilig te leven en het betrachten van goede werken. En zoals de onderwijzer zegt: met ons ganse leven. Dus niet alleen met woorden en gedachten, maar met de gehele wandel en daden, met al zijn doen en laten. Ziet dit in David: "O God, op mij zijn Uw geloften; ik zal U dankzeggingen vergelden; want Gij hebt mijn ziel gered van de dood; ook mijn voet van aanstoot, om voor Gods aangezicht te wandelen in het land der levenden." Want het is immers niet genoeg "Heere, Heere" te zeggen, zonder dat men de wil des Heeren doet. Daarom vermaant Paulus: "Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst." Nu zijn de gronden, waaruit de verplichting tot dankbaarheid door een heilige wandel kan worden afgeleid, gelegen in die bijzondere weldaden, die aan de verlorene zielen in Christus geschonken zijn.

- Zulks vloeit dus voort uit de eeuwige en vrije verkiezing Gods tot de zaligheid en de eeuwige gift aan de Zoon: "Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde." Daarom zegt Paulus: "Die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn." En Jezus zegt: "Vader, zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en dit was het gevolg: zij hebben Uw woord bewaard."

- Het vloeit ook voort uit de roeping: "Wandelt waardiglijk de roeping, waarmede gij geroepen zijt."; "Dat gij zoudt wandelen waardiglijk Gode, Die u roept tot Zijn Koninkrijk en heerlijkheid." Daarom vermaant Petrus ook: "Gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gij zelf heilig in al uw wandel."

- Het vloeit ook voort uit de rechtvaardigmaking. Deze heeft zijn naaste doel in de heiligmaking, om voor de hemel bekwaam te worden gemaakt: "Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt."

- Het vloeit ook voort uit de aanneming tot kinderen. Want deze is gericht tot heiligheid van de wandel en tot afscheiding van het onreine: "Ga uit het midden van haar en scheidt u af, zegt de Heere, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen. En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn." ; "En indien gij tot een Vader aanroept Degene, Die zonder aanneming des persoons oordeelt naar eens iegelijks werk, zo wandelt in vreze de tijd uwer inwoning." En: "Hierin zijn de kinderen Gods en de kinderen des duivels openbaar. Een iegelijk, die de rechtvaardigheid niet doet, die is niet uit God, en die zijn broeder niet liefheeft."

- Het vloeit ook voort uit de verlossing en vrijkoping door zulk een dure prijs. Dit kan toch geen waarheid zijn wanneer de vrijgekochten in de zonden zouden blijven. Want dan was Christus een dienaar van de zonde. Wij lezen in Titus, dat Christus Zichzelf voor ons gegeven heeft opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid; en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken. En dat de gelovigen duur gekocht zijn, en dat het derhalve betaamt dat zij God verheerlijken in lichaam en geest, welke van God zijn.

- Ja, het vloeit ook voort uit het huwelijksverbond en de vereniging met Christus. Want het gevolg daarvan is de gehoorzaamheid en de vruchtbaarheid. Daar zegt de bruid: "Ik ben mijns Liefsten." En Jezus antwoordt: "Gij zijt schoon, Mijn vriendin, gelijk Thirza, liefelijk als Jeruzalem, schrikkelijk als slagorden met banieren." Alzo lezen wij ook: "Heden hebt gij de Heere doen zeggen, dat Hij u tot een God zal zijn, en dat gij zult wandelen in Zijn wegen. En de Heere heeft u heden doen zeggen, dat gij Hem tot een volk des eigendoms zult zijn." En ziet dan ook het doel daarvan: "opdat zij Hem gehoorzaam zouden zijn en Zijn geboden houden."

- Tenslotte vloeit het ook voort uit de inwoning, vernieuwing en verzegeling van de Heilige Geest: "Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?" Want deze Geest in de gelovigen is een Geest des geloofs, Welke het hart reinigt, en dit zal in de werken worden getoond. Het is een Geest van vernieuwing: "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hebben, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes."

- Het is een Geest der heiligmaking en der heerlijkmaking: "En dit waart gij sommigen, maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd." En: "En wij allen met ongedekten aangezicht de heerlijkheid des Heeren, als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest."

- Ja, die Geest is als een Geest der verzegeling, Wiens vruchten goede werken zijn: "En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welke gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing." Daarom wordt van de gelovigen gezegd: "Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, opdat wij in dezelve zouden wandelen." Dan wijst de onderwijzer ook het doel van dit alles aan, zeggende: Opdat God door ons geprezen worde. Ziet dan hier:

a. De betamelijke verplichting dat God geprezen zal worden.

- God heeft alles toch gewrocht om Zijns Zelfs wil. En "Uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij - derhalve - de heerlijkheid in der eeuwigheid."

- En zulks betaamt niet alleen als een redelijk schepsel: "Gij zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen, en door Uw wil zijn zij en zijn zij geschapen." Waarom Paulus zegt, dat de heidenen zich niet zullen kunnen verantwoorden, dewijl zij God niet hebben verheerlijkt, noch Hem gedankt.

- Maar zulks past dan wel voornamelijk en dubbel de verlostten des Heeren: "Gij zijt een uitverkorengeslacht, een Koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht." Dit vergeleken met: "Ik zal zeggen tot het noorden: Geef; en tot het zuiden: Houd niet terug; breng Mijn zonen van verre, en Mijn dochters van het einde der aarde. Een ieder, die naar Mijn Naam genoemd is, en die Ik geschapen heb tot Mijn eer." En: "Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen Mijn lof vertellen."

b. Zie hier nu ook nog dat dit prijzen moet geschieden door heilig te leven en goede werken te betrachten.

- Dit blijkt wel hieruit, dewijl in elke zonde een verloochening is van al de deugden Gods. En zo is deze tot een gedurige ontering van God met de daad. Met zijn daden zegt de dwaas toch in zijn hart: "Er is geen God." En daarbij geven de zonden ook aanleiding dat Gods Naam door anderen wordt onteerd: "De Naam Gods wordt om uwentwil gelasterd onder de heidenen."

- Het blijkt ons ook zo duidelijk uit Gods Woord. Jezus zegt Zelf: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt." Paulus noemt het: "Vruchten der gerechtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs van God." En hij toont aan, dat niemand tot prijs van Gods heerlijke genade kan zijn, dan door heilig en onberispelijk voor Hem in de liefde te zijn. En dit is hetgeen bedoeld wordt in Jesaja, dat de gelovigen een sierlijke kroon en een koninklijke hoed zijn in de hand huns Gods. Ook wijst de onderwijzer er op, dat er nog een oogmerk en doel van God in is ten opzichte van de gelovigen zelf en van hun naasten. Het doel in het vorderen van de goede werken met betrekking tot de gelovigen zelf is zoals de onderwijzer zegt: Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij. De onderwijzer spreekt hier van een verzekering van zijn geloof uit de vruchten daarvan. Hij wil daarmee niet zeggen, dat de Heilige Geest op geen andere wijze verzegelt. Want zulks te stellen is onwaar en zeer gevaarlijk.

- Want God de Heilige Geest zet Zijn stempel en goedkeuring wel op het werk des geloofs in die tijd. En dus op de onderhandelingen der ziel met Christus en op de verbondsonderhandelingen, die aan een gelovige geschonken worden. De Geest doet hen wel eens weten de dingen, die hen van God geschonken zijn, en Hij verzegelt hen wel eens van Gods liefde van alle eeuwigheid. Ja, van die eeuwige gedachten des vredes over hen, zoals wij dat meermalen hebben aangewezen, sprekende over de zondagen 1, 23, 26 en 28.

- Te zeggen dat de Heilige Geest op geen andere wijze verzegelt is ook zeer gevaarlijk, omdat er zo veel zogenaamde natuurlijke en heidense deugden, zedigheden en vertoningen zijn, die naar buiten menigmaal de deugden van de Godzaligen te boven gaan. En daaruit volgt dan: Waar zit een mens op, als hij op die dingen zit? En wat troost kan iemand, die oprecht zoekt te zijn, daaruit ontvangen als hij bij Gods licht niet kan zien dat hij staat in de vereniging met de Persoon van Christus, en dat hij uit die vereniging werkt? Ja, wat kan iemand dan al een uithangbord hebben, zonder dat er binnen iets is. Een leeg vat rammelt het hardst. Dus moet voor degenen, die geen andere verzekering kennen dan uit hun werken of vruchten of heiligmaking, de vastheid van hun staat wel een raadsel zijn. Want dan moet het eigen oordeel over zijn werken de grond zijn, waaruit voortvloeit dat zulk één tot zichzelf van vrede spreekt, en dat is zeer gevaarlijk.

Paulus leert ons een gewisser verzekering: "In welke gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte; Die het Onderpand is van onze erfenis, tot de verkregen verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid." Maar nu spreekt de onderwijzer ook van de verzekering des geloofs uit de vruchten, als iets dat aan het geloof onafscheidelijk verbonden is. En zulks niet om op te rusten, zonder dat men zich zou bekommeren of men wel in Christus is, maar om door het licht des Geestes, schijnende op de rechte vorm, welke alleen het werk goed maakt, temeer te worden bevestigd van de oprechtheid der vereniging met Christus, op Wie men alleen rusten mag. En dit ook omdat het werk der verzekering zijn namaaksel heeft, een werk in schijn, hetwelk tijdgelovigen veel hebben en vertonen. Daarom moet men op de vruchten en gevolgen zien. De werken staan dus niet abstract, (op zichzelf) maar zij vloeien voort uit de vereniging met Christus. Dan zijn het zekere bewijzen van het ware geloof en de inenting in Christus. Dan kan vaneen gelovige gezegd worden uit de werken, welke hij uit zijn geloof vertoont, als Abraham gerechtvaardigd te zijn. En dit is het grote onderscheid tussen het doel van Paulus in zijn brief aan de Romeinen, die alle werken veroordeelt, hoe hoog ze ook gaan, wanneer zij geen vruchten van de vereniging met Christus zijn, en tussen het doel van Jakobus in zijn brief, die alle geloof veroordeelt, hetwelk geen goede werken als vruchten voortbrengt en nalaat. En hieruit volgt dus, dat ieder zowel moet zien op de natuur van de vereniging des geloofs, als op de werken als vruchten. Het één is niet afgescheiden van het andere. Maar hier is dan weer een zwaarigheid en komt als vanzelf de vraag: Wat moet men houden voor werken, die vruchten des geloofs zijn? Ons antwoord daarop is, dat hij zich bedriegt, die dit stelt in een grote mate van kennis van de Bijbel, in bijzondere zedigheid, in een afkeren van grove zonden, in een natuurlijke bedwinging van het humeur, of in grote bevattingen van wat al tot de heiligheid vereist wordt. Lodensteijn noemt dezulken praters van het doen. Er is tussen dezulken en de ware geheiligde door de Geest van Christus net zo veel onderscheid als er is tussen voorpraters en voorgangers. En daarom, vrienden, houd ik naar Gods Woord zulken er voor, die ingezonken klein in hun eigen niet voor God zijn. Die arme zielen, die zuchten vanwege het lichaam der zonde, die zuchten en liefdetranen schreien vanwege hun zonden en de liefdeloosheid van hun hart. Die tot in de grond hun ongelijkvormigheid zien en met hun hart op hun beste werken het doodvonnis schrijven. En dit alles door het licht, dat zij hebben over hun zondigheid in hun hart en in al hun daden. Die uit de diepte roepen, voor wie Jezus daarom zo dierbaar is, en die ook staan naar heiligheid. Maar het is voor hen zo onbereikbaar.

O vrienden, in dezulken is zelfs een trek naar de volmaaktheid, naar zuivere eenswillendheid met de Heere. En ziet dezulken eens in gevallen, wanneer al die praters over het Evangelie nog geen klein ongelijk kunnen verdragen, wat hebben zij dan een kracht. Dan weten zij er vrij wat meer van wat het is zichzelf te verloochenen en het kruis achter Jezus dagelijks op te nemen en te dragen. De onderwijzer wijst er tenslotte op, dat er nog een oogmerk en doel bij God is in het vorderen van de goede werken, namelijk met betrekking tot de naasten der gelovigen. Hij zegt: En dat door onze Godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden.

Ziet hoe dit woord van de onderwijzer wordt bevestigd uit Gods Woord.

- Het getuigt dat de gelovigen zijn als schapen, die uit de wasstede voortkomen, die altezamen tweelingen voortbrengen, en van welke geen jongeloos is.
- De Heere Jezus vermaant ook Zelf: "Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken." En Paulus zegt: "Opdat gij moogt onberispelijk en oprecht zijn, kinderen Gods zijnde, onstraffelijk in het midden van een krom en verdraaid geslacht, onder welken. gij schijnt als lichten in de wereld."
- Ja, het Woord waarschuwt tegen al het geven van aanstoot en ergernis, opdat Gods Naam om onzentwil niet gelasterd worde.

Zien wij nu nog op welke wijze de naasten der gelovigen hierdoor voor Christus gewonnen worden.

(1) Dit geschiedt door woorden, vergeleken met alwaar de apostel al de gelovigen vermaant de liefde na te jagen en om te ijveren naar de beste gaven. Maar meest om te profeteren. En dan verklaart de apostel wat dit profeteren is, namelijk het spreken tot stichting, vermaning en vertroosting van de mensen. Hoe dan de gelovigen daardoor worden gewonnen, zegt de apostel ons: Wanneer daar een ongelovige of ongeleerde inkomt, die kan daar overtuigd en geoordeeld worden, zodat de verborgen dingen van zijn hart openbaar worden, en hij, vallende op zijn aangezicht, God moet aanbidden en verkondigen dat God daar waarlijk tegenwoordig is.

(2) Dit geschiedt ook zonder woorden, door de wandel: "En houdt uw wandel eerlijk onder de heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien, God verheerlijken mogen in de dag der bezoeking.

"En: "Gij vrouwen, zijt uw eigen mannen onderdanig; opdat ook, zo enigen het Woord ongehoorzaam zijn, zij door de wandel der vrouwen zonder Woord mogen gewonnen worden, als zij zullen ingezien hebben uw kuise wandel in vreze." En: "En hebt een goed geweten, opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken als van kwaaddoeners, zij beschaamd mogen worden, die uw goede wandel in Christus lasteren."

(3) En dit geschiedt door nederigheid en liefde. Daarom zegt Jezus tot Zijn volk, dat zij schuldig zijn elkander de voeten te wassen. Dat wil zeggen, dat zij al het hunne er toe zullen bijbrengen, opdat de naaste een reine wandel krijgt, voortvloeiende uit een door het geloof gereinigd hart. Ook wijst dit op het in liefde dienstbaar zijn aan de naaste, zelfs in de geringste zaken.

(4) Dit geschiedt ook door vurigheid en ijver des geestes. Hier wijst Paulus op: "De ijver, van u begonnen, heeft er velen verwekt." Ja, het geschiedt ook door het zuchten en klagen, het schreien en wenen over zijn zonden, gepaard gaande met een tederheid naar buiten. Och vrienden, dit kan een goddeloos mens overwinnen en over zichzelf achterdochtig maken, zodat hij zal besluiten: Roept zulk één uit vanwege zijn onheiligheid? O, welk een blind monster moet ik dan wel zijn? Wat zal er dan van snij worden, als zulk één reeds zo klaagt en weent? In zulk een dag van bezoeking geven de goddelozen dan God de eer, en grijpen zij de Godzaligen wel eens bij de slip van hun kleed, zeggende: "Wij zullen met u gaan, want wij hebben gehoord dat God met ulieden is." Het is een goed spreekwoord, dat woorden al mogen wekken, maar voorbeelden trekken.

Bezien wij voorts nog in het kort de tweede hoofdrede, welke de goede werken noodzakelijk maakt. Deze leidt de onderwijzer in vraag en antwoord 87 af uit de straffen, welke door God op de kwade werken zijn bedreigd. Letten wij daarbij op de bedoeling van de onderwijzer in het voorstellen van deze vraag: Kunnen die niet zalig worden, die in hun goddeloos ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren? En welke hij in het antwoord omschrijft als onkuisen, afgodendienaars, echtbrekers, dieven, gierigaards, dronkaards, lasteraars, rovers en diergelijken. Wij zien dan dat het de bedoeling van de onderwijzer niet is, dat hij hiermede wil aanwijzen dat alleen zulke grove zondaars van de zaligheid uitgesloten worden, en dat dus zedige, burgerlijke en uitwendig godsdienstige mensen, die in geen grove zonden leven, de zaligheid hebben te verwachten. Dit zij verre. Gods Woord spreekt anders, zoals wij in het vervolg nog zullen opmerken.

(1) Het oogmerk van de onderwijzer is hier alle onwetenden, alle ongelovigen, onwedergeborenen en alle onbekeerde en onheilige mensen, die Jezus niet liefhebben, aan te wijzen. En wel als allen liggende onder de heerschappij der zonde en des satans, in wie dus de oude natuur nog heerst, waaruit al de genoemde goddeloosheden en grove zonden voortspruiten en voortvloeien, indien de Heere het niet door Zijn algemene genade weerhoudt. En dit is naar Gods Woord, want Paulus zegt: "God zal met vlammend vuur wraak doen over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het Evangelie van onze Heere Jezus Christus ongehoorzaam zijn." En in Johannes lezen wij: "Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien; maar de toorn Gods blijft op hem." Hij is alrede veroordeeld: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan het Koninkrijk Gods niet ingaan." ; "Ik zeg u: neen, dezulken, waar die oordelen Gods op vielen, waren geen groter zondaars; maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen insgelijks vergaan." En: "Zonder heiligmaking zal niemand God zien." Wij lezen zo met nadruk: "Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking; Maranatha." Daarom zegt Paulus: "Indien ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in degenen, die verloren gaan." En dat zijn dezulken, die hun grootste ondankbaarheid betonen en doen zien door buiten God en Zijn gemeenschap te blijven. Daarom spreekt de onderwijzer hier van ondankbaren, en die zich niet bekeren.

(2) Met het hier noemen van zulke grove zondaars heeft de onderwijzer ook ten doel om daarmede te bewijzen, dat zoals de goede werken of de ware dankbaarheid vruchten des Geestes zijn en bewijzen in de ziel dat men een oprecht gelovige is, alzo ook de kwade werken of de ondankbaarheid vruchten des vleses zijn, en dus bewijzen dat men een ongelovige en een onbekeerde is. Zo stelt ook Paulus de vruchten des vleses en des Geestes tegenover elkaar. En daaruit ziet men dat al de gruwelijke goddeloosheden maar takken zijn van die onveranderde wortel en boom. En hieruit volgt ook wat een mens ten opzichte van zijn staat wint bij God, als hij alleen maar werkt om die buitenste takken af te hakken en ondertussen het hart onveranderd blijft.

(3) De onderwijzer bedoelt door deze vraag ook aan alle goddeloze vrijgeesten en epicureïsche mensen, die als zwijnen in de drek der zonden liggen en zich daarin om en om wentelen, alsook alle openbare geveinsden, die in Gods Woord bij de meest goddeloze mensen worden gerekend, de eeuwige schade voor hun zielen voor te stellen.

Hij wil hen wijzen op de schipbreuk, die zij te wachten hebben, op hun zorgeloosheid in het midden van die gevaren, en aldus het masker van hun aangezicht lichten en hen tot hun zaligheid waarschuwen als dezulken, die belijden dat zij God kennen, maar die Hem verloochenen met hun werken, alzo zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam, en tot alle goede werk ongeschikt. En dit met het zalig doel, opdat de goddeloze zijn weg en gedachten verlate, en zich tot God bekere. Ja, dit is het doel van de verschijning van de zaligmakende genade, dat de goddeloosheden en wereldse begeerlijkheden verzaakt worden. Daarom zegt Paulus ook: "Een iegelijk, die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid."

Nu moeten wij nog letten op de straffen welke door God bedreigd worden over alle kwade werken, waarop de onderwijzer in zijn antwoord wijst. Eerst geeft hij een algeheel ontkennend antwoord op de vraag en bevestigt dit daarna uit de Heilige Schrift. De onderwijzer zegt dat dezulken in generlei wijze kunnen zalig worden. Want: "Gij zijt geen God, die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren. De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid. Gij zult de leugensprekers verdoen; van de man des bloeds en des bedrogs heeft de Heere een gruwel." O vrienden, God is heilig, en Hij kan met geen onheilige gemeenschap hebben. En dan bewijst de onderwijzer dit uit de Heilige Schrift, zeggende: Want de Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, gierige, dronkkaard, lasteraar; noch rover, noch diergelijke het Koninkrijk Gods beërven zal. Ziet dit nadrukkelijk bevestigd: "God zal op de goddelozen regenen strikken, vuur en zwavel, en een geweldige stormwind zal het deel huns bekera wezen." "Die naar het vlees leeft, zal sterven." ; "Of weet gij niet dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet beërven zullen?" ; "Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft en doet." Want er staat geschreven: "In dat nieuwe Jeruzalem zal niet inkomen iets, dat ontreinigt en gruwelijkheid doet, en leugen spreekt; maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams."

En daarom, mensen, of gij het gelooft of niet, de woorden van Gods bedreigingen hangen even weinig van uw geloof af, als de woorden van Zijn beloften afhangen van het geloof of ongeloof van Gods volk. Daarom zegt Paulus: "Dat u niemand verleide met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn van God over de kinderen der ongehoorzaamheid."

Tenslotte ligt in deze verschrikkelijke uitspraak van de onderwijzer ook nog iets tot moedgeving voor zulke goddelozen. En wel dit, dat er mogelijkheid is om zalig te worden aan deze zijde van de eeuwigheid. Want dit ligt toch opgesloten in de woorden van de onderwijzer, dat zij niet zalig zullen worden wanneer zij in hun goddeloos en ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren. Dus ligt in het antwoord van de onderwijzer mede naar Gods Woord opgesloten, dat zulke goddelozen nog bekeerd kunnen worden.

- Dit blijkt uit verscheidene plaatsen in Gods Woord, als: "Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen. Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u", enz.

- En het blijkt ook uit verscheidene voorbeelden in de Bijbel. Zoals in die goddeloze koning Manasse, die tot God bekeerd is. En in de moordenaar aan het kruis. In verscheidene goddelozen inde gemeente van Korinthe: "En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewassen." En ook nog in die zondares, aan wie Jezus veel vergeven had, en die ook veel liefhad. En uit dit alles blijkt dat nooit iemand zonder bekering is zalig geworden.

- In het antwoord van de onderwijzer ligt dus opgesloten, dat niemand te goddeloos kan zijn om bekeerd te worden, en dus dat het voor zulken niet te verantwoorden is wanneer zij onbekeerd blijven. O mens, hoe goddeloos gij ook zijt, ja al had gij al de zonden van Adam, de zonden van Manasse en van Paulus, die beiden vervolgers en verdrukkers van Gods knechten en volk zijn geweest; al waren uw zonden als bloed en als karmozijn, al hebt gij een morenhuid en al hebt u tot dit ogenblik toe in alle gruwelen geleefd, wordt ge het moede? O, dan is er hoop aan Gods zijde. Jezus zegt dat bij God alle dingen mogelijk zijn voor degene, die gelooft; ja dat hoeren en tollenaars hier wel eens voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Wie is er hier dan onder u, o mensen, die tot hertoe in uw goddeloos en ondankbaar, ja in een grof zondig leven zijt voortgevaren, en die nu lust heeft in bekeerd te worden, zo gij maar geloven kunt dat het niet te ver met u gekomen is? Wel mens, dat ongeloof wil Jezus ook verbreken, als gij u maar met dat en alles tot Hem wendt.

O, het zijn de zonden niet, die u uit de hemel zullen houden, maar het is alleen uw ongeloof; het met zijn zonden van Christus vandaan blijven verdoemt de mens. Daarom, o mens, hoe zwaar en onverantwoordelijk zal het u vallen, zo u blijft die u bent.

Een mens, die volhardt in de zonden, in de ondankbaarheid en in zijn onbekeerde staat, hij draagt het zeker bewijs in zich dat hij niet om de verdiensten van Christus uit zijn ellende is verlost, en dat hij zo blijvende, er in zal vergaan en eeuwigheid niet in de schoot van Gods vrije genade zal worden teruggebracht.

Tenslotte bezien wij nu nog tot overreding van ons allen en tot stopping van de mond der vijanden, dat onze leer aangaande de onverdienstelijkheid der goede werken, en dus de leer der vrije en genadige verlossing door Christus, op het aller krachtigst tot heiligheid leidt.

1. En daarin ligt opgesloten dat wij de betrachtning der goede werken zo volstrekt noodzakelijk stellen, dat niemand zonder dezelve zal zalig worden: "Zonder heiligmaking zal niemand God zien." Maar ook dat niemand zalig wordt door dezelve: "Daarom zal uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden voor God." Want er staat geschreven: "De wet is door het vlees krachteloos geworden."

2. In het hier verhandelde ligt opgesloten, dat er tussen onze leer en die der dwaalgeesten zulk een groot onderscheid en verschil is, als er is tussen de gehoorzaamheid van een zoon ten opzichte van zijn lieve vader, en de gehoorzaamheid van een huurling, die alleen om loon werkt. Bij de eerste is er een menigte drang- en beweegredenen tot gehoorzaamheid, maar bij de huurling is er maar één, namelijk het verdiende loon. O vrienden, werken moeten er zijn. Maar daarvan zijn gerechtigheid voor God te maken, of een stuk derzelve, het is een stank in de neusgaten van een heilig God. Opdat het zij gelijk geschreven is: "Die roemt, die roeme in de Heere."

Toepassing

A. Zie vrienden, uit dit verhandelde in het algemeen, hoe lasterlijk de vijanden van de zuivere waarheid ons beschuldigen dat wij vijanden van de goede werken zijn, en dat de leer van de onverdienstelijkheid der werken, dus van de vrije en genadige verlossing alleen om wille van de verdiensten van Christus, daartoe aanleiding zou geven. Terwijl zij en alle onbekeerde mensen met hen als huurlingen alleen hun gewaande goede werken betrachten. Zij leggen gewicht op hun doen en plichten, en daarmee bewijzen zij dat zij nog in hun trotse natuurstaat zitten en door Jezus niet zijn verlost. Maar het tegendeel is waar: onze leer is een leer der waarheid, die naar de Godzaligheid is, en zulks inde hoop des eeuwigen levens.

B. Maar ziet dan ook in dit verhandelde in het bijzonder wat hierin ligt opgesloten voor het volk des Heeren.

(1) Kinderen van God, ziet hier de gronden van uw oneindige verplichting. Is er iets, dat macht in zich heeft tot het krenken en doden van het lichaam der zonde, en om in een nieuw, Godzalig leven te doen wandelen, dan is het het rechte besef van en door de Geest ingeleid te worden in uw staat van nature, en wat u nu zijt. Want gij waart van nature kinderen des toorns, gelijk alle anderen. U lag in uw bloed in uw walgelijke naaktheid, zodat ook Gods oog niet, want Hij had van u een volstreekte afkeer. Gij waart weggeworpen en vertreden op het vlakke des velds. Ja, gij waart ook zelf afkerig van en vijandig tegen God en Zijn gemeenschap, en ook tegen Zijn volk. En zo hebt gij veel gewaagd, dat gij uw bekering zo lang hebt uitgesteld. Menigeen, die met u leefde, is in zijn zonden omgekomen. En wat heeft God aan u gedaan? O, Hij heeft u er voor bewaard dat gij in uw zonden sterven zoudt. Hij heeft u opgezocht. Hij heeft gedachten des vredes in Zijn eeuwige liefde over u gedacht en in de tijd ook over u betoond. En daarom, kinderen van God, oordeelt nu zelf of dit alles u niet genoeg verplicht om voor God te leven. Kan er iets krachtiger zijn tot verbinding tot Godzaligheid? En zulks te meer daar het toch op de bodem van uw hart ligt, dat het u een voorrecht is om voor God te leven. Ja, daar heeft Jezus Zelf op u, hoe zwart gij ook zijt, een schoonheid gelegd, waarin die grote Koning lust heeft.

(2) Daarom, als verlost des Heeren betaamt het u God te verhogen door een heilige wandel, en vervuld te worden met vruchten der gerechtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs van God. Daarom vermaant Petrus, om zich te benaastigen, dat men bij zijn geloof deugd zal voegen enz. Het betaamt de heiligmaking te bevorderen in de vreze Gods. Ja, dan betaamt zelfs het jagen en streven naar de volmaaktheid, al kan dat hier niet worden bereikt, en al wordt de ziel hier belemmerd door een last van zonden, welke daar dwars tegenin gaat. Want dit pogen verheerlijkt God en het bewijst aan andere mensen dat er innerlijk iets anders aanwezig is: "Niet dat ik het alrede verkregen heb, of alrede volmaakt ben; maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Jezus, Christus ook gegrepen ben."

(3) Maar hoe is het toch meestentijds anders gesteld. Wat zuchten velen van Gods kinderen thans onder een lichaam der zonden, ja onder al het tegendeel van hetgeen zij moesten zijn: "Hoe is het goud zo verdonkerd, het goede fijne goud zo veranderd!"

Hoe zijn de stenen des heiligdoms vooraan op alle straten verworpen! De kostelijke kinderen Sions, tegen fijn goud geschat, hoe zijn zij nu gelijk gerekend aan de aarden flessen, het werk van de handen eens pottenbakkers." O, wat is dat algemeen, dat verlaten van de eerste liefde. Dit had Jezus tegen die van Efeze, en, ook tegen allen waar het also mede staat, die met hun hart zó ver zijn bezet met andere dingen. En wat het zwaarste daaronder is, dat zulken, als zij zich eens van verre waarnemen, dan in hun hart met hopeloosheid en moedeloosheid worden bezet. Ja dat zij in hun hart wel eens de taal der Joden spreken: "Dewijl wij in onze ongerechtigheid versmachten, hoe zullen wij dan leven?" Zij durven niet aan hun opkomen eruit te denken. En daarom, volk van God, richt toch op de trage handen en de slappe knieën. De Heere Jezus zocht u op toen u naar Hem niet vroeg. Geloof dan toch dat dit onveranderlijk oog van Jezus op u en op uw zeer ellendige stand gevestigd is. Welk werk zou het toch voor Jezus zijn om u te helpen? Alle dingen zijn toch mogelijk degene, die gelooft?

- Daarom is het zo nodig dat gij daartoe komt. Namelijk dat het niet gelegen is in bevattingen, maar dat gij veel zult staan naar wezenlijke ontdekking door de Geest van Christus. Opdat gij bij dat licht de heiligheid heerlijkheid en alles alleen waardigheid van God zien zult, en tevens ook de rechte aard en natuur van de zonden. En ook uw onmacht bij bevinding zult zien en gevoelen, dat het bij een man niet is, dat hij zijn weg wel aanstelt. Ook opdat gij ontbloot en arm zult worden, en dus vatbaar voor de ontdekkingen van Christus tot dat doel en voor Zijn werk in uw ziel.

- Christus is toch geworden tot heiligmaking. Dat wil zeggen dat Hij het werk der heiligmaking in de ziel langs Zijn wegen moet bevorderen. Ja, Hij moet Zelf hun heiligmaking of heiligheid worden, door hun te leren om van Hem in Zijn dadelijke gehoorzaamheid, ja in al Zijn daden en gangen, doen en laten, gebruik te maken. Aldus is Christus een kleed tot dekking van al de vuile vodden. Daarom, kinderen van God, doet aan de Heere Jezus Christus. Hangt van Hem af, want Hij is toch alleen die Held, bij Wie hulp is besteld. En wees dan niet te moedeloos onder de zonden. Zeg liever; zoals de Heere beveelt: "Zal men vallen, en niet weder opstaan? Zal men afkeren, en niet wederkeren?" En met de kerk tegen alle verwijting van de vijand: "Verblijd u niet over mij, o mijn vijandin; wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan."

Maar ziet ook, vrienden, wat het inhoudt, wat een mens hebben moet, zal hij een gegronde hoop hebben dat hij waarlijk door Christus uit zijn rampzalige natuurstaat is verlost. Het werk Gods zal moeten uitspruiten. De goede werken uiteen vernieuwd beginsel zijn onafscheidelijke gevolgen van de inenting in Christus. Daarom, wie onder ons rust buiten de geloofsvereniging met Christus, waarmede deze gevolgen gepaard gaan, en dus tot zichzelf van vrede spreekt, hij handelt zeer dwaas en zal het zich eens beklagen. Zulk één heeft het bewijs in zich, dat hij niet recht is ontdekt en tot Christus niet is gebracht.

C. Maar in deze verhandelde stof ligt ook voor alle zorgeloze mensen opgesloten, dat gij allen, die buiten God leeft, uw staat hier zien kunt. Gij zult niet zalig worden. Alle onkuisen, afgodendienaars, dieven, gierigaards, dronkaards, lasteraars, rovers endiergelijken, staan toch in dezelfde staat met alle ondankbaren en die zich niet van harte tot God bekeren, naar het woord van de onderwijzer. Daarom mensen, waar rust u toch op, als u meent dat uw staat beter is dan die van een ander omdat gij zo goddeloos niet zijt? Jezus zegt, dat hoeren en tollenaars dezulken, die zo zedig en uiterlijk godsdienstig zijn, wel eens voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Daarom, want dit volgt hier uit naar het woord van de onderwijzer, gij zult in generlei wijze zalig worden. O mens, of u het gelooft of niet gelooft, want Gods woorden van bedreigingen hangen net zo min van uw geloof af als de woorden van Zijn beloften van het geloof van Gods volk afhangen. De Heilige Schrift, het waarachtig en eeuwig blijvend Woord zegt het: "Dwaalt niet; noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beërven". Ja, Paulus zegt, dat die naar het vlees leeft, zal sterven. En hij zegt ook met nadruk: "Dat u niemand verleide met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid." Dat dit het deel zal zijn van allen, die buiten God zijn, dus zowel van uitwendig godsdienstige mensen als van allerlei grove zondaars. Daar worden de vreesachtigen en ongelovigen gevoegd bij de gruwelijken, bij doodslagers, afgodendienaars en alle leugenaars. En daar wordt gesteld dat hun aller deel is in de poel, die brandt van vuur en sulfer, hetwelk is de tweede dood. Ook ligt er een woord in tot ontkoming zelfs voor de meest goddelozen. Want zulken zijn menigmaal des te goddelozer omdat zij wanhopen aan de genade. Maar niemand kan te slecht zijn om bekeerd te worden. O, wie is er hier onder u, die in uw goddeloos en ondankbaar, ja in een grof zondig leven tot hiertoe zijt doorgedaan, en die lust zou hebben om bekeerd te worden, indien gij maar geloven kon dat het niet te ver met u gekomen was?

Vrienden, ziet hier de aanbieding van een peilloze afgrond van genade. Deze wordt u aangeboden. God zweert dat Hij geen lust heeft aan uw dood. Ja, Jezus biedt Zichzelf aan u aan, om uw zonden te vergeven, om u te veranderen en u tot Zijn dienst te heiligen en voor de hemel bekwaam te maken. O, Hij wil en heeft er lust in Zijn genade daar te verheerlijken waar de zonden groot en vele zijn. Zijn uw zonden groot, Zijn genade is eeuwig en oneindig. O, ik vrees dat uw niet komen tot Christus u de dood zal aandoen.

Eindelijk en ten laatste, o goddeloos mens, geloof toch dat er aan de zijde des Heeren hoop voor u is om bekeerd te worden. Uw hoop moet u ontvallen, maar u mag niet wanhopen aan de genade. O, hoe komt u er nog door? Ja, geloof dat maar, als gij tot Jezus komt en Hij Zijn vleugelen over u uitbreidt, dat gij dan een wonderlijk mens zult worden. Wordt u veel vergeven? Het bewijs daarvan zal zijn dat gij veel zult liefhebben. De grootste zondaren worden wel eens de dierbaarste christenen. Mocht dit nog ter uitlokking van de één of andere wanhopige zondaar of zondares dienen. Ik eindig met Openbaring: "Die overwint, zal van de tweede dood niet beschadigd worden." En: "Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad. Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft en doet."

Amen.

ZONDAG 33
vraag 88-91

Vraag 88:

In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen?

Antwoord:

In twee stukken: in de afsterving van de oude, en in de opstanding van de nieuwe mens.

Vraag 89:

Wat is de afsterving van de oude mens?

Antwoord:

Het is een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en dezelve hoe langer hoe meer haten en vlieden.

Vraag 90:

Vraag 90: Wat is de opstanding van de nieuwe mens?

Antwoord: Het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde naar de wil van God in alle goede werken te leven.

Vraag 91:

Maar wat zijn goede werken?

Antwoord:

Alleen die uit een waar geloof, naar de wet Gods, Hem ter eer geschieden; en niet die op ons goeddunken of op menseninzettingen gegrond zijn.

DE NATUUR VAN DE BEKERING EN DE GOEDE WERKEN

De leer der dankbaarheid in het algemeen besprekende, zijn wij nu bezig met de waarheid en oprechtheid daarvan, en hebben wij de noodzakelijkheid, dat deze ware dankbaarheid door goede werken naar binnen en naar buiten wordt getoond, afgehandeld in de voorgaande zondagsafdeling (zondag 32). Nu gaan wij met de onderwijzer bezien hetgeen de dankbaarheid of de werken goed en oprecht maakt. Dus welke de grond en de regel moet zijn, waaruit en waarnaar deze moeten worden verricht (zondag 33 tot en met 44, vraag 113). De onderwijzer behandelt dit aldus, dat hij:

- eerst in zondag 33 de grond aanwijst, waaruit de goede werken moeten voortkomen,
- en daarna de regel aangeeft, waarnaar en waarlangs deze verricht worden (zondag 34 tot en met 44, vraag 113).

Onze stof voor dit ogenblik, bij de bespreking van zondag 33, is dus de grond, waaruit de goede werken moeten voortkomen. Met de onderwijzer willen wij daarbij bij twee hoofddelen stilstaan.

- I. De personen, die ware dankbaarheid aan God kunnen bewijzen, door het betrachten van goede werken, zijn alleen bekeerde mensen. Bij deze gelegenheid behandelt de onderwijzer de waarachtige bekering (vraag 88-90).
- II. Wat tot deze werken wordt vereist, zullen zij de naam van goed verdienen (vraag 91).

Wij bezien dan, van het eerste hoofddeel sprekende:

- A. De natuur van de waarachtige bekering des mensen (vraag 88), en
- B. Waarin deze bestaat (antwoord 88 tot en met vraag 90).

A. Sprekende van dit hoofddeel, willen wij eerst zijn wat hier door de bekering moet worden verstaan. Letten wij daarbij op het woord bekering en de omschrijving daarvan, alsook hoe zulks met de aard der zaak naar Gods Woord in overeenstemming is. Gaan wij dan eerst het woord en de omschrijving ervan na. Het woord bekeren, waarvan het woord bekering is afgeleid, betekent zowel in het Nieuwe als in het Oude Testament een wederkeren van een kwade weg naar een tegenovergestelde goede weg. Het wil ook zeggen een weder ter harte nemen, een weder wijs worden, na een voorgaand dwaasheid. En dus houdt het ook in een achteraf berouw hebben vanwege een voorgaande dwaze weg en kwade daden.

Uit deze verschillende bewoordingen merken wij op, het ene woord déze, en het andere woord die daad van de bekering aangevende, dat al deze woorden samen een rechte omschrijving van de bekering geven. Daarom kan de bekering aldus worden omschreven: Zij is een hebbelijkheid der ziel, welke door de Heilige Geest door middel van het Woord in het hart van de uitverkoren zondaar onwederstandelijk wordt gewerkt, en waardoor zulk één onder de medewerkende genade van de duisternis tot het licht en van de macht des satans tot God overgaande, zijn vorige wegen en handelingen, die niet goed waren, met droefheid ter harte neemt. En als een afhankelijke tweede oorzaak wendt hij zich er metterdaad vanaf en keert hij zich daardoor ook waarachtig tot God en Zijn dienst, en aldus tot zijn eigen rechte plicht naar Gods voorschrift.

Gaan wij hier nu na hoe deze betekenis en omschrijving in overeenstemming is met de aard der zaak naar Gods Woord, en hoe de bekering een onwederstandelijk werk van God in de mens is.

1. Eerst dus dat dit naar het heilig Woord met de zaken overeenstemt. Het leven van elk mens hier is toch een wandel. Dit leert ons Gods Woord van Henoeh, en van Abraham. En: "Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in de raad der goddelozen" enz. Daarom wordt de levensweg van elk mens hier een weg genoemd: "De Heere kent de weg der rechtvaardigen, maar de weg der goddelozen zal vergaan." O vrienden, elk mens van nature staat en wandelt op een dwaalweg, of hij het gelooft of niet. Hij wandelt op een weg, die niet goed is, en het einde van die weg is een gewisse dood. Zie de waarheid hiervan in allen, die ooit bekeerd werden. David riep uit: "Ik heb gedwaald als een verloren schaap" enz. En de kerk: "Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg." Jezus geeft dit ook te kennen in de gelijkenis van het verloren of afgedwaalde schaap. Ja vrienden, elk mens, niemand uitgesloten, dwaalt ten verderve. Zijn treden houden de hel vast en het laatste van zijn weg zijn wegen des doods. Hij gaat verloren, hij valt in de handen der moordenaars. De goede hand Gods geeft ook aan een mens, die op deze gevaarlijke weg wandelt, stemmen achter hem, die hem gedurig van die weg afroepen. Die hem waarschuwen om niet verder te gaan, ja hem gedurig vermanen, bidden en smeken om toch stil te staan, dat hij zich om zal keren, dat hij die weg zal verlaten en een andere weg zal verkiezen en inslaan. De Heere roept tot elk mens door Zijn Evangeliewoord, door Zijn knechten en door Zijn oordelen.

- Paulus zegt, dat het geluid van het Evangelie is uitgegaan over de gehele aarde en tot aan de einden van de wereld. En: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade: Wij bidden u van Christus' wege, laat u met God verzoenen."

- En wat betreft de oordelen Gods: "De stem des Heeren roept tot de stad (want Uw Naam ziet het wezen)." En daarom het vermanend woord: "Hoort de roede, en wie ze besteld heeft."

- Jezus Zelf roept een mens van zijn weg af naar Hem toe: "Ik ben de Weg, en de Waarheid en het Leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij." En: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde", enz. Ja, de Heere roept aldus als het ware met ontferming over de mens: "Mijn volk heeft naar Mijn stem niet gehoord, en Israël heeft Mijner niet gewild." En: "Och, dat Mijn volk naar Mijn stem gehoord had; dat Israël in Mijn wegen gewandeld had." Deze roeping of roepende stem is een belofte van het verbond: "De Heere zal ulieden wel brood der benauwdheid en wateren der verdrukking geven; maar uw leraars zullen niet meer als met vleugelen wegvliegen, maar uw ogen zullen uw leraars zien; en uw oren zullen horen het woord desgenen, die achter u is, zeggende: Dit is de weg, wandelt in dezelve; als gij zoudt afwijken ter rechter- of ter linkerhand." Het blijkt ook dat de grote hoop der mensen hier dwaas, blind, doof, ja dood is. Zij laten hier roepen al wat roept, totdat zij, aan het einde van hun weg zijnde, in kracht de waarheid van al die Goddelijke stemmen ondervinden. O, zij weten van geen stilstaan, van geen omkeren, totdat ogen en oren openvallen in het verderf. Maar krijgt iemand onder die mensen levendmakende genade, dan wordt hij wijs. Dan wordt hij ziende en horende, ja dan geeft hij aan al die stemmen gehoor en geloof. En stelt hij dan tevoren het dierbare van die roeping vast? O, hij staat er als een gearresteerde op zijn weg. Hij gaat niet voort, maar hij keert zich om en wendt zich af van de hel naar de hemel. Ja, van de duivel, de wereld, de zonden, van al het eigene en van zichzelf keert hij zich af, alles en zichzelf laat hij varen en hij keert zich naar Sion, tot de Heere en Zijn dienst. En daar zullen de vrijgekochten des Heeren, wederkerende, ook komen met gejuich, zodat eeuwige blijdschap op hun hoofd zal zijn. Ziet uit dit alles hoe terecht deze verandering en omwending, welke hier de naam van bekering draagt, het onwederstandelijk werk van God in de mens is.

- Dit blijkt wel hieruit, dat de mens van zichzelf dodelijk onmachtig is om zich te bekeren, ja ook alleszins ongeschikt, wat de natuur hiertegen ook moge inbrengen. Want hij is dood in de zonden en de misdaden.

Van hem wordt gezegd, dat hij is zonder God en Christus in de wereld, en de Geest niet hebbende. Nu is er geen geestelijk leven dan in de gemeenschap met God in Christus. Dus de apostel spreekt hier van die dood, welke staat tegenover het geestelijke leven. En is de mens dood, dan kan hij zichzelf niet levend maken.

- En hieruit volgt nu, dat hij blind, onwillig en onmachtig is. De mens is blind, doof; dwaas en onwetende. Hij heeft ogen die niet zien, oren die niet horen, en een hart dat niet verstaat. Hij is "verduisterd in het verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hen is, ja door de verharding huns harten." En: "De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn. Want zij zijn hem een dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat ze geestelijk onderscheiden worden."

- Ook de wil ontbreekt hem. Hij wil niet bekeerd zijn. Hierin is hij erger dan een dode, want hij wil niet dat God hem zou bekeren. Jezus zegt: "Hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkewijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder haar vleugelen; en gijlieden hebt niet gewild." En: "Gij wilt tot Mij niet komen opdat gij het leven mocht hebben." Hij is een tegenstrever van het licht, een murmureerder, één, die zich met wapenen, met hoog verheven schilden tegen God kant. Hij is een hater, een uitdover, een uitblusser van het licht, dat God hem nog geeft: "Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is, en de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht." Hij haat het licht en komt niet tot het licht, opdat zijn werken niet bestraft worden. Hierdoor komt het dat hij al de kloppingen, al de inwendige overredingen tegengaat en afleidt zo lang hij kan: "Het gedichtsel des harten van elk mens is toch boos van zijn jeugd aan." Ja, zijn gehele bedenken is enkel vijandschap tegen God. En Salomo zegt, dat hij de dood liefheeft.

- En de grond van zijn onmacht is, dat hij waarlijk door de zondeval uit zijn kracht is uitgevallen, en dat hij onmachtig is geworden om zichzelf te bekeren. Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God en het kan zich aan de wet van God niet onderwerpen. Wij lezen: "Zal ook de moorman zijn huid veranderen, of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen." En: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke; en Ik zal hem opwekken telt uitersten dage." En: "Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij het hem gegeven zij van Mijn Vader. Van toen af gingen velen van Zijn discipelen terug en wandelden niet meer met Hem." Zij zeiden: "Deze rede is hard; wie kan dezelve horen?" O vrienden, zo is een mens; hij zal eerder terugkeren en dus verloren gaan, dan dat hij door de kracht van een Ander zal willen behouden worden. En zulks omdat hij geen kracht kent dan de zijne, en dewijl hij deze zo liefheeft. Hij is een kwade boom, en die kan geen goede vruchten voortbrengen. De natuur des mensen brengt tegen deze dodelijke onmacht en ongeschiktheid van de mens wel in, dat in Gods Woord het bekeren menigmaal als een werk en als een plicht des mensen sterk wordt aangedrongen. Als: "Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen. Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?" ; "Indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen insgelijks vergaan."

Hierop antwoorden wij:

1. Deze vermaningen en deze aandrang tot des mensen plicht geven te kennen, dat elk mens een afhankelijke eigen oorzaak van zijn daden is. Dit is een God verheerlijkende waarheid naar Gods Woord, welke wij vast moeten houden tegenover al zulke kettters, die alle tweede oorzaken ontkennen en dus de Heere lasteren.

2. Het geeft te kennen dat de Heere met het schepsel in de bekering op een redelijke wijze handelt. Hij dwingt zijn wil niet, maar werkt het willen, ja werkt het goede in hem, opdat hij werken zal. Ten bewijze hiervoor noemen wij uit Gods Woord alleen maar: "Werkt uws zelfs zaligheid met vrenen en beven. Want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen."

3. Deze vermaningen geven ook te kennen het recht van God op de in onmacht gevallen mens, in van hem te eisen hetgeen hij nu niet doen kan. En hieruit volgt dus dat de onmacht des mensen God Zijn recht niet ontnemt en de mens niet van zijn plicht ontslaat.

4. Deze vermaningen geven tenslotte ook het doel des Heeren te kennen. God wil, door hem tot bekering te roepen, de mens aan zichzelf bekend maken. Zo wil Hij de mens tot en in zijn onmacht brengen, opdat deze, de noodzakelijkheid der bekering ziende en zijn dodelijke onmacht gevoelende, aan het roepen moge raken om een andere kracht, namelijk die van Christus en van Zijn Geest. Opdat hij zich aldus voor de Heere mocht neerwerpen, ziende, gevoelende en zeggende: Heere, ik kan mij niet bekeren, en ik moet bekeerd zijn, maar ik heb het niet waardig.

Dan zal hij met Efraïm vragen: "Heere, bekeer Gij mij, dan zal ik bekeerd zijn." En met de kerk: "Heere, bekeer ons tot u, zo zullen wij bekeerd zijn." Dit alles ziende, kunnen wij terecht besluiten dat de bekering van een mens een vrijmachtig en onwederstandelijk werk van God is.

Dat de bekering Gods werk is, en wel door middel van Zijn Woord, blijkt ons daaruit:

1. Dat het een scheppen, een wederbaren, een verlichten der ogen, een trekken uit de macht der duisternis en een overzetten wordt genoemd. En dus is het een werk Gods, zoals wij lezen: "Zo heeft dan God ook de heidenen de bekering gegeven ten leven." Het was de Heere, die het hart van Lydia opende, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.

2. Ja, dat de bekering door middel van het Woord een onmiddellijk werk van God is, blijkt ons overtuigend uit: "Een dienstknecht des Heeren moet met zachtmoedigheid onderwijzen degenen, die tegenstaan." Dit is de instelling, waaraan elk gebonden is. Maar dat het door middel van deze instelling een onmiddellijk werk van God is, leren ons de woorden: "Of hun God te eniger tijd bekering gave." Mozes zegt tot Israël zegt: "Gij hebt gezien al wat de Heere in Egypteland voor uw ogen gedaan heeft, aan Farao en aan al zijn knechten, en aanzijn land; de grote verzoeken, die uw ogen gezien hebben, diezelfde tekenen en grote wonderen." Doch dit kon op zichzelf hen niet tot bekering brengen, eis daarom staat er bij: "Maar de Heere heeft ulieden niet gegeven een hart om te verstaan, noch ogen om te zien, noch oren om te horen, tot op deze dag."

3. Dat God deze bekering vrij en onwederstandelijk werkt, blijkt ons uit de onverbreekelijke band, welke God van eeuwigheid heeft gelegd tussen de verkiezing tot de zaligheid en tussen de zaligheid zelf. Deze is de vaste grond van alle volgende genaden, zoals de roeping, wederbaring, bekering enz. Want God brengt toch de uitverkoren zondaar door de roeping of bekering tot de zaligheid, waartoe hij van eeuwigheid op een vrije wijze is uitverkoren. Duidelijk leert ons dat Romeinen: "Die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt."

4. Ja, dat niet op enigerlei wijze de werken van de mens, of zijn krachten of vrije wil de grond zijn, maar alleen het eeuwige en zalige vrije voornemen Gods, bevestigt ons Paulus ook: "Die ons heeft zalig gemaakt en geroepen met een heilige roeping; niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus vóór de tijden der eeuwen." En waar dit nu zo is, dan volgt daaruit ook dat deze roeping nooit kan worden wederstaan. Indien God het in Zijn raad besloten heeft, wie zal het dan breken?: "Wie heeft ooit (ook deze) Zijn (eeuwige) wil wederstaan?" De remonstranten en alle drijvers van de vrije wil spreken deze eeuwige waarheid tegen, zeggende dat de wil van de mens vrij is om zich te bekeren of niet te bekeren. De mens zou in een staat van onverschilligheid zijn, en hieruit volgt dan dat de roeping Gods weerstaan kan worden. Zij brengen daartoe bij Jesaja, waar de Heere zegt: "Ik heb Mijn handen uitgebreid, de ganse dag, tot een wederstrevig volk, die wandelen op een weg, die niet goed is, naar hun eigen gedachten."; "Mensenkind, gij woont in het midden van een wederspanning huis, dewelken ogen hebben om te zien, en niet zien; oren hebben om te horen, en niet horen; want zij zijn een wederspanning huis." ; "Jeruzalem, Jeruzalem, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijkewijs een hen haar kiekens bijeenvergadert, en gijlieden hebt niet gewild." En in Handelingen zegt Stéfanus tegen de Joden: "Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd de Heilige Geest; gelijk uw vaders, alzo ook gij."

* Ten antwoord zeggen wij, dat geen van deze plaatsen spreekt van de inwendige roeping, noch ook van dadelijk overbrengend werk van God. Zij spreken alleen van de uitwendige roeping, van de uiterlijke aanbidding van Christus in het Evangelie, welke niet alleen kan worden tegengestaan, maar zelfs dagelijks tegengestaan wordt. Ook voeren zij aan: "Wee u, Chorazin, wee u, Bethsaïda; want zo in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben."

* Wij antwoorden hierop, dat dit een vergrotende wijze van spreken is, om te meer de Joden van hun gruwelijke boosheid en verharding te overtuigen. Dus wordt ook hier niet gesproken van de ware verandering des harten en de bekering, maar alleen van een uitwendige vernedering in zak en as, zoals deze gezien werd in de bekering van Ninevé. Dan voeren zij nog aan Lukas 7. Daar lezen wij dat de Farizeeën en de wetgeleerden de raad Gods tegen zichzelf verworpen hebben. En indien men Gods raad verwerpen kan, dan is de roeping toch niet onwederstandelijk?

* Ons antwoord is, dat wij hier door Gods raad niet het eeuwige voornemen Gods tot zaligheid moeten verstaan; maar alleen de uiterlijke aanbidding door het Evangeliewoord. En deze is altijd raadgevend aan elk mens, die er onder leeft, hoe hij Gods eeuwige toorn zal ontvliden.

Dit laatste wordt dagelijks tegengestaan en verworpen. Uit dit alles besluiten wij dan, dat wanneer een mens bekeerd wordt, dit niet voortkomt uit de vrije wil van de mens in het aannemen of verwerpen van de aangeboden genade. Maar dat dit alleen een vrucht is van en voortvloeit uit de vrije, Goddelijke en krachtdadige genade, welke in de één onwederstandelijk werkt, en in de ander niet. En wel zo, dat deze onwederstandelijke werking van God aan niemand geschiedt dan alleen aan de uitverkorenen. O vrienden, dezen wil God bekeren, en daarom worden zij bekeerd. De Heere heeft in Zijn verbond beloofd dat Hij zulks doen zal: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn." Ja, God doet dat ook metterdaad. God werkt in de uitverkorenen het willen en het werken. Daarom spreekt Paulus met nadruk: "God volmake u in alle goed werk, opdat gij Zijn wil moogt doen; werkende in u hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door Jezus Christus; Dewelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen."

Bezien wij nu nog hoe velerlei deze bekering is, en hoe deze hier moet worden genomen.

Eerst dus hoe velerlei deze bekering is. Het is wel waar, dat de bekering als een werk van God maar enerlei is, zoals ook alle andere genaden van roeping, wedergeboorte, geloof en heiligmaking maar een enkele daad Gods zijn. Gods Woord sluit die alle wel eens tegelijk in één of ander woord in, en er is ook geen tussenweg of tussentijd tussen dit alles te hebben of te missen. Maar wij aan onze zijde onderscheiden al die genadige weldaden, omdat wij eindige en weinig bevattelijke mensen zijn, die niet alles tegelijk denken, nagaan of werken kunnen. Daarom mogen en moeten wij ook de bekering, zoals deze in de Bijbel voorkomt, onderscheiden.

1. Er is een in- en een uitwendige bekering, welke plaats heeft en hebben moet in dezelfde persoon. Want dit lezen wij in Gods Woord.

- Van de inwendige in Psalm 51: "Zie, Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste." En: "O God, vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest." En: "Dat gij zoudt vernieuwd worden in de geest uws gemoeds."

- En van de uitwendige bekering lezen wij: "Wijkt af van het kwade en doet het goede; zoekt de vrede en jaagt die na." Zo ook: "Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, laat af van kwaad te doen. Leert goed te doen", enz. De reden, waarom dit in één en dezelfde persoon moet gevonden worden, is omdat een uitwendige verandering of bekering alleen niet genoeg is tot zaligheid, zoals wij nog nader zullen zien. En zulks ook dewijl menig goddeloos mens zichzelf bedriegt door zich te verbeelden dat hij het inwendig heeft en dat zijn hart ,goed is, terwijl toch aan de vruchten de boom moet worden gekend. Het kan toch ook niet anders zijn, of een ziel, waarin het verbroken beeld van God door de Geest is hersteld, welke dus aanvankelijk is geheiligd in ziel, geest en lichaam, zal dit in zijn ganse leven naar buiten vertonen. Dat zal zich overal in openbaren, zelfs onder de grootste gebreken. En ook bij tegenstelling zou men kunnen zeggen, dat er niet één uitwendige daad van bekering zijn kan zonder ware genade in het hart. Dus men kan en mag zeggen, dat de bekering bestaat in het kwade te laten en het goede te doen. En dit dan niet op zichzelf staande, maar als voortvloeiende uit ware inwendige vernieuwing en verandering des harten.

2. Er is ook een eerste en een tweede bekering.

a. De eerste bekering is geheel lijdelijk; deze is hetzelfde als de eerste omzetting des harten door de wedergeboorte, of wel de Goddelijke trekking of de inwendige roeping. Hiervan leest men: "God geeft de bekering ten leven." En: "Bekeer mij." Dat deze bekering geheel lijdelijk is, en de mens daarin noch werkt, noch meewerkt, maar dat hij alleen een voorwerp is, dat de verlichtende en levendmakende genadige kracht van God slechts ontvangt, zal ons uit het volgende blijken:

(1) Het blijkt ons allereerst uit de volslagen geestelijke dood van de mens, en de daaruit voortvloeiende onmacht en blindheid in zijn staat van nature. Zo min als een dode zich levend kan maken of daarin mede werkzaam kan zijn, is het ook hier, gelijk wij daar straks reeds aanwezen. Ja, het blijkt zelfs uit zijn haat en tegenstand tegen de geestelijke levendmaking, en uit zijn liefde voor zijn dode natuurstaat, dat hij niet alleen dood is, maar dat hij ook boos is. Daarom is er meer aan hem te doen dan aan het levendmaken van een natuurlijke dode.

(2) Voorts wordt ons dit duidelijk in Gods Woord bevestigd: "Hij heeft ons gemaakt (en niet wij), Zijn volk en de schapen Zijner weide." En ook lezen wij met nadruk: "Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave. Niet uit de werken, opdat niemand roeme." En: "Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen?"

(3) De eerste bekering is ook lijdelijk, daar het een werk van almachtige schepping en voortbrenging is: "Scheep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest."

Daarom wordt een bekeerd mens een nieuw schepsel genoemd, een maaksel van God, geschapen in Christus. En zoals in de schepping het schepsel zonder zijn toedoen wordt voortgebracht, lezen wij ook hier, dat deze voortbrenging of tweede geboorte niet is uit den bloede noch uit de wil des vleses, noch uit de wil des mans, maar uit God.

b. Er is ook een tweede bekering, en deze is dadelijk. Want de mens blijft een afhankelijke tweede oorzaak, ofwel een eigen oorzaak van dijn daden. Wanneer God in de bekering het willen en het werken werkt, dan werkt de mens ook, zich bekerende. Men kan van deze dadelijke bekering spreken ten opzichte van de eerste aanraking of Goddelijke trekking, waarop onafscheidelijk het dadelijke nalopen volgt.

- En dan moeten wij er door verstaan de éérste dadelijke verandering of de overgang van de zondaar uit de duisternis tot het licht en van de macht des satans tot God. Van deze áller noodzakelijkste bekering lezen wij in: "Ik zeg ulieden, dat er alzo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar die zich bekeert, meer dan over negen-en-negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben." Er geloofden te Antiochië zeer velen, en bekeerden zich tot de Heere. En Paulus zegt ook zo met nadruk: "Laat ons tot de volmaaktheid voortvaren; niet wederom leggende het fundament van de bekering van dode werken."

- Men kan ook van deze dadelijke bekering spreken ten opzichte van de gehele levensloop van een christen.

(1) En dan moet men deze onderscheiden in een dagelijkse bekering, welke algemeen is. Want deze houdt dan in het gedurige en dagelijkse opstaan uit zonden en struikelingen, en het toenemen in heiligmaking. Hiervan lezen wij in Filippenze, waar Paulus zegt: "Niet dat ik het alrede gekregen heb, of alrede volmaakt heb; maar ik jaag ernaar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben." En: "Een ding doe ik", enz. En in 2 Korinthe lezen wij, dat de inwendige mens vernieuwd wordt van dag tot dag. Ja, deze bekering is die gedurige hebbelijkheid der ziel in een bekeerde, waardoor deze onder de gewone invloed van God zich afwendt van het kwade en van zichzelf, en zich tot de Heere en het goede keert: "Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters. Maar zijn lust is in des Heeren wet", enz. En gelijk David het zegt: "Ik haat de kwade ranken, maar heb Uw wet lief."

(2) Maar er is ook een bijzondere bekering, en wel na een zware zondeval van een christen, of na een opmerkelijke, langdurige afzakking en verslapping in het geestelijk leven. Wanneer zulk één weer opkomt, tot zichzelf komt en weer opstaat.

- Van een bekering uit een langdurig afgezakte staat lezen wij: "Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten. Gedenk dan waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken." En in 2 Korinthe. Daar zegt Paulus: "Nu verblijd ik mij, niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekering." En wat was het gevolg daarvan in deze gelovigen? O, het veroorzaakte naarstigheid, verantwoording, onlust, vreze, verlangen, ijver, wraak, enz.

- En wat betreft de bekering uit een zware zondeval, dit zien wij in David. En in Petrus en ook in anderen, waarbij hun zware droefheid en opstanding mede staan aangetekend.

Bezien wij nu nog hoe hier in deze zondags afdeling de bekering moet worden genomen.

Hier wordt gesproken van de in- en uitwendige bekering, of wel van de eerste bekering, welke in de heiligmaking wordt voortgezet. En dus behoort het dadelijk zich bekeren hier tot de vruchten der dankbaarheid, des geloofs en der vereniging met Christus, gelijk wij tevoren hebben gezien. Maar letten wij nu ook op de reden, waarom de onderwijzer met nadruk naar een waarachtige bekering vraagt, zeggende: Waarin bestaat de waarachtige bekering des mensen?

Deze redenen zijn tweeërlei.

a. Want er zijn verschillende soorten van bekeringsen, waarmede een mens verloren gaat. En er is maar één bekering, waarmede hij behouden wordt. Er zijn dan de volgende verschillende soorten van onwaarachtige bekeringsen.

1. Er is een geveinsde bekering, welke voortvloeit uit een zondige eigenliefde en een zoeken van zichzelf. Daardoor hangt een mens, die nooit waarachtig aan zijn onbekeerde staat voor God ontdekt is, als het ware de huik naar de wind om zichzelf te voeden. Namelijk om aanzien, achting, voordeel enz., welke hij op een andere wijze niet verkrijgen kan, en waarom hij dus juist daarom de verandering van zijn gemoed voorgeeft. Dit was bij Simon de tovenaer het geval. Daarom had hij zin in de gaven des Geestes. En hieronder hoort ook een soort bekering, welke uitsluitend voortvloeit uit het feit dat de wereld een mens verlaat, hetzij door afbreking in zijn tijdelijke stand, of door ouderdom.

O, dan verlaat de mens de wereld niet! Zijn hart zit er middenin, maar de wereld verlaat hem, en daaruit vloeit dan de droefheid der wereld voort, welke de dood werkt, welke wij zien in Ezau. Een geveinsde bekering vloeit ook voort uit een geprangde consciëntie. Deze veroorzaakt vrees en verschrikking voor hel en verdoemenis; en dat kan een grote verandering in de levenskoers van de mens veroorzaken, zoals wij zien in Kaïn, Saul, Achab, Judas en anderen.

2. Er is ook een halve bekering, waarmede ieder verloren gaat, die niet meer krijgt. Een mens kan van de dwalingen van zijn verstand, van een grove dwaalgeest te zijn, ja van de dwalingen zijns weegs en van een buitengewoon grof en zondig goddeloos leven, ingaande tegen de letter van de beide tafelen der wet, bekeerd worden tot de zuivere waarheid en tot een uitwendig onbesproken godsdienstig leven. Dan is de verandering naar buiten groot, en evenwel is zijn ziel daardoor niet gelukkiger. O, wanneer een mens daar rust en zichzelf daar vrede belooft, ja raakt hij op zulk een verandering vast, dan is hij maar van sterkte veranderd. Dan is hij uit de ene sterkte van de duivel, die zijn tienduizenden ombrengt, in een andere overgegaan. Ziet eens hoe de Joden hoog opgaven van de zuivere waarheid en dat zij Abrahams zaad waren. En Jezus zegt dat zij uit de vader de duivel waren. Jezus zegt ook dat hoeren en tollenaars dezulken zullen voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Salomo zegt: "Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods."

3. Er is ook een bekering, welke veel hoger gaat. Een mens kan van een vijand van Gods zaak en volk te zijn, de vromen en de zaak van God worden toegegaan. Hij kan dus tot de vromen bekeerd worden. En dat kan wel een voorbereidende weg zijn, dat hij in die weg nader komt en tenslotte tot God bekeerd wordt, maar zolang de mens er in blijft staan, is hij ongelukkig. Ziet dit in de gelijkenis van de dwaze maagden. Zij waren bij de wijze maagden, zij hadden ook lampen en olie, en echter misten zij de vaten, de Fontein Christus. Wij lezen in 2 Kronieken van koning Joas van Juda, dat hij vroom was zolang de priester Jójada leefde. Maar na Jójada's dood bogen de vorsten van Juda zich voor hem, en dat nam zijn hart in, zodat hij naar hen hoorde en met hen de afgoden diende. Ook lezen wij in Markus, dat Herodes Johannes de Doper gaarne hoorde, en als hij hem hoorde ook vele dingen deed. O vrienden, het rusten en het gronden van zijn staat op een nauwe omgang met de vromen is wel zeer gevaarlijk.

4. Ja, dan kan er wel zijn wat dit alles nog overtreft. Een mens kan in die weg vele algemene gaven en werkingen des Geestes deelachtig worden, en evenwel de waarachtige bekering missen en blijven missen. Felix had veel beroering toen Paulus met hem sprak van de matigheid, rechtvaardigheid en van het laatste oordeel. Agrippa werd bijna bewogen een christen te worden. Ja, een mens kan hemelse gaven smaken, namelijk als met de uiterste lippen en tot zijn eigen vergenoeging. Hij kan de Heilige Geest deelachtig zijn in Zijn algemene gaven, en zo het Woord met vreugde ontvangen, en evenwel een afvallige worden. Wij lezen van dezulken, die de taal der engelen kunnen spreken, en al hun goederen tot het onderhoud der armen kunnen overgeven, ja zelfs hun lichamen kunnen overgeven om verbrand te worden, en dit zonder liefde en ware bekering. En Jezus bevestigt dit alles in de gelijkenis van het zaad in steenachtige aarde. Bij deze allen ontbreekt het grote en ene nodige, namelijk de omwending des harten of de waarachtige bekering. En hieruit volgt dan, dat er in tegenstelling tot deze alle maar één waarachtige bekering is. En wel een verandering van hart en staat, waartoe elk mens van nature onwillig en onmachtig is. Het is alleen een werk Gods. Het wordt gewerkt door de door Jezus verworven Geest. Geen kracht of geweld veroorzaakt deze bekering. De Heere zegt: "Maar door Mijn Geest zal het geschieden". Ja, deze bekering is van alle andere bekeringen onderscheiden, hoe nabij zij ook komen. Dit is een bekering uit de afgoden, uit de omzwervingen, uit zichzelf, uit ongeloof en wettischheid, en naar de Heere toe. Deze bekering gaat verder dan tot de middelen en tot de vromen. Ze dringt tot de Middelaar door, en door de Middelaar tot God: "Zo gij u bekeren zult, Israël, spreekt de Heere, bekeer u tot Mij; en zo gij uw verfoeiselen van Mijn aangezicht zult wegdoen, zo zwerft niet om." En: "Bekeer u, o Israël, tot de Heere uw God toe."

b. De reden, waarom de onderwijzer zo nadrukkelijk naar de waarachtige bekering vraagt, is ook dat hij daarmee de hoge noodzakelijkheid der bekering voor elk mens wil benadrukken. O, elk mens moet het vroeg of laat hebben, hij kan het niet missen, dan alleen ten koste van zijn ziel. Dit is geen zaak van dispuut, waarover men maar wat redeneren kan en waarvan men dan geloven kan wat men wil. Wie over dit stuk struikelt, die sterft reeds in zijn schoenen, zoals het spreekwoord zegt. Want er is nooit iemand zalig geworden zonder bekering. Hoe zou een mens toch langs zijn oude weg in de hemel willen komen? Hij kan er niet komen, en, of hij het gelooft of niet, hij zal er niet komen.

De Heilige Schrift bevestigt ons dit zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament.

- Het gehele Oude Testament door vinden wij deze waarheid als op tafelen geschreven.

- Mozes dringt er reeds sterk op aan: "Besnijdt dan de voorhuid uws harten - dat is: bekeert u en verhardt uw nek niet."
- De profeten dringen ook sterk aan op dit stuk. Ziet dit in het algemeen in 2 Koningen. Wij lezen daar, dat de Heere tot Israël en Juda betuigd had door de dienst van al de profeten en zieners: "Bekeer u van uw boze wegen." Ja, ook het gehele Nieuwe Testament door vinden wij deze waarheid beklemtoond.
- Ziet dit maar in Johannes de Doper. Deze begon er mede en het was zijn eerste en grootste woord: "Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen."
- Ja, al de evangelisten en apostelen zijn er vol van. Wij lezen in Handelingen: "God dan de tijden der onwetendheid overzien hebbende, verkondigt nu alle mensen alom dat zij zich bekeren."
- En behalve dit vinden wij ook vele voorbeelden.
- En tenslotte, wie dringt er krachtiger op bekering aan dan Jezus Zelf?: "Van toen aan heeft Jezus begonnen te prediken en te zeggen: Bekeert u; want het Koninkrijk der hemelén is nabij gekomen." En: "Bekeert u en geloof het Evangelie." Ja, Jezus dringt dit met bedreigingen aan: "Indien gij u niet verandert, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan." En: "Indien gij u niet bekeert, gij zult allen insgelijks vergaan", namelijk in uw zonden. O vrienden, mocht elk bij de Heere de opening van zijn ogen zoeken, om toch zichzelf te mogen zien. Om met de verloren zoon tot zichzelf te komen. Mocht de Heere dit aan een elk onzer doen, dewijl dit aan elk onzer geschieden moet en geen middelen alleen het kunnen doen.

B. Bezien wij nu nog waarin of in hoeveel stukken deze waarachtige bekering des mensen bestaat. Dit vinden wij in het antwoord van vraag 88 en de vragen 89 en 90. Wij zullen bezien welke de stukken daarin in het algemeen zijn (in het antwoord op vraag 88). Letten wij daarbij dan eerst op de delen of stukken der bekering, welke de onderwijzer noemt.

Hij zegt eerst in het algemeen, dat de waarachtige bekering des mensen in twee stukken bestaat.

En door deze stukken moeten wij dan hoofdstukken verstaan, waaronder alle andere wezenlijke delen en werkingen begrepen zijn. Ja, dan moeten wij hier zulke stukken of delen verstaan, waarvan niets kan worden gemist, dan op koste van onbekeerd te blijven en onze ziel te verliezen. Ook noemt de onderwijzer deze twee stukken in het bijzonder, zeggende, dat de waarachtige bekering des mensen bestaat in de afsterving van de oude, en in de opstanding van de nieuwe mens. Wat wij hierdoor hebben te verstaan, zullen wij zien in de nadere verklaring door de onderwijzer in de vragen 89 en 90. Daarom hebben wij er hier nu alleen maar op te letten hoe zeer dit zeggen van de onderwijzer is gegrond op Gods heilig Woord. Gods Woord leert ons, dat er twee stukken tot een waarachtige bekering behoren. En wel dat er in de bekering iets is waarvan, en ook iets is waartoe een mens zich bekeert. Of wel een afkering en een toekering. Wij lezen dit in Jesaja: "Wast u, reinigt ." doet de, boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, laat af van kwaad te doen. Leert goed te doen." En: "Haat het boze en hebt het goede lief." En ook met grote nadruk in Handelingen, waar wij lezen dat de Heere Jezus de apostel Paulus riep en zond tot de heidenen "om hun ogen te openen en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Hem." Ja, de door de onderwijzer gebruikte benaming van deze twee stukken vinden wij ook in Gods Woord terug: "Wetende dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen." Dit vergeleken niet vers 4: "Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des vleses wandelen zouden." En: "Dat gij zoudt afleggen, aangaande de vorige wandeling, de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding; en dat gij zoudt vernieuwd worden in de geest uws gemoeds, en de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid." Ook Kolossenzen, waar Paulus zegt: "Liegt niet tegen elkander, dewijl gij uitgedaan hebt de oude mens met zijn werken, en aangedaan hebt de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft."

Toepassing

Ziedaar, onbekeerde mens, de valse en de ware bekering, alsook de hoge noodzakelijkheid van de waarachtige bekering u voorgesteld.

A. Vrienden, is er nu onder ons ook een bij zichzelf verloren zoon, zoals wij lezen in Lukas 15? Zulk één namelijk, die zijn onbekeerde staat en zijn omzwervingen daarin moede is. Die zijn oude weg en de

zwijnendraf der zonden, der wereld en der boze lusten en bewegingen van zijn zondig hart, waarmee hij zich tot heden gevoed heeft, moede is. Ja, die op zijn weg moede is geworden vanwege de doodslagers. Zulk één, die lust heeft om met de verloren zoon stil te staan en tot zichzelf te worden gebracht, alsook tot de overrekening van de kosten, hieraan verbonden. Ja, die na die overrekening verlangt om door de genade aan de zijde van de Heere God te vallen en dus tot dit besluit te komen, dat hij zijn oude weg verlaat en wederkeert tot de Heere. En wel als de knechten van Benhadad met de koorden om de hals, en met Esther zeggende: "Kom ik om, zo kom ik om!" Of met de verloren zoon: "Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u; en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als één van uw huurlingen." Want vrienden, dan moet ik u zeggen, als het u in waarheid er om te doen zou zijn en u waarlijk zou menen weder te keren, dat het u ook zou gaan als de verloren zoon. Er staat geschreven: "En als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader." Deze was bewogen over hem met innerlijke ontfermingen en kwam hem zo met omhelzing tegemoet. O vrienden, zo goed is God; zo verlangende naar de bekering van een verloren zoon. De Heere laat Zich gaarne verbidden en vinden door het gebed. God wordt gaarne op Zijn Woord gevat en overwonnen.

Laat ons eens in het kort nagaan wat al hinderpalen of banden er zijn, die de mens van de bekering terughouden. Mogelijk zouden wij iemands toestand daarbij noemen.

a. In het algemeen.

1. Vooreerst wordt een arm, blind en zorgeloos mens van de bekering teruggehouden door middel van het ongeloof, waarin hij ligt gevallen. Hierdoor gelooft een mens de stem niet, welke hem steeds achterna waarschuwt. Hij gelooft niet hetgeen Gods knechten in de Naam des Heeren tot hem spreken aangaande zijn dodelijk gevaar op deze zijn weg. Integendeel, hij verwerpt deze vermaningen en waarschuwingen, en hij belooft zichzelf vrede op zijn weg, al is het dat hij naar het goeddunken van zijn hart wandelt. Zie dan dat het ongeloof het hem doet.

- Want door dit ongeloof gelooft een natuurlijk mens niet één waarheid recht.

- Hij gelooft ook niet dat hij een onsterfelijke ziel heeft, welke eeuwig zal bestaan, en welke zo zondig, zo onrein, zo walgelijk is in de ogen Gods.

- Hij gelooft ook niet de absolute noodzakelijkheid van aan deze zijde der eeuwigheid door de Geest te moeten worden vernieuwd en wedergeboren.

- En hij gelooft ook niet het verschrikkelijk verderf, dat hij na dit leven heeft te wachten wanneer hij onbekeerd sterft.

2. Zulk één wordt ook van de bekering teruggehouden door middel van het tegenwoordig verderf, dat in de wereld is. Er is een vleselijk, aards, werelds, wellustig hart, dat elk mens in zijn boezem heeft. Dat hart vermaakt zich in de zonden en in de zondige bewegingen van een wellustige natuur. Het koestert en liefkoost die dingen, zodat het geen oren heeft om van bekering te horen. En als zulk één er iets van hoort, dan keert hij zich met zijn hart van dat ganse werk der bekering af. Dit leert ons de Heere Jezus in die gelijkenis. Er was er één, die zeide: "Ik heb een vrouw getrouwd, en daarom kan ik niet komen." Jezus leert ons daar wat de wellust in het hart veroorzaakt, namelijk dat men finaal afslaat, zelfs zonder verzoek van verontschuldiging. Het is alleen maar: "Ik kan niet komen." Dit vergeleken met: "Hoererij, wijn en most nemen het hart weg."

3. Ook is er een wereld, en een menigte van aardse bezigheden en zorgvuldigheden van dit leven, welke al het goede, dat nog wordt gezaaid in het hart van een mens, wie het eeuwig belang van zijn ziel niet boven alles gaat, verstikt. Jezus leert ons dit in de gelijkenis van het zaad, dat in de doornen viel. Hieruit kan men zien hoe al die mensen, die zich beroepen op hun grote bezigheden, op hun grote familiehuishouden, op hun velerlei tegenheden in de wereld, en die zich op deze wijze verschonon en dus niet tot bekering komen. Bij hen is geen ontdekking, noch enig gewicht van het belang hunner ziel. Want zodra iemand indruk en gewicht van deze zaken krijgt, hinderen deze dingen niet meer. Want dan weegt de eeuwige staat onder alle omstandigheden. Dan is een afgebroken of afgezonderd uurtje, dat men zich eens neerlegt voor God, uitnemend dierbaar voor de ziel, en dan gaat zulks iemand onder veel tegenheden, ja onder veel tijdelijke bekommernissen en onder drukke bezigheden en de zorgen voor een groot gezin, veel beter af dan anderen, die mogelijk onbezorgd hun brood en veel tijd over hebben.

4. En dan is er nog de grote aartsvijand van des mensen bekering, en in zijn macht is elk natuurlijk mens. Want deze werkt krachtig in de kinderen der ongehoorzaamheid.

Hij stelt de mens gerust, en wordt er iets in hem gezaaid, dan neemt deze boze het terstond weg. Dit leert Jezus ons ook in de gelijkenis van het zaad, dat bij de weg viel, hetwelk de vogels terstond opaten.

Dit is de oorzaak, dat een mens, uit de kerk komende, dan al niet meer weet waarover geprekeerd is. De duivel verhindert de bekering van de mens door hem op een grovere of een fijnere manier de Godloochening in het hart te strooien.

- Dan blaast hij hem zulke ongelovige gedachten in, alsof er geen God zou zijn, en ook geen eeuwigheid, ja dat dit alles maar fabels en verzinsels zijn.

- Of hij maakt de mensen steeds maar wijs dat er mogelijk wel een eeuwigheid zal zijn, maar dat het er niet zo nauw op aan zal komen als de vromen wel zeggen, want God is zo barmhartig. En hij hoort toch dagelijks van Jezus? Welnu, Die is ook zijn Zaligmaker. En zulks al heeft de mens Christus nimmer in zijn hart tegen zijn zonden leren kennen, en al leeft hij buiten Christus en de gemeenschap met Hem.

- Of de duivel zegt ook wel tot de mens dat hij maar het beste er van hopen moet, vooral als hij naarstig de middelen waarneemt, op zijn tijd in huis leest en bidt. Als men dan maar gedoopt is, ten Avondmaal gaat en niet in grote zonden leeft, en ook veel goede dingen ten aanzien van de naasten betracht, en de dwaalleer niet kan verdragen. Ja, dan houdt de boze voor dat niemand van zichzelf, en dus nog veel minder de ene mens van de andere, kan weten of hij bekeerd is.

- Al deze leugens dringt de duivel een mens op en verwekt hierdoor in het hart een haat tegen het volk van God. En de arme mens, die zijn bedrieglijk hart en de listen des satans niet kent, gelooft dit alles direct, want zijn hart is daartoe zo genegen. Hij zegt: zou het dan precies zo en als bij die en die moeten gaan? Wel, dan zouden er maar weinigen zalig worden. Maar dit te moeten geloven, benauwt hem te zeer en daarom verwerpt hij het en houdt zich aan de zijde van de duivel.

b. In het bijzonder.

1. Een ziel welke enigszins ontwaakt is en werkzaam is met haar eeuwige staat, wordt van de waarachtige bekering teruggehouden en verhinderd, dewijl zij zich zo zeer ellendig en onheilig gevoelt en daardoor terug blijft. Och, denkt zulk één, als ik maar anders was en niet zo zondig gesteld, dan zou er wel hoop zijn. Vrienden, wat is dit anders dan dat men zijn gerechtigheid niet in Jezus, maar buiten Hem en dus in zichzelf zoekt? En dat men de gronden voor zijn vrijmoedigheid of onvrijmoedigheid zoekt te leggen in zijn eigen goede of kwade gesteldheid? O, mens u zult vroeg of laat als een goddeloze tot Jezus moeten komen om door Hem bekeerd te worden, en anders komt u er nooit.

2. Weer een ander wordt teruggehouden van het verlaten van zijn oude weg, omdat hij van tevoren niet kan bezien dat het werk in zijn hart duurzaam en blijvend zal zijn. Zulks verhindert hem om getrouw te zijn aan, het weinige licht, dat hij heeft. Zulk één is bevreesd, wanneer hij zijn oude gezelschap eens zou verlaten, ja aan zijn oude heren de dienst eens zou opzeggen en zou uitkomen voor God en voor Zijn zaak, en hij zou toch weer terugkeren, voor de spot en de schande. Dan denkt hij: als het maar waarheid was, dan zou ik het wel durven. Vrienden, deze grote zaak zal u meer waard moeten worden dan dat gij de Heere paal en perk zult willen stellen, dat gij Hem wetten voor zoudt schrijven. Wat is het toch bruut, dat men denkt of zegt bevreesd te zijn voor terug te zullen keren, en dat men dus voor de zaak van God niet wil uitkomen vóór men weet dat men oprecht is. Waar spreekt de Bijbel nu toch zulke taal? O mens, als gij daar blijft staan, de vreze, die gij vreest, zou wel eens kunnen komen. Gods Woord zegt ons: Wees getrouw aan het weinige en mindere licht, dat u hebt, en de Heere zal het meerdere geven.

3. Een ander wordt teruggehouden omdat hij meent dat het met hem te ver gekomen is. Hij denkt: er mogen dan grote zondaars bekeerd geworden zijn, maar toch nooit zulken als hij, die zulk een onoprecht hart tegen de zonden, en dat zo vervuld is met liefde tot de zonde, in zich omdraagt. Want dan weet niemand wat er zo al dagelijks in zijn hart omgaat, en bij dat alles zijn er zulke hooggaande inwerpingen in zijn hart tegen de Heere, dat hij deze nooit tegen enig mens zou durven noemen. Deswege vermenigvuldigen bij zulk één de gedachten in hem, en het licht des Evangelies missende, blijft hij bij de Heere Jezus vandaan, en dus ook verre van de ware bekering. Dan moet ik u zeggen, vrienden, wanneer u lust hebt dat God u bekeert, kunt ge nooit te goddeloos en nooit te afkerig van God en van ware heiligheid zijn. Maar wanneer ge uzelf bekeren wilt, dan zult ge voor het minste strootje blijven staan.

4. En weer een ander blijft achter omdat hij onmachtig is. Hij kan het zichzelf niet geven, en God moet het hem geven, en daar zit hij dan met traagheid en slapheid der handen terneer. Wat hij ook doet, welke middelen hij ook waarneemt, alles is zonder vrucht.

Hij ziet wel dat hij bekeerd moet worden, maar in zijn hand is het niet, en hoe komt hij er toe? Is er eens een nieuw middeltje, dan is er weer enige opgewektheid en een weinig hoop. Maar al spoedig ervaart hij weer het tegendeel en dat maakt hem moedeloos en hij laat het er weer bij zitten. En de reden van dit alles is dat zulk één de Goddelijke kracht van God en Christus niet kent, ja geen andere

kracht dan die van zichzelf en van het schepsel kent en zoekt. Maar vrienden, is dat nederigheid, of is het hoogmoed, dat een mens moedeloos wordt omdat hij zichzelf krachteloos bevindt? Het is immers de grootste en afgrijselijkste trotsheid, die er is? Dit is de kuil zonder water, waarin een mens gevallen ligt. En hij zal daar geen water krijgen, al versmacht hij ook van dorst. Zou u niet denken dat het meer tot eer van de Heere zijn zal en meer van nederigheid getuigen zou als men bij dat gevoel van onmacht zag en ook erkende dat er evenwel een God in Israël is? O, mocht u toch eens zien dat het aan uw wil mankeert. Dat het verraad in uw hart zit.

5. En tenslotte komt weer een ander niet tot bekering, omdat hij de gedachte inlaat en voedsel geeft, dat hij niet uitverkoren is. En als dat niet waar is, och, wat hij dan ook doet, hij zal het niet verkrijgen. En daar blijft hij zitten en worden de handen slap. Ja mens, hoe komt ge daaruit? En gij moet er uitkomen om bekeerd te worden. Dit is niet dan een strik van de duivel, en zo gij dat maar zien mocht, het zou u ten voordeel kunnen zijn. Maar vrienden, hier moet ik u zeggen dat elk onzer heeft te handelen naar de geopenbaarde wil van God, en niet naar Zijn verborgen wil. En zo nederig zal elk onzer moeten worden, dat men zijn weg aanstelt naar de openbaring van God, en dat men een schepseltje wil blijven. U zult misschien vragen: Wat bedoelt ge daarmee? Wel dit, dat de mens niet wil inzien in de verborgen raad van God. Het is alleen het werk van de Heilige Geest om de diepten Gods te onderzoeken. En bij dit alles is dit gezegde nog een leugen ook, wanneer aaneen naar zijn heil zuchtende ziel wordt opgedrongen dat deze niet uitverkoren is. Want wie beweert zulks? Het is immers niemand anders dan de vader der leugenen. U kunt aan de bewering zelf: gij zijt niet uitverkoren; zien dat het een leugen is. Want elk, die in het Woord van God gelezen heeft, weet dat een gelovig mens wel verzekerd kan zijn van zijn verkiezing, maar geen goddeloze van zijn verwerping. En dit te meer niet omdat God hem nog laat leven onder de aanbidding van genade, en hem dus nog uitwendig roept. Daarom vrienden, hoe ongelukkig is hij, die hierdoor onbekeerd blijft. Want indien hij maar gebonden blijft, dan blijft het om het even wat de banden zijn.

En daarom vrienden, mocht u toch de hoge noodzakelijkheid der bekering recht beseffen.

(1) Mensen, die nog onbekeerd zijt, God wil u bekeren. Daarin heeft Hij lust, want alzo spreekt de Heere: "Zo waarachtig als Ik leeft, spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?" Daar zegt de Heere dat Hij lust heeft in de bekering des mensen, en ook dat het willen sterven van de zijde van het huis van Israël komt. Wel mens, laat God u dan bekeren, en leg u daartoe veel aan de voeten van Jezus neer, dat Hij Zijn levendmakende genade en de kracht van Zijn opstanding aan uw ziel ten koste legge.

(2) En wees toch niet tevreden met een algemene bekering van weg en levenswijze, want dat zal u niet in de hemel brengen. Het zal in het vervolg wel blijken, dat een mens met Christus moet sterven en met Hem opstaan, en dan leeft hij omdat Jezus leeft. Dit is de eerste opstanding, waar elk deel aan hebben moet, zal de tweede dood over hem geen macht krijgen. Dit is de inhoud van de waarachtige bekering, en daarom, vrienden, God beware u er voor buiten deze te rusten.

(3) O mens, als u voor uw dood niet bekeerd wordt, maar onbekeerd blijft en zo sterft, wat hangt u wel boven het hoofd! Zie hier alleen maar wat Jezus zegt: "Gij zult vergaan." En dan zult u mogelijk zeggen: Is dat zo zwaar, te vergaan? Ja vrienden, het nare van dit vergaan kunt gij van het natuurlijke afleiden, wat het is zonder uitkomst zijn verderf voor ogen te zien en er in te storten. Zo vergaat een schip op zee, en zo verging ook de eerste wereld. Daaruit kunt u wel zien hoe naar dit is. Ja vrienden, dat dit vergaan een nare zaak moet zijn, leert ons de Bijbel. Wij lezen in Jona 3 dat de voorzegging van het vergaan van Ninevé onder het heidendom indruk maakte en bekering veroorzaakte. En wij kunnen uit dit alles wel besluiten dat dit vergaan der ziel alle verstand te boven moet gaan. Het zal zijn een eeuwig verzinken en een eeuwig onderblijven. Het zal een vergaan zijn zonder te vergaan, een eeuwig verderf zonder verdorven te worden, hetgeen dewijze van spreken in Matthéüs is. En hieruit volgt, vrienden, dat dit onbegrijpelijk is. Want een stoppel brandt weg door vuur, maar hier is een verterend vuur en een eeuwige dood, en de stoppel brandt maar verbrandt niet.

B. Nog een woord tot u, kinderen van God. In het vervolg van deze stof wensen wij nog wat uitgebreider, als wij het kunnen, de ongestalten van Gods volk aan te wijzen.

- Zie hoe oneindig uw geluk en voorrecht is. Gij waart allen mede als dwalende schapen, en gij keertet u een iegelijk naar zijn weg, maar gij zijt bekeerd tot de overste Herder en Opziener uwer zielen; en zulks naar het eeuwig voornemen Gods over u.

- Zucht toch, dat de Heere u dit tot uw heiliging doe zien. En dit opdat u beschaamd moge worden wanneer gij uw wegen en handelingen recht ziet bij de liefde en genade van God in Christus. Dat dus de afgekeerden in het geestelijke Israël van hun afkeringen genezen mogen worden en hun sterkte, hun rust en hun behoudenis in wederkering mogen vinden.
- Zoekt toch de liefde van God en de liefde van Christus van eeuwigheid, welke in de tijd aan en in u is bewezen, op uw hart te krijgen. Opdat gij daardoor mocht gedrongen worden om op te staan en weder te keren om voor de Heere te leven: "Want de liefde van Christus dringt ons, als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is."

Amen.

**HET EERSTE DEEL DER BEKERING:
HET AFSTERVEN VAN DE OUDE MENS**

Onze voorgaande verhandeling over zondag 33 eindigden wij bij het bespreken van het tweede gedeelte van het eerste hoofddeel, waarin of in hoeveel stukken de waarachtige bekering bestaat. Wij stonden daarbij reeds stil bij de stukken, welke daarin aanwezig zijn (antwoord 88 en de vragen 89 en 90). Nu zullen wij verder stilstaan bij de nadere verklaring door de onderwijzer van elk stuk van de waarachtige bekering in het bijzonder (vraag 89 en 90). Daarbij moeten wij eerst bezien de verklaring van de onderwijzer betreffende de afsterving van de oude mens (vraag 89), en dus nagaan wat wij door deze wijze van spreken, zoals deze in de vraag voorkomt, over de afsterving van de oude mens hebben te verstaan.

Eerst dus wat door de oude mens moet worden verstaan en om welke redenen deze zo wordt genoemd. Naar Gods Woord verstaan wij daardoor alleen de overgebleven verdorvenheid van de natuur in de gelovigen. En wel de afkerigheid van heiligheid en de geneigdheid tot zonde, welke de erfzonde is, alsook alle daaruit voortkomende dadelijke overtredingen. Deze overgebleven verdorvenheid der natuur in de gelovigen draagt in Gods Woord onderscheidene benamingen, als:

- De voorhuid des harten.
- Het beeld van de eerste Adam.
- Het lichaam der zonden.
- Het vlees.
- De wet der zonden.
- De leden, die op de aarde zijn.
- Begeerlijkheid.

De redenen, waarom deze overgebleven verdorvenheid in de gelovigen een oude mens wordt genoemd, zijn de volgende.

1. Deze boosheid wordt terecht een mens genoemd, omdat deze zondige ongestalte zich over de gehele mens uitstrekt. Want al de vermogens der ziel van de mens zijn bedorven en bevekt.

- Zijn verstand is verduisterd.
- Zijn wil is van het goede afkerig.
- Zijn hartstochten zijn verhard en ongeregeld en ten enenmale verdorven. Daarom is aan de bevektenen ongelovigen geen ding rein, want beide hun verstand en geweten zijn bevekt.

Ja, dit kwaad dringt zelfs door en strekt zich uit over het gehele lichaam en al deszelfs leden.

- Paulus spreekt daarom van een wet der zonde, die in zijn leden was, en van besmetting des vleses en des geestes.

- Al de leden of delen van het lichaam zijn verdorven en vol kwade bewegingen. Dit blijkt uit de driften en ongetemperdheden in de humeuren, alsook uit al de aanritselingen en kittelingen van het lichaam onder het plegen van de zonde. De begeerlijkheid steekt het lichaam aan, en het lichaam ontsteekt wederom de begeerlijkheid, zij worden beide ontstoken door de hel en razend naar de zonde. Dit bevestigt Salomo ons met een gelijkenis, als hij zegt dat het hier is als met een sluis, waar veel water voor staat. Bij de minste opening, welke ge aan het water geeft, is er geen houden meer aan.

2. Maar ook, en wel voornamelijk, wordt deze natuurlijke verdorvenheid en boosheid een mens genoemd, omdat de gewone eigenschappen van een mens erin gevonden worden. Want gelijk een mens uit vele delen en leden is samengesteld, is ook de zondige natuur een samenstel, dat uit vele delen bestaat, dat veel leden en gewrichten heeft, en dat beziel wordt met de geest des satans. Hij woont in dat deel der gelovigen, en zij dragen hem om, waar zij ook zijn. Hij heeft daar een gedurige toegang, want het is als het ware zijn gebroed. Och vrienden, hoe nodig is het derhalve dat Gods volk in vreeze wandelt, veel waakt en bidt, enz. Want immers één verrader binnen een stad is veel gevaarlijker dan veel verraders daar buiten. Gelijk een mens een beelddrager is van zijn ouders, is de inwonende zonde het beeld van Adam na de val. En hieruit volgt, dat de mens niet het beeld des hemelsen draagt, maar des aardsen, ja des duivels. Daarom kan hier terecht van een mens gesproken worden.

3. Gelijk een mens zijn verschillende bezigheden en verrichtingen heeft, is ook dit deel werkzaam in het plegen van zonden met gedachten, woorden, daden, lusten enz. Daarom komt het in Romeinen voor onder de gelijkenis van leden des lichaams. En gelijk in het gewone leven een mens niet stil staat, hij neemt af of hij neemt toe, hij groeit of hij sterft, is het ook met dit zondige deel in Gods volk. Het neemt toe als er geen genade tegen gegeven wordt. Dan wordt het al erger, zoals wij zien in hetgeen Paulus zegt en in hetgeen wij lezen: "Want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel." Of het vermindert en wordt afgebroken tot het geheel sterft. Deze boosheid en natuurlijke verdorvenheid draagt ook terecht de naam van een oude mens.

(1) Omdat deze zeer oud is, voortspruitend uit de val van Adam: "Het gedichtsel der gedachten zijns harten is te allen dage alleenlijk boos." Ook is deze in elk mens het eerste en het oudste, welke hem van zijn geboorte af aankleeft: "Ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonden heeft mij mijn moeder ontvangen."

(2) En ook omdat deze oude mens in de gelovige staat tegenover de nieuwe mens: "Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude, is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden." Hieruit volgt, dat niemand zijn verdorven natuur zijn oude mens kan noemen, ofwel zijn vlees, tenzij hij een nieuwe mens en een nieuwe geest heeft.

(3) Ja, deze wordt terecht de oude mens genoemd, omdat deze in sterkte en kracht de oudste is. O, het is een oud en hardnekkig kwaad, het houdt de nieuwe mens onder en het drukt deze neer, evenals Izak verdrukt werd door Ismaël, en Jakob door Ezau.

- De kracht en sterkte van deze oude mens blijken ons in zo vele heiligen, die er door gevallen zijn, als David, Petrus, enz. Het blijkt ons ook daaruit, dat het alleen Gods werk is deze te overwinnen, want hij is door geen middelen te temmen. Jezus is er toe gekomen om de werken des duivels te verbreken, en Hij heeft tot den bloede toe moeten strijden.

- De sterkte van deze oude mens blijkt ook uit zijn list, zoals ook de sterkte van een oud en slecht mens veelal in zijn list bestaat. Door zijn list is hij krachtig, alzo zijn de begeerlijkheden strelende, verzoekende, verlokkenende, verleidende, enz. Dit blijkt ons in de klacht van David: "Wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen." Deze natuurlijke verdorvenheid draagt de naam van de oude mens, omdat ze op zichzelf lelijk is. Zoals oude dingen rimpelachtig en hun schoonheid kwijt zijn, mismakt deze de heerlijke mens. Dan zijn de gelovigen, aan die boze zijde bezien, de heerlijkheid Gods dervende.

(4) En tenslotte wordt deze mens ook oud genoemd omdat deze nabij zijn einde en nabij de verdwijning is. Alzo spreekt Paulus. Dit verdorven deel zal niet altoos in de gelovigen blijven, maar als een oud kleed zullen zij het weldra afleggen, en als een oud mens zal die verdorven natuur welhaast sterven. Daarom zullen wij nu bezien wat door de afsterving van deze oude mens moet worden verstaan, alsook waarom dit een afsterving of kruisdood wordt genoemd.

Letten wij er daarbij op wat deze afsterving van de oude mens niet is, en wat zij waarlijk wel is, tot ontdekking van een ieder onzer. Daarna zullen wij bezien onder welke benamingen dit zoal in de Heilige Schrift voorkomt.

1. Wij moeten dan eerst weten wat deze afsterving niet is, en wat deze waarlijk wel is.

(1) Want deze afsterving van de oude mens is niet een stil en zedig humeur te hebben en, zoals men wel zegt, zichzelf te bezitten. Dat men zijn hartstochten meester is of zijn sterkte daartegen kan vinden in zijn eigen redeneringen. Hiermede kan men verloren gaan, want dit is het niet. Vele heidenen kwamen hierin zeer ver. Het is de natuurstaat, en daarom lezen wij dat die in het vlees zijn, hoe goed burgerlijk dan ook, Gode niet kunnen behagen.

(2) Het wil ook niet zeggen voorbijgaande overtuigingen te hebben, zodat men door het aandringen van een woord schielijk alles overgeeft, maar dat men met de hond tot het uitgeworpene wederkeert, zoals de scheepslieden wel doen als de stormwind over is, dat zij haastig weer proberen op te vissen wat zij overboord geworpen hebben. Hiervan had Felix iets. Agrippa was nabij en als aan de kant gebracht. En van Herodes staat geschreven dat hij vele dingen deed. Op zulk een schijnwerk te rusten is zeer gevaarlijk; het is als een schoongemaakt en fraai versierd huis. Petrus zegt er van dat het voor zulken beter zou zijn dit niet gehad te hebben.

(3) Deze afsterving is ook niet dat men op enigerlei wijze de zonde overwint. Namelijk zo, dat men van sommige zonden scheidt en er een afkeer van krijgt vanwege de schande en de gevolgen. O vrienden, als de droefheid alleen hier over gaat, en niet over de aard en de natuur van de zonde als zijnde tegen de Heere, dat is de afsterving van de oude mens niet. Ook is in de val niet maar één of ander deel in de mens verminkt, dat alleen naar hersteld behoeft te worden, maar alle delen en alle vermogens, ja zijn ganse persoon is ondeugende geworden: "Het gedichtsel der gedachten van des mensen hart is te allen dage alleenlijk boos." Daarom zegt Paulus: "Ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont." Daarom is het voor elk mens nodig, zal hij zalig worden, dat hij de gehele oude mens aflegt. Van droefheid over de gevolgen van de zonde hebben Simon de tovenaer en Judas zeker veel gehad.

(4) Ook moeten wij door deze afsterving van de oude mens niet verstaan dat hij ten enenmale hier wordt uitgeroed. Zulks heeft niet hier in de tijd plaats. Dit moeten wij staande houden tegenover de verdorven mystieken en piëtisten, die de volmaaktheid der heiligen op aarde drijven. Gods Woord omschrijft dit afsterven als een dagelijks werk, en Paulus zegt: "Niet dat ik het alrede gekregen heb, of alrede volmaakt ben, maar ik jaag er naar", enz. Dit alles is de afsterving van de oude mens niet, en een mens bedriegt zich, die het daarvoor houdt.

2. Maar bezien wij nu nog wat deze afsterving van de oude mens dan waarlijk wel is.

(1) Deze kan er alleen maar zijn door de vereniging en gemeenschap met Christus, en dat men daartoe de Heilige Geest als een inwonende Geest des geloofs ontvangen heeft. Daarvan lezen wij in Galaten, dat die in Christus zijn, het vlees gekruist hebben. En een krachtig bewijs daarvan is de Doop, welke zijn grond heeft in de dood van Christus: "Wij zijn dan met Hem begraven door de Doop in de dood", en van de gelovigen wordt gezegd dat zij één plant met Christus geworden zijn, enz. Want de afsterving is een werk, dat tot de heiligmaking behoort, waartoe de mens niet kan komen, tenzij hij een in Christus gerechtvaardigde is. Anders werkt de mens achterstevoren en dus tevergeefs. Dan is het niet anders dan een werk der wet, waarin velen omzwerven en sterven, zoals Paulus zegt: "Israël die de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen." O vrienden, indien het daar te krijgen was, dan was Jezus tevergeefs gestorven. Dan zouden de papisten het dichtst bij de waarheid zijn. Maar Jezus leert ons, dat men eerst in Hem moet ingeënt zijn, zal men vruchten kunnen dragen.

(2) En hieruit volgt dus dat deze afsterving bestaat in de werkzaamheid van het nieuwe leven, het aanvankelijk herstelde beeld, tegen de oude en zondige natuur. En zulks met de toelag om deze te doden en ten onder te brengen in de kracht van Christus en door Zijn Geest: "Indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven."

3. Nu moeten wij nog bezien onder welke benamingen deze afsterving in de Heilige Schrift voorkomt en wat deze verschillende spreekwijzen ons leren. De benamingen hiervan in Gods Woord zijn verscheidene. Wij vinden verschillende zinnebeeldige spreekwijzen, waardoor deze oude mens wordt aangewezen.

- De oude mens komt in de Schrift ons voor onder het zinnebeeld van de voorhuid. En dan wordt de afsterving daarvan genoemd het besnijden: "Besnijdt de voorhuid uws harten." Ook wel een uittrekking van het lichaam der zonden des vleses.

- Als de oude mens ons voorkomt onder het zinnebeeld van vuiligheid, dan wordt de afsterving genoemd een reinigen of gereinigd worden, of afgewassen worden: Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt gereinigd." ; "Laat ons onszelf reinigen van alle besmettingen", enz.

- Als de oude mens ons voorkomt onder het zinnebeeld van een kleed, dan wordt de afsterving genoemd een afleggen, een wegwerpen: "Dat gij zoudt afleggen, aangaande de vorige wandeling, de oude mens." En: "Zo legt dan af alle kwaadheid, bedrog" ; "Werpt van u weg al uw overtredingen."

- Maar wanneer deze verdorven natuur ons voorkomt onder het zinnebeeld van een mens, die leeft en die zijn leden, gewrichten en werkingen heeft, dan wordt de afsterving daarvan een doding, kruisiging en een ten onderbrenging genoemd: "Gij zijt gestorven; doodt dan uw leden die op de aarde zijn."; "Die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist." ; "Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde."

En: "Wij zijn dan met Hem begraven door de Doop in de dood". Deze verscheidene spreekwijzen leren ons welk een nauwe vereniging er is tussen de natuur der mensen en de zonde. Ook hoe nabij deze ligt, als aan de deur, alsmede de sterkte en kracht van de zonde. En daaruit volgende, hoe onmogelijk het voor een mens is om door eigen kracht dit afsterven teweeg te brengen en deze verdorven natuur te boven te komen. Ja daaraan te sterven en deze kwijt te raken. En evenwel, vrienden, hoe ten uiterste noodzakelijk is het voor elk mens, dat hij aan zichzelf en aan zijn zonden sterft, zal hij ooit met Christus leven. Want deze oude mens moet gedood worden, of anders zal hij de mens doden. Paulus zegt: "Indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven; maar indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven." Och vrienden, zagen wij hier onze onmacht eens recht, en hoe nodig het is om door de Geest in de strijd tegen de oude mens gezet te worden, om de strijd dan in de sterkte van Christus aan te binden.

4. Bezien wij nog eens de reden, waarom deze ten onderbrenging van het lichaam der zonde een sterven of afsterven genoemd wordt, of ook wel een kruisiging, alsook waaraan zulk één dan wel sterft. De redenen, waarom dit zo wordt genoemd, zijn wel voornamelijk deze:

(1) Dat er zoveel overeenkomst is tussen een natuurlijke dood en dit geestelijke sterven. Want deze afsterving gaat ook niet toe zonder voorafgaande smarten des doods. Het uitsteken der ogen, het afkappen der handen en der voeten is zo pijnlijk.

(2) Deze afsterving geschiedt ook, als in het natuurlijke, bij trappen. Al is het ook waar dat de één veel schielijker sterft dan de ander. Paulus zegt, dat de uitwendige mens verdorven wordt van dag tot dag.

(3) Het wordt zo genoemd omdat de dood van Christus, welke eerst waarlijk een sterven was, de enige oorzaak is van de waarachtige scheiding tussen de ziel en tussen de zonden. Evenals het in het natuurlijke de waarachtige dood is, welke een waarachtige scheiding tussen zielenlichaam teweegbrengt, is de dood van Christus de oorzaak van de gehele vernietiging van het lichaam der zonde in de gelovige, en ook de gehele grond van zekerheid daarvan: "Of weet gij niet, dat zo velen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door de Doop in de dood", enz.

5. En zien wij nu ook waaraan zulk één sterft.

- Zulk één sterft aan zijn eigenwijsheid en door de onwetendheid verdorven verstand: "Niemand bedriege zichzelf; zo iemand onder u denkt dat hij wijs is in deze wereld, die worde dwaas, opdat hij wijs moge worden."

- Hij sterft ook aan zijn boze wil, kwade neigingen en lust: "Maar die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden."

- Hij sterft aan het zondige eigen, in al zijn zintuigen en daden. Het oog ergert hem. Daarom zegt David: "Wend mijn ogen af, dat zij geen ijdelheid zien; maak mij levend door Uw wegen." Al de leden worden Gode gesteld tot wapenen der gerechtigheid.

- Zulk één sterft ook aan zijn vleselijke oogmerken, aan eigen eer en liefde. Want van nature is hij een zoeker van ijdele eer. Maar dan wordt het zijn lust om te zoeken hetgeen van een Ander is. Hij gaat God en Zijn eer beogen in eten, in drinken, en in wat ook anders.

- Hij sterft aan zijn eigengerechtigheid, aan zijn doen en plichten. Zijn gerechtigheid wordt hem als een wegwerpelijk kleet. Daarom zegt Paulus, dat het zijn lust was om in Christus gevonden te worden, niet hebbende Zijn gerechtigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is.

- Ja tenslotte, zulk één sterft aan alle eigen kracht en vermogen. Hij wordt een werkzame arme, verlegene en machteloze voor God. Hij wordt niet moedeloos omdat hij geen kracht heeft, maar hoe meer hij verliest, afneemt en sterft, en dus al machtelozer wordt, hoe sterker hij in de Heere wordt, ja hoe dierbaarder de sterkte van Jezus hem wordt. Paulus had door bevinding geleerd alzo te spreken: "Als ik zwak ben, dan ben ik sterk." En dan staat er, dat hij een welbehagen had in zwakheden.

6. Bezien wij nu ook de reden, waarom de afsterving van deze oude mens een kruisiging wordt genoemd.

- Dit geschiedt om daarmede te zinspelen op hetgeen aan Christus is geschied. Want aan de kruisiging ging vooraf dat men de kwaaddoener haatte, hem opzocht en hem vervolgde. Zo krijgt zulk één door de Geest een ontdekking van het kwaad der zonde, en een haat er tegen en een lust om al de schuilhoeken van zijn hart en al zijn wegen te doorzoeken. En daaruit vloeit de beschaamdheid voor God voort.

- Gelijk de kwaaddoener gevangen werd genomen, tasten zulken de gehele oude mens aan. Ja, zij zoeken, de lendenen des verstands opschortende, de wet van God te gebruiken als een band om de zonden te binden.

- Gelijk een kruiseling werd aangeklaagd en beschuldigd, ja zoals het bij Jezus geschiedde, dat men riep: "Weg met Deze; kruist Hem, kruist Hem", handelt in deze zaak ook de ziel. Zij klaagt het boos bedenken bij God aan. Zulken verzwaren hun schulden en eisen er recht tegen. Zij vervolgen de oude mens ook in rechten en roepen maar dat Jezus er toch Zijn hand aan zou willen leggen. Zij willen ook wel roepen: Weg met deze!

- Gelijk een kruiseling aan het kruis genageld en vastgehecht werd, is het ook de lust van zulk een ziel om alzo met de zonden te handelen. Dat is hun bedoeling, de zonde aan het kruis te brengen, opdat deze daaraan zou worden gebonden en genageld.

- Gelijk een gekruiste opgehangen werd tussen hemel en aarde, als beide onwaardig en als zijnde Gode een vloek, zo vloekwaardig en schandelijk zien en erkennen zulken hun zonden ook. En zij willen voor hemel en aarde niet verbergen dat zij zo gesteld zijn.

- Gelijk een gekruiste zware pijnen en smarten werden aangedaan, roepen ook zij soms uit vanwege de smart der zonden. O, hoe klaagt Paulus in Romeinen. Hun hart is vervuld met klachten, en dit is bij Gods volk de gedurige stof voor hun gebeden. Zoals aan een gekruiste het voedsel werd onthouden, handelt in deze ook de ziel, naar het woord van Paulus het vlees en de begeerlijkheden niet verzorgende. Hij dient daaraan geen voedsel toe, dat wil zeggen, al zulke zaken, personen en gezelschappen snijdt hij af. Hij brengt al die dingen ten onder, welke de oude mens zouden verlevendigen.

- Gelijk een gekruiste langzaam stierf en allengskens zijn krachten verloor, wedervaart dit ook de oude mens. Door de Geest van Christus wordt het werk des vleses allengskens gedood. Evenals het huis van Saul, dat afnam en zwakker werd toen werd het huis van David sterker en nam toe.

- En gelijk een gekruiste werkelijk stierf, want de kruisdood was wel een langzame, maar het was ook een gewisse en zekere dood, o vrienden, alzo breekt de tijd aan dat ook de gelovigen eens het gehele lichaam der zonden zullen afleggen, zonder ooit meer door het lichaam der zonden te worden verward en beneveld.

- En de voornaamste reden, waarom de afsterving van de oude mens een kruisiging geroemd wordt, is wel dat de kruisdood van Christus de enige oorzaak is van de doding der zonden in Gods volk. Dit leert ons Paulus: "Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen." En: "Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij", enz. - Deze kruisdood van Christus is de enige verdienende en werkende oorzaak van de verbreking der zonden in de gelovigen, en daardoor heeft Hij ook de Geest verworven om dit in hen te doen.

- Ja, deze kruisdood is de enige bewegende oorzaak tot een rechte haat tegen en afkeer van de oude mens. Want er kan geen krachtiger beweegreden tegen de zonde zijn dan dat deze Christus de bittere en smadelijke kruisdood heeft aangedaan. Daarom zullen wij nu nagaan wat de zaak zelf, of wat het onfeilbaar kenmerk is, waaruit iemand kan weten dat zijn oude mens aan het sterven is. Dit stelt de onderwijzer ons in het antwoord voor. Zie hier welk een groot kenmerk het is, dat men waarlijk aanvankelijk gestorven is. Daarvan zegt de onderwijzer: Een hartelijk leedwezen - ofwel bedroefdheid des harten - dat men God door zijn zonden vertoornd heeft.

Bezien wij hier wat deze hartelijke droefheid over de zonden in de ziel aanwezig doet zijn.

1. Vooreerst is daar een waarachtige, zaligmakende kennis van zijn ellendestaat aanwezig, gewerkt door de Geest van Christus. Dit gaat toch naar de gewone weg Gods vooraf. Want waar zulk één tevoren zorgeloos en gerust in zijn oude grond en in zijn zonden leefde, wordt hij met de verloren zoon tot zichzelf gebracht. Dus hij komt tot inkeer naar binnen, waar een natuurlijk mens altijd oproepbaar ver van verwijderd is, en wordt tot stilstaan gebracht. Daarmede begon bij de verloren zoon het werk eerst. Dan staat er: "Tot zichzelf gekomen zijnde, zeide hij: hoe veel huurlingen van mijn vader hebben overvloed van brood, en ik verga van honger." Dan eerst begint hij met betrekking tot zijn eigen ellende te zien en te horen. Dan geeft hij acht met Lydia, toen haar hart geopend werd.

Dit is ook de taal van Efraïm: "Nadat ik aan mijzelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt."

2. Zulk één ziet en gevoelt bij de ontdekte heiligheid en rechtvaardigheid van God de diepe schuld van zijn zonde. O, die openstaande schuld en dan geen borg te hebben, dat drukt hem, dat worden bergen voor hem: "Onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel." Dit vergeleken met: "Mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden."

3. Hij ziet en gevoelt de kracht en de heerschappij van de zonde, en ook de menigvuldigheid en verfoeilijkheid daarvan in de ogen Gods.

Het drukt hem, dat zijn zonden meerder zijn dan hij in orde kan verhalen, ja meerder dan de haren van zijn hoofd, en dat zij het op zijn eeuwige ondergang aanleggen. Daardoor vreest hij met David te enigen dage te zullen omkomen. Het verfoeilijke en het onbetamelijke van zijn zonde drukt hem neer. Hiertoe kreeg de profeet last om tot het volk te zeggen: "Alleenlijk ken uw ongerechtigheid, dat gij tegen de Heere, uw God, hebt overtreden, en uw wegen verstrooid hebt tot de vreemden, onder alle groene boom, maar zijt Mijn stem niet gehoorzaam geweest."

4. Ja, hij ziet zijn vloek-, straf- en helwaardigheid, en daarbij ook dat God rechtvaardig is. Hij ziet dat hij met de ganse wereld verdoemelijk voor God ligt, en dat God in toorn en verbolgenheid op hem neerziet. Dit deed Saulus bevende en verbaasd uitroepen: "Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?" Farao riep zelfs uit dat God hem straffen moest en dus rechtvaardig is: "De Heere is rechtvaardig, ik daarentegen en mijn volk zijn goddelozen." Zo spreekt ook David: "Heere, Gij zijt rechtvaardig, en elkeen Uwer oordelen is recht." En: "Is God onrechtvaardig als Hij toorn over ons brengt? Dat zij verre; anderszins, hoe zal God de wereld oordelen?"

5. Zulk één wordt over dit alles met bekommering vervuld. En dat is geen vreemde zaak, want het is een naar bewijs wanneer iemand nog nooit een zieke nacht over zijn zonden heeft gehad. Ja, hij wordt met vrees, met verlegenheid, met wanhoop aan zijn zijde en met radeloosheid vervuld. Dit zien wij in de drieduizend. Zij werden verslagen in hun hart en riepen uit: "Wat zullen wij doen, mannen broeders?" Wij zien dit ook in de stokbewaarder: "Lieve heren, wat moet ik doen opdat ik zalig worde?" En hieruit kunt u zien, vrienden, dat het wel een waarheid is dat het niet daarin bestaat, dat men zijn hoofd als een bies laat hangen; maar het is ook waar, dat niet veel te denken valt van zulk één, die nog nooit vanwege zijn ellendig hart het hoofd heeft laten hangen. Want dit is een klaar bewijs dat hij nog blind en ongevoelig is. David zegt: "Ik maak U mijn ongerechtigheid bekend; ik ben bekommerd vanwege mijn zonde." Efraïm klopte op de heup toen God hem aan zichzelf bekend maakte. Wat zou men daar dan wel van zeggen? Menigeen lastert hetgeen hij niet kent en is dus ongelukkig. Als in het antwoord op vraag 89 van deze hartelijke droefheid over de zonde gesproken wordt, wordt er van uitgegaan dat zulk één gebracht en gekomen is aan het einde van de wet, en Christus, het einde der wet, heeft gevonden. Want zulk een overtuigde ziel neemt wel alle middelen waar die hij maar kan. Onder een verbroken werkverbond geboren en daarmee getrouwd zijnde, zoekt hij doorgaans zichzelf te bekeren en beter te maken, eer hij durft denken dat hij een voorwerp voor de vrije genade en de Goddelijke ontferming is. Hij werkt om heiligmaking vóór de rechtvaardigmaking, en hij zwerft in de wet als in een doolhof om. Duizendmaal stoot hij het hoofd, en duizendmaal hervat hij het weer. Daar wordt zulk één recht arm en goddeloos in eigen ogen. De door Christus verworven Geest heeft hem zijn eigen gerechtigheid en al zijn kwade geld ontnomen, ja het hem uit de hand gebroken. En dus is hij, zo goddeloos als hij is, met het vonnis van verdoemenis over zijn beste werken, geleid en gebracht tot Christus, het einde der wet. En daar alleen begint een andere natuur van werk en de rechte evangelische droefheid. Daarom zegt Paulus dat hét einde der wet Christus is, een iegelijk die gelooft. Bezien wij nu nog wat deze hartelijke droefheid is en waarin deze is onderscheiden van de droefheid der wereld. Ja letten wij er op wat deze droefheid is, wat er mede gepaard gaat en waarover deze zoal gaat.

(1) Deze droefheid is een werk van de Geest van Christus in de ziel. Het is een droefheid in het hart over de zonde, en wel uit liefde tot God. En dus is het een allerhartelijkste, allergrootste en diepste droefheid: "Scheurt uw hart, en niet uw klederen." Daarom wordt het vergeleken bij het rouwklagen over een enige zoon, en bij het bitterlijk kermen over een eerstgeborene. Door deze overwichtige mate van droefheid moet men niet verstaan dat deze altijd zo is in het gevoel. Want als iemand een allerliefste nabestaande verliest, b.v. een man, vrouw, kind enz., dan is de aandoening van droefheid menigmaal veel sterker dan men kan nagaan dat zij ooit is geweest vanwege de zonden.

Maar dan moet men dit aldus verstaan, dat in het besef van het oordeel, dat op een zaligmakende wijze verlicht is, het verlies of gemis van God door de zonde groter is dan het verlies van vrienden, staten, goederen enz. Ja, deze Goddelijke droefheid kan alle droefheden over tijdelijke verliezen verzachten, verzoenen en zelfs doen overgaan. Ziet dit duidelijk in David. Toen God zijn kind vanwege zijn zonden tegen Uria en zijn vrouw ging wegnemen door de dood, kon hij eerst niet eten of drinken. Maar zodra hij Goddelijke droefheid kreeg en zag dat hij tegen God, tegen God alleen gezondigd had, dan lezen wij dat David van de aarde opstond, zich wies, zich zalfde, zijn klederen veranderde en in het huis des Heeren aanbad. Verstaat het aldus, dat deze Goddelijke droefheid groter is ten opzichte van haar altoos durend karakter. Er is geen droefheid der wereld, welke niet overgaat of afgeleid kan worden.

Maar deze droefheid gaat nooit over: "Ik ken mijn overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij." O, Gods volk is daarop gezet; zij leven als zij dat stuk hebben. Wanneer een christen recht gesteld is, blijft hij gedurig de hand op de wond houden. Daarom verklaart Paulus ons deze droefheid wel op een bijzonder duidelijke wijze, als hij zegt: "Gij zijt bedroefd geweest naar God. Want de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid." De apostel noemt dit een droefheid naar God, omdat ze niet uit de natuur voortkomt, maar door de Geest in het hart wordt gewerkt: "Doch over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden", enz. Want deze droefheid heeft God alleen in het oog, en niet de zonde op zichzelf beschouwd. Zulk één beschouwt deze in het licht van Gods heilig aangezicht, zoals ook David spreekt: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij ,rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten."

(2) Deze droefheid drijft naar God uit, en niet naar de strop, zoals Judas, of naar de gemakkelikheden, zoals Saul. Daarom blijft zulk één niet bij die droefheid staan, en ook rust hij er niet op, maar het doel ervan is de gemeenschap van God en de onberouwelijke bekering. Zij werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. En zulks ook omdat zulk één iets in de zonde ziet van hetgeen God er in ziet. O, wat moet God in de zonde zien, waar de Heere Zichzelf volmaakt in Zijn heerlijke deugden kent. Wat moet uit die kennis een oneindige haat, afkeer en walging omtrent de zonden ontstaan, zoals wij lezen: "Toen berouwde het de Heere, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan Zijn hart." Hiervan wordt iets in deze droefheid gevonden en het is een verbondsgoed: "Gij zult een walging van uzelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen." Ja, ook omdat deze Goddelijke droefheid heiligheid werkt en de Goddelijke natuur deelachtig wordt: "Want ziel, ditzelfde, dal gij naar God zijt bedroefd geworden, hoe grote naarstigheit heeft het in u gewrocht? Ja verantwoording, ja onlust, ja vrees, ja verlangen, ja ijver, ja wraak; in alles hebt gij uzelf bewezen rein te zijn in deze zaak." Ziet hier de redenen waarom de apostel het een droefheid naar God noemt.

(3) En met deze Goddelijke droefheid gaat een innerlijke liefde tot God gepaard. Daar vloeit dat smartelijke berouw uit voort, dat men tegen God gezondigd heeft. Dit zien wij bij David. O, dan breekt het hart, en dit kan liefde alleen doen. Jezus zegt: "Haar zonden zijn haar vergeven, die vele waren; want zij heeft veel liefgehad." Of wel ze heeft veel liefdeberouw gehad.

(4) Deze gaat ook gepaard met hartelijke belijdenis van zonden aan God. Ja met beschaamdheid onder Gods oog: "Mijn zonde maak ik U bekend, en mijn ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide: Ik zal belijdenis doen van mijn overtredingen voor de Heere; en Gij vergaaf de ongerechtigheid mijner zonde. Sela!" Zo sprak ook de verloren zoon: "Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u," enz. Ezra bad met schaamte: "Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God; want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel." En ook Efraïm.

(5) Deze Goddelijke droefheid gaat gepaard met vreze Gods. Geen slaafse vrees, dat men God als een vijand vreest, maar kinderlijk, dat men zich ontziet om God, zijn Vader, te vertoornen. En dit komt uit liefde voort: "Er is in de liefde geen (slaafse) vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees buiten", enz.

(6) Met deze Goddelijke droefheid gaat ook gepaard een zorgvuldige bekommring over de zonde. Niet die neerslaande angst en nare beklemdheid over grote en kleine, vroegere of tegenwoordige zonden, welke wettisch is. Maar die zorgvuldige, werkzame waakzaamheid tegen de macht en de list van de zonde, opdat men daardoor niet wordt verrast. Aldus spreekt David: "Ik ben bekommerd vanwege mijn zonde." En Jezus vermaant: "Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt."

(7) Ook gaat er wel mede gepaard dat men bittere tranen over de zonde schreit. Het gaat niet buiten het lichaam om. Job zegt: "Mijn oog druipt tot God." David doornatte zijn bedstede met tranen. Petrus ging bitterlijk wenende naar buiten.

En wij lezen in Lukas van die zondares, welke toen Jezus haar bekeerde, de voeten van Jezus met haar tranen waste. Men moet dit niet slechts zien als maar menselijke bewegingen, maar het voor een grote zegen houden.

(8) Deze Goddelijke droefheid gaat over de zonde als zonde. Dus over het vuile, het Godonterende, het onbetamelijke en het zielschadelijke van de zonde. Zij gaat over verborgen en onbekende zonden, en over de kwade gesteldheid van het hart, zowel als over openbare grove zonden. Het hart is hierover bedroefd omdat God het weet. Ja, deze droefheid gaat over de zonde op zichzelf, zonder daarbij straf of beloning op het oog te hebben. Het is hier als bij een recht geaard kind, dat bedroefd is omdat zijn vader misnoegd is.

(9) Deze Goddelijke droefheid gaat ook over het begaan van de zonde, en wel tegen de lankmoedigheid en tegen al de weldaden Gods in. En is zulk één wat verder gekomen, dan gaat het over de zonde tegen de in Christus bewezen genade, tegen de eeuwige liefde der verkiezing en tegen het bittere en onschuldige liefdeslijden van de Heere Jezus. Dit is dit zien in Wie men gestoken heeft, en dit verwekt een bitter rouwklagen over de zonde. O, dan gaat de innige smart der ziel daarover, dat zij dit de Heere heeft vergolden.

(10) En wordt zulk één uit een afgezakte toestand of uit een zondeval bekeerd, dan gaat deze droefheid daarover, dat hij de Geest zo bedroefd heeft. Dat hij oorzaak gegeven heeft dat de Heere Zijn hand zou mogen aftrekken, zodat hij nooit weer enige troost zou genieten. Dan gaat het daarover, dat hij de vromen heeft bedroefd en anderen aanstoot gegeven, en dus oorzaak is geweest dat Gods Naam, zaak en volk onteerd en gesmaad worden. Ja, dan gaat het over het verlies van dat gezicht en gevoel, die indruk en werkzaamheid van zijn hart, welke zulk één tevoren wel genoot. Dan is hij door zijn eigen schuld onder de overmacht van de zonde en onder het geweld van de satan geraakt. Zulk één rechtvaardigt God als de Heere Zich tegen hem ten kwade zou stellen, dat hij vanwege zijn zonden dus nooit meer Gods aangezicht zou mogen zien. En weet dan ook waarin deze Goddelijke droefheid over de zonde verschilt van de droefheid der wereld, waarvan Paulus spreekt. Wij zullen hier aantonen wat de droefheid der wereld is en waarover deze gaat, en ook waar zij eindigt.

- Door de droefheid der wereld moeten wij verstaan een droefheid, welke natuurlijk is en welke overvloedig onder wereldse mensen plaats heeft, en welke evenwel de mens in de wereld laat.

- Het is een droefheid, welke voortvloeit uit de liefde tot de wereld, en uit de onvergenoegdheid dat deze liefde geen voedsel genoeg heeft. Zij heeft altijd de wereld op het oog en het bezit daarvan in meerdere of mindere mate.

- Deze droefheid der wereld gaat over de gevolgen van de zonde. Zij spruit uit enkel eigenliefde voort, dewijl men alleen maar vreest voor hel en verdoemenis, zoals bij Kaïn, Achitofel, Judas, Simon de tovenaer, enz. Of het gaat hierover, dat men de schande der wereld vanwege de zonden voorziet, en dat men daardoor schade zal lijden. Dat men zijn naam, achting, goederen, krediet enz. daardoor verliest. Dus sprak Saul tot Samuël: "Ik heb gezondigd; eer mij toch nu voor de oudsten mijns volks, en voor Israël; en keer wederom met mij, dat ik de Heere, uw God, aanbidde." En vrienden, dit deed Saul ook, en wel met zulk een boos doel.

- En deze droefheid gaat alleen over deze en die, maar niet over alle zonden zonder onderscheid. Hij haat het ene en hij bemint het andere. En daaruit vloeit een soort van strijd in de goddeloze voort, omdat de ene zonde tegen de andere strijdt. De één haat de gierigheid, en hij bemint de overdaad en de hoogmoed; en de ander haat de overdaad en bemint de gierigheid, en dus meent hij iets van de nederigheid te hebben, waarmede hij zich bedriegt. Want deze komt nergens anders uit voort dan daaruit, dat hij naar het woord van de Prediker het geld liefheeft en het geld niet zat wordt.

- En deze droefheid der wereld eindigt in de dood, gelijk de apostel zegt: "De droefheid der wereld werkt de dood." En wel op deze wijze, dat menigeen er door aan de strop raakt, zoals Judas. Of ook vanwege eigen eer of gevreesde schande legt zulk één de hand aan eigen leven, wanneer zijn goederen verloren gingen of wanneer een schandelijk kwaad dreigt openbaar te worden, enz. Menigeen roept de hemel aan om koren en most enz., en dan geen hulp of troost daar vindende, wordt men zwaarmoedig, men verteert erdoor of men verkniest zich, en het einde is de dood. Ja, deze droefheid werkt altijd de dood. Namelijk de geestelijke dood. De mens ligt daarin en wordt door deze soort van droefheid al dieper daarin gestort. Men wordt daardoor al ongevoeliger, al verharder, zodat men hoe langer hoe minder vatbaar is om de stem te horen, die de mens van zichzelf af naar God roept. En onverzoend met God stervende, werkt zij de eeuwige of tweede dood, welke een onafscheidelijk gevolg van de geestelijke dood is. En aldus werkt de droefheid der wereld de gewisse dood.

Zien wij nu nog welke het grote gevolg of het kenteken van de waarheid der Goddelijke droefheid is. Dit toont de onderwijzer aan in het vervolg van zijn antwoord: dat wij de zonden hoe langer hoe meer haten en vlieden.

Wij zullen dan zien welk een wezenlijk gevolg en kenteken van de waarachtige Goddelijke droefheid dit haten van de zonde is. Letten wij er eerst op welke de eigenschappen van de oprechte haat tegen de zonde zijn.

1. Deze rechte haat spruit voort uit liefde tot God en Christus. Zulk een merkt de zonde aan als het instrument, als het zwaard dat Jezus de dood heeft aangedaan. En dit vergeleken met het natuurlijke, zulk een instrument ziet men niet gaarne, al is het zelfs jaren daarna.

2. Deze rechte haat is een algemene haat tegen alle zonden. Zoals Israël tegen de Kanaänieten; zij verschoonden niets : "Ik haat alle leugenpaden." En: "Maar alle valse pad heb ik gehaat." Hiervan lezen wij in Hooglied dat de kleine vossen zowel gehangen moeten worden als de andere. Ja, deze haat gaat zelfs tegen de aller bemindste boezemzonden. Dan spreekt David: "Ik was oprecht bij Hem en ik wachtte mij voor mijn ongerechtigheid." De kracht van de verandering des harten vertoont zich wel voornamelijk hierin, dat het allerliefste en hetgeen waar de natuur het meest naar overhelt, bitterlijk wordt gehaat.

3. Deze rechte haat is een allerbitterste haat. Zij wordt het bitterst tegen die zonde, waarvan men het meeste leed ontvangt, zoals de Syriërs tegen de koning van Israël. Ja, wat moet de zonde toch bitter en hatelijk zijn, waar Gods Woord beveelt mensen te haten om der zonde wil, welke men anders moet liefhebben. In 2 Kronieken zegt de ziener Jehu tegen koning Jósafat: "Zoudt gij de goddelozen helpen, en die de Heere haten, liefhebben?" ; "In wiens ogen de verworpene veracht is." En: "Zou ik niet haten, Heere, die U haten, en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? Ik haat ze niet een volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij."

4. En tenslotte, deze rechte haat is een onverzoenlijke haat. In deze oorlog heeft nooit een capitulatie plaats en wordt ook nooit in de grond des harten van Gods volk vrede gemaakt. Dit is een onveranderlijke vijandschap, welke in het paradijs voor altijd is gezet. Een recht gesteld christen wordt door de overrompelingen van de zonden des te onverzoenlijker. Met de wereldse mens is het anders. Die went aan en wordt verhard in de zonde. En telkens moet hij door het zondigen met de zonde vrede maken. Salomo zegt: "De goddeloze kan niet rusten zo hij geen kwaad gedaan heeft." Dit is het waarvan Paulus spreekt, dat zij hun eigen consciëntie als met een brandijzer dichtschroeien. Zie nu eens hoe deze haat tegen de zonde een duidelijk bewijs is van de scheiding des harten van de zonden. Want het in waarheid scheiden van de zonden komt voort uit de rechte Goddelijke droefheid over de zonden. Daarom is deze haat een bewijs van de waarheid der Goddelijke droefheid. Deze haat wordt in het hart van niet één goddeloze gevonden, maar is alleen bij degenen, die naar God bedroefd zijn geworden. Bij de ene goddeloze kan wel een mindere liefde tot die en die zonden zijn dan bij de andere, hetgeen daardoor komt dat zijn natuur zich daar niet zo naar uitstrekt. Maar er kan geen haat tegen de zonden zijn, en vooral niet tegen die, waar zijn natuur naar overhelt. Nu is er in hemel en op aarde niets tegen God dan de zonden. En hieruit volgt dat er geen wezenlijker kenteken van genade is dan het haten van de zonden dewijl men God liefheeft. Daarom zegt David: "Gij liefhebbers des Heeren, haat het kwade." Ja, wat is anders het nalaten van de zonden, terwijl men ze in zijn hart liefheeft? O vrienden, God en de zonde beminnen, kan niet samengaan: "Niemand kan twee heren dienen; want óf hij zal de een haten en de ander liefhebben, óf hij zal de een aanhangen en de ander verachten. Gij kunt God niet dienen en de mammon." En er staat, dat de vriendschap der wereld vijandschap tegen God is. "Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld."

Bezien wij nu nog wat ook weer een wezenlijk gevolg en kenteken is van de waarachtige en oprechte haat tegen de zonde, namelijk het vlieden van de zonde. Zie dan wat door dit vlieden van de zonde moet worden verstaan.

- Het wil zeggen dat men niet alleen de zonde niet doet, maar dat ze ook de gelegenheden tot de zonde ontvlucht. Dit zien wij in Jozef toen de hoogheid Gods op zijn hart was. Hij zeide op de verzoeking: "Hoe zou ik dan dit een zo groot kwaad doen en zondigen tegen God!"
- Het wil ook zeggen dat men op sommige tijden de eenzaamheid vermijdt. Was David de eenzaamheid op het dak ontvloden, dan zou hij in de zonde niet gevallen zijn.
- Dit vlieden van de zonde wil ook zeggen dat men zulke gezelschappen mijdt, waar kwade samensprekingen plaats hebben.
- Het wil zeggen dat men de inwerpingen tot zonde ontvliedt door er tegen te zuchten, door het tonen van zijn gedaante aan de Heere, door de arbeid ter hand te nemen en in zijn beroep werkzaam te zijn. Van Achan staat geschreven dat hij onder de roef een schoon, sierlijk Babylonisch overkleed zag, enz., en hij kreeg er lust in. En dit niet ontvliedende door er tegen te zuchten, lezen wij dat hij het nam, enz. Daarom vermaant Salomo: "Ziet de wijn niet aan als hij zich rood vertoont, als hij in de beker zijn verve geeft, als hij recht opgaat." En de apostel: "Haat ook de rok, die van het vlees bevekt is."
- Het wil ook zeggen dat men bijzondere tijden vermijdt. Had Dina het afgodsfeest der Hevieten niet bijgewoond, zij zou niet in de zonde zijn gevallen.
- Ook dat men sommige bijzondere plaatsen ontvliedt. Was David van het dak weggebleven of er van weggevlucht, en was Petrus uit de zaal van Kájafas weggebleven, dan zouden zij niet in die zonden zijn gevallen. Leest daartoe eens met nadruk.

Zie nu hoe dit vlieden van de zonden een duidelijk bewijs en kenteken is van de oprechte haat tegen de zonde, en waarom ook de onderwijzer daaraan toevoegt: hoe langer hoe meer. Gods Woord leurt ons, dat het vlieden van de zonden een bewijs is dat men deze haat. Ja, zelfs de natuur leert ons dit. Want voor een vijand, die sterker is, vlucht men, om niet door hem beschadigd te worden. Een leeuw op de weg, of een adder in zijn hol, daar zal men niet mee spelen, snaar men zal ze ontvliden. Zulk één nu ziet de zonden in hun levende aard, zoals zij het op het verderf en de schade der ziel des mensen toeleggen, ja, zoals zij hem de dood aan zullen doen. En daarom is het geen wonder dat het vlieden van de zonden een kenmerk is, dat men er geen gemeenschap mede heeft. Daarom lezen wij ook: "Vliedt de hoererij"; "Vliedt de afgodendienst"; "Vliedt de begeerlijkheid der jonkheid." En zegt David: "Ik heb mijn voeten geweed van alle kwade paden." De reden waarom de onderwijzer aan dit haten en vlieden van de zonden nog toevoegt "hoe langer hoe meer", is deze, dat deze aflegging van de oude mens haar volkomenheid in trappen aan deze zijde van de eeuwigheid niet zal hebben. En ook dat zij haar voortgang alleen bij trappen maakt. Daarom lezen wij dat de oude mens sterft van dag tot dag. Zoals in Kanaän de Israëlieten de Enakieten onder zich hadden, reuzen, waarmede zij te strijden hadden, is het ook hier. Maar de belofte was, dat zij zouden overwinnen. En zulks allengskens, niet haastelijk. Ja, de Heere, Die de Overwinning Israëls is, zou het doen, en zij hadden maar te zien op het heil des Heeren.

Toepassing

Ziedaar vrienden, de uiterst noodzakelijke waarheid betreffende de afsterving van de oude mens u voorgesteld.

A. Mensen, die deze waarachtige dood en deze waarachtige droefheid naar God over de zonden niet kent, wat bent u ongelukkig. En het is uw dood, dat u het niet geloven kunt. Moge het volgende nog tot uw ontdekkingen ontwakend dienen. U bent allen onder de zonde geboren en van nature er onder besloten. En er is geen groter bewijs dat een mens van zijn zonde staat niet is gescheiden en aan dezelve niet gestorven is, dan dat hij zulks niet geloven kan en er niet mede werkzaam is. Ook ligt u onder de wet, onder het verbroken werkverbond, waaraan men sterven moet, zal men ooit zalig worden. En er is geen groter bewijs dat men niet aan de wet gestorven is, dan wanneer gij het stellen kunt met uw plichten en godsdiensten. Dit is uw dwaasheid, en mocht God uw ogen eens openen, opdat gij zulks mocht zien. U werkt menigmaal om deze of die zondige daad te boven te komen, en daar rust gij dan in. En uw ganse staat deugd niet. O mens, u kent uw grote breuk, uw afval van God niet. U handelt geheel dwaas, want het is alsof gij een reetje van uw huis dichtmaakt, en boven uw hoofd staat het gehele huis in brand. Mocht gij eens alarm gaan roepen. Och zucht toch, dat God het u doe zien. Het is toch precies hetzelfde als wanneer men een vijand wil keren, en men laat een gehele poort open staan. Of als wanneer iemands gehele lichaam ziek is, en die dan gaat zorgen voor één vinger, enz. In deze moet men oprecht zijn.

Tot uw waarschuwing moge het volgende dienen.

O mens, indien u hier aan uw oude natuur en aan al wat u daarnaar trekt, niet sterft, dan zult u nooit leven. Ja, sterft u hier niet aan deze zijde van de eeuwigheid, dan zult u door de tweede dood beschadigd worden, wat ge u ook verbeelden moogt.

En tot uw besturing: Weet dat Jezus alleen de verdienende, de werkende en de bewegende Oorzaak van de dood van de oude mens is. Daarom, u moet naar Hem toe om behouden te worden. Hij alleen heeft het in Zijn hand. Hij kan en Hij wil die zalige dood in u veroorzaken. Daarom, begeef en houd u daartoe onder de door Jezus ingestelde middelen. Onder de verkondiging van Zijn Woord wil Hij Zijn Geest zenden. O, wat zou u gelukkig zijn als Jezus u eens voorkwam en Zijn hand aan u legde, en u aldus deed sterven opdat u met Hem in eeuwigheid mocht leven!

Dat u eens mocht zien in Wie u gestoken hebt, en eens bitterlijk mocht gaan wenen. Zucht daar toch om.

B. Mocht het hier verhandelde ook dienen tot moedgeving voor gewonde zielen, die min of meer rouw dragen over hun afgescheiden staat van God. Die alle wapenen van opstand tegen God en Zijn weg neer willen leggen, en die soms God kunnen rechtvaardigen. Voor wie de vrije genade soms zo dierbaar kan worden en die niet beter weten of het is hun somtijds hartelijk om Jezus te doen. Dan zouden zij er alles wel aan willen wagen. Maar evenwel gaan zij gebogen onder grote bekommerning des harten, vrezende voor bedrog in deze, en zo zijn zij dikwijls aan de pijlen van de boze onderworpen.

- Weet dan tot uw besturing, vrienden, dat de enige weg, om waarlijk te komen tot deze gelukkige dood en tot dit zalig verlies, namelijk het sterven aan de oude natuur, is dat gij veel zucht om er voor bewaard te worden dat gij u ergens op neer zou zetten buiten Jezus. Want voor het tot zichzelf van vrede spreken ligt een ieders hart open.

- Ook dat gij aanhoudt in die weg u te beklagen vanwege uw blindheid. Dat gij God heiligt en rechtvaardigt in uw hart, en aldus het Goddelijk licht, de ontdekking van de weg van vrije genade en verzoening inwacht.

- Weet en geloof ook dat dit zalig sterven alleen in de handen van Jezus is. De evangelische droefheid over uw zonden uit liefde tot God is een goed van het verbond der genade, en Christus, het doel der wet, zal gevonden moeten worden, zal dit uitspruiten.

C. Kinderen van God, past het iemand op de wijde wereld, dan past het wel u de zonden te doden en de hand aan uw oude mens te leggen. Daartoe zijt gij geroepen.

Tot uw ontdekking diene:

- Mocht gij uw oude mens en zijn bewegingen bij het licht van God en de liefde van Christus zien en gevoelen. O, dat dit eens recht voor u worden mocht wat het voor Paulus werd, namelijk een lichaam des doods, dat aan hem gebonden was en dat hem zo zwaar viel.

- Mocht u uw onmacht en uw dwaasheid eens recht gevoelen, en mocht het bij u zó radeloos worden, dat gij kreeg te zien dat de Geest van Christus het moet doen. Ja dat gij eens hartelijk uit mocht roepen: Ziedaar Heere, ik ben zo blind, zo onmachtig, zo onwillig, zo onwijs: Ik weet de weg niet, hoe ik de strijd moet beginnen en aanbinden. O, met niemands toestand kan het te erg gesteld zijn, als men maar arm en ellendig wordt. Want hier wordt aan de armen ook het Evangelie verkondigd.

Tot uw besturing wil ik u opwekken:

Dat u toch in het oog zult houden, dat u niet alleen met uw zondige daden, maar ook met de wortel van al uw kwaad tot Jezus en tot Zijn kruis moet komen. Want dit alleen kan en moet u genezen. Dat u het eens ondervinden mocht dat Hij het alles er aan vast maakte en u er dus de kracht van mocht ondervinden. Weet toch dat u daar aan het kruis, in de dood van Christus alleen de dood van uw zonden hebt te verwachten. En mijn vrienden, u weet het, dit is geen bittere dood.

Een zeker dichter zegt:

De bitterheid die wijkt van deze dood;
En nodigt lieflijk mij te rusten in haar schoot.
Ei, machtig' Heer', geef 't IK de laatste stoot!
En doe het ik ten grave nu maar dalen.
'k Wil duizend malen
Dit word herhalen:
Sterf IK; Jezus Leef!

Het gevolg daarvan zou zijn, dat de zonde voor uw ziel de dood zou worden. Paulus zegt: "Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre. Maar de zonde is mij de dood geworden."

Ja, is de dood van Christus niet de enige oorzaak, dat u in het midden van zulk een zondige dodigheid nog blijft die gij zijt? Ja, dat uw hart soms nog waakt terwijl u slaapt? O, mocht de liefde van Christus u weder opnieuw dringen: "Als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is."

Amen.

HET TWEDE DEEL DER BEKERING: DE OPSTANDING VAN DE NIEUWE MENS

Nog steeds zijn wij bezig met de behandeling van zondag 33, het eerste hoofddeel, dat -de personen, die ware dankbaarheid aan God kunnen bewijzen door het betrachten van goede werken, alleen bekeerde mensen zijn. In de voorgaande verhandelingen zagen wij dat de waarachtige bekering allereerst bestaat in een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en dezelve hoe langer hoe meer vlieden (vraag 89).

Letten wij nu op de verklaring van de onderwijzer aangaande de opstanding van de nieuwe mens (vraag 90). Daarbij zullen wij aan de hand van hetgeen de onderwijzer zegt, eens nagaan, wat wij door deze spreekwijze, de opstanding van de nieuwe mens, moeten verstaan, zoals dit hier in de vraag word voorgesteld: Wat is de opstanding van de nieuwe mens?

Daarbij zullen wij dan zien:

I. Wat door de nieuwe mens moet worden verstaan.

II. En de reden waarom dit een nieuwe mens genoemd wordt.

I. Wat door de nieuwe mens moet worden verstaan.

Naar Gods Woord verstaan wij daardoor alleen die nieuwe, heilige eigenschappen, welke door de wedergeboorte aan de gehele mens, in al zijn delen en krachten worden medegedeeld. Wij verstaan hierdoor dus de door de Geest vernieuwde natuur van een gelovige, of wel het daar Gods beeld vernieuwde deel in wijsheid, deugd en heiligheid. Hiervan lezen wij: "En aangedaan hebt de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft." En: "En de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid."

Dit nieuwe deel draagt in Gods Woord verschillende benamingen.

- Het wordt genoemd een nieuw schepsel.
- Een maaksel Gods. Het beeld des Hemelsen.
- De nieuwigheid des geestes .
- De verborgen mens des harten.
- De inwendige mens.
- De wet des gemoeds van een gelovige.
- Ook het bedenken des Geestes.
- En ook in de geest te zijn.

Dit nieuwe deel wordt om de volgende reden een nieuwe mens genoemd.

(1) Deze vernieuwing strekt zich uit over de gehele mens, want al de vermogens der ziel zijn aanvankelijk vernieuwd. Zijn verstand wordt verlicht: "Verlichte ogen uws verstands, opdat gij moogt weten welke zij de hoop van Zijn roeping." Dit noemt Johannes de zalving der heiligen, waardoor men alle dingen weet.

(2) De wil wordt gebogen en ten goede geheiligd. Daar spreekt Paulus van het goede, dat hij wilde; en als hij dat wilde, dat er dan strijd was, enz.

(3) De hartstochten zijn week, geregeld en aanvankelijk vernieuwd: "Het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden." En: "Om nu niet meer naar de begeerlijkheden der mensen, maar naar de wil van God de tijd, die overig is in het vlees, te leven."

(4) Ja, deze vernieuwing dringt zelfs door tot en strekt zich uit over het ganse lichaam en al deszelfs leden: "De God des vredes Zelf heilige u geheel en al, en uw geheel oprechte geest, en ziel, en lichaam worde onberispelijk bewaard" En wel zó oprecht bij delen, - niet in trappen - dat de zonde niet heerst in het sterfelijk lichaam, om haar zo te gehoorzamen in de begeerlijkheden van dat lichaam. Maar dat deze vernieuwde mens de leden van zijn lichaam, als uit de dood levend geworden zijnde, Gode stelt tot wapenen of wapentuigen der gerechtigheid.

(5) En deze vernieuwing blijkt zelfs uit dat zuchten onder de begeerlijkheden van het lichaam der zonde en des doods, en uit dat daarmede werkzaam zijn aan .Jezus' voeten, al kan men het niet overwinnen. Paulus klaagt dat de zonde in hem bovenmate zondigende werd, en dat hij er vleselijk onder verkocht was. En dus roept hij uit die diepte uit: "Ik ellendig mens! Wie zal mij verlossen?" enz.

(6) En dit niet alleen om deze reden, maar ook en wel voornamelijk wordt deze vernieuwde natuur een mens genoemd omdat de gewone eigenschappen van de mens er in gevonden worden. Want gelijk de mens zonder zijn toedoen een schepsel van God is, is dit ook dit vernieuwde deel.

Het is ook ten enenmale van God afhankelijk en bestaat door Zijn invloeden in het geestelijke, zowel als een mens in het natuurlijke in de Heere leeft, zich beweegt en is.

(7) En gelijk de mens uit vele delen, leden en gewrichten is samengesteld, is ook deze nieuwe natuur, in het aanvankelijk herstelde beeld van God, een samenvoeging van deugden. Deze nieuwe natuur heeft haar leden, haar zenuwen en gewrichten, welke bezielde worden door de Geest van God, Die in haar woont en werkt . Want gelijk deze samenvoeging plaats heeft bij alle leden van Christus, geldt deze ook af de delen in elk lid van Christus in het bijzonder: "Uit Welke - namelijk Christus - het gehele lichaam, bekwaamelijk samengevoegd en samen vastgemaakt zijnde, door alle voegselen der toebrenging naar de werking van een iegelijk deel in zijn maat, de wasdom des lichaams bekomt, tot zijns zelfs opbouwning in de liefde."

(8) Gelijk een mens een beelddrager van zijn ouders is, is deze vernieuwde natuur het beeld van God en heeft de trekken en lijnen van de Goddelijke natuur: "Door Welke ons de grootste en dierbaarste beloften geschonken zijn, opdat gij door dezelve de Goddelijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat gij ontvloten zijt het verderf, dat in de wereld is door de begeerlijkheid." Aldus dragen de gelovigen het beeld des Hemelsen.

(9) Zoals een mens zijn verschillende bezigheden en verrichtingen heeft, is ook dit deel werkzaam. O, het werkt zo gaarne voor de Heere. Daardoor komt het dat de gelovigen elkander de hand geven, elkander als de haageiken ondersteunen met raad, met daad, met gebeden enz. Ja, dat zij land en kerk, hun families, onbekeerden enz. wel eens op hart en hand dragen en alzo werkzaam zijn in Gods huis.

(10) En tenslotte, zoals gewoonlijk de groei of het toenemen aan een gezond mens eigen is, is het ook met dit vernieuwde deel. Dit nieuwe schepsel groeit en neemt toe tot het zijn volkomen wasdom, zijn volkomenheid in trappen verkrijgt. Zelfs al schijnt het soms achteruit te gaan, zodat het overige, dat sterven zou, versterkt moet worden. Evenwel groeit het in een andere zin, en wij kunnen niet altijd oordelen hoe: "Totdat wij allen zullen komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zoon Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus." En: "Alleszins zouden opwassen in Hem, Die het Hoofd is."

Ook wordt deze vernieuwde natuur terecht een nieuwe mens genoemd.

(1) Omdat deze in elk, die haar ontvangt, het nieuwste of het laatste is.

(2) En omdat zij in de plaats komt van en staat tegenover de voorgaande verdorven staat des harten, de oude mens: "Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbij gegaan, ziet, het is al nieuw geworden." En hieruit volgt dat degene, die deze nieuwe natuur niet deelachtig is, er ook niet van kan spreken dat zijn geest gewillig is, al is zijn vlees zwak, want hij heeft geen geest.

(3) Zij wordt genoemd een nieuwe mens, omdat zij zwak en teder is. Evenals een nieuw schepseltje nergens tegen kan, is deze vernieuwde en tedere natuur onderworpen aan de verdrukkingen van de oude mens, ja onderworpen aan dat hardnekkige kwaad. O, de oude verdorvenheden, bewegingen en lusten houden dat nieuwe schepseltje zo onder. Ziet hoe Paulus daarover zucht en klaagt.

(4) Ook is deze natuur heerlijk en schoon, zoals iets wat nieuw is altijd op zijn schoonst is. Dit beeld van God is de schoonheid, de heerlijkheid en het sieraad van de gelovigen. O vrienden, zie eens hoe onbegrijpelijk schoon Jezus Zijn bruid beschrijft! Ja van het begin tot het einde: "Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin, zie, gij zijt schoon." En: "O gij schoonste onder de vrouwen", enz.

(5) En zij wordt ook een nieuw mens genoemd omdat het een altoos nieuw heerlijk schepsel blijven zal. Deze zal nooit verouderd worden, noch versterven of verdwijnen. Hun heerlijkheid in hun Hoofd zal altijd nieuw zijn, zodat zij altijd vers en nieuw met Christus zullen drinken in het Koninkrijk Zijns Vaders. Bezien wij nu nog wat wij moeten verstaan door de opstanding van deze nieuwe mens, alsook welke de reden zijn, waarom dit een opstanding wordt genoemd.

a. Eerst dan wat door deze opstanding van de nieuwe mens moet worden verstaan,

b. en onder welke benamingen dit ons in de Bijbel wordt geleerd. Maar daarbij moeten wij tot goede onderscheiding en rechte ontdekking van elk onzer weten wat deze opstanding van de nieuwe mens niet is, en wat deze waarlijk wel is.

(1) Want deze opstanding is niet - en een mens bedriegt zich als hij deze daarvoor houdt - een uitwendige verandering in zijn gedrag en levenskoers. Och vrienden, hoe hoog dat ook gaan moge, dat is het niet. Een mens kan, een monster in allerlei goddeloosheid en grove zonden zijnde, ja een monster in ongodsdienstigheid en onwetendheid, zeer veranderen.

Zo, dat hij van dat vorige leven een afkeer krijgt en hij veel werk maakt om kennis te krijgen van de woorden der waarheid, en daar ook goede voortgang in maakt. O, dat is een gevaarlijke staat. Want omdat de verandering naar buiten zo groot is, kan zulk één niet overtuigd worden en hij kan het niet geloven, dat dit de verandering des harten niet is. En daardoor zit zulk één veel vaster op zijn oude natuurgronden dan ooit tevoren. Men mag hier terecht zeggen, dat het opstaan van zulk één uit zijn vorige weg slechts een verandering van de ene sterkte des duivels in een andere sterkte is, waarin hij nu veel geruster zit. Dit is een weg, welke zulk een mens recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods.

(2) En daar kunnen wij nog aan toevoegen dat deze opstanding ook niet is, dat men in zijn consciëntie ontwaakt en overredingen heeft dat enen God en Christus mist, of ook benauwdheid en bekommernis daarover, welke men niet zo spoedig kwijt kan raken. En daaruit vloeit dan veel eigenwerk en het verrichten van plichten voort, ja, daarmede kunnen veel algemene werkingen des Geestes gepaard

gaan. En dan weet men zich wonderwel met de letter van het Evangelie te behelpen en op de been te houden, of zich weer op te richten. Dan legt men als het ware de voorgaande haat en vijandschap tegen Gods volk af en wordt de vromen toegedaan. Maar op deze dingen gewicht te leggen, is zeer gevaarlijk, want dit is niet de opstanding van de nieuwe mens. En ook in zo vele goddelozen, die dit en nog meer hebben, zoals Bileam, Saul, Ezau, Achab, Judas en de farizeeër. O vrienden, een oprechte is arm, en hij kan en wil tot zichzelf niet van vrede spreken. God moet hem doen opstaan. Hij staat voor zijn vijandschap tegen God en Zijn weg, en voor zijn onwillig hart. God moet hem overreden en te sterk worden, zoals bij Efraïm. Het is hier zoals de bruid zegt: "Trek mij, en wij zullen U nalopen."

a. Maar ziet nu ook wat deze opstanding van de nieuwe mens wèl is. En daarbij zullen wij nagaan wat daartoe in de ziel aanwezig moet zijn en waarin zulks bestaat.

(1) In zulk één moet aanwezig zijn, dat hij, die tevoren dood in Adam gevallen zijnde door de zonde, en in die slaap des doods zorgeloos neerliggende, wat er ook geroepen werd, echter door de stem van de Zoon van God uit die dood is levend gemaakt. Dat hij dus uit die zorgeloze slaap des doods werkelijk is wakker geroepen, en wel zo, dat hij het uiterste gevaar, waarin hij zo lang zorgeloos neerlag, nu waarlijk ziet. Want zijn slaap was, naar het woord van Salomo als van één, die in het opperste van de mast slaapt, in het midden van een woedende zee. En anders wordt iemand maar gemelijk als men hem in zijn slaap lastig valt en hij niet waarlijk wakker is, dewijl hij de slaap liefheeft. Zo lezen wij: En Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden, en in de voorhuid uws vleses, mede levend gemaakt met Hem." En hierom vermaant Paulus: "Dit zeg ik te meer, dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is dat wij nu uit de slaap opwaken", enz.

(2) Ook moet bij zulk één aanwezig zijn, dat hij het graf der zonde, de banden, die hem in dat, graf onder de doden gebonden hielden, en al die doodsklederen recht moede is geworden door de kracht van het leven van Christus. Ja, dat hij recht begerig, hijgende en verlangende is geworden naar die zalige ontbinding, losmaking en vrijuitlating uit dat graf, uit die kerker der zonden. Dit noemt Paulus "door de wet des Geestes des levens, die in Christus is, vrijgemaakt te zijn van de wet der zonde en des doods." En deze begeerte kunt ge in Paulus wonderlijk zien, alwaar hij zegt: "Opdat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende; of ik enigszins moge komen tot de wederopstanding der doden." En uit dit alles volgt dan dat deze opstanding van de nieuwe mens bestaat in die werkzaamheid van het nieuwe leven, het aanvankelijk herstelde beeld. Door deze werkzaamheid laat zulk een ziel door de zalige invloeden van dat heerlijke Hoofd, de opgestane Christus, al zijn banden, windselen, doodsklederen, het graf der zonden met de doden, ja zichzelf varen en verlaat het. En door de kracht van Jezus en van Zijn Geest wordt hij opgewekt, opgericht op zijn voeten gezet, jas daardoor staat hij ook dadelijk op, heft het hoofd omhoog en komt in de wereld der uitverkorenen te voorschijn om onder de levenden en wakenden zijn werk te doen. Zie dit in: "Wij zijn dan met Hem begraven, door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding." En: "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods. Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn. Want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God." Deze opstanding van de nieuwe mens bestaat dus in het volgende. Ze bestaat in de dadelijke en waarachtige overgang der ziel in Christus, op de almachtige trekking en lering des Vaders, en bij de waarachtige doorbreking der ziel tot een onberouwlijke bekering.

Dit is dan terecht een oprichting uit een dodelijke val, een oprichting van de aarde, uit de zonden, uit het ongeloof, uit de wet, uit zichzelf, ja uit de hel. O, uit welke diepten is dit wel een opwekking! Het is een opwekking en opstanding uit een slaap des doods, ja een opstanding of verheffing naar boven, naar God, naar Christus, naar heiligheid, ja naar volmaaktheid, al kan dit niet bereikt worden aan deze zijde van de eeuwigheid. Paulus noemt het een geschapen zijn naar God, in ware gerechtigheid en heiligheid. En zegt hij, dat hij jaagt en grijpt naar de volmaaktheid, al was het ook gedurig mis. O vrienden, zalig is hij, die deel heeft aan deze eerste opstanding. De waarheid hiervan zal nader uit haar vruchten en gevolgen blijken.

b. Ook moeten wij nog weten onder welke benamingen deze opstanding in de Heilige Schrift wordt genoemd, en wat deze verschillende spreekwijzen ons leren. Want de benamingen hiervan in Gods Woord zijn verscheiden, al naar de zinnebeeldige spreekwijzen, waaronder deze opstanding voorkomt.

1. Wanneer er gezinspeeld wordt op een kleed tot bedekking van de schandelijke naaktheid, van de verdorven natuur, en dus ter versiering, dan wordt deze opstanding een aandoen genoemd.

Of ook een bekleden met de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid. Dit is die heiligheid, welke den huize Gods sierlijk is tot lange dagen.

2. Wanneer er gezinspeeld wordt op de voorgaande staat der reinheid in Adam, en op de daarop gevolgde diepe val des doods uit deze staat door de zonde, dan wordt de opstanding een vernieuwing, herschepping of wederbaring in Christus genoemd. Evenals wanneer iets eens goed is geweest en ondeugende is geworden, gezegd wordt vernieuwd te worden.

3. Ja, wanneer als zodanig gezinspeeld wordt op, de diepe val of slaap des dood, waarin de uitverkoren zondaar lag, en op zijn opkomst daaruit, dan wordt dit te voorschijn komen van het nieuwe schepsel een opstanding genoemd, en wel een eerste opstanding, een levend worden, een leven uit de doden, Dit is het doorbreken tot de onberouwlijke bekering.

4. Ook wordt deze opstanding ten aanzien van een tweede bekering van Gods volk uit diepe ingezonkenheid of zondeval wel genoemd een opheffen van het hoofd uit de gebreken, een opkomen uit een woestijn, een opkomst uit een graf, een wederkeren tot zijn sterkte. Ja het wordt duidelijk een opstanding genoemd: "Verblijd u niet over mij, o mijn vijandin, wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan."

- Deze verscheidene spreekwijzen leren ons ook nog hoe onmogelijk het is dat een mens hier zelf zijn weg richt of wel aanstelt, of dat hij dit door eigen kracht machtig wordt. En dus dat het de Heere Jezus alleen is, Die Zijn Geest verworven heeft om dat wonder van genade in het hart van een mens te veroorzaken. God moet een mens uit zichzelf zetten in de weg van Zijn voetstappen. De Heere zegt: "Ik zal wederbrenger uit Basan; Ik zal wederbrengen uit de diepte der zee." Dan zal zulk één wederom nederwaarts wortelen schieten en vruchten dragen. En: "Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden."

- En hieruit volgt ook en wordt ons dus geleerd hoe uiterst noodzakelijk het is dat elk mens daarom sterk tot God roept, Die het doen kan en doen wil, en daarin Zichzelf verheerlijkt. O, zagen wij hier eens recht onze onmacht en onze plicht, opdat elk recht vernederd worden mocht en een voorwerp voor de vrije Goddelijke ontferming en genade.

II

Bezien wij dan nu de redenen, waarom dit te voorschijn komen van het nieuwe leven een opstanding wordt genoemd.

a. Dit geschiedt vanwege de overeenkomsten, welke er zijn tussen een opstanding in de natuur en dit geestelijk te voorschijn komen.

(1) Want in het natuurlijke herkrijgt een opgestane of levend geworden het gebruik van al zijn zinnen. Hij weet van zaken, en zulks in tegenstelling tot een dode of slapende. Die liggen onkundig, ja zorgeloos neer, zelfs in het midden van het uiterste gevaar. En zo is het hier nu ook in het geestelijke. Zulk één krijgt geestelijke zintuigen, en ook het gebruik daarvan. Hij krijgt kennis van zichzelf, van God en van Christus, van de weg der verzoening, van de aangelegenheden van het Koninkrijk van Christus, ja van alle zaken. Hij krijgt geestelijk gevoel, gezicht, gehoor, smaak en reuk: "Doch de geestelijke mens onderscheidt wel alle dingen, maar hij zelf wordt van niemand onderscheiden." Johannes zegt daarom tot de gelovigen: "Doch gij hebt de zalving van de Heilige, en gij weet alle dingen."

(2) Een opgestane kan het niet stellen bij de doden en de slapenden. Wat hij spreekt, verstaan zij niet; ja de stank der doden verveelt hem. Dit is ook in het geestelijke het geval. Zij gaan uit het midden van hen en scheiden zich af. En dus staan zij op uit de doden.

(3) In het natuurlijke spreekt slechts een opgestane rechte en behoorlijke taal. Nu, tot het spreken van de rechte taal wordt de opstanding van de nieuwe mens vereist. Dan juicht de tong van de stomme, en dan offeren zij door Christus een offerande des lofs, dat is de vrucht der lippen, die Zijn Naam belijden. Dan spreken zij de taal van Kanaän.

(4) Gelijk een opgestane andere klederen aantrekt, wordt de gerechtigheid en heiligheid van de Middelaar het deksel en sieraad van degenen, die geestelijk opstaan. Dit doen zij aten: "Doet aan de Heere Jezus Christus. En: "Zo velen als gij in Christus Jezus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan."

(5) In het natuurlijke heeft iemand, die gezond is opgestaan, trek in en begeerte naar voedsel ter versterking, tot groei en wasdom. Alzo zijn ook de geestelijk opgestanen zeer begerig naar voedsel ter versterking, tot groei en wasdom. De geestelijk opgestanen zijn ook zeer begerig naar de redelijke en onvervalste melk, om daardoor op te wassen, totdat zij komen tot een volkomen man, tot de mate der grootte der volheid van Christus .

(6) In het natuurlijke heeft een opgestane zijn werk onder de levenden en aanvaardt hij zijn beroep. Zo zijn ook de geestelijk opgestanen eerst recht in staat tot het dragen van eigen lasten en die van hun medechristenen, alsook de algemene lasten van land en kerk. Dert brengen zij behoudenis aan, gelijk wij lezen: "Gelijk de eik en gelijk de haageik, in dewelke na de afwerping der bladeren nog steunsel is, alzo zal het heilige zaad het steunsel daarvan zijn."

(7) In het natuurlijke zijn de wandel, de beweging en de werkzaamheid van een opgestane anders dan van een slapende. Zo is er in het geestelijke ook een grote verandering in zulk één. Het nieuwe schepsel stelt al de leden Gode tot wapenen der gerechtigheid, als uit de doden levend geworden zijnde. Paulus zegt: "Indien wij door de Geest leven, zo laat ons ook door de Geest wandelen." En dus dragen zij het beeld des Hemelsen, want zij zijn in beginsel een andere, namelijk de Goddelijke natuur deelachtig geworden.

b. Een andere reden, waarom hier van een opstanding gesproken wordt, is deze, dat de opstanding van Christus - welke in zijn volle kracht een opstanding is - de enige oorzaak is van dit waarachtige leven in een gelovige. Want het leven van de Heere Jezus is de enige werkende, verdienende en bewegende oorzaak van deze opstanding van de nieuwe mens. Dit lezen wij: "Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden." En: "Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding." En: "Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zo geloven wij dat wij ook met Hem zullen leven." Daarom noemt Paulus dit nieuwe leven in de ziel de kracht van de opstanding van Christus. En uit kracht van deze zalige opstanding van Christus woont de Heilige Geest in de gelovigen. En wel tot hetzelfde doel waartoe Hij in Christus woont. Daarom wordt de Heilige Geest genoemd: "De uitnemende grootheid Zijner kracht aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt." Ja, de Heilige Geest is de uitwerkende Oorzaak van de laatste en geheel zalige opstanding van de gelovigen op de jongste dag. en zulks uit kracht van Zijn inwoning in Christus en in Zijn leden. Hieruit volgt dat om dezelfde reden de Heilige Geest de Oorzaak is van het nieuwe leven, gelijk wij lezen in Romeinen: "Indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijk lichaam levend maken, door Zijn Geest, Die in u woont."

Vervolgens gaan wij nu na waaruit zulk één al opstaat, waar hij dus af raakt en waarheen hij wordt gewend.

- Zulk één raakt af of staat op uit zijn geestelijke dood. Dat wil zeggen uit zijn blindheid door eigen wijsheid, en dus wordt hij verlost van zijn verdorven verstand: "Niemand bedriege zichzelf. Zo iemand onder u dunkt dat hij wijs is in deze wereld, die worde dwaas", enz.
- Zulk één staat ook op uit zijn boosheid en kwade neigingen. Ja, zelfs uit zijn bijzondere zonden, welke hem bijzonder eigen waren en als het ware bij hem ingeworteld, als geldgierigheid, overdaad, wellust, hoogmoed, eerzucht, enz. David zegt met betrekking tot zijn boezemzonden: "Ik was oprecht bij Hem en wachtte mij voor mijn ongerechtigheid." En vrienden, hierin vertoont zich voornamelijk de kracht van de verandering des harten, dat zulk één met zijn hart zich afscheidt van zijn meest beminde zonden, en waarnaar ook zijn natuur het meest overhelt.
- Zulk één staat ook op uit zijn verkeerde en verderfelijke bevatting omtrent zijn onmacht. Hier is zijn onmacht zijn schuld, en hij heeft een hartelijke begeerte om door de Geest recht aan zijn onmacht te worden ontdekt.
- Hij staat op uit al het zondige in hemzelf, ook uit die verkeerde liefde tot zichzelf, ja uit al die vleselijke en eigen eer en liefde zoekende bedoelingen in al zijn doen. Dan is het zijn lust te zoeken hetgeen eens Anderen is, zelfs in zijn eten en drinken en wat hij ook doet.
- Zulk één stapt uit de gruwel van zijn eigengerechtigheid. Zijn doen en plichten worden hem een wegwerpelijk kleet. Het is met Paulus zijn lust in Christus gevonden te worden, enz.
- Ja, zulk één staat ook op uit al zijn gewaande krachten en vermogens. Hij ondervindt dat hoe meer hij hiervan door de Geest wordt losgemaakt, hoe dierbaarder de sterkte van de Heere Jezus voor zijn ziel wordt. Dit sprak Paulus uit bevinding: "Als ik zwak ben, dan ben ik machtig." Daarom zegt hij ook in diezelfde plaats, dat hij een welbehagen in zwakheden had, enz.

- Zulk één wordt ook omgewend en omgekeerd naar God toe, en dus tot deugd en heiligheid. Dit leert ons Paulus in Efeze alwaar hij het noemt een naar God geschapen zijn in ware gerechtigheid en heiligheid.

- Hij wordt geschapen of hij staat op naar God, want zulk één krijgt God in het oog en op het hart. Het is de lust zijner ziel in al wat hij doet, zelfs in de tijdelijke dingen, dit alles ten opzichte van of met betrekking tot de Heere te verrichten. "Naar God" wil ook zeggen dat zulk een begerig is naar gelijkvormigheid met God. Door te haten hetgeen god haat en te beminnen wat God bemint: "Zijt dan navolgers Gods, als geliefde kinderen."

- En dus wordt deze mens ook geschapen of staat op of wordt omgewend tot alle ware gerechtigheid en heiligheid, dus tot alle deugd en heiligheid, waarvan hij tevoren was afgewend.

- Hij staat op tot de heiligheid. En dit moet men dan verstaan met betrekking tot God, dat hij heilig voor God wil leven en God wil heiligen in zijn hart. Daarnaast strekt zijn ziel zich uit.

- Ja, zulk één staat ook op tot de gerechtigheid. En dit moeten wij verstaan met betrekking tot zijn naasten. De wet der liefde Gods en des naasten is in zijn hart, en het wordt voor die rechtvaardige blijdschap om recht te doen.

Ziedaar, vrienden, de heerlijkheid van de opgestane nieuwe mens.

- Hier is een bekering tot God, vandaar al die wonderlijke taal, aangaande de schoonheid van de bruid, welke gesproken wordt door het ganse Hooglied heen. Want is zij aan de ene zijde zwart, zij is evenwel liefelijk. Jezus ziet haar schoonheid aan, die Hij in haar heeft gelegd. Hij, zegt : "Hoe schoon zijn uw gangen in de schoenen, gij prinsendochter, de omdraaiingen uwer heupen zijn als kostelijke ketens", enz. Dan zullen wij hier nu ook nagaan wat de zaak zelf is, of wat het onfeilbaar kenmerk is, waaruit iemand kan weten dat hij deze nieuwe mens heeft en dat deze in hem is opgestaan. Dit stelt de onderwijzer ons in zijn antwoord voor. Zie hier wat dit grote kenmerk is, dat men waarlijk deze opstanding van de nieuwe mens deelachtig is, naar het woord van de onderwijzer: Het is een hartelijke vreugde in God door Christus. Wij zullen hier dan weer zien wat deze spreekwijze inhoudt en onder welke benamingen deze ons in de Schrift voorkomt. Allereerst dus wat deze spreekwijze te kennen geeft: Een hartelijke vreugde in God door Christus. Wij moeten hierdoor niet verstaan een algemene vreugde, welke vele uitwendige belijders of nabijchristenen onder de bediening des Woords en der sacramenten deelachtig kunnen worden, zoals in het vervolg nog nader zal blijken. Maar wij moeten hierdoor verstaan een vreugde, welke haar begin, voortgang en einde door en in Christus heeft. Dus een vreugde, welke niet in de werkzaamheid of om de werkzaamheid in zichzelf eindigt, maar welker werkzaamheden eindigen u1 Christus. En dit niet alleen, maar ook door Christus in God, in de oceaan der Godheid, tot grootmaking en verheerlijking van God. Deze vreugde kan dus omschreven worden te zijn de innige blijdschap en volle voldaanheid des harten met en in de Heere, voortspruitende uit de waarachtige gemeenschap niet Christus.

1. Met deze vreugde geeft zulk een ziel zich met volle overgave des harten aan God in Christus over tot een Gode welbehaaglijke offerande. Zij kiest blindelings al de wegen, welke God tot aan haar dood toe met haar wil houden, en dit alles op kosten van de kracht en het licht van Jezus en Zijn doorhelpende genade. God wordt voor zulk één de God der blijdschap zijner verheuging. En deze vreugde sluit ook in dat verlustigen der ziel in God en in Zijn dienst, dat toch op de grond des harten van alle begenadigden ligt, gelijk wij zien in Job. Wanneer de Almachtige iemands overvloedig goud en krachtig zilver wordt, o, dan verlustigt zulk één zich in de Almachtige, met Asaf zeggende: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten, en mijn Deel in eeuwigheid." Hoe terecht is de vreugde hier in de leer der dankbaarheid geplaatst.

2. Ook wordt het een hartelijke vreugde genoemd, omdat deze alleen een werk des harten is. Het hart gevoelt zijn ellenden en gevaren. Het hart gevoelt de verlossing, die in Christus is, en de nadering en openbaring van Christus als Priester tegen de zonden. Daarom lezen wij : "Zingende en psalmende de Heere in uw harten." En Jezus zegt: "Uw hart zal zich verblijden." En omdat deze onbegrijpelijke vrede, welke voortvloeit uit de vereniging met Christus, iets is, dat de harten niet alleen raakt, maar deze zelfs bewaart, gelijk ook de zinnen: "De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw zinnen bewaren in Christus Jezus."

3. Ja, het wordt ook een vreugde in God genoemd, en dit niet alleen omdat men zich verheugt vanwege de afdalende genade van God, maar vooral wegens dat eindigen in deze oceaan der Godheid, in die hoge deugden en volmaaktheden Gods, en de eeuwigheid, welke daarin is om te kunnen behouden. Dat deze hoge weg van verzoening voor zulk een monster van eeuwigheid bij die God was.

Hiertoe leidde Paulus de Filippenzen op: "Voorts, mijn broeders, verblijdt u in de Heere." En: "Verblijdt u in de Heere te allen tijd; wederom zeg ik u: Verblijdt u." Dit was het Hallelujah in de mond van Maria: "Mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker."

4. En het wordt ook een vreugde door Christus genoemd, omdat Christus alleen is de werkende en bewegende Oorzaak van deze vreugde. Hij heeft alleen door het bloed des kruises als die grote Middelaar tussen God en de zondaar die oneindige kloof, scheiding en afstand vanwege de zonden weggenomen. Aldus heeft Hij die twee partijen, welke zo oneindig en oproepbaar ver van elkander waren, tot één gebracht. Hij heeft Zich gesteld als het Voorwerp des geloofs, opdat Zijn volk door Hem een gedurige toegang tot de Vader behouden mocht. Het is hier toch zo gesteld, dat buiten deze Zoon van Gods welbehagen, Welke de Vader Zich gesterkt heeft, niemand toegang hebben kan. Deze toegang is alleen in en door Hem: "Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof", hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus; door Welke wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade, in welke wij staan en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods."

5. Ter onderscheiding moeten wij hier wel weten, dat deze vreugde in God door Christus in beginsel bij al Gods kinderen in de grond des harten aanwezig is. In deze plaats zegt Paulus tot alle gelovigen zonder onderscheid: "Nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld gewórden." Zo ook: "Bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welke gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing." Maar niet allen genieten de troost en vrede uit dit uitspruitend werk van God. Menige gelovige wordt in de oefening van deze vreugde gehinderd, hetzij dat deze wordt onder gehouden door de bestrijdingen des satans, welke terstond op het werk Gods aankomen, hetzij door duisternis, en ongeloof over en omtrent zijn staat, weg of werk; hetzij door de kracht der verdorvenheid, dus de verdorven woelingen des harten, waardoor zulk één als hij met vleugelen der arenden opvaren wil, als het ware naar beneden wordt getrokken. Uit dit mindere kan zulk één enigszins leren wat de val van Adam wel geweest meet zijn, uit zulk een hoogte in zulk een diepte, dewijl hij aanstonds uit zijn gestalte weer kan uitvallen. Al deze dingen kunnen bij het uitspruitende werk van God iemand direct aangrijpen, en hem als een hinkende naar Kanaän doen gaan, zoals wij nog wel nader zullen zien. Hoort hoe Paulus over deze ten onder houdende kwalen klaagt.

Uit dit alles moeten wij dan besluiten, dat wij door deze hartelijke vreugde in God door Christus niet moeten verstaan de hoge gestalten in sommigen, welke dezen op sommige tijden naar de soevereine vrijheid Gods genieten. Maar alleen het uitspruiten van het werk Gods in het hart, hoe gering dit ook zijn moge en in hoe kleine maat of trap het ook is. Want het is de aard van al het werk der genade: het komt van boven en het wil naar boven, hoe het ook ten onder gehouden wordt. Dit doet de ziel verlangen, zuchten enz. Hierom wordt het de grond of het zaad van blijdschap, licht en vrolijkheid genoemd. En men weet: zaad gaat altijd niet zo schielijk op. Ziet dit maar in Davids verlangend wachten naar deze vreugde. O vrienden, die zucht ligt daar wel om God nog eens op een rechte wijze te mogen groot maken, al durft de ziel niet denken dat zij er ooit toe verwaardigd zal worden. Ja dan schatten de zielen van al Gods volk die gestalten van God te verhogen toch van zo grote waarde, al kunnen zij er niet bij. En dus blijkt ook uit dit alles dat er in deze vreugde trappen zijn.

- Sommigen genieten hier al hun dagen maar zeer weinig van. Zij zijn als Heman, toch zulk een groot man in de genade. Deze moest zeggen dat hij van der jeugd af aan doodbrakende was en Gods vervaarnissen droeg, twijfelmoedig was, enz. En Asaf zegt: "Dacht ik aan God, dan maakte ik misbaar", enz. Daar zegt hij dat zijn ziel naar God dorst, krank zijnde van ontbering en liefde, en hij spreekt tot zijn eigen ziel: "Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven voor de verlossingen Zijns aangezicht."

Dit ziet gij ook duidelijk in de oudste zoon in Lukas, die al zijn dagen in zijns vaders huis was geweest en geen bokje kreeg. Men zou daar een oud christen door kunnen verstaan, die van zijn kindse dagen af geroepen is. En Paulus spreekt van degenen, die al hun leven met de vreze des doods aan de dienstbaarheid onderworpen zijn. Ook om zulken te verlossen is Jezus gekomen.

- Weer sommigen genieten deze vreugde zeer kort. Zij verliezen of verkwisten het gewoonlijk weer. Ook krijgen zij deze dan wel weer eens terug, zoals wij kunnen opmaken uit de bede van David: "Geef mij weder de vreugde Uws heils, en de vrijmoedige geest ondersteune mij."

- Sommigen genieten deze vreugde bij de gewone verzegeling des Geestes meer op een gevoelige wijze. Zij krijgen bij hun zonden en onwaardigheid de eeuwige liefde Gods gevoelig in hun hart, zodat zij dieper wegzinken in hun nietwaardigheid en onwaardigheid, maar eveneens in verwondering en aanbidding.

• Weer anderen genieten deze vreugde meer op een verstandelijke wijze, door middel van het heilig Woord. Dan worden zij langs de waarheden geleid. Zij hebben de waarheden voor ogen, welke tot zaligheid in het Woord zijn geopenbaard, om deze waarheid te bevinden in hun ziel, en dus gelovig gemaakt in God door Christus, verheugen zij zich in al de woorden Gods, en wordt het Woord hun vertroosting. Voor dezulken wordt Gods weg dierbaar omdat het Gods weg is, hoe zeer deze ook tegen vlees en bloed in moge zijn. Zij verheugen zich op een verstandelijke wijze in de Heere en in de uitvoering van Gods eeuwige wil, en alzo worden zij meer en meer ontdaan van het zondige eigen ik. Zie dit maar in David, of de dag met voorspoed of met tegenspoed aanbrak, hij gewende zich er aan God te loven: "Geloofd zij God; dag aan dag overlaadt Hij ons; die God is onze zaligheid, Sela!", enz. En in Psalm 34 riep David uit, "als hij zijn gelaat veranderd had voor het aangezicht van Abimélech, die hem wegjoeg, dat hij doorging: Ik zal de Heere loven te aller tijd", enz. "Mijn ziel zal zich beroemen in de Heere". Ja dan roept hij er nog meer te hulp: "Maakt de Heere met mij groot, en laat ons Zijn Naam samen verhogen." En dit zien wij ook in de kerk: "Ik dank u, Heere, dat (gij toornig op mij geweest zijt; maar Uw toorn is afgekeerd en Gij troost mij." Daarom lezen wij van Paulus dat hij zelfs roemde in de verdrukkingen. En Jezus zegt: "Zalig zijt gij als u de mensen smaden en vervolgen en ligende alle kwaad tegen u spreken om Mijnentwil. Verblijdt u en verheugt u, want uw loon is groot inde hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn."

Zien wij nu nog onder welke benamingen deze hartelijke vreugde in God door Christus ons in de Heilige Schrift voorkomt.

- Het wordt genoemd een vreugde en blijdschap.
- Een zich verblijden in de Heere.
- Een blijdschap des Heeren, die de sterkte der ziel is.
- vertroosting des Heiligen Geestes .
- Een vrede en blijdschap door de Heilige Geest.
- Een vrede Gods, die alle verstand te bovengaat.
- Een vreugde des heils.
- Ook een zich verheugen in God: "Mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker."

Dan zullen wij nu nog wat nader de zaak zelf bezien, welke door deze spreekwijzen wordt aangewezen. Daarbij zullen wij aantonen wat deze vreugde in God door Christus niet, en wat deze wel is, opdat de verst komende nabijchristen mocht worden ontdekt aan wat hij niet heeft, en de meest duisteren en zwakken onder Gods volk mochten zien dat hun zeer kleine genade toch ware genade is.

a. Ziet dan wat deze vreugde in God door Christus niet is.

(1) Het is niet de vreugde en blijdschap van de tijdgelovigen, hoe hoog deze ook moge gaan. Want zulken ontvingen het woord met vreugde, gelijk het zaad, dat in de steenachtige aarde wordt geworpen. Dat wil zeggen, zij lopen er schielijk mee weg. Men grijpt maar een woord aan tot zijn vertroosting wanneer men enigszins in de consciëntie ontwaakt, of indien er maar enige vrees of bekommring is over zijn eeuwige staat, over de hel en de verdoemenis. O, dan kan een mens al wat aangrijpen, zonder dat het waarlijk bij hem wortel heeft. Dit wordt genoemd een op het lichtst genezen, of ook wel een pleisteren met loze kalk.

(2) Deze vreugde in God door Christus is ook niet hetgeen wij lezen in Hebréeën, het deelachtig zijn van algemene verlichting, de algemene werkingen en gaven des Heiligen Geestes, bevattingen van de evangelische waarheden te hebben, alsook van sommige gestalten van Gods volk, en dus als het ware de hemelse gaven en het goede woord Gods te smaken. Uit deze woorden kan men zien wat een mens al kan hebben en toch verloren gaan. Ja welk een hoogte van werkzaamheden, en toch buiten de genade. Maar vrienden, dit is wel te onderscheiden.

Afgezien daarvan, dat naar mijn gedachten hier van de zonde tot de dood gesproken wordt, moet ge deze woorden maar zo vatten, dat elk mens, die Christus niet aan zijn ziel kent tegen zijn zonden, en die niet anders heeft dan zijn rusten op hoge werkzaamheden, hoe hoog en nagemaakt dit ook zijn moge, verloren gaat. Er is oneindig veel verschil tussen, of men van zijn vreugde zijn Christus maakt, of dat men zich in stilheid des harten in de Heere verheugt.

(3) En voegt hier nog bij wat veel mensen hebben, dat zij met veel smaak en genoegen de leraren kunnen horen. Dan doet dat de mens inwendig goed, zonder dat iets gezien wordt van zichzelf en van het gruwelijk bestaan voor God, of van Gods hoogheid en heiligheid. Dan vermaakt men zich inde prediking des Woords en blijft evenwel stekeblind. En als gij dan eens vraagt waarover hun blijdschap al gaat, dan wordt er dikwijls niet eens een reden voor genoemd. Of dan zegt men dat de stem van die leraar zo liefelijk is. Hij kan het zo krachtig zeggen, of hij weet het zo aardig te zeggen.

De hartstochten raken onder de prediking van die man zó bewogen, of hij zegt het zo kort en duidelijk. En weer anderen zeggen dan: Die leraar brengt mij in vervoering, enz. Vrienden, zulke toehoorders had Ezechiël ook. De Heere zegt tegen Ezechiël: "Ziet, gij zijt hun als een lied der minne, als één, die schoon van stem is, of die wel speelt; daarom horen zij uw woorden, maar zij doen ze niet." Maar dan zegt de Heere over het door de profeet bedreigde oordeel Gods over zulke toehoorders: "Maar als dat komt (zie, het zal komen), dan zullen zij weten dat er een profeet in het midden van hen geweest is." Ja, wat vermaakte Herodes zich wel in de prediking van Johannes. Zie het ook bij Felix, Agrippa en Festus ten aanzien van het woord van Paulus, enz.

(4) En doet hier ook nog bij de ongewone verrukkingen en optrekkingen, die er kunnen zijn, gelijk Bileam heeft gehad. Die goddeloze man profeteerde: "Er zal een ster voortgaan uit Jakob en er zal een scepter uit Israël opkomen, die zal de palen der Moabieten verslaan," enz. O vrienden, aan geen van hen werd Christus voor hun doemwaardige ziel ontdekt tot kleinmaking van zichzelf en opdat zij in eigen nietigheid zouden wegzinken.

(5) De vreugde, waarvan hier gesproken wordt, is ook niet het voorafgaande optochtelijke en de blijdschap, welke zoekende zielen wel tot hun ondersteuning ontvangen, waardoor zij aangemoedigd worden om aan het werk te blijven. Deze vreugde spruit voort uit het zien van enige dierbaarheid in Jezus als Profeet en Koning, of ook uit enige hoop, welke de ziel krijgt dat Jezus zich nog eens zal openbaren. Deze opwekkende blijdschap is op zichzelf wel goed, maar niet om er op te rusten. Zacheüs had van deze blijdschap iets toen hij verlangende was om Jezus te zien en op een boom klom. En deze blijdschap hadden ook de Grieken. Zij gingen tot Filippus en zeiden tot hem dat zij Jezus wel wilden zien. En Filippus zei dit aan Andréas, en Andréas en Filippus zeiden het samen aan Jezus. O vrienden, deze begeerten zijn wel dierbaar in het zoeken, maar het is Jezus niet, noch ook het vinden van de begeerde zaak. Het is hier als wanneer men uitgaat om een koning te zien, die men nog nooit gezien heeft. Of men zich al verblijdt in het zien van de hem voorafgaande stoet, dan ziet men de koning nog niet. Als er dun een ander hij slaat, die de koning kent, zegt deze: "Het is de koning nog niet, maar wacht hier maar, dan zult gij hem zien." Daarom, zoekende zielen, deze blijdschap is nog niet die ware vreugde.

(6) En ten aanzien van Gods volk ziet deze vreugde ook niet op datgene, wat sommigen van hen hebben als zij lange tijd in verval van God hebben rondgezworven. Als de Heere hun dan tot ondersteuning iets onder het oog brengt van de oprechtheid van hun staat, dat het gaan moge zo het ga, maar zij hebben deel aan Jezus. Want zulken krijgen soms wel iets om het hoofd boven water te houden, hoe slecht zij het er ook afbrengen, en dat houden zij dan wel voor hun gehele genezing. Maar dat is het niet. God ondersteunt hen maar omdat zij Zijn volk zijn. Ziet dit duidelijk inde toestand van de bruid. Haar Liefste was geweken, Hij was doorgedaan; zij zocht Hem, maar zij vond Hem niet. Zij riep, en Hij antwoordde haar niet En evenwel op de vraag: "Wat is uw Liefste meer dan een andere Liefste? Antwoordde zij gelovig: Mijn liefste is. En dan beschrijft zij Hem op een wonderlijke wijze in al Zijn schoonheden. "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk", enz.

(7) En tenslotte, men moet voor deze vreugde ook niet alleen die bijzondere werkzaamheden houden, die sommigen van Gods volk: slechts somtijds mogen genieten. Als de Heere hen blijkbaar als het ware eens alleen neemt en hun op een bijzondere wijze gevoel geeft van Zijn liefde, als bij de discipelen op de berg. Zij wilden daar wel tabernakelen. Maar deze bijzondere vertroosting, dit dronken worden, of dit gedrenkt worden op zulk een wonderlijke wijze uit de beek van Gods wellusten behoort niet tot het wezen, maar tot het welwezen van een christen, en wij hebben reeds gezien dat dit niet door allen wordt genoten. Daarom moeten wij door deze vreugde iets anders verstaan, hetwelk aan alle gelovigen zonder onderscheid toebehoort.

Namelijk de gronden van alle vreugde en blijdschap in God door Christus, het uitspruiten van het werk Gods in meerder of mindere trap of mate. Al geniet de ziel daarvan de troost niet door tussenkomende duisterheden, bestrijdingen, ongelooft en de kracht der verdorvenheid, het is evenwel het zaad van alle licht en van alle rechte vrolijkheid in God door Christus. En men weet, dat het zaad lange tijd in de aarde kan liggen zonder dat het opkomt.

b. Nu wat deze hartelijke vreugde in God door Christus wel is. Gaan wij na wat bij deze vreugde aanwezig moet zijn, waarin zij bestaat en waarover zij gaat.

(1) Bij deze vreugde in God door Christus moet in de ziel aanwezig zijn dat men zichzelf in zijn algehele ellende en verlorenheid heeft gezien, en in zijn hart een openbaring van Christus tegen zijn zonden heeft gekregen als de Fontein, geopend tegen de zonden. Dat men in zijn hart Christus tegen zijn zonden bij Zijn eigen licht als Priester heeft leren kennen, is de zaak, waarover het hier gaat.

Want zonder deze evangelische openbaring kan er geen ware vreugde zijn. Daarom belooft Jezus: "Ik zal Mijzelf aan hem openbaren." En Paulus zegt dat het de Vader behaagd heeft Zijn Zoon in hem te openbaren.

(2) Ja, dan moet er aanwezig zijn, dat men, zo goddeloos als men is, zo ondeugende, zo onrein en walgelijk in Gods ogen, zo ongelovig en verkeerd, ja zo gebonden, met al die schulden en banden waarlijk door de Geest tot Christus is gebracht en gekomen; dat men de gehele Christus, zowel op Golgotha als op Thabor, heeft aangenomen. Men moet Hem hebben aangegrepen: "Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen; hij zal vrede met Mij maken, vrede zal hij met Mij maken." Men moet zich aan Hem geheel hebben overgegeven. Daar zeggen zij: "Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de Heere, onze God."

(3) En dat alles op die tijd met die hartelijke en onbepaalde keuze, geheel blindelings, van al de wegen, welke Jezus hen tot aan hun dood toe leiden wil, en zulks alles op Zijn kosten. Op de kosten van Zijn licht, kracht, leiding en getrouwmakende genade. Dit alles behoort tot de inwoning van Christus in het hart door het geloof.

Zie dan nu waar deze vreugde eigenlijk in bestaat en wat er mede gepaard gaat.

1. Deze vreugde bestaat in een aanvankelijk zien, kennen en genieten van God Drieënig, en een zien van de deugden Gods, afstralende in de werken der genade, met enige betrekking tot de eigen ziel. En wel zo, dat het gehele hart, al de innerlijke bewegingen, genegenheden en vermogens der ziel daardoor zijn ingenomen. Job zegt: "Met het gehoor der oren heb ik (tevorens) van U gehoord, maar nu ziet U mijn oog. Daarom verfoei ik mij en heb berouw in stof en as." Hierom is het dat de ogen, die eens waarachtig hebben gezien, nooit meer zullen terugzien, want dit is een zalig zien, dat het hart inneemt. Dat in dit zien van God vreugde is, en wel een groter vreugde naar mate een ziel er meer van ziet, blijkt ons uit Psalm 16, alwaar wij lezen dat bij het volmaakte zien van God een volmaakte of verzadigende vreugde zal zijn.

2. En deze vreugde in het hart van Gods volk gaat ook gepaard met een aanvankelijk prijzen, verhogen en verheerlijken van God. O, daartoe ligt de lust in het hart van Gods volk, dat Jezus vindt en waarvoor God de weg der verzoening opent, hoe slecht en hoe ellendig zij ook in zichzelf mogen zijn. Want God doet daar zien hoe Hij van eeuwigheid op zulk één heeft neergezien en hem in liefde heeft gekend. O vrienden, daar gaat wat om, daar spruit iets uit van dat prijzen, dat in de hemel volmaakt zal geschieden. Dan beginnen zij iets te leren zingen van het lied des Lams, hetwelk niemand anders leren kan.

3. Deze vreugde gaat in het hart van Gods volk ook gepaard met een hartelijke lust tot heiligheid en tot verloochening van zichzelf. O vrienden, dit is waar op de bodem des harten van al Gods volk. Het blijkt uit dat zuchten over de onverloochendheid, over de inwonende zonden, en uit de droefheid naar God vanwege hetgeen hun zo hinderlijk is, ja, dat ligt op de bodem van hun hart.

4. Die vreugde gaat daarmee gepaard, dat zij met Jezus, met Zijn zaak, waarheid en volk willen zinken en drijven. Dat besluit is in hun hart, dan moge in de wereld vallen wat vallen wil, maar zij wagen het met Jezus en houden het met Zijn volk. En daarom, onbekeerde mensen, hier haat gij in uw hart de vromen, al weet gij u dan vanwege de wetten uiterlijk in te binden en uw haat te verbergen. Maar zo blijvende, komt gij er nooit bij. Dan staat er in Lukas, dat gij de vromen zult zien in het Koninkrijk der hemelen, maar ulieden buitengeworpen. Deze vreugde gaat in het hart van Gods volk ook gepaard met gevoel van hun onwaardigheid. O vrienden, dit vergroot deze vreugde oneindig, dat de genade is nedergedaald in zulk een goddeloze, en aan de grootste der zondaren is geschonken. En vrienden, elk die genade krijgt, ziet dat. De hoofdman liep Jezus tegemoet en zeide: "Och Heere, ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen."

En Paulus roept roemende uit: "Mij, de voornaamste der zondaren, is barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij al Zijn lankmoedigheid zou betonen", enz. Ja, hoe laag maakte de genade David: "Wat zal David meer bij U daartoe voegen, vanwege de eer aan Uw knecht? Doch Gij kent Uw knecht wel."

5. Deze vreugde gaat ook gepaard met hartelijke liefde tot God en Christus. Dan is het als wanneer God David gered had uit de hand van al zijn vijanden en hij dan, zich in God verblijvende, uitroept: "De Heere is mijn Steenrots, mijn Burch, mijn Uithelper; mijn God, mijn Rots, op Welke ik betrouw; mijn Schild en de Hoorn mijns heils, mijn Hoog Vertrek." Dan voegt hij daar aan toe: "Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere, mijn Sterkte." Hier hoereert de ziel niet met de weldaden van God af, maar de weldaden verbinden de ziel des te nauwer aan de Heere.

6. En deze vreugde gaat ook gepaard niet verwondering in God. Al Gods volk geniet hier min of meer wat van als zij er iets van kunnen bemerken dat God op hen heeft neergezien en Hij Zijn hand aan hen houdt. Als zij zien dat zij iets hebben, dat God niet doet aan de wereld, maar alleen aan Zijn volk. Ook al wordt het hun dikwijls bestreden, of al worden zij door de kracht der inwonende zonde aangegrepen, zodat de blijdschap en verwondering van hun ziel dikwijls in treuren en droefheid verandert. Ja, dan kan er wel terstond weer duisternis over hun gehele staat en weg op volgen, zodat de ziel in bekommering des harten geraakt over de waarheid en oprechtheid van haar genadestaat, en menigmaal bevreesd is of haar werk maar niet algemeen werk of verbeelding is geweest. Vrienden, hier is Gods volk hemelsbreed onderscheiden van degenen, die zichzelf bedriegen. O, zij zijn een arm en een ellendig volk! Zij kunnen en zij willen zichzelf niet helpen. Ja zij zijn in de grond bekommerd vanwege valse gronden, en daarom staan zij, redelijk gesteld zijnde, meer naar waarheid in het binnenste dan naar troost. En dit terwijl een ander zichzelf op het lichtst pleistert met de duisterheden van Gods volk, lichtelijk het één of ander maar aangrijpt en dus maar lichtelijk gelooft dat hij een worteltje of beginseltje van genade heeft, zonder te weten dat hij nog midden in de dood ligt. En krijgen Gods kinderen wederom eens iets van Gods gunst in Christus in huil hart te gevoelen, dan zinken zij er bij weg en zij worden zo klein voor God. Dan vallen zij voor God neer in hun geringheid, onwaardigheid en laagheid, zeggende: O, wie ben ik, enz. Maar bij die anderen rijst integendeel het hart omhoog. Mochten zij dat eens zien.

c. Bezien wij nu nog waarover deze vreugde wel het meeste gaat.

1. Deze vreugde gaat over de vrije en eeuwige liefde der verkiezing. Dat de grote God van eeuwigheid, zo eeuwig als God eeuwig is, gedachten des vredes heeft gedacht en niet des kwaads. Dat God geweten heeft dat zij het soms zo slecht er af zouden brengen, en evenwel Zijn eeuwige liefde op hen is gevallen: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde." Als die liefde gevoeld wordt, dan kan dat het hart raken en breken.

2. Deze vreugde gaat over die hoge en onnaspeurlijke weg van verzoening. Dat God, alzo lief dewereld heeft gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, Welke de Vader liefde met een volmaakte liefde. Zijn eigen en enige Schoonzoon voor goddeloze monsters, ja voor vijanden van Zijn majesteit. Paulus noemt dit een breedte, lengte, diepte en hoogte van de liefde van Christus, welke de kennis te boven gaat.

3. Deze vreugde gaat over de soevereine, vrije en genadige ontdekking van die weg, welke van eeuwigheid was bij God, aan zulk een vijandig, wederstrevig, rebellerend schepsel. En zulks in het voorbijgaan van zo vele duizenden, die, naar de mens gesproken, geschikter en bekwamer waren, en dus nuttiger zouden kunnen zijn. En dat God nu deze verborgenheid van het Evangelie en dit wonderlijke en welgeordeneerde verbond der genade aan zulk één heeft bekend gemaakt en aan anderen niet. Vrienden, hier is het: "Jakob heb Ik liefgehad, en Ezau heb ik gehaat." En dan vraagt Paulus of dit geen onrechtvaardigheid is, en hij antwoordt: "Dat zij verre. Want God zegt: Ik zal Mij ontfermen diens Ik Mij ontferm, en zal barmhartig zijn die Ik barmhartig ben. Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods." En: "Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en Hij verhardt die Hij wil." En als daar nog iets tegenop komt: "Wat klaagt Hij dan nog? Want wie heeft zijn wil wederstaan?" Dan antwoordt Paulus wederom: "Maar toch, o mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot degene, die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt gij mij alzo gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp te maken het ene een vat ter ere, en het andere ter onere?

En of God, willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toebereid; en opdat Hij zou bekend maken de rijkdom Zijns heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid?" Ja vrienden, hier in deze wegen des Heeren wandelt de één met vreugde, en de ander valt hierover ten verdere omdat God Zich ontfermt over die Hij wil, en Hij verhardt die Hij wil. Daarom ontzakt bij de één alle moed, en de ander grijp hieruit juist een krachtige moed, zeggend: Omdat God zo vrij is, daarom is er hoop, en daarom zal ik aanhouden.

4. Deze vreugde der ziel gaat over haar ondertrouw met Jezus. Dat zij met Jezus verenigd is, dat zij de Bruidegom heeft, welke niemand hebben kan dan de bruid. O vrienden, als de bruid iets ziet van haar vuilheid en zwartheid, en dan op die nauwe band der vereniging met het geslachte Lam, en dat zij zwart en evenwel liefelijk is, en dat Jezus haar als de schoonste en zonder gebrek aanziet, wat moet dit alles in de ziel wel veroorzaken!

5. Deze vreugde gaat over de eerstelingen des Geestes, die zulk één reeds als een onderpand van de hemel in zijn hart ontvangen heeft, namelijk overtuiging van en droefheid over de zonden naar God op een evangelische wijze, het werk des geloofs in Christus, die hij tevoren niet heeft gekend. Om nu met zijn zonden eenvoudig tot Hein te komen, en ook een hartelijke lust en liefde om voor God te leven. Vrienden, deze dingen zijn er niet zonder vreugde. Het komt hier niet op de mate van deze vreugde aan, maar op de hoedanigheid van dezelve, hoe klein zij de ziel voor God maakt en waar zij de ziel brengt, welke verandering zij in de mens veroorzaakt.

6. Deze vreugde gaat over de vastigheid van hun staat. Dat zij voor eeuwig geborgen zijn en een volle heerlijkheid te wachten hebben, welke hun nooit kan en nooit zal ontgaan. O, de staat van Gods volk is een eeuwige grondvest. Hun Deel is een eeuwig en een onveranderlijk Deel. Jakobs Deel is niet gelijk het deel van anderen. En daarom, het ga hier dan met Gods volk zoals het ga, al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet, zij worden in de kracht Gods bewaard. Want God is een Rotssteen, Wiens werk volkomen is. Hij laat niet varen het werk Zijner handen. Integendeel. De Heere doet hier als in de eerste schepping, Hij brengt alles voort om het te volmaken. Ja, het verbond Gods is een eeuwig en onveranderlijk zoutverbond, omdat God onveranderlijk is: "Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." ; "Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal." Ziet eens, vrienden, welk een grond van vreugde in God door Christus Gods volk heeft. Och, mochten wij er allen op verliefd worden. Want weet toch, dat niemand uitgesloten is, die zichzelf niet uitsluit. Het is nog te krijgen.

d. Bezien wij dan nu waar de oprechtheid en waarheid van het uitspruiten van dit werk Gods uit blijkt. Dit blijkt naar hetgeen de onderwijzer zegt hieruit, dat zulk één een ernstige lust en liefde heeft om naar de wil van God in alle goede werken te leven. Letten wij er eens op wat wij in het algemeen moeten verstaan door het leven naar Gods wil in alle goede werken.

1. Hierdoor verstaan wij uitsluitend de heiligheid. Namelijk die eenswillendheid en gelijkvormigheid met God, welke naar buiten wordt getoond door de betrachtting van goede werken, waartoe de gelovigen toch geroepen worden. Zij zijn geroepen tot heiligheid, tot heerlijkheid en deugd, en om te verkondigen de deugden Desgenen, Die hen uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht". En dit zowel met daden als met woorden.

2. En hieruit volgt dat door deze heiligheid alle eigenwillige godsdienst uitgesloten wordt, ja, deze sluit in de gehele verloochening daarvan door een christen. Dit leert ons de onderwijzer, als hij zegt dat deze heiligheid een leven is in alle goede werken. Dit sluit deze gehele verloochening in, alsmede de gehele overgegevenheid der ziel aan God tot alle gehoorzaamheid. Gelijk David zegt: "Ik heb al Uw bevelen van alles voor recht gehouden, maar alle valse pad heb ik gehaat." Doch hiervan zullen wij nog breder zien bij vraag 91. Ook zegt de onderwijzer, dat deze heiligheid niet alleen een leven in goede werken is, maar naar de wil van God. Dit sluit dus alle eigenwillige godsdienst uit, en het sluit in dat men God en Zijn Woord stelt tot het enige voorbeeld, en Zijn wil en wet tot zijn enige regel en richtsnoer van al zijn daden, betrachttingen en gehoorzaamheden: "Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst. En wordt deze wereld niet gelijkvormig; maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God is." Doch hiervan zullen wij nog breder zien bij de behandeling van de volgende vraag en vervolgens van de wet Gods.

Daarom letten wij hier nog in het bijzonder op wat er aan deze zijde van de eeuwigheid in het hart van Gods volk wordt gelegd en uitspruit. Want de rechtvaardigmaking en de heiligmaking gaan wel onafscheidelijk samen gepaard, zodat het één niet zonder het ander plaats heeft, maar er wordt in de gelovigen hier op aarde geen volmaaktheid der trappen gevonden. Er is naar het woord van de onderwijzer een lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven. Wij moeten hier dus acht geven op wat wij door deze ernstige lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven, hebben te verstaan. Alsmede hoe deze lust en liefde een bewijs zijn van de waarheid en oprechtheid van het uitspruitende werk van God in het hart. Door deze ernstige lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven verstaan wij geen lust zoals de Joden hadden, waarvan God zegt: "Hoewel zij Mij dagelijks zoeken, en een lust hebben aan de kennis Mijner wegen, als een volk, dat gerechtigheid doet en het recht zijns Gods niet verlaat, vragen zij Mij naar de rechten der gerechtigheid; zij hebben een lust tot God te na deren, zeggende:

Waarom vasten wij, en Gij ziet het niet aan? Waarom kwellen wij onze ziel, en Gij weet het niet? Ziet, ten dage wanneer gijlieden vast, zo vindt gij uw lust, en gij eist strengelijk al uw arbeid."

* Maar door deze ernstige lust verstaan wij het stellen van zijn gelukzaligheid in een leven voor God in alle goede werken. Hiervoor is de gehele 119^e Psalm een bewijs. Ook blijkt ons uit het zeggen van de onderwijzer, dat deze ernstige lust een lust is, welke voortspruit uit liefde tot God en tot Zijn geboden: "Hartelijk zal ik U liefhebben, Heere, mijn sterkte" ; "Hoe lief heb ik Uw wet." ; "Ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens." En zegt Jezus: "Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart Mijn geboden." En: "Die Mijn geboden heeft en dezelve bewaart, die is het die Mij liefheeft; en die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden", enz.

- Daarom, tot deze lust en liefde om naar de wil van God te leven, is noodzakelijk dat de wet van God in het hart is ingeschreven, volgens de belofte van het verbond.

- Ook moet aanwezig zijn het gezicht van Gods hoogheid, heiligheid en alles alleen waardigheid, zodat dit de beweegraderen worden, die de ziel vanzelf aanzetten. En ziet dan nog hoe deze ernstige lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven, een bewijs zijn van de waarheid en oprechtheid van het uitspruitende werk Gods in het hart van een kind van God.

- Het is een bewijs en kenteken van de vereniging met Christus, van de waarachtige opstanding van de nieuwe mens, en van de waarheid der vreugde in God door Christus. En dus is het dit kenteken van de ganse bekering. O, deze lust en liefde is de nieuwe natuur, en dat och en ach roepen in het hart naar boven, zelfs van onder de zonden, is daarvan een duidelijk bewijs, gelijk wij zien in David: "Och dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren."

- En uit dit alles volgt wel, dat deze lust en liefde in het hart een krachtige troostbron is voor een christen, beide in zijn leven en in zijn sterven. Want al het werk van God in zijn ziel wordt gevolgd door de gewilligheid en bereidheid des harten om voortaan voor God te leven. Dan is het toch gelijk er staat geschreven: "Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraft, in heilige sieraadiën." Ja, het is de uitroep: "Uw getuigenissen zijn zeer getrouw, de heiligheid is Uwen huize sierlijk, Heere, tot lange dagen."

Toepassing

A. Ziedaar vrienden, u weer nader voorgesteld de geluksstaat van een waarachtig bekeerde, en welk een heerlijke verandering er bij zulk één komt wanneer de nieuwe mens in zulk een ziel opstaat. Maar laat mij toe dat ik u enige vragen voorleg.

1. Is het zo, dat alle mensen buiten Christus geboren worden en allen in de natuurstaat liggen, en dus met de gehele wereld voor God verdoemelijk zijn? Wat moet die val dan toch diep zijn, dat de mens in zulk een gevaar zo blind, zo zorgeloos en gerust daarhene leeft. Dat de één zich hier en de ander zich daar, al naar zijn begeerten hem drijven, vermaakt met dingen, die hier ter beproeving verkregen worden, verwaarloost de mens zijn ziel voor eeuwig. Want wat is toch alles waar de mens zijn ziel op zet? Als hij het alles tot in de hoogste top verkregen heeft, laat het zijn ziel ledig en in nood als hij overgaat naar zijn eeuwig huis. En menigmaal ontstaat op het sterfbed een alarm in de consciëntie, maar dan staat er: "En de deur werd gesloten." De Heere zegt: "Dewijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt", enz., "zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen, en Ik zal spotten als uw vrees komt", enz.

2. Zijn allen, die in Christus. zijn, nieuwe schepselen? Worden die bekeerd en omgewend, van hart en staat veranderd, en komt niemand in de hemel dan waar dit genadige werk Gods in is geschied?

Zijn de ware gevolgen van die omwenteling dat zulken niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen die men niet ziet? Schatten dezulken de wereld laag en Christus hoog? Wordt God de God van dezulken, en Zijn volk hun volk? Vrienden, dat elk bij zichzelf overwege of er al of niet gegronde redenen zijn om met bekommring over zijn eeuwige staat vervuld te zijn. O, konden wij dat eens geloven en alles loslaten, dan zou er hoop zijn.

3. Is het zo, dat een mens in de natuurstaat buiten Christus zeer ver kan komen in gaven en verrichtingen? En is er ook een tijdgeloof en schijngeloof? Kan men evangelische bevattingen hebben, het Woord met vreugde ontvangen, en dat zonder wortel? En is het menigmaal zo moeilijk om de ware genade van het werk in schijn te onderscheiden, waarom Christus gelast het onkruid niet uit te trekken, maar het te laten staan tot de oogsttijd, opdat het goede niet mee worde uitgetrokken? Ja, is het de aard van de natuurstaat de valse gronden niet licht los te laten, aan bedrog vast te houden. Het is toch een almachtig en een vrijmachtig werk van God om een mens van zijn valse gronden af te brengen en hem in Christus over te zetten.

O, wat moest ieder mens dan toch wel roepen om licht, opdat hij zichzelf zou zien, en dus ontvlieden mocht de toekomstige toorn. De tijd ons bekeerd te worden is hier. Na deze tijd zal er geen tijd meer zijn. (Ziet hier verder de toepassing op zondag 22, vraag 58)

B. Maar ook een woord tot hen, bij wie enig ontwaken is en die als bij gerucht iets mochten hebben gehoord van hun verlorenheid in zichzelf, en van het gevaar waarin zij verkeren, en nu enige tijd afzonderen en lust hebben om te vragen waar toch de goede weg moge zijn om daarin te wandelen. De enige weg en het enige middel, dat aan onze zijde moet worden aangelegd, is dat men zichzelf neerlegt voor God zoals men is, en zo de Heere om licht vraagt. De Heere wil het geven aan wie het daarom te doen is. En daarbij zal men dan, biddende tot de Heere, Gods instellingen en bijzonder de prediking des Woords waarnemen, waaronder de Heere het wil schenken. Het gevaar van in de natuurstaat gebonden te liggen, en van de valse gronden, waar een mens buiten Christus op zit, en van de onmacht des mensen, dat men zich in eeuwigheid niet redden of veranderen kan, zal hier vroeg of laat moeten worden ingezien. Anders zal een mens nooit tot ware belijdenis en vernedering komen en anders zal een mens nooit God kunnen billijken en rechtvaardigen indien Hij het doodvonnis over hem liefde uit te voeren. Kunt u in dit werk voor de Heere niet voort? Dat is niet vreemd, want al wat in de mens is, is hier tegen. Dan moet ge daar tegenin toch aanhouden en over uw ellenden klagen, en dat ge er geen indruk van hebt dat ge uw rusten buiten Christus niet recht ziet. En daarbij moet ge de Heere verzoeken dat het Hem toch behagen mocht u daarvan een indruk te geven, dat ge alle genade en licht onwaardig zijt. O, als het des Heeren tijd is en een mens hier gebracht wordt en bewaard wordt om getrouw te zijn aan zijn licht, dan zal de Heere in deze weg komen en Zichzelf als een God des aanzien in Zijn Zoon openbaren. Hij zal licht scheppen uit de duisternis en zulk een ziel afhelfen van al haar grond, en haar overzetten in Christus; en dan is de ziel behouden.

C. En wat Gods volk betreft, welgelukzalig zijt gij, die de Heere van eeuwigheid heeft uitverkoren en in de tijd uit de grote hoop heeft doen opstaan om tot Hem te naderen, opdat gij eeuwig bij de Heere zoudt wonen. Ik zal maar in het kort iets tot uw bemoediging zeggen in het midden van allerlei wederwaardigheden. (Doch zie hiertoe verder de toepassing op zondag 22, vraag 58)

VAN DE NATUUR DER GOEDE WERKEN

Wij zijn nu gekomen tot het tweede hoofddeel van deze zondags afdeling, waarin wij zullen bezien wat tot de werken van bekeerde mensen vereist wordt, zullen zij de naam van goed verdienen. Dit wordt ons door de onderwijzer voorgesteld in vraag 91, waarin wij aan de hand van de vraag:

- A. De natuur der goede werken zullen bezien, en
- B. Aan de hand van het antwoord welke de hoedanigheden of vereisten zijn, welke deze werken goed maken.

A. Wat het eerste betreft, letten wij er op wat wij door goede werken moeten verstaan, en ook op de verscheidene betekenissen van deze woorden in de Heilige Schrift.

(1) Deze woorden komen ons in de Bijbel voor en wel voor het eerste, onmiddellijke werk Gods aan een mens in zijn eerste verandering.

- En dit mag inderdaad vanwege zijn kracht een werk, en wel een goed werk genoemd worden. Want het is een vrij, soeverein en almachtig werk, en het komt alleen voort uit de goedertieren ingewanden van een goed, getrouw en ontfermend God.

- Dan spreekt de Schrift van het werk des geloofs van de zijde Gods: "Dit is het werk Gods, dat gij gelooft." Daarom wordt het geloof een gave Gods genoemd.

- Ja, dit werk wordt door de profeet goed genoemd: "Hij heeft u bekend gemaakt, o mens, wat goed is."

- De Schrift spreekt ook van het werk der vernieuwing en herschepping van een mens. Daarom draagt Gods volk de naam van een maaksel Gods, een nieuw schepsel, en een werk van Gods handen, waarin de Heere verheerlijkt wordt.

- De Schrift spreekt ook van het werk der heiligmaking van Gods volk, namelijk de instorting van de hebbelijke heiligheid, welke bestaat in de ontbinding in de grond en in de hartelijke afkeer van alle kwaad, en tegelijk in de nieuwe trek naar God, in pogingen tot heiligheid en in een zich uitstrekken naar de volmaaktheid.

Dit is een werk, dat eenzijdig geschiedt, want door deze werking des Geestes wordt de liefde ten kwade uitgedreven, en de liefde ten goede ingebracht. Gelijk een mens in het natuurlijke door één en dezelfde stap en beweging afwijkt van de ene plaats en nadert tot de andere plaats, is het ook hier. De dood wordt niet weggenomen dan door het tegenovergestelde leven. De duisternis wordt niet weggenomen dan door het licht, de armoede niet dan door rijkdom, de naaktheid niet dan door kleding, de lelijkheid niet dan door schoonheid. En ook de haat tegen God niet dan door de liefde Gods in het hart.

(2) Ten opzichte van het allereerste begin is, naar onze rekening of bevassing, de levendmaking van de nieuwe mens in de orde evenwel eerder, aangezien alle vermogen tegen de zonde, en alle deugden voortkomen moeten uit het beginsel van een nieuw geestelijk leven.

- Dat dit werk Gods nu de naam van een goed werk draagt, vernemen wij: "Vertrouwende ditzelve, dat Hij, Die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op de dag van Jezus Christus." O vrienden, dit is immers een goed werk, waar God Zijn hand aan zal houden en dat Hij niet zal laten varen. Integendeel, de Heere zal tegen alle tegenstand van binnen en van buiten in dit werk voortzetten, volvoeren en voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Ziet dan dat dit terecht de naam mag dragen van een goed werk.

- Het is toch eeuwige liefde, goedheid en vrije ontferming, waaruit dit werk voortkomt: "De Heere is mij verschenen van verre tijden: ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid."

- Het is de goede Geest, Welke in zulk een ziel woont, het goede beeld in haar herstelt en Welke haar leidt. Het is toch alles buiten het bereik der ziel zelf, de Geest maakt van haar stenen een vlesens hart. Hij werkt in haar het willen en het volbrengen.

- Ja, die Heilige Geest zet naar Zijn goedheid dat begonnen werk Gods voort, naar Zijn goede raad, op Zijn tijd, en wel door dezelfde goede middelen, waardoor de eerste verandering werd verwekt, namelijk het eeuwigblijvend zaad van het Woord Gods. En deze Geest voleindigt dit goede werk ook op Zijn tijd door velerlei en onmogelijk alle te noemen wegen en middelen, welke elke ziel achteraf altijd zal prijzen als goede wegen Gods. Ja, al waren deze ook tevoren in die tijd zeer duister, donker en zwaar voor vlees en bloed en voor het onverloochende hart. Hiervan roept David uit: "De Heere zal het voor mij voleinden; Uw goedertierenheid, Heere, is in eeuwigheid; en laat niet varen de werken Uwer handen." Ziet vrienden, dit alles is een goed werk Gods in de mens, dat hier ter plaatse niet zo zeer bedoeld wordt, maar dat wij evenwel wat breder hebben willen behandelen, omdat dit goede werk in elk mens aanwezig zal moeten zijn, zal hij ooit in de dadelijkheid goede werken kunnen betrachten. Hoe menigeen mist dit, en evenwel spreekt hij toch van die goede werken en legt daar het gewicht op. Maar o mens, mochten uw ogen eens open gaan, en gij uzelf zien en ook uw gevaar ter harte nemen. Maar ook spreekt de Heilige Schrift van goede werken, handelende van de openbaring der hebbelijke heiliging door daden naar buiten, dus van de Gode welbehagelijke werken van de bekeerde mensen. Deze zijn dan de vruchten, gevolgen en bewijzen van de oprechtheid en de waarheid van iemands gemeenschap aan Christus. In deze zin snoeten deze woorden hier in de Catechismus worden verstaan.

Van deze goede werken leest men:

- "Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken."

- "Wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen."

- "Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." Deze goede werken worden ons in de Bijbel ook wel onder andere bewoordingen voorgesteld.

- In het Oude Testament worden zij genoemd met gelijkkluidende woorden, met woorden welke dezelfde zin hebben: het werk der rechtvaardigen.

- een zuiver en recht werk.

- een werk in der waarheid.

- Ook in het Nieuwe Testament worden zij wel door andere bewoordingen aangeduid. Daar wordt gesproken van vruchten, de bekering waardig.

- van goede vruchten van een goede boom.

- van het geloof, dat door de liefde werkt. Ja, van de oefening van alle deugd en godzaligheid.

Letten wij nu nog op de omschrijving van de goede werken, alsook dat deze is naar het Woord van God, dus wat door goede werken volgens de Heilige Schrift moet worden verstaan.

Men kan ze als volgt omschrijven: Goede werken zijn daden van geheiligde mensen, afhankelijk van de kracht en de Geest van Christus verricht uit een vernieuwd beginsel, naar Gods wil en tot Gods roem. Dat deze omschrijving geheel naar Gods Woord is, en wat dus tot deze goede werken moet worden gerekend, blijkt ons daaruit, dat het alleen geheiligde mensen zijn, welke deze goede werken kunnen betrachten, hetwelk ons de gehele Bijbel door geleerd wordt.

(1) Want Gods Woord eigent de goede werken alleen toe aan aanvankelijk geheiligden, hoe zeer zij ook in mate en trap van heiligheid van elkander verschillen. Van deze goede werken is de Heere Jezus, Die onzondig en volmaakt was, en was ook Adam in de staat der rechtheid niet uitgesloten, hoewel het onderscheid tussen de heiligheid van Christus en Adam oneindig blijft. En nog groter is het onderscheid tussen die beiden en de verst gevorderde christen. Het zijn alleen goede bomen, die goede vruchten voortbrengen: "De goede mens brengt goede dingen voort uit de goede schat zijns harten." En zegt Paulus tot de gelovigen: "Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, opdat wij in dezelve zouden wandelen." Hierom vermaant Petrus de gelovigen: "Broeders, benaastigt u te meer om uw roeping en verkiezing vast te maken; want dat doende, zult gij nimmermeer struikelen."

(2) Ja, ook sluit Gods Woord alle natuurlijke mensen uit van de betrachtting der goede werken, hoe ver zij ook mogen komen in de zogenaamde deugdzaamheid. Jezus zegt: "Aan hun vruchten zult ge ze kennen. Leest men ook een druif van doornen, of vijgen van distelen? Alzo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten, en een kwade boom brengt voort kwade vruchten. Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten voortbrengen." En: "Zo iemand in Mij niet blijft, die is buitengeworpen, gelijkewijs de rank, en is verdord; en men vergadert dezelve en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand." Ja, niet één zaak, welke tot een goed werk vereist wordt, kan bij een natuurlijk mens plaats hebben. Paulus zegt ons dat het gehele bedenken des vleses niet slechts vijandig, maar enkel vijandschap is tegen God, dat het zich aan de wet Gods niet kan en niet wil onderwerpen. Wij hebben dan in onze omschrijving gezegd dat de goede werken daden zijn van geheiligde mensen, enz. Men moet hier goed verstaan, dat door dit woord daden het gehele gedrag van een christen voor God en mensen moet worden begrepen. Dus ook de gesteldheid des harten onder alle soorten van werken.

- Tot deze daden, behorende tot het gehele gedrag van een christen voor God en mensen, moeten ook zijn woorden gerekend worden, gelijk dat de goede mens en de boze mens beiden dingen voortbrengen, waardoor wij naar uit de volgende verzen blijkt, goede of kwade woorden moeten verstaan. Jezus zegt: "Maar ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelfde zullen rekenschap geven in de dag des oordeels. Want uit uw woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uw woorden zult gij geoordeeld worden." Dit vergeleken: "Voorts broeders, al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat lieflijk is, al wat wel luidt, zo er enige deugd is, en zo er enige lof is, bedenkt datzelve."

- Tot deze daden moeten ook de gedachten des mensen gerekend worden, zelfs nog in het hart zijnde. David zegt: "Gij verstaat van verre mijn gedachten." ; "Als er nog geen woord op mijn tong is, zie, Heere, Gij weet alles." ; "Want Gij bezit mijn nieren." En daarom roept hij uit: "Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij, en ken mijn gedachten. En zie of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op de eeuwige weg."

"Ja, in Lukas vroeg Jezus aan Zijn discipelen: "Waarom klimmen zulke overleggingen in u op?" Jezus wist hoe het in hun hart was gesteld en in welk werk hun hart bezig was.

- Ja, onder de daden behoort wel voornamelijk ook de rechte gesteldheid des harten onder alle soort van werken. O vrienden, God ziet in het bijzonder het hart aan, Zijn ogen zien daar naar waarheid. De Heere heeft lust tot waarheid in het binnenste. Want alles wat zonder hart geschiedt, is niets. En deze Gode behagelijke gesteldheid des harten moet dus aanwezig zijn in al de werken van een christen, van welke natuur deze ook mogen zijn. Deze betamelijke en rechte gesteldheid des harten moet dus plaats hebben en wordt vereist in alle soorten van geestelijke werken.

- Dit wordt vereist onder het werk in de binnenkamer, bij het bidden, lezen, mediteren en het onderzoek van zichzelf.

- Onder het openbare werk van de godsdienst, zoals daar is het bidden, het prediken en het catechiseren, het neerzitten daaronder en het horen van het Woord.

- Ja, onder alle andere godsdienstige oefeningen, als het bidden, vasten, waken, geloften doen, aalmoezen geven enz.

- Ook onder het werk van de strijd tegen de inwonende zonden, tegen de vorst der duisternis en tegen de kracht der verzoeking, verlokkingen en verdrukkingen van de wereld.

- Ook onder de wijking van de Geest van Jezus, of zulks de ziel recht zwaar valt uit liefde tot God.
- Ook onder het verkeer met vromen en onvromen.
- Deze betamelijke en rechte gesteldheid des harten moet ook aanwezig zijn en wordt vereist in allerhande tijdelijk of lichamenlijk werk. Dus onder het beroep en de koophandel met de naasten.
- Ook onder het zoeken van het voordeel des naasten, op welke wijze dit ook moge zijn.
- Onder alle lichamenlijke vermaken. Ja, ook onder het eten, drinken of wat men ook doet of laat. O vrienden, God ziet het alles, en wel in het bijzonder hoe en met welk hart het geschiedt. En hieruit volgt, dat zal het Gode behagen, het plaats moet hebben met een betamelijke gesteldheid des harten. Want de Heere ziet niet aan hetgeen voor ogen is, maar Hij ziet het hart aan.

Bezien wij nu nog de reden, waarom de onderwijzer op zulke een nadrukkelijke en onderscheidende manier vraagt: Maar wat zijn goede werken? Daarbij letten wij op deze twee hoofdreden.

(1) Er zijn verschillende soorten van goede werken, welke evenwel niet geestelijk goed zijn. Zoals daar zijn natuurlijken en burgerlijken goede werken, of die in zichzelf noch goed noch kwaad zijn, of ook middelmatig, zijn, zoals eten en drinken, slapen, wandelen, zich verkwikken, dit of dat beroep laten of doen, enz. Alleen de rechte gesteldheid des harten, of de wangesteldheid daarvan, maakt deze werken goed of, kwaad.

(2) Er zijn ook zedelijke werken, die wel in zichzelf stoffelijk goed zijn, maar niet geestelijk goed: Dit geldt de vele werken van de natuurlijken mensen, huichelaars, papisten, socinianen enz. Dit geldt ook van het waarnemen van de godsdienst, het aalmoezen geven, een uitwendige oprechtheid in zijn handel en wandel, enz. Dit alles is wel stoffelijk goed. Want er zijn ook zedelijk goede werken van de heidenen, die daarin zelfs veel verder kwamen dan menige naamchristen. H. Witsius verhaalt in zijn werk over de Verbonden, van Plato, Epictetus, de keizer Marcus enz., die zelfs erkenden dat er geen deugd was dan van God. Dat dus de deugd van God moest afgebeden worden, en dat de dadelijke hulp tot de betrachtning nodig was. En zij verstonden daardoor maar niet alleen een zedelijke aanrading of opwekking tot de deugd, maar ingevingen, bewijzen van hulp, ja de inblazing Gods, zoals dit hun eigen woorden zijn. Ziet eens hoe tot beschaming van menigeen, die christen wordt genoemd, de heidenen alleen bij het licht der natuur nederiger en wezenlijker gevoelen hadden wat betreft de onbekwaamheid en de onmacht ten goede bij de mens, en dus van de noodzakelijkheid der Goddelijke invloeiingen, dan menigeen die onder het licht des Evangelies leeft. En daaruit volgt ook dat de heidenen tegen een zogenaamd christendom zullen opstaan om dit te veroordelen, gelijk de koningin van het zuiden zal opstaan tegen de Joden. Deze werken zijn wel stoffelijk of zedelijk goed, maar niet geestelijk, omdat de vorm of het formele er aan ontbreekt. En met dit formele bedoel ik het hoe en op welke wijze, met welk doel en oogmerk het verricht wordt. Dit alleen maakt het goed, en zonder deze rechte vorm is het kwaad, omdat het ontbloeit is van het beeld Gods. Anders zouden de zedenplichten der Farizeeën goed zijn geweest, maar zonder deze vorm deugden zij niets. Daar wordt het wee uitgesproken over hen en over al hun werken. Hiertegen kan niet worden ingebracht dat de werken der heidenen geestelijk goed zouden zijn, en dus ook die van natuurlijken mensen, met name van de vroedvrouwen in Egypte, omdat de werken der heidenen wel schijnen geprezen te worden, en van de Egyptische vroedvrouwen. Want in deze plaatsen wordt alleen duidelijk het licht geworpen op het werk zelf, niet op de vorm van dat werk. Dus op de zedelijke, niet op de geestelijke goedheid. Het ziet op een welbehagen Gods, dat ten dele is, in vergelijking dus bij andere kwade uitwerkingen, en niet op een volkomen welgevallen van de Heere ten aanzien van de geestelijke goedheid. Hier houdt ook de tegenwerping geen stand, dat de werken van Rachab de hoer en van de hoofdman Cornelius geprezen worden. Want dezen moeten wij hier beslist zien als aanvankelijk geroepenen, die de beginselen van het geestelijk leven in hun ziel deelachtig waren. Wij zien dan dat uit dit alles volgt dat deze verscheidene soorten van werken dus oneindig verschillen van de goede werken der gelovigen, welke hier worden bedoeld. Afgezien daarvan, dat wij straks de voornaamste vereisten aan de hand van de onderwijzer zullen trachten te noemen, zien wij dit verschil ook duidelijk hierin, dat de werken of deugden der heidenen en van alle natuurlijken mensen geen heerlijker of voortreffelijker oorsprong hebben dan de natuur. Op zijn best worden deze opgewekt door behulp van de gewone voorzienigheid. En daarom, hoe schoon en uitstekend dezelve ook schijnen, dus stoffelijk goed, er wordt niet anders dan eigen eer, naam en voordeel mede bedoeld. Daarom zegt Jezus dat de heidenen de Farizeeën hun loon weg hebben. Het is toch aldus gesteld, dat de liefde van een huurling tot zichzelf en tot het eigen voordeel, zowel in dit als in het toekomstige leven, en dus ook de gerustheid van het zichzelf behagend gemoed, bij elk mens van nature de beweegraderen zijn, welke hem voortdrijven.

Op zijn allerbest komt de betrachting van de deugd bij de natuurlijke mens voort uit een soort van liefde tot deze of die deugd, welke hij kent en schat een deugd te zijn.

Maar deze liefde klimt niet op tot God Zelf, doch eindigt alleen in een gebrekkige deugdzaamheid, dus is het geen heilige liefde. Uit dit alles blijkt ons en moeten wij dit besluit opmaken, dat de liefde tot de deugd bij de heidenen en alle natuurlijke mensen een niet deugende begeerlijkheid is, ja een blinkende zonde. De werken van de natuurlijke mens verschillen ook hierin, dat daarin gemist wordt de edelmoedigheid, welke is in de Heilige Geest, de Werkmeester van de deugd, en welke dus ook gevonden wordt in de betrachting van de deugd en heiligheid. Ja, hoe geblancket ze ook mogen zijn, de Heere Jezus Zelf erkent deze werken niet voor heiligheid. En vrienden, het volk des Heeren zoekt eerst het sieraad hunner ziel, eer het uitmunt in een heilig gedrag. Wij lezen dat eerst, dat des Konings dochter geheel inwendig verheerlijkt is. En dan volgt daarop: "Haar kleding is van gouden borduursel. In gestikte klederen zal zij tot de Koning geleid worden." Zij zoeken eerst een gewillig volk gemaakt te worden, en daartoe hebben zij een dag van Gods heirkraft nodig, eer zij uitmunten in heilig sieraad. Dit is de oorzaak van de kracht en de edelmoedigheid van Gods volk. David bad dat de vrijmoedige, of edelmoedige, geest hem mocht ondersteunen. En daarom worden de kinderen des Heeren vergeleken bij de paarden en de wagens van Farao, en bij de paarden van Gods majesteit in de strijd.

Bezien wij nu de tweede hoofdreden, waarom de onderwijzer zo met nadruk vraagt: Maar wat zijn goede werken? De onderwijzer wil door deze vraag ook onderricht geven, opdat men geen te grote gedachten zal hebben van de goedheid der werken van de gelovigen, alsof wij hier op aarde ten aanzien van al deze werken een volmaaktheid in de trappen zouden drijven. Dit zal de onderwijzer in het vervolg wel duidelijk zeggen. Nee vrienden, volmaaktheid moet u hier niet zoeken.

- Want deze is er na de val op aarde niet: "Er is geen mens rechtvaardig op de aarde, die niet zondigt." Daarom roept de gehele kerk tilt: "Wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed."

- Ja, er kan ook geen volmaaktheid op de aarde meer plaats hebben, want dan zou er geen onderscheid meer zijn tussen de hemel en de aarde.

- Dan bleef de weg der gelovigen hier geen weg van vrije genade. Ik grootste, de tederste en de nederigste christen zal op het laatste ogenblik nog door vrije genade moeten worden binnen gebracht, en dan zal hij met zijn ganse hart moeten erkennen, dat zijn eeuwig heil niet is uit de werken, maar uit de Roepende.

- Want anders zou Jezus niet nodig zijn, en was ook het gebruik van Zijn bloedige gerechtigheid en van Zijn volmaakte heilige gehoorzaamheid niet noodzakelijk. En de meest ver gevorderde christen gevoelt deze het allermeest nodig te hebben. Ziet dit maar in die grote man Paulus. Al zijn roemen en al zijn zaligheid bestond slechts daarin, dat hij in Christus zou gevonden worden, niet hebbende zijn gerechtigheid, enz. En in Filippenzen lezen wij, dat hij dit wel in het oog had, daarnaar jaagde en greep, maar dat hij het nog niet kon verkrijgen.

B. Nu moeten wij nog bezien welke de hoedanigheden of vereisten zijn, die de werken der bekeerden goed maken. Daarbij zullen wij aan de hand van het antwoord van de onderwijzer letten op de verscheidene hoedanigheden of vereisten, die de werken der gelovigen moeten hebben, zullen zij de naam van goed verdienen. De onderwijzer noemt deze stuk voor stuk op.

Bezien wij de eerste hoedanigheid van de goede werken, dat zij een goede oorsprong hebben. Zij komen namelijk voort uit een gelovig beginsel. De onderwijzer omschrijft dit aldus, dat dit goede werken zijn, die geschieden uit een waar geloof.

Letten wij er dan op wat wij door deze goede oorsprong wel moeten verstaan.

1. Daardoor moeten wij de Heilige Geest verstaan, als een Geest der genade, Die de soevereine Oorsprong is van de herstelling van het beeld Gods in de gelovige, en ook de werkende Oorzaak van het geloof. Deze Heilige Geest heeft Jezus voor Zijn volk verdiend, en Christus schenkt Deze aan hen. Daarom lezen wij, dat de wereld Hem niet kan ontvangen, want zij kent, Hem niet en ziet Hem niet. Ja, de gelovigen ontvangen deze Heilige Geest als de Geest van Christus. Dat wil zeggen, dat Hij dezelfde soort van bewegingen en heiligingen des harten in het hart van de gelovigen veroorzaakt, welke zonder maat in Christus zijn. En daardoor werken zij, niet uit eigen krachten of ingeboren natuurlijke beginsel, maar uit Jezus' kracht en uit bovennatuurlijke genade: "Doch door de genade Gods ben ik dat ik ben; en Zijn genade, die aan mij bewezen is, is niet ijdel geweest, maar ik heb overvloediger gearbeid dan zij allen; doch niet ik, maar de genade Gods, Die met mij is." Daarom worden alle genaden samen een vrucht des Geestes genoemd. Ja, de Geest neemt het uit hetgeen van Christus is, uit Zijn verdiensten, en verkondigt of schenkt het aan zulk een ziel.

2. En dan moeten wij door deze goede oorsprong of door dit vernieuwde beginsel, als een gewrocht van de Heilige Geest, of als een werkende tweede oorzaak, ook verstaan het geloof, dat in het hart door de liefde werkende is. Dat het geloof in Christus dit goede beginsel is, blijkt ons overvloedig uit Gods Woord: "Al wat uit het geloof niet is, dat is zonde." En: "Het einde des gebods is liefde uit een rein hart en uit een goede consciëntie, en uit een ongeveinsd geloof: "Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen." Want dit geloof verenigt de ziel met Christus en daardoor woont Christus in het hart. Het grijpt Christus met al Zijn weldaden aan en past alles op zich toe. Dit geloof reinigt het hart. Want de bekleeten en ongelovigen is geen ding rein, zelfs de spijs niet, maar beide zijn verstand en geweten zijn bevlekt. En het geloof trekt tot alle werk ook gedurig kracht uit Christus, met een open mond zuigende en ademende aan de mond van deze Fontein: "Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven."

3. Ja, dat het goede beginsel inhoudt dat er liefde Gods in het hart is, of dat het geloof door de liefde werkt: "Want de liefde van Christus dringt ons", en: "Want bij Christus heeft noch besnijdenis enige kracht, noch voorhuid, maar het geloof door de liefde werkende." En dus is de liefde, gepaard met het geloof, het voornaamste beweegrad van de goede werken. De apostel Jakobus zegt: "Ziet gij wel, dat het geloof mede gewrocht heeft met zijn werken, en het geloof volmaakt is geweest uit de werken?" O vrienden, de liefde van God, ontstoken in het hart door de ondervonden Goddelijke verlossing uit het vuur van de natuurstaat, daaruit komt het goede voort.

Wij zullen hier nu ook eens nagaan wat wel eigenlijk vereist wordt tot het gelovig verrichten van enig werk.

1. Daartoe wordt vereist ten opzichte van de persoon, die het werk verrichten zal, met betrekking tot zijn staat, dat hij een gelovige is. Hij moet een bekeerde, een aanvankelijk geheiligde zijn, anders kan hij geen gelovige of goede werken doen. In Genesis lezen wij dat God eerst Abel, en daarna zijn offer aanzag. En in Spreuken, dat het offer van de goddeloze, zijn weg, zijn ploegen, de Heere een gruwel is, maar dat Zijn welgevallen is het gebed des oprechten. Daarom zegt de apostel ook, dat het alleen het eigen volk van Jezus is, dat ijverig is, en ook zijn kan en wil, in goede werken.

2. En ten aanzien van de gestalte van zulk een oprechte wordt vereist dat hij in de rechte verhouding met de Heere staat. Anders kan hij geen goede werken verrichten. Dit wil zeggen, hij moet bij zichzelf een arme ziel zijn, een verlegene en een radeloze. En dit ontstaat hieruit, dat men bij het licht des Geestes het zondige en onzuivere van hart en daden ziet. Let wel, in het bijzonder door een gezicht en gevoel van onmacht, zodat zulk één bij bevinding weet, dat het niet is bij een man, die wandelt, dat hij zijn gangen richt. Ook uit die grond moet Jezus hem tot alle werk gestaltelijk dierbaar en noodzakelijk zijn, zodat hij het niet buiten Jezus stellen kan. Het is het werk des Geestes een ziel gelovig werkzaam te maken en daarbij te bewaren, opdat de ziel in afhankelijkheid van Christus uit, door en tot Hem werkzaam blijve. Hiervan vinden wij iets bij Paulus: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, Die mij liefgehad heeft en Zichzelf voor mij overgegeven heeft." Dit is dit alzo in Christus wandelen, gelijk de ziel Hem heeft aangenomen, en dat blijven in Hem om vruchten te dragen. O vrienden, de lust van zulk één is om Jezus de kroon van Zijn eigen werk op het hoofd te zetten, en om een arme navolger van Christus te worden.

3. Ook is het een vereiste ten opzichte van het werk zelf, dat dit gelovig wordt verricht. Afgezien nog van de dingen, welke straks nog genoemd zullen worden onder de andere vereisten, behoort tot het gelovig verrichten dat men met het zondige, onzuivere en gebrekkige der werken schuilt in de gerechtigheid van Christus. Dat men de kracht van de toerekening dier eeuwige gerechtigheid door het geloof naar zich toe trekt, zodat de ziel ten aanzien van het zondige in haarwerken vergeving vindt en een vrij plan voor God is: Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God." Want in Openbaring lezen wij: "Die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde", hetwelk óf ziet op de dagelijkse bekendmaking in de ziel in de rechtvaardiging, welke eens over zijn persoon geschiedde in de Goddelijke vierschaar, tot zijn vertroosting en heiligmaking, óf op het dagelijks zoeken en vinden van vergeving van zondige werken.

4. Tot het gelovig verrichten van het werk zelf behoort ook dat men daarmee schuilt in het gewichten inde volmaaktheid van de daden van Christus. Dat men dus Jezus' volmaakte onderhouding van de wet stelt tot zijn dekkleed en sierkleed. Want de dadelijke gehoorzaamheid van Christus, ja Zijn gehele leven, Zijn wandel, spreken, zwijgen, eten, drinken, slapen, werken, ja al Zijn treden, doen en laten, is borgtochtelijk. Het wil dus zeggen dat men al zijn werken, tijdelijk of geestelijk, verricht in Christus, als een recht op Zijn Persoon hebbende, ja dat men door het geloof het gewicht van de volmaakte gehoorzaamheid van Christus naar zich toe trekt.

Dit behoort tot het schuilen in Hem, waarvan David spreekt. Wanneer de ziel van de hemel onderwijs ontvangt in deze heerlijke Evangelieweg, kan deze, zoals zij in het natuurlijke in de Heere leeft, zich beweegt en is, ook in het geestelijke dan gelovig zeggen: Heere, zo deed Gij. Zo gaaf Gij schatting aan de overheid, en wandelde Gij door het land. Zo eerbiedigde Gij Uw Vader, en vermaakte Gij U in de dingen Uws Vaders. Zo zat Gij in de tempel en las Gij in de Bijbel, dat alle ogen op Uw heilig lezen gericht waren. Zo gedroeg Gij U onder de verzoeken en bestrijdingen van de satan, en onder de verdrukkingen en vervolgingen van de wereld. Zo nederig, zo zachtmoedig, zo vol liefde was Gij, en dat alles was niet voor Uzelf. Och, zie hier Uw arme dienstknecht of dienstmaagd, om ook met Uw heiligheid bedekt en bekleed te worden.

Och vrienden, wanneer men uit zijn algehele armoede en gebrek op Christus ziet, dat is de Vader zo aangenaam. En zonder dit is het onmogelijk dat iets Hem behaagt. De Vader kan alleen een welbehagen hebben in Zijn Zoon. Zie vrienden, alzo wordt van de gelovigen gezegd dat zij in Christusvolmaakt zijn. En dit behoort tot het doen der werken in God.

Bezien wij nu de tweede hoedanigheid der goede werken, dat dezelve een recht einde en doelwit moeten hebben, gelijk de onderwijzer zegt en waarbij wij nu eerst stilstaan, dat zij Gode tot eer geschieden. Wij zullen hier nagaan wat door dit rechte einde en doelwit in de betrachtning van de werken moet worden verstaan.

a. Het wil dit zeggen, dat het eerste en het laatste, het meeste en het hoogste, en dus het voornaamste van de werken moet zijn de eer van God. God heeft toch alles gewrocht om Zijnszelfs wil en tot Zijn eer. En dus is ook het leven van een christen om dat doel te bereiken: "Laat de liefhebbers Uws heils geduriglijk zeggen: De Heere zij grootgemaakt." Ja, het kan niet anders zijn of waar in beginsel de liefde Gods aanwezig is, daar moet het doel daarvan zijn de eer van God. Hierom zijn alle dingen uit Hem, opdat zij ook wederkeren tot Hem: "Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen", enz. Wij lezen van vruchten der gerechtigheid, welke door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs van God. Daarom vermaant Paulus: "Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het alles ter eer van God."

b. Maar dan zijn er ook nog wel in orde lagere en mindere doeleinden, waarvan evenwel het eerste en het laatste wederom de eer van God is. En wel dat men in de oefening van zijn deugden ook van zichzelf werk maakt en in zoverre zijn voordeel beoogt.

- Want men mag op grond van de Bijbel het genoeg en het zich verheugen in het getuigenis van een ongerlijke consciëntie op het oog hebben, en dus ook de vrede des gemoeds, welke daarop volgt: "Want onze roem is deze, namelijk het getuigenis onzer consciëntie."

- En doet hier bij dat men mag beogen Gods liefde te genieten, welke Jezus aan Zijn liefhebbers heeft beloofd: "Die Mijn geboden bewaart, die is het die Mij liefheeft. En die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden, en Wij zullen tot hem komen en woningen bij hem maken."

- Nog eens, men mag hier een meerdere trap van gelukzaligheid beogen door heerlijker hebbelikheden naar heiligheid, en de daaruit voortkomende meerdere daden: "Maar wij allen met ongedekt aangezicht de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest."

- Ja, men mag hier voor ogen hebben de zekerheid van zijn verkiezing, roeping en geloof. Ja, van zijn ganse zaligheid, hetwelk Paulus betoogt. De reden waarom men hier zijn eigen voordeel mag beogen, ligt in Gods Woord. Want God wil dat een mens zijn behoudenis zal beminnen, en daardoor beweegt God hem tot geloof en bekering. Hiervan is de Bijbel vol. En waarom zou God een mens waarschuwen en vermanen om het verderf en de toekomstige toorn te ontvlieden, en hem lokken door allerlei heerlijke dingen, welke er zijn in Zijn gemeenschap, indien de mens daar niet het oog op krijgen mocht? Maar daar blijft een mens niet staan, dat hij God zou zoeken vanwege eigen voordeel en om in zichzelf te eindigen. O nee, want bij het vorderen van zijn zoeken krijgt hij ook de hoge deugden Gods in het oog. Al is het dan waar dat hij in het allereerste begin niet is bewogen en gaande gemaakt is door de eer van God, evenwel wordt dit zijn doel als het danken voor de grote verlossing daar uitspruit. Behalve dat dit een zekere waarheid is, dat een mens welke in zijn levensloop op een zaligmakende wijze wordt tot staan gebracht, zijn arbeid van het zoeken uit de eer van God begint. Want wat overtuigt hem als hij iets van God ziet, met Wie hij te doen heeft? Dus is de vreeze voor of de liefde tot God het eerste beweegrad. Al heeft hij dit niet zo duidelijk voor ogen, evenwel ligt dit in de aard der zaak opgesloten. Dus wanneer de godzaligen hier en hiernamaals de gelukzaligheid zoeken ehun eigen verheerlijking voor ogen hebben, roemen zij tegelijk in de hoop der heerlijkheid van God. Nogmaals, zij stellen er eerst recht hun gelukzaligheid in wanneer de Heere in hen verheerlijkt en wonderbaar wordt.

Hieruit volgt ook dat het verkeerd en geheel de plank mis is, dat de Labadisten en anderen, die hen daarin volgen, willen scheiden wat God samengevoegd heeft, wanneer zij een onbekeerd mens eerst willen uitzuiveren van de liefde tot zijn behoudenis. Op deze dwaasheid antwoorden wij, dat niemand ooit zijn eigen vlees gehaat heeft. En in Korinthe lezen wij, dat God de mens nodigt met die belofte, dat zijn arbeid niet ijdel zal zijn in de Heere, Ja, waartoe zouden anders al die beloften van zoetheiden en beloningen in Gods Woord strekken? O, wij mogen van deze dingen niet afzien, want wij zouden daarmee de goedheid van de belovende God verachten. Ziet dit in David, als hij zegt: "De rechten des Heeren zijn begeerlijker dan goud, ja dan veel fijn goud; en zoeter dan honing en honingzeem. In het houden van die is groot loon." Het geloof van Mozes wordt daarom geprezen, dat hij zag op de vergelding des loons. Ook leert de Schrift ons, dat in elk mens, die tot God zal komen, wordt vereist dat hij zal geloven dat God een Beloner is van degenen, die Hem zoeken.

c. Ook is er nog een in orde minder of lager doeleinde in de betrachting van de deugd, dat men daardoor zijn naasten wil stichten en inwinnen, waarvan toch wederom het hoogste doel de eer van God is. Dit stichten en inwinnen van de naasten mag en moet ook worden beoogd. Want dit brengt de staat en de grote verlossing van een kind van God mede. Hij is nooit voldaan in de verheerlijking van God. Hij kent God het zo waardig, dat hij het als betamelijk ziet, ja hij verlangt er naar dat hij daarin medestanders heeft. En door de verlossing uit zulk een oneindig gevaar is hij ook zeer begerig naar de zaligheid van zijn naasten, om die door en zonder woord te bevorderen, namelijk door zijn wandel. Hiertoe laten zulken hun licht schijnen in de wereld. Paulus vermaant Timotheüs: "Niemand verachte uw jonkheid, maar zijt een voorbeeld der gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in de geest, in geloof, in reinheid." En dit opdat de naasten getrokken worden: "Opdat ook, zo enigen den Woorde ongehoorzaam zijn, zij door de wandel der vrouwen zonder Woord mogen gewonnen worden." Het is ook geheel duidelijk in Gods Woord, dat de eer van God daarvan het hoogste doel is.

- Want toch het voornaamste doel van een kind van God in het inwinnen van zijn naasten is dat God gekend, geliefd, gediend en gevreesd zal worden, en dat Hij zal worden erkend zulk een God te zijn als Hij is. David roept dit uit: "De ganse aarde aanbidde U, en psalmzinge U; zij psalmzinge Uw Naam. Sela." En in Psalm 34 roept hij anderen mede te hulp, zeggende: "Maakt de Heere met mij groot, laat ons tezamen Zijn Naam verhogen."

- Het blijkt ook met nadruk uit: "Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken." En: "Houdt uw wandel eerlijk onder de heidenen, opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien, God verheerlijken mogen in de dag der bezoeking."

Wij zullen hier nog eens nagaan wat dan wel vereist wordt tot het verrichten van een werk tot eer van God, en wanneer dit geschiedt.

Daartoe wordt niet vereist dat in elke bijzondere meerdere of mindere daad dat bijzondere en werkelijke beogen van Gods eer noodzakelijk het eerst in het verstand moet opkomen. Want vele zaken brengen uiteraard met zich mede, dat dit aldus niet geschieden kan. Het moet dan ook veel meer gelijken op een noeste ijver voor het werkzaam zijn in eigen krachten en vermogens, en dus op de verwaande inbeelding van het pausdom.

- Maar hiertoe wordt wezenlijk vereist, dat zulk één in de grond niet zichzelf, maar Gode eigen is.
- Dat hij een oprechte verloochenaar van zichzelf is, en dat hij zich heeft overgegeven aan de Heere.
- Zulk één moet dus weten dat hij niet zijns zelfs is. En dit wel niet met verzekering, maar hij moet er bewustheid van hebben dat dit bij hem omgaat. Dit ligt zo vast in het hart van een kind van God, dat hij de Heere is toegeëigend.

- En daaruit vloeit nu ook voort dat hij het betamelijke ziet in het afzien van zichzelf, het zichzelf vergeten. Ja dat hij het ongeoorloofde gaat zien in het zoeken van iets tot verzorging van het vlees en de begeerlijkheden.

- Daarom moet zulk één ook weten, op de wijze zoals wij dit hier omschreven, dat hij met lichaam enziel Gode ten eigendom is. Want daaruit vloeit voort dat hij het betamelijke inziet, dat hij zijn regering en besturing aan God overlaat.

- Ja, daaruit vloeit ook voort dat de ziel zich in al haar daden alleen naar God en naar Zijn eer uitstrekt. Paulus vermaant deswege: "Zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn."

- Ook wordt hiertoe vereist, dat iemand gestaltelijk in die weg wordt bewaard. Ja, dat hij laag is bij zichzelf, en een afkeer heeft van al die onreine bijbedoelingen en oogmerken, waarvan hij voelt dat zij al zijn doen bezoedelen.

Het is noodzakelijk dat hij daarover zucht en verzoening zoekt en vindt in het bloed van Jezus! Noodzakelijk moet uit dit alles ook voortvloeien dat zulk één in zijn werk zijn naam, zijn roem, zijn achting, zijn eer, zijn liefde voor de Heere veil heeft. O, het krenkt zulken zo, dat God onteerd en zij geëerd zouden worden. Hun lust is dat God het alles, en zij niets worden, sprekend met Johannes de Doper: "Hij moet wassen, maar ik minder worden."

Zien wij nu wanneer dit verrichten van een werk tot eer van God geschiedt, of wanneer iemand eet, drinkt, of iets anders doet tot eer van God.

1. Dit geschiedt als iemand in het genieten van het geschapene of in zijn werken bij zijn onwaardigheid bepaald wordt, dat hij het verbeurd heeft en het minste niet waardig is. Als het minste, dat hij geniet, hem zo groot is, en hij uit deze diepte de goedheid en de weldadigheid van God met zijn hart prijst.

2. Dit geschiedt als zulk één wordt ingeleid in de oneindige liefde van de Heere Jezus, en zich er over verwondert dat Hij, Die een Heere van hemel en aarde was, alles hier heeft gemist, ja zelfs geen eigen steen had om Zijn hoofd hier op de aarde neer te leggen, en dat Hij Zich met edik en gal heeft laten drinken. En dit alles om al dat goede en al die overvloed voor zulk een on- en doemwaardige te verwerven. Als hij hiermede werkzaam wordt in het hart, zal het zijn tot Gods eer.

3. Het zal ook geschieden als hij met al het geschapene, met gaven en werken in God leert eindigen. Dat wil zeggen, dat zijn genoegens daarin worden verloochend en hij zich veel meer verlustigt in de Heere.

4. Dit geschiedt ook als hij de kracht, voeding, verkwikking, of de vrucht van zijn werk niet van het schepsel verwacht, en ook niet van zijn werk, maar dit verwacht en zoekt bij de Heere. Dat hij dus het geschapene en al zijn pogingen snaar aanmerkt als middelen, welke God heeft ingesteld.

5. Dit geschiedt ook als hij de tijd, die overig is, welke in die weg verlengd wordt, en ook de krachten en de vruchten van zijn werken, welke hij verkreeg, uit wederliefde aan God en Zijn dienst opdraagt.

6. En dus geschiedt het ook ter eer van God als de mens van de lichamelijke genietingen en verkwikkingen opklimt tot heerlijker en geestelijker, ja hemelse genietingen. Dus als het besluit opwelt in zijn hart: Is dit hier genoeglijk en verkwikkend in het geschapene, wat moet er dan wel in U zijn, van Wie dit alles afdaalt! Als hij daarnaar begerig wordt en in zijn hart een hartelijke dankzegging vindt en een lied aan zijn God. Er staat van Augustinus geschreven, dat hij dikwijls onder het genot van verkwikkingen uitriep: Heere, indien Gij aan ons zo grote dingen doet in het gevangenhuis, wat zult Gij dan wel aan ons doen in Uw paleis?

Nu staat ons nog te letten op de derde hoedanigheid van de goede werken. Zij moeten ook een goed richtsnoer of regel hebben, waarnaar zij geschieden. De onderwijzer zegt dat zij niet op ons goeddunken of op menseninzettingen gegrond mogen zijn, maar naar de wet Gods moeten geschieden. Wij zullen hier eerst nagaan hoe de onderwijzer ontkennerwijze aantoonde wat geen goede werken zijn. Namelijk, dij op ons goeddunken of op menseninzettingen gegrond zijn.

Wat moeten wij verstaan door het doen van werken, welke gegrond zijn op ons goeddunken of op menseninzettingen?

1. Werken op ons goeddunken te gronden, wil dit zeggen, dat men deze werken alleen maar verricht om eigen redenen, uit eigen liefde en naar eigen mening. En dit is door God met nadruk verboden: "En gij zult naar uw hart en naar uw ogen niet sporen, die gij zijt nahoerere." En: "Gij zult niet doen naar alles wat wij hier heden doen, een ieder al wat in zijn ogen recht is."

2. En dat men zijn werken grondt op menseninzettingen, wil zeggen dat men werken doet tegen Gods wet en buiten Gods wet, uitsluitend naar menselijke wetten. En dat is niet anders dan Gods wet en gebod achter zijn rug werpen, hetwelk door de Heere met zware straffen bedreigd wordt: "Want de Heere heeft gezegd: Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijn mond, en zij Mij met hun lippen eren, doch hun hart verre van Mij doen; en hun vreze, waarmede zij Mij vrezen, mensengeboden zijn, die hun geleerd zijn; daarom, ziet, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk." ; "Wandelt niet in de inzettingen uwer vaders, en onderhoudt hun rechten niet, en verontreinigt u niet met hun drekgoden. Ik ben de Heere, uw God, wandelt in Mijn inzettingen en onderhoudt Mijn rechten, en doet dezelve." En zegt Jezus: "Te vergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn." Daarom zullen wij hier ook nog bezien wanneer van iemand kan worden gezegd dat hij werken doet naar zijn goeddunken en menseninzettingen. Om nu niet te spreken van bedrieglijke handelingen of van het stellen van menselijke gewoonten als eigen mening tot een regel voor het leven en de godsdienst, zullen wij deze weinige dingen ter ontdekking opmerken.

(1) Nu, daartoe behoort ook dit, dat men twijfelt, of zich niet bewust is, dat een werk, hetwelk men doet, door God bevolen is. Want dan weet men ook niet of het Gode welbehaglijk is.

(2) Dit geschiedt ook als men alleen naar zijn eigen oordeel deugden betracht, en de eigen rede tot zijn god stelt. Dus als men de rede en de betamelijkheid stelt tot de enige regel voor deugd of ondeugd. En wat heeft menigeen daar wonderlijk veel mee op. Dan is het: dat is redelijk; dat is betamelijk; dat leert het natuurlicht! Het is dan net of men heel wat heeft ontdekt. En zulks in plaats van dat men eerst en meest op zou hebben met de wil en de wet van die grote Wetgever, Die behouden kan en verderven. O vrienden, dat is niet anders dan eigen goeddunken en menseninzettingen.

(3) Daartoe behoort voorts dat men de openbare en bijzondere godsdienstoefeningen alleen maar naar eigen genoegen waarneemt. Dus opdat men zich maar zal vermaken in de gaven en talenten van deze of die leraar. Zo was het ook bij de toehoorders van Ezechiël. Of dat men alleen maar naar de kerk gaat omdat het nu eenmaal is naar de wijze van het land, en dus uit fatsoen; niet omdat het de Goddelijke instellingen zijn om de mens te bekeren en op te bouwen.

(4) Daartoe behoort dat men de sabbat niet viert uit kracht van Gods gebod, al neemt men ze waar. Het moet in Gods wet geboden zijn, of men mag ze niet vieren en men moet zeven dagen werken, anders is de viering gegrond op eigen goeddunken en menseninzettingen.

(5) Daartoe behoort ook dat men de afgeschafte feestdagen als feestdagen viert. God heeft deze vernietigd door de komst van het lichaam der schaduwen. Paulus zegt: "Ons Pascha is voor ons geslacht", en daaruit volgt dat wij geen Pascha meer hebben. Ja, waarom vieren wij dan ook het Loofhuttenfeest niet? Alleen omdat het ons niet goeddunkt, of omdat het niet door mensen is ingezet.

(6) Daartoe behoort tenslotte ook ons gedrag in alle tijdelijke zaken. Dat men maar eet en drinkt omdat men een buik heeft en om aan de lusten te voldoen. Dus gelijk een beest en een zwijn, dat alles maar verslindt wat God uit de aarde doet voortkomen, zonder ooit naar boven te zien. Als men in zijn aardse beroep en in de handel met de naasten uitsluitend eigen winst en voordeel bedoelt, en niet de gehoorzaamheid aan Gods wet en bevel in de oefening van de liefde tot God en tot de naasten. Of zelfs dat het voortvloeit uit een genegen hart om de naasten te dienen, enz. O vrienden, hoe schoon dit alles ook moge schijnen en zich voordoen, het is dan toch alles zonde en een gruwel voor God.

Maar gaan wij nu ook nog na hoe de onderwijzer hier stellenderwijze behandelt wat goede werken zijn. Namelijk zulke werken, die naar Gods wet geschieden. Wij zullen hier dan zien wat wij door Gods wet moeten verstaan, als het goede richtsnoer, waarnaar de werken moeten geschieden.

(1) Hierdoor moeten wij verstaan de in het geschreven Woord geopenbaarde wil van God. En dan wel voornamelijk de wet, waartoe in het bijzonder de zedelijke wet der tien woorden behoort. Ziet dit duidelijk in: "Wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God is."

(2) Maar ook in het woord des Evangelies. Hiernaar zal mede en wel voornamelijk het oordeel en vonnis worden uitgesproken: "In de dag, wanneer God de verborgen dingen der mensen zal openbaren door Jezus Christus, naar mijn Evangelie."

(3) En ook voor zover in het Evangelie de plichten der gehoorzaamheid, welke in de wet geschreven zijn, meer worden uitgebreid en aangedrongen op een andere wijze, zodat zij naar de evangelische trant geschikt worden. Ja, dan moet men ook aanmerken, dat al de geboden van geloof, bekering enz., welke behoren onder de beloften van het genadeverbond, evenwel ten aanzien van de verplichting derzelve aan de zijde van het scheepsel ook tot de wet behoren.

Het is wel waar, dat Adam in de staat der rechtheid het gebod des geloofs in de Christus niet had, maar had dat gebod daar plaats kunnen hebben, hij zou de kracht daartoe wel hebben gehad, afgezien nog daarvan dat hij in de Drie-enige God geloofd heeft. De mens is toch uit kracht van zijn betrekking op zijn soevereine en onafhankelijke Maker gehoorzaamheid verschuldigd aan alles wat God gebiedt.

(4) Daarom kunnen wij door de wet of het richtsnoer ook enigszins verstaan de verschillende voorbeelden in de Bijbel, in zoverre dezen naar Gods wet hebben geleefd, want in zover zijn zij de wet zelf.

- Als daar is de volmaakte heilige Heere Jezus, in Wiens binnenste Gods wet is, en naar Wiens beeld de gelovigen veranderd wordende, aan de wet Gods gelijkvormig worden gemaakt. Jezus zegt: "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart", enz. Ziet ook: "Dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat wij Zijn voetstappen zouden navolgen."

- Ook de hemelingen, de heilige engelen en de geesten der volmaakte rechtvaardigen, die volmaakt en met van liefde brandende harten altijd de lof van God zingen, en ook zeer onbegrijpelijk gezwind Zijn bevelen uitvoeren. Jezus leert ons hierom te bidden: "Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde." En dit is wel ten bewijs dat zij in de hemel ook voorbeelden voor ons zijn moeten.

- Tenslotte ook de heiligen op de aarde, doch niet verder dein zover zij in Christus zijn. Want anders is de uitnemendste van hen onvolmaakt en heeft zijn zonden en gebreken. Indien men hierop niet zien mocht, waarom zouden toch de zonden en smetten der heiligen in Gods Woord staan opgetekend? Om welke reden toch anders, dan dat men op hen ziende, de zonden des te gruwelijker zou aanzien en er een afkeer van krijgen. Want men ziet smetten en vlekken nergens lelijker op uitkomen dan op een schoon aangezicht, op een wit kleed enz. Nehemia wijst het volk der Joden op de zonden van Salomo. Ook zullen wij hier nu bezien wat in eigenlijke zin vereist wordt tot het verrichten van een werk naar Gods wet.
- Daartoe is dan vereist dat er een bewustheid des harten is, dat hetgeen men doet of laat door God is geboden of verboden. Indien daaraan enige twijfel bestaat, dan is het zonde. Al deed iemand een geboden werk, en hij zou zich niet bewust zijn dat het geboden is, dan zondigt hij: "Die twijfelt indien hij eet, die is veroordeeld."
- Daartoe is vereist dat men indrukken in zijn hart heeft van God als die enige Wetgever, Die behouden kan en verderven. En wel in het bijzonder als God zijn Vader is, welke zaak de rechte natuur van de gehoorzaamheid aan het gebod aanwijst. O, in liefde te gehoorzamen, dat is naar Gods wil.
- Daartoe is ook vereist een indruk en gevoel van de geneigdheid van de meesten ten kwade en tot afwijken van deze regel. Dat men dit in het hart draagt en tevens zijn blindheid en duisternis ziet, dat men dus de Geest van Christus en Zijn leiding nodig heeft, zal Gods wet een lamp voor de voet en een licht voor het pad kunnen zijn. Want er staat geschreven: "Tot de wet en tot de getuigenis, zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben." Dit vergeleken met: "En zo velen als er naar deze regel zullen wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid, en over het Israël Gods."
- En tenslotte behoort er ook toe dat men in vereniging des harten met Gods wet zijn werk verricht. Dat men bij die liefde en niet die vrede des gemoeds in de weg van Gods geboden loopt. En David zegt in: "Hoe lief heb ik Uw wet; zij is mijn betrachting de ganse dag." En: "Die Uw wet beminnen, hebben grote vrede, en zij hebben geen aanstoot."; "Uw wet is al mijn vermaak." Paulus zegt: "Ik heb een vermaak in de wet Gods." O, dat is loon genoeg voor zulk een ziel. Nog sprekende van de hoedanigheden of vereisten, welke de werken der bekeerden goed maken, willen wij nu met een enkel woord de noodzakelijkheid bezien, dat deze drie onderscheiden hoedanigheden in elk werk aanwezig zullen moeten zijn en er niet één ontbreken mag. De onderwijzer wijst hierop als hij zegt: dat de goede werken zijn alleen die uit een waar geloof, naar de wet van God, Hem ter eer geschieden, en niet die op ons goeddunken of menseninzettingen gegrond zijn. Dit kunnen wij duidelijk zien uit de bewijzen, welke wij bij elk stuk uit Gods Woord gegeven hebben. Daaruit blijkt dat niet één van deze hoedanigheden tot een goed werk kan worden gemist.
- Maar wij zeggen er ook dit bij, dat de ene hoedanigheid zonder de andere in een goed werk niet kan aanwezig zijn. Want neemt eens dat de eerste hoedanigheid ontbreekt, namelijk het geloof, en wel de werkzame geloofsoefening. Dan mist zo iemand het werk Gods van de hemel in zijn hart, dat ook alleen weer naar Boven wil, en hoe kan hij dan in God eindigen? Ja, hij mist het voornaamste vereiste tot de gehoorzaamheid, te weten de liefde tot Gods wet. En nu is het geloof alleen door de liefde werkende, en dus mist hij alles.
- Als het tweede ontbreekt, namelijk het heilig doel en oogmerk om God te verheerlijken, en in Hem te eindigen, dan mist zulk één het geloof of de oefening daarvan. Want het is de natuur van het geloof om op te varen als met arendsvleugelen, van zichzelf af te gaan en in God te eindigen en Hem te verheerlijken. Ja, zo iemand mist het zien van de wet Gods als een regel des levens, en ook de liefde tot dezelve. En er kan toch geen verheerlijking van God plaats hebben dan alleen in de gehoorzaamheid der liefde aan de wil van God. Dus wanneer dit gemist wordt, dan mist men alles.
- Ook wanneer het derde ontbreekt, namelijk de rechte regel en de bewustheid van daarnaar het werk te verrichten. Zo iemand mist dan het geloof, of de oefening daarvan, want hij werkt tegen de wet, althans bij twijfelt. En nu zegt Paulus, dat wie twijfelt, namelijk aan het gebod, veroordeeld is indien hij eet, omdat hij niet uit het geloof eet. Ja, zo iemand mist het hoge doel van de verheerlijking Gods. Want er kan geen verheerlijking van God plaats hebben buiten de wandel naar Gods wil. En hieruit volgt dus dat wanneer iemand dit mist, hij mist wederom alles.

Toepassing

Ziedaar vrienden, deze dierbare stof van de bekering des mensen en van de daden of goede werken der bekeerden afgehandeld. Och, mocht het nog eens iets nalaten, dat te eniger tijd zijn uitwerking zal hebben in het hart van deze of gene tot zijn zalige ontdekking en bekering, of ook tot bevestiging van Gods volk. Uit het verhandelde leren wij, dat alleen diegenen goede werken zullen en kunnen betrachten, welke bekeerde en bij aanvang geheiligde mensen zijn. En hieruit volgt dat het bedrog is, voortvloeiend uit de natuurlijke staat van de mens, wanneer beweerd wordt dat de mens goede werken kan betrachten vóór zijn bekering. Zoals het ook niet anders is dan een overgebleven verkeerdheid en wettischheid in het hart van Gods volk, wanneer zij hun daden niet verrichten in de vereniging met Christus.

A. En daarom, o mens, die nog staat buiten de gemeenschap met Christus en dus nog onbekeerd voortleeft, is het waar, wat wij hebben aangetoond, dat er zoveel natuurlijke en heidense zogenaamde deugden en vertoningen zijn, welke naar buiten dikwijls de deugden der Godzaligen, welke zij door de Geest verrichten te boven gaan? En kent u bij bevinding geen andere weg ter zaligheid dan de weg van zuiver woorden, de waarheid te belijden en daarbij de eigen werken? O, wat is uw staat dan gevaarlijk! En daar zijt ge nu blind voor. U bent erop gezet om werken, om woorden ja zelfs om gedachten voort te brengen, en wel met het oogmerk om op dat voortgebrachte uw staat te gronden en uw innerlijke vrede te verkrijgen, en dus daarvan uw Christus te maken. En o mens, waar zult gij buiten de vereniging met Christus één heilige gedachte vandaan halen? Och, bezie uzelf toch eens in deze spiegel, en breng uw arme werken, waar gij zoveel zin in hebt en waarde aan toekent, hier eens bij. En bezie dan ook eens de drie vereisten, welke de onderwijzer hier aanwijst. O, wanneer de Heere licht gaf en Hij uw blinde zielsogen opende, wat zou u het met beschaamdheid zien en moeten uitroepen, dat u onbekeerd bent. Wat zouden uw werken dan uit uw hart en uit uw hand vallen. Wat zou u ze zien als monsterachtig lelijk, ja wat zoudt gij dan van ganser harte op al uw best doen en op al uw plichten het doodvonnis schrijven. Dan zou u het moeten erkennen dat God rechtvaardig is, en dat gij het waardig zijt, al had u dan niet één andere dan alleen de zonde van het uw best doen, uw beste bidden en kerkgaan enz., door God deswege van voor Zijn aangezicht te worden verstoten, en dat uw lamp wordt uitgeblust in een zwarte duisternis. Mochten de woorden, welke de Heere Jezus sprak tot de engel van de gemeente te Sardis, tot uw overtuiging dienstbaar zijn. Jezus zegt daar: "Ik weet uw werken, dat gij de naam hebt dat gij leeft, en gij zijt dood."

1. Ten opzichte van de onbekeerden ligt in deze woorden opgesloten, dat het alziende oor en de alwetendheid van Jezus hun werken gadeslaat. Mensen, Jezus weet uw werken in uw binnenkamer. Of gij bidt en hoe gij bidt. Of gij het maar zo terloops doet en of gij er mede tevreden zijt als dat werk maar gedaan is, al is het dan ook met verstrooiing des harten en met ijdele gedachten. En weet gij van geen werk in de binnenkamer? Dan weet Jezus ook van die werken, dat u misschien zo maar wat in uw bed prevelt. Want hoe velen weten niet van een buigen der knieën.

2. Ja, Jezus weet ook uw werken in de openbare godsdienst. Of gij uw knieën buigt wanneer gij u daarheen begeeft, en waar het u om te doen is. Hoe gij neerzit onder het bidden, preken en catechiseren. Of gij dan met uw hart en gedachten verkeert in oost en west, bij uw gezelschappen, bij uw zaken, bij uw geld vergaren of bij uw wellusten. Want hoe menigeen rust zelfs op zulk een ter kerk gaan. Ja mens, dat kerkgaan zal u zwaar vallen als het u ordentelijk voor ogen zal worden gesteld. O, de Heere ziet ook hoe gij er nu onder zit en waar uw hart is.

3. Jezus weet ook uw werken in uw omgang met vromen en onvromen. Hoe gesloten u neerzit bij het volk van God, en hoe vrolijk en weltevreden bij de goddelozen, waar gij met uw hart zijt. De Heere weet hoe sommigen bij Gods volk een vertoning kunnen maken, en hoe zij bij de wereld ook mee kunnen doen en zich dan zo zorgeloos gedragen. O, Hij ziet of het uw lust is Zijn Naam bij de wereld te belijden, dan wel of gij u Zijner schaamt en maar denkt en zegt: het spreken van die dingen komt nu niet van pas!

4. Ja, Jezus weet de werken van uw hart. Hij verstaat van verre uw gedachten. Hij weet welke gedachten er in uw geest opklimmen onder uw beroep en in uw zaken. Al is het dan uitwendig eerlijk en oprecht, Hij ziet of de liefde om uw naasten te dienen in het doen van zaken boven ligt, dan wel of de geldzucht het enige motief is. Hij ziet ook of gij onder uw eten en drinken God heiligt in uw hart, dan wel of gij het als een beest geniet.

5. Ja, Jezus weet ook de werken van uw hart bij uzelf. Hij weet of het waar is, dat u nacht en dag bekommerd bent over uw onbekeerde staat en uw omzwervingen buiten Christus.

Hij weet ook of u daaromtrent zorgeloos gesteld zijt en dat ge u er meer over bekommert om door de wereld te komen of over de dingen van de tegenwoordige tijd. Hij weet ook of het waar is, dat gij onder het verrichten van uw beste werken daarover zeer bekommerd zijt, dat God niet op uw hart weegt. Dat gij uw werk ook niet in de vereniging met Christus verricht, dat de eer van God uw doel en oogmerk niet is, en dat Zijn wet niet in uw hart is geschreven en gij daarnaar niet zijt geformeerd. Of dat gij u onder al deze zaken als Gallio gedraagt en u geen daarvan aantrekt. O, dit alles ziet de Heere.

6. Hij weet ook of het waar is dat Jezus uw ziel dierbaar is, omdat Hij het zo waardig is, omdat Hij de enige Weg is tot de Vader, en omdat Gods wet in het binnenst van Zijn ingewand is. En of Hij u ook dierbaar is omdat gij zo ellendig en verloren zijt buiten Hem, en gij zulk een goddeloos en losbandig hart hebt. Of dat gij integendeel daaromtrent onverschillig leeft en met de dochters van Jeruzalem aan de bruid (Gods volk) vraagt: "Wat is toch uw Liefste meer dan een andere liefde?" O vrienden, dan weet de Heere Jezus ook welk oordeel op u ligt.

Onbekeerde mensen, de Heere Jezus besluit uit al hetgeen wij noemden, dat gij de naam hebt dat ge leeft, maar gij zijt dood. Want dit woord is ook waar ten opzichte van de onbekeerden. U mag dan de naam en de schijn hebben bij blinde mensen, dat u leeft, maar voor God zijt gij dood.

(1) En dit blijkt daaruit, dat al uw doen maar een schijn is, maar een op zeer flauwe wijze gelijken. Een dode kan mooi zijn en enige kleur hebben, doch het is maar een gedaante zonder geest.

(2) Het blijkt ook hieruit, dat gij onder uw plichten blijft als een dode. U blijft ongevoelig van hart en verhard van oren. Hoe sterk God ook laat roepen, hoe hard de hamer van Zijn Woord slaat, Gods oordeel van ongevoeligheid rust op u: "Horende hoort, maar verstaat niet; ziende ziet, maar merkt niet. Maakt het hart dezès volks vet", enz.

(3) U blijft ook zo gerust, zorgeloos en werkeloos als doden. Koud en stijf op uw droesem. In het midden van de uiterste gevaren weet gij van geen gevaar en zijt als slapende in het opperste van de mast. Omdat ook, gelijk het gewormte krioelt in de doden, u zo vervuld blijft met liefde tot de zonde en de wereld. O, dat krioelt daar van bunnen maar, en u weet wel dat het onder het Woord niet is zoals het behoort en dat u met uw hart van niet één zonde scheidt. En zoals de doden stinken en afschuwelijk zijn voor de levenden, bent u in de ogen en neusgaten van een heilig God. De Heere mag daarom uw godsdiensten, uw beste werken, uw vasten en uw verbodsdagen niet rieken, het is een stank in Zijn neus. En hier ligt ook de oorzaak dat de vromen het niet bij u kunnen harden.

(4) Dan zijn er mensen, die van hun jeugd af al zo veel gedaan hebben. Zij hebben uitwendig zeer zedig, godsdienstig, eerlijk en oprecht geleefd. Zij hebben zo'n hoog eigen huis gebouwd en zitten daar bovenin, dat niemand bij hen kan komen.

Zij zijn buiten het bereik van enige stem. Maar o mens, met uw gehele gebouw, met al uw zware werk, uit alles wat wij u aanwezen volgt toch dat gij ongelukkig zijt. Met één slag zal uw huis der spinnenkoppen worden weggevaagd. Indien God één woord rechterlijk in uw ziel spreekt, moet dit uw ziel in eeuwige wanhoop doel wegzinken. En u hebt het te wachten dat gij het woord "tekkel" horen zult, hetzij in of ná de tijd: Gij zijt gewogen en te licht bevonden. Wij lezen in Daniël, dat toen Bésazar een deel van de hand of de vingers zag schrijven, de glans van de koning veranderde. Zijn gedachten verschrikten hem en de banden van zijn lendenen werden los, en zijn knieën stieten tegen elkaar. En dat terwijl hij toch zo verhard was en zulk een sterke geest had. O, wie zal met al zijn werken kunnen bestaan als Jezus verschijnt als dat toornige Lam, en dat van de tijd Zijns toorns af? Daarom zegt Mozes: "Wie kent de sterkte Uws toorns, en Uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?" O, het zal vreselijk zijn, te vallen in de handen van de levende God.

B. Maar mogelijk is hier nog een verlegen iemand, die uit zijn verlegenheid vraagt, wat dan toch de weg tot ware heiligheid is, om toch te komen tot de betrachtting van goede werken. Zulken wil ik antwoorden, dat dit de weg niet is, dat men naar heiligheid in het hart en in al zijn doen en laten jaagt, met de bedoeling om dan bij God aangenamer te zijn en dus bij Jezus ontvangen te worden. O vrienden, dit alles is niet anders dan hoogmoed en louter het eigen werk des harten. Want het legt de enige grond voor vrijmoedigheid om tot Christus te gaan in de deugdelijkheid van de mens, als men deze maar heeft. Maar Christus roept integendeel zondaren tot bekering, en dat goddelozen tot Hem zullen komen, zo goddeloos als zij zijn, opdat Hij hen zal rechtvaardigen en heiligen. Ja vrienden, wanneer men zo werkt en daarvan zijn heiligheid verwacht, zulks is een klaar bewijs dat men nog blind is, en noch van zichzelf, noch van Christus de rechte kennis heeft. Dan is men nog blind voor de dierbare gepastheid van Christus, wanneer men vanwege de zonden en de ongeschiktheid des harten bij Hem vandaan blijft.

Maar zulke verlegenen antwoord ik ook, dat de enige weg om tot ware heiligheid en de betrachting van goede werken te komen deze is, dat men de band van vereniging tussen Jezus en de ziel vast maakt. Dat men dus staat naar die keuze des harten, naar dat besluit, om voor eeuwig die grote stap te doen: uit zichzelf in Christus. En dat men niet rust voor en aler men zichzelf en zijn ganse hart aan Jezus kwijt is. En dat men ook de goedkeuring Gods daarop ondervindt, dat men dit getuigenis in zich gewaar wordt, dat men aller zonde vijand is, en dat de keuze van Mozes, die de smaadheid van Christus meerdere rijkdom achtte te zijn dan de schatten van Egypte, ook zijn keuze is. Want dan is er tussen deze twee zaken geen twijfel. Daarom vrienden, daar moet gij naar staan, en daaruit moeten de heiligheid en de goede werken voortvloeien. Want al werkte ge op andere wijze ook duizend jaren om heiligheid, ge zoudt vruchteloos werken, dewijl ge buiten Christus werkt. Christus moet u tot heiligheid en tot heiligmaking worden.

C. Kinderen van God, ziet uit de verhandelde zaken de gronden voor uw oneindige verplichting. O, als er iets is, dat het vermogen heeft tot het krenken en doden van het lichaam der zonden, en om in een nieuw en godzalig leven te doen wandelen, dan is het wel het recht besef van en door de Geest te worden ingeleid in uw staat van nature, en wat gij nu zijt.

1. Om u daarvan te overreden, let er dan eens op dat gij toch van nature ook kinderen des toorns waart, gelijk alle anderen. U lag als weggeworpen op het vlakke des velds. Ja, u leefde in volle vijandschap tegen de grote God. En wat hebt u veel gewaagd met uw bekering zo lang uit te stellen. Menigeen dergenen, die met u leefden, is reeds in zijn zonden omgekomen.

2. En wat heeft de Heere aan u gedaan? O, God heeft u er voor bewaard dat u in uw zonden zou sterven. Hij heeft gedachten des vredes in Zijn eeuwige liefde over u gedacht. Dit heeft Hij daarin betoond, dat Hij Zijn eniggeboren Schootzoon niet gespaard heeft, maar Hem voor u in de wereld heeft gezonden en overgegeven om tot een vloek te worden, opdat u het leven zoudt ontvangen in Zijn Naam.

3. Ja, de Heere heeft dit over u betoond door u in de tijd, en wel op Zijn tijd, op te zoeken en u door Zijn Geest te overtuigen van uw rampzalige en gevaarlijke staat van nature. Hij heeft u getrokken tot de Zoon van Zijn welbehagen en u met Hem verenigd.

4. Ook heeft God de banden van uw natuur gebroken en u van een ongelovige tot een in Christus gelovige gemaakt, zodat gij het gehele werk der verlossing van uw dierbare en kostelijke ziel in de handen van Jezus hebt gegeven en gelaten, om langs Zijn wegen verlost en gezaligd te worden. En u kunt niet zeggen dat u het ooit slecht bij Jezus hebt gevonden. Daarom, oordeelt nu zelf of dit alles u niet genoegzaam verplicht om voor God te leven. Niets kan toch krachtiger zijn om u te verbinden tot Godzaligheid. En dit te meer omdat het op de bodem van uw hart ligt en uw groot voorrecht is om voor God te leven. Jezus Zelf heeft toch, hoe zwartachtig gij ook zijt, een schoonheid op u gelegd, waarin de grote Koning lust heeft.

5. Oordeelt dan zelf, of het niet betamelijk is dat u als verlost des Heeren nu God zult verhogen door een heilige wandel en vervuld te worden met vruchten der gerechtigheid. Ja u te benaarstigen, om bij uw geloof deugd, en bij uw deugd kennis te voegen, enz. Dus om als geroepenen tot heerlijkheid en tot deugd te verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis heeft getrokken, enz. O vrienden, het jagen en streven en pogen daarnaar, ja zelfs naar de volmaaktheid, verheerlijkt God. Ook al kan de volmaaktheid niet worden bereikt en al wordt de ziel hier door een lichaam der zonde gehinderd. En dit pogen is ook voor anderen een bewijs, dat er iets anders innerlijk bij u is. Maar wat ziet het er met velen van Gods volk in deze toch donker uit. Mag Jezus dan tot u niet zeggen als tot de engel van de gemeente van Eféze: "Ik weet uw werken"? En zoals Hij spreekt: "Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten.

Gedenkt dan waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeert u, en doet de eerste werken." Gelijk Jezus ook de engel van de gemeente van Sardis vermaand: "Zijt wakende, en versterk het overige, dat sterven zou; want Ik heb uw werken niet vol gevonden voor God."

(1) Zie vrienden, waar gij uitgevallen zijt, namelijk uit uw eerste liefde, en dus ook uit uw eerste werken. U bent gevallen uit uw eerste hartelijkheid voor God. Uit die eerste kinderlijke gedragingen en uit uw oprechtheid voor God. Uit uw eerste verwondering over het werk van God, dat Hij wrocht aan zulk een gering en zondig schepsel. Ja, uit die eerste gevoeligheid en uit die eerste oprechte en algemene verloochening van uzelf.

(2) En dientengevolge bent u ook gevallen uit die eerste getrouwheid aan God en Zijn zaak. Uit die eerste oprechte afkeer van zonden en wereld. Ook uit die eerste onverzadigbare trek naar heiligheid en naar volmaaktheid.

Uit die eerste lust om Gode welbehaaglijk te leven, en uit die eerste gevoelige afhankelijkheid van Christus, dat u én in het geestelijke, én in het lichamelijke geen stap zonder de Heere durfde te gaan. Maar ziet dan ook, vrienden, hoe Jezus zegt dat er nog iets bij hen overig is. O volk des Heeren, hoe desolaat het ook bij u gesteld moge zijn, evenwel is er nog iets bij u overig, dat ook nog zou kunnen sterven.

(1) Het is nog bij u overig, dat God Zijn hand nog aan u houdt. En daardoor wordt u voor afval bewaard. O, de inwoning des Geestes is tot in eeuwigheid, en dit zaad Gods blijft in u. Ja, Jezus staat achter uw muur en Hij slaat uw toestand gade. Maar die gunstbewijzen van God kunnen wel minder worden en meer aan het versterven raken.

(2) Bij u is nog overig een erkennen van de zuivere waarheid, zoals deze in Christus is. De erkenning van uw verlorenheid en doemwaardigheid in uzelf voor God, van de nietigheid en verwerpelijkheid van uw eigen gerechtigheid en uw plichten. Ook de erkenning op de bodem van uw hart dat al uw heil in Christus is. Dat God rechtvaardig en getrouw is, maar dat gij ontrouw zijt en door uw eigen toedoen onder de verberging van God zijt geraakt. Dat gij erkent dat gij goddeloos gehandeld hebt, al is het ook waar dat u daar niet op de rechte wijze mee in het verborgene werkzaam zijt. O vrienden, dit kan ook sterven. De liefde tot de zuivere waarheid kan men ook verliezen en dus overgegeven worden aan een kracht der dwaling, om de leugen te geloven.

(3) Bij u is nog overig dat gij bij sommige gelegenheden nog zucht vanwege uw veraf zijn. Wanneer er eens met licht en indruk van het verval van Gods volk wordt gesproken. Op die tijd ziet men daarvan iets. Ook is bij u die consciëntie overig, waardoor gij niet alles kunt doen wat anderen doen, en waardoor gij dikwijls in verzoeken wordt bewaard. O vrienden, dit zou ook kunnen sterven, en God zou alle gezicht kunnen maken als een gesloten boek. Al kunt u uzelf dan zo gezet niet voor de Heere neerleggen, evenwel hebt u nu geen genoeg en is er vrede, noch rust in uw beenderen. Maar dit kunt u ook verliezen.

(4) Bij u is nog overig en op de bodem van uw hart dat u Gods gezelschap boven alles op prijs stelt. U schat zulken gelukkig, die gedurig daarin leven en die alles voor deze liefde ten enenmale verachten. Al moeten Gods kinderen dan zelf zeggen dat zij daar buiten zijn, dan is er toch een opspringen van het hart als zij horen dat het Koninkrijk van Jezus in of buiten hun huis wordt uitgebreid, en dat er mensen overtuigd en bekeerd worden. O vrienden, dit kan ook minder worden.

(5) En dan zijn er ook nog enkele weinige namen overig, die hun klederen niet zo zeer bevleken, en die voor u nog zuchten en om uw opkomst en wederkering aanhouden bij de troon der genade. Maar dit kan ook verloren gaan. Vromen kunnen ook sterven, of hun hart kan hen verlaten, of ook hun tong aan hun gehemelte kleven. Daarom, kinderen van God, in zulk een toestand is er de raadgeving van de Heere Jezus: "Zijt wakende, en versterk het overige, dat sterven zou; want Ik heb uw werken niet vol gevonden voor God." Ziet eens welke noodzaak er bij u is als Jezus zegt: "Want Ik heb uw werken niet vol gevonden voor God." Hierdoor moet gij niet verstaan een volmaaktheid der trappen in de werken. Maar de evangelische volheid of volmaaktheid ontbreekt daar. Het was niet zoals een christen betaamt. Want in al de werken ontbrak de eerste liefde.

- In de plaats van deze eerste liefde en hartelijkheid was er nu een hart, dat in de gestalte niet volkomen met God was. Want er waren hunkeringen naar het kwade. Er was geen oprechte haat en vijandschap tegen alle zonden als zonden; men was niet oprecht tegen de wereld, welke God haat. O, dan worden voor God zaken verborgen, die men als een lekkere bete onder de tong houden wil.

- Er was, want dit volgt uit dit alles, een geesteloosheid, ijverloosheid, werkeloosheid en lusteloosheid onder de openbare godsdienst oefeningen, en op de inwendige slaapzucht volgt dikwijls een uitwendige slaperigheid. Of men heeft dan meer lust om het verstand voedsel toe te dienen, dan het hart, en daaruit komt opgeblazenheid voort.

- Er was een vrolijke omgang met vroom en onvroom. Want dan kan men het bij de afgezakte lieden wel houden, en met natuurlijke mensen gaat men dan zorgeloos om. Men ziet het gevaar van dezulken dan niet en men spreekt hen niet meer aan. Terwijl vóór die tijd het Woord een vuur in hun binnenste was, dat men niet kon zwijgen of ook maar iemand laten gaan. Men moest hem dan aanspreken en waarschuwen. Ziet eens, vrienden, zo onvolkomen zijn de werken van de afgezakte vromen voor God. Daarom is het gepaste raad van Jezus tot u, kinderen van God: O, zijt toch wakende en versterkt het overige, dat sterven zou. Dit wil hier zeggen dat het niet geheel vergaan zal, want Jezus zegt: "Die in Mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven." Ik meen dat hier op de geestelijke dodigheid gezien wordt. U moet het dus zo verstaan: u zou anders nog meer verliezen, het zou nog erger worden en u zou tot nog groter trap van dodigheid geraken.

- Daarom vermaant Jezus: Zijt toch wakende. Alsof Hij zei: O, u hebt zoveel vijanden rondom u, die het op uw ondergang toelagen, en daarom, ontwaakt toch, of, wat is u, gij hardslapenden? Slaapt gij in zulk een tijd, dat de dag zo nabij is? Want die dag des Heeren komt doorgaans in een zorgeloze tijd. Dit blijkt wel bij David. Hij zegt dat zijn berg vast staat, en terstond volgt er op: "Toen Gij Uw aangezicht verbergde, werd ik verschrikt".

- Maar ook: Waakt toch! Dat wil zeggen dat men er zich voor zal hoeden om door toegeven in kleine dingen, of door over dezelve heen te stappen, niet verder uit de gemeenschap en de gunst Gods te raken. Het is alsof Jezus zegt: O waakt! Want de gemeenschap Gods is zulk een tere zaak.

- En dan vermaant Jezus: "Versterk het overige."

- Het is alsof Hij zegt: U dient gevoel en indruk te hebben, dat het niet bij u is, dat gij uw weg wel aanstelt, maar dat alleen bij Mij kracht is. Hij is toch alleen die Held, bij Wie hulp is besteld.

- Daarom dient u Hem in het oog te krijgen en in deze van Hem af te hangen. Het is alsof Jezus zegt: U dient te geloven dat op een afgezakte toestand plagen en roeden zullen vallen. En dat die op zichzelf u ook niet zullen kunnen genezen, want dat kan alleen Mijn liefde doen. Daarom is het tot versterking nodig bij en in die liefde te vertoeven.

- U dient daartoe ook veel onder die middelen te komen, waardoor de versterking komt, om daar met uw toestand op de Heere te blijven wachten, of God u met de beloften, welke aan zulken zijn gedaan, mocht leren werkzaam te zijn tot uw versterking.

- Daarbij behoort u ook te zuchten tegen het moedeloze twisten. Niet moedeloos te zijn aan de zijde Gods is een middel ter versterking. Want wat hebt gij toch te zeggen? Is God niet rechtvaardig? En zijt gij dat niet waardig, dat ook het overige sterven zou? Zegt liever met Jeremia: "Zal men vallen, en niet weder opstaan? Zal men afkeren, en niet wederkeren?" En met de kerk: "Verblijd u niet over mij, o mijn vijandin, wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan."

En daarom, kinderen van God, het volgende nog tot uw opwekking. Wat is toch een christen, als hij niet met de Heere in de rechte weg staat. Dan is hij zijn sterkte kwijt. En daarom, laat er geen stilzwijgen bij ulieden zijn. De belofte is: "Zij zullen naar Sion vragen; op de weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn." Ja, wij lezen van de vrijgekochten des Heeren, dat zij met gejuich zullen wederkeren. Niemand toch kan te ellendig zijn. Ja, er zijn beloften, dat God Zijn volk weer nederwaarts wortelen zal doen schieten en vruchten doen dragen, dan zult gij in wederkeren rust en behoudenis vinden. Hoort dan de stem van de Heere Jezus tot Zijn bruid: "Keer weder, keer weder, o Sullammith. Keer weder, keer weder, dat wij u mogen aanzien."

Amen.

ZONDAG 34
vraag 92 en 93

Vraag 92:

Hoe luidt de wet des Heeren?

Antwoord:

God sprak al deze woorden: Ik ben de Heere, uw God; Die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb.

Het eerste gebod

Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.

Het tweede gebod

Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken van hetgeen dat boven inde hemel is, noch van hetgeen dat onder op de aarde is, noch van hetgeen dat in de wateren onder de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen, want Ik, de Heere uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderenbezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten; en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijnegeboden onderhouden.

Het derde gebod

Gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken; want de Heere zal nietonschuldig houden die Zijn Naam ijdellijk gebruikt.

Het vierde gebod

Gedenkt de sabbatdag, dat gij die heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werkdoen; maar de zevende dag is de sabbat des Heeren uws Gods. Dan zult gij geen werkdoen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is. Want in zes dagen heeft de Heere de hemelen de aarde gemaakt, de zee, en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage. Daarom zegende de Heere de sabbatdag en heiligde dezelve.

Het vijfde gebod

Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere uw God geeft.

Het zesde gebod

Gij zult niet doodslaan.

Het zevende gebod

Gij zult niet echtbreken.

Het achtste gebod

Gij zult niet stelen.

Het negende gebod

Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste.

Het tiende gebod

Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is.

Vraag 93:

Hoe worden deze tien geboden verdeeld?

Antwoord:

In twee tafelen, waarvan de eerste leert hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere, wat wij onze naaste schuldig zijn.

Vraag 94:

Wat gebiedt God in het eerste gebod?

Antwoord:

Dat ik, zo lief als mij mijner ziele zaligheid is, alle afgoderij, toverij, waarzegging, superstitie of bijgeloof, aanroeping van de heiligen of van andere schepselen, mijde en vliede, en den enigen waren God recht lere kennen, Hem alleen vertrouwe, in alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpe, van Hem alleen alles goeds h verwachtte, Hem van ganser harte liefhebbe, vreze en ere, alzo, dat ik eer van alle schepselen afa en die varen late, dan dat ik in het allerminste tegen Zijn wil doe.

Vraag 95:

Wat is afgoderij?

Antwoord:

Afgoderij is, in de plaats des enigen waren Gods, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, of benevens Hem, iets anders verzinnen of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet.

**OVER DE WET GODS IN HET ALGEMEEN, EN
IN HET BIJZONDER OVER HET EERSTE GEBOD**

Wij zijn nu bezig met de leer van de ware dankbaarheid in het algemeen, en wel de waarheid en oprechtheid van dezelve, of wat de werken als vruchten der dankbaarheid goed maakt.

Daarbij zagen wij in de voorgaande zondagsafdeling de grond, waaruit de goede werken voortkomen. Nu gaan wij er met de onderwijzer toe over om de regel te bezien, waarnaar en waarlangs de werken moeten worden verricht, zullen zij de naam van goede werken kunnen verdienen (zondag 34 tot en met zondag 44, vraag 113). De onderwijzer handelt hierin op deze wijze, dat hij eerst in het algemeen de Goddelijke wet der zeden aangeeft als de enige regel der goede werken (zondag 34, vraag 92 en 93). Daarna verklaart hij de geboden en verboden van die wet alle in het bijzonder (zondag 34 vraag 94 tot en met zondag 44 vraag 113). Deze geboden worden in twee voorname hoofdgeboden verdeeld, naar de verdeling van de twee tafelen, waarin zij met Gods vinger waren geschreven.

- Eerst dus het eerste en grote gebod, hetwelk God boven alles eist, de volmaakte liefde omtrent God (zondag 34, vraag 94 tot en met zondag 38).
- En daarna het tweede hoofdgebod, aan het eerste gelijk, hetwelk gaat over de volmaakte liefde omtrent onze naasten, welke voortvloeit uit de liefde tot God (zondag 39 tot en met zondag 44, vraag 113).

Het eerste en grote hoofdgebod der liefde omtrent God verdeelt zich in twee delen.

- Het eerste gebod heeft tot inhoud de volmaakte dienst van de enige ware God, als de grond voor de drie, volgende geboden (zondag 34, vraag 94 en 95).
- Het tweede gedeelte is dus een nadere uitbreiding of verklaring van hetgeen tot de gehoorzaamheid aan het eerste gebod behoort, de inhoud van het tweede, derde en vierde gebod.

In deze 34^e zondagsafdeling, welke wij nu behandelen, tot inhoud hebbende de wet des Heeren en de verklaring van het eerste gebod, staan wij stil bij twee voorname hoofddelen:

- I. De wet Gods in het algemeen, als de enige regel der goede werken (vraag 92 en 93).
- II. In het bijzonder het eerste gebod (vraag 94 en 95).

Sprekend van het eerste hoofddeel, de wet Gods in het algemeen als de enige regel der goede werken (vraag 92 en 93), zullen wij de behandeling van het eerste gebod, het tweede hoofddeel bewaren voor de volgende oefening. Letten wij nu met de onderwijzer:

- A. op de aard en natuur van de zedelijke wet van God als de enige regel van de goede werken (vraag 92); en
- B. op de verdeling van de geboden van die wet (vraag 93).

A. Als wij dan de aard en natuur van de zedelijke wet van God behandelen, willen wij eerst eens bezien welke betekenis het woord wet in de Heilige Schrift heeft, en wat het woord wet, zoals het hier in de vraag van de onderwijzer voorkomt, niet is en wat het wel is. Aangaande het eerste, wat het woord Wet betekent, zoals dit in de Bijbel voorkomt, en wat wij er door moeten verstaan, dan bemerken wij, dat het woord wet in Gods Woordverschillende betekenissen heeft.

- In de Schrift komt het voor in de betekenis van de wet der natuur.
- Ook in de betekenis van de verdorvenheid der natuur, zoals deze in de onbekeerde mensen heerst, en zoals zij de bekeerden wel gevangen neemt en overweldigt.
- In de betekenis van het gehele beschreven Woord van God.
- De Schriften des Ouden Testaments .

- In het bijzonder de vijf boeken van Mozes. De leer van het verkrijgen der zaligheid, die daarin wordt aangewezen. In deze zin lezen we van een wet de werken en van een wet des geloofs.
- In het bijzonder ook het Evangelie. Dit wordt ook een wet genoemd.
- En tenslotte ook de burgerlijke wetten, de ceremoniële wetten en de wet der zeden, welke is vervat in de Tien Geboden.

Geven wij er nu acht op, welke wet wij hier moeten verstaan.

Uit het vorengenoemde is wel duidelijk, dat God deze wetten aan Israël gegeven heeft, namelijk de drieërlei wetten, naar de drieërlei betrekking, waarin dit volk kon worden aangemerkt.

- God heeft hen de zedelijke wet of de wet de Tien Woorden gegeven, in de betrekking tot hen als tot redelijke schepselen, die in het natuurlijke en in het zedelijke van God, als de opperste en onafhankelijke Soeverein, afhankelijk zijn. Deze wet, welke wij vinden in Exodus, is van eeuwig blijvende kracht.

- God gaf hun ook de burgerlijke of politieke wet, dewijl Israël stond in de betrekking van een bijzonder volk, hetwelk een gemenebest in Kanaän zou hebben, dat niet zou worden geregeerd naar de vorm van de wereld wijzen, maar op een bijzondere wijze, welke terecht een Godsregering wordt genoemd. Gideon zegt tot Israël zegt: "Ik zal over u niet heersen, ook zal mijn zoon over u niet heersen; de Heere zal over u heersen." Deze burgerlijke wetten zijn afgeschaft, voor zover de burgerstaat van Israël is vervallen. Want zij betroffen toch in het bijzonder het Joodse volk. Maar in zoverre deze rechten steunen op zedelijke gronden, zijn ze van eeuwigdurende kracht en mogen en moeten zij door ons in zekere overeenkomende omstandigheden voor onze burgerstaat wel degelijk worden gezien en overgenomen. En waarom zou men dit niet doen zowel als dat. men de burgerlijke wetten van de oude Grieken en Romeinen tot voorbeelden ter navolging stelt?

- God gaf hun ook de ceremoniële, schaduwachtige of kerkplechtige wet. Deze had, betrekking op de godsdienst van Israël onder de gehele oude dag, en was in het bijzonder gepast en geschikt naar de kinderstaat van de kerk in die tijd, welke de toekomst van de Messias verwachtte. Dat met Zijn komst blijder tijden zouden aanbreken en alle dingen nieuw gemaakt zouden worden. Deze wetten waren voor Israël het dierbaar Evangelie, waarin, waardoor en waarlangs zij, met de hulp des Geestes en door middel van de lerende priester, de Messias en Zijn volmaakte gehoorzaamheid kenden en zagen. Zo velen als er onder hen licht hierin hadden en werden begunstigd met de Geest der genade, konden daardoor van Hem een gelovig gebruik maken. God handelde met hen zoals met kinderen gehandeld wordt. Die leert men door middel van prenten en schilderijen. En ook: "Welke was een afbeelding voor die tegenwoordige tijd, in welke gaven en slachtofferen geofferd werden", enz. Maar het is niet waar, dat deze wetten zouden worden genoemd: "Besluitingen, die niet goed waren, en rechten, waarbij zij niet leven zouden. Want de profeet spreekt daar van zulke besluiten en rechten, welke Israël voor zichzelf bedacht, of wel van de heidenen geleerd had. Want dat zij bij de inzettingen en rechten van God leven konden, blijkt ons uit het eigen Woord Gods zeer nadrukkelijk. Doch deze wetten zijn met de komst van Christus, Die het lichaam der schaduwen was, afgeschaft. Naar het Woord van God blijkt ons dan uit dit alles, dat wij door de wet, zoals deze hier voorkomt, uitsluitend de zedelijke of morele wet moeten verstaan, welke van een altoos durende kracht is. Want deze, als de wet, der natuur, verplicht het schepsel te allen tijde tot gehoorzaamheid, omdat het schepsel is en omdat God de onafhankelijke Soeverein is.

En hier moeten wij dan bezien:

- wat deze zedelijke wet niet,
- en wat deze waarlijk wél is.
- Alsook waartoe deze wet nuttig is in de onderscheidene huishoudingen en staten der mensen.

Zien wij dan allereerst wat deze wet niet is, en wat deze waarlijk wél is.

1. Het blijkt ons duidelijk uit Gods Woord, dat deze wet geen verbond is. Want alles wat tot een verbond behoort, wordt waarin niet gevonden. Want dan moet er zijn een onderling verdrag, een toestemming en een overeenkomst van twee onderhandelende partijen. Dewijl nu de zedelijke wet alleen plichten voorschrijft, gesterkt en aangedrongen met dreigementen, ontleend aan het werkverbond, en met beloften, welke behoren tot het Verbond der genade, besluiten wij hier op goede grond dat de wet geen verbond is. Dit bevestigt Gods Woord, dat onderscheid maakt tussen de wet der Tien Woorden en tussen het Verbond: "Verder zeide de Heere tot Mozes: Schrijf u deze woorden; want naar luid dezer woorden heb Ik een verbond met u en met Israël gemaakt."

Dus deze wet is het werkverbond zelf nooit geweest, doch alleen de wet van dat verbond, de voorwaarden en condities daarvan.

Tegenwerping.

Maar hier zou tegen kunnen worden ingebracht, dat in Gods Woord de Tien Woorden dikwijls het verbond worden genoemd. Wij lezen: "Toen verkondigde Hij u Zijn verbond, dat Hij u gebod te doen, de tien woorden, en schreef ze op twee stenen tafelen." ; "Hij schreef op de tafelen de woorden des verbonds, de tien woorden." En worden de Tien Woorden genoemd de tafelen des verbonds, enz. Doch hierop antwoorden wij, dat iemand, die maar wat nauwkeuriger gelezen heeft, weet dat het woord berith, dat door verbond vertaald wordt, niet altijd ziet op een onderhandelend verdrag en overeenstemming tussen twee partijen. Het ziet veeltijds ook op een gebod: "Ik heb een verbond gemaakt met:

1. Ofwel van het besluit Gods, dat allen van 20 jaar en daarboven niet in Kanaän zouden komen en derhalve jong zouden sterven.

En ziet nu hoe hier blijkt dal door verbond hier gebod moet worden verstaan - Ten einde van zeven jaren zult gij laten gaan, een iegelijk zijn broeder, een Hebreëer, die u zal verkocht zijn, en u zes jaren gediend heeft; gij zult hem dan van u laten vrijgaan; maar uw vaders hoorden niet naar Mij, en neigden hun oor niet." En voegt hier nog bij, wat zeer gebruikelijk is, dat deze Tien Woorden een verbond genoemd worden bij wijze van vervanging, waarin een deel genoemd wordt met de naam van het geheel, omdat dit in zoverre tot het verbond behoort, namelijk als een wet des verbonds. De inhoud der wet was hetgeen waarvan God de onderhouding eiste toen Hij het verbond aanbood, en tot de onderhouding daarvan waren de Israëlieten verbondsgewijze verplicht.

2. Ook blijkt ons uit Gods Woord duidelijk, dat deze wet niet het Verbond der genade is, en ook niet een kort begrip of formule ervan. Ziet hiervan deze gewichtige redenen voor allen, die ze willen zien.

(1) De wet der Tien Woorden was de somma van de eisen, condities en voorwaarden van het verbond der werken, op de gehoorzaamheid waarvan het leven was beloofd. Nu is het werkverbond zo oneindig onderscheiden van het Verbond der genade, dat tussen deze beide geen harmonie is. Het is hier zo, dat het ene verbond het andere vernietigt en wegneemt. Het ene zegt: Doe dat, en gij zult leven. Maar het andere zegt: Geloof in de Heere Jezus, en gij zult zalig worden. Hieruit volgt dus dat de wet niet het Genadeverbond kan zijn, noch ook een formule daarvan.

(2) De gehele inhoud van de wet der tien geboden was in Adams natuur op een volmaakte wijze ingeschapen. En wanneer de mens was staande gebleven, zou zij volmaakt zijn voortgeplant worden in de nakomelingen. Ja, zelfs na de val is er nog iets van over, hetwelk onvolmaakt in de mensen wordt overgedrukt, zelfs in de harten der heidenen. Zou nu de wet een Verbond der genade zijn, dan zou het Verbond der genade er geweest zijn vóór de val. En ook zou dan het Verbond der genade aan de heidenen enigermate bekend zijn zonder het Evangelie. Maar dit is zeer ongerijmd en doet ons zien welke gevolgen al zulke stellingen hebben.

a. wet ontdekt geen letter van de Borg Christus, noch ook van het geloof in Hem. Hieruit volgt dat zij geen kracht ter levendmaking heeft. Zie wat Paulus van de wet zegt: "Hetgeen de wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was." En: "Indien de erfenis uit de wet is, zo is ze niet meer uit de belofenis." En: "Indien er een wet gegeven ware, die machtig was levend te maken, zo zou waarlijk de rechtvaardigheid uit de wet zijn." En dan zegt Paulus nog, dat die onder de wet zijn, onder de vloek zijn. Dus is de wet het Verbond der genade niet.

b. De wet heeft niet één belofte, dan alleen onder conditie van volkomen gehoorzaamheid in eigen persoon: "Doe dat, en gij zult leven." Terwijl het Verbond der genade uitsluitend uit beloftenissen bestaat. Alles komt daarin van één kant, ja, daarin wordt zelfs beloofd dat de wet in het hart zal worden ingeschreven. Hieruit is wel duidelijk dat de wet, welke wel kracht eist, maar geen kracht belooft, niet het Verbond der genade is.

c. De Wet wordt in de Heilige Schrift gedurig tegenover de genade gesteld: "Mozes beschrijft de rechtvaardigheid, die uit de wet is, zeggende: De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve' leven. Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, spreekt aldus." En: "Een iegelijk, die in Hem gelooft, die zal niet beschaamd worden." Paulus stelt de wet onder de benaming van een bediening des doods en der verdoemenis tegenover de bediening van het Evangelie als een bediening des Geestes en der rechtvaardigheid. En om dit den volke recht te leren, vraagt Paulus aan de gelovigen: "Hebt gij den Geest ontvangen uit de werken der wet, of uit de prediking des geloofs?" Zo volgt ook hieruit dat de wet niet het Verbond der genade is.

d. Doe hier nog eens bij dat Paulus het bevestigt, dat de zedelijke wet, welke op de Sinaï is gegeven, geen Verbond der genade is. Hij bevestigt dit door zijn wijze van behandeling in zijn brieven aan de Romeinen en de Galaten, als hij de werkheiligen weerlegt. Paulus spreekt er tot de zoekers en oprichters van een eigen gerechtigheid met geen woord van, dat er in de op de Sinaï gegeven zedelijke wet geboden zijn van geloof en bekering. Hij gaat op gans andere gronden tegen hen in. Weder volgt hieruit dat de wet niet is het Verbond der genade.

e. Ja, wij moeten er ons voor wachten, dat wij de wet een Verbond der genade of een formule daarvan zouden noemen. Want daarvan is geen ander gevolg te verwachten in de praktijk van het christendom, dan dat daaruit een vermenging ontstaat van wet en Evangelie. En dit veroorzaakt grote duisterheid en verwarring in iemands toestand. Maar het zijn integendeel de duidelijkste en meest heldere christenen, waar de Geest in hun eerste tijd en ook nog dagelijks daarna werkt langs de zuivere wet, opdat zij vatbaar worden voor de Evangelische openbaring van Christus aan hun hart, en zij al hun pakken bij Hem brengen mogen.

f. Uit dit alles besluiten wij dan met reden, dat de zedelijke wet, welke op de Sinaï plechtig is gegeven, niet het Verbond der genade is, noch ook een kort begrip of formule er van kan zijn. Want deze wet wijst ten hoogste alle eigengerechtigheid zonder meer af. Maar wel zeggen wij op grond van de Bijbel, dat de op de Sinaï zo plechtig gegeven schaduwwet zodanig is, dat zij tot het Genadeverbond behoort. Want deze wet der ceremoniën wijst in de offeranden en reinigingen duidelijk op de Christus en op Zijn volmaakte gehoorzaamheid. Daarom was deze wet voor die tijd het dierbare Evangelie. En nu is het er zo ver vandaan, dat God deze wet als een drukkende last en als een zwaar juk op de schouders der Joden zou hebben gelegd, of deze als een straf hen zou hebben gegeven vanwege de zonde der afgoderij met het gouden kalf. Want God hield vanwege de zonde met het gouden kalf juist op met het geven van deze goede wet der schaduwen. De Heere ging niet eerder verder met het geven van die wetten, dan nadat het volk weer met God was verzoend. En afgezien van dit alles kan de wet der ceremoniën niet vanwege die genoemde zonde gegeven zijn, omdat terstond na de val hiervan reeds iets gezien werd. We zien dit uit de rokken van vellen, welke Adam en Eva aangetogen werden, en ook in het offeren van Kaïn en Abel. Ook waren lang voor de zonde van het gouden kalf deze ceremoniële wetten reeds aan Mozes gegeven. Dus was deze wet der schaduwen voor de Joden wat, bij vergelijking, de sacramenten voor ons zijn. Want die leren ons de schrikkelijkheid onzer zonden en de gevolgen ervan, indien wij geen gemeenschap hebben aan het volmaakte en bloedige offer van Jezus. En tevens wijzen zij ons op een heerlijke wijze op Christus en op de vereniging met Hem. Daarom worden zij terecht het heiligdom van het Nieuwe Testament genoemd. Uit dit alles oordelen wij dan, dat het zeggen dergenen, die de zin des Geestes hebben, is, dat de wet der schaduwen wel een zware lantaar was om te dragen, maar er was licht in en daarom was hij hun dierbaar op hun weg. Nu zal ons ook duidelijk blijken uit Gods Woord wat deze zedelijke wet waarlijk wél is. De op de Sinaï gegeven zedelijke wet kan naar de Heilige Schrift als volgt omschreven worden. De wet der zeden is een verklaring van Gods heilige wil, welke op de Sinaï plechtig is afgekondigd en met Gods vinger in stenen tafelen is geschreven. Deze is door Mozes aan gans Israël gegeven, in het algemeen geheel met de wet der natuur overeenstemmende, om aan alle mensen hun verplichting tot volmaakte gehoorzaamheid onder ogen te brengen.

Dus is deze wet een spiegel voor de onbekeerden ter overtuiging van zonden en vloekwaardigheid, en voor Gods volk is zij tot een eeuwigdurende, verbindende regel, om daarnaar hun weg wel aan te stellen.

(1) Dat deze zedelijke wet een eeuwigdurende en dus altoos verbindende wet is, blijkt ons hieruit, dat deze niet anders is dan de inhoud en de afdruk van Gods beeld, waarnaar de mens gemaakt is. Deze wet was in de staat der rechtheid de voorwaarde van het verbond der werken, en dus stemt zij overeen met de wet der natuur, waarvan de overblijfselen zelfs in de heidenen nog worden gevonden.

(2) Het blijkt ook hieruit, dat het dezelfde wet is, welke in de val verbroken is, en welke bij de opneming in het Verbond der genade weder in het hart der uitverkorenen wordt ingeschreven. God heeft deze wet weder in het hart van Adam ingeschreven toen Hij hem aanzag in het Zaad der vrouw en hem opnam in het Verbond der genade. En aldus heeft God met al Zijn volk gedaan van het begin af tot op de tijd van Mozes. Ten tijde van Mozes heeft God bij de plechtige oprichting van het verbond met gans Israël deze wet op een zeer plechtige wijze geschreven, waarvan wij zo aanstonds nader moeten handelen.

(3) Ja, deze wet is nooit afgeschaft, zoals met de ceremoniële wetten wel het geval is. Maar deze is door de komst van Christus bevestigd en vervuld.

(4) En deze wet, welke een afdruk van het beeld Gods is, zal in de hemel volmaakt gehouden worden, aangezien dit beeld Gods daar volkomen zal zijn hersteld.

Wij zullen dan nu nog zien welke nuttigheid deze zedelijke wet heeft in de onderscheidene huishoudingen Gods en in de verscheidene staten des mensen daarin.

1. Dus in de staat der rechtheid.
2. In de staat van de val.
3. En in de staat der wederoprichting of herstelling.

1. In de staat der rechtheid was deze wet voor de mens een voorschrift voor zijn natuur en voor al zijn handelingen.

- Zij was het sieraad voor zijn ziel. Dit was heiligheid zonder onheiligheid en Gods beeld straalde van hem af.

- Ook was deze wet daar voor de mens tot een conditie en voorwaarde van het verbond der werken naast het proefgebod.

Dit proefgebod had in deze wet der natuur zijn grondslag en moest de mens in eigen persoon volbrengen ter verkrijging van een onveranderlijke en heerlijkere staat van gelukzaligheid.

2. In de staat van de val was en is deze wet voor de onbekeerde mens het middel om hem zijn zonden te ontdekken: "Door de wet is de kennis der zonde."

- Dit geschiedt op de manier van een spiegel, welke de vuile en lelijke vlekken onder het oog brengt.

- Dit geschiedt ook door middel van de ontdekking van de kracht der wet. Dan maakt zij als het ware slaperige zondaren wakker, hun ontdekkende de grote boosheid des harten, opdat de ziel zal zien en gevoelen het geweld der zonden, welke tegen het gebod of de wet in zijn. In de staat van de val dient deze wet om de mens de vloek te verkondigen en hem daaronder te besluiten: "Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij."

- Dan dient zij ook om de goddeloze mens in te binden en hem te beteugelen. O, indien er van binnen geen consciëntie ware, en ware daar die geschreven wet niet, waar zou het dan heengaan met de wereld en met de menselijke samenleving? U moet elk onbekeerd mens maar zien als een kasteel van de duivel, die in hem woont en krachtig werkt, en ook zijn pijlen uit hem schiet. En moet men dan niet zeggen dat het nog een wonder is, dat er nog zulk een burgerlijke samenleving mogelijk is? Dan is het een wonder dat er niet nog meer moorden en doodslagen geschieden. Op dit gebruik der wet schijnt Paulus het oog te hebben, als hij zegt: "Dat de rechtvaardigen 'de wet niet is gezet, maar de onrechtvaardigen en de halsstarrigen, de goddelozen en de zondaren, de onheiligen en de ongoddelijken, de vadermoorders en de moedermoorders", enz.

- In de staat van de val dient de wet ook om de goddelozen naar Christus te leiden: "Het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft." En: "De wet is een tuchtmeester tot Christus", de wet der zeden

zowel als de wet der ceremoniën.

Dit doet de wet:

- als zij de uitverkoren onbekeerden inbindt, dat zij in hun onbekeerde staat niet omkomen, maar in bewaring gehouden worden tot op het geloof. Dat is, voor Christus bewaard voor Christus.

- En dit doet de wet wel voornamelijk, voor zover zij de mens alle gerechtigheid en kracht ontnemt en hem naakt ontkleedt, ja ontbloomt tot op de fundamenten toe. De wet brengt zulk één tot erkenning van zijn algehele ellenden en dus tot waarachtige vernedering. De wet maakt deze mens tot een voorwerp voor de vrije genade en de openbaring van het Evangelie.

- Ook is deze wet nuttig voor de gelovigen in de staat der wederoprichting of herstelling. En wel:

(1) om hen te leren verstaan welk een groot werk Christus voor hen volbracht heeft, hoe nauwkeurig Hij heeft moeten gehoorzamen, ja welk een vloek Christus voor hen gedragen heeft.

(2) Ook dient de wet hen dan tot een spiegel, waarin zij kunnen zien hoe ver zij nog van de volmaaktheid af zijn, ja zelfs van de nederigheid en van de verloochening. Hoe ver ook van het verlangen naar volmaakte heiligheid. En dit alles opdat deze deugden daardoor zullen worden opgewekt.

(3) De wet is hun aldus nuttig opdat zij zich zullen uitstrekken naar het doel, dat zij hebben na te jagen. Daarnaar hebben zij hun verschuldigde oneindige dankbaarheid voor zulk een verkregen oneindige verlossing te regelen.

(4) Tenslotte is deze wet hun ook nuttig tot een toetssteen, waaraan zij de beginselen hunner heiligmaking kunnen beproeven. Want de wet moet getuigenis geven: Tot de wet en tot de getuigenis, enz. De wet moet het goed- of afkeuren, en in deze zin wordt "het recht der wet vervuld in degenen, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest." Wij moeten hier nu ook nog beschouwen de aard en de natuur van deze zedelijke wet, of wel de wet der Tien Woorden. En daarbij moeten wij letten op de woorden van Mozes, welke in de tekst vermeld staan: "Toen sprak God al deze woorden. zeggende."

Aan de hand van deze woorden zullen wij zien:

1. Wie de Wetgever was,

2. alsook waar en wanneer God deze wet plechtig heeft gegeven.

1. Let hier dan eerst met mij op de Wetgever. Ik tekst zegt, dat God sprak.

- Hierdoor moet ge in algemene zin de Drie-enige God verstaan. Deze is toch de enige Wetgever, Die behouden en verderven kan.

Deze heeft alleen het recht van heerschappij over het geweten der mensen, en ook macht en recht en soevereiniteit om te regelen en te gebieden, en om Zijn eigen schepsel daaraan te verbinden.

- Maar ook leert Gods Woord ons, dat wij door deze Wetgever in het bijzonder moeten verstaan de Zoon van God. Want Deze had een bijzondere betrekking op Israël, waarom ook het geven van de wet in het bijzonder aan Hem wordt toegeschreven. Want dit getuigt Stefanus met duidelijke woorden: Deze is het, die in de vergadering des volks in de woestijn was met de Engel, Die tot hem sprak op de berg Sinai, en met onze vaders; welke de levende woorden ontving om ons die te geven." Niemand zal ontkennen dat dit die Engel was, in Wiens binnenste de Naam van Jehovah was. En wel diezelfde Engel, Die aan Mozes verscheen in het brandende braambos, en Die tot hem had gezegd: "Ik ben de God Abrahams, Izaks en Jakobs." Dit blijkt ook uit de woorden van Stefanus. Dit getuigt ook David: "O God, toen Gij voor het aangezicht Uws volks uittoogt, toen Gij daarhenen tradt in de woestijn. Sela. Daverde de aarde, ook dropen de hemelen voor Gods aanschijn; zelfs deze Sinai, voor het aanschijn Gods, des Gods van Israël." En dit is geschied in de wetgeving. Vergelijkt daartoe hiermede Hebreëen, waaruit duidelijk blijkt dat dit de Zoon van God was: "Ziet toe, dat gij Die, Die spreekt, niet verwerpt (dat is Christus); want indien dezen niet zijn ontvloden, die degene verwierpen, welke op aarde Goddelijke antwoorden gaf (dat is Mozes), veel meer zullen wij niet ontvloden, zo wij ons van Die afkeren, Die van de hemelen is." Dat is wederom Christus, en van Hem wordt getuigd: "Wiens stem toen de aarde bewoog." Hiertegen heeft dus geen kracht hetgeen wij bij wijze van tegenstelling lezen: "De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden." En ook niet, dat het woord der wet door de engelen gesproken is, en de grote zaligheid begonnen, is verkondigd te worden door de Heere. Want wij moeten hier goed onderscheiden, dat de Zoon van God niet als een dienaar in de vernederde gestalte van een mens de wet heeft gegeven. In zulk een gestalte heeft Hij naderhand wel het Evangelie verkondigd. En op deze tegenstelling ziet hetgeen wij uit deze teksten vernemen.

2. Letten wij dan hier nog op de plaats waar, en de tijd wanneer God deze wet op een plechtige wijze heeft gegeven.

(1) De plaats waar God Zijn wet gaf was de berg Sinai. Soms wordt deze ook wel Horeb genoemd. Ook wel de berg Gods. Deze berg was gelegen in de woestijn van Arabië, een onbebouwde en onvruchtbare plaats, ver van Kanaän gelegen. Daarom mogen wij hieruit wel opmerken, dat deze berg ons mede als bij gelijkenis ontdekt het onderscheid tussen wet en Evangelie. Want deze berg was tegenovergesteld aan de berg Sion, die zeer wel bebouwd en vruchtbaar was, en gelegen in het midden van het beloofde land Kanaän.

(2) De tijd, wanneer God Zijn wet gaf, was de vijftigste dag na de uittocht uit Egypte, en wel na het houden of vieren van het Pascha. Dit was dus de tijd toen de Heere al Zijn beloften, welke Hij aan Abraham, Izak en Jakob had gedaan, aan dit grote volk zou gaan volvoeren, toen God met dit bijzondere volk tot al die doeleinden een verbond oprichtte. Paulus zegt dat het 430 jaar na de aan Abraham gedane beloften geschiedde. Hierin lag voor Israël een bijzonder onderwijs, namelijk dat zij zouden weten, dat hoewel God hen uit de slavernij van Egypte had, zij evenwel niet naar hun eigen lusten zouden mogen leven. Integendeel, die grote verlossing moest hen te meer aanzetten om de Heere te dienen en om heilig voor God te leven. Daarom ging er ook naar Gods gebod aan deze wetgeving een driedaagse voorbereiding vooraf, opdat zij zouden zien dat God heilig was. Dies spreekt ook Zacharia met grote blijdschap: "Opdat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid, al de dagen onzes levens."

Bezien wij nu hoe deze wetgeving is toegegaan, gelijk Mozes zegt: "God sprak al deze woorden, zeggende." Let hier met mij erop dat God al deze woorden, waarvan wij nu nader gaan handelen, heeft gesproken:

- Gesproken door een mondelinge en hoorbare aankondiging. In eigenlijke zin gesproken, heeft de Heere geen stem, want dit zou een onvolmaaktheid zijn. Maar door Gods stem wordt wel eens verstaan, gelijk ook hier, een geluid, dat op een ongewone wijze in de lucht wordt geformeerd. Wij verstaan het hier aldus, dat de donder het geluid der stem was, welke een onderscheiden geluid voortbracht door de werking der engelen, zodat de woorden der wet werden vernomen. Dit blijkt uit het woord van Paulus, dat het woord, door de engelen gesproken, vast is. Niet dat een geschapen engel gezegd heeft: "Ik ben de Heere uw God." Het waren de woorden Gods, en de engelen waren in de hand Gods slechts dienstknechten en getuigen.

- Ook heeft God al deze woorden gesproken door deze met Zijn vinger in twee stenen tafelen te schrijven, welke aan weerskanten beschreven waren.

Wij moeten hier weten, dat de Heere de eerste twee stenen tafelen Zelf heeft gemaakt en de woorden der wet door Zijn macht er in heeft gegraveerd, waarna Hij ze aan Mozes gaf:

"God gaf aan Mozes, als Hij met hem op de berg Sinai te spreken geëindigd had, de twee tafelen der getuigenis, tafelen van steen, beschreven met de vinger Gods." En: "Diezelfde tafelen waren Gods werk; het geschrift was ook

Gods geschrift zelf, in de tafelen gegraveerd." Toen Mozes van de berg afgekomen was en de gruwelijke afgoderij van Israël met het gouden kalf zag, werd hij met zulk een ijver tot de eer des Heeren aangedaan, dat hij deze twee tafelen aan de voet van de berg verbrak. Toen kreeg Mozes van de Heere het bevel om twee andere stenen tafelen te maken, en daarmee tot God op te klimmen. Daarin schreef de Heere toen dezelfde woorden. Dewijl dezelfde woorden op deze tafelen hebben gestaan, blijkt ons hieruit dat de wet niet is gegeven vanwege de overtreding met de zonde van het gouden kalf. Dezelfde woorden stonden op de eerste tafelen vóór deze zonde was bedreven, en ze werden ook op de tweede tafelen geschreven. Ja, ook Paulus spreekt van de wet als van een bediening des doods en der verdoemenis, in letterenbestaande, en in stenen ingedrukt, welke in heerlijkheid is geweest. En daarbij vermeldt hij niets van een eerste of tweede wetgeving, noch ook van de zonde van het gouden kalf. Nu heeft Israël, en ook alle volkeren na hen, het volgende kunnen leren uit dit schrijven van de wet van God in twee stenen tafelen, en het leggen van dezelve binnen het heiligdom in de ark des verbonds.

(1) Dat God deze Zelf geschreven heeft, geeft ons de uitnemendheid der wet te kennen boven de andere ceremoniële en burgerlijke wetten, welke laatste door Mozes slechts op papier of op perkament geschreven zijn.

(2) Ook geeft het ons te kennen dat het alleen het werk van God is, Zijn wet te schrijven in het hart, naar de belofte des verbonds. Hierom zijn de gelovigen een brief van Christus, niet met inkt geschreven, maar door de Geest, enz.

(3) Dat God deze wet in stenen tafelen geschreven heeft, kan ons wijzen op de eeuwigdurendheid en onveranderlijkheid van deze wet. En ook op het stenen en harde hart des mensen, dat onbeweeglijk is ten goede. Want wij lezen: "De zonde van Juda is geschreven met een ijzeren griffie, met de punt eens diamants, gegraven in de tafel van hunlieder hart, en aan de hoornen uwer altaren."

(4) De Heere heeft bevel gegeven dat deze tafelen der wet binnen het heiligdom in de ark des verbonds onder het verzoendeksel gelegd zouden worden. Dit wees op het Middelaarsambt van Christus, dat de wet in het binnenste van Zijn ingewand was en Hij het recht der wet volkomen zou vervullen.

(5) Ook werd Israël hierdoor onderwezen, dat zij, wanneer zij wilden gerechtvaardigd worden, naar het verzoendeksel moesten, dus tot Christus moesten vluchten, Die de wet met al haar vloeken bedekt: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt."

Letten wij er nu nog op hoe God dit alles gesproken heeft, namelijk

A. op een zeer plechtige en statige,

B. en ook op een aller verschrikkelijkste wijze.

A. Dat deze wetgeving zeer plechtig en statig is toegegaan, wordt ons duidelijk uit:

(1) De afpaling van de berg en de driedaagse voorbereiding. De Heere had bevolen, dat Mozes het volk drie dagen tevoren zou heiligen. Ja, de Heere had ook bevolen dat de berg zou begrensd en afgepaald worden, opdat geen mens of beest door dit paalwerk heen zou breken en de berg aanraken. Want dit zou met de dood gestraft worden.

Hieruit bleek ook, dat zelfs de dieren door en om de zondige mens zijn gebracht tot de dienstbaarheid der verderfenis. Deze heiliging en afgrenzing leerde aan Israël, dat God een heilig God is. Het leerde hun ook dat zij onrein waren, dat zij geen gemeenschap met God konden oefenen, en buiten de gemeenschap met de tegenbeeldige Middelaar Christus; ook niet vermochten tot God te naderen vanwege hun onwaardigheid. Paulus zegt: "Door Hem hebben wij de toegang door één Geest tot de Vader." Ook leert het ons dat het zo uiterst naar en droevig is voor een ziel om van God verstoken te zijn en dat haar alle toegang tot Hem wordt verhinderd, terwijl het toch heerlijk, goed en dierbaar is voor een ziel om nabij God te zijn.

(2) Het plechtige en statige van deze wetgeving blijkt ook uit degenen, die daarbij dienstbaar waren en door God in Zijn hand daartoe werden gebruikt. Daarvoor gebruikte de Heere de heilige engelen, die tienduizend maal tienduizenden, die de Heere dienen en voor Hem staan.

- Hun dienst bestond hierin, dat zij een vertoog van Gods luister en vreselijke majesteit gaven, gelijk ook de heerlijkheid van een koning blijkt uit de grote staat en uit zijn gevolg: "De Heere is van Sinäi gekomen en is hunlieden opgegaan van Seïr. "Hij is blinkende verschenen van het gebergte Paran, en is aangekomen met tienduizenden der heiligen; tot Zijn rechterhand was een vurige wet aan hen."

- Zij hebben ook met hun hemelse reien de berg omringd, om degenen te doden die door het paalwerk zouden heenbreken. Juist zoals een engel met een vlamvend lemmer Adam de toegang tot de boom des levens verhinderde, enz.

- Zij waren ook de getuigen van deze plechtige wetgeving en van al wat daarbij geschiedde.

- Zij hebben ook de gegraveerde stenen tafelen aan Mozes overhandigd.

- Ook is het niet onwaarschijnlijk, dat zij, zoals wij reeds zeiden, de onderscheiden woorden van deze wet uit het geluid der donder in de lucht hebben geformeerd. Mogelijk is het hierom, dat Mozes de wet noemt het door de engelen gesproken woord, dat vast is. Daarbij heeft God in Zijn dienst ook de man Gods, Mozes, gebruikt. Want dat de zedelijke wet, zowel als de twee andere wetten, door Mozes aan Israël zijn gegeven, wordt ons met nadruk voorgehouden: "Mozes heeft ons de wet geboden, een erfenis van Jakobs gemeente." En: "De wet is door Mozes gegeven."

Wij lezen dit ook van alle drie deze wetten in het bijzonder: "Dit zijn die inzettingen en die rechten, en die wetten, welke de Heere gegeven heeft tussen Zich en tussen de kinderen Israëls, op de berg Sinäi, door de hand van Mozes." En: "Gedenk de wet van Mozes, Mijn knecht, die Ik hem bevolen heb op Horeb aan gans Israël, de inzettingen en rechten." Ook Stefanus zegt dit zeer duidelijk, dat Mozes de levende woorden op de Sinäi ontvangen heeft om ons die te geven, dat wil zeggen, dat de mens leven zal door ze te doen. Uit dit alles blijkt dus, dat wanneer wij van de wet van Mozes lezen, en wanneer Paulus in zijn brieven de wet tegenover de genade stelt, wij dan niet moeten denken aan de ceremoniële en de burgerlijke wetten, maar met nadruk aan de zedelijke wet. Het blijkt ook duidelijk dat Mozes als een tussenpersoon of middelaar van tussenspraak tussen God en Israël is geweest. Want dit lezen wij duidelijk, wanneer Mozes zelf zegt: "(Ik stond te dier tijd tussen de Heere en tussen u, om u des Heeren woord aan te zeggen; want gij vreesdet het vuur en klomt niet op den berg) zeggende: Ik ben de Heere uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid hebt." Dit vergeleken: "De wet is door de engelen besteld in de hand van de middelaar." God sprak ook tot dat doel tot Mozes in de tegenwoordigheid van gans Israël, opdat zij hem als zulk een tussenpersoon van God zouden aannemen en aan hem geloven: "De Heere zeide tot Mozes: Zie, Ik zal tot u komen in een dikke wolk, opdat het volk hore als Ik met u spreek, en dat zij ook eeuwiglijk aan u geloven." Mozes is in des Heeren dienst geweest in het ontvangen en overgeven van de tafelen, in het op en neer klimmen tot God en tot het volk, en in het verbidden van de Heere voor het volk.

B. Deze wetgeving ging ook op een aller verschrikkelijkste wijze toe.

1. Dit blijkt wel uit de verschijning van God op de berg onder de aller vreselijkste en aller verschrikkelijkste tekenen. Doch evenwel zo, dat er geen gedaante van God werd gezien. De Heere God is Zelf neergekomen met Zijn majesteitelijke tegenwoordigheid op de berg, onder de aller verschrikkelijkste tekenen.

- Onder de tekenen van zware donderslagen en felle bliksemschichten.

- Ook onder het teken van een zware wolk, welke een dikke duisternis en zwarte donkerheid boven de top van de berg veroorzaakte.

- En het geluid van een zeer sterke bazuin, voor het geklank waarvan al het in het leger tegenwoordige volk verschrikte.

- Daarna kwam de Heere neder op de Sinaï in het teken van vuur, zodat de berg van vuur brandde tot in het midden des hemels, en de zwarte dampen van de rook van de berg gingen op als de rook van een oven. En uit het midden van dat vuur sprak God, maar zonder dat enige gedaante van God gezien werd. Opdat zij het niet door afgoderij verderven zouden.

- Hierbij kwamen ook nog de tekenen van zware aardbevingen en felle geluiden uit de berg, en dat alles vanwege de gewaarwording van de nederkomst Gods. Hier grepen de verschrikkingen Gods het volk van Israël aan, zodat zij baden dat God niet meer tot hen zou spreken. Ja, wat zeg ik? Mozes, die man Gods moest zelf zeggen vanwege dit vreselijke gezicht: "Ik ben gans bevreesd en bevende."

En dit geschiedde om aan Israël te tonen:

(1) met welk een geduchte en majesteitelijke God zij als Wetgever te doen hadden. Mozes zegt daarom: "God is gekomen, opdat Zijn vreze voor uw aangezicht zijn zou, dat gij niet zondigt."

(2) Het geschiedde ook om de aard en de natuur van de wet van God aan Israël duidelijk te maken. Want deze wet eist een volmaakte gehoorzaamheid, zonder enig gebrek, op straffe van schrikkelijke dreigementen. En zonder het Evangelie werkt deze wet niet anders dan toorn en is niet anders dan een bediening des doods en der verdoemenis. En hieruit volgde ook dat uit de werken der wet geen vlees meer zou gerechtvaardigd worden.

(3) Deze tekenen geschieden ook alle om de standvastigheid en het geloof van Israël te beproeven, en opdat het hen klein, nederig, gehoorzaam en buigzaam van hart zou maken, of de schrik des Heeren hen daartoe mocht bewegen. Mozes zegt: "Vreest niet, want God is gekomen opdat Hij u verzocht, en opdat Zijn vreze voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet zondigt."

(4) En ook om aan Israël onder het oog te brengen wat zij eeuwig zullen te wachten hebben die buiten het Verbond der genade blijven. Hoe vreselijk het zal zijn om te vallen in de handen van de levende God. U ziet dus wel dat al deze verschrikkelijke tekenen niet daarom waren, dat zij Israël een indruk zouden geven dat God hen nu onder een strengere leiding zou brengen. Of ook om hen het onderscheid tussen het oude en het Nieuwe Testament te leren, alsof onder het Oude Testament de kerk van verre moest staan en de vrije toegang tot de berg des Heeren door paalwerk was toegemuurd, en deze weg onder het Nieuwe Testament weer open is. Vrienden, Gods Woord leert ons dit nergens, en wij weten dat God een vreselijk en verschrikkelijk God zal zijn voor allen, die hun gerechtigheid uit de wet zoeken, en dit tot aan het einde van de wereld toe.

2. Dat deze wetgeving op de Sinaï verschrikkelijk is toegegaan, blijkt ons ook nog uit de gedaante van Mozes. Op de roepende stem des Heeren is Mozes op de berg genaderd tot de donkerheid, alwaar God was. Daarna is de berg zes dagen door een wolk bedekt, en op de zevende dag riep God Mozes in het midden van de wolk. Toen Mozes op de spits van de berg in de donkerheid tot God opklom, alwaar hij veertig dagen en veertig nachten bleef, was de heerlijkheid des Heeren voor de ogen van Israël als een verterend vuur. Maar als Mozes van de berg afkwam, dat zijn aangezicht vanwege de heerlijkheid des Heeren zo glinsterde, dat Aäron met gans Israël vreesde om tot hem toe te treden. Ja, Mozes moest een deksel op zijn aangezicht leggen, opdat het volk hem zou kunnen horen en hij also met hen zou kunnen spreken.

Uit dit alles nu kon Israël de heerlijkheid en de luister van de wet leren. En ook wij kunnen er duidelijk uit zien, dat de oude bediening geen geringe bediening is geweest. Het was zoals Paulus zegt een bediening in heerlijkheid. Want was de bedienaar Mozes zo verheerlijkt, dan kan het niet anders zijn of zijn bediening was mede in heerlijkheid. Ja, dat Israël de heerlijkheid van Mozes niet verdragen kon, was hun een bewijs hoe ver zij wel van God waren afgeweken en hoe onheilig het met hen gesteld was. Ook kan uit hetgeen Paulus aanwijst, dat de heerlijkheid van het aangezicht van Mozes is tenietgedaan, ons duidelijk worden dat de heerlijkheid van de bediening van Mozes niet bestendig was. Deze zou eens vergaan en plaats maken voor een uitmuntender en heerlijker bediening onder de dag van het Nieuwe Testament.

Dan staat ons nu te letten op de Woorden van God Zelf. Op hetgeen de Heere nu Zelf gesproken heeft. Daarin zien wij allereerst de voorrede of de voorafpraak van de Heere, welke is vervat in de woorden: "Ik ben de Heere, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb." Merk hier op de drangredenen, welke de Heere van Zijn zijde reeds aan het begin gebruikt om Zijn volk aan Zijn wet te verbinden. Dan toont de Heere Zijn opperste, soevereine hoogheid en gezag. God zegt: "Ik ben de Heere" de Jehovah" ; "Daarom zult gij Mijn geboden houden en dezelve doen: Ik ben de Heere."

• Jehovah is Gods eigenaam of gedenknaam, welke onmededeelbaar is, en welke het onafhankelijke en onveranderlijke AANZIJN van God uitdrukt. Dus zoals God het Wezen is van alle zijn, ja de Oorsprong is van alles wat wezen heeft.

- Ook geeft deze Naam uitdrukking aan de onveranderlijke trouw van God. Dat God nu vervullen en in wezen brengen zou hetgeen Hij aan Abraham in de belofte had toegezegd.
- Deze drangreden is mede ontleend aan de algemene en bijzondere betrekkingen, welke God op Israël had. De Heere zegt: "Ik ben uw God."

Gaan wij hier na in welke opzichten de Heere de God van Israël was.

1. De Heere was dat ten aanzien van hen als schepselen Gods. God was hun God, zoals Hij de God is van allen uit kracht van schepping.
2. De Heere noemt Zich ook de God van Israël vanwege de gelovigen onder hen. Dezen behoorden tot het geestelijke zaad van Abraham en waren dus in de volstrekke zin onder het Genadeverbond, dat God met Abraham, Izak en Jakob had opgericht. Zo velen als zij in de Messias geloofden, had God Zelf hen er onder gebracht, en dus was God hun God uit kracht van dit verbond. De Heere was ook de God van Israël ten opzichte van het gehele volk, vroom en onvroom. Want ik kan het niet anders zien of God was ook hun God uit kracht van een burgerlijk en volksverbond, ofwel een verbond, waardoor Israël van alle volkeren der wereld werd afgezonderd.

Of men dit verbond dan ziet als het Verbond der genade in zijn strengere en wettische bediening, dan wel dat men er de oprichting van een Volksverbond door verstaat, dat tot inhoud had de onderhouding van al Gods wetten, niemand zal kunnen tegenspreken dat dit opgerichte verbond een middelmuur des afscheidsels veroorzaakte tussen Israël en alle andere mensen. Daarmede was Israël het tegenbeeld van de voorhang, welke er was tussen het heilige en tussen de voorhof, welke aan de heidenen was gegeven. Het was dus iets uitwendigs. Ook zal niemand kunnen tegenspreken dat deze middelmuur nu is weggenomen, en dat deze voorhang is gescheurd bij de dood van Christus: Dat God dus na die dagen een verbond gemaakt heeft, niet naar het verbond welk God met hun vaders gemaakt had.

Gaan wij nu nog een weinig na de natuur van dit verbond, dat God met geheel Israël hoofd voor hoofd heeft opgericht aan de Sinaï. Wij zijn van mening dat het een VOLKSVERBOND is geweest, hetwelk tot grondslag had de eisen van het werkverbond, alsook het gehele Verbond der genade, dat met Abraham was opgericht. Want:

(1) In Ezra lezen wij duidelijk, dat God met geheel Israël het verbond heeft opgericht.

(2) Ook wordt het in Gods Woord uitdrukkelijk zo genoemd: "Dit is het bloed des verbonds, hetwelk de Heere met ulieden gemaakt heeft over al die woorden."; "Naar luid dezer woorden heb Ik een verbond met u en met Israël gemaakt."

(3) Het blijkt ook uit al de delen van het verbond. De onderhandelende partijen, welke waren God en gans Israël. De eisen en beloften van de zijde Gods. De toestemming en inwilliging van die eisen van de zijde van Israël. En ook de verzegeling van dat verbond met het bloed der offerdieren. Nu lijkt ons duidelijk, dat dit verbond niet geacht moet worden een verbond der werken te zijn, want dit is onmogelijk. Wel was er in de dienst van Mozes een herhaling geweest van de leer van de wet van het verbond der werken, zoals blijkt uit deze woorden: "De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven." Dit vergeleken met Romeinen, alwaar de rechtvaardigheid, die uit de wet is, met deze formule wordt omschreven. Het blijkt ook uit de voorstelling van de bedreiging van het werkverbond: "Vervloekt zij die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve." God behoudt toch Zijn recht om van de verbondsbreker te eisen hetgeen Hij van hem geëist heeft in de staat der rechtheid. En God doet zulks om de mens te overtuigen van zijn zondesschuld en hem uit zichzelf naar Christus te drijven. De herhaling van de eis van het werkverbond is dus tot bevordering van het Verbond der genade. Het is ook waar, dat dit door het merendeel van Israël, waarin God geen welgevallen had, is misbruikt. Paulus zegt, dat Israël de wet der rechtvaardigheid zocht, en tot de wet der rechtvaardigheid niet is gekomen. Waarom? Omdat zij deze niet zochten uit het geloof, maar als uit de werken der wet. Maar dat het verbond der werken opnieuw zou zijn opgericht, is onmogelijk. Want dit is in strijd met de deugden van de rechtvaardigheid en de waarheid Gods. En het is ook tegen de natuur van een werkverbond, dat alle kwijtschelding wanschulden uitsluit. Hierbij komt nog, dat dan het met Abraham opgerichte Verbond der genade zou zijn tenietgedaan, aangezien het verbond der werken daar recht tegenover staat. En wij lezen met nadruk in Galaten: "Het verbond, dat tevoren van God bevestigd is op Christus, wordt door de wet, die na vierhonderd en dertig jaren gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de beloften teniet te doen." En afgezien van dit alles was dit verbond een voorrecht voor Israël alleen: "Wat groot volk is er, dat zo rechtvaardige inzetten en rechten heeft als deze ganse wet is, die ik heden voor uw aangezicht geef?" Het werkverbond daarentegen raakt alle mensen. Toch was het ook niet in de eigenlijke of volstrekke zin het Verbond der genade. Wel was er een herhaling in van sommige dingen,

die tot het Verbond der genade behoren, hetgeen hieruit blijkt, dat God Zich in volstreckte zin de God der gelovigen noemt, die in vriendschap met God stonden. Ook zegt God het land Kanaän toe als een onderpand des hemels en belooft Hij Zijn genade te onderhouden in het hart dergenen, die Hem liefhebben. En dus gaat dit verbond er van uit, dat er een Verbond der genade is, aangezien buiten zulk een verbond niemand in oprechtheid iets beloven kan, of ook tijdelijk zowel als geestelijk enig goed kan genieten. Indien het Genadeverbond er de grond niet van was, niemand zou in Kanaän zijn binnengekomen. Maar het schijnt ons toe, dat dit verbond toch in de eigenlijke en volstreckte zin het Verbond der genade niet is geweest. Want het is de natuur van het Verbond der genade, dat het alle krachten ter gehoorzaamheid belooft, en daarbij ook een hart, dat niet van de Heere afwijkt. En in dit Sinaitisch verbond wordt gehoorzaamheid gevorderd, en wanneer deze ontbreekt, wordt straf geoeffend. Ook belooft het geen kracht. Ja, al wat hier beloofd wordt, wordt voorwaardelijk beloofd, terwijl toch het Verbond der genade niet één voorwaarde heeft.

Mozes roept met nadruk tot het volk: "De Heere heeft ulieden niet gegeven een hart om te verstaan, noch ogen om te zien, noch oren om te horen, tot op deze dag." Daarom wordt het verbond aan de Sinai ook duidelijk van het Verbond der genade onderscheiden:

"Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik met het huis van Israël en met het huig van Juda een nieuw verbond zal maken; niet naar het verbond, dat Ik met hun vaders gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep om hen uit Egypteland uit te voeren, welk Mijn verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had." Voegt hier nog bij wat Mozes zegt: "Met onze vaders heeft de Heere dit verbond niet gemaakt, maar met ons, wij, die hier heden allen levend zijn." Maar God had immers het Verbond der genade in de moederbelofte reeds aan Adam en Eva geopenbaard, dat ook uit de offeranden is gebleken. Ook heeft God het duidelijk met Abraham, Izak en Jakob opgericht. En hier staat nu dat God dit verbond niet met de vaders gemaakt heeft. Dan kan dit het Verbond der genade niet zijn geweest. Ook staat er in deze tekst, dat God dit verbond met al de Israëlieten hoofd voor hoofd heeft opgericht. Maar het Genadeverbond richt de Heere alleen in Christus op met de gelovigen. En lezen wij duidelijk in Jeremia dat Israël het aan de Horeb gemaakte verbond heeft vernietigd, hoewel God hen getrouwd had. Dit kan van het Verbond der genade in der eeuwigheid niet worden gezegd. Daarom lijkt het mij, dit alles in aanmerking nemende, het duidelijkste - vooral omdat men dan geen teksten behoeft om te buigen ter staving van zijn mening - te stellen dat dit aan de Sinai met geheel Israël opgerichte verbond een uitwendig volksverbond is geweest. Een verbond, waardoor deze natie werd afgezonderd van al de volkeren der aarde, en waarin de eisen van het werkverbond werden herhaald of voorgesteld. Ook werd daarin uitgegaan van het reeds opgerichte Verbond der genade. Men moet het alzo zien, dat de oprichting van het uitwendig volksverbond met dit grote volk door God aan Abraham bij de oprichting van het Verbond der genade was beloofd, opdat alle beloften zouden kunnen worden uitgevoerd. De Heere heeft dan aan de Horeb dit uitwendig volksverbond met Israël opgericht. Dit wordt ons ook duidelijk uit de algemeenheid van de oprichting ervan met gans Israël, hoofd voor hoofd, vroom en onvroom.

- Het blijkt ook krachtig uit de vele uitwendige goederen en tijdelijke zegeningen, welke aan allen werden beloofd, indien zij maar gehoorzaamden. Vooral blijkt het ons uit de onbestendigheid van dit verbond. Het merendeel viel eruit: "Zij zijn in dit Mijn verbond niet gebleven, en Ik heb op hen niet geacht, zegt de Heere." Ja, de Heere heeft het Zelf vernietigd: "Als Hij zegt: Een nieuw verbond, zo heeft Hij het eerste oud gemaakt; dat nu oud gemaakt is en verouderd, is nabij de verdwijning." God belooft geestelijke kinderen, doch niet uit hun verbond, maar uit een ander verbond.

- Ook vernemen wij, dat dit volksverbond meermalen is vernieuwd geworden. In de velden van Moab, kort vóór de overtocht over de Jordaan. In Kanaän door Jozua. Onder verscheidene koningen, zoals ten tijde van Josia. Ook na de wederkering uit de Babylonische ballingschap: "En in dit alles maken wij een vast verbond, en schrijven het; en onze vorsten, onze Levieten en onze priesteren zullen het verzegelen."

Uit dit alles volgt dus, dat de Heere hierin op de volgende wijze met de nazaten van Abraham handelt.

- God zegt: Ik zal Mijn grote beloften, welke Ik aan uw voorvaders heb gedaan, nu over u gaan uitvoeren. En om dat te doen, zal Ik u drie wetten geven. Een zedelijke wet, welke u betreft als redelijke schepselen, welke dezelfde is als de wet der natuur. Een schaduwwet, waardoor gij, door de zedelijke wet van zonden overtuigd geworden, kunt worden opgeleid tot Christus en Zijn enig zoenoffer. En daarbij een burgerlijke wet, welke wederom tot grondslag heeft de wetten der natuur en der schaduwen, om u naar Mijn welbehagen te regeren.

- En dan zegt de Heere verder: Over deze drie wetten zal Ik nu een verbond met u maken, met uitsluiting van alle andere volkeren, dat Ik u allerlei uitwendige zegeningen zal geven. In het bijzonder zal Ik u het land Kanaän geven, een gerust leven daarin en een overstromende overvloed van alle begeerlijke dingen. En daarbij zal Ik u al uw vijanden in uw handen geven.

- Ja, de Heere zegt: Ik zal u uit kracht van het Verbond der genade alle geestelijke en eeuwige zegeningen deelachtig maken, zo velen als onder dat verbond behoren. Mozes zegt: "Opdat Hij u heden Zichzelf tot een volk bevestige, en Hij u tot een God zij, gelijk als Hij tot u gesproken heeft, en gelijk als Hij uw vaders, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft". Dat hieronder zelfs het eeuwige leven en de wederopstanding des lichaams is begrepen, leert Christus ons. Ziet welk een overtuigende handeling Gods dit is met deze ganse natie. Deze handelwijze van God nu is ook niet in strijd met de weg van God, die Hij in het algemeen met een volk houdt, en ook met een mens in het bijzonder tot overtuiging van zonden. Dit zien wij duidelijk in Psalm 119, waar David zegt: "Ik heb gezworen en zal bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Uwer gerechtigheid."

Dat dit ziet op één persoon in het bijzonder, maar ook op een geheel volk, hebben wij gezien in de aangehaalde plaatsen over de vernieuwing van dit verbond, zoals ten tijde van Jozua en onderscheidene koningen.

Al is het waar, dat de Heere nu zulk een duidelijk uitwendig verbond niet meer opricht dan vroeger, omdat alle onderscheid van volkeren is weggenomen, het blijft ook waar dat dit evenwel niet in strijd is met Gods soevereine weg. Want God verkiest nog het ene volk en richt daarin Zijn Koninkrijk op. Daartoe besluit Hij dan nog een geheel volk onder de grote voorrechten van het licht des Evangelies en vele uitwendige zegeningen, welke op zulke plaatsen als een toewerpsel bij het Koninkrijk vallen, en zelfs als van terzijde door de verworpenen worden genoten. En dit ook dan in het voorbijgaan van andere volkeren, welke van alle profetieën blijven ontbloot. Let daarbij ook op de biddagen en andere gelegenheden, wanneer nog een geheel volk onder de eed en onder de vloek wordt gebracht en als tussen de stukken doorgaat. Wanneer de Heere op een vernedering als van Achab, of op een uitwendige vernedering als der Ninevieten Zijn toorn afkeert en algemene zegeningen doet toevloeien, waaronder dan ook de zegeningen in Christus worden geschonken. En dit niet uit kracht van die algemene en uitwendige vernedering, maar uit kracht van het Verbond der genade, waarin de kinderen des Heeren staan. Dit is immers nog duidelijk Gods weg. Wij moeten hiervan ook wel overtuigd worden als wij op zulke plaatsen zien, waar God veel volk vergadert. Het gaat daar zelfs de goddelozen uitwendig goed, vooral als het geen openbare vijanden of tegenstanders zijn. Dan zien we de tijdelijke zegeningen hun toevloeien. Dus genieten de goddelozen als van terzijde voorrechten uit het Verbond der genade, want Jezus heeft ook de tijdelijke zegeningen voor Zijn volk verworven. De anderen, onder Gods volk wonende, genieten daarvan als van terzijde. En ook dat Jezus nog met de eis van het werkverbond spreekt tot een mens in het bijzonder, om hem tot zichzelf te brengen en hem zijn schuld en onmacht bekend te maken. Dit zien wij duidelijk in de behandeling van de jongeling: "Wilt gij ten leven ingaan? Onderhoud de geboden." Zo behandelde Jezus ook die wetgeleerde in Lukas. Het is wel nodig dit eens goed na te lezen.

Bezien wij nu nog een tweede soort van drangredenen, welke God bij het begin van de wet ook gebruikt om Zijn volk aan Zijn wet te verbinden. De Heere ontleent deze als van terzijde aan Zijn grote weldaden, welke Hij nog kort tevoren aan hen heeft bewezen. God zegt: "Ik ben de Heere, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb." Hier zien wij allereerst de grootheid van deze weldaad. Israël verkeerde nog kort tevoren in grote engten en benauwdheden onder Farao. Het zag er zo donker uit wat betreft de beloften, welke God aan Abraham, Izak en Jakob had gedaan. En in die aller donkerste tijd verwekte God Mozes tot een verlosser. God hoorde het geschrei van dit volk. Hij zag hen aan en verloste hen door een sterke hand en een uitgestrekte arm uit dat diensthuis. Hij openbaarde Zich in de kracht van Zijn deugden. In de deugd van Zijn Godheid tegenover al de afgoden der Egyptenaren. Ook in de deugden van Zijn almacht, rechtvaardigheid en goedheid. Ja, deze verlossing was zó groot, dat wij er van lezen dat God de kracht van Zijn Naam Jehovah nog nooit zo had doen zien als in de vervulling van Zijn beloften. Daarvan staat geschreven: "Opdat Hij hield de eed, die Hij uw vaders gezworen had, heeft de Heere u met een sterke hand uitgevoerd en heeft u verlost uit het diensthuis." Al deze weldaden verplichtten en verbonden Israël ten hoogste aan God en aan Zijn wet. Daarom zegt Mozes: "Wacht u, dat gij de Heere niet vergeet, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, heeft uitgevoerd. Gij zult de Heere, uw God, vrezen en Hem dienen; en gij zult bij Zijn Naam zweren." Dat alle tijdelijke en geestelijke weldaden hieronder zijn begrepen, en als drangredenen zijn voor de kerk tot aan het einde der wereld om aan Gods wet te verbinden, blijkt ons uit:

"Dat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens." O vrienden, weldaden moeten opwellen in ons hart en ons tot de Heere doen zeggen: Heere, zie hier zijn wij. Spreek Gij maar, en uw dienstknechten en dienstmaagden horen.

Letten op de woorden, welke de Heere Zelf gesproken heeft, bezien wij nu nog de inhoud van de wet zelf, welke is vervat in de Tien Woorden of geboden, door de onderwijzer als volgt aangehaald: "Het eerste gebod: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. Het tweede gebod: Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken", enz.

Let hierin met mij wat in de inhoud van deze Tien Woorden wordt gevonden.

- Wij vinden hier het voorschrift van zekere plichten, welke alle kunnen begrepen worden binnen de omtrek van de volmaakte liefde. Paulus zegt, dat de liefde de vervulling van de wet is. En noemt hij de liefde de band der volmaaktheid. Hierin bestaat het eigenlijke wezen van de wet, hetgeen aan de hand van de in de Catechismus nu volgende vragen nader zal worden verdeeld.

- Ook vinden wij in deze Tien Woorden een bedreiging met de wraak Gods tegen de overtreders van deze wet, in het tweede en derde gebod. Deze bedreiging behoort tot de bevestiging van de eis van het werkverbond.

- Ook vinden wij er een voorstelling in van Gods genade, gunst en barmhartigheid, alsook van tijdelijke zegeningen, gelijk Kanaän aan de gelovigen onder Israël was toegezegd als een onderpand van de hemel. Paulus brengt dit in algemene zin onder bij alle andere weldaden: "En dat gij lang leeft op de aarde". Er zijn beloften in het tweede, vierde en vijfde gebod, welke voortvloeien uit het Genadeverbond, waar Gods volk in stond en welke hun wezen op hun verplichting om naar deze regel te wandelen.

Staan wij nu nog stil bij enige bijzonderheden, welke wij bij deze Tien Woorden goed in acht moeten nemen.

1. En wel dat al deze geboden van liefde tot God en de naasten geen willekeurige geboden zijn, maar voortvloeien uit Gods aller volmaaktste natuur. Want God kan niet gebieden Hem, en ook niet de naasten te haten. Het is toch natuurlijk, dat het hoogste Goed beminnelijk is, en het vloeit voort uit de medegedeelde goedheid, welke in de bekering van de mens hersteld wordt, dat hij zijn naasten niet kan haten, maar hen liefhebben moet. Maar dan komt het ook op de bijzondere geboden aan. God had, om maar een voorbeeld te noemen, de wereld in tien dagen kunnen scheppen en de elfde dag hebben kunnen rusten, en ons dus de elfde dag hebben kunnen geven tot onze sabbat. Maar God heeft dit gewild in zes dagen. Ook had de Heere kunnen willen dat alle tijdelijke goederen gemeen zouden zijn. Dan zou er niet zoveel diefstal hebben kunnen geschieden als nu gebeurt. Maar de Heere heeft gewild dat elk zijn eigen bezittingen zou hebben, enz. En wat moeten wij hieruit opmaken? Dat wij evenzeer verplicht en verbonden zijn aan hetgeen voortvloeit uit Gods wil, als aan hetgeen voortvloeit uit Gods natuur. Mogen wij dat wel ten nauwste onderzoeken, ja mag onze gehoorzaamheid daarom minder zijn?
2. Hierbij moet ik ook zeggen, dat de noodzakelijkheid van onze gehoorzaamheid aan wat God gebiedt, en daarbij niets uitgezonderd, voortvloeit uit Gods natuur én uit de onze. Want zo lang God Gód is en de onafhankelijke Soeverein, en zo lang wij afhankelijke schepselen zijn, is het Gode en ons natuurlijk om alles te doen wat God gebiedt, en wel uit kracht van de noodzakelijkheid der onderwerping van het schepsel aan God. Wij moeten er dus goed op letten dat deze wet volmaakt en geestelijk is, en ons ook in de dag van het Nieuwe Testament en eeuwig verbindt. Deze wet is volmaakt: "De wet des Heeren is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des Heeren is gewis, de slechten wijsheid gevende". In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd." Daarom mag er niet aan worden af- of toegedaan. En daarom wordt ook een volmaakte liefde geëist, met geheel het hart, met geheel de ziel, en met het gehele verstand, enz. Ja, hierom heeft ook Christus het recht der wet moeten vervullen door een volmaakte gehoorzaamheid. Deze wet is ook geestelijk: "Wij weten dat de wet geestelijk is." En dit kan ook niet anders, want zij komt van de aller volmaaktste Geest voort.

3. Daarom moeten wij er wel acht op geven, dat de geboden niet alleen betrekking hebben op de uitwendige daden, maar zelfs op de inwendige daden des harten, ja op de gestalte der ziel. Elk gebod sluit dus de bronader in, waaruit de deugd voortkomt. Of anders gezegd: De wet verbiedt in elk gebod de wortelzonde, de staat van nature: "Die zijn broeder haat, is een doodslager", enz.

4. Daarbij moeten wij er ook op letten, dat onder de verboden tevens de tegenovergestelde deugden geboden worden, en dus ook onder de geboden de tegenovergestelde zonden verboden worden.

5. Voegt hier ook nog bij, dat onder de verboden van zonden ook behoren de verboden van alle gelegenheden, welke tot de zonden leiden, ja zelfs van alle schijn des kwaads in middelmatige zaken.

6. En dan moeten wij er ook nog opletten dat er een aller nauwste onderlinge verbintenis is van al deze geboden en verboden aan elkaar. Want de somma is de volmaakte liefde, en deze kan niet één krenking lijden. Hier geldt dus dat diegene, die de gehele wet wil onderhouden, maar in één gebod struikelt met daden, woorden of gedachten, schuldig is aan al de geboden.

7. Deze wet geldt dus ook voor ons in de dag van het Nieuwe Testament, want zij is eeuwig verbindende. Dit hebben wij in het begin reeds gezien, en wij voegen er hier alleen nog aan toe dat deze wet nergens is afgeschaft, zoals dat wel met de beide andere wetten het geval is. Integendeel, wij lezen dat Jezus zegt: "Meent niet dat Ik gekomen ben om de wet te ontbinden; maar Ik ben gekomen om die te vervullen." Ja nog eens, de apostelen hebben sterk op deze wet aangedrongen. Paulus zegt: "Doen wij dan de wet teniet? Dat zij verre; maar wij bevestigen de wet." In deze laatste plaats legt de apostel Paulus zelfs de nadruk op de orde in de geboden, als hij zegt dat het vijfdegebod het eerste is met een belofte en daarmee dit gebod aandringt.

Ook Jakobus: "Indien gij dan de Koninklijke wet volbrengt, zo doet gij wel." En Johannes: "Broeders, ik schrijf u geen nieuw gebod, maar een oud gebod", enz. Dit blijkt ook uit de belofte van de inschrijving van de wet in het hart: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun harten schrijven."

B. Wat betreft het tweede, de verdeling van deze geboden, hiervan lezen wij in vraag 93, waar de onderwijzer op de vraag: Hoe worden deze tien geboden gedeeld? antwoordt, dat zij gedeeld worden in twee tafelen, waarvan de eerste leert, enz. Letten wij hier op de verdeling van deze wet in het algemeen. De onderwijzer zegt dat zij gedeeld wordt in twee tafelen.

- Wij moeten hier dus eerst letten op het getal der geboden. Dit verklaart Mozes ons duidelijk in Exodus, waar hij de wet de Tien Woorden noemt.

- En vervolgens moeten wij acht geven op de reden van deze verdeling in twee tafelen, alsook hoeveel geboden er tot elke tafel behoren. Wij zullen zien dat deze verdeling is gegrond op Gods Woord. Wij lezen daarin met nadruk, dat God deze wet in twee tafelen heeft geschreven. En dus is het uit de aard der zaak ook gegrond op hetgeen Christus Zelf gesproken heeft. Want Jezus Zelf onderscheidt daarom de wet in twee geboden. Ook bezien wij nog hoeveel geboden tot elk deel of tot elke tafel behoren. De papisten zeggen dat tot de eerste tafel drie, en tot de tweede tafel zeven geboden behoren. De reden, waarom zij deze verdeling aldus stellen, is dat zij het tweede gebod daardoor willen uit de weg ruimen, door het slechts tot een aanhangsel van het eerste gebod te maken. Want dit gebod staat hun in de weg met betrekking tot hun beeldendienst. Maar omdat zij toch zich willen houden aan het in de Bijbel genoemde getal van tien geboden, hebben zij niets anders kunnen bedenken dan de splitsing van het tiende gebod in twee geboden. Hierop antwoorden wij alleen, dat de man vervloekt is, die toedoet aan of afdoet van Gods wet. En wat betreft de splitsing van het tiende gebod wijzen wij er op, dat daarin maar één zonde voorkomt, welke Paulus omschrijft door het ene woord begeerlijkheid. Want wanneer men dit splitsen mocht, en dus ook de andere geboden naar hun voorwerpen, dan zullen er wel duizend geboden zijn. Daarom houden wij vast aan de Bijbel, dat tot de eerste tafel vier geboden, en tot de tweede tafel zes geboden behoren. En voor deze onze verdeling hebben wij goede redenen. Want de Heere Jezus heeft Zelf deze wet naar haar voorwerpen, ten aanzien waarvan de liefde werkzaam is, aldus onderscheiden en verdeeld. Het is dus duidelijk, dat de eerste vier geboden op God, en de laatste zes geboden op de naasten zien. Ja, Christus Zelf stelt het vijfde gebod onder de geboden van de tweede tafel. En Paulus noemt het vijfde gebod uitdrukkelijk het eerste gebod met een belofte. Dit moet hier worden verstaan als het eerste gebod van de tweede tafel, want anders is er ook een belofte in het tweede en in het vierde gebod.

Uit dit alles volgt dus dat wij op goede gronden vaststellen, dat er vier geboden in de eerste tafel zijn, en zes geboden in de tweede tafel. Want het tweede gebod is naar zijn natuur geheel van het eerste onderscheiden. Het eerste gebod wijst aan Wie alleen het ware voorwerp van alle eer en dienst mag zijn. Maar het tweede gebod wijst aan de wijze en de manier, hoe God geëerd en gediend wil worden. Niet door beelden, noch door gelijkenissen in ons hart of uitwendig, maar alleen in geest en in waarheid. Mozes noemt het tweede gebod ook duidelijk als een op zichzelf staand gebod, en dus onderscheiden van het eerste gebod.

Bezien wij vervolgens nog wat elk deel of elke tafel ons leert, of wat daarvan de inhoud is.

De onderwijzer zegt dat de eerste tafel ons leert hoe wij ons jegens God zullen houden, en de tweede tafel wat wij onze naaste schuldig zijn. Wij merken hierbij in het bijzonder op dat ons in de eerste tafel de dienst van God wordt bevolen. En deze dienst kunnen wij hier bezien, zoals deze inwendig is.

Deze wordt ons voorgehouden in de eerste twee geboden, waarvan het eerste ons aanwijst Wie het enige Voorwerp van onze dienst moet zijn, en het tweede welke de rechte wijze is waarop men deze enige God zal dienen. En gelijk deze dienst van God uitwendig is, leert ons het derde gebod, hoe God door belijdenis en de rechte aanroeping van Zijn Naam moet worden gediend; en het vierde gebod, hoe God in het openbaar en op een daartoe gezette dag Zijn dienst wil hebben verricht.

In de tweede tafel wordt ons de liefde tot onze naaste geboden. En wel zoals deze zich moet openbaren in uitwendige betrachtingen, dus voor zover alle mensen, van welke staat of rang zij ook mogen zijn, zich op een behoorlijke wijze omtrent hun meerderen en hun minderen moeten gedragen (het vijfde gebod). Dan hoe elk zich moet gedragen om zijn naaste niet te benadelen, noch in zijn leven (het zesde gebod), noch in zijn eerbaarheid (het zevende gebod), noch in zijn goederen (het achtste gebod), noch in zijn eer en achting (het negende gebod). Maar ook zoals deze moet zijn in de inwendige genegenheden van het gemoed. Want ieder is verplicht tot zulk een oprechte liefde en genegenheid jegens zijn naasten in het hart, dat niet de minste lust of gedachten, welke strijdig zijn met de geboden liefde tot God en tot de naasten, ooit in het hart mogen opkomen (het tiende gebod).

Toepassing

Ziedaar vrienden, de wet van God u in het algemeen voorgesteld, als een afdruk van de heiligheid Gods. Vrienden, wij hebben allen uit het hier verhandelde kunnen zien en opmerken welke heerlijke schepselen wij zijn geweest. O, wij hebben allen in Adam gestaan in zulk een hoogte van lichten van kracht, van wijsheid en van heiligheid, van nederigheid en van ondergeschiktheid onder de Heere. Toen waren wij in onze eigen ogen afhankelijke schepselen. Wij verstonden onze betrekking onder God, en wij zagen tot God op als tot onze onafhankelijke Soeverein. O, hoe verlangde Adam naar die stem van Gods bevel. Hij kende deze aan de wind des daags. Wij stonden in zulk een hoogte van volmaakte liefde. Deze was telkens in volle vlam, en geen eigen belang, geen onbehoorlijke eigenliefde bezette het hart. Als God werd grootgemaakt en verheerlijkt, waren wij voldaan. Zagen wij op naar boven, dan was daarin niets wat hinderde of ons ten onderhield. En zagen wij naar beneden, wij zagen in het minste diertje en kruidje God, en wij brachten het alles tot Hem. En alsof dit alles nog niet genoeg was, wij stonden in Adam allen onder wonderlijke beloften van een nog grotere en heerlijkere, ja een onveranderlijke trap van gelukzaligheid.

Dit alles op voorwaarde van gehoorzaamheid aan de eis van het werkverbond en het daartoe behorende proefgebod. Maar helaas, vrienden, wij zijn allen in Adam door de zonde doodgefallen. Wij hebben allen gezondigd en derven van nature de heerlijkheid Gods. Wij zijn de kroon van ons hoofd kwijt en liggen uit kracht van Gods rechtvaardigheid onder al de verschrikkelijke vloeken van het verbond. Wij zijn uit zulk een hoogte gevallen in zulk een diepte van blindheid en duisternis, van diepe onmacht, van dwaasheid en van zondedood, van onheiligheid, ja in een samenknoping van ongerechtigheid. Gestort in een diepte van hoogmoed en zelfbedoelen, uit de liefde van God in de eigenliefde, ja in een diepte van opstand tegen God en de verheffing van onszelf. Ja, wij zijn gevallen uit een hoogte van volmaakte liefde tot God en de naasten, in zulk een diepe en ongekende haat en vijandschap. Gevallen uit de verheerlijking van God, waar wij ook op- of neerzagen, in de verheerlijking van het schepsel en in de afhoerering daarmede. Ja, gevallen uit het volmaakte danken in het vergeten en het verlaten van de Heere, en in de tegenovergestelde twist en murmuring tegen de Almachtige. Zo liggen wij allen van nature gevallen in een verschrikkelijke verwachting van een eeuwig dodelijk gemis van God, in de verwachting van de eeuwige vloek, van een hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden zonder dat zij ooit verslonden worden, of hen zal verderven in de hel, zonder ooit te worden verdorven, zoals de wijze van spreken van Christus dit te kennen geeft. Ja in een verwachting van eeuwige wanhoop aan onze zijde, want daar zal het met ons zijn gedaan.

Vrienden, dit is van nature de staat van elk onzer. Wij liggen onder de zonde besloten. En hiervan geeft de goede en vrije hand van God de één een gevoel en indruk in zijn hart, en aan de ander niet.

A. Daarom, o gevallen mens, die nog onbekeerd zijt, beschouw hier uw staat eens, en dat het uit deze wetgeving blijkt hoe ongenaakbaar God voor u is in uzelf. Geruste en zorgeloze mens, merkt u niets op uit deze wonderlijke en schrikkelijke wetgeving? Als u verneemt van die vreselijke aardbevingen bij de wetgeving, denkt u er dan nooit aan met welk een oneindig heilig God u te doen hebt? Ook niet als u hoort welke verschrikkingen en bevingen de huichelaren aan zullen grijpen? Horende van dat verschrikkelijke vuur en de onweders, de rook en de donkerheden bij het geven van de wet, denkt u er dan nooit aan welke eeuwige onweders van Gods toorn, welke rook en pijniging, ja welke eeuwige donkerheden u boven het hoofd hangen?

Als u verneemt van die stem Gods, welke niet gehoord kon worden zonder gevaar van te sterven, ja van de glans van het aangezicht van Mozes, dat hij een deksel op zijn aangezicht moest leggen om hem bij de wetgeving te kunnen verdragen, denkt u er dan nooit aan hoe het zal zijn als God eens richterlijk tot u spreken zal? O mens, kon Israëel het heerlijk aangezicht van Mozes zonder deksel niet verdragen, wat zal het toch te zeggen zijn om in het licht van Gods heilig aangezicht te moeten staan met een bij uzelf veroordeeld hart, met de zonden in uw geweten, ja met een volmaakte herinnering?

Mensen, denkt u nooit aan de afwering van het volk van de berg door palen, bij het geven van de wet, waarbinnen niemand dan alleen Mozes mocht komen? u ziet daaruit hoe ongenaakbaar God voor u is buiten Christus, en hoe de weg om door de wet gerechtvaardigd te worden voor eeuwig is toegesloten. Daar staat als het ware nog een engel met een zwaard om de mens van die weg af te weren. Die door die palen heenbreekt, is dood. Paulus zegt, dat door de werken der wet geen vlees meer zal gerechtvaardigd worden voor God. En wel omdat de wet door het vlees krachteloos is geworden. En mensen, evenwel is het de weg des Heeren om een mens door de voorstelling van de eis van het werkverbond van zonden te overtuigen, en hem als een onmachtige en beschuldigde naar Christus uit te drijven.

Zo handelde de Heere met die jongeling, die veel goederen had. Maar deze ging bedroefd weg, want hij zag zijn ongeluk niet. Wanneer men nu eens een zeer grote der aarde zag komen tot de geringe en arme hoop van Gods volk, verlegen als deze man, zou men dan met de discipelen niet zeggen: Wat is dit? Zou men niet veel hoop hebben? Maar vrienden, Jezus was in de raad des vredes geweest. Het waren niet vele rijken, machtigen, edelen, wijzen en verstandigen. O, Hij dankte Zijn Vader dat het voor zulken was verborgen, en dat het aan de kinderkens was geopenbaard. Het waren hier en daar Grieken die Jezus wilden zien, en vele geringen; en de kinderen des Koninkrijks werden buiten geworpen.

B. En u mensen, die enige ontwaking en overreding hebt, voor u is uit deze wetgeving te leren.

1. Dat er een weg van ontkoming is. Dat God nog met de mens wil handelen. O, hoe slecht het ook onder Israëel gesteld was, er was een Mozes, een middelaar; die tussen God en het volk stond en die binnen de palen van de Sinaï ging, naar boven klom en in de onweders en de donkerheden inging. Daarom, naar Christus heen, Hij is die enige Naam onder de ganse hemel. Hij is die enige Weg tot de Vader. Hij heeft de vloek doordragen en voldragen, en Hij is er uit opgekomen en heeft de verzoening gevonden en Hij heeft teweeggebracht dat God weer genaakbaar is voor allen, die in Hem en door Hem tot de Vader gaan.

2. U kunt hieruit leren hoe God in het bijzonder handelen wil met het zaad Zijns volks, die in de geslachten onder het Verbond der genade hebben gehoord. Hoe de Heere Zijn beloften, welke Hij aan de voorouders heeft gedaan wat betreft geestelijke en lichamelijke zegeningen, op Zijn tijd wil uitvoeren en volbrengen. God is toch de Jehovah, de Getrouwe in het uitvoeren van Zijn woorden. God wil naar Zijn soevereiniteit en vrijheid nog Zijn geestelijke en lichamelijke beloften vervullen aan het zaad Zijns volks tot in geslachten. O, die beloften liggen daar: "Het zaad zal Hem dienen; het zal de Heere aangeschreven worden tot in de geslachten." En: "Zo lang als de zon er is, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden." En: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zo velen als er de Heere, onze God, toe roepen zal." Ja, dit doet God wel eens langs ongewone en onwaarschijnlijke, zelfs schijnbaar tegenstrijdige wegen, maar de Heere bereikt Zijn hoge doel. Het ging zo het ging, maar voor wie dit bescheiden was, die kwamen Kanaän binnen. God wil Zijn lichamelijke beloften nog vervullen onder het vleselijk zaad Zijns volks. Daarom gaat het onvrome kinderen van Godzalige ouders hier menigmaal zo goed in de wereld. Vooral als zij zich niet gedragen als tegensprekers, smaders en vijanden van het werk Gods, maar enigermate zijn toegekeerd tot de vromen. Die dus getrouw zijn aan het natuurlijk licht, dat zij hebben, en dat opvolgen. O, zulken hebben in het tijdelijke zegeningen te wachten. Het komt bij de Heere der ganse aarde op geen drie of vier tonnen goud aan. Maar vrienden, ik moet u er evenwel dit bij zeggen: als u blijft die ge zijt, dan zal het slechts een Ismaëls zegen zijn. Als uw einde er is, is het met die zegen gedaan.

3. Ziende hoe Israëel het verdierf aan de Horeb, kunt u daaruit leren hoe zeer een mens het verderft door zijn gerechtigheid te zoeken in zijn doen en plichten. Door hun zonden en murmuringen zwierven de kinderen Israëls veertig jaren om eer zij in Kanaän kwamen. En daarom, vrienden, waarom toch zo lang bij een brandende Sinaï blijven staan?

4. U kunt er ook nog uit leren hoeveel honderdduizenden uit Egypte trokken, en hoe er maar twee in Kanaän binnen kwamen. Dit is zeer opmerkelijk. Hoe velen schijnen het zondige en wereldse Egypte te verlaten, die evenwel in de woestijn sterven door afgoderij en twisten met de Almachtige. Zij komen onderweg. nog om. O vrienden, rust niet voordat u in de behouden haven zijt.

C. Kinderen van God, u die niet gekomen zijt tot de tastelijke berg en tot het brandende vuur en die donkerheid, maar tot Sion, tot het hemels Jeruzalem, de Middelaar Christus en de vele duizenden der engelen. Ziet toch wat God aan u gedaan heeft. De Heere is toch ook aan u verschenen als de Jehovah, in de kracht van die Naam. En is Hij u ook nooit bekend geweest uit kracht van de beloften aan de voorouders, ja aan Abraham en aan Jafeth gegeven? Heeft God u geroepen uit het Egypte van uw natuurstaat, en u daaruit geleid en dus door een sterke hand verlost uit de macht van de helse Farao? O, welk een onweders gingen over uw hoofd, hoe brandde de Sinaï toen God u voor het eerst opzocht en u ogen gaf om uzelf en Zijn heilige wet te zien. Wat beefde alles, hoe ongenaakbaar was de Heere. Wat schatte men de vromen hoog, en wat lag er een glans op hen. Hoe menigeen heeft lang aan die berg buiten de palen gestaan, eer het licht des Evangelies, de zon der gerechtigheid bij hem opging. Dat hij moest uitroepen: O, hoe kom ik er nog toe; en met die drie duizend: "Wat zullen wij doen, mannen broeders?" Ja vrienden, het is ook van de Heere, dat u in uw natuurstaat niet bent omgekomen, en dat u door de heiligheid van God niet zijt verteerd. God heeft gezorgd dat u er doorheen kwam door ook aan uw zielen de ware Mozes te ontdekken, de Middelaar Christus.

O, dat Christus in de kracht van Zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de wet Zich aan uw ziel ontdekte, en dat de wet niet weigerde dat de voldoening door Hem geschiedde, was voor u als koud water voor een vermoeide ziel. U ontving dat zalig welgevallen in die Weg, waarin de Vader een welbehagen heeft. U hebt daarin toegestemd en u zijt overgegaan in dat eeuwig en zalig verbond. God heeft tot u geroepen, en u hebt met Samuël gezegd: "Spreek, Heere, want Uw knecht hoort." En met Paulus: "Heere, wat wilt u dat ik doen zal?" En God heeft Zich ontfermd over Lo-Ruchama, [niet-ontferm] en tot Lo-Ammi [niet-Mijn volk] gezegd: "Gij zijt Mijn volk." En daarop volgde: "O, mijn God!"

Ja vrienden, ook uit kracht van dit verbond heeft de Heere Zijn eeuwigdurende wet in uw harten ingeschreven. U ontving lust om voor God te leven, daarom zijn tot dusver al de donkerheden, onweders en plasregens over, ja overgegaan. u kunt immers ook nu of dan uw eeuwige staat nog wel eens overgeven en toevertrouwen aan de Heere, en dit in een overgegeven rust, het ga dan hoe het ga. Maar ook, volk van God, ziet toch uit dit alles uw oneindige verplichting. Betaamt het u nu niet om als verlost des Heeren naar die eeuwige regel te wandelen? O, is die vrije liefde Gods de oorsprong, laat dan ook de liefde uw hart en banden breken en wederliefde in uw hart veroorzaken.

- Zoekt toch in vreze te wandelen en wakende en biddende te zijn tegen een boos, arglistig en ongekend hart. Ook tegen de verzoeken en hunkeringen naar de vleespotten van Egypte, de dienst van zonde en wereld. O, hier ligt men voor open, bijzonder wel als men onder de tegenheden ongelovigen moedeloos wordt. Want duistere wegen zijn doorgaans ook zondige wegen.

- Zoekt ook uit de volheid van Christus kracht om bewaard te worden voor murmuring over en betwisting van Gods wegen en leidingen, en over de langdurigheid van het. omzwerven in de woestijn. O, u hebt het ook menigmaal bij die berg bedorven; uw afgoderij is ook groot.

- Zoekt u dan aan de leiding van Jezus door deze woestijn over te geven, en uzelf en ook uw zaad aan God toe te vertrouwen. Zoekt God de eer te geven door op Hem te hopen zelfs onder donkere en schijnbaar tegenstrijdige wegen. Och, dat u daartoe geloof ontvangen mocht, want dit is tot heerlijkheid van God, en u zult er vrede bij hebben.

- Geloof toch dat de Heere Zijn beloften zal volbrengen. O, mocht u nederig werkzaam zijn uit uw onwaardigheid, maar als hebbende een recht op de beloften uit kracht van het verbond. Het beloofde land zal u niet ontgaan, u zult dwars door de woestijn en de wildernissen heen wel in Kanaän geraken. In Sion, in het Jeruzalem dat boven is, waar al de inwoners vergeving van zonden hebben.

Vrienden, die gelooft, zal niet haasten, en hij zal ook niet beschaamd worden.

Amen.

DE VERKLARING VAN HET EERSTE GEBOD

Nu komen wij tot het tweede hoofddeel van deze zondagsafdeling, in het bijzonder handelende van het eerste gebod (vraag 94 en 95). Aan de hand van hetgeen ons de onderwijzer daar leert, bezien wij:

- A. de verklaring van het gebod, zoals wij dit vinden in Exodus, en
- B. de opening van de geestelijke zin ervan.

A. Wat het eerste betreft, dit gebod wordt ons voorgesteld bij wijze van een verbod.

Bezien wij dan eerst de voorwerpen, waaromtrent dit verbod gaat en welke in het meervoud worden genoemd, namelijk andere goden. Hier moeten wij er dus bij stilstaan wat wij door andere goden moeten verstaan. Hiervan lezen wij: "Gij zult u voor geen vreemde god neerbuigen." En: "Zo wij de Naam onzes Gods hadden vergeten, en onze handen tot een vreemde god uitgebreid, zou God zulks niet onderzoeken?" Een afgod wordt dus een andere of een vreemde god genoemd. En wel omdat deze van nature geen God is: "Gij diende degenen, die van nature geen goden zijn." Dat zijn vreemde of andere goden. God zegt: "Ik ben de Heere, dat is Mijn Naam; en Mijn eer zal Ik geen anderen geven, noch Mijn lof de gesneden beelden." En: "Hoewel er ook zijn, die goden genaamd worden, hetzij in de hemel, hetzij op de aarde (gelijk er vele goden en vele heren zijn), nochtans hebben wij maar één God." Uit dit alles blijkt dus, dat dit gebod zijn grondslag heeft in de eenheid van het Wezen Gods, en dat niemand naast Jehovah een andere of een vreemde god hebben mag, aangezien Jehovah alleen de Schepper, Heere en hoogste God van Zijn schepsel is.

God onderscheidt zich ook in het bijzonder van alle niet-goden als de enige ware God door het almachtige werk der schepping: "Onze hulp is in de Naam des Heeren, Die hemel en aarde gemaakt heeft." Hier moet in het bijzonder worden opgemerkt, dat aan de twee stammen, wanneer zij naar Babel zullen weggevoerd zijn, wordt gelast tot de Chaldeeën in Babel de woorden te spreken, welke wij lezen in Jeremia: "Aldus zult gijlieden tot hen zeggen: De goden, die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder de hemel." En dit valt hier met te meer nadruk op, dewijl de gehele profetie van Jeremia is geschreven in de Hebreeuwse taal, maar dit vers staat alleen in het Chaldeeüws. Zulk een afgod wordt ook een andere of een vreemde god genoemd omdat deze door andere of vreemde mensen of wel gehele volken als de ware God wordt geëerbiedigd. Daarom spreekt Psalm 81 van een uitlands en dus een vreemd god. En Psalm 96 van de goden der volkeren.

Bezien wij nu vervolgens wat onder deze andere of vreemde goden of afgoden zoal ligt opgesloten en moet worden verstaan. Daardoor moet iets anders worden verstaan, te weten al wat buiten God is. Dus alsof er stond: u zult niet iets anders voor Mijn aangezicht hebben met betrekking tot de eer en de dienst van God. Want in dit opzicht zijn alle dingen buiten God nietige dingen en geen goden. Want zo wordt in 1 Korintheover de afgoden gesproken.

1. En dan zal allereerst de mens zelf hieronder moeten worden begrepen, in de verheffing van zichzelf en in zijn onbehoorlijke eigenliefde. Daarom wordt die mens genoemd een liefhebber van zichzelf, meer dan een liefhebber van God. En Paulus noemt hem als één, die zijn buik tot zijn god stelt.

2. Voorts behoren ook alle schepselen buiten de mens daaronder te worden begrepen.

(1) Dan noemen wij de duivel, die de god dezer eeuw genoemd wordt, omdat hij als een god wordt gediend. Hierom lezen wij: "Zij hebben de duivelen geofferd." En: "Zij hebben hun zonen en hun dochteren de duivelen opgeofferd."

(2) Voorts noemen wij al degenen, die om de één of andere reden in de Heilige Schrift goden worden genoemd, wanneer men hen onmatige eer of dienst bewijzen zou. Dus de engelen, die om hun voortreffelijke natuur wel goden worden genoemd. Daarom zei de engel tot Johannes: "Ik ben uw mededienstknecht; aanbid God."

(3) En ook de aardse machten. De overheden, die ook goden worden genoemd vanwege de voortreffelijkheid van hun ambt en vanwege de afstraling van God in zekere opzichten op hen in verband met de heerschappij over anderen. Maar wat weerde Mozes alle onmatige of Goddelijke eer af toen hij zei: "Zij wenen tegen mij, zeggende: Geef u ons vlees. En vanwaar zou ik vlees hebben? Heb ik dit volk ontvangen en geboord?" enz.

(4) En hiertoe behoort ook de driehoofdige afgod: "Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is; zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem; want al wat in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleses, en de begeerlijkheid der ogen, en de grootsheid des levens, is niet uit de Vader, maar is uit de wereld."

Bezien wij nu het verbod zelf ten aanzien van deze voorwerpen. Zoals de tekst zegt: "Gij zult die niet voor Mijn aangezicht hebben." Allereerst letten wij hier dan op het verbod: Gij zult die niet hebben. God spreekt hier tot Israël, en in hen tot alle mensen, die deze wet in hun hart hebben en die deswege ook aan beschuldigende of verontschuldigde gedachten onderworpen zijn. Maar God spreekt hier meer in het bijzonder en ook duidelijker tot allen, die Hij deze beschreven wet geeft of nog geven zal; God noemt dezen: Gij.

2. Chaldeeus is de Aramese taal. Wordt in de Bijbel ook Syrische taal genoemd. Het is zeer opmerkelijk, dat de Heere hier niet spreekt als tot de grote hoop van mensen, dus in het meervoud: gijlieden. Maar alleen in het enkelvoud, alsof die man of vrouw alleen aan de berg stond. Hiermede geeft God te kennen dat elk mens in het bijzonder met God te doen heeft. En ook elk mens in het grote gericht alleen met God te doen zal hebben. En hieruit volgt ook, dat niemand naar een ander heeft te zien, om die in zijn zonden te volgen. Het is hier: Gij, man of vrouw, gij staat hier voor uzelf. O vrienden, hieruit blijkt ons, dat in het grote gericht niemand zich op het voorbeeld van anderen zal kunnen beroepen. De grote Wetgever geeft door deze aanspraak met "gij" ook te kennen in welke betrekking elk mens hoofd voor hoofd tot God staat. Het is alsof de Heere zegt: Gij, die in zulk een betrekking met Mij staat. Ik ben aller God uit kracht van schepping. Ik ben aller God uit kracht van het opgerichte volksverbond, waardoor Ik Mijn voorgaande beloften, welke Ik in het Verbond der genade aan Abraham heb gedaan, nu zal gaan vervullen. En door welk verbond Ik u van al de volkeren der gehele wereld als door een tussen staande muur heb afgescheiden.

Ja, Ik ben de God van alle gelovigen uit kracht van dat eeuwige en wonderlijke verbond, en daarom, o mens, zie hier wat u verplicht. Ja, ook gij, die Ik gadesla en bewelddadig boven andere volkeren. Gij, die Ik wonderlijk en buitengewoon uit zware engten heb verlost, en waaruit volgt dat u hoofd voor hoofd alles aan Mij verschuldigd zijt. De Heere zegt: "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." En dit moeten wij dan aldus verstaan: u zult ze niet voor goden houden, om hen te kennen en als goden te eren, hen als goden te dienen en op hen als goden te vertrouwen. Ja, u zult buiten of nevens Mij niet iets stellen en houden voor uw God: "Ik ben de Heere, dat is Mijn Naam; en Mijn eer zal Ik geen anderen geven, noch Mijn lof de gesneden beelden."

Vervolgens moeten wij dan letten op de verzwarende omstandigheden van deze zonde, ofwel op een krachtige aandrang, waarmee de grote Wetgever van deze zonde afmaant. Er staat dan: "Gij zult geen andere goden hebben (let wel), voor Mijn aangezicht." O vrienden, dit is met grote nadruk en krachtig overtuigend en hartbrekend: voor Mijn aangezicht.

- Dit wil zeggen: In Mijn plaats. Het is alsof de Heere zegt: Aan Mij, en aan Mij komt uw hart, en al uw eer en dienst toe. U zult dat aan geen anderen in Mijn plaats geven, zoals de Heere daarover klaagt: "Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de Springader des levenden waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uitte houwen, gebroken bakken, die geen water houden." En de profeet roept daarover uit: "Ontzet u hierover, u hemelen, en zijt verschrikt! wordt zeer woest, spreekt de Heere."

- Het wil ook zeggen: Nevens Mij, dus om Mij en hen tegelijk te dienen. Het is alsof de Heere zegt door de mond van Elia: "Hoe lang hinkt u op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na; en zo het Baäl is, volgt hem na." Ook Jezus sprak: "Niemand kan twee heren dienen. Want óf hij zal de één haten en de ander liefhebben, óf hij zal de één aanhangen en de ander verachten. u kunt God niet dienen en de Mammon."

- Ook wil het zeggen: In het gezicht van Mij, voor Mijn aangezicht. Het is alsof de Heere zegt: Mens, Ik ben overal tegenwoordig, Ik ben nergens in- of uitgesloten, Ik ben de onafmetelijke God. En daarom, Mijn deugden kunnen het niet verdragen. O, het is voor het oog van Mijn heiligheid en rechtvaardigheid, van Mijn waarheid en van Mijn getrouwheid omtrent u, van Mijn goedheid en weldadigheid, die Ik zo menigmaal aan u heb betoond. Ja, het is voor het oog van Mijn liefde en genade. O vrienden, deze zaken moeten de zonden zeer zwaar maken, of er deugt van binnen iets niet: "En er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem; maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, met Welke wij te doen hebben."

- En tenslotte wil het als het ware ook zeggen: Ondanks dat Ik er ben. Het is alsof God zegt: Ik ben een ijverig God. Vergelijkt Mijn ijver en jaloezie bij die eens mans, wanneer zijn vrouw overspel zou doen in zijn tegenwoordigheid en voor zijn aangezicht. Dan lezen wij: "Een ijverig God en een Wreker is de Heere, een Wreker is de Heere, en zeer grimmig; een Wreker is de Heere aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt de toorn Zijner vijanden." En Mozes zegt: "Zij hebben Hem tot ijver verwekt door vreemde goden." En: "De Rotssteen, Die u gegeneerd heeft, hebt u vergeten; en gij hebt in vergetenis gesteld de God, Die u gebaard heelt. Als het de Heere zag, zo versmaadde Hij hen. En Hij zeide: "Ik zal Mijn aangezicht van hen verbergen; want een vuur is aangestoken in Mijn toorn".

B. Nu komen wij tot het tweede gedeelte, namelijk de opening van de geestelijke zin van het gebod, aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer daarover in de vragen 94 en 95. Wij staan daarbij stil bij de verboden zonden (eerste gedeelte van vraag 94), en dan staat ons te letten op twee hoofdzonden.

a. Eerst op die zonde, waardoor men van de ware God afwijkt, dus waardoor men in gebreke blijft, namelijk het atheïsme of het ongodisme. Om bepaalde redenen noemt de onderwijzer deze hier niet met deze woorden. Bezien wij dan eerst de redenen, waarom de onderwijzer deze hier niet zo uitdrukkelijk noemt.

- Dat is allereerst vanwege de schandelijkheid derzelve. Een christen moet zich schamen om deze zonde van de Godsontkenning zelfs te noemen, omdat het iets is, dat de ketterij der duivelen te boven gaat. O vrienden, de duivelen zijn geen atheïsten, ja, zij hebben meer dan menig zorgeloos mens. De duivelen geloven dat er een God is, en zij sidderen.

- De tweede reden is de onnatuurlijkheid van deze zonde. Want deze verkracht het natuurlicht. Eer de mens maar een stap in deze richting voort kan gaan, is er de overtuiging van deze eeuwige waarheid innerlijk, dat er een God is.

- De derde reden is de eigenzinnige en verschrikkelijke boosheid en goddeloosheid van deze zonde. De onderwijzer wil die niet onder het oog van een ander brengen, waardoor een ander onder de heilige toelating Gods in het gevaar zou kunnen geraken dat hij hierop tot zijn eigen verderf zou doorgaan. En dit te meer als men er aan denkt dat deze gruwelijke zonde bij het eerste ontstaan van de gereformeerde kerk niet zo bekend was. Wij zullen hier ook bezien wat de hier verboden zonde van het atheïsme of het ongodisme eigenlijk is en wat tot deze zonde gerekend en dus verboden wordt. Ziet dus wat het atheïsme of ongodisme wel is en hoe velerlei soorten van atheïsten er zijn. Atheïsme of ongodisme is niet anders dan een verzaking en verloochening van God en Zijn Wezen, of ook van Zijn wezenlijke deugden. Het blijkt, dat er zelfs verscheidene soorten van atheïsten en ongodisten zijn.

(1) Er zijn filosofische of speculatieve atheïsten. Dus atheïsten in de theorie of in de beschouwing, voor zover zij het brengen kunnen. Zulken zoeken zichzelf en ook anderen door allerlei schijnredeneringen op te dringen dat er geen God is, of wel dat de gehele wereld God is, dat er geen voorzienigheid is, enz. En dit zijn doorgaans dezulken, die meer dan anderen voorheen benauwde tijden hebben gehad vanwege hun ontwaakte consciëntie, en door de indrukken van het waarachtige zijn van een heilig en rechtvaardig God. Maar om tot rust te komen zijn zulken naar de zijde van het atheïsme overgeslagen en hebben het natuurlijke in zich verkracht. Ze mogen dan in veel zaken zo onverschrokken worden als zij willen, het is toch een eeuwige waarheid dat zij menigmaal in hun hart veel kloppingen gewaar worden. Daarom moeten zij menigmaal zo luide naar binnen roepen dat er geen God is, omdat er juist van binnen zo veel is dat iets anders roept: "De dwaas zegt (of roept het luide) in zijn hart: Er is geen God." Indien er geen God was, hij zou het niet zo behoeven te roepen.

(2) En dan zijn er ook nog de praktische atheïsten, of beter gezegd: de atheïsten van de praktijk. En ook dezen kunnen wij weer in twee soorten onderscheiden.

- Eerst de profane en geheel overgegeven goddeloze mensen. Dat zijn dezulken, die nooit aan God denken, die als beesten in hun boze lusten en begeerlijkheden leven, en die alles maar volbrengen wat hun hart oplevert. Geen vrees of ontzag voor God hindert hen ooit in het zondigen. Dezulken spreken met daden, woorden of gedachten als die goddelozen: "Wat weet God ervan? Zal Hij door de donkerheid oordelen? De wolken zijn Hem een eer berging, dat Hij niet ziet; en Hij bewandelt de omgang der hemelen."

- En in de tweede plaats alle natuurlijke mensen, die maar onbekeerd voortleven en dus los van God zijn. Dit zijn de ongelovigen, die leven als de meest beschaafde, meest verstandige en meest burgerlijke heidenen hebben geleefd. Zij hebben boven de heidenen wel de letter van het Evangelie, maar zij leven evenwel als de heiden zonder het licht van het Evangelie. Dezulken worden door Paulus genoemd: "Zonder God en Christus inde wereld."

Ziet dan nu wat al tot de zonde van het atheïsme moet worden gerekend en wat dus verboden is.

b. Hier worden verboden de zonden, welke zich onmiddellijk tegenover God stellen.

- En wel het toeschrijven van de weldaden Gods aan het zogenaamde fortuin, of geluk. Wanneer de goddelozen zeggen: Het fortuin is mij tegen, of het is mij gunstig geweest; zulks wordt hier verboden.

- Onder dit verbod valt ook het twijfelen of God wel een God is, of het stellen dat God er niet is. Al zou het zelfs met het doel zijn om daarna met te meer bewijsredenen dit zijn te bevestigen. Want op het ogenblik dat men zulks stelt moet men dan toch een atheïst zijn, en dit is niet de weg naar de Bijbel om in de vastheid van deze eeuwige waarheid te worden bevestigd. Mozes bewijst deze waarheid ook niet. Als Hij Gods Woord begint te schrijven, zegt hij: "In den beginne schiep God." Hij gaat er van uit dat dit niet bewezen hoeft te worden. De noodzakelijkheid van dit bewijs werd gesteld door de oude goddeloze platonische wijsbegeerte, en op deze ijdele verleiding heeft Paulus het oog als hij zegt:

"Ziet toe, dat niemand u als een roof vervoere door de filosofie en ijdele verleiding, naar de overlevering der mensen, naar de eerste beginselen der wereld, en niet naar Christus."

- Ook wordt hier verboden om God te beproeven of te verzoeken.
- Voorts wordt hier verboden dat men zich van God vervreemdt en dus van God afvallig wordt. Dat men goddeloos van Hem afgaat en Hem laat varen. De Heere zegt daar dat zij zich door hun drekgoden van Hem vervreemd hebben. O vrienden, er staat geschreven: "Die de Heere verlaten, zullen omkomen."
- Tot de zonde van het atheïsme worden voorts alle zonden gerekend, welke middellijk tot atheïsme leiden, ja de angel daarvan in zich hebben. En wel dat men God niet heeft en niet verklaart tot zijn God. Dat is het atheïsme waarin wij allen gevallen liggen: "Israël heeft Mijner niet gewild." Dit is wat Paulus noemt: "Zonder God in de wereld."

c. Onder hetgeen hier verboden wordt behoort ook alle onwetendheid, ongeloof en onbekeerlijkheid.

- O vrienden, hiertoe behoort alle onkunde en onwetendheid: "Zekerlijk, Mijn volk is dwaas, Mij kennen zij niet." En: "De Heere heefteen twist, omdat erg geen kennis van God in het land is." Ja: "Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is." O onwetende mens, die daarop maar rust, dat u zo weinig weet. Hoor eens wat God in dit zesde vers zegt: "Dewijl gij de kennis verworpen hebt, zo heb Ik u ook verworpen."
- En tot deze onkunde behoren alle onwaardige gedachten van God of alle haten van God. Alsook alle ketterijen of wel het bruut en nieuwsgierig onderzoeken van de verborgenheden Gods.
- Ook behoort daartoe al het vergeten van God en alle misverstand omtrent Hem. Ook alle nalatigheid of verachting van de plichten van de mens, welke de Heere toekomen.
- Ja ook alle ongeloof. En hiertoe behoort alle wantrouwen van de Heere. Omdat zij in God niet geloofden en op Zijn heil niet vertrouwden, werd een vuur aangestoken tegen Jakob, en toorn ging er op tegen Israël.
- Tot dit ongeloof behoort ook alle wanhopen aan de zijde Gods. Dat men met Kaïn zegt: "Mijn misdaad is groter dan dat zij vergeven worde." En met de Joden: "Dewijl onze overtredingen en onze zonden op ons zijn, en wij in dezelve versmachten, hoe zouden wij dan leven?"
- En voorts ook alle onbekeerlijkheid. En hiertoe behoort alle ongevoeligheid onder de oordelen Gods, of ook alle lauwheid in de godsdienst. Alsook alle verharding des harten, welke tegen de rijkdom van Gods lankmoedigheid en goedheid ingaat.

d. In dit gebod wordt mede verboden alle hoogmoed en vleselijke zorgeloosheid. Dus alle hoogmoed en trotsheid des harten. Want dit is praktisch atheïsme: "Hoort en neemt ter ore, verheft u niet; want de Heere heeft het gesproken." Ja ook alle vleselijke gerustheid en zorgeloosheid. Dat dit ook atheïsme in de praktijk is, blijkt uit Zefanja, waar God zegt: "Ik zal Jeruzalem met lantaarnen doorzoeken, en Ik zal bezoeking doen over de mannen, die stijf geworden zijn op hun droesem, die in hun hart zeggen: De Heere doet geen goed, en Hij doet geen kwaad."

e. Ja, tenslotte met één woord, door het verbod van de zonde van het atheïsme in de praktijk wordt de ganse geestelijke dood verboden. Dus dat men dood is in Goddelijke zaken.

Dan staat ons hier ook nog te letten op die zonden, waardoor men van de ware God afwijkt, zoals men dat wel noemt in excessu, in overmaat, dat wil zeggen door afgoderij en bijgelovigheid. Hiervan spreekt de onderwijzer in het begin van vraag 94 en in vraag 95. Daarbij zullen wij zien wat de hier verboden zonde van afwijking van God door afgoderij is, als ook wie daar wel aan schuldig zijn. Het wordt een grove afgoderij genoemd, of een afgoderij in de plaats van de enige ware God, gelijk de onderwijzer er deze beschrijving van geeft in vraag 95: In de plaats van de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, iets anders versieren of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet. Zien wij dan eerst wie daar aan schuldig zijn.

Allereerst de heidenen, die zon, maan en sterren hebben aanbeden. Zij aanbaden ook wel reeds overleden of nog levende koningen, die óf wreed, óf zeer goedaardig geweest waren, en richtten daartoe wel beelden van hen op, hen alzo tot hun goden stellende. Ook dieren en andere dingen. Hoewel er ook verscheidene heidenen zijn geweest, als Plato, Aristoteles, Cicero enz., die een opperste God erkenden, Die alles regeert. Cicero zegt: "Als ik spreek naar het algemeen gevoelen, dan erken ik de veelheid der goden. Maar naar mijn eigengevoelen erken ik dat er maar één God is." Evenwel zijn dezen allen te rekenen onder de grove afgodendienaren, omdat zij de Drie-enige God niet erkenden, zoals Deze Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard als Vader, Zoon en Heilige Geest, en zoals Hij niet bij hen, maar alleen in Salem en te Sion bekend was. Om deze zelfde redenen moeten tot deze grove afgodendienars ook de Joden en de Turken worden gerekend, alsook de socinianen en allen die het Goddelijk gezag van de Bijbel aanranden.

Maar dan behoren tot degenen, die aan afgoderij schuldig zijn, vervolgens ook de papisten, die het brood, waarover de zegen is uitgesproken door de priester, erkennen als de aanbiddelijke God. Terecht heeft men van deze afgoderij opgemerkt dat ze in gruwelijkheid die van de heidenen te boven gaat.

Voorts zullen wij bezien wat de hier verboden zonde van afwijking van de ware God of afgoderij door bijgelovigheid is en hoe deze bedreven wordt. Dit noemt men wel een meer fijne afgoderij, of een afgoderij nevens de enige ware God, zoals de onderwijzer deze beschrijft in het antwoord op vraag 95: benevens Hem iets anders versieren of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet. Dit moet men zó verstaan, dat men iemand of iets heeft naast God tot het voorwerp van zijn dienst, zoeken, eer, vreze, hoogachting, vertrouwen, enz. Hoe wordt deze verboden zonde bedreven? Dit toont de onderwijzer ons aan in het begin van vraag 94, dat deze zonde gepleegd wordt ten aanzien van personen en zaken.

Sprekende van personen, maakt de onderwijzer in zijn antwoord onderscheid tussen geesten en mensen op de aarde. De onderwijzer doelt op kwade of boze geesten, als hij wijst op de verboden zonden van toverij en waarzeggerij. Ook kan men hiertoe wel rekenen de zonde van superstitie of bijgeloof, omdat deze vééltijds met krachtige aandrijvingen van satan gepaard gaat.

1. In dit gebod verbiedt de grote Wetgever dus de toverij. Want deze is een verdrag met, of een raadpleging of te hulp roeping van de duivel, om onder de toelating Gods door satans kracht dingen te doen die wonderlijk schijnen of ook wel waarlijk wonderlijk zijn. Van deze zonde leest men veel in Gods Woord. Van de tovenaars in Egypte, die door hun bezweringen veel dingen nadeden, welke Mozes deed. Ook lezen wij van de toveres te Endor en van Simon de tovenaars en Elymas. Naar sommiger mening was de vrouw, die achttien jaren gebonden was, in zulker handen geweest. En dit is een zware zonde, omdat de duivel hier niet onder een dekmantel eer wordt betoond, zoals dat onder de afgoderij der heidenen plaats vindt, maar openlijk en rechtuit. Dus tot een gruwelijke hoon en smaad van de levende God. De Heere verbiedt dit onder een zeer zware bedreiging: "De toveres zult u niet laten leven."

2. Hier verbiedt de Wetgever ook de waarzeggerij. Dit is het te kennen geven van verborgen, reeds geschiedde, tegenwoordige of toekomstige dingen door openbaring des duivels, dewijl de menselijke wijsheid daar niet bij kan. Dit is ook een zeer zware zonde, waarom Saul zijn koninkrijk verloor en in zijn zonden stierf. Deze wordt ook onder de grootste zonden van Manasse gerekend. Duidelijk heeft de Heere deze zonde verboden: "Onder u zal niemand gevonden worden, die met waarzeggerijen omgaat." Ja, God verbiedt dat men zich tot zulken wendt of keert om deze of die zaak aan de weet te komen: "Wanneer zij dan tot ulieden zeggen: Vraagt de waarzeggers en duivelskunstenaars, die daar piepen en binnensmonds mompelen, zo zegt: Zal niet een volk zijn God vragen? Zal men voor de levenden de doden vragen? Tot de wet en tot de getuigenis: zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben."

3. De Wetgever verbiedt hier ook alle superstitie of bijgeloof, hetwelk aan de reeds genoemde zonden van toverij of waarzeggerij zeer nabij komt, aangezien ook hierin de satan krachtig werkt en drijft. Want daardoor schrijft men enige Goddelijkheid toe aan zaken, die deze in werkelijkheid niet in zich hebben. En aan deze zonde maken zich de papisten in het openbaar schuldig. Ja, zij zijn er vol van, door het toekennen van kracht aan doopwater en wijwater, aan crucifixen, aan relikwieën, aan een monnikskap, of aan het dragen van een briefje om de hals, waarop het gebed des Heeren geschreven staat.

4. Ja, onder deze zonden behoort ook de lichtgelovigheid. Wanneer men als iets Goddelijks acht geeft op tekenen in de hemel en op de aarde, of op vogelgeschrei of het huilen van honden, enz. Ook wanneer men luistert naar de inwerpingen van satan, en deze voor Godsspraken houdt. En dus ook wanneer men onwettige middelen gebruikt, of zelfs op wettige middelen steunt. Deze zonden nu verbiedt de Wetgever. Als Paulus op de Areopagus staat noemt hij die van Athene gelijk als godsdienstiger. En dit vanwege hun bijgelovigheden, want zij dienden een onbekende God. De onderwijzer noemt ook goede geesten, waaromtrent deze afgoderij door bijgelovigheid gepleegd wordt. Dan spreekt hij van de aanroeping van heiligen of andere schepselen.

- Hiertoe behoren de goede engelen, welke heiligen en ook andere schepselen zijn. Dezen weten van de mensen als zij bij hen zijn, maar zij zijn daarom niet meer aanbiddenswaardig dan de mensen, die ons ook zien. Dat deze zonde nu ook verboden wordt, zien wij in Openbaring. Als Johannes voor de voeten van de engel nedervalt om hem te aanbidden, menende dat het de Zoon van God is, antwoordt de engel: "Zie dat u dit niet doet, want ik ben uw mede-dienstknecht; aanbid God."

- Tot deze goede geesten behoren ook de geesten der volmaakt rechtvaardigen in de hemel, die ook heiligen zijn. Het wordt hier verboden hun godsdienstige eer te bewijzen. De eer van de aanbedding komt aan niemand anders toe dan Hem, Die van nature God is.

O, wanneer Maria, Petrus, Paulus enz. de handelingen van het pausdom ten aanzien van hen zouden zien, zij zouden onder de scharen springen en het verbieden. Wij lezen met nadruk: "Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet." God alleen is aanbidswaardig.

Maar als de onderwijzer van personen spreekt, ziet hij niet alleen op de geesten, maar ook op mensen hier op aarde, ten aanzien van wie deze afgoderij door bijgeloof wordt gepleegd.

(1) Wanneer deze bij aanvang geheiligde personen zijn, dan zijn zij reeds heiligen op de aarde. Maar van alle mensen, verbiedt de Wetgever dat men op vlees, of op de groten der aarde zal vertrouwen: "Vervloekt is de man, die op een mens vertrouwt, en vlees tot zijn arm stelt, en van God afwijkt."

(2) Ja, de Wetgever verbiedt hier de mensen te veel achting toe te brengen: "Laat gijlieden dan af van de mens, wiens adem in zijn neus is; want waarin is hij te achten?"

(3) De Wetgever verbiedt ook dat men teveel verslaafd zou zijn aan het gezag van de groten der aarde: "Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der mensen." Want zulks doende, verliest men God uit het oog.

(4) Ja, hier wordt verboden de mensen meer te gehoorzamen of meer zoeken te behagen dan God. Petrus en de apostelen zeggen tegen de raad: "Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen."

(5) De Wetgever verbiedt hiermede ook dat men gewicht legt op de, vromen, op hun woorden en voorbiddingen, menigmaal zonder dat men zelf de handen aan het werk slaat. Jezus vermaant hier tegen: "Doch gij zult niet rabbi genaamd worden; want Eén is uw Meester, namelijk Christus. En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde; want Eén is uw Vader, namelijk Die in de hemelen is."

(6) Ja, het is ook verboden om zijn geloof of geweten alleen afhankelijk te doen zijn van vrome mensen. Hiertegen waarschuwt Paulus. Doch dan spreekt de onderwijzer hier niet alleen van andere mensen, maar ook van een vertrouwen van de mens op zichzelf.

(1) De Wetgever verbiedt hier het steunen op eigen krachten. Habakuk noemt dit: "Zijn kracht voor zijn God houden." Het is dus verboden dat men geen andere kracht zou kennen dan die van zichzelf.

(2) De Wetgever verbiedt hier ook alle hovaardij, dat men hetgeen men is of heeft of kan doen aan zichzelf toeschrijft: "Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb?" Verbiedende daarbij ook zondige eigenliefde en het oprichten van een eigen gerechtigheid. Hoeveel duizenden zijn er, die daarop als op hun God en Christus rusten. De Heere zegt: "Gij hebt het leven uwer hand gevonden", enz.

Maar de onderwijzer spreekt verder ook nog van zaken, ten aanzien waarvan deze hier verboden zonde van afgoderij gepleegd wordt. Hij noemt deze in vraag 95 met de woorden: iets anders versieren of hebben, waarop men zijn vertrouwen zet.

Dit onderscheiden wij dan in zaken:

1. welke de wereld betreffen,
2. en in zaken, welke de zonde betreffen.

1. De Wetgever verbiedt hier dan:

(1) Eerst, dat men zo uitgebreide en grote gedachten en begrippen heeft ten aanzien van de dingen van de wereld, en dat men de gewoonten en modes van de wereld wil dienen. Want dit is niet anders dan dat men de wereld voor zijn God houdt. Daarom wordt zulks genoemd een wandelen naar de eeuw dezer wereld.

(2) De Wetgever verbiedt ook al dat hoog schatten van en zo veel op hebben met rijkdom, staat, eer en aanzien: "Die rijk willen worden, vallen in verzoeking", enz. En: "Zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoek ze niet, spreekt de Heere." En hiertoe behoort ook de gierigheid, welke afgodendienst is en een wortel van alle kwaad. Paulus zegt daarvan: "Dit weet gij, dat geen gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het Koninkrijk van Christus en van God."

2. En wat de zaken der zonde betreft, dan verbiedt de Wetgever hier de verslaafdheid van het hart aan de zonde:

(1) Dat men van de ene zonde in de andere leeft. Wanneer de ontwaakte consciëntie gebiedt de ene zonde te mijden, dan kan menigeen haar niet te boven komen dan door een andere zonde op te rapen. Want aan de lust moet worden voldaan. Paulus zegt: "Welker buik is hun god." En: "Meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods."

- U kunt dit hierin zien, dat wanneer dan iemand op Gods dag vanwege de stem van zijn consciëntie deze of die goddeloosheid niet kan bedrijven, hij wel naar een andere, ook verkeerde kant overslaat. Dan blijft hij bijvoorbeeld weg van de genademiddelen, deze versmadende, welke God evenwel geeft tot zijn bekering.

- Verfoeit iemand de overdaad, hij slaat naar de gierige kant over en gaat aan het schrapen en vergaderen, hetwelk het werk van de zondaar is.

- Verfoeit iemand de gierigheid, zulk één slaat naar de zorgeloze kant en naar overdaad over. Dan laat hij de vlag maar waaien en leeft in dronkenschap enz.

- En weer een ander verfoeit de dronkenschap en leeft in eigen oog matig. Maar daarmee slaat hij er ook toe over om in zichzelf te eindigen en zich zo te verkwikken.

- Ja, er zijn duizenden, die keurig in orde leven, die wat het tijdelijke betreft het alles effen weten te hebben en te houden. Zij kunnen rustig spreken van hun inkomsten, van hun renten, van hun gelden en van alles wat tot hun gezondheid strekt. Zij zijn in eigen oog bijzonder vergenoegd.

Maar zulk één is slechts voldaan met zichzelf en met hetgeen hij geniet. Hij kent noch God, noch ook zichzelf in zijn onwaardigheid en vloekwaardigheid. Hij weet nooit recht wat het zeggen wil God in de schepselen te zien, en daarin te proeven en te smaken dat God goed is.

Dit alles leidt zulk een arme man of vrouw nooit op tot God en tot eigen nietigheid. En wat is dit alles anders dan afgoderij en te eindigen in het schepsel?

(2) En hierbij worden dan wel in het bijzonder verboden alle heersende zonden, welke van binnen op de troon zitten. Die boezemzonden, die zonden van het temperament, dat aankweken van boze lusten en begeerlijkheden des vleses en zich daarin te vermaken. Dan heeft elk zijn bijzondere heersende zonde, welke hij als een koning en heer dient. Hij is dienstbaar aan de ongerechtigheid. Dit is een zware afgoderij.

Bezien wij nu vervolgens welke volmaakte deugden hier geboden worden, en dit aan de hand van het tweede gedeelte van antwoord 94. Naast het gebod tot het mijden en vlieden van alle nu genoemde zonden, zoals: "Vliedt de hoererij." En: "Vliedt de begeerlijkheid der jonkheid." Aan de afgodendienaars wordt de zaligheid ontzegd. Maar de zaligheid wordt beloofd op het recht kennen en dienen van de ware God. Vervolgt de onderwijzer: en wel zo lief als elk de zaligheid van zijn ziel heeft, wordt hier ook geboden God recht te kennen, enz.

Ons staat hier dan, aan de hand van wat de onderwijzer ons leert, te letten op hetgeen hier geboden wordt, waarbij er van wordt uitgegaan dat de rechte kennis van God aanwezig is.

1. Hier wordt geboden dat men een religie zal hebben of een Godheid zal erkennen, hetwelk staat tegenover het atheïsme of de godloochening. Over het algemeen waren de heidenen in hun belijdenis geen atheïsten. Zij hadden een religie, alhoewel zij zulken dienden, die van nature geen goden waren. Want de ware God der christenen was voor hen een onbekende God.

2. Daarom wordt hier geboden dat men de ware religie zal hebben, welke op de Bijbel is gegrond, en dit niet alleen in alle stukken des geloofs geheel naar het Woord, maar ook geheel naar dit Woord in een heilige praktijk. Zulk een godsdienst noemt Jakobus zuiver en onbevlekt, en zonder dit noemt hij elke godsdienst ijdel. Want deze ware Goddelijke religie alleen doet ons, gelijk de onderwijzer zegt, de enige en ware God, Vader, Zoon en Heilige Geest, recht kennen, dewijl de Een zonder de Ander niet kan worden geëerd en als het enige Voorwerp van alle deugd. Ziet dan eens vrienden, welk een groot geluk en voorrecht een mens heeft, welke onder deze religie is geboren en daaronder leeft.

Voorts moeten wij hier ook letten op de geboden deugden ten aanzien van deze enige ware God, en dit aan de hand van de uitbreiding, welke de onderwijzer hierover geeft in het laatste gedeelte van antwoord 94. Wij zullen hier dan zien welke hoofddeugd hier geboden wordt, als de moeder van alle deugden. En wel de rechte kennis van de enige en ware God: de enige ware God recht lere kennen.

1. De Wetgever gebiedt hier een rechte, praktikale of hartveranderende kennis van de enige ware God.

- Een kennis van de Drie-enige God, welke de ziel inneemt en zonder welke niemand God tot zaligheid kan kennen.

- En dus ook een kennis van al die wegen, waarlangs God Zijn volk tot zaligheid en heerlijkheid leidt: "Die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat en Mij kent, dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op de aarde." En: "Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige en waarachtige God." O, deze kennis laat de mens niet dezelfde blijven, maar zij verandert hem van gedaante tot gedaante en van heerlijkheid tot heerlijkheid.

2. Uit dit alles volgt, dat wij bij deze kennis moeten insluiten dat de Wetgever hier ook gebiedt te geloven in God. Want zonder dit geloof kan God niet recht erkend worden. Dus de Heere gebiedt hier niet alleen dat men zal erkennen dat er een God is, maar dat men Hem ook zal erkennen. als de God der ziel zijt Mijn getuigen, spreekt de Heere, en Mijn Knecht, Die Ik uitverkoren heb. Opdat u het weet, en Mij gelooft en verstaat, dat Ik Dezelve ben, dat vóór Mij geen God geformeerd is, en na Mij geen zijn zal." Dit geloof in de Drie-enige God wordt in de wet geboden, en dit heeft Adam inde staat der rechtheid gehad. Maar hij had niet het geloof in de Middelaar, want dat had hij niet nodig.

Ongeloof was in die staat zowel zonde als het nu is. Adam kon toen evenmin leven zonder geloof in de Drie-enige God, als Gods volk nu kan leven zonder het geloof in de Middelaar.

3. Voorts zullen wij hier zien hoe alle andere deugden hier geboden worden, welke voortvloeien uit deze moederdeugd, de rechte kennis van de enige ware God. Want daardoor zal deze rechte kennis inde praktijk openbaar komen. En al deze andere deugden kunnen wij weer onder twee samenvatten, zoals ook de onderwijzer dit hier doet, namelijk een vertrouwen in God en een liefde tot God, voortvloeiende uit de rechte kennis Gods. De Wetgever gebiedt hier dan een vertrouwen in God alleen, zoals de onderwijzer zegt: Hem alleen vertrouw.

En hier moet men niet alleen een toevluchtnemend vertrouwen in God verstaan, waardoor de ziel haar weg op de Heere, de Jehovah, de Adonai, de Grondsteun van Zijn kerk, wentelt, maar ook een betrouwen of aanbevelen.

De ziel, God kennende en Hem erkennende te zijn de alleen wijze en machtige Heere, de soevereine, heilige en goedertieren God, vertrouwt zichzelf en al haar zaken Hem aan. En dit wordt geboden: "Vertrouw op Hem te aller tijd, o u volk! Stort ulieder hart uit voorZijn aangezicht. God is ons een Toevlucht. Sela!" ; "Vertrouwt op de Heere totin der eeuwigheid; want in de Heere HEERE is een eeuwige Rotssteen." Dit vertrouwen komt weer openbaar door de volgende deugden van onderwerping onder God en hoop op God.

A. Door onderwerping onder God, zoals de onderwijzer zegt: in alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpe. De Wetgever gebiedt hier dus de onderwerping der ziel aan Hem alleen. Want zulk een ziel, die zich aan God kan toevertrouwen, ziet Wie Goot is, en ook wie hij zelf is. En nu uit die hoogheid Gods en die geringheid van zichzelf vloeit dit zalige bukken en buigen onder de hoge God voort. Dit noemt Paulus een willen onderworpen zijn aan de Vader der geesten. Dit zich aan God onderwerpen wordt hier geboden, zoals de onderwijzer zegt, met alle ootmoedigheid en lijdzaamheid. Van dit gebod om zich de Heere met alle ootmoedigheid te onderwerpen lezen wij: "Zijt met de ootmoedigheid bekleed; want God wederstaat de hovaardigen, maar de nederigen geeft Hij genade. Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhoge te Zijner tijd." En van dit gebod om zich de Heere te onderwerpen in alle lijdzaamheid, lezen wij: "Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid." En: "Gij hebt lijdzaamheid van node, opdat gij, de wil van God gedaan hebbende, de belofenis moogt wegdragen."

B. Voorts wordt dit vertrouwen in God ook openbaar door hoop op God. Gelijk de onderwijzer zegt: van Hem alleen alles goeds verwacht. De Wetgever gebiedt hier het hopen op God alleen. Want indien iemand iets van Gods deugden ziet en zich aan de Heere toevertrouwt, daar zal uit voortvloeien het alles in de hand des Heeren laten en het hopen op Zijn goedheid. Dit anker raakt vast in de hemel en vandaar verwacht de ziel alles goeds. Ja, de Wetgever gebiedt dit hopen op God zowel in lichamelijke als in geestelijke noden: "Wacht op de Heere, zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken, ja wacht op de Heere." ; "Israël hope op de Heere; want bij de Heere is goedertierenheid, en bij Hem is veel verlossing."

C. Naast dit vertrouwen in God gebiedt de Wetgever ook liefde tot God, gelijk de onderwijzer zegt: Hem van ganser harte liefhebbe. En dit moet ge hier aldus verstaan, dat een ziel, welke God kent als het alles alleen waardige en beminnenswaardige Voorwerp voor al haar liefde en genegenheid, aan Wie het hart ongedeeld toekomt, niet anders kan dan haar hart en al haar innerlijke bewegingen en genegenheden aan de Heere geven en opdragen. Dan stelt zij God alleen tot het Voorwerp van al haar liefde. Als God David heeft gered uit de hand van al zijn vijanden en uit de hand van Saul, roept hij uit: "Hartelijk zal ik U liefhebben, Heere, mijn Sterkte."

- De hier door de Wetgever geboden liefde bestaat in het verkiezen van God. Gelijk Jozua zeide: "Kiest u heden wie u dienen zult; hetzij de goden, welke uw vaders, die aan de andere zijde der rivier waren, gediend hebben, of de goden der Amorieten, in welker land u woont. Maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Heere dienen." En verder zegt Jozua dan tot het volk: "Gij zijt getuigen over uzelf, dat gij u de Heere verkoren hebt."

- Ook wordt hier door dit liefhebben van God geboden die trek naar vereniging met God en het verlangen naar de Heere: "Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?" ; "O God, u zijt mijn God! ik zoek U in de dageraad; mijn ziel dorst naar U, mijn vlees verlangt naar U, ineen land, dor en mat, zonder water." En: "Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des Heeren: mijn hart en mijn vlees roepen uit tot de levende God." ; "Amen. Ja kom, Heere Jezus." Want liefde staat toch naar vereniging.

- Ja, hier wordt een volkomen voldaan zijn in de Heere geboden, want dat is een bewijs van sterke liefde: "De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken." ; "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde." Deze liefde is: "Sterker dan de dood: deze ijver is harder dan het graf. Haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren, welke vele wateren niet kunnen uitblussen."

- Deze liefde tot God met het gehele hart wordt geboden: "Gij zult de Heere uw God liefhebben met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand."

En deze liefde tot God komt dan weer openbaar door de hier volgende deugden van de vreze Gods, het Hem eren en de gehoorzaamheid aan God.

1. Eerst de vreze Gods, zoals de onderwijzer zegt: dat ik Hem vreze.

(1) Dan gebiedt de Wetgever hier een kinderlijke vreze, een toevorzicht en ontzag voor God uit liefde tot God als tot een Vader:

"Indien u tot een Vader aanroept Degene, Die zonder aanneming des persoons oordeelt naar eens iegelijke werk, zo wandelt in vreze de tijd uwer inwoning." En deze vreze Gods wordt met nadruk geboden: "De Heere der heirscharen, Die zult gijlieden heiligen, en Hij zij uw vreze en Hij zij uw verschrikking." En: "Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden, maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel."

(2) En onder deze kinderlijke vreze gebiedt de Wetgever dat men hoogachting voor God zal hebben. Dus dat men God boven alles zal waardig schatten: "O God, wie is U gelijk?" En: "Wie mag in de hemel tegen de Heere geschat worden? Wie is de Heere gelijk onder de kinderen der sterken?" Ook wordt hier geboden dat men uit liefde bekommerd zal zijn om God niet te vertoornen: "Wandelt in vreze de tijd uwer inwoning."

2. En deze liefde wordt ook openbaar door het geven van eer aan God, zoals ook de onderwijzer zegt: en dat ik Hem ere. De Wetgever gebiedt hier dat men eer aan God zal geven met het hart. Met gedachten, met overpeinzingen en met overdenkingen. Dit eren van God wordt geboden: "Geef eer de Heere uw God." ; "Die Mij eren, zal Ik eren." En: "Geef de Heere, u kinderen der machtigen, geeft de Heere eer en sterkte." Dit gebod tot het geven van eer aan de Heere houdt in:

(1) de Heere te aanbidden: "Roept Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen en u zult Mij eren." Het houdt ook in dat men zich zal verlustigen en verblijden inde Heere.

(2) Het gebod tot het geven van eer aan de Heere houdt ook in dat men God verheerlijken en danken zal in ziel en lichaam: "Komt, laat ons aanbidden en nederbukken; laat ons knielen voor de Heere, Die ons gemaakt heeft. Want Hij is onze God." ; "Gij zijt duur gekocht, zo verheerlijkt. dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn." En: "Al wat gij doet met woorden of met werken, doet het alles in de Naam van de Heere Jezus, dankende God en de Vader door Hem."

3. Tenslotte komt deze liefde tot God ook nog openbaar door een waarachtige en algehele, bestendige gehoorzaamheid. De onderwijzer zegt: Alzo, dat ik eer van alle schepselen afa en die varen late, dan dat ik in het allerminste tegen Zijn wil doe.

De Wetgever gebiedt hier dus een volmaakte gehoorzaamheid, welke gepaard gaat met een volkomen zelfverloochening.

(1) Allereerst een volmaakte gehoorzaamheid, welke hierin bestaat, dat men niets tegen, maar alles naar Gods woord wil doen. Jezus zegt: "Die Mijn geboden bewaart, die is het, die Mij liefheeft." En: "Heeft de Heere lust aan brandofferen en slachtofferen, als aan het gehoorzamen van de stem des Heeren? Zie, gehoorzamen is beter dan slachtoffer, opmerken dan het vette der rammen." Dit gebod tot gehoorzaamheid houdt de gehele dienst van God in. En deze dienst is in geest en waarheid: "God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid."

(2) Het houdt in dat men in ziel en lichaam alles doet naar Gods wil, met woorden, werken en gedachten: "Tot de wet en tot de getuigenis." Het houdt dus in de Heere welbehaaglijk te leven.

(3) Ja, door deze gehoorzaamheid wordt ook geboden het ijveren voor God en Zijn zaak: "Zijt niet traag in het benaarstigen. Zijt vurig van geest. Dient de Heere."

(4) En de Wetgever gebiedt ook dat dit gepaard zal gaan met een volkomen zelfverloochening. De onderwijzer zegt: Alzo, dat ik eer van alle schepselen afa en die varen late, dan dat ik het allerminste tegen Zijn wil doe. Dus deze verloochening bestaat hierin, dat men met ziel en lichaam en al wat men is en heeft geheel voor de Heere wil zijn, ja in volmaakte heiligheid. De Wetgever gebiedt door deze verloochening de volle overgave van zichzelf en van zijn hart aan de Heere, opdat God daar alleen heerse en gebiede: "Mijn zoon, geef Mij uw hart." En: "Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw Naam geef eer; om Uw goedertierenheid en om Uw waarheid wil."

(5) Ja, hiermede gebiedt de Wetgever het waarachtig neerleggen van alle krachten en vermogens van ziel en lichaam, ja van de gehele wereld en hetgeen er in is: vrienden, goederen, ambten, alle staat, eer, achting, aanzien, gezondheid enz., alles aan des Heeren voeten. In Openbaring lezen wij dat de ouderlingen zichzelf en hun kronen nederwierpen voor Hem, Die op de troon zat. En daaruit volgt dus dat men eer van alles zal afgaan en dat varen laten, dan in het allerminste tegen Zijn wil te doen. Mij dunkt, dit is het wat Lodensteijn zingt:

Vrienden, vrijheid, rijkdom, staat,
laat het zinken, laat het vallen,
als maar deze raad bestaat.

Toepassing

Ziedaar vrienden, dit deel van de wet u voorgehouden.

A. Gij mensen in het algemeen, kunnen wij hier allen niet overredend zien dat wij afgodendienaars zijn? Het is waar, God heeft door Zijn goede hand ons verlost uit het heidendom, uit de macht van de antichrist, en laatst nog uit de macht van Spanje en Frankrijk, of wel uit de afgodendienst. Want waren wij daaronder gebleven, dan zouden wij nu waarschijnlijk reeds fel paaps geweest zijn en dus vervuld met al die bijgelovigheden. Maar vrienden, is het ook niet waar, dat wij met het afschudden van die grove afgoderij ons hebben vermaagschapt aan de fijnere afgoden van deze volkeren? En blijkt dit niet hieruit, dat de vreemde afgod in alle zaken, ja zelfs in het voedsel en het deksel moet worden opgericht, dat men opnieuw om de gesel roept. Want bij sommigen in ons land wordt het de mode om niet meer te bidden. O, schreeuwt het niet tot de hemel, dat diezelfde volkeren weer over ons mochten komen om het ons weer te leren?

1. Ja vrienden, is het dan uit de stof ons niet gebleken dat wij allen afgodendienaars zijn? Zijn wij geen atheïsten in de praktijk? Om nu niet te spreken van anderen, die hier waarschijnlijk niet zullen zijn, die met kracht alle indruk van een Opperwezen zoeken te verdoven en uit te bannen. Die dus de rust voor hun consciëntie zoeken in zulk een rampzalige ontkenning. Maar zulken mogen dan uitbannen wat zij uitbannen, het is niet weg als de God van de hemel toornet met de donder van Zijn mogendheden of op andere wijze, ook wanneer zij eens komen nabij de donkere en verschrikkelijke en ontzaggelijke eeuwigheid. Dan is die stem daar innerlijk weer. Wanneer zulk een goddeloze atheïst blijft wie hij is, dan zal zijn worm, die hij van binnen heeft, niet sterven, maar krachtig eeuwig leven. Ja, dan kan het gebeuren dat zulk één hier in de tijd reeds bange uren heeft, zoals het wel gebeurd is dat zulk één op het sterfbed een stuk van de tong afbeet en zich de nagels van de vingers trok. O vrienden, de Heere beware elk onzer daarvoor!

2. Maar ik vraag u nog eens: Zijn wij geen atheïsten in de praktijk? Blijkt dit niet hieruit dat men allerwegen zonder indrukken is van een overalteenwoordig en alziend God? Durft men niet te doen wat men wil? Schrikt men er wel voor om te zondigen? En is dat geen atheïsme? Bidt men niet zonder ontzag en eerbied? Wat is dat toch, dat men beven en sidderen kan en verschrikt is als men eens met een grote der aarde moet spreken en aan zulk verzoeken; en dat men hiervan niet weet als men in de gebeden tot de God van hemel en aarde nadert? Ja, durft men niet zelfs onverschrokken aan het Avondmaal gaan, alwaar de Koning aan die ronde tafel is, ook al weet men wel dat men in zijn hart een vijand is van Gods volk en van het werk Gods in het hart? En is dat dan geen atheïsme?

3. Voegt hier deze vraag nog eens bij: Beeft men wel voor Gods Woord en voor hetgeen daarin staat geschreven wat betreft de ongelukkige staat van de mens? En beeft men wel, zo blijvende, voor wat er dan van de mens zal worden? Ja, voor die lange en eindeloze eeuwige eeuwigheid, en die zwarte, donkere nacht, die men te wachten heeft? O, wat is dat toch, dat de zaken van een eeuwig belang minder wegen dan de zaken van de tijd? Is dat geen atheïsme? En mensen, dit alles zijn de zaken, waarnaar iemand staat, die gaarne atheïst is, en die wil hij hebben. Hij begeert de indrukkeloosheid en de geruste zorgeloosheid, welke de meeste natuurlijke mensen hebben, maar omdat de eeuwige dingen bij hem woelen en hij die niet weg kan krijgen, zoekt hij bewijzen voor zijn atheïsme. O, een atheïst is geen gerust mens. In dit opzicht heeft hij van binnen nog meer dan de zorgeloze mensen in het algemeen.

4. Ja vrienden, zijn wij allen geen afgodendienaars, al knielen wij dan niet voor de broodgod? Blijkt zulks niet uit ons hart en uit de gesteldheid daarvan onder alles? Is er van binnen niet een vertrouwen op geld en goed? En die het niet heeft, zou hij er niet op vertrouwen als hij het had?

En wat is dit anders dan dat men het goud tot zijn god maakt? Komt zulks niet openbaar als men eens wat afgebroken wordt en het vermogen vermindert? Wat is er dan wel een alarm innerlijk. Vrienden, dit is toch anders dan hetgeen Matthéüs ons leert, te geloven dat het leven meer is, dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding. Ja, blijkt het ook niet uit de gierigheid, welke bij de een meer, en bij de ander minder is? En deze gierigheid wordt afgoderij genaamd. Vrienden, hoort eens wat hun boven het hoofd hangt, die rijk willen worden. De apostel zegt: "Zij vallen in verzoeking, en in de strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang."

5. Is er bij elk niet een hart, dat groter wil zijn in de wereld dan het is? Dit wil zeggen dat men de zucht naar staat en eer tot zijn god stelt. En komt dat ook hier niet in openbaar, dat men met nijdigheid vervuld is wanneer anderen in de wereld groot worden? En ook uit die onvergenoegdheid over zijn tegenwoordige staat? Judas noemt zulken "klagers over hun staat."

Ja, komt dit niet openbaar in dat gieren en jagen, als het er op aankomt zelfs met terzijdestelling van de wet Gods? O, dan ligt het op de grond van het hart, dat een kroon wel een mis waard is. En dat terwijl er toch uitdrukkelijk geschreven staat: "Zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoek ze niet."

6. Ja, zijn wij geen afgodendienaars in de godsdienst?

- Blijkt dit met uit het misbruik van de leraars, dat men, zonder op de Heere te zien, op hen ziet en van hen alleen de zegen verwacht? O vrienden, de allerheiligste leraar moge het de mens gunnen, en hem met woorden raden en bestieren, en ook voor hem bidden, maar hij kan de ziel niets geven. Die eer heeft God voor Zichzelf behouden. En wanneer men een leraar alleen maar om zijn stem en gaven volgt, dan lijkt men op de toehoorders van Ezechiël. Zij hoorden hem gaarne. Hij was hun als een lied der minne, als één die schoon speelt. En wat is dat anders dan dat men zijn eigen lust zoekt, en dus afgoderij?

- Blijkt het ook niet uit het misbruik van de vromen? Dat men van hen de zegen verwacht, of op hun gebeden rust. Dat men alleen van de mond der vromen afhangt. Het is wel waar, dat het getuigenis van vromen dierbaar en noodzakelijk is. En dan is het wel bijzonder tot sterkte, wanneer men het getuigenis van de waarheid zelf heeft, dat men het ook heeft van allen, die uit de waarheid zijn. Maar vrienden, men mag daar niet van afhangen. Met wat de vromen zeggen, moet men wel werkzaam zijn, en er om zuchten dat men het ook zo zien mag. Want anders behoort het mede tot de afgoderij.

- Blijkt het ook niet in het rusten op doen en plichten, zoals op alle in de godsdienst gedane werk? En heeft men wat meer, wat rust men dan op de hartelijkheid in de werkzaamheden. En is er nog meer, wat rust men dan op gestalten en bevindingen, en niet op Christus. Wat is dit alles anders dan een vals vertrouwen, en dus afgoderij?

- En blijkt het ook niet uit het toegeven in het ongeloof? Wat is dit anders dan een wantrouwen van de Heere, en dat men God niet voor zulk een volle en onveranderlijke en getrouwe God des verbonds houdt, Die Hij toch waarlijk is? Is zulks geen afgoderij?

7. En zijn wij ook geen afgodendienaars in de zonden? Blijkt zulks niet uit die verkleefdheid des harten van een ieder aan zijn bijzondere boezemzonde, die heersende zonde, die bij hem op de troon zit? De één is vast aan de wellust, aan de drank, hij is een dienaar van de buik. Die afgod dient hij en hij stelt zijn buik tot zijn god. Een ander is weer vast aan het vertonen van de hoogmoed naar buiten, hetzij dan grof of meer verijnd. Daar piekert hij dag en nacht over om die te voeden. De mode van de tijd levert dit of dat op, en dan is er geen rust of het moet ook zo zijn. Die afgod moet ook het zijne hebben. En weer een ander is verkleefd aan de begeerlijkheden des vleses. O, daar zijn zulke zonden, die bij tijden woelen, ook al breken zij naar buiten niet in daden uit. Zij verkwikken evenwel het gemoed en dan hebben zij de ziel in hun macht, en dus zijn het afgoden.

8. En als wij onze woningen eens bezien, zijn wij dan geen afgodendienaars in onze huizen? Och vrienden, dit geldt zowel armen als rijken, zowel zedig burgerlijke mensen, als de ijdele wereldlingen, ja zowel vromen als onvromen. Kreeg elk er maar eens licht over wat al afgoden er opgericht staan in zijn huis en die daar hun plaats behouden. Van sommige koningen van Juda staat geschreven dat hun hart volkomen was, maar zij namen de hoogten niet weg. O, mocht elk met Ezechiël eens ingeleid willen worden in het hol van de wand. Ja, mocht elk eens zuchten om de gruwel daarvan te mogen zien.

- Want blijkt het niet, hieruit, dat men met zijn hart in huis overal aan vast zit, van de zolder tot de kelder? In zijn kasten en kisten, in zijn tuinen, in zijn spijs, in zijn kleding, ja in zijn liefhebberijen. Elk heeft iets dat hij zijn liefhebberij noemt, hetwelk zijn hart heeft, en dan noemt men het gewoonlijk alsof dat geen zonde is. Maar vrienden, het is afgoderij.

- Het blijkt ook uit dat vermeerderen van al die onnodige meubelen. En zulks enkel en alleen om zich daarin te verlustigen, om oog en hart daarmee te voeden.

Want het gaat er maar om er wat mee te zijn. Vrienden, de zaken, welke tot een normale versiering dienen, mag men hebben. Maar dat men er innerlijk zo mee bezig is het alles op te stellen, dat doet u kwaad. Waarom moet die schotel en dat beeld, enz., nu hier staan, en niet daar? Wel, omdat dit ding een grote plaats in uw hart heeft. Men moet het goed kunnen zien. Daar valt het meer in het oog. Deze afgoderij heeft in ons hart meer praktijk, en er zijn meer duivelse listen en aandrijving in dan wij wel weten. O vrienden, Jeremia zegt: "Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja dodelijk, wie zal het kennen?"

9. Dat wij afgodendienaars zijn blijkt ook uit die smart des harten, welke wij hebben als wij eens van het één of ander verstoken raken. Als de boel eens wordt omgekeerd. Laban riep toen uit: "Zij hebben mijn goden weggenomen." En Rachel verborg deze en droeg zulk een zorg voor de terafim. Dan roept men wel uit: Het is nog een erfstuk! Ja vrienden, het is erfgoed, en zulk een hart is ook erfgoed. Hadden wij dát niet geërfd, wij zouden er niet ongelukkiger aan toe zijn geweest.

Maar nu is het een erfgoed en men zet er het hart op. O vrienden, die hiervan enige indruk heeft en licht in zijn hart, die ziet wel dat zijn hart met afgoden is vervuld. En dan zijn die dingen in zijn ogen geen kleinigheden, maar dan zijn het zonden, welke God tergen. Maar vrienden, nu zegt de Heere, de Wetgever Zelf tot elk onzer: "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." En dat wil zeggen: nergens. Want de Heere zegt dat ze onder Zijn heilig, goed, genadig, lankmoedig en toornig oog zijn. O, mocht dit die zonden dan zwaar doen zijn en gewicht toebrengen, want wat anders zal dit doen?

O mens, die nog leeft in uw onverzoende staat, en die zo zorgeloos zijt, zie hier toch uzelf in deze spiegel. Zucht dat God u de ogen opene. Want wat zou toch een blinde in een spiegel kunnen zien?

Vrienden, weet dat u voor God schuldig staat, wel tienduizend talentponden, en u hebt geen penning om te betalen. Mocht u uit dit gebod het recht Gods eens zien, en weten dat u de dood waardig zijt. O, hoe gevaarlijk is dit, een schuldige gevangene te zijn, waarover het vonnis al is uitgesproken, en dan zorgeloos en gerust in de gevangenis te zitten, alsof het van rondom vrede is. En zo ligt elk onzer van nature onder de wet en onder de vloek besloten. Paulus zegt het ons: "Opdat alle mond gestopt worde en de ganse wereld voor God verdoemelijk zij."

Vrienden, weet ook dat u met een heilig en rechtvaardig God te doen hebt. Hij kan net zo min nalaten om u tijdelijk en eeuwig te straffen, als Hij kan nalaten Zijn deugden te beminnen. Wat dunkt u, o mens, die meent dat God van geringe en eenvoudige mensen, die weinig geweten hebben, niet zo veel zal afvorderen? De Heere zegt: "Omdat gij de kennis verworpen hebt, zo heb Ik u ook verworpen." Het is dus zo, dat de wet van u in eigen persoon volmaakte gehoorzaamheid afvordert, en indien u in gebreke blijft, spreekt zij de vloek over u uit. En dit is recht. Want elk onzer is in Adam in zulk een staat geweest - zoals wij de vorige maal nog hoorden - waarin hij al het nodige daartoe had. Door onze schuld zijn wij verdorven geworden. Het verderf is uit ons, en Gods wegen zijn recht: "Wie is wijs? Die versta deze dingen. Wie is verstandig? Die bekenne ze. Want de wegen des Heeren zijn recht, en de rechtvaardigen zullen daarin wandelen, maar de overtreders zullen daarin vallen."

En nog dit, o mens, kunt u de Almachtige hier nu ook het recht in toewijzen en uzelf in uw schuld stellen voor Hem? Maar dit is mede een groot deel van uw ellende, dat u daartoe noch de lust, noch de wil, noch een hart hebt. En weet ook dat de wet volmaakt volbracht moet worden. En u zijt een doodgevallen mens en dus daartoe onmachtig. O, wat zult ge toch doen? Ja, ge moogt doen wat u doet, maar u zult het in eeuwigheid niet te boven komen. Al draagt u de straffen van het eeuwige vuur, u zult ze nooit doordragen, nooit voldragen, en daarom zult u er ook in eeuwigheid niet uit opkomen. Maar nu zult ge mogelijk zeggen: Wat moet ik dan evenwel doen? Hier lig ik nu! O ja, mens, daar zit ge nu in, en hoe komt u er uit? Zegt u mogelijk: Ik ben maar een gering mens, die van mijn jeugd af aan met mijn handen mijn brood moest verdienen. God is barmhartig en goed en Hij zal van mij zo veel niet eisen. Hij zal mijn godsdienst, al was deze dan ook niet zo veel, evenwel in genade aannemen. Maar weet dan dat dit Arminiaanse taal is. God is geen mens. Een mens mag niet altijd te zeer op zijn recht staan. Maar een rechter kan zonder voldoening van geen gerechtigheid afstaan, anders is het de grootste ongerechtigheid. En wanneer u zegt: Ik zal van nu af aan voortaan zoveel doen als ik kan, en dan zal ik het verder maar overgeven! Dan moet ge weten, dat dit paaps is, wanneer men geen andere kracht kent dan die van zichzelf. Want afgezien daarvan dat alle plichten geestelijk moeten verricht worden, u hebt van nature niets dat Gode welbehaaglijk is. Ja, al schreide u ook een zee van tranen, u zoudt uw ellendestaat niet genoeg kunnen bewenen, en het zou u ook niets kunnen helpen in het voldoen aan de gerechtigheid van God. En zegt u mogelijk: Och, dat ik van dit ogenblik af een heilig mens mocht worden, dan zou er nog hoop zijn.

Weet dan, al leefde u van dit ogenblik af heilig en geheel zonder zonde, hetwelk nu onmogelijk is, u zou daarmee niet kunnen voldoen voor uw vorige erf- en dadelijke zonden. Uw gerechtigheid is te licht en voldoet niet. Wat deden sommige Farizeeën wel. En wat kan een mens al veel doen, en daarmee toch niet gelukkiger zijn. Daarom, mensen, hoort eens wat Jezus zegt: "Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan der schriftgeleerden en der Farizeeën, dat u in het Koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan."

B. En vrienden, als hier iemand is die zo ver bevoorrecht is, dat hij over zijn schuld is bekommerd, en dus over zijn staat, en daarmede ten einde raad is, dan moet ik u zeggen: De wet eist wel volmaakte gehoorzaamheid in eigen persoon, maar zij weigert niet de voldoening door die Ander, Welke het Evangelie aanwijst, namelijk Christus. O, door Hem wordt het recht der wet vervuld. En hieruit volgt, vrienden, dat Jezus Christus voor alle door de wet gewonde zielen een gepaste Zaligmaker is, Die volkomen zalig maakt allen die door Hem tot God gaan.

O, Hij is die enige Naam onder de ganse hemel. Hij heeft de wet volmaakt gehoorzaamd en lijdelijk en dadelijk het recht der wet vervuld.

Dat deed Hij als Borg voor en in de plaats van de uitverkorenen. En daarom:

(1) zucht toch op uw wijze veel om de Geest van Christus. Deze is in de handen van Jezus, en die Geest moet langs de wet uw ogen recht openen. u hebt van node dat u nog vuiler wordt. Het moet bij u een geheel berooide boedel worden, zal Jezus als Borg Zijn hand er aart leggen. Hiertoe is de Geest gekomen, om de wereld te overtuigen van zonden, van onmacht, van gerechtigheid en van oordeel. En deze Geest wordt in een mens, die bekeerd wordt, eerst langs de wet een Geest der dienstbaarheid tot vreze. Maar wanneer de rechterhand des Allerhoogsten verandert, wordt diezelfde Geest door middel van het Evangelie een Geest der aanneming tot kinderen, waardoor zij roepen: Abba, Vader.

(2) En zoekt diep buigend werkzaam te zijn. Bedenkt toch dat u een overtreder voor God zijt en dientengevolge niets te eisen hebt.

(3) En daarom, klaagt veel voor God over uw schuld dat u zo blind zijt, over uw onmacht, over uw hard en ongevoelig hart. En wacht dan werkzaam op de Heere en op Zijn Geest, dat Die u waarlijk vernedere.

(4) En gelooft toch ook, dat werkelijk alleen maar aan uw zijde de schuld ligt, en niet aan des Heeren zijde. Dit wordt toch wel duidelijk uit de uitgebreide lankmoedigheid enz. O, mocht de weg van vrije genade dierbaar worden voor uw ziel, en mocht u op deze wateren komen. Want ik moet het u weer zeggen, dat er geschreven staat: "Vanouds heeft men het niet gehoord wat God doen zal die, die op Hem wacht."

C. Nog een woord aan u, kinderen des Heeren, verlost des Heeren, voor wie de wet niet is gezet. O, staat u niet mede schuldig aan dit gebod? Wat is er toch een fijne, ja een geestelijke afgoderij. Ik laat dit nu over aan de eigen overwegingen van het volk des Heeren, maar waar zit het hart al niet aan vast! En wat wordt er toch van binnen al gevoed! Men behoeft hier niet te vragen waarom menigeen hier in het duister gaat, en zo zeer leeft onder de verbergingen van het aangezicht des Heeren. O, de meest verborgen dingen zijn voor Gods aangezicht, en de Heere is toch een heilig God. Daarom, volk des Heeren, mochten uw ogen eens recht open gaan om de gruwel en het onbetamelijke te mogen zien van die geestelijke en verfijnde afgoderij en afhoeringen van de Heere. Om ook te mogen zien wat het uw Borg wel gekost heeft O, Hij heeft de vloek ook van die zonden gedragen. Dit moest uw hart doen smelten. Heeft God van eeuwigheid in liefde op u neergezien, en zoudt u dan andere goden dienen, en naast de Heere en in het licht van Zijn aangezicht iets met liefde behouden, waaraan u uw hart geeft? God is toch een jaloers God. De taal van Asaf past ook in uw hart en mond: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde."

Het volgende dient nog tot uw besturing.

(1) De lijdelijke en de dadelijke gehoorzaamheid van Jezus mocht weder opnieuw dierbaar worden voor uw ziel. Zoekt toch met de schuld uwer ziel te schuilen in die lijdelijke gehoorzaamheid van Christus, en nu door het geloof daarmede uw ziel te dekken, om in die weg het rechte gevoel van liefdesmart, vernedering en vergeving te genieten. Dat u dus weder een vrij man moogt worden: "Maar die inziet in de volmaakte wet, die der vrijheid is, en daarbij blijft, deze, geen vergetelijk hoorder geworden zijnde, maar een dader des werks, zeg ik, zal gelukkig zijn in dit zijn doen." Om zo ook langs deze weg de Geest van Christus deelachtig te worden, en wel ter sterkte tegen die zonden, welke het u voornamelijk doen, en dus ter doding van de werkingen des lichaams door die Geest.

(2) Mocht u door de gebruikmaking van het liefdelijden van Jezus tegen de zonden de zonden in hun juiste gewicht zien, opdat u het er niet langer meer bij zou kunnen houden.

En mocht u dan meer toenemen in oprechtheid en volkomenheid des harten tegen de zonden, en dit aan de zijde van de Heere Jezus. O vrienden, dat ruime wasvat staat immers open.

(3) Zoekt ook met uw daden te schuilen in de dadelijke gehoorzaamheid van Christus, en in Zijn volmaakte onderhouding van dit gebod, en dus door het geloof uw daden met Christus te dekken. Jezus heeft ook dit gebod volmaakt gehoorzaamd, en zulks niet voor Zichzelf. O nee, vrienden, u was Zijn lastgever, voor wie en in wiens plaats Hij het als Borg volbracht heeft. Hij is ook tot afgoderij verzocht. Tot grove en tot meer verfijnde afgoderij. De duivel verzocht Hem om hem te aanbidden, maar Christus weersprak hem met hetgeen geschreven staat. Ja, de duivel toonde Hem al de koninkrijken der wereld, of de begeerlijkheid ook vat mocht krijgen op Zijn hart.

Maar Hij zeide: "Ga weg, satan!" Daarom had de overste dezer wereld niets aan Christus, maar aan ons heeft hij wel wat. Doch hoe dichter de ziel schuilt bij Christus, hoe minder hij aan ons heeft.

(4) Daarom, legt uzelf toch veel bij de wet en bij dit gebod neer, om de kleine beginselen van uw heiligmaking, welke meest maar bestaan in pogingen en in oprechtheid, aan die wet te toetsen. O vrienden, de wet moet getuigenis geven. Die moet het goed of kwaad keuren. En zulks opdat u hoe langer hoe meer licht moogt krijgen en zonden moogt zien. En ook moogt zien hoever u nog van de volmaaktheid af zijt, opdat u Jezus dagelijks meer nodig mocht zien, om gebruik van Hem te maken. Totdat u eenmaal het lichaam der zonde aflegt als een kleed, en uw ogen zult openen in de zalige onsterfelijkheid en in de heerlijke en volmaakte rust. Johannes vermaant: "Kinderkens bewaart uzelf van de afgoden."

Amen.

ZONDAG 35
vraag 96-98

Vraag 96:

Wat eist God in het tweede gebod?

Antwoord:

Dat wij God in generlei wijze afbeelden, en op geen andere wijze vereren, dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.

Vraag 97:

Mag men dan ganselijk geen beelden maken?

Antwoord:

God kan noch mag in generlei wijze afgebeeld worden. Maar de schepselen, al is het dat zij mogen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God, hun beeltenis te maken en te hebben, om die te vereren, of God daardoor te dienen.

Vraag 98:

Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden?

Antwoord:

Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, Dewelke zijn christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords wil onderwezen hebben.

DE VERKLARING VAN HET TWEDE GEBOD
volgens de letter van de Wet

Ons onderwerp is thans de verklaring van de onderwijzer betreffende de afzonderlijke geboden en verboden van de zedelijke en eeuwigdurende wet van God. En wel die van de eerste tafel of het eerste hoofdgebod, die betreffende de volmaakte liefde tot God. In de voorgaande oefening mochten wij de bespreking van de volmaakte dienst van de enige ware God afsluiten. Wij gaan nu verder om met de onderwijzer te spreken over de nadere uitbreiding van die dienst, of wel wat tot het gehoorzamen aan het eerste gebod behoort. Dit zien wij nader in de drie nu volgende geboden, waarin wij weer op twee zaken moeten letten, namelijk ten eerste de wijze hoe God gediend wil worden (in het tweede en derde gebod), en ten tweede de tijd wanneer de Heere statig en plechtig gediend wil worden, zó, dat deze dienst is als een voorportaal van de hemel (het vierde gebod).

Ten aanzien van de wijze hoe God gediend wil worden (het tweede en derde gebod), vinden wij allereerst aangewezen de algemene wijze van de eredienst naar Gods wil (het tweede gebod), en dan in het bijzonder de rechte en eerbiedige gesteldheid van het schepsel in die dienst (het derde gebod). Wat dan dit eerste betreft, de algemene wijze van deze dienst naar de wil van God (het tweede gebod), dit is in de behandeling van zondag 35, de vragen 96-98, onze stof voor dit ogenblik, en daarin willen wij als de twee voorname hoofddelen behandelen:

- I. de verklaring van het gebod, zoals wij dit vinden in Exodus 20.
- II. de opening van de geestelijke zin van het gebod aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

Wij willen thans alleen van het eerste hoofddeel spreken en bezien wij:

- A. het gebod zelf; en
- B. de drangredenen, waarmede de Wetgever dit gebod aandringt.

A. Wat het gebod zelf betreft, zien wij dat dit wederom op verbiedende wijze wordt voorgesteld.

Letten wij dan eerst op de onderwerpen, waarover dit verbod handelt. De tekst spreekt van: enig gesneden beeld, of enige gelijkenis van hetgeen dat boven in de hemel is, of van hetgeen dat onder op de aarde is, of van hetgeen dat in de wateren onder de aarde is. Allereerst dan wat hier door in de hemel, op de aarde en in de wateren onder de aarde wordt bedoeld. Wanneer gesproken wordt van hetgeen boven in de hemel is, dan moeten wij daardoor verstaan:

1. De derde hemel of de hemel der hemelen.

(1) De Schrift zegt dat daar de overalteenwoordige en onmetelijke God op een onbegrijpelijke, aller heerlijkste en aller majesteitelijkste wijze woont: "Ik woon in het hoge en in het heilige." ; "Onze God is toch in de hemel, Hij doet al wat Hem behaagt." En: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

(2) Daar is Christus, de verheerlijkte Godmens: "Welke de hemel moet ontvangen tot de tijd der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al Zijner heilige profeten van alle eeuw."

(3) Daar zijn de heilige engelen, die zalige geesten voor de troon van God, waarvan gezegd wordt, dat zij altijd het aangezicht van God zien.

(4) Daar zijn de geesten van de volmaakt rechtvaardige mensen, of de zielen van de afgestorven heiligen, zoals de moordenaar: Deze was terstond met Christus daar, hoewel zijn lichaam hier bleef liggen. En wij lezen in Openbaring van de zielen, die onder het altaar waren en riepen: "O Heere, hoe lang oordeelt en wreekt u ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen?"

(5) En daar zijn ook nog enige heilige mensen met hun lichamen, zoals Henoch en Elia, alsook onderscheidene heiligen, die bij de dood van Christus, toen vele graven werden geopend, zijn opgestaan, en welke Christus in Zijn hemelvaart wel zullen hebben vergezeld.

2. Wanneer gesproken wordt van hetgeen boven in de hemel is, dan moeten wij daardoor ook de middelste hemel of het firmament verstaan. Daar zijn de zon, de maan en de sterren, welke het ganse heir des hemels worden genoemd.

3. Maar ook de onderste hemel, welke wij de lucht noemen. Daar zijn de wolken en de dampkring, daar zijn de tekenen des hemels, enz. Daar zijn ook de vogelen des hemels, welke zo worden genoemd in Matthéüs.

Wanneer gesproken wordt van hetgeen onder op de aarde is, dan moeten wij daardoor:

(1) de mensen verstaan.

(2) En ook de beesten, zoals de viervoetige dieren, ten aanzien waarvan menigmaal afgoderij en beeldendienst plaats had en heeft, zoals ossen en kalveren enz.

(3) Ook kruipend gedierte. Voorts zijn daar ook bomen, planten, bergen, bossen en allerlei levenloze lichamen.

3. En wanneer dan tenslotte gesproken wordt van hetgeen in de wateren onder de aarde is, dan moeten wij daardoor niet alleen de vissen en allerlei zeemonsters, als slangen enz, alsook allerlei zeegewassen en mineralen verstaan. Maar ook de duivelen. Want dezen worden met hun werkingen beschreven te zijn zowel onder de aarde, als op de aarde en in de lucht .

Bezien wij nu wat wij moeten verstaan door enig gesneden beeld of enige gelijkenis van dit alles, dat in de hemel, op de aarde en onder de aarde is.

- Wij moeten door een gesneden beeld, zoals hier de wet dit bedoelt, verstaan alle beeltenis van hout of steen, hetzij dan gesneden of uitgehouwen, waarin de trekken of lijnen van iets anders zijn.

- Voorts ook alle gegoten beelden uit allerlei soorten van metalen, hetzij goud, zilver, koper enz.

- En dan voegt de wetgever hier nog bij "noch enige gelijkenis daarvan." En zulks om daarmee ook alle andere soorten van afbeeldingen uit te sluiten en te verbieden, hetzij geborduurd of geweven, of geschilderd enz.

Staan wij er nu bij stil wat al tot deze gesneden beelden of enige gelijkenis van dat alles, dus hetgeen in de hemel, en op of onder de aarde is, behoort en daaronder moet worden begrepen.

(1) Hieronder moeten wij begrijpen alle ongodsdienstigheid, ook alle kwade en eigenwillige godsdienst, zowel die des harten als die, welke zich naar buiten openbaart. En dus ook alle vleselijke gedachten of onbetamelijke voorstellingen van het onzichtbare Opperwezen in het hart. Het is alsof God zegt: Gij zult u geen godsdienst versieren of eigen maken buiten Mijn wil, hoe schoon deze u ook schijnen moge. Aan Mij alleen komt het toe het voorschrift te geven hoe Ik wil gediend worden. "Want Ik ben een ijverig God."

(2) Hier kan men ook deze reden aanwijzen, waarom God zulk een uitgebreid gebod dit aangaande heeft gegeven. En wel omdat elk mens van nature zeer vleselijk is en zeer genegen tot lichamelijke begrippen van de onzienlijke en onbegrijpelijke God. Hij staat er dus zeer voor open om God uit te beelden naar zijn verstandelijke begrippen. En dan is hij daarbij ook zeer in gevaar om aan die afbeelding eer te bewijzen. Hierdoor was vóór de tijd van Mozes onder de heidenen reeds de beeldendienst ingeslopen, zoals ook bij de Egyptenaren.

En door dit voorbeeld van de Egyptenaren is het Joodse volk, dat zeer tot deze afgoderij genegen was, meerdere malen ook tot de beeldendienst vervoerd geworden.

Nu wat betreft het verbod ten aanzien van deze onderwerpen zelf. De tekst zegt: "Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken van hetgeen dat boven in de hemel is, noch van hetgeen dat onder op de aarde is, noch van hetgeen dat in de wateren onder de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen." Daarbij staat ons te letten op de voorwerpen van dit verbod, of wel de personen, welke de Wetgever hier in het enkelvoud aanspreekt: Gij. Ziet hierover de verklaring op zondag 34.

Let hier ook op het verbod om beelden te maken. De tekst zegt: Gij zult ze u niet maken.

A. Hier wordt dus verboden het maken van enige beeltenis van hetgeen in de hemel is.

- Het afbeelden van God wordt hier absoluut verboden. Dit mag en dit kan niet geschieden. Niemand heeft ooit God gezien. God is onzienlijk, onbegrijpelijk, onvergelyklijk. En daaruit volgt ook dat men noch kan, noch mag enig lichamenlijk denkbeeld formeren van Zijn Majesteit, of men bezondigt zich ten hoogste. Dit zal ons nog wel nader blijken.

- Ook wordt hier verboden het maken van enige beeltenis van Christus of van de andere hemelingen. Dit kan ook niet geschieden, want hun gedaanten zijn ons onbekend. Of wel het zijn geesten, en die kan men niet afbeelden. Vrienden, de Heere, Die onze verdorven tijd wel tevoren wist, heeft naar Zijn wijsheid de gedaante van het lichaam van Christus en van Maria en andere heiligen doen verborgen blijven. Het is hier zoals God het lichaam van Mozes verborgen heeft, opdat men er geen afgoderij mee bedreef, waarover de duivel zo zeer twistte.

B. Dan wordt ons hier ook verboden het maken van enige beeltenis van hetgeen onder op de aarde en in de wateren onder de aarde is. Dat zichtbare schepselen op de aarde wel afgebeeld mogen worden, en tot welk doel, zal nog nader blijken. Maar hier wordt zeer scherp verboden het maken van afbeeldingen van schepselen tot een godsdienstig doel. Daarom moeten wij hier stil staan bij hetverbod van het maken van beelden. met enig godsdienstig doel, om aan de beelden of door deze beelden aan God enige godsdienstige eer te bewijzen. De tekst zegt: "Gij zult u voor die niet buigen." Het is alsof de Wetgever zegt: Gij zult daaraan noch inwendig, noch uitwendig, enige eerbied bewijzen of toedragen. Want het in- en uitwendig buigen en bukken is een gevolg van de eerbied des harten. Daarom zegt David: "Komt, laat ons aanbidden en nederbukken, laat ons knielen voor de Heere, Die ons gemaakt heeft." Dit zegt de profeet nadat hij tevoren God in Zijn hoogheid had gezien en eerbied in zijn hart ontvangen had, gelijk wij in het voorgaande gedeelte van deze psalm kunnen lezen. En dan zegt de Heere daarbij: "Gij zult hen niet dienen." Het is alsof de Wetgever zegt: Gij zult geen godsdienstige eer aan hen, of door hen aan Mij bewijzen. Noch ook enige godsdienstplicht betrachten, inwendig of uitwendig, hetzij door deze te aanbidden; hetzij dan met andere eerbewijzen van godsdienstige werken, als offeren, het aansteken van reukwerk, kussen, tempelbouw, feestvieren: "Gij zult de Heere uw God alzo niet dienen." En in Psalm 97 lezen wij: "Beschaamd moeten zijn allen, die de beelden dienen, die zich op afgoden beroemen." En dan volgt daarop: "Buigt u neder voor Hem, alle gij goden!"

B. Wij komen tot het tweede stuk, de redenen, waarmede de Wetgever dit verbod aandringt.

a. De eerste aandrang vinden wij hier afgeleid uit de beschrijving welke de Heere God hier van Zichzelf geeft: "Want Ik ben de Heere, uw God." Wij moeten hier dan stilstaan bij de beschrijving, welke God van Zichzelf geeft ten aanzien van Zijn opperste en soevereine hoogheid en van Zijn gezag. De Heere zegt: "Want Ik ben de HEERE." Dit is de eigen of onbegrijpelijke en onmededeelbare Gedenknaam van God, welke het onafhankelijke en onveranderlijke Zijn van God uitdrukt. En hieruit volgt dus dat de Heere, onbegrijpelijk en onafmetelijk zijnde in de kracht van Zijn Naam Jehovah, noch mag, noch kan worden afgebeeld. Ja, als de Jehovah verbiedt God Zelf hier dat men Hem zou afbeelden. Deze naam Jehovah wijst ook op de onveranderlijkheid en de getrouwheid Gods in het vervullen van al hetgeen de Heere ooit gesproken heeft En zulks zowel ten opzichte van de woorden van bedreiging over de goddelozen, als ten opzichte van alle woorden van beloften over Zijn kinderen. Hierom zegt God dat Hij aan Abraham, Izak en Jakob met Zijn Naam Jehovah niet bekend was geweest. En dit moeten wij hier dan alleen zo verstaan, in de kracht van die Naam ter uitvoering en vervulling van al Zijn beloften. De onveranderlijkheid Gods is hier dus een krachtige drangreden. Voorts moeten wij hier letten op de beschrijving, welke de Heere hier van Zichzelf geeft ten aanzien van Zijn betrekking, welke de Heere in het bijzonder op Israël had. De Heere zegt: "Want Ik ben uw God."

Dit woord "uw God", als de Elohim, de Drie-enige Verbondsgod, de God des eeds of des eedzwerens, wijst hier op de betrekking van God op Israël in het algemeen, en op die op elk mens in het bijzonder. Bij de behandeling van de vorige zondagsafdeling hebben wij er op gewezen hoe God de God van elk mens is uit kracht van schepping. Ook hoe God de God is van alle gelovigen uit kracht van het eeuwig en onveranderlijk Verbond der genade. Voorts wezen wij er op hoe God de God was van gans Israël als een bijzonder volk, uit kracht van een uitwendig volksverbond, of een verbond der afscheiding van alle andere volkeren der wereld. We zouden het ook kunnen noemen het Verbond ter uitvoering van die beloften; welke God in het Verbond der genade aan de voorvaders van Israël ten aanzien van hun zaad had beloofd, hetwelk God bij de wetgeving bezig was uit te voeren. De Heere had dit volk reeds verlost uit de dienstbaarheid van Egypte door een sterke hand en een uitgestrekte arm, en Hij had vele tekenen en wonderen aan hen gedaan voor de ogen der Egyptenaren. Nu ligt hierin nog een krachtige aandrang voor elk mens om te gehoorzamen aan Gods gebod. Want elk onzer is mede aan God als zijn Schepper alle gehoorzaamheid, verschuldigd uit kracht van schepping. Hij is als schepsel toch afhankelijk van de onafhankelijke soevereiniteit Gods. En elk onzer, die genade in de ogen van God gevonden heeft, is waarachtige dankbaarheid aan de Heere verschuldigd, welke moet blijken in een volmaakte gehoorzaamheid aan alles wat God gebiedt. En al is het dan waar dat er nu niet meer zulk een zichtbaar uitwendig verbond bestaat, er zijn toch veel uitwendige zegeningen, welke de goddelozen als van terzijde toevloeien uit het Verbond der genade, dat God met Zijn volk opricht. Want God verkiest nog dit volk, en de plaats om daar zichtbaar Zijn Koninkrijk op te richten en daaruit Zijn volk te vergaderen, en dat in het voorbijgaan van andere volkeren te plaatsen. Dit is de heilige en soevereine weg van God, bij welke oprichting van het Koninkrijk dan ook naar de beloften alle andere tijdelijke dingen worden toegeworpen, welke de daar wonende en verkerende goddelozen dan als van terzijde mede genieten. Daarom vrienden, is ook elk onzer gehoorzaamheid aan de Heere verschuldigd uit kracht van al die oneindige goedheden, bewaringen, weldaden, lankmoedigheden, ja uit kracht van het feit dat hij mag leven onder het licht des Evangelies, waaronder de God van Israël woont. Dit alles moet voor ieder een sterke aandrang tot gehoorzaamheid zijn.

b. Bezien wij nu nog een tweede aandrang, welke wordt afgeleid uit Gods heilige en ijverige natuur, en uit de blijken daarvan naar buiten: "Want Ik ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten."

Wij moeten hier letten op de hoedanigheid van de heilige natuur des Heeren. De Heere zegt: "Ik ben een ijverig God." Dit woord God, als de El, de sterke of de grootmachtige God, wijst hier de Heere zo veel aan als zulk een God, Welke Zich stelt tegenover de onmachtige beelden en afgoden. Ook toont de Heere hierin ons Zijn oneindige macht om de woorden van Zijn bedreigingen gestand te doen. Het woord "ijverig" wil zoveel zeggen als jaloers. De ijver in God wijst aan de heilige wil van God om Zijn heilige deugden ongeschonden te houden. Daarom lezen wij: "Des Heeren Naam is IJveraar; een ijverig God is Hij." Het woord is ontleend aan een schending van de echt, of aan de gesteldheid van de man ten aanzien van zijn vrouw die met anderen boeleert. Daarvan lezen wij: "Jaloersheid is een grimmigheid des mans; en in de dag der wraak zal hij niet verschonen." En dan volgt er: "Hij zal geen verzoening aannemen; en hij zal niet bewilligen, ofschoon hij het geschenk vergroot." Aldus is ook de Heere, de sterke God, op een heilige en Gode betamelijke wijze ijverig en jaloers ten aanzien van een volk in het algemeen, en ook ten aanzien van een mens in het bijzonder. En dit wanneer zulk een volk of zulk een mens Hem, de Rotssteen waaruit zij gehouwen zijn, verlaat, en zichzelf gebroken bakken verkiest. Want de Heere rekent alle afgoderij en beeldendienst voor hoererij en overspel. Zo ijvert God en is Hij jaloers over Zijn eer, en schrikkelijk vertoornd over de beeldendienst en al wat daartoe behoort. En uit dit alles blijkt ook wel dat dit een bijzonder gebod op zichzelf is, en niet slechts een aanhangsel van het eerste gebod, omdat er zulk een buitengewone aandrang bij wordt vermeld.

Hierbij moeten wij nog bezien de betoning hiervan en de ijverige natuur van God naar buiten.

1. En wel zoals deze zich openbaart in het straffen. "Die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten." Deze bedreiging over degenen, die de Heere haten, of in een onverzoende staat met God leven, en ook ten aanzien van hun kinderen en hun kindskinderen, komt voort uit het verbond der werken. God behoudt daarin toch Zijn eis en recht om gehoorzaamheid van de mens te vorderen, ook zelfs na de verbreking van dat verbond. Want God kon door de val des mensen niet uit Zijn recht vallen. En alle mensen, die buiten Christus leven, zijn toch vanwege de verbreking van het werkverbond schuldig aan de bedreigde straffen. Dit alles vloeit voort uit de onveranderlijke rechtvaardigheid van God.

Dit bevestigt ons Exodus. Daar roept God Zijn Naam voor Mozes uit: "Heere, Heere, God, Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen en aan de kindskinderen, in het derde en in het vierde lid."

Ook verscheidene voorbeelden uit Gods Woord bevestigen ons dit.

- Want zo handelde God in de verdelging van de eerste wereld door de zondvloed.

- Zo handelde God in de omkering en verbranding van Sodom en Gomorra en de onderhorige plaatsen, waarin klein en groot om de zonden der ouderen omkwamen.

- Ook vanwege Israëls zonde van eerbewijzen door het gouden kalf werden hun nakomelingen ernstig gestraft.

- De ene zonde van David, dat hij die ene keer het volk wilde tellen, kostte aan zeventig duizend onderdanen hun leven.

- Vanwege de zonde van Eli werden zijn zonen zwaar gestraft.

- Vanwege de afgoderij en hoerij van Salomo werd aan zijn kinderen het koningschap over geheel Israël ontnomen en zijn de stammen gescheurd: "Daarom, dat zij Mij verlaten, en zich nedergebogen hebben. voor Astoreth, de god der Sidoniërs, Kamos, de god der Moabieten, en Milchom, de god der kinderen Ammons, en niet gewandeld hebben in Mijn wegen, om te doen wat recht is in Mijn ogen, te weten Mijn inzettingen en Mijn rechten; gelijk zijn vader David", enz. En: "Maar uit de hand zijns zoons zal Ik het Koninkrijk nemen; en Ik zal u daarvan tien stammen geven."

- Vanwege de zonde van Jérobeam in het oprichten der kalveren te Bethel en te Dan, waarmede hij Israël deed zondigen, zijn zware oordelen van God op Israël gevallen. Ja alle volgende koningen van Israël hebben uit deze beker van Gods toorn moeten drinken.

- Vanwege de afgoderij en andere zonden van Manasse, en van Juda en Israël, is hun zaad zwaar gestraft door de wegvoering in een langdurige gevangenschap in Assyrië en Babel.

- Ook zijn vanwege de zonden van het latere Jodendom, en wel van de zware straffen die over hen gekomen zijn, met de verwoesting van Jeruzalem, van den tempel en van het ganse land, waarbij zovelen werden uitgeroeid, en waardoor hun nazaten nu reeds vele eeuwen als ballingen over de aarde hebben moeten zwerven en zijn met zware verharding zijn geslagen. En hiertegen kan niet worden ingebracht hetgeen wij lezen: "De vaders zullen niet gedood worden voor de kinderen, en de kinderen zullen niet gedood worden voor de vaders; een ieder zal om zijn zonde gedood worden." Ons antwoord hierop is alleen dit, afgezien daarvan dat de Heere Zelf in het tweede gebod het aldus gesteld heeft, dat de wet in het bijzonder geldt voor de aardse rechters.

Tegenwerping.

Ook lezen wij, dat een zoon niet zal dragen de ongerechtigheid van zijn vader, maar dat de ziel, die zondigt, zal sterven. Maar hierop antwoorden wij dat deze woorden in het bijzonder dienen om de mond van de weerspannige Joden van die tijd te stoppen. Want dezen murmureerden vanwege de oordelen Gods, die op hen rustten en hun nog boven het hoofd hingen. Zij spraken tegen de Heere: "Onze vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en onze tanden, de tanden hunner kinderen, zijn stomp geworden." En nu zegt de Heere hier, dat zij schuldig stonden, en daaruit volgde dat zij de straffen niet behoefden af te leiden van de zonden hunner vaderen, maar dat zij bij hun eigen zonden terecht moesten komen. Ook zegt de Heere daar niet dat Hij geen recht heeft om de zonde der vaderen in de kinderen te straffen. De Heere zegt hier alleen dat Hij ze niet straffen zal, namelijk op die tijd. De Heere noemt daarbij ook de voorwaarde: Zulk een zoon, die zich bekeert, zal niet sterven om de ongerechtigheid zijns vaders. Ook kunnen wij hier nog aan toevoegen dat de Heere met deze woorden te kennen geeft, dat God nooit de zonden van de vaderen met eeuwige straffen aan de kinderen straft, dan alleen aan die kinderen, die mede strafbaar en schuldig zijn.

O vrienden, die kinderen, welke door de oordelen Gods over hun vaderen niet bekeerd zijn, worden menigmaal met dezelfde zonden gestraft, ja met veel zwaarder straffen dan ooit hun vaderen hebben getroffen. Dit zien we duidelijk in Matthéüs, waar Jezus tot de Joden zegt: "Opdat op u kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af, tot het bloed van Zacharia, de zoon van Barachia, welke u gedood hebt tussen de tempelen het altaar. Voorwaar zeg Ik u: Al deze dingen zullen komen over dit geslacht." Het is evenwel ook waar, dat naar de soevereine vrijheid Gods tijdelijke oordelen kunnen rusten op Godzalige kinderen, welke de weg der verzoening gevonden hebben, en dit vanwege de zonden hunner voorvaderen: "O Heere, onze God, u hebt hen verhoord; u zijt hun geweest een vergevend God, hoewel, wraak doende over hun daden."

2. De Heere toont ook zijn heilige en ijverige natuur naar buiten in het belonen en zegenen van hen, die aan Hem gehoorzaam zijn. "

En doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden." Deze belofte over degenen die de Heere liefhebben komt voort uit het Verbond der genade. Het gaat over hen, wier hart naar God is omgezet, en die dus Gods geboden onderhouden. In de harten van dezulken zijn die pogingen om heilig voor God te zijn, daar strekt zich al hun begeren naar uit. En hier gaat het over hen tot in het duizendste geslacht. Dit is in de eigenlijke zin genomen de wet niet meer, maar het is aandrang voor degenen, die onder het verbond der, genade zijn, om toch aan deze wet te gehoorzamen. Want dit vloeit voort uit de genade Gods, uit zijn onveranderlijke liefde en getrouwheid.

A. Dit wordt ons in verscheidene schriftplaatsen bevestigd, welke ons spreken van de wijde uitgestrektheid van de getrouwheid Gods in Zijn verbond ten aanzien van het zaad Zijns volks tot in zeer vele geslachten, ja zelfs tot in eeuwigheid toe. Want dit wil dit woord toch zeggen, daar er in de eigenlijke zin zo lang de wereld bestaat nog geen duizend geslachten zullen zijn. Ook worden de uitdrukkingen "eeuwigheid" en "duizend geslachten" wel verwisseld: "Hij gedenkt aan Zijn verbond tot in der eeuwigheid, aan het woord, dat Hij heeft ingesteld, tot in duizend geslachten." Hierom worden de weldadigheden van David gewis, dat is eeuwigdurend genoemd.

Wij noemen hiertoe alleen de volgende schriftplaatsen:

- "Gij zult dan weten, dat de Heere uw God die God is, die getrouwe God, Welke het verbond en de weldadigheid houdt aan die, die Hem liefhebben en Zijn geboden houden, tot in duizend geslachten."

- "Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft."

- "Wie is de man, die de Heere vreest? Hij zal hem onderwijzen in de weg, die hij zal hebben te verkiezen. Zijn ziel zal vernachten in het goede, en zijn zaad zal de aarde beërven":

- "Welgelukzalig is de man, die de Heere vreest, die grote lust heeft in Zijn geboden. Zijn zaad zal geweldig zijn op de aarde; het geslacht der oprechten zal gezegend worden."

- "Maar de goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen, die Hem vrezen, en Zijn gerechtigheid aan kindskinderen."

B. Ook wordt dit alles ons uit verscheidene voorbeelden in Gods Woord bevestigd.

1. Wij zien dit in de nakomelingen van Abraham, welken de Heere menigmaal verschoonde en spaarde. Als Mozes tot God roept: "Heere, gedenk aan Abraham, aan Izak en aan Israël, aan welken u bij Uzelf gezworen hebt", dan volgt daarop: "Toen berouwde het de Heere over het kwaad, hetwelk Hij gesproken had Zijn volk te zullen doen." Dit vergeleken met: "Wie is een God gelijk Gij, Die de ongerechtigheid vergeeft, en de overtreding van het overblijfsel Zijner erfenis Zijner erfenis voorbijgaat? Hij houdt Zijn toorn niet in eeuwigheid; want Hij heeft lust aan goedertierenheid. Hij zal zich onzer weder ontfermen; Hij zal onze gerechtigheden dempen, ja, u zult al hun zonden in de diepten der zee wegwerpen. u zult Jakob de trouw, Abraham de goedertierenheid geven, die u onze vaders van oude dagen af gezworen hebt."

2. Wij zien dit ook in de nakomelingen van David. Wij lezen met nadruk, dat de profeet Ahia tegen Jerobeam zeide: "Maar één stam zal de zoon van Salomo hebben, om Mijns knechts Davids wil, en om Jeruzalems wil, de stad, die Ik uitverkoren heb uit alle stammen van Israël." En: "Opdat Mijn knecht David altijd een lamp voor Mijn aangezicht hebbe in Jeruzalem." Dit vergeleken met: "De Heere heeft David de waarheid gezworen, waarvan Hij niet wijken zal, zeggendé: Van de vrucht uws buiks zal Ik op uw troon zetten. Indien uw zonen Mijn verbond zullen houden, en Mijn getuigenissen, die Ik hun leren zal, zo zullen ook hun zonen tot in eeuwigheid op uw troon zitten."

3. De wijde uitgestrektheid van de beloften Gods wordt ons ook bevestigd in: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als er de Heere, onze God, toe roepen zal."

a. Degenen, die lust hebben in de kennis van Gods wegen, kunnen hier bijzonder opmerken, dat, de Heere Zijn bedreiging uitstrekt tot in het derde en vierde lid, maar Zijn beloften tot in duizend geslachten.

- O vrienden, het is zo, dat de barmhartigheid van God als het ware overwint en Zijn rechtvaardigheid te boven gaat. En dan wel zo veel meer als het getal duizend het getal drie of vier overtreft. Daarom wordt het toornen in God een vreemd werk en een vreemde daad genoemd. En daarom lezen wij ook dat God lankmoedig is en groot van barmhartigheid. Want God ziet het hart aan, en Hij ontfermt Zich over een zoon, die Hem dient, al is het dan in veel zwakheid. De Heere heeft lust in te verschonen.

Dan roept als het ware de ene afgrond tegen de andere en roemt de barmhartigheid tegen het oordeel.

- Deze waarheid wordt ons ook uit verscheidene getuigenissen van God in Zijn Woord bevestigd.

- In Psalm 30 zegt de Heere, dat er een ogenblik is in Zijn toorn, maar een leven in Zijn goedgunstigheid.

- Psalm 36 "Uw goedertierenheid is tot in de hemelen; Uw oordelen zijn een grote afgrond." Maar een afgrond is toch bij lange na zo diep met als de hemelen hoog zijn.

- Jesaja: "Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten; maar met grote ontfermingen zal Ik u vergaderen. In een kleine toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen; maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser."

- Hierom roept de profeet uit: "Wie is een God gelijk Gij, Die de ongerechtigheid vergeeft, en de overtreding van het overblijfsel Zijner erfenis voorbij gaat? Hij houdt Zijn toorn niet in eeuwigheid, want Hij heeft lust aan goedertierenheid."

b. Degenen, die lust hebben in de kennis van Gods wegen, moeten hier ook zeer opmerkzaam zijn, want in het hart zou hier tegen kunnen opkomen dat Gods weg wel anders zou zijn. Want de ervaring van alle tijden leert dat het menigmaal voorkomt dat goddeloze ouders vrome kinderen hebben, en Godzalige ouders goddeloze kinderen.

Ook gaat het naar onze bevattingen dikwijls, de goddelozen wel, en de vromen kwalijk.

1. Maar hierop antwoorden wij, dat wanneer wij zien dat Godzalige ouders Godzalige kinderen hebben, en goddeloze ouders goddeloze kinderen, wij God de eer moeten geven van de waarheid van deze bedreiging en beloften, welke wij daar bevestigd zien. Maar zien wij het tegendeel, dat namelijk Godzalige ouders goddeloze kinderen hebben, en goddeloze ouders Godzalige kinderen, dan moeten wij God ook de eer geven vanwege Zijn soevereine en onbegrensde vrijheid: "Onze God is toch in de hemel, en Hij doet al wat Hem behaagt." Wie is toch die mens, die hier tegen God zal antwoorden? Zal ook het maaksel tot zijn Maker zeggen: Waarom hebt Gij mij also gemaakt? En heeft de pottenmaker geen macht over het leem? O vrienden, Hij ontfermt Zich dan diens Hij wil, en Hij verhardt die Hij wil. Wanneer God het licht des Evangelies in iemands ziel doet schijnen, dan ziet zulk één dat er juist daarom hoop voor hem is, omdat God Zich ontfermt over wie Hij, wil, want zulks is in Zijn vrije en soevereine hand. Zulk één ziet het zo duidelijk, dat wanneer het in zijn hand zou zijn, hij zou er nooit toe komen. En daarom, dit is genade, en dit is iets wat elk bij bevinding moet kennen, zal deze grote zaak ooit zijn deel worden. Dat men namelijk met het hart God tot een soeverein en vrij God verklaren zal, en deze vrijheid Gods zal prijzen en goedkeuren.

2. En voegt hier dan nog bij dat een Godzalige dikwijls tweeërlei zaad heeft, en dat een goddeloze soms gebruikt wordt om een zaad des verbonds voort te brengen, en dus ook tweeërlei zaad heeft. Het ene zaad gaat verloren, en het andere zaad wordt behouden.

3. Let ook op dat de bedreiging en de belofte zich niet steeds uitstrekken in het bijzonder uit over al het zaad. In het ene zaad vindt men de uitwerking van de bedreiging, in het andere zaad vindt men de uitwerking van de beloften Gods. En hier moeten wij weer de onbetwistbare vrijheid en soevereiniteit van God aanbidden, en het dus uit onze handen geven. Want al zien wij het niet door onze blindheid, deze bedreigingen en beloften worden in zekere opzichten dikwijls waarheid gemaakt ten aanzien van Godzalige en van goddeloze kinderen. Wat vallen er menigmaal zware oordelen, en wat rusten er menigmaal zware roeden op de huizen, waarin God Zijn volk heeft. En zulks omdat de zonden van de voorvaders niet gezien en betreurd zijn of worden. Het is onze dodelijke blindheid, dat wij de oordelen niet navolgen. Dat wij niet zien waar zij vallen, waarom zij vallen, hoe zwaar zij treffen en welke uitwerking zij hebben, enz. In Psalm 94 is de belofte gedaan, dat wanneer het oordeel zal wederkeren tot gerechtigheid, alle oprechten van hart dit dan zullen navolgen. Het behoort tot de vervulling van de bedreiging, welke zelfs over het Godzalige nageslacht gaat, al is dit, dan ook geborgen tegen de eeuwige oordelen, en al is de Heere hun tot een vergevend God, dat de Heere evenwel wraak doet over hun zonden en over die van hun voorvaders. Ja, wat vloeien er menigmaal een stromen van tijdelijke welvaart en zegeningen toe aan de goddeloze kinderen van Godzalige ouders. En dit behoort tot de vervulling van de Goddelijke beloften aan Zijn volk, welke Hij doet ten aanzien van hun vleselijk zaad. Dit zien wij duidelijk in Genesis, alwaar de Heere tot Abraham aangaande Ismaël zegt: "Ik zal ook de zoon dezer dienstmaagd tot een volk stellen, omdat hij uw zaad is." Als de onbekeerde kinderen van vrome ouders geen spotters zijn, maar achting hebben voor het volk en de zaak van God, als zij dus niet in vijandschap naar buiten uitbreken, dan zal het gezien worden dat de aarde des Heeren is, en ook al haar volheid. Dan geeft de Heere dezulken daar wel eens veel van.

Maar o arme mens, het is voor de tijd, en het zal eindigen met de tijd. O, wanneer u naar de onafhankelijke vrijheid van God geen erfgenaam van de genade uwer Godzalige voorouders wordt, en vindt u dit bestendige wezen en dit duurzame goed niet, dan zijt u onbeschrijfelijk ongelukkig.

4. Want wij moeten dit vasthouden, dat de Heere Zijn bedreigingen en beloften wel uitvoert, maar naar Zijn soevereine vrijheid niet altijd in het eerste of directe zaad in de eerste linie. De Heere kan Zijn Koninkrijk uitbreiden in de geslachten van goddeloze ouders. En lang daarna kan Hij door het doen van bezoeking over de misdaden dezer voorouders aan die vrome kinderen de zonden van het voorgeslacht onder het oog brengen en op het hart binden, opdat zij dezelve zullen betreuren, de Heere mogen heiligen in hun harten en verzoening mogen vinden. Daarom is het aan de andere zijde ook: de genade kan wel lange tijd stil staan tot in verre geslachten van Godzalige voorouders, dat deze geslachten weer geheel tot het heidendom vervallen, zoals Lo-Ruchama [niet-ontfermd] en Lo-Ammi, [niet-mijn volk] maar dat de Heere daarna Zijn beloften weer vervult. Want het is een eeuwige waarheid: "Het zaad zal Hem dienen; het zal de Heere aangeschreven worden tot in geslachten. Zij zullen aankomen en Zijn gerechtigheid verkondigen den volke, dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft." Maar het is ook waar, dat de Heere Zijn eigen tijd heeft. Ziet dit maar in ons westerse land, de eilanden welke wij bewonen. Daarvan was beloofd dat ze op de leer van de Messias zouden wachten. Wij zijn het nageslacht van Jafeth en wij hebben in de duisternis gewoond. En na vele eeuwen is het licht des Evangelies in onze landen opgegaan. En allen die hier bekeerd zijn geworden, werden dit uit kracht van de belofte des verbonds, welke aan Jafeth was gedaan, namelijk dat hij zou wonen in de tenten van Sem. En dus ook uit kracht van de belofte aan Abraham, aangezien allen, die het eigendom van Christus zijn, het zaad van Abraham zijn en naar de belofte erfgenamen. En dit zal bijzonder gezien worden in de bekering der Joden in het laatste der dagen, nadat zij verworpen waren en vele eeuwen in verharding voortleefden. Dan zal God Zijn beloften, welke Hij aan Abraham gedaan heeft, waar maken in hun volle kracht, nadat de genade gedurende vele eeuwen in hun geslachten heeft stil gestaan. Paulus zegt ons: Is hun verwerping de verzoening der wereld geweest? Heeft dat zo veel teweeggebracht? Wat zal hun aanneming anders zijn dan het leven uit de doden?

Toepassing

Ziedaar vrienden, iets gezegd tot de verklaring van dit tweede gebod, alsook van de zeer krachtige en hart overredende aandrang, welke daarbij is gevoegd. Maar aangezien de geestelijke zin van dit gebod behoort tot de uitbreiding en de verklaring door de onderwijzer, zullen wij dit voor de volgende maal bewaren. Indien de Heere wil, zullen wij dan zien waaraan elk mens schuldig staat, wat zonden tegen het tweede gebod zijn, en welke volmaakte deugds betrachting hierin ligt opgesloten, welke in dit gebod geboden wordt. Doch over de wonderlijke drangredenen bij dit gebod heeft de onderwijzer niet zo uitvoerig gesproken.

Daarom zullen wij hier tot nuttigheid der ziel van elk onzer nog eens in het kort nagaan welke oneindige verplichting op elk onzer rust. En hoe ons dit moet dringen om ons van alle eigenwillige godsdienst af te keren, en dus met verloochening van onszelf de Heere alleen naar Zijn wil te willen dienen.

A.

1. Mensen, kunt u niet zien, dat het ons allen niet betaamt God te dienen door beelden of naar onze verbeelding? En dat het ons ook niet betaamt beelden op te richten, al is het niet met een godsdienstig doel, om daaraan ons hart en ons innigste genoegen te geven? En door dit laatste versta ik alle pracht en pronk, waaraan de één meer en de ander minder, maar evenwel wij allen schuldig staan. Dit is één van de Gode tergende zonden des lands geworden. Het roept ook tot de hemel om wraak, vanwege onze vorige tijden van heidense onwetendheid, dat ons land nu weer met heidense afgoden wordt vervuld, en welke worden opgericht op de landgoederen en in de huizen. Zoals de zogenaamde god van het koren, van de oorlog, van de donder, van de winden, enz. Nu speelt men er nog mede, maar als God die vorige tijden eens doet wederkeren, dan zal wederom al wat geboren wordt wegzinken en verloren gaan. O vrienden, de Heere beware ons land om wille van Zijn kerk en de weinige zuchtenden en aan hun voorhoofd getekenden.

2. En kunt u ook niet zien, dat uit hetgeen wij verhandelden volgt dat het betaamt God alleen op Zijn wijze en naar Zijn wil en voorschrift te dienen? Want niets anders toch kan de Heere behagen, dan dat het op Zijn wijze en naar Zijn wil geschiedt. Anders is alle eigenwillige godsdienst.

Ja, wat een mens zich ook verbeelden moge van zijn uitwendige godsdienstige gedrag, al is dit ook nog zo buitengewoon, en hoe zeer hij daarop ook de hemel moge inwachten, God walgt er van en het is een tevergeefs offer. De verwachting van zulk een mens zal hem vóór of in de dood ontvallen, en daar ligt dan zijn gehele gebouw. Dan is het weggevaagd als een huis der spinnenkoppen. Salomo zegt: "Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods."

Laat ons nu nog eens nagaan welke aandrang des Heeren in dit gebod onze ziel tot bekering en dus tot gehoorzamen zou moeten bewegen. Onbekeerde mens, u die in uzelf en in uw eigen doen en plichten of op valse gronden rust, en dus een eigenwillige godsdienst opricht en betracht, wat moet de Heere nu nog meer aan u doen dan Hij gedaan heeft? Wat zal Hij nog krachtiger redenen gebruiken dan de Heere hier in Zijn wet spreekt, als Hij zegt zowel tot verschrikking als ter uitlokking: "Want Ik, de Heere uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, in het derde en in het vierde lid dergenen, die Mij haten; en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebbenen Mijn geboden onderhouden."

O zorgeloze mens, en ook u allen die op uw wijze werkzaam zijt en dus op valse gronden en inbeelding rust, mochten uw ogen hier open gaan, opdat u het tot uw ontwaking en bekering zoudt mogen zien met welk een God u nu te doen hebt, en ook te doen hebben zult in de grote dag.

1. U hebt te doen met een ontzaggelijk God, met de Heere, de Jehovah, Wiens Naam hier is de Vervuiler van Zijn bedreigingen, en Die daarin worden zal Die Hij is. God is onveranderlijk, wat gij u ook verbeelden moogt.

2. U hebt te doen met een goedertieren God, Die Zich uw God noemt. Want Hij heeft u geschapen toen u er nog niet was. Hij heeft u onderhouden en op velerlei wijze gezegend, zo lang u er zijt, van het eerste ogenblik af tot op dit ogenblik toe. Hij heeft u aan Hem doen opdragen in uw prille jeugd in uw doop. Daar heeft Hij uit uw naam aan Hem doen beloven, dat als u jaren van onderscheid kreeg, u Hem zoudt zoeken en dienen, met verlaten van de wereld, met doding van uw oude natuur door de Geest, en dat u dus in een nieuw Godzalig leven voor Hem zou wandelen.

3. Ja, u hebt te doen met die God, aan Wie gij u menigmaal willens of onwillens, wetens of onwetens, op biddagen, op Avondmaalstijden, in tijden van zware ziekten of doodsgevaaren en benauwdheden, hebt verbonden. En aan Wie u geloften deed, indien u gered werd en die enge band om uw lendenen ontbonden werd, dat gij u dan tot Hem zoudt bekeren, van volk en weg zoudt veranderen en voor Hem leven. En wat is er nu van al dat beloven, verbinden, ja liegen gekomen? De Heere zegt: "Gij had een verbond gemaakt voor Mijn aangezicht, in het huis dat naar Mijn Naam genoemd is. Maar gij zijt weder omgekeerd en hebt Mijn Naam ontheiligd."

4. Gij hebt te doen met een God, Die ook betoont uw God te zijn, en dat in onderscheiding van mogelijk wel duizend andere volkeren op de wijde wereld. En dit deed Hij daardoor:

(1) dat Hij voor u het heldere licht des Evangelies op de kandelaar gaf, en boven anderen aan u Zijn gezanten zond. En wel zulken, die de weg naar de hemel kennen, opdat u ook die weg zoudt vinden. O mens, al die arbeid, al het werk dat in deze wordt verzet op de aarde in het zenden, roepen en weer verplaatsen van leraren om uwentwil, opdat gij u zoudt laten vergaderen. Of ook, indien u het verwaarloosd hebben zult, om u dan voor God te doen verstommen in die dag, die de Heere maken zal.

(2) Ja, de Heere betoont ook uw God te willen zijn, en dit boven andere volkeren, dat Hij Zich aan u in het bijzonder aanbiedt om uw God te willen worden in Christus. Hij wil op u wachten om u genadig te zijn, daarom gaat het u hier menigmaal zo goed en hebt u zo veel gezondheid en voorspoed, en kunt u zo opgaan naar het huis des Heeren. De Heere wil u daar bij de stukken tonen dat Hij al de rijkdom Zijner lankmoedigheid uitstrekt opdat u tot bekering zoudt worden gebracht.

5. U hebt ook te doen met de sterke God, Die een ijverig God is, een jaloers en machtig God, Die ijvert over Zijn eer en over het ontrouw verbreken van Zijn verbond door een volk in het algemeen, en ook door een mens in het bijzonder. Hiervan zullen wij in het vervolg nog wel meer zien.

6. U hebt te doen met een rechtvaardig God, Die een Wreker, ja een zeer grimmig Wreker is, Die vergelding doet en de toorn behoudt aan Zijn vijanden. Een God, voor Wie het zo onmogelijk is de zonden ongestraft te laten, als het Hem onmogelijk is Zijn eigen deugden niet te beminnen. O, Hij zal de misdaad der vaderen zelfs bezoeken aan de kinderen en aan de kindskinderen, die Hem haten, tot in het derde en vierde lid. Wat rusten er toch een zichtbare oordelen van God op sommige huizen, nageslachten en personen, en waarom doet de Heere dat?

O vrienden, niet alleen ter betoning van Gods rechtvaardigheid, maar ook om een mens tot de oorzaak te brengen, opdat hij zijn zonden en de zonden zijner voorvaderen zou opzoeken, deze voor de Heere zou belijden, betreuren, en er verzoening over zou zoeken.

En vrienden, wie vraagt hier, als er oordelen of roeden op zijn huis of persoon vallen, met Job naar de oorzaak, zeggende: "Heere, doe mij toch weten waarom u met mij twist"? Ziet eens, vrienden, wat al voorname oorzaken er door de voorvaderen kunnen zijn gelegd, welke als bannen kunnen zijn, die op sommige families tot in geslachten kunnen rusten.

1. De oorzaak kan zijn een bijzondere verachting en verlating van God na overtuigingen gehad te hebben, en ook een zichtbare verachting van de godsdienst. En voegt daar dan bij het goddeloos afgaan en laten varen van de Heere, en het zichtbaar verachten, verstoten en verwerpen. van Zijn knechten en volk. O mens, als God dikwijls het ene oordeel na het andere over een huis doet gaan, dan moet de reden menigmaal daar gezocht worden. Een oogappel is niet alleen teer, maar hij geneest ook niet zo vlug. David zegt tot zijn zoon Salomo: "Indien u de Heere verlaat - ook in het verwerpen van Zijn Woord, dienst, knechten en volk - Hij zal u verstoten tot in eeuwigheid." Wij hebben zo juist gezien welke oordelen daarom wel op de nageslachten kunnen rusten.

2. En voegt bij deze oorzaken ook ontrouwe huwelijken, alsmede, het onrechtvaardig goed naar zich trekken, waardoor anderen tot God zuchten. O, het gezocht en geschrei van een beledigde en van armen klimt op in de oren van de Heere Zebaoth. Daar moeten menigmaal de oorzaken van de tegenheden, welke op hele families rusten, worden gezocht. Om deze oorzaken worden dikwijls hele geslachten door zware armoede getroffen. En indien zij al geld hebben, dan zijn er dikwijls zoveel tegenheden in hun goederen, in hun kinderen, in hun beroep, dat de vloek niet ver te zoeken is. Ja, menig goddeloos mens zelfs zegt het dan met zulke woorden: Het lijkt wel of de vloek er in is. En bracht dat zulk een arme man nu maar tot de Heere, Die de steen werpt. Want dan zou hij van daar wel gebracht worden tot de oorzaak, de ban, de onverzoende zonde, welke er ligt. En dan zou hij aan het klagen raken, wel niet zo zeer meer over de plagen, maar veel meer over de zonde. En daarom, o mens, verlaat toch uw goddeloosheid, al is het dan maar om der wille van uw arme kinderen en uw nageslacht.

3. En vrienden, u hebt ook te doen meteen onbegrijpelijk goedertieren God, Die geen deur voor niets laat openen, en Die ook de getrouwigheden van Zijn volk in Zijn verbond wil bekronen in hun nageslacht, ja zelfs over de goddelozen. Wij lezen hiervan in 1 Koningen, alwaar de Heere zegt dat de zoon van Salomo een kroon over één of twee stammen zou hebben, "om Mijns knechts Davids wil." En van Ismaël zegt God: "Ik zal hem tot een groot volk stellen, omdat hij uw zaad is."

Deze weldadigheden van God over de nageslachten zijn óf lichamelijk, óf tevens ook geestelijk en eeuwig. O, Hij doet barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Hem liefhebben en Zijn geboden onderhouden.

(1) Wat worden vele nageslachten van Godzalige voorouders toch zichtbaar gezegend. Wat stroomt daar in het tijdelijke dikwijls toch veel toe. Al tergen zij God met Zijn eigen zegeningen en al verderven zij het nog zo erg, die stroom gaat evenwel door, omdat God getrouw is in Zijn verbond.

O kinderen van vrome voorouders, hier moet u de oorzaak zoeken van hetgeen u nu geniet. Hoe slecht u het er ook afbrengt, dat kan blijven doorstromen tot aan uw dood toe. Maar wanneer u door genade geen erfgenaam wordt van de genade van uw voorouders, o, dan zal het ook eenmaal gedaan zijn, want dan is de belofte vervuld.

(2) Maar ik moet u hier nog zeggen, dat de deur, waardoor uw voorouders zijn ingegaan, ook voor u nog open staat. Geestelijke en lichamelijke zegeningen heeft God in Zijn verbond beloofd. En allen, die deze waarlijk willen hebben en dit door werkzaamheden des harten ook tonen, krijgen deze. De Heere heeft het beloofd: "Het zaad zal Hem dienen; het zal de Heere aangeschreven worden tot in geslachten." En: "Zijn Naam zal zijn tot in eeuwigheid; zo lang als er de zon is, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden." O, als dan zulk één van het nageslacht voor God zich op de knieën zou werpen en aan God zou verzoeken om die belofte, welke de Heere in zijn Doop ook aan hem vernieuwde, nu aan zijn persoon te willen vervullen, waarom zou de Heere dit niet doen? Als zulk één zou vragen dat de Heere daartoe Zijn wegen met hem wilde inslaan en hem wilde verlichten en overtuigen door Zijn Geest, om hem te brengen tot Zijn lieve Zoon, de Middelaar des verbonds? O vrienden, het is niet moeilijk om God te bewegen. Het mankeert aan uw zijde, aan uw wil en aan de liefde tot uw banden. Aan de zijde Gods is het aldus gesteld: "Eer zij roepen, zal Ik antwoorden." En: "Ik ben gevonden van degenen, die naar Mij niet vraagden." Ja, Jezus zegt: "Eer ik het wist, zette zich Mijn ziel op de wagens van Mijn vrijwillig volk."

Maar het is ook waar, mensen, die in een onverzoende staat met God leeft, hoe nabij het Koninkrijk u ook schijnen moogt, die buiten is, is buiten. Er is geen derde staat. Mocht dit alles u dan dringen tot bekering, tot verandering van hart en staat. Mocht u eens lust en een hart krijgen om de Heere te dienen naar de wijze, welke Hij instelde, dat u gehoorzaam werd aan dit gebod. God dienen op uw wijze, dat zult u nooit kunnen doen, hoe veel en hoe sterk uw voornemens ook mogen zijn en hoe ver u in het uitwendige ook moogt komen. Jozua zegt het reeds: "Gij zult de Heere zo niet kunnen dienen, want Hij is een heilig God." Och, bidt toch vuriglijk tot de Heere, dat Hij haastiglijk deze dood van u wegneme, want na deze tijd zal er geen tijd meer zijn.

B.

Maar volk van God, u zijt Abrahams zaad en erfgenamen van de genade, omdat gij van Christus zijt. Zie hier uw oneindige verplichting. O, zie wat uw ziel hier wel dringen moet.

- Is God al wat Hij is voor u? Is de Heere in de kracht van Zijn Naam Jehovah aan uw ziel verschenen? Aan zulk een monster in uzelf? Wel, wat was het dan toch dat God hiertoe bewoog? O, niets anders dan Zijn eigen eer in de vervulling van Zijn beloften.

- Is die grote God uw Verbondsgod in Christus geworden? Heeft de Heere u daartoe verkoren en opgezocht, en u onder de band van het eeuwige verbond gebracht? En heeft God Zich al de dagen uws levens als zulk een getrouwe God over u getoond? Wanneer u in de nood maar tot de Heere riep: "Mijn Vader!" was daar dan zulk een teerheid in, dat de ingewanden des Heeren over u rommelden?

- En is ook uw Vader de El, de Sterke God, in ijver en jaloezie over deze echte band van het geestelijk huwelijk, dat u met Christus gesloten hebt? Kan de Heere geen afhoereringen verdragen en roept Hij daarom uit: "Wil Israël hoereren? Och, dat Juda zich toch niet schuldig make!" Luistert deze band zó nauw? O kinderen van God, wat moet u dan schrikken voor de meer verfijnde beeldendienst. Hebt toch een afkeer van geestelijke hoererie. Mochten al deze genoemde dingen in uw ziel indringen, want God heeft u toch herschapen tot goede werken. Tot nog nadere aandrang moge dienen hetgeen uit onze tekst blijkt, namelijk dat gij het vreselijk verderven kunt. O, de zonden en de vallen van de vromen hebben menigmaal zulk een lange nasleep. Het is waar wat Salomo zegt, dat één zondaar veel goeds verderft. Maar zo verderft ook één zonde veel en brengt mede oordelen over de nageslachten. Ziet dit in David. Om zijn zonden stierven zeventig duizend mensen, zodat hij, toen hij tot zichzelf kwam, moest zeggen: "Heere, wat hebben toch deze arme schapen gedaan?" En God toornst schrikkelijk over de zichtbare en brute zonden van Zijn volk, omdat hun zonden bedreven zijn tegen meer licht, ja tegen genade en tegen de aan hen bewezen Goddelijke liefde. O, door u oprecht aan de zijde Gods te houden en getrouw te zijn aan Zijn verbond kunt u vele zegeningen brengen over uw zaad en over uw nageslacht. Wat is het toch een naar iets, wanneer een vrome gestaltelijk buiten God leeft. O, kon er droefheid in de hemel zijn, zulke vromen zouden de eeuwigheid nodig hebben om dit te betreuren.

Moge het volgende nog tot uw opwekking en besturing dienen.

1. Wat zijt gij evenwel gelukkig, die genade gevonden hebt in Gods ogen. En niet alleen gij zijt gelukkig, maar ook uw kinderen, uw zaad is zo veel nader tot de Heere gebracht. De Heere heeft er zo veel meer betrekking op dan tevoren. Het is hier als in het natuurlijke. Wij hebben een nieuwe betrekking op en doen goed aan de kinderen van ouders, met wie wij tevoren in vijandschap stonden, maar waarmede wij nu vriendschap gemaakt hebben. O mensen, die nog onbekeerd zijt, u moest hier eens aan uw arme kinderen denken.

2. Weest voor uzelf niet bekommerd, volk des Heeren. Maalt en tobt er maar niet over, al kunt u er onder uw voorouders niet één vinden, waar die ruimte voor was. Want al weet u het niet, het kan evenwel waar zijn. Die het u nog zouden kunnen zeggen, hebben mogelijk zelf geen ogen. Maar de Heere zegt dat allen die ze zien

- die dus ogen hebben om te zien - hen kennen als een gezegend zaad. Maar nu aan- genomen dat het niet waar is, dan is hier de belofte gedaan tot in duizend geslachten, of wel tot in eeuwigheid, zoals wij gezien hebben. En hieruit volgt dat wanneer u maar in Christus zijt, dan Abraham uw vader is. En Jafeth had de belofte, waarvan u een nakomeling zijt. Ja, er kunnen er zelfs wel geroepen worden van het geslacht van Cham, want alle onderscheid van taal en natie is weggenomen. Die behoren dan ook tot het geestelijke zaad van Abraham.

3. Draagt dan toch uw kinderen veel aan de Heere op. Zoekt er daarbij niet naar om veel woorden voort te brengen, maar zoekt naar geloof, om er een zucht voor te krijgen en naar de Heere op te zenden. O, doet u voor hen wat zij zelf niet doen kunnen, namelijk hun zonden belijden en betreuren, en geeft hen in het verbond aan de Heere over. Dan moogt u ze ook loslaten en God rechtvaardigen en met uw hart vrij verklaren. In die weg moogt u het vinden.

4. Eindelijk en ten laatste, volk van God, zoekt toch uw geestelijke armoede en onmacht tot dit alles recht te zien en te gevoelen. Dan zult u voordelig werken, wanneer de liefde van God en de edelmoedige Geest van Jezus uw ziel innemen en u tot alle goed werk bekwaam maken en u leiden. O, legt dan uw hand op deze beloften: "Maar de goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen, die Hem vrezen, en Zijn gerechtigheid aan kindskinderen; aan degenen, die Zijn verbond houden, en die aan Zijn bevelen denken, om die te doen."

Amen.

DE UITBREIDING VAN DE ONDERWIJZER OVER HET TWEDE GEBOD

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, de opening van de geestelijke zin van dit gebod, aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

Wij letten daarbij:

- A. op de wegruiming van een bezwaar en een voorwendsel ten aanzien van het maken van beelden en het gebruik daarvan in de kerk tot lering; en
- B. op de zonden, welke in dit wijd uitgestrekte verbod worden verboden, en de deugden, welke er in geboden worden.

A. Het eerste, waarvan wij dan willen spreken, is de inhoud van de vragen 97 en 98.

Wij vinden daarin een bezwaar, dat tegen dit verbod Gods wordt opgeworpen, maar dat ook wordt uit de weg geruimd (vraag 97). En dit bezwaar is, of dan het maken van beelden ten enenmale verboden is. Dit wordt hier voorgesteld door de vraag: Mag men dan ganselijk geen beelden maken? Op een zeer onderscheidende wijze wordt dit bezwaar weggenomen in het antwoord van de onderwijzer.

Daarin zien wij dan allereerst ten aanzien van welke beelden het maken ten uiterste ongeoorloofd is. De onderwijzer zegt: God kan noch mag in generlei wijze afgebeeld worden.

1. Dat God niet kan afgebeeld worden, blijkt ons wel hieruit, dat God een volstrekt oneindige Geest is. Hij is van eeuwigheid tot eeuwigheid God, dus kan een eindig of lichamelijk namaaksel Hem niet afbeelden. En zulks te meer daar God onzienlijk en onvergelykelyk is, hetwelk een eigenschap is van het heerlijk Wezen Gods.

2. Dit moet ons ook duidelijk zijn, dewijl God dit van Zichzelf in Zijn Woord getuigt: "Bij wie dan zult u God vergelijken, of wat gelijkenis zult u Hem toepassen?" En: "Wij dan, zijnde Gods geslacht, moeten niet menen dat de Godheid goud of zilver, of steen gelijk zij, welke door mensenkunst en bedenking gesneden zijn."

3. En uit dit niet kunnen volgt ook dat God niet op enigerlei wijze mag afgebeeld worden. En wel omdat God het afbeelden van Hem uitdrukkelijk heeft verboden: "Wacht u dan wel voor uw zielen; want u hebt geen gelijkenis gezien ten dage als de Heere op Horeb uit het midden des vuurs tot u sprak", enz.

4. Dit afbeelden is ook tot grote oneer van God, alsof God niet zulk een onzichtbaar, geestelijk, ja niet af te beelden Wezen zou zijn. En daaruit volgt ook dat het schandelijk is en oneindig beneden de hoge waardigheid van God. Het is oneindig verachtelijker dan wanneer men een koning afbeeldt door een gekroonde pad. Ja, zulke beelden verwekken in ons leugenachtige gedachten aangaande God, tot verkleining van de oneindige en niet af te beelden volmaaktheden van de grote en algenoegzame God. Die afbeeldingen maken ons leugens wijs. De Heere zegt: "Wie zoudt gijlieden Mij nabeelden en evengelijk maken, en Mij vergelijken, dat wij elkander gelijken zouden?" En in Romeinen lezen wij: "Zij hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mens, en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende gedierten."

5. Dat God niet mag afgebeeld worden, blijkt ook uit de mens zelf, die het doet.

(1) Want de mens verderft zichzelf met het afbeelden van God: "Wacht u dan wel voor uw zielen; want u hebt geen gelijkenis gezien ten dage als de Heere op Horeb uit het midden des vuurs tot ons sprak. Opdat gij u niet verderft."

(2) En ook haalt de mens daardoor zware straffen en oordelen over zich.

Hij haalt in algemene zin de vloek over zich: "Vervloekt zij de man, die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des Heeren, een werk van 's werkmeesters handen, zal maken en zetten in het verborgene. En al het volk zal antwoorden en zeggen: Amen!"

(3) Ja, hij haalt zware tijdelijke en lichamelijke straffen over zichzelf. In Exodus gelastte God, dat om die zonden elk zijn broeder zou doden, en elk zijn vriend en zijn naaste. En de zonen van Levi deden naar dat woord, en er vielen op die dag omtrent drieduizend man.

(4) Ook haalt zulk één zware geestelijke straffen over zich. O, deze geestelijke hoererij wordt dikwijls met lichamelijke zonden van hoererij gestraft, en de lichamelijke dan weer met zware plagen. Omdat zij de heerlijkheid van de onverderfelijke God hadden veranderd in de gelijkenis van een beeld, welke de afgoderij der heidenen was, en welke door de papisten is nagevolgd, daarom heeft God hen overgegeven tot allerlei soorten van oneerlijke bewegingen en allerlei gruwelijke lichamelijke hoererijen.

(5) Ja, zulk één haalt daardoor de eeuwige of de tweede dood over zich: "Maar de vreesachtigen, en ongelovigen, en gruwelijken, en doodslagers, en hoereerders, en tovenaars, en afgodendienaars, en al de leugenaars, is hun deel in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood." Wij zullen hier dan nu bezien ten aanzien van welke beelden gezegd kan worden dat het maken er van enigszins geoorloofd is, en ten aanzien van welke beelden gezegd moet worden dat het absoluut ongeoorloofd is deze te maken. De onderwijzer zegt: Maar de schepselen, al is het dat zij kunnen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God hun beeltenis te maken en te hebben om die te vereren, of God daardoor te dienen.

A. Zien wij dan eerst dat allerlei lichamelijke schepselen, op zichzelf aangemerkt, mogen worden afgebeeld en dat zij ook hun nuttig gebruik hebben. Zij kunnen en mogen afgebeeld worden; hiervan moeten wij wel overreed worden uit hetgeen God Zelf inde natuur heeft gelegd.

- De Heere Zelf heeft in de natuur de afbeelding gemaakt. Dit zien wij in het oog van de mens. Wij kunnen niets zien, of het voorwerp, dat wij zien, moet zich eerst in ons oog afbeelden. En zodra dat geschiedt, zien wij ook de waarheid van dit beeld, hetwelk in ons oog staat.

- Ook geeft de Heere Zelf een afbeelding in de schaduw van allerlei lichamen, waarvan wij weer het bewijs dagelijks voor onze ogen zien.

- Ja, nog veel duidelijker heeft de Heere dit gedaan in de schepping van die materiën - als koper, glas, kristal - welke wij spiegels noemen en welke de gedaante van alle lichamen ons vertonen.

- Dat de Heere zulks deed en door Zijn vrije onderhouding nog doet, daarvan moeten wij wel overreed zijn als wij letten op het water, waarin zich ook de beeltenis van allerlei lichamen vertoont, welke daarin schijnen. Wij lezen: "Gelijk in het water het aangezicht is tegen het aangezicht, alzo is des mensen hart tegen de mens."

- Wij moeten ook overreed zijn dat de lichamelijke schepselen kunnen en mogen worden afgebeeld, door de uitstorting van de Geest des Heeren tot dat kunstwerk. Hieruit zien wij dat de beeldhouwkunst en de schilderkunst gaven Gods zijn. Wij lezen daarvan in Exodus, dat de Heere aan Bezaleël en Aholiab de gaven schonk en de wijsheid om kunstrijke beelden en allerlei werk te maken, en ook om anderen daarin te kunnen onderwijzen.

Ook zien wij dat deze afbeeldingen hun nuttig gebruik kunnen hebben.

- Dit leert ons de gehele afbeeldende godsdienst van oudtijds. Er waren cherubim boven de ark en ook geschilderd aan de wanden van de tempel en op het voorhangsel. Maar deze wijze van godsdienst is nu beëindigd.

- Dit afbeelden kan ook nuttigheid hebben op het terrein van de geneeskunst, alsook om de wonderen van God in de natuur des te beter in gedachten te kunnen bewaren. Zoals bijvoorbeeld het afbeelden van planten, bomen, kruiden enz., opdat wij deze beter zullen kunnen kennen, hetgeen zeer nuttig is voor degenen, die medicijnen bereiden.

- Ook kan het afbeelden geschieden om de gestalte van onze ouders of andere nabestaanden, of ook wel van voorname mannen nog enige jaren in onze gedachten te bewaren. Doch als zij in ons hart een ander beeld hebben en behouden, gemaakt door de Geest des Heeren, en wij met hen Zijn heerlijk beeld gelijkvormig mochten worden, zulks is vrij wat beter.

- Ook mogen de afbeeldingen ons tenslotte strekken tot een behoorlijk en matig sieraad. En dit niet om de hoogmoed van de mens te voeden, maar dat men het zal doen in nederigheid en naar de plaats, die de mens hier inneemt. Salomo had leeuwen aan zijn troon. En in dit opzicht kunnen wij nog zeggen dat het dan veel beter is Bijbelse historiën af te beelden, dan dat men zo veel op heeft met het schilderen van allerlei heidense historiën.

B. Maar hierbij geeft de Heere ook een verbod. De onderwijzer wijst dit aan met de woorden: Zo verbiedt God toch hun beeltenis te maken en te hebben om die te vereren of God daardoor te dienen. De Heere verbiedt met nadruk dat men zulke beelden zal maken en hebben.

- Het maken daarvan is verboden.

- En het hebben van zulke beelden, het oprichten en het houden er van is ook uitdrukkelijk verboden.

Zien wij nu waarom het hier gaat, als dit zo scherp verboden wordt. De onderwijzer zegt: Om die te vereren of God daardoor te dienen. Het vereren van beelden is zeer scherp verboden: "Gij zult ulieden geen afgoden maken, noch gesneden beeld, noch opgericht beeld zult gij u stellen, noch gebeelde steen in uw land zetten om u daarvoor te buigen; want Ik ben de Heere, uw God." En dus is het ook verboden God door die beelden te dienen. Nadat de Heere al de beelden, waarmede de heidenen hun goden gediend hadden, verworpen had, zei Hij: "Gij zult de Heere, uw God, alzo niet dienen." Wij zullen hier ook zien dat het geen stand houdt wat de papisten en anderen hier tegen inbrengen. Wanneer wij zeggen dat God niet mag worden afgebeeld, dan zeggen zij dat de Heere Zichzelf onder verschillende afbeeldingen geopenbaard heeft. Als bijvoorbeeld. aan Abraham, aan Lot, en aan Daniël als een Oude van dagen, enz. Wij antwoorden hierop slechts, dat de Heere in die gedaante het één of ander spreken of werken wilde, maar niet naar die gedaante wilde worden afgebeeld. De Heere vertoonde niet zo zeer door die gedaante dat Hij God was, Die met hen sprak. Maar uit Zijn woorden en werken werd hun dit zeer duidelijk. En afgezien nog van dit alles, de openbaring aan Daniël gaf niet anders te kennen dan de bijzondere tegenwoordigheid van God bij deze gewenste manen deze behoort voorts tot de profetische gezichten. Dan zeggen de papisten en anderen weer dat de Heilige Schrift aan God ogen, oren, handen, voeten enz. toeschrijft. En daaruit zou dan volgen dat men deze ook mag afbeelden. Maar hierop antwoorden wij alleen dat de Heere soms van Zichzelf op een menselijke wijze tot ons spreekt, omwille van onze bevattingsvermogen en om ons daardoor iets van Zijn eigenschappen te doen verstaan. Maar desniettemin verbiedt God dat wij Hem afbeelden in de gedaante van een mens, zoals wij reeds hebben gezien. Naar der papisten zeggen zou het ook niet verboden zijn de schepselen af te beelden tot enig godsdienstig gebruik. Want God heeft bevolen de koperen slang te maken en deze aan te zien. Wij antwoorden hierop eerst, dat God dit Zelf gelastte, en de Heere staat onder geen wet. De koperen slang als zodanig was ook geen voorbeeld van Christus, maar het zien op de slang werd vereist tot genezing. En zodra de Israëlieten begonnen met deze slang te aanbidden, heeft koning Hizkia deze verbrijzeld. Dan zeggen de papisten weer dat de Heere gelast heeft de cherubim te maken. Wij antwoorden hierop dan dat dit zeer goed is gezegd; de Heere heeft gelast deze te maken. En wanneer dit nog gelast is, dan moeten wij het nog doen. Doch de Heere heeft nimmer geboden deze te aanbidden of er afgoderij mee te bedrijven. Dan zouden zij ook niet zijn geplaagd in het heilige en in het heilige der heiligen, alwaar geen gewoon volk in kwam. God gebod slechts ze te maken om ons daardoor af te beelden hoe begerig de engelen zijn om de verborgenheden der genade Gods in Christus te zien. Wanneer de papisten dan tenslotte nog aanvoeren dat er in Galaten geschreven staat, dat Christus voor hun ogen was afgeschilderd; dan is ons antwoord dat men zulks hier zo moet verstaan, dat Hij hun duidelijk verkondigd was. En of men nu al zegt: Ik eer geen beeld, maar Hem, Die er door wordt afgebeeld. Och, zulks was ook de taal der Israëlieten en van Jerobeam. Maar de Heere rekent dit anders. Het is de Heere een gruwel. En wanneer men dan nog vraagt: Zou men dan niet slechts voor een beeld mogen buigen, terwijl men zijn hart tot God opheft? Dan is ons antwoord: dat is maar geveinsdheid en huichelarij, en een hinken op twee gedachten. God moet gediend worden in ziel en lichaam beide.

Dan zijn er sommigen ook van mening, dat de beeldendienst iets was wat behoorde tot de godsdienst van de oude dag, en dat deze nu in het bijzonder in strijd is met de godsdienst van het Nieuwe Testament, welke een dienst in geest en waarheid vereist. Maar hierop antwoorden wij:

(1) Dat het toen was als nu, en dat het nu is als toen. Afgezien dan daarvan dat het licht van het vervulde Evangelie nu helderder en meer algemeen schijnt door een meerdere mate van uitstorting van de Heilige Geest, en ook door een andere en gemakkelijker wijze van de godsdienst, welke onder het Nieuwe Testament plaats heeft, dan onder het Oude Testament het geval was. En deze dienst van God, komt meer overeen met de staat der kerk in de nabijheid des hemels.

(2) Maar verder zeg ik, dat het toen was als nu, en nu als toen. Want zij mochten toen net zomin beelden maken en God daardoor dienen, zonder dat de Heere hun daartoe de last gaf. Ja, zij mochten zelfs geen voorbeelden van de Christus en Zijn werk stellen, welke God Zelf niet had ingesteld tot voorbeelden. Anders was het niet anders dan een eigenwillige godsdienst en dus tegen dit tweede gebod.

(3) Zij mochten toen net zomin als nu blijven hangen in de beelden, welke tot de godsdienst behoorden. Ik zeg: zo min als wij nu in de sacramenten mogen blijven hangen. Hun harten moesten zich toen, zowel als onze harten nu, opwaarts heffen, en daartoe hadden zij steeds een lerende priester bij zich.

(4) Ook moesten zij toen hun afgebeelde godsdienst evenzeer geestelijk verrichten als wij nu, wilde de Heere er een welgevallen in hebben. De Heere had toen ook geen welgevallen in het vergeefse offer, in hun feestdagen, en in het krommen van hun hoofd als een vies. Maar God had ook toen lust in een dienst in geest en waarheid. God beminde alleen waarheid in het binnenste en had een behagen in een gebroken hart en in een verslagen geest.

(5) Ja, het was toen als nu, en nu als toen, in dit opzicht, dat de Heere krachtig verbood beelden te maken, maar tevens Zelf de vrijheid behield om beelden in te stellen in de godsdienst. De Heere heeft dus Zelf in het Nieuwe Testament beelden in de godsdienst verordend, met een verbod onder de dreiging van de eeuwige straffen wanneer de mensen hiertegen iets anders wilden ondernemen. Wat zijn onze sacramenten toch anders dan beelden in de godsdienst, of schilderijen van Christus en Zijn werk? Daarom noemden de oude leraren het Avondmaal het heiligdom van het Nieuwe Testament. Zij zeiden dat zij geen beelden in de kerk nodig hadden, omdat zij een beeld van Christus hadden in het Avondmaal. Dit bezwaar weggeruimd hebbende, moeten wij nu nog een voorwendsel bezien, namelijk dat men de beelden in de kerk opricht tot lering. Maar ook dit wordt weggenomen door het antwoord op vraag 98. Bezien wij dan eerst dit voorwendsel, of men de beelden in de kerk niet tot lering gebruiken mag. De onderwijzer brengt dit naar" voren als hij vraagt: Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen lijden? Zelfs de zo voor de waarheid ijverende Luther ging hier mis. Wij willen hier zien hoe dit voorwendsel wordt weggeruimd door het antwoord van de onderwijzer. Daarbij zullen wij ook zien dat niets stand houdt van hetgeen daartegen wordt ingebracht, en ook welk besluit wij dus moeten maken aangaande de beelden en de dienst daarvan. Eerst dus hoe de onderwijzer dit voorwendsel uit de weg ruimt. Hij ontkent het ten enenmale en geeft daarbij ook de reden voor deze ontkenning. De onderwijzer ontkent het eerst in zijn antwoord kortweg door: Neen, men mag de beelden als boeken der leken niet in de kerken lijden. De onderwijzer beantwoordt hiermede de papisten, de Luthers en hun navolgers. De papisten verstaan door leken de gewone mensen, die naar hun zeggen de Bijbel niet mogen lezen. De Luthers verstaan door leken alle geringe en onnozele mensen, die de Bijbel niet kunnen lezen, en nog minder kunnen verstaan. En dan zeggen dezen alleen dat voor zulke lieden de beelden in de kerken zeer nuttig zijn als boeken der leken. Dat wil dus zeggen: om daardoor een indruk in hun harten te verwekken en om hen daardoor verder te onderwijzen, gelijk men zulks ook doet door boeken. Maar tegen dezulken antwoorden wij met de onderwijzer: Neen, dit mag en kan niet zijn.

Bezien wij ook nog de krachtige samenhang van redenen, welke de onderwijzer daarbij geeft en waarom hij dus ontkent en zegt dat dit niet kan en niet mag.

- Hij zegt: God wil Zijn christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords onderwezen hebben.

- En dan wijst hij vervolgens aan dat dit tegen Gods Woord is en voortkomt uit de hule en trotse natuur van de mens, die wijzer zijn wil dan God. Hij zegt dan: Want wij moeten niet wijzer zijn dan God.

A. Als eerste reden geeft de onderwijzer op dat dit zo niet mag zijn. Dit wordt ons duidelijk als hij antwoordt dat God Zijn christenen door de levende verkondiging van Zijn Woord wil onderwezen hebben.

- Dat het Woord en de levende verkondiging daarvan de enige Goddelijke inzetting is: "De wet des Heeren is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des Heeren is gewis, de slechten wijsheid gevende. De bevelen des Heeren zijn recht, verblijdende het hart; het gebod des Heeren is zuiver, verlichtende de ogen."

- "Tot de wet en tot de getuigenis: zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben."

- In Matthéus werd aan de apostelen gelast: "Gaaf dan henen, onderwijst alle volkeren."

- Abraham antwoordt de rijke man betreffende zijn broeders op de aarde niet dat zij wel beelden tot hun onderwijs op de aarde hadden. Maar hij zegt: Zij hebben Mozes en de profeten, dat zij die horen.

- En in Romeinen lezen wij dat het geloof uit het gehoor is, en het gehoor door het Woord Gods.

- Zie ook 2 Petrus: "Wij hebben het profetisch woord, dat zeer vast is; en gij doet wel, dat u daarop acht hebt als op een licht, schijnende in een duistere plaats".

B. Dan geeft de onderwijzer ons nog een tweede reden, en wel deze, dat dit onderwijs door stomme beelden niet kan geschieden.

- Dat God zulk onderwijs uitdrukkelijk niet wil, wordt ons ook duidelijk als de onderwijzer spreekt van stomme beelden. Want dit wordt verboden en met straf bedreigd. En zegt God: "Raapt uw kramerijen weg uit het land, u inwoners der vesting! Want zo zegt de Heere: Ziet, Ik zal de inwoners des lands op ditmaal wegslingeren, en zal ze benauwen opdat zij het vinden."
- Want deze stomme beelden kunnen geen onderwijs geven aan mensen, die blind zijn, en ook niet aan anderen, die tevoren niet weten wat zij uitbeelden. Want zij zijn stom, zij hebben geen macht, zij hebben geen geest in zich. Er moet dus iemand bij zijn om de mensen te onderrichten wat dit en dat zeggen wil. Daarom wordt elk mens er onvernuftig door. Want het beeld heeft geen wetenschap. Het beeld beschaamt hierdoor zelfs de goudsmid, die er tevoren zoveel mee op had, als hij nu ziet dat er geen geest in is.
- Die stomme beelden kunnen niet onderwijzen, want het is juist hun aard het tegendeel te doen. Zij verleiden de mens tot leugenachtige begrippen en tot valse verbeeldingen van zaken en personen. Ja, onder die beelden zijn er, die aan de mens voorstellingen van het onzienlijke Opperwezen geven. En dat waar de mens zelf zo zeer genegen is om hersenschimmen te maken, dat hij van dat kwaad niet meer los kan komen. En in zulk verderf laten die stomme beelden de mens dan zitten, want bij hen is geen onderricht: "Wat zal het gesneden beeld baten, dat zijn formeerder het gesneden heeft? Of het gegoten beeld, hetwelk een leugenleraar is, dat de formeerder zijn formeersel vertrouwt, als hij stomme afgoden gemaakt heeft? Wee die, die tot het hout zegt: Word wakker! en: Ontwaak! tot de zwijgende steen. Zou het leren? Ziet, het is met goud en zilver overtrokken, en er is gans geen geest in het midden van hetzelfde", Daarom ook worden zij bij de verleidende waarzeggers geplaatst: "De terafim spreken ijdelheid, en de waarzeggers zien valsheid, zij spreken ijdele dromen, zij troosten met ijdelheid."
- En in plaats van indrukken in het hart te maken, trekken zij juist af en verleiden in het bijzonder degenen, die nog enige indruk van God in hun hart hebben. Daarom dragen deze beelden de naam van een werk der verleiding. Wij zullen nu zien hoe krachteloos alles is, wat hiertegen wordt ingebracht. Men zegt dan wel, dat de beelden in het Oude Testament niet afgekeurd werden. Want op de wanden van de tempel waren de cherubim geschilderd, om het gewone volk daardoor te leren hoe de engelen zich legeren rondom de kerk. Maar ons antwoord hierop is dat de erfgenaam toen een kind was, zoals Paulus ons zegt. En kinderen worden door prenten en schilderijen geleerd en opgeleid. Maar wanneer kinderen groot worden, vervalt zulks vanzelf, dan zou zulks tot oneer strekken. Toen geschiedde het op bevel van God, opdat alzo het geloof geoefend werd, maar nu niet. En omdat God het nu anders beveelt, volgt daaruit dat het nu niet mag. Want het geloof kan niet geoefend worden dan alleen op Gods bevel. En zou het ook Gods weg geweest zijn om de Joden door stomme beelden te onderwijzen, dan is nog het woord van de onderwijzer naar de Heilige Schrift, dat God Zijn christenen alzo niet wil onderwezen hebben.

Dan werpt men weer tegen, dat de Heere zelfs nu in de dag van het Nieuwe Testament nog leert door beelden en gelijkenissen, bijvoorbeeld door de sacramenten. Wij antwoorden hierop:

- De sacramenten zijn geen beelden, maar uiterlijke tekenen, door God daartoe ingesteld. Indien beelden tot dat deel door God waren ingesteld, dan zou zulks ook onze wijze van godsdienst moeten zijn. Want God is boven de wet, en wij zijn onder de wet. Wij mogen niemand doodslaan of van zijn goederen beroven, maar God kan aan Abraham gelasten dat hij zijn zoon aan de Heere zal offeren. En God kan bevelen dat in Egypteland een iegelijk zijn naaste zal beroven van zilveren en gouden vaten.
- Ook zijn de sacramenten geen beelden of tekenen buiten of tegen Gods Woord en wil. Zij hebben juist hun grondslag in dit tweede gebod en zijn door de Heere tot dat doel ingesteld in Zijn Woord. Ja, zij bevestigen op Gods bevel hetgeen de Heere in Zijn Woord heeft laten beschrijven. Daarom was het in de eerste christenkerk de gewoonte om te zeggen: Wij hebben geen beelden nodig; wij hebben een beeld in het Avondmaal, want daardoor wordt de Christus voor de ogen afgeschilderd. Dan werpt men weer tegen: Er zijn nog andere uitwendige dingen, welke met een godsdienstig doel kunnen worden gebruikt, als muziek, harpen, cimbalen, orgels, enz. Deze waren in het Oude Testament geoorloofd, en toch zijn ze nu in het Nieuwe Testament niet geboden. Wij antwoorden hierop dat het waar is, dat deze oudtijds geoorloofd, ja zelfs gelast waren. Want vele uitwendige dingen schilderden toen heerlijke dingen, ja geestelijke dingen van de dag des Nieuwen Testaments en zelfs van de hemel af. Maar deze dingen moesten vanzelf vervallen toen de Geest in een ruimere mate werd uitgestort in de kerk. Daarbij moeten wij ook bedenken - en dit is geen vreemde zaak, maar geheel volgens de natuurlijke regel - dat wanneer de Geest weder in grote mate van de kerk wijkt, men dan ook in de uitwendige muziek weer meer behagen heeft.

Weer werpt men tegen: De beelden hebben evenwel toch die vrucht, dat zij de mens onder de aandacht brengen en te binnen brengen hetgeen waar anders niemand aan denken zou. Wij antwoorden allereerst met de onderwijzer, en dat is al overtuigend genoeg: Wij moeten niet wijzer zijn dan God. En daar voegen wij nog aan toe, dat het tegendeel waar is, indien wij de beelden gebruiken, want die trekken het hart van die aandacht af, welke God behaagt, en brengen tot een Gode niet behagelijke aandacht. En zulks is afgoderij en beeldendienst en dus ijdelheid, gelijk wij reeds gezien hebben. Eindelijk de beelden dienen zeer gemakkelijk om eenvoudige en onnozele mensen meer dan anderen in vervoering te brengen, dat zij deze beelden gaan eren, gelijk ook op deze wijze de beeldendienst allereerst de kerk insloep.

Wij zullen hier nu nog zien wat wij uit dit alles aangaande de beelden en de dienst derzelve moeten besluiten.

1. Wij besluiten dan dat de beelden en de beeldendienst in Gods ogen niet anders zijn dan zoals God deze Zelf in Zijn Woord noemt, namelijk terafim, dat wil zeggen schandelijke en verrotte dingen. Het zijn drekken of drekgoden, zo vuil, zo stinkend en afschuwelijk als drek. Het zijn afgoden. Het zijn nietigheden, die niet zijn, nietige en ijdele dingen, ja gruwelen, ijdelheden, verfoeiselen, droefheden, smarten, verschrikkingen, of smartelijke en schrikkelijke dingen. Ja zij worden genaamd schrikkelijke afgoden, waar zij van raasden, want het was een land van gesneden beelden. En uit dit alles volgt dat zij dus voor ons ook gruwelen zijn en daarvoor door ons moeten worden gehouden.

2. En dit temeer daar toch de beeldendienst in de eerste vier eeuwen in de kerk onbekend is geweest. In de vijfde, zesde en eerst in de zevende eeuw zijn ze de kerk binnengebracht en achtste eeuw is er godsdienstige eer aan bewezen. Zij zijn dus de kerk binnengeslopen in de tijd dat de keizers de christelijke religie beleden en dat er veel werk van werd gemaakt om de heidenen te trekken, die zeer op beelden gesteld waren. Die heidenen eerden hun goden door beelden, en daarom wisten zij wel dat zulk een beeld geen god was, gelijk nu de papisten nog spreken. Maar hieruit volgt ook dat de beelden niet anders dan van de heidenen afkomstig zijn. Zij zijn door het tweede concilie van Nicéa en dat van Trente goedgekeurd en vastgesteld, tegen Gods Woord. Daarom moeten wij ze veroordelen. En daar ook het gebruik der beelden in de kerk als boeken der leken eerst opkwam in de zesde eeuw, en dit mede zonder enige grond te hebben in Gods Woord, achten wij zulks ten enenmale ongeoorloofd. Toen Serenus, de bisschop van Marsilië, zag dat in de kerken aan de beelden Goddelijke eer van aanbidding enz. werd toegedragen, wierp hij de beelden de kerk uit en sloeg ze stuk. Paus Gregorius, dit vernemende, schreef toen aan genoemde bisschop een brief, waarin deze woorden voorkwamen: "Wij prijzen u over uw ijver, waarmede u niet hebt willen toelaten dat aangebeden zou worden hetgeen met de handen is gemaakt. Maar naar ons oordeel had u ze niet moeten stukslaan, want een schilderij wordt daarom in de kerk toegelaten, opdat die niet lezen kunnen dan aan de wanden zouden mogen zien en lezen hetgeen zij in de boeken niet kunnen lezen." Wij verwerpen dus met de onderwijzer deze wijze van godsdienst, omdat deze door een paus, die een grote voorliefde voor beelden had en er zeer opgezet was om ze te houden, is ingevoerd. De Luthersens hebben hem bij de aanvang van de Reformatie nagevolgd, dat zij de beelden tot versierselen in de kerk behielden, tot een historisch gebruik. Maar dat alles zonder enige grond daarvoor in Gods Woord te kunnen vinden. Wij besluiten dan uit hetgeen hier gezegd is met betrekking tot dit tweede gebod, dat het een geheel ander gebod is dan het eerste. Want het eerste gebod heeft zijn grondslag in de eenheid van het Wezen Gods, terwijl dit tweede gebod zijn grondslag heeft in de geestelijkheid van dit Wezen.

En hieruit volgt dus dat God ons in dit gebod de rechte wijze van de dienst van God gebiedt, of wel de gehele dienst van God naar Zijn wil. Dat men dus God, Die een Geest is, zal aanbidden in geest en waarheid. En door dit aanbidden moeten wij hier de gehele dienst van God verstaan. Dit alles wordt ons hier in dit tweede gebod voorgesteld door een verbod van beeldendienst, waaronder ook alle andere verboden zonden vallen. Gelijk bijvoorbeeld ook in het zesde gebod door het ene woord doodslaan allerlei haat en nijd in het hart, in het zevende gebod door het ene woord echtbreken allerlei onkuisheid, en in het achtste gebod door het ene woord stelen allerlei onrechtvaardigheid wordt verstaan.

B. Wanneer wij nu gaan letten op de zonden, welke in dit wijd uitgestrekte verbod verboden worden, en de deugden, welke er in geboden worden (vraag 96), dan bezien wij eerst de zonden, welke daarin verboden worden. En wel allereerst de hier verboden hoofdzonden.

1. Want hier wordt verboden, dat men God op enigerlei wijze zal afbeelden, zoals de onderwijzer zegt. Het afbeelden dus van de Drie-enige God, of één der Goddelijke Personen, op welke wijze dan ook.

O, die de Goddelijke Majesteit trachten af te beelden, stellen de Heere een gruwel, zoals wij reeds hebben gezien. En dus wordt daarbij ook verboden God op een andere wijze te vereren dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.

2. Hier wordt verboden, dat men dus schepselen zal afbeelden, om daaraan, of daardoor aan God enige godsdienstige eer te bewijzen. Dit verfoeit de Heere, zoals wij reeds gezien hebben. Daarom noemen wij hier nu alleen: "Wacht u dan wel voor uw zielen; want u hebt geen gelijkenis gezien ten dage als de Heere op Horeb uit het midden des vuurs tot u sprak; opdat gij u niet verderft, en maakt u iets gesnedens, de gelijkenis van enig beeld, de gedaante van man of vrouw, de gedaante van enig beest, dat op de aarde is; de gedaante van enige gevleugelde vogel, die door de hemel vliegt; de gedaante van iets, dat op de aardbodem kruipt; de gedaante van enige vis, die in het water is onder de aarde. Dat u ook uw ogen niet opheft naar de hemel, en aanziet de zon, en de maan, en de sterren, des hemels ganse heir, en wordt aangedreven dat gij u voor die buigt en hen dient", enz. De redenen, waarom de Wetgever deze dingen hier alle tot in bijzonderheden vermeldt, zijn de volgende.

a. Hun vader Abraham was uit Ur der Chaldeeën uitgegaan, en dus had hij de afgodendienst der Chaldeeën verlaten, welke de zon, maan en sterren aanbaden, omdat hun ervaring was dat deze zulk een grote kracht en invloed op de mens hadden.

b. Daarna hadden de Israëlieten onder de Egyptenaren gewoond, welken als goden dienden en vereerden al wat op aarde of in de zee voor hen voordelig of schadelijk was.

c. En zij woonden ook in een door heidenen omringd land, die verscheidene afbeeldingen van hun gaden maakten. Dit is ook de reden waarom Jozua hun dit voorhield toen zij in Kanaän gekomen waren: "En nu, vreest de Heere, en dient Hem in oprechtheid en in waarheid; en doet weg de goden, die uw vaders gediend hebben aan gene zijde der rivier, en in Egypte; en dient de Heere. Doch zo het kwaad is in uw ogen de Heere te dienen, kiest u heden wie u dienen zult; hetzij de goden, welke uw vaders, die aan de andere zijde der rivier waren, gediend hebben, of de goden der Amorieten, in welker land u woont. Maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Heere dienen."

Ons staat vervolgens ook nog te letten op de zonden, welke onder de genoemde hoofdzonden behoren en hier verboden worden. Wij zullen dan zien welke zonden van gemeenschap aan deze grove beeldendienst hier verboden worden.

A. Als meer directe zonde wordt hier verboden:

Het niet stuiten en niet uitroeien van de beeldendienst, dus dat men deze in het land toelaat Dit is gemeenschap te hebben met hun boze werken, waarover de Heere zware oordelen gedreigd heeft. De Heere verbiedt dat enige afgod of gesneden of opgericht beeld, of ook enige gebeeldhouwde steen, met een godsdienstig doel in het land zijn zal.

1. Als zonde wordt hier ook verboden het afbeelden van verdichte heidense godheden. Dat men die van andere volkeren maakt en opricht. Want al dient men ze nu nog niet, zij hebben dan toch het hart. Het is een schande voor een gereformeerde als hij met zulke poppen speelt, en het kost menigeen zijn ziel. En dat waar de Heere uitdrukkelijk beveelt de afgoden uit te roeien. David zegt daarom zelfs dat hij hun namen niet meer op zijn lippen zou nemen.

2. Als zonde wordt hier ook verboden dat men enige gemeenschap zal hebben of oefenen met beeldendienaars.

3. En hier behoort ook toe dat verboden wordt met zulken een huwelijk aan te gaan en in de echt te treden: "Wat gemeenschap heeft toch Christus met Belial?" Daarom, trekt toch geen juk met zulk één aan!

4. Als zonde wordt hier ook verboden dat men met de papisten hun zogenaamde feesten viert, zoals de vasten avonden enz. Is het geen schande als ieder jaar weer een Gereformeerde Gemeente op last van de kerkenraad van de kansel moet worden vermaand in deze? Dit is een zeer onverantwoordelijke zaak.

5. Als zonde wordt hier ook verboden dat men uit nieuwsgierigheid zulke kerken of plaatsen gaat bezien. O vrienden, u zijt daar op het grondgebied van de duivel. Die speelt daar zijn rol, en hij is er verheugd over dat u daar zijt. u zoudt er kunnen worden aangegrepen, dat het u in de eeuwige smarten nog zou heugen. En wat gaat menigeen er toch onbevreesd, ijdel en baldadig maar heen.

B. Dan worden hier ook verboden de minder directe zonden van gemeenschap aan de hier verboden grove beeldendienst.

1. Het goedkeuren in het hart en het toelaten van enige ketterse religie, welke God verboden heeft. Het is vórboden dat men toelaat dat kettters hun ketterijen in boeken en in samenkomsten voortzetten. Het was vroeger een gewoonte dat men de sociniaanse boeken verbrandde.

Toen Amos dit aangaande geprofeteerd had ten aanzien van de koning Jerobeam dat het zijn leven zou kosten, mocht hij te Bethel niet meer profeteren, maar moest hij naar het land van Juda toe.

2. Verboden wordt hier ook het benadelen of hinderen van de Koninklijke macht van Christus in Zijn kerk, waardoor gemeenten zonder goede leraren zouden zijn. Of waardoor ook de gemeenten de kerkelijke bedienende macht van de kerkelijke tucht niet, zouden kunnen oefenen en dus de kwaden zouden moeten verdragen.

3. Ook wordt hier verboden dat men het Evangelie niet tot de heidenen en andere volkeren, die in de duisternis zijn, zou brengen. O, dan moge men misschien wel geld van hen ontvangen, maar het is menigmaal als in een doorboorde buidel.

C. De geestelijkheid en de wijde uitgestrektheid van dit gebod doet ons verder zien welke zonden mede behoren tot de hier genoemde beeldendienst en dus verboden worden, en waaraan elk mens hoofd voor hoofd schuldig staat.

1. Hier wordt ten aanzien van God verboden dat men enige lichamelijke inbeeldingen of denkbeelden van God zal hebben bij het bidden of wanneer ook. O mens, er is zo veel van binnen, waaronder Gods volk menigmaal zucht, maar waar anderen geen traan om laten.

2. Ook wordt hier verboden verkeerde, zondige en harde gedachten van God te hebben, alsof God de mens gelijk ware.

We zullen het u eens laten zien.

(1) Zorgeloze mensen denken menigmaal dat God niet zo rechtvaardig is als Hij is, of ook dat God hun wel zal genadig zijn. En dus rusten zij op de algemene barmhartigheid van God. Maar dit is een valse inbeelding van Goden van Zijn deugden. Zulken denken ook dat God is als een hard mens, die maaien wil waar hij niet gezaaid heeft.

(2) Dan denken ontwaakte mensen menigmaal dat het zeer zwaar is om God te bewegen; dat het zeer zwaar is om Hem te verbidden om genade te geven. Alsof Gods hart in de hemel tot zondaren op de aarde niet is gelijk de Heere dit in Zijn Woord getuigt. Ja, alsof de Heere het niet meent met de mens. Maar dit zijn valse begrippen aangaande het Opperwezen. In Jesaja staat geschreven, dat de hand des Heeren niet verkort is, enz., maar dat het mankeert aan de zijde des zondaars, dat de ongerechtigheden de scheiding maken.

(3) Want uit dat alles volgt ook dat zulken denken dat de Heere van Zijn zijde niet oneindig gewillig is, en dat zij daartegenover van hun kant wel gewillig zijn. Dit zijn valse inbeeldingen, want het Woord des Heeren is: "Eer ze roepen, zal Ik antwoorden". En: "Ik ben gevonden van degenen, die naar Mij niet vraagden", enz. En Jezus zegt: "Eer Ik het wist, zette zich Mijn ziel op de wagens van Mijn vrijwillig volk."

(4) Ja, ook Gods volk denkt niet zelden, als zij in geen goede gestalte of duister en ongelovig zijn, dat de Heere hen zal misleiden, en dat Hij al de woorden, die Hij ooit tot hun ziel gesproken heeft, niet zal vervullen. Ja, zij denken heimelijk net als Manoach, dat de Heere aan hen verschenen is om hen te doden en dat zij dus op het einde nog bedrogen zullen uitkomen. Daaruit vloeit ook dat zondige ongeloof aan Gods stem voort, en dat geloof geven aan al die stemmen van binnen, dat luisteren naar de stem van satan. Dit zijn valse bedenkingen en inbeeldingen van de getrouwe God.

(5) Dan denken zij ook dat de Heere veranderlijk is in Zijn verbond, alsof de Heere een mens is. En dit komt dan wel heimelijk in hen op, onder een schijn alsof zij getrouw handelen met zichzelf, maar het is regelrecht in tegen Gods woorden en beloften, ja tegen de eed, waarmee de Heere tussenbeide gekomen is om aan het ongeloof tegemoet te komen. Het is ook tegen het woord, dat God zegt: "Bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal niet van u wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." En: "Want dat zal Mij zijn als de wateren Noachs".

D. Dit verbod strekt zich ook uit ten aanzien van de dienst van God.

1. Dan wordt hier verboden de weg naar de hemel anders te beschrijven dan deze naar de Bijbel is. Dus alsof deze zo nauw niet is en alsof er meer zalig zullen worden dan men denkt. En dit lijnrecht tegen het woord van Jezus: "Want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die dezelve vinden."

En ook tegen Matthéüs, waar wij lezen dat het Koninkrijk geweld doen moet op het hart van elk mens, zal hij een geweldenaar worden, die hetzelfde met geweld inneemt. O, als hier de blinden de blinden leiden, dan vallen zij samen in de gracht.

2. Menigeeen zit vast op zijn doen en plichten en is er op uit om ook anderen daarop gerust te stellen. En dus vermoordt hij zijn eigen ziel en die van anderen.

3. Menigeen ook is er een vijand van en loopt tegen het werk van de Geest van Christus in zichzelf en in anderen in. Dan bespot men het werk der wedergeboorte of geeft er een verkeerde uitlegging aan. En ook de droefheid naar God over de zonden. Men houdt het maar voor eigenzinnigheden, voor een laagheid des geestes en dat de één de ander dit maar wijsmaakt. Maar dit tegen te gaan als de rechte wijze hoe God wil gevonden worden, wordt hier verboden. O, wat haalt zulk een man of vrouw een oordeel over, zichzelf. Het ware hem of haar beter nooit geboren te zijn geweest.

E. Voorts wordt hier verboden het niet gebruiken en het misbruiken van Gods instellingen.

1. Dat wil zeggen, alle verzuim van en alle verkeerdheid in de openbare godsdienst. Want dit ingestelde middel te verzuimen, is een verzuim van het uitwerken van de eigen zaligheid.

2. Daartoe behoort ook wanneer men slechts uit sleur of gewoonte en naar de wijze des lands de godsdienstige plichten verricht, terwijl men zijn hart verre van de Heere houdt. Daar zeggen zij: "Wat een vermoedheid." En de Heere zegt: "Gij brengt het geroefde, en dat kreupel en krank is; u brengt ook spijsoffer; zou Mij zulks aangenaam zijn van uw hand."

3. Daartoe behoort ook het verachten van Woord en sacramenten. Wij lezen met nadruk, dat op de roeping van Christus velen heengingen, deze tot zijn akker, en gene tot zijn koopmanschap, enz., zulks niet achtende.

4. Daartoe behoort ook het verhinderen van anderen. Wanneer men degenen, die onder hem gesteld zijn, niet laat opgaan naar de godsdienstoefening.

5. Daartoe behoort ook alle, opstand van het hart en alle weerzin tegen de ordinantiën Gods, of ook het zich afscheiden van een kerk, in welk een ongestalte zij ook verkeert. Daartoe behoort ook het dienen van de Heeren naar eigen zondige zin en wil.

6. Hier wordt ook verboden dat men leugenen zal spreken op biddagen of bij andere gelegenheden.

7. Ook wordt hier alle verzuimen van en verkeerdheid in de bijzondere godsdienstoefeningen verboden.

8. Hier wordt verboden alle verzuim, dat men zich niet in de eenzaamheid met zijn ellenden voor God neerlegt, ja dat men niet bidt tot God en Hem aanroept: "Zij roepen de Heere niet aan."

9. Ook het verzuimen van het lezen van Gods Woord wordt hier verboden. Eveneens alle sleur, slaperigheid en harteloosheid in het bidden en lezen. O, dat slaperige bidden voor of op het bed. Wanneer men maar wat op zijn leger huilt zonder hart of verstand. Dit ziet God en Hij verbiedt het in dit gebod.

10. Hier wordt ook verboden het rusten op valse gronden, dat men zijn staat grondt op doen en plichten. Dat men steunt op zijn verstand, hoe groot dit ook moge zijn. God walgt daarvan. De Heere zegt tegen zulken: "Wanneer u roepen zult, zo laat die, die van u vergaderd zijn, u redden." Laat al waar u op gerust hebt u nu te hulp komen! Wij lezen een andere taal: "Wij zullen niet rijden op paarden, en tot het werk onzer handen niet meer zeggen: u zijt onze god", enz. En ook de taal van Paulus: "Om Wiens wil ik al die dingen, schade gerekend heb, en acht die drek te zijn."

11. Het wordt hier ook verboden dat men, eer men tot Jezus durft te komen, zichzelf eerst wat beter wil maken en zelf eerst zijn hand aan eigen zonden en verdorvenheden wil leggen, zonder daartoe de kracht en de Geest van Christus in te roepen. Als men denkt dat men dan meer geschikt zou zijn voor de genade, of dan meer vrijmoedigheid zou hebben, terwijl de Heere Zijn wil en wijze voorschrijft, en zegt dat een mens in zulk een ongestalte en zo goddeloos tot Jezus komen moet als hij is. God is toch een God, Die de goddelozen rechtvaardigt.

12. Hier wordt ook verboden God en de wereld bijeen te voegen. "Hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na en zo het Baäl is, volgt hem na."

Maar bezien wij ook nog de deugden, die hier in dit gebod geboden worden. En dan letten wij:

A. Eerst op de hoofddeugd, zoals de onderwijzer zegt, in het antwoord op vraag 96: God op geen andere wijze vereren dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.

1. Er wordt dan in dit gebod geboden God op een volmaakte wijze te aanbidden en te dienen in geest en in waarheid.

2. Ook wordt hier geboden dat zalige zinken in zijn niet- en onwaardigheid, in zijn laagheid en geringheid, en het aanbidden van God in Zijn onbegrijpelijkheid en zoals Hij niet af te beelden is. Toen Job met geestelijke ogen God zag, maakte hij geen beelden, maar hij verfoeide zichzelf in stof en as. En toen Jesaja de Heere zag zitten op een hoge en verheven troon, riep hij vanwege zijn zondigheid en onwaardigheid uit: "Wee mij, ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben."

B. Letten wij ook nog op de deugden, welke tot de genoemde hoofddeugd behoren en hier geboden worden.

1. Tegenover deze grove beeldendienst wordt hier geboden dat de overheden door de hun gegeven regeermacht de godonterende beeldendienst uit het land weg doen. De kerkelijke overheden wordt geboden door hun bedienende macht daartegen te waken. En wel, zo, dat geen beelden tot enig godsdienstig doel in het land blijven, ja dat zelfs de namen der afgoden niet meer worden genoemd: "Maar alzo zult gij hun doen: hun altaren zult u afwerpen, en hun opgerichte beelden verbreken, en hun bossen zult u afhouden, en hun gesneden beelden met vuur verbranden." En: "Gijlieden zult voor onrein houden het deksel uwer zilveren gesneden beelden, en het overtreksel uwer gouden gegoten beelden; gij zult ze wegwerpen gelijk een maanstondig kleed, en tot elk van die zeggen: Henen uit!" Toen de koning Asa van deze zaak indrukken had, deed hij de afgoden weg. Ja, hij ontzag niets en verbrak ook de afgrijselijke afgod van zijn moeder.

2. Dus behoort tot dit gebod ook deze deugd, dat elk in zijn rang, en naar zijn macht en beroep, op allerlei wijze zich zal kanten tegen de goddeloze beeldendienst en beeldendienaars.

3. Hier wordt ook geboden dat overheden door hun aardse macht de kerk zullen te hulp komen opdat zij haar bedienende macht kan uitoefenen.

4. Hier wordt dus geboden het zorgvuldig en zuiver bewaren van alle godsdienst en alle ordinantiën naar het Goddelijk Woord. Dit deed Mozes. En lezen wij, dat zij volhardende waren in de leer van de apostelen, in de gemeenschap, in de breking des broods en in de gebeden. Alzo vermaant Paulus ook Timothéüs.

5. Tot dit gebod behoort ook het handhaven van de kerkelijke regeringen en diensten.

Dus dat deze in stand blijven.

- Daartoe behoort ook dat Gods Woord behoorlijk gepredikt en de sacramenten naar Gods bevel bediend kunnen worden. Opdat dus ook de kerkelijke tucht naar Gods bevel kan worden geoefend. En dit zowel in het openen als in het sluiten van het Koninkrijk der hemelen.

- Ook wordt hier geboden het godsdienstig vasten in tijden van drukkende of dreigende oordelen van God over land en kerk, of ook ten tijde van grote ondernemingen ten goede van land of kerk. Alsook ten tijde van bijzondere ongelegenheden van particulieren.

- Dan wordt hier ook nog geboden het overbrengen van het zuivere licht des Evangelies, hetwelk God ons gegeven heeft, tot de heidense volkeren, die in de duisternis verkeren en die ons met hun aardse schatten te hulp komen. O, dit wil de Heere en daarom zijn er zulke grote beloften aan het heidendom gedaan. Het volk, dat in de duisternis zat, zou een groot licht zien. En Jezus is ook van Zijn Vader gegeven om niet alleen de stammen van Jakob op te richten en de bewaarden van Israël weder te brengen, maar ook om te zijn tot een verbond des volks en tot een Licht der heidenen. En uit dit alles volgt dat het ons betaamt de heidenen de middelen der genade te brengen.

C. Tenslotte zullen wij nog zien, naar de aard van de geestelijkheid en de wijde uitgestrektheid van dit gebod, welke deugden hier aan elk mens geboden worden, om deze hoofd voor hoofd op een volmaakte wijze te betrachten.

(1) Ten aanzien van God wordt hier geboden:

1. God op een volmaakte wijze en in de Geest te dienen.

2. Geboden wordt ook God lief te hebben, en wel inwendig meer dan men naar buiten kan vertonen, gelijk dit gebod tot de eerste tafel der wet behoort.

3. Ook wordt hier geboden dat men goede gedachten van God zal hebben en deze zal voeden.

4. Dat men dus de deugden des Heeren recht gelooft. Zowel zijn genade, barmhartigheid en ijver in het waarmaken van Zijn beloften aan Zijn volk en aan hun zaad tot in duizend geslachten, als Zijn rechtvaardigheid en ijver in het bezoeken van de ongerechtigheden van de vaders in de kinderen; in het derde en vierde lid. O vrienden, wat zou het de ziel teder maken: aan de ene zijde God te kennen als geen zonden kunnende verdragen, en aan de andere zijde een eeuwigheid in de liefde en de genade van God te zien.

5. En dus ook dat men zich verlaat op de getrouwheid van God in Zijn verbond, zoals Hij is de Jehovah, de God des verbonds.

6. O vrienden, God gebiedt hier dat men een goede dunk van de Heere hebben zal. Dus ook te geloven dat onze ontrouw en ons ongeloof de trouw en het geloof van God niet teniet zullen doen, en dat onze zonden Gods liefde niet zullen tegenhouden wanneer de Heere de ziel maar aanziet in Zijn Zoon.

(2) En met betrekking op de dienst van God wordt hier geboden:

1. Dat men de weg naar de hemel wel als een nauwe, maar tevens ook als een allerbeminnelijkste weg aan anderen aan zal prijzen en een goed gerucht van Kanaän geven zal. Want daarmee neemt men de valse inbeeldingen weg, welke er toch in de harten zijn, en men voedt daarmee het werk Gods.
2. Ook wordt hier geboden de instellingen Gods getrouw waar te nemen. Dat men dus veel werk zal maken van de openbare dienst van God. Dus dat men veel het Woord zal horen. O vrienden, wij lezen in Handelingen dat de Geest op zulken viel. Want dit is de wijze en de wil van God, en hieraan heeft de Heere Zich als het ware verbonden.
3. Hier gebiedt de Heere elk particulier op een rechte wijze zich te zetten onder de godsdienst oefeningen. En dan boven de leraar te zien op de stem van God in ons hart, terwijl wij naar de stem van Gods knechten luisteren.
4. Ook dat men met zulk een gestalte des harten die middelen het meest verkiezen zal, waar men bemerkt dat zijn naam of ongestalte het meest wordt genoemd.
5. Voorts wordt hier elk particulier geboden de sacramenten te gebruiken wanneer men in het duister verkeert. En dit opdat het weer licht worden moge, in nederigheid en naar Gods bevel. De Heere zegt: "Doet dat." En daar is niets tegen in te brengen, wat de gelovige ook zeggen moge, als de ziel in geen ergerlijke openbare zonden gevallen is en wanneer er maar enige oprechtheid tegen alle onoprechtheden in het hart gevonden wordt. Ook wordt geboden met oprechtheid des harten en zonder het achterhouden van enige zonde, dus als aller zonde vijand, tot God te komen op de vaste biddagen enz. David zegt: "Had ik naar ongerechtigheid met mijn hart gezien, de Heere zou niet gehoord hebben." Want dan laat God het naderen tot Hem niet toe.
6. Geboden wordt hier ook dat men veel werk zal maken onder en in alle bijzondere godsdienst oefeningen, en wel meteen rechte gesteldheid van het hart. En dit wil zeggen dat men zich voor God zal neerleggen, zo ellendig en in zulk een ongestalte als men is. O vrienden, dan kan het niet te dor, niet te geesteloos, niet te werkeloos, ja niet te onoprecht van binnen zijn gesteld voor iemand die verstand van klagen en kermen heeft. Want er is immers een God in Israël, een groot en machtig God, Die in Zijn Woord getuigt dat alle dingen bij Hem mogelijk zijn.
7. Hier wordt ook geboden dat men in de toenadering tot God zal geloven, dat hoe het van binnen ook gesteld moge zijn, er in de deugden Gods een eeuwigheid is om te kunnen behouden.
8. Dat men ook in de afhankelijkheid van de Geest van Jezus Gods Woord zal lezen. Want in Johannes staat, dat de Geest levend maakt.
9. Hier wordt geboden het bidden en danken in alles op een rechte wijze in de Naam van Christus, en zulks door de Geest te verrichten.
10. Ook dat men door de hulp van de Geest van Christus en dus in Zijn kracht zal strijden tegen het lichaam der zonden. O, dát behaagt de Heere; en dat men het liefdelijden van Jezus daartoe door de Geest gebruikt als de enige weg tot de rechte doding van de zonden. Dit wordt hier als de rechte wijze geboden: "Indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven."
11. En hier wordt ook geboden niet anders tot de Vader te gaan dan door Christus. Dat men zijn hand zal leggen aan de Middelaar des verbonds, Hem zal kiezen en met al Zijn wegen Hem geheel zal aannemen, en zich met al zijn liefde geheel aan Hem zal overgeven. Dat men dus werkzaam zal zijn met Christus, door met die Zoon tot de Vader te gaan en daar bij de troon op die Zoon en op Zijn goederen bij de Vader zal pleiten, als een genadig recht op Hem gekregen hebbende. Ja, dat men van de Heere Jezus in alle voorkomende gevallen en tot allerlei doeleinden gebruik zal maken. Dat men zichzelf dwaas, blind, onwijs, onmachtig en radeloos ziende, steeds gestaltelijk van Zijn licht, raad, wijsheid en leiding zal afhangen. En dus ook van het priesterambt van Jezus tot gedurige wegneming van alle scheiding door de zonde. Ja, dat men zich steeds aan Hem als Koning zal opdragen met al die vijanden en onwilligheden in het hart, om door Hem geleid, geregeerd en overwonnen te worden. O vrienden, daarin is het rechte welgevallen van de Vader gelegen, naar de spraak des Vaders van de hemel: "Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Dewelke Ik Mijn welbehagen heb." En uit dit alles volgt dat het welgevallen van de Vader is in allen, die deze Zoon nodig hebben en met Hem werkzaam zijn en tot de Vader komen. Dit alles behoort tot de rechte wijze van de dienst van God en is gegrond in dit tweede gebod.

Toepassing

Vrienden, wij zullen nog een heel kort woordzeggen wat betreft de dadelijke gehoorzaamheid van Christus aan dit gebod. Want in de verhandeling zelf is reeds veel tot de praktijk gezegd, en bij de behandeling van de voorgaande zondagsafdeling hebben wij ons hierin ook al breder uitgelaten (zie de toepassing van de vierendertigste zondagsafdeling).

- Jezus heeft het huis van God gereinigd, de kopers en de verkopers uit de tempel verdreven, de banken van de wisselaars omgekeerd, en Hij bleef bij de kerk in zulk een vervallen kerkstaat.
- En voegt hier nog bij, hetgeen zeer nuttig en nodig is voor het volk van God, dat Jezus volmaakt datgene gedaan heeft, waarin zij dikwijls zo gebrekkig en nalatig zijn.
- Jezus heeft volmaakt gebeden en Zijn Vader gedankt. En zulks zelfs bij nacht, aan de voet van de Olijfberg, waar Zijn gewone bidplaats was.
- Jezus heeft volmaakt gevast.
- Hij heeft ook volmaakt en heilig het Woord gelezen, zodat alle ogen op Zijn heilig lezen waren gericht.
- Jezus heeft op een volmaakte wijze het geloof op Zijn Vader als Zijn Verbondsgod geoefend. Hij heeft zelfs op God vertrouwd in Zijn zwaarste lijden en verdrukkingen vanwege de zaak van God.
- Ja, Jezus heeft op een volmaakte wijze de weg naar de hemel verkondigd en de Vader en Zijn welbehagen aan arme zondaren verklaard: "De Zoon des mensen is gekomen om zalig te maken wat verloren was."

Amen.

ZONDAG 36
vraag 99 en 100

Vraag 99:

Wat wil het derde gebod?

Antwoord:

Dat wij niet alleen met vloeken of met valse eed, maar ook met onnodigzweren de Naam van God niet lasteren of misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken; en in somma, dat wij de heilige Naam Gods anders niet dan met vreeze en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons rechtbekend, aangeroepen en in al onze woorden en werken geprezen worde.

Vraag 100:

Is het dan zo grote zonde Gods Naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God Zich ook over diegenen vertoort, die, zo veel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?

Antwoord:

Ja gewisselijk; want er is geen groter zonde, noch die God meer vertoort, dan de lastering Zijns Naams; waarom Hij ook dezelve met de dood te straffen bevolen heeft.

DE VERKLARING VAN HET DERDE GEBOD

Onze stof is nog steeds de dienst van de enige ware God, of wel hetgeen behoort tot het gehoorzamen van het eerste gebod en nader verklaard wordt in het tweede, derde en vierde gebod, en dan wel bijzonder hoe God gediend wil worden (het tweede en derde gebod). En zo hebben wij dan in het bijzonder reeds gesproken van deze dienst naar Gods wil bij de behandeling van het tweede gebod (zondag 35). Nu gaan wij dan verder om te spreken over de rechte en eerbiedige gesteldheid van het schepsel in deze dienst, welke ons verklaard wordt in het derde gebod.

De onderwijzer handelt hierin zo, dat hij:

- eerst het derde gebod in zijn geheel verklaart (zondag 36),
- en daarna in het bijzonder onderwijs geeft ten aanzien van de eed (zondag 37).

Wat dan betreft de verklaring van de onderwijzer van het derde gebod in zijn geheel, waarvan wij nu in de verklaring van zondag 36 zullen spreken, daarin letten wij wederom op twee hoofddelen.

- I. De verklaring van het gebod, zoals wij dit vinden in Exodus 20.
- II. De opening van de geestelijke zin er van aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

I. Wat het eerste betreft, ook dit gebod wordt weer op een verbiedende wijze voorgesteld. Letten wij:

- A. op het verbod, en
- B. op de drangreden, waarmede de Wetgever dit verbod aandringt.

A. Wanneer wij op dit verbod letten, dan zien wij dat "de Naam des Heeren uws Gods" het onderwerp is, waarover dit gebod gaat. Bezien wij dan Wie deze Persoon is, aan Wie hier zulk een Naam wordt toegekend. Het is de Jehovah, uw God. Bij de redenen voor deze twee benamingen ten opzichte van Israël in het algemeen, en ten opzichte van de gelovigen in het bijzonder, alsook bij de kracht, welke deze Namen hebben in de verboden en geboden van de Wetgever, hebben wij breedvoerig stilgestaan bij de behandeling van zondag 34 en 35. Letten wij er hier op, dat aan de Heere, de God van Israël, een Naam wordt toegekend. Want de Wetgever spreekt hier van de Naam des Heeren, uws Gods.

• En hierdoor moeten wij God Zelf verstaan in Zijn Wezen en in Zijn eigenschappen. Alsook de roem, prijs, lof en eer van God, welke Hem deswege toekomt. Het Wezen van God en Zijn eigenschappen of deugden worden in Gods Woord Gods Naam genoemd. Dit lezen wij van God Zelf in Zijn Wezen: "Om te vreezen deze heerlijke en vreselijke Naam, de Heere, uw God." De Joden waren daarom gewoon te zeggen: Hij is Zijn Naam, en Zijn Naam is Hij."

- Ook lezen wij van Gods eigenschappen en deugden, welke God Zelf zijn. Daar belooft de Heere Zijn Naam voor Mozes te zullen uitroepen, en God vervult Zijn beloften, Zijn Naam uitroepende en Zijn Wezen en eigenschappen openbarende, als Hij zegt: "Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft", enz. Hierop ziet ook het woord in Psalm 8: "O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde. Gij, Die Uw majesteit gesteld hebt boven de hemelen."

- Door deze Naam moeten wij ook verstaan de roem, prijs, lof en eer van God, welke de Heere deswege toekomt. Wij lezen: "Doch Hij verlost hen om Zijns Naams wil, opdat Hij Zijn mogendheid bekend maakte." ; "Ik doe het niet om uwentwil, u huis Israëls, maar om Mijn heilige Naam, die gijlieden ontheiligd hebt onder de heidenen, waarhenen gij gekomen zijt." En: "Gelijk Uw Naam is, o God, alzo is Uw roem tot aan de einden der aarde; Uw rechterhand is vol van gerechtigheid."

- Door Gods Naam moeten wij hier ook verstaan het Woord en de dienst van God, alsmede Gods werken. Het Woord en de dienst van God worden Gods Naam genoemd, dewijl de Heere Zich daarin aan het schepsel bekend maakt. Dan lezen wij van Gods Woord en al de daarin begrepen waarheden, of wel de leer van God: "Ik zal Uw Naam mijn broederen vertellen." Dit vergeleken met: "Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven; en zij hebben Uw Woord bewaard."; "Deze is Mij een uitverkoren vat, om Mijn Naam te dragen onder de heidenen." Aldus lezen wij ook van de dienst van God: "Alle volken zullen wandelen, elk in de naam zijns gods. Maar wij zullen wandelen in de Naam des Heeren onzes Gods, eeuwiglijk en altoos." En daardoor wordt dan de religie en de dienst van God verstaan.

- Ook de werken van God worden Gods Naam genoemd, doordat de Heere daarin Zijn volmaaktheden ontdekt en openbaart, in de werken der natuur, maar wel voornamelijk in de werken der genade: "Al de heidenen, Heere, die gij gemaakt hebt, zullen komen, en zullen Uw Naam eren. Want Gij zijt groot en doet wonderwerken; Gij alleen zijt God."

- En dus moeten wij hier nog door Gods Naam verstaan de benamingen en uitdrukkingen, waarmede de Heere Zichzelf noemt in Zijn woord en door Zijn volk mede genoemd wil worden. En dan wel in het bijzonder die eigennamen, welke de Heere aan Zichzelf geeft. Vooral de bijzondere Naam van Jehovah munt daaronder uit, als de onmededeelbare gedenknaam van God. Van deze lezen wij: "Ik Zal Zijn Die Ik Zijn Zal; de God Abrahams, de God Izaks en de God Jakobs, dat is Mijn Naam eeuwiglijk, en dat is Mijn gedachtenis van geslacht tot geslacht." Zie ook: "Met Mijn Naam Heere ben Ik hun niet bekend geweest." Ook alle andere namen, waarmee de Heere Zich in Zijn Woord noemt. Deze komen zeer veel in de Hebreeuwse taal voor, die in de Bijbel meestal met Heere met kleine letters en door God worden vertaald, en welke mogelijk wel tot tien kunnen worden gebracht: "De Heere uw Verbondsgod, dat is Mijn Naam", enz. Van deze Naam van God als het Onderwerp sprekende, bezien wij nu het verbod zelf, dat deze woorden bevat: gij zult Die niet ijdellijk gebruiken.

Letten wij er op wie hier de voorwerpen zijn, voor wie dit verbod geldt. De wetgever verklaart dit door het woord: "gij." God spreekt hier tot Israël, en in hen tot alle mensen, die deze wet in hun hart hebben, welke ten aanzien daarvan ook aan beschuldigende of verontschuldigende gedachten onderworpen zijn. En meer in het bijzonder en duidelijker spreekt God tot allen, aan wie Hij deze beschreven wet gegeven heeft of nog wil geven. Het is hier ook zeer opmerkelijk, dat de Heere tot deze grote hoop van mensen niet zegt: gijlieden, in het meervoud, maar: gij, in het enkelvoud, alsof die man of vrouw alleen bij de berg stond.

1. De Wetgever geeft hiermede te kennen dat elk mens in het bijzonder met God te doen heeft, en ook alleen in het grote gericht met God te doen zal hebben. En daaruit volgt dus, dat niemand naar het voorbeeld van een ander moet zien om die in zijn zonden te volgen. Al wandelt dan de menigte in een verkeerde weg, deze mag ik niet volgen. Het is hier: gij, man of vrouw, gij, hoofd voor hoofd. O vrienden, hier zien wij dat niemand zich op het voorbeeld van een ander zal kunnen beroepen in die grote dag!

2. Ook geeft de Wetgever hiermede de betrekking te kennen, welke elk mens hoofd voor hoofd op God heeft. Het is alsof de Heere zegt: Gij, o mens, wiens God Ik ben. Ik ben de God van allen uit kracht van schepping. Ik ben de God van geheel Israël uit kracht van het opgerichte uitwendige volksverbond, waardoor Ik Mijn vorige beloften, welke Ik aan Abraham in het Verbond der genade deed, nu zal gaan vervullen. Door dat verbond heb Ik u, als door een tussenmuur, van al de volkeren der wijde wereld afgescheiden. Ja, Ik ben de God van alle gelovigen, uit kracht van het eeuwige, wonderlijke en welverordene Verbond der genade mens, zie uw verplichting.

Daarom gij, op wie Ik boven alle volken in het bijzonder zie en die Ik ook bewelddadig. Die Ik wonderlijk en buitengewoon uit zware engten heb verlost. Gij; die alles aan Mij verschuldigd zijt. Zie dan wat dit gebod behelst. De Wetgever zegt: "Gij zult die Naam niet ijdellijk gebruiken." Wij moeten hier nagaan wat deze wijze van spreken beduidt, dus de betekenis der woorden, alsook in welke gevallen deze Naam ijdellijk gebruikt wordt. In de tekst worden twee woorden genoemd: gebruiken en ijdellijk.

- De Naam des Heeren gebruiken, betekent in deze tekst dat men die opneemt of opheft. Dus dat men die in zijn mond of op zijn lippen neemt.

- Het woord ijdellijk betekent in de grondtaal niet alleen leugenachtig of vals maar ook lichtvaardig, tevergeefs of zonder nuttigheid, zonder oorzaak, zonder indruk van God op het hart. Gaan wij daarom nu nog na in welke gevallen deze Naam wèl ijdellijk, of leugenachtig, vals, lichtvaardig, tevergeefs, zonder nuttigheid en zonder indruk van God op het hart wordt gebruikt.

a. Dit geschiedt ten opzichte van de dienst van God:

1. In de verkondiging van Zijn Naam, dus van Zijn Woord en waarheden.

2. In het bidden.

3. Ook in de plechtige belijdenis van Gods Naam voor God of mensen.

b. En ten opzichte van buiten de dienst van God geschiedt dit in het eedzweren, alsook in de gewone gesprekken en discussies. Dit alles zal nog wel nader blijken als wij de zonden zullen noemen. Wij moeten hier nagaan wat de wetgever in dit gebod verbiedt als Hij zegt: "Gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken" De Wetgever verbiedt hiermede niet alleen al het uitwendig vertoon van oneerbiedigheid en indrukkeloosheid ten aanzien van God in woorden en daden, maar Hij verbiedt hier ook, en wel als het allervoornaamste, de oneerbiedige gesteldheid van het hart. Want dat is de verdorven bron, waaruit alle woorden, daden, ja zelfs de gedachten voortkomen. En uit dit alles blijkt dus dat hier verboden wordt dat men in die oude natuurstaat blijft. En dit wordt zeer scherp geboden, gelijk wij zien in de aandrang van de Wetgever.

B. Wij komen nu tot het tweede, de drangredenen, waarmede de Wetgever dit verbod aandringt: "Want de Heere zal niet onschuldig houden die Zijn Naam ijdellijk gebruikt."

1. Wij zullen eerst zien welk een nadruk er in deze woorden ligt, alsook wat de Wetgever daarmee te kennen geeft. De woorden zijn hier zeer nadrukkelijk. Niet onschuldig houden, wil hier zeggen: op het hoogste schuldig houden en verklaren, gelijk deze wijze van dubbele ontkenning juist ten sterkste bevestigt. Hier wordt gezegd dat de Heere dezulken niet zal reinigen of rechtvaardigen, maar hen zekerlijk zal straffen.

2. Het wil ook zeggen, dat de Heere hiermede verklaart dat dit een onverzoenlijke misdaad is. Dus dat er zeker zware straffen op zullen volgen. Indien al geen eeuwige, dan toch minstens zware tijdelijke straffen en kastijdingen, welke zelfs zullen gaan over degenen, die er zich door genade van mochten bekeren: "Indien gij niet zult waarnemen te doen al de woorden dezer wet, die in dit boek geschreven zijn, om te vrezende deze heerlijke en vreselijke Naam, de Heere, uw God; zo zal de Heere uw plagen wonderlijk maken, mitsgaders de plagen van uw zaad; het zullen grote en gewisse plagen, en boze en gewisse krankten zijn." De Heere is wel een vergevend God, maar Hij doet evenwel wraak over hun daden.

3. Tevens moeten wij letten op de herhaling van de Wetgever. Tot tweemaal toe zegt Hij de woorden: ijdellijk gebruiken: "Gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken", en: "die Zijn Naam ijdellijk gebruikt." Wij worden hierdoor onderricht omtrent de zwaarte van deze zonde, en van het onvermijdelijke, ja onherroepelijke van de straffen. Wij vinden dit met grote nadruk in Genesis, alwaar Jozef zegt: "En aangaande dat die droom aan Farao ten tweeden male is herhaald, is omdat de zaak van God vastbesloten is, en dat God haast om dezelve, te doen."

a. Merken wij nu nog aan wat de Wetgever met deze drangreden te kennen geeft, alsook waaruit deze voortvloeit.

1. Dat de Heere dit gebod, gelijk ook het tweede gebod, met zulk een scherp dreigement bekrachtigt, geeft het zware ongenoegen Gods te kennen over de zonde van het misbruik van Zijn Naam. O, dit voert duizenden ten verderve, en het treft ook degenen, die bekeerd worden, al lopen hun straffen op de Middelaar aan. Ten aanzien van de onbekeerden merken wij dit op in Farao, in Sanherib, de koning van Assyrië. En ook in Juliaan de Afvallige en in Arius. Welk een zware oordelen van God hebben hen vanwege die zonde getroffen. En wat betreft de bekeerden, wij zagen het reeds in de genoemde plaats. Ziet dit in Paulus en in de Korinthiërs.

2. Deze krachtige drangreden van de Wetgever geeft ons ook het medelijden van God te kennen, dat Hij met de arme mens heeft.

- De Heere brengt hem daardoor het zondige en onbetamelijke van die zonde onder het oog. Het is alsof de Heere zegt: O mens, zie toch wat u doet. Het is een zonde. En als u waarlijk weet wat zonde is, u zult het niet doen. Ja, het is een zonde tegen Mij, tegen de Heere, uw God. Ik ben uw God en heb Mij al uw dagen zo ten aanzien van u gedragen. En deze zonde is tegen Mijn hoogheid, heiligheid, goedheid en weldadigheid over u. Dit moest deze zonde voor u zo zwaar maken: "Zult gij dit de Heere vergelden, u dwaas en onwijs volk? Is Hij niet uw Vader, Die u verkregen, Die u gemaakt en u bevestigd heeft?"
- Het geeft Gods medelijden met de mens te kennen, daar Hij de arme mens hier van tevoren wil waarschuwen door de gevolgen van die zonden onder het oog te brengen, opdat het oordeel hem niet onverhoeds en ongewaarschuwd treft. Ja, opdat elke ziel door de schrik des Heeren mocht bewogen worden tot de gehoorzaamheid des geloofs, en dus mocht ontvlieden aan het verderf, dat in de wereld is, en aan de toekomstige toorn.

b. Zien wij nog waar deze drangreden uit voortvloeit.

1. Deze vloeit voort uit de wrekende gerechtigheid van God en uit de ijver des Heeren in het straffen van de zonden. Hieruit volgt dus dat het hier gaat over de onveranderlijke bedreiging van het verbond der werken, welke voortkomt uitliet recht van God. God houdt dat recht in het eisen van volkomen gehoorzaamheid van de gevallen mens, op straffe van de dood.

2. Maar geen der deugden van God strijdt tegen de andere. De ene deugd in God zet kracht en luister aan de andere bij. En daarom moet deze bedreiging ook de beloften inhouden, welke uit het Verbond der genade voortvloeien voor degenen, die dit gebod gehoorzamen. De Heere zegt: "Die Mij eren, zal Ik eren." En in Jesaja wordt aan de vreemden, die zich bij de Heere voegen om Hem te dienen en de Naam des Heeren lief te hebben en Hem tot knechten te zijn, beloofd: "Die zal Ik ook brengen tot Mijn heilige berg, en Ik zal hen verheugen in Mijn bedehuis. Hun brandoffers en hun slachtoffers zullen aangenaam zijn op Mijn altaar." En: "Op deze zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn Woord beeft."

c. Bezien wij in het kort de redenen, waarom de Wetgever deze zonde van het misbruik van Zijn Naam met zulk een zware bedreiging verbiedt. Wij letten hierbij op deze drie redenen.

- Ten eerste, omdat de hoofdzonde, welke in dit verbod verboden wordt, een zonde is, welke de eer en de kroon van God onmiddellijk aantast.
- Ten tweede, omdat aardse machten menigmaal zeer nalatig zijn in het ijveren voor de Naam en de eer van God, en in het straffen van die zonden, welke God onmiddellijk aantasten. Daarom zegt God: Al gaat die man dan ongestraft heen, Ik zal hem evenwel niet onschuldig houden.
- Ten derde, omdat er zo veel misbruikers van Gods Naam zijn, die dit op een bijzonder kunstige en bedekte wijze, of met bastaardwoorden weten te doen. Niemand heeft zodoende vat op hen, en niemand dan God alleen kan er over oordelen. En daarom zegt God: Al ontduikt zulk één aan alle oordeel van de mensen, Mijn oordeel zal hij niet ontvlieden. Ik zal hem niet onschuldig houden.

Wij komen tot het tweede hoofddeel, de opening van de geestelijke zin van dit verbod aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer. Wij moeten daarbij:

A. op de zonden letten, die in dit gebod verboden worden, en

B. op de deugden, die er in geboden worden.

A. Eerst spreken wij van de zonden, welke in dit wijd uitgestrekte verbod verboden worden, en welke de onderwijzer aanwijst in het antwoord op vraag 99 (eerste lid) en 100.

Bezien wij de hoofdzonden, welke de onderwijzer noemt en door de Wetgever verboden worden: Het lasteren en misbruiken van de Naam van God. Wanneer hier het lasteren van Gods Naam verboden wordt, kunnen wij dit lasteren als volgt omschrijven: Het is een gruweldaad, waardoor iemand uit haat of uit lichtzinnige verachting met het hart, met de tong of met de pen zodanige woorden of zaken spreekt of leert, welke ten zeerste zijn tot oneer, of bespottung van God, van Zijn Woord en van Zijn dienst.

1. Dit geschiedt wanneer men God loochent, of de Drie-eenheid van het Goddelijke Wezen of wel enige van Zijn deugden verloochent, dan wel op een verkeerde wijze daarvan spreekt.

- Wij lezen hiervan: "De goddeloze, gelijk hij zijn neus omhoog steekt, onderzoekt niet; al zijn gedachten zijn dat er geen God is." ; "Daarom zegt hij: Wat weet God er van? Zal Hij door de donkerheid oordelen? De wolken zijn Hem een verberging, dat Hij niet ziet, en Hij bewandelt de omgang der hemelen."

Zie ook: "Toen lasterde de zoon van de Israëlitische vrouw uitdrukkelijk de Naam." Daarom brachten zij hem tot Mozes uit. En daarna brachten zij hem buiten het leger, alwaar zij de handen op zijn hoofd legden en hem stenigden.

- Voorbeelden van deze lastering vinden wij ook in Farao, welke zeide: "Wie is de Heere, Wiens stem ik gehoorzamen zou?" En in de koning Sanherib, die door brieven en door Rabsaké de levende God lasterde. Ook in Paulus vóór zijn bekering en de ene moordenaar. En ook met name in de Antichrist, het Beest te Rome, die op zijn hoofd de naam van godslasteringen heeft en met zijn mond godslasteringen spreekt.

2. Dit geschiedt ook wanneer men smadelijk en op een verachtelijke wijze spreekt van Gods Woord, waarheid, ordinantiën, van Gods getrouwe knechten en kinderen en van het werk Gods in hen. Dit geschiedde toen men van Paulus zeide: "Wat wil toch die klapper zeggen?"

3. Het geschiedt ook wanneer iemand de Heilige Geest in Zijn overtuigingen tegengaat. Wanneer iemand door de inwendige verlichting van de Heilige Geest van de waarheid van het Evangelie overtuigd is, maar toch tegen deze inwendige overreding, verlichting en overtuiging in, de Heilige Geest en Zijn waarheid en werken versmaadt, tegenspreekt en lastert, ja uit boosheid vervolgt. En dit uit haat en met moedwil, met opzet en wrevelmoed, volhardend en zonder er ooit berouw van te hebben. Van deze zonden lezen wij: "Alle zonde en lastering zal de mensen vergeven worden; maar de lastering tegen de Geest zal de mensen niet vergeven worden." De reden, dat deze zonde onvergefelijk is, is dat deze begaan wordt tegen de Heilige Geest, als de enige werkende Oorzaak van berouw, boetvaardigheid en bekering. Deze zonde is dus van die aard, dat zij de Heilige Geest door verbittering afweert, buiten het hart sluit en als het ware in het aangezicht slaat. Dit is een volstandige zonde, en daaruit volgt dat het een zonde is tot de dood.

Tot deze beschrijving van het lasteren van Gods Naam behoort ook, dat iemand door zijn leven en daden aan andere mensen oorzaak geeft dat zij spreken tot oneer van God, van Zijn volk of van Zijn Woord. Dit geschiedt op allerlei manier. Om maar een voorbeeld te noemen, wanneer goddeloze mensen, die in hun hart en in hun verborgen daden tonen dat zij het niet menen, zich met mooi gepraat onder Gods volk begeven, om zo van hen aanzien en achting te ontvangen. Zulken geven oorzaak voor de lastering van Gods Naam en van al Zijn volk, alsof dat maar een troep is. O vrienden, deze goddeloze geveinsdheid is een gruwel voor God. God zal dat masker eens afrukken en dat bewindsel eens verslinden. Hij zal hun deel doen zijn bij de meest goddelozen, ja het onderste van de hel is voor zulken bereid. De Heere klaagt over de Joden, dat Zijn Naam om hunnentwil de ganse dag gelasterd wordt. En in 2 Petrus lezen wij dat velen hun verderfenissen navolgen, door welken de weg der waarheid gelasterd zal worden. Paulus waarschuwt hiertegen ernstig. Het lasteren van Gods Naam is ook zeer scherp door God verboden: "Wie de Naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden".

Verder wordt hier eveneens verboden de Naam des Heeren te misbruiken. Het misbruiken van Gods Naam kunnen wij als volgt omschrijven: Het is zulk een zonde, waardoor iemand - hetzij op of buiten godsdienstig gebied - schandelijk, lichtvaardig, vals, zonder indruk, aandacht of eerbied voor Godin zijn hart, die Naam op zijn lippen neemt. Of ook wanneer iemand zonder de uiterste noodzaak de voorzienigheid van God beproeft.

a. Dit geschiedt op godsdienstig gebied:

1. Wanneer leraren onder het bedienen van het Woord en de sacramenten of onder het bidden uit sleur handelen. Of wanneer mensen onder het horen van het Woord en het genieten van de bondszegelen er op een verachtende wijze onder verkeren, zonder geest of leven. Want dan brengt men evenals de zonen van Aaron, vreemd vuur op dit altaar. Dit is een stank in Gods neus.

2. Het geschiedt ook op godsdienstig gebied wanneer men de leerstukken der zaligheid verdraait tot eigen verderf en dat van anderen. De apostel noemt zulken daar ongeleerde en onvaste mensen, die deze dingen, gelijk ook de andere Schriften, verdraaien tot hun eigen verderf. En dan vermaant Petrus: "Gij dan, geliefden, zulks tevoren wetende, wacht u, dat u niet door de verleiding der gruwelijke mensen mede afgerukt wordt en uitvalt uit uw vastigheid; maar wast op in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus. Hem zij de heerlijkheid, beide nu en in de dag der eeuwigheid."

3. Ook geschiedt het wanneer men valse leringen voorstaat. Hiervoor waarschuwt Paulus, dat men geen andere leer zal leren, noch zich tot fabelen enz. zal begeven, welke meer twistvragen dan stichting voortbrengen. Paulus noemt dezulken daar ijdelheidsprekers, die leraars der wet willen zijn, maar niet verstaan hetgeen zij zeggen of wat zij bevestigen.

En zegt Paulus van degenen, die een andere leer leren, welke niet overeenkomt met de gezonde woorden van onze Heere Jezus Christus en met de leer, die naar de Godzaligheid is, dat zij opgeblazen zijn en niets weten; ja, dat zij razen, een verdorven verstand hebben en van de waarheid beroofd zijn. En daarop zegt hij: Wijkt af van dezulken, en hebt een afkeer van het ongoddelijk ijdel roepen en van de valselijk genaamde wetenschap van dezulken.

b. Het misbruik van Gods Naam geschiedt ook buiten het godsdienstig gebied.

1. En wel wanneer men enige van de eigen namen van God of van Jezus in het gewone gesprek onbedacht op de lippen neemt. Of men zulks dan weet, of dat men het door gewoonte niet weet.

2. Of ook wanneer men enige spreuken uit Gods Woord of de voorbeelden der heiligen in de gezelschappen bijbrengt opdat men anderen daarom zal doen lachen en spotten, of omdat men eigen zonden daarmede wil bedekken en verschonen. Wij lezen in Handelingen, dat sommigen van de omzwervende Joden zich onderwonden de Naam van de Heere Jezus te noemen. En "Dit eerst wetende, dat in het laatste der dagen spotters komen zullen, dienaar hun eigen begeerlijkheden zullen wandelen, en zeggen: Waar is de belofte Zijner toekomst? Want van die dag af, dat de vaderen ontslapen zijn, blijven alle dingen alzo gelijk van het begin der schepping" enz.

3. Dit misbruik van Gods Naam geschiedt ook wanneer men zonder hoge noodzakelijkheid het lot gebruikt. Want daarbij moet toch de Naam des Heeren worden aangeropen, zal het recht geschieden. Dit lot mag niet anders gebruikt worden dan wanneer er een beslissing noodzakelijk is en er geen andere weg meer is te vinden. En dan alleen met een eerbiedig aanroepen van de Naam van God, opdat de Heere onmiddellijk beslisse en men zal kunnen rusten in het uitvoeren van de eeuwige raad: "Het lot doet geschillen ophouden en maakt scheiding tussen machtigen." Ziet daartoe ook: "En zij baden en zeiden: Gij Heere, Gij, Kenner der harten van allen, wijs Gij van deze twee één aan, die u uitverkoren hebt om te ontvangen het lot dezer bediening en des apostelschaps, waarvan Judas afgeweken is, dat hij heenging in zijn eigen plaats. En zij wierpen hun loten; en het lot viel op Matthias, en hij werd met gemene toestemming tot de elf apostelen gekozen." Het lot, is een onmiddellijk beproeven van Gods voorzienig bestuur, naar Zijn verborgen raad: "Het lot wordt in de schoot geworpen, maar het gehele beleid daarvan is van de Heere." En daaruit volgt dus ook dat men het lot niet mag gebruiken tot spel en tijdverdrijf. O, dit is een aller gruwelijkst misbruik van Gods Naam, want men speelt en men verdrijft de tijd met een gedurige beproeving en verzoeking van de Goddelijke Majesteit. God móét hier als het ware gereed staan om alle dingen te beslissen, welke het goddeloze hart oplevert en waarin het plezier heeft. Het is wel waar dat er verschil is tussen dobbelstenen en kaarten, en wel dit dat tot het kaartspel ook een zekere kunst behoort, toch zijn beide zware zonden, want de kaarten worden blind in de hand gegeven en de onmiddellijke voorzienige hand des Heeren moet er in zijn. Menigeen speelt hier zo lang mede tot hij dat lot trekt, dat hij wegzinkt in verderf en ondergang.

4. Het misbruik van Gods Naam, in welk opzicht ook, is zeer scherp door God verboden. Nadat de Heere in Psalm 50 de goddelozen heeft aangesproken, die Gods inzetting vertelden en Zijn verbond in hun mond namen en Gods woorden achter hun rug wierpen, zegt de Heere: "Uw mond slaat u in het kwade, en uw tong koppelt bedrog. u zit, u spreekt tegen uw broeder; tegen de zoon uwer moeder geeft u lastering uit. Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; u meent dat Ik ten enenmaal ben gelijk gij; Ik zal u straffen, en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen. Verstaat dit toch, gij godvergetenden, opdat Ik niet verscheure en niemand redde." En in Jesaja spreekt God dezulken aan, die de God Israëls vermelden, maar niet in waarheid, noch in gerechtigheid. Ook zegt de Heere met nadruk: "Vertrouwt niet op valse woorden, zeggende: Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze."

De onderwijzer noemt hier ook enige grove zonden, waardoor de Naam van God openlijk gelasterd en misbruikt wordt. Hij geeft hier de drie voornaamste kwaden aan, waardoor dit wel geschiedt.

Allereerst noemt de onderwijzer het vloeken.

Het vloeken kan omschreven worden te zijn: die zonde, waardoor iemand uit opzettelijke boosheid of uit onstuimige toorn Gods Naam aantast. En wel op zulk een wijze, dat hij óf over zichzelf, óf over zijn naasten, in Gods Naam enig tijdelijk of eeuwig verder wenst. En dat zulks onder het ijdellijk gebruiken van die Naam behoort, blijkt wel hieruit, dat de Naam van God onder het vloeken wordt misbruikt, alsof God een Uitvoerder van de boze driften van de zondige mens zou zijn.

A. Dit vloeken geschiedt ten aanzien van God, uit boosheid of uit mismoedigheid.

- Er staat van de vrouw van Job geschreven dat zij haar man daartoe aandreef. Wij lezen ook van de Joden, dat zij vloekten op hun koning en op hun God.

- Dit vloeken geschiedt ook ten aanzien van zichzelf. En wel uit boosheid, zoals bij de Joden. Die vervloekten zichzelf, zeggende dat zij niet eten of drinken zouden voordat zij Paulus hadden gedood.
- Ook uit mismoedigheid, als bij Job, die de dag van zijn geboorte vervloekte.
- Of wel uit zwakheid, zoals bij Petrus in de zaal van Kájafas.

B. Dit vloeken geschiedt ook ten aanzien van de naasten. En wel uit toorn of wraakgierigheid, zoals bij Simeï tegen David. Hij zei in zijn vloeken: "Ga uit, ga uit, gij man des bloeds, gij Belialsman." Nu, al dit vloeken wordt hier uitdrukkelijk verboden: "Een -ieder, als hij zijn God gevloekt zal hebben, zo zal hij zijn zonde dragen." ; "Wie ook zijn vader of zijn moeder vloekt, die zal zekerlijk gedood worden." En: "Zegent ze, die u vervolgen; zegent, en vervloekt niet." Het heeft geen betekenis dat hiertegen wordt ingebracht dat heilige mannen soms iemand gevloekt of tegen iemand gebeden hebben. Als bijv. Job, Jeremia en Petrus. Want dit waren zware zonden van deze mannen, waarin zij door hevige vervloeking en aanvechtingen van de duivel vielen. Maar wij zien dat zij er ook weer uit zijn opgestaan en dat zij zich deswege zeer hebben vernederd, waar Job zegt: "Wie is hij, zegt Gij, die de raad verbergt zonder wetenschap? Zo heb ik dan verhaald hetgeen ik niet verstond, dingen, die voor mij te wonderbaar waren, die ik niet wist." En: "Daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en as." En in Lukas lezen wij van Petrus, dat hij naar buiten ging, bitterlijk wenende. De zonden van deze mannen staan in de Bijbel als bakens in zee, opdat elk mens er zich voor zou wachten en tot God om bewaring er voor zou zuchten: "En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze." Ook heeft het geen gewicht als hiertegen wordt ingebracht, dat profeten en andere heilige mannen Gods wel mensen hebben gevloekt en tegen hen hebben gebeden. Want David en anderen deden dit niet uit wraakzucht. Maar gedreven zijnde door de Heilige Geest, lieten zij als profeten deze vloeken over de vijanden van God en van Zijn kerk aan de gemeente van God na. Daarom mogen deze vloekpsalmen nog gebruikt worden. Niet tegen mensen, die ons of de onzen beledigd hebben. Want dat is een bedrieglijke wijze van het stellen van ons eigen belang op Gods rekening.

- Maar deze vloeken mogen wel gebruikt worden tegen de vijanden van God en van Christus, en tegen satan. En zulks opdat de Heere hem en zijn aanhang verdelge en uitroeie, en opdat Hij zijn boosheid tegen ons en Zijn kerk beschame.

- Deze vloeken mogen ook gebruikt worden tegen boze en onbekeerlijke mensen; die onderdrukkers zijn van de kerk en van het werk Gods. Want zulken zijn Gods vijanden: "Zou ik niet haten, Heere, die U haten? en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? Ik haat ze met een volkomen haat; tot vijanden zijn zij mij." En: "In wiens ogen de verwerpene veracht is." Dan kan een kind van God blij zijn en zich in God verheugen wanneer Gods oordelen op zulken vallen, zoals een kind zich verheugt wanneer zijn vader het proces tegen zijn vijanden wint.

- En deze vloeken mogen ook gebruikt worden tegen de verdrukkers van de kerk, en wel in het bijzonder tegen de Antichrist en zijn gehele aanhang uit de afgrond. O, waar God geen belofte van bekering geeft, daar mag men ook om geen bekering bidden. En dus moet hier gebeden worden om de vloek, opdat die kome, opdat de Antichrist zal wegzinken als een molensteen in het hart van de zee. Ja, opdat zijn val moge worden verhaast. Dit heeft David gedaan ten opzichte van Saul, en Paulus ten aanzien van die vijand Gods. Daarom mag ook een christen zuchten tot God over het ongelijk en de onderdrukking van zijn vijanden, en begeren dat God hem redt en recht doet. Dit leert Jezus Zelf in de gelijkenis in Lukas.

Als tweede voornaamste kwaad noemt de onderwijzer de valse eed, waardoor de Naam van God ook openbaar wordt gelasterd en misbruikt. Een valse eed kunnen wij als volgt omschrijven: Het is die zonde, dat men God aanroept tot een Getuige over iets, waarvan men weet dat het anders is. Of dat men op die wijze iets belooft, waarvan men voornemens is het niet na te komen, of wat men daarna anders doet. En dit alles met onderwerping onder de straf of de ongenade van God indien men bedrieglijk zweert. Uit deze omschrijving blijkt wel dat dit een zwaar misbruik van Gods Naam is, en daaruit volgt dus ook dat de onderwijzer zeer terecht dit hier noemt, temeer daar er in de valse eed een tergende uitdaging van God geschiedt. Hier wordt gezegd: Indien Hij straffen kan, dat Hij dan straffe. De valse eed is dus door de Wetgever verboden: "Gij zult niet valselijk bij Mijn Naam zweren, want u zoudt de Naam uws Gods ontheiligen; Ik ben de Heere." ; "Ik breng deze vloek voort, spreekt de Heere der heirscharen, dat hij komt in het huis van de dief, en in het huis desgenen, die bij Mijn Naam valselijk zweert; en hij zal in het midden zijns huizes overnachten, en hij zal het verteren, met zijn houten en zijn stenen." Dan noemt de onderwijzer in de derde plaats nog een voornaam kwaad, waardoor de Naam van God openbaar gelasterd en misbruikt wordt, zeggende, dat dit ook geschiedt door onnodig zweren.

Het onnodig zweren kan als volgt beschreven worden: Het is een zonde, dat men zonder enige noodzaak in een gewoon gesprek of in een zaak van gering gewicht iets bekrachtigt met het getuigenis van God of met een andere bevestigende reden; of ook dat men uit een kwade gewoonte bij iets of bij iemand zweert, waarbij men niet mag zweren. Dit behoort mede tot het gruwelijke lasteren of misbruiken van Gods Naam. Want dit onnodig zweren wordt ten zeerste verboden: "Als een mens zal gezworen hebben, onbedacht met zijn lippen uitsprekende, om kwaad te doen, of om goed te doen: naar al wat de mens in de eed onbedacht uitspreekt, en het is voor hem verborgen geweest, en hij is het gewaar geworden, zo is hij aan één van die schuldig." Naar alle waarschijnlijkheid heeft Jezus dit zweren op het oog: "Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet, noch bij de hemel, omdat hij is de troon Gods; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank Zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij is de stad des groten Konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet één haar kunt wit of zwart maken. Maar laat zijn uw woord ja, ja; neen, neen; wat boven deze is, dat is uit de boze." En ook: "Doch vóór alle dingen, mijn broeders, zweert niet, noch bij de hemel, noch bij de aarde, noch enige andere eed; maar uw ja zij ja, en het neen neen; opdat gij in geen oordeel valt."

Doch hiervan zullen wij nog nader zien in de nu volgende afdeling (zondag 37).

Toepassing

Ziedaar dan iets gezegd tot verklaring van dit derde gebod en van enige zonden, welke de onderwijzer daarbij noemt. Doch aangezien de tijd niet toelaat daarop thans in te gaan, zullen wij de verklaring van het schrikkelijke van die zonden, aan de hand van vraag 100, en hoe men gemeenschap krijgt aan de schrikkelijke zonden van een ander door stilzwijgen en toezien, behandelen in een volgende oefening. Eveneens welke zonden er verder begrepen zijn onder de door de onderwijzer genoemde allergrootste zonden, en waaraan elk onzer hoofd voor hoofd schuldig staat. Alsmede de geboden deugden, en in welk opzicht Jezus dit gebod op een volmaakte wijze gehoorzaamd heeft als Borg en in de plaats van allen, die in Hem geloven.

A. Maar onbekeerde mens, hoor nu eens wat de grote Wetgever uit het midden des vuurs met verschrikkelijke tekenen van aardbeving, donder en bliksem tot u spreekt. Het Woord des Heeren is: "Gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdelijk gebruiken." Hier spreekt die grote Wetgever, Die behouden en verderven kan. Die tevens onze Rechter zal zijn in die voor alle niet met God verzoend zijn in die ontzaggelijke, verschrikkelijke en donkere dag. Ik zeg: hoor eens wat tot u spreekt.

1. Mensen, staat u hier niet schuldig? Wat bent u ongelukkig, die reeds zo ver heen zijt, dat u al de hier genoemde grove zonden geen zonden meer rekent te zijn. Want voor menigeen zijn de lasteringen van God en van Gods zaak en volk geen zonden meer. Hun consciëntie klopt daarover niet meer en zij spreken met vrijmoedigheid. de lasteringen uit tegen de alle noodzakelijkste waarheden, als die der wedergeboorte, bekering en der heiligmaking. En dus ook tegen die mensen op de wereld, welke daar in beginsel iets van hebben ondervonden. Maar o mens, die dat doet, Gods Woord zegt van u, dat u lastert hetgeen u niet kent. U durft dingen te doen, welke de engelen niet aandurven, welke toch een zo veel voortreffelijker natuur hebben dan gij. Ziet dit in 2 Petrus, waar de apostel spreekt van zulken, die naar het vlees in onreine begeerlijkheid wandelen en die de heerschappij verachten, die stout zijn en die zichzelf behagen, en die er niet voor terugdeinzen de heerlijkheden te lasteren. En dan wijst de apostel er op, dat hoewel de engelen in sterkte en kracht meerder zijn dan hen, zij evenwel geen lasterlijk oordeel tegen hen voor de Heere voortbrengen. Ja, wij lezen in Judas, dat toen Michaël de archangel met de duivel twistte en handelde van het (eigenlijke) lichaam van Mozes, dat Michaël geen oordeel van lastering tegen hem durfde uitspreken of voortbrengen. Hij zei alleen maar: "De Heere bestraffe u." En o mens, durft u het dan onderwinden en schroomt u niet Gods zaak en volk te lasteren? O, wat zal dan uw einde zijn?

2. Ja, menigeen is er aan gewend Gods heilige Naam te misbruiken bij het vloeken en lichtvaardig zweren in zijn gewone gesprekken en bewoordingen, of ook bij wonderlijke voorvallen. En als men zulk één daarover dan aanspreekt, och, dan zegt hij dat hij het niet deed, of wel dat hij dit zo gewend is dat het hem tot een tweede natuur geworden is; hij kan het niet meer laten. Als zulk één maar iets vertelt, dan moet het één of ander woord van God of Jezus, of het één of ander van Gods geduchte werken, als de donder of de bliksem, of zijn leven, zijn ziel, of zijn zaligheid, het bevestigen. En dan schrikt zulk één nog wel eens voor een mens, die hem deswege bestraft, en neemt dan het woord, dat hij heeft geuit of nog half in de mond heeft, nog wel schielijk en met ontzetting terug, maar de arme mens vreest God niet. En meent ge uw verhaal zo te bevestigen opdat anderen het zullen geloven?

Die God vrezende, houden het verhaal deswege juist verdacht. Want die dit durft te doen, die durft ook wel te liegen. En ik moet u zeggen, dat u met deze woorden uw rampzaligheid bevestigt. Zo ziet God uw woorden aan en zo ziet Gods volk uw woorden aan. u behoeft het niet te onderzoeken of u onbekeerd bent. Dat mag en moet u wel vaststellen.

3. En dan is er ook menigeen, die wel niet zo goddeloos is dat hij het zelf doet, maar het zeer gemakkelijk kan verdragen dat anderen het doen. Of zulk één doet het zo bedekt en behendig en zuchtend, dat niemand er vat aan krijgt. O mens, meent u onschuldig te zijn, die zo veel liefde voor Gods Naam niet hebt, dat het uw ziel smart als u het hoort? Ja, dat het u niet smart en grieft in uw hart, en die ook geen gezelschap, waar zulks geschiedt, deswege mijdt? O, menigeen van dezulken is een nog sterker kasteel van de duivel, en menige goddeloze vloeker is, naar de mens gesproken, nog gemakkelijker te bekeren. Jezus zegt, dat hoeren en tollenaars dezen zullen voorgaan in het Koninkrijk der hemelen.

4. En goddeloze ouders, die met deze zonden uw kinderen steeds voorgaat en die hen nooit bestraft, staat u hier niet zwaar schuldig? U, die niet alleen uw eigen ziel overhoop werpt, maar ook uw arme kinderen, die u niet durft te bestraffen omdat u zelf zo diep zijt weggezonden. O mens, u bent de oorzaak dat uw kinderen, uw eigen vlees en bloed, eeuwig worden verdorven, dat die een eeuwig wee zullen ondergaan. O, dat u het eens mocht zien, goddeloze ouders en kinderen, hoe u eeuwig tegen elkander zult opstaan. O, dat eeuwig verwijt van kinderen aan hun ouders: u bent de oorzaak dat ik hier ben, door zo te lasteren. O, dit zal verschrikkelijk zijn. Nu vermaakt ge u hier als over het hol van een dove adder, maar eens zult u er instorten. O mens, dat zal zeker volgen als u onbekeerd blijft.

5. Ja, wat staat ons land hier in het algemeen toch schuldig. O, wat is deze zonde een landszonde geworden. Alle vlees - niet één uitgezonderd, tot zelfs de kinderen op de straten toe, die pas kunnen spreken - heeft hier zijn weg bedorven. Men moet hier wel zeggen: Het is of er in deze door God geen macht op aarde is ingesteld. En ook hetgeen Abraham van Gerar zeide: "Immers is de vreze Gods niet aan deze plaats." En dit wel in het bijzonder in deze en die hoek van de stad. Amos spreekt van zulk een boze tijd, die er zou zijn, waarin de verstandigen zouden moeten zwijgen. Die zouden het maar moeten aanzien welke oordelen God over de goddelozen zou zenden. Er zou niets meer aan te doen zijn. Zie hier dan eens enige dingen, waar het bij u vandaan komt. En wilde de Heere u eens geven af te dalen van die goddeloze takken tot de verdorven wortel, die zondige bron, uw verdorven staat van nature.

- Het ligt bij menigeen niet daaraan, dat hij het nooit heeft gehoord dat deze zonde zulk een verschrikkelijke zonde is, of dat hij in deze nooit is gewaarschuwd. Waarschijnlijk heeft elk onzer al de dagen zijns levens Gods Woord gehad en Gods knechten kunnen horen. Zulken hebben allen onder de wet geleefd.

- Het ligt bij menigeen ook niet hieraan, dat de Heere niet in meerdere of mindere mate aan het hart heeft geklopt bij het bedrijven van deze zonde. O vrienden, er zijn maar weinig mensen, die onder het licht des Evangelies leven en toch altijd maar gerust Gods Naam kunnen lasteren en misbruiken, en daarover dan nooit benauwd zijn.

(1) De oorzaak ligt hier, dat men al zijn dagen of de meeste tijd de middelen der genade, welke God aan een mens geeft om zalig te worden, heeft verwaarloosd, of dat men er altoos dood onder heeft neergezeten.

(2) Het ligt hieraan, dat men de inwendige kloppingen en benauwdheden niet opmerkt, maar deze tegen gestaan heeft en verdoofd. Dat men de consciëntie gedurig op de mond slaat. O, dan bedroeft men de Geest, dan slaat de consciëntie ons niet meer. God weigert het meerdere licht als men niet getrouw is aan het mindere. Dan geeft God een mens wel aan zijn eigen goeddenken over.

(3) Het ligt menigmaal hieraan, dat zo'n man of vrouw tevoren wel overtuigingen gehad heeft, maar dat het de verkeerde kant is uitgegaan. O, menigeen heeft een tijd gehad, dat hij een loop scheen te doen, maar hij heeft zichzelf verhinderd. Zulk, één is in de poel mistrouwen geweest en is er aan de verkeerde kant uitgeworsteld, naar stad verderf terug. En nadat het is overgegaan, is zulk een mens nog goddelozer geworden. Dat is naar Gods Woord, zulk één is als een huis, dat met bezemen gekeerd en opgesierd is, waar de vijand weer met zeven boze geesten ijltrek neemt. Ja, wij lezen met nadruk van zulk een mens, die overtuigd is geweest en weer terugkeert, dat zijn laatste erger wordt dan zijn eerste.

(4) Het ligt ook hieraan, dat kinderen van jongsaf aan nooit anders van hun ouders hebben gehoord. Nooit zijn zij door hun ouders bestraft, dat het een grote zonde is, en welke straf God daarover dreigt.

O, zulke ouders zijn de voorbeelden, welke die arme kinderen navolgen. Een kind denkt dan dat het dat wel doen mag. Ja, een kind denkt dan dat het mooi staat dat het zo iets doet, en het spreekt en doet wat vader of moeder spreekt en doet. Deze ouders zijn dus de oorzaken van hun eigen ondergang, en van die van hun kinderen, wanneer zij samen in de hel zinken, en eeuwig schreeuwen van verbreking des harten, en huilen van weedom des geestes. O, het zal u tot eeuwige vervloeking strekken. Mocht u dat eens recht geloven.

(5) En om nu de allervoornaamste oorzaak nog te noemen, waar het aan ligt dat men Gods Naam ijdellijk gebruikt, wel, de oorzaak is het onveranderd zijn van hart en staat. Men is nog in dezelfde natuur waarin men is geboren en waarin men ligt gevallen. Afgezien daarvan dat er duizenden zijn, die een schrik en afkeer hebben van deze grove zonden, en evenwel rustende op hun burgerlijkheid, onbekeerd zijn en blijven; is er geen zekerder kenteken van onbekeerd en met God niet verzoend te zijn dan het bedrijven van deze zonde, ook al is het uit gewoonte of onwetendheid. Want zodra God een mens licht geeft, krijgt hij God in het oog. Hij wordt met eerbied vervuld en kan het niet meer doen. Dat is voorgoed afgelopen.

1. En ongelukkige mens, hoor nog eens wat u boven het hoofd hangt, wat u te wachten hebt. De grote God spreekt onder diezelfde verschrikkelijke tekenen uit het midden des vuurs van de Sinaï deze drangreden tot u: "Want de Heere zal niet onschuldig houden die Zijn Naam ijdellijk gebruikt." Het is wel zeer opmerkelijk, dat in deze drangreden niet wederom staat: "Want de Heere, uw God." Er staat alleen maar: "de Heere, de Jehovah." O mens, dit doet ons zien dat de mens, die tegen Gods Naam zondigt, welke de Heere ten hoogste bemint en liefheeft, zich daardoor als het ware wringt uit die algemene betrekking, die hij op God, en welke God op hem heeft. Kunt u het niet zien dat het er dan donker voor zulk één uitziet? Weet ook dat deze Wetgever, als de Heere, de Jehovah, uw Rechter zijn zal in die dag van algemeen geweest voor de onbekeerden. Want is het waar, vrienden, dat uw Wetgever de Heere, de Jehovah is - want zo is Zijn Naam: "Ik Zal Zijn Die Ik Zijn Zal - dan is deze Wetgever ook de onveranderlijke Rechter en onveranderlijke Waarmaker zowel van Zijn bedreigingen over u, als van Zijn beloften over Zijn volk. Ja, de Heere zal de zodanigen niet onschuldig houden. Weet dan dat God u zal straffen. Al gaat u hier ongestraft heen, al straffen de overheden u hier niet, of, al bestraffen ook uw ouders of die over u gezet zijn u niet, och, mocht u het eens geloven: God zal u niet onschuldig houden. U hebt hier in de tijd de vloek te wachten in alles wat u ter hand neemt. Want God komt menigeen nu al tegen in zijn huis, in zijn kinderen, in zijn goederen. Daar is nu al de mot en de vertering in. Menigeen verkeert voortdurend in bijtende armoede en hij gaat al vloekend daarhenen. God houdt hem hier reeds niet onschuldig, en hij merkt het niet. En dan volgt daar wel op dat de Heere hem overgeeft tot andere zware zonde of onkunde. Want mensen, het is zulk een zwaar oordeel over een huis of over een geslacht, als al wat geboren wordt even onkundig en onwetend blijft, of dat zij hoe langer hoe goddelozer worden. O, wat staat daarop wel te wachten? U hebt niet anders te wachten dan het eeuwig oordeel. Het verderf van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid Zijner sterkte. En in 1 Korinthe lezen wij dat de zulken Gods Koninkrijk niet beërven zullen. Het wordt hun ontzegd. O vrienden, wie uwer zal bestaan als de Heere verschijnt, van de tijd Zijns toorns af? Mozes roept uit: "Wie kent de sterkte Uws toorns en Uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?"

2. Zie ook welke knagende oordelen, welke benauwdheden, ja welke uitroeiende oordelen een land in het algemeen te wachten heeft, waarin alle vlees door deze zonde wordt beheerst. Och, indien de Heere Zijn volk hier niet had, wij zouden al weggezonden zijn. En wie weet wat ons nog boven het hoofd hangt, of het nu de tijd niet is dat deze en die wordt ingezameld. De tijd dus waarvan wij lezen, dat de Heere zegt: "Ik zal de zon op de middag doen ondergaan, en het land bij lichten dage verduisteren. En Ik zal uw feesten in rouw, en al uw liederen in weeklagen veranderen. Ik zal een honger in het land zenden, niet naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des Heeren. En zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; zij zullen omlopen om het Woord des Heeren te zoeken, maar zij zullen het niet vinden."

B. Maar nu ook nog een woord tot u, kinderen van God.

1. Zal een ieder, die zijn hand in zijn boezem steekt, deze hier niet melaats bevinden?

O, wat een oneerbiedigheid des harten ten aanzien van de Heere. Wat is er menigmaal een grote ongevoeligheid, ook als anderen zondigen. Dat dit het hart niet zulk een pijn doet als toch wel zijn moest. O, wat is hier stof tot klagen en tot vernedering.

2. Wat kan men het weinig dragen en wat ziet men de hand van God er weinig in wanneer men van een ander wordt gevloekt.

Wat verschilt dit toch veel van de gestalte van David: "De Heere heeft toch gezegd: Vloek David." O, indien wij ons voor God schuldig zagen, en Gods hand er in mochten zien om ons daardoor tot onszelf en tot de Heere te brengen, al waren wij in een bepaald geval dan onschuldig, wij zouden er toch voordeel uit trekken.

3. En wat is er ook een grote blindheid ten aanzien van de weg der redding. Wat wordt de volmaakte lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid van Jezus dikwijls in het hart weinig op prijs gesteld.

Moge het volgende nog tot uw besturing dienen.

(1) Zoekt toch veel uw schuld te zien en uw veraf zijn van God. Dat u daarover eens tot klagen mocht komen.

(2) Zoekt met die schuld, welke u ziet, en verder met al uw blindheid Jezus aan te raken. O, naar die hoornen van het altaar moet u heen. Dit aangrijpen door hen, die de dood verdiend hadden, deed hun het leven behouden. En dat ligt toch op de bodem van uw hart en is het leven van uw leven.

(3) Zoekt dan uw kracht uit Christus, Die uw sterkte is, door u geheel te omwikkelen met de klederen van Zijn gerechtigheid en gehoorzaamheid. O, in die weg zou u uit liefde tot God meer gevoel van zonde bekomen, ja meer licht en kracht. u zoudt ook meer licht in de gruwel van de zonde, en meer kracht tegen de zonde en tegen de inwerpingen van de duivel, tegen godslasterlijke en vloekende gedachten bekomen. O, u zou met meer onderscheid zien van welke kant deze dingen komen, en dat het niet uw zonden zijn. U zou de kracht ontvangen om die van u af te schudden en de Heere zal in deze u ook onschuldig houden.

Tot uw opwekking moge nog dienen dat uw staat een eeuwige grondvest is. De zonden zullen u niet uit de hemel houden, omdat Jezus uw Borg is, in Wie u op de bodem van uw hart gelooft. U staat te wachten dat u eens uw geestelijke knieën, en ook die van uw verheerlijkte lichamen, in de Naam des Heeren zult buigen onder de hemelingen, en dan eeuwig. En hier aan deze zijde van de eeuwigheid hebt u de belofte: "Zijn Naam zal zijn tot in eeuwigheid; zolang als er de zon is, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden. Geloofd zij de Heere God, de God Israëls, Die alleen wonderen doet."

Amen.

DE VERSCHRIKKELIJKHEID VAN DE HIER VERBODEN ZONDEN, EN DE IN HET DERDE GEBOD GEBODEN DEUGDEN

Wij moeten nu nog stil staan bij een zonde van gedogen van de reeds genoemde hoofdzonden, het lasteren en misbruiken van Gods heilige Naam met vloeken, met valse eed of met onnodig zweren. De Wetgever verbiedt dit gedogen, waarop de onderwijzer reeds doelde in zijn antwoord op vraag 99, en er op terugkomt in vraag 100. De onderwijzer zegt in zijn antwoord op vraag 99: dat het verboden is ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig te maken.

Ziet hier de schrikkelijkheid van deze genoemde zonde, welke door de onderwijzer wordt aangewezen in zijn antwoord op vraag 100: Is het dan zo grote zonde, Gods Naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God Zich ook over diegenen vertoornst, die, zo veel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden? De onderwijzer erkent de grootheid en schrikkelijkheid van deze zonde in het algemeen: Ja, gewisselijk. Dit is reeds genoegzaam gebleken en zal nog verder blijken.

A. De onderwijzer geeft hier ook de reden aan, welke wordt afgeleid uit de natuur en de gruwelijkheid van deze zonde, als hij zegt: Want er is geen groter zonde, noch die God meer vertoornst, dan de lastering Zijns Naams. Dit is wel duidelijk, omdat de Heere niets meer liefheeft dan de eer van Zijn Naam. God heeft toch alles gewrocht om Zijns Zelfs, dus om Zijns groten Naams wil. Daarom is de lastering en ontering van die Naam de grootste zonde. Het is een zonde, die God als het ware in het hart steekt. Het is een doorsteken van Gods Naam. Het grondwoord lasteren is in het Hebreeuws van dit woord doorsteken afkomstig: "Toen lasterde - toen doorstak - hij de Naam." O, bezorgde de lastering van Sanherib door Rabsaké aan Hizkia zulk een smart des harten, wat moet deze zonde dan de Heere Zelf wel treffen, als Zijn Naam geschonden wordt, die toch alle eer en aanbidding waardig is!

Want deze zonde is een vrucht van het ongeloof, waarin de zondaar ligt gevallen. En het ongeloof is toch de zwaarste zonde, welke alleen al de mens verdoemt.

Zodra iemand in God gelovig wordt gemaakt, kan hij de Naam des Heeren niet meer lasteren. Deze zonde van het lasteren van Gods Naam is het eigen werk des duivels. En daaruit volgt dat degene, die deze zonde doet, de trekken des duivels heeft en dus het beeld des satans naar buiten duidelijk vertoont. Want het zal het werk der verdoemde geesten zijn om eeuwig Gods Naam te lasteren.

B. De onderwijzer geeft ook nog een tweede reden aan om de grootheid en schrikkelijkheid van deze zonde aan te wijzen. Deze leidt hij af van de straffen, welke God over zulke zondaren brengt: Waarom Hij ook dezelve met de dood te straffen bevolen heeft.

(1) De grootheid en schrikkelijkheid blijkt daaruit dat God Zélf deze zonde met zware tijdelijke straffen straft.

- En in het algemeen wel door in alles de vloek te brengen over hen en de hunnen: "Ik breng deze vloek voort, spreekt de Heere der heirscharen, dat hij kome in het huis desgenen, die bij Mijn Naam valselyk zweert; en hij zal in het midden van zijn huis overnachten, en hij zal het verteren, met zijn houten en zijn stenen."

- Ook straft God deze in het bijzonder met de tijdelijke dood. God doet zulks onmiddellijk, gelijk wij zien in Farao, vergeleken met: "Hij heeft Farao's Wagens en zijn heir in de zee geworpen; en de keur zijner hoofdlieden is verdrongen in de Schelfzee." Dit was de man, die gezegd had: "Wie is de Heere, Wiens stem ik gehoorzamen zou? Ik ken de Heere niet." Wij zien dit ook in Sanherib, de koning van Assyrië. Omdat hij zich verheven en de Naam van God aangetast had, werden door een engel des Heeren in één nacht honderd vijf en tachtig duizend mensen van het leger des konings doodgeslagen. En de koning zelf werd in het huis van zijn afgod met het zwaard gedood door degenen, die uit zijn lijf waren voortgekomen. Wij zien het ook in Bésazar. Hoe werd ook hij verschrikt en uiteindelijk gedood.

(2) God doet dit ook middellijk door anderen.

- Bijvoorbeeld door de overheden: De Heere sprak tot Mozes: "Breng de vloeker uit tot buiten het leger, en allen, die het gehoord hebben, zullen hun handen op zijn hoofd leggen; daarna zal hem de gehele vergadering stenigen. En tot de kinderen Israëls zult gij spreken, zeggende: Een ieder, als hij zijn God gevloekt zal hebben, zo zal hij zijn zonde dragen. En wie de Naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden; de ganse vergadering zal hem zekerlijk stenigen; alzo zal de vreemdeling zijn, gelijk de inboorling, als hij de Naam zal gelasterd hebben, hij zal gedood worden."

- Hoe kwam ook de trotse Goliath om door de hand van David omdat hij de God van Israël gehoord had. Vierhonderd priesters van Baal werden door de profeet Elia gedood. Ook werden de Baalpriesters door Jehu in de tempel omgebracht.

- En welk een straffen zijn de Joden overkomen vanwege hun zonden van godslastering. Bijzonder wel door Titus Vespasianus, waarvan wij lezen in de boeken van Egesippus, achter de boeken van Flavius Josefus.

- De grootheid en schrikkelijkheid van deze zonde blijkt niet minder hieruit, dat God deze straft met de eeuwige dood. Daar wordt het Koninkrijk der hemelen aan de lasteraars ontzegd.

- En wij lezen in Openbaring, dat alle lasteraars vergaderd werden in de plaats, welke in het Hebreeuws Armageddon wordt genoemd.

C. Dan wordt het hier ook duidelijk hoe terecht de Wetgever verbiedt dat men met deze schrikkelijke zonde gemeenschap heeft. Deze gemeenschap wijst de onderwijzer aan in vraag 99 met de woorden: Noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken. Hier wordt dus verboden dat wij aan deze zonde deel en gemeenschap hebben door stilzwijgen en toezien.

1. Eerst wordt verboden alle gemeenschap aan zulke zonden, of zoals de onderwijzer dit uitdrukt: het zichzelf deelachtig maken van zulke schrikkelijke zonden. Dit verbiedt God met nadruk: "En hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veeleer." En een mens verkrijgt deze gemeenschap aan de zonden van anderen door stilzwijgen en toezien wanneer anderen Gods Naam aantasten. Door dit stilzwijgen en toezien moeten wij verstaan, dat men het met goede ogen aanziet wanneer andere mensen de heilige Naam des Heeren lasteren en misbruiken met vloeken, met valse eden of met onnodig zweren. Dat men weinig of geen indruk van God in het hart heeft, of wel uit schaamte en vrees voor mensen stilzwijgt en het kwaad niet bestraft. En daardoor staan de zonden van een ander op onze rekening, want dan wordt de schijn verwekt of wij er een behagen in hebben en deze zonden goedkeuren, althans dat wij er niet zulk een groot kwaad in zien. Het is toch precies als wanneer iemand tot ons zegt dat hij een doodslag zal begaan, of een diefstal enz., en dat wij hem dat zien doen, en hem evenwel niet vermanen, bestraffen of waarschuwen.

Als wij dan stilzwijgen en het met goede ogen aanzien, ja het ons niets doet, zou het niet terecht de schijn verwekken dat wij er een behagen in hebben en het goedkeuren, althans dat wij er niet zulk een groot kwaad in zien? Ja, zullen wij door ons stilzwijgen en toezien geen gemeenschap aan deze boze daad hebben en dus mede schuldig staan? Zeer zeker, want David noemt dezulken metgezellen der dieven.

2. Ook verbiedt de Heere dit stilzwijgen en toezien op zulk een tijd: "Als nu een mens zal gezondigd hebben, dat hij gehoord heeft een stem des vloeks, waarvan hij getuige is, hetzij dat hij het gezien of geweten heeft; indien hij het niet te kennen geeft, zo zal hij zijn ongerechtigheid dragen." De Heere zegt: "Gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen." ; "Die met een dief deelt, haat zijn ziel; hij hoort een vloek, en hij geeft het niet te kennen." En wij lezen ook met nadruk: "Wie dan weet goed te doen, en niet doet, die is het zonde." Maar hier komt de vraag naar voren, of een mens zijn naaste, wie dat ook zijn moge, dan te allen tijde en op alle plaatsen vanwege deze zonde bestraffen moet, om vrij te zijn van de gemeenschap aan deze zonde. Wij antwoorden hierop dat hier voorzichtigheid en de bedachtzaamheid der heiligen nodig is, en dat een wijze tijd en wijze onderscheidt. Soms is het niet raadzaam om met uitdrukkelijke woorden te bestraffen. Neemt eens dat het openbare spotters zijn, of ook dat men kan voorzien dat het spreken nog meer tot oneer voor de Heere zal strekken. Dan is het de tijd om te zwijgen. Dan kan men de innige droefheid des harten tonen door te zuchten vanwege het kwaad, wanneer een ander lacht en spot. Ook kan men zijn smart en ongenoegen tonen door zulk een gezelschap onmiddellijk te verlaten. In deze zin spreekt Salomo: "Wie de spotter tuchtigt, behaalt zich schande; en die de goddeloze bestraf, zijn schandvlek. Bestraf de spotter niet, opdat hij u niet hate; bestraf de wijze, en hij zal u liefhebben." Jezus Zelf zegt, dat dezulken honden zijn, waaraan men het heilige niet moet geven; en ook zwijnen, voor wie men de parels niet moet werpen, opdat zij deze niet te eniger tijd met hun voeten vertreden, en zich omkerende, u verscheuren. Maar in alle andere gevallen blijft het toch de plicht van een christen anderen te bestraffen, met een gevoelig hart over de oneer, welke de Heere door deze zonde wordt aangedaan. Zoals het ook een kind raakt en treft wanneer de goede naam van zijn vader wordt aangetast. Daarbij zal men dezulken ook het schrikkelijke van deze zonde onder het oog brengen. En wel opdat God het zulk één eens op het hart mocht binden en hem te eniger tijd tot bekering brengen. Bezien wij nu ook welke zonden hier verboden worden, waaraan elk onzer hoofd voor hoofd schuldig staat, en welke begrepen zijn in de zonden, welke de onderwijzer hier noemde.

1. Tot het lasteren van Gods Naam behoort ook dat men zijn mond tegen de Almachtige open doet. Dat men twist en murmureert vanwege Gods wegen, wanneer men het niet naar de zin heeft. Dan schrijft men Gode iets ongerijmds toe. Hiertoe behoort ook dat men het recht van de Almachtige niet erkent. Dat men maar twist over de grondwaarheden, over de besluiten en over de eeuwige voor-verordining van God, of over de voorzienigheid Gods ten aanzien van de val des mensen. Of ook over de toerekening van Adams zonde aan ons. Want daaruit volgt dat men de vrije en onafhankelijke soevereiniteit Gods over het schepsel betwist, alsof de pottenbakker geen macht heeft over het leem.

2. Het is ook een lastering van Gods Naam wanneer men de spot drijft met Gods macht en goedheid, of met Gods werken, met de zuivere waarheden, met de dienst van God, met het prediken en bidden, met de sacramenten, met de ijver van leraren, of ook met Gods volk. Wanneer men daar zo over spreekt, dat anderen er om lachen en zich er zondig om vermaken. Dit deed Farao, en Nebukadnézar. Dit deden de goddeloze Joden.

3. Ook wanneer men sommige waarheden of ordinantiën Gods, of ook Gods getrouwe knechten en volk, en dus ook het werk Gods in het hart tegengaat. Als men de leer der wedergeboorte verdraait en de mensen wijs maakt dat het er niet zo nauw op aan zal komen. Dan spreekt men God in het aangezicht tegen. O vrienden, God zal het zien en zoeken! In de ogen van zulke ongelukkige mensen zijnde vromen een uitvaagsel der wereld en aller afschrapsel.

4. Tot deze lastering behoort ook als men tegen het licht, dat men heeft, ja tegen overreding, tegen overtuiging en tegen in- of uitwendige afrading in evenwel zondigt. O, dit is een gevaarlijke plaats. Geen mens ligt meer open voor het aantasten van Gods Naam dan hij, die ooit overtuigd is geweest.

5. Ja, hiertoe behoort ook het goddeloos en in de zonde leven. In elke zonde ligt toch een godslastering, want deze geschiedt in het licht van Gods heilig aangezicht en daarmede geeft men oorzaak dat de Naam des Heeren door anderen wordt gelasterd: "Wee het zondige volk, het volk van zware ongerechtigheid, het zaad der boosdoeners, de verdervende kinderen! Zij hebben de Heere verlaten, zij hebben de Heilige Israëls gelasterd, zij hebben zich vervreemd, wijkende achterwaarts."

Zie ook: "Want om uwentwil wordt de Naam van God gelasterd onder de heidenen."

O, dan wordt men door de lankmoedigheid van God onboetvaardiger, en dan verandert men de genade Gods in ontuchtigheid. Dan tergt men God met Zijn gaven en weldaden door deze aan te leggen tot pracht en overdaad, en dus tot oneer van God.

Zien wij nu wat behoort tot het misbruiken van Gods Naam en dus ook verboden wordt.

1. Hiertoe behoort dat men de waarheid aan anderen verkondigt of voorstelt, en dat men er zelf in eigen hart een vreemdeling van is.
2. Ook wanneer men de Naam van God in het spreken of bidden maar tot een stopwoord gebruikt om tijd te winnen en iets anders te bedenken.
3. Ook wanneer men al de plichten van de uitwendige godsdienst, als het lezen, bidden, ter kerk gaan, het gebruik van de sacramenten enz., waarneemt en er op rusten dus in zijn onbekeerde staat blijft.
4. Tot het misbruiken van Gods Naam behoort ook dat men in uiterlijke daden en gebaren een schijn van Godzaligheid voorgeeft. Dat men de waarheden door zijn woord in de gezelschappen toestemt, en dat men ze evenwel in het hart haat. Dat men dus leeft in de heimelijke begeerlijkheden van zijn hart. Dit is een gruwelijke geveinsdheid, welke Jezus aanwijst bij de farizeeërs, die op de stoel van Mozes zaten. Jezus spreekt er een wee over uit, en de apostel Jakobus zegt: "Spreekt alzo en doet alzo."
5. Hiertoe behoort ook dat men de eigen namen van God en van Jezus niet recht en behoorlijk gebruikt. Of ook dat men er geen indruk en een diep ontzag des harten voor God van ontvangt wanneer anderen deze namen recht gebruiken in het prediken, bidden of spreken van God. en Goddelijke zaken. Dat men daardoor niet klein voor God wordt. Dat men ook niet eerbiedig voor God is wanneer op een rechte wijze het lot wordt gebruikt. Dat men dan niet tot de Heere opziet om met blijdschap in de uitvoering van Zijn eeuwige wil te mogen berusten.
6. Tot dit misbruiken behoort ook dat men de verborgenheden Gods uit nieuwsgierigheid gaat onderzoeken. Als men wil inzien in Gods eeuwige besluiten, in Zijn verborgen raad, waar toch de verborgen dingen voor de Heere zijn. Of ook wanneer men deze verborgen raad en ook de voorzienigheden Gods zich op een verkeerde wijze toeëigent, of daaraan een verkeerde uitleg geeft. Dit geschiedt wanneer iemand daarop rust, zonder lust in God en in de weg der Godzaligheid te hebben, dat God hem evenwel heeft uitverkoren. O, dat is niet het merkteken van de uitverkiezing. Dit geschiedt ook wanneer iemands handen slap worden, daar hij meent te weten dat hij een verwerpene is. Want. dan gebruikt men ook de voorzienigheid Gods tot schade van zijn ziel: "Omdat niet haastelijk het oordeel over de boze daad geschiedt, daarom is het hart van de kinderen der mensen in hen vol om kwaad te doen." Paulus zegt, dat onze ongerechtigheid Gods gerechtigheid bevestigt, en dat de waarheid Gods door onze leugen overvloediger wordt. David had in deze veel bestrijding toen hij bad: "Neem Uw plaag van op mij weg; ik ben bezweken van de bestrijding Uwer hand."
7. Tot het hier verboden misbruik van Gods Naam behoort ook het vaststellen van zijn staat der genade op valse gronden. Als men rust op doen en plichten, op Gods algemene barmhartigheid, of dat men schuilt achter zijn eigen onmacht, omdat men het zichzelf niet geven kan. Of ook wanneer men meent het zelf in de hand te hebben om zich te kunnen bekeren. Dat is een zwaar misbruik van Gods deugden en grote zelfverheffing.

Bezien wij nu wat tot het vloeken behoort en dus hier verboden wordt.

1. Hiertoe behoort wanneer men het Opperwezen noemt met de namen van afgoden, als Baäl, Jupiter, Apollos enz.
2. Of wanneer men in zijn gewone spreken bastaardvloeken gebruikt, of tussen zijn woorden door een lettergreep van enige Naam van God of van Jezus of van Zijn geduchte wonderwerken noemt. En indien men dat niet durft, wanneer men dan daarvoor in de plaats de donder, de bliksem of de satan enz. noemt, of wel zulke woorden, welke daar enigszins op lijken. O, dan denkt de mens wel dat hij onschuldig is, maar het zijn maar bedeksels der schande.
3. Hiertoe behoort ook dat men in haast, in toorn of ook uit teleurstelling ten aanzien van ouders of kinderen of anderen, waarvan men meent dat zij in de weg staan, wenst dat zij er niet meer waren. Wanneer men bijv. zegt: Ik wilde dat u in de hemel was, enz. En wat gebeurt dat veel in de menselijke samenleving.
4. En hiertoe behoort wanneer men in zijn hart verblijd is over het leed, dat over anderen komt. Wanneer Gods oordelen op iemand of op zijn huis rusten. Wanneer wij iemand zien verminderen. Of ook wanneer wij met nijd vervuld zijn vanwege iemands verhoging of vermeerdering. Dit alles komt uit het vloekend hart voort.

Zien wij nu wat tot de valse eed behoort en hier verboden wordt.

1. Allereerst behoort hiertoe alle oneerbiedigheid des harten bij het zweren van een goede eed; ook bij het aanhoren wanneer anderen een goede eed zweren.
2. Hiertoe behoort verder, dat men een eed houdt, die men gezworen heeft tegen Gods Woord in. Deze eed te houden is een dubbele zonde. Het zou minder zonde zijn wanneer men met vernedering en schaamte terugkeerde.
3. Voorts wanneer men een eed niet houdt omdat men daarvan schade ondervindt.
4. Wanneer men ontrouw is in de echtelijke staat, of ook in beëdigde ambten.
5. Ook wanneer men geloften aan de Heere gedaan heeft in tijden van ziekte, engten, gevaren, benauwdheden, en deze niet houdt of betaalt.

Bezien wij nu wat tot het onnodig zweren behoort en dus verboden wordt.

1. Daartoe behoort het zweren bij hetgeen geen God is, waarbij men dus niet zweren mag. Dit is onnodig of lichtvaardig zweren. Wij lezen met nadruk: "Wie zweren zal op de aarde, die zal zweren bij de God der waarheid."
2. Hiertoe behoort ook dat men op enigerlei wijze zijn woorden of gezegden met meer bevestigt dan ja en nee. Al geschiedt het dan niet met de Naam van God of van Jezus, dat men dan evenwel de hemel, het licht, zijn leven of dood enz. daartoe gebruikt. In deze zin zegt Jezus: "Zweert ganselijk niet, noch bij de hemel, omdat zij is de troon van God" enz.
3. Ook het doen van zondige beloften behoort hiertoe, welke men volgens de Bijbel en de wet van God niet beloven mag. Gelijk Jeftha deed, en Herodes. En hieronder valt ook dat afzweren van deze of die, welke men tot zijn vijanden rekent en nooit meer wil zien of nooit meer goed zal doen, maar wel het tegendeel, als men er de gelegenheid maar toe zou vinden. Of ook dat men voornemens is om zich nooit meer met zulken te verzoenen, enz.

Tenslotte staan wij nog stil bij wat behoort tot de gemeenschap aan al deze grove zonden door stilzwijgen en toezien, en dus ook verboden wordt.

1. Hiertoe behoort het niet straffen door de overheid, wanneer Gods Naam in alle opzichten wordt misbruikt. Dat men deze zonde dus niet uit het land wegdoet. Of ook wanneer anderen, die enigermate over anderen zijn gezet in een geestelijke of natuurlijke stand, deze zonden niet bestraffen, niet tegengaan met vermaning en afstraffing. Of ook wanneer men langs de wegen gaat en zulke zonden hoort, dat men dezulken hun gruwelijke zonden niet onder het oog brengt. Dit is een versmiden van de Heere. Dezulken zullen licht geacht worden. Wij lezen in Romeinen, dat de overheden tot vreze zijn, niet de goeden, maar de kwaden; en dat zij Gods dienares zijn, een wreekster tot straf degenen, die kwaad doen. En wat hebben zij, die hun kinderen of degenen, die onder hen zijn gesteld, niet bestraffen, toch een zware gemeenschap aan deze zonden, en wat geven zij oorzaak dat dezulken in zware zonden leven en sterven. Ja, wat zijn er een oordelen gevallen op de profeet Eli, omdat hij zijn kinderen niet eens zuur had aangezien. En van David staat geschreven, dat hij Adonia in al zijn dagen niet eenmaal bedroefd had. Hij zeide tot hem: "Waarom hebt gij alzo gedaan?" Of dat men maar eens op een zeer flauwe wijze bestraft om zijn consciëntie wat tevreden te stellen, en om daarbij vooral de ander geen zeer te doen. Dan doet men het op de wijze van koning Jósafat: "De koning zegge niet alzo."
2. Hiertoe behoort ook dat men in persoonlijke en meer algemene noden de Naam van God niet aanroept. Deze Naam is toch een sterke toren, waar de rechtvaardige heen moet vliesen. Of ook dat men in ontvangen weldaden de Naam van God niet erkent, deze niet tot God brengt, maar dan op zichzelf en op de hulp van mensen ziet. Zulk een stilzwijgen mag bij niemand zijn. In Psalm 14 staat geschreven: "Zij roepende Heere niet aan." En van Asa staat er: "Hij zocht in zijn krankheid de Heere niet, maar de medicijnmeesters." Zie ook Habakuk, alwaar dit genoemd wordt een offeren aan eigen garen en een roken aan eigen net. Hierom zeggen de Godzaligen: "Dezen vermelden van wagens, en die van paarden, maar wij zullen vermelden de Naam des Heeren onzes Gods."
3. Ook behoort hiertoe dat men geen belijdenis doet van de leer, op grond waarvan men in zijn jeugd gedoopt is. Dat men zich onttrekt en dat men toont geen welgevallen er in te hebben dat Gods Naam reeds in de jeugd over hem is aangeroepen. Dat is ook een stilzwijgen, waarvan wij het tegendeel lezen: "Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken; zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook." Dit vergeleken met: "Zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die u rekenschap afeist van de hoop, die in u is, met zachtmoedigheid en vreze."
4. Ook wanneer men in tijden van vervolging Gods Naam verloochent. Of wanneer men in tijden als er geen vervolging is uit vrees voor mensen zich in de gezelschappen schaamt voor de zaak, de Naam en de eer van God uit te komen.

Zie eens wat Jezus zegt: "Zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, Die in de hemelen is." Daarom bad David om de vrijmoedige geest, dat die hem mocht ondersteunen, opdat hij de overtreders Gods wegen mocht leren en zondaren zich tot de Heere bekeren mochten.

5. Tot deze zonde behoort ook dat men met daden en werken nalaat datgene te doen, waardoor de Naam des Heeren zou kunnen worden verheerlijkt. Of ook wanneer men uit vrees voor de mensen zijn licht voor de mensen niet laat schijnen.

6. En dus behoort hiertoe ook dat men niet innig en gevoelig is aangedaan, dat men in zijn hart geen droefheid en smart gevoelt en het innerlijk niet treft als men de Naam van God hoort aantasten. Zoals het toch een kind zal treffen wanneer zijn lieve vader benadeeld wordt. En het is geen wonder, dat God Zijn ongenoegen toont, wanneer men niet aangedaan wordt, althans dit niet hartelijk bestraft. Daarom wordt hier ook verboden al die indrukkeloosheid van God in het hart, ja alle geesteloosheid in zulk een werk. Verboden wordt ook alle ijverloosheid daarin, ja de ganse wortel er van, de verdorven staat van nature.

B. Nu het tweede hoofddeel: de in dit gebod geboden deugden, welke genoemd worden in het laatste gedeelte van het antwoord op vraag 99.

Allereerst bezien wij de hoofddeugden, welke hier door de onderwijzer worden aangewezen, en welke door de Wetgever geboden worden. De onderwijzer zegt: En in somma, dat wij de heilige Naam van God niet anders dan met vreze en eerbied gebruiken. Deze deugden staan lijnrecht tegenover de verboden zonden van het misbruik en lasteren van de Naam van God. Zij kunnen als volgt omschreven worden: Het is een heiligen van de Heere in het hart, en ook naar buiten in Zijn Woord en ordinantiën, in het bidden, in eden en geloften, en in liet godvruchtig gebruiken van het lot. En dit alles vanwege de hoogste volmaaktheden van God, Zijn heerlijke Namen en geduchte werken, en vanwege de eer, welke de Heere deswege toekomt. In de eerste bede van het gebed des Heeren wordt dit genoemd de Naam van God te heiligen.

Bij de behandeling van deze bede zal dit nader worden uitgebreid, waarom wij dit hier nu niet doen.

- Wij lezen ook dat de Heere zegt: "Als Jakob zijn kinderen, het werk Mijner handen, zien zal in het midden van hem, zullen zij Mijn Naam heiligen; en zij zullen de Heilige Jakobs heiligen, en de God van Israël vrezen."

- De Wetgever gebiedt dit onder verschillende bewoordingen: "Indien gij niet zult waarnemen te doen al de woorden dezer wet, die in dit boek geschreven zijn, om te vrezen deze heerlijke en vreselijke Naam, de Heere, uw God; zo zal de Heere uw plagen wonderlijk maken."

- Jesaja: "De Heere der heirscharen, die zult gijlieden heiligen, en Hij zij uw vreze, en Hij zij uw verschrikking."

- En: "Maar heiligt God de Heere in uw harten."

Vervolgens bezien wij welke bijzondere hoofddeugden de onderwijzer hier noemt en welke de Wetgever gebiedt, ofwel het doel, waartoe men de Naam van God met vreze en eerbied moet gebruiken. De onderwijzer zegt dan: Opdat Hij van ons recht bekend worde.

1. Dit geeft te kennen, dat de Wetgever wil dat een Christen voor de Naam en de zaak van God in alle opzichten met vernedering des harten zal uitkomen. Dat wij dus een hart hebben, hetwelk geen zonde kan dulden in onszelf, noch in anderen, maar dat deze moet bestraffen: "Gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen." En dit in tegenstelling met de verboden zonde, welke wij het laatst behandelden, het zich zulk een schrikkelijke zonde deelachtig maken door stilzwijgen en toezien.

2. Ook geeft dit te kennen dat de Wetgever wil, dat wij God in Christus tot ons enig deel in oprechtheid en met ons gehele hart kiezen. En dit met verzaking van alles wat buiten Hem is. Dus dat wij ons naar die Naam noemen: "Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren; en zich toenoemen met de naam Jakobs. En gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren; en zich toenoemen met de naam Israëls." ; "Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven de Naam Mijns Gods, en de naam der stad Mijns Gods, namelijk des nieuwen Jeruzalems, dat uit de hemel van Mijn God afdaalt, en ook Mijn nieuwe Naam."

3. Voorts geeft de Wetgever hiermede ook nog te kennen, dat wij voor deze hartelijke keuze zullen uitkomen voor God en mensen door het doen van openbare en bijzondere belijdenis daarvan.

Dat wij door onze daden en door het afstand doen van de zonden aan ons belijden van die Naam uitdrukking zullen geven, en met ontzag, hoogachting en een eerbiedig hart zullen spreken van de eigen Namen en werken van God:

"Een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is." "Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met de mond belijdt men ter zaligheid." "Zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die u rekenschap afeist van de hoop, die in u is, met zachtmoedigheid en vreze." ; "Een iegelijk, die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid."

Dan zegt de onderwijzer verder: Opdat Hij van ons recht aangeroepen worde.

1. Dit geeft te kennen dat de Wetgever wil dat een Christen God oprecht aanroeft in de eed. Zulks in tegenstelling met de verboden zonden van de valse eden en het onnodig of lichtvaardig zweren, welke wij als de tweede verboden zonde noemden. De Wetgever wil dat men oprecht zweert, de eed houdt, en ook dat men de eed vreest: "Zweer: Zo waarachtig als de Heere leeft, in waarheid, in recht en in gerechtigheid" In deze plaatsen wordt hij, die lichtvaardig zweert, gesteld tegen over hem, die de eed vreest.

2. Het geeft ook te kennen dat de Wetgever wil dat een christen God op een rechte wijze aanroeft.

- En wel door gebeden om geestelijke en lichamelijke hulp; om genade en barmhartigheid in alle dingen; om geestelijke wapenen en om onderwijs om deze recht te gebruiken; om inwendige en uitwendige bewaring, ja om de Geest des gebeds en om een volständig biddende gestalte van het hart: "Roep Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen en u zult Mij eren." Paulus zegt, dat de geestelijke wapenen moeten worden gebruikt met alle bidding en smeking, te allen tijde in de Geest biddende, en tot hetzelfde met alle gedurigheid en smeking voor al de heiligen wakende.

- Ook wordt een biddende gestalte geboden: "Bidt zonder ophouden."

- Ook door voorbidding voor allen, die onze naasten zijn. En dus zelfs voor onze vijanden, maar toch wel allermeeft voor het volk van God op deze aarde, alsook voor de algemene noden van land en kerk, enz.: "Ik vermaan dan vóór alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle mensen."

- Tot dit op een rechte wijze aanroepen behoren ook de dankzeggingen voor alle ontvangen weldaden. Opdat men zo alle geestelijke en lichamelijke zegeningen tot God terugbrengt in het weer opofferen van zichzelf aan de Heere. En opdat aldus deze dankbaarheid het zaad voor nieuwe weldaden wezen moge, gelijk wij zagen in de zojuist genoemde tekst.

Tenslotte zegt de onderwijzer dan: Opdat Hij in al onze woorden en werken recht geprezen worde.

1. Dit staat lijnrecht tegenover de verboden zonde, welke het eerst genoemd werd, namelijk het vloeken. De Wetgever wil dat een Christen op aarde zichzelf zal zegenen in de God der waarheid. Ja, dat hij in plaats van zijn naasten kwaad toe te wensen, hen zal zegenen en in zijn hart verblijd zal zijn als het hun wel gaat: "Zegent ze die u vervolgen; zegent, en vervloekt niet." Hierdoor zal het hart der vijanden worden geraakt en God geprezen.

2. Het wil ook zeggen, dat de Wetgever wil dat God zal worden geprezen en verheerlijkt.

(1) En dit met woorden: "Al wat u doet met woorden of met werken, doet het alles in de Naam van de Heere Jezus, dankende God en de Vader door Hem." ; "Ik zal Uw Naam de broederen vertellen; in het midden der gemeente zal ik U prijzen." Dit zal dus geschieden door het uitkomen voor de zaak en de Naam van God, door een iegelijk op de plaats waar hij is gesteld.

(2) Ook met de wandel en de werken: "Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken." En: "Houdt uw wandel eerlijk onder de heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien, God verheerlijken mogen in de dag der bezoeking."

(3) Zulks alles heeft dan betrekking op de Naam en de deugden van God, Zijn dienst en Zijn werken in de natuur en in de genade: "Vreest God en geeft Hem heerlijkheid, want de ure Zijns oordeels is gekomen; en aanbidt Hem, Die de hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen der wateren gemaakt heeft." Ja: "Laat de liefhebbers Uws heils geduriglijk zeggen: De Heere zij grootgemaakt."

Bezien wij tenslotte nog in het kort welke deugden hier voorts geboden worden, alle begrepen in de reeds door de onderwijzer genoemde deugden.

1. Hier wordt geboden het zalig afzien van zichzelf. Dat een kind van God zal weten en bekennen dat de Heere die God is, Die hem heeft gemaakt tot Zijn volk en tot een schaap van Zijn weide. Dit behoort tot de heiliging van de Naam van God.

2. Ook wordt hier geboden in alle ongelegenheden de Naam van God lief te hebben, tot Hem te vluchten en zich door het geloof in die Naam te verbergen: "Dewijl hij Mij zeer bemint (spreekt God), zo zal Ik hem uithelpen. Ik zal hem op een hoogte stellen, want hij kent Mijn Naam.";

"De Naam des Heeren is een Sterke Toren; de rechtvaardige zal daarhenen lopen en in een Hoog Vertrek gesteld worden."

3. Hier wordt geboden dat men in alle opzichten met grote omzichtigheid deze Naam zal gebruiken. Dus niet anders dan na zorgvuldig overleg en alleen waar het nodig is. Dat men ook in het gebed, na een voorbereiding der ziel daartoe, God also zal aanspreken als vanwege Zijn hoogheid, goedheid enz. betaamt, en als onze nood vereist.

4. Ook wordt hier geboden God te heiligen in het hart, en wel met een wandel, waardiglijk het Evangelie van Christus. Dat men van die Naam ook zal schrijven. Men, zal dit doen met overlegging des harten en de Naam des Heeren zelfs heiligen met de gedachten.

5. Ja, dat wij in al wat wij denken, spreken, doen en zoeken de Naam des Heeren, Zijn grootheid, Zijn roem en Zijn heerlijkheid op het oog hebben. Hier wordt dus geboden de rechte en volmaakte gesteldheid des harten van een christen in de staat der genade, als de zuivere bron waar alle goed uit opwelt.

Toepassing

Ziedaar vrienden, u wederom de schrikkelijkheid van de zonden tegen dit gebod voorgehouden, alsmede de geboden deugden, welke er in begrepen liggen. Mocht een ieder er zich maar bij neerleggen en zien hoe het in deze met hem staat. Maar dien- aangaande zullen wij ons nu niet ophouden, omdat wij in de toepassing op zondag 34 en in die van de voorgaande oefening daar meer in den brede over hebben gesproken.

Bezien wij hier nu nog de gepastheid van Christus vanwege Zijn dadelijke gehoorzaamheid in de volbrenging van dit gebod.

1. Jezus heeft de Naam van Zijn Vader volmaakt verklaard. Hij zegt: "Ik zal Uw Naam Mijn broederen vertellen; in het midden der gemeente zal Ik U prijzen." Dit vergeleken met: "Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die u Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uwe, en u hebt Mij dezelve gegeven; en zij hebben Uw Woord bewaard."

2. Jezus heeft Zijn Vader volmaakt geëerbiedigd, en ook Zijn deugden en wegen geëerbiedigd. Uit een volmaakt rechte en onderworpen gestalte, als de rechtvaardige Knecht des Heeren, Wiens Verbondsgod Zijn Vader was, noemde Hij Zijn Vader; Zijn God; de heilige Vader en de rechtvaardige Vader. Wat smartte het Hem als de Naam of de deugden Zijns Vaders werden aangetast. De ijver van Gods huis heeft Hem verteerd. Ja, uit liefde en eerbied voor de deugden Zijns Vaders heeft Hij Zijn liefde tot Zijn uitverkoren volk betoond in het dragen, het doordragen en het voldragen van de toorn Zijns Vaders. Welk een eerbied had Hij voor de wegen Zijns Vaders, omdat het de wegen Zijns Vaders waren. Dan heeft Jezus de zwaarste bitterheden, smarten, ja de angsten der ziel opgenomen en onderaan. Hierom zei Hij in Zijn zielssmart: "Niet gelijk Ik wil, maar gelijk u wilt. Vader, Uw wil geschiede."; "Zie, Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen." En: "Als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders." Zo min deed hij in al die wegen Zijn mond tegen Zijn Vader open.

3. Jezus heeft Zijn Vader ook in Zijn verborgen besluiten recht toegewezen. Hij heeft de vrije en onafhankelijke soevereiniteit Zijns Vaders op een volmaakte wijze geëerbiedigd toen Hij Zijn Vader prees en dankte: "Dat Gij deze dingen voor de wijzen en de verstandigen verborgen hebt, en hebt ze de kinderkens geopenbaard."

4. Jezus heeft de waarheid en de heiligheid op een volmaakte wijze voorgestaan. O, wat heeft Hij tegenover de tegensprekers pal gestaan voor de leer en de noodzakelijkheid van de wedergeboorte en het geloof. Voor de verborgenheid van de Drie-eenheid en Zijn bestaan van eeuwigheid uit de Vader: Pal gestaan ook voor de leer van de opstanding der doden en voor de waarheid van het laatste oordeel. Hoe heeft Hij ook de heiligheid voorgestaan. Hij is nooit vanwege de zonden door anderen gelasterd. Hij kon zeggen: "Wie van u overtuigt Mij van zonden?" Zelfs Zijn rechter Pilatus waste zijn handen vanwege deze Onschuldige. Hij was het heilig Kind Jezus. De heilige Gods. Jezus heeft nooit uit toorn of teleurstelling Zijn vijanden gevloekt, maar wel voor hen gebeden, tot zelfs aan het kruis toe: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen."

En in Zijn hogepriesterlijk gebed: "Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen." Aldus heeft de Heere Jezus zelfs Zijn vijanden gezegend.

5. De Heere Jezus heeft Zijn Vader ook volmaakt verheerlijkt.

- Hij heeft Hem verheerlijkt in het belijden van Zijn eigen Naam en van de Naam Zijns Vaders. O, Hij zei, dat God Zijn eigen Vader was en dat Hij de Zoon van God was en van de Vader door eeuwige generatie is uitgegaan.

- Jezus heeft Zijn Vader volmaakt verheerlijkt door Zijn belijdenis met Zijn bloed te verzegelen. Aldus is Jezus de voornaamste Bloedgetuige geweest. Afgezien nu daarvan dat Hij als Borg leed, is Hij ter dood gebracht vanwege Zijn belijdenis dat Hij de Zoon van God was. Wij lezen zo met nadruk: "En geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd dat Hij zou gedood worden."

- Ook in Zijn eerbiedig bidden, Schrift lezen, enz., dat aller ogen op Zijn heilig lezen waren gericht. O, ook hierin is Jezus Borg voor Zijn volk.

- Ja, in al wat Hij gedaan heeft, heeft Jezus Zijn Vader verheerlijkt: "Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen; en nu, verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was."

O vrienden, wij mochten toch wel veel staan naar hetgeen Paulus vermaant: "Een iegelijk, die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid." U zult eens Gods aangezicht zien, en Zijn Naam zal op uw voorhoofd zijn.

Amen.

ZONDAG 37
vraag 101 en 102

Vraag 101:

Mag men ook Godzaliglijk bij de Naam van God een eed zweren?

Antwoord:

Ja, als het de overheid van haar onderdanen, of anderszins ook de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen, en dat tot Gods eer en des naasten zaligheid; want zulk eedzweren is in Gods Woord gegrond, en daarom ook van de heiligen in het Oude en in het Nieuwe Testament recht gebruikt geweest.

Vraag 102:

Mag men ook bij de heiligen of bij enige andere schepselen een eed zweren?

Antwoord:

Neen; want een recht eed zweren is God aanroepen, dat Hij, als Die alleen het hart kent, de waarheid getuigenis wil geven, en mij straffen indien ik valselijk zweer; welke eer aan geen schepsel toebehoort.

HET EEDZWEREN

Onze tegenwoordige stof is nog steeds de rechte en eerbiedige gestalte van het schepsel in de dienst van de enige ware God, hetwelk mede behoort tot de wijze hoe God wil worden gediend. Aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer over het derde gebod hebben wij de algemene verklaring daarvan in de vorige oefeningen verhandeld (zondag 36). Nu gaan wij er met de onderwijzer toe over om nog in het bijzonder stil te staan bij het eedzweren (zondag 37).

Letten wij er daarbij op:

- I. Wat het eedzweren is en welke de redenen voor de onderwijzer zijn, waarom hij, nadat hij het ijdellijk gebruiken van Gods Naam uitvoerig heeft verklaard, waartoe toch ook het eedzweren behoort, evenwel hier van het eedzweren nog in het bijzonder spreekt.
- II. Hoe de onderwijzer ons leert hoe men wel, en hoe men niet een eed mag zweren.

Wat het eerste betreft, bezien wij:

- A. wat het eedzweren is, en
- B. de reden voor de onderwijzer, waarom hij dit stuk in het bijzonder behandelt.

A. Het eedzweren zelf behandelende, letten wij eerst op de omschrijving daarvan. Men kan er deze definitie van geven: Het rechte eedzweren is een aller plechtigste en aller dierbaarste bevestiging van de waarheid van een getuigenis of belofte onder de onmiddellijke aanroeping van de Naam van God. En zulks opdat God helpe in het getuigenis geven aan de waarheid. Dat Hij de zegen bringe over degene, die oprecht zweert, maar in het geval dat men valselijk zweert of niet voornemens is zijn eed te houden, dat God dan de valse eed aan het licht en de vloek over de meinedige wil brengen. Dit komt overeen met de definitie welke de onderwijzer in vraag 102 geeft: Een recht eedzweren is God aanroepen, dat Hij, als Die alleen het hart kent, de waarheid getuigenis wil geven, en mij straffe indien ik valselijk zweer.

Eerst willen wij er dan op wijzen, dat er verschillende soorten van eden zijn, alsook onderscheiden soorten van bevestigingen der waarheid, die min of meer buiten deze plechtige eed vallen, welke hier wordt bedoeld.

1. In Gods Woord zijn verschillende soorten van eden bekend. Wij vinden daarin eden van verbinding en getuigenis aan God in Goddelijke zaken. De oprichting of vernieuwing van het verbond met God wordt steeds weer een eed genoemd.
2. Wij lezen dit van het verbond van een geheel volk in het algemeen: "En zij traden in een verbond, dat zij de Heere, de God hunner vaders, zoeken zouden met hun ganse hart en met hun ganse ziel. En al wie de Heere, de God Israëls, niet zou zoeken, zou gedood worden, van de kleine tot de grote, en van de man tot de vrouw toe.

En zij zwoeren de Heere met luider stem en met gejuich, desgelijks met trompetten en met bazuinen. En gans Juda was verblijd over deze eed, want zij hadden met hun ganse hart gezworen en met hun ganse wil Hem gezocht; en Hij werd van hen gevonden, en de Heere gaf hun rust rondom henen." Zo wordt op de algemene vast- en bededagen nog een geheel volk onder de vloek en onder de eed gebracht, en dus op een plechtige wijze aan de Heere verbonden.

3. Voorts lezen wij dit ook in het bijzonder bij de oprichting van het Verbond der genade, of bij de vernieuwing van elke ziel. Dit wordt ook een eedzweren genoemd: "Ik heb gezworen bij Mijzelf; er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond gegaan, en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong zal Mij zweren."

4. Ook in het gebruik van het Avondmaal bij de vernieuwing van de toestemming van het verbond heeft er elke keer weer een nieuwe eed aan God plaats. Dit maken of vernieuwen van het verbond met God wordt terecht een eedzweren genoemd. Want dit moet meteen volle evangelische oprechtheid geschieden. O, die hier bedriegelijk zweert, haalt de zware ongunst en toorn van God over zijn ziel. Wij lezen in Psalm 24, dat hij de zegen ontvangen zal, die niet bedriegelijk zweert. En: "Maar zweer: Zo waarachtig als de Heere leeft, in waarheid, in recht en in gerechtigheid; zo zullen zich de heidenen in Hem zegenen, en zich in Hem beroemen." Want ook deze eed moet getrouw gehouden worden. Zulk één heeft een voornemen des harten nodig om aller zonden vijand te zijn en bij de Heere te blijven. Daarom zegt David: "Ik heb gezworen en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Uwer gerechtigheid."

5. Voorts zijn er ook nog de eden van geloften aan God. Dit waren in vroeger tijden ceremoniële geloften, en dit zijn thans de evangelische beloften, welke nog dagelijks kunnen plaats hebben.

A. De ceremoniële geloften hadden in het bijzonder plaats in de dagen van het Oude Testament en hielden die verbintenissen aan de Heere in, welke in sommige gevallen naar de wet van Mozes moesten geschieden.

En deze verbintenissen waren tweeërlei.

(1) Zij hadden plaats ten aanzien van personen, waartoe de gehele inzet van het nazireeërschap behoort. Dus wanneer zekere personen door de leiding van de Heilige Geest en door de schikking van hun ouders onder de voorzienige hand van God zich aan de Heere en in zijn dienst verbonden. En dit onder de gelofte aan de Heere dat zij zich zouden onthouden van wijn en sterke drank, dat geen scheermes op hun hoofd zou komen en zij zich aan geen dode zouden verontreinigen. Zulk een gelofte deden sommigen voor hun gehele leven. Dit deed Hanna, de moeder van Samuël. Zij gaf haar zoon reeds vóór zijn geboorte aan de Heere, en wel al de dagen zijns levens, en zij betaalde haar gelofte zodra haar kind gespeend was. Zij zegt met nadruk tot de profeet Eli: "Och mijn heer, ik ben die vrouw, die hier bij u stond om de Heere te bidden. Ik bad om dit kind, en de Heere heeft mij mijn bede gegeven, die ik van Hem gebeden heb. Daarom heb ik hem ook de Heere overgegeven al de dagen, die hij wezen zal. Hij is van de Heere gebeden." En Eli bad de Heere aldaar ook aan. Wij lezen ook dat tot dat doel de vrouw van Manóach door de Engel van God is bezocht: "Zie, u zult zwanger worden en een zoon baren. Zo drink nu geen wijn, noch sterke drank, en eet niets onreins. Want dit knechtje zal een nazireeër Gods zijn van moeders buik af tot op de dag zijns doods." En dit is ook in Simson vervuld geworden. Zulk een gelofte deden sommigen ook voor een bepaalde tijd. Gelijkelijk wij lezen van Paulus en nog vier mannen met hem, die een gelofte hadden gedaan en zich in deze zaak verenigden om de Joden te winnen en dus meer nut te kunnen doen.

(2) Verder hadden deze ceremoniële geloften ook plaats ten aanzien van zaken. Hiertoe behoort de wet van de vrijwillige offeranden, welke naar de wijze der drankofferanden werden toebereid. In zover deze wet van het nazireeërschap schaduwachtig was, geldt deze voor ons nu niet.

- Deze wet beeldde de Christus Zelf af, als de uitverkoren en door de Heere beloofde Knecht, de Nazir, de Afgezonderde van Zijn broederen.

- Ook beeldde deze wet echter Gods kinderen van alle tijden af wat betreft hun nauwe verbintenis aan de Heere: "Offert Gode dank, en betaalt de Allerhoogste uw geloften." En: "Mijn geloften zal ik de Heere betalen, nu, in de tegenwoordigheid van al Zijn volk."

B. Dan zijn er ook nu nog evangelische geloften, welke nog dagelijks kunnen plaats hebben en ook hebben onder Gods volk. Deze evangelische geloften zouden wij als volgt kunnen omschrijven: Zij geschieden als een christen door een sterke begeerte en de aandrang van de Heilige Geest zich op een statige en aller plechtigste wijze aan de Heere verbindt. En wel door het geloof in de sterkte van Jezus, om langs deze meer ongewone weg uit te zien naar de Heere om hulp, licht en kracht, en aldus op de Heere te wachten.

- Deze geloften kunnen ook gezette tijden inhouden. Tijden dat men zal waken en bidden. Ook dat men zich zal onthouden, dus ook vasten in meerdere of mindere mate. Zulks doet men bijvoorbeeld een gehele dag vóór men een grote reis onderneemt. Soms ook een dag of zelfs maar een gedeelte ervan om zich voor de Heere af te zonderen over deze of die zaak.

- Deze geloften kunnen ook inhouden het geven van aalmoezen enz.

En deze geloften kan een christen aan de Heere doen onder verschillende omstandigheden:

- Dan bijvoorbeeld, als hij door de Heere op zeer duidelijke wijze uit zware en duistere omstandigheden en diepten is gered, hetzij uitwendig of inwendig. Of ook wanneer hij bijzondere weldaden van de Heere heeft ontvangen. O, dan kan dit een weg en een middel zijn dat men het niet alleen nooit vergeet, maar ook om er een rechte en blijvende vrucht uit te genieten.

- Ook dan als hij voor het tijdelijke leven zware onheilen of duistere omstandigheden en wegen vreest en aan ziet komen. O, dan is dit een bijzonder goede weg om hulp bij God te zoeken door het geloof, om geloof en om bewaring, of ondersteuning en redding.

- Eveneens wanneer een christen innerlijk in druk verkeert, vanwege zijn afgezakte toestand voor de Heere, vanwege zijn geringheid en kleine kracht tegen de zonde. Job sprak: "Ik heb een verbond gemaakt met mijn ogen; hoe zou ik dan acht gegeven hebben op een maagd?" Wanneer men onder allerlei omstandigheden weinig kracht bezit en er veel opgewektheid en sterke begeerten zijn om als uit Basan, uit de diepte der zee te worden opgehaald en wedergebracht. Om dus in een uitnemender weg te worden gezet, waarin de ziel met een blijvende, gezette en opgewekte zielsgestalte de Heere zou kunnen dienen, voor Hem zou kunnen leven, en hij meer een duurzame kracht zou ervaren tegen de kwaden, welke hem ten onder houden. Jezus zegt: "Dit geslacht vaart niet uit dan door vasten en bidden." O, dan kan dit een gezegende instelling en weg zijn om deze bede van de Heere te verkrijgen, dat men aldus op een niet meer verwachte wijze weer mag opkomen uit het graf, waarin men lang gebonden lag.

- Ook kan een christen deze geloften doen als hij in zware druk verkeert vanwege de aanwezig zijnde machtige en onoverwinnelijke bestrijdingen van de boze. Of dat deze druk voortvloeit uit voor dit moment ons overkomen ongevallen, ofwel vanwege de onbekeerlijkheid van onze dierbaarste betrekkingen op de aarde, en dat men daarmee geen werkzaamheden bij de Heere heeft. O vrienden, in zulke omstandigheden kan deze weg zeer nuttig zijn om daaruit te worden gered, of ook tot wegneming van de smart en de vloek uit die weg. Of ook tot ondersteuning van de ziel, dat de Heere het innerlijk dubbel goed maakt.

- Ook kan het een bijzonder middel zijn om meer en beter werkzaam te worden met de zielen, welke men begeert te dragen op het hart. En al is het dan waar dat niemand iets aan de Heere kan beloven, dan hetgeen hij buiten die weg toch reeds aan de Heere verplicht is, dit doen van zulke geloften is evenwel een geoorloofde zaak. En het is een groot voorrecht voor een ziel wanneer deze door de Heilige Geest daartoe wordt opgewekt en bewerkt.

Maar in het doen van deze evangelische geloften moet een ieder acht geven op verschillende bijzonderheden.

1. Allereerst dat altijd God het Voorwerp en het Doel van de geloften moet zijn, aan Wie men deze doet in nederigheid en in geloof, alleen door de Heere Jezus: "Doet geloften en betaalt ze de Heere, uw God, u allen die rondom Hem zijt. Laat hen Die, Die te vrezen is, geschenken brengen."; "Vereer de Heere van uw goed, en van de eerstelingen al uwer inkomsten; zo zullen uw schuren met overvloed vervuld worden, en uw perskuipen van most overlopen." Ook is alles, wat niet uit het geloof is, zonde.

2. Voorts zal men hierin uiterst voorzichtig handelen, opdat men zichzelf geen strikken spanne. Men zal hierin niet schielijk handelen, wanneer men hiervan maar iets in het hart vindt. Maar men zal deze zaak eerst in den brede overwegen en de Heere om raad vragen. Daarna ook Zijn volk raadplegen als de middelen, en wel met zulken, die in staat zijn om in deze raad te geven.

3. Ook zal men niets beloven, dan alleen waartoe het algemene gebod van God vrijheid geeft. Nu zijn, bijvoorbeeld, het vasten, waken, bidden en aalmoes geven algemeen geboden plichten. Maar door een gelofte verbindt men zich aan de Heere tot bijzondere gezette tijden, of tot het geven van grotere aalmoezen. Er komt dus door de gelofte een nadere bepaling bij, maar de zaak als zodanig moet toch in enig gebod begrepen zijn, anders is het maar een eigenwillige godsdienst.

4. Ook mag niets zondige of onbetamelijke en ook niets in eigen kracht worden beloofd. Men moet daarbij ook zijn ontrouwe en goddeloze hart altijd voor ogen hebben, en dus de noodzakelijkheid van de Heere Jezus in alle dingen, om het alleen voor Zijn rekening te doen. Ook mag men nimmer lichtvaardig een gelofte doen.

Welk een strik spande Jeftha daarmede zichzelf: "God heeft geboden, zeggende: Eert uw vader en moeder, en: Wie vader of moeder vloekt, die zal de dood sterven. Maar gij - dit zegt Jezus tot de schriftgeleerden en de Farizeeën - zegt: Zo wie tot vader of moeder zal zeggen: Het is een gave, zo wat u van mij zou kunnen te nutte komen; en zijn vader of zijn moeder geenszins zal eren, die voldoet." En daarop volgt dan: "En gij hebt alzo Gods gebod krachteloos gemaakt door uw inzetting." Ja, welke strikken spannen zich ook de pausgezinden door de geloften van onthouding van de staat des huwelijks, of door het zich overgeven in een vrijwillige armoede of blindelings alles te zullen gehoorzamen. Vrienden, dit soort van geloften vloeit voort uit de gronden van het eigen werk, en zij kunnen ook onder ons wel gevonden worden. Maar de Heere zegt: "Wie heeft zulks van uw hand geëist?"

5. Men zal ook na het doen van geloften zeer omzichtig en zorgvuldig zijn in het betalen van hetgeen men beloofd heeft. O, beloften moeten gehouden en nagekomen worden, zal men er zegen van te wachten hebben: "Doet geloften en betaalt ze de Heere uw God." En dit zonder enig uitstel: "Wanneer u een belofte aan God zult beloofd hebben, stel niet uit dezelve te betalen; want Hij heeft geen lust aan de zotten; wat u zult beloofd hebben, betaalt het. Het is beter dat gij niet belooft, dan dat u belooft en niet betaalt." En ook volkomen. Wij lezen zo met nadruk: "Vervloekt zij de bedrieger, die een mannetje in zijn kudde heeft, en de Heere belooft, en offert dat verdorven is! Want Ik ben een groot Koning, zegt de Heere der heirscharen, en Mijn Naam is vreselijk onder de heidenen." O vrienden, dit niet betalen is kerkroof. De Heere haat de roof in het brandoffer. Daar lezen wij: "Zal een mens God beroven? Maar u berooft Mij, en zegt: Waarin beroven wij U? In de tienden en het hefoffer. Met een vloek zijt u vervloekt, omdat u Mij berooft, zelfs het ganse volk. Brengt al de tienden in het schathuis, opdat er spijs zij in Mijn huis; en beproeft Mij nu hierin, of Ik u dan niet opendoen zal de vensteren des hemels, en u zegen afgieten, zodat er geen schuren genoeg wezen zullen." Er zijn ook verscheidene soorten van bevestiging der waarheid, welke min of meer buiten de statige eed vallen, maar welke wij toch hier ook kunnen behandelen.

Wij lezen namelijk in Gods Woord van tweeërlei bevestiging van of getuigenis aan de waarheid, naast deze allerhoogste en plechtigste bevestiging, waarvan hier gesproken wordt.

A. Zo lezen wij eerst van een mindere bevestiging, door het eenvoudig ja of nee.

- Dit eerste daar waar Jezus vroeg aan de blinde: "Geloof u dat Ik dat doen kan?" En deze antwoordde daarop: "Ja Heere."

- En het andere waar de dienstknechten aan Jezus vroegen of Hij wilde dat zij het onkruid zouden vergaderen. En dan antwoordt Jezus: "Nee."

B. Maar ook lezen wij van een meerdere bevestiging of een hogere betuiging.

- Bijvoorbeeld met het woord waarlijk: "Waarlijk, Gij zijt Gods Zoon."

- Of ook in der waarheid. In Lukas zegt Jezus: "In der waarheid, er waren vele weduwen in Israël in de dagen van Elia ."

- Alsook: Ik spreek de waarheid, en ik lieg niet. Dit vinden wij bij Paulus. Deze hoge betuigingen mogen evenmin op een oneerbiedige wijze gebruikt worden, maar alleen in de aller noodzakelijkste zaken en ook alleen wanneer het over zaken gaat, welke de eer van God of des mensen eeuwige staat raken.

- Maar hoger dan dit alles gaat het woord: Ik betuig voor God; of zoals in Romeinen: "God is mijn Getuige." Dit is een eed. Wij hebben hier dan deze verschillende soorten van eden of betuigingen aangewezen. Daar kan geen bezwaar tegen zijn, want dit is zeer nuttig en nodig. Maar daarbij blijft het wel waar, dat in de eigenlijke zin des woords de eden van het verbond met God en van de geloften aan de Heere hier in de wet van God niet zo zeer worden bedoeld. Het stuk van het meer of minder bevestigen van zijn woorden met ja of nee, of ook met de genoemde hogere betuigingen, behoort meer tot de verklaring van het derde gebod (zondag 36).

Hier in zondag 37 moeten wij vooral spreken over de godsdienstige eed, welke in eigenlijke zin door mensen tegenover elkander wordt gedaan. Wanneer wij aldus een omschrijving van het rechte eedzweren gegeven hebben, willen wij voorts bezien hoe dit eedzweren moet geschieden, alsook met welke woorden en gebaren.

1. Eerst dan hoe dit rechte eedzweren geschieden moet. De onderwijzer spreekt van: Godzaliglijk bij de Naam van God. Wat moeten wij hier door het woord Godzaliglijk verstaan?

- Wel, elk die behoorlijk en Gode welbehaaglijk een rechte eed wil zweren, zal zelf een Godzalige moeten zijn, die God kent in die deugden, waarin de ziel Hem aanroept. Daarom wordt het zweren van de eed vastgemaakt aan het dienen en vrezen van God.

Ook aan het buigen van de knieën, waarin de gehele gehoorzaamheid des geloofs begrepen is.

• Godzaliglijk wil hier ook zeggen, dat zulk één maar niet lichtvaardig tot de eed komt. Doch als hij tot zulk een eed geroepen wordt, doet hij het in de vreze Gods, met diepe indrukken en ontzag voor God, dus met een werkzaam en Godzalig hart. Daarom wordt degene, die bedriegelijk of lichtvaardig zweert, gesteld tegenover degene, die de eed vreest.

2. Vervolgens; wat wij moeten verstaan door de woorden: bij de Naam van God.

(1) Het zweren bij de Naam van God wil in het algemeen eerst dit zeggen, dat men bij God Zelf zweert: "Om te vrezen deze heerlijke Naam, de Heere uw God." Daarom was het bij de Joden een gewoonte om te zeggen: "Hij is Zijn Naam, en Zijn Naam is Hij."

(2) Maar het zweren bij de Naam van God wil ook nog in het bijzonder zeggen, dat men in de eed alleen God, en niemand anders, aanroept. Dit breidt de onderwijzer in vraag 102 nog nader uit als hij zegt, dat het rechte zweren van een eed wil zeggen God aan te roepen. Zo zegt Abraham tot de koning van Sodom: "Ik heb mijn hand opgeheven tot den Heere, de allerhoogste God, Die hemel en aarde bezit." En: "Wie zweren zal op de aarde, die zal zweren bij de God der waarheid."

(3) God wordt in de eed dus aangeroepen tot een Getuige. De onderwijzer zegt: Dat Hij de waarheid getuigenis wil geven. Dus dat God op Zijn tijd zal openbaren of ik in waarheid of dat ik valselijk zweer. Paulus zegt: "God is mijn Getuige." En: "Ik aanroep God tot een Getuige over mijn ziel." Nu verheerlijkt een ziel de Heere bijzonder in Zijn alwetendheid als zij Hem erkent - zoals de onderwijzer zegt - als die alleen het hart kent. Dit deed Salomo bij de inwijding van de tempel, toen hij bad dat God Rechter wilde zijn over de eden: "Gelijk Gij zijn hart kent; want u alleen kent het hart van alle kinderen der mensen."

(4) God wordt in de eed ook als Rechter aangeroepen. De onderwijzer zegt: dat Hij mij wil straffen indien ik valselijk zweer. Dus dat de Heere op Zijn tijd Zijn toorn van de hemel over mij wil openbaren indien ik bedriegelijk of bewust vals zweer, of indien ik niet voornemens ben de eed te houden. Dit vinden wij met nadruk in: "Wanneer iemand tegen zijn naaste zal gezondigd hebben, en hij hem een eed des vloeks opgelegd zal hebben, om zichzelf te vervloeken; en de eed des vloeks voor Uw altaar in dit huis komen zal. Hoor Gij dan in de hemel, en doe en richt Uw knechten, veroordelende de ongerechte, gevende zijn weg op zijn hoofd, en rechtvaardigende de gerechte, gevende hem naar zijn gerechtigheid."

Hier moeten wij voorts nog bezien met welke woorden en gebaren dit rechte eedzweren moet of kan geschieden. Letten wij eerst op de woorden of formules, waarmede de eed moet of kan gezworen worden.

In Gods Woord vinden wij de volgende formules.

1. Wij lezen van de Rubenieten, de Gadieten ende halve stam van Manasse, dat zij met deze woorden zwoeren: "De God der goden, de Heere, de God der goden, de Heere, Die weet het; Israël zelf zal het ook weten! Is het door wederspanningheid, of is het door overtreding tegen de Heere, zo behoudt ons heden niet; dat wij ons een altaar zouden gebouwd hebben om ons achter de Heere af te keren, of om brandoffer en spijsoffer daarop te offeren, of om dankoffer daarop te doen, zo eise het de Heere."

2. Wij lezen van Ruth tegenover Naomi: "Zo doe mij de Heere, en alzo doe Hij daartoe."

3. En van het volk tegenover Saul, die Jonathan wilde ombrengen. Zij zwoeren: "Zo waarachtig als de Heere leeft, zo er een haar van zijn hoofd op de aarde vallen zal!"

4. Ook van Paulus lezen wij, dat hij zwoer: "God is mijn Getuige", en van nog meer anderen.

Bezien wij nog welke formule heden ten dage voor deze eed gebruikelijk is, en wat dit zeggen wil.

De gebruikelijke formule is nu: "Zo waarlijk helpe mij God", hetwelk voldoende overeenkomt met de woorden: "Zo waarachtig als de Heere leeft." Het wil dit zeggen: Zo waarlijk straffe mij God indien ik valselijk zweer of meinedig ben.

Tenslotte beschouwen we nog de lichamelijke gebaren bij de eed.

Zien wij dan eerst weer welke gebaren uit Gods Woord bekend zijn.

1. Wij lezen van Abraham, dat hij zwoer met opheffing van zijn handen naar de hemel. Dit vergeleken waar de Heere Zelf dit voorbeeld geeft: "Want Ik zal Mijn hand naar de hemel opheffen, en Ik zal zeggen: Ik leef in eeuwigheid." Zulks moet hier en op andere plaatsen in een oneigenlijke zin worden verstaan. Deze gebaren geven te kennen dat degene, die zweert, zijn ziel opheft tot God in de hemel. Ook geeft dit te kennen dat de eed geschiedt in de Naam Desgenen, Die in de hemel woont, als Getuige en als Rechter.

2. Voorts lezen wij, wanneer Abraham zijn knecht Eliëzer, en Jakob zijn zoon Jozef laat zweren, dezen hun hand op de heup of op de dij dezer aartsvaderen moeten leggen.

Over de betekenis van dit gebaar zijn de gedachten verschillend. Sommigen willen dat zulks zag op het verbond, en wel op het zegel der besnijdenis, dat de aartsvaderen daarvan in het vlees droegen.

Anderen menen dat het op de Messias zag, Die uit hun heup of lendenen zou voortkomen. Maar naar mijn gedachte zijn zij het dichtst bij de ware betekenis, die oordelen dat de heup of de dij het zinnebeeld was van kracht en sterkte. Het leggen van de hand daarop zou dan een teken van onderwerping zijn, waardoor Eliëzer en Jozef zich verplichtten te gehoorzamen en na te komen hetgeen de aartsvaders hen deden beloven.

Bezien wij ook nog welke gebaren heden ten dage gebruikelijk zijn.

- In sommige plaatsen is het gebruikelijk om te zweren met de rechterhand op de borst.
- In oude tijden legden de christenen de eed af met het opsteken van drie vingers. Sommigen denken dat men daarmee de aanroeping van de drie Goddelijke Personen bedoelde.
- Ook is reeds vanouds onder de christenen gewoonte te zweren met het opsteken van de voorste tweevingers. Sommigen menen weer dat daarmee God de Vader en God de Zoon worden bedoeld. Aldus wordt onder ons meestal de eed afgelegd.
- Voorts geschiedt het ook met het leggen van de hand op de Bijbel, waarin al de vloeken en zegeningen staan.

B. Nu staat ons te letten op de redenen, waarom de onderwijzer dit stuk van het eedzweren zo in het bijzonder behandelt.

1. De eerste redenen vloeien voort uit het grote gewicht van het stuk zelf. Want het zweren van een eed is een zeer buitengewoon gebruik van Gods Naam en de aanroeping daarvan, hetwelk tot de dienst van God behoort. Want het is de allerhoogste en meest plechtige bevestiging van waarheid onder de mensen.

2. Voorts is het zeer gevaarlijk voor een mens om in dit stuk mis te tasten. Want door dit godsdienstige werk verkeerd te doen kan men zware tijdelijke en geestelijke oordelen halen over zichzelf en zijn nageslacht. Want in de woningen van het nageslacht zal de steen nog tot de balk roepen, en de balk tot de steen. Ook kan door het rechte zweren van de eed veel vrede in het hart veroorzaakt worden. Maar er zijn bij de onderwijzer ook nog redenen, welke voortvloeien uit de bestrijdingen, vervalsingen en misbruiken van de eed door sommige tegenstanders. Dan keert hij zich in het bijzonder tegen de Mennonieten en de papisten. De eersten verwerpen de eed geheel, de laatsten gaan er veel te lichtvaardig mee om. De onderwijzer keert zich in de beide vragen speciaal tegen hen.

Ons, staat vervolgens te bezien hoe men wel en hoe men niet een eed mag zweren, alsook wat hiermede verboden en geboden wordt.

Letten wij er op:

- A. dat men en hoe men mag eedzweren, en hoe het niet mag; en
- B. wat met dit eedzweren verboden wordt, en wat geboden wordt.

A. Dit eerste is vervat in de twee vragen van de onderwijzer. Wij zien daarin dat men en hoe men een eed mag zweren (vraag 101). Deze vraag van de onderwijzer keert zich tegen de mennonieten, welke stellen dat in de Nieuw-Testamentische dag elke vorm van het zweren van een eed verboden is. Dus zou het ongeoorloofd zijn. Zij volgen hierin het voetspoor van de oude Esseeën onder de Joden, alsook dat van de ketter Pelagius. Maar aan de hand van het antwoord van de onderwijzer merken wij op dat en hoe het zweren van een eed geoorloofd is. Bezien wij dit geoorloofd zijn eerst in het algemeen. Als antwoord op de vraag: Mag men ook Godzaliglijk bij de Naam van God een eed zweren? zegt de onderwijzer: Ja. Het mag geschieden. En hij bevestigt dit ook nader als hij zegt: Want zulk eedzweren is in Gods Woord gegrond. Want het gevoelen der gereformeerde kerken ten aanzien van het geoorloofd zijn van de heilige eed in zaken van gewicht, of waar het noodzakelijk is om een einde te maken aan alle tegenspreken, is met alle betamelijke omzichtigheid geheel op Gods Woord gegrond.

1. Wij zien dit in het voorbeeld van God Zelf. God Zelf heeft menigmaal gezworen, al moeten wij dat in oneigenlijke zin verstaan, opdat de heiligen zulks zouden navolgen. Zie ook: "Ik zweer bij Mijzelf". Want al is het waar dat God niet liegen kan, evenwel zweert de Heere dewijl de openbaring der zaak zeker is.

- De Heere doet zulks ook om de zwakheid Zijns volks te hulp te komen, tegen hun diep ongeloof in: "Waar in God, willende de erfgenamen der belofenis overvloediger bewijzende onveranderlijkheid van Zijn raad, met een eed daartussen is gekomen; opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben."

- Ook doet God dit ter overtuiging van de zware verstoktheid van de goddelozen: "Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen: Zo zij in Mijn rust zullen ingaan!"

Aldus deed de Heere deze eed aan David, ook aan Christus en aan de kerk.

2. Wij zien het ook uit het bevel Gods. God beveelt in algemene zin het zweren bij Zijn Naam: "Gij zult de Heere uw God vrezen en Hem dienen; en u zult bij Zijn Naam zweren." En: "Zweer: Zo waarachtig als de Heere leeft."

3. God beveelt het ook in bijzondere omstandigheden: "Wanneer iemand aan zijn naaste een ezel, of os of klein vee, of enig beest te bewaren geeft, en het sterft, of het wordt verzeerd, of weggedreven, dat het niemand ziet; zo zal des Heeren eed tussen hen beiden zijn, of hij niet zijn hand aan zijns naasten have geslagen heeft; en derzelve heer zal die aannemen, en hij zal het niet wedergeven."

4. Ook bevestigt de onderwijzer het geoorloofde van het Godzalig eedzweren met de praktijk der heiligen: En daarom ook van de heiligen in het Oude en in het Nieuwe Testament recht is gebruikt geweest.

(1) Het is de praktijk der heiligen geweest in het Oude Testament.

(2) Het is ook de praktijk der heiligen in het Nieuwe Testament geweest.

- De Heere Jezus Zelf heeft menigmaal gezworen als Hij Zijn zeggen bevestigde met "Amen, amen", "Voorwaar, voorwaar", en "Ik zeg u." Sommigen zijn van mening dat ook dit als een eedsformule moet worden gezien. En: "Waarlijk, zegenende zal Ik u zegenen." Jezus antwoordde toen de hogepriester Hem bezwoer. Dit houdt ook het doen van een eed in.

- Ook een engel zwoer.

- En de heilige mensen in het Nieuwe Testament hebben eveneens gezworen. Gelijk Paulus: "God is mijn Getuige" ; "Ik aanroep God tot een Getuige over mijn ziel."

Bezien wij nu de voorwaarden, hoe men onder bijzondere omstandigheden een eed mag zweren.

De onderwijzer noemt enige voorwaarden.

Eerst hoe niemand zo maar een eed mag zweren, en dan onder welke omstandigheden het wel mag.

Niemand mag ongeroepen een eed zweren. Elk moet er toe geroepen of het moet van hem geëist worden.

1. Dit kan geschieden door de overheid. Zoals de onderwijzer zegt: Als de overheid het van haar onderdanen vordert.

2. Dan kan het geschieden in het gericht. Wanneer de rechtszaken zó verborgen zijn, dat de rechter niet anders kan oordelen dan na een bevestiging onder ede.

3. Het kan ook geschieden in zaken van politie. Als de overheid haar onderdanen wil verbinden tot gehoorzaamheid en getrouwheid. Ook: "Toen stond Ezra op en deed de oversten der priesteren, de Levieten en gans Israëel zweren te zullen doen naar dit woord; en zij zwoeren."

4. Ook kan de nood een eed vereisen. Gelijk de onderwijzer zegt: Of anderszins ook de nood het vordert. De nood kan het vorderen bij het maken van verbonden en contracten. Als tussen Abraham en Abimelech, tussen Izak en Abimelech, tussen Jakob en Laban.

5. Ook bij het aanvaarden van een ambt of betrekking. Of bij een gewichtige opdracht, als tussen Abraham en Eliëzer. Van de eed bij het aanvaarden van een ambt lezen wij bij Gedalia, de zoon van Ahikam. Hij legde de eed aan het volk af toen de koning van Babel hem over het gehele land had aangesteld.

6. De nood kan de eed ook vorderen bij bijzonder gewichtige beloften. Jakob liet zijn zoon Jozef met een eed zijn belofte bevestigen, dat hij het stoffelijk overschot zijns vaders niet in Egypte zou begraven, maar in het graf zijner vaders. En er kunnen andere gelegenheden zijn, waarin het nodig is op deze wijze de waarheid te bevestigen.

Ten tweede, in welke zaken mag men de eed gebruiken?

A. De onderwijzer zegt: Om trouw daardoor te bevestigen. Dies eiste Rachab een eed van de verspieders: "Nu dan, zweert mij toch bij de Heere, dewijl ik weldadigheid aan ulieden gedaan heb, dat u ook weldadigheid doet zult aan mijns vaders huis, en geeft mij een waarteken."

B. Dan zegt de onderwijzer ook: Om waarheid daardoor te bevestigen. Aldus zwoer Obadja aan Elia: "Zo waarachtig als de Heere, uw God, leeft, zo er een volk of koninkrijk is, waar mijn heer niet gezonden heeft om u te zoeken. En als zij zeiden: Hij is hier niet! zo nam hij dat koninkrijk en dat volk een eed af, dat zij u niet hadden gevonden."

Hiervoor kan men de volgende redenen opnoemen.

1. Tot onderhoud van de menselijke samenleving op de aarde, dus van recht en gerechtigheid, is niets meer nodig dan trouw en waarheid.

2. Door de kracht der verdorvenheid is de mens zelf niet geloofwaardig meer, en hij is ook te zwak om anderen zonder bevestiging te kunnen geloven.

3. Er is geen groter middel ter bevestiging van trouw en waarheid dan het tot een Getuige roepen en voorstellen van de getrouwe God, de God der waarheid, Die trouw houdt in eeuwigheid, als de alwetende, rechtvaardige en hoogste Rechter.

Met welk doel alleen mag men zweren?

Degene, die de eed afeist, en degene, die de eed aflegt, moeten beiden deze twee zaken bedoelen: de eer van God en het welzijn van de naaste.

1. Eerst de eer van God. De onderwijzer zegt: En dat tot Gods eer: "Ik heb gezworen bij Mijzelf, er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond uitgegaan, en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren. Men zal van Mij zeggen: Gewisselijk in den Heere zijn gerechtigheden en sterkte; tot Hem zal men komen. Maar zij zullen beschaamd worden, allen, die tegen Hem ontstoken zijn."

- Dit geschiedt wanneer men de eed gebruikt voor die zaken, welke strekken tot Gods eer. Wij zien dit in Asa ten aanzien van de Joden. Het betrof daar het zoeken van de God hunner vaderen. Wij vinden het ook bij Paulus.

- Ook moet men in het houden van de eed de eer van God op het oog hebben. Dit deden Jozua en de oudsten van Israël. Zij hielden hun eed, zeggende: "Wij hebben hun gezworen bij de Heere, de God Israëls; daarom kunnen wij hen niet aantasten."

2. Maar dan moet de andere zaak, welke men op het oog heeft, het welzijn van de naaste zijn. De onderwijzer zegt: En dit tot des naasten zaligheid. Dan is de eed zeer heilzaam onder de mensen om een einde te maken aan alle getwist, tegenspreken en geschillen: "Want de mensen zweren wel bij de meerdere dan zij zijn, en de eed tot bevestiging is dezelve een einde van alle tegenspreken."

(1) Dit heeft plaats wanneer wij de eed gebruiken om onze naasten die dingen te doen geloven, welke hun ter zaligheid strekken. Paulus zegt: "Ik zeg dan dit, en betuig het in den Heere, dat u niet meer wandelt gelijk als de andere heidenen wandelen in de ijdelheid huns gemoeds."

(2) Ook wanneer wij met de eed die dingen bevestigen, die wij zelf willen doen tot tijdelijk en eeuwig welzijn van onze naasten. Dit deden de verspieters, en ook Jozua en de oudsten van Israël. Dit deed ook Paulus: "Doch ik aanroep God tot een Getuige over mijn ziel, dat ik om u te sparen nog niet te Korinthe ben gekomen."

Wij willen er hier op wijzen dat het geen stand houdt wat de Mennonieten tegen deze waarheid inbrengen. Bezien wij hun tegenwerpingen eens.

1. Zij zeggen: Uw voornaamste bewijzen zijn genomen uit het Oude Testament. Wij stemmen toe dat God toen het eedzweren heeft toegelaten en geduld. Maar daaruit volgt nog niet dat het nu onder het Nieuwe Testament ook geoorloofd is. Wij antwoorden verder hierop: Het gebod om te zweren bij de Naam van God is van dezelfde altoosdurende verplichting als het gebod om God te vrezen, te dienen en aan te hangen. Daarom wordt het ook bij elkander gevoegd. En afgezien nog daarvan, dat wij reeds de voorbeelden aanwezen van heiligen van het Nieuwe Testament, die de eed gebruikten, nergens vinden wij dat dit gebod is vernietigd of afgeschaft. Integendeel, wij lezen: "Te dien dage zullen er vijf steden in Egypteland zijn, sprekende de taal van Kanaän, en zwerende bij de Heere der heirscharen." ; "Mij zal alle tong zweren." En ook: "Die zweren zal op de aarde, die zal zweren bij de God der waarheid." Alle deze zijn profetieën van de dag des Nieuwen Testaments.

2. Voorts werpen de Mennonieten tegen, dat het gebod om te zweren niet moreel kan zijn, omdat het vóór de val niet nodig was. Maar hierop antwoorden wij: Dit is een wel zeer dubbelzinnige speling met het woord moreel. Want vele dingen zijn na de val moreel, of wel van een altoosdurende en algemene verplichting, waarvoor vóór de val geen plaats was. Bijvoorbeeld de klederen en het dragen er van, medicijnen, dokters. Ja, indien men in deze van kleinere tot grotere zaken mag opklimmen, zelfs de Middelaar Gods en der mensen en het geloof in Hem. Dit alles zou niet nodig zijn geweest indien de zondeval niet tussen gekomen ware. Evenwel, nu is dit te allen tijde nodig. Onze vraag is voorts: Waarom zou de eed zijn plaats onder het Nieuwe Testament niet evenzeer behouden als onder het Oude Testament? Het eedzweren behoort toch niet tot de ceremoniële wet. Er is niets schaduwachtigs in. Het behoorde ook niet tot de burgerlijke wet. Het was niet iets wat alleen de Joden raakte. Dus moet het behoren tot de zedelijke wet. En dit te meer omdat het alle mensen, en dus wel in het bijzonder de christenen past, niet minder dan voorheen de Joden, de waarheid en gerechtigheid te betrachten. En dit kan menigmaal niet geschieden zonder dat de eed ertussen komt.

3. Dan werpen zij nog tegen: "Enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze, de goede en de reine, als de onreine; zo die, die offert, als die, die niet offert; gelijk de goede, alzo ook de zondaar; die, die zweert, gelijk die, die de eed vreest." Naar hun zeggen worden hier tegenstellingen gemaakt tussen goddelozen en Godvruchtigen, en in die tegenstellingen staat degene, die zweert, tegenover degene, die de eed vreest. Daarom is het zweren een werk van de goddelozen en dus ongeoorloofd. Ons antwoord hierop luidt: Indien het waar is, dat men de eedzweerder tot de goddelozen moet rekenen, en hem, die de eed vreest, tot de Godvruchtigen, behoeft dit wel enige toelichting. Dan zal men dit toch zo moeten verstaan, dat hier van iemand gesproken wordt, die bedrieglijk of lichtvaardig de eed gebruikt, of die niet bij de Naam van God zweert. Tot zulken zegt Jezus: "Zweert ganselijk niet." En wanneer gesproken wordt van de eed vrezende, dan moet men daardoor niet een algeheel mijden van de eed verstaan, maar een gebruiken van de eed met ontzag, eerbied en vreeze Gods in het hart. Want indien het woord "vrezende" algeheel vermijden betekent, hoe moet men dan Leviticus verstaan: "Gij zult Mijn heiligdom vrezende"? Of: "Wie het gebod vreest"? Moet dit hier ook vermijden betekenen? Voorts willen wij er op wijzen, dat de woorden in Prediker 9:2 nog wel een andere zin kunnen hebben. Dan zou men door die zweert een Godzalige kunnen verstaan, en door die de eed vreest een goddeloze. Vrezende hier dan in de kwade zin des woords genomen, dus terugdeinzend, weigerachtig vanwege een kwade consciëntie. En dat zou hier nog niet eens vreemd zijn ook, want wanneer men de wijze van opstellen van Salomo nagaat, ziet men dat hij steeds eerst de Godzalige noemt, en daarna de goddeloze. Dan staat degene, die zweert, onder de goeden, en degene, die de eed vreest, onder de goddelozen.

4. Dan werpen de Mennonieten verder nog tegen: Het eedzweren is in het Nieuwe Testament uitdrukkelijk afgeschaft en verboden. En daartoe brengen zij twee bewijsplaatsen bij, welke wij hier eerst samen zullen noemen, om ze ook tegelijk te kunnen beantwoorden: "Gij hebt gehoord, dat van de ouden gezegd is: gij zult de eed niet breken, maar gij zult de Heere uw eden houden. Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet, noch bij de hemel, omdat hij is de troon Gods; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank Zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij is de stad des groten Konings. Noch bij uw hoofd zult u zweren, omdat gij niet één haar kunt wit of zwart maken. Maar laat zijn uw woord ja, ja; neen, neen; wat boven deze is, dat is uit den boze." En: "Doch vóór alle dingen, mijn broeders, zweert niet, noch bij de hemel, noch bij de aarde, noch enige andere eed; maar uw ja zij ja; en het neen, neen; opdat gij in geen oordeel valt." Ons antwoord hierop is: De Heere Jezus en Jakobus verbieden hier het eedzweren niet in volstrekke zin, want dit zou in strijd zijn met de door ons reeds eerder genoemde schriftplaatsen, en ook met Gods wet. De Heere Jezus en Jakobus verbieden hier dat eedzweren, hetwelk bij de Joden gewoonte was. De Joden waren gewoon om zeer lichtvaardig en in alle voorkomende beuzelarijen te zweren. Zij achtten dit geen zonde te zijn, als de eed maar niet geheel vals was. Voorts gebruikten de Joden daarbij ook zeer ongeoorloofd formules. Zij zweerden bij de hemel, bij de aarde, enz. Ook bij de godsdienst, bij het wetboek van Mozes, en bij het leven van hun meerderen. Daarbij hadden zij tevens enige vreemde bepalingen, waardoor een eed in meerdere of mindere mate verbindend werd. Naar onze gedachte ziet Jezus op deze losse wijze van omgang met de eed en ook het breken er van, als Hij zegt: "Maar gij zult de Heere uw eden houden". Christus en Jakobus verbieden algeheel het zweren bij enig schepsel, bij de hemel, de aarde enz. En ook het lichtvaardig en valselijk zweren. Dat men "ja" zwoer, en "neen" deed. En wanneer de Heere Jezus en Jakobus zeggen: "Maar laat zijn uw ja, ja, en uw neen, neen; al wat boven deze is, dat is uit de duivel", dan bedoelen zij daarmee dat een ieder in het gewoon gesprek, in de normale omgang met elkander geen sterkere bevestiging dient te gebruiken dan ja en neen. Want het zweren in het gewoon gezelschap is altijd lichtvaardig en daarom uit den boze. Daar wordt geen noodzaak tot de eed gevonden. Ook wijst Christus aan wat het middel is om een eed te ontgaan. Men moet zó oprecht zijn in woorden en daden, dat elk ervaart dat ons ja altijd ja, en ons neen altijd neen is. Dan zal men ons ja en neen voor een eed houden. En al wat daarboven is, is lichtvaardig zweren. Wanneer wij dan genoodzaakt worden iets met een eed te bevestigen, is dat uit den boze. Dan heeft het zijn oorsprong uit de zonde en uit de boze, die de eerste valse eed deed.

Bezien wij nu hoe men niet mag zweren (vraag 102). Deze vraag van de onderwijzer richt zich tegen de roomsen, die zeer lichtvaardig met de eed omgaan. Zij zweren ook bij de heiligen, zoals Maria, Paulus, Petrus, Franciscus, Christoffel, Antonio de Padua enz. Ja, bij het Evangelie, bij levenloze dingen als crucifixen, relikwieën enz.

Aan de hand van het antwoord van de onderwijzer zullen wij hier aanwijzen:

- hoe men niet;
- en waarom men zó niet zweren mag.

Allereerst zien wij de ontkenning van de onderwijzer in algemene zin, dat men bij geen heiligen of enig ander schepsel een eed mag zweren. Op de vraag: Mag men ook bij de heiligen of bij enige andere schepsel en een eedzweren? Antwoordt hij volmondig: neen. Het mag niet geschieden. Voorts letten wij op de redenen, welke de onderwijzer in het vervolg van zijn antwoord voor deze ontkenning nog in het bijzonder geeft. De onderwijzer zegt daar dat het zweren van een eed een godsdienstig werk is, dat bij niemand mag geschieden, dan aan Wie Goddelijke eer moet worden bewezen. Want Deze moet overaltegenwoordig, alwetend en bij de zweerder zijn, en tevens ook almachtig, rechtvaardig en getrouw. Hij moet elk mens in zijn zweren zien, ja hem altijd blijven zien. Ook moet Hij het oordeel in Zijn hand hebben om dit over de valse zweerder of over degene, die de eed niet houdt, te kunnen brengen, wanneer dit Hem behaagt. En dat dit alle Goddelijke eigenschappen zijn, is uit het verhandelde genoegzaam gebleken.

Uit dit alles besluit de onderwijzer dan: Welke eer aan geen schepsel toebehoort. God is een jaloers God, Hij bedreigt en straft deze zonde zwaar, hetgeen wij zien in de volgende schriftplaatsen.

- "Gedenkt ook niet aan de naam hunner goden, en doet er niet bij zweren, en dient hen niet."

- "Hoe zou Ik over zulks u vergeven? Uw kinderen verlaten Mij en zweren bij hen, die geen God zijn."

- "Te dien dage zullen de schone jonkvrouwen en de jongelingen van dorst versmachten; die daar zweren bij de schuld van Samaria, en zeggen: Zo waarachtig als uw God van Dan leeft, en de weg van Berséba leeft. En zij zullen vallen en niet weder opstaan." ; "Die zich nederbuigen op de daken voor het heir des hemels, en die zich nederbuigende zweren bij de Heere, en zweren bij Malcham."

Aldus aangewezen hebbende hoe en bij wie men niet mag zweren, is het van geen betekenis wat de roomsen tegen deze waarheid inbrengen, of wel ter handhaving van hun dwalingen zeggen. Ook zullen wij hier nog enige vragen omtrent de eed beantwoorden.

Letten wij eerst op de tegenwerpingen van de roomsen.

1. Dezen zeggen: Wij zweren niet bij de schepselen, maar bij God, Die Zich in de schepselen vertoont.

Wij antwoorden: Zo spreken de Joden en de heidenen ook om hun afgodendienst te verschonen. Evenwel verbiedt Jezus het: "Zweert ganselijk niet; noch bij de hemel" enz. Want daaruit zou voortvloeien dat men bij elk schepsel, niets uitgezonderd, zou mogen zweren. Want er is geen schepsel zó gering, of voor één, die ogen heeft, vertoont er zich iets in van Gods kracht en Goddelijkheid.

2. Voorts werpen zij dan tegen, dat in de Bijbel staat dat heilige mannen wel bij schepselen gezworen hebben. Bijvoorbeeld David, die bij zijn ziel zwoer: "Indien ik kwaad vergolden heb die, die vrede met mij had. Zo vervolge de vijand mijn ziel en achterhale ze, en vertrede mijn leven ter aarde, en doe mijn eer in het stof wonen." Wij antwoorden: Dit is wel een eedzweren, en David noemt daarbij wel zijn ziel, maar het is geen eed bij zijn ziel, maar bij God. Want aan het oordeel Gods onderwerpt David zijn ziel indien hij valselijk zweert.

3. Voorts noemen zij Jozef, die zwoer bij het leven van Farao: "Zo waarlijk als Farao leeft" enz. Wij antwoorden: Alle hoge betuigingen en bevestigingen van een zaak zijn nog geen eedsformule. Men kan omtrent een zaak bevestigen dat deze de waarheid is of zal zijn, door deze te vergelijken met een zaak, waarvan men weet dat deze de waarheid is, en welke men niet gaarne anders zou willen hebben. Daarom behoeft men dan bij zulk een zaak nog niet te zweren. Dit dacht ons het geval te zijn met Jozef in deze tekst. Eveneens met Hanna, met David, met Ithai, de Gethiet, met de vrouw te Thekóa, en ook met Abigaïl. Maar aangenomen nu dat dit wel eden bij schepselen waren, dan wordt dit in deze plaatsen slechts verhaald quid facti fed, non quid juris, dat is: als feit, niet als wet. Wat zij gedaan hebben, niet wat zij hadden moeten doen. Dit maakt dus de zaak niet goed. En zulks te meer niet daar deze boze gewoonte in die tijd overal dikwijls plaats had. Wij moeten handelen naar Gods inzettingen, niet naar het voorbeeld van schepselen.

4. Tenslotte zeggen zij dan nog: Paulus heeft gezworen bij de roem, die hij had in Christus Jezus: "Ik sterf alle dagen; hetwelk ik betuig bij onze roem, die ik heb in Christus Jezus, onze Heere."

Wij antwoorden: Paulus verstaat door zijn roem de Heere Zelf. Zulk een naamsverwisseling wordt dikwijls in de Schrift gebruikt. Bijvoorbeeld: "Hij is uw lof", en: "Gij zijt mijn lof", enz. En indien Paulus al gezworen heeft bij de roem van zijn apostelschap, dan heeft zijn eed hierin bestaan, dat God, indien hij valselijk zwoer, hem van dat pand ontzetten mocht.

Wij merkten op dat uit het verhandelde nog enige vragen voortspruiten. De eerste vraag is: Mag men met ketters en anderen, die bij heiligen of afgoden zweren, wel verbonden onder ede aangaan?

En moet men ook aan zulken de eed houden? Antwoord: Dat men met zulken onder ede verbonden aangaan mag, schijnt ons geoorloofd te zijn. Want dit deed Abraham met Abimelech. Dit deed ook Izak met Abimelech, en Jakob met Laban.

De reden is deze, dat men slechts de eed van getrouwheid afvordert, niet de wijze waarop zij die doen. Dat men ook de aan hen gedane eed moet houden, is zeer duidelijk. Dit tegen de papisten. Want het houden van de eed is een daad van godsdienst, van gerechtigheid en van waarheid. Daarom mag men geen huwelijk verbreken wegens ongelooft of ketterij. Ook heeft de Heere dit verbreken van de eden schrikkelijk gestraft. Wij zien het in Israël ten aanzien van de inwoners van Sichem. In Saul ten aanzien van de Gibeonieten. En in Zedekia ten aanzien van Nebukadnézar.

2. De tweede vraag is: Mag men de Mennonieten wel toestaan dat zij als man de waarheid bevestigen, in plaats van een eed te doen? Dit is een ongegronde angstvalligheid in hen. Maar men mag van hen niets vergen dat zij zullen doen tegen hun dwalende consciëntie in, want deze verbindt ook. Maar wanneer zij leugenachtig handelen tegen hun wijze van bevestigen in; dan zijn zij even strafbaar en eerloos als meinedigen.

3. De derde vraag is: Mag men in een eed wel dubbelzinnige woorden gebruiken, waarbij dan wel de formule behouden blijft? Dit leren de Jezuïeten. Wij antwoorden: De Heere veroordeelt dit in Zijn Woord zeer uitdrukkelijk. En Paulus zegt: "Wij hebben verworpen de bedekselen der schande, niet wandelende in arglistigheid." Het is zonder meer een leugen wanneer men anders spreekt dan men meent. Het is ook geheel tegen het doel van de eed in, welke dient om de geschillen te doen ophouden. Door zulk eedzweren worden de geschillen vermeerderd en wordt de waarheid verduisterd. Ook zouden, indien zulk eedzweren zou zijn toegestaan, vele Godzalige martelaren de moordenaars van hun eigen leven zijn geweest. De Jezuïeten leren ons met deze beweringen, dat wij hen nooit moeten geloven, ondanks de duurste eden.

4. De laatste vraag is dan: Moet men alle gedane eden houden? En wanneer men deze naar Gods Woord niet houden mag, wat moet men dan doen? Ons antwoord is, dat men alle afgelegde eden in een zaak, welke niet zondig is, beslist moet houden. Ook al zijn deze eden onbedachtzaam of lichtvaardig geschied, ja al werd men er toe gedwongen en al zijn deze tot grote schade en nadeel voor onszelf of de onzen, enz. Want dit gebiedt de Heere in Zijn Woord volstrekt: "Wanneer een man de Heere een gelofte zal beloofd, of een eed zal gezworen hebben, zijn ziel met een verbintenis verbindende, zijn woord zal hij niet ontheiligen. Naar alles, wat uit zijn mond gegaan is, zal hij doen." Ook is er geen vergelijking mogelijk tussen het verkorten van de heerlijkheid des Heeren door meinedigheid, en ons eigenbelang, ook al zou onze schade nog zo groot zijn: "Heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet."

Vraag. Maar als men een eed gedaan heeft, welke men niet houden mag, wat moet men dan doen?

- Wij antwoorden hierop, dat als men een eed gedaan heeft ten aanzien van een zondige zaak, welke strijdt met de eer van God, mag men deze niet houden. Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen, Herodes en de veertig Joden mochten hun eden niet houden.

- Ook als een ander de voorwaarden, waarop de eed is gedaan, verbreekt, behoeven wij deze eed niet meer te houden, want hij is reeds verbroken. In dergelijke gevallen hebben zulken met schaamte en vernedering voor God hun onbedachtzaamheid te belijden. Zij mogen niet rusten vóór zij verzoening hebben gezocht en gevonden in het bloed van Jezus. Dan zullen zij ook zien dat zij bewaring nodig hebben om geen dubbele zonden te doen, namelijk een eed te doen over een kwade zaak en dan deze nog te houden ook. Wanneer Herodes op deze wijze op zijn eed teruggekomen was, dan zou dit het hoofd van Johannes de Doper niet hebben gekost.

B. Nu zullen wij nog bezien wat met dit eedzweren verboden wordt en wat geboden wordt.

Eerst bezien wij de zonden, die verboden worden. Verboden worden hier de zonden in het gericht.

A. Hier noemen wij de zonden van overheden.

1. Want hier wordt verboden het verbreken van eden of verbonden, welke men met bondgenoten heeft gemaakt. En dat zonder dat deze bondgenoten de voorwaarde van de eed eerst verbroken hebben. Zulks mag om geen oorzaak of onder welk voorwendsel ook geschieden. Zelfs al zouden het kettters zijn en al hadden zij bij de heiligen en de afgoden gezworen.

2. Wij hebben het ongenoegen Gods daarover gezien in het sluiten van de vrede met Spanje in 1648. Wij hadden toen een verbond met Frankrijk, dat wij zonder Frankrijk geen vrede met Spanje zouden sluiten, en deden het echter toch. Zeeland gaf daarom in deze geen toestemming, en toen wij een dankdag voor deze vrede hielden, schreef men aldaar een biddag uit, opdat deze zonde aan Nederland niet mocht worden toegerekend.

3. Ook wordt de overheid hier verboden eden af te eisen van geheel onwetenden of in het verstand gekrenkten, of van wie men weet dat zij vals zullen zweren. Of ook dat men twee partijen onder ede zet, waarvan men weet dat ten minste één er van vals zweren moet.

4. Voorts wordt hier verboden dat men de eed te schielijk eist, zonder dat men ten uiterste heeft onderzocht om op een andere wijze achter de waarheid te komen. Of ook dat men het doet om op die wijze van een verder werk van onderzoek ontslagen te zijn.

5. Verboden wordt hier ook dat men de mensen, wie men de eed afeist, eerst niet voldoende onderricht aangaande het gewicht van dit stuk. Ook ten aanzien van hetgeen God van de hemel over hen zal brengen indien zij valselijk zweren of hun eden niet houden.

B. Nu bezien wij de zonden van de onderdanen, welke ten aanzien van het gericht worden verboden.

1. Verboden wordt hier niet Godzaliglijk te zweren (naar het woord van de onderwijzer), dat men dus zweert zonder kennis en vreze Gods in het hart.

2. Verboden wordt ook dat men niet bij de Naam van God zweert, maar op een andere, verkeerde manier, gelijk wij reeds zagen.

3. Verder wordt hier, aan de hand van het antwoord van de onderwijzer, verboden te zweren zonder dat de overheid of anderszins de nood het vordert. Wanneer men dus ongeroepen, roekeloos en lichtvaardig handelt ten aanzien van de eed.

4. Ook wordt verboden dat men niet zweert om trouw en waarheid te bevestigen, maar geveinsd, valselijk, ontrouw, met onwaarheid of bedrog. Onder dit verbod valt ook dat men niet zweert met het hoge doel: de bevordering van Gods eer en de, zaligheid van de naaste. Dat men integendeel zaken bezweert, welke tegen God en Zijn gebod zijn, en dus tot oneer van God. Ook zaken bezweert, welke ingaan tegen de welvaart van de naaste, tot zijn schade en verderf.

5. Maar hier wordt ook verboden dat men aan de overheid de geoorloofde eed hardnekkig weigert. Want door zulk weigeren verbreekt men de ordinantie Gods.

God heeft deze ingesteld om een einde aan de geschillen te maken.

6. Hiertoe behoort ook wanneer er onderdanen zijn, die in de mogelijkheid verkeren om in enige zaak aan de overheid helderheid te geven, waardoor de eden kunnen worden vermeden, en dit niet doen en ook niet willen doen.

Ten tweede. Maar letten wij nu ook nog op de zonden, welke buiten het gericht plaats hebben, naast de reeds genoemde zonden van de onderdanen ten aanzien van de overheid. Dus de zonden van mensen tegenover elkaar.

a. Dan worden allereerst verboden de zonden, welke in direct verband met de eed staan.

1. Dus het verbreken van gedane eden. Of zij op een behoorlijke wijze, dan wel lichtvaardig gedaan zijn, indien de zaak niet zondig is, moet de eed gehouden, hoe zou het zelfs tot eigen schade zijn.

2. Eveneens wordt verboden het houden van zondige en verkeerde eden, hetwelk dubbele zonde is.

3. Ook alle zweren in de gewone gesprekken. Al is het dat het uit gewoonte voortkomt en men niet meer weet wat men doet. Maar niet minder worden hier verboden alle veroorzakende of indirecte zonden, welke tot de eed aanleiding geven.

4. Hier wordt verboden dat men God niet vreest en dientengevolge ook de eed niet vreest. Ja, hier wordt verboden dat men zijn naaste niet liefheeft. De vreze Gods en de liefde tot de naaste moesten zaken zijn, welke de eed niet noodzakelijk deden zijn; maar het ontbreken er van geeft juist oorzaak tot de eed.

5. Verboden wordt hier voorts alle onoprechtheid in hart en daden. Alle dubbelzinnigheid, of ook dat men zonder de woorden te veranderen toch iets anders bedoelt dan men zegt. Dit geldt voor de samenleving met de naasten, voor beroep en koopmanschap enz. Wanneer bij ieder zijn ja gewis en altijd ja was, en zijn nee altijd nee, wat zou er dan een reden voor de eed zijn weggenomen.

6. Verboden wordt hier ook alle twistgierigheid in ongemakkelijkheid in het humeur. Hiertoe behoort ook dat al te zeer op zijn recht staan. Salomo zegt: "Weest niet al te rechtvaardig."

b. Ook past het zeer om hier te spreken van de zonden ten aanzien van geloften en de daaruit voortvloeiende verbintenissen aan de Heere. Bezien wij dan de zonden betreffende de geloften aan de Heere.

1. Hier wordt verboden dat men geen geloften aan de Heere doet. Daartoe moet ook gerekend worden alle enghartigheid ten aanzien van de Heere. Dus wanneer men gieriger wordt bij het aanwassen van het vermogen. Wanneer men van de eerstelingen van al zijn inkomsten niets voor de Heere heiligt. Ook wanneer men zich voor de dag des Heeren niet bedaard neerzet om de weldaden te overwegen, welke de Heere schonk, opdat men te meer met een uitgebreid hart zijn gaven zal mogen vergroten. Dit bedoelt Paulus wanneer hij schrijft: "Dat op elke eerste dag der week een iegelijk weglegge" enz. Ook behoort hiertoe alle luiheid, traagheid, geesteloosheid, ijverloosheid en werkeloosheid des harten in tijden van duisterheid, dodigheid, bestrijdingen, drukkende of dreigende tegenheden en verzoeking.

Dat het hart er ver van is om het werk ter hand te nemen en dus op de Heere te wachten in Zijn bijzondere instellingen.

2. Verboden wordt hier ook het doen van alle onbedachtzame en schielijke geloften. Hiertoe behoort dat men niet op een bedaarde wijze overweegt hetgeen in het hart opkomt wat betreft het doen van een gelofte. Of dat men daarover eerst niet met verstandige Godzaligen spreekt. Dan spant men soms zichzelf een strik, en daaruit vloeit ook dikwijls het breken van de geloften voort, omdat men de zaak niet recht met de Heere overwogen heeft.

3. Verboden wordt hier alle werk in eigen kracht. Dat men geloften doet boven eigen staat en vermogen. Wanneer het in een opwelling gebeurt, wanneer men meent daartoe iets te hebben, maar wat men niet nakomen kan. Wanneer men geen oog heeft voor eigen diepe onmacht of kleine kracht en de trouweloosheid van eigen hart. En dus ook niet voor het licht, de leiding en de sterkte van Jezus, welke aller noodzakelijkst zijn, maar men deze niet inroept.

4. Verboden wordt hier voorts het verbreken of niet nakomen van aan de Heere gedane geloften. Hiertoe behoort zowel het houden van verkeerde geloften, dat men hierop niet in vernedering terugkomt, als het niet houden van goede geloften.

5. Voorts alle heimelijke tornen aan de betaling van gedane geloften. Ook de engheid des harten in de betaling of het heimelijk berouw over gedane geloften.

Bezien wij verder de zonden in zulke verbintenissen aan de Heere. O vrienden, wat liggen daar een verbroken eden. Wij zullen slechts de voornaamste noemen, waaraan elk onzer schuldig staat.

1. Hier wordt verboden dat men het verbond met God verwaarloost, dat in de Doop zo plechtig is aangegaan en bij menig Avondmaal en op biddagen is vernieuwd. Tot dit verwaarlozen behoort dat men daarvan de zwaarte niet gevoelt en er geen indruk des harten van heeft. In het natuurlijke weten wij allen wel dat het anders is, maar o, wat baart het weinig zorg en bekommring. En daaruit volgt dat ook verboden is die sterke zorgeloosheid des harten. Want daardoor denkt men niet eens aan deze band van verplichting.

2. Voorts wordt hier verboden dat men zijn verbintenissen aan de Heere verbreekt en niet houdt. Hieraan maakte Israël zich schuldig (Psalm 78:36-37): "En zij vleiden Hem met hun mond, en logen Hem met hun tong. Want hun hart was niet recht met Hem, en zij waren niet getrouw in Zijn verbond." Hiertoe behoort het kiezen van de dienst der wereld en der zonde, en dit tegen hetgeen men gezworen heeft. Namelijk, de wereld te zullen verlaten, de oude natuur te zullen doden en in een nieuw en Godzalig leven te zullen wandelen. Dat men voortaan ook gezind is om waarachtige dankbaarheid jegens God de Heere te bewijzen en voor Gods aangezicht oprecht te wandelen. Ja, dat men een naarstig voornemen heeft om de vromen hartelijk te beminnen, als waarmede de ziel in Christus nauw verenigd is, en ook al de naasten lief te hebben.

3. Onder wat hier verboden wordt, behoort ook dat men blijft wie men is. Dat men dus zijn verbond met de dood en zijn voorzichtig verdrag met de hel houdt en het niet verbreekt. O vrienden, wat heeft zulk een meinedige te wachten, die zo menigmaal zweert - bij het Heilig Avondmaal -: "Daartoe helpe mij de almachtige God en Vader van onze Heere Jezus Christus door Zijn Heilige Geest. Amen"?

Beschouwen wij vervolgens nog in het kort de deugden, welke hier geboden worden.

Letten wij daarbij allereerst weer op de deugden in het gericht.

A. En wel de deugden, welke hier aan de overheden worden geboden. De overheden wordt hier geboden alle wettige verbonden met alle volkeren aan hun zijde getrouw te houden. Ook alle angstvalligheid, omzichtigheid en bedachtzaamheid in het vorderen van de eed. En zulks uit liefde en vreze voor God in de eed, en uit liefde tot de zielen van hun onderdanen.

B. Maar bezien wij ook de deugden, welke de onderdanen worden geboden ten aanzien van het gericht. Hun wordt geboden op een duidelijke oproep in zaken van groot belang de Heere heilig te zweren. En dit ook gewillig te doen en meteen ruim hart. In een goede zaak mag men aan de overheid een goede eed niet weigeren, maar moet men haar ten dienste staan met een ruim hart. Dat wil zeggen dat men zo zal zweren, en niet anders, dat zelfs geen haar op het hoofd achterdochtig is ten aanzien van zijn eed. Men moet bereid zijn zó diep in de modder te graven en uit te diepen tot men het reine welwater vindt. Dus moet een mens, zal hij een eed doen, in alles rondom helder zijn, anders moet hij het laten ten koste van alles.

Ten tweede, bezien wij nu nog de deugden, welke buiten het gericht vallen en hier geboden worden. Want naast de in het gericht geboden deugden, welke ook handelen over zaken van mens tot mens, wordt hier voorts geboden dat men alle eden in onzondige zaken, hoe ook gedaan, volstrekt zal houden en nakomen, al zou men er ook de grootste schade door lijden.

1. Dan wordt hier ook geboden dat men alle zondige en verkeerde eden zal verbreken, en wel met schaamte en vernedering, met belijdenis van schuld en het zoeken en vinden van verzoening in het bloed van Jezus. En dit opdat men de zware en zondige gevolgen, welke in zulk een eed liggen, zal tegenhouden.

2. Voorts zal men afstaan van en laten varen al die ambten en betrekkingen, waarin de eed geëist wordt en welke men naar die eed niet kan bedienen of volbrengen. Wanneer men van die eed niet ontslagen kan worden en er geen verandering komt, is dit veel beter dan steeds met een bezwaard gemoed daarin te moeten verkeren.

3. Hier wordt geboden God en de eed te vrezen, en de naasten hartelijk lief te hebben door hen voor de eed te hoeden. Dat wil zeggen, hier wordt geboden alle oprechtheid van hart en daden in de samenleving met de naasten. Des mensen ja moet ja, en zijn neen moet neen zijn in alle zaken en altijd.

4. Ook moet de mens, zo veel hem mogelijk is, vrede houden met alle mensen. Hij moet een gemakkelijk humeur hebben en veel van zijn recht afstaan.

Letten wij tenslotte nog op de deugden in de geloften en de verbintenissen aan de Heere.

Bezien wij de deugden in de geloften aan de Heere, dan wordt hier geboden een uitgebreidheid des harten tot de Heere, dat niets ons te dierbaar is voor Hem, maar dat men met alles de Heere wil dienen.

(1) Daartoe behoort dat men zijn geloften doet in de sterkte des Heeren. Dat men daartoe in het bijzonder de sterkte van de Middelaar aangrijpt. Wat is hierbij toch zeer noodzakelijk een gevoelige ontdekking van onze onmacht, verkeerdheid en trouweloosheid. Geboden wordt hier dat royaal zijn in het geven, de getrouwheid in de eerstelingen van al onze inkomsten. De Heere zegt: "Brenge al de tienden in het schathuis, opdat er spijs zij in Mijn huis; en beproeft Mij nu daarin, zegt de Heere der heirscharen, of Ik u dan niet zal opendoen de vensteren des hemels, en u zegen afgieten, zodat er geen schuren genoeg wezen zullen."

(2) Voorts wordt hier geboden dat men zijn gedane beloften zal betalen: "Doet geloften en betaalt ze de Heere uw God, allen u die rondom Hem zift. Laat hen Die, Die te vrezen is, geschenken brengen; Die de geest der vorsten als druiven afsnijdt; Die de koningen der aarde vreselijk is." En: "Wanneer gij een gelofte aan God zult beloofd hebben, stel niet uit dezelve te betalen; want Hij heeft geen lust aan de zotten; wat gij zult beloofd hebben, betaal het. Het is beter dat gij niet belooft, dan dat gij belooft en niet betaalt."

(3) Tot de hier geboden deugden behoort zowel het breken van verkeerde geloften als het houden van de goede. Alsook de hartelijke blijdschap in de gedane beloften. Wanneer de rechtvaardige wel gesteld is, is hier ook blijdschap in recht te doen.

En wat de deugden in de verbintenissen aan de Heere betreft, zullen wij hier slechts het voornaamste noemen.

- Hier wordt geboden dat men de verbondseed aan de Heere, gedaan in Doop; Avondmaal, op biddagen enz., zal houden en bevestigen. Daartoe behoort ook dat men deze plechtige verbintenissen bij zichzelf veel nagaat en gedurig overdenkt. Ook dat men veel zijn ontrouwheid en schuld in deze ziet, opdat de weg der verzoening in het bloed van Jezus dierbaar zijn zal voor de ziel, en zeer dierbaar zal worden geschat. Opdat men in dat bloed gewassen worden mocht om weer op te staan en weder te keren: "Een iegelijk, die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid."

- Hier wordt verder geboden dat men zichzelf in waarheid en getrouwheid met eden voor eeuwig aan de Heere zal verbinden. En dit in de sterkte van Jezus, alleen door Zijn licht, leiding, kracht en getrouwmakende genade. Dat men zelf aan de Heere zal zweren, met de vijf steden in Egypteland en met de kerk zal zeggen en met de hand zal schrijven: "Ik ben des Heeren."

Toepassing

En ziet hier dan vrienden, nog in het kort en met een enkel woord gezegd wat een verbreker van eed en verbond, of wat een valse zweerder te wachten heeft.

O, welke een vloeken hangen er in het tijdelijke reeds boven het hoofd van zulk een mens in het bijzonder; maar ook boven zijn huis, zijn familie en goederen, ja over zijn houten en stenen, waarmede zijn huis gebouwd is: "Ik breng vlezige vloek voort, spreekt de Heere der heirscharen, dat hij kome in het huis van de dief en in het huis desgenen, die bij Mijn Naam valselijk zweert; en hij zal in het midden zijns huizes overnachten en hij zal het verteren, met zijn houten en zijn stenen." Ja, wat heeft ook in het algemeen een land te wachten, waar de zonden van het lasterlijk zweren of de meinedigheid op rusten.

Och vrienden, al worden er nog mensen bekeerd, de Heere dreigt: "En het zal te dien dage geschieden, spreekt de Heere HEERE, dat Ik de zon op de middag zal doen ondergaan, en het land bij lichten dage zal verduisteren. En Ik zal uw feesten in rouw, en al uw liederen in weeklage veranderen, en op alle lenden een zak, en op alle hoofd kaalheid brengen; en Ik zal het land stellen in rouw, als er is over een enige zoon, en deszelfs einde als een bittere dag. Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere HEERE, dat Ik een honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des Heeren. En zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; zij zullen omlopen om het woord des Heeren te zoeken, maar zullen het niet vinden."

O vrienden, wie weet wat ons nog boven het hoofd hangt! Want de godloochening in het onoprecht zweren of het breken van eden is tot aan de hemel geklommen. Zal God zulk een land en zulk een mens onschuldig houden? O nee mens, de nageslachten van zulken kunnen nog verteren door de armoede en de vloek, dat al hun rijkdommen verrotten.

En daarbij komt nog het eeuwig oordeel, dat zulken hebben te wachten. Moeten zij nu gedurig afleiding zoeken vanwege een van hun zonden getuigende consciëntie, daar zij anders geen rust hebben, en kunnen zij deze nu reeds menigmaal niet vinden? Wat zal dan toch die eeuwige onrust inhouden, waarin geen enkele verkwikking meer zal zijn! Dan, als die hulp waarlijk en in al haar kracht komt en nederdaalt van God almachtig, welke zij in de eed van God gebeden hebben.

A. Maar vrienden, wat staat hier elk onbekeerd mens toch schuldig! En de arme mens weet het niet eens! Wat liggen er een geloften en verbintenissen aan de Heere, welke nu nog openstaande schulden zijn.

1. Gaat uw weg eens na, vrienden. Hebt ge u nooit met geloften aan de Heere verbonden? Bent u nooit ziek geweest en nabij de dood? Hebt u toen nooit het voornemen in uw hart gehad dat gij, zo u weer opstaan mocht, anders en beter zou gaan leven? Dat ge u tot de Heere zoudt bekeren, ander gezelschap zou zoeken, deze en die zonde niet meer zou doen, de vromen niet meer zou smaden, maar hen veeleer zoeken? O, menigeen wil dan de dood des oprechten sterven.

2. Bent u nooit in engten of gevaren geweest of onder zware tegenspoeden? Kwam het toen nooit in uw hart op, dat als God u zou redden, gij uw geld aan bepaalde dingen niet meer zou verkwisten? Hebt u toen nooit gedacht of in uw hart gezegd: Nu verlaat ik deze of die zonde. Ik ga niet meer naar de herberg, ik speel niet meer en ik drink niet meer?

3. Bent u allen gedoopt? Vrienden, heeft iemand uwer ooit zijn Doop herroepen? Ja, blijft u niet bij de leer, welke de hoofdsom van de leer des Doops is? En daarmee bevestigt u immers de eed, welke in uw naam is gedaan, dat gij de wereld zoudt verlaten, uw oude natuur zoudt doden en in een nieuw, Godzalig leven zoudt wandelen!

4. En wat betreft het Avondmaal en de biddagen. O, wat liggen er een plechtige eden en verbintenissen. Wij allen, niemand uitgezonderd, zijn menigmaal tussen de stukken doorgedaan en zijn onder de vloek en onder de eed gebracht, willens of onwillens, wetens of onwetens.

En vrienden, ziet u nu niet dat u verbrekers zijt van verbond, eed en beloften? Dat u ontrouw geweest zijt aan die God, Die u gedragen, zichtbaar welgedaan heeft, ja Zijn goedheid en trouw aan u duidelijk heeft betoond? Mocht de Heere uw ogen daarvoor eens recht openen. Zucht daar toch om, zoals die blinde: "Heere, dat ik ziende mocht worden." En weet dan ook, dat het ten aanzien van een mens, die in algemene zin nog lust heeft tot behoud van zijn ziel, niet te ver kan gekomen zijn om nog bekeerd te worden. Maar weet ook, en geloof het toch, dat wanneer u geen licht in uw zonden zoekt en krijgt, het oordeel Gods dan niet zal sluimeren. O, er zal een tijd komen, dat het oordeel zich daarhenen zal wentelen als de wateren. En o mens, wanneer u de Heere in waarheid zoekt, Hij zal van u gevonden worden. In deze weg zou u de vergeving der zonden genieten en de eeuwige toorn van God ontvliesen. Och, was u toch met de rechte eigenliefde voor uw arme ziel bezet!

B. Zoekende zielen, ziet hier welke uw weg is om door te breken. Want vroeg of laat, als de tijd uws levens nog verlengd wordt, zult u toch die ene stap moeten doen. U zult moeten verbreken alle verbonden met de dood, met de hel en met uzelf. U zult die af moeten zweren en daarvan voor God afstand moeten doen. En u zult op de aanbidding van God in Christus uzelf onvoorwaardelijk aan de Heere Jezus moeten overgeven, zonder iets achter te houden. U zult u met ede voor eeuwig aan Hem moeten verbinden, ja zweren dat u Zijn wegen kiest, in welke het Hem belieft u tot de heerlijkheid te leiden. Vrienden, ik zeg het met nadruk, aan deze ene stap hangt alles. Zonder deze, wat u verder ook hebben mag, gaat u verloren. Daarom, laat uw vrees u toch niet terughouden als ge u voelt opgewekt om u aan de Heere over te geven, zo ellendig als u bent. Dan is het toch duizendmaal beter om toe te tasten en mis te grijpen, dan al dat gedraal, dat men zich door vrees laat terughouden.

Gij zult u zo lang aan Jezus en in Zijn dienst moeten aanbieden en overgeven, tot u gevoelt dat u aangenomen wordt. O, zweert toch de Heere in waarheid, in recht en in gerechtigheid.

C. Kinderen van God, die uzelf met ede aan de Heere hebt verbonden, en die ook, wat de grond van uw genadestaat betreft, niet liegen zult.

(1) O, waakt toch tegen de onbedachtzaamheden van uw hart, en zucht toch veel om het licht en de leiding van de Geest van Jezus in al uw wegen en in uw omgang met de mensen. Want indien het iemand past, dan past het u wel dat u uitblinkt in oprechtheid in handel en wandel. Het past u, dat uw ja altijd en in alles ja is, en uw neen altijd neen. Ja, dat al uw daden zo zijn, dat zij van nabij mogen worden gezien wat betreft de algemene oprechtheid daarin. Wat zoudt u dan veel zonden voorkomen, en wat staat u anders zelf schuldig. Hebt u anders geen redenen om de oorzaak van anderer zonden bij uzelf te zoeken?

(2) Tot uw heilighen de vertedering van uw hart voor de Heere moogt u weten, dat uw zonden en ontrouwheden, waarover uw ziel begeert te treuren, nooit de eed, het verbond en de getrouwheid van God zullen verbreken. De Heer heeft de onveranderlijkheid van Zijn raad over u ten goede met een eed bevestigd, opdat u een sterke vertroosting zou hebben. Hij heeft gezworen, dat Hij nooit meer op u toornen, noch u schelden zal. O, laat dit uw ziel opwekken om u veel met eedzweren aan de Heere te verbinden en ook zulk een eed te houden.

(3) Zoekt toch tot alles de sterkte van Jezus aan te grijpen, om met uw ontrouw te schuilen in Zijn volmaakte gerechtigheid en dadelijke gehoorzaamheid. Opdat u het niet stellen kunt buiten Zijn bloed en zonder Zijn Geest, maar deze door het geloof gestaltelijk naar u trekken mocht. O vrienden, indien ge u dicht bij Jezus houdt, dan is licht te verwachten. Dit geldt ook voor degenen, die menigmaal veel hinder hebben van sterke inwerpsels, en opdringingen in het binnenste. Dan zijn daar die gedurige kwellingen. Dan eens alsof zij een gelofte gedaan hebben, dewijl dit in hun gedachten wordt geworpen, en dan weer alsof zij zich tot het één of ander hebben verbonden om iets te doen of te laten. Maar dat zijn meestal maar aandrijvingen van de duivel. Daarom zeg ik: houdt u dicht bij Jezus, want daar zult u kunnen zien dat zulks niet uit u voortkomt, doch dat het verkeerde kwellingen en aandrijvingen zijn. U zult dan zien dat dit niet geschiedde met een volkomen en redelijk overwogen toestemming van uw bedaarde wil, alsook dat daarin de Naam des Heeren niet bedachtzaam werd genoemd. Zulk een inwerping is geen gedane gelofte of verbintenis.

(4) Mocht u tot uw opwekking, toch geloven en om vermeerdering van uw geloof zuchten, dat de Heere Zijn goede woorden over u eeuwig waar zal maken: "Indien zij Mijn inzettingen ontheiligen en Mijn geboden niet houden, zo zal Ik hun overtreding met de roede bezoeken, en hun ongerechtigheid met plagen. Maar Mijn goedertierenheid zal Ik van hem niet wegnemen, en in Mijn getrouwheid niet feilen. Ik zal Mijn verbond niet ontheiligen, en hetgeen uit Mijn lippen gegaan is, zal Ik niet veranderen."

En vrienden, de grond voor dit alles ligt hierin, dat de Heere zegt: "Ik heb eens gezworen bij Mijn heiligheid: Zo Ik aan David liege!"

Amen.

ZONDAG 38
vraag 103

Vraag 103:

Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Antwoord:

Eerstelijk, dat de kerkendienst of het predikambt en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op de sabbat, dat is op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome om Gods Woord te horen, de sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen, en de armen christelijke handreiking te doen. Ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken viere, de Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo de eeuwige sabbat in dit leven aanvange.

DE WOORDEN VAN HET VIERDE GEBOD

In onze verklaring van de Catechismus zijn wij nog steeds bezig met het tweede deel van de eerste tafel der wet, de nadere verklaring van de dienst van God in het tweede, derde en vierde gebod. De wijze hoe God gediend wil worden, namelijk naar Zijn eigen voorschrift en met een eerbiedige gesteldheid des harten van het schepsel, hebben wij gezien inde verklaring van het tweede en derde gebod (zondag 35-37).

Nu staat ons te spreken over de tijd, wanneer de Heere statig en plechtig wil worden gediend, zó, dat deze plechtige dienst als een voorportaal des hemels is. Dit vinden wij geschreven in het vierde gebod, hetwelk wij nu gaan overdenken en dat wij zullen verklaren aan de hand van hetgeen de onderwijzer ons leert in zondag 38. Och vrienden, wij komen nu weer voor de eerste maal bij elkaar na zulk een plechtige verbodsdag (bededag). Het is de voorzienigheid des Heeren dat wij deze gewichtige en gepaste stof moeten behandelen, waarmede wel allereerst het herstel bij een ieder onzer zou moeten aanvangen. Als dit oprecht is, zal het een krachtige invloed op al onze andere zeden hebben. Laat ons dan zuchten om getrouw te mogen zijn aan het licht dat wij hebben. Dat wij ons mogen openstellen voor de ontdekkingen des Geestes. Wat zal het die toch zwaar vallen, die Gods Woord achter hun rug werpen.

Wij zullen deze stof in twee hoofddelen behandelen.

- I. Wij zullen het gebod verklaren, zoals wij dit vinden in Exodus 20.
- II. Dan zullen wij de geestelijke zin er van ontvouwen, aan de hand van de verklaring van de onderwijzer.

Van het eerste hoofddeel sprekend, bezien wij:

- A. de verklaring van het gebod in zijn geheel, en
- B. het morele en de verbindende kracht er van ook in de Nieuw-Testamentische dag.

A. Dit gebod wordt ons in Exodus 20 voorgesteld in de gebiedende wijs. Bezien wij eerst het onderwerp, waarover het in dit gebod gaat. De Wetgever spreekt van de sabbatdag. Wij zullen dan moeten onderzoeken wat het woord sabbat betekent en waarop dit in Gods Woord wordt overgebracht. Eerst dus de betekenis van het woord sabbat. Het woord sabbat is afgeleid van een Hebreeuws woord, dat rusten en ophouden betekent. In het Oude Testament vinden wij dit woord wel honderd maal, en wel zestig maal in het Nieuwe Testament, maar dan in het Grieks, sabbatov of sabbata. Wij zien daaruit dat in de vertaling van de zeventig, de Griekse overzetters, het Hebreeuwse grondwoord onvertaald gelaten is, evenals Pascha, hosanna, Immanuël, Messias enz. Dat dit woord ziet op de rust blijkt ook uit de drangredenen ten aanzien van dit gebod, waarin de woorden sabbat en rust wel worden verwisseld: "Morgen is de rust, de heilige sabbat des Heeren" enz.

En daaruit volgt dat het woord sabbatdag, rustdag betekent, en zulks vanwege de rust of het ophouden van werken, hetwelk tot de heiliging van die dag wordt vereist. Deswege wordt deze dag uitdrukkelijk de sabbat der rust genoemd. Bezien wij nu waarop dit woord sabbat in de Bijbel wordt overgebracht.

Dit woord wordt wel overgebracht tot tijden van onvruchtbaarheid in de landen enz., ja van verwoesting van de landen door de oordelen Gods. Bijvoorbeeld in Leviticus: "Dan zal het land aan zijn sabbatten een welgevallen hebben, al de dagen der verwoesting, en u zult in het land uwer vijanden zijn. Dan zal het land rusten en aan zijn sabbatten een welgevallen hebben." Ook wordt het woord gebruikt voor gehele weken en al de dagen daarin: "Daarna zult gij u tellen van de andere dag na de sabbat, van de dag, dat u de garf des beweegoffers zult gebracht hebben; het zullen zeven volkomen sabbatten zijn." Dit vergeleken met: "Ik vast tweemaal per week" (in de grondtekst staat "per sabbat"). Ook wordt dit woord sabbat vooral gebruikt voor alle Joodse sabbatten en feestdagen, welke Paulus noemt: "Gij onderhoudt dagen en maanden en tijden en jaren."

We zullen deze sabbatten hier eens bezien en dan wat de orde in de tekst betreft bij de laatste beginnen. De Joden dan waren gebonden aan jaarsabbatten.

- Elk zevende jaar was hun een sabbat. Dan mochten zij het land niet bebouwen.
- Ook na elke zevenmaal zeven jaar, het vijftigste jaar moesten zij de Heere heiligen tot een jubeljaar. Dus was dit hun ook een sabbat. Verder waren de Joden gebonden aan onderscheidene tijden, welke zij elk jaar als sabbatten moesten vieren. Hiertoe behoorden de drie voornaamste feestdagen of hoogtijden, elk van zeven dagen.

(1) Eerst het Paasfeest in de eerste maand, de maand Abib, na de veertiende dag.

(2) Dan het Pinksterfeest, op de vijftigste dag na het Paasfeest.

(3) Tenslotte het Loofhuttenfeest, op de vijftiende dag van de zevende maand.

(4) En dan was er nog een voorname tijd, welke de Joden moesten vieren, namelijk de jaarlijkse grote Verzoendag, op de tiende van de zevende maand.

Ook waren de Joden aan verscheidene maandelijks sabbatten gebonden.

- Zij moesten het begin van al hun maanden, op de nieuwe maan, de Heere heiligen.
- In het bijzonder moesten zij de eerste dag van de zevende maand, als voor hen het burgerlijk nieuwjaar, de Heere heiligen. Dit heette een rust en een gedachtenis des geklanks. Maar ook waren de Joden in het bijzonder gebonden aan een nauwkeurige wekelijkse sabbat na elke zes dagen. Hun was aangewezen dat zij deze moesten vieren naar de orde van de schepping. Ook waren daaraan vele schaduwachtige voorschriften verbonden. Al deze schaduwachtige Joodse sabbatten zijn volkomen afgeschaft. Zij waren afbeeldingen van de geestelijke rust, het grote werk der verzoening en verlossing, en de overvloed van de betere en geestelijke goederen van vernieuwing, vrijheid, ja volle vreugde, welke door de Messias zouden worden aangebracht en vervuld. Jezus heeft ze begraven door Zijn rusten in het graf op de Joodse sabbat. Met nadruk wijst daarop dit schriftwoord: "Dat u dan niemand oordele in spijs of in drank, of in het stuk des feestdags, of der nieuwe maan, of der sabbatten; welke zijn een schaduw der toekomstige dingen, maar het lichaam is van Christus." De Galatiërs kleefden deze schaduwachtige Joodse sabbatten nog sterk aan, daarmede als het ware de waarachtige komst van de Messias en de vervulling door Hem verloochenende. Terecht bestrafte Paulus hen in de reeds genoemde plaats: "Gij onderhoudt dagen en maanden en tijden en jaren. Ik vrees voor u dat ik niet enigszins tevergeefs aan u gearbeid heb."

Maar bezien wij nu in welke zin wij het woord sabbatdag hier in het vierde gebod naar Gods Woord moeten verstaan, in onderscheiding van de Joodse sabbatdag. Om tot een recht verstaan der zaken te komen, zullen wij hier letten op het onderscheid, dat er is tussen de sabbat van het vierde gebod, hetwelk van het begin der wereld tot aan het einde toe zijn kracht behoudt, en de Joodse sabbat, welke maar zou duren tot de tijd der verbetering.

In het vierde gebod spreekt de Heere slechts van de zevende dag ná zes werkdagen, want toen God op die dag rustte, deze zegende en heiligde waren er nooit meer dagen geweest, en daaruit bleek dat één van deze zeven tijden de Heere moest worden geheiligd. De bepaling welke van deze zeven dagen, heeft de Heere aan Zichzelf gehouden. Of naar de orde van het volbrachte scheppingswerk, óf naar de orde van het volbrachte werk der verlossing. Hier zien wij ook dat God aan de Joden nauwkeurig de zevende dag naar de orde van het werk der schepping heeft aangewezen als de sabbatdag. En dit met verschillende schaduwachtige omstandigheden, welke later weer vervielen. Enigszins zien wij dit reeds in Genesis, waar wij lezen dat Kaïn en Abel offerden op het einde der dagen, hetwelk toen reeds een schaduwachtige godsdienst was. Nog uitdrukkelijker lezen wij het in Exodus: "Zes dagen zult u uw werken doen, maar op de zevende dag zult u rusten." En: "Op de zevende dag is de sabbat der rust." Ook zien wij dat God door Christus en de apostelen aan de christenen heeft aangewezen, dat zij deze zevende dag na zes werkdagen zullen vieren naar de orde van het volbrachte werk der verlossing.

Dit is evenzeer gegrond op de instelling van het vierde gebod, één van de zeven dagen; als de Joodse sabbat daarop gegrond was. Het vierde gebod spreekt alleen van één van de zeven dagen, en de bepaalde zevende dag naar de orde van het volbrachte scheppingswerk wordt niet door het vierde gebod aangewezen. Deze bepaling vloeiده slechts voort uit de schaduwwachtige Joodse godsdienst.

Zien wij nog in het kort:

A. Wat de Joodse sabbat eigenlijk inhield

B. en waarom de Joden daaraan zo zeer verbonden waren.

A. Wij zagen reeds dat de Joodse sabbat nauwkeurig gevierd werd op de zevende dag der week, naar de orde van het werk der schepping. Deze was in de staat der rechtheid niet schaduwwachtig, maar een soevereine instelling van God. Doch na de val werd de bepaling van deze zevende dag voor de Joden een zinnebeeld, zo al niet een schaduw en voorbeeld van de rust van Christus, dus van het grote werk der verlossing. De Joodse sabbat hield ook in, dat deze op Oud-Testamentische wijze geheiligd werd door offeranden en andere ceremoniën der wet, waartoe de schaduwdienst de Joden op die dag verplichtte. Voorts hield deze sabbat een zeer strenge rust in, welke zwaar aangedrongen werd door straffen des doods en uitroeiing uit het midden des volks. Dit zien wij bij die houtlezer. Ook bestond als straf de uitroeiing uit het midden van zijn volk door middel van de ban of uitsluiting uit de gemeente van Israël: "Onderhoudt dan de sabbat, dewijl hij ulieden heilig is. Wie hem ontheiligt, zal zekerlijk gedood worden. Want een ieder, die op dezelve enig werk doet, die ziel zal uitgeroeid worden uit het midden harer volken. Zes dagen zal men werk doen; doch op de zevende dag is de sabbat der rust" enz. Toch moet men dit stuk hier wel goed verstaan. Want wij moeten niet denken dat er nu meer vrijheid is om de sabbat te ontheiligen en op de sabbat ons tijdelijk beroep waar te nemen dan onder het Oude Testament. Ook moeten wij niet denken dat het niet uit Gods natuur voortvloeit dat hij deze zonden toen zowel als nu met de dood moet straffen. O vrienden, God is onveranderlijk heilig, en Hij is een wreker zeer grimmig. Al wordt dan nu dit gebod niet door de wereldlijke rechter gegeven met een schrikkelijke bedreiging des doods voor de overtreder, zulks neemt niet weg dat de Heere het nu evenzeer verbiedt als oudtijds. Dus dat men naar zijn lust allerlei onnodige spijs zal bereiden, onnodig vuur aan zal steken, of dat men zijn beroep zal waarnemen, als bijvoorbeeld het houtlezen enz. Want het is niet waar, dat de Joden tot een nodig gebruik geen vuur aan mochten steken. Zulks lees ik niet. In Exodus staat wel: "Wat u bakken zoudt, bakt dat, en ziet wat gij zieden zoudt, want morgen. is de sabbat." Maar dat was om op diezelfde sabbatavond te eten: En hetgeen van het gebakkene en gezodene overbleef, was voor de sabbat. En hoe heet het in die landstreek ook was, er kwamen toch geen wormen in. Dus dat 's avonds bakken en zieden was ter voorkoming van verderf. Ik lees ook niet in Exodus dat men in zijn woning in het geheel geen vuur mocht aansteken. Maar wel werd het verboden om dat te doen ter voortzetting van het tijdelijk beroep, of tot onnodig gebruik. Dit blijkt uit een vergelijking met het voorgaande tweede vers. Maar daartegenover moesten zij wel vuur aansteken tot het brandoffer. Ja vrienden, zou u denken dat de Heere nu in de dag van het Nieuwe Testament niet meer onmiddellijk met de dood straft wanneer men Zijn dag schendt? Dat komt door onze blindheid. Wij hebben geen ogen om het te zien en om Gods oordelen na te volgen. O, wat zijn er een onmiddellijke straffen, waarvan de dood het gevolg is. Of hoe treft de dood zelf dagelijks de sabbatschenders. Hoe menigeen wordt daarom door Gods hand gedood. Hoe is het soms duidelijk in al dat vermaak op die dag, dat de hand van God zulken vindt. Toch hield dit scherpe gebod met de bedreiging des doods door de wereldlijke rechter wel in dat in die tijd de huishouding des verbonds strenger was. Afgezien daarvan dat de Joden over het algemeen een zeer dartel, hardnekkig en afgodisch volk waren, was de kerk toen in haar kindsheid. De erfgenaam was toen een kind en verschilde in niets van een dienstknecht. En dat kind moest gedurig door strenge tuchtelingen geregeerd worden, hoewel het in de grond der zaak een erfgenaam van alles was.

B. Letten wij er nu nog op waarom de Joden zo zeer aan hun sabbat verbonden waren.

1. De schaduwwachtige omstandigheden, welke waren gevoegd bij de viering van de in het vierde gebod genoemde sabbat, waren voor de Joden een groot deel van hun ceremoniële godsdienst, onder de tuchtiging waarvan zij zich moesten houden. Daarom wordt deze sabbatviering veel samengevoegd met de tempel- en offerdienst: "Gij zult Mijn sabbatten houden en Mijn heiligdom zult gij vrezē."

2. De sabbat herinnerde de Israëlieten ook aan hun dienstbaarheid in en hun verlossing uit Egypte: "Gij zult gedenken dat gij een dienstknecht in Egypteland geweest zijt, en dat de Heere, uw God, u vandaar heeft uitgeleid door een sterke hand en een uitgestrekte arm; daarom heeft u de Heere, uw God, geboden dat gij de sabbatdag houden zult."

3. Voorts was de sabbat voor de Joden een bijzonder verbondsteken van Gods verzegelende genade. De sabbat hield voor hen dit in, dat de Heere, Die hen uit Egypteland verlost had, die God was, Die hen heiligde: "Gij zult evenwel Mijn sabbatten onderhouden; want dit is een teken tussen Mij en tussen ulieden, bij uw geslachten; opdat men wete, dat Ik de Heere ben, Die u heilig." En: "Daartoe ook gaf Ik hun Mijn sabbatten, om een teken te zijn tussen Mij en tussen hen" enz.

4. Ook omdat deze sabbat hun strekte tot een zinnebeeld, indien al niet tot een voorbeeld van de rust van de Messias, van het grote volbrachte werk der verlossing. In elk geval was de sabbat voor hen tot een voorbeeld van de geestelijke en eeuwige rust van alle uitverkorenen door Christus: "En het zal geschieden dat van de ene nieuwe maan tot de andere, en van de ene sabbat tot de andere, alle vlees komen zal om aan te bidden voor Mijn aangezicht, zegt de Heere."

Tot het rechte verstaan zullen wij vervolgens uit al hetgeen wij reeds vaststelden aangaande de sabbatdag nu bezien wat hier in het vierde gebod wordt vermeld. Daarbij moeten wij letten op de verschillende sabbatten, welke aan de andere zeer nauw verbonden zijn, zoals deze door de Godgeleerden worden onderscheiden.

1. Zo is er eerst de godsdienstige sabbat, welke tot de openbare dienst van God is afgezonderd, één dag op de zeven.

2. Ook is er de geestelijke sabbat, welke bestaat in de vrede, die alle verstand te boven gaat, namelijk die rust des gemoeds door een ophouden van boze werken. Dat men God door Zijn Geest in zich laat werken, hetwelk altijd moest voortduren: "Dewijl dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft, zo wapent u u ook met dezelfde gedachte, namelijk dat wie in het vlees geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde; om nu niet meer naar de begeerlijkheid der mensen, maar naar de wil van God, de tijd, die overig is in het vlees, te leven. Want het is ons genoeg, dat wij de voorgaande tijd des levens der heidenen wil volbracht hebben, en gewandeld hebben in ontuchtigheden, begeerlijkheden, wijnzuiperijen, brasserijen, drinkerijen en gruwelijke afgoderijen."

3. Voorts is er ook een eeuwige sabbat, welke Gods volk eeuwig volmaakt en zonder zonde zal vieren: "Er blijft dan een rust over voor het volk Gods." Maar verder staan wij hier stil bij hetgeen wij reeds vaststelden, namelijk dat hier in het vierde gebod alleen gehandeld wordt van de geheel zedelijke en altijddurende sabbat. En door deze moet hier alleen verstaan worden één van de zeven dagen, of wel de zevende na zes werkdagen, maar dan geheel afgescheiden van alle schaduwachtige omstandigheden, welke deel uitmaakten van de Joodse sabbat. De Joden waren gewoon deze de koningin der sabbatten te noemen, waarvoor alle andere sabbatten wijken moesten.

Bezien wij dan nu het gebod Gods ten aanzien van dit onderwerp, de sabbatdag. De Wetgever gebiedt dit als volgt: "Gedenkt de sabbatdag, dat gij die heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat des Heeren, uws Gods. Dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling die in uw poorten is."

Letten wij er eerst op wie de voorwerpen zijn, welke door de Wetgever hier worden aangesproken.

1. Dezen worden hier begrepen in het woordje "gij." "Dat u die heiligt." Hier spreekt de Wetgever geheel Israël aan, en in hen alle mensen. Want deze wet is de wet der natuur, waarom van de heidenen zelfs gezegd wordt dat zij de dingen doen, die der wet zijn. Dat wordt ook duidelijk uit de bij hen overgebleven, - weliswaar verwarde - maar toch plechtige tijden voor de godsdienst, en voorts uit de uitbreiding van dit gebod, waarin zij in het bijzonder worden genoemd. En hoewel zich in het gebod tot geheel Israël richtende, spreekt de Wetgever hen verder in het enkelvoud aan.

2. Dit zegt ons dat elk mens hoofd voor hoofd alleen met God te doen heeft als Wetgever. Daaruit volgt ook dat het kwade voorbeeld van een ander niemand zal verschonen. Ieder, hoofd voor hoofd, zal ook in die grote dag alleen met God als de grote Rechter te doen hebben.

3. Daardoor wordt ook aangewezen de bijzondere verplichting, welke op elk mens ten opzichte van de Heere rust uit kracht van zijn betrekking op God en van de weldaden, die de mens van de Heere te genieten kreeg. Elk mens, hoofd voor hoofd, staat in betrekking tot God. Er is in geheel de wereld niemand, die niet in betrekking tot God staat als zijn Maker en zijn onafhankelijke Soeverein, van Wie hij in alle opzichten afhankelijk is.

4. Voorts hebben alle gelovigen, zowel onder Israël als daarbuiten, een bijzondere betrekking op God als hun Verbondsgod, uit kracht van het eeuwig en wonderlijk Verbond der genade.

5. Ook had gans Israël betrekking op God uit kracht van het opgerichte uitwendige Volksverbond, in welke weg de Heere Zijn beloften, welke Hij aan Abraham in het Verbond der genade deed, aan zijn zaad ging uitvoeren.

Welk een grote weldaden bewees Hij hun in hen uit de zware dienstbaarheid in Egypte uit te voeren. Ja, God had dit volk aan de Horeb getrouwd. Uit dit alles volgt dan dat geheel Israël, maar ook elk mens hoofd voor hoofd, een oneindige verplichting aan God heeft. En zulks uit kracht van de betrekking op de Heere en van de weldaden, welke van de Heere ontvangen werden. Dit wordt ook als een drangreden gebruikt: "Want gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht in Egypteland geweest zijt, en dat de Heere, uw God, u van daar heeft uitgeleid door een sterke hand en een uitgestrekte arm; daarom heeft u de Heere uw God geboden, dat u de sabbatdag houden zult."

Voorts zien wij dat de voorwerpen van dit gebod in het bijzonder worden genoemd en waarom dit gebeurt.

1. De Wetgever telt de voorwerpen in het vervolg van het gebod op. De tekst zegt: "Gij, uw zoon, uw dochter, uw dienstknecht, uw dienstmaagd, uw vee, uw vreemdeling, die in uw poorten is." Hier zien wij dat dit gebod zich uitstrekt over alles wat tot werken geschikt is.

2. Het strekt zich uit tot de Joden, en dan zowel tot de vrijen als tot de dienstbaren. De tekst zegt: "Gij, uw zoon, uw dochter." Van welke ouderdom ook, en van welke staat of geslacht. Men sprak bij de Joden van de kinderen des gebods.

3. En wat de dienstbaren betreft, dit gold voor Joden en Jodengenoten. De tekst zegt: "Uw dienstknecht en uw dienstmaagd."

4. Maar dit gebod strekte zich ook tot de heidenen uit. De tekst zegt dan: "Uw vreemdeling, die in uw poorten is." Hierdoor moeten wij die heidenen of in Israël wonende vreemdelingen verstaan, welke Jodengenoten der poorten werden genoemd. Dezen waren niet verbonden aan de schaduwetten van Israël, maar alleen aan de geboden van Noach. Zij waren dus onderscheiden van die heidenen, die Jodengenoten der gerechtigheid werden genoemd en welken deel hadden aan ál de voorrechten van Israël. Hier worden dus deze heidenen of Jodengenoten der poorten genoemd, omdat dit gebod zich zowel tot hen als tot geheel Israël uitstrekt. Zij woonden in de poorten van Israël, dat wil zeggen in hun steden, zoals steden in de Heilige Schrift meermalen poorten worden genoemd.

5. Verder strekt het rusten van alle werken in dit gebod zich ook over het vee uit. De tekst zegt: "En uw vee." Dus draagt de Heere ook zorg voor het onredelijke gedierte, hetwelk door de zondeval des mensen mede aan de ijdelheid is onderworpen, en op zijn wijze zucht onder de arbeid en de aandrijving door de mens en. De Heere leert ons daarmee dat het vee een tijd van rust nodig heeft en dat de mens aan de beesten ontferming moet betonen. Ook leert de Heere ons hiermede dat alle gewone arbeid uit kracht van beroep aan de mens verboden is. Want het vee kan niets doen zonder door de mensen te worden bestuurd.

Letten wij nu op de redenen, waarom de voorwerpen van dit gebod zo in het bijzonder achter elkaar worden genoemd. De Wetgever leert ons hiermede, dat dit een gebod is, dat voor alle mensen zonder onderscheid geldt, zowel de Jood als de heiden, en waaronder elk mens ligt sedert de schepping der wereld. De Heere draagt zulk een zorg voor dit gebod. Ook alle andere geboden gelden zowel voor de Joden als voor de heidenen. Maar de Heere wist dat de natuur van de mens altijd weer tegen dit gebod zou opkomen. Want dit is een gebod der rust en daarin geeft de Heere iets van de hemel op de aarde. Doch doordat de mens zulk een boos hart heeft en zo afkerig is van de hemel, verwekt dit gebod zulk een onrust op de aarde en is het een gedurige twistappel. En daarom legt de Heere in dit gebod er de bijzondere nadruk op, dat het zowel de Joden als de heidenen verplicht. De Joden eisten toch van de heidenen alleen het nakomen van de Noachitische geboden, maar hier verbindt de Heere ook de heidenen tot de onderhouding van de sabbatdag. Ook geeft de Wetgever hiermede uitdrukking aan het groot aanbelang en gewicht van dit gebod. Dat het een gebod is, dat zulk een grote invloed heeft op de zeden der mensen en ook nuttig en dienstbaar is, tot gehoorzaamheid aan alle andere geboden. Ook wijst de Wetgever daarmee de verplichting aan, welke ligt op degenen, die over anderen gesteld zijn. Dus op overheden, ouders, werkgevers en werkgeefsters. Het is alsof de Wetgever tot zulken zegt: Wanneer u geen gemeenschap hebben wilt aan de zonden van anderen, dan moet u niet alleen over uzelf waken, maar ook over de zielen van anderen, waarover gij gesteld zijt, uw zoon, uw dochter, uw dienstknecht, uw dienstmaagd, ja zelfs uw vreemdeling, die maar van verre in uw steden woont. U zult er voor moeten zorgen, dat die allen op de sabbatdag niet in hun gewone beroep bezig zijn. Zo ontnemt de Heere aan de mens elke uitvlucht om dit gebod niet heiliglijk te onderhouden. Ja, hier geeft de Heere met kracht antwoord op alle boze en goddeloze redeneringen van de mens, als zou het er niet zo nauw op aankomen.

Bezien wij nu het gebod zelf een weinig nader, zoals dit aan Israël en in hun personen aan alle mensen gegeven wordt.

Het is een stellig gebod. Het houdt in de heiliging van de sabbatdag, en wel zó, dat alle tijdelijk beroep wordt gestaakt. Dit bedoelt de Wetgever als Hij zegt: "Dat u die heiligt. Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat des Heeren uws Gods. Dan zult u geen werk doen." Vraag. Wat moeten wij door deze heiliging van de sabbatdag toch wel verstaan? Wij moeten daardoor niet verstaan een uitsluitend uiterlijk rusten van ons tijdelijk beroep. Want dit is een op laffe, lage, zondige en ongerijmde wijze spreken en denken van God. Dit kan niet zijn, want God is geen God, Die lust heeft aan goddeloosheid. En vrienden, indien het gebod dit bedoelde, dan zou God lust gehad hebben in luie ledigheid, waarin de duivel zulk een grote rol speelt en waardoor de vuile lusten en zonden hun voedsel krijgen. En afgezien daarvan dat de Heere dan meer zorg voor de lichamen dan voor de zielen der mensen gedragen zou hebben, is het wel duidelijk dat de Heere alsdan de weg tot de ontheiliging van de sabbat Zelf geopend en gebaad zou hebben. Bijgevolg, laat ik dit een ander zeggen, dat ik niet wren kan, maar ik wens voor mijzelf ervoor bewaard te worden. Ja, het kan ook niet zijn dat hier slechts van een uiterlijk rusten zonder meer gesproken wordt, want dit strijdt tegen de betekenis van het woord heiligen. Dit sluit de oefening van stellige daden in, en geen luiheid. Uit dit gebod vloeide voort dat de heiliging van de sabbat bij Israël niet bestond in maar met de handen over elkaar te zitten. Integendeel, wij lezen uitdrukkelijk dat Israël op die dag op een plechtige wijze God moest verheerlijken. Ziet Jesaja 58: "Indien gij uw voet van de sabbat afkeert, van te doen uw lust op Mijn heilige dag, en indien u de sabbat noemt een verlustiging, opdat de Heere geheiligd worde, Die te eren is; en indien u die eert, dat u uw wegen niet doet en uw eigen lust niet vindt, noch een woord daarvan spreekt; dan zult gij u verlustigen in de Heere, en Ik zal u doen rijden op de hoogten der aarde" enz. Dit geschiedde ook door het zingen van godsdienstige liederen tot prijs en verheerlijking van God, vanwege het werk der schepping en ook vanwege het hoge werk der verlossing. Daarom draagt Psalm 92 het opschrift: "Een lied op de sabbatdag." De Joden zelf stemmen dit toe, en één van hen, namelijk Aben-Ezra, zegt dat de sabbat is gegeven om op Gods werken te letten en Zijn wet te overdenken. Wij lezen ook dat de Joden daartoe plechtig moesten bijeenkomen. Dan moest de wet van God worden gelezen en verklaard. Ook moesten zij dan tezamen de Heere aanbidden, en de offeranden verdubbelen. Ook kwamen zij dan bijeen om te zegenen en gezegend te worden. Zie eens hoe bijzonder veel dit alles verschilt van slechts met de handen over elkaar te gaan zitten. Uit dit alles volgt dus dat wij door de heiliging van de sabbat werkelijk moeten verstaan: Dat dit niet alleen een bijzondere afzondering van deze dag van al de andere dagen inhield. Nee; het was een metterdaad heiligen van deze dag door deze heilig waar te nemen. Het was een schikken van deze afgezonderde dag tot heilige en geestelijke werken en oefeningen.

Letten wij er verder op hoe deze heiliging van de sabbat moest geschieden. Want zou deze een afschaduwing of wel iets van de hemel op aarde zijn, dan moest deze heiliging geschieden met staking van het tijdelijk beroep. Dat zal toch in de hemel niet meer plaats hebben. Dit bedoelt de Wetgever als Hij zegt: "Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat des Heeren, uws Gods. Dan zult gij geen werk doen." Wat deze woorden zeggen willen, is duidelijk, daarom zullen wij er slechts enkele dingen bij opmerken.

1. Hier zien wij de bepaling van de Wetgever ten aanzien van de tijd van werken met deze woorden: "Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen." Hier wordt geen gebod gegeven ten aanzien van het werken op die zes dagen, want dit behoort tot het achtste gebod. God bepaalt hier alleen maar hoelang een mens mag werken en hoe een mens zijn werk binnen de omtrek van die zes dagen moet beëindigen, zonder dit uit te strekken tot de zevende dag of ook maar een gedeelte daarvan.

2. Maar hier zien wij ook de bepaling van de Wetgever ten aanzien van de tijd, in welke men niet mag werken. En wel met de woorden: "Maar de zevende dag is de sabbat des Heeren, uws Gods. Dan zult gij geen werk doen." De tijd van niet te werken wordt hier bepaald en ook wordt de reden waarom erbij gegeven. De tijd, waarop men niet mag werken, is de zevende dag. "Maar de zevende dag dan zult u geen werk doen." De woorden in de grondtekst doen hier twee wezenlijke zaken naar voren komen. Allereerst wat betreft de zevende dag. De taalkundigen zeggen, dat de Hebreeuwse tekst aldus luidt: Zes dagen zult gij arbeiden en doen al uw werk, en één dag, de zevende, is en zal zijn een sabbat voor Jehovah, uw God. Het is hier zeer opmerkelijk, dat hier niet beslist gesproken wordt van de zevende dag naar de orde van de schepping. Er is slechts sprake van een dag, die dan de zevende is. Deze zevende dag werd de Joden wel aangewezen, dat het de zevende dag moest zijn naar de orde van de schepping, maar het gebod laat vrijheid voor een andere dag, welke dan ook de zevende kan zijn na zes arbeidsdagen. De Joden waren dus krachtens het vierde gebod gebonden aan de hun aangewezen zevende dag, zo lang geen andere dag daarvoor in de plaats door God werd aangewezen.

Maar toen er later een verandering kwam dat een andere dag als zevende werd aangewezen, waarvan wij nu zien dat dit door God geschiedde, was daar niets in wat strijdig is met het vierde gebod, dat zegt: Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen, en één dag, de zevende - welke dus de zevende is na zes arbeidsdagen - is en zal zijn een sabbat of rustdag. De tweede zaak, welke in de grondtekst naar voren komt, betreft het niet werken op deze zevende dag. Hier merken de taalkundigen op, dat in de Hebreeuwse tekst staat: Gij zult niet doen al het werk. Wij vinden hier dezelfde woorden als wat even tevoren gezegd is: "Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen." Doch dat stond in de gebiedende of aantoonende wijs. Hier komt het echter in de verbiedende wijs: "Gij zult niet doen al het werk." Dit is hier zeer opmerkelijk, want het verbod om te werken op de zevende dag verbiedt dus het gehele werk, waarvan het gebod tevoren heeft bepaald dat te doen in de zes werkdagen. Daaruit wordt dus duidelijk dat de rust, welke in dit gebod voor de zevende dag geboden wordt, betrekking heeft tot alles wat in verband staat met de arbeid voor het beroep, welke in de zes werkdagen in het zweet des aanschijns moet worden verricht.

- Door de hier verboden werken op de zevende dag moeten wij dus niet godsdienstige werken verstaan, zoals de offeranden waren, en voorts ook al het schikken van zaken tot dezelve, hetwelk nodig was: "De priesters ontheiligen de. Wij moeten er echter ook rekening mee houden dat de dagen geen namen hadden, zoals bij ons. Maar de dagen werden genoemd naar het aantal in scheppingsvolgorde. Bijvoorbeeld de zesde dag was de dag dat de mens geschapen werd. De zevende dag ruste Gods van Zijn werk. sabbat in de tempel op de sabbatdagen, en zijn nochtans onschuldig."

- Dit verbod geldt ook niet de werken der liefde, als het genezen van zieken, het te hulp komen van de ellendigen, enz.

- Evenmin geldt het werken van uiterste noodzaak. Als bijvoorbeeld David toen hem hongerde. Hij ging in het huis des Heeren en at de toonbroden. Ook wanneer Jezus zegt dat men zijn vee zal doen drinken. Voorts zal men zijn vee ook redden wanneer het in de gracht valt.

- Ook is het niet verboden op de sabbat te vluchten voor brand, voor watervloeden, voor overrompeling door de vijand. Door de op de zevende dag verboden werken moet men dus verstaan al dat werk, dat aan de mens als zijn tijdelijk beroep is opgelegd, hetwelk hij in het zweet zijns aanschijns te verrichten heeft om zijn brood te eten.

1. Dus alle akkerwerk, zelfs in de ploegtijd en in de oogsttijd. Alle kopen en verkopen.

2. Ook alle niet noodzakelijke werk in huis. Dit wordt zelfs aan de dienstdiener verboden: "Geen dienstwerk zult u doen."

3. Voorts alle niet noodzakelijke reizen. Dus wanneer men niet moet vluchten. Maar het is wel geoorloofd om naar iemand toe te gaan, die op zijn uiterste ligt en om ons geroepen heeft, enz.

4. Dit verbod geldt ook alle gemakkelikheden en verlustingen in het aardse, ja gaat dan zelfs over woorden, hart en gedachten. Ook zo mag men niet in zijn tijdelijk beroep bezig zijn. Wij lezen in Jesaja een profetie aangaande de dag des Nieuwen Testaments, en daarin wordt verboden dat men zijn eigen lust zal vinden en een woord zijn tijdelijke zaken zal spreken. Uit dit alles besluiten wij dan terecht, dat de rust zonder meer voor Israël niet genoeg was. De Heere heeft zelfs in de stoffelijke goede werken van brandoffers enz. geen behagen zonder de rechte vorm. Het is dus zeer in strijd met de hoogste volmaaktheid Gods om zulk een rusten zonder meer te stellen. Het niet werken moet hier worden gezien als een middel om geestelijk werkzaam te kunnen zijn. Er moet dus iets in zijn van de hemel, alwaar de eeuwige sabbat zal worden geheiligd zonder enige hinder van een tijdelijk beroep of wat dan ook.

Verder geeft de Wetgever dan de reden aan, waarom Hij niet wil dat op de zevende dag zal worden gewerkt. In de tekst vinden wij deze: "Maar de zevende dag is de sabbat des Heeren, uws Gods." De taalkundigen verklaren dat er in het Hebreeuws eigenlijk staat: "En één dag de zevende is, en zal zijn een sabbat voor Jehovah, uw God." Naar onze gedachten moeten wij door de woorden "de sabbat des Heeren" niet zo zeer de zevende dag verstaan, waarop God Zelf rustte. Want dit betrof slechts één zevende dag, terwijl de Wetgever duidelijk spreekt van elke zevende dag: "Morgen is de rust, de heilige sabbat des Heeren", dat wil zeggen: de bekende sabbat des Heeren. Ik bedoel, dat wij door de woorden "de sabbat des Heeren" hier werkelijk moeten verstaan elke volgende zevende dag na zes arbeidsdagen, welke God tot Zijn dienst heeft afgezonderd en geheiligd, en welke op de rust van God gegrond zijn: "Mijn sabbatten zult u houden, Ik ben de Heere." Hieruit volgt dus als er gezegd wordt: "En één dag de zevende is, en zal zijn een sabbat voor Jehovah, uw God", dat daarmee alleen maar wordt gezegd dat de zevende dag na elke zes dagen werken is en zal zijn een dag der rust, welke de Heere heiligt en daarom geheiligd moet worden.

Van welk een groot aanbelang en uiterste gewicht is dit stellige gebod van God. De grote Wetgever, Die behouden kan en verderven, wijst hierop bij dit gebod, meer dan bij enig ander, als Hij met nadruk zegt: Gedenkt daaraan, dat u dat doet: "Gedenkt de sabbatdag."

Letten wij hier dan op de betekenis van de woorden: "Gedenkt de sabbatdag" enz. Het woord "gedenkt" wil hier zo veel zeggen als "gedenkende zult gij gedenken." Dit is een wijze van spreken, waardoor men de grootst mogelijke nadruk op een zaak doet vallen. Deze werkwoordvorm in de toekomstige tijd komt aldus dikwijls in de Bijbel voor. Er staat ook: "Gedenkt de sabbatdag." Dus niet een sabbatdag. Nee, gedenkende zult gij gedenken aan de sabbatdag, om die te heiligen. Dit wordt uit de aandrang van de Wetgever duidelijk. Hieruit volgt dat dit een gedenken, of in gedachten hebben en houden is, hetwelk staat tegenover vergeten of slechts een er aan denken zonder meer. Dit gedenken moet gepaard gaan met een betamelijke en werkzame gestalte der ziel en met de uitgangen, welke deze dag vereist. Dat wordt ook duidelijk uit het woord, dat met dit gedenken is samengevoegd: "dat u die heiligt." Dit wijst op een blijvende werkzaamheid der ziel ten aanzien van elke sabbatdag.

Letten wij verder op wat nog meer in dit woord "gedenken" hier ligt opgesloten.

1. De Wetgever gaat met dit woord er in algemene zin van uit, dat de onderhouding van deze dag vele jaren was verzuimd. Dit kwam nog uit ter gelegenheid, van het Manna, toen velen er op uit gingen om dit ook op de sabbatdag te verzamelen. De Heere zei toen: "Hoe lang weigert gijlieden te houden Mijn geboden en Mijn wetten?"

2. Ook dat de heiliging van de sabbat een gebod was, dat reeds lang had plaats gehad, reeds bij de eerste schepping. In deze zin komt het woord "gedenken" ook: "Gedenkt aan de wet van Mozes" enz.

3. Maar in het bijzonder gaat de Heere hier uit van het grote aanbelang en het gewicht van dit gebod, waaraan de Heere zo veel gelegen is. Want de gehoorzaamheid van dit gebod heeft zeer grote invloed op alle zeden van de mensen. Niemand komt dichter tot alle andere geboden, dan hij, die een rechte lust heeft om de sabbat te heiligen. Gelijk ook anderzijds een sabbatschender voor alle andere zonden open ligt. Dit kunnen wij ook in ons eigen land zien. Sinds men zo zeer dit gebod ontbonden heeft, zijn alle zonden ons land als het ware ingebroken en hebben het leven overstromd. Daarom lezen wij, dat Israël, dat als een kind geleid werd, het gebod des Heeren aan snoertjes bij zich moest dragen. Mozes zegt daarbij: "Opdat u het aanziet en - let wel - aan al de geboden des Heeren gedenkt en die doet."

4. De Heere gaat daarbij ook in het bijzonder uit van de onverschilligheid en afkerigheid van de natuur des mensen om deze dag te heiligen door te rusten van alle werk. Al wat toch in de mens is, is met vuur en vlam tegen deze dag gekant. Hij kan en wil zo lang niet zonder zijn tijdelijke vermaken zijn. Ja, zó verkeerd is de mens, dat hij lust heeft om op die dag te werken, al brengt hij de zes andere dagen in luiheid door. Van deze zaken gaat het woord "gedenken" hier uit.

5. Voorts wil dit gedenken van de sabbatdag hier zeggen, dat men ook in de zes werkdagen met omzichtigheid ten aanzien van het aardse zal verkeren. Dat men zich daarmede niet al te zeer inlaat of al te zeer daardoor wordt bezet. Want wanneer dit aardse al te zeer het hart inneemt, dan moet daarvoor het werk van de sabbat wijken, dan verliest men dit "gedenken."

6. Hieruit volgt dat dit gedenken inhoudt een bewaren van zichzelf door de Geest der genade in een betamelijke werkzaamheid des harten ten aanzien van de Heere en Zijn dienst. En dan wel in het bijzonder ten opzichte van de sabbat, dat men in zulk een gestalte moge worden gebracht, dat men op die dag in de geest zal mogen zijn. Dit behoort tot de rechte voorbereiding: "Bewaar uw voet als u ten huize Gods ingaat."

7. Het op een rechte wijze gedenken van de sabbatdag is dus een gepast middel tot de rechte heiliging. Hij, die niet veel van dit gedenken door de Geest kent, zal ook van het heiligen niet veel weten. Want er staat: "Gedenkt de sabbatdag, dat u die heiligt."

Bezien wij voorts de aandrang van de Wetgever, welke in dit gebod, met de meeste nadruk en kracht plaats heeft. Deze aandrang vinden wij in vers 11 van Exodus 20. Daar vinden wij de eerste reden, waarom de Heere dit gebod zo aandringt. En deze is afgeleid van het eigenvoorbeeld van God door te rusten na het zesdaagse scheppingswerk, dat dit het schepsel betaamt zulks na te volgen. Dit wordt gezegd met deze woorden: "Want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage." Wij zullen hier nu niet van de schepping en hoe dit alles plaats had spreken, dewijl wij dit in de verklaring over de negende zondagsafdeling reeds hebben gedaan. Nu letten wij er alleen maar op, waarom de Wetgever in dit gebod van de rust Zijn werk in zes volle dagen aanhaalt, alsmede Zijn rusten op de zevende dag.

Hier moeten wij opmerkzaam zijn, dat wij zien welk een krachtige aandrang tot navolging er voor het schepsel ligt in deze woorden van God: "Want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is." Want de wijsheid Gods blinkt daarin uit. God heeft Zijn redenen gehad, waarom de Heere zes volle dagen wilde nemen om alles in zijn orde voort te brengen, en waarom niet in korter of langer tijd.

Letten wij er dan op waarom de Heere het niet in korter tijd dan zes dagen heeft gedaan.

1. De Heere deed zulks om de mens door Zijn voorbeeld te leren dat hij tijd zal nemen voor zijn tijdelijk beroep om de aardbodem te bouwen, waarin God hem stelde, welk dit dan ook zij, en wel zes dagen.
2. Ook ontvangt de mens daardoor vrijheid om zes volle dagen te besteden ter verrichting in goede orde van al datgene, waartoe hij wordt geroepen. Want de Heere is een God van orde. Hij heeft niet alles in orde willen brengen door slechts een woord te spreken, maar een voorbeeld ter navolging willen geven door daarvoor zes volle dagen te nemen.

Letten wij er nu ook op waarom de Heere daarvoor geen langer tijd dan zes dagen nam.

1. De Heere deed zulks opdat de mens, die Hem zou navolgen, niet te zeer aan het aardse zou verlaafd worden en zijn hart daardoor niet te ver zou worden weggevoerd. Want daardoor zou hij van de Heere afraken. Maar dat zijn hart integendeel los zou kunnen blijven van het aardse, en dus vatbaar voor de hemelse dingen.
2. Ook deed de Heere dit om daardoor Zijn goedheid te tonen ten opzichte van het redeloze schepsel, alsook Zijn liefde voor de mens, die ook in de staat der rechtheid vermoeid kon worden, gelijk de volmaakte Jezus in Zijn tijd op de aarde vermoeid was. De Heere geeft dus een dag van verkwikking, van rust en van verademing. Zo ontleent dit gebod om zes dagen te arbeiden zijn kracht aan en het is gegrond in het werk der schepping in zes dagen door God Zelf.

Maar zien wij nu ook welk een sterke aandrang ter navolging er voor het schepsel ligt in de bekendmaking, als God zegt dat Hij ten zevenden dage rustte.

Vraag. Wat moeten wij door het rusten Gods ten zevenden dage verstaan?

1. Door de zevende dag moeten wij de eerste zevende dag verstaan, nadat de Heere het werk der schepping volbracht had.
2. Door het rusten van God op deze zevende dag moeten wij hier niet verstaan een rusten wegens vermoeidheid: "Weet u het niet? Hebt u niet gehoord, dat de eeuwige God, de Heere, de Schepper van de einden der narde, noch moede, noch mat wordt?" Maar het wil hier zeggen dat God ophield van nieuwe werken te doen, dus van het voortbrengen van nieuwe soorten schepselen.
3. Ook moeten wij hierdoor verstaan de volle verlustiging van God in Zichzelf vanwege Zijn werken. Ja, deze zalige rust Gods en dit eindigen in Zichzelf en in Zijn hoge deugden. God verblijdde Zich in Zijn werken. De Chaldeeuwse Uitbreider over Genesis zegt het aldus: God verheugde Zich op de zevende dag in Zijn werk, dat Hij gemaakt had!

Wij zullen dan voorts zien welk een sterke aandrang tot navolging hierin voor de mens ligt opgesloten.

1. Heeft God Zelf zes volle dagen gewerkt en de zevende dag gerust, en heeft de Heere zulks aan de mens bekend gemaakt? Indien dit niet ter navolging geschiedde, waarom zijn de handelingen Gods in deze dan toch zo uitvoerig beschreven? En dit terwijl de Heere verder over deze eerste tweeduizend jaren zo weinig heeft doen aantekenen. Ja, waarom zou de Wetgever Zelf hebben voorgedaan en zulks hier met kracht aandringen met het redengevende en dringende woord "want"? "Want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage." Het woord "rust", welke hier aan God wordt toegeschreven, heeft ook een zekere betekenis, want ten opzichte van de Heere kan dit niet zonder meer betekenen een niet meer werken of ophouden van werken. Het houdt in een verlustiging van God in Zichzelf en in Zijn heerlijke deugden. En daaruit volgt dan, dat als aan ons geboden wordt de sabbat te heiligen door te rusten, wij daardoor ook niet moeten verstaan slechts een rusten van werken, maar wel een zich verlustigen in de Heere, en een verhogen en verheerlijken van Gods deugden. Dit is de inhoud van de tekst: "Want de Heere heeft gerust ten zevenden dage."

2. Letten wij nu op de tweede aandrang. Deze is ontleend aan de instelling van de sabbatdag door God voor de inwoners der wereld. Ook is deze gegrond op de rust van God na zes volle werkdagen, met deze woorden: "Daarom zegende de Heere de sabbatdag en heiligde dezelve." De instelling van de sabbatdag ging gepaard met een belofte. God zegende en heiligde deze dag.

Vraag. Wat moeten wij door de heiliging van de sabbatdag hier verstaan?

De tekst zegt: "De Heere heiligde de sabbatdag."

- Dit wil hier niet zeggen dat de Heere deze zevende dag van Zijn eigen rust geheiligd heeft met al de daarop volgende dagen. Want dit strijdt met de betekenis van het woord heiligen of afzonderen, dat hier gebruikt wordt ten opzichte van deze zevende dag na zes werkdagen en verder niet. En wanneer zulks waar zou zijn, zou er in het vervolg ook geen afzondering plaats kunnen hebben. Dan waren en bleven al de dagen gelijk.

- Deze woorden willen ook niet zeggen dat de Heere daar alleen zo handelde om daardoor een voorgeschiedenis te geven. Alsof God toen door een voorbeeld aanwees wat Hij zou doen na twee duizend of twee duizend en vijftig jaren bij het geven van het manna. Dit is een wel zeer gedrongen stelling. Want daarvan lezen wij geen woord in de Bijbel. Om zulks geloofwaardig te maken, moet men de tekst geweld aandoen. Want de tekst spreekt duidelijk van de zevende dag, waarop de Heere rustte, en niet van een zevende dag na verloop van twee duizend jaren. Dat is niet de zevende dag, welke direct op de zes scheppingsdagen is gevolgd. Het vierde gebod wijst ons er ook zeer duidelijk op, dat deze zevende dag geheiligd is, op welke God rustte. Deze dag werd dus niet eerst ingesteld bij het geven van het manna. Daar werd toen gesproken van iets, dat reeds bekend was. Er is daar geen sprake van een instelling, maar daar gaat het niet over de sabbatdag. Deze heiliging van de sabbatdag wil zeggen, dat God Zijn eerste zevende dag, en vervolgens elke zevende dag na verloop van zes werkdagen, onmiddellijk heeft afgezonderd voor de mens tot de plechtige dienst van God. Opdat deze op die dag iets van het hemelse sabbatswerk zal leren en aanvangen. Dat wil zeggen, dat hij met staking van alle tijdelijk beroepen afgetrokken van al het aardse, zich in de Heere zal verlustigen en God zal prijzen vanwege Zijn wegen en werken.

Letten wij er nu op wat door het zegenen van de sabbatdag moet worden verstaan.

Dit wil niet zeggen dat God aan deze dag boven andere dagen enige natuurlijke volmaaktheid of kracht gegeven heeft, hetwelk de mens voordeel toebrengt. Zulks zou niet kunnen, want op zichzelf genomen is een dag of een bepaalde tijd niet vatbaar voor goed of kwaad, en dus ook niet voor gezegend te worden. Maar deze zegening van de sabbatdag heeft uitsluitend betrekking op de mens.

1. Zij geeft te kennen dat God een bijzondere zegen heeft beloofd en verbonden aan allen, die getrouw en naar geweten God gehoorzamen en Zijn dag onderhouden.

2. Het wil ook zeggen dat God vele andere geestelijke zegeningen gepaard doet gaan met de betrachting van de sabbatdag. Bijvoorbeeld veel licht en kracht in alle voorkomende omstandigheden, veel troost, blijdschap, heiligheid enz.

3. Voorts geeft dit zegenen ook te kennen, dat God bij Zijn Koninkrijk ook in het tijdelijke Zijn toewerpingen niet onthouden zal. Integendeel, zulken hebben ook meer zegen en meer voorspoed in hun zesdaagse arbeid te wachten. Of de zegen des Heeren - welk een grote zaak - zal dan gezien worden, ook wanneer de staf des broods gering is. Ja, menigmaal zien wij dat zulken in alles wat zij bezitten en genieten de gunst van God meer ervaren: "Zo de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan; zo de Heere de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter. Het is tevergeefs, dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, eet brood der smarten; het is alzo, dat Hij het Zijn beminde als in de slaap geeft."

- Uit dit alles wordt zeer duidelijk, dat de grond voor dit gebod om de sabbat te heiligen alleen is te zoeken in de zegening en heiliging van de eerste zevende dag, toen God begon te rusten van het werk der schepping. In niets anders zal deze gevonden kunnen worden, wanneer de mens zijn ogen maar opendoet en wil zien. Want in deze scheppingsordinantie vinden wij dezelfde woorden terug.

- En hieruit volgt ook, dat de grond voor deze zegening en heiliging door de Wetgever alleen gelegd wordt in Zijn eerste rust van het werk der schepping op de eerste zevende dag. Dit zegt de tekst: "Daarom zegende de Heere de sabbatdag en heiligde dezelve."

Toepassing

Ziedaar vrienden, dit eeuwigdurend gebod van de rust u verklaard, en dit deel van de hemel op aarde u voorgehouden. Doch daar dit gebod wel zeer wijd is en de tijd het niet toelaat om het in één keer geheel te behandelen, zullen wij in volgende oefeningen er nog meer van spreken. Wij zullen dan de morele en verbindende kracht van dit gebod aanwijzen ook in de dag van het Nieuwe Testament, alsook dat de christelijke sabbat door God Zelf is ingesteld. Wij zullen dit tegen de belangrijkste tegenwerpingen van de bestrijders hiervan verdedigen en voorts de in dit gebod geboden deugden en verboden zonden aanwijzen. Alsook in welk opzicht de Heere Jezus als Borg dit gebod volmaakt gehoorzaamd heeft. Vrienden, wat is God voor het mensdom toch goed, dat Hij zulk een dag heeft ingesteld en geboden.

Een dag, waarop de mens het hemels sabbatswerk zou kunnen leren aanvangen. En dat niet alleen in de staat der rechtheid, maar hier blijkt dat er een eeuwigheid in de deugden Gods is. Want God deed ook de mens in de staat van zijn afval deze dag, zulk een groot en onschatbaar voorrecht behouden, ja gaf deze toen zelfs opnieuw. O zie, geloof en stem dit voorrecht eens toe tot uw zaligheid.

1. Let daartoe eens op de tegenovergestelde vloek. De mens was immers uitgevallen uit deze sabbat. Hij is niet meer bekwaam om God te verhogen, om Hem te loven en te verheerlijken vanwege Zijn werken en zich te verlustigen in de Heere. Hij kan het niet meer doen op hemelse wijze, alwaar geen tijdelijk beroep gevonden wordt. Integendeel, de mens is in het werk der hel gevallen. In een eeuwig onrust, ja in het moeilijke, zware, lastige en verdrietige van alle tijdelijke werk. En dat niet voor zes dagen, maar al de dagen zijns levens. Met deze vloek was hij de sabbat kwijt. God zegt daar tot Adam: "Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van die boom gegeten, waarvan Ik u gebood, zeggende: gij zult daarvan niet eten; zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens." Dus is deze heerlijke mens door de zondeval een aardworm, een wroeter in de aarde geworden, die zijn verdriet en in alle opzichten diepe dagelijkse smarten niet meer kan overzien. En dit alles in plaats van een verkondiger van de deugden zijns Makers te zijn.

2. Daarom vrienden, ziet toch dit voorrecht. Merkt toch op de oneindige goedheid, lankmoedigheid en genade Gods over de gevallen mens, toen Hij voor het eerst het Evangelie openbaarde. Toen herstelde de Heere ook direct de sabbat weer, gelijk wij kunnen zien in Gen.esis. Kain en Abel offerden reeds op het eind der dagen. Eveneens, toen men reeds ten tijde van Seth en Enos de Naam des Heeren plechtig begon aan te roepen. O vrienden, indien God het Evangelie niet geopenbaard had, dan zou er immers ook geen sabbat, dat deel van de hemel op aarde, meer geweest zijn. Ja, dan zou een goddeloos mens geen enkele verademing meer hebben, noch in de tijd, noch daarna. Zo zorgt de Heere dus zelfs voor goddelozen in hun proeftijd hier in de wereld. Zo zorgt de Heere ook voor het vee, dat mede om der zonde wil aan de ijdelheid onderworpen is en daar op zijn wijze onder zucht: "Zes dagen zult gij uw werken doen; maar op de zevende dag zult gij rusten; opdat uw os en uw ezel ruste, en dat de zoon uwer dienstmaagd en de vreemdeling adem scheppe." En: "Opdat uw dienstknecht en uw dienstmaagd rusten, gelijk als gij."

A. God heeft de wereld deze sabbat laten behouden, en wel:

1. Opdat een onbekeerd mens door de waarneming op zijn manier daardoor zou overreed worden hoe schuldig hij voor God staat, ja, dat hij niet aan de hemel toebehoort, maar aan de hel. O vrienden, zo goed is God, dat hij aan een goddeloos mens, die al zijn dagen zou moeten zweten en in de aarde wroeten, op elke zeven dagen er één geeft om zijn arme, gevallen staat voor God te betreuren. Op die dag krijgt hij vrijheid zijn beroep te onderbreken, dus is het een zeer geschikte dag ter bekering. Het verzuimen en verwaarlozen hiervan zal voor de arme man of vrouw een hel in de hel zijn. Ook zal het hen doen verstommen voor de grote Richter van hemel en aarde.

2. God heeft de wereld deze dag doen behouden opdat Zijn volk in het waarnemen daarvan bij aanvang zou leren hetgeen eens in de hemel eeuwig volmaakt hun werk zal zijn. Want zo al doende, al vallende en opstaande, al schreiende, wenende en zich weer verblijdende, leren zij het werk van de eeuwig sabbat.

3. Ook dient deze dag in het bijzonder om hun ongeschiktheid voor de hemel aan hen onder het oog te brengen. Hun veraf zijn van Goden van zichzelf, hun ongelijkvormigheid aan Gods wet, alsook de scheiding, welke er is tussen God en hun ziel, komt op deze dag in het bijzonder openbaar. O, voor wie gestaltelijk in de gunst van God staat, zal het doorgaans op die dag wel gaan. Voor zulken zal het een marktdag voor hun ziel zijn, ook al zijn het duistere zielen. Maar het tegendeel zal op die dag ook des te meer gezien worden, wanneer er namelijk iets ligt tussen God en de ziel: dan wijkt de Heere in het bijzonder van Zijn eerste en voornaamste instellingen, evenwel ondersteunt Hij Zijn volk dan op een andere wijze. Maar het is dan wel te merken als zij op die dag ledig zijn, en eveneens in hun plechtig bidden en zich afzonderen. Als zij dan wat ondersteuning ontvangen met daarbij uitschietende verzuchtingen, en het daar bij kunnen stellen. Dan is deze dag zeer geschikt:

(1) Om Gods volk. terecht te brengen uit allerlei diepe ongestalten. Opdat zij weer in een rechte weg met God geraken, waarin zij de Heere weer mogen roemen, prijzen en verheerlijken vanwege Zijn werken, en zich weer in de Almachtige mogen verlustigen.

(2) Deze dag dient ook voor Gods volk om hen naar de eeuwig sabbat te doen verlangen, naar dat ware rusten en die heerlijke rust, welke er voor Gods volk overblijft. Wat blijkt voorts de klem van dit gebod ook wel bijzonder daaruit, dat God hier aandringt met Zijn eigen voorbeeld.

Vrienden, God had geen volle zes dagen nodig om de wereld te scheppen. Hij had geen dag van rust nodig. Hij behoefde ook voor Zichzelf geen heilige dag af te zonderen en Hij had geen "zegen" nodig. Leest toch slechts de Bijbel, ja leest alleen maar met aandacht dit gebod met de drangreden daarin, en zoekt dan verder de gehele Bijbel door. Nergens zult u de eigen woorden van de instelling van de sabbat vinden dan in Genesis. En wanneer u eerbied voor God en Zijn Woord zoudt hebben en niet zo van disputeren wist, dan zoudt u uw ziel geweld moeten aandoen om niet te geloven dat deze dag er ook reeds was voor de val. Daarom vrienden, het is zo waar, dat de Heere op deze dag gerust heeft en deze heeft afgezonderd. Dat Hij geestelijke en daarnaast ook tijdelijke zegeningen aan de getrouwe waarneming van deze dag heeft willen verbinden.

B. O zorgeloze en onbekeerde sabbatschenders, bent u dan niet ongelukkig? Wat staat u toch te wachten! Zie hier eens wie de sabbat ontheiligen en welk een zware zonde dit is.

1. Deze sabbat wordt duidelijk ontheiligd door allen, die deze ontbinden of losmaken en dit leren. Wij lezen: "Meent niet dat Ik gekomen ben om de wet en de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar te vervullen. Want voorwaar zeg Ik u: Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. Zo wie dan één van deze minste geboden zal ontbonden, en de mensen alzo geleerd zal hebben, die zal de minste genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen; maar zo wie dezelve zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen."

2. Ook zulken ontheiligen de sabbat, die met de onderhouders van de sabbat spotten. God zegt: "Hun tegenpartijders zien hen aan; zij spotten met hun rustdagen." Zulken betitelen zij dan als Joodsgezinden, sabbattariërs en Smousen.

3. Ook zulken, die wel met woorden het morele van dit gebod erkennen en daar krachtig voor strijden, maar die tegelijk in hun praktijk als sabbatschenders leven. Die kopen en verkopen, en alles doen en spreken als op andere dagen. Zulken zijn als de Joden. Die pochten ook op de waarheid, dat zij het zaad van Abraham waren. Maar Jezus zegt: "Gij zijt uit den vader den duivel." Dit zijn schandvlekken en het zou beter zijn dat zij zwegen dan dat zij de sabbat verdedigden. Hun leer is wel de waarheid, maar hun leven is een leugen.

4. Tot deze sabbatschenders behoren ook allen die op deze dag hun dagelijks beroep waarnemen, wie het ook zijn. Enige beroepen moeten hierop worden uitgezonderd, zoals een dokter, in de ziekenhuizen, een apotheker enz. Maar dan nog maar alleen in noodgevallen. De Heere zegt het uitdrukkelijk: "In de ploegtijd en in de oogsttijd zult gij rusten." Hier worden alle voorwendsels weggenomen.

5. Ook zulken, die op deze dag aan hun lusten voldoen, zoals de Joden deden. Zulken, die toegeven in het zondigen. O herbergbezoekers, God zal u vinden. Zijn ogen zijn in alle plaatsen en Hij ziet u zitten.

6. Zulken ook, die op die dag aan luiheid toegeven. Menigeen gebruikt daartoe deze dag. Zulk één is in zijn tijdelijk beroep een ijverig werkmans, maar als Gods dag daar is, dan heeft hij noch hart noch lust om voor zijn ziel te zorgen. Bij een ezel moest de nek gebroken worden omdat het zulk een traag dier was. Salomo vergelijkt een luiaard, die zich maar omkeert op zijn bed, bij een deur, die omkeert op haar herre. En heeft zulk één nog een begeerte, dan zal die hem doden.

7. Tot de sabbatschenders behoren ook zulken, die het sabbatschenden niet verhinderen waar zij dit kunnen. Wij noemen hier de overheden, ouders, Heren en Mevrouwen, en voorts allen die op enigerlei wijze over anderen gesteld zijn, en die met woord en daad deze zonden niet verbieden. Zulken, die hun kinderen of dienstboden of anderen enig dagelijks werk laten doen, hebben zware gemeenschap aan hun zonden. God zegt: "Opdat uw dienstknecht en uw dienstmaagd rusten, gelijk als gij." Vrienden, het is niet te vergeefs dat het op elke sabbatdag gelezen wordt: "Op de zevende dag zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon", enz. Dus zijn de zonden van hen, die over anderen gesteld zijn, zwaarder, want zij kunnen deze verhinderen.

8. Tot de sabbatschenders behoren ook diegenen, die geen sabbatsgestalte hebben. Zij, die al hun dagen niet leven in afhankelijkheid van de Geest van Christus. O vrienden, dit toch wordt vereist tot het rechte waarnemen van de sabbatdag. Wie daar wat van heeft, voor die is de sabbat het dierbaarst en het nuttigst. Anders komt er in de zes werkdagen zoveel van de aarde binnen dat er op de sabbatdag voor het hemelse geen plaats meer is in het hart.

Zie nu ook welk een zeer zware zonde dit is.

1. Dit blijkt wel hieruit, dat het een openlijke versmading is van Gods opperheerschappij over ons en over onze tijd. En daarbij is het zulk een verschrikkelijke hoogmoed, dat een arm maaksel van Gods hand tegen Godin een altoos verbindend gebod durft aantasten.

Een gebod uit het midden van de Goddelijke zedelijke wet, en nog wel uit die geboden welke de dienst van God betreffen: "Wanneer een mens (niet tegen een mens, maar) tegen de Heere zondigt, wie zal voor hem bidden?"

2. Bovendien is het een verachting en verwerping van Gods gunst en vriendschap, en van de goedheid en zorg van God over de mens. Het is dus een verschrikkelijke ondankbaarheid, een verschrikkelijk beantwoorden van de zegeningen, welke God aan de mens in de zes werkdagen toevoegt. De Heere toch biedt Zijn gunst aan. Hij zegt: "Welgelukzalig is de mens, die zulks doet, en des mensen kind, dat daaraan vasthoudt; die de sabbat houdt, zodat hij die niet ontheiligt, en die zijn hand bewaart van enig kwaad te doen." ; "Ik zal hen ook in Mijn huis en binnen Mijn muren een plaats en een naam geven, beter dan der zonen en der dochteren; een eeuwige naam zal Ik een ieder van hen geven, die niet uitgeroeid zal worden." En: "Die zal Ik ook brengen tot Mijn heilige berg, en Ik zal hen verheugen in Mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen aangenaam wezen op Mijn altaar; want Mijn huis zal een bedehuis genoemd worden voor alle volken." En: "Als u de sabbat heiligt en uw eigen lust niet vindt, noch een woord daarvan spreekt; dan zult u u verlustigen in de Heere, en Ik zal u doen rijden op de hoogten der aarde, en Ik zal u spijzigen met de erve van uw vader Jakob; want de mond des Heeren heeft het gesproken." Vrienden, is dat dan een 'gewone' zonde?

3. Wat deze zonde nog zo veel te zwaarder maakt, is wel dit, dat er niet één gebod is, waarbij zo nadrukkelijk gelast wordt het niet te vergeten. Dat men integendeel daaraan gedenken zal, aangezien het van zo grote invloed is op al de andere zeden der mensen.

- Want het is een gebod waartoe de rede en het natuurlijk licht ons zelfs opwekken. Namelijk dat er een gedeelte van onze tijd voor God moet zijn, en dan welke tijd welke God Zelf aanwijst. En daar willen nietige aardwormen nog over twisten!

- En voorts is het zulk een billijke en lichte zaak, welke God van ons eist. Vrienden, God had zes dagen voor Zich mogen eisen, en nu eist Hij maar één dag. Wat zal het toch zwaar vallen, deze ordinantie van God te weerstaan.

- En tenslotte is het een grove zonde van kerkroof. Het is een verslinden van het heilige. Dus een snode beroving van God, van Zijn tijd, welke Hem en niet ons toekomt: "Zal een mens God beroven? Maar u berooft Mij en zegt: Waarin beroven wij u? In de tienden en het heffer. Met een vloek zijt u vervloekt, omdat u Mij berooft, zelfs het ganse volk."

Bezien wij nu eens hetgeen zulke ongelukkige sabbatschenders te wachten hebben. Ook hoe het toch komt dat de mens zo zeer tot het schenden van de sabbat genegen is.

1. O vrienden, zulken hebben het ontsteken van de schrikkelijke toorn van God te wachten over hun stad en land en huis. Want daarover zullen zware tijdelijke plagen en oordelen komen, zodat het land aan zijn sabbatten een welgevallen zal hebben in verwoesting. God zegt dat het lasten dragen op de sabbat een vuur zal aansteken in hun poorten, hetwelk de paleizen verteren zal, zonder uitgeblust te kunnen worden.

2. Zulken hebben ook zware geestelijke oordelen en plagen te wachten. En wel van overgegeven te zullen worden aan alle andere zonden. Aan een verkeerde zin, aan menselijke inzettingen en besluiten, die niet goed zijn. En doorgaans wil een mens dan aan het verbodene. Omdat zij God niet in erkentenis hielden, "daarom heeft God hen ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinheid, om hun lichamen onder elkander te onteren." Zulken hebben in het bijzonder voor hun eigen persoon te wachten dat de fontein van Gods goedheid hoe langer hoe meer zal worden toegestopt. Dat zij dus zichzelf beroven zullen van alle geestelijke en lichamelijke zegeningen, welke de Heere heeft toegezegd aan allen, die Zijn dag heiligen.

3. O mens, voor het tijdelijke hebt u dan geen zegen te wachten. Maar wel de vloek in uw arbeid gedurende de zes dagen en in alles waaraan u uw hand slaat. u haalt de vloek over uw huis en over al uw andere goederen, terwijl u meent dat het kopen en verkopen op de sabbat u rijk zal maken. Wij lezen in Exodus dat Israël ook uitging om wat te rapen, en zij vonden niet. En u vindt ook niet. Hetgeen u vindt en wint, maakt uw andere goederen ijdel. Het ruikt u uit de gunstige voorzienigheid van God, en wat volgt er dan? Dan volgt dit, dat het oordeel niet sluimert, maar dat het zich als wateren heen zal wenden. Menigmaal vraagt men zich af waarom hier of daar zulke slagen vallen. Maar dan is het niet zo ver te zoeken. Zij, die ogen hebben en weten wat het schenden van de sabbat betekent, heiligen dan God in hun hart en volgen het oordeel na, dat God over u brengt. Zij zuchten nog dat er ontdekkend licht bij komen moge, opdat u tot uzelf en tot de oorzaak mocht worden gebracht. En arme mens, u zucht niet mede.

4. En o mens, neem dit ter harte, u hebt te wachten, onbekeerd en in deze zonde blijvende, dat u gedood zult worden. Niet door de wereldlijke rechter, maar door God, door Zijn engelen. God is toch onveranderlijk heilig, zowel in het Nieuwe als in het Oude Testament. O vrienden, God doodt nog afgodendienaars, vloekers, kinderen die hun ouders ongehoorzaam zijn, overspelers enz. En ook sabbatschenders. Wij zijn zo blind, dat wij het niet kunnen zien waarom menige sabbatschender, die als die houtlezer met opgeheven hand zondigt, schielijk verbroken en als met één slag weg gestoten wordt. Meent ook niet dat de zaligheid daar niet van afhangt. Menigeen gaat ten verderve om deze zonden en omdat hij er niet van scheiden wil, ook al zou hij geen andere hebben. Die hierin licht hebben, zien het wel anders.

Maar vrienden, wilt u nu ook weten waar uw geneigdheid tot het schenden van de sabbat vandaan komt? Let dan eens op het volgende.

1. Bij menigeen komt het niet hier vandaan dat hij er nooit van gehoord heeft. Zo, velen weten het, want dit onderwerp is wel een stuk geworden waarover schier iedereen disputeert. Maar dan houdt men het niet aan die zijde, waarop God duidelijk het zegel heeft gezet. De natuur van de mens helt naar de andere kant, de verbreking en ontbinding van dit gebod.

2. Bij velen ligt het ook niet hieraan, dat zij nooit kloppingen, inwendige overredingen en afradingen hebben gehad. Dat zal meer zijn dan waar wij weet van hebben. Ook een sabbatschender komt met trappen tot zijn hoogte. De consciëntie is menigmaal op de mond geslagen, de Geest vaak bedroefd, en zo reist zulk een arme man of vrouw dan naar de eeuwigheid. Het schenden van de sabbat vloeit bij de meesten hieruit voort, dat er in de natuur en in het hart van de mens zulk een verkeerdheid, weerstrevigheid en opstandigheid tegen dit gebod is. Dat gekant zijn tegen al wat recht is. Er is toch innerlijk zulk een vijandschap tegen God en tegen al wat Hij gebiedt of verbiedt, en vooral dan tegen datgene, waar de natuur niet aan wil.

3. Bij menigeen komt het ook hieruit voort, dat hij de inwendige kloppingen en overtuigingen tegengegaan en verdoofd heeft. En die aan het weinige licht ontrouw zijn, aan dezulken wordt het meerder licht onthouden.

4. Menigeen heeft ook van zijn jonge dagen af van zijn ouders nooit anders gehoord of gezien dan dat zij de dag, welke God geheiligd heeft, gemeen maakten. Dus krijgt hij ongemerkt in zijn hart iets tegen die dag, hetwelk hij geen naam geven kan. Hij ziet hen, die deze dag begeren te vieren naar Gods gebod, voor Joden of Sabbattariërs aan. Het is voor hen of dit een nieuwe leer is.

Nog een woord tot u, mensen, die iets ziet en bevindt van het gevaarlijke van uw staat, en bij wie nog enige onrust van binnen is. Overweegt het toch dat al uw gevaar hierin bestaat, dat u bij aanvang niet zijt ingegaan in de ware rust, welke Gods volk geniet en welke in de heerlijkheid voor hen overblijft. Hier is immers alles aan gelegen, want de eeuwige sabbatsrust is verbonden aan deze sabbatsrust. Een mens moet er dus aan deze zijde van de eeuwigheid iets van leren en iets van dat hemelwerk krijgen, zal hij ooit een gegronde hoop hebben eeuwig de sabbat in heerlijkheid te vieren. Het is daarom zo nodig dat u getrouw zijt aan het licht dat u hebt ten aanzien van dit stuk van de sabbat. Opdat toch dit stuk u geen ban zij, waarom u niet door zoudt kunnen breken tot een onberouwelijke bekering.

O vrienden, in uw onderwerping onder dit gebod zult u meer ontdekt worden.

(1) Dan zult u ontdekt worden aan de afkerigheid van uw hart, uw vijandschap en diepe ongeschiktheid voor en tot dit sabbatswerk.

(2) Dan zult u ontdekt worden aan uw diepe onmacht. Want u kunt uzelf geen sabbatsgestalte geven. Wanneer u aan uw onmacht recht ontdekt wordt, zult u des te onrustiger van binnen worden, en hoe dieper u hierin wegzinkt, hoe sterker u aan het roepen raken zult.

(3) Dan zal ook de noodzakelijkheid van de openbaring van Christus en de door Hem verworven Geest u ontdekt worden, welke u tot dat werk nodig hebt. Want vrienden, daartoe dient deze dag, om Christus te vinden als de ware rust. Om uit al dat wroeten als een mol in de aarde eens naar bovenop te zien.

Daarom moet ik u nog het volgende zeggen.

O mens, gaat u hier niet in de ware rust in Christus in? Dan bent u onbekwaam tot het vieren van de sabbat hier, en de eeuwige sabbat, de volmaakte rust in heerlijkheid, zult u ook missen. Dan hebt u niet anders te wachten dan eeuwige onrust van binnen en van buiten. Nu bent u hier nog in de proeftijd, maar de dood kan u zo spoedig overvallen. En daarom, ga toch in, ga toch onverwijld in. Heden zo gij Gods stem hoort, verhard uw hart niet, maar zet uw hart op uw wegen.

C. Nog een woord tot u, volk van God, die tot de ware rust gekomen zijt en dientengevolge iets kent van de heerlijkheid van de aan ons geschonken goede sabbat, en voor wie deze noodzakelijk geworden is.

(1) Wat hebt u het menigmaal krachtig ervaren dat het bedenken des vleses voor u innerlijk de dood is.

(2) Wat is er een overgebleven kracht van verdorvenheid en vijandschap. Wat twist menigeen tegen dit goede gebod en dus tegen zichzelf.

(3) Ja, wat is er ook menigmaal een ellendige gesteldheid des harten op Gods dag, en dan wel meer dan op andere dagen. Want bij het licht komt de duisternis, bij de heiligheid de onheiligheid, bij het heerlijkste werk het ellendige hart te meer openbaar. O, wat moeten er velen zuchten onder de sabbatszonden van hun hart, al breken zij dan naar buiten niet uit. Want het is opmerkelijk, wanneer er iets tussen God en de ziel komt en dit een scheiding teweegbrengt en iets vast raakt, dan verbergt de Heere Zich doorgaans in deze Zijn eerste instelling. Dan is er soms geen langer dag dan de rustdag, al is het ook waar dat de Heere evenwel hen op een andere wijze ondersteunt.

Opdat u meer van het sabbatswerk krijgen moogt, moge het volgende nog tot uw bestiering dienen.

1. Zoekt toch in een weg van klagen meer gezicht en gevoel van uw zonden te krijgen in uw hart. En zulks opdat Jezus recht dierbaar worde voor uw ziel in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, in Zijn genoegzame gerechtigheid en heiligheid. Opdat Hij u zij tot een kleed ter dekking en om met al uw sabbatszonden in te schuilen. Opdat u in die weg ook de Geest zoudt mogen ontvangen, Die uw ziel zal leren om te gedenken aan de sabbatdag en om die te heiligen.

2. Weest daarbij ook getrouw aan uw licht. Houdt het toch aan de zijde van God en van Zijn dag. In de tijd van de eerste christenkerk was dit in nederigheid de grootste roem der christenen: Ik ben een christen, ik houd de dag des Heeren! Daarom vrienden, schat alle tijdelijk verlies vanwege uw getrouwheid in deze maar rijkdom te zijn. Wacht daar de zegen en de gunst van God op in. Wat hebt u aan aardse schatten, die u op de rustdag vergadert? Wat hebt u er aan dat u een sprekende balk en een roepende steen in uw huis haalt?

Tot uw bemoediging en bestiering willen wij nog zeggen:

1. Vrienden, God zal u zegenen. Hebt u veel van node? Zucht dan veel naar boven om op die geestelijke markt dag veel op te mogen doen.

2. U zult inwendige vrede genieten. Nog nooit heeft iemand op het sterfbed beschuldiging gevoeld vanwege het houden van die dag. Wel het tegendeel, dat het een hel van binnen was vanwege het schenden en verwaarlozen van deze dag.

3. Zulken hebben ook de belofte van genezing van hun vleselijk en aardsgezind hart, en dat al hun dienst van God in Christus Gode aangenaam zal zijn. Zij hebben ook de belofte dat God hen zal eren. die Zijn dag eren: "Dan zult gij u verlustigen in de Heere, en Ik zal u doen rijden op de hoogten der aarde, en Ik zal u spijzigen met de erve van uw vader Jakob; want de mond des Heeren heeft het gesproken."

4. O vrienden, uw sabbatsrust, welke u hier in de Geest verricht, zal u een teken, ja een onderpand zijn van de heerlijke en volle rust, welke voor u overblijft. Verlangt daar dan met onderwerping naar. En verblijdt u intussen onder alle tegenwoordige onrust en strijd in die gegronde hoop en verwachting, eens waarlijk te zullen rusten. Dan zult u eeuwig sabbat vieren, onvermoeid, ongestoord en volmaakt. Want daar zal het altijd sabbat zijn, altijd nieuwe maan, altijd heilig-dag, zonder nacht. En daar zal God zijn alles en in allen.

Amen.

DE MORELE OF ZEDELIJKE EN VERBINDENDE KRACHT VAN HET VIERDE GEBOD

Wij moeten nu spreken over het morele of zedelijke van dit vierde gebod, en dus van de verbindende kracht er van ook voor de Nieuw-Testamentische dag. Vrienden, het is zulk een schande, ook tegenover allen die buiten ons zijn, dat men onder Gereformeerden genoodzaakt is het morele en de verbindende kracht van dit gebod, ook in de Nieuw-Testamentische dag, te bevestigen. Dat men dientengevolge genoodzaakt is de voor christenen aangewezen zevende dag ná zes dagen werken met wapenen te beschermen.

Dat men moet verdedigen dat deze dag een Goddelijke autoriteit heeft niet alleen, maar dat hij deze Goddelijke autoriteit ontleent aan de instelling van een rustdag na zes dagen werken, gelijk in het vierde gebod vermeld wordt. Voorheen vond men de bestrijding daarvan alleen bij Socinianen, Wederdopers enz., die aan het volk leerden dat het vierde gebod een ceremonieel gebod zou zijn, dat ons niet meer raakt. En de natuur des mensen wil er wel aan om alle banden te verscheuren. Dit is een gebod, hetwelk midden in de zedelijke wet van God staat, ja, het behoort tot de geboden, welke onmiddellijk de dienst van God betreffen. Daarom strekt het ons naar ons oordeel niet tot eer, dat wij bij de behandeling er van de wapenen moeten opnemen, welke Gods Woord ons geeft. Dat wij dus de waarheid daarvan in het licht moeten stellen en Gods gebod beschermen tegen de bovengenoemde dwaalgeesten en allen, die hen navolgen.

Wij zullen hier dan spreken van het zedelijk karakter van dit gebod.

- I. Letten wij er eerst op wat wij door de woorden ceremonieel en moreel moeten verstaan.
- II. De gronden van de geheel en altijddurende verbindende kracht van dit gebod die liggen in de aandring van de Wetgever.

1. Het woord ceremonieel in ruimere zin ziet in Gods Woord op de orde, omstandigheden en veranderingen ten aanzien van enige vorm in de dienst van God. Ook wel op één of andere gewoonte van de kerk, welke tot de uitwendige plichtsbetrachting behoort. In deze zin stellen sommigen, onder wie ook de grote Dordtse Synode, dat er iets ceremonieels in het vierde gebod is. Dit ceremoniële dan alleen hierop ziende, dat de in het vierde gebod genoemde zevende dag aan verandering onderworpen zou zijn.

2. In meer beperkte zin ziet het woord ceremonieel in Gods Woord op plechtigheden, afschaduwingen en voorbeelden. Dus op iets dat geheel wijken moet wanneer het lichaam der schaduwen er is. Dit gold voor alle Levitische wetten, waartoe ook de Joodse sabbatten behoorden. Deze schaduwen óf Christus Zelf en Zijn grote werk van verlossing en verzoening af, óf wel de geestelijke rust, vrede en blijdschap der kerk, welke door Christus zou worden aangebracht. Deze wetten zijn dan ook alle verdwenen door de komst en het werk van Christus. Hij was het Lichaam der schaduwen. Christus heeft ze alle begraven en heeft een nieuwe huishouding opgericht: "Want de wet, hebbende een schaduw der toekomstige goederen, niet het beeld zelf der zaken." Zo nam Jezus door Zijn komst het eerste weg om het tweede te stellen.

Letten wij nu nog op de betekenis van het woord moreel.

1. Dit betekent in Gods Woord zedelijk. Dus behorend tot de altoos durende wet van God, welke alle mensen van alle tijden tot gehoorzaamheid verplicht. Men kan dus naar de Heilige Schrift zeggen, dat een gebod moreel is, wanneer het uit het Wezen Gods voortvloeit, of wel uit Gods natuur en wezenlijke volmaaktheden. Dus dat God het tegenovergestelde of iets anders niet zou kunnen gebieden. Het gebod om God lief te hebben is zulk een onveranderlijk gebod.

2. Voorts is een gebod naar Gods Woord ook moreel wanneer het de mens in de eerste schepping is ingeschapen. Dus dat het hem met het beeld van God is ingedrukt, zó, dat er zelfs nu nog flauwe en verwarde overblijfselen van gevonden worden, gelijk ook van de geboden van de tweede tafel.

3. Ook is een gebod moreel als het positief is. Dat wil hier zeggen, als het voortvloeit uit het eeuwig goedvinden van God, dat de Heere aan de mens heeft bekend gemaakt en daarom noodzakelijk door deze moet worden betracht. En hier betaamt het dan niet aan enig schepsel om aan die grote God te vragen, of hetgeen Hij gebiedt uit Zijn natuur, ofwel uit Zijn wil voortvloeit. Want zowel aan het ene als aan het andere is hij noodzakelijk gehoorzaamheid verschuldigd. Ja, hij is toch zowel tot gehoorzaamheid verplicht aan hetgeen uit Gods wil voortvloeit, als aan hetgeen de overheden in hun menselijke wetten gebieden.

Bezien wij nu het zedelijk karakter van het vierde gebod, alsook de redenen en gronden, welke wij ten bewijs daarvoor hebben. Want hierop komt het nu aan. Want wij hebben naar de Heilige Schrift het vierde gebod geheel voor een zedelijk gebod te houden.

A. Wij zullen hierbij eerst de gedachten en gevoelens der Godgeleerden bezien.

- Onder dezen zijn er, die de sabbat van het vierde gebod uitsluitend voor afschaduwend en voorbeeldend houden. En daaruit volgt dan dat zij stellen, dat deze sabbat ons in de Nieuw-Testamentische dag niet meer raakt. Dus dat de sabbat ten enenmale is afgeschaft, gelijk ook alle andere godsdienstige voorschriften van de mozaïsche wet.

- Andere Godgeleerden zijn van gevoelen, dat de sabbat van het vierde gebod wel voornamelijk zedelijk is, maar dat er toch ook iets ceremonieels in moet worden gezien wat enige omstandigheden betreft.

Door dit ceremoniële verstaan zij dan iets veranderlijks, en wel uitsluitend met betrekking tot de precieze zevende dag, welke aan verandering onderworpen is.

- Maar andere voorname Godgeleerden zijn na een diep onderzoek en wikken en wegen ten aanzien van deze zaken van gevoelen, dat het vierde gebod uitsluitend zedelijk is, en dus van een eeuwigdurende, onveranderlijke en altoos verbindende kracht. Dus dat er geen tittel of jota in het vierde gebod anders dan zedelijk is.

Nu zullen wij bezien wat ons besluit is uit dit alles.

1. Wij stellen dan vast, dat het vierde gebod niet een in zijn geheel slechts ceremonieel, schaduwachtig en voorbeeldend gebod is. Naar ons begrip is het niet alleen ongeoorloofd dit te beweren, maar zelfs brutaal, dat een maaksel van Gods hand naar zijn zin een geheel gebod durft weg te nemen uit het midden van de eeuwigdurende en tot het einde der wereld altoos verbindende wet van God. Dat dus zulk één daaraan niet wil gebonden zijn. En afgezien daarvan, dat er van Gods wet geen tittel of jota ontbonden mag worden, veel minder nog een geheel gebod, zal in het vervolg ons het tegendeel duidelijk worden, dat er in dit gebod geen tittel of jota gevonden wordt, welke niet moreel is.

2. Ook stellen wij hier vast dat het vierde gebod niet ten dele ceremonieel is, zo, da het in zijn voornaamste zin tevens zedelijk blijft. Dit is het gevoelen van vele rechtzinnige Godgeleerden, alsook van de grote Dordtse Synode. Door ceremonieel verstaat men dan, zoals wij reeds zeiden, veranderlijk. En dit zien zij dan in betrekking tot de zevende dag, welke aan verandering onderworpen zou zijn.

- Doch naar onze gedachten behoefde men zulk een vermenging niet te maken, wanneer men er maar op let dat in het vierde gebod van geen bepaalde dag gesproken wordt, maar alleen van één van de zeven, of van de zevende dag na zes werkdagen. Naar mijn mening is dit inde verklaring van het gebod met nadruk gebleken uit de opmerkingen van de taalkundigen over Exodus in de heilige taal, alwaar gelezen wordt: "Zes dagen zult u arbeiden en doen al uw werk, en één, de zevende, is en zal zijn een sabbat voor Jehovah, uw God."

- Men behoeft deze vermenging ook niet te maken, als men maar duidelijk onderscheid maakt tussen de Joodse sabbat en de sabbat van het vierde gebod. De voor de Joden geldende zevende dag moest door hen worden gevierd met onderscheiden schaduwachtige voorschriften. Deze maakten met de zevende dag naar de orde van het werk der schepping de Joodse sabbat uit. Maar deze dag was aan verandering onderworpen. Daarom moet men de voor de Joden aangewezen zevende dag, alsook de omstandigheden daarbij, niet terugbrengen tot het vierde gebod. Want dit gebod is moreel en vloeit voort uit Gods eeuwig goedvinden, dat de zevende dag na zes werkdagen de Heere heilig is en geheiligd moet worden.

3. Wij stellen dus vast, dat ons gevoelen naar de Heilige Schrift is, dat het vierde gebod geheel en uitsluitend een zedelijk gebod is. Een gebod, dat ons en alle mensen te allen tijde, van het begin tot aan het einde der wereld, tot gehoorzaamheid verplicht. Dus dat er geen tittel of jota ceremonieels in dit gebod gevonden wordt.

Nu willen wij nog antwoord geven aan zulken, die hier willen twisten over het morele van dit gebod. Die willen onderzoeken of het vierde gebod wel voortvloeit uit het Wezen en de natuur van God, en uit het ingeschapen beeld van God in de eerste schepping, dan wel alleen uit de soevereine wil en het goedvinden Gods. Namelijk:

(1) Het gebod om God te verhogen op een plechtige wijze, met een eenparige schouder en op een zekere bepaalde en verordende tijd, vloeit naar onze gedachten voort uit het, overgebleven natuurlicht zelf. Ja, waarom ook niet in enig opzicht uit Gods natuur, daar het toch Gode natuurlijk is Zijn eigen deugden te beminnen, waaruit volgt dat Hij door de reien Zijner schepselen wil worden verheerlijkt? Maar dan zeggen wij daarbij ook, dat de door God daartoe bestemde tijd, één van de zeven tijden, iets positief moreels is.

Het noodzakelijk betrachten van die tijd vloeit voort uit het vrijmachtige eeuwige welbehagen Gods. Want de Heere had de wereld ook in tien dagen kunnen scheppen en dan de elfde dag kunnen rusten en deze aan de kerk tot een rustdag kunnen geven, indien Hij dit gewild had. Maar nu heeft de Heere dit anders gewild, en de bepaling, welke voortvloeit uit Gods wil, bindt ons en alle mensen zowel als al hetgeen, waarvan wij kunnen zien dat het uit de natuur en het Wezen Gods Zelf voortvloeit.

(2) Wij vinden hiertoe ook grond in verscheidene andere geboden, welke zedelijk zijn, en evenwel niet voortvloeien uit de natuur van God, noch uit het beeld van God, waarnaar de mens geschapen was, maar alleen uit Gods vrije soevereiniteit. Bijvoorbeeld het vijfde gebod, waarin God aan de onderdanen ondergeschiktheid aan hun overheden gebiedt, alsook van knechten aan hun heren. God had dit anders kunnen willen.

Dus dat er geen meerderheid of minderheid op de wereld zou worden gevonden en dat een ieder onmiddellijk onder de Heere had gestaan. Voegt hier ook nog het zevende gebod bij, waarin God het huwelijk tussen nabestaanden in verschillende graden verbiedt. Ook dit is een zedelijk gebod. En evenwel vloeit dit niet voort uit Gods natuur of uit het beeld Gods, aangezien de Heere het dan nooit aan de nakomelingen van Adam zou hebben kunnen gebieden of toelaten. En neemt dan ook het achtste gebod, waarin het stelen verboden wordt. Dit is een zedelijk gebod, maar de Heere had toch ook kunnen willen dat niemand iets had, dus dat alles van iedereen was, zodat stelen niet mogelijk was geweest. Uit dit alles besluiten wij dan dat het gehele vierde gebod zedelijk is en te allen tijde verbindende. Wij menen daarvoor in de Bijbel gegronde redenen te hebben, waarin wij deze zin vinden. Deze behoeven wij er niet in te leggen.

II. Letten wij nu op deze gronden en redenen, welke wij in de Bijbel vinden voor het geheel moreel zijn van het vierde gebod. Wij zullen hier alleen maar de tekst volgen, daaruit deze gronden opmaken. Wij zullen hier zien de gronden voor het geheel morele en de altoos durende verbindende, gebiedende kracht, hetwelk in dit gebod ligt, dat wij vinden in de zojuist genoemde schriftplaats. En dit geldt niet slechts ten aanzien van het geestelijk gebruik en doel, want dan zou men hetzelfde kunnen zeggen ten aanzien van alle schaduwachtige geboden. Maar dit geldt hier ten aanzien van het gehele wezen der zaak.

Dit blijkt:

A. Letten wij daartoe maar op de plaatsing van dit gebod

1. Daaruit wel ten duidelijkste blijkt dat het een moreel gebod is. Wij zien duidelijk voor onze ogen dat het geplaatst is midden in de eeuwigdurende wet van God, waarin niet het minst gewag gemaakt wordt van schaduwachtige feesten, noch van de tempel, noch van het pascha, noch van de besnijdenis. Hieruit volgt dat dit gebod eenvoudig tot de zedelijke wet behoort. En zulks te meer als men bedenkt dat deze wet duidelijk is gegeven voor de instelling van de ceremoniële wetten. Al de andere wetten zijn door God voor het eerst uitdrukkelijk op de Sinaï ingesteld, na de uittocht van Israël uit Egypte. Maar dit gebod werd reeds onderhouden vóórdat zij aan de Sinaï kwamen, dewijl het toen reeds van ouds bekend was.

1. Voegt hier nog bij dat de Joodse sabbat in de Heilige Schrift zowel met morele als met ceremoniële geboden wordt samengevoegd. Deze sabbat bestaat uit de sabbat van het vierde gebod, welke zij moesten vieren op de hun aangewezen zevende dag der week, naar de orde van het werk der schepping, met daarbij gevoegd vele schaduwachtige plechtigheden naar de wet van Mozes. Uit dit alles volgt dat het vierde gebod tot de zedelijke wet behoort, en de Joodse plechtigheden behoren tot de ceremoniële wet.

2. En doet hier ook nog bij dat de gift van het gebod van de sabbat voortvloeit uit de aller bijzonderste gunst van God, boven alle andere schaduwachtige geboden. Wij zien dit in Nehemia, alwaar bij het opsommen van Gods bijzondere weldaden wordt gezegd: "Gij hebt hun Uw heilige sabbat bekend gemaakt."

3. Het blijkt ook uit de sterke aandrang om deze te onderhouden: "Wacht u op uw zielen, en draagt geen last op de sabbatdag."

4. Voorts blijkt het uit het zeer hoog opnemen van de verbreking van dit gebod: "Wat voor een boos ding is dit, dat gijlieden doet en ontheiligt de sabbatdag? Deden niet uw vadersen alzo, en onze God bracht al dit kwaad over ons en over deze stad? En gijlieden maakt de hittige gramschap nog meer over Israël, ontheiligende de sabbat." En in Jeremia dreigt God deswege een vuur in hun poorten te zullen aansteken, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren en niet zal worden uitgeblust.

5. Daarbij komt dan nog dat God dit gebod met de negen andere geboden door Zijn eigen vinger in twee stenen tafelen heeft ingeschreven.

En dat God heeft gewild dat het uitdrukkelijk een tiental zijn zou, niet één meer of minder: "Toen verkondigde Hij u Zijn verbond, dat Hij u gebod te doen, de tien woorden, en Hij schreef ze op twee stenen tafelen." En zulks ten bewijs van het eeuwigdurend karakter er van, en dat God deze uit kracht van het Nieuwe Verbond Zelf weer zou indrukken in de harde harten van Zijn volk. Hoe durft dan toch een mens als het ware een geheel gebod uit de wet van God weg te nemen? Waar blijft men dan met het woord van Jezus: "Voorwaar zeg Ik u: Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet een jota noch een tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. Zo wie dan één van deze minste geboden zal ontbonden, en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen; maar zo wie dezelve zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen"?

Of wil men hier, omdat dit vierde gebod in de weg staat, onderscheid zoeken en stellen tussen de wet der zeden en de wet der tien woorden? Maar zulks lijkt dan toch wel verwarrend, want het is voor ons voldoende en het blijkt ons zonneklaar, dat Jezus in deze tekst de wet der Tien Woorden bedoelt. Daaruit blijkt dat het deze wet is, waarin wordt verboden het doodslaan, het overspel doen, het valselyk zweren of het breken van de eed, ja waarin geboden wordt dat men zijn naaste zal liefhebben. Wat is dit nu anders dan de wet der tien woorden? Moet men zichzelf geen geweld aandoen om dit niet te geloven? Wij besluiten dan hieruit dat Jezus hier van de wet der Tien Woorden spreekt. En dat dit de zedelijke wet zelf is, wordt wel duidelijk omdat Jezus een zwaar oordeel uitspreekt over het ontbinden van een tittel of jota van deze wet, en over het leren van zulks.

6. Voorts heeft God dit gebod ook onder de tien geboden, welke op de tafelen geschreven waren, in de ark des verbonds doen leggen en bewaren in het heilige der heiligen. En dit terwijl de afschaduwende wetten niet in maar naast de ark of de verbondskist moesten worden gelegd. Zulks ten bewijs dat de wet der schaduwen eens door Christus zou worden vernietigd, en dat de zedelijke wet door Christus zou worden vervuld en ter gehoorzaamheid aangedrongen.

B. Wanneer wij letten op de gehele inhoud van dit vierde gebod, dan zullen wij bevinden dat deze geheel zedelijk van aard is. Laat elk het maar nagaan.

1. Wat voor ceremonieels is er toch in de plechtige uitoefening van de godsdienst, en zulks op een bepaalde zevende dag na zes werkdagen? Wij zijn immers zowel als de Joden verplicht om God te dienen. En uit de natuur van deze zaak vloeit toch voort dat daartoe een bepaalde tijd vereist wordt, want de Heere is een God van orde en wil dat alles met orde zal geschieden. Of moeten wij in de Nieuw-Testamentische dag onze plechtige godsdienstoefeningen verrichten zonder enige orde of bepaling van tijd?

2. En voegt hier dan nog bij: Wat ceremonieels ligt er toch wel in het werk op deze dag zelf? Dit werk is God na te volgen. Namelijk God te verheerlijken vanwege het grote werk der schepping en het daarna nog grotere werk der verlossing, en dit met staken van ons tijdelijk beroep. De Heere zegt: Ik heb in zes dagen Mijn werk gedaan en de zevende dag gerust. Toen heb Ik Mijzelf verlustigd en verkwikt in Mijn heerlijke deugden, en zulks alles naar Mijn soeverein vrije en eeuwige welbehagen. Daarom, doe uw werk nu ook in zes dagen. en verheerlijk Mij plechtig op de zevende dag en verlustig en verkwik u dan ook in Mijn hoge deugden, welke van Mijn werken afstralen. En doe zulks alles dan op een hemelse wijze, namelijk door af te laten van al het werk der zes andere dagen. Want dit zal voor u iets van de hemel op aarde zijn. Ik herhaal daarom mijn vraag: Wat voor schaduwachtigs, dat eens zal ophouden, is er toch in God na te volgen? Betreft dit de Joden alleen? Dan moet ik bekennen dat hun voorrechten groter zijn geweest dan de onze in de dag der verbetering. Wanneer men zegt: Laat het dan een afschaduwing van de hemel zijn, welke niet ophoudt; dan wil ik zulks wel toestemmen, dat zij aan Adam de rust des hemels op een sacramentele wijze verzegelde.

C. Letten wij vervolgens op de wonderbare bewaring en verzegeling door God van dit gebod.

1. Hoe duidelijk is toch Gods zorg en bewaring over dit gebod.

(1) Het is, dit zeggen wij vooraf, nergens afgeschaft. Integendeel, het is ten krachtigste bevestigd in de dag des Nieuwen Testaments door de instelling van de eerste dag der week. Dit zal nog nader blijken:

(2) Ook is het bevestigd door de voorzeggingen, dat er in de Nieuw-Testamentische dag een sabbat zou zijn. In deze plaatsen wordt niet gesproken van het tegenbeeld der Joodse feesten, nieuwe manen en sabbatten, maar van een sabbat op de zevende dag, welke in het Nieuwe Testament zou plaats hebben. Dit wordt ook bevestigd door hetgeen de Heere Jezus ons leert: "Doch bidt dat uw vlucht niet geschiede des winters, noch op de sabbat." Daar verklaart Jezus welke sabbat Hij bedoelt. Want dit kon niet de Joodse sabbat zijn, aangezien Jezus spreekt van een tijd als stad en tempel in de as zouden gelegd worden. Een tijd wanneer zij, die in Judea waren, zouden moeten vlieden op de bergen. Een tijd dus wanneer al de schaduwen, en dus ook de voor de Joden aangewezen zevende dag der week, reeds afgeschaft zouden zijn. Want vóór de verwoesting van Jeruzalem had de christelijke kerk zich reeds van de Joodse kerk afgescheiden. Toen waren deze schaduwen reeds dodelijk geworden, gelijk wij lezen in Galaten.

(3) Ja, dat er in de Nieuw-Testamentische dag een sabbat zijn zou, wordt ons ook bevestigd uit Psalm 95, wanneer wij deze zien in de samenhang met Psalm 92, vergeleken met Hebreeën 4. Daar haalt Paulus deze aan en toont duidelijk dat de rust in Kanaän een afbeelding was van de rust des Nieuwen Testaments, waaraan de hemel verbonden is, alwaar de rust is, die voor het volk van God overblijft. Nu wordt tot het ingaan in de rust van het Nieuwe Testament, waarmede de hemel nauw verbonden is, zowel een dag vereist als tot het ingaan in de rust van Kanaän een dag vereist werd.

Door de verwaarlozing van deze dag en door ongeloof gaan velen nu in de geestelijke rust niet in, zoals de grote hoop van Israël oudtijds niet inging in de rust van Kanaän. Dienaangaande waarschuwt Paulus om niet te vallen in hetzelfde voorbeeld der ongelovigheid. Een voornaam Godgeleerde Dr. John Owen heeft dit alles overtuigend beschreven in zijn verklaring over de brief aan de Hebreeën.

(4) Blijkt het niet dat God dit gebod op een bijzondere wijze bewaard heeft, en dat Gods volk, na de afschudding van alle ceremoniën, dit gebod behouden heeft?

- Vrienden, ziet u hier dan niets Goddelijks in? Wat kunnen veel mensen, die met gezag bekleed en het met elkander eens zijn, veel uit de weg ruimen dat hun in de weg staat. Maar geen landen en kerken samen, met al wat zich tegen dit gebod verzet, zijn in staat om dit gebod uit te roeien. Zij moeten, hoe ongaarne ook, dit gebod elke sabbat weer horen lezen, zoals het staat midden in de zedelijke wet van God, en waardoor God mensen van hun zonden overtuigt.

- En is het nu waar, dat de wonderlijke bewaring van de Bijbel een bewijs is van het Goddelijke karakter daarvan, dan zal de bijzondere bewaring door Gods hand van dit gebod ook een bewijs van het Goddelijk karakter er van moeten zijn.

2. Voegt hier nog bij hoe duidelijk de Goddelijke verzegeling van dit gebod is, en welk een merkelijk zegel de Heere door alle tijden heen op dit gebod heeft gezet. Dit blijkt:

1. In het bijzonder uit de overtuigingen des Geestes van de zonden tegen dit gebod. O, bij hoe menigeen beginnen zijn overtuigingen bij zijn zonden op de sabbat en zijn ontheiliging van die dag. En het is toch duidelijk, dat de Geest der waarheid, Die in alle waarheid leidt, geen mens van leugens zal overtuigen. u hebt er nog nooit van gehoord dat iemand benauwdheid des harten kreeg, op een sterfbed of waar dan ook, daarover dat hij Gods dag heeft onderhouden en daarop zijn tijdelijk beroep heeft doen rusten. Maar wel daarover, dat men die dag heeft ontheilgd of niet geestelijk genoeg heeft doorgebracht. u hebt er ook nooit van gehoord, dat de Heilige Geest ooit iemand overtuigd heeft in de dag des Nieuwen Testaments, dat hij de nieuwe manen, de loofhuttenfeesten of ook wel onze zogenaamde feestdagen door het uitoefenen van het tijdelijk beroep heeft ontheilgd.

2. Voorts, vrienden, al degenen, die teder van hart voor God zoeken te zijn en te blijven, zijn het hier, wanneer zij goed gesteld zijn, in het wezen der zaak eens. Ook al zijn er onder dezulken, die andere onderwijzingen gehad hebben. Maar zij zullen, goedgegesteld zijnde, degenen, die de sabbat onderhouden, geen Joodsgezinden en Sabbattariërs noemen. Het hart van dezulken, al dwalen zij in hun oordeel, heeft iets voor Gods dag uit liefde tot God.

3. Blijkt het zegel Gods ook niet op een bijzondere wijze uit het onderscheid, dat er is tussen die plaatsen, waar dit gebod gehouden, en die, waar het verbroken wordt? O vrienden, waar woont de Heere in genade? Waar gebiedt Hij de zegen? Waar vallen de hoogten en sterkten? Waar worden de zeden der, mensen meer verbeterd? Ja, waar gaat het Gods volk het beste ten aanzien van hun innerlijke gemoedsgesteldheid? Als men de ogen maar opendoet, behoeft men daarnaar niet te zoeken.

D. Letten wij nu ook op onze eigen verdorven natuur, op onze menselijke rede, of wij daar ook nog een bewijs kunnen vinden wat betreft het morele karakter van dit gebod. Dat dus de sabbat ook nu nog een afgezonderde dag is, en dat dit ook ons raakt.

1. Moet elk redelijk oordeel het niet billijken en erkennen, dat zulk een dag nodig is voor vee en mensen ter verademing? Ja, als wij die dag niet hadden, zouden wij dan niet verlegen moeten staan, niet wetende wat te doen naar de wil van God?

- Wanneer men gelooft dat er een kerk op aarde is, die met reien of met eenparige schouder verkondigen zal de deugden Desgenen, Die haar geroepen heeft, is God dan geen God van orde, en heeft Hij daartoe dan geen bestemde tijd verordend? Zal men dan een daartoe bestemde dag ontkennen?

- Zulks zou niet billijk zijn. Zou men niet moeten zeggen dat dit tegen een gezond oordeel ingaat? Want dit is toch- tegen de rede in, en ondenkbaar en onverantwoordelijk. God geeft ons zes dagen voor alle tijdelijke dingen, het geringste deel, en God eist maar één dag op voor Zichzelf, opdat de mens deze de Heere zal heiligen en hij gesterkt worde met genade, geest en leven aan zijn ziel, het beste deel. Is het niet tegennatuurlijk, tegen de gezonde rede en alle betamelijkheid in wanneer men zich daartegen verzet?

2. Leert voorts de verdorven natuur van de mens niet, tot zelfs de meest goddeloze toe, dat deze sabbat een afgezonderde dag is en niet tot de andere zes dagen behoort?

- Ziet dit maar in de gesteldheid van de meest goddeloze mens, die nooit naar de kerk gaat. Toch onderscheidt hij in de praktijk deze dag van de zes andere dagen. Het is deze gevonden dag, al rekent men er niet mee. Wil men eens iets bijzonders doen in dit tijdelijk leven.

Wil men eens zijn boeken opmaken, zijn debet en credit. Men weet geen betere dag dan deze. Dan gaat men er op deze dag met lust aan. Wil men eens gaan vissen of plezieren? Al heeft men met zijn gezelschap op andere dagen daarvoor evenveel tijd, het moet op deze afgezonderde dag gebeuren, tegen de heiliging waarvan het hart zich verzet. Op deze dag, waaromtrent een bijzonder gebod bestaat en waartegen de zonde het levendigst is. Daar is dan het gehele gezelschap het mee eens, en zij zeggen door hun goddeloze daden dat het een andere dag is.

- Ja, ziet dit ook in de algemene en gruwelijke afkerigheid van deze dag ten aanzien van het gebod. Hoe menigeen moet, men kan het eenvoudig niet laten, spotten met deze dag en met degenen, die deze dag onderhouden. En zulks komt uit dat innerlijk verzet voort. De tegenpartijders noemen degenen, die deze dag onderhouden, Joodsgezinden, Sabbattariërs en Smousen. Ja, zij zullen de vromen bedriegen door bewust dit of dat op die dag voor hen te kopen en er dan in hun hart mee te spotten. Hoort eens wat God zegt: "Hun tegenpartijders zien hen aan, zij spotten met hun rustdagen."

- Ja, hoe menigeen kan het niet laten, als de kerkklok luidt, is het of hij naar de herberg getrokken wordt. Of hij wordt aan zijn bed gebonden onder allerlei voorwendsels. Dan is hij in die zes dagen zo druk geweest. Het is nu een vrije dag, en hij mag nu toch wel eens uitrusten? De Heere zal zo veel niet eisen van een mens, die met zijn handen zijn brood verdienen moet, enz. En weer een ander is zo verkeerd en tegen alles in. In de zes werkdagen is hij een luiaard, maar hij heeft nooit meer zin om iets aanzijn tijdelijk beroep te doen dan juist op deze dag. Dan is zulk één veel ijveriger dan anders. Hij plukt zo gaarne met Adam de verboden vrucht. Spreekt zijn consciëntie hem eens aan om naar de kerk te gaan en wordt hij daarbij eens stil gezet, met een gering voorwendsel wint de zonde het en verliest de kerk het. Dan gaat hij ergens anders heen of wat anders doen.

Vraagt u mij nu nog: Waar komt dat toch vandaan en wat bewijst u daarmee? Dan antwoord ik met een wedervraag. Hoe komt het toch, wanneer men de sabbat ontbindt, dat alle mensen, ja zelfs de goddeloosten daar wel aan willen, en dat alle naturen zulks toevallen? Maar wanneer op de heiliging van die dag wordt aangedrongen, hoe komt het dat daar zo machtig veel strijd en tegenstand tegen ontbrandt en dat slechts weinigen daaraan willen? Daarom wil ik een ieder geven hierover eens na te denken, of wij niet billijk zulk een gevoelen verdacht moeten houden, waar alle naturen wel aan willen. Ja, moeten wij niet liever onze eigen verdraaide naturen verdacht houden, die dan wel zo los willen heengaan? Mij dunkt dat dit toch wel een zeer bedenkelijke zaak is. Hier zullen wij dan bezien welke gronden voor het geheel morele karakter en de altoos verbindende kracht van dit gebod er liggen in de aandrang van de Wetgever. Met deze aandrang wijst de Wetgever Zelf ons op een aloude instelling, welke wij met dezelfde uitdrukkelijke woorden tevoren reeds in de Bijbel vinden. Hier moeten wij letten op de aloude instelling van de sabbat van het vierde gebod, welke plaats had in het Paradijs, vóór de val van Adam, toen er dus nog geen schaduwwachtigheden konden plaats hebben. Deze eeuwige waarheid bewijzen wij uit de aandrang van het gebod zelf.

(1) Want deze aandrang verwijst ons niet naar Exodus 16, waar wij van de instelling van de sabbat met geen woord lezen. Mozes spreekt daar duidelijk van een toen reeds lang bekende maar verwaarloosde sabbat. En Mozes vermaant het volk daar dringend deze te onderhouden, zeggende: "Morgen is de rust, de heilige sabbat des Heeren; wat u bakken zoudt, bakt dat" enz. Ja, Mozes brengt daar het volk met kracht de langdurige verwaarlozing van deze bekende sabbat des Heeren onder het oog: "Hoe lang weigert gijlieden te houden Mijn geboden en Mijn wetten?"

Maar hier brengt men wel tegen in, dat de sabbat eerst moet zijn ingesteld, aangezien wij in het eerste vers lezen dat geheel Israël op de vijftiende dag van de tweede maand, dus op een sabbat, heeft gereisd en door de woestijn Sin is gekomen. Hierop antwoorden wij alleen: Wij zullen dan aannemen dat de vijftiende dag van de tweede maand na de uittocht een sabbat geweest is, hetwelk in dit hoofdstuk nog niet zo heel duidelijk is, en dat de Heere hen op die dag geleid heeft. Moet men daaruit dan opmaken dat de sabbat er nog niet was? Ik dacht dat men dan nog op God moet zien, Die onder geen wet staat en vrijmachtig is.

- Als God verwoestingen op de aarde aanricht door Zijn onweders op die dag, en alzo de mensen handenvol werk geeft, is dat dan een bewijs dat wij geen sabbat hebben?

- Als God aan Israël gebiedt om zeven dagen rond Jericho te gaan met bazuinen enz., waar toch zeker ook een sabbat bij was, is het wettig voeren van een oorlog op Gods bevel dan geen godsdienstig werk, en waren zij daarom de sabbat kwijt?

- Toen God aan Abraham gebod zijn zoon te doden, wil dat zeggen dat toen het zesde gebod er nog niet was en dat Abraham daaraan niet gebonden was?

- Als God aan de profeet Hoséa gebiedt een vrouw der hoererij te nemen, en daarna één die overspel bedreef, wil dat zeggen dat het zevende gebod er niet was, en dat dit voor de profeet niet gold?

- Nogmaals, toen God aan de Israëlieten beval dat zij de gouden en zilveren vaten van de Egyptenaren zouden roven, was toen de inhoud van het achtste gebod er niet en was Israël daartoe niet gehouden? Ziet hieruit dan dat genoemd voorwendsel geen stand houdt. Verder zeggen wij nog dat het niet waar is dat Israël op de vijftiende dag heeft gereisd. Wanneer u de tekst nauwkeurig beziet, dan zult u daarin lezen dat zij kwamen in de woestijn - let wel - aan de vijftiende dag. Dat wil dus zeggen: op het einde van de veertiende dag. Vergelijkt dit maar: "Als nu God op de zevende dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op de zevende dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had." Wil dit zeggen dat God op de zevende dag gewerkt heeft? Ziet hieruit dan hoe al die beweringen geen stand houden.

(2) De aandrang van het gebod wijst ons ook niet op een instelling als bij Mara. Elk kan het lezen dat daar taal noch teken van een instellen van de sabbat gevonden wordt. Eerder leert het dat zij de sabbat reeds lang hadden verzuimd. De aandrang van het vierde gebod wijst ons alleen op de rust van God op de zevende dag na zes scheppingsdagen, en op deze aloude zegening en heiliging van de op zes werkdagen volgende zevende dag: "Als nu God op de zevende dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op de zevende dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had. En God heeft de zevende dag gezegend en die geheiligd; omdat Hij op dezelve gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had om te volmaken." Wie zijn ogen maar open doet, kan hier in Genesis de eigen woorden lezen, waarmede de Wetgever dit gebod in Exodus 20 aandringt. Want wanneer iemand eerbied heeft voor God en Zijn Woord, die zal naar mijn gedachten zijn ziel geweld aan moeten doen om niet te geloven dat de in het vierde gebod genoemde sabbat in Genesis 2 is ingesteld.

Maar nu komt het er op aan om te bewijzen dat de mens niet op het einde van de zesde dag gevallen is, alsook dat Genesis 2 geen voorverhaal is, noch het voornemen van God, dat de Heere na twee duizend of twee duizend vier honderd en vijftig jaren.

- Dat Adam niet op de zesde dag gevallen is, blijkt ons duidelijk uit de beschrijving, welke Mozes ons geeft. Mozes beschrijft de rust van God vóór de val, en de val in Genesis 3. Mozes vermeldt de zesde en de zevende dag na elkaar, zonder dat hij daarbij in het minst gewag maakt van iets, dat daartussen kwam, enige verandering door de zonde. Mozes zegt ons, dat op het einde van de zesde dag alles nog goed was, en dat God op de zevende dag heeft gerust en zich verkwikt, dus met genoeg Zijn werken heeft beschouwd.

- Ook uit de aard der zaak zelf wordt het ons duidelijk dat Adam enige tijd in de staat der rechtheid moet hebben gestaan. Wij lezen in Genesis, dat hij de stem des Heeren aan de wind des daags kende. Dit sluit in een gewend zijn aan de omgang met de Heere in de staat der rechtheid.

- Voorts lezen wij ook dat er veel is gebeurd nadat God Adam uit het stof der aarde buiten het paradijs geformeerd had. Want God heeft hem op diezelfde dag in het Paradijs gezet. Ook heeft Hij hem toen een proefgebod gegeven. Verder heeft de Heere alle onredelijke levende schepselen tot hem in het paradijs gebracht, die alle naar hun aard hun namen van Adam ontvingen. Bij deze gelegenheid vond Adam geen hulp tegenover hem. Daarom deed God toen een diepe slaap op Adam, vallen, en heeft Hij uit één zijner ribben een vrouw gebouwd, die tegenover hem zou zijn. God gaf deze vrouw aan Adam, daarbij de huwelijkswet instellende: "Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt."

Dit alles vinden wij in de geschiedenis, zoals Mozes deze verhaalt, en daaruit volgt dat de mens niet op de zesde dag kan gevallen zijn, want al deze dingen zijn niet van die aard, dat zij - zoals sommige werken op de andere dagen - in één ogenblik verricht konden worden, daar Adam slechts een eindig mens was. Sommige godgeleerden zijn zelfs van gedachten dat de schepping van Eva heeft plaats gehad opeen andere dag in de volgende week. Maar hetgeen wij hier nu hebben gezegd, is wel het duidelijkst. Want hieruit blijkt ons dat na al deze dingen de wereld nog ongeschonden en zuiver was van alle misdaad, althans van alle menselijke.

- Ook blijkt ons, dat de eerste mens in de eerste rust van God of sabbat is ingegaan. Want nadat de apostel de drieërlei rust beschreven heeft, begint hij aan te dringen op de praktijk van de sabbatsrust. Hij spreekt van het voorbeeld van de eerste mens, die in navolging van God gerust heeft van zijn werk in het paradijs op de vorige dag, gelijk ook God van Zijn werken heeft gerust. Uit dit alles volgt dus dat de mens niet op de zesde dag gevallen is.

• Bij de verklaring van het gebod is ons reeds gebleken, dat in Genesis ons niet slechts een voorverhaal gedaan wordt wat Gods voornemen was na twee duizend of tweeduizend en vijftig jaren in de woestijn te doen bij het geven van het manna. Ook werd ons daarbij duidelijk dat de zegening en heiliging van deze zevende dag, waarop God rustte, zich niet uitstreckte over alle volgende dagen zonder onderscheid.

• Wij zeggen daarom nu slechts, dat dit hier niet kan zijn een vooruit verhalen van wat God eenmaal zou doen. Want dit is onmiddellijk in strijd met de tekst, welke gewaagt van die zevende dag, waarop God begon te rusten, en niet van twee duizend jaren daarna. Want dat was niet do dag, waarop God begon te rusten. Afgezien nog daarvan, dat Mozes de Heere niet sprekende invoert, maar als handeldende, metterdaad rustende en direct zegenende en heiligende.

• Ook zeggen wij dat het hier geen zegening en heiliging in Gods voornemen kan zijn.

- Want de tekst spreekt van geen voornemen Gods om te zegenen en te heiligen, maar van een directe heiliging, zodat God, Zichzelf op die dag heeft verlustigd en verkwikt in Zijn deugden en werken, en zulks ter navolging.

- Het kan ook niet zo zijn, want dan zou men het rusten van God Zelf moeten verstaan als slechts een voornemen om daarna te rusten. Maar dat zijn immers woorden zonder zin? God heeft metterdaad gerust en heeft daarom ook metterdaad deze dag gezegend en geheiligd.

Wij zeiden vervolgens dat het ook geen zegening en heiliging van deze zevende dag van Gods rust kan zijn met al de volgende dagen zonder onderscheid. Want God is op de achtste, negende en volgende dagen niet begonnen te rusten van het scheppingswerk, gelijk Hij op de zevende dag deed. Daarom heeft God de na zes werkdagen volgende zevende dag voor de mens ingesteld, omdat Hij Zelf na de zes scheppingsdagen begon te rusten. Maar wanneer er alleen van een zegening en niet van een heiliging gesproken zou worden, dan had dit gevoelen nog enige schijn. Doch het woord heiliging, wat niet anders kan te kennen geven dan afzondering tot een heilig gebruik, verliest bij dit gevoelen al zijn betekenis, aangezien dan alle volgende dagen eender zouden zijn.

Vestigen wij onze aandacht nu op de bevestiging van deze waarheid tegenover allen, die menen dat de sabbat voor Adam in de staat der rechtheid niet nodig was. Waarbij zij tegelijkertijd ook van gedachte zijn dat de aartsvaders voor Mozes' tijd deze dag niet hebben onderhouden.

1. Dat Adam in de staat der rechtheid de sabbat nodig had, bewijzen wij daaruit, dat Adam niet alleen naar Gods beeld geschapen was, maar ook naar Gods gelijkenis. Nu moest hij God ook daarin gelijk zijn, dat hij zes dagen werkte en de zevende rustte en zijn Maker op een plechtige wijze verheerlijkte. Zulks was voor Adam iets van de hemel.

2. Voorts, al zou de mens staande zijn gebleven, Adam en zijn nakomelingen wachtte toch het onderworpen zijn aan matheid en vermoeidheid door hun werken. Waarom zouden zij niet vermoeid zijn geweest gelijk de volmaakte Jezus, Die van Zijn reizen vermoeid was?

3. Wie zal voorts zeggen dat het met deze volmaakte staat niet in overeenstemming zou zijn dat men altijd in al zijn werk God zou dienen, en evenwel daarnaast nog een zekere tijd op een bijzonder plechtige wijze? Wie zal hier de Heere palen stellen, alsof Hij zulks aan de mens in de staat der rechtheid niet zou mogen gebieden?

4. Wij besluiten dan dat de mens dit zeer nodig had, omdat hem nog een heerlijker staat van gelukzaligheid te wachten stond. Deze sabbat zou voor hem een waarteken, zegel of sacrament geweest zijn van die volle rust en heerlijkheid, alwaar hij met zijn nakomelingen en met de reien der hemelingen God met een eenparige schouder zou verhogen en loven en prijzen tot in eeuwigheid.

Zie dan hoe Adam een dag nodig had. Waarom zou hij deze minder nodig hebben gehad dan de engelen? Minder dan Jezus Zelf, Die God en Zijn Vader altijd volmaakt gediend heeft en evenwel bijzondere tijden had tot heilige oefeningen en gebeden? Wanneer wij er nu over gaan spreken of de aartsvaders vóór de tijd van Mozes deze sabbat onderhouden hebben, moeten wij vooraf iets zeggen.

(1) En wel dit, dat naar de wijsheid Gods door Mozes zeer weinig is geschreven over hetgeen is voorgevallen in deze tijd van meer dan twintig eeuwen. Maar dat Mozes hierover het stilzwijgen bewaart, wil dat zeggen dat de aartsvaders de sabbat niet hebben onderhouden? Zullen wij zeggen dat zij geen geloof in de Messias geoefend hebben, en dat zij geen bijzondere tijden van afzonderingen gehad hebben, omdat wij daarvan niet lezen? Dit moge ons genoeg, zijn, dat God in het weinige, dat over al deze eeuwen staat aangetekend, evenwel zorg er voor gedragen heeft dat de instelling van de sabbat op de meest duidelijke wijze staat aangetekend.

(2) Voorts nog een opmerking vooraf. Al zou het zo zijn, dat de aartsvaders dit gebod en meer andere zedelijke geboden hadden verwaarloosd, zou men dan daaruit mogen besluiten dat deze geboden er niet waren? De aartsvaders hebben het gebod van het huwelijk ook geschonden.

Zij hebben zich ook aan het verbod van afgoderij schuldig gemaakt. Ook het gebod van de besnijdenis hebben zij verwaarloosd. Mag men nu zeggen: Zij hebben de sabbat overtreden derhalve zijn hadden het gebod niet? Maar na dit alles vooraf te hebben opgemerkt, zeggen wij vervolgens dat het meer dan waarschijnlijk is en ook bewezen kan worden, dat de aartsvaders dit gebod onderhouden hebben. Afgezien dan nog daarvan, dat de liefde tot tedere en Godzalige mensen ons gebiedt niet alleen te geloven dat zij het buiten God niet kunnen stellen, maar ook dat zij hun gezette tijden hebben om in gemeenschap met al de heiligen op de aarde met een eenparige schouder God te dienen en te verheerlijken. Dit is voor hen toch een deel van de hemel op de aarde.

1. Dat ook in die vroege eeuwen daartoe iedere zevende dag zal zijn afgezonderd, blijkt ons uit Genesis, alwaar wij lezen dat Kaïn en Abel de Heere offerden "op het einde der dagen." Van de schepping der wereld af hebben zij bij weken geteld en was het duidelijk dat er zeven dagen in de week waren. Dit einde dezer dagen was hun sabbat.

2. Wij lezen ook in Genesis, dat het heilige zaad van Seth, zich afzonderende van de nakomelingen van Kaïn, ten tijde van Enos de Naam des Heeren begon aan te roepen. Wij moeten hierdoor de openbare godsdienst oefeningen verstaan, waartoe gezette tijden en plaatsen nodig waren. Naar aller gedachten hebben zij daartoe de zevende dag bestemd.

3. Het blijkt ons ook uit Genesis, alwaar wij lezen dat Noach tot driemaal toe, telkens na zeven dagen, een duif uit de ark uitliet. Wij geloven niet dat Noach in het verbeiden van zeven dagen gezien zou hebben op de verandering van de maan. Naar onze mening heeft Noach door dit uitlaten van deze duif de gunstige besturing en raad van de Heere gezocht. En hij heeft daartoe telkens zeven dagen gewacht, om op de zevende dag, welke de Heere geheiligd moest worden, het goede antwoord van God te verwachten.

4. Voorts blijkt ons ook duidelijk uit Genesis, dat men ten tijde van Jakob, toen deze Laban diende voor zijn dochter Rachel, de weken telde en de tijden verdeelde.

5. De gesteldheid en de grote ijver van Mozes over de ontheiliging van de sabbat leert ons ook dat deze door de tedere Godzaligen is gevierd.

6. Verder stemmen zelfs Joodse schrijvers hierin overeen, dat men de heiliging van de zevende dag reeds direct na de schepping moet zoeken. In hun Talmud vragen zij waarom de mens geschapen is op de avond vóór de sabbat? En dan geven zij daarbij onder meer deze reden aan, dat zulks geschiedde opdat de mens aanstonds in het gebod zou treden.

7. Ook zijn sommige Joden de mening toegedaan, dat Psalm 92 door Adam is gemaakt. De Chaldeeuwse Verklaarder van deze woorden: "Een psalm, een lied op de sabbatdag", leest deze woorden aldus: "Een psalm, welke de eerste mens gezongen heeft op de sabbat." Hoe dit ook zij, uit dit alles is wel duidelijk dat het niet waar is, dat de Joden eenstemmig spreken over een latere instelling van de sabbat. En ook degenen onder de Joden, die spreken over een instelling daarvan bij Mara, loochenen daarmee niet de instelling van den beginne. Afgezien dan daarvan dat er altijd dwaalgeesten zijn geweest.

Bezien wij vervolgens nog het Goddelijk karakter van de verandering van tijd om de sabbat te vieren in de nieuwtestamentische dag. De verandering dus van de Joodse zevende dag der week in de eerste dag der week bij de christenen. Vooraf letten wij daarbij op enige gronden, welke reeds gelegd zijn in de verklaring van het gebod.

(1) Daarbij is gebleken dat in het vierde gebod niet een precieze zevende dag is ingesteld, maar alleen één van de zeven, of de zevende na zes werkdagen gegrond op de rust van God na het werk der schepping in zes dagen. De taalkundigen merken hierop dat er in Exodus eigenlijk staat: "Zes dagen zult gij arbeiden en doen al uw werk, en de zevende is en zal zijn een sabbat voor Jehovah, uw God." Hieruit blijkt dat het onmogelijk is dat de precieze zevende dag bij de eerste rust van God, en dientengevolge ook in het vierde gebod kan zijn ingesteld.

(2) Enigermate was het voor de Joden ook onmogelijk deze precieze dag te onderhouden vanwege het stilstaan van de zon gedurende een gehele dag te Gibeon, Het onderhouden van deze precieze dag was ook niet mogelijk toen de Joodse kerk oost- en westwaarts verstrooid werd. Want daaruit volgt wel dat het voor de Joden zeer onzeker moet zijn geweest om de precieze dag vast te stellen. Uit dit alles maken wij dan dit besluit op, dat de precieze zevende dag in het vierde gebod, en dus ook niet bij de eerste rust van God, kan zijn ingesteld.

(3) Voorts liet de Goddelijke aanwijzing van de zevende dag der week aan de Joden, ruimte en vrijheid over voor een andere Goddelijke tijdbepaling.

Daaruit volgt dat de Joodse zevende dag der week moet wijken voor de aan de christenen aangewezen zevende dag, namelijk de eerste dag der week, wanneer deze aanwijzing Goddelijk is. Dus zoals de oude bedeling met al de ceremoniën van Mozes wijken moest voor een betere bedeling. Evenwel hebben beide bedelingen hun grondslag in het geheel morele tweede gebod. Aldus moesten ook besnijdenis en pascha wijken voor Doop en Avondmaal, mede uit kracht van het tweede gebod. Paulus handelt op dezelfde wijze ten aanzien van de drangreden in het vijfde gebod.

Maar komen wij nu tot het stuk zelf, hoe men de verandering van de zevende dag in de eerste dag der week op grond van de Bijbel ten enenmale voor Goddelijk heeft te houden. Alsook dat niet steekhoudend is wat door sommigen daartegen wordt ingebracht. Wij letten daarbij:

1. op het waarachtige van deze Goddelijke verandering van de sabbatstijd,
2. alsook op de Goddelijke redenen voor deze verandering.

Eerst het waarachtige van deze Goddelijke verandering van de sabbatstijd. God heeft de zevende dag naar de orde van Zijn rust na het werk der schepping veranderd in de zevende dag na zes werkdagen, naar de orde van de rust van Christus op de eerste dag der week na het grote werk der verlossing. Deze beide tijdsbepalingen zijn Goddelijk en hebben hun grondslag in de instelling van één van de zeven dagen, of wel van een steeds volgende zevende dag na zes werkdagen. Dit wordt in het vierde gebod vermeld en is gegrond op de eerste rust van God na de voorafgaande zes scheppingsdagen. Hieruit blijkt dat in alle opzichten het wezen van het altoos verbindende vierde gebod is gebleven.

Voorts letten wij ook op de gronden voor het Goddelijk karakter van deze verandering.

In het vierde gebod gebiedt God die sabbat, welke Hij naar Zijn vrij en soeverein welbehagen aanwijst. Nu gaf God aan de Joodse kerk de zevende dag der week, en aan de christelijke kerk de eerste dag der week. Dit geschiedde naar Goddelijke autoriteit, want het vierde gebod blijft altijd van kracht. Hierom zegt Jezus, sprekende van een tijd als alle Joodse sabbatten reeds zouden zijn afgeschaft: "Doch bidt, dat uw vlucht niet geschiede des winters, noch op een sabbat."

1. Deze eerste dag der week heeft de Heere metterdaad geheiligd en afgezonderd tot een triomfdag van Zijn Zoon. De kinderen des Koninkrijks, de bouwlieden, hebben den Zoon, die Steen verworpen, en Deze was tot een hoofd des hoeks geworden. "Dit is van de Heere geschied, en het is wonderlijk in onze ogen. Het Joodse volk heeft de sabbatdag onderhouden met de allermeeste nauwkeurigheid op de precieze zevende dag. Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft; laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn."

2. De Heere Jezus, een Heere van de sabbat zijnde, heeft deze dag ook ingesteld met Zijn daad en voorbeeld. Dit blijkt uit de hoge benaming, welke deze dag boven de andere zes dagen draagt. Johannes zegt: "Ik was in de geest op de dag des Heeren." Bij deze benaming wordt uitgegaan van een instelling, gelijk wij ook lezen van de nacht des Heeren, van de sabbat des Heergin, en van het Avondmaal des Heeren. Dus ligt in dit schriftwoord dezelfde nadruk in de woorden "de dag des Heeren", welke benaming aan geen andere dagen toekomt.

3. Ook hebben de apostelen, die onfeilbaar door de Geest geleid werden, dé goedkeuring van Christus daarover gehad, dat Jezus Zelf in eigen Persoon in hun midden kwam: "En na acht dagen waren Zijn discipelen wederom binnen, en Thomas met hen; en Jezus kwam als de deuren gesloten waren, en stond in het midden en zeide: "Vrede zij ulieden." Na acht dagen wil hier zeggen: acht dagen na de eerste dag der week.

4. Deze dag is vervolgens ook gevierd ten tijde van de apostelen: "En op de eerste dag der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen." Let wel, het was toen sabbat. Paulus vermaant ook de Korinthiërs: "Op elke eerste dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf weg." En vrienden, valt het u niet op dat dit Paulus is, zulk een grote vijand van alle eigenwillige godsdienst en van geboden en inzettingen van mensen ten aanzien van Goddelijke zaken? Zo menigmaal spreekt hij bestraffend over het viere van de afgeschafte schaduwachtige tijden en sabbatten. Maar op de eerste dag der week gaat Paulus zelf in het onderhouden daarvan voor.

5. Het waarnemen van deze eerste dag der week is constant de leer en de praktijk geweest van de kerk sinds de tijd der apostelen. Dit vinden wij in vele getuigenissen van Athanasius, Ignatius, Eusebius enz. Ja, als de eerste christenen elkander op die dag ontmoetten, groetten zij elkander met deze woorden: "De Heere is opgestaan; Hij is waarlijk opgestaan." En vrienden, bedenkt daarbij eens: Zou God Zijn kerk, waarop Hij zo zichtbaar het zegel van Zijn Geest heeft gezet, dan nooit aan dat kwaad van zulk een langdurige eigenwillige godsdienst hebben ontdekt? Zou God Zijn kerk zo lang in zulk een schuld en zonde hebben laten leven, zonder haar er aan te ontdekken?

6. Eindelijk, deze dag is nooit door enige algemene kerkvergadering ingesteld, want deze dag was er reeds vóór er christelijke overheden waren. En voorts blijkt het Goddelijk karakter van deze dag ook uit de bijzondere bewaring er van in de kerk tot een afgezonderde dag voor de Heere. Vrienden, God draagt zorg voor Zijn dag. Hoe licht zouden mensen, in hun gekantheid tegen deze dag zo zeer overeenstemmende, de afzondering van deze dag kunnen afschaffen. Ik zeg nogmaals: Dit vierde gebod wordt tot op de huidige dag in alle kerken op de dag des Heeren aan elk mens geboden, en de volmaakte waarneming en onderhouding wordt van hem geëist.

Ten tweede zullen wij hier dan de redenen bezien, waarom de Heere deze verandering heeft gemaakt.

1. God heeft dit gedaan om een nieuwe bedeling in Zijn kerk op te richten. Voorts om een duidelijk onderscheid te stellen tussen het Jodendom en het christendom. In het bijzonder ook wel om daardoor de Joden van hun schaduwdienst af te trekken en los te maken, welke zij juist op hun sabbatdag meest waarnamen.

2. De Heere deed dit ook om aan Zijn kerk een gedenkteken te geven van de rust van Christus van het grote werk der verlossing, welke in Zijn opstanding is bevestigd. De kerk kreeg nooit een heerlijker dag dan deze, toen de heerlijke Zon der gerechtigheid in Zijn heerlijkheid opging. David riep daarover in de Geest uit: "Dit is de dag die de Heere gemaakt heeft; laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn." Letten wij er daarbij ook op:

1. dat het niet steekhoudend is wat sommigen tegen deze eeuwige waarheid inbrengen.
2. alsook daarop, dat het ten hoogste noodzakelijk is dat deze waarheid ter Godzaligheid wordt aangedrongen.

Allereerst dan dat het niet steekhoudend is wat sommigen tegen deze waarheid inbrengen. Wij zullen alleen de voornaamste bezwaren maar noemen. Zij brengen er dan tegen in: Indien de sabbat ook voor ons geldt, waarom vinden wij dan niet een aller duidelijkste instelling van dit zo zeer gewichtige stuk?

Wij antwoorden:

1. De gehele wet der zeden is van een altoos verbindende kracht. Dit gebod is een voornaam gebod van de Tien Woorden der morele wet. Wanneer wij dus het vierde gebod hebben, behoeven wij geen andere instelling dan die, welke op de aloude instelling is gegrond.

2. Ik moet hierbij ook nog dit opmerken, dat er toch geen bezwaren tegen kunnen worden ingebracht, dat de praktijk van Christus en Zijn apostelen voor ons geboden zijn moet. Voorts werpt men nog tegen: Paulus spreekt het tegen, ja hij bestraft degenen, die in de Nieuw-Testamentische dag de sabbat waarnemen.

1. Wij zullen eerst antwoord geven op de eerstgenoemde tekst: "De één acht welde ene dag boven de andere dag; maar de ander acht al de dagen gelijk. Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd. Die de dag waarneemt, die neemt hem waar de Heere; en die de dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar de Heere."

- Paulus spreekt hier niet van de eerste dag der week, maar van de Joodse sabbat. Door Joden en heidenen is nooit getwist over de vraag of de eerste dag der week moest onderhouden worden. Maar er is wel getwist over het onderhouden van de Joodse sabbat en andere feesttijden.

- Voorts spreekt Paulus hier in deze tekst niet over zijn gevoelen, maar over het gevoelen en de praktijk van anderen. Onder de gelovigen uit de Joden waren er, die op hun zevende dag zulk een zegen genoten hadden. Daardoor waren zij zo zeer aan hun sabbat verbonden, dat zij hun hart daarvan niet los konden krijgen. Dezen namen de zevende dag en de eerste dag beide waar, maar zonder ceremoniën. Zij waren ook van mening dat men alle spijzen nog niet mocht eten. Maar daar tegenover waren er gelovigen uit de heidenen, die zeer gekant waren tegen het onderhouden van de zevende dag. Die zeiden ook dat alle onderscheid tussen spijzen was opgehouden. Daarin hadden zij nog gelijk ook. Maar hieruit ontstond veel twist. De heidenen waren om deze redenen zeer hard tegen deze Godzalige Joden, die in hun eenvoudigheid nog aan hun sabbat hingen. Daarom wilde Paulus de heidenen, waaruit de kerk grotendeels bestond, met zachtheid onderrichten. Hij zeide: "Die de dag waarneemt" enz. Het is alsof hij zegt: Och, verdraagt deze mensen toch; het zal hun mettertijd ook wel ontdekt worden.

2. Beantwoorden wij nu de tweede tekst: "Dat u dan niemand oordele in spijs of in drank, of in het stuk des feestdags, of der nieuwe maan, of der sabbatten; welke zijn een schaduw der toekomstige dingen, maar het lichaam is van Christus." Paulus spreekt hier tot zulken, die verscheidene Joodse sabbatten wilden blijven onderhouden. Zoals de vijftiende van de eerste maand, de laatste dag van het Paasfeest, de eerste dag van de zevende maand, de tiende dag van de zevende maand en de achtste dag van het feest der loofhutten. Al deze dagen waren schaduwachtig. Maar daartegen zegt Paulus: "Dat u dan niemand oordele in het stuk des feestdags," enz.

3. Beantwoorden wij ook nog de derde tekst: "Gij onderhoudt dagen en maanden en tijden en jaren. Ik vrees voor u, dat ik niet enigszins tevergeefs aan u gearbeid heb." Paulus spreekt hier wat harder dezulken aan, die al de schaduwachtige sabbatten en feesten plechtig wilden vieren en daarop ook bij anderen aandrongen. Daardoor maakten zij de dienst van Paulus vruchteloos. Daarom zegt hij: "Ik vrees voor u, dat ik niet enigszins tevergeefs aan u gearbeid heb." Paulus wilde ook niet dat men zulke stoute en verwaande mensen zou verdragen. Paulus handelde anders met degenen, die uit liefde tot de zegen op de Joodse sabbat deze nog onderhielden. Maar de Galaten pakte hij harder aan, dewijl dezen de schaduwdienst verdedigden en daardoor veelberoering veroorzaakten.

Bezien wij ook nog hoe noodzakelijk het is dat deze waarheid ten sterkste wordt aangedrongen ter Godzaligheid.

- Wanneer het niet zo gelegen is met het vierde gebod en men de eerste dag der week niet onderhoudt uit kracht van het vierde gebod, op grond waarvan kan er dan op de onderhouding daarvan aangedrongen worden, wanneer men daartoe geen grond vindt in de Goddelijke instelling?

- Dan zondigt ook een arbeider, indien hij op die dag niet werkt, aangezien daartoe wel een gebod is.

- Ja, dan leggen we in de Nieuw-Testamentische dag lasten van geboden van mensen op, erger dan onder de Oud-Testamentische dag. Want toen had men tot alles wel de Goddelijke instelling.

- En tenslotte, wanneer de eerste dag der week niet van Goddelijke instelling is, waar blijven wij dan wel met al die paapse feesten heiligendagen, welke wij naar Gods Woord tegenspreken? De Heere zende Zijn licht bij de waarheid!

Toepassing

Ziet vrienden, iets van de onrust rond dit gebod der rust u voorgehouden.

A. Wat geeft het hart des mensen wel op tegen Gods wet, en bijzonder tegen dit gebod. Hij toont daarmee, dat hij van nature niet tot de hemel, maar tot de aarde behoort, dewijl hij zo vijandig is tegen het werk des hemels op aarde. Al wat de natuur maar op kan leveren; voert de arme mens hiertegen aan. Ja, hij neemt zelfs de Bijbel om de Bijbel te bestrijden. Daarmede openbaart hij zijn hart en laat aan een ieder zien dat hij een dwaas is. Let er maar eens op waar uw verzet tegen dit gebod vandaan komt.

1. Menigeen heeft een ingekankerde haat, welke voortvloeit uit de dwaling in zijn oordeel. De man is altijd zo onderwezen, en het oordeel of begrip en de lust ontbreken hem om te onderzoeken of de zaken, welke hem geleerd zijn en die hij gehoord en gelezen heeft, wel alzo zijn, waarvoor hij het in zijn domme ijver zo zeer opneemt.

Vrienden, om u enige leiding te geven, legt uzelf maar eens neer bij de volgende stukken, welke niet te zwaar zijn om ze te verstaan.

(1) Leest het gebod van God in de eeuwigdurende wet, dat gegeven is vóór de wet der schaduwen gegeven werd, eens eenvoudig na. Leest ook de drangredenen daarbij, en u zult het bevinden dat God na zes scheppingsdagen op de zevende dag gerust heeft, en dat de Heere daarom deze dag gezegend en geheiligd heeft. Vraagt dan aan het Woord van God wanneer dit is geschied, en laat de Bijbel de zaak beslissen. u kunt er van verzekerd zijn dat u deze zaak met dezelfde woorden nergens anders vinden zult dan in Genesis. O vrienden, hebt toch eerbied voor Gods Woord, onderzoekt toch de Schriften en u zult het alzo bevinden. En dit recht gelovende en betrachtende, zult u er vrede bij hebben.

(2) En gaat dan ook eens eenvoudig na wat daarin schaduwachtig is en dat eens zal ophouden. Wat voor schaduwachtigs er is in het plechtige prijzen van God met een eenparige schouder, en Hem te verheerlijken vanwege Zijn grote werken van schepping en verlossing. En zulks op een hemelse wijze, waarbij geen tijdelijk beroep wordt waargenomen. Ontbreekt dit nu, dan is onze toestand slimmer dan die onder het Oude Testament. Let er ook eens op wie de meeste vrede te wachten hebben op hun sterfbed. Zoudt u dan nog degenen, die teer voor God geleefd hebben, Sabbattariërs en Joodsgezinden durven noemen en hen durven tegenstaan? Ik verzeker u, vrienden, dat u veeleer een hel van binnen gewaar worden zult daarover, dat gij zo niet geweest bent. Ja. zie eens na, of u ooit gehoord hebt dat een mens overtuigd is geworden dat hij dwaalde, dat hij er inwendig benauwd over werd dat hij de sabbat waarnam. En overweegt dan zelf eens of deze eenvoudige redenen, om nu maar geen andere te noemen, van gewicht zijn of niet. Het zal er maar op aankomen of u er mede naar binnen keren wilt en of u werkelijk licht zoekt. En gij, die u daarbij niet wilt neerleggen, wier vooroordeel te sterk is en die tegen alles ingaat, het zal ook op u aankomen. Weet dat het hier uw proeftijd is. Na deze tijd zal er geen tijd meer zijn; dan zal het gedaan zijn.

2. Bij menigeen komt deze tegenstand voort uit de vijandschap des harten tegen het werk des hemels. En zulks zelfs al zijn zij voor het uitwendige strijders voor de letter van het gebod. Dan nog zijn zij sabbatschenders in hun hart en daden. Vrienden, wat zou men ook anders verwachten van een mens, die een burcht, een woning des satans is, alwaar hij zijn pijlen uit schiet? Wat verwacht men van een woning der draken en des gewelds? Wilt u in zulk een hart een begeerte vinden naar de rust in God en naar een plechtige verheerlijking van God? De arme mens kan of wil het zelfs terloops niet doen. O mens, denkt u in de hemel te komen? Wat zoudt u er doen? Bezie het eens hoe u hier bij Gods volken op Gods dag gesteld zijt. Acht u het hoger dan al wat de wereld beloven en geven kan dat u uw hart daar recht vindt? O, u hebt het maar te onderzoeken.

3. Bij menigeen komt de afkeer tegen dit gebod hier vandaan, dat de geldzucht en de begeerte tot nering de arme man of vrouw zo heeft ingenomen. Al heeft men nog enige overtuiging en al zou men het nog anders willen, men ziet er geen gat meer in. O vrienden, wat is dat benauwd. Maar daaruit moest men werkzaam worden om zulk een hart bij de Heere aan te klagen. God moet een mens meer waard worden dan geld en goed en dan het tijdelijk bestaan. En wanneer dat waar wordt, zal God wel zorgen dat u op Zijn tijd uit deze strikken losraakt. Ja, al brengt de Heere dan een mens, die getrouw zoekt te zijn aan zijn licht, voor het tijdelijke in duistere beproevingswegen, om hem zijn hart te doen zien en zijn standvastigheid te beproeven, evenwel zal God op de één of andere wijze aan zulk één de zegen van het vierde gebod niet onthouden. God is getrouw. Wie dit met de Heere begint en waagt, hij moge gesmaad, veracht en bespot worden door blinde mollen, het moge in het begin uiterlijk tegenlopen, de Heere zal op Zijn tijd zijn verantwoording zijn.

B. Maar mensen, die u zo sterk tegen het werk des hemels op de aarde verzet, en evenwel in de hemel denkt te komen en eeuwig sabbat te houden, zonder zelfs de klank der woorden hier te verstaan, hoe zal dit toch toegaan? Wie zal u daar brengen?

a. Zal Jezus het doen? U hebt bij geruchte gehoord dat Hij er is. Maar hoe weet u dat? Heeft Hij het u beloofd? En wanneer u dan zegt: Ja, in de Bijbel! vraag ik u: Maar zegt Hij daarin ook niet hoe u zijn moet wanneer Hij u in de hemel brengen zal? Want wij lezen dat in de hemel niets inkomt dat onrein is en gruwelijkheid doet. Sabbatschenders moeten gecensureerd worden, en voor zulken wordt de hemel gesloten totdat zij bekeerd worden.

b. Zal Jezus u daar brengen? Vrienden, welke onderhandelingen hebt gij met Hem gehad? Waaruit is deze hoop geboren, dat het waar is dat Hij het doen zal? Wat hebt u in uw komen tot Christus - indien u daar dan wat van kent - bij Hem gebracht en gelaten? En wat hebt u van Hem gekregen tot een zeker pand, dat de eeuwige sabbat u niet zal ontgaan?

c. Ik vraag u nogmaals: O mens, waagt u zulk een aller dierbaarst pand, uw kostelijke ziel, op een hoop zonder grond? Op een Jezus, Die u aan uw hart niet kent tegen uw zonden, en Die u niet. liefhebt? Denkt gij, dat wanneer Jezus nog op aarde was, u het zoudt houden met die arme hoop, welke Jezus volgde? Och mens, menigeen zou Hem vervolgen, niet rustende voordat Hij was uitgeroeid. Evengoed als de kerkelijken van die tijd Hem verworpen hebben.

Of u ook zo bent, kunt u hieraan weten:

- of u Zijn volk haat. Hoe is het in uw hart gesteld ten aanzien van die hoop, die het met Jezus houdt, die met Hem zinken én drijven, die het met Hem winnen en verliezen willen? Vrienden, onder degenen, die naar de hemel gaan, is er niet één die de vromen haat.

- U kunt het ook hieraan weten of u onkundig zijt van met Jezus te handelen over de vijandschap van uw hart tegen Hem, Zijn zaak en Zijn volk. Kent u daarvan niets, en ook niet van uw verzet tegen Gods dag? Wat ligt u dan toch nog in uw dodelijke blindheid en verbeelding. Wanneer u blijft die u zijt, dan zal het eeuwige verdriet over uw dwaasheid in eeuwigheid van u niet wijken. En die iets van uw zonden ziet,

(1) o mens, koester toch dat weinige licht. Kweek dat toch aan. God wil het meerdere geven aan diegene, die aan het mindere getrouw is.

(2) Hebt u benauwdheden over uw verhouding tot de rustdag? O vrienden, brengt het veel klagende voor God. Verzoekt om de vooruit werkende voorzienigheid des Heeren, dat God Zijn hand mocht tonen in het verbreken van die strikken, waarin u gebonden zit. En wees ondertussen getrouw aan uw licht. Loopt niet vooruit, maar gaat ook geen licht tegen. Komt er bij de mensen, waarmede u te doen hebt, maar resoluut voor uit. Zij hebben de meeste tegenstand en verzoeken, die het flauwst en het lafhartigst zijn. Die meestal maar op twee gedachten hinken, die het maar wat fraai willen plooiën, of die het kopen en verkopen op de sabbat met andere schijnredenen willen ontwijken.

Daarom zeg ik: Die met vrijmoedigheid uitkomen voor God en Zijn gebod, hebben zegen te wachten en zijn ook het beste tegen de verzoeken bewaard.

(3) Mensen, geloof het toch dat één sabbatszonde, bedreven tegen het licht in, dat men heeft, een ban kan zijn. De Heere zegt: "Ik zal voortaan niet meer met ulieden zijn, tenzij dat u de ban uit het midden van u verdelgt." Toen dit geschiedde, ging het aangezicht des Heeren weer voor Israël heen. Middellijk gesproken hangt bij menigeen het doorbreken tot een onberouwelijke bekering er van af. Die hier het licht, dat hij heeft verdooft en tegengaat en er mee twist, de Heere zal met hem twisten. En geen mens zal het tegen de Heere uithouden.

C. Kinderen van God, ziet hier de gesteldheid van het hart des mensen tegen Gods wet, en wel bijzonder tegen dit gebod. En dit boze deel hebt u ook nog in uw binnenste. Het is genade voor wie het recht ziet en betreurt, en die er wat tegenover krijgt. Maar het is een tweede genade wanneer ge u recht gedraagt en op de rechte wijze strijdt voor dit gebod.

U hebt het ten aanzien van uzelf zo nodig:

1. het licht des Geestes te zoeken uit de hand van Jezus. Opdat gij meer gebracht wordt bij die verdorven wortel van uw natuur en bij die, tegenstand .van binnen tegen de rechte heiliging van de sabbat. Dat u gebracht wordt bij de geneidheid ten kwade om Gods wet te verbreken.

2. Tegen dat boze deel hebt u Jezus ten eerste van node tot verzoening en sterkte. Om met uw sabbatszonden Hem als Priester aan te raken, in Hem te schuilen ter verzoening. Om uw ziel door geloof te dekken met Zijn volmaakte heiliging van de sabbat. Daartoe is nodig dat ge u dicht bij Hem houdt, Die de sterkte Zijns volks is. Om langs die weg nuttig te zijn naar buiten en vooral ook om u recht te leren gedragen tegenover de tegenstanders.

3. Gij hebt zeer van node in de vereniging met Christus te waken tegen:

- a. het boze van binnen,
- b. tegen de haat en het verzet van mensen, die in deze grote zaak dwalen.

Namelijk: a.

- Wanneer de wapenen tegen dezulken vleselijk worden, hebben zij geen kracht meer.

Hier moet de Geest tegen het vlees strijden. Dat wil zeggen dat men hier geestelijke wapenen gebruiken moet, gelijk Paulus zegt: "Met alle bidding en smeking, biddende te allen tijd in de Geest, en tot hetzelfde wakende met alle gedurigheid en smeking voor al de heiligen." Dit alleen kan enige uitwerking hebben.

- Zij zullen hier geen wonderen doen, die vechten en schelden voor de zuivere leer der waarheid, maar erin de praktijk vijanden van zijn en wier leven ertegen liegt. Hier moet de liefde tot en het medelijden met de mens blijven, en dus de haat en afkeer tegen de dwaling.

b. Ten aanzien van degenen, die in leer of wandel dwalen, hebt u van node:

(1) voor het geloof te strijden, dat eenmaal de heiligen is overgeleverd, en waarvan uw ziel de zoetigheid heeft gesmaakt. Waar zijn zij, die beweren dat het rechte strijden voor God en voor Zijn waarheid maar twistgierigheid is? Is dat twistgierigheid? Het wil zeggen dat men partij kiest voor God en Zijn Woord, waarin dit duidelijk en helder wordt ontdekt. En bij dit alles, Salomo bestraft zulken niet ten aanzien van ongeoorloofde twistgierigheid, maar hij zegt duidelijk: "Die de wet verlaten, prijzen de goddelozen; maar die de wet bewaren, mengen zich in strijd tegen hen."

(2) Wanneer het dan waar is wat Salomo hier zegt, dat die de wet wensen te bewaren, zich in de strijd moeten mengen tegen degenen, die deze wet tegenstaan, dan past het u, volk van God, recht te strijden.

- En wel met liefde tot de zielen, welke God in Zijn heilige, toelatende voorzienigheid laat dwalen. Met een innig medelijden, vooral ten aanzien van degenen, die in de grond der zaak genade hebben, maar die deswege op de voet des geloofs als hinkende naar het graf gaan. Dat men daarvan een indruk mocht hebben op het hart. Had de Heere ook mij niet kunnen overlaten in een verkeerde zin, terwijl een ander in mijn plaats stond? Dit te mogen gevoelen, zal onze woorden krachtiger maken voor het hart des anderen.

- Want dit rechte strijden moet ook geschieden met woorden. Maar men moet mij hier wel goed verstaan.

- Het moet geschieden onder die indruk, dat onze woorden het niet kunnen doen. Dus dat God hier werken moet. Daarom zal men dus geen gewicht leggen op de kracht van het eigen woord. Want zullen onze woorden of wapenen krachtig zijn voor God, tot nederwerping van vooroordelen en sterkten in de harten van anderen, dan dienen wij van al het onze te zijn afgebracht. Dus dat wij onder ons spreken meer werkzaam zijn met de hemel dan met onze eigen woorden.

Een voornaam Godgeleerde van deze tijd zegt: Weinig middelen gebruiken, maar ze wel recht gebruiken en veel bidden, daarop is altijd zegen gezien.

- Het moet voorts geschieden onder de indruk van de kracht der onbuigzame natuur, van de vijandschap des harten, en dus ook van de dadelijke onmacht des mensen, tegen wie men strijdt. Och vrienden, wij kunnen met ons spreken geen naturen veranderen, geen vijandschap wegnemen. Dat is het werk van God. Wij kunnen onder het opzien tot de Heere en Zijn Geest slechts woorden gebruiken, begerende dat God deze gebruiken wil, meer niet. En door het anders te doen, bederft men veel.
- Het moet ook nederig geschieden, zedig en zonder drift of hoogmoed, en wel wanneer men hier tot de strijd geroepen is. Want één zonde, één dode vlieg verderft veel goeds. Het verheffen des harten maakt het hart des anderen des te harder. Dan kan men wel veel drukte maken, maar men zal er niet veel mee uitvoeren of winnen.

(3) Het past u vooral, volk van God, hier te strijden met uw wandel.

- Vrienden, het winnen van anderen zonder woord, maar met de wandel, is het meest krachtig. Wanneer anderen uw goede wandel naar uw rechte leer zien, dan raakt dat hun hart. En al is het dan niet op die tijd, dan zullen zij althans in de dag der bezoeking God wel eens verheerlijken. Want door de wandel krijgt u de consciëntie van de tegensprekers mee. Meent u dat degenen, die in dit stuk dwalen, ook geen tijden hebben dat zij op Gods dag alles niet durven doen? Of dat degenen, die in de grond der zaak genade hebben, in het geheel geen achting voor die dag hebben? Vooral wanneer zij enigszins redelijk gesteld zijn, al dwalen zij dan in hun oordeel, zit het evenwel in hun hart.

- Het is voorts voor uzelf en ook voor anderen nuttig dat u geen nauwe gemeenschap onderhoudt met de voorvechters van de zuivere waarheid, die daar dan op rusten. Die dus met de Joden uitroepen: "Des Heeren tempel, des Heeren tempel; des Heeren tempel zijn deze", maar die ondertussen sabbatschenders en vijanden van Gods volk zijn. Dezen deden beter met te zwijgen. Zij doen met hun beschermen van de woorden der waarheid meer nadeel bij hen, die afdwalen. Want zulken kunnen hen in hun wandel menigmaal wel doorzien. Het maakt al hun woorden krachteloos en het is zeer nadelig voor de zuivere waarheid.

Eindelijk kinderen van God, tot uw besturing en opwekking dient:

1. Zoekt tot dit alles toch veel de sterkte van de Middelaar aan te grijpen. Jezus heeft ook volmaakt heilig gestreden tegen de tegensprekers. Hij heeft de waarheid voorgestaan. Ja, Hij heeft ook wel met zachtmoedigheid het tegenspreken verdragen en voor hen gebeden. Zie hier dan Jezus, uw Sterkte. Och, dat wij toch in Hem schuilen en van Hem leren afhangen. Dat wij het dicht bij Hem mochten houden, die grote Leraar en Koning, om in alle opzichten Zijn leiding, onderwijzing, dekking en bewaring te ondervinden. Ook om in het strijden met de zonden en verkeerdheden, ja met al de sabbatszonden te schuilen in Zijn eeuwige priesterlijke gerechtigheid.

2. U mag Jezus' bewaring verwachten. Hij zal u aangorden met de wapenrusting, welke wij vermeld vinden in Eféze. Hij zal uw hoofd dekken ten dage des strijds, en in de strijd zal de Heere Zelf aan uw spits zijn.

Amen

DE VERKLARING VAN DE ONDERWIJZER VAN HET VIERDE GEBOD

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, het ontvouwen van de geestelijke zin van dit gebod, aan de hand van de verklaring van de onderwijzer. Letten wij daarbij:

- A. op het grote doel en oogmerk van de Wetgever in het geven van de sabbat op aarde aan de mens. De onderwijzer zegt: opdat de mens zou leren hier in dit leven de eeuwige sabbat aan te vangen. En:
- B. op die dingen, welke strekken tot het bereiken van dit grote doel, welke de onderwijzer achtereenvolgens noemt, zeggende: "Eerstelijk, dat de kerkdienst of het predikambt en de scholen onderhouden worden", enz.

A. Sprekende van het eerste, letten wij er op wat wij door de eeuwige sabbat moeten verstaan.

De eeuwige sabbat wil zeggen: de rust des hemels. Deze bestaat in een volmaakt en zonder zonde eeuwig prijzen van God.

In het verheerlijken van God vanwege al die eeuwige en hoge wegen Gods, en vanwege de wonderlijke uitvoering er van in de tijd. Dit zowel in het scheppen van de wereld, als in de grote verlossing der uitverkorenen door Zijn eeuwige en natuurlijke Schootszoon. En dan alles zonder enige verandering door enig aards of tijdelijk beroep. Deze waarheid wordt ons bevestigd in Jesaja: "Want gelijk als die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor Mijn aangezicht zullen staan, spreekt de Heere, also zal ook ulieder zaad en ulieder naam staan. En het zal geschieden, dat van de ene nieuwe maan tot de andere, en van de ene sabbat tot de andere, alle vlees komen zal om aan te bidden voor Mijn aangezicht, zegt de Heere?" Jesaja betuigt daarmee, dat de ware gelovigen, zowel uit de Joden als uit de heidenen, op een plechtige wijze zich tot de heerlijke dienst van God zouden begeven. En dit niet alleen op de nieuwe maanden en sabbatten, want eens zal deze plechtige dienst in volmaaktheid zijn, van maand tot maand en van sabbat tot sabbat. Dat wil hier zeggen dat het altijd nieuwe maan, altijd volmaakt heilig sabbat zal zijn. Dit zal zonder nacht zijn en eeuwig duren. Paulus wijst hiervan de kern der zaak aan: "Er blijft dan een rust over voor het volk Gods." En: "De algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die, in de hemel opgeschreven zijn"

De redenen, waarom dit een rust genoemd wordt, willen wij vervolgens bezien.

Dit wordt een rust genoemd omdat het daar zal zijn een volkomen ophouden van de zonden, van het ongelooft en van de strijd. Dit alles is zulk een arbeid ten bloede toe. Dit land zal de rust niet zijn, maar deze volle rust zal de genieting der gelovigen zijn. En de rechtvaardigen zullen deze rust genieten zodra zij hun lichamelijke ogen bij het sterven sluiten: "Hij zal ingaan, in de vrede; zij zullen rusten op hun slaapsteden, een iegelijk, die in zijn oprechtheid gewandeld heeft." Alwaar nu de vrede is, aldaar is de rust. Voorts ook omdat dit rusten een volkomen ophouden is van alle werken hier, dus van alle arbeid, ook alle lichamelijke onrust, alle vervolgingen en alle geestelijke kwellingen. Wij lezen: "En ik hoorde een stem uit de hemel, die tot mij zeide: Schrijf: zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen."

Maar dan moeten wij vervolgens bezien wat tot het aanvangen van deze eeuwige sabbat in dit leven behoort, alsook hoe en op welke wijze zulks hier aangevangen wordt.

Eerst dan wat hiertoe behoort.

Hiertoe behoort het ingaan in de rust van de steeds terugkerende sabbat van de zevende dag na zes werkdagen, welke de God van hemel en aarde in Zijn goedheid en mensenliefde heeft gegeven als een deel of een voorportaal van de hemel. God gaf deze ook als een school, om hier het eeuwige sabbatswerk aanvankelijk te leren. En wel opdat de ziel daardoor naar buiten niet alleen iets van het beeld Gods vertone, maar ook van de gelijkenis Gods, door elke weer aanbreekende zevende dag na zes werkdagen de Heere te heiligen en daarop te rusten. Want God heeft na zes scheppingsdagen op de zevende dag ook gerust. Ook opdat de mens God zal prijzen, verhogen en verheerlijken vanwege Zijn wegen in de tijd en inde eeuwigheid, en vanwege Zijn werken van schepping en herschepping door Zijn Zoon. Want God heeft op de zevende dag Zichzelf in Zijn eigen werken en heerlijke deugden verkwikt en verlustigd. Tot het aanvangen van de eeuwige sabbat in dit leven behoort dus dat men God daarin navolgt en Hem daarin dus enigermate gelijk wordt. Dit bevestigt Paulus ons als hij van de eerste mens zegt: "Want die ingegaan is in zijn rust, die heeft zelf ook van zijn werken gerust, gelijk God van de Zijne." Hier wordt gesproken van de rust van God op de zevende dag en wordt de gelijkenis van het beeld aangewezen. Daarom vermaant Paulus dan verder: "Laat ons dan ons benaastigen om in die rust in te gaan." Daarmede bedoelt Paulus de sabbatsrust, waaraan deze innerlijke vrede en deze rust in de Heere is vastgemaakt. En verder: "Opdat niemand in hetzelfde voorbeeld van ongelovigheid valle." Hiermede wijst Paulus op Israël, dat de sabbat verwaarloosde en verachtte, en dus het oordeel over zich haalde dat zij niet in Kanaän gingen. De Heere zegt van hen en van allen, die weigeren in deze rust in te gaan: "Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen: zo zij in Mijn rust zullen ingaan."

Verder bezien wij nog hoe en op welke wijze deze eeuwige sabbat door het rusten op de sabbat na zes werkdagen hier op aarde wordt aangevangen.

Dit geschiedt door al strijdende tegen de zonde de rust in God te zoeken, in de vereniging met Christus door Zijn Geest. In die weg wordt de ziel in staat gesteld tot het grote werk, om op een bijzondere en plechtige wijze God op de dag des Heeren bij aanvang te prijzen en te verhogen vanwege al Zijn hoge wegen en werken. Ik zeg: Al strijdende tegen de zonden moet de sabbat worden ingegaan en betracht. Het is wel waar, dat dit een bloedige arbeid is, en geen rust: "Gij hebt nog tot den bloede toe niet tegengestaan, strijdende tegen de zonde."

Maar het is ook waar, dat de heftigste en oprechtste strijd de meeste rust en vrede in het gemoed veroorzaakt, terwijl op de volle overwinning en triomf over de zonde de eeuwige rust, de eeuwige sabbat zal volgen. Aldus spreekt Paulus van rust, vrede, kroon en overwinning na zijn loop en strijd: "Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben."

Vrienden, ziet derhalve hoe zeer het waarachtige strijden tegen de zonde noodzakelijk is. Dat men in die weg zijn rust in God zoekt, om met zegen en vrucht in te gaan in onze rust van de sabbat van de zevende dag. En om zoiets van de eeuwige sabbat in dit leven aan te vangen. Het ene is hier aan het andere vastgemaakt.

B. Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, die dingen, welke strekken tot het bereiken van dit grote doel en welke door de Wetgever worden geboden om de eeuwige sabbat in dit leven aan te vangen. De onderwijzer noemt deze in zijn antwoord achtereenvolgens op. Wij letten daarbij op de geboden plichten of deugden, welke in dit gebod van het schepsel op een volmaakte wijze worden geëist tot heiliging van de sabbat des Heeren. Daarbij bezien wij eerst die plichten of deugden, welke het uitwendige, dus het stoffelijke werk naar buiten, betreffen. De onderwijzer onderscheidt deze plichten in zulke, die dienstbaar zijn tot de heiliging van de sabbat. Naar het woord van de onderwijzer wordt hier dan eerst geboden, dat de kerkdienst of het predikambt onderhouden wordt. Wij moeten dit onderhouden van de kerkdienst zo verstaan, dat een kerkelijk bedienende macht onder het ene Hoofd Christus, Die alleen Koning over Zijn kerk is, in wezen wordt gehouden, wordt gekoesterd en aangekweekt. En het komt onder Christus aan deze macht alleen toe zending te geven tot het predikambt.

1. Deze onderhouding van de kerkdienst wordt geboden aan alle kerkelijke regeringen over de gehele aardbodem. Of het dan grote of kleine kerkvergaderingen zijn, zij hebben hun bedienende kerkelijke macht en recht onder Christus zorgvuldig te bewaren door hun geestelijke wapenen, opdat deze vrij blijven. Zij moeten dit doen door vreedzaam te zijn rechtvaardig, en door zich te wachten voor overheersing over elkander of voor heerschappijvoering over het erfdeel des Heeren.

2. Deze onderhouding wordt ook aan alle christelijke overheden geboden. Deze hebben er voor te zorgen ter plaatse waar geen kerkdienst of kerkelijke regering is, dat deze daar komt. Dit deden Mozes enz. Ook hebben zij de kerkelijke regering in haar kerkelijke rechten en privilegiën en in het oefenen van haar onder Christus bedienende macht, in alle opzichten te handhaven. Want Christus is alleen de Koning van Zijn kerk. Door hun heersende macht hebben de overheden de kerk tegen haar vijanden te beschermen. Daarom worden zij voedsterheren en zoogvrouwen van de kerk genoemd.

3. Voorts wordt hier geboden aan allen, die in- of uitwendig tot de kerk behoren, dat zij deze kerkelijke macht moeten erkennen als door Christus ingesteld. Onder Christus als alleen het Hoofd en de Regent van Zijn kerk, hebben zij de kerkelijke macht in haar rechte besluiten te eerbiedigen, hun plaats in deze te weten en zich aan die macht gewillig en met liefde te onderwerpen. Want dit is bijzonder geschikt als een grond tot de heiliging van de sabbatdag. Door het onderhouden van het predikambt moeten wij verstaan de zorg, dat deze heilige bediening in haar wezen wordt bewaard en voortgezet. Deze heilige bediening moet worden waargenomen door mensen, die uit de gemeente voortkomen. Die door de Heere inwendig en door Gods gemeente uitwendig zijn geroepen en door de kerkelijke macht gezonden met een recht om in de heilige dingen werkzaam te zijn.

(1) Dit wil zeggen dat deze onderhouding moet worden waargenomen door de, ouderlingen, die leren en regeren. Daar wordt blijkbaar onderscheid gemaakt tussen leer- en regeerouderlingen. En wel aldus, dat alleen aan de leerouderlingen de openbare prediking wordt opgedragen, alsook de bediening van de bondszegelen, waartoe zij worden gezonden.

(2) En daarnaast ook al het andere werk, dat tot de regering behoort, alles naar zijn orde. Het acht geven op de kudde, het leren van huis tot huis, het openbare catechiseren, alsook het bezoeken van de zieken, welk alles de leraren met de andere ouderlingen samen is opgedragen. Ook de kerkvergaderingen hebben verklaard dat dit zowel tot de plicht der regeerouderlingen als der leerouderlingen behoort.

(3) Voorts moeten deze bedieningen ook worden waargenomen door de diakenen, welke geroepen worden om voor de armen te zorgen, opdat de ouderlingen hun werk ongehinderd kunnen verrichten.

Om tot dit grote doel Gods te kunnen nuttig zijn, zullen deze bedienaars:

1. Godvruchtig moeten zijn. Dit is ten hoogste noodzakelijk, aangezien anders de blinde de blinde leiden zal, en dan vallen zij samen in de gracht. Dit is dan ook wel de grond van het werk, maar het is niet genoeg. Zij moeten wel in de gunst des Konings zijn, want geen koning benoemt zijn ambassadeurs uit zijn vijanden om ze naar een vreemd land te zenden. Zij zouden hem daar kunnen verraden. Maar zij moeten daarbij ook de aller kundigsten zijn in de gelegenheden van hun Meesters Koninkrijk. Zij moeten dus de meest ervarenen uit het volk zijn, en daarnaast moeten zij tot dat alles hun geloofsbriefjes hebben. Want genade alleen is hiertoe niet genoeg. Bij het "Heere, u weet dat ik U liefheb", moet de zending zijn: "Weid Mijn lammeren." Daarom maakt ook Paulus hier onderscheid in als hij zegt, dat hij heeft ontvangen genade en het apostelschap. O vrienden, deze dingen luisteren zo nauw.

2. Daarbij behoort dan ook dat zij uitwendig door de kerkelijke macht tot dit werk zijn geroepen, onder opzien tot het enige Hoofd Christus om de leiding van Zijn Geest. Zij moeten dus door de rechte deur, en niet van elders in de schaapskooi inklimmen.

3. Zij moeten ook geleerd en geoefend zijn in het Woord van God, om goede oude en nieuwe dingen voort te brengen. Zij moeten ook vast staan in het geloof, de tegenstanders kunnen verduren, omgord zijnde met de waarheid en het zwaard des Geestes.

4. Zij moeten voorzichtig zijn. Zij moeten dus niet als Korach doen, de ganse vergadering heilig noemende, maar zij moeten het Woord der waarheid recht snijden en elk zijn bescheiden deel geven, onderscheid makende.

5. Zij moeten ook eenvoudig zijn, ijverig en ernstig voor God en Zijn zaak, voor Zijn waarheid en Zijn volk, in navolging van de Heere Jezus.

6. En zij moeten ook verloochend aan zichzelf en lijdzaam zijn, dat zij de kwaden kunnen verdragen. Dit is een heerlijke en voortreffelijke bediening, maar tevens ook een zwaar en moeilijkwerk. Want zij hebben te doen met zulk een nauw toeziende Heere, Die geheiligd wil worden door al degenen, die tot Hem naderen, en Die anders Zichzelf in gerechtigheid heiligt. En in de dag aller dagen zullen zij van hun werk aan Hem verslap, en rekenschap moeten geven. Maar het is voor de oprechten ook zeer troostvol, dat zij te doen hebben met zulk een goedertieren en getrouwe Heere en Meester. De Heere is op zulk een bijzondere wijze over hen barmhartig, gelijk blijkt in de brieven van Paulus aan Timotheüs en Titus, waarin hij hen als dienaars van Christus aansprekende, veelal daarbij barmhartigheid, genade en vrede voegt.

Deze onderhouding van het predikambt wordt voorts opgedragen:

a. aan de kerkelijke macht. Deze moet de kerk zuiveren van niet deugende en valse leraren. De kerkelijke macht moet ook de hardnekkige vijanden van God en Zijn zaak, Zijn waarheid en Zijn volk, wegdoen. Alsook diegenen verwijderen, die door simonie gedreven de kerk zijn binnengeslopen. Voorts moet niemand toegelaten worden, die ergerlijk is in leer of wandel. Want op deze wijze zal er meer luister aan het predikambt worden toegevoegd.

b. Deze onderhouding van het predikambt wordt ook aan de overheden geboden. De overheid moet, wanneer de nood daartoe dwingt, de dienaren van Christus van voldoende levensonderhoud voorzien, opdat zij hun dienstwerk zonder bekommering kunnen waarnemen. Want die het Evangelie of het altaar dient, moet daarvan leven. God heeft in de wet al geboden dat men een dorsende os niet zal muilbanden. Daarbij heeft de overheid ook te zorgen voor behoorlijke vergaderplaatsen tot dit, werk. Daar zal de overheid zegen op mogen wachten. Ziet maar hoe de discipelen met liefde spraken over de hoofdmans over honderd. Zij zeiden: "Hij heeft zelf onze synagoge gebouwd."

c. Dit gebod tot onderhouding van het predikambt raakt ook ouders, die zoons hebben, of hen, die de plaats der ouders waarnemen. Dan hebben zij reeds vroeg met hart en handen die zonen aan God op te dragen en Gods aangezicht daartoe vroeg te zoeken. En wel opdat de Heere in Zijn voorzienigheid hun de weg lere, die zij met hun zonen moeten gaan, en of de Heere hen verwaardigen mocht dat onder hun kinderen een nazireeër Gods zijn mocht. Ziet eens in 1 Samuël, waar wij lezen dat Hanna haar Samuël reeds vóór zijn geboorte aan God opdroeg, om hem al zijn dagen inde tempel aan de Heere te laten. De Heere gaf haar de bede, die zij van Hem gebeden had. In al deze genoemde vormen wordt het predikambt onderhouden en behoort dit dus ook tot de rechte onderhouding van de sabbat. Want wij lezen in Spreuken dat als er geen profetie is, het volk ontbloot wordt. En: "Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in Welke zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in Hem geloven, van Welke zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt? En hoe zullen zij prediken indien zij niet gezonden worden?"

De onderwijzer noemt verder de onderhouding van de scholen, daar dit ook dienstbaar is tot de onderhouding van de kerkdienst en het predikambt, en dus ook tot de heiliging van de sabbat. Zoals de onderwijzer zegt: Dat de scholen onderhouden worden. Door de scholen moeten wij verstaan: niet alleen de lagere, waar men leert lezen en schrijven, voorts ook de beginselen van de religie en misschien de beginselen der taal. Maar ook de hogescholen of academiën, waar geleerde mannen aan de jongelingschap onderwijs geven in de heilige godgeleerdheid, de rechten en de staatkunde, de talen en de historiën en oudheden, de natuurkunde en de geneeskunde. En dit alles om hen bekwaam te maken tot het eenmaal innemen van de plaatsen van hen, die reeds in de heilige dienst zijn. Van deze scholen leest men reeds in het Oude Testament. Zoals ten tijde van en ten tijde van. En ook in het Nieuwe Testament. Daar zegt Paulus dat hij aan de voeten van Gamaliël, een leraar der wet, was onderwezen, enz.

- Deze onderhouding van de scholen wordt hier geboden aan degenen, die daarover de macht in handen hebben. Hen wordt opgedragen deze krachtig te bevorderen en daaraan goede leiding te geven. Zij zullen goede aandacht moeten schenken aan de kwaliteiten van het onderwijzend personeel, alsook aan hun religie en leer. Voorts zullen zij de kwade en roomde scholen zoeken af te breken, dewijl deze zo nadelig zijn.

- Dit gebod aangaande onderhouding der scholen raakt ook de overheden. Deze behoren zorg te dragen dat aan de academiën Godvruchtige geleerden en de meest bekwame mannen werkzaam zijn, enz.

- Voorts geldt dit gebod voor elk particulier. Want alle ouders moeten voor hun kinderen van de scholen gebruik maken en zorg dragen dat hun kinderen deze trouw bezoeken. Mochten de ouders het hier toch recht beseffen welk een nadeel zij aan hun kinderen toebrengen als zij om een weinig voordeel hun kinderen van de school terughouden. Dan wordt de grond gelegd voor een dodelijke onkunde, voor armoede in de tijd, ja voor de eeuwige en tweede dood van een volgend geslacht, dat nu nog kind is. Hoe onverantwoordelijk is het toch, wanneer iemand zeventig of tachtig jaren in de wereld geweest is, en hij kan nimmer lezen. Dan kan hij ook het kostelijke Woord van de levende God niet lezen, waarin de weg der zaligheid is geopenbaard. En wanneer de arme vader of moeder zelf niet lezen kan, ontvangen de kinderen ook geen leiding om onder Gods voorzienig bestel tot een groter werk te worden afgezonderd. U ziet hier dus dat de onderhouding van de scholen zeer geschikt is tot de onderhouding van het predikambt en van de kerkdienst, en daarom ook tot de onderhouding van de sabbatdag. Keizer Julianus wist zeer wel, dat de scholen van zulk een groot nut in deze waren. Daarom roeide hij de scholen uit, om het christenvolk daardoor allengskens ten onder te brengen. Dan zien wij verder dat de onderwijzer de plichten onderscheidt in die, welke behoren tot de betrachtting op de sabbatdag zelf, en die, welke tot de heiliging behoren. De onderwijzer zegt: En dat ik inzonderheid op de sabbat, dat is op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, enz. Hier zullen wij zien welke plicht hier in het algemeen geboden wordt op de bijzonder daartoe bestemde tijd. De onderwijzer noemt dit de sabbat, dat is de rustdag. Dus de eerste dag der week in de Nieuw-Testamentische dag. Deze toch is aan de christenen aangewezen om als hun sabbat te vieren, naar de orde van de begonnen rust van Christus van het grote werk der verlossing. En zulks op grond van de één van zeven dagen, of wel de zevende na zes werkdagen, als in het vierde gebod vermeld, naar het voorbeeld van de rust van God van het werk der schepping op de eerste zevende dag der wereld. Wij hebben dit reeds breedvoerig aangetoond in de behandeling van het vierde gebod, en ook nog naderbij de bevestiging van de morele of verbindende kracht van dit gebod zelf ook in de Nieuw-Testamentische dag. Daarom bezien wij nu voorts de verrichting van deze algemene plicht, op deze bestemde tijd. De onderwijzer verklaart dit aldus: En dat ik, inzonderheid op de sabbat, dat is op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome. De onderwijzer spreekt hier van een komen tot de gemeente Gods, inzonderheid op de sabbat. Hier is eerst de vraag waar wij het woordje "inzonderheid" moeten plaatsen. Bij het woord "sabbat", of bij het woord "ik"? Of bij beide? Wanneer men 'het woord "inzonderheid" bij het woord "ik" voegt, dan is dit de zin, dat elk in deze op zichzelf heeft te zien, en niet op het voorbeeld van anderen, die deze dag ontheiligen. Het is hier dan "inzonderheid ik." Wanneer men het woord "inzonderheid" bij het woord "sabbat" voegt, wil het dit zeggen: Op de zes werkdagen heeft men vrijheid, wanneer dit niet anders kan, de openbare samenkomsten na te laten. Maar als mijn tijdelijk beroep mij dan zo zeer bindt, dat ik toch inzonderheid op de dag, welke God daartoe gegeven heeft, tot de gemeente van God komen zal. Want dan is men niet vrij om zijn tijdelijk beroep waar te nemen, en ook niet om de openbare bijeenkomsten na te laten. Maar als men de woorden geheel bij elkaar voegt, dan is het ook zeer gepast.

Want dan wil het dit zeggen, dat een ieder persoonlijk schuldig is, wat hij ook doen moge, ten koste van alles de sabbat te heiligen. Men zal dus op deze bestemde dag de noodzakelijke tijdelijke arbeid én geheel én ten dele nalaten, en zonder enige uitvlucht tot de gemeente Gods komen. Men zal dan met Abraham alles achterlaten tot men heeft aanbeden, en voorts met de vrouwen rusten, naar het gebod. Maar met de woorden, dat ik "op de sabbat" tot de gemeente van God moet komen, wordt ook nog van iets anders uitgegaan. En wel dit, dat er ook nog andere dagen zijn, welke mede door God zijn ingesteld, en welke ook moeten worden waargenomen.

- Dan zijn er de openbaar uitgeschreven biddagen. Verbodsdagen in tijden van drukkende of dreigende benauwdheden over land en kerk. Dit zijn ook sabbatten en deze heeft God ook ingesteld. En de tijd, wanneer deze moeten worden uitgeschreven, heeft de Heere overgelaten naardat de nood vereist. Deze sabbatten zijn bijzonder plechtig en daarop moet Gods gunst worden gezocht met de allerdiepste inwendige en uitwendige vernedering, en met verbrokenheid van ziel en lichaam.

- Voorts zijn er de dankdagen voor ontvangen weldaden en grote uitreddingen en verlossingen uit benauwdheden, om de Heere met een eenparige schouder te prijzen en Gods weldaden niet te vergeten. Ook dit is op Gods Woord gegrond, zoals blijkt uit het Purimfeest. De Joden vierden dit vanwege de grote verlossing van het Joodse volk uit de hand van de boze Haman, die zulk een goddeloos voornemen had. Weliswaar zijn dit geen sabbatten, maar het zijn toch naar Gods Woord nodige tijden om tot de gemeente Gods te komen.

- Ook vindt men onder ons nog de zogenaamde feestdagen, welke worden onderhouden op speciaal daartoe gekozen dagen ter herinnering aan de geboorte van de Zoon van God uit Maria, Zijn besnijdenis, leven, lijden, dood, begravenis, opstanding en hemelvaart. Alsook ter herinnering aan de bijzondere uitstorting van de Geest van Christus op de Pinksterdag. Maar voor deze bijzondere tijden vinden wij geen grond in de Bijbel. Wel is het hoogst noodzakelijk dat over al deze heerlijke stoffen aangaande Christus jaarlijks achter elkaar wordt gepredikt, want deze zijn zo zeer uitlokkend en dierbaar. Maar het onderscheid van tijden en alle bijgeloof ten aanzien daarvan heeft God weggenomen. Hij heeft één dag, de dierbare door God ingestelde sabbatdag, gegeven, welke tot het doel van deze prediking zeer geschikt is. Voor het onderhouden van deze bijzondere dagen vinden wij net zo min grond in de Bijbel als de roomsen vinden voor hun zogenaamde heilige dagen. Ook spreekt de onderwijzer van een naarstiglijk komen tot de gemeente van God. Want de Heere wil niet dat men Zijn werk traag doet. Deswege moest een ezel de nek gebroken worden. Men moet ook niet denken dat men altijd nog wel vroeg genoeg komt, of dat men naast het werk van de sabbat nog wel enig ander werk verrichten mag, waartoe dan niet zoveel zorg, vlijt en inspanning nodig is. Nee, alle lust, ijver en naarstigheid moet met alle macht in déze worden getoond. Dat men er al zijn zorg over heeft hoe Gods dag door ons zal worden geheiligd. En dat wij aldus ook tot de openbare bijeenkomst van Gods volk zullen komen. Zo hebben de heiligen ten tijde van het Oude en van het Nieuwe Testament gehandeld, gelijk wij zien bij Mozes, Aaron, Jozua, Samuël, David, Salomo, Josafat, Hizkia, Josia, Zerubbabel, ja Jezus Zelf en Zijn discipelen. Ziet het maar in de Handelingen der Apostelen. En om maar één voorbeeld te noemen, welk een ijver en naarstigheid betoonde David: "Hoe lieflijk zijn Uw woningen, o Heere der heirscharen. Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des Heeren; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot de levende God." En: "Welgelukzalig zijn zij, die in Uw huis wonen; zij prijzen u gestadiglijk. Sela." En: "Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan de dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid."

Letten wij nu nog in het bijzonder op het doel, waartoe dit in het openbaar samenkomen op Gods dag geboden wordt.

A. Dit doel toont de onderwijzer ons aan als hij allereerst zegt: Om Gods Woord te horen.

1. Dit is een instelling van God. Het is de wil des Heeren geweest om door de dwaasheid der prediking zalig te maken die geloven. En daaruit volgt dus dat men zich daaronder moet neerzetten. Daarom zegt Jezus: "Wie oren heeft om te horen, die hore." ; "Hooft en verstaat." En: "Hooft des Heeren Woord, u oversten van Sodom!" Daarom is het beloofd: "Dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die -Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond uws zaads, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe." Met Paulus komen wij dus tot het besluit: "Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods."

(1) Deze instelling van God mag in generlei wijze worden verwaarloosd. Ook niet door voor te wenden dat men meer weet dan de predikant.

Dit is trotsheid. Want wij hebben meer van node dan ons dartzel verstand vervullen kan. De eenvoudige verkondiging van het Woord is voor de nederige christen dierbaar en tot alle dingen nut. Het is melk voor de kinderen en vaste spijs voor de in Christus geoefenden.

(2) Men mag deze instelling van God ook niet verwaarlozen door voor te wenden dat men deze spijs niet meer nodig heeft, dewijl men nu zelf door Gods Geest wordt geleid, dus dat men deze zalving heeft en daarom niet meer van node heeft geleerd te worden. Vrienden, wij moeten zulk een geest terdege verdacht houden, die ons van de instellingen van God Zelf aftrekt. Hier past het woord: "Geliefden, gelooft niet een iegelijke geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn." De leiding van de Heilige Geest geschiedt nooit anders dan door het Woord. En deze leiding maakt nederig en doet ons zeer sterk verbonden zijn aan Gods instellingen. Daarom zegt Johannes: "Wij zijn uit God. Die God kent, hoort ons; die uit God niet is, hoort ons niet. Hieruit kennen wij de geest der waarheid en de geest der dwaling."

(3) De instellingen van God mogen ook niet verwaarloosd worden onder het voorwendsel van de verdorvenheid der zichtbare kerk, of van haar grootverval. Ik geef het aan het oordeel van een ieder over: Mag een mens zijn moeder verlaten en zich van haar afscheiden vanwege haar verval? Mag een mens daarom hard tegen zijn moeder zijn? Zou een ander dan niet met recht gaan twifelen of het wel een kind van die moeder is? En is de kerk de moeder niet, waaruit de gelovigen geboren zijn? Hebben zulken zich dan niet overgegeven om voor eeuwig met Christus en Zijn waarheid en kerk te zinken en te drijven, te winnen en te verliezen? Maar vrienden, wanneer de mensen de kerk verlaten en geen medelijden hebben met haar verval, wanneer zij dus niet meer opkomen naar het vervallen huis, moeten wij zulken dan niet verdacht houden? Behoren zij wel geestelijk en in waarheid tot deze moeder? Wij lezen: "Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet." David, zulk een groot man in Gods huis, zuchtte om en naar deze instelling van God: "Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?" En vers 5: "Ik gedenk daaraan en stort mijn ziel uit in mij, omdat ik placht heen te gaan onder de schare en met hen te treden naar Gods huis, met een stem van vreugdegezang en lof, onder de feesthoudende menigte." Het was hem daar zo goed, omdat de Heere daar in het midden was: "Waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen." Jezus Zelf verliet de kerk niet omdat zij in groot verval was. Hij ging er onder zitten zuchten en legde Zijn hand aan de reformatie. Het verval was toen zó groot, dat de kerk als het ware een markt was geworden, waar men duiven verkocht, waar wisselbanken waren enz. O mens, u die de kerk verlaat, denk niet dat u zulk een groot man of vrouw bent. Uw trotsheid doet het voor ons verdacht zijn of er wel iets wezenlijks innerlijk bij u is. En dus zou het billijk zijn dat u zelf ook eens twijfelde aan de grond van uw staat.

B. Hier wordt vervolgens ook geboden om naarstig te luisteren naar de verkondiging des Woords, opdat wij zo de stem van God in ons hart zullen verstaan. Dit deed David: "Ik zal horen wat God de Heere spreken zal; want Hij zal tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken." Ook, wordt hier geboden het Woord te ontvangen in een zachtmoedig hart. Gelijk Cornelius, en Lydia. Dus als het zaad in een goede aarde. Daarbij wordt ons ook geboden het te bewaren. Zoals Maria al die goede woorden in haar hart bewaarde en deze daar overlegde.

C. Voorts wordt hier ook geboden dat men het Woord zal wedergeven in de hand des Heeren. En zulks opdat de Heere op Zijn tijd de kracht ervan aan de ziel wedergeve, als deze het nodig heeft. Want dit is de belofte: "Want gelijk de regen en de sneeuw van de hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde, en maakt dat zij voortbrengt en uitspruikt, en zaad geve de zaaier, en brood de eter; also zal Mijn Woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn. Het zal niet ledig tot Mij wederkeren; maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend." Ziet hoe dit ten uiterste noodzakelijk is tot heiliging van de sabbatdag.

2. Dan noemt de onderwijzer het tweede doel van het openbare samenkomen op Gods dag: om de sacramenten te gebruiken. Deze sacramenten zijn door Christus voor de gelovigen ingesteld om te gebruiken tot versterking van het geloof. Ook tot verzegeling van de Goddelijke beloften in het Verbond der genade, en van het aandeel van de gelovige aan Christus en aan al Zijn verbondsgoederen. Voorts moet dit sacrament in het bijzonder op de sabbat worden bediend. Het waarnemen van deze instellingen wordt op Gods bevel aan de gelovigen geboden na zichzelf beproefd te hebben. En dit zelfs in de aller duisterste tijden, wanneer zij dit het meest behoeven. In het bijzonder wordt hier ook geboden dat men met eerbied en ontzag zal werkzaam zijn met de eigen Doop, ook terwijl anderen gedoopt worden. Deze instellingen van Christus mag men zonder wettige redenen of uit verachting niet zo min nalaten als de bediening des Woords. Want deze zijn mede zeer dienstbaar tot de heiliging van de sabbatdag.

3. Verder noemt de onderwijzer het derde doel van de openbare samenkomsten op Gods dag, zeggende: Om God de Heere openlijk aan te roepen. Hier wordt alleen gesproken van de openlijke aanroeping door een gehele gemeente. Dit samenstemmen over enerlei zaak op aarde heeft grote kracht. Want Jezus zegt: "Het zal geschieden." Dus hier wordt de bijzondere aanroeping door een ieder in het verborgene niet weggenomen, maar juist van uitgegaan. Deze openlijke betrachting van deze plicht vindt haar grond in de Heilige Schrift, zoals wij zien bij de inwijding van de tempel ten tijde van Salomo. Ook ten tijde van Josafat en Josia, de koningen van Juda en Jeruzalem. Voorts ten tijde van de profeten, als Joël en Jona. Ook ten tijde van de apostelen. Vanwege dit aanroepen wordt deze plaats der samenkomst een huis des gebeds genoemd.

Deze openlijke aanroeping van God de Heere wordt hier op Gods dag geboden.

(1) In algemene zin wordt hier geboden dat de leraar op de sabbatdag, staande tussen God en het volk, alle gepaste zaken, in naam van de gemeente in den gebede aan de Heere voorlegt. En bij elke bijzondere bede moet de in de gemeente aanwezig zijnde mens zijn hart neerleggen, opdat hij het amen daarin vinden mocht.

(2) Maar voorts wordt hier in het bijzonder, ja vooral geboden dat de leraar in zijn voorbede er naar zal staan God te verheerlijken en te verhogen vanwege al Zijn hoge wegen en grote werken. Al Zijn werken moeten Hem loven, hoe veel te meer moeten dan wel Zijn gunstgenoten Hem zegenen.

(3) Hier wordt ook geboden God met dankzegging tegemoet te gaan vanwege al de ontvangen weldaden Gods en de bijzondere bewaring, welke was over ieder persoonlijk met al zijn goederen, waardoor een ieder weer in vrede en gezondheid in Gods huis mag komen. Het is ten zeerste betamelijk dit met hart en mond te erkennen. Ja, dan past het ons met Jakob te zeggen: "Ik ben geringer dan al deze weldadigheden." En met David: "Wat zal ik de Heere vergelden?"

(4) Voorts wordt hier geboden dat men voor God belijdenis van zonden zal doen. Dat men God zal rechtvaardigen en heiligen in zijn hart, ja Hem vrij zal verklaren in het onthouden van alle geestelijke en tijdelijke zegen. Dat men zijn onwaardigheid zal gevoelen en zich zo ook voor God zal gedragen.

(5) Ook wordt hier geboden het zoeken van de weg van verzoening. Opdat men Christus recht dierbaar zal achten tegen de zonden, door te komen met de schulden en met de kracht der zonden en eigen diepe onmacht, en Hem aan te nemen.

(6) Hier wordt geboden dat men ontwaakte zielen op hart en hand voor God zal dragen, opdat de Heere hen er voor beware dat zij de tegenwoordige wereld weder lief zouden krijgen. Opdat zij ook bewaard worden voor bedrog, voor het aangrijpen van een valse Christus en voor het rusten buiten de Borg.

(7) Hier wordt geboden Gods volk in hun bijzondere gestalten en ongestalten aan de Heere voor te leggen, opdat zij licht zullen krijgen in hun weg en ook meer heiligende genade, om aldus stutten te mogen worden voor land en volk.

(8) Ja, hier wordt geboden dat men de nood en de toestand van land en volk voor Gods aangezicht gedenken zal. Dat men vuriglijk zal smeken om de bekering van de onbekeerden onder overheden, onder de leraren en onder alle particuliere personen, groten en kleinen, enz. O vrienden, bij elk van deze zaken heeft elk, hoofd voor hoofd, zich neer te leggen. Dit alles behoort tot de openlijke aanroeping van God de Heere. Dit is zulk een aller noodzakelijkste plicht op de sabbatdag, dat de gehele dienst van God wordt begrepen in de aanroeping van Gods Naam.

Zie dan hoe dienstbaar dit is tot de heiliging van de sabbat.

Dan noemt de onderwijzer nog het vierde doel van het openbare samenkomen op Gods dag, zeggende: Om de armen christelijke handreiking te doen.

Dat dit door de Heere is ingesteld, blijkt ons reeds van de vroegste tijden. Wij lezen dat God beveelt dat niemand ledig voor God verschijnen mocht. Ook lezen wij duidelijk dat Paulus dit beveelt, als zijnde de gewoonte in de apostolische kerk: "Aangaande nu de verzameling, die voor de heiligen geschiedt, gelijk als ik aan de gemeenten in Galatië verordend heb, doet ook u alzo: Op elke eerste dag der week legge een ieder van u bij zichzelf weg, vergaderende een schat, naardat hij welvaren verkregen heeft."

A. Voorts wordt hier in algemene zin geboden dat men niet alleen in de kerk wat geld zal geven, maar dat men ook op die dag de ellendigen te hulp zal komen. Dus dat men op die dag werken van barmhartigheid zal doen: "Breek uw ongerechtigheden af door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen." Jezus Zelf schijnt daarom juist op de sabbat veel genezen te hebben.

B. Maar ook wordt hier in het bijzonder geboden dat deze handreiking aan de armen christelijk zal geschieden. Hierdoor moeten wij niet verstaan dat dit alleen aan de christenen moet geschieden. Want het bevel luidt: "Doet wel aan allen, maar meest aan de huisgenoten, des geloofs."

• Hier wordt vooral geboden dat dit zal geschieden met een rechte gesteldheid der ziel, namelijk in de vereniging met Christus. Want dan geschiedt deze handreiking aan de armen christelijk, of uit de vereniging met Christus, wanneer uit liefde tot de Heere Jezus wordt wel gedaan aan degenen, die Hij in Zijn plaats heeft nagelaten. Dus als men in de armen Jezus dient. Dan geschiedt dit christelijk als het op bevel van Christus geschiedt in geloof: "Werpt uw brood uit op het water."

Dat schijnt dan weg te wezen, maar in de tekst volgt: "Gij zult het vinden na vele dagen." O vrienden, wat zó wordt weggeworpen, dat staat op de meest vaste en secuurste bank. Die renten worden gegrond op de hemel, ja de zegen komt in de tijd reeds terug. Daarom lezen wij: "Geef een deel aan zeven, ja ook aan acht; want u weet niet wat kwaad op de aarde wezen zal."

• Verder geschiedt dit ook als men het gelovig voor de Heere alleen en in Zijn kracht en door Zijn hulp verricht. Dus onder Zijn oog en niet onder het oog der mensen. Dit ligt opgesloten in de woorden, alwaar wij lezen dat het geven in het verborgen, in het openbaar vergolden zal worden, en dat men zal geven met de rechterhand, waarvan de linkerhand niet weet. O vrienden, die hier de achting van mensen bedoelt, die hier wil dat een duit (cent) als een stuiver wordt, een schelling (kwartje) als een gulden, en een acht-en-twintig stuk als een drie-gulden stuk klinkt, van zulken zegt Jezus dat zij hun loon weg hebben. Want zulken zoeken de eer van de mensen. Die maken zichzelf openbaar, en daarom hebben zij geen openbare vergelding te wachten.

Wij zullen nu nog eens in het kort bezien welke sabbatsplichten hier aan een ieder christen in het bijzonder worden geboden vóór, op en na de sabbat.

• Vóór de sabbat wordt hier aan de christenen geboden, niet alleen voorzichtig te zijn in zijn zesdaags beroep, dat zijn hart alle dagen wordt bewaard en hij zich niette veel met het aardse inlaat, waardoor hij onvatbaar voor een rechte sabbatsgestalte zou zijn.

• Maar ook dat men tijdig vóór de sabbat zijn beroep zal staken en alles zal schikken tot het sabbatswerk. Dus dat men zich de Heere aanbiedt om voorbereid te worden. Zulks zal geschieden door eenzaam bidden, lezen, het overdenken van zijn noden enz. En dit opdat men op die dag wat ver van zijn beroep af mocht zijn, en wat dichtbij de Heere en bij zichzelf zal zijn.

(1) Hier wordt de christen geboden dat hij op de sabbat diepe eerbied voor en indrukken van God op zijn hart zal hebben, vanwege de eeuwige en hoge wegen en werken Gods. Tot dit doel mogen dezulken, die in de week weinig verademing hebben en weinig zien van de lucht en de werken Gods, op die dag de open lucht wel eens opzoeken om de wereld en al het geschapene eens te zien, ja de hemel te aanschouwen, als zij daarbij maar geen aanstoot geven. Hierop wijst de sabbat ook, opdat men met dat alles in de Heere zal eindigen en zich met David in de overdenking van Zijn werken in Hem zal verlustigen.

(2) Hier wordt geboden in de eenzaamheid en ook met het huisgezin Gods aangezicht te zoeken, het Woord van God te lezen en daarvan samen te spreken, alsook over de inwendige gesteldheid des gemoeds. Ook dat men met elkander dan een psalm of een gedeelte er van zal zingen.

(3) Ook wordt hier geboden dat men in de openbare godsdienst oefeningen bij al de delen daarvan met zijn hart zal werkzaam zijn. Dus dat men met Abraham de vreemde vogels, die op, het offer azen, zal weggagen. Dat men zal weten dat de Heere heilig is en onder de lofzangen Israëls woont, en er bijzonder op zal gezet zijn dat op alles de zegen des Heeren moge rusten.

- Voor ná de sabbat, of ter nabetrachting wordt hier geboden dat men zal overdenken hetgeen men heeft gehoord en wat men heeft gebeden. Dit is een herkauwen, gelijk men zulks leest van het reine vee. En dit is zeer nuttig, dat men een oog houdt op de begeerde zaak en dat men niet tevreden is met het gehoor en het gebed, maar dat men op het antwoord des Heeren wacht.

- Hier wordt ook geboden dat men sommigen, die vanwege zwakheid des lichaams niet naar Gods huis kunnen opgaan, thuis zal bezoeken. Dat men hun iets meedeelt van het gehoorde, ja het gehoorde voor hen herhaalt. Dat men aldus in gezelschap zijnde, samen zal bidden om de nazegen en ook elkander eens zal aanspreken betreffende de geestelijke toestand.

- Hier wordt tenslotte ook geboden om aan het einde van deze dag alles in de hand des Heeren te geven. Zulks opdat de Heere de ziel er voor bewaren moge al de zaken weer te verliezen. Dus opdat de Heere in de weer volgende zes werkdagen onder het uitoefenen van het beroep de zaken door Zijn indachtig makende Geest weer moge te binnen brengen tot besturing, ontdekking tot opwekking. Opdat de ziel het dus twee malen horen moge en de Heere de ere geven.

O vrienden, wat behoort er tot dit alles toch veel, en wie kan er zeggen in één dee zuiver te zijn? Ja, wie is tot deze dingen bekwaam?

Toepassing

Ziedaar vrienden, iets van de plichten, welke de onderwijzer hier noemt, u voorgesteld en verklaard. Dit behoort tot het meer uitwendige sabbatswerk, het stoffelijke werk dus. Van de inwendige gesteldheid van het gemoed, hetwelk de rechte vorm en het rechte wezen aan de sabbatsplichten toebrengt, namelijk het al de dagen des levens de boze werken te laten vieren en de Heere door Zijn Geest in zich te laten werken, zullen wij een volgend maal handelen. Dan zullen wij ook spreken van de zonden, welke tegenover dit gebod staan en waaraan elk onzer hoofd voor hoofd schuldig staat. Alsook zullen wij dan spreken van de Heere Jezus in Zijn gerechtigheid en heiligheid als een tegengif tegen de zonden van een schuldig en bij zichzelf veroordeeld zondaar, opdat hij door dit gebod als door een tuchtmeester tot Hem worde uitgedreven. Deze dingen zijn alle van zulk een groot belang ter ontdekking, besturingen vertroosting, en we zouden er nu slechts met een enkel woord aan kunnen voorbij gaan, daarom zullen wij er nog in een aparte oefening van spreken, of het ook in de hand des Heeren mocht diepen voor deze of gene tot opening der ogen.

A. Vrienden, laat ik u eens wat vragen aan de hand van het verhandelde.

1. Heeft God uw ogen geopend, dat u heerlijkheid ziet in de rust van de eeuwige sabbat? En vloeit uit dat gezicht voort dat u ook heerlijkheid ziet in onze wekelijkse sabbat, welke, wan-, neer deze recht wordt waargenomen, een deel van dat geheel is? Ja, heeft dit uw ziel begerig gemaakt naar het ingaan in onze sabbat, om zo de eeuwige rust hier aan te vangen? Heeft dit uw ziel verliefd doen zijn op de hier genoemde en verklaarde betrachtingen van de deugd, welke op een aller volmaaktste wijze worden gevorderd door de grote Wetgever, Die behouden en verderven kan? O vrienden, staat eens stil bij uzelf, en zucht en roept toch sterk tot de Heere om licht, opdat u in deze uzelf moogt zien en recht onderscheiden.

2. Mensen, u die daar zo blind maar henen leeft en niets weet te onderscheiden tussen waarheid en leugen, wat u ook hoort. U, die geen belang stelt in deze eeuwige waarheid, en voor wie het dus evenveel is wat een ander er van zegt. Welke nuttigheid heeft uw arme ziel er toch van, dat u zo onervaren in het Woord der gerechtigheid blijft, ja dat u als een beest leeft, dat geen verstand heeft, als een koe van Basan? En dit terwijl een weinigje licht en kennis van zaken, al is het dan niet zo uitgebreid, uw hart aan het werk zou kunnen helpen. Doet toch door genade uw ogen eens open. Zucht toch dat de Heere Jezus Zijn hand eens aan uw blindheid leggen moge. O, werd het bij u eens een klagen en zuchten: Heere, ik ben zo blind!

3. Ik moet u nog meer vragen. Wat kent u innerlijk van het volgende? Weet u van enige rust in het zoeken van de Heere door een bloedig strijden tegen de zonde in de vereniging met Christus? Wat kent u van het inwendig begeren naar, ja het soms maar half hoop hebben op het triomferen over de zonde na deze, dus op de overwinning, op de volle rust, die er overblijft voor het volk van God? O mens, verstaat u de klank van de woorden wel? Zo nee, hoe zou u dan de zaken der woorden kunnen hebben? Hoe menigeen is in deze zo dom en los, dat hij meent en zich verbeeldt de zaken wel te kunnen hebben, zonder dat hij die en die dingen kent. Dat hij daarvan niet weet, zulks schrijft hij daaraan toe, dat hij uitwendig niet zo hoog geleerd is. Maar dan moet ik u zeggen, dat duizenden mensen met deze waan en verbeelding heengaan naar een zwarte duisternis. Zulken willen het niet geloven of zien voordat zij het in de vlam voelen. Wat zal dat verschrikkelijk zijn!

4. Nog eens, mensen, wat kent u van veel geringere zaken, welke hier door de onderwijzer worden aangedrongen? Heeft uw hart die inwendige achtung en eerbied voor een kerkelijke macht op aarde? Alsook voor de ingestelde prediking des Woords? En zulks alles omdat Jezus alleen het Hoofd van de kerk is en omdat u liefde voor Jezus hebt? Vrienden, vloeit daaruit voort die hartelijke onderwerping onder de rechtmatige kerkelijke besluiten? Als iemand vanwege zijn zonden onder censuur gesteld wordt, kunt u dan de hand des Konings daarin zien en u er daarom aan onderwerpen? Kunt u geloven dat hetgeen hier op aarde door de kerkelijke macht naar Gods Woord gebonden of ontbonden wordt, ook in de hemel gebonden of ontbonden is? Of gaat uw hart met verachting tegen de kerkelijke handelingen in? Kunt u het Woord, dat aan u verkondigd wordt, als Gods .Woord aannemen, gelijk het dit toch waarlijk is? Ja, hoort en gehoorzaamt u hetgeen Gods getrouwe knechten u vermanen, en omtrent hetgeen zij u waarschuwen of besturen? Johannes zegt: "Die God kent, hoort ons; die uit God niet is, hoort ons niet. Hieruit kennen wij de geest der waarheid en de geest der dwaling."

5. Mensen, welk hartelijk belang hebt en rekent u in de scholen? Wat nut ziet u daarin met betrekking zelfs tot de eeuwige stand van uw arme kinderen? O, hoe kan men hier de dodelijke blindheid van menigeen tasten en voelen.

Ouders, kunt u het niet zien, wanneer u er niet op toeziet dat uw kinderen naar school gaan, dat u dan de oorzaak zijt dat zij, als zij oud geworden zijn, grote sabbatschenders worden? Ik vraag u: Kunt u dat niet zien? En wanneer u dat niet ziet, kunt u dan nog niet geloven dat u blind en dus onbekeerd zijt? Ja, heeft God de scholen voor de jeugd ingesteld, en wederstaat u de ordinantie Gods, en ziet u daarin geen zonde? O, uw kinderen zullen in het grote oordeel tegen u opstaan en het u verwijtend toeroepen: Het is uw schuld dat wij hier in deze afgrond zijn!

6. Hoe is het met u gesteld ten aanzien van de uitwendige openbare godsdienst op de dag des Heeren? 'Wij zullen nu van de andere sabbatszonden maar niet spreken. Vrienden, is het waar dat u naartig opkomt, en wel op de sabbatdag? Of gaat u juist in het bijzonder met Pasen, Pinksteren en Kerstfeest naar de kerk? Ziet dan eens wat u doet. God stelde in het Nieuwe Testament alleen de rustdag in, en niet die zogenaamde feestdagen. En u zegt met sprekende daden: Niet die rustdag, maar de feestdagen! Ziet u dan uw verzet en uw verkeerdheid niet, en kunt u daaruit niet opmaken en geloven dat u een vijand van God en van Zijn ordinantiën zijt, en dat u anders wilt dan God wil? Ja, kunt u uit de kracht en de levendigheid van de zonde in uw hart tegen dit gebod niet opmaken of besluiten dat Gods gebod goed en dat uw hart boos is? En dat uit dit alles volgt dat u nog blind en onbekeerd zijt? O mens, de wet van God is in uw hart niet ingeschreven; u behoort niet tot het Verbond der genade.

7. En als u nu ter kerk gaat, o mens, wat is dan uw doel? Verlangt u zo om Gods Woord te horen? Verlangt u onder de stem der leraren de stem van God te horen in uw hart? Weet u wat het zeggen wil, naar binnen en naar boven te luisteren? Hebt u daar de smaak van en is daarom Gods dag zo heerlijk voor uw ziel? Hoe bent u gesteld onder de bediening van de sacramenten? Welke indruk van uw vuilheid

ontvangt u in uw hart als u het doopwater ziet? Welke indruk gevoelt u dan van uw belofte aan de Heere in uw eigen Doop, en van de beloften des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, aan u gedaan? Ja, wat laat het zien of het genieten van het Avondmaal in uw hart na? Wordt u langs die weg oprechter in de strijd tegen de zonde, en ook oprechter om de zijde van de Heere Jezus te kiezen?

8. Welke heerlijkheid ziet u in het plechtig en openlijk samenstemmen en het openlijk aanroepen van God de Heere? Is uw bidden maar een naprevelen, zoals bij de roomsen, of vindt u het amen in uw ziel als uw staat of gestalte wordt genoemd? O mens, is dat prijzen van God bij u vanwege Zijn hoge wegen in de eeuwigheid en in de tijd, en vanwege Zijn bijzondere wegen met u? Wordt u onder het bidden wel klein vanwege al de weldaden des Heeren, dat u nog onder de genademiddelen moogt neerzitten, waar anderen met één slag worden weggestoten?

9. Vindt u onder die middelen de weg van verzoening tegen uw bloedrode zonden wel eens? Neemt u daar Jezus wel eens aan, dat u dit innerlijk gewaar wordt? .Ja, ontwaakte mensen, zucht u daar wel veel om, dat God u er voor beware dat uw werk niet zal overgaan?

10. En hoe drukt u de nood van land en kerk. En hoe is het onder Gods oordelen? Gevoelt u dan meer uw zonden, dan dat u klaagt over de slagen?

11. En hoe geeft u uw aalmoezen? Jezus leert ons, hoe men moet geven. Vrienden, hebt u liefde tot Jezus in uw geven? Geeft u uit gehoorzaamheid en uit verplichting vanwege al hetgeen u geniet? Geeft u uw hart en uzelf oprecht en christelijk in geloof aan de Heere en dan aan ons, zoals de apostelen zeggen? Ziet u bij het geven op God, of op de mens? Kan het lijden dat een ander, die naast u zit, niets van uw aalmoezen zou bemerken? Of kan het niet lijden dat u de eer van mensen daarin niet zoudt ontvangen? Gaat uw hart in het bijzonder op de sabbatdag uit naar christenen, als zij arm of wel ellendig zijn, om hen te helpen in hun nood?

12. Eindelijk moet ik u nog vragen:

- Welke zijn uw werkzaamheden vóór, op en na deze dag? Bent u wel bezorgd dat ge u in de zes dagen te veel met uw beroep zou inlaten, doordat uw hart dan ongeschikt wordt voor het werk op de sabbat? Staakt u bij het naderen van Gods dag uw beroep wel tijdig, om daartoe te worden voorbereid, en bent u dus met verlangen naar die dag vervuld?

- Weet u wat het is, op Gods dag in de Geest te zijn, ja hebt u daar enige smaak van? Zijn de vreemde vogels, die op het offer azen, u tot een last? Of is uw hart dan als een opengebroke stad zonder muren, waar alle aardse dingen en de ijdelheden maar vrij in- en uitgaan?

- Weet u ook wat het zeggen wil, het gehoorde te herkauwen. Dat het nog eens terugkomt tijdens het zesdaagse werk? Weet u wat het is het oog geslagen te hebben op hetgeen gehoorde en op hetgeen gebeden werd, opdat u geen rust zoudt vinden alvorens u de begeerde zaken deelachtig wordt? Zie vrienden, dit alles zijnde deugden, welke naar de verklaring van de onderwijzer opeen volmaakte wijze van u worden geëist.

B. Maar dan moet ik u daarbij nog wel een enkel woord ter raadgeving zeggen. Slaat nu niet in eigen kracht uw handen aan dit werk. Want dan zoudt u nog sterker gebouwd worden in uw wettische staat van nature. En wanneer u naar uw gedachten daarin enige voortgang maakt, waarbij het ontdekkend licht ontbreekt, dan is uw staat veel gevaarlijker dan wanneer u een ellendige en bij uzelf veroordeelde bent. Maar nog eens, ziet u wat u mist? Ja, dat alles in u recht tegenover al de hier genoemde deugden staat? Dan raad ik u, o mens: roep tot de Heere om Zijn Geest en licht, opdat u van het ontbreken van elke deugd in al uw daden, waarvan u nog maar iets ziet, mocht afdalen tot uw natuurstaat en dodelijke onmacht. Opdat u bij God werkzaam worden mocht met uw staat, en niet zo zeer met uw daden. Ja, dat u aan het klagen en aan het wenen mocht geraken, en dus de breuk uwer ziel door de zondeval, de afscheiding van de zalige God leerde betreuren. En dat u in die weg ook leerde aanhouden. O vrienden, Jezus moet aan uw ziel en aan uw staat te pas komen, anders komt u er nooit, wat ge u ook verbeelden moogt. De Heere schenke u daartoe Zijn licht en leiding!

C. Kinderen van God, wier lust het is in de grond van uw hart om heilig te zijn en daarin toe te nemen, al kunt u het dan niet zó bereiken als u het wel wenst. Al zucht u dan onder een lichaam der zonde, o, dat rechte zuchten uit de diepte is genade. Onder u zuchten velen daarover, dat hun hart hen verlaat en ontzinkt onder al de genoemde sabbatsplichten. Zij roepen dan wel met David uit: "Mijn hart heeft mij verlaten." En: "Mijn hart is geslagen en verdord als gras." Hoe menigeen zit dan verslagen en ellendig bij zichzelf terneer, niet ziende hoe daar ooit nog bovenuit te komen. Wij zullen in het kort enige oorzaken noemen; welke meestentijds de reden zijn dat een Godzalige op de dag des Heeren in zulk een ongestalte verkeert. Ik zeg meestentijds, want de Heere is vrij, en een begenadigde kan ook zware bestrijdingen en duisterheden hebben, waardoor hij niets gewaar wordt van de rust op de sabbatdag, en dus het rechte nut van de middelen der genade hem ontbreekt. Ja, waardoor hij dientengevolge de bevolen plichten, namelijk het horen van Gods Woord, het gebruiken van de sacramenten, het openlijk aanroepen van God de Heere, en het doen van christelijke handreiking aan de armen, niet op de rechte wijze en met de hulp des Geestes verricht. Het tegenovergestelde zou de weg tot verandering en omwending ten goede kunnen zijn.

1. Maar afgezien daarvan dat God een vrij God is, en soeverein in al Zijn wegen met Zijn volk, de oorzaak moet men toch altijd bij zichzelf zoeken. En dan kan er een oorzaak zijn - en zulks gebeurt niet zelden - dat de ziel niet zo gesteld is ten aanzien van de Heere als in de dagen van ouds. Dus dat er een duidelijke scheiding is tussen God en de ziel, dat er iets tussen is, waarvan de ziel zelf wel weet dat dit tevoren er niet was. En zulks blijkt wel hier duidelijk uit, dat de Heere van Zijn eerste en voornaamste instelling is geweken en Zijn aangezicht daar rechtvaardig verbergt. Dan ontvangt zulk een ziel als het ware terloops nog wel iets van de Heere, gelijk een vader zijn kind, waarop hij vertoornd is en dat het aangezicht van zijn vader niet mag zien, evenwel in zijn afwezigheid toch onderhoudt, omdat het zijn kind blijft en de vader in de grond der zaak een meedogend hart omtrent hetzelfde heeft. Maar dat is toch heel wat anders dan gewoon met al de andere kinderen aan tafel te zitten in de gunstige tegenwoordigheid des vaders.

2. De oorzaak hiervoor kan dit zijn, dat er grote nalatigheid is in het zich afzonderen op de zes werkdagen. Daaruit vloeit voort dat er te veel van de aarde in het hart komt en dan kan een christen zo ongemerkt van God verwijderd raken. Dan vermindert het verlangen naar de sabbat en het sabbatswerk wordt voor zulk één dan zwaar en hij heeft weinig lust daartoe. Dan is er weinig werkzaamheid der ziel om voorbereid te worden.

3. Ook kan de oorzaak liggen in het werkzaam zijn in eigen kracht. Dat men het kan stellen in een wettische weg, buiten Jezus en Zijn Geest en sterkte. Dat men dus gestaltelijk Jezus niet waarachtig nodig heeft om de sabbat in te gaan en om het werk van de sabbat in Zijn kracht te verrichten. Wat is dat toch naar, als men het licht, de leiding, de wijsheid, de gerechtigheid en de heiligheid van Jezus in het sabbatswerk kan missen.

Dan moet ik u deze raad geven:

(1) Probeer eens met Christus werkzaam te zijn in uw sabbatsplichten. En ervaart u dan dat u dit niet kunt, dat de deur gesloten is, ja dat de weg van verzoening en sterkte voor uw ziel zo vreemd is? O vrienden, geloof dan toch dat dit een bewijs is van een scheiding en tussenstand. Ziet dan toe dat u daar blijft staan. Hoe dor, geesteloos en onoprecht uw hart ook moge zijn, dat u daar evenwel zoekt om uzelf vanwege dit alles aan te klagen. Dat u daar belijdenis van uw zonden zoekt te doen en u deswege voor de Heere uit te breiden, dat de schuld alleen bij u is. Dus dat God rechtvaardig is en u het gunstig

aangezicht van God onwaardig zift. Ja, zucht er veel om dat de Heere de oorzaak op uw hart wil binden en Hij u aanhoudend klagend make en daarbij beware.

(2) Want kinderen van God, alleen in die weg zal uw heil en herstelling kunnen komen. Wanneer u daar werkzaam wordt bewaard, dan hebt u de belofte van de getrouwe God te verwachten, dat u nog eens zult juichen over uw deel, en zulks in de plaats voor uw dubbele schaamte en schande. O, de Heere is uw Vader, en Hij is onveranderlijk goed. Het is niet moeilijk voor Zijn kinderen om Hem te bewegen. Ziet dit maar eens in de verloren zoon. Toen hij nog van verre was, kwam de vader hem al tegemoet en kuste hem, en hij bereidde hem het gemeste kalf.

Nog een woord van besturing voor het volk van God, dat nog in hun sterkte wordt bewaard en dat bij bevinding weet wat het is, verlangen te hebben naar deze dag, omdat zij dan gewoon zijn de stem des Heeren in hun hart te horen. Voor zulken, die lust hebben om van hun Heere af te hangen, van Zijn raad, besturing en de geleiding door Zijn Geest in al hun zaken. Ja, die met Noach op die dag ook wel eens een duif uitzenden, om te -zien hoe deze zal terugkomen, opdat zij hun weg mogen weten.

- Wandelt toch in vreze. Waakt toch tegen, de hoogmoed, want die komt vóór de val. Dat u boven een ander staan moogt, is alleen door genade. Daarom geeft Paulus u de raad: "Zijt niet hoog gevoelende, maar vreest."

- Wees ook waakzaam ten aanzien van die trotsheid des harten, dat u aan de bediening van het Woord en de sacramenten zou zijn ontgroeid. Daar ligt u toch zowel voor open als grote christenen ten tijde van De Labadie daardoor zijn ingenomen en vervoerd. "Geliefden, gelooft niet een iegelijke geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld". Die hebben hun eigen merk en u kent ze daaraan, dat zij zichzelf afscheiden. Zulks is niet uit God. Johannes zegt het met nadruk: "Die God kent, hoort ons; die uit God niet is, hoort ons niet." Hier spreekt Johannes

met zijn medeopziers, en hij voegt er nog aan toe: "Hieruit kennen wij de geest der waarheid en de geest der dwaling."

- Wees ook niet hard gesteld ten aanzien van anderen van Gods kinderen, die veel het goede op Gods dag missen. Hebt toch medelijden met hen en draagt hun veel liefde toe. O vrienden, het is u gegeven, en het moet ook hun gegeven worden. Bidt veel voor hen en zoekt uw grootheid in uw diepste verootmoediging. David zegt: "Door Uw verootmoedigen hebt u mij groot gemaakt". Och vrienden, alleen

de armen worden bij het licht des Evangelies bewaard. Wordt men rijk, dan is het gedaan.

Tot uw opwekking en bemoediging willen wij nog dit zeggen, dat u welhaast de middelen zult te boven zijn. Dan zal uw Godgeleerdheid zijn een Godgeleerdheid van het zien, zoals die van de engelen. Dan zult u niet meer door geloof, maar door aanschouwen Jezus kennen en Hem zien gelijk Hij is. Dat zal zijn in de eeuwige sabbat, in de storeloze rust. O, dat zal een genoeglijk rusten wezen!

Amen.

DE VERKLARING VAN DE ONDERWIJZER VAN HET VIERDE GEBOD

(vervolg)

Nu moeten wij onze aandacht bepalen bij de geboden plichten of deugden, welke de inwendige gesteldheid des harten raken, of hetgeen het formele, dat is de rechte betrachtting aangaat. Want dit alleen zal al het uiterlijke een goed werk doen zijn. Hiervan gaat de onderwijzer nu vervolgens spreken. Wij horen hem hier de plichten noemen, welke de rechte gestalte tot het sabbatswerk inhouden, hetwelk hier door de Wetgever geboden wordt. De onderwijzer zegt dan: De Heere door Zijn Geest in mij werken laten. Wij zetten dit hier vooraan. Niet om in deze de catechismus te willen verbeteren, welke dit het laatst noemt. Dat zij verre, want het gaat in het hart toe zoals de onderwijzer dit zegt. Eerst moet een mens daadwerkelijk van de zonden worden losgemaakt, zal hij eens Anderen worden en dus de Geest ontvangen. Maar wij zetten het hier vooraan, omdat zonder de werking van deze Geest niemand waarlijk alle boze werken daadwerkelijk kan of zal laten varen. Dat dit een aller noodzakelijkst stuk is, toont Paulus ons aan in Romeinen. Geen anderen, maar "zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." En: "Indien u door de Geest geleid wordt, zo zijt u niet onder de wet."

Bezien wij dan eerst waarvan de vermaning tot deze plicht bij elk mens uitgaat.

(1) Daarbij wordt uitgegaan van de natuurlijke afkerigheid des harten van de Heilige Geest en Zijn werkingen. O, er is zulk een tegenstand, waardoor men de werkingen des Geestes hindert en als met wapenen van zich afweert. De Heilige Geest wordt daardoor zo zichtbaar bedroefd: "Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd de Heilige Geest; gelijk uw vaders, alzo ook gij."

(2) Bij de vermaning tot deze plicht wordt er ook van uitgegaan, dat men door overtuiging van deze vijandschap inde smart en het gevoel daarvan tot Christus is gevluht en gekomen, en dat men uit Zijn hand de Geest deelachtig is geworden. Daarom vraagt de apostel: "Hebt u de Heilige Geest ontvangen toen gij geloofd hebt?" Er wordt hier dus van uitgegaan dat men de Heilige Geest ontvangen heeft als een eeuwige Inwoner in de ziel. De inwoning van deze Geest wordt gekend uit Zijn werkingen. Namelijk uit de overtuiging van zonden, uit de aard van de droefheid over de zonde, uit de liefdesmart en het rusteloos zijn buiten Christus, enz.

A. Maar letten wij er vervolgens ook op waarin deze zaak bestaat of wat daarmede geboden wordt, als de onderwijzer zegt: De Heere door Zijn Heilige Geest in zich laten werken.

1. Hier wordt dan geboden dat men alle nog overgebleven opstand van de verdorven natuur voor de Heilige Geest zal neerleggen, en zich onvoorwaardelijk zal overgeven aan de inwerkingen, de verborgen leringen en leidingen van de Geest: "Indien wij door de Geest leven, zo laat ons ook door de Geest wandelen." Dat wil zeggen: in de dadelijke afhankelijkheid van het licht, de onderwijzing, de leiding en de kracht des Geestes. En zulks door gevoelige overtuiging van eigen onmacht, dat men geheel van eigen krachten en gerechtigheid wordt afgedreven.

2. Voorts wordt hier geboden alles door deze Geest te verrichten. Hier wordt het doden van de zonden geboden. Dit moet door de Heilige Geest geschieden. Hoe zal toch aan een mens de dood van Christus worden toegepast tot een doodsteek voor zijn zonden, anders dan door de Geest? Deze moet het uit Christus nemen en aan de ziel verkondigen.

3. Hier wordt ook geboden dat men gedurende de zesdaagse arbeid bij de Heere zal blijven en acht zal geven op eigen hart. Maar deze bewaring is het werk des Geestes. De Geest is het, Die gedurig levend en bedachtzaam maken moet. De Geest moet het op de sabbat beluisterde woord weder te binnen brengen en indachtig maken. Het is nodig dat deze Geest daartoe gedurig ingeroepen wordt. Salomo zegt: "Als de wijsheid in uw ziel zal gekomen zijn, en de wetenschap voor uw ziel zal liefelijk zijn; zo zal de bedachtzaamheid over u de wacht houden, de verstandigheid zal u behoeden. Om u te redden van de kwade weg."

4. Voorts wordt hier geboden dat men het gehele werk van de dienst van God door de Geest zal verrichten. Dat men niet alleen zal zien de noodzakelijkheid van het gedurig en elk ogenblik afhankelijk zijn van de Heilige Geest en Zijn leiding bij Zijn Woord, maar evenzeer de afhankelijkheid in het verrichten van dit werk door de hulp des Geestes. O, die Geest moet doen zien en doen horen met het hart. Die Geest moet ons doen verstaan en bewaren. Die Geest moet ons leren werkzaam te zijn met onze ellende en met de Middelaar. Die moet de zaken op het hart brengen, ja, Hij moet het licht des Evangelies in het hart voortbrengen, waardoor de ziel leert wachtende werkzaam te zijn met de Heere Jezus en dus werkzaam te wachten op Hem. Dit alles behoort tot de gestalte van Johannes, als hij zegt: "Ik was op de dag des Heeren inde Geest". Ziet toch hoe noodzakelijk dit alles is tot heiliging van de sabbat.

B. Dan noemt de onderwijzer nog een tweede plicht, welke aan het werk van de sabbat het rechte wezen geeft. Hij zegt namelijk: dat ik van mijn boze werken viere. Hier zullen wij zien dat het leven in de zonden en boze werken een stuk is, dat lijnrecht staat tegenover het sabbatswerk. God zegt: "Uw nieuwe maanden en uw gezette hoogtijden haat Mijn ziel, zij zijn Mij tot een last: Ik ben moede geworden die te dragen. En als gijlieden uw handen uitbreidt, verberg Ik Mijn ogen voor u; ook wanneer u het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet; want uw handen zijn vol bloed." En in Amos zegt God: "Ik haat, Ik versmaad uw feesten, en Ik mag uw verbodsdagen niet rieken. Ik mag het niet aanzien. Doe het getier uwer liederen van Mij weg; ook mag Ik uwer luiten spel niet horen."

Letten wij er voorts op wat met dit vieren of laten varen van boze werken wordt geboden.

1. Hier wordt geboden dat men voor God met zijn hart afstand zal doen, dus scheiden zal van de zonde. Het afstaan van de zonde en ook het mijden van de gelegenheden daartoe. Geboden wordt hier tegen de zonden te strijden en er mede te komen tot het kruis van Jezus, opdat daar deze werken des duivels worden verbroken.

2. Hier wordt bevolen: "Vliedt de hoererij." ; "Vliedt de afgodendienst." ; "Vliedt de begeerlijkheid der jonkheid." ; "De goddeloze verlate zijn weg en (zelfs) zijn gedachten (zijn zondige of murmurerende of harde gedachten tegen God) en hij bekere zich." En: "Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg; laat af van kwaad te doen. Leert goed doen, zoekt het recht, helpt de verdrukte, doet de wees recht, handelt de twistzaak der weduwe." En vrienden, dit alles moet door de Geest geschieden en is aller noodzakelijkst tot de heiliging van de sabbat.

C. Letten wij er vervolgens op, dat de onderwijzer deze plichten, die het rechte wezen aan het sabbatswerk geven, onbegrensd opgeeft, als hij zegt: Ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken viere, de Heere door Zijn Geest in mij werken late.

Bezien wij wat de onderwijzer met deze vermaning tot de plicht hier onbegrensd of voor alle tijden mee aanwijst, of wat de Wetgever hiermede gebiedt.

(1) Hier wordt de geestelijke rust geboden, welke altijd moet plaats hebben en nooit mag ophouden. Deze rust bestaat in die vrede, die alle verstand te boven gaat. Dus die rust en stilte des gemoeds in de Heere, door het ophouden van boze werken en dat men de Heere door Zijn Geest in zich laat werken. Hiervan lezen: "Dewijl dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft, zo wapent gij u ook met dezelve gedachte, namelijk dat wie in het vlees geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde; om nu niet meer naar de begeerlijkheden der mensen, maar naar de wil van God de tijd, die overig is in het vlees, te leven. Want het is ons genoeg, dat wij de voorgaande tijd des levens der heidenen wil volbracht hebben, en gewandeld hebben in ontuchtigheden, begeerlijkheden, wijnzuiperijen, brasserijen, drinkerijen en gruwelijke afgoderijen." En: "Laat ons dan vrezen dat niet te eniger tijd, de belofte van Zijn rust in te gaan nagelaten zijnde, iemand van u schijne achtergebleven te zijn." Ja: "Laat ons dan ons benaarstigen om in die rust in te gaan; opdat niet iemand in hetzelfde voorbeeld der ongelovigheid valle." Deze geestelijke rust is wel onderscheiden van de rust op de sabbat na zes dagen, maar zij behoort er in zover toe, dat zonder deze rust de sabbat nooit kan worden geheiligd.

(2) Ook wordt hier door de Wetgever geboden dat gehele uitgaan uit zichzelf en uit die onrustige staat der natuur, alsook volmaaktheid in alle opzichten in deze en te allen tijde. Want het gebod is zeer wijd en er is nooit vrijheid om te zondigen. O vrienden" die weet wat zonde is en welk nadeel de zonde, en welk nadeel de geneigdheid ten kwade doet aan het werk van de sabbat, zal dit van harte moeten toestemmen. Die zal wel erkennen: Het is het enige dat mijn ziel hindert en ten onder houdt. O, was ik mijn zonde maar te boven!

Maar bezien wij nu voorts ook hoe nuttig de hier geboden plichtsbetrachting is om een mens in de rust van de sabbat na zes dagen en alzo in de eeuwige sabbat in te leiden.

- Want zoals de Heere wil dat men inde heiliging van de sabbat op die dag alle lichamelijke arbeid zal laten rusten en varen, zo wil God ook; dat de mens alle boze en ongodelijke werken zal laten varen en daarvan afstand doen. En dit niet enige dagen, maanden en jaren, maar al de dagen zijns levens. En dit behoort tot deze zelfde heiliging van de sabbat.

- En ziet dientengevolge eens hoe nuttig en nauw verbonden deze geestelijke rust, al de dagen dezes levens, is aan de heerlijke rust, die er overblijft voor het volk van God: "Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen." Door deze woorden moeten wij hier verstaan de staat der genade in de dag des Nieuwen Testaments, verbonden aan de staat der heerlijkheid," in welke bedeling geen verandering meer komen zal. Van deze rust en de nauwe verbinding met de geestelijke rust lezen wij ook in het betoog van Paulus in Hebreeën 4. Dit grote werk des Heeren, dat hier in gebrekkige gehoorzaamheid wordt aangevangen, zal in de eeuwige sabbat overgaan zonder te eindigen, als de oprechte heiligers van de sabbat zich ten volle zullen verlustigen in de Heere, en gespijzigd zullen worden met de volmaakte rust en zaligheid van vader Jakob. O kinderen van God, dat zal ook voor u de erve zijn, want de mond des Heeren heeft het gesproken.

Letten wij nu vervolgens nog ter ontdekking op de in dit gebod verboden zonden, waardoor de sabbat wordt ontheiligd en waaraan elk onzer hoofd voor hoofd schuldig staat.

1. Eerst zien wij daarbij de zonden, waaraan zij schuldig staan, die macht en gezag hebben om dit gebod te doen onderhouden. Want dit gebod strekt zich ook uit tot de christelijke overheden.

- Dan zien wij dat hier verboden wordt geen zorg er voor te dragen dat de gereformeerde religie in vreemde of heidense landen wordt verbreid.

- Verboden wordt ook dat men niet tracht kerken en scholen te stichten waar deze nog niet zijn. Dat men niet zorgt dat er zulk een bedienende macht is, waarover Christus alleen Koning is. Het moet voor de grootste koning op aarde een voorrecht zijn om zich geestelijker wijze aan die macht te onderwerpen.

- Hier wordt verboden dat de overheid deze weerloze bedienende macht niet zou beschermen. Dat zij deze niet door middel van haar gezag en autoriteit zou bewaren bij haar vrijheid en voorrechten onder Christus.

- Dat de overheid daarbij ook de vele scholen voor de jeugd niet zou regelen en niet zou zorgen voor de hogescholen, dat daar Godzalige en geleerde mannen zijn, die de zuivere en eeuwige waarheden onderwijzen.

- Voorts wordt hier aan de overheid verboden dat zij de sabbatszonden niet zou straffen. Want wanneer men deze zonden toelaat, worden zij in de ogen der goddeloze mensen als iets geoorloofds geacht.

2. Verder zien wij dat dit verbod zich ook uitstrekt tot de opzieners in de kerk.

- Hun wordt hier toch verboden dat zij hun bedienende macht onder Christus niet in vrijheid zouden bewaren, en zulks door middel van eensgezindheid in deze en geestelijke wapenen.

- Hun wordt ook verboden dat zij zich niets zouden aantrekken van alle onordelijkheden in de scholen en wat daar zoal voorvalt.

- Verboden wordt hier dit alles maar te laten voortduren, of dit dan al voortvloeit uit nalatigheid of uit moedeloosheid.

- De opzieners der kerk wordt hier ook verboden zulke mensen tot de predikdienst toe te laten, die onzuiver zijn in de leer der waarheid.

- Ja ook zulke opzieners of diakenen tot de dienst in de kerk te roepen, die óf gezind tot dwaling zijn, óf onwetend, óf ergerlijk van wandel.

- En dus wordt hun hier ook verboden het vierde gebod te ontbinden en de mensen alzo te leren.

2. Maar zien wij vervolgens nog welke zonden hier aan elk mens hoofd voor hoofd verboden worden.

a. Letten wij daarbij allereerst op de hier verboden zonden met betrekking tot de uitwendige dienst van God op Gods dag.

- Te dien aanzien wordt verboden alle verachting en bespottung van Gods heilige dag en van degenen, die deze onderhouden. God zegt: "De tegenpartijders zien haar aan; zij spotten met haar rustdagen."

- Daartoe behoort ook alle afkeer van deze dag en alle tegengaan van deze heiliging in zichzelf en in anderen.

- Ook alle daaruit voortvloeiende nalatigheid, verachting of kleinachting van de openbare godsdienst. Dit is het weerstaan van de Goddelijke ordinantie en zo stelt men zichzelf onbekeerlijk.

- Hiertoe behoort ook dat ouders hun zonen niet vroeg genoeg aan de Heere aanbieden, opdat zij de weg des Heeren weten mochten en Hij in Zijn voorzienigheid mocht tonen dat zij een Nazireeër Gods uit hen de Heere mochten heiligen. Hanna, bood haar zoon al vóór zijn geboorte de Heere aan en zij verkreeg haar bede.

- Voorts valt hier ook onder dat men zijn kinderen de scholen onthoudt, enz.

- Hier wordt verboden dat men niet tot Gods gemeente komen zou op Gods dag, onder welk voorwendsel dan ook. O vrienden, die trotsheid komt hier niet in aanmerking, dat men zich verbeeldt meer te weten dan de predikant weet. Of dat men meent nu zelf door de Geest geleid te worden en dat men die zalving heeft, waardoor men het onderwijs van een ander niet meer nodig heeft. Of dat men meent dat de kerk te zeer vervallen is. Wij hebben daar in de vorige oefening reeds uitvoerig over gesproken en dat hier de verontschuldiging niet geldt dat men geen beroep heeft, of armoedig is, of dat men geen klederen heeft. Straks zult u naakt voor God staan in de grote oordeelsdag, zonder enige verontschuldiging.

- Tot het hier verbodene behoort ook dat verkeerde achten en vieren van de zogenaamde feestdagen boven de dag van God. Menigeen, die men zelden of nooit op Gods dag in de kerk ziet, is er zonder mankeren op de zogenaamde feestdagen. Zó tegen alles in en verkeerdt is de mens! Hij wil met Adam aan het verbodene, en niet aan hetgeen Godwil. Het is toch geheel naar de Bijbel, dat in de Nieuw-Testamentische dag alle dagen en tijden zijn vernietigd, en dat God aan Zijn kerk alleen deze gewone sabbat heeft gegeven. U zult verloren gaan wanneer u deze niet ter zaligheid waarneemt.

- Tot het hier verbodene behoort ook dat trage en uit sleur opkomen- Gods gemeente op Gods dag. Wanneer men maar naar de kerk gaat omdat dit behoort tot de gewoonte des lands, zonder dat men daartoe redenen of nood in zijn hart heeft, ja zonder de begeerte om woorden der zaligheid te horen.

b. Dan zullen wij nog bezien wat hier verboden wordt tijdens de openbare godsdienstoefening.

- Verboden wordt daar dat men onder het horen van Gods Woord zijn hart ver van God houdt. Dat men dan in zijn gedachten met zijn beroep bezig is. Wanneer men daar dus wel komt met het lichaam, met de mond en de lippen wel nadert, maar alle wereldse en ijdele gedachten in het hart laat in- en uitgaan, zodat het hart is als een opengebroken stad, zonder muur.

Dit verschilt wel wonderlijk veel van de gestalte van Abraham. Hij joeg de vreemde vogels, die op het offer aasden, weg.

- Wanneer men komt met een hart, dat gesloten is voor Goddelijke zaken, of met een twistend hart. Of ook dat men komt met een oor, dat gestreeld wil worden en dat nooit voldaan is. Duizenden gaan zo naar de kerk, en altijd mankeert het dan aan de predikant. Maar het mankeert aan u van binnen. Het ontbreekt u aan een nederig, zachtmoedig en geopend hart.

- Hier wordt ook verboden dat men alleen maar naar de kerk gaat om zijn verstand te vullen, en niet om met het hart de stem des Heeren te mogen horen in de stem van Zijn knechten. Voorts wordt hier verboden dat men de goede woorden niet in het hart bewaren zou, gelijk Maria dit deed. Wanneer men het woord niet weder in Gods hand terugbrengt, om het op Zijn tijd daaruit weer te ontvangen.

c. Onder het gebruik van de sacramenten wordt hier verboden:

- alle nalatigheid, verachting of kleinachting van deze instelling. Ook wordt alle misbruik daarvan verboden. Dat wil zeggen, het ongerechtigd gebruiken daarvan en het voldaan zijn met alleen een kerkelijk recht, zonder een Goddelijk recht daartoe te hebben.

- Voorts wordt verboden dat men onder de bediening der sacramenten daarvan geen indruk zou hebben in het hart. Wanneer de Doop bediend wordt of wanneer men het water in de kerk ziet, dat men dan niet werkzaam is met eigen vuilheid, met de eigen Doop en verbintenis aan de Heere.

d. Onder het openlijk aanroepen van God de Heere wordt hier eerst in algemene zin verboden:

- dat men niet zou bidden in en door de Geest en met het verstand.

- Verboden wordt hier dat napraten en nabrabbelen van de woorden van de leraar, dat rusten als men het "Onze Vader" maar heeft opgezegd. Het is een schande, dat men dit menigmaal moet en kan horen van mensen, die anders nog wel een hele uitwendig godsdienstige gedaante hebben. Waarvan men denken zou dat zij meer verstand van de waarheden hebben. Maar zij prevelen het bidden net na als de roomsen, en zeggen het "Onze Vader" op met een geluid, dat men nog net kan horen wat het is. O vrienden, wat is een mens van nature toch dodelijk blind en paaps. Maar wat verschilt dit ook oneindig veel van het hart bij elke zaak in het gebed te leggen, en te zuchten dat men het amen er op innerlijk zal vinden.

- Maar bij dit openlijk aanroepen van God de Heere wordt voorts nog in het bijzonder verboden, zowel aan de leraars als aan elk mens, dat men God niet zou verheerlijken vanwege Zijn grote werken. Vrienden, de werken zelf doen dit, elk op hun wijze. Wanneer dan de werken des Heeren Hem loven, zullen Gods gunstgenoten de Heere dan niet zegenen? Zullen zij God dan niet met dankzegging tegemoet gaan?

- Verboden wordt dat men zijn onwaardigheid niet gevoelen zou, waar God een ieder nog bewaart en ook op Zijn dag weer heeft samengebracht.

- Verboden wordt hier dat men met zijn hart geen belijdenis van zonden voor God zou doen. Dat men de weg van verzoening en van vrede met God in Christus niet rusteloos zoekt. Dat men zijn onmacht niet gevoelt; ja Christus niet kiest en aanneemt. Verboden wordt hier ook dat men daarbij de lasten van anderen niet zou hebben op het hart en de Heere zou voordragen. De last van de vromen, van de zoekende of nog blinde mensen. De last ook van land of kerk enz. Dat men zich niets aantrekt van de verbreking Jozefs.

e. Voorts wordt onder het doen van de christelijke handreiking aan de armen verboden:

- dat men dit doet uit sleur of met een gierig hart. Dat men maar met een penning of twee voor God komt en meent dat het weg is wat men geeft.

- Maar verboden wordt ook dat men de rust zijner ziel zou zoeken in veel te geven. Dat men dus van zijn aalmoezen zijn Christus maken zou.

- Verboden wordt hier dat men geen werken der liefde zou doen, in het te hulp komen van de ellendigen, enz.

- Of dat men zijn aalmoezen niet zou geven uit liefde tot en in vereniging met Christus. En daarbij dat men het niet zou geven uit gehoorzaamheid en uit een gevoel van verplichting vanwege de vele genoten weldaden.

- Ook wordt hier verboden dat men de aalmoezen geveinsd geeft. Dat men het niet over het hart kan krijgen dat een ander het niet zou weten of horen klinken. Waar ziet ge uzelf voor aan? Ongelukkige geveinsde mens, die doorgaans Gods volk voor geveinsden houdt. Die zoeken het in het verborgen te doen, maar zie u uzelf eens! Gij hebt uw loon weg.

- Anderen weer willen niet hebben dat een ander het weet of zou horen klinken, omdat hun gave zo gering is. Zulken verfoeien op hun manier weer het doen van een ander.

Vrienden, welk een verdorven hart heeft de mens toch en tot welk een streken is hij in staat!

f. Maar zien wij voorts wat vóór, op of na de sabbatdag verboden wordt.

- Vóór de sabbatdag wordt hier verboden dat men zich te diep inlaat met de dingen van de wereld. Dat men daarin zo opgaat en daaraan zulk een groot deel van het hart, of wel het gehele hart geeft in de zes werkdagen, dat men onvatbaar is voor de hemelse dingen.

- Of ook dat men de tijd niet uitkoopt in de zes werkdagen. En wat wil dit uitkopen anders zeggen dan dat men wat opzij zet om God te zoeken? Dat men daartoe wat van de tijd voor het beroep afneemt. Het is toch niet voor niets dat de Geest hiertoe zulk een woord gebruikt, waardoor deze zaak ons wordt aangewezen.

- Ook wordt hier verboden dat men vóór de sabbat niet tijdig ophoudt met zijn werk. Dat men niet aan de sabbat gedenkt en aan het grote werk daarop. Dat men geen betamelijke voorbereidingen heeft door alles uit de weg te nemen wat op die dag zou hinderen, en door zich af te zonderen tot heilige meditatiën, lezen en gebeden, opdat men een sabbatsgestalte verkrijgen zou.

- Op de sabbat wordt verboden dat men Jezus niet gestaltelijk van node zou hebben in de kracht van Zijn verdiensten en gehoorzaamheid, in Zijn gerechtigheid en heiligheid, om met Hem in de sabbat in te gaan. Hiertoe behoort dat men Zijn verborgen onderwijs, het licht en de leiding van Zijn Geest kan missen en dus geen gevoel heeft van zijn zondige en onmachtige gesteldheid.

- Hier wordt ook verboden alle oneerbiedigheid en indrukloosheid ten aanzien van God in het hart. Dat men niet van doen heeft met Gods eeuwige wegen en werken, noch met de goedertierenheden en weldaden van God, en zich niet verlustigt in de Almachtige.

- Verboden wordt hier dat men op die dag God niet zou zoeken in het eenzame en ook met het huisgezin. Dat men dus geen huisgodsdienst oefeningen heeft.

- Ook wordt hier verboden dat in enig deel van de dienst van God het hart ontbreken zou. Dat men tevreden is met het uitwendige werk en daar op rust. Dat men er niet bezorgd over is om Gods heiligheid te zien en eigen onmacht daarbij; alsook niet bezorgd om tot de rechte betrachting van dit werk Jezus alleszins noodzakelijk te zien.

- Voorts wordt hier ná de sabbatdag verboden dat goddeloze maandag houden. Dit is een algemeen kwaad onder de arbeidende mensen. Dit misbruikt de duivel en het is zijn instelling, om daags na de door de Heere ingestelde dag, onder de heilige toelating Gods, de goddeloze mens weer geheel af te leiden van hetgeen hij de vorige dag heeft gehoord. Zo bouwt de duivel een kapel, zodra en waar God een kerk opricht. En dit om de zijnen in zijn klauwen te houden. O, als het dan weer maandag is, dan is de mens weer gerust, dan is het weer voorbij. Wij lezen zo met nadruk: "Veertig jaar heb Ik verdriet gehad aan dit geslacht, en, heb gezegd: Zij zijn een volk, dwalende van hart; en zij kennen Mijn wegen niet. Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen: Zo zij in Mijn rust zullen ingaan."

- Hier wordt verboden dat men het gehoorde woord niet zou overdenken. Dat men met de reine dieren niet herkauwen zou hetgeen gesproken of gebeden is. Dat men niet zou blijven wachten op de begeerde zaak en op een goed antwoord van God.

- Ook wordt hier verboden dat men er niet met elkaar over zou spreken hoe het in het hart was. Dat men elkaar niet vertellen zou wat de Heere aan de ziel heeft gedaan of heeft doen zien.

- En dus wordt hier ook verboden dat men niet in vreze zou wandelen, om toch niet verstrikt te raken in de tijdelijke dingen, waardoor men alles weer uit het oog en uit het hart verliezen zou. Dat men niet zou zuchten om de indachtig makende Geest des Heeren, opdat de Heere naar Zijn welbehagen ook in de zesdaagse arbeid het gehoorde woord wedergeven aan de ziel tot versterking en besturing. Want de dag des Heeren is een geestelijke koop- of marktdag. Wanneer men iets koopt, slaat men het op dat ogenblik alleen maar in en mag men er slechts even van proeven. Maar het eigenlijke doel van het kopen is dat men er daarna het rechte gebruik van maakt.

g. Letten wij nu nog op de hier verboden zonden ten opzichte van de inwendige gesteldheid van het gemoed, zoals deze te allen tijde moet zijn, en welke oorzaak zijn dat het sabbatswerk niet deugt.

1. Hier wordt verboden het altijd in de zonde leven, waartoe ook behoort dat men geen afstand doet van de zonde en van de gelegenheden tot dezelve, dat men deze niet tot vijand verklaart.

2. Ook dat men niet oprecht wordt in de haat tegen alle zonde, en dat men steeds weer de sabbat ingaat met een onoprechte en zondige gesteldheid des harten. O mens, u die er niets van weet wat het zeggen wil geestelijk te rusten van de zonden enz., u weet ook niets van deze sabbatsrust af. De Heere zegt: "Brenge niet meer vergeefs offer; het reukwerk is Mij een gruwel", enz.

3. Tot de hier verboden zonden behoort ook het afweren, tegenstaan en afleiden van de Heilige Geest in Zijn kloppingen en inwendige afradingen of overtuigingen van zonden.

Want dan bedroeft men de Heilige Geest en dit is zeer gevaarlijk. Het is een hachelijke vraag of zulk één deze werkingen des Geestes ooit weer ontvangt.

4. Verboden wordt hier het ongevoelig zijn over de zonde en over het gemis van de gedurige werkingen van de Heilige Geest door het Woord in het hart. Het spotten met het werk des Geestes en met het afhankelijk zijn van de Geest der genade onder een behoorlijk gebruik der middelen. Ja, dat men een vijand is van het werk des Geestes en dit tegengaat, en zulks onder een voorwendsel dat men waakzaam is tegen de dwalingen en verdorven piëtisme. Dat men uit vijandschap deze zaken aangrijpt om met de dwaling ook de rechte praktijk te bestrijden en uit te roeien uit de kerk, indien men het maar zou kunnen.

5. Hiertoe behoort ook al dat bewaren van zichzelf en doden van de zonden als een werk in eigen kracht, zonder dat men het lijden en de dood van Jezus en het werk van Zijn Geest daartoe van node heeft.

6. Ook dat men blind is voor de onmacht en afkerigheid van het eigen hart, waardoor men de weg niet weet om zich voor God te gedragen als een afhankelijke oorzaak van eigen daden. Ja, waardoor de mens er niets van weet wat het zeggen wil, zichzelf de Heere aan te bevelen met weldoen. Noch ook wat het gestaltelijk afhangen van Jezus inhoudt, dat men dus niet verhindert dat de Heere door Zijn Geest in het hart werkt, maar Hem in zich laat werken.

7. Tot het hier verbodene behoort ook dat men al zijn godsdienstige verrichtingen in eigen kracht volbrengt. Dat men vóór, order en na de godsdienstoefeningen niet naar de Heere en Zijn Geest opziet, Die toch gedurig moet levend maken en moet leren werken met de zonde, met de Middelaar en ook met de middelen, enz.

8. Wij zien hier dan dat uit dit alles volgt dat hier de gehele natuurstaat en het blijven daarin verboden wordt. Dat men de wereld kiest, en de eeuwige sabbat aan de Heere en aan anderen overlaat, die er wel lust in hebben. O vrienden, dit ligt op de bodem van het hart van een natuurlijk mens. Wanneer aan hem de keuze was om eeuwig met genoegens in de wereld te leven, of de eeuwige sabbat te vieren voor Gods troon, dan koos hij het eerste. Het tweede wil hij op zijn wijze ook wel, maar dan beschouwt hij het toch niet anders dan het beste van twee kwaden. Hij verkiest op zijn wijze de hemel boven de hel. Maar bovenal kiest hij de wereld met al haar genoegens. Ziet, dit alles ligt opgesloten in het vierde gebod. Wat zijn toch Davids woorden waarheid als hij zegt: "In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd."

Toepassing

Ziet nu uit dit alles, vrienden, hoe wij allen, niemand uitgezonderd, sabbatschenders zijn. O, wij liggen van nature allen in onze sabbatszonden. Niet, alleen zij, die zo grof het gebod Gods achter hun rug werpen door te kopen en te verkopen, of door het tijdelijk beroep of allerlei vermaak waar te nemen, maar wij allen zeg ik. O, wiens hart is hier zuiver en rein van zonden? En vrienden, wie hier geen Borg heeft of nog voor zijn dood krijgt, al had hij niet één andere zonde, die zal om deze zonde verloren gaan. Dus hangt de zaligheid er van af. God wil dat op die dag de tijdelijke dingen uit het hart, van de tong en uit de handen blijven. Hij wil dan zo eens een stilte hebben over de gehele aarde.

(Vervolgt hier de toepassing van zondag 34 vanaf punt B.).

Kinderen van God, zie nu nog eens in het kort hoe Jezus als Borg dit gebod volmaakt heeft onderhouden!

1. Jezus heeft de sabbat volmaakt geheiligd en het gebod Zijns Vaders geëerbiedigd van Zijn kindse dagen af. Twaalf jaren oud zijnde, zat Hij reeds lerende in de tempel en zette de dienst van God reeds luister bij, zodat zij verwonderd waren over Zijn leer en over Zijn aangename en krachtige woorden. Het was Zijn leven, ja Zijn spijze, bezig te zijn in de dingen Zijns Vaders.

2. Jezus kon de sabbatschending niet verdragen, waaromtrent wij, zo dor en ongevoelig zijn. Het Heilige Gods kon hier geen gemeenschap met de zonde hebben. O, Hij kon het kopen en verkopen, het bankhouden op die dag niet zien. De ijver van Gods huis verteerde Hem. Hij verdreef hen uit de tempel en dus zuiverde Hij ook .de dienst van God, welke wij zo onrein betrachten. En als zij aan de Heere Jezus strikvragen over de sabbat voorlegden, hoe zachtmoedig beantwoordde Jezus hun deze met een gelijkenis. En dit terwijl wij zo driftig zijn en met veel vreemd vuur bezet.

3. Ja, wat was Jezus weldadig op de sabbat. Wat zijn er velen door Hem op die dag naar lichaam en ziel genezen. O, hoe menige zoon of dochter van. Abraham, die door de satan gebonden was, heeft Jezus ontbonden en losgemaakt op de dag des sabbats. De Joden hebben Jezus ter dood gebracht, met name ook omdat Hij de sabbat brak. Hiermede werd Hij beschuldigd, en er was geen schuld in Hem.

Maar kinderen van God, waarom was dit? O, u had de sabbat ontheiligd en verbroken, en dit was het wraakoefenende zwaard van de gerechtigheid des Vaders, dat tegen uw sabbatszonden ontwaakt was. Deze werden Hem, als uw Borg, toegerekend. Dit sloeg Hem tot in het stof des doods! De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden.

Volk van God, u die God en Zijn dag liefhebt, die er bij bevinding iets van weet wat het is in Christus te rusten, en die iets hebt geproefd van de zoetheid van de sabbatsrust hier in de tijd, als een teken van de rust des hemels, nog een enkel woord.

(1) Vertrouwt elkander toch temidden van al uw onrust en strijd van binnen en van buiten, met de gronden van hoop, welke u hebt op de eeuwige sabbat, wanneer het teken zal ophouden. Wat zal dat eens een zalig rusten zijn, waar al uw geestelijke rust en uw hier dierbare sabbat als ineengesmolten zullen zijn en eeuwig zullen duren.

(2) Ja, versterkt u in de hoop door de bevordering van uw heiligmaking in de weg van de, sabbatsrust. Door er bij bevinding iets meer van te leren kennen wat het is om met Johannes in de Geest te zijn op de dag des Heeren. De Heere make Zijn dag voor onze zielen recht dierbaar.

Amen.

ZONDAG 39
vraag 104

Vraag 104:

Wat wil God in het vijfde gebod?

Antwoord:

Dat ik mijn vader en mijn moeder, en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze, en mij aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe, en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe, aangezien het Gode belieft ons door hun hand te regeren.

HET VIJFDE GEBOD
(Alleen de woorden van het gebod)

Nog steeds zijn wij bezig met de verklaring van de onderwijzer betreffende de bijzondere geboden en verboden van de zedelijke wet van God, waarvan de eerste tafel het hoofdgebod inhoudt, aangaande de volmaakte liefde ten aanzien van God. Dit hebben wij met de bespreking van het vierde gebod afgehandeld (zondag 34 tot en met zondag 38).

Wij gaan nu met de onderwijzer er toe over de tweede tafel van deze wet te verklaren, welke het tweede hoofdgebod inhoudt, de volmaakte liefde tot onze naasten. Deze moet voortvloeien uit de liefde tot God, en dus is dit gebod aan het eerste hoofdgebod

gelijk. Dit omvat de volgende zes geboden, welke verklaard worden in de zondagen 39 tot en met 44, vraag 113.

De Wetgever, en in navolging van die ook de onderwijzer, handelt hier zó, dat Hij:

1. Eerst de personen noemt die wij voor onze naasten te houden hebben en ten aanzien van wie Hij volmaakte liefde gebiedt (het vijfde gebod).
2. En dan breidt de Wetgever dit vervolgens breder uit door verschillende geboden te geven betreffende bijzonderheden, welke nadelig zijn, om deze volmaakte liefde ten aanzien van de naasten te oefenen, of deze ook wel beletten (het zesde tot en met het tiende gebod). Wat betreft de personen, welke de Wetgever noemt en die wij voor onze naasten te houden hebben, en ten aanzien van wie Hij volmaakte liefde gebiedt, nu wij toegekomen zijn aan het vijfde gebod (zondag 39) zullen wij hier nu verder van handelen.

Daarbij verdelen wij deze verklaring in twee voorname hoofddelen:

- I. Wij zullen het gebod verklaren zoals wij dit vinden in Exodus 20:12.
- II. Dan zullen wij de geestelijke zin er van openen, aan de hand van de uitbreiding, welke de onderwijzer hierover geeft.

Wat het eerste betreft, alleen dit gebod wordt in deze tweede tafel op gebiedende wijze voorgesteld.

Al de andere geboden zijn op verbiedende wijze. Dit wil te kennen

geven, dat alleen waar dit vijfde gebod in het hart is ingedrukt, ook de volgende geboden daarop vat kunnen hebben en van vrucht en uitwerking kunnen zijn.

Wij vinden dit gebod in Exodus 20:12. Bezien wij hier dan:

- A. dit gebod, en
- B. de aandrang of belofte bij dit gebod.

A. Het gebod nader beziende, willen wij eerst op het algemene oogmerk van dit vijfde gebod letten.

1. Daarbij moeten wij de grondslag van dit gebod nader beschouwen.

- Deze grondslag ligt hierin, dat de Heere naar Zijn vrijmachtig welbehagen het heeft gewild, dat er onder de mensen een orde van ondergeschiktheid en boven anderen gesteld zijn plaats zou hebben. Zonder deze zou na de val geen wereld kunnen staande blijven, en daarom heeft het God - als de Heere Zebaoth, de Heere der heirscharen, Die het alles in orde houdt - belieft deze in de wereld in te stellen. Dus moet de één gebieden en de ander gehoorzamen, opdat alles niet in een verwarde staat geraken zal, en opdat God niet kome en de aarde met de ban zal slaan.

Er is dus zeer veel aan dit gebod gelegen, aangezien de onderhouding er van de grondslag is voor de rechte betrachtning van al de volgende geboden.

- Ook is hier de grond en het fundament gelegd voor alle wettelijke regeringen en de gehoorzaamheid tussen mensen onder elkander. Daarom ook heeft de Wetgever dit gebod met zulk een grote belofte willen bekrachtigen.

2. Voorts moeten wij letten op de algemene inhoud en de wijde uitgestrektheid van dit gebod. De algemene inhoud van dit gebod komt overeen met hetgeen Paulus ons zegt: "Zo geeft dan een iegelijk wat u schuldig zijt: schatting, die u de schatting, tol, die u de tol, vreze, die u de vreze, eer, die u de eer schuldig zijt." In deze tekst ligt de inhoud duidelijk omschreven, vooral als ge daarbij in volgorde achteraan begint. Want Paulus gebiedt hier deze plichten opklimmender wijze, daarmede komende tot het doel des Heeren: "Opdat de levenden bekennen, dat de Allerhoogste heerschappij heeft over de koninkrijken der mensen, en geeft ze aan wie Hij wil."

Letten wij daarbij op de wijde uitgestrektheid van dit gebod. O vrienden, het is een gebod dat zeer wijd is, en daarom sluit het alles in. Het houdt zowel het rechte gedrag in tegenover al degenen, die ons ondergeschikt zijn, als tegenover degenen die over ons gesteld zijn. Het sluit zowel de rechte en volmaakte gesteldheid des harten in, als onze uitwendige gedragingen tegenover onze naasten. Ja, de bij dit gebod gevoegde belofte, welke tot dit gebod zowel behoort als tot de nog volgende geboden, houdt tevens ook zware bedreigingen in.

3. Dan hebben wij daarbij verder nog te letten op de juiste wijze, waarop dit gebod moet worden betracht. Het is een gebod, dat met al de nog volgende geboden liefde tot onze naasten gebiedt, en wel, zoals wij onszelf liefhebben. Dit wil hier zeggen, dat de rechte liefde tot onszelf het hoogste is, en dus ook in de praktijk de regel en het richtsnoer moet zijn voor onze gedragingen ten aanzien van onze naasten. Dus dat wij in ons gedrag ten aanzien van degenen, die over of onder ons gesteld zijn, steeds weer met de vraag aan ons eigen hart naar binnen keren, of wij waarlijk wensen dat met ons zo gehandeld zou worden als wij met onze naasten handelen. Dit ligt opgesloten in de regel, welke de Heere Jezus heeft gegeven, en welke elk in zijn hart en gedachten te allen tijde nodig heelt in al zijn verrichtingen: "Alle dingen dan, die u wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo; want dat is de wet en de profeten." Ja, dat is de Koninklijke weg naar de Koninklijke wet.

Gaan wij nu het gebod bezien. Letten wij daarbij op:

a. de voorwerpen, welke dit gebod betreft.

b. alsook op de redenen, welke de Wetgever heeft, waarom deze voorwerpen ons allen worden voorgesteld onder de benaming van vader en moeder.

a. De voorwerpen van dit gebod, welke hier door de Wetgever worden voorgesteld onder de benaming van vader en moeder, onbegrensd. Of zij dus goed of kwaad, betamelijk of onbetamelijk, ja hard of zacht in hun gedragingen zijn.

1. Onder vader en moeder moeten wij hier allereerst onze eigen natuurlijke ouders verstaan. Deze moeten wij niet alleen eren uit kracht van de Goddelijke ordinantie, maar zelfs uit kracht van de natuurlijke betrekking. Want wij zijn door hen geteeld en geboord. Onder God hebben wij van hen onze natuur. Wij lezen in Spreuken: "Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft; en veracht uw moeder niet als zij oud is geworden." En: "Laat uw vader zich verblijden, ook uw moeder; en laat haar zich verheugen, die u geboord heeft." En: "Een ieder zal zijn moeder en zijn vader vrezen."

(1) Beantwoorden wij hier de vraag, waarom de vader meestal in de eerste plaats wordt genoemd. Dit geschiedt vooral vanwege de achtbaarheid en de rang en het gezag boven en over zijn vrouw. Dit is naar de ordinantie van God en wij kunnen dit omschrijven gelijk Paulus dit doet. De man is het hoofd van de vrouw, daarom moet hij het hoofd niet bedekken of lang haar dragen, aangezien hij het beeld en de heerlijkheid Gods is. En de vrouw is de heerlijkheid des mans. De man is ook niet uit de vrouw, maar de vrouw is uit de man. Ja, de man is ook niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man. Paulus zegt dat de vrouw daarom lang haar moet dragen of een macht op het hoofd moet hebben, om der engelen wil. Daarentegen is het een oneer voor een man als hij lang haar draagt. Het geschiedt dus om een indruk te geven van deze Goddelijke ordinantie.

(2) Maar waarom wordt ook wel de moeder met nadruk vóór- de vader genoemd, gelijk in Leviticus?

- Om daarmede te kennen te geven dat aan haar de gelijke eer naast de vader toekomt, want zij is deze waardig. Dus dat vanwege de genoemde ordinantie van God door de kinderen de vader niet boven de moeder moet worden geschat, noch ook dat de moeder minder eer mag worden bewezen. Want doorgaans zijn de moeders van nature zwakker. Wanneer de kinderen groter en ondeugender worden, zouden zij hun autoriteit kunnen verliezen daar zij over het algemeen wat zachter van aard zijn.

Ook beschikken zij meestal niet over die wapenen, welke de vaders hebben. Dewijl dan de tuin van het moederlijk gezag het laagste is, zet de Heere er wat op om de autoriteit van de moeder te handhaven. Daarom wordt zo dikwijls het gezag van de moeder bepleit. Daarom wordt hij een zot genaamd, die zijn moeder veracht, al is hij nog zo oud.

- Voorts gaat de moederlijke zorg meer over de huishouding en gaat zij zo dus meer met de kinderen om. Daaruit volgt dat er meer gemeenzaamheid is met de moeder dan met de vader, waardoor het licht voorkomt dat de vader meergevreesd wordt dan de moeder: Dit wijst ook Paulus aan, dat het werk van de vrouwen is het huis te regeren, terwijl het werk van de mannen meer buitenshuis is. Dat is het geval met allen, die werkzaam zijn in de kerk of bij de overheid, ook met alle kooplieden en allen, die in dienstbetrekking zijn of enig handwerk verrichten. Daarom zegt Petrus dat de mannen als het ware bij de vrouwen wonen. Hier ziet ge dan deze Goddelijke ordinantie, en dus ook de noodzakelijkheid en de billijkheid, dat de moeder en de vader met gelijke eer en vrede geëerbiedigd worden.

2. Maar letten wij er verder ook op, dat hier in de tekst onder vader en moeder ook al degenen moeten worden verstaan, die door het natuurlijke of door de Goddelijke ordinantie over ons zijn gesteld, en dus ook enigermate het ambt der ouders aan ons bedienen. Want dan zijn er in het natuurlijke nog meer over ons gesteld.

(1) Wij denken daarbij allereerst aan degenen, die van nature de plaats der natuurlijke ouders mede innemen of ook geheel bekleden.

(2) Dan zijn daar onze grootouders in het natuurlijke en het verdere voorgeslacht: "Ik bende Heere, de God van uw vader Abraham, en de God van Izak."

(3) De stiefvaders en stiefmoeders. Jozef droeg de naam van vader over Christus: "Zie, Uw vader en ik hebben U met angst gezocht."

(4) Ook de schoonvaders en schoonmoeders. Als Jethro over Mozes, Saul over David en Naomi over Ruth.

(5) Voorts ook de ooms en tantes of naaste bloedverwanten, want deze eersten in de zijlinie van ons geslacht staan met onze ouders op één rang.

(6) Wij denken daarbij aan degenen, die door onze ouders over ons gesteld zijn om hun plaats in te nemen.

- Zusters en broeders en alle anderen, die vanwege hun gaven en jaren door onze ouders bij hun leven over ons gesteld zijn.

- Voorts ook aan hen, die de plaats van onze ouders na hun dood innemen, als voogden en verzorgers van wezen. Zie dit bij Mordechai over Esther.

(7) Maar door vader en moeder worden in de tekst ook verstaan degenen, die door de instelling of ordinantie Gods over ons gesteld zijn. Die dus enigermate het ambt van vader en moeder aan ons bedienen.

- Hier moeten wij denken aan degenen, die met macht over ons zijn bekleed. In het politieke of burgerlijke leven zijn dat de overheden, hetzij hoger of lager in rang. David zegt tegen koning Saul: "Zie toch, mijn vader." En in Jesaja lezen wij van Eljakim, dat hij de inwoners van Jeruzalem en het huis van Juda tot een vader zou zijn. Om deze reden wordt Debora een moeder in Israël genaamd. Hier komt de vraag naar voren, wat er vóór gaat: de gehoorzaamheid aan onze natuurlijke ouders, óf die aan onze overheid. Ons antwoord is: van nature gaat de gehoorzaamheid aan onze ouders voor. Maar met betrekking tot de openbare orde en de algemene rust gaat de instelling Gods voor en moeten wij dus eerst de overheid daarin gehoorzamen, wanneer deze ons maar niets gebiedt tegen Gods wet. Want de overheden zijn vaders van het vaderland, en dus ook vaders van onze ouders.

- In het kerkelijke leven zijn dit de leraars, die naar Gods Woord handelen en wandelen. Eliza noemde de profeet Elia, toen deze ten hemel opvoer: "Mijn vader, mijn vader." Zo noemde ook koning Joas de profeet Eliza: "Mijn vader, mijn vader". En Paulus zegt: "Mijn kinderkens, die ik wederom arbeide te baren."

- Alsook de ouderlingen, die mede naar Gods Woord handelen en wandelen.

- Dus ook de diakenen over de armen, want zij doen een vaderlijk werk. De natuur van het ambt wijst daar reeds op.

- In de scholen zijn alle onderwijzers en onderwijzeressen over ons gesteld.

- In handel en industrie zijn onze werkgevers en werkgeefsters over ons gesteld, alsook degenen, aan wie de leiding in de bedrijven is toevertrouwd. Jabal was een vader van degenen, die tenten bewoonden en vee hadden, en de naam van zijn broeder was Jubal. Deze was de vader van allen, die harpen en orgels handelen.

• Wanneer wij om enige reden zijn opgenomen in een inrichting, zijn ook zij over ons gesteld, die daar leiding geven en onder wier toezicht wij staan. In de huizen geldt dit ook voor de heren en vrouwen ten opzichte van hun huispersoneel. De knechten van Naäman noemden hem hun vader. Enigermate bedienen ook zij het ambt van vader en moeder aan ons, die vanwege hun hoedanigheden over ons zijn gesteld.

• Dit geldt ten aanzien van de ouderdom. Dus alle oude en bedaagde lieden, die ouder zijn dan wij. Daarom vermaant Paulus: "Bestraf een oude man niet hardelijk, maar vermaan hem als een vader; de oude vrouwen als moeders." Dit geldt ook ten aanzien van verstand, gaven en weldaden. Jozef was zelfs over Farao en over zijn gehele land tot een vader en tot een heer vanwege zijn wijze bestuur. En Job zegt: "Ik was de nooddruftigen een vader.

4. Bezien wij nu verder nog de redenen, waarom de Wetgever ons al de hier genoemden onder de benaming van vader en moeder voorstelt.

(1) De Wetgever doet dit omdat de vaderlijke macht de allereerste en alleroudste macht is. Deze is dus het eerste beginsel van alle kerkelijke en wereldlijke macht over anderen. Ouders hebben toch allereerst de macht en zorg over hun kinderen. De leraren, de overheden en de voogden hebben deze niet vóór onze natuurlijke ouders.

(2) Door deze benaming van vaders en moeders wordt ook te kennen gegeven dat aan allen, die over ons of anderen zijn gesteld, een vaderlijke genegenheid en een vaderlijk hart betaamt, en dus ook een vaderlijke wijze van bestuur. Want hun regering moet zich richten naar het voorbeelden model van de eigenlijke vaderlijke regering.

(3) Ook wordt door deze benaming uitdrukking gegeven aan de algehele verplichting van de minderen ten aanzien van de meerderen. De vaderlijke macht is een natuurlijke en onveranderlijke macht, welke dus altijd dezelfde blijft. Dewijl nu de meerderen worden genoemd met de benaming van vaders en moeders, wordt een ieder tot gehoorzaamheid van meerderen verplicht door deze zelfde sterke natuurband. Wij zeiden reeds, het rechte gedrag ten aanzien van onze natuurlijke ouders is de grondslag van alle andere verschuldigde gehoorzaamheid. Want waar de natuurlijke ouders recht geëerd worden, is een tederheid des harten en daar zal alle andere gehoorzaamheid vanzelf volgen.

5. Vervolgens moeten wij nu onze aandacht schenken aan het gebod van de Wetgever ten aanzien van deze voorwerpen. O vrienden, de grote Wetgever, Die behouden en verderven kan, spreekt hier op een vreselijke wijze uit het midden des vuurs. Hij spreekt in het bijzonder de kinderen aan: "Eert uw vader en uw moeder." Daarmede geeft de Wetgever hun een gebod, op grond waarvan zij al de andere geboden zullen gehoorzamen. Bezien wij eerst wat dit eren te kennen geeft. Gelijk de taalkundigen opmerken, is het woord "eren" afgeleid van een woord, dat wijst op zwaar wegen. Hieruit volgt dan dat het te kennen geeft het voortdurend overleggen (wegen) van de waardigheid en het gezag van vader en moeder boven en over ons. Wij merken hierbij op, dat dit woord "eren" uitdrukking geeft aan hetgeen hier geboden wordt en wat uit dit eren werkelijk volgt. En wel het behoorlijk achten van de ouders naar hun waardigheid. Dit gepaard met liefde, met getrouwheid, met vreze, met nederige onderwerping en gehoorzaamheid, en met alle betamelijk geduld en verdraagzaamheid: "Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft; en veracht uw moeder niet als zij oud geworden is." Spreuken: "Het oog, dat de vader bespot, of de gehoorzaamheid der moeder veracht, dat zullen de raven der beek uitpikken, en des arends jongen zullen het eten." Ja, dat dit eren ook het liefhebben inhoudt, Jezus zegt: "Die vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig." Dat het ook de algehele gehoorzaamheid insluit: "Gij kinderen, zijt uw ouderen gehoorzaam in de Heere; want dat is recht. Eert uw vader en moeder."

6. Vervolgens letten wij op hetgeen in deze woorden, "Eer uw vader en uw moeder" ligt opgesloten. God wil ons hiermede leren, dat allen die over ons gesteld zijn, uit welke betrekking dan ook, de plaats van God over ons op aarde vervangen. God is de Oppervader, Opperleermeester, Opperheer en Opperwetgever. Daardoor komt het dat dikwijls dezelfde plichten ten aanzien van God ook ten aanzien van de ouders worden voorgeschreven: "Gij zult de Heere uw God vrezen", vergeleken met: "Een ieder zal zijn moeder en zijn vader vrezen." Ook: "Een ieder, als hij zijn God gevloekt zal hebben, zo zal hij zijn zonde dragen" ; "Wie ook zijn vader of zijn moeder vloekt, die zal zekerlijk gedood worden", enz. Waar nu dit eren in bestaat en wat daardoor wel geboden wordt, zullen wij nog nader zien bij de behandeling van de verklaring van de onderwijzer, wanneer wij daarbij zullen spreken van de hier geboden deugden.

B. Vervolgens zullen wij spreken van de belofte, waarmede dit gebod door de Wetgever wordt aangedrongen. Dit geschiedt met de volgende woorden: "Opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere uw God geeft." Wij vinden dit ook in de herhaling van het gebod: "Opdat het u, welga in het land, dat u de Heere uw God geven zal." De vertalers van de Septuagint [de Latijnse Bijbelvertaling] voegen zulks in Exodus samen, zeggende: "Opdat het u welga, en gij lang levende zijt in dat goede land" enz. Wij zien hier de voornaamste inhoud van de belofte, welke een lang en voorspoedig leven inhoudt, en zulks in het land, hetwelk God ons geeft. Ja, hetwelk Hij geeft als de Jehova, onze God des Verbonds. Bezien wij de zegen, welke er in ligt dat men lang en voorspoedig leeft. De tekst zegt: "Opdat uw dagen verlengd worden en het u welga." In algemene zin moet een lang leven voor een zegen geacht worden. De tekst zegt: "Opdat uw dagen verlengd worden." De natuur van alle schepselen, ja zelfs van het redeloze leert ons dit. Alles strekt zich uit naar een lang leven. Ieder ontworstelt de dood zo lang hij kan. Dit wist de duivel wel, toen hij deze waarheid uitsprak: "Huid voor huid en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven." En wij lezen met nadruk dat dit een zegen is, dat in de rechterhand van de Wijsheid langheid der dagen is. Letten wij er hier nog in het bijzonder op welke een voorname zegen bij dit lange leven allerlei voorspoed wel is. De tekst zegt: "Opdat het u welga." Door dit welgaan moeten wij hier verstaan allerlei geestelijke en lichamelijke zegeningen, zonder welke een lang leven te beklagen is. Daarom wordt in Spreuken bij de langheid der dagen in de rechterhand van de Wijsheid ook gevoegd, dat in haar linkerhand rijkdom en eer is. Er is dus een zegen gelegen in het genot van dit alles, vooral in een land, dat de Heere zijn God aan een mens geeft.

Vraag: wat moeten wij verstaan door het land, of het goede land, waarvan de tekst spreekt?

In algemene zin moeten wij hierdoor verstaan alle landen, steden, dorpen, huizen en erven, welke God aan iemand in bezit geeft. Aldus brengt ook Paulus deze woorden over: "Eert uw vader en moeder, opdat het u welga en dat u lang leeft op de aarde." Maar in het bijzonder moeten wij hierdoor verstaan, met betrekking tot Israël, het eigenlijke land Kanaän, dit zeer schone land, vloeiende van melk en honing. God had in het Verbond der genade aan Abraham beloofd dit land aan zijn zaad tot een erfdeel in Zijn gunst te zullen geven, als een heerlijk onderpand van de hemel.

Vraag. En wat moeten wij verstaan door de woorden in de tekst: "Dat u de Heere uw God geeft", of "geven zal"?

- Deze woorden, dat God het geeft of geven zal, hebben voor alle tijden betrekking op alle en allerlei bezittingen. En daarbij is mede inbegrepen de gunst van God, waarin men het tijdelijke goed geniet. Want zonder deze is een lang leven met veel voorspoed niet te wensen en is het ook geen wezenlijke zegen. Dit genieten in de gunst van God staat dus tegenover het bezit in Zijn toorn. Ja, het staat ook tegenover de ballingschap en het omzwerven buiten het vaderland. Voor Israël was dit het land Kanaän, en voor elke gelovige is dit het land, dat zijn vaderland is. Dit moet ons leren dat wij er niet zo op uit moeten zijn om maar alles te hebben, om maar akkers aan akkers te trekken. Menigmaal worden de grootste brokken aan de goddelozen toegeworpen in de ongunst van God. Aan de lekkernijen van het goede land eten en drinken zij zich dood. Daarom zeg ik dat dit ons leren moet bovenal de gunst van God te zoeken in het vermeederen van onze bezittingen. Ja, er meer op te letten dat de gunstige voorzienigheid Gods in deze met ons is, waardoor wij kunnen opmerken dat het van de Heere is en dat God het ons geeft.

- In dit woord "geven" ligt mede opgesloten de onafhankelijke soevereiniteit van God. Want het is nooit verdiend, en het zal ook nooit verdiend worden. Het is er zolang als het God behaagt, en langer zal het niet blijven. Het is een vrije en soevereine gift of geschenk. Vandaag is iemand rijk, en morgen arm; vandaag arm, en morgen rijk. De aarde is toch des Heeren, mitsgaders haar volheid. Zelfs Nebukadnézar wist het wel dat God de koningen afzet en dat Hij de koninkrijken geeft aan wie Hij wil.

- En ten aanzien van het land Kanaän sluit dit geven ook de getrouwheid Gods in. De Heere zou Zijn beloften gestand doen, welke Hij in het Genadeverbond aan Abraham had gedaan. Ja, God stond gereed om uit kracht van Zijn beloften dit beloofde land aan Israël te geven, waarin zij lang zouden leven met allerlei voorspoed in Zijn gunst. Zij zouden het wel tegen de Heere verderven, maar de Heere zou het hun evenwel geven. De Heere had het gezworen en gezegd: "Zou Ik het zeggen en niet doen; of spreken en niet bestendig maken?" O, God is geen man, dat Hij liegen zou.

- Dit geven sluit ook in de onbepaalde macht en sterkte van God. Hoe machtig veel en sterk de vijanden van Israël ook waren, God zou hun evenwel dit land geven. Daarom moesten zij meer op de Heere zien en op het gehoorzamen aan Zijn gebod, dan op al die zwermen van schier ontelbare vijanden en reuzen. Hierdoor komt het dat als de handen van Mozes opgeheven waren, Israël de sterkste was, maar als zijn handen zakten, was Amalek de sterkste.

Dit leert ons op God te zien, en te geloven dat mensen niet meer kunnen doen dan God hun toelaat. O vrienden, als onze wegen de Heere behagen, dan wil God zelfs onze vijanden met ons bevredigen. Als God maar met Elia was, dan kwamen zelfs de raven hem brood brengen. En dat zijn toch roofvogels, die anders alleen maar halen en niets brengen.

Letten wij er verder nog op wat het zeggen wil, dat de tekst zegt dat God het hun geven zal als de Jehovah, hun God. Hier wordt de juiste grond aangewezen voor het genieten van alle geestelijke en lichamelijke zegeningen.

- "Hetwelk de Heere u geeft of geven zal." Hier wordt de zekerheid aangewezen. Want de Heere geeft dit alles aan Zijn volk in de kracht van Zijn Naam Jehova. Hij is de onveranderlijk Getrouwe, Die al Zijn woorden waar maakt, zowel ten opzichte van dit leven, als van het toekomstige. Zoals de Heere in de uitvoering van Zijn beloften de kracht van Zijn Naam Jehova vertoonde, toen Hij Israël uit Egypteland uitleidde en in Kanaän bracht, had Hij dit nog nimmer tevoren gedaan.

- Hier wordt de voornaamste grond voor deze gunstige genieting aangewezen. De Heere geeft dit of zal dit geven als de Elohim, als de God des verbonds. De tekst zegt: "Hetwelk u de Heere uw God geven zal." Men moet hier niet denken, dat Israël dit land verkregen heeft uit kracht van het uitwendig Volksverbond, dat aan de Sinaï werd opgericht; dus door uitwendige gehoorzaamheid. Zo hebben zij geen voetstap in Kanaän verkregen, want zij verdierven alles. En zo krijgt ook niemand iets. Men moet het echter aldus verstaan. God heeft Kanaän als een erfdeel aan Zijn gelovig volk gegeven, omdat God de God des Verbonds van de ware gelovigen is. Dezen stonden in het Genadeverbond, dat met Abraham was opgericht, en het erfdeel in Kanaten behoorde mede tot de beloften in dat wel verordeneerde verbond, waarin alles van één kant komt. Zij ontvingen het van hun Verbondsgod, als door de Messias voor hen verworven, en bij dat Koninkrijk werpt Hij hun alle andere dingen toe. En de goddeloze Israëlieten onder de verdraagzaamheid van God levende, genoten dit tijdelijk voorrecht mede als hun deel. Zo gaat het nog op die plaatsen, waar God Zijn Koninkrijk opricht. Daar delen de goddelozen mede in de tijdelijke voorrechten, welke daar vallen. En zij krijgen die niet vanwege hun eigen gehoorzaamheid, maar zij krijgen deze van terzijde uit het Verbond der genade. Dus zoals het Genadeverbond de grond is voor de lankmoedigheid van God en voor het leven van de goddelozen. Daarom, zo lang als er vromen op de aarde zijn, zo lang zullen ook de goddelozen leven en het goede genieten. Zo lang zal zelfs het geslacht van Cham blijven staan. Maar de laatste vrome ingezameld zijnde, zal het gedaan zijn. Aldus gaat het nog dagelijks. Maar letten wij nog op de kracht van deze aandrang, welke er in deze belofte ligt, waarmede de Wetgever dit gebod aandringt, zeggende: "Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere uw God geeft." Eerst willen wij daarbij letten op de zin van deze belofte, welke aan de gehoorzamen wordt gedaan.

Vraag. Hoe moet men dit verlengd worden van de dagen in een lijdelijke zin verstaan ten opzichte van Gods eeuwige besluit? Een verlenging van de dagen boven het eeuwig besluit van God wordt hier echter niet bedoeld. Want het is een eeuwige waarheid, dat de dagen van de mens bestemd zijn en het getal zijner maanden bij God is. God heeft zijn bepalingen gemaakt, welke de mens niet zal overgaan. Hier wordt met het verlengd worden van de dagen alleen het lange leven bedoeld, of een langer leven dan andere mensen. Dan wordt er van mensen ook gezegd, dat zij hun dagen niet ter helft brengen. Ook wil het zeggen een verlenging van de dagen boven onze verwachting of boven onze natuurlijke krachten.

Vraag. En wanneer is dit verlengd worden van de dagen, met allerlei zegeningen, in het bezit waarvan God de mens gunstig stelt, voor een grote zegen te achten?

- Dan, wanneer zulk een lang levende veel doorzicht krijgt in de wegen Gods met de mensen.

- Als hij veel ondervinding van de oneindige goedertierenheden Gods ontvangt, alsook veel mag inzien in de onnaspeurlijk wijze besturing Gods ten aanzien van alle dingen hier beneden ten goede van Zijn volk.

- Ja, het is een grote zegen wanneer zulk één een hogere trap in de genade en in de heiligheid verkrijgt, en in die weg te bekwaam voor de hemel wordt, in zelfverloochening en heiligmaking toenemende. Als zulk één dus in zijn lange dagen voortgaat van deugd tot deugd en van kracht tot kracht, dat hij groeit als een palmboom en als de wilgen aan waterbeken. Voor zulken is het beloofd: "Gij zult in goeden ouderdom begraven worden." En: "Gij zult in ouderdom ten grave komen, gelijk de korenhoop te zijner tijd opgevoerd wordt." Dus heeft de Godzaligheid de belofte van het tegenwoordige en van het toekomstige leven.

- Voor de gelovige was, het heerlijke Kanaän bijzonder geschikt om hem op te leiden tot de gedachte wat het eens in de hemel zou zijn.

- Maar het voornaamste was voor Israël bij een lang leven wel dat zij uit hun geslachten de Messias verwachtten, als ook grote en heerlijke veranderingen met Zijn komst. Daarom vroegen zij wel eens verlangend: wie zal leven als deze dingen geschieden?

Vraag. Maar hoe en in welk opzicht moet deze belofte dan in werkende zin worden opgevat en hoe wordt zij dan vervuld? En is daarmee dan niet in strijd dat Godzalige kinderen hier op aarde soms maar een sober bezit hebben en ook vroeg sterven? En dat daartegenover de goddelozen soms grote overvloed hebben en lang leven? Hoe en in welk opzicht moet deze belofte van het verlengen der dagen dan worden opgevat? Wanneer men de woorden "verlengd worden" hier opvat in een werkende zin, zoals de taalkundigen hierop wijzen, dan kan men dit verlengen hier lezen met betrekking tot de ouders. Dus dan zou er staan: Opdat zij - uw ouders - uw dagen verlengen. Dan wordt deze belofte aldus vervuld: wanneer ouders behoorlijk en met liefde worden geëerd, worden deze inwendig in hun gemoed daardoor verkwikt. Dit zal hun hart in liefde en tederheid uitbreiden tot hun kinderen, zodat zij, elk op hun wijze, uit de benauwdheid tot de Heere roepen om het leven van hun kinderen. Dan zuchten zij er om en God hoort hen. Hun gebeden en voorzorgen geven dus hun kinderen een lang leven. Want vrienden, ouders kunnen hun kinderen ook wel dood wensen en zuchten. Wie zal zeggen wat er in dit opzicht wel gebeurt en waarom kinderen worden weggenomen. Daarom is het voor Godzalige ouders de grote belofte: "Hij zal zegenen die de Heere vrezen, de kleinen met de groten. De Heere zal de zegen over ulieden vermeerderen, over ulieden en over uw kinderen."

Wij kunnen hiervoor ook de voorbeelden aanwijzen.

- Sem en Jafeth de zonen van Noach. Zij eerden duidelijk hun vader, en de belofte aan hen wordt nog dagelijks bevestigd aan ons, die nakomelingen van Jafeth zijn. Want wij mogen nu allen nog steeds in de tent en hut van Sem wonen.

- Ook het huis der Rechabieten. De Heere zegt door de profeet: "Omdat u lieden het gebod van uw vader Jonadab zijt gehoorzaam geweest, en hebt al zijn geboden bewaard, en gedaan naar alles wat hij ulieden geboden heeft. Daarom also zegt de Heere der heirscharen, de God Israëls: Er zal Jonadab, de zoon van Rechab, niet worden afgesneden een man, die voor Mijn aangezicht sta, al de dagen." Het is niet in strijd met deze belofte, dat sommige Godzalige kinderen hier op aarde maar een sober bezit hebben en ook wel vroeg sterven, en dat daarentegen de goddelozen soms grote overvloed hebben en lang leven. Want deze belofte ligt hier niet zonder grenzen. Wij moeten deze aldus verstaan, dat de Heere onafhankelijk en soeverein vrij is en blijft. Dat wil zeggen dat de belofte met deze voorwaarde gepaard gaat. Wanneer de eer van God en de zaligheid van het schepsel daardoor wordt bevorderd. Want als deze voorwaarde niet gevonden wordt, zal vroeg sterven beter zijn dan een lang leven. En het is ook niet met deze belofte in strijd, dat goddeloze kinderen menigmaal lang leven en van veel tijdelijk goed genieten, terwijl Godzalige kinderen soms reeds vroeg heengaan en hier in de tijd maar een sober portie hebben. Wanneer de goddelozen lang leven en veel genieten, is dit alles in de ongunst van God. Want in die weg vervullen zij de maat hunner ongerechtigheid. Wij lezen het met nadruk: "Hoewel een zondaar honderdmaal kwaad doet, en God hem de dagen verlengt, zo weet ik toch dat het die zal welgaan, die God vrezen, die voor Zijn aangezichtvrezten. Maar de goddeloze zal het niet welgaan en hij zal de dagen niet. verlengen; hij zal zijn gelijk een schaduw." En: "Een zondaar honderd jaren oud zijnde, zal vervloekt worden." Afgezien ook daarvan nog, dat het lange leven van dezulken niet voortvloeit uit deze belofte. Want zij liggen onder zware bedreigingen: "Wie zijn vader of zijn moeder zal gevloekt hebben, die zal zekerlijk gedood worden." ; "Wie zijn vader of zijn moeder vloekt, diens lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis." En: "Het oog, dat de vader bespot, of de gehoorzaamheid der moeder veracht, dat zullen de raven der beek uitpikken, en des arends jongen zullen het eten."

Ja, ook hiervan hebben wij voorbeelden.

- Ziet het in Cham. Welk een vloek is er over hem gekomen.

- In Absalom, die vanwege zijn ongehoorzaamheid en oproerigheid met drie spiesen werd doorstoken.

- In de zonen van Eli, hoe zij omkwamen vanwege hun zonden. En de kinderen, welke de profeet Eliza bespotten en hem nariepen: "Kaalkop, ga op; kaalkop, ga op!" Zij werden terstond allen verscheurd door twee beren uit het woud.

Nu wat betreft het vroege sterven der Godzaligen en hun sober deel in deze wereld.

• Wanneer de Godzaligen vroeg sterven en in de wereld maar een sober deel hebben, dan is dit alles nochtans in de gunst van God. Zij ontvangen hier in de tijd wel eens een sober portie, dewijl hun zondig hart niet veel verdragen kan. Zij zouden er maar mee afhoereren en de Heere hun God verlaten, ja het zou voor hen een mes in hun hand zijn om zichzelf te beschadigen. Dan zorgt God voor Zijn volk ook wel tegen hun wil.

- En als zij vroeg sterven, geschiedt dit soms wel vanwege de zonden hunner ouders. Het was voor Jerobeam een straf dat zijn zoontje Abia, waarin iets goeds gevonden werd, weggenomen werd.
- En het geschiedt ook wel omdat de wereld hen niet waardig is en opdat zij bewaard zullen worden voor de algemene plagen en oordelen en al het kwaad, dat God wel brengt over een land, een plaats, een huis en een familie. Zij behoeven dit dan niet te zien. Wij lezen van Josia: "Daarom zie, Ik zal u verzamelen tot uw vaderen, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden, en uw ogen zullen al het kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats brengen zal." En ook: "De rechtvaardige komt om, en er is niemand die het ter harte neemt; en de weldadige lieden worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de rechtvaardige weggeraapt wordt vóór het kwaad."
- Soms geeft de Heere aan Zijn kinderen wat beters dan een lang tijdelijk leven. Dan geeft Hij hun een eeuwig zalig volmaakt leven zonder zonden, het leven van alle leven. Wij lezen: "Het leven heeft hij van U begeerd; Gij hebt het hem gegeven, lengte van dagen, eeuwiglijk en altoos."
- Het gebeurt ook wel eens dat de Heere soms op een zeer zichtbare, wijze aan Zijn volk van de tijdelijke goederen toevoegt, en ook waarlijk hun leven op de aarde verlengt, zodat men kan zien dat Zijn volk de beloften heeft van het tegenwoordige leven en dat de grijsheid voor hen een kroon is, welke op de weg der gerechtigheid gevonden wordt. Wij lezen in Jesaja "Van daar zal niet meer wezen een zuigeling van weinige dagen, noch een oud man, die zijn slagen niet zal vervullen; want een jongeling zal sterven, honderd jaren oud zijnde."

Wij moeten nu nog letten op de krachtige aandrang, welke in dit gebod ligt, waarmee wordt aangedrongen tot gehoorzaamheid er aan.

Vraag. Hoe en in welk opzicht kan Paulus dit vijfde gebod het eerste gebod met een belofte noemen, terwijl toch aan het tweede gebod ook een belofte is toegevoegd?

- Aan het tweede gebod is in eigenlijke zin geen belofte gevoegd, maar wel een omschrijving van Gods rechtvaardigheid en barmhartigheid. Hier wordt echter bij het gebod duidelijk een belofte gevoegd.

- Voorts kunnen wij hier nog zeggen dat ten aanzien van de tweede tafel dit het eerste en enige gebod is, alwaar uitdrukkelijk een belofte aan is toegevoegd.

- Voorts is het ook het eerste gebod met een belofte, dat hier in de gebiedende wijs wordt genoemd.

- Maar vooral is dit het eerste gebod, waaraan een bijzondere belofte voor dit tijdelijke leven is toegevoegd, daar toch de mens aanziet hetgeen voor ogen is en lust heeft in lange dagen, waarin men het goede geniet. Maar welke redenen had de Wetgever nu om dit vijfde gebod bijzonder aan te dringen door zulk een bijzondere belofte voor dit aardse leven?

(1) In dit vijfde gebod wordt de grondslag gelegd voor de gehoorzaamheid aan al de volgende geboden. Wij ontvangen toch het leven van onze ouders als tweede oorzaken, en zo ontvangen wij ook de verlenging van dit leven. En deze verlenging is noodzakelijk om te komen tot de gehoorzaamheid van de volgende geboden. Daaruit volgt dan dat deze belofte terecht bij dit gebod staat, alhoewel deze belofte eveneens tot al de volgende geboden behoort.

(2) Er is nog een andere reden. Hier wordt niet te kennen gegeven dat Gods volk met een tijdelijke belofte wordt afgescheept. Maar hier wordt aangewezen dat zelfs mensen zonder genade, die door de algemene werking van de Heilige Geest geholpen worden om in deze getrouw te zijn aan hun licht, voor dit leven veel zegen en voorspoed te wachten hebben. Want in zekere zin is de Heere met dezulken, hoewel dan niet met Zijn bijzondere gunst in Christus, de Zoon Zijner liefde.

(3) De Heere wil dit gebod aandringen door de mens vanwege tijdelijke weldaden aan te sporen en dus des te meer te verplichten tot gehoorzaamheid. Daarom beloofde de Heere aan Israël een lang leven in Zijn gunst in Kanaän en een lang leven in Zijn gunst op de aarde. Juist als in het voorgaande vierde gebod, waar Israël te meer verplicht wordt om de sabbat te heiligen omdat God hen uit Egypte heeft uitgeleid. En ook wij worden te meer tot de heiliging van de sabbat verplicht omdat God ons heeft vrijgemaakt en verlost uit de tirannie, slavernij en dwingelandij. De Heere heeft ons zichtbaar welgedaan.

(4) En uit dit alles volgt dat er nog een reden is waarom de Heere zulk een grote belofte aan de gehoorzaamheid van dit grondgebod verbonden heeft. God wil daarmee de overtreders onder het oog brengen welk een vloek daartegenover op hen rust en wat zij verder te wachten hebben. Want zij hebben in de tijd armoede te wachten, en wel in de toorn van God. Dus dat God hen in alles tegen zal komen. Zij hebben geen voetstap eigen goed of eigen land te verwachten.

En al worden hun hier nog zulke grote brokken toegesmeten, de Heere Jezus heeft niet het minste recht tot iets daarvan voor hen verworven of verdiend. Zij hebben de ongunst van God te wachten in alles waaraan zij hun handen slaan. Daardoor wordt hun tafel hun tot een valstrik.

Hoe hoger zij hier worden, des te dieper zij ook zullen dalen en zinken, want God is hun God, hun Verbondsgod in Christus niet. Zij genieten hier alles als verbondsbrekers, waarover het vonnis reeds is uitgesproken, gelijk ter dood veroordeelden in de gevangenis op het laatst nog wel eens een vette maaltijd krijgen. Dezen vervullen slechts de maat hunner ongerechtigheid. Zij worden vet gemaakt tot de dag der slachting. Zij worden bewaard tot het voorlopig oordeel in de dood en tot het laatste oordeel in de grote dag. Zulken hebben ook te wachten dat zij zullen sterven in Gods toorn. Ja, een spoedige dood wacht hun, dat zij met de goddelozen hun dagen niet ter helft zullen brengen, maar met één slag zullen worden weg gestoten. En vrienden, als u dan niet ziet dat zulks over allen direct komt, dan moet dit worden toegeschreven aan de oneindig zich uitstrekkende lankmoedigheid Gods, welke, indien deze te veel veracht of hiervan te veel gevergd is, gevolgd wordt door een schat van toorn in de dag des toorns. Ook moet dit uitblijven hieraan worden toegeschreven, dat de maat der ongerechtigheid bij zulk een mens haar volheid nog niet heeft bereikt. Salomo zegt: "Omdat niet haastelijk het oordeel over de boze daad geschiedt, daarom is het hart van de kinderen der mensen in hen vol om kwaad te doen." Maar dan is toch hun leven in hun eigen ogen zo kort, dat zij wel eens beven als zij er aan denken dat hun jaren voorbij gaan. Dat is hun dan tot een gedurige dood.

Uit deze tegenstelling met de belofte zien wij dus, dat de verwachting van de overtreders van dit vijfde gebod deze is, dat zij na de tijd door de tweede en eeuwige dood zullen worden beschadigd. Hun lamp zal worden uitgeblust in zwarte duisternis. O vrienden, deze zal God brengen over allen, die zonder Borg sterven. Het is dus alsof God zegt: gij, die blijft gevallen liggen buiten alle goede verhoudingen naar Mijn wil, hebt uw recht op het leven en op een lang leven verloren. U zult vroeg sterven en het zal u niet welgaan. U zult arm worden in Mijn toorn, ja hetgeen u nu geniet, zal u de dood aandoen. Ik ben uw God niet, maar Ik ben de Heere de Jehovah, de onveranderlijke Waarmaker van Mijn bedreigingen.

Toepassing

Ziedaar vrienden, dit vijfde gebod met deze grote belofte, waarmede de Wetgever het aandringt, op zichzelf verklaard. De tijd is nu te kort om nog verder te spreken, naar aanleiding van hetgeen de onderwijzer hiervan zegt, van de plichten en de deugden, welke de Wetgever van een ieder onzer op een volmaakte wijze eist. En dus ook van de zonden, waaraan elk onzer hoofd voor hoofd schuldig staat en welke hier door de Wetgever ten strengste worden verboden. Evenmin is er nog tijd om er over te spreken welk een gepaste Borg de Heere Jezus in Zijn gerechtigheid en heiligheid voor alle door dit gebod gewonde zielen is. Daarom zullen wij dit alles nu voorbijgaan en maar bewaren voor een volgende keer, en nu maar liever er toe overgaan iets van de nuttigheid uit het verhandelde voor ieder onzer aan te wijzen.

A. O vrienden, wat moest dit gebod ons allen toch de diepte van onze ellendestaat door de zondeval leren verstaan!

1. Dit gebod, waarin wij zien een afdruksel van het beeld Gods, zou ons direct moeten doen zien en ook op het hart moeten binden hoe heerlijk wij in onze voorouders Adam en Eva eens zijn geweest. Namelijk in alle orde en verhouding en liefde tot onze naasten naar de wil van God. En dit voortvloeiende uit de volmaakte liefde tot God en uit de volmaakte vereniging van onze wil met de wil van God, hetwelk toch de eigenlijke heiligheid is.

2. Dit gebod moet ons ook direct doen zien en hartelijk er van overtuigen, ja het ons doen verstaan en vasthouden hoe diep wij zijn gevallen en liggen gezonken. Namelijk uit alle betrekking, liefde en ondergeschiktheid. En dus gevallen in onszelf en in onze liefdeloze trotsheid. De grondslag van elk onzer is nu dat wij alle banden verscheuren en alle touwen van ons werpen, zeggende: "Wij zijn heren"

3. Het moest ons hier ook wel bijzonder opvallen, dat de Heere ten aanzien van dit oefenen van de onderlinge liefde tot de naasten en ten aanzien van de onderlinge betrekking onder en over elkander een geheel bijzonder gebod onder de tien woorden stelt. En dat ook verder de Bijbel daarvan vol is en het sterk aandringt. Ja, wel zo, dat vanwege het uitvallen van de mensen uit deze onderlinge betrekking en ongehoorzaam zijn in deze zaak, de Heere juist daarom dreigt te komen om de aarde met de ban te slaan. Ja, de natuur leert en gebiedt dit zelfs in vele opzichten. Maar waar nu de Wetgever dit gebod zulk een belangrijke aangelegenheid acht te zijn, dat Hij het hier afzonderlijk geeft en het met zulke grote beloften aandringt, moet dit ons allen wel naar binnen doen keren en elk onzer zich doen afvragen hoe hij tegenover dit gebod staat. O vrienden, het is de vraag naar binnen en naar boven wel waard. Laat ons daarom ons nog eens afvragen wat elk onzer hieruit moet leren en onthouden.

Och, mochten wij toch recht ziende worden!

Onbekeerde mensen, u moet uit dit gebod leren en onthouden dat u gevallen ligt. Dat u nog onverzoend zijt met God en dat u onmachtig zijt om uzelf te redden en om u er zelfs maar iets van onder het oog te brengen. Bezie uzelf toch eens bij dit eenvoudige gebod. Om nu niet te spreken van de bijzondere zonden tegen allen die over en die onder ons gesteld zijn. Dat zal in het vervolg nog wel blijken.

(1) Bezie uzelf eens hoe u op uw manier degenen eert, die God over u gesteld heeft. Vrienden, kunt u het zien en geloven dat al uw gehoorzaamheden zijn voortgevloeid uit de volmaakte liefde tot God? Altijd, zonder ooit daarin te missen?

(2) Hebt u in het gehoorzamen van uw ouders, of van allen die over u gesteld waren, altijd God voor ogen gehad als de Oppervader, de Opperkoning, de Opperheer en de Opperbestuurder? Dat toch eist dit gebod.

(3) En is uit die volmaakte liefde tot God altijd volmaakte gehoorzaamheid voortgevloeid? Zonder innerlijk ooit enige tegenstand te vinden tegen degenen, die over u stonden? Zulks wordt in dit gebod geëist.

(4) En ook in uw gedrag ten aanzien van degenen, waarover u gesteld zijt. Mensen, kunt u het zien en van uzelf geloven dat uw besturing van anderen altijd, zonder ooit daarin te missen, met volmaakte liefde tot hen is geschied?

(5) Hebt u met uw naaste altijd gehandeld zoals u wilde dat met u gehandeld werd? Hiervan sprak Jezus en het wordt in dit gebod geëist.

(6) En hebt u uw leiding dan altijd gegeven onder de Heere? Dat wil zeggen, God in al die wegen gekend en erkend als Oppervader, Opperkoning, Opperheer en Opperbestuurder? En hebt u alles altijd naar Gods Woord verricht? Ook dit alles wordt in dit gebod geëist.

(7) En is dit alles altijd bij u zo geweest, zonder dat het ooit heeft gemist of gefeild? O vrienden, dit is de volmaakte eis der wet. En daarom, kunt u uit dit alles niet zien dat u gevallen ligt, dat u schuldig voor God bent en in een onverzoende staat met God verkeert? Kunt u het niet zien dat u onmachtig zijt om uw ziel te redden, doordat u het nooit beter maken kunt? Moet elk onzer hier niet uitroepen, dat de dood in de pot is?

Vrienden, wij hebben allen het vermogen gehad om volmaakt te gehoorzamen, en nu liggen wij allen van nature in de poel, en niemand kan daar zijn ziel uit redden. Mijn vraag is nu: Verzwaart dit alles de schuld en verdoemelijkheid vaneen ieder nog meer?

Zie het antwoord in deze vergelijking. Wanneer iemand in het water ligt en hij is aan het zinken, en hij kan zich niet redden, kan hij dan rusten achter zijn onmacht? Ja, betekent zijn onmacht daar een verlichting voor zijn beangst gemoed, of verzwaart zijn onmacht zijn pak? Maakt het hem niet nog ellendiger? Ziet ge hieruit dan niet dat de blindheid van de mens dodelijk is? Daarom blijft er hier niet anders over dan aan te wijzen dat het minste gebrek van volmaaktheid en de minste overtreding elk mens schuldig en verdoemelijk voor God maakt. En ook aan te wijzen dat dit zware wegen met zich brengt, in dit leven en na dit leven. Dit is duidelijk te zien uit hetgeen staat tegenover wat in dit gebod beloofd wordt.

- Want uit deze belofte volgt wat de overtreder in de tijd bedreigt. In plaats van te leven, zal hij sterven. In plaats van lang te leven zal hij in het kort sterven. In plaats dat het hem wél zal gaan in zijn land, zal hij sterven zonder tijdelijke welvaart. En heeft hij grote dingen gehad in de tijd, nog op geen voet land had hij een Goddelijk recht, hij zal in de brokken stikken. O vrienden, voor menigeen betekenen zijn goed en zijn geld zijn dood, en waarom toch? Wel, omdat God zijn Verbondsgod niet is en omdat Deze het hem niet geeft in Zijn gunst. God heeft het als de soevereine Heere hem maar toegeworpen in Zijn heilige voorzienigheid, maar tot zijn verderf.

- Ook zien wij dat de overtreder na de tijd wordt bedreigd. Hier wordt hij reeds losgescheurd van hetgeen waarin hij zijn leven had. Hier moet hij het loslaten, menigmaal in overvloed levende, om dan voortaan eeuwig te hongeren en te dorsten. En dan zal hij eeuwig sterven zonder te sterven, en dus beschadigd worden door de tweede dood. Dan wil het wel eens zijn: hoe hoger men hier geweest is, des te dieper daar gezonken. En dit is nu de verwachting voor elk onbekeerd mens. Want de Heere is de Jehovah, Wiens Naam is Ik Zal Zijn Die Ik Zijn Zal. En dit geldt zowel Zijn bedreigingen als Zijn beloften. Hij is de onveranderlijke Waarmaker van Zijn bedreigingen.

B. En voorts, vrienden, ziet eens hoe het hierin met u gesteld is. Bent u wel eens verlegen er mede geweest, en waar heeft die verlegenheid u toen gebracht? Menigeen is zorgeloos en wordt nooit verlegen over zijn schuld. O, de arme mens is dood, en wat weet een dode er toch van wat erboven zijn hoofd hangt? De arme mens heeft leven van node om gezicht en gevoel te krijgen.

Veel mensen, hebben nu en dan een ontwaakte consciëntie bij hun zonden. Dan hebben zij wel eens enige vrees voor hel en verdoemenis, en er is op die ogenblikken een zekere maat van verlegenheid. Maar zij genezen zichzelf. Zij hebben pleisters bij zich, die precies op hun wonden passen.

Wilt u eens zien hoe een mens zichzelf geneest?

- Er zijn er velen, die op een ander zien, waarmee het er nog erger bij staat. Dit ziende raakt zulk één zijn pak weer kwijt, en dan ligt die arme mens daar.
- Een ander gaat zich aan het verbeteren. Hij heeft vele goede voornemens, en hoe meer hij nu maar zichzelf verbetert en naar zijn mening daarin vordert, hoe gevaarlijker zijn staat wordt. Want de arme mens wordt dan hoogmoedig en ziet de scheiding tussen God en zijn ziel niet. Hij heeft dan niet te doen met de openstaande schuld. En dit alles is niet anders dan het oprichten van de afgod van de eigengerechtigheid.
- Weer een ander heeft het gezet op een godsdienstig leven. Hij bidt en leest nu veel en gaat ook veel meer naar de kerk. En dat is als zodanig wel goed, maar die mens gaat daarop rusten, en dat rusten voert hem ten verderve. De duivel jaagt hem uit de ene sterkte in de andere. Maar zulk één mist die rechte lust in de ware ontdekkingen. Integendeel, de benauwdheid staat hem in de weg en hij zoekt daarvan verlost te worden en daarvan niets meer te zien of te gevoelen.
- Weer een ander beweert dat hij in Christus rust, en evenwel geneest hij zichzelf slechts met de letter van het Evangelie. Door veel te lezen en te onderzoeken, en ook door het omgaan met de vromen ontstaat bij zulk één een zeker begrip van de evangelische waarheden. Daar komen dan de algemene gaven van de Heilige Geest bij, een algemeen licht en ook een zekere helderheid in zijn oordeel. Daarbij komen ook nog zekere bevattingen ten aanzien van de gestalten en ongestalten van de vromen, en ook een grote hartstochtelijkheid. O vrienden, dit alles heeft zijn tienduizenden verslagen. Zulk een mens raakt bij hoog water vast. Hij wil niet meer worden aangezien voor een mens, die de zaak mist. Een getrouwe waarschuwing kan zulk één niet meer verdragen. Hij zoekt het gezelschap dergenen, die hem vrede beloven en die hem met de letter op de been houden en hem bedriegen. Deze arme trotse en hoogmoedige mens is nooit tot in de grond ontdekt geworden, en waar hij nu wat kan praten, wordt hij dikwijls zelfs door vromen, die slechts weinig licht én onderscheiding hebben, voor goed gehouden. En daarom is het zulke bedriegers van zichzelf slechts te doen. Maar als het er op aankomen zal en hij de geest geeft, o, dan verliest hij zijn ziel. Slechts weinigen, ja verre het minste getal van degenen, die met zichzelf werkzaam worden, worden door de Geest der overtuiging wijzer gemaakt. Maar bij zulken gaat het zwaarste, de dingen van eeuwig belang, ook gestaltelijk het zwaarste wegen. Zulken denken: Wat zou het mij toch helpen, of ik het mezelf al inbeeld en aan mijzelf opdring? Wat zou het mij helpen als ik mijzelf met de letter van het Evangelie genees en wanneer de vromen mij dan voor vroom houden? Wat zal het mij helpen wanneer ik mijn zonden al afbreek, wanneer ik dus een andere manier van leven ga leiden en flink mee ga praten, als bij dat alles de natuurlijke scheiding tussen God en mijn ziel, welke door de zonde gekomen is, blijft bestaan? Wat zal het mij helpen als mijn schulden nog openstaan en Jezus mijn Borg niet is, en ik met Hem niet waarachtig verenigd ben? Zulken worden nog dieper verwond daardoor en zij kunnen en willen zichzelf niet genezen. Aan de wonden van hen komt de opperste Medicijnmeester der zielen te pas.

En vrienden, wilt u dan eens weten hoe zulken werkzaam zijn?

1. Zij beklagen en bewenen voor de Heere hun geheel dodelijke staat van ellende. De blindheid en ongevoeligheid over hun zonden drukt hen soms zo zwaar op het hart. De heiligheid en de rechtvaardigheid Gods zweven niet maar wat in hun bevassing, doch deze drukken op hun ziel. O, dat God een heilig God is, Welke zij niet kunnen dienen, en dat vanwege hun zonden. Ja, hun heimelijke zonden staan in het licht van Gods heilig aangezicht, en dit doet hen God zo zeer rechtvaardigen en billijken en vrijverklaren in hun hart.
2. En wanneer zij recht ontdekt zijn, is het hun uitroep niet: Kon ik dit of dat maar doen, dan zou er nog hoop zijn. Want dit wil zeggen dat men geen andere kracht kent dan die van zichzelf, ja, dat men slechts begeert het vermogen te bezitten om de eigen zaligheid uit te werken. Maar de recht ontdekten benauwt dat zoeken in zichzelf. Dat zij geen kracht hebben, verzwart hun ellende en doet hen te sterker opzien naar en roepen tot de Heere.
3. Zulken zijn er ook niet benauwd voor meerlicht en ontdekking te ontvangen. Zij verlangen daar juist naar en roepen daar om. Zij hebben er lust en zin in, en het is hun zeer dierbaar en begeerlijk dat zij door de Heilige Geest worden gebracht bij de verdorven wortel van hun natuurstaat. Dat zij dus ook hun liefste boezemzonden waarlijk als zonden mogen zien. Hun is niets liever dan dat het kwaad maar wordt aangewezen en zij er waarlijk van mogen scheiden.

Wanneer Jezus hen zou vragen: "Wat wilt u dat Ik u doen zal?" dan zou dit antwoord bij hen vooraan staan: "Heere, dat ik ziende mocht worden."

4. Wanneer zulken al eens een woord ter bemoediging ontvangen, of enige dierbaarheid in de Heere Jezus zien, of wel enige moed en hoop op de Heere gewaar worden, dan gaan zij daar niet op zitten alsof dit de zaak zelf is. De zaak is bij hen dat het noodzakelijk is om met de Persoon van de Middelaar te zijn verenigd, dewijl zij buiten Hem nooit zullen behouden worden. Dit ene nodige weegt op hun hart, want daar zijn zij aan ontdekt, alsook aan de bedrieglijkheid van hun eigen hart. En de rechte ontdekking daarvan doet de ziel sterk tot de Heere roepen om bewaring voor bedrog, en zo worden zij daarvoor ook bewaard.

5. Zulken hebben er ook gezicht en gevoel van, dat hun hart onwillig is om door Jezus om niet gezaligd te worden en als een goddeloze tot Jezus te komen. Dat hun hart afkerig is van en vijandig tegen de weg van vrije genade. Zij zien dat de Heere Jezus gewillig is, en dat zij onwillig zijn, dus dat het aan hun zijde mankeert, en niet aan de zijde des Heeren. Daarom roepen zij dagelijks uit hun onwaardigheid en onmacht om de openbaring van Christus, om de verbreking van hun banden, om de overbuiging van hun hart, om de inwendige roeping des Heeren. Om ook door Hem getrokken, komende gemaakt en overgebogen te worden tot Zijn gemeenschap.

O mensen, kent u nu iets van die rusteloosheid buiten Christus? En daar moet een mens toch worden gebracht, zal hij een voorwerp voor vrije genade worden. Dit is eerst waarachtig licht. Wanneer iemand namelijk aan zijn zonden ontdekt wordt en het daarbij niet blijft. Wanneer iemand dus in dat licht zijn algehele ellendestaat ziet, ja de wortel van zijn algeheel verdorven natuur. Zo ging het met de vrouw, waaraan de Heere Jezus één zonde ontdekte en bij welk licht zij zichzelf en haar ellende zag. Dit zou nog kunnen gebeuren. Iemand zou licht kunnen ontvangen om zijn zonden tegen dit vijfde gebod te zien, en daarbij zou hij dan tegelijkertijd kunnen zien dat hij een schuldenaar is aan de gehele wet. Dan zou zulk één het gewicht van zijn natuurstaat beginnen te gevoelen. Och mens, zucht daarom toch tot de Heere Jezus, want Hij vermag de Geest der verlichting, der overtuiging en des geloofs uit te zenden.

C. Maar u aangaande, volk des Heeren, dit gebod moet u leren uw zondige aard meer tot in de wortel te kennen.

1. Als het gebod komt, wordt de zonde menigmaal levend en is wel eens boven mate zondigende door het gebod. Daartoe laat de Heere Zijn volk wel eens onder diepe en zondige ongestalten, opdat zij meer een walging van zichzelf zouden krijgen en gebruik van Jezus leren maken, en ook meer medelijden oefenen met anderen die onder die zonden gebukt gaan. Wat moet toch menigeen er over klagen dat een macht van zonden tegen dit vijfde gebod in zijn ziel tegen zijn wil is overgebleven!

2. Uit dit gebod moet u ook leren, naar de mate u meer licht ontvangt of ook de zonde daarna meer levend wordt, Christus des te dierbaarder te achten voor uw ziel. Ja, Zijn verdiensten en Zijn kracht, Zijn bloed en Zijn Geest, om vergeving, verbreking en genezing onder Zijn vleugelen te genieten. Vrienden, u weet de weg van in nederige belijdenis tot de Heere en tot Zijn goedheid te komen en met uw zonden toegang te ontvangen. De Heere schenke u daartoe Zijn dadelijk licht en de leiding van Zijn Geest!

3. En hoe ellendig het ook met u gesteld is, u hebt evenwel de vervulling van deze belofte te verwachten, omdat u in Christus zijt. En in Hem zijn al de beloften ja en amen, Gode tot heerlijkheid.

4. Wanneer u vroeg zult sterven, zult u sterven als een jongeling, honderd jaren oud zijnde. Evenwel behoudt u dus het recht op het lange, op het eeuwige leven. En wanneer u lang leeft, zal de grijsheid u zijn tot een kroon, die op de weg der gerechtigheid gevonden wordt.

5. U zal het welgaan, zelfs onder al de tegenheden in dit tijdelijke leven. Al hebt ge ook geen voet grond, waarop u een wereldlijk recht hebt, evenwel is de hemel van u, en de aarde is van u, en wat zou u nog meer wensen? U hebt het Goddelijk recht daarop ontvangen en u mag verwachten dat uw sober deel hier dienstbaar zal zijn om u te meer geestelijk gesteld te doen zijn ten aanzien van de Heere en ten aanzien van de eeuwige zaligheid, waar u naartoe reist. En ook in het tijdelijke zal u niets ontbreken. Al de bekommring ten aanzien van tijdelijke dingen spruit meestal maar voort uit het ongelooft. Alles wat voorbij is, is achter de rug, en u ziet nu voor uw ogen dat hoe bekommerd u ook geweest moge zijn, het u toch aan niets ontbroken heeft. Hij draagt zorg voor u, en wat u hebt, dat hebt u in Zijn gunst. David heeft de rechtvaardige nooit verlaten gezien, noch dat Zijn zaad naar brood zocht. En deze belofte komt ook u toe, dat u geen gebrek aan enig goed zult hebben.

6. Eindelijk en ten laatste, u hebt de belofte van een ander land als het werkelijk Kanaän. Dat zal de onveranderlijke Jehovah, de Elohim, de Heere uw God u geven als uw Verbondsgod. U zult dat hoge land van Immanuël, waarin heerlijkheid is, niet missen.

Dan zult u ook de aarde erfelijk bezitten. Want de rechtvaardigen zullen daarin wonen. En wel dan als het bezit daarvan u niet meer van de gemeenschap Gods zal kunnen aftrekken. Hier onthoudt de Heere aan Zijn volk het meeste er van omdat zij zo verdorven zijn. De Heere doet dit dus tot hun bestwil. Maar dan, als zij er geen kwaad meer mee kunnen doen, zullen zij de volle bezitting ontvangen, en dan zal de Heere op een volmaakte wijze van u de eer en de prijs van Zijn werken ontvangen. Dan zal het lichaam der zonde zijn teniet gedaan. O vrienden, dan zal het met de goddelozen gedaan zijn, die hier menigmaal de grootste brokken hebben. Zij zullen dan de hemel en de aarde missen. En u, die hier maar een arme hoop was, zult u dan verlustigen in de Heere, en Hij zal u doen rijden op de hoogten der aarde. Hij zal u spijzigen met de erve van uw vader Jakob. Het zal zeker geschieden, want de mond des Heeren heeft het gesproken.

Amen.

HET VIJFDE GEBOD

(De geestelijke zin van het gebod door de onderwijzer aangewezen)

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, de opening van de geestelijke zin van het gebod aan de hand van de uitbreiding, welke de onderwijzer hierover geeft (vraag en antwoord 104). Wij letten daarbij:

- A. op de hier geboden plichten of deugden, en
- B. op de daarin verboden zonden.

A. Van het eerste sprekende, willen wij bezien welke deugden of plichten hier in de Catechismus worden genoemd, welke de kinderen ten aanzien van hun ouders, en allen ten aanzien van degenen, die over hen gesteld zijn, hebben te betrachten. Voorts ook de rechte grond, waaruit deze gehoorzaamheid moet voortkomen. Daarbij moeten we letten op de deugden of plichten, welke hier worden geboden aan ondergeschikten ten aanzien van allen, die boven hen zijn gesteld. Wij zullen er hier nu niet op ingaan wie wij naar het woord van de onderwijzer hebben te verstaan door vader en moeder en allen die over ons gesteld zijn, daar wij dit voldoende hebben aangetoond in de vorige oefening, bij de verklaring van de woorden van het vijfde gebod. Wij spreken nu slechts van de geboden plichten of werkzaamheden ten aanzien van deze voorwerpen.

1. Als eerste plicht of deugd noemen wij de rechte en volmaakte gesteldheid van het hart.

Deze wijst de Wetgever ons aan met het ene woord "eren." De onderwijzer spreekt daarbij van "eer bewijzen", alsook van wat met dit "eer bewijzen" wordt geboden en aan wie het geboden wordt.

- A. Wat zijn de redenen, waarom wij door dit woord "eren" hier de rechte en volmaakte gesteldheid van het hart moeten verstaan?
- B. En waarom gebruikt de Wetgever in dit gebod het woord "eren", en niet het woord "liefhebben"?

A. Wat met de rechte en volmaakte gesteldheid van het hart moet worden verstaan, is naar onze gedachten allereerst wel deze, dat eren in het eigenlijke en allerdiepste beginsel een werk des harten is.

(1) Bij de verklaring van het gebod hebben wij er reeds op gewezen, dat het hie gebruikte woord afkomstig is vaneen woord, dat "zwaar wegen" betekent. Het geeft dus te kennen een diepe achting hebben voor en een overwegen van de waardigheid en het gezag van de over ons gestelden. Uit dit alles volgt nu, dat uit dit inwendig beginsel, uit dit inwendig overwegen en uit deze achting in het hart alle andere betrachtelingen van deugden en plichten moeten voortvloeien.

(2) Ook noemt de Wetgever in dit gebod alle plichten met dit ene woord "eren", omdat de Wetgever in ieder gebod niet alleen plichten, maar zelfs volmaaktheid eist. Daarom kan het niet anders zijn of de rechte en volmaakte gesteldheid van het hart moet in dit ene woord "eren" liggen opgesloten.

B. En waarom gebruikt de Wetgever hier in dit gebod het woord "eren", en niet het woord "liefhebben"?

(1) Om daarmee te kennen te geven dat de mens iets meer verschuldigd is tegenover degenen, die over hem gesteld zijn, dan tegenover zijn ondergeschikten. Wij zijn aan allen, meerderen en minderen, liefde schuldig, maar aan de over ons gestelden zijn wij bij de liefde ook het bewijzen van eer schuldig, al naar hun rang, waarin zij zijn gesteld.

(2) Voorts omdat in dit eren de natuurlijke ouders altijd de voorrang hebben. Dit is met de liefde niet altijd zo. Om dit duidelijk te maken: een man moet zijn vrouw en kinderen meer liefhebben dan zijn ouders. Want de liefde wil eer afdalen dan opklimmen. Maar in het bewijzen van eer gaan vader en moeder voor vrouw en kinderen en alle anderen. Deze redenen kunnen wij daarvoor noemen of gissen en naar onze gedachten is daarin althans geen ongerijmdheid.

2. Bezien wij nu wat de Wetgever met dit woord "eren" gebiedt en aan wie Hij het gebiedt. De Heere gebiedt hier dat dit eren en hoogachten met het hart op een volmaakte wijze zal geschieden, als voortkomende uit een hartelijke eerbied voor God en uit de daaraan zeer nauw verbonden nederigheid des harten. Want daardoor zal alle ijdele roem ten aanzien van onszelf, en ook alle verachting en onttrekking uit onze ondergeschikte positie ten aanzien van anderen uit ons hart worden geweerd. Dit alles houdt die rechte gesteldheid van de grond des harten in, waaruit veel goeds geboren wordt.

(1) Deze eer of hoogachting des harten wordt hier dan geboden aan kinderen ten aanzien van hun ouders. Want behalve hier in dit uitdrukkelijk gebod, waarnaar Paulus verwijst: "Eert uw vader en uw moeder", lezen wij ook: "Een zoon zal zijn vader eren." Dit wil zeggen: Dat is de geaardheid van een zoon, hij zal zijn vader alle eerbied waardig schatten. Hieruit volgt dus dat dit iets natuurlijk is en dat het betamelijk is dat het geschiedt.

- De betrachtning van deze liefde vinden wij met nadruk bij Jozef ten aanzien van zijn vader Jakob: "Toen deed Jozef zijn zonen uitgaan van zijns vaders knieën; en hij boog zich voor zijns vaders aangezicht neder ter aarde." Dit is een ieder schuldig en dit betaamt elk.

- En om er niet meer te noemen, de betrachtning van dit eren vinden wij ook bij Salomo ten aanzien van zijn moeder Bathséba. Hij boog zich voor zijn moeder, daarna zat hij op zijn troon en deed een stoel voor zijn moeder zetten, en zij zat aan zijn rechterhand. O, deze diepe, innerlijke achting voor ouders past het hart van kinderen zo zeer. Mocht elk er maar wat uit leren.

(2) Voorts wordt deze eer of hoogachting des harten ook geboden ten aanzien van allen die in macht over ons zijn gesteld. Dus in het maatschappelijk leven tegenover de overheid: "Vreest God, eert de koning."

(3) En in de kerk tegenover de opzieners: "Dat de ouderlingen, die wel regeren, dubbele eer waardig geacht worden; voornamelijk die arbeiden in het Woord en de leer."

(4) Ook tegenover die door onze ouders als voogden en verzorgers over ons zijn gesteld, in de scholen en in de bedrijven, dus alle patroons enz. Zo eerde Esther Mordechaï. En wij lezen dat Paulus zat aan de voeten van Gamaliël, waar door dit eren, Paulus' innerlijke geringheid en achting worden aangewezen. Ja, allen die in ons werk over ons zijn gesteld, worden zo vaders en moeders genoemd.

(5) Dit woord "vader" gebiedt dus tevens dit bewijzen van eer en daarom moet hier met nadruk deze schriftplaats worden genoemd: "Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig, om des Heeren wil." Dit vergeleken met: Alle ziel zijn de machten, over haar gesteld, onderworpen." En: "Geeft eer aan wie gij eer schuldig zijt."

(6) Dit eren en hoogachten wordt ook geboden inde huishoudingen ten opzichte van de heren en vrouwen. Wij lezen in Maleachi, dat een knecht zijn heer zal eren. Dit wil hier zeggen dat zulks aan niet één bedenking onderworpen is. Ziet ook: "De dienstknechten, zo velen als er onder het juk zijn, zullen hun heren alle eer waardig achten, opdat de Naam van God en de leer niet gelasterd worden. En die gelovige heren hebben, zullen hen niet verachten omdat zij broeders zijn; maar zullen hen te meer dienen omdat zij gelovig en geliefd zijn, als die deze weldaad mede deelachtig zijn." En dan laat de apostel hierop volgen: "Leer en vermaan deze dingen."

(7) Het bewijzen van deze eer en hoogachting wordt ook geboden ten aanzien van degenen, die door hun hoedanigheden boven ons staan.

- Ten aanzien van het geslacht wordt dit geboden aan de vrouw tegenover haar eigen man: "Een kloeke huisvrouw is een kroon haars heren." Dit vergeleken met: "Hij zal over u heerschappij hebben."

- Ook ten aanzien van meerderen in jaren en ouderdom, dus alle ouden van dagen: "Voor de grauwe haren zult gij opstaan, en gij zult het aangezicht des ouden vereren." Elihu sprak: "Laat de dagen spreken."

- Ook ten aanzien van degenen, die door wijsheid, verstand, gaven en weldaden boven ons uitmunten, of die ons daarmede nuttig zijn. Wij lezen van Jozef dat hij door Farao werd geëerd, en dus werd hij vanwege zijn wijsheid, verstand en beleid een heer van Farao genoemd. En in Job lezen wij dat de jonge lieden zich voor Job verstaken, ja dat de stokouden oprezen en stonden vanwege zijn wijsheid en verstand. Ook dat de nooddriftigen hem aanmerkten als een vader vanwege zijn weldadigheid.

Aan de hand van hetgeen de onderwijzer ons hier leert, zullen wij nu ook alle andere plichten of deugden nagaan, welke voortvloeien uit de reeds genoemde hoofddeugd van het inwendig eren, waardig schatten of hoogachten des harten. Hierdoor wordt ons ook geleerd waarin dit rechte eren bestaat. De onderwijzer spreekt eerst van een voorname deugd, namelijk het bewijzen van liefde. En vervolgens van die deugden, waardoor dit betrachten van de liefde eerst recht wordt bewezen. De onderwijzer noemt dan trouw, gehoorzaamheid, onderwerping, geduld met zwakheden en gebreken. De hier geboden hoofddeugd is dus naar het woord van de onderwijzer: Dat ik mijn vader en moeder, en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze.

Vraag. Wat moeten wij door dit bewijzen van liefde verstaan, en welke soorten van liefde worden hierdoor wel begrepen? Wij moeten door dit bewijzen van liefde niet alleen verstaan het vertonen van liefde naar buiten, welke de onderwijzer achtereenvolgens opnoemt, dus door trouw, gehoorzaamheid, onderwerping, geduld met zwakheden, enz. Maar vooral moeten wij daardoor verstaan de inwendig goede gesteldheid van het hart. Dit deel van het beeld van God, als een vernieuwd deel met Christus te hebben ontvangen, naar de belofte: "Ik zal u een nieuw hart geven; Ik zal Mijn wet - dat is de wet der liefde - in uw hart inschrijven." En dan kan het niet anders of dit zal zich ook naar buiten vertonen op allerlei manieren. Dit bewijzen van liefde zal dan inhouden de zorg der ziel ten aanzien van de tijdelijke, de geestelijke en de eeuwige stand van de naaste.

Vraag. Welke soorten van liefde hier dan naar de verscheidenheid van degenen, die over ons zijn gesteld, in liggen begrepen?

- Allereerst de natuurlijke of kinderlijke liefde. Een liefde van welgevallen in hen, als degenen, die God over ons heeft gesteld.
- Een liefde van toegenegenheid en welwillendheid ten aanzien van hen, zodat de mens hierin niet het zijne, maar hetgeen des anderen is, zoekt.
- Een liefde van dankbaarheid en wedervergelding. Het geven van wedervergelding aan onze voorouders, die ons zoveel werk en zorg, zoveel liefde, toegenegenheid en welwillendheid bewezen, is goed en aangenaam voor God.
- Ja, ook een geestelijke of christelijke liefde, voor zover degenen, die over ons gesteld zijn, genade en gunst in de ogen Gods hebben gevonden. Al deze verschillende soorten van liefde vloeien samen uit dit gebod voort.

Letten wij er vervolgens op aan wie naar het gebod van de Wetgever deze liefde moet worden bewezen.

(1) Dit wordt hier geboden aan kinderen ten aanzien van hun natuurlijke ouders. Naar mijn gedachten wordt dit in de Bijbel niet direkt genoemd, maar wel wordt van deze liefde uitgegaan en dus ook als van terzijde in verband met andere zaken bevolen: "Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig." Dit directe bevel van deze liefde van kinderen tot hun ouders is net zo min nodig als dat de Bijbel zou moeten bewijzen dat er een God is. Want dit bewijs heeft een ieder van binnen, en dus is ook deze liefde een natuurlijk iets, want deze liefde wordt zelfs bij het onredelijke gedierte gevonden, welke ook een innerlijke genegenheid en trouwe hulp elkaar toedragen. Wanneer de aller goddeloosten beschreven worden, die het natuurlijke als het ware hebben uitgeschud, lezen wij van hen als van de heidenen: "Zonder natuurlijke liefde." Zo spreekt ook Paulus daarvan, de zware tijden in het laatst der dagen beschrijvende, dat de mensen liefhebbers van zichzelf zullen zijn en zonder natuurlijke liefde. Hoe deze liefde nu door daden naar buiten moet worden betoond, zullen wij nog in het vervolg zien.

(2) Naast de natuurlijke of kinderlijke liefde wordt ons ook geboden deze liefde te bewijzen aan allen, die over ons gesteld zijn. Dus aan degenen, die macht over ons ontvingen.

- Dit zijn in het openbare leven de overheden. Een voorbeeld daarvan vinden wij in 2 Samuël. De onderdanen van David achtten het leven van hun koning zo hoog en dierbaar, dat zij niet wilden hebben dat hij in de oorlog tegen Absalom met hen zijn leven waagde. Ja, zij achtten het leven van David meer te zijn dan het leven van tienduizend van hen.
- In het kerkelijke leven zijn dit de opzieners: "Erkent degenen, die onder u arbeiden en uw voorstanders zijn in de Heere, en u vermanen; en acht hen zeer veel in liefde om hunns werks wil." De Galatiërs wilden, indien het maar mogelijk was, hun ogen wel voor Paulus uitgraven en hem geven.
- In het gezinsleven zijn dat allen, die over ons gesteld zijn in de plaats van onze ouders. Dus onze grootouders, onze ooms, tantes, voogden en verzorgers. Dit alles ligt opgesloten in Micha 7, alwaar geklaagd wordt dat de schoondochter opstaat tegen haar schoonmoeder. Wij lezen in Esther dat Mordechai Esther tot een dochter had aangenomen, en daaruit volgde dat zij deze liefde aan hem verschuldigd was en deze hem ook bewees.

• In de gezinnen geldt dit ook voor de heren en vrouwen, die over ons zijn gesteld. Dan wordt aan de dienstboden bevolen hun heren en vrouwen lief te hebben en uit liefde te dienen. Jezus leert ons dat men geen heer kan dienen, die men niet liefheeft.

(3) Voorts wordt ons, het bewijzen van deze liefde geboden ten aanzien van allen, die onze meerderen zijn vanwege hun hoedanigheden.

- Ten aanzien van het geslacht geldt dit voor de vrouw tegenover haar man.

- Dit geldt ook ten aanzien van meerderen in jaren, in wijsheid en verstand, in gaven en weldaden. Men zal dus liefde en medelijden bewijzen aan alle ouden van dagen. En ook de deugden beminnen en achten in degenen, die boven ons uitmunten in verstand, wijsheid, gaven enz. Voorts moeten wij nog opmerken welke de deugden zijn, waardoor de betrachtning van deze liefde eerst recht naar buiten wordt bewezen en dus openbaar komt. Dan zegt de onderwijzer: Dat ik aan allen, die over mij gesteld zijn, alle trouw bewijze, en mij aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe, en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe.

A. Vraag. Wat moeten wij verstaan door het bewijzen van trouw; en wat wordt hiermede aan alle ondergeschikten geboden?

a. Wij moeten door het bewijzen van trouw niet slechts verstaan het getrouw zijn in allerlei tijdelijke zaken, maar wel in het bijzonder alle geestelijke getrouwheid. Deze getrouwheid staat lijnrecht tegenover ontrouw, valsheid, bedrog en geveinsdheid. Ook tegenover de Kaïnsgehalte: "Ben ik mijns broeders hoeder?" en tegenover de ondankbaarheid.

b. Dan wat betreft hetgeen hier aan alle ondergeschikten geboden wordt. Hier wordt geboden aan kinderen ten aanzien van hun ouders, en aan allen ten aanzien van degenen, die over hen gesteld zijn, dat zij de goede naam en faam van dezen niet zullen kwetsen, maar deze zullen voorstaan en bevorderen. Dat zij ook voor het tijdelijk goed van dezen zullen zorgen, hieraan niet tekort doende. Integendeel, als de nood daar is, zullen zij hun ook voor het tijdelijke leven onderstand bieden en dus aan de voorouders wedervergelding doen.

1. Hier wordt dus bevolen trouw te bewijzen aan onze ouders. De Heere Jezus, hangende aan het kruis, beval Zijn moeder aan, in de zorg van Johannes. En Johannes nam haar daarop terstond in zijn huis. Zo deed ook Jozef: "En Jozef onderhield zijn vader, en zijn broeders, en het ganse huis zijns vaders, met brood, tot de mond der kinderkens toe." Ziet dit ook bij David. En Paulus vermaant ten aanzien van de weduwen, die kinderen hebben, dat dezen zullen leren eerst aan de voorouders wedervergelding te doen.

2. Hier wordt ook geboden dat wij trouw zullen bewijzen aan onze overheden. Dat wij deze in tijd van nood niet zullen verlaten, noch ons daaraan zullen onttrekken. Maar dat wij integendeel alle mogelijke hulp en bijstand aan hen zullen doen, zoals onze burger eed dit vordert.

3. Hier wordt geboden dat wij er ook consciëntie van zullen maken om niets aan het land te onttrekken: "Geeft schatting die gij schatting, en tol die gij tol schuldig zijt." En: "Geeft de keizer dat des keizers is."

4. Dit bewijzen van trouw wordt ook geboden ten aanzien van onze opzieners in de kerk. En wel door het voor hen op te nemen en hen behulpzaam te zijn. Ook door hen indien nodig te voorzien in hun onderhoud: "Die onderwezen wordt in het Woord, dele mede van alle goederen degene, die hem onderwijst." Daarom zond Jezus Zijn discipelen uit zonder goud of zilver, zonder twee rokken, enz.. Ook Paulus toont met nadruk aan hoe men hun alle verkwikkingen moet toebrengen, zowel naar het lichaam als naar de ziel.

5. Dit bewijzen van goede trouw wordt ook bevolen aan de dienstboden ten opzichte van hun heren en vrouwen. En zulks niet alleen in het bewaren van hun goede naam en goederen, dat zij die verzorgen en niet verkwisten of door achteloosheid verwaarlozen, maar ook in het wel waarnemen van de tijd. Wie hun lijd verwaarloost, verwaarloost hun goed, want hun tijd is hun goed. Ook zullen zij zich niet aan hen mogen onttrekken in tijden van ziekte. Dan moeten zij hen getrouw bijstaan om des Heeren wil en om der consciëntie wil. Paulus zegt dat elk zijn dienst naar zijn betrekking doen moet, zich niet onttrekkende, maar alle goede trouw bewijzende. En wel opdat ook de dienstboden hierdoor de leer van God, onze Zaligmaker, in alles mogen versieren.

B. Met dit bewijzen van trouw wordt hier ook geboden te bidden voor allen, die over ons zijn gesteld. Dat wij de noden hunner ziel zullen dragen op het hart. Wanneer zij nog onbekeerd zijn, dat wij zullen bidden om hun bekering. En hebben zij genade in Gods ogen gevonden, zij moeten zo veel in een goddeloze en boze wereld verkeren, en dat met zulk een boos hart als ook zij hebben, wat moeten wij dan veel bidden om hun bewaring, om hun ondersteuning. En dit opdat zij niet in de strik des duivels zullen vallen, dat de Naam van God om hunnentwil zou worden gelasterd.

Wij vinden het gebod hiertoe, waar Paulus vermaant: "Voor alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle mensen; voor koningen en allen die in hoogheid zijn."

C. Hiermede wordt ook geboden hen, die over ons gesteld zijn, aan te spreken, maar dan gelijk het een ondergeschikte betaamt. Dus met liefde en medelijden, naar de vermaning van Paulus : "Bestraf een oude man niet hardelijk, maar vermaan hem als een vader; de jonge als broeders; de oude vrouwen als moeders; de jonge als zusters, in alle reinheid."

D. Met dit trouw bewijzen wordt ook geboden de deugden van degenen, die over ons gesteld zijn, op te merken en hen dus in het goede na te volgen. Dat wij er naar zullen staan dat deze zaken door genade ook in ons hart mogen worden overgedrukt, om hun goede voorbeeld te mogen navolgen, daarbij een afkeer hebbende en ook behoudende van hun kwaad. Dit vermaant ook Paulus : "Weest mede mijn navolgers, broeders, en merkt op degenen, die alzo wandelen gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt." En: "Gedenkt uw voorgangeren, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling."

E. Met deze trouw wordt hier ook geboden dat wij de over ons gestelden zullen beschermen. Dat wij de boze plannen, die anderen tegen hen smeden, aan het licht zullen brengen en te kennen geven. David hield de wacht over Saul. Let wel, deze was zijn vijand, maar hij was ook de gezalfde des Heeren en zei, dat zij die Saul bewaakten, kinderen des doods waren, omdat zij niet de wacht over Saul hadden gehouden. Daarom bracht Mordechaï de plannen van de kamerlingen Bigthana en Theres ter kennis van koning Ahasvéros. Dezen zochten hun hand aan de koning te leggen, en deze koning was toch mede een vijand van Mordechaï.

F. Hiermede wordt ook geboden dat wij naar hun staat het gezag van degenen, die over ons zijn gesteld, zullen handhaven. Jezus zegt dit op het antwoord van de Joden, dat het beeld op de penning het beeld des keizers was. "Geef dan de keizer dat des keizers is."

G. Verder wordt met dit bewijzen van trouw ook geboden dat een ieder moet zorgen te zijn tot eer van degenen, die over hem gesteld zijn, en tot eer van hun regering. Het is zulk een ontrouw, wanneer kinderen, die veel zijn vermaand en een goed voorbeeld van hun ouders hebben, nochtans zo zeer tot oer van hen zijn. Ziet eens wat de Schrift zegt van kinderen, waar dit recht is: "Ziet, de kinderen zijn een erfdeel des Heeren; des buiks vrucht is een beloning. Gelijk de pijlen zijn in de hand eens helds, zodanig zijn de zonen der jeugd. Welgelukzalig is de man, die zijn pijlkoker met dezelve gevuld heeft; zij zullen niet beschaamd worden als zij met de vijanden spreken zullen in de poort."

Bezien wij nu welke deugden de onderwijzer vervolgens noemt, door de betrachting waarvan de liefde recht bewezen wordt: Dat ik mij aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe. De hier genoemde deugd van onderwerping is hetzelfde als nederigheid of gehoorzaamheid.

Wij zullen deze deugd hier in tweeërlei opzicht bezien, naar aanleiding van de tweeërlei voorwerpen, ten aanzien waarvan deze deugd werkzaam is, namelijk:

A. als een dadelijke en als een lijdelijke onderwerping of gehoorzaamheid,

B. en vervolgens letten wij dan op de personen aan wie dit gebod bepaaldelijk geschiedt en hoe dit is begrensd.

A. Letten wij dus eerst op de dadelijke onderwerping of gehoorzaamheid. De onderwijzer omschrijft deze als volgt: Dat ik mij aan hun goede leer met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe.

- Deze gehoorzaamheid houdt in dat wij met ons hart acht geven op de bevelen dergenen, die boven ons gesteld zijn. Dat wij geneigd zijn om deze over te nemen en een innerlijke genegenheid tot gehoorzaamheid bezitten.

- Dat wij dus al hun bevelen met ons hart opvolgen uit liefde tot God en Zijn ordinantiën. En dit zelfs in zware zaken, wanneer het maar mogelijk is en niet in strijd met Gods wil. Waar dit gevonden wordt, daar is iets van de wet der liefde in het hart aanwezig. Een voorbeeld hiervan zien wij in de Rechabiete. Dit zegt ook Salomo, de zoon van David: "Ik was mijns vaders zoon, teder en een enige voor het aangezicht mijner moeder. Hij nu leerde mij en zesde tot mij: Uw hart houde mijn woorden vast; onderhoud mijn geboden en leef."

Maar letten wij vervolgens ook op de lijdelijke onderwerping of gehoorzaamheid. Deze drukt de onderwijzer zo uit: dat ik mij aan hun straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe.

• Deze onderwerping of gehoorzaamheid houdt dit in, dat men een hart heeft dat buigen wil, waarin een genegenheid is om zich te onderwerpen onder zulke bevelen, die eigenlijk in strijd zijn met en tegen onze verdorven natuur. Het grote voorbeeld hiervan vinden wij in Izak, toen zijn vader Abraham hem op Gods bevel wilde offeren.

• Voorts ook dat men de vermaningen, bestraffingen en tuchtigingen met liefde aanneemt en in nederigheid draagt. Dat men er zijn nut mee doet, ze achtende als hartelijke liefdetekenen van degenen, die over ons zijn gesteld. Ja, als een goedheid en een weldaad van God, Die ons door hen kastijdt.

• Dat men dus de kastijding met dankzegging erkent, bij bevinding het nut van de roede kennende: "Die zijn roede inhoudt, haat zijn zoon; maar die hem liefheeft, zoekt hem vroeg met tuchtiging." Salomo zegt het met nadruk: "Wie de tucht liefheeft, die heeft de wetenschap lief; maar wie de bestraffing haat, is onvernuftig." En: "Een wijs zoon hoort de tucht des vaders; maar een spotter hoort de bestráffing niet." Ook lezen wij zo opmerkelijk: "De spreuken van Salomo, de zoon van David, de koning van Israël. Om wijsheid en tucht te weten; om te verstaan redenen des verstands." En; "De vreze des Heeren is het beginsel der wetenschap; de dwazen verachten wijsheid en tucht. Mijn zoon, hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer. uwer moeder niet. Want zij zullen uw hoofd een aangenaam toevoegsel zijn, en ketenen aan uw hals."

B. Maar tot welke personen richt dit gebod zich? De onderwijzer zegt dit met de woorden: Dat ik mij aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe.

1. Deze onderwerping en gehoorzaamheid wordt dus geboden aan kinderen ten aanzien van hun ouders: "Gij kinderen, zijt uw ouderen gehoorzaam in de Heere, want dat is recht." Hierin ging Jezus ons als het grote voorbeeld voor. Wij lezen daar dat Jezus met Zijn vader en moeder afging en dat Hij te Nazareth kwam en hun onderdanig was. Zo gehoorzaamde ook Mozes de raad en het bevel van zijn schoonvader Jethro wat betreft de regering van Israël. Daar lezen wij: "Mozes nu hoorde naar de stem van zijn schoonvader, en hij deed alles wat hij gezegd had." En in Esther lezen wij dat Esther het bevel van Mordechaï deed, gelijk als toen zij door hem opgevoed werd.

2. Deze onderwerping en gehoorzaamheid wordt ook geboden aan onderdanen ten aanzien van de overheden. Het bevel hiertoe vonden wij in Romeinen: "Alle ziel zij de machten, over haar gesteld, onderworpen", enz. En: "Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig, om des Heeren wil; hetzij de koning als de opperste macht hebbende; hetzij de stadhouders, als die van hem gezonden worden, tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen, die goed doen."

3. Ja, deze gehoorzaamheid en onderwerping wordt ook geboden aan de lidmaten ten aanzien van de opzieners in de kerk: Zijt uw voorgangeren gehoorzaam en zijt hun onderdanig." Daaronder behoort ook de onderwerping aan hun vermaningen, bestraffingen en de censuur, welke is tot ons bestwil, dewijl zij voortkomt uit de liefde in hun hart tot het welzijn der genen, die zij bestraffen.

4. Dit wordt ook geboden aan de dienstboden ten aanzien van hun heren en vrouwen: "Gij dienstknechten, zijt gehoorzaam uw heren naar het vlees, met vreze en beven, in eenvoudigheid uws harten, gelijk als aan Christus. Niet naar ogendienst, als mensenbehagers, maar als dienstknechten van Christus, doende de wil van God van harte; dienende met goedwilligheid de Heere, en niet den mensen." ; "Gij huisknechten, zijt met alle vreze onderdanig de heren, niet alleen de goeden en bescheidenen, maar ook de harden." Maar dan wordt deze gehoorzaamheid en onderwerping hier toch met enige begrenzing geboden. Wanneer de onderwijzer hier spreekt van hun goede leer en hun goede straf. Op zichzelf aangemerkt is het wel een onbegrensd gebod: "Gij dienstknechten zijt in alles gehoorzaam uw heren." Dat wil zeggen in alles wat recht en billijk is en niet strijdende tegen de geopenbaarde wil van God. Maar anders vinden wij doorgaans overal deze begrenzing.

- Aan kinderen wordt geboden hun ouders te gehoorzamen "in den Heere".

- Aan de vrouwen wordt geboden hun mannen onderdanig te zijn "in den Heere".

- Ons wordt geboden aan de overheden en opzieners in de kerk enz. te gehoorzamen "om der consciëntie wil." Daaruit volgt dus dat de consciëntie niet mag worden gekwetst.

- Aldus wordt ook aan de dienstboden geboden in het dienen van hun volk de Heere te dienen en de wil van God van harte te doen.

Maar deze begrenzing houdt in hetgeen hier en overal geboden wordt: "Gode meer te gehoorzamen dan de mensen." Want men vertreedt dit gebod als men bevelen tegen de wil van God gehoorzaamt. Als bijvoorbeeld aan dienstboden bevolen wordt onwaarheid te spreken door te zeggen dat hun heren en vrouwen niet thuis zijn wanneer zij wel thuis zijn. Of als zij opgedragen wordt op de sabbat te kopen of te verkopen, of onnodig werk te doen, enz. Wanneer zij zulks gehoorzamen, dan hebben zij gemeenschap aan die zonden en deze staan dan ook op hun rekening. Dan hebben zij hetzelfde oordeel te wachten. Hier geldt met de meeste klem het woord van Salomo: "Neem acht op de mond des konings, doch naar de gelegenheid van de eed Gods." En ook het woord van Jezus: "Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig."

• Een voorbeeld hiervan vinden wij in Jozef. Toen de vrouw van zijn heer hem tot de zonde verzocht, zeide hij: "Zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God?" Ook: "Die tot zijn vader en tot zijn moeder zeide: Ik zie hem niet; en die zijn broederen niet kende en zijn zonen niet achtte; want zij onderhielden Uw woord en bewaarden Uw verbond."

• En voorts in de drie jongelingen tegenover de koning Nebukadnézar: "Wij hebben niet van node u op deze zaak te antwoorden. Zal het zo zijn, onze God, Die wij eren, is machtig ons te verlossen uit de oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uw hand, o koning, verlossen. Maar zo niet, u zij bekend, o koning, dat wij uw goden niet zullen eren, noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden."

Wij willen nu nog bezien welke de laatste deugd is, door de onderwijzer hier genoemd, door de betrachting waarvan de liefde recht bewezen wordt en naar buiten tot uitdrukking komt. Hij zegt dan: Dat ik ook met hun zwakheden en gebreken geduld hebbe. Er wordt hier door de onderwijzer van uitgegaan, dat onze vader en moeder, en voorts allen die over ons gesteld zijn, mensen zijn van gelijke beweging als ook wij. Het zijn dus zondige mensen, en de grootste hoop ook onbegenadigde mensen, die goddeloos zijn. Sommigen leven zelfs goddeloos en geven ergernis. En wanneer zij Godzalig zijn, dan hebben zij nog hun zwakheden en gebreken.

Vraag. Welke zwakheden en gebreken hebben zij dan wel?

- Zij hebben ook zulk een zondig hart en hun sterker verdorvenheden. Die dragen zij overal mee. Daardoor komt het dat zij soms onbillijk zijn in het eisen van enige plicht.

- Dan hebben zij soms ook zulk een gemelijk of hard gedrag. Ze hebben wel eens een wonderlijk humeur of natuur, dat er met de jaren niet beter op wordt.

- En voegt daarbij dan nog eens de zwakheden van de ouderdom.

- Dan zijn zij niet meer zo tegenwoordig van geest dan vroeger. Zij zijn dan niet meer in staat om in allerlei zaken te kunnen oordelen, welke kinderen soms beter menen te weten.

- Hun geheugen laat hen dan wel eens in de steek, waardoor zij een zaak wel enige malen herhalen, hetwelk de kinderen menigmaal verveelt.

- Ja, ook hun lichamen verzwakken en de gebreken vermeerderen. Zij moeten dan gedurig geholpen worden en de kinderen hebben er veel moeite en kosten mee. En dat terwijl de ouders geen inkomen meer hebben en dus hun eigen kinderen wel tot een last zijn. Wel vrienden, wat moeten wij nu zeggen? Zullen al deze dingen bijeengevoegd de kinderen van hun verplichtingen ontslaan? Terwijl toch hun ouders aan hen zoveel moeite en kosten hebben besteed, en zo veel verdraagzaamheid; zorgen en geduld over hen hebben gehad en geoefend? O nee, vrienden, eer zullen hemel en aarde vergaan, dan dat er een tittel of jota van dit gebod zal worden ontbonden. Nooit zal het meer betamen de ouders te eren, lief te hebben, getrouw en gehoorzaam te zijn, hen te ondersteunen, te verdragen met liefde, in het leven te willen behouden met al de gebreken, op hen te passen en dus wedervergelding te doen, dan juist in hun ouderdom. Dus ten tijde van hun zwakheden en gebreken. Daarom zegt de onderwijzer dat de Wetgever gebiedt met hun zwakheden en gebreken geduld te hebben. Wij zullen daarom nog nader bezien wat hier aan een ieder geboden wordt: Dat ik ook met hun zwakheden en gebreken geduld hebbe.

A. Aan kinderen wordt hier geboden:

1. dat zij wat betreft hun ouders een liefderijk hart zullen hebben tot hun zwakke en gebrekkige vader en moeder. Dus dat zij in alle opzichten dienaangaande een volmaakte en onzondige gesteldheid des harten hebben. Want het gebod is zeer wijd en eist volmaaktheid.

2. Hun wordt geboden dat zij hun ouders vanwege hun zwakheden en de gebreken van hun ouderdom niet minder zullen achten dan ooit tevoren. Ook zullen zij zich voor hen en de zwakheden van hun ouderdom niet schamen tegenover mensen, die verstandig oordelen. Dit zou slechts trotsheid in het hart der kinderen zijn. Wij zien duidelijk dat God hun gebreken voor anderen menigmaal bedekt en verbergt: "Veracht uw moeder niet als zij oud geworden is."

3. Men zal dan dus hun raad en bestuur zowel achten en aannemen als ooit tevoren. En dit in zaken van het huwelijk en alle andere dingen. De Heere wil onze ouders gebruiken en bestuurt hun hart en tong. En wanneer men naar hen niet luistert vanwege hun minder oordeel in de ouderdom, dan wederstaat men de ordinantie Gods. Wij lezen in Spreuken: "Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft, en veracht uw moeder niet als zij oud geworden is." De ouderdom wordt hier dus niet van uitgesloten.

4. De kinderen wordt hier geboden vanwege de gebreken en zwakheden hunner ouders nooit korzelig of gram of moede te worden. Veel minder nog dat zij die zouden bespotten, zoals de goddeloze en vervloekte Cham deed, die met de naaktheid van zijn vader spotte.

Integendeel, hun wordt geboden hun ouders in hun ouderdom in liefde op hart en handen te dragen, met alle nederige zachtmoedigheid zich aan hen te onderwerpen en hun zonden en gebreken met het kleed der liefde te bedekken, zoals Sem en Jafeth deden. Zeer opmerkelijk is hier een passage uit het apocriefe boek Jezus Sirach: "Mijn kind, neem uw vader aan in zijn ouderdom, en bedroef hem niet in uw leven. En indien hem het verstand begeeft, zo houd hem dat ten goede, en wacht u met al uw vermogen dat gij hem niet onteert."

B. Deze dingen worden ook aan elk mens geboden ten aanzien van degenen, die over hem zijn gesteld in het burgerlijke leven, in de kerk, in de maatschappij, enz. Want het zijn allen mensen, ja zondige mensen. En indien zij al genade hebben, dan hebben zij toch hun zwakheden en gebreken. Petrus vermaant dat wij aan die over ons gesteld zijn onderdanig zullen zijn, niet alleen de goeden en de bescheidenen, maar ook de harden. Maar waar ligt nu de rechte grond voor dit gehoorzamen? Deze vinden wij omschreven in de woorden van de onderwijzer: Aangezien het God belieft ons door hun hand te regeren.

A. Bezien wij daarbij eerst op zichzelf de redenen, welke de onderwijzer hier geeft. Hier wordt de Heere aangewezen als de soevereine God over elk schepsel, en als de God des verbonds over Zijn volk vanwege de aller nauwste verbintenis door het Verbond der genade, en dus als de soevereine Wetgever en Koning, Die op gebiedende wijze kan zeggen: Eert uw vader en uw moeder, gedraagt u zoals het betaamt ten aanzien van allen, die Ik over u gesteld heb in uw ondergeschikte positie. De Heere is toch onze Wetgever. Christus wordt een Vorst en Gebieder der volken genoemd, Die de heerschappij op aarde bestelt: "Ik zal u uw rechters wedergeven, als in het eerste, en uw raadslieden als in den beginne; daarna zult gij een stad der gerechtigheid, een getrouwe stad genoemd worden." En: "Hij verandert de tijden en stonden; Hij zet de koningen af en Hij bevestigt de koningen." Uit dit alles volgt dus dat in zeker opzicht alle regeringen Godsregeringen zijn, aangezien het God belieft ons alzo door die handen te regeren. Onder het Oude Verbond had Israël een onmiddellijke Godsregering. Daartoe ontving Israël de burgerlijke wet en als een voorbeeldend volk was het ten hoogste verbonden deze na te komen. Maar nu de Heere na de verandering in de bedeling met Zijn kerk op andere wijze over Zijn volk en de schepselen regeert, zijn allen toch dezelfde gehoorzaamheid verschuldigd als oudtijds. Daarom zegt Paulus: "Want er is geen macht dan van God, en de machten, die er zijn, zijn van God geordineerd. Alzo dat die zich tegen de macht stelt, de ordinantie Gods wederstaat; en die ze wederstaan, zullen over zichzelf een oordeel halen." Daarom vermaant hij daarbij: "Alle ziel zij de machten, over haar gesteld, onderworpen." En Petrus vermaant: "Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig, om des Heeren wil."

B. Eindelijk, welk een krachtige aandrang tot gehoorzaamheid ligt hierin dan wel voor een gelovige opgesloten! Want krachtens de soevereiniteit Gods moet elk zich schuldig achten dit gebod volmaakt te gehoorzamen. O, vrienden, dit is de wil van God, de grote Wetgever, Die behouden en verderven kan, en Hij gebiedt het. En een gelovige is onder de band van het Verbond der genade gebracht en hij heeft God tot zijn Verbondsgod in Christus ontvangen. In de vereniging met de Verbondsmiddelaar ontving zulk één een nieuwe natuur. Daarom kan het niet anders zijn of zulk één heeft op de bodem van zijn hart een lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven. De wet is toch bij aanvang in zijn hart ingeschreven. Hij is een zeer gewillige op de dag van Gods heirkraft. Hij heeft een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens. Daardoor is het dat Gods volk op de bodem van hun hart lust heeft om met Zacharias en Elisabeth in al de geboden des Heeren onberispelijk te wandelen, ook al kunnen zij dit hier niet bereiken. Het is hun lust om aan vader en moeder, en aan allen die over hen gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw te bewijzen. Ook zich aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid te onderwerpen. Zij willen ook met hun zwakheden en gebreken geduld hebben, en dit alles om des Heeren wil, aangezien het God belieft hen door die handen te regeren.

Toepassing

Ziedaar vrienden, al de volmaakte deugden u voorgesteld aan de hand van de verklaring van de onderwijzer, gelijk deze door de grote Wetgever worden gevorderd van kinderen ten aanzien van hun ouders, en van allen ten aanzien van degenen, die over hen gesteld zijn. De tijd is nu tekort om nog verder na te gaan wat met het hier door de onderwijzer genoemde op een volmaakte wijze van de ouders wordt gevorderd ten aanzien van hun kinderen, en van alle gezagsdragers ten opzichte van hun ondergeschikten. Alsook om de zonden aan te wijzen, waaraan elk hier hoofd voor hoofd schuldig staat, en welke de Wetgever hier aan allen, zowel meerderen als minderen, verbiedt.

De tijd ontbreekt nu ook om nog te wijzen op de gepastheid van Christus als Borg in Zijn gerechtigheid en heiligheid voor alle zielen, die door dit gebod zijn gewond. Daarom zullen wij dit alles voor een volgende oefening bewaren en nu nog trachten in het kort iets aan te wijzen van de nuttigheid, welke voor een ieder in het hier verhandelde ligt.

O vrienden, wanneer wij ons hier gesteld zien tegenover deze volmaakte eis ten aanzien van onze ouders en ten aanzien van allen, die over ons zijn gesteld, wat behoorden wij dan de diepte van onze ellende hier te leren verstaan en ter harte te nemen. Het gaat hier in de verhandelde zaken toch over het afdruksel van het beeld van God, dat wij verloren hebben. Mocht elk dan zuchten om licht, om te mogen zien wie hij is geweest en wie hij nu is. Dat kostelijke beeld, dat sieraad zijn wij kwijt. Niemand komt daar meer mede op de wereld.

Wij zullen nog in het kort nagaan welke de weg is, waarlangs een ieder aan de weet kan komen welke zijn staat is en wat hij mist. Onbekeerde mensen, u ligt gevallen en gebonden in een kuil zonder water. En gij moogt doen wat ge doet, ge zijt niet in staat om iets toe te brengen tot uw eigen redding, of om uw ogen te openen. Mocht het de Heere behagen bij deze raad Zijn hand eens aan uw ogen te leggen. Legt uzelf dan eens eenvoudig neer bij uw gedrag ten aanzien van uw ouders en anderen, die de Heere over u heeft gesteld. En vergelijkt dit dan met hetgeen wij u naar het Woord van God hebben getoond, hoe dit behoorde te zijn. Zoudt gij het dan durven bestaan om te geloven dat gij nooit in het minst in uw gehoorzaamheid hebt gefeild? Is uw eren, uw liefde, uw getrouwheid, uw onderwerping onder de tucht, uw geduld met zwakheden en gebreken, altijd volmaakt geweest naar de eis van God? Ja, hebt gij altoos, zonder daarin ooit te missen, God volmaakt bedoeld? En vloeide dit altijd voort uit de vereniging met de Heere en Zijn wil, dat het God beliefdde u door hun handen te regeren?

Wilt hier dan verder de toepassing lezen, welke wij voegden bij de verklaring van het vijfde gebod in de vorige oefening, te beginnen met de woorden: En daarom, vrienden, kunt gij uit dit alles niet zien dat gij gevallen ligt.

Amen.

HET VIJFDE GEBOD
(De geboden deugden aan meerderen ten aanzien
van minderen en ten aanzien van gelijken)

Sprekende van de geestelijke zin van dit gebod, hebben wij in de vorige oefening stilgestaan bij de deugden en plichten, welke hier in de Catechismus worden geëist van kinderen ten aanzien van hun ouders en van allen ten aanzien van degenen die over hen gesteld zijn.

Nu moeten wij nog bezien welke deugden of plichten op een volmaakte wijze worden geboden aan meerderen ten aanzien van de minderen en aan hen gelijken. Wij willen dit weer doen aan de hand van hetgeen de Catechismus zegt. Het gebod is toch zeer wijd. Onder de voorstelling van de plichten van minderen ten aanzien van meerderen, ligt ook begrepen de voorstelling van de plichten van meerderen ten aanzien van minderen. Wordt bijvoorbeeld aan de mannen verboden overspel te doen, te doden enz., dan zijn de vrouwen daar toch ook in begrepen. Als Paulus dit gebod verklaart, toont hij duidelijk de plichten van ouders ten aanzien van hun kinderen, en van werkgevers ten aanzien van hun werknemers aan. Ja uit al hetgeen Jezus zegt blijkt wel dat het gebod verder gaat dan de letter.

Welke deugden of plichten worden hier dan aan de meerderen ten aanzien van de minderen geboden?

A. In algemene zin wordt hier eerst aan de meerderen geboden dat zij hun staat, waarin de Heere hen heeft gezet, met nederige deftigheid zullen versieren. Dat zij dus de eer, welke de minderen aan hen verschuldigd zijn, waardig zullen dragen. Want zij moeten de heerlijkheid van God, welke in hun staat op hen gelegd is, in alle opzichten naar buiten doen zien. Zo gedroeg Salomo zich. Zijn onderdanen vreesden hem, want zij zagen dat de heerlijkheid Gods op hem lag en de wijsheid Gods in hem was. En van Job lezen wij, dat als zij hem zagen, de jongen zich verstaken, en dat de stokouden oprezen en bleven staan. En de reden daarvan lag hierin, dat Job zich recht gedroeg in de positie waarin hij stond, gelijk wij in dit hoofdstuk verder zien. Ook Paulus vermaant dit in het bijzonder aan degenen, die overanderen gesteld zijn: "Zijt een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in de Geest, in geloof, in reinheid." En: "En verzuimt de gave niet, die in u is."

Maar hier is dan een bijzonder gebod aan de ouders.

B. In het bijzonder wordt hun deze hoofddeugd geboden, dat zij hun kinderen innig en teer zullen liefhebben. Zij zullen dat ook kenbaar naar buiten doen zien door ontferming, opdat deze liefde openbaar worde aan het gemoed van de kinderen. Want dit zal veel kracht doen en gevolg hebben. Zelfs de wet der natuur gebiedt deze liefde omtrent onze kinderen. Ja, dikwijls wordt de ontferming Gods op zinnebeeldige wijze bij deze vaderlijke en moederlijke ontferming vergeleken: "Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen, die Hem vrezen." En: "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten."

- Deze liefde bestaat niet in een dierlijke drift, en ook niet in een ongodsdienstige toegevendheid, dat men zich maar vermaakt met de kinderen, of zij nu goed of kwaad doen. Dat men alles maar aardig vindt wat ze doen, of dat men het kwade in hen verdraagt en hun zin en wil maar opvolgt. Bij hoe menigeen is zulks het geval en de arme mens weet het niet, dat hij door dit alles laat zien dat hij een hater van zijn kind is en een lust heeft in zijn verderf.

- Maar deze liefde houdt in een innige en geestelijke welwillendheid en toegenegenheid van het gehele hart tot de kinderen. En dit onder een afhankelijk opzien tot de Heere om hun geestelijke en tijdelijke welstand. Ook houdt deze in dat men daartoe metterdaad alles toebrenge wat tot dit einde kan dienstbaar zijn. Daar volgt dan uit, dat hier aan de ouders alle andere zodanige plichten worden geboden, welke uit deze liefde voortvloeien, en door de betrachtning waarvan deze liefde eerst recht wordt geoefend en bewezen.

A. Dan zullen wij getrouw zijn ten opzichte van onze kinderen naar het lichaam, of ten opzichte van het natuurlijke leven.

1. En hiertoe behoort dat ouders zich vóór de geboorte van hun kinderen zorgvuldig zullen wachten, voor een goddeloos en voor een wulps, onmatig en losbandig leven. Dat zij zich er voor zullen wachten om door een ongeregeld dieet of een verdorven temperament de oorzaak te zijn dat de kinderen niet gezond of met lichaamsgebreken ter wereld komen.

2. Deze getrouwheid houdt voor de moeders ook in dat zij hun kinderen zelf zullen voeden, waartoe God hun het vermogen schenkt. Wanneer zij zulks niet doen terwijl het mogelijk is, is het ontrouw, liefdeloos en onnatuurlijk. Voorts zullen zij hun kinderen van alle nodige voedsel en deksel verzorgen.

3. Met deze getrouwheid wordt aan de ouders ook geboden dat de ouders tijdig naar een beroep voor hun kinderen zullen uitzien, passende bij hun aanleg, waardoor zij behoorlijk hun kost zullen kunnen winnen en dus een tijdelijk bestaan zullen hebben.

4. Alsook zullen zij ter bestemder tijd het hunne doen om hun kinderen te doen trouwen. Dit deed Abraham voor Izak, en Izak voor Jakob.

5. Met deze getrouwheid wordt aan de ouders ook geboden, dat zij op een matige en rechte wijze schatten voor hun kinderen vergaderen, om hun aldus een gewenst erfdeel na te laten. Paulus zegt daarom: "Doch zo iemand de zijnen, en voornamelijk zijn huisgenoten, niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend en is erger dan een ongelovige." En: "Want de kinderen moeten geen schatten vergaderen voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen." Menigeen, die de gelegenheid heeft om rijk te worden, wil deze woorden heel ver doortrekken. Maar Salomo zegt: "Die met de hand vergadert, zal het goed vermeederen." Met de hand, dat wil zeggen matig, en dat staat tegenover het naar zich toe schrapen met de beide armen. Daarvan zegt Paulus: "Doch die rijk willen worden, - let wel - vallen in de verzoeking, en in de strik en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang." O, hoe menigeen blijft dood onder zijn geld.

B. Deze getrouwheid ten aanzien van onze kinderen wordt vooral ook geboden ten aanzien van hun ziel, of ten opzichte van het geestelijke leven en hun eeuwig welzijn.

1. Dit houdt in dat de ouders met het aanvaarden van de huwelijken staat heilige oogmerken hebben, namelijk de eer van God en een heilig zaad voor God. En dat zij ook in deze staat steeds naar de Heere om deze zaak zullen uitzien, ja zelfs voor de geboorte van hun zaad. Dit deed Hanna. Zij offerde haar vrucht reeds voor zijn geboorte aan de Heere op. En zij verkreeg haar bedde en zei tot hem: "Och mijn heer, zo waarachtig als uw ziel leeft, mijn heer! Ik ben die vrouw, die hier bij u stond om de Heere te bidden. Ik bad om dit kind, en de Heere heeft mij mijn bedde gegeven, die ik van Hem gebeden heb. Daarom heb ik hem ook de Heere overgegeven al de dagen, die hij wezen zal. Hij is van de Heere gebeden. En hij bad aldaar de Heere aan." Zo zijn de ouders naar dit gebod ook verplicht hun kinderen reeds direct na de geboorte aan God op te dragen en hen het zegel des verbonds te doen ontvangen.

2. Met deze getrouwheid wordt hun ook geboden voor hun kinderen te bidden. Dat men de gevaarlijke staat van deze arme kinderen, zo lang zij nog onbekeerd en onverzoend met God zijn, op hart en hand voor God zal dragen. Het gewicht daarvan te gevoelen is de eis van de wet der liefde. Ziet eens wat Abraham deed. Hij riep tot God: "Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht." En Job offerde de Heere met gebeden voor zijn kinderen, zeggende: "Misschien hebben mijn kinderen gezondigd en God in hun hart gezegend (gevloekt)." En dat leed Job al die dagen, wanneer zij onder elkander maaltijd hielden en vrolijk waren. Ja, wat had ook David een diepe indruk van de ellende van zijn kind. Hij kon er niet van eten. Hij was werkzaam in vasten en bidden, en de Heere hoorde hem en gaf hem zijn begeerte.

3. Met deze getrouwheid wordt voorts geboden dat de ouders hun kinderen zullen zegenen. Dat gelovig zegenen, welk een uitwerking heeft zulks. Wij lezen van vader Jakob, dat hij zijn zonen zeggende, elk met een bijzondere zegen. Moesten vloekende ouders zich hier niet eens bij vergelijken?

Er is nog een tweede soort van plichten, welke voortvloeien uit de rechte liefde, en door de betrachting waarvan deze liefde eerst recht wordt geoefend en bewezen. En ook deze worden hier aan de ouders geboden. En wel het vermanen en aanspreken van hun kinderen.

1. Hiertoe behoort dat ouders het geestelijke gevaar voor hun kinderen op hun hart dragen, en dat zij uit die volheid des harten zuchten tot de Heere. Dat zij ook hun kinderen het gevaarvolle van hun staat onder het oog brengen, hen steeds afmanen van het kwaad en van kwaad gezelschap, en hen gedurig aanzetten tot het goede. Het komt de ouders toe het gezelschap voor hun kinderen te verkiezen en hen niet te laten verkeren met wie zij maar willen. Dit leert Salomo ons: "Mijn zoon, indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet. Indien zij zeggen: Ga met ons, laat ons loeren op bloed, ons versteken tegen de onschuldige, zonder oorzaak; laat ons hen levend verslinden, als het graf; ja geheel en al, gelijk die in de kuil nederdalen. Alle kostelijk goed zullen wij vinden, onze huizen zullen wij met de roof vullen. Gij zult uw lot midden onder ons werpen; wij zullen allen één buidel hebben. Mijn zoon, wandel niet met hen op de weg; weer uw voet van hun pad. Want hun voeten lopen ten boze." Zo handelde David ook met zijn zoon Salomo: "En gij, mijn zoon Salomo, ken de God uws vaders, en dien Hem met een volkomen hart en met een willige ziel; want de Heere doorzoekt alle harten, en Hij verstaat al het gedichtsel der gedachten. Indien gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar indien gij Hem verlaat, Hij zal u tot in eeuwigheid verstoten." Wat moet het toch onbeschrijfelijk naar zijn, wanneer ouders, die het gewicht der zaken op hun hart hebben, hun kinderen zien verloren gaan, die uit hun lendenen zijn voortgekomen. Zie hiervan een voorbeeld in David toen Absalom gestorven was, die zo veel raad, vermaningen en waarschuwingen van hem had ontvangen. Hoe zwaar viel David dit. Wij lezen daar dat de koning zeer beroerd werd en dat hij opging naar de opperzaal der poort en dat hij weende. Hij had zijn aangezicht toegewonden en in zijn gaan riep de koning met luide stem: "Mijn zoon Absalom, mijn zoon, mijn zoon Absalom! Och dat ik, ik voor u gestorven ware, Absalom, mijnzoon, mijn zoon!" O, wat moet die man gezien hebben. Daarom zeg ik: hoe naar moet het toch zijn wanneer ouders met geopende ogen hun kinderen met gesloten ogen in volle draf zien voort rennen naar de put des afgronds.

2. Tot het hier gebodene behoort ook dat de ouders in het vermanen en aanspreken van hun kinderen vooral hun eigen onmacht voor ogen hebben en houden. Ook de krachteloosheid van al hun woorden, en dat de Heere het raken van het hart alleen voor Zichzelf behouden heeft. Daaruit volgt dan dat zij in het afhangen van de Heere Jezus om Zijn licht, kracht, wijsheid enz., zullen afgedreven worden van hun eigen sterkten en dus in die gestalte hun werk ten aanzien van hun kinderen moeten doen.

3. Ook wordt hier aan de ouders geboden dat zij hun kinderen van jongsaf zullen leren en onderwijzen. En dit niet alleen in goede zeden en manieren, maar in het bijzonder in de leringen en de vermaningen des Heeren. Zij zullen hun kinderen reeds vroeg, zelfs voordat zij kunnen spreken, met eerbied voorgaan, opdat zij aan hun ouders mogen bemerken dat er een Opperwezen is, Hetwelk de ouders vrezen. Ja, zij zullen hun dan reeds door gebaren en wijzen een indruk van God geven, en ook daarvan dat zij zo deerlijk ellendig zijn.

4. Hier wordt ook geboden om de kinderen, naardat zij vatbaar zijn, te onderwijzen betreffende de verborgenheden des geloofs en van het Evangelie. Dit is Gods bevel: "En deze woorden, die Ik u heden gebied, zullen in uw hart zijn. En gij zult ze uw kinderen inscherpen, en daarvan spreken als gij in uw huis zit, en als gij op de weg gaat, en als gij nederligt, en als gij opstaat." Ook Salomo geeft deze raad: "Leer de jongen de eerste beginselen naar de eis zijns wegs; als hij ook' oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken."

Wij lezen dat de Heere van Abraham zegt: "Want Ik heb hem gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem zoude bevelen, en zij de weg des Heeren houden, om te doen gerechtigheid en gericht." Zo spreekt ook Salomo van zijn vader David: "Want ik was mijns vaders zoon, teder, en een enige voor het aangezicht mijner moeder. Hij ~ nu leerde mij, en zeide tot mij: Uw hart houde mijn woorden vast, onderhoud mijn geboden en leef. Verkrijg wijsheid, verkrijg verstand; vergeet niet, en wijk niet van de redenen mijns monds. Verlaat ze niet, en zij zal u behoeden; heb ze lief, en zij zal u bewaren." Dit alles is ten voorbeeld hoe ouders hun kinderen moeten voorbehouden en onderwijzen.

5. Ten derde houdt dit gebod ook in dat de ouders reeds vroeg hun kinderen met een goed voorbeeld zullen voorgaan. Want, woorden mogen wekken, maar voorbeelden trekken.

(1) Dan houdt dit gebod in dat de ouders onder de indrukken van God leven en de vreze Gods op het hart gebonden hebben. Want wanneer kinderen zien dat de ouders wel van God praten, maar dat zij dat geduchte Wezen niet ontzien, maakt dit ook hen los en zonder banden.

(2) Tot dit gebod behoort ook dat de ouders voor het aangezicht van hun kinderen zullen doen zien hoe zwaar de zonden en dwalingen van anderen hen drukken. En wel opdat de kinderen daardoor een schrik voor de zonden en dwaalleringen mogen krijgen.

(3) Dit houdt ook in dat de ouders veel werk zullen maken van de openbare godsdienstoefeningen en van de huisgodsdienst. Dus zowel in het bidden en lezen van het Woord voor zichzelf, als met het huisgezin in huis. Zij zullen ook door hun voorbeeld de noodzakelijkheid doen zien van de openbare en de bijzondere godsdienstoefeningen, de catechisaties, enz.

(4) Ja, het houdt ook in dat de ouders met hun gedrag, kleding, spijs enz. voor het aangezicht van hun kinderen doen zien dat zij de nederigheid voorstaan. Dat door hen zal worden gezien dat zij een afkeer hebben van de werelden derzelve gewoonten. Dit zal zulk een onuitsprekelijke invloed op het hart van de kinderen hebben, wanneer de ouders zich in alles betonen voorbeelden te zijn in de goede werken en in de leer. Wanneer zij dus met daden zeggen: "Weest mijn navolgers, gelijkterwijs ook ik van Christus." Ja, het Jozua van ganser harte nazeggen: "Maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Heere dienen."

Dan is er nog een derde plicht, welke voortvloeit uit de rechte liefde, en door de betrachtning waarvan deze liefde eerst recht wordt geoefend en bewezen. Ook deze wordt hier aan de ouders geboden, en wel het oefenen van tucht over de kinderen.

1. De ouders moeten hier voor ogen hebben dat hun wordt geboden om niet te streng te zijn voor hun kinderen. Veel minder nog dat zij met toorn en wreedheid de tucht zullen oefenen. Ook zullen zij de kinderen in onzondige zaken niet te kort houden of de kinderen van behoorlijke kinderspelen afhouden. Want wanneer zij dan daarna doorbreken, wordt het menigmaal nog veel erger. Salomo zegt: "Tuchtig uw zoon, maar verhef uw ziel niet om hem te doden." Dat de al te straffe behandeling zeer nadelig is en verboden wordt, vinden wij ook in Efeze: "Gij vaders, verwekt uw kinderen niet tot toorn." En: "Gij vaders, tergt uw kinderen niet, opdat zij niet moedeloos worden." De ouders moeten dus vele andere dingen in de kinderen door de vingers zien. Maar niet de zonden, want die moeten zij altijd straffen. Hiervan lezen wij in hetgeen de Heere zegt: "Ik zal Mijn eigendom verschonen, gelijk als een man zijn zoon verschoont, die hem dient."

2. Maar anderzijds wordt hier ook geboden dat de ouders niet te slap en te toegevend zullen zijn in het oefenen van de tucht over de kinderen. Dit was de zonde van Eli. Als zijn kinderen zondigden, bestrafte hij hen maar zeer slap en zag hen niet eens zuur aan. Hij zei slechts tot zijn zonen: "Niet alzo, mijn zonen, want dit is geen goed gerucht, dat ik hoor. Gij maakt dat het volk des Heeren overtreedt." Hierom kwamen er zware oordelen over zijn huis, en zijn twee zonen Hofni en Pinehas stierven op één dag. De acht en negentig jaar oude man zelf viel van zijn stoel en brak zijn nek. Ziet ook eens wat er kwam van al de zachtheid van David tegenover zijn zoon Adonia. Wij lezen dat David zijn zoon Adonia in al zijn dagen niet had bedroefd of tegen hem had gezegd: "Waarom hebt gij alzo gedaan?" Maar het gevolg van dit alles lezen wij in hetzelfde hoofdstuk, als blijkt dat Adonia zich tegen zijn vader verhef en naar de kroon stond.

O vrienden, de beginselen der zonden en der verdorvenheden moeten met voorzichtigheid en wijsheid al zeer vroeg in de kinderen worden tegengegaan en gedood. Daardoor zou het inkankeren en doorbreken er van worden belet, en anders zullen zij wel eens een bitterheid des geestes worden voor hun ouders. Mochten zulke ouders dit eens ter harte nemen, die alles in de kinderen maar voor mooi en aardig aanzien, en die alle zonden maar voorbijzien en zich nu met hen vermaken als boven het hol van een adder. Maar daar zal het einde de last dragen en dan zullen zij de zielenmoordenaars van hun kinderen zijn.

Menigeen ondervindt het nu al dat hij de regering over zijn kinderen niet meer in handen heeft. Ook wordt dit niet te slap oefenen van de tucht met nadruk geboden: "Tuchtig uw zoon als er nog hoop is." Dat wil zeggen: Er zal een tijd komen dat het rietje te stijf en te onbuigzaam zal zijn, en dan is er geen hoop meer. Zo ook Spreken: "Die zijn roede inhoudt, haat zijn zoon; maar die hem liefheeft, zoekt hem vroeg met tuchtiging." Ziet eens wat hier van afhangt: "Weer de tucht van de jongen niet; als gij hem met de roede slaat, zal hij niet sterven. Gij zult hem met de roede slaan, en dijn ziel van de hel redden." Mochten slappe ouders dit ter harte nemen. Maar hier is ook een bijzonder gebod voor allen, die over anderen gesteld zijn. Dus de overheden, de opzieners in de kerk, voogden, verzorgers en alle werkgevers en werkgeefsters, zowel in het maatschappelijke als in de huisgezinnen. Hun wordt hier geboden de oefening van deze liefde tegenover allen, die onder hen gesteld zijn, zowel met betrekking tot hun geestelijke als tot hun tijdelijke stand. Het is toch natuurlijk dat de liefde afdaalt, en daarom zijn het wel zeer slechte meerderen, die geen innige liefde hebben tot degenen, waarover God hen heeft gesteld, en die niet alles toebrengen tot hun geestelijk, tijdelijk en eeuwig welzijn. Wij zullen dit nog wel meer uit de bijzonderheden zien. Dus alle andere plichten, welke uit de liefde voortvloeien, worden hier geboden aan degenen, die over anderen zijn gesteld.

A. Dit wordt geboden aan de overheden voor het lichaam:

1. Zij zullen het respect voor hen bewaren en zich als vaders gedragen tegenover degenen, over wie zij zijn gesteld.
 2. Zij zullen dus hun onderdanen in alle opzichten beschermen en daartoe alle betamelijke middelen in het werk stellen. Opdat deze onderdanen onder hun regering en bescherming een stil en gerust leven mogen leiden, in alle eerbaarheid.
 3. Daartoe zullen zij ook alle goddeloosheid wegdoen uit het land. Want door deze wordt de toorn van God over een land verwekt, en daardoor gaat het een volk beslist niet wel.
 4. Zij zullen hun onderdanen ook niet te zwaar en onnodig belasten, maar zorgen dat zij in hun tijdelijke stand groeien en bloeien. De Heere zegt: "Mijn vorsten zullen Mijn volk niet meer verdrukken, maar den huize Israëls het land laten, naar hun stammen. Alzo zegt de Heere Heere: Het is te veel voor u, gij vorsten Israëls; doet geweld en verstoring weg, en doet recht en gerechtigheid; neemt uw uitstotingen op van Mijn volk, spreekt de Heere Heere."
 5. Ook wordt hier geboden dat de overheden recht zullen doen in het gericht. Dat zij dus de goeden zullen belonen en de kwaden straffen. Het gericht zullen zij de Heere houden. Wij lezen dat koning Josafat rechters aanstelde en zeide: "Ziet wat gij doet; want gij houdt het gericht niet de mens, maar de Heere; en Hij is bij u in de zaak van het gericht. Nu dan, de verschrikking des Heeren zij op ulieden; neemt waar en doet het; want bij de Heere, onze God, is geen onrecht, noch aanneming van personen, noch ontvanging van geschenken." Daarom zegt ook Paulus: "Zij is Gods dienaressen, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, zo vreest, want zij draagt het zwaard niet tevergeefs. Want zij is Gods dienaressen, een wreekster tot straf degenen, die kwaad doen."
- Maar ook wordt hier aan de overheden geboden dat zij zich als vaders zullen gedragen ten opzichte van hun onderdanen naar de ziel.

1. Dus wordt hier aan de overheden geboden God te vrezen, en met hun godsdienstigheid aan hun onderdanen het goede voorbeeld te geven. Zulks is naar de raad van Jethro. Het moeten zijn: "Kloeke mannen, God vrezende, waarachtige mannen, de gierigheid hatende." Het is doorgaans gesteld: Zo de overheden, zo het volk; want velen zien op hen en volgen hen na.
2. Aan de overheden wordt ook geboden te bidden voor hun onderdanen, en hun de rechte weg leren. Dit deed Samuël. Hij zeide tot het volk: "Wat ook mij aangaat, het zij verre van mij dat ik tegen de Heere zou zondigen, dat ik zou aflaten voor ulieden te bidden; maar ik zal u de goede en rechte weg leren. Vreest slechts de Heere en dient Hem trouwelijk met uw ganse hart; want ziet hoe grote dingen Hij bij ulieden gedaan heeft."
3. De overheden wordt voorts geboden hun onderdanen te zegenen. Zulks lezen wij van Salomo. Toen hij van zijn knieën opstond van het gebed, zegende hij de ganse gemeente van Israël. Hij loofde God en vermaande het volk, dat zij toch een volkomen hart voor God zouden hebben.

B. Aldus wordt hier ook geboden aan de opzieners in de kerk en aan de diakenen.

1. Zij zullen God vrezen, rechtzinnig zijn in de leer en Godvruchtig in de wandel. Zij zullen naarstig zijn in de dienst van God: "Niemand verachte uw jonkheid, maar zijt een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in de geest, in geloof, in reinheid." Zij zullen hierdoor dus een voorbeeld ter navolging geven.

Anders zal het een waarheid zijn dat de zonden van de leraars zullen zijn de leraars van zonden. Daarom lezen wij met nadruk: "Een opziener dan moet onberispelijk zijn, ener vrouwe man, wakker, matig, eerbaar, gaarne herbergende, bekwaam om te leren; niet genegen tot de wijn; geen smijter, geen vuilgewinzoeker; maar bescheiden, geen vechter, niet geldgierig. Die zijn eigen huis wel regeert, zijn kinderen in onderdanigheid houdende, met alle stemmigheit. Geen nieuweling, opdat hij niet opgeblazen worde en in het oordeel des duivels valle. En hij moet ook een goed getuigenis hebben van degenen, die buiten zijn." Zulken stichten door hun wandel en dezen worden terecht voorgangers genaamd, wat heel iets anders is dan voorpratens. Jezus zegt: "De schriftgeleerden en de Farizeeën zijn gezeten op de stoel van Mozes. Daarom, al wat zij u zeggen dat gij houden zult, houdt dat en doet het. Maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het en doen het niet", enz. Ziet hier het beeld van de voorpratens, die evenwel geen voorgangers zijn.

2. Hier wordt aan de opzieners geboden dat zij zich zullen aanstellen en gedragen als dienaars van Jezus Christus en van de gemeente: "Geen heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren", dus niet als heren en meesters. Zij zullen hun ambt waarnemen in de Naam van de Heere Jezus, en alzo de censuur of kerkelijke tucht oefenen, maar niet uit bitterheid of geleid door boze driften, of ook om hun wraak te koelen op een ander. Zij zullen het dus doen met liefde, zonder aanneming van personen, daarbij zelfs het overgeven aan satan bedoelende tot de behoudenis der zielen.

3. Voorts wordt hier aan de diakenen geboden vol des Heiligen Geestes te zijn. Zij zullen in en buiten hun huis voorbeeldig in het goede zijn en als vaders de armen met liefde en getrouwheid naar ziel en lichaam verzorgen. Zij zullen der armen zielsellenden met liefde en medelijden dragen op het hart en hen alzo aanspreken. Alsook zullen zij aan een iegelijk geven naardat hij nood heeft en deze uitdeling doen in eenvoudigheid.

C. Dit gebod betreft ook de voogden, schoolmeesters, handwerkbazen, ouden van dagen, alle wijze en verstandige mensen, alsmede de heren en de vrouwen in de huishouding. Ook zij zullen hun minderen of leerlingen of personeel naar het lichaam weldoen.

1. Zij zullen de onder hen gestelden niet hardelijk behandelen, ook zal men zijn personeel niet lichtelijk verstoten. Want dit strijdt met de wet der liefde en tegen de regel van Jezus, welke een ieder te allen tijde en in alle omstandigheden in acht heeft te nemen. En wel deze, dat wij met een ander zullen handelen gelijk men zou wensen dat met ons gehandeld werd wanneer wij in hun plaats stonden. Paulus zegt in deze: "Gij heren, doet hetzelfde bij hen, nalatende de dreiging; als die weet dat ook uw eigen Heere in de hemelen is, en dat geen aanneming des persoons bij Hem is." ; "Gij heren, doet uw dienstkneden recht en gelijk."

2. Zij zullen hun ondergeschikten geen tenware last opleggen, noch ook meer arbeid van hen vorderen dan zij kunnen doen. Want zulks is onbarmhartig en hier moet de wet der liefde tussen beiden staan.

3. Ook wordt hier geboden dat men zijn minderen en ondergeschikten van het nodige goed en voldoende voedsel zal voorzien. Wij lezen in Spreuken van de deugdelijke huisvrouw: "Zij staat op als het nog nacht is, en geeft haar huis spijs, en haar dienstmaagden het bescheiden deel."

4. Ja, voorts wordt hier ook geboden dat men aan de ondergeschikten een behoorlijk loon zal geven. Anders komt hun geschrei in de oren van de Heere Zebaoth, en God hoort dat zuchten.

D. Eveneens wordt hier aan alle meerderen geboden dat zij hun minderen, hun leerlingen of hun personeel naar de ziel zullen weldoen.

1. Zij zullen dus elk in hun stand en naar hun rang met een Godzalig voorbeeld aan hen voorgaan. Het is toch waar: Zo heer, zo knecht: "Een heerser, die op leugentaal acht geeft, al zijn dienaars zijn goddeloos."

2. Zij zullen ook voor en met hun leerlingen en personeel bidden en de gevaren voor hun ziel op hun hart voor God dragen. Zij zullen ook huisoefeningen met hen houden. Dit vermaant Paulus "eerst aan het eigen huis Godzaligheid te oefenen." Zo ging het toe in het huis van Cornelius. Hij was Godzalig en Godvrezende met geheel zijn huis. Het huis van een christen moet dus een gehele gemeente zijn, gelijk Paulus daaraan zijn groetenis laat doen: "Groet ook de gemeente in hun huis."

3. Daarbij wordt aan deze meerderen ook geboden hun leerlingen en personeel te zegenen. Want wij lezen, dat het niet kan worden tegengesproken, dat hetgeen minder is, gezegend wordt door hetgeen meerder is.

4. Ook wordt de meerderen hier geboden hun leerlingen of personeel te onderwijzen, naar het voorbeeld van Abraham. Daar worden zijn dienaren zijn onderwezenen genoemd. Ook wordt hier aan de meerderen geboden, dat zij, een ieder op de plaats waar God hem boven zijn leerlingen of personeel stelde, hun respect en gezag zorgvuldig zullen bewaren.

Zulks naar Salomo's woord: "Die een knecht weelderig houdt, op het laatste zal hij een zoon willen zijn." 'Doch zullen zij er altijd oog voor hebben, dat er Eén hoger is dan de hogen, aan wie allen, die over anderen gesteld waren, rekenschap van hun regering zullen geven in die dag.

E. Tenslotte moeten wij dan nog bezien welke deugden of plichten hier aan personen van gelijke positie ten aanzien van elkander geboden worden.

1. Hun wordt geboden dat zij elkander zullen eren. Dus dat zij hartelijk de eer, die een ieder hunner waardig is, zullen in acht nemen. Petrus vermaant: "Eert een iegelijk." En Paulus zegt, dat "de één de andere met eer moet voorgaan."

2. Hier wordt ook aan elkander gelijke personen geboden elkander hartelijk lief te hebben. En wel in het bijzonder met een christelijke liefde in Christus, in de Geest, door het oefenen van de aller nauwste band van gemeenschap der heiligen. Zulks vermaant Paulus: "Hebt elkander hartelijk lief met broederlijke liefde." En Petrus zegt: "Hebt de broederschap lief."

3. Dus wordt hun geboden met elkaar te bidden. Zij zullen elkanders lasten en noden gevoelen en dragen, en elkander onderschragen. Aldus lezen: "Draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus." Wanneer wij in Jesaja lezen, dat de eiken en de haageiken na het afwerpen der bladeren elkander nog tot steun zijn, dan heeft dit hier veel meer kracht en gevolg. Jezus zegt: "Waar twee of drie op aarde samenstemmen over enige zaak, het zal hun geschieden." En in Johannes lezen wij dat wat zij in Jezus' Naam begeren, hun zal gegeven worden. Ja wij lezen: "Zo wat gij wilt, zult gij begeren, en het zal u geschieden." Hier wordt ook aan elkander gelijke personen geboden zich te verblijden over de voorspoed van hun naaste, en bedroefd te zijn over de tegenheden, die hem drukken: "Verblijdt u met de blijden, en weent met de wenenden."

4. Aan de aan elkander gelijk staande personen wordt hier ook geboden eensgezind van hart en van gevoelen te zijn. Dit zal in de liefde bijzonder verbinden, terwijl verschil van gevoelen en tweedracht grote liefdeloosheid veroorzaken. Paulus zegt: "Dit bid ik God, dat uw liefde nog meer en meer overvloedig worde in erkentenis en alle gevoelen." Paulus vermaant samen de zin van Christus te hebben: "Want dat gevoelen zij in u, dat ook in Christus Jezus was."

En: "Indien er dan enige vertroosting is in Christus, indien er enige troost is der liefde, indien er enige gemeenschap is des Geestes, indien er enige innerlijke bewegingen en ontfermingen zijn; zo vervult mijn blijdschap, dat gij moogt eensgezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van één gemoed en van één gevoelen zijnde." Daarom zegt de apostel ook nog: "Doch daar wij toe gekomen zijn, laat ons daarin naar dezelfde regel wandelen, laat ons hetzelfde, gevoelen."

5. Hier wordt ook de aan elkander gelijk staande personen geboden onpartijdig en bescheiden te zijn ten aanzien van elkander. Paulus rekent de partijdigheid onder de werken des vleses. Men mag niet partijdig zijn, dan alleen in de zaak van God. Wij moeten de partij des Heeren kiezen, en dit gepaard met liefde, medelijden en bescheidenheid ten aanzien van degenen, die dwalen en die het gebod van God vernietigen. Paulus vermaant ons: "Uw bescheidenheid zij alle mensen bekend; de Heere is nabij." Te dien einde zullen zij aan de toorn geen plaats geven, maar integendeel alles toebrengen hetwelk daartoe dienstbaar is, zoals ook Paulus vermaant: "Weest eensgezind onder elkander. Tracht niet naar de hoge dingen, maar voegt u tot de nederige. zijt niet wijs bij uzelf. Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Bezorgt hetgeen eerlijk is voor alle mensen. Indien het mogelijk is, zoveel in u is, houdt vrede met alle mensen. Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft de toorn plaats. Want er is geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heere."

6. Hier wordt ook aan de aan elkander gelijk staande personen geboden dat zij zich niet zullen verheffen, maar dat de één de genaden en gaven van de ander zal achten boven de zijne. Wanneer iemand licht ontvangt in zijn eigen hart en dan zijn beste werken overziet, het is altijd zo vuil en bezoedeld. Dan heeft hij er geen verwachting van en hij denkt altijd dat het werk van een ander zuiverder is dan het zijne. Maar geen licht daarover hebbende in het hart, verheft de mens zich boven alle anderen. Dan gaat hij de inbeeldingen van zijn eigen hart wel eens te boven. Hierop heeft Paulus het oog als hij vermaant: "Doet geen ding door twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte de één de ander uitnemender dan zichzelf. Een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie ook op hetgeen der anderen is." En dan besluit de apostel dit betoog met vers 5: "Want dit gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was."

Zie vrienden, welk een volmaaktheid er in het vijfde gebod ligt opgesloten.

Toepassing

Hier hebben wij u dan de volmaakte deugden voorgesteld, welke de grote Wetgever ter volmaakte betrachting gebiedt aan ouders ten aanzien van hun kinderen, en aan alle meerderen ten aanzien van degenen, die onder hen zijn gesteld, alsook aan alle aan elkander gelijk staande personen ten opzichte van elkander. Wij hebben dit enigszins uitvoerig gedaan, aangezien dit een stof is, welke in de menselijke samenleving allen raakt. Daarom is het zo noodzakelijk dat deze volmaakte eis van God ons bij de stukken eens opnieuw wordt aangewezen.

Daarom zullen wij, vervolgens nog genoodzaakt zijn aan de hand van dit zeer wijde gebod te spreken over de algemene en bijzondere zonden, welke in dit gebod verboden worden aan meerderen en van minderen, alsook aan met elkaar gelijkstaande personen. En voorts ook over de gepastheid van Christus als Borg in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid voor alle zielen, wier mond door dit gebod gestopt wordt en die zich bevinden voor God verdoemelijk te zijn. Maar hier zullen wij er nu toe overgaan om een ieder aan te wijzen hoe men met deze stof tot nut voor eigen ziel kan werkzaam zijn.

Vrienden, men zou terecht mogen vragen of het wel nodig is de hier verhandelde stof zo aan te dringen? Dat toch ouders en allen, die over anderen gesteld zijn, eens naar binnen keren en ten aanzien van hun kinderen en ondergeschikten de natuurlijke liefdebanden eens bezien. Want dan gebiedt de wet der natuur en der afdalende liefde, alsook de uitgang van het hart tot de kinderen reeds aan alle ouders en allen, die over anderen gesteld zijn, alles toe te brengen opdat hun kinderen en ondergeschikten tijdelijk, geestelijk en eeuwig gezegend worden. Evenwel zullen wij aan ouders en allen, die over anderen gesteld zijn, enige weinige zaken ter aandrang voorstellen, opdat het gewicht van deze plicht op het hart van een ieder mocht drukken.

Want van het gedrag van allen, die over anderen gesteld zijn, en bijzonder wel van ouders ten aanzien van hun kinderen, hangt in de middellijke weg zo veel af. En wel het tijdelijk, geestelijk en eeuwig behoud van de kinderen en alle ondergeschikten.

1. Zij zullen dus zorgen dat de kinderen in hun jeugd naar school gaan, alsook ter catechisatie, en voorts een behoorlijk vak leren. Ook er voor zorg dragen dat zij reeds vroeg indrukken hebben dat er Eén hoger is dan alle hogen, de hoge en heilige God.

2. Ook zullen de kinderen van hun jeugd af aan deze waarheden worden op het hart gebonden, dat alle zonden in de ogen Gods verschrikkelijk zijn. Ja, dat zij de ziel verderven en de dood verdienen. Dat dus alle mensen, indien zij buiten Christus blijven, zowel jongen als ouden, moeten en zullen verloren gaan en er dan in der eeuwigheid geen herstel meer mogelijk zal zijn.

3. Voorts zullen de ouders in alle opzichten moeten waken tegen de kwade wegen, kwade gezelschappen en kwade huwelijken van de kinderen. Daarentegen zullen zij goede gezelschappen voor hen opzoeken, en opzien tot de Heere om hun kinderen goede huwelijken te bezorgen. Ook zal men zulk een goed huwelijk om eigen voordeel niet verhinderen, enz. Want dit kan een oorzaak van veel kwaad worden.

4. De ouders moeten veel voor en met hun kinderen bidden. Ook naardat zij bekwaam zijn, zullen zij huisoefeningen houden, dagelijks Gods Woord lezende en psalmen zingende, daarbij ook de openbare en bijzondere godsdienstoefeningen steeds waarnemende. Van al de hier genoemde dingen hangt in de middellijke weg zo veel af, of kinderen en ondergeschikten naar de ziel behouden zullen worden, dan wel of zij voor eeuwig zullen verloren gaan. Wanneer al de hier genoemde dingen worden verzuimd, wordt door de ouders er de grond voor gelegd en zijn zij er de oorzaak van, dat hun nageslacht arm, heidens, onwetend en ongelukkig zal zijn.

Vrienden, gevoelt gij het gewicht van deze zaken niet?

(1) Maar ouders, dan moet ik u toch vragen: Zijn het uw kinderen niet? Zijn zij niet uw eigen vlees en bloed, die uit uw lendenen zijn voortgekomen, of die ge onder uw hart gedragen hebt? Zult gij dan zo goddeloos zijn uw eigen vlees te haten? Is dat dan niet onmenselijk wreed? Zal God zulks niet zien en zoeken?

(2) O ouders, wanneer dit u niet kan dringen, dan moet ik u er toch op wijzen dat gij moet weten, ouders en allen die over anderen gesteld zijn, dat het zulk een verschrikkelijk gezicht zal zijn in de doorluchte dag der opstanding, dan uw kinderen en allen die onder u gesteld waren, voor u en tegen u op te zien staan. Als zij u dan in het aangezicht, ja bij het licht van Gods aangezicht, onder een hels tonggekauw en tandengeknars zullen verwijten: O, het is uw schuld dat wij hier zijn. U bent mij voorgedaan in het vloeken. U hebt mij niet gewaarschuwd dat dit en dat zonde was, en dat de Heere over mij zou brengen hetgeen ik nu gevoel. U hebt mij in de Doop aan God opgedragen, en u hebt het met God niet gemeend.

Want in plaats van mij voor de Heere op te voeden, hebt u mij voor de wereld en in de dienst der zonde opgevoed. U hebt mij afgehouden van de middelen der genade en der bekering, en gij zijt mij daarin niet voorgegaan. U hebt mij niet gedwongen te leren, en daardoor heb ik de weg der zaligheid niet gevonden. Jezus is voor mij verborgen gebleven, want er was geen wetenschap in mij. U hebt met mij tot God niet gebeden, dat ik al deze dingen mocht ontvliesen en dat ik nu had mogen staan voor de Zoon des mensen. En nu is Jezus voor mij een Steen om mij te verpletteren. En vrienden, dit alles zal gedurig eindigen en dan weer beginnen, en voortduren zonder einde met vloeken en met vervloeken van u, o goddeloze ouders en over anderen gestelden. De grote God brenge het u op het hart en doe het u ter zaligheid geloven!

(3) Ja, ontaarde ouders en allen die over anderen gesteld zijn geweest, waar zult u dan blijven in die dag, welke de Heere zal maken? Gij zult uzelf dan niet vrij kunnen pleiten. Het toornige Lam zal op u zien en Zijn toorn zal op u vallen. Hoe zult gij toch bestaan als Hij verschijnt? Dan zal uw consciëntie u in het aangezicht vliegen. Dan zult u zien dat u Gods wet hebt veracht en de aanbidding der genade hebt verwaarloosd. Ja, dat u de liefde van Jezus hebt versmaad en het bloed des Nieuwen Testaments met voeten hebt vertreden. Dan zal er nimmermeer uitkomst voor u zijn.

(4) Maar vrienden, het is wel waar dat het er zeer bedroevend met u uitziet en dat het laat, en voor sommigen zeer laat is, en mogelijk wel de elfde ure is, doch weet dan dat het nog tijd is. Het kan er nooit te bedroevend met iemand bijstaan om bekeerd te worden. Die veel, ja die het meeste werk voor de Heere Jezus heeft, daar wil Hij Zijn overvloedige genade aan verheerlijken. Vrienden, mocht gij uw gemis van de zalige God eens zien, en van Christus als het middel ter behoudenis. Werd u zo eens waarlijk begerig om bekeerd te worden, en naar verandering in uw gedrag ten aanzien van uw kinderen en van degenen, die aan u ondergeschikt zijn.

Want dan zou ik u raden:

- Begin niet in eigen kracht, maar zoek evenwel in alle ernst de handen aan het werk te slaan. Legt dan dit ogenblik af uw hand aan het verbeteren, zuchtende tot de Heere dat Hij uw voornemen door Zijn hulp zal doen bestaan. Anders zal de Heere in al uw voornemens blazen en zij zullen op niets uitlopen.

- En rust dan toch niet op die verbetering. Want wat u doet, is slechts uw plicht, en wanneer gij alles gedaan hebt wat gij schuldig zijt, dan zijt ge toch nog slechts een onnutte dienstknecht en dan kunt u nog niet in de hemel komen.

- Daarom, vergeet toch uw staat niet, zo rampzalig als deze is. O, mocht u toch genade zoeken en vinden in de ogen Gods. Vrienden, er is een overvloed van genade in de handen van de grote Middelaar, en het is niet moeilijk om Hem te verbidden. De Heere Jezus wil Zijn hand leggen aan de meest berooide staat, en waar de zonden vele zijn, daar wil Hij Zijn genade veel meer overvloedig maken. Het is uw natuurstaat waar al deze wangedrochten uit voortkomen en slechts takken van zijn. Daarom, legt u met deze ellendige staat, met deze boze wortel neer aan de voeten van de Heere Jezus. Beklaagt daar uw blindheid, uw geestelijke dood en ongelovigheid. En roept toch sterk tot de Heere, dat Hij ook haastig deze dood van u wegnemen moge, en dat Hij u de ogen opene en alles aan u doe wat Hij aan Zijn volk doet, waaraan Hij Zijn hand op een zaligmakende wijze legt.

- Vrienden, wanneer u hierin getrouw was, dan stond u veel te wachten, al zou het er ook nog zo ellendig met u bij staan. Houdt aan in het belijden van uw zonden, in het uitbreiden van uw zonden en in het verzwaren van uw zonden voor de Heere. Of het Gode behagen mocht u er het gewicht van te doen gevoelen, en gij uzelf zien mocht als één, die alle genade onwaardig is. Dat zo de weg van vrije genade en van verzoening met God in Christus dierbaar mocht worden voor uw zielen.

- En bidt ook veel dat u ervoor bewaard moogt worden om vast te raken op een grond, welke Jezus niet is, en waar u ook al op zit. Och, dat God het u toch mocht ontdekken en u er dus niet op bleef zitten. Ja, dat de Heere u er eens afhielp, en gij geen rust mocht vinden vóór gij de Rotssteen Christus vindt, en uw ziel op Hem zinkt als op het enige ware Fundament. O mensen, geloof het toch, dat er voor allen, die in waarheid willen bekeerd worden, mogelijkheid is om bekeerd te worden. En daarom, het zal uw eigen schuld zijn indien u deze bekering niet verkrijgt.

Maar Godzalige ouders en over anderen gestelden, die lust hebt gekregen in de wet van God, en die gaarne uw wandel door genade daarnaar wilt richten. Juist daardoor ziet gij uw veraf zijn van de Heere en van de ware heiligheid, en u betreurt deze bij tijden ook. U hebt niet veel nodig ter aandrang tot uw plicht. Er zijn niet alleen de natuurlijke banden der liefde tot uw kinderen, en er is niet alleen de wet der liefde in uw hart, in het bijzonder tot allen die onder u zijn gesteld, en die door uw rechte gedrag en uw medelijden met hen over hun geestelijke stand bekeerd zouden kunnen worden. Maar bij dat alles is er ook nog iets van de drang der liefde van Christus in uw hart.

Het is toch het genadeleven eigen om voor God te willen leven. O kinderen van God, uw grote verlossing door Christus moet telkens weer in uw hart verwekken de oefening der liefde tot uw naasten, en dan wel in het bijzonder tot die, waarover u gesteld bent en waarover u dus enigermate de plaats van de Alleenheerser en Opperbestuurder vervangt. Dit in het bijzonder moet u aansporen tot getrouwheid aan uw zijde in het gebruiken van de middelen.

Moge het volgende tot uw bemoediging dienen.

1. Wanneer gij een goed voorbeeld geeft in woorden, in de leer, in wandel en in Godzaligheid, dan zult gij daarvan de vruchten plukken. Al schijnt het u ook toe dat u vruchteloos werkt, en al schijnen uw werken ten aanzien van uw kinderen en anderen nog zo vruchteloos, u mag dat evenwel verwachten. Ja, ook al groeien de boosheid, de goddeloosheid en de weerspanning er tegen in. Daarom moet gij het maar in de hand des Heeren overgeven en maar zoeken uw werk voor de Heere te doen, al zou het ook zijn tot uw dood toe. Want dan mag u toch dit verwachten, wat betreft degenen, die niet naar u hebben gehoord en ten aanzien van wie uw werk vruchteloos is geweest, dat hun monden gestopt zullen worden. Mogelijk zullen zij u reeds rechtvaardigen op hun sterfbed, maar vooral zal zulks het geval zijn bij de aanvang van de dag der eeuwigheid, wanneer gij mede op tronen zult en hen zult veroordelen, ja het oordeel Gods over hen zult goedkeuren.

2. Voorts hebt gij te verwachten, dat gij met degenen, die door uw onderwijs, regering en voorbeeldige wandel tot God bekeerd zijn, zult staan voor de Zoon des mensen. Al kent u ze nu niet, de dag zal het evenwel openbaren. Dan zult u in verwondering en aanbidding wegzinken, u verliezende in de eeuwige liefde en goedheid van de allerhoogste Majesteit, Die u heeft willen gebruiken. Dan zult u uitroepen: Ziet hier ben ik en de kinderen, die mij de Heere gegeven heeft. Hoe zijn zij tot tekenen en wonderen van de Heere der heerscharen, de God van Israël, Die op de berg Sions woont. Dan zult u in de heerlijkheid samen Gode en het Lam eeuwig volmaakt de eer geven. Kinderen van God, tot uw besturing willen wij er nog op wijzen dat u steeds van node hebt gebruik van Jezus te maken, door in Hem als Hogepriester en als een volmaakte Borg met al uw schulden en met al uw werken gedurig te schuilen. Om aldus de vrede te bewaren en toe te nemen in de liefde der wet. O vrienden, het beminnen van de wet veroorzaakt grote vrede in het hart, gelijk ook David zegt. De Heere leide ons daartoe inwendig door Zijn Geest, en Hij schrijve Zijn wet in onze harten.

Amen.

HET VIJFDE GEBOD

(De algemene en bijzondere zonden, welke in dit gebod worden verboden aan meerderen en minderen en aan met elkander gelijk staande personen, alsook de gepastheid van Christus als Borg in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid)

B. Wij komen nu tot het reeds in de tweede oefening over dit gebod genoemde hoofddeel, de in dit gebod verboden zonden.

- I. Eerst letten wij daarbij op de zonden, welke aan minderen ten aanzien van hun meerderen worden verboden. Waarin wij beschouwen de zonden, welke aan kinderen worden verboden met betrekking tot hun ouders.
- II. Slaan wij dan gade de zonden welke aan meerderen worden verboden ten aanzien van hun minderen.
- III. De gepastheid van Christus als Borg in Zijn lijdelijke en dadelijk gehoorzaamheid

a. Het wordt hun verboden dat zij hun ouders niet op een volmaakte wijze zullen hoogachten en alle eer waardig achten.

1. Dus wanneer zij in hun hart vader of moeder verachten en zich ten aanzien van hen op verachtelijke wijze gedragen. Wanneer de meest goddeloze tijden beschreven worden, dan lezen wij: "De zoon veracht de vader, en de dochter staat op tegen de moeder." Dit is een zware zonde, waar galg en rad op volgen: "Vervloekt zij die zijn vader of zijn moeder veracht. En al het volk zal zeggen: Amen."

2. Verder wordt hier aan kinderen verboden om het ook naar buiten te doen blijken dat men vader of moeder licht of klein acht. Dit is mede een zonde, welke behoort tot de zware tijden: "Vader en moeder hebben zij licht geacht." Zij hebben dit getoond door wat het uitwendige betreft hun geen eer te bewijzen bij het aanspreken, bij het ontmoeten, dat men hen niet eerbiedig groette. Ook was men dan niet vriendelijk, maar stuurs en onbeleefd, en gaf hun niet altijd de hoogste plaats. Dit zijn alle zonden, welke uit dat licht achten voortkomen. Jozef deed het anders. Hij boog zich voor het aangezicht van zijn oude vader neder ter aarde. En Salomo boog zich neder voor zijn moeder Bathséba en liet voor haar een stoel zetten aan zijn rechterhand.

3. Ook wordt hier verboden dat men dan wel zijn vader vreest en ook uitwendig eert, maar daarbij niet veel naar zijn moeder vraagt. Dit is niet een zonde, welke maar weinig voorkomt. Velen staan daaraan schuldig, terwijl nochtans Gods Woord beiden gelijke eer waardig schat: "Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft, en veracht uw moeder niet als zij oud geworden is." Daarom wordt de moeder wel vóór de vader genoemd: "Een ieder zal zijn moeder en zijn vader vrezen."

4. Hier wordt verboden dat men een liefdeloos hart zou hebben ten aanzien van zijn ouders. Zulk een tegengekant hart, een haat tegen hen en een afkeer van hen, dat zijn de zonden der heidenen: "Zonder natuurlijke liefde." Het zijn de zonden van de zware tijden in de laatste dagen. En dat nog afgezien daarvan dat men dan de ouders ook geen geestelijke en christelijke liefde toedraagt wanneer zij genade gevonden hebben in Gods ogen.

5. Hier wordt dus verboden dat men zijn ouders zal vloeken of enig kwaad toewensen. Dit heeft de Heere met de dood bedreigd: "Wie ook zijn vader of zijn moeder vloekt, die zal zekerlijk gedood worden"

6. En hier wordt ook verboden dat men zijn ouders zal slaan, of dat men zelfs maar dreigt de handen aan hen te zullen leggen. God heeft gewild dat ook deze zonde met de dood zou worden gestraft: "Zo wie zijn vader of zijn moeder slaat, die zal zekerlijk gedood worden." O vrienden, wanneer zulk één door de aardse rechter niet gedood wordt, God zal hem zeker doden. Wie zal zeggen waarom een goddeloos mens soms zo schielijk verbroken wordt! Het is wel gebeurd dat iemand op het schavot sterven moest, en daar op het laatste moment nog uitriep dat hij in zijn jeugd zijn vader of zijn moeder geslagen had. Dan brengt God dit wel eens in het hart terug en wil het in Zijn straffen tot een voorbeeld stellen.

b. Voorts wordt hier alle ontrouw ten aanzien van onze ouders verboden.

(1) Deze ontrouw wordt verboden wat betreft het tijdelijke.

1. Dat men dus de naam en de achting van de ouders niet zou voorstaan.

2. Dat men ook hun goederen niet zou verzorgen, maar deze aan hen onttrekt, ja onttrekt of verkort waarin men maar kan. Dus ook het verkwisten en verwaarlozen daarvan. Dit is een grote zonde: "Wie zijn vader of zijn moeder berooft en zegt: Het is geen overtreding; die is des verdervenden mans gezet." Vergelijkt dit eens met hetgeen de Farizeeën en de schriftgeleerden tegen Gods gebod in aan de mensen leerden, maar waarover Jezus een wee uitspreekt: "Zo wie tot zijn vader of moeder zal zeggen: Het is een gave - of zoals in Markus staat: Het is corban - zo wat u van mij zou te nutte komen, en zijn vader of zijn moeder geenszins zal eren, die voldoet." De zin van deze woorden is deze: Al wat ik aan mijn vader en moeder doe, dat is een gave, dat is iets vrijwilligs. Of al hetgeen hun van mij te nutte zal komen, dat is corban, of de corban, zoals de kanttekening zegt. Dat wil zeggen: een vrijwillige offerande, en daarmee voldoe ik. Maar Mattheus en Markus tonen in het voorgaande vers aan, dat dit wil zeggen: "Het is corban, het is een gave zo wat u van mij zou te nutte kunnen komen", staat tegenover het gebod van God om zijn ouders te eren. Daaruit volgt dus dat de schriftgeleerden en de Farizeeën door hun bepaling de ware plicht van het eren uitsloten en aldus het gebod van God krachteloos maakten door hun inzetten. Dit wordt in het voorgaande vers met de dood bedreigd.

3. Onder hetgeen in dit gebod verboden wordt valt ook dat men aan de ouders in het tijdelijk onderstand weigert wanneer zij in nood zijn. Dat men hen dan niet met zijn goed en met zijn arbeid helpt in armoede of ouderdom, dus dat men de ouders geen wedervergelding doet. O, zulks ziet de Heere en Hij zal die ondankbaarheid zoeken, waar de ouders zo veel zorg, moeite, kosten, liefde en getrouwheid hebben getoond, en wel gebrek zouden hebben willen lijden om toch hun kinderen maar alles te geven. Het is een goddeloze zaak, welke door het spreekwoord wordt aangewezen, dat een vader beter tien kinderen kan onderhouden dan tien kinderen één vader. Dit is in directe strijd met hetgeen geschreven staat in 1 Timothéüs, en het is niet goed en niet aangenaam voor God.

4. Ook wordt hier verboden dat kinderen, die rijk zijn geworden, zich voor de mensen schamen vanwege hun arme vader en moeder. Of dat zij hun daarom minder eer bewijzen, of hen slechts tot veracht en gering dienstwerk gebruiken.

Dit is toch zulk een harde zaak voor de eigen ouders, die het met de kinderen goed voor hebben gehad, en hun zuchten onder dit alles klimt sterk tot de Heere op. Toen Jozef groot en rijk geworden was, ja toen hij naast de Farao in Egypte de allereerste was geworden, deed hij het anders. Hij schaamde zich niet voor zijn oude vader en zijn broers, die toch maar veeherders waren. Hij verzorgde hen en deed weldadigheid aan hen naardat hij groot was.

(2) En deze ontrouwheid wordt ook verboden in de geestelijke dingen.

1. Dus wordt hier verboden dat kinderen zorgeloos zullen zijn ten aanzien van de inwendige toestand hunner ouders. Dus dat zij te dien opzichte een Kaïnsgestalte zouden hebben. Kaïn zei: "Ben ik mijns broeders hoeder?" Maar dit is ontrouw en liefdeloos.

2. Hier wordt verboden dat men niet voor hen zou bidden en hen niet op een betamelijke wijze zou aanspreken, wanneer zij nog onbekeerd zijn. Dat men dan ook hun staat en het gevaar, waarin zij verkeren, niet zou gevoelen in het hart en hen dus niet dagelijks in den gebede aan de Heere zou opdragen. Hen daarover niet op een gepaste wijze aan te spreken, of wel hen aan te spreken op een harde wijze, zonder medelijden en innige liefde, of met termen en uitdrukkingen welk  een kind niet passen, is in strijd met hetgeen ons wordt geboden. En ook wanneer zij genade in Gods ogen hebben gevonden, dat men dan hun noden en lasten niet op hart en handen draagt voor de troon. Want zij zijn in een boze wereld, zij hebben zulk een moeilijke taak; wat hebben zij veel licht, hulp, wijsheid, voorzichtigheid, bekwaamheden en genaden van node. Zij dragen ook steeds zulk een ellendig hart met zich mede, en wat moet het ook voor hen dan een smart zijn als hun kinderen hun niet dienen tot ondersteuning, opwekking, aanmoediging en vertroosting.

c. Voorts wordt hier verboden alle ongehoorzaamheid ten aanzien van onze ouders.

(1) Dus de dadelijke ongehoorzaamheid met betrekking tot de leringen en vermaningen van de ouders.

1. Hier wordt verboden dat men hun leringen en vermaningen verwerpt. Salomo vermaant: "Mijn zoon, verlaat de leer uwer moeder niet." Want deze kleine beginselen van ongehoorzaamheid hebben een grote nasleep van de oordelen Gods: "Het oog, dat de vader bespot, of de gehoorzaamheid der moeder veracht, dat zullen de raven der beek uitpikken, en des arends jongen zullen het eten." Wij zien dit ook in de vervloekte kinderen van Eli. Daarvan staat geschreven: "Zij hoorden naar de stem huns vaders niet, want de Heere wilde hen doden."

2. Hiertoe behoort ook dat men zijn ouders niet kent of raadpleegt in gewichtige zaken, als bijvoorbeeld het kiezen van een betrekking of het aangaan van een huwelijk, enz. Of ook dat men zulks doet tegen de wil van zijn ouders. Dit was mede de zonde van de onheilige Ezau, die met zijn vrouwen voor Izak en Rebekka een bitterheid des geestes was.

3. Ook dat men het goede voorbeeld en de deugden der ouders niet navolgt. Dat men niet zoekt deze zaken door genade ook van de Heere te mogen ontvangen in het hart. Maar dat men integendeel een schandvlek is voor de rechte en Godvruchtige regering van de ouders. Wij lezen zo met nadruk in Spreuken dat die der vraten metgezel is, zijn vader beschaamt. En ook staat daar geschreven, dat een zotte zoon tot droefheid van zijn moeder is. Ook lezen wij, dat een verstandige knecht zal heersen over een zoon, die beschaamd maakt. Dit is de grootste oneer, welke wij onze ouders kunnen aandoen.

4. Hier wordt verboden, dat men de ouders niet zou gehoorzamen in hetgeen zij gebieden naar de regel van Gods Woord. Dan onwillig van hart te zijn, of geen hebbelijke genegenheid, gereedheid en oplettendheid te hebben tot hetgeen de ouders gebieden, al geldt het zelfs zware opdrachten. Alle stuursheid, alle onvriendelijkheid en schoorvoetendheid in het gehoorzamen wordt hier verboden.

5. Maar tot het hier verbodene behoort ook dat men de ouders meer gehoorzamen zou dan de Heere. Dat men gewillig zou zijn om hun geboden te gehoorzamen, tegen Gods Woord en wet. Dit is tegen hetgeen wij lezen in: "Neem acht op de mond des konings; doch naar de gelegenheid van de eed Gods." Ook tegen hetgeen wij lezen: "Die vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig." Bijvoorbeeld wanneer zij gebieden te liegen, of dat de kinderen het hun aangedane leed moeten wreken, of Gods gebod moeten ontheiligen. Het wordt hier verboden dit op te volgen, want dit is in strijd met de regel welke Petrus en de apostelen aanwezen: "Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen."

(2) Ook wordt hier verboden de lijdelijke ongehoorzaamheid met betrekking tot de bestraffing en tuchttoefening van de ouders.

1. Hiertoe behoort dat men niet luistert naar de bestraffing en tucht der ouders, maar deze verachtelijk verwerpt. Dat men dus geen buigzaam en nederig hart heeft om met liefde de tucht aan te nemen. Wij lezen, dat de dwazen wijsheid en tucht verachten. En: "Een wijs zoon hoort de tucht des vaders; maar een spotter hoort de bestraffing niet." Ook: "Een dwaas zal de tucht zijns vaders versmaden."

O vrienden, zulken komen wel eens slecht aan hun einde, gelijk wij reeds zagen uit de genoemde plaats, alwaar de Heere dreigt dat de raven der beek de ogen derzulken zullen uitpikken, en de jongen van de arend hen zullen eten. Ja, hoort eens de wet, welke de Heere oudtijds gaf ten aanzien van zulk een boze zoon: "Wanneer iemand een moedwillige en weerspannige zoon heeft, die de stem zijns vaders en de stem zijner moeder niet gehoorzaam is; en zij hem gekastijd zullen hebben, en hij naar hen niet horen zal, zo zullen zijn vader en zijn moeder hem grijpen, en zij zullen hem uitbrengen tot de oudsten zijner stad, era tot de poort zijner plaats. En zij zullen zeggen tot de oudsten zijner stad: Deze onze zoon is afwijkende en wederspannig, hij is onze stem niet gehoorzaam; hij is een brasser en zuiper. Dan zullen alle lieden zijner stad hem met stenen overwerpen, dat hij sterve; en gij zult het boze uit het midden van u wegdoen; dat het gans Israël hore, en vreze."

2. Ook behoort onder het hier verbodene dat het niet beter zou worden door de tucht. Salomo zegt: "De bestraffing gaat dieper in de verstandige, dan de zot honderdmaal te slaan." En: "Al stiet gij de dwaas in een mortier met een stamper, in het midden van het gestoten graan, zijn dwaasheid zou van hem niet afwijken." Dat dit een donker teken is, blijkt wel uit de kinderen van Eli. Van hen staat geschreven dat zij niet hoorden, "want de Heere wilde hen doden."

3. Hier wordt verboden dat men Gods hand in de kastijding en tucht door onze ouders niet zou zien en opmerken. Dus dat men zich niet tot de Heere zou keren onder de roede, om de Geest van overtuiging van zonde te mogen ontvangen. De opperste Wijsheid vermaant het tegendeel: "Keert u tot Mijn bestraffing; ziet, Ik zal Mijn Geest ulieden overvloediglijk uitstorten; Ik zal Mijn woorden u bekend maken."

d. Letten wij er voorts nog op dat hier ook verboden wordt niet op de juiste wijze te handelen ten aanzien van de zwakheden en gebreken der ouders. Wij hebben onder de geboden deugden reeds aangewezen, dat daarbij er van wordt uitgegaan dat de ouders gebreken, zelfs grote gebreken hebben, ook al hebben zij genade, afgezien daarvan dat de meesten onbegenadigden zijn. O, zij hebben een ellendig hart. Zij hebben hun onbillijkheden in het geven van bevelen, en soms hebben zij een moeilijk karakter. Daarbij komen dan nog de zwakheden van hun ouderdom en de lichamelijke gebreken. Zij begrijpen dan alles zo niet meer, het geheugen ontvalt hun en de lichaamsgebreken vermeerderen. Zij kunnen niet meer goed zien, zijn dikwijls bedroefd en ook niet meer zo goed ter been, en nog vele zaken meer. Maar vrienden, dan moeten wij er wel aan denken dat dit de zwakheden en gebreken van onze ouders zijn. Van onze ouders, die met zoveel tederheid, liefde en zorg ons hebben omringd en nog omringen. Al wat wij zijn, zijn wij aan hen verschuldigd.

Daarom hebben wij hen te dragen en hen met onze hartelijke en innige liefde te omringen. Hoe zwaar is toch de zonde, dat men de ouders durft mishandelen vanwege hun zwakheden.

1. Hier wordt zelfs verboden, dat wij ons hart niet zouden kunnen verdragen de zwakheden en gebreken van onze zwakke, gebrekkige of oude vader of moeder. Dat men daarom gedurig tegen hen ingaat of hun telkens onder het oog brengt dat zij onbekwaam zijn enz. Dit staat lijnrecht tegenover de wedervergelding, welke wij met volmaakte liefde aan hen verschuldigd zijn.

2. Ook wordt hier verboden dat wij onze ouders vanwege hun zwakheden en gebreken moede zouden zijn. Of ook korzelig en gram tegen hen te worden, of wel hen dood te wensen door bijvoorbeeld te zeggen: "Ik wilde wel dat ge in de hemel waart." En dit alles omdat men veel moeite en kosten met hen heeft. Maar dit is onnatuurlijk en goddeloos: "Veracht uw moeder niet als zij oud geworden is."

3. Verboden wordt hier het verachten of bespotten van onze ouders vanwege hun lichamelijke gebreken, bijvoorbeeld wanneer zij blind of doof zijn, enz.: "Gij zult de dove niet vloeken, en voor het aangezicht des blinden geen aanstoot zetten. Ik ben de Heere."

4. Verboden wordt hier dat men de zonden en gebreken of zwakheden der ouders aan anderen openbaar zal maken om er mede te spotten. Dit is de zonde van de vervloekte Cham. Hij zag de naaktheid zijns vaders en gaf deze te kennen. En het gevolg was dat zijn vader Noach hem vervloekte. En dit gevolg sleept nog met zich dat de nakomelingen van Cham tot op de huidige dag toe nog knechten zijn, liggende onder deze vloek.

5. Ook wordt hier verboden dat men in zeer gewichtige zaken geen gebruik zou maken van de raad en het bestuur der ouders, omdat zij schijnbaar oud en onbekwaam zijn. Want het is toch God, Die hen in het land der levenden laat, ook tot dat doel, alsook opdat de kinderen hun plicht tegenover hen zouden beoefenen. En dienaangaande in gebreke blijvende, zullen zij ook daarom verloren gaan. Dan vervullen kinderen menigmaal de maat hunner ongerechtigheid aan hun oude vader en moeder. Vrienden, zo lang de ouders leven, houdt de kinderlijke betrekking nooit op, hoe oud zij ook mogen zijn.

Men moge hiertegen inbrengen wat men wil, maar ik blijf zeggen dat de ordinantie Gods in eeuwigheid niet mag worden weerstaan, onder welk voorwendsel dan ook. Afgezien nog daarvan, dat God hart en tong van de ouders in Zijn hand heeft, en Hij het woord hunner tong kan besturen wanneer zij ons raad geven. Ik vraag aan een ieder: wie zal de meeste innerlijke vrede hebben na de dood van zijn ouders? Hij, die zijn ouders net zo goed geacht heeft in hun ouderdom dan tevoren, of zelfs nog meer dan tevoren? Of hij; die zijn ouders in hun ouderdom heeft veracht en hun raad verworpen, althans niet aangenomen heeft? Elk kan hier naar binnen zien en het antwoord geven.

6. Tenslotte wordt hier verboden de onvolmaaktheid van het hart en dus de gehele natuurstaat. Namelijk het niet op een volmaakte wijze betrachten van al deze deugden ten aanzien van de ouders, en dus niet uit een rechte grond van volmaakte liefdeonderwerping onder de Heere. Want er is een God; Wie het belijft ons door hun hand te regeren. Waaronder begrepen wordt:

(1) Geen volmaakte liefde te hebben in zijn hart tot God, waaruit dan de volmaakte liefde tot de ouders voortvloeit.

(2) Verboden wordt hier dat men met zijn hart God niet zou erkennen als de onafhankelijke en soevereine Wetgever en Koning, Die alleen kan zeggen en gebieden: "Eert uw vader en uw moeder."

(3) Ja verboden wordt hier, dat men in zijn natuurstaat buiten Christus blijft. Want dan kan men ook geen nieuwe natuur krijgen, waar het uit opwelt, en waaruit de lust en liefde voortvloeit om voor God te willen leven, en de wet in het hart ingeschreven te krijgen. Daarom volgt hieruit dat de Wetgever hier ook verbiedt het niet bekeerd willen worden. Ja, dat men niet, zo goddeloos als men is, tot Jezus wil komen om dit gebod in het hart overdrukt te krijgen. Dat men dus geen lust heeft in de volmaaktheid, maar integendeel liefde heeft voor de onvolmaaktheid en voor het doen en werken zoals dit nu is, ja voor de dienst der zonde.

Maar hier moeten wij verder ook nog stilstaan bij de zonden, welke hier verboden worden aan allen, die onder anderen gesteld zijn. Dus onder overheden, opzieners in de kerk, verzorgers, voogden en allerlei heren en vrouwen, zowel in het maatschappelijke leven als in de huisgezinnen, alsook ouden van dagen, en wijze, verstandige, begenadigde en weldadige lieden.

A. Dan wordt hier in algemene zin aan alle ondergeschikten verboden:

1. ten aanzien van die over hen zijn gesteld, dat zij hen in hun hart zouden verachten of minachten. Of dat zij op de bodem van hun hart hun niet alle eer zouden waardig schatten.

2. Ook dat zij het gewicht van het waardig zijn van die eer niet zouden hebben en gevoelen op het hart, zoals toch het grondwoord "eren" door zijn afkomst uitdrukt.

3. Hier wordt ook in algemene zin verboden alle haat tegen en afkeer van degenen, die God over ons gesteld heeft. Dat wij in het hart geen hartelijke en innige liefde tot hen zouden hebben, hetwelk zich naar buiten op allerlei manier vertoont. Is de liefde de band der volmaaktheid? Dan is het ook de volmaakte liefde, welke hier geëist wordt als de grond waaruit alle andere betrachtingen van de deugd moeten voortvloeien.

4. In algemene zin wordt hier verboden een Kaïns-gestalte te hebben ten aanzien van de inwendige en geestelijke staat van degenen, die over ons zijn gesteld. Dat wij deze niet met liefde en medelijden in het hart voor God neerleggen en er dus geen zorg over hebben.

5. Dat wij ook niet voor hen bidden. Paulus zegt, dat hij dit bidden in de eerste plaats beveelt en wel vóór alle dingen. Dat wij hen ook niet aanspreken, althans niet op de rechte wijze, maar op een harde en driftige manier: "Bestraf een oude man niet hardelijk, maar vermaan hem als een vader" enz.

6. Hier wordt in algemene zin ook verboden alle weerspanning ten aanzien van hun leer en straffen. Dus het verwerpen van hun raad, vermaningen, waarschuwingen en bestraffingen.

7. Ook het hen niet navolgen in het goede, en aldus een schandvlek voor hun regering te zijn en zich te gedragen. Al zou het ook zijn dat hun bevelen zwaar mochten zijn, en hun regering hard.

8. Hier kunnen wij ook bij noemen het opvolgen van hun bevelen, welke in strijd zijn met Gods Woord: "Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig." Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen. In deze zin spreekt Jezus menigmaal de Farizeeën en de schriftgeleerden tegen, die wetten gaven tegen Gods gebod en dus het gebod Gods krachteloos maakten. Salomo zegt met nadruk: "Neem acht op de mond des konings; doch - let wel - naar de gelegenheid van de eed Gods." Zo handelden de drie jongelingen tegen het bevel van koning Nebukadnézar. Nadat de koning hen onder een zware bedreiging bevolen had zijn opgericht beeld te aanbidden, antwoordden zij: "Wij hebben niet nodig u op deze zaak te antwoorden. Zal het zo zijn, onze God, Die wij eren, is machtig ons te verlossen uit de oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uw hand, o koning, verlossen."

Maar zo niet, u zij bekend, o koning, dat wij uw goden niet zullen eren, noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden."

9. In algemene zin wordt hier tenslotte ook verboden dat men ook maar enigszins deze plicht zou betrachten uit eigen goedvinden, en niet voornamelijk uit liefde tot God en omdat onze wil verbonden is aan de wil van God en aan Zijn ordinantie. Petrus zegt: "Zijt gij dan alle menselijke ordening onderdanig -let wel - om des Heeren wil."

B. Bezien wij nu nog wat hier in het bijzonder verboden wordt.

Aan alle onderdanen ten aanzien van hun overheid wordt hier verboden:

1. dat men deze zal smaden, lasteren of vloeken. Zelfs al doet men zulks niet in het openbaar, dan kan het nog in het hart en met de gedachten plaats hebben. Van de valse leraren wordt getuigd: "Desgelijks ook dezen verwerpen de heerschappij en lasteren de heerlijkheden." Dit is de eigenlijke zonde van de Antichrist, die zich met zijn zogenaamde geestelijkheid verheft boven alle overheid en boven al wat God genaamd wordt. En zulk een antichrist heeft elk van nature in zijn hart. Daarom zegt Salomo het met nadruk: "Vloek de koning niet - let wel - zelfs in uw gedachten."

2. Hier wordt ook in het bijzonder verboden dat men zich aan de overheid zal onttrekken en haar zal verlaten in tijden van nood en zwarigheden. Dat men haar dan niet met lijf en goed zal bijstaan om aldus het land behoudenis aan te brengen. Dit is eedbreuk, dewijl de burger eed op Gods Woord is gegrond en deze bijstand vordert. Tot het hier verbodene behoort ook dat men de boze plannen, die tegen de overheid gesmeed worden en waarmede men bekend is, niet openbaart en te kennen geeft. David zei dat de knechten van Saul kinderen des doods waren, omdat zij niet de wacht over Saul hadden gehouden. Daarom bracht Mordechai het plan van Bigthana en Theres aan het licht, dat deze twee kamerlingen van koning Ahasvéros tegen zijn leven hadden gesmeed. En deze koning was toch zelfs een vijand van Mordechai. Tot hetgeen hier dus verboden wordt behoort alzo ook het maar laten gaan van het gezag der overheden en hen niet te beschermen waar men kan.

3. Hier wordt ook in het bijzonder verboden alle hardnekkige ongehoorzaamheid in het weigeren van belastingen en accijnzen, alsmede het ontduiken er van, waardoor men het land van zijn inkomsten berooft. Wanneer men geen schatting geeft aan wie men schatting, en geen tol aan wie men tol schuldig is. En dat men de keizer niet geeft wat des keizers is. Wij lezen in Romeinen: "Alle ziel zij de machten, over haar gesteld, onderworpen; want er is geen macht dan van God, en de machten die er zijn, die zijn van God verordend. Alzo dat die zich tegen de macht stelt, de verordening van God wederstaat; en - let wel - die ze wederstaan, zullen over zichzelf een oordeel halen."

Voorts strekt dit verbod zich in het bijzonder uit tot alle belijders of leden van de kerk ten aanzien van hun opzieners, en tot alle armen ten aanzien van hun diakenen.

1. Hun wordt verboden het smaden of verachten van de opzieners, of ook niet voor hen op te komen wanneer zij ten onrechte beschuldigd of gelasterd worden. Koning Josafat pleitte bij Achab voor Micha.

2. Tot dit verachten behoort ook het hen niet erkennen voor dienaars van Christus en uitdelers van de verborgenheden Gods. Dat men hen dus niet in liefde acht om huns werks wil. Hiertoe behoort dat men hen niet voor een kostelijke gave van de Heere houdt: "Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft de mensen gaven gegeven." En: "En Dezelve heeft gegeven sommigen tot herders en leraars. Tot de volmaking der heiligen" enz.

3. In het bijzonder wordt hier verboden dat men de opzieners niet verzorgen zou wanneer dezen maatschappelijk in nood zouden verkeren.

4. Ook wordt hier dan in het bijzonder nog verboden dat men de opzieners niet zou gehoorzaam zijn: "Zijt uw voorgangeren gehoorzaam, en zijt hun onderdanig, want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde, en niet al zuchtende." Hiertoe behoort dat men hun woorden en vermaningen, welke zij in het openbaar spreken en ook in de huizen, verwerpt en er niet naar hoort. Of dat men, gelijk de goddelozen onder de prediking van Paulus, durft te zegen: "Wat wil die klapper zeggen?" Of wel dat men van mening is dat het er niet zo nauw op aan zal komen.

5. Voorts behoort hiertoe dat men hun bestraffing of censuur veracht en bespot, en dus Godin Zijn dienstknechten verwerpt. Dat men in het bestraffen de liefde van de opzieners tot de welstand zijner ziel niet ziet. Ja, dat men door deze bestraffing en censuur niet beter wordt. Johannes zegt, dat aan dit horen of gehoorzamen of niet horen de geest der waarheid en de geest der dwaling wordt gekend.

6. Ook behoort hiertoe dat men hun goede voorbeeld niet navolgt. O, welke een oordeel rust er op dezulken, die Godzalige opzieners hebben en evenwel goddeloos blijven. Daarom vermaant Paulus: "Weest mede mijn navolgers, broeders, en merkt op degenen, die alzo wandelen, gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt."

En: "Gedenkt uw voorgangeren, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling."

7. Tenslotte behoort hiertoe ook wanneer men gehoorzaamt aan opzieners, die kwade raad geven, of wel bevelen geven tegen de wil van God. Wanneer bijvoorbeeld een blinde leidsman zou komen, die zegt: U moet aan de zaken van uw eeuwig belang niet zo zwaar tillen. Het komt op die droefgeestigheid niet aan. Als ge maar eerlijk en oprecht leeft en wèl doet. En dan moet ge niet omzien, want dat zijn maar grillen, wanneer men er zo aan twijfelt of men wel wedergeboren is. Hier moet men Gode meer gehoorzaam zijn, want als u aan zulk een zou gehoorzamen, dan zou u naar het woord van Jezus met hem samen in de gracht vallen. De farizeeërs, die op de stoel van Mozes zaten, gaven aan de blinde, wiens ogen door Jezus geopend waren, de raad om Jezus te laten varen. Maar hij was wijzer en toen wierpen zij Hem uit de synagoge. Doch later vond Jezus hem, enz.

8. In het bijzonder wordt hier voorts verboden dat men zich niet op de rechte wijze gedraagt ten aanzien van de zwakheden en gebreken der opzieners. O vrienden, het zijn mensen, die ook zulk een verdorven hart meedragen. Zij brengen hun eigen zonden en onwaardigheid ook voor de troon. Hoe onbetamelijk is het dan dat men zo hard handelt ten aanzien van hun zwakheden en dus in liefde geen medelijden met hen hebt.

Aan de armen wordt hier in het bijzonder nog verboden dat zij aan de diakenen, als aan hun vaders en verzorgers, geen nederig en kinderlijk hart toedragen.

1. Hiertoe behoort het brutaalweg afeisen van ondersteuning, of zelfs onder bedreiging. De rechte arme spreekt smekingen, en Paulus zelf handelde zo anders toen hij aan de Korinthiërs aalmoezen verzocht voor de gelovige Joden te Jeruzalem. Dus behoort hiertoe ook het ondankbaar zijn voor hetgeen men ontvangen heeft. Of ook dat men niet wil weten en erkennen dat het een weldaad is, en er ook nooit mede vergenoegd is, maar altijd ontevreden blijft. Ziet dan eens hoe dankbaar Paulus was en hoe hij roemde toen Epafrodites hem het gezondene overhandigde, en welk een zegen hij deswege over de Filippenzen wenste.

2. Ook behoort tot het hier verbodene het misleiden en bedriegen van de diakenen, het sleets voorstellende dat men de ondersteuning nodig heeft. Zo min als iemand zijn vader mag bedriegen, mag een arme een diaken bedriegen. Dit is een zware zonde. Het is een overtreding van het achtste gebod en een beroven van het heilige.

3. Maar hiertoe behoort ook dat men, voor het tijdelijke in nood verkerende, te trots van hart is om zich tot de diakenen te wenden. Menigeen meent dat zulks een deugd is en zegt het wel openlijk met de mond: ik ben zo eergierig. Men zou béter kunnen zeggen dat men te hooghartig is om onder de instellingen van God te buigen; want eergierig wil zeggen: gierig naar eer.

Dan strekt dit gebod zich ook in dit opzicht in het bijzonder uit tot alle ondergeschikten ten aanzien van hun verzorgers, voogden, onderwijzers, patroons, zowel in de bedrijven als in de huisgezinnen, alsook ten aanzien van de ouden van dagen, wijzen, verstandigen en weldadige lieden.

A. Dus aan alle kinderen ten aanzien van hun grootouders, ooms, tantes, verzorgers en voogden wordt hier verboden:

1. Om tegen hen op te staan, gelijk daarover wordt geklaagd in Micha.

2. Ook dat men zich op enigerlei wijze aan deze betrekking onttrekt, dat men zich dus niet gedraagt als een kind ten aanzien van zijn vader of moeder. Esther was een koningin, evenwel deed zij naar het woord van Mordechaï, die haar voogd was geweest.

B. Hier komt een bijzonder verbod tot alle leerlingen en dienstbaren, ten opzichte van degenen, die hen in het vak of op de school opleiden, alsook ten opzichte van hun leidinggevende heren en vrouwen.

1. Het mag niet zijn dat zij dezulken slechts om den brode dienen, en niet uit liefde. Ook mogen zij niet zo maar zeggen: Het is mij evenveel waar ik ben, als ik maar kost en loon heb.

2. Het mag ook niet zijn: dat zij daarin de voorzienigheid Gods niet erkennen en aanbidden, dat God hen daar en niet op een andere plaats gesteld heeft.

3. Evenmin mag het zijn, dat het hun hetzelfde blijft of zij een vrome, dan wel een goddeloze dienen. David sprak een andere taal. Zijn lust was in de heiligen op de aarde. En Jezus zegt dat men geen heer kan dienen, die men niet liefheeft.

C. Tot het hier verbodene behoort ook het ontrouw zijn aan meesters, en aan de heren en vrouwen.

1. Verboden wordt dat zij zorgeloos zouden zijn ten aanzien van hun goederen.

2. Of dat zij deze zouden roven, verwaarlozen of veronachtzamen.

3. Of ook dat zij hun tijd zouden verkwisten. Want dat is ook een beroving van hun goed, dewijl hun tijd hun goed is.

4. Ook dat zij hen maar om het minste woord in de steek laten.
 5. Of ook in tijden van ziekten of gevaren zich onttrekken en hen dan niet getrouw bijstaan.
 6. Ook dat men de geheimen van zijn werkgever en van zijn huis door achterklap openbaar maakt. Salomo verbiedt dit. Ook dat men alles maar vertelt wat er al gebeurt aan ieder die het maar horen wil. Want ook dit is in strijd met Salomo's woord.
 7. Ook valt onder het hier verbodene dat ondergeschikten geen zorg zouden hebben over de geestelijke staat van hen, die over hen gesteld zijn. Dat zij deze niet op het hart zouden dragen in de gebeden voor Gods aangezicht. Dat zij ook nooit in liefde en medelijden hen zouden aanspreken, gelijk Paulus daartoe vermaant. Godvruchtige dienstdoden, wie weet waartoe God u in dit of dat huisgezin bracht.
 8. De minderen wordt hier verboden, dat zij de deugden der meerderen niet zouden navolgen, als dezen genade in Gods ogen gevonden hebben. Dat men dan niet zou bidden om hun genaden ook door genade te mogen ontvangen in het hart.
- D. Voorts behoort tot het hier verbodene ook dat men zijn meesters in handwerken of scholen niet in de Heere zou gehoorzamen.
1. Dus dat men ogendienaars en mensenbehagers zou zijn, en zijn volk niet zou dienen en gehoorzamen met een oog op de Heere .
 2. Hiertoe behoort dat men niet met een volwaardig gemoed zou opvolgen hetgeen zij gebieden, zelfs al zouden zij hard en onbescheiden zijn.
 3. Dat men hen zou tegenspreken en onwillig zijn. Dat men hun uit verachting niet zou antwoorden: "Ik riep mijn knecht, en hij antwoordde niet." En: "Hoewel een knecht u verstaat, hij zal u niet antwoorden."
 4. Ook dat men zou weggelopen van Zijn volk, zoals Onesimus deed. Hoewel het voor hem een zalig weggelopen was, want God bekeerde hem ondertussen door de dienst van Paulus.
 5. Ook dat men zijn eigen zin zou doen en zelf zou willen regeren.
 6. In het bijzonder wordt hier ook verboden dat men hen zou gehoorzaam zijn in hetgeen zij bevelen tegen Gods Woord, Gods wil en wet. Dus wanneer men een bevel om te liegen zou opvolgen, of om de sabbat te schenden door kopen, verkopen of onnodig dagelijks werk te doen, of ook wel op hun bevel die dag zijn vermaak te zoeken. Menigeen houdt zelf de rustdag en geeft zijn personeel vrijuit gelegenheid om het werelds vermaak te zoeken. Vrienden, degenen, die hier gehoorzaam zijn, zondigen tegen dit gebod en zijn de mensen meer gehoorzaam dan de Heere. Dit is tegen hetgeen geschreven staat. Jozef deed anders toen zijn meesteres hem tot zonde verzocht. Hij zeide: "Hoe zou ik dan zo een groot kwaad doen en zondigen tegen God!"
 7. Hier wordt ook verboden alle misbruik maken van de tijd, welke door de meerderen gegeven wordt om ter kerk te gaan, ter catechisatie of ter school. Dus dat men dan niet ter kerk wil gaan, niet wil leren, en ook niet bij de huisgebeden wil komen. De knechten van Abraham werden zijn onderwezenen genoemd, en zij lieten zich ook, evenals hun heer besnijden.
- E. Voorts valt onder het hier verbodene ook dat zij niet de juiste gesteldheid des harten zouden hebben ten aanzien van de zwakheden en gebreken dergenen, die onderwijs geven en van de gezagdragende heren en vrouwen.
1. Dat men hen om hun gebreken zou verachten of bespotten, enz. Gij kunt verwachten behandeld te worden zoals gij nu handelt, want er is een wet der wedervergelding, en de Heere is heilig en rechtvaardig.
 2. Hierbij is ook verboden dat men bij het opmerken van hun zwakheden en gebreken God niet voor ogen zou hebben, Wiens wil het is hen door hun hand te regeren. Dat is mede een zonde tegen het vijfde gebod en tegen hetgeen geschreven staat: "Zijt dan alle menselijke ordeningen onderdanig om des Heeren wil."
- F. Voorts is hier een verbod aan alle jonge mensen ten aanzien van ouden van dagen, alsook ten aanzien van alle wijze, verstandige en weldadige mensen.
1. Hier wordt verboden dat zij zouden spotten met ouden van dagen of hen zouden verachten. Ziet eens water met de tweeënveertig kinderen gebeurde, die de oude profeet nariepen: "Kaalkop, ga op! Kaalkop, ga op!". Er kwamen twee beren uit het woud, die hen allen verscheurden.
 2. Hun wordt verboden in gezelschap vóór de oudere mensen te spreken. Zij moeten het voorbeeld van Elihu volgen: "Laat de dagen spreken, en de veelheid der jaren wijsheid te kennen geven."
 3. Hun wordt verboden geen innige en hartelijke eerbied voor zulken te hebben.

4. Ook wordt hun verboden het gewicht van hun geestelijke staat niet te gevoelen op het hart. Dat zij geen liefde en medelijden ten aanzien van hen zouden oefenen en hen niet vriendelijk en op een betamelijke wijze zouden waarschuwen, maar hard tegen hen zouden zijn: "Bestraf een oud man niet hardelijk" enz. Wanneer zij nog zonder genade zijn, wat zou dat toch zwaar moeten wegen. Bedenk, hoe naar is een oude 'dode' man. Dan is zulk één als tweemaal gestorven. De dood ziet hem de ogen uit. En wanneer zij genade hebben, voor zulken is de grijsheid een sierlijke kroon op de weg der gerechtigheid, en hier wordt verboden voor zulken niet in eerbied en liefde te bukken. Dit is toch zo betamelijk en een christen doet het zo gaarne.

G. Verboden wordt hier verder dat men alle wijze, verstandige, begenadigde en weldadige lieden vanwege deze gaven niet zou achten en zich jegens hen niet dankbaar zou gedragen.

1. Salomo zegt dat een arm wijs man een stad kan behouden. O, het is een Kainsgestalte wanneer men iemand om zijn wijsheid of genaden benijdt. Het hart van Kain ontstak en zijn aangezicht verviel toen hij bemerkte dat God Abel en zijn offer aanzag.

2. Ook wordt hier verboden ondankbaar te zijn tegenover zijn weldoeners. Dus dat men vroegere weldaden zou vergeten. Want zulk één kan het enige middel in Gods hand zijn geweest dat men geworden is die men is, en dat men uit de drek verhoogd is. De heidenen wisten zelfs dat die mens het grootste monster is, die niet dankbaar is tegenover zijn weldoener.

II. Slaan wij nu gade de zonden welke aan meerderen worden verboden ten aanzien van hun minderen.

A. Allereerst de zonden, welke hier verboden worden aan ouders met betrekking tot hun eigen kinderen.

1. Aan de ouders wordt hier verboden dat zij voor het oog hunner kinderen niet door een waardige wandel hun staat en gezag, en dus de eerbied voor hen, zouden bewaren.

2. Aan de ouders wordt hier verboden hun kinderen alleen maar op een hartstochtelijke en redeloze wijze lief te hebben. Dus alles maar goed te keuren waarin zij een welgevallen hebben. Dat men hun zonden zelfs leuk vindt en daardoor een hater en zielenmoordenaar van zijn kinderen is.

3. Hier wordt aan de ouders verboden ontrouw tegenover hun kinderen te zijn. En dat zijn zij toch wanneer zij goddeloos, wulps, overdadig en onbandig leven, waardoor zij de oorzaak worden van de slechte gezondheid of de gebreken, waarmede hun kinderen ter wereld komen.

4. Tot de hier verboden ontrouwheid behoort ook, dat moeders uit oorzaak van hun gemak of vermaak, of om maar beter de wereld te kunnen dienen, hun eigen kinderen zelfs niet zogen, indien het maar mogelijk is. Dat is liefdeloos, ontrouw en onnatuurlijk, en tegen hetgeen geschreven staat.

5. Ook dat de ouders zorgeloos zijn ten aanzien van de uitwendige stand van hun kinderen.

- Dat zij bijvoorbeeld hun kinderen reeds zeer vroeg laten werken voor een gering bedrag per week, om daar maar van te profiteren, zonder dat zij ook iets leren. Dat de kinderen dus schier niet naar school gaan en ook geen behoorlijk vak leren.

- Verboden wordt hier aan de ouders dat zij voor hun kinderen niet zouden uitzien dat zij een goede wandel vertonen in de wereld, alsook dat een goed huwelijk voor hun kinderen hun onverschillig zou zijn. Dit is tegen het voorbeeld van Abraham.

- Verboden wordt aan ouders hier het verkwisten, doorbrengen of doen verloren gaan van hun aardse goederen, welke ook de goederen der kinderen zijn. Ons geld behoort aan de Heere, en het is voor degenen, aan wie wij het nalaten, opdat ook zij als wij er niet meer dan rentmeesters van zullen zijn. Daarom heeft elk, aan wie het rentmeesterschap er over wordt toevertrouwd, te zorgen dat het in stand blijft of dat het kapitaal vermeerdert, en dat men het dus aan de kinderen nalaat. Er staat dat een verkwister, of één die geen schatten voor zijn kinderen vergadert, het geloof verloochend heeft en erger is dan een ongelovige heiden, Jood, Turk, enz.

- Ook wordt hun hier verboden zo veel te schrapen en met beide armen naar zich toe te trekken, dat men daarmede een vloek in het huis haalt. Dat is het rijk willen worden, waar het vallen in verzoeking en in de strik, ja de eeuwige ondergang op volgt, recht tegen het woord van Salomo in, dat die met de hand vergadert, rijk zal worden.

En dus wordt hier onder deze getrouwheid ook verboden alle zorgeloosheid ten aanzien van de zielsgevaaren voor hun kinderen. Zij zijn toch ook voor de eeuwigheid geschapen en gaan naar hun eeuwig huis. Er zijn maar tweewegen, en zij zijn niet op de rechte weg geboren.

- Hiertoe behoort ook het liegen tegen de Heere. Dat men zijn kinderen aan de wereld opoffert, terwijl men ze in de Doop aan God heeft opgedragen. Voor Zijn aangezicht heeft men de belofte gedaan dat zij de wereld zullen verlaten, enz. Dat men ze dus toch voor de wereld grootbrengt en hun alle ijdelheden der wereld leert, enz.

Ja, hier wordt verboden dat men niet met het hart zou werkzaam zijn om voor zijn kinderen het verbond met God te maken.

- Dat men niet zou bidden om de bekering van zijn kinderen. Dat men het gewicht van hun onbekeerde staat niet zou gevoelen op het hart. Abraham

handelde met Ismaël anders. Job bad voor zijn kinderen (Job.

- Ook dat men zijn kinderen niet zou aanspreken wat betreft hun eeuwige staat. Dat men daarover de minste zorg niet heeft. Dit is tegen hetgeen David ten aanzien van Salomo deed .

- De ouders wordt hier verboden dat zij hun kinderen maar laten doen en laten lopen wat en waar zij willen. Dat de kinderen hun eigen gezelschap maar mogen kiezen, terwijl dit toch de taak der ouders is. De raad van Salomo is anders. Hij zegt dat de ouders de kinderen moeten afmanen van kwaad gezelschap, en tevens goed gezelschap voor hun kinderen moeten kiezen.

- Ja, ook wordt hun verboden hun kinderen te vervloeken. O, wat wensen goddeloze ouders menigmaal veel kwaad, ja in hun toorn zelfs de dood over hun kinderen, dat die hen treffe. Maar die vloek keert zo menigmaal in de eigen boezem terug en dan sterven zij met hun kinderen.

- Ook wordt hier aan de ouders verboden dat zij de kinderen niet onderwijzen of niet van hun vroegste jeugd af laten onderwijzen. Hiertoe behoort, dat. zij niet reeds vroeg, eer zij nog spreken kunnen, hun indrukken geven van de eeuwige waarheden. Dus dat er een God is, Die zo heilig is; dat zij zo ellendig, en daarbij ook zo blind zijn; dat de zonde zulk een groot kwaad is, hetgeen zij niet zien; dat niemand, dus ook zij niet, zonder de gemeenschap met Christus zalig zal worden; dat er maar twee wegen zijn, de ene naar de hel, de andere naar de hemel; dat men bekeerd moet worden om op de rechte weg te komen. Zulks alles is naar Salomo's raad: "Leer de jongen de eerste beginselen - let wel - naar de eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken."

- Hiertoe behoort ook dat men zijn kinderen, wanneer zij wat verder gekomen zijn, niet onderwijst of niet laat onderwijzen naardat zij vatbaar zijn in de gronden van de religie en aangaande de verborgenheden van het geloof en van het Evangelie. David handelde anders met zijn zoon Salomo. Dus wordt hier ook verboden dat de ouders slechte voorbeelden zijn voor hun kinderen doordat zij God niet vrezen. Dat zij dan soms wel eens wat praten over God, maar door hun voorbeeld geen ontzag en eerbied voor de hoge God doen zien, hetwelk de kinderen dan zouden navolgen.

- Hiertoe behoort dat de ouders de zonden en dwalingen van anderen niet zo zwaar nemen voor het oog van hun kinderen. Want daardoor krijgen de kinderen ook een vermaak in het zondigen en menen zelfs dat het geoorloofd is, of dat zij er niet zulk een groot kwaad mede doen.

- Ook dat de ouders hun kinderen niet voorgaan in het waarnemen van de openbare en de bijzondere godsdienstoefeningen, alsook in de huisgebeden met hen. Daardoor wordt dit alles voor hen in het vervolg een vreemde zaak.

- Tot het hier verbodene behoort tevens dat de ouders door hun voorbeeld de pracht en de hoogmoed voorstaan in hun gedrag, in hun kleding, aan tafel, enz., ook voor het oog van hun kinderen. Daardoor zullen zij er later ook geen zonden in zien.

En tenslotte wordt hier aan de ouders ook verboden dat zij de tucht niet zouden oefenen.

(1) Hier wordt verboden dat zij de tucht geheel zouden nalaten. Dat zij dus hun kinderen maar laten doen en lopen wat en waar zij willen. Dat zij hen laten spelen en dobbelen met kaarten en dobbelstenen, al zou het maar zijn het opwerpen van geldstukken op de straat. Al die ganzenborden, pachtspelen, gelukstollen enz., het is maar een laten spelen met de Goddelijke voorzienigheid. Wanneer de ouders dit niet bestraffen, dan zal God het zien en zoeken. Menig kind sterft omdat het zonder tucht geweest is en het verdwaalt aldus in de grootheid van zijn dwaasheid.

(2) Hier wordt verboden het niet reeds vroeg doden en ten onder brengen van de zonden in de kinderen, want daarvan is het gevolg dat de zonden de arme kinderen doden. Dat men bijvoorbeeld duldt dat de kinderen, nog klein zijnde, de ouders slaan. Of dat men dit zelfs mooi vindt en hun zulks gebiedt: sla je vader, sla je moeder eens! Wanneer men in de kindse dagen dit maar toelaat en het niet ernstig bestraft naar hun vatbaarheid, dat kan het kind later wel aan de galg brengen. Dan worden zulke ouders wel gestraft in hun kinderen: "Tuchtig uw zoon als er nog hoop is", want daarna is er geen hoop meer. Ook: "Weerde tucht van de jongen niet; als gij hem met de roede zult slaan, zal hij niet sterven. Gij zult hem met de roede slaan, en zijn ziel van de hel redden." Later is geen herstel mogelijk, gelijk wij dit zien in de kinderen van Eli. En in Adonia, de zoon van David. Het einde draagt hier de last.

(3) Ook wordt hier verboden dat men de kinderen maar onbesuisd en zonder verstand tuchtigt, ja zonder dat men tot de Heere bidt, Die het alleen in Zijn hand heeft om de tucht te zegenen.

Hiertoe behoort dat men uit boosheid of uit wreedheid en in toorn schier alle dagen en vanwege de geringste beuzelingen zelfs de kinderen maar slaat. Wat zijn dit toch een ontaarde ouders, die menen dat zij hun kinderen wonderwel regeren als zij maar zeggen: "Ik zal je de armen en de benen stuk slaan", of: "Ik zal je dood slaan." Dat lijkt dan misschien ernstig gedaan, maar het is tegen Salomo's woord: "Verhef uw ziel niet om hem te doden." Wat verschilt dit veel van het verschonen, hetwelk de plicht der ouders is, hoewel de zonden altijd moeten bestraft worden.

(4) Hiertoe behoort ook dat men de kinderen al te kort houdt. Dus dat men hen geen enkel geoorloofd kinderspel laat doen, hun geen behoorlijk gezelschap geeft, en wanneer zij wat ouder zijn geworden hen zonder enig geld laat. Wanneer zulke kinderen dan later uitbreken, getergd zijnde, geraken zij vol toorn en breken de banden los. Dan verscheuren zij alle banden en verwerpen alle touwen, gelijk David zegt.

B. Voorts moeten wij hier nog bezien de verboden zonden voor alle over anderen gesteld en ten aanzien van hun ondergeschikten.

Eerst ten aanzien van de overheden.

1. Dan wordt aan de overheden verboden dat zij ten aanzien van hun onderdanen niet zouden staan op de eerbiedvoor hen. Dat zij niet door de vreze Gods in het hart en door een Godvruchtig voorbeeld in de dienst van God, alsmede door een sierlijke deftigheid, het respect voor hen zouden bewaren. Dit was de raad van Jethro.

2. Ook wordt hieraan de overheden alle liefdeloosheid ten aanzien van de onderdanen verboden. Dat zij geen afdalende liefde zouden gevoelen. Dit houdt in dat zij hun onderdanen niet zouden beschermen. Dat zij geen zorg zouden dragen dat hun onderdanen een stil en gerust leven kunnen leiden. Dat zij tot dit doel het land niet reinigen van allerlei goddeloosheid, waarover de toorn des Heeren van de hemel wordt geopenbaard, en waardoor het een volk niet welgaat.

3. Hier wordt ook verboden het maken van onrechtvaardige wetten, of het niet uitvoeren van rechtvaardige wetten. Dus dat men het gericht de Heere niet houdt, of het verkeert door het beminnen van het woord "geef". Tot de hier verboden liefdeloosheid behoort ook dat zij de onderdanen te zwaar of onnodig belasten. Dit was de zonde van Rehabéam en is tegen hetgeen wij lezen in Ezechiël. Wij lezen in Jesaja dat over zulken een wee wordt uitgesproken, gelijk ook in Micha.

4. Met deze liefdeloosheid wordt ook verboden dat de overheden hun beste onderdanen, de getrouwsten en bekwaamsten onder hen, niet bevorderen, maar dat zij zich alleen door gunst of door geld en giften laten verblinden.

5. Hier wordt aan de overheden ook alle geestelijke ontrouw ten aanzien van hun onderdanen verboden.

- Hier wordt de overheden verboden dat zij onverschillig zouden zijn ten aanzien van de geestelijke staat van hun onderdanen. Dat zij niet voor hen zouden bidden, hetgeen toch Samuël deed.

- Met deze ontrouwheid wordt hier ook verboden dat zij de ware religie niet zouden handhaven, of de kerk zouden verdrukken en daarvan dus geen voedsterheren zouden zijn. Dan gaat het een volk niet goed. Hiskia gaf een ander voorbeeld, en zo ook Josia enz.

- Tot de hier verboden ontrouwheid behoort ook dat de overheden hun onderdanen niet met woorden daad zouden zegenen. Wij lezen van koning Salomo dat hij, toen hij van zijn knieën opstond, de gemeente van Israël zegende en God loofde. En daarbij dat hij het volk vermaande om toch een volkomen hart voor God te hebben.

C. Bezien wij voorts hetgeen hier verboden wordt aan alle opzieners ten aanzien van de belijders en leden der kerk, en aan alle diakenen ten opzichte van de armen.

1. Hun wordt verboden God niet te vrezen, onrechtzinnig te zijn in de leer en goddeloos te zijn in de wandel. Alsook dat zij niet godsdienstig zouden zijn en dus een kwaad voorbeeld zouden geven. Hier worden de zonden van leraars de leraars van de zonden.

2. De opzieners wordt verboden heerschappij te voeren over het erfdeel des Heeren.

3. Ook wordt de opzieners verboden in of met toorn en uit bitterheid de censuur te oefenen. Dus dat zij daarbij niet de liefde tot het behoud van de ziel daarbij op het hart gebonden zouden hebben. Ja, dat zij in het overgeven aan de satan het behoud van de geest niet voor ogen zouden hebben.

4. Voorts wordt de opzieners verboden stomme honden te zijn in het bestraffen van de zonden. Of ook dat zij niet lankmoedig zouden zijn, maar driftig en boos zouden worden bij het bestraffen van de zonden. Dit is een duidelijk bewijs dat men zelf ver verwijderd is van de kennis van het eigen goddeloze hart, en het is tegen hetgeen geschreven staat in 2 Timothéüs. Over zulken klaagt de profeet: "Hun wachters zijn allen blind, zij weten niet; zij allen zijn stomme honden, zij kunnen niet bassen", enz.

Hier wordt ook aan de diakenen verboden:

1. God niet te vrezen, alsook een kwaad voorbeeld te geven met de wandel.
2. Hun wordt verboden stuurs en streng te zijn tegen de armen, zonder liefde tot het welzijn van hun lichaam en hun ziel, gelijk dit vaders betaamt. Dus dat zij hun inwendige geestelijke staat voor God niet mede op het hart dragen en voor de Heere neerleggen; alsook dat zij daarover met hen niet spreken. Hun wordt verboden de ondersteuning maar zonder meer te geven, dus niet naardat de nood vereist.
3. Ook dat zij geen eenvoudigheid des harten zouden hebben in het uitdelen.
- D. Letten wij er nu nog op wat hier verboden wordt aan grootouders, ooms, tantes, verzorgers en voogden, degenen die onderwijs geven in de scholen en in de bedrijven, aan leidinggevende heren en vrouwen, ouden van dagen, wijzen, verstandigen, begenadigde en weldadige mensen.
 1. Aan grootouders, ooms, tantes, verzorgers en voogden wordt verboden dat zij zich niet in alle opzichten als vaders en moeders zouden gedragen.
 2. Hier wordt hun verboden dat zij hun ondergeschikten niet naar lichaam en ziel verzorgen zouden. Zie Galaten, alwaar voogden ook verzorgers worden genoemd.
 3. Ook dat zij hun ondergeschikten met een kwaad voorbeeld zouden voorgaan.
 4. Ja, hier wordt hun verboden dat zij het kwade niet zouden weren. Dat zij de kinderen naar een school sturen, waar dan mogelijk wel het beste geleerd wordt, maar waar zij niet bij Godvruchtige onderwijzers kunnen zijn. Of ook daar, waar zij allerlei zonden en ijdelheden leren, als dansen, spelen enz.
 5. Ook dat zij hun ondergeschikten of pupillen in vreemde of paapse landen laten reizen, en hen dus onder papisten, libertijnen en allerlei goddeloze mensen laten verkeren.
- E. Dit verbod strekt zich ook uit tot alle onderwijzers in de scholen en in de bedrijven, alsmede tot alle leidinggevende heren en vrouwen ten aanzien van hun leerlingen en personeel.
 1. Verboden wordt dat zij hun leerlingen en personeel niet zouden onderwijzen uit liefde tot hun ziel. Zo deed Abraham aan zijn knechten. Elia en Eliza deden zo, en ook Gamaliël.
 2. Verboden wordt hier ook dat de onderwijzers niet gaarne in school zitten en een goede orde en discipline houden.
 3. Verboden wordt hier ook dat men maar allerlei slag van personeel aanneemt, dus niet naar Godzaligheid ziet, en deze door gebeden niet zoekt. Dit is tegen het voorbeeld van David.
 4. Verboden wordt hier ook dat men zijn personeel hard zou behandelen. Hiertoe behoort ook dat men hen maar lichtelijk vanwege ziekte of ouderdom verstoort. Dit is liefdeloos en onbarmhartig.
 5. Dat wij ook te veel van hen zouden eisen of hun een te zware last zouden opleggen. Dat hun het goede en nodige voedsel zou worden onthouden. Dit is tegen hetgeen Salomo zegt van de kloeke huisvrouw.
 6. Hier wordt ook verboden het onthouden of verkorten van hun loon. Dan klimt hun geschrei op in de oren van de Heere Zebaoth.
 7. Ook wordt hier verboden dat men zijn personeel geen tijd geeft om de openbare godsdienst oefeningen bij te wonen, vooral op de rustdag. Alsook om zich dagelijks voor de Heere te kunnen afzonderen.
 8. Hier wordt verboden dat men zijn personeel niet zou voorgaan in de vreze Gods, in het waarnemen van de godsdienst oefeningen. Dat men geen huisoefeningen met hen zou houden en hen niet zou aanspreken over hun eeuwige staat. Van het huis van Cornelius lezen wij het anders.
 9. Ook wordt hier verboden dat men zijn personeel zondige bevelen zou geven. Of ook dat men door wangedrag alle respect teloor doet gaan, zodat het personeel hun werkgever of werkgeefster niet kan eren. Alsook dat men in het hart geen indruk er van zou hebben dat men eenmaal in die dag rekenschap zal moeten geven van zijn beleid.
- F. Hier is ook een verbod voor alle ouden van dagen, alle wijzen, verstandigen en weldadige lieden ten aanzien van hun minderen.
 1. Hun wordt verboden hun gezag te verachten. Het is wat te zeggen wanneer oude en wijze lieden hun eigen eer, die hun van nature toekomt, verachten. Zoals Paulus zegt door lasteren, door zich tot veel wijn te begeven, of door ongezond te zijn in het geloof, in de liefde en in de lijdzaamheid. Of ook door zich vijandig te tonen tegen het werk Gods. Hieruit volgt dat hun hier verboden wordt dood te zijn in de zonden en in de misdaden.
 2. Ook wordt hun hier verboden een kwaad voorbeeld te geven. O vrienden, gaan ouden, gaan wijzen en verstandigen, ja gaan weldadige mensen soms niet voor in het kwaad? Dit verzwaart hun zonden zeer, want zulken worden nagevolgd.

3. Wanneer dezen zich verheffen op hun eigen gaven en kwaliteiten, dan zal Paulus ons zeggen dat de kennis opgeblazen maakt, maar dat de liefde sticht. Wij lezen met nadruk, dat van een iegelijk, aan wie veel gegeven is, ook veel zal worden geëist.

G. Letten wij tenslotte nog een ogenblik op de hier verboden zonden aan personen, die gelijk staan ten opzichte van elkander.

1. Hun wordt verboden dat de één zich boven de andere verheffen zou ten opzichte van zijn genaden en gaven.

2. Daarom wordt hun hier verboden de dodelijke blindheid van het eigen hart, en dus de onzuiverheid van al zijn doen en plichten.

3. Ook wordt hier verboden nijdig te zijn vanwege de gaven, welke anderen hebben. Dit was de gesteldheid van Kain. Of ook dat men zich zou verheugen over de tegenspoeden van de naaste, en zich bedroeven vanwege zijn voorspoed.

4. Verboden wordt hier dat er tweedracht zou zijn en geen eensgezindheid in gevoelen en een leven in vrede. Dus wordt hier verboden de zin van Christus te missen.

5. Ook alle partijdigheid en persoonlijke haat vanwege verschil van gevoelen.

6. En tenslotte wordt hier ook alle hoogmoed verboden, waar alle andere kwaad veelal uit voortkomt. Wij lezen: "Zijt allen elkander onderdanig." En dan volgt: "Zijt met ootmoedigheid bekleed."

7. Hier wordt verboden dat men zijn broeder zou haten, alsook dat men de zonden in hem zou verdragen: "Gij zult uw broeder in uw hart niet haten; gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen." Hier wordt dus verboden alle onvolmaaktheid in de band van innige en geestelijke liefde onder elkaar in Christus. Of ook alle onvolmaakte oefening van de gemeenschap der heiligen. Dus wordt hier de gehele natuurstaat verboden. Ziet vrienden, hier is niemand rein van zonden en heeft een ieder, hoofd voor hoofd, een Borg nodig.

Toepassing

Ziedaar vrienden, hier hebben wij u weer voorgehouden welke zonden aan een elk onzer verboden worden. Mocht elk zijn hart er bij hebben kunnen neerleggen en zijn gedaante er bij hebben kunnen zien. Wij zullen er nu niet veel meer van zeggen.

Alleen willen wij nog wijzen op de dadelijke gehoorzaamheid van Christus, en hoe Hij dus de gepaste Borg voor Gods volk is en voor allen, die zich schuldig zien aan dit gebod. Jezus heeft Zich als Borg en als de rechtvaardige Knecht des Heeren op een volmaakte wijze gedragen in Zijn ondergeschikte betrekking.

1. Hij heeft Zijn Vader op een volmaakte wijze liefgehad en Hem en Zijn deugden ook op een volmaakte wijze geëerbiedigd, Zijn Naam en eer voorgestaan. Jezus zegt: "Ik zal Uw Naam Mijn broederen vertellen; in het midden der gemeente zal Ik U prijzen." De ijver van Gods huis verteerde Hem. Hij heeft ook met onderwerping de wegen Zijns Vaders geëerbiedigd. In een rechte, volmaakt onderworpen gestalte noemde Hij Zijn Vader "Heilige Vader, Rechtvaardige Vader". Zo heeft Jezus Zich onderworpen om uit liefde tot de Zijnen alles te ondergaan wat de gerechtigheid van Zijn Vader vorderde. Hij sprak: "Zie, Ik kom. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen; Uw wet is in het midden Mijns ingewands." Zo is Hij als een lam ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzo deed Hij Zijn mond niet open in al deze wegen Zijns Vaders. Hij zeide zelfs onder de grootste angsten der ziel: "Vader, niet Mijn wil, maar Uw wil geschiede."

2. Jezus heeft als Borg Zijn moeder en Zijn vader op een volmaakte wijze gehoorzaamd en is hun onderdanig geweest. Hij ging met hen af en was hun onderdanig. Aldus volbracht Hij het vijfde gebod, dat Zijn volk zo zeer overtreden had. En deze gehoorzaamheid ging ook weer niet boven de maat, want Jezus was Gode meer gehoorzaam dan de mensen. Dit kunnen wij herhaalde malen zien, wanneer hij bijvoorbeeld in de zaak Gods, Zijn moeder als vrouw aan spreekt. En wanneer Zijn moeder zegt: "Uw vader en ik hebben U met angst gezocht", dan antwoordt Hij: "Wat is het dat ge Mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?" enz. Hoe zorgde Hij ook voor Zijn moeder uiteen volmaakte liefde, zelfs toen Hij aan het kruis hing. Hij zeide tot Johannes: "Zie uw moeder." En van stonde aan nam Johannes haar in zijn huis. Zo zorgde Hij als Borg, opdat Zijn volk met hun zorg over hun vader of moeder zou kunnen schuilen in Zijn borgtochtelijke zorg.

3. Jezus heeft ook op een volmaakte wijze de gestelde machten geëerbiedigd. Hij heeft de overheden volmaakt gehoorzaamd, en wel onder de Heere. In het zien van het beeld van de keizer op een penning zeide hij): "Geef. dan de keizer dat des keizers is, en Gode dat Gods is."

En Hij gebood een vis een stater te brengen om de overheid haar tol te betalen. Ja, Hij, vermaande de soldaten dat zij niet zouden twisten met hun overheid, maar tevreden zouden zijn met hun bezoldiging. Ook heeft Hij de kerkelijke macht volkomen geëerbiedigd en gehoorzaamd. Steeds was Hij in de tempel om te horen. Daarom zegt Jezus ook, dat men horen en doen moest hetgeen gezegd werd door degenen, die op de stoel van Mozes zaten.

4. Jezus heeft Zich ook volmaakt gedragen tegenover degenen, die door betrekkingen over Hem gesteld waren. Hij beval aan Johannes dat hij liefde aan Zijn moeder zou bewijzen. Hij heeft Zijn naasten volmaakt liefgehad en zelfs Zijn vijanden heeft Hij nooit gevloekt, maar hen gezegend en voor hen gebeden, zelfs nog aan het kruis: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen." En voor Zijn discipelen en voor allen, die door hun woord in Hem geloven zouden.

5. Hij zorgde voor de leraren en zond hen twee aan twee uit, niet willende dat een dorsende os gemuilband werd, maar dat zij hun loon zouden ontvangen. Dagelijks was Hij bezig om te leren en te onderwijzen, en Zijn gehele leven door ging Hij door het land goed doende aan allen, en genezende allen, die kwalijk waren gesteld en tot Hem kwamen.

6. En wat zullen wij er van zeggen hoe Jezus Zich gedroeg tegenover personen, die Hem gelijk waren? Hij, Die de Heere en Meester was, waste de voeten van Zijn discipelen. Zo was Hij hun ten voorbeeld dat ook zij schuldig waren dit aan elkander te doen, en om met al hun ellende en gebrek in hun doen te schuilen in het volmaakte doen van Jezus.

Amen.

ZONDAG 40
vraag 105-107

Vraag 105:

Wat eist God in het zesde gebod?

Antwoord:

Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gelaat, veel minder met de daad, door mijzelf of door anderen ontere, hate, kwetse of dode; maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge, ook mijzelf niet kwetse ofmoedwillig in enig gevaar begeve; waarom ook de overheid het zwaard draagt om de doodslag te weren.

Vraag 106:

Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?

Antwoord:

God verbiedende de doodslag, leert ons; dat Hij de wortel van de doodslag, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid, haat, en zulks alles voor een doodslag houdt.

Vraag 107:

Maar is het genoeg, dat wij onze naaste, zoals voorzegd is, niet doden?

Antwoord:

Neen, want God, verbiedende de nijd, haat en toorn, gebiedt dat wij onze naaste liefhebben als onszelf, en jegens hem geduld vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren, en ook onze vijanden goed doen.

HET ZESDE GEBOD

(Eerste verhandeling over de woorden van het gebod)

Nog steeds zijn wij bezig met de verklaring van het tweede tafel, hetwelk de volmaakte liefde ten aanzien van onze naaste inhoudt. Bij de verhandeling over het vijfde gebod hebben wij gezien wie wij voor onze naaste hebben te houden, ten aanzien van wie God deze volmaakte liefde gebiedt (zondag 39, vraag 104).

Nu gaan wij er dan toe over met de onderwijzer de nadere uitbreiding van de Wetgever over deze tweede tafel te bezien. Dus al hetgeen in het bijzonder nog verboden wordt, dewijl het nadelig is voor het oefenen van deze volmaakte liefde tot de naaste, ja deze geheel verhindert. De Wetgever geeft deze uitbreiding op deze wijze, dat Hij eerst de openbaar komende zonden ten aanzien van de naasten aanwijst, als de takken van een verdorven wortel (het zesde tot en met het negende gebod). Daarna stelt Hij het grote verbod voor, waarin de verdorven wortel zelf duidelijk wordt aangewezen, waaruit deze takken voortkomen (het tiende gebod).

Sprekende van de openbaar komende zonden ten aanzien van de naasten, als de takken van een verdorven wortel, doet de Wetgever dit door eerst een verbod te geven ten aanzien van het allervoornaamste en aller dierbaarste wat de naaste bezit: zijn leven (het zesde gebod). En vervolgens laat de Wetgever in nog drie verboden nog drie zeer belangrijke zaken zien, welke zo zeer het leven van de naaste raken en benadelen (het zevende, achtste en negende gebod).

Nu moeten wij dan spreken over de uitbreiding van de Wetgever ten aanzien van de tweede tafel der wet in een verbod aangaande het allervoornaamste en aller dierbaarste bezit des naasten: zijn leven, aan de hand van de 40ste zondagsafdeling. Weer zullen wij bij de twee voornaamste hoofddelen stilstaan:

- I. Wij zullen het gebod verklaren, zoals wij dit vinden in Exodus.
- II. Aan de hand van hetgeen de onderwijzer zegt, zullen wij de geestelijke zin van dit gebod openen.

Wat het gebod zelf betreft, dit wordt ons met al de nog volgende geboden op een verbiedende wijze voorgesteld. De redenen, waarom hebben wij reeds gezien bij de behandeling van het vijfde gebod.

Hier letten wij nu:

A. op het verbod, en

B. op de aandrang of aanwijzing van de redenen voor dit verbod.

A. In dit gebod wordt gesproken van doodslaan. Welke betekenis heeft dit woord hier en waarom wordt er geen voorwerp bij genoemd, hetwelk men niet mag doodslaan? De taalkundigen merken hier op, dat het in de grondtaal gebruikte woord wil zeggen "mensen moorden" of "manslag doen", zoals ook in Genesis gesproken wordt van het vergieten van het bloed des mensen. Welke is dan de reden waarom hier geen voorwerp wordt genoemd, wie men dus niet mag doodslaan, en er alleen maar van doodslaan gesproken wordt?

We zouden hiervoor de volgende redenen kunnen noemen.

- We zeiden reeds dat het woord in de grondtaal "mensen moorden" aanduidt, en dat van oude dagen af doodslaan werd genomen voor het vergieten van mensenbloed.
- Verder wordt dit woord, door "doodslaan" vertaald, in de gehele Bijbel nooit gebruikt als er sprake is van het doden van beesten. Om het doden van beesten aan te duiden wordt altijd een ander woord gebruikt.
- Voorts is er sprake van dit verbieden van doodslaan in de tweede tafel van de wet van God. Deze handelt over de verhouding tot de naaste, dus moet dit gebod wel de mensen, ja onze naasten tot voorwerp hebben.

1. Welk doodslaan wordt hier dus niet verboden, en welk doodslaan wel?

In dit gebod wordt niet het doodslaan van beesten verboden. Want het doden van beesten is wel geoorloofd. Dit blijkt uit het beeld van God, waarmee God de mens heeft geschapen. Dit heeft toch in ruimere zin ook bestaan in de heerschappij over de schepselen, over dieren, vogels en vissen, en van dit beeld is nog enigermate iets overgebleven. Want dit blijkt uit Gods bevel dat beesten geslacht moeten worden. En dat niet alleen als oudtijds tot de dienst van God, maar ook tot spijszake en allerlei andere nuttige zaken. Hiervan spreekt Petrus, en ook Paulus. En dit werd het ook aan Petrus in een gezicht vertoond, met het bijgevoegde bevel: "Sta op, Petrus, slacht en eet." Ook blijkt het uit de praktijk der Godzalige aartsvaderen. Van Abraham staat geschreven, dat hij een beest slachtte tot spijszake, waarop hij de drie engelen - waarvan Eén de ongeschapen Engel was - hem als mensen verschijnende, heeft onthaald.

In welk opzicht is het doden van beesten echter ongeoorloofd en in strijd met dit gebod?

- Dan, wanneer men beesten zonder enige nut doodt, terwijl zij ook geen schade doen. Dus uitsluitend uit vermaak, uit moedwil, of uit boosheid. Dit is de zonde en ijdelheid, waaraan menig schepsel onderworpen is en waaronder het op zijn wijze ook zucht, enz.

- Ook wanneer men beesten, welke nuttig zijn tot voedsel en tot deksel, wreed ter dood brengt, dus zonder medelijden en ook niet daarbij de oneindige goedheid Gods ziende, alsook eigen onwaardigheid. Naar de wet mocht het bokje niet gekookt worden in de melk van zijn moeder. Ook werd verboden, dat men het wijfje met de jongen of eieren niet samen zou wegnemen, wanneer men deze vond. Dit alles was om de wreedheid tegen te gaan.

- Ook is het verboden van lastdragende of arbeid verrichtende beesten te veel te vergen, zodat zij daaronder bezwijken. Dan zegt Salomo dat de rechtvaardige het leven van zijn beesten kent. Dat wil zeggen: hij ontfermt zich daarover. Maar dat de barmhartigheden der goddelozen wreed zijn.

2. Voorts wordt hier ook niet alle doodslaan van mensen verboden.

Het verbod gaat hier niet over de doodslag, welke geheel onvoorziens en zonder enige moedwil geschiedt, dus alleen door een ongeluk. Dus wanneer iemand zonder de minste toelating, zonder het minste voornemen om te doden of te kwetsen, zijn naaste treft dat hij sterft. Bijvoorbeeld bij het wegwerpen van stenen, of bij het houwen van hout, waarbij de bijl van de steel schiet. Hier is geen sprake van een zonde van de dader, maar van Gods vinger. Gods voorzienigheid doodt dan zulk één, want dat ongeluk heeft God over hem besteld, zonder dat de dader schuldig is. Daarom had de Heere onder Israël er voor gezorgd dat het leven van dezulken zou worden gespaard, dewijl zij onschuldig waren. De Heere zonderde daartoe zes vrijsteden af, waar zulke onverhoedse doodslagers naar toe moesten vluchten om veilig te zijn. Daar moesten zij dan blijven tot de dood van de hogepriester. Maar in deze tijd van het Nieuwe Testament zijn deze mensen van nature vrij, waar zij ook worden gevonden. Hier zou de vraag kunnen rijzen: Dewijl de onverhoedse doodslag nu toch van dezelfde natuur is als toen, waarom waren er dan toen vrijsteden nodig, en nu niet?

Waarom kon toen de onschuldige doodslager, wanneer hij buiten de vrijstad gevonden werd, door de bloedwreker gedood worden, zonder dat dit de bloedwreker als een bloedschuld gerekend werd?

Hierop willen wij slechts antwoorden, dat de vrijsteden van oudtijds meer betekenis hadden dan alleen het verbergen van de onverhoedse doodslager. Zij waren voorbeelden van Christus, Die de ware, Vrijstad van geestelijke verberging is. De hoornen van het altaar beeldden Hem af. Naar Hem moet de schuldige zondaar vlieden om geborgen te worden. De hoornen van dit Altaar heeft hij aan te grijpen om veilig te zijn voor de bloedwreker, de satan. Christus is dus de Hogepriester, Die door Zijn dood zulken in vrijheid stelt. Op de vraag waarom oudtijds dan zulk één, wanneer hij buiten de vrijstad gevonden werd, door de bloedwreker mocht worden gedood, zonder dat dit hem tot bloedschuld gerekend werd. Dit was een grote zonde van zulk een doodslager. De tekst zegt: "Want hij zou in zijn vrijstad gebleven zijn tot de dood des hogepriesters." Ook dit was voor Israël een duidelijke afbeelding, hoe alle mensen buiten Christus onveilig zijn en zullen sterven." In dit verbod gaat het ook niet over de doodslag, wanneer men in nood verkeert en zijn eigen leven moet verdedigen, zonder dat er een mogelijkheid is om te ontkomen. Wanneer bijvoorbeeld een moordenaar het op ons leven aanlegt en wij hem niet kunnen ontvlieden. Dit moet men niet anders zien dan wanneer een leeuw op onze weg komt. Dan is het de plicht van een ieder om zijn leven, dat men van God ontving, zorgvuldig te bewaren. Dan gebiedt Jezus zelfs aan Zijn discipelen om zich van zwaarden te voorzien. Hiertoe behoort ook hetgeen wij lezen in Exodus. Wanneer men in de nacht of voor de opgang van de zon een dief vindt, die het huis doorgraaft. Wanneer men deze inbreker neerslaat, dat hij sterft, is ook dat geen bloedschuld. Want het zou zeer goed een moordenaar kunnen zijn, wanneer hij ontdekt of in zijn roof verhinderd wordt. Hier geldt echter wel zeer de vermaning van Paulus: "Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd."

3. Voorts valt ook niet onder dit verbod alle rechtvaardige terechtstelling door de overheid, en evenmin het voeren van rechtvaardige oorlogen. Want dit terechtstellen wordt uitdrukkelijk geboden ten aanzien van elke moedwillige doodslager persoonlijk: "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mensen vergoten worden." Dit vergeleken met Romeinen, waar wij lezen dat de overheid het zwaard niet tevergeefs draagt, maar tot straf van degenen, die kwaad doen. En wat het voeren van rechtvaardige oorlogen betreft, dus ook het wraakoefenend doden daarin, ook dit wordt hier niet uitdrukkelijk verboden. En dit niet alleen ten opzichte van een louter defensieve oorlog, om zichzelf te beschermen. Dat leert de natuur reeds. Maar ook een offensieve of aanvallende oorlog is geoorloofd om het kwaad te bestrijden, of om gerechtigheid te oefenen. Wij zagen reeds in de genoemde plaats dat de overheid het zwaard niet tevergeefs draagt. Niet ten aanzien van de verstoorders van de algemene rust, al zijn het er nog zo veel, en ook niet ten aanzien van de enkele doodslager. Dit toch verandert de natuur der zaak niet. Wij lezen van koning Saul dat hij optrok tegen de Filistijnen en overal, waar hij zich wendde, oefende hij straf. En zei Samuël tot Saul dat hij zou optrekken tegen Amalek, die Israël bestreden had toen het uit Egypte toog. Hij moest hem slaan en alles verbannen wat Amalek had. Ook lezen wij van Gideon, Barak, Simson, Jefta, David enz., dat zij door het geloof koninkrijken overwonnen en gerechtigheid geoefend hebben. Dan zijn de soldaten in een wettige oorlog de executeurs van de hoogste justitie, en zij beschermen daardoor hetgeen zij van de Heere hebben ontvangen, namelijk hun religie, hun leven, hun goederen en hun vrijheid, degenen bestraffende welke het daarop hebben gemunt.

Staan wij dan nu stil bij het doodslaan, dat hier wel verbod wordt.

Hier wordt verboden het doodslaan van mensen naar het lichaam, zonder enig onderscheid van godsdienst, ouderdom, geslacht, volk, staat enz., met een kwaad opzet, uit boosheid, of uit lichtvaardigheid.

1. Hier wordt dus verboden het lichaam eens mensen zo te mishandelen, dat de ziel er niet langer in blijven kan, of dit dan onszelf of onze naasten betreft. En ook onverschillig op welke wijze dit geschiedt, door onszelf en onze achteloosheid, of door anderen, en ook door dit niet, waar het ons mogelijk is, te verhinderen. Alsook door onrechtvaardige ter dood veroordelingen door de overheid, en door onrechtvaardige oorlogen aan te voeren. Ook onverschillig in welke trappen dit geschiedt. Of het nu geschiedt met gedachten, gebaren, woorden, of zich onnodig in gevaar begeven, of wel door daden, kwetsingen enz. De wet is toch geestelijk en het gebod is zeer wijd.

2. Hier merken wij ook bij op dat uit dit alles volgt dat ook verboden is het doden van onszelf of van onze naasten naar de ziel. Want hoeveel verschrikkelijker moet het nog zijn een oorzaak te zijn van eigen geestelijke dood of van die des naasten.

Maar in de zin des woords wordt dit hier niet direct bedoeld, want het grondwoord, dat hier door doodslaan is vertaald, wordt in de Bijbel nergens gebruikt om geestelijk doden aan te duiden, maar altijd, zoals reeds is gezegd, voor mensen moorden of manslag doen.

Nu zullen wij nader het onderwerp bezien, tot wie dit gebod wordt gericht. Het gebod luidt: "Gij zult niet doodslaan."

Dit onderwerp wordt aangewezen door het woord "gij", en wel in het enkelvoud. Het onderwerp is dus "gij." En door dit "gij" moeten wij niet de honderd duizenden Israëlieten alleen verstaan, die bij de berg Horeb stonden, wier God en Koning de Jehovah Zelf op zulk een bijzondere wijze was. Maar door dit "gij" moeten wij hier ook verstaan alle mensen op de gehele aardbodem en van alle tijden. Want allen hebben met geheel Israël gemeen, dat Jehova hun onafhankelijke Soeverein en Wetgever is. Ook dat God de getrouwe en genadige Verbondsgod is van allen, die met de gelovigen uit Israël en uit alle geslachten der aarde behoren onder het Verbond der genade, dat met Abraham is opgericht, en die ook met Israël gemeen hebben dat God grote en heerlijke weldaden aan hen bewezen heeft. Dus een ieder, omdat hij een schepsel is en dat God zijn onafhankelijke Soeverein is, afgezien dan nog van alle andere niet algemene en bijzondere goedertierenheden en weldaden van God, is verplicht en schuldig van Gods stem en bevel afhankelijk te zijn, naar de Heere te luisteren en Hem te gehoorzamen. En zulks te meer daar deze wet van de Sinai het afdruksel is van Gods heilig beeld, overeenstemmende met de wet der natuur, die alle mensen is ingeschapen en waarvan zelfs de overblijfselen worden gevonden in de harten der heidenen.

Vraag. Maar als er dan zoveel onderwerpen zijn, waarom worden die allen dan genoemd met het woord "gij" in het enkelvoud, en niet met "gijlieden" in het meervoud?

- De reden hiervoor is deze, dat elk mens, wie hij ook is, hoofd voor hoofd alleen met God te doen heeft en ook alleen te doen zal hebben in het grote gericht. En daaruit volgt dus dat niemand hier naar het verkeerde voorbeeld van een ander mag zien of zich daarmee mag dekken. Hier is het "gij", gij o mens alleen.

- De reden hiervoor is ook deze, dat elk mens, wie hij ook is, hoofd voorhoofd zijn bijzondere verplichting heeft aan de Heere krachtens zijn verhouding tot de Heere, en ook vanwege de weldaden, welke in het bijzonder aan hem zijn bewezen. Want er is toch niemand op geheel de wijde wereld, die niet in betrekking tot God staat. Alle mensen, hoofd voor hoofd, zijn in alle opzichten afhankelijk van God als hun Maker en onafhankelijke Soeverein en Wetgever. En alle gelovigen, zowel onder als buiten Israël, hebben een bijzondere betrekking op God als hun Verbondsgod, uit kracht van het eeuwige en wonderlijke Verbond der genade. Zo stond ook geheel Israël in een betrekking tot God krachtens het uitwendig Sinaitisch verbond, waarlangs de Heere Zijn beloften, die Hij aan Abraham in het Verbond der genade deed, aan zijn zaad ging uitvoeren. En genoten zelfs de goddelozen grote weldaden voor het tijdelijke, niet uit het uitwendige verbond, maar van terzijde uit het Verbond der genade. En dus genieten de goddelozen, die wonen waar God Zijn volk vergadert en Zijn Koninkrijk opricht, nog veel van deze uitwendige zaken, welke de Heere aan Zijn volk bij het Koninkrijk in zegening belooft en geeft. En daaruit volgt dus dat ook zij het als van terzijde uit het Verbond der genade ontvangen. Maar dan volgt hieruit ook dat elk mens, wie hij ook zijn moge, ten zeerste onder de verplichting aan de Heere ligt om dit gebod te gehoorzamen als de Heere zegt: "Gij zult niet doodslaan." Welke doodslag de Heere hier verbiedt, zagen wij zo juist toen wij het onderwerp van dit verbod behandelden. Hier wijzen wij er nog op dat de Heere dit doodslaan verbiedt als Wetgever en Rechter. Hier spreekt God uit het midden des vuurs, uit de donkerheid, uit de onweders en onder zeer verschrikkelijke tekenen en glans van niet te dragen heiligheid, welke glans zelfs op het aangezicht van Mozes lag. Zo geeft de Heere dit gebod aan de mens, om tegelijk te doen zien, wanneer hij een overtreder is, met welk een God hij dan te doen heeft en te doen zal hebben in de dag des toorns en van Gods verolgenheid, waarnaar Hij te vrezen is.

B. We komen nu tot het tweede gedeelte, de aandrang tot dit gebod, of de reden, welke voor dit gebod wordt aangewezen. Zulks naar Genesis: "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden; want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt." Letten wij er dan tevoren hier op, plat de Heere ten tijde van Noach uitdrukkelijk de straf des doods heeft bevolen tegen de overtreders van dit gebod, opdat het te beter zou worden onderhouden, zoals uit de genoemde woorden blijkt: "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden", enz. Wij moeten dit niet zo verstaan alsof deze zonde vanwege haar natuur tevoren de dood niet verdiende, en alsof de straf voor deze zonde maar zou voortvloeien uit Gods wil, en niet uit Gods heilige en rechtvaardige natuur. Ganselijk niet. Want het tegendeel zien wij al direct bij Kaïn, die vanwege zijn broedermoord tot aan zijn dood toe nooit de rust des gemoeds meer heeft gehad.

Al zijn levensdagen is hij als een gejaagde en als een door de bloedwreker vervolgd geweest. Wel heeft hij afleiding gezocht door het bouwen van een stad, maar in zijn binnenste was het altijd wat wij lezen: "Al wie Kaïn vindt, zal Kaïn doodslaan." Wij zien dit ook in de eerste wereld, waarop zoveel roepend bloed lag, en hoe God deze zonde Zelf onmiddellijk met de dood heeft gestraft, en daarna de gehele aarde, die ook vanwege deze zonde met wrevel was vervuld, door de algemene zondvloed. Maar wij moeten dit gebod in Genesis zó verstaan, dat God in Noachs tijd in de nieuwe wereld heeft gewild dat er voortaan rechters zouden zijn ingesteld, welke er voor zouden zorgen dat zonder verschoning direct zou vergoten worden het bloed dergenen, die zelf bloed vergoten hadden. En wel opdat er geen vergoten bloed zolang meer op de aarde zou blijven liggen, en opdat de algemene ondergang daardoor niet meer zou worden veroorzaakt. Deze rechters moesten dus wraak oefenen, opdat een land van de wraak over het vergoten bloed zou worden bevrijd. Dan zou het vergoten bloed niet meer om wraak roepen, maar zwijgen. Maar wanneer de rechters dit niet doen, dan roepen zij de wraak in over zichzelf en over het gehele volk. Dus zijn zij dan de oorzaak van Gods toorn over een land en volk: "Vervloekt zij die het werk des Heeren bedriegelijk doet; ja vervloekt zij die zijn zwaard van het bloed onthoudt."

Maar dan zien wij vervolgens ook dat de Heere bij dit uitdrukkelijk bevel tot strafoefening een reden aanwijst, opdat daardoor mede de schrikkelijkheid van deze zonde en van de noodzakelijkheid der strafoefening zou worden gezien. Dan zegt de Heere door Mozes: "Want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt." Hier wordt ons de heerlijkheid van de mens getoond. O, hij is een maaksel van God, geschapen naar het gelijkende beeld van God, hoe gij het ook wilt zien. God heeft hem met Zijn beeld, naar Hem gelijkende, geschapen. Dus redelijk en deugdelijk goed, meteen volmaakte oorspronkelijke gerechtigheid en heiligheid. Zo, dat hij volkomen met de wil van God verenigd was, volmaakt in wijsheid en heiligheid. Dit beeld in de nauwere en eigenlijke zin heeft de mens wel geheel verloren; maar dit neemt niet weg dat God hem evenwel naar dit beeld geschapen heeft. En aan God alleen komt het straffen of verbreken toe, gelijk Hij ook de mens, wanneer hij in de wereld komt, met de beroving van dit beeld straft. Daarom mag niemand anders zijn hand hier aan slaan. Maar wanneer men het beeld Gods, waarnaar de mens gemaakt is, in ruimere zin neemt, dan behoort daartoe het geestelijk wezen der ziel met al haar vermogens. Ook de heerschappij over de andere schepselen, ja zelfs de onsterfelijkheid, zoals blijkt uit alle plaatsen, welke van de dood spreken als van een straf der zonde. Daarom zeg ik: wanneer gij dit beeld aldus verstaat, dan heeft de gevallen zondige mens nog iets van de reden, van de verwoeste puinhopen van dit beeld of heerlijke gebouw. Afgezien nog daarvan dat de ellendige mens ook nog in zijn wezen een geschikt onderwerp is en blijft, hoe goddeloos hij ook zijn moge, waarin God Zijn beeld weer kan herstellen en het opnieuw in hem kan overdrukken. Vervolgens moeten wij hier nog opmerken de schrikkelijkheid van de zonde, wanneer de mens zijn hand legt aan de medemens, die zo bij uitstek een eigen maaksel van God is. Vrienden, het komt toch aan niemand toe het maaksel Gods te verbreken, dan alleen aan God, de Maker Zelf. Daarom is deze zonde een onvergelykelijke trotsheid en er ligt een verheffing boven God in. O vrienden, het moet maar eens met moedwil geschieden met het schilderij of de afbeelding van een aards koning. Dan zou het mogelijk wel met de dood gestraft worden, want dan is de aardse majesteit zelf daarin beledigd en aangetast. En daarom moest het wel volgen: "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden; want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt."

Nu komen wij tot het tweede hoofddeel, de opening van de geestelijke zin van dit verbod aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer in de vragen 105-107.

Wij zullen daarbij:

- A. de verboden zonden bezien (vraag 105 en 106), en
- B. de geboden deugden (vraag 107).

A. Van de verboden zonden sprekende (vraag 105), zien wij daar onderscheiden zonden van doodslaan genoemd, en wat daarvan de vrucht is. Eerst dan het doodslaan van zichzelf, ofwel de zelfmoord. Deze omschrijft de onderwijzer aldus: dat ik ook mijzelf niet kwetse of moedwilliglijk in enig gevaar begeve. Dat de zelfmoord tot dit verbod behoort, zien wij in Matthéüs, alwaar geboden wordt de naasten lief te hebben als zichzelf. Daaruit volgt dat men ook zichzelf geen kwaad mag aandoen, hetgeen men niet de naaste aandoen mag. Want een ieder is zichzelf het naast.

Vraag. Hoe kan deze zelfmoord zoal geschieden?

A. Deze kan direct, - in een onmiddellijke vorm - geschieden door het kwetsen van zichzelf met een mes of degen, door de strop, door vergif, door zichzelf in het water te werpen of door zich van een hoogte te storten.

Daarmede kan men zich het eigen dierbare leven ontnemen. Dit deden Saul, Achitofel, Judas enz.

1. Deze zonde kan voortkomen uit wanhoop aan genade, uit misnoedigheid, of uit wroeging van de consciëntie. Dit zien wij bij Judas. Wanneer hij zich met al zijn gruwelen tot de Heere gewend had, zou het zover niet gekomen zijn en zou hij hebben kunnen behouden worden.

2. Deze zonde kan ook voortkomen uit een boze gemelijkheid, dat men niet genoeg geëerd en geacht wordt. Of ook wel uit ongenoegen dat men zijn krediet verliest en mende inbeeldingen van zijn hart te boven gaat. Wij lezen dat Achitófel zich deswege verhing.

3. Ook kan deze zonde voortvloeien uit een buitengewone hoogmoed en vrees voor schande. Hiervan lezen wij dat Saul en zijn wapendrager daarom beiden in hun eigen zwaard vielen. Dit is ook de zonde van zulke zee-officieren, die hun schip in de lucht laten vliegen om de schande en de wreedheid van de vijanden te ontgaan, enz.

Maar mogelijk rijzen in iemands hart bij dit alles enige vragen.

Eerst wel deze: Geeft de dood van Simson, die zichzelf met de Filistijnen ombracht, niet enige voet om te zeggen dat de zelfmoord geoorloofd kan zijn?

Ons antwoord daarop is:

-Dat Simson hieruit het geloof handelde. Het geschiedde dus op Gods bevel, en Hij is boven de wet.

-Ook was het niet Simsons doel zichzelf te doden, maar wel de grote menigt van vijanden van Gods volk. Daarbij ziende dat dit niet kon geschieden dan alleen wanneer hij zijn eigen leven voor de Heere overhad, was hij gewillig om voor die grote zaak zijn leven in te zetten. Dit gebeuren geeft dus in het geheel geen voet voor deze zonde.

Verder ook deze vraag: Iemand, die op deze wijze omkomt, is dus zeker verloren?

Hierop antwoorden wij:

- dat de Bijbel hierover zwijgt. Al is het waar dat Gods goedertierenheid geweldig is over degenen, die Hem vrezen, evenwel is het een zonde, naar de mens gesproken, waarop de bekering niet kan volgen, wanneer althans de dood er onmiddellijk op volgt. Ook is het zulk een grote trotsheid en verheffing boven de Heere.

- Verder zeggen wij nog: Het zou kunnen zijn dat iemand de Heere teder heeft gevreesd, maar dat hij door de onnaspeurlijk wijze wegen Gods in zulke schrikkelijke aanvechtingen van satan valt en zo tot deze afschuwelijke daad komt, nadat hij de Heere menigmaal uit een gevoel van eigen machteloosheid en van satans macht heeft gebeden. Zulk één zou in Gods ogen genade kunnen vinden door te schuilen in Hem, Die dood is geweest en weder levend is geworden, en dus waarachtig berouw kunnen hebben eer zijn ziel het lichaam verlaat. Afgezien nog daarvan dat een christen menigmaal vergeving zoekt voor een zonde, waarin hij mogelijk zou kunnen vallen, en hij deze ook verkrijgt ten aanzien van de verdoemende kracht derzelve. Maar of iemand, die onmiddellijk sterft, vergeving zou kunnen ontvangen, dat willen wij aan de Heere overlaten. Want men mag niet licht over iemand ten kwade oordelen, maar ook niet licht ten goede. En dit te meer omdat - voor zover ik weet - de Bijbel hier eensdeels over zwijgt, maar de Bijbel wel spreekt van zulken, welke God er goor heeft bewaard, zoals de stokbewaarder. En anderzijds is het de grootste gruweldaad tegen het zesde gebod, ja tegen de gehele tweede tafel der wet. Daarom mogen wij niet de minste voet voor deze gruweldaad geven.

B. Deze zonde van zelfmoord of zelfdoodslag kan ook op indirecte wijze geschieden.

En wel door zulke dingen, die aanleiding geven tot de uiteindelijke dood. Dit geschiedt op velerlei wijze.

1. Het geschiedt door zich moedwillig in enig gevaar te begeven, zoals de onderwijzer zegt. Dus wanneer iemand zonder, of wel tegen Gods bevel in iets doet of naar een plaats gaat, waar zijn gezondheid of leven allicht gevaar kunnen lopen. Wanneer hij dat doet zonder dat zijn wettig beroep dit vereist, of wel uit louter vermetelheid. Of indien hij er al toe geroepen wordt, het dan doet op een lichtvaardige en hoogmoedige wijze. Of indien hij naar een plaats gaat waar hij gemakkelijk schade lijden kan aan zijn gezondheid of leven, trotse hoge klimmers, die te diep zwemmen; overmoedige scheepslieden en rijders; goddeloze koorddansers en die uit nieuwsgierigheid zich in oorlogsgevaar begeven. Ook degenen die aan een duel deelnemen. Door wie worden al dezulken toch angevuurd? Door wie anders dan door de mensenmoorder van den beginne, die ook de Heere Jezus daartoe zocht te bewegen? Doch hij had aan Hem niets. Jezus zeide: "Er staat geschreven: gij zult de Heere, uw God, niet verzoeken." Maar het hart des mensen zou hier kunnen denken dat het duelleren wel geoorloofd is. En dan daartoe kunnen aanvoeren de daad van David tegenover Goliath. Maar dan antwoorden wij daarop, dat David hier Goliath niet op een verkeerde wijze uitdaagde. Maar Goliath, die vijand van God en Zijn volk, zocht de ondergang van Israël, de God van Israël lasterende en honende.

En daarbij komt nog dat David hier niet lichtvaardig was. Op Gods bevel stelde hij zich in het geloof tegenover deze trotsaard. En hij had daarbij de eer van God en de redding en bescherming van Gods zaak en volk voor ogen. Daarin wordt hij ook in Hebreeën onder de wolk van getuigen genoemd.

Wij stellen hier nadrukkelijk vast, dat alle duelleren ten enenmale ongeoorloofd is.

- Want dit komt voort uit eerzucht, uit wraakzucht, of wel uit bloeddorstigheid. Men wederstaat daarin de ordinantie Gods. Deze heeft rechters op de aarde gesteld om wraak te oefenen wanneer iemand onrecht wordt aangedaan. Afgezien nog daarvan dat zulk één zich in de plaats van God stelt, Die gezegd heeft: "Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, spreekt de Heere."

- Bij dit duelleren pleegt men drieërlei doodslag. Men stelt zijn eigen leven in gevaar, alsook het leven van de naaste. En wanneer zulk één sterft, of ook zijn naaste, dan snijdt hij daarmee de tijd der genade op abnormale wijze af.

- Dit duelleren is ook in strijd met de edelmoedigheid van een christen. Het getuigt van een lage geest, wanneer men geen beledigend woord of daad of enige verachting kan verdragen. Het staat dus lijnrecht tegenover de goede gesteldheid van een christen.

2. Voorts geschiedt de indirecte zelfmoord of doodslag ook door andere daartoe aanleiding gevende zonden.

(1) Bijvoorbeeld door onmatig gebruik van spijs en drank. Het geschiedt veel door dronkenschap en ook niet zelden door een bovenmatige eetlust. Ook dikwijls door een onkuise en ontuchtige gesteldheid van het lichaam, waardoor velen hun lichaam verderven en de dood veroorzaken. Aan deze zonden maken zich de caféhouders op een grove wijze schuldig, die allerlei kroegen onderhouden om de mensen tot de drank te bewegen. En wat zijn daarvan de gevolgen? Menigeen vloekt daar zichzelf dood. En roept menigeen daar zelf de donder en de bliksem van Gods mogendheid niet over zijn ziel in? Dit deed Israël en de profeet Jona. En vrienden, deze mogendheid Gods zal zeker komen.

(2) Ook geschiedt deze zelfmoord wanneer men zich het tot het leven noodzakelijke onthoudt.

- Zulks kan geschieden uit gierigheid. Menigeen zou eerder sterven dan dat hij met goeder harte iets verkwikkends van het zijne zou genieten. O, zulken zijn doodarm, hoe rijk zij ook mogen zijn, en zij zijn moordenaars van zichzelf.

- Het kan ook geschieden door een verkeerd begrip ten aanzien van eigen onwaardigheid. Alsof men te zondig zou zijn om hetgeen God geeft te nuttigen. Hier mag de Heere vragen: "Wie heeft zulks van uw hand geëist?"

- Het kan ook geschieden door onmatige droefheid, of door het verzuim van het gebruik van middelen of medicijnen.

- Het kan ook geschieden door het weigeren van aalmoezen, wanneer men daarvoor te hoogmoedig is, ofwel door eergierigheid. Dat noemt men dikwijls nog een deugd!

- Tenslotte kan het ook nog geschieden door het leven in allerlei zonden. O vrienden, dezulken vergaderen zich schatten van toorn, die hun de dood aandoen. Ziet, dezen allen hebben gemeenschap aan de zelfmoord, elk naar zijn trap of maat.

Letten wij er nu nog op hoe de Heere deze verschrikkelijke zonden heeft verboden en welke zware straffen hij bevolen heeft. Want welk een verschrikkelijke zonde is de zelfmoord.

a. Het is een onnatuurlijke zonde. Want de gehele schepping, het minste maar levende diertje zucht en stelt alles te weer om het leven te behouden. Er is geen beest, dat tot deze boosheid vervalt om zich het eigen leven te benemen. Want het is de meest krachtige wet in de natuur dat men wil leven. Het gaat geheel tegen de natuur in dat men zichzelf zou haten. De duivel zegt zelfs: "Huid voor huid en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven."

b. Zulk één onttrekt zich er ook aan om zijn leven voor zijn broeders te stellen, hetgeen hij toch schuldig is. Is het zulk een zware zonde wanneer men zijn eigen goed verkwist, hoeveel zwaarder zonde is dan wel zichzelf het leven te benemen. Want dan berooft de mens God van datgene wat de Heere toekomt en hij aan de Heere schuldig is. Niemand toch leeft zichzelf. De Heere alleen is de Heere van leven en dood.

c. Het bloed van anderen roept om wraak, veel meer dan wel het door de mens vergoten eigen bloed. O, dan draagt de dader en lijder de zonde, de schuld en de straf, en dat gaat in één en dezelfde persoon naar de hel.

d. En is het daarbij niet gruwelijk? God nodigt en bidt zulk een rampzalige met al zijn benauwdheid en de gewaarwording van in de macht van satan te zijn tot Christus te komen, Zijn sterkte aan te grijpen en zich met God te laten verzoenen. En die mens versmaadt dit alles. Hij veracht Christus, hij valt van God af, hij valt de duivel toe door alle hoop van zaligheid voor eeuwig af te snijden.

e. Het verschrikkelijke van deze zonden blijkt ook daaruit dat de Heere deze zware zonden verboden heeft en bevolen heeft deze met het zwaard te straffen. Daarom draagt de overheid het zwaard, zoals nog in het vervolg zal blijken. Hier nog maar een enkel woord daarover.

- In de Schrift staan de meest gruwelijke mensen vanwege de onnatuurlijke zonde van zelfmoord gebrandmerkt. Zoals Saul, Achitófel en Judas. En terecht zijn derzulker lichamen te allen tijde ook altijd te schande gesteld.
- De Joden lieten de lichamen van zelfmoordenaars onbegraven in de zon liggen tot zonsondergang, als een schouwspel voor de zon. Zelfs in de strijd overwonnen vijanden werden direct begraven.
- Sommige heidenen hakten bij zelfmoordenaars de rechterhand van het lichaam af, als zijnde niet waardig aan het lichaam verbonden te zijn, dewijl zij de ziel uit het lichaam gedreven had.

Toepassing

Ziedaar iets gezegd tot verklaring van dit zesde gebod, alsook over de krachtige redenen, welke de Wetgever aanwijst uit Genesis. Ook zeiden wij iets over het gruwelijk karakter van de zelfmoord. Maar omdat ik mij om reden wat moet bekorten zal ik de verdere verklaring van de geestelijke zin, zoals de onderwijzer deze aanwijst in zijn uitbreiding, overlaten tot een volgend keer. Om dan ook te bezien de hier verboden zonden en de geboden deugden. Alsook de gepastheid van de Heere Jezus als Borg, Die dit gebod op een volmaakte wijze heeft gehoorzaamd, en Die daarin een bedekking is voor alle zielen, die door dit verbod gewond zijn en dus waarlijk aanbelang hebben in Christus. Nu willen wij er toe overgaan enige leiding te geven om nuttigheid te hebben van het verhandelde.

A. Mensen, die nog zo blind in uw natuurstaat leeft, mocht u toch eens horen wat God uit het midden van de donkerheid van een rokende en brandende berg, onder verschrikkelijke onweders en het uitwerpen van vuur en onder zware aardbevingen, tot u spreekt. Het is hier het woord des Heeren: "Gij zult niet doodslaan." Vrienden, zouden wij persoonlijk en ook ons land in het algemeen hier onschuldig zijn?

Vrienden, ik vraag u, zijn wij ieder, hoofd voor hoofd, hier niet schuldig voor God? Mocht elk er mede naar binnen keren. Wij zullen hier niet spreken van de grove doodslagers, die innerlijk zulk een wroeging hebben en wel iets kennen van de gestalte van Kain. Dezen zijn hier waarschijnlijk niet. Ook niet over degenen, die leven met de doodslag in hun hart. Die leven in nijd, haat, toorn en wraakzucht. Daarvan hopen wij een volgende maal aan de hand van de Catechismus te handelen. Daarom wil ik mij hier alleen bepalen tot hetgeen, waarvan wij nu gesproken hebben.

Dienaangaande wil ik mijzelf en u eens vragen:

1. Vrienden, hebben wij nog nooit gevonden dat er in de wereld iemand ons in de weg stond? Wanneer het heimelijk in het hart opkomt: dat zou hij mij niet behoeven te doen; of wanneer men stillekens in het hart verblijd is als zulk één er niet meer is. Is dat geen doodslag? Is dat niet een zich in de plaats van God stellen? Zou het ons niet betamen de Heere te laten regeren en Hem de roede Zijns toorns te laten gebruiken tot verbetering en heiliging? Dus op God te zien, Wiens hand er in is, en met de honden niet te bijten op de geworpen stenen?

2. Ja, hebben wij nooit tegen één van onze naasten gezocht? Heeft de hoge soevereiniteit van God, dat de Heere de enige Rechter is, altijd gewogen op ons hart? Heeft dit ons altijd bewaard? Het staat er zo geschreven: "Zucht niet tegen elkander; de Rechter staat voor de deur. "Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, spreekt de Heere". Hebben wij aan onze naaste nooit enig kwaad ten aanzien van de ziel toegebracht, bijvoorbeeld door hem op directe wijze in enig kwaad te betrekken? Zou dat de oorzaak niet kunnen zijn van zijn blijven in de geestelijke dood? Dan wordt de tijdelijke dood voor hem een straf op zijn zonde, waar wij ook deel aan hebben.

3. En wat betreft de zelfmoord, vrienden, heeft elk onzer uit verplichting tegenover de Heere en uit oorzaak van het geweten altijd zo voorzichtig mogelijk met het eigen leven gehandeld? Heeft men het nooit verwaarloosd door te veel te eten of te drinken? Door overdadigheid, gierigheid, lichtvaardigheid of onbedachtzaamheid?

4. En verder, heeft elk onzer zich niet schuldig gemaakt aan zijn eigen zijn en blijven in die nare geestelijke dood? Door te zondigen tegen licht, door te rusten op doen en plichten, door onwillig te zijn om te komen zoals men is tot Christus, Die het leven is? Ja, door het aangrijpen van het één of ander in de plaats van Christus? Vrienden, is hij dan niet blind, die meent dat hij hier in alles onschuldig is?

5. En ik vraag u verder: Staat ook ons land hier in het algemeen niet zwaar schuldig? O ja, deze zonden worden gevonden in de zomen van ons kleed. Er ligt wat een roepend bloed op Nederland, waarop de wraak van God zal volgen en waarom, de Heere Zijn toorn rechtvaardig van de hemel openbaart.

En daarbij, vrienden, hoort wat de Heere tot verzwaring van deze zonden spreekt, en welke straffen de Heere over deze zonden brengen zal.

(1) Ter verzwaring van deze zonden zegt Mozes (Gen. 9:6), dat God deze mens naar Zijn beeld gemaakt heeft. Wat moest dan toch een ieder het maaksel Gods liefhebben. Ja, wat moest hij daarover een teder hart hebben. En waar hij zulks niet heeft, welke liefde voor God kan er dan in zijn hart zijn?

(2) En voorts, wat moet het een verschrikkelijke zonde zijn, welke door de Heere zo zwaar wordt opgenomen, het verbreken van hetgeen God Zelf maakte, de eigen beeltenis van de Koning. Wanneer het slachtoffer een gelovige is, dan verbreekt men het herstelde beeld. Dan berooft men de wereld, land en kerk van een stut, en men berooft de onbekeerde mensen van een middel tot hun bekering. Wanneer men zulk één doot - al zou het maar zijn in het hart - doot men dan zichzelf en de naasten niet door verhaasting van de oordelen Gods, die ons zullen verbreken? En wanneer het slachtoffer nog een natuurlijk mens is, weet hij, die hem verbreekt, wel wat hij doet? Hij doot zijn naaste voor een eindeloze eeuwigheid. Want het= beeld, waarnaar hij was geschapen, kan dan in eeuwigheid niet meer hersteld worden. De rijke man probeerde nog zijn broeders op de aarde te doen waarschuwen, opdat zij niet zouden komen waar hij was. En daar zendt de moordenaar zijn naaste in koelen bloede heen. Nog meer. De Heere zal over deze zonde zulke zware straffen brengen.

- Zie eens wat een ieder wacht, die tegen dit gebod zondigt. Die mens heeft te wachtén een gedurig veroordelende consciëntie, een helse wroeging, niet geheel ongelijk aan Kain. Deze kon het zonder afleiding niet meer uithouden, daarom ging hij een stad bouwen. Aldus bouwt menigeen al zijn levensdagen omdat het van binnen zo aanklaagt.

- En wanneer hun de afleidingen door ziekten enz. ontnomen worden, dan worden zij hun leven moede. Dan begint de hel te leven. En al ontvlodt zulk één dan de aardse rechter, God zal hem slaan dat hij sterft, omdat hij zijn naaste heeft verslagen.

- Zulk één heeft ook na dit leven te verwachten dat zijn deel eeuwig zal zijn in de poel des vuurs, welke brandt van vuur en sulfer, en welke is de tweede dood.

- Ja vrienden, elk onzer, indien hij zo blijft, heeft dit te wachten, want, wij staan allen schuldig aan indirecte doodslagen. Dan hebben wij hier te wachten de toorn van God, de ongunst aan alles waar wij onze handen aan slaan. Onder de zes, die de Heere haat, en onder de zeven, die de Heere een gruwel zijn, zijn ook de handen dergenen, die onschuldig bloed vergieten. Ook ons staat dan te wachten vervloekt te worden en in eeuwigheid het leven niet te zien, naar het woord van Paulus. Want wij zijn niet gebleven in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen. Want wij dragen een onveranderd hart om. Ook lezen wij: "Die zijn broeder haat is een doodslager; en gij weet, dat geen doodslager het eeuwige leven heeft in zich blijvende."

- Ziet hier ook wat een land in het algemeen te wachten heeft, waarop de bloedschulden liggen. Dit, dat God daar Zich niet over ontfermt en de Geest der bekering daar niet uitzendt.

- Zulk een land heeft al meer knagende vloeken en uitmergelende oordelen te wachten temidden van de zegeningen. Juist zoals een doodslager door de wroeging en onrust innerlijk zichzelf verteert, verteert ook in algemene zin een land door zulke zonden. Want waar vergoten bloed ligt, daar zal bloed gedronken worden.

- Wanneer God naar de zonden zou handelen, dan heeft ons land te wachten dat het zijn inwoners zal uitspuwen als ten tijde van de eerste wereld. Dat het door God verwoest zal worden, zodat God de zon op de middag zal doen ondergaan, en dat het land bij lichte dag verduisterd zal worden. Dat de feesten in rouw, en de liederen in weeklagen veranderd zullen worden, enz. Ja vrienden, wie weet wat ons nog boven het hoofd hangt. Al de zware zonden zijn eigenlijk doodslagen. Indien God Zijn volk niet in Nederland had, wij zouden reeds lang weggezonden zijn. O, wie weet waarom het nu de tijd is dat deze en die wordt ingezameld tot het Koninkrijk van Christus. Wie weet hoe spoedig onze vijanden, ja een doorgaande pestilentie de rechters van ons land en de uitvoerders van de hoogste Justitie zullen kunnen worden. Wanneer de zwaarste en de meest goddeloze tijden worden beleden, dan roepen de Godzaligen: "Heere, bloedschulden raken aan bloedschulden."

O onveranderde mens, mocht u het geluk eens hebben dat ge uzelf schuldig mocht zien en uw Rechter te voet mocht vallen. Paulus zegt: "Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij." En dit past Paulus dan toe op andere aanleidende zonden, tot de doodslag toe. Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvinijn is onder leun lippen.

Welker mondvol is van vervloeking en bitterheid. Hun voeten zijn snel om bloed te vergieten; vernieling en ellendigheid is in hun wegen; en de weg des vredes hebben zij niet gekend. Er is geen vreze Gods voor hun ogen." Daarom zeg ik: O, had u het geluk eens dat God u de ogen opende!

B. En wanneer gij daarvan iets ziet:

1. dan raad ik u al uw zonden, met alle uitgebreidheid en de verzwarende omstandigheden daarbij, voor de Heere te belijden en te beklagen. Zoekt dan niet alleen bij de daden te blijven staan, maar af te dalen tot de zondige wortel van de natuurstaat. O, er is een kloof en scheiding gevestigd tussen God en de ziel. En er is een onoverwinnelijke onwilligheid, een haat en afkeer tegen de weg van verzoening met God. En moet een mens dit niet zien en gevoelen, zal Jezus hem ooit dierbaar worden?

2. En vrienden, weet daarbij toch dat Christus de enige Weg is, de enige Naam onder de gehele hemel. O, Hij heeft de straf, de vloek en de toorn van God vanwege deze zonde, ook doordragen en voldragen, zodat Hij er uit is opgekomen. Ja, door een dadelijke gehoorzaamheid heeft Hij het recht der wet vervuld. Daarom behoeft nu niemand in zijn schulden te sterven. Wie hier maar gewillig wordt en hoort, die zal het goede genieten.

3. Daarom vrienden, gelooft het toch, u mag dan hebben wat u hebt en krijgen wat u krijgt, indien u buiten de gemeenschap met Christus sterft, dan zult u verloren gaan. O, mocht u dat eens met licht zien en mocht deze kennis eens toenemen.

4. Zoekt de Heere terwijl Hij te vinden is. Eens zal het gedaan zijn, maar het is nu nog de welaangename tijd, de dag der zaligheid. Het zijn nu nog de dagen van de Zoon des mensen. De tijd zou spoedig kunnen komen, dat u zou wensen één van die dagen te zien, en dat u ze niet zult zien. Dat het duister worden zal en gij uw voeten zult stoten aan de schemerende bergen.

5. En hebt daarbij toch hoop op God. Niet op iets dat gij meent te hebben of gaarne zoudt willen hebben. Wanneer gij dat alles niet verliest, vindt gij Jezus nooit. Daarom zeg ik: Hoopt op de Heere. Dan zoudt gij u, zo ellendig, zo blind en zo hard van hart als ge zijt, veel voor de Heere neerleggen. En wel gelovende dat er een God in Israël is, Die almachtige genade, eeuwige genade, zuivere en vrije genade wil verheerlijken, daar waar de zonden vele zijn en de banden sterk. Die hoop aan de zijde Gods is altijd goed wanneer zij u werkzaam maakt. Och, dat gij dan veel mocht roepen om de openbaring van Jezus aan uw ziel!

Maar kinderen van God, moge het volgende tot uw ontdekking dienen. Is uw hand ook niet melaats als gij hem uit uw boezem haalt? Is er niet een macht van ongedode zonden tegen dit gebod in uw binnenste? Ja, welk een ongevoeligheid ten aanzien van de zonden van anderen. Welk een onbekendheid ook met de natuur der zonde. Wordt daarom wel onder Gods volk zo weinig gevonden dat de zonden hun smarten aan het hart? En verder, wat kan men weinig beledigingen verdragen: Wat wordt de hand Gods daarin veelal voorbij gezien en heimelijk wraak tegen het arme schepsel opgevat. Wat verschilt dit veel van de gestalte van David: "De Heere heeft gezegd: Vloek David."

Moge het volgende tot uw besturing dienen.

1. O vrienden, hier zal alleen krachtig zijn het aanraken van Christus met uw schulden, uw blindheid en uw ongevoeligheid daarover. Ook weet u dat de Vader een welbehagen heeft in Zijn Zoon.

2. Zucht daarom toch veel dat er kracht van Christus mocht uitgaan, want Hij is toch uw Sterkte. Opdat de Geest u opnieuw lere u te winden in de klederen van de gerechtigheid en de gehoorzaamheid van Jezus. De kracht van Zijn lijden en dood moet het doen. Daaruit alleen moet het gevoel der liefde voortkomen, welke de zonde doet gewaar worden. Daaruit moet ook alle licht in de zondige natuur, de aard en de gruwel van de zonden meer en meer voortkomen. Want daardoor alleen zal de ziel krachtig worden in de Heere, tegen de zonden en tot doding daarvan, ook tot sterkte in de verzoeking.

Voorts nog het volgende tot uw opwekking.

1. Hebt u lust tot doodslaan zonder u schuldig te maken? Leg dan uw hand en al uw macht aan de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheid der verleiding. Ziet dat u hem vervolgt met een dodelijke haat. Want het is de moordenaar van uw ziel, en ook menigmaal van uw gestalte, van het nieuwe schepsel. Ja, het is de moordenaar van de Heere Jezus. Uw zonden, uw oude mens hebben Jezus de dood aangedaan. Daarom zeg ik: vervolgt hem in rechten voor de allerhoogste vierschaar.

2. En zie dan dat gij daarmee aan het kruis komt, opdat voor uzelf en voor anderen ook meer openbaar worde dat gij van Christus zijt, en dat Zijn vijanden ook uw vijanden zijn: "Die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist met de begeerlijkheden." O vrienden, deze doodslag zal u ruimte geven.

- Hoe meer liefdepijlen van Christus er dalen in uw hart, hoe meer dodelijke wonden uw oude mens zal krijgen. De liefde van Christus heeft toch het meeste vat op de zonden en op alle ongerechtigheid.

- Ja hoe meer voedsel gij aan die oude aan het kruis hangende mens onttrekt, hoe eerder hij zal sterven. Hij moet toch doodgehongerd worden.
- En hoe meer gewapend gij met hem omgaat hoe minder schade en wonden gij van hem te wachten hebt. Maar dan moet gij u dicht bij Christus houden, om van Hem de wapenen te krijgen en om door Hem geleerd te worden hoe die te gebruiken. En wel: "Met alle bidding en smeking, biddende te allen tijd in de Geest", enz. De ouden gebruikten wel het spreekwoord: Wij mogen geen mens, die onze naaste is, doden. Maar onze oude mens, die ons nog nader is, moeten wij doden! O vrienden, al zouden het zelfs de liefste boezemzonden zijn, al is het dan het eigen en alle verkeerde eigenliefde. Daarom roep met een zeker dichter uit:

De bitterheid wijkt van deze dood;
 Zij nodigt ons te rusten in haar schoot.
 Philip van Sorgen; theologisch student, die jong stierf.
 En dan zegt hij verder:
 Ei machtig Heer', geef mij de laatste stoot,
 En doe mij zo ten grave dalen.
 'k Wil duizend malen,
 Dit woord herhalen:
 Sterf IK! JEZUS Leef!

3. En vrienden, wordt u hier de ganse dag gedood, gesmaad en geacht als maar slachtschappen zijnde? Jezus heeft door Zijn dood de prikkel van de dood tenietgedaan. Gij zult niet sterven. Jezus heeft de dood overwonnen en het leven en de onverderfelijkheid heeft Hij aan het licht gebracht.

4. Eindelijk en ten laatste, kinderen van God, Jezus is de ware Vrijstad voor alle doodslagers. Naar Hem vluchtende en de hoornen van dat altaar aanvattende, zal het zijn: "De dood is verslonden tot overwinning." Daarom: "Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw verderf? De prikkel des doods is de zonde, en de kracht der zonde is de wet. Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door Jezus Christus, onze Heere." Hij is die ware Hogepriester, Die door Zijn dood uw zielen hier aanvankelijk reeds in vrijheid stelt, en u hierna zal brengen tot de volle vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.

Amen.

HET ZESDE GEBOD

(De verdere verklaring van de geestelijke zin van dit gebod aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer. De verboden zonden, de geboden deugden, alsook de gepastheid van Christus als Borg tegen dit verbod)

In de vorige oefening bij de behandeling van dit gebod van de zelfmoord gesproken hebbende, willen wij nu letten op het doodslaan van onze naasten.

I. Allereerst de directe doodslag. Zoals de onderwijzer zegt: dat God verbiedt, dat ik mijn naaste door mijzelf of door een andere dode.

Vraag. Wat moeten wij hier door doodslag verstaan? En door welke middelen kan deze doodslag al geschieden? Door de doodslag moeten wij hier verstaan, gelijk wij ook reeds hebben gezegd in de verklaring van het gebod, het op enigerlei wijze iemand het leven benemen, hoe dit dan ook moge geschieden, en wel uit een boze wil, of uit lichtvaardigheid, enz. Daarom zullen wij daarvan hier nu niet meer zeggen.

Is er nog verschil tussen een moord en een doodslag? Ons antwoord is, dat een doodslag meestal voortkomt uit een ogenblik van hevige gramschap of toorn. Een zeker dichter noemt dat een ogenblik van kortstondige krankzinnigheid. Ook kan het voortkomen uit een zich overgeven ineen ogenblik van boze verrukking, dus ook wel zonder voorbedachten rade. Maar een moord komt wel voort uit een boze en voorbedachte raad, na lang overleg en met een zeker voornemen om te doden. Daarbij met verachting van alle wroeging van binnen en van alle schrik voor de Almachtige. Zulk één bedrijft deze boosheid dus op een zeer geruste wijze, in koelen bloede, overwonnen zijnde door duivelse geldgierigheid of bloeddorst.

Letten wij er ook op door welke werktuigen dit al geschieden kan.

Dan zegt de onderwijzer allereerst: of door mijzelf. Dus wanneer de mens zelf de uitvoerder is van deze zijn boosheid, gelijk Kain, die zijn broeder Abel doodsloeg. Voorts zegt de onderwijzer dan: of door een ander. Of het dan al geschiedt door meer of minder handen, die daartoe zijn bewogen, bestuurd of omgekocht, dan staat deze zonde toch voor rekening van de mens, al doet hij het dan niet met eigen handen.

- Dit was de zonde van David, die aan Joab schreef dat hij Uria in de strijd vooraan moest plaatsen. Deze brief zond David door de hand van Uria zelf, en deze kwam ook inderdaad om. Deswege zei Nathan tot David: "Gij hebt Uria de Hethiet met het zwaard der kinderen Ammons verslagen."

- Dit was ook de zonde van de goddeloze Izébel. Zij dreef Achab aan om Naboth te doden, dewijl hij Naboths wijngaard begeerde, en zij voerde deze moord ook door haar hand uit. Daarom zei Elia tot Achab: "Gij hebt Naboth doodgeslagen." God dreigde deswege dat de honden het bloed van Achab zouden lekken, en dat zij Izébel zouden eten aan de voorwal van Jizreël.

Verder merken wij aan dat de Heere heeft bevolen dat deze schrikkelijke zonde van doodslag zwaar zou worden gestraft. Dit doet ons het verschrikkelijke karakter van deze zonde zien.

A. Ten opzichte van God toch is de doodslag zulk een zeer zware zonde.

(1) Want dan stelt zich in de plaats van God. God alleen toch is de God van het leven, en Hij heeft het recht over leven en dood. Het is dus een misdaad waardoor, de Majesteit Gods wordt gekwetst.

(2) Daarbij komt ook nog dat het een moedwillig verbreken is van het beeld Gods. De Heere heeft met zoveel wijsheid, beraad en overleg, de mens tot Zijn eer gemaakt. En daar slaat die mens dan zijn hand aan en vernietigt het eigen maaksel Gods.

B. Maar ook ten opzichte van degene, die gedood wordt, is dit zulk een zeer zware zonde.

(1) Want het is zijn naaste, zijn eigen vlees en bloed. En daaraan ontnemt hij het leven, en dus ook het fundament van al het wel leven, waar al de andere geboden op zien.

(2) Het is ook een schenden van de tempel Gods, waar de Heere ofwel in woont, of welke Hij nog tot Zijn woning zou kunnen bereiden: "Zo iemand de tempel van God schendt, die zal God schenden."

- Wanneer zijn slachtoffer genade heeft, dan ontnemt die mens aan God een kind, dat hier in de dienst des Heeren werkzaam is. Ja hij berooft land en kerk van een stut, en hij raakt Gods oogappel aan.

- En wanneer zijn slachtoffer nog genade mist, hoe ongelukkig! maakt zulk één deze dan voor eeuwig. Alle mogelijkheid van zaligheid snijdt hij met deze ene daad voor eeuwig af. Wat is dit toch een verschrikkelijke wreedheid.

C. Ook ten opzichte van de doodslager is dit een zeer zware zonde.

(1) Want hij is een kind des duivels, die een mensenmoorder is van den beginne. Dus hij is gelijk aan Kain, die uit den boze was. Ja, het is een eigen trek des duivels.

(2) En hierbij komt dat de wraak van God deze man vervolgt. En dit niet alleen met een wroeging in het geweten, zodat hij nacht noch dag rust heeft, en ook geen vrede meer in zijn gemoed, gelijk wij zagen bij Kain.

(3) Ook niet alleen dat zulk één gedurig in gevaar is dat een ander aan hem zal doen wat hij aan zijn naaste deed. Ook Kain had deze angst van binnen: "Al wie Kain vindt, zal Kain doodslaan. Maar hij zal aan deze wraak van God niet kunnen ontkomen. Want dat bloed roept om wraak over zijn persoon. Wij lezen het met nadruk: "Een mens, gedrukt om het bloed ener ziel, zal naar de kuil toe vlieden; men ondersteune hem niet." Dit wisten de barbaren ook wel. Zij zeiden toen zij een adder aan de hand van Paulus zagen hangen: "Deze mens is gewisselijk een doodslager, welke de wraak niet laat leven, daar hij uit de zee ontkomen is."

(4) Ja, dit bloed roept om wraak over een geheel land. Oudtijds wilde de Heere, wanneer ergens een dood lichaam gevonden werd, dat de overheid van zulk een stad of gebied met een grote plechtigheid zou protesteren. Dat zij dus voor de Heere zou betuigen dat zij het niet gedaan en ook niet gezien had. Dat zij het dus daarom ook niet wreken kon. Dan waste de overheid de handen in onschuld. Wij lezen dat Pilatus dit ook deed. En daarop schijnt ook de spreekwijze in Psalm 26 :6 te zien: "Ik was mijn handen in onschuld."

D. En dit is wel een aller zwaarste en aller verschrikkelijkste zonde wanneer deze wordt bedreven door kinderen ten aanzien van hun ouders, ofwel door ouders ten aanzien van hun kinderen, of door moeders ten aanzien van de eigen vrucht. Hierin is toch een verkrachten van de natuur. Daarom is deze zonde ook zo zwaar ten aanzien van Gods dienstknechten. Dan is deze zonde niet alleen tegen het zesde gebod, maar ook onmiddellijk tegen het vijfde gebod.

Wij zullen nu bezien hoe de Heere heeft bevolen dat deze zonde zal worden verboden en zwaar zal worden gestraft. De onderwijzer zegt: Waarom ook de overheid het zwaard draagt om de doodslag te weren. Hier wordt aan de overheid geboden dat zij de doodslager met de dood zal straffen en dus wraak zal doen over het vergoten bloed.

- "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden."

- "Wie iemand slaat .dat hij sterft, die zal zekerlijk gedood worden."

- "Vervloekt zij die zijn naaste in het verborgen verslaat. En al het volk zal zeggen: Amen."

- Ook de Heere Jezus bevestigt dit als Hij zegt: "Allen die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan."

- Ja, het eeuwig oordeel over zulk één sluimert niet. Wij lezen in Galaten dat aan dezulken het Koninkrijk Gods wordt ontzegd.

- Ook in Openbaring staat geschreven dat zij buiten gesloten worden.

Letten wij nu vervolgens ook op de indirecte doodslag van onze naasten, en hoe deze al geschiedt.

(1) Vraag. Wat behoort er zoal tot de indirecte doodslag van onze naasten? De onderwijzer geeft hierop in zijn uitbreiding ten antwoord: Dat ik mijn naaste niet ontere. Hiermede bedoelt de onderwijzer dat men zijn naaste spot en verachting aandoet, zodat deze daardoor in het hart gekrenkt wordt. Wij lezen van David dat dit een doodsteek in zijn beenderen was, dewijl zijn wederpartijders hem hoonden. En ook van Hanun, die de knechten van David zo smadelijk behandelde. Voorts lezen wij van de genoden, die de dienstknechten des konings smaadheid aandeden, enz. Dit wordt ook verboden in Psalm 15: "Die geen smaadrede opneemt tegen zijn naaste, die zal in Gods tent verkeren en wonen op de berg des Heeren."

(2) Tot de indirecte doodslag behoort voorts hetgeen de onderwijzer zegt: Dat ik mijn naaste niet hate. Dit wil hier zeggen, dat men zijn naaste een langdurige en verouderde gramschap toedraagt. Hiertoe behoort:

- Het niet willen verzoenen. Het onverzoenlijk zijn, hetwelk in strijd is met Matthéüs.

- Hiertoe behoort ook het wel verzoenen met de mond, maar dat men niet vergeeft met het hart. Daar zegt Jezus: "Alzo zal ook Mijn hemelse Vader u doen, indien gij niet van harte vergeeft, een iegelijk zijn broeder zijn misdaden."

- Hiertoe behoort ook dat men zijn naasten tot het kwade ophitst. Zo deed Herodias haar dochter, en deze deed het de koning Herodes.

- Voorts behoort hiertoe dat men niet, zo veel althans mogelijk is, vrede houdt met alle mensen.

- Hiertoe behoort ook het toornig en nijdig zijn vanwege de voorspoed van de naaste. Dus dat men hen niet liefheeft. Dit alles wordt verboden: "Gij zult uw broeder in uw hart niet haten." ;"Ontsteekt u niet over de boosdoeners, en zijt niet nijdig over de goddelozen."

(3) Voorts behoort naar het woord van de onderwijzer ook tot de indirecte doodslag hetgeen hij verder zegt: Dat ik mijn naaste niet kwetse. Dit wil zeggen hem op enigerlei wijze een wonde toebrengen, al is deze dan niet dodelijk. Afgezien dan daarvan dat de omstandigheden lang daarna de dood nog kunnen veroorzaken. Hiertoe behoort:

- Het slaan van de naaste. En dit is te ernstiger naardat de voorwerpen zijn, die geslagen worden. Zoals bijvoorbeeld een zwangere vrouw. Onverschillig of dit geschiedt uit spot dan wel uit toorn.

- Hiertoe behoort ook het vechten, hetwelk kwetsing of doodslag kan veroorzaken.

- Voorts ook alle onvoorzichtigheden en zorgeloosheden, waardoor men het leven van zijn naasten in gevaar brengt. Zie Deuteronomium, alwaar wij lezen van het bouwen van een huis met een plat dak. Wanneer men dat maakt zonder een leuning er omheen, en er dan iemand afvalt en sterft, dan legt men een bloedschuld op zijn huis. Ook lezen wij van degene, die weet dat zijn os stotig is. Wanneer deze dan iemand stoot dat hij sterft, de eigenaar van deze os is de oorzaak en hij moet met de os worden gedood. Dit alles wordt verboden: "Als ook iemand aan zijn naaste een gebrek zal aangebracht hebben; gelijk als hij gedaan heeft, zo zal ook aan hem gedaan worden. Breuk voor breuk, oog voor oog, tand voor tand", enz.

(4) Tot deze indirecte doodslag behoort ook hetgeen de onderwijzer nog verder noemt, alle wraakgierigheid. Dat dus de wraakzucht woont in het hart en zich naar buiten openbaart. Hiermede bedoelt de onderwijzer die boze gesteldheid van binnen, waardoor men steeds op wraak belust is. Dat men aangedaan ongelijk, of het dan werkelijk of maar in schijn geleden is, met nog zwaarder kwaad wil vergelden.

- Hiertoe behoort ook dat onbarmhartig en zonder medelijden zijn ten opzichte van de naasten, ja dat men lust heeft tot zijn kwaad.

- Hiertoe behoort ook het oproerig zijn, of wel het oproer teweegbrengen, dat uit wraakzucht voortkomt. Daaruit ontstaan ook moord en doodslag, gelijk wij van Barabbas lezen. Deze was gevangen genomen vanwege oproer en doodslag.

- Dus behoort hiertoe ook dat men zijn vijanden niet liefheeft en hen zegent, maar dat men hen integendeel vloekt enz. Dit is wraakzucht en daar kan het goede niet gevonden worden. Het is alles tegen het woord van Jezus. Daarom wordt ook dit alles hier verboden: "Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft de toorn plaats. Want er is geschreven: Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, zegt de Heere."

(5). En hoe geschiedt deze indirecte doodslag van de naasten dan wel? Deze geschiedt, naar het woord van de onderwijzer, met gedachten. Dan wanneer men tegen zijn naaste in het hart kwaad denkt, overlegt of voorneemt.

- Hiertoe behoort het vloeken van de koning of van de rijken, zelfs in de gedachten of in het binnenste van de slaapkamer.

- Ook het bedenken van listige aanslagen tegen de naasten, en wel in het bijzonder tegen de rechtvaardige. De Heere belacht zulk een, want Hij ziet dat zijn dag komt.

- Hiertoe behoort ook het zuchten tegen de naasten. Dat de naaste op de wereld zo in de weg staat en men hem wel heimelijk dood wenst. Of ook wel dat men een welgevallen in iemands dood neemt. Dit deed Saulus ten aanzien van Stefanus. Vrienden, wat is dat een bewijs voor een moordlustig gemoed. De wereld zou spoedig uitgestorven zijn als die allen dood waren, die door hun naasten dood gewenst zijn. Dit kwaad ligt dieper in het hart dan men wel weet, waarvan wij lezen: "Wanneer zal hij sterven en zijn naam vergaan?"

- En ook dit alles wordt hier verboden, zoals wij reeds zagen in de genoemde plaats. Voorts: "En denkt niet de één des anderen kwaad in ulieder hart." En: "Zucht niet tegen elkander, broeders; ziet, de Rechter staat voor de deur."

(6). De onderwijzer zegt verder dat deze zonde ook geschiedt met woorden. Wanneer men elkander al lasterende en scheldende scherpe én venijnige woorden toevoegt. Salomo vergelijkt zulke woorden bij het steken van een zwaard. En David spreekt van een tong die enkel schade doet, als een geslepen scheermes, werkende bedrog. Daarom zegt hij: "Mijn ziel is in het midden der leeuwen, ik lig onder stokebranden, mensenkinderen, welker tanden spiesen en pijlen zijn, en hun tong een scherp zwaard." Daarom spreekt ook Jakobus van de tong als van een onbedwingelijk kwaad, welke geen mens kan temmen, vol van dodelijk venijn.

- En behoort hiertoe ook het verdraaien van iemands woorden.

- Het lasteren van overheden, leraars enz.

- Ook het uitlachen wanneer iemand in ellenden verkeert, of ook wanneer men met zijn woorden nog ellende tot zijn ellenden toe doet. Dit deed Elifaz ten aanzien van Job.

- En niet minder het vals beschuldigen van de naaste bij de rechter. Dit deden de Joden ten aanzien van de Heere Jezus, en dus waren zij de verraders en de moordenaars van deze Rechtvaardige. Dit alles wordt in Gods Woord een doden met de tong genoemd. En zulks alles wordt hiermee verboden: "Doe de verkeerdheid des monds van u weg, en doe de verdraaidheid der lippen verre van u." En: "Doch Ik zeg u: Zo wie ten onrechte op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijn broeder zegt: Raka, die zal strafbaar zijn door de grote raad. Maar wie zegt: Gij dwaas; die zal strafbaar zijn door het helse vuur." ; "Vergeldt niemand kwaad voor kwaad, schelden voor schelden", enz.

(7). De onderwijzer zegt verder dat deze zonden ook geschieden met het gelaat. Dit gebeurt wanneer men zonder woorden toch uitwendig de boosheid ontdekt en vertoont, welke er in het hart tegen de naaste woont. Dan is het gelaat of dan zijn de gebaren de tolken van het hart, of wel de wijzers van het uurwerk van binnen.

- Hiertoe behoren al de bewegingen van de mens, waardoor hij laat zien, hoe zeer de toorn innerlijk bij hem gloeit. Ook dat optrekken van de neus van boosheid. Dan staat er van Kaïn geschreven: "Toen ontstak Kaïn zeer en zijn aangezicht verviel." Daar kwam de doodslag uit voort.

- Ook behoort hiertoe het bedreigen of verachtelijk behandelen van de naaste met gebaren. Dat men dit doet met de ogen, met de vuisten, door te stampen met de voeten of te schudden met het hoofd. Ook door verachtelijk te trekken met de mond of wel te spuwen van boosheid: "Een Belials man graaft kwaad; en op zijn lippen is als brandend vuur." En: "Hij sluit zijn ogen om verkeerdheden te bedenken; zijn lippen bijtende, volbrengt hij het kwaad." Van de boze Joden staat geschreven dat zij, toen Jezus aan het kruis hing, Hem voorbijgaande, lasterden en schudden met hun hoofden.

En ook dit alles wordt hier verboden. Wij lezen in Jesaja: "Het gelaat huns aangezichts getuigt tegen hen." Job klaagde hier zeer over. Hij was doorstoken van verdriet en als een trosslag voor ieders ogen. En David klaagt, dat zij hem om valse oorzaken vijandig waren, en dat zij met hun ogen wenkten. Zij sperden de mond wijd tegen hem open en riepen: ha, ha! Maar David riep tot de Heere: "Heere, Gij hebt het gezien, zwijg niet; Heere, wees niet verre van mij." Dit kan iemand wel de dood aandoen.

Vervolgens moeten wij hier ook stilstaan bij de wortelzonden van de doodslag, welke worden aangewezen in vraag 106. De wet is geestelijk en zeer wijd, en de Heere houdt ook deze voor een doodslag.

Welke zijn de hier verboden wortelzonden? De onderwijzer zegt: God, verbiedende doodslag, leert ons dat, Hij de wortel van de doodslag, als nijd, toorn en wraakgierigheid, haat.

1. Eerst wordt hier de wortelzonde van de nijd genoemd.

Nijd is een gruwelijke beweging van afgunst, welke God betwist ten aanzien van Zijn gunst, die Hij anderen schenkt. Dan wordt de mens met boosheid ontstoken over de voorspoed van de naaste, omdat God goed is. Het is een kwelgeest van binnen en het vreet aan het vlees van de mens: "Nijd is verrotting der beenderen." Voorts zegt Salomo: "Grimmigheid en overloping van toorn is wreedheid." Daar kan men zich nog voor verschuilen, "maar wie kan voor nijdigheid bestaan?" Deze nijd wordt hier verboden: "Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer, elkander benijdende." En: "Zo legt dan af alle nijdigheid."

2. Beschouwen wij vervolgens de wortelzonde van de haat.

Haat is een weerzin tegen de naaste, zodat men hem in het hart niet lijden kan: "Haat verwekt krakelen." Deze haat verwekt doodslag. Omdat Ezaü zijn broeder Jakob haatte, wilde hij hem doden. Ook deze haat wordt hier verboden: "Gij zult. uw broeder in uw hart niet haten." En: "Die zegt dat hij in het licht is, en zijn broeder haat, die is in de duisternis tot nu toe."

3. Dan noemt de onderwijzer de wortelzonde van de toorn.

Toorn is een ontsteken van het gemoed tegen de naaste, waardoor men wordt voortgedreven om hem kwaad toe te brengen. Het is de vader van de doodslag, gelijk wij zien in Simeon en Levi. Zij waren werktuigen van geweld. Wij zien het ook in Saul tegenover David. Saul wilde David met zijn spies aan de wand spitten. En in Herodes, de kindermoordenaar, die uit grote toorn de kinderen liet ombrengen. Ook deze toorn wordt verboden: "Een iegelijk mens zij ras om te horen, traag om te spreken, traag tot toorn; want de toorn des mans werkt Gods gerechtigheid niet."

(4). Tenslotte wordt nog genoemd de wortelzonde van de wraakgierigheid.

Wraakgierigheid is een boze geneigdheid en begeerte om zijn naaste kwaad, ja meer kwaad te vergelden dan men meent beledigd te zijn, of ook wel beledigd is. Hierover beroemde Lamech zich: Voorwaar, ik sloeg wel een man dood om mijn wonde, en een jongeling om min buile. Want Kaïn zal zeventevoudig gewroken worden, maar Lamech zeventig maal zeventienmaal." Dit is zeer gruwelijk. Dan neemt men God het wraakzwaard uit de hand, aan Wie alleen de wraak toekomt. En deze wordt ook verboden: "Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft de toorn plaats. Want er is geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heere."

Maar bezien wij vervolgens hoe God elk van deze wortelzonden voor een doodslag houdt, naar het woord van de onderwijzer: en zulks alles voor een doodslag houdt. Al deze genoemde zonden zijn de wortel van de doodslag.

- Wij zien dit in de nijd bij Kaïn, die Abel uit nijdigheid dood sloeg.
- En wat betreft de haat, zulks vinden wij in de zonen van Jakob, die hun broeder uit nijd en haat zochten te doden. Alsook in de Joden, die Jezus uit nijdigheid en haat hebben overgeleverd.
- En aangaande de toorn en wraakzucht lezen wij van Simeon en Levi, die de burgers van Sichem doodden uit toorn en wraakgierigheid. Dat God al deze wortelzonden voor een doodslag houdt, vinden wij met nadruk bewezen in de Heilige Schrift: "Zo wie ten onrechte op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht." En: "Een iegelijk, die zijn broeder haat, is een doodslager. En gij weet, dat geen doodslager het eeuwige leven heeft in zich blijvende."

B. Wij komen tot het tweede hoofddeel, de hierin begrepen deugden (vraag 107).

Welke is de hoofddeugd, door de Wetgever tegen al deze wortelzonden samengeboden?

Deze is de liefde. Het is niet genoeg, dat men zijn naaste niet doodslaat. De onderwijzer zegt: God, verbiedende de nijd, haat en toorn, gebiedt dat wij onze naaste liefhebben als mijzelve. Wij zullen hier bezien welke deze liefde tot de naaste is, alsook hoe deze deugd hier naar voren komt, want het liefhebben behoort tot de gehele tweede tafel van de wet.

C. Welke is deze liefde tot de naaste? Wij hebben deze reeds meermalen beschreven als de rechte zelfliefde tot een voorbeeld hebbende. Daarom gaan wij daar nu aan voorbij. Alleen zeggen wij nog dit: die deze liefde in zijn hart tot zichzelf heeft, hij zal zijn naaste niet doden. Vraag. Maar om welke redenen komt deze deugd hier te pas, dewijl het liefhebben van de naaste als zichzelf tot de gehele tweede tafel behoort? Allereerst omdat het oefenen van liefde in het bijzonder in strijd is met en staat tegenover het doden van de naaste, alsook tegenover nijd, haat, toorn en wraakgierigheid. Wij vinden dit tegenover elkander gesteld: "Gij zult niet wreken, noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks; maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelf." En vervolgens omdat de Heere zorg draagt voor het leven van de mens. Dus zijn er vele deugden tegenover deze levende mens te beoefenen, en daarom spreekt de onderwijzer ten rechte hier eerst van de liefde als de gronddeugd. Zonder deze zijn alle andere deugden geen deugden, maar blinkende zonden.

Vraag. Welke zijnde eigenschappen van deze liefde, en waar wordt deze geboden? De eigenschappen van deze liefde worden ons met veel woorden omschreven: "De liefde is ongeveinsd."; "De liefde doet de naaste geen kwaad."; "De liefde is lankmoedig, zij is goedertieren; de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet lichtvaardiglijk, zij is niet opgeblazen. Zij handelt niet ongeschiktelijk, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad. Zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid. Zij bedekt alle dingen, zij verdraagt alle dingen. De liefde vergaat nimmermeer." Op vele plaatsen in Gods Woord vinden wij deze liefde en de oefening er van geboden. Het liefhebben van de naaste als zichzelf wordt uitdrukkelijk geboden in Leviticus, vergeleken met Matthéüs. Ook alle oefening van deze liefde wordt geboden. Uit deze liefde vloeien alle andere deugden voort, welke staan tegenover de doodslag en de aanleiding tot deze. De onderwijzer noemt deze vervolgens op: God gebiedt dat wij jegens onze naaste geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren, en ook onze vijanden goed doen.

Letten wij op elk dezer deugden afzonderlijk, zoals de onderwijzer deze hier noemt.

(1). De onderwijzer noemt eerst geduld jegens de naaste. Geduld kunnen wij aldus omschrijven, dat dit is het verdragen van iemands zwakheden, gebreken of beledigingen.

- Geduld houdt lankmoedigheid in. Dus dat men elkander nederig inde liefde verdraagt. Geduld is altijd vaardig tot verzoening, ofwel doet haastelijk welgezend zijn jegens de naaste.
- Geduld houdt ook in de rechte gesteldheid des harten onder de slagen van de hemel. Dus het gewillig dragen en verdragen van de wegen en handelingen des Heeren. Want door murmureren onder Gods wegen verteert men lichaam en vlees.

(2). Vervolgens noemt de onderwijzer de vrede met de naaste. Want waar de liefde wordt nagejaagd, wordt de vrede achterhaald.

Welke is deze vrede? Wij kunnen deze als volgt omschrijven: Vrede wil zeggen dat men, zo veel als mogelijk is, met anderen in rust en enigheid leeft.

- Met deze vrede wordt hier geboden een gerustheid des gemoeds of wel een innerlijke vrede ten aanzien van de naaste. Ofwel vredelievendheid, dat wil zeggen dat men zelf geen oorzaak van onenigheid en twist zal zijn. En wanneer deze er zijn, dat men dart naar verzoening zal staan.

- Deze houdt ook in het vergeven van anderen, die deze vrede verbroken hebben. Alsook het vrede maken onder anderen, waar twist is. En dit door beminnelijke woorden en door het veroorzaken van beminnelijke gedachten en indrukken in de harten van anderen. Zulke vreedzamen of vredemakers worden zalig gesproken, wanneer dit uit de rechte grond voortkomt. Wij lezen dat Jonathan een goed gerucht van David bij Saul bracht, en dat Achimelech dit ook deed.

- Deze vrede houdt ook in het schuwen van alle gelegenheden tot twist.

(3) Dan noemt de onderwijzer de deugd van de zachtmoedigheid. O vrienden, mensen, die liefde hebben, zijn ook zachtmoedigen. En deze deugd is zeer dienstbaar tot verlenging van eigen leven en dat van de naaste. Welke is deze zachtmoedigheid? Wij kunnen deze zachtmoedigheid als volgt omschrijven: Het is een bedaardheid of zachtheid van het gemoed, waardoor alle opkomende toorn, haat enz. wordt bedwongen en vermeden. Zulken worden zalig gesproken. En Jezus zegt: "Leert van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen."

- In het gebied van deze zachtmoedigheid wordt hier verboden het tegenstaan van de allereerst opkomende boze gedachten en opwellingen des harten of van voornemens.
- Ook wordt hier verboden dat men zich laat overwinnen door de ontroeringen van het gemoed, hetwelk zo zeer nadelig is voor iemands leven: "Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede."

- En vervolgens wordt hier verboden dat men geen blijmoedige geest zou hebben en voeden. Menigeen doet zichzelf en zijn eigen leven kwaad door zich toe te geven in een melancholiek en kniesachtig humeur.

(4). De onderwijzer noemt dan de barmhartigheid. Het is al wederom de liefde, welke de barmhartigheid van binnen ontsteekt.

Welke is de barmhartigheid? Wij kunnen deze als volgt omschrijven: Dat men door de ellende van de naaste bewogen wordt in het hart en dus genegen is hem met de daad te helpen. Zulks lezen wij van de Samaritaan. En worden de barmhartigen zalig gesproken.

- Met deze barmhartigheid wordt geboden dat men zijn naaste in zijn ellenden te hulp zal komen.
- Dat men ontfermend voor hem zal bidden en zuchten tot de Heere: "Weest dan barmhartig, gelijk ook uw Vader, Die in de hemelen is, barmhartig is." En: "Zijt medelijdend, met innerlijke barmhartigheid bewogen."
- Ook dat men de naaste te hulp zal komen in zijn ellende en benauwdheid, en hem dus tot ondersteuning zal dienen.

(5). Ook noemt de onderwijzer nog de deugd van de vriendelijkheid. Want de liefdevlam in het hart zal zich naar buiten door vriendelijkheid vertonen. Wij kunnen deze vriendelijkheid als volgt omschrijven: Het wil zeggen iemand met een blij gelaat en met minzaamheid en bescheidenheid in woorden en gedrag zo bejegenen, dat daardoor alle opkomende verdorvenheden in het hart van de ander worden ingebonden of verdoofd.

- Met deze vriendelijkheid wordt hier geboden dat men jegens de naaste goedertieren en gaarne vergevende zal zijn.
- Ook dat men jegens de naaste beleefd zal zijn in het spreken en de omgang. Salomo zegt dat een zacht antwoord de toornigheid afkeert, maar dat een smartend antwoord de toorn doet oprijzen: "Vergeldt niet kwaad voor kwaad, of schelden voor schelden, maar zegent daarentegen; wetende dat gij daartoe geroepen zijt, opdat gij zegening zoudt beërven." Zo handelde Judas in zijn korte zendbrief met de gelovigen. O, hoe vriendelijk, liefelijk, beleefd en evenwel getrouw spreekt hij hen aan. Dan vinden de woorden ook meer ingang.

(6). Ook noemt de onderwijzer nog de deugd van het afkeren van de schade van de naaste, zo veel ons mogelijk is. Ziet hoe de oorzaak daarvan wederom alleen de liefde is. Dit zo veel mogelijk afkeren van de schade van de naaste kunnen wij als volgt omschrijven: Het is de innerlijke goede gesteldheid van het gemoed ten aanzien van het voordeel van de naaste naar ziel en lichaam, waardoor men het zijne toebrengt tot zijn redding uit allerlei soorten van ongelegenheden.

- Hier wordt dan geboden dat men alle zorg, naarstigheit en wettige plichten zal aanwenden om het eigen leven te bewaren, dat ons toch het allernaaste is: "Niemand heeft ooit zijn eigen vlees gehaat, maar hij voedt het en onderhoudt het." Hiertoe behoort het matig zijn in spijs en drank. Dus dat men zich in deze zal wachten zowel voor overdaad als voor gierigheid. Tegen de overdaad lezen wij: "Hebt gij honing gevonden, eet dat u genoeg is; opdat gij misschien daarvan niet zat wordt en die uitspuwt." En wat betreft de gierigheid, dat iemand zich zelfs het nodige onthoudt: "Drink niet langer water alleen, maar gebruik een weinig wijns, om uw maag en uw menigvuldige zwakheden." Vrienden, wij behoeven nog geen dronkaards te zijn om ons leven tekort te doen. Duizenden mensen sterven doordat zij regelmatig te veel eten. En menige gierigaard, die al zuchtende eet, doet zijn leven zowel tekort als één die in overdaad leeft.

- Hiertoe behoort ook het matig zijn in het slapen. Salomo zegt: "Hebt de slaap niet lief, opdat gij niet arm wordt." Dit doet gescheurde klederen dragen. Met nadruk lezen wij: "De slaap des arbeiders is zoet, hij hebbe weinig of veel gegeten; maar de zatheid des rijken laat hem niet slapen." Dit komt doordat de arbeider meer voedsel nodig heeft, maar de rijke boet maar aan zijn lust, zonder dat hij het verteren kan. Daarom vervolgt de Prediker: "Er is een kwaad, dat krankheid aanbrengt, hetwelk ik zag onder de zon: rijkdom van zijn bezitters bewaard tot hun eigen kwaad." Dat wil zeggen: Zij doden er zichzelf mede. Het is evenwel nodig en ook geboden gedurende een betamelijke tijd te slapen, want anders benadeelt men zich ook. En in dit neerliggen moet men al zijn zorgen van de dag op de Heere zoeken te wentelen. Want "het is tevergeefs, dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, eet brood der smarten; het is alzo, dat God het Zijn beminde als in de slaap geeft." Maar wanneer men te lang slaapt, wordt daardoor de verkwikking van een behoorlijke slaap weggenomen. En als dit samengaat met veel eten en drinken, wordt daardoor een dartel en wellustig temperament veroorzaakt, en ook onbetamelijke bewegingen. Daardoor worden de krachten verspild en het kan uiteindelijk de dood veroorzaken, ja veroorzaakt deze ook niet zelden.

- Voorts moeten wij hier nog noemen de matigheid in het arbeiden. Dat men bij alles wat men doet zal waken tegen te grote vurigheid in deze. Dus dat men daarbij ook zijn matige afleiding zal hebben. Want wanneer men zijn beroep of bedrijf met zulk een gierig hart beoefent, met zulk een hooggaande geld- of gewinzucht, dat men altijd daarmede bezig is en zelfs er op vooruitloopt, dan wordt daardoor de geest gedood, en het lichaam ook. Salomo zegt dat er voor alles een bestemde tijd is. Ja, dat er een tijd is om te lachen en op te springen, waardoor hij het betamelijk genoeglijke verstaat, hetwelk voor het lichaam nuttig is. Doch wanneer men ook daarin zijn hart verliest en onmatig is, heeft men niet anders dan de ongunst van God te wachten.

- Hiertoe behoort ook de matigheid in het gebruik van medicijnen in dagen van ziekte. Dat men ze dus uit verachting of gierigheid niet zal weigeren. Het zijn ingestelde middelen, waaraan God ons verbonden heeft tot behoud van ons leven. Wij lezen dat Jesaja zeide: "Laat men nemen een klomp vijgen, en tot een pleister op het gezwel maken, en hij zal genezen." Maar ook zal men niet te zeer aan de middelen hangen, alsof deze alleen de genezing zouden kunnen aanbrengen. Want dit was de zode van de vrome koning Asa: "Daartoe ook zocht hij de Heere niet in zijn krankheid, maar de medicijnmeesters." Dat is ook dodelijk. Men moet op God zien, dat Hij Zijn machtig woord spreke, en dus om de zegen zuchten onder een betamelijk gebruik der middelen. Maar de Heere moet de eerste Toevlucht zijn.

- Verder wordt hier geboden het afkeren van de schade des naasten, zo veel dit ons mogelijk is. Dat wij dus zo veel als in ons is alle zorg, naarstigheid en alle wettige plichten zullen aanwenden om het leven van de naaste te bewaren.

- Hiertoe behoort dus dat wij de schade voor onze naaste ten aanzien van zijn leven, van zijn gezondheid, van zijn naam en van zijn goederen zullen voorkomen zoveel in ons is, en hem dus zullen redden: "Red degenen, die ter dood gegrepen zijn; want zij wankelen ter doding zo gij u onthoudt" Aldus verborg Obadja honderd profeten in een spelonk en hij onderhield hen met brood en water tegen de bloeddorstige Izébel.

- Hiertoe behoort ook dat men matig zal zijn in de omgang met de naaste. Men zal het huis van de naaste niet plat lopen Salomo zegt: "Spaar uw voet van het huis uws naasten, opdat hij niet zat van u worde, en u hate."

- Voorts behoort hiertoe ook het waken over de naaste. Dat wil zeggen dat men hem niet zonder enige waarschuwing laat lopen in een verkeerde weg. Ook dat men zelf geen aanleiding zal geven dat hij zijn leven of gezondheid benadeelt. Dus zal men hem geen spijs of drank opdringen. O, dat opdringen van de wijn of andere dranken is zulk een gruwelijke zonde. De liefhebbers daarvan zullen wel vragen waar dit in de Bijbel staat. Dan willen wij daartoe slechts één genoegzaam voorbeeld noemen. De heidense koning Ahasvéros van Indië en Morenland was een zeer groot koning, tot over honderd en zeven-en-twintig landschappen toe. Welk een beruchte maaltijd werd daar gehouden. Alles was er even mooi en men gaf daar te drinken uit vaten van goud. En het ene vat (of beker) was weer anders dan het andere vat. Ja, er was veel koninklijke wijn, naar het vermogen des konings. En nu zou men denken, vrienden, dat het daar wel zeer ruw en niet naar de regel zou zijn toegegaan. Maar wij lezen: "En het drinken geschiedde naar de wet, dat niemand dwong. Want alzo had de koning vastelijk bevolen aan alle groten zijns huizes, dat zij doen zouden naar de wil van een iegelijk."

(7). Tenslotte noemt de onderwijzer dan de deugd: en ook onze vijanden goed doen. Dit is wederom één van de edelmoedigste gevolgen van de liefde. Ook hieruit kunt u weer bemerken, gelijk wij in het begin reeds zeiden, hoe zeer de liefde hier te pas komt. Welke is deze deugd? Het goed doen aan onze vijanden kunnen wij als volgt omschrijven: Het is een innige begeerte om alle wraak aan de Heere over te geven. Om ook goed voor kwaad te vergelden uit liefde tot God en tot de weg, welke Hij houdt met een zondaar, en dit ook in alle opzichten naar buiten te doen zien. O vrienden, niemand zal deze deugd ooit recht kunnen beoefenen, tenzij hij bij bevinding weet wat het zeggen wil een vijand van God te zijn, en dat de Heere evenwel zulk één aanziet en het goede doet genieten.

Maar letten wij er dan ook op wat hier wel en wat hier niet geboden wordt.

- Hier wordt niet geboden het bewijzen van liefde en het betonen van weldadigheid aan de openbare vijanden en verstoorders van het land. O nee, zulken mag en moet men tegenstaan, afbreuk doen, ja zelfs doden, omdat ze eropuit zijn om alle gelegenheid weg te nemen tot goed doen aan onze vijanden. Dit vloeit voort uit de liefde, welke wij aan onze medeburgers en landgenoten verschuldigd zijn. Wij zagen dit genoegzaam bij de behandeling van het vijfde gebod.

- Maar dit goed doen wordt ons wel geboden ten opzichte van onze bijzondere en persoonlijke vijanden. Dat wij hun naar de aard der liefde goed voor kwaad vergelden en hen dus beschamen. Dan lezen wij: "Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. En wreekt uzelf niet, beminden.

Indien dan uw vijand hongert, zo spijzigt hem; indien hem dorst, zo geeft hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hopen." O, dit vuur zal tenslotte doorbranden, zodat de consciëntie het van binnen gewaar wordt. Dit beveelt ook de Heere Jezus: "Hebt uw vijanden lief; zegent hen, die u vervloeken; doet wel degenen, die u haten; en bidt voor degenen, die u geweld aandoen en die u vervolgen. Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, Die in de hemelen is." Al deze deugden samen worden ons in dit gebod geboden. Wij lezen dit met zoveel woorden en ook zeer nadrukkelijk: "Zo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid. Verdragende elkander en vergevende de één de ander, zo iemand tegen iemand enige klacht heeft; gelijkerwijs als Christus ulieden vergeven heeft, doet ook gij alzo. En boven dit alles doet aan de liefde, dewelke is de band der volmaaktheid. En de vrede Gods heerse in uw harten, tot welke gij ook geroepen zijt in één lichaam; en weest dankbaar." Ziet vrienden, hoe de wet ook in dit gebod in alle opzichten bijzondere volmaaktheid gebiedt.

Toepassing

Ziedaar vrienden, hier hebben wij u voorgehouden de geestelijke zin van het zesde gebod. Welke zonden hier aan een ieder verboden worden, en welke deugden er geboden worden. Mocht een ieder onzer zijn gedaante in deze spiegel hebben kunnen zien, en dan niet vergeten hoe hij was. Maar in de vorige oefening hebben wij een tamelijk uitvoerige toepassing gemaakt, daarom zullen wij nu nog in het kort nagaan hoe zeer Christus gepast is in Zijn dadelijke gehoorzaamheid voor allen, die zich aan dit gebod schuldig zien.

1. Als Borg heeft Jezus ten opzichte van de zelfmoord de duivel weerstaan. Deze verzocht Hem daartoe toen hij begeerde dat Jezus Zichzelf van de tinnen des tempels zou afwerpen. Maar de duivel had niets aan de volmaakte Jezus. Daarom antwoordde Jezus hem: "Er staat geschreven: Gij zult de Heere, uw God, niet verzoeken."
2. De Heere Jezus heeft Zijn leven zorgvuldig bewaard. Daarom is Hij reeds in Zijn kindsheid naar Egypte gevlucht, om aldus te ontkomen aan de kindermoord van Herodes. En meermalen vluchtte Hij om de dood te ontgaan. Hij ontging deze altijd totdat het de ure was, welke bij de Vader was bestemd.
3. De Heere Jezus was als Borg in alles matig. Hij was een voorbeeld van matigheid in eten, in drinken, in slapen enz. En zulks opdat Zijn volk, welke vraten, wijndrinkers, ja zelfmoordenaars waren door te veel eten, drinken, slapen en andere zonden, in Hem bedekt zou zijn en volmaakt gerekend zou worden.
4. De Heere Jezus was ook als Borg zo zachtmoedig. De haat, de nijd, de toorn en de wraakgierigheid hadden bij Hem geen plaats. Hij zegt: "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben." Daarom lezen wij, dat Hij als een lam ter slachting werd geleid, als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders. Alzo deed Hij Zijn mond niet open. En zulks opdat Zijn volk met hun haastigheid, nijdigheid, toornigheid, drift en wraakzucht in deze eeuwige gehoorzaamheid zou schuilen. Want deze alle kunnen oorzaken van zelfmoord zijn in de mens.
5. En ten opzichte van het doden van anderen heeft Jezus als Borg alles toegebracht om het leven van Zijn naaste te bewaren. Dit is op onderscheiden tijden zo duidelijk gebleken, wanneer Hij met ontferming bewogen was over de scharen, als zij niets hadden om te eten en toe waren aan bezwijking. Hoe dankte Hij dan Zijn Vader, en met welk een hart verzadigde Hij hen. En zulks ook opdat Zijn volk met hun onvolmaakt en onverdienstelijk onderhouden van hun naasten volmaakt gerekend zou worden in deze volmaakte en verdienstelijke daden.
6. Deze zorg van de Heere Jezus bleek ook onderscheidene malen in de genezing en gezondmaking van de vele ellendigen, die met al hun kwalen, tot zelfs de aller zwaarste toe, tot Hem kwamen of tot Hem gebracht werden. En zulks opdat Zijn volk met hun goed doen aan ellendigen zou worden gerekend in deze volmaakte daden.
7. De Heere Jezus betoonde dit ook in het opwekken uit de doden. Dit bleek bij Lazarus, bij het dochtertje van Jäirus en meer anderen. Wat bleek dit ook duidelijk toen de discipelen nog zo vol vreemd vuur waren en de Heere Jezus verzochten, dat Hij wilde zorgen dat er vuur van de hemel zou komen en de mensen zou verteren. De Heere Jezus, Die geen vreemd vuur had, maar door de ijver van Gods huis werd verteerd, antwoordde daarop: "Gij weet niet van hoedanige geest gij zijt." En dit deed Hij alles als Borg, opdat Zijn volk met al hun vreemd vuur en verkeerde ijver, waaruit een doodslag kan voortkomen, in Hem gevonden zou worden.

8. De Heere Jezus heeft ook Zijn leven niet willen behouden toen Hij het voor Zijn broederen moest geven. Toen heeft Hij het niet dierbaar geschat, maar het voor de Zijnen in de dood overgegeven. En zulks niet alleen opdat zij van de dood zouden worden verlost, maar ook opdat zij in Zijn onbegrijpelijke liefde een schuilplaats zouden vinden met de zonden van het onttrekken van hun leven voor hun broederen. Ja, tot dat doel heeft Hij eens Petrus als een satan weerstaan, die Hem het ondergaan van Zijn lijden en dood afraadde.

9. Ook heeft de Heere Jezus de schade voor Zijn naaste afgekeerd en Zijn vijanden goed gedaan. Dit kwam openbaar toen de vijanden met zwaarden en stokken naar Jezus zochten in de hof om Hem te vangen. Als dan één der discipelen met zijn zwaard het rechteroor van één der vijandige dienstknechten afslaat, dan is Jezus niet verblijd dat zulks gebeurt. Zijn hart was niet wraakzuchtig. Welk een goed deed Hij aan Zijn vijand Malchus. Hij genas zijn oor en bestrafte Zijn discipelen, zeggende: "Keer uw zwaard weder in zijn plaats; want allen die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan."

10. Hoe bleek dit ook toen de Heere Jezus aan het kruis hing. Daar heeft Hij voor degenen, die Hem kruisigden en Hem tevens bespotten ten aanzien van Zijn profetisch en Koninklijk ambt, gebeden: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen." En zulks wederom opdat Zijn volk met hun ellendige hart en gestalte tegenover hun vijanden, ja met hun onvolmaakte goed doen, zich door het geloof zou hullen in het dekkleed van deze eeuwige en volmaakte wegende gehoorzaamheid. Opdat zij zo in Christus volmaakt zouden bevonden worden.

Wij eindigen met het woord van Petrus: "U dan, die gelooft, is Hij dierbaar."

Amen.

**ZONDAG 41
vraag 108-109**

Vraag 108:

Wat leert ons het zevende gebod?

Antwoord:

Dat alle onkuisheid van God vervloekt is, en dat wij daarom dezelve van harte vijand zijnde, kuis en tuchtelijk leven moeten, hetzij in de heilige huwelijken staat, of buiten dezelve.

Vraag 109:

Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken of diergelijke schanden?

Antwoord:

Dewijl ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zo wil Hij dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren; daarom verbiedt Hij alle onkuise daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten, en wat de mens daartoe trekken kan.

**HET ZEVENDE GEBOD
(van het echtbreken)**

Ook nu vervolgen wij weer de uitbreiding van de Wetgever, als Hij bijzondere zaken verbiedt, welke nadelig zijn voor de volmaakte liefde ten aanzien van de naaste, ofwel deze geheel verhinderen. En wij behandelen thans in het bijzonder die verboden, welke de zonden betreffen, die als takken van een verdorven wortel naar buiten komen. In de vorige oefening beëindigden wij de behandeling van het zesde gebod, hetwelk ging over het allervoornaamste en aller dierbaarste bezit van de naaste, namelijk zijn leven.

Thans gaan wij er met de onderwijzer toe over de volgende drie geboden te bezien, waarin de voornaamste zaken worden genoemd, welke het leven van de naaste kunnen verontrusten of ontstellen (het zevende, achtste en negende gebod).

- De Wetgever laat hierin zien dat Hij een bijzondere zorg draagt voor de heiligheid en kuisheid van het lichaam van de mens. Daarom verbiedt de Wetgever dit aan te tasten, en dus het onheilig en onkuis leven zowel in als buiten de huwelijks staat (het zevende gebod).
- Voorts draagt de Wetgever ook bijzondere zorg voor de tijdelijke goederen van de mens, welke dienen tot onderhoud van het leven. De Wetgever verbiedt dat men zijn naaste daarin zou benadelen of hem daarvan op enigerlei wijze zou beroven (het achtste gebod).
- Dan draagt de Wetgever ook bijzondere zorg voor de tijdelijke goederen van de mens, welke dienen tot onderhoud van het leven. Dus verbiedt de Wetgever dat men zijn naaste daarin zou benadelen of daarvan te beroven, of welke wijze ook. (Het achtste gebod).
- Tenslotte draagt de Wetgever ook bijzondere zorg voor de eer en de goede naam van de mens, welke naar het getuigenis van Salomo in het tijdelijke leven van de mens beter is dan een goede olie. De Wetgever verbiedt deze naam van de naaste enig nadeel toe te brengen en dus alle liefdeloosheid ten aanzien van de naaste (het negende gebod).

Thans staat ons dus te handelen van de zorg van God over de heiligheid en kuisheid van het lichaam des mensen, hetwelk ook zo dienstbaar is voor het leven van de mens. Het verbod van de Wetgever om dit aan te tasten, en dus van alle onheiligheid of onkuisheid in of buiten de staat des huwelijks (het zevende gebod) is onze tegenwoordige stof.

Aan de hand van zondag 41 zullen wij dit nu behandelen in de twee voorname hoofddelen:

- I. Wij zullen het gebod verklaren, zoals wij dit vinden in Exodus 20.
- II. Dan zullen wij de geestelijke zin van dit gebod openen aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

I. Wat het eerste hoofddeel betreft, dit gebod wordt op een verbiedende wijze voorgesteld.

Letten wij dan:

- A. op het onderwerp in dit gebod, en wel het echtbreken; en
- B. op het verbod ten aanzien van dit onderwerp: Gij zult niet echtbreken.

A. Van het eerste sprekende, willen wij eerst bezien waarvan bij dit verbod tot echtbreken wordt uitgegaan, namelijk van de staat des huwelijks. Wat wij onder de staat des huwelijks moeten verstaan? Deze kunnen wij aldus omschrijven: Het is een Goddelijke samenvoeging, naar Zijn eeuwige raad, van een man en een vrouw tot één vlees. En deze gaat gepaard met een vrijwillige vereniging door wederzijdse bewilliging en verbondssluiting voor het aangezicht des Heeren, waarbij Deze Getuige is. En dit tot heerlijkheid van God en tot onderlinge hulp, alsmede tot voortzetting van het menselijk geslacht, ofwel de voortbrenging van een zaad Gods. Dus is de Jehovah een Getuige tussen de man en tussen de huisvrouw zijner jeugd, die zijn gezellin en de huisvrouw van zijn verbond wordt. Daarbij is het ook zo zeer nodig, en dit wordt ook vereist, dat dit huwelijksverbond plechtig en in het openbaar bevestigd wordt, hetzij dan door de overheid, hetzij door de kerk. Want hoewel de eerstgenoemde zaken de echtelijke band uitmaken, deze bevestiging is toch ten zeerste nodig tot het bewaren van alle orde, en ter voorkoming van alle disorde. Het moet toch worden bekend gemaakt aan allen wiens man of vrouw men is. Zulks zal ook tot eer van de kinderen zijn, welke uit deze echtverbinding voortkomen.

Bezien wij vervolgens:

1. de wettigheid en
2. de heiligheid van deze staat.

1. Wat betreft de wettigheid van de echtelijke staat, als grond daarvoor vinden wij dat de Heere God deze staat Zelf heeft ingesteld. De woorden van deze instelling vóór de val wordt ons uitdrukkelijk beschreven in Genesis. Dit vergeleken met hetgeen de Heere Jezus zegt in Mattheüs en Markus. De grond of oorsprong van deze instelling van het huwelijk ligt in het oordeel en goedvinden van God bij de schepping van de mens naar Zijn eeuwige wil. Dit lezen wij in Genesis: "Het is niet goed dat de mens alleen zij." Ziet hoe de staat des huwelijks hier een Goddelijke oorsprong heeft. Ook hoe de Heere hier Zelf Zijn eigen raad, die van eeuwigheid bij Hem was, met een zeer heerlijke en wonderlijke uitvoering door het eerste huwelijk bekrachtigt. Dit zien wij in hetzelfde vers, alwaar God zegt: "Ik zal hem een hulp maken, die als tegen hem over zij." Deze handeling van God wordt in het genoemde hoofdstuk in den brede beschreven. De Heere heeft bij de eerste schepping dit oordeel en goedvinden ook tegelijk in het hart van de mens gelegd. Daarom stemt hij overeen met het oordeel en goedvinden Gods in deze. Want in het hart van bijna alle mensen is diep geneigdheid gelegd, waardoor zij op de door de Heere bestemde tijd door Gods almachtige besturing oordelen en goedvinden: Het is niet goed dat ik alleen ben. En waar dit oordeel en goedvinden nu overeenstemt met het oordeel en goedvinden van God, is hier de grond voor het wettige huwelijk, en dit leidt ook daartoe. En hierin is iets Goddelijks, zoals wij zien in het huwelijk van Izak en Rebekka. De afgodische Laban en Bethuël moesten niet alleen bekennen dat deze zaak van de Heere was, maar zij voegden daarbij ten aanzien van Rebekka: "Zij zij de vrouw uws heren - let wel - gelijk de Heere gesproken heeft." Zij waren zich bewust dat dit naar Gods oordeel en goedvinden was. In deze eerste instelling van het huwelijk vóór de val is de grond gelegd voor alle volgende huwelijken in het menselijke geslacht.

Bezien wij de grondlegging van alle huwelijken in dit eerste huwelijk een weinig nader.

De Heere heeft in de instelling van het alleréérste huwelijk tussen Adam en Eva een eeuwige wet voor alle huwelijken gemaakt, welke geldt tot aan het einde der wereld. Dit wordt ons duidelijk uit Genesis, waar Adam zegt met betrekking tot zijn eigen vrouw, welke God tot hem gebracht had! "Deze is ditmaal been van mijn benen, en vlees van mijn vlees. Men zal haar Manninne heten, omdat zij uit de man genomen is." En met betrekking tot al zijn nakomelingen, ofwel ziende op alle volgende huwelijken zegt hij dan: "Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten, en zijn vrouw aankleven; en zij zullen tot één vlees zijn." Vergelijkt hiermede ook hetgeen de Heere Jezus zegt in Mattheüs. Uit Mattheüs wordt ons ook duidelijk, dat de huwelijken eerst zullen ophouden op de jongste dag, de dag van de algemene opstanding. De Heere Jezus zegt daar: "Want in de opstanding nemen zij niet ten huwelijk, noch worden ten huwelijk uitgegeven." Welk een krachtig bewijs voor de krachtadige en onfeilbare voorzienigheid Gods, gaande over de huwelijken, vinden wij in dit eerste huwelijk in het Paradijs. Alsook welk een regel en richtsnoer, waaraan alle volgende huwelijken moeten worden getoetst en waarnaar zij gericht moeten worden. Wij zien dit duidelijk als Jezus Zich tegenover de Farizeeën op dit eerste huwelijk beroept en zegt: Mozes heeft vanwege de hardigheid uwer harten u toegelaten uw vrouwen te verlaten; maar - let wel - van den beginne is het alzo niet geweest." En met grote nadruk beroept de Heere Jezus Zich, de veelwijverij bestrijdende, op het begin der schepping, zeggende: Maar van het begin der schepping heeft ze God man en vrouw gemaakt." Een ieder heeft dus in zijn doen en laten uit deze te zien op dit huwelijk in het begin.

Dat ook de krachtige voorzienigheid van God nog steeds over de huwelijken gaat en blijft gaan, wijst de Heere Jezus vervolgens aan in het reeds genoemde hoofdstuk van Markus, de woorden uit Genesis aanhalende: "Daarom zal een mens zijn vader en zijn moeder verlaten, en zal zijn vrouw aanhangen. En die twee zullen tot één vlees zijn, also dat zij niet meer twee zijn, maar één vlees. Hetgeen dan - let wel - God samengevoegd heeft, scheidt de mens niet." Zie ook hoe wonderlijk is het beleid van de grote God in het stuk van het huwelijk! Vrienden, dit zou nooit in het hart van een mens zijn opgekomen, indien deze huwelijksliefde niet lag in de eeuwige raad en wil van God. En had God het hem in de schepping niet ingeplant, dan zou Adam nooit Eva gezocht en gevonden hebben. Maar dit was het oordeel en goedvinden van God en de Heere bracht hen tot elkaar. Ook met betrekking tot dit alles mogen wij wel met Paulus zeggen: "Wie heeft de zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest?" En: "Want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen (dus ook de huwelijken). Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen." Bijgevolg, vrienden, is het dus zo, dat de gedachten des Heeren, de zin des Heeren en de raad des Heeren gaan vóór de zin, de gedachten en de besluiten van de mens? Ja, zijn de gedachten Gods de oorzaak van de rechte gedachten van de mens? Dan zeg ik: Wie ziet dan niet dat het begin van de huwelijken uit de Heere is, dat de voortzetting door de Heere is en dat het einde tot de Heere is? Alles moet dus in Hem eindigen tot prijs van Zijn heerlijkheid.

2. Maar staan wij vervolgens stil bij de heiligheid van deze huwelijksstaat.

Om welke redenen wordt deze staat ten rechte heilig genoemd?

(1) Allereerst omdat er niet anders dan een heilige voorzienigheid en een voorzienige heiligheid in doorstraalt, wanneer wij letten op het heilig besluit van God en op het beleid in de uitwerking door God. Daarom wordt het de heiligheid des Heeren genoemd. En in wordt de vrouw, die haar instemming geeft door deze heilige en bewerkende voorzienigheid van God, de "huisvrouw van ons verbond" genoemd.

(2) Vervolgens wordt deze staat ook heilig genoemd omdat deze in het bijzonder is gericht tegen de onheiligheid van de zondige natuur van de mens. Het is wel waar, dat God het huwelijk heeft ingesteld vóór de val, toen Adám en Eva nog geen zondige begeerlijkheden hadden. Maar dat is ook waar, dat in die instelling een bijzondere voorzorg over Adams zondige nakomelingen uitblinkt, opdat zij allen aan de gevaarlijke strikken en vurige pijlen van satan zouden kunnen ontvlieden. Hierom zegt Paulus: "Maar om der hoererijen wil zal een iegelijk man zijn eigen vrouw hebben, en een iegelijke vrouw zal haar eigen man hebben." Met niet minder nadruk spreekt Paulus daarvan ook. En het is wel zeer opmerkelijk, nergens lezen wij in de gehele Bijbel van de echtelijke staat als van iets onreins. Integendeel, Paulus noemt het een kuise staat, en: "Het huwelijk is eerlijk onder allen, en het bed onbevlekt." Daarom vermaant ook Salomo ten rechte: "Geniet het leven met de vrouw, die gij liefhebt, al de dagen uws ijdelens, welke God u gegeven heeft onder de zon, al uw ijdele dagen."

(3) Een derde reden, waarom deze staat terecht heilig wordt genoemd, is dat deze staat een heilig oogmerk heeft. Zij dient namelijk om samen heilig voor God te kunnen leven. Hier zijn ook twee beter dan één. Deze staat dient om innerlijk geruster de Heere te kunnen dienen. Anders kan er innerlijk in de mens zulk een geraas zijn, dat hij onder de middelen der genade verkerende, geen oren heeft ofwel niet kan horen. Voorts kan men daardoor begrepen worden onder de uitgestrekte belofte van de voortplanting der genade, zelfs tot in het duizendste geslacht. De Naam van de Messias zal toch van kind tot kind worden voortgeplant, zo lang de zon er is. En: "Het zaad zal Hem dienen; het zal de Heere aangeschreven worden tot in geslachten. Zij zullen aankomen en Zijn gerechtigheid verkondigen den volke, dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft." Maar hoewel dit zulk een heilige staat is, is evenwel niet elk mens gehouden zich daarin te begeven. De Heere heeft dit aan een ieder in zijn vrije keuze gelaten. Paulus geeft ons een algemene regel aan, als hij zegt, dat die geen noodzaak heeft en een aanstaande algemene nood voorziet, het beste doet als hij niet trouwt. Maar dat het anders beter is om te trouwen.

3. Ook staat ons te letten op de geoorloofdheid of verplichting dat alle soorten mensen zich in deze staat in de Heere aan elkander verbinden.

(1) Dat de staat des huwelijks voor alle soorten van mensen geoorloofd is houden wij vol tegen de papisten. Want wij lezen het met nadruk: "Het huwelijk is eerlijk - let wel - onder allen, en het bed onbevlekt."

(2) Ook de apostelen zijn getrouwd geweest, althans hadden zij daartoe de vrijheid. Jakobus, Johannes en Petrus zijn getrouwd geweest, en Paulus zegt: "Hebben wij niet de macht om een vrouw, een zuster zijnde, met ons om te leiden, gelijk ook de andere apostelen, en de broeders des Heeren, en Cefas?"

En dat de leraren en opzieners daartoe gemachtigd zijn, lezen wij duidelijk waar geschreven staat dat een opziener ener vrouwe man moet zijn. Dus hij mag er maar één hebben, tegen de veelwijverij.

(3) Uit dit alles kunnen wij het goddeloze gevoel van de papisten zien. Zich tegen de ordinantiën Gods verzettende, stellen zij dat een leraar niet mag huwelijken, en dat ook particulieren geloften mogen doen van niet te zullen trouwen. Zulken zeggen met sprekende daden tegen de Heere: Het is wel goed dat een mens alleen is. Maar God zegt: "Het is niet goed." Deze goddeloze mensen branden in al hun bedekte en ook wel openbare wellusten en geile begeerlijkheden, en durven evenwel valselyk roemen dat zij zichzelf gesneden hebben. Hun boeken en werken leren ons wel welke gruwelen er bij hen omgaan. Wij lezen: "Doch de Geest zegt duidelijk, dat in de laatste tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, zich begevende tot verleidende geesten, en leringen der duivelen, hebbende hun eigen geweten als met een brandijzer toegeschroeid. Verbiedende te huwelijken."

Vraag. Maar hoe zal deze band des huwelijks dan in de Heere moeten worden gelegd, zal iemand in deze staat zegen te wachten hebben? Wij antwoorden hierop, dat het hiertoe niet genoeg is dat beiden in de Heere en dus met Christus verenigd zijn. Want dit kan er zijn, gepaard gaande met een geestelijke liefde tot elkander. Maar vrienden, dan maakt dit toch de band des huwelijks of de samenvoeging in de gunst des Heeren niet uit. Wanneer de vromen hier niet gedurig aanhouden om licht van de Heere, kunnen zij allicht in een strik lopen en een huwelijk aangaan buiten de bijzondere gunst des Heeren, waarvan zij menigmaal de smartelijke gevolgen al hun levensdagen moeten dragen. God bezoekt dit in Zijn kinderen, die meer licht hebben, menigmaal meer openbaar dan in natuurlijke mensen. In hun blindheid komen dezen menigmaal zuiverder tot elkaar, waarbij dan de algemene toeleidende voorzienigheid duidelijk is te zien, dat men daarover soms verwonderd moet staan.

Wij zullen verder aanwijzen wat er behoort tot het aangaan van een huwelijk in de Heere. Vrienden, mocht elk uwer, die ooit het plan hebt om te trouwen, het nu volgende onthouden.

1. Wanneer u er zegen op zult kunnen verwachten, dan moet u van de Heere er toe geroepen zijn. Dan zult u de gave moeten hebben ontvangen om in meerdere of mindere mate een hoofd van een huisgezin te kunnen zijn. Men zal dan de wijsheid en de bekwaamheid moeten hebben tot de verzorging en regering van een huisgezin en tot het opvoeden van kinderen voor de Heere.

2. Om daarop zegen te kunnen verwachten, zult u de Heere moeten kennen in al uw wegen, en dus in deze niet slechts uw driften moeten volgen. U zult dan raad moeten plegen met de Heere, veel en aanhoudend moeten bidden om licht, opdat de Heere u moge besturen en leiden in een rechte weg en daar, waar u in de gunst van God moet zijn. Want vrienden, niemand komt tot de samenvoeging van twee tot één, dan de Heere alleen, Die daarvan de Maker is. En dan staat het reeds in Gods boek wie dat zijn moet en zijn zal. Zie daarom Izak eens aanhoudend bidden in het veld bij het nalen van de avond. Hij ging daar in het veld om over deze grote zaak met God te spreken.

3. Zult u zegen op het huwelijk te wachten hebben, dan zult u ook van het allereerste begin af behoren te raadplegen met uw ouders, of die over u zijn gesteld. Er hangt toch voor het verdere zoveel van af of men het recht dan wel niet recht begint. Dat men dus de ouders laat kiezen; en daarmee in het verborgene voor de Heere werkzaam te zijns. Ook in deze niet schielijk te werk gaat, maar met oordeel en na veel overweging en inwinnen van raad. Dan kan het goed uitkomen. Zo deed Abraham de keuze voor Izak, en Izak voor Jakob. Het nare tegendeel van dit alles lezen wij van Ezau, die tegen de zin van zijn vader en moeder trouwde. Deze zaak was voor Izak en Rebekka een bitterheid des geestes.

4. Om in die staat de zegen te verwachten, zult gij ook geen juk moeten aantrekken met een ongelovige. Men zal dus geen huwelijk aangaan met iemand van een andere religie. Dit was de algemene zonde van de eerste wereld, de zonen Gods vermengden zich met de kinderen der mensen. En wanneer u genade in Gods ogen gevonden hebt; dan zult u er ook goed op moeten toezien dat u door geen uitwendigheden wordt vervoerd, één verkiezende die buiten de gemeenschap met Jezus staat. Want dit is ook een ongelovige. De gezegendste huwelijken zijn, dat hier ieder uitziet naar één van de eigen stand. Wanneer er twee zoeken en vragen naar de Heere, kunnen zij in deze zaak samenstemmen en het kan hun geschieden. Zo kunnen zij samen opkomen voor de Heere. Maar het is mogelijk dat iemand, die zelf in de grond genade heeft, en wiens hart de Heere en Zijn besturende voorzienigheid wil vooruitlopen, hier tegen inbrengt wat Paulus zegt: "Want wat weet gij, vrouw, of gij de man zult zalig maken? Of wat weet gij, man, of gij de vrouw zult zalig maken?" Dan antwoorden wij hierop: Deze plaats ziet op de reeds gehuwden. Zij mogen om de ongelovigheid van de ander niet scheiden. En afgezien daarvan, u durft dan veel te wagen. Zou u een Moor willen trouwen, in de hoop dat hij wit zal worden? Kan hier een moorman zijn huid veranderen? Immers neen.

5. Eindelijk vrienden, zult u in deze staat zegen te verwachten hebben, dan hebt u een teer hart nodig, waarbij de gunst van God als het ene nodige u zwaar op het hart moet wegen. Indien u de Heere ooit nodig hebt, dan is het wel hierin en deze gehele staat door. Dit moet uw hart voorzichtig maken, om het niet alleen recht naar de Bijbel te beginnen, maar om het ook op een Godvruchtige wijze en niet zonder de Heere voort te zetten en te voltrekken. Daarbij zullen moeten worden geweerd alle sterke en driftige aandrijvingen, welke ingaan tegen het voorzienig beleid van God. Dus ook alle boze en goddeloze omstandigheden, welke de wereld verzint. Menigeen verderft het hier en geeft dus oorzaak dat God hem in deze weg tegenkomt. Vrienden, het kwaad in de huwelijken spruit alleen uit de zonden voort, want de staat van het huwelijk is goed. Adam deed goed toen hij God erkende als de oorzaak van het huwelijk, zeggende: "De vrouw, die Gij mij gegeven hebt." Maar het was zeer verkeerd van Adam dat hij met deze zelfde woorden God ook de oorzaak van de zonde wilde maken, hetgeen door Paulus duidelijk wordt weerlegd.

Nu moeten wij er vervolgens nog bij stil staan wat wij hier moeten verstaan door de breuk van deze echt. Wat houdt het woord "echtbreken" in? Dit woord is vertaald door overspel doen, waardoor de echt gebroken wordt. Dit ziet hier niet op een geestelijke echtbreuk, overspel of afgoderij, zoals Israël en Juda bedreven met houten steen. Dit gebod ziet hier op de werkelijke echtbreuk in het huwelijk, en daarop alleen. Men zou zeggen: Hoe kan een mens dit nog tegenspreken, en dan onder een schijn van een veel geestelijker begrip van Gods wet te hebben? Het is toch veeleer een bewijs voor een grote en dodelijke blindheid ten aanzien van de plagen van het eigen hart, waardoor zulk één de hoge noodzaak van dit gebod voor zichzelf niet ziet.

Maar komen wij dan tot de zaak zelf. Door deze echtbreuk moeten wij verstaan het op enigerlei wijze zondigen tegen de door God ingestelde huwelijksstaat. Of men in deze staat is of er buiten, hetzij ook of deze overtreding in meerdere of mindere trap openbaar begaan wordt, dan wel of dergelijke boze neigingen en inbeeldingen worden gevonden en gekoesterd meer binnen in het hart. Dit alles behoort tot het echtbreken, omdat men zich daarmee op een oneerlijke wijze met een vreemde vermengt. Is het dan niet in uitwendige zaken, dan is het toch evenwel in de neigingen en inbeeldingen van het boze hart. Want wij lezen: "Zo wie een vrouw aanziet, om dezelve te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan." Dit alles behoort dus onder het verbreken van de echt.

B. Wij komen nu tot het verbod Gods ten aanzien van dit onderwerp. De Wetgever zegt: Gij zult niet echtbreken. Wie zijn de voorwerpen van dit verbod? Deze worden hier genoemd met "gij." En dit betreft hier niet alleen Israël. Want de Heere heeft deze wet aan Israël gegeven omdat zij redelijke schepselen waren. Daarom zijn de voorwerpen hier alle redelijke schepselen op de gehele aarde, hoofd voor hoofd. De wet der tien woorden is dus niet te onderscheiden van de wet der zeden. Het is één en dezelfde wet. Want deze is in het hart der heidenen ingeschreven. En Jezus en de apostelen halen deze wet der Tien Woorden menigmaal aan als een regel des levens ook voor het Nieuwe Testament. Zulks zou toch niet kunnen geschieden wanneer deze wet alleen maar tot Israël beperkt was. Afgezien nog daarvan dat wij dan geen nauwkeurig omschreven zedenwet zouden hebben en bij een ieder dan maar de verdorven en linde rede op de troon zou zitten. Welk een grote verwarring zou dit veroorzaken ten aanzien van wat wel of niet zedelijk is. Nog slaan wij gade het verbod van God Zelf: Gij zult dat niet doen. In de verklaring van het onderwerp hebben wij reeds gezien wat God hier verbiedt. Daarom zullen wij ons nu slechts bepalen tot de wijze van dit verbod.

1. De Heere verbiedt dit echtbreken allereerst door de instelling van het eerste huwelijk, als een model voor alle andere huwelijken, omdat de Heere Zijn heilige natuur daarin openbaart.

2. Vervolgens doet de Heere dit verbod zien in de zware oordelen, die Hij gebracht heeft over de overtreders. Hoe waren deze te zien in de straffen, welke in de algemene zondvloed kwamen over de eerste wereld. Daarna ook over Tyrus en Sidon, en over Sodom en Gomorra door vuur van de hemel. En ook door vele straffen over particuliere overtreders!

3. De Heere verbiedt dit echtbreken voorts innerlijk in het hart van elk mens. Daarom weet een ieder dat dit een verboden vrucht is, welke hij plukt. Dit bewijst de stedehouderes van God, de consciëntie van binnen, door de beschuldigende gedachten en benauwdheden vanwege dit kwaad.

4. En de Heere verbiedt dit echtbreken ook in woord en geschrift op een zeer plechtige wijze van de hemel. Bij wijze van spreken, geeft de Heere Zelf het plakkaat, waarop dit echtbreken met strafbedreiging verboden wordt, van over de top van de Sinai, en wel onder zeer verschrikkelijke tekenen van Zijn heiligheid en rechtvaardigheid. Daarom zal niemand zich daarmee kunnen verontschuldigen, dat dit gebod niet aan hem is overgeleverd.

O vrienden, God heeft het uit de donkerheid bekend gemaakt, uit onweders en donderslagen en bliksemen en aardbevingen, en wel aan elk persoonlijk, man of vrouw: Gij zult niet echtbreken.

II.

Wanneer wij nu van het tweede hoofddeel gaan spreken, namelijk de geestelijke zin van dit verbod, aan de hand van de uitbreiding daarover van de onderwijzer in zondag 41, bezien wij:

- A. de verboden zonden (vraag 108 en 109, laatste lid), en
- B. de geboden deugden (vraag 108, laatste lid, en vraag 109, eerste lid).

A. Eerst dus de verboden zonden (vraag 108, eerste lid, en 109, laatste lid). Bezien wij deze eerst op zichzelf, zoals zij worden aangewezen in het laatste lid van vraag 109. Daarbij komen eerst naar voren de directe grove zondige daden tegen dit gebod. De onderwijzer spreekt toch daarvan, dat God alle onkuise daden verbiedt.

Vraag. Welke grove zonden worden hier verboden binnen de staat des huwelijks?

1. Hier wordt verboden de zonde van overspel. Dit wil zeggen een vleselijke vermenging van een getrouwde met de echtgenoot van een ander. Dit deed David met Bathséba. Of wel met een ongetrouwde, zoals Jozef werd verzocht door de vrouw van Pótifar. Het eerste noemt men een dubbele, het laatste een enkele echtbreuk of overspel. Dit is een zware zonde, te meer omdat Gods Naam plechtig is aangeroepen bij het sluiten van het huwelijk. Deze zonde is op straffe des doods uitdrukkelijk verboden. Bekend is ook de wet van het proefwater. Hoe zwaar is deze zonde bij David gestraft.

2. Dan wordt hier ook verboden de zonde van de polygamie (veelwijverij). Deze is, dat een man tegelijkertijd niet meer dan één vrouw getrouwd is en zich dus daarmede verenigt. Dit was de zonde van vele bijbelheiligen en anderen, als Abraham, Jakob, David, Salomo enz. Wij zien wel niet dat deze zonde toen duidelijk werd bestraft, maar dit kwam door de hardigheid des harten. Jezus zegt dat zij daarom werd toegelaten, hoewel de Heere het nimmer heeft goedgekeurd. Ook deze zonde wordt hier uitdrukkelijk verboden. Wij vinden dit gebod, naar onze gedachten: "Gij zult ook geen vrouw tot haar zuster nemen." Het gebruik der woorden wil hier zeggen: Gij zult de ene vrouw niet nemen tot de andere. Maar nog veel duidelijker bestraft de Heere deze zonde daar het wordt aangewezen dat het in strijd is met de instelling van het eerste huwelijk. En Jezus bevestigt dit, als Hij zegt dat "deze twee tot één vlees zullen zijn", en niet drie of meer. Want de Heere heeft man en vrouw gemaakt. Daarom zegt Paulus: "Een iegelijk man zal zijn eigen vrouw hebben, en een iegelijke vrouw zal haar eigen man hebben."

3. Voorts wordt hier verboden de zonde van het trouweloos verlaten van de echtgenoot, ofwel de onwettige echtscheiding. Dit wil zeggen dat een man zijn vrouw, of een vrouw haar man, om een andere reden verlaat dan uit oorzaak van overspel. Deze zonde werd bij de Joden zeer veel gevonden. Mozes had het geven van een scheidbrief toegelaten, maar geoorloofd was het niet. Want Jezus zegt: "Mozes heeft vanwege de hardigheid uwer harten u toegelaten uw vrouwen te verlaten; maar van den beginne is het alzo niet geweest." Deze zonde is ook uitdrukkelijk verboden: "De Heere, de God Israëls zegt, dat Hij het verlaten haat." En Jezus zegt: "Zo wie zijn vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzaak van hoererij, die doet overspel." Of geschreven staat: "Die maakt dat zij overspel doet, en zo wie de verlatene zal trouwen, die doet overspel."

4. Verder wordt hier ook verboden de zonde van bloedschande. Dit wil zeggen, dat iemand de echt aangaat met een nabestaande in de verboden graden van bloedverwantschap. Bijvoorbeeld met zusters of broeders echtgenoten, of wel van een tante met een neef, en omgekeerd van een oom met een nicht. Wat wettig volgt uit hetgeen in de Bijbel geschreven staat, behoort mede tot Gods Woord, naar het woord van David: "Uw gebod is zeer wijd." In het begin van de wereld was deze zaak iets noodzakelijks. Toen waren er geen anderen. En zulks te meer daar de Heere het gehele menselijke geslacht uit enen bloede wilde voortbrengen. Dus vallen onder deze verboden graden niet de kinderen van zusters of broeders, die dus volle neven en nichten zijn. Kaleb gaf zijn dochter aan de zoon van zijn broeder Othniël. Een meer anderen deden zo. Deze zonde van bloedschande is ook uitdrukkelijk verboden, waar de verboden graden worden genoemd. Daar wordt ook gezegd dat God deze zonden zelfs in de heidenen, dewijl het onnatuurlijke zonden zijn, zwaar heeft gestraft. Het land spuwde deswege zijn inwoners uit.

Vervolgens moeten wij nog stilstaan bij de grove zonden, welke verboden worden buiten de staat des huwelijks, zowel als binnen dezelve.

1. Verboden worden hier alle onnatuurlijke zonden van vleselijke vermenging van mannen met mannen en van vrouwen met vrouwen, of wel van mensen met beesten. Dit zijn de gruwelen van Sodom en Gomorra, Adama en Zeboïm geweest, die daarom met vuur van de hemel zijn gestraft en weggezonden. Alsook van de heidenen. Het was ook de zonde der Korinthiërs, waaruit wel blijkt dat er ook uit zulke gruwelijke mensen nog tot God bekeerd zijn. Dit worden terecht stomme zonden genoemd. God gebiedt deze zwaar te straffen.

2. Hier wordt ook verboden de zonde van hoererie. Dit is een vleselijke vermenging van twee ongehuwden met elkaar. Daarbij is mogelijk dat iemand het met meer dan één tegelijk houdt in die weg. Hieronder valt ook het onbetamelijk samenkomen van twee ongehuwden. Dit blijkt ook wel hieruit, dat kinderen, geboren vóór de wettige voltrekking van het huwelijk, niet voor wettelijk echt gerekend worden. Ook deze zonde is uitdrukkelijk verboden. Het blijkt dat de dochter van een priester, welke een hoer was, met vuur moest worden verbrand.

3. Tot de hier verboden onkuise daden behoren ook alle daden van onreinheid. Ook de zonde van Onan. Voorts alle onreine betastingen, kussingen, en verlokkingen. Salomo beschrijft aldus een hoer, welke op deze wijze handelt met een verstandeloze jongeling.

Dan moeten wij verder ook bezien de indirecte zonden tegen dit gebod. De onderwijzer zegt dat God verbiedt alle onkuise gebaren, woorden, gedachten, lusten, en al wat de mens daartoe trekken kan.

(1) De onderwijzer noemt eerst alle onkuise gebaren. Deze worden gemaakt met de ogen, de handen, de voeten, ook met het gelaat en met lokkend gedraai van het lichaam. Salomo zegt dat het een Belials mens is, die wenkt met zijn ogen, spreekt met zijn voeten en leert met zijn vingers. O, wat blijkt daaruit het onkuise hart. Daarom spreekt Petrus van dezulken als van mensen, die de ogen vol overspel hebben.

(2) De onderwijzer noemt vervolgens alle onkuise woorden. Dus alle vuil spreken met de mond. Alle beestachtige taal, maar ook alle verbloemd ontuchtige woorden, waarmede men de ontucht des harten vertolkt. Dus ook alle oneerbaarheid, zot geklap en gekkernij, welke niet betamen.

(3) Ook alle onkuise gedachten en de daaruit voortkomende lusten. Vrienden, dit raakt het hart. Welk een wellustige en ijdele gedachten kunnen het hart hier bezetten! Ja, wat kunnen zij doen vallen in lusten en daden, welke inwendig met zulk een vermaak worden gepleegd. Wat kan de zondige verbeeldingskracht hier sterk zijn. Wiens hart is hier rein van zonden? Menigeen valt daardoor uit zijn werkzaamheden en gestalten. Hij kan daardoor iets verstaan en bevatten welke de zonde van Adam was en uit welk een heerlijke staat deze viel. De profeet zegt: "Hoererie, wijn en most nemen het hart weg." Daarom lezen we dat toen die heer liet nodigen tot de bruiloft, een ieder zich verontschuldigde wegens allerlei werkzaamheden. Maar die een vrouw getrouwd had (en daardoor moet men hier de vleselijke wellusten verstaan), verontschuldigde zich zelfs niet. Die zei alleen maar: "Ik kan niet komen". O, wiens hart met deze dingen bezet is, zie toe dat gij ook niet achterblijft. Hier is het: "Zo wie een vrouw aanziet om dezelve te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan." ; "Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoereries" enz. En: "onreinheid, schandelijke bewegingen, kwade begeerlijkheid" enz. Vrienden, wanneer deze dingen in de gedachten opkomen, dan zijn deze de bewijzen dat zij reeds in het hart zijn. En waar dit wordt gekoesterd en aan dit water opening gegeven wordt, daar is het als met een sluis, dan is er geen houden meer aan. Daarom, wat moest Gods volk toch zuchten om Jezus in het hart in te nemen, opdat Hij het zal bezitten en regeren. Vrienden, het kwaad is er. Gelukkig is hij, die het recht ziet, en die waakt en bidt tegen het vallen in verzoeking en in de strik.

4. Tenslotte noemt de onderwijzer bij hetgeen God verbiedt alles wat een mens tot onkuisheid trekken kan.

(1) Hier wordt dus verboden alle onmatigheid in spijs, drank, slaap enz. Zij, die zich hier mesten als welgevoederde hengsten, voeden dit kwaad. Daardoor kwam Lot tot deze zware zonde. Salomo zegt: "Zijt niet onder de wijnzuipers, noch onder de vleesvreter; want een zuiper en een vraat zal arm worden; en de sluimering doet verscheurde klederen dragen." En: "Ziet de wijn niet aan als hij zich rood vertoont, als hij in de beker zijn verve geeft." Want dan noemt Salomo het gevolg van dit alles: "Uw ogen zullen naar vreemde vrouwen zien."

(2) Ook wordt hier alle onbetamelijke kleding verboden. Want deze geeft zulk een grote aanleiding om een ander tot boze begeerlijkheden en lusten op te wekken: "Het kleed eens mans zal niet zijn aan een vrouw, en een man zal geen vrouwenkleed aantrekken; want al wie zulks doet is de Heere een gruwel." Ook het zich kleden in vreemde kleding. Daarover zal de Heere bezoeking doen.

En dit alles niet alleen, maar ook wanneer iemand een hoerenversiersel draagt. Want dat zijn strikken, welke goddeloze vrouwen spannen om jonge mannen te vangen. Menige vrouw weet wel wat zij er mee op het oog heeft als zij zich zo optooit voordat zij naar de kerk gaat. Al dit blanketten en pleisteren zonder wonden, is om wit van vel te schijnen; dit was de zonde van Izébel. De honden hebben haar bloed gelekt. Leest hierover maar eens wat de profeet zegt. Een ieder mag en moet zo eenvoudig mogelijk gekleed gaan, elk echter naar zijn stand. Maar wat gaan er nu velen, vroom en onvroom, in deze hun rang, staat en betrekking te buiten.

(3) Verboden wordt hier ook alle luiheid en lediggang. Want het boze hart, en daarbij de duivel, zij nemen die gelegenheid waar om allerlei vuiligheid en wellustige gedachten op te doen wellen. Dan hebben zij daartoe goede gelegenheid. Dit gaf aanleiding tot de zware zonden van David, de ene na de andere. Door deze oorzaak werd ook Dina geschonden. Zij ging er nieuwsgierig op uit om de dochters des lands te bezien. Paulus verbiedt deze ledigheid vooral aan de jonge weduwen. O vrienden, tegen deze verzoeken is niets beter dan zijn bezigheid in de wereld te hebben en daarin met het hart naarstig te zijn. Dat bewaart in de middellijke weg voor veel kwaad. Wie zulk een bezigheid niet heeft, moet haar zoeken, want deze is hem net zo nodig als brood.

(4) Ook wordt hier verboden het bijwonen van ijdele gezelschappen, waar men de zonde, gelijk in Sodom, vrij uitspreekt, alsook de omgang met zulke vrouwen. Salomo waarschuwt dikwijls tegen de omgang met onkuise vrouwen. Hiertoe behoren ook die goddeloze gezelschappen in de zogenaamde winterse avonden, die thans vele Gereformeerden in naam met de papisten op hun zgn. vastenavonden enz. samen vieren; tot hun schande.

(5) Ook wordt hier het goddeloze dansen verboden. Dat trippelen met de voeten en gedraai met het lichaam, menigmaal gepaard met onkuise bewegingen en als van terzijde lonken met ooggedraai. Zo zoekt men de pijlen te schieten in het hart van jongelingen of jongedochters. Dit was de zonde van de dartele Israëlieten in hun reien. Ook de zonde van de dochter van Herodias. Tot het voorgeven van het geoorloofd zijn van dit dansen is geen grond te vinden in het uitgaan van Mirjam met trommels, en ook niet in het huppelen van David voor de ark van God. Want dit was een heilige en geestelijke vreugde, welke voortvloeide uit het opspringen van het hart in en voor de Heere, en dus alleen tot eer van Hem. Maar dit goddeloze dansen wordt uit dardelheid geleerd, met verkwisting, van tijd en geld. Het wordt ijdel en lichtvaardig gedaan, tot vermaak en vreugde voor het vlees, en niet uit vreugde inde Heere. Het gaat daarbij om de mensen van de wereld te behagen. Ook verwekt zulk dansen in het hart van de mens alleen maar onkuisheid. En het verwekt ergernis en droefheid in het hart van degenen, die een indruk van God in het hart hebben.

(6) Onder het hier verbodene valt ook het bezoek aan de komedies. Deze zijn niet anders dan een synagoge des satans. Het is alles afkomstig uit het heidendom en meestal treden hierin ijdele, lichtvaardige, goddeloze en ook wel eerloze mensen op. Zij vertonen ook meestal dingen, welke men veel beter niet kan weten. En wanneer zij al Bijbelse geschiedenissen vertonen, dan is dit een schandelijk misbruik van Gods Woord, dat niet ijdel mag worden gespeeld. Dat mag alleen naar Gods bevel heilig worden gepredikt. Deze vertoningen gaan dikwijls ook gepaard met afschuwelijke verkleedpartijen van mannen, waarbij men dan veinst de heidense gruwelen te willen vertonen. Ook gaat het vaak gepaard met een gedurig misbruik van de heilige Naam des Heeren. Ja, al die voorstellingen in deze plaatsen der ijdelheid leren de mens geveinsdheid, onbeschaamdheid en ijdelheid, en zij geven gelegenheid voor luie ledigheid en verzuim van het wettig beroep. Dus trekken zij de mens van God af en brengen zij voedsel voor het onkuise hart van de mens. Het zal een eeuwige waarheid blijven, dat degenen, voor wie de boosheid huns harten hun smart geworden is, daar zeker niet zullen komen.

(7) Onder het hier verbodene vallen voorts ook alle onkuise afbeeldingen en schilderijen. Want deze ontsteken de ontucht in het hart. Dan worden via de ogen de pijlen in het hart geschoten en door de duivel aangevuurd. Wij lezen dat Oholiba verliefd werd op de Chaldeeuwse jongelingen door het zien op hun afbeeldingen en schilderijen.

(8) En eindelijk, om hiermede maar te besluiten, onder het hier verbodene valt ook alle schrijven, drukken, niet verbieden, lezen enz. van al die goddeloze en ontuchtige boeken, alsook het zingen van zulke liederen. Want dit alles is ook zo geschikt om de lusten in het hart te doen ontbranden. O mens, daar zit het kwaad. U behoeft het niet aan te blazen. Zulken zullen spoedig genoeg in vlam raken, dat er geen blussen meer aan zal zijn. Hoe afschuwelijk zijn al deze zonden in de ogen van een heilig God. Slaan wij nu nog gade de afschuwelijkheid van al deze zonden in de ogen van een heilig God en welke zware straffen de Heere daarover brengen zal.

Hierop wijst de onderwijzer in het eerste gedeelte van antwoord 108, als hij zegt: Dat alle onkuisheid van God vervloekt is. Bezien wij daartoe de natuur en de afschuwelijkheid van deze zonden in al de verzwarende omstandigheden, zoals deze zijn in de ogen van een heilig God.

1. Vrienden, zulk één zondigt tegen een heilig en alles alleen waardig God, aan Wie alleen het hart toekomt, en ook tegen de van God ingestelde heilige staat des huwelijks. Paulus zegt daarvan met nadruk: "Om der hoererijen wil zal een iegelijke man zijn eigen vrouw hebben, en een iegelijke vrouw zal haar eigen man hebben." Zulk één zegt evenwel door zijn daden tot de Heere: nee, niet alzo, ik heb een ander oogmerk.

2. Die mens zondigt daarbij tegen zichzelf en tegen zijn eigen lichaam. En hij verteert daardoor zijn inkomsten: "Want door een vrouw, die een hoer is, komt men tot een stuk broods." Dat wil zeggen, daardoor wordt men arm, dat men maar nauwelijks een stuk brood heeft. Daarom staat er ook geschreven: "Die een metgezel der hoeren is, brengt het goed door." Ja, zulk één verteert zijn gehele lichaam en bezorgt zichzelf grote ellende en wel een afschuwelijke en pijnlijke dood. Salomo zegt daarvan: "En gij in uw laatste brult, als uw vlees en uw lijf verteerd is."

3. Zo een zondigt tegen de maatschappij, welks grondslag voor de welvaart daarvan toch gelegen is in het ongeschonden bewaren van de huwelijken. Daarom vindt men zelfs onder de heidenen dat alle overspelers ter dood veroordeeld werden. Dit vanwege het nadeel en de verwarring, de goddeloosheid en ongebondenheid in de burgerstaat.

4. Die mens zondigt ook tegen de genade en tegen de vrije en soevereine, aanbidding daarvan, ook aan overspelers en zulken gedaan. Deze genadige aanbidding moest de mens leren de hoererie te ontvliden: "God heeft ons niet geroepen tot onreinigheid, maar tot heiligmaking." Wij hebben er reeds op gewezen hoe die man deed, die een vrouw getrouwd had, toen hij tot de grote maaltijd van het Koninkrijk Gods genood werd. Hij zei niet anders dan: "Ik heb een vrouw getrouwd, en daarom kan ik niet komen." Paulus zegt met nadruk: "Laat ons dan vrezen, dat niet te eniger tijd, de belofte van in Zijn rust in te gaan nagelaten zijnde, iemand van u schijne achtergebleven te zijn."

Letten wij nu nog op de zware straffen, welke God over deze zonden heeft gedreigd en ook zal brengen. Vrienden, God zal zware oordelen over deze zonden brengen. Dat doet Hij hier al in de tijd. Volgens Spreuken zal die mens, op welke God vergramd is, in die zonden vallen. God straft hier reeds zonden met zonden. En het worden gruwelen genoemd, waarom het land zijn inwoners uitspuwt. God straft deze zonden ook na de tijd. Dan zal zulk één in volle kracht vervloekt worden. Daar wordt het Koninkrijk Gods voor dezulken gesloten. God zal hen oordelen. Zij zullen: "Buiten geworpen worden in de poel des vuurs, die brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood." En daarom: "Verblijd u, o jongeling, in uw jeugd, en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten, en in de aanschouwing uwer ogen; maar weet, dat God om al deze dingen u zal doen komen voor het gericht."

Vrienden, deze waarheid zien wij ook door verscheiden voorbeelden bevestigd.

- Wij zien deze bevestigd over de eerste wereld. Deze is verdelgd door een algemene zondvloed. Het water heeft dat afgespoeld.

- Ook over Sodom, Gomorra en hun onderhorige plaatsen. Het vuur van God heeft hen doen verzinken.

- En over de Kanaänieten. Hun land heeft hen uitgespuwd vanwege hun wellustigheden en allerlei heidense zonden.

- Wij zien deze waarheid ook bevestigd over Israël. Vanwege deze gruwelen vielen er op één dag drie en twintig duizend mensen. Ja, de gehele stam van Benjamin werd deswege bijna uitgeroeid.

- Wij zien het ook over David, om dan maar geen anderen meer te noemen. Met welke een zware plagen heeft God hem aangetast. Ja, wat is hij gekrenkt gebleven, zelfs na zijn zo duidelijke bekering. God heeft daarin getoond, dat hij over hem wel een vergevend God was, maar dat Hij nochtans wraak deed over zijn daden. O vrienden, deze zonde heeft velen neergeveld, en al haar gedoden zijn machtig vele. "Haar huis zijn wegen des grafs, dalende naar de binnenkameren des doods."

B. Wij komen nu tot het tweede stuk, de hier geboden deugden. Deze zijn vervat in het laatste lid van antwoord 108 en in het eerste lid van antwoord 109. Bezien wij deze geboden deugden eerst op zichzelf. Daarbij staat ons te letten op de gesteldheid des harten, welke hief geboden wordt. De onderwijzer spreekt daarvan als volgt: Dat wij alle onkuisheid van harte vijand zijn, hetzij in de heilige huwelijken staat, of buiten dezelve. Dus dat bij de liefde Gods in het hart deze zonde recht gezien wordt, en wel met een dadelijke haat en afkeer. Ook moeten wij daarbij letten op de betrachting van deze deugden naar buiten, welke voortvloeit uit deze rechte gesteldheid van het hart.

Welke is dan de allervoornaamste deugd, die hier geboden wordt volmaakt te zijn? De onderwijzer zegt het aldus: Dat wij kuis en tuchtelijk leven. En dat in welke staat wij ook zijn. Hiertoe vinden wij zulk een uitdrukkelijk gebod: "Laat ons als in de dag eerlijk wandelen; niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkamers en ontuchtigheden, niet in twist en nijdigheid." En: "Dit is de wil van God, uw heiligmaking: dat gij u onthoudt van de hoererij; dat een iegelijk van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en eer. Niet in kwade beweging der begeerlijkheid, gelijk als de heidenen, die God niet kennen."

En welke deugd is tot dit kuis en tuchtelijk leven bevorderlijk? Deze wijst de onderwijzer aan in het eerste lid van antwoord 109: God wil dat wij ons lichaam en ziel beide zuiver en heilig bewaren. Noemen wij hier enige gestalten der ziel, waardoor deze bewaring uitkomt.

1. Door met het hart gezet en verliefd te zijn op kuisheid en heiligheid: "Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens."

2. Hieruit moet vanzelf wel voortvloeien veel aanhoudend bidden. Menigeen ontvangt. niet - daarom blijven deze zonden van binnen bij hem razen - omdat hij niet bidt. En wederom, menigeen, die dan al en gedurig op zijn manier bidt, ontvangt evenwel niet omdat hij kwalijk bidt. Het rechte bidden is het werk van de Geest van Christus. En vrienden, op geen andere manier vaart dit geslacht, deze soort van zonden, uit, dan door vasten en bidden. Maar er is een fontein geopend tegen de zonde en tegen de onreinigheid.

3. Uit deze gezetheid en verliefdheid des harten zal ook een waken voortvloeien, dat met het bidden gepaard moet gaan. Jezus zegt: "Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt."

- Een waken namelijk tegen ledigheid. Iemand die hier waakt, zal veel en naarstig zoeken bezig te zijn in zijn werk. Een oude leraar was gewoon te zeggen: Doe altijd enig werk, opdat de duivel u bezet vindt.

- Het zal niet alleen een waken zijn tegen de eerste opwellingen, eer zij de wil verstrikken en de hartstochten innemen. Dan zal men met al z'n macht en evenwel afgedreven van eigen kracht - welk een wonderspreuk is dit! - het ontvluchten en zoeken te schuilen in de liefde van Christus: "Vliedt de hoererij." Maar het zal óók een waken zijn tegen alle gelegenheden, zodat men dezelve schuwt: "Die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze vat hem niet."

- Het zal een waken zijn over de ogen, oren, tong enz. Job zeide dat hij een verbond gemaakt had met zijn ogen. Dit lozen wij ook: "Kwade samensprekingen verderven goede zeden."

- Hier zal ook een waken gevonden worden over het eten, drinken, slapen enz. Paulus zegt: "Ik bedwing mijn lichaam en breng het tot dienstbaarheid." Daartoe is de zaligmakende genade Gods verschenen, om dit de mens te onderwijzen.

4. Deze rechte gestalte van zuiver en heilig bewaren zal ook uitkomen door de indrukken van God in het hart. Namelijk van Zijn hoogheid, overalteenwoordigheid en alles alleen waardigheid. Het is zulk een gezegend middel tot bewaring wanneer men daarvan een hebbelijke indruk in het hart heeft, want: "Een iegelijks wegen zijn voor de Heere, en Hij weegt al zijn gangen." Dit bewaarde Jozef.

5. Een groot middel tot bewaring is het gedurig wandelen in vrees vanwege de kracht en list der inwonende zonden. Ook vanwege de pijlen des duivels, die de humeuren en hartstochten in zijn voordeel weet te gebruiken. David riep daarvan uit: "Heere, ontzondig mij met, hysop, en ik zal rein zijn." Hij had gevoel van het kwaad, dat in hem woonde.

6. Het allerbeste middel tot bewaring, dat ook alleen en in het bijzonder tegen deze zonden van kracht is, is de Goddelijke liefde en goedertierenheid in Christus. Vrienden, wat enig ander middel niet meer vermag, daarop heeft deze liefde nog vat. Deze liefde kan de vloed en de vuile bron van deze zonden verstoppert en doen uitdrogen. Deze kan alleen oprechtheid in de strijd veroorzaken. Dan kan men zelfs een geliefd rechteroog uitsteken. Voor deze liefde moeten de boezemzonden vallen.

Maar bezien wij nu ook de aandrang van de onderwijzer tot het betrachten van deze deugden, welke geheel naar de Bijbel is. De onderwijzer zegt: Wij zullen deze zonden niet doen, dewijl ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn. Alzo spreekt Gods Woord. Elke gelovige is een woonstede van God in de Geest. En zijn lichaam is een tempel van de Heilige Geest, Die in hem is. Daarom betaamt het een kind van God dat hij zichzelf de Heere heiligt en heilig voor God zoekt te leven. Want hij is van eeuwigheid tot heiligheid afgezonderd. Daartoe is hij door de bittere prijs des bloeds van Jezus gekocht en verlost. Namelijk om al de dagen zijns levens de Heere te dienen in heiligheid en gerechtigheid. Ja, daartoe is hij ook aanvankelijk door de Heilige Geest ingenomen. En Deze mag hij niet bedroeven, want hij is niet meer van zichzelf. Zijn leden zijn nu de leden van Christus.

Daarom zegt Paulus zo dikwijls tot de gelovigen, wanneer hij hen van de zonden afmaant: "Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont? Zo iemand de tempel van God schendt, die zal God schenden. Want de tempel van God is heilig." En: "Vliedt de hoererij. Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel van de Heilige Geest is? Want gij zijt duur gekocht. Zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn." Het is alsof Paulus het hun gedurig onder het oog moet brengen, alsof zij het anders niet recht wisten. Dies spreekt hij ook met nadruk: "Weet gij niet dat uw lichamen leden van Christus zijn?" En om hen te overreden zegt hij dan: "Zal ik dan de leden van Christus nemen, en ze maken tot leden van een hoer? Dat zij verre." En al heeft dan deze dierbare aandrang zijn volle kracht alleen in Gods kinderen, hierin ligt toch ook wezenlijke kracht voor de onbekeerden, hoewel zij nog niet anders dan een synagoge des satans en een tempel van de duivel zijn.

O mens, al bent u nog in uw natuurstaat, u moet evenwel zulk een tempel van God worden. Een tempel namelijk van de Heilige Geest. Anders gaat gij voor eeuwig verloren. En door het leven in de zonde wordt gij zulk een tempel nooit. Zie dan welk een drangreden hierin voor u is. Hier bent u in de tijd der genade, waarin God grote wonderen van genade doet. Stenen bereidt God hier tot kinderen van Abraham. Ja, u staat hier als op een tweesprong en in een crisis. Wel, naar welke zijde zult u in uw tijd overslaan? Wie zal hier het kasteel van uw lichaam en ziel winnen? De Heere Jezus heeft er lang voor gelegen en lang geklopt, maar de duivel bezit het. Menigeen heeft wel eens een tijd gehad, of heeft deze nog wel, dat hij als tussen beiden staat. O mens, dat is zo groot. Het is niet gezegd dat u in satans macht moet blijven. Aan deze zijde van de, eeuwigheid is er de mogelijkheid verlost te worden. O, laat dit u helpen om sterk te roepen, dat u toch naar de zijde van de Heere Jezus mocht overslaan. Het ontbreekt daartoe bij Jezus niet aan de wil, noch aan de macht.

Vrienden, hier is het grootste middel tot bewaring van uw zijde. Dit eenvoudige roepen en klagen: Heere, ik ben zo lang in de macht van de satan en zijn tempel geweest. Ik heb zo lang blind in de zonden geleefd. Och, doe Gij eens aan mij wat Gij aan Uw volk doet, wanneer Gij hen verandert en voor doornen en distelen dennen en mirten doet opgaan, enz.

Kinderen van God, heeft de Heilige Geest u ingenomen? En is dit een eeuwige inneming, zodat uw staat voor eeuwig is gegrondvest? O vrienden, daarvan een indruk in uw ziel te hebben, de vrije, soevereine, onderscheidende en hartveranderende genade, zo onbegrijpelijk aan u geschonken. In de gemeenschap met Christus is dit het krachtigste wapen ter bescherming tegen de macht van de boosheid vanbinnen en tegen de verzoeken van buiten. Dan moet de aandrang van de onderwijzer u dringen, dewijl uw lichaam en ziel tempelen zijn van de Heilige Geest, om aan de zonden te sterven, en om voor Hem te leven, Die voor u gestorven en opgewekt is. Zie ook: "Want Die, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardig Gods in Hem."

Toepassing

A. Vrienden, veroordeelt uw hart u hier niet? Weet dan dat God zegt, dat zulken buiten Zijn Koninkrijk gesloten zullen worden. Hij is vervloekt, die niet blijft in al hetgeen geschreven is. Want van al de genoemde zonden is de wortel in ons allen. Gelukkig is hij, die dit ziet en er recht mede werkzaam wordt. Mocht dit gebod voor uw ziel zijn als een tuchtmeester in de hand des Geestes om u naar Christus te drijven. Hij is toch de enige Fontein, Welke is geopend tegen de zonde en tegen de onreinheid. Dit moet ook moed geven.

Vrienden, hier worden geen onreinheden buitengesloten. Wanneer zij een mens maar waarlijk tot last zijn. Daarom raad ik u: mensen, gaat hier toch niet in eigen kracht aan het doden van deze zonden. Maar staat meer naar ontdekking van de wortel, van de natuurstaat, van de scheiding. Die eeuwig gevestigde kloof is zo wijd, dat gij daarover nooit tot de Heere komen kunt wanneer gij in die staat blijft. Indien u daar kwam, daar zou u in de vereniging met Christus worden geleerd uw zonden te doden door de kracht en de Geest van Christus. Biedt u daartoe toch veel aan.

B. Volk des Heeren, in uw hart is de wet der liefde en der heiligheid aanvankelijk ingeschreven. Mocht gij meer in de grond en aan uw hart genezen en gereinigd worden van die dode werken, die u zo bijzonder hinderen om ongehinderd de levende God te kunnen dienen.

O vrienden, wat moet menig kind van God met betrekking tot de zonden van deze aard toch klagen, dat hij niet hartelijk vijand is van al deze zonden en van al deze boze bedenkingen en begeerlijkheden. En uit deze boze neigingen en liefde tot het kwade spruit dan de grote vrees voort of hij wel ooit enige rechte ontdekking heeft gehad.

Maar vrienden, oordeelt hier dan toch een rechtmatig oordeel. Verkocht te zijn, of zichzelf te verkopen onder de zonden. Voor de bevinding is dit beide verkocht te zijn en onder de macht van een ander te zijn. Maar evenwel is hier een oneindig groot onderscheid. Zo is het ook zeer onderscheiden of men zijn onoprechtheid ziet en gevoelt, dat men deze beklaagt en er op de bodem des harten benauwd over is en met dit alles tot God komt in het bidden, in het Avondmaal enz., dan wel of men onoprecht is in de strijd tegen de zonde, zodat de liefde tot de zonde de mens hartelijk lief is en hij er niet af wil. Dit is aan de oprechten eigen. Zij wilden niets liever dan dat Jezus Zijn hand aan hun allerliefste zonden zal leggen. Daarover zou hun hart opspringen van vreugde.

Moge het volgende tot uw besturing en opwekking dienen.

1. De enige weg tot meer oprechtheid tegen en een rechter gevoel van de zonden is dat u deze zoekt te zien met het hart bij de liefde van Jezus. O, het zoeken van de wegruiming der scheiding tussen de Heere en uw ziel in het bloed van Jezus en door de hulp van de Heilige Geest, dat zou een rechte haat en afkeer van de zonden verwekken, en ook de toegang tot de troon der genade, om daar deze en andere zaken neer te leggen.

2. Volk van God, die een recht op Christus hebt, wekt toch door de genade des geloofs te schuilen in Zijn volmaakte zuiverheid en heiligheid. Door de genade van God is Jezus uw Borg geworden, en Zijn volmaakte gehoorzaamheid staat op uw rekening. Hij is gescholden voor een vraat en een wijnzuiper, voor een vriend van tollenaars en zondaren. En vrienden, er was geen zonde in Hem. Hij was de matige Jezus in spijs en drank. Hij was het hemelse Voorbeeld. Het was Zijn spijze te doen de wil van Zijn Vader. Pilatus moest zijn handen wassen. En dus heeft Hij betaald hetgeen Hij niet geroofd had.

3. Zijn heilige wil was verenigd met de heilige wil van Zijn Vader. Er was innerlijk bij Hem zulk een volmaakte stilte. In Hem waren geen onheilige driften der natuur of van de hartstochten. Zijn hart, Zijn oog, Zijn mond, ja al Zijn denken, het was alles heilig en onbesmet.

4. Hij was ook op een volmaakte wijze ijverig in Zijn uitwendig beroep of handwerk. Hij was bezig in het beroep van Zijn vader hier op aarde. Daarom werd Hij de timmerman of de Zoon van de timmerman genoemd. Daardoor kon Hij ook daarin de Borg van Zijn volk zijn, die menigmaal door ledigheid en luiheid op een oorkussen van de duivel en dus in de zonden in slaap raakten.

5. Jezus was het Heilige Gods. Waar zou Hij dan deze zonden vandaan gehaald hebben? Het Heilig Kind Jezus was geboren buiten de wet des huwelijks (wees vruchtbaar en vermenigvuldigd). En dit alles als Borg. Zie, kinderen van God, hoe onheilig gij ook zijt in uzelf, in Hem zijt gij volmaakt. En Hij zal niet rusten voordat Hij u voor Zijn Vader zal hebben gesteld zonder enige vlek of rimpel.

6. Het is tenslotte ook zeer opmerkelijk en tot bemoediging voor degenen, die buiten de huwelijksvereniging zijn geboren en daarom wel bekommerd zijn of er voor hen genade is, dat er van de vrouwen, waaruit de Heere Jezus naar het vlees is voortgekomen, in de geslachtsregisters slechts enkelen worden genoemd. Maar die genoemd worden, zijn Rachab, een hoer, en Tamar, die in bloedschande met Juda leefde. Voorts Bathséba, uit welke nochtans Salomo is voortgebracht. Uit zulken is het heilig Kind Jezus voortgekomen, maar buiten de wet des huwelijks, en dat alles om de schandelijke geboorte van hen, die in waarheid tot Hem komen, te bedekken.

7. Tenslotte, kinderen van God, hebt u lust tot echtbreken? Zie, daar is uw eerste man, de wet en de zonden, waaraan gij getrouwd zijt en waarmede gij volkomen verenigd geweest zijt. O, hij is nog niet geheel dood. Hij is er nog en hij zoekt u nog. Zoekt dan die oude echt méér te breken. Verlaat en ontvlucht hem toch. En indien gij deze echtbreuk met doodslag kunt doen, laat dit dan niet na. Daar zal uw ziel ruimte en vrede bij vinden. Mocht u veel biddende zijn met de dichter Lodensteijn:

Heil'ge Jezus, drukt Uw leden
Ten leven op de mijn'.
Doe mijn voet als d' Uwe treden,
Mijn oog als 't Uwe zijn.
Bovenal, maak dat mijn hart
Als het Uw' recht vurig werd.
Heilig mij, heilig mij!
Ik moet, Jezus, zijn als Gij.
Heilig mij, heilig mij;
Ik moet heilig zijn als Gij.

Amen.

ZONDAG 42
vraag 110 en 111

Vraag 110:

Wat verbiedt God in het achtste gebod?

Antwoord:

God verbiedt niet alleen dat stelen en roven, hetwelk de overheid straft, maar Hij noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmede wij het goed van onze naaste denken aan ons te brengen, hetzij met geweld of schijn des rechts, als met onrecht gewicht, el, maat, waar, munt, woeker, of door enig middel, van God verboden; daartoe ook alle gierigheid, alle misbruik en verkwisting Zijner gaven.

Vraag 111:

Maar wat gebiedt God in dit gebod?

Antwoord:

Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere; met hem alzo handele, als ik wilde dat men met mij handelde; daartoe ook, dat ik trouwelijk arbeide, opdat ik de nooddriftige helpen moge.

HET ACHTSTE GEBOD
(de verklaring van het gebod)

Sprekende van de drie bijzondere geboden, door de Wetgever gegeven ten aanzien van de voornaamste zaken, welke het leven van de naaste verontrusten en ontstellen, hebben wij in de vorige oefening het zevende gebod behandeld. Daarin werd verboden een onheiligh en onkuis leven, hetzij in de heilige huwelijken staat, dan wel buiten dezelve. Wij gaan dan nu met de onderwijzer er toe over te spreken van de bijzondere zorg van God over de tijdelijke goederen van de mens, welke tot zijn levensonderhoud dienen (zondag 42; het achtste gebod).

Behandelen wij dit weer in de twee hoofddelen:

- I. De verklaring van het gebod, gelijk wij dit vinden in Exodus 20.
- II. De opening van de geestelijke zin van het gebod, aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

De verklaring van dit gebod nu aanvangende, zien wij dat ook dit op verbiedende wijze wordt voorgesteld. Eerst zullen wij:

- A. behandelen waarvan bij dit verbod wordt uitgegaan, en vervolgens
- B. het verbod zelf.

A. Wij zien hier het soevereine welbehagen van God in de bedeling van het onderscheiden bezit van aardse goederen aan de kinderen der mensen. Naar Zijn eeuwige raad bezit elk daarvan zijn eigen deel. Wij moeten deze bedeling niet terugbrengen tot het oorspronkelijke volkenrecht, want in de eerste schepping lezen wij niet van een gebod tot bijzonder bezit. Dus behoort het bezit tot het gevolgd zijnde volkenrecht, aangezien de grote Wetgever dit na de val nuttig en nodig heeft geoordeeld. En zulks wel tot vermeerdering van de naarstigheid van alle mensen en ter voorkoming van alle wanorde op de zondige aarde.

Vraag. Welke gronden vinden wij in Gods Woord voor de stelling, dat het aardse eigendom op onderscheiden wijze aan de kinderen der mensen is verdeeld?

1. In de eerste schepping heeft God de aarde met al wat er in is aan Adam en Eva gegeven, alsook het recht daartoe. Dit vloeide voort uit het beeld Gods. Toen God Adam zegende, zeide Hij: "Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde, en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt." Hier was de gemeenschap van goederen. Maar zodra Adam kinderen heeft, lezen wij al direct van het bijzonder beroep en bezit van elk. De landbouwer Kaïn bracht van de vrucht des lands. De schaapherder Abel bracht van de eerstelingen zijner schapen. Ook beloofde God aan Kaïn verhoging indien hij weldeed. Ook lezen wij van Lamech, dat deze een jongeling doodsloeg om zijn buil. Uit dit alles volgt dus dat er toen eigendommen waren.

2. De tweede wereld heeft God aan Noach gegeven. Daarbij sprak God: "En uw vrees en uw verschrikking zij over al het gedierte der aarde." Dat was iets anders dan de heerschappij, welke aan Adam gegeven werd. Want door de zondeval keert het gedierte zich boos tegen de mens. Maar de Heere zegt: "Zij zijn in uw hand overgegeven." Wanneer dan in korte tijd daarna de nakomelingen van Noach zich hebben vermenigvuldigd, heeft God de aarde onder hen verdeeld, zodat een ieder zijn eigen bezit had. Wij lezen dit in Genesis 10. Daar ligt de grond voor alle aardrijkskunde.

3. De mensen bedoelden wel bij elkaar te blijven wonen in het land van Sinear, en dus niet over de gehele aarde te worden verspreid. Maar daarom verwarde de Heere hun spraak, opdat zij naar de wil van God wel over de gehele aarde zouden worden verspreid. Zó deed God elk volk de hun toegewezen bezitting innemen. Hiervan spreekt Mozes: "Toen de Allerhoogste aan de volken de erfenis uitdeelde, toen Hij Adams kinderen vaneen scheidde."

4. Dan lezen wij dat Jakobs nakomelingen in Egypte zeer vermenigvuldigd waren. Als God hen dan daar gaat uitvoeren, geeft de Heere bevel dat zij de Egyptenaren zullen beroven van gouden en zilveren vaten, klederen enz. En wanneer Israëel in Kanaän is aangekomen, heeft God Zelf de verdeling van dat land onder hen bij snoeren vastgesteld: "Toen heeft God de landpalen der volkeren gesteld naar het getal der kinderen Israëls."

5. Voorts noemen wij nog de nu volgende bewijzen uit het Oude en uit het Nieuwe Testament.

(1) Aan God alleen wordt toegeschreven dat Hij arm en rijk maakt.

(2) Ook vinden wij dat het deel van de mens in en van de wereld bepaald is naar Gods eeuwige wil. Daarom bad Agur: "Voed mij met het brood mijns bescheiden deels." Daarmede bedoelde hij hetgeen van eeuwigheid voor hem bescheiden was.

(3) Ja, de Heere gebiedt dat elk zijn brood met vergenoeging en goeder harte zal eten.

(4) Ook beveelt God nog dat wij mededeelzaam van het onze zullen zijn ten opzichte van de armen.

Tegenwerping. Hiertegen hebben enige wederdopers en ook wel oude pelagianen de gemeenschap van alle goederen aangevoerd. En wel, zo, dat zij aan de rijken de hemel ontzeggen wanneer zij zich niet van hun bezittingen ontdoen.

Op deze tegenwerping zullen wij een kort antwoord geven.

(1) Naar hun zeggen was er vóór de val gemeenschap van goederen, daarom moet deze in de Nieuw-Testamentische dag er weer zijn. Nu is het wel waar, dat Adam en Eva een algemeen en vreedzaam bezit van alles hadden, maar het was onmogelijk dat zij die gehele bezitting zo maar algemeen nalaten konden aan hun talrijke zondige nakomelingen. Net zo min als nu twee kinderen het goed van hun ouders kunnen beërven zonder dat dit verdeeld wordt.

(2) Ook is er geen gelijkheid tussen de staat der rechtheid en de staat van het Nieuwe Testament in deze zaak. Toen waren de mensen naakt, en nu gaan zij gekleed. En dat verschil is niet het enige. Want er zijn nu tweeërlei mensen. Er is een zaad der vrouw en een zaad der slang. Die zijn hier door elkander vermengd. De één haat en vervolgt de ander, maar dat was in de staat der rechtheid niet het geval. Ja, er is hier zelfs nog een overblijfsel der verdorvenheid in het hart van Gods volk, waardoor het genot van veel in de wereld schadelijk is voor hun ziel. Als zij er maar oog voor hebben, dan zullen zij zien dat de Heere in Zijn zorg voor Zijn volk hun veel van het aardse onthoudt. Zulks gebeurde vóór de val niet. Daarom hebben Gods kinderen de belofte, dat zij na deze het aardrijk zullen beërven.

Tegenwerping. Dan brengen deze dwaalgeesten weer naar voren dat de eerste christenen te Jeruzalem gemeenschap van goederen hebben gehad.

Hierop antwoorden wij:

(1) dat zulks niet anders was dan een onderling gebruik van hun bijzondere bezittingen, hetwelk voortvloeide uit de onderlinge liefde en gemeenschap des Geestes. Dit geschiedde dus vrijwillig. Zij mochten behouden hetgeen zij tot onderling bezit toebrachten. Duidelijk is dit te zien uit hetgeen Petrus zegt tot Ananias en Saffira: "Zo het gebleven ware, bleef het niet uwe? En verkocht zijnde, was het niet in uw macht?" Afgezien nog daarvan, dat verscheidenen hun eigen huizen en bezittingen wel behielden, gelijk Johannes enz. Daarna lezen wij nog dat Paulus woonde in zijn eigen gehuurde woning.

(2) Verder wijzen wij er nog op, dat deze handeling van de eerste christenen niet nagevolgd is. Het ongemak er van zal wel spoedig gebleken zijn. Vooral moeten wij dit daaruit opmaken, dat de apostelen daarna op een andere wijze voor het onderhoud van de armen hebben gezorgd. Dan wordt er nooit meer gesproken van een gemeenschap van goederen en dat zij aandrongen op de invoering daarvan.

(3) Maar al is dan waar, dat er geen gemeenschap van goederen plaats heeft of hebben kan, en dat naar Gods eeuwige raad een ieder zijn bijzonder bezit ontvangt, daarom behoeven wij alle gemeenschappelijk bezit nog niet af te keuren. Letten wij daartoe slechts op het volgende.

- Er is een dominium eminens, een algemeen opperrecht van de overheid over de bijzondere bezittingen van haar onderdanen. Bijvoorbeeld in tijden van nood om het land te behouden. Dan mogen huizen, landen enz. worden genaast om versterkingen te maken. Ook mogen ter bescherming tegen het water dijken van en door het land van anderen worden gemaakt. Voorts mag de overheid schattingen opleggen en gebieden dat deze door ons van het onze worden gegeven. Dit alles mag dus geschieden, maar niet anders dan uit nood en tot algemeen nut. Jezus gebiedt hier dat men de keizer zal gehoorzamen.

Er is nog een geval, waarop wij willen wijzen. Wanneer iemand in het alleruiterste gebrek verkeert, en zelf niets meer bezittende, dan zal men op zo'n ogenblik tot bewaring van zijn leven hem geven van het goed vaneen ander. Dit heeft de Heere toegelaten, wanneer iemand in zulk een ellendige toestand verkeerde en langs het bezit van een ander kwam, dan mocht hij de druiven eten van de wijngaard van een ander, of ook wel aren plukken uit het staande koren. Het leven is toch het aller dierbaarste.

- Voorts is er een Goddelijk recht, hetwelk de armen hebben op de overvloed van het goed der rijken. Want daarom heeft de Heere rijken en armen gemaakt, opdat zij elkaar ontmoeten zouden en de rijken van hun overvloed zouden delen aan de armen. Maar de armen kunnen en mogen het niet anders verkrijgen dan in een wettige weg, dus door het burgerlijke recht. Wanneer de rijken dus van hun goed niet geven dan is dit hun tot zonde, ja het is diefstal. Zij onthouden het goed van zijn meesters, dewijl het in het vermogen van hun hand is zulks te doen.

Uit dit alles blijkt wel hoe betamelijk het is dat een ieder met zijn bescheiden deel tevreden is. Want God heeft als de alleen soevereine Opperheer het zo besteld als het is. De aarde is toch des Heeren, en ook haar volheid. Daarvan geeft Hij zo veel of zo weinig als Hij wil, en zoals Hij het voor Zijn volk het beste acht. De Heere deelt toch de erfenissen uit. Ook is niemand van ons iets waardig. Integendeel, wij zijn waardig dat wij, zodra wij onze ogen in deze wereld openen, van gebrek zullen vergaan. Daarom, alles wat een ieder heeft, is alleen een geheel soevereinen vrij geschenk, gans onverdiend, en al wat God doet is welgedaan. De Heere is toch vrij met het Zijne te doen wat Hij wil? O vrienden, gevoelden wij ons hier nu maar schepselen, en lieten wij de Heere maar de eeuwige Soeverein, dan zouden wij onze wil verliezen in de eeuwige wil van God. Welk een heerlijke zaken zouden daaruit voortvloeien!

Staan wij nu nog een ogenblik stil bij:

a. het verschillende recht ten aanzien van de aardse goederen, hetwelk onder de mensen gevonden wordt.

b. Alsook bij welk recht in dit gebod wordt bedoeld.

a. Er is toch onder de mensen een verschillend recht ten aanzien van de aardse goederen.

1. Allereerst is er een Goddelijk of een christelijk recht tot alles. Dit hebben alleen Gods kinderen. Vrienden, in de staat der rechtheid had een mens een Goddelijk recht tot alles. Het gebruik van alles was voor ieder zo algemeen als wij nu de lucht inademen en allen het licht zien en gebruiken en daarin wandelen. Toen zongen zij samen de halleluja's vanwege de heerlijkheid der deugden Gods, welke afstraalde van de aarde en van al de aardse goederen. Maar door de afval van God door de zonde heeft een ieder, niemand uitgezonderd, in die staat alle recht op het meeste of op het minste goed ten enenmale verloren. De mens is uit dat recht gevallen, hetwelk blijkt als er in Genesis staat dat het aardrijk nu om der mensen wil vervloekt is. Ook lezen wij in Romeinen, dat het schepsel niet anders dan onwillig aan de mens onderworpen is. Mocht een ieder van ons zijn staat van nature daarbij eens bezien!

Maar er is ook een staat der herstelling, waarin een nieuw recht in Christus wordt verkregen. Uit de grote hoop van gevallen mensen komt er zo nu en dan hier en daar één op, die al hetgeen wij hier gezegd hebben recht ziet en gelooft, en die zich ook als zo één voor God gedraagt. Zulk één zoekt de gemeenschap aan Christus, de Zoon van God, Die de Erfgenaam is van alles. En op 's Heeren tijd vindt deze Hem ook, Die voor Zijn volk het nieuwe recht verworven heeft en door .Zijn armoede het heeft verdiend hen rijk te maken en alle vloek van hen weg te nemen. Tot zulk één zegt Paulus : "Alles is uwe, want gij zijt van Christus." Dat wil zeggen: Omdat gij gemeenschap hebt aan Christus, en met Hem verenigd zijt, hebt gij tot alles een Goddelijk recht.

Kinderen van God, gij die er bij bevinding iets van kent uit de drek te worden verhoogd en in Christus gevonden te worden, ja alles nu buiten uzelf in Hem te zoeken, ziet dan uit dit alles dat uw recht tot alles christelijk en Goddelijk is. U mag hier dan zo weinig van het bezit hebben als uw goede Vader in Zijn wijsheid over u goedvindt, evenwel is alles uwe: "Het weinige, dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed van vele goddelozen." Gij hebt recht tot alles.

Lodensteijn zingt:

D' aard' is ons, de hemel ons,
Wat zoud' ons meer gelusten, // meer gelusten?
Deez' aarde is ons een kort vertrek,
De hemel onz' eeuwige ruste.
Laat ons vrolijk zijn, vrolijk, vrolijk,
Laat ons vrolijk zijn, vrolijk zijn, vrolijk zijn.

Vrienden, wanneer gij uzelf met het schepsel geen kwaad meer zult kunnen doen, dan zult u het aardrijk beërven.

2. Voorts is er nog een burgerlijk recht. Dit hebben de vromen met de goddelozen gemeen. Hoewel naar de heilige, wijze en hoge voorzienigheid van God de lieden van de wereld, wier deel in dit leven is, doorgaans het grootste deel van de aardse goederen hebben. De Heere onderhoudt Zijn volk dikwijls zo, dat zij wel eens naar boven moeten zien en dat zij geoefend worden in de weg des geloofs. Asaf had er werk mee om de Heere te zwijgen als hij de voorspoed van de goddelozen zag. Hij kon het ze niet gunnen, totdat hij in Gods heiligdommen inging en op hun einde merkte. Toen aanbad en prees hij God en Zijn weg.

Dit burgerlijk recht tot de aardse goederen wordt door verscheidene oorzaken verkregen. Deze gronden voor de eigendom, genoemd *justi tituli possensionis*, worden naar de Bijbel als volgt verkregen.

1. Door naasting of toe-eigenen van iets hetgeen nooit iemands eigendom is geweest.

a. Dit geschiedt door het innemen van onbewoonde landen, of wel door de verdeling van die of van de rijkdommen uit de zee en de aarde onder zulken, die daar allen evenveel recht op hebben.

b. Ook door het vinden en naasten van iets dat geen eigenaar heeft. Bijvoorbeeld de vissen in de vrije wateren, de vogels in de vrije, lucht, enz. Die zijn voor degene, die ze vangt.

c. Deze naasting geschiedt ook door overwinning in een rechtvaardige oorlog. Jakob bezat een stuk land, dat hij met zijn zwaard en boog uit de hand der Amorieten had verkregen.

d. Ook door een rechtvaardige en geoorloofde winst.

e. Door wettige verdiensten vanwege arbeid of prestatie: "Werkende met zijn handen." Aldus verkrijgt een gevallen mens eigendom en eet hij zijn eigen brood in het zweet zijns aanschijns.

f. Voorts geschiedt deze naasting ook door rechtmatige erfenissen, hetzij dan natuurlijk, *ab intestato*, ofwel bij testament: "Een testament is vast in de doden."

g. Ook door een vrijwillige gift of geschenk, welke de één aan de ander doet. Wij lezen van Jakob, dat hij zijn broeder Ezau ontmoette en hem tegenkwam met geschenken. En van Izak, die door Eleazar gouden oorsierselen, armringen enz. aan Rebekka liet geven.

h. Tenslotte ook door koping of verwisseling van het ene goed voor het ander. Dan lezen wij van Abraham, die een akker kocht voor een stuk geld van Efron, om een begraafplaats te hebben. Dit is ook een wijze instelling van God, dat een ieder tot hetgeen hij behoeft kan komen door het slijk der aarde. Door een stukje blinkend slijk voor dit of dat ander slijk te ruilen. Dan is de naaste daartoe wel genegen en kan een ieder van zijn naaste wel bekomen hetgeen hij behoeft.

b. Dit burgerlijk recht bedoelt het achtste gebod wel voornamelijk. De Wetgever draagt daarin zorg voor de mens, die uit de aarde genomen is en van de aarde leven moet, en dus een deel van de aarde nodig heeft. En zulks opdat zijn bescheiden deel niet door onrecht verminderd of hem ontnomen zal worden. Het schepsel is toch zo boos en verdorven geworden, dat het tegen God opstaat, en niemand is er veilig voor. Daarom beschermt de Heere door dit gebod het tijdelijk bezit van de ellendige mens, als Hij zegt: Gij zult niet stelen.

B. Wij komen daarmede tot het tweede stuk, het verbod zelf, waarin de Heere zegt: "Gij zult niet stelen." Welke zijn de voorwerpen van dit verbod?

De Heere wijst deze in het enkelvoud aan door het woordje "gij." En dit wil hier niet zeggen dat het alleen voor Israël geldt. Want deze wet is aan Israël niet gegeven als Israëlieten, maar als redelijke schepselen. De ceremoniële en de burgerlijke wetten waren hun als Israëlieten gegeven, maar deze wet niet. Wij houden dit staande tegenover de goddeloze en zo veel verwarring tweebredende stellingen van de Antinomianen of wetsbestrijders. De wet der zeden is de wet der Tien Woorden, en de wet der Tien Woorden is de wet der zeden. Deze wet is ook de heidenen ingeschapen, en dus komt zij overeen met de wet der natuur. Jezus en ook de apostelen halen deze wet in het Nieuwe Testament dikwijls aan. Jezus wilde niet dat iets daarvan zou worden ontbonden en de mens alzo geleerd.

Uit dit alles volgt dat wij allen de voorwerpen van dit verbod zijn, al de mensen van de gehele aardbodem, hoofd voor hoofd. Daarom staat hier in het enkelvoud "gij", en niet "gijlieden."

Dus komt hier tot deze voorwerpen het verbod Gods: Gij zult niet stelen.

Vraag. Wat moeten wij verstaan door "stelen", hetwelk hier verboden wordt? De taalkenners zeggen dat dit woord in het Hebreeuws en in het Grieks beduidt: iets heimelijk wegnemen of ont dragen. Dit sluit dus ook het roven in, hetgeen mede een kwaadwillig bedrijf is. Het ziet dus op een bedekt en schandelijk bedrijf. Ja, dat men dit wegnemen met bedrog doet, gelijk wij van Absalom lezen. Wij kunnen dit stelen dus als volgt omschrijven. Het is het ontnemen aan de naaste, zonder dat deze dit weet of wil, van zijn goed, waarop hij een burgerlijk recht heeft, of althans schijnt te hebben. Welk burgerlijk recht althans aan degene, die steelt, niet staat te onderzoeken.

Uit dit gebod blijkt ook dat het zich uitstrekt tot alle goederen, zonder enig onderscheid. Want de Wetgever wijst geen goederen aan, maar zegt hier alleen: Gij zult niet stelen.

- Daaruit volgt dan dat dit verbod zich uitstrekt tot alles wat onze naaste lief en dierbaar is.
- Het strekt zich uit tot zowel de grote als de kleine zaken, welke eigendom zijn van de naaste.
- En zowel tot de zaken, welke aan het rijk of aan de kerk behoren, als tot die, welke aan particulieren toebehoren.
- Het strekt zich zelfs uit tot mensen, die het beste goed zijn van hun nabestaanden. Deze kan men stelen door hun genegenheden ten aanzien van hun ouders weg te nemen, gelijk dat in verkeerde huwelijken wel geschiedt.
- Hier geldt dit verbod tot stelen evenzeer als ten aanzien van hun meerder of minder goed.
- Elke vorm van stelen wordt hier in dit verbod verboden. Of het dan in het openbaar geschiedt, als bij het roven, dan wel in het geheim. Al geschiedt het zelfs zó, dat geen aardse rechter er enige vat op hebben kan, dus onder een schijn van recht; dat men voor het oog der wereld nog wel kan bezitten.
- Uit dit alles blijkt dus dat ook zij stelen, die iets van hun naaste bezitten of verkrijgen, anders dan op grond van een zuiver burgerlijk recht.

Letten wij nu op:

- a. de grootheid van het kwaad van deze zonde,
- b. alsook op de straffen, welke God over deze zonde heeft gedreigd en ook zeker zal brengen.

a. Allereerst de grootheid van het kwaad van deze zonde.

1. Deze zonde komt voort uit een trots en onvergenoegd hart ten aanzien van het wijze beleid Gods. Dus uit een ontevredenheid ten aanzien van de stand, waarin de Heere de mens heeft gesteld. Het goddeloze hart tast met deze zonde de soevereiniteit van God aan. Dit is hetgeen waar Agur zo bevreesd voor was. Daarom bad hij tot de Heere: "Armoede of rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels. Opdat ik, verarmd zijnde, dan niet stele en de Naam mijns Gods aantaste." Paulus had van nature ook zulk een verkeerd hart. Daarom sprak hij, dat hij geleerd had vergenoegd te zijn in hetgeen hij was. Dit had hij geleerd door genade en door bovennatuurlijk onderwijs.

2. Deze zonde komt ook voort uit ongelooft en uit een heidens wantrouwen van de Heere en van Zijn voorzorgen voorzienigheid. Ziet eens wat dit wel is. De arme mens wil zichzelf verzorgen, uit vrees dat God hem niet genoeg zal geven. Ja, hoe oud hij ook wordt, dan gaat nog zijn bange zorg daarover, hoe hij toch door de wereld zal komen. En hoewel hij er tot hier toe doorgelopen is, waarbij zijn zorg beschaamd werd, evenwel blijft hij met deze zorg bezet. Hij heeft de handen vol met het werk voor het uiterlijke en het lichamelijke, en zijn arme ziel, die voor een eeuwigheid bestemd is, durft hij wel wagen. Maar Jezus spreekt toch duidelijk van een eerst zoeken van het Koninkrijk Gods. Daarbij is de belofte dat dit toewerpsel wel volgen zal. De Heere zegt ook dat het leven meer is dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding. Dus zal de Heere, Die het lichaam geschapen en het leven gegeven heeft, het voedsel en de kleding ook wel geven. Daarom zegt de Heere dan verder: "Zijt niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten? of wat zullen wij drinken? of waarmede zullen wij ons kleden? Want al deze dingen zoeken de heidenen; want uw hemelse Vader weet dat gij al deze dingen behoeft." Des Heeren volk zou dit eens bedaard moeten nalezen, naar boven opziende, tegen alle ongelooft in hun hart in.

3. Deze zonde komt ook voort uit lief de loosheid ten opzichte van de naaste. In plaats van de band der liefde tot zijn naaste nauwer toe te halen, verbreekt de mens deze en doet hij dus zijn naaste groot nadeel. Want daardoor snijdt hij de gelegenheid en de middelen af, waardoor zijn naaste in staat zou kunnen zijn om God te verheerlijken en Hem met zijn goederen te dienen. Alsook om daarmede het Koninkrijk van Jezus te kunnen uitbreiden en weldadigheid te kunnen oefenen ten aanzien van de ellendigen.

Ja, daardoor zuigt zulk één het bloed van zijn naaste uit. Hij veroorzaakt daardoor wel een verdriet en vertering des geestes, waardoor de dood kan worden veroorzaakt. Dat is dan wel een bewijs hoe slecht het bij de bestolene vanbinnen gesteld is, maar toch blijft de dief daarvan de werkende oorzaak. De Heere klaagt over de oversten van Israël: "Zij roven hun huid van hen af, en hun vlees van hun beenderen. Ja, zij zijn het, die het vlees Mijns volks eten en hun huid afstropen, en hun beenderen verbreken."

b. En welk een straffen heeft God over deze zonde bedreigd en zal Hij er ook zeker over brengen!

1. Die mens heeft hier in de tijd onrust in zijn bezit te wachten. En dit naar de wet der wedervergelding. Want hetzelfde recht, dat zulk een zich aanmatigt ten aanzien van het goed van een ander, moet hij ook een ander ten aanzien van zijn goed toekennen. Want de mensen zijn in dit opzicht toch aan elkander gelijk. Dus heeft hij onder de toelattende voorzienigheid van God te wachten dat dit ook aan hem zal geschieden.

2. Ja, die mens heeft de vloek te wachten, niet alleen in zijn gestolen en vals verkregen goed, maar zelfs in en over al zijn andere goederen. Zulk één haalt wat in zijn huis, dat hij hier en eeuwig zal beklagen. Een tegen elkander roepende steen en sprekende balk. Hoe menigmaal ziet men, wanneer men het oordeel Gods daarin eens kan navolgen, dat zulk één hier al wegdruipt en versmelt als sneeuw op het veld. Het derde, ja zelfs het tweede lid ziet dat goed al niet meer. Er staat met nadruk geschreven: "Ik breng deze vloek voort, spreekt de Heere der heerscharen, dat hij kome in het huis van de dief." En met niet minder nadruk: "Gelijk een veldhoen eieren vergadert, maar broeit ze niet uit, alzo is hij, die rijkdom vergadert, doch niet met recht. In de helft zijner dagen zal hij die moeten verlaten, en in zijn laatste een dwaas zijn."

3. Ook heeft zulk één na de tijd te wachten dat hij het Koninkrijk Gods zal moeten derven. Daarom waarschuwt de apostel vervolgens: "Dwaalt niet, want zulken zullen het Koninkrijk Gods niet beërven." Terecht zegt Salomo daarom: "Die met een dief deelt, haat zijn ziel."

Letten wij nu nog op de wijze van voorstelling door de Wetgever. Dit geschiedt op een verbiedende wijze.

1. God verbiedt dit stelen van binnen in het hart van elk mens. Ieder weet dus dat dit een verboden vrucht is, welke hij plukt. Dit zegt hem zijn veroordelende consciëntie, welke Gods stedehouderes is. Daaruit vloeien al die beschuldigende gedachten en benauwdheden over dit kwaad voort.

2. De Heere heeft als Wetgever en Rechter dit gebod op een zeer plechtige wijze mondeling en schriftelijk van de hemel gegeven op Sinai's top. Daar kwam de Heere neder onder de aller verschrikkelijkste tekenen van Zijn heiligheid en rechtvaardigheid. Ja, uit de donkerheid en donderslagen, bliksemen en aardbevingen spreekt de grote God hier tot elk mens in het bijzonder: Gij zult niet stelen. En dreigt Hij het wee over een ieder, die het niet opmerkt.

Toepassing

Ziedaar enigermate het achtste gebod geopend. Om ons nu te bekorten, zullen wij hier niet meer aanwijzen hoe een ieder, niemand uitgezonderd, aan dit gebod schuldig staat. Ook niet hoe de grote Wetgever bij dit gebod vaneen ieder de volmaakte betrachting vordert, gelijk de onderwijzer dit alles in zijn uitbreiding over dit gebod ons leert. Ook niet de gepaste borgtocht van de Heere Jezus ten aanzien van dit deel van Gods wet, en wel voor allen die daardoor gewond zijn en Hem als de Medicijnmeester gestaltelijk van node hebben. Wij zullen dit alles maar voor het vervolg bewaren.

A. Mochten wij er nu samen iets van leren het reeds verhandelde ons ten nutte te doen zijn. Ja, mocht elk onzer nu eens ziende worden en tot zichzelf komen en dus eens nagaan hoe hij aan al zijn bezittingen gekomen is. O vrienden God spreekt hier uit het midden des vuurs, onder verschrikkelijke tekenen van Zijn heiligheid en rechtvaardigheid tot elke blinde, dove, ja dode zondaar: Gij zult niet stelen.

Vrienden, wilt mij toelaten dat ik u eens iets vraag met betrekking tot uw bezit.

1. Hoe denkt u daarover wanneer u het burgerlijk recht van alles eens doorzoekt? Mag alles dan zo van rondom bezien worden, hoe men aan al zijn goed gekomen is? Of hoe ouders of voorouders er aan gekomen zijn? Men zou van harte bereidwillig moeten zijn om bij deze dingen te worden gebracht. Het is wel waar dat om der het is ook waar, dat de zonde wil op alles een vloek ligt. Maar Heere menigeen in zijn handel en doen op een duidelijke wijze tegenkomt met Zijn wrekende gerechtigheid. En zulks dewijl er onrecht in de bezittingen is. En de mens is dan zo dwaas, dat hij dan over de plaag klaagt, en niet bij de zonden of het onrecht terecht wil komen.

2. En hoe bevindt u het alles wanneer u het Goddelijk recht eens doorzoekt ten aanzien van hetgeen u wettig bezit? Mensen, bent u niet reeds tevreden wanneer u maar enigermate opeen wettige wijze uw goed bezit? Bekommert gij u dan nog veel over de gunst van God? Of over het Goddelijke recht, hetwelk wij toch tot alles hebben verloren?

3. En verder, hebt u de Heere Jezus tot dat doel als die Erfgenaam steeds van node, Die u dagelijks in het recht tot uw bezitting zetten moet? En zulks opdat Hij de zegen in de zegen zal veroorzaken en opdat u met uw goed in de Heere zult eindigen? O, wat is het er ver vandaan! Wat leven duizenden burgerlijke en uitwendig godsdienstige mensen als beesten, die naar beneden alles maar plukken, zonder ooit naar boven te zien.

Vrienden, laat ik u nog eens iets mogen vragen met betrekking tot uw hart.

(1) Is daar dan wel vergenoegdheid? Is daar de volle voldaanheid ten aanzien van de bedeling van de soevereine God, Die aan een ieder geeft naar Zijn welbehagen? Of is ervan binnen steeds een twisten en morren over Gods wegen? Zo worden de goddelozen beschreven, als klagers over hun staat. Is er niet dat gieren naar geld? En brengt bij menigeen de winst alleen maar een zucht naar nogal meer mede? Ja, verhaast u menigmaal niet de erfenissen? Salomo zegt, dat zulk één in zijn laatste niet zal gezegend worden.

(2) Weet u wat dat is, bij sommige gestalten hartelijk benauwd te zijn voor grote rijkdom en tijdelijke voorspoed? En dat uit vrees voor een ellendig hart? Dat u gevoelt dat u er kwaad mede zoudt doen en het u van de Heere zou afbrengen? Wat bad Agur tegen de rijkdom. Dit is genade, wanneer men daar waarlijk gevaar in ziet. Paulus had dit van nature niet, maar hij zegt, dat het hem door bovennatuurlijk onderwijs geleerd was vergenoegd te zijn in hetgeen hij had. En bevindt ge u bij dit alles nu geheel onschuldig?

a. Sommigen spreken zo door algehele blindheid. Ja, zij menen integendeel zelfs iets te hebben dat op deugden gelijk. Dezulken hebben van node dat God hen wakker maakten hun ogen hier opent, opdat zij ze zelf niet zullen open doen in het verderf.

b. Anderen durven zich niet al te nauw te onderzoeken. Er zou zo veel aan het licht komen. Zij durven in deze van God geen licht te begeren om alles eens te mogen doorzien. Want het licht maakt openbaar en dus zou hun vrede van binnen worden verstoord. En waar komt dit anders vandaan dan daaruit, dat het hart niet oprecht is? Ja, dat het van binnen verrot en verraden is? Er is toch een stem van Gods wege in het hart, welke zegt: "Onthoud het goed van zijn meesters niet." En ook, dat men het onrechtvaardig verkregen goed moet wedergeven. Ja, dan is er bij sommigen wel de vrees, wanneer zij van al hun onrechtvaardig verkregen goed zouden scheiden, dat het er wanhopig voor hen zou uitzien. Och mensen, probeert u hier deze overtuiging wat af te leiden en uit uw gedachten te zetten, opdat het zo langzamerhand wat slijten moge? Ja, bidt u op uw manier dagelijks om de vergeving van zonden, en zijt u in uw belijdenis zulk een sterk voorstander van de waarheid, dat de mens een zondaar is? En wanneer deze bijzondere zaken in uw gedachten komen, zult u het onrecht dan bij u en in uw huis houden? O, dan toont u daarmede dat u liever schipbreuk lijden wilt ten aanzien van uw eeuwig wel, dan dat u scheiden zoudt van de onrechtvaardige Mammon. En verder, mensen, durft u dat nu zo te wagen? Durft u hier alles niet voor God geheel open te leggen, terwijl het nog de tijd der genade is, waarin u nog kunt vernederd worden en verzoening kunt vinden? Wat zal het toch eenmaal zijn wanneer hetgeen in het verborgen geschied is, zal worden geopenbaard. Wanneer u het dan eeuwig met wanhoop zult blijven zien, zonder dat er één druppel water zal zijn tot verkoeling van die innerlijke brand, welke dit alles zal veroorzaken.

c. Dan zijn er weer anderen, die wel een algemene indruk of besef hebben van hun schuld ten aanzien van al de geboden, en die daarbij in hun oordeel ook overreed zijn van hun onmacht. Het kan daarbij ook zijn dat zij niet in alle bijzonderheden weten dat zij iets op onrechtvaardige wijze bezitten. Maar die arme zielen zitten daarbij dan stil, werkeloos en geesteloos neder. Sommigen klagen daar dan wel eens enigszins over, waarbij de één ook nog wel verder kan komen dan de ander, zelfs in de achting voor en toegekeerdheid tot Gods zaak en volk. En toch ontbreekt daar in de grond van de zaak alle ware zaligmakende ontdekking door het licht en de werking van de Geest van Christus. Alleen daardoor zouden zij recht kunnen worden ontdekt en terecht gebracht. Wat is het toch smartelijk wanneer dezulken met open ogen verloren gaan.

d. Mocht een ieder dit alles nu eens zien en daaruit opmaken wat hij te wachten heeft, aldus in zijn blinde en dode natuurstaat blijvende. O, dan zal het er niet op aankomen of de één een groter zondaar is geweest dan de ander, wanneer zulk één van hart en staat veranderd en met zijn zonden tot Christus gekomen is. Maar die dit mist, al zou hij al zijn goed ook nog zo eerlijk bezitten, hij gaat verloren.

En doet daarbij dan deze vraag: Wat is alles buiten God? Het is alles zo ledig. Het voldoet het hart niet. Wanneer men maar oren heeft om te horen, zal men het alles horen toeroepen: Hetgeen u zoekt, is bij mij niet. Wij hebben begeerten in ons, die zich naar het oneindige uitstrekken, .en wat men in het tijdelijke ook aan moge vatten, deze begeerten worden daarin niet vervuld. In de val zijn onze begeerten omgeslagen naar de verkeerde zijde. En de mens wordt eerst weer recht wijs wanneer hij tot zijn oorspronkelijke punt teruggebracht en bekeerd wordt. Het zal niet minder dan de Drie-enige God kunnen zijn, Die ons hart zal voldoen, opdat wij met Asaf kunnen zeggen: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde."

B. Moge het volgende nog tot uw besturing dienen om tot deze keuze te komen.

- O mensen, die daar met half geopende ogen staat, klaagt uzelf veel bij de Heere aan vanwege uw blindheid, uw ongevoeligheid en uw onwilligheid. Dat is de rechte weg om licht te krijgen. Staat veel naar een volkomen hart om uw bezittingen te willen doorzien. Want dat gedurig zich open stellen voor licht en dat zuchten om alles maar te mogen zien, is een bewijs van oprechtheid. De Heere zeide: "Ik zal voortaan niet meer met ulieden zijn, tenzij u de ban uit het midden van ulieden verdelgt."

- Zoekt ook bij de Heere te verkrijgen dat u waarlijk in uw gedachten overtuigd worden moogt nog in uw natuurstaat te zijn. Laat het gevoel, dat u nog zo aan het aardse vast zit, en de ontevredenheid met het uwe u nog zo zeer gebonden houdt, u daartoe ten bewijs strekken. Daar zou de Heere Zijn rechte ontdekking kunnen beginnen, gelijk Hij ook deed bij die vrouw. De Heere noemde haar één zonde, en daarop vertelde zij in de stad Samaria: "Ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb."

- En rust dan niet voordat u met uw schulden tot Christus gekomen zijt en de vrede met God hebt ontvangen door Zijn bloed. Staat dan toch veel naar licht, om hier op uw wijze te mogen waken tegen alle wettischheid, zorgeloosheid en valse vrede.

C. Maar u aangaande, volk des Heeren, moge het nu volgende tot uw besturing in deze dienen.

1. Het past u zo zeer de Heere Jezus en de gemeenschap met God in Hem als het allerhoogste te schatten; en daartegenover de wereld, met al wat zij belooft en geeft, als het allerlaagste. Daartoe zou uw hart eerst in de hemel moeten zijn om de wereld zo van omhoog in al haar laagheid en geringheid te zien. Er is toch geen naarder staat mogelijk dan dat des Heeren volk hier op de aarde blijft hangen en wroeten, en dus de aarden flessen gelijk is. Voor de kinderen van het Koninkrijk, welke de Heere van eeuwigheid tot heerlijkheid heeft afgezonderd, moest er geen vreemder werk zijn. Zou het mogelijk zijn dat er smart in de hemel kon zijn, dan zouden zij daarover treuren.

2. Waakt toch tegen alle onvergenoegdheid, tegen alle nijdigheid en misgunning wat betreft de rijkdom en de voorspoed van de goddelozen. Het is toch meestal alles wat zij hebben. Zij gaan dikwijls uit hun paleizen naar een duistere kerker en eeuwige gevangenis. Uit hun staat en rijkdom naar een plaats, waar zij de slaven en vazallen van de vorst der duisternis zijn. Hier zijn u menigmaal: "als een groene inlandse boom. Hun kracht is fris, hun ogen puilen uit van vet. Zij hebben geen banden tot hun dood en zij worden met de andere mensen niet geplaagd." Maar dan volgt er terstond op: "Maar hij ging door, en zie, hij was er niet meer; en ik zocht hem, maar hij werd niet gevonden." O, zoekt toch met Asaf in Gods heiligdommen in te gaan en daar op het één en ander te lettén. Dan zult ge het hun wel kunnen gunnen. Zoekt toch steeds de plaag van w hart te zien, alsook hoe zeer u de Heere Jezus daartoe steeds van node hebt. Hij ere u gebruik te maken van Zijn bloed en Geest tot verzoening en kracht.

Tot uw opwekking willen wij u zeggen:

- (1) Weet dat de Heere voor u zorgt. Hij weet dat u op de wereld bent en wat u nodig ebt. Er is alle reden om alles aan Hem toe te vertrouwen. Zou de Heere gezorgd ebben voor wat het grootste is tot in eeuwigheid, en zou Hij nu het minste u nthouden? Leest dan eens, daarbij tot Christus zuchtende om en uitzijnde naar eloof.

- (2) U bent hier op aarde zeer beslist het rijkst. Wat kunt ge meer hebben dan de God an de gehele aarde, de Almachtige tot uw overvloedig goud en krachtig zilver? Wat meer dan hier reeds Koningskinderen te zijn; die een zeker recht p alles hebben, hoewel een kind in de wieg nog niet veel van zijn rijkdom af eet? Grote erfenissen hangen u boven het hoofd. Onuitsprekelijke sommen, die u iet kunnen ontgaan. Want de Testamentmaker is dood geweest.

- (3) Het is wel waar, hier is nog een gedurige worsteling in een weg van oorlog en trijd. Maar in die strijd zult u grote overwinningen behalen tegen de zonden, egen de wereld en de duivel, ja tegen al die Enakskinderen van binnen. U kunt er eker staat op maken dat u met eer van hen af zult komen. Want Christus, uw verste Leidsman, staat altijd aan de spits. Hij bedekt uw hoofd ten dage des srijds.

(4) Weet ook, dat u het volle bezit van de aarde na dezen hebt te wachten. U toch alleen hebt er recht op, en waarom zou uw Vader u de bezitting dan onthouden? Hier onthoudt de Heere het u alleen om uw bestwil. Want hier is het als een mes in de hand van een kind. Maar na dezen moogt gij "naar Zijn beloften een nieuwe hemel en een nieuwe aarde verwachten, waarin gerechtigheid wonen zal." En ook het bezit daarvan, dan als zulks u geen kwaad meer zal kunnen doen ten aanzien van uw hart en gestalte. Want Jezus heeft ook de aarde door Zijn bloed voor Zijn volk verworven. Dus moeten zij daarvan zeker de bezitters zijn. Ja, op hun manier zucht het ganse schepsel als met opgestoken hoofde, verwachtende de openbaring van de kinderen Gods.

(5) En voegt hier dan nog bij, dat God hier zelfs van Zijn volk Zijn eer van Zijn heerlijke scheppingswerk niet krijgt. God kan toch zelfs door de val des mensen Zijn hoge doel, de verheerlijking van Zichzelf, niet missen. Dus moet die ganse schepping in wezen blijven tot dát zalige doel. Verblijdt u daarom in die hoop.

Amen.

HET ACHTSTE GEBOD (Het stelen)

II.

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, de opening van de geestelijke zin van dit gebod, aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer in zondag 42.

Wij staan daarbij stil:

- A. bij de verboden zonden (vraag 110), en
- B. de geboden deugden (vraag 111).

A. De verboden zonden vinden wij aangewezen in vraag 110. Eerst wordt dan genoemd alle diefstal, welke in het openbaar onder deze naam wordt gepleegd, en door de overheid aan den lijve wordt gestraft. De onderwijzer omschrijft deze als volgt: God verbiedt niet alleen dat stelen en roven, hetwelk de overheid straft.

- Wat met dit stelen hier wordt bedoeld en hoe dit omschreven kan worden, alsook het kwaad van deze zonde, hebben wij in den brede gezien bij de verklaring van dit gebod in de vorige oefening.

- Dus ook het roven, dat in het openbaar, maar tegen de zin van de naaste gebeurt, en zo nog erger is dan het stelen. Daarom zullen wij hier nu de verschillende grove dieverijen bezien, welke in dit gebod verboden worden.

1. Wij noemen dan eerst alle diefstal van kerk en armen, ook wel genaamd sacrilegie of beroving van het heiligdom.

(1) Deze zonde geschiedt wanneer men goederen, welke zijn bestemd voor of gegeven tot de dienst van God of tot onderhoud der armen, naar zich toe trekt, deze aan hun gebruik onttrekt of daarin tekort doet. De Heere klaagt hierover dat zij Hem beroofden. Hier roepen de balken tegen de stenen, en de stenen tegen de balken in zulke huizen, die van onrechtvaardig verzwegen goed, en vooral van kerkroof gebouwd zijn. Wij kunnen het grote met nadruk lezen, dat God deswege zware oordelen over de Joden bracht. Door Zijn voorzienige hand heeft de Heere gezorgd dat er voldoende goederen zijn opdat voldoende opzieners over de geestelijke stand van de mensen kunnen worden aangesteld. Maar wat is hier het geval? In het maatschappelijke is het zo dat over de gemeenschappen, zelfs reeds over een gering aantal gezinnen, politietoezicht en een regering aangesteld worden. En dit behoort ook. Maar in het geestelijke is het toch van veel groter belang? Het gaat dan toch ten aanzien van de zielen, dus wat betreft de zeden en de wandel van de mensen. Doch dan is het menigmaal zo, dat één opziener alleen duizenden mensen onder zijn opzicht heeft. Maar wat kan dan één man uitwerken? Waar kan hij acht op geven? Bovendien heeft zulk één daarbij dan meestal zijn handen reeds vol met het openbare dienstwerk en de regering der kerk. Waarbij nog komt dat hij, die voor God getrouw zoekt te zijn, niet zelden zijn handen vol heeft in de strijd tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, tegen de duisternis dezer eeuw en tegen de geestelijke boosheden in de lucht. En dan nog afgezien van de strijd tegen eigen vlees en bloed.

(2) Deze zonde wordt ook bedreven wanneer men de kerk haar privileges ontnemt. Dus de voorrechten, welke de Heere onder het opperbestuur van haar enige Koning Jezus aan Zijn knechten heeft gegeven om de bediening waar te nemen, zoals de vrijheid van het kerkelijke beroepingswerk. Ook het gebruik van de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen. Dan worden de handen van de dienaren van Christus gebonden. Wij lezen dat de koning Uzzia, die zich hieraan schuldig maakte, met melaatsheid werd gestraft en zo tot zijn dood toe bleef. En anders staat er toch dat hij deed wat recht was in de ogen des Heeren. Het is een eeuwige waarheid, Jezus is de enige Koning over Sion, de berg Zijner heiligheid, en Hij zal dit blijven tot in eeuwigheid.

(3) Deze zonde van beroving van het heilige wordt ook begaan wanneer de opzieners niet van ganser harte waken over de rechten en privileges van de kerk. Wanneer zij dus niet als één enig man hun Koning Christus voorstaan, maar wanneer zij uit partijchap, of omdat zij hun zin niet kunnen krijgen, geweldige macht zoeken. O vrienden, die hier Gods huis niet bouwen of voorstaan, en geen tederheid des harten hebben ten aanzien van de rechten van Christus, zij mogen schijnen en vertonen wat zij willen, maar God zal dat zien en zoeken.

(4) Deze zonde geschiedt ook wanneer opzieners door onbetamelijke giften, hetzij direct of indirect, tot de kerkelijke bediening komen. Of ook wanneer anderen daarvoor geld ontvangen. Dit noemt men simonie, naar de zonde van Simon de Tovenaar, die geld bood voor de gaven des Geestes. Dit was ook de zonde van Gehazi. Jezus zegt dat dezulken dieven en moordenaars zijn. Dit geschiedt door sommige huurlingen, die voor zulke lijfrenten wel duizenden geven. O, wat zal God ten einde van die maken? Dit is een kwaad, waartegen de christelijke overheid mede heeft te ijveren. Werd dit maar niet 'in de zomen van ons land' gevonden.

(5) Zo ook wanneer de armenverzorgers de goederen der armen ontvreemden. Dit was de zonde van Judas.

- Hiertoe behoort het verkeerd besturen en uitdelen van die goederen, zodat men te karig is in het verzorgen der armen in hun noodduft.

- Of ook wanneer men de huisgenoten des geloofs, die er het meeste recht op hebben, niet het eerst en het meest verzorgt.

- Ook behoort hiertoe het inhouden van zijn gaven, zodat men de armenverzorgers niet van het nodige voorziet. O vrienden, gij zult geen voordeel genieten van hetgeen gij de armen onthoudt. Het is hier zoals Salomo zegt: "Die uitstrooit, wordt nog meer toegedaan." De Heere verbiedt deze zonde van kerkdieverij zeer nadrukkelijk. Salomo zegt: "Het is een strik des, mensen, dat hij het heilige verslindt." Hoe wonderlijk is het Woord des Heeren, waar Hij vraagt: "Zal een mens. God beroven? Maar gij berooft Mij, en zegt: Waarin beroven wij U? In de tienden en het heffer. Met een vloek zijt gij vervloekt, omdat gij Mij berooft, zelfs het ganse volk." Ja, ziet eens wat de Heere verder zegt: "Brenge al de tienden in het schathuis, opdat er spijs zij in Mijn huis; en beproeft Mij nu daarin, zegt de Heere der heirscharen, of Ik u dan niet opendoen zal de vensteren des hemels, en u zegen afgieten, zodat er geen schuren genoeg wezen zullen. En Ik zal om uwentwil de opeter schelden, dat hij u de vrucht des lands niet verderve; en de wijnstok op het veld zal u geen misdacht voortbrengen, zegt de Heere der heirscharen." Achan nam van het verbannene, en het kostte hem zijn leven. En Ananias en Saffira werden om deze zonde aanstonds door God met de dood gestraft.

2. Voorts wordt hier verboden alle dieverij ten opzichte van het rijk.

a. Deze zonde kan geschieden door degenen, die in hoogheid zijn gezeten.

- Wanneer de overheden van het rijk zich op onbehoorlijke wijze indringen in de plaatselijke of gewestelijke regeringen.

- Ook wanneer de overheden onwettige oorlogen voeren en zo de landpalen uitzetten.

- Ook wanneer de hoge overheden de algemene middelen verspillen door onnodige uitgaven of ook zichzelf daarmee verrijken. Ja, wanneer de overheden hun onderdanen zonder noodzaak uitputten door hun schattingen op te leggen.

- Of ook wanneer zij de onderdanen niet begunstigen en hen dus niet in staat stellen om met hun geld het land te dienen. God verbiedt deze zonde. De Heere klaagt: "Uw vorsten zijn afvalligen en metgezellen der dieven, een ieder van hen heeft de geschenken lief en zij jagen de vergeldingen na. Daarom spreekt de Heere, Heere der heirscharen, de Machtige Israëls: O wee! Ik zal Mij troosten van Mijn wederpartijders, Ik zal Mij wreken van Mijn vijanden. En Ik zal Mijn hand tegen u keren. En Ik zal u uw rechters wedergeven, als in het eerste, en uw raadsliden als in den beginne; daarna zult gij een stad der gerechtigheid, een getrouwe stad genoemd worden."

b. Maar deze zonde geschiedt ook door de ingezetenen.

- Het is dieverij ten aanzien van het land wanneer de ingezetenen weigeren tol te betalen aan wie zij tol, en schatting aan wie zij schatting schuldig zijn.

- Of ook wanneer zij deze op enigerlei manier ontduiken en dus fraude plegen ten aanzien van de inkomsten des lands. En wanneer zij in tijd van nood hun hulp ten beste aan het land onttrekken, of handelen tegen hun burgereed, waaronder elk burger staat. Dit is verboden en het is een zware diefstal, tegen het bevel van Jezus: "Geef de keizer dat des keizers is." En: "Zo geeft dan een iegelijk wat gij schuldig zijt: schatting die gij schatting, tol die gij tol schuldig zijt." Hier wordt verboden. alle diefstal van mensen. De Heere zegt: "Zo wie een mens steelt, hetzij dat hij die verkocht heeft, of dat hij in zijn hand gevonden wordt, die zal zekerlijk gedood worden."

3. Deze zonde geschiedt door mensendieverij.

(1) De zulken, die kinderen stelen om daarmede te gaan bedelen.

(2) Of ook die ze aan hun ouders ontstelen en hen in kloosters werpen.

(3) Deze zonde geschiedt ook door die onbehoorlijke slavenhandel in vreemde landen.

Wanneer men daar mensen, die met ons van enen bloede zijn, ja onze naasten zijn als beesten opdrijft, koopt en verkoopt. De ongunst van God daarover is wel zeer te vrezen.

(4) Tot deze diefstal van mensen behoort ook wanneer men dochters verleidt of op een onbehoorlijke wijze hun genegenheden inwint, tegen de wil van hun ouders. Dat men dus de liefste panden aan de ouders ontsteelt.

(5) Alsook wanneer men zich weer onttrekt aan degene, waaraan men zich eerst nauw verbonden (of verloofd) had. Deze zaken liggen zo teer. De zulken zuchten wel tot de Heere over deze trouweloosheid, en God hoort hun geroep. En wanneer men het oordeel van God kan navolgen, dan kan men als regel wel zien dat de Heere de trouweloze tegenkomt. Het is voor een ander gevaarlijk om zich met zulk één te verbinden, want hij heeft geen zegen te wachten.

(6) Hiertoe behoort ook wanneer men personeel, dat nog bij anderen in betrekking is, op een bedekte manier aanneemt. Of ook, door hun meer geld te beloven, bij hun huidige heren of vrouwen weglokt, dus ontsteelt.

(7) En dus aan de andere zijde ook wanneer zij, die in een dienstbetrekking zijn, een andere dienstbetrekking aannemen, eer zij op een behoorlijke wijze en met toestemming van hun heer of vrouw zijn losgemaakt. Dat is ook diefstal. Het zijn tederder zaken dan menigeen wel denkt. Wanneer heren bazen, mevrouwen en onderdanigen hier eens tot zichzelf inkeren, kon het wel eens zijn dat zij niet behoefden te vragen waarom zij zo tobben om aan personeel te komen, noch ook waarom sommigen zo moeten omzwerven om een betrekking te vinden.

(8) Tot deze zonde van diefstal van mensen behoort ook hetgeen waarvan Petrus spreekt. Namelijk het koopmanschap maken van zielen. Dat wil zeggen, als men door pluimstrijkende of bedekte woorden welke het oor strelen, de zielen der eenvoudigen van de waarheid aftrekt. Sommigen kunnen daarbij zo'n grote vriendelijkheid en ook wel een aangeboren hartelijkheid vertonen. Doch dat is geen heiligheid, maar sluwheid. Dan ontsteelt men degenen aan de liefhebbers Gods, die een hart voor Gods waarheid hebben. Of ook wanneer men het er op toelegt de mensen van hun geestelijke vaders af te trekken. Als van degenen, die God als een middel tot hun bekering gebruikte. Om ze aldus achter zich te krijgen. Dat is voor deze vaders zulk een hart doorgrievende smart. Zij moeten over deze handel wel tot de Heere zuchten. Men moest deze mensen er juist op wijzen, dat zij op dergelijke handeling geen zegen te wachten hebben. Het is maar een slecht bewijs voor de waarheid van het werk des harten in hem of haar, die zijn vader verlaat. Paulus zegt: "Gij hebt wel vele leraars, maar niet vele vaders." Daarom zeg ik, dat zulke vaders zuchten onder deze mensendiefstal. En God hoort dat zuchten. Deze dieven zijn hieraan te kennen, dat het hun evenveel blijft door welke wegen en vleselijke middelen zij hun doel bereiken. Ze proberen maar te krijgen wat hun op deze wijze gelukt. Wel een bewijs dat het van binnen niet diep zit.

4. Ook alle veediefstal wordt hier vervolgens verboden: "Wanneer iemand een os of klein vee steelt, en slacht het of verkoopt het, die zal vijf runderen voor een os weergeven, en vier schapen voor een stuk klein vee."

(1) Deze zonde heeft plaats wanneer men uit de weiden of stallen, of hoe het verder ook geschieden moge, enig vee steelt. God heeft in Zijn wet bevolen dat deze zonde moet worden gestraft met het vijfvoudig doen wedergeven voor een rund, en het viervoudig wedergeven voor een stuk klein vee. Dus niet met de dood, zoals wij reeds zagen uit de genoemde plaats. De reden daarvan is dat het vee, dat in het veld liep, niet alleen gelaten kon worden. Dat was toen niet veilig. Er werd altijd de wacht over gehouden.

Toch blijkt dat deze veedieverij oudtijds ook wel met de dood gestraft werd, wanneer et veel verzwarende omstandigheden waren. Wij kunnen dit opmaken uit hetgeen David tot Nathan sprak. In toorn ontstoken zei hij, dat degene, die aan een arme man zijn enig oilam ontstal, zelf overvloed hebbende, een man des doods was. Daaruit besluiten wij dus, dat er omstandigheden kunnen zijn, waardoor de straf verzwaaard moet worden. Dit geldt ook voor onze tijd, waar het vee in de weiden nu tot het veilige bezit gerekend wordt, waarover men niet meer de wacht behoeft te houden. In de Heilige Schrift zien wij ook, dat de Heere naar de mate van de zonde, of naar de hardnekkigheid van de zondaar, de straffen meermalen heeft verzwaaard. Mogelijk vraagt iemand zich af, of dat wel naar verhouding is: het leven van een beest en het leven van een mens. Doch op deze vraag gaan wij niet in. Een levenslange gevangenisstraf of verkocht te worden als slaaf was ook een zeer zware straf, hoewel voor diegene de genadetijd niet werd afgesneden.

(2) Tot deze veedieverij behoort ook wanneer men ongerechtigd op jacht gaat, of verboden beesten strikt of schiet, dan wel op verboden tijden jaagt, tegen de verordeningen van de overheid. Dus ook wanneer aren in verboden wateren of met verboden netten vist. Wanneer men de duiven of andere vogels van de naaste lokt, of wel de bijenzwerm uit de korven van een ander voor zich schept.

(3) Hierbij komt ook nog dat verboden wordt het vee van de naaste op enigerlei wijze te benadelen. Ja, dat men zelfs het vee van zijn vijand niet zou helpen wanneer het in gevaar verkeert: "Wanneer gij uws vijands os of zijn dwalende ezel ontmoet, gij zult hem dezelve ganselijk wederbrengen. Wanneer gij uws haters ezel onder zijn last ziet liggen, zult gij dan nalatig zijn om het uwe te verlaten voor hem? Gij zult het in alle manier met hem verlaten."

4. Eveneens wordt hier verboden alle diefstal van goederen. En wel niets uitgezonderd, wat het ook zou mogen zijn.

(1) Deze zonde kan geschieden door inbraak. Wij lezen in Exodus dat wanneer zo'n dief bij het inbreken vóór zonsopgang op heterdaad betrapt wordt, de huisgenoten hem mogen doden zonder dat dit hun tot bloedschuld gerekend wordt. Deze zonde geschiedt ook door het wegnemen van goederen langs de weg of ergens anders, waar dit ook moge zijn. Wij zullen dit in het vervolg nog wel nader zien. Zulk één moest volgens de wet het gestolene wedergeven, wel twee-, vier-, vijf- of zeventvoud. En wanneer hij onmachtig was het wederom te geven, moest hij zelf verkocht worden.

(2) Deze zonde geschiedt ook door het kopen van gestolen goederen. Dit kan echter geen zonde worden genoemd wanneer men goederen koopt op de normale manier; als het verborgen is dat het van diefstal afkomstig is. David noemt deze zonde: "een dief te zien en met hem te stelen." En Salomo: "Die met een dief deelt, haat zijn ziel."

(3) In dit gebod wordt ook het roven verboden. Dit wil zeggen een met geweld en in het openbaar stelen, terwijl de naaste er bij is: "Gij zult uw naaste niet bedriegelijk onderdrukken, noch beroven."

- Deze zonde geschiedt te land, als de mogendheden onwettige oorlogen voeren. Dat men dan de mensen van hun goederen en bezittingen berooft.

- Of ook wel in een wettige oorlog, wanneer soldaten, met hun bezoldiging niet tevreden zijnde, zonder het speciaal bevel van hun oversten maar buit maken.

- Of ook wanneer men mensen berooft, die toch werkelijk geen moedwillige en wrevelige vijanden zijn.

- Deze zonde geschiedt ook door alle struikrovers.

- Verder geschiedt deze zonde ook te water. En wel door zeerovers wanneer er geen wettige oorlog gevoerd wordt. Zo zijn er ook wel particulieren, die daarvoor speciaal schepen uitrusten. Met geen ander doel dan om maar te kapen en te roven wat men vinden kan. Welk een goddeloos bedrijf is dit. Het komt niet anders voort dan uit een diefachtig hart. Wat hebben getrouwe overheden daartegen moeten waken, en wat hebben de getrouwe leraren daartegen ernstig gewaarschuwd! Een ieder, die eerlijk van hart is moet er welvoor schrikken. Ook daaruit kan men zien hoe de tijden steeds erger worden.

5. Maar nu staat ons nog te letten op die dieverij, welke meer onder een schijn van eerlijkheid en rechtvaardigheid gepleegd wordt, zo verborgen als het maar kan, en ook al wordt deze nooit achterhaald. De onderwijzer zegt in zijn uitbreiding, dat God ook dieverij noemt: Alle boze stukken en aanslagen, waarmede wij het goed van onze naaste denken aan ons te brengen, hetzij met geweld of schijn des rechts, als met onrecht gewicht, el, maat, waar, munt, woeker, of door enig middel, van God verboden.

Vraag. Wat bedoelt de Wetgever hier met het verbieden van alle in schijn eerlijke en alle in schijn rechtvaardige stukken, zowel in het gemeen als in het bijzonder?

Het hier verbodene in schijn eerlijke en in schijn rechtvaardige omschrijft de onderwijzer met de woorden: Alle boze stukken en aanslagen, waarmede wij het goed van onze naaste denken aan ons te brengen, hetzij met geweld of schijn des rechts. De vraag is dus: Wat houden deze woorden in?

- Door de boze stukken, waardoor men probeert het goed van zijn naaste aan zich te brengen, moeten wij die stukken verstaan, welke reeds gepleegd zijn.

- Door de boze aanslagen moeten wij verstaan de aanleg, het overleg en de voorbereiding met een boos doel. Maar wat bedoelt de onderwijzer dan met geweld of schijn van recht zulks te doen? Daarmede geeft de onderwijzer ons te verstaan wat er al omgaat in een diefachtig hart.

- Dit is maar bezig om te prakkiseren en te overleggen hoe en op welke wijze het goed van de naaste aan zich te brengen. Of hij het dan doen zal met geweld, of wel door een schijn van recht. Als het maar mogelijk is, zal hij het laatste eerst kiezen. Want dat schijnt hem het meest geschikt, het minst zorgelijk en ook het minst oneerlijk toe.

- Door de uitdrukking met geweld of schijn des rechts moeten wij ook verstaan, dat het voor God evenveel is, ja hetzelfde blijft, of de dieverij met openbaar of geheim geweld, dan wel onder een schijn van recht geschiedt. God toch kan niet bedrogen worden. Al lijkt de schijn des rechts dan wat eerlijker voor de mensen dan het geweld, en al kan zulk een dieverij niet bestraft worden zo lang men steelt onder een schijn des rechts; het is een eeuwige waarheid dat alle dingen voor God openbaar zijn. Alles geschiedt in het licht Zijns aanschijns en voor God is het dus precies hetzelfde. Dit zegt ook Paulus: "Dat niemand zijn broeder vertrede, noch bedriege in zijn handeling; want de Heere is een Wreker over dit alles." Daar wordt het geweld en schijn van recht aangewezen, maar ook wat er op volgt.

a. Bezien wij nu verder wanneer deze zonde geschiedt met geweld.

(1) Men brengt het goed van zijn naaste met geweld aan zich, wanneer men door zijn eigen macht of door machtige vrienden weet te veroorzaken dat onze naaste in het gericht overwonnen wordt. Dat hij het zijne dus niet krijgt, of wel het zijne kwijt raakt. Op deze wijze kwam koning Achab aan de wijngaard van Naboth. Of ook dat men door het nemen van geschenken het recht buigt. O, dan wankelen de fundamenten der aarde. Het tegendeel lezen wij van Job.

(2) Dit geschiedt ook wanneer men advocaten weet te gebruiken om mensen, ja nog al goddelozer, zelfs arme mensen af te matten door onrechtvaardige processen, of door het uitrekken van rechtvaardige processen, en als zij zich van de onmacht der mensen of van hun behoefte bedienen in de zaken van het gericht. In Psalm 10 staat, dat de armen in hun sterke poten vallen. En: "En overweldigen u niet de rijken, en trekken zij u niet tot de rechterstoelen?"

(3) Dit geschiedt ook wanneer de grote handelsmensen door hun macht en geld de handel dwingen en daardoor de kleinere handelsmensen onderdrukken. Of dat men de prijzen der goederen zonder bijzondere oorzaken maar doet stijgen, of wel door er veel geld bij in te schieten ze voor half geld geeft, om daarmede de kleine kooplieden maar overboord te helpen. Wat is dat voor een liefde tot de naaste? Zo goed, en nog wel beter is men bij de heidenen en Turken ook. Het is iets verschrikkelijks, en hierdoor gaat menige weduwe en wees te gronde. De profeet Micha noemt dit een afroven van hun huid en van het vlees van hun beenderen. De Heere zal dat zoeken, want er staat geschreven: "Komt op de akkers der wezen niet; want hun Verlosser is sterk; Die zal hun twistzaak tegen u twisten." Daarom zegt Asaf: "Doet recht de arme en de wees; rechtvaardigt de verdrukte en de arme. Verlost de arme en de behoeftige, rukt hem uit der goddelozen hand."

(4) Dit geschiedt ook wanneer men een onvermogen, van wie men nog geld tegoed heeft, al te fors aanvalt. Dan is men naar het zeggen van Salomo: "al te rechtvaardig." Dat wil zeggen: Dan staat men al te zeer op zijn recht. Zeer duidelijk spreekt hier de gelijkenis van de Heere Jezus.

b. Ook kan men het goed van de naaste aan zich brengen door een schijn van recht. Dit geschiedt wanneer men wil doen alsof men zijn naaste recht doet, terwijl men het evenwel niet over het hart kan krijgen om hem metterdaad recht te doen. Er is een menigte mensen met lange vingers, die het tekort doen van hun naaste, in alles wat zij dagelijks kopen of verkopen, niet kunnen laten. En dan toch dit alles onder een schijn van recht. Niemand zou meer verbaasd zijn en vreemd opkijken dan zij, wanneer zij eens beschuldigd zouden worden. En toch weten zij van zichzelf heel goed wat zij doen. Maar wisten zij het maar eens recht en dat zij de vloek over zichzelf halen. In het vervolg wordt dit nog wel nader genoemd. Daarom willen wij nu nog bezien wat hier in het bijzonder, hetzij in de voorbereiding of in de praktijk, als stelen onder de schijn van eerlijkheid en schijn van recht verboden wordt.

De onderwijzer verdeelt dit in zijn uitbreiding in twee hoofddelen.

a. Namelijk tot de handel, of wel alle onderhandelingen met de naaste, en alle onderhandelingen met de naaste.

b. vervolgens tot alle andere kwade middelen, welke maar in het hart opkomen.

a. De onderwijzer wijst hij op de zonden, welke betrekking hebben op de hoeveelheid van hetgeen men koopt of verkoopt. De onderwijzer noemt dat vals gewicht, el en maat.

(1) Hiermede wordt bedoeld dat het gewicht te zwaar, de el te lang en de maat te groot zijn, waarmede men inkoop. En dat deze te licht, te kort en te klein zijn wanneer men verkoopt.

(2) Hieronder vallen ook die veel geld verhandelen en tweeërlei goudgewicht hebben, waarmede zij ook op deze manier handelen.

(3) Ja, hiertoe behoort ook dat men wel een recht gewicht, een rechte el en een rechte maat heeft, maar dat men toch niet kan laten, maar enigszins de kans ziende om dit op bedekte wijze te doen, het op de rekening te vergroten. Dus groter te maken dan het in werkelijkheid is, of ook van de rechte maat en het rechte gewicht toch iets af te nemen. Sommigen kunnen het niet over hun hart verkrijgen om dit niet te doen. En dat valse wegen en meten doen zij wel zó handig en vlug, dat er geen oog op te houden is. Vrienden, wat is dit anders dan een diefachtig hart te hebben en onder een schijn van recht te stelen? God verbiedt deze zonde uitdrukkelijk: "Gij zult geen onrecht doen in het gericht, met de el, met het gewicht en met de maat. Gij zult een rechte weegschaal hebben, rechte weegstenen, een rechte efa en een rechte hin." En zegt de Heere: "Gij zult geen tweeërlei weegstenen in uw zak hebben, een grote en een kleine. Gij zult in uw huis geen tweeërlei efa hebben, een grote en een kleine. Gij zult een volkomen en gerechte weegsteen hebben; gij zult een volkomen en gerechte efa hebben; opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere, uw God, geven zal. Want al wie zulks doet, is de Heere, uw 'God, een gruwel; ja, al wie onrecht doet." Vanwege al dat verkleinen van de efa en vanwege het verkeerde handelen met bedrieglijke weegschalen zegt God: "Zou het land hierover niet beroerd worden, en al wie daarin woont treuren? Ja, het zal geheel oprijzen als een rivier, en het zal heen en weder gedreven en verdrongen worden als door de rivier van Egypte."

Letten wij vervolgens op die zonden, welke begaan worden ten aanzien van de kwaliteit of de hoedanigheid van hetgeen men koopt of verkoopt. De onderwijzer spreekt dan van onrechte (of valse) waar of munt.

1. Hier verbiedt de Wetgever alle onrecht (of valse) waren in de gewone koophandel.

(1) En hierdoor moet men dan niet alleen waren verstaan, die van zichzelf geheel vals en kwaad zijn. Maar ook die, waarin maar enige valsheid of bedrog is, en welke men dan toch voor geheel goed verkoopt. Of ook dat men andere waren geeft voor die, waarvan men weet dat de klanten zoeken. Of ook waren verkoopt, waarvan men voorgeeft dat ze in een bepaald land gemaakt zijn, terwijl ze van elders komen. Alsook dat men een hogere prijs voor de waren rekent en er voor vraagt dan dat men weet dat ze waard zijn. Dit is alles valsheid, bedrog en dieverij.

(2) Hiertoe behoort ook het inhouden van koren in dure tijd. Dit is een bewijs dat de liefde tot de naaste in het hart wel zeer zoek is. Salomo zegt: "Wie koren inhoudt, die vloekt het volk; maar zegening zal zijn over het hoofd des verkopers."

(3) Hiertoe behoort ook alle innerlijk voorbehoud, dus alle leugenachtige bedoelingen in de woorden van de verkoper ten aanzien van de eenvoudige naaste. Waardoor de verkoper dus later tot hem kan zeggen: Toen hebt u daarnaar met zoveel woorden niet gevraagd.

(4) Hier moet ook genoemd worden dat uitzuigend bedingen en tekort doen van de naaste. Of wel dat driemaal afdingen: eens als men koopt, en eens als men betaalt, en ook weer wanneer men dan nog probeert winst te maken door kontante betaling. Elk is toch verplicht om met gereed geld ter markt te gaan, wanneer het maar in zijn vermogen is. Salomo zegt in deze: "Onthoud het goed van zijn meesters niet." Dit geldt behoort ons dan niet toe. De Wetgever verbiedt deze zonden met nadruk: "Hoort dit, gij, die de nooddriftige opslokt, en dat om te vernielen de ellendigen des lands; zeggende: Wanneer zal de nieuwe maan overgaan, dat wij leeftocht mogen verkopen? En de sabbat, dat wij koren mogen openen? Verkleinende de efa, en de sikkal vergrotende, en verkeerdelijk handelende met bedrieglijke weegschalen. Dat wij de armen voor geld mogen kopen, en de nooddriftige om een paar schoenen; dan zullen wij het kaf van het koren verkopen." En dan volgt: "De Heere heeft gezworen bij Jakobs heerlijkheid: Zo Ik al hun werken in eeuwigheid zal vergeten!" Salomo wist wel hoe dat toeging: "Het is kwaad, het is kwaad, zal de koper zeggen; maar als hij weggegaan is, dan zal hij zich beroemen."

2. De Wetgever verbiedt hier ook alle onrechte (of valse) munt, waarmede men handelt.

(1) Hierdoor moeten wij niet alleen dat gemunte geld verstaan, dat geheel vals is, maar ook alle vervalst, te licht gemaakt of onwettig gemaakt geld. Ik zeg: Onwettig gemaakt. Want het uitgeven van de munt is een soeverein recht, en daaruit volgt dat wanneer een particulier de hand eraan slaat om dit ook te doen, hij zich dan schuldig maakt aan gekwetste majesteit.

Want de welvaart van het land komt daardoor in het gedrang. Dit doet de Heere Jezus duidelijk zien.

(2) Hiertoe behoort ook dat men vals geld bewust voor goed uitgeeft. Ja, met de bedoeling dat niet ik, maar mijn naaste daardoor schade zal hebben.

(3) Voorts moeten wij hierbij ook noemen de zonde met betrekking tot het nemen van een onmatige rente van zijn eigen geld. De onderwijzer noemt dit onrechte (of onmatige) woeker. Hierdoor moet men niet dit verstaan, dat men een ander met zijn geld diensten verleent, en dat men daarvoor een behoorlijke interest of winst ontvangt, naardat billijk is en naar de gewone koerswaarde van het geld. Of ook wel naar het voordeel, dat onze naaste met ons geld weet te bereiken. Dat dit wel geoorloofd is, blijkt uit hetgeen de Heere Jezus zegt in de gelijkenis: "Zo moest gij dan mijn geld de wisselaren gedaan hebben, en ik, komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker." Dit blijkt ook daaruit, dat het eveneens billijk is wanneer men een huis of land tegen een behoorlijke winst te huur geeft om het te gebruiken. Doch dit alles moet dan toch geschieden naar de regel, welke de Heere Jezus geeft: "Hetgeen gij wilt, dat de mensen u zouden doen, doe gij hun desgelijks." Hier wordt alle onrechte woeker, alle onmatige woeker, ja alle bijtende woeker of overwinst bedoeld.

- Deze zonde geschiedt in het algemeen wanneer men onmatige winst neemt. Dat men daardoor dus zijn naaste drukt en uitput, tot eigen voordeel van zijn tegenwoordige tegenheden of armoede gebruik makende. Vooral als die mens niet gemakkelijk aan geld kan komen. Dit is wel aller goddeloost, en het is in strijd met het lenen zonder iets weder te hopen.

- Dit geschiedt vooral door onrechte geldschieters en leenbanken. Dat er geordende leenbanken kunnen zijn, blijkt uit de aard der zaak. Zulke namelijk, waar men tegen een matige interest de naaste in de nood met geld kan gerieven, tegen panden welke hij tot voeding en dekking niet direct van node heeft. Dit behoort tot de liefde tot de naaste. Maar de onrechte leenbanken zijn die, waar men geld voorschiet op panden, welke een arm mens om te kunnen leven niet kan missen. Wanneer men dus zijn laatste kleed neemt, of wel de werktuigen, welke hij nodig heeft om zijn brood te verdienen. En dan nog tegen dergelijke goddeloze winst, dat het gehele geleende bedrag in korte tijd door de interest is verdubbeld. O, zulken nemen het bloedige zweet, ja het zuchten der armen met volle bekers tot zich. Vroeger waren deze leenbanken slechts oogluikend toegestaan. Zij zijn in strijd met de reeds genoemde vermaning van Jezus: "Leent, zonder iets weder te hopen." Ja, de papisten beschamen ons hier, want zij richten liefdehuizen op. Deze zonde van de onrechte woeker is uitdrukkelijk verboden: "Indien gij Mijn volk, dat bij u arm is, geld leent, zo zult gij tegen hetzelve niet zijn als een woekeraar; gij zult op hetzelve geen woeker leggen. Indien gij enigszins uws naasten kleed te pand neemt, zo zult gij het hem wedergeven eer de zon ondergaat. Want dat alleen is zijn deksel, het is zijn kleed over zijn huid; waarin zou hij liggen? Het zal dan geschieden, wanneer hij tot Mij roept, dat Ik het zal horen; want Ik ben genadig!" En: "Men zal beide de molenstenen, immers de bovenste molensteen, niet te pand nemen; want hij neemt de ziel te pand." In Psalm 15 vinden wij ook grote beloften aan hen, die uit de rechte grond hun geld niet op woeker geven. En wel zeer nadrukkelijk is de bedreiging: "Die geeft op woekeren overwinst neemt, zou die leven? Hij zal niet leven; al die gruwelen heeft hij gedaan. Hij zal voorzeker gedood worden; zijn bloed zal op hem zijn." O, menigeen wordt nog wel schielijk verbroken, maar wij kunnen het oordeel Gods niet navolgen. Daarom vrienden, God is nu nog net zo heilig en rechtvaardig als de Heere toen was.

Toepassing

Ziedaar enige zonden opengelegd, waaraan een ieder van ons in meerder of minder trap schuldig staat. Maar de tijd ontbreekt ons nu, daarom zullen wij de verdere boze praktijken, alsook de wegen en middelen, waardoor een mens daartoe al wordt gebracht, overlaten voor een volgende oefening. Alsook de wortelzonden van dieverij, en ook de deugden, welke de grote Wetgever tot volmaakte betrachting gebiedt. Alsmede in welke opzichten Jezus een gepaste Borg is voor een door de zeis van de wet neergeslagen zondaar. Dit alles voor de volgende oefening bewarende, willen wij er nu liever toe overgaan iets te zeggen tot nadere ontdekking, besturing en opwekking.

A. Mensen, die daar nog omzwerft in uw oude natuurstaat, kon ge het eens met uw hart verstaan wat de grote Wetgever, Die behouden en verderven kan, uit het midden des vuurs hier verbiedt! Ik zal hier nu niet spreken van grote dieven, die het bij tijden van binnen wel gevoelen dat zij dieven zijn. Ik zal mij nu alleen bepalen tot datgene, waar menigeen aan schuldig staat. O mens, zie hier dan wie hier al schuldig staat.

1. Dat is hij, die uit blindheid meent nog nooit gestolen te hebben. Vrienden, dat is de natuurstaat. Zo blind is deze.

2. Dat zijn voorts zij, die in de koophandel of anderszins zichzelf laten betalen door woeker te nemen. Zij menen dat dit wel geoorloofd is, omdat degene, van wie zij het nemen, hen tevoren wel eens tekort heeft gedaan. En nu gij dan de gelegenheid hebt, zijt ge nu uw eigen rechter? En dat in plaats van kolen vuurs op zijn hoofd te hopen en hem dus te beschamen door uw weldoen en oprechtheid? U staat en werkt niet in Gods weg, daarom hebt gij uw loon weg.

3. Ook hij is hier schuldig, die niet goed van ogen is ten aanzien van de armen. Die meer inhoudt dan recht is, en dus de overvloed van het goed aan zijn meesters onthoudt. Ook zij, die zich maar wennen aan het bedelen en klagen om wat te hebben. Of het nu nood is of niet, men weet zich altijd te verontschuldigen. Zulken hebben hetzelfde begerige hart als de dieven.

4. Hier staat ook hij schuldig, die op een handige manier weet dieverij te plegen. Die dus alle diefstal geen zonde acht te zijn. Menigeen is er, die van het dirkte stelen dan wel een vijand schijnt te zijn, maar om op een handige wijze iets te ontduiken, bijv. in drank, in zegels enz., en dus het rijk tekort te doen, daar maakt hij geen zonde van. Menigeen ziet dat maar aan als een spelletje, als een kunststuk. Hij vermaakt zich er mede als hij maar uit de handen van de aardse rechters weet te blijven. Maar er is geen bekommering of tederheid des harten dat hij tegen God zondigt. Maar gij vermaakt u als boven het hol van een adder. Denkt niet dat zulks wel geoorloofd is omdat uw consciëntie in deze u niet veroordeelt. Die kan wel blijven slapen totdat gij uw ogen open doet in het verderf.

5. Voorts is ook hij hier schuldig, die zulk een onvergenoegd hart heeft over zijn tijdelijke stand. Ja, die met gierigheid en nijdigheid is vervuld over de voorspoed van anderen. Wat is dat anders dan een gedurige dieverij? Als u er de macht toe had, wat zou u dan wel doen?

6. En dan is er nog de doorbrenger, de wellustige en verkwister van de gaven Gods in pronk, pracht en overdaad. Hier beschuldigt de rijke de arme wel eens, en de arme de rijke. Elk meent zelf onschuldig te zijn en te mogen doen wat hij doet. En vrienden, beiden staan zij hier schuldig. God straft menigeen met armoede, omdat wanneer hij geld zou hebben, hij het daar en daar aan zou besteden. Mensen, gij moogt van deze en andere dingen denken wat gij denkt, maar de onderwijzer zegt naar de Heilige Schrift: God houdt het voor dieverij. Denkt er eens over na, mensen, hoe zwaar deze zonden u zullen vallen en wat u zal treffen indien u sterft zonder Borg.

- De Heere spreekt zonder onderscheid het wee over dieven: "Als gij het trouweloos handelen zult voleind hebben, zult gij verwoest worden en dan zal men trouweloos tegen u handelen." En: "God denkt een kwaad over dit geslacht."

- Ja, over de onrechtvaardige handelsmensen dreigt de Heere: "Die onrecht zaait, hij zal moeite maaien."

- De Heere spreekt er een vloek over uit en getuigt van het onrechtvaardig verkregen bezit: "In de helft zijner dagen zal hij die moeten verlaten, en in zijn laatste een dwaas zijn."

- En ten aanzien van hen, die de armen beroven of hun het nodige onthouden zegt God dat Hij hun de ziel zal roven.

- Ook spreekt God een wee uit over de gierigaards en schrapers: "Wee degenen, die huis aan huis trekken, akker aan akker brengen." De vloek zou in hun goed komen. En: "Wee die, die met kwade gierigheid giert voor zijn huis, opdat hij in de hoogte zijn nest stelle." O, hij zondigt tegen zijn ziel!

- En wat betreft alle doorbrengers en verkwisters van de gaven Gods, dezen worden met zware oordelen bedreigd, hier in de tijd en ook namaals.

B. Moge het volgende ter besturing zijn van die hier zo met half geopende ogen staan en er dus enige indruk van hebben.

1. Klaagt toch veel voor de Heere over uw blindheid en de ongevoeligheid, en over uw staat en harde hart; dat gij het licht van de hemel hebt verbeurd. Klaagt dat gij zo onwillig en verkeerd zijt. Zo onvatbaar om zonden te zien, en dat u zulk een hater van het licht zijt. O, daar zou een rechte hopeloosheid aan uw zijde en een rechte vernedering uit kunnen voortkomen. De weg van vrije genade zou voor uw ziel recht dierbaar kunnen worden.

2. Hebt u iets ontvreemd, hetzij in uw kindsheid, jeugd of anderszins, of ook geld te veel ontvangen of te weinig betaald? Vrienden, zie toe, want dit ligt hier. De Heere zegt tot de Joden: "Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, laat af van kwaad te doen. Leert goed te doen, zoekt het recht, helpt de verdrukte, doet de wees recht, handelt de twistzaak der weduwe. Komt dan, en laat ons samen richten, zegt de Heere; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol." Toen Zacheüs genade vond, gaf hij vierdubbel weder wat hij had ontvreemd.

Vrienden, vindt u dan veel wat u weg zou moeten doen? Want er zijn er wel, als zij hiertoe kwamen, dat het hun halve of ook wel bijna hun gehele goed zou kosten. Evenwel, dit is naar het Woord de enige weg tot de zaligheid: het geroofde weder te geven en genade en vergeving te zoeken in het bloed van de Middelaar. Waar u enig licht over ontvangt en er met recht u benauwd over gevoelt, volgt het toch op. Waagt er uw eeuwige staat niet aan. En hebt u het geroofde reeds wedergegeven? O mens, denk niet dat zulks u voor God rechtvaardigt. U bent dit verplicht, en evenwel staan uw schulden nog open in Gods boek. Menigeen denkt dat hij er een vijand van is om zijn gerechtigheid uit de wet te zoeken, en hij is er juist de grootste vriend van. Maar de wet is door het vlees krachteloos geworden. "Daarom zal door de werken der wet geen vlees meer gerechtvaardigd worden voor God". Die deur is voor eeuwig toe, aangezien de wet toorn en vloek dreigt over allen, die het kwade werken, eerst de Jood en ook de Griek. Dit is een krachtig bewijs dat de wet der Tien Woorden de wet der zeden is, waarnaar de Griek en dus wij allen geoordeeld zullen worden. Ja, de wet eist alleen maar volmaakte gehoorzaamheid, en zij geeft niets. En evenwel moet de hemel door verdienste verkregen worden. Dus kunnen wij deze in der eeuwigheid niet meer bekomen. En daarom, o mens, o berooide mens, naar het einde der wet, naar Christus heen! Die maakt zalig door verdiensten en door kracht. Hij heeft betaald dat Hij niet geroofd had. Hij heeft het recht der wet vervuld en op Zijn verdiensten de hemel vast ingenomen. O, rust dan toch niet voordat uw ziel waarlijk met Hem verenigd is.

C. Kinderen van God, moge het volgende nog tot uw besturing dienen.

1. Zoekt toch te waken tegen de onbedachtzaamheden en de onvoorzichtigheden van het hart in de handel en het verkeer met mensen. En dit door u dicht bij Jezus te houden. Zoekt toch zo te handelen in het ontvangen en in het uitgeven, dat er geen achterdocht overblijft. Waakt toch tegen de begeerlijkheden der ogen. Agur was benauwd voor de rijkdom.

2. Zoekt in het lijden en in de dood van Christus uw zonden toch meer te zien in hun ware aard, natuur en onbetamelijkheid. Mocht u het buiten Jezus niet kunnen stellen. Mocht u maar gedurig noodzaak vinden om Jezus aan te doen als een kleed, en om door het geloof in Zijn lijden en gehoorzaamheid een gedurige schuilplaats te vinden.

3. En wandelt toch in vreze. Het is God alleen, Die Zijn volk moet bewaren. Het boze deel zit in ons, en waar zou het wel toe komen indien de Heere Zijn hand losliet? Vrienden, dat is het beste bewaarmiddel, dat wij leven in een gedurig gezicht en gevoel van onze boze gesteldheid. Dat wij een hart hebben, dat nergens te goed voor is. Dat wij ook een gezicht hebben van onze diepe onmacht, en van het gedurig gevaar waarin wij verkeren door verzoeking van binnen en van buiten. Dit zal ons gedurig arm maken, ledig en naar de hemel roepende, en dus vatbaar voor het genieten van het onderwijs en de bewaring van Jezus.

4. Daarom, staat hier niet naar de hoge dingen van dit leven. Maar staat meer naar de betere en naar het duurzame goed. Ja vergadert u zulke schatten, welke noch mot, noch roest verderven kunnen, en waar geen dieven kunnen doorgraven of stelen. En waar deze uw Schat is, o, laat daar ook uw hart zijn. En kinderen van God, om u op te wekken:

- Hebt gij lust om te stelen? Wel, ontsteelt dan Jezus Zijn hart. Zulks wil Hij wel hebben. Gelijk die vrouw deed, die van achter door de schare drong en Hem aanraakte. Hij vroeg terstond: "Wie heeft Mij daar aangeraakt?" En Hij vroeg dit met zulk een genoegen. Hij bekende terstond dat er kracht van Hem was uitgegaan. En ziet hoe Hij deswege de bruid prijst: "Gij hebt Mij het hart genomen, o Mijn zuster, o bruid! Gij hebt Mij het hart genomen met één van uw ogen, met een keten van uw hals." En ook prijst Hij de Kanaänese vrouw, voor wie het eindelijk te machtig werd. Dan zegt Hij: "O vrouw, groot is uw geloof!"

- Nogmaals, hebt u lust om te stelen? O, ontsteelt dan de satan zijn eigen vaten, en berooft zó de hel. Deze dieverij draagt de Goddelijke goedkeuring. Deze veroorzaakt de opklaring van binnen en een ruimere voetstap op de weg naar de hemel. Ja, wel in het bijzonder in het stervensuur, wanneer het in de tijd gestolen goed bang valt en zo zeer het zweet der benauwdheid uitperst. Dan zult u samen eeuwig het hart van de Heere Jezus bezitten met hen, die u als middel hebt geroofd uit de hel. Dan zult u samen vreugde op vreugde genieten in de Heere.

Amen.

HET ACHTSTE GEBOD

(De verdere boze praktijken, wegen en middelen, alsook de wortelzonden van de dieverij aangewezen. Alsmede de deugden, welke in dit gebod liggen opgesloten. Ook de gepastheid van Jezus als Borg tegen dit verbod)

Wij zullen nu nog verder nagaan en bezien hetgeen de onderwijzer in zijn uitbreiding (vraag 110) nog toevoegt tot al de andere kwade middelen, welke in het hart opkomen. Al het schijn-eerlijk en schijn-rechtvaardig stelen wordt zonder meer verboden. De onderwijzer spreekt dan van het aan zich brengen van het goed van de naaste, door welk middel ook, dat God verboden heeft. O, wie zal hier de wel duizend verschillende praktijken nagaan, welke de ongerechtigheid uitdenkt om het goed van de naaste aan zich te brengen? De profeet zegt: "Gelijk een kouw vol is van gevogelte, alzo zijn hun huizen vol van bedrog" (en dus ook derzelve harten). En wel om rijk en groot te worden.

Zie vrienden, hier worden alle andere kwade middelen, welke het hart bedenkt, en ook alle gelegenheden tot dieverij verboden. Antwoord op vraag 110 van de onderwijzer.

A. Hier zullen wij dan enige van de menigvuldige middelen noemen, welke het boze hart bedenkt en waardoor men aan het goed van zijn naaste komt, maar welke middelen God verbiedt.

1. Het eisen van te hoog loon door de ondergeschikten. En daarbij ook alle soorten van ontrouw in hun dienst, hoe geheim dit ook gebeurt, hetzij door slordigheid of door luiheid. Of ook dat zij door onbedachtzaamheid de goederen van hun werkgevers verderven of verkwisten.

2. Ook het tekort doen, beknipten of inhouden van het loon der werkers. Dit is een zware zonde. O, dan gaat hun zuchten en het geschrei van hun hart op in de oren van de Heere Zebaoth.

3. Hier voegen wij ook bij de zeer zware zonde van het tekort doen of benadelen van de arme weduwen en wezen. En wel vooral wanneer de voogden zelf zich met de sobere inkomsten van dezelve verrijken. O, zulken ruïneren hun eigen huis, en zulke goederen zijn als de veren van een arend. Waar deze komen, verjagen zij alles.

4. Dan noemen wij hier ook alle geldwinning op een ongeoorloofde wijze. Hetzij door zondige en onwettige beroepen, die niet Goddelijk zijn, als in niet noodzakelijke herbergen en kroegen, in komedies, loterijen, dansscholen, hoerenhuizen en speelhuizen. Of ook door het maken van werktuigen der goddeloosheid zoals speelkaarten enz., of men daar zijn geld wint, dan wel verteert.

5. Ook het uitoefenen van zulk een beroep of bedrijf, dat naar de wetten van het land niet geoorloofd is.

6. En hiertoe behoort ook dat men een bedrijf sticht schier naast de naaste, welke ook zo'n bedrijf heeft en daarvan moet leven. Dan doet men zijn naaste afbreuk.

7. Ja, hier moeten wij ook noemen het weglokken en aftrekken van klanten bij degene waar zij gewend zijn te kopen. Hoe geheim dit dan ook geschieden moge. Dat men deze klanten naar zich toe zoekt te trekken. En dit is nog zoveel zwaarder zonde wanneer het geschiedt door het verachten van de waren of handwerken van de naaste. Hier geldt weer de regel van Jezus: "Hetgeen gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij ook hun alzo. Want dat is de wet en de profeten." Hierbij behoort werkelijk ook, dat klanten zonder enige reden maar weglopen bij die verkopers of handwerkers, die hun altijd hebben welgedaan. Want dan doen wij dezulken tegen ons zuchten.

8. Voorts wanneer wij het ons toevertrouwde, of hetgeen wij gevonden hebben, niet wedergeven, of er niet voor zorgen dat de eigenaar het terug krijgt. Hiertoe behoort ook dat men van zijn naaste geld leent, of meer leent dan men weet op tijd te kunnen terugbetalen. David zegt: "De goddeloze ontleent en geeft niet weder." Of ook kan men het niet over het hart krijgen dat men zijn naaste het zijne geeft. Wanneer men dan verblijd is zich op het één of ander ter verschoning te kunnen beroepen. Daaruit komen al die goddeloze faillissementen voort.

9. Ook dat men maar steeds weer in het huis van de naaste komt, hetgeen deze heel niet zint. Of wel met een boze bedoeling: Dat men hem dus altijd maar op het dak zit om eigen uitwendig voordeel, of ook wel uit geveinsdheid. Dan zegt Jezus, dat men de huizen der weduwen opeet onder een schijn van lang te bidden. Salomo zegt: "Spaar uw voet van het huis uws naasten, opdat hij niet zat van u worde, en u hate."

10. Ja ook dat men hetgeen de arme naaste verdiende, betaalt met hetgeen men als vrije giften voor de arme ontving. Dat men hem dus betaalt met het geld der armen, of wel met iets van hetgeen van de armen is eigen voordeel zoekt. Dit is een kwaad, dat in de hel gesponnen is, en ter uitvoering gebruikt de duivel meestal de gierigaards.

11. Tenslotte noemen wij, als ook een door God verboden zaak, dat men aan het bedelen en klagen blijft, ook al heeft men het wat ruimer. O, dat klagen en kreunen, alleen omdat het op die manier zo gemakkelijk inkomt, is ook dieverij, ja armendieverij.

B. Letten wij vervolgens op de bijzondere gelegenheden tot dieverij, welke ook onder het hier verbodene vallen.

1. Wanneer de dingen van de wereld door ons te hoog geschat worden en een te voorname plaats in ons hart innemen. Dit is hetgeen waarop Paulus doelt: "Doch die rijk willen worden - die daarop zo zeer gezet zijn - vallen in de verzoeking en in de strik, .en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang."

2. Bij dit alles wordt ook verboden een te grote becommening over het tijdelijk bestaan. Want hieruit kan het stelen voortkomen. Daarom bad Agur zo tegen de armoede.

3. Ook wordt hier verboden alle nijd in het hart, en alle ledigheid, uit luiheid voortkomende. Want ook hieruit kan veroorzaakt worden dat men metterdaad een dief wordt. Paulus zegt: "Want wij horen, dat sommigen onder u ongeregeld wandelen, niet werkende, maar ijdele dingen doende" Ja, hier wordt verboden alle losheid en ongebondenheid van het hart, en in de wandel en het gedrag. Want daaruit spruit de armoede voort, en dus ook de kwade praktijken ter verzorging van het vlees en de begeerlijkheden. Maar hiervan moeten wij nog iets meer zeggen.

C. Daarom bezien wij nu nog hoe de Wetgever al de hier genoemde en ook de nog veel meer niet genoemde boze stukken en aanslagen, praktijken en gelegenheden tot deze zonden, terecht voor dieverij houdt. De onderwijzer zegt dat God zulks alles dieverij noemt. Hiervoor zijn de volgende redenen.

1. De diefstal komt altijd eerst uit het eigen hart van de mens voort: "Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, dieverijen." In het hart zijn toch de zaden van alle boosheden, en dus ook van deze. Daarom zijn al de genoemde boze stukken, aanslagen, praktijken en gelegenheden tot deze zonde de zonde zelf. Want de naar buiten uitbrekende daden zijn niet anders dan de tolken van het hart.

2. Ook is het gebod zeer wijd en de Heere gebiedt daarin de onzondigheid van het hart. En waar deze er niet is, zijn al deze stukken, aanslagen en praktijken, dieverijen voor God. Vrienden, waarom zou het hier minder zijn dan wanneer wij lezen dat degene, die zijn broeder haat, een doodslager is?.En wij lezen in Matthéüs, dat hij, die alleen door aanzien een vrouw begeert, in zijn hart reeds overspel met haar heeft gedaan.

3. Ja, er is tenslotte niets wezenlijks in een natuurlijk mens, dat hem van deze zonde, ja zelfs van alle grove dieverij weerhoudt. Neemt van de diefstal de schande voor de wereld maar eens weg. Ook de schade als het zou uitkomen. Voorts de ongerustheid van een natuurlijke consciëntie en het bouwen van de zaligheid op het niet stelen. Want daarop en op tegenovergestelde gewaande deugden zet men wel zijn staat vast.

4. En voegt bij de diefstal eens de machten de gelegenheid tot het stelen. Alsook een in de grond onverzadigbaar hart, hetwelk elk mens, hoofd voor hoofd, toch heeft. Dan vraag ik: wat zal een natuurlijk, mens dan tegen stelen hebben? Vrienden, genade, een nieuw schepsel, dat heeft hij niet.

D. Nog steeds van de in dit gebod verboden zonden sprekende, willen -wij nu nog in het kort letten op de wortelzonde, dus op de oorspronkelijke zonde van de dieverij, waaruit wel het merendeel van deze zonden voortkomt. De onderwijzer wijst ons deze aan als hij verklaart dat de Wetgever verbiedt: daartoe ook alle gierigheid, alle misbruik en verkwisting zijner gaven. De onderwijzer noemt hier twee zaken op, welke wel de diepste gronden zijn waaruit de dieverij metterdaad voortkomt. En wel:

1. Alle onbehoorlijk bezitten en

2. Alle onbehoorlijk besteden van de eigen goederen.

1. Eerst dus het onbehoorlijk bezitten van de eigen goederen, als een wortelzonde van de directe diefstal. Deze wordt door de onderwijzer aangeduid met het woord gierigheid: Daartoe ook alle gierigheid.

Vraag. Wat is gierigheid en hoe behoort zij tot de dieverij? En ook, hoe voert zij tot deze zonde?

De gierigheid is een onmatige begeerte en brand in het hart naar aardse goederen, welke door geen tijdelijke rijkdommen kan worden verzadigd of uitgeblust. Ook beweegt de gierigheid de mens om de tijdelijke rijkdommen op onrechtvaardige wijze te verkrijgen, ofwel deze op onrechtvaardige wijze te behouden. En hoe deze gierigheid dan tot de dieverij behoort en tot deze zonde voert?

(1) Paulus zegt terecht: "De geldgierigheid is een wortel van alle kwaad." Daarom lezen wij van de gierigaard: "En eens gierigaards ganse gereedschap is kwaad."

Want de gierigheid berooft en ontleent de Heere de verering met het goed en met de eerstelingen van de inkomsten. Dit tegen de vermaning van Salomo.

(2) Ja, de gierigheid berooft de naaste van de bewijzen van vriendschap en liefde, welke wij hem schuldig zijn. Zelfs al zou er de directe diefstal nog niet uit voortspruiten. Want zij sluit de hand tegen de ellendige, en doet zich verbergen tegen zijn eigen vlees.

(3) Ook ontleent de gierigheid aan de mens zelf de nodige verkwikking, welke hij anders uit zijn goederen zou kunnen genieten. Salomo zegt: "Die gierigheid pleegt, beroert - of benadeelt - zijn huis." En wel zeer nadrukkelijk: "Er is een kwaad, dat ik gezien heb onder de zon, en het is veel onder de mensen: Een man, dewelke God gegeven heeft rijkdom, en goederen en eer; en hij heeft voor zijn eigen ziel aan geen ding gebrek van alles wat hij begeert. En God geeft hem de macht niet om daarvan te eten, maar dat een vreemde man dat opeet: Dit is ook ijdelheid en een kwade smart." En dan volgt in: "Ik zeg, dat een misdacht beter is dan hij ." Dus is de gierigheid dieverij en voert tot deze dadelijke zonde. Want zij bestaat uit een onverzadigbare begeerte naar geld. Men zegt wel dat het een hondshonger is als iemand al maar eet en toch niet verzadigd wordt. Maar hier verwekt iedere stuiver een zucht naar nog meer. Hoe meer een gierigaard heeft, hoe meer hij hebben wil. Wij lezen: "De hel en het verderf worden niet verzadigd; also worden de ogen des mensen niet verzadigd." En dit veroorzaakt gedachten, overleggingen en praktijken ten kwade. Men wordt verblind in de zonde en dat heimelijk overal tekort doen vloeit daar uit voort. En onder de Goddelijke toelating breekt dit, dan bij deze of gene wel uit tot die dadelijke dieverij, welke de overheid straft. God verbiedt deze zonde, onder bedreiging met zeer zware straffen. Jezus zegt: "Giet toe, en wacht u vuur de geldgierigheid." En Paulus zegt: "Uw wandel zij zonder geldgierigheid." Ja, het Koninkrijk der hemelen wordt voor de gierigaards toegesloten.

2. Voorts zagen wij, als tweede diepste grond, waaruit de directe dieverij voortkomt, alle onbehoorlijk besteden van de eigen goederen. De onderwijzer zegt: Daartoe ook alle misbruik en verkwisting zijner gaven. Vraag. Welke is de zonde van het misbruik zijner gaven, welke hier verboden wordt? Deze zonde is het gebruiken van de gaven Gods tot een ander doel dan waartoe de Heere ze gegeven heeft. God is toch de Eigenaar en Hij wil de gaven besteed hebben naar Zijn wil, Woord en wet. En wanneer dit niet geschiedt, dan onttrekt men aan zijn naaste wat hem naar Goddelijk recht toekomt. Ook deze zonde heeft God onder bedreiging van zeer zware straffen verboden. Wij vinden dit in al de bevelen van God, welke juist het tegenovergestelde aanwijzen. Hoe men de overvloed van de gaven Gods en dus ook van zijn geld wel besteden moet. Salomo zegt: "Laat uw fontein zich buiten verspreiden, en de waterbeken op de straten." En: "Want de arme zal niet ophouden uit het midden des lands; daarom gebied ik u, zeggende: Gij zult uw hand mildelijk open doen aan uw broeder, aan uw bedrukten en aan uw armen in uw land." En de Heere zegt: "Is het niet dat Ik verkies, dat gij de hongerige uw brood mededeelt, en de armen en verdrevenen in huis brengt? Als gij een naakte ziet, dat gij hem dekt, en dat gij u voor uw vlees niet verbergt?" Nu, wanneer dit niet geschiedt, misbruikt men zijn goed en de gaven Gods, en hierop volgt de eeuwige dood. Jezus zal in het oordeel zeggen: "Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven. Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt, en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht. Dan zullen ook dezen Hem antwoorden, zeggende: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien, of dorstig, of een vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis, en hebben U niet gediend? Dan zal Hij hun antwoorden: Voorwaar zeg Ik u: Voor zo veel gij dit één van deze minsten niet gedaan hebt, zo hebt gij het Mij ook niet gedaan." En dan volgt: "En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn." Deze zonde van het verkwisten zijner gaven is mede een wortelzonde en leidt ook tot dieverij, welke hier verboden wordt. Dit verkwisten van zijn gaven is een doorbrengen van de gaven Gods, op welke onbehoorlijke wijze dit dan ook geschiedt.

- Hetzij door luiheid, door achteloosheid of door verwaarlozing, ofwel door een overdadig leven en door verzorging van het vlees en de begeerlijkheden.
- Hierbij noemen wij ook het maar lichtvaardig als borg optreden, waarmede men zichzelf benadeelt Dit alles is dieverij. Want het kapitaal, hetwelk men bezit, is van de Heere. Het komt als eigenaar aan niemand anders dan aan de Heere toe. Daarom moeten wij het voor anderen na ons bewaren, die ook weer van de vruchten ervan moeten leven. Anders bestellen wij onze nakomelingen. Wij zijn toch slechts rentmeesters. Daarom hebben wij maar toe te zien hoe wij rentmeesters zijn.
- En aan menige gebrek lijdende komt de overvloed toe, welke een doorbrenger verkwist. Deze wordt beroofd van wat, naar Goddelijk recht, het zijne is. Onder welk een bedreiging met zeer zware straffen wordt ook deze zonde door God verboden:

"Een weinig slapens, een weinig sluiwerens, een weinig handvouwens, al nederliggende; zo zal uw armoede u overkomen als een wandelaar, en uw velerlei gebrek als een gewapend man." ; "Heb de slaap niet lief, opdat gij niet arm wordt." En wat betreft het verboden lichtvaardig borg zijn.

B. Wij komen nu tot het tweede stuk, de geboden deugden. Deze noemt de onderwijzer in vraag 111. Hier wordt geboden de deugd der rechtvaardigheid ten opzichte van onze naaste, naar de regel van Gods Woord. Bezien wij deze deugd van rechtvaardigheid: a. eerst op zichzelf, en b. vervolgens hoe de onderwijzer de betrachting van deze deugd der rechtvaardigheid naar de regel van Gods Woord voorstelt.

a. De hier geboden deugd der rechtvaardigheid op zichzelf wijst de onderwijzer ons als volgt aan: Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere. Wij kunnen deze deugd der rechtvaardigheid als volgt omschrijven: Het is een volstandige wil om elk het zijne te geven, te doen behouden of te bezorgen. En zo omschreven, strekt deze deugd zich uit tot al hetgeen van de naaste is. Dan zal men niet alleen hetgeen van zichzelf is en eigen voordeel zoeken, maar ook hetgeen van de naaste is, zelfs wanneer daartoe geen particuliere overeenkomst bestaat. Want de liefde zoekt zichzelf niet. En men moet ook zien op hetgeen des anderen is. Deze deugd van rechtvaardigheid ten opzichte van al hetgeen van de naaste is, wordt door de Wetgever uitdrukkelijk bevolen. Daartoe noemen wij hier slechts: "Gij zult uws broeders os of klein vee niet zien afgedreven, en u van die verbergen; gij zult ze uw broeder ganselijk weder toesturen. En indien uw broeder niet nabij u is, of gij hem niet kent, zo zult gij ze binnen in uw huis vergaderen, dat zij bij u zijn totdat uw broeder die zoekt, en gij ze hem wedergeeft. Alzo zult gij ook doen aan zijn ezel, en alzo zult gij ook doen aan zijn kleding, ja, alzo zult gij doen aan al het verlorene uws broeders, dat van hem verloren zal zijn en dat gij zult hebben gevonden; gij zult u niet mogen verbergen. Gij zult uws broeders ezel of zijn os niet zien, vallende op de weg, en u van die verbergen; gij zult ze met hem ganselijk oprichten." Dus leert ons de zaligmakende genade rechtvaardig met onze naaste te leven in deze tegenwoordige wereld.

b. Laten wij vervolgens op de regel, waarnaar deze plicht moet worden betracht. De onderwijzer zegt dit naar de Heilige Schrift als volgt: Dat ik met mijn naaste alzo handele, als ik wilde dat men met mij handelde. De hier genoemde regel is geheel ontleend aan de raad en het vermanende woord van de Heere Jezus: "Alle dingen dan, die gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo; want dit is de wet en de profeten." Zo ook Lukas: "En gelijk gij wilt dat u de mensen doen zullen, doet gij hun ook desgelijks." Deze regel geeft niet te kennen dat ik met mijn naaste moet handelen als hij met mij gehandeld heeft of nog handelt. Want dat zou inhouden dat ik het doen van mijn naaste tot een wet maak, ofwel een wreken van mijzelf. Maar het wil wel dit zeggen, dat ik in alle handelingen met mijn naaste tot mijzelf moet inkeren. Ik moet dus in kopen en verkopen, in ontvangen en betalen, in het arbeiden en in het verlangen van arbeid of geld, ja in alle omgang en handelingen niet anders met mijn naaste handelen, dan ik, tot mijzelf inkerende, zou willen dat mij geschied zou wanneer ik in zijn plaats stond. Welke een hoge noodzakelijkheid is het, dat deze regels in het hart van een ieder zijn ingeschreven. O vrienden, met welk een nadruk gebiedt Jezus dit in de reeds genoemde plaatsen. Niets minder dan de vinger Gods moet het inschrijven in ons hart. Het is een eeuwige waarheid: wanneer iemand door de genade een hebbelijkheid en een vaste geest zou ontvangen hebben, zou hij in al zijn handelingen met zijn naaste eenvoudig tot zichzelf inkeren. Dan zou hij zich afvragen: Hoe zou ik nu willen, wanneer ik in zo'n geval verkeren zou, dat men met mij handelde? En vrienden, wanneer de mens hier aan zijn geringe licht getrouw zou zijn, dan zouden al de reeds genoemde boze stukken en aanslagen, om door geweld of onder een schijn van recht het goed van de naaste aan zich te brengen, wel achterwege blijven. Ja dan zouden al die boze en ook wel verfijnde praktijken niet gevonden worden. Dan zou er niet zo veel onoprechtheid plaats kunnen hebben in het gewicht, in de el en in de maat. Ook niet in de waren en munten; niet in de woeker of in enige zaak. Integendeel. Dan zou er gerechtigheid heersen. O, mocht elk onzer dit zien en in het hart bewaren, opdat niemand dit vergete. Bezien wij nu ook wat tot deze deugd behoort en hier dus geboden wordt.

1. Wanneer men iets onvreemd heeft, dan wordt hier geboden dat men het gestolene met vernedering des harten voor God en mensen zal wedergeven, indien het maar mogelijk is. Dit naar het voorbeeld van Zacheüs. Wat hij door bedrog onvreemd had, gaf hij aanstonds vierdubbel weder. Dit strekte hem mede tot een bewijs dat aan zijn huis zaligheid geschied was en dat hij een zoon van Abraham was.

• Dit wedergeven kan somtijds aan de zijde van de bestolene onmogelijk zijn. Want deze kan dood zijn, zonder dat men zijn erfgenaam of erfgenamen weet.

Of ook kan hij in een vreemd en onbekend land zijn. Maar in zulk een geval is men ten uiterste verplicht het aan de armen of tot een godsdienstig gebruik te besteden.

- Dan zou men het in handen kunnen geven van een Godzalig leraar, onder belijdenis van schuld, opdat deze naar het bevel des Heeren daarmee zou handelen. Ja, opdat de rechtvaardige Rechter het in de ure des doods toch niet zal vinden onder de nalatenschap.

- Maar zo kan het ook gebeuren, al is dan de bestolene bekend en wel te vinden, dat het evenwel niet raadzaam is in eigen persoon het aan hem weder te geven. Want er zou in hem zulk een boosheid en vijandschap des harten tegen het werk Gods kunnen zijn, dat hij meer nadeel zou doen aan de zaak in het algemeen en aan het volk Gods. Bij zulk een gelegenheid is het het veiligste, op welke bedekte manier het dan ook gebeure, er voor te zorgen dat die mens rijkelijk aan het zijne komt, en zich verder deswege voor God te vernederen.

- Dan is het ook nog mogelijk, dat dit wedergeven onmogelijk is aan de zijde desgenen, die gestolen heeft. Van alle mogelijkheden in deze noemen we alleen maar deze: men kan tot armoede vervallen zijn en dus absoluut niet in staat om het weder te geven. Ik denk dat zulk één, met vernedering des harten voor God, over zijn schuld verzoening heeft te zoeken in het bloed van Jezus. En dit gepaard gaande met de gewilligheid, ja met een volkomenheid des harten voor God om te allen tijde het geroofde weder te geven, wanneer men er ooit wel toe in staat mocht zijn. Dan denk ik dat het hem inwendig niet verder zal krenken of nadeel toebrengen.

- Voorts wordt hier geboden dat men lijdzaam zal zijn en ten aanzien van de naaste gevoelig zal handelen, wanneer er licht een geschil zou kunnen rijzen. Hiertoe vermaant Salomo als hij zegt: "Wees niet al te rechtvaardig." Dat wil hier zeggen: Sta niet al te zeer op uw recht; sta er eens wat van af. Zo handelde Abraham met Lot. Hij zeide: "Is niet het ganse land voor uw aangezicht? Scheid u toch van mij. Zo gij de linkerhand kiest, zo zal ik ter rechterhand gaan; en zo gij de rechterhand, zo zal ik ter linkerhand gaan." Hierdoor voorkwam Abraham zware twisten. Wat verschilt dit veel van zulk een harige natuur en zulk een wreed en trots hart, waarbij men altijd het uiterste wil hebben en de naaste immer maar moeite aandoet.

2. Dan wordt hier ook milddadigheid en mededeelzaamheid ten aanzien van de arme naasten geboden. En wel bijzonder ten aanzien van de huisgenoten des geloofs. Dit is naar het voorbeeld van Dorkas. Deze maakte rokken en klederen voor de arme weduwen. Wij lezen ook: "Deelt mede tot de behoeften der heiligen. Tracht naar herbergzaamheid." Met grote nadruk is hier het bevel van God: "Wacht u, dat in uw hart geen Belialswoord zij, om te zeggen: Het zevende jaar, het jaar der vrijlating naakt; dat uw oog boos zij tegen uw broeder, die arm is, en dat gij hem niet geeft; en hij over u roepe tot de Heere, en zonde in u zij. Gij zult hem mildelijk geven, en uw hart zal niet boos zijn als gij hem geeft. Want om dezer zaak wil zal u de Heere, uw God, zegenen in al uw werk, en in alles waaraan gij uw hand slaat." O vrienden, dan maakt men zich, naar het bevel van Jezus, vrienden uit de onrechtvaardige Mammon. Het is toch menigmaal op zulk een onrechtvaardige wijze verkregen. Indien al niet door ons, dan toch reeds in vorige tijden. Dus dat er toch een vloek op rust. Afgezien nog daarvan dat wereldse goederen menigmaal banden zijn, die iemand van God afhouden en vasthouden, zodat hij een onrechtvaardige blijft. Dus zeg ik: daaruit nu maakt zulk één de huisgenoten Gods tot zijn vrienden. En wat zal naar Jezus' woord het gevolg daarvan zijn? Dat men in het sterven de tijdelijke goederen niet meer nodig zal hebben. En wanneer die dan ontbreken - of als gij er niet meer zijt - dat dan zij, die gij hier tot uw vrienden gemaakt hebt, u in de hemel, in de eeuwige tabernakelen mogen ontvangen. Dat wil zeggen: die armen, aan welke gij weldeed, zonden zuchtingen naar Boven op om uw bekering. En sommigen van die hebben de vruchten van hun gebeden hier in de tijd nooit zien uitspruiten. Welnu, het gelovig gebed zal eens moeten uitspruiten en moeten verwisseld worden in lof- en dankzeggingen. Dan zal het niet anders kunnen of zij, die gelovig voor u gezucht en gebeden hebben, zullen inde hemel de vrucht genieten, wanneer zij u, als een vrucht van hun gebeden, in die. eeuwige tabernakelen zullen ontvangen. En wel om samen God vanwege deze hoge wegen eeuwig te loven en te prijzen. Ja vrienden, Jezus zegt, dat hetgeen hier aan de minste van Zijn broederen is gedaan in geloof en uit liefde tot Christus, Hij dat zal rekenen als aan Hem Zelf gedaan.

3. Voorts wordt hier ook geboden de deugd der rechtvaardigheid ten opzichte van het verkrijgen, het bezit en het besteden van onze eigen goederen. De onderwijzer omschrijft dit als volgt: Daartoe ook dat ik getrouwelijk arbeide, opdat ik de nooddriftige helpen mag.

Bezien wij eerst de hierin opgesloten deugden op zichzelf.

(1) Want hier wordt geboden het najagen van rechtvaardigheid: "Gerechtigheid zult gij najagen, opdat gij leeft."

(2) En hier wordt ook geboden de vergenoeging des harten in de tegenwoordige stand des levens van de mens. En wel omdat zijn wil aan de wil van God verkleefd is. De natuur van Paulus verzette zich daar zo zeer tegen, en daarom zegt hij dat hij het geleerd had. Hij had het geleerd door genade, dus door onderwijs dat de natuur te boven gaat, vergenoegd te zijn in hetgeen hij was.

(3) Voorts wordt hier geboden een recht gebruik van zijn goederen. Dus ook een betamelijke zuinigheid en spaarzaamheid, naar het bevel van Jezus: "En als zij verzadigd waren, zeide Jezus tot Zijn discipelen: Vergadert de overgeschoten brokken, opdat niets verloren ga." Men behoeft het de naam van gierigheid niet te geven wanneer men ziet dat een ander niet zo overdadig is. Maar dat hij integendeel in zijn behoeften en in zijn gedrag doet zien dat hij spaarzaam is. Dit mag men niet gierig noemen. Het staat van Israël als een zegen aangetekend, dat hun schoenen niet verouderd waren toen zij in Kanaän kwamen.

(4) Ook wordt hier naarstigheid in het wettig of Goddelijk beroep geboden. Dus daar waar God de mens in heeft gesteld: "In het zweet uws aanschijns zult gij -uw brood eten." Hierin getrouw te zijn, dat moet in de zes werkdagen voorgaan. Ja, dit getrouw arbeiden in enig beroep of anderszins is de plicht van een ieder. Ook al zou hij genoeg hebben om van te leven. Althans wanneer hij de gezondheid en de krachten heeft. Want de ledigheid is zo schadelijk voor de geest. Dan krijgen de zondige gedachten van de mens de gelegenheid en is hij dus meer in de hand van de vijand. De naarstigheid in het waarnemen van het tijdelijk beroep zou hem hier veelszins bewaren. Maar dit niet alleen. Het getrouw arbeiden is ook noodzakelijk om de ellendigen te kunnen mededelen. Om dus de nooddriftige meer te kunnen helpen: "Die gestolen heeft, stele niet meer, maar arbeide liever; werkende dat goed is met de handen, opdat hij hebbe mede te delen degene, die nood heeft." Welke zijn de plichten of gestalten, welke dienstbaar kunnen zijn tot een rechte betrachtning van deze deugd, en hier dus geboden worden? Hier wordt aan een ieder geboden dat men de wereld en de aardse dingen in hun aard en natuur recht zal zien. Wanneer men wil zien hoe een stad gelegen is en wat daarin al omgaat van de grootsheid des levens. Ja, wanneer men wil zien hoe daar de mensen als wormen dooreen wriemelen en al hun pracht enkel ijdelheid is, dan moet men op een toren gaan staan. Zo is het ook hier. Men moet eerst het hart naar boven verheffen en bij de Heere zijn, en dan van boven hier beneden de aardse schatten en rijkdommen beschouwen.

Vrienden, dan zult gij bevinden dat zij ijdelheid zijn. Dat zij geen onrustig gemoed ooit kunnen stillen. Ja, dat zij zelfs geen kwaal ooit kunnen verlichten. Dan zult gij bevinden dat zij enkel leugen en ongestadigheid zijn. Dat het goed ontvalt als men meent er op te leunen. Wanneer men het vast in handen meent te hebben, dan maakt het zich vleugelen. Menigeen grijpt al zijn dagen naar staat, eer en rijkdom. En heeft hij het al eens vast, dan is het als een hand vol vliegen. Dan zult gij ook bevinden dat de aardse schatten en rijkdommen enkelledigheid zijn, vooral in het uur van de dood. O, dan benauwen en beklemmen zij te meer en roepen tot de ziel: Het is bij mij niet. Dan heeft menigeen een harde dood, omdat hij er zo vast aan zit, en hij moet het evenwel loslaten. Dan wordt het scheuren. De Godvruchtige aartsvaderen hadden het heel wat gemakkelijker. Die maakten hun gebouwen niet zo groot en vast. Die konden van hun tenten heel wat gemakkelijker scheiden. Wij lezen het met nadruk: "Goed doet geen nut ten dage der verbolgenheid." O, dan laat het ledig. En de ziel laat het hier en gaat ook ledig heen. "Maar de gerechtigheid redt van de dood." Daarom wordt hier geboden dat men veel indruk zal hebben in het hart van de korthed van de tijd en van de kostelijkheid der ziel, welke voor een eeuwigheid is geschapen. Wanneer dat recht weegt, dan zal men het niet zo maar wagen. De apostel zegt: "Hoedanig is uw leven? Want het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt en daarna verdwijnt." Daarom vrienden, staat naar betere schatten. Staat naar goederen, die de oneindige begeerten uwer ziel kunnen vervullen en vergenoegen. En die tevens ook bij u blijven als gij de grote stap doet uit de tijd naar de eeuwigheid. Wij lezen dat Maria het goede of beste deel had uitgekozen, hetwelk van haar niet zou worden weggenomen. De Heere schenke die zalige keuze in het hart van een ieder onzer!

Toepassing

Ziedaar vrienden, u wederom enige zonden voorgehouden, alsook de deugden, welke in dit gebod liggen opgesloten. Mocht elk onzer zijn gedaante daarbij nu hebben gezien en het naar Christus heen wenden, om Zijn gepastheid als Borg ook tegenover dit verbod te zien. Om ons te bekorten zullen wij nu alleen nog maar doen zien de gepastheid van Christus in Zijn dadelijke gehoorzaamheid tegenover dit gebod, wel in het bijzonder voor Gods volk.

De Heere Jezus heeft als Borg Zijn naasten altijd welgedaan. Hij ging door het gehele land, altijd goed doende. Ook heeft Hij het met nadruk bevolen, dat men zo met de naaste zou handelen, als men zou willen dat hij met ons handelde.

1. De Heere Jezus is als Borg rechtvaardig geweest. Hij was de rechtvaardige Knecht des Heeren en heeft overal met woord en daad de rechtvaardigheid voorgestaan. Hij heeft ook Zijn schatting aan de keizer betaald en zulks aan anderen bevolen. Hij heeft de tol voor Zichzelf en voor Petrus betaald. Al werd Hij dan voor een dief gescholden, en voor een vriend van tollenaars en zondaren, dit was alleen omdat Hij uw Borg was en omdat gij die man of die vrouw waart. Dus gaf Hij weder wat Hij niet geroofd had.

2. De Heere Jezus is als Borg altijd volmaakt naarstig en vlijtig geweest in Zijn beroep. Ja ook volmaakt vergenoegd in Zijn tijdelijke stand, zelfs in het verrichten van het timmerwerk met Jozef, Zijn vader naar de wet. En dan was Hij des nachts veel in het gebed aan de voet van de Olijfberg, alwaar dikwijls Zijn bidplaats was. Hoe gering dit Zijn ambacht ook was, Hij was daarmee evenwel zo voldaan en vergenoegd. En dit is te meer groot dewijl Hij toch naar het vlees uit het koninklijke huis van David was. Maar dit was zo zeer vervallen, dat het nog maar als een klein scheutje was uit een afgehouden tronk. En waarom toch dit alles? Wel vrienden, opdat Zijn volk bij Hem verberging zou vinden met al hun trotsheid, hoogmoed en onvergenoegdheid. Zij hebben zulke onvergenoegde harten in hun stand. Zij zagen hun eergierigheid nog wel voor een deugd aan, als Gods weg met hen eens zo was dat zij in het tijdelijke wat verminderden. Maar al die gierigheid naar eer was niet anders dan trotsheid.

3. De Heere Jezus heeft als Borg Zich vele vrienden gemaakt uit de onrechtvaardige Mammon. Wij lezen in Johannes en ook op andere plaatsen dat velen Hem volgden vanwege Zijn weldadigheid en om den brode. Hij is dus volmaakt milddadig geweest voor allerlei ellendigen, gelijk de barmhartige Samaritaan. O, Hij zorgde altijd voor de armen. Daarom lezen wij dat Judas de beurs droeg, opdat Jezus deze bij de hand zou hebben.

4. De Heere Jezus is als Borg ook los van de wereld en van het aardse geweest. Er was in Hem geen gierigheid. Hij kon over de wereldse dingen tegen Zijn moeder zelfs zeggen: "Vrouw, wat heb Ik met u te doen?" En: "Wist gij niet, dat Ik moest zijn in de dingen Mijns Vaders?" Ja, de duivel verzocht Hem met het aanbod van al de koninkrijken der aarde, maar hij had op Hem geen vat. Dit beval de Heere ook aan de jongeling: "Verkoop al wat gij hebt en geef het de armen." En wel om hem aan zichzelf bekend te maken, hoe vast hij aan de wereld zat en hoe hij behoorde te zijn. En hoe waarschuwde Jezus die twee broeders, die de erfenis zouden delen: "Wacht u voor de geldgierigheid." Om deze reden zond de Heere ook Zijn discipelen uit zonder buidel, zonder maal, zonder twee rokken, enz. En wel om hun te leren dat zij los van de aarde zouden zijn; en ook om aan anderen milddadigheid, te leren. En waarom dit alles? Wel vrienden, opdat Zijn volk et hun gierige en aardsgezinde harten niet verloren zou gaan, maar in Hem behouden, ja volmaakt gerekend zou worden.

5. De Heere Jezus is als Borg volmaakt matig geweest. Nooit heeft Hij enige gaven Gods verkwest. Nooit is Hij overdadig geweest in spijs of drank, hoewel Hij gescholden werd voor een vraat en een wijnzuiper. O, zulken waart gij, kinderen van God! En dit alles geschiedde alleen opdat u in Zijn bloed gewassen, door Zijn Geest geheiligd en in Hem volmaakt gerekend worden zou.

6. Ja, de Heere Jezus is als Borg ook nooit ongelovig geweest ten aanzien van Zijn tijdelijke stand. Hij vertrouwde alles op een volmaakte wijze aan Zijn Vader toe. Hij was heilig zorgeloos, al had Hij dan ook geen steen in de wereld om er Zijn hoofd op neer te leggen. Nooit was er enige ongelovige bekommring bij Hem. En waarom dit alles? Hij was Borg in uw plaats, opdat u met al de schulden van uw ongelof in tijdelijke omstandigheden in Hem zou schuilen. En ook opdat u van Hem zou leren van de hemel te leven en met het tegenwoordige vergenoegd te zijn. Ja, dat u niet bezorgd zou zijn voor de dag van morgen, aangezien Hij alles voor u verworven heeft en Hij voor u zorgt. Zo heeft de Vader al uw ongerechtigheden op Hem doen aanlopen. De straf, die u de vrede aanbrengt, was op Hem. En door Zijn striemen - die Hij ontving als ware Hij een dief, (welke gij waart) - is u de genezing geworden.

O vrienden, dan moet ik u en mijzelf nog de raad geven: Staat toch niet naar hoge dingen. Maar staat naar die betere schatten, naar dat duurzame goed. Ja, vergadert u zulke schatten in de hemel, welke geen mat of roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven of stelen. Laat dan daar uw hart zijn, waar uw schat is.

Amen.

ZONDAG 43
vraag 112

Vraag 112:

Wat wil het negende gebod?

Antwoord:

Dat ik tegen niemand valse getuigenis geve, niemand zijn woorden verdraaie, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpe veroordelen; maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels, vermijde, tenzij dat ik den zwaren toorn Gods op mij laden wil; insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprechtelijk spreke en belijde; ook mijns naasten eer en goed geruchtnaar mijn vermogen voorsta en bevordere.

HET NEGENDE GEBOD
(De verklaring van het gebod)

Nog steeds is de stof onzer verhandeling de drie bijzondere geboden van de Wetgever omtrent de allervoornaamste dingen, welke het leven van de naaste onveilig maken, ontstellen en verontrusten. In de voorgaande oefeningen hebben wij daarbij behandeld het verbod vaneen onkuis leven (het zevende gebod), en het verbod om de naaste op enigerlei wijze in zijn tijdelijke goederen te benadelen of hem daarvan te beroven (het achtste gebod).

Ons rest thans nog met de onderwijzer te behandelen de bijzondere zorg van God over de eer en de goede naam van de mens, waarvan Salomo zegt dat deze in het tijdelijke leven beter is dan een goede olie (het negende gebod). Hiervan handelt de onderwijzer in zondag 43, welke nu aan de orde is.

Wederom zullen wij daarbij de twee hoofddelen behandelen:

- I. De verklaring van het gebod, zoals wij dit vinden in Exodus 20.
- II. De opening van de geestelijke zin van het gebod, aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

I. Wat het gebod zelf betreft, dit wordt wederom op verbiedende wijze voorgesteld.

Wij letten daarbij:

- A. Op het onderwerp van dit verbod: het spreken van een vals getuigenis tegen de naaste; en
- B. Op het verbod zelf: gij zult dat niet doen. "Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naasten."

A. Als wij van dit verbod spreken, willen wij eerst de voorwerpen bezien, welke hier worden genoemd en tegen wie deze zonde wordt begaan. Dit zijn dan de naasten. En wel: uw naasten. Het is wel opmerkelijk, dat hier van naasten gesproken wordt, en niet van "elk zijn broeder." Hier worden wij direct opgeleid tot de wijde uitgestrektheid van dit gebod. Ook dat het niet tot Israël mag beperkt worden, maar uitgebreid moet worden tot alle mensen, zelfs tot de heidenen. Want die zijn toch de naasten van de mens.

Wat moeten wij dus door onze naasten verstaan?

a. In het algemeen moeten wij daardoor alle mensen verstaan. Want dezen zijn uit enen bloede gemaakt. En daarbij dan niemand uitgezonderd, ook onszelf niet, want elk is de naaste van zichzelf. Zelfs onze vijanden zijn onze naasten. Daar spreekt de Heere Jezus de inzettingen der ouden tegen. Die hadden gezegd: "Gij zult uw naaste liefhebben, en uw vijand zult gij haten." Doch dan zegt Jezus: "Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief; zegent ze, die u vervloeken; doet wel degenen, die u haten; en bidt voor degenen, die u geweld doen en die u vervolgen." Een wetgeleerde vroeg aan Jezus: "Wie is mijn naaste?" En dan overtuigt de Heere Jezus hem daarvan door de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Een Jood, van Jeruzalem komende, is in handen van moordenaars gevallen. Priester en leviet, dus zijn eigen volk, gaan hem voorbij zonder hem te helpen. Tenslotte wordt hij dan door een vreemde, de Samaritaan, geholpen met innerlijke ontferming.

b. Voorts moeten wij door onze naasten in het bijzonder hen verstaan, die door natuurlijke bloedverwantschap met ons verbonden zijn, of met wie wij als belijders van één religie tot één kerk behoren. Maar allereerst wel hen, met wie wij leden zijn van één en hetzelfde verborgen lichaam van Christus. En naarmate de betrekking nauwer is, is ook de zonde zwaarder. Welke is dan de hier verboden zonde ten aanzien van of tegen de naasten? Deze is het spreken van een vals getuigenis tegen de naasten. En wat is een vals getuigenis? Om het valse getuigenis van het ware des te beter te doen onderscheiden, zullen wij eerst bezien wat een oprecht of waarachtig getuigenis is. Dit is niet anders dan een getuigenis, dat in alle opzichten overeenstemt met de zaken, die het inhoudt, en ook met de overtuiging van het eigen gemoed. Maar een vals getuigenis - het woord zegt het reeds - is een getuigenis, dat niet naar waarheid is. Het is dus leugenachtig of ijdel. In de Septuagint is het woord "vals" door "ijdel" of "lichtvaardig" vertaald. Taalkundigen wijzen er op, dat het hetzelfde woord is, hier door "vals" vertaald, dat in het derde gebod door "ijdel" of "lichtvaardig" vertaald is. Hier is dus sprake niet alleen van een vals, maar ook van een ijdel of lichtvaardig aantasten van de naam van de naaste. Wij moeten hier dus nagaan wat zoal tot een vals getuigenis behoort. En wel aan de hand van de beschrijving, welke wij van het waarachtig en oprecht getuigenis gegeven hebben.

Dan kunnen wij het valse getuigenis gevoegelijk in drie soorten onderscheiden.

1. Er is een getuigenis, dat met de ware overtuiging van het eigen gemoed volkomen overeenstemt, maar niet met de zaken, welke het inhoudt, of wel met de waarheid van de zaak, waaromtrent het getuigenis gaat. Dit was het getuigenis, dat Jakob gaf omtrent zijn zoon Jozef, toen hij zeide: "Mijn zoon Jozef is dood." Dit was niet waar, maar het was ook niet vals, want hij sprak naar de ware overtuiging van zijn gemoed.

2. Er is ook een getuigenis, dat met de zaken, welke het inhoudt, of met de waarheid der zaak volkomen in overeenstemming is, maar niet met de ware overtuiging van het eigen gemoed. Zo was het getuigenis, dat de Farizeeën aangaande de Heere Jezus gaven, toen zij zeiden: "Meester, wij weten dat Gij waarachtig zijt en de weg Gods in der waarheid leert." En gelijk Kájafas getuigde: "dat het ons nut is, dat één mens sterve voor het volk, en het gehele volk niet verloren ga." Dit was een waarachtig getuigenis ten opzichte van de waarheid der zaak. Maar in hetgeen zij bedoelden, was het vals. Hiertoe behoren ook al die besliste getuigenissen, die evenwel toch slechts op gissingen berusten.

3. En tenslotte is er nog het allerslechtste valse getuigenis, hetwelk noch met de inhoud of waarheid der zaak, noch met de overtuiging van het eigen gemoed overeenstemt. Zoals de Farizeeën ten aanzien van de Heere Jezus gaven toen zij zeiden dat Jezus de duivelen uitwierp door Beëlzebul, de overste der duivelen. Ook toen zij zeiden dat Jezus een vraat en een wijnzuiper was, een vriend van tollenaars en zondaren. Dit is van alle zijden vals.

En wat wil hier het spreken van zulk een vals getuigenis tegen de naasten zeggen? Letten wij hier eerst op de bedoeling van het woord "spreken." Het in de grondtekst gebruikte woord, door "spreken" vertaald, wil eigenlijk zeggen antwoorden, en gaat dus uit van een er aan voorafgaande vraag. Het wil zo veel zeggen als: Gij zult niet antwoorden als een vals (of gelijk er eigenlijk staat: als een ijdel) getuige. Hierbij denken wij direct aan de aardse rechtbanken. De woorden "tegen uw naasten" willen zo veel zeggen als tot, met, voor en omtrent de naasten, alsook wel direct tegen hen. Hier worden wij weder onmiddellijk bepaald bij de zeer wijde uitgestrektheid van het verbod. Gelijk in al de andere geboden worden slechts de hoofdzonden genoemd, waartoe dan alle bijzondere vormen en aanleidende oorzaken ook behoren. Ook wordt hier niet slechts het spreken van een vals getuigenis in het gericht bedoeld. Dat men daar tegen de naaste vals zou antwoorden. Maar zonder enige uitzondering alle gevallen ook buiten het gericht, dus tot, met, voor en ten aanzien van de naasten. Uit dit alles volgt dus dat de grote Wetgever hier de tong des mensen wil bedwingen en in alle opzichten voor de naam van de mens wil zorgen.

Bezien wij vervolgens de zaken, welke bedoeld worden door de woorden in dit gebod, in het bijzonder ten opzichte van de aardse rechtbanken. Dan kunnen wij het vals (of ijdel) getuigenis spreken (of antwoorden) tegen de naaste als volgt omschrijven: Het is een geroepen of ongeroepen, in of buiten de aardse rechtbank, vals of lichtvaardig met woorden bezwaren van de naaste. Dat men dus door zijn spreken de goede naam en de eer van de naaste aantast en kwetst. Ook wijzen wij er dan op dat deze zonde vooral voor de aardse rechtbanken plaats heeft, hetgeen wij in deze oefening nu zullen behandelen. Hetgeen verder te zeggen valt van deze zonde ten aanzien van de naaste en van onszelf in alle andere gevallen, zullen wij nu laten rusten en daarvan wel verder spreken aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer. Deze zonde geschiedt dan in de aardse rechtbanken door degenen, die in het gericht verschijnen, en ook wel door de rechter zelf.

Wij lezen: "Ter plaatse des gerichts, aldaar was goddeloosheid; en ter plaatse der gerechtigheid, aldaar was goddeloosheid." Deze zonde geschiedt door degenen, die voor de aardse rechtbanken verschijnen.

1. Deze zonde geschiedt door de aanklager of beschuldiger van een onschuldige. En wel wanneer die mens zijn naaste op een lichtvaardige wijze bij de rechter beschuldigt vaneen gepleegd kwaad. Het kan dan voortkomen uit een ongegrond en onzeker vermoeden, waardoor men meent genoodzaakt te zijn, of ook wel zonder dat. Dat men dus uitsluitend door wrevel, haat, nijd en wraakzucht gedreven wordt om de naaste maar te plagen, zijn naam maar te bekladden en hem als onnut voor de menselijke samenleving te verklaren. Zulk een bedoeling maakt de beschuldiging geheel kwaad, al zou de zaak in haar wezen waar zijn. Zo goddeloos handelde Doëg de Edomiet, toen hij de priester Achimélech bij Saul aanklaagde. Hij beschuldigde hem dat hij David geholpen had. De zaak was waar, maar zij was niet kwaad. De beschuldiging vloede alleen maar voort uit het feit dat deze priester aan Doëg in de weg stond.

2. Dit geschiedt vooral wanneer die mens zijn naaste voor de rechter vals beschuldigt van enig bedreven kwaad, hetwelk niet waar is, of waarvan de beschuldiger althans niet zeker is. Hierdoor worden soms voor altijd de goede naam, de gezondheid, de goederen, zijn gehele welvaren en het leven van de naaste in gevaar gebracht. Zo handelde de Joodse raad toen deze Jezus bij Pilatus aanklaagde als één, die het volk verkeerde en het verbod om aan de keizer schatting te geven. Zo handelden de Joden ook tegen de Godzalige Stéfanus: "En stelden valse getuigen, die zeiden: Deze mens houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats en de wet. Want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazarener, deze plaats zal verbreken, en dat Hij de zeden veranderen zal, die ons Mozes overgeleverd heeft."

3. Deze zonde van het vals getuigenis spreken geschiedt ook door de getuigen, die zulk een aanklager meebrengt, of welke de kwade rechters wel opzoeken. Wanneer dezen namelijk op een valse wijze, tegen de waarheid en tegen hun eigen gemoed, in, in ieder geval niet voldoende overtuigd, tegen hun naasten getuigen.

- Dit kan geschieden wanneer men wordt geroepen om te getuigen, of wel door zich vrijwillig aan te bieden, soms zelfs met geld of op andere wijze omgekocht zijnde. Ook uitsluitend uit boosheid, uit verbittering en om de naaste, tegen wie men een wrok heeft, maar in het verderf te storten. Of ook uit mensenvrees, om dus een ander maar te vergenoegen, of uit vrees voor schade te zullen lijden wanneer men de waarheid zou spreken.

- Dit betreft ook het ten voordele getuigen van die naaste, waarvan men weet dat hij wel schuldig is. Want dit is hetzelfde kwaad. Wij lezen dat er twee Belials mannen tegenover Naboth werden gezet, die hem valselijk beschuldigden dat hij God en de koning had gezegend. En op deze beschuldiging kwam hij aan zulk een lezen wij in Matthéüs, dat de gehele grote raad valse getuigen tegen Jezus zocht, opdat zij Hem doden mochten. En zij vonden er wel velen, maar die konden hen toch niet helpen. Tenslotte kwamen er twee, die de woorden van de Heere Jezus, welke Hij gesproken had betreffende de tempel Zijns lichaams, geheel verdraaiden en toepasten op het tempelgebouw te Jeruzalem. Dit is een verschrikkelijke zonde, en deze wordt dan dikwijls nog door valse eden verzwaaard. En waar dit gebeurt, wordt de hittige toorn van God over een geheel land of volk veroorzaakt. En dan is het geven vaneen vals getuigenis ten aanzien van de schuldige naaste, om hem te bewaren en te dekken, voor God even schrikkelijk als het vals getuigen tegen de onschuldige naaste. Want Salomo zegt: "Wie de goddeloze rechtvaardigt, is de Heere een gruwel." En de Heere zegt: "Gij zult geen vals gerucht opnemen, om een getuige tot geweld te zijn." Daarom staat er met nadruk geschreven: "Wanneer een wrevelige getuige tegen iemand zal opstaan, om een afwijking tegen hem te betuigen; zo zullen die twee mannen, welke de twist hebben, staan voor het aangezicht des Heeren, voor het aangezicht der priesters en der rechters, die in diezelfde dagen zullen zijn. En de rechters zullen wel onderzoeken; en ziet, de getuige is een vals getuige, hij heeft valsheid betuigd tegen zijn broeder; zo zult gijlieden hem doen gelijk als hij zijn broeder dacht te doen. Alzo zult gij het boze uit het midden van u wegdoen." Want een valse getuige, die leugen blaast en die tussen broeders gekrakeel inwerpt, behoort onder de zes dingen, welke God haat en die in Zijn ogen een gruwel zijn. Dus zal een vals getuige niet onschuldig zijn, hij zal niet ontkomen, maar hij zal vergaan.

4. Deze zonde van het vals getuigenis spreken kan ook geschieden door de pleitbezorgers of woordvoerders, hetzij vóór of tegen hun aangeklaagde en beschuldigde naasten. Wanneer zij namelijk de rechters in verwarring weten te brengen, hun ogen weten te verblinden en dus oorzaak te geven dat het recht gebogen wordt. Of zij dit dan doen door een gladde tong of pen, of door het bijbrengen van valse stukken en bewijzen. Of wel door op een handige manier valse instrumenten te gebruiken.

Of ook door een schijn van waarheid tegen beter weten in, of door vijandigheid ten aanzien van hun ellendige naaste of diens verdediger; dan wel uit eerezucht, geldzucht, uit liefde tot geschenken. Ja, dat men, uit welke oorzaak het ook moge zijn, de overwinning maar wil behalen. Zulk een advocaat was Tertullus, die vóór de Joden en tegen Paulus pleitte. Deze mensen halen op deze wijze een zwaar oordeel van God over zich. Zij behoorden toch dienstbaar te zijn tot bevordering van recht en gerechtigheid en tot hulp van de rechter, opdat deze een recht inzicht in de zaken zou mogen verkrijgen. En aldus behoorden zij tot hulp van hun bedrukte naasten te zijn. Maar deze mensen bouwen integendeel de hel. Zij verdedigen de zaken van de duivel, die wrede leugenaar en onderdrukker van den beginne. En daarmede halen zij weeën over zichzelf en de hunnen: "Wee degenen, die het kwade goed heten, en het goede kwaad." En: "Wee degenen, die de goddeloze rechtvaardigen om een geschenk, en de gerechtigheid der rechtvaardigen van dezelve afwenden." Ja, God zegt het met nadruk: "Zijt verre van valse zaken." Dat dit toch mocht worden opgemerkt.

5. Deze zonde geschiedt ook wanneer de voor het gericht gedaagde een vals getuigenis spreekt. Dus wanneer deze ontkent hetgeen waaraan hij wel degelijk schuldig is. Dit was de zonde van Kaïn, en van Achan. Ook van Saul. Deze zonde heeft ook een grote nasleep, waardoor zij nog wordt verzaard. Allereerst staat zulk één daar voor het oog van de overalteenwoordige en alwetende God, Die een God der waarheid is, en daar doet hij de waarheid tekort en toont hij dat hij niet oprecht is. Maar daarnaast benadeelt die mens ook zeer de door God op aarde ingestelde rechter. Want hij verhindert deze rechter om Gods plaats op aarde te bekleden en een rechtmatig vonnis te wijzen. Ja, hij benadeelt vooral ook de beschuldigers en de rechte getuigen, welke hij probeert als onoprecht, vals en verdacht voor te stellen. Vrienden, wij moeten hier niet oordelen naar het geringe gewicht, dat zulke zaken in ons hart hebben. Maar wij moeten dit beoordelen naar zoals deze zonde in Gods ogen is en zoals God deze eenmaal oordelen zal.

6. Voorts geschiedt deze zonde van het vals getuigenis spreken tegen de naaste in de aardse rechtbanken ook door de rechters zelf. Dan wanneer zij lichtvaardig, of zonder genoegzaam onderzoek en overtuiging bij zichzelf de vonnissen vellen. Wanneer zij ook niet bereid zijn het vóór zowel als het tegen, en het tegen zowel als het vóór te horen. Want deze regel, *audi et alteram partem*, had Salomo reeds voor ogen: "Die antwoord geeft eer hij zal gehoord hebben, dat is hem dwaasheid en schande." Wij lezen ook dat Nicodémus, de toen nog bedekte discipel des Heeren, in de raad opstond en zei: "Oordeelt ook onze wet de mens, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft, en verstaat wat hij doet?" Daarom wordt de gerechtigheid terecht afgebeeld door een weegschaal, die niet overslaat, en door een rechter met geblinddoekte ogen.

(1) Dit geschiedt ook vooral dan wanneer een rechter tegen de waarheid en het recht in valselijk en onrechtvaardig oordeelt en vonnist. Of hij het dan al doet uit onbekwaamheid, onwetendheid en onverstand, of uit genegenheid voor een persoon.

(2) Dan ook wel uit vrees voor deze of gene, of voor schade, of uit liefde tot eigen voordeel of tot geschenken. Dus ook wanneer de rechter zich de rechtzaken der rechtvaardigen niet aantrekt, of wel zich er aan onttrekt. Want het woord geldt hier ook: "Wie dan weet goed te doen, en niet doet, die is het zonde." Aldus handelden de rechters in Juda. Zij waren metgezellen der dieven, een ieder van hen had de geschenken lief en jaagde de vergeldingen na. Dit is ook een zeer zware zonde. Want afgezien nog daarvan dat zulk een rechter de plaats van God op aarde op valse wijze bekleedt, lezen wij: "Wie de goddeloze rechtvaardigt, en de rechtvaardige verdoemt, zijn de Heere een gruwel, ja die beiden." Ja, er wordt ook een wee uitgesproken over een land, waar onwetende, onbekwame en onverstandige rechters zijn: "Wee u, land, welks koning een kind is, en welks vorsten in de morgenstond eten." En God dreigt: "En Ik zal jongelingen stellen tot hun vorsten, en kinderen zullen over hen heersen." En: "De drijvers Mijns volks zijn kinderen, en vrouwen heersen over hetzelfde. O Mijn volk, die u leiden, verleiden u, en den weg uwer paden slokken zij in." God zegt het met nadruk: "Gij zult geen onrecht doen in het gericht; gij zult het aangezicht des geringen niet aannemen, noch het aangezicht des groten voortrekken; in gerechtigheid zult gij uw naaste richten." En: "Gij zult het gericht niet buigen; gij zult het aangezicht niet kennen; ook zult gij geen geschenk nemen; want het geschenk verblindt de ogen der wijzen en het verkeert de woorden der rechtvaardigen." Daarom lezen wij dat de koning Jósafat deze les aan de rechters gaf: "Ziet wat gij doet, want gij houdt het gericht niet de mens, maar de Heere; en Hij is bij u in de zaak van het gericht. Nu dan, de verschrikking des Heeren zij op ulieden; neemt waar en doet het; want bij de Heere, onze God, is geen onrecht, noch aanneming van personen, noch ontvanging van geschenken." Ja, God Zelf spreekt de goddeloze rechter op verschrikkelijke wijze aan:

"Daarom spreekt de Heere, Heere der heirscharen, de Machtige Israëls: O wee! Ik zal Mij troosten van Mijn wederpartijders, Ik zal Mij wreken van Mijn vijanden."

B. Wij komen nu tot het verbod zelf. De Wetgever zegt: Gij zult dat niet doen. Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste. Bezien wij eerst de voorwerpen van dit verbod. Deze worden aangewezen door het woordje "gij", in het enkelvoud. Door dit "gij" moeten wij geheel Israël verstaan, en wel in hun kwaliteit als redelijke mensen. Dus niet zo zeer omdat zij Israëlieten waren. Want deze wet stemt overeen met de wet der natuur. Dit vergeleken met het eigen woord van Jezus in Matthéus 5. Dus worden de honderdduizenden aangesproken in het enkelvoud door "gij", en niet met het meervoudig "gijlieden." En dit geschiedt om daardoor te benadrukken dat een ieder voor zich hier nauwkeurig te luisteren heeft naar hetgeen God tot hem in het bijzonder spreekt. En dat hij dus niet moet zien naar hetgeen anderen hem voordoen, of zich ook daarnaar te gedragen. Want elk mens in het bijzonder heeft met God alleen te doen. En hij zal ook alleen met God te doen hebben in het grote gericht, wanneer deze Wetgever de Rechter zal zijn.

Bezien wij dan nu het verbod Gods ten aanzien van deze voorwerpen. Dan luidt het: Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste. Wij hebben er reeds bij stilgestaan wat wij moeten verstaan door de inhoud van dit gebod, dus wat het spreken van een vals getuigenis tegen de naaste inhoudt. Daarom staan wij nu slechts stil bij:

1. De onbegrensdeheid en de grondslag van dit verbod.

2. Alsook bij de grootheid van deze zonde en de schrikkelijkheid van de straffen, welke God zal brengen over de overtreders.

1. Eerst de onbegrensdeheid van dit verbod.

De Wetgever geeft dit verbod, gelijk ook al de andere verboden, zonder enige beperking. Het is zonder meer: Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste. Daardoor worden wij direct bepaald bij de wijduitgestrektheid van dit verbod. Het strekt zich niet alleen uit tot de aardse rechtbanken en vierscharen, waarvan wij reeds handelden. Maar het gaat hier ook over al de zonden van deze zelfde natuur, welke geschieden buiten de aardse rechtbanken.

1. Dus wordt hier verboden het leren of belijden van ketterijen.

2. Ook het aanzien van personen in de oefening van de kerkelijke censuur of tucht. Het verkleinen van de zonden van groten, en het verzwaren van de zonden van geringen.

3. Alsook het zich onttrekken aan het geven van getuigenis aan de waarheid.

4. Of ook het verbergen van ergernissen tot een wee voor die, die het weten en niet helpen weren of aangeven.

5. Hier wordt verboden de mensen niet te waarschuwen tegen zichzelf en tegen het algemeen verderf. Dan geneest men de breuk op het lichtst, en roept vrede, terwijl er geen vrede is.

6. Ja, uit dit alles volgt dat zonder enige beperking al de zonden van de tong hier verboden worden. Wij zullen daarvan nog nader spreken bij het behandelen van de uitbreiding hierover door de onderwijzer. Deze onbegrensdeheid van dit verbod leidt ons ook op tot het doel van de grote Wetgever. Het doel van de Wetgever is alleen een breidel in de mond van de mens te leggen. Om dus de tong van de mens, dat vuur, die wereld van ongerechtigheid, dat onbedwingelijk kwaad, toch vooral te bedwingen. Daarom geeft de Wetgever twee geboden om de tong in toom te houden. Namelijk het derde gebod tegen het aantasten van Gods Naam, en dit negende gebod tegen het aantasten van de goede naam van de naaste. En behalve dit heeft de Heere als het ware in de natuur nog twee wachten of deuren voor de tong gezet,, namelijk de tanden en de lippen. En dit alles opdat dat gevaarlijke lid, de tong, niet te haastig zal kunnen doen wat het zou willen.

De grondslag voor dit gebod is te vinden:

a. In de heilige natuur van God. God is toch de God Amen, Die niet liegen kan. Hij heeft lust tot waarheid in het binnenste. En uit deze Zijn heilige natuur zoekt de Heere allerlei recht en billijkheid onder de mensen. Ja, daaruit zoekt de Heere de zondige mens te beschermen tegen de duivel, die in de waarheid niet is staande gebleven en die de leugen uit zichzelf spreekt. Ja, uit deze grondslag is het dat God in dit gebod de valsheid des duivels verbiedt en Zijn Eigen waarheid gebiedt. En zo is dit gebod ook een middel tot een geruste samenleving onder de mensen.

b. De grondslag voor dit gebod is ook gelegen in de heilige wil van God. Naar Zijn wil heeft God overheden en rechters op de aarde besteld om het recht te doen. En daaruit volgt dat zij door de getuigenissen der waarheid van anderen onderricht en voorgelicht moeten worden. God wil niet dat zij misleiden zouden worden.

c. Tenslotte is de grondslag of noodzakelijkheid van dit verbod ook gelegen in de gesteldheid van het hart des mensen na de zondeval. O, er is een oorsprong dier zonden van binnen. Elk heeft toch een hart, dat zulke boze bedenkingen opgeeft. Elk heeft zulk een verdorven wil, een bron van kwade bedenkingen en kwade achterdocht, waaruit deze dadelijke zonden voortkomen. Wij lezen in Markus, dat hetgeen van de mens uitgaat, hem verontreinigt. Want van binnen uit het hart komen al die boosheden voort. Het is noodzakelijk dat deze gesteldheid van het hart des mensen bedwongen wordt tegen de doodslag, omdat daar in het hart nijd, haat, toorn en wraakzucht is. En hier is hetzelfde het geval.

2. Hoe groot is deze zonde, en hoe schrikkelijk zijn de straffen, welke God over de overtreders zal brengen! Ja, de overtreding van dit gebod is een zeer grote zonde, want die mens zondigt direct tegen de Heere.

(1) Hij tast de deugden en de volmaaktheden van God aan. De overalteenwoordigheid van God, de alwetendheid en de waarheid van God.

(2) Ook wordt daar gevonden een dadelijk aftrekken van het vertrouwen van de mens op God, ja dat men het vertrouwen zet op valsheid. Dus tast de mens de eer van God aan, want dat is het doel van al zijn werken, en hij doet ook anderen op de leugen vertrouwen.

(3) Ja, die mens stoot de reeds verbroken vriendschap met God nog al verder als met de voeten weg.

(4) Hij versmaadt het beeld van God, dat in waarheid bestaat.

(5) Hij druist tegen het doel en oogmerk van God in. Want de Heere heeft door een goede naam als het ware een glans op het schepsel willen leggen, en hem willen nuttig maken onder zijn medemensen. Maar de trotse mens daarentegen wil de naam van zijn naaste bekladden, hem in minachting brengen en hem daardoor onnut en onbruikbaar maken.

(6) Ja, die mens verkiest ook metterdaad de gelijkvormigheid aan het beeld van de duivel, hetwelk beschreven staat in Johannes, boven de gelijkvormigheid aan het beeld van God.

(7) Die mens zondigt ook zwaar tegen zichzelf. Want hij stelt zijn eigen naam in gevaar en verwaarloost deze op een verschrikkelijke manier. Want volgens de wet van de wedervergelding heeft hij naar het zeggen van Jezus te wachten dat hem zal geschieden gelijk hij zijn naaste gedaan heeft.

(8) Die mens zondigt ook schrikkelijk tegen zijn naasten. Hij betoont uitsluitend liefdeloosheid, in plaats van de band der liefde nauwer toe te halen. En wat brengt hij een nadeel aan. Wat veroorzaakt hij een leed en droefheid des geestes in het hart van zijn naasten: "Zij zijn het, die het vlees mijns volks eten en hun huid afstropen, en hun beenderen verbreken." Een heiden placht te zeggen: Indien gij alles mocht verliezen, draagt toch bijzonder zorg voor uw goede naam. Want deze eenmaal verloren zijnde, zijt gij niet met al. En welke verschrikkelijke straffen zal God over de overtreders brengen. Vrienden, wij noemen daartoe alleen Psalm 15. Zij zullen in Gods tent niet verkeren, noch wonen op de berg van Gods heiligheid. Het Koninkrijk van God wordt voor dezulken gesloten en hun deel wordt gezet in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer, hetwelk is de tweede dood.

Tenslotte moeten wij nog met een enkel woord aandacht schenken aan de wijze van voorstelling door de Wetgever. Dit geschiedt in de eerste persoon en wel op verbiedende wijze; Gij zult het niet doen. Er is van binnen in het hart van elk mens iets dat deze zonde verbiedt. De consciëntie is daar van binnen de stedehouderes van God, en deze beschuldigt en benauwt de mens vanwege dit kwaad. Deze zegt hem: Doe dit toch niet. En hierdoor weet ook een ieder dat dit zonde is. Waar zouden anders die sterke verontschuldgingen, welke menigeen aanvoert, vandaan komen? Is het niet daar vandaan, dat men weet te zondigen indien men het doet? Ja, God verbiedt deze zonde duidelijk in Zijn Woord en laat ze ook door Zijn knechten verbieden, welke Hij daartoe op de aarde zendt. God laat waarschuwen en oordelen er tegen aankondigen, opdat de mens geen lust zou hebben tot zulk een kwaad. En naast deze consciëntie van binnen en de bediening van het Woord, welke Israël ook had, publiceerde God dit verbod tegen deze zonde op een zeer plechtige wijze door woord en geschrift. En wel op verschrikkelijke wijze toen zij aan de berg Sinai kwamen, van de top van deze berg als de Wetgever en Rechter. En vrienden, dit heeft God ook voor ons laten beschrijven, omdat wij onder de daar staanden gerekend zouden worden. Dus opdat een ieder onzer zou weten met welk een Rechter ieder hoofd voor hoofd te doen zal hebben in de dag van de toorn des Heeren.

Toepassing

Ziedaar, vrienden, enige verklaring over het negende gebod. Vanwege het gevorderd uur zullen wij de verklaring van de geestelijke zin van het gebod aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer maar tot een volgende oefening uitstellen, zo de Heere het wil.

Mochten wij een ieder daarbij staande gehouden worden en tot onszelf gebracht worden, ja tot de verborgenheid der ongerechtigheid van ons hart. Ja, mocht de Heere Jezus in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid daartegen voor onze zielen recht dierbaar worden. Daarom zullen wij er nu, maar toe overgaan om nog enige zaken te noemen ter nadere ontdekking, besturing en opwekking.

A. O geruste mens in de staat der natuur, hoorde u door dit gebod de stem des Heeren wel eens aan uw hart? Dan zou het u niet zo gerust en uw huis niet zo in vrede laten. Dan zou u eerst recht een schuldenaar worden en kwijtschelding en pardon te wachten hebben. Vrienden, denkt u onschuldig aan dit verbod te zijn? Weet u niet dat het de tong raakt? Hoe kunt u dan onschuldig zijn? Laat mij u de volgende vragen eens stellen.

1. Hebt u ooit de last of het gewicht daarvan op uw hart gevoeld, dat God u zulk een heerlijk lid, uw tong gegeven heeft om Hem te loven? En dat er nu geen lid is, dat vare nature meer verdorven is dan dat lid, zodat het uw ziel menigmaal verwoest heeft? Vrienden, kent u dat niet? Kan er dan wel groter bewijs zijn voor uw dood zijn in zonden en misdaden? Want Jakobus beschuldigt u en zegt: "De tong is ook een vuur, een wereld der ongerechtigheid, welke het gehele lichaam besmet, en ontsteekt het rad onzer geboorte, en wordt ontstoken in de hel. De tong kan geen mens temmen; zij is een onbedwingelijk kwaad, vol van dodelijk venijn." En Paulus beschuldigt u en zegt dat elk mens van nature zo bestaat, dat zijn keel is als een geopend graf, dat hij met zijn tong bedrog pleegt, dat slangenvenijn onder zijn lippen is, ja, dat zijn mond vol is van vervloeking en bitterheid. En weet u daar dan niets van? Ja, gevoelt u daarvan niets in uw hart? Hebt u daar geen werkzaamheden mede aan de voeten van de Heere Jezus? O, dan mag u van uzelf denken wat u denken wilt, het is evenwel zo, dat u nog in uw schulden steekt. En wanneer u zo blijft, dan zal het er donker voor u uitzien.

2. Vrienden, kunt u dat betuigen, dat uw naasten - dus uw vrienden, waarmede u in de geest ten nauwste verenigd zijt - het in de wereld zo verachte volk zijn, hetwelk met Jezus verenigd is en dus waarheid in hun binnenste heeft? En is er zulk een band tussen hen en u, dat het uw ziel raakt? Dat het u smart als zij veracht en gesmaad worden en hun goede naam wordt aangetast? Roept uw hart daarover tot de Heere?

3. Ja, kunt u het betuigen, dat uw ziel een innige afkeer heeft van alle zonden der tong als zonden? En zulks dan uit liefde tot de God Amen, de God der waarheid en uit een aanvankelijke gelijkvormigheid aan het beeld van de Zoon van God? Mensen, kent u dat niet en blijft u evenwel gerust? En maakt u daaruit dan nog niet op dat u nog gebonden zit in de nare en onveilige staat van nature?

4. Vrienden, nog een vraag. Wanneer u de dag ten einde hebt gebracht en ge u des avonds in het verborgene voor de Heere neerlegt, hoe stelt u het dan? Wanneer dat lid, uw tong, de gehele dag op wel honderd manieren zijn gang gegaan is, hoe stelt u het dan? O, weet u dan wat het is, voor God op uw aangezicht te vallen in schaamte, in droefheid? Deswege als een tollenaar van verre te staan en de toegang te missen? Ja, weet u wat het dan is, Jezus van node te hebben om de toegang tot de Vader te openen? Om met Hem voorde troon der genade te komen en te pleiten? Ja, met uw bezoedelde ziel de verzoening te zoeken in Zijn volmaakte gerechtigheid? En kunt u er dan hartelijk en sterk om roepen, dat het uw begeerte is dat de Heere Jezus Zelf uw zonden in de wortel zal aanraken, opdat Hij door Zijn Geest de kracht daarvan zou verbreken? Vrienden, daarom zeg ik: Bezie deze dingen eens. Wanneer deze u vreemd zijn en blijven, dan zult u zekerlijk omkomen. O, mocht u het geluk eens hebben, dat gij uzelf verloren zag en gevoelde. Hoe verschrikkelijk het er ook met u bij zou mogen staan, dan was er toch verwachting. God is een groot God, en daarom doet Hij ook grote dingen. Hij zegt: "Zou iets voor de Heere te wonderlijk zijn?"

B. En is er nog iemand, die enige wonden mocht hebben ontvangen door de zeis van dit gebod? Wel, dan raad ik u:

1. Ga de minste overtuiging of ontdekking toch niet tegen. Zoek geen verlichting of verpozing daarvan buiten de waarachtige vereniging met de Heere Jezus. Sta er veel liever naar om het weinige licht te voeden en aan te kweken. Ja, om de Heere veel te zoeken dat u eens recht ontdekt en ziende mocht worden bij het licht van de door Jezus verworven Geest. Vrienden, de ware ontdekking van zonden is van die aard, dat zulk één steeds meer begeert te zien. En dat hij hoe langer hoe meer bekommerd wordt om waarheid in het binnenste. En in deze weg van klagen over zijn blind, hard, ongevoelig en afkerig hart wordt dat licht meestal ook verkregen en vermeerderd.

2. Wil die gedachte toch in uw hart niet voeden, alsof het met u niet zo erg zou zijn als met anderen, die steeds in de zonden der tong leven. En wel omdat u schijnbaar zulke valse tongen verfoeit.

Och, denk daarom niet dat u dat kwaad niet hebt, of dat u tegén dat kwaad de rechte strijd voert. Vrienden, het kwaad zit in het hart van elk onzer, en elke strijd tegen de zonde is nog niet de rechte strijd. Ook zonden strijden tegen zonden. Een verlicht en onderwezen verstand strijdt ook wel tegen de zonde. Ook het licht der consciëntie doet tegen de zonde strijden. Ja, de verbeelding van de mens dat hij in een goede staat is, doet hem ook wel tegen de zonde strijden, en daarop verheft zich dan zijn hart. Maar integendeel daarvan wordt de rechte strijd geoefend in de gestaltelijke vereniging met Christus. En dan strijdt het nieuwe schepsel, dan strijdt het leven der genade niet alleen tegen die, maar tegen alle zonden. Zelfs tegen de liefste zonden als zonden. En dat maakt de ziel zo zeer ootmoedig, ingezonken, klein en nederig, en het doet in vreze wandelen.

3. Denkt niet te schielijk: Ik zal die zonden laten. O, zulk een schielijk voornemen kan het pak van de schuld geheel wegnemen, en dan bent u alles kwijt. En arme mens, waar is dan uw kracht? Ja vrienden, nu eens aangenomen dat u het kwaad inderdaad naliet. Maar waar zoudt u dan blijven met uw oude schulden? Wanneer men in het tijdelijke leven dan al geen schulden meer maakt, blijft men toch evenwel aansprakelijk voor de oude. Weet dan dat de wet toorn werkt. De wet besluit u onder de zonde en onder de toorn, en dus stopt zij u de mond. Och, dat uw mond maar recht gestopt mocht worden en dat ge u maar recht verdoemelijk voor God zien mocht. Vrienden, door doen en plichten, als werken der wet, zal geen vlees voor God gerechtvaardigd worden. De wet is door het vlees krachteloos geworden. Die deur is voor eeuwig dicht. Daarom heeft God Zijn Zoon gezonden in de gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde. En dus heeft Hij de zonde veroordeeld in het vlees, opdat het recht der wet zou worden vervuld.

4. Mocht u daarom eens naar Jezus worden uitgedreven. Hij is het einde der wet, en tot Hem zal een ieder moeten komen zoals hij is, zal hij ooit zalig worden. O, bidt dan veel dat de Heere u uw ogen opene, opdat u met Hagar de fontein moogt zien. Jezus roept het ook u toe: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle u einden der aarde." En: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt; en Ik zal u rust geven voor uw zielen." Och, gelooft toch die eeuwige waarheid, dat Jezus een Medicijnmeester is voor allen, die wonden hebben en die gedrukt worden door de schuld hunner zonden.

C. Kinderen van God, wanneer dan deze zonde in iemands hart zulk een lelijk kwaad is, is zij dat zeker wel in haar volle kracht bij u. Vlekken staan nergens lelijker op dan op wit. En behalve al dat toegeven in de zonden der tong en in het aanhoren er van, o vrienden, wat zijn er een wortelzonden. En daaruit vloeit al dat benadelen van de naasten voort.

1. Wat is er een geesteloosheid en een werkeloosheid van het hart. Waar het hart ledig wordt van de indrukken van God, en ledig van de heerlijkheden der dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan, en van de liefde tot de Heere Jezus, daar moet het door wat anders worden vervuld. En dan spreekt de tong ook anders. Want de mond spreekt uit de overvloed van het hart. Daarom vermaant Paulus: "Voorts broeders, al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat liefelijk is, al wat wel luidt, zo er enige deugd is en zo er enige lof is, bedenkt datzelve." Wat is er in het hart toch een hoogmoed en een onvergenoegdheid tegen de naasten. En hierdoor wordt men zo lichtelijk aangezet om het kwade van zijn naaste te spreken of gaarne aan te horen. En wat kan dit dan zelfs geschieden onder een schijn alsof men daarover innerlijk smart heeft. Salomo zegt: "In de mond der dwazen is een roede des hoogmoeds; maar de lippen der wijzen bewaren hen." O, wat is hij gelukkig, die het kwaad van binnen recht ziet.

2. Ja, wat is er van binnen een kracht van onbedachtzaamheid. O, waar dat heerst, zulk een ziel ligt gestadig open voor de praatlust. Dan raakt de wacht van de mond en van het hart, waar David om bad: "Heere, zet een wacht voor mijn mond; behoedt de deur mijner lippen." Salomo zegt: "In de veelheid der woorden ontbreekt de overtreding niet." En: "Dood en leven zijn in het geweld der tong." O, waar bigt een vrome al niet voor open wanneer de vreze Gods geen wacht houdt over zijn hart. Zelfs voor zot geklap, gekkernij enz. Daarom maant Paulus de vromen daarvan af.

Moge het volgende nog tot uw besturing dienen:

- Wandelt toch in vreze. Het verraad is er van binnen, en alleen God kan u er voor bewaren.
- Dat ook de ware wijsheid en het geestelijk verstand voor uw ziel dierbaar zij en blijve. Daar zal veel uit voortvloeien en u zult dan ook veel zwijgen. Salomo zegt: "Een dwaas zelfs, die zwijgt, zal wijs geacht worden; en die zijn lippen toesluit, verstandig." En dan nog zeer nadrukkelijk: "Als de wijsheid in uw hart zal gekomen zijn, en de wetenschap voor uw ziel zal liefelijk zijn, zo zal de bedachtzaamheid over u de wacht houden, de verstandigheid zal u behoeden. Om u te redden van de kwade weg."

• Zoekt door genade een hebbelijkheid en een vaste geest te krijgen om met twee ogen tegelijk te zien. Met het ene oog steeds naar binnen op de plaag uws harten, en tevens met het andere oog op Christus, uw Sterkte. Om gedurig kracht uit Hem te zuigen door de gelovige gebruikmaking van Zijn gerechtigheid en gehoorzaamheid. Ja, ook hoe langer hoe meer bekeerd te worden tot de voorzichtigheid der rechtvaardigen. Ik eindig met de vermaning van Paulus: "Uw woord zij te allen tijde in aangenaamheid, met zout besprengd, opdat u moogt weten hoe u een iegelijk moet antwoorden."

Amen.

HET NEGENDE GEBOD

(Het spreken van een vals getuigenis)

II.

Wij komen tot het tweede hoofddeel in de behandeling van het negende gebod: de geestelijke zin van dit gebod aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

Bezien wij daarbij weder:

- A. de verboden zonden, en
- B. de geboden plichten of deugden.

A. Welke zijn de zonden, die hier verboden worden?

De zonde van het vals getuigenis geven, vooral in het gericht, zullen wij thans voorbijgaan. Want in de verklaring van het negende gebod in de vorige oefening hebben wij daarvan reeds gesproken. Bepalen wij ons nu tot al de andere hier verboden zonden der tong, vooral juist buiten het gericht, dus in alle andere handelingen met de naaste, zoals de onderwijzer deze aanwijst in vraag 112.

1. Eerst is er dan de zonde van het verkeren of verdraaien van de woorden van de naaste, gelijk de onderwijzer dit zegt: Dat ik niemand zijn woorden verkere. Welke is deze zonde? Het wil zeggen dat men de woorden van de naaste verdraait in een andere zin dan hij bedoelde. Of dat men deze woorden niet te goeder trouw verhaalt, of ook aan zijn werken een boze verklaring geeft.

(1) Dit was de zonde der Joden. Jezus had gezegd: "Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve oprichten." Maar zij zeiden dat Jezus lasterlijke woorden had gesproken. Aldus verkeerde Doëg ook David. Zo verklaarden de vorsten, die Hanun raad gaven, de raad van David opeen verkeerde wijze.

(2) Hiertoe behoort ook het geven van een verkeerde uitleg aan de bedoelingen van de naaste, gelijk wij lezen in de brief van Sanballat. Ja, dat men maar kwaad denkt of kwaad vermoedt van de woorden en daden van de naaste. De priester Eli was zo ver afgezakt, dat toen de Godzalige Hanna in stilheid des geestes tot de Heere bad, hij vermoedde dat zij dronken was. Paulus zegt: "De liefde denkt geen kwaad." O, hij is er het beste aan toe, die het beste van zijn naaste denkt. Want zoals gij van uw naaste denkt, komt het ook bij u thuis. Dit is een verborgen hand en oordeel.

(3) Hier moeten wij ook nog noemen degenen, die de naaste vleien en zichzelf ijdel en vermetel bij hem beroemen: "Zij spreken valsheid, een ieder met zijn naaste, met vleiende lippen; zij spreken met een dubbel hart. De Heere snijde af alle vleiende lippen, de grootsprekende tong." Dezulken worden liefhebbers van zichzelf en laatdunkenden genoemd. Wij zien ook dat deze zonden op zeer vele plaatsen in Gods Woord verboden worden. Om hier maar één plaats te noemen: "Doe de verkeerdheid des monds van u weg, en doe de verdraaidheid der lippen verre van u."

2. Vervolgens moeten wij de zonde van het achterklappen of lasteren bezien, wanneer de onderwijzer zegt: Dat ik geen achterklapper of lasteraar zij. Dan willen wij eerst aanwijzen wat deze zonde niet is.

- Het is geen achterklap of laster wanneer men tegen iemands dwaalleringen opkomt. Wanneer men deze misvattingen noemt en de pen daartegen opneemt. En ook niet wanneer men de zonden van klein en groot met vrijmoedigheid bestraft. Dit deden de profeten, en God heeft het aan Zijn knechten bevolen.

- Het is ook geen achterklap of laster wanneer men iemands zonden, wanneer men vruchteloos daarover onder vier ogen gesproken heeft, aan de gemeente of de opzieners der kerk bekend maakt. Want dit gebiedt God. En Jezus beveelt dit in Matthéüs.

- En ook niet wanneer men enig verraad tegen zijn overheid ontdekt. Het christendom verplicht daartoe een ieder. En ook de burgereed, waaronder ieder staat, verbindt de mens daartoe.

- En het is ook geen achterklap of laster wanneer men iemand waarschuwt tegen een ontrouw en bedriegelijk mens. Bijvoorbeeld wanneer informatie wordt ingewonnen omtrent iemand, die solliciteerde naar enige betrekking. Dan zal men naar waarheid getuigenis moeten geven.

- Alsook wanneer men iemand afraadt om ergens te gaan wonen, vooral wanneer zijn ziel daarbij schade zou lijden. Dan is een ieder vanwege de liefde tot de naaste verplicht dit te doen. Het was Davids voornemen alle achterklappers, ontrouwen en plegers van bedrog, allen die leugens spraken, niet binnen zijn huis te houden. Maar die oprecht waren, zouden hem dienen.

- En het is ook geen achterklap of laster, wanneer men bij voorkomende gelegenheid over iemands staat eens met een wijzer iemand spreekt, en hem raadpleegt hoe met zulk één te handelen. Dus wanneer men daarmee een goede bedoeling tot het voordeel van de naaste heeft.

Maar bezien wij vervolgens welke deze beide zonden dan wel zijn. Dus zoals deze van elkaar zijn onderscheiden en al wat er toe behoort.

(1) De zonde van achterklap is deze, dat men in het heimelijke, dus achter zijn rug om, van de naaste kwaad spreekt. En wel om hem daardoor te benadelen en zonder een wettige noodzaak om het aan een ander te openbaren. Salomo zegt: "Die als een achterklapper wandelt, openbaart het heimelijke." Dit was de zonde van Ziba. Hij was bij David een leugenachtige achterklapper ten aanzien van zijn meester Mefiboseth. De Joden waren gewoon een achterklapper te omschrijven als iemand, die met een derde tong spreekt. Daarom hebben sommigen de schriftplaatsen zo vertaald: "Een man, die met een derde tong van zijn naaste spreekt." En de Joden zeiden dit, omdat een achterklapper drie mensen tegelijk benadeelt. Namelijk van wie hij spreekt, tot wie hij spreekt, en ook zichzelf. Ook omdat de tong tussen twee personen als een derde tussenbeide komt, en wel om kwaad te stoken. Of ook wel omdat die mens drie tongen tegelijk in één kwaad betreft. Namelijk één, die dit of dat zou gezegd of gedaan hebben. Dan zijn eigen tong, die dit reeds openbaart. En dan nog de tong van zijn naaste, tot wie hij het zegt en die nu voor het gevaar open ligt om het weer verder te vertellen.

(2) De zonde van het lasteren is deze, dat men zijn naaste allerlei kwaad op smadelijke en bittere wijze in het aangezicht werpt: "Gij zit en gij spreekt tegen uw broeder; tegen de zoon uwer moeder geeft gij lastering uit." Dit was de zonde van Simeï tegen David: "Ga uit, ga uit, gij man des bloeds, gij Belials man." En van Achab tegen de profeet Elia, als hij hem een beroerder Israëls noemt. Ook van de twee-en-veertig kinderen tegen de profeet Eliza: "Kaalkop, ga op! Kaalkop, ga op!" En wat behoort voorts tot dit achterklappen en lasteren?

(3) Hiertoe behoort wanneer men de waarheid omtrent de naaste spreekt, maar niet tot Gods eer en ten beste van de naaste. Of, wat nog veel erger is, wanneer men kwaad van hem openbaart, dat niet openbaar bekend was en waarvan hij zich bekeerd heeft. Wanneer men dat aan anderen ontdekt, of uit bitterheid het hem zelf in het aangezicht werpt.

(4) Tot deze zonden behoort zowel het aanhoren van de achterklap en lastertaal, als deze zelf te doen. De één dient hier de duivel met zijn tong, en de ander met zijn oren. Waren er geen oren om naar het kwaad te horen, de lastertong zou ras worden beschaamd. Salomo zegt: "De noordenwind verdrijft de regen, en een vergramd aangezicht de verborgen tong."

(5) Ja, hiertoe behoort ook dat men allerlei boze praktijken te werk stelt tot nadeel en oneer van de naaste. Dus dat men allerlei geschriften en pamfletten verspreidt om de naaste maar te doen minachten. Of dat men ook door allerlei gebaren het verachten van zijn naaste openbaart. Wanneer hem eer toekomt, men hem deze niet geeft maar hem op vuile en lage wijze behandelt of begroet. Of hem weer meer eer geeft dan hem toekomt en men aldus zich spottender wijze aan hem onderwerpt. Dat men hem soms bespot door hem na te wijzen met de vinger of de tong uit te steken. Ja, ook door het schudden met het hoofd, gelijk de Joden tegen Jezus deden.

(6) Hiertoe behoort ook zelfs dat men van de naaste toch wel wat goeds wil vertellen, alleen om de eigen consciëntie gerust te stellen. Maar dat men het dan niet over het hart kan krijgen om het daarbij te laten. Dan moet men toch een "maar" er achter voegen. En wel alsof men daar zo'n smart over heeft, het zo jammer en bedroevend vindt. Na het goede gezegd te hebben, wekt men dan heimelijk het vermoeden dat er nog iets is, dat men zogenaamd uit liefde tot de naaste eigenlijk niet durft te zeggen. Dit zijn allemaal dezelfde helse streken. Deze zonden worden in de Schrift verboden.

- Een uitdrukkelijk verbod tot achterklappen vinden wij in: "Gij zult niet wandelen als een achterklapper onder uw volken." En: "Openbaar het heimelijke van een ander niet." David was er zulk een groot vijand van, dat hij ze wel wilde verdelgen, die van hun naaste in het heimelijke achterklapten.

- En ook het lasteren wordt streng verboden.

Ook het opnemen van smaadredenen tegen de naaste: "Alle bitterheid en toornigheid, en gramschap, en geroep en lastering zij van u geweerd, met alle boosheid." En: "Legt ook gij af alle lastering en vuil spreken uit uw mond."

3. Vervolgens moeten wij nog bezien hetgeen de onderwijzer zegt: dat ik niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpe verdoemen. Hoe deze zonde door deze en gene in de aardse rechtbanken begaan wordt, hebben wij bij de behandeling van het gebod in de vorige oefening reeds gezien.

Hier over deze zonden buiten het gericht sprekende, willen wij eerst aanwijzen wat deze zonde niet is.

- Het is geen lichtelijk en onverhoord oordelen of verdoemen, wanneer men iemand, die men niet kent en die geen blijken geeft van de gemeenschap aan Christus, houdt voor een mens zonder God. Vrienden, de gehele wereld is van nature zo. Daarom is hier de vraag: Wanneer ik iemand niet ken, en wanneer zulk één geen bewijs van zijn vereniging met Christus geeft, welk oordeel over hem is

dan het meest Bijbels? Dat die mens met de gehele wereld tot de grote hoop behoort? Of dat hij behoort tot het klein kuddeke, waaraan de Vader naar Zijn welbehagen het Koninkrijk geeft? Ik denk dat hij tegen de Bijbel in handelt, die zegt: Ik moet zo lang het goede van de staat mijns naasten denken, tot het tegendeel mij openbaar komt. Hij oordeelt veiliger en meer naar de Bijbel, die, vervuld met innig medelijden en liefde tot het behoud van zijn naaste, zó lang het ongeluk van zijn naaste vreest tot het werk Gods in hem openbaar komt. Hierin openbaart zich liefde tot de ziel van de naaste, want zonder enige grond maar het beste te denken en te spreken, is niet anders dan een vermoorden van de ziel. Paulus zegt ons, dat wij allen van nature kinderen des toorns zijn, en dat de ganse wereld voor God verdoemelijk ligt.

- Ook is deze zonde niet dat men een vijand van God en van Zijn volk aanzegt dat zijn weg ten verderve voert. Dus dat hij, zo blijvende, zekerlijk zal omkomen. Dit beveelt God: "En ontfermt u wel eniger, onderscheid makende; maar behoudt anderen door vreze, en grijpt ze uit het vuur." En vrienden, wanneer men dat zal doen, dan zal men toch eerst moeten kunnen oordelen of die mens in het vuur ligt.

- Ja, het is ook deze zonde niet, wanneer men in het behandelen van zoekende of begerige zielen de Heilige Geest niet wil vooruit werken. Wanneer men hun dus niet haastelijk de handen oplegt. Wanneer de Heilige Geest het nog voor hen verbergt wat hun werk is, dan moeten wij dezulken maar aanraden dat zij veel naar licht zullen staan. En dat zij daartoe de middelen maar zullen gebruiken om naar de Schrift het ware werk van het valse te onderscheiden. En wel opdat het de Heere in die weg behagen mocht dezulken licht daarover te geven, of hun werk wel waarheid is. Daarom lezen wij met nadruk: "Legt niemand haastelijk de handen op." Maar zien wij nu wat deze zonde van het lichtelijk en onverhoord oordelen en helpen verdoemen van de naaste wèl is.

(1) Deze zonde is, wanneer wij ons ten opzichte van onze naaste lichtvaardig als het ware plaatsen op de rechterstoel des Heeren. Dus niet naar het Woord oordelende, maar alleen op ongegronde beschuldigingen of verdenkingen, uit kwade achterdocht van het eigen hart. Ofwel uit blindheid, ongevoelendheid, hoogmoed of liefdeloosheid. Dit was de zonde van Eliab tegen zijn broeder David. David was innerlijk zo geheel vervuld om in de Naam des Heeren de grote Goliath te bestrijden. Maar Eliab zeide: "Ik ken uw vermetelheid en de boosheid uws harten wel; want gij zijt afgekomen opdat gij de strijd zaagt." Het was ook de zonde van de discipelen van Jezus tegen de blindgeborene, tegen degenen, welker bloed Pilatus met hun offeranden had gemengd, en tegen degenen, op wie de toren van Siloam viel. Want zij oordeelden dezen grotere zondaars te zijn dan de anderen.

(2) Voorts behoort tot deze zonde het uitstrooien van valse geruchten omtrent de naaste, ofwel die aan te nemen. En ook het toestoppen van de oren voor rechtvaardige verdedigingen. Dit is wreedheid, ja een helpen verdoemen.

(3) Tot deze zonde behoort ook het achterdochtig worden over iemands genadestaat, alleen op grond van zware tegenheden, welke zulk één van des Heeren hand drukken in het geestelijke en in het tijdelijke. Dit was de zonde van de vrienden van Job. Zij deden smarten tot zijn smarten toe, toen zij oordeelden dat Job een huichelaar was.

(4) Ook dat men van zijn naaste gelooft dat hij een bij uitstek grove huichelaar is, omdat Gods hand een bijzonder kwaad over hem beschikt. Dat was de zonde van degenen, die door Jezus werden bestraft, en van de barbaren ten aanzien van Paulus, toen een adder aan zijn hand bleef hangen. Zij oordeelden, dat hij gewis een doodslager was.

(5) Het is ook deze zonde, wanneer men mensen, die burgerlijk beschaafd en eerlijk in handel en wandel zijn, ja uitwendig godsdienstig, voor oprecht voor God en voor verenigd met Christus houdt.

En dit alleen omdat zij veel bevattingen hebben van de woorden der waarheid, ja zelfs enig werk van consciëntieovertuiging, of uit vrees voor straf. O, dit is een lichtvaardig oordeel vellen, ja het is een helpen verdoemen. Of het dan geschiedt uit eigenliefde, omdat die mensen zulk één aankleven, óf uit blindheid in het ware genadeleven, ófwel uit vijandschap tegen het ware werk en volk van God. Dit is een allerwreedste handeling ten aanzien van de arme naaste. Want al de genoemde zaken kunnen heidenen in hun wijze van godsdienst hebben. En het zijn op zichzelf wel goede dingen, maar zij zijn Christus niet, noch ook de vereniging met Zijn Persoon. Ezechiël noemt dit een jagen van de zielen naar de bloemhoven, ja naar de afgrond. Salomo zegt: "Wee die, die de goddeloze rechtvaardigt."

(6) Hiertoe behoort ook het veroordelen en hard behandelen van iemand, die niet lichtelijk het goede van zichzelf oordeelt. En wel omdat die mens niet van zichzelf durft te getuigen dat hij aller zonden vijand is, hetwelk voortspuit uit een Goddelijk licht ten opzichte van de kracht der verdorvenheid zijns harten. Ofwel dat het ook wederom geschiedt uit een vleselijke en zondige eigenliefde, omdat deze naar de gedachte van zulk één hem niet genoeg aankleeft, en anderen niet genoeg veracht en verwerpt. O, het hart des mensen is toch als een samenknoping van ongerechtigheid. Dat boze zoeken van zichzelf en die zondige eigenliefde zit zo diep en is zulk een ongekend kwaad. Maar het kan ook geschieden uit blindheid in het werk Gods. De Heere spreekt echter zowel een wee uit over die de rechtvaardige verdoemt, als over degene, die de goddeloze rechtvaardigt. En vrienden, meestal gaat dit samen. Die weinig licht hebben in het werk Gods, slaan veel de duistere vromen, en zij pleisteren met loze kalk die ongelukkige mensen, die hun zijn toegedaan en zo wakker leren praten. Maar het is integendeel een bewijs van graven en verdiepen, van diepen naar binnen werken, van zelfkennis en het leggen van de vinger op de wonde, ja van kennis van de plaag des harten, wanneer iemand niet zo ruim van zijn vijandschap tegen de zonde spreekt. Wanneer zulk één meer begeert dat zijn oog tot God druipt vanwege zijn liefde tot het kwaad, dat hij in zich gevoelt. O, die mens is dichter bij de Verlossing dan al die grootsprekers, die weinig of helemaal niet naar binnen zien als zij wat zeggen.

(7) Tot deze zonde behoort ook, dat men iemands staat, uit oorzaak van een bijzondere zonde of zondeval, voor genadeloos houdt. En dit terwijl men er tevoren gronden van hoop voor heeft gehad. Of ook dat men iemand, waar anders toch grond voor hoop voor is, verdenkt vanwege een bijzondere humeur- natuur of karakterzonde, als bijvoorbeeld soms ijdel te zijn enz. Dit is meestal de zonde van de vijanden van Gods zaak en volk. Het smart hen niet, maar zij zijn blijde als zij uitbrekende zonden in de vromen zien. En zij zijn zich innerlijk ook wel bewust, dat hier een wortel der bitterheid is. Vrienden, gaat het in de Bijbel maar na en ziet daar de voorbeelden van dezulken, en ook hun diepe vernedering en bekering. O, mocht gij hen, die menigmaal zo ijdel van hart zijn, en zo onbedachtzaam in hun spreken en doen, eens in het verborgene horen. Dan, als zij het hun voorrecht schatten, dat zij in schaamte voor God op hun aangezicht mogen vallen. Als zij zichzelf verfoeien en veroordelen mogen. Als zij verzoening, licht en kracht bij Jezus zoeken mogen. Maar mensen, dat werk zou u dan ook al veroordelen en er een andere naam aan geven. O, de Heere Jezus Zelf moet u de ogen openen, en u bekeren van de macht des satans tot God.

(8) Ja, ook behoort tot deze zonde het misduiden van het gedrag der vromen. Dat men voor geveinsden houdt diegenen, die nauw voor God zoeken te leven. Dit is vooral het werk van de werkelijk geveinsden. Zulken roepen en schreeuwen het meest van het veroordelen van anderen, terwijl die anderen juist schrikken voor dat lichtvaardig oordelen. Dus zij doen het zelf. O, gij kunt dezulken kennen aan hun blindheid omtrent zichzelf. Want zij zijn verknocht aan hetgeen waarvan zij Gods volk beschuldigen. En zij zijn zó blind, dat zij niet zien wat zij doen. Ik zeg: kent ze dan aan hun geestelijke dood, welke hun uit de ogen ziet. Vrienden, is dat geen geveinsdheid? Ter kerk gaan, ten Avondmaal gaan, kerkelijke ambten en voorrechten te zoeken, ja Jezus te belijden alsof men tot Gods volk behoort; en zulks alles maar om een naam te maken, om geëerd te worden? En dit terwijl men Gods volk haat en vervolgt als men maar kan. Is dat niet de grootste geveinsdheid? Ja, dat men zelfs zelf wel weet dat men in zijn taal een goddeloze, een oneerlijke vuilspreker is, en dat men in het particulier niet van het werk Gods wil horen spreken. Maar dat men als het ware een ander kleed aantrekt wanneer men bij een ander soort van mensen is. Is dat geen geveinsdheid? O, als de Heere Jezus nu eens op de aarde was, hoe zouden zulken met Hem handelen? Och vrienden, net als er met Hem gehandeld werd toen Hij er was. Toen Johannes de Doper, de voorloper van Jezus, op de aarde kwam, noch etende, noch drinkende, zeiden zij: "Hij heeft de duivel." En als Jezus komt, etende en drinkende, dan zeggen zij: "Ziedaar een vraat en een wijnzuiper". Ja, als Jezus zó bezig is in de dingen Zijns Vaders, dat' Hij er de tijd niet afneemt om te eten, zeggen zij: "Hij is buiten Zijn zinnen". Dan houden zij Hem vast als een zinneloze.

En wat is dat anders dan hetgeen de goddelozen nog doen wanneer iemand eens niet eten of slapen kan vanwege de drukkende schulden en de gevaren, die hij gevoelt en ziet? Dan zeggen zij nu ook: Hij zal wel gek worden. Ja, nog wel gruwelijker taal. Zo heeft men ook gehandeld nadat Christus verheerlijkt was.

(9) Tot deze zonde van het lichtelijk en onverhoord oordelen of het helpen verdoemen behoort ook het niet naar de Bijbel oordelen van zichzelf en van de eigen staat. En dus niet alleen het toepassen van zaken, welke men mist, of het toe-eigenen van Gods beloften, of zichzelf de hemel te beloven, zonder dat men persoonlijk met Christus verenigd en bekeerd is geworden. Maar ook het loochenen of positief ontkennen van zaken, welke de Heere mocht hebben geschonken. O vrienden, men moet teder zijn ten aanzien van het werk Gods. Het is zulk een hoog werk. Het is het werk van God, en niet het werk van ons. En daarom is het beter, wanneer men geen licht heeft daarin, het te laten liggen en naar licht te staan, dan dat men maar loochent of miskent. Want dit laatste behoort ook tot het geven van een vals getuigenis. Deze zonde wordt in Gods Woord verboden: "Oordeelt niet, en gij zult niet geoordeeld worden; verdoemt niet, en gij zult niet verdoemd worden." En dan wordt daarmee bedoeld het lichtvaardig of tegen de Bijbel in verdoemen of oordelen. Want anders lezen wij dat de oprechten van hart de oordelen Gods zullen navolgen. Wij blijven weliswaar altijd feilbare mensen, maar als men naar de Bijbel van elkanders staat niet zou kunnen oordelen, dan zou er geen gemeenschap der heiligen kunnen plaatshebben. Van dit verbod lezen wij ook: "Oordeelt niet vóór de tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn." En dan gaat het weer over zaken, waaromtrent men in twijfel is. Dan mag men maar niet meesterachtig gaan slaan. Hierop wees de Heere Jezus in de gelijkenis. Men zou het onkruid niet uit de akker trekken, maar het laten staan tot de tijd van de oogst. En wel opdat men zich niet zou vergissen en mogelijk het goede mede zou uittrekken of benadelen. O, wanneer men er zo meesterachtig maar op slaat, dan krenkt dit menigmaal de voor zichzelf zo duistere vromen, welke God evenwel niet bedroefd wil hebben.

4. Vervolgens spreekt de onderwijzer van allerlei liegen en bedriegen. Bezien wij eerst weer welke deze zonden niet zijn.

- Het is nog geen liegen en bedriegen, wanneer men alle waarheid, welke men weet, niet zegt. Want dit is voorzichtigheid en behoort tot de wijsheid der heiligen. Salomo zegt: "Een zot laat zijn ganse geest uit", maar alle dingen hebben hun tijd. Maar hetgeen men spreekt, dat moet de waarheid zijn.

- Het is ook deze zonde niet wanneer men zaken opheldert met gelijkenissen, welke nooit gebeurd zijn. Gelijk Jotham bijbracht tegen de burgers van Sichem. Hij sprak van de bomen, die een koning over zich wilden zalven en zulks vroegen aan de olijfboom, aan de vijgenboom, aan de wijnstok en tenslotte aan de doornbos, enz. Zo sprak Nathan tot David van een rijke man, die het enige oolam van een arme man aan zich zocht te trekken. Want deze zaken geschieden om iemand des te helderder in te leiden in de aard van enige zaak, tot bevestiging waarvan de gelijkenis dient. De Heere Jezus heeft dit zelfs zeer veel gedaan.

- Het is ook geen leugen en bedrog wanneer men er niet op vooruitloopt om aan de naaste de genegenheid van het hart tot hem te openbaren. Maar dat men dus tevoren ter bevestiging de voorzienigheid Gods nog wil beproeven. Daartoe noemen wij hier slechts het ene voorbeeld van de Heere Jezus Zelf toen Hij met de Emmaüsgangers over de weg ging. Zij hadden het zo goed onder Zijn spreken, maar dan staat er, als zij nabij het vlek kwamen waar hun woonplaats was, dat Jezus Zich hield alsof Hij verder gaan zou. De Heere leert ons daarmee dat ook wij op de voorzienigheid zullen zien om het woord van onze tong te besturen. Want dan staat er: "Zij dwongen Hem en zeiden: Blijf bij ons, want het is aan de avond, en de dag is gedaald." En daarop volgt dan dat Jezus met hen inging en dat zij het zo wonder goed hadden toen Jezus bij hen was. Onder de breking des broods opende Jezus hun ogen, zodat zij Hem kenden, enz.

- Het is ook geen leugen en bedrog wanneer men in een wettige oorlog krijgslisten gebruikt, waardoor men aan zijn vijandige naasten afbreuk doet. Of dat men hun naam of krediet benadeelt. De Heere Zelf heeft aan Israël krijgslisten geleerd, ofwel het gebruiken van krijgsbedrog.

- En het is ook deze zonde niet wanneer men in het geestelijke listen en bedrog pleegt om daardoor de naaste in het net des Evangelies te vangen en tot de gemeenschap van God te brengen. Zo listig was Paulus.

Maar bezien wij nu welke deze twee zonden wel zijn en wat daartoe behoort. De zonde van het liegen is deze, dat men anders spreekt dan met de waarheid der zaak of met de eigen gedachten en ware mening overeenstemt. Deze zonde geschiedt op verschillende manieren.

(1) Zij geschiedt wanneer men anders spreekt dan naar de waarheid der zaak. Zelfs al spreekt men naar beste weten.

(2) Ook wanneer men anders spreekt dan de eigen gedachte en de ware mening is. Zelfs al zou men onwetende de waarheid spreken.

(3) En tenslotte geschiedt deze zonde ook wanneer men niet naar waarheid, en ook niet naar de mening van het eigen gemoed spreekt. Dit laatste is wel de meest verschrikkelijke leugen. Dus zijn er verschillende soorten van leugens.

Er zijn leugens uit haat, nijd en wraakzucht. Die er dus alleen op gericht zijn om de naaste te benadelen.

- Er zijn ook leugens uit vrees. Dus om zich uit het één of ander ongeval te redden.
- Er zijn voorts gedienslige leugens, waarmede men de naaste voordeel wil toebrengen.
- En dan zijn er ook nog leugens, uitsluitend vanwege zogenaamd plezier, vermaak, tijdverdrijf, beleefdheid, enz.

Daarom moeten wij ook de zogenaamde gedienslige leugen, ofwel de leugen om bestwil, naar Gods Woord tegenspreken. En dit tot schande van hen, die van deze leugen voorstanders zijn. Tot de voorstanders van deze leugen behoorden de socinianen, de remonstranten, ja ook enige rechtsgeleerden, als Crellius, Wolzogen, Limborg, Grotius, Puffendorf, enz., hoewel zij niet allen van één gevoelen zijn. Zij stellen echter allen, dat in sommige gevallen leugens geoorloofd zijn. Maar het is wel het allermeeft naar en schandelijk, dat er thans zelfs in de boezem van de gereformeerde kerken, in het midden van het licht der waarheid, voorstanders en voorsprekers van deze leugen zijn. Och vrienden, of deze dingen nu door een predikant of door een bedelaar worden voorgestaan, dat is precies hetzelfde. Gods Woord is toch een rotssteen, ja een klip. Die zich daartegen zet en verzetten wil, hij zal er zich aan te barsten stoten. Het eeuwige Woord zal het wel uithouden.

* De voorstanders van deze goddeloosheid voeren, om ruimte aan deze zonde te geven, dan het getuigenis van Abraham in Egypte en van Izak in Gerar aan, hetwelk zij gaven omtrent hun vrouwen. Zij zeiden toch: "Zij is mijn zuster". Maar dan antwoorden wij daarop, dat het spreken van deze mannen voor ons geen wet is. Ook hun zondige daden staan aangetekend. Zij waren van nature ook gevallen mensen en toen nog onvolmaakt. En daarbij komt nog dat hun huisvrouwen inderdaad hun zusters konden genoemd worden vanwege hun bloedverwantschap vóór hun huwelijken.

* Dan voeren de voorstanders van deze leugen weer aan hetgeen Abraham sprak tot zijn knechten. Zij zouden daar aan de voet van de berg moeten blijven totdat hij met Izak zou wederkomen. Maar Abraham had toch het voornemen in zijn hart om zijn zoon te slachten. Hierop antwoorden wij allereerst, dat naar de mening van Augustinus Abraham hier door de ingeving van de Heilige Geest als een profeet gesproken heeft. Maar het is ook duidelijk, dat Abraham zich gelovig verliet op de macht van God, Welke hem zijn zoon kon wedergeven uit de dood. En dit geloof was gegrond op deze belofte, dat het zaad in Izak zou worden gerekend.

* Ook voeren zij de leugens der Egyptische vroedvrouwen aan, welke dezen deden voor Farao ten voordele van de Hebreëinnen en hun kinderen. En dat de Heere hen deswege zegende en goed deed. Als ook die van Rachab, welke werd beloond omdat zij de verspieders door leugen gered had. Dan antwoorden wij hierop allereerst weer, dat er sommigen zijn, die ontkennen dat de vroedvrouwen gelogen hebben. Maar nu dan genomen dat zij inderdaad gelogen hebben, dan beloonde de Heere hun leugens niet, en ook de leugen van Rachab niet. Maar God beloonde hun liefde tot Zijn volk, en de Heere vergaf hun genadig hun leugens.

* Ja, zij voeren nog aan dat wanneer de Heere Jezus bij Emmaüs kwam, Hij Zich voor de twee discipelen hield alsof Hij verder zou gaan. Hier zou de Heere Jezus Zich anders hebben voorgegeven dan Hij werkelijk meende. Wij antwoorden hierop, dat het grondwoord, hier vertaald door "Hij hield Zich", niet alleen veinzen of voorgeven betekent, maar ook wel "te kennen geven." Hieruit volgt dan dat Jezus hun te kennen gaf dat Hij werkelijk verder zou gaan. Zo heeft de Heere Jezus ook tot Maria Magdalena gezegd, dat Hij naar Galiléa zou gaan. Dit was het voornemen des Heeren. Maar op hun sterke begeerten dat

Hij bij hen blijven zou, veranderde de Heere Jezus Zijn voornemen, om Zijn reis niet zo schielijk voort te zetten.

* Dan voeren deze mensen ook nog aan, als bewijs voor hun zeggen, wat wij van Paulus lezen: Tegen degene, die beval hem te slaan, had hij gezegd: "Gij gewitte wand." En toen men hem daarop vroeg: "Scheldt gij de hogepriester Gods?" antwoordde hij als met een leugen: "Broeders, ik wist niet dat het de hogepriester was."

Hierop antwoorden wij:

- eerst, dat dit hier zoveel wil zeggen als: "Ik dacht er niet aan", of: "Ik sloeg er in der haast geen acht op."

- Ten tweede zou het ook kunnen, dat Paulus de hogepriester niet heeft gekend. Want in de grote raad was de hogepriester noch door zijn zitplaats, noch door zijn kleding van de andere leden te onderscheiden.

- In de derde plaats zou het ook nog wel kunnen zijn dat Paulus niet geweten heeft dat de hogepriester bevel gaf om hem te slaan, dewijl hij wel de stem hoorde, maar niet direct de persoon zag. Dus kon hij hem dan ook als zodanig niet herkennen.

- En dan zijn er nog weer anderen, die van mening zijn dat Paulus door dit zeggen de hogepriester wilde ontdekken. Dus dat hij zou hebben bedoeld: Wie zou nu weten dat dit een voorbeeld van Christus is? De hogepriester, die zulk een ambt bedient, kan zo toch niet handelen? enz. Maar wij achten de drie door ons genoemde zaken reeds genoeg.

Nu nog wat betreft de zonde van het bedriegen.

Dit is weer van het liegen onderscheiden in dier voege, dat het liegen met woorden geschiedt, en het bedriegen met daden. Het wil dan zeggen, dat men zijn naaste door geveinsde daden en gebaren iets anders doet gevoelen dan de zaak in werkelijkheid is. En vooral wanneer zulks dan geschiedt ten nadele en tot schade van de naaste.

Bezien wij nu wat er tot deze zonden van liegen en bedriegen zoal behoort.

(1) Hiertoe behoort alle valsheid des harten, waaruit de zonden der tong en allerlei geveinsde daden voortkomen. Bijvoorbeeld dat men klederen draagt van een stof, welke ons niet past, of die niet overeenkomen met de stand, waarin God ons in de wereld stelde. Dan geeft men door zijn daden naar buiten aan anderen de indruk dat men een rijk en gegoed iemand is, of wel een groot man, terwijl de werkelijkheid niet zelden geheel anders is. Menigeen bezit maar een stuiver, maar hij doet zich voor alsof hij een dubbeltje heeft. Hier zijn groot en klein aan dit bedrog schuldig. Menigeen meent alles maar te mogen kopen wat hij maar betalen kan, en hij koopt zonde en schande voor zijn geld. Ja, menigeen legt al wat hij maar grijpen kan ten koste aan zijn lichaam. En dan zou men wel zeggen, die mens ziende: Nu, dat komt uit een ruime en brede beurs! Of: die en die zijn zeker van zeer goede afkomst! Maar vrienden, dan is het niet anders dan leugen. Het is bedrog en geveinsdheid, ja het is een vals getuigenis geven van zichzelf door zijn daden. En wanneer men wat koopt, dan zoekt men naar datgene, waarmede men een ander kan bedriegen. Men wil, en dat zit in het bedrieglijke hart, dat katoen op zijde gelijk. En dat laken, zijde enz. een gloed zal vertonen alsof het fluweel is. Men wil dat tin op zilver, en dat koper op goud gelijk. En waarvan is dit anders een bewijs dan dat wij een bedrieglijk en een vals hart omdragen, en dat wij als het ware van bedrog aan elkaar hangen? Vrienden, dit zijn zware zonden voor God, al telt men ze hier niet. Ja, dit zijn schier nationale zonden geworden, waardoor de toorn van God ontstoken is en de oordelen naderen.

(2) Tot deze zonden van leugen en bedrog behoren ook alle pluimstrijkerijen en vleierijen, om de mensen maar te behagen, of wel om de mensen listig te vangen en hun nadeel toe te brengen.

(3) Hiertoe behoren ook al die zogenaamde complimenten, waarbij men uitwendig eerbied en vriendelijkheid vertoont, zonder dat men er met het hart iets van meent. Ja, terwijl het hart wel anders weet! Salomo zegt: "De kussingen des haters zijn af te bidden." Dit was de zonde van Joab tegen Abner, en tegen Amasia. Aan beiden kostte dit het leven. Dit was ook de zonde van de zonen van Jakob tegen de burgers van Sichem. Ook van de verrader Judas tegen Jezus. Die zei ook: "Wees gegroet!" en hij kuste Jezus en noemde Hem Rabbi. En hoe was het van binnen gesteld? Ziet daarom eens wat deze complimenten zijn, welke men niet meent. Dan vertoont men niet anders dan de trekken van Judas. En deze leugenaars, bedriegers, geveinsden en valse mensen durven Gods volk dan geveinsden noemen. Zo zwelgen zij de kemel in.

(4) Tot deze zonden behoort voorts alle ontrouw, verbreking van vriendschap, van beloften en van verbonden. Salomo zegt: "Het vertrouwen op een trouweloze, ten dage der benauwdheid, is als een gebroken tand en verstuurde voet."

(5) Tot deze zonden van leugen en bedrog behoren tenslotte ook alle misleidende dubbelzinnigheden of gelijke gezegden, alsook alle leugenachtige achterhouden of innerlijke voorbehoud in hetgeen men zegt. Dit is bijzonder de Jezuïeten eigen, en ook wel aan sommige mennonieten. Daarom spreekt men wel van Jezuïeten- of Mennistenstreken. Om een voorbeeld te noemen: Men zegt iets met zulke woorden, waaraan men ook een andere betekenis kan geven.

En men zegt dit met het doel dat het spreken van de waarheid verkeerd zal worden begrepen. Als bij het kopen van één of andere stof. De koper vindt er een weeffout in. Daarnaar gevraagd zijnde, strijkt de verkoper er eens met de hand over en zegt dan: Dat schaadt er niets aan, enz. Maar dan moet de koper aan de stof denken, en de verkoper denkt aan zijn hand. Dit is dat leugenachtige achterhouden, en zo zijn er wel duizend te noemen. David noemt dit een spreken van valsheid met vleiende lippen, en een spreken met een dubbel hart. Maar dit is tegen de regel, waarnaar men spreken en doen moet. Ook deze zonden worden in de Schrift verboden: "Gij zult niet liegen, noch valselijk handelen, een iegelijk tegen zijn naaste."; "Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvenijs is onder hun lippen."; "Liegt niet tegen elkander." En: "Zo legt dan af alle kwaadheid, en alle bedrog en geveinsdheid en nijdigheid, en alle achterklappingen."

Toepassing

Vrienden, het is zeer nodig, dat wij de nu genoemde zonden in hun schandelijke afkomst en in hun schadelijke vruchten en gevolgen, als eigen werken des duivels, wat nader aan u voorstellen. Maar de tijd verloopt. Daarom zullen wij dit voor een volgende oefening bewaren. Wij zullen dan tevens de volmaakte eis van de Wetgever naspeuren, alsook het oneindige voorrecht, dat er een Jezus is, Die Zichzelf aanbiedt om een dekkleed te zijn voor allen, die bij de Wet hun naaktheid zien. Ja, Hij biedt Zich aan om een volmaakt sierkleed te zijn voor allen, die uit de diepte hunner ongedode zonden zuchten. Die dus van binnen iets hebben, dat zich uitstrekt naar het volmaakte. Maar dit alles zullen wij vanwege het gevorderd uur overlaten tot de volgende oefening.

A. Nu zullen wij er dan toe overgaan om de voorgestelde spiegel wat dichter onder ons oog te brengen. Of wij onszelf eens zien en van onszelf eens schrikken mochten. Vrienden, ik zeg dat dit gebod niet minder tot de spiegel van Gods wet behoort, welke de grote Wetgever van de berg Sinai ook aan elk onzer heeft gegeven. En niemand onzer, al heeft hij slechts enig algemeen licht, zal zich daarin zuiver zien. Wij hebben aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer en naar het Woord des Heeren u vier spiegels vertoond. Om de gelegenheid te geven dat elk onzer iets mocht zien. In de vorige oefening, in de verklaring van het gebod hebben wij de valsheid in woorden en daden in het gericht behandeld. In deze oefening hebben wij getoond het verkeren van de woorden van de naaste, het achterklappen of lasteren, het lichtelijk of onverhoord oordelen of helpen verdoemen van de naaste, en tenslotte het liegen en bedriegen. Ja, wij hebben daarbij gezien welk een menigte van zonden onder elke genoemde zonde behoort. Daarom kan het niet zijn dat iemand onzer hier voor God onschuldig en vlekkeloos is. En vrienden, wat zijn er toch duizendmaal meer zonden onder begrepen, welke wij vanwege onze blindheid niet zien, en nog veel minder noemen kunnen. Het ganse hoofd is hier krank, het ganse hart is mat. Van de hoofdschedel af tot aan de voetzool toe is er niets geheel aan ons. En och, mocht elk onzer de stank rieken en het voor hem ondragelijk worden, want wij zijn vol striemen en stinkende etterbuilen, die niet uitgedrukt zijn; en geen derzelve is met olie verzacht. Deze namelijk, welke met geen walging worden gekend en betreurd, en waarop de olie des Geestes, genomen uit de verdiensten van Jezus, geen genezing heeft veroorzaakt.

En vrienden, laten wij dan daarbij onszelf eens bezien. Hoe monsterachtig wij ook zijn, wij hebben het geluk dat wij nog in de tijd der genade zijn en leven. Het heil van een elk onzer zal daar toch moeten beginnen, dat wij tot onszelf komen en onszelf zien. Althans in zijn verstand zal een ieder uwer toch wel moeten toestemmen dat het oneindig beter is dat men hier leert zien wie men eigenlijk in de grond is. Eens zal men zichzelf toch zo moeten zien, en nu is het nog de tijd der genade en om te kunnen veranderd worden. Hierna, als het genadegordijn zal zijn toegeschoven, zal men zichzelf moeten zien in een eeuwige wanhoop. En dit laatste zal verschrikkelijk zijn. Afgezien dan nog daarvan, dat het rechte zien van zichzelf hier van die aard is, dat zulk één, die dit ontvangt, begerig is zijn monsterachtigheid hoe langer hoe meer te zien. Want dan wordt Jezus hem het meest dierbaar. Ja, in alles wat hij in de tijd ooit bedenken kon, heeft hij nooit die volle, verzadigende vergenoeging in zijn hart gevonden, als in dit zien van zijn aller gruwelijkst gestel met een van liefde druipend oog tot God. Ja met een half dood en gebroken oog op Christus ziende, om Hem te vinden, en door Hem genade te vinden in de ogen Gods en tot de Vader gebracht te worden. Zo lagen daar in oude tijden die gebetenen door de vurige slagen half dood neer, en dan zagen zij op de verhoogde slang. O, de kracht van het zien op Jezus of van het geloof doet het niet zo zeer. Veel meer Hij, op Wie het geloof zich richt.

B. En daarom vrienden, de zaak is het wel waard, want elk onzer gaat toch zeker naar zijn eeuwig huis. En daarom raad ik u:

1. Neemt dit gebod met al hetgeen wij u zeiden eens mede in uw binnenkamer, om het daar te overwegen. Neemt eens zo veel tijd van uw drukke tijd af, als gij er wel af zoudt nemen wanneer gij u zoudt zoeken te redden uit een kleine tijdelijke ongelegenheid. En buigt daarom eerst uw knieën eens voor die God, Die u gemaakt heeft, in Wiens hand uw adem is en bij Wie al uw paden zijn. O vrienden, doet dat zo goed als u kunt. Al zou u alleen maar zeggen: Heere, hier ben ik, Uw maaksel, geschapen voor een eeuwigheid. Ik hoor dat ik zo ellendig ben en onder Uw toorn lig, en dat wanneer ik zo blijf, ik dan voor eeuwig mijn ziel zal verliezen. Ik hoor dat niemand zalig wordt, dan die Uw Zoon heeft en met Hem op een bovennatuurlijke wijze verenigd is. En ik ben zo blind, zo onverschillig, zo gerust onder dat alles. En vraagt dan aan de Heere om een klein straaltje licht in uw ziel. O vrienden, wanneer gij aldus eens aan het werk kwam en aan het klagen raakte, er zou wel wat op volgen.

2. Overweegt dan eens uw gedrag aan de hand van dit gebod, of aan de hand van hetgeen wij u naar het Woord nu gezegd hebben. Vrienden, hebt u nooit de woorden van uw naaste veranderd? Hebt u nooit zijn bedoelingen misduid? Hebt gij deze nooit verkeerd opgevat? Hebt u hem ook nooit geveid, terwijl uw hart het niet meende? Of hebt u altijd het beste gedacht over het doen en spreken van uw naaste, en altijd te goeder trouw zijn zaken naverteld? Bent u dus altijd overgeslagen naar de goede kant?

3. Ja, hebt gij nog nooit uw naaste benadeeld met achterklappen of lasteren? Hetzij dan wel van hem, hetzij dan van een ander tegen hem? Ofwel dat gij genoeg had dat een ander het deed? Of dat u inwendig verblijd waart over het verlies van iemands goede naam? Of hebt u van dat kwaad altijd een afkeer gehad, dewijl de Heere het haat? En zijt ge altijd degenen, die dit deden, met ontroering van uw hart vanwege hun zonden tegen God tegengegaan? Hebt ge hen gestuit, hen gewaarschuwd en hen bestraft?

4. Hebt u nooit uw naaste onverhoord veroordeeld en dus helpen verdoemen? Hebt u nooit enig vals gerucht uitgestrooid of naverteld, of met genoeg van anderen gehoord? En bent u er nooit doof voor geweest om het goede van hem te horen? Ja, hebt u nooit op valse wijze over zijn inwendige staat gedacht? Hebt u dus nog nooit Gods ware volk voor huichelaars en geveinsden, die uitwendig godsdienstige mensen, die vijanden van het werk van God in het hart en van het volk van God, voor vromen gehouden? En hebt u altijd, zonder daarin ooit te missen, van uw eigen staat voor God datgene gedacht, wat God van u denkt in Zijn Woord? Hebt u dus altijd naar de Bijbel een oordeel naar waarheid geveld?

5. En hebt gij u nooit aan leugen en bedrog schuldig gemaakt? Om dan nog maar niet te spreken van opzettelijke leugens, vrienden, was uw hart altijd oprecht in uw complimenten en uitwendige eerbewijzingen aan uw naasten? Ja, dat zal nog wel bij u zijn. En wat is dat anders dan het woord en de kus van Judas? Die zei ook: "Rabbi", en hij verkocht de Heere Jezus als een slaaf. Hebt u nooit dubbelzinnig gesproken en met een strek uw naaste misleid, enz.? Of is uw staat, uw weg, uw werk altijd en volmaakt waarheid geweest? En hebt u altijd lust in waarheid gehad, omdat u God liefhebt, Die alleen waarheid is?

6. Vrienden, ik zeg u, bezie deze zaken eens alle. En laat het dan met u maar zo berooid uitkomen als het wil, houdt dan toch alleen het oog daarop gericht, dat er een grote God is in de hemel, Die hier op aarde wonderen doet, al ziet het er ook aan uw zijde nog zo donker uit.

7. Daarom vrienden, ik raad u: legt toch uzelf met deze berooide boedel, ja met uw blind en verhard hart onder dit alles voor de grote God neer. En klaagt u daar maar zo eenvoudig als ge kunt voor de Heere aan. Klaagt dan dat u de Heere zo lang aan uw hart hebt laten kloppen en gij Hem niet hebt willen open doen. Verzoekt Hem om licht, om te mogen zien dat het aan uw wil mankeert en dat dit de grond van uw onmacht is. Dus dat het niet aan de Heere mankeert.

8. Mocht gij daar eens toe komen, tot dit zalige loslaten voor de Heere in deze dierbare handel. Mocht u dan eens zeggen: Zie hier Heere, hier ben ik, zo goddeloos en zo blind. Wilt Gij mij voor eeuwig verdoemen, ik ben het waardig en Gij zijt rechtvaardig. Er is bij U van eeuwigheid een weg in Uw Zoon, maar U bent niet gehouden om Hem aan mijn ziel te openbaren of om mij tot Hem te brengen. Het is dus waar, dat U zult verheerlijkt worden in mijn dood, wanneer ik ter hel zal nederdalen. Maar het is ook waar, dat Gij op het hoogste verheerlijkt kunt worden in mij licht te geven. Dus in mijn bekering. Ja, hier ben ik dan. Ik heb niet één zaak, waar ik iets op kan eisen. Maar Gij merkt toch ook niets in het schepsel aan als Gij het doet. Wel Heere, mocht ik dan van Uw kant eens vrijheid krijgen en geleerd worden hoe ik mij voor U gedragen moet?

O vrienden, het los worden zal de grote zaak moeten worden. Namelijk dit: Ziedaar Heere, met mijn ganse hart geef ik mij aan U over. Ik werp mij in de handen van mijn Rechter. Kom ik om, zo kom ik om. Ja, zie mij dan hier, met een oog van verre op een eeuwige weg bij U in Uw Zoon, over eeuwige afgronden van ontfermende ingewanden tot Uw eigen heerlijkheid heen, zeg ik met mijn gehele hart: Heere, doe met mij zoals het goed is in Uw ogen!

C. Maar volk van God, ook nog een woord voor u. Staat toch veel .naar licht, om de gruwel dezer zonden als een eigen werk des duivels te mogen zien. En hoe zeer gij dus van deze zonden behoort te gruwen. O, mocht u eens aan het treuren raken, totdat Jezus deze zonde in uw hart verbrak en u in de kracht van de Heere Jezus hartelijk en oprecht de strijd aanbinden mocht. De weg weet u, althans in uw verstand. Hoe met een berooide boedel moet worden gehandeld. O, zucht dan om nieuw onderwijs en leiding des Geestes in dezelve. De tijd zal haast komen dat de zonde u in haar strik niet meer zal houden. Dan zult u ook met deze zonde geen aanstoot of struikelblok meer voor anderen zijn, die nu over u zelf ten verderve vallen, hoewel naar de eeuwige en wijze raad van God. Maar dit lichaam der zonde afgelegd hebbende, zult u door de Heere Jezus Zelf, Die uw Bloedbruidegom is, en Die voor u betaald heeft hetgeen gij geroofd hebt, voor Zijn en uw Vader worden gesteld als een gemeente, zonder ook maar de minste vlek of rimpel of iets dergelijks. Daar wordt in de hemel door één der ouderlingen gevraagd: "Wie zijn toch dezen?" Zulke slechten, zulke onwaardigen in zichzelf. "En vanwaar zijn zij gekomen?" En het antwoord in de hemel was: "Heere, Gij weet het." Toen sprak God: "Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit, gemaakt in het bloed des Lams. Daarom zijn zij voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwden. Zij zullen niet meer hongeren en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte. Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen."

Amen.

HET NEGENDE GEBOD

(Het schandelijke en schadelijke van het vals getuigenis geven, alsmede de geboden deugden. Ook de gepastheid van de Heere Jezus in Zijn dadelijke gehoorzaamheid tegen de overtreding van dit gebod)

In de verklaring van de geestelijke zin van dit gebod aan de hand van de uitbreiding door de onderwijzer, hebben wij in de vorige oefening gezien welke zonden hier verboden worden.

Nu moeten wij nog stilstaan bij:

- I. De schandelijke afkomst,
- II. Alsook bij de schadelijke vruchten of gevolgen van deze zonden.

I. Eerst dus de schandelijke afkomst van deze zonde, waaruit haar aard en natuur rechte kennen is. Dan zegt de onderwijzer, dat deze zonden eigen werken, des duivels zijn. De naam van de duivel is in het Grieks diabolos, lasteraar. Hij heeft ook de eerste valsheid, leugen, laster en bedrog gesmeed. Wij zien dit in Genesis 3 in zijn eerste verleiding van de recht gemaakte mens. Jezus Zelf zegt: "Hij is in de waarheid niet staande gebleven, want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leugenaar, en de vader derzelve leugen." Dus zijn dan ook al deze zonden niet anders dan eigen werken des duivels. Want toen de mens zijn oorspronkelijke gerechtigheid verloor, heeft de duivel hem daarvoor zijn trekken in de plaats gegeven, en deze worden voornamelijk kenbaar in deze zonde. Hij blaast en port de mens steeds tot dit kwaad aan, zich altijd in zijn eigen werken vermakende. En als nu een mens deze zonde doet en dus deze trek des duivels naar buiten vertoont dan zegt Jezus, dat hij zich daarmee openlijk verklaart uit de vader de duivel: "Gij wilt de begeerte uws vaders doen." Jakobus zegt daarom, dat een boze en valse tong door de hel ontstoken wordt.

II. Maar dan moeten wij vervolgens ook nog de schadelijke vruchten en gevolgen van deze zonde bezien, waaruit haar schrikkelijkheid is te kennen. De onderwijzer zegt, sprekende van deze zonde: Tenzij dat ik de zware toorn Gods op mij laden wil. Met het doen van deze zonde haalt men dus de zware toorn van God over zich. De reden hiervan is, dat God Zelf enkel waarheid is: "Maar de Heere God is de Waarheid; Hij is de levende God en een eeuwig Koning." Hij is een God, Die niet liegen kan, een God der waarheid, Die de mens naar Zijn beeld heeft gemaakt. En Die dus lust heeft aan waarheid in het binnenste. Dit is dus de staat, waarnaar elk mens moet worden hersteld. En hieruit vloeit nu voort, dat God uit liefde tot Zichzelf en tot Zijn eigen deugden alle werkers der ongerechtigheid haat. Hij heeft er een gruwel van. Daarom zegt de profeet: "Heere, Gij zijt te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zoudt zien, en de kwelling kunt Gij niet aanschouwen." En als in Spreuken de zes en zeven kwaden genoemd worden, waaraan de ziel des Heeren een gruwel heeft, dan lezen wij daar: "Een valse tong; een hart, dat ondeugdzame gedachten smeedt; een valse getuige, die leugenen blaast; en die tussen zijn broederen krakelen inwerpt." O, als de Heere iemand licht geeft, dan ontvangt, hij ook iets van die oprechte haat tegen dat kwaad, gelijk wij dit bij David lezen: "Wie bedrog pleegt, zal binnen mijn huis niet blijven. Die leugenen spreekt, zal voor mijn ogen niet bevestigd worden." En: "Uit Uw bevelen krijg ik verstand, daarom haat ik alle leugenpaden." Daarom kan het niet anders zijn of de bedrijver van deze zonden haalt de zware toorn van God over zichzelf.

- Hij doet dat hier in het tijdelijke. Want God beveelt aan de aardse rechters dat zij hier in de tijd dezulken zullen straffen en alzo de boze uit hun midden zullen wegdoen. En wel, opdat anderen het zouden horen en vrezen, en niet meer zouden voortvaren om zulks te doen. Ja, hier mocht het oog des rechters niet verschonen. Hier moesten zij recht doen, ziel om ziel, oog om oog, tand om tand, hand om hand, voet om voet. Dus moesten zij aan een valse getuige doen gelijk hij aan zijn broeder dacht te doen. Salomo zegt, dat zulk één niet onschuldig zal zijn en dat hij niet ontkomen zal. Ja, om deze reden dreigt God dat Hij dezulken zal verscheuren, zonder dat iemand hen zal kunnen redden. Dit blijkt uit de samenhang daar.

- En ook haalt die mens het eeuwig oordeel over zijn ziel: "Gij zult de leugensprekers verdoen." En: "En al de leugenaars is hun deel in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood." Wij lezen dat zij zullen vergaan. O, wanneer de Heere de schrikkelijkste gevolgen van een zonde noemt, dan zegt de Heere dit zo, dat derzulken deel zal zijn bij de geveinsden. Want valse mensen hebben het zwaarste oordeel te wachten, ja het onderste van de hel: "Maar buiten zullen zijn de honden, en een iegelijk, die de leugen liefheeft en doet", enz.

Bezien wij nu hoe gruwelijk de gesteldheid des harten van een zondaar is, die door het plegen van deze zonden als met sprekende daden zegt, dat hij de zware toorn van God op zich laden wil, naar het woord van de onderwijzer. Vrienden, hieruit blijkt de moedwilligheid en gruwel van deze zonde, zoals deze is een opstand tegen God. O, wanneer men dit niet ziet, het getuigt van enkel blindheid. En de arme blinde mens is zo diep gezonken, dat hij wel meent dat hij het leven boven de dood kiest. Maar Salomo zegt dat hij de dood liefheeft. God vraagt in ontferming aan de mens: "Waarom wilt gij sterven, o huis Israëls?" En daarom zegt de onderwijzer, dat God in dit negende gebod wil dat al de hier genoemde en hiertoe behorende zonden moeten vermeden worden. Er bijvoegende: Tenzij dat ik de zware toorn van God op mij laden wil. Het is hier dus of de onderwijzer dood en leven .voorstelt, opdat een ieder kiezen mocht: "Wie is de man, die lust heeft ten leven, die dagen liefheeft om het goede te zien? Bewaar uw tong van het kwaad, en uw lippen van bedrog te spreken."

B. Gaan wij er dan met de onderwijzer toe over de deugden of volmaakte eisen te bezien, welke in dit gebod begrepen zijn. De hier geboden deugden of plichten vinden wij in het laatste lid van vraag 12. Dan zien wij hier allereerst de voornaamste gronddeugd, waar alle andere deugden uit voortvloeien. De onderwijzer omschrijft deze aldus: Insgelijks, dat ik de waarheid liefhebbe. God gebiedt hier aan de gevallen mens de herstelling van Zijn verloren beeld, hetwelk in waarheid bestaat. De mens is toch met de duivel niet in de waarheid staande gebleven, maar ligt gevallen in de leugens. En wanneer de mens hieruit wordt opgericht, of "vernieuwd wordt naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft", dan ontvangt hij wederom liefde tot dat beeld, om dat ook naar buiten te vertonen. De Heere gebiedt hier ook tot dit zalig doel Christus lief te hebben, zoals Hij de Waarheid, de zelfstandige Waarheid is. Namelijk de aller nauwste vereniging met Hem, zoals Hij is de verdienende oorzaak van de herstelling van het beeld der waarheid. Ja, zoals Hij is het Voorbeeld der waarheid, om dus het beeld van Gods Zoon gelijkvormig te worden. God gebiedt hier ook dat de inwoning van de Geest der waarheid in het hart zal vloeien uit de gemeenschap met Christus, zoals Jezus Zijn Geest heeft beloofd:

"En Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid; namelijk de Geest der waarheid, Welke de wereld niet kan ontvangen; want zij ziet Hem niet en kent Hem niet; maar gij kent Hem; want Hij blijft bij ulieden en zal in u zijn."

Uit dit alles volgt dat de grote Wetgever hier gebiedt:

1. De Drie-enige God, het Goddelijke Wezen als enkel waarheid lief te hebben. Dus verenigd te zijn met en gemeenschap te oefenen met de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest, als de Waarheid en als de levende God.

2. Ook gebiedt de Heere hier het Woord der waarheid, omdat het Gods Woord is, liefde hebben. En daarbij tevens de Goddelijke zin in dat Woord. God gebiedt hier door het Woord der waarheid wedergeboren te zijn, en door de Geest der waarheid in alle waarheid geleid te zijn. Dat wil zeggen, geleid te zijn in de Goddelijke zin en in de uitleg van het Woord. Want vrienden, wanneer wij onze zin in de Bijbel willen inbrengen, dan kan van ons niet worden gezegd dat wij de waarheid liefhebben. Men mag toch geen vrede maken ten koste van de waarheid, want het is de waarheid Gods.

3. En tot dit alles gebiedt de Heere hieraan elk mens de verandering van hart en staat. En wel dat hij waarheid zal hebben in zijn binnenste, want daarin heeft God lust. Waarheid in het overgeven van zijn hart aan de Heere, ongedeeld en volkomen. Dat wij de roef in ons brandoffer zullen haten, gelijk God het recht liefheeft en zulks haat. En wanneer men dan klaagt dat men hiertoe geen kracht heeft, o, dan staat er als in één adem een grote belofte bij. God zegt: "Ik zal geven dat hun werk in der waarheid zal zijn." Dus wordt hier dan wel in het bijzonder geëist God te zoeken om Hem te vinden, en om dit alles te verkrijgen. Want vrienden, zonder de hier genoemde zaken, welke toch behoren tot deze gronddeugd van de waarheid lief te hebben en daarmede verenigd te zijn, kan er niet één andere deugd plaats hebben of worden beoefend.

Maar bezien wij vervolgens nog al de andere deugden, welke uit deze gronddeugd voortvloeien en hier geboden worden. Doen wij dit aan de hand van de deugden en plichten, welke de onderwijzer opnoemt. Dat ik in het gericht oprechtelijk spreke en bekenne Eerst dan de eisen, plichten of deugden, welke geboden worden in de aardse rechtbanken.

(1) Hier wordt aan de aardse rechters geboden in het gericht volmaakt waarachtig te zijn. Dus dat zij zullen zijn en handelen als "waarachtige mannen, God vrezende, de gierigheid hatende." Zij zouden het gericht Gode houden, en niet de mensen.

(2) Hier wordt aan de getuigen in het gericht geboden waarachtig te zijn. Zij zullen oprecht zijn, daar waarlijk een taak moeten hebben en dan ook zonder omzien naar de linker- of rechterzijde zuiver de waarheid spreken. Salomo zegt: "Een waarachtig getuige redt de zielen; maar die leugens blaast, is een bedrieger."

(3) Hier wordt ook aan de verdedigers of woordvoerders in het gericht geboden waarachtig te zijn. Dus dat zij naar waarheid zullen handelen en alles in het werk zullen stellen opdat aan hun naaste recht geschiedt. Dat zij daartoe dus alles zullen bijbrengen wat maar enigszins kan dienstbaar zijn tot opening van de ogen van de rechter, opdat deze naar waarheid kan vonnissen. Alle oprechte advocaten zullen dus het goede goed, en het kwade kwaad moeten noemen. Ja, duisternis als duisternis, licht als licht, bitter als bitter, en zoet als zoet moeten stellen. Een wee wordt uitgesproken tegen degenen, die het anders doen.

(4) En tenslotte wordt ook aan de gedaagden in het gericht geboden waarachtig te zijn. Dus dat zij de waarheid zullen spreken en bekennen. Salomo zegt: "Die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn; maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid geschieden." Aldus deed de Heere Jezus Zelf in het gericht. Toen Kájafas Hem bezwoer, beled de Heere dat Hij Die was, Welke hij gezegd had, namelijk de Christus, de Zoon van God.

Maar letten wij vervolgens ook op de eisen, plichten of deugden, welke buiten de aardse rechtbanken worden geboden. Dus in alle andere handelingen ten aanzien van de naaste. Hier wordt volmaakt geëist of geboden dat wij altijd van rondsom zuiver vierkant zijn. De onderwijzer zegt: Dat ik in alle andere handelingen de waarheid oprechtelijk spreke en bekenne. Dus dat men met zijn hart, in liefde der waarheid, bedachtzaam en zo duidelijk als men maar kan, en ook tot een heilig doel, altijd voor, tegen of ten aanzien van de naaste waarheid spreekt. Het ja moet dus altijd en eeuwig ja, en het neen altijd en eeuwig neen zijn. God belooft: "Die met zijn hart de waarheid spreekt, die zal verkeren in Gods tent, en wonen op de berg Zijner heiligheid." En gebiedt God: "Spreekt de waarheid, een iegelijk met zijn naaste; oordeelt de waarheid en een oordeel des vredes in uw poorten." En: "Legt af de leugen en spreekt de waarheid, een iegelijk met zijn naaste; want wij zijn elkanders leden."

Hier wordt ook volmaakt geëist of geboden een teder hart ten aanzien van de naaste om te dragen en dit ook naar buiten te vertonen. Daarvan zegt de onderwijzer: dat ik ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere. Dus dat wij zo van onze naaste spreken en zijn deugden zo bekend maken, dat zijn goed gerucht tegen alle kwade verdachtmakingen en valse beschuldigingen in wordt verdedigd en bevorderd. En wel met het ganse hart, uit liefde tot de eer van de naaste, tot zijn glans en luister, welke God wil dat op hem zal liggen. Zo handelde één van Sauls knechten ten aanzien van David. Deze roemde zo van Davids deugden bij Saul, dat Saul David zeer beminde en hem tot zijn wapendrager aanstelde. Aldus handelde ook Jonathan ten aanzien van David. Deze verdedigde de zaak van David zodanig bij Saul, dat David weer voor het aangezicht van Saul was als gisteren en eergisteren. Ja, God gebiedt dit met nadruk: "Open uw mond voor de stomme, voor de rechten van allen, die omkomen zouden." Want: "De naam is uitgelezen dan grote rijkdom, de goede gunst dan zilver en goud." En dit is niet alleen waar ten aanzien van onszelf, maar ook ten aanzien van onze naaste, die wij moeten liefhebben als onszelf.

Ons staat ook nog te letten op die deugden en plichten, welke behoren onder die, welke de onderwijzer aanwees, en welke ook geboden worden ter volmaakte betrachting.

(1) Hier wordt geboden de eigen goede naam voor te staan en te verdedigen. Men zal dit altijd doen met zijn wandel, welke wel het meest overtuigend is, en wanneer het nodig is ook met woorden. En zulks niet alleen omdat de naam beter is dan grote rijkdom, ja dan zilver en goud en dan goede olie, maar ook uit oorzaak van het algemeen belang. Want iemand die zijn naam verliest, wordt onnuttig en onbruikbaar ten goede in de menselijke samenleving. Daarom beveelt Petrus ten aanzien van de verantwoording door de wandel: "En hebt een goed geweten, opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij beschaamd mogen worden, die uw goede wandel in Christus lasteren." En wat betreft de verantwoording met woorden, om zijn eer voor te staan, Jezus sprak eens tot de Joden, die Hem lasterden en tot Hem zeiden: "Gij hebt de duivel"; "Ik heb de duivel niet, maar Ik eer Mijn Vader, en gij onteert Mij."

(2) Hier wordt ook geboden, dat men, daarnaar gevraagd zijnde, altijd bereid zal zijn een oprecht en hartelijk getuigenis te geven van de Goddelijke waarheid, van Zijn Woord en van het werk Gods in eigen hart en in dat van anderen.

- God gebiedt dit ten aanzien van de waarheid Gods en van Zijn Woord. Wij lezen het getuigenis van Paulus: "Alzo hetgeen in mij is, dat is volwaardig om u ook, die te Rome zijt, het Evangelie te verkondigen. Want ik schaam mij des Evangelies van Christus niet."

- God gebiedt dit ook ten aanzien van het werk Gods en van Zijn Geest in het eigen hart. Dan beveelt Petrus: "Maar heiligt God de Heere in uw harten; en zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die u rekenschap afeist, van de hoop, die in u is, met zachtmoedigheid en vreze."

- En ook ten aanzien van het werk Gods in de harten van anderen, of ten aanzien van de vromen. Dan beveelt Paulus: "Schaam u dan niet voor het getuigenis des Heeren, noch mijns, die Zijn gevangene ben; maar lijd verdrukking met het Evangelie, naar de kracht Gods, Die ons heeft zalig gemaakt en geroepen met een heilige roeping." En dan vervolgt de apostel: "Om welke oorzaak ik ook deze dingen lijd, maar word niet beschaamd. Want ik weet Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag."

(3) Onder het hier gebodene behoort ook dat men zichzelf in zijn geestelijke stand zal houden voor diegene, waarvoor God de mens in, Zijn Woord houdt. Dus dat men niet te hoge, en ook niet te lage gedachten van zichzelf zal hebben, maar naar waarheid. O vrienden, het zichzelf zaken aanmatigen, welke men mist, is niet alleen een grote zonde, maar om deze oorzaak verliest menigeen zijn ziel. En zo is het ook aan de andere zijde een grote zonde, ja nog groter zonde, wanneer men aan het werk Gods uit ongeloof en moedeloosheid een andere naam geeft, alsof een ander het gewerkt had. O, klaagt vrij over uw duisterheid, oprechten, maar houdt uw handen van het werk Gods af. Paulus zegt: "Broeders, houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood zijt, maar dat gij Gode levende zijt in Christus Jezus, onze Heere."

(4) Voorts wordt hier geboden, wanneer men bij de mensen is, dat men dan in het hart meer met de Heere zal spreken dan met de mensen. Want dat is het zoetste en meest verkwikkende voor de ziel, en daaruit vloeit ook die bedachtzaamheid des harten voort, de spaarzaamheid der woorden en het voorzichtige zwijgen wanneer men met zijn spreken geen vrucht kan doen. Dit deed ook het grote Voorbeeld de Heere Jezus. Maar als het op de eer van Zijn Vader aankwam, dan sprak Hij zeer vrijmoedig.

Hiertoe 'beveelt ook Jakobus: "Zijt ras om te horen en traag om te spreken." Dit sluit het dierbare ingekeerde leven in zich, en het hebben van de vreze Gods als een wacht over het hart.

(5) Onder het hier gebodene behoort voorts ook getrouwheid in het zwijgen over zaken, welke ons zijn toevertrouwd. Dat men die zelfs aan een vertrouwde vriend niet zal oververtellen. Want daaruit komen vele zonden voort. Salomo zegt: "Die getrouw is van geest, bedekt de zaak." Namelijk die zaak, welke hem is toevertrouwd. Hieronder behoort ook het houden van alle mogelijke beloften, verbonden of contracten, wanneer deze althans niet in strijd zijn met Gods Woord. Ja, al zou het dan tot onze schade zijn.

(6) Hiertoe behoort ook dat men gaarne en met liefde zal aannemen het goede gerucht van de naaste. Ja, dat men ook het kwade omtrent hem niet zo maar in het hart aanvaardt, maar de aanbengers van dat kwade tegengaat, hen beschaamt, bestraft en de moed om verder kwaad te spreken beneemt. Salomo zegt: "Een vergramd aangezicht verdrijft de verborgen tong." O vrienden, wanneer wij de valse tongen stuitten en daar geen oren voor hadden, zij zouden wel spoedig beschaamd worden. Het is zo goed, en die mens is er zo goed mee, die niet lichtvaardig en gaarne, maar niet anders dan na duidelijke overtuiging, en zelfs dan nog met innige smart het kwade ten aanzien van de naaste wil aanvaarden.

(7) En tot al hetgeen hier is gezegd, zal het mede noodzakelijk zijn dat men een drukkend gevoel van zijn diepe onmacht in deze zal hebben. Ja, dat men veel zal bidden om een wacht over zijn hart, mond, tong en lippen, naar het voorbeeld van David: "Heere, zet een wacht voor mijn mond, behoed de deuren mijner lippen." Daaruit zou voortvloeien dat men zijn tong heilig zou besturen, en het wel overwegen en beproeven van zijn woorden onder het oog des Heeren, vóór men ze uitspreekt. Hoort David eens: "Ik zeide: Ik zal mijn wegen bewaren, dat ik niet zondige met mijn tong." Daarom zegt ook Jakobus: "Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, machtig om ook het gehele lichaam in de toom te houden." Ja hieruit zou ook voortvloeien een meer zuchten tegen de valse tongen van anderen, die ons benadelen, dan dat zelf er maar ijdellijk tegen te woelen. Zo keerde David onder al die dingen maar gaarne naar binnen. Aldus ingekeerd levende, als Simeï hem vloekt, ziet hij daarin direct de hand Gods, en dan zegt hij: "De Heere heeft gezegd: vloek David." En ook zegt hij: "Doch op U zijn mijn ogen, Heere, Heere! Op U betrouw ik, ontbloot mijn ziel niet. Bewaar mij voor het geweld des striks, die zij mij gelegd hebben, en voor de valstrikken van de werkers der ongerechtigheid. Dat de goddelozen. elk in zijn garen vallen, tezamen, totdat ik zal zijn voorbijgegaan." En ook bidt hij: "Laat de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten welbehagelijk zijn voor Uw aangezicht, o Heere, mijn Rotssteen en mijn Verlosser!"

Toepassing

Ziedaar vrienden, u nog weer verder voorgehouden de schandelijkheid en de schadelijkheid van de zonde tegen dit verbod. Alsmede de tegenovergestelde deugden. Wij zullen daaromtrent nu niets meer zeggen, omdat wij in de laatste twee toepassingen uitvoeriger zijn geweest. Daarom zullen wij hier nu alleen nog aantonen de gepastheid van Christus in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid als Borg tegen dit verbod. Mocht ieder onzer zich er bij kunnen neerleggen. En mocht de Heere Jezus zo nog dierbaar en noodzakelijk worden, wel in het bijzonder voor het volk des Heeren.

1. De onschuldige Jezus, Die de Waarheid Zelf is, is door vele valse getuigen in het gericht valselijk beschuldigd. En tenslotte door twee, die zeiden dat Hij God gelasterd had, zodat men zeide: "Hij heeft God gelasterd: wat hebben wij nog getuigen van node?" En vrienden, waarom anders dan dat u die man of vrouw was, die God en Zijn volk gelasterd had, en die leefde in de verheffing van uw hart? En wel opdat u in het gericht Gods vrijgesproken zou worden. Ja, zo heeft Hij voor Zijn volk verworven dat er voor hen op aarde in de aardse rechtbanken recht is.

2. De Heere Jezus, als de zelfstandige Waarheid, heeft in en buiten het gericht. altijd aan alle waarheid getuigenis gegeven. En gevraagd zijnde, heeft Hij nooit teveel of te weinig geantwoord. Als Hem werd gevraagd of Hij de Christus, de Zoon van God was, dan was Zijn antwoord: "Hiertoe ben Ik geboren, en hiertoe ben Ik inde wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort Mijn stem." En vrienden, waarom anders dan om de valse streken van Gods volk in deze te boeten? Omdat gij, volk van God, u zo menigmaal had onttrokken van het naar waarheid getuigenis der waarheid te geven en dus voor Gods zaak uit te komen.

3. De Heere Jezus had geen driftige of heftige gemoedsbewegingen en Hij gaf geen harde antwoorden als Hij gelasterd werd en Zijn woorden verkeerd werden. Daar zeiden twee valse getuigen, dat Hij van Jeruzalems tempel gezegd had, dat Hij die kon afbreken en in drie dagen weder opbouwen.

Maar Jezus antwoordde daarop niets. Hij zweeg stil. En vrienden, waarom anders dan omdat u, als uw woorden verkeerd werden en u ongelijk moest lijden, dan een lange en driftige tong had? Dus omdat Hij een dekkleed voor zulk een monster wilde worden.

4. Ja, wat is de Heere Jezus ook menigmaal vals beschuldigd. Dan eens, dat Hij verbood de keizer schatting te geven. Dan eens dat Hij een vraat en een wijnzuiper was, een vriend van tollenaars en zondaren. Dan weer dat Hij de sabbat brak, welke Hij integendeel juist vervulde. En vrienden, waarom anders dan omdat u een achterklapper was en een valse tong had? Daarom roept Christus uit: "Die in de poort zitten, klappen van Mij; en Ik ben een snarenspeel dergenen, die sterke drank drinken. En: "Om Uwentwil draag Ik versmaadheid; schande heeft Mijn aangezicht bedekt." En: "Ik ben een worm, en geen man; een smaad van mensen en veracht van het volk." Ja, wat is Jezus bespot en verguisd. Wat is in alle opzichten Zijn Naam aangetast! En wat hebben de Jodewel gezocht om Hem vruchteloos te maken onder het volk. Zij deden Hem een blinkend kleed aan, en leidden Hem zo van Pilatus naar Herodes. En lezen wij, dat zij Hem een purperen mantel omdeden, en een van doornen gevlochten kroon op Zijn hoofd zetten. Ook staken zij een rietstok in Zijn rechterhand, alsof dat een scepter was. Ja, dan vallen zij voor Hem op de knieën en spotten zo met de grote Heiland.

Vrienden, dit waren uw daden, vooral vóór uw bekering. O hoe menigmaal hebt u met de zaak en met het volk van God de spot gedreven. Indien de Heere de ongerechtigheid in u had gezocht, u zou verstomd hebben moeten zijn. En hier deed de Heere Jezus Zijn mond niet open. Als uw ongerechtigheid geëist werd, werd Hij verdrukt.

Wij eindigen met de woorden van Petrus: "Wie het leven wil liefhebben, en goede dagen zien, die stille zijn tong van het kwaad, en zijn lippen, dat zij geen bedrog spreken."

Amen.

ZONDAG 44
vraag 113-115

Vraag 113:

Wat eist van ons het tiende gebod?

Antwoord:

Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome, maar dat wij te allen tijde van ganser harte aller zonden vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.

Vraag 114:

Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?

Antwoord:

Neen zij; maar ook de allerheiligsten, zolang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid; doch alzoo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven.

Vraag 115:

Waarom laat ons dan God also scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?

Antwoord:

Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onzen zondigen aard hoe langer hoe meer leren kennen, en des te begeriger zijn, om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Daarna, opdat wij zonder ophouden ons benaastigen, en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, opdat wij hoe langer hoe meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken.

HET TIENDE GEBOD
(De verklaring van het gebod)

In de vorige oefening beëindigden wij de nadere uitbreiding van de Wetgever door 'het verbieden van bijzonderheden, welke nadelig zijn voor de volmaakte liefde ten aanzien van de naaste, en welke deze verhinderen. Daarin werden die zonden naar buiten ten aanzien van de naaste verboden, welke zich vertonen als takken van een verdorven wortel (het zesde, zevende, achtste en negende gebod).

Nu gaan wij er met de onderwijzer toe over het grote verbod ten aanzien van die verdorven bron en wortel te behandelen. De Wetgever doet ons deze in het tiende gebod in zijn ware aard zien, als waaruit al die takken voortkomen. En dus spreekt ook de onderwijzer daarvan in zondag 44, vraag 113. Daarbij zullen wij wederom bij twee hoofdzaken stilstaan:

- I. De verklaring van het gebod, zoals wij dit vinden in Exodus 20.
- II. De opening van de geestelijke zin van het gebod aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer.

I. Dit gebod wordt ons wederom op verbiedende wijze voorgesteld. Letten wij:

- A. op het onderwerp of de inhoud van het verbod; en
- B. op het verbod zelf.

A. Het onderwerp of de inhoud van het verbod wordt door de Wetgever begeren genoemd: Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets dat uws naasten is. Hier worden de voorwerpen genoemd, ten aanzien waarvan deze kwade werkzaamheid bezig is: uws naasten huis, vrouw, dienstknecht, dienstmaagd, os, ezel, en iets dat uws naasten is. Wie onze naasten zijn, is ons uit het voorgaande gebleken in de verklaring van het vijfde en ook van het negende gebod. Nu moeten wij dus alleen de hier onderscheiden genoemde voorwerpen, welke van de naaste zijn, nader bezien.

Vraag. Wat wil de Wetgever door het noemen van deze voorwerpen te kennen geven?

Hierdoor wordt te verstaan gegeven al wat de naaste toebehoort, zonder enige uitzondering. Hetgeen hier dus gespecificeerd wordt ziet op:

- de goederen van de naaste, hypotheken, huizen, landen, enz.
- Voorts op de mensen van de naaste, waarop hij recht of eigendom heeft: zijn vrouw, zijn dienstknecht, zijn dienstmaagd, enz.
- Alsook het vee van de naaste: zijn os, zijn ezel, enz.
- En dan wordt tenslotte nog onbepaald aangewezen dat niets van hetgeen de naaste bezit hier wordt uitgezonderd. En wel opdat de mens, die zo genegen is tot zelfbedrog, geen schuilhoeken zou overhouden om zich te verbergen. Dit wordt bedoeld door het "noch iets", dat maar van de naaste zou zijn, zonder enige beperking. Of het dan groot of klein is, of de naaste er een wettig recht van eigendom op heeft of niet, daar behoeft men niet naar te vragen. Want in dit verbod wordt zonder meer de kwade werkzaamheid ten aanzien van dit alles verboden.

Dan valt ons nog op dat wij enige verandering vinden in de opsomming van deze voorwerpen in Deuteronomium, vergeleken met Exodus.

- Wij lezen in Exodus tweemaal: "Gij zult niet begeren." En in Deuteronomium: "Gij zult niet begeren, en zult u niet laten gelusten." Dit zou kunnen zijn om daardoor aan te wijzen dat allerlei soorten kwade begeerten ten aanzien van alle voorwerpen verboden worden. Maar ook om aan te tonen dat de allereerst in het hart opkomende begeerlijkheid reeds verboden wordt, nog voordat deze zelfs zich tot de voorwerpen richt. Dit wordt aangewezen door de woorden: "u niet laten gelusten". Daaraan schijnt de onderwijzer zijn uitdrukking in zijn antwoord te ontleen: de minste lust of gedachte.
- Ook wordt in Exodus eerst het huis van de naaste genoemd en dan zijn vrouw, en in Deuteronomium eerst zijn vrouw en dan zijn huis. Dit zou er op kunnen wijzen, dat dit gebod niet al te zeer doelt op bepaalde voorwerpen, maar veel meer op de kwade werkzaamheid ten aanzien daarvan in het hart. Dus dat het hier steeds weer gaat om dezelfde daad: het begeren. En dat dit ten aanzien van alle voorwerpen verboden wordt. Maar het zou ook kunnen zijn dat hieruit achteraf de zorg van God wordt aangetoond ten aanzien van Zijn Tien Geboden, opdat die alle zouden blijven bewaard. De papisten of anderen mogen nu een gebod uit de wet verwijderen, maar dan kunnen zij het tiental niet meer vol krijgen, want het is nu niet en nooit mogelijk dit tiende gebod te splitsen. Want in geval men dit wel zou doen, zou men altijd in het onzekere blijven wat het negende en wat het tiende gebod zou zijn.
- Ook lezen wij in Deuteronomium van "uws naasten akker", welke woorden in Exodus niet worden genoemd. Dit zou kunnen duiden opeen nadere verklaring bij het herhalen van de wet daar. Dat dus de akker van de naaste ook behoort tot het "iets", dat van de naaste is, hetwelk op de Sinai werd aangewezen. Maar ook en vooral wordt hierdoor te kennen gegeven dat de wet van God altijd dezelfde blijft. Ja dat zelfs voorwerpen worden bedoeld, al is het dan dat zij er bij het geven van de wet nog niet waren, maar die er later wel zouden zijn. Of ook wel andersom. die er in het begin waren, maar later er niet meer zouden zijn. Om een voorbeeld te noemen: Adam in de staat der rechtheid had het gebod om in de Middelaar Christus te geloven niet. Hij had het ook niet nodig. Maar zulks kan geen reden zijn dat een natuurlijk mens, al ligt hij dan in onmacht gevallen, niet verplicht zou zijn in Christus te geloven, waar zijn leven van afhangt. Want hij is het afhankelijke maaksel Gods, en hij is alle gehoorzaamheid verschuldigd, welke God als zijn Soeverein van hem eist. En dit nog te meer omdat Adam de krachten had om alles te volbrengen wat God eiste. Dit strootje, om het zo maar te noemen, lag daar toen niet. Maar al zou het er gelegen hebben, hij, die over bergen kon, zou er wel overheen gekomen zijn. Zo was Israël ook ten eerste gehouden het vierde gebod te onderhouden, vanwege de uitvoering uit Egypte en het genot van het heerlijk Kanaän. En dus zijn ook wij grotelijks aan dit gebod verbonden door al de weldaden, die wij steeds van de Heere ontvangen, al zijn deze weldaden dan het eigenlijke Kanaän niet. In het vijfde gebod vinden wij de aandrang door de belofte van een lang leven in Kanaän. En Paulus brengt dit zelfs voor ons over tot "een lang leven op de aarde". Zó is het ook hier. Bij de wetgeving op de Sinai had Israël nog geen akkers. Maar bij de herhaling van de wet, veertig jaren na de eerste wetgeving, hadden twee en een halve stam reeds een erfdeel aan gene zijde van de Jordaan. En al de overige stammen stonden toen op het punt om Kanaän als hun erfdeel in bezit te nemen. De Wetgever maakt in dit gebod duidelijk, dat de akkers, die er daarna bij kwamen, mede behoorden tot het onbeperkt genoemde "iets, dat uws naasten is."

Dit gebod dan verbiedt de zonde van het hart, dus de wortel van het kwaad, ja de gehele natuurstaat. Maar welke zijn de redenen, waarom de grote Wetgever in dit gebod zo veel bijzondere voorwerpen afzonderlijk noemt?

- De reden hiervan kan niet zijn dat de Wetgever zou willen dat van dit ene gebod meer dan één gebod zou worden gemaakt, gelijk de papisten onbeschaamd willen doen nadat zij een geheel gebod uit de wet hebben verwijderd. Zulks is niet mogelijk. En wel allereerst omdat de voorwerpen in de ene tekst in een andere volgorde worden genoemd als in de andere, gelijk wij reeds zagen.

- Maar dit kan ook niet zijn, omdat er dan zo veel geboden van gemaakt zouden moeten worden als er voorwerpen in te vinden zijn. En dat is ontelbaar. Ge ziet hier dan de boze toeleg van de papisten. Zij maken hier van het tiende gebod twee geboden, en niet meer, omdat zij er niet meer van node hebben. Want zouden zij nog meer geboden uit de wet hebben verwijderd, bijvoorbeeld ook het vierde gebod, dan zouden zij mogelijk van dit gebod er nog wel meer gemaakt hebben, om toch het in de Heilige Schrift genoemde tiental maar vol te maken. Want zij hebben blijkbaar nog wel zo veel ontzag voor de Bijbel, welke uitdrukkelijk van Tien Woorden of geboden spreekt, dat zij niet durven zeggen: Wat geeft het eigenlijk of wij maar negen geboden hebben? Zij splitsen dus het tiende gebod om toch de naam te hebben dat zij naar het Woord Gods het tiental geboden bewaren.

- De Wetgever kan niet gewild hebben dat dit gebod gesplitst wordt, want uit de vergelijking blijkt dat dit slechts één gebod is. En ook Paulus bevestigt ons dit. Want al hetgeen in dit gebod wordt begrepen brengt hij samen tot het ene onbeperkte gebod: "Gij zult niet begeren."

- Ja, het kan ook niet zijn, aangezien over degenen, die van de wet afdoen, of die tot de wet toedoen, - die dus met de wet spelen - zware oordelen worden bedreigd.

Als redenen, waarom de Heere zo veel bijzondere voorwerpen in dit gebod specificeert, zouden wij het volgende kunnen noemen.

1. Wij kunnen geen zonde of begeerlijkheid of uitwerking van de natuurstaat noemen, of deze wijst direct op de voorwerpen, waaruit de daden van het hart naar buiten dan voortkomen. Nu zou geen mens ooit zijn zonden kunnen leren kennen, indien hij bij het ontdekkende licht des Geestes zijn zondige gesteldheid ten aanzien van de voorwerpen niet zag. Hieruit volgt dus dat het zeer nodig is dat verschillende voorwerpen worden genoemd.

2. Ook zijn al de hier opgenoemde voorwerpen zulke gewone zaken, welke dagelijks als tegenover het verdorven hart van ieder staan, opdat de mens bij de stukken zal worden overtuigd. Want het is zeer nodig tot dagelijkse, ja gedurige ontdekking van zonden, dat er zo veel voorwerpen worden genoemd. Vrienden,. elk mens moet de verdorvenheid van zijn grond en wortel, van zijn hart en staat, dagelijks leren kennen tegenover de voorwerpen.

Letten wij in de verklaring van het gebod nu vervolgens op de kwade werkzaamheid ten aanzien van de genoemde voorwerpen. De Wetgever wijst deze aan door het woord "begeren." Bezien wij daarbij eerst de betekenis van het woord, en vervolgens de beschrijving van de zaak. Wat de betekenis van het woord betreft, de Griekse overzetters vertalen het woord, door "het gemoed ergens naar uit te strekken." Of ook wel door "het gemoed ergens naar te doen uitgaan." En ook door "een welgevallen in iets hebben." Maar ditzelfde woord vertalen zij door "naar iets verlangen." En ook wel door het woord "verkiezen" of "willen." Wij kunnen, dus van deze zaak in het algemeen de volgende omschrijving geven: Begeren is een hebbelijke werkzaamheid van de wil des mensen tot iets, waarvan de genieting hem goed, nuttig of aangenaam voorkomt, en waaruit een dadelijke werkzaamheid voortvloeit.

Ook moeten wij er daarbij op letten:

- a. welk begeerte of begeerlijkheid hier niet,
- b. en welke hier wel bedoeld wordt.

a. Eerst dus de begeerte, die hier niet bedoeld wordt.

1. Hier wordt niet een goede en heilige begeerte bedoeld. Er kan een begeerte zijn naar de Heere en Zijn gemeenschap, naar zijn genieting, naar Zijn Geest, naar de inschrijving van Gods wet in het hart, en naar de zaligheid. Dit schreeuwt David uit: "Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?" ; "Schep mij een rein hart, o God! en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest." En: "Geef mij weder de vreugde Uws heils; en de vrijmoedige geest ondersteune mij." En: "O Heere, ik verlang naar Uw heil, en Uw wet is al mijn vermaking."

2. En is er ook een begeerte en verlangen naar de middelen der genade, en naar de stem van God daarin tot het hart. Ja, naar vermeerdering van licht, geloof, liefde en heiligheid, en naar het inwendig onderwijs van de Heilige Geest. Dan zegt David wederom: "Hoe liefelijk zijn Uw woningen, o Heere der heirscharen! Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des Heeren; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot de levende God."

En: "Eén ding heb ik van de Heere begeerd, dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des Heeren, om de liefelijkheid des Heeren te aanschouwen en te onderzoeken in Zijn tempel." En: "Ik zal horen wat God de Heere spreken zal; want Hij zal tot Zijn volken tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken; maar dat zij niet weder tot dwaasheid keren." En wij lezen in Markus dat de vader van het kind met tranen en sterke begeerten riep: "Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp." De discipelen begeerden: "Heere, vermeerder ons het geloof." En David bidt: "Heere, maak mij Uw wegen bekend, leer mij Uw paden. Leid mij in Uw waarheid en leer mij, want Gij zijt de God mijns heils; U verwacht ik de ganse dag."

3. Ook een begeerte om in de hand des Heeren ten nutte van anderen te worden gebruikt, naar de uitbreiding van het Koninkrijk Gods en naar de gemeenschapsoefening met Gods volk. De Heere heeft de belofte gedaan, dat geen der schapen, welke uit de wasstede opkwamen, jongeloos zou verschijnen, maar dat zij allen tweelingen zouden voortbrengen. Daarom bidt David om de genade en de geest der vrijmoedigheid, zeggende: "Dan zal ik de overtreders Uw wegen leren, en de zondaars zullen zich tot u bekeren." Want de lust van David was in de heiligen en de heerlijken op de aarde.

4. Ook kan er een begeerte naar de hemel zijn, om daar onmiddellijk God te genieten. Paulus wijst deze met zijn medegenoten aan: "Want ook in deze zuchten wij, verlangende met onze woonstede, die uit de hemel is, overkleed te worden." Het is niet mogelijk, dat deze begeerten hier worden bedoeld. Want dit woord begeren of lust hebben wordt aan de Heere Zelf toegeschreven. Alsook aan de Heere Jezus en aan Gods kinderen.

5. Vervolgens wordt hier ook niet een natuurlijke begeerte bedoeld. Er is .toch een begeerte van man en vrouw ten aanzien van elkander. Daarom wordt de vrouw de lust van de ogen des mans genoemd. Dit zou zelfs in de staat der rechtheid gebleven zijn.

6. En is er ook een begeerte naar spijze, naar drank en naar rust. Deze begeerte werd zelfs in de Heere Jezus gevonden en, bestond ook in de staat der rechtheid. God had allerlei geboomte geschapen, begeerlijk tot spijze.

7. En dan is er ook een begeerte naar het nodige onderhoud, gezondheid, wijsheid enz. Dit bad Agur: "Twee dingen heb ik van U begeerd, onthoud ze mij niet eer ik sterf: IJdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels. Opdat ik, zat zijnde, U dan niet verloochene, en zegge: Wie is de Heere? Of dat ik, verarmd zijnde, dan niet stele en de Naam mijns Gods aantaste." Ja, de Heere Jezus Zelf leert te bidden: "Geef ons heden ons dagelijks brood." En ook Jakobus vermaant: "Indien iemand wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere."

b. Maar bezien wij nu vervolgens de begeerte, welke hier wel bedoeld wordt. Namelijk een kwade of zondige begeerte. Dit blijkt uit de tevoren reeds genoemde voorwerpen, ten aanzien van welke deze begeerte werkzaam is. Want deze is ten eerste in strijd met de liefde, welke wij aan onze naasten schuldig zijn. Eerst dan waarin deze begeerlijkheid bestaat.

1. Deze begeerlijkheid bestaat niet alleen in bijzondere kwade daden welke uit het hart naar buiten openbaar komen. Maar vooral in een boze hebbelijkheid der ziel. Of wel in een na de val natuurlijke geneigdheid tot het kwade, hetwelk al de begeerten, welke er zijn in de ziel des mensen, kwaad maakt. En uit deze vloeien alle verdere daden in hun trappen, ofwel van trap tot trap, voort. Dit wordt ons duidelijk en onderscheiden aangewezen: "Een iegelijk wordt verzocht als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verleid wordt. Daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde; en de zonde voleindigd zijnde, baart de dood."

2. Hier zullen wij ook bewijzen dat deze hebbelijkheid, deze oorspronkelijke begeerlijkheid, waarlijk zondig en kwaad is. En dit tegen de hele en halve pelagianen en tegen de papisten, welke willen dat deze hebbelijkheid geen zonde zou zijn. Ja, de eersten willen zelfs beweren dat Adam en Eva vóór de val hieraan onderworpen waren. Maar daarop antwoorden wij dat de kwade hebbelijkheid in strijd is met de wet. Er is dus iets onwettigs in, ja in strijd met de zuiverheid en de volmaaktheid van het beeld Gods. Wie durft dit ontkennen? Maar dan is het ook zonde. De Heilige Schrift noemt deze kwade hebbelijkheid of oorspronkelijke begeerlijkheid een boom, een fontein, een bronader, die verdorven is. En waar de vruchten boos en de stromen vergiftigd zijn, daar kunnen de boom, de bron en de fontein niet goed zijn. En dus: waar de zondige daden uit voortkomen, dat moet zelf zonde zijn. Ja, wanneer deze hebbelijkheid geen zonde zou zijn, dan zou men ook de erfzonde moeten loochenen. En Jezus zegt uitdrukkelijk: "Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees." En in Job wordt het genoemd iets onreins uit de onreine, En dus is ook alles zonde, dat men moet bestrijden. Nu zegt Paulus: "Maar die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden."

Hij vermaant de eerste begeerlijkheid af te leggen en niet te gehoorzamen, maar deze te doden: "Dat dan de zonde niet heerse in uw sterfelijk lichaam, om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden deszelfs lichaams." En: "Doodt dan uw leden, die op de aarde zijn, namelijk de kwade begeerlijkheid." En dus is het zonde. En hoe is het nu in deze met elk mens, hoofd voor hoofd, ja vroom en onvroom, gesteld? Of ieder onzer toch zichzelf zag. Want ieder mens, niemand uitgezonderd, komt nu ter wereld met een gedichtsel, of met een hebbelijkheid der gedachten, hetwelk te allen dage alleenlijk boos is. O, hij komt in de wereld met een onordelijk en van al Gods geboden afwijkend hart. Met de heerschappij over zichzelf als het ware in eigen hand, aan God ontworpen. En dus als een overgegeven slaaf van de zonde, ja van de duivel. Ja, zo dodelijk blind, dat hij meent dat zijn vrijheid gelegen is in zijn dienstbaar zondigen en in zijn moeten zondigen. En dus woont er in het geheel geen goed in hem. Dit zondig beginsel wordt in Gods Woord begeerlijkheid genoemd, en wel in een kwade zin. Dan eens begeerlijkheden huns harten, begeerlijkheden des lichaams, begeerlijkheid des vleses, kwade begeerlijkheid, wereldse begeerlijkheden en begeerlijkheden van de mensen. Ook de wereld met haar begeerlijkheid, hetwelk alles dan tot drie soorten wordt gebracht: "De begeerlijkheid der ogen, de begeerlijkheid des vleses, en de grootsheid des levens." En ook wel de inwonende zonde, de wet der zonde, het vlees. En ten laatste vrienden, ieder bekeerd en wedergeboren mens behoudt tot aan zijn dood toe deze zelfde wet der zonde in zich. Het is wel waar dat de volle heerschappij voerende en verdoemende kracht van die wet gebroken is. Maar toch ligt hij dikwijls als een slaaf onder die wet, gebonden onder die kwade begeerlijkheid. O, hij is verkocht, en zo verschilt hij van een natuurlijk mens, die vrijwillig zichzelf verkocht heeft en verkoopt. De christen doet wat hij niet wil, en de natuurlijke mens doet wat hij doen wil. De christen zucht onder en uit zijn banden, en een natuurlijk mens is vrolijk en weltevreden. Zulk één kwinkleert in zijn banden en gevangenis, en hij spot wel met die anderen. De zonde woont dus in de gelovigen en omringt hen lichtelijk. Wij lezen het met nadruk: "Het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze staan tegen elkander, alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilde." Dit alles is de inhoud van dit verbod van de grote Wetgever.

Toepassing

Ziet vrienden, hier iets gezegd van de plaag des harten, waar elk onzer en alle mensen, hoofd voor hoofd, mede behebt zijn. Hetzij men het weet en gevoelt, of niet weet en niet gevoelt. Maar daar het uur reeds weder gevorderd is, zullen wij het tweede deel van de verklaring van het gebod, alsook de geestelijke zin ervan aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer, voor de volgende oefening bewaren. Nu zullen wij er toe overgaan in het kort nog iets te noemender nadere ontdekking, besturing en opwekking.

A. O mens, die in uw blindheid leeft, bent u aan de hand van dit gebod ook al onschuldig?

1. Ik vraag niet hoe u in deze oordeelt. Want onze belijdenis brengt mede dat wij ons hier en overall schuldig noemen. Maar voelt u schuld? Voelt u iets van datgene, wat u gevoelen zoudt in uw hart indien u vol tijdelijke schulden zoudt zijn en dus ten aanzien van het tijdelijke zo onveilig. Ja gevoelt ge u dan in een gedurig gevaar elk ogenblik uit uw doen te geraken? Vrienden, hoe veel zwaarder zijn deze schulden. Maar is het dan niet waar, dat u bij uzelf en in uw gestalte onschuldig voelt?

2. Hebt u dan de wortelzonde van deze en alle zonden niet? Namelijk het gemis van God, en het derven van God en Zijn heerlijkheid. De vervreemding van God en het leven Gods. Vrienden, dit is de oorzaak van uw blindheid en ongevoeligheid, en dat de zonde bij u vrij in- en uitgaat. Er is geen omtuining, er is geen beschutting rondom u. En dit maakt uw staat en toestand zeer onveilig. Want waar geen leven is, daar is geen gevoel.

3. En vrienden, kunt u dan aan de vruchten, die u draagt, uw boom niet leren kennen? Het is toch waar: Of u doet zonden, óf u zondigt nooit. Dit laatste zult u niet durven zeggen, want dat zou tegen onze belijdenis zijn. Maar ik durf wel zeggen dat u geen zonde ziet. Want indien u één zondige daad recht zoudt zien, u zou aanstonds afdalen tot de wortel van binnen, en u zoudt daarmee gevoel en werk voor de Heere krijgen. Evengoed als wanneer iemand u zou wijsmaken dat een boom goed is tot spijze, en u zoudt ontdekken dat de vruchten galnoten of sodomsappelen waren. Dan zoudt u zeggen: Die boom deugt niet. En vrienden, waarom dan zo in het geestelijke niet geoordeeld? O, dit doet de mens de dood aan, dat hij in het geestelijke zo blind is.

Let nog eens op de volgende zaken.

(1) Gevoelt u nooit de trek naar het verbodene? Als de kerkklok luidt, hebt ge dan nooit lust gekregen om thuis te blijven? Ja, wat anders te gaan doen? En wel hetgeen u op die dag, of hetgeen u nooit doen moogt? En heeft die boze lust bij u het nooit gewonnen?

(2) En wanneer u in de kerk was, hebt u daar nooit onordelijke bewegingen, nooit zondige en aftrekkende gedachten gehad? Wel zo, dat u niet eens hoorde wat er gepredikt werd? Of hebt u er altijd voedsel voor uw ziel opgedaan. Kon u daar in de werkdagen altijd nog met smaak aan denken, en verveelde het u wanneer andere mensen onnodige dingen naar voren brachten?

(3) Bent u nooit onvergenoegd geweest wanneer God u eens op de proef stelde? Wanneer het scheen dat de Heere u voor het tijdelijke arm zou maken, of dat Hij u zeer zou tegenkomen en u verminderen? Was u het dan maar direct met de Heere eens? Of wilde het hart dan niet bukken? Zie maar eens naar binnen. Een ieder weet dat van zichzelf het beste.

(4) En wanneer u al alles had in de wereld, en alles u maar toevloede, ontbrak het u dan nooit aan een hart dat God de eer gaf en in Hem eindigde? Mankeerde daar dan nooit meer iets aan? Kwam dan nooit die gedachte in uw hart op: Had ik nu maar een kind, een erfgenaam? Of had ik zulk een huis, zulk personeel, zulke beesten, die akker bij dat, enz.? Ik vraag u: Kwam nooit iets daarvan in uw hart op? Och mens, zucht toch nog opdat God u verlichte, eer u zo verschrikkelijk met open ogen in het verderf stort. Hoe zeer u ook meent dat uw hart goed is, weet en laat het u gezegd zijn, dat het gedichtsel der gedachten van uw hart te allen dage alleenlijk boos is. Dit zegt de Heere. Weet dan dat er in u niets goeds. woont, hoe veel ge u ook moogt verbeelden en menen beter te zijn dan een ander. Want gelijk een bornput zijn water opgeeft, also geeft uw hart zijn boosheid op. En dan durft de blinde aardworm, de misser van God en de verenigde met de zonde nog zeggen: gedachten zijn tolvrij. O, die zo voortgaat, die wordt een zeer geschikte os voor de bijl. u zijt blind in uw hart en in de Bijbel. Gods volk heeft wel eens medelijden met u, maar zij moeten u daar laten, want het is niet in hun hand. Door uw verkeerdheid en tegenspreken van hetgeen u niet kent, ontwingt u uzelf wel eens uit hun hart en gebed. Maar natuurlijke mensen, het is ook waar, wanneer u weer eens iets ziet en daarover benauwd wordt en aan het roepen raakt, dan roepen zij weer met u mede.

B. Maar vrienden, is hier iemand die nog iets meer ziet en gevoelt van zijn boze wortel dan alleen maar in algemene zin?

1. Dan moet ik tot ontdekking en bekendmaking aan uzelf nog zeggen, indien het waar is dat u enige ontdekking aan dit gebod ontvangen hebt door de door Christus verworven Geest, dat het volgende hiervan het bewijs en gevolg in u zal moeten zijn. Dan zullen de plagen van uw hart u het zwaarste moeten wegen. Dan zal het u wel eens een zieke nacht gekost hebben. Men spot menigmaal met het treuren over zonden, en men noemt zulks wel het hoofd te laten hangen als een vies. En ik prijs die dingen niet, welke aanwensels kunnen zijn van - wat hun grondslag betreft - goede mensen. Maar welke de natuurlijke mensen doen spotten en deze mensen van de weg Gods afschrikken. Maar aan de andere zijde zeg ik u: indien u vanwege uw hart nog nooit het hoofd hebt doen hangen, dan ziet het er waarlijk donker uit.

2. Want van de ontdekking door de door Christus verworven Geest zal het gevolg zijn, dat de bornput van het kwaad, uw aangeboren verdorvenheid; uw neiging tot het kwade en uw afkering van het goede iets is, dat u altijd min of meer bezet. In meer of minder trap en met meer of minder werk voor de Heere zult u daar altijd iets van gevoelen. Iemand die recht ontdekt is, zit met zulk een hart, die gaat er mede naar bed en die staat er mede op. Die gaat er mee bidden, die gaat er mee ten Avondmaal, die zucht er onder. Ja, onder elke predikatie en onder elk middel wacht hij met dat hart op licht, om toch iets te krijgen om dat hart aan het kruis van Jezus te brengen, om sterkte en kracht. Om dus de Heere Jezus op Zijn aanbidding met het hart aan te raken. Wanneer die mens in het goede bezig is, of onder enig middel verkeert, dan gevoelt hij zijn hart het meest en heeft hij er ook de meeste hinder van. Daar zit deze dan te zuchten en zijn ellendige gedaante te vertonen. Zulk één is geen vijand van het treuren over de zonden meer. Ziet hij een ander treuren, hij gaat er niet tegenin. Hij verlangt daarnaar en zegt dan: Was ik ook zo gelukkig. Het leven van zulk één is dat hij mag treuren en op de rechte wijze naar God bedroefd zijn vanwege zijn diepe verdorvenheid. Dat hij recht mag zien wie God is in Zijn goedheid, liefde en genade in Christus, en welk een monster hij zelf vanbinnen is. Het is zijn leven wanneer zijn hart daarbij los en week mag worden.

3. Die mens ziet zichzelf als de grootste der zondaren, ook al heeft hij tevoren nog zo zedig, burgerlijk, uitwendig godsdienstig en eerlijk geleefd. En waarom toch? O vrienden, hij kent zichzelf van binnen als een godloochenaar, en het gruwelijke hart van zijn medemens ziet of gevoelt hij niet. En daarom, wat zijn naaste dan ook van zijn gruwelijk hart moge zeggen, hij denkt evenwel dat het bij niemand van binnen erger is dan bij hem. Zulk één wordt ook op de rechte wijze aan zijn onmacht ontdekt. Hij kan geen voldoening of rust bij doen en plichten meer vinden. Zijn gerechtigheid en kracht ontvallen hem. De boedel wordt van binnen hoe langer hoe meer berooid.

Hij ondervindt dat in hem geen goed woont, ja niet één zucht ten goede. En dat hij dus van alle kanten, ja van rondom een verdorven vat is.

4. Dan ziet de ziel aan de hand van dit gebod haar monsterachtige gesteldheid in het licht van de heiligheid en de rechtvaardigheid Gods, en dus haar eigen vloekwaardigheid. En voor zulk één wordt Jezus op de door de Heere bestemde tijd recht dierbaar als Priester tegen zijn zonde. Ja vrienden, al zou die mens daar staan tot aan het uur van zijn dood, buiten Jezus wil hij en kan hij niet rusten, noch tot zichzelf van vrede spreken. En dat werk zal goed uitkomen.

Het volgende moet ik nog tot uw besturing zeggen.

(1) O vrienden, zoekt toch laag te werken, en recht te geloven dat u schuldig staat voor een vlekkeloos heilig God, Die uw Wetgever en Rechter is, en dit ook zal zijn in het grote oordeel. Mocht u toch uw vloekwaardigheid en het recht van God zien. O, wat zou dan de grote Borgvoor u noodzakelijk en dierbaar worden.

(2) En geloof daarbij, en zucht ook dat God het u recht moge doen zien, dat de wet van u in eigen persoon volmaaktheid eist, en dat deze volbracht moet worden. Ook dat u zijt doodgefallen en dus onmachtig. En wel zo, dat al zoudt ge de straffen van het eeuwige vuur dragen, u deze evenwel nooit zult doordragen, nooit zult voldragen. Ja, u zult deze in eeuwigheid niet te boven komen.

(3) Vrienden, wat u ook doen moogt, rust toch niet buiten Christus. Rust toch nooit op enige vermindering van de zonden of van de heerschappij derzelve. Ook niet op enige verpozing van uw overtuigingen, of op de gerustheid van uw gemoed. Ook niet op enige letter, ook al weet u de Evangelieweg met uw verstand nog zo goed. Vrienden, u bent voor God niet meer dan ge op uw best in het eenzame voor God zijt. En u weet zelf het beste of u in uw eenzaamheid tot Christus kunt komen en een recht op Zijn Persoon vindt. Och, bedriegt u toch niet. Gaven en algemene werkingen van de Heilige Geest hebben van hun leven reeds hun tienduizenden verslagen.

C. Nog een woord tot u, kinderen van God, in wier hart dit kwade niet weinig woont.

1. Gebeurt het slechts zelden, dat onvergenogdheid uw hart bezet in hetgeen u geniet en bezit? En dat u met meer genoegen ziet naar hetgeen uw naaste heeft, ook al eigent ge u daarvan niets op onrechtvaardige wijze toe? Wat is dat dan toch een onbetamelijkheid vanbinnen! En wat is het anders dan onheiligheid en ander willen dan God het wil en dan Zijn goede hand bestiert? Wij willen alle andere zaken maar liever overlaten aan de inleiding des Heiligen Geestes Zelf in die verdorven bron. Doch vrienden, wordt die onheiligheid niet reeds grotelijks bewezen door wat zich soms zo schielijk in het hart kan opdoen? Dan is het: Had ik dat land maar, die tuin, dat huis, die knecht, dat dienstmeisje, welke deze vriend of die buurman heeft. Had ik dat beest maar, of die akker, enz. Ja dat schielijke zin krijgen, met verrukking en opwekking van de begeerlijkheid ook Al heeft men in het hart niet het plan om het de naaste afhandig te maken.

2. Vrienden, dit is hetgeen hier verboden wordt, en nog wel duizend andere dingen meer, die daar zo maar van binnen in het hart opkomen. Ja, al die toorn, die wraakzucht, die onreinheid des harten en der gedachten, al die afzwerpingen in de dingen buiten God en die van geen nut zijn, bewijzen deze niet de onheiligheid des harten? Al dat hoogschatten van aardse goederen en grootheden, dat deze het hart zo zeer innemen en zulke een brede plaats daar beslaan, wat is het anders dan de hier verboden zonde der begeerlijkheid? En vrienden, zijt ge daar nu geheel vrij van in uw beste plichten, in uw dienst van God, ja zelfs in de kerk? O, wat kan een kind van God toch onroepbaar ver van zichzelf en van de Heere afraken, en wat verstikken al die dingen dan het goede.

3. Dat dit u mocht opwekken om toch veel te staan naar toeneming in licht, om uw verdorvenheid in de grond meer te leren kennen, alsook de gruwel daarvan. En opdat u daaruit meer werk mocht vinden voor de Heere Jezus. Het is wel waar: u zijt aanvankelijk wedergeboren. u zijt de vernieuwing in alle delen door de Geest deelachtig geworden. Maar dit alles is voor u duidelijk bewijs dat u niet geheel vernieuwd zijt. En nu heeft het de Heere behaagd dit zondige deel in u te doen overblijven, opdat u daardoor naar Christus zoudt gedreven en meer geoefend worden.

4. Mocht zo de geestelijke armoede recht dierbaar worden voor uw hart. Het blijven liggen en treuren met dat gehele lichaam der zonden aan de voeten van de Heere Jezus. Het daar blijven wachten op het inwendig onderwijs des Geestes, hoe u gebruik kunt maken van Zijn bloed. Vrienden, men kan het wel zo heel vlug zeggen, met de zonden tot Christus te komen en in Zijn bloed in vrijheid gesteld te worden, en zulks in de weg van inzien in de volmaakte wet, die der vrijheid is. Maar dan is het werkelijk meer in het begrip en verstand, dan in de praktijk. Want als een mens werkelijk met zijn zonden tot Christus komt en Hem aanraakt, dan gaat er immers kracht van Hem uit.

5. Eindelijk en ten laatste, kinderen van God, indien het iemand past, dan past het wel u, dat de zonde, ja de wortelzonde u recht de dood wordt. Want het eeuwig oog van genade is in het bijzonder op u gevallen. Jezus heeft Zijn bloed voor u gestort en dit ook bij aanvang toegepast aan uw zielen. Hij heeft daarmee reeds de hemel voor u ingenomen en er plaats voor u bereid. Ja, Jezus zal daar niet rusten voordat Hij uw zonde volkomen zal hebben ten onder gebracht en Hij u aan Zijn Vader zal hebben voorgesteld zonder enige vlek of rimpel. Daarom zeg ik, dat het u daarom past het er mede op toe te leggen dat dit doel wordt bereikt.

6. Mocht toch uw haat tegen alle zonden als zonde hoe langer hoe groter, ja hoe langer hoe onverzoenlijker worden. En mocht u ook hoe langer hoe meer in oprechtheid toenemen, en ook in de trappen, om de liefde tot God en tot de naaste te oefenen. En mocht uw liefde tot en uw pogen naar de volmaaktheid in trappen meer en meer toenemen, en ook voor uzelf en voor anderen openbaar worden. U hebt hier veel te staan naar oprechtheid in de strijd. Want zonder strijd is er toch geen kroon. Om dus de zonde afbreuk te doen door haar alle voedsel te onttrekken. Ja, in de vereniging met Christus en in Zijn kracht, door de hulp van Zijn Geest maar gedurig, ja tot aan uw dood toe, af te leggen de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding: "En dat gij zoudt vernieuwd worden in de geest uws gemoeds; en de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid."

Wij eindigen met de krachtige aandrang tot heiligmaking van Petrus: "Als gehoorzame kinderen, wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden, die tevoren in uw onwetendheid waren. Maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gij zelf heilig in al uw wandel. Daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig." En ziet dan eens wat u hier toe dringen moet: "Wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandeling, die u van de vaders overgeleverd is; maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam."

Amen.

HET TIENDE GEBOD

(De verdere verklaring van het gebod, alsmede de geestelijke zin, naar de uitbreiding van de onderwijzer)

- I. Nu staat ons het verbod zelf te bezien. De Wetgever zegt: Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets dat uws naasten is.
- II. De geestelijke zin volgens de uitbreiding van de onderwijzer.

Het voorwerp van dit verbod wordt aangewezen door het woord "gij" in het enkelvoud. En door dit "gij" moeten wij verstaan de vele honderdduizenden Israëlieten, die bij de wetgeving stonden voor de berg Sinai. Dezen ontvingen dit verbod niet als Israëlieten, want als zodanig raakten hen alleen de burgerlijke wetten en de wetten betreffende de kerkelijke plechtigheden. Maar zij ontvingen dit verbod als redelijke schepselen. Want deze wet stemt toch met de natuurwet overeen, en in de harten der heidenen worden daarvan enige overblijfselen gevonden. Daarom hebben de Heere Jezus Zelf en Paulus meermalen mensen van zonden overtuigd met deze zelfde wet van Tien Woorden. Dezen allen spreekt de Wetgever in het enkelvoud aan. Om een ieder tot zichzelf te brengen en naar binnen te doen keren. En niemand zo zeer op een ander, dan wel op zichzelf zou zien. Ja, opdat een ieder zou mogen weten dat hij in het bijzonder met de grote God en Wetgever te doen heeft en te doen zal hebben, ook dan als Hij de Rechter der ganse aarde zijn zal in de dag van het algemene oordeel.

Nu sprekende van het verbod zelf, letten wij nog op:

- a. hetgeen hier eigenlijk verboden wordt,
 - b. alsook op de hoge noodzakelijkheid van dit verbod, en vervolgens de wijze plaatsing er van aan het einde van de wet.
- a. Wat wordt hier eigenlijk verboden?
- Hier wordt niet alleen de voleindigde begeerlijkheid verboden, waar de dood op volgt. Want dit is bij de stukken in de wet overal verboden.

- Ook wordt hier niet slechts verboden de zondebarende begeerlijkheid. Ik bedoel die kitteling en dat vermaak, zonder dat de wil volkomen overslaat tot de uitvoering er van. Dit is mede verboden onder de geestelijke zin van elk verbod.

- Ook wordt hier niet slechts verboden het oprijzen van de begeerlijkheid in het hart, zonder de toestemming van de wil. Ofwel het afgetrokken worden door de eigen begeerlijkheid. Want dan is het kwaad er reeds en is dit mede verboden in de vorige verboden. Maar hier wordt ook en vooral het kwaad zelf verboden, veroordeeld, gedoemd en zondig verklaard. Dus de oorsprong er van, de kwade hebbelijkheid, de verdorven boom en wortel, ja de gehele natuurstaat. Namelijk hetgeen Jakobus noemt de eigen begeerlijkheid, eer deze nog verzoekt en afrekt en de zonde en de dood baart. Hier wordt dus de begeerlijkheid zelf verboden, de onordentelijke staat, de van Gods wet afwijkende hebbelijkheid. En deze is er eer wij haar gevoelen en eer de wil deze toestemt. Dit bewijzen wij met hetgeen Paulus zegt: "Ook had ik de begeerlijkheid -dus dat boze beginsel - niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren. Maar de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht." En door dit laatste moet de nadere uitwerking van deze begeerlijkheid worden verstaan. Paulus spreekt van die begeerlijkheid, waarvan hij in zijn natuurstaat niet wist dat deze zonde was. Maar hij was een verstandig man en wist wel dat de daadwerkelijke begeerlijkheid zonde was. Maar toen God hem licht gaf, zag hij dat de wet hem dit leerde. Daarom gaat hij ook verder om hieruit te bewijzen dat de wet geestelijk is. Ja, deze kwade hebbelijkheid is zonde en wordt hier verboden, omdat God de mens, aan wie Hij eerst dit gebod gaf, recht heeft gemaakt. Dus toen had hij deze kwade hebbelijkheid niet. Nu lezen wij: "Het einde des gebods is liefde uit een rein hart." En wij lezen ook, dat gelijk een bornput zijn water opgeeft, alzo ook het hart na de val zijn boosheid opgeeft. En: "Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen." Zie dan het onderscheid tussen deze zonde en de dadelijke zonde, waartoe wij de volgende voorbeelden noemen.

- Adam en Eva zagen eerst dat de vrucht goed was, daarna kregen zij er begeerte toe. En die begeerte ging van trap tot trap zo ver, dat zij er van aten.

- Achan zag het opperkleed, en daarna nam hij het.

- En hoe nadrukkelijk wordt het één en het ander als zondig beschreven in Jesaja: "Het overtreden en het liegen tegen de Heere, en het achterwaarts wijken van onze God; het spreken van onderdrukking en afval, het ontvangen en het dichten van valse woorden uit het hart." En dit laatste wijst het onderscheid aan.

b. Voorts zeiden wij nog te zullen beschouwen de hoge noodzakelijkheid van dit verbod. En wel tegen allen, die hier de wijsheid Gods durven aantasten en zeggen dat dit gebod eigenlijk overbodig is.. Maar dit gebod is ten hoogste noodzakelijk, want in het bijzonder dit gebod stopt de mens de mond en maakt hem voor God verdoemelijk. Dus is dit gebod als een net, dat een elk moet vangen wanneer de Geest er onder en in mee komt. Hier geldt geen verontschuldiging. O, dit zag Paulus duidelijk toen God hem licht gaf. Ook is er zulk een duidelijk onderscheid tussen dit verbod en de vorige verboden. De geestelijke zin van de vorige verboden is ook wel, dat men met het hart niet mag begeren, namelijk het leven, de eer, het goed en de naam van de naaste, ja zelfs dat men op een onwettige wijze iets zou willen van hetgeen de naaste toebehoort. Maar dit verbod strekt zich nog verder uit. Want het verbiedt hetgeen nergens anders wordt genoemd, namelijk de kwade staat, de veranderlijkheid, de onvergenoegdheid des harten in hetgeen men is, zo, dat daaruit de begeerten voortvloeien om zelfs op een wettige wijze te bekomen hetgeen van de naaste is. Ja, daaruit vloeit al de wanorde in hart en gedachten voort, hetzij wakende, hetzij slapende of dromende. Dit verbod verbiedt dus de begeerlijkheid op zichzelf, zonder daarbij een bepaald voorwerp te beogen. Maar wij kunnen deze nooit zonder de voorwerpen ontdekken in ons hart. Daarom noemt de Heere zo veel voorwerpen in dit verbod, waar de begeerlijkheid zich op richt. En wij kunnen bij vergelijking nog meer voorwerpen noemen, welke dit verbod verbiedt. Wanneer dus in het hart rijst: had ik zulk een vrouw, zonder nog de minste onkuise begeerlijkheid. Of: had ik dat huis, die knecht, die dienstmaagd, die akker, dat beest, die naam, die achting, dat iets, enz. En zonder dat men dit alles zijn naaste ook maar in het minst misgunt, nog veel minder hem afhandig zoekt te maken.

Eindelijk beschouwen wij de wijze plaatsing van dit verbod hier aan het einde van de Goddelijke wet.

1. Hoe zeer is deze gepast achter de tweede tafel van de wet! Want het behoort toch vooral tot deze tafel. Want het verbiedt toch in het bijzonder alle begeerlijkheid, welke strijdt tegen de liefde, die wij aan onze naasten schuldig zijn. Daarom wordt ook in dit verbod bij al de voorwerpen het woord "naaste" dikwijls genoemd.

2. Ook is dit gebod zeer voegzaam aan het einde van de gehele wet geplaatst. Want het behoort mede tot de onordentelijke beweging tegen al de geboden Gods, en daartegen richt het zich ook. De onderwijzer wijst dit zeer terecht aan wanneer hij spreekt van de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods. En hieruit moet wel volgen: Wanneer iets zonde is, hetwelk strijdt tegen de liefde tot de naaste, hoe veel meer is dan zonde hetgeen strijdt tegen de liefde tot God. De begeerte staat hier regelrecht en onbegrensd tegenover de liefde. En de liefde tot God en tot de naaste is de vervulling van de wet. Maar aangezien nu de liefde tot de naaste niet kan bestaan zonder de liefde tot God, is de begeerlijkheid wel ten uiterste tegen de geboden van de eerste tafel, namelijk tegen de liefde, welke wij aan God schuldig zijn.

3. Welk een wijze orde is het bij de Wetgever om dit verbod aan het einde te plaatsen. Het is toch de gewone weg van de Heilige Geest de zondaar daaraan te ontdekken, dat hij God niet heeft gediend, Die het zo waardig is gediend te worden. Dat hij Gods Naam heeft onteerd, Zijn dag heeft ontheiligd, en op wel duizenderlei wijze tegen zijn naaste heeft gezondigd. Nu zal zulk één aan het verbeteren kunnen gaan, hetwelk de mens toch doorgaans eigen is. Maar in dit verbod snijdt God alle verwachtingen van de mens af. Daar toont de Heere hem dat hij volmaakt moet zijn. Dan wordt het van binnen een berooide boedel. Dit doet die mens het opgeven, en hem als een goddeloze; vloekwaardige en onmachtige aan de voeten van Jezus neervallen.

4. En tenslotte zal ook Gods volk hun gehele leven lang hun handen vol hebben en nooit uitgeleerd raken. Vergesorderde christenen zouden mogen denken .dat zij al heel wat waren wanneer zij aan de hand van de wet deze en die dingen in de praktijk mochten brengen. Maar als zij aan het tiende gebod komen, dan zullen zij blijven staan. Dus leert dit gebod aan Gods volk om maar een laag zeil te voeren. Te sterven aan eigen gerechtigheid en kracht, en hun heil buiten zichzelf alleen in Christus te zoeken. Ook dit gebod wordt door de Wetgever op verbiedende wijze voorgesteld. En wel in de imperatief, in de eerste persoon: Gij zult niet begeren. Dat wil zeggen: Gij zult geen kwade hebbelijkheid hebben. Er zal geen scheiding zijn tussen God en uw ziel. Gij zult niet zonder genade blijven, daar dan de vlammen van de toorn Gods tegen u zullen ontbranden. De grote God verbiedt aan ieder, dat deze kwade hebbelijkheid zal zijn in het hart. Elk heeft van binnen iets, dat in hem spreekt en dicteert. Het zegt: het is niet zoals het behoort. Hieruit vloeit al de slaafse vrees en de verschrikking voort. Het is wel waar, dat zelfs de verst gevorderde heidenen van de geestelijkheid van de wet, en vooral van dit gebod zijn afgebleven. Toch vinden wij in deze nog wel iets opmerkelijks. Er was een heiden, die zeide: Qui cogitat, crimen habet. Dat is: die denkt naar hetgeen van een ander is, doet zonde. Keizer Antonius zegt, dat zijn moeder hem niet alleen had geleerd zich te onthouden van het kwade te doen, maar ook van het kwade te denken. En Juvenalis zegt in één van zijn verzen: Zo wordt de wil tot de zonde zelfs gestraft. En dan verder: Iemand, die maar één zonde bedenkt in zijn gemoed, bezondigt zich evenzeer als die dezelve doet. Dit verbiedt de Heere God in Zijn beschreven Woord en in de bediening daarvan op de aarde. O, zo menigmaal als de wet gelezen wordt, wordt dit verbod vernieuwd. Ja, Gods knechten roepen steeds weer in de Naam des Heeren het een, ieder toe: "Maakt u een nieuw hart." ; "Maakt uw wegen en uw handelingen goed." ; "Wordt veranderd in de vernieuwing uwe gemoeds." En: "Verlaat de slechtigheden en leeft, en treedt in de weg des verstande." Ja, de grote Wetgever en Richter der ganse aarde verbiedt hier op de allerplechtigste wijze, uit de donkerheid en het onweder, onder de allervervaarlijkste en aller verschrikkelijkste tekenen van vuur, donder en aardbevingen, van de top van Sinai. En dit opdat elk mens zich haasten zou om de toekomstige toorn te ontvlieden.

II.

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, de geestelijke zin van het tiende gebod, aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer (vraag 113).

Staan wij nog in het kort stil bij:

- A. de verboden zonden, en
- B. de geboden plichten of deugden.

A. Van het eerste sprekende, hier wordt elke, ja zelfs de allerminste afwijking van de Goddelijke wet te allen tijde verboden. Gelijk de onderwijzer dit zegt: Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome. Dus niet alleen die begeerlijkheden, welke wij in de vorige geboden vermeld vinden, welke de rede en de wil van de mens hebben overwonnen. Maar vooral alle kwade neigingen, alle niet geheel overeenkomen met alle geboden.

1. Hiertoe behoort dat de boze natuur zelf verboden wordt, als de brandstof, waar het vuur vat op heeft.

2. Onder het hier verbodene behoren ook alle kwade en onordentelijke innerlijke bewegingen. Alle inwendige kitteling en vermaak daarin, of dat heimelijk een behagen hebben. Want dat is toch een bewijs dat de grond of de wortel niet deugt. Hiertoe behoort ook dat verboden worden alle inkomende boze gedachten en zondige dromen zelfs. Dit worden de boze bedenkingen in het hart genoemd, zoals wij lezen van de dwaas. O vrienden, die zo gering denken over de zonden der gedachten, of denken en durven zeggen dat de gedachten tolvrij zijn, geven daarmee het bewijs in zichzelf dat zij gebonden liggen onder de overheersende kracht der zonden tegen dit gebod. Want zij spreken alsof God een mens is. O, de zondige gedachten zijn de Heere een gruwel en God straft ze. Al de overleggingen en afdwalingen van het hartzuilen zowel in Gods oordeel komen als de zondige woorden en daden. Het is wel waar dat er ook inwerpingen van de boze zijn. En wanneer een ziel daaronder zucht, er bedroefd over is en er tegen roept en strijdt, zijn dat haar zonden niet. Het zijn wel zware verzoeken en kwellingen, welke van buitenaf worden ingeworpen. Maar de eigen zonden van de mens zijn de opwellingen of opklimmingen van binnen in het hart. Zoals Jezus eens aan de discipelen vroeg: "Waarom klimmen zulke gedachten en overleggingen in ulieder hart op?"

3. Onder het hier verbodene behoort ook alle blindheid ten aanzien van onze natuurlijke verdorvenheid, onze erfzonde en onze onmacht. Ja daarvoor, dat wij geheel ondeugende zijn en er in ons hart geen goed woont. En dus ook alle onvernederheid des harten deswege.

4. En tot het hier verbodene behoort ook het geen indrukken nebben van het gevaar, waarin wij zelf van nature en waarin ook onze naasten zijn. O, wanneer men de zonde tegen dit gebod zou zien, men zou zichzelf zien en met de verloren zoon tot zichzelf komen. Dan zou men met grote ontferming over anderen bewogen worden. Men zou niet meer zo vermetel tegen dit gebod ingaan of het verkleinen.

5. Voorts wordt hier ook verboden alle onvolmaaktheid in het goede. Dit is het, wat Gods kinderen zien en wat hen zo ootmoedig voor God maakt. Hieronder wordt verboden:

(1) Alle niet strijden tegen de zonde en tegen de bewegingen van het kwaad. Ook alle onkunde, blindheid en verkeerdheid ten aanzien van het doden der zonde door de kracht en de Geest van Christus. Ook het niet ingekeerd leven en werkzaam zijn met de Middelaar, om in en door Hem alles te verrichten. Om door dicht bij Hem te blijven bewaard te worden en tegen alles met genade te worden gesterkt.

(2) Hier wordt ook verboden alle verwaarlozen of niet aankweken van de goede bewegingen van de Heilige Geest. Dat men daar niet zorgvuldig in is, niet in vreeze wandelt. Dat men ook, wanneer het inwendig wel gaat, dan niet waakt. Want dit behoort tot het bedroeven van de Geest, en dus tot de zonden tegen dit gebod.

(3) Ja, hier wordt verboden alle blindheid ten aanzien van ook maar de minste krenking van de wet. Ook alle ontbreken van heilige plannen en voornemens in de sterkte van Jezus. Dat men niet met David zou zeggen: "Ik heb gezworen en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Uwer gerechtigheid." Barnabas vermaande die van Antiochië, dat zij met een voornemen des harten bij de Heere zouden blijven.

B. Nu wat het tweede betreft, de hier geboden plichten of deugden. Hier wordt alle onzondigheid geboden. Alle liefde tot God en tot de naasten met geheel het hart, met geheel de ziel, met geheel het verstand en met alle krachten. Gelijk de onderwijzer zegt: Maar dat wij te allen tijde van ganser harte aller zonden vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben: "Ik haat alle leugenpaden." En: "Daarom heb ik al Uw bevelen voor recht gehouden, maar alle valse pad heb ik gehaat."

1. Tot het hier gebodene behoort de algehele herstelling uit de gevallen natuurstaat. De onvatbaarheid voor enig kwaad.

2. Onder het hier gebodene behoort alle weerzin tegen en afkeer van het boze. Ja alle scheiding tussen de ziel en tussen de zonde. Dus dat men niet boos in het hart zal zijn, maar haten zal hetgeen God haat. Wij lezen het met nadruk: "Haat het boze en hebt lief het goede, en bestelt het recht in de poort. Misschien zal de Heere, de God der heirscharen, aan Jozefs overblijfsel genadig zijn."

3. Tot het hier gebodene behoort ook het kruisigen van alle bewegingen en begeerlijkheden van alle hoogmoed. Dat men daarmee in de geest tot het kruis van Christus zal komen. Dus het doden van de leden, die op de aarde zijn.

4. Ja, hier wordt ook geboden de volkomen vergenoeging. Dus dat men met zijn lot in het geestelijke en in het tijdelijke in alle opzichten tevreden is.

5. Vervolgens wordt hier ook de, alleruiterste volmaaktheid geboden: "Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is."

6. En hiertoe behoort de oprechtheid in de strijd tegen alle zonden als zonde. Dat men het volkomen met de Heere meent en het houdt aan de zijde Gods, het valle dan zoals het valt.

7. Hiertoe behoort ook de volkomen verloochening van zichzelf en van alles buiten de Heere. Dus geestelijkheid van het hart, aangezien de wet geestelijk is. Door alles nader tot God opgeleid en gebracht te worden en met het hart te zeggen: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde."

8. Hier wordt ook geboden een vermaak te hebben in de wet van God naar de inwendige mens. Vervuld te worden met vruchten der gerechtigheid, welke zijn tot heerlijkheid, prijs en roem van God.

9. En tenslotte wordt hiermede ook geboden het volmaakte, ongekrenkte en ongestoorde bezit van het heilig beeld van God. Ja, te verlangen naar de hemel, om daar de Heere volmaakt en zonder zonden te dienen, en om daar eeuwig met Zijn beeld te worden verzadigd.

Toepassing

Ziedaar, vrienden, de wet van God thans tot een einde gebracht. Ik mag hier nu wel zeggen wat Jezus eens in een andere zin zeide: "Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst de steen op haar." Dus op hetgeen naar Gods Woord is gezegd. Wie onzer kan hier zeggen: "Ik heb mijn hart gezuiverd, en ik ben rein van mijn zonde"? Laat elk onzer toch naar binnen keren met de verzuchting dat God hem mocht doen zien hoe het er bij staat.

A. Want menigeen meent in zijn verblinding dat hij een onderhouder van de geboden is, zoals de jongeling deed. En wel omdat hij naar de letter van de wet vrij meent te zijn van grove zonden. Maar als de mens aan dit tiende gebod komt en de Heere maar enig licht geeft, dan zal hij daar moeten blijven staan. En o vrienden, hoe gelukkig is hij, die maar de zonden gevoelt en recht gestuit wordt. En hoe ongelukkig is hij, die hier blind blijft, en die met zijn zondige bornput van binnen niet het meeste werk vindt voor de Heere. Och mens, mocht God u uw ellendestaat eens doen vaststellen en ter harte nemen. U gaat toch zeker naar de eeuwigheid, en wordt u hier zo weggenomen, dan zult u het eeuwig moeten beklagen, en ge zult het in eeuwigheid niet kunnen overdoen.

B. Maar vrienden, is hier iemand die aan de hand van dit gebod door de Geest van Jezus enige ontdekking ontvangen heeft? En die met zichzelf ten einde raad geraakt? Dan moet ik u zeggen: Het is wel waar dat de wet volmaakte gehoorzaamheid van elk mens in eigen persoon eist, zonder ook maar de minste krenking. Maar het is ook een eeuwige waarheid, dat de wet geen voldoening door Die weigert, Welke het Evangelie aanwijst. En dit dient tot moedgeving in het zoeken. Het Evangelie wijst op Christus. O vrienden, de Heere Jezus heeft als Borg lijdelijk en dadelijk het recht der wet vervuld. En dat voor de aller ellendigste, die maar belang in Hem rekent. Die maar tot Hem komt, zo goddeloos als hij is. Die maar met Hem als Borg handelt over zijn eeuwige staat en zaligheid. En die het van de Vader geleerd heeft Hem aan te nemen voor zijn Borg.

En, daarom moet ik ook, vrienden, tot uw opwekking en besturing nog het volgende zeggen.

1. Er is voor alle door de wet gewonde zielen, ja voor alle door de vorst der duisternis gejaagde zielen ontcoming op de berg Sion en te Jeruzalem. En daarmede bedoel ik bij Jezus, de Koning van Sion. O, wat het ongeloof ook zeggen moge, Hij is een machtig Koning. Daarbij is Hij een Leraar met macht, Die de ogen der blinden openen wil. Die hun als Profeet wil leren hoe zij met hun zonden, banden, vijanden, ja met het ganse verraad van binnen tot Hem als Priester moeten komen. Waar Jezus Zijn hand aan legt, daar is niemand te ellendig, en daar is niets tegen bestand. O, Hij weet wel raad om een hart, dat is als een woning der draken, te maken tot een vruchtbaar veld.

2. Daarom vrienden, mocht dit u ernstig maken in het aanhouden. Roept toch sterk en als een onwaardige om de Geest van Jezus. Hij wil de Geest geven aan degenen, die er Hem om bidden. Hij heeft de Geest beloofd om de wereld te overtuigen van zonde, van gerechtigheid en van oordeel. Want die Geest moet toch uw ogen recht openen, opdat u nog vuiler wordt.

3. Zoekt daarbij ook laag te werken. Bedenkt toch dat u niets te eisen hebt en dat de Heere vrij is. Kunt u de Heere met uw ganse hart vrij verklaren? Wat zou er dan spoedig verandering komen. Het nederigste zoeken wil meer zeggen klagen en loslaten dan maar sterk te eisen.

4. En twijfelt daarbij niet aan de gewilligheid des Heeren om het u te geven. O, zoekt het toch hartelijk te geloven dat het alleen aan uw zijde mankeert. Belijdt dat voor de Heere en geeft u veel in de hand van uw Rechter over. Laat het daar eens los. Geeft toch dat einde, dat u tot hiertoe in uw hand gehouden hebt, eens over in de hand van uw Rechter.

O, wie weet hoe spoedig u dan los gelaten zou worden. Vrienden, het is van ouds niet gehoord, wat God doen wil aan een ziel, die daar staat en wacht.

C. Volk des Heeren, gij, die met uw hart hebt moeten toestemmen de kracht van de in het hart wonende zonde, en dan wel in het bijzonder tegen dit gebod. En die daar ook in meer of minder mate gevoel van hebt. Ja vrienden, het is zo. En wel het grote bewijs daarvan is dat u uw ongevoeligheid, uw geesteloosheid, uw harde hart, uw onverschilligheid en uw uitgestrekt zijn naar datgene, wat geen God is, gevoelt. Ja, dat ge uw onvernederd-zijn u bewust bent, er onder zucht, er ach en wee over uitroept voor God.

1. U weet de enige weg om recht evangelisch gevoel en indruk van zonden te krijgen: dat de ziel zoals zij is, met dat onvernederde en afkerige hart het naar Jezus wendt. Daartoe is Hij gekomen, om het recht tegengif tegen de inwonende zonde te zijn. En wel voor allen die belang in Hem rekenen en die Zijn bloed van node hebben. Ziedaar een fontein geopend tegen de zonde.

2. Ja vrienden, u hebt het wel ondervonden dat het gebruik maken van het bloed van de Heere Jezus de enige en de geschiktste weg is om tot rechte vernedering, tot recht gevoel en tot rechte liefdesmart in het hart over de zonden naar God te komen. Om vergeving van en kracht tegen de zonden te verkrijgen. O vrienden, het liefdelijden van Jezus kan en moet ook alleen de rechte zwaarte, het rechte gewicht aan de zonde geven!

3. Zoekt dan tot uw opwekking en volmaking door het geloof in de heiligheid van Christus te schuilen. O, Hij is een mantel voor uw naaktheid. En Hij wil zo gaarne dat Zijn volk gebruik van Hem maakt. Ziet dan ter uitlokking eens hoe gepast Hij is. De heilige Jezus, dat Heilige Gods, dat Heilige, Dat uit Maria geboren is, ja het heilig Kind Jezus is vrij van al deze besmettingen des vleses en des geestes. Want Hij is niet geboren uit de huwelijkswet: "Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt"; en dus is Hij niet onder het verbroken werkverbond. Hij is een Vrucht van het Genadeverbond en daarom heeft Hij geen erfzonde. En vrienden, waarom toch? Wel, om met Zijn volmaakte heiligheid en onzondigheid een dekkleed te kunnen zijn voor zondaren, die zichzelf naakt zien.

4. Als Borg was de Heere Jezus hier op aarde in de staat van Zijn vernedering, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zonden en van de zondaren. Hij had dus nooit enige onordentelijke beweging in Zijn gemoed. Ziet dat eens in Zijn opgaan naar Jeruzalem. Als Hij bij de stad kwam, op het veulen van een ezelin de Olijfberg afreed, gelijk dit was voorgezegd. De scharen riepen "Hosanna!" en richtten allerlei vreugdetekenen aan. Maar onder al dit aards gewoel verloor Jezus Zijn hart en gestalte niet. Hij werd innerlijk niet vervoerd door al de heerlijke gebouwen, die in Jeruzalem waren en welke Hij naderde. O nee, dan staat er in het genoemde hoofdstuk, dat als Jezus nabij de stad kwam en deze zag, over haar weende en onder dat alles uitriep: "Och, dat gij bekendet, ook nog in dezen uwen dag, wat tot uw vrede dient." Ja toen riep Hij met een stem, welke van zulk een diep ontfermen getuigde: "Maar het is verborgen voor uw ogen." Nooit was er enige ritseling der zonde in Zijn hart. En vrienden, waarom anders dan omdat u die man of vrouw was, die duizenden malen door de aarde, door het aardse en door tijdelijke vreugden uw gestalte verloren had, en vervoerd geworden was vanwege de inwonende zonde? Zulke in de ogen van een heilig God afschuwelijke en walgelijke zondaren ontvangen nu door genade alleen een recht op Zijn Persoon, en wel door wederzijdse vereniging. En zulks opdat zij met al hun zondige gesteldheden in Hem zouden schuilen en in Hem volmaakt zouden gerekend worden.

5. De heilige Jezus had geen brandstof van binnen, waarop het zondige vuur vat kon hebben. Ziet dit eens in Matth. 4 en Lukas 4, als Hij het doelwit was van de vorst der duisternis. Als deze Hem steeds weer met zonden bestormde en deze in Zijn hart zocht te werpen. Dan eens probeerde de duivel Hem op de tinnen des tempels zin te doen krijgen in de aardse heerlijkheden en koninkrijken. Dan weer probeerde hij of er begeerlijkheden in Zijn hart zouden mogen oprijzen en de hoogmoed daar komen mocht. En dan eens verzocht de duivel Hem tot afwijking van de wet en tot een verzoeken van Zijn Vader door Zich van de tinnen des tempels af te werpen, daartoe de Schrift verdraaiende. Ja, wie zal zeggen wat er wel tussen de duivel en de heilige Jezus daar in de woestijn is omgegaan? Want de duivel was op Jezus losgelaten en hij had lust om zijn pijlen op Hem af te schieten. Ja, Hij werd zelfs door de Geest in de woestijn geleid om verzocht te worden van de duivel. Nog eens, wie zal zeggen welke soorten van inwerpingen Jezus daar heeft ondervonden tegen Zijn lijden en tegen Zijn geloof aan en in Zijn Vader. Wij lezen althans met nadruk: "Als de duivel alle verzoeking voleindigd had, week hij van Hem." Maar slechts voor een tijd. O vrienden, de overste dezer wereld was wel losgelaten en hij kwam wel, maar hij had aan Jezus niets. En waarom toch? Wel daarom, omdat de brandstof voor de zonden en voor de inwerpingen des duivels in uw hart was. En omdat u duizendmaal duizenden malen met de, duivel hebt meegedaan.

O, Hij wilde u, zo goddeloos als u was, in Hem in Zijn volmaaktheid rekenen, en u volmaakt heiligen. Hij wilde niet dat de schuld, die u gemaakt had, en de straf, die u verdiend had, op u zouden aanlopen. Ziet dan tot uw uitlokking uit dit alles de onbegrijpelijke liefde van Jezus, om dichtbij Jezus te komen en bewaard te worden.

6. Volk van God, ziet dan uit dit alles, ter bevestiging in de weg der waarheid, dat wet en Evangelie, en ook het rechte gebruik van die beide, niet strijdig zijn. Maar dat zij in de hand des Geestes juist bijzonder goed bij elkaar passen. Want waar de wet het laat liggen, daar begint het Evangelie zijn werk. Dat is immers uw leven, en dat zal het blijven tot aan uw dood toe. O, zoekt toch op die oude paden te blijven, want daar is blijvende vrede. Laat u door een schijn van Evangelielicht, dat evenwel voor degenen, die ogen hebben, louter een werk der wet is, niet aftrekken van hetgeen u hebt geleerd en waarvan u verzekering is gedaan. Want u weet van Wie u het geleerd hebt.

Wij beëindigen de behandeling van de wet dan met de woorden van Paulus: "Is dan de wet tegen de beloftenissen Gods? Dat zij verre; want indien er een wet gegeven ware, die machtig was levend te maken, zo zou waarlijk de rechtvaardigheid uit de wet zijn. Maar de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus aan de gelovigen zou gegeven worden. Doch eer het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld, en zijn besloten geweest tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden. Zo dan, de wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden. Maar als het geloof gekomen is, zo zijn wij niet meer onder de tuchtmeester. Want gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Jezus Christus. Want zovelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan. Daarin is noch Jood, noch Griek; daarin is noch dienstbare, noch vrije; daarin is geen man en vrouw; want gij allen zijt één in Christus Jezus. En indien gij van Christus zijt, zo zijt gij dan Abrahams zaad, en naar de belofte erfgenamen."

Amen.

HET TIENDE GEBOD
DE NOODZAKELIJKHEID VAN DE PREDIKING DER WET,
NIETTEGENSTAANDE DE ONVOLMAAKTHEID DER HEILIGEN OP AARDE

Nog steeds zijn wij bezig met de leer van de dankbaarheid van de mens aan God. Wij hebben de noodzakelijkheid en oprechtheid daarvan, ofwel waaruit en waarlangs de werken moeten geschieden om de naam van goede werken te verdienen, nu afgehandeld (zondag 32 tot en met zondag 44, vraag 113). Nu zullen wij dan met de onderwijzer spreken van de onvolkomenheid van deze ware dankbaarheid in dit leven. Dus van de leer van de onvolmaaktheid der heiligen op aarde (vraag 114 en 115). Dit zijn de vragen, welke ons nog resten van zondag 44, onze stof voor dit ogenblik. En ziet hier dan uit hoe de onvolmaaktheid en het gebrek in dankbaarheid in de ziel van een christen wederom ellende wordt. O, de door Christus verlostte verheft zijn ziel naar boven om te loven en te verhogen, en dan zucht hij weer onder zijn gebrek.

In deze stof zullen wij de twee voorname hoofddelen behandelen:

- I. De leer van de onvolmaaktheid der heiligen op aarde, of de onvolkomenheid der ware dankbaarheid aan God in dit leven (vraag 114).
- II. De oplossing van een tegenwerping. Wanneer het dan met de heiligen, ja met de allerheiligsten zelfs, in dit leven zo gesteld is, welk doel en welke reden heeft God dan? Waarom is dan de scherpe prediking der wet zo zeer noodzakelijk? (vraag 115)

I. Van het eerste sprekende, letten wij

- A. op de vraag van de onderwijzer, alsook op het doel van deze vraag; en
- B. op het voldoening gevend antwoord.

A. Bezien wij dan de vraag, zoals deze hier voorkomt. Want hetgeen hier gevraagd wordt, is wel onderscheiden van hetgeen in vraag 5 gevraagd werd. Hier wordt gevraagd: Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden? En vraag 5 luidde: Kunt gij dit al volkomenlijk houden?

Vraag 114 is beperkt tot degenen, die tot God bekeerd zijn, maar vraag 5 richt zich tot alle natuurlijke mensen. En waarom is er dan dit onderscheid? In het begin van de Catechismus wordt de wet voorgesteld als een spiegel, en tevens om voor een onbekeerde zondaar door de medewerking des Geestes tot een tuchtmeester tot Christus te zijn. Dus opdat hij door deze vraag: Kunt gij dit al volkomenlijk houden? zeer in de engte en in het nauw mocht komen. Want die mens zit in zijn eigen gerechtigheid, in zijn doen en plichten, en hij kent geen andere kracht dan die van zichzelf. Maar hier in vraag 114 wordt de wet in de leer der dankbaarheid voorgesteld tot een regel en volmaakt patroon van de dankbaarheid en heiligheid voor een bekeerde en door Christus verlost zondaar. En wel opdat deze door zulk een vraag niet zijn aangeboren aangezicht zou vergeten. Ja, niet zou vergeten de gruwelijkheid van zijn zonden boven anderen, dewijl deze geschieden tegen meer licht en tegen ontvangen genade. En ook niet de onvolmaaktheid en bezoedeling van al zijn beste plichten. En dit alles opdat hij steeds een voorbeeld van volmaakte wandel en gedrag voor zijn ogen zou hebben, om dus te streven en te jagen naar de volmaaktheid. En wat betreft het doel van de onderwijzer met deze vraag, willen wij:

a. Eerst wijzen op hetgeen in het voorstellen van deze vraag niet het doel van de onderwijzer is.

- De onderwijzer bedoelt niet te ontkennen dat degenen, die tot God bekeerd zijn, Gods geboden houden. Want dan zou het antwoord moeten zijn: Ja, gewisselijk. Want dit maakt toch het grote onderscheid uit tussen een christen en een natuurlijk mens. In het hart van de één is Gods wet overgedrukt,, en in het hart van de ander niet. De één bemint Gods wet, de ander haat deze. Wij zien dit in Zacharias en Elisabeth: "Zij waren beiden rechtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en rechten des Heeren, onberispelijk." En in David: "Hoe lief heb ik Uw wet; zij is mijn betrachting de ganse dag." En in Paulus: "Ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens."
- De onderwijzer bedoelt ook niet alle volmaaktheid der heiligen op aarde te ontkennen. Want God leert ons dat er hier op aarde wel een volmaaktheid bij de gelovigen gevonden wordt, voor zo ver zij eens en ten volle gerechtvaardigd zijn.

Dit is een volkomen werk.

- Ten opzichte van hun personen zijn zij ten volle vrij van de verdoemende kracht der zonden.

- Ook leert de Bijbel dat er bij de gelovigen hier op aarde een volmaaktheid door toerekening gevonden wordt. Voor zover zij in Christus gerekend en met Hem gedekt, volmaakt zijn: "Gij zijt in Hem volmaakt."

- Voorts leert het heilig Woord ons ook, dat er bij de gelovigen hier op de aarde een volmaaktheid der delen gevonden wordt. Of anders genaamd: een evangelische rechtvaardigheid. En wel voor zover de genadige vernieuwing en wedergeboorte zich uitstrekt over al de delen en vermogens van ziel en lichaam. Aldus sprak Hizkia tegen de Heere: "Och Heere, gedenk toch dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld, en wat goed in Uw ogen is gedaan heb." Van deze volmaaktheid of oprechtheid spreekt Jakobus: "Doch de lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat gij moogt volmaakt zijn en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk."

- En de Schrift leert ons ook dat de ene gelovige boven de andere volmaakt wordt genoemd, vanwege de meerdere vordering in geestelijke kennis en genade. De Heilige Schrift spreekt van kinderen, jongelingen, mannen en vaders in Christussen Paulus sprak van: "wijsheid onder de volmaakten." En Paulus vermaant ook aan de volmaakten hetzelfde te gevoelen. Ook de staat derzulken beschrijft hij duidelijk: "Maar der volmaakten is de vaste spijs, die door de gewoone zinnen geoefend hebben, tot onderscheiding beide des goeds en des kwaads."

• Ook is het niet de bedoeling van de onderwijzer met dit vragen de gelovigen van het grijpen en jagen naar de volmaaktheid at te trekken. Dus alsof dit toch maar vergeefs werk zou zijn en alsof zij maar tevreden zouden moeten zijn onder de zonde en onder de onvolmaaktheid. O nee, ganselijk niet. Het tegendeel blijkt duidelijk uit het antwoord. Want dat is eigen aan het nieuwe schepsel, waar het woont, daar zucht het om aan de kerker der zonden te ontluchten. Paulus zegt: "Niet dat ik het alrede gekregen heb, of alrede volmaakt ben; maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben." En: "Jaag ik naar het wit, tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus." En dit noemt Paulus zelfs volmaaktheid.

b. Maar bezien wij dan vervolgens wat het doel van de onderwijzer met het voorstellen van deze vraag wèl is.

1. Het is het oogmerk van de onderwijzer te spreken naar het hart der gelovigen. En wel om dezulken, die wat te hard van stapel lopen en grote stappen doen, en dus in gevaar zijn hoog van hart te worden, een wat lager zeil te doen voeren.

Want zo zouden ze soms laag neerzien op sukkelaars en zich gaan verbeelden alsof zij in dit leven de volmaaktheid wel bereiken. Dit gevaar hier vindt niet zijn oorzaak in de genade. Want genade maakt nederig. Maar in het hart, alwaar de genade valt, woont ook die verdorvenheid. Het is dus tot hun bestwil als de onderwijzer hen wat terug roept. O, wat zal menig kind des Heeren achteraf God danken, dat de Heere hem onder zulke en zulke zonden, bestrijdingen en donkere wegen heeft doen blijven. Wanneer hij maar ziet dat dit de weg geweest is om hem klein te maken en klein te houden. Om hem dus maar veel de knieën te doen buigen, hem te oefenen in de wegen Gods, om hem medelijden te doen hebben met anderen enz. Om hem dus naar buiten nuttig te doen zijn. Die mens moet dan wel eens zeggen: Had ik dat niet gehad, waar zou dan mijn hart wel heengevlogen zijn? Waar zou ik dan wel toe gekomen zijn?

2. Maar het doel van de onderwijzer is ook diegenen van Gods volk, die aan vele moedbenemingen zijn onderworpen vanwege de kracht der nog inwonende zonden, wat op te beuren. En wel door hun te doen zien hoe het hierop aarde met zulke Koningskinderen is gesteld; hoe hier genade en grote verdorvenheden in één hart wonen. En dan tegelijk, hoe zij het merkteken der genade niet moeten zoeken in de gehele vrijmaking van de zonde. Maar wel in hun gesteldheid onder de zonden en ten aanzien van de zonden, en ook ten aanzien van de Heere, gelijk de onderwijzer dit in zijn antwoord overtuigend aantoonde. Aldus legt de onderwijzer de weg des Heeren door dit te vragen aan dezulken bescheidenlijker uit.

3. Maar het is ook het doel van de onderwijzer om met deze vraag de pelagianen op grond van Gods Woord te wederleggen. En ook al hun navolgers, als papisten, socinianen, wederdopers, remonstranten en vele verdorven geestdrijvers, welke ook wel perfectionisten of volmaaktheidrijvers worden genoemd, terwijl zij in werkelijkheid drijvers van eigengerechtigheid zijn.

Maar dan vragen wij eerst: Wat verstaat de onderwijzer hier dan eigenlijk door volmaaktheid, als hij spreekt van de geboden Gods volkomenlijk te houden? Want dit rechte verstaan zal nodig zijn om hier recht achter de staat van het geschil te komen.

(1) De onderwijzer bedoelt hier in zijn vraag: Kan een tot God bekeerde, dus een gelovige, in dit leven de wet van God in alle opzichten zo onderhouden, dat hij daaraan ten volle kan voldoen? Dus dat hij met die werken in het gericht van God kan bestaan en hij van geen ongerechtigheid of onwettigheid meer kan worden beschuldigd.

- De onderwijzer bedoelt dus de volmaaktheid ten opzichte van al de delen der wet. En deze bestaat in de onderhouding van al de geboden, ook niet één uitgezonderd.
- Alsook een volmaaktheid der trappen. En deze bestaat in de volmaakte onderhouding der geboden, zo geestelijk als deze zijn, zonder ook maar het minste gebrek. En deze volmaaktheid is oneindig, aangezien de wet een volmaaktheid eist, welke Gode gelijk is.
- En ook een volmaaktheid der tijden. En dit wil hier zeggen dat men nóóit zondigt.
- Ja, de onderwijzer bedoelt hier ook een volmaaktheid ten opzichte van de gesteldheid van de onderhouder, dat deze onberispelijk is. En dit wil hier zeggen een onderhouding van al de geboden, zo geestelijk als deze zijn, te allen tijde, met het gehele hart, met de gehele ziel en met alle krachten, met inspanning dus van alle vermogens.

(2) Maar wat stellen de dwaalgeesten, welke wij tevoren reeds noemden, hier dan tegenover, en welke redenen voeren zij voor hun beweringen aan? De tegenstanders stellen en drijven dat deze genoemde volmaaktheid hier op de aarde plaats heeft en hebben kan bij de gelovigen. Want zij loochenen óf alle hebbelijkheid der zonde, óf daarbij alle tweede oorzaken, en dus alle ware daden van de mens. Ofwel zij schrijven alles of te veel aan de natuur toe. Ja, zo vermetel zijn de papisten in deze, dat zij in het concilie van Trente zelfs een vloek uitspreken over degene, welke dit tegenspreekt: Indien iemand zegt, dat het onmogelijk is Gods geboden volkomenlijk te gehoorzamen, ook zelfs voor een mens, die gerechtvaardigd en in de genade is, die zij vervloekt.

Zij voeren daartoe bij deze stelling nog een tegenwerping aan, welke wij nu ook zullen beantwoorden.

a. Zij zeggen dan: dat er vele schriftplaatsen zijn, welke aan alle, of althans aan vele gelovigen de volmaaktheid toekennen. Van elk der aangevoerde soorten teksten zullen wij er maar één noemen: "Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u", enz.

Hierop antwoorden wij: dat deze en dergelijke teksten zien op de volmaaktheid der delen, dus de evangelische volmaaktheid: "Wij spreken wijsheid onder de volmaakten" enz. Dit ziet toch duidelijk op de meerdere gevorderdheid van de één boven de ander: "Gij zijt in Hem volmaakt" enz. Maar dit ziet toch duidelijk op de volmaaktheid in Christus door toerekening. En: "Opdat Hij haar Zichzelf heerlijk zou voorstellen, een gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks" enz.

Maar het is toch duidelijk dat dit eerst zijn vervulling zal krijgen in de heerlijkheid. Dit kan toch niemand tegenspreken.

b. Maar dan zeggen de tegenpartijders vervolgens nog, dat God op vele plaatsen de volmaaktheid aan de gelovigen op aarde gebiedt. Onder andere: "Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is." Jezus leert ook Zijn volk de onvolmaaktheid af te bidden, in het volmaakte voorschrift. En Paulus bidt de gelovigen de volmaaktheid toe: "De God des vredes Zelf heilige u geheel en al; en uw geheel oprechte geest, en ziel en lichaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst van onze Heere Jezus Christus." Wij antwoorden hierop, dat in deze teksten vooral wordt bedoeld op de volmaaktheid der delen, of op de oprechtheid, ofwel de evangelische volmaaktheid. Want dit blijkt uit de samenhang. Maar ook geeft Gods bevel en ook de uitgestrekte begeerte naar volmaaktheid bij de gelovigen niet te kennen dat deze op aarde te verkrijgen is. O nee, daardoor wordt alleen maar aangewezen dat het daarnaar staan een kenteken van genade en van de nieuwe natuur is. Want deze natuur is nooit tevreden, en mag dit ook niet zijn, tenzij zij deze volmaaktheid bereikt, al zal zij het dan aan deze zijde van de eeuwigheid niet grijpen. En daarbij komt dat uit het bevel van God en uit de naar de volmaaktheid uitgestrekte begeerte der gelovigen duidelijk blijkt, dat de gelovigen hier op aarde niet volmaakt zijn.

c. Dan zeggen de tegenstanders weer, dat er evenwel zo veel voorbeelden van volmaakte heiligen op de aarde zijn. Als Noach, Job, David, Asa, Josia, Hizkia, Zacharias en Elisabeth, Paulus. En zelfs alle gelovigen, want van hen wordt gezegd dat zij der zonde dood zijn, en dat zij de zonde niet doen, enz. Hierop antwoorden wij, dat dit alles alleen maar ziet op de volkomenheid van het hart in die heiligen, ofwel op hun oprechtheid of de volmaaktheid der delen. En dit is toch duidelijk, omdat elders hun zware zonden en vallen ook aangetekend staan. En wat betreft de uitdrukkingen "der zonde dood te zijn" en "niet meer te zondigen", deze moeten worden gebracht tot het verbreken van de heerschappij der zonden en tot de wijze van hun zondigen. Want hun zondigen is niet gelijk aan het zondigen van de natuurlijke mensen.

d. Ook zeggen de tegenstanders, dat het niet onmogelijk is om volmaakt te zijn. Want Jezus zegt: "Mijn juk is zacht en Mijn last is licht." En Johannes zegt: "Zijn geboden zijn niet zwaar." Hierop antwoorden wij, dat dit alleen ziet op het verkwikkelijke, het heerlijke en het hart innemende, dat er in de onderhouding der geboden ligt voor een ziel, welke daar de smaak van heeft. Daarin was het vermaak van David, en ook van Paulus, al moest hij dan zeggen, dat hij het goede, dat hij wilde, niet deed. Maar het kwade, dat hij niet wilde, deed hij.

e. Verder zeggen die dwaalgeesten dan nog dat de heiligmaking in dit leven volmaakt moet zijn. Want deze is toch een werk Gods, dat volmaakt zijn moet. En de Heere heeft een welbehagen in Zijn volk, hetwelk toch niet wezen kan als zij niet volmaakt zouden zijn. Ja, er komt toch ook niemand in de hemel, die niet volmaakt heilig is. Hierop antwoorden wij dat Gods werken niet altijd volmaakt zijn van het allereerste ogenblik af. Wij zien dit in de eerste schepping. Deze geschiedde om daarna te worden vervolmaakt. Ook heeft de Heere geen welbehagen in Zijn volk, dan alleen in Christus, de Zoon van Zijn welbehagen. Om in de hemel te komen zal het voldoende zijn dat Gods volk in hun sterven het lichaam der zonden aflegt.

f. Dan durven de tegenstanders nog vermetel te stellen dat een gelovige hier op aarde zelfs meer kan betrachten dan hij behoeft te doen. Dus dat hij overtollige werken voor anderen kan doen. Daartoe verdraaien zij op valse wijze de woorden van de barmhartige Samaritaan, welke deze tot de waard sprak: "En zo wat gij meer aan hem te koste zult leggen, dat zal ik u wedergeven als ik wederkom." En ook de woorden van Paulus, welke spreekt van een vervullen van de overblijfselen van het lijden van Christus in zijn vlees, voor Zijn lichaam, hetwelk is de gemeente. Hierop antwoorden wij, dat dit behoort tot de verdraaiing van de Schrift, wanneer men zulke zaken legt in de woorden van de Samaritaan. Elk, die het leest, kan het zien. En wat de woorden van Paulus betreft, deze spreekt van het voordeel, dat zijn lijden zowel als zijn dienst zou doen voor de gemeente van Christus. En daarom ziet dat niet op, hetgeen ontbroken zou hebben aan het lijden van Christus. Maar het ziet op zijn lijden om Christus' wil, dat reeds veel was geweest, terwijl er nog meer aanstaande was, hetwelk bij zou ondergaan. In die zin spreekt Paulus ook van de doding van de Heere Jezus en van de versmaadheden van Christus.

g. En dan zeggen de tegenstanders nog, dat de verscheidene herhaalde voorstellingen van de volmaakte wet van God geheel vruchteloos, ijdel, ja zelfs vergeefs zouden zijn wanneer de volmaaktheid in dit leven niet zou zijn te bekomen. Wij antwoorden hierop nu alleen, dat aan de hand van de volgende vraag zal blijken dat het scherpe voorstellen van de wet vele andere nuttigheden heeft dan deze, dat zij de gelovigen hier op aarde tot de volmaaktheid zou leiden.

B. Wij komen tot het antwoord van de onderwijzer op zijn vraag: Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden? Dat antwoord van de onderwijzer is dan in algemene zin ontkenning. Hij antwoordt met een volkomen neen. Daarom moeten wij nu de bewijzen uit Gods Woord bezien, welke de volmaaktheid der trappen in de heiligen op de aarde volkomen loochenen.

(1) Wij lezen: "Er is geen mens rechtvaardig op aarde, die goed doet en niet zondigt." ; "Wie kan zeggen: Ik heb mijn hart gezuiverd?" En: "Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, zo verleiden wij onszelf en de waarheid is in ons niet." Daarom zegt Jakobus: "Want wij struikelen allen in vele." En voegt hier dan nog bij dat Jezus Zijn volk leert bidden, zo lang zij dagelijks brood nodig hebben, ook om de dagelijkse vergeving van de zonden en de verlossing van de boze.

(2) Ook moeten wij de getuigenissen van de voornaamste heiligen in het Woord bezien, die hun onvolmaaktheid, ja hun zondigheid belijden.

- David riep uit: "Om Uws Naams wil, o Heere, vergeef mijn ongerechtigheid, want die is groot." ; "Mijn zonde maak ik U bekend, en mijn ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide: Ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere; en Gij vergaapt de ongerechtigheid mijner zonde. Sela." En: "Wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen."

- Job zegt: "Ik weet dat het zo is; want hoe zou de mens rechtvaardig zijn voor God? Zo Hij lust heeft om met hem te twisten, niet één uit duizend zal hij Hem antwoorden."

- En Jesaja getuigt: "Doch wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind." Jeremia zegt: "Heere, wij kennen onze goddeloosheid en onzer vaderen ongerechtigheid; want wij hebben tegen U gezondigd."

- En verder kan men dit ook zien in de getuigenissen van Daniël, van de discipelen van Jezus, van Jozef en Nicodemus, en van Paulus enz.

(3) Bezien wij vervolgens de voorbeelden van die gelovigen, die in zware zonden gevallen zijn.

- Zoals Noach, die in dronkenschap valt.

- Lot drinkt zich dronken en valt in bloedschande.

- Abraham handelt geveinsd met Farao en Abimelech vanwege zijn huisvrouw Sara. Ook ligt hij bij zijn dienstmaagd.

- Mozes twijfelt of er wel water uit de rotssteen zal komen.

- Job vervloekt de dag van zijn geboorte.

- David valt in doodslag en echtbreuk.

- Ook Jeremia vervloekt de dag van zijn geboorte.

- Ziet voorts Jona vluchten en murmureren.

- Zacharias gelooft de woorden van God niet.

- Jakobus en Johannes zijn wraakgierig.

- De apostelen twisten wie de meeste wel zal zijn.

- Petrus verloochent zijn lieve Meester en vervloekt zichzelf.

- Paulus en Barnabas werden op de weg tegen elkander verbitterd, zodat zij vaneen moesten scheiden.

Ziet dan eens hoe dit alles op volmaaktheid en onzondigheid gelijk.

(4) Maar wij moeten hier tenslotte ook onszelf bezien. O vrienden, wie hier maar enig licht heeft, zal wel moeten schrikken om zulks te stellen. Want die zal van binnen wel zo veel vinden, dat hij van buiten geen bewijs van node heeft om deze eeuwige waarheid met zijn hart te bevestigen, dat er op aarde geen volmaaktheid der trappen in de heiligen gevonden wordt. Integendeel, die zal er over moeten klagen, dat hij er zo onroepbaar ver vandaan is. Ja, dat hij met Paulus onder de zonden zucht. En vrienden, is het dan het licht, dat dit openbaar maakt? Dan moet het stellen van de volmaaktheid op aarde wel een dodelijke blindheid zijn. De onderwijzer geeft in zijn antwoord ook voldoende redenen, waarmede hij zijn ontkenning staaft.

1. De eerste reden neemt hij uit de kleine maat der genade, welke zelfs de grootste heiligen op de aarde slechts bezitten. Welke personen bedoelt de onderwijzer als hij van de allerheiligsten spreekt? Daardoor moeten wij verstaan de mannen en vaders in Christus. Mensen, die het meest gevorderd zijn in geestelijke kennis, in genade, in de oefening van het verborgen leven met God, en in de zelfverloochening boven vele anderen, die toch ook mede ware gelovigen zijn. Zoals vóór dezen de verschillende Godzalige patriarchen waren, profeten, koningen en apostelen. En zoals er nu nog verscheiden voortreffelijke leraren en gelovigen zijn, die in het bijzonder door vele oefeningen en kruiswegen nederige mensen zijn, ja groot zijn geworden in tederheid voor God, in geestelijk licht en kennis, en in de praktijk van het christendom.

Dezen zijn groot in vergelijking met de kleingelovigen, ja volmaakt in vergelijking met de mingevorderden. Maar in vergelijking met de volmaakte eis van Gods wet, dan hebben zij niet meer dan een klein beginsel. Want wat zegt de onderwijzer in zijn antwoord aangaande deze allerheiligsten? Wel, zo lang zij in dit leven zijn, hebben zij maar een klein beginsel van deze gehoorzaamheid. Dus dit klein beginsel in de gelovigen is een goed, maar evenwel een onvolkomen werk. Om dit beter te verstaan zullen wij dit eens met een vergelijking ophelderen. Iemand breekt een huis af en hij legt een nieuw fundament, om daarop een volkomen nieuw huis te bouwen. Dit werk is in beginsel goed, maar het is nog niet direct volmaakt. Hierop schijnt Paulus het oog te hebben: "Vertrouwende ditzelve, dat Hij, Die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op de dag van Jezus Christus." Daarvan willen wij iets nader zeggen. Want zo is het hier ook met de begonnen heiligheid, met de waarheid in het binnenste bij Gods beste volk. De grote God heeft Zijn hand aan zulk een mensen aan zulk een hart gelegd, maar het is nog niet voltooid. Dus willen wij iets dieper ingaan op het aangehaalde schriftwoord. (1) Het is een goed werk, dat de Heere in de gelovigen begonnen heeft. Ja, het is een werk, dat goed is, want het is een werk van de grote God en van Zijn Geest. Het heeft dus zijn oorsprong van de Vader der lichten en van alle genade. Het is een werk dat uit eeuwige ingewanden der liefde voortkomt. Een werk, waarvan de Meester een Rotssteen is, Wiens werken alle volkomen zijn. Daarom zal ook dit werk op des Heeren tijd zeker zijn volkomenheid krijgen. Dit werk nu heeft God begonnen, want Hij werkt het willen en werken in het hart Zijns volks. En als tweede oorzaken werkt Gods volk dit werk vrijwillig mede. Maar daarmee gaat het dan juist zoals het gaat wanneer men een goed gebouw gaat maken. Dan zet men zich eerst neder en men overrekenet de kosten. En dit komt hier vandaan, dat wat er ook gebeuren moge, dit werk zal moeten doorgaan. Want zulke ogen zien niet meer terug. Zulk één verschilt zo veel van een dubbelhartig man, die ongestadig is in al zijn wegen. Daarbij wordt dan het oude gebouw afgebroken, want anders kan men geen goed werk maken. Jezus zegt: "Men zet geen nieuwe lap op een oud kleed." Paulus spreekt van eerst sterven en dan leven. Eigen wil, gerechtigheid en kracht moeten eerst nedergeworpen worden. De bouwers weten dat men eerst opruimen moet. Ja, de Heere Jezus leert ons, dat men tot het maken van een goed werk in de grond begint. Men graaft en verdiept, en dan komen het vuil en de modder wel boven. Maar daarna blijkt dat dit het beste werk was. O, het is niet genoeg dat men de besmetting der wereld ontvlieft. Gods Woord is een tweesnijdend scherp zwaard, en dat snijdt alles af waar zulk een ziel aan vast zit. Vrienden, het is niet veel als een werk zo schielijk omhoog gaat. Het rechte werk begint in de laagte en is aan veel strijd onderworpen.

(2) Zulk een goed werk begint God eerst recht als Hij een nieuw en een goed fundament legt en geeft te leggen, waarop alles wordt neergezet. Een voorzichtig man bouwt zijn huis op een steenrots. Zulk een ziel heeft Jezus leren kennen door openbaring des Geestes door Zijn Woord, en dan wordt er wat anders in de weg der verlossing gezien. O, dit krijgen zulken van de hemel, dat zij zich daarop nederzetten en verlaten. Zij geven zich onbepert weg en over, voor de tijd en voor de eeuwigheid.

- Een goed begonnen werk komt voorts overeen met het gemaakte bestek. Zo komt dit werk altijd met de Heilige Schrift overeen, of het deugt niet. Dat is de regel, de toetssteen, daarin zijn de tekeningen en lijnen, waarbij wij ons werk steeds hebben te vergelijken.

- Zulk een begonnen goed werk wil ook wel van nabij bezien zijn. Het is van binnen zo goed als van buiten. Aldus is het ook bij de ziel. Daar worden rechte beginselen en bedoelingen gevonden, zelfs onder de kracht der verdorvenheden; dat komt later wel openbaar. O, waar God een goed werk begonnen heeft, daar zal het meer of min worden gezien als een stad op een berg. Het is wel waar dat het lang onder de aarde kán liggen als een goed zaad, maar daarna komt het toch op.

- Het is ook een vast werk. Het heeft een grondsteen, een hoeksteen, ook een kapiteel of siersteen. O, daarin is het samengevoegd door al de samenvoegselen der toebrenging. Ja, hun onderlinge gemeenschap met Christus en met elkander is zeer vast door al die samenbindingen van de liefde Gods in het hart, en de liefde tot God en tot elkander.

- En tenslotte is een goed begonnen werk ook zeer duurzaam. Dan mogen de plasregens vallen. De waterstromen mogen omen, de winden mogen waaien en er tegen aan slaan. Het blijft evenwel staan, want het fundament is goed. O, vallen dan dezen en genen af als bladeren in de herfst, waar de Heere een goed werk begonnen heeft, dat zal blijven. Dies zegt ook Paulus ons in de genoemde tekst: "dat God het voleindigen zal tot op de dag van Jezus Christus." En dit levert weer het bewijs voor het onvolkomene van dit begonnen goede werk in dit leven. De Heere zal het voleinden. Ik heb hier iets van het beginsel willen zeggen, opdat een ieder zijn werk daarbij eens zou bezien.

En opdat Gods volk mocht geloven dat God het zal volmaken, en dat daarom al die vrezes van nog eens te zullen omkomen maar voorbijgaande verschrikkingen zijn. O kinderen van God, wanneer u maar meer aan uw weg zou vasthouden, dan zoudt gij meer in sterkte toenemen. Het is wel waar, als het nacht is, of als het winter is, als het zwaar onweder is en als het stormt, kan men zo geen vordering met zijn werk maken. Maar vrienden, het is in Gods hand. De Heere, Die het begonnen heeft, zal het voleindigen tot op de dag van Jezus Christus.

Wij zullen hier ook in het kort de bewijzen nog aantonen van de onvolmaaktheid van dit begin, ofwel van het begonnen goede werk in de gelovigen, zo lang zij in dit leven zijn.

(1) De gelovigen hebben hier steeds hun handen vol met te strijden tegen de zonde en de inwonende begeerlijkheden, met het doden van de werkingen des vleses. Met bidden en waken, om niet in de verzoeking en in de strik te vallen. Ja, met lopen, om naar het doelwit te grijpen. En daaruit volgt dus dat hun werk nog onvolmaakt is.

(2) De onvolmaaktheid van de heiligmaking hier in dit leven leert Paulus ons ook duidelijk als hij spreekt van een voortgaan in de heiligmaking en van een voleindigen van de heiligmaking, en van de eerstelingen des Geestes. En ook spreekt van een hier maar ten dele kennen en ten dele profeteren, dan verder sprekende en onderscheidende: Maar als het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal het anders zijn. Dan zal hetgeen hier ten dele is, teniet gedaan worden. En dat volmaakte wordt voor de hemel bewaard.

(3) Tenslotte bewijzen wij de onvolmaaktheid ook uit de onmacht van de allerheiligsten om Gods wet te onderhouden. Hun klachten gaan steeds over blindheid, verkeerdheid en averechtsheid. O, hoe groter heilige, hoe meer zelfkennis hij in deze heeft, ja hoe meer hij zich voor God als een groot beest ziet. Zo deed Asaf in Psalm 73.

2. Staan wij dan nu stil bij de tweede reden, waarmede de onderwijzer zijn ontkennen van een volmaaktheid der trappen in de gelovigen op aarde staaft. En deze leidt hij af van de hebbelijke heiligheid, welke in de harten der allerheiligsten is overgedrukt. En wel hoe ver deze gaat. En aldus leidt hij deze reden ook af van hun daaruit voortvloeiende werkzaamheden, als bewijsstukken dat zij de volmaaktheid der trappen op aarde missen. De onderwijzer zegt, van dat slechts kleine beginsel sprekende: Doch alzoo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods beginnen te leven. Wij leggen hier dus eerst een grond. En wel dit, dat in het hart van elke gelovige de heiligheid aanvankelijk wordt ingestort. En dit komt openbaar en wordt gezien door zijn beginnen te leven naar al de geboden Gods, zoals de onderwijzer dit noemt. Dus het wordt gezien uit zijn vruchten en werkzaamheden.

a. Want de benaming van heiligheid, of de grondslag van het beginnen te leven naar al de geboden Gods - gelijk dit in de Hebreënbrieff gevonden wordt - wijst ons in het bijzonder op een omwending van het hart.

- Dus op een betamelijke afzondering van de wereld.
- Op een reiniging van de zondige onreinheden.
- En op een vereniging met Gods wil, of een bereiding om de Heere naar Zijn wil en voorschrift te dienen.
- Aldus sluit het in een hebbelijke afkeer van alle kwaad, en een hebbelijke neiging en lust tot alle goed.
- Dit is inwendig en uitwendig het kostelijk sieraad van een gelovige, waarvan wij lezen: "Des konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig, haar kleding is van gouden borduursel." En: "De heiligheid is uwen huize sierlijk, Heere, tot lange dagen." En daarom worden de gelovigen heiligen genoemd.

b. En ook vertoont dit werk Gods, of deze hebbelijke heiligheid, zich in zijn vruchten en werkzaamheden naar buiten. En wel in een beginnen te leven naar al Gods geboden. Dit is een dadelijke heiligheid des levens, waarvan gesproken wordt: "Dat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens." En: "Gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gij zelf heilig in al uw wandel." De Godgeleerden noemen dit gewoonlijk de goede werken of de vruchten van de heiligmaking. In de Heilige Schrift worden het vruchten genoemd, vruchten des Geestes, vruchten der gerechtigheid, vruchten der bekering, en wapenen des lichts. In het algemeen verstaan wij er dus door alle daden, die geestelijk goed zijn naar de strekking van het Evangelie, en welke de wet eist. Zulke werken kunnen wij dan als volgt omschrijven. Het zijn daden van gelovige of aanvankelijk geheiligde mensen, welke verricht worden door de genade en de hulp van de Geest van Christus, naar de geopenbaarde wil van God, uit het geloof en tot eer van God.

Hetgeen wij hier gezegd hebben tot een grond gelegd zijnde, willen wij nu nog in het kort bezien wat de gelovigen hierdoor nu hebben, en ook wat zij missen zo lang zij in dit leven zijn. Hiertoe geeft de onderwijzing aanleiding, als hij zegt dat de gelovigen een ernstig voornemen hebben - maar ook niet meer - waardoor zij niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven.

1. Er is dus bij de gelovigen op de bodem van hun hart oprechtheid in hun beste werken. Ja in de grond is hun hart volkomen met God. Zij hebben een voornemen om bij de Heere te blijven, om voor God te leven, om Hem te zoeken, te dienen en te gehoorzamen. Ja, wanneer het niet ten onder gehouden wordt, is het dienen van de Heere bij hen met een volkomen hart en met een gewillige ziel. David zegt: "Ik heb gehaast en niet vertraagd Uw geboden te onderhouden." En hij bidt: "Laat mijn hart oprecht zijn tot Uw inzettingen." Dus zijnde gelovigen oprechten en reinen van hart, oprechten van wegen, rechtvaardigen, gelijk wij ook van Noach en Job lezen.

2. Ook hebben zij in hun beste werken een ongedeeldheid. Het is hun voornemen om naar al de geboden Gods te leven. Dan zonderen zij niet één gebod van Gods wet uit. Het is zoals David zegt: "Hoe lief heb ik Uw wet. Ik heb Uw geboden lief." En wel zonder onderscheid, want: "Ik heb al Uw bevelen voor recht gehouden." En zo lezen wij ook van Zacharias en Elisabeth dat zij wandelden in al de geboden des Heeren.

3. Voorts hebben de gelovigen in hun beste werken ook een standvastigheid. O, dit hun voornemen is toch een ernstig voornemen. Het is een welberaden en een nauwkeurig voornemen, en wel op Jezus' kosten en in Zijn kracht genomen. Daarom vermaant Petrus om zo in een weg van toenemen in heiligheid hun roeping en verkiezing vast te maken. En dit maar niet voor een tijd, want hun keuze is voor altoos. Zoals David zegt: "Leer mij de weg Uwer inzettingen, en ik zal hem houden ten einde toe." En: "Ik heb Uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve; want zij zijn mijns harten vrolijkheid." Dit alles maakt de evangelische volmaaktheid of de volmaaktheid der delen uit. En dit hebben al de gelovigen. Maar niettegenstaande dit alles is het ook waar, dat de gelovigen in dit levende volmaaktheid der trappen missen. En dit geldt zelfs voor de verst gevorderde. Hierop wijst de onderwijzer als hij zegt dat dit alles bij hen maar een voornemen en een begin blijft. De allerheiligsten hebben een ernstig voornemen, waardoor zij naar alle geboden Gods beginnen te leven. En daaruit volgt dus dat zij de volmaaktheid der trappen missen. Want in de allerheiligste op aarde blijft een kracht van inwonende zonde en verdorvenheid. O, hun beste doen is zeer bevlekt, en daarom hebben zij dagelijks nodig het gebruik van het bloed van Jezus. Deze verdorvenheid houdt hen onder en onderdrukt het nieuwe leven. Paulus greep wel naar de volmaaktheid, maar er was een wet der zonden in zijn leden, en deze hield hem onder, gebonden en gevangen. Daarom kan ook de allerheiligste mens in dit leven niet één plicht of deugd betrachten in alle delen zoals de wet dit eist. En dus is het zo, dat vanwege deze onvolmaaktheid van de beste werken de gelovigen zelfs de eeuwige verdoemenis verdienen., Zij zouden gewis verloren gaan wanneer zij geen gemeenschap hadden aan de eeuwige gerechtigheid van de Borg. En dit missen der volmaaktheid der trappen heeft God zo gewild. De Heere wil de volmaaktheid der trappen om wijze en gewichtige redenen voor de heerlijkheid bewaren. En wel om hen hier meer te oefenen door hen bij trappen te heiligen. Om hun te leren uit de hand van Christus te leven en gebruik te maken van Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid. En om hun ook het grote onderscheid te doen zien tussen de hemel en de aarde, opdat hun verlangens gaande zouden worden. O vrienden, wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal Christus Zichzelf en Zijn Vader een gemeente voorstellen, die geen vlek of rimpel of iets dergelijks heeft, maar die zal zijn heilig en onberispelijk.

Toepassing

Uit dit alles ziet gij, vrienden, hoe de leer van de onvolmaaktheid der heiligen op aarde aan de onderwijzer terecht aanleiding geeft tot de volgende vraag: Waarom laat ons dan God alzo scherpelijk de Tien Geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan? Doch gezien het gevorderd uur en het gewicht der stof vanwege het velerlei nut van de scherpe prediking der wet, zullen wij deze vraag bewaren tot een volgende oefening. Nu gaan wij er liever toe over nog enig gebruik voor onszelf te maken van het verhandelde.

A. Mensen, aan wie het Goddelijk licht in uw hart ontbreekt, wat dunkt u? Staat ge niet zeer schuldig aan het zondigen op de leer van de onvolmaaktheid der heiligen op aarde?

1. En wel wanneer u vrijheid neemt voor uw zondig vlees en voor het volbrengen van uw begeerlijkheden, die u als uw tweede natuur geworden zijn. En zulks dan op grond van de gebreken der heiligen, ja zelfs op het vallen van grote heiligen in het Woord. O, hoe menigeen laat de zonden hun gang gaan omdat sommige heiligen daar toch ook in gevallen zijn.

Ja, wanneer de consciëntie al eens levendig is, hoe belooft menigeen zichzelf dan de vergeving der zonden omdat die heiligen deze ook verkregen hebben. O vrienden, wanneer u zo blijft, dan zult u het droevig missen.

2. Gij vergelijkt u bij de heiligen in de Heilige Schrift; maar kent u dat? Weet u daar dan van? Namelijk van het gewicht der zonden op uw hart uit liefde tot God? Ja van het treuren en worstelen over de zonden voor God? Van dat aanklagen van uzelf voor de Heere, met verzwaring van uw zonden en van zulk een hart als u omdraagt? Kent u dat blijven liggen in uw schuld aan de voeten van de Heere? Van dat heiligen en rechtvaardigen van God in uw hart? Van dat u alle genade onwaardig zien en verklaren? Kent u iets van die rusteloosheid buiten de vereniging met Jezus? Van die lust en liefde tot verbreking van de zonde in uw hart en tot de uitroeiing er van met wortel en tak? Weet u van dat wakende en biddende strijden in de kracht van Christus tegen de zonde? En dus ook van die verdubbelde liefde daarna, om voor de Heere te mogen leven? Want dat lezen wij in het Woord, en dat gaat bij de heiligen om, die uit hun vallen zijn opgericht. Gelijk ook Jezus zegt: "Die veel vergeven is, die heeft ook daarna veel lief." Dit is de proef op de som.

3. Ziet dan vrienden, als u uw vallen bij die der heiligen vergelijkt, dan moet ge u vooral ook bij deze dingen vergelijken. Want al deze dingen hebben de heiligen bij hun zonden. Leest dit maar van David, van Josia en anderen meer. En van die dingen kent u niets, en evenwel belooft ge u daarop vrede.

4. Ja, staat u ook niet schuldig aan het zondigen op de leer van de onvolmaaktheid der heiligen, als u de vromen, waarvan uw hart in de grond afkerig is, hier op aarde volmaakt wilt hebben? O, waar komt dit uit voort? Want u weet wel dat uw hart in de grond niet zo zeer voor de heiligheid is, en nog minder voor de volmaaktheid. Het komt daar vandaan, dat ge een vijand zijt van dat oprecht God zoekende volk, en dat ge tegen dat volk dus wat zoekt. Dit blijkt uit het volgende. Indien u lust had in heiligheid en in volmaaktheid, dan zouden die vromen uw liefste en dierbaarste vrienden zijn, die het verst van de wereld af en het dichtst bij zichzelf en bij de Heere leven. Die geen zonden in u zouden kunnen verdragen, op wier hart uw eeuwig gevaar het zwaarste weegt en die u het meest daarover aanspreken. En vrienden, is dit nu zo? u kunt dit weten, als ge maar naar binnen wilt kijken. Neen vrienden, het is bij u zo niet. Het ligt bij u zo, dat u met woorden zegt dat zij volmaakt zijn moesten. Zij moesten dit en dit niet doen. En u weet van binnen wel dat u met vermaak op hun hinken let. Ja, dat u verlangt naar hun hinken en vallen, en dat het één van uw blijdschappen is als u wat weet en wat navertellen kunt van hun hinken. En hieruit kunt en moet u opmaken dat ge een vijand van Gods volk bent. Lees dit in Psalm 35, waar David spreekt van zulk een volk, waaronder hij verkeerde: "Ik ging steeds alsof het een vriend, alsof het mij een broeder geweest ware; ik ging gebukt in het zwart, als één, die over zijn moeder treurt. Maar als ik hinkte, waren zij verblijd, en verzamelden zich; zij verzamelden zich tot mij als geslagenen, en ik merkte niets; zij scheurden hun klederen, en zwegen niet stil. Zij knersten over mij met hun tanden." En zie eens waar dit ook toen al geschiedde. David zegt: "Onder de huichelende spotachtige tafelbroeders." Over ditzelfde klaagt Jeremia ook. O mens, kent u de bittere droefheid van dat volk over hun eigen hinken, struikelen en vallen? Dan zoudt u zulks niet doen. En indien u waarlijk lust tot heiligheid had, u zoudt zo bitter tegen hen niet zijn. Dan zoudt u medelijden met hen hebben en voor hen zuchten. David roept uit tot de Heere: "Heere, dat zij zich toch over mij niet verblijden! Wanneer mijn voet zou wankelen, zo zouden zij zich tegen mij groot maken. Want ik ben tot hinken gereed, en mijn smart is steeds voor mij." O, mocht u hier eens zien wie ge zijt en wat u doet!

Maar o mens, mocht u dan deze dingen ook overnemen, als de zekere bewijzen dat u zonder genade zijt en een vijand van het goede en evenwel onvolmaakte volk. Indien u een christen waart, u zou met hun zonden innig medelijden hebben. O, dan zou u de zonden en gebreken van het christendom op uw hart voor God dragen.

- Daarom raad ik u: Zoekt de Heere terwijl Hij te vinden is. De goddeloze verlate zijn weg, en de ongerechte man verlate hier zijn gedachten, en hij bekere zich tot de Heere. Uw tijd kan spoedig weg zijn, en dan zinkt ge daar weg. O, haast u toch en stelt niet uit.

- Laat af van dat lasteren der vromen en dat met genoeg spreken van hun zonden en gebreken. Bidt God, dat Hij het op uw hart brenge dat u dit ooit gedaan hebt, en dat Hij Zijn genade over u uitbreide, dat ook deze misdaad u vergeven mocht worden.

- En weet dan ook dat er verzoening te vinden is. Wel in het bijzonder voor degenen, die er zo velen zijn, die het uit onwetendheid doen of gedaan hebben. Menigeen heeft nooit anders van zijn ouders, vrienden en anderen gehoord. Dus is hem van zijn jeugd af aan zulk een antipathie tegen dat volk ingeboezemd.

En waar dat komt bij de natuurlijke vijandschap, welke in het Paradijs gezet is en waarmede elk in de wereld komt, dan kan zulks een vuur van boosheid in hem worden. Paulus had het ook in onwetendheid gedaan. En daarom, o legt u op uw knieën voor God neder, en bidt dan dat de Heere aan u, wat het wezen der zaak betreft, hetzelfde uit vrije genade wil doen hetgeen Hij aan Paulus gedaan heeft op de weg naar Damascus. En vrienden, al hebt u de vromen dan nooit zo vervolgd als Paulus, weet dan dat daar nu die gelegenheid niet toe is. Gods volk wordt thans door de aardse machten zeer beschermd. Maar zou dit niet het geval zijn, waar zoudt ge dan wel toe komen? Uw hart is daartoe niet minder goed dan dat van Paulus. En o mens, indien u God niet zoekt, u zult verloren gaan.

B. Een woord tot u, mensen, die hiervan enigermate en als in het algemeen iets ziet, en daarmee op uw wijze aan het zoeken zijt geraakt.

1. Gods Geest begint een goed werk in het hart van elke gelovige, namelijk een beginsel der gehoorzaamheid aan al Gods geboden. Maar er is ook een schijnwerk dat er soms wel veel op lijkt. En leert daarom uit het verhandelde tot uw waarschuwing, en wilt dit toch bedenken, dat het werk van een iegelijk openbaar zal worden. De dag zal het verklaren, en hoedanig het werk van een iegelijk is, dat zal het vuur beproeven. Ja vrienden, het werk van menigeen zal wrden verbrand, en hij zal schade lijden. O mens, al het algemene werk, alle algemene verlichtingen, verstand in de Bijbel, en gaven, al dat toegedaan zijn van de goeden en de goede zaak, die dingen kunnen het u hier ver doen brengen. Maar indien u het kleet van Christus niet krijgt, en uw arms, naakte en zondige ziel wordt daarmede niet gedekt, u gaat verloren. Mocht daarom, vrienden, het volgende tot uw besturing dienen. Velt toch een rechtmatig oordeel over uzelf. U bent niet meer dan u voor God zijt, wat ge u bij tijden ook moogt verbeelden.

2. Ziet u in uw eenzaamheid soms iets van uw gemis van God en Christus? En vindt u daar dat u geen recht hebt op de Persoon van de Middelaar? En dat u dus voor uzelf geen gebruik van Zijn bloed kunt maken? O, schat uzelf dan daarnaar, en werkt zo meer uit uw toestand en uit uw waarachtige nood.

3. En krijgt ge wat aan uw hart van de Heere? Brengt het dan toch ter toets aan des Heeren Woord. En spreekt er over met Gods getrouwe knechten en volk, die licht hebben, eer dat u daarop mocht vastraken. O, laat u toch met niets paaïen of tevredenstellen. Ook niet met opwekkingen, uitlokkingen, innerlijke verkwikkingen, ofwel teksten, die u te binnen schieten. O mens, u moet een werk in der waarheid hebben, door de Geest van Christus in u gewerkt. Die moet het stempel op Zijn Eigen werk zetten. O, wat zijn er veel beredeneerde christenen, die maar het één van het ander afleiden en dus zichzelf bevestigen, en veel op hun lust en pogingen maar gaan zitten. Maar wat zal het daar desolaat mee uitkomen. Elk mag daar wel voor beven. Brengt daarom al hetgeen u krijgt weer tot de Heere. Vraagt de Heere wat uw werk is en laat God dan oordelen. Wacht op Hem om licht. De Heere heeft Zijn eigen tijd.

C. Maar kinderen van God, moge het volgende tot uw opwekking dienen. De Heere heeft een goed werk in u begonnen. Dus zijt ge aanvankelijk tot Zijn woonstede gebouwd, tot een geestelijk huis, al is het dan nog niet voltooid. Zoals een bouwheer vóór het bouwen gewoon is, heeft God u tot Zijn bouwstof uitgekozen, u duur gekocht en bijeen gezameld. Hij heeft u door Zijn knechten laten vergaderen uit de wijde wereld, en u tot bekwame stenen laten voorbereiden, zodat u op goede wijze met de uiterste Hoeksteen, Welke het huis met kracht houdt, namelijk met Christus verenigd zijt. Maar ik zeg, het is echter een nog onvoltooid gebouw. Maar u hebt evenwel de beloften, dat de Heere, gelijk een wijs bouwheer, zo ook Zijn hand aan uw gebouw zal houden totdat het voltooid is. O, de Heere laat niet varen de werken Zijner handen, maar Hij zet het werk voort. En wel door en met die middelen, waardoor het begonnen is. En Hij volvoert en voleindigt dit werk dan tot op de dag van Jezus Christus. Want u zijt het arbeidsloon van Zijn ziel en dat zal Hij niet missen.

Diene ook het volgende tot uw besturing.

1. Houdt u toch dicht bij het Fundament Christus en bij de gezonde woorden van de Heere Jezus. Houdt u bij een getrouwe en ontdekkende bediening des Geestes, en bij de beste en de teerste vromen. Dat is de weg tot meer zelfkennis, en dus tot vordering in de heiligmaking. Wanneer men een vreemdeling van Christus wordt, men verdort haast. Die weg zou steeds open, vers en levend moeten zijn, en dus moest de liefde van Christus u steeds dringen.

2. Staat veel naar de oefening van gemeenschap der heiligen. Naar eendracht onder elkander, zo bij aanvang als stenen samengevoegd in Christus door al de samenvoegselen der toebrenging. En waakt tot dat doel ook veel tegen partijchap. Paulus zegt dat dit vleselijk is. Waakt ook tegen het noemen van elkaar naar namen van mensen. O, men moet zich aan de zuivere woorden van Christus houden, aan die oude paden, welke beproefd zijn.

Aan de dingen, die van ouds geleerd zijn en waarvan verzekering is gedaan. Dan blijft men ook aan de Heere getrouw.

3. Zoekt oprecht te worden of te blijven in de strijd tegen de velerlei verzoeken in en buiten uw huis. En ook naar binnen, in de strijd tegen uw zonden van hoogmoed, het zoeken van uzelf en alle eigenliefde. Want deze zonden veroorzaken zulk een verwoesting in het hoofd, en dan ook in de gemoederen van Gods volk. Waar deze heerst, daar is de partijschap reeds zonder dat zulk één het zelf ziet. En wel vanwege die dodelijke blindheid. En dan beschuldigt die mens zijn naaste nog wel van partijschap, en wel datgene, waaraan hij zelf geheel verkocht is.

4. Waakt en bidt toch, en wandelt in vreze tegen de besmetting en het verderf, dat in de wereld is. Neemt niet te veel van de aarde in. Want het is hier net als bij het bouwen: te veel zand in het cement ontnemt de vastigheid en kracht aan het gebouw, en is dus zeer nadelig. Wij eindigen daarom met de vermaning van Petrus: "Als gehoorzame kinderen, wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden, die tevoren in uw onwetendheid waren. Maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook u zelf heilig in al uw wandel. Daarom, dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig."

Amen

HET TIENDE GEBOD **(DE SCHERPE PREDIKING DER WET)**

Wij komen nu tot ons tweede hoofddeel, de oplossing van een tegenwerping. Wanneer het dan met de allerheiligsten zelfs in dit leven zo gesteld is, welk doel en welke reden heeft God dan, waarom evenwel de scherpe prediking der Tien Geboden zo zeer noodzakelijk is? (vraag 115).

Letten wij hier:

- A. op de vraag van de onderwijzer, alsook op de oorzaak van deze vraag; en
- B. op het voldoening gevend antwoord.

A. Van de vraag van de onderwijzer sprekende, bezien wij eerst de waarheid, waarvan deze vraag uitgaat. Deze namelijk, dat de Tien Geboden te allen tijde scherpelijk moeten worden gepredikt.

En welke bewijzen hebben wij voor deze waarheid?

1. God Zelf heeft het met woorden en daden bevolen. De Heere heeft de Tien Geboden niet alleen van de Sinaï tot het volk gesproken, maar heeft dezelve ook met Zijn vinger geschreven in stenen tafelen. En houdt dit geen bevel in? Ja, want hierom worden deze in Hand. 7:38 levende woorden genoemd. En wel omdat aan de volmaakte onderhouding daarvan het leven verbonden is. Voorheen te betrachten in eigen persoon en in eigen kracht, maar na de val in de Persoon en de kracht van een Ander, namelijk Christus.

2. De profeten hebben te allen tijde op deze wet der Tien Geboden sterk aangedrongen, en aan de hand daarvan de zonden ernstig bestraft. Zie dit eens in Jesaja: "Hoor des Heeren woord, gij oversten van Sodom! Neem ter ore de wet onzes Gods, gij volk van Gomorra!" En de Heere zegt tot hem: "Roep uit de keel, houd niet in; verhef uw stem als een bazuin, en verkondig Mijn volk hun overtreding, en het huis van Jakob hun zonden." Alsook in Jeremia: "Zo zegt de Heere tot de mannen van Juda en tot Jeruzalem: Braakt ulieden een braakland, en zaait niet onder de doornen." Want de ploeg van de wet moet door een ieders hart gaan. "Besnijdt u de Heere, en doet weg de voorhuiden uwer harten."

3. Ook hebben de Heere Jezus Zelf en Zijn apostelen deze wet der Tien Geboden niet afgeschaft. Integendeel, zij hebben deze nader verklaard en aangedrongen. Jezus zegt: "Meent niet dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden. Ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar te vervullen." En uit het vervolg van het artikel blijkt dat Jezus spreekt van die wet, waarin gesproken wordt: "Gij zult niet doden. Gij zult geen overspel doen. Gij zult de eed niet breken. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf." En Paulus zegt: "Doen wij dan de wet teniet door het geloof? Dat zij verre; maar wij bevestigen de wet."

4. Jezus en Zijn apostelen hebben de zedelijke wet dus altijd scherp aangedrongen, zelfs in het behandelen van zielen. Jezus stelde deze wet scherpelijk aan die jongeling voor. Hieruit blijkt de onveranderlijkheid van deze wet.

5. Zonder deze scherpe prediking van de wet kan de zondaar nooit recht vernederd worden. En ook niet vatbaar worden voor de genade en de ontdekking van het Evangelie. Want zonder deze scherpe prediking der wet kan nooit recht worden verstaan de staat des mensen in het verbond der werken vóór de val. En ook niet de staat van de afval van God en dus de staat der zonde en ellende.

6. Ook kan dan niet worden verstaan het gewichtige stuk van de voldoening van Christus aan Gods heiligheid en rechtvaardigheid, alsook de noodzakelijkheid daarvan. En evenmin het grote stuk van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God.

7. En tenslotte ook niet het voorname stuk van de waarachtige dankbaarheid, welke een verlostte ziel door Christus aan de Heere verschuldigd is. En niettegenstaande de afval des mensen van God blijft evenwel de volmaakte eis van God. En ook blijft de verbintenis van het schepsel tot volmaakte gehoorzaamheid daaraan. Ja, wanneer iemand onder de genade komt, wordt deze zelfde eeuwige verbintenis niet minder, maar sterker gemaakt. En zulks te meer daar het Evangelie zijn werking niet doet in het hart, tenzij de wet, of de Geest door de wet, Zijn werking daar heeft gedaan. O, dit past zo zeer bij elkander. Hierom lezen wij zo nadrukkelijk: "God heeft hen allen onder de ongehoorzaamheid besloten." Dit is de overtuiging des Geestes door de wet. "Opdat Hij hun allen zou barmhartig zijn." Dit is het vertroostende werk des Geestes door het Evangelie. Zo ook: "De Schrift heeft het alles onder de zonde besloten." Dit is het werk der wet. "Opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus aan de gelovigen zou gegeven worden." Dit is het werk van het Evangelie. Paulus beveelt ook met grote nadruk de scherpe prediking der wet aan Titus: "Bestraf hen scherpelijk, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof." En: "Spreek dit, en vermaan, en bestraf met alle ernst. Dat niemand u verachte." Ziet dan uit al deze bewijzen dat de wet der Tien Geboden zowel onder de dag des Nieuwen Testaments scherpelijk moet worden gepredikt, als dit onder het Oude Testament het geval was. En dat wil zeggen, dat zij gepredikt moet worden onder de bedreiging van zware straffen. O, wanneer men iemand in het vuur ziet liggen, dan zal men hem toch scherp aantasten. "Grijpt hen daaruit", zegt Judas. En welke zijn de redenen, waarom de onderwijzer deze vraag doet: Waarom laat ons dan God alzo scherpelijk de Tien Geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?

De onderwijzer heeft twee redenen voor deze vraag.

1. Allereerst omdat hij in het vorige antwoord zo beslist getoond heeft, dat zelfs degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden niet volkomenlijk kunnen houden. Daarvan zijn de duidelijke en overtuigende bewijzen naar Gods Woord gegeven. En naar aanleiding daarvan is het niet vreemd dat deze vraag hier volgt, waarom dan toch wel die scherpe prediking der wet, wanneer toch niemand in dit leven, zelfs de allerheiligste niet, deze kan houden.

2. En de tweede reden, welke de onderwijzer voor deze vraag heeft is deze, dat er zulke bestrijders zijn, welke stellen dat het prediken van de wet onnuttig en onnodig is, bijzonder wel in de Nieuw-Testamentische dag is dat niet meer nodig. Dit is het zeggen der Antinomianen of wetbestrijders. En dat is dan nog hun zachtste taal. Want wanneer zij eens vrijuit spreken, dan is het godslasterlijke taal van de heilige wet. Ja, dan hebben zij vaak deze gruwelijke uitdrukkingen: De wet verdient de naam van Gods Woord niet. De Tien Geboden behoren tot het rechthuis, en niet tot de preekstoel. Die nog met Mozes en zijn wet heulen, lopen voor de duivel. Vrienden, kent hen aan hun taal en schrikt er voor. Ziet dan hoe nodig de onderwijzer deze vraag doet tegen dit goddeloze volk. Daartoe behoren ook de zogenaamde Hebreeën, de Hattemisten enz., die er zo velen aftrekken en verleiden, en die voor Gods wet geen achtting hebben.

Wij zullen hier in het kort enige weinige tegenwerpingen bezien, welke deze goddeloze mensen inbrengen tegen de prediking der wet. Wij zullen ze tegelijk beantwoorden.

a. Eerst voeren zij aan: "Want al de profeten en de wet hebben tot Johannes toe geprofeteerd." En daarbij noemen zij ook: "Nu dan, wat verzoekt gij God, om een juk op de hals der discipelen te leggen, hetwelk noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen?" Wij antwoorden hierop: Elk, die eerbied heeft voor Gods Woord, en de samenhang leest, zal op overtuigende wijze zien dat op deze twee plaatsen niet gesproken wordt van de wet der Tien Geboden, maar alleen van de wet der schaduwen. En deze is nu opgehouden.

b. Vervolgens werpen zij tegen: "De zoude zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade." Wij antwoorden: Hier wordt gesproken van de tegenwoordige staat der genade van de gelovigen. Dit in tegenstelling van hun voorgaande staat van nature. Ook blijkt uit deze schriftplaats, dat de gelovigen niet meer onder de heerschappij der zonde zijn. En dus zijn zij niet meer onder de vloek en onder de verdoemende kracht der wet uit kracht van haar vonnis. Hiervan kan men overtuigd worden wanneer men dit Romeinen 6 in zijn samenhang leest.

c. Wederom werpen zij tegen: "Die ons bekwaam gemaakt heeft om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments, niet der letter, maar des Geestes; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend. En indien de bediening des doods in letteren, bestaande, en in stenen ingedrukt, in heerlijkheid is geweest, alzo dat de kinderen Israëls het aangezicht van Mozes niet konden sterk aanzien, om de heerlijkheid zijns aangezichts, die teniet gedaan zou worden; hoe zal niet veel meer de bediening des Geestes in heerlijkheid zijn?" Ons antwoord hierop is: Hier wordt bedoeld de strenge bediening van de wet onder de oude bedeling van God. En deze bleek toen Mozes deze letteren gaf. De kinderen Israëls konden het aangezicht van Mozes niet aanzien vanwege de heerlijkheid en de glans van heiligheid, welke op hem lag. En dit in tegenstelling tot de nieuwe bedeling, waarin de uitwendige bediening veel zachter is, en voor hen die licht hebben, ook veel heerlijker.

d. Tenslotte werpen zij nog tegen: "De rechtvaardigen is de wet niet gezet, maar de onrechtvaardigen en de halsstarrigen, de goddelozen en de zondaren, de onheiligen en de ongoddelijken, de vadermoorders en de moedermoorders, de doodslagers, de hoereerders, dien die bij mannen liggen, de mensendieven, de leugenaars, de meinedigen, en zo er iets anders tegen de gezonde leer is." Maar hierop antwoorden wij: Dit ziet op de strenge aandring van de wet tot het doel om daardoor te worden ingetoomd, of om er aanvankelijk aan te sterven. Maar dit is niet het voornaamste waartoe de gelovigen de wet gezet is, want zij zijn reeds aanvankelijk aan die eerste man, de wet, gestorven. En de aandring voor hen om meer daaraan te sterven is nu liefelijker, gelijk wij deze lezen: "De liefde van Christus dringt ons; als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is." Ook ziet dit op het voordeel, dat de wet aan de gelovigen toebrengt. We kunnen het zo zeggen: De wet hindert de gelovigen niet, maar zij hindert wel de goddeloze mens, die door deze wet niet uit zichzelf wordt gedreven. Zij verhindert dat hij genade zou krijgen, zij is hem van rondom tegen en is hem zo als een gevangenis, want zij besluit hem onder de vloek. Maar zulk een gevangenis is de wet voor de gelovigen niet meer. Deze rekent het zijn vrijheid te zijn in die volmaakte wet in te zien. Dus is tegen de zodanigen de wet niet. De genoemde schriftplaats ziet op de vloek en de verdoemende kracht der wet, en zo is deze de rechtvaardigen niet gezet. Wel ziet hij er de verdoemelijkheid van de zonde in, maar ook dat er nu geen verdoemenis meer is voor hem, omdat hij in Christus is. U kunt dan uit dit alles zien dat deze dwaalgeesten de Bijbel verdraaien tot hun eigen verderf. En zulks te meer, wanneer ge daarbij bedenkt dat deze wet dezelfde is, welke God aan Israël gegeven heeft, niet als Israëlieten, maar als redelijke schepselen. Want deze wet was ook in de harten der heidenen. En dit is nu nog zowel het geval als toen. Indien de wet ons nu niet meer zou raken, dan zou zij nu uit het hart van een ieder moeten zijn. Niemands consciëntie zou hem dan ooit meer mogen slaan, enz.

B. Wij komen nu tot het tweede, het voldoening gevend antwoord van de onderwijzer.

Het antwoord van de onderwijzer is naar het Woord van God, en hij erkent daarin dat de scherpe prediking van de wet zeer nodig en nuttig is tot andere heerlijke doeleinden, dan dat zij een gelovige hier tot de volmaaktheid zou kunnen brengen. Men zou drieërlei soorten van mensen kunnen noemen, die het voorwerp van de scherpe prediking der wet zijn.

1. En wel de onbekeerde verworpenen, al is het ook dat men hen van tevoren niet kent.

2. Dan vooral de onbekeerde uitverkorenen, welke op hun tijd openbaar worden dat te zijn.

3. En tenslotte zijn het de bekeerden of gelovigen, die deze scherpe prediking het meest nodig hebben.

1. In zeker opzicht is de scherpe prediking van de wet der Tien Geboden dus nodig en nuttig voor de onbekeerde verworpenen. Hun is de wet voornamelijk gezet. Want dezen worden daardoor ingebonden en ingetoomd. Zij krijgen wel eens leven of ontwaking in hun natuurlijke consciëntie, zodat zij niet uitbreken in allerlei grove goddeloosheden, om allerlei vreselijke daden naar buiten gieriglijk te bedrijven. Dus kunnen zulke mensen door deze scherpe prediking van de wet zeer beschaafde en burgerlijke mensen worden in de samenleving hier op de aarde. Vrienden, wat moest er anders van worden? Elk mens is toch een kasteel van de duivel, waaruit hij zijn pijlen schiet. O, wanneer men dit inziet, moet men er dan niet meer verwonderd over zijn dat er nog zulk een geruste samenleving onder al dat slangenzaad gevonden wordt, dan dat men verbaasd staat dat hier en daar moorden, doodslagen en andere hooggaande gruwelen geschieden? Zulken worden ook door de scherpe prediking der wet veroordeeld en verdoemd, ja hun verdoemenis is des te zwaarder, want zij worden des te meer schuldig gesteld in de doorluchte dag van het algemene oordeel. Want dan zullen degenen, die geen beschreven wet gehad hebben, zonder deze worden geoordeeld naar de hun ingeschapen wet der natuur.

Maar zij, die de beschreven wet en de scherpe prediking daarvan hebben gehad, zullen daarnaar geoordeeld worden. En hoe zwaar zal dit zijn voor degenen, die daarbij nog zullen geoordeeld worden naar het hun verkondigde Evangelie. Dit is zeker ook een doel van de wet, maar wij kunnen niet zeggen dat dit het volstreekte doel is, moet of kan zijn van de verkondigers der wet. O nee, want zij hebben in het gesloten boek van het eeuwig besluit nooit ingezien.

2. Maar hoe is de scherpe prediking van de wet der Tien Geboden dan vooral nodig en nuttig voor de onbekeerde uitverkorenen? Op de tijd van het welbehagen des Heeren krijgen dezen onder de medewerking des Heiligen Geestes duidelijk te zien de gruwelijkheid van hun erf- en dadelijke zonden bij Gods volmaakte eis van volkomen heiligheid. En daarbij ook de betrekking, waarin zij tot God als hun soevereine Maker en Weldoener staan. Hoe meer nu de geestelijkheid dezer wet wordt aangedrongen, hoe meer overtuigingen van zonden dezulken te wachten hebben. Wanneer het namelijk des Heeren tijd is. Dan zien zij hierdoor in welk een grote dood zij van nature liggen. En welk een eeuwige straf dientengevolge zal moeten worden gedragen. Ook welk een eeuwige gehoorzaamheid door een ander voor hen zal moeten worden volbracht, zullen zij ooit grond hebben om te hopen op verzoening met God en op een geestelijk en eeuwig leven. Ja, zij worden hierdoor ten einde raad gebracht. Zij worden door de wet zo gejaagd, dat zij als in onmacht dood vallen. Dan worden zij recht verlegen over hun geestelijke en eeuwige staat. Dit krijgen zij door middel van die laatste slag, namelijk de scherpe aankondiging en uitspraak van de vloek der wet: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." O vrienden, dit vernedert tot inde grond toe. Reeds half ontdekt zijnde van niet te kunnen, en dan daar zulk een slag overheen van volmaakt in alles te moeten zijn, of vervloekt te zijn. Dit veroorzaakt zware bekommelingen en een groot geschreeuw des harten. Ja, dit doet hun ziel sterven aan de wet en aan eigen gerechtigheid en kracht. Dit doet hen recht sterven, om eens recht te leven. En wanneer de ziel dan naar de maat des Heeren hierdoor overtuigd is, worden dezulken uit de wet en uit zichzelf gedreven naar een Ander. Namelijk naar de Borg, Welke door het Evangelie wordt aangewezen en ontdekt. De Heere Jezus, Die alles is, wordt voor de ziel derzulken, als de rechte en gepaste Borg in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, recht dierbaar en begeerlijk. O, door die scherpe aankondiging van die volle eis der wet worden zij, aan wie dit gegeven is, vatbaar voor de evangelische openbaring van Christus. En dat is als koud water op een vermoeide ziel. Dus jaagt de wet hen en doet hen als een tuchtmeester naar Christus vluchten om huns levens wil, om hen te bergen. O, daar valle dan wat valt, daar blijve achter wie en wat achterblijft, de wereld met al haar begeerlijkheden komt daar niet in aanmerking. Dan is het hier maar vluchten en aannemen, zich overgeven en van Christus worden; niet meer of nog langer onder de wet te blijven, maar zoeken om onder de genade te komen. Ja vrienden, dezulken zullen ook wel onder de genade komen, aangezien Christus toch het einde der wet is, tot rechtvaardigheid voor een iegelijk die gelooft.

3. Maar bezien wij nu ook nog hoe de scherpe prediking van de wet der Tien Geboden vooral zeer nodig en nuttig is voor de bekeerden of gelovigen. Dit wijst de onderwijzer ons in zijn antwoord aan. Hij noemt daarbij twee allervoornaamste nuttigheden voor een gelovige, welke hun nauwere gemeenschapsoefening met Jezus betreffen, alsook hun meerdere vordering in de heiligmaking. En zulks opdat zij daardoor te meer voor de aanstaande heerlijkheid zouden worden bekwaam gemaakt.

A. Eerst dan de nuttigheid van de scherpe prediking der wet voor de gelovige, welke hun nauwere gemeenschapsoefening met Jezus betreft. Hoe is de wet dan dienstbaar, om daarin bevorderlijk te zijn? De onderwijzer zegt: Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen.

(1) Bij het inschijnend licht van de Heilige Geest ontdekt de scherpe prediking der wet aan een gelovige dus de natuur en aard van de zonde. En wel zoals deze eigenlijk is een opstand en een onverzoenlijke rebellie tegen de Heere, en een staan naar Zijn troon en kroon. En dus als iets hatelijke en walgelijks en aller onbetamelijkt in de ogen van een heilig God. Want de scherpe prediking der wet stelt aan een gelovige ziel de heilige wil en de heerlijkheid van God voor, om haar zo naar gelijkvormigheid met de Heere uit te lokken. Want dat is toch op de grond van hun hart ook hun lust geworden. De Heere zegt tot hen: "Gij zult heilig zijn, want Ik, de Heere uw God, ben heilig." En zo gevoelen zij naar het woord van Paulus, een andere wet in hun leden. Aldus worden de gelovigen meer ziende gemaakt wat betreft de ware aard van de zonde en welk een monster deze is.

(2) Bij het licht des Geestes ontdekt de scherpe prediking der wet aan een gelovige ook zijn zondige aard. Dus niet alleen zijn dagelijkse zondige daden, maar de dagelijkse gruwelijke gesteldheid van zijn hart tegenover de Heere. Paulus zegt: "Ik had de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren."

Hieruit komt dat hartelijk bewenen en beklagen voor de 'Heere voort. Dat verfoeien van zichzelf en dat walgen van zichzelf. Ziet deze uitwerking van de prediking der wet in de vrome koning Josia: "Het geschiedde nu als de koning de woorden der wet hoorde, dat hij zijn klederen scheurde." En wij lezen dat zijn hart week werd. Zie deze uitwerking ook in het volk ten tijde van Nehemia: "Al het volk weende als zij de woorden der wet hoorden." En ook in Daniël, als deze uitriep: "Wij hebben gezondigd en hebben onrecht gedaan, en goddelooslijk gehandeld en gerebelleerd, met af te wijken van Uw geboden en van Uw rechten."

(3) Bij het inschijnend licht van de Heilige Geest ontdekt de scherpe prediking der wet aan de gelovigen ook de grote dood en de oneindige straffen, waarvan zij zijn bevrijd. Ja, wanneer ook het licht des Evangelies daarbij komt, doet het hun zien welk een eeuwige vloek en toorn de Heere Jezus heeft moeten dragen en welk een eeuwige gehoorzaamheid Hij heeft teweeggebracht. O vrienden, zo kan de prediking der wet, gepaard met het licht des Evangelies, van binnen wat teweegbrengen en uitgangen der liefde naar de Heere Jezus verwekken, dewijl God Zijn Zoon onder de wet gezonden heeft, om te verlossen degenen die onder de wet waren, en om de aanneming tot kinderen voor hen te verwerven. O, dan dringt de liefde van Christus. Hoe is dan deze prediking der wet nodig en nuttig tot de nauwere gemeenschapsoefening der gelovigen met Christus. Dit toont de onderwijzer aan als hij zegt: opdat wij des te begeriger zijn de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. De prediking der wet ontnemt dus aan een gelovige alle hoop op grond van eigen gerechtigheid, en zij doet hem al zijn gerechtigheid buiten zichzelf alleen in Christus zoeken. Wanneer de Heere hem niet gedurig weer nieuw licht gaf, zou een christen er telkens weer voor open liggen om gewicht te leggen op zijn doen, zijn hartelijke plichten en gestalten. Dus doet de prediking der wet hem steeds sterven aan zichzelf, zodat hij in Christus levend wordt, hetwelk hij bij ogenblikken zo zeer van node heeft. Dan wordt hem de rechtvaardigheid van God geopenbaard zonder de wet, namelijk in Christus, nochtans getuigenis van de wet en de profeten hebbende. Ja, zo dient de wet dan wel in het bijzonder om een gelovige gedurig te drijven, ja te jagen uit zichzelf naar de Heere Jezus, om nauwer met Hem te worden verenigd. O, hoe scherper de wet hun gepredikt wordt, hoe noodzakelijker Christus voor hen wordt om bij Hem te schuilen en weg te kruipen, ja een verbergung te zoeken en te vinden. Hoe noodzakelijker het voor de gelovige wordt de band der vereniging met Christus nauwer aan te halen, en het dus dicht bij Hem te houden ter gedurige wegruiming van alle scheiding door de zonden, en tot gedurige sterkte tegen de zonde. Om de wapens bij Hem te zoeken, en ook te leren hoe deze recht tegen de zonde moeten worden gebruikt.

B. Maar er is nog een tweede nuttigheid van de scherpe prediking der wet voor de gelovigen, en deze betreft hun meerdere vordering in de heiligmaking. Dus opdat zij daardoor hoe langer hoe meer bekwaam zullen worden gemaakt voor de aanstaande heerlijkheid.

a. De scherpe prediking der wet is voor de gelovigen toch zeer bevorderlijk om meer in de heiligmaking toe te nemen. Hierop wijst de onderwijzer als hij zegt: Daarna, dat wij zonder onderlaten ons benaastigen, en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, opdat wij langs zo meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden.

1. De wet en de scherpe prediking daarvan is dus steeds een voorbeeld van volmaakte heiligheid voor de ogen van een gelovige. Want deze ontdekt de volmaaktheden Gods: "Uw woord is een lamp voor mijn voet, en een licht voor mijn pad." Dit voorbeeld wekt de gelovigen op, dewijl er in hun hart iets is dat die kant uit wil, om naar die regel te wandelen. Zo is deze wet ook een tegengif tegen al de hoogheden des harten. Want de wet eist zuivere volmaaktheid en wijst daarbij tevens aan hoe ver de besten van Gods kinderen daar nog van af zijn. De prediking der wet dient dus om te beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God is, en om daarnaar meer vernieuwd te worden.

2. De scherpe prediking der wet dient ook, naar het woord van de onderwijzer, opdat de gelovigen zonder onderlaten zich benaastigen zouden. Dan is het hun spreken: "Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden, laatons onszelf reinigen van alle besmetting des vleses en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods."

3. En ook opdat de gelovigen steeds, wederom naar het woord van de onderwijzer, God om de genade des Heiligen Geestes daartoe bidden zouden. De Heere moet dat werk toch Zelf werken. Wat een mens zich ook met zijn verstand en letterkennis mocht verbeelden en verwachten, zonder Jezus en de hand Zijns Geestes zal dit werk niet gelukken. Dit heeft de Heere aan Zijn volk beloofd. Hierom bad David: "Heere, leer mij de weg Uwer inzettingen, en ik zal Uw wet houden; ja, ik zal ze onderhouden met ganser harte. Doe mij, treden op het pad Uwer geboden, want daarin heb ik lust. Neig mijn hart tot uw getuigenissen, en niet tot gierigheid."

Zo is de wet en de scherpe prediking daarvan ook in haar liefde-eis voor een gelovige een toetssteen, om daaraan zijn genadestaat te beproeven. En wanneer hij dan door genade iets van die liefde, welke de wet eist, in zich bevindt, wordt hij daardoor overreed van de waarheid van het werk Gods in zich, en dat de Heere Zijn hand op zaligmakende wijze aan zijn hart heeft gelegd.

4. Ja, de wet en haar scherpe prediking is ook een krachtig middel ter aansporing tot meerdere voortgang in de heiligmaking, overeenkomende met die Goddelijke wet. Zo staan de gelovigen naar gelijkvormigheid met de Heere. En uit dat pogen en zuchten, en uit dat niet kunnen bereiken van hetgeen zij zoeken komt het gebed voort. Dat hartelijke roepen om een rein hart en om een nieuwe en vaste geest. En: "Och, dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren."

b. Dan zien wij vervolgens nog dat de scherpe prediking van de wet voor de gelovigen zeer bevorderlijk is ter bekwaammaking voor en om te doen verlangen naar de aanstaande heerlijkheid. Hierop wijst de onderwijzer met de woorden: Totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken. Dat deze volkomenheid alleen na dit leven te bereiken is, hebben wij aan de hand van de vorige vraag in den brede aangetoond. Daarom nu hierover maar een enkel woord. In de ziel van de gelovige is iets dat zich uitstrekt naar de onzondigheid en naar de volmaaktheid. En de scherpe prediking der wet hier op aarde stelt hem iets voor van die heerlijkheid, welke hem haast wacht, en dat deze zal bestaan in voltooide heiligheid. En dit kan wel in het bijzonder het verlangen der ziel opwekken naar het volmaakte, opdat dit komen mocht na het teniet doen van hetgeen ten dele is; ja, het verlangen naar de ontbinding, zoals wij dit in Paulus zien. God heeft Zijn hand gelegd aan Zijn volk en hen verlost door Zijn Zoon. Door Zijn Geest heeft Hij hen vernieuwd. En waarom laat de Heere Zijn wet der Tien Geboden nu nog zo scherpelijk aan Zijn volk prediken? Wel, met dit hoge en heerlijke doel, dat aan het einde van de weg van Gods volk, zodra zij hun lichamelijke ogen hebben toegedaan, in hen geen vlek of rimpel meer zal worden gevonden. En Johannes zegt: "Wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien gelijk Hij is." Dan zal de spiegel der wet, waarin de deugden en de volmaakte heiligheid van God afstraalden, niet meer nodig zijn, want dan zal dit onmiddellijk geschieden. Zo dan, vriendin: "Een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is." Wij eindigen de woorden van de wet met de vermaning des Heeren aan Jozua: "Alleenlijk wees sterk en heb zeer goede moed, dat gij waarneemt te doen naar de ganse wet, welke Mozes, Mijn knecht, u geboden heeft, en wijk daarvan niet ter rechter-, noch ter linkerhand, opdat gij verstandelijk handelt, alom waar gij zult gaan. Dat het boek dezer wet niet wijke van uw mond, maar overleg het dag en nacht, opdat gij waarneemt te doen naar alles wat daarin geschreven is; want alsdan zult gij uw wegen voorspoedig maken, en alsdan zult gij verstandelijk handelen." O vrienden, wie hier toedoet, "God zal over hem toedoen de plagen, die in dat boek geschreven zijn." Maar ook wie er van afdoet, "God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen - anders over hem ten goede - in dit boek geschreven is." Dit zijn waarachtige en getrouwe woorden van Hem, Die zegt: "Ja, Ik kom haastelijk." O vrienden, mocht uit het hart van een elk onzer dit antwoord opwellen: "Amen. Ja kom, Heere Jezus."

Toepassing

Ziedaar vrienden, de wet van God geëindigd, en tevens u daarbij velerlei nuttigheden van de scherpe aandrang ervan u voorgehouden.

A. Wat hebben wij een redenen om de Heere te danken, dat Hij zulk een dierbare, heilige en goede wet heeft geschreven en ons heeft gegeven en nagelaten. Niet alleen natuurlicht, maar ook schriftuurlijk licht. En dat wij dagelijks onder de scherpe prediking van deze wet mogen neerzitten. Vrienden, dit was oudtijds onder de grootste voorrechten, welke Israël had, dat zij boven andere volkeren alleen de wetgeving hadden, en dat God hun Zijn woorden en inzettingen bekend maakte. Doch geen minder, maar wel nog groter voorrecht is het in de Nieuw-Testamentische dag voor ons, aangezien er nu zo vele omstandigheden niet meer bij zijn, welke tot de strengere bedeling behoorden. Zo heeft elk onzer dagelijks gelegenheid om onder Gods eigen instelling, de prediking der wet, op de Heere en Zijn goede Geest te wachten tot rechte overtuiging van zonde, en om vatbaar gemaakt te worden voor de openbaring van Christus, Die het recht der wet in alle opzichten heeft vervuld.

(1) Daarom vrienden, dat wij allen op onze hoede mochten zijn en wakende mochten gevonden worden tegen die geesteloze, goddeloze, wetverachtende, ja godloochenende leer der Antinomianen en al hun de wet bestrijdende navolgers. Weet u waar u ze aan kunt kennen en wie hun heer en meester is, en waar hun leer dus vandaan komt?

Wel hieraan, dat zij de meeste vaart maken in de harten van de meest goddeloze mensen, die vijanden zijn van Gods zaak en volk en werk in de ziel. Daar halen zij het meeste voordeel.

(2) Dat wij ook zeer waakzaam mochten zijn tegen het maken van ook maar de minste uitzondering van de zedelijke wet, welke uit Tien Woorden bestaat, om daar toch niets af te doen. O, het moest ons hart smarten uit liefde tot God en Zijn wet, wanneer iemand een tittel of jota daarvan afdoet. Zullen wij, arme onvatbare aardwormen, een gebod uit de zedelijke wet laten vallen omdat wij van gedachte zijn dat het ons niet raakt? Of zullen wij om er nog wat aan goed te maken, er een draai aan geven en zeggen: De letter raakt ons niet, maar wel de geestelijke zin? Waar staat dit toch in de Bijbel? In de eeuwigdurende wet zijn alle geboden van één natuur. En wanneer er één gebod is, waarvan de letter ons niet raakt, dan mag ik zeggen dat de letter van niet één gebod ons raakt. En wat is de geestelijke zin van de wet toch anders dan de zeer wijde uitgestrektheid der geboden en verboden, waartegen zowel met het hart en de gedachten, als met grove daden wordt overtreden? Dit nu heeft plaats zowel in het ene als in het andere gebod. De bevinding leert dat God voor de Tien Geboden zorgt. De Heere laat onder Zijn heilig bestuur niet één minder dan Tien Geboden scherpelijk prediken. Mocht elk onzer hier een teder hart voor God krijgen. Want waarlijk vrienden, anders bezondigt men zich hier grotelijks. En wanneer men dan al genade in de ogen Gods moge hebben gevonden, dit zal de ziel krenken. Dan wordt men minder in licht, dan wordt men hovaardiger. God komt de mens dan in deze en gene andere zaken tegen, en men weet niet waar het in zit. En dat het hierin zou zitten, dat wil men niet weten. O, hoe gelukkig is hij, die zo laag mag bukken, dat hij dit bemerkt!

B. Och mens, die uw gehele leven onder de scherpe prediking van de wet hebt neergezeten, en die tot nu toe dezelfde zijt gebleven, zonder enige verandering, welke zijn toch de vruchten, die u hebt gedragen?

(1) Ziet u hier nu uw aard, vrienden? Weet u wel, dat elk mens als een slangenzaad geboren wordt, en dat hij het niet weet? O, als God hem licht geeft bij Zijn wet, dan eerst ziet en gelooft hij het. Johannes de Doper zei eens tot enige Farizeeërs, die tot zijn Doop kwamen: "Gij adderengebodsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomstige toorn? Brengt dan vruchten voort, de bekering waardig."

(2) Menigeen kent de zonde alleen maar door de klank. Hij belijdt een zondaar te zijn, omdat de belijdenis dat nu eenmaal meebrengt, zoals men ook een onredelijk dier wel wat aan kan leren. Maar vraagt men eens bij de stukken naar de zonde, bijvoorbeeld de zonde van begeerlijkheid, och, dan weet die mens er net zo min van als Paulus vóór zijn bekering. Hij zal veel eerder zeggen dat hij een zeer tevreden hart heeft. Menigeen ziet zichzelf voor een, deugdelijke man of vrouw aan, hetgeen tegenwoordig toch wel iets zeldzaams is in de burgermaatschappij. Maar arme mens, u bent al te vergenoegd in uw staat. U bent blind. Wanneer u uzelf als een monster zou zien in al hetgeen waaraan u uw handen slaat, dan zou u niet zo ver van het Koninkrijk Gods zijn als nu.

(3) Menigeen hoort de scherpe prediking van de wet gaarne. Dan vermaakt men zich wel het meest in degene, die het maar het meest ernstig kan zeggen. Zulk één mag die roerende prediking wel, ja hoe ernstiger hoe liever. Bij sommige bijzonder nadrukkelijke gezegden barsten de tranen wel uit zijn ogen. Dan ziet hij eens om naar die hij kent, of die het ook wel horen. Ja, dan ziet hij naar die en die in de kerk, waarvan hij denkt dat dit zeggen bijzonder op hem past. Dan denkt hij: dat is weer raak. En als hij dan thuis komt, is die man wonderwel ter kerk geweest en gaat gerust slapen. O vrienden, die arme en zeer gevaarlijke man is met zijn hart bij die en die onder het Woord, maar hij is zo onroepbaar ver van zichzelf. Zulk een ter kerk gaan sleept duizenden naar de hel.

(4) Voorts kan ook menig mens de scherpe prediking der wet niet verdragen. Het is hem te nauw en het valt hem zo bang, zo naakt in zijn schuld te worden gezet. Als hij moet horen dat zijn onmacht, zijn niet kunnen hem des te verdoemelijker voor God maakt, en dat God een rechtvaardig en vrij God is, Die hem mag laten liggen en sterven. Ja, dat al zijn doen en plichten hem niet aangenaam maken, en dat de aller goddelooste uit de gehele hoop van mensen hem zou kunnen voorgaan in het Koninkrijk, en dat dit ook menigmaal geschiedt. Dit alles wekt zijn verzet en maakt zijn humeur zelfs erger, wanneer hij van onder zulk een predikatie komt. Dan zegt hij: ik ga daar in het vervolg niet meer. En is er dan ergens een schouwer van de bedriegerijen, die het zo nauw niet neemt en die de weg naar de hemel wijd en breed maakt, dan gaat hij daarheen. Want daar raakt het huis weder in rust en vrede. Vrienden, wij lezen daarvan met nadruk in Jesaja, en het is wel waard dat wij het nalezen. Ach mens, is dit nu de vrucht van, al uw tijd en van al die middelen welke God u al uw dagen heeft gegeven? Wat zal dan het einde van die weg nog zijn? Waar zult u dan toch belanden? Mist u de waarachtige ontdekking van zonden en van eigengerechtigheid, bij het overtuigend licht des Heiligen Geestes door de wet? Dan mist u alles. Het moet nood worden bij een mens.

Hij moet zijn ziel in nood zien, zal hij ooit recht om redding en verlossing roepen, en zal hij ooit waar werk krijgen. Voor niemand wordt Jezus ooit recht dierbaar, dan tegen ontdekte zonden, tegen verlorenheid, tegen banden, vijandschap van binnen, tegen onmacht, blindheid enz. Daarom ziet het er zo donker met u uit. En weet daarom dat u midden in de dood ligt. En wanneer u zo blijft, zult u sterven, al is uw waan en hoop nu ook het allersterkst, u zult op uw einde alles missen. Wanneer gij uw lichamelijke ogen in rust zult menen te sluiten, dan zullen die van uw geest in de eeuwige onrust opengaan. Ach, welk een verschrikkelijk missen, welk een verschrikkelijke verandering in zulk een ziel! Zijn aller sterkste hoop, het huis van zijn gewaande christendom, waaraan hij zestig, zeventig of tachtig jaren heeft gebouwd, nu als een huis der spinnenkoppen in één ogenblik weggevaagd. En dan, ja dan zult u eerst recht geloven hetgeen sommigen u op aarde hebben aangezegd.

Laat mij u nog deze raad geven.

- Wilt u ten leven ingaan? Onderhoud dan de geboden. En wel zonder onderscheid, ja volmaakt. O mens, gaf de Heere u toch die zegen, dat uw eeuwig gevaar eens op uw ziel gebonden werd, en dat u eens aan het lopen raakte door de wet. Wie weet hoe spoedig u buiten adem aan het einde der wet als dood zou neervallen aan de voeten van de Heere Jezus. Het einde der wet is toch Christus, tot rechtvaardigheid voor een iegelijk, die gelooft.
- Ik raad u: Buig veel uw knieën voor God, en bid om licht, dat God u datgene mocht doen zien, hetgeen Hij aan al Zijn volk doet zien. En dat Hij die hand aan u leggen mocht, welke Hij aan al Zijn volk legt. Ja, dat Hij dat werk aan u mocht doen, hetwelk Hij aan al Zijn volk doet.
- Beklaag ook veel uw blindheid voor de Heere. O, mocht u zo nederig zijn, dat u het mocht zien, en ook wilde weten en belijden, dat u blind zijt. Dan zoudt u een stapje nader zijn en u zoudt het niet zo kwalijk nemen als u eens wat scherp zoudt worden aangepakt en uit het vuur gerukt werd.
- Ga toch veel onder de middelen der genade, met de verzuchting: och, dat God mij nu eens licht wilde geven. Ja, wilde de Heere mij nu aan mijzelf bekend maken! En houd u daar onder die middelen, maar afziende van de leraar, en meteen oog op God. De Heere moet het toch Zelf door Zijn Geest werken, want anders is al het werk van de leraar zonder vrucht.

C. Maar wat u betreft, kinderen van God, voor u is de wet niet gezet. Evenwel is de scherpe prediking daarvan het aller heerlijkst vanwege haar grote en velerlei nuttigheid, wanneer God Zijn licht bij de waarheid zendt. Och, dat u er veel op gezet mocht zijn om die doeleinden te bereiden, waartoe de Heere u Zijn wet laat verkondigen. De nuttige einden, welke in het antwoord van de onderwijzer worden vermeld, zijn toch in eigenlijke zin die zaken, waarin in de diepste grond het leven des geestes van een kind van God is, en waarin zijn ziel waarlijk vet en groen wordt. Er is ook een arm overblijfsel, een arme en ellendige hoop, die gedurig naar licht staat om meer hun zondige aard te mogen zien en daardoor meer naar Christus gedreven te worden. Ja, zij kunnen menigmaal zo niet tot Jezus komen en vergeving in Zijn gerechtigheid vinden. Zij zoeken het wel nergens anders, maar zij vinden het toch zo niet. Evenzo ten aanzien van de vruchten des geloofs. O, zij zijn zo onheilig. Zij worden hoe langer hoe meer ongelijkvormig, het wordt dagelijks erger. Het mankeert aan hun wil en zin. Daar en daar zit hun hart, en zij kunnen het. maar niet kwijt worden. Waar zij ook hun handen aan slaan, zij verderven het. Zij zien dat het beginsel, waaruit zij werken, zo onzuiver is. Het voortzetten van hun werk zien zij vol van het hunne, en zij zien zich ver af van het rechte doel, om alles tot de Heere te brengen. O, dan zuchten zij onder dat alles. Zij hebben zin in de heiligheid, ja in de volmaaktheid, en zij zitten bedolven onder het kwade van binnen; en dit vanwege het Goddelijk licht, dat zij in hun hart hebben. Vrienden, dat is bij lange na het slechtste volk niet. Onder die arme hoop zijn er, die heel wat meer gevorderd zijn in de heiligmaking dan vele grootsprekers, die menen veel hoger geleid te worden. Zulken hebben voor die mensen maar weinig achting. Ja, zij zien hen aan voor de aller zwaksten en onwetenden, die de kennis missen en niet in heiligheid kunnen vorderen. En dat waar hun hoge vordering in de zogenaamde heiligheid een bebolwerkt werk der wet is. En daar zij het niet kunnen verdragen dat hun eens op de voet getreden wordt, zitten zij dan te paard in eigen kracht, onder het voorwendsel dat een christen zijn naam, eer enz. moet voortaan. Och arme wormen, die kleinen zijn werkzaam voor God ten aanzien van zaken en eigenschappen, waarvan u nauwelijks de klank der woorden verstaat. Zij zuchten onder de onverloochendheid van het hart, en ondertussen vorderen zij in het stuk van de verloochening, zodat u het aan hen kunt zien. Rijk en nederig, of arm en hovaardig, dat scheelt zo veel.

O, wat zijn zij toch ongelukkig, die in verkeerde handen vallen. Waar men elkaar maar opzet en de hersenen maar vult. En wanneer die mens dan in de grond al genade heeft, wat is hij onroepbaar ver van zichzelf en van de Heere af.

En ook in het bijzonder ver van de weg, langs welke alleen in de heiligmaking kan worden gevorderd. Hoe komt zulk één nog eens van die hoogten, van die Libanon af tot Hem, Die roept: "Bij Mij van de woningen der leeuwinnen, van de bergen der luipaarden."

Moge daarom, kinderen van God, het volgende tot uw besturing dienen.

1. Houdt u toch aan de oude weg en het betreden pad, dat door zo vele heiligen is bewandeld en waarmede het voor hen goed is uitgekomen. En wel om steeds veel te zien in en op te hebben met die volmaakte wet. En zulks tot gedurige ontdekking van zonden en ter vernedering. Om maar een laag zeil te voeren en opdat in die weg Christus dierbaar zal worden, ter gebruikmaking van Zijn gerechtigheid, zowel de dadelijke als de lijdelijke. Ja om gedurige vergeving van zonden te genieten en langs die weg, en geen andere, de heiligmaking te bevorderen. O vrienden, zij bedriegen zich, die menen buiten deze weg hun heiligmaking te bevorderen. Dat worden dikwijls mismaakte kinderen, groot van hoofd en klein van voeten. De Heere wijkt merkbaar van dezulken, en evenwel weten of gevoelen zij het niet.

2. Hebt toch Gods wet zeer lief. Want het is die wet, waarin het wezen van het volkomen herstelde beeld van God in de hemel zal bestaan. U hebt nog dezelfde zondige aard; die ge vóór uw bekering had. En hoe meer u nu daarvan bij het licht des Geestes door de wet ziet hoe meer u in de heiligmaking vordert en toeneemt. O, er is geen toenemen in de heiligmaking zonder toenemen in de zelfkennis. Daarom hadden David en Paulus de wet zo lief en hadden zij daarin al hun vermaak.

3. En verwacht dan toch geen volmaaktheid hier in dit leven. Maar geloof dat u na dit leven zult geraken tot de volmaaktheid en de volkomenheid in trappen. De Heere zal u eens losmaken van al hetgeen u hier ten onder houdt, en u eens de begeerte uwer ziel geven, waarom u hier zo menigmaal gebeden hebt. Dat uw onvolmaaktheid u dan steeds nederig houde. O, de weg van een christen is hier wonderlijk. De werkzaamheden van het nieuwe leven, al die pogingen tot heiligheid eindigen hier gedurig in gevoel van gebrek en ellende. En toch spruit dit voort uit de grote verlossing van die ellende en van die grote dood, uit enkel genade door Christus. En dit doet wederom dan de knieën buigen. De behandeling door de onderwijzer is dus ook hier naar de bevinding van Gods volk en geheel op de Heilige Schrift gegrond. Want na het gevoel van gebrek aan heiligmaking in deze zondagsafdeling, volgt in de volgende terstond het gebed. Daarom, tot uw opwekking, laat de scherpe prediking van de wet tot dit doel veel voor u dienstbaar zijn. En wel om uit de strenge eis der wet en uit de plagen, welke God in dit wetboek heeft gedreigd over elke overtreder, de grootheid van uw verlossing uit zulk een grote dood op te merken. Om dit veel te mogen inzien, en daarbij tevens de grootheid van het werk, dat Jezus voor u heeft volbracht en uitgewerkt. Dankt toch de Vader voor het uitvinden van zulk een hoge weg van verlossing door Zijn Zoon. Dankt toch de Zoon voor Zijn vrijwillige en onbegrijpelijke liefde in de volbrenging van al hetgeen er te doen was om u te verlossen en vrij te maken, en om u de hemel te bezorgen. Dankt toch de Heilige Geest, Die u van zonden overtuigd heeft en de Zoon aan u geopenbaard heeft toen u daar vertreden lag in uw, bloed op de vlakke des velds en geen oog medelijden met u had. Die heeft u toen zoals u waart tot Christus gebracht. Die deed u komen, en door Hem is die eeuwige band van vereniging tussen Christus en uw ziel gelegd.

O, dat hieruit dan bij aanvang het zingen mocht sprouiten over die hoge wegen des Heeren, omdat de grote heerlijkheid des Heeren daarin uitblinkt.

Ja om aldus met de zalige Lodensteijn te zingen:

Wij hadden de eeuwige dood verdiend,

En krijgen het eeuwig leven.

Laat ons vrolijk zijn, vrolijk, vrolijk,

Laat ons vrolijk zijn, vrolijk zijn, vrolijk zijn.

Hierop mag men wel de uitroep van David toepassen (Psalm 118:11, Datheen):

"Dit is van de Heere geschied, en het is wonderlijk in onze ogen."

Of zoals dit in rijm is overgebracht

Dit wonder is door Gods vermogen,

En door Zijn macht alzo geschied.

Dit is voorwaar in onze ogen

Een wonderwerk, 't welk men hier ziet.

Amen.

ZONDAG 45
vraag 116-119

Vraag 116:

Waarom is het gebed den christenen van node?

Antwoord:

Daarom dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert, en dat God Zijn genade en den Heiligen Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.

Vraag 117:

Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?

Antwoord:

Eerstelijk, dat wij alleen den enigen waren God, Die Zich in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgeen dat Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen. Ten andere, dat wij onzen nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigen. Ten derde, dat wij dezen vasten grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.

Vraag 118:

Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?

Antwoord:

Alle geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft.

Vraag 119:

Hoe luidt dat gebed?

Antwoord:

Onze Vader, Die in de hemelen zijt; Uw Naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, also ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze. Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, n der eeuwigheid. Amen.

VAN HET GEBED

(De natuur van het gebed in het algemeen)

De ware dankbaarheid aan God voor de verkregen en toegepaste verlossing door Christus is het derde stuk, dat nodig is om te komen tot de ware troost, beide in leven en in sterven. De verklaring van de leer hiervan is nog steeds onze tegenwoordige stof. In de vorige oefening beëindigden wij de behandeling van de natuur van deze dankbaarheid in het algemeen, als een vrucht van het geloof en als een bewijs van de verlossing door de vereniging met Christus (zondag 32 tot en met 44). Nu gaan wij er dan met de onderwijzer toe over om het voornaamste stuk van deze ware dankbaarheid in het bijzonder te behandelen, namelijk het gebed (zondag 45 tot en met zondag 52).

De onderwijzer behandelt dit grote stuk in drie voege:

- Dat hij eerst de natuur van het gebed in het algemeen verklaart (zondag 45).
- Daarna gaat hij dan in het bijzonder het gebed des Heeren verklaren, als het volmaakte voorbeeld en voorschrift (zondag 46 tot en met zondag 52).

De verklaring van de onderwijzer van de natuur van het gebed in het algemeen (zondag 45) is onze stof voor dit ogenblik. Wij kunnen daarin levendig zien hoe bevindelijk onze dierbare Catechismus is opgesteld. Geheel naar de bevinding van Gods volk op de weg naar de hemel, en gegrond op Gods heilig Woord. Het is toch zo, dat het leven van een christen hier is als een gesloten cirkel. Gebrek aan dankbaarheid wordt wederom ellende, en dan wordt het gebed noodzakelijk vereist om de weg der verlossing weder dierbaar voor de ziel te doen zijn en deze toegepast te krijgen door de Geest der genade.

En wanneer deze weg der verlossing gevonden is, spruit daar het ware danken en de verheerlijking van God weer uit voort. Ja, hier is het zo, dat waar het ene eindigt, daar begint het andere. De dankbaarheid eindigt hier aan deze zijde van de eeuwigheid altijd in de onvolmaaktheid en in velerlei gebrek. Zoals wij dit duidelijk zagen in de juist voorafgaande vragen 114 en 115. Daarom begint in de zondag, welke wij nu behandelen, terstond de bespreking van het gebed. In de behandeling van deze stof staan wij bij twee hoofddelen nader stil:

- I. Wij zullen de noodzakelijkheid aan het gebed voor een christen aanwijzen (vraag 116).
- II. En dan de vereisten tot een recht gebed (vraag 117-119).

Wat betreft het eerste hoofddeel, letten wij:

- A. op het bidwerk van een christen, en
- B. op de noodzakelijkheid daarvan.

A. Zie hier de gepastheid van de overgang van de onderwijzer van werken tot bidden.

En zulks uit een gevoel van onvolmaaktheid en onmacht. Gelijk ook David afsmeekte hetgeen de Heere hem gebod: "Heere, Gij hebt geboden dat men Uw bevelen zeer bewaren zal. Och dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren." Vandaar ook het spreekwoord: Ora et labora. Bidt en werkt. Ofwel, werkt al biddende. Wat is het gebed? Daarbij willen wij allereerst letten op de betekenis van het woord bidden.

1. In de ruime betekenis van dit woord komt het wel voor als aanduidende de gehele dienst van God, omdat het tot het voornaamste daarvan behoort.

2. In nauwere zin betekent het gebed het aanspreken van God, zowel in het stuk van het danken als van het bidden. Paulus spreekt deswege van het bidden met de geest en met het verstand en noemt het dankzeggen met de geest. Daarom spreekt hij in die plaats dan ook van een amen zeggen op de dankzegging.

3. Maar in de aller nauwste zin betekent bidden iets begeren van God, zoals dit dan van het dankzeggen wordt onderscheiden. Wij zien dat het gebed in het heilig Woord verscheidene benamingen met nadruk draagt.

1. Het wordt een bede of begeerte genoemd. Hanna zegt: "De Heere heeft mij mijn bede gegeven, die ik van Hem gebeden heb."

2. Ook wordt het wel een geroep, of een sterk geroep genoemd. En dan zowel in gezang en blijdschap, als in het treuren, schreeuwen, krijten en schreien voortgebracht. David roept uit: "Merk op de stem mijns geroeps, o mijn Koning en mijn God." En ook lezen wij: "Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen?"

3. Hier kunnen wij dan nog bijvoegen de vier onderscheiden benamingen, welke Paulus gebruikt: Smekingen, gebeden, voorbiddingen en dankzeggingen. Deze alle behoren tot een recht gebed.

- De smekingen kunnen zien op de afbedding van het kwade.

- De gebeden op het verzoeken om het goede.

- De voorbiddingen op de begeerten voor anderen.

- En de dankzeggingen op de nederige erkenning van het hart voor ontvangen zegeningen. Paulus leert ons dat dit alles tot het gebed behoort: "Laat uw begeerten in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God.

4. Het bidden is dus een spreken tot God, gelijk van Abraham staat geschreven.

5. Het is een uitstorten of uitgieten van de ziel voor God, gelijk wij van Hanna lezen. Zij zeide dit tot de priester Eli, die in zulk een afgezakte toestand verkeerde, dat hij dit werk bijna niet meer kende en dacht dat Hanna dronken was.

6. Bidden is een zoeken van Gods aangezicht. Zo noemt de Heere het Zelf.

7. Het is een opheffen van de ziel tot God.

8. Het is een aanlopen van de Heere als een waterstroom. Daarmede wordt de grote ernst bij het gebed uitgedrukt.

9. Ook wordt het genoemd, afgezien nog van vele andere uitdrukkingen, een aanroepen van Gods Naam: "Roep Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren."

Van het gebed sprekende, willen wij vervolgens bezien hoe dit kan worden omschreven. Het is een nederige opheffing of verheffing van het hart van een gelovige tot de Heere, waarin hij de begeerten van zijn gemoed in de Naam van de Heere Jezus Christus aan de Heere voorstelt en opoffert.

En dit met vertrouwen van verhoring op des Heeren tijd, wijze en mate. Welke begeerten door de Heilige Geest in hem zijn gewerkt naar des Heeren heilige wil en naar hetgeen zijn nood vereist. Het is dus eigenlijk een geestelijke ademhaling van een christen. Ontledigd zijnde van zichzelf, krijgt hij wat van boven, hetwelk hij ook weer naar boven zendt. Dus is het een werk van verloochening. De in deze omschrijving opgesloten zaken zullen aan de hand van de uitbreiding van de onderwijzer in deze zondag bij de stukken wel nader blijken. Daarom willen wij nu nog in het kort de verschillende soorten gebeden nagaan.

Er zijn openbare en bijzondere gebeden.

1. De openbare gebeden hebben openlijk plaats in de grote gemeenten Gods, en ook in de vergaderingen der oprechten. Ook Paulus spreekt daarvan.

2. De bijzondere gebeden geschieden met de huisgenoten of anderen samen, en ook wel in de verborgen eenzaamheid. Hetzij dan in de binnenkamer, of in het veld. Dit laatste schijnt Izak gewoon te zijn geweest in het nadenken van de avond.

3. Dan zijn er ook de gebeden voor bijzondere gelegenheden, zowel vóór als tegen anderen. David bad menigmaal ten goede voor Sion en ook ter verdelging van de vijanden van God en Zijn kerk. Dus zijn wij zelfs gehouden, uit liefde tot God en van Zijn zaak en kerk, te bidden om de verhaasting van de val van de antichrist, ja om zijn totale ondergang.

4. Voorts zijn er ook plechtige en uitschietende gebeden. De plechtige gebeden geschieden op zekere tijden. Wanneer men zich met opzet stelt om het aangezicht des Heeren over het één of ander te zoeken. En om zijn staat, toestand en bijzondere noden voor God te brengen. Daniël had zijn drie gezette tijden des daags om plechtig te bidden. De uitschietende gebeden geschieden onder het gaan of staan, onder het beroep, ja zelfs midden onder het rumoer der wereld. En dan houdt het in het inkeren naar binnen en naar boven, opdat de Heere nadere tot het hart. Om dus uit de eigen onmacht, blindheid, dwaasheid en verlegenheid naar binnen en naar bovenop te zien en zijn gedaante te tonen. Nehemia bad tot de Heere terwijl hij wijnvoor de koning schonk. O, naast zijn plechtige afzonderingen heeft een christen ook de binnenkamer zo zeer van node. De ouden waren gewoon om de woorden: "Ga in uw binnenkamer", also uit te leggen: Keer naar binnen, namelijk in uw hart. Dit was ook de gestalte van Habakuk.

5. En dan zijn er gebeden, welke met woorden worden uitgedrukt, maar ook stille gebeden in het hart. De heiligen vermelden van hun spreken en roepen, van hun stemmen tot God. Mozes zond een stil gebed tot God op als hij aan de zee stond. O, het is zo goed, als het gebed in stilheid tot de Heere is.

B.

Wij komen tot het tweede, de noodzakelijkheid van het gebed. Dan worden wij bepaald bij de reden, waarom de onderwijzer de vraag doet: Waarom is het gebed de christenen van node? Letten wij eerst op hetgeen de onderwijzer met deze vraag niet bedoelt. De onderwijzer wil met deze vraag niet te kennen geven dat een natuurlijk mens het gebed niet van node zou hebben, en een christen wel. In geen enkel opzicht. De natuurlijke mens heeft het ten hoogste nodig. Ja, hij is er toe verplicht uit kracht van de eis van God in het eerste en het tweede gebod van de wet, om God alleen en met zijn ganse hart, ja in geest en in waarheid aan te roepen. God is het toch alleen, Die hem kan helpen en redden. Maar dit is wel het grootste deel van zijn ongeluk, dat hij niet kan bidden. En nog minder kan hij recht bidden. Hij mist de Geest der gebeden, en deze Geest zoekt hij niet bij Jezus. Integendeel, hij is zeer tevreden en kan het heel goed stellen met zijn gewaande bidden en zijn gewaande ernst. Hij slaat zijn prevelen of opzeggen van enige woorden zonder geest, hart of inhoud hoog aan. Daaruit blijkt wel dat het ware bidden alleen het werk van een christen is. Maar welke is dan wel de ware reden en oorzaak van deze vraag van de onderwijzer? Deze is, dat alleen een christen gestaltelijk het gebed van node heeft. En wel door het gevoelen van noden en van gebrek aan heiligheid, waarvan in de vorige zondag is gesproken. En wel voornamelijk omdat merkbaar kan afzakken. Zijn handen kunnen slap worden en aldus kan hij van het bidden afraken, ja het afwennen. En wel door moedbenemingen en ongodvruchtige gedachten, én door de aandringen en bestrijdingen van de boze daarbij. Dan kan het hem wel toeschijnen dat hij niet meer behoeft te bidden.

Laat ons eens enige van deze boze gedachten en voorwendsels bezien, welke onder de toelating van God een christen kunnen bezetten tegen de noodzakelijkheid van het gebed.

- Dan kan het in het hart van een christen opkomen, om hem van het bidden af te trekken, dat de Heere beter weet wat hij van node heeft dan dat hij het zelf weet. Gelijk wij dit lezen: "Uw Vader weet wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt."

Maar hierop antwoorden wij, dat dan op menselijke wijze van het Opperwezen wordt gesproken. Aan mensen vertelt men toch hetgeen zij niet weten, en daarna doet men aan hen zijn verzoek. Maar dit is juist tot sterkte van een christen in zijn bidden, dat God zijn noden kent, en weet wat hij van node heeft. Verder willen wij er op wijzen, dat de Heere wil dat wij al onze noden met ootmoed aan zijn voeten erkennen. En dat niettegenstaande alles is in het licht Zijns aangezichts. Op hetzelfde ogenblik als de Heere aan Zijn volk tot hun bemoediging onder het oog brengt, dat hun Vader in de hemel van hun noden weet eer zij bidden, leert Hij hen evenwel te bidden.

• Ook kan een christen bestreden worden met het vaste en onveranderlijke besluit van God, waarnaar de Heere alles en buiten dat niets werkt, om hem aldus ten onrechte van het bidden af te trekken. Hier kan een christen deerlijk in de klem raken en met zware aanvallen en naarheden worden gekweld, dat hij het gebed onnodig acht. Want Gods raad zal toch wel bestaan, en de Heere zal al Zijn welbehagen doen. En dit gaat dan niet zelden gepaard met het innerlijk besluit of vermoeden, dat Gods besluit te zijnen nadele is en zal worden uitgevoerd. Maar hierop antwoorden wij:

- dat dit een zeer droeve ongestalte is, daar werkelijk meer hoogheid en trotsheid van het hart in wordt gevonden dan men wel denkt. Ja, zelfs onder al die moedeloosheid. Want met al zijn besluiten en vaststellen dat Gods eeuwig besluit te zijnen nadele is, zegt zulk een nietige aardworm dat Gods besluit voor hem geen gesloten boek is. Vrienden, deze taal mag zelfs de aller goddelooste mens niet spreken. Te zeggen dat hij een verworping is en nooit bekeerd zal worden. Hij mag niet zeggen hetgeen de Joden zeiden: "Dewijl wij in onze ongerechtigheden versmachten, hoe zouden wij dan leven?" O, dat weet gij niet. Al bent u nu nóg zo vijandig, u zou de eerste niet zijn, die tegen zijn eigen gedachten en ook tegen de gedachten van anderen in met kracht door de Geest van Jezus werd geroepen tot de gemeenschap van God en tot het wonderbaar licht.

- Voorts willen wij er op wijzen, dat er een aanbiddelijke samenhang is tussen Gods raad, de uitvoering daarvan en het gebed. De Heere heeft besloten deze en die dingen te doen of te geven op het tussenkomende bidden. De Heere heeft het gebed mede besloten als het middel tot verkrijging van die dingen, welke Hij in Zijn raad besloten heeft. Ziet dit toch duidelijk in Jeremia, waar de Heere zegt: "Zekerlijk, als zeventig jaren te Babel zullen vervuld zijn, zal ulieden bezoeken, en Ik zal Mijn goed woord over ulieden verwekken, u wederbrengende tot deze plaats: Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de Heere; gedachten des vredes en niet des kwaads, dat Ik u geve het einde en de verwachting." En dan volgt er: "Dan zult gij Mij aanroepen, en heengaan en tot Mij bidden; en Ik zal naar u horen. En gij zult Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart. En Ik zal van ulieden gevonden worden, spreekt de Heere, en Ik zal uw gevangenis wenden." Ook zegt de Heere: "Ik, de Heere, heb het gesproken en zal het doen." En dan volgt: "Daarenboven zal Ik hierom van het huis Israëls verzocht worden, dat Ik het hun doe."

- En tenslotte antwoorden wij hierop nog, dat de vastheid en onveranderlijkheid van het eeuwig besluit van God voor een christen eigenlijk zeer tot sterkte in zijn bidden dient. Want het rechte werk van een christen is met Habakuk Bemoedigd op zijn wacht te staan, om dus van boven, namelijk van de Geest der gebeden, het rechte bidden naar de raad des Heeren te krijgen. Want de leiding van de Heilige Geest in het gebed is naar die vaste raad, opdat de ziel met meer vrucht zal mogen bidden. O vrienden, dat men veel bidt en niet ontvangt, mankeert niet aan de Heere. Maar dat ligt aan het gebed. Dat is dan het werk van de Geest van Christus niet, en daarom ook niet naar de goede raad en de wil van God bestuurd. Daarom zou het ook niet nuttig voor zulk een ziel zijn, wanneer zij zou krijgen hetgeen zij naar haar eigen oordeel of eigen wil van de Heere begeert. O, het is alles nog geen bidden, waar men zulk een grote ophef van maakt en waarin schijnbaar zulk een grote ernst is. Het is veel meer een wandelen in de spranken van zijn eigen vuur. Het rechte bidden is een werk van verloochening, en dat is voor een christen zelfs iets zeldzaams.

Maar bezien wij nu het voldoening gevend antwoord van de onderwijzer op de vraag, waarom het gebed de christenen van node is. Dan noemt de onderwijzer twee gewichtige redenen. Eerst vanwege het bevel van God, en dan vanwege de nuttigheid, welke een christen door het gebed verkrijgt. De onderwijzer zegt dus eerst, dat het gebed de christenen van node is: Omdat dit het voornaamste stuk der dankbaarheid is, hetwelk God van ons vordert. Hoe moeten wij deze woorden van de onderwijzer verstaan? De woorden "welke God van ons vordert" kunnen wij zowel bepalen tot het gebed als tot de dankbaarheid, en wederom zowel tot de dankbaarheid als tot het gebed. Want deze beide zaken vordert de Heere overal in Zijn Woord van ons. Maar ik denk dat men deze woorden hier gevoegelijk kan brengen tot de dankbaarheid. En dan zal dit de zin er van zijn, dat het gebed de christenen van node is omdat dit het voornaamste of meest bijzondere stuk van de dankbaarheid is.

Wij zullen daar nog nader bij stilstaan. En God vordert deze dankbaarheid van ons, aangezien de dankbaarheid vooral in het gebed tot uitdrukking komt en krachtig wordt bewezen, gelijk wij dit straks nog zullen zien. Dit doet ons dus bij tegenstelling zien, dat het de grootste en voornaamste ondankbaarheid is, wanneer wij het gebed nalaten of onnodig achten. Zien wij dan vervolgens hoe het gebed het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert.

1. Het gebed is het voornaamste stuk der dankbaarheid, want wie God recht om iets bidt, die eert en verheerlijkt daarin God ten hoogste. Die mens erkent toch dat God is de alleen zalige en machtige Heere, Die door het spreken van één woord en door een wenk van Zijn almachtige wil alle noden, zowel geestelijke als tijdelijke, kan vervullen. Ja, Die de meest onwaarschijnlijke dingen kan doen. En tevens erkent die mens daarmede ook, dat hij zulk een gevoel ten aanzien van de grote God heeft, voortspruitende uit de bevinding van voorheen genoten weldaden. En dat hij daarom ook nu weer de toevlucht tot de Heere neemt, dat Hij : "machtig is overvloedig te doen boven al wat wij bidden of denken."

2. Die mens erkent ook dat God alleen is de goedertieren, barmhartige, algoegezame en getrouwe Heere, Die gewillig is om Zijn hand er aan te leggen en dit ook zal doen. Hij doet door zijn bidden zien dat hij zulk een gevoel en zulke goede gedachten van de Heere in zijn hart heeft, mede voortvloeiende uit vorige bevindingen van Gods liefde. Want vrienden, de hoop op verhoring van het gebed moet voortvloeien uit het gevoel dat de Heere ons liefheeft en wèl wil. O, die doet ons het naar Hem heenwenden en de Heere aanroepen. Maar hieruit, blijkt ook, wanneer iemand harde gedachten van de Heere voedt, alsof de Heere hem niet zou willen helpen, dat hij dan ook nooit enige hoop van verhoring op zijn gebed hebben kan.

3. Zulk een bidder eindigt zijn gebed met danken en prijzen van de Allerhoogste, vanwege enerzijds zijn eigen onwaardigheid, en anderzijds Gods grote goedheid, liefde en weldadigheid. Maar dit niet alleen. Zijn prijzen zal altijd weer in bidden eindigen. Want met het danken gaat gepaard een zich verlaten op en toevertrouwen aan de Heere. En daar vloeit weer uit voort een zich keren en wenden tot Hem en een zich gewennen aan Hem, om met alle noden gelovig, ja vertrouwende tot Hem te komen.

Dit zien wij duidelijk in Gods weg met de bijbelheiligen.

- Als David de aan hem bewezen goedheid Gods overdenkt, zegt hij: "Allen die u verwachten, zullen niet beschaamd worden", enz. En dan volgt daarop terstond het gebed: "Heere, maak mij Uw wegen bekend; leer mij Uw paden. Leid mij in Uw waarheid en leer, mij, want Gij zijt de God mijns heils" enz.

- En als Paulus het goede van de gelovige Efeziërs gehoord heeft, zegt hij: "Ik houd niet op voor u te danken." Waarop dan weer volgt: "Gedenkende uwer in mijn gebeden."

- Dit lezen wij ook van de Heere Jezus bij de opwekking van Lazarus : "Vader, Ik dank U dat Gij Mij gehoord hebt; maar om der schare wil, die rondom staat, heb Ik dit gezegd, opdat zij zouden geloven, dat Gij Mij gezonden hebt."

4. Zulk een rechte bidder oefent gehoorzaamheid ten opzichte van Gods geboden, waarin de ware dankbaarheid bestaat. Want hij bidt alleen God aan, Hem erkennende als de Soevereine en boven alles Verhevene.

(1) Ja, daarmede erkennende Zijn aanbiddenswaardige Majesteit en al Zijn deugden, hetwelk het eerste gebod gebiedt.

(2) Hij bidt God aan in geest en in waarheid, hetwelk het tweede gebod gebiedt.

(3) Hij bidt God ook aan met ontzag en eerbied, hetwelk het derde gebod gebiedt.

(4) Hij streeft niet tegen, maar hij is er met zijn ganse hart voor om dit werk, als zijnde iets van de hemel op de aarde, op een plechtige wijze te verrichten. Hij stemt daarin overeen met al de vromen op de aarde, onder het staken van zijn tijdelijk beroep op een zevende dag na zes werkdagen, hetwelk het vierde gebod gebiedt.

(5) En gelijk hij in het gebed de wet der liefde ten aanzien van God gehoorzaamt, doet hij dat ook ten aanzien van zijn naaste. Want het is de lust van zulk één ook al de geboden van de tweede tafel te onderhouden, ja dat deze mogen zijn geschreven in zijn hart.

(6) Daar de zonde voor een rechte bidder een last is, is de zelfverloochening voor hem een lust.

5. Zulk een rechte bidder vertoont in zijn bidden de vruchten van de Heilige Geest. En in de voortbrenging daarvan bestaat de ware dankbaarheid. O, de Geest der genade wordt in het hart van die mens een Geest der gebeden. Dat is één van de voornaamste werkingen van deze inwonende Geest. Hierdoor roept deze mens als tot een Vader: "Abba, Vader." En deze Geest bidt in hem met onuitsprekelijke zuchtingen.

6. Ook dankt een rechte bidder de Heere tegelijk. Want het danken is een wezenlijk deel van het gebed en doorgaans gaat het samen. Daarom worden de woorden bidden en danken dikwijls verwisseld. Deze waarheid, dat het gebed het voornaamste stuk der dankbaarheid is, blijkt ons ook zeer duidelijk uit de zware ondankbaarheid, waarover de Heilige Geest dezulken bestraft, die niet tot God bidden.

1. Wij lezen van velen onder Israël, die Gode zo ondankbaar waren, dal zij de Baal Astaroth aanbaden en deze met de heidense koningen aanriepen om hulp. Dit was tegen Gods verbond en dit heeft de Heere zwaar gestraft.

2. Ook lezen wij de klachten van de Heere Zelf hierover: "Hoort des Heeren Woord, gij huis van Jakob, en alle geslachten van het huis Israëls. Zo zegt de Heere: Wat voor onrecht hebben uw vaders aan Mij gevonden, dat zij verre van Mij geweken zijn, en hebben de ijdelheid nagewandeld, en zij zijn ijdel geworden? En zeiden niet: Waar is de Heere, Die ons opvoerde uit Egypteland?" En God klaagt: "O Mijn volk, wat heb Ik u gedaan? en waarmede heb Ik u vermoed? Betuig tegen Mij. Immers heb Ik u uit Egypteland opgevoerd, en u uit het diensthuis verlost: en Ik heb voor uw aangezicht henen gezonden Mozes, Aäron en Mirjam." Uit dit alles blijkt dus dat het gebed het voornaamste stuk van de dankbaarheid is.

Maar letten wij er nu nog op dat God dit van ons vordert, gelijk de onderwijzer dit zegt: Hetwelk God van ons vordert. De Heere heeft het gebed geboden en bevolen.

(1) Wij zien dit uit vele schriftuurplaatsen. Paulus zegt: "Volhardt in de gebeden." En: "Bidt zonder ophouden."

(2) Wij zien dit ook uit het gedrag der heiligen, die te allen tijde bij het gebed hebben geleefd. O, hun voorbeeld is voor ons een bevel. Wij lezen reeds vóór de zondvloed "dat ze de Naam des Heeren aanriepen". Abraham bad overal waar hij was. Izak ging bij het nalen van de avond in het veld om te bidden. Jakob worstelde met Goden liet Hem niet gaan voordat hij gezegend was. Ja, Mozes, Aaron, Samuël enz. worden genoemd onder de aanroepers van Gods Naam. En Jozua, Gideon, Manóach, Hanna, David, Salomo, Elia, Eliza, Daniël, Ezra, Nehemia, Paulus enz., zij allen waren bidders. Gelijk zij in het natuurlijke leefden door adem te halen, schepten zij ook in het geestelijke adem door het gebed.

(3) Voorts blijkt dit ons ook uit de praktijk van de Heere Jezus Zelf. Want de Heere Jezus heeft niet alleen Zelf het bidden geleerd en daarop aangedrongen, ja het ernstig vermaand: "Bidt, en u zal gegeven worden", en ook door een gelijkenis doen zien dat men altoos bidden moet en niet vertragen. Maar de Heere Jezus is daarin ook Zelf met Zijn voorbeeld voorgegaan. Dan eens zocht de Heere de eenzaamheid van een woeste plaats om te bidden. Ook lezen wij dat de Heere Jezus gewoon was op de Olijffberg te bidden, dikwijls zelfs de gehele nacht. En ook wel weer elders. Ja, wij lezen van het Hogepriesterlijk gebed, dat Hij uitsprak juist vóór de aanvang van Zijn lijden, en ook Zijn bidden temidden van Zijn zielslijden in Gethsémané, en zelfs aan het kruis voor Zijn vijanden. Zo heeft dan Jezus: "in de dagen Zijns vleses gebeden en smekingen tot Degene, Die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd."

(4) Ook lezen wij met nadruk dat de Heere het gebed bevolen heeft als het voornaamste stuk van de dankbaarheid: "Offert Gode dank, en betaalt de Allerhoogste uw geloften. En roept Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren." ; "Houdt sterk aan in het gebed, en waakt in hetzelfde met dankzegging." Ziet hier dan de eerste reden, welke de onderwijzer aangeeft, waarom het gebed voor de christenen nodig is.

Toepassing

Vanwege het reeds gevorderd uur zullen wij de behandeling van de tweede reden, welke de onderwijzer noemt, voor een volgende oefening bewaren. Deze reden spreekt van de nuttigheid, welke een christen door het gebed verkrijgt, namelijk dat God Zijn genade en de Heilige Geest niet anders dan op het gebed wil geven. Dan hopen wij ook te spreken van de vereisten tot een recht gebed, aan de hand van de volgende vragen. Nu willen wij het in deze oefening verhandelde tot ons nut nader toepassen. Vrienden, wanneer het is gelijk wij u hebben aangewezen, dat het gebed voor een christen nodig is, en dat dit het voornaamste stuk der dankbaarheid is. Ja, dat God Zijn genade en de Heilige Geest aan niemand wil geven, dan die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidt en daarvoor dankt. Dan kunnen wij daaruit zien:

1. Dat de mens, die in zijn natuurstaat leeft en niet bidt, geen christen kan worden genoemd, wat hij zich ook verbeelden mag. Want de christen heeft immers het gebed net zo nodig als in het natuurlijke het ademhalen om in leven te blijven.

Maar indien u het vanwege uw consciëntie maar durfde te laten, wie weet of u wel ooit zou bidden! Maar is dat dan een roepen uit een gevoel van drukkende nood?

2. Gij kunt geen christen zijn, want het gebed is het voornaamste stuk van de dankbaarheid. En de dankbaarheid behoort tot de volkomenheid van het werk Gods in de mens. Dus het werk Gods in uw hart is niet volkomen inde delen. Maak nu zelf het besluit maar op.

3. En wat u dan betreft, die meent dat het met u beter is gesteld, omdat gij op uw wijze bidt; ja omdat gij de ongodsdienstigheid en de biddeloosheid als het ware verfoeit. Och, bezie uw doen en bidden eens. Kunt gij het altijd stellen met het bidden of lezen van een formulier uit een boek, of met dat uit het hoofd op te zeggen? Is dat dan uit de nood bidden? Schrijf aan iemand, die recht arm is en zwart van de honger, eens een lesje voor om daarmede ergens om brood te gaan bedelen. Hij heeft dat briefje niet nodig en hij zal dat lezen wel vergeten. Er is in hem wel wat anders, dat roept. Zijn nood doet hem schreeuwen. Onder zijn tranen en kermen zal het briefje hem wel uit de hand vallen en hij zal het niet meer oprapen. Die man bidt anders. Daarom, o mens, waar hangt u toch gewicht aan? Wel, aan enige woorden, die u voor ogen komen en welke u met uw mond uitspreekt. En dan hebt ge gedaan. Welk een verschrikkelijk bidden!

4. Weet u wat het zeggen wil: Losgemaakt te worden van zonden en banden om recht te kunnen bidden? U zult wel beter weten wat het is met zonden in de hand in het gebed tot God te komen. Dat is het opzetten van de drekgoden in het hart en dan de Heere te vragen. Hierop wil de Heere vreselijke dingen in gerechtigheid antwoorden. O mens, u waagt veel als u zó komt bidden.

5. Eindelijk, weet u ook wat het zeggen wil, tot sterkte van uw ziel uw gebeden in het openbaar met die van Gods volk samen te paren? En zo in geest en in waarheid uw noden daar voor te dragen? U weet wel woordelijk, ja overluid een predikant na te praten. En ook wel te zingen dat de gehele kerk er van dreunt. Net als lege vaten, die het hardst klinken. En onder dat zingen of bidden kunt u dan nog overal heen zien ook. Ja, u kunt veel werk tegelijk doen. Zingend bidden tot de Heere, en tegelijk toch ook alles nagaan wat er in de kerk gebeurt. Och mens, zingen is bidden! Denk dan toch eens na hoe ge bidt. Wat is het toch anders dan maar een geschilderde godsdienst. Het is net als bij die van het pausdom. Die maken een kruis en daar laten ze het dan bij. En daarop, op zulk een werk vindt u dan innerlijk rust en vrede. Het kost u geen tranen, nog geen uur slapen, wanneer die goddeloze godsdienst u onder het oog komt. Vrienden, het wil wat zeggen, in zulk een blindheid en grote dood neer te liggen. Daarom, och mens, zie dan uit dit alles dat u niet alleen geen christen zijt, maar zie daaruit toch ook dat u nog nooit recht gebeden hebt. Och, mocht Gods Geest het u doen zien en geloven. En u zult nooit kunnen bidden voordat u het geluk hebt dat God u tot een christen maakt. U ligt zo diep gezonken in uw verdoemeniswaardige onmacht.

(1) Weet dan, vrienden, dat u de Geest van Christus mist. Die moet het gebed werken. u hebt dus geen hemels vuur, dat de offeranden aan moet steken. u kunt geen goed werk doen, omdat u dood zijt, al weet u het niet. Een dode in de natuur weet ook niet met al. Indien u uw dood maar eens zoudt zien, dat zou een beginsel van leven zijn. O, mocht dat u eens recht bewegen: Ik moet recht bidden, en er is zo veel te bidden, en ik kan niet. Wat zou dat u tot een voorwerp voor de Geest der gebeden maken!

(2) Weet ook, dat God Zijn toorn uitstort over die Zijn Naam niet aanroepen. God wil hen zwaar straffen, die met enige versleten woorden of met zonden in hun hand en hart tot Hem komen. Leest eens Jesaja en Amos, welke oordelen zulken boven het hoofd hangen. Och mens, bedenk toch eens wat dat voor God moet zijn, wanneer een mens, eer hij zich te slapen legt, half slapende wat opzegt, dan weer wat slaapt, en dan weer wat opzegt. Ja, wanneer iemand zomaar uit het hoofd wat woorden samenraapt, maar zonder hart, zonder geest, zonder gestalte, ja zonder te scheiden van de zonden. Wat dunkt u, vrienden, hoe zou het iemand vergaan die slaperig en onoprecht voor een aards koning zou verschijnen? En als deze dan merkte dat u niet meent hetgeen u verzoekt? En zo slaperig, en opgelapt gaat u daar naar de eeuwigheid. O, Jezus zegt dat zulke lappen afscheuren, en het wordt een erger scheur. Vrienden, hier hebt u de reden te zoeken waarom u zonder zegen onder het preken en bidden neerzit.

(3) Weet daarom dat al deze dingen hier in de tijd u op het hart zullen moeten wegen, zult u ooit weten wat het is het doodvonnis op uw bidden te schrijven, en u deswege verdoemeniswaardig te zien. Ja, wat het zeggen wil met Daniël uw gebed neer te werpen, dat wil zeggen: er van af te zien. Wanneer dat uw deel mocht worden, dan zou daaruit een ander werk voortkomen. Dan zou het u gaan als Saulus: "Zie, hij bidt." Dit hebt u nodig om zalig te worden. Bidt en roept dan toch veel om recht te mogen bidden. Klaagt het toch veel aan de Heere, dat u niet bidden kunt zoals het behoort, en dat God u dat wil laten zien.

Maar wat u betreft, o kinderen van God, aanvankelijk herstelden in de gemeenschap van een Drie-enig God, laat geen stilzwijgen bij u zijn. De toegang is u genadig geopend, daarom past het bidden u wel in het bijzonder.

1. Indien u niet zou bidden, wie zal dan wel bidden? De onverzoende mens ligt daar in zijn diepe en deerlijke ellendestaat neder, aan handen en voeten gekluisterd en biddeloos. En de Heere heeft Zich over u ontfermd en over u uitgestort de Geest der genade en der gebeden. U hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, Die in uw hart roept: "Abba, Vader!". Althans, u hebt het recht op die Geest, om Deze uit de hand van Jezus te zoeken.

2. Ja, zou u niet bidden, terwijl er toch niets is, of u kunt het door het gebed verkrijgen? U hebt toch een recht op de Persoon van de Middelaar, en dus wil de Vader u in Hem alle dingen schenken. O, het gebed is een sleutel om de hemel te ontsluiten, en om de schatkamers van de algenoegzaamheid en de eeuwige liefde en ontferming des Heeren voor u te openen.

3. Zou u niet bidden? Het van boven in het hart geschonken gebed is toch zulk een krachtig middel om hier in alle wederwaardigheden God aan uw zijde te krijgen, zelfs tegen de grootste menigte van vijanden, die tegen u kan opstaan. Toen Elisa over de bergen een talloos heir op zich zag aankomen, riep hij zijn God aan. En God opende hem de ogen, dat hij vurige wagens en paarden rondom zich zag. En zijn jongen riep mede uit de benauwdheid, en de profeet bad ook voor hem, dat hij het ook zien mocht. Toen deed de Heere dit ook aan de jongen zien.

4. Zou u niet bidden, vrienden, terwijl anders toch uw nieuwe schepsel moet kwijnen, ja als wegsterven? Het gebed is toch de ademtocht der ziel en van het nieuwe leven. Dit wordt er gezond door en het neemt er door toe als een mestkalf. Ja zelfs het overige, dat sterven zou, wordt er door versterkt.

5. Zou u niet bidden, terwijl toch het gebed zo zoet is? Ja, het is een dubbele zegen, wanneer u iets op uw bidden verkrijgt. Heel wat meer dan wanneer men weinig bidt en toch veel geniet. God doet dit wel eens om de ziel vanwege haar nalatigheid te beschamen en om haar tot bidden te brengen. Om haar dus te tonen dat Hij als het ware wacht en verlangt, dat de ziel aan het roepen zal gaan. Wanneer men niet bidt, en in die nalatigheid toegeeft, dan doet de Heere de ziel wel eens bij bevinding gewaar worden dat de afvalligen in het dorre wonen. En dit ook weer opdat zulk een ziel uit haar dorre toestand zal gaan bidden. God zegt: "Ik zal heengaan en keren weder tot Mijn plaats, totdat zij zichzelf schuldig kennen en Mijn aangezicht zoeken; als hun bange zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken." Wij lezen dat Gods volk eerst wel eens in de smeltkroes komt, en dan gaat roepen. Ziet; zo wacht God om Zijn volk genadig te zijn.

6. Eindelijk, ja zou u niet bidden, terwijl toch het gebed een christen hier op aarde heerlijk maakt? Van Jabes wordt gezegd dat hij heerlijker is geweest dan zijn broederen. En de reden was deze: "Hij riep de God Israëls aan."

Het volgende moge nog tot uw besturing dienen.

(1) Staat er toch naar om uw geringheid recht te mogen zien. O, zal zulk een verheven volk hier zo gering leven, en daarmede in het geheel niet voor God werkzaam zijn? En vrienden, wat zult u dan doen als u de vleugelen der gebeden mist? Al uw sterkte is toch in de Heere. Zoekt dit gemis dan veel voor God te beklagen, en verzoening en kracht te vinden door het opnieuw aangrijpen van Jezus.

(2) Gij hebt een grote Voorspraak voor de troon, Die uw gebeden bij Zijn Vader veraangenaamt. Och, dat u veel gebruik van Hem mocht maken uit de nood en uit de onmacht in uw bidden. Opdat Hij u door Zijn Geest lere bidden, en u dan ook lere uw bidden neer te leggen op het reukaltaar van Zijn verdiensten, en aldus uw gebeden van de hand des engels mochten opgaan. O, u kunt naar het hof des hemels zo veel verzoeken inzenden als ge wilt. Maar niet één er van zal worden verhoord, dan alleen wat door de hand van Jezus wordt opgebracht en ingeleverd. Hij alleen is daartoe bevoegd.

(3) Gewent u toch veel aan het gebed. Er kan immers geen toestand zo duister zijn, in het geestelijke zowel als in het tijdelijke, of door het gebed kan men sterkte genieten. O, het aan de Heere vertonen van alle zaken, welke men ontmoet, is een hart onder de riem. Dan heeft men Gods redding op 's Heeren tijd in te wachten. Ja, er is heerlijkheid, rijkdom en leven voor een naar binnen ingekeerde ziel. Daar vindt men God, en die mens kan in een dal der moerbeziënbomen Hem tot zijn Fontein stellen. Ja, hij kan zelfs met David door een bende lopen.

(4) Ziet ook op de beloften en voorzeggingen voor onze dagen, begerende dat de Heere deze aan u en ons allen samen vervullen zal. De tijd zal eens komen "dat van de ene nieuwe maan tot de andere, en van de ene sabbat tot de andere, alle vlees komen zal om aan te bidden voor Mijn aangezicht, zegt de Heere."

Ja, "om aan te bidden de Koning, de Heere der heirscharen, en om te vieren het feest der loofhutten." Maar intussen zal de Heere het derde deel Zijns volks in het vuur brengen en het louteren als zilver, en het beproeven als goud. En dan zal het de Naam des Heeren aanroepen. En de Heere zegt: Ik zal het verhoren. Ik zal zeggen: Het is Mijn volk. En dat zal zeggen: De Heere is mijn God.

Amen.

VAN HET GEBED
(Vervolg over de natuur van het gebed in het algemeen)

Nu moeten wij vervolgens de tweede reden bezien, welke de onderwijzer geeft betreffende de nuttigheid, welke een christen door het gebed verkrijgt. De onderwijzer zegt dat het gebed de christenen van node is; omdat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen die geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken. Bezien wij deze heerlijke nuttigheden eerst op zichzelf, zoals elk mens in het bijzonder deze van node heeft. De onderwijzer noemt deze Gods genade en de Heilige Geest. Wat moeten wij verstaan door Gods genade? Door Gods genade verstaan wij in algemene zin de uitlatingen van Gods liefde tegen verdiensten in. Dus moet deze deugd van God bij ons mensen hier worden onderscheiden van de deugd derbarmhartigheid, welke bewezen wordt tegenover ellende en rampzaligheid.

I. We kunnen de genade dan als volgt omschrijven. Het is een onbegrijpelijke en onnaspeurlijke deugd in God, waarin een eeuwigheid is, waardoor de Heere opeen Hem betamelijke wijze Zijn goedheid en liefde in Christus uitlaat ten aanzien van schuldige mensen, zonder ook maar de minste verdiensten van hun zijde. Integendeel, tegen de kracht van vijandigheid en afkerigheid van hun hart in, alleen om de tussenkommende voldoening en gehoorzaamheid van de Zoon van Zijn welbehagen. Waar deze genade dus valt, daar valt zij louter soeverein en vrij, naar het vrije welbehagen van Hem, Wiens wegen oneindig hoger zijn dan die der mensen. Dan ziet de Heere God geen ongerechtigheden aan in Jakob. Daarbij komen zelfs de minste deugden of een van tevoren geschikt zijn niet in aanmerking. Dus is de genade zo geheel vrij als de soevereine en vrije verkiezing van eeuwigheid dit is. Nu is genade, zoals deze ontvangen wordt, hetzelfde als gunst of vrede te vinden in Gods ogen, of op- en aangenomen te worden. Of. ook de Heere te behagen, of aangezien te worden. God zag Hagar aan, of eigenlijk: naar haar om. Zo is genade een welgevallen trekken van den Heere. Dit tot een grondslag gelegd hebbende, moeten wij door genade niet alleen verstaan de allereerste herstelling van een zondaar in de gunst van God. Ofwel de wegruiming van die oneindige kloof, welke er is tussen God en de ziel in haar natuurstaat. Deze kloof deed de tollenaar beschaamd roepen. Hij durfde zijn ogen niet opslaan naar de hemel, vanwege zijn gezicht en gevoel van het gemis van deze herstelling. Maar door genade moeten wij ook verstaan al de weldaden, zegeningen en gunstbewijzen van God, welke uit deze eerste herstelling voortvloeien.

A. Dus allerlei geestelijke weldaden.

- Noemen wij eerst de vergeving van tussen komende zonden door het bloed van Jezus, en de daaruit voortvloeiende aanneming tot kinderen en de bewaring.
- Voorts de aanwas in de genade, en de vermeerdering van oprechtheid en heiligheid.
- Ook de oefeningen van nederigheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid, lijdzaamheid, vermeerdering van geloof, van sterkte in de hoop, en van vurigheid in de liefde.
- En tenslotte nog gemeenzaamheid met de grote God, gelijk Abraham. Ofwel die betere en ruimere voetstap, dat de gelovige als tot een Vader mag roepen, met de vraag van een goede consciëntie. En dus alles met de vervulling van al zijn noden mag kunnen begeren met de gelovige uitroep: "Mijn Vader, Gij zijt de Leidsman mijner jeugd."

B. Maar door genade moeten wij dan ook allerlei tijdelijke weldaden en zegeningen verstaan.

- En wel de zorg des Heeren over de persoon van de gelovige, over zijn huis en familie, zijn zeker brood, zijn gewisse water, het wonen in welverzekerde woningen, in stille geruste plaatsen.
- Ook allerlei nodige gaven van wijsheid, verstand, nederigheid en beleid. Om alle tijdelijke zaken in afhankelijkheid van de Heere te besturen.
- Voorts de zegen, ofwel het gunstige voorzienige beleid Gods in al onze wereldlijke aangelegenheden. Om dus, al is het in het donker, de voetstappen des Heeren te mogen volgen naar Zijn Woord.
- En tenslotte matiging en heiliging van de roeden, welke de Heere over ons brengt.

Vrienden, al die dingen zijn genade, en wie deze dingen heeft, kan gemakkelijk leven. en sterven. Gods Woord leert ons duidelijk dat deze dingen, zowel als de eerste herstelling in de gunst van God, genade genaamd worden. Wij zien dit in Noach, wanneer God hem behouden heeft ten tijde van de zondvloed, waarin alles verdorven werd: "Maar Noach vond genade in de ogen des Heeren." Ook in Lot. Toen God Sodom met vuur verbrandde, noemde hij het genade dat hij behouden werd. En ook Mozes en David spreken aldus in een ruimere zin van de genade, gelijk ook de Heere Zelf in Zijn wet.

II. En wat moeten wij hier vervolgens verstaan door de Heilige Geest?

Door de Heilige Geest verstaan wij de derde Getuige in de hemel, Welke Heilige Geest genaamd wordt vanwege Zijn heilige uitgang van de Vader en van de Zoon. En wel gelijk Hij in diezelfde orde, als Hij bestaat, ook werkt van de Vader en van de Zoon in het werk van de heiliging van een zondaar. Wij verstaan hierdoor dus niet alleen de Persoon des Heiligen Geestes, Welke een gelovige deelachtig wordt zodra hij gemeenschap aan Christus ontvangt. Want hij, die de Geest van Christus niet heeft, komt ook niet aan Christus toe. Maar wij verstaan hier door de Heilige Geest ook alle zalige werkingen van de Heilige Geest.

- Zoals de gedurige deelachtigmaking van de besprenging van het bloed van Christus over de onreine consciëntie.
- De opening van het verstand in de Schriften en in alle Goddelijke zaken.
- De vernieuwende, heiligende en vertroostende werkingen.
- Ja, ook nog de leiding in het bidden en in alle andere zaken.
- De bewaring te midden van een stroom van wereld en verzoeking. Het behouden in het geloof en de zalige verzegeling.

Dat al deze werkingen van de Heilige Geest hier zowel worden bedoeld als de Persoon des Heiligen Geestes, blijkt wel hieruit dat de Persoon des Geestes nooit afgescheiden is van Zijn werkingen. O, waar Hij woont, daar werkt Hij. Wie Hem deelachtig wordt, wordt dit uit Zijn werkingen gewaar. Dit getuigt Jezus: "Maar wanneer Die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid leiden. Want Hij zal van Zichzelf niet spreken, maar zowat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken, en de toekomstige dingen zal Hij u verkondigen." ; "Gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, Die over u komen zal, en gij zult Mijn getuigen zijn."

Maar bezien wij dan nu nog hoe niemand deze allerheerlijkste nuttigheden kan verkrijgen, dan door het gebed. De onderwijzer zegt: dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen die geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken. Letten wij hier op de voorwaarde, welke hier wordt voorgesteld. Niet waarom, maar waarop, of zonder welke God dit grote goed niet geven wil. Dit noemt de onderwijzer: Met hartelijke zuchten zonder ophouden God daarom te bidden en daarvoor te danken. Wat wil dit zeggen: God met hartelijke zuchten zonder ophouden om die zaken te bidden?

1. Het met hartelijke zuchten God om Zijn genade en de Heilige Geest bidden wil allereerst zeggen dat men licht ontvangen heeft. Ja, dat de algehele ellende en het gemis van die dingen gevoelig drukt op het hart. O, zonder dit is het bidden niet anders dan woorden zonder hart of geest, en maar een naderen met de mond en een eren met de lippen. Dan doet men het hart verre van God: Daarom zegt de Heere dat Hij met zulken wonderlijk en wonderbaarlijk zal handelen.

2. Het wil ook zeggen dat men door de Geest van Jezus is ingeleid in zijn schuld en diepe onmacht, zodat de ziel gewaar wordt te zijn gezonken in een kuil zonder water, ja te moeten vergaan, ten enenmale hulpeloos zijnde. O, die mens kan zichzelf niet helpen, en niemand kan dat, dan God alleen in Zijn weg. Hier komt de ziel in nood, en nood leert hier bidden. Hier verschuilt men er zich niet achter dat men het zichzelf niet geven kan. Dan roept de ziel des te sterker om hulp, want haar onmacht verzwaart hier haar ellenden.

Dan zal het hartelijk zuchten tot God het bidden om deze zaken insluiten.

(1) Het bidden uit waarachtige nood, dus dat men het van harte meent en dat men de vervulling van zijn noden alleen in Gods gemeenschap zoekt. Dit is een vragen naar de Heere met zijn ganse hart. Gelijk men ook leest van David: "Als een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God."

(2) Dit hartelijk bidden sluit ook in het bidden door de hulp des Geestes. Want dit alleen is het hartewerk, naar de betekenis van het woord in Romeinen 8. Dit is afgeleid van een onderwijzer, die aan zijn leerling voor of vooraf spelt, en de leerling daarna. Dan bidt deze Geest vooruit, en dit brengt die hartelijke of onuitsprekelijke zuchtingen voort.

(3) Het zal ook insluiten het gelovig bidden, ziende op Hem alleen, in Wie de Vader een welbehagen heeft. Het is een vrijmoedig, en dus een hartelijk naderen en toegaan met vertrouwen door het geloof in Christus.

(4) Ja, het sluit ook in een verloochend bidden. Dat namelijk de wil in het gebed verbonden is aan de wil des Heeren. Dat men de begeerde zaak aan God overgeeft, en er mede voldaan is zoals de Heere het maakt. O, nooit is iemand hartelijker in zijn bidden, dan wanneer hij zijn hart kwijt raakt en het los kan laten. Dan eerst ontvangt hij menigmaal de begeerde zaak, wanneer hij haar loslaat en kwijt raakt aan de Heere. Dit noemt Daniël een neerwerpen van zijn smekingen. En dat wil zeggen een volkomen afzien van dit zijn hartelijk werk. En wat wil het dan zeggen: zonder ophouden God om de genade en de Heilige Geest te bidden?

(1) Het wil zeggen dat men God tot zijn eerste toevlucht stelt in allerlei noden. Dat men er aan gewend wordt eerst naar binnen te vluchten in den gebede, voordat men zo driftig naar de tweede oorzaken loopt.

(2) Het wil ook zeggen sterk aan te houden, ofwel een wassend geloof gewaar te worden, en dit tegen alle donkerheden en onwaarschijnlijkheden in. Juist als bij de Syro-Fenisische vrouw, die zo menigmaal werd afgewezen, en evenwel aanhield totdat zij geholpen werd. Zie ook de Heere Jezus Zelf. Tot drie malen toe bad Hij Zijn Vader in Zijn grote angsten, totdat Hij versterkt werd.

(3) Het wil ook zeggen altijd een biddende gestalte te hebben. Ingekeerd te leven en in zijn hart steeds met de Heere te spreken. Dat men in Christus door de Geest een open toegang tot de Vader behoudt. Dan wordt men gezegd te zijn: "biddende te allen tijd in de Geest." Maar wat wil het hier zeggen: Met hartelijke zuchten zonder ophouden God voor die zaken te danken? Het is zeer opmerkenswaardig, dat dit danken hier voorkomt in de voorwaarde, waarop God de begeerde zaken geven wil. Eerst moeten wij dan zeggen wat deze zaken wel uitdrukken. Met hartelijk zuchten de Heere danken, wil hier zeggen dat het danken uit het hart voortkomt. Dat het innerlijke opwellingen zijn uit liefde tot God, of een heiligenen prijzen van God in het hart, hetwelk de mond uit. Dit is een werk van de Geest van Jezus, waar David veel van had. Ook sluit het in het volkomen wedergeven en wederopdragen van zichzelf, met al wat men is en heeft, tot een dankoffer of een offerande des lofs aan de Heere, om voor Hem alleen te leven. O, er is geen danken zonder een weggeven van zichzelf, wat iemand zich ook verbeelden moge. En dan wil het zonder ophouden God danken mede zeggen, dat men bij alle gelegenheden te allen tijde, ook vanwege zelfs de minste zaken, welke men geniet, zijn onwaardigheid gevoelt. Ja, dat men Gods hand, Zijn goedheid en liefde in dat alles opmerkt. Zodat er een hebbelijkheid is en men een vaste geest heeft om ingezonken, klein en nederig te worden bij het minste dat de Heere te genieten geeft. Hiertoe behoort ook de vergenoegdheid des harten, hoe de Heere het ook maken moge. Gelijk Paulus zegt: "Ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben."

Dit alles behoort tot de dankende gestalte, welke een christen te allen tijde, ja zonder ophouden past. Paulus beveelt dit met nadruk: "Wordt vervuld met de Geest. Sprekende onder elkander met psalmen, en lofzangen, en geestelijke liederen, zingende en psalmende de Heere in uw hart; dankende te allen tijd over alle dingen God en de Vader, in de Naam van onze Heere Jezus Christus." Nogmaals wijs ik er op, dat het wel zeer opmerkenswaardig is, dat onder een voorwaarde van danken, waarop God de begeerde zaak, Zijn genade en Zijn Geest, wil geven, het danken wordt gesteld, en wel als een noodzakelijke eigenschap in het gebed. Mogelijk zal men hier vragen: Gaat het danken dan vóór, eer men de zaak heeft? Hierop antwoorden wij slechts dat deze woorden, hiervoor danken, uitdrukking geven aan de volkomenheid van het werk van de Geest der gebeden in het hart. Want een door de Geest opgezonden gebed wordt altijd verhoord, en eindigt dus op 's Heeren tijd altijd in danken. En dit niet alleen, maar in het gelovig bidden heeft zelfs direkt een danken plaats. Want daarbij spruit altijd in meerder of in minder mate de hoop van verhooring en dus de dankerkentenis uit. Het is toch de Heilige Geest, welke een gelovige ziel dan in het bidden bestuurt naar de eeuwige raad. En dan kan het niet anders zijn of deze Geest wordt in zulk een ziel ook een Geest der dankzegging, Welke het erkennen en danken ook werkt.

Wij willen nog meer noemen, dat behoort tot het vertrouwend bidden, dat terecht een danken genaamd wordt. En wel dat men onder het kwijt raken van zichzelf en van zijn begeerde zaken aan de Heere, zulke beloften, of althans de kracht ervan terug krijgt, dat men om Christus' wil het amen in het hart gevoelt. Als gevolg daarvan zal men onder zulk bidden door de Geest gebracht worden tot het prijzen van de Allerhoogste, vanwege Zijn onveranderlijke waarheid, goedheid en getrouwheid. Dan ziet men de vervulling van zijn begeerten zo duidelijk en zeker alsof men ze reeds heeft. Derhalve kan men de Heere daarvoor dan prijzen en verhogen.

Dit geeft de Heere naar Zijn soevereine vrijmacht wel eens aan Zijn volk, opdat zij in duistere tijden, als zij dan zo licht zouden wankelen, daarop zouden zien en daardoor zouden worden gesterkt in de hoop. Het bidden van de Heere Jezus bij de opwekking van Lazarus hield ook een dankerkentenis in. Voordat Hij Lazarus opwekte, riep Hij Zijn Vader aan: "Vader, Ik dank U, dat Gij Mij gehoord hebt. Doch Ik wist dat Gij Mij altijd hoort; maar om der schare wil, die rondom staat, heb Ik dit gezegd, opdat zij zouden geloven dat Gij Mij gezonden hebt." Men ziet hier dus uit dat het uit de natuur der zaken vloeit en dat het niet anders zijn kan, of die zo bidden, moeten ook met Hanna de bede verkrijgen, die zij van de Heere gebeden hebben.

Bezien wij vervolgens nog hoe gewoonlijk niemand deze zaken anders krijgt dan door het gebed. Dit toont ons de onderwijzer als hij zegt, dat God deze dingen alleen geven wil aan die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken. Dat dit zo is, leert ons Jeremia 29. En ook zeer nadrukkelijk 2 Koningen. Daar zei de priester tot Josia: "Omdat uw hart week geworden is, en gij u voor het aangezicht des Heeren vernederd hebt, als gij hoordet wat Ik gesproken heb tegen deze plaats en derzelve inwoners, dat zij tot een verwoesting en vloek zullen worden, en dat gij uw klederen gescheurd en voor Mijn aangezicht geweend hebt; zo heb Ik u ook verhoord, spreekt de Heere. Daarom zie, Ik zal u verzamelen tot uw vaders, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden, en uw ogen zullen al het kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats brengen zal. En zij brachten de koning het antwoord weder." Ook zegt Jezus: "Zo wat gij begeren zult in Mijn Naam, dat zal Ik doen." En: "Indien gij in Mij blijft, en Mijn woorden in u blijven, zo wat gij wilt, zult gij begeren, en het zal u geschieden." Uit dit alles blijkt wel dat het gelovig gebed vereist wordt, zal men zaken van de Heere deelachtig worden. Nu zijn er wel schriftplaatsen, welke tegen hetgeen wij zeiden worden ingebracht. We zullen deze hier noemen en ze dan tevens toelichten.

* Dan voert men wel aan Jesaja: "Ik ben gevonden van hen, die naar Mij niet vraagden; Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; tot het volk, dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb Ik gezegd: Ziet, hier ben Ik; ziet, hier ben Ik." En, waar de Heere zegt: "Eer zij roepen, zo zal Ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zo zal Ik horen." Ook belooft God te zullen uitstorten de Geest der genade en der gebeden. En ook zendt God de Geest Zijns Zoons slechts in de harten dergenen, voor wie dat bestemd is, en Die roept: "Abba, Vader!"

1. Hierop antwoorden wij dan allereerst, dat wanneer wij zeggen dat het gelovig gebed noodzakelijk vereist wordt, wij dan spreken naar het aan ons geopenbaarde Woord en de wil van God. En daarnaar hebben wij ons te gedragen. Maar wij beperken de Heere niet in het onmiddellijk schenken van Zijn genade. Dat zij verre! God kan dit doen wanneer het Hem behaagt, want de Heere neemt het bidden in het geheel niet als iets verdienstelijks of noodzakelijks aan de zijde des mensen in aanmerking. O nee, de genade valt toch immers soeverein, zowel waar gebeden, als waar niet gebeden wordt. En gelijk er geen zonden worden aangemerkt in Jakob, zo ook geen deugden wanneer het de tijd van 's Heeren welbehagen is. De genade is en blijft altijd vrij.

2. En verder antwoorden wij hierop, dat er een groot onderscheid is tussen een zondaar vóór zijn eerste bekering, en tussen een gelovige, die op de Heere in Zijn weg moet wachten. En op deze laatste doelt hier de onderwijzer. Een natuurlijk mens is enkel vijandschap en afkerigheid. In de eerste bewerking door de Geest der genade is hij geheel lijdelijk, en hij heeft dus nooit recht gebeden om hetgeen de Heere aan hem schenkt. God maakt zulk één in die weg juist tot een bidder. En het moge dan zijn, dat een kind van God al eens met genade voorgekomen wordt, en met zaken waarom hij op dat ogenblik niet heeft gebeden. Maar wie zal zeggen welke gelovige gebeden tevoren opgezonden zijn door hem en anderen. En zou het dan nu de tijd des Heeren soms zijn om die gelovige begeerten te vervullen? Ja, wanneer God dan in Zijn liefde aan Zijn zwakke en dikwijls biddeloze kinderen zaken geeft, zonder hun bidden, geschiedt zulks om hen met vrije liefde en genade te beschamen, en om hen in die weg weer te maken tot aanroepers van Zijn Naam.

* Men zou hier ook wel kunnen inbrengen, dat er zulk een menigte van goddeloze mensen voortgaat in de weg huns harten, welken toch grote weldaden genieten. Zij ontvangen vele aardse zegeningen in overvloed, veel natuurlijke wijsheid, oordeel, verstand en beleid in tijdelijke zaken. Zelfs zo, dat zij zeer nuttig op de wereld kunnen zijn.

1. Dan antwoorden wij hierop echter, dat dit bij menigeen alles is wat hij heeft. En dan heeft hij het duur genoeg. Vrienden, wanneer men daarin licht heeft en er goed op let, dan zal men zien dat het grote er in wordt gemist. Hoe hoog het ook moge gaan, het is niet Gods genade en de Heilige Geest. Al wat zij hebben, laat op het einde hun arme zielen in de nood. Ook strekt al hetgeen die mens krijgt en geniet slechts tot verzwaring van zijn schuld en van zijn oordeel.

Hij geniet dit niet als een door de Heere Jezus verworven goed, maar integendeel alleen maar als wanneer een hond iets toegeworpen wordt. Dat maakt maar vet voor de dag der slachting.

2. Aldus Schrift met Schrift vergelijkende, besluiten wij uit dit alles, dat van onze zijde het gelovig gebed aller noodzakelijkst is ter verkrijging van de vervulling van I onze noden. De woorden van Jakobus zijn met nadruk: "Gij begeert n hebt niet; gij benijdt en ijvert naar dingen, en kunt ze niet verkrijgen; gij vecht n voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet bidt. Gij bidt, en gij ontvangt niet, mdat gij kwalijk bidt" enz. En de woorden van David: "Hierom zal een ieder heilige aanbidden in vindenstijd." En welk een grote belofte is hier aan astgemaakt: "Ja, in een overloop van grote wateren zullen zij hem niet aanraken." n dan volgt daarop wel eens die juichende gestalte des harten in de Heere: "Gij zijt mij een Verberging - namelijk in tijd van oordelen - Gij behoedt mij voor benauwdheid. Gij omringt mij met vrolijke gezangen der bevrijding. Sela!"

Toepassing

Vrienden, ziet hier het ene nodige u voorgesteld, dat niemand onzer missen kan of mag om zalig te worden, namelijk genade en de Heilige Geest. Alsook de weg u aangewezen hoe die grote dingen te verkrijgen. Namelijk door bidden met hartelijke zuchten zonder ophouden.

Och mens, die het gewicht hiervan niet, of slechts weinig of niet op de rechte wijze gevoelt, hoe hebt ge hier onder gezeten? Heeft het u tot uzelf doen inkeren? En valt uw hart er dan bij, wanneer gij hoort spreken van de genade en van de Heilige Geest?

- Vrienden, zal er bij u voor de genade en de Heilige Geest hoogachting zijn, en begeerte daarnaar uit de rechte grond des harten, dan zal dit niet slechts moeten zijn met het verstand en, een algemeen verlicht oordeel. Maar dan zult gij uw schuld en vloekwaardigheid voor God zo moeten hebben gevoeld, dat uw mond voor God ten enenmale is gestopt. Dan zult gij met de tollenaar alle wapenen van rebellie, opstand en zelf redeneren voor de Heere hebben moeten neerleggen.

- Dan zult gij op uw doen en plichten, ja zelfs op uw meest hartelijke werkzaamheden het doodvonnis moeten geschreven hebben. Dan zegt zulk één: o, al had ik niet één zonde dan alleen maar mijn denken aan de Heere, mijn bidden, mijn zoeken, mijn kerkgaan en verkeren onder de vromen, mijn geesteloze en indrukkeloze gesteldheid vooral op Gods dag. Dan zou de Heere deswege rechtvaardig een afgesneden zaak kunnen doen.

- Ja, dan. zult gij bij Goddelijk licht uw onmacht als uw eigen verdoemelijk kwaad hebben gezien. En vrienden, dat is geen schuilen achter de onmacht. Het is ook niet dat gevoel van onmacht, dat een helse radeloosheid veroorzaakt en ook wel in de hel gevoeld zal worden. Maar het is een van alles afgedreven worden, met een schreiend oog naar Jezus opgeslagen, om in Zijn sterkte werkzaam te worden.

Vrienden, hier worden de genade en de Heilige Geest dierbaar voor de ziel.

- Dan zult gij bij het licht des Heeren hebben gezien dat uw hart enkel vijandschap en afkerigheid tegen God is, en tegen de weg van de eeuwig vrije genade. En dat dit de voornaamste reden van uw onmacht is. Het drukkend gevoel daarvan zal bij zulk een ziel blijven. O, zodra het hart maar met liefde tot iets overgebogen wordt, heeft het ook kracht. Maar tot iets onwillig zijnde, zegt de mens zo heel gemakkelijk: ik kan niet. Maar dit gevoel maakt het voor de ziel recht hopeloos bij zichzelf, en voor zulk één worden de genade en de Heilige. Geest dierbaar. Die mens heeft die Geest nodig, Die voor doornen en distelen dennen- en mirtenbomen doet opgaan, ja Die door Zijn soevereine en almachtige wil voor het één het ander schept en doet opgaan.

Ja vrienden, als het gemis hiervan voor u een ondragelijke krankheid is, dan zult u weten wat het is, met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom te bidden. O mens, schreeuwt uw ziel daarom? Ziet ge u verloren wanneer gij geen genade en de Geest van Jezus verkrijgt? Of zoekt gij in uw bidden slechts enige verlichting voor uw zwaarmoedige gedachten aan een eindeloze eeuwigheid? Dit laatste sterkt u slechts in uw valse hoop.

• Daarom vrienden, weet u wat het is met hartelijke zuchten zonder ophouden te bidden om die grote zaken? Weet gij wat het is, te bidden uit nood en uit geestelijke armoede? Dit behoeft ge niet zo ver te zoeken. Vraagt maar eens aan een arme bedelaar waarom hij loopt te bedelen. Dan zal bij zulk een man wel boven liggen hetgeen hij gevoelt. Hij zal u zeggen: Ik ben arm, en anders moet ik vergaan. Och mens, indien gij maar zaagt uw gemis van de genade en de Heilige Geest. En dat gij deze nodig hebt, zult gij uw ziel niet verliezen. Al zou er dan als bij Daniël de dood op staan, ge zoudt er alles aan wagen en het bidden niet nalaten. Bedenkt toch dat God heilig is. En gebeden zonder nood zijn niet anders dan mooie woorden. Welk een verschrikkelijk bidden is dat!

• Weet u wat bidden met hartelijke zuchten is? Vergeleken bij het ene nodige, dat uw ziel begeert, zal al wat buiten God is alle waarde voor uw hart en oog verliezen.

Dan is het als wanneer iemand recht honger heeft. Al geeft ge aan zulk één een kamer vol goud. Hij zal zeggen dat dit hem niet kan helpen. Daar moet hij bij sterven. Hij zal zeggen: Ik moet brood hebben. O, dit is een zeer hartelijk werk.

- Ja, weet gij wat bidden zonder ophouden is? Ligt deze grote zaak u altijd in meerder of minder mate bij, zodat uw oog gedurig naar boven driipt vanwege het gevoel van een ogenblikkelijk gevaar? O vrienden, daar gaat zulk één mee naar bed, en daar staat hij mee op. Daar gaat hij mee naar de kerk, ja dit weegt hem onder zijn bezigheden en onder zijn beroep, zelfs onder al het gewoel van de wereld. Dan is het een bidden zonder ophouden.

- Weet u ook wat een gelovig bidden is? Om als een schuldige en onwaardige, die in uzelf niet één eigenschap bezit, voor de troon te pleiten op de gerechtigheid en de verdiensten van Jezus. En dat gij daaruit iets in uw hart terug ontvangt, waardoor het pak wat lichter voor u wordt, ofwel geheel wordt afgenomen. En dat daaruit dan een danken en een prijzen van de Allerhoogste voortvloeit, vanwege deze hoge weg van verlossing en de ontdekking daarvan aan zulk één als u bent. Daar gaat grote tederheid mee gepaard om voor de Heere te leven. O, zo menigeen verstaat zelfs de klank der woorden niet, en evenwel zit hij of zij maar gerust neder.

Och mens, bezie toch uzelf en handel getrouw met uw arme ziel. Gij die hier niets van kent, besluit dan toch daaruit dat gij zonder genade zijt. En zucht toch dat de Heere u dat moge doen zien. Dit zou de weg kunnen zijn, dat u aan het bidden zou raken en langs die weg genade zoudt vinden in Gods ogen. Welk een onheilen anders voor uw deur staan en u boven het hoofd hangen, daarvan zullen wij nu niet spreken. De Heere schenke u Zijn licht en Hij geve u verstand om het op te merken! Maar gij, o mens, die iets ziet van hetgeen gij mist en op uw wijze daarom bidt. En vooral u, die zo staat in het werk der wet. Ziet hier enige zaken ter onderscheiding.

- Weet dan tot uw waarschuwing, dat van nature niemand met ware genade in de wereld komt. En zonder deze zal niemand ooit God zien.

- Ook kan een mens een soort van belijdenis, vernedering en scheiding van grove zonden hebben, en evenwel buiten de genade blijven. Achab kreeg in zijn dagen wel uitstel van het oordeel Gods, maar geen ware genade.

- Ja, iemand kan zelfs iets doen waarin de Heere een soort van genoeg heeft en een zegen op geeft, en dat het evenwel niet is tot behoudenis der ziel. Dit zien wij in de Egyptische vroedvrouwen en in Jehu; evenwel waren zij verwerpelijk. Dus kan iemand veel nut doen voor land en kerk, en evenwel daarom niet gelukkiger zijn.

- De Heilige Schrift leert ons, dat aan iemand genade bewezen kan worden, en dat dit toch geen behoudenis aanbrengt. Menigeen geniet wel veel algemene goedertierenheden, en dan maakt de arme mens daaruit een vals besluit op.

- U moet dan weten, vrienden, dat er een groot onderscheid is tussen uitlokkingen en ondersteuning in het zoeken, en tussen het waarlijk genade vinden in Gods ogen, gelijk wij dit bij Noach lezen. Het eerste krijgt een begerige ziel dikwijls. Maar wie hiermede tevreden is en wegloopt, alsof dat de zaak zelf is, die is er maar ongelukkig aan toe, want dat loopt meestal op niets uit. Ik zeg niet dat deze dingen niet van de Heere zijn. Zeker niet. Het is wel van de Heere en het is ook een bewijs dat God Zijn hand nog aan zulk één houdt. Maar ik zeg dit: Wanneer iemand deze dingen misbruikt en daarop gaat rusten, dan kan dit de weg zijn dat hij de zaak zelf nooit vindt. En dat is ongelukkig.

- Daarom moeten wij er aan vasthouden, dat allen die in Sion geboren worden, vroeg of laat, in meerder of in minder mate, de ware genade en de gunst van God ondervinden. O, het is niet maar een werk van één kant. Gelijk het van uw zijde is een overgeven en een toevlucht nemen en aannemen, is het van de zijde des Heeren Zijn aannemen, Zijn welgevallen, Zijn goedkeuren. En dit laatste alleen mag de grond zijn. O, het getuigenis des mensen kan uw grond niet zijn. Dit moet het getuigenis van God zijn. Allen ontvangen toch dat zegel en merk. Wanneer iemand een kind is, dan openbaart de Heere Zijn liefde en vriendschap aan zulk één. Het gaat daarbij niet over de wijze of mate. En wanneer dit bij die mens bestreden wordt, buiten dit vindt die ziel evenwel geen rust.

- U moet daarbij ook weten, dat er een groot onderscheid is in de wijze en mate, hoe iemand de gunst van God deelachtig wordt. Sommigen worden schielijk en onverwacht in genade bezocht. Jezus zegt: "Eer Ik het wist, zette Mij Mijn ziel op de wagens van Mijn vrijwillig volk." Of zoals de verloren zoon. Toen hij nog verre was, bij wijze van spreken nog niet halverwege, viel de vader, de eeuwige goedheid hem toe. Het gemeste kalf werd geslacht. Sommigen worden dronken in het wijnhuis, zij worden in de binnenkamers ingeleid en met liefde overstelpt. En anderen krijgen geen bokje. Soms is er wel eens enige ruimte, maar meestal zijn zij in duisterheid en bestrijding over hun oprechtheid. Zo gaan zij al hun dagen heen als gebonden onder een geest der dienstbaarheid tot vreze.

Zij zijn Al hun leven onder veel vreze des doods aan de dienstbaarheid onderworpen. Ja, zonder bijzondere oorzaken leidt God sommigen in zware proefwegen, zoals Job, Paulus. Het minste der zaak is maar, dat het een werk moet zijn van de door Jezus verworven Geest. En daar is een oprechte op gezet. Dit moet God hem doen zien.

B. Ziet dan nu nog, vrienden, hoe het doorgaans gaat waar ware genade in het hart is.

1. Daar zal vooraf verootmoediging zijn en deze zal er ook mede gepaard gaan. De Heere is toch nabij een verbroken hart. Daar past zo wonderlijk de gebroken Christus bij. Het rechte wegzinken in zijn vloekwaardigheid, onwaardigheid en doemwaardigheid en in geringheid voor God wordt niet gevonden dan alleen bij het volk van God. Wanneer God Zich openbaart, zegt Job: "Ik verfoei mij." En Jesaja zegt: "Wee mij, ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben" enz.

2. Daar is de ziel er naar uitgestrekt om voor de Heere te leven. Die mens. jaagt de heiligheid na, al kan hij die niet bereiken. Daar is een tederheid ten aanzien van God en Zijn geboden. Hieraan kunt gij ze kennen. Wanneer gij hoort roemen dat die en die zo veel van boven mag genieten, beproeft het dan hieraan, of deze tederheid er wordt gevonden. Ja, naar de mate dat iemand veel geniet, zal er ook een bijzonder heilig leven zijn, en anders is het niet waar. Want dit is zeker: hoe dichter bij de Heere, hoe verder van de wereld, van al het eigene, en van de wortel der bitterheid en de partijschap. Paulus zegt ons dat al deze zaken bewijzen zijn dat men vleselijk is. Want daaruit zal ook volgen dat zulk één gunst vindt bij het volk van God, en dat de wereld hem zal haten en smaden. De vleselijke vromen zullen hem van terzijde aanzien. De kerk klaagt in Hooglied, dat de kinderen harer moeder tegen haar ontstoken waren en haar maar smadelijk aan de kant gezet hadden, als maar een hoederin der wijngaarden, die men niet zo veel telt. O, wie Jezus vindt, die brengt Hem in het huis harer moeder, en in de binnenste kamer van degene, die haar geboort heeft.

C. Maar nu nog een woord in het bijzonder tot het volk des Heeren.

1. Kinderen van God, weet dan tot uw vernedering dat er een groot onderscheid is tussen het hebben van genade in de grond, en het vinden van genade in Gods ogen. Dit laatste maakt een christen welgesteld en behoort tot zijn opkomen uit zijn diepten. De Heere kan op één, die genade heeft, wel toornen en hem schelden. Vrienden, u kunt in zulk een droeve stand geraken, dat gij zijt als een verlaten en verstoten vrouw. Zulk één is dan wel een kind van God, maar de Heere handelt met hem als een vertoornnd Vader.

2. Weet ook, dat het bij een christen voor een tijd wel kan zijn of het maar geleende genade was, en dat daarnaar het gewicht van zijn genadestaat niet is te schatten. Want die ziel is zo klein in de hebbelijke genade. Er kan zulk een klein beginsel zijn, dus dat hij wel een kind is. En de Heere kan door zulk één wel eens een grote daad doen, zoals een man door de hand van een kind. Dan kan een christen voor één keer bijzonder in bidden en spreken iets ontvangen om voor anderen nuttig te zijn. Dan kan hij wel eens zeer vrijmoedig worden om voor de Naam en de zaak van God getrouw uit te komen. Anderen kunnen dan wel menen dat het wonderwel staat tussen de Heere en zijn ziel. Maar wanneer die mens zich dan in het verborgene voor de Heere stelt, dan stelt de Heere zijn heimelijke zonden in het licht Zijns aanschijns. Zo waren er die veel gaven hadden, en evenwel vleselijk waren.

3. Ja, weet ook dat een christen uit een zware weg kan worden gered, en dat het daarom van binnen toch niet beter is. O, zulks kan hij wel genieten, en evenwel ver af zijn en blijven van de rechte inwendige herstelling. Ziet dit in Josafat. Vrienden, het is hier als wanneer een vader zijn kind, dat hij in de grond zijns harten liefheeft, uit een gevaar redt. Als dat kind gered is, komt het evenwel niet tot een belijdenis, vernedering en scheiding van zijn kwaad. Dus blijft er daarna dezelfde zaak tussen liggen, welke er tevoren was. Ja, die goede redding verzwaart de schuld van het kind. Daarom vrienden, wanneer het ooit tijd is om er naar te zoeken en te staan om met de Heere in een bevredigde weg komen, dan is het nu wel tijd. Het staat er met Nederland zo hachelijk voor. Kinderen van God, uw hulp is nu zo zeer nodig (Deze oefening werd gehouden in 1742, toen het land in groot gevaar was).

a. Ziet toch eens welk een droeve stand het is, om te zwerven buiten God, en daarbij tevens hoog van hart te zijn. O, wanneer gij ooit terugkeert en dan ziet waar ge zijt geweest, dan zult gij het moeten uitroepen: "Ik ben bijna in alle kwaad geweest." Dat zal de ziel dan zien, en niet eerder. Hebt gij dit, vrienden? Wat verschilt dat veel met het zich als de grote man te vertonen.

b. Zoekt toch bij de Heere, dat gij door de Heilige Geest bij de oorzaken mocht worden geleid, waardoor gij voor het eerst van God zijt afgeraakt. Wanneer gij daar niet komt, dan komt gij er nooit uit. Door wederkeren en rust zult gij behouden worden. U mag dan wel aan een Avondmaal of anderszins iets tot uw ondersteuning ontvangen om nog in het leven te blijven, maar u zult nooit terecht komen. Nooit zult u weder op uw voeten worden gezet en nuttig worden voor land en kerk, dan in die weg.

En vrienden, zolang gij uw kwaad niet kunt horen, of niet dulden kunt of niet zeer gaarne hebt dat het wordt genoemd en aangewezen, deugt uw hart niet en zijt ge nog verre van de ware redding.

c. Waakt ook tegen moedeloosheid. O, ziet gij er iets van en kunt ge er nu niet meer doorheen zien? Meent u dit, vrienden? En is het u waarlijk om redding en om de Heere te doen? Wel, ziedaar een Held, bij Wie hulp is besteld, op Wie u toch in de grond des harten betrekking hebt, en Hij op u. Wel, geeft het dan niet op.

Het volgende moge daarom tot uw bemoediging en opwekking dienen.

(1) O, wekt op de trage handen en stelt de struikelende knieën vast. Vernedert u toch en bukt onder de hemel. Mocht een aanstaand Avondmaal uw ziel goed doen. Het mocht u eens gaan als Jonathan en als de Emmaüsgangers, wier ogen onder de breking des broods werden geopend, dat zij Jezus kenden. Dat gij zo de Heere en uzelf weer eens recht mocht zien en één bij u blijvend werk mocht ontvangen.

(2) Volk des Heeren, die in deze boze dag nog bij de Heere zijt bewaard. O, biedt uzelf toch in het bijzonder met al de nog hartelijk en zonder ophouden zuchtenden in Nederland in een aanstaand Avondmaal aan de Heere aan. Want de pestilentie en het zwaard zouden Nederland welhaast kunnen treffen. O, eer dan het besluit baart, want dan zal er geen genezing meer aan zijn. Zo nog ter hulp te mogen komen, en gevonden te worden onder de rechte aanroepers van de Naam des Heeren. Het zou wel kunnen zijn dat u van die vrucht des wijnstoks aan deze zijde van de eeuwigheid of in die rust niet meer zult drinken tot op die dag, wanneer gij dezelve nieuw zult drinken in het Koninkrijk van Jezus en van uw Vader.

(3) En daarom eindig ik met de raad van Mozes aan zijn broeder Aaron in een donkere dag. Toen waren er veertien duizend en zeven honderd mensen gestorven en Aaron stond tussen de levenden en de doden: "Neem het wierookvat en doe 'vuur daarin van het altaar, en leg reukwerk daarop, haastelijk gaande tot de vergadering, doe over hen verzoening. Want een grote toorn is van voor het aangezicht des Heeren uitgegaan, de plaag heeft aangevangen." De Heere geve ons genade om op te komen en in de bres te staan voor een zinkend land!

Amen.

VAN HET GEBED

(De vereisten tot een recht gebed)

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel: de vereisten tot een recht gebed (vraag 117-119).

Letten wij dan:

- A. op hetgeen behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt (vraag 117);
- B. op de zaken, waarom men mag en moet bidden (vraag 118); en
- C. op het volmaakte patroon of voorschrift voor zulk een gebed, dat Jezus Zelf heeft opgesteld (vraag 119).

A. Van het eerste sprekende, daarin zien wij de eerste vereiste tot de rechte inwendige en uitwendige gesteldheid van het gebed. Betreffende de inwendige rechte gesteldheid van het gebed zegt de onderwijzer: Eerstelijk, dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, om al hetgeen Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen. In een recht gebed mag en moet alleen het rechte voorwerp aanbeden worden. Dit toont de onderwijzer ons aan als hij zegt: Dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, aanroepen. Men mag dus geen afgestorven heiligen of anderen, of ook engelen aanbidden.

- Dit is gericht tegen de papisten. Want God heeft deze daad als een zeer zware zonde scherp verboden en te allen tijde zeer zwaar gestraft. De Heere zegt toch Zelf : "Mijn eer zal Ik geen anderen geven." O, God is een jaloeers God.

- Ook weren alle heiligen deze Goddelijke eer van zich af. Dit deed Petrus, Paulus en Barnabas, en ook de engel en toen Johannes hel wilde doen. Hij zeide: "Zie toe dat gij dat niet doet, want ik ben uw mededienstknecht; aanbid God."

- De Heere heeft zeer zware straffen over dezulken gebracht, die dit deden. Wij zien dit in Israël telkens weer herhaald, en wel met nadruk: "Dies heb Ik hen overgegeven".

a. Hetgeen de papisten hiertegen inbrengen heeft geen waarde. Zij zeggen dan: De voorbedding voor anderen is niet alleen geoorloofd, maar deze wordt bevolen. Paulus verzocht aan de gelovigen: "Broeders, bidt voor ons." En: "Dat voor alle mensen in de gemeente gedaan worden smekingen, gebeden, voorbeddingen en dankzeggingen." En met nadruk zegt Jakobus: "Belijdt elkander de misdaden, en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt; want een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel." Ons antwoord hierop is:

- Dat uit geen van deze plaatsen, ja op niet één plaats in de Bijbel blijkt dat men afgestorven heiligen of engelen mag aanbidden. Ook is er niet één heilige in Gods Woord daartoe tot een voorbeeld. Het hier aangevoerde houdt dus geen stand.

- Hetzelfde geldt ook voor het aanbidden van de heiligen op de aarde. Deze plaatsen en nog vele andere meer bewijzen wel dat men voor de ander op aarde mag en moet bidden. Maar niet dat men elkander mag aanbidden. Hiertussen is een oneindig onderscheid.

b. Dan zeggen de papisten verder, dat de heiligen en engelen in de hemel van ons moeten weten. Want wij lezen: "Er is blijdschap in de hemel over één zondaar, die zich bekeert." Ja, dat daarover blijdschap is voor de engelen Gods. Hierop antwoorden wij dat het waarheid is, dat er blijdschap is in de hemel wanneer er hier op de aarde een zondaar bekeerd wordt. Want de Heere God Zelf verblijdt er Zich in Ja de Middelaar Gods verblijdt Zich in Zijn arbeidsloon. Hiervan nu zijn de engelen en de geesten der volmaakt rechtvaardigen getuigen, en zij verblijden zich derhalve mede.

- De engelen verblijden zich als God hun dit bekend maakt. Zij zijn toch zeer begerig om in te zien in die hoge weg van verzoening, over mensen uitgevonden. O, die grote verwondering, welke er was in de velden van Bethlehem-Efratha, waarbij zij het uitriepen: "In de mensen een welbehagen", blijft onder hen in de hemel ook nog.

- Ook verblijden de geesten der volmaakt rechtvaardigen in de hemel zich wanneer God aan hen bekend maakt de verhoring van hun gelovige gebeden. Zij hebben deze op de aarde opgezonden om de bekering van deze of gene, en vóór hun dood hebben zij de vervulling daarvan niet gezien. Maar het werk des Geestes in hen is toch een volkomen werk, waardoor ook het gelovig bidden gewerkt wordt. Daar zal vroeg of laat opvolgen het danken en blijde zijn na smarten, ja het verhogen Gods. Hetzij gebrekkig hier op de aarde, hetzij dan volmaakt in de hemel. Dit is naar mijn gedachte de zin van deze schriftplaats.

- En verder antwoorden wij nog, dat uit dit alles in het geheel niet blijkt dat God al de bijzondere noden en begeerten van mensen aan die heiligen ontdekt. En dan nog wel met het doel, dat de mensen op de aarde het naar die heiligen als voorspraken zouden wenden. Want het gaat niet altijd op dat men voorspraken gebruikt om bij koningen te komen. Het tegendeel lezen wij in 2 Samuël. Daar ging de Thekoitische vrouw rechtstreeks tot David. Dit zou wel zeer in strijd zijn met Gods eigen woorden: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij eindigen der aarde; want Ik ben God, en niemand meer." Ook kan geen voorspraak bij een koning iets bereiken, of hij moet zelf bij uitstek een gunsteling van deze koning zijn. En ook vooral in dat werk van voorsprekende koning aangenaam zijn, want anders zendt hij die mens weg. Nu, de Heere Jezus, de Zoon van God, is met kracht en met nadruk de Man, de Gunstgenoot des Vaders. Ja, Hij is van de Vader Zelf tot een Voorspraak gesteld, met de belofte dat Hij Hem aangenaam is en dat allen Hem aangenaam zijn, die door Hem tot de Vader komen: "Mijn kinderkens, indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige." En Jezus Zelf getuigt: "Ik ben de Weg, en de Waarheid, en het Leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij."

Bezien wij vervolgens hoe men alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, moet aanroepen.

Door de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, moeten wij enkel en alleen God verstaan. O, Hij is een enig Heere.

- Die God, Die Zich als een Drie-enig God in Zijn Woord geopenbaard heeft als Vader, Zoon en Heilige Geest. Daarom kan God een God van genade en zaligheid zijn, en wij hebben de genade van de drie Personen naar Hun huishouding in het grote werk der verlossing ten hoogste nodig in het bidden.

- Die God, Die Zich door het werk der schepping als de ware God onderscheidt van alle zogenaamde goden. Hij moet onze hulp in ons bidden zijn: "Onze hulp is in de Naam des Heeren, Die hemel en aarde gemaakt heeft."

- Ja, die God, Die Zichzelf geopenbaard heeft. Zulks in tegenstelling tot een onbekende god. Daarom zegt Jezus: "Gijlieden aanbidt wat gij niet weet; wij aanbidden wat wij weten." God openbaart Zichzelf alleen in Zijn Woord. En alleen deze God nu mag en moet men aanbidden.

Dit wordt ons op verscheiden plaatsen uitdrukkelijk bevolen. Bijvoorbeeld "De Heere, uw God, zult gij aanbidden en Hem alleen dienen." Dit kan ook niet anders zijn, want:

(1) De Heere is de alles en dus ook de eer alleen waardige God. De God en Heere der heerlijkheid: "Omdat niemand U gelijk is, o Heere, zo zijt Gij groot".

(2) Ja, want de Heere toch alleen is een God, volmaakt in deugden. De Heere alleen is de alomtegenwoordige God, Die niet verre is van een iegelijk van ons.

(3) Hij alleen is de alwetende Hartenkenner, Die de noden van een ieder tot in de grond toe kent.

(4) Hij alleen is de almachtige en algenoegzame God, Die al onze noden kan en wil vervullen. Die redden en verlossen wil, ja Die overvloedig doen kan en wil boven bidden en denken.

(5) Hij alleen is een genadig, goedertieren en getrouw God, Die ook zal doen hetgeen Hij heeft beloofd.

(6) Hij is ook de alleen wijze God, Die middelen weet om de ziel van ongeneeslijke ellenden te verlossen.

(7) Ja, Hij alleen is die God, in Wiens deugden een eeuwigheid is, om zelfs de meest goddeloze en meest ellendige der mensen te behouden.

Bij dit alles komt dan de vraag naar voren: Mag ook de Heere Jezus als Middelaar worden aanbeden?

Hierover is veel geredetwist. An Christus adorandus est qua, an qui mediator. Dat is: Moet Christus aanbeden worden als Godmens, of als Die God, Mens en Middelaar is? Om alle dubbelzinnigheid en verschuiling achter woorden weg te nemen, antwoorden wij dat het laatste geheel zeker is. Dus dat Christus, Die de Middelaar is, mag en moet aanbeden worden. Want de Goddelijke Persoon, in Wiens enigheid de menselijke natuur bestaat, is eigenlijk en alleen de grondslag van aanbiddelijkheid. Maar zo is er in de eerste uitdrukking, of Christus als Middelaar mag worden aanbeden, dan ook in het geheel geen bezwaar. Wij lezen dit met nadruk in Psalm 2, waar de Zoon van God als Middelaar voorkomt. En in Jesaja spreekt de Heiland: "Ik heb gezworen bij Mijzelf, er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond uitgegaan, en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren. Men zal van Mij zeggen: Gewisselijk, in de Heere zijn gerechtigheden en sterkte", enz. Ook hebben de discipelen van Jezus, de apostelen en anderen, toen Hij op aarde was Hem telkens aanbeden om licht, om geloof en om vermeerdering daarvan. Ja, Maria viel aan Zijn voeten, uitroepende: Rabbouni! En van Johannes staat geschreven, dat hij als dood aan Jezus' voeten viel. En dit vanwege diepe eerbied en gevoel van geringheid en onwaardigheid, toen Eén, de Zoon des mensen gelijk zijnde, Zichzelf aan Hem te zien gaf.

A. Beschouwen we nu dat de inhoud van een recht gebed alleen mag zijn geoorloofde of geboden en beloofde zaken. De onderwijzer zegt dat wij God moeten aanroepen om al hetgeen Hij ons geboden heeft te bidden. Dit wordt ons bevestigd: "En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort." Gods wil is in Zijn woorden en beloften bekend. En niemand kan verhoord worden, tenzij hij in zijn bidden door de Geest naar die wil geleid wordt. Dit, alsook wat God ons bevolen heeft van Hem te bidden, wordt nader uitgebreid door de onderwijzer in de volgende 118e vraag. Een recht gebed moet ook een rechte oorsprong hebben, waaruit het voortkomt. De begeerten moeten dus door de Geest zijn gelegd in het hart. Zij moeten ook door de hulp. des Geestes vanuit het hart worden opgezonden. De onderwijzer noemt dit een van harte aanroepen. Bij de behandeling van vraag 116 zagen wij wat hartelijke zuchten zijn en hoe men daarmee bidt. Nu zullen wij alleen maar in het kort bezien wat in een ziel aanwezig is, welke van harte aanroept.

(1) Wanneer iemand van harte aanroept, dan zal zulk een bidder een gelovige moeten zijn, die de Geest van Jezus deelachtig is en die zijn hart aan de Heere gegeven heeft. Wiens hart ook door de Heere Jezus is ingenomen en dus Zijn bezit is. Want anders heeft zulk één op zijn best een hart en een hart, en dan is hij een dubbelhartig man. De persoon moet eerst goed zijn, zal zijn werk de Heere behagen. Wij lezen in Genesis, dat God eerst Abel en toen zijn offer aanzag. Salomo zegt: "Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn." God hoort de zondaars niet. En indien iemand de Geest der genade mist, dan kan hij ook de Geest der gebeden niet hebben, en dus niet Gode behagelijk bidden.

(2) Het van harte aanroepen geeft voorts te kennen een bidden met een behoorlijke voorbereiding des harten. Dus dat men een weinig tevoren zijn wegen overdenkt, de plagen van zijn hart, al zijn noden, maar ook de goedheden Gods naar ziel en lichaam. Ja, ook zijn diepe onmacht en innerlijke vijandschap. Wij lezen: "Indien gij uw hart bereid hebt, zo breidt uw handen tot Hem uit." Ook: "O, God, mijn hart is bereid." En daarop volgt dan: "Ik zal zingen en psalmzingen, ook mijn eer."

(3) Het van harte aanroepen wil ook zeggen God aanbidden in geest en in waarheid. Dat de Geest het gebed eerst legt in het hart, en het dan door Zijn hulp doet voortbrengen. Dit is de eigenlijke betekenis van Romeinen 8, een hartelijk navolgen van de eerst biddende Geest. Hier geldt het spreekwoord: Wat geheel vol is, lekt niet. O, met het hartelijk bidden door de Geest gaat zo veel gerammel niet gepaard. Dan roepen het hart en de nood harder dan de mond. David zegt dat hij in zijn hart gevonden had een gebed tot God te spreken.

(4) Ja, het wil zeggen te bidden met welmenendheid, ijver, ernst, aanhoudendheid en geloof. Gelijk Jezus zegt: "Van de dagen van Johannes de Doper tot nu toe wordt het Koninkrijk der hemelen geweld aangedaan, en de geweldigers nemen hetzelfde met geweld." Deze woorden willen hier zeggen dat het Koninkrijk eerst geweld doet op het hart. En nadat het Koninkrijk op de ziel geweld heeft gedaan, wederom geweld te doen op de Vaderlijke en ontfermende ingewanden des Heeren. Jezus zegt: "Gij hebt Mij het hart genomen met één van uw ogen, met een keten van uw hals". En: "Wend uw ogen van mij af, want zij doen Mij geweld aan." Jakob zegt: "Ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent." Dit is een vurig, krachtig, sterk aanhoudend en gelovig bidden. Het van harte aanroepen wil ook zeggen een bidden in de vereniging met Gods wil. O, er is geen hartelijker bidden dan dit bidden. Zulk één verkrijgt zijn bede altijd, aangezien hij zijn hart en zijn wil kwijt is. Ziet dit in het gebed van Jezus: "Vader, Uw wil geschiede." En Zelf bad Hij in zijn bitterste lijden: "Vader, niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt." Het woord van Eli past in het hart en de mond van de hartelijke bidder: "Hij is de Heere, Hij doe wat goed is in Zijn ogen."

Nu moeten wij nog bezien de uitwendige gestalte in het bidden. Dus ten opzichte van de:

1. woorden,
2. gebaren,
3. tijden en
4. plaatsen.

(1) Eerst de woorden in het bidden. Het mag met uitdrukkelijke woorden overluid geschieden. Dit zien wij in Job. En Jakobus zegt dat onze tong een lid is, waarmee wij God moeten verheerlijken. Ook kan zulks een goed middel zijn om ons te bewaren voor het afzwerven der gedachten en tegen de inwerkingen van de vijand.

- Het moet zelfs met uitgedrukte woorden duidelijk geschieden wanneer men in de tegenwoordigheid van anderen bidt. Dit is duidelijk, want anders lijkt het meer op een paapse stomme bedevaart. En toch, in hoe menig huisgezin wordt zo gebeden.

- Dan moet het geschieden in een bekende taal. Dus niet zoals de papisten wat in het Latijn spreken, want een ander moet Amen kunnen zeggen.

- Het moet ook geschieden met weinige, Bijbelse woorden. Dus eenvoudig, onder de indruk dat God in de hemel is en de mening des Geestes kent. Dus verre van versieringen en woorden van menselijke wijsheid, waardoor men de verwondering van anderen tot zich trekt. Alleen maar met woorden, welke de Heilige Geest leert en welke de nood duidelijk uitdrukking geven.

- Verder staat het voor een ieder, die voor zich alleen bidt, geheel vrij, of hij hardop of wel stil bidt. Elk moet hier zichzelf kennen. David zegt: "Heere, voor U is al mijn begeerte, en mijn zuchten is voor U niet verborgen." In Psalm 66 was zijn ziel stil tot God. En wij lezen: "De lofzang is in stilheid." En: "Zij hebben hun stil gebed uitgestort als Uw tuchtiging over hen was." Dit zien wij in Mozes, Hanna, Nehemia en anderen.

(2) Vervolgens de lichamelijke gebaren in het gebed. Hoe dit te doen in de vergadering der oprechten.

- Onder de oude christenen was het de gewoonte knielende te bidden. Dit doet men nog in sommige kerken in Schotland en in Duitsland, en het is zeer te prijzen en betamelijk. Maar heden ten dage geschiedt het in de meeste kerken door de mannen staande en met ongedekt hoofd. In deze zal een ieder in zijn doen in zijn gemoed ten volle verzekerd moeten zijn. Die niet kan staan, moet blijven zitten. Elk heeft zijn doel waarom hij gaat staan, of waarom hij blijft zitten, en moet dit maar onderzoeken. Niemand mag uit luiheid blijven zitten. Vrienden, men mag het vlees wel wat ongemak aandoen, want in het bidden verschijnt men voor de hoge God. En daarin is men dan ook ten voorbeeld voor anderen, welke er dikwijls op zien.

- Maar met betrekking tot de particuliere gebeden van een ieder voor zichzelf, deze zijn wat betreft de lichamelijke gebaren ook te onderscheiden.

- Dan zijn er de stille, uitschietende gebeden of de alleenspraken met de Heere in het hart. Deze kunnen en mogen geschieden onder elke gesteldheid van het lichaam. Dus al gaande of staande, in zijn beroep bezig zijnde, al liggende op het bed. Dan is er geen enkele gesteldheid van het lichaam uitgesloten.

Maar er is ook de plechtige afzondering van een christen. En dan is het betamelijk dat de gestalte des lichaams de inwendige gestalte der ziel volgt.

- Dan hebben sommige heiligen gestaan en zij hieven aldus hun hart naar boven.
- Anderen vielen op de knieën, hetwelk vanwege de verootmoediging des harten zeer betamelijk is. Dit deed Paulus, Daniël. Ja, Jezus Zelf.
- Sommigen neigden hun hoofd en bogen zich ter aarde neder. Dit deed Abrahams knecht.
- Ook vielen er met hun aangezicht ter aarde vanwege een gevoel van Gods hoogheid en eigen geringheid, onwaardigheid, ja zondigheid. Dit deed Jozua. Dit deed ook Jezus Zelf.
- Sommigen weenden bitterlijk over hun zonden uit liefdesmart tot Jezus. Zo deed Petrus, en die zondares, welke de voeten van Jezus natmaakte met haar tranen en deze met haar haren afdroogde.
- Weer anderen hebben van verre gestaan. Zij durfden de ogen niet naar de hemel op te slaan en sloegen zich op de borst vanwege het gevoel van verlorenheid in zichzelf. Zij vonden niets in zich om ook maar iets te kunnen eisen. Dit deed de tollenaar, en deden ook de drieduizend.
- Ja, er waren er ook, die hun ogen ophieven naar de hemel, om daarmede uitdrukking te geven aan hun verlangen naar de Heere. Zo deed Jezus Zelf. Ook hieven zij hun handen omhoog, ofwel breiden ze naar bovenuit. Dit deed Mozes. Dit is ook hetgeen Paulus vermaant. Zulks is het uitstrekken van de handen naar God, wanneer het uit verlangen voortkomt.

(3) En wat betreft de tijden van het gebed, dan betaamt het een christen om te allen tijde te bidden. Dat wil zeggen: Een biddend hart en gestalte te hebben, en te bewaren, want dan zal het te allen tijde bidden hem niet vreemd zijn.

- Van sommigen lezen wij, dat zij ook des nachts zich afzonderden. Dit deed David: Ter middernacht sta ik op." En Paulus. Ja, zo deed Jezus Zelf, Die wel de nacht aan de voet van de Olijfberg overbleef om te bidden.

- Het past een christen driemaal daags zich plechtig af te zonderen in het gebed. Dit kan voor een christen bijzonder nuttig en tot sterkte zijn in zijn beroep en in alles wat hem ontmoet en wat er voorvalt. Ook is het een groot bewaarmiddel voor het hart, om oprecht te zijn tegen de zonde en bij de Heere te blijven. Dit was de praktijk van David: "Des avonds, en des morgens, en des middags zal ik klagen en getier maken; en Hij zal mijn stem horen." En ook van Daniël. "Hij knielde drie tijden 's daags op zijn knieën, en hij bad, en deed belijdenis voor zijn God."

(4) Bezien wij tenslotte nog de bidplaatsen. - Wij weten dat een christen in de Nieuw-Testamentische dag niet meer aan bijzondere plaatsen gebonden is, zoals oudtijds de plechtige gebeden plachten te geschieden. Hoewel echter ook toen de heiligen wel degelijk ook buiten Jeruzalem baden. Jezus zegt dit Zelf tot de Samaritaanse vrouw.

- Dus is het naar de Heilige Schrift, dat de openbare gebeden geschieden in de vergaderingen der oprechten aan alle plaatsen. Wij zien dat dit ook geschied is ten tijde dat de Heere Jezus op de aarde was. En wel overal waar Hij maar gelegenheid er toe had. Dan lezen wij dat dit geschiedde op de weg, zelfs in Zijn opgaan naar Jeruzalem, op een berg, aan het strand of elders. Wij lezen dit ook van de apostelen, welke baden in de synagogen, in de huizen of elders. Paulus wil ook "dat de mannen aan alle plaatsen opheffen heilige handen." En dan wil dit zeggen, dat zij overal met gehele vergaderingen zullen samenstemmen.

- Maar het is ook naar het heilig Woord dat door een ieder voor zichzelf de bijzondere gebeden in het eenzame geschieden. En dan wel voornamelijk in de binnenkamer, en wel met gesloten deuren, naar het onderwijs van Jezus. Izak verkoos veel het veld, waar hij tegen het nalen van de avond heenging. Petrus koos veel het dak van zijn huis om te gaan bidden. Wij lezen dat de Heere daar niet verre was. En Jezus Zelf verkoos tot Zijn bidplaats veel de voet van de Olijfberg. De beste plaats is dus daar, waar men vrij en ongehinderd zijn werk kan verrichten, bijzonder heilig eenzaam.

B. Maar komen wij nu tot de tweede vereiste, en wel wat betreft de nederige ootmoed in het gebed. Wat is tot deze ware ootmoed dienstbaar? De onderwijzer zegt: Ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen. Staan wij eerst bij de betekenis van deze woorden stil, om te zien wat wij door onze nood en ellendigheid verstaan.

a. Door onze nood verstaan wij allerlei soorten van gevaren, waarin een ieder soms verkeert.

• Dit kunnen uitwendige gevaren zijn. Dus de velerlei tijdelijke rampen of tegenheden, welke iemand in zichzelf of in de zijnen kinnen overkomen. Hetzij dan door ziekten, of door andere kwaden, welke het ene kind van Adam het andere aandoet; of door de onmiddellijke oordelen Gods. Deze alle moeten in het gebed als gevolgen van de zonden worden erkend.

- Het kunnen ook inwendige gevaren zijn. Want elk natuurlijk mens verkeert gedurig in gevaar om in de aller zwaarste zonden te vallen en dus door de vorst der duisternis tot alles te worden vervoerd. Gelijk Kaïn, Saul, Judas enz. En ook om onverzoend in een eeuwig verderf neer te storten en daar zijn ogen op te slaan. O vrienden, er is geen beschutting of omtuining rondom hem, hij is onveilig. God stelt geen heil om hem tot muren en voorschansen.

- Maar ook elk kind van God verkeert gedurig in nood en gevaar. En wel om uit zijn rechte stand te raken door middel van zijn inwonende zonden, en vooral zijn boezemzonden. Alsmede door het verderf in de wereld, in welker midden hij leeft, en door zijn vele vijanden. Ja ook om door zijn boos en ongelovig hart en door de vorst der duisternis te worden gebracht tot velerlei twijfelmoedigheid wat betreft het werk Gods in hem. O, de bestrijdingen van de boze en de desperate inwerkingen, zelfs tot lastering van de Heere en tot alle kwaad, kunnen zeer hoog gaan. De duivel is loos en boos, en hij spant zijn netten. Hij rust niet vóór en aleeer hij een natuurlijk mens voor eeuwig in zijn strikken heeft, en vóór hij ook Gods volk hier in de tijd verstrikt. Ja dat hij het leven hun bang en bitter maakt, en het verkwikkelijke van hun geestelijke leven hun ontnomen heeft. Al deze noden moeten in het gebed gekend worden.

b. En door onze ellendigheid verstaan wij al die dingen, welke de oorzaken van de plagen zijn, waardoor iemand in nood en gevaar komt.

- En dan is daar wel voornamelijk de zondige wortel, de grondverdorvenheid of bron van alle kwaad. De geneigdheid van het hart tot afdwalen, waaruit al de zondige daden, woorden en gedachten voortkomen, welke dan rechtvaardige oorzaken worden waarom de Heere zware wegen over zulk één brengt. En daarbij ook de blindheid des harten in dit alles. De diepe onmacht, ongevoeligheid en de verkeerdheid in al zijn werken voor de Heere. Deze ellendigheid moet een ieder kennen in het gebed.

- Dit recht en grondig kennen van onze nood en ellendigheid wil zeggen, dat dit is bij de verlichting van de Heilige Geest. Daardoor ziet men de zonde in haar natuur en walgelijkheid voor God, als zijnde tegen God begaan, Die dit aan ons niet heeft verdiend. En dus als de oorzaak van al de zware wegen, welke de Heere met ons houdt. De onderwijzer noemt het een rechte kennis, welke een evangelisch gevoel en gewicht aan de zonde toebrengt, waardoor men meest klaagt dat men tegen de Heere gezondigd heeft: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd." Daardoor zal men meer over de zonde dan over de plagen klagen ook de bijzondere kennis.

- Voorts, dit recht en grondig kennen houdt ook in onze persoonlijke nood en ellendigheid, waar het bij ons in de grond der zaak aan mankeert. Dies noemt de onderwijzer het een grondige kennis, dus welke onze bijzondere kwaden en boezemzonden zijn, waar wij het meest voor open liggen en waar wij het zwakst zijn. Dus waardoor wij het meest in- of uitwendig in nood raken. David noemt dit in Psalm 51 zijn, dat wil zeggen, zijn bijzondere of de hem eigen zonde, welke de oorzaak was dat hij niet naar boven kon zien.

- Bezien wij nu nog welke zaken hier naar de Heilige Schrift liggen opgesloten in de woorden van de onderwijzer. Slechts een kort woord hiervan.

- Het recht en grondig kennen van zijn nood en ellendigheid sluit in het rechte zien van de zonde als zonde. Namelijk zoals deze niet het medelijden waardig is, maar hatelijk en walgelijk is in Gods ogen. De Heere moet de zondaar verdoen. Wij verdoen een walgelijke en ellendige pad, al is deze ellendig en verwond. O, God kan buiten Zijn Zoon niet anders doen. Ziet dán eens welk een verkeerd begrip hier menigeeen van Gods barmhartigheid heeft.

- Ja, het sluit in het zien van de zonde in haar verzwarende omstandigheden, als tegen de Heere en zo vele goedheden begaan, ja tegen liefde en ontvangen genade. O, indien er iets is, dat rechte droefheid naar God veroorzaakt, dan is het dit. Ook sluit het in dat men een bijblijvend gevoel op het hart draagt van wat de zonde veroorzaakt en nalaat, namelijk een pak van schuld. Dit wordt nooit recht gezien of gevoeld dan bij de heiligheid en rechtvaardigheid van de Heere God. Daarom heeft Gods volk de belofte, dat de Heilige Geest hen niet alleen zou inleiden in hun zonden, maar ook in de rechtvaardigheid Gods. O vrienden, hier duidelijk te staan en hier duidelijk uit te worden gered, dat maakt een goed christen. David zegt: "Ik ken mijn overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij."

- En daarbij sluit het ook nog in, dat men de zonden en ook zijn bijzondere boezemzonden, ja het gruwelijke en ongekende hart zo ziet, als die het op zijn leven toelagen en die hem de dood zullen aandoen, indien de Heere dit door Zijn weg niet voorkomt. O, dit behoort tot het zien van de zonde in haar verblindende en verslindende kracht. En dit veroorzaakt de radeloosheid en het opgeven aan 's mensen kant, ja het afdrijven van eigen gerechtigheid en kracht.

- Ja, dit recht en grondig kennen van zijn nood en ellendigheid maakt de ziel vatbaar voor en is dus bijzonder geschikt tot het tweede stuk, waarvan de onderwijzer spreekt dat het in een recht gebed vereist wordt Dit gaan wij nu behandelen.

Ons staat dan te letten op het doel van deze rechte en grondige kennis, namelijk op de verootmoediging voor het aangezicht van Gods majesteit, zoals de onderwijzer dit zegt. Dit is een aller wezenlijkste vereiste in een gebed, dat Gode aangenaam is en door Hem verhoord wordt.

Wat moeten wij verstaan door het aangezicht van Gods majesteit?

1. Door Gods majesteit moeten wij verstaan de oneindige luister en heerlijkheid des Heeren, betoond door Zijn grootheid en almacht, zuivere heiligheid en wraakoefenende gerechtigheid. Zoals niemand God zien en leven kan. Ja, dan zijn de engelen en de hemelen niet zuiver in Zijn ogen. En daarbij ook de vreselijkheid Gods. O, wanneer David de majesteit van God verhoogt en de Heere lofzingt, dan zegt hij: "Ik zal uitspreken de heerlijkheid der eer Uwer majesteit, en Uw wonderlijke daden. En zij zullen vermelden de kracht Uwer vreselijke daden; en Uw grootheid, die zal ik vertellen."

2. Door het aangezicht van Gods majesteit verstaan wij ook de overalteenwoordigheid van de majestueuze God. Dus zoals Gods majesteit overal is en zoals alles, in het licht van Zijn aangezicht geschiedt. Wij lezen: "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." Dat wil zeggen; nergens. En David zegt: "Majesteit en heerlijkheid zijn voor Zijn aangezicht." Dat wil zeggen: overal waar Hij is. God is toch een Geest, en dus heeft Hij in de eigenlijke zin van het woord geen aangezicht. Ook is het maar eigen wijsheid en te ver gezocht dat men door het aangezicht de Zoon van God verstaat. Want Deze komt hier voor als de verdienende oorzaak, om Wiens wil God het gebed Zijns volks wil verhoren. O, indien wij God kenden, wij zouden mede met David uitroepen: "Zijn Naam alleen is hoog verheven; Zijn majesteit is over de aarde en de hemel."

Bezien wij nu wat het verootmoedigen voor het aangezicht van Gods majesteit insluit.

(1) Het sluit in dat men met eerbied en ontzag voor de hoge en verschrikkelijke God zijn schuld volkomen aanvaardt, met een hartelijke belijdenis en uitbreiding van zijn zonden. Ja, met een billijken en rechtvaardigen van God, wanneer Hij vanwege de vloek- en strafwaardigheid het doodvonnis over de ziel zou uitvoeren. En dit gepaard gaande met een zich alle genade onwaardig verklaren. Dit behoort tot het rechte verootmoedigen en tot het rechte bukken: "God wederstaat de hovaardigen." Dit verootmoedigen is hier ontleend aan een misdadiger, die bij zichzelf van zijn misdaad recht overtuigd is en in de tegenwoordigheid van een groot vorsten rechter daarvan openlijk belijdenis doet. Welke daar dus recht onder gebukt gaat. Voor deze mens blijft niets anders over dan het belijden van zijn strafwaardigheid en te smeken om vrije gunst en genade. Zo deed die dienstknecht, die zijn heer tienduizend talentponden schuldig was en niets had om te betalen. Hij verootmoedigde zich en viel voor zijn heer neder. Dus viel ook Simeï voor David neder: "Mijn heer rekene mij niet toe de misdaad, en gedenke niet wat uw knecht verkeerdelijk gedaan heeft te dien dage, als mijn heer de koning uit Jeruzalem uitging, dat het de koning zich ter harte zoude nemen. Want uw knecht weet het zekerlijk: ik heb gezondigd."

(2) Ja, dit verootmoedigen voor het aangezicht van Gods majesteit sluit in het vrij verklaren van de Heere met een gebroken hart, onder gevoel van geringheid en onwaardigheid. Dat men dus zijn Rechter in nederigheid toevalt, van verre ziende op een weg, welke er nog bij de Heere is, en in welke God evenwel nog in gunst het gebed kan en wil verhoren. Zo verootmoedigde Jakob zich, en Daniël, en Abraham, en Job. Dit deed ook de tollenaar. O, God zal een gebroken en verslagen hart niet verachten. De Heere zegt: "Op deze zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn woord beeft." Ezra zegt: "Ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God", enz. Aan zulke verootmoedigde gestalten wordt de zegen vastgemaakt: "Want alzo zegt de Hoge en de Verhevene, Die in de eeuwigheid woont, en Wiens Naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij die, die van een verbrijzeld en nederige geest is, opdat ik levend maks de geest der nederigen, en opdat Ik levend maks het hart der verbrijzelden."

C. En bezien wij ook nog de derde vereiste, welke betreft het gelovig vertrouwen in het gebed. Wat moeten wij hierdoor verstaan? Welk gelovig vertrouwen op God wordt in een recht gebed vereist?

1. Allereerst komt daarbij naar voren wat wij van onszelf moeten zien, denken en erkennen in het bidden, met betrekking tot de verhoring van onze gebeden. Dan zegt de onderwijzer: dat wij zulks onwaardig zijn. Dit is het licht, hetwelk de mens zijn onwaardigheid voor God openbaart. O vrienden, het vloeit voort uit de rechte zelfkennis door de Geest wanneer iemand met uitgebreidheid des harten voor God rondborstig verklaart dat God rechtvaardig is, en dat hij alles heeft verbeurd en in zichzelf niets bezit om iets van God te eisen.

Zulks behoort tot dat zalige loslaten, waarvan, hoewel in een andere zin, gesproken wordt in Lukas: "Laat los, en gij zult losgelaten worden." Dan krijgt de ziel weer terug hetgeen zij loslaat. Hierop ziet de spreuk van de Heers Jezus: "Wie zijn leven zal willen verliezen, die zal het vinden." Ziet dit in de verloren zoon. Toen hij met zijn hart mocht zeggen: "Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden", werd hij gekust en het gemeste kalf werd geslacht. En toen de hoofdman met zijn hart zei: "Heere, ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen, maar spreek alleenlijk een woord", antwoordde Jezus: "Ik heb zelfs in Israël zo groot een geloof niet gevonden" als in deze heiden. Gij ziet dus dat dit een wezenlijke vereiste in het bidden is.

2. Dan komt hierbij ook naar voren wat wij in het bidden hebben te zien, te denken en te geloven van de grote God.

(1) Dan moeten wij van de Heere denken en geloven dat Hij is een oneindig algenoegzaam God, Die - gelijk de onderwijzer zegt - het gebed verhoren wil. En dit moet zijn een gegeven geloof. Het geloof der uitverkorenen Gods, hetwelk niet aller is. Want van nature heeft een ieder een soort van geloof of een algemeen vertrouwen zonder grond, omdat men God niet kent. En men gaat verloren omdat men dat geloof niet kwijt raakt. Ja, dit geloof is een groeiend geloof, hetwelk niemand alleen maar door uiterlijk lezen of horen kan aanleren. De Geest leert het aan de hand van het Woord in de bevinding te oefenen, en dus kent niemand het, dan die het heeft. Ik zeg: het groeit in tegen de onwaarschijnlijkheden aan onze zijde. Het breekt in het bidden door ongeloof en twijfelingen heen. En dus maakt het een ziel ijverig, ernstig, Bemoedigd, vrijmoedig, en het doet de handen naar boven opheffen: "Die tot God komt, moet geloven dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken." En Jakobus zegt ook: "Indien iemand wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere." Maar in geloof, want wie aan God en aan Zijn belofte twijfelt, en dus aan de verhoring van zijn gebeden, Die is aan een baar der zee gelijk, enz. En dit geloof staat nu lijnrecht tegenover het hebben en voeden van harde gedachten tegen de Heere in het bidden. En ook tegenover dat droevig willen bewegen van de Heere door het bidden. O, dit veroorzaakt maar ongeloof, ijverloosheid, moedeloosheid, en het maakt de handen maar slap. Bij Elia was het anders gesteld, en ook bij Eliza. En ook bij de Syrofenisische vrouw. Die braken in het geloof door. Wij lezen met nadruk: "Gij hebt niet ontvangen die Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze; maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: Abba, Vader!" Ook hebben wij van de Heere te denken en te geloven de zekere verhoring van het gelovig gebed. Zoals de onderwijzer zegt: Dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhoren." Dus hoe ellendig het ook in de ziel gesteld moge zijn.

(2) Dus hebben wij te geloven dat God een Zoon heeft, Welke Hij tot een Middelaar, tot een Vorst en Zaligmaker heeft daar gesteld. En Welke door lijden en gehoorzaamheid aan de gerechtigheid en aan de wet van God voldaan heeft, en een eeuwige gerechtigheid heeft aangebracht ten behoeve van hen, die in waarheid met hun zonden tot Hem komen en Hem aannemen. Nu moet elk door genade al zijn voden van eigengerechtigheid, doen en plichten, van al zijn vermeende aardigheid en aangenaamheid voor God, maar laten varen. En dus de hand geven aan deze Zoon van Gods liefde, tot vereniging, dekking en bescherming. Om met en op die Zoon in de gebeden voor de Vader te gaan pleiten. Ziet vrienden, hoe Jezus het middelpunt des geloofs is, en hoe dus nooit recht gebeden wordt door hen, die niet in waarheid tot Hem gekomen zijn en dus niet in Hem geloven, welke gedachten zij ook mogen hebben. Dit lezen wij met zoveel woorden: "Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in Welke zij niet geloofd hebben?"

(3) Voor zover wij door genade in Jezus zijn ingelijfd en met Hem verenigd, hebben wij daarom de verhoring van het gelovig gebed om Christus' wil zeker te wachten. O vrienden, door het zien op Jezus in het bidden gaat die kracht van hoop op verhoring des gebeds uit in het hart. De Vader heeft toch van de hemel getuigd: "Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Dewelke Ik al Mijn welbehagen heb." Zo heeft Hij ook een welbehagen in al degenen, die, vuil en stinkend zijnde in eigen ogen, met een walging afzien van al hun eigen waardigheid en aangenaamheid, en die mede alleen hun welbehagen in de Zoon hebben. Aldus wordt een kind van God het met de Heere eens en wordt zijn gebed om Christus' wil zekerlijk verhoord. Deze verhoring vloeit voort uit kracht van Gods rechtvaardigheid. Daarom zegt Jezus Zelf: "Al wat gij de Vader zult bidden in Mijn Naam, Hij zal het doen." Beschouwen wij nu welke dan de vastigheid en grond van deze zekere verhoring van het gebed moet zijn? Niet anders dan de beloften van een onveranderlijk getrouw God. Dit toont ons de onderwijzer aan als hij zegt: Gelijk Hij ons in lijn Woord beloofd heeft, en dat dit de vaste grond van verhoring is, welke wij hebben. Dat God deze belofte in Zijn Woord gedaan heeft, zien wij de gehele Bijbel door.

Deze beloften Gods zijn zo waarachtig en onveranderlijk als de Heere Zelf, Die ze gesproken heeft, waarachtig en onveranderlijk getrouw is. En daaruit volgt dus dat het in de beloften gegrond zijnde geloof eigenlijk aan geen twijfeling kan onderworpen zijn. Integendeel, naar het woord van de onderwijzer, het geloof moet een vaste grond hebben. Zie hier dan het gruwelijke van het ongeloof in het bidden. Zulks is niet beter dan dit gevoelen van God te hebben, dat Hij in Zijn beloften aan ons gelijk en dus leugenachtig is. Paulus zegt ons: "Het geloof nu is een vaste grond der dingen die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet." En door dit geloof geniet men de verhoring van zijn gebed. Dan zegt de Heere: "Al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, gij zult het ontvangen." En: "Alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden." Hoe krachtig wijzen deze schriftplaatsen de zekere verhoring in Christus aan, wanneer het gebed gelovig geschiedt.

Nu moeten wij met een enkel woord nog iets zeggen van de gestalten, welke zijn verbonden aan het gelovig en vertrouwend bidden.

1. Daaraan is verbonden dat het hart is aangedaan van liefde tot God, als de algenoegzame God in Zijn lieve Zoon, gepaard gaande met een uitgebreide oprechtheid voor de Heere. Dan is de Heere nabij degenen, die Hem liefhebben en met onbedrieglijke lippen bidden. Ziet deze gestalte in Hanna. Zij had haar hart uitgegoten voor de Heere, en daarop zegt zij: "Mijn hart springt van vreugde op in de Heere; mijn hoorn is verhoogd in den Heere; mijn mond is wijd opengedaan over mijn vijanden; want ik verheug mij in Uw heil."

2. Daaraan is ook verbonden onderwerping des harten onder de wil des Heeren. O, hier buigen de eigen zin, wil en verdorven rede van de mens. Zulks valt hier geheel weg en verzinkt in Gods weg en Zijn eeuwig vrijmachtig welbehagen. Het grote Voorbeeld had dit op volmaakte wijze: "Vader, niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt." En dit zelfs in Zijn uiterste angsten en benauwdheden, toen Hij op Zijn aangezicht ter aarde lag.

3. Aan het gelovig en vertrouwend bidden is voorts verbonden een nederige vrijmoedigheid des harten in Christus tot de Vader. Dat is die zalige toekering, zoals een kind zich vrijmoedig in de armen werpt om gedragen te worden, en zoals het daar ook zonder zorg is. Zo draagt de Heere als een voedsterheer zijn zuigeling. Paulus zegt: "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade." Vrienden, het is niet dat men alleen maar met woorden van Christus in het bidden gewag maakt, maar het wil zeggen Hem in de armen te hebben en daarop vrijmoedig te worden. Dit deed Simeon toen hij het Kindeke Jezus in Zijn armen had: "Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede." Toen wilde hij wel sterven.

4. Ja daaraan is ook verbonden dat men al zijn sterkte, kloekmoedigheid, lijdzaamheid en hoop onder het bidden alleen uit Christus put. O, hier is de ademtocht voor zulk een ziel. Die mens is ook bekommerd ten aanzien van verkeerde sterkte en hoop, of ten aanzien van sterkte en hoop van een verkeerde kant.

5. En ook is aan het gelovig en vertrouwend bidden verbonden het einde van de in het bidden begeerde zaak aan de Heere over te laten en met lijdzaamheid de verhoring van het gebed te verwachten. Dat wil niet zeggen werkeloos, gelijk hedendaagse dwaalgeesten wel leren, maar met een werkzaam uitzien naar de Heere. O, het is zo goed, de Heere vrij te verklaren en evenwel te wachten op Zijn Goddelijk antwoord; wat en wanneer en op welke wijze de Heere zal believe te antwoorden. Ja, hoe en in welke mate en op welke tijd het de Heere zal believe naar Zijn soevereine vrijheid de begeerde zaak te geven. Vrienden, in het stuk van het wachten op antwoord is het zeer nuttig veel acht te geven op de dagelijkse voorzienigheden Gods na het bidden. En ook op de besturing van het woord der tong van anderen, daarbij met een oog op de Heere en op de zaken, welke wij gebeden hebben. O, wanneer wij ons maar open kunnen stellen voor licht, dan kunnen wij wel licht krijgen, hetzij onder de prediking des Woords, hetzij ook in de particuliere gesprekken, hetzij door het zien en horen van zaken in de voorzienigheid. Als wij het maar opmerken. Daarom staat er geschreven: "Opmerken is beter dan het vette der rammen." David zeg: "Ik zal horen wat God de Heere spreken zal." En: "Ik verwacht de Heere; mijn ziel verwacht, en ik hoop op Zijn Woord. Mijn ziel wacht op de Heere, meer dan de wachters op de morgen; de wachters op de morgen." En Micha zegt: "Ik zal uitzien naar de Heere; ik zal wachten op de God mijns heils; mijn God zal mij horen." Ja, in deze is het altijd het veiligste en het nederigste, dat een christen tevoren, dus met betrekking tot de uitvoering van de eeuwige raad, blind wil zijn. Dus dat men een indruk in het hart heeft en behoudt van hetgeen Jezus zegt: "Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft." Dan is er in het bidden een heilige onwetendheid, welke God verheerlijkt.

Toepassing

Zie vrienden, hier iets getoond van hetgeen behoort tot een recht gebed, dat Gode aangenaam is en van Hein verhoord wordt: Vanwege de korthed van de tijd en de dierbaarheid van de zaken zullen wij de zaken, welke God bevolen heeft van Hem te bidden, en welke Christus heeft genoemd in het aller volmaaktst gebed, bewaren voor de volgende oefening. Nu zullen wij in het kort nog iets voorstellen tot nadere ontdekking, besturing en opwekking.

A. Mensen, die in, het geheel niet bidt, of indien gij al op uw manier bidt, u er toch niet om bekreunt of uw, gebed wel Gode behagelijk is. Ja, die reeds tevreden bent als u maar gebeden hebt, er niet bezorgd over zijnde of u naderhand wel de verhoring vindt. Wilt u toch bij het hier behandelde eens neerleggen.

1. Vrienden, bidt gij wel de enige ware God alleen van harte aan? Is de Heere het enige Voorwerp van uw hoogste lust, liefde, hoogachting en vertrouwen? Of komt dat er maar bij omdat de religie nu eenmaal meebrengt zo te moeten spreken? Is het dus de werelden het aardse, hetwelk uw hart bezit? Wel, dan is God niet de alles alleen waardige en aanbiddelijke God in uw achting. O, dan zet gij uw vertrouwen op uw afgod en deze aanbidt u. Wilt u daarvan het bewijs hebben, vrienden?

2. Wanneer u de aardse behoeften mist, dan bent u zonder hoop en dan kent u geen God in Israël. Ja, weet u wat het is om met het hart naar boven te zuchten om wat te krijgen, en dus begeerten uit het binnenste voort te brengen? O, waar steeds nacht en dag uw overleggingen zijn, daar is uw hart, en dat werk doet u van harte. Is het zo niet? En is dat dan God alleen van harte aan te roepen?

3. Wanneer u bidt, verootmoedigt ge u dan zo diep voor het aangezicht van de majestueuze God, vanwege de bevindelijke kennis en het gevoel van uw nood en ellende? Weegt uw gedurig gevaar u op het hart, dat u er voor openligt elk ogenblik uw ziel te kunnen verliezen? Ja, dat uw ziel in het uiterste gevaar is en dat u in de zonde gebonden ligt? En dat u uzelf niet kunt helpen? Dat ,gij in uzelf zelfs geen zucht ten goede hebt? Vrienden; weegt dat op uw zielen?

4. O mens, weet u er ook van wat het is uw voet vast te kunnen zetten op de beloften van God, en zo de verhoring van het gebed gelovig in te wachten om Christus' wil, niettegenstaande u uw algehele onwaardigheid gevoelt? Kunt u niet rusten, of Christus moet in u bidden? Moet Hij tussen u en uw vloekwaardige ziel tussenbeide komen als de enige grondoorzaak van alle hoop? U weet toch immers niet wat het is, en deze dingen behoren evenwel tot een recht gebed. Hoe kunt u dan enig respect en achting hebben voor uw eigen werk? Och arme ziel, wat zal dat eens slecht uitkomen. Wat zal er toch van u worden indien u blijft die u bent!

Ziet dan nog eens bij de stukken hoe het met deze en gene is gesteld.

(1) Velen ontvangen niet omdat zij niet bidden. En zij bidden niet omdat zij aan banden liggen. En zij weten van niets af. Noch van de afkerigheid des harten van het bidden, noch van banden. Zij gevoelen geen banden, zij leven gerust daarhenen naar eigen zin en wil, ja zij zijn dood. Het is wel waar, dat hier ook de meesten sterven. Maar het gebeurt ook wel, dat er hieronder zijn die het allernaast zijn aan het Koninkrijk Gods, en die vele anderen, die veel gerucht maken, voorgaan in het Koninkrijk der hemelen.

(2) Sommigen bidden veel, maar zij ontvangen niet, omdat zij kwalijk bidden, zoals Jakobus zegt. Zij rusten en zitten op het ellendige en geesteloze bidden. De consciëntie is stil op het stoffelijke werk. Zo zijn er miljoenen naamchristenen, die wel pilaren van de kerk schijnen en die zichzelf daar ook voor houden, en zij gaan met al hun bidden verloren. Zij ontvangen niets: "Zij riepen, maar er was geen verlosser." O, er is een Heere, maar Hij antwoordt niet. God walgt van zulk bidden, het is tot zonde en Gode een gruwel. O goddeloos mens, al vermenigvuldigt u uw gebed nacht en dag, het zal u niet helpen. Ja, al zoudt u zelfs bloedige tranen schreien, het zal u niet helpen. Uw bidden zal u moeten ontvallen, en de Geest der gebeden zal onuitsprekelijke zuchtingen in uw hart moeten leggen, en u moeten leren tot Jezus te komen. Dat eerst zal u helpen, wanneer u er ooit toe verwaardigd wordt.

(3) Er zijn ook, die veel ontwaking in hun consciëntie hebben, die toch in hun bidden worden gestremd. En wel omdat zij weten dat zij banden hebben en welke deze zijn, en dat zij er niet van af willen. Dit benauwt hen en maakt hen afkerig van het bidden, uit liefde tot die banden. O, dit is een krachtig bewijs van in de macht des satans te zijn. Vrienden, dit is een ongelukkige stand. u waagt veel, misschien wel uw zaligheid. Het zou wel kunnen zijn dat God uw banden nog eens breekt tegen uw wil en dank in, omdat Hij de onafhankelijke Soeverein is. Maar het zou ook kunnen zijn, en dat gebeurt niet zelden, dat één band, waar u niet af wilt, een oorzaak is dat u verloren gaat. O, u zondigt niet blindelings, want u bent ontrouw aan uw licht. u kiest in deze de dood voor het leven, en dat tegen uw licht in.

(4) Sommige zoekende en begerende zielen kunnen niet bidden. Zij gevoelen dat zij een afkerig hart hebben, dat aan geen bidden wil. Het moet er als het ware toe gesleept worden. Zij zijn zo blind. Zij weten niet welke hun banden zijn.

Zij gevoelen alleen dat zij rondom in banden liggen, en dat zij niet tot Jezus kunnen komen en tot Hem bidden. En uit benauwdheid raken zij somtijds wel eens aan het roepen, wanneer hun gedachten zeer vermenigvuldigen over wat er nog eens van hen zal worden. En evenwel blijft het voor hen rondom donker en gesloten.

Het volgende moge tot uw besturing dienen.

- U hebt nodig veel naar boven te zien en te staan naar een gevoel van uw schuld, onmacht en onwaardigheid. O, wanneer u dat krijgt, zal zich een geheel ander werk in uw ziel opdoen. Dan zal uw eigen bidden en spinsel u ontvallen. Dan zult u wenende aan de voeten van de Heere Jezus blijven liggen met een werkzaam hart.

- Vrienden, naar Jezus heen. Hij heeft de Geest des gebeds verworven en Hij wacht om Deze te geven aan degenen, die er Hem om bidden. O, veel zuchten om een zucht, veel bidden om nog- eens recht te bidden. En dat met een druipend oog tot God, onder nederige klachten over uw niet kunnen en uw onwaardigheid.

- En u moet ook de tijd waarnemen. O vrienden, het is hier de tijd om te bidden. Die hier bidt, die ontvangt; die zoekt, die vindt; die klopt, zal opengedaan worden. Na deze tijd zal er geen tijd meer zijn. B. Maar kinderen van God, u hebt, wat uw grondslag betreft, aanvankelijk de sleutel des gebeds ontvangen. U kunt daardoor het Koninkrijk der hemelen, ja het hart van Jezus en van Zijn Vader ontsluiten, wanneer u deze sleutel maar goed gebruikt. Moet menigeen uwer zich niet schamen, dat zijn kracht zo zeer vervallen is door zijn ongerechtigheid? Dat hij nu niet meer bidden kan en ook die kracht uit zijn gebed niet meer ontvangt als in vorige dagen? Vrienden, waar komt dat vandaan?

- Dit komt hier vandaan, dat het rechte bidden een werk van de hemel in de ziel is, en die deur is nu toe. En hoe minder u daarvan ziet, hoe ongelukkiger en ongeneselijker het is. Tevoren zag u om dat hemelse werk gedurig op naar de hemel wanneer ge u tot het gebed schikte. En nu kunt ge zelf wel voort. Ja, sommigen kunnen voortbrengen wat zij willen, en zijn dus hoger van hart geworden. Vrienden, dat vormelijk opzien, zonder Geest, zal geen kracht bijzetten. Velen menen in hun mening dit nog wel te hebben, maar het doet u dezelfde blijven die ge zijt.

- Het komt ook hierdoor, dat u het bij het werk, dat u nu hebt, en dat u als zulk één gekregen hebt, het zo goed kunt stellen. Uw eigen werk wordt u nu het meest dodelijk. Werd het voor u maar eens als een wegwerpelijk kleed, dan zou er wel spoedig verandering komen.

- Dat u nu niet meer zo bidden kunt, vloeit ook daaruit voort, dat er velen onder Gods volk zijn, die het met elkaar zo kunnen stellen. Zij sterken elkander maar en houden dikwijls de gaven voor de genade des gebeds. En dan is er menigmaal niemand onder hen die eens rood van schaamte wordt. Ja, die als der woorden vol zijnde, uit de volheid van zijn hart eens spreekt om lucht te krijgen, gelijk Jeremia. En wanneer er eens zo'n arme bidder onder is, die maar stamelende zucht, dan telt men die niet. Dan denkt men dat bij hem de gaven en het verstand ontbreken. Ja vrienden, dat verstand en die gaven wil hij u wel laten houden. Hij beklagt u daarmee, want hij weet dat al dat gemammel geen wonderen zal doen. Lege vaten klinken het hardst, maar het vat dat overloopt, lekt niet. Hij zucht er dus tegen, en het is zijn hartelijke wens dat God hem voor zulk verstand en zulke gaven bewaart.

- Dat u de kracht uit uw gebed niet ontvangt als in vorige dagen komt dus daaruit voort, dat u niet arm zijt naar de geest. Dat de hoogheid van God, uw nood en ellende, ja uw onmacht u niet grondig drukken. Daardoor kunt u ook van Christus geen recht gebruik maken, en dus mist u ook het rechte vertrouwen van de verhoring.

Vrienden, mocht u eens opstaan uit die slaap, opdat u mocht zien wie ge zijt. O, wanneer God uw ogen eens opent en u licht geeft, dan zult u verbaasd staan kijken, ja dan zult ge schrikken van uzelf. Dan zult ge uw Vader danken, dat Hij zo goed over u geweest is om u terug te halen. Staat er dan toch naar uw hart mee te krijgen wanneer u naar boven zucht om licht. O, de Heere zal Zijn volk niet begeven en Hij zal hen niet al te zeer verlaten.

C. Maar ook een woord tot u, volk van God, dat nog wat naderbij leeft.

- Zoekt toch die deur, om het gebed in uw hart te krijgen, open te houden. En wel door er zelf naar te staan hoe langer hoe armer te worden. Want alleen armen bidden recht. Houdt u daartoe dan bij de beste en bij de wakende vromen. O, bij slapenden valt men menigmaal zelf ook in slaap.

- En houdt dan ook nauwgezet uw tijden van afzondering. Want dit heeft veel invloed op het geestelijke leven. Daniël was op zijn vaste tijden van afzondering zo gezet, dat toen er de dood op stond, hij zich er maar aan waagde. Het is de geestelijke ademtocht der ziel, zonder welke men geestelijk moet sterven. Daarom zijn Gods kinderen zo blij wanneer de Heere hen in hun bidden helpt. Dan willen zij zo gaarne het eten en drinken en alles er aan geven.

- Weet ook dat het van harte aanroepen de enige weg is om wat van de hemel te krijgen. O geen luie en slappe bidders, die maar zeggen: had ik dit maar en had ik dat maar, kunnen daar terecht.
- Tot het rechte bidden behoort een grondige kennis van uw nood en ellende, gepaard met ootmoed. En klaagt u zo zeer over de blindheid en ongevoeligheid van uw hart? O vrienden, dan hebt ge stof om daar te beginnen. Wat is de Heere goed dat Hij u er iets van doet zien.
- Tot het rechte bidden behoort ook verloochening. O, laat dan die weg, om als een bedelaar te leven op de vrije gunst van een ander, u maar hoe langer hoe meer dierbaar worden. En stelt de Heere toch nooit palen in de verhooring. Noch wat de tijd betreft, noch in wijze of mate. O, laat dat maar aan de Heere over.
- Tot het rechte bidden behoort ook geloof. Men geeft God eerst recht de eer wanneer men de gebeden zaken in Zijn hand overgeeft en het Hem toevertrouwt, op grond van het door Jezus aangebrachte rantsoen en van Zijn eeuwige voorbeding. Wel vrienden, zie dan en betreurt toch hartelijk het gruwelijk en zondig ongeloof. Dat sluit de deur zo dikwijls en weert de zegen en het goede. O, laat u sterken in het geloof, dat al de beloften gedaan zijn door een onveranderlijk God, Die er daarenboven nog de zegels aan heeft gehangen. Dat dit ons bevestige.

Amen, het zij zo!

HET GEBED

(Wat men naar het voorschrift van Jezus bidden mag en bidden moet)

In de vorige oefening behandelden wij het eerste gedeelte van het tweede hoofddeel, de vereisten tot een recht gebed. Dus hetgeen behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en door Hem verhoord wordt. Nu komen wij tot het tweede gedeelte, de zaken waar men om mag en moet bidden (vraag 118). Om welke redenen doet de onderwijzer deze vraag: Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden? Deze vraag komt voort uit het eerste stuk van het vorige antwoord, waarin gezegd wordt dat het een wezenlijke vereiste in het bidden is, dat wij God van harte aanroepen om al datgene, dat Hij ons geboden heeft van Hem te bidden. En zulks opdat wij nu zouden mogen weten wat God geboden heeft van Hem te bidden, ten einde wij daar niet bezijden zouden geraken. Daarom stelt de onderwijzer ons nu deze vraag voor, en dit is van zeer groot belang.

a. Want wij mogen niets anders van God begeren dan datgene, waaromtrent de Heere beloften gedaan heeft. Ofwel waarvan direkt of indirect de grondslag ligt in het richtsnoer van het beschreven Woord. Daarom beroept David zich zo menigmaal op dat Woord. En dan naardat de beloften in dat Woord zijn gedaan. Hetzij dat men de zaken volstrekt, hetzij dat men ze onder voorwaarden van de Heere begeert. Johannes zegt: "Dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort." Het gebed moet dus gelovig geschieden en daarom zijn grondslag hebben in de beloften. Anders kan men nooit in het gebed heilige handen naar God opheffen. Menigeen is zo blind en verdorven van zinnen, dat hij om zaken bidt, welke zijn tegen de eer en de wil van God, tegen de liefde tot de naaste en tegen het eigen welzijn. En dan meent hij evenwel dat hij recht bidt. O, zulken ontvangen niet, omdat zij kwalijk bidden en zij het in hun wellusten zouden doorbrengen. De moeder van de zonen van Zebedeüs bad tot Jezus, dat haar twee zonen zouden mogen aanzitten, de één aan Zijn rechterhand en de ander aan Zijn linkerhand in Zijn Koninkrijk. Maar dit was niet naar Gods wil, en daarom gaf Jezus haar ten antwoord: "Gij weet niet wat gij begeert." Want zelfs in een rechte zaak mogen wij nooit van God begeren deze te ontvangen op een wijze, of in een trap en mate en op een bepaalde tijd naar onze zin. O, hierin moet losgelaten worden. De Heere beantwoordt het gelovig gebed op Zijn wijze. Dikwijls ook door wat anders of wat beters te geven. Wij lezen: "Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, welke de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft."

b. Deze vraag: Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden? Wordt hier dan ook gesteld met het oog op allerlei soorten van kettters en dwaalgeesten.

- Er zijn er toch, die stellen dat een christen in de Nieuwtestamentische dag niet mag en niet moet bidden, maar altijd moet danken. Dat zij namelijk niets begrijpen van de dingen, die des zijn, door hun trotse biddeloosheid en door hun vermeende danken. Dat zij namelijk niets begrijpen van de dingen, die des Geestes Gods zijn, maar slechts natuurlijke mensen zijn, de Geest niet hebbende.

• Er zijn er ook, die stellen dat men in de Nieuwtestamentische dag alleen maar om geestelijke, en niet, om lichamelijke zaken mag bidden. Dit laatste zou voor een christen te gering zijn. Wij willen wel geloven dat het te gering is voor zulke hoge en trotse harten. Zij schatten zichzelf zulke geestelijke mensen te zijn, maar zij weten niet door welke verleidende geest zij worden gedreven. Maar een nederig mens zegt: O, het is voor God niet te gering om te onderhouden en Zijn gedurige voorzienigheid er over te doen gaan. Hij noemt het alles onder Zijn beloften in het verbond. Daarom is het voor mij niet te gering dat ik er de Heere om aanroep en dat ik Hem ken in al mijn wegen. Maar menigeen heeft nooit gebrek aan brood gehad, en dus is hij als een schipper aan land. Anders zou de nood hem wel doen roepen.

Letten wij dus op het antwoord van de onderwijzer, waarin hij noemt al hetgeen God ons bevolen heeft van Hem te bidden, naar de vorm van het voorschrift van Christus. Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden? De onderwijzer zegt: Alle geestelijke en lichamelijke noodduft. Men mag en moet dus bidden om geestelijke en lichamelijke noodduft. De onderwijzer noemt de geestelijke noodduft in de eerste plaats, omdat deze zoveel zwaarder en gewichtiger is dan de lichamelijke. Zoals de geest het lichaam, en zoals de zaken, die van eeuwig belang zijn, het lichamelijke overtreffen.

Wat moeten wij door geestelijke en lichamelijke noodduft verstaan?

A. Door geestelijke noodduft.

1. Door geestelijke noodduft met betrekking tot God moeten wij Zijn verheerlijking verstaan. Dus dat de Naam en de eer des Heeren niet mogen worden verdonkerd, maar mogen worden verhoogd en uitgebreid. Want vrienden, anders lijden wij daardoor schade. Het is hier als wanneer een vader wordt aangetast in zijn naam, goederen enz. Dan lijden zijn kinderen schade. Dit is aan elkaar verbonden. Wanneer de heerschappij en de eer van God worden geschonden, dan verkeert de welstand van veler zielen in gevaar.

2. Dan is er de geestelijke noodduft met betrekking tot de staat van Gods kerk in het algemeen en in een land. Daardoor verstaan wij de uitbreiding van het Koninkrijk van God en Christus onder alle volkeren tot de heerlijkheid des Konings.

(1) Daartoe is dienstbaar de bekering van Joden en heidenen, de laatste val van de antichrist, enz.

(2) Ook de gunstige en genadige inwoning van God in een land. Dat de Heere moge blijven en met Zijn heerlijkheid niet om der zonden wil vertrekken zal.

(3) En daartoe zal dienstbaar zijn een algemene uitstorting van de Heilige Geest over Zijn zwakke volk in een land, opdat zij uit hun diepten en graven weer mochten opkomen. Ja, opdat zij de oorzaken van de oordelen en van het wijken Gods op hun hart mochten dragen voor de Heere. Dat zij zo God mogen verbidden en het land behoudenis aanbrenge.

(4) Want daarvan zal weer een wezenlijk gevolg zijn dat de Heilige Geest medewerkt onder de middelen der genade, opdat allerlei soorten van mensen bekeerd en tot Gods gemeenschap mochten worden gebracht.

(5) En vooral opdat er velen uit de overheid en zij, die het land besturen, uit de predikanten en uit vele anderen, die aan het algemeen nut zo veel zouden kunnen toebrengen, mogen gerekend worden in het opschrijven der volken.

3. Maar er is ook de geestelijke noodduft in het bijzonder met betrekking tot de eigen omstandigheden, ten aanzien van onbekeerden en bekeerden.

(1) Dan behoeven de onbekeerden licht van de hemel in de ziel, om te mogen zien wie zij zijn. Om te zien hun blindheid, geestelijke dood en vijandschap tegen God, en om aldus uit dat gevaar aan het roepen te geraken. Ja, dat zij zo door ontdekkende genade hun zonde en vloekwaardigheid voor God in het oog en het hart mogen krijgen. Om voortgeholpen door de Geest der gebeden, in belijdenis van deze dingen en in het billijken van de Heere vanwege eigen schuld met de mond voor God in het stof te mogen vallen. Dan zouden wij drijvende worden op de wateren van vrije genade. Af te mogen drijven van eigen kracht en gerechtigheid, en daar tegenover te mogen genieten de openbaring van Christus aan en in de ziel. Opdat de ziel de weg van verzoening en van vrede met God in het oog moge krijgen en deze vinden. Om het met alle ellenden, zo goddeloos als men is, om des levens wil daarheen te wenden. Ja, dan behoeven de onbekeerden de genade des geloofs om die grote en eeuwige stap uit zichzelf in Christus te doen. En dit gepaard met waarachtige bekering en omwending of verandering van hart en staat, en ook van werkzaamheden. O vrienden, dit is de geestelijke noodduft van elk onbekeerd mens.

(2) Ten opzichte van de bekeerden verstaan wij door deze geestelijke noodduft het volgende.

- De behoefte aan gedurig licht om maar te mogen zien de scheiding en de tussenstand, welke er door de zonde komt tussen God en de ziel.

Om dus te leren dagelijks gebruik te maken van het bloed van Jezus tot wegruiming daarvan. Want dat is de grondslag voor de welgesteldheid van een christen.

- Daartoe behoort ook de aanwas in de genade en in geestelijke kennis. Zoals de vermeerdering van licht en kracht des geloofs. Ook de toeneming in heiligheid. Namelijk in nederigheid, in liefde, in verloochening van eigen zin en wil, in zachtmoedigheid, in oprechtheid tegen de zonde, en aan de zijde Gods ook in standvastigheid in de hoop op God.

- Dan verstaan wij door deze nooddrift ook de behoefte aan meer evangelische leiding. Om meer als tot een Vader te mogen roepen, en om vanwege de zonde niet van Jezus weg te blijven. Om niet maar te trachten de Heere te bewegen, maar om van de Heere gunstiger gedachten te hebben en te voeden.

- Hiertoe behoort ook het mogen opkomen uit de diepe ongestalten. Dus door de Heere weer te worden gehaald om zo weer nederwaarts wortelen te mogen schieten als in het eerst, en weer vruchten te mogen dragen. Menig kind van God heeft dat zo nodig vanwege zijn oproepbaar ver af zijn van de Heere, en vanwege zijn blindheid in deze zaak. Dan meent hij nogal redelijk gesteld te zijn, maar hij heeft zijn eerste liefde verlaten en is uit deze eerste liefde uitgevallen.

- Tot deze geestelijke nooddrift behoort voor de bekeerde ook het nuttig worden naar buiten. In Gods hand te worden gebruikt tot de uitbreiding van Gods Koninkrijk. Om dus naar de belofte "tweelingen voort te brengen."

- Ja, ook te mogen ontvangen vertroostende genade en vermeerdering van de geestelijke blijdschap der ziel in de Heere. Om dus lossere te worden van de aarde en al het aardse, en om iets van het hemelse Kanaän te mogen zien en proeven, tot vermeerdering van de hemelsgezindheid. Ziet vrienden, dit alles is de geestelijke nooddrift van elke christen.

B. En wat moeten wij door de lichamelijke nooddrift verstaan?

In het algemeen verstaan wij daardoor alles wat wij ter onderhouding, versterking en bevordering van ons tijdelijke leven nodig hebben. Maar ook in het bijzonder verstaan wij daardoor: al het nodige voedsel, dekking, gezondheid en bewaring. Ook de zegen Gods in onze goederen en tijdelijke stand. De wegneming van alle vloek uit het onze. De nodige gaven en wijsheid in ons tijdelijk beroep. Ook de vrede over het land en een zegen over deszelfs wapenen in oorlogstijd en de overwinning over deszelfs vijanden. Een algemene vruchtbaarheid, een goede oogst en vele andere zaken meer, welke Mozes aanwijst.

Om dit alles mogen en moeten wij dus bidden. De onderwijzer zegt, dat God ons bevolen heeft zulks van Hem te bidden.

A. Met betrekking tot onszelf heeft God ons geboden Hem te bidden om:

1. Alle geestelijke nooddrift.

Dit vinden wij overal in de Heilige Schrift. Jezus Zelf zegt: "Zo wat gij begeren zult in Mijn Naam, dat zal Ik doen; opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt worde. Zo gij iets begeren zult in Mijn Naam, Ik zal het doen." ; "Al wat gij de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven. Totnogtoe hebt gij niet gebeden in Mijn Naam; bidt, en gij zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zij." En Lukas: "Uw hemelse Vader zal de Heilige Geest geven degenen, die Hem daarom bidden." Ook Jakobus spreekt aldus.

2. Met betrekking tot onszelf heeft God ons ook geboden Hem te bidden om alle lichamelijke nooddrift.

Dit beveelt Jezus: "Geef ons heden ons dagelijks brood." Dus al het noodzakelijke, dat wij voor ons tijdelijk bestaan en tot instandhouding van ons wezen nodig hebben. Paulus zegt: "Laat uw begeerten in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God." Wie durft hier de lichamelijke noden uit te sluiten, daar dit woord in de samenhang tegenover het bezorgd zijn staat: "Weest in geen ding bezorgd"? Ook hebben de heiligen te allen tijde om lichamelijke zegeningen gebeden.

- Izak bad om een vrouw, en ook dat zij zwanger worden mocht.

- Jakob bad dat God hem wilde behoeden op de weg en hem brood en klederen zou geven.

- Hanna bad om een zoon.

- David bad om het leven van zijn kind.

- Ook Salomo bad om lichamelijke zegeningen.

- Agur bad om het brood van zijn bescheiden deel.

- Hiskia bad om de herstelling uit zijn ziekte.

- En dit ene moest genoeg zijn: De Heere Jezus Zelf bad om verpozing in zijn zware lijden.

B. En ook met betrekking tot anderen of ook met betrekking tot een land heeft God ons geboden van Hem alle geestelijke en lichamelijke nooddrift te bidden. Abraham bad dat Ismaël voor God mocht leven.

Wij lezen ook: "Is iemand krank onder u? Dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden, hem zalvende met olie in de Naam des Heeren. En het gebed des geloofs zal de zieke behouden, en de Heere zal hem oprichten; en indien hij zonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden. Belijdt elkander de misdaden, en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt." De Heere zegt ook: "Zoekt de vrede der stad en bidt voor haar tot de Heere; want in haar vrede zult gij vrede hebben." Zo bad ook Abraham voor Sodom. Maar hoe moeten en mogen wij nu om geestelijke en lichamelijke nooddrift bidden? Wij mogen en moeten absoluut bidden om die zaken, die wij ter zaligheid niet kunnen missen. Zoals het vinden van genade in Gods ogen, wedergeboorte, bekering, vergeving van zonden in de openbaring van Jezus Christus, dat God onze God moge zijn, enz. Wanneer wij zeggen, dat wij daarom absoluut moeten bidden, dan bedoelen wij daarmee niet dat wij in deze maar met een hoog hart voor God mogen komen. Ook niet dat wij ons niet in de hand des Heeren moeten geven en loslaten. Dat wij maar streng onze arbeid zouden eisen gelijk de Joden deden. O, ganselijk niet. In ons is niets waarop wij eisen zouden. Wij zijn walgelijke schepselen in Gods ogen en dit zou dus de grootste trotsheid zijn. Maar wij bedoelen daarmee dat wij het absoluut van node hebben. En dat wij het in nederigheid en uit onwaardigheid van God zullen begeren, en daarbij geloven zullen dat de Heere aan Zijn begerig gemaakte volk ook absoluut beloofd heeft het te zullen schenken. Wij mogen en moeten onder voorwaarde bidden om die zaken, zonder welke wij evenwel zalig kunnen worden. Ik zeg: onder voorwaarde, en daarmee bedoel ik: wanneer het Gode tot heerlijkheid en voor ons zalig en voordelig voor onze inwendige stand zou zijn. Anders zou God het Zijn kinderen ook niet geven, en wanneer Zijn kinderen recht gesteld zouden zijn, zouden zij het ook niet begeren.

- En door deze zaken verstaan wij dan naar de Heilige Schrift de verzekering van ons aandeel aan Christus. De verzekering van ons geestelijk kinschap en van de vergeving onzer zonden. Grote aanwas in genade en kennis en in geestelijke gaven. Bevrijding van geestelijke verlatenheid en verberging Gods, en van de aanvechtingen en kwellingen van de boze.

- Ook verstaan wij daardoor voorspoed in de wereld, wegruiming van tegenheden en lichaamskwalen. Vermeerdering van gezondheid, wat ruimer bezit in de wereld, en wat dies meer zij. In al deze dingen moeten wij het loslaten en aan de Heere overgeven, ons onderwerpende onder Gods wijze bestuur en wil. Dan moeten wij meer zuchten om die weg, langs welke wij heiliger en beter worden. Jezus bad onder deze voorwaarde: "Vader, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt." Dan moet men dus de Heere van harte vrij verklaren in Zijn wijze beschikkingen. Augustinus zegt met nadruk: Soms geeft God in Zijn toorn hetgeen waarom gij bidt, en Hij weigert u in genade hetgeen waarom gij bidt. Wanneer u bidt om tijdelijke goederen, bid daarom met mate, ja bid daarom met vreze. Laat het aan Hem over, dat Hij ze u geve indien zij voor u nuttig zijn. Maar indien Hij weet dat ze schadelijk voor u zijn, dat Hij ze u dan niet geven mocht. Want een geneesmeester weet beter dan de zieke zelf wat voor hem schadelijk of voordelig is.

Nu komen wij tot de vorm van het voorschrift van Christus, naar hetwelk God ons bevolen heeft deze dingen van Hem te bidden. De onderwijzer zegt: Welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft. Wanneer de onderwijzer hier spreekt van een door Christus ons geleerd gebed, bedoelt hij daarmee een gebedsformulier. En wel het aller volmaaktste voorschrift voor het bidden. Het is bij die gelegenheid, als één der discipelen van Jezus, nadat Jezus Zelf gebeden had, Hem verzocht hun ook te leren bidden. Johannes had het zijn discipelen toch ook geleerd. Het is mogelijk dat deze discipel op de berg niet tegenwoordig was geweest, óf dat hij een uitgebreider gebed van de Heere verwachtte. Of ook dat hij steeds duidelijker zijn onmacht gevoelde, zodat hij het leren van Jezus met macht wederom nodig had. Jezus beantwoordt zijn verzoek althans met hetzelfde gebed, dat Hij hun in Mattheüs 6 reeds geleerd had als de inhoud of samenstelling van het gebed, evenwel niet verbindende aan dezelfde woorden. Want hetgeen in de vierde bede in Matth. 6 "heden" wordt genoemd, dat noemt de Heere in Lukas 11 "elke dag." En hetgeen in de vijfde bede in Mattheüs 6 "schulden" genoemd wordt, noemt de Heere in Lukas 11 "zonden." Ook wordt voor de woorden "Gelijk wij ook vergeven onze schuldenaren" in Lukas 11 gezegd: "Want ook wij zelf vergeven een iegelijk, die ons schuldig is." En zo ook wat betreft het besluit van het gebed. De Heere laat het er in Lukas 11 geheel af. Misschien omdat de Heere Jezus slechts antwoord gaf op de vraag van de discipel. Deze had gevraagd hem bidden te leren. En het besluit is meer een lofspraak en een verhoging van God, hetwelk vanzelf wel op het rechte bidden volgt.

Uit dit alles kunnen wij de volgende lering trekken:

- Jezus noemt in Lukas 11 hetzelfde formulier, dat Hij in Mattheüs 6 op de berg geleerd had. Dit is voor ons een krachtig bewijs voor de volmaaktheid van dit gebed, en dat het allerlei soorten van algemene en bijzondere noden behelst.

- Bij de herhaling in Lukas 11 blijkt ook dat Jezus Zichzelf niet bindt aan precies dezelfde woorden en uitdrukkingen, en dus ook anderen daaraan niet binden wil. Maar wel dat de zin der zaken behouden blijft.

- Hieruit leren wij hoe wij met de formuliergebeden moeten handelen en hoe men daardoor de Geest niet binden mag of moet. Want Jezus bindt Zijn discipelen niet aan Zijn eigen woorden en lettergrepen, welke Hij in Mattheüs had geleerd. Daarom mag een mens nog veel minder anderen aan zijn woorden, of aan de woorden van enig menselijk formulier binden. Wanneer dat geschiedt, dan noemt Petrus zulks: "Heerschappij te voeren over het erfdeel des Heeren."

De onderwijzer zegt dan: dat Christus ons dit gebed Zelf geleerd heeft.

a. De voorwerpen, aan welke Jezus dit gebed leerde, noemt de onderwijzer met het woord "ons." Hierdoor moeten wij in de eerste plaats verstaan de discipelen van Jezus, in hun kwaliteit als gelovigen, en in hun personen dus alle gelovigen. Want die alleen weten dat zij gedurig onderwijs van de hemel gestaltelijk nodig hebben, hoe tot God te naderen en Hem als een Vader aan te roepen. Want die alleen hebben in de grond des harten lust om zichzelf te verloochenen en uit zichzelf te gaan. En om te zoeken hetgeen Godes is, Zijn eer, roem en heerlijkheid. Om dus niet in zichzelf, maar in Hem te eindigen. Van al deze zaken is een blind en onbekeerd mens afkerig. Hij is zo arm en hovaardig, dat hij de klank der woorden van dit gebed niet verstaat, veel minder nog de zaken. Zonder genade kan hij deze niet begeren, en evenwel is deze mens met zijn soort van bidden wel tevreden. Hij gevoelt geen gebrek en heeft dus het onderwijs van Jezus gestaltelijk niet van node. En afgezien van dit alles, een natuurlijk mens is geen kind van God. En alleen een kind kan in waarheid tot God in Christus Vader zeggen, zoals de Heere in dit gebed in volstreekte zin wordt genoemd. Wij leze: "Overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!" Dus is dit alleen het voorrecht van Gods volk, boven de wereld. Ieder weet, dat in het natuurlijke niemand vader mag zeggen, in de betrekking van een eigen of een aangenomen kind, of hij moet werkelijk een eigen of een aangenomen kind zijn. Anders zal dit onder de mensen, en wel in het bijzonder onder de groten der aarde zeer kwalijk worden genomen. Vooral als dat door slechts geringe mensen zou geschieden.

Maar door het hier gezegde zou een vraag naar voren kunnen komen. En wel deze: Mag dan een onbekeerd mens dit gebed niet bidden? Mag hij uit kracht van scheppingen onderhouding God niet zijn Vader noemen?

- Hierop antwoord ik, dat ik niet weet of ergens het woord Vader voorkomt uit kracht van schepping, dan alleen in Lukas, waar Adam een zoon van God genoemd wordt. Naar mijn gedachte zien teksten als Maleáchi 2:10: "Hebben wij niet alleen één Vader? En heeft niet één God ons geschapen?" enz., vooral op de uitwendige verbondsbetrekking, waarin Israël met God stond. Gelijk ook: "Gij zijt toch onze Vader" enz. En wel om deze reden, dat het schepsel uit dat voorrecht, God uit kracht van de schepping naar Gods beeld Vader te mogen noemen, is uitgevallen. Van nature komt niemand met dat beeld van God op de wereld, dan alleen Adam en Eva. Wanneer wij lezen: dat "God de Vader der geesten van alle vlees is", dan bewijst dit woord alleen maar dat de geesten niet zoals het lichaam worden voortgeteeld, maar geschapen. Dus dat de Heere er de onmiddellijke Oorsprong van is, zoals God ook genoemd wordt de "Vader van de regen." En: "De Vader der lichten, en van alle goede gaven en volmaakte giften."

- Verder antwoord ik, dat een onbekeerd mens dit gebed geestelijk bidden moet. Want anders doet hij zichzelf groot nadeel en hij bidt zich dood. Ik bedoel: hij raakt er anders door in een vastere verbeelding dat God zijn Vader is, en dan liegt en roemt hij tegen de waarheid. O vrienden, dan is alles wat hij zegt leugen en tot zijn nadeel. Want God is zijn Vader niet, en hij kan niet zeggen: Onze Vader. Want hij is met Gods kinderen niet verenigd. Al de beden zijn dan tot zijn nadeel. Wanneer God Zijn Naam heiligt en Zijn rijk doet komen, wanneer Zijn wil geschiedt, dan zal hij óf bekeerd, óf verbroken worden. En het eerste wil hij net zo min als het laatste. Hij zoekt geen dagelijks brood. Hij zit met zijn hart in de wereld en ziet vooruit. Hij zucht er naar om rijk te worden, ook al bereikt hij dat nooit. Eigengerechtigheid en eigen kracht staan hem niet in de weg. O nee, die richt hij juist op, en anders wordt hij moedeloos, omdat hij geen andere gerechtigheid of kracht kent dan alleen de zijne. Ja, voor zulk één is ook het besluit tot zijn nadeel, en het is een leugen wanneer hij dat noemt. Want hij eindigt nooit in de Heere, maar altijd in zichzelf en in het schepsel. En wanneer hij toch die woorden maar gebruikt, dan haalt hij een oordeel over zich. Dan zal de Heere hem eens tonen dat Zijn scepter een ijzeren scepter is, en dat Hij Zijn kracht eens in zijn ten onderbrenging zal openbaren; en dit tot Zijn eigen heerlijkheid. En dit zal dan tot in eeuwigheid duren en wordt door de valse bidder verzegeld wanneer hij "Amen" zegt. Daarom vrienden, het geestelijk bidden van dit gebed kan een onbekeerd mens niet. En dit niet kunnen moest hem in de engte brengen, dat hij niet kon rusten voordat God in Christus zijn Vader zou zijn geworden. Met dit doel en dit onderwijs moeten alle ouders hun kinderen dit gebed ook leren.

• Verder antwoord ik hier ook nog, dat het wat anders is wanneer iemand begint bedroefd te worden dat hij tegen een goedertieren God gezondigd heeft. En wanneer zulk één hartelijk begerig wordt dat hij nog eens tot de Heere als tot zijn Vader roepen mocht. O, laat die mens maar met hartelijke begeerten met de verloren zoon zeggen: "Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor U, en ik ben niet meer waardig Uw zoon genaamd te worden." Wij lezen in Jeremia, dat zulk één van nu af tot God roepen mag: "Mijn Vader, Gij zijt de Leidsman mijner jeugd." En dat hij zo wel onder de kinderen geraakt en het gewenste land verkrijgt. Hier zou men verder nog kunnen tegenwerpen, dat Judas ook onder de apostelen was, aan wie Jezus dit gebed voorstelde. Hierop antwoord ik, dat het mij nog niet duidelijk is, dat Judas er ook bij was. En nu al genomen dat hij er bij geweest zou zijn. Hij was een man, welke de Heere verkoren had om hem vanwege zijn gaven in de kerk te gebruiken. Maar hij was niet de man, die aan Jezus vroeg: "Heere, leer ons bidden." En uit die onmacht zette hij zich niet open voor het onderwijs van Jezus. Jezus antwoordt op dat verzoek, dus aan allen, die met de vrager dezelfde nood en dezelfde begeerten hadden: "Gij dan bidt aldus." Het is hier als met een medicijnmeester, die enige zieken onder een hoop gezonden vindt. Onder die gezonden spreekt hij alleen de zieken aan en geeft hun raad en besturing. De gezonden hebben dat niet nodig en zullen zich van die raad of middelen ook niets aantrekken. En wanneer Jezus dit ook tot Judas zou hebben gezegd, dan leerde dit aan Judas waartoe hij nog moest worden bekeerd, en dat hij anders zichzelf dood zou bidden. God heeft Zijn Naam ook hier in het particulier geheiligd, Zijn rijk doen komen en Zijn wil uitgevoerd. En dit alles in de verbreking van hem, waar deze mogelijk ook al, hoewel onwetend, tot zijn nadeel om zal gebeden hebben. Ons tot duidelijk voorbeeld. Zie dan eens welk een bewijzen men aan Judas ontleent. Zal men zo doen, omdat Judas zo gedaan heeft? Dan zou men ook wel met Judas kunnen omkomen. O vrienden, hebt toch uw eigen ziel en de zielen uwer kinderen te lief, dan dat u ze zonder te waarschuwen, met dat gebed in hun mond zou ten verderve zenden. In de eerste christenkerk was het anders. Toen moest men eerst veranderd en bekeerd zijn. Daarom werd het toen het "gebed der gelovigen" genoemd. De catechumenen lieten zij het niet bidden. Eer dit gebed dus uitgesproken werd, lieten zij dezen eerst de vergadering verlaten. Theodoretus zegt: Wij leren dit gebed niet aan de ongewijden, maar aan de gewijden. Want niemand der ongewijden durft zeggen: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt", aangezien hij de genade van de aanneming tot kinderen nog niet heeft ontvangen. Daarom is het geheel naar de Heilige Schrift wanneer wij zeggen, dat de onderwijzer met "ons" alleen de ware gelovigen bedoelt, gelijk ook in geheel de Catechismus. En dat Jezus dus dit gebed aan niemand anders leert bidden dan aan ware gelovigen. Maar dit neemt niet weg dat ieder dit moet zoeken te worden om het dan recht te kunnen bidden. Aan deze genoemde voorwerpen heeft Christus dus Zelf dit gebed geleerd.

b. De onderwijzer wijst Christus Zelf hier als de Leraar aan, en wel in Zijn betrekking als Profeet, Hogepriester en Koning.

- Ten eerste als Profeet. Profeten gaven dikwijls formulieren van gebeden, belijdenissen, dankzeggingen en zegeningen, zoals wij zien in Mozes, Daniël, Habakuk enz. Zie de vele Psalmen.

- Ten tweede als Hogepriester. Want diens werk was het de mindere priesters voor te gaan in gebeden en zegeningen. En dit komt Jezus hier alleen toe.

- En ten derde als Koning. Want het past alleen een koning zulke verzoeken en aanspraken in de mond van zijn onderdanen te leggen, als hem welgevallig is. En wij vinden zelfs dat koningen veel in het bidden voorgingen. Dit blijkt ons in Mozes, David, Salomo en Hizkia. Christus, Gods eigen Zoon, de bestelde Voorbidder voor de troon, leert hier dit gebed, ofwel Hij legt Zelf de zaken in de mond en is dus Zelf de Insteller van dit gebed. Dit is zeer tot troost en bemoediging voor Gods volk. O, dit dient zeer tot sterkte in het wachten op verhooring. En ook dit, dat hetgeen het werk van Jezus is in de hemel, het werk des Geestes is in het hart. O vrienden, twee Voorspraken, hoe zou dan de verhooring kunnen missen?

c. En dan zegt de onderwijzer tenslotte: 'dat Hij ons dit gebed geleerd heeft'. Jezus heeft dit gebed geleerd in Zijn voorschrift, toen Hij op de aarde was. Maar ook, en wel voornamelijk, heeft Hij het door Zijn Geest aan Zijn discipelen geleerd. En Hij leert het nog dagelijks met macht in het hart van iedere gelovige. Zo wordt de inhoud van dit gebed het leven hunner ziel. Daarom, in wiens hart deze zaken niet zijn overgedrukt, en wiens hart hier dus niet naar uitgaat, aan hem heeft Jezus dit gebed niet geleerd. Het doel van dit leren van Jezus is dus niet om nu in het vervolg maar woordelijk dit gebed in de kerk te gebruiken. De woorden van Jezus: "Zegt, of bidt aldus", doen het wel geoorloofd schijnen, maar het is niet bekend dat de apostelen het ooit woordelijk hebben gebruikt. Wij lezen daarvan niets in Handelingen, waar zij toch plechtig in het gebed waren. Het kan en mag echter wel geschieden. In de oudste tijd der kerk, direkt na de tijd der apostelen, werd dit gebed eerst gebeden, en na dit gebed werden dan de noden uitgebreid. Later is het juist op het einde gevoegd.

Hier is dus wel vrijheid toe, wanneer men er maar enige gestalte toe heeft. Maar ik denk dat het voorname doel en oogmerk van Jezus is geweest de inhoud der zaken onder het oog te brengen. Om dus een formulier of handleiding te geven, waarnaar de gebeden moeten zijn gericht, willen zij Gode behagen. Ja, om tevens een christen met de handen te doen tasten dat hij genade heeft, en wel uit de vereniging van zijn hart met al de zaken in dit gebed. Alsook om een afgezakte christen zijn diepe ongesteldheid te doen zien, omdat hij in die gestalte in dit gebed overal zal blijven steken. Ja, om ook aan elk christen, zelfs de grootste onder hen, te doen zien hoe ver hij nog van de ware heiligheid en zelfverloochening af is. Want dit is toch de volmaakte inhoud van dit gebed. Ook getuigt de onderwijzer, dat Christus alle geestelijke en lichamelijke noodduft in dit gebed begrepen heeft.

- Christus heeft in dit gebed niet alleen begrepen alles wat gebeden mag en moet worden. Dus alles wat wij nodig hebben opdat God zal worden verheerlijkt en opdat wij zalig worden. Ja, opdat wij zullen komen tot het welwezen van de staat der genade en ook opdat wij naar het lichaam wel zullen varen. Dit alles heeft de Heere als in een bundeltje in dit gebed opgesloten. Maar Christus heeft in dit gebed ook begrepen de wijze hoe daarom moet worden gebeden. En wel zo, dat men eerst en meest zal zoeken de dingen van Gods Koninkrijk, naar de vermaning van Jezus. Het allervoornaamste staat vooraan.

- Ook dat men in zijn bidden zal tonen dat de tijdelijke zaken minder op het hart drukken dan de geestelijke. Dan is er hier in de zes beden maar één om de tijdelijke zaken.

- En tenslotte dat men om de zaken, waarom men bidt, gelovig, nederig, verloochend, kort, zakelijk en met een geestelijk hart zal bidden. Dus dan ook los te laten en de zaken in de hand des Heeren te geven, en de verhoring op 's Heeren tijd, wijze en mate in de Naam van Christus gelovig te verwachten.

C. Aangaande ons derde hoofdstuk, het volmaakte patroon en voorschrift van dit rechte gebed zelf, door de Heere Jezus opgesteld, volgens Vraag 119, daarin slaan wij gade:

a. Iets over het gebed des Heeren in het algemeen, waarin ons te letten staat:

1. Op de aller voortreffelijkste en volmaaktheid. Er kan toch niets bedacht worden, hetwelk enige gelijkheid heeft met dit gebed.

a. De Opsteller is de eigen en eeuwige Zoon van de eeuwige Vader, de bestelde Middelaar en Voorbidder, de zelfstandige Wijsheid des Vaders, ja de Opperste Wijsheid. Die geeft hier aan hellewichten, van nature in oorlog staande met de grote God, wapenen in de hand om Zijn Vaders Koninkrijk in te nemen.

b. De inhoud is enkel heiligheid. In elke bede is een volheid van geestelijke en hemelse zaken. In de orde en stijl straalt een oneindige wijsheid uit; waarmee echter is gepaard een Goddelijke eenvoudige klaarheid, zodat de minste ziel, die geestelijk licht heeft en welgesteld is, het Amen in zijn hart voelt.

2. Nog staat ons te letten op de gepastheid van dit gebed, in het hart en in de mond van alle gelovigen, van alle tijden. Hetwelk ons uitzonderlijk blijkt uit elke bede in het bijzonder, wat van Adams tijd af tot de oordeelsdag toe, het leven der ziel van een kind van God geweest is en zijn zal.

a. Hiervan worden wij te meer overreed, als wij nagaan hoe de Heere Jezus het meest van dit gebed ontleend heeft uit de formulieren der Joden. Zoals de Heere Jezus gewoon was, in al Zijn predikatiën zulke spreekwijzen te gebruiken, die in die tijd, onder de Hebreëen gewoon waren. Behalve dat het ganse Oude Testament ons leert, dat al de spreekwijzen in dit gebed vervat, met dezelfde of met weinig verschillende bewoordingen, door de heiligen oudtijds gebruikt zijn, - waarvan de Bijbel vol is - zo vinden wij van verscheiden geleerde mannen, diezelfde uitdrukkingen die in het gebed des Heeren zijn, uit de geschriften en formulieren van de Joden bijeen verzameld.

Namelijk, wij vinden:

- Ten opzichte van de voorrede van het gebed, dat Maimonides heeft geschreven: Onze Vader, die in de hemelen zijt, handel also met ons, als Gij door Uw profeten beloofd hebt.

- Ook hebben de Portugese Joden in hun dagelijkse gebeden: Onze Vader, die in de hemelen zijt, zijt ons genadig.

- Ten opzichte tot de zes beden vinden wij dit navolgende; namelijk, omtrent de eerste en tweede bede lezen wij, dat Drusus heeft uit de Joodse formulieren: Onze God, Die de Enige zijt, in de hemel. Laat Uw naam altoos bevestigd worden! Uw Koninkrijk heerse over ons altoos en eeuwiglijk. Dat Uw Naam worde geheiligd door onze werken.

- Omtrent de derde en vierde bede lezen wij, dat Rabbi Eliëzer, op een vraag, (wat een kort gebed was?) antwoordde: Doe Uw wil in de hemelen, en geeft rust des geestes aan die U vrezten op aarde. En verder: De behoeften van Uw volk Israël zijn vele, en haar kennis is klein, zodat zij al haar noden aan U niet weten te openbaren. Het zij Uw welbehagen dat Gij aan een ieder geeft zoveel als tot zijn voedsel genoeg is.

- En ook omtrent de vijfde en zesde bede lezen wij in vele gebeden der Joden: Vergeef en scheld kwijt aan allen die mij kwellen. En onder andere heeft Drusius aangetekend: En leid ons niet in de handen der zonden, noch in de handen der verzoeking; maar verlost ons van alle kwade ontmoeting; (anderen voegen er bij) en van de satan die een verderver is.

- Nog ten opzichte tot het besluit van het gebed vinden wij, namelijk, omtrent de verhoging en verheerlijking Gods en het eindigen met alles in Hem, lezen wij in het slot van de liturgieën der Joden: Dewijl Uw is het Koninkrijk, en Gij tot in alle eeuwigheden in heerlijkheid zult heersen.

- En eindelijk omtrent het bevestigend slotwoord Amen, lezen wij, dat de Joden zeer zelden hun gebeden daarmee besloten, maar wel dat het volk Amen riep, op het einde van de openbare gebeden. Doch echter dat zij grote achting voor dat woord hadden. Een Jood zegt: Er staat geschreven: De HEERE bewaart de gelovigen. En hij vraagt, wie zijn de gelovigen? En het antwoord was: die Amen zeggen met een waarachtig geloof. Daarbij lezen wij nog in Buxtorfius: voor een iegelijk die Amen zegt, met al zijn krachten, worden de poorten van het paradijs geopend.

Bijgevolg besluiten wij nog met reden:

- Dat dit gebed niet alleen Jezus discipelen raakte in Zijn tijd, welke Hij toen stond uit te zenden; maar ook alle gelovigen van alle tijden.

- Dat Jezus dit gebed aan de kerk van het Nieuwe Testament niet heeft gegeven, in tegenstelling van die van het Oude Testament. O, de Schrift is vol van spreekwijzen van dezelfde aard als in dit gebed. Mijn Vader, zegt Elihu: Laat Job beproefd worden. En Klaagliederen, dat zij haar harten en handen opheffen tot God in de hemel, enz.

- Noch ook, dat Jezus in dit gebed een oog gehad heeft op de zogenaamde versierde tijdperken van het Nieuwe Testament. Dit is zeer oneerbiedig en ongerijmd. Want Jezus heeft geboden dit gebed geheel te bidden. En anders zou dit niet kunnen en niet mogen geschieden. Want om de periode, die voorbij is, mag men niet meer bidden. Te dien aanzien heeft de Heere Zijn raad reeds uitgevoerd. En wat betreft de periode waarin wij nu verkeren, daaromtrent zouden de geleerden het naar de Schrift dan eerst eens moeten zijn. Derhalve zou het voor ons dan een raadsel zijn welke bede wij nu moeten bidden. Welk een gepaste verdeling is er ook in dit gebed, hetwelk wel een geheel is, maar waarin wij toch delen zien. Er is de voorrede of de ingang in het hart van God. O, dit is aller verhevenst, aller ootmoedigst, aller gelovigst, aller tederst, allereer biedigst en aller verloochendst. Het is: Onze Vader, Die in de hemelen zijt. En wat het gebed zelf betreft, dit is vervat in zes afzonderlijke hoofdbeden. Wij kunnen deze weer zo verdelen, dat de eerste drie onmiddellijk zien op God, en dat deze Zijn eer en heerlijkheid bedoelen. En dat de laatste drie zien op onszelf en op onze naasten. Dit alles dus in navolging van de twee tafelen van de wet, welke dezelfde verdeling hebben. Maar het zou hier dan schijnen alsof de Heere heeft bevolen dat in de laatste drie beden ten opzichte van onszelf eerst het tijdelijke moet worden gezocht (de vierde bede). Maar het blijkt toch genoegzaam, dat de Heere het eerst en het meest wil zijn gezocht om geestelijke zaken. Want er is maar één bede om lichamelijke nooddrift. En het zou wel kunnen zijn dat deze bede vooraan staat, omdat het ogenblikkelijk ontbreken van brood iets is, dat de inwendige mens zeer ontstellen kan, en waar de vijand zo zeer op af kan komen. Gelijk de vrouw van Job tegen haar man zei: "Zegen God en sterf." Dit sprak de duivel door haar. Deze zes beden zouden zeer gevoegelijk ook aldus kunnen worden verdeeld, dat de eerste vier beden toebiddingen of beden zijn om goede zaken, en dat de laatste twee afbiddingen zijn van kwade zaken. Maar naar ons oordeel is de volgende verdeling de meest geschikte. Dat de eerste bede het hoogste doel van het bidden van een recht gesteld christen inhoudt. Want dit moet toch zijn de verheerlijking, heiliging of verhoging van de Naam van God. En de volgende vijf beden houden de middelen ter bereiking van dit hoge doel in. En deze zouden wijk dan als volgt kunnen onderverdelen. De eerste drie, dus de tweede, de derde en de vierde bede zijn dan beden of toebiddingen, welke het leven der ziel van Gods volk betreffen (de tweede en de derde bede), en ook het tijdelijke leven raken (de vierde bede). De laatste twee beden zijn dan afbiddingen van het kwade (de vijfde en de zesde bede). Dan is er tenslotte het besluit van dit gebed. Dit is het Hallel, het Hallelujah, de lofspraak, het eindigen en zich verliezen met alles in de Heere. O, hier het Amen in het hart te gevoelen, dat is genade. Dus houdt dit korte gebed de ganse wet en het ganse Evangelie in. In de verhandeling bij de stukken zal dit in het vervolg nog nader blijken.

Toepassing

A. O mens, die nog in uw natuurstaat leeft en evenwel roemt dat u zo wel bidt als een ander, wat dunkt u? Bezie toch uzelf eens bij al hetgeen hier naar de Heilige Schrift is gezegd.

1. Zet u ook altijd in uw bidden de geestelijke zaken vooraan? Ligt dit zo in uw hart en komt dat dus het eerst boven? Ik denk dat daar wel veel aan mankeren zal. Het zal het eerst en het meest wel zijn om koren en most. Dus als in Psalm 4: "Wie zal ons het goede doen zien?" Wanneer u bidt, is al uw zorg dan wel daarover, of u wel naar de wil van God bidt, en om hetgeen Hij bevolen heeft van Hem te bidden? En is daarom uw verzuchting naar boven om de lering en leiding van de Geest van Jezus? Ik denk dat u daarvan niet veel zult weten.

2. Weet u ook wat het is, wanneer u gebeden hebt, de wijze, trap, mate en tijd van verhoring in Gods hand over te geven? Hier zal het ook wel blijven steken, vrienden. Ik geloof dat u hetgeen u eist gaarne op uw tijd hebt, en niet op Gods tijd. Is het wel waarlijk nooddrift, vrienden, waarom u bidt? Gevoelt u het gemis van God, dat God uw God niet is en dat u onbekeerd zijt en onverzoend met God? Roept u uit die nood? O mens, ik denk dat u geen nood hebt. In het lichamelijke zoekt u geen nooddrift, want daar bent u niet mee tevreden. U moet meer hebben. O, u bent zover van uw onwaardigheid af. Hoe arm ge ook naar de wereld zijn moogt, evenwel is uw hart niet te verzadigen van de dingen van de tijd. Daardoor komt het dat ge u zo kunt vermaken in uw verbeelding, en in de begeerten om die verbeeldingen te voldoen. Hier is het hart van de arme even aards en trots en laatdunkend als dat van de rijke. En ziet dit dan eens: Wanneer u in lichamelijke nood komt, waar dan heen? O, is God dan uw eerste toevlucht? Of grijpt u eerst naar de middelen? Vrienden, het eerste moge misschien genoemd worden, maar het laatste zal wel waar zijn. En men moet de middelen zeker getrouw gebruiken, maar wanneer men in de nood het eerst daartoe de toevlucht neemt, dan wil dat zeggen dat men de middelen tot zijn God stelt.

3. Wanneer u dan uit benauwdheid op een ziekbed of anderszins in nood komt, waar roept u dan om? Is het niet: Och, dat ik verzekerd zijn mocht dat mijn zonden vergeven zijn? En zulks in plaats van om vurig te roepen om waarheid in het binnenste, om ontdekking en om licht, om zijn vloekwaardigheid te zien. Zult u tot God roepen om verzekering, om te mogen weten dat u genade hebt? Hoe kan de Heere u verzekeren dat u genade hebt, wanneer u nog nooit genade in Gods ogen hebt gezocht en gevonden? O mens, al zou u duizend jaar leven, dan zou u wel duizend jaar daar om kunnen bidden, zonder het ooit te krijgen, en dus tenslotte nog verloren gaan. De verzekering mag eerst worden begeerd door iemand, die reeds genade heeft. En dan nog maar voorwaardelijk.

4. Wanneer u ergens om roept, bijvoorbeeld om veel voorspoed in de wereld, en u ontvangt deze, hebt u dan ook de handen vol werk, met zorg en bekommering of u het wel in de gunst van God ontvangt? Israël begeerde vlees, en zij ontvingen het. Maar zij stierven er mede tussen hun tanden. Salomo zegt: "De voorspoed der zotten zal hen verderven." En Paulus: "Die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik." O vrienden, geld en goed zijn zo zwaar. Menigeen blijft er dood onder.

5. Nogmaals, vrienden, u zegt ook onbekommerd: Onze Vader, Uw Naam worde geheiligd, enz. Waarom zegt u niet liever: Mijn Vader? Want u wilt immers niet bidden voor Gods kinderen? Die haat u, en u bidt nooit dat het hun wel mocht gaan. U verblijdt u veeleer in hun ondergang. U weet dit wel, als u het maar weten wilt. En u doet het ook uw arme kinderen maar bidden, zonder hen te onderwijzen. Dus alsof zij daartoe maar gerechtigd zijn. En daar sterkt u ze ook in als ze ouder worden. O, wat handelt u toch wreed met uw zaad. U zult wel anders spreken als het eens aan u zal worden bewaarheid, dat God Zijn Naam aan u zal heiligen, in uw verbreking. Want zo bidt ge uzelf en uw arme kinderendood, en ge weet het niet. En aldus handelt ge ook met de andere formulieren. Of ze op de stand van u of uw kinderen passen of niet, ge gaat evenwel uw gang. En dan wil menigeen dat er geen woordje wordt overgeslagen van het menselijke formulier, alsof dat de religie uitmaakt. Zij zinken met hun gewaande zorg voor de kerk ten verderve.

Och mens, hoe naar is uw staat; hoe groot is uw gevaar en ongeluk. Zo naar de eeuwigheid, en nog blind en dood in zonden en misdaden. Mocht God uw ogen nog eens openen, en mocht uw werk u eens ontvallen. Mocht u nog ontdekt en een voorwerp voor Christus worden eer u sterft. Bid toch vurig tot de Heere, dat Hij die grote dood haastelijk van u wegneme. Anders zult u zeker een eeuwig naberouw hebben.

B. En vrienden, bij wie de geestelijke nood soms het zwaarste weegt en die daar dan ook het eerst en het meest om roept. Is het waar, dat uw geestelijke nooddrift en gebrek meest dit is: uw blindheid, onvernederdheid, ongevoeligheid, eigengerechtigheid, eigen wijsheid, eigen kracht en ongeloof? En dat u de Fontein Christus niet kunt vinden? En blijft u naar Hem begerig? En bidt u om bewaring, dat u toch daarbuiten niet zoudt mogen rusten?

(1) O, houdt toch aan. De Heere heeft Zijn eigen tijd om banden los te maken. De Doorbreker zal nog eens voor uw aangezicht heengaan, zodat u met kracht zult doorbreken. O, dat zal zulk een wonder voor u zijn!

(2) En geeft u ook veel aan de Heere Jezus over, dat Hij u leide en u lere bidden en "Abba Vader" roepen. En dat Hij u toch door en langs Zijn weg terecht brenge. Hebt toch geen harde gedachten van de Heere. Het is immers Zijn werk om u daar te brengen en u te bewaren waar u staat. Wel, zou hij u dan niet verder willen brengen? Zeg dan maar liever met de vrouw van Manóach: "Zo de Heere lust had ons te doden, zo ware Hij ons niet verschenen."

(3) En vrienden, ontvangt u van binnen iets? Zoals tederheid des harten en liefde tot de goede Heere? En zou het hart wel eens Vader zeggen, wanneer de mond het zou durven uitspreken? Of hebt u sterke begeerten naar vereniging met de Heere Jezus en naar al de zaken, in het volmaakte gebed ingesloten? Zodat het uw lust is om het mede uit te roepen: Onze Vader, Uw Naam, Uw rijk, Uw wil? O, stuit dat dan niet. Laat het liever gaan en volgt het op. Uw zeilen mochten eens wind vatten en u de haven binnenraken. Zo worden dezulken wel eens onder de kinderen gezet. O vrienden, de Heere zegene u uit Sion!

C. Maar o kinderen van God, uw nooddruft mocht u maar recht wegen. Het geestelijke mocht mede bij u vooraan staan. Dan zou het er nog niet zo donker uitzien. En wanneer het dan ook maar om tijdelijke nooddruft te doen was. Niet om groot en rijk te worden en om op te leggen voor vele jaren. Hierdoor worden Gods kinderen doorgaans aan hun hart gekrenkt. En dit leert Jezus Zijn volk niet. Integendeel, dit leert de mens zelf. Jezus spreekt met kracht de heidense zorg tegen, en Hij leert Zijn volk de zaken hunner nooddruft toe te vertrouwen aan hun Vader, Die wel weet wat hun behoefte is.

- Is het waar, dat God u beveelt van Hem allerlei nooddruft te bidden? En dat uw Borg en Middelaar, Gods eigen Zoon, uw Voorbidder voor de troon, de Opsteller is van de woorden, waarmede u uw Vader zult aanspreken? Ja, heeft Hij Zijn Geest voor u verworven om u te leren en u die woorden te doen voortbrengen? O vrienden, vanwaar dan uw machtig ongelooft? Vernedert u toch vanwege uw ongelovig hart. Zie toch de zonde van uw ongelooft en van uw zich onttrekken van de Heere. Wanneer dit recht gezien wordt, zal het de zwaarste zonde zijn.

- En geeft Jezus Zelf u zulk een voorschrift? Bezie dan toch veel dit wonderlijk formulier tot uw sterkte. En leert er toch uit, dat u in uw toenadering in het hart uws Vaders indringt, en met een tedere kinderlijke gestalte Vader zegt. O vrienden, het is een wapen, dat Jezus Zelf u in de hand geeft, om Zijn Vader als het ware te verbinden en te verplichten.

- Leert hier ook uit, dat u in uw bidden altijd gedachtig zult zijn aan uw medechristenen. O, wanneer het hun welgaat, zal het u ook welgaan. Draagt toch elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus. Dit behoort tot de oefening van de gemeenschap der heiligen. Wanneer die band nauw is, dan is een christen op zijn best.

- Leert hier ook uit, dat uw woorden in uw gebed toch weinig zullen zijn. Uw hemelse Vader weet wat u behoeft. En wanneer u het zo van stuk tot stuk in den brede voor God uitbreidt, dan ligt daarin meer ongelooft dan u weet. Want dan lijkt het immers net of de Heere het niet weet. Jezus zegt dat de heidenen dit doen. Ook zegt Hij: "Toon Mij uw gedaante." Hij weet wel wat uw geest bedoelt.

- Leert hier ook uit, dat u in een rechte gesteldheid der ziel zult toegaan. Het eerste en hoogste doel moet toch zijn dat u uw naam, de heerschappij over uzelf, uw eigen zin, wil en genoeg in de schepselen, uw eigen gerechtigheid en kracht uit handen geeft en verliest, en dat God verhoogd en verheven wordt. Zijn roem is toch boven alle lof. O, dan zal het uw lust, zin en wil zijn dat de hemel heerst en die maar verheerlijkt wordt.

- En leert dan ook uit dit gebed waaraan u kunt weten dat de Geest van Christus de werkende Oorzaak is van uw bidden. Want waar de Geest het gebed werkt, daar werkt Hij ook de dankzegging. Daar werkt Hij de verheerlijking van God, de lof en het Hallelujah in hart en mond. Want Zijn werk is een volkomen werk. O, de Heere schenke het Amen in ons hart en in onze mond, en Hij doe ons eens Hem volmaakt prijzen en verhogen zonder zonden, op allerlei geestelijke instrumenten op het tegenbeeldige Loofhuttenfeest in de hemel. Daar zal dezelfde taal als in het gebed des Heeren volmaakt worden gesproken. Zie dit in Openbaring 7. Daar vallen de dieren en de ouderlingen op hun aangezichten voor de troon neer en zij aanbidden God, zeggende: "Amen. De lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onze God in alle eeuwigheid.

Amen.

ZONDAG 46
vraag 120 en 121

Vraag 120:

Waarom heeft ons Christus geboden God alzo aan te spreken: 'Onze Vader'?

Antwoord:

Opdat Hij van stonde aan, in het begin onzes gebeds, in ons de kinderlijke vrees en toevorzicht tot God verwekke, welke beide de grond onzes gebeds zijn, namelijk, dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen dat wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.

Vraag 121:

Waarom wordt hier bijgevoegd: 'Die in de hemelen zijt'?

Antwoord:

Opdat wij van de hemelse majesteit Gods niet aardse denken, en van Zijn almachtigheid alle nooddrift des lichaams en der ziel verwachten.

DE VOORREDE OF AANSPRAAK VAN HET GEBED DES HEEREN
(Onze Vader)

In de voorgaande oefeningen maakten wij een begin met de behandeling van het voornaamste stuk der dankbaarheid, namelijk het gebed. Daarin hebben wij de natuur van het gebed in het algemeen verklaard (zondag 45). Gaan wij er nu met de onderwijzer toe over om het gebed des Heeren in bijzonderheden te verklaren, als het volmaakte patroon en voorschrift (zondag 46 tot en met 52). De onderwijzer doet dit zo, dat hij:

- eerst de voorrede of aanspraak behandelt (zondag 46).
 - en dan vervolgens het gebed zelf, uit zes hoofdbeden bestaande (zondag 47 tot en met 52, vraag 127).
 - tenslotte behandelt hij het besluit of slot van het gebed (zondag 52, vragen 128 en 129).
- I. De voorrede of aanspraak van het gebed staat ons nu te behandelen (zondag 46). Doen wij dit aan de hand van twee voorname hoofddelen: Hoe Jezus wil dat Zijn volk zichzelf zal aanmerken in hun toenadering tot God. Namelijk als kinderen, die hun Vader aanroepen. Hij leert hun zeggen: Onze Vader (vraag 120).
- II. Hoe Jezus wil dat Zijn volk hun Vader zal aanmerken in hun toenadering tot Hem. Namelijk met betamelijke ootmoed en nederigheid, en evenwel in de verheffing of opheffing van het hart naar boven, als zijnde in de hemelen. Hij leert hun zeggen: Die in de hemelen zijt (vraag 121).

Bezien wij dan:

- A. hetgeen de Heere Jezus Zijn volk leert zeggen in hun toenadering tot God in het gebed, namelijk: Onze Vader; en
- B. de redenen, waarom de Heere dit wil (vraag en antwoord 120).

I. A.

Hier rijst de vraag: Wat geeft het woord Vader te kennen, en krachtens wat is God de Vader van een gelovige? Eerst zullen wij bezien wat het woord Vader te kennen geeft. Er zijn verscheiden betrekkingen, waarin het woord Vader ten opzichte van de Heere in Gods Woord voorkomt. Want niemand anders dan God is hier de Vader, Wie alleen de aanbidding toekomt. Dit woord Vader wordt dan gebruikt voor het Drie-enige Wezen, vanwege al de zaken, welke aan de drie Goddelijke Personen eigen zijn.

1. Zo wordt Adam de zoon van God genoemd uit kracht van zijn schepping naar Gods beeld. Daarom was de Heere God ook de Vader van alle mensen, uit kracht van de schepping naar dat heilige beeld. Maar de mens dat beeld verloren hebbende, is zo ook uit zijn kinderlijke betrekking uitgevallen. God is dus zijn Vader niet meer. Ik weet dan ook niet dat ergens in Gods Woord het woord Vader voorkomt, alleen uit kracht van schepping, namelijk krachtens het beeld Gods.

2. Ook uit kracht van het verbond wordt God wezenlijk genoemd de Vader van een volk. Dan zegt de Heere: "Want Ik ben Israël tot een Vader, en Efraïm is Mijn eerstgeborene." En: "Gij zult Mij ten eerstgeboren zoon zijn." En dit omdat God deze gehele natie op voorbeeldige wijze als een Vader behandelde. En ook omdat alleen onder hen die waren, welke de aanneming tot kinderen deelachtigwaren. Hierom moesten zij zich ook als kinderen gedragen. Zo zegt God: "Het zijn leugenachtige kinderen." En: "Het zijn Mijn kinderen niet; de schandvlek is hunner." Ook lezen wij dat geheel Israël zeide: "Gij zijt toch onze Vader." En: "Hebben wij niet allen één Vader?" In het algemeen wordt dit wel veel teruggebracht tot het werk der schepping en der onderhouding. Maar wanneer men de tekst goed inziet, dan zal men toch overtuigd worden dat dit voortvloeit uit de verbondsbetrekking. Want wij lezen: "Hebben wij niet allen één Vader? Heeft niet één God ons geschapen?" Een Vader namelijk, Die Zich also over ons betoond heeft in de uitvoering van Zijn verbondsbeloften. En dan ziet het woord God meer op het werk der schepping. Dit blijkt te meer uit hetgeen op deze woorden volgt: "Waarom handelen wij dan trouwelooslijk de één tegen de ander, ontheiligende het verbond onzer vaderen?" En vervolgens: "Juda handelt trouwelooslijk." Dit alles staat hier dus in betrekking tot het verbond aan de Sinai.

3. God wordt ook wezenlijk Vader genoemd daarom, dat Hij de Oorsprong en Fontein is van alles wat er is, uitgenomen de zonde. Ook van alle heil en weldadigheid. Dan wordt de Heere genoemd "de Vader der geesten van alle vlees", ten bewijze dat de geesten niet worden voortgeteeld, maar onmiddellijk van God voortkomen. De Heere wordt ook genoemd "de Vader van de regen". En Jakobus spreekt van "de Vader der lichten, van Wie alle goede gave en alle volmaakte gift afkomen".

4. Het woord Vader wordt in Gods Woord, vooral in de geschriften van het Nieuwe Testament, veel en misschien wel altijd gebruikt voor de eerste Getuige in de hemel, zoals Deze tevens is:

A. de hemelse Vader van Christus

B. en van de gelovigen. Doch dit laatste dan met een bijzonder en oneindig onderscheid.

A.

- De eerste Persoon in het geduchte Wezen is van nature de Vader van de tweede Persoon. Namelijk uit kracht van een Goddelijke, eigenlijke teling, of van een altoosdurende, in het Wezen inblijvende daad van genereren, waardoor de tweede Getuige waarachtig is en genoemd wordt de eigen en eeuwige Zoon van Zijn eigen en eeuwige Vader. Van deze geopenbaarde verborgenheid lezen wij duidelijk in Psalm 2, Spreuken 8. Het onbegrijpelijke hoe wordt ons daar duidelijk aangewezen. Daarom is dit ook een aller voornaamst artikel des geloofs en een fundament van onze gehele religie.

- Maar op een andere wijze is de eerste Persoon Vader der gelovigen en wordt Hij ook zo genoemd. Namelijk alleen uit genade, om redenen welke in het vervolg nog zullen blijken. Jezus schijnt ook op dit grote onderscheid te doelen, wanneer Hij tot Maria niet zegt: Ik vaar op tot onze Vader en tot onze God, maar: "Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God." Daarmede willende te kennen geven dat de gronden van het Vaderschap onderscheiden zijn.

Vraag. Maar in welke zin moet het woord Vader hier in het gebed des Heeren dan worden aangemerkt? Eerst nog dit: Gesteld dat het zo zou zijn, dat ergens in de Heilige Schrift God ook maar op de aller flauwste wijze Vader wordt genoemd uit kracht van voortbrenging en van zijn gedurig uitgestrekte hand ten goede, zelfs over de onbekeerde, die Hij in Zijn lankmoedigheid draagt. Evenwel kan dit dan toch niet de bedoeling zijn hier in dit gebed. Wij zullen daar aanstonds de redenen voor aangeven. Daarom komt het er hier op aan, of wij het woord Vader hier Wezenlijk of Persoonlijk moeten nemen.

(1) Het is niet onvoegzaam, dat wij het woord Vader hier Wezenlijk opvatten voor de Drie-enige God. Want toch het aanbiddelijke en geduchte Wezen is door ons niet te genaken dan in de Middelaar en door de door Hem verworven Geest. Sommigen hebben hier wezenlijke redenen voor genoemd. Want het woord Vader komt dikwijls inde Heilige Schrift in die zin voor. Wanneer de Joden in hun gebeden tot God naderden, hebben zij God doorgaans als Vader wezenlijk aangemerkt, meestal zeggende: Onze Vader, Die in de hemelen is. Dan heeft het ook de volste zin. Want de Vaderlijke gedraging Gods in de werken naar buiten behoort aan de drie Personen eigen. En buiten andere noodzaak moet dit dus ook zo gehouden worden. Daarmede kan men ook de socinianen beter weerleggen, die de Godheid van de Zoon loochenen.

(2) Toch is het ook niet onvoegzaam wanneer men het woord Vader hier Personeel neemt voor de eerste Persoon inde aanbiddelijke Drie-eenheid. Dus de Vader van de Heere Jezus Christus, Die tevens de Vader der gelovigen is. Want Deze kan toch niet aanbeden worden met uitsluiting van de Zoon en van de Heilige Geest.

Want de Zoon is in de Vader, en de Vader is in Hem. Daarom: "Wie de Zoon niet eert, die eert ook de Vader niet." En Paulus zegt van Christus: "Want door Hem hebben wij beiden de toegang door één Geest tot de Vader." De meest voorname uitleggers hebben hiervoor de volgende redenen.

a. Omdat God Zichzelf zo ontdekt in de huishouding der genade. De eerste Persoon komt daarin voor als handhavende de opperhoogheid en heerlijkheid van de Godheid, en tevens als de Fontein van alle zaligmakende heil en weldaden. De tweede Persoon is daarin als de Wegen de Deur om toegang te geven tot de Vader, gegrond in Zijn borgtochtelijke gehoorzaamheid en voorbeding. En de derde Persoon komt daarin voor als de Bewerker van de harten, om de ziel tot Christus, en in Hem tot de Vader te brengen. Om in hun hart de zuchtingen te leggen en als het ware voor te zeggen, en hun te leren deze door Zijn hulp naar bovenop te zenden. Hierdoor komt het, dat wij in de Heilige Schrift lezen dat de eerste Persoon het meeste wordt genoemd in de gebeden der heiligen. De tweede Persoon wordt minder genoemd, en de derde Persoon wel het minst. En wel omdat de ene Persoon niet kan worden aangebeden zonder de Anderen.

b. Door de Vader te noemen wordt Christus duidelijk van de Vader onderscheiden, en onderscheidt Hij ook Zichzelf. Hiervan worden wij ook overreed wanneer wij de gebeden van de apostelen nagaan. Bijvoorbeeld Romeinen, waar de Heilige Geest "Abba, Vader" doet roepen tot de eerste Getuige. En: "Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en de Heere Jezus Christus." Ook: "Om deze oorzaak buig ik mijn knieën tot de God en Vader van onze Heere Jezus Christus." Ja, Jezus zegt Zelf tot Zijn discipelen: "Gij dan, bidt aldus: Onze Vader", enz.

c. Ook omdat de Heere Jezus Zelf uitdrukkelijk beveelt Zijn Vader als de eerste Getuige in Zijn Naam aan te bidden: "Al wat gij de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven." Dan zijn er ook menigerlei raadgevingen, welke de Heere Jezus aan Zijn volk geeft, waarin Hij hen naar Zijn Vader wijst. In deze gedachte worden wij nog gesterkt omdat de Heidelbergse Godgeleerden het ook aldus verstaan. Want in de tweede bede zeggen zij: Vader, regeer ons alzo door Uw Woord en Geest. En in de zesde bede: Vader, wil ons toch behoeden en sterken door de kracht van Uw Heilige Geest.

Ten besluite van dit alles zeggen wij dan, dat hoe men het woord Vader hier ook neemt, hetzij Persoonlijk of als het Wezen Gods, het is onder de rechtzinnigen hetzelfde en het komt op één uit. Want elke toenaderende ziel moet in de Zoon gevonden worden en bidden door de Geest. Alleen zouden wij in algemene zin nog kunnen opmerken, dat het in den gebede naderen tot het Drie-enige Wezen als tot een Vader het werk is van meer geoefende en bevestigde christenen, welke vast staan in Christus. Zij naderen, als een recht op Christus hebbende, op nederige wijze en met meer vrijmoedigheid des geloofs tot dat zalige Wezen.

B. Maar zien wij dan nu uit kracht waarvan God de Vader van een gelovige is. Eerst de gronden voor het geestelijk kinschap der gelovigen.

1. Zij zijn kind uit kracht van geboorte uit God, anders genoemd: de wedergeboorte. Oudtijds werd het ook genoemd de besnijdenis des harten; of de herschepping naar Gods beeld. Het is het hartveranderend genadewerk van de Heilige Geest, door middel van het zaad van Gods Woord, waardoor zulk een ziel levend wordt gemaakt en een nieuw schepsel wordt, "geschapen in Christus Jezus tot goede werken". Hiervan lezen wij ook: "Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid, opdat wij zouden zijn als eerstelingen Zijner schepselen", uit God geboren.

- In dit opzicht hebben de gelovigen een soort van gelijkheid met de geboorte van de Zoon. Want zij zijn mede uit God geboren en de Goddelijke natuur mede deelachtig geworden. Maar zoals reeds gezegd, er is nochtans een oneindig verschil. Want de eeuwige generatie van de Zoon is een mededeling van hetzelfde Goddelijke Wezen, en daarin heeft de Zoon van God geen medegenoten.

- Ja, hierdoor zijn de gelovigen allen van de hemelse adel en van het aller doorluchtigst geslacht. Zij mogen Vader zeggen tegen de hoogste Majesteit, tegen de grote God. O, laat hier eens iemand Vader zeggen tegen een groot heer of een- voornaam persoon, hoe kwalijk zou hem dat genomen worden. Wat zou die mens daardoor de toorn van zulk een heer opwekken en zich op de hals halen!

- Hierdoor is ook de kerk hun moeder. Want daarin worden zij voortgebracht. O vrienden, zij erkennen de onbekeerden niet voor broeders en zusters, al roepen zij ook duizendmaal mede: Vader! Zij houden hen voor vijanden en verraders van deze hemelse benedenstad. En daarom houden de onbekeerden het ook niet met hen, en dat is hun van binnen wel bekend.

- Door deze geboorte uit God is de hemel hun Vaderland. Daar hebben zij eerst recht hun burgerschap. O, daar heeft een onbekeerd mens geen voetstap eigendom, en wat helpt dan al zijn Vader roepen?

2. Vervolgens noemen wij als grond voor het geestelijk kinschap van de gelovigen de soevereine en vrije genadige aanneming tot kinderen.

En dit naar het vrijmachtig voornemen Gods, de eeuwige voorverordining ten leven. O, zulk een ziel is van eeuwigheid bij God bekend. Het is als het ware, dat de Heere Zelf wacht op dat ogenblik in Zijn raad, dat Hij die ziel, zo vuil en zo walgelig als ze daar lag op het veld, opneemt en aanneemt tot Zijn kind. Ja, het is een onbegrijpelijke handeling Gods, waardoor Hij uitverkoren vijanden van Hem als uit de drek en uit hun bloed van de straat opneemt. En waardoor Hij hen zet onder de kinderen, onder de prinsen Zijns volks, ja waardoor Hij hen tot Zijn erfgenamen maakt. Zulken nu krijgen het recht of de macht tot dit zalige kinschap alleen in de aanneming van Christus, in en door Hem: "Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk, die in Zijn Naam geloven."

- Uit kracht van deze aanneming worden zij genoemd: Ammi, Ruchama, Mijn volk, Mijn ontfermde, ja kinderen des levenden Gods. En dus verkrijgen zij een nieuwe naam, welke, de mond des Heeren uitdrukkelijk noemt. Zij krijgen een witte keursteen, en op die keursteen een nieuwe naam geschreven, welke niemand kent dan die hem ontvangt, enz.

- Ja, hierdoor worden zij erfgenamen Gods. Alleen een kind moet en kan erven. Niemand kan een erfgenaam van God zijn, of hij moet in de Goddelijke familie zijn op- en aangenomen. O, een Drie-enig God is hun erfdeel. Zij zullen een geestelijk en eeuwig Koninkrijk erven. Jezus zegt: "Ik verordineer U het Koninkrijk."

- Ja, zij erven onnoemelijke schatten, welke Jezus gewonnen heeft. Dus zijn zij ook erfgenamen van Christus. Zij erven ook de tijdelijke goederen. Zij krijgen namelijk het verloren recht tot alles hier reeds terug. Paulus zegt: "Alles is uwe, omdat gij van Christus zijt." En hierna zullen zij de bezitters zijn van het ganse aardrijk, wanneer het hun geen kwaad meer zal kunnen doen.

3. Ook noemen wij als grond voor het geestelijk kinschap van de gelovigen het geestelijke huwelijk met de natuurlijke Zoon van de hemel, gesloten door de Geest. Dat is dat waarachtig ja en amen zeggen op de aanbidding van Christus om een aller ellendigste, aller vuilste, aller armste, aller zwartste, ja de aller lelijkste in te laten in Zijn innigste gemeenschap. Om zulk één te maken tot een liefelijke, schone en rijke bruid, ja tot de lust Zijner ogen, tot een Hefsibah, "Mijn lust is aan haar". Hiervan leest men het ganse Hooglied door. Als Laban aan Rebekka vraagt of zij met Abrahams knecht zal meegaan naar Izak, zegt zij: "Ik zal trekken." O, zo vastbesloten zegt zulk een ziel ook: Ik zal met Jezus trekken! Ik wil met Hem zuur en zoet uitstaan. Moet zij, ook haar volk en haars vaders huis verlaten, het is voor haar geen zwaar werk. De Koning heeft lust aan haar schoonheid. Hij leidt haar uit haar volk en haars vaders huis, en Hij brengt haar binnen in het huis van Zijn Vader. O vrienden, hierdoor is deze wederzijdse band zeer nauw: "Mijn Liefste is de mijne, en Ik ben de Zijne." Ja zó nauw, dat zij eensgeestes met Hem worden. Dit moet toch alle monden stoppen vanwege het hoge en onbegrijpelijke hiervan. De Heere Jezus vergelijkt dit bij het één zijn van Hem met Zijn Vader: "Opdat zij allen één zijn, gelijkkerwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn."

- Hierdoor worden zij ook verzwagerd met de hemel. O, door dit huwelijk met de Zoon van God worden zij dochters des hemels. Tevoren, toen zij iets van hun ellende en ongeluk zagen, hebben zij geen Vader durven zeggen. Maar na het trouwen, dan komt het er uit: "Abba, Vader."

- Hierdoor raken zij ook geheel uit hun schulden. Die neemt Jezus geheel over, en al Zijn verworven en gewonnen goederen en schatten zonder tal worden de hunne. Zo zal de ziel mede als de koningin op de troon zitten. Zie vrienden, dit behoort tot de hoge hemelse huwelijksvoorwaarden.

- Ja, hierdoor worden zij vruchtbaar gemaakt en nuttig tot uitbreiding van deze Goddelijke familie. Zij worden vervuld met vruchten der gerechtigheid. O, zij dragen anderen op hun hart voor God en zij zijn werkzaam voor de troon met hun nabestaanden of anderen, die menigmaal in het geheel geen werk met zichzelf hebben. Daar zijn zij als zwanger en in arbeid om dezen voort te brengen. Gelijk ook Paulus zegt, om ze te baren, "opdat Christus een gestalte in hen krijgje." Zij zoeken hen door het Evangelie te telen. O, dit ligt in het hart van elke christen. Het is ook de belofte, dat geen van de schapen, die uit de wasstede opkomen, jongeloos zal verschijnen. Zij zullen alle tweelingen voortbrengen. En dus komt er ook menigeen tot aan de geboorte, maar dan komt er geen kracht van boven om te baren. Wij lezen dat hunlieder bedstede groent. Vrienden, hoe kan iemand nu toch Vader zeggen, die buiten dit alles staat?

4. Als laatste bewijs voor dit geestelijk kinschap noemen wij nog het Vaderlijk hart, dat de Heere ten aanzien van zulk een ziel vertoont. En ook de onderlinge tedere liefde, welke er komt tussen God en deze ziel, en waaruit alle tedere gehoorzaamheid en algehele overgave van zichzelf voortvloeit. Wij lezen met nadruk: "Gelijk Zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen, die Hem vrezen." En: "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten."

Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij."

- Hierdoor is het dat de Heere hen zo dierbaar schat, ja als Zijn oogappel. God zegt: "Van toen af, dat gij kostelijk zijt geweest in Mijn ogen, zijt gij verheerlijkt geweest, en Ik heb u liefgehad." En: "Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind? Mijn ingewand rommelt over hem. Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen."

- Hierdoor is het ook dat de Heere hun zonden vergeeft. O, dan merkt Hij geen zonden aan in Jakob, en geen overtreding in Israël. Hij zwijgt in Zijn liefde en versoont hen als een Vader. En daarbij zijn Zijn kastijdingen zo Vader lijk. Onder de roede door zegt Hij wel eens tot de ziel: Ik ben uw Vader.

- Ja, hierdoor verhoort de Heere ook steeds hun roepen. Hij geeft hun al het nodige in het tijdelijke en in het geestelijke. O, Hij zorgt voor hen, en Zijn oog is zowel over hun lichamelijke als over hun geestelijke stand geopend. Al wat hun bejegt, doet Hij hun ten goede medewerken.

- Hierdoor is het ook dat zij de Heere als hun Vader ook weer hartelijk liefhebben. O, uit die liefde gevoelen zij een volle lust om Hem gehoorzaam en in alles welbehaaglijk te zijn. Het smart hen zo, dat zij God niet meer liefhebben en dat zij tegen Hem misdoen. Dan is het met David: "Ik zal U hartelijk liefhebben, o Heere, mijn Sterkte." Zoals hij ook in Psalm 116 zegt: "Ik heb de Heere lief." Zie eens, vrienden, welk een gronden er moeten zijn om Vader te zeggen. En ook welke bewijzen dit nalaat.

Maar wat volgt er nu wezenlijk uit de hier gelegde gronden?

1. Dit, dat Vader de, meest gepaste Naam is, welke Jezus hier in de mond van Zijn kinderen legt. Want hierdoor gedenken zij aan het Vaderlijk hart, en vooral aan hetgeen God aan hen in het eerst gedaan heeft, toen Hij hen tot Zijn kinderen maakte. Gelijk toch iemand, die een groot voordeel ontvangen heeft, dat nooit zal vergeten. Wanneer de Heere de woorden Rechter of Heere der heerlijkheid in hun mond had gelegd, dan zou hen dat toch menigmaal moeten doen schrikken, zoals een misdadiger schrikt wanneer hij voor zijn rechter komt. Of ook zou de heiligheid en de heerlijkheid van God als de Heere der heirscharen zulk een indruk op hen maken, dat zij niet alleen hun strafwaardigheid zouden zien, maar ook zouden vrezen dat de grimmigheid van God zou worden opgewekt om hen door allerlei wegen en middelen te straffen. Wanneer Jesaja iets ziet van de heiligheid Gods, roept hij uit: "Wee mij, want ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben", enz.

2. Uit de hier gelegde gronden voor het geestelijk kinschap volgt ook dat de gelovigen van alle tijden, zowel onder het Oude als onder het Nieuwe Testament, het recht hadden om in het gebed God als hun Vader aan te spreken. Een enkel woord hiervan.

- Wel, waarom de gelovigen van de oude dag minder dan de gelovigen van het Nieuwe Testament? Zij hadden toch dezelfde gronden? De Heere had hun hart besneden, en dus waren zij wedergeboren en herschapen naar Gods beeld. Zij waren de aanneming tot kinderen deelachtig. Zij waren ondertrouwd met de Zoon van God, de Messias. Ja, de Heere noemt hen daar Ammi en Ruchama, in plaats van Lo-Ammi [niet bemind] en Lo-Ruchama [niet ontfermd]. Zij hadden dus de bewijzen van dit kinschap, van het Vaderlijk hart en de vergeving der zonden, om de Zoon, Die de Vader Zich gesterkt had. Zo bad David in Psalm 80, en zo lezen wij in Hoséa 1.

- Wij lezen ook nadrukkelijk dat zij Vader gezegd hebben: "Zie van de hemel af, Gij zijt toch onze Vader." Dit hebben de oprechten in waarheid en oprecht gezegd. Hoewel buiten de gemeenschap met Israël staande, bad Elihu: "Mijn Vader, laat Job beproefd worden." Deze oude vaders, deze oude, oprechte gelovigen hadden dus hetzelfde recht om God als een Vader aan te spreken.

- Het verschil was alleen daarin, dat de bedeling des Geestes in onze dagen over het algemeen rijker en uitgebreider is. De erfgenaam was toen een kind, en Paulus zegt dat die niet veel verschilt van een dienstknecht. Maar vrienden, wat hindert dit? Mag een onmondig kind geen vader zeggen? Daarom houden wij dit geheel naar de Bijbel staande.

3. Maar uit de hier gelegde gronden van het geestelijke kinschap volgt ook, dat een afkerig, onbekeerd mens geen recht heeft om in het gebed God aan te spreken als Vader in Christus. Die geen zucht en geen hart heeft om door God vernieuwd en tot Zijn gemeenschap gebracht te worden.

Wij zullen de reden hiervan nu maar kort aanwijzen, dewijl wij dit reeds breder behandeld hebben in de verklaring van de vorige zondagsafdeling (vraag 118). De reden hiervan is dan deze: Het is niet waar. Paulus zegt: "Overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader." En nu mag men net zo min, ja nog veel minder tegen God en de waarheid liegen, als tegen de naaste. Hier zou men kunnen vragen: Wanneer het dan zo is, dat een vijandig, onbekeerd mens geen Vader in Christus tot God mag zeggen, mag hij dan in het geheel niet bidden?

Wij antwoorden hierop:

- dat het zijn plicht is en blijft. God eist het van hem en beveelt hem in Christus te geloven, en dus met Christus in de armen in waarheid tot God als Vader te naderen. En dus ook alles, op grond van de volmaakte gehoorzaamheid van Jezus, van God als Vader gelovig te begeren. Hier uit volgt dat hij niet kan. Hij mag niet liegen, en evenwel moet hij bidden. Deze engte moest werkzaamheden in zijn ziel veroorzaken.

- Daarom mogen wij dit gebedsformulier niet veranderen. Ook niet het woord Vader hier alleen maar zien als aanwijzende de Oorsprong van alles. Dat mogen wij niet doen. Want dan is het geen bidden. Het is altijd vruchteloos en tevergeefs. God kan toch uit kracht daarvan, dat Hij een vertoornde Oorsprong is, aan de ziel niets geven. Want het gebed, zal het Gode behagen, zal gelovig moeten geschieden. Wanneer nu God niet in Christus de Vader van zulk één is geworden, kan hij geen geloof op God oefenen als de Oorsprong der schepping.

- Daar komt nog bij dat een onbekeerd mens dit gebed voor ogen heeft te houden en te lezen, om te zien wat hij wel mist. Om te zien hoe ver hij er van verwijderd is dat God Zijn Vader in Christus zou zijn, en hoe diep de afgrond is van zijn ellende en zijn vervreemding van God in Christus. Want vrienden, vroeg of laat, althans vóór zijn dood, zal ieder mens. dit gebed in waarheid moeten kunnen bidden, of hij gaat ten verderve. Zie nu eens welke vrucht hij van al dat gewaande bidden heeft. Maar ook welk een vrucht hij hiervan zou kunnen hebben wanneer het de Heere zou believen mee te werken tot zijn levendmaking. Maar dan zeg ik met betrekking tot dit bidden ook nog: Moet die mens dan evenwel niet op zijn manier bidden? Antwoord. Wij houden naar de Heilige Schrift staande, dat het een eeuwige waarheid is dat een onbekeerd mens niet recht kan bidden. Dit zij dan zo, en daarvan is hij zelf de oorzaak. Niet alleen uit kracht daarvan, dat hij gevallen ligt, maar vooral daardoor, dat hij in vijandschap gevallen is. Daaruit volgt nu dat hij niet wil doen wat hij zou kunnen.

- Vrienden, kan een onbekeerd mens niet dagelijks in zijn eenzaamheid op zijn knieën voor zijn Rechter neervallen, al zou hij niet kunnen spreken? Zou hij het op zijn knieën niet uit kunnen roepen: O, mijn Maker en de Weldoener van mij en mijn huis en geslacht?

- Kan hij het niet zeggen: Ik hoor van anderen, dat ik blind ben; vervreemd van God en Christus, ja dood. O, dat het U beliefd mij dat eens recht te doen zien en gevoelen.

- Ja, kunnen meerderen niet zeggen: Gij zijt de God van mijn vaders. Ik ben in de Doop aan U opgedragen, en ik heb nog mijn oude natuur. Wil mij toch eens des ontfermens gedenken.

- Zou hij niet kunnen zeggen: Ik hoor, dat Gij een Zoon hebt, en dat Gij Die wel eens aan de meest goddeloze schenkt. Ook, dat ik Die hebben moet, en daarvan heb ik geen indruk.

- Kan zulk één niet op zijn knieën uitroepen: Heere, ik kan niet bidden; ik ken mijn nood, ellende, onmacht en vijandig hart niet. Och, wil dat maar aan mij doen, wat gij aan al uw volk doet wanneer Gij hen bekeert. Dit hoor ik toch van Uw volk.

- Ja, is de zaak het dan niet dubbel waard, dat hij zo tweemaal per dag voor die God op de knieën komt, Die de zaak in handen heeft? Vrienden, in die weg zoudt ge met uzelf kunnen werkzaam worden. Christus zou u dierbaar en God uw Vader kunnen worden. Dan zou u door de Geest recht kunnen leren bidden: Onze Vader. Hier zou zich nog een vraag kunnen voordoen. Gesteld dat er iemand is, die hartelijk voor God werkzaam is en bewustheid heeft van die zaken, welke er omgaan tussen God en de ziel van Gods kind. Wie het om de Heere te doen is, zodat niets hem meer dierbaar is dan dat de band van vereniging met Christus mocht worden aangehaald en hij God als een Vader mag aanroepen. Maar zulk één leeft in veel vrees of zijn werk wel waarheid en uit God is. Ja, die om verschillende redenen zeer bevreesd is dat hij geen kind van God is. Hoe kan zulk één nu Vader zeggen?

Antwoord.

1. Er kan een duisterheid zijn in deze stand. Of deze nu veroorzaakt wordt door eigen innerlijke ongestalte, dan wel door de verzoeken der wereld of de kwellingen van de boze. Maar dat mag geen reden zijn waarom men God zijn Vader niet zou mogen noemen. Want het Vaderschap in het hart van God zal hem uit deze donkerheid moeten uithelpen. En dan geldt hier ook wat wij zo juist reeds zeiden tot de onbekeerden. Het is de plicht van zulk een, en hij moet. Maar ten aanzien van de hier genoemde komt daar nog bij dat hij ook mag, al kan hij dan niet. Daarin is zulk één dan onderscheiden van een onbekeerd mens.

2. Hier wil ik eens vragen: Gebeurt het niet dat u van binnen enige tederheid en een kinderlijke betrekking tot de Heere gevoelt? Ja, dat u zulk een stille trek hebt naar de ontfermende Vaderlijke ingewanden, om u daarvoor open te leggen? Zou uw hart dan wel Vader willen roepen? En houden dan de donkerheid en het bezet zijn met honderden gedachten en allerlei vrees u tegen, dat u dit Vader zeggen daarom nalaat? Dit is verschrikkelijk verkeerd. Waarom toch zo geredeneerd? Waarom al die andere stemmen van binnen gehoor gegeven?

Waarom niet liever het door de Geest eerst gewerkte zonder meer opgevolgd en al het andere tegengestaan? Weet u wel, dat dit behoort tot het bedroeven van de Heilige Geest? O, u zou de Geest als het ware in de hand werken wanneer u met een zucht alles los liet en Vader riep. Want vrienden, dit is dé weg om onder de kinderen te worden gezet. Dan zou het licht u verder kunnen opgaan.

3. Ik zeg daarom nog dat het volgende de grond voor u moet zijn om Vader te zeggen.

- Op de grond van uw hart ligt er toch iets van eerbied, hoogachting en tederheid, hetwelk zich op sommige tijden ook openbaart.

- U hebt zo veel bevindingen van het Vaderlijke hart over u. Waar komt het toch anders vandaan dat dit vonkje tot nu toe in uw hart is bewaard?

- Ook hebt u er soms een bijzondere betrekking op om God als een Vader aan te roepen. U kent dan geen heerlijker zaak. En het zou u immers niet tot nadeel zijn. Integendeel, uw hart zou daar breken en ongedeeld worden, ja het zou in liefde wegsmelten. Het zou u bedachtzaam maken en u in het zondigen tot schaamte veroorzaken. Het zou meer ernst in u verwekken en hoop op God en op de verzoening door Christus. Ja, het zou u ook ingekeerd doen wandelen en een innerlijke tederheid bij u veroorzaken. Ten tweede staan wij er hier vervolgens nog bij stil wat de Heere Jezus hier door het woord "Onze" te kennen geeft. Wanneer Hij niet "Mijn Vader" leert bidden, maar "Onze Vader."

1. Hiermede leert de Heere Jezus Zijn volk meergeloof te oefenen, opdat zij meer bewustheid van hun geestelijk kinschap verkrijgen. Want in die weg wordt de verzekering verkregen. Dan steekt een gelovige het hoofd wel eens op uit de strijd door te zeggen: Mijn, of Onze Vader: "Gij zijt toch onze Vader."

2. Hiermede leert Jezus Zijn volk ook hun betrekking op Christus in het toenaderen tot God te betuigen en uit te drukken. Het is of zij dan al naderende zeggen: o mijn Vader en Jezus' Vader, onze beider Vader. En dat uit kracht van de vereniging met Christus tot onzer beider Vader. Juist zoals Jezus tot Maria zeide: "Mijn Vader en úw Vader", en dus Onze Vader, tot Hem vaar Ik op.

3. Hier leert Jezus Zijn volk liefde te oefenen ten aanzien van hun medegelovigen. Dus de oefening van de gemeenschap der heiligen, door elkanders lasten en dus enerlei last te dragen en zo de wet van Christus te vervullen. Johannes zegt: "Opdat ook gij gemeenschap met ons zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus."

4. Ja, dat er zal zijn een rechte gesteldheid des harten ten aanzien van alle vromen. O, men moet voor hen kunnen bidden. Men moet hier eerst alles uit het hart weg doen wat men tegen zijn medebroeder zou hebben, en dan in de geest met hen tot de Heere naderen. Anders deugt het niet en ontbreekt de rechte gestalte. O vrienden, Jezus wil hier zeggen: Wanneer u recht zult bidden, dan moet u eerst "Onze Vader" kunnen zeggen. Men kan het zo spoedig gewaar worden of men alleen maar op het zijne ziet, of dat men ook ziet op hetgeen des anderen is. Jezus zegt: "Laat daar uw gave, en word eerst verzoend met uw broeder." En dat wil ook zeggen: innerlijk.

5. Wanneer Jezus leert bidden "Onze Vader", en niet "Mijn Vader", dan leert Hij daarmede ook dat de meeste kracht en de vaste grond van hoop op verhooring ligt in het algemeen gebed van de ganse christenheid. Dus wanneer de Heilige Geest de harten der gelovigen algemeen bewerkt, dat zij geleid worden om enerlei zaken te begeren. Wanneer zelfs zij, die elkander nooit tevoren hebben gekend of gezien, in het gebed enerlei belangen bij God voorbrengen. Dat zij dus allen in het bidden door de Geest naar de eeuwige wil worden bestuurd. O, hier ligt een uitnemende grond van hoop, dat hierop verhooring is te verwachten. De algemene kerk, in het gebed tot hun aller Vader biddende, heeft de verhooring van al de nog volgende beden te verwachten. Hierin ligt ook grote kracht voor een tedere en zwakgelovige, die menigmaal voor zichzelf niet durft zeggen: Mijn Vader. Het schijnt hem wat al te intiem, en daarom vreest hij. Maar als die mens in vereniging met andere gelovigen samenkomt voor hun Vader, en zij over een zaak op aarde samenstemmen, dan kan hij dikwijls met dit algemene gebed zo meegaan en zoiets krijgen waar hij voor die tijd zijn voet op vast zet. Ja, wanneer hij er dan als het ware niet om denkt het ongeloof voedsel te geven, kan hij dikwijls alles loslaten en roept mede uit: "Onze Vader." Zie eens welk een gronden van kracht en troost er voor een duistere en bestreden ziel liggen in de woorden van Jezus: Onze Vader.

Toepassing

Ziedaar vrienden, een gedeelte van de aanspraak van het gebed des Heeren enigermate geopend. Het is zulk een heerlijke stof, en de tijd is kort. Daarom zullen wij de uitbreiding van de onderwijzer, waarom de Heere Jezus bevolen heeft God alzo aan te spreken, alsook waarom Hij aan deze aanspraak heeft toegevoegd: "Die in de hemelen zijt"; voor een volgende oefening bewaren.

A. Nu willen wij liever nog enige zaken noemen ter nadere ontdekking, besturing en opwekking.

1. Mensen in uw natuurstaat, hebt ge nu zulke lage gedachten van de grote God, dat Deze als het ware met louter woorden, met het zeggen van "Onze Vader", tevreden is? En is dat zeggen bij u dan de zaak zelf? Kunt u uit hetgeen wij naar de Schrift gezegd hebben niet zien dat er veel meer toe behoort om God in waarheid onze Vader te noemen? O vrienden, zoveel kracht als er ligt in die woorden voor een ieder, die er recht toe heeft, zoveel nadeel ligt er in voor degene, die er geen recht toe heeft. Die hier dus liegt en roemt tegen de waarheid. Och mens, weet u niet dat u het hier met de papisten en de Joden eens zijt? U hebt dezelfde natuurgrond. Papisten rusten ook in het uitwendige stoffelijke werk en in zulke woorden. En de Joden roemden ook dat God hun Vader zou zijn en zij Abrahams zaad. Maar de Heere Jezus zei dat zij uit de vader de duivel waren, en kinderen van Hem, ja der hel. Wel mens, wat hebt u er toch aan om, zo gesteld zijnde, "Onze Vader" te roepen? O, u maakt er uw natuurstaat vaster mede. U maakt uzelf zonder grond hoe langer hoe geruster op uw valse inbeelding. Ja, u maakt er uzelf bitterder mee tegen Gods ware kinderen. u zult hen hoe langer hoe minder, kunnen dulden. U wordt het zelf wel gewaar, dat ge door al dat "onze Vader" bidden met uw hart niet dichter bij hen komt. Vooral als u het weet dat zij u niet voor Gods kinderen houden. Dat is waar, vrienden, zij erkennen u daar niet voor. Zij hebben medelijden met uw geestelijke blindheid en dood, en uit liefde voor uw ziel vrezen zij dat ge u aan dat "Onze Vader" nog dood zult bidden.

2. En door al dat bidden en die verbeelding hebt u hier ook een zeer ellendig leven. Vooral zulken, die de haat tegen Gods volk van binnen zo sterk voeden. Het is hier voor u immers menigmaal als een hel in uw binnenste, wanneer u aan dat arme en verachte volk op aarde denkt, welke de Heere uit de drek heeft verhoogd en onder de kinderen gezet. Wel mens, zo vol met vooroordelen tegen dat volk bezet te zijn, ja geheel met vijandschap tegen hen te zijn vervuld, en dan toch tegen God "Onze Vader" te zeggen, hoe kan dat toch samengaan en overeenstemmen? Waar zal het met dat liegen aanlanden? u kwelt uw ziel over dat volk, met haat vervuld zijnde, en voor God houdt ge u alsof ge er mede zoudt verenigd zijn en zegt: "Onze Vader." O, mocht de Heere u dit eens doen zien, want uw tijd gaat snel voorbij.

3. Mensen, weet ook tot uw ontdekking en besturing dat u geen "Onze Vader" moogt zeggen. Zo oordeelt ook de onderwijzer naar Gods Woord. Hij zegt: Wanneer God uw Vader is, dan moet Hij het door Christus geworden zijn. Vrienden, wat heeft Christus dan aan uw ziel gedaan? Heeft Hij u van een vijand van God, van een kind der hel en des duivels, tot een kind van God gemaakt? Wat ging er toen in uw ziel om, toen een vertoornd God en Rechter, Die voor u een verterend Vuur is, uw Vader werd? Ja, nogmaals, wat deed de Heilige Geest aan u, toen u van een hater van Gods volk een broeder of zuster werd, en dus nauw in Christus met hen werd verenigd? Zodat u nu geen heerlijker zaak of heerlijker band kent dan de zalige oefening van de gemeenschap der heiligen? O mens, dit zijn geen praatjes, niet maar woorden of fraaiigheden. Het zijn eeuwige waarheden, waarvan een ieder de waarheid der zaken eens zal geloven, hetzij nog op tijd, ofwel te laat. Ja, het zijn geen zaken, waarvan een mens zich onbewust blijft wanneer ze aan hem geschieden. Wanneer hij van een gekluisterde slaaf van de duivel een kind van de grote God wordt.

4. Weet ook dat u in waarheid "Onze Vader" zult moeten bidden, of anders eeuwig zult moeten omkomen. Ja vrienden, God moet hier uw Vader worden, en Zijn volk uw volk. Zo zal het moeten zijn, al staat uw natuur daar nog zo afwijzend tegenover. Deze zal moeten buigen en onder de hemel moeten vallen, of u zult voor eeuwig vallen en wegzinken. En weet dan ook dat dit buiten uw bereik is. U bent in Adam dood en in onmacht gevallen. U kunt uzelf daartoe niet meer veranderen. Al wat in u is, is louter vijandschap en als vuur en vlam er tegen gekant. Het wil en kan zich hier niet onderwerpen. Kan ook een Moorman zijn huid veranderen? Nee toch! U kunt het niet, en dit is een zwaar gedeelte van uw ellende en het verzwaart uw oordeel. Ja, dit niet kunnen maakt u des te verdoemelijker.

5. Maar weet ook dat u evenwel niet verloren hoeft te gaan wanneer u niet wilt en de dood niet liefhebt. O, hier sterft niemand, die niet sterven wil. Indien er geen Jezus was, indien er geen Held was, bij Wie hulp is besteld en Wiens werk het is om vijanden van God en kinderen des duivels en der hel tot kinderen van God en tot hemelingen te maken, ja, dan zou er in eeuwigheid niet anders zijn dan te sterven in de zonden.

Daarom, o mens, is het u daar om te doen? Zoek dan door Jezus met God verzoend te worden. Zaagt u maar eens recht welk een bergen van scheiding er zijn tussen een vertoornd God en tussen uw vijandige en schuldige ziel. Dan zou u niet zo onbedachtzaam Vader durven roepen. Dan zou u uitroepen: Wie onzer kan bij een verterend Vuur, wie onzer kan bij een eeuwige Gloed wonen? Gelukkig hij, die dit onderschrijft.

B. En mensen, die er iets van ziet dat God uw Vader niet is, en dat u uit het recht van kindschap bent uitgevallen, en nu daarmee min of meer werkzaam en roepende zijt. God, mocht uw Vader in Zijn Zoon nog eens worden. Ziet uit hetgeen de Heere Jezus hier leert waartoe het met u zal moeten komen, zult u ooit recht bidden.

(1) Dan zal God uw Vader moeten worden, en bij u van binnen zal het ten aanzien van de Heere moeten veranderen. Eerst dan zult u als tot een Vader kunnen roepen en eerst dan zult u de rommelende ingewanden over u gewaar worden.

(2) Het soms zo vergenoegd zijn in het verrichten van uw plichten zal u ook moeten ontvallen. O vrienden, voor een ogenblik de plichten eens hartelijk en met tranen te verrichten, dat doet het hem alleen niet. O, dan zult u geen vrede hebben voordat u de Heere vindt als een verzoend God in Zijn Zoon. Job zegt: "Och, of ik wist dat ik Hem vinden zou, ik zou tot Zijn stoel komen." Dezulken dringen door en zijn zeer gezet op de tegenwoordigheid huns Vaders en om Zijn aangezicht te zien. Daarom zijn zij zo gezet op de gemeenschap met Christus. Jezus zegt: "Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien."

(3) Dan zal de Heilige Geest daartoe menigmaal Zijn hand aan u moeten leggen. Paulus zegt: "Zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." Die alleen hebben de Geest der aanneming tot kinderen ontvangen. En door die Geest roepen zij, ja roept de Geest in hen: "Abba, Vader."

Moge het volgende nog tot uw besturing en opwekking dienen.

- Zucht toch veel om het licht des Evangelies. O, dat alleen maakt klein en dat verandert de gesteldheid des harten ten aanzien van de Heere. Dat doet smelten vanwege de zonden en veroorzaakt een droefheid naar God. Ja, dat ontnemt het hart de harde gedachten, welke daarin tegenover de Heere zijn.

- Ontvangt u eens iets van binnen, en komen er enige tedere opwellingen in uw hart naar de Heere op? Zou u wel eens 'Vader' en "Onze Vader" willen zeggen, maar durft u het niet uit vrees voor bedrog? Och vrienden, staat dat niet tegen, maar volgt deze wenken liever eenvoudig op, ook al zegt uw oordeel dat u geen grond voor uw kindschap hebt. O, wanneer het hart evenwel Vader zegt, laat het dan ook uit uw mond vloeien. Ik denk dat u anders de Geest zult bedroeven door dit tegen te gaan. U weet dat er staat: "Hoe zal Ik u onder de kinderen zetten?" Hoe zal Ik dat doen? En dan is het Goddelijk antwoord: "Gij zult tot Mij roepen: Mijn Vader! Gij zijt de Leidsman mijner jeugd!"

- Houdt u ook veel onder Gods kinderen en zoekt met hen over één zaak, ja over deze grote zaak samen te stemmen. Houdt u vooral dicht bij diegenen, die daarvan de meeste kennis en daartoe Geest en hulp hebben. Die werkzaam zijn met zielen voor de troon. Want dit heeft heel wat meer kracht en vrucht dan dat houwen en hakken op zulke zielen. Dat wordt dan wel dikwijls getrouwheid genoemd, maar het is veelal vreemd vuur en zeer ver van de rechte liefde en getrouwheid af. O, wie weet hoe spoedig de tijd zal aanbreken, dat u uit de voorhof ook in het Heilige zult worden binnengelaten. En dat u dan de Vader van Jezus ook als úw Vader zult kennen. Ja, dat ook u iets zult zien van het land van Immanuël als uw vaderland. Dat u het toegenegen hart uws Vaders tot u ook met kracht zult ondervinden. Houdt toch aan, want de Heere maakt alle dingen schoon op Zijn tijd.

Nog een woord tot u, kinderen van God.

- Ziet gijlieden hier toch de oneindige liefde van God. En dat tot u, en dat van eeuwigheid! Terwijl toch uw goedheid tot Hem niet raakt, ja, terwijl uw huis en hart bij Hem zo niet was, noch is. En dat evenwel het Vaderlijk oog op u is gevallen, ook toen u nog een kind der hel en des duivels waart.

- Houdt u daarom toch voor een zodanige, waar de Heere u voor houdt. En leert hier op Jezus' bevel ook Vader zeggen. U weet welk een kracht daarin ligt en welk een invloed dit heeft op het ongeloof, op de banden, op de kracht der zondige bewegingen, op de wettischeid en op de hardheid des harten. O vrienden, het Vader zeggen verbreekt en verscheurt de banden. Dit weet de duivel ook wel, en daarom legt hij het er steeds op toe om het u te beletten. Daarom, zie de gepastheid van deze Naam, welke overeenkomt met de volmaaktheden van God, geopenbaard in het verbond der genade. Ja, ziet ook de gepastheid daarvan ten aanzien van uw noden en ellenden. O vrienden, bent u in duisternis of wordt het u betwist dat God uw Vader is, klaagt deze nood eenvoudig aan uw Vader in de hemelen; minder dan een kind bent u niet. Roept daarom toch ten spijt van de duivel: Abba, Vader. Onze Vader!

- Zoekt nu ook vooral zonder woorden tot de wereld te spreken, dat God uw Vader is. Toont het namelijk door uw wandel en gedrag dat God uw Vader is en u Zijn kind bent. Vrienden, de goddelozen zullen het niet met woorden zeggen dat zij kinderen des duivels zijn. Maar zij zeggen het wel met hun wandel en met sprekende daden, ja onbeschroomd. Wel, doet dan ook zo: Spreekt met uw wandel.

Zij kunnen het toch niet verdragen dat u het in nederigheid met woorden zegt dat de Heere uw Vader is geworden.

- Toont ook door de oefening der liefde met de heiligen dat God uw Vader is. O, draagt elkanders lasten. Bidt veel met elkander, in de Geest verenigd zijnde, en latende algemene toestand en de gevaren voor land en kerk, de toeleg der vijanden, u alle op het hart wegen voor de Troon. Ja, roept met al deze dingen als tot één Vader: Onze Vader, zie toch neer! Ja, biedt u steeds tezamen aan, opdat er voor het algemeen iets in uw hart worde gelegd. De Heere vervult toch Zijn eigen werk.

- Zoekt toch die deur open te houden, om Vader te kunnen zeggen en om in de vereniging met Gods kinderen "Onze Vader" te kunnen zeggen. Och, dat hier geen zonden, ongeloof en vijanden tussenbeide mochten komen en dit beletten. O vrienden, daarin alleen bestaat onze kracht. Alleen in deze weg kunnen wij voor onszelf vrede hebben, en ook voor anderen en voor het algemeen in deze hachelijke tijden nuttig worden. De Heere schenke ons daartoe Zijn Geest, om de Zoon, Die Hij Zich heeft gesterkt.

Amen.

DE VOORREDE OF AANSPRAAK VAN HET GEBED DES HEEREN (Onze Vader, Die in de hemelen zijt)

B. Gezien hebbende hetgeen de Heere Jezus Zijn volk leert zeggen in hun toenadering tot God in het gebed, namelijk: "Onze Vader", komen wij nu tot het tweede stuk, de redenen, waarom de Heere dit wil (vraag en antwoord 120). Hier wordt ons geleerd het doel en oogmerk van de Heere Jezus. Dit wijst de onderwijzer aan: Opdat Hij (Christus) van stonde aan in het begin onzes gebeds in ons de kinderlijke vreze en toevorzicht tot God verwekke.

Wat is de aard van deze kinderlijke vreze? Deze kinderlijke vrees is het ontzag voor de hoge God, dat gepaard gaat met een tedere en heilige bekommring om de Heere enig misnoegen te geven. En met een zorgvuldig de wacht houden over het hart vanwege een bijzonder inwonende zonde. En dit alles vloeit voort uit innige liefde tot en hoogachting voor God als Vader en wordt in het hart gewerkt door de Geest der aanneming tot kinderen. De gelovige, die in Christus als tot een Vader roept, wandelt daardoor in vreze de tijd zijner inwoning. Zo heeft Abraham God gevreesd en Jozef. Gelijk ook de vroedvrouwen in Egypte. Hoe zeer is deze vreze Gods in haar natuur onderscheiden van de vrees voor God als Rechter en als een heilig en rechtvaardig God. Want deze hebben de goddelozen, ja zelfs de duivelen in nog groter mate. Wij lezen toch in Jakobus, dat zij sidderen voor het Opperwezen. Menig goddeloos mens weet daar maar weinig van. Deze vrees is uitsluitend een slaafs werk. Het is een zich onderwerpen onder de grote en machtige God omdat zij niet anders kunnen. Dus het geschiedt tegen hun wil. Ja ook omdat zij het niet veranderen kunnen wat zij tegen God hebben. O, een natuurlijk mens heeft tegen God dat Hij zo machtig, zo heilig en zo rechtvaardig is. Dus vreest hij die deugden Gods en de daaruit voortvloeiende straffen.

- De vrees van Kaïn was van deze aard. Deze doolde op de aarde om met een verschrikkelijk benauwd gemoed, met schrik op schrik van binnen.

- Van deze natuur was ook de vrees van Farao. Hij onderwierp zich voor een tijd, hoewel met knersing zijner tanden. En uit die toestand riep hij dan dat er vurig voor hem zou gebeden worden.

- Dit was ook de vrees van Saul. Hij beleed zijn kwaad en sprak als een misdadiger op de pijnbank. Samuël zeide daarop: "God heeft u verworpen."

En zo zijn nog wel meer voorbeelden te noemen. De kinderlijke vreze Gods is hemelsbreed onderscheiden van deze slaafse worm van binnen, die niet sterft. Deze is een toegekeerd liefdewerk tot God en een tederheid des harten voor de Heere om Hem te dienen: "Dient de Heere met vreze." Paulus zelf maakt dit onderscheid: "Gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze; maar u hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: Abba, Vader! Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn."

Wat is dan de aard van dit kinderlijk toevorzicht? Dit kinderlijk toevorzicht is de vrijmoedige toewenden tot en het aanbetrouwen van zijn zaken aan de Heere. En dit vloeit voort uit het gevoel van de afdalende liefde van God als Vader, en uit de tere kinderlijke gestalte. Daardoor vindt een gelovige het leven zijner ziel, ja zijn sterkte in het gelovig wentelen van zijn weg op de Heere en in het voeden en aankweken van gunstige gedachten van de Heere en van Zijn wegen.

Zoals een kind met zijn allergrootste vrees, kommer en zorg naar zijn vader loopt, en als hij daar is alle goeds van zijn vader vertrouwt en zich dus veilig en zonder zorg bevindt. O, die mens laat zijn Vader zorgen: "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade." Dit is hetgeen Johannes bedoelt: "Geliefden, indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God. En zo wat wij bidden, ontvangen wij van Hem, dewijl wij Zijn geboden bewaren, en doen hetgeen behagelijk is voor Hem." Hieruit volgt ook dat dit kinderlijk toevorzicht in zijn aard zelfs zeer is onderscheiden van dat soort vertrouwen, hetwelk in natuurlijke mensen, ja dikwijls in de meest goddeloze mensen gevonden wordt. Zij oefenen dit met een soort vrijmoedigheid; wanneer wij het zo mogen noemen, op de macht en de algemene goedheid van God. In benauwdheden tot God roepende om redding, oefenen zij zelfs een soort geloof en worden zij in dat stuk ook geholpen. Dan roepen zij als de raven, en God hoort hen. Evenwel, hoe hoog dit algemeen toevorzicht op en toevertrouwen van een natuurlijk mens aan de Heere ook moge gaan, het is niet anders dan een koud en levenloos werk. Het ontbindt de banden der ziel voor God niet. Het veroorzaakt geen vleugelen als van een duif, overtogen met goud, waarmede de ziel naar boven vliedt, waar zij bij de Heere wil blijven. O vrienden, zulk een toevorzicht laat die ziel in dezelfde grondstaat van vervreemding van God, waarin zij tevoren was. Ja, dit is ook een zeer vermetel werk. Naar buiten gezien, is het een vrijmoedigheid, welke in haar trap en maat menigmaal de kinderlijke vrijmoedigheid ver overtreft. Het is een vrijmoedigheid, die meer voortvloeit uit blindheid in de scheiding, die er is tussen een heilig God en tussen de door de zonde ellendige mens. O, daarom is een natuurlijk mens zo vrijmoedig. Hij weet van geen kwaad en hij hoopt zonder enige grond het beste. Daar komt nog bij, dat een natuurlijk mens dit toevorzicht meestal eerst oefent als een laatste en uiterste middel, wanneer alle tweede oorzaken hem begeven, waarbij hij het eerst vruchteloos heeft gezocht.

Vrienden, dit kinderlijk toevorzicht is anders. Het spruit voort uit het kinschap en het Vaderschap, en dus uit de verzoende staat met God. Naar de mate nu een kind van God daar licht in ontvangt, naar die mate is hij vrijmoedig en kan hij zijn weg in het geestelijke en in het tijdelijke verder aan de Heere toevertrouwen en zijn zorg op Hem wentelen, als Die het maken zal. Ja, dit is een liefdewerk, waarin die ziel zichzelf ook verliest en zich mede aan de Heere overgeeft en weggeeft. Dan vindt de ziel geen vrede voordat zij zichzelf met haar zaken enigermate aan de Heere kwijt raakt. Dit toevorzicht en deze vrijmoedigheid vloeien voort uit haar gemeenschap met Christus. O, in Hem is de ziel vrij man. Niemand kan beschuldiging tegen haar inbrengen. Daar schuilt de ziel en wordt zij moedig in de Heere. De Heere Zelf doet alle bergen van onvrijmoedigheid, van ongeloof en wantrouwen daar voor Zijn aangezicht vervlieten en moet ook dezelve gedurig opruimen. Dit toevorzicht is dus een werk der kinderen alleen. Ja, in ongelegenheden stellen kinderen hun Vader tot een eerste, en niet tot een laatste toevlucht. Wanneer zij recht gesteld zijn, wordt het Gods kinderen eigen eerst tot de Heere de toevlucht te nemen, en dus in die weg, uit gehoorzaamheid aan de Heere, getrouw de middelen te gebruiken. In Davids grootste ongelegenheden was dit het eerste in zijn hart: "Ik zal tot de Heere zeggen: Mijn toevlucht en mijn Burg, mijn God, op Welke ik vertrouw."

Nu dan, dit doel en oogmerk is van de Heere Jezus Zelf, wanneer Hij Zijn volk gebiedt in het gebed God hun Vader te noemen. Naar het woord van de onderwijzer: Opdat Hij (Christus) van stonde aan in het begin onzes gebeds in ons de kinderlijke vreze en toevorzicht tot God verwekke.

Vraag. Hoe worden deze twee gestalten in het hart van een kind van God door het op een rechte wijze noemen van Vader verwekt?

1. Het woord Vader wijst Gods kinderen op en voert hen binnen het verbond der genade, waarin de grote en heilige God, de majestueuze Rechter der ganse aarde, hun Vader is.

2. Deze Naam geeft uitdrukking aan de innigste liefde en toegenegenheid, welwillendheid en toegekeerdheid van God tot Zijn kinderen. Door deze Liefdenaam van Vader worden de vrees, het zich onttrekken aan de Heere, het ongeloof en het wantrouwen uitgebannen en uitgesloten. O, de volmaakte liefde drijft de vrees buiten. Wanneer de ziel haar van nature afgescheiden staat ziet, kunnen de woorden Rechter en Heere daarentegen zo licht in de ziel dit ongeloof, dit zich onttrekken en dit wantrouwen teweeg brengen en sidderingen veroorzaken.

3. Door deze liefdenaam van Vader wordt dus in het hart van een kind van God veel meer een hartelijke wederliefde tot de Heere veroorzaakt. Ja tederheid, ontzag, eerbied en een kinderlijk aanbetroeven. Jan geven Gods kinderen alles in die wijze, machtige en goede hand en kunnen het daar zonder bekommring laten.

4. Het woord Vader leert Gods kinderen ook heilig te redeneren. Is dit waar, dat het in het natuurlijke de aard van een recht kind is zijn aardse vader te vrezen? O, hoe veel te meer past het mij dan mijn Vader te vrezen, te ontzien, Hem welbehaaglijk te zijn en voor Hem te leven.

Hij is toch de oneindig Heerlijke, de Algenoegzame en de Machtige om zelfs te verderven in de hel. Dit alles vloeit toch uit het woord Vader voort: "Een zoon zal den vader eren.; ben Ik dan een Vader, waar is Mijn eer en waar Mijn vrees?"

5. Het woord Vader leert hun ook aldus te overleggen: Is God mijn Vader en ben ik Zijn kind, dat Hij uit de drek verhoogd heeft? Aan mij was toch niets waarom Hij dit deed. Integendeel, bij mij werd alle hatelijkheid gevonden. En heeft Hij mij evenwel aangeslagen en gezet tot verkrijging der zaligheid? Wel, zou ik dan nu mijn weg aan deze zijde van de eeuwigheid in het geestelijke en in het tijdelijke niet aan Hem toevertrouwen? Heeft mijn Vader het met mij niet altijd welgemaakt? Past het mij nu en heb ik redenen om mijn Vader te wantrouwen? O vrienden, dit verwekt het blindelings kiezen en overgeven, ja de betamelijke gestalte: "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade." En: "De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken." Ook Psalm: "Ik zal dan gedurig bij U zijn; Gij hebt mijn rechterhand gevat. Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen." Zie uit dit alles eens hoe gepast het is dat de Heere Jezus Zijn volk God als hun Vader leert aanspreken, en niet als hun Rechter en Heere.

Nog beschouwen wij van welke zaken in het hart van Jezus' Vader Christus bij Zijn doel en oogmerk is uitgegaan, om Zijn volk Vader te doen zeggen; en wat houdt dit in? Dat Jezus Zijn volk Vader leert zeggen bij de aanvang van het gebed, heeft naar hetgeen de onderwijzer ons leert deze oorzaak: Om van stonde aan in het begin des gebeds in ons een kinderlijke vreze en toevorzicht tot God te verwekken. Dit houdt in:

1. Jezus gaat er dus van uit, dat het in het hart Zijns Vaders alzo is gesteld, dat het Zijn Vader niet aangenaam is dat Zijn kinderen in het naderen tot Hem zullen sidderen, gelijk de duivelen dit doen. Jezus wil zeggen: Mijn Vader wil niet dat u ongelovig tot Hem komt. Hij wil niet dat u denkt, dat u Hem moet bewegen en tot u overhalen, alsof Zijn hart niet zozeer tot u gekeerd en genegen zou zijn. Maar Hij wil dat van het begin van uw bidden af uw nauwe en tedere betrekking op uw Vader onder uw oog zal zijnen blijven. Ja, dat u daardoor een vrijmoedigheid des geloofs hebt en behoudt, zodat u tot Hem zult roepen als tot een Vader, en niet als tot een Rechter.

2. Jezus gaat er vanuit, dat Zijn Vader behagen heeft dat Zijn kinderen van het begin van hun gebed af een liefdevertrouwen op de gunst van hun Vader oefenen. Dat zij zichzelf voor gunstgenoten houden, en dat zij in hun bidden van gevoelens zijn, dat zij niet te groot en niet te gunstig voor hen van hun Vader denken kunnen, en dat zij nooit te weinig van hun Vader moeten verwachten. Ja al is het dat zij zozeer misdoen, dat Hij dan evenwel hebben wil dat zij dit gul in hun belijdenis voor Hem erkennen en toch zullen geloven dat Hij Dezelfde en de Onveranderlijke blijft. Dat zij zullen zeggen: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?" Ja, dat Hij getrouw en rechtvaardig is, zo dikwijls als zij zondigen, om hen hun zonden te vergeven wanneer zij deze maar belijden.

3. Jezus gaat er van uit, dat het Zijn Vader zeer welbehaaglijk is, dat Zijn kinderen van het begin van hun gebed af als kinderen gesteld zullen zijn en zich gedragen en dus aan hun Vader geen wetten stellen. Jezus wil hier zeggen: O, dat is Mijn Vader zo aangenaam, dat gij uzelf recht als dwaze kinderen ziet en dat u tot Hem als uw wijze Vader komt. Dat u er een indruk van hebt dat u, aan uzelf overgelaten zijnde, om een steen in plaats van om een brood zou kunnen bidden. Ja om zaken, welke tot uw verderf zouden dienen. En dat u daarom alles overgeeft in de wijze hand van uw Vader, opdat Hij u geve hetgeen Hij weet dat u nodig hebt; en opdat Hij u onthouden zal hetgeen nadelig voor u zou zijn.

4. Ja, Jezus gaat er hier van uit dat Zijn Vader als het ware verlangt, dat Zijn kinderen van het begin van hun gebed af oneindig hoge gedachten in hun hart zullen hebben en voeden wat betreft de goedheid van hun Vader en van Zijn sterke liefde tot hen. Ja, dat deze de sterkste liefde van aardse vaders tot hun kinderen oneindig te boven gaat. Jezus wil zeggen: hier ligt zulk een kracht in. Want is het waar, dat degenen, die boos zijn, hun kinderen goede gaven geven, hoe veel te meer en zekerder kunt u er dan staat op maken dat uw Vader u zal verhoren! De Heere zegt: "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik u toch niet vergeten."

5. Het is de Heere Jezus zo behagelijk, dat Zijn kinderen van het begin van hun bidden af Zijn Vader overwinnen en Zijn hart als het ware overweldigen met de wapenen, die Hij hun Zelf in de hand geeft. En met pleitredenen, die Hij hun Zelf in de mond legt. Ziet hoe Jezus het er in deze aanspraak op toelegt dat Zijn Vader maar overwonnen zal worden. Hij leert hun Zelf Vader zeggen, omdat Hij weet dat daar niets voor staat. Ja dat hierdoor als het ware vanzelf het hart van God tot Zijn kinderen wordt getrokken en overgaat. Daarom pleit de kerk: "Heere, Gij zijt toch onze Vader", enz.

Zo geeft dus Jezus Zelf de wapenen en doet geweld op het hart van Zijn Vader.

6. En ook Zijn Vader wil Zichzelf laten overmogen. Ziet eens met welk een nadruk de Heere vraagt: "Hoe zal Ik u onder de kinderen zetten, en u geven het gewenste land?" En dan antwoordt de Heere Zichzelf dat Hij het zo zal doen en dat daar niets voor zal staan: "Gij zult tot Mij roepen: Mijn Vader! en gij zult van achter Mij niet afkeren."

Bovendien, wanneer Jezus Zijn volk Vader leert zeggen, om dus van stonde aan in het begin van hun gebed een kinderlijke vreze en toevorzicht tot God te verwekken, houdt dit doel van Jezus nog meer in.

(1) Dan wil Jezus dat Zijn kinderen van stonde aan in het begin huns gebeds zullen indringen in het tedere hart van hun Vader, en in Zijn liefde en goedheid. Dus van het ogenblik af dat zij zich daartoe stellen, of het in hun hart krijgen om het naar de Heere te wenden, dat dan hun hart vooral eerst naar boven zal trekken, maar ook naar binnen zal keren om te zien wat zij daarvan hebben of daarvan missen.

(2) Dan wil Jezus dat Zijn kinderen van stonde aan bij het begin van hun gebed niet zullen worden afgeschrikt of zullen terugdeinzen vanwege hun zonden en ongeschiktheid. Dus hoe ellendig en goddeloos van hart, hoe dwaas en verkeerd het ook gesteld is, dat zij evenwel naar God als tot hun Vader zullen gaan met hun Borg en Hogepriester en daar het pak zullen brengen. Ja, daar zullen zoeken en ontvangen die gestalten, welke hun ziel mist. O vrienden, het wel geordineerde verbond is ertussen.

(3) Jezus wil dus ook dat Zijn kinderen van stonde aan in het begin van hun gebed hun voeten vast zullen zetten op de beloften, en dus grond zullen ontvangen voor hun geloof en voor hun hoop op verhooring.

Wij komen nu tot de nadere aandrang en uitbreiding, welke de onderwijzer ons leert. Hij zegt dat deze twee gestalten, de kinderlijke vreze en het kinderlijk toevorzicht, beide de grond onzes gebeds zijn, namelijk dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen dat wij met een recht geloof van Hem bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen. De onderwijzer dringt hier wel zeer op aan, dat deze twee gestalten, de kinderlijke vreze en het kinderlijk toezicht, beide de grond van ons gebed zijn. De onderwijzer wil hiermede uitdrukken, dat zonder deze kinderlijke vreze en zonder dit kinderlijk toevorzicht het bidden niet recht kan geschieden. En dat men dan ook geen grond heeft om de verhooring ervan te verwachten. Integendeel, zonder deze grond moet het gebed wel ongelovig en twijfelachtig geschieden, en daarom kan dit Gode niet aangenaam zijn. Hiertoe vinden wij de duidelijke bewijzen in Gods heilig Woord.

- Wat betreft de kinderlijke vreze Gods, dat deze een grond is voor ons gebed, dat God verhoren wil, lezen wij: "De Heere is nabij allen, die Hem aanroepen; allen, die Hem aanroepen in der waarheid. Hij doet het welbehagen dergenen, die Hem vrezen, en Hij hoort hun geroep, en Hij verlost hen."

- En wat betreft het kinderlijk toevorzicht, dat dit mede de grond is van ons gebed, dat God verhoren wil, dan lezen wij: "Al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen", enz.

Bij de nadere uitbreiding van de onderwijzer wat betreft de bron en oorsprong, waaruit deze gestalten moeten voortspruiten, staan wij thans stil. De bron en oorsprong van de kinderlijke vrees is het geestelijk oogmerk van een waarachtige kindschap en Vaderschap. Dit leert de onderwijzer ons met de woorden: Namelijk, dat God onze Vader door Christus geworden is.

(1) Niemand mag zich verbeelden van nature enige kinderlijke vrees te hebben. Want elk mens, wie hij ook zijn moge, moet van een kind des duivels en der hel tot een kind van God gemaakt zijn. De onderwijzer zegt: God moet onze Vader geworden zijn. En dat wil zeggen: In de korte tijd van ons leven. Want niemand komt met dit kindschap in de wereld. O, wij komen allen in de wereld als kinderen des toorns: "Vervreemd zijnde van het leven Gods door de onwetendheid, die in hen is, door de verharding hans harten." En vrienden, wanneer God dat aan een mens doet, dan gaat dat niet ongemerkt of onbewust toe aan de zijde van de uitverkoren zondaar. O, de zaak is te groot, het veranderen van Heere en Koning, ja van Vader, en daaruit een ander hart te bekomen, dan dat het slechts een verandering in de kracht der verbeelding zou zijn. Al zou deze ook nog zo sterk zijn.

(2) Ja, ook Christus komt in dit werk te pas. De onderwijzer zegt: God moet onze Vader geworden zijn door Christus. O, Christus moet als die grote Held der hulp, in de kracht van Zijn verdiensten en zoenbloed, dit werk aan elk mens doen. Daarom staat er geschreven: "Hij is onze vrede." Hij is de verzoening, het verzoendeksel, dat alles bedekt. En daaruit volgt dat niemand een kind van God kan zijn geworden zonder dat hij Christus kent aan zijn hart en de onderhandelingen met Hem. Johannes zegt, dat elk mens Christus moet aangenomen hebben, zal hij recht gekregen hebben om een kind van God te worden.

Ja elk, die tevoren verordineerd is tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus, naar het eeuwig vrije welbehagen van Zijns Vaders wil, ontvangt hier de Geest der aanneming, tot kinderen, waardoor hij kinderlijk roept: "Abba, Vader." Vrienden, dit is de bron en oorsprong van de kinderlijke vrees. Waar dit is, daar is de kinderlijke vrees het gevolg. Wanneer de gelovigen in hun bidden zien op dit zalige kindschap en Vaderschap, worden zij eerbiedig en gelovig, en krachtig in het gebed. Dan lezen wij: "Zie van de hemel af, en aanschouw van Uw heilige en van Uw heerlijke woning; waar zijn Uw ijver en Uw mogendheden, het gerommel Uws ingewands en Uwer barmhartigheden? Zij houden zich tegen mij in." En dan volgt er, om het hoofd boven te krijgen: "Gij zijt toch onze Vader; Gij, o Heere, zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is Uw Naam." Dies zegt de kerk ook: "Heere, Gij verbergt Uw aangezicht voor ons, en Gij doet ons smelten door middel van onze ongerechtigheden." Maar dan beurt dit weer op: "Doch nu, Heere, Gij zijt onze Vader; wij zijn leem" enz. Ziet vrienden, waar zal toch in het bidden uw oog op gericht zijn wanneer u dit werk niet kent?

(3) En wat betreft de bron en oorsprong van het kinderlijk toevoezicht, deze is het geloof ten aanzien van het liefdehart van God de Vader in Christus tot ons. Dit toont ons de onderwijzer aan met de woorden: En dat God ons veel minder afslaan zal hetgeen dat wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen. Niemand mag zich verbeelden dat hij van nature enig kinderlijk toevoezicht heeft, tenzij de reeds genoemde grond er is, namelijk dat God zijn Vader door Christus is geworden. Dit alleen is de bron en oorsprong, en alleen de grond van het waarachtige toevoezicht en vertrouwen. De onderwijzer koppelt dit daarom aan de vorige grond vast door het woordje en, als daaruit voortvloeiende. Er zou ook kunnen staan: derhalve. Hij zegt: En (of derhalve) dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen dat wij van Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.

a. Dit toevoezicht of betrouwen wordt in het hart van een kind van God wel het meest veroorzaakt door het gevoel van het tedere Vaderlijke liefdeoog en liefdehart over hem. En dit wordt dan door de bevindingen in vroegere tijden en de nog gedurige bevindingen gesterkt. Dit werkt en verwekt dan wederom opnieuw hoop, zodat zij wederom alles met zichzelf aan hun Vader toevertrouwen en overgeven kunnen. Dan zeggen zij: O, Gij zijt toch mijn Vader. Ik werp mij en al mijn zaken op U. Gij zorgt voor mij en Gij zult ook voor mij zorgen en het alles wel maken: "Wentel uw weg op de Heere, en vertrouw op Hem; Hij zal het maken." En: "Wentel uw werken op de Heere, en uw gedachten zullen bevestigd worden." Ook: "Werpt al uw bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor u."

b. Ziet dan hoe een kind van God, aldus met een recht geloof biddende, zekere gronden heeft om de verhooring van zijn gebed te verwachten. De onderwijzer zegt: Hij zal niet afslaan. Ja, deze gronden zijn voor een kind van God te meer zeker, omdat hij met geen aardse vader te doen heeft, welke menigmaal aardse dingen en verzoeken ontzegt. Waar deze boos is, geeft hij wel eens een steen in de plaats van het verzochte brood. Maar hij heeft te doen met een Vader, Die Zich onveranderlijk ontfermt, en in Wiens Vaderlijke liefdehart en ontferming een eeuwigheid is. Die zegt: "Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon? Is hij Mij niet een troetelkind? Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstelijk aan hem; daarom rommelt Mijn ingewand over hem; Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de Heere." En: "Hoe zou Ik u overgeven, o Efraïm?; u overleveren, o Israëel? Hoe zou Ik u maken als Adama?; u stellen als Zeboïm? Mijn hart is in Mij omgekeerd; al Mijn berouw is tezamen ontstoken."

c. De onderwijzer zegt: Dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen. En hij gebruikt deze woorden om aan Gods volk te kennen te geven en hun indrukken te schenken dat zij gemakkelijker geestelijke en hemelse dingen van hun hemelse Vader, dan aardse dingen van hun aardse vader kunnen bekomen.

Zie dan eens hoe zeer dit antwoord is tot sterkte van een kind van God. En welk een krachtige reden de Heere Jezus heeft, waarom Christus Zijn volk gebiedt God in hun bidden als hun Vader aan te spreken.

Toepassing

Ziedaar vrienden, hoe Jezus wil dat Zijn kinderen Zijn en hun Vader aanspreken. Alsook de reden waarom u voorgehouden. Mocht de vreze Gods maar op ons vallen, opdat wij nog wat nader mochten horen aan ons hart. Vrienden, wij hebben onszelf hier neer te leggen bij de kentekenen van het geestelijke kindschap, namelijk de kinderlijke vreze en het kinderlijk vertrouwen.

A. Mensen, die lieden van de wereld zijt, och, bezie uzelf hier eens bij. Is God in waarheid uw Vader? Dan zult u de volgende zaken in u moeten bevinden.

1. Dan zult u een kinderlijke vreze ten aanzien van Hem in uw hart hebben. Ik zeg u: Bezie het eens. Wij zullen de zaken nu niet vermenigvuldigen.

Wij vragen u nu alleen maar: Weet u, o mens, wat het is liefde tot de Heere in uw hart te hebben, zodat u in uw hart bevreesd bent om Hem met daden, met woorden, ja zelfs met gedachten ongenoegen te geven? En wanneer u dat gedaan hebt, smart u dat dan aan uw hart?

2. Ja, weet u ook wat het is, de zonden meer te vrezen dan de straffen der zonden? Zie vrienden, die zijn de meeste wezenlijke eigenschappen, welke er in de vreze Gods gevonden worden. Deze hebben zowel in de kleinste als in de grootste christenen plaats. Mocht ge u nu hier maar bij neerleggen en het besluit ten aanzien van uw staat opmaken, wie en wat u voor God bent. Daar zou u zelf het voordeel van genieten.

3. Ja, als God in waarheid uw Vader is, dan zult u ook in uw hart een kinderlijk toevorzicht of vertrouwen op Hem hebben. Wederom zullen wij u ten aanzien van dit maar iets vragen. Weet u wat dat is, bij tijden een gevoel te hebben van de afdalende liefde Gods tot u, als uw Vader in Christus geworden zijnde, en van een teer hart en een kinderlijke gestalte tot Hem? Zodat u in de uiterste ongelegenheden zelfs uw weg op de Heere, als op uw Vader overwentelt, dat u de zorg kwijt raakt? Weet u, vrienden, wat het is, met uw allergrootste kommer, zorg, slaafse vrees en duistere zaken de toevlucht tot de Heere te nemen, zodat ge uzelf met al uw zaken door een werkzaam overgeven aan de Heere als uw Vader, aan- en toevertrouwt dat Hij het maken zal? Vrienden, zoals een kind, wanneer het in gevaar is, tot zijn vader vlucht en zich daar geheel veilig bevindt?

4. Ja, weet u ook wat het is, in alle wederwaardigheden God tot uw eerste Toevlucht te stellen? Dus niet eerst de middelen of de tweede oorzaken? Om maar een voorbeeld te noemen, wanneer u ooit ernstig ziek was, vluchtte u toen met uw hart eerst naar de Heere, of eerst tot de medicijnen? En wanneer ons land in gevaar is, denkt u dan meer aan de Heere en zoekt u Hem eerst aan onze zijde te mogen genieten? En is uw zorg het meest daarover, dat God vertoornd, misnoegd en onverzoend is? Of denkt u het meest aan, spreekt u het meest over en vlucht u het meest eerst en het meest tot soldaten, wapenen en andere sterkten? Zie vrienden, aan dit alles kunt u uzelf zien wie u voor God bent.

5. Is God in waarheid uw Vader geworden, dan zal het u ook niet vreemd zijn, wanneer ge u maar voor God neerlegt, ja eer u nog iets voortbrengt, zulk een toegekeerd liefdehart tot uw Vader te gevoelen. En dat reeds van stonde aan, bij het begin van het gebed, zodat u uw voet reeds op de verhooring kunt zetten. Vrienden, weet u wat dit is? Indien nee, bent u dan evenwel gerust?

6. Och blinde mens, mocht u het toch eens geloven dat God uw Vader niet is, en dat u nooit kinderlijke vrees, noch kinderlijk vertrouwen hebt gehad. Maar dat is het werk van God. Het is wel waar, u zult wel vrees kennen, en ook vertrouwen. Vrienden, de duivelen kennen dat ook. Die hebben nog heel wat meer dan u. Zij geloven zó, dat zij sidderen. Uw vrees spruit voort uit het ingeschapen licht, dat er een heilig en rechtvaardig God is. U zou dat wel anders wensen. Maar vrienden, het is niet anders. En uw vertrouwen vloeit voort uit uw blindheid, dat u God niet kent, noch ook de oneindige tussenstand tussen uw ziel en de Heere door de zondeval. Maar u weet van geen vrees voor God en van geen vrees voor de zonde uit liefde tot God. En ook niet van een vertrouwen op God, voortspruitende uit het vinden van de Weg van verzoening in Christus. Ik beroep mij in deze op uw binnenste.

7. En voorts, o mens, wanneer u blijft die u bent, dan zal de vrees, welke u nu bij tijden hebt en soms zelfs in zo grote mate, dat u afleiding zoeken moet, eens zo groot worden, dat deze een worm zal worden die niet sterft. Sommigen weten hier in de tijd er al iets van wat het is, te sidderen voor God. Maar elk onbekeerd mens zal dit eenmaal ten volle ondervinden als hij zijn lichamelijke ogen sluit. Ja, u hebt een vertrouwen op allerlei welvaart en op de hemel. Het is evenwel een vertrouwen zonder toevlucht nemen. Maar dit, en zelfs uw allersterkste verwachting en hoop zullen eens vergaan. Het zal als een huis der spinnenkoppen door één vaag van de bezem des doods worden weggevaagd. O, het zal door één slag van de ontzaggelijke maaiers, de engelen, worden afgemaaid. En waar zult u dan blijven met al uw vrees en met al uw vertrouwen? Met al uw zo onbedachtzaam "Onze Vader" bidden? O, dan zult u tot uw eeuwige spijt zien dat ge u daaraan dood gebeden hebt, en dat u ook uw kinderen of anderen zich daaraan hebt doen dood bidden.

B. Maar u, die niet zo zorgeloos en gerust bent, en er dikwijls over bekommerd bent wat er van u zal worden, o, laat mijn raad u behagen.

(1) Zoekt toch veel het gewicht van het eeuwig belang en van hetgeen tot uw vrede dient, op uw hart te hebben. Vrienden, u gaat evenwel en waarlijk naar een eeuwigheid. O, dat ge u toch met enige dingen of veranderingen in uw levenswijze niet laat gerust stellen. Zet u toch niet neder op valse gronden, welke u dan begeven zullen, wanneer hart en vlees bezwijken en wanneer u zozeer een goede grond van node hebt om de donkere eeuwigheid in te gaan.

(2) Zoekt het toch bij de Heere Jezus. Hij is er toe gesteld om vijanden van God met Zijn Vader te bevredigen en om hen tot Hem te brengen.

O, mocht ge uw gehele gestalte, zo onoprecht als deze is, maar ruim voor Hem open leggen. Dan is er geen toestand zo desolaat, of Hij weet er wel raad mee. En wanneer iemand waarlijk zijn ongerechtigheid niet verheelt, wanneer iemand het waarlijk moede is van zichzelf te zijn, wanneer iemand het waarlijk om verzoening en vrede met God te doen is, en om heilig voor de Heere te leven, o, hoe goddeloos zulk één zijn hart ook bevinden moge, de Heere zal hem op Zijn tijd helpen.

(3) Stelt het niet te lang uit, want de tijd is kort en het werk is groot, om van een kind des satans en der hel tot een kind van God te worden gemaakt. En daarbij, u hebt daartoe geen kracht. O, u zoudt uw uitstel zeer beklagen wanneer de deur der genade toe zou zijn.

(4) Zijn er bij u uitgestrekte begeerten naar verzoening met God? En naar de weg van vrede in de Zoon van Zijn liefde, naar Zijn vreze in uw binnenste? Ja, hebt u zin in dat kinderlijk toevorcht of vertrouwen? Zucht u daarom naar de openbaring van Christus en naar de overhaling van uw hart door Zijn Geest? Ziedaar vrienden, Jezus wil dan ook dat u met begerige zuchtingen naar de waarheid der zaken naar boven roept: Onze Vader. Wie weet, Hij mocht u met zulk een windje de haven eens in helpen en ook u onder de kinderen zetten. Staat dan toch geen werkzaamheden tegen uit vrees voor bedrog. Die vrees is wel goed en zoekt ze te behouden, maar laat het andere ook zijn gang gaan, opdat u de Geest niet bedroeft. Die zulk een vrees van binnen hebben, God zal hen wel voor bedrog bewaren. Wacht maar op de Heere en houdt Zijn weg. De Heere heeft Zijn eigen tijd, op welke Hij alle dingen schoon maakt.

C. Maar nog een kort woord tot u, kinderen van God. Zie eens wat dit is, dat Gods liefdehart tot u is. De Heere laat u niet alleen toe dat u in het gebed tot Hem mag komen, maar Hij legt Zelf in uw hart en mond die zoete Vadernaam. Daardoor kunt u reeds in het begin van uw gebed het hart uws Vaders als het ware overweldigen en innemen, en zo tot u gekeerd krijgen. O, beziet het nog eens wat van nabij welk een liefde dit is! Dat zondig stof, slijk, modder en as vrijheid heeft de God des hemels Vader te noemen. Ja, dat een sterfelijk mens de Onsterfelijke, dat een verderfelijk mens de Onverderfelijke Vader mag noemen. Dat een ellendige aardworm, die in de tijd is geworden en gisteren of eergisteren nog slijk was, de eeuwige God, ja dat een rebel en vijand van het eeuwige Wezen, die al zijn dagen dat Wezen naar kroon en troon heeft gestaan, zulk een grote en rechtvaardige en heilige God Vader mag noemen. Ja, dat geduchte Wezen, voor Wie de heilige engelen neervallen en Hem aanbidden. En zulks dan met macht en recht, dat zij daartoe verkrijgen! O vrienden, het zijn zulke ongekennd heerlijke dingen. Wat moesten ze toch veel in het hart nalaten en teweeg brengen!

Moge het volgende nog tot uw besturing en opwekking dienen.

- Zoekt deze deur open te houden, om van stonde aan in het begin van uw gebed "Onze Vader" te kunnen zeggen. Vrienden daarvan hangt af de gehele verhoring van al de volgende beden, welke u bidt. Het zal altijd wel gaan, als uw gebed altijd begint met "Onze Vader." En dan bedoel ik daarmee niet met de woorden alleen. Wij hebben het reeds getoond dat duizenden zich zo dood bidden. Maar ik bedoel met zulk een open deur en toegang met vrijmoedigheid steeds tot de Vader te behouden door de Geest in de Zoon. Dat er dus geen merkelijke scheiding en tussenstand tussen de Heere en de ziel veroorzaakt wordt door vermetele zonden, door onvernederdheid of ook door onoprechtheid ten aanzien van iets.

- En is God uw Vader door Christus geworden? Wel volk van God, schaamt u dan toch dat u het eind van het bestuur over uzelf en over al uw zaken zo in uw hand houdt. Dat u dat niet stelt in de hand van uw Vader, het daarin niet overgeeft en overlaat.

- Is de aarde en al haar volheid het goed uws Vaders? En moet u hier in het tijdelijke zoveel missen? Of bent u nog als een onmondige, als een zoon of een dochter aan wie het nog onthouden moet worden, omdat uw Vader u liefheeft en u er uzelf kwaad mee zou doen? Wel, verblijd u dan over uws Vaders voorzorg. Ja, verblijd u dan nu reeds in uw rijke Vader. Dat goed zal dan toch ook u niet kunnen ontgaan. Het zal u in bezit gegeven worden wanneer u beter in staat zult zijn het te bewaren. O, hierna zult u het aardrijk beërven. Intussen zal genoegzame nooddrift voor lichaam en ziel van Hem voor u afdalen. Jezus zegt: "Uw Vader weet dat u al deze dingen behoeft."

- Kinderen van God, komt er vrees over de aarde en wordt de toorn van God van de hemel geopenbaard over de ongerechtigheid der mensen? Worden het zulke benauwde tijden? O, laat uw Vader zorgen. Vertrouwt alles Hem toch blindelings toe. Het moge hier dan gaan zoals het gaat, de overaltegenwoordige bescherming uws Vaders zal met u zijn en blijven. En wanneer u ondertussen enige toegang hebt tot uw Vader, o, ziet dan ook met de zaken des lands enige toegang en vrijheid te mogen krijgen, om het eens in Zijn hand kwijt te raken. De Heere zij u nabij in de Heere Jezus!

Amen.

DE REDEN WAAROM DE HEERE JEZUS AAN DE AANSPRAAK TOEGEVOEGD HEEFT: DIE IN DE HEMELN ZIJT

II.

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel, hoe Jezus wil dat Zijn volk hun Vader zal aanmerken in hun toenadering tot Hem. Namelijk met betamelijke ootmoed en nederigheid, en evenwel in de verheffing of opheffing van het hart naar boven, als zijnde in de hemelen. Hij leert hun dus zeggen: Die in de hemelen zijt.

Bezien wij:

- A. hetgeen de Heere Jezus Zijn volk leert zeggen in hun toenadering tot hun Vader in het gebed, namelijk: Die in de hemelen zijt; en
- B. de reden, waarom de Heere Jezus bij de woorden "Onze Vader" dit voegt: Die inde hemelen zijt (vraag en antwoord 121).

A. Wat moeten wij hier door de hemelen verstaan?

Wij weten dat er in Gods heilig Woord van drie hemelen gesproken wordt.

- Eerst een luchthemel. Dat is dan de onderste hemel, waarin de vogels zich ophouden. Daarom worden deze de vogelen des hemels genoemd. Daarin leven wij ook door het inademen van de lucht. Aldus wordt hiervan ook gesproken in Deuteronomium.
- Vervolgens is er het firmament of de sterrenhemel. Dit is de tweede of middelste hemel, de onmetelijke ruimte waarin de zon, maan en al de sterren zijn en hun loop hebben, en van zo grote afstand door ons worden gezien. Hiervan wordt gesproken in Psalm 8.
- En dan is er nog de hemel der hemelen. Dit is dan de derde hemel, ook een geschapen heerlijke ruimte, onzichtbaar voor het lichamelijk oog. Hoewel het gezichtsvermogen van Stefanus zo zeer is gesterkt geweest, dat hij deze zag, en Christus daarin. Dit is de woonplaats van God, waar Hij Zijn heerlijkheid allermeeft openbaart. Daar is de Heere Jezus, daar zijn de engelen, de geesten der volmaakt rechtvaardigen, en ook sommige heiligen met hun lichamen. Deze hemel wordt genoemd: het paradijs Gods, en het huis van de Vader van Jezus. Ook de troon van God. Deze hemel wordt onderscheiden van de twee hemelen er onder: "Maar waarlijk, zou God op de aarde wonen? Ziet de hemelen (de eerste en de tweede hemel), ja de hemel der hemelen (de derde hemel) zouden u niet begrijpen." Dus hebben wij hier door het woord hemelen in het meervoud vooral de derde hemel te verstaan, de hemel der hemelen. Of naar de kracht van de Hebreeuwse wijze van spreken: de aller voortreffelijkste hemel, de hemel bij uitstek, gelijk de Hebreeën dan doorgaans in het meervoud spreken. Dit zien wij ook in Psalm 103, waar alleen van de derde hemel gesproken wordt: "De Heere heeft Zijn troon in de hemelen bevestigd, en Zijn Koninkrijk heerst over alles." Maar wij moeten het ook weer niet verstaan, alsof hier van de derde hemel gesproken wordt met algehele uitsluiting van de twee andere hemelen. Wij verstaan door deze derde hemel of hemel der hemelen, welke Jezus het huis Zijns Vaders noemt geen 'aardse' hemel, geen Turkse hemel of een sociniaanse hemel, welke overal is waar men genoeg en blijdschap vindt. Het Woord spreekt duidelijk van een plaatselijke hemel, welke de Heere God geschapen heeft. Doch zo, dat de Heere God wel aan alle plaatsen is, maar daardoor niet kan worden omvat. Daaruit volgt dat Hij ook door de hemel der hemelen niet omvat wordt. En hieruit volgt ook dat wij hier niet alleen de derde hemel kunnen of moeten verstaan, met uitsluiting van de twee andere hemelen. Dan mogen wij de drie hemelen wel samen nemen, dewijl de Heere ook uit de onderste twee hemelen op bijzondere wijze Zijn grootheid, majesteit, heerlijkheid, almacht, rechtvaardigheid, wijsheid en goedheid aan Zijn schepselen luisterrijk vertoont. En daaruit zegent Hij ook Zijn volk.
- God betoont Zich heerlijk en ook verschrikkelijk aan ons uit de onderste hemelen. Psalm 104: Hij rekt de hemel uit als een gordijn. Die Zijn opperzalen zoldert in de wateren, Die van de wolken Zijn wagen maakt, Die op de vleugelen des winds, wandelt."
- Van daaruit bedeeft God de wereld de wijze en bestendige verwisseling van de jaargetijden, van hitte en koude, van dag en nacht, en ook vele dingen boven de natuur. De Heere God, wijs van hart en sterk van kracht zijnde, maakt de Wagen, de Orion, het Zevengesternte en de binnenkameren van het zuiden. Daar hebt ge de oorsprong van de hitte en de koude: "Die grote dingen doet, die men niet doorzoeken kan; en wonderen, die men niet tellen kan."
- Menigmaal doet God niet grote verschrikking vandaar de beweging van Zijn stem horen, en het geluid, dat uit Zijn mond uitgaat.

O, Hij brult en dondert wonderlijk, en Hij vertrekt die dingen niet als Zijn stem zal gehoord worden. Hij zendt de sneeuw en de plasregen Zijner sterke regenen. Ja, dan komt er uit de binnenkamers eens een wervelwind, en van de verstrooiende winden de koude. God blaast maar, en daar hebt ge de vorst. Dan gebruikt Hij weer dikke wolken, welke Hij vermoeit en verstrooit en keert naar Zijn wijze raad, zodat zij alles doen wat Hij hun gebiedt op het vlakke der wereld, hetzij tot een roede, of tot weldadigheid. Hoe nadrukkelijk spreekt hiervan ook Psalm 29. O vrienden, wat is hij gelukkig, die daar maar stil bij kan gaan neerzitten en met de psalmist kan zeggen: "De Heere regeert; de aarde verheuge zich; dat vele eilanden zich verblijden. Rondom Hem zijn wolken en donkerheid; gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Zijns troons. Een vuur gaat voor Zijn aangezicht heen, en het steekt Zijn wederpartijen rondom aan brand. Zijn bliksemen verlichten de wereld; het aardrijk ziet ze en beeft. De bergen smelten als was voor het aanschijn des Heeren, voor het aanschijn des Heeren der ganse aarde." God betoont Zich ook in de derde hemel aller heerlijkst aan degenen, die rondom Hem zijn. O, daar bedekt de Heere Zich met het licht als met een kleed. Daar bewoont Hij een ontoegankelijk licht. Men kan het enigszins afleiden uit de gestalte van de profeet Jesaja. Toen hij de Heere op Zijn troon had gezien, riep hij uit: "Wee mij, want ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben, en woon in het midden van een volk dat onrein van lippen is." Men kan het ook afleiden uit de heerlijkheid, welke er op de berg op Mozes en Elia lag toen Christus met Zijn discipelen daar was. Het aangezicht van Jezus blonk gelijk de zon, en Zijn klederen waren wit als sneeuw.

Maar hoe is God dan in de hemelen, en hoe moeten Zijn kinderen Hem aanmerken daar te zijn?

a. Vrienden, God is of woont daar niet bij wijze van het vervullen van een bepaalde plaats, alsof de Heere daar zou ingesloten zijn. Want God vervult hemel en aarde. En Hij is niet ver van een iegelijk van ons. O, de Eeuwige, de Oneindige, de Overalteenwoordige, de Onafmetelijke heeft geen tijd of plaats van node. Ook geen plaats om Zijn heerlijkheid te vertonen gelijk deze is. Want de Heere is oneindig heerlijker dan dat Hij Zich aan de engelen en de geesten der volmaakt rechtvaardigen vertoont. Daarom getuigt David tweemaal dat de Heere verheven is boven de hemelen. En Jesaja zegt, dat God in de eeuwigheid woont en in het heilige. Maar God woont daar wel bij gelijkenis als in een paleis, waar Hij de glans der heerlijkheid Zijner tegenwoordigheid op het luisterrijkst vertoont aan degenen, die rondom Hem zijn. En zo moet Hij daar door Zijn kinderen worden aangemerkt. Daarom wordt de hemel Gods troon genaamd. Jesaja zag in een Goddelijk gezicht de Heere daar zitten op een hoge en verheven troon. Daar was het ook, dat Stéfanus God zag, en Jezus staande aan Zijn rechterhand, zodat van dat zien zijn aangezicht blonk als van een engel. Ja, daar is het, dat Paulus is opgetrokken geweest. Daar heeft hij gezichten gezien en onuitsprekelijke woorden gehoord, welke aan geen mens geoorloofd waren uit te spreken. Dit zegt ook Daniël: "Dit zag ik, totdat er tronen gezet werden, en de Oude van dagen Zich zette, Wiens kleed wit was als de sneeuw, en het haar Zijns hoofds als zuivere wol; Zijn troon was als vuurvonken deszelfs raderen een brandend vuur. Een vurige rivier vloede en ging van voor Hein uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tienduizend maal tienduizenden stonden voor Hem." Maar wij moeten ook zeggen, vrienden, hoe God daar, woont, kan geen sterveling uitdrukken. Die er iets van hebben gezien, zoals Jesaja, Stéfanus, Paulus en Daniël, kunnen er eigenlijk in het geheel niets van zeggen. Wanneer hij heerlijke dingen genoemd heeft, zegt ook Job: "Ziet, dit zijn maar uiterste einden Zijner wegen; en wat een klein stukje der zaak hebben wij van Hem gehoord? Wie zou dan de donder Zijner mogendheden verstaan?"

b. God woont daar ook bij gelijkenis als in Zijn schatkamer of magazijn van allerlei voorraad en behoeften. O, vandaar zegent God Zijn volk.

- Uit de luchthemel deelt de Heere de regen, sneeuw, winden, de lucht waarin wij leven, enz. mede: "De Heere zal u opendoen Zijn goede schat, de hemel, om aan uw land regen te geven te zijner tijd, en om te zegenen al het werk uwer hand." Ook uit de middelste of de sterrenhemel, ook wel het firmament genaamd, deelt de Heere Zijn schatten mede, namelijk licht, warmte en vruchtbaarheid. En dus bewoont God deze hemelen ten goede van Zijn kinderen. Hij ziet van daar op hen neder en slaat met een zeer nauw oog gade wat zij in het tijdelijke van node hebben.

- En de hoogste hemel, de hemel der hemelen, is de schatkamer van alle geestelijke en hemelse genaden, gaven en gunstbewijzen: "Alle goede gaven en volmaakte giften zijn (of komen) van boven." O, vandaar zendt God Zijn Geest in de harten van Zijn uitverkoren volk tot hun verlichting en overtuiging van zonde, gerechtigheid en oordeel. Tot ontdekking van verkeerdheden en wettischheid. Tot een Leidsman naar Christus en in de weg des Evangelies. Tot een Overhaler en Onderwijzer in de wegen, brengend onder de band des verbonds. Ja, tot een Bevestiging, Heiliger en Trooster, tot een Verzegelaar en Volmaker van Zijn volk voor de eeuwigheid.

En omdat God de Vader nu geen genaden, noch enige tijdelijke weldaad van de hemel kan schenken of mededelen, dan in en door Zijn geliefde Zoon, heeft Hij die Zoon bij Zich in de hemel opgenomen. Nu zegent Hij Zijn volk vandaar door en in Hem. Petrus zegt: "Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de beloften des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort." Jezus wijst dus Zijn kinderen in het begin van hun bidden daarheen. Naar boven, naar de hemel, naar dat paleis, dat schathuis. Daar is hun Vader, daar is hun Borg, waarmede zij verenigd zijn. Hij stond toen gereed om ook met Zijn lichaam daar weldra heen te gaan. Daarheen hebben de gelovigen van alle tijden zich ook gewend. Het is wel waar, dat de Heere oudtijds ook woonde in het wereldlijk heiligdom, boven het verzoendeksel, tussen de vleugelen van de cherubim. God wilde daar ook aangesproken worden, en van daar wilde Hij ook tot het volk spreken en hen zegenen en hen heiligen door Zijn heiligheid. Daarom was het dat zij zich met eerbied neigden naar dat paleis van Gods heiligheid, de aanspraakplaats van Gods heiligheid. Daarom aanbaden zij God met de aangezichten en ogen derwaarts gekeerd. Maar vrienden, hierover moet niemand te gering of te sober van denken. De zaak is deze, dat de gelovigen van het Oude Testament in hun bidden evenzeer opzagen naar de hemel, als die van het Nieuwe Testament. Het onderscheid was daarin gelegen, dat zij een afbeelding, een schilderij hadden, waarin en waardoor zij zowel naar boven zagen als de gelovigen van het Nieuwe Testament dit doen zonder afbeelding. Deze afbeelding of dit schilderij behoorde maar tot de bedeling van die tijd, de kerk toen in haar kindsheid zijnde. Zij werden door afbeeldingen tot dezelfde zaken opgeleid als naderhand zonder deze. Het wereldlijke heiligdom was dus een schilderij en een voorbeeld van de hemel, waar de Israëlieten op zagen. Maar die geestelijk licht hadden, bleven daar niet in hangen. Net zo min als zij, die nu geestelijk licht hebben, blijven hangen in het gebruiken der sacramenten en in andere godsdienstige verrichtingen. Daarom zeg ik, zij zagen er doorheen, op naar de hemel. Ziet dit toch bevestigd toen Salomo de tempel inwijdde. Hoe menigmaal riep hij. tot de Heere, dat God toch uit de hemel zou willen horen, de vaste plaats Zijner woning. En Josafat zegt in zijn gebed: "O Heere, God onzer vaders, zijt Gij niet die God in de hemel?" Dus lezen wij ook dat de kerk bidt: "Zie van de hemel af, en aanschouw van Uw heilige en Uw heerlijke woning" enz. Ook: "Laat ons onze harten opheffen, mitsgaders onze handen, tot God in de hemel." Het behoort echter tot de uitnemendheden van onze kerkstaat, op welke de einden der eeuwen gekomen zijn, dat Jezus Zijn kinderen direct naar boven naar de hemel wijst, zonder dat zij naar een aards heiligdom behoeven te vragen of te reizen. Dat maakte oudtijds de godsdienst ook zeer kostbaar. Alles richt zich nu naar het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel nederdaalt. Als Johannes dat gezien heeft, zegt hij: "En ik zag geen tempel in dezelve; want de Heere, de almachtige God, is hun tempel, en het Lam." Dit was voorzeggd: "Dan zal de Heere der heirscharen ulieden tot een heiligdom zijn."

B. Wij komen nu tot het tweede stuk, de reden waarom de Heere Jezus bij de woorden "Onze Vader" dit er aan toe voegt: Die in de hemelen zijt. Deze wijst de onderwijzer aan in vraag en antwoord 121. In zijn antwoord geeft hij twee belangrijke bedoelingen van de Heere Jezus aan.

Ten eerste. De Heere Jezus doet dit om Zijn kinderen met hun harten van de aarde naar boven te helpen en om hen dus hemelsgezind te maken. De onderwijzer zegt: Opdat wij van de hemelse majesteit Gods niet aards gedenken.

1. Met en door deze woorden leert de Heere Jezus Zijn kinderen hun Vader aanbidden als de enige en waarachtige God. Dit in tegenstelling tot het aanbidden van alle afgoden of zogenaamde goden, of ook het verwachten van heil. van tweede oorzaken. O, het heil komt toch van Hem, Die in de hemelen is. De discipelen zagen dat de heidenen hun afgoden aanbaden en dat de één zijn heil hiervan, en de ander daarvan verwachtte. Verlegen wordende hoe zij zouden bidden, leerde Jezus het hun: "Gij dan, bidt aldus: Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

2. Hiermee leert Jezus Zijn kinderen daarbij niet aards te gedenken van de hemelse majesteit van hun Vader. Om ook Zijn handelingen niet te vergelijken bij die van hun aardse vaders, want deze laatsten zijn begrensd van macht, veranderlijk van zinnen en aan allerlei ongesteldheden onderworpen. O vrienden, wat zouden wij toch bedenken en enig begrip van Hem kunnen maken? "Die daar zit boven de kloot der aarde, en derzelve inwoners zijn als sprinkhanen. Hij is het, Die de hemelen uitspant als een dunne doek, en breidt ze uit als een tent om te bewonen. Die de vorsten teniet maakt." Ja, wat zult gij van Hem toch denken of begrijpen? Hij is een God van verre en van nabij. Hij heeft alles uit niet, alleen door het bevel van Zijn almachtige wil voortgebracht en onderhoudt het nog. Hij is één in Wezen en Drie-enig. In de Persoon Zijns Zoons bestaat de menselijke natuur, waarbij elke natuur haar eigenschappen behoudt. O vrienden, die hier indringen willen, kunnen daar wel in zinken, ja hun zinnen verliezen.

O, wij kunnen God niet doorgronden. De Heere zegt: "Bij wie dan zult gijlieden Mij vergelijken, die Ik gelijk zij?"

3. Jezus wil daarom zeggen: Het zal nederigheid zijn uw onvatbaarheid te belijden met te zeggen: "Onze Vader (zo oneindig ver boven het bereik van ons verstand), Die in de hemelen zijt." Door dit niet aards gedenken van de hemelse Majesteit leert de Heere Jezus Zijn kinderen de hemelse gezindheid des harten in het bidden. Om met de harten naar Boven, meer het hemelse dan het aardse te zoeken. Jezus wil hier zeggen: O, zullen ogen, handen en mond zich naar boven verheffen, dan zal het hart moeten voorgaan. Anders zal het niet gaan. Eerst zal het hart hier beneden los moeten raken, want aardsgesindheid en hemelsgesindheid kunnen niet samengaan. Jezus wil Zijn volk van de aarde en uit het aardse naar boven helpen. David zegt: "Ik hef mijn ogen op tot U, Die in de hemelen zit." En de kerk zegt: "Laat ons onze harten opheffen, mitsgaders de handen tot God in de hemel.

4. Dan wil de Heere Jezus dus zeggen: Mijn Vader staat Zijn kinderen alleen in de hemel te woord, en wel als zij los van de aarde zijn. Wanneer zij dus hemelsgezinde harten of pogingen hebben. Daarom: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

5. Jezus leert Zijn kinderen door dit niet aards gedenken van de hemelse Majesteit hun Vader te verheerlijken en grootheid te geven, ja grote verwachtingen van Hem te hebben. Hiertoe leiden deze woorden, "Die in de hemelen zijt", op. Want het is toch zo in het natuurlijke, dat men de heerlijkheid van een persoon wel eens afleidt van of opmaakt uit de heerlijkheid van zijn gebouw of woonplaats. Met verwondering in het hart blijft men voor zulk een heerlijk gebouw wel eens staan en roept dan uit: O, wat moet dat een heerlijk persoon zijn, die dit gebouw gemaakt heeft en bewoont. Wat moet die een rijkdom en een wijsheid bezitten! De beschrijving door de Heere Jezus wat betreft de woonplaats Zijns Vaders dient dan om Zijn kinderen te doen stilstaan voor de heerlijke hemel, met diepe verwondering over hun heerlijke Vader. Dat zij zich zullen verlustigen in hun grote, wijze en rijke Vader, en in het voeden van hoge gedachten en verwachtingen van Hem. Daarom is het: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

6. Jezus wil Zijn kinderen ook door dit niet aards gedenken van de hemelse Majesteit leren, dat zij zullen zien de oneindige tussenstand, welke er aan deze zijde van de eeuwigheid nog is tussen hen en hun Vader. En wel om hen dus verlangende naar de hemel te maken. Dan wil Jezus zeggen: Mijn Vader woont in het hoge en heilige, in de eeuwige volmaaktheid, en gij woont nog in de onvolmaaktheid, in de onreinheid, ja onder een volk dat onrein is. U bent voor de hemel nog niet bekwaam. Gij moet daartoe nog geheiligd worden. Maar het is toch uw vaderland. Verlangt er dan toch naar en zegt: Vader, Gij zijt daar reeds, ik wil er ook wel zijn. Vader, wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige. Zo leert de Heere Jezus leert Zijn volk hun harten met verlangen naar boven te verheffen door te zeggen: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt".

Ten tweede.

Maar dan noemt de onderwijzer nog een tweede bedoeling van de Heere Jezus op, waarom de Heere aan de aanspraak "Onze Vader", nog toevoegt: "Die in de hemelen zijt." Namelijk om Zijn kinderen een volkomen vertrouwen op hun hemelse Vader in' te boezemen. De onderwijzer zegt: Opdat wij van Zijn almachtigheid alle nooddrift des lichaams en der ziel verwachten.

1. Wanneer de Heere Jezus Zijn volk leert alle nooddrift des lichaams en der ziel van Gods almachtigheid te verwachten, wijst Hij hun daarmede aan dat zij behoeftigen zijn en dat zij dit voor ogen hebben te houden. Maar daarbij ook dat zij de vervulling van hun noden alleen bij hun Vader in de hemelen hebben te zoeken. Niet dat zij geen middelen mogen gebruiken. Integendeel, de Vader gebiedt getrouw te zijn in het gebod en in de middelen, en blind in de uitkomst. Maar wel, dat zij deze gevestigde indrukken zullen hebben, dat de middelen op zichzelf hun niets kunnen toebrengen, hoe zeer zij ook door de Heere zijn ingesteld. Dus dat alles wat de middelen toebrengen, evenwel van God komt. Dat zij daarom al hun nooddrift des lichaams en der ziel alleen van hun Vader in de hemelen hebben te zoeken, als Die weet dat zij al deze dingen behoeven. Daarom leert de Heere Jezus hun zeggen: "Onze Vader (onze Verzorger), Die in de hemelen zijt."

2. Door dit verwachten van alle nooddrift des lichaams en der ziel van Zijn almachtigheid, leert de Heere Jezus Zijn volk de wijze, hoe zij deze dingen van hun Vader moeten begeren en verwachten. En wel dat zij zich voor hun Vader niet al te zeer moeten uitbreiden. Dit is naar het woord van Salomo: "Wees niet te snel met uw mond, en uw hart haaste zich niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht; want God is in de hemel, en gij zijt op de aarde; daarom laat uw woorden weinig zijn."

Jezus zegt dat dit uitbreiden een werk der heidenen is. O vrienden, die veelheid van woorden voor God, en dat geen rust in het gemoed vinden voordat men zich in den brede over al zijn nooddrufft voor God heeft uitgebreid, spruit voort uit diepe onkunde van de grote en alwetende God. En uit vleselijke gedachten van het Opperwezen. Het is een bewijs van de wettische gesteldheid of van het diep gezonken zijn onder de banden van het verbroken werkverbond. In de zojuist genoemde plaats zegt Jezus: Wordt hen niet gelijk, want uw hemelse Vader weet wat gij van node hebt eer gij Hem bidt. De heidenen toch, en alle natuurlijke mensen met hen, gedroegen zich voor God alsof de Heere het niet wist en alsof zij hem alles moesten zeggen. Het is dus of de Heere Jezus hier zegt: Toont maar uw gedaante aan uw Vader. Bidt aldus: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

3. Jezus leert hier Zijn volk ook dat zij nooit te morren of te knorren of te murmureren hebben over Gods wegen, maar dat zij met hun ganse hart hun Vader soeverein zullen laten en verklaren. Jezus wil zeggen: O, door murmuringen zijn er toch geen zaken van Mijn Vader te verkrijgen. Want deze spruiten voort uit hoogmoed en opgeblazenheid, en naar Judas ook uit onvergenoegdheid. Daarom, aanschouwt uw Vader in de hemelen. Dan zult gij Hem soeverein verklaren en al de door u begeerde zaken in Zijn hand loslaten en aanbetrouwen. Dan zult gij geloven dat Hij het alles tot uw nut en voordeel zal maken, naar Zijn eeuwige goede wil tot Zijn eigen heerlijkheid. Dan zult gij de bede ontvangen, die gij van Hem gebeden hebt door hartelijk te zeggen: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

4. Door dit te bidden leert Jezus Zijn volk hun toevlucht te nemen tot en met vrijmoedigheid hun vertrouwen te stellen op de almacht huns Vaders. De Heere Jezus wijst daarom naar de hemel, omdat de Almachtige daar woont. Dit is toch aan elkander verbonden: "Onze God is toch in de hemel." En dan volgt daarop: "Hij doet al wat Hem behaagt." En Josafat zegt in zijn gebed: "O Heere, God onzer vaders, zijt Gij niet die God in de hemel?" En dan volgt daarop: "Ja, Gij zijt de Heerser over alle koninkrijken der heidenen; en in Uw hand is kracht en sterkte, zodat niemand zich tegen U stellen kan." Daarom kan men al zijn zaken, zelfs in het duister, aan de hemel toevertrouwen, wetende dat er een God in de hemel is, Die verborgenheden openbaart. Vandaar leert Jezus Zijn volk zeggen: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

5. Tenslotte leidt de Heere Jezus Zijn volk door deze aanspraak op tot de gronden voor hun hoop en verwachting, dat het hun hier in het geestelijke en in het tijdelijke, en hierna eeuwig zal welgaan. Dit doet Hij naderhand ook in het besluit van het gebed. Jezus leidt Zijn volk hier in de deugden Zijns Vaders. En wel in de goedheid, algenoegzaamheid en voorzorg van hun Vader over hen, om hen te willen helpen. In de almacht van hun Vader om hen te kunnen helpen, ja om meer te kunnen doen dan zij kunnen bidden of denken. Alsook in de wijsheid van hun Vader, als die wel en ook het beste weet hoe Hij hen zal helpen. Hetzij dan door middelen, hetzij door ongenoegzame middelen, hetzij zonder middelen, ja hetzij tegen de middelen. Zo wil Jezus hier dat hun handen nooit slap worden, maar dat de kracht van deze waarheid in hun ziel praktijk zal zijn: "Alle dingen zijn mogelijk bij God." Job had daarvan in zijn laatste veel. Hij zegt tot de Heere: "Ik weet dat gij alles vermoogt, en dat geen van Uw gedachten kan afgesneden worden." Wanneer een christen zich dus in het begin van zijn gebed wendt, ja verheft naar de woonplaats van zijn Vader, toont hij daarmee:

- in Wie hij gelooft, ja Wie en waar zijn Borg is. O, anders zou hij wel bij de hemel vandaan blijven. Hij toont daarbij zijn geloof, dat Hij machtig is zijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag.

- Ja, een christen leert door dit opzien en zich wenden naar de woonplaats van zijn Vader niet alleen het doorbreken met de Zoon tot de Vader, maar ook het gelovig aangaan, het staat maken op deze eens in waarheid gelegde en menigmaal vernieuwde grond van verzoening in Christus. Het staat maken op de onveranderlijke verbondsliefde en gemeenschap met een Drie-enig God in de Borg. In Christus een recht op de goederen Zijns Vaders gekregen hebbende, haalt hij alle dagen zijn nooddrufft direkt van de hemel. Dit is de rechte, eenvoudige en nederige weg naar de hemel. Dan hoeft hij niet elke dag het fundament van zijn gebouw op te graven.

Zie dan vrienden, hiertoe leidt Jezus Zijn volk in deze aanspraak op. Jezus zegt het met nadruk: "In die dag zult gij in Mijn Naam bidden, en Ik zeg niet dat Ik de Vader voor u bidden zal. Want de Vader Zelf heeft u lief, dewijl gij Mij liefgehad hebt, en hebt geloofd dat Ik van God ben uitgegaan." Daarom, kinderen van God, bidt dan ook vrijmoedig, met verheffing naar boven: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."

Toepassing

Ziedaar vrienden, de aanspraak van het gebed des Heeren behandeld. Hoe moet een ieder onzer zich daar nu bij neerleggen.

Bij de nederige, ootmoedige, maar tevens zielverheffende gestalte des harten in het bidden. Het wordt toch in meerdere of mindere mate door al Gods kinderen bij bevinding gekend, dat hun Vader in de hemelen is. Mocht de Heere elk onzer daartoe genade en licht geven.

A. O mensen, die nog blind en onbekeerd bent, en die evenwel in de waan en verbeelding verkeert dat ge u in uw bidden naar de hemel wendt. Wanneer dat waar is, dan zult u tijden hebben dat uw ziel zich naar boven verheft. En dan is daarvan het gevolg dat u al de dingen hier beneden met een ander oog beschouwt.

1. Dan zijn de huizen, de plaatsen, de klederen zo schoon niet in uw oog. Integendeel, dan worden de kostelijkste gebouwen en de gestukadoorde gewelfde zolderingen en galerijen gering en veracht, al zouden zij van marmer en elpenbeen zijn. Dan staat men er verbaasd over dat men soms met zijn klederen en met al die dingen zo veel op heeft en daarover zo veel drukte maakt. Dit geeft dan stof tot treuren.

2. Dan zijn staat en geld in de wereld, hoge geboorte en adeldom zo groot niet. Integendeel, zij verachten zulks als dingen, die in het geheel geen wezen hebben en vergaan zullen. Dan zien zij dat deze dingen niemand geschikt maken voor deze hoogste heerlijkheid, waarvan hun ziel op dat ogenblik een stukje der zaak ziet.

3. Dan is er voor die tijd zulk een schrik niet wanneer volkeren en koninkrijken met hun legers en opgestoken vaandels, ja met ruiters en omhoog geheven wapenen voorttrekken en dooreen zwieren. Integendeel, dan ziet de ziel dit alles maar voor een eng aardrijk, zwart van mieren, welke maar dooreen wriemelen. Maar dat over hun voetstappen en zelfs hun minste bewegingen de voorzienige hand van hun hoge Vader gaat, Die van de hemel daar Zijn hand in heeft, hun ten beste.

4. Ja, dan heeft iemand zijn eigen huid zo lief niet. De angstige verschrikkingen ten aanzien van kwaden, die zijn lichaam zouden kunnen treffen, zijn dan zo groot niet. Integendeel, in die tijd valt voor deze ziel de eigenliefde en het achten van zichzelf weg bij het zien op haar heerlijke Vader en Zijn bestuur in de hemel. Dan is er aan haar niet zo veel gelegen.

5. O vrienden, dan is de ziel enigmate boven en gesteld onder de rang dergenen, die boven zijn. Dan is zij reeds in die rijen ingelijfd en gekomen tot deze algemene vergadering. Maar o, hoe ras daalt zij weder tot haar smart. Daarvan is dan ook een wezenlijk gevolg dat u een vaste geest verkrijgt. Afgezien van grote ongestalten, zoekt en wacht u dan al het heil, dat u naar lichaam en ziel nodig hebt, van de hemel.

6. O, dan kan het er van binnen soms wel donker uitzien. Dan kan de redding of het komende licht voor het hart wel onwaarschijnlijk lijken. Dan kan het hart zo desolaat ten aanzien van de zonde gesteld zijn. Maar op die tijd gaat de ziel met geheel haar gestalte zich naar boven verheffen, naar de hemel. Want alleen van daar wacht zij haar hulp, ja de dingen, die zij dikwijls als het ware niet weet te zoeken.

7. Dus wordt het haar in de grond des harten eigen, het hart naar boven, naar de hemel te keren in al haar omstandigheden, want daar is haar Vader. En wel in al wat zij doen of laten zal. Hoe zij de zaken zal besturen in haar beroep of anderszins, in haar handel, handwerk, studie. Eer zij ergens de hand aan slaat, is er van binnen iets dat naar de hemel opziet, hetzij dan op plechtige wijze, of met een zucht. Daar is haar Vader, en Die zendt van daar de Geest der talen, en der wetenschappen, Die op de Pinksterdag met stromen nederdaalde, en Die heeft zij nodig. Daarom roept zulk een ziel naar boven: o Vader, de gewone werking van die Geest, Die in mij werkt, heb ik zo nodig. Om Uw licht, Uw wijsheid, Uw leiding, Uw wil te weten, en Uw gunstige voorzienigheid met mij.

8. En zo is het ook in eten en in drinken. Dan zien zij uit waarachtige nood eerst naar Boven op. Het is maar geen sleurwerk en het prevelen van enige woorden en daar dan op rusten, als bij het pausdom. Maar het geschiedt in navolging van de Heere Jezus. De broden en vissen stonden voor Hem, maar Hij zag eerst opwaarts naar de hemel en dankte Zijn Vader. Waarom? Wel vrienden, omdat de voeding en kracht niet in de schepselen ligt, maar in de zegen van boven bij het schepsel. Want het schepsel kan niet voeden, al heeft men het. Het zijn maar instellingen Gods, God wil dat wij de schepselen gebruiken, maar de voeding, de kracht, het vermogen er uit, welke weinig, maar evenwel genoeg is, moet alleen van de hemel, uit dat schathuis komen.

9. Ook wordt dit haar betrachting in de herstelling door geneesmiddelen, de verkwikking en de opleiding. Hieruit ziet men dan dat zelfs de aller rijkste, die er met alles warm bij zit, zowel uit nood naar de hemel heeft op te zien als de aller armste. En wat betreft degene, die gebrek aan brood heeft en menigmaal niet meer heeft dan wat hij voor één dag nodig heeft, en dus dagelijks uit de hand des Heeren moet leven. Die heeft ook alleen maar het oog te houden op de hemel, die schatkamer en dat magazijn, waar zijn Vader woont. O, die waarlijk nederig en recht gesteld is, en daarbij gelovig werkzaam, die zendt maar een verzoekschrift naar dat schathuis op.

Die zegt maar: Vader, u weet dat ik er ben. En wanneer hij al wat minder krijgt dan hij meende nodig te hebben, dan zegt hij: Vader, Uw staf daarbij, opdat ik met mijn kinderen genoeg heb. Ja, wanneer die mens bij deze nederigheid bewaard wordt en het zoete van hetgeen hij krijgt recht mag smaken, kan hij aan dat leven zo gewennen, dat hij het verkiest boven het bezit van honderdduizend gulden. Welk een heerlijke weg om zo geoefend en gelovig te worden. Dit zijn maar geen praatjes. O mens, bij wie het tijdelijke altijd het zwaarste drukt, kent u daar iets van? Wanneer een kind van God in deze zaak dikwijls gebogen gaat en in ongestalte verkeert, komt dit gewoonlijk uit hoogmoed voort. Dat het dus niet recht gesteld is tussen de Heere en zijn ziel, en hij er ver van af is nabij God te zijn.

Vrienden, ziet u niet dat deze zaken oneindig verschillen van dat opzien naar de hemel, dat bij natuurlijke mensen op hun manier in ongelegenheden wel gevonden wordt, maar dat niet met de zaligheid gevoegd is? O mens, leg u eens neer bij deze zaken. Namelijk welk soort geloof een mens, nog in zijn natuurstaat levende, wel op de hemel kan oefenen.

(1) Een natuurlijk mens kan voor zijn eigen ziel een allersterkste verwachting op de hemel hebben en ook volstandig behouden totdat hij de geest gegeven heeft. Bij zulk één staat het altijd vast, ja in de uiterste zwarigheden zoekt hij bij deze sterk verbeeldende verwachting zijn sterkte, en niemand kan hem dit ontnemen. Soms wordt dit eerst door de dood weggevaagd als een huis der spinnenkoppen.

(2) Onder zware tijdelijke omstandigheden overtreft een natuurlijk mens dan dikwijls een christen, zulk een sterk algemeen vertrouwen hebbende. Hetzij in het huwelijk, hetzij in het staande houden van een groot gezin met geringe middelen, zodat zij daarbij praktisch geen zorg voor het toekomstige hebben. Zij hebben alle vrezes, waar de oprechten zo mee bezet kunnen zijn, als overgegeven door dat algemene opzien naar boven en door een algemeen vertrouwen, waarover men verbaasd moet staan. En wat komt het bij deze mensen met zulk een algemeen vertrouwen in uitwendige zaken dikwijls nog goed uit ook. Verschillende goddeloze koningen van Israëel, zoals Saul, Achab enz., hebben hiervan veel gehad. Zo geniet menig natuurlijk mens hier in de tijd het goede in alles wat hij ter hand neemt. Maar vrienden, beziet diezelfde mens eens aan een andere kant. Leidt zulk één eens naar binnen. Wijst hem eens op zijn verdoemelijke staat, op de steilte en afgrond van zijn natuurstaat, op de steilte van de soevereine vrijheid der genade Gods, Die Zijn Zoon openbaart in het hart van wie Hij wil. En op zijn onmacht en vijandschap. En laat hij daarop ook eens geloof gaan oefenen. O vrienden, hier staan alle raderen stil. Hier doet zich van binnen niets anders dan blindheid voor, welke uit het hart opkomt. Aan dat stuk mag men niet komen. Zulk een arme mens waagt zijn eeuwige staat op niets anders dan op dat algemene vertrouwen, hetwelk hij in tijdelijke zaken heeft.

(3) Hoe menig natuurlijk mens kan in groot gevaar iets van het geloof der wonderen hebben, waarop hij gered wordt. Dan zijn er wel voorbeelden van mensen, die door het ijs zakten of reeds in diepe wateren wegzonken, en daaruit zonder uiterlijk waarneembare hulp op wonderlijke wijze werden gered, alleen door de hemel. Dan kan er een geloof zijn, waarvan wij lezen in 1 Korinthe: "Al ware het dat ik al het geloof had", enz. Ik ken een man, die in een zeer breed en diep water was gevallen en reeds aan het zinken was. Op dat ogenblik kreeg hij tot God te roepen, als de Almachtige in de hemel. Zoals hij dat uitdrukte, kreeg hij toen innerlijk moed. Daarbij voelde hij onder zich een hand, die hem oplichtte, zodat hij weer boven kwam en gered werd. Toen deze man enige tijd daarna op zaligmakende wijze werd ontdekt en tot het geloof in Christus gebracht, verklaarde hij duidelijk te zien, dat hij toen hij in het water lag, een soort gegeven geloof ontvangen had. Maar hij zei daarbij ook, dat wanneer hij zou zijn verdronken, hij met dat geloof verloren zou zijn gegaan. Zie hieruit vrienden, hoe, een mens zijn vorige bevindingen nooit beter kan bezien, om te weten wat deze zijn geweest, dan daarna, wanneer God hem er licht over geeft. Maar ook hoe niemand een ongenoegzaam werk uit de hand zal laten vallen voordat hij een beter werk in zijn hand krijgt. Het is als wanneer iemand het goud heeft horen verklaren. Wanneer hij dan een stuk koper vindt, is het hem niet uit hart of hand te krijgen, dat dit geen goud zou zijn. Maar als hij daarna goud vindt, ziet hij het onderscheid wel. Daarom, o natuurlijke mens, wat waagt u toch veel wanneer u op uw hart en op al die stemmen en verbeeldingen van binnen vertrouwt. En wanneer u uw eeuwige staat vestigt op uw vertrouwen, hetwelk u hebt in tijdelijke aangelegenheden. Weet toch dat het u zal bedriegen. Weet toch dit ene, dat nooit het zaligmakend geloof kan worden geoefend buiten de kennis van en buiten de onderhandeling met Christus om. O, geve de Heere u dat te zien en te geloven!

B. Wanneer u zo gelukkig zijt dat u enige achterdocht en bekommering over uzelf krijgt, dan raad ik u dat u dit toch niet tegengaat of het maar wegduwt als nare en zwaarmoedige gedachten. O vrienden, koestert en voedt dat, kweekt het veeleer aan door met die benauwdheid veel uw knieën te buigen. Wanneer u eerlijk bent, dan weet u wel dat u de oefening van het geloof in Christus met betrekking tot uw eeuwige staat niet hebt en niet kent.

Doch dat u alleen maar op een algemeen vertrouwen rust, en dat u niet wilt hebben dat iemand dat aantast. Gij kent Jezus niet anders dan bij gerucht. Roept in het verborgen veel tot Hem, dat Hij Zich als Profeet aan u openbare en Zijn hand aan uw ogen legge, opdat Hij uw blindheid wegneme. O, dan zal Hij u wel verder leren en brengen.

C. Maar mensen, die dikwijls bedrukt daar heengaat over uw eigen staat, en zo diep in uzelf zit in allerlei tijdelijke ongelegenheden. Altijd neergebogen met de ogen nederwaarts gericht vanwege drukkende zonden en onwaardigheden. Vanwege veel vrees ook voor nog al zwaarder en donkerder wegen, en vanwege de verwachting dat er op het einde nog niets van zal worden. De Heere mocht u het schadelijke eens doen zien van het zoeken van uw heil in uzelf. Weet toch dat u het dáár moede zult moeten worden eer u een waaghals zult kunnen worden. O, al blijft u honderd jaar in die gestalte, u zult geen stap verder komen. Het is daar een arm en slecht logement, waar men van honger en allerlei gebrek moet vergaan. Vrienden, ziet daarom eens wat omhoog uit uw druk, namelijk opwaarts naar de hemel. U moet uw heil niet van binnen, maar van de hemel verwachten. Is het dan tevergeefs, dat Jezus Zijn volk in dit gebed naar de hemel wijst? Wel, de discipelen wisten ook wel dat God in de hemel is. Maar het was om hen, en het is ook om u uit uzelf naar de hemel te drijven. D. Kinderen van God, ziet toch hoe verheven uw gestalte hier op aarde behoorde te zijn, namelijk als kinderen van een Vader.

(1) Een Vader, Die hier beneden niet op een elpenbenen troon zit, zoals een aards monarch, omringd door duizenden dienaren. Dat alles zal eens vergaan en ineen worden gerold. Maar Wiens paleis de hemelen zijn, en Die daar tienmaal tienduizenden, de duizenden verdubbeld, rondom Zich heeft, welken Hem en u dienen. O vrienden, waarlijk, het is niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Er kan geen begrip worden gemaakt van de heerlijkheid, welke voor Gods volk is weggelegd. Daarom, wat moest de aarde en het aardse hier gering worden. Ja, hoedanig behoorden wij te zijn in heilige wandel en Godzaligheid.

(2) Zie hier ook uit waar u uw Vader zoeken en vinden kunt, zelfs in de allerdiepste ongelegenheden. Jezus, uw Overste Leidsman, leidt u hier bij de hand naar de woonplaats van Zijn en uw Vader. Jezus zegt: O, naar boven, daar kunt u Mijn Vader vinden. Staat dan toch niet verlegen hoe en waar u Hem zoeken zult. Houdt u maar dicht bij uw Overste Leidsman. Hij zal u steeds wijzen waar uw Vader woont. Wij lezen het met nadruk. Twee discipelen van Johannes hoorden Jezus spreken en hun harten werden voor Hem ingewonnen en zij volgden Hem reeds achterna, tot Hij Zich omkeerde en hun vroeg: "Wat zoekt gij?" Zij antwoordden slechts: "Rabbi, waar woont Gij?" En dan zegt Jezus: "Komt en ziet." Zulks zegt Jezus hier in dit gebed ook van Zijn Vader. Komt en ziet, daar boven woont Mijn Vader.

(3) Ja vrienden, wanneer de woonplaats van Jezus en van uw Vader in de hemelen is, dan is deze hemel immers uw vaderland en dan zal dáár ook eenmaal uw thuis komen zijn. Wel, dan hoort ge hier beneden niet. Dan zijt ge hier maar reizigers, maar vreemdelingen. Zoekt u op uw doorreis dan toch niet te veel te verbinden, maar u veel meer te gedragen als zulken, die hier geen blijvende stad hebben, maar die de toekomstige zoeken. U zou dan meer hemelsgezind worden. Uw hart zou meer boven geraken, waar uw schat is. En hoe betamelijk is dat voor een volk, dat van alle eeuwigheid voor de hemel is uitverkoren!

(4) Is uw gehele geestelijke familie in de hemel? Is uw Vader daar? Is uw Bruidegom en Man, uw Borg, uw Hoofd daar? Heeft Die uw plaats daar reeds ingenomen om ze voor u te bereiden? Ja, is de Heilige Geest daar als uw Onderpand? En hoort u soms uit de mond van uw zusters of broeders dat zij daar ook heengaan? Ofschoon het meestal zo is, dat hoe meer zij te zien krijgen van het heerlijke Immanuëlsland, hoe meer hun smaak en kennis hier beneden vergaat. Wel vrienden, dan zult u daar ook noodzakelijk moeten komen. God heeft hier grote dingen aan u gedaan. Hij heeft u in Zijn kerk gebracht. En dat niet alleen in de voorhof, maar Hij heeft de deur van het heilige voor u geopend en u daar binnen gelaten. Zulks in onderscheiding van vele duizenden, die in de voorhof sterven. Dus heeft Hij uw staat een eeuwige grondvest gegeven. Maar het ingaan in het heilige der heiligen, in de hemel zelf, dát zal nog wat anders zijn. Achter de voorhang is de Ark. Daar zult u niet meer zuchten en bidden in geloof. Want daar zult u zien en wandelen ín aanschouwen. Daar zult u aanbidden en prijzen, en eeuwig in de hemel wandelingen hebben onder degenen, die voor de Troon staan. De Heere doe het ons geloven tot onze sterkte in de hoop en heiliging; om Jezus' wil.

Amen.

ZONDAG 47
vraag 122

Vraag 122:

Wat is de eerste bede?

Antwoord:

'Uw Naam worde geheiligd'. Dat is: Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen, en U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen; daarna ook dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken, alzo schikken en richten, dat Uw Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.

DE EERSTE BEDE
Uw Naam worde geheiligd

In de vorige oefeningen hebben wij in het bijzonder de voorrede of aanspraak van het gebed des Heeren, als het volmaakte patroon of voorschrift, behandeld (zondag 46). Nu komen wij met de onderwijzer tot het gebed zelf, hetwelk zes beden bevat (zondag 47 tot en met zondag 52, vraag 127). De onderwijzer behandelt dit gebed zó, dat hij bij zijn verklaring de volgorde van de Heere Jezus navolgt.

- Eerst verklaart hij die bede, welke het hoge doel inhoudt, hetwelk een recht gesteld christen in al de nog volgende beden voor ogen heeft. Dat is de bede, welke wij nu hebben te behandelen (zondag 47).
- Vervolgens behandelt hij dan de drie beden, welke de middelen inhouden om tot het bereiken van dat hoge doel te komen, dus de tweede, derde en vierde bede (zondag 48 tot en met 50). En deze middelen zijn dan geestelijk (de tweede en derde bede), of lichamelijk (de vierde bede).
- De vijfde en de zesde bede zijn tenslotte dan de afbeddingen van die dingen, welke hinderpalen zijn tot het bereiken van het eerste en hoogste doel: de heiliging van Gods Naam (zondag 51 en 52, vraag 127). En deze hinderpalen zijn of aanwezig (de vijfde bede), of toekomstige (de zesde bede).

Onze stof voor dit ogenblik is dus de eerste bede, welke het hoge doel inhoudt, dat een recht gesteld christen in al de volgende beden voor ogen heeft (zondag 47).

In de verklaring daarvan behandelen wij de twee voorname hoofddelen:

- I. De eerste bede, gelijk wij deze vinden in Matthéüs en Lukas.
- II. De uitbreiding van de onderwijzer daarover, geheel naar het Woord van God.

In de behandeling van het eerste hoofddeel bezien wij:

- A. de bede zelf: Uw Naam worde geheiligd, en
- B. de gestalten, welke bij de rechte bidder van deze bede worden gevonden in het hart.

A. Het onderwerp, waaromtrent deze bede werkzaam is, is de Naam des Vaders: Uw Naam.

a. Wat moeten wij door deze Naam verstaan?

In het algemeen moeten wij daardoor verstaan alles, waardoor dit geduchte Wezen geëerd of onteerd kan worden. O, wie zal hier aan de Onbegrijpelijke Namen geven? Tot de volmaakte Adam kwamen al de dieren, aan wie hij een naam gaf. Maar om aan dat onbegrepen Wezen een Naam te geven, zulks onderwond hij zich niet. Hier past de vraag: "Hoe is Zijn Naam, zo gij het weet?" Hoe zult ge een Naam geven aan Die, Welke de hemel, ja de hemel der hemelen niet omvatten kan? Toch is hiervan evenwel van de zijde Gods iets voor de dag gekomen, opdat de schranderste en meest verlichte schepselen een peilloosheid in dit Wezen vinden en in elk van de uitdrukkingen daarvan zich zouden verliezen.

1. Daarom verstaan wij door deze Naam hier in het bijzonder, zoals dit in deze bede wordt bedoeld, de grote God Zelf. O, Hij is Zijn Naam, en Zijn Naam is Hij: "Omdat niemand U gelijk is, o Heere, zo zijt Gij groot, en groot is Uw Naam in mogendheid." In die zin lezen wij ook van Gods Naam. Wij verstaan daardoor dan in het bijzonder de eretitels, waarmede de Heere Zichzelf of Zijn Wezen verklaart. Zoals Elohim, El-schaddaï, Adonaï.

Deze namen zijn zeer vele en elke titel in het bijzonder dient om het schepsel in te voeren in het oneindige en onafmetelijke Gods. Neemt hierbij eens de Gedenknaam des Heeren: JeHoWaH. God zegt: "Dat is Mijn Naam: IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL. Gij zult tot Israël zeggen: IK ZAL ZIJN heeft mij tot ulieden gezonden." Dat wil zeggen: Ik ben geheel en al Wezen, Ik ben dat Ik geweest ben, Ik zal zijn Die Ik ben. Ik ben dezelfde Ik, alle wezen is van Mij en alles zal Ik wezen geven, waarvan Ik wil dat het wezen hebben zal.

2. Wij verstaan daardoor ook al die woorden, waarmee de Heere de Personen in dat Wezen, alsook hun huishoudelijke werken uitdrukt. Zoals Vader, Zoon en Heilige Geest, Schepper, Verlosser en Heiliger. Hierdoor maakt God Zich bekend in Zijn werken, zowel in de schepping als in de voorzienigheid, alsook der genade en der heerlijkheid. De bewijzen daarvan zijn Psalm 8 en 145.

3. Ja, wij verstaan daardoor ook alle omschrijvingen, waarmee de Heere bekend maakt Zijn eigenschappen en volmaaktheden, welke machtig zijn de ziel te verrukken. Hiertoe noemen wij nu alleen maar Exodus 34. God ging daar met Zijn Naam aan Mozes voorbij, uitroepende: "Barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de zonden vergeeft; Die de schuldige geenszins onschuldig houdt."

4. Het is die Naam, welke Jezus met woorden en daden krachtadig heeft geopenbaard aan de mensen, welke Zijn Vader Hem uit de wereld gegeven had. Ja, hierdoor heeft Jezus Zijn Vader verklaard en het gehele verbond der genade geopend: "De woorden, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, en zij hebben ze ontvangen en zij hebben waarlijk bekend, dat Ik van U uitgegaan ben, en hebben geloofd dat Gij Mij gezonden hebt."

5. Tenslotte verstaan wij door deze Naam ook al die uitdrukkingen, welke het Woord en de dienst van God te kennen geven, dewijl God daarin en daardoor Zich aan het schepsel bekend maakt. Betreffende het Woord Gods lezen wij dat aan hetzelfde een loop wordt toegeschreven, alsook een verheerlijkt worden. David zegt: "Gij hebt vanwege Uw ganse Naam Uw Woord groot gemaakt." En ten aanzien van de dienst van God lezen wij: "Toen begon men de Naam des Heeren aan te roepen." En: "Te dien dage zal de Heere één zijn, en Zijn Naam (te weten Zijn dienst) één, over de ganse aarde." Dat dit alles samen hier moet worden verstaan, blijkt wel daaruit, dat de Heere God door dit alles kan worden geëerd of onteerd.

Vervolgens moeten wij met een enkel woord aanwijzen welk een kracht hier ligt in het woordje Uw in de mond van de bidder: Uw Naam.

(1) Daarmee verklaart de bidder dat hij in zijn hart de uitwerking van de rechte liefde en hoogachting ten aanzien van Zijn Vader gevoelt. En wel zo, dat hij niet zoekt hetgeen het zijne is, maar dat hij zijn heerlijkheid stelt in de Naam en de roem van Zijn Vader.

(2) Daarmee verklaart de bidder ook dat hij dus afziet van zijn eigen naam en van die van alle schepselen, alsook van de roem van eigen daden en die van alle schepselen. Het tegendeel lezen wij bij de mannen van Babel. Zij bouwden een toren om een naam te maken en om roem te verkrijgen. Maar hier verzaakt en verloochent zulk één zichzelf en werpt zijn naam, achting, eer en fatsoen als het ware als een verrot kled van zich. Zo helpen deze twee woorden "Uw Naam" die mens om het belang en de heerlijkheid van Zijn Vader alleen te zoeken. Juist als in het eerste gebod. Daarin eist God geen andere goden dan Hem alleen te dienen. Zo is het hier ook de lust van een christen geen andere naam te beogen dan die van Zijn Vader.

b. Nu komen wij tot de bede zelf omtrent dit onderwerp, namelijk: Uw Naam worde geheiligd. Wat moeten wij door de heiliging van Gods Naam verstaan? Dan moeten wij vooraf weten dat de Heere en Zijn Naam heilig is en dat Deze dus niet heiliger kan worden. O, de goedheid van het schepsel raakt niet tot God en wij kunnen Gode niet profijtelijk zijn. Maria riep het uit: "Heilig is Zijn Naam." En wij lezen ook: "Hij is hogelijk verheven." Daarom verstaan wij door het heiligen van Gods Naam alleen net voor heilig verklaren en roemen van Gods Naam, welke heilig is. Dit is de enige betekenis van het woord heiligen, dat hier aan de orde is. Het is hetzelfde als God grootmaken en verheerlijken, gelijk deze woorden ook verwisseld worden. De heiligheid is de eer en het sieraad van al Gods deugden. In eigenlijke zin is deze de liefde van God tot Zijn deugden, ofwel de reinheid, waardoor God niets wil of werkt, dan wat met Zijn deugden overeenkomt. Al het Gode betamelijke en al de heerlijkheid, welke er is in al de Goddelijke deugden en daarvan afstraalt als een glans, wordt daarom aangewezen door deze ene benaming van Gods heiligheid. Daarom wordt van God gezegd, dat Hij: "Verheerlijkt is in heiligheid." Wij kunnen uit dit alles dus opmerken dat God en Zijn Naam niet heiliger kan worden. En door dit heiligen moeten wij daarom alleen verstaan het verhogen en roemen van God en Zijn Naam, en Hem te verklaren zoals Hij is.

Waarom staat hier nu onbepaald: Uw Naam worde geheiligd, en niet: Laat ik (of wij) Uw Naam heiligen, of ook: Heilig ons?

1. Omdat Jezus wil, dat Zijn kinderen, wanneer zij tot hun Vader naderen, niet alleen bidden, maar dat zij ook erkennen wat zij reeds innerlijk door genade hebben. Daarom moet een ieder, die genade heeft, in zijn bidden die genade ook erkennen, daar dit toch het patroon voor het gebed is. Dan zeggen zij: Vader, dat heb ik reeds van U, die zucht en liefde dat Uw Naam geheiligd worde; ja, dat Gij mocht wassen en ik minder worden. Ziedaar Vader, Uw eigen werk breng ik weer tot U. Uw Naam worde geheiligd, dat vind ik in mijn binnenste.

2. Voorts ook om deze reden, dat Jezus wil dat Zijn kinderen voor hun Vader in hun bidden een uitgebreid hart zullen vertonen. Namelijk een onbepaalde gezetheid op de heiliging van de Naam huns Vaders. En dat niet alleen door henzelf, maar zelfs op allerlei wijze door God Zelf en door allerlei soort van schepselen. Zij moeten dus onbepaald de heiliging van Gods Naam voor ogen houden.

1. Deze heiliging van Gods Naam geschiedt door God Zelf.

(1) En wel in het werk der schepping, wanneer God Zich verblijdt in de werken Zijner handen, en Zichzelf in Zijn eigen deugden verlustigt: "De Heere heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil."

(2) Ook dan wanneer God de heerlijkheid van Zijn werken aan Zijn schepselen openbaart. Dus wanneer Hij Zijn volk Zijn heerlijkheid, wijsheid, almacht en goedheid daarin doet zien.

(3) Ja ook wanneer Hij Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid daarin zelfs aan goddelozen en heidenen ontdekt.

(4) Deze heiliging geschiedt ook in het werk der regering van al het geschapene. En wel dan, wanneer God Zijn almacht, wijsheid, goedheid enz. betoont in de bewaring van al de ordeningen. De ordeningen van dag en nacht, zomer en winter enz. Ja, in de onbegrijpelijke voorzienigheid en het beleid van God in de gehele wereld, door deze op zulk een gepaste wijze op zijn tijd te bezoeken met regen en zonneschijn, opdat zij vruchtbaar zij en noch het één, noch het ander zal worden benadeeld.

(5) Deze heiliging geschiedt voorts wanneer God Zijn almacht en wijsheid toont in de veranderingen, welke zich in de wereld voltrekken. Wanneer volkeren en koninkrijken door Hem worden uitgebreid of ingekort. En wanneer God de overwinning in de oorlog niet geeft aan de trotsten of aan die de meeste wagens en paarden heeft, maar aan wie Hij wil. Dit wisten onze Staten zeer wel toen zij aan de koningin van Engeland lieten antwoorden: God wordt genoemd de Heere der heirscharen, omdat Hij de overwinning niet aan de sterksten geeft, maar aan wie Hij dit wil.

(6) Deze heiliging door God Zelf in het werk der regering van al het geschapene geschiedt ook dan wanneer de Heere Zijn barmhartigheid en waarheid ontdekt over allerlei ellendigen en ongelukkigigen in de wereld. Vrienden, hoe gaat Hij hier als een Ontfermer rond. Elk krijgt kracht naar kruis, en kruis naar kracht. Ook wanneer Gods volk onder de roede Zijner kastijding verkeert en zij de bitterheid van de zonde smaken, wat zijn daar dan een ontfermingen mee vermengd. Doet God hun dan niet het meeste goed aan hun hart? Maakt Hij het dan met het kwade niet zo, dat het niet te zeer smart? O, wat gaat er dan een barmhartige Samaritaan rond met olie en wijn, om deze in ieders wonden te gieten naar dat de toestand vereist.

(7) Deze heiliging geschiedt voorts ook dan wanneer God Zijn gerechtigheid, ofwel Zijn wrekende gerechtigheid van de hemel openbaart. Wanneer Hij dit doet over een land of volk in het algemeen. Wanneer de Heere uit Zijn plaats uitgaat om de zonden te bezoeken, en wanneer de dagen der wraak en der vergelding daar zijn. Wanneer de ontzagelijke oordelen Gods de één na de ander geopenbaard worden en treffen. O, dan overwint God als Hij oordeelt en heiligt Hij Zichzelf. God zegt: "Ik zal aan Farao verheerlijkt worden."

(8) Ook wanneer God dit doet over een mens in het bijzonder. Wanneer God over een vermetel zondaar, over een sabbatschender of over een spotter en zijn huis het kwade brengt en hem daarin doet storten. Ja, ook wanneer God zulke goddelozen groeien en bloeien laat opdat zij in der eeuwigheid verdelgd worden. Vrienden, de vermeteale sabbatschender wordt nog wel gedood, al geschiedt dit dan niet als oudtijds door de wereldlijke rechter. O, dan heiligt God Zijn Naam, en dan wordt Jesaja 5 "de Heere der heirscharen verhoogd door het recht; en God, die Heilige, wordt dan geheiligd door gerechtigheid." Dit doet God nog dagelijks, maar wij zijn er blind voor. Anders zouden wij op zulke mensen en op hun huizen letten, en de oordelen Gods navolgen.

(9) Gods Naam wordt ook door God Zelf geheiligd in de uitvoering van Zijn eeuwige besluiten. O vrienden, God verheerlijkt Zichzelf in alle dingen te werken naar de raad van Zijn wil. Wanneer Hij naar zulk een goed en gesloten boek over ieder brengt wat Hij van eeuwigheid over hem bescheiden heeft. En vooral in de uitvoering van het besluit der verkiezing. O vrienden, hier is het dwaze Gods wijzer dan de mensen. Ons trots en arm verstand zou anders spreken.

Het zou zeggen dat God Zich meer verheerlijkt zou hebben in de zaliging van alle engelen en mensen. Zo spreekt de eigenlievende en zondige mens, die zijn belang schat boven de Heere. Maar wij lezen, dat de Heere alle dingen gewrocht heeft om Zijns Zelfs wil, ja ook de goddelozen tot de dag des kwaads. En wanneer dit dan zo is, dan heiligt en verheerlijkt God Zijn eigen Naam immers ook in de verkiezing van engelen en mensen. Want God doet het om Zijns Zelfs wil. Dan is de verheerlijking van zichzelf immers Zijn hoogste doel? Vrienden, konden wij in het verliezen van onszelf maar eens zeggen: Hij is de Heere, de onafhankelijke Soeverein. Wanneer Hij maar verheerlijkt worden mag, wat is er dan aan mijn naam en eer gelegen? O, dan hadden wij van binnen een bewijs, dat wij in de grote dag niet zouden worden gemist.

(10) Welnu, aldus heiligt God ook Zijn Naam in het grote werk der verlossing. Wanneer God Zijn onafhankelijke soevereiniteit betoont in het opnemen van mensen, met voorbijgang van gevallen engelen. Ook wanneer de Heere vele landstreken, steden en dorpen voorbijgaat, en andere in genade bezoekt. Wanneer God sommige geslachten verkiest, om daaruit de Zijnen te roepen. Wanneer God Zijn genade verhoogt aan dit of dat huis. Ja, ook in die of die persoon uit een huis inwendig te roepen. En dan is het dikwijls de geringste en allereenvoudigste in vermogen, verstand en gaven. Dikwijls één die in het huis zelfs niet wordt geteld. Zo was het bij David. Er was er nog één achter de schapen! En dit met het voorbijgaan van de wijzen, de machtigen en de edelen.

(11) God heiligt Zichzelf wanneer Hij Zijn hand aan die mens legt om hem tot Zijn gemeenschap te brengen. O, dan verheerlijkt God al Zijn deugden, wanneer Hij alle tegenstand in het hart verbreekt. Wanneer Hij de ziel in haar schuld voor Hem doet vallen en haar in de weg der verzoening inleidt, haar tot Christus brengt, Zijn heilig beeld in haar indrukt, de Geest van heiligheid haar schenkt en wanneer Hij Zijn beloften aan en in haar vervult als de God der waarheid, Die trouw houdt tot in eeuwigheid.

(12) God heiligt Zichzelf ook wanneer Hij Zijn Goddelijke walging en haat tegen de zonden vertoont. En wel in het bijzonder toen Hij de zonde zonder ontferming achtervolgd heeft in Zijn Eigen, eniggeboren, geliefde en allerheiligste Zoon, Hem daarin tot een doelwit stellende, waarop al de pijlen van Zijn eeuwige toorn hebben getroffen. Ook toen Hij Hem na de voldraging van het lijden volmaakt heeft, Hem verhoogd en gekroond met eer en heerlijkheid. En ook wanneer Hij dit Evangelie heeft bekend gemaakt en uitgebreid, en het nog steeds uitbreidt. Maar waaruit blijkt dat de Heere Jezus dit alles mede in deze bede heeft bedoeld? Omdat de Heere Jezus, Zijn lijden nabij zijnde, Zich in de nare klachten heeft doen horen: "Nu is Mijn ziel ontroerd, en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure. Maar hierom ben Ik in deze ure gekomen." O vrienden, Jezus zag het voor Zijn ogen, en Hij wilde ook dat anderen zouden weten hoe het met Hem was. Hij begeerde, indien het zijn kon, dat het zou voorbijgaan, dus dat Hij enige verpozing zou verkrijgen. Maar Hij bevond Zich ook gewillig. Dit was de voorwaarde van Zijn Middelaarsambt. Daarom voegt Hij er aan toe: "Vader, verheerlijk Uw Naam." Namelijk in de betoning van Zijn rechtvaardigheid en heiligheid, en ook in Zijn verlossing uit al die diepten, en in de verlossing van Zijn kinderen uit al hun banden om Zijntentwil. Toen kwam er ook direct daarna een stem van de hemel: "En Ik heb Hem verheerlijkt, en Ik zal Hem wederom verheerlijken." Het oogwit van de Vader is de heiliging en verheerlijking van Zijn eigen Naam in alles. Hij had Zich reeds verheerlijkt in het werk der schepping, in de zending van Zijn Zoon, in de vereniging van Hem met de menselijke natuur en in de loop van het Evangelie. Nu zou Hij Zijn Naam weer verder verheerlijken in de dood van Zijn Zoon om der zonden wil, in de aanneming van deze ter voldoening, en in de opkomst en verhoging van Christus. Ja ook daarin, dat Hij Zijn kinderen de vrucht daarvan doet genieten. Dat de Heere Jezus dit alles mede heeft bedoeld in deze bede volgt ook wel hieruit, dat de Heere God duidelijk Zijn Naam heiligt in de uitvoering van het grote werk der verlossing.

2. Vervolgens geschiedt de heiliging van Gods Naam ook door het redeloze en levenloze schepsel, elk op zijn wijze. De bewijzen daarvoor vinden wij in de laatste drie psalmen van David. Wij behoeven niet meer te noemen dan Psalm 148, alsook Psalm 19 en meer andere plaatsen.

(1) Dit geschiedt wanneer het redeloze en levenloze schepsel op zijn wijze zucht onder de ontheiliging van Gods Naam. En wanneer het verlangt naar een andere tijd, als hun Maker Zijn eer zal ontvangen. Wij lezen met nadruk in Romeinen, dat het schepsel als met opgestoken hoofde de openbaring der kinderen Gods verwacht. Dat het de ijdelheid is onderworpen, en dat het hoop heeft te zullen worden vrijgemaakt van de dienstbaarheid der verderfenis, ja dat het tezamen zucht en als in barensnood is.

(2) Het geschiedt ook dan wanneer het redeloze en levenloze schepsel aan engelen en mensen de heerlijkheid van Gods deugden vertoont, welke God er op heeft gelegd, opdat dezen zouden doen wat zij niet kunnen. O vrienden, op dit voordoen van het schepsel moest een kind van God wel uitroepen: "O, God, wat zijt Gij groot; Uw grootheid is ondoorgrondelijk". Ja, dan kunnen zij het de beesten vragen en als het ware met hen spreken.

Tot dat doel liet de Heere al het redeloze schepsel tot Adam komen, en dagelijks doet God het nog tot ons komen, opdat wij dit ziende, God zouden grootmaken.

3. Verder geschiedt deze heiliging van Gods Naam ook door de goddelozen ja zelfs door de duivelen. Dan namelijk wanneer zij sidderen voor het Opperwezen, wanneer verschrikkingen en bevingen de huichelaren aangrijpen en zij het uitroepen: "Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij een eeuwige gloed wonen kan? Dan zeggen de Egyptenaren: "Dit is Gods vinger." Dan roept Farao uit: "De Heere is rechtvaardig; ik en mijn volk zijn goddelozen. O, wanneer God voor Israël strijdt, beven de volkeren. Dan rilt en beeft Felix wanneer hij maar van het laatste oordeel hoort. En vrienden, deze heiliging van Gods Naam geschiedt nog dagelijks. Wanneer hij dan geen afleiding had, de goddeloze zou niet kunnen leven, zóveel knagende wormen heeft hij van binnen. En wat zal het dan toch eens te zeggen zijn: een worm te hebben, die niet sterft!

4. Deze heiliging van Gods Naam geschiedt ook door de engelen. O, die zijn daartoe voor de troon geplaatst.

- Ja, zij juichten reeds bij de eerste schepping, toen God de aarde grondvestte.

- En zij zijn zeer begerig in het werk der verlossing in te zien. Zij zijn vol blijdschap en verhoging van God over deze hoge uitgevonden weg van verzoening en over de bekering van mensen.

- Ja, wanneer er op de wereld maar iets te doen is, zijn zij er direct bij. Zie het vooral ook in de velden van Bethlehem-Efrata. Daar kwam een menigte des hemelsen heirlegers, het uitjubelende: "Ere zij God in de hoogste hemelen."

5. En deze heiliging van Gods Naam geschiedt tenslotte ook door Gods kinderen. O, Jezus legt met dit hoge doel deze bede in hun mond. Hiertoe zijn zij van alle eeuwigheid afgezonderd, en hiertoe zijn zij ook geroepen. Namelijk om verkondigers te zijn van de deugden Desgenen, Die hen geroepen heeft, enz. Ja, God zegt: "Dit volk heb Ik Mij geformeerd; zij zullen Mijn lof vertellen." Ook de onderwijzer ziet dit stuk zo. Daarom zullen wij het aan de hand van Zijn uitbreiding nader zoeken te behandelen, en het dus nu laten rusten. Maar dan moeten wij nu nog bezien waarom de Heere Jezus bij het eerste begin van hun gebed Zijn kinderen leert zeggen: Onze Vader, Uw Naam worde geheiligd!

Als redenen hiervoor kunnen wij het volgende noemen.

- Opdat zij hun nieuwe natuur aan hun Vader zullen vertonen, als de kinderen van een Vader, Die zóveel werk maakt van Zijn eigen Naam, en Die deze ook in alles bedoelt. Dies past het hun dat zij daarvan ook iets hebben en vertonen. O, het is onder alle volkeren een sieraad wanneer een kind zijn vader eert en voor zijn naam zorg draagt. Daarom zegt God: "Ben Ik een Vader, waar is Mijn eer?"

- Ook opdat zij in de aanvang van hun gebed zouden tonen dat zij het beeld van Jezus dragen. Dit toch was altijd het hoogste doel van Jezus: "Ik zoek Mijn eer niet, Ik eer Mijn Vader." En hoe gebrekkig het ook mag zijn, het zou in hen een kenteken en een bewijs zijn van één geest met Christus te zijn, wanneer zij ditzelfde oogmerk hebben. Dit zou een bewijs zijn dat Hij een gestalte in hen heeft, dat zij hetzelfde gevoelen hebben dat in Christus is, en dus de zin van Christus. Dus dat er uit dit alles volgt dat er tussen de Heere Jezus en hen een gelijkheid is in soort, hoewel niet in trap. Wanneer Gods kinderen recht gesteld zijn, is er door dit hun oogwit een oneindig onderscheid tussen hen en alle nabijchristenen. De heersende lust en begeerte bij deze laatsten is niet dat de Heere maar mocht verhoogd worden, en dat zij zichzelf daarin mochten verliezen en dus maar minder worden.

- Jezus leert Zijn kinderen deze eerste bede in het begin van hun gebed omdat deze ook in de hemel gebeden zal worden, waar al de nog volgende beden niet meer nodig zullen zijn. Dus geeft Jezus hun hier iets van hetgeen inde hemel volmaakt geschiedt. Ook omdat Gods kinderen toch in de grond des harten naar huis verlangen. O, het volmaakt heiligen, dat zouden zij hier wel reeds willen. Dit wordt zelfs bij de meest duistere Godzalige gevonden, en daartoe zijn dan de volgende beden als bij trappen dienstbaar. Hoe meer nu God Zijn Naam heiligt en deze door Zijn schepselen geheiligd wordt, hoe verder zij van zichzelf afraken en hoe dichter zij aan de Godzaligheid komen: "Roemende in de hoop der heerlijkheid." Zie hieruit dan waarom deze bede de eerste is.

B. Nu wat betreft het tweede stuk, de gestalten, welke bij de rechte bidder van deze bede worden gevonden in het hart.

a. Eerst dan de gestalten, welke de volkomenheid - in delen - van het werk Gods in het hart uitdrukken.

(1) In zulk een ziel wordt gevonden een verliezen van zichzelf, van zijn hart, van zijn liefde, zijn naam, eer en glorie in de wereld, ja zijn roem, zijn lof en zijn fatsoen aan de Heere. En voegt daarbij dan ook nog zijn leven, zijn ziel en al het zijne. O vrienden, God te heiligen in het hart wil ook zeggen God te rechtvaardigen, en zijn ziel en leven aan de Heere los te laten en te willen drijven op de wateren van eeuwige vrije genade. Die zijn leven en zijn ziel zo wil verliezen, die zal dezelve vinden.

Hoe is hier de gestalte met nadruk getekend: "Men zal geduriglijk voor Hem bidden; de ganse dag zal men Hem zegenen." Men zal dus als het ware zichzelf vergeten en alleen de heerlijkheid des Konings zoeken en daar zijn heil in vinden.

(2) In zulk een ziel wordt gevonden een het eens zijn met God, welke wegen Zijn Majesteit ook houdt.

- En dit betreft dan de wegen met de wereld in het algemeen. Wanneer God de fiolen van Zijn gramschap om der zonden wil over de aarde uitgiet. Wanneer de volkeren beven voor de vale dood, voor het gewette zwaard, voor de verschrikkelijke donderen en bliksemen van Gods krachten voor de oceanen van Zijn toorn. O, dan is het een kind van God zo goed wanneer hij dan in zijn hart vindt: Uw Naam wonde geheiligd. O, dan verheugt de ziel zich in haar grote Vader en in Zijn werken. Dan is zij zo blijde en kan soms wel danken dat haar Vader over de wereld toont Wie Hij is, hetwelk anders niet wordt geloofd. Ziet dit ook in Hábakuk. Die verheugde zich in de Heere wanneer er geen rund meer in de stalling was en toen alles ontbrak.

- Maar dit betreft ook de wegen met de ziel in het bijzonder. Dan is er een het eens zijn met God, welke weg Hij ook met de ziel houdt. Dan zegt zulk één: Vader, Uw Naam worde geheiligd. En dan wil dat zeggen: Vader, ik wil onvoorwaardelijk door Uw weg tot zaligheid en heerlijkheid gebracht worden, of dat dan wat smartelijker voor vlees en bloed, dan wel wat verkwikkelijker is. Van al dat eigen beleid en bestuur zie ik aan Uw voeten af. Die mens zal eigen ongemak heel wat geringer achten dan het breken van de eeuwige ketenen.

(3) In die ziel wordt ook gevonden een benauwdheid en een bevreesd zijn ooit den Heere te zullen ontheiligen, ooit in de zonde te zullen vallen; of ooit met het hart van de Heere afraken. Dan zal men toch voor alles open liggen en nergens te goed voor zijn. O, deze heilig bevreesde en bezorgde gestalte behoort bij deze bede in het hart van de zelfs de allergrootste christen. De grootste christen zal over zijn hart en de verdorvenheid daarvan de meeste bekommering hebben. Met degenen, die daar niet van weten, durf ik het niet wagen. O, de vrees Gods en de vrees voor te zondigen, deze zijn het beste middel ter bewaring.

(4) In zulk een ziel wordt ook gevonden een gevoel van onmacht en algehele ongeschiktheid, en deswege een schuilen in de Heere Jezus, om in Hem die Naam volmaakt te heiligen. Jezus zegt: "Vader, Ik heb Uw Naam verheerlijkt op de aarde." En daarop eist Hij Zijn verheerlijking, maar ook de verheerlijking van Zijn volk. Zo staat dus Zijn volmaakt doen op hun rekening. Dan begeert de ziel het dicht bij Hem te houden. Vanwege de armoede des geestes begeert zij steeds alle hulp en licht door het geloof van Hem te verkrijgen om aldus steeds in Zijn kracht te kunnen staande blijven.

b. Bezien wij vervolgens nog de gestalten, waarin de begeerten naar de volkomenheid in trappen, ofwel de volmaaktheid, tot uitdrukking komen. Vrienden, in de geringste gelovige wordt gevonden een niet rusten voordat hij van alles verlost is wat hem ten onder houdt. Ja, een niet verzadigd zijn zonder volmaaktheid. Al is dit dan maar dat men alle dagen zucht onder een hart, dat uit de aarde aards, werelds, ja duivels is. Daaronder zucht die mens zolang, tot hij het in de dood als een kleed aflegt. O, die ziel schreeuwt tegen zulk een hart wanneer zij bidt: Uw Naam worde geheiligd. In de geringste gelovige zelfs wordt ook gevonden een hartelijk verlangen naar bevrijding van al het kwaad, dat hij al zijn dagen heeft aangeleerd. O, het ongelovig zien op verouderde kwaden van binnen, en op de onwaarschijnlijkheid dat deze ooit zullen worden uitgeroeid, kan die mens wel eens, hoewel op verkeerde manier, naar de dood doen verlangen. Ja, hoe gruwelijk het er ook bij staan moge, in zulk een ziel wordt een innerlijke verzuchting gevonden dat het nog eens anders woeden moge en zij de Heere mocht verheerlijken. Het ligt de ziel toch bij om met de kerk uit te roepen: "Tot Uw Naam en tot Uw gedachtenis is de begeerte mijner ziel." Hoe wonderlijk is hier Psalm 38, wanneer David licht krijgt over hetgeen hij nog heeft onder al het kwaad. Vrienden, verzwakt en uitermate verbrijzeld zijnde, ja onder een innerlijk gebrul vond hij dit stille gebed: "Heere, voor U is al mijn begeerte; en mijn zuchten is voor U niet verborgen." Dan ligt er bij de geringste gelovige een volle begeerte op de bodem van het hart, welke voortspruit uit de liefde tot God en Zijn lof. En wel dat niet alleen hij eens volmaakt God mag loven, maar dat de gehele schepping, welke nu zucht, dat eens op haar wijze zal mogen doen. Ja, dat daartoe de dag der heerlijkheid spoedig moge komen.

Toepassing

Vrienden, wanneer u hebt opgemerkt en verstaan hetgeen een mens bidt en voor God brengt als hij zegt: Vader, Uw Naam worde geheiligd, en u daarmee enigszins naar binnen werkzaam bent geweest, dan zult u spoedig hebben gezien wie deze bede niet, en wie deze bede wel recht bidden.

A. Deze bede past niet in de mond van al die mensen, die hun eigen naam heiligen of verheerlijken.

1. O mensen, die God niet kent, zou u durven zeggen: Vader, Uw Naam worde geheiligd? Gij, die met Samaritanen aanbidt hetgeen gij niet weet, zegt u Vader tegen een onbekende God, Wiens Naam u nog onbekend is? Jezus zei eens tegen de Joden: "Gij zegt dat God uw Vader is." Maar dan zegt Hij heel iets anders: "Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen." O, er zijn er duizenden, die wel enige letterkennis hebben, maar God in Zijn werken niet zien. O mens, wat ziet u van de heerlijkheid van Gods Naam?

- Wat ziet u daarvan in Zijn schepselen? Wat in Zijn regering en voorzienigheid? Wat ook in Zijn oordelen over de gehele wereld en bijzonder over uzelf?

- Wat ziet u van die heerlijkheid in de uitvoering van Gods eeuwige besluiten, in de verkiezing en de verwerping?

- Wat ziet u daarvan in de werken van Gods genade? In die wonderbare wegen, waarlangs God in en door Zijn Zoon zondaren zaligt? En voegt daar dan nog eens bij: Wat ziet u van de heerlijkheid van Gods Naam in uw eigen vrijmaking en verheffing uit zulk een zware nood tot zulk een toppunt van geluk? De engelen, hoewel zij daaraan geen deel hebben, zijn begerig om in te zien en om Gods Naam deswege te verheerlijken.

- Wat ziet u van de heerlijkheid van Gods Naam in Zijn kerk? O vrienden, daar woont God. Daar luistert Hij naar Zijn eer en lof. Bent u niet veeleer een mens die de godsdienst veracht, deze licht verwaarloost, of blij is als er wat tussen komt?

- Deze bede past niet in de mond van hen, die er geen zorg over hebben, of die het in hun hart niet gevoelen wanneer de Naam des Heeren ontheiligt wordt. Wel vrienden, de Heere zorgt allermeeest voor Zijn eigen Naam en eer. Maar u kunt Gods Naam horen aantasten met vloeken, lasteren enz., en het raakt als het ware uw koude kleren niet. Integendeel, wanneer iemand uit het gevoel van zijn hart zulk een vloeker eens bestraft, dan zoudt u de man wel zijn, die tot deze mens zeide: zulk een bestraffen komt nu niet te pas. Menigmaal zou u het aan de kant van de vloeker houden.

2. Deze bede past ook niet in de mond van hen, die met de heidenen geheel moedeloos zijn wanneer God Zijn oordelen van de hemel zendt en Zijn Naam in gerechtigheid heiligt. Vrienden, juist dan steken de aller zwakste en voor zichzelf meest duistere christenen menigmaal hun hoofden omhoog. O, wanneer u niet het uwe zou zoeken, maar wel de eer des Heeren, dan zou u zeggen: hoe het met alles ook gaan moge, ik zal slechts blijde zijn wanneer mijn Vader maar verheerlijkt wordt. De Heere zegt: "Alzo zal Ik Mij groot maken en Mij heiligen, en bekend worden voor de ogen van vele heidenen; en zij zullen weten dat Ik de Heere ben." O, dan verheugen zij zich in de werken van hun Vader.

3. Dus past deze bede ook niet in de mond dergenen, die nooit zuchten onder hun onvolmaaktheid, onder hun zonden en onder hun kwaden, welke hen ten onder houden. Wel vrienden, dat is een bewijs dat God geen goed werk in uw ziel begonnen is. En dan kunt u ook nooit verlangen naar de heerlijkheid, waar Gods Naam volmaakt zal worden geheiligd.

4. Ja, durft ook u te zeggen: Vader, Uw Naam worde geheiligd, die in uw hart vooral voor ogen hebt, en dit ook vertoont in al uw doen en laten, maar groot te mogen worden in de wereld? Of u het openlijk erkent dan wel verzwijgt, in de grond uws harten hebt u het gezet op rijkdom, staat of eer, om daardoor uw eigen naam, fatsoen en achting op de troon te brengen. Menigeen zoekt in de regering van de staat te komen. En wanneer hij dat bereikt heeft, dan behoudt hij dezelfde ambitie en zoekt hij de top daarin te bereiken. En dit ook bereikt hebbende, is die persoon niet meer te kennen naar hetgeen hij tevoren was, vanwege zijn hoge naam en aanzien, hetwelk hij nu verworven heeft. Ziet de waarheid hiervan in Farao, die ook zo hoog verheven was. Hij zegt: "Wie is de Heere? Ik ken Hem niet." Zie het ook in Nebukadnézar en in Belsazar, ja ook in Herodes. Deze laatste liet het zich aanleunen dat men van zijn woorden uitriep: "Een stem Gods." O, dat was de reden waarom God hem niet langer kon dragen. De lankmoedigheid nam een einde en hij werd door de wormen gegeten.

O, wanneer die mens de verheerlijking van Gods Naam en Zijn eer en aanzien had gezocht, en zijn eigen heerlijkheid er bij ingeschoten was, hoe anders zou het zijn geweest. Wanneer God hem dan in Zijn gunst tot Zijn heerlijkheid op een aardse troon zou hebben gezet, zou het gevolg daarvan zijn geweest dat hij nog meer ingezonken, klein en nederig zou zijn geweest dan ooit tevoren, voordat hij dus zo groot was.

Zo zoekt menig jongeling het predikambt. Wanneer hij nog maar pas het Latijn begint te leren, heeft hij Amsterdam al in het oog. Dat doet hem zijn studie nacht en dag onvermoeid voortzetten en grote vorderingen maken. O, die eigen naam, eer, achting, aanzien, dat geeft wind genoeg in de zeilen. Weer een ander zoekt dat voortreffelijk ambt omdat hij meent op geen andere wijze spoediger met onderscheiding te zullen worden behandeld. En weer een ander omdat hij op die manier, van hoe geringe en ongelijke geboorte hij ook is, meent een fatsoenlijke en rijke vrouw te kunnen krijgen.

Vrienden, het doel van alles is om maar een naam te maken, om eigen eer en fatsoen op de troon te helpen. Dit was hetgeen in de grond der zaak Simon de tovenaarsbewoog. Hij had er zin in om mede zulke wonderen te doen, om voor wat groots te worden aangezien. Maar ziet eens hoe dit vreemde vuur de zonen van Aäron bekwam. God is heilig. Wij lezen dat vuur van de hemel hen verteerde. Hoe anders zou het zijn wanneer zulk een jongeling het Nazireeërschap uit de handen van Jezus had ontvangen. Wanneer hij iets had van de gestalte van Jeremia en anderen: Och Heere, zend mij toch niet tot dat grote werk. Ik ben jong en ik kan niet spreken. Er zijn anderen, die veel nuttiger kunnen zijn; zend toch een ander. Al zijn dagen zou God met zulk één en met zijn dienst wezen. Die man zou zijn eer en kracht vinden in de heiliging van Gods Naam en in eigen ingezonken nederigheid. Dit was Johannes de Doper eigen. Toen men hem wilde eren, wees hij op Jezus en zeide: "Ik ben niet waardig Zijn schoenriem te ontbinden. Hij moet wassen, en ik moet minder worden."

Ja, zo zoeken duizenden mensen de heerlijkheid van hun eigen naam in alles waar zij de hand aan slaan. Alles alleen maar om de verwondering van anderen tot zich te trekken. Deze beweegreden doet in de één of andere faculteit zo sterk studeren. Het doet een ambachtsman vlijtig werken en zet het aan tot schrandereid in zijn beroep. Dit doet huizen bouwen en opschikken. Het doet klederen maken en verscheuren. Een ieder zet zo zijn hart te pronk en hangt het als het ware op. En dat opdat een ieder, die voorbijgaat, zou kunnen zien welk een man, ja welk een dwaas hij is, en waarom het hem te doen is. Salomo zegt: "Wanneer de dwaas op de weg wandelt, hij zegt tot een iegelijk dat hij dwaas is." Ja, dit verheerlijken van de eigen naam behoeven wij niet alleen te zoeken bij de groten, de rijken en de burgers. Deze beweegreden wordt gevonden bij de geringste bedelaar. Dit zet hem aan om ernstig te bedelen, om daardoor wat boven een andere bedelaar te kunnen uitsteken.

O mens, durft u met zulk een bestaan tot God, tot de God der waarheid te komen? En dat onder de schijn van te bidden, alsof het uw bedoeling is met de Heere te spotten en te zeggen: Vader, Uw Naam worde geheiligd. Weet u wel, dat u onwetende bidt om uw eigen bekering, of om uw ondergang? En geen van beide is toch waarlijk uw lust. Wel, wat bidt u dan? Denkt u er dan nooit aan, dat de Heere een alwetend en alomtegenwoordig God is? Ja, weet u ook niet wat er voor u op en om zulk een bidden te wachten is? Denkt u er nooit aan dat God heilig is? Wij vragen u met Job: "Zal het goed zijn als God u (hieromtrent) zal onderzoeken? Zult u met Hem spotten gelijk men met een mens spot? Hij zal u gewisselijk bestraffen." O, de Heere heeft alleen lust tot waarheid in het binnenste, u zijt de allergrootste geveinsde en een misbruiker van de heilige Naam des Heeren. Daarom zal de Heere u niet onschuldig houden.

Ook willen wij u nog vragen: Is het waar, wat wij lezen, dat de Heere wil geheiligd worden in al degenen, die tot Hem naderen? En dat Hij Zichzelf verhogen wil door het recht, ja, dat de heilige God Zichzelf heiligen wil door gerechtigheid? Och vrienden, vuur van de hemel verteerde Nadab en Abihu, en de Heere verheerlijkte daarin Zichzelf voor het aangezicht van al het volk.

B. En mens, die daarvan iets ziet en enige indruk hebt van uw bidden, wat nu te doen? Het is niet genoeg het bidden: Uw Naam worde geheiligd na te laten. Daar sterft u zowel mee als wanneer u het doet. Het is waar, dat het wel beter is het uit enige indruk en vrees te laten, met de verzuchting dat de Heere uw zonden vergeve en uw ziel heilige, dan dat u die woorden maar valselyk uitspreekt in de tegenwoordigheid van de God der waarheid. Maar een ieder, die zalig zal worden, zal deze bede recht moeten bidden. En niemand is daartoe van nature in staat. Daarom vrienden, mijn enige en eenvoudige raad is deze: Zoekt licht bij de Heere Jezus, opdat Hij het u doe zien dat u onbekeerd bent en dood in de zonden en misdaden. En dat daaruit volgt dat u deze bede tot hier toe valselyk gebeden hebt. O, uw heil zal hiermee moeten beginnen. Met het belijden van deze zaken voor de Heere. Zoekt daarom door Jezus bekeerd en vernieuwd te worden. U moet God en uzelf leren kennen. U moet een nieuw beginsel hebben, waaruit, en een nieuw doel, waartoe u werkt. Dan zal de heiliging van Gods Naam uw hoogste doel en heerlijkheid worden. Dit alles nu is alleen in de hand van de Heere Jezus, en Hij wil het geven aan een ieder, die het werkelijk wil hebben. O, u behoeft niet verloren te gaan omdat ge het uzelf niet geven kunt. Want er is een Jezus, een Held, bij Wie de Vader hulp besteld heeft. Hoopt dan op die Heere Jezus en loopt naar Hem toe. Hij wil toch leren op Hem te wachten,

en Hij zal u niet laten versmachten. C. Maar wat u aangaat, kinderen van God, in uw mond alleen past deze bede. Gij zijt van eeuwigheid uitverkoren, tot prijs van Gods heerlijkheid. Gij zijt door Jezus gekocht en verlost om onder die eerstelingen te zijn, die Gode en het Lam heilig zijn. Gij zijt daartoe door het Evangelie geroepen en door de Heilige Geest vernieuwd en geheiligd om te verkondigen de deugden Desgenen, Die u geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Ja, deze bede, deze aanbidding van God, deze lofzang is wat de natuur betreft dezelfde als het nieuwe lied, dat volmaakt zal worden gezongen voor de troon.

En niemand anders voegt dat lied, en ook niemand anders kan het leren, dan die van de aarde zijn gekocht.

1. Daarom, zoekt dit meest heerlijke werk hier op aarde toch meer in praktijk te krijgen. Zoekt toch meer van uzelf af te raken, en in al uw doen en laten meer te zien op hetgeen uws Vaders is. Wanneer uw naam wordt aangetast en u omlaag gehaald wordt, o staart er dan maar niet zo op om uw eigen naam te bewaren of deze weder op te halen. Die dan schielijk te paard zitten en zo geestdriftig zich achter de tekst verschuilen, dat "een goede naam beter is dan een goede olie", hebben of kennen er niet veel van. Dat is maar een onverloochende hoop, die weinig of niet met God werkzaam zijn, dat de Heere op Zijn tijd hun verantwoording zal zijn. O, denkt hier liever aan het woord van Petrus: "Indien u gesmaad wordt om de Naam van Christus, zo zijt gij zalig; want de Geest der heerlijkheid en de Geest van God rust op u. Wat hen aangaat, Hij wordt wel gelasterd, maar wat u aangaat, Hij wordt verheerlijkt."

2. Verblijdt u veel in uw grote en aanzienlijke Vader en in Zijn werken. Wanneer de oordelen over de wereld in het algemeen zijn, en vooral wanneer deze in het bijzonder neervallen over de goddelozen en vijanden van God en van Zijn zaak en werk in het hart, verheugt u daar dan veel in, dat uw Vader de strijd tegen hen wint: "De rechtvaardige zal zich verblijden als hij de wraak aanschouwt; hij zal zijn voeten wassen in het bloed des goddelozen. En de mens zal zeggen: Immers is er vrucht voor de rechtvaardige; immers is er een God, Die op de aarde richt."

3. Verblijdt u ook veel in de besturingen van de oorlogen ten goede voor het lieve vaderland en voor de kerk daarin. O, eindigt in uw Vader, Die Zijn eigen Naam daarin heiligt. En kinderen van God, laat het gevolg van Zijn genadige handeling met Nederland dan zijn dat u Hem kinderlijk vreest!

4. Ten laatste, volk des Heeren, weet ook dat deze bede zo heerlijk is, dat ze het geloof als het ware te boven gaat. Men zou het nog kunnen begrijpen dat Jezus Zijn volk leert bidden voor henzelf en voor hun naasten. Maar hier leert Hij hun voor God bidden, om Zijn heerlijkheid. Het is alsof de Heere niet heerlijk wil zijn dan op de gebeden van Zijn kinderen. Ziet hier dan eens welk een liefde God voor Zijn heerlijkheid moet hebben, en tegelijk ook voor Zijn kinderen. Daarom, volk van God, laat dit woord veel in uw gedachten bewaarheid worden, hetwelk wij lezen in Psalm 7: "Men zal geduriglijk voor Hem bidden, de ganse dag zal men Hem zegenen." Dat wil dan zeggen: Men behoort zichzelf te vergeten en men behoort de meest ernstige zorg te hebben voor de Naam en de heerlijkheid des Heeren. Zó zou men ook op de meest rechte wijze voor zichzelf bidden. Want er is toch geen heerlijker Voorwerp, waaromtrent men kan werkzaam zijn. Daarbij komt nog, dat men door zo te bidden het meeste bidt overeenkomstig de eeuwige en verborgen raad des Heeren. En ons heerlijkste bidwerk is eigenlijk daarin gelegen, dat wij die raad willen dienen, langs welke de Heere God Zijn Naam en heerlijkheid doorluchtig maken wil. Wij zouden dan zowel onze verlustiging als de heerlijkheid van God zoeken en vinden. O, de Heere werke door Zijn Geest krachtadig in ons, tot Zijn heerlijkheid, om Jezus' wil.

Amen.

DE EERSTE BEDE VAN HET GEBED DES HEEREN

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel: De uitbreiding, welke de onderwijzer over deze bede geeft, geheel naar het Woord van God. Wij staan daarin stil bij:

- A. de voornaamste hoofddeugd, welke dient tot heiliging van Gods Naam, en hetgeen daar onmiddellijk als een wezenlijk gevolg en bewijs uit voortvloeit, waarop een christen gezet is; en
- B. de tot dit voorname doel ondergeschikte en dienstbaar zijnde zaken, welke een christen in zichzelf nodig ziet en hartelijk begeert.

A. Eerst dus de voornaamste hoofddeugd, welke dient tot de heiliging van Gods Naam, waarop een christen, dit biddende, gezet is. O, hij begeert de rechte kennis van God, en wel uit gevoel van zijn onkunde. De onderwijzer zegt: Uw Naam worde geheiligd. Dat is: Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen.

Waarin bestaat deze rechte kennis van God?

- Deze bestaat niet in een beschouwing van het Goddelijk Wezen als de Opperoorzaak van alle dingen. Of in een overreding dat er een God is, uit overweging van Zijn Goddelijkheid en kracht, welke openbaar komt in Zijn werken.

Want die kennis van God hebben de heidenen zelfs en zo kennen de goddeloze en de duivelen zelfs God wel.

- Deze kennis bestaat ook niet in een met verschrikking ongaarne inzien in sommige deugden Gods, zoals in Zijn heiligheid en rechtvaardigheid. O, daar hebben de duivelen meer van dan menig goddeloos mens. Want de duivelen sidderen.

- Ja, deze kennis bestaat ook niet in een verstandelijke letterkennis van God zonder meer. Dus zoals Hij Drie-enig is en zoals de Goddelijke Personen huishoudelijk werkzaam zijn. Ook niet in een kennis van al de deugden Gods, gelijk deze afstralen in Gods werken in natuur en genade, noch ook in een kennis van al de waarheden van het Evangelie.

- O vrienden, het is het niet van al deze dingen bij algemeen licht bevattingen te hebben, of door daarin onderwezen te zijn, dat men daarvan wijd en breed, ja op een geleerde wijze kan spreken, maar niet een koud hart. Hoe hoog deze kennis ook gaan moge, menigeen zinkt daarmede ten verderve.

1. Maar deze kennis bestaat in een kennen van het Opperwezen bij Zijn eigen licht, en door de openbaring van Zijn Geest door middel van het Woord. Het is dus een hartveranderend zien en kennen van God, waardoor men van gedaante veranderd en gereformeerd wordt. In deze kennis toch is het eeuwige leven.

2. Het is een kennis van God als een Drie-enig God, zoals Deze noodzakelijk is ter zaligheid. Die het ook alleen waardig is om van al Zijn maaksel volmaakt gediend te worden: "Gij, Heere, zijt alleen waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht."

3. Het is een kennen van God, Wiens deugden alle volmaaktheden zijn, en dat in elk van die een eeuwigheid is om te behouden. Zoals Hij dus oneindig de almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid Zelf is. Aldus verklaarde de Heere Zich aan Mozes toen Hij hem voorbijging en Zich aan hem ontdekte.

4. Het is een kennen van God als een God des aanzien in Christus, en als de God des verbonds, waarbij de ziel ingezonken klein wordt, en zowel in haar onwaardigheid en vloekwaardigheid, als in het hoge en vrije van de genade wegs melt. Deze kennis is een goed van het verbond, door de Heere Jezus verkregen. O vrienden "niemand kent de Vader dan de Zoon, en die het de Zoon wil openbaren." Zo moet de Zoon aan ons allen de Vader verklaren, of wij kennen God niet. Het is een kennis van God in het aangezicht van Zijn Zoon. Jezus zegt: "Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien."

Maar wat bidt de oprechte dan, wanneer hij zegt: Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen?

(1) Dan betuigt hij daarmede, dat hij deze kennis van God van nature niet heeft. Integendeel, hij belijdt daarmede zijn algehele blindheid, zijn diepe onkunde van God en het algehele onvermogen van zijn ziel om God recht te kennen. Hij betuigt daarmede ook dat het alleen in de hand des Heeren is om het hem te geven.

(2) Ja, dat hij met al zijn vermogens, hoe wijd en hoe breed deze ook zijn, niet in staat is om zichzelf één straaltje licht in het rechte kennen van God te geven. Dus dat hij dodelijk onmachtig en onwijs is. Daarom roept Paulus uit deze diepte: "Opdat de God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis."

(3) De oprechte betuigt daarmede ook zijn hoogachting en liefde voor God, alsmede de hoge noodzakelijkheid, welke hij hier in deze kennis van God ziet. En dat hij zonder deze nooit de Naam Zijns Vaders kan heiligen. O vrienden, de onderwijzer zegt: Eerstelijk, dat wil zeggen in de eerste plaats heeft hij dit van node. Want hij weet dat als de Heere Zich bekend maakt, hij dan ook zichzelf zal kennen en hartelijk zal werkzaam zijn. Want dit behoort in de eigenlijke zin tot de rechte kennis van zichzelf dat men bij Gods licht, dus bij hetgeen men van de Heere te zien gekregen heeft, afdaald en zichzelf ziet. O, dat is het eerste dat een mens ootmoedig maakt.

(4) Ja, de oprechte eist deze kennis uit Gods hand op een nederige, evangelische wijze, als een goed, dat hem toekomt in en om de Zoon. En dit uit kracht van het verbond, geheel om niet. Het is hier slechts: O Vader, geef. Het is een afhangen van en een ademen naar boven, om het om niet te krijgen. Geef; dat wij U recht kennen! Maar dan is er ook een onmiddellijk en wezenlijk gevolg en bewijs, dat uit deze rechte kennis van God voortvloeit.

Verder zegt de onderwijzer: Geef, dat wij U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen. Welke een stellige waarheid is deze, dat in al Gods werken al de hier genoemde deugden Gods zo klaarlijk schijnen. Vrienden, het is onze blindheid, dat wij het niet zien. Evenwel is het een eeuwige waarheid, dat al Gods deugden zich vertonen in al Gods werken, zowel die der schepping, als die der dagelijkse voorzienigheid en der genade.

Ja, het redeloze en levenloze spreekt tot ons en zegt: doe gij wat ik niet recht doen kan. Wij lezen: "De werken des Heeren zijn groot; zij worden gezocht van allen, die er lust in hebben. Zijn doen is majesteit en heerlijkheid." En: "Al Uw werken, Heere, zullen U loven, en Uw gunstgenoten zullen U zegenen." En waarom anders zou dit geschreven staan, dan omdat er in die werken zulke overheerlijke dingen te zien zijn voor de mens, die zien kan, namelijk Gods deugden en eigenschappen? Het is een zekere waarheid, niet alleen dat al Gods werken op zichzelf goed, getrouw, ja onvergelijkelijk zijn, maar wel voornamelijk dat in elk van die al de deugden van God uitblinken. En dit ten opzichte van het natuurlijke niet alleen in de voortbrenging en onderhouding, maar ook in de wonderlijke besturing, schikking, uitkomsten en einden van alle zaken.

1. De onderwijzer zegt, dat aldus in al Gods werken Gods almacht klaarlijk schijnt. Mozes zegt: "Heere, Heere, Gij hebt begonnen Uw knecht te tonen Uw grootheid en Uw sterke hand; want wat God is erin de hemel en op de aarde, Die doen kan naar Uw werken en naar Uw mogendheden?" En Maria zegt: "Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijn arm: Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten. Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken, en nederigen heeft Hij verhoogd."

2. Gods werken schijnen ook klaarlijk in Gods wijsheid: "Hoe groot zijn Uw werken, o Heere. Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uw goederen." Paulus zag een ondoorgrondelijkheid in Gods oordelen en een onnaspeurlijkheid in Gods wegen. Daarom roept hij daarvan uit: "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods."

3. Ook in Gods goedheid. David getuigt hiervan overal: "God is goedertieren in al Zijn werken."

4. En in Gods gerechtigheid. Mozes zegt in zijn lied: "Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is; want al Zijn wegen zijn gericht." En: "De Heere is rechtvaardig in al Zijn wegen." En: "De Heere onze God is rechtvaardig in al Zijn werken, die Hij gedaan heeft."

5. Gods werken schijnen ook klaarlijk in Gods barmhartigheid. Dan zingt David de Heere een lofzang: "Zijn barmhartigheden zijn over al Zijn werken." En Maria: "Hij heeft Israël, Zijn knecht, opgenomen, opdat Hij gedachtig ware aan de barmhartigheid." En Zacharias noemt deze wegen en werken Gods: "Innerlijke bewegingen der barmhartigheid."

6. Eveneens in Gods waarheid: "De werken Zijner handen zijn waarheid en oordeel; al Zijn bevelen zijn getrouw." Maria zegt, dat de Heere doet hetgeen Hij gesproken heeft tot onze vaders. En Zacharias, dat God gedachtig is aan de eed, die Hij aan Abraham, onze vader, gezworen heeft ons te geven. Maar nu moeten wij bezien wat een christen bidt, als hij zegt: Geef ons, dat wij U in al Uw werken - waarin al Uw deugden uitblinken - heiligen, roemen en prijzen. Dit heiligen, roemen en prijzen van God is hetzelfde als het erkennen van God, namelijk dat de Heere is Die Hij is, hetwelk uit het recht kennen van God voortvloeit. En dan is dit heiligen, roemen en prijzen in de grond der zaak één en hetzelfde werk, namelijk een uitspruiten van hetgeen men werkelijk van God kent.

(1) Wil men de drie uitdrukkingen evenwel onderscheiden, dan zou het heiligen van God in Zijn werken kunnen zien op de inwendige gestalte van de mens zelf: "Heiligt God de Heere in uw harten."

- Dit geschiedt wanneer de ziel van een kind van God iets van de deugden in deze of gene werken of wegen Gods ziet afstralen, en zij alsdan klein voor de hoge God wordt. O, dan mag zij wegzinken in de grootheid van God en in haar eigen geringheid, laagheid, ja haar niet- en vloekwaardigheid. En wel zó, dat zij niet diepe hoogachting, verwondering, aanbidding en een verliezen van zichzelf in deze verrukkens machtige volmaaktheden het met haar hart wel duizendmaal met Job moet uitroepen: "O God, wat zijt Gij een groot God!" O, wat is het een zaligheid U te kennen. O, ik begrijp U niet, maar wat zijt Gij mijn hart waardig! David zegt dat het hem te wonderbaar is, het is mij te hoog, ik kan er niet bij. En: "Hoe kostelijk zijn mij, o God, Uw gedachten. Hoe machtig vele zijn haar sommen." Vrienden, dit is maar een klein stukje der zaak, o, wie kan dan de donder Zijner mogendheden verstaan?

- Dit heiligen van God in Zijn werken geschiedt ook wanneer de ziel zich inwendig verheugt, dat ze een groot, machtig, wijs, goed, rechtvaardig, barmhartig en waarachtig Vader heeft. Wel vrienden, dan kan zij overal door en staat ze nergens voor. Als dan de oven al zevenmaal heter gemaakt wordt, dan zit ze er met de jongelingen in. Dan gaat ze met Daniël in de kuil der leeuwen. O vrienden, dat gaat dan maar op haars Vaders almacht aan. Wanneer Sanballat Nehemia en de zijnen eens bespotten, vragende wat zij toch wel zouden uitrichten en of zij tegen de koning Artasasta wilden rebelleren, antwoordde Nehemia: "God van de hemel, Die zal het ons doen gelukken." Dan is het: "O, Gij zult doen boven bidden en denken." Dan mag Jozef aan vreemde volkeren worden verkocht en mogen zijn broeders het ten kwade denken. Maar hij ontving in de droom bevinding van de wijze en onnaspeurlijke wegen zijns Vaders en hoe het zou zijn om een groot volk in het leven te behouden. O, hij heiligt God in zijn hart, en dat gaat maar op de onnaspeurlijke wijsheid zijns Vaders aan.

- Ja, hoe donker het er dan met een land uitziet, en welke lagen en listen de vijanden mogen leggen of verbergen, welk verraad er al worde gesmeed, Gods wijsheid zal afstralen in de verbreking of in de ontdekking van de raadslagen. De koning van Assyrië vroeg eens: Wie is toch die verrader in mijn koninkrijk? Maar één van de kamerlingen antwoordde: O koning, het mankeert niet aan uw eigen volk. Maar er is een profeet in Israël, en die geeft de koning van Israël te kennen de woorden, die gij in uw binnenste slaapkamer spreekt. Zo heiligen de gelovigen God in hun hart wanneer zij deze wijsheid van God in al Zijn wegen van bewaring enerzijds en van vele onwaarschijnlijke uitreddingen anderzijds zien. Dan roept hun ziel met de profeet uit Jesaja: "Er is geen doorgronding van Uw verstand." En: "Zijns verstands is geen getal."

- En wanneer iemand dan voor zichzelf of met de kerk in diepe druk en ellende zit? O, dan is het de ziel al goed wanneer zij maar mag wachten op de Heere. Dan ziet en verhoogt de ziel Gods goedheid in die weg en hoopt daar verder op, dat "haar alles zal medewerken ten goede", en dat er aan het einde van de roeden goedertierenheid zal zijn.

- En wanneer God Zijn toorn openbaart van de hemel over de ongerechtigheid der mensen, en wraak oefent in gerechtigheid, dan heiligen zij Gods rechtvaardigheid in hun harten. O, dan verblijden zij zich in hun rechtvaardige Vader, en dat Hij het van Zijn vijanden wint. Dan roepen zij het in liefde tot Gods rechtvaardigheid met Abraham uit: "Zou de Richter der ganse aarde geen recht doen?" En dan volgen ze verder de oordelen Gods over de goddelozen, de atheïsten, de libertijnen, de vermetele sabbatschenders en spotters en hun huizen na, ziende waar de oordelen vallen. Ziende wie ze al treffen, hoe zwaar ze treffen en welke uitwerkingen ze hebben. Vrienden, dit heiligen van Gods rechtvaardigheid zullen Gods kinderen ook ten volle oefenen op de jongste dag. Dan zullen zij hun hoofd anders opsteken.

- Ja, wanneer hun Vader hen dan al eens zwaar kastijdt, zij kunnen het Hem niet kwalijk nemen. Het is dan alles barmhartig en Vaderlijk. Dan is het maar: O, Gij handelt niet naar onze zonde. Gij bezoekt de mensen niet van harte. U maakt het zo met mij, dat het kwade niet zeer smart. O, wat helen Uw handen, nadat Gij hebt verwond. Wat hebt Gij toch een olie en wijn bij de hand om in de wonden te gieten. O, wat is daarin Uw gunst. Wat doen Uw wegen dan een goed aan mijn hart.

- Dan heiligen zij Gods barmhartigheid in hun harten en roepen het menigmaal met David uit, dat het is als de ontferming van een vader over een kind. Ja, het gaat de ontferming van een moeder over een zuigeling te boven. O, dat ik dan maarlijdzzaamheid hebben mag en Uw doel in de roede mag zien, dat Gij zulk een Ontfermer zijt; dat is Uw werk. O mijn Bloedbruidegom, dit hebt Gij verworven en veroorzaakt.

- Al houdt de Heere dan nog zulke tegenstrijdige wegen, schijnbaar tegen Zijn beloften in, dan ziet de ziel doorgaans achteraf dit evenwel en heiligt dan Gods waarheid en getrouwheid in haar hart. Vrienden, dan kan een martelaar lijden en zingen (Psalm 25:5 Datheen):

Goedheid en waarheid verheven, Zijn des Heeren wegen al.

Dan zeggen zij: O Vader, ik heb nooit enige feil aan U gevonden, in alles wat Gij in Uw boek geschreven hebt. O zie toch, het gaat weer op Uw waarheid aan.

- Wanneer zij dan eens iets mogen zien van de waarachtige wegen Gods reeds in het Paradijs, van de zware val aldaar en van de verschrikkelijke gevolgen daarvan. Wanneer zij iets mogen zien van de eeuwige grond- en moederbelofte, welke de Waarachtige na vierduizend jaren heeft volbracht en vervuld. Ja, wanneer zij daarbij iets mogen zien van de soevereine, vrije en onderscheiden genade, dat zij er door zijn geraakt. Dat de God der waarheid zorg heeft gedragen dat zij onderweg niet zijn blijven steken, hetwelk toch met zo menigeen wel gebeurt, maar dat zij waarheid in het binnenste ontvingen. O, dan moeten zij de waarheid en de getrouwheid van God aanbidden en zich te meer verwonderen. Want zij zien, dat zij zelf net als alle anderen in de grondslag enkel leugen zijn.

(2) Wij zeiden reeds: Wil men deze drieërlei uitdrukkingen onderscheiden? Dan zou het roemen van God in Zijn werken, waarvan de onderwijzer spreekt, kunnen zien op andere werken Gods naar buiten. O vrienden, wanneer Gods kinderen iets van Gods heerlijke deugden in Zijn werken zien, dan kunnen zij niet zwijgen. Dan moet het er uit. Dan moeten zij met Jeremia spreken om lucht te krijgen. Wanneer zij zouden zwijgen, de stenen zouden haast roepen. O, dit roemen is een vertellen van Gods werken met gejuich. Hiertoe zijn Gods kinderen geroepen: "om te verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht." Zie dit in David, als hij zegt: "Mijn ziel zal zich beroemen in de Heere." En vrienden, dat was in de tijd toen hij zijn gelaat veranderd had voor Abimélech, die hem wegjoeg, dat hij doorging. O, toen riep hij uit: "Maakt de Heere met mij groot!" Ja, dan wekken zij hun huisgenoten, vrienden en bekenden op: "Geslacht aan geslacht zal Uw werken roemen."

(3) Ja, dan kan hetgeen de onderwijzer zegt van het prijzen van de Heere in Zijn werken ook zien op God Zelf. En dan wil het zo veel zeggen als een eindigen met alle lofzeggingen en halleluja's in den Heere. Dan is het iets van hetgeen Gods kinderen in de heerlijkheid volmaakt zullen doen. David zegt: "Hallelujah! O mijn ziel, prijs den Heere! Ik zal den Heere prijzen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen terwijl ik nog ben." Vooral de laatste drie psalmen van David zijn niet anders dan de taal der heerlijkheid. Het zijn alle halleluja's. En wanneer nu een christen bidt: Geef ons, dat wij U in al Uw werken - waarin al deze deugden samen geopenbaard worden - heiligen, roemen en prijzen; wat toont hij daarmede dan aan de Heere?

1. Dan doet hij daarmede zien waar het leven van zijn geest is. Dan zegt hij daarmede: O, al wat ik van U en van Uw deugden zie, is telkens weer nieuw, vers en wonderbaar voor mij. En dus zucht hij hier naar Boven om er wat meer van te ontvangen, opdat het hem sterke op de weg en het voor hem een kenteken van genade in het hart zijn moge. Zo kon David uit deze vrucht opmaken dat hij een ingeënte en verplante boom in de Messias was.

2. Ja, dan toont hij daarmede aan de Heere zijn zuchten onder zijn blindheid en onder een onheilig en aardsgesind hart, alsook zijn zich uitstrekken naar de volmaaktheid. O vrienden, dit heiligen, roemen en prijzen van God in Zijn werken, ook hier op de aarde zal mede de hemel ingaan en daar volmaakt geschieden. O, dat vergelegen land zal daar ook worden bereisd!

3. Dus heeft een christen hier bij het begin van zijn rechte bidden het laatste eind van zijn weg en loop voor ogen, namelijk de volle heerlijkheid. En zo grijpt hij steeds naar hetgeen, tot hetwelk hij reeds gegrepen is.

B. Wij komen dan tot het tweede, de tot dit voorname doel ondergeschikte en dienstbare zaken, welke een christen in zichzelf nodig ziet en hartelijk begeert. Dit wijst de onderwijzer aan met de woorden: Geef ons daarna ook, dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken alzo schikken en richten, dat Uw Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. Wij zien hier met enkele woorden de zaak genoemd, welke tot deze verhoging van God zo zeer dienstbaar is: dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken alzo schikken en richten, dat Uw Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.

Bezien wij eerst de onderwerpen, waarvan de onderwijzer spreekt. Dan noemt hij: al ons leven, gedachten, woorden en werken. Door al ons leven moeten wij in het algemeen verstaan onze gehele werkzame wandel hier op de wereld. Dus niet alleen ons lichamelijk leven, maar vooral ons geheel geestelijk leven, het leven van ons leven, onze Gode welbehaaglijk dienende werkzaamheden, waarmede wij de liefde tot God oefenen. En dan moeten wij door onze gedachten, woorden en werken vooral de bijzonderheden verstaan, waardoor dat leven tot uitdrukking komt en vertoond wordt.

(1) Allereerst dus door onze gedachten. Wij verstaan daardoor de allereerste opklimmingen van zaken, welke er van binnen zijn eer men ze gewaar wordt en welke uit het hart voortkomen. Gelijk Jezus zeide: "Waarom klimmen zulke overleggingen in ulieder hart op?"

(2) En voorts ook al de verdere overdenkingen. Deze heeft een mens vooral over de dingen, waar hij met zijn gedachten het meest en vrijwillig bij is, welke hij in zijn gedachten voedt en waarin hij zich vermaakt.

(3) Voorts onze woorden. En daardoor verstaan wij dan de uitwerking van onze gedachten naar buiten door de tong. Daarvan zegt Jezus: "Naar uw woorden zult gij geoordeeld worden."

(4) En tenslotte ook onze werken. En daardoor verstaan wij de uitwerking van onze gedachten naar buiten door daden, hetzij dan van doen of van laten. Paulus zegt daarvan: "opdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." Daarvan zal de Heere in het oordeel spreken: "Ik ben hongerig geweest, en gij hebt mij te eten gegeven", of; "gij hebt Mij niet te eten gegeven." Nalatigheden zijn dus ook daden.

Maar dan moeten wij nu voorts letten op de plichten of werkzaamheden omtrent deze onderwerpen. Daarvan zegt de onderwijzer: Dat wij deze alzo schikken en richten, dat Gods Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. Dan willen wij vooraf aanwijzen wanneer Gods heilige Naam om onzentwil, dus door onze gedachten, woorden en werken, wordt gelasterd. En dan wanneer deze daardoor geëerd en geprezen wordt.

1. Gods Naam wordt om onzentwil gelasterd door onze gedachten,

- wanneer wij ons verbeelden dat de gedachten tolvrij zijn. Dus dat God daarop niet acht. O, dan lastert men Gods alwetendheid, voor Wiens heilige ogen niets bedekt is. De Heilige Geest zegt: "Ik weet elkeen der dingen, die in uw geest opklimmen."

• Ook wordt Gods Naam om onzentwil gelasterd wanneer wij ons toegeven in zondige, ijdele en onmatige aardse gedachten en overleggingen. Of wanneer wij ons met onze gedachten vermaken in onreinheden en de boze lusten van ons vlees. Wanneer men niet bevreesd wordt wanneer zulks opwelt. Dit lastert het alwetende, overaltegenwoordige en heilige Wezen. Ja, hierin ligt een afslaan en weigeren van de roeping Gods. Ziet eens wanneer Jezus de mensen tot Zijn gemeenschap liet roepen en nodigen. De één verontschuldigde zich met de door hem gekochte akker, dus met zijn rijkdom. De ander met zijn juk ossen, dus met zijn beroep of handel. Maar hij, die een vrouw getrouwd had, verontschuldigde zich niet eens. Hij zei alleen maar: ik kan niet komen. Dit is maar een afslaan, en wij kunnen daardoor de vleselijke wellusten en de kracht daarvan op het gemoed verstaan. De profeet zegt: "Hoererij, wijn en most nemen het hart weg." O, waar deze dingen van binnen heersen, daar wijst men de roepende God van de hand.

2. Door onze woorden wordt Gods faam om onzentwil gelasterd:

• wanneer wij onbedacht, of zonder indruk van God, ijdel, of zondige taal, of ook de zonden zelf vrijuit spreken. O, hierdoor worden al de deugden van het alles alleen waardig Opperwezen door de mens zelf en door anderen dubbel geleuterd. Vrienden, daarom zal elk mens van ieder ijdel woord rekenschap geven in de grote dag des oordeels.

• Ook wanneer wij woorden spreken, welke daarna in het hart van onze naaste aanleiding tot zonden geven. Wanneer wij onze woorden niet overdenken voordat wij ze spreken. Wanneer wij integendeel maar haastig het één en ander voortbrengen. O, vrienden, welke gevolgen kan dat wel hebben! Wat kan een klein vuur dan ras een grote hoop hout aansteken. O, wat wordt Gods Naam dan toch gelasterd.

3. En Gods Naam wordt om onzentwil ook gelasterd door onze werken,

• wanneer wij leven in de zonde. Ook wanneer wij in alles, waaraan wij onze hand slaan, onszelf zoeken. Dus wanneer onze eigen naam, eer en fatsoen op de troon komen. Ja, wanneer wij al ons doen en laten doen of laten buiten God. Wanneer wij God niet kennen in onze wegen, lasteren wij Hem en verloochenen Zijn hoge deugden.

• Dus ook wanneer wij naar buiten in ergerlijke zonden vallen. En dit is zo veel te zwaarder naardat de personen zijn, die deze zonden begaan. Neemt hier eens de zonden van de voorgangers in de kerk. Dan zegt Paulus: "Die op de wet roemt, onteert gij God door de overtreding der wet? Want de Naam van God wordt om uwentwil gelasterd onder de heidenen." Nathan zegt tot koning David, vanwege zijn zonde ten aanzien van Uria en Bathséba: "Gij hebt door deze zaak de vijanden des Heeren grotelijks doen lasteren." O vrienden, hier mocht toch elk onzer in vrede leven. Die staat, zie toe dat hij niet valle. Maar nu wat betreft het eren en prijzen van Gods Naam om onzentwil.

1. Dit geschiedt door onze gedachten:

• wanneer wij ons hart, waaruit de uitgangen en de gedachten voortkomen, veel aan de Heere Jezus aanbieden en overgeven ter bewaring. En zulks uit de bewustheid en uit het gevoel van de grote onkunde en de arglistigheid van het hart, en van de eigen onmacht daartegen. De raad van Salomo is: "Behoed uw hart boven al wat te bewaren is; want daaruit zijn de uitgangen des levens."

• Dit geschiedt ook dan, wanneer wij in de sterkte des Heeren de eerste boze opwellingen van binnen tegengaan en bestrijden. Wanneer wij temidden van alle beslommeringen des levens ons er allermeeft op richten, ja ten hoogste zijn gezet op de doding van datgene, wat het hier in het bijzonder doet, namelijk de grond en wortel. En dat niet door maar na te praten, maar door de kracht en de Geest van Jezus. O, Zijn dood alleen moet de doodsteek veroorzaken. Vrienden, dit eert en prijst God. Hierdoor doen wij zien dat er een indruk van God in het hart is en dat er een oprechtheid is ten aanzien van God en ook ten aanzien van de strijd tegen de zonde. Dus dat "de Geest begeert tegen het vlees." Paulus zegt het met grote nadruk: "Indien dan iemand zichzelf van deze reinigt, die zal een vat zijn ter ere, geheiligd en bekwaam tot gebruik des Heeren, tot alle goed werk toebereid." Hieruit kunt ge zien hoe nauw het met deze verborgen zonden luistert. En vrienden, keert dan deze tekst eens om. Wanneer deze dingen worden gevoed, wat voor een christen levert dat dan in Gods huis op?

2. Zo wordt Gods Naam om onzentwil geëerd en geprezen ook door onze woorden.

• Wanneer wij namelijk uit een indruk van Gods aanwezigheid traag zijn om te spreken. Wanneer wij vele dingen van binnen maar smoren, en veel ook vooraf zuchten en bedenken of onze woorden in Gods hand wel nuttig zouden kunnen zijn tot des Heeren eer en tot welzijn van onze naaste. Hetzij dan tot zijn geestelijk, of tot zijn tijdelijk welzijn.

• En ook dan wanneer ons hart vervuld is met Gods lof en uit deze volheid tot de naaste spreekt. Ja, wanneer men zich er aan gewent om God te verhogen, welke wegen Hij ook met de ziel houden moge.

Dit deed David in zijn zo nare omstandigheden. Hij riep evenwel uit: "Maakt de Heere met mij groot; laat ons tezamen Zijn Naam verhogen." Daarom wordt onze tong onze eer genaamd, waarmee wij God loven.

3. Eveneens wordt de Naam van God om onzentwil geëerd en geprezen door onze werken.

- En wel dan wanneer wij de heiligheid in al ons doen en laten beminnen. Wanneer wij werkelijk door de genade oprecht staan in de strijd tegen de zonde, opdat er toch geen bekende, vermeteleden uit voortkomen. Wanneer wij daartoe veel met Jezus werkzaam zijn en het dichtbij Hem houden om gewapend te worden en te blijven.

- Hiertoe behoort ook dat wij in onze bevattingen van de waarheden Gods en de onderwijzing daarvan en de praktijk naar buiten een teder hart voor God hebben en Hem zoeken te behagen. Vrienden, dat is de bekommernis in het hart van de rechtzinnige. Hij begeert de zin van God en van Christus in de Bijbel te zoeken, en niet de eigen zin of die van deze of gene drijvers. Zie dit met nadruk aangewezen als Paulus Timothéüs vermaant, dat hij zich Gode beproefd moet voorstellen in het Woord der waarheid recht te snijden, en in zich te stellen tegenover het ongodelijk ijdel roepen van anderen. Want de valsheid van hun leer zou daarin bekend worden, dat zij in goddeloosheid zouden toenemen en dus losser in hun wandel zouden worden. Ook zou hun woord voort eten als de kanker. O, het kwaad wil er wel in, dat loopt altijd schielijk voort. Maar het goede is van binnen en van buiten gedurig aan strijd onderworpen. Zelfs waren er twee onder hen, die reeds zo ver waren weggevoerd, dat zij de opstanding der doden durfden te loochenen. Zij hadden de oude ketterij weer overgenomen, welke beweert dat deze opstanding reeds geschied is. Nu zegt Paulus tot Timotheüs, dat deze dwaalgeesten aan het door God gelegde fundament geen kwaad zouden doen. En tevens toont hij aan, dat het een kenteken van genade is, en een vrucht van de vereniging met Christus, wanneer men van deze gezindheid tot dwalen afstaat. Dan wijst de apostel ook verder de nuttigheid van dit weerstaan der dwalingen aan, omdat Gods Naam daardoor grotelijks wordt verheerlijkt.

- Gods Naam wordt ook om onzentwil geëerd en geprezen door onze werken wanneer wij in alles wat wij doen of laten het oog op God hebben en Zijn eer in doen en laten zoeken. Wanneer wij ons licht, hoe klein het ook moge zijn, evenwel laten schijnen voor de mensen, opdat zij, de goede werken ziende, God verheerlijken mogen. Jezus zegt: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt."

- Ja, wanneer wij in alles niet onze eigen naam, lof, eer en grootheid in de wereld zoeken. Maar wanneer wij de Naam, glorie en grootheid van Gods Naam zoeken en zulks ook naar buiten vertonen. Wanneer de andere mensen daarvan overreed worden, zullen zij moeten zeggen: Och, die man zoekt geen naam, geen rijkdom, staat of eer, geen grootheid in de wereld. Gij kunt het wel zien dat het hem niet te doen is om in de wereld uit te munten, maar hij zoekt voor God te leven. O dan wordt God zelfs door de vijanden verheerlijkt en verhoogd, welke Hem anders zullen lasteren.

Nu zullen wij nog met een enkel woord bezien wat deze plichten of werkzaamheden inhouden, waarvan de onderwijzer spreekt: Dat wij die alle, ons leven, gedachten, woorden en werken, alzo schikken en richten, dat Gods Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. Met dit schikken en richten bedoelt de onderwijzer te zeggen dat elk mens en elk christen een waarachtige oorzaak van zijn daden is. Dus dat hij in deze niet moet blijven staan bij een zuchten en wachten zonder meer. Dat hij maar zou denken: De Heere moet mij bewerken. Nee, de onderwijzer bedoelt dat een ieder zelf de handen aan het werk moet slaan. Vrienden, wij zijn ware tweede oorzaken. Daardoor komt het dat wij goed of kwaad doen, en dat wij ook beloond of gestraft worden. Daarom ligt het hier voor de verantwoordelijkheid van een ieder, dat een ieder zijn leven, gedachten, woorden en werken alzo moet schikken en richten, dat Gods Naam om zijnentwil niet wordt gelasterd, maar geëerd en geprezen. Paulus zegt tot de mens: "Werk uws zelfs zaligheid met vreze en beven." Hieruit volgt dan dat de onderwijzer met dit schikken en richten ook te kennen geeft dat elk mens zich tot dit schikken en richten met alle ernst en alle macht moet zetten. Dus moet een ieder zulk een orde houden in zijn beroep en levenswijze, dat hij geen zorgeloos oorkussen wordt voor al hetgeen er in zijn hart opkomt, of voor hetgeen de duivel en de verzoekers in de wereld hem inblazen. Dus dat hij de tijd aan de verzoekers en aan de streken van zijn niet te kennen hart moet ontnemen. Een ieder moet de gelegenheden vermijden, die tot het vormen of voeden van boze gedachten, woorden of werken voordeel zouden behalen in zijn hart. Israël werd verhit toen het slechts de schilderijen zag, geschilderde Chaldeeën; en zo zijn er wel duizend zaken en wegen, waardoor de zonde inkomt of opkomt en post vat in het hart. En vrienden, wanneer de zonde de wil verstrikt heeft, daar zit ge dan. En is er dan iemand, die gevoelt dat hij met al zijn schikken en richten hoe langer hoe erger wordt?

O mens, mocht u het geluk eens hebben dat al uw gewicht van doen en plichten u waarlijk en recht ontviel. Dan zoudt u moeten uitroepen: "Het is buiten hoop." En dat ge dan mocht schreeuwen om die Held, bij Wie hulp is besteld. O, u zou uw geluk niet kunnen overzien. Dan zou u van binnen het bewijs hebben, niet alleen van de waarheid dat elk mens een volstrekt afhankelijke tweede oorzaak is, maar ook daarvan, dat de grote God Zijn hand gelegd heeft aan uw deerlijke staat van nature. En ook dat de oneindige Goedheid u door Zijn Geest bekwaam maken wil tot het gebed. Daarvan moeten wij nu nog iets zeggen.

Wat bidt nu een christen, wanneer hij zegt: Geef ons, dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken, alzo schikken en richten, dat Uw Naam om, onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde?

1. Hiermede erkent een christen zijn volstrekte afhankelijkheid en zijn algehele ongeschiktheid ten goede, niettegenstaande hij een ware oorzaak is van zijn doen. Dus dat hij een gans verdorven vat is, een oorzaak, welke na de val uit zichzelf niets dan kwaad kan voortbrengen. Dat hij alleen bekwaam is om God te verlaten en alles te verderven waar hij zijn handen aan slaat. Dies betuigt hij hier zijn lust om van al het zijne, zijn gerechtigheid en kracht te mogen afdrijven, gelovende hetgeen Jezus zegt: "Zonder Mij kunt gij niets doen." Ja, zo erkent hij, gelijk een kind tot zijn vader opziet, dat hij alleen in 's Vaders hand is: "Hem nu, Die machtig is u van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor Zijn heerlijkheid in vreugde."

2. Voorts begeert hij daarmede van Zijn Vader, dat hij al zijn dagen blijvende bewaard moge, worden voor ooit te zondigen of te vallen. Dat dus de heerlijke Naam van zijn Vader om zijnentwil nooit zal worden gelasterd, of dat hij door een onheilige wandel, of door niet voorzichtig te wandelen, een blaam op het christendom zou leggen.

3. Hij begeert dat het zondige eigen, en het verheerlijken en verhogen van zijn eigen naam en roem in alles, toch meer stinken moge in zijn geestelijke neusgaten. Ja dat Zijn Vader veroorzaken zal dat er hoe langer hoe duidelijker en oprechter scheiding kome tussen zijn ziel en tussen deze zonde.

4. Hij begeert dat hij in Gods hand nuttig moge zijn en gebruikt moge worden naar zijn stand of betrekking in de wereld.

5. Dan bidden zij, die de macht in het burgerlijke of kerkelijke in de hand hebben, hier dat de Heere hen gebruiken zal om alle goddeloosheden en ontheiliging van Gods Naam en van Gods dag te stuiten. Om de afgoderijen, welke zijn tot oneer van de ware God, uit het land te mogen wegdoen. Om de verdere onwetendheid, welke zo dodelijk voor de religie is, te voorkomen, ja om hun handen met vrucht te mogen leggen aan al hetgeen Gods Naam onteert.

6. Alle anderen bidden met deze bede dat het verhogen van God hun enige en zuivere doel moge worden in al hun denken, spreken, doen en laten. In hun eten en drinken, in hun lijden, ja in hun gedrag onder de algemene oordelen, welke de Heere over de wereld brengt.

7. Hier bidt en begeert ook elk christen voor zichzelf, en ook de ene voor de andere, dat het gehele lichaam van Gods volk als één enig man in de Heere Jezus gevonden moge worden. Ja, dat zij gestaltelijk mogen schuilen bij Hem, Die als Borg de Naam en de eer van Zijn Vader volmaakt geheiligd heeft, en de Naam en de eer van Zijn Vader altijd gezocht heeft. Om Zijnentwil is de Naam des Heeren nooit gelasterd. Om dus in Hem volmaakt gerekend te mogen worden en uit Hem steeds alle nodige hulp, invloeden leiding van Zijn Geest ter verheerlijking van God te mogen trekken door de genade des geloofs. Zo zeggen zij in de Zoon, in de vereniging met Hem en door Zijn Geest: Onze Vader, Uw Naam worde geheiligd.

Toepassing

Zie vrienden, om tot onderscheiding uit het hier verhandelde te komen, wie van de inhoud van deze bede vanbinnen iets heeft. Legt u er toch eens bij neer. U kunt er toch ook uit opmaken wat u mist. Mocht de één dan God de eer geven en voorts hoger worden opgeleid in dit werk van de verhoging van God en de heiliging van Zijn Naam. En mocht de ander zijn ontbloot zijn van genade zien en aan het roepen en het zoeken van Gods aangezicht geraken. Die van deze bede van binnen iets heeft, is bij aanvang genezen van zijn aangeboren blindheid, diepe onkunde en zorgeloosheid. Die mens rust niet meer in de door hem verkregen en aangeleerde letterkennis van God en van de weg der zaligheid. O nee, want Jezus heeft door Zijn Geest Zijn hand aan de ogen van deze mens gelegd. Hij heeft hem bij aanvang Zijn Vader geopenbaard als een heilig en rechtvaardig God, Die het alleen maar waardig is gezocht en gediend te worden, ja als een God des aanzien in Hem. Dus is hij met deze God in een bovennatuurlijke onderhandeling over zijn eeuwige staat gekomen. En bij dat licht ziet zulk één zichzelf, waarvan hij tevoren zo onroepbaar ver verwijderd was.

Hij ziet zijn zonde, zijn diepe onkunde van God en van Christus, de vijandschap van zijn hart, zijn zondige bedoelen van zichzelf en zijn liefde tot zichzelf in het zoeken en in alles waaraan hij zijn handen slaat. Dit alles doet die mens uitroepen: O, geef mij toch vooreerst en vooral dat ik U recht kenne. Daarom zal zulk één steeds in het verborgene voor de Heere uitroepen: Och Heere, ik ken U niet. Ik ben zo blind. Bij mij is de minste geschiktheid niet, ja in mij is niets anders dan hetgeen maar bekwaam is om Uw licht uit te doven. Het is alleen in Uw hand. Ik ben zo onmachtig. O, zal ik Uw Naam ooit heiligen? Ik heb het zo nodig. Ik ben bekommerd over mijn hart, want het is zo gevaarlijk. Daarom Heere Jezus, ik werp mij daartoe in Uw handen zoals ik ben.

Zie vrienden, in de weg van zo laag te handelen voor de Heere verkrijgt men door openbaring iets van de kennis van God. Niemand kent toch de Vader, dan die het de Zoon zal openbaren. De kennis van God bij die mens zal hem niet ledig laten. Deze openbaart zich overal in.

(1) Neemt het maar eens in Gods wegen en werken. O, die mens doet niet als de zwijnen, die altijd naar de aarde zien en alles maar vertreden en opvreten wat zij hier beneden vinden, zonder ooit eens naar boven te zien om te weten van welke boom de vrucht valt. Zulk een tijd heeft hij tevoren wel gekend. Maar nu heeft hij tijden, dat hij God ziet in Zijn werken en in de toediening van hetgeen hij geniet. Hij ziet Zijn deugden, Zijn macht, Zijn wijsheid, Zijn goedheid, Zijn rechtvaardigheid, Zijn barmhartigheid en Zijn waarheid.

(2) En wanneer hij eens iets zien mag van de genadige weg Gods over zijn ziel, en van de wegen, waarlangs de Heere hem geleid heeft, zonder dat er dan grote duisterheid of bestrijding aanwezig is, dan verliest die mens zich in de eeuwigheid van Gods deugden. Dan is het: "O Heere, wat zijt Gij groot, en groot is Uw Naam in mogendheid. Wie zou U niet vrezen?" En dan wordt hij ootmoedig en klein voor de hoge God, en verheugd in de Heere. Dit is hem in alle wederwaardigheden zozeer tot sterkte. Daarvan is dan tot anderen hart en mond vervuld. Dit is iets van het werk des hemels.

(3) Wanneer zulk één enige smaak ontvangen heeft van het heiligen van God in zijn hart en van het naar buiten uitbreken in roemen en prijzen, wordt hij op niet te verzadigen wijze begerig naar meer daarvan. Dat doet hem uitroepen: Och, daarbij leeft mijn ziel. Het is zo waar, dat Uw Naam wonderlijk is. O, wat is het toch, dat ik zulk een ellendig en een U gedurig ontrend hart omdraag? Dat houdt mij onder. O Vader, leg toch Uw hand aan dat hart. En al kan ik het dan niet, dat toch evenwel Uw Naam geheiligd worde, en geef toch dat ik óók U heiligen, roemen en prijzen moge. De mens, die God recht kent, die dus van binnen iets heeft dat hoort bij hetgeen van de Heere komt, ziet en gevoelt van binnen ook iets, dat zeer gevaarlijk is. O, Hij zucht onder een goddeloos hart, onder een onnoemelijke en ongekende boosheid in gedachten, in woorden en in alles waar hij zijn handen aan slaat. Hij vindt de strikken zich steeds gespannen, en hij is dikwijls zeer bevreesd dat hij nog eens tot oneer van de Heere zal zijn. En daarbij komt dan, dat hij het niet te boven kan komen. Al zijn doen en plichten, al zijn schikken en richten is niet met al. Hij is er bij Gods licht van overreed, dat hij zonder Jezus niets kan doen. En dan is het: O Heere, geef u toch dat Uw Naam om mijnentwil niet worde gelasterd, maar geëerd en geprezen.

(4) En deze mens zal uit die diepte aan het roepen raken: Och, bewaar mij er toch voor, dat ik ooit een struikelblok zou worden, waarover een ander ten verdere zou vallen, waardoor Uw Naam zou worden onteerd, of waardoor ik ooit een blaam op het christendom zou brengen. O, ik lig er zo voor open. Wanneer Gij Uw hand maar loslaat, wat zou er van mij worden? De zaden van alle boosheden zijn toch in mij. Evenwel ligt het óók op de bodem van mijn hart: Och, mocht ik eens voor U leven, U dienen en tot eer van U zijn! En vrienden, zulk één werpt zich radeloos in de handen van een almachtige Middelaar. O, dat is de Eerste en de laatste Toevlucht. Ja, wanneer dit de ziel gegeven wordt, dan schuilt zij bij Hem, zo vuil en bevlekt en krachteloos als ze is, om het beter te kunnen maken.

Ziedaar vrienden, die enige kennis van de inhoud van deze bede hebben, die zullen ook enige bevindelijke kennis aan de genoemde handelingen hebben:

A. Och mens, die hier nu niets van kent en daarbij toch evenwel gerust neerzit. Weet toch dat het zoeken van uzelf, het beogen om groot in de wereld te worden of een eigen naam te maken, of het verhogen van uzelf, een bewijs is dat u nog onveranderd zijt. O, kunt u het geloven? Ja, hoe verder u het hier in brengt, hoe dieper uw zinken zal zijn in die ure, als het u zal verlaten. Als u arm en ontbloot van ware genade een ontzaggelijke eeuwigheid zult ingaan. Uw deel, dat u hier zoekt of vindt, zal u niet langer verkwikken dan ten hoogste totdat u die grote en eeuwige stap zult doen. O, noch goed, noch rijkdom, noch grote staat, noch eigen naam, noch grote achting in de wereld zal u enig nut kunnen doen ten dage van de verbolgenheid des Heeren. Integendeel, dan zal dat alles u te meer benauwen. Mocht dit u toch brengen tot het rechte bezien van uw staat.

Want zult u ooit iets van dit werk van God ontvangen, dan zal Jezus Zelf Zijn hand aan uw gehele grondstaat moeten leggen. Dan zal Hij een nieuw beginsel en andere doeleinden in u moeten werken door Zijn Geest. En u zult er uit gevoel van onmacht, en van de noodzakelijkheid om het evenwel te moeten hebben, er sterk om tot God moeten roepen. O, hoe zou u het anders krijgen? En o mens, u bent van dit zoeken nog zover af. Daarom, vrienden, het is waar, u zorgt wel veel voor uzelf. Maar hebt toch voor uw arme, onsterfelijke ziel zo veel liefde, dat u er een weinig verder voor zorgt dan tot aan de dood. Het einde zal immers de last dragen. Wel, waarom voor uw ziel niet gezorgd tot even over de dood? O, merkt toch op het einde van uw wandeling.

B. En u, die enige overreding van uw gemis hebt, zoekt toch de Heere terwijl Hij is te vinden. Laat er geen stilzwijgen bij ulieden zijn. De zaak, die u moet hebben, is daarvoor te groot. En gelooft toch ook dat God goed is, dat het in de hand van Jezus is, en dat Hij het geven wil. Is hier deze of gene, die bedroefd van hart is omdat hij God niet kent? Of zucht er één, die bedroefd is omdat hij of zij niet lezen kan en dus de Heere uit Zijn Woord niet kan leren kennen? Ja vrienden, het is wel naar en droevig als de Bijbel zo dubbel gesloten is. Maar weet ook dat het wel meer is gebeurd met die niet konden lezen, dat Jezus Zijn hand aan de ogen van die man of die vrouw legde, en dat Hij Zichzelf en Zijn Vader daar openbaarde. O, de Heere Jezus kan u spoedig zo leren lezen, dat u zalig wordt. Legt u maar veel aan de voeten van deze almachtige Leraar neer, en biedt uw hart en uw droefheid over hetgeen u drukt maar veel Hem aan. O, klaagt en schreit maar veel aan Zijn voeten. Op Zijn tijd zal Hij komen.

C. Nog een woord tot u, volk des Heeren, in wier hart de Heere op een vrijmachtige wijze Zijn werk, ja het begin van het hemelwerk gelegd heeft. Want in de hemel zal volmaakt geschieden wat de ziel hier poogt en wat zij op haar best hier maar gebrekkig doet. Ei, beziet uzelf hier eens. Is dit de eerste bede, welke Jezus u in de mond legt? Wanneer men bidt, moet dan deze bede het eerst hart en mond vervullen? Moet men eerst voor de Heere bidden en voor Zijn heerlijke Naam zorgen? Ja, moet dit het hoogste doel zijn in al ons doen en laten? Moet daarin de rust onzer zielen zijn in alle wederwaardigheden? En moet dit heiligen van God in het hart, dit roemen en prijzen het werk zijn en blijven hoe het hier ook alles moge gaan, zelfs tegen zin en wil in? O vrienden, mochten wij hier dan beschaamd worden voor God! Hoe worden de gedachten, woorden en werken tot dat hoge einde geschikt en gericht? Vrienden; kunt u daar wel door komen? Ja, woog en drukte het maar, zodat wij onder het drukkend gevoel van onze onverloochendheid eens bankroet gingen. Asaf moest eens zeggen: "O God, ik ben een groot beest bij U." Het zal bij hem ook wel aan de inhoud van deze bede gemankeerd hebben. O, hier zullen de beste en de slechtste christenen wel met één mond moeten spreken. Toch moet ik zeggen dat er een groot onderscheid is tussen de ene en de andere christen.

- De één wandelt als in zijn schulden. Hij leeft slordig en hoopt zijn schuld maar op en wordt maar zelden eens een vrij man. En ten aanzien van de inhoud van deze bede blijft zijn hart maar woest en ledig. God onttrekt en verbergt Zich, zodat hij bidt als tegen een muur. O, er wordt niet vaak over gesproken hoe menigeen het in het eenzame wel bevindt.

- Maar de ander kan juist daarom de Heere Jezus en Zijn bloed, en ook Zijn volmaakt heiligen van Zijn Vader niet missen. Hij heeft de Borg telkens nodig. Het ontbreekt hem zo zeer aan kracht. De oprechtheid in het pogen heeft hij wel, maar hij kan het niet ten uitvoer brengen. Zulk één heeft maar kleine kracht, maar hij is geen verloochenaar van Gods Naam.

Mocht het één en ander, dat hier gezegd is, een ieder onzer maar tot zichzelf doen inkeren en werk geven. Job zei eens: "Och, of ik wist dat ik Hem vinden mocht; ik zou tot Zijn stoel komen!" Dan zal er mogelijk ook hier wel één zijn, die zo gaarne de Heere Jezus zou willen vinden om in zijn toestand gevonden te worden. Die dus zeer gaarne door Hem wil gevonden worden om Hem te kunnen vinden. O, wandel in vreze vanwege dat ongekende, boze en verraderlijke hart, en vanwege de kracht van het verderf en de verzoeking in de wereld. En houd u dicht bij de Heere Jezus.

Wij eindigen met het woord van de apostel Judas: "Hem nu, Die machtig is u van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor Zijn heerlijkheid in vreugde, de alleen wijze God, onze Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid.

Amen.

ZONDAG 48
vraag 123

Vraag 123:

Welke is de tweede bede?

Antwoord:

"Uw Koninkrijk kome".

Dat is: Regeer ons alzo door Uw Woord en Uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen; bewaar en vermeerder Uw Kerk; verstoor de werken des duivels en alle heerschappij, welke zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden; totdat de volkomenheid Uws Rijks kome, waarin Gij alles zult zijn in allen.

DE TWEDE BEDE

De vermeerdering van Gods Koninkrijk

UW KONINKRIJK KOMT

In onze oefeningen over de zes bijzondere bedden van het gebed des Heeren hebben wij de behandeling van de eerste bede beëindigd Deze heeft tot inhoud het hoge doeleinde van de recht gestelde christen in al de volgende bedden (zondag 47). Nu gaan wij dan met de onderwijzer over tot de behandeling van de drie bedden, welke tot inhoud hebben de middelen om dat hoge doel te bereiken, namelijk de tweede, derde en vierde bede (zondag 48 tot en met 50). De onderwijzer doet dit naar de orde, welke de Heere Jezus aangeeft, Dus behandelt hij in de tweede en de derde bede eerst de geestelijke middelen (zondag 48 en 49). Daarna behandelt hij in de vierde bede de lichamelijke middelen (zondag 50).

Aangaande de geestelijke middelen, welke dienstbaar zijn tot de heiliging van Gods Naam, kunnen wij nog de volgende onderscheiding maken.

- In de tweede bede het middel, dat de vermeerdering van het rijk des Konings betreft, waardoor Zijn heerlijkheid uitblinkt (zondag 48).
- En dan in de derde bede het middel, dat het gedrag van de onderdanen ten aanzien van hun Koning betreft, hetwelk mede tot Zijn heerlijkheid strekt (zondag 49).

Nu staat ons dan te behandelen het geestelijke middel, hetwelk de vermeerdering van het Rijk des Konings betreft, waardoor Zijn heerlijkheid uitblinkt, ofwel Zijn Naam geheiligd wordt. De tweede bede dus, welke de onderwijzer in zondag 48 uitbreidt.

Wij behandelen deze weder in twee voornamen hoofddelen.

- I. De tweede bede, gelijk wij deze vinden in Matthéüs 6 en Lukas.
- II. De uitbreiding van de onderwijzer daarover, geheel naar het Woord van God.

Van het eerste hoofddeel sprekende, staan wij stil bij:

- A. De bede zelf: Uw Koninkrijk kome
- B. Bij de gestalten, welke bij de rechte bidder van deze bede worden gevonden in het hart.

A. Letten wij eerst op het onderwerp, ten aanzien waarvan deze bede handelt, namelijk het is de komst van Uw koninkrijk. Wat moeten wij door dit Koninkrijk verstaan? Wij verstaan hierdoor niet zo zeer het algemene Koninkrijk van God. Dit algemene Koninkrijk zouden wij als volgt kunnen beschrijven: Het is de oneindige, almachtige, soevereine, vrije heerschappij van de grote God over alles in de hemel en op de aarde en onder de aarde. En dit naar Zijn eeuwige wil en tot Zijn eigen heerlijkheid. Dit wordt ook wel genoemd het Koninkrijk van Gods macht of het Koninkrijk der natuur. Hiervan lezen wij: "Uwe, o Heere, is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit; want alles, wat in de hemel en wat op de aarde is, is Uwe; Uwe, o Heere, is het Koninkrijk, en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles." David zingt deswege de Heere een lofzang. Ja, Nebukadnézar beleed dit toen hij zijn verstand terug kreeg: "Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, en Zijn Koninkrijk is van geslacht tot geslacht.

En al de inwoners der aarde zijn als niets geacht, en Hij doet naar Zijn wil met het heil des hemels en met de inwoners der aarde, en er is niemand die Zijn hand afslaan, of tot Hem zeggen kan: Wat doet Gij?" Vanwege dit Koninkrijk wordt de Heere een groot Koning genoemd. En Paulus getuigt van Hem: "Welke te Zijnen tijdvertonen zal de zalige en alleen machtige Heere, de Koning der koningen en Heere der heren; Die alleen onsterfelijkheid heeft, en een ontoegankelijk licht bewoont; Dewelke geen mens gezien heeft, noch zien kan; Welke zij eer en eeuwige kracht." Dit is het Koninkrijk van God, waaraan alles onderworpen is. De hemel, de aarde, de hel, met al hun schepselen, goede en kwade. God zet hier koningen af en hij bevestigt koningen. Ja, de duivelen en de goddelozen dienen hier Gods raad en zij zijn de uitvoerders van het Goddelijk gericht op aarde en in de hel. Ook de zon, maan en sterren met hun loop; de zee met al wat er in is, haar golven, eb en vloed; de stormwinden, de jaarseizoenen, de ordeningen van dag en nacht, de lucht met alle boosheden daarin, de wolken met de opgebonden wateren, de donder en bliksem van Gods mogendheid met al hun gevaren. Deze alle zijn Gods dienaren en behoren tot dit Koninkrijk, al Gods welbehagen doende. Wanneer een godzalige daar oog voor krijgt, moet hij zich in de grootheid van God wel verliezen. Maar dit Koninkrijk verstaan wij hier niet verder, dan alleen in zover het aan het geestelijk of bijzonder Koninkrijk van God dienstbaar of ondergeschikt is. Want verstaan wij er in deze bede het bijzonder of geestelijk Koninkrijk van God door. En wel in tweeërlei vorm, namelijk de staat der kerk hier aan deze zijde van de eeuwigheid, of de staat hierna.

1. Dus het Koninkrijk der genade, waarvan David in zijn oorlogen tegen zijn vijanden een type was. En het Koninkrijk der heerlijkheid, waarvan vooral Salomo in zijn gerust, bevredigd en aller heerlijkst rijk een voorbeeld was. Deze twee rijken verschillen niet in wezen, maar alleen in trappen, zoals genade of heiligheid en heerlijkheid. Het ene is het begin, en het andere is het einde of de volmaaktheid. De onderdanen zijn ook dezelfde personen. Die hier in het Koninkrijk der genade binnengebracht zijn, die zullen ook alleen in het Koninkrijk der heerlijkheid aanlanden. Hieruit volgt dus dat in deze bede het Koninkrijk der genade wordt bedoeld. Dit is de bijzondere, geestelijke regering van God over Zijn van eeuwigheid tot de zaligheid uitverkoren volk, door Zijn Zoon Jezus Christus als de gezalfde Koning over dat geestelijke Sion. Hij eigent hen de één na de ander door koping met Zijn dierbaar bloed en verlossing van henzelf en uit de macht der hel, en brengt hen door Zijn Woord en Geest in Zijn Koninkrijk over. Hij regeert hen ook verder naar Zijn Koninklijke wetten. Hiervan lezen wij: "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid" enz. En: "Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde."

2. Dit Koninkrijk is een wonderlijk en geestelijk rijk. De zonde van de gevallen engelen was ook in de wereld gekomen, en dus viel de wereld van God af en de satan toe. Door de Goddelijke toelating ontving satan over de wereld een recht en macht als koning. Maar het heeft God behaagd in het midden van het rijk des satans, ja zelfs uit dat rijk Zijn rijk op te richten. Zó zelfs, dat onderdanen in dit rijk des duivels dit Koninkrijk beschermen en er in Gods voorzienigheid ten goede voor werkzaam zijn. En temidden van dat rijk der hel wordt dit rijk van God op een wonderbare wijze bewaard en geregeerd. En dus is het terecht een geestelijk Koninkrijk: "Het Koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat, want ziet, het is binnen ulieden." Het is niet van deze wereld. En: "Het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid, en vrede, en blijdschap, door den Heilige Geest."

3. In wezen is dit Koninkrijk van God onder de oude dag hetzelfde geweest als nu. Al is het wel waar, dat de huishoudelijke bedeling van God onder Israël in haar omstandigheden niet op die van nu geleek. De kerk was toen een kind en moest als een kind worden onderwezen door prenten en schilderijen. God had over Israël een schaduwachtig Godsrijk opgericht, en Hij had Israël door zekere wetten aan Zich verbonden. Door de zedelijke wet, dewijl zij redelijke schepselen waren, en door de burgerlijke en schaduwachtige wetten, omdat zij Israëlieten waren. Door deze laatste wetten ging hun het licht des Evangelies op. Door deze regering gaf de Heere een afbeelding van de heerlijkheid van de regering van Christus, toen reeds over het geestelijke Israël in die tijd, maar vooral in de dag van het Nieuwe Testament, wanneer Hij Zelf als Koning in Zijn heerlijkheid zou opgevaren zijn om uit de hemel Zijn kerk te regeren. In deze laatste zin komt het Koninkrijk van God in de Heilige Schrift dikwijls voor. Maar al is dit waar, er was in deze beide bedelingen toch geen wezenlijk verschil. Want dit verbond met Israël had ten opzichte van de gelovigen in die tijd tot zijn grondslag het verbond der genade, dat in het Paradijs werd geopenbaard en met Abraham, Izak en Jakob duidelijk is opgericht. En ten opzichte van de grote hoop der vleselijke Israëlieten hadden de eisen van dit verbond hun grondslag in het verbond der werken. Zij waren gevallen Adamskinderen, op wie de Heere God Zijn recht om te eisen behield. Het verbond aan de Sinaï was dus geen opnieuw opgericht werkverbond. De Heere Jezus richtte toch ook geen werkverbond op toen Hij tot de jongeling zeide: "Onderhoud de geboden."

Wanneer wij dus spreken van een schaduwachtig Koninkrijken schaduwachtige goederen, dan bedoelen wij daar geen Koninkrijk mede, dat oudtijds niet werkelijk bestond maar alleen in de Nieuwtestamentische dag gevonden zou worden en waarvan de goederen eerst lang daarna zouden worden genoten. Dat zij verre. Wij verstaan het zo, dat die schaduwen voorbeelden, zinnebeelden, heilige tekenen en zegelen, ja sacramenten waren van de zaken, welke toen terzelfder tijd door de gelovigen onder Israël ook geestelijk genoten werden. Hieruit blijkt ons dus dat dit rijk in zijn wezen onder het Oude Testament hetzelfde is geweest als onder het Nieuwe Testament. Want dit Koninkrijk is op Christus, het ware Vrouwenzaad, als de grond van hetzelfde, van het begin der wereld opgericht. Zijn eenmalig lijden en sterven is er altijd de grondslag en de kracht van geweest.

Ter overtuiging van allen, die dit tegenspreken, lezen wij het met nadruk: "Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af" maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande."

- De gelovigen van het Oude Testament zijn ook op dezelfde wijze tot dit Koninkrijk der genade toegebracht en binnen gebracht als die van het Nieuwe Testament. Christus trof ook toen met Zijn scherpe pijlen hun hart, en trok hen door Woord en Geest met kracht uit zichzelf, uit de macht des satans en uit de boze wereld, en Hij zette hen in de weg Zijner voetstappen. Door alle schaduwen heen zagen zij zowel op Christus en kleefden zij Hem aan, zoals Hij komen zou, als nu de gelovigen op Christus zien, Die gekomen is. En daarin werden zij ook door de sacramenten gesterkt. En werden sommigen toen bestreden of de Borg wel komen zou? Wel, worden sommigen nu niet bestreden of Hij wel gekomen is, en of de gehele weg der verzoening, ja de gehele Bijbel niet maar een fabel is? Daarom vrienden, dit is maar blind geoordeeld. Want waarmede kan een christen onder Gods toelating al niet bestreden worden. De gelovigen van de oude dag zijn dus op dezelfde wijze zalig geworden als ook wij, want Christus is gisteren en heden Dezelfde, en tot in der eeuwigheid.

- Ja, de gelovigen van het Oude Testament hebben de goederen van de kroon der genade zowel bezeten als de gelovigen van het Nieuwe Testament. Als tegenstelling tot hetgeen de gelovigen oudtijds wezenlijk bezaten, geldt hier niet, dat het Koninkrijk van God nu geen spijs of drank is, maar gerechtigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest. Wil dit zeggen dat de gelovigen oudtijds niet anders hebben gehad dan spijs en drank? Zo zou Paulus nu nog kunnen zeggen dat het Koninkrijk van God niet bestaat in eten en drinken bij het Avondmaal, in lezen, bidden, kerkgaan of in uitwendige oprechtheid, en ook niet in burgerlijke rechtvaardigheid. O, die nu daarin blijven hangen, behoren net zo min tot het Koninkrijk Gods als zij, die voorheen bleven hangen in spijzen, dranken, wassingen, reinigingen en alle andere plechtigheden.

- Daarom zeggen wij, dat de gelovigen van het Oude Testament ook toen gerechtigheid bezeten hebben, als een vrucht van het verenigend geloof in de Messias, tot rechtvaardigmaking en heiligmaking. Daar spreekt niet alleen David als een voorbeeld. Want hij getuigt dat iedere heilige dit geniet in zijn vindenstijd.

- Zij hebben ook de ware vrede bezeten, en de rust der ziel in de Heere. Alsook de bewustheid daarvan in hun gemoed. Job wist dat zijn Verlosser leefde, en dit deed zijn nieren naar de hemel verlangen.

- Ja, zij genoten ook de ware blijdschap door de Heilige Geest. David erkent dit: "Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn." Hierdoor had ook Asaf zulk een volle voldaanheid en berusting in de Heere, met ver2aking van alles wat buiten God is: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid." Daarom moest hij het uitroepen: "Mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen." Er was wel onderscheid tussen het Koninkrijk der genade onder de oude dag, en hetzelfde Koninkrijk onder de nieuwe huishouding des verbonds. Maar niet hierin, dat Christus onder de oude dag medegenoten zou hebben gehad, en dat Hij onder het Nieuwe Testament alleen als Koning zou regeren. Daartoe brengt men dan bij Psalm 45: "Gij hebt gerechtigheid lief, en haat goddeloosheid; daarom heeft U, o God, Uw God gezalfd met vreugdeolie, boven Uw medegenoten." Maar deze schriftplaats mag men niet uitleggen, alsof Christus onder het Oude Testament niet alleen als Koning zou hebben geheerst. Want het Koninkrijk der genade is te allen tijde van binnen in het hart geweest. En daar komt niemand anders de heerschappij toe dan Christus alleen. Wat mens is er, die de naam kan hebben dat hij over de geest des mensen kan of mag heersen? Daarom riep de Joodse kerk uit: "De Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning; Hij zal ons behouden." Israël was aan de - als tuchtmeesters - over hen gestelde priesters weliswaar onderworpen, maar niet als gelovigen of uitverkorenen ten opzichte van het verbond der genade. Daar is wel een oneindig groot onderscheid in.

Ook blijkt het in het geheel niet uit deze Psalm dat door de medegenoten van Christus de priesters moeten worden verstaan, alsof dezen goden waren en met en naast Christus regeerden in het Koninkrijk der genade. Wij moeten hier Gods Woord met Gods Woord vergelijken, en dan moeten wij hier door de medegenoten van Christus alle ware gelovigen verstaan, die er toen waren en die er nu zijn. Want zij hebben ook dezelfde Geest ontvangen, Die in Christus is, en dus zijn zij door die zalving medegenoten van Christus, Die deze zalving zonder mate van eeuwigheid had. Dit geldt tevens ook van alle profeten, priesters en koningen, in zover zij ook zijn gezalfd geweest, daarin voorbeelden van Christus zijnde. Waarin het onderscheid bestaat tussen het Koninkrijk der genade oudtijds en nu, leert ons Gods Woord.

(1) En wel hierin, dat het Koninkrijk der genade in de nieuwe bedeling des verbonds over de kerk in het algemeen met meer heerlijkheid en blijdschap geopenbaard wordt. Nu wordt er geroepen: Daar is Hij nu, de Messias Zelf; wij hebben Hem gevonden. Komt en ziet waar de vaderen zo naar hebben verlangd. O mens, hebt ge nu zin in Hem? Wilt u Hem nu tot uw eeuwig deel hebben? Daar is Hij! O, wat riep Johannes de Doper het menigmaal uit: Ziet, daar is Hij: "Ziet het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt." En: "Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen." Dat wil zeggen: De deur zal nu wat verder open gaan. De tijd is daar, dat al de schaduwen en voorzeggingen van de heerlijke werkingen des Geestes onder het Nieuwe Testament hun vervulling zullen krijgen.

(2) Het onderscheid bestaat ook hierin, dat het Koninkrijk niet meer zou worden begrensd alleen onder de Joden in Palestina. Nu zou het zich gaan uitstrekken zonder enige beperking over de gehele wijde wereld, onder alle volkeren, talen, tongen en natiën. De muur tussen Jood en Griek zou worden weggeruimd. God zegt: "Het is te gering, dat Gij Mij een Knecht zoudt zijn, om op te richten de stammen van Jakob, en om weder te brengen de bewaarden in Israël. Ik heb U ook gegeven tot een Licht der heidenen, om Mijn Heil te zijn tot aan de einden der aarde." Christus zou door Zijn Geest wonderlijk werken en heersen van zee tot zee, en van de rivieren tot aan de einder der aarde. Daarom is er nu het woord Jesaja: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde." De huishouding Gods in dit Koninkrijk der genade onder het Nieuwe Testament zou geheel anders en geheel bestendig zijn. In algemene zin zouden dan alle schaduwen en uitwendigheden ophouden. Het ware Pascha geslacht en het tegenbeeld daar zijnde, zou men geen Paasfeest meer vieren. Al de heerlijkheden van de schaduwwet van Mozes zouden met Christus begraven worden. En daarentegen zou de regering van Christus geheel geestelijk zijn, en de bediening der genade helderder, rijker en overvloediger. Ja ook zonder verandering totdat het Koninkrijk der heerlijkheid daar zal zijn. Van de bestendigheid dezer nieuwe bedeling lezen wij met grote nadruk in Psalm 72 en Daniël 2. Wij lezen daar hoe aan de avond van de vierde of laatste monarchie, die der Romeinen, de God des hemels een Koninkrijk verwekken zou, dat in eeuwigheid niet zou worden verstoord. Het zou al die koninkrijken vermalen en teniet doen, maar zelf zou het tot in eeuwigheid bestaan. Vanwege deze bestendigheid noemt Paulus het "een onbewegelijk Koninkrijk."

(3) En omdat deze nieuwe huishouding van God zonder verandering tot aan de hemel duren zal, wordt het Koninkrijk der genade in de dag des Nieuwen Testaments ook dikwijls het Koninkrijk der hemelen genoemd. Het Koninkrijk Gods, dat nabij gekomen is, hetwelk de gelovigen verwacht hebben.

4. Dit Koninkrijk der genade heeft zich te allen tijde in tweeërlei gedaante geopenbaard.

- En wel in een uitwendige gedaante, voor zover er velen in schijn en in waarheid aan dit Koninkrijk worden toegevoegd. In deze zin vergelijkt de Heere Jezus het bij een net, waarin goede en kwade vissen zijn, en bij een akker, waarop tarwe en onkruid tegelijk groeien. Alsook bij een dorsvloer, waarop tegelijk kaf en koren is.

- En in een inwendige gedaante, ook wel genoemd de onzichtbare kerk of het werk der genade in het hart. Dezulken kent alleen God innerlijk en onmiddellijk. Daarom hebben wij, schepselen, iets zichtbaars, ofwel uitwendige bewijzen van heiligheid nodig. Oudtijds noemt men dit de besnijdenis des harten. Nu noemen wij dat meer de wedergeboorte. Petrus noemt het ook wel de verborgen mens des harten; en Salomo een besloten hof, een gesloten wel, een verzegelde fontein, en nog zo veel meer.

5. Vervolgens kan in deze bede door het Koninkrijk ook het Koninkrijk der heerlijkheid worden verstaan. Dit is de aller gelukzaligste en geheel onzondige staat der kerk in de hemel, boven alle bereik der vijanden, in de onmiddellijke gemeenschap met een Drie-enig volzalig God. Op 's Heeren tijd worden alle gelovigen, van het begin der wereld tot aan de oordeelsdag toe, door de dood en door vele verdrukkingen heen daartoe verzameld. Dan worden zij van stutten in dit benedenhuis tot pilaren daarboven. Paulus spreekt hiervan in den brede, en ook de Heere Jezus Zelf.

6. Deze staat der kerk, zowel in genade als in heerlijkheid, wordt terecht een Koninkrijk genoemd.

(1) De staat der kerk hier in genade wordt terecht een Koninkrijk genoemd, omdat zij een Eenhoofdige regering heeft, welke alleen aan Christus toekomt, hoewel Hij deze hierin deze bede aan de Vader toekent. En wel om redenen, welke wij nog nader zullen zien. Ook lezen wij het woord des Vaders: "Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid."

(2) Het wordt een Koninkrijk genoemd, omdat het zijn onderdanen heeft. En wel de ware gelovigen, die met Christus verenigden, en die in Hem met elkander zijn samengevoegd in de liefde.

- Van de zijde Gods gerekend, zijn deze onderdanen ook mede alle onbekeerde ter zaligheid uitverkorenen. God kent toch allen, die de Zijnen zijn. Al zijn zij nu nog verraders, al horen zij nu nog bij de duivel thuis, zij zullen evenwel op Gods tijd uit de macht der duisternis worden getrokken en overgezet in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde. Jezus noemt hen tevoren reeds Zijn schapen: "Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn. Die moet Ik ook toebrengen, en zij zullen Mijn stem horen; en het zal worden één kudde en één Herder."

- En van verre en in een geheel ruime zin, zijn allen onderdanen, die zich door Doop of belijdenis uitwendig bij de zichtbare kerk voegen. Zij allen zijn in het net, dat zowel goede als kwade vissen opbrengt. Zij zijn op de dorsvloer, maar als kaf. Zij staan mede op de akker, maar als onkruid. Zij leven als verraders daar, waar Jezus Koning is. De Heere Jezus Zelf noemt hen kinderen des Koninkrijks, die buiten geworpen zullen worden.

(3) De staat der kerk in genade wordt een Koninkrijk genoemd omdat het ook zijn wetten heeft. En wel de regel des Woords, Wet en Evangelie, waarnaar een ieder zal worden geoordeeld. Wij lezen ook: "Tot de wet en tot de getuigenis, zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben."

(4) Ook omdat het zijn vijanden heeft. De eeuwige ervvijand, de duivel, met al zijn onderhorigen. En voorts de wereld en de zonde.

(5) Het wordt een Koninkrijk genoemd omdat het zijn voorgangers en soldaten heeft. Al de burgers moeten hier gewapend zijn, hun wapenen gebruiken en de strijd aanbinden. En wel onder de leiding van hun Overste, Die vooraan gaat.

(6) Omdat het ook zijn gezanten en zijn ambassadeurs heeft, welke de Koning met geloofsbrieven zendt in 's vijands land om vrede aan te bieden en te verkondigen. Om een heerlijk en welgeordineerd verbond bekend te maken en te openen, en allen, die maar willen, daarin te nodigen. Ja, dezen bidden en smeken steeds: "Laat u met God verzoenen."

(7) Het is een Koninkrijk, dat zijn voorrechten, of privilegiën en vrijheden heeft. O, daar en daar alleen is rechtvaardiging, heiliging, vrede met God, allerlei verkwikking en troost. Daar is alle tijdelijke welvaart, een zeker brood, een gewis water, een welverzekerde woning te genieten.

(8) En het wordt ook een Koninkrijk genoemd omdat het zijn uitnemendheden, zijn tekenen van koninklijke waardigheid heeft.

- Vóór de Koning uit wordt hier door Zijn volk een kroon gedragen, zijnde de heiligheid van Zijn volk tot Zijn heerlijkheid.

- Ook een scepter, namelijk hun heilige onderwerping onder 's Konings bestuur.

- De Koning heeft ook een ijzeren scepter, om de vijanden van Hem en van Zijn volk daarmee te vermorzelen.

- En deze Koning heeft ook een zwaard, dat Hij soms aangordt. O, wanneer Hij dat gebruikt, dan gaat het als een tweesnijdend zwaard uit Zijn mond. En óf dit zwaard zal de sterkste banden van de natuurstaat op zalige wijze afsnijden, óf het zal op rampzalige wijze doden. Dit zwaard heeft dus een tweeërlei uitwerking: óf het dient tot een reuk des levens ten leven, of tot een reuk des doods ten dode.

B. Maar ook de staat der kerk in de heerlijkheid wordt terecht een Koninkrijk genaamd.

(1) Want de Eenhoofdige regering van dit Koninkrijk blijft. De glansrijke Koning van dit Koninkrijk zal God de Vader in Christus zijn, voor wie een ieder zal neervallen, zich verliezende in deze eeuwige Onbegrijpelijkheid en het steeds uitroepende: O, wat zijt Gij groot! Ik begrijp het niet! Want Paulus zegt ons, dat Jezus het Koninkrijk, dat Hij nu ,als Middelaar bedient, Gode, Zijn Vader, dan zal overgeven.

(2) Want dit Koninkrijk heeft zijn onderdanen en zal deze behouden, duizend maal duizenden en tienduizend maal tienduizenden heilige engelen, ja gezaligde mensen, als een schare, die niemand tellen kan. Zij zijn in menigte als de sterren des hemels, en als het zand aan de oever der zee.

(3) Ook dit Koninkrijk heeft zijn wetten en zal deze tot in eeuwigheid behouden. O, naar de eeuwige wil en het welbehagen van de Drie-enige God zullen de hemelingen Hem eeuwig dienen, op een volmaakte wijze, dag en nacht.

(4) Ook zullen de triomferende en rustende krijgsknechten daar hun Voorganger, hun Overste Leidsman blijvend behouden. En dan niet meer om onder Hem te strijden, maar als hun zegepralend hoofd. Daar zullen zij eeuwig wegzinken in Zijn wijsheid, macht en beleid, waarin Hij Zich hier in de tijd aan Zijn vijanden heeft betoond. Daar zullen zij Hem bewonderen en Hem deswege groot maken. Ja, zij zullen Hem daar als hun Leidsman onmiddellijk en eeuwig volgen waar dat Lam hun voorgaat.

Dan zullen zij dus geen andere leidlieden of voorgangers meer nodig hebben. O, Hij zal onmiddellijk hun eeuwige Leidsman zijn, tot de levende Fontein der wateren, tot de volle Oceaan Zelf.

(5) Het wordt een Koninkrijk genoemd, omdat het zijn hoge voorrechten en bezittingen zal hebben en behouden. Zaken, welke geen ogen ooit gezien, geen oren ooit gehoord hebben, ja die nooit in het hart van een mens zijn opgeklommen. Volmaakt licht, kennis, heiligheid, eeuwige vrede, eeuwige blijdschap op hun hoofd, eeuwige volmaakte liefde tot God, en een overstroming van de eeuwige liefde des Vaders in Christus, zonder dat deze ooit weer ophoudt. Deze zaken zullen de goederen van de Kroon zijn, welke Gods kinderen daar eeuwig zullen bezitten. Daar zal het zijn: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk."

(6) Ja, het wordt een Koninkrijk genoemd omdat het zijn hoge uitnemendheden en tekenen zal hebben en behouden. O, volmaakte heiligheid van al de onderdanen zal de kroon van deze grote Koning zijn. Zij zullen die kroon eeuwig voor Hem uit dragen, vervuld zijnde met al de volheid Gods. Met eeuwige verwondering, met eeuwige onderwerping en met eeuwige halleluja's in hun kelen zullen zij de scepter, de regering en het bestuur van hun Koning, en ook al de in de tijd met hen gehouden wegen verheerlijken. En dus zal dit prijzen daar hun werk eeuwig blijven.

7. Nu moeten wij nog een weinig nader het woord Uw bezien, hetwelk de Heere Jezus hier gebruikt en Zijn volk in de mond legt, en wat dit te kennen geeft. Hij zegt dan: Vader, Uw Koninkrijk.

(1) Daarmede doet de Heere als het grote Voorbeeld ter navolging zien hoe Hij het Zelf doet. O, Hij draagt het Koninkrijk aan Zijn Vader op, gelijk Hij het in de voleinding der eeuwen geheel aan Zijn Vader zal overgeven, wanneer God alles zal zijn in allen.

(2) Dit moeten wij aldus verstaan, dat God de Vader in Christus heerst. Hij heeft Hem tot Koning gezalfd, om door Hem Zijn kerk te regeren tot de tijd toe, dat Christus deze heerschappij, in de redding en de thuisbrenging van Zijn onderdanen, weer geheel zal overgeven. Daarom wordt dit Koninkrijk tegelijk aan de Vader en aan de Zoon toegekend: "Nu is de zaligheid en de krachten het Koninkrijk geworden onzes Gods, en de macht van Zijn Christus."

(3) Maar ook moeten wij het aldus verstaan, dat toen de Heere Jezus deze bede in de mond van Zijn volk legde, Hij dit niet deed als Koning, maar als de Knecht des Vaders, als een Dienstknecht. In die gestalte verklaarde Hij meermalen dat Hij niet gekomen was om Zijn eer te zoeken, maar de eer Desgenen, Die Hem gezonden had. En zo wil de grote Heere Jezus aan Zijn kinderen hiermede leren hoe zij nu in navolging van Hem ook moeten doen. Dat zij ook moeten zeggen: Vader, Uw Koninkrijk. O, was Hij hun voorgegaan om de heerschappij aan Zijn Vader op te dragen, hoe betamelijk is het dan voor hen, dat ook zij mede alle regering, zowel over de kerk als over zichzelf, in de hand huns Vaders zullen laten.

- De Heere wist wel welke wortel van hoogmoed, zondig zelfbedoeling, zelfliefde en zelf willen regeren er in hun hart lag. Waar zij dus steeds voor zouden open liggen.

- De Heere wist wel dat op aarde menigmaal een koning zijn handen aan de kerk zou slaan, om haar met zijn dwingende, vleselijke en op gezag berustende macht te regeren. Dat zo'n koning dus licht vergeten zou, hoe groot hij in de wereld ook zijn mocht, dat hij evenwel in dit geestelijke rijk niet meer dan een medelid is. Deze zou licht handelen tegen het woord: "Nu dan, gij koningen, handelt verstandiglijk; laat u tuchtigen, gij rechters der aarde." O vrienden, in de kerk bestaat geen vleselijke rang. Daar is hij de grootste, die het nederigst en het meest dienstbaar aan de Heere is. Daar wordt niemand naar zijn gouden ring geschat, maar alleen naar zijn gewicht van genade. Een bedelaar kan daar groter zijn dan een koning, die de wortel der zaak dan wel hebben moge, aar waar het werk veel onder de as ligt. In Jesaja staat geschreven, dat koningen maar voedsterheren, en dat de vorstinnen maar zoogvrouwen van de kerk zijn. Zij moeten dus zo veel goed aan de kerk doen als zij maar kunnen, maar zij mogen geen heren en meesters over haar zijn. O, het is zo goed voor een koning der aarde, ja voor een ieder, om de kroon alleen maar te zetten op het hoofd van Jozua, de zoon van Jozadak, ik bedoel de Heere Jezus.

- Ja, de Heere wist wel dat een leraar of opziener van de kerk, wanneer deze soms zulk een ruime plaats ontvangen zou, er voor kan open liggen om te vergeten dat zijn macht onder Christus slechts een bedienende macht is. En dus een klauw van het beest zou vertonen om heerschappij te voeren over het erfdeel des Heeren. Petrus waarschuwt hiervoor.

• De Heere wist ook wel waar een ieder van Zijn kinderen voor open lag en in het vervolg voor open zou liggen. Om namelijk het bestuur over zichzelf en overal zijn eigen zaken in zijn eigen handen te nemen en te houden, en om dus zichzelf te verderven. Daarom leert Jezus hun bidden: Vader, niet mijn, maar Uw Koninkrijk kome."

Toepassing

Vrienden, ziet hier de onbegrijpelijke ingewanden van Gods ontferming en mensenliefde, in het oprichten van zulk een wonderlijk genaderijk temidden van het rijk des satans, dat door de Goddelijke toelating over de gehele wereld heerst. O, de Heere God had dit als een soeverein God ook kunnen laten, en dan was Hij rechtvaardig geweest. Daarom vrienden kunt gij hier zien, en mocht gij het eens recht zien, dat nu niemand in satans macht behoeft te blijven en dus om te komen, die dat zelf niet wil. O, hoe nodig is het dan dat een ieder met ernst onderzoekt waar hij staat. Dus of hij wel binnen het Koninkrijk van Christus gekomen is!

A. Ik zal hier niet spreken van degenen, die openlijk met woorden of daden zeggen: "Ik wil niet, dat Deze over mij Koning zal zijn", en die, wanneer anderen hen aanspreken, het openlijk zeggen: "Wijk van mij, aan de kennis van Uw wegen heb ik geen lust." Maar ik zal nu spreken tot de meeste en grootste hoop van uitwendig godsdienstige mensen, die menen zo veel goede dingen te hebben, en die in de waan en verbeelding leven dat zij tot het Koninkrijk van Christus behoren.

Zie hier dan met enkele woorden enige gronden van verbeelding u aangewezen.

1. Velen menen en verbeelden zich dat zij niet tot het rijk van satan, maar tot het rijk van Christus behoren, omdat zij in de Gereformeerde kerk thuis horen en daar Jezus als Koning belijden en de voorrechten der kerk genieten.

2. Of ook omdat zij van zeer goddeloos duidelijk veranderd en tot de kerk bekeerd zijn, en nu getrouw zijn en ordentelijk leven. En dan is het in die mens een werkelijke en zichtbare verandering, maar hij zit er op en het is zijn Christus geworden. O, dat is een zich neerzetten op de zandgrond van de burgerlijkheid.

3. Weer anderen verbeelden het zich omdat zij veel algemeen licht hebben, hetwelk zij voor zaligmakend licht houden. Daardoor hebben zij veel verstandelijke bevattingen van de weg des Evangelies, en door veel omgang met de vromen spreken zij van hetgeen waar dezen over spreken. Namelijk van dorheid en opgewektheid, van verscheidene bestrijdingen van de boze, en van reddingen uit bijzondere ongelegenheden, van dodigheid of afgezaktheid. En als zij wat horen waar zij niet bij kunnen, dan stellen zij zich maar liever onder zulke vromen, die hun eerste liefde hebben verlaten. Zo sterken zij dan zichzelf en zitten op een zeer verfijnde klip, waar menigten op vergaan en schipbreuk lijden.

4. En dan zijn er ook sommigen, omdat zij in hun oordeel soms wel eens over hun staat bekommerd zijn, die zich verbeelden dat het bekommerd zijn alleen aan de oprechten eigen is. O, deze arme mens gaat daar opzitten, dat hij enige bekommerning heeft. O mens, indien gij waarlijk enige bekommerning had, gij zoudt uw ziel zo ras niet kunnen dekken. Dan zou er een andere Medicijnmeester aan uw wonden te pas moeten komen dan al uw eigen pleisters. Maar uw bekommerning gaat niet zo diep en daarom wordt gij niet ziek. Gij hebt het leven van uw hand gevonden.

Wilt u eens enige bewijzen in u zien, dat u nog tot het koninkrijk van satan behoort?

(1) Dan zult u het in de diepste grond der zaak niet met Koning Jezus houden. Daar zullen uw hart en mond niet met liefde van zijn vervuld. Denkt u maar eens in dat Jezus nog op aarde was. Daar ging zulk een arme, heilige Man met zulk een schare geringe mensen door het land, Die het zeggen kon waar het bij een ieder van binnen aan scheelde. Ja, Die de leraars van die tijd wel aandurfde en hun vrijmoedig durfde zeggen dat zij bij het rijk van satan thuis hoorden. Wat denkt u, aan wiens zijde zou u het houden? Op zijn aller zachtst gesproken, zou u Hem tegenspreken en Hem voor een zeer onvoorzichtig man houden, die wat te veel beroering en onrust in de huizen en harten maakte. O mens, u zou het niet met Christus houden. En u weet dit ook wel, wanneer u het maar weten wilt. Of u zou iets van Hem en in Hem moeten zien, wat de moordenaar aan het kruis in Hem zag.

(2) Dan zult u het in de diepste grond der zaak ook niet eens zijn met de vromen, dus de ware kinderen des Koninkrijks. Degenen, waar u het meest hartelijk mee omgaat zullen die zijn, die in de diepste grond des harten dat volk niet liefhebben. Ziet daarin de tweedracht, welke reeds in het Paradijs gezet is. Paulus zegt het ons: "Gelijkerwijs toen die naar het vlees geboren was, vervolgde degenen, die naar de Geest geboren was, alzo ook nu."

(3) Dan zult u er bij bevinding niets van weten wat het inhoudt, dat Gods Koninkrijk eerst geweld doet op het hart, en u daardoor een geweldige geworden zijt om hetzelfde met geweld te nemen.

Integendeel, u bent onder de genademiddelen steeds harder geworden; en het niet kunnen verdragen dat men aan uw gronden of bolwerken van spinnenwebben komt. Dan zult ge uw hovaardij en uw lieve lusten, ja niet één derzelve over hebben voor de Heere Jezus. U hebt dan meer liefde om zorgeloos en gerust te blijven.

(4) In uw verborgen eenzaamheid zult u dan ook nooit handen vol werk voor God hebben met het gevaar van uw lieve en dierbare nabestaanden en bekenden. Dat u niet rusten kunt vanwege hun ongeluk. Vrienden, wat gevoelt u daarvan? Wanneer u het dan voor uzelf verbeeldt, verbeeldt u deze grote zaak dan ook voor uw man, uw vrouw, uw kinderen, uw vrienden en bekenden, zonder dat u ook maar over één onder die alle enige bekommering hebt? O, zie hieruit dan dat u blind bent en het voor uzelf ook mist. U weet wel dat u het niet gaarne zou zien, dat één van uw kinderen de brede en burgerlijke weg, waar vernieling en ellendigheid op is, of ook zijn volk en zijns vaders huis verlaten zou. Ja, dat hij of zij een ander hart, een andere Koning en een ander volk kreeg. Jezus zegt: "Gij zelf zijt niet ingegaan, en die ingingen, hebt gij verhinderd."

(5) Dan hebt ge er ook in uw hart geen drukkend gevoel uit liefde tot God over hoe het in de wereld met de zaak van God en het Koninkrijk van Jezus gaat. Dus of het rijk van God bloeit, dan wel dat het rijk van satan bloeit. Dan zult u het op zijn best maar aanhoren als een zaak, welke in een ver land gebeurt; zo weinig belang stelt ge er in. Maar dat is immers een bewijs, dat u noch deel, noch lot daarin hebt. Wanneer u maar kunt, zult u zulken buiten uw kerk of buiten uw gezelschap houden, of hen tegenstaan, die al te fijn zijn, zoals u dat noemt. O mens, hebt u nog meer bewijs nodig? Kunt u hierin uzelf niet zien? Weet dan, o mens, dat het rijk, waar u in zijt, het niet zal houden. U behoort wel tot een zeer machtig en onzichtbaar rijk, maar geloof het toch, Jezus zal het eens winnen. O, indien er geen Leeuw uit de stam van Juda zou zijn, Die overwonnen had, u zou het misschien mogen wagen. Maar aan het kruis is úw koning, ja is dat serpent de kop reeds vermorzeld. Maar onze Koning is reeds in het stof des doods gevallen, maar ook verhoogd en daardoor boven uw bereik. U kunt Hem geen kwaad meer doen. Maar wel Zijn leden, die hier nog zijn, want die zijn uw smaad en vijandschap nog niet te boven. O mens, uw weg is niet goed! Wanneer u blijft waar u bent, zult u voor eeuwig omkomen. U meent dat u van alles iets hebt, maar u ontbreekt alles. U mist de rechte ontdekking en het rechte geloof dat u in de macht van satan leeft. En u mist het rechte gevoel van uw onmacht om daaruit werkzaam te worden in de sterkte van Jezus. U mist de rechte openbaring van Christus en de voorkomingen van Hem aan en in uw ziel, gepaard gaande met de trekkingen van God tot Hem. Daarom hebt u de eed van getrouwheid als Zijn onderdaan in Zijn hand nooit afgelegd, om Hem alleen en eeuwig te willen dienen.

B. Maar dan zijn er ook nog zulken, die te veel hebben om terug te keren naar hun oude koning, doch die te weinig hebben om zichzelf te durven rekenen tot de onderdanen van Koning Jezus. Vrienden, legt u eens bij het volgende neer.

(1) Dat zijn dezulken, die hun werk van binnen zo gaarne van rondom geheel recht zouden hebben, dat het de proef voor God zal kunnen doorstaan. Daarover gaat al hun zorg. Het ontbreekt hun alleen maar aan een straaltje licht in de Evangelieweg. O, met een kleine hulp kunnen zij geholpen worden. Het ontbreekt hun niet aan de bewustheid van wat er tussen God en hun ziel omgaat, maar zij kunnen het niet voor het zaligmakend werk van God houden. Zij hebben geen licht om in zichzelf natuur en genade te onderscheiden.

(2) Het leven van hun best is bij dezulken, dat zij zich, zo ellendig als zij zijn, aan de voeten van deze Koning neerleggen, zich Hem aanbieden en daar mogen wachten. En dat met al hun banden van blindheid, ongeloof, verkeerdheid en vijandschap. Ja, dikwijls zijn zij zo nabij en komen zij als aan de oever, om eens op duidelijke wijze door de hand van God te worden overgehaald. Maar dan zijn zij daar vol vrees en aan de pijlen van de boze in het hart onderworpen. En dan zijn zij zo vol bekommering en benauwdheid voor zelfbedrog, dat zij ongelovig blijven en hun doorbraak wordt verhinderd.

- Wel dan, o lieve vrienden, houdt in die weg toch maar aan, aan de voeten van de Heere Jezus. Hij heeft Zijn eigen tijd wanneer Hij Zich openbaart. O, eens zal Hij het licht in de duisternis doen opgaan. Hij maakt toch alle dingen schoon op Zijn tijd. David zegt: "Mijn tijden zijn in Uw hand." En aldus spreekt ook de profeet van een tijd des welbehagens..

- U moet het ook wel eens onderzoeken voor het aangezicht des Heeren om te mogen zien of er ook redenen aan uw zijde zijn, behalve de soevereiniteit aan de zijde Gods. Of er iets is, dat u niet ziet, en dat een reden en oorzaak zou kunnen zijn waarom de Heere niet tot uw ziel nadert en dus uw banden verbreekt. Maar hier moogt gé niet al te sterk op staan, want de Heere is vrij.

- En gebruikt toch uit gehoorzaamheid aan de Heere in een nederige gestalte al Zijn instellingen. Handelt toch niet zo straf met uzelf en sluit uzelf toch niet te straf van het Avondmaal uit.

Maar wees nederig en sluit zelf de weg, waarin u licht zou kunnen krijgen, niet toe. Bezie liever achteraf eens of het Avondmaal nadelig voor u is geweest. O vrienden, wanneer ge van binnen maar niet zulke rationalisten waart, wanneer de rede maar eens meer onderlag en het geloof maar eens meer opkwam. Dan zou de ziel spoedig genezen zijn. O, wie weet hoe spoedig en onverwacht u Hem zult vinden, Welke uw ziel liefheeft. Hij, Die te komen staat, zal eens gewisselijk komen en niet achterblijven.

C. Maar volk van God, bent u dan niet verwonderd dat de hoge God naar zulk één heeft omgezien? En daarbij, welk een hoog Koninkrijk hebt u nog te wachten. Wat heeft die kroon al een goederen, welke u eens zult bezitten. Is het een wonder, vrienden, dat u als het ware uzelf niet kennen zult wanneer u daar komt?

- Daarom, leeft hier voor die alles alleen waardige Koning. Draagt nu Zijn kroon al voor Hem uit. Ik bedoel daarmee: Zoekt de heiligheid en jaagt die na. O, dat zal tot heerlijkheid des Konings zijn.

- Zoekt veel van de Koning Zelf onderwezen te worden in de wondere aangelegenheden van Zijn Koninkrijk. Mocht u daar maar wat in geoefend worden. O, draagt toch alle bestuur aan Zijn scepter op.

- Wees toch in Zijn kracht voor Hem ook veel werkzaam onder uw nabestaanden en anderen. O, dat is Hem zo aangenaam. Werft toch volk. Het is wel waar dat de duivel hier een grote toorn heeft, maar geen nood, hij weet ook wel dat zijn tijd kort is. Uw Koning wil aan uw hand meewerken. Maar laat uw wapenen tegen allerlei vijanden en partijschappen toch geestelijk zijn. Vleselijke wapenen zullen het nooit kunnen houden. Daar maakt u het meestal erger mee.

- Houdt u dicht bij uw Koning en bij de medeburgers van Zijn rijk. O, staat in de liefde, en waakt tegen persoonlijke partijschappen. Want daar zult u van binnen niet vet bij worden. En die van binnen niets wezenlijks hebben, die zijn in groot gevaar om daardoor ook nooit iets te krijgen. Want dit is de weg niet.

- Ja zweert uw Koning veel trouw en verbindt u gedurig opnieuw aan Hem. Hij is die geestelijke Melchizédek, die Koning des vredes. Hij heeft een bestendig rijk. O, Hij zal Koning zijn en de troon van Zijn vader David tot in eeuwigheid bezitten, en aan Zijn Koninkrijk zal geen einde zijn, maar het zal eindigen in de onbegrijpelijke eeuwighe heerlijkheid. Daar zult u Hem volmaakt dienen, zonder enig gebrek.

Amen.

DE TWEDE BEDE UW KONINKRIJK KOME

In de voorgaande oefening hebben wij het onderwerp gezien, ten aanzien waarvan deze bede handelt. Nu willen wij vervolgens de bede ten aanzien van dit onderwerp zelf gezien. Jezus zegt: Uw Koninkrijk kome. Dan moeten wij hier acht slaan op de onderscheidene komsten van dit Koninkrijk.

- I. Dus hoe dit Koninkrijk ten tijde van de Heere Jezus reeds gekomen was,
- II. En hoe het naar de voorzeggingen, gegrond op de eeuwige raad, nog komen moest.
- III. Verder ook hoe de komst van dit Koninkrijk ook in onze dagen nog wordt verwacht.
- IV. Dan moeten wij daarbij ook gezien hoe dit Koninkrijk komt in het hart van een ieder.
- V. En dan de bede zelf gezien.

I. Eerst dan hoe dit Koninkrijk reeds gekomen was ten tijde van de Heere Jezus.

- Dit Koninkrijk is opgericht in het Paradijs, in de bekendmaking van de moederbelofte, naar het welbehagen van de eeuwige God. Het Zaad der vrouw zou het serpent de kop vermorzelen; en de slang zou Hem in de verzenen steken. Dus kwam dit Koninkrijk in het midden van het rijk des satans en kwam er op aarde direct de strijd tussen de tweeërlei onderdanen van deze twee rijken. Dit bleek terstond al bij Kaïn en Abel. De laatste werd de eerste bloedgetuige op het grote register. Verder was dit Koninkrijk gekomen en voortgezet van Adam tot Noach in de heilige linie.

- En na de zondvloed van Noach tot Abraham in het geslacht van Sem.

- Toen Abraham 75 jaar oud was, werd hij getrokken uit satans macht. Hij zou een vader van veel volkeren zijn, en ook de vader van alle gelovigen. Duidelijk richtte de Heere met hem het Verbond der genade op, dat zijn zaad zou zijn als de sterren des hemels in menigte.

En dit zal tot kort vóór de oordeelsdag nog in de wereld zijn, gelijk blijkt uit de voorzeggingen van de wederoprichting van Israël in het laatst der dagen.

- Dit Koninkrijk werd voorts opgericht van Abraham tot Christus onder het zaad van Abraham. Namelijk Izak, Jakob, de patriarchen en alle gelovigen, welke onder Mozes en de profeten hebben geleefd. En hoe dichter de tijd der vervulling naderde, hoe meer licht deze profeten verkregen in de aangelegenheden van dit Koninkrijk. Dit zien wij in Jesaja en Maleáchi duidelijk. Aldus maakte de Heere aan Jakob Zijn woorden bekend, en aan Israël Zijn inzetten en rechten, hetgeen Hij aan andere volken niet deed.

- Dit koninkrijk was ten tijde van Jezus ook reeds gekomen met de opkomst van Johannes de Doper. Hij was de Elias, waarvan Jezus zeide dat hij reeds gekomen was. Deze riep de heerlijkheid van het Nieuwe Testament uit: "Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen." Hij wees Christus telkens met de vinger aan en riep uit: "Hij moet wassen, en ik moet minder worden."

II. Maar nu vervolgens hoe dit Koninkrijk ten tijde van Jezus nog moest komen, naar de voorzeggingen, gegrond op de eeuwige raad van God. Vlees geworden zijnde en tot de Zijnen gekomen, maar door hen niet aangenomen, moest de Koning Zelf de macht van satan verbreken. En Hij Zelf moest in de verzenen gestoken worden, dat Hij viel in het stof des doods. Hierdoor moest de voorhang des tempels scheuren van boven naar beneden, en dus de middelmuur des afscheidsels tussen Jood en Griek worden weggenomen. Daardoor zouden de weg en de deur tot dit Koninkrijk worden gebaad en geopend voor allerlei volken, geslachten, talen, tongen en natiën. Het Koninkrijk moest toen nog komen in de openbaring van Christus als Koning in de staat en langs de trappen van Zijn verhoging. Want daarna zou Hij Zijn Geest overvloedig uitstorten op de Pinksterdag en zou Hij Zijn gezanten uitzenden, eerst onder de Joden, en daarna door de gehele wereld. Nu achteraf kunnen wij zien dat dit ook geschied is.

- Dit werkte de Heere God eerst onder de Joden. Drieduizend werden er op één dag bekeerd. En in korte tijd groeide dit getal tot vijfduizend aan.

- Daarna lezen wij dat die van Jeruzalem uitriepen: "Ziet broeders, hoe vele duizenden van Joden er zijn, die geloven." En dezen namen ook in het geloof toe. Ja, dit werk kreeg zelfs ingang aan het hof des konings. Wij lezen dat een koning bijna bewogen werd een christen te worden.

- Daarna werkte de God der wraak krachtadig onder de weerspannige Joden, die het werk van God lasterden en de voortgang van dit Koninkrijk met alle kracht tegen stonden. En wel door hen te vernielen, hun republiek om te keren, hun stad te verwoesten en hun heiligdom te verontreinigen. Toen is Lukas 19 vervuld: "Deze Mijn vijanden, die niet hebben gewild dat Ik Koning over hen zou zijn, brengt ze hier en slaat ze voor Mijn voeten dood." Van deze komst sprak de Heere Jezus vrijmoedig tot Kájafas.

- Toen ging God onder de heidenen werken, nadat Hij de Joden onmachtig had gemaakt om Zijn rijk kwaad te doen. God liet het Evangelie verkondigen van Jeruzalem af en rondom, tot Illyrikum toe. Ja, uit Macedonië riepen zij tot de gezanten van Jezus: "Komt over en helpt ons." Dan lezen wij dat het Woord des Heeren luidbaar geworden was in Macedonië en Achaje.

- De God der wraak heeft daarna Zijn krachtig werk getoond onder die heidenen, welke driehonderd jaren lang bezig waren geweest om dit Koninkrijk af te breken. Wij lezen toen de Kerk was vluchtend in de woestijn dat God haar heeft verlost uit de vervolging door de heidense keizers. Als middelen gebruikte de Heere daartoe Constantijn de Grote, en vooral op wonderlijke wijze zijn moeder, keizerin Helena. Toen is vervuld geworden hetgeen Paulus aan het einde van zijn brief aan de Romeinen toewenste en voorzegde. Namelijk, dat de God des vredes de satan haast onder hun voeten zou verpletteren. God zou de heidenen spoedig onmachtig maken om het Koninkrijk van Jezus te benadelen. Vandaar de uitroep der kerk: "Nu is de zaligheid, en de kracht en het Koninkrijk geworden onzes Gods, en de macht van Zijn Christus; want de verklager onzer broeders is nedergeworpen." Wij lezen in Lukas dat Jezus dit reeds zag: "Ik zag de satan, als een bliksem uit de hemel, vallen." Toen kwamen ook de overheden tot het christendom over. De afgoderij werd uitgeroeid en de religie naar de Bijbel werd de religie van de staat. Zo vrienden, is het eerste Beest, namelijk het Romeinse keizerrijk, vertreden geworden.

- Daarna heeft het Rijk van Jezus, ofwel de kerk, enige tijd gebloeid en is zij alle worstelingen met allerlei ketters te boven gekomen. Maar mogelijk is de kerk toen in een slaap van zorgeloosheid geraakt, want daarna heeft God de Anti-christelijke tirannie wel duizend jaren over de kerk losgelaten. En deze zocht te vermoorden en om te brengen al degenen, die de zuivere waarheid aankleefden.

- Maar op het sterke roepen: "O Heere, hoe lang wreekt gij ons bloed niet?" heeft de Heere de kerk zichtbaar verlost uit de wrede vervolging van de Antichrist. God heeft de paus van Rome als de Antichrist openbaar gemaakt. Hij heeft de kerk uit Babel doen uitgaan om alleen de zuivere leer der apostelen en profeten te belijden en voor te staan, en om in die weg op de Geest des Heeren te wachten. Dus is ook de val van de antichrist, van het tweede Beest begonnen en het Koninkrijk der genade uitgebreid. Er vloog een engel door de lucht met het eeuwig Evangelie. En een andere engel volgde en riep met een grote stem: "Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad." O vrienden, toen kwam de Reformatie het te boven. De voortgang van het Koninkrijk der genade kon niet worden gestuit. Net zo min als men een engel kon stuiten om door de lucht te vliegen.

- De Heere heeft dan Zijn Koninkrijk der genade doen komen en uitgebreid in al de delen van de wereld. In Europa, Azië, Afrika en Amerika, en Europa bezit daarvan niet het minste deel. Ja, ons zondig Europa, en onze eilanden - daarmede bedoel ik ons land en het land van onze broeders aan de overzijde van de zee genieten er het grootste deel van. De profeten hadden het reeds voorgezegd, dat deze zouden wachten op de leer van de Messias. En aldus genieten zij dit reeds lange tijd, naar de profetie Jesaja: "Ik zal zeggen tot het noorden: geef; en tot het zuiden: Houd niet terug. Breng Mijn zonen van verre, en Mijn dochters van het einde der aarde. Een ieder die naar Mijn Naam genoemd is, en die Ik geschapen heb tot Mijn eer, die Ik geformeerd heb, die Ik ook gemaakt heb. Breng voort het blinde volk, hetwelk ogen heeft, en de doven, die oren hebben. Laat al de heidenen samen vergaderd worden" enz. Zie vrienden, op deze wijze moest het Koninkrijk - in de tijd toen de Heere Jezus deze bede leerde bidden, - nog komen. En wel als vrucht van Zijn toen aanstaande verhoging aan de rechterhand des Vaders, hetwelk nu reeds is vervuld.

III. Maar zien wij verder hoe de komst van dit Koninkrijk nog te wachten is, als een vrucht van de verhoging van Christus. Want naar de voorzeggingen en beloften moet het nog komen. Wij weten en geloven uit het profetisch Woord, dat zeer vast is, dat:

- de laatste en verschrikkelijke val van de Antichrist, en dus de gehele versterking van Zijn rijk aanstaande is. O, het beest woedt nog en het zal nog meer woeden. Maar Koning Jezus zal eens tussenbeide komen en zal hem geheel tenietdoen. Dit blijkt wel zeer duidelijk uit Openbaring 18 in de gehele samenhang van dit hoofdstuk. En daaruit kunnen wij met grond besluiten dat de oordeelsdag daarop nog niet onmiddellijk zal volgen. Alsook dat zijn nederwerping plotseling en met één slag zeer duidelijk zal zijn. Hij zal zeer zeker en schielijk zinken, gelijk een molensteen in de zee zinkt.

- Door deze val zal het Koninkrijk van Jezus zeer worden uitgebreid. Dit lezen wij duidelijk in Openbaring 19. En dit blijkt vervolgens ook uit hetgeen Johannes terstond na de val van Babel gehoord en gezien heeft.

- Daarom geloven wij ook naar de Heilige Schrift, dat er een heerlijke staat der kerk te wachten is. Wij durven niet te zeggen dat deze heerlijke kerkstaat zal bestaan in de oprichting van een vijfde monarchie. Dus dat de stad Jeruzalem in eigenlijke zin zal worden herbouwd, en dat er dan geen dwalingen, geen ketterijen, geen verdeeldheden en geen oorlogen meer zullen plaats vinden. Ja, dat men nergens leed zal doen en dat de ganse aarde zal vervuld zijn met allerlei vrede, wijsheid en heiligheid. En dit alles dan zó, dat de zielen van degenen, die onthoofd zijn om het getuigenis van Jezus, dan met Jezus op aarde duizend jaren zullen leven en heersen. Dus wanneer de satan zou gebonden zijn. Het is wel waar, dat wij deze heerlijke tijd van duizend jaren niet kunnen bepalen tot de staat der eeuwigheid heerlijkheid zelf. Want wij lezen uitdrukkelijk in Openbaring, dat de satan, wanneer de duizend jaren zullen zijn geëindigd, weer zal ontbonden worden om de volkeren te verleiden. En daaruit volgt dat er hier dus van een heerlijkheid der kerk sprake is aan deze zijde van de grote eeuwigheid. Maar evenwel menen wij wat betreft zulk een vijfde monarchie in heerlijkheid op de aarde dat dit op deze wijze niet letterlijk mag worden gesteld. Want oudtijds hebben de profeten ook van zeer heerlijke zaken en van grote vrede geprofeteerd, welke onder het Nieuwe Testament zouden geschieden. Maar de Joden hebben door hun eigenwijze uitleggingen zichzelf er mede bedrogen. Want de Heere Jezus zeide tot hen: "Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard." En Hij voorgezegde aan Zijn volk: "In de wereld zult gij verdrukking hebben." Het moet ons daarom tot een eer zijn onze blindheid in de nog onvervulde profetieën te erkennen. Het is wel waar, dat de profeten van grote vrede en van zeer heerlijke zaken gesproken hebben. Maar waarom mogen de profeten ook niet zien op de vrede van binnen, welke alle verstand te boven gaat? En ook op die vrede tussen twee soorten van mensen, die vóór hun bekering als wolven en lammeren tegen elkaar waren, en die nu samen in één Geest verenigd zouden worden?

En vrienden, ziet dan nog, dat er hier of daar in het Koninkrijk der hemelen, dus in de één of andere gemeente een stilte van een half uur, dus een korte tijd moge zijn, maar de vijanden zullen nooit rusten.

En afgezien van dit alles, er zijn bij de profeten geen teksten, of zij kunnen in alle nederigheid als volgt worden thuis gebracht.

- Hetzij tot de verlossing van Israël uit Babel en hun bekering tot Christus.
- Hetzij alleen geestelijk ten aanzien van het Koninkrijk van Christus in de Nieuwtestamentische dag.
- Hetzij ook tot de krachtige uitbreiding van dit Koninkrijk der genade onder de heidenen.
- Ook tot de particuliere gestalten van sommige gelovigen door de heerlijke invloeden van de Heilige Geest.
- En tenslotte tot de hemel der heerlijkheid zelf.

- En voegt hier dan nog bij, dat wij het de gehele Bijbel door lezen, dus ook het gehele Nieuwe Testament door, dat het te allen tijde aan deze zijde van de eeuwigheid voor de gelovigen op de aarde zo heerlijk niet is, en dat het hier het land der rust niet zal zijn. De Heere God moet altijd weer hun harten van de aarde losmaken. God noemt de wereld voor Zijn volk een tranendal, een staat van vreemdelingschap, waaruit zij naar de rust verlangen moeten. Daarom vrienden, durven wij het niet aan uit een tekst in Openbaring 20, welke voor ons zeer duister is, zulke zaken maar zo los te stellen. Wij houden het daarom maar met de grote Witzius, welke zegt: De uitkomst zal de beste uitlegger van deze duistere profetie zijn. Vrienden, het is hier als oudtijds met de profetieën aangaande de Nieuwtestamentische dag. Wat dwaalden de Joden toen en wat raadden en gisten zij er slechts naar. En zij verstonden de profetieën niet eerder dan ten tijde van de vervulling op de Pinksterdag, toen de Geest werd uitgestort, door Welke de profetieën oudtijds waren ingegeven. Aldus is het ook gelegen met oude voorzeggingsen, welke hun vervulling nog niet hebben. En ook met sommige zaken in de Openbaring van Johannes, vooral met hoofdstuk 20. Vóór de tijd der vervulling zullen deze nooit recht worden verstaan. De Geest, - Welke ze heeft ingegeven, - moet ze ook leren verstaan. Men vraagt dan mogelijk: Waartoe dient het dan dat zo vele profetieën beschreven zijn, wanneer wij toch niet mogen proberen deze met ons verstand te verklaren? Dan antwoorden wij, dat dit is om ons nederig te maken, zodat wij er ons heil in stellen onze blindheid voor God te erkennen en het nalaten hier bepalingen te maken. Om dus de beloofde zaken zonder bepaling bij God te zoeken. Want het gebed is het middel en de weg, waarin God de vervulling wil geven. Voorts zijn de profetieën vóór de vervulling er van dienstbaar om, wanneer de tijd der vervulling daar is, de echtheid der vervulde zaken aan het profetische Woord bij het licht des Geestes te toetsen. Om daardoor dus meer ingeleid te worden in de waarheid en de Goddelijkheid der zaken. Vandaar haalde de Heere Jezus ook bij vele zaken de profetieën uit het Oude Testament aan. De profetieën zijn er dus niet om er met het dartzel verstand en het oneerbiedige en trotse hart mee te spelen. O, mochten wij hier wijs worden tot matigheid.

Daarom willen wij alleen maar volgen wanneer de Bijbel ons daarin voorgaat. Gelijk het navolgende, door vergelijking van de Schrift met de Schrift, ten aanzien van de heerlijke kerkstaat onder ons volkomen zekerheid heeft.

1. Dat met de val van de Antichrist de bekering der Joden tot Christus zal gepaard gaan, en dat daaruit een heerlijke staat der kerk zal voortkomen. Dit getuigt Paulus. Paulus waarschuwt hier eerst: "Dat u niemand verleide op enigerlei wijze, want die dag (des oordeels) komt niet, tenzij dat eerst de afval gekomen zij, en dat geopenbaard zij de mens der zonde, de zoon des verderfs" enz. Dan zal de Verlosser uit Sion komen en Hij zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.

2. Dan zal de volheid der heidenen ingaan in dit Koninkrijk. Zij zullen dan met de Joden tot één, tot de vernieuwde kerk vergaderd worden. Een opmerkelijk woord is hier ook Jesaja: "Te dien dage zal Israël de derde wezen met de Egyptenaren en met de Assyriërs, een zegen in het midden van het land. Want de Heere der heerscharen zal hen zegenen, zeggende: Gezegend zij Mijn volk, de Egyptenaars, en de Assyriërs, het werk Mijner handen, en, Israël, Mijn erfdeel." Niet geheel zonder grond scheppen enigen hier hoop voor de bekering van de Turken, onder het zinnebeeld en de naam van de Assyriërs. Want dezen worden onder die andere naties tegelijk in de profetieën genoemd.

3. Ook is daarbij zeker dat de bekering der Joden voorgaat, en dat daardoor de heidenen en de andere volkeren zullen worden uitgelokt. Dit blijkt uit Paulus' betoog. Deze spreekt aldus: Is het waar, dat de verwerping der Joden de aanneming of de verzoening der heidenen is geweest? Heeft dat de deur voor de heidenen geopend? Wat zal hun aanneming dan anders zijn dan een leven uit de doden? Welke uitwerking zal de wederaanneming der Joden dan anders hebben dan leven onder de heidenen? De heidenen zullen door de Joden dus tot jaloersheid worden gewekt.

4. Het is dus zeker dat het althans dan een heerlijke tijd zal zijn. Dan zal er een glans van heiligheid liggen op het volk van God; en in kerk en staat zullen de Godzaligen boven drijven. Dit toch wordt voorzeggd Jesaja: "Maak u op, word verlicht; want uw Licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op. Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken, en donkerheid de volken; doch over u zal de Heere opgaan, en Zijn heerlijkheid zal over u gezien worden. En de heidenen zullen tot uw licht gaan, en koningen tot de glans, die u is opgegaan." Maar wij weten en geloven tenslotte ook naar de Heilige Schrift dat dit Koninkrijk der genade in volle glans zal komen en dus verwacht kan worden op de jongste dag en in de heerlijkheid. Doch dit moeten wij wel goed verstaan. Deze jongste dag of de heerlijkheid wordt niet onmiddellijk na de genoemde heerlijke staat der kerk verwacht. Ziet eens welk een bewijs hierin is tegen degenen, die een duizendjarige vreedzame regering van Christus met de heiligen op aarde leren. Want de blijdste tijden van de kerk worden hoogstens afgeschaduwd door het viere van het feest der Loofhutten, en wel in het laatst van het heilige jaar. Nu is het zeer opmerkelijk in het Loofhuttenfeest, dat in het aflopen er van elke dag het getal der brandofferen verminderde. Welnu, Schrift met Schrift vergelijkende, kan men hieruit afleiden dat deze heerlijkheid van de kerk niet zal voortduren tot de dag des oordeels. Maar dat integendeel de zorgeloosheid onder vroom en onvroom, en de goddeloosheid de wereld weer zullen overstromen. En dan zullen deze zonden weer opnieuw worden bezocht, doordat de Heere God weer nieuwe vijanden zal verwekken. Deze komen ons in de Schriftvoor onder de benamingen van Gog en Magog, welke zware, verwoede en wrede verdrukkingen zullen aanrichten. Deze zware verdrukking zal aan de jongste dag voorafgaan, ja het zal zulk een meest duistere tijd zijn, waarvan de Heere Jezus zegt, dat deze zó donker zal zijn, dat Hij nauwelijks geloof op de aarde zal vinden. Maar dan zal het klare en heldere licht der heerlijkheid opgaan. En wel in één ogenblik, zó uit het donker in het heldere zonlicht, hetwelk de verandering te groter maken zal. Zoals het ook wel eens toegaat in het hart van een mens voordat hij Jezus vindt. Dan is het tevoren ook wel eens donkerder en hopelozender dan dit ooit geweest is. Dit alles bevestigt ons de voorzegging van Jezus: "En terstond na de verdrukking dier dagen zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En, alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen." O, dan zal dit Koninkrijk der genade in dat der heerlijkheid worden verwisseld, en zal het door Christus aan Zijn Vader worden overgegeven "opdat God zij alles in allen." Op ons zijn de einden der eeuwen gekomen, daarom moeten wij deze laatste komst in deze bede ook voornamelijk bedoelen.

IV. Maar bezien wij nu nog hoe dit Koninkrijk der genade door alle tijden heen komt in het hart van degene, die daartoe verwaardigd wordt.

1. God brengt een afdwalend mens tot de genademiddelen, ofwel de genademiddelen tot hem. En dit Koninkrijk komt dan in de ziel van die mens wanneer God het licht van Zijn Geest scheidt in de ziel. Dan wordt deze ten volle overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel. Wanneer Jezus dan aan en in zijn ziel geopenbaard wordt, kan en wil hij buiten Christus geen rust vinden, het gevaar daarvan gevoelende. Maar hij wordt tegelijkertijd uit liefde naar Hem gedreven en neemt Hem om zijns levens wil hartelijk aan. Dit is de trekking en overzetting door God in dat Koninkrijk. O, dan rijdt de Koning voorspoedig op het Woord der waarheid in het hart, en daar leert Zijn rechterhand Hem vreselijke dingen.

2. Dit Koninkrijk der genade komt ook dan in het hart, wanneer God het licht en de kracht in een gelovige vermeerderd. Dit geschiedt wanneer God hem armer maakt, zodat hij zonder Christus niets kan doen. Wanneer de Heere dus zijn ingang in dit Koninkrijk voor hemzelf en voor anderen meer openbaar maakt. Wanneer Hij hem ook uit zijn diepten en ongestalten doet opkomen, dat hij die weg vindt, waarvan Paulus zegt: "Ik wijs u een weg, die nog uitnemender is." En daarin zal hij uitblinken in meer heiligheid, en een overwinnaar worden over zichzelf en het zondige eigen ik, en ook over zijn vijanden. Ja, daarin leert hij door de Geest van Jezus, in Zijn krachten door Zijn dood de zonden te doden en gemoedigd te strijden onder de banier van zijn Vorst.

3. En dit Koninkrijk der genade komt ook in het hart wanneer God Zijn kind thuishaalt. Wanneer Hij bij de dood hem geheel losmaakt van het lichaam der zonde. O, bij het sluiten van de ogen breekt de dageraad der heerlijkheid aan in de ziel. Ja, dan komt dit Koninkrijk in zijn volle kracht, wanneer de Heere hem met ziel en lichaam ten jongsten dage tot Christus zal opvoeren in de wolken, om altijd bij de Heere te zijn, dat hij mede zal zitten op de troon van Jezus. Vanwege de toekomst van het Rijk des Heeren, ja vanwege de volle uitroeiing van al de vijanden des Heeren, en ook vanwege zijn eigen heerlijkheid daarin, zal hij de Heere dan eeuwig verhogen, rechtvaardigen, prijzen en verheerlijken.

V. Maar nu moeten wij de bede zelf nog bezien, hoewel slechts kort, want daarop richt zich ook de uitbreiding van de onderwijzer. Daarom hier maar een enkel woord. Wanneer Jezus de ziel leert bidden: Vader, Uw Koninkrijk kome, wat bidt de ziel dan

- met betrekking tot dit reeds gekomen Koninkrijk,
- wat met betrekking tot de nog verwacht wordende komst daarvan,
- en wat met betrekking tot de komst daarvan in het hart?

1. Eerst wat betreft de werkzaamheid van de gelovigen in deze bede met betrekking tot dit reeds gekomen Koninkrijk der genade.

- Dan verhoogt de ziel in deze bede God vanwege Zijn eeuwige wegen. O, de ziel prijst het eeuwig voornemen der genade en erkent de deugden Gods daarin.

- Dan verheerlijkt de ziel hier de onveranderlijke getrouwheid en waarheid van God in het vervullen van Zijn beloften en voorzeggingen, want Hij heeft dit Koninkrijk trots alle tegenstand reeds opgericht.

- En wanneer de ziel dit alles voor haar Vader neerlegt, schept zij uit dit alles hoop en moed. Dan maakt de ziel er in het geloof staat en dat waar het één en ander reeds vervuld is, ook al het andere vervuld zal worden. Wanneer aldus de bevinding hoop gewerkt heeft, zal de ziel de verdere toekomst van dit Koninkrijk aan haar Vader en in Zijn handen gelovig aan- en toevertrouwen.

2. Vervolgens wat betreft de werkzaamheid van een kind van God in deze bede met betrekking tot de nog verwacht wordende komst van dit Koninkrijk.

- Dan bidt Gods kind dat de kerk heerlijk moge worden uitgebreid en dus de voorzeggingen hun vervulling mogen krijgen. Want God heeft het gebed daarbij als middel ingesteld. O vrienden, wanneer die tijden aanbreken, dan raken de vromen aan het bidden, zoals wij in Daniël en anderen zien. Dan bidden zij dat de laatste val van de Antichrist verhaast moge worden, dat Joden en heidenen toegebracht mogen worden en daardoor een heerlijke staat der kerk moge aanbreken.

- Ja, dan bidt de ziel dat de dag der heerlijkheid komen moge, waarin dit Rijk in volle glans zal zijn.

3. En ook wat betreft de werkzaamheid in deze bede met betrekking tot de toekomst van dit Koninkrijk in het hart van een ieder, die daartoe verwaardigd worden zal.

- Dan bidt de ziel de krachtige trekking Gods uit satans macht met kracht te mogen ondervinden, tegen alle innerlijke vijandschap in. O, dat hij voor God moge neervallen en alle wapenen van opstand voor deze grote Koning zal mogen neerwerpen.

- Dan bidt die mens dat Koning Jezus maar in zijn ziel wil doordringen. O, dat Hij de ijzeren grendelen en koperen deuren van het hart wil openen en daar Zijn heerschappij wil voeren.

- Dan stelt hij zijn eigen heerschappij over zichzelf, zowel in geestelijke als in tijdelijke zaken, in de hand van Koning Jezus, en laat deze ook gestaltelijk daar. En wel om aldus van Hem te leren in alles van Hem af te hangen en door en onder Hem alles te besturen. O vrienden, al is er dan in de tijd veel op onze schouders gelegd, het zou dan gemakkelijk zijn, en ook zeer vruchtbaar. Zo te mogen werken in zijn geslacht en onder zijn huisgenoten en anderen tot de uitbreiding van dit Koninkrijk.

- Dan bidt de ziel dat de Heere Jezus binnen in het hart meer een gestalte krijgen moge en het genadeleven van binnen meer groeien zal. En wel opdat hij meer de hem in het bijzonder ten onder houdende kwaden moge overwinnen, en meer oprechtheid en kracht in deze strijd moge verkrijgen. En dit tot doding van zijn zonde en tot ten onderbrenging van het gehele koninkrijk van zijn zondig eigen ik. En dit alles door de kracht van de dood van deze Koning.

- Ja, dat hij ook meer moge toenemen in de gelijkvormigheid aan het beeld van deze Koning, en bekwaam moge zijn om het Rijk van Jezus voordeel aan te brengen. Deze beloften zijn toch aan de schapen gedaan, die uit de wasstede opgekomen zouden zijn. Niet één van die zou jongeloos verschijnen, maar allen zouden zij tweelingen voortbrengen.

- Dan bidt het kind van God dat zijn ziel soms eens iets heerlijk uit dat land van Immanuël mag verkrijgen, ter ondersteuning en tot opwekking van zijn verlangen. Opdat zijn hoop meer opgewekt, zijn liefde vuriger en zijn verlangen naar de heerlijkheid zuiverder moge worden.

- Ja, dan bidt zulk een dat hij de Koning in Zijn schoonheid zal mogen zien om eens alles te mogen verliezen en kwijt raken waaraan het hart buiten God waarde hecht en hetwelk dit innerlijk steeds bezighoudt.

B. Wij komen tot het tweede stuk, de gestalten, welke hij de rechte bidder van deze bede worden gevonden in het hart.

(1) Vrienden, in het hart van die mens wordt gevonden een hartelijk zuchten onder de macht van de eigen heerschappij en de onverloochendheid in deze. Want hoe menigeen zit maar met het bestuur in eigen hand en kan het maar niet kwijt worden.

O, in deze bede biedt hij zich met dit alles aan de Heere aan, in de grond des harten begerig gemaakt zijnde om van alle regering maar afstand te doen en deze te geven in de hand van Zijn Vader in Christus. Dan is het: Vader, niet mijn, maar Uw Koninkrijk kome.

(2) In het hart van die mens wordt ook gevonden een gevoel van onmacht. Bij Goddelijk licht ziet de ziel dan dat de Heere alleen vermag dit Koninkrijk uit te breiden. O vrienden, eerst moet dit Koninkrijk geweld doen op het hart, zal de ziel ooit een geweldige worden en geweld kunnen doen. Daarom roept zulk één: Vader, Uw Koninkrijk kome.

(3) In het hart van die mens wordt ook gevonden een onvoorwaardelijke overgave van het hart, en wel met een blinde keus der ziel, zonder enige reserve, welke wegen de Koning ook met hem in het bijzonder houden moge. Hoe donker het ook naar buiten met land en kerk er uit moge zien, wanneer het grote oogmerk van de Koning maar bereikt wordt. Dan is het van binnen maar: Vader, Uw Koninkrijk kome.

(4) Ja, ook een gelovig opheffen van het hoofd boven alle tegenheden. Dan is er een verdragen, ook al gaat dit gepaard met allerlei pakken en verdrukkingen. Dit is het verheffen van de ziel in de wegen des Heeren. Dan weet de ziel wel dat dit alles eens een einde nemen zal en roept zij uit die diepte: Vader, Uw Koninkrijk kome.

(5) Dan is er een verliezen uit het hart van alles wat daar heerlijkheid heeft buiten God. En zulks vanwege het zien dat de Koning en Zijn heerlijkheid alles alleen waardig is. O vrienden, dit Koninkrijk heeft daartoe alleen de kracht. En wonderlijk, het is in de onmogelijkheid gegrond. Dan wordt er in de ziel niet anders gevonden dan: Vader, Uw Koninkrijk kome.

(6) Bij die mens wordt ook gevonden een lust en een volvaardig gemoed om naar de belofte in de hand des Konings tot de uitbreiding van dit Koninkrijk te mogen worden gebruikt. O vrienden, dit is het wat Gods volk moed geeft in hun werkzaam zijn voor de Heere. Het is en blijft altoos het werk van God, en de Heere gebruikt daartoe het middel dat Hij wil. En dan niet hetgeen voor ogen is, of dat veel gerucht maakt, maar veelal het alleringste en zonder veel uiterlijk gelaat. Dan worden door zulken, die al hun wijsheid, kracht en sterkte in de Heere hebben, dikwijls diegenen beschaamd, die met hun gewaande gaven als op paarden rijden. Derhalve geeft die mens zich in deze bede tot dit doel aan Zijn Vader en Koning over, erkennende de geringheid van zijn werk. O, de kracht van mijn woorden kunnen het niet doen. Het raken van de harten is boven mijn bereik, ja boven het bereik van al de beste middelen. Die eer hebt Gij voor Uzelf behouden. Daarom, ik zie van al mijn doen af. O Vader, Uw Koninkrijk kome.

Toepassing

Vrienden, uit al het hier verhandelde, en ook uit de zojuist genoemde gestalten, welke er liggen in het hart van de rechte bidder; kunt u als met één oogopslag zien in wiens mond deze bede alleen past.

A. U, die van deze zaken niets kent, u bent een vijand van het werk van God in het hart van een ander en stuift daar tegenop en druist daar tegenin. U zou liever hebben dat alle Godzalige leraren weg waren, of in het oosten of westen stonden. U zou ze weren zolang ge maar kunt en dus de duivel in de hand werken en zijn rijk uitbreiden. Maar weet dan toch, wanneer u dit bidt: Uw Koninkrijk kome, dat ge uzelf dood bidt. Want u wilt uit uw rijk niet worden overgezet in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde, en u wilt niet onder Koning Jezus vallen. En aangezien u niet wilt, zult u door de ijzeren scepter van deze Koning schielijk worden verbroken.

Och mens, op één van deze beide manieren komt Gods Koninkrijk en zal het ook waarlijk eens tot u komen. O, zie dan toch hetgeen waarom u bidt. O ongelukkige mens, wanneer u al uw dagen blijft in het rijk, waarin u nu zijt, dan zou u gelukkiger zijn indien u nooit geboren was. Ik moet het u zeggen, al ziet ge u ook in satans macht, u kunt uzelf daaruit onmogelijk redden. Het is hier als wanneer u in het natuurlijke in een vijandig rijk bent. En dan in een aller sterkste gevangenis zit met uitgestoken ogen en van rondom gebonden en gekluisterd in de kerker. Hoe zou ge uzelf daaruit kunnen redden? En hoe zou ge dan in eigen kracht dat andere Rijk kunnen innemen, dat ook zijn sterkten en vestingen heeft? Het is zeer opmerkelijk, wanneer Jezus de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen aan Zijn knechten geeft, dat Hij dan niet spreekt van sluiten en openen, maar van binden en ontbinden. Jezus zegt: "Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn." Dit zegt de Heere om daarmee uit te drukken dat een mens van nature in de meest wanhopige gevangenis zit. Niet alleen in een gesloten gevangenis, maar ook daarin gekluisterd en aan handen en voeten gebonden. Maar dan moet ik u daarbij ook zeggen, dat hetgeen bij de mens onmogelijk is, evenwel mogelijk is bij God. Weet toch dat Jezus de sleutel van het hart heeft, en wel om te sluiten en te openen.

O, de heerschappij is op Zijn schouder. Hij heeft aan het kruis overwonnen, opdat Hij zou overwinnen in de ziel. En daarom, o mens, hoe ellendig het ook met u gesteld is, kom met uw boeien maar aan de voeten van de Heere Jezus, zo blind en zo onmachtig als u bent. O, Hij weet raad om u te verlossen. Ja, is het u ernst? Dan zal Hij u ook helpen in een aanbreken van de dageraad.

B. Hierheen dan, zielen, die vermoeid zijt van het arbeiden in eigen kracht. Onder al uw zelf willen uitbreken zijt ge dezelfde gebleven. Maar ziet hier een sterke toren, een hoog en veilig vertrek. Daarom zeg ik: hierheen, allen die uw ziel niet in het leven kunt houden. De grootste zondaar mag hier komen, en vrienden, zou u dan niet komen? Jezus beveelt het uitdrukkelijk: "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid." De enige sleutel aan uw zijde is dat u door de genade des geloofs de gerechtigheid van de Heere Jezus ziet machtig te worden. Dit is de enige weg en deur tot dit Koninkrijk. Maar vrienden, uw algehele verlorenheid buiten dit Koninkrijk, en de absolute noodzakelijkheid om Jezus en Zijn gerechtigheid deelachtig te zijn, zult u dan ook recht moeten zien en dit zal op uw hart moeten drukken. Want anders zal er van binnen geen recht werk zijn.

Vrienden, om uws levens wil, u mag niet rusten vóór en aleeer u binnen dit Koninkrijk en dus veilig bent. O, het is een Koninkrijk dat midden tussen de vijanden ligt. Er moet dus om gestreden worden en het moet met geweld genomen worden. Koninkrijken zijn niet zo gemakkelijk te gewinnen; daar moeten aanvallen op worden gedaan. Ja vrienden, zult u niet komen? Alles wat u nodig hebt, zal Jezus u geven. Hij wil het in u werken. Daarom, komt dan toch, u behoeft maar te komen zoals u bent. En kunt u niet? O, Hij wil Zich naar u wenden. Vrienden, wie weet of er hier mogelijk zitten of staan, die de dood niet zullen smaken totdat zij het Koninkrijk van God met kracht in hun harten hebben zien komen.

C. Maar volk des Heeren, wat u betreft, wat is het een geluk, dat dit Koninkrijk binnen u gekomen is. O vrienden, wij beseffen het niet recht welk een geluk het is, dat wij leven in een tijd dat het Koninkrijk Gods zo algemeen in ons land gekomen is. Dat wij het brood des Evangelies bij ons hebben. Ja, dat wij niet in holen of spelonken der aarde behoeven te vergaderen, maar openbaar mogen samenkomen. Wij mogen het Woord des Koninkrijks zo nabij hebben, de Bijbel in onze huizen. Wat zijn dat grote en ongekende dingen. Tevoren werden zij in dit land ook belet, en in andere landen worden deze dingen nu nog aan vele christenen belet. Maar wij beseffen nog minder recht welk een geluk het is wanneer men de gegronde hoop op Hem heeft, dat dit Koninkrijk in het bijzonder ook tot de ziel gekomen is. Vrienden, dan is het Koninkrijk binnen in ulieden. Dus niet alleen nabijgekomen, maar enigermate in zijn volle kracht, zodat het u in eeuwigheid niet meer kan worden ontnomen. Hoogstens kunnen de vijanden van dit Koninkrijk u het leven ontnemen, maar dit niet. En vrienden, wanneer dit gebeurt, dan geeft de Koning wel eens zoveel van Zijn liefde en heerlijkheid van binnen. Een martelaar, op weg naar de brandstapel, moest uitroepen dat niets hem meer speet dan dat hij voor zijn Koning maar één keer één leven kon afleggen. Gaarne had hij duizend levens voor Hem gegeven. Ziet dan eens hoe God het bittere zoet kan maken! O, hier mag men wel zeggen, volk van God, dat heden deze Schrift in uw oren, ja in uw harten is vervuld. Vrienden, om vurig te kunnen roepen: Vader, Uw Koninkrijk kome, hebt u van node dat ge uzelf bij Gods licht recht onderscheidt, als een zaad dat de Heere zo bijzonder gezegend heeft. En wel dat u niet alleen op goede gronden uw Koning en Rechter tot uw Vader mag rekenen, maar ook vooral dat u uw toegang tot uw Koning door hulp van boven dagelijks moogt openhouden.

1. Om dit vurig te kunnen roepen, moet u door de daartoe ingestelde middelen er kennis van zien te krijgen welke wegen de Heere met Zijn Koninkrijk houdt. Of dit Koninkrijk hier en daar vermeerderd, dan wel ingekort wordt. Met dit doel voor ogen moet men de kranten en de geschiedenissen van het land lezen, om in het verborgen met dit Koninkrijk werkzaam te worden. Daartoe moet u bij Goddelijk licht de heiligdommen, de kerken in het land bezien. Om uit blindheid maar niet mee te juichen met de grote hoop, die de eerste tempel niet gekend hebben. Maar om de geringheid, de vleselijkheid, het zoeken van zichzelf, en het veraf zijn van hoe het behoorde te zijn, op uw hart voor de Heere te mogen dragen. Om u maar veel aan te bieden of u ook aan het bidden voor de leraars mocht geraken.

2. Daarbij hebt u ook nodig een indruk van het gevaar, waarin ge gedurig zelf verkeert door het grote verderf van binnen, en door de macht der vijanden van buiten. En dus ook van uw onmacht daarin en van de noodzakelijkheid om u dicht bij uw Koning te houden. Opdat u gedurig Zijn licht, hulp en lering moogt genieten.

3. Om dit vurig te kunnen roepen is het ook nodig dat u in uw hart liefelijke gedachten van uw Koning en van Zijn wegen behoudt. Wel vrienden, Jezus legt deze bede Zelf in uw mond, en Hij weet dat u vanbinnen iets hebt wat daar lust in heeft. Waarom zou Hij dan de begeerde zaken niet geven? O vrienden, voor wie gelooft, zijn alle dingen mogelijk.

Kinderen van God, zo gering als gij zijt, zoekt toch een elk naar uw stand werkzaam te zijn voor uw Koning en Zijn Rijk.

- Vergeet Jeruzalem toch niet. Mocht de Heere Zijn volk vergaderen, vooral in een zo boze en donkere tijd als het nu is.

- Vergeet ook het oude Israël niet. O vrienden, zij hebben in hun tijd om ons heidenen wel gedacht. Wij zijn het uit dankbaarheid verplicht om aan hen te gedenken. Zie eens welk een billijkheid daarin ligt. En dit te meer daar zij nog de beminden om hunner vadersen wil zijn, en zij nog zulke heerlijke beloften hebben.

- Zoekt dan in vereniging met al Gods volk te staan in één Geest, om samen gemoedigd te kunnen strijden tegen de vijanden van dit Koninkrijk. O, uw Koning is een groot Koning, en Hij is machtiger dan alle machtigen.

- Ja, houdt ook uw oog gevestigd op het Koninkrijk der heerlijkheid. Dat zal boven het bereik van alle vijanden zijn, opdat gij teer van hart voor uw Koning zult worden bewaard. O, het zal aan deze zijde van de eeuwigheid een verborgenheid blijven, wat wij eens zullen zijn.

De Heere geve dat onze blijdschap worde opgewekt en vervuld!

Amen.

DE TWEDE BEDE
Uw koninkrijk kome
(De uitbreiding van de onderwijzer)

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel: De uitbreiding van de onderwijzer over deze bede, geheel naar het Woord van God (vraag 123).

Slaan wij het oog op:

- A. De verklaring van deze bede; en
- B. Bij het gedurig bezig zijn en het verlangen van de bidders in deze bede.

A. Eerst dan de verklaring van deze bede.

Jesus omschrijft met de woorden: Uw Koninkrijk kome, de bede, welke de bidder bidt voor zichzelf en zijn medegelovigen, om de inwendige komst van Gods Koninkrijk in het hart. Zoals de onderwijzer dit hier zegt: Uw Koninkrijk kome. Dat is: Regeer ons alzo door Uw Woord en Uw Geest, dat wij ons langs zo meer U onderwerpen. De grote verzuchting van de bidder is hier, dat de heerschappij des Heeren innerlijk in zijn hart heerlijk moge worden. Dat hij dit bestuur van binnen moge gevoelen, en dan is het: "O mijn Koning en mijn God!" En vrienden, wanneer de ziel dit ondervindt, kan het niet anders zijn, of hij begeert dit ook voor zijn medebroeders. Dan is het: Vader, regeer ons. Van de regering Gods hebben wij in den brede gesproken bij de behandeling van de tekst, daarom gaan wij daaraan nu voorbij. De onderwijzer toont de oprechtheid van dit werk Gods in het kort daaruit aan, dat er dan een gezetheid op en een verkleefdheid der ziel aan Gods inzetten en ordinantiën is, waarlangs deze grote Koning Zijn onmiddellijke werkingen en besturingen wil doen ondervinden. Dan is het: Vader, regeer ons door Uw Woord en door Uw Geest.

- Een oprechte kleeft aan het Woord, aan het Goddelijk beschreven Boek, hetwelk de gehele geopenbaarde wil van God tot inhoud heeft. En dus ook de verklarende verkondiging daarvan, buiten welke God niet werkt. Het geloof is toch alleen uit het gehoor. O, al wat Gode behagelijk is, is naar Wet en getuigenis. Aan dit Woord moet alle verklaring en verkondiging worden getoetst en beproefd. En niet minder al de werkzaamheid der ziel, hoe schoon deze op zichzelf ook schijnen moge. Want alle gewaande werk en gewaande bevinding buiten dit Woord is verdorven geestdrijverij. Daarom vermaant Johannes de gelovigen: "Geliefden, geloof niet een iegelijke geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn." Er zijn toch ook valse profeten uitgegaan in de wereld. En dan geeft hij vervolgens de kenmerken op van de Geest, Die uit God is, alsook van de geesten, die niet uit God zijn. En deze merktekenen worden alleen in het beschreven Woord gevonden. Het is bij een oprechte dus te doen om de besturing van God langs Zijn eigen Woord: Vader, regeer ons door Uw Woord.

• Maar daarbij kleeft een oprechte ook de Geest Gods aan, bij en langs dat Woord. Hij weet het bevindelijk naar het Woord, dat de letter zonder de Geest doodt, ja een dode letter is. Dus dat de letter op zichzelf de mens zo dood laat als hij is. Ja, dat de letter uiteindelijk zal doden en verdoemen al degenen, die daarmee zichzelf op de been houden, zonder dat de Geest hen door middel van de letter daarin helpt. Vrienden, het is het werk des Geestes, door middel van het Woord te verlichten, te leiden en te beheersen. Daarom riep David uit: "Leer mij, Heere, Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God; Uw goede Geest geleide mij in een effen land." Ja, Paulus getuigt dat die alleen kinderen Gods zijn, die door de Geest Gods geleid worden, en geen anderen. Dat nu Woord en Geest in alle zalige leiding, besturing en regering door God onafscheidelijk moeten samengaan, blijkt ons uit de grote voorzegging en belofte: "Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: "Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads; zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe." En ziet dit ook bevestigd in Handelingen, waar de Geest viel op allen, die het Woord hoorden. Daarom is het een oprechte ook zeer te doen om de leiding en besturing van de Heilige Geest bij en langs het Woord. Vader, regeer ons door Uw Woord. en door Uw Geest. En daarom is ook de grote reden van het zuchten en begeren van de bidder naar die zalige heerschappij vanbinnen en naar het gevoel daarvan, dat hij zijn eigen onverloochendheid en zijn diep gewortelde eigen heerschappij over zichzelf zo moede is. Hij zou dit alles gaarne aan de Heere verliezen en kwijt raken. Gelijk ook de onderwijzer zegt: Vader, alzo, dat wij ons langs zo meer U onderwerpen. Die mens is zo hartelijk gezet op en ziet zo veel heerlijkheid in de zelfverloochening en in de onderwerping van zichzelf. Het is dan met de onderwijzer: Vader, o alzo, dat wij ons U onderwerpen. En wel omdat hij ziet hoe betamelijk het is om gestaltelijk des Heeren te zijn en dit in de praktijk te tonen. Dan heeft hij zelfs liefde tot de volmaakte verloocheningen is totdat doel hartelijk met de Heere werkzaam. Paulus zegt: "Want wandelende in het vlees, voeren wij de krijg niet naar het vlees; want de wapenen van onze krijg zijn niet vleselijk, maar krachtig door God, tot nederwerping der sterkten. Dewijl wij de overleggingen terneder werpen, en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van God, en alle gedachte gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus." Ja, de liefde hiertoe is vrucht van en vloeit voort uit de eerste verschijning en openbaring van God in de ziel in het aangezicht van Zijn Zoon. Dus uit deze eerste overheersing van God in het hart. Dit blijkt de gehele Bijbel door. Toen Job met zijn ogen God zag, en toen Jesaja de Heere zag op een hoge en verheven troon, verloren zij zichzelf. Wanneer God tot een ziel zegt: "Ammi, Ruchama", Mijn volk, Mijn ontfermde, dan zegt de ziel: "O mijn God." Toen Jezus tot de vrouw zeide: "Maria", viel zij in een verbondskeuze aan Zijn voeten en riep het uit: "Rabbouni." O vrienden, er staat niets voor de openbaring van God in Zijn Zoon en voor Zijn heerlijkheid in het hart. Hoogten, sterkten, liefde tot het kwaad, onverloochendheid, alles valt daarvoor als Dagon voor de ark. Daar wordt het schepsel zo klein en het onderwerpt zich.

- Ja, zulk één weet ook wel dat hij tot dat grote stuk van de zelfverloochening maar niet op één dag komen zal, hoe zeer hij daartoe ook begerig is. En daarom houdt die mens zich aan Gods weg en zoekt het in trappen, zoals ook de onderwijzer zegt: Langs zo meer. Dat wij ons langs zo meer U onderwerpen. O, hoe zeer de begeerten zich daarnaar uitstrekken om de onverloochendheid als een kleed ten enenmale af te leggen, hij weet evenwel dat Gods weg anders is. Paulus wijst het ons aan dat dit bij trappen geschiedt. Daarom boog hij zijn knieën, opdat de Heere het aan Zijn volk bij trappen geven zou. "Dat zij naar de rijkdom Zijner heerlijkheid met kracht gesterkt zouden worden door Zijn Geest inde inwendige mens." Ja, opdat Christus door het geloof in hun harten zou wonen, en zij in de liefde geworteld en gegrond zouden worden. "Opdat gij ten volle zoudt kunnen begrijpen met al de heiliger, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte zij, en bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt tot al de volheid Gods."

- Ja, al weet de ziel dan wel dat zij bij trappen zal sterven en Gode bij trappen zal leven, zij is de overgebleven tegenstand en vijandschap zo moede, dat bij de minste gelegenheid, welke zich maar opdoet, de ziel innerlijk naar de onzondigheid jaagt. Daardoor komt het, wanneer: Gods kinderen eens toegang hebben met hun zo onverloochend hart; dat zij het wel met wortel en tak kwijt zouden willen zijn. Ja, daardoor komt het dat verschillenden van Gods kinderen, wanneer zij op hun sterfbed lagen, met blijdschap riepen om de verhaasting van Jezus' toekomst. O vrienden, zo gaat het met de kerk in het algemeen, met dat gehele lichaam van Gods volk tot aan het einde der eeuwen. Hoe meer de toekomst van Christus naderbij komt, hoe meer het verlangen daarnaar zal zijn opgewekt. Wanneer Jezus dan zal uitroepen: "Zie Ik kom haastelijk", roepen de Geest en de bruid, welke innerlijk het amen daarop gevoelt, als antwoord daarop uit: "Amen, ja kom, Heere Jezus." En aldus is het ook bij elke verlangende ziel in het bijzonder.

Maar wat bedoelt de bidder van deze bede met de woorden van Jezus: Uw Koninkrijk kome, ten aanzien van de kerk in het algemeen, dus met betrekking tot de komst of de verdere openbaring van de heerlijkheid van het Koninkrijk Gods naar buiten over de gehele aarde? Ja, de bede van zulk een bidder is om de komst of de verdere openbaring van de heerlijkheid van Gods Koninkrijk naar buiten over de gehele aarde. Zoals de onderwijzer zegt: Bewaar en vermeerder Uw kerk. Behoort dan de bewaring van de kerk tot de heerlijkheid van dit Koninkrijk? Ja, want er wordt een gedurige beschutting beloofd over al wat heerlijk is, en wel in het bijzonder: "De Heere zal over alle woning van de berg Sions, en over haar vergaderingen scheppen een wolk des daags, en een rook, en de glans eens vlammen vuurs des nachts." Ook is dit zeer noodzakelijk tegen alle dwalingen en valse leringen, tegen alle binnendringende goddeloosheden en verval van zeden, ja tegen allerlei afbreuk of vermindering van de kerk. Anders zouden de poorten der hel de kerk mogelijk overweldigen. En dat de vermeerdering van de kerk ook tot de heerlijkheid van dit Koninkrijk behoort, wordt wel duidelijk:

- Volgens hetgeen wij lezen, dat de heerlijkheid des Konings ook bestaat in de menigte van Zijn oprechte onderdanen.

- En vooral wanneer er uit allerlei soort van mensen tot dit Koninkrijk worden toegevoegd. Zowel uit de voorgangers inde kerk en in de overheid, als wel uit de mensen in het algemeen. Wij lezen, dat het Woord Gods wies en het getal der discipelen te Jeruzalem zeer vermenigvuldigde. En let wel: "Een grote schare der priesters werd het geloof gehoorzaam." Wij lezen ook: "Alzo wies het Woord des Heeren met macht en nam de overhand."

- Ja, tot de heerlijkheid van dit Koninkrijk behoort ook dat het zich uitstrekt over de gehele aarde. Dan krijgt het Woord van God zijn loop en wordt verheerlijkt. Het was ook voorzeggd, dat de Messias zou heersen van de zee tot aan de zee, en van de rivieren tot aan de einden der aarde.

- En dus bidt de bidder in zijn bede ook om die middelen, welke dienstbaar zijn tot de komst en de verheerlijking van dit Koninkrijk. De onderwijzer zegt dan verder: Verstoor de werken des duivels en alle geweld, hetwelk zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden.

Letten wij er eerst op wat deze woorden inhouden.

Door de werken des duivels verstaan wij alles wat deze boze geest uitvindt en uitvoert tegen het Koninkrijk van Jezus. Vanwege dit uitvoeren van zijn boosheid is er toch een eeuwige en onverzoenlijke haat en een voortdurende krijg tussen Michaël en de draak en zijn engelen. Voorts wordt genoemd alle of allerlei geweld, waardoor hij zich tegen Christus verheft, en alle boze aanslagen, die tegen Gods heilig Woord bedacht worden. Hierdoor verstaan wij de onderscheidene manieren, waarop de duivel zijn boze plannen tegen Christus en Zijn Koninkrijk uitvoert.

1. De duivel voert zijn boosheid door alle of allerlei geweld, waarmede hij zich tegen Christus verheft. Want hij vertoont zich als een duivel en tegenpartijder van Christus door het bezitten en ophitsen van vijandige en anti-christelijke voorgangers in kerk en burgerstaat. En dit om de kerk van Christus te verdrukken en te vervolgen, soms zelfs ten bloede toe. En soms ook door consciëntiedwang.

2. Hij voert zijn boosheid uit door alle of allerlei boze raadslagen. Dan vertoont hij zich als een engel des lichts en maakt zich onder de toelating Gods op een boze, verfijnde en verborgen manier meester van het verstand der geleerden in de wereld. En daardoor voert hij dan allerlei soorten van dwalingen en ketterijen op een bedekte wijze in.

- Hij doet dit dan zelfs onder een schijn van meerdere wijsheid of van meerdere heiligheid of tederheid. En vrienden, wanneer de harten der mensen door zulke dingen worden ingenomen, dan verkeert het Koninkrijk van Christus in gevaar. Hiervoor waarschuwt Paulus met nadruk: "En uit uzelf zullen mannen opstaan, sprekende verkeerde dingen, om de discipelen af te trekken achter zich." Ja, Paulus zegt: "Er zal een tijd zijn wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen; maar kittelachtig zijnde van gehoor, zullen zij zichzelf leraars opgaderen naar hun eigen begeerlijkheden."

- En hij doet dit ook door bij de mensen schijnbaar de onnodige zorgen en kommer weg te nemen en hun meer vrede te beloven. Dan tast hij het bestaan van God aan en zegt: Ach, Hij is er niet! Er is geen God! En dus werkt hij de godloochening.

- Of hij tast de deugden van God aan. Dan zegt hij: "Hij ziet het niet. De wolken zijn Hem een eerberging".

- Of ook tast hij de wet van God aan. Dan zegt hij tot de volgeling van Van Hattem of Deurhof: "Er is geen wet en er is geen zonde. Het is alleen maar zonde wanneer gij gelooft dat er een wet is en dat ge daaronder staat als een waarachtige oorzaak van uw daden. Ja, het is maar hoogmoed, dat gij niet gelooft dat er maar één oorzaak is, welke alles werkt, en dat gij niets werkt en ook niet werken kunt."

- Of hij neemt die geboden uit Gods wet weg, welke hem het meest hinderlijk zijn in de uitbreiding van zijn rijk. Dan zegt hij tot een papist, tot een sociniaan en tot anderen: Dit gebod raakt u niet; ga er maar gerust tegen in.

- Ook tast hij de voorzeggingen, de bedreigingen en de waarschuwingen van God door Zijn knechten aan. Dan zegt hij: Alle dingen zijn en blijven als voorheen.

- Ja, dan tast hij wel zichzelf en zijn bestaan aan. Dan boezemt hij maar in en beweert met kracht dat hij er niet is. Dat hij in de hel is opgesloten en dat hij op de wereld dus niet werkt. En wel om te gemakkelijker en te ongevoeliger zijn rijk te kunnen uitbreiden. O vrienden, hij is er wel degelijk. Hij is een machtige, geschapen geest, die een heerlijke woonstede heeft gehad. Maar hij heeft deze verlaten, en hij is nu wel losgelaten op de wereld, maar hij is opgeschreven tot het eeuwig oordeel. En voorts, in plaats van er niet te zijn, is hij juist daar het dichtst bij en werkt hij het krachtigst waar men zonder vrees is en de leugen gelooft. Paulus zegt: "Hij houdt de zijnen gevangen naar zijn wil."

3. Voorts voert de duivel zijn boosheid uit door allerlei boze gedachten of bedenkingen tegen Gods heilig Woord. Want de Bijbel leert ons, dat hij onnavolgbare diepten en listen heeft om de mensen te misleiden en tot de strik en de val te brengen, ofwel om Gods volk tot geen nut en onbruikbaar te doen zijn. Hij heeft daartoe wel duizend wegen en listen. O, hij is oud en ervaren. Dat kan men wel verstaan uit Job, waar hem gevraagd werd vanwaar hij kwam. Toen was zijn antwoord: "Van om te trekken op de aarde, en van die te doorwandelen." Paulus zegt: "Zijn gedachten zijn ons niet onbekend." Maar wij moeten ook zeggen dat ze ons meestal wel degelijk onbekend zijn.

4. Hij voert zijn boosheid ook uit door allerlei dingen, gedachten of overleggingen in het hart te geven. Door het verstrikken van de wil zonder dat men de Heere in zijn wegen heeft gekend. En vrienden, dit kan ook plaats hebben in zaken, welke anders op zichzelf genomen wel geoorloofd zijn. Bijvoorbeeld in het afzien van het ene beroep en het aanvaarden van het andere. Ook in huwelijken, verandering van woonplaats, enz. Ja, wat kan hij wel ingeven wanneer het hem toegelaten wordt. Ook kan hij zich onder goede bevindingen inmengen. Om zo te doen geloven dat zijn werk mede van de Heere is. Dan is het als bij een rivier. Het schone water komt van boven, maar er wordt soms zo veel ingesmeten, dat mede afdrijft en wat wij dan ook aanzien als van boven komende. Maar daarin zijn wij dan mis. Ja, wat kan hij ook het humeur van een mens verheffen en trots maken op bevindingen.

5. Hij voert zijn boosheid uit door te werken op de zonden van het humeur en van de natuur. En wel zo, dat de één altijd weer hierop, en een ander immer weer op wat anders vast zit. Dan heeft een mens er handen vol werk mee om zijn wellust of hoogmoed te voeden en steeds maar te bedenken hoe hij tot rijkdom, staat, eer, achting of welke dingen ook zal komen.

6. Ja ook door het werken op de kwalen des lichaams. En waarom niet? Wij lezen toch dat hij op Jezus' bevel wel in de zwijnen voer? Hij voert zijn boosheid ook uit door met de godsdienstplichten te spelen.

- Hetzij dat hij ontijdig aanzet tot de plichten van de godsdienst, om van binnen maar alarm te maken en dus verwoesting aan te richten.

- Hetzij dat hij, wanneer het wel de tijd is, allerlei voorwendsels aanvoert om maar van de plichten van de godsdienst af te raden. Dan zegt hij: Ge zijt nu niet in staat. Uw hart is nu niet geschikt, en wacht daarom nog maar wat, dan zult ge wel een betere gestalte krijgen.

- Dan zegt hij weer: Er is nog zo veel te doen. Ik zou dit of dat werk eerst maar afdoen.

- Of hij geeft onder het waarnemen van de godsdienstplichten een menigte overleggingen in, waardoor de mens bijvoorbeeld ineens doorzicht krijgt in het behandelen van deze of gene tijdelijke zaak. En dat gebeurt dan zeer schielijk, zodat het hart er door wordt vervoerd, niet tijdig merkende dat het van een verkeerde kant komt.

- Ook werkt hij daartoe wel op het luie, lome en trage temperament, zodat de mens maar weer begint uit te stellen. Dit alles en nog veel meer werkt de vorst der duisternis, daarin samenspannende met het boze hart en met het verraad van binnen. Hij werkt overeenkomstig ieders humeur, natuur en temperament, en zo is het gewoonlijk zijn werk om van binnen een valse vrede te veroorzaken en de ware vrede te verstoren. Paulus zegt dat het juist toegaat als bij de eerste verleiding: "Doch ik vrees, dat niet enigszins, gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft, alzo uw zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is."

Maar wat bidden wij dan wanneer wij met de onderwijzer zeggen: Verstoort de werken des duivels en alle geweld, hetwelk zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden?

(1) Dan bidt een gelovige dat hij de satan, als een bliksem uit de hemel, moge zien vallen. Aan de duivel werd gevraagd vanwaar hij kwam. En zijn antwoord was: "Van om te trekken op de aarde."

(2) Dan bidt de gelovige dat het Koninkrijk Gods ook over de aarde omtrekken moge, en dat de kerk, welke in de verdrukking is, moge worden gered. Ja, dat wij ons de verbreking van Jozef hartelijk mogen aantrekken.

(3) Hier bidt de gelovige ook dat er getrouwe arbeiders mogen worden verwekt, die hun werk in de Geest verrichten. Die dus hun sterkte alleen in de Heere stellen, en die het niet verwachten van de kracht van hun eigen zeggen, maar nederig zijn. En dat dan daardoor de landpalen van het Koninkrijk van Christus wijder mogen worden uitgezet. Ja, dat deze arbeiders mogen worden gesteld "tot nieuwe, scherpe dorssleden, die scherpe pinnen hebben; om bergen te dorsen en te vermalen, en om heuvelen te mogen stellen tot kaf". Dit gebed wordt ook bevolen: "Bidt dan de Heere des oogstes, dat Hij getrouwe arbeiders in Zijn wijngaard uitstote." En zulks opdat de dwaalgeesten bekeerd, dan wel uitgeroeid of tot geen nut gemaakt mochten worden, en in die weg het Woord van God zijn loop krijgje en verheerlijkt worde.

(4) Zulk één bidt dat overheden mogen worden verwekt, en zo deze er zijn, mogen worden bewaard, welke het Koninkrijk en de kerk van God heil aanbrengen. Ja, dat alle anti-christelijke en wereld openbaar en onnut worden mogen. En dat de Heere krachtig moge werken door de hand van diegenen, die het waarlijk met Sion menen en die Christus voor de enige Koning van Zijn kerk erkennen.

(5) Dan bidt een gelovige ook dat de Heere Zijn Geest over de hogescholen wil uitstorten, opdat de hoogleraren van, de hemel onderwezen zijnde, al hun werk in de Heere en met een betrekking op God zullen verrichten. En dat dan de leerlingen aan hun voeten mogen zitten, het oog op die grote Leraar met macht geslagen, om onder en door middel van hun onderwijs Zijn onderwijs te mogen ontvangen. En dat er dan mannen uit mogen voortkomen, bij wie al hun wetenschap, zelfs hun natuurlijke wijsheid geheiligd is, en dus recht nuttig mogen worden voor land en kerk. Zo waren toch oudtijds de schatten van Egypte dienstbaar voor het huis des Heeren.

(6) Ja, dan bidt een gelovige dat een ieder, waar hij ook moge zijn geplaatst, zijn talent moge aanleggen in zijn huis of in de onderlinge bijeenkomsten der christenen, om tot de openbare bediening behulpzaam te zijn. Want zo heeft de Heere daartoe ook behulpzels in Zijn kerk aangesteld, welke de Heere te allen tijde tot dat doel heeft gebruikt. En dit vooral in de tijd der Reformatie, alsook daarna om Zijn kerk staande te houden in donkere tijden, als het op de waarheid en de Godzaligheid werd gemunt. Dan is het zelfs zo geweest, dat in donkere tijden over de kerk door de particuliere samenkomsten de kerk werd bewaard en uit deze eenvoudige lieden de predikanten moesten worden gemaakt.

(7) Dan bidt de gelovige ook dat de Heere Zijn Geest eens krachtig zal uitstorten, en dat daardoor een ieder krachtig moge worden in de Heere en in de sterkte Zijner macht. Ja, dat een ieder de gehele wapenrusting Gods mocht aandoen, om daardoor de boze en zijn werkingen, alsook de werkingen van zijn instrumenten te kunnen wederstaan, bestrijden en overwinnen.

B. Nu nog het tweede stuk: het gedurig bezig zijn en het verlangen van de bidders in deze bede: Uw Koninkrijk kome. O, in zulk een hart is door alles heen een uitzien naar de heerlijkheid, zoals de onderwijzer dit uitdrukt: Totdat (of ook opdat) de volkomenheid Uws rijks kome, waarin Gij zult zijn alles en in allen. De onderwijzer geeft hiermee de tijd te kennen, hoe lang een christen de regering van God door Woord en Geest nodig heeft, en dus hoe lang hij daar om bidden moet. Namelijk totdat de volkomenheid van het rijk van Jezus daar is, dus totdat de heerlijkheid aanbreekt. Want wat zou men zich toch anders inbeelden van een heerlijke regering van Christus op aarde zonder strijd? De onderwijzer zegt: Er zal strijd op aarde zijn totdat Christus het Koninkrijk aan Zijn Vader zal overgeven en God zal zijn alles en in allen. Maar eindelijk, de onderwijzer geeft hiermede ook te kennen hoe de ziel van een recht gesteld christen onder al dit bidden en onder al zijn druk hier beneden naar de heerlijkheid verlangt. Het is alsof hij zegt: Het is steeds nodig dat gij roept om de gedurige regering in uw hart (ter bekwaamaking voor de volmaaktheid) en dat door Woord en Geest; ja om bewaring en vermeerdering van de kerk, en om versterking van alle vijanden en van hun geweld, list en gedachten. En dit alles met dit doel, dat de dag der heerlijkheid als het ware moge worden verhaast. In welke dag de Zoon het Koninkrijk aan Zijn Vader zal overgeven en waarin Hij Zelf eeuwig zal blijven het geslachte Lam, Dat dood geweest is en nu levend is tot in alle eeuwigheid. Ja eeuwig zal blijven het Voorwerp van verwondering en de Leidsman, Welke Gods kinderen voor die Troon voor eeuwig zullen volgen, waar Hij voorgaat. Paulus zegt: "Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben. De laatste vijand, die tenietgedaan wordt, is de dood. Want Hij heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen. Doch wanneer Hij zegt, dat Hem alle dingen onderworpen zijn, zo is het openbaar dat Hij uitgenomen wordt, Die Hem alle dingen onderworpen heeft. En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon Zelf onderworpen worden Die, Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen."

Toepassing

Welk een heerlijke dingen, vrienden! O, is er iets wat wij in deze benauwde tijd en na de zojuist gehouden algemene biddag zeer, ja ten hoogste van node hebben, dan zijn het wel deze dingen, waarvan wij deze avond hebben gesproken.

A. O, het zal er bij de Godzalige nu toch allermeeft om te doen moeten zijn om vooral de heerschappij en het bestuur over zichzelf, maar ook de gesteldheid van ons land in het algemeen kwijt te raken aan de regerende hemel. Het moet dus te doen zijn om de regering van God door Zijn Woord en Geest in het hart. Vrienden, dit door genade genietende, zal dit alleen de ziel moeten sterken opdat de handen kunnen blijven opgeheven naar omhoog. Namelijk de leiding van de Geest der genade en der gebeden temidden van de zonden, in het werk der reformatie, op een biddag en in het bidden en zoeken van Gods aangezicht om redding en verlossing van het land.

1. Hoe zal het er ons anders hartelijk om te doen kunnen zijn innerlijk te worden genezen en bekwaam te worden om het algemeen te hulp te komen? Dan is het nodig hoe langer hoe meer aan onszelf te sterven, alsook aan alle eigen bewind en regering, opdat wij ons recht aan God onderwerpen en de hemel laten heersen en regeren. Weet toch, dat de heiligmaking niet bestaat in verstandig en mooi van het doen te praten, maar in het doen zelf. Dus in het genieten van de kracht dezer zaken door de Geest, en deze in de voorkomende omstandigheden naar buiten te vertonen. De in het hart overgedrukte zaken der woorden moeten daden worden. De ziel moet door de Geest van Christus in die weg worden gezet, zodat het van binnen als vanzelfsprekend die weg heen gaat, dat is heiligmaking. Dan zegt Jezus ons: "Die de waarheid doet, komt tot het licht." Dat wil zeggen, niet alleen ter toetsing, waartoe hij ook wel bereid is, maar zulk één komt tot het licht. In die weg wordt zijn werk zo duidelijk, dat het voor hemzelf en voor anderen openbaar wordt dat zijn werken in God gedaan zijn.

2. Ja, indien onze handen door de Geest niet worden opgeheven, en ook opgeheven niet worden bewaard, hoe zouden wij toch in een benauwde tijd, in deze donkerheid, tussen een vertoornd God en tussen een zondig land aan de voeten van Nederlands Ontfermer kunnen blijven liggen? Ja, hoe zouden wij dan de werken des duivels aan de voeten van Jezus kunnen brengen? Al zijn geweld en dat van zijn instrumenten in deze wereld tegen de Heere en tegen Zijn kerk. Al zijn bozelisten en raadsragen, en die van zijn helse sprinkhanen. Al zijn pogingen om deze uit te voeren door een wel zeer ten onrechte genoemde aller christelijkste koning. En dit alles naar het plan van een oude, snode, reeds veroordeelde Achiófel. Dit alles wordt bedacht tegen Gods heilig Woord, tegen de kerk van God en tegen ons Nederland. Daarom zeg ik: Hoe zouden wij zonder de leiding van de Geest van Christus al deze helse samenzweringen kunnen brengen tot en neerleggen aan de voeten van de Leeuw uit de stam van Juda? Bij het zien van eigen onwaardigheid nederig pleitende dat Koning Jezus de verstoring van al die werken en de verbreking van al die vonden zal ter hand nemen.

En vrienden, dit zal het werk van het volk van God moeten zijn en blijven. Niet alleen voor een tijd na een biddag, maar al hun dagen, tot aan hun dood toe, ja totdat de laatste en volkomen toekomst van dit heerlijk Koninkrijk in volle kracht komt op de jongste dag. Dus totdat alle koninkrijken tegen Christus ten enenmale vermaald zullen zijn, dan zal de dag der heerlijkheid daar zijn. O, de duivel heeft een grote toorn, wel wetende dat hij een kleine tijd heeft. Daarom zal het aan deze zijde van de grote eeuwigheid op aarde een voortdurende strijd blijven.

B. Weet toch, o mens, die het werk van een biddag maar tot één dag terugbrengt en dan verder uw handen aan niets meer slaat, u hebt voor uw eigen ziel, noch voor de uwen, noch voor het algemeen de vrede te verwachten. O, breekt u geen zonden af? Verstoort gij dus als een tweede oorzaak de werken des duivels niet, daartoe het licht, de leiding en de kracht van Jezus inroepende? Verandert u op grond van Gods Woord geen zaken in uw hart, in uw huis en in uw handelingen naar buiten? Dan verklaart u met uw daden dat u met de grote God van hemel en aarde in oorlog wilt blijven staan. En wie zal dit toch doen, die niet als een doorn en een distel met vuur zal worden verbrand? O, wanneer God ons tegenkomt en Zijn gunstig aangezicht verbergt, wie zal Hem dan aanschouwen? En dit zowel voor een volk, als voor een mens alleen. Dan is er meer afbreking in de toorn te verwachten, dat een ieder in zijn stand en familie aan de hoeken als het ware staat te worden afgekort. Wanneer ouders dan geen lust hebben om God te zoeken, wat moesten zij het evenwel toch doen uit liefde voor hun kinderen en het volgende geslacht. Wij zien in het Woord, dat zelfs op een uitwendige vernedering, als in Ninevé, Gods toorn werd opgebonden. En u die daar begint, God mocht u wat meer geven dan u begeert, namelijk genade in uw hart.

Ja vrienden, het is dan tenslotte te verwachten dat er een wind van oordelen zal komen, welke voor ons land te sterk zal zijn. Dat God het berouw moede zal worden en dat dan de dag van de toorn des Heeren komt. O, dan is het te laat. Dan zal het nacht voor Nederland worden.

Daarom zeg ik met Jozua: "Doch zo het kwaad is in uw ogen de Heere te dienen, kiest u heden wien gij dienen zult. Maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Heere dienen." God geve die genade aan allen die er lust in hebben, om in de sterkte des Heeren daarop Amen te zeggen.

C. Mochten die zielen iets meenemen, die het hier om waarheid te doen is. Zij, die God en Christus, en de heerlijkheid van Zijn dienst in het oog gekregen hebben en daarbij dus ver buiten de wereld en de dienst der zonde zijn gestapt. Vrienden, hebt u iets gezien van de banden, die de Heere nog van u scheiden? En wat het is, waardoor u niet los komt? Ja, welke de oorzaak is dat het maar meest een werk alleen aan uw zijde is en dat u zo dit getuigenis van God over uw werk blijft missen? O, het is wel gebeurd dat op biddagen, of ook er voor of er na, de weg des verbonds werd geopend en een ellendige en onwaardige werd ingelaten. Hebt u zo niet voor het algemeen nut kunnen werkzaam zijn? Maar hebt ge uzelf, zo ellendig als u bent, aan de Heere Jezus aangeboden? Was het uw verzuchting dat Hij uw geheel verkeerde gesteldheid eens wilde aanzien en de hand er aan leggen? O, dan moet ge aanhouden om aan die deur te blijven bewaard. De Heere helpe u om recht uit de laagte en uit de diepte te leren roepen. Mocht u daar worden bewaard. Want het hart is zo ellendig, dat het daar niet lang blijft. En toch moet het daar blijven en God moet het er houden, zal ooit Jezus en de weg van vrije genade recht dierbaar worden. O, roept dan toch om al meer en meer ontdekking, en dat Jezus Zijn laatste hand eens aan u leggen mocht. En neem dan dit woord met u, dat u wel weet: "Vanouds heeft men niet gehoord wat God doen wil aan die, die op Hem wacht."

D. Kinderen van God, tot uw besturing dient:

1. Ziet toch eens wat u te wachten staat wanneer ge uzelf heimelijk aan de regering van God door Zijn Woord en Geest onttrekt. En dit in plaats van mede werkzaam te zijn tot de verbreking van de macht en het rijk van satan. Ja, wanneer u heimelijk de vijand in de hand werkt, in plaats van mede werkzaam te zijn tot versterking van de werken des duivels. Wanneer u zo ongelovig zijt en werkt, u gewent om Gods goede woorden en stemmen van u af te keren. Dan is het waar, dat men het door toegeven zover kan hebben gebracht, dat het nu niet mogelijk is om op te komen. Ook dat is zeer nadelig.

2. Ontvangt u een woord, en meent u het onderwerp van zulk een belofte niet te zijn, wees met dat woord evenwel werkzaam en brengt het voor de Heere. Klaagt Hem dan dat u bekommerd zijt voor bedrog, maar weer het niet zomaar af. God mocht in die weg het licht eens doen opgaan. Het is het werk van mensen, die niet oprecht zijn, om al wat inkomt maar onbemerkt voor zich aan te grijpen, zonder verdere strijd tegen de inwonende verleiding der zonde. Of wanneer u op een verkeerde wijze werkzaam zijt, om de zonde te doden door redeneringen. Wanneer u het lichaam der zonde niet aan de voeten van de Heere Jezus zoekt te brengen. Wanneer u dit in de weg van de rechtvaardigmaking niet zoekt te doden, en ter doding daarvan de dood van Christus niet door het geloof tot de ziel brengt. Paulus zegt dat dit door de Geest geschieden moet.

3. Zie wat u te wachten staat wanneer u de tucht niet liefhebt. Salomo noemt die mens een zot. Het is dan wel naar gesteld, en toch is dit kwaad zeer groot en algemeen. Dan onttrekt men zich ter heiliging en verbetering aan Gods weg.

4. Zie ook wat u te wachten staat als u veel van de aarde inneemt en uw hart daaraan vast raakt. O, dan staat Baäl tegenover Christus, Dagon tegenover de ark. Wat de één verliest, wint de ander.

5. Ja zie ook wat u te wachten staat wanneer God u wil leiden door kruisen en proefwegen, en u niet geleid wilt zijn. Wanneer uw hart zich daartegen verheft in plaats van laag te buigen.

6. Zie ook wat u te wachten staat wanneer u dit nauwe pad verlaat, dat de Geest u tot uzelf brengt en u bepaalt bij uw machteloosheid en zondige onwaardigheid, bij uw eigenliefde en het zoeken van uzelf, om uit de diepte werkzaam te zijn. O, dan alleen zijn Jezus en de vrije genade recht dierbaar, en dan alleen kunnen Gods kinderen de lasten van het algemeen, van land en kerk en van anderen dragen. Dan behoeven er geen andere drangredenen ter meerdere opwekking van Gods volk te zijn dan deze, dat zij toch door God geroepen zijn en van eeuwigheid door de hemel afgezonderd en gesteld om hier Gods beeld te dragen en Zijn deugden te verkondigen.

Nog een woord ter moedgeving voor diegenen onder Gods volk, die lust hebben om op te staan en de handen aan het werk te slaan, om mede wat toe te brengen ter opbouw van het Koninkrijk van Jezus. O, die er in deze dagen wat van hebben gezien dat dit gewapend zal moeten toegaan.

(1) Weet dan vrienden, dat u moogt bespot en veracht worden omdat u het zo nauw neemt. Zij mogen u tot een roef stellen omdat u van het boze zoekt af te wijken. Maar u zult daarbij inwendig vrede hebben. U hebt dan de Heere uw God aan uw zijde, en Zijn Woord is met u. Wanneer u kunt, geeft dan maar alles en laat dan maar alles in Zijn handen. Hij zal dan op Zijn tijd uw verantwoording zijn. Dan zullen de beloften u toebehoren, dat u in een tijd van algemene oordelen in de binnenkamers zult worden geleid en bewaard totdat de gramschap overgaat.

God zegt: "Mijn volk zal in een woonplaats des vredes wonen, maar daarbuiten zal het hagelen." Dan zult u al die trotse grootsprekers beschamen, die nu het woord voeren en op paarden rijden.

(2) Vrienden, de rust is voor u aanstaande. O, wat zult u in Zijn kracht rusten van alle moeilijkheden hier beneden. Van zonden, van ongeloof en van uw ellendig strijden. De dagen van uw treuren zullen een einde nemen, en eeuwige blijdschap zal op uw hoofden wezen. En wel dan, wanneer de eeuwige verschrikkingen voor de goddelozen aanstaande zijn.

(3) Mocht u uit een gevoel van uw algehele ellende en onmacht toch steeds naar Christus dorsten. Dat toch uw gestalte bij al het nog volgende op uw hand gezette werk dorstte naar de leiding van Jezus en naar het onderwijs van Zijn Geest. u hebt het toch bij bevinding tenslotte wel geleerd, dat het woord van Jezus een eeuwige waarheid is: "Zonder Mij kunt u niets doen."

(4) Waakt dan tegen de inwonende zonde en de afgoderij van het hart. David zegt: "Had ik naar ongerechtigheid met mijn hart gezien, de Heere zou niet gehoord hebben." Zoekt een indruk te behouden van hetgeen u op biddagen en andere tijden hebt gezien van de gesteldheid tussen de Heere en het land in het algemeen, en dat u in deze weg van billijken en rechtvaardigen moogt worden voortgeholpen. Zoekt u ook aan te bieden om de zaken, hoe hopeloos zij er ook bij staan, evenwel in de hand des Heeren te geven.

(5) Zoekt ook veel te zuchten dat de oordelen, welke er vallen, mogen zijn om te wannen en te zuiveren. Ja, dat u deze oordelen moogt navolgen waar zij vallen. Het oordeel zal eens wederkeren tot gerechtigheid, en alle oprechten van hart zullen het navolgen.

(6) Houdt uw oog gevestigd op de tekenen der tijden, wanneer de dag van Gods wraak en vergelding nadert.

(7) Gedenkt ook veel voor 's Heeren aangezicht aan Zijn verdrukte kerk en aan de gevangenen, alsof u mede gevangen waart. Gedenkt ook de Joden, dat zij bekeerd mogen worden. Ja, dat de Antichrist moge zinken, opdat in die weg in ons land en hart een leven uit de dood voortkome. Nu zucht u wel in het donker onder de wegen Gods, maar de belofte zal worden vervuld: "Zij zullen zingen van de wegen des Heeren."

Amen.

ZONDAG 49
vraag 124

Vraag 124:

Welke is de derde bede?

Antwoord:

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. Dat is: Geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn; opdat alzo een iegelijk zijn ambt en beroeping zo gewillig en getrouw moge uitvoeren als de engelen in de hemel doen.

DE DERDE BEDE
Uw wil geschiede

In de oefening over de Catechismus zijn wij nog steeds bezig met de behandeling van de drie beden, welke betrekking hebben op de middelen ter bereiking van het hoge doel: de heiliging van Gods Naam. De tweede en de derde bede betreffen dan de geestelijke, en de vierde bede betreft de lichamelijke middelen daartoe. In de vorige oefening beëindigden wij de behandeling van de tweede bede, welke tot inhoud heeft de vermenigvuldiging van des Konings onderdanen, waarin de heerlijkheid des Konings luisterrijk uitblinkt (zondag 48).

Wij komen nu tot de behandeling van het tweede geestelijke middel, hetwelk spreekt van het gedrag van deze onderdanen ten aanzien van hun Koning, en hetwelk mede tot Zijn heerlijkheid is (de derde bede).

Daarin behandelen wij wederom als twee voornamen hoofddeelten:

- I. De derde bede, zoals wij deze vinden in Matthéüs en Lukas.
- II. De uitbreiding van de onderwijzer daarover, geheel naar het Woord van God.

Van het eerste hoofddeel sprekende, staan wij stil bij

- A. de bede zelf; en
- B. bij de gestalten, welke bij de rechte bidder van deze bede worden gevonden in het hart.

A. Welk een korte bede is dit: Uw wil geschiede. Maar het onderwerp, waaromtrent deze bede werkzaam is, is niet minder dan de wil des Vaders. Uw wil. Wat moeten wij door deze wil van God verstaan? Hier moeten wij vooraf opmerken, dat God een oneindig, aller volmaaktst, geestelijk, verstandig Wezen is, en dus de Allerhoogste en de Vrijmachtige. Hieruit vloeit voort, dat Zijn bevel over alles gaat en Hij Zijn wetten geeft, omdat dit alleen aan dit zalige en vrijmachtige Wezen toekomt. En hoewel aan dit Wezen soms in oneigenlijke zin zaken worden toegeschreven, als bijvoorbeeld menselijke ledematen enz., de Heere heeft in de meest eigenlijke zin van het woord een soevereine en heilige wil. Anders zou God geen God of Koning zijn, of slechts een Koning zonder wil. En wij lezen toch van David zelfs in het natuurlijke: "Des konings woord nam de overhand." Merkt hierbij aan hoe ongerijmd het is wanneer men zegt dat een geest slechts een gedachte is. Van zulk een wil in God lezen wij met nadruk: "Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en verhardt wie Hij wil. Want wie heeft Zijn wil wederstaan?" Zie ook "En gij weet Zijn wil." De vraag vervolgens beantwoordende, wat wij door deze wil van God moeten verstaan, mogen wij deze heilige wil van God naar de Heilige Schrift als volgt omschrijven. Gods wil is dit heilig vermogen in God, als soeverein Koning, hetwelk zich uitstrekt om te doen, om toe te laten of om te hebben al hetgeen tot Zijn eer en heerlijkheid dient. En dan niet zo, dat God de zaak wil omdat ze goed is. Maar wel, dat de zaak goed is, omdat de Heere God als de soeverein en vrije deze zo wil. Daarom moet een zaak, welke door Gods toelating geschiedt, goed geacht worden. Al is het ook, dat de uitvoerder van deze zaak zich ten hoogste bezondigt tegen Gods gebod.

Vrienden, men moet wel trachten dit goed te verstaan. O, dan is de wil van God niet anders dan opperhoogheid, vrijmacht en naar buiten geopenbaarde almacht: "Door Uw wil zijn zij, en zijn zij geschapen." En: "Onze God is toch in de hemel, en Hij doet al wat Hem behaagt." Ook: Hij is de Heere, Hij doet wat goed is in Zijn ogen." Ja, de Heere vraagt: Ben Ik niet vrij? ; "Mag Ik met het Mijne niet doen wat Ik wil?"

O, dit verklaarde de grote Nebukadnézar welke al wat hij verkregen had aan zichzelf toeschreef. Maar toen hij weer tot zichzelf kwam, moest hij uitroepen: "Nu prijs ik de Allerhoogste en eeuwig Levende." Toen erkende hij dat de Heere God was, "Die met het heir des hemels en met de inwoners der aarde doet naar Zijn wil. En niemand kan Zijn hand afslaan, of tot Hem zeggen: Wat doet Gij?"

Tot duidelijker bevatting voor onze enge begrippen mogen wij deze wil in God op tweeërlei wijze aanmerken of onderscheiden, dewijl de Bijbel ons daartoe aanleiding geeft.

1. a. Gods Woord spreekt van een besluitende wil van God. Deze kunnen wij als volgt omschrijven. Het is het willende of besluitende Wezen Gods Zelf, zoals de Heere God onafhankelijk, soeverein en vrijwillig van alle eeuwigheid bij Zichzelf heeft vastgesteld wat er in de tijd zou zijn en geschieden, en wel tot Zijn eigen heerlijkheid. Deze besluitende wil is ten aanzien van het voornemen en ten aanzien van zijn uitwerking één en dezelfde. Want hetgeen wordt uitgevoerd, is niet anders dan hetgeen waar dit eeuwig voornemen mede werkzaam is. Op zulk een onderscheidende wijze spreekt ons Gods Woord daarvan Jesaja: "Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen." Dit vergeleken met: Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil." In deze teksten ziet ge hoe het voornemen of de raad van God is onderscheiden van het doen naar Gods welbehagen of van het werken van alle dingen naar die raad. Maar dat daarbij toch beide tot één en hetzelfde besluit behoren. Want het uitvoeren is niet anders dan een openbaar maken van hetgeen in Gods hart was. Deze besluitende wil voert de Heere God uit. Hetzij door deze vrijmachtig onmiddellijk te werken, óf door Zich vrijmachtig te onttrekken en niet tegen te houden dat iets geschiedt, dus het toe te laten tot Zijn hoge doeleinde. Vrienden, naar deze laatste weg van God is de zonde in de wereld gekomen en over de gehele aardbodem doorgebroken. En zo zondigt een ieder alle dagen nog. O, dit zijn de rechte wegen des Heeren, waarin de één zich vermaakt en verlustigt tot zaligheid, en waarin de ander doolt en valt ten verderve. "De rechtvaardigen zullen daarin wandelen, maar de overtreders zullen daarin vallen."

Wij zien deze besluitende wil van God in Zijn Woord onder verscheidene benamingen aangewezen.

(1) Dan wordt het genoemd het voornemen van God. Het eeuwige, vrijmachtige, vrijwillige, onafhankelijke en onveranderlijke voornemen in het ene te besluiten en het andere niet te besluiten. Ja ook in het vrijwillig, onafhankelijk en onveranderlijk zo of zo te besluiten. Niet de zaak, die zondig kan zijn is goed, maar Gods besluit en toelating is goed

(2) Ook wordt het genoemd het besluit van God: "Eer het besluit bare." En: "De Heere der heirscharen heeft het in Zijn raad besloten." Dus ook de raad Gods, of het besluit van Zijn raad, of de raad en het welbehagen van Zijn wil. In Matthéüs dankt Jezus Zijn Vader daarvoor: "Ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U."

(3) En het wordt ook Gods verborgen wil genoemd: "Ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid van Zijn wil." Daarom wordt het ook een gesloten boek genoemd, waarin niemand mag of kan zien. Het zijn de gedachten en raadsragen van Gods hart, welke de Heere op Zijn tijd daar stelt, en waarop in de tijd der uitvoering eerst recht gelet wordt en welke nu dus niet worden ontdekt dan door beloften, door voorzeggingen, of ook door de zaak zelf, wanneer deze er is. Hier is zeer opmerkelijk wat wij lezen in Daniël. Daniël ziet iets, en dan wil hij meer zien en raakt aan het vragen. Maar dan is het antwoord: Daniël, blijf daar af. "Ga heen, Daniël, want deze woorden zijn toegesloten en verzegeld tot de tijd van het einde. Welgelukzalig is hij, die verwacht. Maar gij, Daniël, ga henen tot het einde; want gij zult rusten, en zult opstaan in uw lot, in het einde der dagen." En zo ook Johannes. Hij zag een wonderlijk boek, met zeven zegelen gesloten, en hij werd er wonderlijk ingeleid. Ja, hij zag de opening daarvan door de Leeuw uit de stam van Juda, en hij zag daarin ook hoe dit de stof van eeuwige verwondering en verhoging van God daarover zou zijn in de heerlijkheid.

O vrienden, dit alles behoort tot de verborgen dingen, welke voor de Heere zijn. Hoewel wij naar het Woord van God wel vast moeten houden dat de Heere Zijn knechten en Zijn volk door de leiding van Zijn Geest in hun bidden naar die raad soms zo bestuurt, dat er een profeet onder een volk is. Dan wordt achteraf pas gezien en bekend dat er een proleet onder hen geweest is, en wel dan wanneer het geprofeteerde kwaad er is.

2. b. Maar Gods Woord spreekt ook van een gebiedende wil van God, welke wij als volgt kunnen omschrijven. Deze is een ontdekking van hetgeen God wil dat verstandige, redelijke schepselen, die onder Zijn zedelijk bevel staan, moeten doen. Daardoor verbindt Hij hen tot gehoorzaamheid aan Zijn bevel, maar niet altijd aan Zijn raad of besluit. Dit is, niet altijd en in eigenlijke zin Gods wil, gelijk wij nog nader zullen zien, maar in eigenlijke zin Gods bevel of gebod, hetwelk aan alle mensen tot een regel is gegeven. In de betrachtting daarvan is voor een ieder het heil en het leven gelegen. En dit is naar het woord van Salomo het einde van de zaak: "Vreest God en houdt Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen."

Maar door de zondeval is een ieder zo afgeweken, dat er niet één is, die goed doet. Een ieder moet dus in Christus worden overgeplant, en de wet moet weer opnieuw in zijn hart worden overgedrukt, zal hij ooit Gods wil kunnen betrachten. Van deze wil lezen wij verder: "Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere, Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet de wil Mijns Vaders." En: "Dit is de wil van God, uw heiligmaking." Deze wordt ook genoemd de goede en welbehaaglijke en volmaakte wil van God. Maar deze besluitende en deze gebiedende wil van God, hoe zeer ook onderscheiden naar onze enge menselijke bevattingswijze, zijn evenwel nooit met elkaar in strijd.

3. Daarom moeten wij eens bezien waarin de besluitende wil van de gebiedende wil van God is onderscheiden.

(1) Dit onderscheid is hierin, dat de besluitende wil van God zich uitstrekt over alles, niets uitgezonderd, dus het meeste en het minste, het goede en het kwade. Maar de gebiedende wil strekt zich alleen uit over hetgeen goed is.

(2) De besluitende wil van God Zelf wordt altijd en onveranderlijk uitgevoerd, hetzij dan onmiddellijk, hetzij door het onttrekken van Zijn hand en dus door toelating, hetzij ook middellijk door tweede oorzaken. En deze tweede oorzaken kunnen dan zelfs levenloze en redeloze schepselen zijn, bijvoorbeeld vuur, hagel, wind, donder, bliksem, hitte, koude, regen, droogte, het gedierte enz. Deze alle doen Zijn woord, en wel onveranderlijk. O, er is niet één grote in de wereld, ja zelfs alle monarchen samen niet en de duivel zelfs niet, welke daar iets tegen kan doen: "Wie heeft ooit Zijn wil wederstaan?" En de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid. Deze wil geschiedt altijd. Maar de gebiedende wil van God wordt alleen uitgevoerd (of niet uitgevoerd) door redelijke schepselen, die zedelijk onder Gods bevel staan, in de kwaliteit van het redelijke maaksel Gods en onder hun onafhankelijke Soeverein. Deze wordt wel duizend maal wederstaan. Deze wil wordt door de één gehoorzaamd, en door de ander niet: "Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God. Want het onderwerpt zich der wet Gods niet." Ja, zonder de genade en hulp van boven "kan het ook niet."

(3) Het onderscheid is ook hierin, dat een mens, wanneer hij de besluitende wil van God uitvoert, zich grotelijks kan bezondigen, ja wel schelmstukken kan begaan, want deze is niet zijn regel. Van Judas staat geschreven: "De Zoon des mensen gaat wel henen gelijk besloten is, doch wee die mens, door welke Hij verraden wordt." Dit was ook zo bij Herodes en Pontius Pilatus. Wij lezen daar dat zij deden "hetgeen Gods hand en raad tevoren bepaald had dat geschieden zou." En menigeen beging daarbij de zonde tot de dood. Maar een mens, welke aan de bevelende wil van God gehoorzaamt, doet altijd goed, al zou het ook tegen de besluitende wil in zijn. Want deze bevelende wil is voor de mens de regel, waarnaar God wil dat hij zal denken, spreken, werken en wandelen. Zo wil God dat alle mensen zalig worden en tot de kennis der waarheid komen. Wij zien dit ook duidelijk in Abraham, toen hij tegen het besluit van God gehoorzaamde aan de bevelende wil van God in het offeren van zijn zoon. En ook in David. Deze wilde, maar het was tegen het besluit in, de Heere een huis bouwen. En de Heere zeide: "Gij hebt welgedaan, dat het in uw hart geweest is. Evenwel, gij zult dat huis niet bouwen; maar uw zoon, die uit uw lenden voortkomen zal, die zal Mijn Naam dat huis bouwen." Dus niemand, die de wil des bevels niet gehoorzaamt, behaagt Gode, al doet hij ook naar het besluit van God.

4. Maar hoewel deze twee willen naar ons begrip zeer duidelijk van elkaar onderscheiden zijn, wij moeten nu nog met een enkel woord aanwijzen dat deze evenwel nooit met elkaar in strijd zijn. Want deze willen staan niet tegenover elkaar, maar zij behoren bij elkaar. Want het gehoorzamen van of het overtreden van de bevelende wil van God is dienstbaar ter uitvoering van de onveranderlijke, vaste, besluitende wil van God, hetzij dan ten goede of ten kwade. De ene ziet op de uitkomst van alle zaken, en de andere op hetgeen God gebiedt. En bij dit laatste is het Gods doel niet altijd om te bewijzen dat Zijn besluit ook zo is. Dit zagen wij in Abraham reeds. Gods bedoeling in Zijn bevel was niet dat Izak zou geofferd worden, maar Gods bedoeling was de liefde en de gehoorzaamheid van Abraham te beproeven, en dit voor hemzelf en voor anderen openbaar te maken. Zo zou Hij Zijn raad doen bestaan, welke was Izak in het leven te behouden.

Vraag 1. Maar men zou hier de tegenwerping kunnen doen, dat de apostel zegt: "God wil dat alle mensen zalig worden." En dit terwijl duidelijk blijkt dat God dit naar Zijn besluit niet wil. Want anders zou het toch zekerlijk geschieden. Ons antwoord is, dat deze tekst niet spreekt van Gods eigenlijke wil, welke Zijn behagen en voornemen is. Maar slechts in oneigenlijke zin, en dus alleen van hetgeen de Heere gebiedt en wil. Dan eist en beveelt God dat de mens zich bekeert en zijn zaligheid bevordert, en de heiligmaking najaagt. En dan volgt de uitvoering van het besluit op het betrachten of niet betrachten van Gods bevel.

Vraag 2. Hier zou men ook kunnen tegenwerpen, waar Paulus zegt dat hij door de Geest gebonden was om naar Jeruzalem te reizen, waar banden hem aanstaande waren.

En dit dan vergeleken met Handelingen, waar wij lezen dat de discipelen (let wel) door dezelfde Geest tot Paulus zeiden dat hij niet naar Jeruzalem zou opgaan. Hoe kan ik dit nu samenbrengen? Zijn dit dan geen twee met elkaar strijdende willen en werkingen door de Geest? Wij antwoorden hier dat men duidelijk kan zien in deze teksten, dat Paulus werd bestuurd door de Geest naar de raad van God, en dat de discipelen door de Geest werden bestuurd naar en langs de wet der liefde. Dit is niet met elkaar in strijd, maar dit behoort bij elkaar. Zij baden hem om toch niet op te gaan naar Jeruzalem. En Paulus werd te meer gesterkt in zijn bereidwilligheid om gebonden te worden en om voor de Naam van de Heere Jezus te Jeruzalem te sterven. En daarop volgt dat de discipelen tenslotte loslaten, namelijk hun wil of liefde naar de wet der liefde. Deze verliezen zij en deze wordt versmolten in de verborgen wil van God. Wij lezen: "En als hij zich niet liet afraden, hielden wij ons tevreden, zeggende: De wil des Heeren geschiede." O, zij verloren alles onder de wil des besluits. Men ziet derhalve uit dit alles dat het aan God toekomt én te besluiten hetgeen Hij wil dat er onveranderlijk zal zijn, én te bevelen hetgeen Hij soeverein wil dat de mens zal doen. Want dit komt God beide toe dewijl Hij het Hoofd van alles is en een onafhankelijke soevereiniteit bezit. En hieruit volgt dus dat de mens, welke zijn wezen en alles uit de wil van Gods besluit ontving, ook verplicht is onderworpen te zijn aan de wil des bevels. Want daarin is zijn ware dankbaarheid, ja zijn zaligheid gelegen.

4. Maar hoewel dit alles dan naar onze bevattings kan en mag onderscheiden worden, indien het maar niet tegen Gods Woord is, er is evenwel in God, in dit éénvoudige Wezen, maar één wil. Men moet dit wel zoeken te verstaan, om toch niets ongerijmds van de Almachtige te denken en te spreken. Daarom zeg ik: Er is in eigenlijke zin maar één wil in God, en deze is de willende God Zelf. O, in dat zalige en eenvoudige Wezen zijn geen drie willen, naar de Drieheid der Personen. Want dit voert naar een driegodendom: Drie geesten, drie willen, drie goden. Er is maar één verstand, één wil, één werkkraft in dit Wezen. De Zoon doet hetzelfde wat de Vader doet. Als u de wil beschouwt, zoals deze voortvloeit uit de almachtige en vrije soevereiniteit, dan is deze het vrije en onafhankelijke besluit, hetwelk God uitvoert. Maar als u deze beschouwt, zoals deze voortvloeit uit Gods heiligheid, dan is deze het patroon van heiligheid voor redelijke schepselen. En aldus maakt God Zijn wil in Zijn Woord en wet bekend.

5. Bezien we nu de onderscheiden voorwerpen, omtrent welke deze wil van God werkzaam is. Er zijn wel oneindig veel zaken, waaromtrent deze wil van God werkzaam is, en evenwel is er maar één wil van God. Laten wij een flauwe gelijkens nemen. Hoeveel zaken zijn er welke een mens wil? En toch heeft hij maar één wil, waarmede hij alles wil. De Heere God wil en werkt alles door één eenvoudige daad. Maar daarbij is het wel waar dat wij geen twee dingen tegelijk willen en werken, maar het ene na het andere. Want wij zijn maar eng en eindig, en kunnen niet alles tegelijk denken, spreken, willen en doen. Daarom volbrengen wij maar iets door vele en verscheidene daden. Dan kan men hier ook nog tegen inbrengen: Maar wanneer de Heere iets gebiedt, hetwelk Hij niet wil hebben uitgevoerd, zijn dat dan geen twee willen? Ja, noemt men dat in de mens geen geveinsdheid? Wij antwoorden hierop wat wij daar straks reeds zeiden: Er kunnen geen twee willen in het Opperwezen zijn, want de Heere wil én werkt alles door één eenvoudige daad. Zelfs in een mens is dit altijd nog geen geveinsdheid. Bijvoorbeeld: Een vader gelast aan zijn kind een boodschap. Het is niet zijn doel dat die boodschap wordt uitgevoerd, of dat daar zo'n haast bij is. Maar het is zijn bedoeling dat hij zijn kind op een weg wil hebben waar hij dit kind iets goeds wil doen ontmoeten. Of het kan zijn dat hij in de afwezigheid van het kind iets wil uitvoeren. Dan zijn het besluit en het bevel van deze vader twee zaken, en evenwel blijft het in die vader toch slechts één wil.

Maar bezien wij nu vervolgens nog de betekenis van het woordje Uw, wanneer Jezus leert zeggen: Uw wil.

a. De Heere Jezus geeft hiermee te kennen hoe Hij Zelf doet als het grote Voorbeeld. Zoals Hij niet Zijn eigen Naam en heerschappij op aarde zoekt, maar hetgeen Zijns Vaders is. Hij onderwierp Zijn menselijke wil op een volmaakte wijze aan Zijn Vader, en Hij gehoorzaamde op een volmaakte wijze aan de bevelende wil van Zijn Vader. Daarom zegt Hij in Zijn zwaarste lijden: "Vader niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede." En daarom getuigt Hij ook dat het Zijn spijze is de wil Zijns Vaders te doen. Dus is Jezus hierin een voorbeeld van zelfverloochening.

b. En daarmede leert de Heere Jezus Zijn volk hoe zij ook in hun bidden moeten doen. Zij moeten zichzelf, hun eigen zin en wil verloochenen, en dit wel uit kracht daarvan dat God hun Vader en tevens hun Koning is. Het is alsof Hij hen leert zeggen: Vader, zijt Gij onze Koning? Dan komt het ook U alleen toe onze Wetgever te zijn. Met de woorden Uw wil betuigen Gods kinderen, dat zij met het kiezen van God tot hun Heere en Koningin de grond der zaak waarlijk van zichzelf zijn afgebracht. En dat zij dus enig en alleen hun heil en zaligheid daarin stellen dat zij niet meer roepen om hun wil. Zij zeggen dus: O Vader, niet het mijne, maar het Uwe, Uw Naam, Uw heerschappij, Uw wil.

Vrienden, dan wordt Gods wil het beweegrad van een recht gesteld christen. En dan roepen zij als kinderen en onderdanen: Vader, Koning! o, het is ons nu te doen om het believen van Uw Majesteit, gelijk rechtgeaarde kinderen en onderdanen hierin hun vermaak hebben, dat hun Vader en Koning zijn genoeg heeft. Zo volgen zij de Heere Jezus na en is het hier dus ook: Vader, Uw wil.

Toepassing

Ziedaar vrienden, dan iets flauw gezegd aangaande het soevereine Gods. Wat betreft de betrachting van dit stuk, dus dat deze geschiede, de inhoud van deze bede, daarvan zullen wij in een volgende oefening wel handelen, en nu liever overgaan om de genoemde zaken ten nutte te maken. Ziet uit het hier gezegde hoe betamelijk het is, dat het maaxsel van Gods hand, dus door de onafhankelijke en soevereine God geformeerd, dan God voor God erkent en de Heere ook de Heere onafhankelijk en soeverein verklaart. Vrienden, kunt u niet zien dat het alleen aan God toekomt om soeverein te willen wat Hij onafhankelijk wil? En ook te bevelen wat Hij wil en uit te voeren wat Hij wil? Of Hij dit dan Zelf werkt, of dat Hij dit doet door Zich te onttrekken. Wel, is God niet vrij? Mag de Heere met het Zijne niet doen wat Hij wil? De heidense koning Nebukadnézar kon daar iets van zien, maar miljoenen naamchristenen morren, twisten en murmureren dagelijks tegen de Heere over Zijn wegen. Ja vrienden, kunt u het niet zien hoe zeer het een mens past, waar hij toch leem is in de hand van de grote God, als het ware geen wil te hebben? Maar dat het hem betaamt te buigen en zijn zaligheid daarin te stellen dat hij zijn eigen zin en wil recht verliest. O, wat zal toch het leem tegen een pottenbakker zeggen? Wat zijn de hoogten en sterkten van de tegen God opstaande krachten van het geredeneer en het verstand toch zielverdervend. Wat behoort het er dan toe dat men zijn gedachten gevangen geeft, ja dat men gevangen genomen wordt. Daarom vrienden, kunt u niet zien dat het enkel genade is wanneer een ziel tot dit geluk komt? En zulks te meer daar het bestaan van de mens na de zondeval zo is, dat hij er als vuur en vlam tegen is gekant om van zijn wil af te gaan en die te laten varen. Ja, hij kant zich met alle kracht tegen de Almachtige wanneer God Zijn hand bij aanvang aan hem legt om hem tot dit geluk te veranderen. Hij weert God van zijn ziel zo veel hij maar kan. Hij strijdt met en tegen de Geest van God. Hij bedroeft deze goede Geest wel duizenden malen, en daarentegen is God menigmaal zo goed dat Hij door die Geest Zijn liefde uitstort in het hart. En dan moet zulk één achteraf wel met Efraïm uitroepen: Heere, het is alles van U. "Gij hebt mij overreed, en ik ben overreed geworden. u zijt mij te sterk geweest en u hebt overmocht." O, wat zal ik U vergelden? Ik ben geringer dan al zulke dingen. Dan zegt koning David zelf: Wie is toch David? "Heere, u kent Uw knecht."

A. U, die nog uws zelfs zijt, leg u hier nu eens tot uw zalige ontdekking bij neer.

1. O onbekeerde mens, die zo goddeloos daarheen leeft, alleen maar naar uw eigen wil, naar de wil des vleses en der gedachten, u meent nu dat ge een vrij man zijt en doen kunt wat u wilt. Want uw voeten lopen vrijwillig ten kwade. U weet niet welke noodzaak daar achter zit, waarom u zo moet doen. En dus bent u een allergrootste slaaf van de duivel en van uw eigen zin, wil, lusten en begeerlijkheden. Wanneer de soevereine Heere zware wegen over u brengt naar Zijn eeuwige wil en vrije raad. Wanneer Hij eens één van uw geliefde nabestaanden van u wegneemt, of Hij bezoekt u met zware plagen. Wanneer Hij u eens aanmerkelijk inkort in uw tijdelijk bestaan, zodat God u tegenkomt in alles waar ge uw handen aan slaat. Wanneer God u dan zo zwaar slaat en straft, zijt geer nog zover vandaan als het oosten van het westen om de hemel toe te vallen en in liefde te buigen onder Zijn eeuwige wil. Dan bent u er ver vandaan de oorzaken van de slagen bij uzelf te zoeken, en die gevonden hebbende, dan meer te klage over de zonden dan over de plagen. En dus zijt ge er ver vandaan om de hand Gods over u met uw hart goed te keuren en tot uw zaligheid te omhelzen.

2. En wanneer ge al meent te buigen onder Gods wil en hand, dan is het op zijn allerbest omdat ge moet buigen. En omdat ge de hemel en Zijn wil niet kunt weerstaan. Dan zegt u zelfs wel: Men moet dat en dat ook al hebben; wij kunnen niet tegen Gods hand op! O mens, wanneer ge het zoudt kunnen, dan zou u God onttronen, zulk een vijand bent u. O, u kent er niets van om uit liefde tot God te bukken onder Zijn hand, in de wetenschap dat er aan de Heere en aan het bestaan van Zijn raad meer gelegen is dan aan u, die maar een aardworm zijt. U weet er niets van om in dat zalige bukken uw heil en uw zaligheid te zien en te stellen.

Maar mensen, wat zal er dan toch van u worden? Wat hebt ge meer van het onderwerpen onder de soevereine wil van God, dan de duivelen hebben? Die moeten ook buigen. u leeft nu in vreugde als ge uw wil maar hebt en opvolgen moogt. Maar weet dat uw lachen zal veranderen. Het zal schreien worden, ja het zal eens wenen zonder tranen worden. Het zal een huilen worden van weedom des harten en van een gedurige verbreking des geestes. Salomo zegt van de blijdschap en de vreugde der goddelozen dat deze is als het geknetter van doornen onder een pot.

Zult u het nog langer zo wagen? Heeft God nog niet lang genoeg aan uw deur geklopt? Heeft Jezus niet lang genoeg door Zijn knechten uw hart en uw wil opgeëist? Wilt u dan sterven en omkomen? Ja vrienden, het is een eeuwige waarheid, u wilt niet sterven. u wilt niet tot Jezus komen opdat u het leven zoudt hebben. O, waarom wilt u sterven, o huis Israëls ? Wel, weet dan dat gij, die verloren gaat, wel noodzakelijk verloren gaat ten aanzien van het besluit van God, maar aan uw kant is het vrijwillig, ja moedwillig. Och vrienden, het uws zelfs eigen te zijn en dit te willen blijven, dat zal het doen. U spreekt nu menigmaal een harde taal, alsof het aan God en aan Zijn besluit mankeert. Maar gelooft toch dat u in eeuwigheid niet achter Gods besluit zult kunnen schuilen, noch u zult kunnen verbergen. En wel omdat u de geopenbaarde wil, het bevel van God voor u hebt gehad. De Heere maakte veel werk van u en liet u al uw levensdagen de weg om zalig te worden verkondigen. En dat zou voor u en voor uw kinderen een middel geweest zijn tot uw bekering, van wedergeboorte en van verloochening van uzelf, en om zo een kruisdrager achter Christus te worden. De profeet zegt het met nadruk: "Doet gij u dit niet zelf, doordien gij de Heere, uw God, verlaat ten tijde als Hij u op de weg leidt?" O, dit zult u in de eeuwigheid moeten bekennen en het dan eeuwig moeten uitroepen. Mocht u nu nog aan de toekomstige toorn ontvlieden.

B. En u vrienden, die er wel wat van ziet dat er veel bij u hapert, maar bij wie het altijd ontbroken heeft en nog ontbreekt dat ge uzelf en uw leven verliest. Die dus dagelijks weer met kracht, hoewel vruchteloos, maar werkt om uzelf, uw ziel en uw leven te behouden. Tot u moet ik zeggen dat de Heere van zulk een handel wel eens Zijn weg maakt. Maar dan loopt en werkt die mens zich dood in de weten in zo zijns zelfs zaligheid uit te werken, en hij valt dan in zijn schuld en onmacht. Dan wordt hij een verderver van zichzelf, ja een goddeloze en een vijand van Gods weg in eigen ogen. Hij ziet dat hij met al zijn doen en met zijn verbeteren zijn verderf als het ware verhaast. Aldus wordt hij een voorwerp voor Christus, Die het einde der wet is, tot rechtvaardigheid voor een iegelijk, die gelooft. Maar vrienden, het is ook waar dat menigeen daar onderweg sterft, en die het geluk niet heeft dat hij ooit aan de wet sterft. En zulk één komt dus nooit tot Christus, Die alleen het leven is. O, die in het wettisch werken rust, zijn staat is zeer gevaarlijk. Daarom vrienden, ziet dan uit dit verhandelde waar het met u zal moeten komen. O, u zult in het vlieden naar Christus uzelf, uw leven, uw naam, uw voorwaarden, uw regeren over uzelf, uw zin en wil moeten vaarwel zeggen, laten varen en verliezen. En daar eerst zult u uw leven moeten vinden. Dan zal het zijn: Vader, Uw Naam, Uw heerschappij, Uw wil. O, dat niet mijn, maar Uw wil, dat is een bewijs dat de ziel met Christus verenigd is. Want dit was ook Zijn spijze. O vrienden, rust toch niet waar u nu staat. O, mocht u daar eens komen, wat zou u toch gelukkig zijn. Houdt het toch in het oog, want dan zou u spoedig ondervinden dat het niet aan de Heere, maar aan uw wil mankeert. Dan zou naar de beloften het licht in de duisternis opgaan.

C. Kinderen van God, komt dan eens hier, want deze beden zijn ook toetsstenen om zich aan te beproeven, net als de volmaakte wet van God. O, wanneer het iemand past God soeverein te verklaren en Hem welbehaaglijk te leven, dan past het wel diegenen, en met name u, waaraan de Heere Zijn eeuwig soevereine en vrije genade ten koste heeft gelegd en verheerlijkt. Die dus geroepen zijt om eeuwig de Heere volmaakt te verhogen vanwege Zijn eeuwig soevereine wegen. En ziet hier dan tot uw vernedering wat u gestaltelijk bezit of mist van dit zalige bukken onder de soevereine handelingen van God. O, u bent geen groter, geen sterker, geen beter gesteld christen, dan zoals ge u bevindt voor de Heere in de voorkomende omstandigheden. U gaat wel zeer mis wanneer u uw kracht afmeet naar het licht van uw eigen oordeel, en naar de gaven, of naar het napraten, waarmee men dikwijls schranderder van deze dingen kan spreken. Hoe bent u gesteld wanneer de Heere naar Zijn eeuwige wil eens zware, vreemde, ja bittere wegen in het geestelijke of in het tijdelijke met u houdt? Wanneer God de vijand eens loslaat, zodat u gejaagd wordt door allerlei soorten van kwellingen? Wanneer u wordt gekweld en bestreden met de verkiezing en verwerping? Of met Adams val, en dat zijn zonde onze zonde is? Of met het gesloten boek, alsof daar niet in zou staan dat u ooit terecht zult komen? Of dat die en die van de uwen of van anderen, welke u soms op uw hart gebonden vindt, niet bekeerd zouden worden? Ja, wanneer God met sprekende daden eens toont anders te willen dan u wilt, en zulks in dingen waar u uw hart reeds op had gezet? O vrienden, wat zegt het hart daar dan op? Wat is er dan toch, indien al niet in het openbaar, een verborgen twisten met de Almachtige, en een morren over Zijn wegen. Wat is het er dan dikwijls ver vandaan om te zeggen: Vader, Uw wil, en dus van de betamelijke gestalte daaronder. En dit terwijl u uit de Bijbel weet en het ook menigmaal ondervonden hebt dat zware, bittere en smartelijke wegen achteraf, ja zelfs eronder, voor uw ziel goed waren en u ten beste. Ja, terwijl ge het voor uw ogen ziet dat een goede herder der schapen ook wel een hond gebruikt, welke hij uitzendt om de schapen wakker te maken, ze te verschrikken en ze uit hun verstrooiing weer naar de kooi te halen. Dus slechts om ze harder aan te drijven. O, met dat doel laat Jezus de duivel dikwijls los.

Daarbij weet ge toch ook, dat een rechtgeaarde vader of moeder nooit zonder meer aan het kind zijn zin of wil geeft, of zij hebben eerst beproefd of het voor het kind wel goed is. Ja, dan geven zij het dikwijls daarom niet, omdat zij in zulk een kind de zin en wil willen verbreken. Wat zouden zij anders moeten doen, en wat zou er anders van zulk een kind terechtkomen? Maar vrienden, waar komt deze diepe wangestalte van het hart onder zulke omstandigheden vandaan? Waarvandaan anders dan vanwege zulk een geringe stand in de genade?

Er is zo zeer een zoeken van zichzelf, een onverloochendheid, een niet gestorven zijn aan zichzelf; de oude zuurdesem van het zondige eigen ik en de liefde tot zichzelf zit er zeer diep in. Och, mochten wij eens beschaamd en schaamrood worden, dat wij nog zo zeer onbekwaam zijn voor de hemel! Laat het dan nog tot uw onderrichting en besturing dienen, opdat u recht en hoe langer hoe meer sterven en u meer in het soevereine Gods verliezen mocht. Want daarin zal toch uw eeuwige zaligheid bestaan.

1. Staat er eens naar om bij Goddelijk licht te zien wie ge van nature in uzelf zijt, en om ook te zien wie u door louter soevereine genade in de grond des harten geworden zijt. En om dan ook te zien wie zulk één voor God behoorde te zijn. En hoe ge in de trein des levens in de voorkomende omstandigheden en nu op dit ogenblik wel gesteld zijt. O vrienden, daar zou wat te zien en te gevoelen zijn.

2. Verwaardigt de Heere u met Zijn gewone verzoenende genade op uw gelovig komen tot Christus? O vrienden, loopt daar dan niet te ver mee weg, maar hebt dan een veel groter zaak in het oog. En wel deze: de genezing van uw geestelijke ziekte, kwalen, uw krachteloosheid in de voorkomende omstandigheden. Ja, de genezing van uw geestelijke wonden, waardoor u zo krachteloos, ja waardoor menigeeen zelfs nutteloos naar buiten geworden is. En waardoor u zo geen lasten van anderen en van het algemeen voor God nu dragen kunt. Vrienden, dit is wat anders dan maar wat tot zijn troost te genieten en daarmede weg te lopen. Het toenemen als een mestkalf wil nog heel wat anders zeggen.

3. Ziet vrienden, dat u over deze grote zaak met de Middelaar Christus handelt. Dit is geen mensenwerk of het werk van één dag. O, zet u er veel voor open, opdat Hij door Zijn Geest het willen en het werken in u werke. Ja, mocht u hier als een kindeke zijn.

4. Voegt u maar het meest bij zulken van Gods volk en knechten, die geen triomf zingen wanneer iemand maar even binnen is, of wanneer iemand tijden heeft dat hij vrede met God vindt. Maar die deze grote zaak voor ogen hebben en welke God ook tot zulke doeleinden in Zijn hand gebruikt.

5. Zoekt dan dagelijks deze grote zaak langs de gebaande weg van het eenvoudig klagen en kermen over de onverloochendheid des harten, over het kleven aan hetgeen de Heere niet is, en over de ongevoeligheid, geesteloosheid en indrukkeloosheid, ja over het verraad van binnen tegen dit alles. En wel opdat u veel gebruik van Christus als Hogepriester ter verzoening mocht maken. En ook kracht uit Hem moogt zoeken te halen en te zuigen door het geloof. De sappen uit die vruchtbaar makende Wijnstok. O vrienden, het lage bukken voor de hoge God moet in uw ogen steeds dierbaar zijn en u moet daarin een hoogte van betamelijkheid zien.

6. En weet dan tot uw opwekking en verlevendiging, dat u eerst dan zult weten wat het Gode leven en vruchten dragen zeggen wil. En ook wat in de eigenlijke zin van het woord hier een gemakkelijk leven is, wat hier ook de ziel of het lichaam naar de eeuwige wil des Heeren moge overkomen. Ja, dan zoudt ge grote dingen in de wereld kunnen ten uitvoer brengen. Want dan eerst is het gebed krachtig. Dan bidt men niet meer naar eigen oordeel, maar dan staat men er meer naar, ja hunkert om wat van Gods wil te krijgen; om dus begeerten naar deze eeuwige wil gelovig te mogen opzenden. O, waar God dan niet met die mens is, daar houdt hij zijn handen van af. Ja, dan zou u met uw gestalte het dichtst bij de hemel zijn. Vrienden, u zult onvolmaakt blijven. Maar als het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal het voor u maar een stapje zijn. Het wonder zal wel groot zijn, maar u zult er evenwel hier iets van hebben gekend.

Ik eindig met de vermaning van Paulus aan de gelovige Romeinen, welke wij zo zeer van node hebben: "Wordt deze wereld niet gelijkvormig; maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat u moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God zij." Dit zij zo.

Amen.

DE DERDE BEDE

Het doen van de wil van God

Ons staat dan nu nog te letten op de bede zelf ten aanzien van dit onderwerp, namelijk: Uw wil geschiede. Welke wil heeft Jezus hier voor ogen als Hij leert zeggen: Uw wil geschiede? Er zijn er, die van mening zijn dat de besluitende wil van God hier in het geheel niet in aanmerking komt, want deze geschiedt altoos en onveranderlijk: "Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen." Hetzij dan onmiddellijk door de Heere Zelf, hetzij middellijk door allerlei tweede oorzaken, engelen, duivelen, mensen, ja door de redeloze en levenloze schepselen. En daarom zijn zij van mening dat het bidden hierom vruchteloos en te vergeefs zou zijn.

Maar dan antwoorden wij hierop naar het Woord van God:

- dat Jezus hier zeker ook leert bidden om zich recht te mogen gedragen, en om Gode te mogen zwijgen.
- Ja, om achteraf in een rechte zin de uitvoering van het besluit Gods te mogen aanbidden en goedkeuren, al is het zelfs tegen Gods bevel geschied.
- Ook leert Jezus hier aan iedere christen te bidden om in de hand des Heeren te mogen worden gebruikt als een tweede of werkende oorzaak ter uitvoering van het besluit Gods, doch alleen naar Gods gebod en in Zijn gunst.
- Daarom zeggen wij dat Jezus hier zowel leert bidden om de uitvoering van de wil des besluits, alsook om de uitvoering van de bevelende wil van God. Ja, daartoe bestaan overvloedige redenen.

(1) De Heere Jezus leert het ons doordat Hij Zelf naar het voorbeeld van dit gebed dezelfde woorden in de hof gebruikte, toen de zonde van het uitverkoren mensdom en de toorn van God Hem zo drukten: "Mijn Vader, indien deze drinkbeker van Mij niet voorbij kan gaan." Indien dit niet mogelijk is, tenzij dat Ik hem drinke, "Uw wil geschiede." Hier onderwierp de heilige Mens Jezus Christus Zich zeer zeker aan de besluitende wil. Het is alsof hij daar vroeg: Is er dan geen andere weg om een zondaar te zaligen? Leidt de eeuwige raad naar zulk een uiterste weg heen? O, zie daar, hier ben Ik dan: "Zie, Ik kom; in de rol des hoeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen."

(2) Onze nood vereist dit gebed ook ten hoogste. O vrienden, wij hebben goddeloze harten; wij hebben onze eigen voornemens en besluiten, tegen de besluiten van God in. Ja, wanneer God Zijn raad uitvoert, is er direct bij ons innerlijk zulk een wrevel. Dan is er nog dezelfde wrevel, waarmede de aarde na de val werd vervuld. Naar het oordeel van de beste verklaarders ging deze wrevel vooral hierover, dat het besluit van God dit inhield, dat aan de zijde Gods het mensdom noodzakelijk vallen moest. O, zo is er in het hart nog een voortdurend murmureren en opstaan tegen en een onvergenoegd zijn over de eeuwige wegen Gods. Kunt ge het niet zien, vrienden, dat een ieder deze bede in het hart van node heeft, ook met betrekking tot de wil des besluits?

(3) Het vloeit ook uit het besluit zelf noodzakelijk voort, dat om de uitvoering daarvan gebeden wordt. Want de Heere heeft in Zijn besluit ook de middelen ter uitvoering daarvan bepaald. Bijvoorbeeld: de vergeving van zonden volgt naar het besluit op de rechte belijdenis van zonden. En: "Hierom zal een ieder heilige God aanbidden in vindenstijd." Dan zullen in een overloop van grote wateren (Gods oordelen) deze hem niet aanraken. Ook lezen wij in Ezechiël, dat de Heere naar Zijn eeuwig besluit grote weldaden aan een volk wil doen. Maar dat dit besluit mede inhoudt: "Daarenboven zal Ik hierom van het huis Israëls verzocht worden, dat Ik het hun doe. Ik zal ze vermenigvuldigen van mensen, als schapen."

(4) Het moet ons genoeg zijn dat de Heere God dit wil. Waarom zou de Heere zo menigmaal Zijn raad door beloften en voorzeggingen openbaren? Wel, opdat het hart van Gods kind door de Geest der gebeden in die richting zou worden geleid en zo deze raad zou worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld: het merendeels zo verborgen boek der Openbaring en ook vele delen van Gods Woord zijn met profetieën vervuld betreffende dingen, die hierna zullen geschieden. Wij noemen slechts de bekering van Joden en heidenen, en de algehele nederwerping van het rijk van de Antichrist. Maar wat staat er nog meer bij, dat dan zal gebeuren? Wij lezen dat wanneer die tijd er zal zijn dan de Geest en de bruid zullen roepen: "Kom!" En die het horen, zullen ook roepen: "Kom." Dat zullen zij zelfs roepen met betrekking tot de dan naderende komst van Christus. Jezus zegt: "Ik kom haastelijk." Maar als het met de wereld naar het einde gaat, wat zal er dan gebeuren? O, dan zal het algemeen gebed en het sterke geroep zich naar die komst uitstrekken en zal het in het hart van al de kinderen Gods liggen: "Amen, ja kom, Heere Jezus." En zo zal de raad worden uitgevoerd.

(5) Het ligt toch in het hart van elke christen en het vloeit vanzelf uit het leven der genade voort, dat men zal bidden om de uitvoering van de verborgen raad en wil van God. Wanneer hij recht gesteld is, is het immers zijn lust, blijdschap en hartelijke begeerte dat God Zijn eer en Zijn genoegen heeft. Vrienden, het is aan een rechtgeaard kind of onderdaan in het natuurlijke eigen om veel op te hebben met de plannen, welke in het hart van de vader of de koning zijn, alsook met de uitvoering van deze zaken. Dan verlangt zulk één dat nog meer van zulke wijze raadslagen uit dat hart openbaar zullen worden. Wel, waarom moet dit minder plaats hebben in het hart van Gods volk ten aanzien van, hun Heere en ten aanzien van de raadslagen in Zijn hart? Zou een aardse koning, een worm slechts, dit mogen genieten? Waarom dan de Koning van hemel en aarde ook niet? Uit dit alles zien wij dus dat het wel uit verrotte beginselen voortvloeit wanneer men stelt dat niet mag worden gebeden om de uitvoering van de wil des besluits.

Nu willen wij vervolgens zien hoe de wil van God geschiedt, alsook wat de Heere Jezus daarmede leert bidden wanneer zo onvoorwaardelijk gevraagd wordt: Uw wil geschiede.

Eerst dan hoe de wil van God geschiedt. We kunnen dat met enkele woorden zeggen.

a. De besluitende wil van God geschiedt wanneer de Heere al hetgeen Hij van eeuwigheid besloten heeft tot Zijn eer daar stelt en volbrengt of laat uitvoeren. Om maar één tekst te noemen Jesaja: "Indien niet, gelijk Ik gedacht heb, het also geschiede, en gelijk Ik beraadslaagd heb, het bestaan zal! Dat Ik Assur in Mijn land zal verbreken, en Hem op Mijn bergen vertreden; opdat zijn juk van hen afwijke en zijn last van hun schouder wijke." Dit is de raadslag, die beraadslaagd is over dat ganse land; en dit is de hand, die uitgestrekt is over alle volken. Want de Heere der heirscharen heeft het in Zijn raad besloten, wie zal het dan breken? En Zijn hand is uitgestrekt, wie zal ze dan keren?" En wat de bevelende wil van God betreft, deze geschiedt wanneer de mens tot heerlijkheid van God gelooft en betracht al hetgeen Hem naar Zijn bevel welbehagelijk is. Zie daartoe: "Hij heeft u bekend gemaakt, o mens, wat goed is. En wat eist de Heere van u dan recht te doen en weldadigheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met uw God?" Dit vergeleken met: "God volmake u in alle goed werk, opdat gij Zijn wil moogt doen; werkende in u hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door Jezus Christus. Dewelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid." En 1 Thessaloniëzen waar Paulus de Heere dankt en gedenkt aan het werk des geloofs van de Thessaloniëzen, de arbeid hunner liefde en de verdraagzaamheid hunner hoop op de Heere Jezus.

Maar nu vervolgens hetgeen de Heere Jezus Zijn volk leert bidden wanneer zij dus onvoorwaardelijk zeggen: Uw wil geschiede.

(1) Ten aanzien van de wil des besluits leert Jezus hier aan Zijn kinderen te bidden, dat toch de Heere alles zal doen, werken of toelaten, hetgeen tot de roem van Zijn Naam en tot de heerlijkheid van Zijn Raad kan strekken. En zulks dan onvoorwaardelijk. Al zou het zelfs zijn ten nadele van onszelf, van onze nabestaanden, van anderen, van onze kerk of van ons land. O, dat wij dan nochtans de Heere mogen danken en verhogen wanneer Hij Zijn goede raad uitvoert. En dat Gods heerlijkheid ons daarbij zo hoog ter harte mocht gaan, dat wij om geen oorzaken zouden wensen of willen dat Zijn besluit ooit werd veranderd.

- Aldus bad Jezus als het grote Voorbeeld Zelf: "Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan. Doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt."

- Dit baden ook de discipelen. Zo sprak ook Job: "Hij brenge over mij wat Hij over mij bescheiden heeft." Job dankte de Heere toen hij alles kwijt was en van zijn kinderen en goederen was beroofd. Hij wilde het kwade zowel van de Heere ontvangen als het goede.

(2) De Heere Jezus leert Zijn kinderen bidden dat zij zich mogen open zetten voor Goddelijk licht bij het profetische Woord. En wel opdat zij de vastheid daarvan mogen zien en dus mogen worden ingeleid in de dingen, welke naar deze eeuwige raad over de kerk en over de gehele wereld moeten geschieden. Zo openbaart de Heere nog verborgenheden aan Zijn knechten en volk. Weliswaar op een andere wijze en in een andere trap en maat als in oude tijden en als aan Johannes, die een openbaring ontving van die dingen, welke haast geschieden moeten. Maar evenwel toch ook zeer vast, door de leiding des Geestes door middel van het Woord. Dan zegt Petrus: "Wij hebben het profetisch Woord, dat zeer vast is, en gij doet wel dat gij daarop acht hebt als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de Morgenster opga in uw harten."

(3) De Heere Jezus leert hier Zijn kinderen dus ook bidden om ervarenheid in het verstand der tijden, zoals dit staat geschreven van de kinderen van Issaschar, opdat zij zouden weten wat zij moeten doen en waarom zij moeten bidden. Daniël deed ook zo. Hij onderzocht het profetische woord aangaande de verlossing uit Babel. En hij bevond toen dat er zeventig jaren zouden verlopen. Hierom ging deze man toen bidden.

b. En ten aanzien van de wil des bevels leert Jezus Zijn volk bidden om heiligheid, om gelijkvormigheid aan Gods beeld. Dat de Heere geven zal hetgeen Hij gebiedt, opdat Hij niet vergeefs gebieden zal, gelijk Augustinus dit zegt. De psalmen van David zijn hier vol van, vooral Psalm 119.

- De Heere gebiedt: "Maakt u een nieuw hart." En dan roept de ziel hier: "Scheep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest."

- De Heere gebiedt te geloven in de Naam Zijns Zoons. Ja, het is Zijn gebod dat gij gelooft. Hier ziet de ziel naar boven om dat werk Gods. Zij ziet naar Christus op om het geloof en om de vermeerdering des geloofs, gelijk de discipelen deden.

- God gebiedt: Bekeert u. En de ziel draait het dan om en zegt met Efraïm: "Heere, bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn." En met de bruid: "Trek mij, en wij zullen u nalopen."

- God gebiedt ook te leven naar Zijn wil en welbehagen, en naar Zijn heilige wet. Zo is de wil van God onze heiligmaking. Ja, God zegt: "Zijt heilig." En: "Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is." O, hier zegt de ziel: ziedaar Heere, hier is mijn hart; schrijf er Uw wet toch in. Vervul Gij Uw verbondsbelofte: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en Ik zal maken dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen, Mijn rechten bewaren en zult doen. Zo bad ook David: "Gij hebt geboden, dat men Uw bevelen zeer bewaren zal. Och, of mijn wegen gericht waren om Uw inzettingen te bewaren."

- De Heere Jezus leert hier Zijn kinderen bidden, dat zij het van wensen en begeren tot doen mogen brengen. Dus om de overdruk van de zaken der woorden in het hart. Zodat de ziel niet alleen de wil des Heeren weet en er om zucht deze te mogen doen, maar ook de kracht, ja krachtdadige genade moge krijgen om gestaltelijk in die weg te worden gezet. Om dus door de hulp van boven daarin te gaan en daarin te wandelen. Dit bad David: "Uw goede Geest geleide mij in een effen land."

- Dan is het de ziel niet alleen om het willen, maar ook om het werken te doen. Dat wil zeggen, om als het licht, der wereld, als een stad op een berg zich voor de mensen naar buiten te vertonen, opdat zij God verheerlijken moge.

Het doen en betrachten van al Gods geboden is Gods volk zo dierbaar, omdat zulks hen eerst recht vast maakt aan Gods wet. En omdat het betrachten daarvan hen onvatbaar maakt voor de bedrieglijkheden van hun eigen hart, ja hen er voor bewaart om aan anderen anders te leren. Jezus zegt het met grote nadruk wanneer Hij spreekt van de eeuwigdurende wet der zeden: "Zo wie dan één van deze minste geboden zal ontbonden en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen. Maar zo wie dezelve zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen." In het eerste gedeelte van dit vers wordt een valse leraar genoemd. Deze ontbindt één van de geboden en hij leert zulks aan anderen. En geen wonder ook, want de zoetigheid van het doen en betrachten van het gebod, dat hij ontbindt, kent hij niet. Maar de rechte leraar heeft dat gebod eerst gedaan en betracht, en dus kent hij de zoetigheid er van, en daarom kan hij de mensen niet anders leren dan ook zo te doen. Want hier in de tekst is het leren aan anderen een gevolg van het doen. Daarom, wanneer iemand en zo lang iemand iets van het betrachten van het gebod in hart en gestalte heeft, op die tijd en zo lang zal hij er ook niet kwalijk van spreken of het anders leren. Iemand kan dan zo veel van binnen hebben, dat hij er naar het getuigenis van Jezus niet spoedig kwalijk van spreekt. Maar vrienden, hij ligt er daarna voor open, dan wanneer dit van binnen wat wijkt. Jezus zegt in een gelijkenis zeer uitdrukkelijk: "Niemand, die oude wijn drinkt, begeert terstond nieuwe; want hij zegt: de oude is beter." En dat wil zeggen: zo lang hij van de oude wijn drinkt, gevoelt hij daarvan innerlijk de gezondmakende en versterkende kracht, wat een ander dan ook van de nieuwe moge zeggen en aanprijzen. De tekst zegt dat hij dan niet terstond nieuwe begeert. En als reden wordt dan genoemd: Want hij zegt. Hij is dan vol van zeggen. Zijn hart zegt, zijn bevindelijke kracht en gevoel zeggen, zijn woorden en daden zeggen, ja zijn consciëntie zegt op die tijd: "De oude is beter." Maar vrienden, o, daarna. De tekst zegt: "Hij begeert niet terstond nieuwe." Maar wanneer hij het drinken van de oude wijn ontwent? Wanneer hij de rechte smaak daarvan en het gevoel van de gezondmakende en sterkende kracht verliest? Wanneer hij in verzoeking raakt door de aanprijzingen en verzoekende woorden van zulken die, zoals Petrus dit noemt met gemaakte woorden van de zielen een koopmanschap maken? Ja, wanneer hij dat eerste kwijt raakt? Dan krijgt hij lust tot het verbodene. Hij krijgt er zin in en wordt verstrikt door de nieuwe, dampende, springende wijn. Hij drinkt er van en wordt verhit en ongezond. Daar gaat dan die man of vrouw heen en wordt van de kinderen der waarheid diefelijk ontstolen.

Ziet hieruit dan hoe zeer het betrachten en het doen der waarheid dienstig is om vastte worden aan Gods wet. En hoe noodzakelijk het is wat Jezus Zijn kinderen leert bidden: Uw wil geschiede. Dat wil zeggen: Ze worde gedaan, zij worde betracht.

Maar letten wij er dan ook nog op dat de Heere Jezus zo onbepaald zegt: Uw wil geschiede. Zonder dat daarbij gevoegd wordt: door mij.

1. Daarmede leert Jezus dat elk kind van God al deze zaken niet alleen voor zichzelf moet begeren. Maar deze ook moet begeren voor al zijn naasten, en bijzonder wel oor al de met hem in de Heere verenigde broeders en zusters over de gehele aardbodem. Dus dat een ieder inwendig belang heeft en gevoelt bij de rechte gesteldheid van alle anderen. Ja, dat alle leden van het zalige Hoofd Jezus het blindelings eens mogen zijn met Gods besluiten, met de uitvoering daarvan en met Gods gebod. Dus dat zij allen en altijd daartoe de genoegzame hulp des Geestes van boven mogen ontvangen.

2. Door dit zo onbegrensd te zeggen: Uw wil geschiede, leert Jezus ook dat er andere willen op de aarde zijn, welke gedaan worden. En dus dat al Gods kinderen zich als een enig man zullen mogen zetten tegen de wil van de werelden van de overste van de wereld. Dus tegen het wandelen naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, welke krachtig werkt.

3. Dat zij zich er ook tegen mogen zetten om de mensen welbehaaglijk te zijn, in tegenstelling tot het Gode welbehaaglijk zijn. Paulus zegt, als een spiegel om daarin te zien wie de rechte dienaars van Christus zijn: "Want predik ik nu de mensen, of God? Of zoek ik mensen te behagen? Want indien ik nog mensen behaagde, zo ware ik geen dienstknecht van Christus." Paulus wil daarmee zeggen, dat indien het behagen van mensen bij hem het overheersende doel en oogmerk was in zijn werk, hij dan Jezus niet diende, maar de mensen.

4. En ook leert Jezus daarmede Zijn kinderen dat zij zich zullen zetten tegen hun eigen wil. Vrienden, onze eigen wil, ons welbehagen, dat hebben wij en daar zitten wij vol mede. Zo is er in ons een wil des vleses en der gedachten. Wij hebben een bedenken des vleses, dat niet slechts vijandig, of zelfs zeer vijandig tegen God is, maar dat enkel vijandschap tegen dat volzalige Wezen is. O, wanneer God aan iemand licht geeft en hij zijn ogen naar binnen keert, dan ziet hij wat! Ja, dan kan hij het woord van Jezus geloven: "Gij zijt uit de vader de duivel, want gij wilt de begeerten uws vaders doen." En welk een macht van overblijfselen wordt hiervan nog gevonden in het hart van een kind van God.

5. Door onbepaald te zeggen: Uw wil geschiede, wil Jezus hier dat al de kinderen Sions, al de onderdanen van de grote Koning over de gehele aardbodem als een enig, man voor hun Vader en voor hun Koning op hun knieën vallen. Ja, dat zij zichzelf uit liefde verliezen in de gedachten van het hart huns Vaders, in de uitvoering van Zijn raadslagen en in Zijn bevelen. En wel zo, dat dit alles geen woorden van zaken, blijven, niet slechts bevattingen van een verlicht oordeel. Maar dat al deze zaken door de Heilige Geest in hun zielen zullen worden overgedrukt.

Toepassing

Zie vrienden, wat er behoort tot het rechte bidden: Vader, Uw wil geschiede.

Wij zullen vanwege de volheid der nog volgende stof het nu hierbij laten: Ons staat nog te behandelen het onder het bidden zich gestaltelijk naar de volmaaktheid uitstrekken van een kind van God. Daarin heeft Jezus lust en dat leert Hij Zijn volk met de woorden: Gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. Maar dit willen wij liever voor een volgende oefening bewaren.

A. Daarom gaan wij er nu toe over de in deze oefening genoemde zaken wat nader over te brengen tot ons eigen gemoed en gesteldheid, opdat een ieder moge kunnen zien waar hij voor zichzelf staat wanneer Hij deze uitdrukking voor God doet: Uw wil geschiede. Vrienden, mochten wij hier eens stil staan en tot God roepen, om licht, opdat wij mochten zien het betamelijke en het zalige, hetwelk voor een kind van God in deze bede ligt opgesloten. En hoe alles in deze bede uitkomt op het grote stuk, hetwelk Jezus leert: "Wie achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf." Dus het komt uit op de zelfverloochening. O, een recht gesteld kind van God stelt daarin al zijn heil, lust en zaligheid.

- Met te zeggen: Vader, Uw wil geschiede, betuigt hij dat zijn eigen zin en wil niet deugen. En dat hij door genade lust gekregen heeft die te laten varen.

- Hij betuigt daarmede dat alleen de wil van zijn Vader heilig en goed is. Hij ziet daarin heerlijkheid, dat zijn Vader Zijn genoegen krijgt.

- Voorts betuigt hij daarmede dat de bestekken, bevelen en doeleinden van Zijn oneindige Vader boven zijn bereik zijn. O, hij kan deze niet doorgronden met zijn verstand, en daarom wil hij zijn verstand en redeneren als het ware verliezen in de uitvoering van die eeuwige wil. Daarom heeft hij het gebod lief, al is het dat zijn gevoel er soms kwaad van wil zeggen.

- Hij betuigt daarmede dat hij geheel onmachtig en niet deugend is om deze bede recht te bidden. Ja, dat er in hem van nature niets is dat daar voor is. Maar integendeel, dat er in zijn hart een opstand en een eeuwige afkeer is van de inhoud van deze bede. Want deze bede raakt de hartader, ja de gevoelige plaats van de oude mens.

• Maar ook betuigt hij met deze bede dat hij iemand is, die door genade in al deze voor de natuur onmogelijke zaken lust heeft gekregen. Dus dat hij op de grond van zijn hart iets vindt dat begerig is gemaakt om er toe te komen. Ja, om in de kracht des Geestes daarin te wassen, op te groeien en toe te nemen, dewijl toch de voorname groei en wasdom van een christen daarin gelegen is.

• Ja, daarmee betuigt hij ook dat het inde hand van zijn Vader en Koning is om zijn gesteldheid, zijn hart op te nemen zoals het is, en het te formeren zoals het zijn moet. Zo wenst hij dan dat God maar werken zal. Al zijn de zaken voor hem dan nog zo onbereikbaar, ja ziende wie hij is, ook nog zo onwaarschijnlijk, hij heeft evenwel hoop op God. O, er is een God in Israël, en dat houdt hem staande. Hij zegt: Ziedaar Vader, werk Gij maar. Doe Gij maar wat er aan mij gedaan moet worden, want dan zal Uw wil door mij ook geschieden.

B. Ach blinde mens in uw natuurstaat, die toch telkens maar bidt: Vader, Uw wil geschiede, leg u hier eens bij neer.

1. Hoe is het bij u gesteld ten aanzien van het geschieden van de verborgen wil wanneer God Zijn besluit eens uitvoert tegen al uw voornemens en besluiten in?

(1) Neem eens, u neemt een beroep ter hand om rijk te worden, maar God komt u daarin tegen en maakt u arm. U zet uw hart op dit of dat kind, of op een ander mens, waar gij grote dingen mee voor hebt, en de Heere neemt het weg. Gij verbeeldt u, na dit of dat in de wereld verworven te hebben, rust te zullen vinden, maar dan brengt het zovele scherpe doornen mee, dat uw onrust dan eerst recht begint. U begeert oud te worden, en God klopt telkens met ziekten aan het huis van uw lichaam aan. Vrienden, hoe bent u dan bij dat alles gesteld? Weet u er dan van om met bedaardheid en goedkeuring op de hand des Heeren in die weg te zien en de uitvoering van Gods raad te aanbidden? Weet u er dan van om met Gods wegen de Heere toe te vallen, en meer te zuchten om het bereik van het zalig doel van die wegen, dan daarover maar te morren en te twisten? O mensen, het is een liefdewerk en een willen dat Gods wil geschiedt dewijl Hij de soevereine Heere is. O, indien gij hier uw gesteldheid zoudt kunnen zien, dan zoudt gij het wel met Asaf uitroepen: "Ik ben een groot beest bij U." En toch durft ge maar te bidden: Vader, Uw wil geschiede.

(2) Hoe is het bij u wanneer God u eens niet die zaken geeft, waar gij een algemene overtuiging van hebt dat ge ze nodig hebt, en waar gij óf niet om bidt, óf niet recht om bidt? Bij voorbeeld: Uw ontwaakte consciëntie zegt u dat gij genade in Gods ogen nodig hebt, de vergeving van al uw zonden, deel en gemeenschap aan Christus, enz. Daar zit u dan maar slap en biddeloos bij neer en zegt: Och, ik kan het mezelf toch niet geven. Wanneer God het mij niet geeft, dan is alles vruchteloos, wat ik ook doe. Of u zegt als de Joden: "Dewijl wij in onze ongerechtigheden versmachten, hoe zouden wij dan leven?" Wel vrienden, dat is trotse taal, en om het maar recht te zeggen: het is bij u zo, dat gij geen andere kracht kent dan die van uzelf. U zit achter uw onmacht en achter het besluit van God maar biddeloos en trots neer. Wat kunt u nijdig en boos zijn wanneer God deze zaken wel aan anderen, en niet aan u geeft. Is het nu wel zo wonderlijk, dat gij het niet krijgt? De Heere wil er toch vanwege het gevoel van onmacht en onwaardigheid en het niet kunnen van den huize Israëls om gezocht worden, opdat Hij het hun doe. De Heere heeft toch bij het geven van de zaken het gebed ingesloten. O, ziet liever op uzelf en zoekt daar de schuld. En komt dan zo tot vernedering en bidt niet langer zo onbedachtzaam: Uw wil geschiede.

(3) En wanneer de Heere naar Zijn raad, voorzeggingen en beloften eens donkere wolken over Zijn kerk brengt? En ook wanneer Hij nog eens heerlijke wegen met haar houdt, stelt ge daar dan hartelijk belang in? Behoort het tot de voornaamste zaken, welke u van God begeert, dat de Heere Zijn goede beloften aan Zijn kerk vervullen moge? Wanneer de wereld op het einde loopt, zou u dan ook onder diegenen zijn, die sterk roepen om de komst van Christus ten gerichte op de wolken des hemels? Denkt u dat, o mens, dat u dan ook zou roepen: "Kom haastelijk, ja, kom haastelijk"? O, wie weet of gij er wel iets van kent u te verlustigen in het lezen van de voorzeggingen over de kerk. En of u daar wel ooit enig belang in stelt. Misschien moet ge wel beven als gij er aan denkt dat Christus op weg is voor Zijn laatste komst. En toch bidt u maar: Vader, Uw wil geschiede.

2. En vrienden, hoe is het bij u gesteld ten aanzien van het geschieden van de bevelende wil van God?

(1) Hoe staat het dan bij u met het vierde gebod? Of sluit u dat uit? En als God u beveelt dat ge u tot Hem bekeren zult? Dat ge u een nieuw hart zult maken, dat ge uw ongerechtigheden zult kennen, en dat ge daartoe zo goddeloos als u bent tot Christus zult komen om door Hem veranderd en geholpen te worden? Is dit dan op de grond van uw hart ook de innigste lust en begeerte uwer ziel en al de stof van uw bidden? O, weet u daar niets van, en durft u toch maar te bidden: Vader, Uw wil geschiede? O, tegen een vooraanstaand mens zou u niet zo durven liegen.

(2) En wanneer de Heere u Zijn wil ontdekt, dat Hij geen lust heeft in alleen maar offeranden, godsdienst, en in een alleen maar verstaan en bevatten van de woorden der zaken, welke het Koninkrijk Gods aangaan. En u doet zien dat Hij alleen maar daarin lust heeft, dat de zaken der woorden zijn overgedrukt in het hart ter hervorming van de gehele mens. Dus dat de Heere alleen maar lust heeft in de praktijk der Goddelijke leerstukken. Vrienden, is dan al uw zorg en uw uitzien naar de Heere daar ook over? Buigt ge dan daarom dikwijls uw knieën voor de Heere? Hebt ge dan lust tot waarheid in het binnenste, dewijl de Heere daar ook lust in heeft? Ja, hebt u dan lust om in al uw doen en laten Gods wil te mogen kennen, opdat de wil des Heeren geschiede, en niet de uwe? Of durft u alles maar te doen, maar hierheen en daarheen te reizen, alles, maar naar uw wil en goedvinden? Durft, waar u maar aan toe kunt komen? En dat alles dan maar zonder een zeer diepe zorg of het Gode welbehaaglijk is en of God het wil. Jakobus zegt: "Indien de Heere wil en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen."

En gij bidt maar door: Uw wil geschiede. Mensen, zou het zo vreemd zijn wanneer gij eens achterdochtig werd, of zulk een bidden wel meer is dan te spotten met de alwetende en alziende God, Die heilig is en geheiligd wil worden van allen, die tot Hem naderen? Och, mocht u eens zo gelukkig zijn, dat gij uw bidden eens recht beschouwde. Ja, dat het u tot vernedering bracht, en tot een vallen in uw schuld en vloekwaardigheid onder de hemel. Dat u aldus eens aan het zoeken raakte van een Borg, Welke gij ook vanwege de schuld van uw bidden zo zeer van node hebt. Maar kunt u die missen, zonder ooit naar Hem te vragen? Blijft u maar in zulk een zorgeloze staat? O, dan zult ge dit over uzelf halen, dat de rechtvaardige wil van God aan u zal geschieden en uitgevoerd worden. En daar roept u nu alom: Uw wil geschiede.

C. Maar ook een woord tot u, die niet gerust zijn. Die sedert enige tijd enige zorg gekregen hebt over de dingen der eeuwigheid, waar toch elk heengaat. En die daarbij dikwijls gekweld wordt met de vraag of het besluit van God wel u ten voordele zijn zal. En dan wordt u daardoor wel eens zeer traag en slap in het zoeken. Laat mij u enige raad geven.

(1) Weet dan vrienden, dat gij God bijzonder daarin verheerlijkt wanneer gij deze stemmen van binnen afwijst en geen ingang geeft. Ge kunt dit zelfs met uw verstand wel begrijpen. De Heere heeft een gesloten boek, waarnaar alles geschiedt. U bent een mens, die van de gemeenschap met God is afgescheiden, en daar houdt ge u ook voor. En evenwel hebt u zulk een hoge dunk van uzelf, dat God Zijn verborgen raad over u zou openbaren, welke Hij zelfs voor Zijn gunstgenoten verbergt. Wel foei vrienden, schaamt u toch.

(2) Maar om u moed te geven en ernstig in het zoeken te maken moet gij ook weten dat het niet zeldzaam is wanneer de Heere Zijn volk, hetwelk Hij voornemens is tot Zijn gemeenschap te brengen, met zulke verzoeken laat kwellen. Want dit is een zaak waar de gehele natuur van de mens het meest recht tegenover staat, en eerst onder deze hooggaande kwellingen komt zij dat tot vernedering en ootmoed. Daarom zou het u moeten bemoedigen. Mocht u er maar eens overheen kunnen zien, en dus liever denken: Wie weet wat er achter al deze kwellingen en bestrijdingen van de boze is? Want vrienden, de aartsvijand van het menselijk geslacht is hier altijd dichtbij, en in het leven heeft hij met deze kwelling reeds veel veld voor zich gewonnen. En daarom vrienden, zoekt u maar telkens uw leven in uw hand te nemen, en dan maar een waaghals te worden en los te laten. O, hoe meer u de Heere vrij verklaart, en uzelf waardig dat God u verdoemt vanwege uw zonden, hoe dierbaarder werk gij met uzelf krijgen zult en hoe minder u door deze kwellingen van satan zult worden gedrukt en onder gehouden. U leeft toch onder de aanbidding van Christus. O, ziet meer op Hem en vlucht met al zulke inwerpingen en redeneringen naar Hem toe. Wanneer gij Hem hebt, dan eerst zult gij uw roeping en verkiezing vast maken. Vrienden: "Dit is de wil Desgenen, Die Jezus gezonden heeft." Aan Deze geven al de profeten getuigenis: "Dat een iegelijk, die de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het leven ontvangen zal in Zijn Naam."

D. Volk van God, dat lage leven buiten de Heere, en dus buiten het gezicht van de heerlijkheid, heiligheid en goedheid van Zijn eeuwige besluiten en bevelen, mocht uw zielen eens tot een last worden. Mocht gij zo eens opkomen uit al uw diepten, om uw hoofd eens boven al het uwe, al het vleselijke, al het ongedode en al dat afkerige van recht te sterven eens op te heffen. O, indien er al smart in de hemel zou kunnen zijn, wat zou er een eeuwigheid toe nodig zijn om het te betreuren dat de zielen in hun tijd op de aarde niet meer hebben opgehad met de uitvoering van de wijze bestekken en met de bevelen van hun Vader. Deze alle waren toch tot hun heiliging en om hen meer gelijkvormig te maken aan Zijn beeld.

Daarom vrienden, laat het volgende nog tot uw besturing dienen.

- Dat wij er toch naar mogen staan om de soevereiniteit, de heiligheid, de goedheid en de nuttigheid van de eeuwige wil van God, en ook de uitvoering daarvan, voor ogen te houden.

O, dat wij mogen zuchten om recht gezuiverd en gereinigd te worden van al datgene, wat zich daar innerlijk tegen keert. Mocht dat alles door genade er eens recht onder komen!

• En dat wij er dan ook naar staan dat de gebiedende wil van God in al ons doen en laten onze regel is. Dan zullen wij een hebbelijkheid en een vaste geest ontvangen om in alles wet en getuigenis te kennen en te raadplegen. Ja, dan zal het woord van Jezus: "Er staat geschreven", in alle voorkomende gevallen ons tot een zwaard zijn. O vrienden, wat de mensen, ja zelfs de vromen doen, mag voor ons de regel niet zijn. Een ieder onzer moet er maar de nauwste zorg over hebben of hij de Heere zelfs in de minste zaken wel welbehaaglijk is in al zijn doen. En wanneer wij dan licht in deze wil van God hebben, o, dan hebben wij ook getrouw te staan en daarvan in het minste niet af te wijken. De Heere geeft soms een weinig licht, en dan moeten wij daar in alle nederigheid ook mee tevreden wezen. Want wanneer wij daaraan ontrouw zijn, kan het wel zijn dat de Heere ons het meerdere licht onthoudt. En wil de wereld dát dan stijfhoofdigheid noemen, wel, laat zij dat doen. Zij weten niet wat zij zeggen of bevestigen. Zij weten er niet van wat het is waarvan Job spreekt, dat de vreze Gods hem tot een schrik was, en dat hij niet vermocht vanwege Gods hoogheid. O, laat de gunst van God ons meer waard zijn, opdat wij in het rechte spoor mochten gaan.

Daarom het volgende nog tot uw opwekking.

- U zult vrede vinden bij een stille en een zachtmoedige geest, en bij het bezitten van uw zielen in uw lijdzaamheid. De zelfverloochening in de grond des harten maakt toch alle plagen licht. Wij lezen van Aäron, toen twee van zijn kinderen schielijk van hem werden weggenomen, dat Hij stil zweeg. Aäron zweeg stil, want hij had iets om te buigen. Vrienden, om hier wat van te krijgen en daarin toe te nemen, moeten wij ons dicht bij de Heere Jezus als de overste Leidsman houden. Om gebruik te maken van Zijn bloed en van Zijn Geest tot wegneming van de schuld, en tot verbreking en doding van de kracht der zonden en der onverloochendheid.

- Dan moeten wij steeds door het geloof bij Hem schuilen, in Zijn Zich volmaakt gedragen onder de uitvoering van de besluitende wil van de Vader over Hem, en in Zijn volmaakt betrachten van de gebiedende wil Zijns Vaders. O, dan zullen wij rein getekend staan. Want Hij staat er voor om al Zijn kinderen te helpen tegen al het boos bedenken dat in hen is. Daarom eindig ik met de bede van David, welke voor ons allen nodig is: "Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God! Uw goede Geest geleide mij in een effen land."

Amen.

DE DERDE BEDE

(De gelijkvormigheid met het doen der hemelingen: Gelijk in den hemel, also ook op de aarde)

De derde bede, gelijk deze in de Schrift voorkomt, hebben wij nu behandeld.

Vervolgens moeten wij nog bezien het gestaltelijk zich uitstrekken naar de volmaaktheid, hetwelk Jezus wil dat in het hart van Gods kind zal zijn wanneer hij dit bidt: Vader, Koning, Uw wil geschiede. O vrienden, een recht gesteld kind van God grijpt en tast naar het volmaakte doen der hemelingen en hij heeft zin om hen na te doen. Ook al kan hij dit niet bereiken aan deze zijde van de grote eeuwigheid, en al weet hij zulks ook zeer wel. Dit ligt opgesloten in de woorden van de Heere Jezus:

Gelijk in de hemel, also ook op de aarde.

I. Bezien wij eerst de zin van deze woorden.

II. De gestalten, welke bij de rechte bidder van deze bede worden gevonden in het hart.

I.

• Door de hemel moeten wij hier niet datgene verstaan, wat wel zo genoemd wordt en dat overal is waar een kind van God het innerlijk goed heeft. Hier moeten wij denken aan de geschapen hoogste of derde hemel, het paradijs Gods, en zijn inwoners. Daar woont de verheerlijkte Godmens. Daar wonen ook de heilige engelen en de geesten der volmaakt rechtvaardigen, als ook enige verheerlijkte mensen met hun lichamen, die zijn opgevaren zonder op de gewone manier te sterven. Dus Henoch en Elia, of zij, die uit de doden reeds zijn opgewekt en op de aarde niet meer worden gevonden. Hier wordt dus dezelfde hemel genoemd, waarheen Jezus Zijn kinderen in de aanspraak van dit gebed reeds heen wijst, waar de zojuist genoemden zijn en waar hun Vader is.

- En door de aarde moeten wij hier niet verstaan de ganse aarde, in tegenstelling tot het Joodse land. Want het Joodse land had deze bede net zo goed nodig als alle vreemde volkeren. Maar wij moeten hier de gehele aarde verstaan, in tegenstelling met de hemel, en dus de mensen die op de aarde wonen.

- En wat betreft de gelijkheid van het geschieden van de wil Gods op de aarde als in de hemel, daardoor moeten wij niet verstaan alsof de Heere hiermede leren wil dat er op aarde onder de heiligen een volmaaktheid kan gevonden worden. Dus een volmaaktheid der trappen. Wij hebben dit stuk in den brede behandeld en tegengesproken bij zondag 44, vraag 114. En wij moeten het dus ook niet aldus verstaan, alsof de Heere hiermee wil leren dat Zijn volk moet bidden om de voleinding van de zondige wereld, en dus om een aardrijk waarop gerechtigheid woont. Want dan zal de wil des Heeren op de aarde geschieden als in de hemel. Deze zaak is wel beloofd, maar toch behoort dit niet tot deze bede. Want Jezus legt dit gebed in de mond van Zijn volk aan deze zijde van de grote eeuwigheid, hier op de zondige aarde, waar men dagelijks voedsel nodig heeft, vergeving der zonden en sterkte tegen de verzoeking. Jezus spreekt hier dus van deze aarde. Wij moeten dan hier door de gelijkheid van het geschieden van de wil van God op de aarde als in de hemel, het volgende verstaan. De Heere wil hier Zijn kinderen leren bidden om enige overeenkomst, niet in trap, maar in soort met het doen van de wil Gods door de hemelingen. Dus dat het doen van de bewoners der aarde daarmede van één natuur zal zijn. En dit wat de zaak betreft, zoals die in de hemel geschiedt en ook naar de wijze van doen door de hemelingen. Wat betreft deze zaak, zoals deze in de hemel geschiedt, daarvan kunnen wij in het algemeen dit zeggen:

(1) dat allen zich daar algemeen en in alle zaken zich schikken en richten naar en onder de besluitende, de besluiten uitvoerende en gebiedende wil van God. Zij hebben zich daar allen onvoorwaardelijk overgegeven aan de dienst van God. Daarom lezen wij: "Zijn zij niet allen gediensdige geesten?" En: "Zij zijn in de hemel en zien altijd het aangezicht Gods." En wel om op de wenk des Heeren te letten, wanneer God iets gebiedt. Dan lezen wij: "Hij maakt Zijn engelen geesten, Zijn dienaren een vlam des vuurs." Ja, daarom worden zij in Psalm 103 krachtige helden genaamd, gehoorzamende de stem Zijns monds.

(2) En hier kunnen wij ook met betrekking tot het werk der hemelingen en de wijze van hun doen nog in het bijzonder iets zeggen. O vrienden, zij doen zo veel, wij kunnen er slechts van stamelen. En dan nog het vele dat wij niet weten.

a. Wat betreft het besluit van God, dan zijn zij wanneer God dit beveelt de bereidvaardige ontdekkers en aankondigers daarvan. Dan voorzegt God door hen sommige dingen naar Zijn verborgen raad. Dit zien wij bij de vrouw van Manóach, en bij Daniël ten opzichte van de tijd van de komst van de Messias. Ook verschillende malen bij Zacharia . Eveneens bij Maria.

b. Zij zijn ook snelle uitvoerders van Gods raad. God gebruikt hiertoe ook wel zijn schepselen op de aarde, maar ook de engelen uit de hemel. Eén engel sloeg in één nacht honderd vijf en tachtig duizend mensen dood in het leger der Assyriërs. Ook sloeg een engel de koning Herodes toen deze zich als God verhief, dat hij van de wormen gegeten werd.

c. En zij zijn ook de stille berusters in de uitvoering van de wil des besluits van God, met een aller volste vergenoeging en blijdschap daarin. O, zij zijn ten volle voldaan in al wat God doet: "En ik hoorde de engel der wateren zeggen: Gij zijt rechtvaardig Heere, dat Gij dit geoordeeld hebt." En ook Openbaring. Daar hoort Johannes een stem veler wateren uitroepén: Gods oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig. En in het laatste vers roepen zij een- en andermaal uit het Hallelujah over Gods wegen, zodat de dieren en ouderlingen voor God neervallen, aanbeddende en uitroepende: Amen, Hallelujah!

d. En wat betreft het welbehagen van Gods bevelende wil, dan zijn zij bereidvaardige, wijze, bestendige, eerbiedige en volmaakte gehoorzamers van al hetgeen de Heere gebiedt, hetzij dan in de hemel, of op de aarde. Of God hen dan zendt in een vurige oven om de drie jongelingen te bewaren, of in een leeuwenkuil om Daniël te beschermen, zij doen het. Zo bewaren zij op Gods bevel dikwijls de godzaligen en dienen de Heere op een volmaakte wijze. Trouwens, in de hemel wordt geen zonde of ongehoorzaamheid gevonden. Wie daar is, heeft óf, nooit zonden gedaan, óf hij heeft alle zonde als een kleed afgelegd. Nu, deze hemelse geesten worden in deze bede ten voorbeeld gesteld voor de gelovigen op aarde.

- Deze snelle gewilligheid, deze wijze, bestendige, eerbiedige en volmaakte gehoorzaamheid van deze hemelse geesten, wordt ons bijzonder duidelijk afgebeeld in de gestalten der dieren en der Cherubim. Hun bereidwillige en snelle gewilligheid blijkt wel hieruit dat zij vier vleugelen hadden. Zij liepen en keerden weder als de gedaante van het weerlicht.

- Hun wijze en tedere gehoorzaamheid blijkt hieruit, dat zij handen onder hun vleugelen hadden, en zij waren van binnen en van buiten vol ogen.

Hun bestendige gehoorzaamheid blijkt hieruit, dat zij, rechte voeten hadden, en zij keerden zich niet om als zij gingen. Zij maakten dus een vaste gang en gingen waar de Geest was om te gaan. Hun eerbiedige gehoorzaamheid blijkt daaruit, dat zij met twee vleugelen vliegende, hun aangezichten met twee vleugelen, en hun voeten met twee vleugelen bedekten.

• En hun volmaaktheid blijkt uit hun personen en uit hun doen, hetwelk alles werk is van inwoners van de hemel. Dat nu deze geesten en hun doen ten voorbeeld zijn voor de gelovigen op de aarde, blijkt in het bijzonder wel hieruit, dat de cherubim niet alleen geplaatst waren boven de ark en aan de wanden in het heilige der heiligen, maar ook en vooral ten voorbeeld aan de wanden in het heilige. Dit was om te bewijzen dat er een gelijkheid is tussen de leden van de strijdende en de leden van de triomferende kerk. Alsook dat elke christen daarnaar ook gestaltelijk heeft te staan. De bijzondere gezichten, welke Jesaja zag, de cherubim met de raderen, welke Ezechiël zag, alsook de vier dieren, welke Johannes zag, waren dus alle om in het hart een uitroepen naar boven te verwekken: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.

Nu moeten wij nog bezien wat de Heere Jezus Zijn volk hier leert bidden met deze woorden: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.

1. Ten opzichte van zichzelf leert de Heere hiermede Zijn kinderen bidden:

- om de overtuigingen des Geestes, opdat zij zullen zien hoe ver zij van dit doen af zijn. En om de onderwijzingen en leidingen van de Geest van Christus, om de Heere Jezus tot dat doel te gebruiken. Om door de gerechtigheid en gehoorzaamheid van Christus geheiligd te worden en om Zijn volmaakte doen te krijgen toegerekend.

- Voorts om in die weg een grotere maat en trap van heiligheid te mogen verkrijgen, opdat zo meer evangelische oprechtheid of volmaaktheid van hen moge afstralen.

- Ja ook om meer te mogen grijpen naar de volmaakte trap, naar een volmaakte inklevende heiligheid, zonder enige zonde, want daarnaar strekt zich toch het hart van de kleinste gelovige zelfs uit. Dit deed Paulus. Hij greep er dagelijks naar, maar aan deze zijde van de eeuwigheid kon hij het evenwel nooit grijpen. En daarom legt hij zich onder dit alles met een zucht neer, begerende ontbonden te worden en met Christus te zijn.

2. Vervolgens leert de Heere Jezus met deze bede Zijn kinderen ten opzichte van anderen in het algemeen, en daarbij henzelf ingesloten, te bidden om verandering over de gehele aarde onder vromen en onvromen.

- En wel dit, dat algemeen door allen een Drie-enig, zalig God mocht worden gekend en erkend. En wel opdat daardoor een algemene onderwerping en gehoorzaamheid op de aarde mocht worden veroorzaakt, zó algemeen, als de wateren de bodem van de zee bedekken. En dan in het bijzonder dat daardoor de kerk heerlijk mocht worden en een glans van zich verspreiden mocht gelijk de maan.

- Ja ook, dat een ieder in zijn huis, familie en geslacht de Heere dienen mocht met een eenparige schouder. Dat er velen de Heere mochten worden toegevoegd met een eeuwig verbond, die elkander helpen om God te verhogen, zeggende met David: "Maakt de Heere met mij groot; laat ons tezamen Zijn Naam verhogen."

- Aldus zucht hier een ieder voor de zijnen. O, de één heeft haar man, een ander zijn vrouw, een ander zijn kinderen, een ander zijn ouders, een ander zijn nabestaande en ook wel zijn lieve bekenden, welke hij het zo gunnen zou. O, dan gaat er onder deze bede wel eens een och en ach in het hart naar boven, gelijk van Abraham over Ismaël. Och onbekeerde mens, zal al dat zuchten voor u naar boven, van uw ouders, kinderen, vrienden of anderen, eens zonder vrucht terugkeren? O, dit zal voor u wat te zeggen zijn. Was u dan maar nooit geboren geweest.

2. De Heere Jezus leert in deze bede Zijn kinderen ook dit, dat wanneer de één begint God te dienen en te loven, dan allen gaande worden en eendrachtig moeten toeschieten. Dan gaat het net als bij de engelen. Zodra er één begon in de velden van Bethlehem, was er terstond een menigte van hemelse heirlegers.

3. De Heere Jezus leert hier Zijn kinderen voor anderen en ook zichzelf te bidden opdat zij nuttig mogen zijn op de aarde, ja zelfs dienstbaar te mogen zijn aan het verborgen boek, evenwel naar de geopenbaarde wil van God. En ook om een kinderlijk welgevallen te mogen hebben in en liefde tot de gedachten van het hart van God. Met David: "Immers is mijn ziel stil tot God; van Hem is mijn heil." Ja ook om een volle omzetting van het hart naar hetgeen de Heere gebiedt, en dat de liefde Gods in het hart het beweegrad moge worden van alle werkzaamheden.

4. De Heere leert hier bidden om vermeerdering van oprechtheid, dit de ziel van binnen een getuigenis gevoelen mag dat zij aller zonde vijand.

Dit bad Jeremia. Deze man Gods zegt: "Gij, o Heere, kent mij, Gij ziet mij en proeft mijn hart, dat het met U is." Dit had ook David: "Ik heb al Uw geboden in alles voor recht gehouden, en alle valse pad heb ik gehaat."

5. Ook om een heilige ijver, om vurigheid van geest en gewilligheid voor God: "Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraft, in heilig sieraad." David spreekt daarvan: "Ik heb, gehaast en niet vertraagd, Uw geboden te onderhouden."

6. Ook om een bestendige gehoorzaamheid. Van de inwoners des hemels lezen wij dat zij voor de troon zijn en onvermoeid God dienen, dag en nacht. En hiervan heeft de Heere aan Zijn kinderen hier reeds iets beloofd: "Maar die de Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen. Zij zullen opvaren met vleugelen gelijk de arenden. Zij zullen lopen en niet moede worden; zij zullen wandelen en niet mat worden." Ja, dit is ook de inhoud van hetgeen Paulus vermaant: "Zo dan, mijn geliefde broeders, zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet dat uw arbeid niet ijdel is in de Heere."

7. De Heere leert Zijn kinderen bidden om een onbevreesde en evenwel diep eerbiedige vrijmoedigheid, gelijk dezulken, die door de Geest der aanneming tot kinderen "Abba, Vader" roepen. Want dezen hebben niet een geest der vreesachtigheid ontvangen, of de Geest der dienstbaarheid wederom tot vrees, maar een Geest der kracht. En toch dienen zij dan de Heere met eerbied en godvruchtigheid.

8. Ook leert de Heere hier Zijn kinderen bidden om getrouwheid, zoals dit dienstknechten en dienstmaagden van God past, welke niet hun eigen eer, maar de eer en het welbehagen van hun Vader en Koning in alles zoeken en bedoelen. Dit doen toch ook de hemelingen. Paulus zegt: "Indien ik nog mensen behaagde, zo ware ik geen dienstknecht van Christus." Daarom bindt hij ook zo sterk aan: "Hetzij dat gijlieden eet, hetzij dat gijlieden drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods." Ziet vrienden, al deze dingen maken in soort een gelijkheid uit met de werkzaamheden van de hemelingen. En dit bedoelt de Heere als Hij leert bidden: Uw wilgeschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.

II.

Wij komen tot het tweede stuk: de gestalten, welke bij de rechte bidder van deze bede worden gevonden in het hart. Vrienden, wie deze bede recht bidt, kent bij bevinding iets van de volgende gestalten.

A. Ten opzichte van de wil van God in het algemeen:

(1) wordt er dan in het hart een zucht naar boven gevonden, ook onder al de pakken van ongeloof, zondig bedoelen van zichzelf en eigenliefde, onverloochendheid en anders willen dan de Heere wil. Zulk een ziel klaagt dit dan menigmaal voor de Heere uit: O, mijn wil, die doet mij het kwaad.

(2) In zulk een hart wordt ook gevonden een gevoelig gezicht van de onkunde van en de tegenstand tegen zowel de wil des besluits als de wil des bevels. Als ook van de noodzakelijkheid van de verlichting en leiding in de waarheid door de Heilige Geest. Het ontbreken daarvan doet het voor de oprechte duister zijn en doet hem met David sterk roepen: "Leer mij, Heere, Uw welbehagen doen. Uw goede Geest geleide mij." Uit dezelfde oorzaak is er in zulk een hart ook een waarachtige en overheersende begeerte naar ontbinding en vrijmaking, om het hoofd eens te mogen opheffen en recht aan zichzelf te mogen sterven, ja om Gode te leven. Dan zegt zulk een ziel: O, hoe kom ik ooit uit deze diepte. Er gaat wat om onder zulk een duisternis, welke gepaard gaat met zulk een kracht van ongeloof en moedbeneming. Die mens brengt zijn gehele gesteldheid, zo vuil als hij is en zo onmogelijk als hij het zelf veranderen kan, aan de voeten van de Heere Jezus. En dit met een schreiend oog over de plagen van zijn hart. Hij grijpt naar Christus en neemt Hem gedurig aan om door Hem en in Zijn bloed verzoening, en vrede te verkrijgen, alsook kracht tegen de zonden en het ongeloof, en de, verbreking van zijn ongedode natuur door de kracht van Zijn dood en opstanding deelachtig te mogen worden. En dus zoekt zulk een deze deur open te houden door dagelijks te bidden: Vader, Uw wil geschiede.

(3) Want in zulk een hart is de liefde van God uitgestort door de Heilige Geest. De Heere heeft Zijn liefdehand niet alleen aan dat hart gelegd, maar in die ziel is ook een bewijs dat de liefde tot God er in gevonden wordt. De liefde is daar het beweegrad. Daarom is er in zulk een ziel zo'n onvergenoegdheid, onvoldaanheid en zuchten onder het twisten, het tegenstreven en murmureren tegen de Almachtige. Ja, daardoor is er bij hen in de grond des harten zulk een liefde en vereniging met de Heere en met Zijn wil. Er zijn in elk geval minstens die pogingen en zich daarnaar uitstreckende begeerten, welke de ziel gaarne tot doen zou willen brengen.

B. Ten opzichte van het besluit van God:

(1) ligt er in zulk een hart een volle lust om de Heere met het gehele hart soeverein te verklaren.

Dan zegt die mens menigmaal: Heere, Gij zijt de Pottenbakker, de soevereine, vrijmachtige en eeuwige beschikking over het schepsel is aan U. Het is zo zalig daar iets van te zien en door de Geest hierin met Jeremia enigermate te worden ingeleid. Daar twist men niet meer over de verkiezing en de verwerping, maar daar dankt men met Christus en zegt: "Ja Vader, alzo is geweest het welbehagen voor U."

(2) Wanneer de Heere Zijn raad heeft uitgevoerd, ligt er in zulk een hart iets, dat het niet anders zou willen dan het is. Althans zoals het dit achteraf beziet als aan de zijde Gods. Tevoren kan zulk een ziel dan soms blindelings en onvoorwaardelijk de Heere kiezen, met al Zijn wegen waarin Hij de ziel tot aan haar dood toe wil lijden. Maar wanneer deze en gene smartelijke weg voor het vlees en voor de nog ongedode natuur er dan is, dan staat men daar. Doch dan is God zo goed, dat de ziel wel achteraf de Heere mag aanbidden en prijzen. Dan mag de ziel met Eli de Heere zwijgen en de hand op de mond leggen. Met Hiskia mag zij dan wel zeggen: "Het woord is goed, dat de Heere gesproken heeft." Ook al zegt het gevoel het wel eens anders en dat het kwaad is. Wanneer dan de ziel maar iets te zien krijgt van de gunst van God onder het uitvoeren van Zijn verborgen wil. En wanneer zij maar iets daarvan ziet, dat hetgeen de Heere van eeuwigheid over haar in het bijzonder besloot, voortvloeit uit de ingewanden van eeuwige liefde. Dat alles zal dan dienen om haar te zuiveren. O, wanneer zij dat zalig doel maar mag bereiken, dan kan zij het kiezen en omhelzen met haar gehele hart.

(3) In het hart van die mens is het kiezen van God en Christus het leven der ziel. Ja, het zich weer overgeven en toevertrouwen aan Hem, Die alles wel zal maken. Die ziel kiest en keurt het goed en zegt met David: Gij zijt de Heere, doe Gij maar met mij zoals het goed is in Uw ogen. David liet de Heere maar werken en voor Hem zorgen. Dus sprak ook Job: "Want Hij zal volbrengen dat over mij bescheiden is."

C. Ten opzichte van het bevel van God:

(1) vindt men in zulk een hart een duidelijk zuchten onder de zonde en onder alles wat zich van binnen daartegen verheft. Zulk een is de klacht van Paulus eigen: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen?" "Zo vind ik dan dat het kwade mij bij ligt." Ja, zulk. één zegt: "Ik voel een andere wet in mij, welke mij gevangen houdt."

(2) In die ziel wordt ten opzichte van het bevel Gods een lust en trek naar vordering gevonden, opdat het beeld van God meer in de ziel zal zijn overgedrukt. De ziel heeft dan grote lust om voor God te leven. Zij ziet zo veel heil, heerlijkheid en betamelijkheid er in, dat zij zelf en alle mensen in de geboden Gods zullen wandelen. Daardoor komt het ook, dat zulk één er zo op gezet is om de wil van God te kennen. Ja, die ziel begeert met David Gods weg maar te weten: "Maak mij bekend de weg, die ik te gaan heb, want ik hef mijn ziel tot U op." En dit zowel in het tijdelijke, in alles wat men ter hand neemt, als in het geestelijke. O, dit niet recht te weten, dat maakt voor de oprechte duisternis uit.

(3) Zo ligt er ook ten opzichte van het volmaakt dienen en gehoorzamen naar de wijze der hemelingen in zulk een hart een zuchten onder de onvolmaaktheid en gebrektheid. O, waar vanbinnen licht en leven is, wordt dit ontdekt, erkend, gevoeld en betreurd. Zelfs in de kleinste gelovige wordt dit duidelijk gezien. Ja, in zulk een hart is iets dat naar de zalige volmaaktheid trekt. Bij een kind van God is van binnen iets nieuws geschapen, dat verontrust, onvergenoegd en ontevreden zal blijven zo lang de volmaaktheid er niet is, dus zo lang hij hier aan deze zijde van de eeuwigheid is. Wanneer een voor zichzelf duistere ziel dit maar eens in zichzelf kon zien, dan zou zij als het ware met de handen kunnen tasten dat zij genade bezit. Want dan ligt er in het hart een bewijs van een aller nauwste gemeenschap met de hemelburgers. Dus een toewijs, dat de ziel bij aanvang reeds gekomen is tot die algemene vergadering dergenen, die in de hemel zijn opgeschreven, en tot de geesten der volmaakt rechtvaardigen. De Heere Jezus wist wel dat er in het hart van Zijn kinderen iets is dat de hemelingen wil nadoen. Daarom werkt de Heere Jezus dit als het ware in de hand en maakt hen te meer gaande door hen te leren bidden: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde." Uit dit alles ziet u dan, vrienden, dat al dit pogen en doen eens geheel waar en volmaakt zal worden. Trouwens, de één na de ander zal daar zeker komen en het reeds hebben, en de één zal daar de ander ook zeker verwachten.

Zo ziet u dan in de woorden van Jezus en dus ook in het hart van de rechte bidder dit liggen, dat het Koninkrijk van Christus boven eerst volmaakt is en zijn zal. En dus ook dat hier alles maar ten dele en tijdelijk is, ja slechts voor een korte tijd, en dat er hier nog niet veel op lijkt. En daaruit volgt dan dat die mens met dit te bidden erkent dat hier de tijd van zijn vreemdelingschap is, maar dat boven zijn burgerschap is. En intussen tracht de ziel naar enige gelijkheid met degenen, die boven zijn, wanneer zij bidt: O Vader, Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.

Toepassing

Vrienden, ziet dan uit dit alles waarin de Heere Jezus lust heeft. En wel hierin, dat Zijn kinderen in hun bidden zullen verloochenen hetgeen hun van nature het liefste is, en zich daarbij gestaltelijk zullen uitstreken naar de volmaaktheid en naar de gelijkvormigheid met het doen der hemelingen. De uitbreiding van de onderwijzer zullen wij maar overlaten voor een volgende oefening. Nu willen wij het verhandelde liever voor onszelf toepassen en nader bezien.

A. Ach onbekeerde mens, ziet u wel wat u bidt? Ziet u wel dat uw hart zo onroepbaar ver er van af is wanneer u zegt: Vader, Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, also ook op de aarde? Weet u wel, dat u met deze woorden voor de Heere betuigt, dat u op de grond van uw hart lust hebt om nog heiliger en tederder voor de Heere te leven dan de allerheiligste godzalige hier op aarde? En dat u daarom niets minder beoogt dan het nadoen van de hemelingen? O mens, is dat wel waar? Zie dan eens naar binnen.

1. Weet u wel, dat u met deze uitdrukking voor God betuigt dat u lust hebt om voor Hem te werken in Zijn huis? Met betrekking tot Gods besluit betuigt u daarmede dat u lust hebt om anderen te ontdekken en te waarschuwen voor wat er naar dat verborgen boek boven hun hoofd hangt. Ja, dat u lust hebt om Gods volk tot hun opwekking te tonen wat zij naar de beloften te wachten hebben.

2. U betuigt daarmede dat u lust hebt én uzelf aanbiedt om in Gods hand tot Gods heerlijkheid gebruikt te worden, om een mede uitvoerder van Zijn besluit te zijn, hoewel u gedragende naar de geopenbaarde wil. U betuigt met uw bidden dat ge op uw plaats en omstandigheid tracht om mensen tot bekering te brengen. Maar wanneer het dan in plaats van dit uit te werken, in de heilige voorzienigheid dient tot meerdere verharding, dan zult u het nog een voorrecht en privilege achten dat u slechts de Heere dient en dat u maar uw werk voor de Heere wilt doen. Ja dat u in Gods hand zowel tot een reuk des doods ten dode (wel verstaan zijnde) wilt dienen en gebruikt worden, als tot een reuk des levens ten eeuwigen leven.

3. Dan betuigt u daarmede ook dat het uw lust is wanneer de Heere Zijn raad over uzelf, over een zinkend land of over Zijn vervallen kerk uitvoert. Ja, welke oordelen en roeden de Heere ook zenden moge, u begeert daarin in stilheid uws geestes met genoegen, zelfs met blijdschap te berusten en de wegen des Heeren goed te keuren, te aanbidden en te prijzen.

4. En ten aanzien van Gods bevel betuigt u door zo te bidden, dat u de gehele wet van God, niet één gebod uitgezonderd, wilt gehoorzamen. Dat u begeert uw doen en laten daarnaar te schikken en alles te haten wat daarvan afwijkt. Dus gelijk de hemelingen, welke thans in de eeuwige sabbat leven, waar volmaakte liefde der wet is en waar zij zich in de Heere verlustigen, zonder de beslommeringen van het tijdelijk beroep. Zij dienen daar de Heere dag en nacht op een volmaakte wijze, waarvan wij in onze wekelijkse sabbat maar een flauw afschijnsel hebben. God wil dat op deze sabbat over de gehele aarde een rusten zijn zal van alle tijdelijk beroep, en dat wij dus iets van de hemel op de aarde zullen hebben, ofwel dat het op de aarde is als in de hemel.

5. Door zo te bidden betuigt u ook ten aanzien van alle mensen over de gehele aarde dat u er lust in hebt dat van de opgang der zon tot aan haar ondergang God wordt gediend, grootgemaakt en verheerlijkt. Ja, dat u daartoe mede het uwe moogt bijdragen. O mens, in zulk een ziel is geen plaats voor een Kaïns-gestalte: "Ben ik mijns broeders hoeder?" Integendeel, in dat hart is een liefdezorg over de naaste, en wel uit liefde tot Gods heerlijkheid.

6. Dit gebed houdt ook in dat u met deze uitdrukking voor de Heere betuigt dat niets u smartelijker is dan de zonde van onverloochendheid, welke uw hart en de gehele aarde overstroomd heeft, maar welke de Heere God niet wil. En dat u dus niets liever wenst dan dat de grote God gekend, gediend, gehoorzaamd en verhoogd zal worden onder alle volkeren in het algemeen, maar ook in het bijzonder in uw eigen huis, familie, geslacht en onder uw bekenden. Vrienden, is dit wel waar?

7. Dit bidden houdt ook in dat u uzelf aanbiedt om de Heere te dienen en om naar buiten nuttig te zijn tot uitbreiding van Gods Koninkrijk. En dat u daarbij begeert dat de liefde Gods in uw ziel de drijfveer zal zijn. Vrienden, is het wel waar dat het zo in uw hart ligt?

8. Ja, dit gebed houdt ook in dat u betuigt dat Christus u dierbaar is. Dus dat u zuchtende onder de zonde en onder de onvolmaaktheid van al uw doen Christus alleen hebt om uit uzelf te vluchten en Hem tot uw enige toevlucht en sterkte te stellen. Ja dat Zijn werk, hetwelk Hij in al Zijn ambten verricht, dierbaar is voor uw ziel. O, dit is de laatste en algenoegzame reserve voor een zondig en voor een onvolmaakt mens. Vrienden, is dit bij u ook zo? Zou het wel waar zijn?

9. En mensen, weet u wel dat u met deze uitdrukkingen voor God betuigt dat de burgers in de hemel uw vrienden zijn, waarmede u op het allernauwst verenigd zijt? Ja, dat u door de genade daar reeds toe gekomen zijt en dat u dit leven maar houdt voor uw vreemdelingschap.

Is het wel waar, dat de hemel uw burgerstaat is? O mens, wanneer dit waar is, dan zullen de vromen op aarde uw volk, en hun God uw God ook zijn. O, u hebt met een waarachtig, heilig en rechtvaardig God te doen. Ik spreek tot u als tot verstandigen. Oordeelt dan zelf. Mensen, wat zal er van zulk een bidden worden? Zult u zo blijven liegen voor de God der waarheid, Die naar waarheid in het binnenste ziet? "O Heere, zien Uw ogen niet naar waarheid?" Eén ding weet ik heel zeker uit het Woord, en mocht de Heere het u doen zien en geloven. En wel dit, dat wanneer u zo blijft, u dit bidden voor eeuwig zult beklagen.

C. Is er nog iemand onder u die hiervan enig besef heeft en soms enigszins mede werkzaam is, ofwel benauwdheid daarover kent? Vrienden, ik raad u dat u dit belijdt en de geesteloosheid en leugenachtigheid van uw bidden maar veel voor de Heere uitbreidt. Ziet er toe te komen dat ge uzelf veroordeelt, en roept daarom tot Christus om Zijn Geest. Want Deze moet het u doen zien. Wees liever werkzaam met uw staat zoals u in de grondslag voor God leeft, zoals u gezonken ligt in uw diepe afgescheidenheid van God en uw vervreemding van al deze dingen, welke de inhoud van deze bede zijn. Ja, zoals u enkel vijandschap tegen God zijt.

D. Bent u gekomen "tot de tastelijke berg, en het brandende vuur, tot de donkerheid en duisternis en onweder, en tot het geklank der bazuin en de stem der woorden, welke, die ze hoorden, baden dat het woord tot hen niet meer zou gedaan worden"? Ik bedoel tot het wettisch omzwerven, tot het zoeken van uw heil in de dingen, welke der wet zijn? O vrienden, de wet werkt toorn en is een bediening der verdoemenis. U weet misschien niet dat Israël het aan de berg Sinaï zo zeer verdierf, dat zij veertig jaren in de woestijn moesten omzwerven. O, hadden zij die berg maar mis kunnen reizen. Ja, kon ook u die berg maar mis reizen, waar u het ook zo verderft! Mocht u door licht van boven maar spoedig uit de wet komen, om daar uw leven niet in te zoeken. Wie weet hoe spoedig u dan het einde der wet, Christus, zou vinden. Israël kon langs een veel nadere weg in Kanaän komen, maar dit is ook een weg tot heerlijkheid van God. Maar weet dan ook dat er velen, ja honderdduizenden bij die berg geweest zijn, die Kanaän nooit hebben gezien. Daarom raad ik u, u mag dan staan waar u staat, rust toch niet voordat u daar vandaan zijt gehaald en gebracht en gekomen zijt tot de berg Sion, tot de stad des levenden Gods (de kerk), tot het hemelse Jeruzalem en tot de vele duizenden der engelen, tot God, de Rechter over allen, en tot de geesten der volmaakt rechtvaardigen. En tot de Middelaar van het Nieuwe Testament, Jezus, en tot het bloed der besprenging. Vrienden, deze grote verandering en omwending van binnen brengt haar bewijzen naar de Bijbel met zich mee. O, die het daar waarlijk om te doen is, die zal er komen, vroeg of laat.

Maar kinderen van God, u zijt wat uw grondstaat betreft, burgers van de hemel.

(1) Ziet toch en geloof dat op de grond van uw hart niet minder dan de inhoud van deze bede ligt. Dat u namelijk zo gaarne van zonden en gebreken en van alle beletselen in de godsdienst zoudt zijn vrijgemaakt. Ja, dat u lust hebt om de hemelingen na te doen, al komt u er ook niet toe. O, weet dan dat een christen de Heere aangenaam is naar hetgeen hij heeft. De Heere ziet op de pogingen en op de goedwilligheid, op de oprechtheid en op de ware begeerte op de bodem des harten. En Hij ziet er niet naar hoe ver u hier vordert in de volmaaktheid in trap. Gods wijze weg is u onder de zonde te laten, totdat u uw lichamelijke ogen zult sluiten. Daarover zult u God nog eens eeuwig verheerlijken.

(2) Maar ziet dan ook tot uw beschaming, en vernedering hoe ver u nog van de wijze van het werk der hemelingen af zijt. O, mochten vele onverloochende christenen zich hier met hun ongedode naturen eens bij neerleggen. Vrienden, Jezus leert ons in dit gebed dat het gestaltelijk zich uitstrekken naar de volmaaktheid iets is, waar Hij en Zijn Vader lust in hebben. O, de Heere ziet gaarne dat Zijn volk de hemelingen poogt na te ogen en na te doen, zoals men ook in het natuurlijke de natuur en de aard van het kind daaruit graag ziet, al kunnen zij het hier dan niet bereiken. O, wat moet menigeen hier uit een diepten worden opgehaald om daartoe te worden gebracht. Vrienden, u weet dat het in de hand van Jezus is u daar te brengen. Ja, weet ook dat Hij het zal doen, wanneer het u maar recht ernst wordt en wanneer u het omzwerven en het lage leven hier maar moede wordt.

(3) Weet u waar ik denk dat het bij u het meest aan mankeert? Vrienden, menigeen staat met evangelische begrippen bij de berg Sinaï. Hij is dan werkzaam met grote gaven en met weinig genade. Hij schat dat zo hoog, maar hij is zó klein in de genade, dat hij het minste zure gezicht, ja het minste ongelijk niet met een christelijk vergenoegen kan verdragen. Wanneer maar het minste zeer wordt aangeraakt, zit hij te paard. En sommigen hebben daarbij een boze wortel van bitterheid en wraakzucht, hetwelk alles zeer in strijd is met de praktijk der zelfverloochening. O vrienden, wie zal u van de Libanon af naar Christus helpen? Wie zal hetgeen u hebt en waardoor uw hoofd zo groot en mismaakt wordt, in uw ogen gering maken?

Dat er bij de Heere een weg is, weten wij allen met ons verstand, maar er moet wat anders bijkomen. En daarom moeten wij ook weten en goedkeuren de korte, maar indringende uitspraak van Paulus, welke hij aan zulken doet, die een onbewegelijk Koninkrijk ontvangen, en waarmede ik nu eindig, namelijk: "Onze God is een verterend Vuur". De Heere zegene dit woord en drukke het in het bijzonder op de harten van Zijn volk, omwille van de eeuwige voorbedding van Christus.

Amen.

DE DERDE BEDE

Volgens de uitbreiding van de onderwijzer

Wij komen nu tot het tweede hoofddeel: de uitbreiding van de onderwijzer over deze bede, geheel naar het Woord van God in deze 49^e zondagsafdeling. Wij zien hierin:

- A. het grote doel, hetwelk een recht gesteld christen voor zichzelf en voor Zijn naaste hier in de tijd voor ogen heeft wanneer hij deze bede bidt. Zoals de onderwijzer dit zegt: laat een iegelijk zijn ambt en beroeping zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren als de engelen in de hemel doen.
- B. En wij letten er dan vervolgens op hoe in het hart van een christen de bede is om de middelen, welke dienstbaar zijn om dit hoge doel te bereiken, zoals de onderwijzer deze in zijn verklaring van deze bede aanwijst: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, also ook op de aarde. Dat is: Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken, en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn.

A. Eerst willen wij dan zien wat wij moeten verstaan door de woorden: Een iegelijk zijn ambt en beroeping. Sommigen maken onderscheid tussen de woorden ambt en beroeping. Zij verstaan door het ambt het ambacht, de werkkring of de dienst, waartoe een ieder mens hier op aarde is gesteld en geroepen, gelijk wij nog nader zullen zien. En dan verstaan zij door de beroeping de weg, de manier en de middelen, waardoor een ieder tot zijn ambt, werkkring of dienst is geraakt. Naar onze gedachten behoeft men zulk een onderscheid hier niet te maken. Want alle mensen in de wereld, hetzij in het lichamelijke of het geestelijke, hebben hun ambt of beroep, waartoe zij zijn geroepen, of zij dit kunnen of niet. En voorts schijnen de woorden van een eigenlijke beroep door de onderwijzer er hier vooral te zijn bijgevoegd om elk tot zichzelf te doen inkeren, opdat een iegelijk moge zien hoe hij aan zijn tijdelijk of geestelijk ambacht, werkkring of dienst gekomen is. Want dit is zeer dienstbaar tot de gewillige en getrouwe bediening en uitvoering er van, waartoe hij God nodig heeft. En wanneer er wat aan de rechte beroeping tot zijn ambacht, werkkring of dienst mankeert, dan zal er aan de hulp van God in de bediening en uitvoering er van ook wat mankeren. O, hier is zeer veel aan gelegen. Daarom laten wij dit aan het onderzoek aan een ieder over. Een iegelijk mens heeft dus in deze wereld een werkkring, ambacht of dienst, hetzij geestelijk of tijdelijk, waartoe hij is geroepen. Hoe waar het is, dat een ieder zijn ambacht en beroeping in deze wereld heeft, blijkt niet alleen uit de aard der zaak zelf, maar ook uit de aard der schepping, waardoor elk mens zoals Adam, niet op de wereld van Gods aardrijk is gezet om ledig te zijn. En het blijkt ook uit de aard der herschepping, waardoor iemand in Gods huis een plaats en een naam krijgt, beter dan der zonen en der dochteren. Gelijk ook het werk van een christen eerst dan begint wanneer hij ergens een ambtsdrager wordt, die zijn ambt moet bedienen, waartoe hij geroepen is. De waarheid hiervan blijkt ten opzichte van het lichamelijke ambt of dienst uit het onfeilbaar Woord van God. Wij lezen het met nadruk: "Een iegelijk blijve in die beroeping, waarin hij geroepen is. Zijt gij, een dienstknecht zijnde, geroepen, laat u dat niet bekommeren. Want die in de Heere geroepen is, een dienstknecht zijnde, die is een vrijgelatene des Heeren. Desgelijks ook die vrij zijnde geroepen is, die is een dienstknecht van Christus. Gij zijt duur gekocht. Een iegelijk, waarin hij geroepen is, broeders, die blijve in hetzelfde bij God." Zo ook ten opzichte van de geestelijke dienst of het ambt van een gelovige. Dan lezen wij: "Zo bid ik u dan, ik, de gevangene in de Heere, dat gij wandelt waardiglijk de roeping, met welke gij geroepen zijt. U benaastigende te behouden de enigheid des Geestes door de band des vredes. Eén lichaam is het, en één Geest, gelijkerwijs gij ook geroepen zijt tot één hoop uwer beroeping." Het zal er dan op aankomen dat een ieder weet welke post, ambacht of dienst hij bekleedt, waarin hij is geroepen. Vrienden, menigeen weet het niet. Wij zullen eens zien welke beroepen er zoal in de wereld zijn, zowel tijdelijk als geestelijk, opdat een ieder moge zien welk het zijne is.

A. De tijdelijke beroepen kunnen wij tot deze vijf hoofdberoepen samenvatten.

1. Dan zijn er eerst de beroepen in huis. Zoals dat van vaders en moeders, van heren en vrouwen, een ieder in hun betrekking tot hun kinderen of huispersoneel. En dan is er de beroeping van kinderen en dienstpersoneel in hun betrekking tot hun ouders, heren en vrouwen.

2. In de tweede plaats zijner dan de regeringsambten en -beroepen van koningen en vorsten in hun betrekking tot hun onderdanen. Eveneens van allerlei overheden, hoge en lage, tot hun ingezetenen. En andersom dan van alle onderdanen in hun betrekking tot hun koningen en vorsten, en de ingezetenen in hun betrekking tot hun overheden.

3. In de derde plaats zijn er de kerkelijke ambten en beroepingen van opzieners, diakenen en schoolmeesters, allen in hun betrekking tot hun gemeenten, tot de armen en tot hun leerlingen. En andersom weer van de gemeenten, armen en leerlingen, in hun betrekking tot hun opzieners, armbezorgers en onderwijzers.

4. Dan zijn er in de vierde plaats de ambten en beroepingen, welke in de menselijke samenleving met liefde tot elkander er moeten zijn. De één krijgt dan wel eens meer hart en gaven ten aanzien van het ene, en de ander ten aanzien van het andere. En worden zulken wel inwendig en uitwendig geroepen, zoals advocaten, doktoren, procureurs, artsen, chirurgen, apothekers, enz.

5. En dan zijn er in de vijfde plaats de ambachten en diensten, waarin de één de ander met liefde zoekt te dienen om deze van de nodige voeding en dekking en al wat daar verder toe behoort in het tijdelijke te verzorgen. Hierin krijgt ook de één meer gaven tot het ene werk, en de ander tot het andere werk. En dus wordt ook hier een ieder inwendig of uitwendig ofwel in beide opzichten door de Heere geroepen en gezet. Dit moeten liefdeberoepen zijn, ook aan de zijde van degenen, die daarvan genieten. Want dezen worden dan weer geroepen om uit wederliefde het arbeidsloon niet in te houden of te verkorten, maar dit blijmoedig en met een zegenbede te geven. Dit alles behoort toch tot de betrachting van de wet der liefde tot God en tot de naaste.

B. Dan zijn er de geestelijke ambten en beroepingen, welke wij tot deze drie kunnen brengen.

1. In de eerste plaats wordt een ieder mens geroepen om zijn Maker te verhogen en groot te maken. Daartoe is hij geschapen en op de wereld van Gods aardrijk gezet. Deze opdracht zal geëindigd zijn wanneer zijn proeftijd eindigt en hij rekenschap zal gaan geven van de bediening daarvan.

2. In de tweede plaats wordt elk onbekeerd mens, die onder het licht des Evangelies leeft, geroepen tot de gemeenschap van Gods Zoon. Hij wordt geroepen om de eis van God in Zijn heilige wet in te zien en daardoor aan de voeten van Christus dood te vallen, stervende aan deze wet, en dus in Christus te geloven. En dit geschiedt zelfs met de bedreiging, wanneer hij niet in de Zoon gelooft, dat hij dan daardoor alrede veroordeeld is en verdoemd zal worden. Ja, dat de toorn van God op hem zal blijven en hij een dubbele vervloeking, een Maranatha zal ondergaan. Deze beroeping zal eindigen met het eindigen van de tijd der genade.

3. En in de derde plaats wordt iedere christen geroepen, dat hij in de tijd zal verkondigen de eeuwige wegen van God, met hem gehouden, en de uitvoering daarvan tot heerlijkheid van God. Dus "om te verkondigen de deugden Desgenen, Die hem geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht". Dan wordt hij geroepen om heilig te leven. God zegt: "Wees heilig, want Ik, de Heere, ben heilig". En: "Dit is de wil van God, uw heiligmaking". Gods volk wordt geroepen tot deugd.

- Hij wordt geroepen om voor de Heere in Zijn geestelijk huis te werken. Dus om zijn ambten als een geestelijk profeet, priester en koning hier in de tijd ten opzichte van zichzelf en ten opzichte van zijn naasten tot uitbreiding van Gods Koninkrijk te bedienen.

- Dit houdt in dat elk kind van God geroepen wordt om lastdrager te zijn niet alleen van eigen lasten, maar ook van die van anderen, ja ook de lasten van het algemeen voor de Heere te dragen. Om dus een steunsel te zijn voor land en kerk, net als de haageik. God vraagt naar zulken, of er zo iemand is, ja Hij zoekt naar dezulken.

- Ook houdt dit in dat iedere gelovige geroepen wordt om de eenheid en de vreedzaamheid onder Gods volk te behartigen en zijn hand daartoe uit te strekken. Want wij lezen dat zij tot ongedeeldheid geroepen zijn, dewijl noch Christus, noch Zijn Koninkrijk verdeeld is. Het is toch één lichaam en één Geest, en zij worden geroepen tot één hoop hunner beroeping. Daarom worden de vreedzamen - dat zijn de vredemakers - zalig gesproken. Daarom mag Gods volk ook niet in onenigheid leven of verdeeld zijn: O, het is het ambt der gelovigen in de wereld om alle verdeeldheid en zelfs de oorzaken daarvoor weg te nemen. Dit zal aan deze zijde van de grote eeuwigheid nooit ophouden.

- Voorts heeft elk kind van God dan nog een beroeping, waarvan hij de beroepsstukken reeds thuis heeft, maar in welk ambt hij nog niet is ingewijd.

Dat is de beroeping tot heerlijkheid, om een eeuwig Koninkrijk ongestoord te bezitten, om de wereld te oordelen, mede op tronen zittende, en om dus eeuwig als een koning te heersen. Dit ambt gaan Gods kinderen eerst in wanneer zij de lichamelijke ogen sluiten. En daar zullen zij naar ziel en lichaam op de daartoe reeds bestemde dag op plechtige wijze worden ingezegend. Dit zal de laatste of jongste dag van de wereld zijn. Dan zal tot elke christen deze stem geschieden: "Kom, gij gezegende Mijns Vaders, beërf dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld." Dit is het Koninkrijk, hetwelk Daniël met nadruk zag tegenover de aardse monarchieën en dat alles zou vermalen. Alleen de heiligen van de hoge plaatsen zouden dat ontvangen. Maar dan willen wij nu ook bezien het doel en de lust der ziel van een recht gesteld kind van God ten aanzien van dit zijn ambt en beroeping, alsook ten aanzien van dat van zijn naaste. Namelijk: dat een iegelijk zijn ambt en beroeping zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren als de engelen in de hemel doen. Welke ambten en beroepingen hebben de engelen in de hemel, en hoe gedragen zij zich daarin? Om niet in herhaling te vallen, herinneren wij hier aan hetgeen reeds gezegd is, dat wij hier door de engelen al de hemelingen verstaan. Zowel het grote Voorbeeld van volmaaktheid, de Heere Jezus Zelf, als ook de heilige en reeds gezaligde zielen. Maar de onderwijzer noemt met name alleen de engelen, omdat men in Gods Woord aangaande hun diensten, zo lang de wereld nog staat, het meeste leest.

Daarom willen wij nu met de onderwijzer eens bezien welke ambten en beroepingen de engelen in de hemel hebben.

1. Hun beroeping en ambt is de grote God te dienen. Om lijfwacht te zijn rond de troon van God. Dus staan zij altijd voor het aangezicht van God en zien dit om op de bevelen des Heeren, te passen, om Hem te dienen en Hem tot knechten te zijn. Daniël zag: "Duizendmaal duizenden dienden Hem, en tienduizendmaal tienduizenden stonden voor Hem."

2. Hiertoe behoort dat zij geroepen zijn om verkondigers te zijn van Gods raad en eeuwige wil op de wereld. Ook om de uitvoerders van deze raad op de wereld te zijn. En dit zowel van het goede, dat daarin is bepaald, als van de oordelen van God. God voert veel door deze hemelse geesten uit. Het zal zelfs het werk der engelen zijn bij het eindoordeel de gelovigen te vergaderen, en het onkruid af te scheiden en in bossen te binden tot het eeuwige vuur.

3. Ook is het hun ambt en beroeping Gods kinderen te dienen, die op de aarde zijn. De Heere bewaart Zijn volk dikwijls ook naar het lichaam door de dienst van de goede engelen. Daardoor is er menigmaal zulk een onwaarschijnlijke bewaring, zulke voorkomingen in zware gevallen, bij zware ongelukken dikwijls zulke wonderlijke redden: "De Engel des Heeren legert Zich rondom degenen, die Hem vrezen, en rukt hen uit." En: "Hij zal Zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in al uw wegen. Zij zullen u op de handen dragen, opdat gij uw voet aan geen steen stoot." Ziet de bewijzen van zichtbare bewaringen bij Daniël in de leeuwenkuil, bij de drie jongelingen in de vurige oven. Zo genieten Gods kinderen dagelijks de onzichtbare bewaring van deze onzichtbare geesten.

4. Ja, dan dient God menigmaal Zijn volk naar de geest ondersteuning toe door middel van deze goede geesten. Bijvoorbeeld: God geeft aan Zijn kinderen onder zware omstandigheden dikwijls een raadgevend of een afmanend woord, hetzij door een plaats uit de Heilige Schrift, hetzij ook zonder deze. Om het één of ander te doen of niet te doen, ergens heen te gaan of te reizen, of niet. Of ook wel om de reis te doen langs deze of die weg. En zo meer andere zaken. Deze ondersteuning door middel van deze geesten zou men dan kunnen onderscheiden van die, welke de Heere onmiddellijk door Zijn Geest aan de ziel toedient.

- De eerste zijn dan eenvoudiger en laten doorgaans niet meer na dan dat zij de vrome mens met raad, met afmaning of aanmaning en met besturing ondersteunen. De Heere gebruikt deze dan wel in Zijn hand en het strekt tot zegen, maar veel meer laat het niet na.

- Maar de ondersteuning van de Heilige Geest, wanneer Deze Zijn Woord op de ziel drukt, veroorzaken iets anders. Dan is er een diepe indruk van God bij dat woord, en een diep gevoel van eigen geringheid en onwaardigheid. Dan is het: O, wie ben ik en wat is mijns vaders huis, dat de hoge God tot zulk één spreekt als ik ben, die het zo slecht voor de Heere maakt. Ja, dan is er een nederig inzien in het hoge en gunstige van de soevereine leiding Gods. En dat leidt dezulken tot vernederende en ootmoedige verwondering en verheerlijking van God in die ziel.

5. Zo is het ook het ambt en de beroeping der engelen God te verheerlijken Jesaja 6. Zij juichten reeds op de eerste dag van het grote werk der schepping en zongen hun vrolijke halleluja's voor de Heere. Ja, dit doen zij nog en dit zullen zij eeuwig blijven doen. Maar niet minder juichen zij vanwege het grote werk der verlossing. Hier staan de verstanden van deze schrandere geesten bij stil. Hier is maar een altoos blijvend en onverzadigbaar begerig inzien, zonder doorzien, in die eeuwige raad, dat God Zich langs zulk een hoge weg heeft willen verheerlijken in de zaliging van een minder soort dan zij.

En bij een andere gelegenheid barsten zijdeswege uit in de hoge verheerlijkingen van God. Dit geschiedde bij de geboorte van Jezus. Toen was er terstond uit de hemel op de aarde een legioen, dat het uitgalmd in de velden van Bethlehem: "Eer zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen." En waarover? Zij konden niet meer zeggen dan: "In de mensen een welbehagen."

6. Wanneer er hier op aarde een mens bekeerd wordt, dan is daarover in de hemel onder de engelen zelfs blijdschap. Die gaan daar dan hun gang om God deswege volmaakt te verhogen. En terwijl dit wonder toch eigenlijk aan een mens geschied is, is Gods volk hier dikwijls zo stilzwijgend.

Bezien wij vervolgens hoe deze geesten zich in hun ambten en beroepingen gedragen. Slechts een kort woord, om niet in herhaling te vallen van hetgeen wij reeds zeiden bij de verklaring van deze bede. Zij doen dit gewillig.

(1) Zij bedienen hun ambten en beroepingen gewillig en in een overgegevenheid des harten. De inwoners des hemels kennen de wil van God volmaakt. Zij gehoorzamen deze wil volmaakt met de grootste lust en ijver. Dan zijn zij als een vuur: "Hij maakt Zijn dienaars tot een vlamvend vuur."

(2) Zij zijn in hun diensten ten uiterste vaardig. God maakt hen geesten, dat wil zeggen, zeer snel in hun gehoorzaamheid. De onderwijzer zegt verder dat zij hun ambten en beroepingen getrouwelijk doen.

(1) Hiertoe behoort dat zij dit doen zonder om te zien naar wat zij of wat anderen daarvan zeggen. Zij luisteren slechts naar wat God zegt. Het bereiken van Gods woord, Gods eer en Gods doel is hun innigste lust in hun gehoorzaamheid. Zij benijden elkander niet in hun diensten, en ook steekt de één zich deswege niet in het werk van de ander. Maar zij dienen de Heere en zij verblijden zich in elkanders diensten. Het zondige zoeken van zichzelf kent men daar niet.

(2) Tot dit getrouwelijk bedienen en uitvoeren behoort ook dat het hun om het even is wat God hun beveelt. Zij schamen zich niet om een geringe gelovige te dienen, die omzet is met zonden, ja wiens ontrouwheid aan de Heere hun ook wel bekend is en waar zij leed over drager. Ik herhaal dit, zij schamen zich evenwel niet om zulken te dienen. Zij zijn maar getrouw en zij laten de Heere Zichzelf verheerlijken in hun diensten.

(3) Tot dit getrouw bedienen en uitvoeren behoort ook dat hun gehoorzaamheid volstandig en zonder ophouden is. Niemand van hen weigert ooit zijn dienst aan de Heere. Elk is daar onveranderlijk volmaakt in het gewillig en getrouw bedienen van zijn ambten en beroepingen. Aldus worden deze dienst en gehoorzaamheid, welke in de hemel volmaakt beoefend worden, hier op aarde aan Gods kinderen tot een voorbeeld van navolging voorgesteld. Daarom moeten wij er nu op letten hoe dit ook bij een recht gesteld christen het doel en de lust van zijn ziel is. Dit toont de onderwijzer aan als hij zegt dat dit onder zijn bidden in zijn hart ligt: dat een iegelijk zijn ambt en beroeping - dus hier in de tijd - mede zo gewilliglijk en getrouwelijk moge bedienen en uitvoeren als de engelen in de hemel doen.

a. Gewillig, wil zeggen:

- Er is dus een gelijkheid met het doen der hemelingen, welke een recht gestelde christen onder het bedienen en uitvoeren van zijn ambten en beroepingen hier op aarde voor ogen heeft, en welke hij hier ook bereikt. Want dit brengt zijn genadestaat mee en vloeit uit het nieuwe leven voort. En er is ook een gelijkheid, welke hij wel voor ogen heeft, maar welke hij hier niet bereikt. Evenwel is hier een pogen, en deze pogingen blijven er tot aan het einde van zijn leven toe.

- Het is de lust hunner zielen om hun ambten en beroepingen gewillig te bedienen en uit te voeren, zoals het gewillige volk op de dag van Gods heirkraft. Dat wil zeggen: Niet met onwilligheid, of uit vrees of uit bedwang, maar met de volle aanbidding van het hart aan de Heere. Dan is hun dienst als bij David: "Heere, ik ben Uw knecht, ja, ik ben Uw knecht." En met Jesaja: "Zend mij henen." En toen kreeg Jesaja toch de zware post om te prediken tot verharding.

- Zij bedienen hun ambten en beroepingen gewillig, dat wil ook zeggen: uit liefde tot God, met blijdschap en met lust. Zoals er van de Messias staat geschreven: "Ik heb lust, o God, om Uw welbehagen te doen." En met een bereidvaardigheid des gemoeds, als bij David: "Mijn hart is bereid, o God!"

- Gewillig, dat wil ook zeggen, met alle ijver en naarstigheid. Niet traag in het benaastigen, maar vurig van geest.

b. En ook is het niet minder het doel en de lust hunner zielen om hun ambten en beroepingen getrouw uit te voeren.

- En dan wil dit zeggen dat zij ook zonder naar mensen om te zien hun werk alleen voor de Heere doen. Dat zij in hun ambt of beroeping niet verdrietig zijn of gevaren vrezen, ofwel hun talent in de aarde verbergen, dat zij het niet op winst voor God zouden zoeken aan te leggen.

O, dat zou niet getrouwelijk zijn. Wij lezen: "Niemand, die zijn hand aan de ploeg slaat en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het Koninkrijk Gods."

- Getrouw, dat wil ook zeggen in oprechtheid, zoals Hizkia deed. Er is geen groter bewijs van godzaligheid dan oprecht voor God te zijn in zijn beroeping. Dit overtreft alle schone woorden.

- Getrouw, dit wil ook zeggen standvastig: "Ik heb mijn hart geneigd om Uw inzettingen eeuwiglijk te doen, ten einde toe." En daartoe behoort dan ook ootmoedigheid en nederigheid. Want wanneer men trots wordt, dan verliest men zijn standvastigheid in zijn beroeping, dan wordt men deze zo licht moede en verlaat haar ook licht. Maar wanneer men standvastig is en in ootmoed wandelt, kan men maar zo licht niet afstaan van hetgeen waar God toe geroepen heeft. Dan is het: "Een iegelijk blijve in die beroeping, daar hij in geroepen is", en dat wil hij dan ook. Die mens is bekommerd dat hij zijn beroeping verlaten zou. Dan zegt hij: Ik heb daar zo veel licht toe nodig, om er met ruimte van te kunnen scheiden, net als toen ik mijn beroeping ontving. Paulus zegt: "Een iegelijk blijve daarin bij God." Menigeen verliest in zulke wegen veel van de gunstige wegen en leidingen Gods in zijn beroepingen. Maar wij zeiden ook, dat er een gelijkheid met het doen der hemelingen is, welke een recht gestelde christen hier op aarde wel voor ogen heeft, maar welke hij hier niet zal bereiken. En dat is de volmaaktheid en onzondigheid van de inwoners des hemels in het bedienen en uitvoeren van hun ambten en bedieningen. Het is evenwel niet tevergeefs, dat de onderwijzer dit volmaakte doen der hemelingen hier in navolging van de Heere Jezus voorstelt. Het is niet tevergeefs, dat hij het tot een voorbeeld, ja tot een paal stelt, waarnaar een christen hier zijn gehoorzaamheid aan God heeft te richten. En waar hij dus ook eerst in zijn werken zal kunnen en mogen rusten.

- Daaruit volgt dan dat het een recht gestelde christen eigen is om met de onvolmaaktheid der heiligen hier op de aarde niet te capituleren. Integendeel, hij zal onder de zonden een rusteloos hart behouden en met Paulus onder de onvolmaaktheid blijven zuchten.

- Zo wordt dan het volmaakte doen der hemelingen ook voorgesteld om de pogingen daartoe bij een christen op te wekken, zijn begeerten gaande te maken en hem steeds met Paulus naar de volmaaktheid te doen grijpen. En al kan hij het dan hier niet grijpen, dan zal dit hem toch dagelijks meer gebruik doen maken van de volmaakte Borg. Hoe ouder en armer hij dan wordt, zal hij door de genade des geloofs te meer schuilen in Zijn volmaakte doen en zo in Hem volmaakt worden aangezien. Want het zijn hier bij Gods volk op zijn best maar pogingen naar volmaaktheid, en dat zullen het blijven tot aan het einde van de reis toe.

- Zo is dus deze voorstelling der volmaaktheid bijzonder nuttig om het volk des Heeren tot zichzelf te doen inkeren en hun daar tot hun sterkte te doen zien wat de Heere hun heeft geschonken. Want dan worden zij uit deze ware pogingen om de Heere volmaakt en naar Zijn wil te dienen de waarheid van het werk Gods in het binnenste gewaar en daarin bevestigd. En daaruit kunnen zij dan hun vereniging met de hemelingen opmaken, waartoe zij reeds gekomen zijn. Want daaruit volgt toch dat de staat der volmaaktheid hun niet zal ontgaan. Nee, hier hebben zij de beginselen en de eerstelingen van deze volle oogst, en dus zullen zij zeker de volmaaktheid eens grijpen, waartoe zij bij aanvang gegrepen zijn. Dit is naar het woord van Jezus: "Want wie heeft, die zal gegeven worden."

B. Nu volgt nog het tweede stuk: De bede in het hart van een christen om de middelen, welke dienstbaar zijn om dit hoge doel te bereiken, zoals de onderwijzer deze in zijn verklaring van deze bede aanwijst: Dat is: geef dat wij en alle mensen onze eigen, wil verzaken, en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn. De inhoud van deze bede in het hart van een christen is dus naar het woord van de onderwijzer: het verzaken van de eigen wil, en het zonder enig tegenspreken gehoorzamen van de wil des Heeren, welke alleen goed is.

Wij zullen dan de hoofdzaken bezien, welke dienstbaar zijn om het hoge doel in het leven van de christen te bereiken: dat een ieder zijn ambt en beroeping, enz. In algemene zin moeten wij door dit verzaken van de eigen wil en het gehoorzamen van Gods wil de algehele verandering en omwenteling van hart, staat en weg van een iegelijk mens verstaan. Want zo is hij, door met de schuld zijner zonden ter verzoening waarlijk tot Christus gekomen te zijn, door de vereniging met deze nieuwe Levensbron een nieuw leven, nieuwe en overheersende pogingen, lust en liefde in zijn hart deelachtig geworden. Daardoor wil hij onvoorwaardelijk en volstrekt in al zijn omstandigheden voor de Heere leven, Hem alleen dienen en gehoorzamen. Want uit deze drang tot wederliefde oordeelt hij "dat indien Eén voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn". Ja, dan zegt Paulus dat het dit doel heeft: "Opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar Die, Die voor hen gestorven en opgewekt is"

En in bijzondere zin moeten wij hier door het gehoorzaam zijn aan deze wil van God, welke alleen goed is, dit verstaan, dat hierbij wordt uitgegaan van een kennis van deze goede wil van God, als alleen goed, door de verlichting des Heiligen Geestes. Dat men niet onverstandig is, maar verstaat welke de goede wil van God is, vervuld zijnde met de kennis van Zijn wil in alle wijsheid en geestelijk verstand. Dus dat men beproefd heeft welke de welbehaaglijke en volmaakte wil van God is en dat het hart daarmee nu is ingenomen en bezet. Dit gehoorzaam zijn aan de wil van God, welke alleen goed is, sluit dus in dat men in het hart een overklimmende lust, liefde én toegekeerdheid heeft tot al wat God wil. En dat men daardoor de ogen strak gevestigd heeft op de Heere, en in afhankelijkheid op Hem en op Zijn bevel wacht. Ja, daardoor zoekt men al wat men in het tijdelijke of geestelijke verricht, voor de Heere en met een opzien tot en betrekking op Hem te verrichten. En zulk alles uit gehoorzaamheid aan Hem, voortdurend door een hebbelijkheid en door een vaste geest daarin, "gelijk de ogen der dienstknechten zijn op de hand hunner heren, en gelijk de ogen der dienstmaagd zijn op de hand harer vrouw". Hieruit volgt dan dat een ziel, welke de wil van God als alleen goed kent en in het hart een lust en liefde daartoe ontvangen heeft, deze wil ook een onvoorwaardelijke lust en gehoorzaamheid toedraagt. Daarom zegt de onderwijzer: Zonder tegenspreken. Dit geeft de onbegrensde van deze gehoorzaamheid te kennen, welke God in Zijn volk vereist. En deze is voor hen zeer dienstbaar en nuttig om hun ambten en beroepingen op aarde zo getrouw en gewillig te bedienen en uit te voeren als de engelen in de hemel doen.

- Het wil niet alleen zeggen, dat zij niet door morren of knorren voor God of mensen zoeken uit te meten hoe zwaar de zaak wel is, waartoe God hen roept, of welk een last hun ziel daardoor moet dragen.

- Het wil ook zeggen dat zij deze gehoorzamen zonder dat hun hart er tegen opkomt. En welke stemmen in dit hart al gehoor gegeven worden, ondervinden zij tot hun smart, die daarover licht ontvangen hebben. Dit zonder tegenspreken gehoorzaam zijn aan de wil van God, welke alleen goed is, wil dus zeggen dat de kinderen des Heeren niet in aanmerking nemen hetgeen waar hun hart niet aan wil. Welke bevelen God ook geeft, welke ambten of beroepingen de Heere ook oplegt, en door welke wegen dan ook de Heere Zijn kinderen hier in de tijd wil oefenen en hen tot de volmaaktheid der hemelingen wil leiden. Gods wil is hun genoeglijke wet, en dus is hun vermaak alleen maar dat zij God dienen en gehoorzamen.

- Het sluit dus het gehele stuk van de verloochening in, waarvan wij nu gaan spreken. Want wij willen vervolgens de weg beziën, waardoor een mens tot deze volle evangelische gehoorzaamheid aan de wil van God en de vereniging met Christus komt. De onderwijzer zegt dat deze is: Onze eigen wil te verzaken. Door de eigen wil van de mens moeten wij hier niet de wil als wil verstaan. Want het is onmogelijk deze te verlaten. Maar hier moeten wij de wil verstaan, zoals deze verkeerd en enkel vijandschap tegen God is. Zoals deze enkel opstand en rebellie tegen de Heere is. Gelukkig is hij, die dit recht ziet. Door deze eigen wil moeten wij ook verstaan zowel de wil van andere mensen, en dus het mensen willen behagen in ons werk, als de wil van de boze. Want de mens is van nature in diens strik gevangen tot zijn wil. Hij is toch in de val de vader van het mensdom geworden, en ook na de aanvankelijke vernieuwing oefent hij door de heilige toelating nog een grote kracht in Gods volk uit, zodat zijn wil en begeerten nog veel gedaan worden.

De onderwijzer zegt dat deze eigen wil moet worden verzaakt. Dit verzaken wil dus zeggen, dat men kennis heeft van zijn eigen wil en die van anderen. En wel dat deze niet anders dan boosheid is en maar een twisten tegen het besluit van God en een begeren tegen de wil van God.

1. Dat men dus weet dat deze eigen wil de afgod is, welke in het binnenste des harten zijn troon heeft en daar met liefde wordt gediend en aanbeden.

2. En daaruit volgt dat men weet dat deze wil aller schadelijkst en zielverdervend is. Want deze wil is dit niet alleen voor de onbekeerde mens, hem ten verdere slepende, maar deze is ook in Gods volk de grootste verrader en inwonende vijand. Deze is de bron van alle beroering en moedeloosheid, ja een gedurige verstoorder van al hun rust, die het leven voor hen zo bang en verdrietig maakt.

3. Dus wil dit verzaken van de eigenwil ook zeggen dat men bij Goddelijk licht er gezicht en gevoel van heeft dat men daaraan zo verkleefd is. Ja, dat men onwillig is om daarvan te worden losgemaakt. En ook dat men bekend is met eigen algehele en dodelijke onmacht. De mens wil en kan er niet af. En dus ook bekend met de gevolgen hiervan wanneer er geen kracht van God aan de ziel verheerlijkt wordt.

4. Dit verzaken van de eigen wil en die van anderen houdt ook dit in, dat men met dit gedrocht tot de Heere Jezus komt, opdat Hij zal opstaan en deze vijand verstrooien. Opdat deze Dagon door het inkomen van de ware Ark in het hart van zijn troon valt en zijn kop verliest. Het is waar, menigeen probeert het zelf.

Maar dat is tevergeefs. Wie zal dit monster, dit gedrocht, deze afgod, welke door de gehele wereld wordt aanbeden, van zijn altaar werpen en aan de wil van God onderwerpen? Dat kan alleen de Machtige Jakobs, de Sterke God, Die het willen en het werken naar Zijn welbehagen moet werken.

5. Dus is het verzaken van de eigen wil en die van anderen ook een dadelijk werk, hetwelk door de ziel geschiedt in de vereniging met Christus. Dit is een dadelijk zwichten en wijken voor God als de soevereine Opperbestuurder en voor Zijn wil. En dit geschiedt met bewuste bewegingen van het hart, waaruit de wil, de uitgangen en de liefdebetrekkingen voortvloeien. Ja, het is een dadelijk kiezen van Christus met het hart.

6. Zo is het dan op de grond des harten een heilige overeenstemming met de voetstappen van de soevereine en gunstige voorzienigheid van God. En daarom is het ook een dadelijk opgeven en geheel weggeven van zichzelf en van al wat de mens lief is, alsook dat de mens dan dadelijk het bestuur over zijn eigen geestelijke of tijdelijke stand stelt in de handen van de door hem gekozen en aangenomen Heere, Koning en Opziener over zijn ziel. En zulks opdat Deze zorg, doe en late naar Zijn welbehagen. Wij zien dit verzaken zeer levendig in David, als hij zegt: "Indien de Heere alzo zal zeggen: Ik heb geen lust tot David; zie, hier ben ik, Hij doe mij zoals het in Zijn ogen goed is."

Maar bezien wij dan nu de bede zelf, zoals deze in het hart van een christen voortvloeit uit het gevoel van algehele onmacht in deze. De onderwijzer zegt dat het bidden: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde, dit wil zeggen: Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken, enz.

1. Sions onderdanen vallen hier dus voor hun Vader en Koning in hun onmacht neer. Gesterkt in de hoop en het geloof, dat Hij uit Zijn volheid hen in hun diepe gebrek zal bezoeken in genade, ja dat Hij Zijn beloften, welke Hij in Zijn verbond aan hen heeft gedaan, zal vervullen. En zulks hoe onwaarschijnlijk dit er van binnen en van buiten ook uitziet. Dan zeggen zij gelovig en evangelisch: Vader, Koning, o geef. Hetgeen zij begeren merken zij dan met een nederig hart aan als hun eigen goed in Christus, dat voor hen verworven is. Dan zeggen Gods kinderen met deze bede: O Vader, o Koning, hier ben ik voor U zoals ik ben. Een samenknoping van onbekwaamheid en onwilligheid om Uw wil te kennen en te doen. Er woont in mij geen goed. Integendeel, ik gevoel boze hellingen en neigingen tot rebelleren en twisten tegen Uw wil en voorzienigheid, ja het doen van de wil van het vlees en van de duivel. Daarom Vader, wanneer Gij naar de zonden handelen zoudt, dan zoudt Gij mij rechtvaardig mogen verstoten. Dit breiden Gods kinderen met hun hart voor God uit.

2. Onder de indrukken daarvan vloeit dan de bede uit het nieuwe leven voort: O, Vader, o Koning, wanneer Gij naar Uw raad met mij zware en smartelijke wegen houdt in het geestelijke of in het natuurlijke, och, bewaar mij dan toch voor mijn boze hart, voor ongevoeligheid en ook voor biddeloosheid. O, laat ik dan niet met vlees en bloed te rade gaan, maar laat mij Uw weg dan goedkeuren. Laat mij daar dan mijn voordeel mee doen en laat mij dan voor u, den Heere zwijgen. Laat mijn verwachting dan van U zijn en laat mijn handen dan tot U opgeheven blijven. Aangestoken door de Geest der gebeden, roept het nieuwe leven dus om de kracht des geloofs en der heiligheid om steeds die deur open te houden. Om in alle omstandigheden gebruik van Christus te maken ter verzoening en sterkte, en om den Heere vruchten te dragen, waardoor de Vader van Jezus verheerlijkt wordt.

3. Ja ook, opdat men zijn ambten en beroepingen voor de Heere en niet voor de mensen zal verrichten, en dus om God daarin te dienen. Dan is het zoeken in de tijdelijke bezigheden dat men met zijn ambt, zijn beroeping, zijn handwerk, zijn studie en zijn handel de naaste dient uit liefde tot God. O, zegt zulk een ziel, daarin is nu mijn leven. Och, dat dan mijn oog in alle omstandigheden op U gevestigd zij en daar bewaard blijve. Och, dat ik in al mijn tijdelijke dingen de gunstige voetstappen van U moge bemerken, en dat ik U en Uw wil moge kennen in al mijn wegen. En dat toch de doornen, de roeden en de kastijdingen, welke overal in zijn, dan met mate zijn mogen. Ja, dat ik maar gewillig en getrouw blijven moge en de uitkomst van alle zaken aan U met weldoen zal kunnen bevelen. Hoe zal de ziel bij dit alles zuchten, en dan ligt het in het hart: O, wat is alles nog onzuiver waar ik mijn handen aan sla. Och Heere Jezus, het believe U toch steeds Uzelf als het grote Voorbeeld van volmaakte gedrag in lijden en in doen aan mij te openbaren, en mocht ik veel aan het werk der hemelingen denken. Door het zien op U zal er toch kracht van U uitgaan. Ja Heere, het zijn maar pogingen en ik zal het hier niet kunnen grijpen. Houd toch Uw hand aan mij totdat ik bij U ben.

4. En dan hebben Gods kinderen hier geen Kaïngestalte. Dan is het niet: Wat raakt mij mijn broeder? Ben ik mijns broeders hoeder? Integendeel, het ligt in hun hart, het is aan het genadeleven eigen, om te zuchten dat anderen ook zullen mogen zien alle mensen op de aarde: O Vader, o Koning, wat is Uw dienst hier op aarde toch gering en beperkt, terwijl U toch de heerlijkheid van de gehele aarde toekomt. Och, dat dit mij recht wegen mocht. Och, dat alle volkeren, natiën en tongen uit liefde tot U werden onderworpen aan Uw wil. Zulks zou toch iets van de hemel op aarde zijn.

O, U gelieve dan naar Uw belofte een reine spraak te wenden tot alle volkeren, opdat zij U dienen mogen met een eenparige schouder, en Gij also mocht heersen van de zee tot de zee, en van de rivieren tot aan de einden der aarde. Ja, dat alle koningen en alle volkeren, vorsten, alle richters der aarde, jongelingen en maagden, ouden en jongen Uw Naam loven. Uw Naam alleen is hoog verheven, Uw Majesteit is over de aarde en de hemel. En zulks omdat Gij, o grote God, de hoorn Uws volks verhoogd hebt. Gij zijt de Roem van al Uw gunstgenoten, van de kinderen van Israël, van het volk, dat nabij U is. Hallelujah.

5. En met betrekking tot Gods volk en Gods kerk hier op aarde bidden Gods kinderen in het bijzonder: O Vader, o Koning, zie, hier breng ik een arme hoop aan Uw voeten. Zij zijn zo zeer gewond en zijn gebonden aan banden van onwilligheid, van zondig zoeken van zichzelf en van onmacht. Zij liggen daar in hun laagheid aan Uw voeten, niet uit hun diepten kunnende opkomen. Gij zijt hun Vader en hun Koning, och, doe eens aan hen en aan Uw ganse kerk naar Uw beloften. Help hen eens, Heere Jezus, opdat wij allen samen, zij en ik, een gewillig volk worden op de dag van Uw heirkraft, in heilig sieraad. Ja, wil mijn en hun geloof toch doen wassen wanneer Uw wegen met ons donker worden. O, dat wij in de donkerheid dan geloven mochten dat Gij Uw heerlijkheid zult openbaren, en dat naar Uw belofte de oprechten het licht in de duisternis zal opgaan.

Toepassing

A. Natuurlijke mens, kent u dit? U weet hier niets van, en evenwel bidt u telkens weer: Onze Vader, Uw wil geschiede. Och mens, u hebt met een heilig God te doen. Hij kent en ziet uw hart. Leeft u hier naar de wil van satan en van het vlees en van de wereld, en volgt u al de stemmen maar op, welke u van binnen hoort? En gelooft u dan toch niet dat uw bidden vals is? Wat zal dan toch uw einde en uw verwachting zijn? Immers niet anders dan een verschrikkelijk vuur, hetwelk de tegenstanders zal verslinden. O mens, het zal wat te zeggen zijn, altijd uw eigen wil te hebben volbracht en Gods wil te hebben tegengestaan, en dan aan de wil van de helse geesten te worden overgegeven, zonder dat u ooit iets van uw eigen wil meer zult krijgen. En dat voor eeuwig. O, de Heere wijze u zelf aan hoe te vlieden van de toekomstige toorn!

B. Maar u, die hier niet geheel ledig onder zijt, wilt uit het verhandelde toch zien welke de weg is, waarlangs een ziel tot een Gode waardig en Godverheerlijkend leven moet geraken.

- Niet in het zoeken van de heiligmaking vóór de rechtvaardigmaking, maar in het afraken en verzaken van zichzelf en in het komen tot Christus, zo goddeloos als de ziel is. O, zoekt dan geen andere gehoorzaamheid dan alleen uit het in Christus verenigend geloof. Want daar moet u eerst gemaakt worden die u wezen moet.

- Wees toch getrouw aan, uw licht. En dit zelfs in de minste tijdelijke zaken, wanneer u er overtuiging van hebt. Dus in al uw doen of laten, eten, drinken, kleding, enz. Gaat toch nooit in tegen uw licht, tegen de inwendige afrading of beklemdeheid en benauwdheid van het hart. Want daar ontdekt God menigmaal Zijn wil. O, acht het toch niet gering om daar tegenin te gaan en er overheen te stappen. Vrienden, dan zou de Heere het meerdere licht u wel kunnen onthouden. Wanneer een oprechte wel gesteld is, wenst hij de Heere in alles welbehaaglijk te zijn, tot in het geringste toe.

- Wees ook waakzaam tegen het maar veranderen in uw ambten en beroepingen, en tegen het moede worden op die posten, waar God u in geroepen heeft, en dus tegen het telkens iets anders willen. O, dit heeft veel invloed op de stand van binnen, en u zult daarbij verliezen en de Heere zal u tegenkomen. Het gaat dikwijls zo, dat wanneer men een houten juk afschudt, men er een ijzeren juk voor in de plaats ontvangt.

En u vrienden, die dikwijls bij uzelf denkt dat deze bede voor u te hoog is, en die vreest dat u nooit tot deze zaak zult komen, laat mij dit tot uw moedgeving zeggen.

- Weet dan dat dit iets van deze bede is, wanneer de ziel de Heere Jezus onvoorwaardelijk met al Zijn wegen kiest, en wanneer de ziel zulk een onbetamelijkeid ziet in al het eigen willen.

- Of u het gelooft of niet, u moet ook weten dat wanneer u met uw schuld tot Jezus komt en aan Zijn voeten met uw pakken blijft liggen kermen, dit reeds een eerste trap naar de volmaaktheid is. De Heere moge u daar veel van leren, en Hij beware u om daar aan te houden.

C. Kinderen van God, indien één zaak waar is, dan is het wel deze, dat elk uwer zal moeten zeggen: O, er wordt niet minder dan een reformatie in mij vereist. Ik moet nog eens waarlijk gereformeerd worden. Wanneer ik aan de stukken in deze bede toekom, dan mankeert het bij mij overal. Vrienden, het is waar, maar ik moet u ook zeggen dat daar ook een fontein tegen de zonden geopend is. Wanneer ge u aan het dagelijks gebruik daarvan ter verzoening mocht wennen, dan zou u wel een stapje verder komen.

Dan zou u meer heerlijkheid zien in het volmaakte bidden van Jezus onder al Zijn omstandigheden: "Vader, Uw wil geschiede." Dan zoudt u daarvan meer gebruik leren maken dan van uw eigen goed. O, kunt u het niet bidden? Wel, bidt het dan in Hem. Ik bedoel: Schuilt bij en in Hem, en in Zijn volmaakt bidden en doen. Het is wel waar, dat er bij u van binnen een monster, een gedrocht zit. Het vertoont zich wel niet altijd, maar het zit er evenwel. Maar laat dit u tot sterkte dienen, dat de Heere Jezus van Zijn Vader dit wel weten. Ja, Hij slaat u gade, al staat Hij dan als achter een muur. O vrienden, daarom dit monster veel gebracht en aangeklaagd aan de voeten van de Sterke God. Daardoor is men de aanklager der broederen voor.

Vrienden, wanneer u de lasten van het algemeen, of van particulieren, van uw nabestaanden of van anderen op uw hart draagt, doen de onwaarschijnlijkheden dan uw geloof dikwijls schudden en zakken? O vrienden, ziet op God. Voor Hem is niets te wonderlijk. Het buigen en omzetten van hun wil is alleen Zijn werk, en wanneer het Zijn tijd is, doet Hij dit onwederstandelijk en met kracht. O, geeft het in de hand des Heeren over. Hij heeft verborgen toegangen tot de wil van een iegelijk. Wanneer het Hem maar behaagt, zal Hij een kracht aanleggen, waardoor dat binnenste getroffen wordt, waaruit de wil en de uitgangen zijn, en daardoor zal dan het hart gewillig worden gemaakt. O vrienden, God is machtig om in onze harten en in die van anderen uit te werken wat Hij wil. Volgt het Lam maar waar Het voorgeat.

Wij eindigen met wat de dichter zingt in Psalm 37:4 (Datheen):

"Laat God doen, wacht op Hem, wilt stille wezen! Zijt onbezwaard, vergramt u noch zorgt niet."

En dit met een werkzaam uitzien.

De Heere lere het ons door Zijn Geest!

Amen.

ZONDAG 50
vraag 125

Vraag 125:

Welke is de vierde bede?

Antwoord:

Geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is: Wil ons met alle nooddrift des lichaams verzorgen, opdat wij daardoor bekennen, dat u de enige Oorsprong alles goeds zijt, en dat noch onze zorg en arbeid, noch Uw gaven, zonder Uw zegen ons gedijen, en dat wij derhalve ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.

DE VIERDE BEDE
(Geef ons heden ons dagelijks brood)

De stof onzer behandeling houdt thans in de drie beden, welke tot inhoud hebben de middelen ter bereiking van het hoge doel, de heiliging van Gods Naam. De geestelijke middelen daartoe (de tweede en de derde bede) hebben wij in de voorgaande oefeningen geheel behandeld.

Daarom gaan wij er nu toe over de lichamelijke middelen te bezien, welke ook dienstbaar zijn tot de heiliging van Gods Naam (zondag 50, de vierde bede). De Heere Jezus leert Gods kinderen eerst en boven alles de eer van hun Vader te begeren, de komst van Zijn Koninkrijk te zoeken en Zijn wil uit te voeren. Maar omdat zij hier in het lichaam uitwonen, hebben zij daartoe ook lichaamskrachten nodig, en de middelen tot de onderhouding daarvan. En daarom leert Hij hen tot hun Vader op te zien en naar Hem uit te zien om de nodige voeding en dekking. En gelijk Hij hun in de vorige beden de verloochening van eigen eer, zin en wil leert, zo leert Hij hen ook in deze bede van hun Vader af te hangen, om uit Zijn hand al datgene te ontvangen, wat zij op de weg voor hun lichaam nodig hebben. Hij doet hen met deze woorden erkennen: dat dit alles in Zijn hand is. Dat Hij als een almachtig God en Vader alles bestuurt, en zij zonder Zijn wil en goede hand niets kunnen genieten. Dat hun wijsheid en kracht niets is en zij in en door Hem moeten leven en bestaan. Zeer vele zaken zijn in de woorden van deze bede begrepen. In de behandeling van deze stof zullen wij op twee hoofdzaken letten:

- I. Op het onderwerp van deze bede. Ons dagelijks brood.
- II. De bede ten aanzien daarvan is: Geef ons dat heden.

I. Brood.

Onder brood wordt hier alles begrepen wat de mensen in het algemeen, al Gods kinderen bijzonder nodig hebben voor het lichaam, ter voeding en dekking. Dus voedsel, kleding, vrede bewaring, zegen over het werk hunner handen, afwending van plagen, of kastijding met mate, redding uit nood en zwaarigheden. En zulks opdat zij een stil en godzalig leven mogen leiden en hun brood met rust mogen genieten. Dit alles komt ons in het Woord des Heeren voor onder de benaming van brood: "In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt; want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren." En: "IJdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels." En zo leert de Heere Jezus Zijn kinderen met dit woord, dat zij met weinig, al zou het zelfs gering zijn, tevreden moeten zijn.

- Wanneer de Heere hen voor en tot hun Vader doet zeggen: Óns brood, dan leidt Hij hen daarmee op tot de raad van God, waarin dit voor hen bescheiden en opgelegd is. Dat zij dat en niet anders op des Heeren tijd en wijze willen verwachten, daarin zullen berusten en zich aan Zijn wil zullen onderwerpen: "Voed mij met het brood mijns bescheiden deels."
- Dan leidt de Heere Zijn kinderen op tot hun kinderlijk en deugdelijk recht, dat zij door de Middelaar tot dit brood hebben. Want het is door Hem verworven en zo duur gekocht. Hij is toch arm geworden om hen rijk te maken. En hun wordt met Hem toch al het nodige geschonken: "Want gij weet de genade van onze Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijkwas, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden."

En: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?"

- Dus leidt de Heere Zijn kinderen tevens op tot de wijze waarop het hun wordt toegediend en hoe zij het bezitten. Wanneer dit de wil huns Vaders is, zullen zij hun eigen brood mogen eten en zal dit hun op deugdelijke wijze toekomen door erfenis of gift, door zegen over het werk hunner handen. Dan wordt dit het brood van hun bescheiden deel genoemd: "Doch de zodanigen bevelen en vermanen wij door onze Heere Jezus Christus, dat zij met stilheid werkende hun eigen brood eten." De Heere noemt het dagelijks brood.

- Daarmede doet Hij Zijn kinderen erkennen dat het de wil van hun Vader is door brood hun lichamen te voeden en te doen bestaan. Dat de Heere in Zijn wijsheid daartoe vele middelen en gaven heeft beschikt, en dat zij deze dagelijks nodig hebben. Daarom wordt het dagelijks voedsel genoemd.

- Ja, daarmede doet de Heere hen erkennen dat zij iedere dag en ieder uur, ja elk ogenblik om te kunnen bestaan Zijn kracht, Zijn invloed, Zijn machtig woord, Zijn ondersteunende hand nodig hebben onder en bij de middelen, welke de Heere hun tot hun bestaan beschikt en toedient: "De mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat door de mond Gods uitgaat." En: "Want in Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij."

- Daarmede doet de Heere hen ook erkennen dat zij gedurig dag en nacht door Hem bewaard en steeds verzorgd moeten worden. Dus dat zij noch zichzelf, noch het hunne kunnen bewaren. Dat zij noch leven, noch bestaan kunnen zonder Zijn goede hand over hen. Dat hun wijsheid en hun goedéren hen niet kunnen helpen zonder Zijn dagelijkse zegen: "Zo de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan; zo de Heere de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter. Het is tevergeefs dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, eet brood der smarten; het is alzo, dat Hij het Zijn beminde als in de slaap geeft."

II. De bede ten aanzien daarvan is: Geef ons dat heden.

- Christus doet Zijn kinderen zeggen: Geef het ons, dus als een vrij geschenk. En zulks om hen onder het gezicht en gevoel van hun onwaardigheid te houden. Ja, hen te doen erkennen dat zij het door hun zonden verbeuren, en hun Vader het daarom rechtvaardig aan hen zou kunnen onthouden. Opdat zij dus zullen smeken om uit vrije goedheid enige gaven van de Vader der lichten te mogen ontvangen: "Alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van de Vader der lichten afdalende, bij Welke geen verandering is, of schaduw van omkering." De Heere doet hen zeggen: Geef het ons, dat voor ons bescheiden en verworven, en beloofd is door de Heere Jezus Christus. Opdat wij door Zijn hand en om Zijntentwil het nodige mogen ontvangen.

- En daarmede erkennen zij dan dat zij het door hun wijsheid en kracht niet kunnen verkrijgen. Dat al hun zorgen en moeiten niet helpen kunnen en dat zij zonder Zijn zegen en gunst niets zullen hebben. Dus dat het alles van en door Hem is, en Hij Zijn hand zal moeten opendoen, zullen zij iets genieten: "Zij wachten allen op U, dat Gij hen hun spijsze geeft te zijner tijd. Geeft Gij ze hun, zij vergaderen ze; doet Gij Uw hand open, zij worden met goed verzadigd." De Heere leert Zijn kinderen hier zeggen: Geef het ons heden.

- Dan wil Hij hen door Zijn Geest indachtig maken, dat zij als vreemdelingen hier maar een korte tijd van verblijf hebben. Hun leven gaat maar voorbij als een dag. Zij zijn vandaag hier en met de avond kunnen zij wel thuis zijn, want zij zijn als reizigers op de weg, die een vaderland zoeken, waar David zegt: "Zie, Gij hebt mijn dagen een handbreed gesteld, en mijn leeftijd is als niets voor U; immers is een ieder mens, hoe vast hij staat, enkel ijdelheid. Sela."

- Met dit woord leert de Heere Zijn kinderen vergenoegd te zijn met het tegenwoordige. Dus hetgeen de Heere op Zijn tijd en dag geeft. En dat zij dus de zorg ten aanzien van de volgende dagen aan hun Vader moeten overlaten: "Weest in geen ding bezorgd; maar laat uw begeerten in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God." Dat zij het de Heere zullen toevertrouwen, dat Hij het heden en de nog volgende dagen met hen zal maken zoals dit tot Zijn eer en hun ten beste is: "Wentel uw weg op de Heere en vertrouw op Hem, Hij zal het maken."

- Daarmede leert de Heere Zijn kinderen dat zij de gehele dag, ofwel de gehele tijd huns levens, door Hem zullen moeten worden opgenomen en gedragen. Ja, dat zij met de hunnen, met al Zijn volk en met al wat zij hebben of bezitten door Hem bewaard en gedurig opnieuw door Hem gevoed en gesterkt zullen moeten worden, zoals zij gisteren en heden en altijd weer geholpen moeten worden: "Hoor naar Mij, o huis van Jakob, en het ganse overblijfsel van het huis Israëls, die van Mij gedragen zijt van de buik aan, en opgenomen van de baarmoeder af. En tot de ouderdom toe zal Ik Dezelfde zijn, ja, tot de grijsheid toe. zal Ik ulieden dragen.

Ik heb het gedaan, en Ik zal u opnemen, en Ik zal dragen en redden." En de Heere doet Zijn kinderen ook zeggen: Geef óns.

- Daarmede doet hij hen in de geest onder andere dit zeggen, dat zij het niet voor zichzelf alleen bidden, maar ook voor hun naasten. Voor allen, wie en waar zij zijn, van welke staat of rang, in welke nood of toestand. Dan bidden zij het in het bijzonder voor al Gods kinderen, hun broeders, opdat hun Vader die ook helpen en van het nodige verzorgen zal.

- De Heere leert hun hiermede de verplichting tot weldadigheid aan allen, en vooral aan de huisgenoten des geloofs. Dus dat zij zich zullen verbinden voor hun Vader, als Hij hun rijkelijk geeft, het niet alleen voor zichzelf te zullen houden. Maar dat zij als rentmeesters waar nodig van hun overvloed wat zullen uitdelen: "Vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zodanige offeranden heeft God een welgevallen."

- Ja, dat Gods kinderen zullen erkennen dat zij allen behoeftigen en onwaardigen zijn. Dat zij allen uit Zijn hand alles moeten ontvangen, en dat zij van en door Hem in dit alles op Zijn Vaderlijke vrije goedheid moeten wachten. De Heere moet toch steeds Zijn hand opendoen en hun al het nodige geven: "Aller ogen wachten op U; en. Gij geeft hen hun spijs te zijner tijd. Gij doet Uw hand open en verzadigt al wat er leeft, naar Uw welbehagen."

Toepassing

Ziet hier dus in het kort de inhoud van deze bede; om welke zaken en op welke wijze de Heere Jezus deze van de Vader leert bidden.

A. Dit dient tot ontdekking en overtuiging van degenen:

- die alleen met hun mond en lippen naderen, en hun hart verre van de Heere houden, of die alleen en het meest om tijdelijke zaken bidden.

- En inzonderheid tot overtuiging van hen die, wanneer zij iets verkrijgen, dit aan zichzelf toeschrijven, alsof zij het door hun vermogen hadden verkregen.

- Ja ook van degenen, die veel hebben en bezitten, en daarop steunen, overdadig etende en drinkende, zich veel vrede en goede dagen belovende, en God niet in erkentenis houden.

B. Maar in het bijzonder worden door deze bede Gods kinderen gewaarschuwd tegen:

1. Het ongelooft, de onnodige en schadelijke bezorgdheid ten aanzien van het aardse. Hen wordt aangewezen dat deze zorg hun niet past. Deze zorg komt hun Vader toe. Zij behoren het meest bezorgd te zijn over hun Vaders eer, over Zijn Koninkrijk en het doen van Zijn wil. Hun brood is toch gewis en zal hun niet ontbreken.

2. Deze bede moet Gods kinderen vooral opleiden tot de macht van hun Vader in de hemel en op de aarde. In Zijn hand zijn alle dingen en Hij kan doen boven hetgeen zij bidden of denken kunnen. Hij schiep alles door Zijn Woord, bracht het uit het niet voort en onderhoudt het nog dagelijks, dus zal Hij ook hen niet verlaten.

3. Deze bede moet Gods kinderen opleiden tot Zijn wijsheid. Hij heeft zo wijs buik en spijs gemaakt en het aldus geschikt, dat de mens Zijn goedheid zou smaken in velerlei gaven. Hoe blijkt Zijn wijsheid door op Zijn tijd zulk een overvloed van voeding en dekking uit Zijn schatkamers, de aarde en de wateren, te doen voortkomen: "Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uw goederen."

4. Dan moet deze bede Gods kinderen ook opleiden tot Zijn onnaspeurlijke wegen, waarin Hij een ieder van Zijn kinderen zijn bescheiden deel als met Zijn hand geeft. En dat zowel van nabij als van verre, ja zelfs door de hand van vreemden en vijanden, die het als de knechten van hun Vader voor hen moeten halen. Dan brengen dezen het soms op deze of die wijze bij hen thuis, soms onverwacht en langs hoge en wonderbare wegen.

5. Ook tot Zijn algenoegzame goedheid. Hij zal toch als een getrouw Vader Zijn kinderen van al het nodige verzorgen, opdat zij de weg kunnen gaan. Zij mogen wachten en zien op Hem, Die aller harten in Zijn hand heeft, aller gangen bestuurt om hun het zo duur gekochte brood te doen toekomen. Door erfenis, legaat of gift werpt Hij in verlegen tijden hun wat toe tot hun verkwikking in de nood.

6. Ja, deze bede moet Gods kinderen opleiden tot een kinderlijk toevorst of vertrouwen op hun Vader in tijden van algemene of bijzondere zwaarigheden. Want Hij ziet hun wegen en geeft er acht op. Hij belooft het met het kwade zó te maken dat het hun niet smart. Dit moet Zijn kinderen leren om wanneer het er zeer, duister uitziet, het Hem in handen te geven, Die haastelijk uitkomst kan en zal geven en hen nooit zal verlaten.

7. Ook leidt deze bede hen tot gewilligheid om hun arme en naakte broeders te voeden en te kleden met hetgeen hun werd verleend, want zij hebben het toch ook voor anderen en voor hun broeders van Hem gebeden. Dat zij van hetgeen God hen gegeven heeft iets mogen meedelen waar het nodig is, en zich zo te laten gebruiken om daar dan over de weg te helpen en blijmoedig te geven, zo ver hun hand in deze reiken kan. Daarbij erkennende dat zij slechts uitdelers zijn van het goeds des Vaders, een algemeen dagelijks brood, hetwelk zij op Zijn bevel moeten mededelen.

8. Door deze bede moeten Gods kinderen worden opgeleid tot waakzaamheid tegen het onmatig najagen van overvloed. Dat zij meer bekommerd zouden zijn over rijkdom, dan daarnaar begerig te zijn, dewijl deze voor hen maar een last is en ook met veel moeiten en smarten gepaard gaat. Daarom moeten zij leren slechts een stil en onbekommerd lot te begeren, om dus ongehinderd in de loopbaan te mogen lopen en niet te zeer met pakken en lasten te zijn beladen.

9. Ja, hierdoor worden zij opgewekt om steeds weer uit te zien naar en op te zien tot hun Vader, opdat Hij hun lichaamskracht zal geven tot Zijn dienst. Opdat Hij Zijn zegen zal gebieden over alles en hun deel en bezittingen zal behoeden. Opdat zij dus gemoedigd Zijn raad mogen uitdienen en de tijd van hun ontbinding en ontslag van het aardse gewoel mogen inwachten, om over te gaan in de rust, die er voor hen overblijft. "Er blijft dan een rust over voor het volk van God."

Amen.

ZONDAG 51
vraag 126

Vraag 126:

Welke is de vijfde bede?

Antwoord:

En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Dat is: Wil ons, arme zondaren, al onze misdaden, en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus' wil niet toerekenen, alzo wij ook het getuigenis. Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is onze naaste van harte te vergeven.

DE VIJFDE BEDE
En vergeef ons onze schulden

In de behandeling van de zes hoofdbeden van het gebed des Heeren zien wij steeds het hoge doel van een recht gestelde christen: de heiliging van Gods Naam (de eerste bede). Wij behandelden reeds de geestelijke en lichamelijke middelen tot het bereiken van dit hoge doel (de tweede, derde en vierde bede). Nu gaan wij er dan met de onderwijzer toe over de laatste twee beden te behandelen, welke tot inhoud hebben de afbedding van die zaken, welke hinderpalen zijn in het bereiken van het eerste en hoogste doel, de heiliging van Gods Naam (Zondag 51 en 52, vraag 126-127, de vijfde en de zesde bede). Naar de orde, welke de Heere Jezus Zelf aangeeft, behandelt de onderwijzer hierin de hinderpalen, welke tegenwoordig zijn (de vijfde bede, zondag 51). En ook de hinderpalen; welke toekomstige zijn (zondag 52, vraag 127, de zesde bede). Onze stof voor dit ogenblik zijn dus de nu aanwezig zijnde hinderpalen bij het bereiken van dit hoogste doel, de heiliging van Gods Naam, in deze vijfde bede (Zondag 51, vraag 126). De Heere Jezus heeft Gods kinderen geleerd het eerst en het meest de eer van hun Vader te zoeken, de heiliging van Zijn Naam, de uitbreiding van Zijn Koninkrijk, en ook licht en kracht om gewillig Zijn raad te dienen. En dat zij daartoe de Heere ook zouden vragen om hun dagelijks brood. Nu leidt Hij hen vervolgens op tot de vergeving van hun schulden, en dus tot de verloochening van alle eigen gerechtigheid, en tot erkenning van hun schuld en onwaardigheid voor Hem, om in die weg barmhartigheid en verschoning bij Hem te vinden. Zij komen dan als kinderen tot en voor hun Vader, met Hem verzoend zijnde door de dood Zijns Zoons, en lust hebbende tot Zijn eer, enz. Ziende en gevoelende hun ontrouw en afwijking in Zijn dienst, hoe dikwijls zij tot oneer van hun Vader zijn en Hem vertoornen, en dat Hij toch niet met hen naar hun zonden wil handelen, maar deze vergeven wil.

In de behandeling van deze stof willen wij op twee hoofdzaken acht geven:

- I. Op de bede. Vergeef ons onze schulden.
- II. Op de samenhang in deze bede.

I. Bezien wij eerst het onderwerp, waar omtrent Gods kinderen bidden in deze bede: Onze schulden. Deze komen hier voor als schulden in het meervoudig getal, vele zijnde, groot en zwaar, meer dan de haren des hoofds. Ten opzichte van de zonden van het hart, hoe machtig veel zijn deze. Wie zou de afdwalingen verstaan? En dan nog de verborgene. Zo ook ten opzichte van de zonden van hun mond, want zij zondigen dikwijls met hun tong, welke een onbedwingelijk kwaad is. Dan moeten zij zich schamen en de hand op de mond leggen vanwege de veelvuldige afwijking. En ook ten opzichte van hun andere daden, waarin zij de overtredingen veel maken. Ja van de morgen tot de avond, en ook in de nacht, dagelijks in alles en gedurig weer zich onbetamelijk voor God gedragende. En hoe groot en zwaar zijn al deze zonden, begaan toch tegen de Heere, tegen de hoge God, hun hemelse Vader, Die het waardig is en Wie het toekomt dat men Hem vreest, en Die aan hen veel meer goed doet dan aan anderen. Zij ontvingen van Hem steeds veel licht en genade, en veel middelen mogen zij genieten ter bewaring tegen de zonden, besturingen en aandrang van binnen en van buiten. En nochtans worden zij door hun misdaden overvallen en weggevoerd. Tegen al hun beloften, betuigingen en voornemens in vallen zij af als een blad: "Doch wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind."

Zij keren dikwijls tot dwaasheid weder, nadat hun Vader tot hen van vrede gesproken heeft. Het is zeer opmerkelijk, dat de Heere Jezus Zijn kinderen de zonden hier leert noemen en belijden onder het zinnebeeld van schulden. En dit om hun gezicht en gevoel te geven van de aard en natuur van hun zonden. Hun hemelse Vader gaf hun de adem, het leven en alle dingen. Zij werden dag bij dag door Hem overladen. Zij genoten sommen van goedertierenheden, alle morgen verse en nieuwe, een rijkdom en overvloed, welke in orde niet is te verhalen. En hiervoor waren zij dankbaarheid en gehoorzaamheid schuldig. De Heere verwachtte vruchten, ofwel winst van de talenten, aan hen besteed. Hij zond Zijn dienstknechten en liet hen manen. En hoewel zij tienduizend ponden schuldig bleven. Hij was lankmoedig en goedertieren en schoot hun opnieuw alweer het één bij het ander voor. Dies werd de som zo machtig veel. Maar in plaats van deze te betalen, maakten zij de schuld dagelijks meer, zo hoog en groot, dat zij de grootste schuldenaars zijn, die niets hebben om te betalen, in vuile klederen voor hun Vader staan. Zij kunnen hun mond niet openen, zo veel verkwist en doorgebracht hebbende, en daardoor zijn zij voor Hem straf-, ja doodschuldig. Dit zien wij in de tollenaar: "En de tollenaar, van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: O God, wees mij zondaar genadig." Dit zien wij ook in de verloren zoon. En wel onze schulden. De Heere Jezus legt hen in de mond: Vader, vergeef ons onze schulden. Met dit woord onze leert de Heere Jezus Zijn kinderen voor hun Vader deze twee zaken bekennen.

1. Eerst dat deze zonden en schulden, dat dit verderf uit hen en van henzelf is. Dat zij gezondigd en dat kwaad tegen Hem begaan hebben. Zij zijn door hun begeerlijkheid, hun boos en bedrieglijk hart terzijde afgeleid. De schuld is niet in Gods wegen met hen, of in de voorkomende gelegenheden, en ook niet alleen bij de verleidende wereld en de duivel, maar dat het voor 't meest hun schuld is. Zij zijn aan hun licht en plicht niet getrouw geweest. Zij lieten zich gemakkelijk aftrekken en vervoeren door de inwonende zonden en de omringende verzoeking. Zij moeten zeggen: door mijn eigen dwaasheid en schuld is dit gekomen. De Heere heeft rechtvaardig, wijs en goed met mij gehandeld, maar ik heb zottelijk gehandeld. Dit sprak David: "En David zeide tot de Heere: Ik heb zeer gezondigd in hetgeen ik gedaan heb. Maar nu, Heere, neem toch de misdaad Uws knechts weg, want ik heb zeer zottelijk gedaan."

2. En in de tweede plaats, dat zij allen, niemand uitgezonderd, met alle mensen onder een grote en onoverkomelijke schuld liggen. Of het dan hun vorsten of hun vaders zijn, ook leraars en al Gods kinderen geldt dit. Zij maken allen samen de afval en de overtredingen dagelijks veel. De één doet de ander zondigen en in het slijk vallen, en allen zijn steeds van de buik af overtreders van Gods wet. Zij zijn tot zondigen geneigd. Zij zijn gereed om het gedurig te verderven. Dus getuigen hun ongerechtigheden alle samen tegen hen en liggen zij in hun schuld en schande voor Hem. Dit ziet men in Ezra: "En ik zeide: Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God. Want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel."

A. Ten aanzien van deze hun schulden leert de Heere Jezus Zijn kinderen bidden: Vergeef die.

1. Wanneer Hij hun deze woorden in de mond legt: Vader, vergeef ons onze schulden, doet Hij dit opdat zij eerst in algemene zin de hoogheid, heiligheid en rechtvaardigheid des Vaders zullen erkennen. En dat zij om en door hun zonden Zijn toorn en ongenade zich waardig maken, ja zich overwaardig maken om door Hem gestraft en verstoten te worden. Elke zonde, zelfs de minste, welke volgens de eis der wet hun wordt toegerekend, moet toch naar verdienste gestraft worden, want hun Vader kan de schuldige niet onschuldig houden, en deze schulden hen voor Hem verdoemlijk maakten. Daardoor was hun mond voor Hem gestopt, omdat zij al Zijn geboden overtreden hebben en geen daarvan gehouden, en zij nog steeds tot alle boosheid geneigd zijn en het niet beter maken.

2. De Heere Jezus doet dit opdat zij zullen erkennen dat zij voor des Vaders aangezicht niet kunnen bestaan vanwege hun schulden. Zij hebben toch niets om te betalen. Met hun bidden, tranen, klachten en voornemens van verbetering, ja met hun afbreken van hun zonden kunnen zij niet één kwadrantpenning ter vermindering van hun schuld inbrengen. Zij zijn doodarm en hebben geen geld. Zij zijn naakt, en hebben geen klederen om voor Zijn heilig aangezicht te staan. Zij kunnen op duizend vragen niet één antwoorden wanneer Hij met hen in het gericht zal treden. Zij moeten schuldig uitgaan en zeggen: "Gij zijt rechtvaardig in Uw spreken en rein in Uw richten".

3. Daarmee doet Hij hen ook erkennen dat noodzakelijk moet worden voldaan aan het recht der wet. Dat er geen vergeving der zonden is dan in de weg van betaling van deze schulden. Dat de straf ten volle moet worden volbracht, zullen zij barmhartigheid en vrede verkrijgen en door Hem op- en aangenomen worden.

Paulus zegt: "Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening, door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods. Tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende degene, die uit het geloof van Jezus is."

4. De Heere leidt hen door het woord vergeven als met de hand tot de verlossing, welke in Christus Jezus is, tot de Borg, Middelaar en Voorspraak. Hij leert hen op Hem zien, Die een verzoening is voor de zonde. Die het alles heeft volbracht en betaald. Die Zijn ziel tot een rantsoen gegeven heeft en Die in hun plaats is getreden. En Die in de hemel verschijnt hun ten goede en daar leeft om voor hen te bidden. Hij doet hen zeggen: Niet om onzentwil, maar om de Naam Uws Zoons wil, om deze Zoon Uwer liefde, Die volmaakt Uw wil gedaan heeft, en Die ons van U geschonken is tot rechtvaardigmaking. Vader, zie ons aan in Uw Zoon, en schenk ons om Zijn genoegdoening en aangebrachte gerechtigheid de vergeving van onze misdaden of schulden. Zo lezen wij dit in Psalm 80: "En dat om de Zoon, Die Gij U gesterkt hebt."

5. Dan geven zij met dit woord vergeef te kennen dat de schuld en smet van hun zonden op hun ziel drukt en dat zij daarover bekommerd zijn. Dat deze hen tot een last zijn en dat zij daarvan gezicht en gevoel hebben. Dat het hen smart aan het hart dat zij tegen hun Vader overtreden hebben. Ja, dat zij zich verfoeien en beklagen dat zij met hun overtreding Hem hebben vermoed, en tegenover zo veel liefde en trouw zich zeer schandelijk hebben laten gaan. Zij geven te kennen dat de zonden hun bitter zijn, en dat zij deswege verlegen, redeloos en radeloos zijn bij zichzelf. Dat zij er bedroefd over, zijn en niet, kunnen rusten vanwege hun schulden. Paulus roept daarover uit: Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?"

6. Ook geven zij met deze bede te kennen dat zij Zijn sterkte aanrijpen, de gerechtigheid van de Heere Jezus, als de enige grond en oorzaak van de vergeving. Dat zij deze om niet, uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is, van hun Vader verwachten. En zulks omdat Hij in het verbond der genade de belofte van de vergeving der zonden gedaan heeft en deze door Zijn Zoon verworven is. Zij geven, daarmee te kennen dat zij deze Zoon kussen en aannemen, om naar Zijn rechtvaardigheid en getrouwheid in en door Hem barmhartigheid en genade te ontvangen.

B. Maar dan in de tweede plaats leert de Heere Jezus Zijn kinderen hier in het bijzonder met deze bede:

(1) Dat zij naar de wil des Vaders zullen begeren en ootmoedig smeken dat hun genadige Vader om Zijns Zoons wil hen gunstrijk zal verschonen, zoals een man zijn zoon verschoont. Dat Hij hen niet zal straffen of met hen zal handelen naar hun zonden, of ook zal kastijden in Zijn toorn, naar hetgeen zij verdiend hebben. Zo bad David: "O Heere, straf mij niet in Uw grote toorn, en kastijd mij niet in Uw grimmigheid."

(2) Dan smeken zij dat de Heere Zijn Vaderlijk aangezicht toch niet zal verbergen, en dat deze zonden geen scheiding zullen maken. Maar dat de Heere die wil uitdelgen, deze niet wil toerekenen en ze achter Zijn rug wil werpen en er niet meer aan denken. Dit bad David: "Delg mijn overtredingen uit naar de grootheid Uwer barmhartigheid." En: "Verberg Uw aangezicht van mijn zonden, en delg uit al mijn overtredingen."

(3) Zij smeken dat de Heere hun de vrijmoedige geest weder geven moge. Dat zij weder toegang tot Zijn troon en genade in Zijn ogen vinden mogen, en dus hun hoofd uit de gebreken mogen opheffen. Ja, dat zij de vreugde des heils weder mogen smaken, en het getuigenis des Heiligen Geestes, dat Hij hen weder als Zijn zonen en dochteren heeft aangenomen, en dat zij dus als eertijds vrede in Zijn ogen mogen vinden, gelijk de bruid .

(4) Door het woord ons, vergeef ons onze schulden leert de Heere Jezus hen ook bekommerd en gevoelig te zijn over de zonden van al Gods kinderen. Dat zij er smart over zullen hebben wanneer deze door de misdaden zijn overvallen en afkerig heengaan. Dat zij zullen begeren dat deze weer tot gezicht en gevoel daarvan mogen komen in en door de Middelaar, en met smekingen en geweent tot God mogen wederkeren, en dus hun vorige vrede en sterkte weer opnieuw mogen krijgen: "Broeders, indien ook een mens overvallen ware door enige misdaad, gij, die geestelijk zijt, brengt de zodanige terecht met de geest der zachtmoedigheid; ziende op uzelf, opdat ook gij niet verzocht wordt.

II. De samenhang van deze bede is: Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

Hiermee leert de Heere Jezus:

- Dat Hij weet en wil het hun op het hart brengen, dat zij zich dikwijls tegen elkander bezondigen. Dat de één de ander oorzaak geeft tot klagen en zuchten over aangedaan ongelijk en dat zij mishandeld worden.

- Door deze woorden leert de Heere Zijn kinderen dat zij alle kwaadheid af zullen leggen. Dat zij hun broeders zullen vergeven hetgeen zij hebben misdaan, en dat zij met hun gebreken medelijden en geduld zullen hebben: "Maar zijt jegens elkander goedertieren, barmhartig, vergevende elkander, gelijkewijs ook God in Christus ulieden vergeven heeft."
- De Heere leert Zijn kinderen dat ook zij dan vergeving van hun Vader ontvangen. Dus dat hun harten recht gesteld moeten zijn ten aanzien van hun naasten en broeders. Dat zij hun moeten vergeven, in liefde met hen moeten verkeren, en dus navolgers van God, hun Vader, zullen worden bevonden. Daarom zegt Jezus: "Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal Uw hemelse Vader ook u vergeven. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven."
- Daardoor leert de Heere Zijn kinderen ook, dat indien hun hart hen in deze niet veroordeelt, zij vrijmoedigheid voor God, hun Vader, en een grond van verwachting zullen hebben, dat Hij hun deze bede zal geven en hen als Zijn kinderen zal aannemen, niet gedenkende aan hun veelvuldige en zware misdaden.

Toepassing

A. Ziet dan uit deze bede de weg, langs welke de zonden vergeven worden. De Heere Jezus leert daarin dat de zonden moeten worden gezien als schulden, en dus moeten worden gevoeld en betreurd. Dat er een mindere of meerdere mate van overtuiging van zonden en droefheid naar God noodzakelijk is. Ja, dat er moet zijn een besef van de schuld der zonden en van de onmacht om voor een rechtvaardig God te kunnen bestaan. Ook dat het licht en de leiding des Geestes tot de Heere Jezus nodig is om door Hem tot God te gaan.

B. En hoe dus zij nog onder hun zonden en schulden, ja onder de vloek der wet liggen, die vreemdelingen zijn van deze werkzaamheden. Met deze bede leert de Heere dat zij er nog ver van af zijn de vrede bij God te vinden, die zelf de toorn behouden, twistgierig en wraakgierig zijn en hun naasten niet vergeven.

C. De Heere Jezus leert in deze bede dat voor Gods kinderen een dagelijkse vergeving nodig is, dewijl zij gedurig in vele struikelen, dewijl zij de Naam huns Vaders niet heiligen gelijk het behoort, niet zonder afwijkingen Zijn wil doen, enz. Dat zij zich steeds besmetten en verontreinigen, en daarom gedurig een Voorspraak nodig hebben, en zij steeds in die Fontein moeten gewassen worden. En dat hiertoe dezelfde weg nodig is als in de eerste rechtvaardigmaking of verzoening met God. Namelijk:

(1) Dagelijks opnieuw de zonden belijden met smart, schaamte en droefheid gepaard, en met een haat en afkeer van de zonde. Dus is er dagelijks opnieuw nodig een afzien vair alles, en een verootmoediging vanwege de schuld en onmacht, zichzelf veroordelende en doem- en strafschuldig verklarende.

(2) Ja dagelijks een nieuw gezicht van de Heere Jezus, Die voor de ziel weer dierbaar en noodzakelijk wordt. En een aannemen van Hem om door Hem vrede te vinden in de ogen des Vaders.

(3) Ook een oprechte haat tegen deze zonden, omdat zij er hun Vader door hebben vertoornd, de Heere Jezus door hebben doorstoken, en de Heilige Geest er door hebben bedroefd: "Want ziet, ditzelfde dat gij naar God zijt bedroefd geworden, hoe grote naarstigheid heeft het in u gewrocht? Ja verantwoording, ja onlust, ja vrees, ja verlangen, ja ijver, ja wraak; in alles hebt gij uzelf bewezen rein te zijn in deze zaak." Dat er opnieuw een kinderlijke vreze in het hart verwekt wordt om nu in de sterkte des Heeren, te staan én tegen alle zonden te strijden. Vooral de hun dichtbij liggende natuur- en humeurzonden. En dit met een voornemen tegen alle valse pad. Dit deed David. En een oprechte, broederlijke liefde, ja een liefde jegens allen. Gaarne vergevende, alle kwaadheid afleggende, medelijden hebbende met degenen, die van de Heere afwijken, en lust hebbende om hen door woord en wandel terecht te brengen.

D. Kinderen van God, ziet dan dat er bij uw Vader vergeving is, opdat Hij gevreesd wordt en neemt dan het volgende tot uw besturing.

- Verwerpt uw staat en weg niet. De vrede door Christus is onveranderlijk. God blijft getrouw in het geven, hoewel wij ontrouw zijn. De zonden maken wel scheiding en veroorzaken verberging van het aangezicht des Vaders, maar de Heere verandert niet.

- Weet ook dat enige moedgeving of ondersteuning in een weg van zonde verschilt van de dagelijkse vergeving. U kunt in een af- en omzwervende stand met de bruid onteerd worden, enz., en nog niet in de gunst van God weer hersteld zijn. Wederkeren en rust is de weg.

- Weet ook dat er geen dagelijkse vergeving is zonder hartelijk en oprecht berouw, zonder afstaan van de zonden en een opnieuw lopen en komen tot de Heere Jezus. Het is als met een kind, dat niet weder wordt aangenomen dan na berouw over zijn kwaad.

- Weet dan ook dat er bij de Vader op belijdenis van zonden vergeving gevonden wordt, ook al geniet men daarvan dan niet direct de verzekering. Laat het u groot zijn dat gij weer toegang vindt in het gebed, enz.
- En staat dan toch naar oprechtheid in alles. En vooral, jaagt de vrede na. Zoekt zachtmoedigheid in uw omgang te oefenen. En wast u dagelijks, en gebruikt de Heere Jezus om verzoening door Hem te ontvangen. Dan zult gij bij de Vader barmhartigheid vinden.

Amen.

ZONDAG 52
vraag 127-129

Vraag 127:

Welke is de zesde bede?

Antwoord:

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze. Dat is: Dewijl wij van onszelf zo zwak zijn, dat wij niet één ogenblik kunnen bestaan, en daartoe onze doodsvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten, wil ons toch hoeden en sterken door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden.

Vraag 128:

Hoe besluit gij uw gebed?

Antwoord:

Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Dat is: Zulks alles bidden wij van U, daarom dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, ons alles goeds te geven de wil en het vermogen hebt, en dat al opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige Naam eeuwiglijk geprezen worde.

Vraag 129:

Wat beduidt het wordeke: Amen?

Antwoord:

Amen is te zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer.

DE ZESDE BEDE

**(De afbedding van den boze, alsook de verheerlijking van God
en het vertrouwend woord: Amen)**

De stof van deze zondagsafdeling handelt over de laatste verzuchting, welke de Heere Jezus in de mond van Zijn volk legt. Het is de aandrang van al het gebedene, of wel het doel waartoe alles moet worden begeerd. Want dit houdt het besluit van het gebed in. Hoe zeer gepast is deze bede na de vorige vijf beden. De eerste bede: Uw Naam worde geheiligd, moet toch het doel en oogmerk van de gelovige bidder zijn. En de daarop volgende vijf, beden zijn de wegen, welke de ziel voor ogen heeft om tot dit hoge doel te geraken. En deze wegen komen alle alleen uit op het grote stuk van de zelfverloochening en het kwijt worden van zichzelf. Dus was om de heiliging van Gods Naam nodig het verzaken van en het sterven aan alle eigen heerschappij en regering over zichzelf (de tweede bede), aan eigen wil en zin (de derde bede), aan de liefde tot de wereld en het schepsel (de vierde bede), en aan alle eigengerechtigheid, welke zo diep geworteld zit (de vijfde bede). En dus is ook alle eigen kracht en sterkte tot dit alles zeer hinderlijk (de zesde bede). En dit alles leert de Heere Jezus nu Zijn volk begeren en al dit heil zoeken. Maar niet voor zichzelf, dat zij daarvan ooit enige roem bekomen zouden, doch voor de Heere. Het doel van de rechte bidder is: Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw Naam willen wij prijzen tot in alle eeuwigheid. En dit bevestigt de ziel met het woord Amen.

Ook is deze bede zeer gepast na de zojuist er aan voorafgaande, omdat een gelovige in gevaar van verzoeken is en er voor open ligt om door de boze en door zijn verdorven deel te worden aangevochten. Dit is naar de Heilige Schrift. En wel vooral wanneer zijn zonden door zijn Vader vergeven zijn en hij recht gesteld mag zijn ten aanzien van zijn naaste. Dan leert de Heere Jezus Zijn volk als onmachtigen roepen: Vader, wij kunnen de gevaren, waar wij voor open liggen, niet zien, en nog veel minder onszelf bewaren. Wij liggen open voor de verleiding. Leid Gij ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze. Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht.

In deze stof zijn twee hoofdzaken:

- I. De zesde bede (vraag 127).
- II. Het besluit van het gebed (vraag 128 en 129).

In de behandeling van de eerste hoofdzaak, de zesde bede, letten wij:

- A. op de bede zelf, en
- B. op de nadere verklaring van de onderwijzer.

A. Wat dan de bede zelf betreft, de Heere Jezus leert Zijn volk hier zeggen: En leid ons niet in verzoeking.

Hier wordt gesproken van verzoeken. Het heilige Woord leert ons dat er verzoeken of beproevingen door God zijn: "Gij hebt ons beproefd, o God! Gij hebt ons gelouterd, gelijk men het zilver louterd. Gij had ons in het net gebracht", enz.

- Dit doet God door aan een mens bevelen te geven, zoals Hij deed aan Abraham om hem te doen weten wat er in zijn hart was.

- Ook door aan een mens kruis en verdrukkingen toe te zenden, om hem dus aan zichzelf te ontdekken en beter te maken. Dit zien wij bij Job en David: "Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik Uw Woord."

- God doet dit in het bijzonder wanneer Hij bij Zijn bevelen en onder de kruiswegen Zijn hulp onttrekt. In zulk een tijd roept de kerk in Jesaja: "Heere, waarom doet Gij ons van Uw wegen dwalen? Waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vrezen?" ; "Niemand, als hij verzocht wordt, zegge: Ik word van God verzocht. Want God kan niet verzocht worden met het kwade, en Hij Zelf verzoekt niemand."

- Dit verzoeken doet de duivel, en wel op velerlei wijze. Daarom wordt hij de verzoeker of de hoofdverzoeker genoemd: "Of niet misschien de verzoeker u zou verzocht hebben."

- Dit doet ook de wereld: "Mijn zoon, indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet." Daarom wordt bevolen om te ontvlieden aan het verderf, dat in de wereld is, of aan de verzoeken, welke de begeerlijkheden gaande maken en dan verderven.

- En dit doet ook het eigen vlees, het overgebleven lichaam der zonde in een gelovige: "Een iegelijk wordt verzocht als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verleid wordt."

Deze kwade verzoeken werkt God op geen enkele manier: "God Zelf verzoekt niemand." Want God is het hoogste Goed, de wezenlijke Goedheid en Heiligheid Zelf. Hij is te rein van ogen dan dat Hij het kwade kan aanschouwen, enz., veel minder nog kan Hij het kwade werken. God laat evenwel deze kwade verzoeken toe. Hij bepaalt ze, hoe, wanneer, hoe lang, hoe veel en hoe zwaar zij zullen zijn. En God beperkt het einde, en daarin betoont Hij Zijn opperbestuur, dat het alles moet uitvallen als voor Hem heerlijk en welbehaaglijk is. Dit is te zien in Job, en ook in Davids val. In deze opzichten mag men met Amos zeggen: "Zal er een kwaad in de stad zijn, dat de Heere niet doet?" Namelijk door Zijn toelatende en besturende voorzienigheid. Maar ten aanzien van de werking van het kwaad zelf, dan geldt hier: "Verre zij God van goddeloosheid, en de Almachtige van onrecht." En: "Ook waarlijk, God handelt niet goddelooslijk" enz.

De bede hiertegen is dan: En leid ons niet in verzoeking.

a. Wat betreft de verzoeken door God ter beproeving:

(1) Bidt een gelovige ziel hier dat Gods niet zal bevelen dat te zwaar is, wanneer het met Zijn raad kan bestaan. Dus dat wij voor zware beproevende bevelen worden bewaard en naar de beloften zachtken mogen worden geleid.

(2) Dan bidt de gelovige ziel dat de Heere toch geen te zwaar kruis zal opleggen, maar dat de kastijdingen met mate mogen zijn. De recht gestelde vrome zoekt geen kastijdingen af te bidden, dewijl zij hem goed doen. Maar al te zwaar zijnde, zou hij mogelijk met Heman zeggen: "Mijn; ziel is de tegenheden zat, en mijn leven raakt tot aan het graf." Zo is er dan vrijheid om het al te zware af te bidden, want tot de beloften behoort dat God niet meer zal opleggen dan men dragen kan. Daarom mag men bidden om hetgeen beloofd is: "God is getrouw, Die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt; maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen."

(3) In deze bede bidt de gelovige ziel, dat God toch niet Zijn hulp onttrekken zal wanneer Hij zware en beproevende bevelen geeft of de ziel in donkere kruiswegen leidt en onder verdrukkingen houdt, dat Hij toch Zijn hulp niet onttrekt, noch Zijn aangezicht verbergt. Dit verbergen van God bidt de ziel af, maar zij kiest wel Gods wegen. Als zij met David maar kan zeggen: "Ik ben wel ellendig en nooddruftig, maar de Heere denkt aan mij. Gij zijt mijn Hulp en mijn Bevrijder" enz. En: "Ten ware dat de Heere mij een Hulp geweest ware, mijn ziel had bijna in de stilte gewoond."

b. Maar ten aanzien van de zondige verzoeken, of de verzoeken tot zonden:

(1) Bidt de ziel, dat God ons zal bewaren voor zulke wegen of posten, waarin wij voor de verzoekers open liggen.

O, het was in de heilige voorzienigheid dat David op zijn dak wandelde en Bathséba zag. Het was ook in de heilige voorzienigheid dat Petrus in de zaal van Kájafas kwam. De val van beiden volgde in zulk een weg. Daarom bad Agur de weg van armoede en de weg van rijkdom af.

(2) Wanneer wij in wegen en moeilijke posten geroepen worden, dan bidt de ziel dat de Heere op ons hart moge liggen en God de verzoekers niet zal willen toelaten op de ziel aan te vallen. En wanneer zij zullen worden losgelaten, dat wij dan door de bewaring er onvatbaar voor mogen zijn. Dat wij niet mogen samenspannen en verleid worden, noch in de zonden mogen vallen. En daarbij wel in het bijzonder dat wij mogen worden bewaard voor de hoogmoed van ons hart. Want het bekende spreekwoord zegt dat deze vóór de val komt. Van Hizkia staat geschreven toen zijn hart verheven werd, dat God hem verliet om hem te verzoeken, om te weten al wat in zijn hart was. Dat wil zeggen: om dit Hizkia te doen weten.

(3) In deze bede bidt de ziel dat God, wanneer wij in verzoeken gevallen zijn, ons naar Zijn beloften weer zal ophelpen, opdat wij met de kerk onze vijanden wat te antwoorden hebben: "Verblijd u niet over mij, o mijn vijandin, wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan."

(4) Ook bidt de ziel dat de Heere ons niet te lang onder de verharding van deze val zal laten liggen, maar Zich zal haasten tot onze hulp. Zoals de kerk bidt: "Waarom zoudt Gij ons steeds vergeten? Waarom zoudt Gij ons zo lange tijd verlaten? Heere, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn; vernieuw onze dagen als van ouds."

(5) Dan bidt de ziel ook dat wij in de verzoeken voor afvallen bewaard mogen worden. Dit is wel onmogelijk, want de beloften zijn dat wij daarvoor bewaard zullen worden. Maar daarom is toch de tussenkomst van het gebed de christenen van node, omdat de tussenkomende voorbedding van de Heere Jezus hiertoe nodig is. Jezus zegt tot Petrus: "Simon, Simon, zie, de satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe. Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude."

Het tweede gedeelte van deze bede luidt: Maar verlos ons van den boze.

1. Door den boze wordt hier de duivel verstaan, hoewel het ook waar is dat men er hier in deze bede ook het boze door kan verstaan, het kwaad der zonden. Doch omdat de verzoeking veelal de werkende oorzaak is van het vallen in het kwaad der zonde, kan men met onze overzetters hier zeer wel de boze duivel: "Als iemand dat Woord des Koninkrijks hoort en niet verstaat, zo komt de boze en rukt weg hetgeen in zijn hart gezaaid was." En: "Niet gelijk Kain, die uit den boze was."

2. Door den boze verstaan wij hier ook zijn engelen en instrumenten, welke geestelijke boosheden genoemd worden. En in boze geesten, die inkomen in het huis, dat met bezemen is gekeerd. Zo ook boze mensen, die het boze voortbrengen uit de boze schat van hun hart. En de tegenwoordige boze wereld, waar men moet uitgetrokken worden: "Wij weten dat wij uit God zijn; en dat de gehele wereld in het boze ligt."

3. Ja, door dit boze verstaan wij alles wat naar de Heilige Schrift van de duivel voortkomt. Dus boze dingen, boze bedenkingen, alle boos werk: "En de Heere zal mij verlossen van alle boos werk." Ook het boze: "Hebt een afkeer van het boze, en hangt het goede aan." Deze allen worden den boze genoemd, omdat zij door de val geheel duivels geworden zijn, geheel zondig en boos, en niet anders dan boosheid voortbrengen. Want alle zonden zijn baarmoeders van zonden. Ook worden zij zo genoemd vanwege hun schadelijkheid, want dit alles doet de mens in het verderf storten: "Welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang."

De bede hiertegen is: Maar verlos ons van den boze.

(1) Daar bidt de ziel dat God haar voor de aanvechtingen van de boze beware, welke zo rond gaat. Dit is gegrond op de voorbedding van Christus: "Vader, Ik bid niet dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den boze."

(2) De ziel bidt hier dat God ons daarin en daartegen versterke, opdat de boze ons niet zal vatten. En wanneer wij onder bestrijdingen zijn, bidt de ziel dat wij dan nederig van hart mogen zijn: "Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhoge te Zijner tijd." Ja, dat God ons op Zijn tijd uitredde, dat wij mogen overwinnen: "Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons liefgehad heeft." Dus als jongelingen, die den boze hebben overwonnen. Dit was Davids bede: "Neem Uw plaag van op mij weg. Ik ben bezweken van de bestrijding Uwer hand." En: "Wend U van mij af, dat ik mij verkwikke, eer dat ik heenga en ik niet meer zij."

(3) Eindelijk bidt de ziel ook dat God de satan eens onder onze voeten zal verpletteren, naar de belofte. Ja ook onze voeten eens zal maken als der hinden, zodat onze ziel op haar hoogten treedt. Dat de Heere ons dus eens inheerlijkheid zal stellen boven het bereik van de duivel en van allerlei verzoeken.

Daar zal God "alle tranen van onze ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan". Eindelijk zien wij nog hoe dat deze bede aan de vorige vierde en vijfde bede wordt vastgemaakt, en ook de delen onderling in deze bede zijn aan elkaar verbonden door de woorden en en maar: En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.

- Dit geeft te kennen dat niemand het recht heeft om vergeving te bidden, tenzij hij de zonden moede is en op heiligmaking is gezet, enz.
- Ja, dat niemand ooit heiligmaking deelachtig zal worden, dan in de weg van het dagelijks gebruik maken van Christus tot rechtvaardigmaking. Daarom gaat aan deze bede vooraf: Vergeef ons onze schulden, en dan volgt: En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.
- Dit geeft ook te kennen dat het een dagelijks werk voor de gelovige is en tot aan zijn dood toe nodig. Want tot zijn laatste ure toe kan hij het dagelijks brood niet missen, en aan deze bede om dagelijks brood nu zijn deze twee beden vastgemaakt door het woordje en. Dus heeft de gelovige ook tot zijn dood toe nodig de vergeving der zonden en de heiliging van het hart, enz.

II. Bezien wij nu nog in het kort de uitbreiding van de onderwijzer.

Deze wijst de begeerte der ziel met betrekking op God aan, Wiens werk het is te behoeden enz.: Wil ons toch behoeden en sterken door de kracht Uws Heiligen Geestes. Dit bad Paulus: "Mij is gegeven een scherpe doorn in het vlees, namelijk een engel des satans, dat hij mij met vuisten slaan zou, opdat ik mij niet zou verheffen. Hierover heb ik de Heere driemaal gebeden, opdat hij van mij zou wijken. En Hij heeft tot mij gezegd: Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Zo zal ik dan veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone." En: "Om deze oorzaak buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus, uit Welke al het geslacht in zie hemelen en op de aarde genoemd wordt. Opdat Hij u geve, naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in de inwendige mens." Ook wijst de onderwijzer daarin de begeerte der ziel met betrekking tot onszelf aan, om door de genade ook te mogen werken en in de strijd te staan: Opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen. Dit werk is aan de gelovige bevolen: "Voorts, mijn broeders, wordt krachtig in de Heere en in de sterkte Zijner macht. Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels." En: "Wederstaat de duivel, en hij zal van u vlieden." Ook: "Dewelke wederstaat, vast zijnde in het geloof." Dit werken is ook aan de genadestaat der gelovigen eigen. Want er staat geschreven: "Al wat uit God geboren is, overwint de wereld." En: "Die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze val hem niet." Let wel, hij is geen stok of blok. Daarom wordt van de gelovigen gezegd dat zij het vlees en de begeerlijkheden hebben gekruisigd, enz. De onderwijzer noemt hier ook de begeerte naar volständigkeit in de strijd zonder daarin te vertragen, en naar de overwinning: Totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden. Hier is die overhand ten dele, en de bewijzen daarvan zijn reeds in hen. Want wat hun staat betreft, zijn de gelovigen uit de macht des satans verlost, omdat hem het recht om hen te verderven is ontzegd. Het blijkt ook veeltijds dat de gelovigen hem door de genade kunnen weerstaan en hem afwijzen. En dat zij wanneer zij eens gevallen liggen, weer opstaan. En wat is dat toch anders? Dat men niet in zijn val blijft liggen, ligt daarin geen hoop op de overwinning? O ja, het zijn de eerstelingen van de overwinning. Maar evenwel is het hier nog niet ten enenmale. Totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden. De reden hiervan is dat een gelovige aan deze zijde van de eeuwigheid niet ontslagen wordt van zijn lichaam der zonden. Daarom is dit zijn weg hier tot aan zijn dood en zal het altijd zijn een weg van strijden, van vallen en opstaan. Maar deze strijd zal dan met de dood eindigen in de aflegging van het lichaam der zonden. Hieruit kan men zien hoe gepast deze bede is, ja nooit ontijdig, zelfs tot op het laatste ogenblik van het leven van de mens.

Maar bezien wij ook de drangreden, waarmede de onderwijzer deze begeerte van de gelovigen aandringt. Deze wordt ontleend aan hun eigen zwakheid: Dewijl wij van onszelf zo zwak zijn, dat wij niet één ogenblik kunnen bestaan. De zwakheid van een kind van God bestaat in de kleinheid van zijn geloof, hetwelk anders zijn schild is om de vurige pijlen te weerstaan. En ook in de tederheid van het nieuwe schepsel. En ten aanzien van de gehele persoon van de gelovige bestaat zijn zwakheid in de kracht van de verdorvenheid, het verraad dat in hem is en dat met de vijanden samenspanst: "De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak." Daarom riep Paulus: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" Deze drangreden wordt door de onderwijzer ook ontleend aan de boosheid van de vijanden. En daartoe onze vijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten.

- De boosheid van deze vijanden blijkt uit hun natuur; het zijn doodsvijanden, de duivel, de wereld en het vlees. En deze vijandschap is bij de oprichting van de moederbelofte in het paradijs onverzoenlijk en dodelijk voor eeuwig gezet.

- De boosheid van deze vijanden blijkt uit hun werk. Zij houden niet op aan te vechten.

(1) De duivel weet wel dat er geen verdoemenis is voor degenen, die in Christus Jezus zijn en dat hij dus Gods volk niet naar de hel kan krijgen. Maar zijn toelag is toch om hun leven hier bitter te maken. Om hen hier listig, geveinsd, bedriegelijk, hetzij door geweld als een duivel, of als een engel des lichts, in hun geestelijk leven te hinderen en dit te onderdrukken. Zo gaat hij ook om, zoekende te verslinden, passende op alle gelegenheden om struikelblokken op hun weg te leggen en hen te doen vallen, enz.

(2) De wereld heeft een onverzoenlijke haat tegen Gods volk. Jezus zegt: "Omdat gij van de wereld niet zijt, daarom haat u de wereld." "Verwondert u niet broeders, zo u de wereld haat."

En deze vecht de gelovige aan door vleierij, zoete woorden, aanlokkingen en beloften: "Mijn zoon, indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet. Indien zij zeggen: ga met ons, laat ons loeren op bloed, ons versteken tegen de onschuldige, zonder oorzaak." Of zij vecht aan door boze voorbeelden. Daarom staat er geschreven: "Gij zult de menigte tot boze zaken niet volgen." Dit wordt in Efeze de eeuw dezer wereld genoemd, waarnaar men niet wandelen moet. De wereld vecht ook aan door haar dreigementen en vervolgingen, en dan is zij niet op haar ergst: "Verblijdt u en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die vóór u geweest zijn." En Jezus zegt: "Zij zullen u uit de synagogen werpen; jade ure komt, dat een iegelijk die u zal doden, zal menen Gode een dienst te doen."

(3) En het eigen vlees, deze verdorven aard, dat verraad van binnen, hetwelk de vijanden van buiten zo gevaarlijk voor ons maakt, vecht ons ook aan en houdt niet op: "Het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze staan tegen elkander." Dit verwekt de zondige gedachten en begeerlijkheden. Dit trekt van God af en dat is de onophoudelijke toelag. Paulus zegt: "Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar de inwendige mens. Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is."

Wij komen nu tot het besluit van het gebed. Wij bezien daarin:

- A. de redenen, welke een rechte bidder hebben moet voor zijn vertrouwen, en waaruit wij tegelijk kunnen zien waar hij eindigt; en
- B. het vertrouwend wordeke Amen.

A. De onderwijzer wijst in het besluit van het gebed deze redenen aan: Want U is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid tot in der eeuwigheid. En dat dit tevens het doel en de roem van een gelovige bidder is, het alles aan God zijn Vader toe te eigenen, vinden wij reeds in praktijk gebracht door de heiligen in de Heilige Schrift: "Uwe, o Heere, is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit; want alles wat in de hemel en op de aarde is, is Uwe; Uwe, o Heere, is het Koninkrijk, en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles. En rijkdom en eer zijn voor Uw aangezicht, en Gij heerst over alles; en in Uw hand is kracht en macht" enz.

Wij zien hierin hoe de ziel Gode het Koninkrijk toeëigent.

- Dan geeft zij de opperheerschappij en de soevereiniteit in Gods hand over, aan Wie deze toekomt. Daarmede erkent de gelovige dat voor hem God alleen Koning is. Zulk een ziel zegt met David: "Zijn Koninkrijk heerst over alles. Looft de Heere, al Zijn werken, aan alle plaatsen Zijner heerschappij. Loof de Heere, mijn ziel."

- Zij erkennen dat hun Vader gewillig is om alles goeds te geven. God heeft toch lust in goedertierenheid, en daarom bad David: "Merk op de stem mijns geroeps, o mijn Koning en mijn God."

- Ook eigent de ziel Gode de kracht toe. Door deze kracht moeten wij verstaan dat God alles doet wat Hem behaagt, en dat Hij daardoor machtig is om meer dan overvloedig te doen boven bidden en denken. Daardoor heeft God ook het vermogen om alles goeds te geven. ; "O Heere, God der heirscharen, wie is als Gij, grootmachtig" enz. En: "Gij hebt een arm met macht."

- Hierin zien wij ook dat de ziel God de heerlijkheid, de roem en de prijs geeft. De ziel erkent dat hoe het ook wat betreft de gebeden zaken uitvalt, het toch tot eer en luister van God zal zijn. Ook dat zij berust inde uitvoering van de eeuwige raad, en daarin als God maar verheerlijkt wordt en Zijn volmaaktheden worden grootgemaakt: "Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid." Een gelovige bidder erkent hier derhalve mede dat aan hem en aan zijn eer niets gelegen is, maar dat zijn heil nu in de heerlijkheid van een Ander bestaat.

Daarom zegt de onderwijzer: En dat al opdat daardoor niet wij; maar Uw heilige Naam geprezen worde. Dit is ook naar het heilig Woord: "Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw Naam geef eer." En dit eigent de ziel Gode toe tot in eeuwigheid.

- Daarmede erkent de ziel dat zij zichzelf door vrije geschonken genade verzaakt en zich aan God in Christus heeft overgegeven en kwijt geraakt is. En dat zij zich nu in eeuwigheid niet meer terug wil hebben. Dus dat haar keuze tot in alle eeuwigheid een onberouwelijke keuze is. Zou deze keus mij ooit berouwen? Neen, neen, ik blijf op deze Rotssteen bouwen; Het eeuwig verbond is al de grond; Van mijn vertrouwen, dat eer ik was, onwrikbaar stond (citaat zangbundeltje).

- De ziel erkent hiermede de onveranderlijkheid van God. Dat God van eeuwigheid tot eeuwigheid Dezelfde is, en dat daarom de grond van het gelovig gebed niet ligt in iets van het schepsel, maar alleen in God, in de eeuwigheid en oneindigheid van Zijn deugden: "Ik, de Heere, word niet veranderd; daarom zijt gij, o kinderen Jakobs, niet verteerd." En zo is in God en in Zijn wegen de eeuwigheid, opdat Zijn volk behouden wordt.

B. Wat betreft het vertrouwend woordeke Amen verklaart de onderwijzer: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel dat ik zulks van Hem begeer.

- Daarmede geeft een gelovige te kennen dat hij weet en verstaat wat hij gebede heeft. Zo komt dit voor in 1 Korinthe: "Hoe zal een ongeleerde Amen zeggen op uw dankzegging, dewijl hij niet weet wat gij zegt?"

- Hij geeft daarmede ook te kennen dat hij hartelijk begerig is en verlangt naar verhoring: "Amen, de Heere doe also, de Heere bevestige uw woorden."

- Alsook dat hij gebeden heeft met een vertrouwen op verhoring. Het wil zoveel zeggen als: Het zal zo zijn, gelijk de Heere het beloofd heeft, naar de belofte: "En in die dag zult gij Mij niets vragen. Voorwaar, voorwaar Ik zeg u: Al wat gij de Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven." En: "Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, ik kom haastiglijk. Amen."

- Ja, een gelovige erkent hiermede dat alle grond van zekerheid van verhoring ligt in de beloften Gods, die in Christus ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid. Ja, de Heere belooft Jesaja: "En het zal geschieden, eer zij roepen, zo zal Ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zo zal Ik horen." En de apostel Johannes zegt: "En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort; en indien wij weten dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, zo weten wij dat wij de bedden verkrijgen, die wij van Hem gebeden hebben."

- En daarmede verklaart de ziel ook aan haar zijde, dat zij hetgeen zij gebeden heeft, ook wil bevestigen als met een eed, zeggend: Amen.

Toepassing

A. Vrienden, ziet dan uit de hier verhandelde stof in welk gevaar een mens is, die uit satans macht nog niet is verlost. Het hart van die mens is nog als een opengebroke stad zonder muur, waar alle verzoeken en vijanden in- en uitgaan, zonder strijd of tegenstand. Die alles maar opvolgt en opvolgen moet wat maar in de gedachten komt, en die dus naar de wil van de duivel leeft. O, hij gaat om als een briesende leeuw. Het is wel waar, dat hij nu niet tegen u bries, omdat u zijn huis zijt, dat hij nu in vrede houdt. Maar hij bries nu tegen Gods volk. Hij vermaakt zich nu met u, omdat u hem zo getrouw dient, maar o, hij zal eens briesen. En wel dan, als hij u daar heeft, waar geen genadetijd meer is en waar hij zeker is dat u niet bekeerd kunt worden. Nu kent u de duivel niet als uw heer en koning, en de gedurige verzoeken kent u ook niet als verzoeken voor uw ziel. Maar u zult hem kennen zodra u de ogen van uw lichaam sluit, en dan zult u ook de menigerlei verzoeken kennen. Dan zal de ziel dit licht hebben, en als het ware bij het zonlicht zien waar zij in de tijd haar handen al mee vol kreeg en waardoor zij gehinderd is, dat zij niet bekeerd is geworden als zij eens over zichzelf achterdochtig werd. Waardoor zij werd afgeleid of gerustgesteld en hoeveel duizenden malen de duivel of zijn instrumenten de ziel bedrogen hebben toen zij nog in de genadetijd was.

O mensen, wij weten wat een spijt en jammer daarover bij de onbekeerd gestorvenen in de buitenste duisternis een knersing der tanden, een kauwen van de tong, een geweent, maar niet met tranen in de ogen, want tranen storten is een zegen en verlicht het hart. Het wordt genoemd een gehuil van weedom des harten, een eeuwiggejammer. O, hoe menigeen is in deze rampzalige staat en al dat verderf hangt boven zijn hoofd, en hij weet het niet, omdat hij een deksel op zich heeft en blind is, dewijl hij al zijn dagen in deze slavernij en in deze gevangenis heeft geleefd. Hij is er ingeboren, en dus weet hij van geen vrijheid. Daarom houdt hij zijn slaafse duiveldienst voor vrijheid, omdat hij zo gewillig en vrijwillig daarin leeft.

En daarom bidt hij deze bede ook al zonder enige achterdocht of hij er wel iets van meent.

1. Zou u wel denken, dat die mensen deze bede recht bidden, die zichzelf dikwijls, zonder dat het hun beroep is, moedwillig in gevaar begeven? Of die in allerlei verzoeking, bij kwaad en ijdel gezelschap of in drinkhuizen lopen, en die weten en voelen kunnen, als zij het zichzelf maar afvragen, dat daar hun hart is? Wanneer u uzelf eens recht durfde bezien en het durfde zeggen, zou u dan niet moeten erkennen dat het liegen is tegen de Heere? Wat is God dan toch lankmoedig dat u nog bent die u bent.

2. Hoe menigeen is er, die door zijn eigen toedoen, door het verkwisten van de gaven, die God hem tot onderhoud van zijn huis en kinderen gegeven heeft, en door de drank zichzelf nu tot armoede heeft gebracht. Die door zijn goddeloosheid tegen de Heere nu van God verlaten is en dus de algemene weldaden nu moet missen. Zouden zulken ook al mogen roepen: Leid ons niet in verzoeking? God heeft hen door vermaningen en waarschuwingen van de kwade weg af laten raden, maar zij zijn er zelf ingelopen.

3. Hoe menigeen is er, die zich op de dag des Heeren door het één of ander laat hinderen, dat hij niet onder de prediking des Woords is, waardoor hij bekeerd zou kunnen worden. Is dat niet gebeurd? Wie weet hoe vaak bij sommigen! Wanneer zij van plan zijn naar de kerk te gaan, dan spreekt deze of die hen aan en zegt: Kom, laat ons nu eens uitgaan. Wij zijn de hele week zo bezet, en het is nu mooi weer, enz. En daar gaat men dan heen. Men merkt niet eens dat het een verzoeking is, noch ook dat de duivel daar zijn hand in heeft, of dat deze daad de oorzaak van het eeuwig verderf zou kunnen zijn. Want het had toen toch juist de tijd der bekering kunnen zijn. En daar legt de duivel het op toe, om de méns van het middel ter bekering af te houden. En hij wil er ook gewillig afblijven en loopt de verzoekers na. En evenwel bidt hij: Leid ons niet in verzoeking.

4. Och, overlegt eens bij uzelf: Zou een mens mogen bidden: Verlos ons van den boze, die zelf een vriend van de duivel is en van al zijn instrumenten? Die zijn hart nergens liever bij heeft dan bij de wereld, en die ook nog gedachten heeft dat zijn hart goed is, of althans niet van het ergste is? Zal zó een bidden om daarvan verlost te worden, dat hij niet voor boos kent, ja, waar hij integendeel in zijn hart een vijand is van Gods volk? Hij weet wel dat hij in zijn hart tegen dat goede volk is. Al zou het ook komt er een vooroordeel en een tegenstrijdigheid, welke men geen naam kan geven, in het hart op. Maar het is de vijandschap, die in het paradijs is gezet tussen het zaad der vrouw en het zaad der slang. Van dat zaad der vrouw wil de wereld wel verlost worden, maar niet van de duivel, niet van haar allerliefste wereld, en ook niet van het hart, dat het toch zo goed meent: En evenwel bidden zij: Verlos ons van de boze. O mensen, oordeelt zelf eens of dit nu het spreken van leugen of van waarheid is. Mensen, hebt ge wel eens ooit gedacht: Waar zal het met mij toch aankomen? Wat zal er uiteindelijk van mij nog worden? Wanneer deze gedachte bij u opkomt, moet ge zien of ge daar wat bij kunt blijven staan, of het in uw hart mocht zinken. Maar dat doet ge niet, anders zou het dat gevolg hebben dat u sterk zou roepen en schreeuwen om uit uw slaap des doods te worden opgewekt. En dan zou u ook van uw zonden scheiden.

Ik moet u nog enige dingen aanraden.

(1) Mensen, denkt er toch aan, hoe ellendig u ook zijt, hoe u het ook gemaakt hebt, hoe ver het met u gekomen is, tot welk een hoogte uw zonden en zondigen tegen licht en overtuigingen in ook gekomen zijn, u kunt nog bekeerd worden. Ja, hoe vijandig en afkerig u zijt, en ook onwillig om bekeerd te worden, dat zelfs uw hart er tegen indruist, ik zeg: wanneer u kunt, geloof dit dan en laat het u niet ontnemen dat u bekeerd kunt worden, ook dan wanneer u niet wilt, omdat God sterker is dan gij. Dat is wel meer gebeurd.

(2) Geloof ook dat uw bekering en de ganse omwending van uw hart en van al uw vermogens alleen in de handen van Jezus is. u komt er nooit toe indien het niet door Christus is. Jezus zegt: "Alle dingen zijn Mij overgegeven van Mijn Vader." En daarop roept Hij: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven." En geloof ook dit en neemt het mede naar huis, dat de verzoekers en de wereld u bedriegen zullen. Zij hebben aan hun liefhebbers nooit gegeven wat zij beloofd hebben, en in uw uiterste laten zij uw ziel in grote nood. Wereldse mensen verlaten ook dikwijls dat bange uiterste. Dan gevoelen zij dikwijls ook wat van helse benauwdheden, dat zij er heel wat werk mee hebben om deze kwijt te raken. Maar als er eens één bij uw sterfbed komt, die zal u dan nog bedriegen totdat u de laatste adem uitblaast. En zo verzoeken zij u zo lang u er bent. Op het einde zeggen zij tegen u: Houd u maar aan Jezus vast. En u kent noch hebt een Jezus, hoe zou u Hem dan vasthouden? En dan zegt u: Dat zal ik doen, want ik zal zo veel bidden als ik kan. En dat prijzen de mensen dan en zo jagen zij u naar de afgrond.

(3) Geloof dit ene ook - och dat de Heere het u deed geloven -dat uw tijd kort is, en het werk, dat op uw hand ligt om voor een eeuwigheid te zorgen, zo groot.

Wanneer u van nu af verzekering had van nog honderd jaar te zullen leven, dan zoudt ge zonder verzuim haast moeten maken om uw zaligheid uit te werken, omdat het een zeer groot werk, van zulk een grote omvang en gevolgen is, en omdat u geen minuut tijd meer zijt ge niet van enige tijd zeker dan dit ogenblik, en toch bent u zorgeloos. O, hoe zult u er nog komen?

B. Mochten zij, die nu enige werkzaamheden met zichzelf hebben, bewaard worden in zulk een stroom van verzoeken en verleidingen. O vrienden, het is zo aangenaam voor Gods volk wanneer mensen wat beginnen te zien van hun gemis en gevaar. Dan hopen zij al dat God Zijn hand daarin mocht hebben op zaligmakende wijze. Maar wanneer zij zien op de verzoekers en op de kracht van de wereld, en welk een onbegrijpelijk bedrieglijk hart een mens heeft, dan grijpt de vrees over zulke zielen, die daar staan en het niet verder brengen kunnen, wel eens aan. Dan is het voor hen zulk een wonder wanneer een mens er eens door raakt. Ter bemoediging dient hier echter, dat wanneer iemand op de grond van zijn hart zo innig bekommerd is dat het nog eens weer zal overgaan en zal verdwijnen als een morgenwolk, dat hij God nog eens zal verlaten, en wanneer hij daarmee dagelijks meer werkzaam wordt, dan is dit een goed teken en van zulken is verwachting. Want de Heere verlaat nooit iemand, wanneer deze de Heere niet verlaten wil. Maar vrienden, wanneer deze bekommering minder wordt en u meer ingewikkeld in de wereld en in de verzoeken, waaruit u een stap scheen te hebben gedaan, o, dat is kwaad. Weest dan op uw hoede, want de duivel slaapt niet wanneer hij u in slaap helpt. De Heere helpe u er door. Door roepen en klagen moet u bewaard worden!

C. Maar dat dan in het bijzonder des Heeren volk mocht kunnen onderscheiden wat al tijden van verzoeken er voor hen zijn. Wanneer hun strikken gelegd worden om hen te doen vallen. Dit zou zeer nodig zijn, en daarom zullen wij er in het kort enkele noemen tot uw ontdekking.

1. Wanneer het voorspoedig gaat in de wereld, wanneer men veel gezondheid voor eigen persoon en familie geniet en het tijdelijk beroep zeer voordelig gaat, dan is men in gevaar dat men zijn hart aan de Heere zal onttrekken. Dan ligt men open voor de hoogmoed, en dus voor de val.

2. Ook wanneer een mens veel tegenspoed in de wereld krijgt. In die tijd zei de vrouw van Job tot hem: "Houd ge nog vast aan uw oprechtheid? Zegen God en sterf." Dit was een grote verzoeking, en het gevolg daarvan was dat hij kort daarna viel en zijn geboortedag vervloekte. Hij zeide: "Was ik maar niet geboren."

3. Ook wanneer iemands beroep meebrengt dat hij veel bij de wereld verkeren moet. Daar behoort waken en bidden bij om bewaard te worden.

4. Voorts wanneer men hoog van ogen wordt en op zijn verstand steunt. Wanneer men meent wijsheid genoeg te hebben, en genoeg in staat te zijn om dwalingen tegen te spreken. Dan ziet het er slecht uit. Dan ligt men het meest voor de dwaling open. In Romeinen staat dat een gelovige alleenlijk door het geloof staat. En dan wordt er onmiddellijk bij gewaarschuwd: "Zijt niet hoog gevoelende, maar vreest."

5. Wanneer men zo gejaagd en aangepord wordt om dit of dat te doen; dat zijn tekenen van het werk en de manier van de verzoeking des duivels. Ziet dit in David. De satan porde hem aan om het volk te tellen. Men ziet wat de nasleep en het gevolg van deze verzoeking was.

6. Ook wanneer men van zijn plichten en in het bijzonder van de plicht des gebeds in de eenzaamheid afraakt. Wanneer men daar traag, ijverloos en lusteloos in wordt. De bruid sliep. O, wanneer de dingen van Gods Koninkrijk het hart niet in hebben, dan moet er wat anders zijn. Dan moet de wereld met haar schoon enz. het hart vervullen.

7. En eindelijk ook dan, - velen kunnen het wel niet geloven, tenzij dat zij er de droeve ervaring van hebben, - maar ook dan wanneer Gods volk in hun eenzaamheid, of onder de genademiddelen, of aan een Avondmaal het eens bijzonder goed gehad heeft. Daar ziet men een duidelijk bewijs van in Petrus. Hij was pas tevoren aan het Avondmaal geweest, en kort daarna kwam hij in de zaal van Kájafas, en daar viel hij. En dit leert de Heere Jezus ook in deze zesde bede, om dan te waken en te bidden tegen de verzoeken, wanneer de ziel vergeving van zonden heeft en recht gesteld is ten aanzien van de naasten,

Moge het volgende tot uw besturing dienen.

(1) Om tegen de verzoeken te worden bewaard, is het voor een gelovige nodig dat hij er naar staat om tot God als tot een Vader te roepen. Er is geen sterker bewaarmiddel dan de kinderlijke betrekking. Want daaruit vloeit voort een wandelen in vreze.

(2) Onder voorkomende omstandigheden, wanneer men bemerkt dat men niet ver is van de verzoeking en van er in te vallen, is er geen sterker wapen dan het gebed. Geen sterker wapen dan het opzenden van uitschietende gebeden. En gevoelt men verraad of het samenspannen van binnen met de verzoeking van buiten, dan is er geen veiliger weg dan te vlieden naar de Heere Jezus en Hem in te roepen. Hij toch alleen is machtig om de werken des duivels te verbreken.

(3) En eindelijk, wanneer men gevallen ligt onder de overmacht der verzoeking, dan is het wel bijzonder nodig om te waken tegen moedeloosheid. O, wanneer men zo moedeloos blijft liggen, dan wordt het erger. Dan moet het met al de wonden en ellenden, zo krachteloos en onder verhardingen als men is, naar de Heere Jezus toe, opdat Hij de ziel haar schuld, waardoor zij in de verzoeking is geraakt en weggevoerd, onder het oog brengen wil. Langs die weg moet de ziel toch weder worden geholpen. Daarom is het nodig daar werkzaam te blijven wachten om de vrede weer te mogen genieten.

Voor het volk des Heeren, dat lust heeft in deze strijd, moge het volgende nog tot bemoediging strekken.

- De volle overwinning is aanstaande: "God zal de satan haast onder uw voeten verpletteren." Hij zal u brengen boven het bereik van zonden, duivel en wereld. Daar zullen die geen vat meer op u hebben.

- Welhaast zal er een nieuw lied in de mond van Gods volk liggen om al die wegen, hoe donker zij in de tijd ook geweest mogen zijn, te aanbidden. Het lied des Lams is: "Gij hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslachten, talen, volken en natiën, en Gij hebt ons tot koningen en priesters gemaakt; - als overwonnen hebbende - en nu zullen wij als koningen heersen op de aarde."

- Ja eindelijk en ten laatste, het besluit van dit gebed dient om met alle ontvangen genaden in God te eindigen en die voor God te bezitten. Dit is hier een hoogte waar Gods volk niet bij kan. Hierin komen zij niet verder dan enige pogingen en begeerten, en daarbij worden zij nog door vele en gedurige bij-oogmerken gehinderd. Dan moeten zij veel klagen over hetgeen hen daarin ten onder houdt en dat niet omhoog wil. Maar ook dát zal welhaast in een lofzang veranderd worden, in een Halleluja, wanneer gij zult uitroepen: "Amen. De lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onze God in alle eeuwigheid. Amen." En het is zo opmerkelijk, dat daarop volgt dat één van de ouderlingen antwoordt: "Dezen, die bekleed zijn met de lange witte klederen, wie zijn zij en vanwaar zijn zij gekomen?" Het waren toch zulke slechten in zichzelf, het was zulk een zwarte bruid hier, en nu zo verheerlijkt? Was haar vader niet een Amoriet, en haar moeder een Hethitische, van de zondige aarde? En dan volgt: "En ik zeide: Heere, Gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben die witgemaakt in het bloed des Lams." Het bloed des Lams is alleen de oorzaak dat zij hier zijn. "Daarom zijn zij voor den troon van God en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel. En Die op de troon zit, zal hen overschaduwen. Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte. Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen."

Amen.